

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1515) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGEN-
TER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNI-
BUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS,
AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI
SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGU-
LARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTANQUE MATERIAM SIGNIFICAN-
TIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN
ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLIENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATI-
STICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITUR-
GICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆSENTIM
DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID
NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMIS-
SO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS
OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS, A
PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTIMQUE ISTA COLLECTIO UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES
ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUÆ PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
AB ÆVO PHOTIANI USQUE AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA:

ACCURANTE J.-P. MIGNÉ,

Bibliothecæ cleri universæ.

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA.
LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOD PRIMAM SERIEM VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA
STAT, MOX POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA
DUPLEX EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLI-
CITUR, ET AD NOVEN ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM
TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR. UTRAQUE VICESIMA QUARTA
DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NEMPE
LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EM-
PTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM, SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272
PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLI-
TUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRE ET SEORSIM
COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN VEL
PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CX.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO HAMARTOLUS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNÉ, EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENA.

SÆCULUM X. ANNUS 913.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ

ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

ΤΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΟΥ ΕΠΙΚΛΗΝ

ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD EX VARIIS CHRONOGRAPHIS ET EXPOSITORIBUS DECERPSIT CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMINE

HAMARTOLUS.

PRIMUS AD FIDEM CODICIS MOSQUENSIS, ADJECTA PASSIM VARIETATE RELIQUORUM CODICUM, NEC NON LEONIS GRAMMATICI ET CEDRENI, ET ANNOTATIS LOCIS S. SCRIPTURÆ, PATRUM ECCLESIASTICORUM ET CÆTERORUM SCRIPTORUM LAUDATIS, ANNISQUE ANTE ET POST CHRISTUM NATUM IN MARGINE ADSRIPTIS. GRÆCÆ EDIDIT

EDUARDUS DE MURALTO.

EDITIO PARISIENSIS JUXTA EDITIONEM PRINCIPEM, ADJECTA LATINA INTERPRETATIONE, TYPIS REPETITA

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNICUS.

VENIT 10 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'ANBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1863

8195



ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CX CONTINENTUR.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO HAMARTOLUS.

Prolegomena. 1° De Georgio monacho et de continuatoribus ejus et excerptoribus; 2° de codicibus.

col. 9

Chronicum breve, ab orbe condito ad annum post Christum natum 840 et a diversis scriptoribus ad annum usque 1143 continuatum. Ex editione Petropolitana principe quam anno 1859 procuravit vir doctus Eduardus de Muralto, qui, pro sua humanitate, nobis ut in Patrologia nostra locum obtineret potestatem fecit.

41

PROLEGOMENA.

CAPUT PRIMUM.

De Georgio monacho dicto Hamartolo et de continuatoribus ejusdem et exscriptoribus.

[I-V] § 1. Constantinus jam Porphyrogennetus hanc Georgii monachi Chronographiam *excerpsit* in codice Vaticano N. 1418, p. 175; cujus verba de Chosroe p. 565 editionis nostrae inveniuntur conferenda cum illis quae p. XXIII (col. 26) illo e codice exscripsimus. Alterum fragmentum a Porphyrogenneto e Vita Leonis Isauri in codice Vaticano 1246 f. 40 laudatum vide p. 629 editionis hujus in qua solum adjectivum Ἀμαρτυνὸν desideratur.

Georgii loci a Glyca laudati in nostro libro primo et in secundo c. 14 diserte leguntur; non vero Georgii Syncelli sunt, qui Kaini uxorem p. 14 *Assuam* vocat, non *Azuram* ut Glycas Georgium secutus p. 224; idem p. 225 dicit: 'Ο δὲ Γεωργίος οὐκ ἐπὶ θανάτῳ τελευτῆσαι τὸν Κáιν φησὶν, Syncellus vero 19: Κáιν ἀπέθανεν ἐμπροσθέντος ἐπ' αὐτὸν οὐκ οὐκ' sed Georgius noster p. 5 et hanc et deteriorem mortem refert, scil. ab ipso filio Kaini illatam. Glycas p. 294 jejuniū e Georgio memorat Moysis octoginta dierum continuorum, quod chronographus monasticus primus calculaverat p. 85, cum Syncellus p. 255 duas tantum quadragesimas, sed inter se distinctas habeat.

[VI] § 2. Scriptor ipse se *monachum* pluries significat (cc. CXVIII, CXIX, CLXXV, CLXXX, 3, CXCI, 3, 40, CXCIV, 3, CXCIV, 3, CXCVIII, 7, 9, 10, CC, 3, 4, 19, CCV, 9-12, CCVIII, 4-7, CCXXV, 6, CCXXVI, nota, CCXXXII, 9, CCXXXIII, 2, CCLI-CCLIII, 32, CCLIV, 1, CCLVI, 1, CCLIX, 14, CCLXVIII, 3, et quidem *deserti Nitritici* (CXCIV, 3).

§ 3. *Alexandrinus* fuit Georgius monachus aut Alexandrinus scriptorem ante omnes consuluit, si mentionem hujus urbis et Aegypti saepius ceteris omnibus factam consideras (ex. gr. cc. C, CLXXV, CLXXXIII, CXCVIII, CC, CCV, 12, CCXXIII, 11, CCXXV, CCXXVI, 5, CCXXX). Certe Constantinopolitanus non fuit, cum contra Constantinopolitanorum Caesareo-papismum et iconoclasiam consensum orbis Christiani in testimonium afferat c. CCLXII, 26, quamvis urbem regiam ad idolorum et monachorum cultum "reversam c. CCLXIII, 5 Theopolin nominet.

§ 4. In *Præfatione*, cujus formula introductoria, Οἱ ἔγω καὶ. pp. 76, 346 et 469, de scriptoribus saecularibus a chronographo Christiano repetitur, monachus noster vel, ut ipse e more inter viros ecclesiasticos usitato se nuncupat (4, 8), ὁ Ἀμαρτωλὸς, promittit se opus suum quatuor libris absoluturum, quorum ultimus imperatores Christianos exhibeat inde a primo Constantino usque ad ultimum (τελευταίον, cf. p. 223), quem scriptor noverat Michaelē III, vel potius usque ad *restitutum monachorum ordinem* (p. 2), et *imaginum cultum* a concilio anni 842 iterum *stabilitum*.

Hic orthodoxae restauratae annus terminus non solum, sed etiam finis conscribendae historiae Georgio monacho fuit, sicut apparet e capitibus CCXLII, 15, CCXLVIII, 10-15, 15, CCLXII, 18.

§ 5. Ipse vero haud diu post haec tempora scripsit, quod colligere licet 1º ex eo quod scriptor Graecus Romanam Ecclesiam praeter Orientalem ab Iconoclastis corruptam *extulit*, et quidem talem in modum qui tempore Photiano (inde ab a. 854) vel, Ecclesia Orientali cum Romana dimicante, cogitari amplius nequit. Confer etiam p. 276 traditiones Romanas a Graecis diversas, sed ideo minime [VII] improbatas; 2º quod p. 634 litterarum studium sub Michaelē et Theodora renovatum esse dicitur, quae laus jam Michaeli inde ab a. 856 sine matre regnanti amplius non conveniebat. 3º Vindobonensis tantum praefatio, a manu recenti restaurata, cum versionibus Slavonicis τελευτήσαντος pro τελευταίου habet; unde Hodius (in praefatione ad Malelam p. LXXV ed. Bonnensis) alique coniecerunt, opus quod in a. 842 desierit, non esse ejusdem scriptoris qui usque ad Michaelis mortem, scil. usque ad a. 868 progredi voluisset. Quae conjectura cum nullo alio quam lectionis Vindobonensis et Slavonicae fundamento nitatur contra optimorum codicum lectionem, 4º etiam *clausula* antiquissimae Coislinianae (134), Palatinae et Mosquensis repugnat, quae post relatum synodum anni 842 adnotat: Ἐως ἔδε τοῦ Γεωργίου, ἀπὸ τοῦδε τοῦ Λεγομένου (p. 721). Quod si vero in fine libri quinti (p. 851) legitur, Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λεγομένου, inde sequitur hunc solum librum, non vero IV priores Logothetae esse, cujus relatio eodem

* Paginae editionis Petropolitanae hic numeris Romanis inclusis, at in textu Graeco Arabicis grandioribus repraesentantur. Sciat autem Lector, lineas non h initio columnae nostrae, sed inde a cifra grandiori computandas esse.

** Verba viri docti et de nobis bene meriti non mutamus, sed nostra non facimus. EDIT. PAR.

modo finem habere dicitur, quo Georgii finis indicatur. 5^o *Antiquissimus omnium codicum*, Coislinianus 510, sæculi x, sicut et Parisienses 1705 et 1706, præter quatuor libros in a. 842 desinentes nihil omnino habent, atque solus qui usque Michaelis III ad mortem produci dicitur Oxoniensis, continuatorem cum cæteris codicibus exhibet. — 6^o Notandum est in enarrandis rebus a Leone Armeno (813-820), Michaeli II (820-829) et Theophilo (829-842) gestis scriptorem maxime diffusum esse; in Viis imperatorum præcedentium, quorum aqualis non fuit, multo brevior. Cl. quidem longam de originibus monasticis digressionem (p. 242, 268), tempore Iconomachorum et quidem post Constantinum Copronymum scriptam, qui monachos utpote imaginum acerrimos defensores haud minus impugnasse dicitur quam ipsas imagines; ejus vero ultimos in annos (765-775) plura cadunt quorum traditionem paternam potius quam sui ipsius testimonium scriptor affert (c. CCXLIII, 54-40). 7^o *Theophili autem æqualem* fuisse colligi poterit e c. CCXXIV, 16. — 8^o *Idolorum gentilium cultum*, quem hellenismum vocat, cum sæpius refutasset Georgius (cc. IV-VIII, CXCI, CC, CCXXVII, 18, CCXXXV, 13, 14, CCXLVIII, 10), eo acius [VIII] imaginum Christianarum cultum defendit (c. CXV, CXCI, CCXXVI, CCXLVIII, CCLIII, CCLXII). Unde efficitur eum hæc scripsisse qui vix triumphantes imagines viderit earumque alteram eversionem omnibus modis prohibendam sibi proposuerit.

§ 6. Ipse se *tractatum de Paulicianis* scripsisse profitetur (c. CCXXXVIII, 14, 48), e quo relationem iidem de sectariis Vitæ Pogonati inseruit. Hæc autem et quæ de Manete retulit Georgius C. CLXII, Petrus Siculus, qui de Paulicianis circa a. 870 scripsit, repetisse videtur pp. 36-66, 16-18 et 30 editionis Raderianæ Ingolstadii 1604.

§ 7. Præter libros a Georgio excerptos, editos et ineditos, quos auctorum tabula recensebit, sed quorum nullus Nicephorum († 829) excedit, chronographus noster usus esse videtur scriptis ab ipso diserte non laudatis, ex. gr. c. XCIV, 3, ubi testis oculatus anni 570 loquitur, c. CXXVIII ubi quingentos tantum annos inde ab Adriano imperatore elapsos enumerat alius scriptor.

§ 8. Quod vero scriptoris indolem atinet, in iis, quæ quinto libro et sequentibus leguntur 1^o nulla loca biblicorum, Patrum ecclesiasticorum aliorumque usque ad Nicephorum († 829) scriptorum laudata inveniuntur quæ ubique IV primis in libris obvia sunt, sicut jam auctorum index ostendet; neque post a. 843 inveniuntur *paranæses* illæ dogmaticæ, polemicæ et morales, quas ipse Georgius nominat digressiones (p. 51, 151, 150, 206, 253, 285, 327, 329, 352, 356, 357, 362, 369, 415, 420, 430, 456, 482, 485, 541, 548, 572, 581, 591, 597, 598, 604, 640, 643, 677, 686, 689, 692, 694, 708, 710). Deest inde a quinto libro illa enumerandi methodus in argumentando a Georgio sæpius adhibita (p. 6, 82, 124, 157, 232, 304, 362, 527, 607). Sunt alia plura quæ scriptorem omnium quatuor priorum librorum eundem esse evincant; v. c. eadem de barbarorum virtutibus et moribus referunt (p. 26 et 264); *reges Christiani cum Judaicis* vel eorum inimicis [IX] ex. gr. *Senacherimo sæpius conferunt* (p. 680, 684, 695); *eadem Scripturæ sacræ loca* laudantur (p. 358, 375, 589, 698, 720, 522, 680, 695, 769); idem denique *mos ver jurgia vel lusus verborum argumentandi* (p. 2, 500, 595, 611, 644, 649, 654, 662, 683, 685, 686, 689, 599, 702, 707, 708). — 2^o Altera ex parte notæ chronologicæ Symeonis (747, 761, 788, etc.) et etymologicæ quatuor primis in libris prorsus desiderantur. Omnia quæ Georgii vocari possint chronologica, sunt ea quæ pp. 279, 510, 611, 637, 658, 659, 661, 671, 674, 680, 701 inveniuntur; quin imo res ab ipso relatæ sæpius contra omnem temporum ordinem dispositæ sunt (p. 612, 674, 678). Quæ vero in ed. Parisiensi inde ab a. 815 leguntur notæ chronologicæ, cum nec in Coislinianis codicibus nec in Mosquensi inveniuntur, e codice Regio recentiore adjunctæ, Georgio non sunt attribuendæ. Præterea *totus sermonis tenor* inde a quinto libro alius est, scilicet magis barbarizans et latinizans, quod glossarium in fine adjunctum luculenter ostendet. Sunt et in rebus discrimina, ex. gr. Logotheta p. 724 Michaeli II nominat Rangaben, non Curopalaten, ut fecerat Georgius; ad a. 813 Symeon facit *Crummum* in Bulgariam revertentem, non vero tentoria sua ante urbem figentem, ut Georgius de Crumo refert; Logotheta captivos Macedones trans Danubium, et non Danubii in ripis, collocat sicut Hamartolus: de Cordule multa attingit ille quæ narrasse perhibet in Vita Theophili, de quibus in Georgio æque ac in Symeone edito (breviario ejus quod ipse Logotheta scripserat chronici) altum est silentium; sed inveniuntur hæc in Continuatore (c. 5-9), qui eodem e Symeone sua videtur hausisse. Similiter de Baldimere, patre Symeonis Bulgari et cæteris, quæ monachi non intererant, sed ejus qui dynastiæ Macedonicæ æqualis fuit et muneribus functus, ut Logotheta, apud illum nulla est mentio. Denique inde a quinto libro, sicut e farragine variarum lectionum patebit, *discrimen codicum longe majus est* quam in primis [X] quatuor libris qui ejusdem sunt scriptoris, sequentes vero variæ Logothetæ epitomæ.

§ 9. Codicum XXV, qui hucusque innotuerunt hujus chronographi, *variæ lectiones* nec plures nec graviores sunt nec inter sese magis discrepant quam cæteris in scriptoribus sæpius descriptis evenire solet, vel *librariorum incuria* vel eorumdem *augendi et emendandi studio*, qui nunc lineas integras ex homoioteleuto omittunt (quod et in typographiis quotidie accidere solet), nunc glossas marginales in textum recipiunt. Hoc vero et in Leone Grammatico et Cedreno, Georgii descriptoribus vel epitomatibus et Coisl. 505 factum sæpius inveniemus, collatis ex. gr. pp. 461, 598, 499 editionis nostræ.

Codicum autem Coislinianorum 510 et 505 lectiones variæ ad annos 813-842 notatæ, illorum qui 1.05

codices descripserunt *exornandi studium*, non vero alium *chronographum* quam qui cæteris in codicibus invenitur, arguunt.

Quod si in *vitis trium primorum imperatorum Christianorum* enarrandis majorem in modum quam in cæteris discrepant inter se codices Mosquensis, Vindobonenses duo, Monacensis uterque et Venetianus, neque id alium scriptorem fuisse demonstrat, sed potius *eundem* hæc, quæ ei maximi momenti erant, Christianæ politiæ initia (2,25) *sæpius retractasse*.

Venetianus denique totam primi et secundi libri materiam paginis sex *coarctavit*.

Cæterorum quotquot loca exscripta habere potuimus codicum lectio cum Mosquensi adeo consentit, ut quamvis diversis ascribantur auctoribus, *ejusdem* tamen *Georgii fuisse* colligendum sit. Quod ex ipsa *lectionis varietate* apparebit, scilicet 1° antiquissimi codicis Coisliniani 310 in *Vitis Copronymi* et sequentium imperatorum usque ad initia Michaelis III; 2° Coisliniani 305 in *Vitis Tiberii*, Caligulae, Neronis et Constantini Magni atque in locis ex omnibus quatuor libris a Montfauconio laudatis, nec non pp. 427-432; 3° Coisliniani 154 et editionis a Combesio Parisiensibus et codicibus [X1] paratæ in Leone III et seqq. ad quam Hasius lectiones hujus codicis Coisliniani usque ad p. 720 editionis nostræ excurrentis adnotavit; 4° Ambrosiani p. 1-4; 375, 399; 476-496. 5° Vaticani 154 p. 4, 19-27, 6; 6° Vat. 153 a. 842-948; 7° et 8° Parisiensium 1705 et 1706; 9° et 10° Barocciani utriusque; 11° Oxo-niensi p. 7, 6-65, 2; 12° et 13° Monacensis utriusque, et 14° et 15° Vindobonensis utriusque in *Vitis Constantini M.*, Constantis, Juliani, in Heraclio et Heracliona, Stauratio et Michaelis III. Præterea *præfationem* Vaticanam et Coislinianam 305 cum Ambrosiana, Monacensi, Augustanâ, Vindobonensi utraque et Lipsiensi, quæ eam truncam eodem ex exemplari repetierunt, nec non cum Lipsiensi paginas 564-587 conferre potuimus. Denique ea quæ Glycas et Georgio et quæ *versiones Slavonicæ* variis in locis laudatæ afferunt, et hæc in Mosquensi codice fere omnia reperiuntur.

§ 10. Quod si *rubricæ* in codice Mosquensi haud omnes inveniuntur quæ in tabula codici Monacensi secundo præmissa habentur, hoc e defectu nequitiam colligi potest scriptorem alium ab hoc codice et alium ab illo representari; sed hoc tantummodo inde sequi videtur, rubricas has quæ *diversæ* etiam Parisiensibus in codicibus et in Vindobonensibus nec non in Vaticanis reperiuntur, non ab ipso scriptore, verum a descriptoribus vel librariis (ut Mediceo et Mosquensi) in margine ascriptas et recentioribus in codicibus tabulæ in formam conscriptas esse.

§ 11. Quintus vero liber, qui ab anno 842 ad a. 945 extenditur, sed ab auctore scriptus qui Romano I (917-945) coætanus fuit (cf. p. 857 et 847, ὡς οἱ νῦν σοφοί), et certe a. 959 adhuc vivebat, cum Porphyrogenneti annos enumeret, scilicet a Symeone Logotheta inde ab anno 904 noto (p. 785); et *sexti* qui continuationem ulteriorem ad a. 1071 ejusdem Logothetæ operi adjunctam exhibet, magna varietate in diversis quos habemus codicibus, inter se discrepant; videntur igitur *variæ illius chronographi epitomæ* a pluribus facit *diversis Georgii codicibus adjunctæ* esse; nam nonnulli ex his cum libro qui nunc Symeonis Logothetæ sub nomine fertur, et qui ipse tantummodo epitomen hujus scriptoris [XII] præbet, sæpius concordant quam alii Georgii codices: Ex. gr. Vaticanus 153 cum versionibus Slavonicis contra reliquos codices Græcos consentit. Confer varias lectiones in capite primo *Vitæ Michaelis III* et p. 849, ubi ipse scriptor ampliora promittit, quæ in solo Continuatore c. 4 *Vitæ Constantini Porphyrogenneti* reperiuntur. Interdum vero continuator Georgii editus, qui et in codice Mosquensi invenitur, cum Symeone contra Vaticanum consentit. Cf. in *Vita Basilii c. 2*; in Leone ejus filio c. 35 τοῦτο codicis Mosquensis p. 788 a Symeone edito explicatur τῆς τετραγώνου, a codice Vaticano τῆς τετραγώνου. Sed ubique *idem rerum ordo* observatur, eadem series chronologica, cum *amplitudine* tantum excerpta inter se differant, et Symeon editus plerumque brevior sit verbis, sed notis chronologicis instructior. Symeon editus in Constantino P. c. 8 matrem ejus Zoen memorat ab Alexandro e palatio ejectam, qua de re in *Vita Alexandri* edita nihil legitur. Similiter Symeon editus Romani I in *Vita c. 50* de mense aliquo loquitur tanquam jam nominato; sed c. 49 de Decembre sermo fuerat, non de Augusto, qui apud cæteros scriptores h. l. invenitur; unde sequitur in Symeone edito plura omissa esse. In c. 58 *epitomator Symeonis* (non vero continuator ejusdem inde ab a. 945 vel 949) ostendit se *multo recentiore* rebus a. 944 narratis (ὡς οἱ νῦν σοφοί), sed historiam suam sicut Leo Grammaticus c. i a. 1013 scripsit, haud amplius quam usque ad *dynastiam Porphyrogenneti* post Lecapeni ejusque filiorum decessum (948) denuo firmiter stabilitam perducere voluerat, cum continuator Theophanis usque ad a. 963 et Symeon continuatus usque ad a. 962 excurrant. Symeonis ætas jam inde colligitur quod p. 747 et 750 ad annos 866 et 867 plures viri a filiis eorum, tempore scriptoris (c. a. 900) notis designantur, et quod p. 753 Theophylactus Abastactus tanquam pater Romani imperatoris (inde ab a. 920) memoratur. Cf. 765 cum 770 de Constantino et Zoe simul regnantibus (913-920).

§ 12. *Sextus liber* inde a p. 858 continuationem exhibet, quæ in codicibus Parisiensi 1708 et Marciano 608 legitur; in hoc [XIII] quidem ab a. 945 ad a. 1078 tantum et quidem inde ab a. 963 brevissimam. *Vitas patriarcharum* potius describentem quam imperatorum. Quam ob rem eam, quamvis antiquior sit, ampliori continuationi codicis Parisiensis, tum e Zonara petita, tum recentiori idiomate scriptæ subiiciendam esse duximus.

§ 13. *Septimus liber* de creatione e Symeone et *octavus liber* ad annum 1143 continuatus in nostro

codice inveniuntur solo; sed interpres Slavonicus partem octavi libri nostri, quæ ad a. 842 extenditur, eodem modo operi suo tanquam appendicem adjunxit.

§ 14. Cedrenus, qui usque ad a. 1057 scripsit, et Leo Grammaticus, qui a. 1013 chronographiam suam absolvit usque ad a. 948 perductam, plerumque epitomen tantum Georgii et continuatorum ejus exhibent. Quod vero de Leone dictum est, idem et de Julio Polydeuce et Theodosio Melitino valet. Ex gr. fabula de vulnerato et musca, quam Georgius CXIV, 2, enarrat, ab his scriptoribus nonnisi paucis verbis tangitur. Similiter iidem totum tractatum de rebus post mortem eventuris vitæ Constantinî, Heraclii filii, a nostro c. CCXXXII insertum omittunt, nec non quod ille de clade ejusdem Constantis refert CCXXXIII, 4, et plura de Palæstina CCXXXVI, 6, 9. Sed alibi Cedrenus amplior est quam Georgius, ex gr. c. CXV, 2, in epistola Christi ad Abgarum, CLXXVII et CLXXIX in Actis S. Silvestri, CCXXXIV, 6-10 in morte Constantis f. Heraclii, CCXXXV in vita Mohammedis, ubi tamen § 12 duas integras lineas Cedrenus ex homoioteleuto omisisse deprehenditur; propria eidem sunt præterea quæ ad CCXXXVII, 5, de fratribus Pogonati apposuit; CCXXXIX, 1, de imaginum cultu; 2, de oppugnatione CP.; 8, de Bulgarorum incursione; CCXL de Mardaitis, CCXLII de Justiniani II reditu usque ad Artemium. Inde a Michaelē I nimium variat Cedrenus a Georgio quam ut cum eo amplius conferri possit; quare varietati illius sub textu adnotandæ exinde locus non erat, ubi alios scriptores præter Georgium nostrum secutus esse videtur. Leo Grammaticus vero, ejusdemque farinae scriptores Julius Polydeuces (P.) et Theodosius (Th.) puri et puti exscriptores Georgii [XIV] esse videntur, cum proprii nihil habeant, sed brevioribus tantum verbis et communibus utantur, ubi chronographus noster longior vel diffusior vel obscurior iisdem videretur. Quare varietatem harum epitomarum paucis in locis, qui corrupti habendi sunt, adnotavimus. Leo corrigendus est e Georgio, cum compendia scripturæ ab editore Leonis sæpius perperam resoluta sint. Cf. in Vita Romani I § 57, p. 846, et in f. 851, *προτελευτῇ* pro *Πρώ(τῇ)τελευτῇ*.

§ 15. Itacismi errores in codice nostro obvios tacite emendavimus, et quæ sensum turbabant, v. c. p. 142, 151, 160, conjecturis in textum receptis pro viribus sanare studuimus, codicis tamen lectione in margine inferiore annotata; cætera lis qui aliorum codicum ope frui poterunt, emendanda reliquimus. Alias conjecturas quæ ad sensum eliciendum minus necessariae videbantur, in farraginem lectionum relegavimus; similiterque solœcismis, quibus scriptores Byzantini hujus ætatis referti sunt, emendandis, scilicet participio relativo in absolutum mutando (ut p. 8, 23, 45, 117, 118, 120, 154, 154, 448, 478, 489, 502, 507, 518, 541, 551, 556, 562, 571, 589, nota, 590, 590, 613, 635, 638, 645, 697, 719, apparet) supersedimus; nam ætatis jam sunt vitia et scriptoris, non descriptoris aut codicis, ut et formæ *θυγατρίαν*, *Δίαν*, etc., in scriptoribus quoque ecclesiasticis obviæ. Confer etiam *πλήν* adverbialiter usurpatum p. 109 et 118, appositionem alio casu positam 474, 622, 653, anacolutha 676, 688.

§ 16. Quæ uncis [] inclusa sunt, in codice nostro, excidisse videntur librarii incuria, atque e Cedreno, Leone vel aliis e codicibus Georgii suppleta sunt, quotquot nobis præsto erant.

Quæ signis parenthesisum () continentur, a Cedreno omissa sunt.

A. = codex Ambrosianus.

[XV] Ath. = Athanasius.

B. = Basilii Magni.

Bar. 1, 2 = codices Barocciani

C. = Coislinianus codex 134.

Ced. = Cedrenus.

Chr. = Chrysostomus.

Coisl. 310 et 305 = Coisliniani codices 310 et 305.

Cod. = codex Mosquensis.

Const. Constitutiones apostolorum.

Cont. = Continuator Theophanis.

Cyr. = Cyrillus.

D. = Dionysius Areopagita.

Ep. = Epiphanius.

Gr. = Gregorius.

Hom. = Homilia Pseudo-Clementis Romani.

Jos. = Josephus Flavius.

Is. = Isidorus.

L. = Leo Grammaticus.

Lps. = codex Lipsiensis.

M. = Maximus Confessor.

M. 1, 2 vel Non. 1, 2. = codices Monacenses 1 et 2.

O = codex Oxoniensis.

P. = editio Parisiensis, invito, ut Hasius testatur, codice Par. 1705.

Pal. = codex Palatinus.

Par. = codices Parisienses 1704 = 1708, præcipue Regius 1705.

P. et Pal. = Polydeuces, edd. Bianconi et Hardius.

R. = Regum libri.

Th. = Theodosius Melitinus, cujus lectiones variantes exscripsit doctissimus vir G. L. Fr. Tafel.

V. = 1, 2 codices Vindobonenses 1 et 2.

Vat. = codices Vaticani 154 et 155, præcipue prior.

Ven. = codex Venetus.

[XVI] CAPUT II.

De codicibus.

SÆCULI X.

1. *Coisl.* 310. « Coislinianus 310, olim 302, membranaceus, X S., foliorum 259, quorum sex [septem, secundum E. Millerum] prima et quatuor ultima bombycina ex libro quodam Officii [ecclesiastici, Miller] excerpta sunt. Fuit olim laura S. Athanasii in monte Atho, [f. 8^o, ubi] manu recentiore scribitur *Ἱστορία Γεωργίου μοναχοῦ*, sed nomen ejus prima manu exaratum non reperitur; at sive erasum sive nunquam positum fuerit, hoc chronicon idem ipsum est quod habetur codice 305. Sed in hoc ms. [initio scilicet deficiente] Prologus — non habetur, in quo dicitur Georgius scripsisse Chronicon suum tempore Michaelis — qui imperare coepit a. 843. Et sane Chronicon ad usque inchoatum Michaelis et Theodora imperium continuatur. Omisso itaque prologo titulus sic se habet f. 8^o: *Ἀρχὴ τῶν Θεῶν τῆς γενέσεως. Ἀπὸ τῆς βίβλου γενέσεως ἀνθρώπων ἡ ἡμέρα ἔπλεσεν, κτλ.* [p. 4, 13]. In principio historiae statim de regnis Assyriorum, Persarum, Ægyptiorum et Græcorum agit, ubi multa de Alexandro Magno fabulis plena [liber primus]. Postea vero resumit a rebus Hebræorum usque ad Christum [liber secundus]. Demum sequitur Augustorum [liber tertius], imperatorumque [Christianorum, liber quartus] historia usque ad Michaelē Theophili filium. Illic scriptor excurrit saepe multaue admiscet ad rem non pertinentia de astrologia, de magia, de dæorum origine et nominibus [scilicet ut discrimen inter idololatriam et imaginum cultum Christianum demonstret]. Non pauca loca offert ex Josepho et Chrysostomo et aliis. — Sic Montfaucon in *Bibliotheca Coisliniana*, p. 425. Doctissimus vir Em. Miller, qui varias lectiones a textu Bonnensi (p. 763 — 814) 4, nostrum in usum amicusime notavit, hanc post verbum ἀλάστορος (p. 720, 17) clausulam invenit: *Τέλος ἱσταῖτο τοῦ χρονικοῦ βιβλίου*. Lectiones illae sub textu codicis Mosquensis a nobis excerptae satis superque cuique eas conferenti ostendent textum Coislinianum pluribus in locis jam esse emendatum et quidem ab illo, qui codicem hunc descripsit; nam melior haec lectio in deteriori vulgata mutata esse non potest, si ab antiquo in Georgio aderat, nec sola incuria librariorum lectio vulgata explicari potest c. CCXII, 19 — 24, ubi argutiae sermonis et lusus vocabulorum secundum demonstrant redactionem vel potius locorum quorundam variationem exornandi gratiae susceptam.

SÆCULI XI.

2 *Coisl.* 305. Codex Coislinianus « 305, olim 66, membranaceus, X vel XI S., foliorum 310, initio [scilicet duobus primis foliis secundum Millerum] et aliis locis recentiore manu restauratus. » 1^b *Χρονικὸν εὐντημον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν, συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμπεριωλοῦ μοναχοῦ. Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας. Πολλοὶ [omisso μὲν] τῶν ἱερῶν φιλολόγων καὶ χρονογράφων ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι τὰς — εὐθὺς τε Κωνσταντίνου τὸν, a secunda manu; 3^a: εὐσεβίου τὸν καὶ πρώτων βασιλέων τῶν Χριστιανῶν καὶ τοῦ καθεστῆς [XVII] ἑως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ, κ. τ. λ. a prima manu, sicut nostrum in usum annotavit Emmanuel Millerus, vel secundum Montfauconium in descriptione *Bibliothecae Coislinianae*: « Tres priores prologi paginae altera longeque recentiore manu scriptae sunt. — « Initium chronici f. 3 [b] sic se habet: *Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἡ ἡμέρα ἔπλεσεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀδάμ ἐγέννησεν υἱοὺς γ' καὶ θυγατέρας β', τὸν Καὶν, καὶ τὸν Ἀβὲλ, καὶ τὸν Σηθ, καὶ τὴν Ἀζούραν, καὶ τὴν Ἀσουάμ. Sic persaepe nugatur [p. 4, 22 etc.] Deorum origines novas comminiscitur [p. 7, 5]: longas Patrum lacinias Basilii [9 locos], Chrysostomi [26 locos] et aliorum interserit; » — c. f. 4^b, ubi de Caini poena agitur, locus Basilii describitur unius aique dimidia paginae [6, 4-27]; 16^b locus Caesarii fratris S. Gregorii Nazianzeni de variarum gentium legibus, unius paginae [26, 28]; f. 21 ex Chrysostomo paginae duae de Noe et diluvio [35]; f. 24^b ex Athanasio *Contra gentes* paginae octo, imo plures [41, 42]. Postea agitur de origine deque variis auguriorum et ominum nominibus [42, 53, non ex Athanasio, sed e Theodoro p. 52, nam signa (11) locorum laudatorum praeter S. Scripturam antea in codice Mosquensi non sunt]; f. 39^a ex Cyrillo *Contra Julianum* paginae quinque [63, 31?]; hinc signa (11) in textu Mosquensi h. l. desunt; f. 43^b ex Clemente Romano quaedam [66]; f. 44 ex Josepho quaedam [66, 25 sine signis]; f. 47 ex Cyrillo circa Melchisedecum [74, 11? sine signis]; f. 47^b ex Marco divino viro et Chrysostomi discipulo circa Melchisedecum [72]; f. 59 ex Eusebio in τοῖς χρονικοῖς κανόσι. Locus sic incipit: *Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ Ἰησοῦ νεομηνίαν τοῦ παρ' αὐτοῖς λεγομένου Νισάν. Unius paginae locus [91], f. 64^b ex S. Basilio Magno pagina cum dimidia [99, 100]; f. 66 ex Chrysostomo circa Josue paginae duae [101, 102]; f. 73 ex Chrysostomo multa circa Heli sacerdotem [143, 115]; f. 79 ex Theodoro quaedam circa Davidem [127, sine signis]; f. 92^b ex Josepho quaedam de Salomone et de regina Sabe [133, 141, 142]; f. 91 ait Salomonem mortuum esse quo tempore Homerus et Hesiodus florebant [117 Nota, scholion codicis Mosquensis a Cedreno et Coisliniano 305 huc translatus]; ex Theodoro quaedam de Roboamo [145]; f. 95 ex Basilio ad monachos lapsam paginae tres [147, 148, et sine signis 149]; f. 100 ex apostolicis Constitutionibus pagina una [155, 156]; f. 102^b ex Chrysostomo multa de angelis et archangelis [160, 8, sine signis]; f. 112^b ex Gregorio Magno (i. e., ut puto, Nazianzeno) de captivitate Babylonica duae paginae [177, 179]; f. 115 ex***

Theodoreto paginæ duæ [185, 185]; f. 117 ex Anastasio Antiocheno [186, 187]; f. 127 ex Basilio Magno non pauca [205, vel potius 201]; f. 134 Chrysostomus in Daniele, ex quo afferuntur aliquot paginæ [218]; f. 142^b ex Chrysostomo de resurrectione et de die Dominica tres quatuorve paginæ [250, sine signis]; f. 147^b Josephi testimonia de Jo. B. et de Christo [240]; f. 148 ex Chrysostomo quædam [240, 241]; f. 149 locus Eusebii Pamphili de Therapeutis septem octavo paginarum [242, 248, sine signis]; f. 153^b Dionysius Areopagita de monachis [250, 251, sine signis]; f. 154^b Basilius Caesar. de monachis, longissimus locus [252, 253, sine signis]; f. 168^b V. ex Clemente Romano de Simone mago multa [270, 274]; f. 175^b Visio Jacobi fratris Domini [279, 19?]; f. 182 ex Chrysostomo paginæ fere duæ [299, 300]; f. 184^b ex Chrysostomo paginæ aliquot ex Commentario, ut videtur, in Daniele[m] [303, 304]; f. 200 ex Patricio episcopo Prædicationis (sic) responsio ad Judicem [329, 333, sine signis]; f. 204 quædam ex Origene in Mattheum [ὁὗτω δὲ καὶ ὁ πολυμαθὴς Ὁριγίνης ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμηνείᾳ διαδεδοται ὥς ὅτι μεμαρτύρηκεν [XVIII] Ἰωάννης ἐκ τῶν διαδόχων — (Παπίας;) ἐν τῷ β' λόγῳ τῶν Κυριακῶν λογίων φάσκει ὅτι ὑπὸ Τουδαίων ἀνηρέθη, πληρώσας θηλασθὴ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν τοῦ Χριστοῦ περὶ αὐτὸν πρὸρρήσιν καὶ τὴν αὐτῶν ὁμολογίαν περὶ τοῦτου καὶ συγκατάθεσιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ αὖτις ἐγὼ παύω, ὡς καὶ τ. λ. — et ex Eusebii Historia ecclesiastica [356]; f. 204^b ex Casario fratre Gregorii Nazianzeni multa [356, 357]; f. 205^b Μάττην — νοοῦντες [358]; f. 207 ex Epiphano de Origene una et dimidia pagina [348, 351, sine signis]; f. 214^b Theodori Raithu de Mane sive Manichæo locus insignis; item de reliquis sequentium temporum hæreticis [363, 368, sine signis]; f. 217^b Eusebii narratio de Maximino [377]; f. 220 Eusebii locus prolixus de Constantino [587, 388, sine signis]; f. 224 Dialogus quidam μύθικος Sylvestri Papæ [391, 398]; f. 226^b ex Theodoreto historia Nicænae synodi [104 sine signis], et postea multa de Athanasio [412, 2, 425]; f. 23^b ex Athanasio de vita Antonii [426, 436, sine signis]; f. 235^b ex Philone Judæo quædam [430, 432, ubi Mosquensis hiat]; f. 240^b ex Theodoreto circa Julianum [444, sine signis: Ἰμαίς δὲ ὁ ἐκ π. φησὶ, Θεοδόρητος αἰθεὶς δ. Ἐν Ἀ. μὲν γὰρ καὶ Γ., κ. τ. λ.]; f. 244 ex Basilio multa [455, sine signis: Ἐν ἐπιστολῇ περὶ αὐτοῦ φάσκει. Ἐγὼ πολλὸν χρόνον προαναλώσας τῇ ματαίᾳ τῃ πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἐμαυτοῦ νεότητι, f. 251 ex vita Gregorii Nazianzeni [473, 6? Ἐφ' οὗ καὶ Γρ. ὁ θ. τῇ παραινέσει τοῦ μεγάλου Βασιλεῖος πρὸς τὸ Βυζαντινὸν ἐλθόν?]; f. 254 ex Isidoro, ut putō, Pelusiota [483, 484]; f. 255 ex Chrysostomo in statuas [479, 480. Περὶ ὧν φη. καὶ ὁ ἱερὸς Χρ. καταπατήσαντες ναθεῖλον]; f. 256 ex Theodoreto multa [481, sine signis: Ἀλλὰ τοῦτον ὁ μισόκαλος δαίμων φθονήσας, ὡς φησὶ Θεοδόρητος]; f. 260 ex Socrate [489, sine signis: K. II. ὡς φησὶ Συγκράτης· Συνέδη]; f. 261^b ex Chrysostomo [491, 492]; f. 265 ex Isidoro Pelusiota [492, 493: Ὑπερβαύμαζεν αἱ καὶ πᾶσιν ἀνεχέροντες ἐπὶ νέφω τυγχάνοντι καὶ μανθάνοντι (493, 26). Πάλιν δὲ προφάσει τοῦ ἀμπελῶνος τῆς χήρας; ἐπικαυῆναι συνέδη τὴν Εὐδόξian; f. 266 Innocentii Papæ Romæ epistola ad Arcadium. Initium: Φωνὴ αἱματός τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου. Ejus pauca afferuntur [495 sine signis: 19, a Coisl. omisa]; f. 267 ex Palladio de vita Chrysostomi [Καὶ γοῦν ὁ θεός Παλλάδιος; τὰ περὶ αὐτοῦ διεξιὼν οὕτω φησὶν· Οἱ οὖν μετὰγοντες αὐτὸν στρατιώται ἐπὶ τοσοῦτον κατέπειγον διὰ τῆς ἰδοῦ λέγοντες ἔχειν τοιαύτην παραγγελίαν]; f. 271 ex Gregorio Nazianzeno de patre suo [Καθ' ἃ δὴ καὶ ὁ μέγας ὑπερβαίνων Γρηγόριος; ἐφη περὶ τοῦ οικείου πατρὸς οὕτως· Ὁ δὲ γὰρ ἦν αὐτὸν εὐχῆς ἢ κατὰρας προέσθαι ῥῆμα, etc., cum pluribus antecedentibus et consequentibus 500]; f. 281 Dogmata Manichæorum [529]; f. 305 ex S. Maximo ad Joannem Cubicularium [583, 584] — Hæc præcipue adnotanda sunt; nec dubito quin alia Patrum scriptorumque ecclesiasticorum loca hinc inde interserantur, quæ scriptor hic usurpat, non allato auctorum nomine. Cæterum codex est in fine mutilus desinitque in Constantini Copronymi imperium. (Montfaucon, Bibl. Coisl., p. 419-421).

In loco intricatissimo vitæ Constantini, in qua omnes fere codices miro modo variant, hæc sunt, in quibus Coislinianus, ut E. Miller nobis retulit, a Mosquensi differt: p. 427, 2 ὁ γέρον ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ λέγει, 4 παράκλησιν αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων· ὁ δὲ φησιν· Ἐάν μὲν ἀνέθελθῃ 5 Καὶ ὁ γέρον εἶπε· Οὐκοῦν ἐν δὲ τῆς θόξης ταύτης οὐκέτι λέγομαι. 8 τοῦ γέροντος ἀδύνατον 9 Ἐφ' Ἀπάφνημος οὖν γενόμενος Ἀντώνιος διὰ τὰς θείας αὐτοῦ καὶ διαφόρους ἀρετὰς ἐφθασε. 10 Βασιλεὺς ἡ φήμη αὐτοῦ· Καὶ γὰρ μαθόντες. 11 Κόνστας, οἱ Καίσαρες; καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἔγραφον. 12 ἀνείγραφα. 13 δεχόμενος περὶ πολλοῦ [XIX] τινοῦ ἐποιεῖτο. 14 ὥς οἱ πολλοὶ om. 15 ὅτι γοῦν. 18 λελάττηκεν ἡμῖν. Βουλόμενος οὖν μὴ παραδέχεσθαι, εἰτα παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν πάντων λεγόντων ὅτι. 20 καὶ ἴσα μὴ ὡς ἀπορήθέντες; (ut VI.). 21 οὖν om. 24 αἱ μέλλων τὸν θάνατον καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν — μόνον τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς καὶ αἰώνιον.

428. 1 Τῷ Θεῷ om. 2 παραινέσει τοῦ Θεοφύρου. 4 κ' καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος; ἐτῶν ξξ', οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν Ῥωμαίων ut VI, omisiss reliquis verbis § 3 cum iis quæ sub textu posuimus. Sequitur in Coisliniano p. 429, l. II, etc. 5 Κωνσταντίνον ut VI. 4 ἔτη ις' ut VI. 6 φάσκοντες αὐτὸν ἐν τῇ τελευτῇ βαπτισθῆναι καὶ μέχρι τότε τὸ βάπτισμα ὑπεριθέμενον. 8 τὴν αἰ; Χριστὸν πιστίν. 10 γε — ἀγίους οἱ συν in συνδιατῶμενος om. 11 καὶ νοθεύσας om. ἀσπασίως; τε καὶ — 13 βαπτίσματος. Καὶ ὑπερ ἄλλους κατέστηκεν δεχέσθαι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν τῶν ἀμαρτημάτων ὅσων καρποῦσθαι διὰ τὸ ἀδελφὸν τοῦ θανάτου καὶ αἰωνίου, αὐτὸς ἀμέτοχος; τε καὶ ἀμύητος διεκαρτερεῖ; μὴ γένοιτο! Τίλος γὰρ τοῦτο καὶ κῆρος καὶ τῆς Ἀρειανικῆς μανίας; τὸ καχοῦργημα.

430. 1 ὁ πατριεστὴν αὐτὸν ἀποφῆναι; ὁφθεν καὶ ὑπὸ Ἀρειανῶν βαπτισθῆναι. Τούγαρτοι. 6 τοῦ δυσσεβοῦς;

om. 6 τοῦ δυσσεβοῦς om. 9 ἱκατέσπαρται μυστικῶς ἡ διδασκαλία. 10 Καίτοιγε Ἰουδαῖον ὄντα καὶ ζηλωτὴν. 11 ἀπολλοιοῦτε ut is. ἀπομαρχεσθαι φαίνεται. 14 καὶ τὸν Θεὸν λόγον. 17 ὅς κς 20 ἁγίας om.

431. 4 τοῦ δυτοῦ. 2 φησὶ. 6 αὐτός om. 8 εἶτα ὁρᾷ μετ' ἄλγος. 9 ἐμπερὴς οὐδέν. 16 τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ. 18 καὶ κακόςχολοι adjunctum. 20 εἰς ταύτην.

432. 2 Ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός. 4 Σαβῶθ om. 5 πρόσωπὸν σου ἀπ' ἐμοῦ. 6 τὴν ἁγίαν ἀνεκέρυττε μυστικῶς Τριάδα. 15 σαφὺς γὰρ.

SÆCULI XII.

3. *Mediceus* XI membranaceus, optimus, chronicon compendiosum e diversis chronographis et historicis collectum concinnatumque a *Georgio monacho* ab orbe condito usque ad obitum Romani imperatoris Constantinopolitani (Montfaucon, *Bibl. bibl.* I. 577) « Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἱεργητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ. — Continet hic præstantissimus *Ambrasilus* codex Georgii monachi et archimandritæ (?) cognomento, quod ipse sibi ex modestia sumpsit, *Peculatoris*, circa a. Chr. DCCCXII clari, quem cum Syncello multi perperam confundunt, *Chronicon ab O. C. usque ad Michaelen Theophili* imperatoris filium. — Incipit his verbis : Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Desinit autem in Romano imperatore Constantinopolitano. Ultima verba sunt : Ῥωμαῖος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ α' νηστειῶν τελευτᾷ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπτεθῇ μονῇ. Hujus historiæ nulla in libros divisio sit, sed capita tantum rerum sive summaria apponuntur in margine ab eadem manu. Codex Græcus membranaceus ms. in-4^o majori, sæc. XI. Constat foliis scriptis 270. » (Bandini, cat. codd. Gr. bibl. Laurentianæ, Florentiæ 1768 p. 11, 671.)

4. *Scorialensis* φ. I. 4, et I. 6. 4. VI. γ. 2. 176 in fol. « en parchemin de 176 feuillets écrits sur 2 colonnes et du XI^e siècle. Chronique de George Hamartolos (Miller, catalogue des mss. grecs de la bibliothèque de l'Escurial. Paris 1848 4^o, p. 140 cf. Cave 583). Supersunt fragmenta e codicibus integris extracta qualia Crameris edidit, integer vero codex Scorialensis incendio a. 1671 consumptus est, cum cl. Miller catalogum anteriore denuo ediderit, non vero ipsum codicem viderit.

[XX] 5. C. Codex *Coislinianus* 134, olim 501, sæculi circiter XII, membranaceus, a minus perito librario descriptus, constat foliis 311. Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἱεργητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Γεωργίου μοναχοῦ. Init. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Hujus chronici extrema tantum pars edita est — inter scriptores post Theophanem — in ms. autem nostro sic sine anni nota f. 300 Μετὰ δὲ Μιχαὴλ ἑξασηραυστὴς Λέων δ' Ἀρμένης καὶ παραβίτης ὕστερον. In sequentibus item plurima magnaque discrimina reperiuntur. In codice, qui integer est et omnibus suis partibus absolutus, sic historia desinit f. 311 — μήτε μὴν τῇ πόλῃ καὶ κακοδομίᾳ τοῦ φένακος καὶ ἀλάστορος [p. 720, 17 editionis nostræ]. Postea sequitur anacephalæosis chronici sic : Γίνονται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέγας τοῦ κατακλυσμοῦ ἑτῆ βραβ', etc. » (Montfaucon p. 205, 206). « Nec prologus in eo invenitur nec capitum index. » (E. Miller.) « Codex quem contulit Hasius ad ed. Parisiensem » (Im. Bekkeri præfatio p. VII). Undolscius alteri Georgio ascribendum duxit hujus codicis textum, quamvis in ipso termino desinat quem scriptor prologi sibi constituerat. Tischendorfius (in *Anecdosis*, Lipsiæ 1853, p. 95-103) capita CXIV 4, CXV 4, CXXIII 4 hoc e codice edidit cum Par. 1706 collata.

6. *Synodalis Mosquensis* n. 252 (non 251 ut Matthæi habet) vel 264, foliorum membranaceorum in-4^o 209, linearum 57 usque ad annum 6626 = 1118, sed adjuncta notitia XXV annorum Jo. Comneni, igitur usque ad a. 1143 continuatus, et quidem ab eadem manu, unde ipse codex hand multo recentior esse videtur. Inscriptio cum præfatione et initio usque ad p. 44, l. 24 vitæ hujus editionis nostræ periit atque cæteris e codicibus hæc suppleta sunt, scilicet præfatio e Vaticano 153, initium e Monacensibus, clarissimi Tafelii cura descriptis, foliorum vero primum quaternionis 12, Slavonice inscripti 21, in vita Justiniani omissum e Monacensibus et Vindobonensibus quorum lectiones doctissimus præfectus bibliothecæ Vindobonensis Miclesich humanissime nobis transmisit. Aliud folium (quaternionis K = IH) quod in vita Justiniani desideratur, ope codicis Coisliniani 303 ab amicissimo Emanuele Millero nostrum in usum descripti, instauratum est.

Quaterniones exstant Slavicis litteris A — KZ signati XXII, quorum ultimus tribus tantum foliis constat, cæteri octonis, Græci autem fuerant duo plures ab initio; nam p. 88^b legitur II^a, Slavice AI, 96^a IA = BI, 104^a IE = FI, 127^a IH = LI, 159^b KB = K, 174^a KA = KB.

Primus et secundus quaternio, cum XXXII paginas continuissent, quarum singulæ uni et dimidiæ fere editionis nostræ respondent, sequitur iisdem in XVI foliis deperditis XLIV primas paginas nostras, et quidem prologo non excepto, revera fuisse. Ultima folia 205 209 cum misere attrita sint, videtur codicem sine compage diu jacuisse ac eo modo initio suo destitutum esse. In folio chartaceo quod compactor Rossicus in fine alligavit, legitur, Rossico sermone, « In hoc codice 209 sunt folia. Notavit et numeravit Petrus Alexandrov. N. 252, alius annalista; » et verso : τῷ μὲν εὐτυχῶντι πάντες ἀνθρώποι φίλοι, τὸν δὲ δυστυχῶντα οὐδ' αὐτὸς ὁ γεννήτωρ φιλεῖ, in membrana, vero 1^a Rossico idiomate « e bibliotheca Synodali et subscriptum jussu sanctissimæ synodi; » 1^a legitur etiam numerus antiquus 15^a (XVI) 209 = 1775. Maio mense.

Multa in hunc codicem e margine irrepsisse videntur quæ 1^o ex alio libro (ἐξ ἄλλου βιβλίου) annotata erant, cf. p. 68, 3; 81, 6; 180, 1; 544, 8 et 551 sub textu, quæ Eusebii non sunt, sed Procopii 518, 10.

et exegetæ Alexandrini 569, 19; cf. 851 de [XXI] Justino II, exteris in eodd. desiderantur; 3^o e *Logotheta*, τοῦ Λογοθέτου p. 80, 18 (14*), 721, 4, (182*) et 851, 21 (205*). Quæ ultimæ cum sint Georgie recentiora, a continuatore ejusdem qui Logothetam excerptis, adjuncta sunt, ex. gr. in Vita Theophili § 19-29 quæ Coislinianis in codicibus desunt, sed aliis in codicibus ampliora inveniuntur quam in breviario Symeonis edito. Post notas marginales in textum insertas, Georgii ipsius textus resumitur formula Γεωργίου, ut 14*, adjecta. Quare notæ illæ aliis e libris quibus scriptor usus est, codicis margini ascriptæ neutiquam argumento inservire possunt ipsum textum Georgii non esse, sicut Undolscius voluit p. 10 et 33 dissertationis suæ de Hamartolo scriptæ, sed potius probant Georgii verba ab iis diserte distingui quæ aliis e fontibus huic codici a librario inserta sunt. Simili modo codici inserta esse videntur et reliqua, quæ *Mosquensis solus* habet, ex. gr. c. CXI, 20-22, de quatuor Herodis filiiis, ubi Cedrenus et interpres Slavonicus § 21 tantum noverunt; CXXV, 3, et CXXVII, 1, de Vespasiano, cum Cedrenus secundum locum, non vero utrumque referat, Slavonicus primum; c. CXXXVI, 5, mentio Cerdonis in Adriani Vita facta apud eosdem deest, et ab ipso Georgio in Vita Antonini CXXXVI, 6, reperitur, ubi (§ 4 et 5) Bardesanes bis memoratur, Cedreno et Leone cum § 5 consentientibus. Idem leones occisos cum Georgio (CXL, 8) Commodo, non Marco attribuit, ut CXXXVIII, 6 legitur; c. CXLVII, 1, nominatur Maximus, qui (§ 3) cum Cedreno et Leone vocatur Maximinus; CL Balbinus junior cum Cedreno post Pupinum memoratur, sed CLI, 2, post Gordianum; Leo hunc imperatorem penitus omisit; CLIV, 1, 2, Valerianus bis nominatur; Cedrenus secundum tantum locum repetiit; CLXXXVI, 2 et 5, Diocletiani Maximianique finis bis, a Cedreno secundum § 2 memoratur. Cf. CLXXVII, 7, 12, CLXXXI, 7 et CLXXXII, CLXXXI, 1-8 et CLXXXIII, 7, CLXXXVII et CLXXXVIII, 1, CLXXX, 3 et CLXXXIII, 2, CLXXXIII, 6 et CLXXXVI, 7, CC, 1, 3, CCXVII, 3 et CCXXIX, 8, CCXXXIII, 1 et CCXXXVII, 1, præcipue vero CLXXXVII, 3, quæ sub textu edita sunt, quia nullo alio in codice inveniuntur, CCLIII, 7 Anastasii patriarchæ verba et sortem, quæ 27 de Constantino repetuntur, 33 et 40 expeditionem in Bulgaros iisdem verbis relata, CCXXVI, 6, in fine visionem monasticam, CCXXVI, 6, 7, 22, CCLVIII, 2, 3, 4, CCLXII, 1, 2, 6 et alia plus minus apocrypha, ex. gr. c. CCLXIII, 10, 11, quæ in § 3 ejusdem capituli et CCLXIV, 3, repetuntur.

In margine vero codicis vel laterali, vel superiori, vel inferiori inveniuntur a primâ manu ascripta quæ Cedreni et Leonis in textum transierunt. Prima ejusmodi nota legitur f. 2^b προσκοινοῦμεν καὶ χηρότο-
μεν τοῦτον μόνον εἶναι θεῶν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως (editionis nostræ p. 49), secunda : 4^a ad p. 53: Ἐνδοκτικὴν λέγεται ἐξουρχίνα: Τὴ γόνα, tertia ad 53 : Ποιδῶνος σύγγραμμα, quarta a 1 53 : Τοῦτο συνέγραψε Ξενοκράτης, quinta ad 53 . Τοῦτο συνέγραψε Πόλις; 8^b Καὶ Ἡρακλῆος παρ' Ἀλκυοντίδος ἐδυνάστευεν. = Ced. 33, 12; 47^b 6 σέλιος τὸ τέταρτον τῆς οὐγγίας (uncie). Confer editionis nostræ p. 83 cum Leonis et Glycæ locis ibidem laudatis, p. 117 cum Cedreno; nota p. 129 in neutro invenitur; notæ marginales p. 158. 446, 523^a a Cedreno receptæ sunt, 698^a et 699^a, c. CCLXII, 7, 9 a Par. 1705; f. 98^b in margine legitur notitia de pulvere aureo Aureliani tempore de celo delapso (p. 361^a), quam ipse scriptor p. 369 se ejus imperatoris in vita retulisse affirmat; similiter p. 371 et 372 iidem martyres in margine enumerantur qui p. 372 in textu sunt; p. 390 nota marginalis Vindobonensis a Mosquensi in textum recepta est, cf. notas pp. 279, 392, 399, 401, 402, 409, 413, 414, 415, 426 (cum textu 437), 428, 564, 671. Plures notæ marginales erasæ esse videntur, ex. gr. [XXII] de Origene 94^b, 99^b, 109^a; aliæ cum margine perierunt (96, 104, 107, 108, 110, 123 — 125, 151, 152, 158, 174, 180, 182. Cum notis ibidem deletæ sunt etiam rubricæ, quæ tum minores, tum plures sunt numero quam in eodd. Paris. 1706 et Monacensi. Scriptus est hic eodex 1^o atramento flavescens, quod sæpius evanuit, præcipue in notis marginalibus et in litteris initialibus quæ in marginem interiorem inter duas lineas stylo exaratas positum productæ sunt; illa marginalia vero inter secundam et tertiam vel extremam sunt notata, interdum vero vel intra lineam superiorem transversalem vel supra duas lineas inferiores sunt exarata. Nigriore atramento et a secundâ manu, multum recentiore, scriptæ sunt emendationes nonnullæ vel annotationes, suis locis a nobis relatæ ex. c. f. v ante ἡμέραν p. 279; 2^o litteris minusculis; 3^o spiritibus rotundis, apostrophes signis nullis; 4^o nec subscripto nec ascripto; 5^o punctis et virgulis distinctis, sed 6^o nullis interrogationis signis; loci aliorum scriptorum in margine hoc signo > indicantur; 7^o puncta super i et v rara ex. gr. ἐκλειπαῶν p. 282; 8^o compendia plurima, in una pagina 208^a fere L, nec sine periculo erroris resolvenda; 9^o v ephelcysticon ante consonas quoque ponitur. 10^o Itacismi errores frequentissimi ex. gr. p. 278, 7 ἀντιγρηστού, οἰάτις, sicut et 11^o alia sphalmata; cf. p. 277, 2, ἐτελεῖται προσεῦχ^ε, 5 ἐκτενῆς, 14 τοῖς — Ναυστινοῦς, 286, 11 καταπατοῦντας a prima manu correctum, superscripto ε, 304, 14 ὁ θεὸς δὶκην, 305, 15 τὴν — μεταβολὴν 12^a Multa in margine inveniuntur a primâ manu notata ex. gr. Σή = Σημεῖωται ad p. 277, 24 et 277, 2, et sæpiissime δὲρα 281, 1, etc. δὲρα τὸ ἐλεεινὸν τὸ μέγα τοῦτο 288, 6, δὲρα καὶ φυλάττου ἀπὸ τῶν τοιοῦτων 334, 25, δὲρα ποθεῖν 328, 16, nomina prophetarum in textu laudatorum 293, ex σοῦ pro ἐξ οὗ 301, 26.

SÆCULI XIII.

7. Cod. Parisiensis 1704 c membranaceus, quo continetur *Georgii monachi* chronicon ab orbe condito ad tempora usque Maxentii imp. Ad calcem occurrit Nicephori philosophi caput, ubi de filiis Dei, de gigantibus de diluvio. Is codex XIII 8^o exaratus videtur. (Catalogus cod. f. ms. bibl. Reg. II. Paris.

1740 p. 390) Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφ. χρ. τε καὶ — ὑπὸ Γεωργίου ἀμ. μοναχοῦ, sine capitum indicē; ultimum caput mancum tetricum habet: Ἀρχὴ τῆς βασιλ. ἀποκλῆτ. καὶ Μαξίν. (E. Miller in epistola nobis directā). In praefatione legitur: Ἐως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ (E. Miller). 157^a ἀνοσφ. μέγας δὲ εἰρηγία. (Hase). Cf. p. 381 cum lectionibus cod. Ambrosiani in appendice notatis.

8. i Vaticanus 154, membranaceus, f. parvo, pp. 215, S. XIII, a Julio Caesare usque ad Carum, p. 158 Theophanis annales a Diocletiano ad Michaelē, f. 77^a linea a fine quarta. Cf. Georgii Syncelli ed. Paris. 1652, 305^a l. 27 (Recensio codd. mss. Lipsiae 1803 p. 50). » Codices Vaticanus CLIII et CLIV e quibus versionem paravit suam Allatius — *deprehendi* — a chronicis supra memoratis (Colsl. et Scorial.) nihil aut valde parum differre idemque omnino esse ac Coislinianum. Nam praeter prologum πολλοὶ μὲν τῶν ἐξω φιλολόγων — codices Vaticani eundem etiam praefurunt titulum idemque de duabus filiabus Adami commentum his verbis Χρ. σ. ἐκ δ. γ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. μ. Βίβλος γεν. [p. 4] — (Foggini, *Appendix corporis historiae Byz. Romae 1777* f. XXXII.) cf. Allatium *De Georgio* p. 328 et catalogum Vaticanum ms. N. 154, 1 — 77 usque ad Caesarem.

9. Vat. = Vaticanus 153, XIII vel XIV S. (secundum notitiam Roma Petropolin transmissam, saeculi XI; in ch. bonib., 4^o, 221 ff., 2 coll.).

[XXIII] 1^a Γεωργίου μοναχοῦ ἀμαρτωλοῦ χρονικὴ ἱστορία

Πίναξ ἀκριβοῦς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου

Πράξεις παριστῶν καὶ χρόνους στατηφόρων.

Πράξεις παλαιῶν, ἔργα καὶ καταστάσεις

Συμβάντα καὶ πράχθιντα· πᾶς μαθεῖν θέλων

Ταύτην βίβλον διέλθῃ, τοῖς γεγραμμένοις

Τὸν νοῦν ἐπιστῶν πᾶσι, μήτε που λάθῃ,

Ἦς ἂν παριστῶν ταῦτα τοῖς οὐκ εἰδῇ

Ἐχειν νομίζῃ πραγμάτων ἐμπειρίαν.

Α' Περί Ἀδὰμ τοῦ πρωτοπλάστου, ὃς χειρίθεοι πλασθεὶς ἐξῆσε ἐπὶ ἐναντία τρεῖς κόντα καὶ ἀπὸ τῆς. Περί τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Κάδιν; sequuntur capita XXVIII.

1^a B' Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ βιβλίου Γεωργίου μοναχοῦ. Ἐκπύληψις τῆς ἀρχαιολεξίας; sequuntur capita CX.

3^a Γ' Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. Τούλιος Καῖσαρ πρῶτος καὶ μόνος.

4^a Δ' Χρονικὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας.

10^a Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας Γεωργίου μοναχοῦ. Πολλοὶ μὲν τῶν ἐξω φιλόλογοι καὶ λογιγράφοι ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι, κ. τ. λ.

11^a Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὸν καὶ σύντακτον ὑπὸ Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, κ. τ. λ. 120, 12 οὗτος pro οὗτα — 18 Ica: pro Ica — περιόχται δεδοικας — 17 εἶδεν αὐτὸν καὶ ὁ Σ. — 18 καὶ οἱ — ἀπατίθη μνη. Descriptus est inde a f. 180 usque ad finem 221^a ubi verba extrema in τῇ Πρώτῃ — μνη ab altera posteriorique manu sunt exarata.

f. 204^b et 205^a excerptur *Genesis* 116, 16 — 126, 2; 208^a *Continuator Theophanis* (Leonis d. 10). 209^b *Etymologiae nominum propriorum* media in relatione de excidio Thessalonicensi fastidioso relata, non quidem omnes illae, quas Symeon editus c. 13 cum Russorum prima mentione exhibet, verum ejusdem generis insulsi, quae græculum ferreæ ætatis arguunt; sed in codice Vaticano itinerario classis adversus Saracenos missæ inseriuntur explicando quæ apud Symeonem editum c. 13 mentioni urbis Tripolitane minus commode adjunctæ sunt civitatum notitiæ. Inde a Constantino Porphyrogeneto Vaticanus cum continuatore Georgii edito magis quam cum Symeone concordat, locos vero plures a continuatore Theophanis decerpit, cum quo etsapius in locutionibus consensit. *Versiones Slavicae* videntur a codice hujus familie factæ esse. Cf. lectiones variantes in Michaelē III, 1, 7, et de expeditionibus Russorum annorum 864 et 941. Catalogus bibliothecæ Vat. ms. hæc habet: « N. 155 p. 1 et 1553 p. 10 usque ad Alexium Comnenum » [sed ultra a. 948 non extenditur]. N. 155.

SÆCULI XIV.

10. Par. vel P. Codex Parisiensis: 1705, cod. bombycinus, olim Colbertinus, quo continetur Georgii monachi chronicon, ab orbe condito ad Michaelis imp. et Theodora ejus matris tempora perductum. Præmittitur index locupletissimus, e quo constat capita postrema quatuor desiderari. Is codex saeculo XIV exaratus videtur, » (Cat. p. 390; Χρονον. Γεωργ. μον. συν χῶ τῷ. — in praefatione ἕως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ. Deficit in Leone Armeno [p. 686, 7 καὶ πρῶτον μὲν κατὰ τῶν ἱερῶς, sic Miller]. Titulus ut in Regio; index initio multus capitum 268, sed diversus ab indice codicis 1706 (E. Miller).

[XXIV] SÆCULI XV.

11. Cod. Paris: 1706, codex chartaceus, olim Favrianus, quo continetur 1^a Georgii Hamartoli chronicon. Præfixus index capitum, cujus sunt VII partes. Prima capita quædam generalia comprehendit [liber I], secunda ab Adamo ad Samuelem pertingit, tertia a Saulis ad Antiochum Eupatorem [liber II], quarta a Jul. Caesare ad Vespasianum, quinta a Tito ad Constantinum M. [liber III], sexta a Constantino

M. ad Michaelē, Theophili filium [liber IV], septima a Michaelē ad Romanum I [liber V]. Ea pars desideratur. — 2^o Joannis monachi Sinaitae historia SS. Barlaami et Josaphati. Is codex S^o XV exaratus videtur, idque satis eleganter neque unius librarii manu. Praefatio fragmentaria (E. Miller). 1^a, 14^a, 28^a Syncello ascribitur hoc chronicon initio; Συγκέλλου χρηματισαντος ἐπὶ τῶν χρόνων Παράσιου τοῦ ἀγίου· τὰτου πατριάρχου Κ. Π. Νέας Πώμης, sed cf. 369^a ἔως 386^a τὰ χ. Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ λογοθέτου scil. 842, et capitularium usque ad mortem Romani (Hase), quod cum capitulario Monacensi collatum nostra in tabula invenies. e Ex eodem a Dion. Petavio in Appendice ad Nicephori C. P. Breviarium evulgatur Graece longiusculum fragmentum de imperio Heraclii sub falso nomine Georgii Syncelli. (Hodius, de Malela p. LXXIV) et Tischendorfius edidit varias lectiones a nobis ad pp. 263 — 281 in Cappendice notatas. Cf. etiam quas Undolscius e collatione Hasiana edidit.

12. Barroccianus 30. f. 67 ex — Γεωργίου περὶ βασιλέων χρόνων καὶ ἄλλα τινὰ ἀρχή· ὅτι 'Αδὰμ γ' υἱὸς ἐγ. (4,20).

f. 69 πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ἀδύνατον χωρῆσαι τὴν κιβωτὸν τοσαῦτα ζῶα ἐν τοσαύταις πῆλσι, φησὶν ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ Μωσέως, ὅτι — ἔχει (34,22). Ἐξτα τοῦ κακοῦ προβαίνοντος ἀνωτέρω καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἀστρα, καὶ αἰθέρα, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ στοιχεῖα ὡς θεοὺς ἀνύμνησαν (42,26 — 43,4; 6 — 44,22; 45,22 — 46,24.)

Ὅτι οἱ 'Ρ. ἐκ τούτων μ. καὶ τοὺς 54,29 — 55,5, συνέταξαν. f. 73 Ὅτι Εὐπόλεμος.

f. 73 Ὅτι Εὐπόλεμος φησὶ τὸν Μωσέα πρῶτον σοφὸν γενέσθαι καὶ γρ. παραδόναι 'Ιουδαίους πρῶτον, π. δὲ 'Ιουδαίων Φοινίκας παραλαβεῖν, 'Ελληνας δὲ παρὰ Φοινίκων (29,1 — 8). Νόμους δὲ πρῶτος γράψας Μωσὴς τοῖς 'Ιουδαίοις· καταλιπὼν δὲ Μωσὴς τὰς κατ' Αἰγύπτου διατριβὰς κατὰ τὴν ἐρημον ἐπιλοσόφει, διδασκόμενος παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὰ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, καὶ τῶν μετ' ἐκείνου, καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν, καὶ περὶ τῶν πρώτων ἀνθρώπων καὶ μέχρις αὐτοῦ χρόνων, καὶ περὶ τῆς νομοθεσίας τῆς μελλούσης παρ' αὐτοῦ διδοῦσθαι τῷ 'Ιουδαίῳ ἔδωκε· καὶ τὰς τῶν ἀστέρων θέσεις, καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ ἀριθμητικὴν, καὶ γεωμετρίαν, καὶ πᾶσαν σοφίαν, ὡς ἐν τῇ ἀσπερὶ γενέσθαι καίται (?)

f. 74. Τὸ δὲ μάνα ὁ Φίλων ἐρμηνεύων ἐφη τοιαύτην αὐτοῦ εἶναι τὴν πίστην, ὥστε κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐσθίουτος μετακινῆσθαι, καὶ εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸν οἶονεῖ κέγχρον ἐξημέραν ἐν μέλιτι· παρέχειν δὲ [XXV] νῦν μὲν ἄρτον, νῦν δὲ κρέως· καὶ κρέως τοιοῦδε· ἢ πετεινοῦ ἢ χειραιοῦ· νῦν δὲ λαχάνου, τοῦ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστου, καὶ ἰχθύος, ὡς· τὸ ἰδίωμα τῆς καθ' ἑκάστου γένος πίστεως, ἀκριδῶς δὲ καὶ τῇ γαίᾳ τοῦ ἐσθίουτος διασώζεσθαι.

Hic codex a Francisco Barozzio Venetiano nominatus nunc in bibliotheca Bodleiana Oxoniensi asservatur.

13. Ambrosianus N^o. 184, P. chartaceus, 1^a Xp. σ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. καὶ συγκ. λου. Προοίμιον. Πολλοὶ τῶν, κτλ. 2^a inde a verbis τὴν ὑπόθεσιν usque ad γνῶσι· eadem lacuna invenitur praefationis, quae jam in codice eo fuerat, e quo Monacensis quoque et Augustanus descripti sunt; sed etiam in sequentibus plura non leguntur, quae codex Mosquensis cum ceteris antiquioribus exhibet. De quibus vide Appendicem ad pp. 375, 390, 398, 401, 411; 475, 20—479, 5 et 717, 11—721, 4 ἔως 386^a τὰ χρονικά Γεωργίου καὶ λογοθέτου. In his verbis desinit codex cujus lectiones nos primi notavimus.

14. Ven. Venetianus S. Marci n^o. 608, chartaceus, 4^o, s. XV. Chronicon usque ad Romanum Diogenem (i. e. usque ad initium regni Michaelis Parapinacae successoris ipsius a. 1071; cf. Montfauconii *Diarium* p. 438, de mss. Giustiniani, Didaci Hurtado et ecclesiae SS. Jo. et Pauli) — sub hoc titulo: Συμῶν μαγίστρου καὶ λογοθέτου χρονικὸν συλλεγὲν ἐκ διαφόρων χρονικῶν καὶ ἱστορικῶν.

Βίος τοῦ πατρὸς ἡμῶν 'Αδὰμ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. 'Αδὰμ γενόμενος σ' γενεῇ τὸν Σηθ, κτλ. (p. 31,20). Σηθ δὲ γεν. (29), etc., usque ad Julium Caesarem nomina et anni tantum regnorum.

Principes sequentes aliquanto amplius tractantur, sicut e lectionibus variantibus in vita Constantini M. (ff. 29^b—35^a) et Leonis Philosophi (ff. 210^a—223^b) notatis videre licet.

Inde ab a. 813 codex cum Georgio saepius quam cum Symeone edito concordat; plerumque brevior est utroque, praecipue in vita Romani I, in qua omittit § 19 τὸ ἔργον — ἀντ' αὐτοῦ, § 26,28 ὃν ἐκ — 36 προαείπει, 38—41, 44—46, 48—56, 58,59; interdum vero etiam amplior.

Folia 273—284 ineditas continent vitas XIII imperatorum a Jo. Zimisce usque ad Michaelē, filium Constantini Ducae, a doctissimo Joanne Veludo, vicebibliothecario Marciano, nostrum in usum diligentissime transcriptas. Cf. ex. gr. 210^a—211^a notam ad p. 771 adiungendam· Καυλίας δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἑμῶς μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ καὶ τῆς λειτουργίας ἀπάρξασθαι, ἐκ δαιμονικῆς συνεργίας ἰστίην καὶ περὶ τοῦ ἐξέδου τὰ ἀλλακτὰ αὐτοῦ· καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἔλεγον ὡς αἰρετικὸν αὐτὸν εἶναι. Μετὰ πολλοῦ (sic) δὲ καιροῦ ἀγανάκτησαντος τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῆς τοιαύτης δαιμονιακῆς ἐπιρρέας — ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, παρευθ' ἀπῆλθεν αὐτῷ ἡ κατὰ τὸ εἰσθῆς ἐπιρρέας· καὶ ὑποστρέψας, εἰσελθὼν ἐν τῷ ἁμῶνι καὶ ἀρας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ ἀνωθεν ἐνώπιον πάντων, ἔδειξεν τὴν αἰσχύνην αὐτοῦ εἰπὼν· 'Αδελφοὶ καὶ Πατέρες, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τοσοῦτους καιροὺς οὐκ ἐμυσταγόουν τὴν θείαν λειτουργίαν. Καὶ αἰσχυνοῦς ὁ μυστικός ἐξῆλθεν

ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. Ὁ δ' αὐτὸς πατριάρχης ἐποίησε μοναστήριον πλησίον τοῦ ἁγίου Μωκίου ἐπισκοπῆς καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ τοῦ Καυλῶς ἦτοι Καύλων; διαταξάμενος κάμεις ταῖς αὐταῖς.

[XXVI] SÆCULI XVI.

15. *Cod. Parisiensis* 1707 « Codex chartaceus Fonteblandensis, quo continentur: 1^o Georgii Hamartoli monachi chronicon auctum et interpolatum. Ibi pars tantum prima exhibetur, a mundo nempe condito ad principatum usque I. Caesaris. Caput summa CCXCIII, unde deducenda sunt capita XXVIII Symeonis Sethi, a c. nempe XXI ad c. XLIX, item capita XXXIX a c. CCLIV ad c. CCXCIII, quæ non sunt Georgii, sed auctoris incerti; neque ultima sex ad institutum pertinent. Initio occurrit index capitum non primæ solum, sed et secundæ partis. Indicem sequitur brevis epilogus et præfatione Theophanis, qui chronographiam suam inde orsus est ubi desiit Syncellus. Ad calcem vero accesserunt excerpta tria; primum de Cæsaris nomine, secundum de Ptolemæi Philadelphi quæstione ad S. Scripturam pertinente, tertium de equo Cæsaris dictatoris fissam ungulam habente. 2^o Nicephori Choniata annales, manu diversa eaque minus elegante. Is codex S^o XVI exaratus videtur. » Titulus idem qui in n^o 1704, capitum index diversus a N^o. 1705 et 1706 et Mon.

16. *Cod. Parisiensis* 1708 « codex chartaceus, Fonteblandensis — secunda pars a I. Cæsare ad Alexium usque Comnenum. » — Ultimum caput βασιλ. τοῦ Κομνην. Ἀλεξίου.

17. M. 2. *codex Monacensis* secundus N^o 159, Boicus vel Bavaricus usque ad Basilium [Michaelē] imperatorem Hamartolum præfret, postea Logothetam (Raderus) « usque ad Romanum I (Hardt, *Beiträge* 1807, VI, 293) » usque ad imperium Constantini, Leonis filii (Bandini, cat. mss.) « eadem que Augustanus manu, charta firma et levigata, titulis et initialibus minio distinctis, litteris minutis et cum correctionibus marginalibus, in f^o, foliorum 443, scriptus Epidauri a Nicolao Choniata [f. 558^b: Τετρεμά-
κωται ἦν ὁρᾷς, φίλε, δέλτος ἐν τῇ δυστυχίᾳ πόλει τῆς Ἐπιδάουρου, πόνῳ δὲ Νικολάου τε τοῦ Χωνιάτου]; lacunis mutilus, S. XVI, optime conservatus (Hardt) et inscriptus Γεωργίου ἁμαρτολῶ ἀπὸ κτίσεως, α [= μοναχοῦ] καὶ συγγέλλου χρηματισθέντος ἐπὶ Ταρασίου, μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος f. 1^o Γεωργίου συγγέλλου Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου χρ. συντ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἐξ. συλλ. καὶ συντ. ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτολῶ. Πίναξ, ἀρχή, etc., tabula quæ cura doctissimi Tafelli nostrum in usum descriptam ad calcem hujus præfationis exhibemus. Hoc e codice 1607 Augustæ in 8^o ediderat Mt. Raderus *Syntagma* de statu morientium [pp. 578-587] ex mss, codd. Maximiliani et August. de promptum, » postea 1614 Monachii 8^o repetiit, necnon quod legitur in Annotationibus ad *Viridarium* SS. e Menzels Græcorum fragmentum Latinum de miraculo facto in urbe Carthagine sub imperio Heraclii [575-578]. Lectiones variantes vitarum Constantini M., Constantii et Juliani (p. 389, 1-451, 16) a doctissimo Niklositchio ad textum Vindobonensem exscriptas humanitati ejusdem viri debemus. Nos vero *prologum* *contulimus* et *prima textus vocabula* usque ad 5, 25 et finem 815, 19 ἀπετέθη μὲν. De quibus Appendicem consule variantes exhibentem ejusdem operis, non vero diversarum chronographiarum lectiones. Cf. etiam 514, 18 ἐφ' ᾧ, 20 εἰρηξαι, 21 ἐρρύπ. Raderus quidem (ad Nicetæ Vitam Ignatii, Ingolstadtii 1614 editam) perhibet Hamartolum diversum esse a Georgio Syncello (codicum Palatinæ Boiorum et Augustanæ bibliothecæ); sed falso hi codices eum Syncellum nominant, eum hunc solum noverint chronographum. Præterea jure adnotat Allatius, « Discrimen tamen inter eos nullum adducit. »

18. *Cod. Baroccianus* N^o 194, chartaceus, foliorum 53 (?); absque ullo vel nomine auctoris vel operis titulo sic incipit: Πολλοὶ τῶν ἔξω φιλόσοφοι καὶ φιλόλογοι, κ. τ. λ. [XXVII] Excerpta continet et Ge. Hamartoli chronico, edita in Crameri t. IV *Anecdotorum*. Oxoniæ, p. 218-246, scil. a libri primi capite II p. 7, l. 24, usque ad libri secundi caput VIII, p. 59, l. 25. Lectiones optimæ notæ ab iis quas e Mon. et Mosq. codd. edidimus, discrepantes vide in appendice ad p. 8, 2—8, 14, 50—30, 14; 44, 24-45, 1; 52, 23-59, 24.

19. 1. Πάλας καὶ καθέξῃς μέχρι τῶν κτισάντων τὴν Ῥώμην καὶ βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ ἦσαν δὲ οὗτοι ἐν τοῖς χρόνοις Ἀχὰς τοῦ βασιλείως Ἰουδαίων. Οὕτως καὶ οἱ Ἀσσύριοι βασιλεῖς.

11. 9? Ἀρχὴ τῶν Παρθαίωντων βασιλείων. — 30, 13; 44, 24.

19. *Oxonienensis* I (F. 6, 26), Humphredo Hedio in prolegomenis ad Malelam (ed. Bonn. LXXIII) usque ad mortem Michaelis III extendi dicitur, sed cf. Fabricium (VI, 154, 353): « Idem est horum (Excerptorum) initium cum initio chronographiæ Georgii Hamartoli quod e codice ms. a L. Allatio in Diatriba *De Georgiis* exhibetur: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονιγράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτολῶ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἥ ἡμέρᾳ ἐπλάσεν ὁ Θεὸς τὴν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοιωσιν αὐτοῦ: ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοῦς γ'. Neque solum ex initio apparet, verum etiam et Præfatione, initio in codice ms. [non vero Barocciano N^o 194, chartaceo, f. v^o πολλοὶ τῶν ἔξω φιλοσόφων — τὰ πάντα εἰρηξαι] unde sua Chilmeadus descripsit, præmissa, quæ eadem est omnino, quam ibidem ponit Allatius ex Georgio Hamartolo. — Ex eodem etiam Excerpta dederunt Leo Allatius in libro de Ecclesiarum consensione [e codd. Vat.], Jo. Meursius in glossario Græco-barbaro et Dufresnius in glossario mediæ et infimæ Græcitatibus, et, nisi me fallit memoria, in Notis ad Annales Jo. Zonaræ. De eo, qui plura vellet, adeat — Diatribam nostram de scriptoribus Græcis variis, ubi — castigantur Allatiana. De illo hic loci hoc solum subjungam, vixisse cum eodem cum Malela sæculo, i. e.

Christi incarnati nóno, et Chronicon suum perduxisse non modo ad initium Michaelis Theophili filii, quod decernunt doctores nonnulli, sed usque ad ejus mortem, hoc est, usque ad 886, et imo usque ad mortem Romani I, quae vero jam non Georgii sunt sed Logothetæ; 4, 20 post autem adiungit οὕτω μὲν οὖν ὁ πρῶτος ἐγένετο ἄνθρωπος; παρὰ Θεοῦ ᾧ ὄνομα Ἀδάμ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὔα. Ἀρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός; Εἰ, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πότι ἐγέννησεν. 7, 41 Μετὰ τοῦτον εἰ αὐτοῦ ἀπόγονοι καὶ ὁ Σηθ προσηνυθέντες ἄν, ἔγραφον τὰ μέλλοντα περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν λιθίναις καὶ ὀστρακίναῖς πλαξί, σημαίνοντες, ὅτι ἀναλώθηναί καὶ φθαρῆναι μέλλει τὸ πᾶν, ἡ ὑπὸ πυρὸς ἡ ὑπὸ ὕδατος. Καὶ αἱ μὲν ὑπὸ πυρὸς, σωθήσονται τὰ γράμματα ἐν ὀστρακίναῖς πλαξί, εἰ δὲ ὑπὸ ὕδατος, ἐν λιθίναις; Ἐλθόντος δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἅπαντα ἀπολέσαντος, μόνος ἐσώθη Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες πρὸς δευτέρου ἀνακαίνισιν κόσμου. Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Καλὴν, ὁ υἱὸς Ἀρφαξῆδ, συνεγράφατο τὴν ἀστρονομίαν εὐρηκῶς τὴν τοῦ Σηθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν ὡς ἔφηται τῶν ἀστέρων ἐν πλακί λιθίνῃ γεγραμμένην, ἥτις ε. 20 — ἰώσηπος; 7, 92.

31, 10 Ἀδάμ τόνυν — 33, 28 ἔτη 39, 33, 24 Ἐπαῖδη — 41, 41 τ'χ; 64, 23 — 65, 2, 7, 24 — 10, 2. «Atque hucusque habes, lector, excerptorum chronologicorum auctorem anonymum; paginam sequentem ex chronico Alexandrino descripsimus» (Nodius).

20. V. Vindobonensis N° 40, olim 39, f°, ejus præfationem et capita CXXVIII-CXCI (p. 389-451, 15) humanissimè, quanquam ipse editionem Georgii [XXVIII] præparavisset, nobiscum communicavit vir doctissimus Miklositch, bibliothecæ I. R. præfectus. In eadem collatione notatæ sunt etiam variae lectiones codicum Monacensium (N° 1, 404, Augustani et 2, 439, 239). *Prima pars codicis Vind. 40 usque ad f. 49 sicut et finis f. 315-326 in charta Turcica manu recentis scripta est, cætera pars membranacea, antiqua optimisque commatis; olim ab Aug. Busbekio comparatus Constantinopoli (Nessel); usque ad Alexium Comnenum, 1081 (Greiser. De cruce?).* 1* Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφορῶν λογογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμαρτίου μοναχοῦ. Ταύτης δὲ τῆς βίβλου, quod a substantivo Πρῶτος pendere videtur. Ἀρχὴ τὸν Θεῷ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ — p. 28, 6, 7 nostra editionis e codd. Mon. h. l. paratæ. Capita CCXXVI, 4—CCXXVIII ex eodem codice edita vide in libro cui titulus est: «Theophanis chronographia. » Probe einer neuen — Ausgabe von G. L. F. Tafel. p. 26-34.

21. V. 2. Cod. Vindobonensis 2. Inde ab 38b. Ἀρχὴ τῆς Χριστιανῶν βασιλείας, κ. τ. λ. collatum a viro cl. Miklositch usque ad finem imperii Juliani, et chartaceus, antiquus et bonæ notæ, in 4°, sed mutilus, aqua marina hinc inde misere fœdatus, constatque nunc foliis 83, olimque ad Jo. Sambucum pertinuit, quo continentur Georgii Hamartoli fragmenta historica (Nessel, p. 142.). Vide lectiones variantes ad p. 589, 1-451, 16 notatas, quas cl. Miklositchio debemus.

22. M. 1 Codex Monacensis 1, N° 414, Augustanus, chartaceus signatus p. 68 N° 37 (81), in assero corio fusco lectus, ære munitus et clausus, in f°, titulum hunc præfert: Γεωργίου καὶ λογοθέτου ἱστορικὸν [?] συγκείμεον. Πίναξ. Περὶ τῶν πρωτοπλάστων Ἀδάμ καὶ Εὔας. — Περὶ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ὡς ἐν συνόψει — τῶν αὐτῶν (= c. XXVII, 29, 15). Περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ καταγομένων (= II, 1 p. 31, 19) — περὶ τῶν κεκοιμημένων (= c. CCXXXII, p. 578, 8). Textus extenditur p. 276b usque ad finem capituli p. 587, 32 ὅταν ἐπελθῃ οὐδὲν; scriptus est titulus et initialibus rubricatis, litteris minutis et nitidis cum scholiis in textu (ex gr. p. 29, 15 σχόλιον τῶν ἁγίων Πατέρων quod in Parisiensi 1705 deest, e margine irropsisse videtur), sæculi XVI (vide cod. M.), optime conservatus et post indicem inscriptus: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφορῶν [χρ.] καὶ ἐξηγητῶν συλλ. καὶ συντε. ὑπὸ Γεωργίου αχ. καὶ συγκείμεον (χρηματίσαντος ἐκ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κ. Π. νίκας Ῥώμης Προσίμου α' (ἀρχῆ). Hoc e codice clarissimus Tafel nobis initium in codice Mosquensi deficiens (p. 4, 47-44; 24) benigne transmisit; præterea lectiones codicis Lipsiensis ex Augustano descriptæ ad pp. 564-587. Prologum nos ipsi cum textu M^o contulimus quorum varias lectiones cum Ambrosianis et Vindobonensibus plerumque consentientes in Appendice invenies.

SÆCULI XVII.

23. L. Lipsiensis 852 (Rep. I, 4, 40); cf. Naumannii catalogus bibl. Senatus, Grimmæ 1838, p. 215) et Georgii monachi et Syncelli C. P. chronicon usque ad Constantium Heraclii filium descriptum e ms. codice bibliothecæ Augustanæ cum emendationibus J. H. Bosii ex bibl. C. Sagittarii, post J. A. Schmidii et P. Lyseri junioris.

[XXIX] 3* Γεωργίου καὶ λογοθέτου, Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφορῶν χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγκείμεον. Προσίμου. Πολλοὶ τῶν, κ. τ. λ. Lectiones p. 1, 1-6, 1 et 571, 21-387, 32 qui est codicis finis. et nobis primum excerptas vide in Appendice. Cf. Reiskium (De cæremoniis aulæ Byz. pref. Lipsiæ 1734 f°).

SÆCULI INCERTI.

24. Palatinus, Vaticanus? Xp. σ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. παρὰ Ἰωάννου τοῦ Σικελιώτου τοῦ καὶ

χρηματίσαντος ὑστερον πατριάρχου Κ. Π. νέας Ῥώμης (qui et Syncellus et Morocardanianus vocatus, annis 837-842 patriarcha fuit C. P. ?)

Πολλοὶ τῶν ἔξω χρονογράφοι καὶ φιλόλογοι κ. τ. λ.

[Α'] Βίβλος γενέσεως, ἡ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός, κ. τ. λ.

[Β'] Τοῦ αὐτοῦ Ἰω. τοῦ Σικελιώτου περὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ Εὐας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καταγομένων. Ἀδὰμ τῶνυν κατὰ τὴν σοφώτατον (31.20). Desinit in Michaelle filio Theophilli. Ἔως ὧδε τὰ Χρονικὰ Γεωργίου καὶ ἀπὸ τῶν ὧδε μόνου τοῦ λογοθέτου (Fabricius, *Bibl. gr.* XII, 27).

25. *Citicensis* = *Georgii monachi Chronicon a Julio Cesare ad Diocletianum* (Fabricius *Bibl. Gr.* XII, 24).

26. *Schleusingensis* (Ludovicus, notitia bibliothecae Schleusingensis) qui codex jam Schleusingensi in bibliotheca desideratur, quemadmodum praefectus ejusdem Hartungius V Augusti 1858 nobis respondit. Quo abierit notum non est, forsitan Lipsiam.

26. *Radulphi cardinalis*, in regia Parisiensi N^o 37 = *Georgii monachi historia ex multis collecta ab Adamo usque ad Constantinum, Severum, Maximinum et Maxentium* [ut Par. 1704 in catalogo a 1740 edito]. Pergebat ultra, sed reliquis desunt (Montfaucon *bibl. Par.* 1759, 11.772.)

Hæc igitur videtur codicum genealogia esse :

I. *Usque ad annum 842 solius Georgii monachi; sine prologo* : 1 Coisl. 510, X. S. rhetorice exornatus, ceterum cum Coisl. 505 consentiens præter quod hic usque ad a. 311 tantum extenditur; cum *prologo* : 3 Coisl. 154, 501, XII S., 10 Ambrosianus XV S., Georgii hamartolli et syncelli.

II. *Continuatus a Symeone Logotheta usque ad 948; sine prologo* : 3 Medicus XI; cum *prologo* : 11 Parisiensis 1706, XV; 8 Vaticanus 155 XIII vel XIV S. diversus; 6 Mosquensis XII; 19 Oxoniensis; 24 Palatinus.

Usque ad 1071 : 14 Venetianus, XV S.

Usque ad 1081 : 20 et 21 Vindobonensis 1 et 2, XV S.; cum Ambrosiano consentientes usque ad 842; 22 Monacensis 1, XVI. *Syncelli* e Zonara a recentiore Græco suppletus; 16 Parisiensis 1708, XVI S.

Usque ad 1143 : 6 Mosquensis XII S.

III. *Codices manci, ad Casarem* : 9 Vaticanus 155? XIII S. et 15 Paris. 1707 XV S. et 25 Citicensis; a *Cæsare ad Diocletianum* : 8 Vaticanus 155 et 25 Citicensis; ad a. 511 : 2 Coisl. 505 XI, et 7 Paris. 1704 XII S.; ad a. 644 : Ge. *Syncelli cum Ambrosiano consentientes* : 17 Mon. 2, XVI, et 25 Lips. XVII S.; ad a. 814 : 10 Paris. 1705, XIV S. *Fragmentarii* : Barociani 50, XIV et 194 XV S.

Nondum collati : 3 Medicus XI S.; 4 Scoriacensis XII S.; 24 Palatinus Jo. Sicelionæ, patriarchæ; 25 Citicensis; 26 Schleusingensis; 27 Radulphi.

ΠΙΝΑΞ.

Numeri paginas representant editionis Petropolitane quarum seriem typis grandioribus in textu expressimus.

ΗΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Α'.

1. Ἀρχὴ Γενεαλογίᾳ τοῦ Ἀδὰμ, p. 4.
2. Περὶ Νεβρόδ βασιλέως, p. 7.
3. Περὶ Νίνου βασιλέως, p. 9.
4. Περὶ Θουρᾶ βασιλέως, p. 9.
5. Περὶ Λαμῆ βασιλέως, p. 9.
6. Περὶ Σαρδαναπάλεως βασιλέως, p. 9.
7. Περὶ Περσέως βασιλέως, p. 10.
8. Περὶ Σώστρου βασιλέως, p. 11.
9. Περὶ Φαραῶ βασιλέως, p. 11.
10. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρήσεως, p. 12.
11. Περὶ τοῦ Πέλοπος, p. 12.
12. Περὶ Κύρου, p. 13.
13. Περὶ Καμδύσου, p. 14.
14. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου, p. 15.
15. Περὶ τῶν Βρουμάλων, p. 16.
16. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου, p. 17.
17. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου, p. 18.
18. Περὶ τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, p. 18.
19. Περὶ τῆς βασιλείας Κανδάκης, p. 23.
20. Περὶ τῶν Βραχμάνων, p. 24.
21. Περὶ Σήρων, p. 26.

22. Περὶ Βάκτρων, p. 27.
23. Περὶ Χαϊδαίων, p. 27.
24. Περὶ Βριστάννων, p. 27.
25. Περὶ Ἀμαζόνων, p. 28.
26. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῆς, p. 28.
27. Περὶ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, p. 29.
28. Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, p. 30.

Β'.

Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου Μωραῶ καὶ Συγχέλλου.

1. Περὶ γενεαλογίας Ἀδὰμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ τῶν καθ' ἑξῆς καταγομένων, p. 31.
2. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου, p. 36.
3. Ὅτι ὅποια ἦν ἡ α' γλώσση, p. 38.
4. Περὶ τοῦ τῆς γῆς διαμερισμοῦ, p. 59.
5. Περὶ τῶν ὀστεινῶν, p. 47.
6. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας, p. 50.
7. Περὶ Ῥωμαίων θεοποιήσαντων, p. 54.
8. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, p. 57.
9. Περὶ γενέσεως Ἀδράμ, p. 64.
10. Περὶ τοῦ Μελχισέδεω, p. 69.
11. Περὶ τῆς κλίσεως (κλήσεως) τοῦ Μελχισέδεω, p. 71.
12. Περὶ τοῦ Σαλήμ, p. 71.
13. Περὶ τῆς κλίσεως (κλήσεως) Ἱερουσαλήμ, p. 73.

14. Περὶ τοῦ Ἰσαάκ, p. 74.
 15. Περὶ τοῦ Ἡσαΐ καὶ Ἰακώβ, p. 75.
 16. Περὶ τοῦ Ἰακώβ, p. 78.
 17. Περὶ θανάτου Ἡσαΐ, p. 79.
 18. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως, p. 80.
 19. Ὅτι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου, p. 81.
 20. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωϋσῇ, p. 89.
 21. Περὶ τῆς τελευταίας Μωϋσέως, p. 92.
 22. Ἐτι περὶ Μωϋσέως, p. 92.
 23. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, p. 101.
 24. Ἀρχὴ τῶν Κριτῶν, p. 103.
 25. Περὶ Ἰούδα, p. 103.
 26. Περὶ Γοδωνιῆλ, p. 103.
 27. Περὶ Ἀδὰμ, p. 103.
 28. Περὶ Σαμεγάρ, p. 104.
 29. Περὶ Βαράκ, p. 104.
 30. Περὶ Γεδεών, p. 104.
 31. Περὶ Ἀδιμέλεχ, p. 105.
 32. Περὶ Θολά, 107.
 33. Περὶ Ἰαήρ, p. 107.
 34. Περὶ Ἰεφθά, 107.
 35. Περὶ Σαμψών, 107.
 36. Περὶ τοῦ Ἡλὶ τοῦ ἀρχιερέως, p. 113.
 37. Περὶ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἱερέως, p. 117.
 38. Περὶ τῆς βασιλείας Σαούλ, p. 117.
 39. Περὶ τῆς βασιλείας Δαυὶδ, p. 121.
 40. Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος, p. 133.
 41. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος, p. 139.
 42. Περὶ τῆς βασιλείας (Σολομῶντος), p. 140.
 43. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰθιόπων Σδούλλης, p. 141.
 44. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥοδοῦ, υἱοῦ Σολομῶντος, p. 150.
 45. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσάφ τοῦ ἐν ποδολογίᾳ πεσόντος, p. 151.
 46. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσάφ, p. 151.
 47. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσαφάτ, p. 151.
 48. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 152.
 49. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 153.
 50. Περὶ τῆς βασιλείας Γοδοῦλᾶς, p. 153.
 51. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωά, p. 153.
 52. Περὶ ἐλεημοσύνης, p. 154.
 53. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμεισίου, p. 155.
 54. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀζίου, p. 156.
 55. Περὶ Ὀζίου λέπρας, p. 157.
 56. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάθαμ, p. 158.
 57. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχάζ, p. 157.
 58. Περὶ τῆς βασιλείας Ἐεκιου, p. 157.
 59. Περὶ τοῦ Ἰωβὶτ, p. 159.
 60. Περὶ τῆς βασιλείας Μανασσῆ, p. 167.
 61. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμωμ, p. 170.
 62. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσιου, p. 172.
 63. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχάζ, 174.
 64. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, p. 174.
 65. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰερονίου, p. 175.
 66. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 176.
 67. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλὴμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἥ ἐστι β' τῆς παροικίας Αἰγύπτου, p. 177.
 68. Περὶ ἀριθμοῦ ἐτῶν τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλευσάντων, p. 179.
 69. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἱεροβοάμ καὶ τῆς διαίρεσως τῶν ἱ' σκήπτρων καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν Σαμαρείᾳ, p. 181.
 70. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβάτ, p. 181.
 71. Περὶ τῆς βασιλείας Βαζαά, p. 181.
 72. Περὶ τῆς βασιλείας Ἠλά, p. 182.
 73. Περὶ τῆς βασιλείας Ζαμβόρῃ, p. 182.
 74. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχάαβ, p. 182.
 75. Περὶ τῆς Ἰεζαβὴλ καὶ περὶ τοῦ Ἠλίου προφήτου, p. 182.
 76. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 185.
 77. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 185.
 78. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡού, p. 187.
 79. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάχαζ, p. 188.
 80. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωά, p. 188.
 81. Βασιλεία Ἱεροβοάμ, p. 189.
 82. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀζαρίου, p. 189.
 83. Περὶ τῆς βασιλείας Σελούμ, p. 189.
 84. Περὶ τῆς βασιλείας Μαναῖμ, p. 189.
 85. Περὶ τῆς βασιλείας Φακεσίμ, p. 189.
 86. Περὶ τῆς βασιλείας Φακεῖ, p. 189.
 87. Περὶ τῆς βασιλείας Ὠσεῖ, p. 190.
 88. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, p. 191.
 89. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλεμαροδάχ, p. 194.
 90. Περὶ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ, p. 195.
 91. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Μήδου, p. 196.
 92. Περὶ τῆς βασιλείας Κύρου τοῦ Πέρσου, p. 197.
 93. Περὶ τῆς βασιλείας Καμβύσου υἱοῦ Κύρου, p. 198.
 94. Περὶ τῆς βασιλείας Πέρδου, p. 200.
 95. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου Ὑστάσπου, p. 200.
 96. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου, p. 205.
 97. Περὶ τῆς βασιλείας ἐτέρου Ἀρταξέρξου, p. 205.
 98. Περὶ βασιλείας τοῦ Ἀντίοχου, p. 207.
 99. Περὶ τῆς β' αἰλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, p. 208.
 100. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ζ' παίδων τῶν Μακκαδαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς, p. 208.
 101. Περὶ τοῦ Ματθίου ἱερέως, p. 210.
 102. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντίοχου τοῦ Εὐπάτορος, p. 211.
 103. Περὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβδαίου, p. 212.
 104. Περὶ Ῥωμαίων, p. 212.
- Γ'
105. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰουλίου Καίσαρος πρώτου βασιλέως Ῥωμαίων, p. 213.
 106. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐγούστου Καίσαρος τοῦ Ὀκταβίου, p. 214.
 107. Περὶ τῆς δ' βασιλείας ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθέασατο, p. 215.
 108. Περὶ τῆς ἐν σερικῇ οἰκονομίας Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, p. 217.
 109. Ἐτι περὶ τῆς Χριστοῦ γενέσεως, p. 217.
 110. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνέσεων ἱεραιουσάντων ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ἀρχιερίων, p. 218.
 111. Ὅταν ὁ Αὐγούστος ἀπέβη εἰς Αἴγυπτον, p. 220.
 112. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου, p. 229.
 113. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ἐγένετο ἐν ὥρᾳ, p. 230.
 114. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, p. 234.
 115. Περὶ Αὐγάρου τοῦ βασιλέως, p. 236.
 116. Περὶ τῆς βασιλείας Γαίου... καὶ περὶ τῆς ἀναίρεσως Τιβερίου, ὅς ἀνηρέθη ὑπὸ Γαίου. Νοσήσαντι γὰρ ἱμάτια πολλὰ ἐπίβητι ἀπέπνιξε, p. 238.
 117. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 241.
 118. Περὶ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, p. 242.
 119. Περὶ μοναχικῆς πολιτείας, p. 248.
 120. Περὶ τῆς βασιλείας Νέρωνος, p. 268.
 121. Περὶ Σίμωνος τοῦ μάγου, p. 268.
 122. Περὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, p. 278.
 123. Περὶ Ἰακώβου ἀδελφοῦ, p. 279.
 124. Περὶ τῆς βασιλείας Γαλβᾶ, p. 284.
 125. Περὶ τῆς βασιλείας Λουκίου, (sic) p. 284.
 126. Περὶ τῆς βασιλείας Βιταλίου, p. 284.
 127. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐεσπασιανου, p. 285.
 128. Περὶ αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλὴμ, p. 285.
 129. Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν καθέξης βασιλευσάντων, p. 325.
 130. Περὶ τῶν αὐτοφύων θερμῶν ὕδατων, οὐρανίων καὶ πυρὸς, καὶ ἀβύσσου Ταρτάρου, p. 327.
 131. Περὶ τῆς βασιλείας Δομετιανου, p. 333.
 132. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως καὶ τῶν αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων, p. 335.
 133. Περὶ τοῦ Μανενθῶνος μέγρου καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων, p. 334.
 134. Περὶ τῆς βασιλείας Νερβᾶ, p. 335.
 135. Περὶ τῆς βασιλείας Τραϊανου, p. 338.
 136. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανου, p. 339.
 137. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίνου, p. 341.

138. Περὶ τῆς βασιλείας Μάρκου Αὐρελίου καὶ τῶν
σὺν αὐτῷ, p. 342.
139. Περὶ τῆς βασιλείας Βήρου, p. 343.
140. Περὶ τῆς βασιλείας Κωμώδου, p. 343.
141. Περὶ τῆς βασιλείας Περτίναξος, p. 344.
142. Περὶ τῆς βασιλείας Δαδίου, p. 354.
143. Περὶ τῆς βασιλείας Σεύρου, p. 345.
Περὶ τῆς βίωσης καὶ ἀνατροφῆς Ὀργίνου
τοῦ καὶ Ἀδαμαντίνου, p. 345.
144. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίνου καὶ Γέτα, p. 351.
145. Περὶ τῆς βασιλείας Μακρίνου, p. 352.
146. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδρήτου, p. 353.
147. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμά, p.
353.
148. Περὶ τῆς βασιλείας Μαξιμου, p. 354.
149. Περὶ τῆς βασιλείας Πουπίνου, p. 351.
150. Βασιλεία Βαλθίνου, p. 355.
151. Περὶ τῆς βασιλείας Γορδιανού, p. 355.
Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουνορος, p. 355.
152. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστιλλιανού, p. 357.
153. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, p. 353.
154. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου καὶ Οὐαλεριανού,
p. 358.
155. Περὶ τῆς λοιμικτῆς νόσου, p. 358.
156. Περὶ τῆς βασιλείας Γάλλου, p. 359.
157. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 359.
158. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰμιλιανού, p. 360.
159. Βασιλεία Οὐαλεριανού καὶ Γαλλίνου, p. 360.
160. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 361.
161. Περὶ τῆς βασιλείας Κυντίλιανού, p. 361.
162. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐρηλιανού, p. 361.
Περὶ τοῦ Μανέντος, p. 362.
Περὶ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, p. 364.
163. Περὶ τοῦ Ἀπολλιναρίου, p. 364.
164. Περὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας. Περὶ Νεστο-
ρίου, p. 365.
165. Περὶ τοῦ Εὐτυχοῦς. Περὶ Σεούρου, p. 366.
166. Περὶ τῆς βασιλείας Ταχίου, p. 369.
167. Περὶ τῆς βασιλείας Φλωριανού, p. 369.
168. Περὶ τῆς βασιλείας Πρόδου, p. 369.
169. Περὶ τῆς βασιλείας Κάρου, p. 370.
170. Περὶ τῆς βασιλείας Καρίνου, p. 371.
171. Περὶ τῆς βασιλείας Νουμεριανού, p. 371.
172. Περὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανού καὶ Μαξι-
μιανού, p. 371.
173. Περὶ τῆς παρθένου καὶ μάρτυρος, p. 373.
174. Περὶ ἑτέρας παρθένου, p. 374.
175. Περὶ τοῦ μονάζοντος, p. 373.
176. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου, πατρὸς τοῦ
μεγάλου Κωνσταντίνου, p. 376.
177. Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, υἱοῦ Κων-
σταντίου, p. 387.
- Δ'.
178. Περὶ τῆς βασιλείας Χριστιανῶν, περὶ Κων-
σταντίνου τοῦ Μεγάλου βασιλέως, p. 389.
179. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου, p. 390.
180. Περὶ Κ. Π., p. 398.
181. Περὶ τῆς α' συνόδου. Περὶ τῆς αἵρέσεως Ἀρείου,
p. 404.
182. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερέα, p. 408.
183. Περὶ τῆς εὐρήσεως τοῦ σταυροῦ, p. 409.
184. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν, p. 415.
185. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει εἶναι τὸν κριτὴν, p. 416.
186. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, p. 420.
187. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, p. 426.
188. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ τοῦ Με-
γάλου Κωνσταντίνου, p. 436.
189. Περὶ τῆς Ἀμασσηνῶν αἵρέσεως, p. 439.
190. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανού τοῦ παραβάτου,
p. 443.
191. Περὶ τῆς αἰμορροῦσης, p. 444.
192. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουδιανού, p. 451.
193. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανού, p. 453.
194. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, p. 453.
195. Περὶ τῆς Μανίας (ἐξομολογίας) p. 457.
196. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Γρατιανού καὶ Οὐαλεντι-
νιανού τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου Οὐαλεντινι-
ανού, περὶ τῶν σεισμῶν, p. 461.
197. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου,
p. 463.
198. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου καὶ μοναχοῦ, p. 467.
199. Περὶ τῆς β' συνόδου, p. 474.
200. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστραφέντων ἐν Ἀν-
τιοχείᾳ, p. 479.
201. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου υἱοῦ Θεοδοσίου
τοῦ Μεγάλου, p. 489.
202. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου, p.
489.
203. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάππα Ῥώμης πρὸς τὸν
Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα, 495.
204. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, p.
498.
205. Περὶ τῆς γ' συνόδου, p. 499.
206. Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ Χρυσοστόμου, p. 502.
207. Περὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανού, p. 504.
208. Περὶ τῆς δ' συνόδου, p. 506.
209. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μεγάλου καὶ
Μαξίμ, p. 510.
210. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μικροῦ, p.
513.
211. Περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος τοῦ Ἰσαύρου, p.
513.
212. Περὶ Πέτρου τοῦ Κναφίως, p. 514.
213. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀναστασίου τοῦ δικόρου,
p. 516.
214. Περὶ τῆς Κωσταντίνου βασιλείας Περσῶν, p. 520.
215. Περὶ τοῦ Εὐσημίου τοῦ πρεσβυτέρου, p. 521.
216. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινίου τοῦ ἑσπέρου, p.
524.
217. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού τοῦ Μεγάλου,
p. 526.
218. Περὶ τῆς ε' συνόδου, p. 528.
219. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φω-
νῶν, p. 538.
220. Περὶ κυνός, p. 540.
221. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού τοῦ Νέου, p.
550.
222. Περὶ τινος Ἰουδαίου παιδός, p. 550.
223. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου τοῦ ἑσπέρου, p. 551.
224. Περὶ τῆς βασιλείας Μαυρικίου τοῦ Ἀρμενίου,
p. 554.
225. Περὶ τοῦ κροκοδείλου, p. 555.
226. Περὶ τῆς βασιλείας Φωκά τοῦ τυράννου, p. 560.
227. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, p. 564.
228. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρα-
κλείου, p. 571.
229. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δόσαντος τὴν ἐλεημοσύ-
νην, p. 572.
230. Περὶ Εὐαγρίου τοῦ φιλοσόφου, p. 573.
231. Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς γεωργίᾳ
γυναῖκα, p. 575.
232. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἁγίων, p.
578.
233. Βασιλεία Ἡρακλῆος, p. 588.
234. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, p. 588.
235. Περὶ τοῦ Μωσῆ, τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχ-
ηγού καὶ ψευδοπροφήτου, p. 591.
236. Περὶ τῆς Ἀραβίδος, p. 598.
237. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πογω-
νάτου, p. 604.
238. Περὶ Παυλικιανῶν, p. 603.
239. Π. τῆς ζ' συνόδου, p. 611.
240. Π. τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού ἐσχάτου τοῦ
Ῥινόμητου, p. 615.
241. Περὶ τῆς βασιλείας Λεοντίου, p. 619.
242. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀψιμάρου τοῦ Τιβερίου,
p. 620.
243. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανου πάλιν τοῦ
Ῥινόμητου, p. 622.
244. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Βάρδα, p.
624.

245. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρταμίου, p. 626.
 246. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, p. 628.
 247. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ, p. 628.
 248. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ Κόνωνος, p. 629.
 249. Περὶ τοῦ Μασάμα, p. 637.
 250. Περὶ τῆς νόσου Ἰαρινῆς, p. 637.
 251. Περὶ τοῦ Φιλανθέου Ὀλύμπου τοῦ πορνοῦντος καὶ ποιούντος ἐλεημοσύνην, p. 640.
 252. Περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ παπῆ, p. 641.
 253. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίου καὶ Κοπρινυμίου, p. 653.
 254. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς Χαζάρας, p. 658.
 255. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, p. 660.
 256. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, p. 661.
 257. Περὶ αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου, p. 666.
 258. Περὶ τῆς βασιλείας Εἰρήνης μητρὸς Κωνσταντίνου, p. 670.
 259. Περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου, p. 672.
 260. Περὶ τῆς βασιλείας Σταυρακίου, p. 677.
 261. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ, p. 678.
 262. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, p. 679.
 263. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Ἀμορβαίου, p. 694.
 264. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου, p. 699.
 265. Περὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως, p. 711.
 266. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 712.
 267. Περὶ Θεοφάνους καὶ Θεόδωρου τῶν ἀδελφῶν, p. 714.
 268. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, p. 717.
 Ἔως ὧδε τὰ χρονικά Γεωργίου καὶ Λογοθέτου p. 721.

F.

1. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, p. 721.
2. Περὶ τῆς Μακεδόνης Βασιλείου ἀνατροφῆς, p. 724.
3. Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἀμῆρ, p. 728.
4. Περὶ τοῦ πτωχομαγίστρου, p. 734.
5. Περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης, p. 752.
6. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 766.
7. Περὶ Μαρκοῦ μοναχοῦ, p. 781.
8. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ Βασιλείου, p. 795.
9. Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος, p. 799.
10. Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος, p. 816.
11. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ, p. 816.
12. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 848.

- Ἔως ὧδε τὸ πέρας τῶν χρονικῶν συνταγμάτων, p. 851.
 13. Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 852.
 14. Βασιλεία Ῥωμανοῦ, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 854.

G.

1. Βασιλεία Θεοφάνη μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 859.
2. Βασιλεία Νικηφόρου Φωκά, p. 860.
3. Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τριμισχῆ, p. 864.
4. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, p. 866.
5. Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου, p. 872.
6. Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροποῦλου, p. 873.
7. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παφλαγόνης, p. 874.
8. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου, p. 876.
9. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, p. 878.
10. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου, p. 880.
11. Βασιλεία Μιχαήλ, p. 880.
12. Βασιλεία Ἰσακίου Κομνηνοῦ, p. 882.
13. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, p. 881.
14. Βασιλεία Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 885.
15. Βασιλεία Ῥωμανοῦ Διογένης, p. 887.
16. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παραπινάκη, p. 891.
17. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου, p. 895.

Z.

Εἰς τὴν κοσμοποιαν Συμμεῶν Λογοθέτου ἐκ διαφόρων χρονικῶν καὶ ιστοριῶν:

1. Περὶ τοῦ φωτός, p. 902.
 2. Περὶ τοῦ στερεώματος, p. 903.
 3. Περὶ τῆς θαλάσσης, p. 903.
 4. Περὶ τῶν φωστῆρων, p. 903.
 5. Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν, p. 904.
 6. Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων, p. 905.
 7. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, p. 905.
 8. Εἰς τὸ κατ' εἰκόνα, p. 906.
 9. Περὶ τοῦ Σαββάτου, p. 906.
 10. Περὶ τοῦ παραδείσου, p. 907.
 11. Περὶ τῆς τῶν ζώων ὀνομασίας, p. 907.
 12. Περὶ τῆς ποιήσεως τῆς γυναικός, p. 908.
 13. Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, p. 909.
 14. Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ὄφιδος, p. 910.
 15. Εἰς τὸ Ἀνηνίσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, p. 911.
 16. Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, p. 911.
 17. Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφιδος, p. 912.
 18. Εἰς τὸ Ἰδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἰς τὴν ἡμῶν, p. 913.
 19. Περὶ τῶν Χερουδīm καὶ τῆς ρομφαίας, p. 914.
- H.
- Ἑρμηνεία ἐν συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ τῶν καιροῦ, p. 914.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΩΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD

E DIVERSIS ANNALIUM SCRIPTORIBUS ET EXPOSITORIBUS DECERPSIT
CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMENTO HAMARTOLUS.

PROŒMIUM.

Ἰ Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι, ἅ ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι ἡ τὰς τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ δυναστῶν ἡ καὶ τὰς τῶν ἀνέκαθεν ἡ φιλοσόφων καὶ ῥητόρων τε καὶ τῶν ἐπ' εὐγλωττίᾳ καὶ δεινότητι ἡ λόγων καὶ στομυλῆ διαθρυλουμένων, πράξεις ἡ καὶ ῥήσεις καὶ μὲν τοὶ καὶ τὸν τρόπον ἐνίοτε τῆς τούτων ἀποδώσεως ἡ δι' ὀψιγορίας καὶ ἐπιτάσεως ὄγων συγγεγραφότες, οὐκ εὐλήπτους ἡ καὶ εὐκατάληπτους τε καὶ εὐκρινεῖς τοῖς πολλοῖς τὰς πραγματείας ἡ, ὅτε δι' ἐπιδειξιν καὶ κρότον ἐσθ' ὅτε ἡ καὶ ἀνάρρησιν τοῦτο δεδράκασιν ἡ, ἥκιστα πεφροντικότες τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἀνθρώποις ὠφελίμων ἡ. Ἡμεῖς δὲ πᾶμπαν οἱ τῶν ἔνδον ἀνάξιοι, δοῦλοι τῶν δούλων ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀμέτοχοι τῆς ἡ τῶν ἔξω φυσιολογίας καὶ τεχνολογίας ἡ ἐξ ἐπιμέτρου πύ-

Externi, nec sane pauci philologi atque oratores, historici etiam et poete, annaliumque scriptores, cum priscorum regum ac principum, veterumque philosophorum, et eorum quibus ornata verborum structura, vis et acumen sententiarum, gloriam haud incelebrem peperit, res gestas, et sæpe diversa excessuum genera sublimi stylo, atque uberi, et in primis copiosa dicendi forma memorassent, obscura illi quidem monumenta posteris, adeoque perplexa reliquere, ut agnosci plane non possint. Nam qui ad ostentationem plausumque alienas laudes attigerant, ad inconcussam reum veritatem, et eorum quæ hominibus usui essent, narrationem pertingere non potuerunt. Nos autem Christi Domini nostri servi, et quidem indigni, nulla exterarum scientiarum artiumque ope adjuvi,

Variae lectiones et notæ.

ἡ Πολλοὶ τῶν Α, L, M¹ — Πολλὰ τῶν V¹. ἔξω φ. καὶ χρονογρ. Α. (L M¹)? ἡ καὶ συλλογογράφοι V¹ — καὶ δυναστῶν καὶ κρατίστων V¹. ἡ τὰς ἀνέκαθεν L, M¹², V¹ — φιλοσοφίας Α — τε καὶ om. Α, V¹ M²? ἡ εὐγλωττία καὶ δεινότητι — στομυλῶν V¹. ἡ καὶ πράξεις M² a secunda manu. ἡ ἀποδόσεως V¹ — δι' ὀψιγορίας Α, L, M¹² — τε καὶ ἐπιτάσεως L, M¹², V¹ — (λογ. M¹) λόγῳ L, M¹. ἡ εὐληπτα Α, εὐληπτά τε L, M¹², εὐλογά τε V¹, καὶ εὐκατάληπτά τε καὶ εὐκρινῇ Α, M¹² V¹, καὶ συγκατάληπτα καὶ εὐκρινῇ L. ἡ ἀνέλιπον? ἡ ἐσθ' ὅτε M². ἡ τοῦτο δεδράκασιν L, V¹ — τῶν om. Α, L, M¹ — τὰ τῆς ἀλ. δογμάτων καὶ διηγημάτων V¹. ἡ ὠφέλιμα Α, L, M¹, V¹ — ἡ τῶν δούλων om. V¹ — ἡ τῆς om. L, M¹.

non ex Græcis, veteribusque solum historiis, sed ex recentiorum, nec minoris æstimandorum, planneque cordatorum auctorum commentariis, annalibus, historiis, doctrinisque animo proficuis accurate et pro virium studiorumque nostrorum modulo juxta Dei timorem, annaliumque fidem, hunc qualemuncque, exiguum sane et contemptibilem libellum excerpsimus. Itaque paucis ex multis, quæ utilia esse possunt, selectis et laboriose dispositis, nudam apertamque veritatem, arte nulla fucata, necessaria et utilia tantum continentem summam, ut arbitror, et quanta fieri perspicuitate potest, afferimus. Siquidem præstat vera vel balutiendo dicere, quam Platonem referendo insigniter mentiri. Neque fluentem istaque vagantem orationem admiramur, sed quæ multa brevi verborum ambitu complectitur, contractaque necessaria, utiliaque ubertim suppeditando, ab invidia et omni offensa apud posteros libera, multo alacrior est et vividior. Præterea qui tanquam periti admodum, optimique spiritalia juxta spiritum interpretantur, examinant, atque explorant, sermones de divinis rebus non requirunt ab illustri, sinuata, turbinataque dictione, artificiosa compositione, elegantique verborum lenocinio, quibus vehementi dicendi vi, callidi isti, facundiaque præstantes, ut scripta incaute oscitanterque percurrentes fallant, ad mendacium occultandum sæpenumero abutantur: sed ab ea cujus est conspicua veritas, tametsi barbarie ac solæcismis plena sit. Habes itaque quisquis hæc concisa minime curiosus, et ab omni fraude ac fallacia alienus, fideliter, prudenterque et incorrupte perlegis, idolorum inventiones, somentaque eorum callide excogitata, gentiliū philosophorum deliramenta, fabellas, caeremoniasque, discordes insuper, ac portentosas opiniones, diversarum gentium instituta, deorum multiplicitatem, vel, ut verius dicam, impietatem, sententiasque perversas. Habes, ut a lege solitaria vitæ cæperit institutio; quæ deinde ex Christi vita omnium optima ac doctrina eminentior, illustrior, ampliorque multo effecta est. His plura nec unius generis annexa, quæ cordatorum virorum, recteque sentientium

Α λοντες, οὐ μόνον Ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστοριῶν¹⁰, ἀλλὰ καὶ νέων καὶ πολλῶν μεταγενεστέρων, καὶ σεμνοπρεπῶν ἀνδρῶν¹¹ καὶ¹² ἑλλογιμῶν ἐξηγήσεις καὶ χρονολογίας, ἱστορίας τε καὶ διδασκαλίας ψυχωφελέσιν ἐντετυχηκότες, ἀκριβῶς, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν καὶ περιεσκεμμένον¹³, ἐν ψέῳ θεοῦ καὶ πίστει χρονικῇ, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν καὶ πανευταλὲς βιβλιδάριον ἐξεδέμεθα, τὰ πρὸς θνητοὺς ἐκ¹⁴ πολλῶν ὀλίγα συντάινοντα ποσῶς μετὰ πόνου συλλέξαντες¹⁵ καὶ συνθέντες, τότε πᾶσαν¹⁶ μὲν ἀλήθειαν ἀκομψόν, καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον δραματούργιον, ἀναγκαῖα¹⁷ δὲ πᾶν καὶ χρήσιμα λίαν οἶμαι¹⁸ δι' ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑψηλοῦμενον ὅτι μέλιτος. Κρείσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας¹⁹ ψελλίζειν ἢ μετὰ ψεύδους²⁰ πλατωνίζειν. Οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος ρεῖ καὶ ἔξω τῶν ὄρων φέρεται, θαυμαστός ἐστιν, ἀλλ' ὅταν βραχὺς μὲν ἢ τῷ²¹ μήκει, πολὺς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ ἀπαράλειπτον καὶ ἀτρεκέ; ἔχων τῶν²² ἀναγκαίων καὶ ἀνησιφόρων, ὅπῃ τοῦ καιροῦ μέλιτος καὶ τῶν βασικανίας καὶ πάσης θελοκακίας ἀπηλλαγμένον ψυχῶδεις ζητικώτερος²³ ἀναβειχθήσεται. Οἱ γὰρ τοι πνευματικῶς²⁴ τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες καὶ ἀνακρίνοντας καὶ μεταλλεύοντας, ὡς ἐπιστήμονες; καὶ δοκιμοί²⁵, τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπραῖς καὶ γριφώδεις ἀντιστοιχούμεναις λέξεις καὶ συντάξεσιν ἐντέχνοι; καὶ καλλιπεῖα, ἐν ἣ τὸ ψεῦδος πολλὰκις διὰ τῆς δεινότητος μεθόδου καὶ κατασκευῆς ἐπικρύπτουσι οἱ δεινοί²⁶, τοὺς ἀπερισκέπτως καὶ ἀδασανίστως ἀναγινώσκοντες²⁷ ἐκλανθάνοντες, ἐπιζητοῦσιν, ἀλλὰ τὰς ἀληθείας²⁸ λαμπρονομέας ῥήσεις, εἰ καὶ διὰ βαρβαρίζουσας καὶ σολοικίζουσας²⁹ ἐκφρυννύνται γλώσσης. Εὖροι; τοῖνον, ὅγε πιστῶς, νονεχῶς³⁰ τε καὶ ἀφθόνως ἅμα καὶ ἀπεριέργως καὶ πάσης διπλῆς καὶ ραδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα, δι' ὀλίγων³¹ τὰς τῶν εἰδῶλων εὐρήσεις καὶ ἀνατροπὰς ἐντέχνως καὶ ἐπιτεταγμένως, τὰς τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων ἐρεσυχείας καὶ μυθοπλασίας καὶ ὁρησκείας³² ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθείας καὶ πακνοσίας, πῶς τε³³ ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγὴ καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ³⁴ παναρίστου πολιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλότερα καὶ φαιδρότερα καὶ πλατυτέρα μάλα³⁵ εἰκότως ἀναπέφνη, καὶ

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ἱστορικῶν A, L, M' — ¹¹ ἀνδρῶν tom. V'. ¹² καὶ om. L, M' — ἐξηγήσεις A, V', M' ἐξηγήσεις L, M' — καὶ χρονολογίας A, L, M', V'. ἱστορίας τε καὶ διδασκαλίας L, M', V' — ψυχωφελείς A, L, M', V'. ¹³ περιεσκεμμένον: A, L, M', V' — Θεοῦ, ἐπίστα χρονικῶν A — χρονικὸν δὴ τοῦτο μικρὸν A, M', V' — χ. δὴ τ. τὸ μ. L, M'. ¹⁴ ἐν ψέῳ καὶ ἐκ A, L, M', V' — π. δ. τ. σ. καὶ π. L, M', V' — π. δ. σ. καὶ π. A. ¹⁵ ὅτε πᾶσαν A. ὅτε πᾶσαν L, M', V' — π. ἀλ. μὲν V'. ¹⁶ δραματούργιον (lege δραματούργιον) ἀναγκάσω V' — πᾶν om. A, L, M', V'. ¹⁷ χρήσιμα λόγων οἶμαι A, L, M' — χ. λόγια o. M' — ἐναργεστάτης V' — ἐναργεστάτης A, L, M' — ὑψηλοῦμαι A, M', V' — ὀρηγ. V' — ὑψηλῶν, ὑψηλοῦμαι M'. ¹⁸ ἐν ἀληθείᾳ V'. ¹⁹ ψεύδους — I. δὲ λόγος θεῶν V'. ²⁰ μὲν ἐστὶ εἰς τῷ A — μὲν ἐστὶ τῷ L, M', μὲν εἰς τῷ V'. ²¹ καὶ ἀληθές ἔχων τῶν A, L, M', V' — ἀναγνόντων V' — ἀνησιφόρον ἐστὶ τοῦ L, M', V'. ἀναγκαῖον ἀνησιφόρα ἐστὶ τοῦ A. ²² ζωτικώτερος A, L, M', V'. ²³ πνευματικὸν τὰ M', V' — συγχρ. καὶ μετ. A. συγχρύνοντες καὶ ἀν. καὶ μετ. L, M' — ὡς ἐπιστήμον καὶ δοκιμον A, L, M' — λαμπράς καὶ τετραπνευμένας λέξεις καὶ συντάξεις ἐντέχνως καὶ καλλιπεῖας ἐν αἷς L, A, M', V'. ²⁴ οἱ δεινοὶ ἐπικρύπτονται: καὶ τοὺς A, L, M' — ἐπικρύπτονται οἱ δ. καὶ τοὺς M', V'. ²⁵ ἀναγινώσκοντες A — ἐκλανθάνοντες V' M'. ²⁶ ἀληθείας A, L, M', V' pro i. subscr. ²⁷ λοιπίζουσας A — Εὖροι; V'. ²⁸ π. καὶ v. A, L, M' — τε om. V'. ²⁹ διὰ λέγων A, M' — τὰς I. τὰς — ἀδρείας A, L, M' — καὶ ἀνατροπὰς A, M', V' — ἐπιτεταγμένως A, L, M' — μυθοπλαστίας A, L, M', ὁμοπλαστίας V'. ³⁰ ὁρησκείας, ἐπὶ καὶ ἀσυμφώνους τερατολογίας τὰς [ιδ. om. V'] διαφόρων ἰδῶν δόξας καὶ πολυθείας ἢ A, L, M', V'. ³¹ τε om. M'. ³² καὶ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ A, M', καὶ τῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ L, M' — παν. προνοίας καὶ A, πανάριστον πολιτ. καὶ L, M'. ὡφ. παίδ. A. — ὡφ. καὶ σφοδρότερης, M' V' — ὑψηλότεραν καὶ σφοδρότεραν L, M'. — καὶ πλατυτέραν L. ³³ ἀναπέφνη μάλα πλ. L, M'.

ἀλλα πλεῖστα καὶ διάφορα σωτηρίαν ἡ ψυχῶν εὐ-
γνωμένων καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
καὶ τὴν ἔκφυλον καὶ θεοσυγῆ τε καὶ παμίδεηλον
ῥῶν ἡ Μανιχαίων λύσαν, ἀφ' ἧς ὡς περ ἐκ τινος
λυσάντων, κυνὸς τὴν αἰσχίαν τε καὶ κακίστην με-
τελὴ φυλά νόσον ἡ ἀνεφύη ἡ τῶν ἀλιτορῶν καὶ κα-
κοσχόλων εἰκονομάχων ἐμυθρόντητος αἵρεσις, καὶ
ὅθεν ἡ ἀπὴρξάτο καὶ τοῦ κατέληξεν, ἧτις γὰρ τοὺς
προστάτας· αὐτῆς καὶ συνίστορας ἀλλοτρίους ἐκ
περιουσίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα εἰν
τοῖς ὁμόφροσιν 3 αὐτῶν, ἐκδόηλως ἅμα καὶ τὰ
τοῦτον ληρήματα καὶ βλητήματα τῆς ἀδικαστοῦ
δικῆς· ὁπευθύνους καὶ ἐκδικούς ἀπέδειξεν ἡ. Ὡς τῆς
ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφηνισμένων καὶ
ματαιοφρόνων, οἱ ἐνδίκως μάλᾳ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ
παρεπέμφθησαν, τὴν τε τῶν ἀτασθάλων καὶ κακο-
φρόνων Σαρακηνῶν καταγέλαστον ὅδεον καὶ τὴν
κτηνὴδῃ ἡ ζῶν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοπλάτου
ψευδοπροφήτου αὐτῶν ἡ καὶ ὅθεν κακῶς ἀναδείκνυται,
καὶ πρὸς τοῦτοις καὶ τὴν τοῦ γέροντος ἡ Θωμᾶ
παρόνοισιν καὶ τὴν ἀργαλίαν ἡ καταστροφὴν τοῦ
παναθλίου καὶ ταλαιπώρου. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλως.

Τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ἡ ὥς
ἐν τάξει τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημό-
νευτον πεποιήκαμεν. (Α') Ἀπὸ ἡ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδάμ
ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἡ
ἐλθόντες ἐν συντόμῳ, πάλιν (Β') ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ
Ἀδάμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχειρήσιν ἡ καὶ ἔνοισιν δι'
ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς ἡ τῶν ἀφελῆς
καὶ τὰς πράξεις ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων ἡ ἀπεμνη-
μονεύσαμεν ἔως Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἰτα πάλιν διὰ
συντομίας ἡ τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σα-
μουὴλ καὶ εἰθ' οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν ἡ
Ἰουδαίων ἀπὸ Σαούλ ἔως Σεδεκίου καὶ τῆς ἀλώσεως
Ἰερουσαλὴμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου
διὰ βραχυλογίας. (Γ') Ἐπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων
ἡγεμόνας ἡ ὡς περ δὴ καὶ τοὺς παλαιοὺς Περσῶν καὶ
Μακεδόνων, Σελεύκων τε καὶ Ἀντιόχων ἡ καὶ Πτο-
λεμαίων ἐν παρεκδόσει διεξέλωμεν ἀρχὰς ἡ καὶ
δυναστείας, οὕτω δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλή-
νων ἡ καταγομένους καθολικοὺς βασιλεῖς, ἅμα καὶ
τῆς ἐργασίας καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλοῦ Καίσα-

A animis salutaria sint. Habes praeterea, tu immanis,
impia, detestabilis, fallaxque Manichaeorum rabies
exorta, ut ex ea, tanquam ex rabida cane scelesti-
simorum, otioque turpissime abulentium Iconoma-
chorum haeresis stupida illa quidem, morborumque
omnium perniciosissima eruperit, et quatenus
grassata: ut ipsius auctores, necnon paria sen-
tientes, defensoresque ab orthodoxa fide penitus
avulsos una cum eorum scriptis et concionibus
divina iustitia quæsitissimis subiecit poenis. O
fraudem, imposturam, ac recordiam! pro qua
aeternis ignibus merito traditi sunt. Irridendam
insuper stultam ac scelerosam Saracenorum, per-
suasionem, belluinumque vivendi modum, et u-
eorum falsus propheta, gentiumque seductor do-
ctrinam perperam collegerit. Ad hæc Thomæ senis
puerilem stultitiam, atque amentiam, ipsiusque
omnium infelicissimi tristem, miserumque interit-
um. Hucusque satis

νιοτερισθείσαν παιδοπρεπῆ ματαιοφροσύνην τε καὶ
παναθλίου καὶ ταλαιπώρου. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλως.

Temporum vero tractatus per sectiones divisi-
mus: ita enim promptiora omnia, et memorias
expeditiora erunt. Exorsi ab Adamo ad Alexandri
Magni interitum res summam complexi sumus.
Ierum ab Adamo eadem ratione incipientes, eorum
qui post Adamum vixerunt, res gestas, atque ætates
majori, qua potuimus veritate usque ad Jesum
Nave perstrinximus. Sic etiam deinceps per Iudices
ad Samuelem prophetam usque decurrimus. Inde
Judæorum reges a Saule ad Sedeciam recensentes,
Hierosolymitanum excidium, ac quæ Judæi
pertulere, quasi aliud agentes compendio sumus
prosecuti. Denique Romanorum principum, necnon
veterum Persarum, Macedonumque, Seleucorum,
Antiochorum ac Ptolemæorum regna obiter tangi-
mus. Eadem ratione Romanorum qui a Græcis
orientur, imperatorum res gestas, atque obitus a
Julio Cæsare ad Diocletianum et Maximianum im-
pios Christi hostes deducimus. Verti subinde stylium
ad piissimum ac primum Christianorum impera-

Varie lectiones et notæ.

ἡ διαφ. εἰς σωτ. V'. ἡ ὡδ. καὶ διδάσκοντα καὶ φωτίζοντα, οὐ Α, L, M ὡδ. καὶ φ. καὶ δ. οὐ
V'. — ὡδ. καὶ διδάσκων γα. καὶ φωτ. M', om. prima manus — δὲ om. A, L, M, V' — ἀλλὰ καὶ
τὴν ἐκφ. om. A, L, M' — δ. καὶ τὴν ἐκφυτον V'. ἡ τῶν καὶ L, M' — τε om. A, L, M' — κακίστ.
M', κακίστην supra os M' — μετελὴ φυλά M', V', om. A. ἡ νόσον M' — ἡ om. A, L, M', V' — τῶν
τῶν M' — ἐμυθρόντητος Α, L, M', V'. ἡ ὅθεν καὶ Α. ἡ καὶ δόηλως; M' — βληχ. καὶ ληρ. V' — τοῦ
ἀδικαστοῦ L, M'. ἡ ἀπέδειξεν omittunt, sed post ματαιοφρόνων inserunt ex transpositione lineæ ἀπέ-
φηνε κομιδὴ καὶ τῷ αἰωνίῳ π. παρεπέμφε, τὴν τε Α, L, M' V'. I. παρεπέμφε κομιδὴ, x. τ. λ. M'.
κτηνὴδῃ I. κτηνὴδῃ Α, L, M', V' — ζῶν καὶ μὲντοι καὶ δ. Α, L, M' — ζ. καὶ μ. καὶ τὴν δ. V' — τοῦ
λ. καὶ φ. M'. ἡ αὐτῶν om. Α — τοῦτοις τὴν Α, L, M', V'. ἡ γέροντος om. Α — γα om. M' — νεο-
πρεπῆ Α, L, M', V'. ἡ ἀργαλίαν Α, ἀργαλίον V'. ἡ μὲν ἄλλως. Τολς δὲ V'. ἡ τὴν ἐκθεσιν L, M'
V', om. Α usque ad γνώσει sub fin. proœmii. — ὡς εὐσύνοπτον L, M', omisiss mediis vocabulis e fine linearum
in codice ex quo hæc antigrapha descripta sunt, delete. ἡ Ἀπὸ L, M'. ἡ Ἀλεξάνδρου βασιλεῖας L, M',
ἡ ἀνάπαλιν καὶ ταύτην τὴν ἐκφ. V, ἀν. καὶ τὴν ἐγγήρην L, ἐγγ. καὶ ἐνν. δι' ἐπ'. x. τ. λ. in M' a
manu recenti suppleta sunt — αὐτὴν τὴν ἐγγ. καὶ δ. δι' ἐπ. om. M' — καὶ ἐνν. δι' ἐπ' om. L, M'. ἡ τοὺς
χ. τῆς ζ. om. L, M' — τῶν ἐφ. καὶ τὰς πρ. ὡς om. M' — δ. διὰ βρ. om. L, M' — τοῦ Ναυῆ om.
L, M'. ἡ Σκοτομίας ed. Allatii apud Fabricium X 644, εἰτα π. διὰ συν. om. M' — τοὺς om. L, M' —
τοῦ πρ. Σ. εἰ om. L, M'. ἡ βασ. τῶν I. — παρόδου om. M', τῶν I. — παρόδου om. L, M', ἀπὸ
Σαούλ — Ἰουδαίων om. M'. ἡ βραχυλογίας — ἡγεμόνας om. M', ἐπειτα — ἡγεμόνας; om. L, M'. ἡ τοὺς
— Ἀντί om. M', πάλαι — Ἀντί om. L, M', πάλαι om. M'. ἡ Πτολεμαίων — ἀρχὰς om. L, M', sed
διεξέλωντες omisso δὲ V'. ἡ δυναστείας — Ἑλλήνων om. L, M'.

torem Constantinum, eosque qui mox subsecuti sunt. Tandem in Michaele Theophili filio, qui rerum puer adhuc politus orthodoxam fidem in sacra olim synodo promulgatam restituit, consistimus. Verum, ut a Sapiente sapienter prolaturum, « Omnia audire finis orationis est; » qui lectionibus libentissime dant operam, ne ad commentariorum ornatum respiciant, sed ad sermonis scopum ac finem cordis oculos dirigant. Varia enim orationis structura, quippe quæ ad ostentationem ac strepitum comparata, quodam modo immulatur, propositam deturpat materiam, sensum illico rapit, ingenitque aciem, ne argumentum percipiat, retundit. Quisquis autem Dei ac litterarum amicis hæc lecturus erit, eum ego exoratum velim, ut pro me homunculo, peccatis obnoxio ac rationis experte, Deo preces alleget. Si quid vero utilitatis atque operæ pretii hos exiguos nostros habere viderit conatus, id totum eidem bonorum omnium auctori Deo imputet. Sin, ut ab inscientia nostra exspectari par est, inconcinni ac sæde exuberantes illi fuerint, per veram illam atque ineffabilem sapientiam, quæ suos alumnos non minus divina doctrina, quam eloquio instruit, nobis, ut imperitis omnino, et non eloquentia solum, sed ingenio destitutis venia detur. Jam vero Deo ipso auspice pro viribus inde exordiar.

ὡς ἰδιώτῃ ὅ πάντες; οὐ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. Ἦθῃ δὲ λοιπὸν ὅ σύν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν ὡς.

Α ῥο; μέχρι Διοκλήτιανου καὶ Μαξιμιανῶν τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων· (Δ') εὐθύς τε Κωνσταντίνου τὴν εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθέξῃς ἕως τελευταίου Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου ὅστις μετράκιον βασιλεύσας τὴν ὁρθόδοξον αὐτὴν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε καὶ κατήρθησε πίστιν. Ἐτέλο; δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν ὅσαφῶς ὅ ἡμῖν ὁ Σοφὸς ἐγκλειύεται, ὡς μὴ κάλλεσι συνταγμάτων προστετηκέναι ὅ τὴν ἀναγνώσει χαίροντα καὶ θαυγόμενον, ἄλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προσεβήκειν ὅ τῆς καρδίας ὄμμα. Ἡ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖς φιλοκρότοις καὶ φιλοκόμφοις καλλιπείσαι; οἶον· εἰ μεταμορφουμένη λυμáινεται που τὴν προκειμένην θεωρίαν, κλέπτουσα λεληθότως τὴν αἴσθησιν καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντα;. Ἐκλῖπαρῶ δὲ γε ὅ τοὺς ἐντεῦθεν ἐομένους φιλοθέους καὶ φιλολόγους ὑπερεύχεσθαι μοι διὰ τὴν Κύριον, τοῦ ταπεινοῦ καὶ ὑπερλίαν ἀμαρτωλοῦ τε καὶ ἀλόγου ὅ. Καὶ εἰ μὲν χρησίμων καὶ ἀποδοχῇς ἀξίον ὀφείλῃ τὸ πανευτελὲς τοῦτ' ἐραματούργημα, τῷ ὅ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετόν. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸ ὅ προσήκον ἀσυνάρτητόν τε καὶ περιττόν, ὡς εἰκόσ, διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὐρεθείῃ, συγγνωσθεῖν μὲν πρὸς τῆς ἔντος καὶ ἀρρήτου σοφίας ὅ. Ἐτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσόφων καὶ ὁ θαυγόνων τε καὶ φερσεβίων, ὁ θῆ δὲ λοιπὸν ὅ σύν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως

BIBLOS A'.

LIBER PRIMUS.

I. Genealogia Adam.

Liber generationis hominum in die qua plasavit Deus Adam ad suam imaginem et similitudinem. Adam genuit tres filios, Cain, Abel et Seth; et duas filias, Adsouran et Asouam. Juxta Dei preceptum, liberis suis, omnibus quadrupedibus, volucribus, amphibis, reptilibus et piscibus nomina imposuit. Nomen autem suum ac nomen uxoris ab angelo Domini recepit. Cain sororem suam natu majorem, Adsouran, uxorem duxit,

C

A'. Γενεαλογία τοῦ Ἀδὰμ.

ὅ Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ἥ ἡμέρῃ ὅ ἐπλασεν ὁ Θεὸς ὅ τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. (2) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς ὅ τὸν Κάϊν ὅ, τὸν Ἀβελ καὶ τὸν Σὴθ, καὶ θυγατέρας τὴν Ἀσουράν καὶ τὴν Ἀσουάμ. (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀδὰμ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ ἐπέθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς καὶ ἀμφίβοις καὶ ἔρπετοι; καὶ ἰχθύσι καὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ ἄγγελος Κυ-

Variæ lectiones et notæ.

ὅ ἕως τῆς τελευταῖς Θεοφίλου V'. ὅ Eccl. xii. 13. ὅ ἀκούε σαφῶς, sed ἐγκλειύεται σοφῶς ὡς V' ὅ προστετηκέναι V'. ὅ προσερ. Α — λ, πῶς τῇ προκειμένην θεωρίᾳ κλ. λεληθότος Α. ὅ γε om. Α. ὅ μοι τοῦ τ. διὰ τὴν Κύριον τοῦ ὑπ. ἀμ. καὶ ἀλ. Α. ὅ Παν. τ. πόνημα τῷ Α. ὅ εἰ δὲ καὶ περιστόν Α. ὅ εὐλογίαν ὦν εὐρ. συγνωσθεῖν μὲν π. τὴν ὁ. ἀ. σοφίας Α. ὅ θεοσοφῶν καὶ om. L, M'. ὅ ἰδιώται ed. Α', α'. Glycas 221. 6-255, 17 e Georgio. ὅ ἤ δὲ λοιπὸν M'. ὅ Ἦθῃ λ. Α. om — δύναμιν I, M'. ὅ δύναμιν ὅπως δὴλα, τὰ κατ' ἐμὴν γενήσονται Α. ὅ Anno M. 5871. ὅ πρώτως Par. ὅ ἐπλάσαν P' (1705) Vat'. ὅ ποιήσεν O. ὅ καὶ θυγατέρας β' Par. ὅ καὶ Par. ὅ καὶ θυγατέρας β' C', L, M' P'. Vat' καὶ C', P', καὶ θ. β' τὴν O — Σὴθ' καὶ τὴν Ἀς. καὶ τὴν Ἀσ. C', L, M', P'. Vat' Σὴθ καὶ τὴν Ἀς. Par. ὅ τὸ δὲ ὁ. ὁ. L, M, O, P', Vat'.

ρίου εἶπεν αὐτοῖς. (4) Καὶ ὁ μὲν Κάιν ἔλαβε γυναῖκα A Seth vero Asouam, natu minorem. Abel autem
τὴν πρώτην ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἀζουράν, Σὴθ δὲ τὴν
δευτέρην Ἀσουάμ. (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀβὲλ⁸⁰ παρθένος
τε καὶ δίκαιος ὑπῆρχε καὶ ⁸¹ ποιμὴν προβάτων, ἐξ
ὧν θυσίας προσενηγῶν ⁸² τῷ Θεῷ καὶ δεχθεὶς ἀναι-
ρίεται, φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ⁸³ Κάιν.
Ὁ δὲ Κάιν γεωργὸς τυχάνων, καὶ μετὰ 5 τὴν κα-
τάδικην χειρόνως βιώσας, πρῶτος μέτρα καὶ στάθ-
μα⁸⁴ καὶ γῆς ὅρους ἐπενόησεν. [Ἔτα κτίσας ἐν
γῇ Ναθ⁸⁵ πόλιν, κατέναντι Ἐδέμ, ἐπινόησεν αὐ-
τὴν⁸⁶ εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνῶς⁸⁷, καὶ εἰς ἐν
συνελθεῖν τοὺς οἰκειοὺς αὐτοῦ ἀναγκάσας⁸⁸, εἰς πο-
λέμους ἑαυτὸν ἀπησχόλει.] Μετὰ⁸⁹ δὲ ταῦτα, τῆς
οἰκίας ἐπ' αὐτὸν παροῦσης, ἀπέθανεν⁹⁰, ὡς ἐνιοί
φασιν, ἔταροι δὲ, ὅτι Λαμὲχ αὐτὸν ἀπέκτεινεν. (6)
Ἄλλ' ὁ μὲν Κάιν ἐγέννησε τὸν Ἐνῶς, ὁ δὲ Ἐνῶς τὸν
Γαῖδᾶδ, ὁ δὲ Γαῖδᾶδ τὸν Μαλεεθῆλ, ὁ δὲ Μαλεεθῆλ
τὸν Μαθουσάλα, ὁ δὲ Μαθουσάλα τὸν Λαμὲχ, ὃς καὶ
δύο γυναῖκας ἀγόρευσε, Ἐλδὶν⁹¹ καὶ Σελὶν, ἐγέν-
νησε τὸν Ἰοθὴλ καὶ τὸν Ἰουβὰλ καὶ τὸν Θοβὲλ. (7)
Ὁ δὲ μὲν Ἰοθὴλ κατέδειξε κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ Ἰου-
βὰλ κατέδειξε ψαλτήριον καὶ κιθάραν, ὁ δὲ Θοβὲλ
αφυροκοπίαν χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Καὶ ὁ μὲν ἐν σκη-
ναὶς κατοικεῖν⁹² τε καὶ γεωργεῖν ἤρτιζατο, ὁ δὲ
κισαρφιδίας καὶ τραγωδίας τοῖς δαιμονικοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι προσεπενόησεν, ὁ δὲ ἔφιπτε καὶ ὅπλα χορηγεῖν
εἰς πολέμους ἐμχανήσατο. Τὸ οὖν γένος Κάιν μέχρι
τούτου ἀξιώσθην μνήμης, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πατέρων
ἀποκρίνεται⁹³, ἵνα μήτε τοῖς πρῶτοις ἢ συντατό-
μενος, μήτε τῶν ἐξῆς ἀφηγοῦμενος. (8) Τὸ τολύν
ἐ Πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν ἐπὶ ἐκδικούμενα παραλύ-
σει⁹⁴, τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν· ἕκαστος μὲν τῷ
ἐκ τοῦ ἀμαρτήματι ἀποθάνεσθαι, οὗ δὲ ὁ τοῦ φόνου
κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις ὑφηγητῆς τοῦ ἀμαρτήμα-
τος γενόμενος· ἐπὶ ἐκδικούμενα παραλύσεις, τούτε-
στιν ἐπαπλάσιός τιμωρηθῆσθαι καὶ πάμπαν. [Σύν-
ηθες γὰρ τῇ Γραφῇ⁹⁵ τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐπὶ πολ-
λαπλασίονα κεχρησθαι· καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους
σημαντικόν, ὡς⁹⁶ τὸ· Ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν
ἐπαπλάσιον⁹⁷, καὶ τὸ· Ἡ στείρα ἔτεκεν ἐπτά,
καὶ· Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑξήκοντα-
τάκις ἐπτά. Τὸ μὲν⁹⁸ γὰρ τελευταῖον τῶν ἐν τῷ
βίβλ πονηρῶν ἐπάγει τὴν κατάπυσιν· τὸ δὲ ὕμν ἐν
φῶβῳ καὶ 6 λύπη μυρίους ἐπάγει τοὺς ἐν συναισθή-
σι· θανάτους. Τρέμων οὖν καὶ στένων ὁ Κάιν, ὥσπερ
δαίμονι κάτοχος, ἐν ἐπιληψίᾳ πάντα τὸν ἐξῆς διη-
γεῖ⁹⁹ χρόνον, τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἀναρρεθῆναι ὑπὸ τι-
νος· ἐκ Θεοῦ λαβὼν τὸ σημεῖον. (9) Περὶ οὖ μόντοι καὶ
ὁ μέγας Βασίλειος φησι¹⁰⁰· Ἐκδικούμενα δὲ, ἔφα-

moribus integer atque justus fuit pastor ovium :
ex quibus cum Deo victimas obtulisset, sicque ei
placuisset, invidiam fratris sui Cain in se concil-
itavit, et ab eo interfectus est. Cain, qui erat agri-
cola, quique post condemnationem pejor evaserat,
mensuras et pondera, atque terræ limites primus
excogitavit. Deinde civitatem, quam nomine filii sui,
Henoeh vocavit, in terra Naid, contra Edem,
exstruxit : omnibusque suis familiaribus ut ibi si-
mul congregarentur, coactis, in præliis ipse versa-
batur. Posthæc ruina domus suæ oppressum vitam
finivisse tradunt ; vel, ut alii ferunt, a Lamech oc-
cisus est. Cain genuit Henoeh, Henoeh autem ge-
nuit Irad, Irad genuit Maviael, Maviael genuit
B Mathusael, Mathusael autem genuit Lamech, qui
duas duxit uxores, Adam et Sellam, et genuit Ja-
bel, Jubal et Tubalcain. Jabel artis pastoralis
præcepta tradidit : Jubal psalterium et citharam
invenit ; Tubalcain vero æs et ferrum domandi
artem reperit. Alius in tentoriis habitare ac terram
subigere præadamavit ; alius præter magicas artes,
cithararum ludos et trægédias excogitavit ; alius
denique enses et elypeos ad bella peragenda pro-
cedit. Progenies itaque Cain non alias ob res me-
moriam digna, de numero patrum detrahatur, ita ut
nec prioribus jungatur nec posterioribus præsti.
Hæc porro verba, « Quicumque occiderit Cain se-
ptuplum punietur, » hanc habent significationem :
C Unusquisque quidem in propriæ culpæ punitionem
moriatur ; tu autem, o Cain, qui primum scelus pa-
travisti, aliisque sceleris exemplum præbuidi, se-
ptuplum punieris, id est, septuplam, quinimo
multo majorem, pœnam lues. Solet enim Scriptura
hunc numerum pro majori usurpare ; et magnus
numerus indeterminatus ita indicatur ; ut, « Vicinis
nostris tribue septuplum, » et « Sterilis septem
filios pariet, » insuper : « Non dico tibi usque septies,
sed usque ad septuagesies. » Mors quidem his qui
male vixerunt, quietem quamdam tribuit ; vita
autem in tremore ac incertitia traducta mille mortem
in conscientia generat. Cain igitur tremens ac
gemens, quasi a dæmone obsessus, totam vitam
reliquam, comitali morbo correptus, signumque hoc
a Deo datum ne interficeretur præferens, traduxit.
De eo tamen magnus Basiliius etiam dixit : « Sive
peccata, quæ Cain commisit et ob quæ pœnas
solvit, sive supplicia a justo Judice ei imposita con-
sideres, septem numero esse invenies, sicque seu-

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ ὁ δὲ Σὴθ τὴν δὲ. Ἀβελ? L. M. P. Val. ⁸¹ καὶ om. L. M. — προσαγαγὼν L. M. O. P. ⁸² ἐν καὶ
θυσίᾳ τῷ προσαγαγόν Par. ⁸³ αὐτοῦ om. L. M. ⁸⁴ Σταθμά Par. Leo. ⁸⁵ Ἔτα κτ. ἐν τῇ Ναθ om.
L. M. and seqq. πόλιν καν. prius I. 26 σημαντικόν leguntur — Nota NAM P. ⁸⁶ αὐτὴν Ἐνῶς εἰς P.
Bulg. αὐτὴν om. L. M. ⁸⁷ Ἐνῶς. Gen. iv. 16, 17. ⁸⁸ τοὺς δ. ἀν. om. L. M. αὐτοῦ om. P. ⁸⁹ ἀπο-
σχολεσθαι Leo. ἀπέθανε Par. — Κατὰ Mon. Ang. ? ⁹⁰ Μετὰ — ἀφηγοῦμενος, om. Bulg. — ἐπτά
om. L. M. — Κατὰ δὲ O. ⁹¹ ἐτελεύτησε Leo. ⁹² Ἀδάμ Leo. Ἀδὰ Gen. iv. 19. Σελάν Leo. Σελὰ Gen.
⁹³ κατοικεῖν κτηνοτροφεῖν τε O. ⁹⁴ τῶν πρώτων ἀποκτείνων Leo, μηδὲ his Leo. ⁹⁵ Gen. iv. 15. ⁹⁶ τῆς
γραφῆς L. M. — ἐπὶ om. O. ⁹⁷ ὡς σημαντικόν L. M. ⁹⁸ ἐπαπλάσιον Ps. lxxviii. 12 ; 1 Reg. ii. 5, 28 ;
Mat. xviii. 22. ⁹⁹ Τὸ μὲν — ἐννοίας om. O. ¹⁰⁰ ἐν om. Leo. ¹⁰¹ ἐξῆς αὐτοῦ δ. L. M. τὸν ἐξ αὐτοῦ
δ. βίον τοῦτο μὴ Leo. ¹⁰² Ep. 260 III, 397 A.

tentiam ad effectum adductam habebis. Peccatorum enim, quæ commisit Cain, primum est quod fratri suo Abel, qui in magna laude erat, invidit; secundum, quod cum fratre dolose egerit, dicendo: « Egrediamur in agrum; » tertium, quod homicidium, summum malum, patrauerit; quartum, quod fratrem occiderit; quintum, quod omnium primus homicidium commiserit; sextum, quod parentibus magno dolori fuerit; septimum denique quod Domino mentitus fuerit; interrogatus enim « ubinam esset Abel frater, » respondit: « Nescio. » Hæc itaque sunt septem Cain peccata. Ultiones autem quas in criminum expiationem divina iustitia ab eo expetivit, septem etiam numero sunt et his verbis exprimuntur: prima, « Maledicta tibi terra erit; » secunda, « Operaberis eam; » tertia, « Non dabit tibi fructus suos; » quarta et quinta conjunctim, « Gemens et tremens eris super terram; » sexta, quam his verbis, « Ecce, nunc me a te ejicis, et a facie tua abscondar, » ipse indicavit, maxima est omnium pœna his qui sui sunt compotes, scilicet separatio a Deo: septima pœna fuit, quod divina in cum ultio minime abscondita fuerit, sed omnibus signo manifesto, id est, gemitu et tremore, manifestata. Quicumque igitur, inquit, te occidere non dubitabit, a vita simul et ultione te liberabit. Ideo, inquit, « posuit Dominus Deus Cain signum, ut non occideret eum omnis qui invenisset eum. »

Adam, cum esset ducentorum et triginta annorum, genuit Seth. Seth ipse Hebraicas litteras et scientiam excogitavit, signa cœli, annuas commutationes, menses et hebdomadas primus agnovit; sideribus atque quinque planetis nomina dedit ut ab hominibus agnoscerentur. Primum planetam vocavit Saturnum; secundum, Jovem; tertium, Martem; quartum, Venerem; quintum denique, Mercurium. Duobus autem luminaribus, Soli et Lunæ, Deus nomina dedit. Seth, cum esset ducentorum et quinque annorum, genuit Enos, qui « effecit ut nomen Domini invocaretur. » Post diluvium Cainan filius Arphaxad de geometria, siderum nomenclatura, quam Seth ejusque filii in tabella lapidea conscripserant, reperta, librum scripsit. Nepotes enim Seth moniti a Domino fuerant hominum punitionem imminere: duas igitur columnas, unam

τὰ παρὰ τοῦ Καὶν ἡμαρτημένα λέγει, εὐρήσεις ἐπὶ τὰ, εἴτε παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἐπ' αὐτῷ ἐριθέντα, οὕτως οὐκ ἀποτεύξη τῆς ἐνοχίας. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Καὶν τετολημμένοις πρῶτον ἀμάρτημα φόνος ἐπὶ τῇ προτιμῇσι. Ἄδελ· δευτερον δόλος, μεθ' οὗ διελέχθη τῷ ἀδελφῷ, εἰπόν· « Διελθωμεν εἰς τὸ πεδίον. » τριτον φόνος, ἡ προσθήκη τοῦ κακοῦ. τέταρτον, ἐπὶ ἀδελφῷ φόνος. πέμπτον, ἐπὶ πρῶτος φόνος. ὅτι γονεῖσι πένθος ἐποίησεν, τοῦτο τὸ ἔκτον. Ἰδδομον, ἐπὶ Θεῷ ἐφεύσατο. Ἐρωτηθεὶς γὰρ « Ποῦ Ἄδελ ὁ ἀδελφός σου; » εἶπεν· « Οὐκ οἶδα. » Καὶ ταῦτα μὲν τοῦ Καὶν τὰ ἐπὶ ἀμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δίκης ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσιν αὗται. Πρώτη· Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ. Δευτέρα· Ἐργᾶ τὴν γῆν. Τρίτη· Οὐ προσθήσεις δοῦναί σοι τὴν ἰσχύν αὐτῆς. Τετάρτη μετὰ τῆς ε' συνευγμένη. Ἐσένων καὶ τρέμων ἔσθ' ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκτε· ἡ αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Καὶν εἰπόν· « Εἰ ἐκδάλεις με νῦν ἀπὸ σοῦ καὶ προσώπου σου κρυθῆσμαι, ἡ βαρυτάτη κόλασις, ἥτοι ὁ ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸς τοῖς σωφρονοῦσιν. — Ἐδόμη τὸ κρῖν κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημείον προδότη πᾶσιν προκακηρύχθαι, διὰ τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ τράδου. (10) Πᾶς οὖν, φησὶν, ὁ τὸν κατὰ σοῦ φόνον ἀποτολήσας κακώσει. τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπαλλάξας, τὴν κατὰ σοῦ παραλύσει τιμωρίαν. Διδ, φησὶν, εἴδοτο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Καὶν σημείον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν. »

7 (11) Ὁ δὲ Ἄδὴμ οὐκ ἐτὼν ὡν, ἐγέννησε τὸν Σῆθ. Οὗτος ὁ Σῆθ πρῶτος ἐξέυρε γράμματα Ἑβραϊκά καὶ σοφίαν καὶ τὰ σημεία τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ τοῖς ἀστροῖς ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ ταῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὅπῃ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον καὶ τὸν μὲν πρῶτον πλανήτην ἀστὲρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ β' Δίαν, τὸν δὲ τρίτον Ἄρεα, τὸν δὲ δ' Ἀφροδίτην, τὸν δὲ ε' Ἑρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωτίζοντας, ἥλιον καὶ σελήνην ἐκάλεσαν ὁ Θεός. (12) Σῆθ δὲ ὡν ἐτῶν τε' ἐγέννησε τὸν Ἐνὼς, ὃς ἥλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου. (13) Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Καϊνὰν ὁ υἱὸς Ἀρφαξὰδ συνέγραψε τὴν ἀστρονομίαν, εὐρηκώς τὴν τοῦ Σῆθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων τὴν ὀνομασίαν καὶ τὸν ἀστέρων, ἐν πλακί λιθίνῃ γεγραμμένην. Ἦσαν γὰρ τοῦ Σῆθ ἔγγονοι. προ-

Varie lectiones et notæ.

λέγεις εἴτε τὰ πρ. Bas. καὶ Bas. ἐπὶ τῇ πρ. Ἀ. εἰ μεθ' — πεδίον om. O. Gen. iv, 8. ἡ πρ. τοῦ κ. εἰ φόνος om. O. ὅτι καὶ ἀδ. φ. μετὰ ἡ ἐπίτασις Bas. πέμπτον κακὸν ἐπὶ L, M'. ὅτι καὶ καὶ πρ. φονεύς ὁ K. πονηρὸν ὁπλοισίμα τῷ βίῳ καταλιπὼν ε' ἀδίκημα ἐπὶ γ. π. ἐπ. Bas. τοῦτο τὸ ἔκτον om. O. — Ἐρωτηθεὶς. οὐ γινώσκω Gen. iv, 9. ζ' οὖν τὰ ἐκδοκούμενα παραλύετο ἐν τῷ ἀναιρεθῆναι τὸν K. ἀπειθὴ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος ἐπὶ ἐπικατάρατος ἡ γῆ, ἡ ἔγανε δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ στένων Bas. Καὶ om. O. Τὰ τοῦ K. O. Gen. iv, 10, 11. γῆς ὁ K. φησὶν εἰ Bas. μετὰ τῆς ε' σ. om. O. νῦν om. L, M' — καὶ ἀπὸ πρ. σου L, M'. ὁ μετῆρον ἀπὸ πρ. τῆς γῆς, Gen. iv, 14 μετὰ πρ. τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ πρ. σου κρ. — προκ. Bas. ἡ βαρ. — σωφρονοῦσιν om. O. πᾶσι δηλοποιεῖσθαι. Ἐδοτο γὰρ φησὶν Κύριος O. κακώσει Moa. Aug. Gen. iv, 15. 5641 (230). Ὁ δὲ γε P'. γονόμενος ἐτῶν οὐκ Leo. Ὁ δὲ γε Σῆθ Par. τὰ Ἐ. γ. ἐξευρὼν συνεγράψατο Leo cf. Glycam 228,8 — 20 cum 243, 1 ὡς φησὶ Γεώργιος μόνων? πλάνητα P'. — 7 Ἀφροδίτην I. Ἀφροδίτην. Δία Leo Par. ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν. Σῆθ O. Ἐνὼς ἔνερον δὲ O. — ἐπ. τὸν Κύριον O. Κύριον om. Par. 5436 (435). Gen. iv, 26. συνεγράψατο Par. τὴν om. P'. γεγυμμένην Par. Oὐ γὰρ τοῦ Σῆθ ἔγγονοι P'.

μυηθέντες ἄνωθεν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φθορὴν Ἀ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην [ἐνεκλόαφαν αὐ] ταῖς τὰ ἐκ τοῦ πάππου αὐτῶν Σηθ ἑκταθέντα οὐράνια πάντα ταῦτα, λογισάμενοι, ὅτι, εἰ μὲν δὲ ὕδατος ὁ κόσμος καταφθάρη, ἡ λιθίνη στήλη μείνῃ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· εἰ δὲ διὰ πυρὸς, ἡ πλινθίνη σωθήσεται πυρουμένη πλεῖον, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ἥτις στήλη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίριδος ὄρος ἔμεινε, καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι, ὡς φησιν Ἰωσήφος^α.

B. Περὶ τοῦ Νεβρώδ.

“ Μετὰ δὲ ταῦτα γέγονε^α τις γίγας, τοῦνομα Νεβρώδ, υἱὸς Χοῦς τοῦ Αἰθίοπος, ἐκ φυλῆς Χάμ· δὲ κτίσας τὴν Βαβυλῶνα πόλιν καὶ πρῶτος κατα- δόξα· κυνηγίαν καὶ μάγαν, Περσῶν ἐπρωτεύεσθαι, δόξα· αὐτοὺς ἀστρονομίαν καὶ ἀστρολογίαν, τῇ οὐρανῶν κινήσει τὰ περὶ τοὺς τιτκομένους πάντα δῆθεν σημαίνοντα. 3 (2) ‘Αφ’ ὧν Ἕλληνες τὴν γενεθλιαλογίαν μαθόντες ἤρξαντο τοὺς γινόμενους ὑπὲρ τὴν τῶν ἀστρῶν κίνησιν ἀναφέρειν^α. (3) Οὐκοῦν ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία τε καὶ μαντεία^α ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξατο. Οἱ γὰρ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων προσαγορεύονται, οἱ γὰρ τὸν Νεβρώδ λέγουσιν ἀποθεωθέντα καὶ γινόμενον ἐν τοῖς ἀστροῖς τοῦ οὐρανοῦ, ὃν καλοῦσιν Ὁρίωνα· (4) περὶ οὗ φησι Μωυσῆς, ὅτι· α γέγονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ^α Χαλάν^α ἐν γῇ Σενάαρ, α· ὅθεν ἐξῆλθον Φιλισαίμ· ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Σημ, τοῦ ‘Ασσούρ^α, ἀφ’ οὗ Ἀσσυριοί.^α (5) Καὶ κρατήσας τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, ἀνεβάνη καὶ ἄλλος υἱὸς τινος, Οὐρανοῦ λεγομένου, καὶ Ἀφροδίτης γυναικὸς αὐτοῦ, γιγανταῖς^α, ὁνόματι Κρόνος, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος^α. Γινόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ, καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων^α, δὲ καὶ βασιλεύσας πρῶτος Συρίας ἐτη γς’, ὁπότεα πᾶσαν τὴν Περσίδα, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. Ἐχων^α δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν^α Πῆαν καλουμένην παρὰ Ἀσσυρίους, ἔσχεν υἱὸς^α δύο καὶ θυγατέραν μίαν· καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσαν Δίαν καὶ Ζεῦ^α εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος· τὸν δὲ ἐπωνόμασαν Νίνον, καὶ τὴν θυγατέρα^α Ἦραν, ἣν καὶ ἑλθεν εἰς γυναῖκα Πῆκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν Ἰδίαν ἀδελφὴν. (6) Μετὰ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτη νβ’, δὲ καὶ τὴν^α Ἰδίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς αὐτῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς, διὰ τὸ καὶ^α τὴν Ἰδίαν λαβεῖν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἦραν [ἣν καὶ ἑλθεῖ γυναῖκα Πῆκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν Ἰδίαν ἀδελφὴν Ἦραν.]

Variae lectiones et notæ.

^α Μένει δὲ ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ γῆν τὴν Σίριδα Jos. A. J. H. 5. ^α Gen. x, 8. ^α Ἐν δὲ τοῖς προσηγο- μένοις χρόνοις γγ. O. ^α κινήσιν διαφέρειν B¹, O. ^α ἀστρονομία τε καὶ ἀστρολογία καὶ μ· ἀπὸ Μαγου- σάων ἦτοι Π. ἤρξαν το B¹. ^α Ὀρχ καὶ Ἀρχάδ καὶ Gen. x, 10, 14. ^α Χαλάνη ἐξῆλθεν B¹ χαλάνη — ἐξῆλθεν O. ^α γιγανταῖος B¹ ἀνος γιγαντογενῆς, ὀνομασθεὶς ὑπὸ τοῦ πρὸς Κρ. εἰς ἀκωνυμίας τοῦ Leo. ^α τοῦ πλανήτου ἀστροῦ B¹. ^α κατ. ἀρχαίαν καὶ β. Ἀσσυρίων Leo. ^α ἔσχε Leo. ^α Σεμήραμιν τὴν καὶ B¹, O. ^α ἐξ ἧς ε. υἱὸν δὲ ἐπικλήθη Ζεὺς ὁ καὶ Π. γῆρας τὴν ε. δ. ^α H. Leo ἔσχε B¹, ἔσχε καὶ O. ^α Δία εἰς, B¹, O. ^α θυγατέρα B¹. ^α δὲ γὰρ τὴν B¹, O. ^α διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λ. τὴν ε. δ. αὐ. ὁ καὶ Π. λεγόμενος B¹, α. — λεγ. ὁ δὲ Νίνος O. καὶ διὰ λ. τὴν ε. δ. ^α H. Par. omisissis seqq. e glossemate illatis.

ex lapide, alteram ex lateribus factam, creverant, et in eis omnia sidera ab avo suo Seth explanata exculpserant; hac ratione, ut, orbe diluvio per- eunte, columna lapidea cum omnibus in ea descri- ptis servaretur; aut, terra igne vastata, columna ex lateribus facta, utpote flammæ patientior, in- tacta permaneret. Hæc reipsa post diluvium in monte Siride inventa est, et usque ad præsens tempus, ut ait Josephus, servatur.

H. De Nemrod.

Post hæc gigas quidam, nomine Nembrod, filius Chus, ex genere Cain, natus est. Civitatem Babylo- nem condidit, venationem magicamque artem in- stituit. Persas docuit astronomiam et astrologiam, quæ ex motibus celestibus omnia quæ pueros spectant, certe indicat, et in hoc Persis præiit. Ab his horoscopica scientiam accipientes, Græci pueros suos ad astrorum commutationes referre cœperunt. Astronomia igitur, astrologia et magia a Magusæis, id est, a Persis originem ducunt. Persæ supra omnes suos Magog extollunt, qui et cum diis adjunctum fabulantur et inter astra sub Orionis nomine relatum. De eo Moyses dicit: « Fuit autem principium regni ejus Babylon, et Chalan, in terra Sennaar. » De terra illa egressus est Assur ex familia Sem. Ex Assur originem ducunt Assyrii. Philisthim de terra illa etiam egressi sunt. Cum Syria, Perside aliisque Asiæ Mi- noris partibus potitus esset, apparuit et alius gigas, filius cujusdam Urani et Veneris conjugis ejus, qui nomine planetæ, Saturnus vocatus est. Facius et ipse potentissimus, multisque victis ac superatis, regnum et dominationem in alios homines primus instituit; regnavit primus in Syriam quinquaginta sex annis, et totam Persidem sibi subiecit. Ex uxore Semiramide, quam Assyrii Rheam vo- cant, duos filios habuit et unam filiam: alium qui- dem vocavit Jovem ex nomine planetæ, alium vero Ninum appellavit: filie vero Junonis nomen dedit. Picus, qui et Jupiter, propriam sororem in uxorem duxit. Post Saturnum regnavit Ninus filius ejus quinquaginta duobus annis, qui propriam matrem Semiramidem matrimonio sibi junxit, sororemque propriam sibi copulavit. Inde orta est apud Persas consuetudo matrimonium cum matre et sorore ineundi. (Juno enim, suam sororem in uxorem etiam duxit Picus, id est, Jupiter.)

III. De rege Nino.

Ninus rex factus Syriæ, urbem condidit maximam, circuitus trium dierum, quam ex nomine suo Ninivem vocavit, primusque in ea regnavit. Ex ejus familia ortus est Zoroaster ille famosus Persarum astronomus, qui morti proximus, optavit ut ab igne cœlesti percuteretur, Persis dicens: « Si me ignis interemerit, sumite ex ossibus meis combustis servateque: regnum enim e regione vestra non exiit, quandiu ossa mea servaveritis. » Ab Orione exauditus, fulgure percussus est. Persæ autem ex ossibus ejus in pulverem redactis sumpserunt, eaque servant usque ad præsens tempus.

IV. De rege Thura.

Post Ninum in Assyriis regnavit triginta annis quidam nomine Thuras, quem ex nomine planetæ Martis vocaverunt. Marti primam statuem erexerunt Assyrii, eumque ut deum usque adhuc colunt, sub nomine Persico Baal: Baal deus est Mars bellicosus, cujus meminit Daniel, quemque honoratum et adoratum fuisse tradit.

V. De rege Lamé.

Post Martem regnavit Lames annis viginti.

VI. De rege Sardanapalo.

Post Lamem regnavit Sardanapalus magnus triginta quinque annis, et a Perseo interfectus est. Sardanapali adulatores, ejusque voluptatum, gulæ et ebrietatis socii in ipsius tumultu hæc, quasi ab eo videlicet dictata, inscripserunt: « Nihil habeo moriens præter stupra, comessiones et potationes. Inter amores et delicias regnavi. Nunc ego, quibus semper frui sum, delicias omnes relinquo.

Etenim quamvis magnæ Ninivis rex fuerim, nunc nihil sum nisi cinis. »

At vero falsa inscripserunt scribæ; nihil enim defuncto superest de comessionibus et potationibus; sed hæc omnia in putridam corruptionem soluta sunt: nihilque habet nisi fetidum vitæ perverse odorem, qui animam inquietam miseramque semper cruciat, prave dissoluteque factorum consciam.

VII. De rege Perseo.

Post Sardanapalum autem regnavit Perseus, Pici, id est Jovis filius. Perseus Lycaoniam armis superavit: quo loco sibimet ipsi statuam erexit, urbemque condidit, quam ex sua effigie Ieonium nominavit. Aliis regionibus subactis,

A

9 Γ. Περὶ Νίνου βασιλέως.

« Ὁ δὲ Νίνος ἐπικρατὴς γενόμενος τῆς Συρίας^α καὶ χτίσας^β πόλιν μεγίστην σφόδρα, πορείας ἡμερῶν γ'^γ, ἣν καὶ ἐκάλεσεν εἰς^δ ὄνομα αὐτοῦ Νινευή^δ, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει. (2) ἐξ οὗ γένους ἐγένετο καὶ ὁ Ζωροάστρης^ε ὁ περιβόητος καὶ Περσῶν ἀστρονόμος, δὲ μέλλων τελευτᾶν ἤχετο ὑπ' οὐρανοῦ πυρὸς ἀναρθῆναι^ς, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις^ς: « Ἐν καύσῃ μὲ τὰ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὀστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἔω; οὐ^ς φυλάττης^ς τὰ ὀστᾶ μου. » Καὶ εὐξάμενος τῷ Ὁρίωνι ὑπὸ^ς πυρὸς ἀνηλώθη. Καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῶν^ς τετραμθέντων ὀστέων αὐτοῦ^ς ἔχουσι φυλάτ-

B τόντες ἕως ἄρτι.

Δ'. Περὶ Θούρα βασιλέως.

Μετὰ δὲ Νίνον ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Θούρα^ς· τις τοῦνομα, ἔτη λ', ὃν καὶ μετωνόμασαν^ς Ἀρεα εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος, ὅτι·ν Ἀρεῖ πρῶτην^ς στήλην ἀναστήσαντας Ἀσσύριοι καὶ ὡς θεὸν μέχρι τοῦ νῦν προσκυνούντες καλοῦσι Περσιστὶ Βάαλ θεὸν, τουτέστι Ἀρης πολεμικὸς, οὗ καὶ ἀνιῆλ μίμνηται, ὡς προσκυνουμένου καὶ λατρευομένου^ς.

Ε'. Περὶ Λάμου βασιλέως.

Μετὰ δὲ Ἀρεα ἐβασίλευσεν Λάμης^ς, ἔτη κ'.

Γ'. Περὶ Σαρδαναπάλου βασιλέως.

Μετὰ δὲ Λάμην ἐβασίλευσεν Σαρδανάπαλος ὁ μέγας, ἔτη λε'· καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ Περσέως. (2) Οἱ δὲ γε κόλακες καὶ μίμηται τῆς ἐκείνου φιλοσαρκίας καὶ γαστριμαργίας καὶ οἰστρογλασίας ἐπέγραψαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ ᾄδον, τῷ τάφῳ αὐτοῦ τοιάδε· « Τὸς ἔχω, δὲ^ς ἐφύδρισα καὶ ἔγραψόν τε καὶ ἔπιον... καὶ μετ' ἔρωτος τερπνοῦ ἐπολιτευσάμην. Παθόντα καὶ πολλὰ^ς καὶ ὀλβία πάντα λείπειται^ς. »

10 Καὶ γάρ^ς νῦν σποδὸς εἰμι, Νίνου μεγάλης [βασιλεύσας].

Ἄλλ' οὖν γε ψευδὲς οἱ γεγραφότες ἐπέγραψαν. Οὗ γάρ ἔχει ὁ τελευτήσας, ὅπερ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἀλλ' εἰς τὴν δωδὴν (δυσωδὴν) φθορὰν ἔκει τὰ πάντα κακώρηκεν· ἔχει δὲ τοῦ παρανόμου βίου τὴν δυσωδίαν, ἥτις διηκεῖως τὴν ἐμπάθη^ς καὶ ἀθλίαν ψυχὴν ἀλγύνει καὶ ἀνιᾶ, ξυνειδυῖαν αὐτῇ τὰ κακίστα καὶ μεμνημένην, ὣν παρηνόμως καὶ ἀκολάστως εἰργάσατο.

D

Ζ. Περὶ τοῦ Περσέως βασιλέως.

Μετὰ δὲ Σαρδανάπαλον ἐβασίλευσε Περσεὺς ὁ υἱὸς Πίκου, τοῦ καὶ Διός· δὲ γε πολέμησας καὶ νικήσας τοὺς Λυκάονας καὶ πόλιν χτίσας ἔκει καὶ τὴν ἐκτουτὴ στήλην στήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἰκονίαν^ς ἐκ τοῦ^ς ἰδίου ἀπαικονίσματος· ὑποτάξας καὶ τὰς

Variæ lectiones et notæ.

^α 2116. ^β τῆς Ἀσσυρίας P^α. ^γ ἐν αὐτῇ Par. ^δ πορ. ἑξὺς ἡμ. γ' ἐκάλεσεν αὐτὴν B^α, O. ^ε καὶ καλέσας εἰς — N. pr. Par. ^ς Νινευί B^α — ἐξ οὗ ἐγ. καὶ Z, H^α, O — καὶ om. O. ^δ καὶ Z. H. Par. ^ε ἀνακλωθῆναι B^α O. ^ς οὐ om. Par. ^ς φυλάττεται B^α O. ^ς ἀσπίου B^α O. ^ς ἐκ τῶν Par. ^ς αὐτοῦ om. Par. ^ς Θούρας Leo Θούρος Cœd. ^ς Ἀ. ὡς πολεμικώτατον καὶ γενναῖον ὄντα, ὃν οἱ Α· Β· ὅν μετωνόμασαν Leo. ^ς πρῶτον B^α. ^ς pr. παρὰ Περσῶν καὶ λατρευομένου B^α. ^ς Ζάμης Cœd. ^ς Παθόντα δὲ πολλὰ B^α, O. ^ς λήυνται Ath. VIII. 14. ^ς Καὶ γάρ ἐγὼ Ath. ^ς ἐμπάθειαν Aug. Mon. ? ^ς 816 (3854) Eis. Chr. II, 119. ^ς Ἰκόνιον Par. ^ς οἰκίου Par.

ἄλλας^α χώρας καὶ πρὸς τὴν Ἰσαυρίαν καὶ Κιλικίαν ἐλθὼν καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταλθὼν καὶ πῆξας τὴν ταρσὸν τοῦ ποδὸς ἐν τῇ γῇ. ^α καὶ πόλιν κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ταρσὸν ἐκ τοῦ ἰδίου ποδός. (2) Καὶ ὀρμήσας κατ' Ἀσσυρίων καὶ Σαρδανάπαλον φονεύσας ὑπέταξε καὶ ἐδασίλευσεν ^β ἔτη γ', ὃς καὶ ^β ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέρσας ἐκάλεσαν αὐτοὺς, ἀφελόμενος ἀπὸ Ἀσσυρίων τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν προσηγορίαν. (3) Ἐβίβαξε δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ μαγείαν, τὴν λεγομένην Μηδοῦσαν ^γ, ἐξ ἧς καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπωνόμασεν Μηδείαν, ἀπὸ τοῦ μισοῦ μαθήματος. Ἐφ' οὗ καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήλθεν ἐν Περσίδι, καὶ θαυμάσας, ἐξ οὗ καὶ ἀνάψας καὶ κτίσας ἱερὸν ^δ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν αὐτῇ. Καταστήσας δὲ ἀνδρας εὐλαβεῖς διακονεῖν αὐτὸ καὶ φυλάττειν ἁσθεστον, ἐκέλευσε ^ε τοὺς μάγους ὁπερῶς ἄρτι ἐν πολλῇ τιμῇ ἔχοντες οἱ Πέρσαι πυρσολατροῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Περσέως. (4) Οὐκοῦν πρώτη μὲν ἐστὶν ἡ βασιλεία ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἥτοι Βαβυλωνίων· δευτέρα δὲ τῶν Περσῶν, ὁμωνύμως Βαβυλώνιοι· καὶ Ἀσσύριοι οὗτοι κληθέντες ^ς.

II H. Περὶ Σώστρου.

^α Μετὰ δὲ Περσείᾳ καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν χρόνους καὶ βασιλεῖς ἐδασίλευσαν Αἰγυπτίῳ Σώστρῳ· ἐκ ^β φυλῆς Χάμ, ἀνθρωπὸς τις πανουργός, ὀνόματι Σέσωστρης, ἔτη κ'· (2) καὶ πολέμησας ^γ Ἀσσυρίους ὑπέταξεν αὐτοὺς καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλῶνος· ὥσαυτως καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην καὶ τὴν Σκυθίαν ἐκπολεμήσας ὑπέταξεν. (3) Ἐφ' οὗ ^δ ἦν Ἑρμῆς ὁ Τρισμαχίστος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, θαυμαστός παρ' Ἑλλήσιν ἐν σοφίᾳ.

Θ. Περὶ τοῦ Φαραώ.

^α Μετὰ δὲ Σώστρῳ ἐδασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Φαραώ ^β ὁ καὶ Ναραών ^γ καλούμενος, ἔτη ν', ἀπ' οὗ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι βασιλεῖς Φαραωνίται ^δ προσηγορεύθησαν. (2) Ἐν δὲ ^ε τοῖς προσηρημένοις τοῦ Πίκου Διὸς χρόνοις ἀναφαίνεται τις ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, ἐκ φυλῆς Ἰάφεδ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων, τὸ ὄνομα ^ς Ἰναχος, ὃς ^β πρῶτος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἐδασίλευσεν ^γ ἐν ᾧ ^δ πόλιν εἰς ὄνομα τῆς Σελήνης κτίσας ἐκάλεσαν ^ε Ἡλιούπολιν ^ς. (3) Λιθύη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πίκου Διὸς συναφθεῖσα τινὶ ὀνόματι Σιδόνι ἔτεκε τὸν Βῆλ καὶ τὸν Ἀγῆνωρᾶ. Καὶ ὁ μὲν Βῆλ ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν τὴν γυναῖκα, ὀνόματι Σιδαν, καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκάλεσαν αὐτὸν Αἴγυπτον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Αἴγυπτος· τὴν ἑπανομίαν εἰληφεν, ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐδασίλευσεν. Ὁ δὲ Ἀγῆνωρ ἐπὶ Φοινίκην ἐλθὼν καὶ γυναῖκα λαβὼν, τοῦνομα Τύρον ^ς, καὶ κτίσας πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς, εἰς ἣν καὶ ἐδασίλευσεν, ἐγέννησε δὲ υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγα-

Α venit in Isauriam et Ciliciam : cum ex equo in hac regione cecidisset, pedisque figuram in humo impressisset, urbem condidit, cui nomen Tarsum propterea dedit. Subactis Assyriis, Sardanapaloque interfecto, summum imperium apprehendit ac quinquaginta tribus annis regnavit. Assyrios nomine suo Persas appellavit : sicque ab eis regnum et nomen abstulit. Ritibus obscenos, artemque magicam, quæ Medica dicitur, eos docuit : quorum regionem ob hanc turpem scientiam Mediam nominavit. Cum ignis e cælo in eum in Perside descendisset, veneratus est ; et flammam ex eo accensam in templo propterea exstructo collocavit. Viros autem religiosos, nomine Magos, instituit, qui illum ignem colerent, inextinctumque servarent. Quem ad hoc tempus magna veneratione habent Persæ, sicque, juxta doctrinam Persæ regis, ignem adorant.

Primum igitur regnum fuit Assyriorum seu Babyloniorum ; secundum vero Persarum. Babylonii et Assyrii eodem nomine vocati sunt.

VIII. De rege Sôstro.

Post Perseum, et post tempora et reges qui eum subsecuti sunt, super Ægyptios viginti annis regnavit Soster ex semine Cham, vir astutus, cognomine Sesostris : qui bello Assyrios, Chaldaeos ac Persas usque ad Babylonem sibi subiecit ; Asiam, Europam et Scythiam armis item superavit. Sub eo erat Hermes Trismegistus, vir Ægyptius, sapientia apud Græcos celebrer.

IX. De rege Pharaone.

Post Sostrom in Ægypto quinquaginta annis regnavit Pharaon, qui et Naraon dicitur, a quo omnes Ægypti reges Pharaones cognominati sunt. In temporibus autem Jovis Picis prædictis, apparuit circa occidentales plagas, in Græcorum finibus, vir quidam ex familia Japhet, nomine Inachus, qui primus in hac regione regnavit : urbem ibidem condidit, quam, ex solis nomine, Heliopolim vocavit. Libya Picis Jovis filia cuidam nomine Sidoni nupta, genuit Bel et Agenor. Bel quidem, cum in Ægyptum venisset, et uxorem nomine Sidam duxisset, filium habuit, quem Ægyptum nominavit : inde illa regio Ægyptus vocata est. In Ægypto regnavit Bel. Agenor vero cum in Phœnciam venisset, et uxorem nomine Tyram duxisset, urbem condidit, quam ex nomine conjugis Tyrum vocavit, in eaque etiam regnavit. Tres filios, Phœnicem, Syrum et Cilicem, unam-

Variae lectiones et notæ.

^α ὅπ. δὲ καὶ ἄλλας B¹. ^β ἐν B¹. ^γ ἐδ. αὐτῶν. P¹ — ἔτη λγ' B². ^δ ὡς καὶ. ^ε Μεδοῦσης B¹ κτίσας καὶ ἱερὸν B¹. ^ς ἐκάλεσε. ^β Βαβ. βασιλεία, δ. δὲ ἡ τῶν Π. οἱ καὶ δα. B. καὶ Ἀσσύριοι κλ. B¹. ^γ 2384 Eus. Chr. I, 211. ^δ Μετὰ τοῦτον B¹ αὐτοῦ Mon. θ' Eus. Chr. II, 77, 111. ^ε Αἰγ. πρῶτον ἐκ B¹. ^ς ὃς καὶ πολ. B¹. ^β Γρ' οὗ B¹. ^γ 2185 (3343). ^δ Μετὰ δὲ Σωσώστρῳ ἐδ. τῆς Ἀ. Ναραχώ B¹. ^ε Ναραχώ — Αἰγυπτίῳ Par. ^ς Φαραώ Par. ^β γοι (τοι?) Par. ^γ τοῦνομα B¹. ^δ καὶ Par. his. ^ε τοῦ Ἡλίου B¹. ^ς ἐκ. αὐτὴν Ἰσχυλὸν Par. κτίει π. Ἰώ καὶ Ἰώπολιν. ἐκ ταύτην Ced. ^β Ἰαλούπολις B¹. ^γ Τηρῶν B¹.

que Iliam, Europam habuit. Eisdem temporibus, Taurus, rex Cretenſis, Europam, quæ virgo erat et pulchra facie, in bello captam, captivam in Scythiam, propriam regionem, duxit, ac ejus nomine has regiones Europam nominavit. Agenor autem, morti proximus, totam terram quam subegerat, tribus filiis suis dividendam statuit. Phoenix quidem sibi sumpsit Tyrum, ejusque fines, quos Phœniciam vocavit. Syrus vero regionem, quam sorte accepit, Syriam appellavit; unde Syri dicti sunt, qui prius Judæi et Palæſtini dicebantur: et Judæa Syria dicta est: Cilix autem portionem sibi concessam Ciliciam nominavit; sicque unusquisque eorum proprium nomen suæ regioni indidit.

X. De conchylii inventione.

Sub temporibus regis Phœnicis fuit Hercules Tylius, philosophus et conchylii inventor. Cum in ora maritima Tyri ascendisset, vidit canem pastoricium conchylium, de quo loquimur, devorantem. Quem ovium custos, ut conchylium evomeret, compressit. Hercules sumpit vellus ex ovibus, ea, quæ e canis stomacho exierat, materia intinxit; sicque non sanguinem, sed coloris causam esse reperit. Quod admiratus, velut magnum munus regi Phœnici obtulit. Phoenix magis adhuc mirans, jussit lanam in conchylio tingi et sibi ex ea vestimentum effici. Pallium igitur ex purpura confectum, omnibus hunc rarissimum habitum mirantibus, primus induit; prohibuitque ne quis subditus indui præsumeret veste purpurea, quam sibi et subsequentibus Phœnicie regibus vindicavit, ut sic rex ab exercitu et ab omni plebe discernereetur. Antea enim noti non erant vestimentorum colores. Unde a subditis rex difficile discernebatur.

γὰρ οὐκ ἔγινωσκον οἱ ἄνθρωποι ἡ χροὶς ἱματίων ἔγνωρίζετο.

XI. De Pelope.

Post hæc tempora et regna, in Græcia regnavit Pelops Lydus, qui urbem condidit, eamque ex Pelope et insula Peloponnesum vocari jussit. Unde Græci vocati sunt Peloponnesii.

XII. De Cyro.

Regnaverunt itaque in Assyriis Saturnus, Sardanapalus et alii usque ad Ulemarodach: deinde imperium obtinuit Nabuchodonosor; post quem Balhisar et Darius, ejus filius. In Persas regnavit Cyrus Persæ triginta duobus annis, et in Perside occisus est. Tempore Cyri regis, Cræsus, rex

Ἀ τέρψ μίαν, τὸν Φοῖνικα, τὸν Σύρον καὶ τὸν Κίλικα καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ταῦρος, ὁ Κρήτης βασιλεὺς, δορυάλωτον εἰληφώς καὶ πρὸς τὴν Θράκην, τὴν ἰδίαν χώραν, ἀπαγαγὼν τὴν Εὐρώπην παρθενεύουσαν καὶ εὐπρεπῆ, προσηγόρευσεν ἑκείνῃ τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπην. Μέλ्लων δὲ τελευταῖον Ἀθήνων διατάξατο πᾶσαν, ἣν ὑπείταξε. 12 γῆν μερίσσειν τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν Φοῖνιξ λαβὼν τὴν Τύρον καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν, ἐκάλεσεν αὐτὴν Φοῖνικα. Ὁ δὲ Σύρος τὴν ἐπιλαχούσαν αὐτῷ χώραν ἐκάλεσεν Συρίαν· ἀφ' οὗ Σύροι μετωνομάσθησαν, οἱ πρῶν 'Ιουδαῖοι' καὶ Παλαιστῖνοι καλούμενοι· καὶ Συρία ἡ 'Ιουδαία κέκληται. Ὁ δὲ Κίλις τὸ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κτῆμα ἐκάλεσεν Κιλικίαν, εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα ἑκαστος· τὰς χώρας αὐτῶν προσ- ἀγορεύσαντες.

I'. Περὶ τῆς κογχύλης ἐκρέσεως.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Φοῖνικος ἦν Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος, ὁ καὶ τῆς κογχύλης ἐφευρετής. Μετεωρισμένος γὰρ ἐπὶ τὸ παράλιον μέρος τῆς Τύρου, εἶδε ποιμαίνον κύνα ἐσθλόντα τὴν λεγομένην κογχύλην. Καὶ τοῦ ποιμένου νομίζοντος ἐκμάσσειν τὸν κύνα, λαβὼν πόκον ἐρίου ἀπὸ τῶν προβάτων καὶ ἐκμάσας τὸ καταφερόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός, καὶ βαφέντος τοῦ πόκου, προσέειπεν ὁ Ἡρακλῆς, μὴ εἶναι αὐτὸ αἷμα, ἀλλὰ βαφῆς πρόξενον. (2) Ὁ καὶ θαυμάσας, ὡς μέγα δῶρον προσήγαγε τοῦτο τῷ βασιλεῖ Φοῖνικι, ὃς καὶ μᾶλλον ἐκπλαγείς ἐκέλευσεν ἀπὸ κογχύλης ἔριον βαφῆναι καὶ γενέσθαι αὐτῷ περιδόλαιον. (3) Καὶ οὗτος πρῶτος φορέσας ἐκ πορφύρας ἱμάτιον, πάντες ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθῆτα, ἣν καὶ ἐθέσπισαν ὁ Φοῖνιξ μηδένα τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τολμᾶν φορεῖν, εἰ μὴ αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντας· τῆς Φοινίκης, πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι τὸν βασιλεῖα τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ πλῆθει ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσθῆτος. Πρῶτην ἔθεν οὕτῃ βαθείας ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων

IA'. Περὶ τοῦ Πέλοπος.

Μετὰ δὲ τοὺς χρόνους ἐκείνους· καὶ βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς Ἑλλάδος Πέλοψ ὁ Λυδὸς, ὃς κτίσας πόλιν ἐκείσε προσηγόρευσεν αὐτὴν Πελοπόννησον, ἐκ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς νήσου, ἀφ' ἧς καὶ Πελοποννήσιοι κέκληνται οἱ Ἑλλαδίκοι.

IB'. Περὶ Κύρου.

Ἐβασίλευσε τοίνυν Ἀσσυρίων Κρόνος καὶ Νίνο· καὶ Σαρδηνάπλο· καὶ καθέξῃς ἐως Οὐλεμαρόδωχ· εἶτα Ναβουχοδονόσωρ· μετὰ δὲ τούτους καὶ Βαλτίσαρ καὶ Δαρείος, υἱὸς αὐτοῦ. (2) Ἐβασίλευσε Περσῶν Κύρος· ὁ Πέρσης ἔτη λβ', καὶ ἐσφάγη ἐν Περσίδι. (3) Ἐφ' οὗ καὶ Κροῖτος ὁ Λυδὸν βασι-

Variae lectiones et notæ.

Φοινίκην B'. οἱ πρ. οἱ I. B'. καὶ φιλόσοφος καὶ Μετεωριζόμενος Par. ἡμάται B' — νομίζοντος αἵματι τὸν κ. βαδάφαι, λαβὼν Par. ἐκμάσαντος Mon. Aug. καὶ om. B'. p. βάμματος Par. προσήνεγκται Par. et Ced. ὅπως Par. αὐτοῦ φορεῖν Par. εἰ μὴτε αὐτὸν Πρώτην p. βάφειν B' ἔθεν βαθείας Par. 3709 — Eus. Chr. II. 115. Λύδων B' ut infra. 542? (4684) — Eus. Chr. II. 109. ἐως οὗ Μαροδάχ B'. δὲ τούτου B. καὶ Δαρίων B'. Λύδων Mon. Aug.?

λεὺς ἐπαρθεὶς διὰ τὸ ὑποτάξει τὰς πληθεὺς αὐτοῦ Ἀ Lydorum, regiones Persidi proximas ac multas
 χώρας καὶ τὰς πόρρωθεν ἐπαρχίας, δηλοῖ Κύρω, ἡ provincias armis obtinuerat, hisque victoriis
 παραχωρῆσαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν Περσῶν ἢ δέ- elatus Cyro declaravit vel eum sibi Persarum re-
 ξασθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. (4) Ὁ δὲ guum cessurum, vel se ipsum illud bello captu-
 Κύρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πᾶν φοβηθεὶς καὶ τοὺς rum. Quibus auditis, perterritus Cyrus, fugam
 ἀποσταλένους ἀποπειράμενος ἡδουλήθη φυγεῖν ad Indicas gentes, remissis militibus, medita-
 ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Ὅπερ μαθεῖσα ἡ γυνὴ, batur. Quod cum audisset ejus uxor, dicit ei :
 αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτόν. « Τί οὕτως ἀθυμεῖς καὶ Quare, fracto demissoque animo, inconside-
 ἀποναίῃς καὶ ἀδουλήτως τοῦτο πράξει βούλει; » ὁ δὲ rate sic agere velis? Qui respondit : Quis enim
 φησι. « Καὶ τίς μοι ὁ εἰς τοῦτο βουλευσάμενος amicus, omnia perpeti paratus, auxilium, in hac
 ὠφέλησει ἐταῖρος; » ἡ δὲ λέγει αὐτῷ. « Ἐπὶ Δα- re, mihi succurret? at illa : Regnante, inquit,
 ραίου, τοῦ πρώτου μου ἀνδρός, ἦν τις Ἑβραῖος Dario, priori marito meo, propheta quidam erat
 προφήτης, ὀνόματι Δανιήλ, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Hebraeus, nomine Daniel, de captivitate filiorum
 τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, δυνατός ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅν Israel, fortis in opere et in verbo. Quem cum
 καὶ ἐν πολλῇ τιμῇ Δαρεὶος ἔχων καὶ βουλευτήν, magnopere coleret, consiliariumque haberet Darius,
 μεγάλως ἡδοκίμει, ὅστις γεγραπῶς ἄρτι εἰς τὴν maximam adipiscebatur gloriam. Hebraeus autem
 Ἰνδικὴν ἰδίᾳς χώραν, οὐ καὶ αὐτὸς ὑπακούσας ille in ea ipsa regione Indica solitariam, jam
 τῆς βουλῆς καλῶς ποιήσει; » Τοῦτο Κύρος ἀκούσας senex, vitam ducit. Cujus si consilia audieris,
 εὐθὺς ἐπεμψε τοὺς μεγιστάνους αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, bene facies. Quibus auditis, Cyrus principes suos,
 ἵνα μετὰ τιμῆς αὐτὸν ἀγάγωσι. Φίλει γὰρ ἐν ἀνάγ- qui eum cum honore adducerent, statim misit.
 καί· πολλάκις τὰ γύναια σπουδαιότερον κεχρησθαι Solent enim persæpe mulieres in extremis ma-
 τῶν ἀνδρῶν τοῖς μηχανήμασι, καὶ ταῖς πρὸς jorem quam homines astutiam in excogitanda
 θεῶν καταφυγαῖς σπουδαιότερον ἀποθίσθαι καὶ et fervore ad Deum recursus habere

(5) Ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Κύρον ἀποσταλέντων ἐπεμψεν εἰς τὸ
 μαντεῖον ἄνδρα πιστόν, ἐρωτῆσαι διὰ τοῦ ἱε-
 ρεῖος τὴν Πυθίαν, εἰ ἐξελεύσεται κατὰ Κύρου νικη-
 σει τοῦτον καὶ εἰσελεύσεται ἐν ἱερῷ; καὶ εὐχάμε-
 νος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίας. « Κροῖσος C
 Ἄλυν ποταμὸν διαβάς μεγάλην ὄρχην καταλίσσει. »
 14 ὅνπερ καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δέδωκε τοῖς ἀποστα-
 λείοις πρὸς Κροῖσον. (6) Τοῦ δὲ βασιλεὺς Δανιήλ
 ἐλθόντος πρὸς Κύρον, εἶπεν αὐτῷ Κύρος. « Λέγε
 μοι, σοφώτατε, εἰ νικήσω Κροῖσον τὸν ἄρπαγα
 καὶ ὑπερήφανον; » Καὶ φησὶν ὁ Δανιήλ. « Ὀάρ-
 σαι, ὅτι νικήσεις τὸν Κροῖσον καὶ λαμβάνεις αὐτὸν
 αἰχμαλώτον. Περὶ οὗ γὰρ εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφή-
 της. « Οὕτω λέγει Κύριος τῷ χριστῷ Κύρῳ, οὗ
 ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακούσαι ἐμπροσθεν αὐτοῦ
 Ἰθνη καὶ ἰσχυρὸν βασιλεῖων διαβρήξαι. — Αὐτὸς οὐ
 οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν
 τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, εἰπε Κύριος Σαβαώθ. »
 Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας ταῦτα ἐπεσι πρὸς τοὺς πόδας
 Δανιήλ, φάσκων. « Ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου ἐγὼ D
 ἀπολύσω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς μου, ἵνα λατρεύ-
 σωσι τῷ Θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. (7) Καὶ
 ὁπλισάμενος παρατάξαιτο Κροῖσῳ. Ὁ οὖν Κροῖσος
 ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τὴν ἀπόκρισιν, ὥρμησε κατὰ
 Κύρου μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ διαβάς τὸν
 Ἄλυν ποταμὸν καὶ συμβαλὼν τῷ Κύρῳ, χειμῶνος
 ὄντος μεγάλου, ἤττηθη. Ἠδουλήθη οὖν φυγεῖν μετὰ
 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος,

Lydorum, regiones Persidi proximas ac multas
 provincias armis obtinuerat, hisque victoriis
 elatus Cyro declaravit vel eum sibi Persarum re-
 guum cessurum, vel se ipsum illud bello captu-
 rum. Quibus auditis, perterritus Cyrus, fugam
 ad Indicas gentes, remissis militibus, medita-
 batur. Quod cum audisset ejus uxor, dicit ei :
 Quare, fracto demissoque animo, inconside-
 rate sic agere velis? Qui respondit : Quis enim
 amicus, omnia perpeti paratus, auxilium, in hac
 re, mihi succurret? at illa : Regnante, inquit,
 Dario, priori marito meo, propheta quidam erat
 Hebraeus, nomine Daniel, de captivitate filiorum
 Israel, fortis in opere et in verbo. Quem cum
 magnopere coleret, consiliariumque haberet Darius,
 maximam adipiscebatur gloriam. Hebraeus autem
 ille in ea ipsa regione Indica solitariam, jam
 senex, vitam ducit. Cujus si consilia audieris,
 bene facies. Quibus auditis, Cyrus principes suos,
 qui eum cum honore adducerent, statim misit.
 Solent enim persæpe mulieres in extremis ma-
 jorem quam homines astutiam in excogitanda
 stratagematibus exhibere, et majori cum studio
 et fervore ad Deum recursus habere

Croesus autem, cum ii quos ad Cyrum mise-
 rat, redissent, ad oraculum virum fide di-
 gnum misit, qui Pythiam sacerdotem rogaret,
 utrum Cyrum aggressus, esset victor evasurus. Sa-
 cerdos cum venisset, atque preces effudisset, hoc a
 Pythia oraculum accepit : « Croesus flumen Halyn
 transgressus, magnum imperium evertet. » Quod
 in charta scriptum legatis Croesi dedit. Di-
 vus igitur Daniel cum ad Cyrum venisset, rex
 ei dixit : « Putasne, vir sapientissime, Croesum
 latronem arrogantem a me victum iri? » Respon-
 dit Daniel : « Macte animo; vinces enim, et cap-
 tivum duces Croesum. De te enim dixit Isaias
 propheta : « Sic locutus est Dominus Cyro uncto,
 cujus dextram prehendi, ut coram ipso sisterem
 gentes et vires regum frangerem. — Ipse ci-
 vilitatem meam edificabit et captivitatem populi
 mei convertet, dicit Dominus Sabaoth. » Hec ubi
 Cyrus audivisset, ad pedes Daniel cecidit, dicens :
 Vivit Dominus Deus tuus; ego Israel ex terra
 mea educam, ut Deo suo Hierosolymæ sacra
 faciant. Et sumptis armis, ad Croesum aggre-
 diendum sese preparavit. Croesus, postquam ora-
 culi responsum accepisset, cum magno exercitu contra
 Cyrum profectus, trajecit Halys flumine, ma-
 gna tempestate orta, praelio commisso victus est. Vo-
 luit igitur cum suis aufugere, sed propter exun-
 dantem fluvium trajicere non potuit. Ille ex causa
 captus est ipse, et quadraginta millia suorum

Varie lectiones et notæ.

μ. ἡ. γ. B¹. « μεγιστάνας B¹. » σπ. ἀπεισθαι καὶ B¹. « εἰς μ. ἄνδρας πιστούς Par. » Με-
 ρεῖος B¹. « νικήσῃ B¹. — νικήσῃ αὐτόν καὶ ἰδὼν χρησμὸς. Κροῖσος Par. » Μισερός B¹. « Κροῖτον B¹.
 νικῶ Par. » φ. Δ. — νικᾷ; Par. » μου Isa. xlv, 1. « οὕτως Isa. xlv, 13. » Ἰσραὴλ Mon. Aug. ? e
 compendio Ἰλημ male l. cto.

perierunt; reliquos Cyrus in captivitatem redegit: A οὐκ ἔδυνθῃ παράται. Τούτου ἕνεκα ἐλήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ἀπόλοντο ³² τὰ πλήθη αὐτοῦ, χιλιάδες ὡς. Τούτῃ δὲ περιλειφθέντα· ἐξ αὐτῶν ἔλαθεν αἰχμάλωτος ὁ Κύρος· τὸν δὲ Κρόϊον ἀναρτήσας ἐπὶ ξύλου δεδεμένον καὶ θριαμβεύσας αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καταγαγὼν, καὶ ἀπαγαγὼν ἐν Περσίῃ θανάτῳ παρέδωκε, τὸν τὰ ἀλλότρια καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἐφίμενον, καὶ αὐτὸν τῇ ἰδίᾳ ³³ προσταπολίεσσαντα διὰ πολλὴν ἀπλησίαν. (8) Τούτῃ δὲ οὐδὲ Ἰσραὴλ πάντα· ἐλευθερώσας· μετὰ Ζοροβάβελ ἀπέλυσεν ἐν Ἱερουσαλὴμ. (9) Καὶ οὕτως τῶν Αὐδῶν καταλύθη ἡ βασιλεία ἀπὸ Κύρου ³⁴, διαρκίσασα ἐτη οὐβ'.

XIII. De Cambyse.

Post Cyrum regnavit filius ejus Cambyzes per 30 annos. Post hunc pluresque alios Artaxerxes Mnemon annos 50 regio præfuit. Eodem tempore Palas quidam in Italia regnans domum eximie magnitudinis a se ædificatam Palatium nominavit; hinc regia domus palatium appellatur.

XIV. De Romo et Remo.

Post hæc regnavit Romus, conditor Romæ, et Remus frater ejus, qui renovarunt et amplificarunt palatium dictum (scilicet regiam palatii domum), et templo maximo Jovi exstructo, appellarunt illud Capitolium Romæ, quod Romana lingua caput urbis significat. Inter regnandum vero orta dissensione, Romus Remum interfecit, ac solus imperium tenuit. Deinde urbe munitis munita ornataque Marti templum ædificavit, quod Marti consecratum, Martio quoque mense nomen dedit, qui antea Primus vocabatur, id est Ares; quod festum Romani celebrantes diem comitiorum Martium in Campo appellant.

Ordinem dein equestrem instituit, ut multitudinem, qui ob fratrem ab ipso necatum agitabatur, disseminaret. Idem etiam ludos circenses Romæ soli et quatuor elementis, terræ, aeris, igni et aquæ consecravit, primum viridem, secundum rībum, tertium russetum, quartum cæruleum annuendo, regum Persarum exemplum secutus, qui quatuor illa elementa per emblemata honorantes semper secundo Marte adversus hostes dimicant. Quo factum est ut urbis cives singulis istis coloribus adiecti elementum aliquod tesserae instar sequerentur. Tales videlicet curas et æmulationes exercens dissensionibus finem imponere satagebat. Sed urbis nihilominus discordiæ semina propagavit, ex quo princeps ipse fratricidii reus factus est. In hoc rerum discrimine oraculum adiit, qua de causa discor-

IV. Περί Καμβύσου.

³² Μετὰ δὲ Κύρον ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης, ἐτη κ'. (2) Μετὰ δὲ Καμβύσῃ καὶ ἑτέρου· ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ³³, ὁ Μνημιῶν λεγόμενος, ἐτη κ'. (3) Ἐφ' οὗ ἦν τις ³⁴ ἐν Ἰταλίᾳ ἰθύνων ἐπαρχίαν, 15 ὀνόματι Πάλας, ὃς κτίσας οἶκον ³⁵ μέγαν πάνυ, οἷον οὐκ εἶχεν ἡ περιχώρος ἐκείνη, ἐκάλεσεν αὐτὸν Παλάτιον· ἐξ οὗ τὸ βασιλικὸν κατοικητήριον Παλάτιον προσαγορεύεται.

IV. Περί Ρώμου καὶ Ρήμου.

³⁶ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσεν Ῥώμος, ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην, καὶ Ῥήμος ³⁷, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, οἵτινες ἀνενείωσαν καὶ προσωκοδόμησαν τὸ λεγόμενον Παλάτιον [ἦτοι τὸν βασιλικὸν τοῦ Παλατίου οἶκον] ³⁸· καὶ ναὸν μέγιστον τῷ Διὶ ἀναγείραντας ³⁹, ἐπωνόμασαν ⁴⁰ αὐτὸ Καπιτώλιον Ῥώμης, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖστί, κεφαλὴ τῆς πόλεως. (2) Ἐν δὲ τῷ βασιλεύειν εἰς ἔχθραν ἐλθόντας, καὶ φονεύσας Ῥώμος τὸν Ῥήμον ⁴¹ ἐβασίλευσε μόνος. (3) Εἰτα πληρώσας τὰ τεῖχη καὶ κοσμήσας τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀρ. I ναὸν κτίσας, καὶ ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνί τοῦτον ἑγκαθίσας, ἐκάλεσε καὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, τὸν πρῶτον λεγόμενον ⁴² Πρίμον ⁴³, ὃ ἐστὶν Ἀρεώς, ἥνπερ Ῥωμαῖοι ἑορτήν ⁴⁴ κατ' ἑτοῦ ἐπιτελοῦντες ὀνομάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως Μάρτιον ⁴⁵ ἐν Κάμπῳ.

(4) Ἐκτίσας δὲ καὶ ἱππικὸν, θέλων διασκοῦσαι τὸ πλήθος τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων ⁴⁶, οἵτι στασιάζοντες ἐπῆρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐπετέλεσε πρῶτος ἱπποδρομίαν ἐν Ῥώμῃ εἰς ἑορτήν (φησὶ) τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς, ἀέρος, πυρὸς τε καὶ ὕδατος· καὶ προσηγόρευσε, τὸ μὲν πρᾶξινον, τὸ δὲ λευκὸν, [τὸ δὲ] ρούσιον, τὸ δὲ βένετον, ὁποθέματος αὐτοῖς, ὡς εὐτυχῶς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς φέροντες ⁴⁷ πρὸς τοὺς πολέμους τιμῶντες τὰ τέσσαρα ταῦτα στοιχεία. Καὶ λοιπὰ οἱ ⁴⁸ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες, εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἀναιρεσθέντες καὶ ἀντιποιοῦμενοι ⁴⁹ ἐκάστου στοιχείου. Καὶ ἐν τούτοις ἀσχυροῦμενοι καὶ ἀμιλλώμενοι ἰδοὺσι τὸν στασιασμὸν παύσθαι. Ἀλλ' ὁ μὲν ⁵⁰, εἰ καὶ ταῦτα Ῥώμος ἀπενόησεν, ἀλλ' οὐκ ἐπαύσατο πάντα ἡ πόλις Ῥω-

Variae lectiones et notæ.

³² οὗ ἕνεκα εἰλ. ἀ. καὶ ἀπόλοντο B¹. ³³ καὶ ἀ. καὶ τὰ I. B¹. ³⁴ ὅπ' K. H¹ — ἐτ' γ' B¹. ³⁵ 527 (4671). ³⁶ 404 (4706). ³⁷ Ἐφ' ὧν χρόνων ἦν τις B¹. ³⁸ Π. κτίσας οἶκον Π, καὶ ὁ μὲν Γεωργίος οὕτω· Glyc. 266, 5. ³⁹ 753 (4448) — Eus. II. 175. ⁴⁰ Ῥώμος Mon. Aug. ⁴¹ ἦτοι — οἶκον om. Par. ⁴² Διὶ κτίσαντας Par. ⁴³ ὀνόμασαν P¹ — Καπ. τῆς P. ἦτοι τῆς π. B¹. ⁴⁴ Ῥώμιον Mon. Aug. ⁴⁵ τὸν πρῶτον γγ. P¹ ἐκ τὸν μ. τὸν πρῶτον Par. ⁴⁶ Πρίμον Mon. Aug. ⁴⁷ Μάρτιος Par. ⁴⁸ ὧν P. τοῦ δ. B¹ ⁴⁹ φέροντες? ⁵⁰ Καὶ λ. οὐν οἱ B¹. ⁵¹ ἀναποιοῦμενοι B¹. ⁵² ἀλλ' ὅμως B¹.

μαίων σιοιμένη και οί δὲ μοι αὐτῶν ^α καθ' αὐτοὺς ^Α δια nullus finis esset seiscitaturus; Pythia herce respondit: « Urbs, te vivo, factionibus agitari non cessabit, donec frater tuus solium regium tecum occupet. » Facta igitur ex auro fratris effigie et secundum oraculi sortem in throno posita, res turbatae in pristinum ordinem redierunt. Sic igitur una cum fratre aureo regnavit, et quidquid mandavit, semper « Mandamus, sancimus » formula est usus.

Και ποιήσας χρυσοῦν στηθάριον ἐκτύπωμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ θαῖς ὑπὸ τὸν θρόνον, ἐνθα ἐκάθητο πλησίον ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, ἐκπυσεν ὁ σειςμὸς αὐτίκα, καὶ ἡσύχασεν ἡ δημοτικὴ ταραχὴ. Καὶ οὕτως ἐβασίλευσε, συγκαθημένον αὐτῷ τοῦ χρυσοῦ ἐκτυπώματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥωμύλου ^α. Καὶ εἰ τι ἂν ἐκέλευσε, θεσπίζων ἔλεγεν ὡς ἀπ' αὐτοῦ. « Ἐκελεύσαμεν, ἰθυσπείσαμεν. »

ΙΕ'. Περὶ τῶν Βρουμάλιων.

Ὁ αὐτός ^α Ῥώμος καὶ τὰ λεγόμενα Βρουμάλια ἐπενόησε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διδύμους ἐκ πορνείας τεχθῆναι καὶ βρεθῆναι ἐν ἀλώδει τόπῳ, καὶ ὑπὸ τινος ἀγροικίῃς γυναικὸς πρόβατα νευμύσῃς εὐρεθέντας ^α ἀνατραφῆναι. Ὀνειδος δὲ ὄνῃρχε παρὰ Ῥωμαίοις· τὸ ἐξ ἀλλοτρίων ἐκτρέφεισθαι τίνα· διὸ καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρώμα καὶ πόμα κομίζων καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὰ πάντα παρατιθέμενοι ἔσθιον, τὸ δυνεῖδος ἐκτρέφοντες, μὴ ἀκούειν ἀλλοτριοφάγοι, οὐ δὲ ^α χάριν ἐπενόησε Ῥώμος τὰ Βρουμάλια, εἰρηκῶς, ἀναγκαῖον εἶναι τρέφειν τὸν βασιλεῖα τὴν αὐτοῦ σύγκλητον ὡς ἐν ^α τῷ χειμῶνι, ὅταν ἡρεμοῦσιν ἐκ τοῦ πολέμου· καὶ ἤρξατο καλεῖν τοὺς ἀπὸ ἄλλα ἔχοντας ὄνομα, καὶ ἀκολουθῶς ἕως τοῦ ω· κελεύσας καὶ τὴν σύγκλητον καλεῖν τῷ αὐτῷ σχήματι, καὶ ἐκτρέφειν τὸν ^α στρατὸν ἅπαντα. Ὅθεν οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους ἀπιδόντες τῶν καλεσάντων αὐτοῦ· ἐπ' ἀρίστην, ἀπ' ἐσπέρας ἡλθουν καὶ ἐχόρευον πρὸς τὸ γυνῶναι πάντας, ὅτι παρ' αὐτῷ αὖριον τραφῆσονται. Τοῦτο οὖν πεποίηκε Ῥώμος, ὡς εἰρηται, πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὕβρεως αὐτοῦ, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ ἀρίστου Βρουμάλιουμ, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖστὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τραφῆναι.

17 τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεσιν μετήλθε. Καὶ αὐτὸς ἀναίρεται μετὰ τὸν ἀδελφὸν κατὰ τὴν ἐν τῷ τῆς Ῥώμης βουλευτηρίῳ, βασιλεύσας ἐτι λζ'.

(5) Μετὰ δὲ Ῥώμον συνέβη τὴν Ῥώμην ὑπὸ ὑπάτων διοικεῖσθαι καὶ στρατηγῶν ἐτη υζς'· ἐξ ὧν γέγονε τις στρατηγός, ὀνόματι Μάλιος· καὶ φθονηθεὶς διὰ τὴν ἐνδρείαν αὐτοῦ ὑπὸ τινος συγκλητικοῦ, ὀνόματι Φεδρουαρίου, παρεσκεύασε τοὺς συγκλητικούς· ἐκδιώξαι ἐκ τῆς πόλεως τὸν Μάλιον. Εἶτα ἀπειθόντες ^α οἱ Γάλλοι παρέλαβον νυκτὸς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλοὺς κατέσφαξαν τῇ εἰκάδι τοῦ λεγομένου Σεξτίλιου μηνός. Οἱ δὲ συγκλητικοὶ γινόντες τὴν παράληψιν τῆς πόλεως καὶ φυγόντες προσκαλοῦσι πάλιν μετὰ παρακλήσεως τὸν στρατηγὸν Μάλιον εἰς ἐπικουρίαν· καὶ συναγαγόν ^α πλήθος στρατοῦ, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἄλλους ^α ἀνείλε πάντας. Καὶ κρατῆσας αὐτοὺς τὴν Ῥώμην Μάλιος καὶ λυπηθεὶς διὰ τὴν παράληψιν αὐτῆς ἐν τῷ Σεξτίλιῳ μηνί, ἐκολό-

XV. — De Brumalibus.

Idem Romus Brumalia, ut vocant, excogitavit ob hanc causam. Ipse et frater ejus, uti inter omnes constat, a muliere lupa paria uno editi et loco quodam paludoso expositi, a femina rustica, ovium custode, inventi ac nutriti sunt. Sed cum apud Romanos pro infami haberetur quicumque ab alienis nutriebatur, unusquisque escam potumque ad convivia apportans cenae communione parasiti notam evitabat. Hujus igitur rei gratia Romus regis esse dixit senatores suos nutrire, praesertim hiemis tempore, quo arma silerent, ideoque omnes ad cenam invitavit ab illo cujus nomen ab A ad illum cujus nomen ab Q incipiebat, jussitque senatoribus ut vicissim eodem modo omnem exercitum invitarent. Unde milites ad domos eorum a quibus fuerant invitati, venientes, ubi salutationibus vespere ludebant, quo omnes scirent se apud hunc aut illum postero die cenaturos. Id igitur, ut diximus, fecit Romus ut opprobrium istud averteret, Brumalium vocando quod apud Romanos alimentum ex aliis sumptum indicat. Sed tandem vindicta divina fratricidam attigit; siquidem in medio senatu trucidatus post 37 annorum regnum interii.

(2) Ἡ δὲ θαῖα δίκη τοῦτον μετὰ ταῦτα διὰ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐν τῷ τῆς Ῥώμης βουλευτηρίῳ, βασιλεύσας ἐτι λζ'.

Post Romum consules ac duces per 466 annos Urbi praefuere. Ex his fuit Manlius; cui senator, Februnarius nomine, ob virtutem bellicam invidens, senatusconsulto Urbe eum expulit. Interjecto deinde tempore Galli Urbe per noctem capta magnam hominum cladem, vicesima mensis Sextilis die, ediderunt. Quo cognito, senatores fugientes, Manlium in auxilium revocarunt; qui, exercitu coacto, hostes omnes interemit. Sic Roma recuperata, mensem Sextilem quo illa foede capta olim fuerat, mutavit, nefastum Urbi nomen ipsum declarando. Postquam deinde inimicum Februnarium cepisset, bonis omnibus ac vestimentis ipsis exutum, querna storea circumdatam a lictoribus caedi jussit, « Apage sis, Februari, » clamantibus. Sic Urbe cum ignominia

Variae lectiones et notae.

^α δ. αὐτόν — ἐξ ὅτε τὸν Β'. ^α ἀδελφὸν ἀνείλε Β'. ^α τὴν Πυθίαν Β'. ^α οὕτω δὲ ὁ δῆμος Β'. ^α ἀδελφοῦ Ῥήμου Β'. ^α Ὁ αὐτὸς οὖν Β'. ^α εὐρεθέντας Β'. ^α οὐ δὲ Β'. ^α ὡς ἐντέμους ἐν Β'. ^α τὸν οἶ. Β'. ^α ἐπειθόντες Β'. ^α δ; καὶ συναγαγόν Β'. ^α τοὺς Γάλλους Β'.

expulsus perlit. Sextilem mensem Februarium, nomine ab infelici illo homine indito, vocari jussit. μηκέτι λέγεσθαι οὕτως. Κατασχὼν δὲ τὸν ἐχθρόν αὐτοῦ Φεβρουάριον, καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα καὶ γυμνὸν ὡς ἀποδόσας καὶ περιελήσας ψάθιον δρύϊνον ὡς καὶ σχοινίῳ περιζώσας, ἐκείλευσε τοὺς βαβδούχους τύπειν αὐτὸν καὶ λέγειν· «Ἐξέλθε, Φεβρουάριε.» Καὶ οὕτως ἀτίμως ἐκδηθείς τῆς πόλεως Ῥώμῃς ἀνηρέθη. Τὸν δὲ Σεξτίλιον μὴνα Φεβρουάριον ἐκέλευσαν, ὡς ἀξίου ὄντος τοῦ δυστυχικοῦ μηνός· τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φεβρουάριον καλεῖσθαι.

XVI. — De regno Philippi, patris Alexandri.

Artaxersi supra memorato successit Ochus filius, qui totam Ægyptum bello subactam devastavit, Nectanebo regnante, qui e pelvi divinabat, Ægypti sortem minime ignorans. Solus idem, veste regia deposita, in Macedoniam aufugit; et cum ibi phantasticarum ac magicarum, quas ex Ægypto apportaverat, artium specimina edidisset, a Philippo ejusque uxore Olympiade hospitio excipitur, qui incantamentis ejus copulati Alexandrum procreaverunt.

Philippus 30 annis in Macedonia regnavit, urbem in Illyrico conditam Thessalonicen nominavit; postea Thessaliam quoque ditionis suæ factam rexit. ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ πόλιν κτίσας ἐκέλευσεν αὐτὴν Θεσσαλονικίην. ἔπειτα καὶ Θετταλίαν ὑποτάξας κατεκράτησεν.

XVII. — De regno Alexandri.

Post Philippum Alexander filius in regno successit; quo regnante Darius, Arsami filius Ochi successor, summa rerum est potitus. Quarto deinde regni ipsius anno Deus Assyrii, Persis, Medis Parthisque Alexandrum Macedoniæ regem suscitavit. Qui arma contra Darium, Persarum regem, cepit, et Byzantium in Europa reversus locum e regione condidit, quem in honorem militum suorum Strategem nominavit. Ibi postquam multum auri multitudini distribuisset, profectus inde Chrysopolin urbem vocavit. Inde ut animal ferox cum magno exercitu Orientis regiones atque urbes, et Tyrum in potestatem suam redegit, et legatos ad Judæos misit, copias contra Persas auxiliares petituros. Qui cum metu Darii contra quem bellare ipsis ex pacto interdictum erat, recusarent, Alexander ira excitatus Judæam invasit. Hoc tempore Jaddus, summus pontifex veste sacerdotali cinctus, Deo inspirante, Alexandro obviam iit, ut ex venerabunda admiratione ad reconciliationem eum adduceret. ἔπειτα τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδυσάμενος κατὰ θέαν ἀποκάλυψεν πρὸς ἐκπληξιν αὐτοῦ.

XVIII. — De veste summi sacerdotis.

Vestis qua pontifex maximus antiquis temporibus induebatur, auro picta erat a capite usque ad pedes. Huic adde zonam e purpura, bysso, hyacintho et auro affabre confectam. Fimbriam ambiebant corymbi et tintinnabula aurea, itemque subuculae.

Varie lectiones et notæ.

ἡμέρας τῆς Ῥώμης? Β². ὡς δυστυχικός γινόμενος Β³. καὶ Χιμένον Β⁴. θρύνον καὶ σχοινία Β⁵. 363 (4830). 16. Χόος Β⁶. Μακεδόνων Β⁷. 354 (4844). καὶ τὴν Θέσσο. Β⁸. 535 (4850). μετὰ Χρόν Β⁹. 352 (4842). δεδ. καὶ Β¹⁰. ἱερ. ἐσθῆτα περιθ P. ἱερύ; Par. κερυσμένον P¹¹. ζώνη Par.

Α ὥστε τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός ὡς δυστυχικός γινόμενος τῇ Ῥώμῃ, ἀποχαράξας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα καὶ γυμνὸν ὡς ἀποδόσας καὶ περιελήσας ψάθιον δρύϊνον ὡς καὶ σχοινίῳ περιζώσας, ἐκείλευσε τοὺς βαβδούχους τύπειν αὐτὸν καὶ λέγειν· «Ἐξέλθε, Φεβρουάριε.» Καὶ οὕτως ἀτίμως ἐκδηθείς τῆς πόλεως Ῥώμῃς ἀνηρέθη. Τὸν δὲ Σεξτίλιον μὴνα Φεβρουάριον ἐκέλευσαν, ὡς ἀξίου ὄντος τοῦ δυστυχικοῦ μηνός· τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φεβρουάριον καλεῖσθαι.

IΓ'. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου.

Μετὰ δὲ τὸν προειρημένον Ἀρταξέρην ἰδασλεύσαν Ὀχος ὡς υἱὸς αὐτοῦ. Ὁς πολεμήσας Ἀργυπτον παρέλαβεν αὐτὴν πᾶσαν καὶ ἀπόλωσε, βασιλεύσοντας τῶν Ἀργυπτίων τότε Νεκτανεβῶ, τοῦ ποιήσαντος λεκανομαντεῖον, καὶ γινόντος τὴν παράληψιν τῆς Ἀργύπτου. (2) Ἐφυγε δὲ μόνος εἰς Μακεδονίαν ὡς ἀλλότρεπτον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα. Καὶ δὴ καὶ φαντασίας τινὰς καὶ μαγείας Αἰγυπτιακάς ἐνδεικνύμενος 18 καὶ προαγορεύων τὰ μέλλοντα, γνώριμος ἐντεῦθεν Φιλίππῳ καὶ Ὀλυμπιάδῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ γίνεται, καὶ εἰσικίχεται. Καὶ οὕτω διὰ μαγανείας Ὀλυμπιάδῃ μινύμενος ἔτεκε τὸν Ἀλέξανδρον. (3) Τῆς δὲ Μακεδονίας βασιλεύσαντος Φιλίππου ἔτη κ', καὶ Θετταλίαν ὑποτάξας κατεκράτησεν.

ΙΖ'. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου.

Μετὰ δὲ Φιλίππον ἰδασλεύσαντος τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ἐφ' οὗ καὶ Δαρείος ὁ Ἀρσάμου μετὰ Ὀχον βασιλεύσας κατεκυρίευσεν πάντων. (2) Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξανέστησεν ὁ θεὸς τοὺς Ἀσσυριοὺς καὶ Πέρσας καὶ Μήδους καὶ Πάρθους Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδονίας βασιλέα. (3) ὃς καὶ καθοπλισάμενος κατὰ Δαρείου βασιλέως Περσῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς Βυζούπολιν τῆς Εὐρώπης καὶ κτίσας ἐκείσε τόπον, ἐν ᾧ τὸν λαὸν αὐτοῦ στρατηγήσας ἐκέλευσεν αὐτὴν Στρατήγγην. (4) Κίχαιθεν ἀπάρως ὄλγιον καὶ ἀντιπεράσας καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ διανείμας χρυσὸν πολὺν, καὶ τὸν τόπον Χρυσόπολιν ἐκέλευσεν. (5) Ὀρμήσας ὡς πάρελας μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐπὶ τὰς τῆς Ἀνατολῆς χώρας καὶ πόλεις· καὶ τὴν Τύρον παραλαβὼν, πρὸς τοὺς ἀπείστους πρὸς Ἰουδαίους αἰτούμενος κατὰ Περσῶν συμμαχίαν. Οἱ δὲ μὴ καταβεβήμενοι Δαρείον δεδοικότες, ὡς ὑποχέρινοι καὶ συνθήκας ἔχοντες μὴ πολεμεῖν αὐτὸν, θυμωθεὶς Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ Ἰουδαίᾳ, ὥρμησεν κατ' αὐτῆς. (6) Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαθάβου ἀποκάλυψεν πρὸς ἐκπληξιν καὶ πίστωσιν Ἀλεξάνδρου.

ΙΗ'. Περὶ τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως.

Ἦν γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ τοιαύτῃ στολῇ κοσμούμενος. Ποδῆρῃ μὲν ἡμφιέννυτο, τοῦτ' ἐστίν, ἱμάτιον περιχρυσωμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· καὶ ζώνην περιεζώννυτο ἐκ πορφύρας καὶ βύσσου καὶ ὀκρινθίου καὶ χρυσῷ πεποικιλμένῃν

περικεκαλλωπισμένην ¹⁹. Περὶ δὲ τὰ κράσπεδα ^A ῥοσκούς εἶχεν ἐβραμμένους, καὶ ἀναμεταξύ αὐτῶν χρυσοῦς κώδωνας ἐκ χρυσοῦ, καὶ ²⁰ καθαροῦ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ἀναμέσον τῶν ῥοσκῶν ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου ²¹ κύκλῳ. Ἐπενόητο ²² δὲ καὶ ἄλλων χιτῶνα, ἐκ βύσσου καὶ ὀακίνθου καὶ πορφύρα· καὶ κοκκίνου καὶ χρυσοῦ καὶ παντοίων χρωμάτων περιωρασμένον καὶ καθυρασμένον, μέχρι τῶν μηρῶν ²³ καταρχόμενον καὶ ζώνην ὁμοίαν τῇ πρώτῃ καταρτιγόμενον, ἥπερ ²⁴ ἐπωμῆς καὶ ἐφούδ προσαγορεύεται. Αἰδὲ καὶ Ἀκύλας ἐπένδυμα αὐτὸ κέκληκεν, ἐν ᾧ καὶ ἐπιπόρπου ²⁵ σαρδόνυχες καθ' ἑκατέρων τῶν ὤμων, χρυσεὶ δοκίμῳ περιεχόμενοι καὶ ἄλλοι ἰβ' λίθοι, μέγεθαι καὶ κάλλει διαφέροντες καὶ ἀνθρώποις δυσπρόριστοι, οἵτινες ἐπὶ στήθων ²⁶ δ' ἑκατέρωθεν προσκειμένοι καὶ ὠσαύτως χρυσῷ διακρατούμενοι, καὶ τριάδα ^B λίθων τοὺς στήθους ἔχοντας, θαυμάσιόν τι χρῆμα ²⁷ τοῖς ὀρώσιν ἐξεφαίνοντο. Ὁ μὲν γὰρ πρῶτος στήθος εἶχε σάρδινον, τοπάζιον ²⁸ καὶ σμαράγδον· ὁ δὲ β' ἀνθράκας, ἱασπιν, σάππειρον· ὁ δὲ γ' λίγυρον, ἀμέθυστον, ἀχάτην ²⁹· ὁ δὲ δ' χρυσόλιθον, ὄνυχιον καὶ βηρύλλιον· καὶ ἐν πᾶσι τοῦτοις τῶν πατριαρχῶν ἐκεκρίλαπτο τὰ ὀνόματα, ἐκαστοῦ τοῦ λίθου ὅσον ἔχοντος ὄνομα φυλάρχου. Συνὴν δὲ τὸ ³⁰ ἐφούδ περιτμημα, σπιθαμῆς μὲν τὸ μήκος καὶ τόσον τὸ εὖρος, τετράγωνον περὶ τὸ στήθος, τοῖς αὐτοῖς δὲ κάλλει διηριθμένον, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸ Ἑβραϊστὶ μὲν ἐφούδ ὠνομάζετο, Ἑλληνιστὶ δὲ λόγιον· καὶ δῆλως προσηγορεύετο, δι' οὗ ὁ Θεὸς μέλλουσι πολεμεῖν νίκην πρόδῃλον πρόδλεγε. Τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων ἀπέστιλθεν αὐτῇ, ὥς, εἴποτε τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀδαμαντίνου λίθου σημασίαν ποιοῦντος, τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ τυγχάνειν γινώσκον, τὴν παρῆναι τὸν Θεὸν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Ἐν μέσῳ γὰρ εἶχεν ὥσπερ ἀστέρα διόχρυσον, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ σμαράγδους ἔχοντας ἀνὰ ἑξ γειγραμμένας τὰς ἰβ' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ· ἐν δὲ τῷ μεταξύ τῶν ἰβ' σμαράγδων λίθον ἀδαμαντίνον ³¹. Ἦνικα οὖν ἐμελλεν ὁ ἱερεὺς ἐπαρωτᾶν τὸν Θεόν, ἐδέσμαι ³² αὐτὸν ἐν τῇ ἐπωμίδι κατὰ μέσον τῶν ³³ 20 στέρνων καὶ ὑποτιθῶν τὰς χεῖρας ὑποκάτωθεν εὐρίσκετο ἐξηπλωμένον ταῖς παλάμαις αὐτοῦ, καθάπερ πυξίον. Ὅθεν φησὶν ὁ Σαουλ πρὸς τὴν ἑβρα, βουλόμενος θάπτον εἰς τὴν πόλεμον παρατάξασθαι· ³⁴ «Συνάγαγε τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄρον τὸν ἐφούδ». ³⁵ Καὶ οὕτω λοιπὸν ἀφορῶν εἰς τὸ ἐφούδ ἠρώτα τὸν Θεόν, τὸ ἐρώτημα προσέχων ἀκριβῶς τε καὶ μᾶλλον τὸν ἀδάμαντα λίθον, ὥς ἐναλλάττων τὴν χροῖαν ἐκ θείας μεταβολῆς καὶ ἀλλοιούσεως ἰδέσθω προφανῶς τὰ τῷ λαῷ ἐσόμενα. Μᾶλα μὲν γὰρ γενόμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγᾶς, λευκὸς δὲ διαλλαγῇ τῷ Θεῷ προσήμεινε. Καὶ ³⁶ πρὸς τοῦτοις ἦσαν καὶ γράμματα ἐκ χαλκοῦ καθαρῶτάτου πεποιημένα καὶ ἐκτετυπωμένα· ἐκαστοῦ στοιχείου τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἀλφαβήτου, ἅπερ δὴ προσάγων ὁ ἱερεὺς τῷ Κυρίῳ

Insuper alia indutus erat tunica e bysso, hyacintho, purpura, cocco, auro, opere polymita, texta usque ad femora descendente; item zonam portabat prior i strictam, quæ humerale vel ephod vocatur. Hanc ob causam Aquila superhumeralis appellat, ex utroque humero lapidibus onychinis atque sauro puro distinctum, et aliis quoque duodecim lapidibus eximie magnitudinis ac pulchritudinis, in ordinem quadrangularem dispositis. Primus versus habebat sardium, topazium et smaragdum. In secundo erat carbunculus, jaspis et sapphirus; in tertio ligurius, amethystus et achates; in quarto chrysolithus, onychinus et beryllus. In omnibus autem patriarcharum nomina insculpta erant, unoquoque lapide phylarchi alicujus nomen exhibente. Habebat autem ea vestis palmum in longum latumque, et pulchritudine excellebat; ephod Hebraice, Græce rationale appellata; per quam Deus belligerantibus victoriam annuntiabat. Tantus etenim splendor e lapidibus et præsertim ex adamante effulsit ut exercitus incedens Deum auxiliarem videre posset. In medio pectore sicut astrum aureum portabat et utrinque smaragdus sex, duodecim tribuum Israel nomina significantes; in medio autem lapidem adamantinum. Quando igitur pontifex sanctuarium in conspectu Domini ingrediebatur, humerali cingebatur in medio pectore, et submissis manibus in pyxidis formam componebat. Hinc quoque Saul velociter pugnam inchoaturus dixit pontifici: « Compactis manibus tolle ephod. » Et sic oculis in ephod conjectis Deum consulebat, et in adamante Dei præsentia mutato res populo futuras augurabatur. Factus enim niger, mortem; ruber, cadem; albus, pacem cum Deo prænotabat. Præterea signa e purissimo metallo fusa singulos Hebræorum alphabeti characteres in ephod positos indicantia Dei consulti voluntatem nunc positivam, nunc negativam notificabant. Verbi gratia, si rogatio et propositum ex sententia Dei essent, soli characteres affirmationem significantes erigebantur, contra vero negativi tantum, si res divinæ voluntati adversaretur; sicque in omnibus responsionibus quæ per ephod reddebantur, voluntatem Dei perspicere cognoscebant, si modo Domino placerent. Quando econtra iis succensebat, nihil ipsis nec revelationibus, nec prophetiis communicabat. Unde dicit: « Vidit Saul castra allophylorum, et timuit, et turbatus est ejus animus; et adiit Deum consulturus, et Dominus nihil ei respondit. Et dixit Saul filiis suis: Querite mihi feminam ventri loquam. » Texit quoque caput cidari pontifex, et super eam, contra frontem, posuit laminam auream, in qua nomen Dei inscriptum erat, quale sibi ipsi indidit, dicens Moysi: « Sum qui sum. » Ineffabile autem apud Hebræos nomen divinum habet.

Varie lectiones et notæ.

¹⁹ καὶ ὀακίνθου καὶ χρυσοῦ πεποικιλμένη καὶ περικεκαλλωπισμένη Par. ²⁰ καὶ om. B. ²¹ ὑποδύς Mon. Aug. sed. cf. Ex. lxxviii, 30. ²² ἐπενόητο B. ²³ μηρῶν B. ²⁴ ἥπερ B. ²⁵ ἐπιπόρπου B. ²⁶ στήθων B. ²⁷ στήθῳ B. ²⁸ στήθῳ B. ²⁹ ἱασπιν καὶ σάππειρον· ὁ δὲ γ' λίγυρον, ἀμέθυστον καὶ ἀχάτην. ³⁰ τῷ? ³¹ ἀδάμαντα B. ³² ὅθεν, ἐδράγμαι B. ³³ I Sam. xiv, 18, 19. ³⁴ καὶ om. Par. ³⁵ ἐκτετυπωμένα B.

betur. Scribitur autem per quatuor litteras, unde etiam τετράγραμμος, a Samaritanis quidem IABE, a Judeis autem AEIA nuncupatur. Igitur vestis pontificalis quadricolor symbolum est quatuor elementorum, e quibus omnia consistunt; qua pontifex mystice et symbolice indutus in Sancta sanctorum universi conditorem et Dominum expiandi gratia introit. Byssus enim pro terra; hyacinthus pro aere; purpura pro aqua, et coccum pro igne erat, iis quae videbantur intelligibilia significantiis. Tabernaculum fuderis intus et extra auro lectum erat, cuius laquear e multicoloribus, purpureis, roseis, coccineis, hyacinthinis constabat texturis; byssus albi coloris erat. Quae omnia quatuor elementorum emblemata referebant, ut supra diximus. Et quidem hyacinthus aeri similis est; color roseus aut coccineus igni comparandus; carculus mare refert, quod cochleam gignit bombycinam; et byssus terram, a qua originem ducit. Superimpositae sunt pelles e pilis factae ad arcendum pluviam et aestum. Sic Deus ipsos sacerdotes ornatos esse voluit, ut multitudini reverentiam inliceret, illos autem admoneret, quantopere animam virtutibus exornare deberent.

ὁ δὲ διὰ τῶν τεσσάρων **21** στοιχείων, ὅθεν καὶ τετράγραμμος αὐτὸ λέγουσιν. Καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαμαριταῖται μὲν IABE, Ἰουδαῖοι δὲ AEIA. Τῆς οὖν ἱερτικῆς ἐσθῆτος ἡ τετράριθμος χροὶά σύμβολον τῶν τεσσάρων ¹⁰ ἐτύγχανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς τε καὶ συμβολικῶς περιβαλλόμενος, καὶ εἰς τὰ ἅγια εἰσερχόμενος δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τῶν τοῦ παντός δημιουργόν τε καὶ Κύριον ἐξέλευτο. Ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὑάκινθος ἀντὶ τοῦ αἵματος, ἡ δὲ πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ φαινόμενα, ἄλλα δὲ τὰ νοούμενα. Καὶ μὲντοι ἡ ¹¹ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν χρυσεῖ περιεκυλισμένη ὑπῆρχε, τὸν ¹² ὄροφον ἔχουσα ἐξ ὑψισμάτων ποικίλων καὶ διαφόρων χρωμάτων κατασκευασμένην. Τὸ μὲν γὰρ ἦν ἀλουργόν, τὸ δὲ ροδοειδὲς ἡ κοκκοβαφὲς, τὸ δὲ ὑακινθίνῳ προσοικὸς, ἡ τε βύσσος τὴν λευκὴν εἶχε ¹³ χροῖαν ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. Ὁ μὲν γὰρ ὑάκινθος τῷ αἵματι προσοικε, τὸ δὲ ροδοειδὲς ἡ κοκκοβαφὲς τῷ πυρὶ, τὸ δὲ ἀλουργόν ἐδήλου τὴν θάλασσαν — ἐκείνη γὰρ τρέφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα — ἡ δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φύεσθαι λέγουσι. Καὶ δέβρεις δὲ εἶχε τριχίνας ἐπικειμένους καὶ διφθέρας ποικίλας, ὥστε καὶ τὸν ὕετὸν ἀπειργεῖν καὶ τὸν ¹⁴ φλογμόν. Ὁ μὲντοι Θεὸς καὶ τοῖς ἱερεῦσι παντοδαπὸν περιέθηκε κόσμον, τὸν μὲν λαὸν καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱερεῖς διδάσκοντα, ὅπως χρῆ τὴν ψυχὴν ὠραῖναι, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῇ κόσμον περιτιθέναι.

Sic ornatus, et inter ceteros sacerdotes ac multitudine honore et gloria resplendescens, summus pontifex Alexandro obviam fit et in loco edito, unde templi majestas maxime tangeret oculos constitit. Alexander multitudinem e longinquo vestibulis albis indutam, sacerdotes bysso tectos cum decore astantes, pontificem ipsum auro fulgentem et cydarin in capite cum lamina, cui Dei nomen inscriptum erat, gestantem conspicatus, miraculo attonitus e curru in terram desiliit, et sponte nomen divinum, ipsumque pontificem exosculatus est; hujus exemplum Judaei omnes et pontifex ipse imitati sunt.

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἐπιτιθών B¹. καὶ ἐπιτιθείς Pat. ¹¹ ἀνωρθ. θεία κινήσει τὰ B¹. ¹² καὶ, εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτὰ ἐτύγχανεν, ἀνωρθοῦντο μόνον τὰ Par. ex homoioteleuto omissa—Ω. δὲ καὶ ἐπὶ Par.—τοῦ οὗ Par. γε καὶ ἐπὶ τῶν α. ἀπ. τοῦ κὺ αὐτῶν τῶν δ. B¹. ¹³ γεν. πρ. καὶ δ. εἰ δὲ ὀργισμός ἦν Par. ¹⁴ οὐδὲ α. Par. ¹⁵ προφητῶν Par. I Sam. xlviii, 15. ¹⁶ παρεχθ. B¹. ¹⁷ ὁ om. B¹. ¹⁸ Ex. iii, 14. ¹⁹ ἀπειρηταὶ B¹. ²⁰ τῶν τε τισσ. B¹. ²¹ Καὶ μ. καὶ ἡ B¹. ²² ὑπῆρχε ἡ καὶ τὸν B¹. ²³ δέβρεις γε εἶχε B¹. ²⁴ ἀπῆργειν τὴν B¹. ²⁵ καὶ B¹. ²⁶ καὶ Par. ²⁷ τῷ Ἀλεξάνδρῳ B¹ Ἀλ. om. Par.—τοῦ λαοῦ Mon. Aug. ²⁸ τοῦ; δὲ I. Par. ²⁹ εὐδοξία; P¹. ³⁰ κόσμῳ om. B¹.

ἐπιτιθεῖ· ἐν τῷ Ἐφοῦδ, καὶ οὕτω διερωτῶν, εὐθὺς ἀνωρθοῦντο τὰ ¹⁰ στοιχεῖα δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐπινευσιν τοῦ Θεοῦ ἢ τὴν ἀνάνευσιν. Οἶον, εἰ μὲν ἦν τὸ ἐρώτημα καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ γνώμην Θεοῦ, ἀνωρθοῦντο μόνον τὰ σηματοῦντα τὸ ¹¹ οὐ. Ὡσαύτως· γε ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ Κυρίου τῶν δι' αὐτῶν δῆλων γινομένων, προδήλως καὶ διαφόρως συνέβαιεν, εἰ γε πάντως εὐδόκιμοι αὐτῷ ὑπῆρχον ¹²· εἰ δὲ ὠργισμένος ἦν αὐτοῖς, οὐδὲν αὐτοῖς ¹³ διὰ τῶν δῆλων τοῦτων ἀπεκρίνετο, οὔτε μὴν διὰ θεῶν ἀποκαλύψεων ἢ προφητειῶν ¹⁴. Ὅθεν φησὶ· εἰ Εἶδε Σαουλ τὴν παρεμολήν ¹⁵ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοδῆθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐπηρώτησεν διὰ Κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ¹⁶ Κύριος· καὶ τότε εἶπε Σαουλ τοῖς παῖσιν αὐτοῦ· Ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστριμύθιον. ¹⁷ (4) Ἐπὶ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐφόρει τελαμῶνα χρυσεώνυμον ὁ ἀρχιερεὺς ἥτοι μίτραν καὶ κίβριν λεγομένην, ἐν ἣ πέταλον χρυσοῦν ἐπέκειτο πρὸς τὸ μετωπὸν αὐτοῦ, ἐν ᾧ γράμμασιν ἱεροῖς τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα ἐντετύπωτο. Μωυσῆα λέγων· Ἐγώ εἰμι ὁ ὢν ¹⁸. (5) Τοῦτο δὲ καθὼς αὐτὸς ἐδήλου τὴν ὀνομασίαν ταύτην, πρὸς παρ' Ἐβραίων ἀφραστον ὀνομάζεται· ἀπείρητον ¹⁹ γὰρ αὐτό; τοῦτο διὰ γλῶττης προσφέρειν. Γράφεται

(6) Οὕτω τοίνυν ²⁰ μετὰ τῆς τοιαύτης στολῆς· τε καὶ δόξης μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλῆθους ἱεροπρεπῆ ²¹ διαφέρουσιν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιησάμενος· ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ὑπάντησιν Ἀλεξάνδρου ²², εἰς τόπον ἐπίσημον ἔστη; ἐνθα μάλιστα ἡ περικαλλὴ; τοῦ ναοῦ πρόσφους ἐξεφαίνετο. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος πόρρωθεν ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν λευκαῖς στολαῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς ²³ πρεσβυτάτας ἐν βυσσίναις μετὰ πολλῆς εὐταξίας ²⁴ καὶ σεμνότητος, τὸν δὲ ἀρχιερεῖα ἐν ὑακινθῷ καὶ διαχύτῳ κόσμῳ ²⁵ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίβριν **22** ἔχοντα καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἑλασμα, ²⁶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπεγέγρα-

πτό, καθώς ²⁰ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῇ ξένῃ θείᾳ καταπλάγεις ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ ²¹ τοῦ ἄρματος εὐθὺς κατα-
πρόητας ²² καὶ προσελθὼν μόνος προσεκύνει ²³ τὸ θεῖον ὄνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἡσπάζετο, ὃν πάντες
οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ φωνῇ σὺν τῷ ἀρχιερεὶ γνησίως ἡσπάζοντο ²⁴.

Τῶν δὲ γε τῆς Συρίας βασιλέων καὶ τῶν λοιπῶν Α καταπλεγέντων καὶ διεφθάρθαι τὴν διάνοιαν τοῦ
βασιλέως Ἀλεξάνδρου ὑπεληφόντων καὶ Παρμενί-
ωνος τοῦ στρατηγοῦ μᾶλλον θαυμάσαντος καὶ ἀγανα-
κτῆσαντος, δίδει καθάπερ εἰς τῶν ὑπάρχοντων προ-
εκύνησεν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· « Οὐ τὸν ἀρχιερέα
προσεκύνῃσα, ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον θεὸν
καί μοι τὴν βοήθειαν κατὰ τῶν ὑπεναντιῶν ὑποσχόμε-
νον. Ἦνίκα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν διενουομένην στρα-
τείαν, καὶ οὐκ ἐτόλμων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας
αὐτῶν, ὥρθη μοι κατ' ὄναρ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε
τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεός, καὶ θαρρῆν μοι παρεκαλεῖ-
σάτο καὶ τῆς προθυμίας σπουδαίως ἔχεισθαι λέγων ²⁵.
« Εἰς σὲ καταλήξω τὴν Περσῶν βασιλείαν ²⁶. » Διδο-
ντοῦτον θαυμάζων ἐν τοιαύτῃ στολῇ καὶ τῆς κατὰ ²⁷
τοῦς ὑπνους ὑπομνηθεὶς ὤφειω, εἰκότως προσεκύ-
νησα. » Καὶ ταῦτα εἰπόντος πρὸς τὴν οἰκίαν αὐ-
τοῦ Παρμενίωνα καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξιόμενος ²⁸, τῶν ἱερῶν
παρέπομένων, εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ παρεγί-
νεται, μετὰ πολλῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δεχθεὶς
εὐφροσύνης. (7) Οἱ δὲ γραμματεῖς βιβλίον τοῦ ἀν-
τιφῆλ προσκομίσαντες, τὴν προφητείαν αὐτοῦ ²⁹ διερ-
μήνευσαν, ἣν ὁ προφήτης περὶ αὐτοῦ προηγόρευσε,
ὡς δεῖν τινὰ τῶν Μακεδόνων τὴν Περσῶν χειρῶσα-
σθαι βασιλείαν. Ὅς ἐπὶ τοῦτο μᾶλλον ἡσθεὶς καὶ πε-
ριχαρῆς γινόμενος, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν θύειν
μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀφήγησιν ἐκέ-
λευσε, αὐτὸν δὲ ³⁰ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς
ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς τιμῆσαι, καὶ λαμπροὺς καὶ μεγί-
στοις ἀναθήμασι τὸν ναὸν διακοσμήσας κατὰ Περσῶν
ἐκίνησεν. (8) Ἰουδαίους δὲ τινὰς πρὸς συμμαχίαν
ἐλαβεν, ἐν οἷς ὑπερέχων ἦν τις ὀνόματι Μωσόμαχος,
ἄριστος κατὰ ψυχὴν καὶ ³¹ 23 τοξότης εὐστοχώτατος,
ὃς βαδίζοντων αὐτῶν κατὰ τὴν Βαβυλῶνα ὁδὸν, καὶ
μάντιός τινος ὀρνιθευομένου καὶ πάντα ἐπέχοντος,
ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. Καὶ
ἀπκριθεὶς ὁ μάντις δεικνύων τὸ θρόνον λέγων· Ἐάν
μὲν ἀσάλευτος μένη, προσμένειν συμφέρον ³² πᾶσιν·
ἐάν δὲ ἀναστᾷ εἰς τὰ ἔμπροσθεν πέτῃται, προσ-
άγειν· εἰ δὲ ἐπισθεν, ἀναχωρεῖν αὖθις. Ταῦτα Μωσό-
μαχος ³³ ἀκούσας· παρὰ τοῦ μάντιος καὶ λάθρα τὸ
τόξον ἐλκύσας βάλλει τὴν ὄρνιν, ἐφ' οἷς ὁ μάντις
χαλεπήνας καὶ οἱ τῇ πλάνῃ ταύτῃ δεδουλεμένοι, λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν ὄρνιν. Μωσόμαχος τοιαῦτα εἶπεν·
« Τί μοι μέμεσθε, κακοδαίμονες; πῶς γὰρ οὗτος μὴ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν προγινώσκων, τὸ ὑμέτερον
συμφέρον προσηγγεῖλεν; εἰ γὰρ ἡδύνατο προειδέναι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸ τόπον τοῦτον ἦλθε,
φοβούμενος, μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνει Μωσόμαχος. » Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατησχύνθησαν
σφόδρα. (9) Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀντιπαρατεταγμένος Δαρεῖον ἐν Ἰσση τῇ πόλει Κιλικίας ³⁴, καὶ τοῦτον
χειρῶσάμενος καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατασφάζας ³⁵ παρέλαβε πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ³⁶ εἰς τῆς

Interea Syriæ reges et multi alii Alexandrum
mente captum credidere; Parmenione et exercitu
ægre ferente quod pontificem servi iustar adora-
visset, Alexander: « Non pontificem, dixit, ado-
ravi, sed Deum, quem ille colit, et qui mihi quo-
que auxilio contra hostes se fore pollicitus est.
Cum enim de expeditione contra Persas cogitarem et
tantum imperium adoriri hæsitarem, Deus mihi in
somnia sub pontificis hujus specie apparuit, ho-
noque me esse animo jussit, hæc addens: In te
volo Persarum regnum finire. Ibi, pontifice viso, in
somnia visionis illius recordatio in mentem subit,
et jure adoravi eum. » Parmenione ac ponti-
fice et sacerdotibus comitantibus, Jerusalem en-
gressus a Judæis perquam lætis excipitur. Scribæ
Danielis librum apportarunt prædicentis, Macedo-
nem aliquando Persarum regno finem impositurum
esse. Alexander gaudio plenus templum repetiit ac
Deo secundum pontificis rituale sacra fieri jussit.
Deinde pontificem et sacerdotes summis honoribus
affecit, et postquam templum donis splendidissimis
ornasset, contra Persas movit, assumptis in mili-
tiam aliquibus Judæis, e quibus unus, nomine Mo-
somachus, magni animi vir et optimus fuit sagitta-
rius. Is, dum iter Babylonem versus faceret et
augur aliquis euntes in via teneret, causam erroris
sciscitatur. Respondit divinus, avem ostendens.
Hæc si immota manet, bonum omnibus est ma-
nere; movere autem, si quæ ante sunt, volata
petit, sin quæ post, nos quoque retrocedere oport-
lebit. Quod cum audivisset Mosomachus a divino,
sagitta ferit volucrum. Mosomachus hæc: « Quid
me incusatis, male sani? quomodo avis quæ ne
suam quidem salutem præservaret, vestram annun-
tiare potuisset? Si enim sortem suam futuram
præcivisset, huc non advolasset, timens ne a
Mosomacho occideretur. » His auditis, omnes eru-
buerunt. Deinceps Alexander, prælio apud Issum
in Cilicia inito, Varium ac multos cum eo occidit,
rerumque summa potitur, excepta Candaces re-
gione. Hæc vidua interiorem Indiæ partem guber-
nabat, eumque astu decepit, ut sequitur.

Variae lectiones et notæ.

²⁰ τὸ τοῦ Θεοῦ ὁ, ἔγγεγ. ὡς Par. ²¹ ἐκπλ. ὁ Ἀλ. καὶ ἀπὸ Par. ²² καταποδῆσας B¹. ²³ ἡκούσατο Par. ²⁴ ἀντ. ἀντὸ Par. (ἀντιδύσαντο?) ²⁵ ἔχεισθαι λέγων ἡσπάζεσθαι B¹. ²⁶ τὴν Π. δυναστείαν B¹. ²⁷ τῆς κατὰ οὐμ. B¹. ²⁸ δεξιόμενος B¹. — τὸν προσδεχόμενον B¹. ²⁹ προφητείαν αὐτοῦ B¹. ³⁰ αὐτὸν τε B¹. ³¹ συμφέρον B¹. ³² Μωσόμαχος; B¹. ³³ πόλει τῆς K. B¹. ³⁴ σφάζας Par. ³⁵ καὶ πᾶσαν τῶν Περσῶν καὶ Μηδῶν καὶ Πάρθων καὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἰνδικὰ πάντα μέρη καὶ τὰ βασιλεία αὐτῆς Par.

βασίλειας Κανδάκης τῆς χήρας, βασιλευούσης τῶν ἐνδοτέρων ¹¹ Ἰνδῶν, ἤτις καὶ συνέλαβεν αὐτὸν οὕτως.

XIX. De regina Candace.

Consueverat Alexander his quos ad reges adversarios delegabat, sese sub militis specie immiscere, ut singulos illos oculis metiretur. Quo cognito, Candace inquisivit quæ illius esset forma aut signum peculiare; et ubi audivisset eum exiguæ staturæ esse, et dentibus grandibus ac proeminentibus, item oculorum habere unum cæruleum, alterum nigrum, ipsa sibi notavit. Igitur cum Alexander cum delegatis suis intraret, regina quæ eum ex signis noscibat, comprehenso manibus ei dixit: « Alexander rex, tu orbem terrarum cepisti, nunc a muliere captus. » Ad quæ Alexander: « Propter malitiam et astutiam tuam te filiosque incolumes cum regno servabo; imo te ipsam in matrimonium ducam. » Post nuptias igitur una cum ea in Ægyptum profectus, Alexandria ibi conditam ex se nominavit. Rursus Babylonem reversus, ibi defunctus est, ætatis anno 32, regi 12.

κτίσας θύορα, πάλιν ὑπέστρεψεν ¹¹ εἰς Βαβυλῶνα ¹². ἔτη 32.

Alexander innumera fidemque superantia tropæa sibi erexit. Quare propheta pardali eum comparat alatæ, quippe qui universam terram victor summo cum ardore percurrens, improvisis hostes armis aggreditur. Idem philosopho aliquo dicente, innumeros esse mundos, gemebundus: « Et quorum ego ne unum quidem subegi, » dixit. Adeo porro magnanimus ac generosus erat ut ubique propter prudentiam et ingenii acumen sapientiamque in omnium ore atque admiratione versaretur. Aristotele magistro usus, logicæ arti cum summo studio operam dabat. Idem bellum gerendi artis peritissimus cum adolescentem qui idem quod ipse, nomen gerebat, minus fortiter pugnantem vidisset: « Heus, inquit, aut mores aut nomen muta. » Animi generositatem ut alibi ita maxime ubi victor e pugna excesserat, manifestare solebat. Nam postquam Darii filias forma insignes cepisset, ne videre quidem eas voluit; turpe esse dicens a feminis subigi eum qui de viris hisque fortibus triumphavit.

μαστον, οὐδὲ προσδεῖν ἤξιωσιν, αἰσχρὸν καὶ λίαν... γυναικῶν ἀλλῶς ἡττηθῆναι.

XX. De Brachmanibus.

Alexander, qui non solum ad Indos remotissimos, sed etiam ad Oceanum qui totam terram ambit, et insulam Brachmanum processerat ut hominum mores et verum falsumve cultum quo Deum omnipotentem prosequerentur, perdisceret,

A

10^η. Περὶ τῆς βασιλείας Κανδάκης.

Ἐὸς εἶχεν Ἀλέξανδρος ¹¹ μετὰ τῶν πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ πρέσβειων πρὸς τοὺς ἐναντίους βασιλεῖς συνεισέρχεται ¹² σχήματι στρατιώτου καὶ ὄρν, ὁποῖός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ἐκείνος. Ἡ οὖν Κανδάκη τοῦτο μαθοῦσα περιεργάσατο, ὁποῖας ἐστὶ θίλας, καὶ τί ἔχει σύσσημον. Καὶ μαθοῦσα ¹³, ὅτι χθαμαλὸς ἐστίν, δόδοντας ἔχων μεγάλους καὶ φαινομένους καὶ τὸν ἕνα μὲν ὀφθαλμὸν γλαυκὸν, τὸν δὲ ἕτερον μέλανα, παρεσημείωσατο καθ' ἑαυτὴν ταῦτα. Καὶ δὴ ¹⁴ εἰσελθόντος ¹⁵ πρὸς αὐτὴν ἅμα τοῖς πεμφομένοις παρ' αὐτοῦ ¹⁶ πρεσβευταί, καὶ γνωρίσασα αὐτὸν ἐκ τῶν συσσημῶν, συνέσχεν αὐτὸν ¹⁷, λέγουσα: « Ἀλέξανδρος βασιλεὺς, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνὴ σε παρέλαβεν. »

24 Ὅ δὲ εἶπεν αὐτῇ: « Διὰ τὸ πανούργον καὶ περίεργον τῆς φύσεώς σου ¹⁸ ἀδελφεῖ σε καὶ τοὺς υἱούς σου καὶ τὴν βασιλείαν σου διαφυλάξω, καὶ λήθομαι σε καὶ γυναῖκα. » Ἦν καὶ λαβὼν καὶ εἰς Αἴγυπτον ἔλθων καὶ τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς τὸ ἴδιον ἐν ἧ καὶ τελευτᾷ, ὁπάρχων ἑτῶν 32, βασιλεύσας

(2) Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια δυσδιήγητα καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. Καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν πάρδαλιν ὁ προφήτης ¹¹ αὐτὸν προδίδέπει, τὸ ταχὺ καὶ σφοδρὸν καὶ τὸ πυρῶδες ¹² καὶ τὸ ἄφνω διαπτηναί τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων καὶ νίκης προὔψιφναι. (3) Λέγεται δὲ, ὅτι φιλοσόφου τινὸς εἰρηκτότος ἤκουσεν, [εἰ] κόσμοι ἀπείροί εἰσι. [Ὅς καὶ ἀκούσας] καὶ μέγα στενάδας ἔφη: « Καὶ ἀπείρων ¹³ ὄντων, μηδενὸς ἐγὼ κεκράτηκα. » Οὕτως ἦν μεγάλῳρων, μεγάλῳφuchs καὶ γενναῖος (ᾧθεν καὶ πανταχοῦ ἤθετο καὶ θαυμάζετο μάλιστα διὰ σωφροσύνην αὐτοῦ καὶ σύνεσιν καὶ πολλὴν ἀγγινοῖαν ἐ καὶ σοφίαν). Ἀριστοτέλει γὰρ μαθητευθεὶς πᾶσαν λογικὴν ἐπιστήμην εἰς ἀκρὸν ἐξεπαιδεύθη ¹⁴.

(4) Πολεμικώτατος δὲ καὶ τολμηρότατος ὁπάρχων, ἰδὼν ὁμῶνυμον αὐτῷ νεανίσκον τινὰ δευλῶς μαχόμενον εἶπε πρὸς αὐτόν: « Νεανίσκα, ἢ τὸν τρόπον διλαξὼν ἢ τὸ θύορα. » (5) Ἐπεὶ οὖν καὶ σωφροσύνη πολλῇ διεκόσμητο, ἐκδηλοτέραν ταύτην ἐποίησε μετὰ τὴν νίκην. Καὶ γὰρ αἰχμαλώτους λαβὼν τὰς θυγατέρας ἀρείου μαρτυρομένηας ἔχειν κάλλος ἀξιοθαύμαστον, οὐδὲ προσδεῖν ἤξιωσιν, αἰσχρὸν καὶ λίαν... ἀποφύνας, τὸν ἀνδρα ¹⁷ ἀνδρείως χειρωσάμενον ὑπὸ

D

K'. Περὶ τῶν Βραχμάνων.

Ὅς γε καὶ μέχρι τῶν ἐνδοτάτων Ἰνδῶν καὶ τοῦ ¹¹ κυκλοῦντος πᾶσαν τὴν γῆν Ἰνδικῶν, μεγάλου ποταμοῦ, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων φθάσας καὶ ὑπὲρ ¹² ἀνθρώπων βίον καὶ τὴν εἰς τὸν πάντων Θεὸν εὐσιδεῖαν τε καὶ λατρίαν μεμαθηκώς

Variae lectiones et notæ.

¹¹ ἐνδοτέρα B'. ¹² Ε. γὰρ ε. ὁ Ἀλ. Par. ¹³ συνέργεσθαι P'. ¹⁴ Καὶ ἀκούσασα Par. ¹⁵ Καὶ δὲ B'. ¹⁶ εἰσελθόντα Par. ¹⁷ στρατιώταις. ¹⁸ αὐτόν om. P'. ¹⁹ πανούργον τῆς φρονήσεώς σου B'. ²⁰ ὑπέστρεψεν B'. ²¹ 321 (4976). Dan. vii. 6. (3) Ced. 272, 9-13. ²² ταχὺ δηλονότι καὶ σφοδρῶ καὶ πυρῶδες B'. ²³ εἰ ἀπείρων B'. ²⁴ εἰς ὅς ἐπ. Πολεμικώτερος B' ἐκπ. Mon. Aug. ? ²⁵ λίαν ἀπ' ἀνδρας B'. ²⁶ καὶ τὴν B'. ²⁷ φθάσας ἐν καὶ τὸν θαυμάσιον καὶ ὑπὲρ B'.

ἐξελάσθη πάντῃ 25 καὶ ἡγάσθη 26 τῆς τῶν ἀνδρῶν
ἐκείνων ἀκροατῆς· φιλοσοφίας. (2) Ἐν ᾧ καὶ τόπῳ 21
καὶ στήλην ἔστησεν, ἐπιγράφας· « Ἐγὼ μέγας
Ἀλέξανδρος βασιλεὺς ἔρθεα μὲχρι τοῦτου. » (3) Ἐν
ἐκείνῃ γὰρ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ 22 Μακρόδοιοι.
Ζῶσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ρν' ἔτη διὰ τὴν
πολλὴν αὐτῶν καθαρότητα καὶ ἐγκράτειαν καὶ εὐ-
κρωσίαν ἀέρος — ἀνεξερεύνητον τοῦ Θεοῦ κρίμα 23.
— ἐν ᾗ πάλιν οὐδέποτε ὁπώρα 24 λαίπει τὸν ὅλον χρό-
νον· ἔπειθ' ἡ γὰρ ἐν ταυτῇ ἡ μὲν ἀνθεῖ, ἡ δὲ ὀμβραλί-
ζει, ἡ δὲ τρυγάται· καὶ γε τὰ 25 μέγιστα Ἰνδικὰ
κάρυα γίνονται, καὶ τὰ δυσπόριστα 26 ἡμῖν καὶ παν-
τῆραστα ἀρώματα, καὶ ὁ μαγνήτης λίθος (4).

Οἱ τοίνυν Βραχμᾶνες ἔθνος ἐστὶν εὐσεβέστατον
καὶ βίον ἀκτῆμονα σφόδρα κεκτημένοι καὶ τὸν κλῆ-
ρον τούτων ἐκ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων χρησάμενοι 27,
καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ παροικίαν ἐν γυνωστικῇ φυσικῇ
διαζῶσιν 28, αἱ τὸν Θεὸν δοξάζουσι. Παρ' οἷς οὐδὲ
τετράποδον ἐστὶν, οὐ γαργαλία, οὐ σίδηρος, οὐκ οἰκο-
δομή, οὐ πύργος 29, οὐ χρυσοῦς, οὐκ ἀργυρος, οὐκ
ἄρτος, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐργασίαν τελούντων ἢ
πρὸς ἀπόλαυσιν συντινόντων 30· ἀλλὰ τὸν ὕγρην
καὶ γλυκύν καὶ εὐκρατον ἀγαν καὶ κάλλιστον ἀέρα
καὶ πάσης ἀβρωσίας τε καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον·
μικρὰς τε ὁπώρας καὶ διεστέστατα ὕδατα ἀπολαύον-
τες 31 οἰσθονται γνησίας τὸν Θεὸν καὶ ἀδιαλείπτως
προσεύχονται. (5) Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ μέρη τοῦ
ὠκεανοῦ ποταμοῦ παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν
ἐνθεν εἰς τοῦ ποταμοῦ ἄλγγον 32, τοῦ παραβρέον-
τος εἰς τὸν Ἰνδικὸν ἐπὶ τὸ μέρος· τῆς Ἰνδίας. Οἱ
οὖν ἄνδρες περὶ τὰς γυναῖκας Ἰουλίον καὶ
Αὔγουστον μῆνα, παρ' αἷς ὑπάρχουσι ψυχρότερα 33,
τοῦ ἡλίου πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς βορρᾶν ὕψωθέντος,
οἱ γε καὶ εὐκρατώτεροι γενόμενοι πρὸς οἶστρον αὐ-
τοὺς κινεῖν λέγουσι. Ὅπερ δὲ καὶ τὸν Νεῖλόν 34 φα-
σιν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς πολλοῖς πλημμυρεῖ και-
ρὸν, ἀλλὰ μεσοτύχτος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴ-
γυπτον, ὥς τοῦ γε παντὸς ἡλίου τὴν βορρηνόστροφον
διασθέντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν παρενοχλοῦν-
τος ποταμοῖς καὶ σμικρύνοντος, τούτου δὲ πλείστον
ἀπέχοντος. Ποιοῦντες μετὰ τῶν γυναικῶν 35 ἡμέρας
μ' πάλιν ἀντιπερῶσι. Τῆς δὲ γυναικὸς δύο παιδᾶς 36
τεκούσης 26 οὐκ ἐπὶ ὁ ἀνὴρ ἀντιπερᾶ πρὸς αὐτὴν,
ὅστις μὴν ἐκείνῃ πλησιάζει πρὸς ἑταρὸν ἀνδρὰ παν-
τέλως διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. Εἰ δὲ συμβῇ στελεῖν ἐν αὐταῖς
εὐρεθῆναι μέχρι πενταετίας, διαπερᾶ ὁ ἀνὴρ
αὐτῆς· καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν μὴ τέκῃ, οὐκέτι
προσεγγίζει αὐτῇ. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπος
ἐστὶν ἡ χώρα, διὰ γε 37 τὴν ὀλιγοδείαν καὶ τὴν φυσικὴν
ἐγκράτειαν. Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν Βραχμᾶνων
πολιτεία (6).

Τὸν δὲ ποταμὸν φασιν δυσπαριότατον εἶναι, καὶ
διὰ τὸν λεγόμενον ὀδοντοτύραννον. Ζῶον γὰρ ἐστὶ
τοῦτο ἀμφίβιον μέγιστον, ἐν τῷ ποταμῷ διατιώμε-

A profundam Brachmanum philosophiam in admira-
tione habuit. Has porro regiones quod inviserit,
columna ibi posita annuit ita inscripta : « Ego rex
Alexander huc usque processi. » Illa in insula Ma-
crobii habitant, quorum plerique circiter annos 150
vivunt propter magnam qua utuntur temperantiam,
morum integritatem, nec minus propter natu-
ram aeris, mirabile numinis divini donum; neque
enim ullo tempore ullus ibi fructus deest, sed alio
florente alius jam maturescit, alius decerpitur.
Nulla regio nuces gignit Indicis magnitudine pa-
res; ibi aromata quæ ad nos difficulter perveniunt
ac maximo habentur in pretio, et magnes lapis.

Brachmanum gens religiosissima paupertatem ut
Dei donum colit. Vitam prope fluvios lætam
nudis corporibus degunt, numen hymnis indesi-
nenter celebrantes. Apud eos nec quadrupes, nec
agricultura, nec ferrum; non ædificium, non tar-
ris, non aurum, non argentum, non panis, nec
quidquam eorum quæ ad victum et cultum perti-
nent; aere autem felicissime temperato gaudent,
et qui corpori ac animo æque favet. Fructus sim-
plices edentes et aquam limpidam bibentes, Deum
omni tempore honorant. Et viri quidem Oceani
ripas inhabitant; mulieres cis Gangem qui In-
diam permeans in Oceanum exit, vivere consueunt.
Viri ad uxores Julio et Augusto mensibus accedunt,
ibique donec sol occidentem et septentrionem
transcenderit, rei familiari studentes remanent.
C. lidem quoque Nilum non eodem quo ceteri fluvii
tempore exundare, sed media æstate Ægyptium
irrigare asserunt cum sol zonam borealem secat,
aliorum quidem fluminum aquas imminuens,
huius autem augens. Post quadraginta dies uxori-
bus datos revertuntur. Uxor ubi duos in lucem
edidit filios, maritus ab ea se abstinet; nec ipsa
mulier cum alio viro vivit propter nimiam reli-
gionem ac verecundiam. Ubi femina sterilitatis quin-
quennalis rea est, maritus nihilominus cum ea per
tempus vivit. Quod si non concipit, nulla deinceps
inter eos communio intercedit. Hanc ob rem, ista
regio hominum frequentia non gaudet. Pauca namque
sobriis istis hominibus sufficiunt. Hoc igitur est
vix apud Brachmanos institutum.

Fluvium tractu difficillimum dicunt ob odonto-
tyrannum, amphibium prægrande quod ibi degit et
elephantum deglutire potest integrum. Hoc animal,

Variae lectiones et notæ.

21 ἡγάσθη Ced. 267.15. 22 Ἐν ᾧ τόπῳ B 23 ἐν ᾧ τ. καὶ στ. στήσας ἐπέγραφεν Par. 24 λεγόμενοι B.
25 εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος — καὶ ἀν. τοῦ Θεοῦ. 26 παντοία Par. 27 καὶ γε καὶ τὰ B. 28 γ. x. Par. πανα-
πόριστα Mon. Aug. 29 κληρουσάμενοι B. 30 φυσικῶς διαζῶν, αἱ τὸν Θεὸν δοξάζουσι. Ἐν vel Παρ' οἷς B.
31 οὐ πύρ B. — ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐχ ἡμάτιον, οὐ κραιωργία οὐκ ἄλλο B. Bulg. ? 32 συνταλ. B. 33 μι-
κρὰς ὅπ. καὶ διηδ. ὁ. ἀπολαμβάνοντες B. 34 Γάλλου B. 35 ψυχρότεροι B? om. Bulgarus. 36 διαπερᾶ
καὶ τοῦ Νεῖλου B. 37 ἐπεχ. II. οὖν p. τῶν γ. αὐτῶν B Bulg. 38 παιδῶν B. 39 διὰ γε B. 40 ἐστὶν ὁ.
μ. λίαν Par.

Deo ita volente, per Quadragesimale tempus quod isti connubii ergo transigunt, non apparet. Dracones item in illis desertis maximi, septuaginta ulnas longi et maxime reformidandi occurrunt, Creatoris sapientiam et gloriam mirum in modum annuntiantes. Scorpium deinde unius ulnae, et formicae unius palmi ibidem vivunt. Hinc deserta illa loca ob animalia venenata inculta jacent. Elephantum in istis regionibus plurimi gregatim pascunt. Profecto etiam Caesarius, Gregorii magni Theologi frater, ubi de gentibus, moribus, legibus mentionem facit, hocce dicit: « In quolibet regione, apud universos populos lex scripta, aut consuetudo viget. Ex legibus enim consuetudo pro lege est. »

ταί. (8) Ἀμείλι γὰρ τοι καὶ ὁ μέγας Καίσαρ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἡθῶν καὶ τρόπων καὶ νόμων ἐξηγγασιν ποιοῦμενος· σύντομον, τοιάδε φησὶν· « Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρᾳ καὶ ἔθνεσιν, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος [νόμος] ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ ἡ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνθρώποις [τὰ] πάτρια δοκεῖ. »

XXI. De Seribis.

« Seres, orbem extremum habitantes, consuetudines patrias pro legibus habent; istae enim adultterium, fornicationem, furtum, calumniam, homicidium et omne maleficii genus interdicunt. »

XXII. De Bactrianis.

« Bactrianis vel Brachmanibus (et insularibus) lex a majoribus tradita non permittit carne vesci, vinum bibere, fornicari, injurias inferre. Magnopere enim Deum venerantur et colunt, et abhorrent a moribus scicariis et omni genere maleficorum. Ast in interioribus partibus se invicem, canum instar, devorandi consuetudine laborant. »

XXIII. De Chaldeis.

« Lex est Chaldaeis ac Babylonis matrem in matrimonio habere, prolem fraternali occidere et omne scelus abominabile in virtutis loco ponere, idque domi forisque. Apud Gaeos usu receptum est ut feminae architecturam atque agriculturam exercent, id est faciant quae alibi a viris sunt. Sed pari ratione etiam corpora prostituunt, maritis nequaquam prohibentibus. Bellicosissimae item sunt, et seras strenue venantur; quin in ipsarum maritos dominantur. »

Α νον καὶ δυνάμενον ἐλέφαντα καταπιεῖν ἐλόκληρον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους. Ὅστις ἐν ταῖς μ' ἡμέραις τῆς παραώσεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀφανῆς γίνεται κατὰ θεῖαν πρόταξιν. (7) Οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ δράκοντες εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημοτέροις τόποις ἐκείνοις μέγιστοι σφόδρα, ὡς πηχῶν ὁ τὸ μήκος, τὸ πάχος πολὺ τε καὶ φρικτωδέστατον καὶ τὴν σφρίαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινομένην προφανῶς ἐκδηγοῦνται. Καὶ σκορπίοι εὐρίσκονται πηχυαῖοι, καὶ μύμηκας παλαιστικαῖοι. Διὸ καὶ δυσδιόδευτοί εἰσιν οἱ ἐρημικοὶ τόποι ἐκείνοι καὶ ἀολίκοι διὰ τὰ φοβερώτατα θηρία καὶ ἰσθλά. Ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκείνας· πλείστοι, ὡς καὶ ἀγέληδον παραπορευόμενοι βόσκονται. (8) Ἀμείλι γὰρ τοι καὶ ὁ μέγας Καίσαρ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἡθῶν καὶ τρόπων καὶ νόμων ἐξηγγασιν ποιοῦμενος· σύντομον, τοιάδε φησὶν· « Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρᾳ καὶ ἔθνεσιν, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος [νόμος] ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ ἡ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνθρώποις [τὰ] πάτρια δοκεῖ. »

B

KA'. Περὶ Σερῶν.

« Ὀνπερ πρώτοι Σῆρες, οἱ, τὰ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες, νόμον ἔχουσι τὸ πατρῶον ἔθος, μὴ πορνεύειν καὶ μοιχεύειν, ἢ κλέπτειν, ἢ λοιδορεῖν, ἢ φονεύειν καὶ κακούργειν τὸ σύνολον. »

KB'. Περὶ Βακτριῶν.

27 « Νόμος δὲ παρὰ Βακτριανῶν· ἦτοι Βραχυμάναις [καὶ νησιώταις] ἢ ἐκ προγόνων παιδεία [τε καὶ εὐσείδει], μὴ κρυφαίνειν καὶ οἰνοποιεῖν, ἢ λαγνεύειν, ἢ παντοίαν κακίαν διαπράττεσθαι, διὰ πολλὴν φόβον Θεοῦ καὶ πίστιν, καὶ τοί γε τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μαιφρονούντων καὶ ἀσχετοπραγούντων ἐμπαῶς τε καὶ ὑπερφῶς. (2) Ἐν δὲ τοῖς ἐσωτέροις μέρεσι τούτων ἀνθρωποδοροῦντες μάλιστα καὶ κατεσθίνοντες ἀλλήλους ὡς οἱ κύνες. »

C

KΓ'. Περὶ Χαλδαίων.

« Ἐτερος νόμος Χαλδαίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις, μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοτεκνοφθορεῖν καὶ μαιφνεῖν καὶ πᾶσαν θεομοσίᾳ πρᾶξιν ὡς ἀρετὴν ἀποτελεῖν, καὶ πόρῳ τῆς χώρας αὐτῶν γένυνται. (2) Ἄλλοι, παρὰ Γηλαίοις νόμος, γυναῖκα οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν καὶ τὰ ἀνδρῶν ἔργα πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορνεύειν, ὡς ἀν βούλονται, μὴ κωλυόμεναι παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἢ ζηλούμεναι, αὗ ὑπάρχουσαι πολέμικώταται καὶ θηρώσαι τὰ μὴ λίαν ἱσχυρότερα τῶν θηρίων. Ἀρχοῦσι δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν. »

Variae lectiones et notae.

ταῖς μὲν ἡμ. Par. ἐκεῖνο ἀφανῆ Mon. Aug. ἡ δὲ Par. καὶ B'. ἡ ἐρήμιος Par. ἡ μήκος καὶ το B'. ἡ φαίνονται Par. ἡ οἱ μὲν Par. ἡ πάλιν Par. ἡ πηχ. οἱ δὲ μ. Par. ἡ δυσδιόδευτοί — ἐρημοί Par. ἡ φοβερά Par. ἡ βόσκεισθαι Par. ἡ δὲ καὶ ὁμαίμων Γρ. τοῦ μεγίστου καὶ B'. ἡ τρ. τε ἐξηγουμένου ἐν ἐπιτομῇ, τοιάδε Par. Caesarius c. 27. ἡ φάσκει — ἔθνη (p. 194) B'. ἡ ἐν τοῖς δὲ et Νόμος om. B' p. 194. ἡ ὦν πρ. Par. Cas — τῆς χέρσου Cas. Caetera ejusdem a Georgio abbreviata. ἡ πορνεύειν ἢ κακούργειν B'. ἡ N. δὲ καὶ B. ἡτοι Bp. Par. — ἡ νησ. Par. om. Cas. βραχυμάνες καὶ γνησιότες B'. ἡ ἢ τῶν πρ. Par. — τε καὶ ὁ. om. Cas. ἡ παιδεία τε καὶ εὐσείδει μὴ χρ. ἡ δ. B'. ἡ Ἰνδῶν Cas. ἡ μ. οἰνοφρογούντων δ. Par. — μ. καὶ ὁ. δ. Cas. ἡ ἐμφανῶς Par. ἡ δ. Par. ἀπερίοις Cas. — ἀνθ. καὶ τοὺς ἐπιγενομένους ἀναιροῦντες μάλιστα κατεσθίνουσιν ὥσπερ x. Par. ἡ Ἄλλος δὲ v. οὗτος X. B'. ἡ μ. δδ. Par. ἀδελφοφθορεῖν καὶ μαιφθορεῖν Cas. — θεοσυτή Par. ἡ καὶ πόρῳ R'. ἡ δὲ Par. Cas. — Γηλαῖος Cas. Γαλιλαῖος Mon. Aug. ἡ γυναῖκα γ. καὶ δ. Par. ἡ Ἐτερος δ' αὖ Περσέλαῖος B'. ἡ κωλ. ὑπὸ τῶν δ. αὐτῶν π. ἢ ζημιούμεναι, ἐν αἷς ὅπ. Par. ἡ καὶ Par. ἡ ἱσχυρότατα Par. ἡ τῶν οἰκτιῶν δ. Par.

ΚΔ'. Περὶ Βρετανῶν.

« Ἐν δὲ ¹³ Βρετανίᾳ πλείστοι ἄνδρες μὲν συγκαθεύδουσι γυναῖκα ¹⁴, καὶ πολλὰ γυναῖκες ¹⁵ ἑταιρίζονται ἀνδράσι ¹⁶ καὶ τὸ παράνομον ὡς νόμον καλὸν καὶ πατρῶον πράττουσι, ἀζηλώτων καὶ ἀκώλυτον ¹⁷.

ΚΕ'. Περὶ Ἀμαζόνων.

28 Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ¹⁸ περὶ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν ὑπερβόρτοι ¹⁹ γίνονται, καὶ μιγνύμεναι ²⁰ τοῖς γειννώσιν ἀνδράσιν ὡς πανήγυριν τινα καὶ [μεγάλην] ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκείνον ἡγοῦνται ²¹, ἐξ ὧν [καὶ] κατὰ γαστρὸς συλλαβοῦσαι πάλιν δρομοῦσιν οἰκᾶσι ²² πάσαι ²³. Τῷ δὲ καιρῷ τῆς ἀποκυψέως τὸ μὲν ἄρρεν φονεῖται ²⁴, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι καὶ ²⁵ ἐπιμαλῶς ἐκτρέφουσι ²⁶.

ΚΖ'. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῶν.

(1) Μετὰ δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτῇ ²⁷ εἰς πολλὰς ἀρχὰς ἡ βασιλεία αὐτοῦ διηρέθη. Καὶ Ἀριδαῖος ²⁸ μὲν ὁ ἀδελφὸς, ὁ καὶ Φίλιππος, Μακεδονίας ἀφῆγετο. Ἀντίπατρος δὲ Εὐρώπης ἐβασίλευσεν, Αἰγύπτου δὲ Πτολεμαῖος ὁ Ἀέγου, Φοινίκης δὲ καὶ Κοιλοσυρίας ²⁹ Σέλευκος, Κιλικίας δὲ Φιλότας, Ἀσίας δὲ Ἀντίγονος, Καρίας δὲ Κάσανδρος, Ἑλλησπόντου δὲ Λεωνᾶς, Παφλαγονίας δὲ Εὐμένης, Θράκης δὲ Λυσίμαχος. Καὶ [οὗτοι μὲν] οὐ διέλιπον αἰὲ κατ' ἀλλήλων ἐπανίστάμενοι, ἕως ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ τὰς τοπάρχας πάσας κατέλυσεν. (2) Τούτων δὲ ³⁰ οὕτως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρημονίαν, δεῖν φήθημεν ἐπαναληψὶν ποιήσασθαι ³¹ καὶ ἀπὸ Ἀδάμ πάλιν ἀρξάμενοι, καὶ ἐκάστου τῶν ἐπισήμων ³² καὶ ἀναγκαίων ἀνδρῶν ³³ τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους διὰ βραχείων ἐπισημηνάμενοι, καὶ μέντοι καὶ τοὺς καθέξης ἀρχοντάς τε καὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐπιτομῇ ἀπομνημονεύσαντες, οὕτως αὖθις τὴν ἀκολουθίαν τῆς χρονικῆς πραγματείας ἐπισυνάψαι. (3) Τὴν δὲ γε ἀπαριθμῶσιν τῶν χρόνων κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ποιησόμεθα, τὸν καὶ προγενέστερον ³⁴ καὶ ἀληθέστερον καὶ σοφώτερον παρ' ³⁵ ἑλπίσιν ἀρχαίων πάντων σοφῶν τε καὶ συγγραφέων εἰκότως ἀναφανέντα.

29 (4) Πρῶτος γὰρ σοφὸς Μωϋσῆς ἀναδέδεικται, ὡς ἱστορεῖ Εὐδόλεμος, καὶ πρῶτος γράμματα ³⁶ Ἑβραίοις ³⁷ παρέδωκεν, ἀπὸ ὁμοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τῶν Χαλδαίων ἐκόμισα. Λέγει γὰρ Ἰώσηπος ³⁸, ἔτι πρῶτος Ἀβραάμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ³⁹ ἀνεκήρυξε, καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους ⁴⁰ ἐδίδασκε. Πρῶτοι γὰρ εὐρεταὶ τούτων οἱ Χαλδαῖοι γεγέννηται. (5) Παρὰ δὲ τῶν Ἑβραίων Ελαβὸν Φοινίκας, ἀφ' ὧν ὁ μὲν Κάδμος ταῦτα μετήγαγεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ Ἡσίοδος μάλα συντάξας εὐφυσίως Ἕλλησιν. (6) Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ μέλαινα, τυφλώτων,

A

XXIV. De Britannis.

« In Britannia plures viri cum una femina coeunt, et plures feminae cum uno eodemque viro rem habent. » Sic pro lege laudanda ac patria habentes quod facere nequaquam decet, ingenio ingenne indulgent.

XXV. De Amazonibus.

Amazones viris quidem non nubunt, sed animalium ritu semel per annum, verno tempore, finibus egrediuntur, cum viris finitimis coitantes. Festivum id tempus inter gaudia peragitur. Gravidæ dein factæ domum omnes revertuntur. Mares quos pariunt, occidunt, femellas cum summa cura educant.

B

XXVI. De initio regnorum.

Post Alexandri mortem regnum ejus in plures principatus divisum est. Aridaeus frater, alio nomine Philippus, Macedoniam gubernabat; Antipater Europam regebat; Ægyptum Ptolemæus Lagi, Phœnicen ac Cœle-Syriam Seleucus. Ciliciam sub potestate tenebat Philotas, Asiam Antigonos, Cariam Casander, Leonas Hellespontum, Paphlagoniam Eumenes, Thraciam Lysimachus. Qui omnes perpetuis se bellis persequabantur, donec arma Romanorum cunctis istis dominationibus finem imposuerint. Sed hoc loco opportunum erit res memorabiles altius repetere et inde ab Adam singulos viros qui ætati suæ profuerunt eamve decorarunt, breviter memoriæ tradere. Simul vero Israelitarum judices at reges in medium producemus, sicut rerum gestarum ordo ac ratio postulabant. In computo temporum Moysen sequemur, qui ut omnibus Græcorum iisque probatissimis scriptoribus longe anteponatur vere dignus est.

Moyses primus sapientia innotuit, et Eupolemo teste primus litteras Hebræis tradidit ab Abrahamo a Chaldæis introductas. Transiit quidem dicit Abrahamum primum Dei mundi creatoris cultum professum Ægyptios arithmetica et astronomiam edocuisse, a Chaldæis inventas. Litterarum formæ ab Hebræis ad Phœnices transiere, unde Cadmus eas Græcis tradidit, ubi Hesiodus easdem reformavit. Josephus qui fidei Judaicæ nunquam renuntiavit, Clemens, Africanus, Tatianus, una cum Justo Moysen divinum Inachi temporibus floruisse asserunt, ex antiqua historia sua quilibet argumenta

D

Variæ lectiones et notæ.

¹³ τῇ Par. ¹⁴ ὡσαύτως Cæs. ¹⁵ ἐν B, om. καὶ π. γ. ¹⁶ ἀν. καὶ ἀζ. Par. ¹⁷ τοῦ ἔτους Par. Cæs. ¹⁸ ὑπερβόρτοι B. ¹⁹ γίνονται μιν. Cæs. ²⁰ καὶ τῆς ἑταιρίας ἡγοῦμεναι Cæs. — φέρουσαι Cæs. ²¹ ἅμα Cæs. ²² πάσας B. ²³ τὸν μὲν ἄρρεα φονεύουσι Par. Cæs. ²⁴ τὸ θῆλυ Par. Cæs. ²⁵ ἐπὶ καὶ ἐκτ. Par. ἐπ. Cæs. ²⁶ M. δὲ τὴν Ἀλ. τ. — ἐπὶ γὰρ ἡ βασιλεύσας — εἰς B. ²⁷ Ἀγνὸν Mon. Aug. ? ²⁸ Κόβλητος Συρίας B. ²⁹ δὲ καὶ Par. ³⁰ ἐπιστήμων ἀναγκαίων B. ³¹ ἐπ. ἀν. Mon. Aug. ? — ἀνδρῶν τῶν τε καὶ ἀρχόντων τε καὶ βασιλέων Par. ³² τὸν πρ. Par. ³³ σοφ. τῶν παρ' Par. ³⁴ τοὺς B. ³⁵ ἰ. γὰρ φησιν B. ³⁶ Ἀ. τὸν δ. Θεόν Par. ³⁷ ἀστρ. ἢ ἀρ. δὲ τοὺς Ἀ Par. cf. Jos. A. J. VII, 15 : Ἦρ. οὐν τοιμὲν Θεὸν ἀποφῆναι οὐκ ὁ δὲ οὐκ ἔστιν ἕνα IX, 35. Τῆντε ἀρ. αὐτοῦς χαρίζεται καὶ τὰ π. ἀστρονομίας αὐτοῦς ἰδ.

promentes; e quibus Clemens Stremateus, Originista, non Judeus, rem uti alicui Patrum revelata fuerat, narrat.

ἕκαστος ἐκ παλαιῆς ἱστορίας παρασχὼν τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀντίθεσιν, Κλήμης δὲ ὁ Σερμοματὴς, Ὀριγενιστῆς ὢν, ὥς τινι τῶν Πατέρων ἀπεκαλύφθη, μὴ ἐν κολάσει Ἰουδαίος ὢν.

XXVII. Scholion sanctorum Patrum.

Nihil mirum Eusebium Pamphili in plurimis a se scriptis Arianismum professum esse, et ab aliquot ecclesiasticis auctoribus in admiratione ut doctissimum et polyhistorem habitum fuisse, ut et Origenes et alii plures qui extra Ecclesiam degebant. Hic ipse autem Eusebius qui opus chronologicum cum summa cura composuit, divum quidem Jacobum Inacho, Moysen autem Cecropi coetaneum fecit. In canone enim, quem condidit, historico quarumque ætatum reges e regione apposuit, ut Chaldaeorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum (olim Citiensium), Latinorum, qui a Latino rege eorum oriundi postea Romanorum nomine a Romo et Remo appellati sunt, Horum igitur omnium tempora ordinavit regum semper ratione habita, singulos reges cum Assyriorum regibus, Semiramide, denique Abrahamo conglutinavit. Semiramidis enim temporibus Abraham innuit, Inachi Jacob, Moyses Cecropis, quem Græci primum Atticæ regem fuisse scribunt. Hinc patet Moysen floruisse ante Græcorum antiquissimos sapientes, Homerum dico et Hesiodum; ante bellum Trojanum, Herculem et Musæum, Linum, Orpheum, Dioscuros; ante Asclepium, Bacchum ac Mercurium, Apollinem; ante mysteria Græcorum, imo Jovis ipsius existentiam. Hinc quoque conjicere licet, plurimos eorum quos memoravimus ex Moysis scriptis sua mutatos esse. Hi omnes quidem post Cecropem venere, Homero certe et Hesiodo longe ætate inferiores.

Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ Διὸς πράξεις, ὅθεν καὶ τινες τῶν παρὰ τῶν προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετεριστάμενοι. Πάντες μὲν οὗτοι μετὰ τὸν Κίχροπα γεγονῆσιν, ὃν πολλὸν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑποδεδήκασιν.

XXVIII. Sancti Basilii.

Moyses itaque, ut vidimus, omnium eruditorum præceptor mysteria revelavit, veritatem detexit. Ægyptiorum enim sapientia contempta, rerum universum exploravit, et facile persuadebis tibi eum divino Spiritu Dei et omnium rerum Conditoris afflatum veritatem perspexisse. Dicit enim: « In principio creavit Deus cælum et terram. » Multi certe gentiles qui his contraria asserere ausi sunt in profundum dementiae et impietatis barathrum inciderunt, ut æquum est. Quæ e mente humana perfecta sunt dogmata, confusa et inconcinna sunt et minime stabilia, siquidem doctrinæ doctrina succedebat, ita ut nos ne refellendi quidem eas necessi-

Α Κλήμης δὲ καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τάτωνος, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰωσήπος καὶ Ἰούστο; κατὰ Ἰναχὸν ἀκμῆσει τὸν θεσπίσιον Μωϋσῆν ἱστορήσαν, ἰδίως Ὀριγενιστῆς ὢν, ὁ Σερμοματὴς, Ὀριγενιστῆς ὢν, ὥς τινι τῶν Πατέρων ἀπεκαλύφθη, μὴ ἐν κολάσει Ἰουδαίος ὢν.

KZ. Scholion τῶν ἁγίων Πατέρων.

Περὶ τοῦ Παμφίλου Εὐσεβίου, ὅτι ἐν πολλοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι δεικνύται Ἀρειανὸς γνήσιος· εἰ δὲ καὶ παραινέται παρὰ τινῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὡς πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ, καθάπερ καὶ Ὀριγένης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας ὄντων, (οὐδὲν θαυμαστὸν). (2) Ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ Εὐσεβίος, ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχοῦ ἱερὸν Ἰάκωβον εὗρε συνακμάσαντα, Μωϋσέα δὲ Κίχροπος. (3) Χρονικοῦ γὰρ κανόνο; σύνταξιν ἐπινοήσας, ἐκ παραλλήλου ἀντιπαρέβηκε τὸν παρ' ἑκάστῃ εἶσι δυναστεύοντα. Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θετταλῶν, Μακεδόνων (τῶν παλαιοῦν Κετιέων λεγομένων), Λατίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλείας αὐτῶν καὶ Ἰταλῶν ἐκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσαγορευθέντων καὶ ὕστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου· καὶ τούτων τοὺς χρόνους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας, ἑκάστου ἔθνους τῶν βασιλείων συνέκρινε τοὺς χρόνους, ἀντιπαράθεIs τὰ ἐτη τῆς βασιλείας τῇ Ἀσσυρίων βασιλείᾳ, τοῦτο ἐστὶ τῆς Σεμίραμους τοῖς Ἀδραμῆ ἐτεσι. (4) Κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀδραμῆ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβ κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κίχροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτον βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς Ἑλλήνες ἱστορήσαν· ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσεῖα πρεσβύτερον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσίοδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλέους τε καὶ Μουσαίου, Αἰνίου τε καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκώρων, Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν ὀψέων καὶ τῶν ἀρχαίων σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηκε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητὴς γενόμενος, καὶ τῆς ἀληθείας ὑψηλῆς θεοῦτατος. Τὴν γὰρ σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων διαπτύσας ἄριστα, περὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου ἐξήλθε συντάξας, ὅπ' αὐτοῦ δῆλον ἐστὶ ἐπὶ πάντων Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. (2) Λέγει γὰρ· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » Καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι τὰναντία τοῦτων τελεμῆσαντες διεξίεναι εἰς βυθὸν ἀγνωσίας καὶ ἀσέβειας καταπνέχθησαν· καὶ εἰκότως. Τὰ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προσφερόμενα δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνάρμοστα· διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἐστῆκε λόγος.

ΚΗ'. Τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Ὁὗτος γὰρ τοῖς Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηκε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητὴς γενόμενος, καὶ τῆς ἀληθείας ὑψηλῆς θεοῦτατος. Τὴν γὰρ σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων διαπτύσας ἄριστα, περὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου ἐξήλθε συντάξας, ὅπ' αὐτοῦ δῆλον ἐστὶ ἐπὶ πάντων Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. (2) Λέγει γὰρ· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » Καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι τὰναντία τοῦτων τελεμῆσαντες διεξίεναι εἰς βυθὸν ἀγνωσίας καὶ ἀσέβειας καταπνέχθησαν· καὶ εἰκότως. Τὰ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προσφερόμενα δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνάρμοστα· διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἐστῆκε λόγος.

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Κλ. τε Β'. ²⁸ ἐπαινέται Β'. ²⁹ πολυίστωρ ὡς Ὀρ. Β'. ³⁰ Εὐσεβίος οὗτος ἀπρ. Β'. ³¹ Ἰναχοῦ τὸν Ἰάκωβον Β'. ³² δυναστεύων Β'. ³³ χρόνοις Mon. Aug. ³⁴ βασιλείας τῶν Χαλδαίων Β'. ³⁵ συναρτήσας Β'. ³⁶ τὰ ἔθνη Β'. ³⁷ ἡ? ³⁸ τὸν διφυῆ om. Β'. ³⁹ τὸν τοῦ Δ. Mon. Gen. i, 1. ⁴⁰ Πάντες γὰρ οὗτοι Β'.

ἀκίνητος, ἀπὸ τοῦ δευτέρου τοῦ πρὸ αὐτοῦ καταβάλλοντος, ὥστε μηδὲν ἡμῖν ἔργον εἶναι τὰ ἐκείνων ἐλέγχειν. (4) « Ἀρχοῦσι » γὰρ ἀλλήλοις πρὸς τὴν οἰκίαν ἀνατροπὴν. Οἱ γὰρ θεὸν ἀγνοήσαντες αἰτίαν ἔμφρονα προσιτάναι τῆς γενέσεως τῶν ὄλων οὐ συν-εχώρησαν, ἀλλ' οἰκεία τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀγνοία τὰ ἐφεξῆς συνεπέρανεν. διὰ τοῦτο 31 οἱ μὲν εἰς τὰς ὀλικὰς ὑποθέσεις κατέφυγον τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀναθέτοντες· οἱ δὲ άτομα καὶ ἀμερῆ σώματα καὶ ὄγκους καὶ πόρους συνέχρινον τὴν φύσιν τῶν ὁρατῶν ἐφαντάσθησαν. Νῦν μὲν γὰρ καὶ συνιόντων ἄλλήλοις τῶν ἀμερῶν σωμάτων, νῦν δὲ μετασυγκρινομένων, τὰς γενέσεις καὶ τὰς φθοράς ἐπιγιγνέσθαι, καὶ (ἐπὶ) τῶν διαρκεστέρων σωμάτων τὴν ἰσχυροτέραν τῶν ἀτόμων ἀντεμπλοκὴν τῆς διαμονῆς τὴν αἰτίαν παρέχουσιν. Ἄλλ' ὅντως ἰσὺν ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα γράφοντες, οἱ οὕτω λεπτὰς καὶ ἀνυποστάτους ἀρχὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἀνοήτως ὑποτιθέμενοι. Οὐ γὰρ ᾔδεισαν εἰπεῖν· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. »

tatem subeamus. « Ipsi enim seipsos refellunt. Quicunque enim Deum non norunt, mundi creationi causam intelligentem præfuisse negant, illumque de suorum dementia construunt, et ad hypotheses materiales confugientes mundi originem elementis attribuant; illi naturam visibilem atomis ac poris contineri somniabant, ita ut corpora individua modo separata, modo mista nativitatem æque ac mortem subeant; fortiora autem solidiori atomorum complexu coadunari. Sed revera araneæ telam hi texunt qui celi, terre ac maris originem tam inutilibus et inanibus causis attribuant, dicere recusantes: « In principio Deus creavit celum et terram. »

B'.

APXH" XPONIKOY ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ."

INITIUM CHRONICI GEORGII MONACHI.

I. "Περὶ γενεαλογίας Ἀδὰμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. B

" Ἀδὰμ τοίνυν, κατὰ τὸν σοφώτατον καὶ θεῖον ὑποφύτην Μωϋσῆν, γενόμενος ἐτῶν αλ' ἐγέννησε τὴν Σὴθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη 31 καὶ ἀπέθανεν. Ὅς καὶ λέγεται πρῶτος εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι· καὶ μνημα αὐτῷ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γεγονέναι γῆν, Ἑβραϊκῇ τις ἱστορεῖ παραδόσεις, ὥς φησιν Ἰώσηπος". Θνήσκει δὲ κατὰ τὴν παραδόσεως ἡμέραν χιλιονταετίας τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας ἐχούσης τὸ διάστημα, 31 ἔτη μόνον ζήσας τελευτᾷ. Τοῦτον λέγεται πρῶτον εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι. Ἀφανὲς γὰρ φασὶ τὸ τοῦ Ἀδὰμ σῶμα γενέσθαι, τοῖς μετέπειτα δικαίοις ἀγαθὰς ἀποραίνων ἐλπίδας. (2) Σὴθ δὲ γενόμενος ἐτῶν αλ' ἐγέννησε Ἐνὼς, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη 32 καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη 31. Περὶ οὗ εἴρηται· « Εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ τοῦ 32 θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, » ἦτοι τὰς ἀπὸ τοῦ Καὶν. Θεὸν γὰρ αὐτὸν οἱ τότε ἄνθρωποι προσεγγόρευον διὰ τὸ ἐξευρεῖν τὰ Ἰουδαϊκὰ γράμματα καὶ τὰς τῶν ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τοῦτοις καὶ τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν ἠθαύμασαντες· ὥς γε

I. Adami et ejus filiorum genealogia.

Adam, secundum Moysen, sapientissimum oraculorum divinorum interpretem, natus ducentos triginta annos genuit Seth et deinde vixit nongentos triginta annos et mortuus est. Is primus quoque in terra, unde formatus erat, depositus est, eique Hebraica traditio, teste Josepho, monumentum prope Jerusalem positum esse dicit. Defunctus est autem die prævaricationis paulo minus mille annos natus, scilicet nongentos triginta quos in terra degerat, ac primus inhumatus in terra e qua formatus erat. Abelis autem corpus evanuisse tradunt, justis sic bonas spes relinquendo. Seth annos natus centum quinque genuit Enos, et postquam octogentos septem annos vixerat, mortuus est annos natus nongentos duodecim. De eodicitur: « Introierunt filii Dei ad filias hominum, » id est Caini. Deum enim qui tum vivebant, eum appellare consueverant quod litteras Judaicas invenisset, astra denominasset et insigni pietate excellisset. Idem quoque primus speravit deus appellari, sicut Moysi dixit Dominus: « Deum te dedi Pharaoni. » De generosis autem, spi-

Variæ lectiones et notæ.

" Hexaemeron 1, 5 B. " οἰκείως Bas. " ἐπὶ τὰς Bas. " γὰρ συν Bas. " καὶ τῶν Bas. " παρ. ὅντως Bas. " τοῦ Par. " καὶ συγγέλλου Mon. Aug. ? " Βίος τοῦ πρὸς ἡμῶν A. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Sym. ms. Ven. 608. " 5641 (230). " τῶν om. P. " γεννᾷ. " Καὶ μετὰ — Ἰώσηπος 25 om. sed 27 λέγεται ταφῆναι κατὰ τὴν Ἱεροσολύμων γῆν, ὥς φησι Ἰώσηπος O. " καὶ ἐξ. ὁ αὐτὸς Ἀ. ἐ. ψ. Σὴθ δὲ λ. Sym. " ψ καὶ ἀπ. ζήσας τὰ πάντα ἐ. 31 ὅς λ. Par. — ψ καὶ ἐγένοντο πάσαι αἱ ἡμέραι Ἀ. δ. ἔζησεν ἔτη Gen. v, 4, 5. " τὴν Ἱερ. Par. " 4041 (353). " θνήσκει — ἐλπίδας om. Par. " 5436 (535). " ἐγέννησε τὸν Ἐνὼς O, P. " καὶ Par. Gen iv, 26. " τὰς ἀπὸ K. Par. " οἱ Mon. Aug. ? " ἐξευρεῖναι P. " γρ. τὰς τε τῶν Par. " τοῖσι τὴν Par. " εὐσέβειαν αὐτοῦ P.

ritualibus ac iudicibus dixit: « Deos non calumniaberis, et contra populi tui gubernatores non male dices. » Convenienter itaque Seth et Enos et Enoch filii Dei ac deorum nati secundum Symmachum habebuntur, qui malis cupiditatibus pellecti ad filias Cain introierunt, atque incestuose gigantes procreaverunt, ob Seth quidem iustum fortes et magni, propter injustum autem Cain pravi et perversi. Enos natus centum et nonaginta annos genuit Cainan, post cuius ortum vixit septingentis quindecim annis et mortuus est annos natus nongentos quinque. Maleleel annos natus centum sexaginta quinque genuit Jared, et vixit postea septingentos triginta annos, et mortuus est annos natus octingentos nonaginta quinque. Jared annos natus centum sexaginta duos genuit Enoch, et postea octingentis annis vixit, ut moriens nongentos sexaginta duos annos haberet. Enoch centum sexaginta quinque annorum genuit Mathusalam; postea vixit annos ducentos et abiit ad trecentimum sexagesimum quintum annum. Mathusala autem annorum centum sexaginta quinque genuit Lamech, et vixit adhuc octingentos et duos annos, et facti sunt omnes dies Mathusale nongenti sexaginta novem, et mortuus est. Lamech centum octoginta octo annos natus genuit Noe, et post annos quingentos sexaginta quinque mortuus est ætatis anno septingentesimo quinquagesimo tertio. Duo Scriptura sacra Noe memorat, unum a Cain, alterum a Noe oriundum. Noe enim e Lamech oritur, non a Cain fraticida, sed a posteriori et qui idem cum Seth nomen habebat. Ille enim est qui dicit: « Virum occidi mihi in vulnus, et juvenem mihi in ulcerationem. » His itaque duobus occisis eorum uxores dedit, Eldan et Seldan, seipsum autem reprobum et qui septuagies septies puniatur dignum iudicat, quod de Cain, ut dicit, septies, de Lamech autem septuagies vindicatur. Qua de causa autem gravius castigatur? Quia prioris peccatoris exemplo non emendatus est. Viden' ut peccatum anterius punitionem nostram augeat? Videlicet iis qui non corriguntur vindicta durior redditur, qualem Lamech quoque expertus est. Iusti namque Enoch fratres interfecerat; qui ipse deprecatus ne pari morte interiret, exauditus est et fataliter mortuus. Enoch autem a iusto Seth originem ducebat, a quo Christus secundum Lucam deducebatur ex Adam usque ad Seth: « Qui Adam, qui Dei, » partim secundum carnem, partim secundum spiritum. Deus enim spiritus. Impiorum enim semen

α καὶ πρῶτος, ὃς ἡλπισεν ἐπικαλεῖσθαι θεὸν καὶ ὀνομάζειν, καθὰ δὴ καὶ τῷ Μωϋσῇ λέγει Κύριος: « Θεὸν δίδωκά σε τῷ Φαραὼ ». Καὶ περὶ τῶν ἐναρτέων καὶ πνευματικῶν καὶ τῶν χρητῶν ἐφη: « Θεοῦ; οὐ κακολογήσεις, καὶ ἀρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς ». Εἰκότως οἱ τοῦ Σηθ καὶ τοῦ Ἐνὼς καὶ Ἐνὼς παῖδες υἱοὶ Θεοῦ καὶ υἱοὶ τῶν Θεῶν κατὰ τὸν Σύμμαχον νοεῖσθωσαν, οἱ τινες ἀλόντες ἀκολασία πρὸς τὰς θυγατέρας Καὶν εἰσῆλθον, ἐξ ὧν οἱ τῆς κατ' ἀλλήλους μαιγματὰς γίνονται γίγαντες, διὰ μὲν τὸν Δίκαιον Σηθ ἰσχυροὶ καὶ μέγιστοι, διὰ δὲ τὸν ἄδικον καὶ βέδῃλον Καὶν πονηροὶ καὶ κακίστοι. (3) Ἐνὼς δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Καϊνῶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη ψμ' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη θε'. (4) Μαλελεήλ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξ' ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη φλ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη ωε'. (5) Ἰάρεδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξβ' ἐγέννησε τὸν Ἐνὼχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη ω', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη θξβ'. (6) Ἐνὼχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε', ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη σ', καὶ μετετέθη ζήσας τὰ πάντα ἐτη τεξ'. (7) Μαθουσάλα δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξζ' ἐγέννησε τὸν Λαμὲχ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη ωβ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη θξβ'. (8) Λαμὲχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρρη' ἐγέννησε τὸν Νῶε, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξησεν ἐτη φρε', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη ψνγ'. Δύο τοίνυν Λαμὲχ ἡ Γραφή μνημονεύει, ἓνα μὲν τὸν ἀπὸ Καὶν, ἓκ δὲ τοῦ πατρὸς Νῶε. Γεγέννηται γάρ Νῶε διὰ Λαμὲχ, οὐκ ἔκ τοῦ ἀπὸ Καὶν καὶ παρονεύκτοτος ἄνδρα καὶ νεανίσκον, ἀλλ' ἔκ μεταγενεστέρου καὶ ἐξ ὁμωνύμου τοῦ ἀπὸ Σηθ. Ἐκείνος γάρ λέγει: « Ἄνδρα 33 ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα » ἓμι καὶ νεανίσκον εἰς μῶλωπα ἐμοί. Καὶ ὡς δύο φόνους πεποιηκώς καὶ τῶν δύο τὰς γυναῖκας εἰληφεν, Ἐλδάν καὶ Σελδάν, ταυτὸν καταμέμφεται ἑδομηκοντάκις ἐπὶ τὰ δέξιοι εἶναι κολάσεως, « οἷ' ἔκ Καὶν μὲν, φησὶν, ἐκδικεῖται ἐπτάκις, ἔκ δὲ Λαμὲχ ἑδομηκοντάκις ἐπτά ». Καὶ διὰ τὴν μείζονα κολάζεται; Διότι τῇ πτώσει τοῦ προμαρτηκτός οὐκ ἐσωφρονίσθη. Ὅρξ, πῶς τὸ πρὸ ἡμῶν ἁμαρτάνειν αὖξει καὶ τὴν κόλασιν ἡμῶν; Τοῖς οὐδ' οὕτως σωφρονιζομένοις καὶ ἀσύγγνωστον ποιεῖ τὴν τιμωρίαν, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ Λαμὲχ οὕτω πέπονθεν. Τοῦ δικαίου γάρ Ἐνὼχ ἀδείφους ἀνέλε, τοῦ πίστει διὰ τοῦτο προσευξαμένου, μὴ ἰδεῖν τοιοῦτον θάνατον, ἀκουσθεὶς μετετέθη. Ἦν δὲ Ἐνὼχ ἔκ τοῦ δικαίου Σηθ, ἐξ οὗ Χριστὸς κατ' ἀγεται γενεαλογούμενος ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὑπὸ τοῦ

Variae lectiones et notæ.

ἢ ὥστε καὶ πρῶτον ἐπ. Θεὸν καὶ ὀνομάζεσθαι καθὰ δὴ καὶ Ο, δὴ om. P^a. πρ. Par. οὕτως ἡ. ἐπ. τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ Gen. iv, 26. ἢ Ex. vii, 1. ἢ Ex. xii, 28. ἢ οἱ ἐκ τῆς Ο. ἢ 5246 (625). ἢ ἐτῶν ρμ' Ο. ἢ ψμ' καὶ ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ καὶ ἀπ. Ο. ἢ ἐτη θ' Ο. ἢ Καϊνῶν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρσ' ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ καὶ μετὰ τοῦτον ἐξησεν ἐτη ψμ' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη θ'. Eus. Chr. I, 142. ἢ 5911 (960). ἢ 4749 (1122). ἢ ἀπέθανε, περὶ οὗ εἰρηται ἡ μετάθεσις, ζήσας Ο. ἢ 4584 (1287). ἢ 4255? (1454). ἢ ἐτη om. Ο ex homoioteleuto. ἢ 4047 (1612). ἢ ἐτῶν om. Ο. ἢ ἐνός μὲν τοῦ ἀπὸ Κ. ἐνός δὲ τοῦ π. Ἐνὼχ. P^a — ἓνα μὲν τὸν ἀπὸ τοῦ Κ. ἑτερον δὲ τὸν πατέρα Νῶε Ο. ἢ ἀπὸ om. Ο. ἢ τε Par. ἢ ἐξ om. Par. ἢ τρ. καὶ Par. ἢ Gen. ix, 25. ἢ εἰληφώς Ο. ἢ οἷ' — ἐπτά 5 om. P^a. ἢ Gen. iv, 26. ἢ ἐπτά. Διὰ τοῦτο μείζονος κ. ὥσπερ καὶ ὁ Λαμὲχ. Ὅρξ — διὰ τούτων Ο. ἢ γεν. κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εὐσεβοῦς Α. ἀπόδοσιν ζωῆς.

Λουκά ἕως τοῦ Σηθ, καὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Θεοῦ. τὸ μὲν κατὰ σάρκα ἐξ αὐτῶν, τὸ δὲ κατὰ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός. Ἐποδοῖα γὰρ τῶν ἀσεβῶν σπέρμα τῶν δικαίων ἐξῆλθε τὸ γένος, ἐπειδὴ γὰρ βέλλυμα ἀμαρτωλῶ θεοσεβεία· καὶ γὰρ τὸ γένος καὶ σπέρμα τοῦ Καὶν κατηράθη, τοῦ δὲ Σηθ εὐλογήθη· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ Θεός ἐπιμίσχιν γενέσθαι τῶν δικαίων τὸ γένος πρὸς τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐξαλειφθῆναι. Ἐπεὶ οὖν ἐφόνευσαν καὶ ἐλάμβανον τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἐξαισία τέρατα ἐτίκτοντο οἱ γίγαντες, δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐλθὼν πάντας ἀρδην ἀπόλεσεν. Καὶ μόνος εὗρίσκεται ὁ Νῶε δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ διδ. καὶ ἐφυλάχθη. (9) Νῶε δὲ γενόμενος ἑτῶν φ' ἐγέννησεν υἱούς γ', τὸν Σημ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ. * Μετὰ δὲ ἔτη ρ' τοῦ τεχθῆναι τοὺς υἱούς αὐτοῦ εἰσῆλθε τὴν * κιβωτὸν, ὑπάρχων ἑτῶν χ' καὶ γίνεται ¹⁰ ὁ κατακλυσμὸς. Καὶ ἐν τῷ ἐνὶ καὶ χ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. Καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐξῆσεν ἔτη τν' ¹¹, καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη θν'. Τοῦ δὲ ¹² κατακλυσμοῦ γενομένου ἐπὶ ἡμέρας μ', πᾶσα μὲν ἡ γῆ ἐκαλύφθη ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. Παντὸς δὲ ὅρους ὑψηλοτάτου τὸ ὕδωρ ὑπὲρ ἀνω γέγονε πῆχυν ιε'. Τῆς δὲ κιβωτοῦ τὰ λείψανα ἕως ἄρτι πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγεννημένων δείκνυται ἐν τῷ βρεῖ Ἀραρὰν ἀναμέσον τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Παρθικῆς ¹³ χώρας καὶ ³⁴ τῆς τῶν Διαβηνῶν χώρας ¹⁴. Ἐκ γὰρ ὅλων ἀσῆπτων ἡ κεδρίων ¹⁵ ἐστὶ κατασκευασμένη. Φησὶ γάρ· «Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις· τοῖς τοῖς διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. Ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν ρκ' ἔτη.» Καὶ ἐπάγει· ἡ Γραφὴ λέγουσα· «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός πρὸς Νῶε· Καὶ ῥῶς παντὸς ἀνθρώπου ἦκει· ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθερίω αὐτούς· καὶ τὴν γῆν ¹⁶.» Πλὴν οὐ ¹⁷ εἶναι τὴν ζωὴν αὐτῶν περιώρισεν ρκ' ἔτη, ἀλλὰ πλημμυροῦσαν τὴν ἀμαρτίαν ἰδὼν καὶ αὐξοῦσαν οὐκ ἀνέμενε τὴν κορείαν, ἀλλὰ τὴν προθεσμίαν συντημὼν τῶν ρ' ἑτῶν, πᾶσιν ἐπήγαγε τὸν κατακλυσμὸν. τετραγώνων ἀσῆπτων ¹⁸. νοστιάς ποιήσεις ¹⁹ καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἐσωθεν ²⁰ τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτὴν τ' πῆχυν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ λ' τὸ ὕψος. Ἐπισυναγαγὼν ²¹ ποιήσεις αὐτὴν ²², συντελέσεις αὐτὴν ἀνωθεν. Τὴν δὲ θύραν ἐκπλαγίου διώροφα, καὶ τριώροφα ποιήσεις· ²³ αὐτὴν ²⁴.

(10) Ἀλλ' οὖν γέ τινες τῶν Ἑλλήνων ἐπιλαμβανόμενοι τὸ βρὴν ἐφασαν, ὡς ἀδύνατον ἦν χωρῆσαι τοσαῦτα πολυεῖδη καὶ ἀπειρα γένη τῶν ζώων πηχέως τριακοσίας καὶ μόνον. Καὶ οὐκ ἴσασιν οἱ δῆθεν σοφοὶ καὶ ἀπερισκέπτω· ²⁵ καὶ ἀμαθῶς τὰ θεῖα λόγια πολυπραγμονοῦντες, ὅτι περὶ οὐ συγγραφείς, γεωμέτρης ὑπάρχων Αἰγύπτου — ἐπαυθεύθη γὰρ, φησὶ, Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων — ὅτι γεωμετρικὴν πῆχυν ἔφη, ἥτις ὀργυρὴν μεγίστην ἔχει. Τὴν γὰρ τοῖ γε γεωμετρίας Αἰγύπτιοι, φασὶν, ἐφεύρον, ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς τὴν διαίρεσιν διδαχέν-

A justorum genus delere studebat; quia pietas peccatori abominatio. Cain enim semen ac genus maledictum, et Sethi benedictum promiscue haberi noluit Deus, imo illud delendum censuit. Postquam deinde occisorum uxores duxissent, gigantes portentosi procreati sunt, propter quos diluvium omnia perdidit. Noe solus in ista generatione justus reperiebatur, ob idque servatus est. Noe annos natus quingentos genuit tres filios, Sem, Cham et Japhet. Post centum deinceps annos, sexcentos natus annos, in arcam ingressus est tempore diluvii et egressus est post annum unum. Vixit autem post diluvium trecentos quinquaginta annos et mortuus est non gentos quinquaginta annos natus. Erat autem diluvium quadraginta dierum super terram quæ tota per centum viginti dies operata erat. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes altissimos. Arce rudera in facili documentum in monte Ararat Armeniæ et Parthiæ et Diabenes regionis ad hunc usque diem ostenduntur; cedri enim ligno inputrescibili confecta erat. «Et Dominus, inquit, Deus dixit: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est; eruntque dies illius centum et viginti annorum.» Ad quod addit Scriptura: «Finis universæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra.» Et quamvis ad centum viginti vindictam prolongasset, iniquitatem videns in diem augeri, rescissis centum annis, diluvium super terram misit. Dicit enim Noë: «Fac tibi arcam, ex lignis quadrangularibus incorruptis; mansculas facies, et bitumine linies intrinsecus. Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo, quinquaginta cubitorum latitudo, et triginta cubitorum altitudo arcæ. Fenestram in arca facies, et in cubito consummabis summitatem ejus. Ostium autem arcæ pones in latere, deorsum, cœnacula, et tristega facies in ea.» Ὅθεν φησὶ· «Ποίησον σεαυτὸν κιβωτὸν ἐκ ξύλων.

Hunc textum Græcorum quidam cribrantes fieri posse negarunt ut in trecentorum cubitorum spatii tot genera animalium contineantur. Sed hi scioli Dei creatori præcepta dare præsumunt nesciunt scriptorem nostrum geometram esse (eruditus enim est Moyses in omni sapientia Ægyptiorum) et cubitum geometricum indicare amplissimum. Geometriam etenim Ægyptii invenisse dicuntur eaque usi ad agrimensuram; cæteras deinde gentes mutuam accepisse. Ob hanc igitur scientiam egregiam eos laude cumulavit. Sed aliud quoque diluvi, si Juse-

Variae lectiones et notæ.

* Luc. III, 28, om. καὶ. * τὸ μὲν — ἐφυλάχθη 22 om. O. * 3547 (2142). * 3447 (2242). * ρ' τοῦ; αὐτοῦ τεχθῆναι ὁ. ἐ. εἰς τὴν O. ¹⁰ καὶ οὕτως γίνεται O. ¹¹ τ' Mon. ¹² τοῦ δὲ — ἔσει 35, 25 om. O. ¹³ Παρθενικῆς Mon. ¹⁴ Gen. VI, 3. ¹⁵ ἀσῆπτων ἦτοι κεδρίων P. ¹⁶ Gen. VI, 15. ¹⁷ διὰ τοῦτο? ¹⁸ Gen. VI, 14, ἀσῆπτων ἡ κεδρίων in scholio. ¹⁹ τὴν κιβωτὸν Gen. ²⁰ καὶ ἐξωθεν Gen. ²¹ Ἐπισυναγαγὼν Gen. VI, 16. ²² καὶ εἰς πῆχυν Gen. ²³ O. τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων κατάγαγα Gen. ²⁴ αὐτῇ Aug. ²⁵ ἀπερισκέπτω; I. ἀπερισκέπτως.

pho credimus, irrefragabile testimonium habemus. In altissimis siquidem montibus et locis inaccessis terræ non minus quam maris cochlearum et concharum reliquæ reperiuntur, tremendum illud et universale testantes diluvium quod sub Noe justo evenit et quod tantæ miseræ et ærumnarum causa fuit. Audi quæ divus Chrysostomus dicit: «In universali hominum perversitate, ille solus quæ Deo placebant, licet plurima mala expertus, fecit. Per totum enim annum carceri insueti, terribili inhæsit, eademque vitæ conditione usque quæ est ad metalla damnatorum. Ut enim de bestiis omnimodis taceam, quas per id tempus socias habebat angustissimo in loco vivens, quis a pluviis ac tempestatibus eum male habitum fuisse negaverit? Aquæ enim cœlestes cum terrestribus mistæ dum omnia perdituræ videbantur, ipse cum filiis intus se tenuit, metu mortis oppressus ob rerum discrimen ac periculum, quamvis postremo incolumis evaserit. Nos ipsi qui domos commodas et urbes incolimus, si, imbre insolito obstrepente, trepidamus ac solliciti sumus, quo magis ille qui, grassante tempestate, animantium omnis generis perniciem ob oculos habebat! Et revera quidem, si una domus, urbs una undis obruta animos tenet anxios, quo magis universa terra aquis undique irruentibus! γὰρ ἡμεῖς, οἰκίας ἔχοντες ἡδρασμένας ἐπὶ τῆς ἐνεργείας σφοδρότερον ὀλίγον τοῦ συνήθους ὕδατος, καταπίπτομεν καὶ συσπασσόμεθα· τί οὖν ἂν ἐπαθεν ἐκεῖνος, ἔνδοσιν ὧν καὶ τὴν φρικτωδέστατην ἐκείνην ἀβυσσον ἐνόησαν καὶ τὴν ἀποπνιγόμενων ἡ διάφορα γένη; Ἰκανὸν μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ἐπικλυσθεῖσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπληξαί τὴν ψυχὴν. Τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ.»

Hoc igitur timore per annum angebatur; ubi autem aquæ recesserant, animus eum reliquerat, illud expertus quod Amos propheta dixit: «Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus, et ingrediatur domum, et innitatur manu sua super parietem, et mordeat eum coluber.» Ubi enim, relicto sordido angustoque carcere, et arca egressus esset, animus non minus affligebatur locorum solitudine, cum mortem violentam, et cadavera hominum, asinorum et villiorum animalium una in luto contabescentia in uno quasi sepulcro conglobata et conjecta videret. Plurimum quidem illi peccaverunt; sed et Noe, quamvis justus in commercio cum hominibus perversis et postea aquis diluvii, ac solitudine, quam expertus erat, maxime premebatur. Nec mirum; maximus enim erat depreditorum numerus, tristis finis, et terra perquam

αὐτὸς καὶ γράψαντες, ἀφ' ὧν ἕτεροι μετέλαβον. Ὅθεν σοφοὺς ἄγαν καὶ φρονίμους αὐτοὺς ἀπεκάλεσε διὰ τὴν θαυμαστὴν ἐπιστήμην ταύτην καὶ σοφίαν. Καὶ πρὸς τοῦτους ἔτι καὶ ἄλλη μαρτυρία εὐαπόδεκτος περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὡς φησὶν Ἰωσήφος. «Ἐσὼ γὰρ ἐφ' ὀφλητοτάτους ὄρεσι καὶ δυσβάτοις γῆς καὶ θαλάσσης λείψανα εὐρίσκονται κοιλίαι καὶ ὀστρεῶν καλύβαι καὶ τὰ 35 τοῦτοις ὅμοια, κηρύττοντα τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ παγκόσμιον ναυάγιον ἐπὶ τοῦ δικαίου τούτου γενόμενον, καὶ πολλὰς ἀθυμίας καὶ λύπης κόπον τε ἡ περιστάσις αἰτίον τοῦτο παρηνότα. Παρὶ οὗ καὶ θεοῦ Χρυσόστομος φησὶ: «Πάντων διεφθαρμένων μόνος εὐφρόστης τῷ Θεῷ, τῶν ἄλλων πάντων προσκαρουκότων. Καὶ ἄλλας μυρίας θλίψεις ὅπριμενε πολλὰς καὶ κακὰς.» — Ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον δεσπομένην ἔξινον καὶ φοβερὸν ὥκησεν [οὐδὲν ἀμεινον τῶν ἐν μεταλλοῖς πικρομένων διακείμενος]. Ἰνα γὰρ τὸ πλῆθος ἑάσω τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱερπετῶν, οἷς τοσοῦτον ἔζησε χρόνον, εἰς τοιαύτην ἀπειλημένους στενοχωρίαν τί οἶσε πάσχειν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ ὑπὸ τοῦ φόρου τῶν ὕδατος; Ἀβυσσος γὰρ ἡ μὲν κάλυπτε ἀνερρόγητον, ἡ δὲ ἀνωθεν καταφέρετο ἔνδοσιν ἐκείνην μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Εἰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τοῦ τέλους εἶχε θαρρῆναι, ἀλλὰ τῇ τῶν γινόμενων σφοδρότητι προαποτεθῆναι τῷ δέει. Ὅπου γῆς, καὶ πόλεις οἰκοῦντες, ὅμως, ὅταν ἴδωμεν κατενεχθέντα σφοδρότερον ὀλίγον τοῦ συνήθους ὕδατος, καταπίπτομεν καὶ συσπασσόμεθα· τί οὖν ἂν ἐπαθεν ἐκεῖνος, ἔνδοσιν ὧν καὶ τὴν φρικτωδέστατην ἐκείνην ἀβυσσον ἐνόησαν καὶ τὴν ἀποπνιγόμενων ἡ διάφορα γένη; Ἰκανὸν μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ἐπικλυσθεῖσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπληξαί τὴν ψυχὴν. Τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ. (11) Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τοσοῦτον συνέχετο δέει. Ἐπειδὴ δὲ ποτὲ ὁ κατακλυσμὸς ἐπαύσατο, ὁ μὲν φόβος ἐνεβίβου λοιπὸν, ἐπαύσατο δὲ τὰ τῆς ἀθυμίας αὐτοῦ σφόδρα. Καὶ τὸ προφητικὸν ἐπασχεν, ὃ περὶ τῆς ἡμέρας Κυρίου φησὶν Ἀμώς: «Ὅν τρόπον ἔαν ἐκφυγῇ ἄνθρωπος ἀπὸ προσώπου λέοντος καὶ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ 36 εἰσελθοὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερίσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν τοίχον, καὶ δάξῃ αὐτὸν ὄφας.» Καὶ γὰρ ἡ κλιθεὶς προκύψαντα [καὶ τῆς δυσώδους καὶ ἐστενοχωρημένης εἰρηκτῆς ἀπαλλαγέντα] χειρὶν ἕτερος διεδέχετο τοῦ προτέρου οὐχ ἥττω ὁρῶντα τὴν πολλὴν ἐρημίαν, τὸν βίαιον θάνατον ἐκείνων καὶ τῶν ἀναίρεθέντων τὰ σώματα τῇ ἰλῦι πεφυρμένα καὶ τῷ πλῆθι καὶ πάντας ὁμοῦ ἀνθρώπους τε καὶ θύους καὶ τὰ τούτων ἀτιμότερα γένη μὴ τῇ ἁλυστοτάτῃ ταφῇ κατασχέντας, μάλλον δὲ

Variae lectiones et notæ.

Ἐὐαδῖος? Chr. I 129, 30. ἡ κάλυφα Mon. Aug.? καὶ. Π. οὖν Mon. Aug.? π. τῶν ἀ. πρ. αὐτῶν, μ. οὖν θ. Chr. I, 186. A. ἔν. δ. οὗτος δ. φ. ξ. καὶ φ. Chr. πλ. ἀπὸ τῶν Chr. συνέζησεν Chr. ἔζη Par. τὸν ὅπ. P. γὰρ om. Chr. δὲ δὲ Chr. Par. μόνος Chr. Par. αὐτοῦ om. Chr. — θαρρῶν Par. γεν. Par. — προαποτεθῆναι Chr. προαποτεθῆναι Mon. Aug.? οἰκαί; Mon. Aug.? τί οὖν ἂν Mon. Aug.? ἔκ. ἐπ. μόνος ἔνδοσιν Chr. ἀποπνιγέτων Chr. ἐκπληξαί ψυχὴν Chr. ἡ καὶ οἰκίαν μόνην Chr. Καὶ τὸ Chr. ἂν Chr. σφ. — ὄφας om. Chr. ἔκ. πρ. τοῦ λ. — ἀ. ἡ ἀρχὴ καὶ εἰσπληθὴς εἰς τὸν οἶκον — ἀπερίσται — ἐπὶ Amos. v, 19. καὶ ἀπερίσται τὰς O. ὄφας — οὕτω συνέβαινε τότε καὶ O. γὰρ om. Chr. καὶ — ἀπ. om. Chr. εἰρηκτῆς ἐκεῖνης ἀπαλλαγέντα O. ἥττω τὴν ἀπορίαν καὶ ἀπώλειαν ἐνοήσας τοῦ γένους, omisiss aeqq. usque ad 23 p. ἔζων? καὶ Chr.

00εν
ει δὲ
καὶ
αὐτοῦ
ἔσω
καὶ
πρίν
τα τὸ
ἡ δι-
καί
καὶ
ἐφ-
ησι·
Θεῶ,
ἀλλας
—
ἐρὸν
ἐξο-
ων
σε
ν· τί
ντων
ἡ
ετο·
γάρ
γι-
ου
κατ-
αθεν
διά-
σειν,
τὸν
νε-
ατο,
τῆς
πα-
ως·
που
λοιοί
ρας
αὐ
δους
χει-
ν
τον
ἰλῶι
ρῶ-
ἐν
δὲ

εἶπειν καταχωθέντας ²¹. Εἰ γὰρ ²² καὶ σφόδρα ἄ
ὕπνηρον ἀμάρτυροι οἱ ταῦτα πεπονθέντες, ἀλλ' ὅμως
ἀνθρώπος ὁ Νῶε καὶ ἔπαυσε τι πρὸς τὸ ὁμόφυλον·
« ἐπὶ μὲν τοῦ κατακλυσμοῦ τῷ πληθεὶ τῶν ²³ ὁδῶ-
των συνεχόμενος τῇ μονῷσιν καὶ τῇ πρὸς τὸ ὁμό-
φυλον συμπαθείᾳ, τὸ ἀπειρον τῶν ἀπολωλότων, τῷ
τρόπῳ τῆς τελευτῆς, τῇ τῆς γῆς ἰσχυρίᾳ. » — Ἐπὶ
δὲ τούτων ²⁴ κακίας ἀδούσης πάντοθεν συνελγέτο, καὶ
τῶν κυμάτων αὐτῷ σφοδρότερον ²⁵ αἱ τῶν πονηρῶν
ἀνθρώπων ἐπιβουλαὶ προσεβήγγυντο. Μόνος γὰρ εἰς
πάντων καὶ μισρῶν, ²⁶ πολλὴν τὴν γέλιαν, πολλὰ σκόμματα [καὶ τὰς χλευασίας] ἔπρεον ὁ δίκαιος, μάλιστα
ὅς τις περὶ τῆς κωδωτῆ καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῖς διελέγετο συμφορὰς ²⁷· καὶ πανωλεθρίας, ἐν ἑσπριν
ρ' τῆς κωδωτῆ τεκταίνουμένης· καὶ αὐτοῦ διαβρήδην καθ' ἐκίστην ἡμέραν βοῶντος, οὐδεὶς ἐπίστευεν.

B. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Πύργου.

²⁸ Σὴμ δὲ μετὰ δύο ἔτη τοῦ κατακλυσμοῦ γενο-
μενος ἐτῶν ρβ' ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξᾶδ ²⁹ καὶ μετὰ
τούτου ἔζησεν ἔτη φ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα
ἔτη χβ' ³⁰. (2) Ἀρφαξᾶδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ³¹ ρβ' ³²
ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν, καὶ μετὰ τούτου ἔζησεν ἔτη ν',
καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη φβ' ³³. (3) Καϊνᾶν
δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε ³⁴ τὸν Σαλᾶ, καὶ μετὰ
τούτου ἔζησεν ἔτη ελ' ³⁵, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα
ἔτη υβ'. Τὸν δὲ Σαλᾶ ὁ πατὴρ αὐξήθηνα γράμματα ³⁶
ἐξεπαίδευσεν. Καὶ ὅποτε ὁ Σαλᾶ ³⁷ πορευθεὶς ἀποι-
κίαν κατασκέψασθαι, ἰλθὼν κατὰ τὴν ³⁸ γῆν Χαλ-
δαίων, ³⁹ γράμματα ἐπὶ τινων ⁴⁰ διασχεραγμένα
πετρῶν, τὰ ὅη ἦν ⁴¹ ἄρα τῶν Ἑγγρηγῶρων παράδοσις·
ταῦτα δὲ ⁴² ἐκγραψάμενος ὁ Σαλᾶ, αὐτός τε ⁴³ ἐν
αὐτοῖς ἐξημάρτανε, καὶ τοῖς ἄλλοις ⁴⁴ τὴν αὐτὴν
ἀτοπίαν ⁴⁵ ἐξεπαίδευσεν ⁴⁶. (4) Σαλᾶ δὲ ⁴⁷ γενόμε-
νος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ἑβερ, καὶ μετὰ τούτου
ἔζησεν ἔτη υλ' ⁴⁸, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη
φβ' ⁴⁹. (5) Ἑβερ δὲ γενόμενος ἐτῶν ⁵⁰ ρδ', ἐγέννησε
τὸν Ἰεκτᾶν καὶ τὸν Φαλέκ. Ἐπὶ τοῦ ⁵¹ Ἑβερ πάλιν
οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀπειρον πληθυνθέντες ⁵² καὶ εἰς
ἄκρον πονηρίας ἐλάσαντες πύργον ⁵³ ἐκτίσασιν κατα-
σκευάσαι οὐρανομήκη, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κατα-
κλυσμοῦ ⁵⁴, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐπιβουλεύοντος αὐτοῖς.
Ἦσαν δὲ πάντες μία φωνή. Νεφρώδ γὰρ ὁ γίγας,
Χουὰ ⁵⁵ τοῦ Αἰθίοπος υἱός, προσέτασσε, καὶ εἰς
βρῶσιν ἀγρίων ἐχορήγει ζῶα. Ὁ δὲ Ἑβερ, ὁ τοῦ
Σαλᾶ υἱός, ἐπέστηεν ἐπιχειρήσαντο ⁵⁶ τὴν οἰκοδομὴν
τοῦ πύργου καὶ τῆς Βαβυλῶνος, ὅ ἵστι σύγχυσις·
ὧν ⁵⁷ τὸ ἔργον ⁵⁸ κατέρριπτο, καταίαν τὴν ἀνάδα-
σιν ⁵⁹ ἐπιχειρηκότων. Οἱ γὰρ καὶ τὴν ⁶⁰ κατασκευὴν

deserta. Antichae cum hominibus perversis vixerat,
et ab his insidias magis quam dira inundatio formi-
dandas passus erat. Solus enim in facinorosorum
societate positus vir justus irrisus, pro ludibrio
habitus, in virtute perseveravit, praesertim ubi
circa arcam et de imminente calamitate eos mone-
bat. Sic per centum annos, intra quos arca con-
ciebatur, in vanum, ac nemine erodente, sermones
serpere non destitit.

πῶν καὶ μισρῶν, ²⁶ πολλὴν τὴν γέλιαν, πολλὰ σκόμματα [καὶ τὰς χλευασίας] ἔπρεον ὁ δίκαιος, μάλιστα
ὅς τις περὶ τῆς κωδωτῆ καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῖς διελέγετο συμφορὰς ²⁷· καὶ πανωλεθρίας, ἐν ἑσπριν
ρ' τῆς κωδωτῆ τεκταίνουμένης· καὶ αὐτοῦ διαβρήδην καθ' ἐκίστην ἡμέραν βοῶντος, οὐδεὶς ἐπίστευεν.

II. De constructione turris.

Sem biennio post diluvium, centum duos annos no-
tus genuit Arphaxad, et postea quingentis vixit annis,
et mortuus est duos et sexcentos annos natus.
Arphaxad natus centum triginta duos annos genuit
Cainan et vixit postea quadringentos annos, et mor-
tuus est aetate quingentorum triginta duorum anno-
rum. Cainan annos natus centum triginta genuit Sale,
et vixit trecentos triginta, et mortuus est quadrin-
gentos sexaginta annos. Eum pater adultum litteras
edocendum curavit. Profectus Sale, ut terras exte-
ras viseret, in Chaldaeam venit ibique litterarum
formas rupibus insculptas, Egegorum traditionem,
reperiit. Quas dum Sale scribendo imitaretur, et
ipse in errore incidit et alios in eundem indu-
xit. Sale annos natus centum triginta genuit Heber,
et postea vixit quadringentis triginta annis, et mor-
tuus est annorum quingentorum sexaginta. Heber
annum agens centesimum tricesimum quartum ge-
nuit Jectan et Phalec. Quo tempore Heber vixit,
homines supra modum aucti, extremum perversi-
tatis fastigium attigerunt. Inde turrin cuius cul-
men ad caelum pertingeret aedificare praesumunt, ut
diluvio sese eriperent, quasi Deus ipsos infestaret.
Erant autem omnes unius linguae. Nemrod enim,
gigas, Chouse Aethiops filius, regnabat et animalia
venando capta epulis destinabat. Heber, Sale filius,
turris constructionem Babylonicam curabat; sed, ut
confusio adimpleretur, edificio labante in vanum
ascendere conabantur. Clarum est eos qui arcam
affabre confecerant, primos navigia construxisse et
navigasse in summo mari. Cum autem omnes ad

Variae lectiones et notae.

²⁷ καταχωθέντα τ. Chr. ²⁸ Οἱ γὰρ Mon. ? ²⁹ Ἐπὶ δὲ τοῦ Νῶε—τοσοῦτοις συνεχομένῳ κακοῖς, τῇ μ. τῇ π.
τὸ δ. σ. τῷ πληθεὶ τῶν Chr. ³⁰ νοούτου Chr. ³¹ αὐτῶν σφοδρότερον Chr. ³² ἀποληφθεῖς Mon. Aug. ?—ἀνδρῶν
παρὰ τῶν Chr. ³³ εἰ καὶ μὴδὲν ἔπαυεν δεῖν, ἀλλ' ὅμως Chr.—18. ἐπ' εἰ καὶ μὴ πρότερον ἀλλ' ὅς Chr.
³⁴ τῶν μελλουσῶν α. δ. συμφορῶν Chr. ³⁵ 3444 (2244). ³⁶ Ἐν δὲ τῷ β' εἶται μ.—τὸν κ. Σὴμ γ. ρ' ε. ἐγ. τὸν
Καϊνᾶν Leo. ³⁷ 3509 (2579). ³⁸ ἐτῶν om. O. ³⁹ ρλ' Gen. xi, 12. ⁴⁰ φλκ Mon. Aug. ? ⁴¹ 3179 (2509).
⁴² ρδ' ἐγέννησε O. ⁴³ ἔτη τξ' O. ⁴⁴ γράμματα Leo. ⁴⁵ ἐκτὸς Leo. ⁴⁶ τὴν om. O. ⁴⁷ εὐρίσκει Leo.
⁴⁸ διασχεραγμένον π. ἐκτὸς, τὰ δ' ἦν O. ⁴⁹ αἱ παραδόσεις τὰ δὲ Leo. — ἔγγρ. Mon. Aug. ? ⁵⁰ αὐ-
τὸς δὲ Mon. ⁵¹ τοὺς ἄλλους O. ⁵² ἀπ. om. Mon. ⁵³ 3049 (2509). ⁵⁴ Ὁ δὲ Σάλα γενόμενος O. ⁵⁵ ὁ τρι-
— φγ' O. φλγ' Ghelmenadi conjectura. ⁵⁶ 2915 (2645). ⁵⁷ ἐτῶν om. O. ⁵⁸ Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκτίσασιν οἱ ἀν-
πύργον κατ. O. ⁵⁹ πληθυνόντας ἀριμὸν Leo. ⁶⁰ αὐξήθηνας π. Leo. ⁶¹ ἀπ. τῶν ἐπομβρίων ὁδῶν
Leo. ⁶² φ. δὲ αὐτοῖς πᾶσιν ἐκπλήρη N. δὲ αὐτοῖς ὁ γ. Χουὰ Leo, Ἰχουὰ Mon. Χούς Aug. μὴ φωνή. N.
δὲ δ. ⁶³ Χουὰ O. ⁶⁴ Χούς Chr. ⁶⁵ ἐπιχειρήσαντο O. ἐκτελείσαντο Leo. Εἰτα π. ἕως τοῦ οὐνοῦ οἰκοδομεῖν εἰς,
νόουν καὶ περὶ αὐτὸν πόλιν τὴν Βαβυλῶνα, ὁ Par. ⁶⁶ ὧν—ἐκτίσασιν 23 om. O. ⁶⁷ ἀτελής Par. ⁶⁸ μ.
ἀν. Par. ⁶⁹ κατὰ τὴν Mon. Aug. ?

turris et urbis ædificationem animum attenderent. Aduces septuaginta duo habebant. Heber solus stolidi illorum conatus pariceps non erat. Sic igitur omnium linguæ confusæ atque in septuaginta duo idiomata secundum ducum numerum abierunt. Hinc factum est ut, dum cæteri post linguarum confusionem in punishmentem disseminarentur, huic uni Deus linguam peculiarem non eripuerit. Qui igitur primariam linguam conservabant ab Heber eam Hebræam nominaverunt, Hebræi et ipsi a generis auctore appellati.

ὡς ἐν τῇ προτέρῃ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν⁹ κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν. Ἑβρ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Quænam prima lingua fuerit.

Adami posteros lingua Hebraica æque ac cœvi Abrahami ac Noemi usos fuisse jam patet. Sed secundum quoque Adam, i. e. Christum, Hebraice locutum esse, ex : Ephphata, Talitha cumi, et, Lama sabachthani, etc., clare patet. Huc firmum etiam argumentum accedunt antiquorum nomina qui linguam qua ante confusionem utebantur Hebræam fuisse attestantur. Sæpe enim solius Hebrææ ope solutio aut interpretatio attingi potest. Sic Adam et alia multa nomina in Hebraico eoque solo idiomate positum est nomen. Quod si aliqui per ignorantiam prætenderint quod non Hebraica, sed Syriaca prima in hominum ore fuerit, Origenis eruditissimi et sapientissimi sententiam perpendant ita in librum Job commentantis : « qui, dicit, sic e libro Syriaco elucidatur. » Syriacam porro Hebraicam dialectum nuncupat quod veteres quoque Syriam Judæam et Syros Palæstinos appellabant. Quadraginta annos in turri extruenda insumperunt, quæ tamen imperfecta post dispersionem mansit. Deus enim, vento violento misso, humi dejecit, ejusque vestigia inter Assur et Babylonem hodie dum visuntur. Thaleg deinde annos natus centum et viginti genuit Ragau, vixitque amplius ducentos ac novem annos et mortuus est annos natus trecentos viginti novem. Impleti sunt inde ab Adamo usque ad diluvium 2242 anni, a diluvio autem usque ad constructionem turris et ad mortem Phalec, i. e. divisionis, 868; quam secuta est divisio, imo dispersio filiorum Noe et inde progeni-

τῆς καθ' αὐτοῦ σαφὲς εἰδότες, πρῶτοι¹⁰ ναῦ, ¹¹ κοίειν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ πλείον ἐπενοήσαντο¹². Τῶν δὲ πάντων ἐπὶ τὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς πόλεως ἐρημύσαντων οἰκοδομήν, ἀρχηγούς εἶχον οἱ¹³. Μόνος δὲ ὁ Ἑβρ οὐ συνέθετα τῇ τούτων ἀλογίστῳ ἐργασίᾳ, ἀλλὰ καὶ πάντων αἱ γλώσσαι συνεχυθῆσαν, τῶν συνεθεσμένων εἰς οἱ¹⁴ γλώσσας διαερθεμένων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Καὶ εἰς ἀλληλογλωσσίαν **38** ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς δικαίας ὁργῆς ἐλαυνόμενον καὶ διασπασθέντων, τοῦτο μόνῳ θεῷ οὐκ ἐστῆρησε τὴν ἀρχαίαν φωνήν. Ὅθεν οἱ ἀπομαίναντες ἐν τῇ προτέρῃ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν⁹ κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν. Ἑβρ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Ὅτι ὁποία ἦν ἡ ἀ' γλώσσα.

B Ὅτι τῇ¹⁵ τῶν Ἑβραίων γλώσσῃ ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, ὅλην μὲν, καὶ ἀπὸ τούτου¹⁶ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Νῶε καταγομένους καὶ χρωμένους¹⁷. ὅλην δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ¹⁸, τὸν δευτέρου Ἀδὰμ τὸν Χριστὸν τῇ τῶν Ἑβραίων φωνῇ κατὰ τὸν πρῶτον πάντως¹⁹. Ἀδὰμ χρώμενον, ὡς τὸ « Ἐφφαθί, » καὶ « ταλιθὰ κοῦμι » καὶ « λαμὰ σαβαχθανί » καὶ τὰ ὅμοια. Καὶ μέντοι πρὸς²⁰ τούτοις καὶ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἑναργῆς τεκμήριον²¹ τοῦ ταύτην εἶναι φωνὴν τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως. Ἐφ' ὧν²² γὰρ κατ' οὐδεμίαν ἐστὶ γλῶσσαν τὸ σημαίνον ἐπιλύσασθαι, καὶ ταύτῃ τὸ ζητούμενον ἐρμηνεύεται. Οἶον τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῶν λοιπῶν αἱ προσηγοραὶ, δι' ἑτέρας οὐδεμιᾶς ἐρμηνεύεται²³ εἰ μὴ διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ μόνης. Εἰ δὲ τινες ἀμαθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐ τὴν Ἑβραϊκὴν, ἀλλὰ τὴν Συριακὴν πρῶτην εἶναι γλῶσσαν, ἀκούε-
C τωσαν τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφιστάτου καὶ πολυμα-
θοῦς Ὀριγένους εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωβ²⁴ ἢ, φησὶν, οὕτως ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου²⁵ καὶ ἐξ ἧς, Συριακὴν εἶπεν τὴν Ἑβραϊκὴν²⁶ διάλεκτον, ἐπειδὴ γὰρ Συρίαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ Σύρου²⁷ οἱ παλαιοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὠνόμαζον. (2) Ὁ μὲν οὖν πύργος ψυχοδομήθη ἐν ἑκατο τεσσαράκοντα²⁸, ἔμεινεν ἡμετέλης μετὰ τὴν σύγχυσιν. Ὁ δὲ γὰρ θεὸς ἀνέμῳ βίαιῳ τούτων ἀνατρέπει²⁹, καὶ ἐστὶν³⁰ ἀνάμειον Ἀσσοῦρ καὶ Βαβυλῶνος εἰσέτι **39** φυλασσόμενα τὰ ἱχνη αὐτοῦ. (3) Φαλὲκ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ραγαῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσεν ἐτη σθ' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη ελθ'. (4) Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἐτη βσμδ'³¹, καὶ ἀπὸ τοῦ

Variae lectiones et notæ.

⁹ πρῶτα Par. ¹⁰ ναῦ; Mon. Aug. ? ¹¹ ἐπενόησαν Par. ¹² οἱ¹³ et ὁ om. O — ἐχόντων οἱ¹⁴, μ. E. Par. φασὶ δὲ μόνον τὸν E. διατετρακχένας τὴν. ἄ. φ. Leo. ¹⁵ Ἑβραῖδα δὲ τὴν φωνὴν ἐκάλεσαν Leo. Ἑβραῖς Ἑβραίων Mon. et Aug. ¹⁶ διὰ καὶ τῇ O. ¹⁷ ὅλην μὲν καὶ ἀπὸ τούτου om. O. ¹⁸ χρώμενους — τοῦ om. O. ¹⁹ τοῦ; Aug. Mon. ²⁰ Χριστὸν λέγω τῇ τῶν Ἑβρ. ὅλην κατὰ τὸν πρ. πάντων O. (πάντως B). ²¹ Καὶ μέντοι καὶ πρὸς O. ²² τεκμήρια Mon. Quod ostendit ipsa Scriptura Job dicens : Huc interpretatus est ex Syrorum libro (Anonymus II. 851). ²³ Ἐφ' — ἐπιλύσασθαι 15 om. O. ²⁴ ἐρμηνεύεται — μόνης. Ταύτην γὰρ τὴν γλῶσσαν καὶ Σ. λέγουσι ὡς ὁ πολυμαθὴς οὕτω μαρτυρεῖ Ὀριγένης : ἐρμηνεύων ἐκ O. ²⁵ εἰπὼν τὴν Ἑβραίων O — 26 ἀνατρέπει om. O. ²⁶ Ἐφ' ὅλα μὲν οἰκοδομηθεὶς ἐτη ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν σύγχυσιν διαφωνίας ἔ. ἢ. Leo. ²⁷ Ὑστερῶς δὲ ὁ θεὸς ἄ. τὸν πύργον ὅλον ἀν. Leo 25. ²⁸ καὶ ἐστὶ κα-
γαλακχόμενος ἱχνη (καγαλαχόμενος; τὰ B ?) αὐτοῦ φυλ. μόνον ἀν. A. καὶ B. ἢ; δὲ ? O — Nota Ἑβραῖς, Ἑβραίων. ²⁹ 2785 (2778). ³⁰ 2991 (2982). ³¹ 3053 Mon. Aug. ?

Μηδία προσηγορεύθῃ κυρίως καὶ φερωνυμῶς.
διὰ τὸν μεταστέλλονταί οἱ γ' υἱοὶ τοῦ Νῶε πάντας
γγραφον τῶν τόπων τὴν κατανέμῃσιν, ὅπερ ²³ ἐκ
ἐκάστῃ· καὶ ταῖς ἐκάστου φυλαῖς καὶ πατριαῖς
τοῦ; ²⁴ κατὰ τὴν ὁποκειμένην ἐκδοσιν.

IV. *De distributione orbis terræ.*

Obtulerunt Sem, primogenito filio Noe, quæ sunt contra orientem regiones, a Persia et Bactris usque ad Indiam et Rhinocoruram; Cham autem a Rhinocorura usque ad Gades regiones quæ sunt meridiem versus. Japhet vero a Media usque ad Gades quæ Boream spectant. Porro istæ sunt regiones quas Sem sortitus est: Persia, Bactriana, Ilyrcania, Babylonia, Cordyna, Assyria, Mesopotamia, Arabia antiqua, Elimois, India, Arabia Felix, Coelesyria, Continagena et Phœnice tota, fluviusque Euphrates.

Cham autem Ægyptus, Æthiopia prospiciens
contra Indos, altera Æthiopia, unde egreditur
flumen Æthiopum, Erythra' prospiciens versus Orientem,
Thebais, Libya, pertinentes usque Cyrenen,
Marmaris, Syrtis, Libya altera, Numidia, Massyris,
Mauritania quæ prospicit Gades. Contra vero septentrionem littora maris habet, Ciliciam, Pam-
phylia, Pisidia, Mysia, Lycaoniam, Phrygiam,
Cabaliam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Bithyniam,
antiquam Phrygiam; insuper insulas, Sardiniam,
Cretam, Cyprum, et flumen qui vocatur Nilus.

Japhet autem Media, Arania, Armenia minor et Armenia major, Cappadocia, Paphlagonia, Galatia,

Variae lectiones et notæ.

13 καὶ οὕτω γ. Ο. — ψμ' Eus. φλδ' Mon. Aug.; ἀπὸ 'Α. ἐπὶ τὴν τοῦ φ. τελευτὴν ἐτη γ. Leo.
14 διότι καὶ Μεσσίμ. Ο. 17 Δδδ Aug. om. Par. 18 καὶ τὸν Φοῦδ καὶ τὸν Χανάν. 'Ο. δὲ ἴαφεν τὸν
Γάμπερ καὶ τὸν Μ. Γάμπερ καὶ Par. 19 Ἰωάν. Par. 20 καὶ τὸν 'Ελ. om. O. 21 ὄντα Par. — Κζ
τυγχ. Par. 22 ἦν παρ Ο, ὅπως P'. 23 τόποι. 24 χωραὶ καὶ νῆσοι καὶ ποταμοὶ Leo. et Par. 25 κατακλι-
νόνται. 26 ὡς παρ Par. et Iota subser. 27 Κορήνη Ο, Κορδοῦνα Childmead. — Κ. δὲνη Leo. 28 'Α.
ἐτ. Par. 29 ἡ Leo et Par., θάλασσα? 30 ἡ Par., 'Α. ἡ ἀπὸ ποταμῶν παρεκτείνουσα μέχρις ἀκρας Σύρ-
τειος, Νουμ. Μ. Μ. ἡ παρεκτείνουσα μέχρις 'Ηρακλειτικῶν στεινῶν κ. Γ. 'Εγες δὲ ἐν τοῖς κατέναντι β.
Leo. 31 ταὶς Mon. Aug. 32 παρὰ θάλασσαν — παρὰ θάλασσαν Leo, Par. 33 καὶ καὶ Μάλαν Aug. Mon.?
— Φρυγίαν καὶ Μάλαν Ο. Φ. Καμαλίαν Childmead. 34 Μυσίαν ἄλλην, Τρωάδα, Αἰωλίδα Leo, Par. 35 καὶ ν.
ὁμοίως Σαρδανίαν Ο. 36 ποταμὸν Γεῖων τὸν Ο — π. Γηῶν τὸν κ. Ν. Leo, Par. 37 Ἀμαζόνις Leo. 38 ἡ
μ. Par. τε Leo.

Colehis, Bosphorus, Meotis, Derbis, Sarmatia, A Galatía, Κολχίς, Βόσπορος²⁹, Μαυῶτις, Δερβίς³⁰, Taurianis, Molossis, Thessalia, Locris, Boeotia, Aetolia, Attica, Achaia, Pellena, qui vocatur Peloponnesus, Arcadia, Epirus, Illyria, Lychnitis, Adriaca, ex qua Adriaticum mare. Habet quoque insulas Britanniam, Siciliam, Euboeam, Rhodum, Chium, Lesbum, Cythera, Zacynthum, Cephalleniam, Ithacam, Coreyram, et partem Asiae quamdam, dictam Ioniam, et flumen Tigrim, quod dividit Mediam a Babilonia. His ergo regionibus sorte divisus, videns Chanaan, filius Cham, regionem juxta Libanum, quod esset bona et fertilis et valde alia ac sui ipsius terra, vi occupavit eam et haeredes Sem ejecit ex illa, sicque universa terra nomine Chanaan appellata est, sed tandem postea justus Judex filius Sem illam tradidit per Jesum filium Nave, sicut praenuntiaverat Abraham: justus enim Dominus, et justitias dilexit.

ταῦτα τοῖς ἐκ τοῦ Σημ υἱοῖς³¹ ἀπέδωκεν αὐτὴν διὰ ἐπιγγεῖσθαι. Δίκαιος γὰρ ὁ Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν.

Reu autem centum triginta duo annos natus genuit Sarug, et postea vixit annos ducentos et septem, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta novem anni. Sarug autem cum vixisset annos centum et triginta, genuit Nachor, et postea vixit annos ducentos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta anni. Idem primus paganorum ritibus originem dedit propter veteres bellatores et duces et quicumque aliquid virtute praclarum et memoria dignum fecerant, quos statuis et columnis decoraverunt, utpote qui egregium aliquid fecerant. Sed posterius, majorum mentem ignorantes, qui illos ut progenitores et bonarum rerum Inventores coluerant, memoriae solius gratia, tanquam deos honoraverunt, et sacrificaverunt illis, non vero pro hominibus mortalibus habuerunt, quorum impietatem Salomon infamat dicens: « Qui paulo ante tanquam homo honoratus fuerat, nunc Deum aestimaverunt. » Clarius autem et fusius istorum amenitatem et impietatem arguens magnus Athanasius sic loquitur: « Marcida igitur tali illorum cogitatione visa, necesse fuit veritatem splendescere ecclesiasticae cognitionis. Non enim malum a Deo,

Α Γαλατία, Κολχίς, Βόσπορος²⁹, Μαυῶτις, Δερβίς³⁰, Ταυριανίς, Ταυριανίς³¹, Μολοσσίη³², Θεσσαλία, Λοκρίς, Βοιωτία, Αἰτωλία, Ἀττικὴ, Ἀχαΐα, Πελοπόννησος³³, Ἀρκαδία, Ἠπειρώτις, Ἰλλυρίτις, Λυχνίτις, Ἀδριακὴ, ἐξ ἧς³⁴ τὸ Ἀδριακὸν πέλαγος. ἔχει³⁵ καὶ νήσους, Βρετανίαν, Σικελίαν, Εὐβοίαν, Ῥόδον, Χίον, Λέσβον, Κυθέρην, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Κόρυραν³⁶ καὶ μέγας τι τῆς Ἀσίας, τὴν καλουμένην Ἰωνίαν, καὶ ποταμὸν Τίγριν, τὸν διορίζοντα μεταξὺ Μεδίας καὶ Βαβυλωνίας³⁷. (5) Τούτων οὖν³⁸ κληροδοτηθέντων, ὁ τοῦ Χάμ υἱὸς Χανανὶν ἰδὼν τὴν πρὸς τῷ Αἰδάνῳ γῆν, ὅτι ἀγαθὴ³⁹ τε⁴⁰ καὶ εὐφοροῦσα καὶ κατὰ πολὺ⁴¹ τῆς ἐκ τούτου διαλλάττουσας⁴² γῆς, τυραννικῶς καθήρπασεν αὐτὴν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Σημ κληρονόμους⁴³ ἐξήλασεν, καὶ οὕτω πᾶσα ἡ γῆ⁴⁴ τῆς ἐπαγγαλίας τοῦ Χανανὶν προσαγορεύεται⁴⁵. Κάνει οὖθεν⁴⁶ τοῖνον ὁ δίκαιος κριτὴς μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καθὼς καὶ τῷ Ἀβραάμ προ-

ῖα Παγαῦ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Σερούχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσαν ἐτη σζ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη ελθ'.⁴⁷ (7) Σερούχ δὲ⁴⁸ γενόμενος ἐτῶν ρλ', ἐγέννησε τὸν Ναχώρ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσαν ἐτη σ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἐτη ελ', ὅς πρῶτος ἤρξατο τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος διὰ τοὺς πάλαι γενομένους πολεμιστὰς καὶ ἡγεμόνας καὶ πράξαντάς τι ἀνδρείον, ἀρετῆς καὶ μνήμης· ἀξίον, οὐδ' καὶ ἀνδρείαις στήλων ἐτίμησαν⁴⁹, ὡς ἀγαθὸν τι πεπραχότα. Οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνῶμην, ὅτι ὡς προπάτορας⁵⁰ καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἐπινοητάς ἐτίμησαν μνήμης μόνον χάριν, οὗτοι ὡς θεοὺς ἐτίμησαν, καὶ ἔθουν αὐτοὺς, καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπους θνητοὺς γενομένους⁵¹. ὣν τὴν ἀσέβειαν Σολομῶν στήλιτευε, φάσκων· « Τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν⁵² εἰς σέβασμα ἰλογίσαντο. » (8) Σαφέστερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον τὴν παράνομιαν τούτων καὶ ἀθεΐαν ἐλέγχων ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιαύτη φησὶ⁵³· « Σαθρὰς τοῖνον τῆς τοιαύτης αὐτῶν διανοίας φαινομένην, ἀνάγκη τὴν ἀλήθειαν διαλάμπειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαγνώσεως. Οὕτε γὰρ τὸ κακὸν παρὰ Θεοῦ, οὕτε ἐν τῷ Θεῷ· οὕτε μὴ οὐσία τι· ἔστιν, ἀλλ' ἄνθρωποι⁵⁴ κατὰ στήρησιν τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας⁵⁵ »

Variae lectiones et notae.

²⁹ Βοσπόρος Leo. Par. ³⁰ Δέρβη O. ³¹ Βασταρνίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία Leo, Par. — Βασταρνίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία, Δαλματία O. ³² Μολοσσοί Par. Μολοσσίς Leo. ³³ Πελοπόννησος δὲ καὶ Π. Par. ³⁴ καὶ Par. ³⁵ δὲ Leo, Par. ³⁶ Κόρυραν H. ³⁷ ἡ καλουμένη Ἰωνία Leo, τῆς καλουμένης Ἰωνίας Aug. Mon. ? ³⁸ Βαβυλωνίος Leo. Par. ³⁹ T. οὖν τῶν (οὕτω) κλ. O. P. — T. οὕτω κληροδοτήσαν Par. ⁴⁰ ὡς ἀγαθὴ O. ⁴¹ τί ἐστι Par. Leo. ⁴² διαλλάττουσας Mon. Aug. ? ⁴³ κληρῶν O. ⁴⁴ πᾶσα γῆ Par. ⁴⁵ προσηγορεύεται O. — προσηγορεύθη Leo, προσηγορεύετο. ⁴⁶ K. τ. ὁ δ. κρ. μ. τ. τοῖς P. — τὸν σ. Sap. xiv, 20. — Καντ. ὁ δ. κρ. τοῖς P. r. ⁴⁷ Ἐβραῖμ Par. — Ἐβραῖμ P. Ἰσραὴλ P. ⁴⁸ 2653 (2905). ⁴⁹ 2523 (3235). ⁵⁰ Σ. γ. Par. Leo. — π. ἡ ἡγ. ἡ π. Par. ἡ π. ἡ ἡγ. καὶ τι πρ. Ced. 81, 13 — τι ἀγαθὸν καὶ μν. Par. ⁵¹ ἐτίμησαν Par. ⁵² πρόπατορας Mon. Aug. ? ⁵³ γεγενημένους, γεγεννημένους. ⁵⁴ νῦν. σ. Sap. xiv, 20. ⁵⁵ Oratio c. gentes l. A. δ. ὅτι τὸ κ. οὐ π. Θεοῦ οὐδὲ ἐν Θεῷ οὐτε ἐξ ἀρχῆς γέγονεν. ὁ. δ. τις ἐ. αὐτοῦ Ath. ⁵⁶ τὴν Mon. Aug. ? — στ. τοῦ x. Mon. Aug. ⁵⁷ ἐκ τούτοις Ath.

ἐπισκοπεῖν ἤρξαντο, καὶ ἅμα πράττειν ⁸⁷ τὰ οὐκ ὄντα **A** καὶ ἄπερ ἐβούλοντο ⁸⁸. Ὡςπερ γάρ ⁸⁹ ἐν τις ⁹⁰, ἡλλοὺ φαίνοντος ⁹¹, καμύμων τοὺς ὀφθαλμοὺς σκότος ⁹² ἐπισκοπεῖ, καὶ λοιπὸν ⁹³ ἐν σκότει πλανώμενος καὶ περιπατῶν προσκόπεται, **42** πᾶσιν κατὰ μικρὸν ὑπάγει ⁹⁴, νομίζων, μὴ εἶναι σκότος, ἀλλὰ φῶς, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων καμύμουσα ⁹⁵ τὸν νοητὸν ὀφθαλμὸν, οἷ' οὐ τὸν θεὸν ὁρᾶν δύναται, ἐαυτῇ τὰ κακὰ ἐπινοήσας. — Ἐγένετο μὲν γὰρ εἰς τὸ ὁρᾶν τὸν θεὸν καὶ ὡς αὐτοῦ φωτίζεσθαι· αὐτὴ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀφάρτου θεοῦ ⁹⁶ φθάρτα τὰ τοῦ σκότους ἔργα ἐπεσκήτησε, καθὼς γέγραπται, οἷ' ⁹⁷ «Ὁ θεὸς ἐποίησε τὸν ἀνθρώπον εὐθεῖ· αὐτοὺς δὲ ἐπεσκήτησε λογισμοὺς πολλούς.»

(9) Ἐπεὶ οὖν ὥσπερ μανέντες οἱ ἀνθρώποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἐπινοήσαν, οὕτως καὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἐαυτοῖς ἀνεπλάσαντο. Ὡς γὰρ πάλιν εἰ τις εἰς βυθὸν καταβῆς μηκέτι μὲν βλέπει τὸ φῶς μήτε τὰ ἐν τῇ φωτὶ φαινόμενα, διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάτω νεῦμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπίχυσιν, μόνα δὲ τὰ ἐν τῇ βυθῷ αἰσθόμενος, νομίζει μηδὲν εἶναι πλεόν ἐκείνων· οὕτως δὲ καὶ οἱ πάσαι τῶν ἀνθρώπων καταβύοντες εἰς τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας καὶ φαντασίας, κἀντεῦθεν ἐπιλαθόμενοι τῆς τοῦ θεοῦ ἐννοίας τε καὶ δόξης, τὰ φαινόμενα θεοὺς ἀνετυπώσαντο, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα. Καὶ ὥσπερ, κατὰ τὸ λεγθὲν παράδειγμα, οἱ εἰς βυθὸν καταβύοντες, ὅσον ἐπικαταβαίνουσι, τοσοῦτον μᾶλλον τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτατα βλέπουσιν, οὕτως καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων πέπονθε γένος. Οὐ γὰρ ἀπλήν ἔσχε ⁹⁸ τὴν πλάνην καὶ τὴν εἰδωλολατρίαν, οὐδὲ ἀπ' ὧν ἤρξαντο, ἐν τούτοις διέμεναν· ἀλλ' ὅσον τοῖς προτέροις ἐνεχείριζον, τοσοῦτον ἐαυτοῖς καινοτέρας ἐφεύρισκον τὰς δεισιδαιμονίας, μηδὲν ἄκρον τῶν πρώτων κακῶν λαμβάνοντες. (10) Ἐπικαταβαίνοντες γὰρ λοιπὸν ταῖς ἐννοίαις καὶ τοῖς λογισμοῖς οἱ ἀνθρώποι, ὡρᾶν καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν τε καὶ δόξαν ἀνέθεσαν. Εἰτα πάλιν τοῖς σκοτεινοῖς λογισμοῖς ἐπικαταβαίνοντες, αἰθέρα καὶ αἶρα καὶ τὰ ἐν τῇ αἰρί θεοὺς προσηγόρευσαν. Προβαίνοντες δὲ τοῖς κακοῖς, ἤδη καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ σώματος ἡμῶν συστάσεως, τὴν θεομὴν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν οὐσίαν, θεοὺς ἀνύμνησαν. (11) Οἱ δὲ γε τελειότεροι ⁹⁹ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀνθρώπους τοὺς μὲν εἰ **43** ζῶντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ θάνατον θεοὺς ἐκάλουν. (12) Καὶ οὐ μόνον εἰς ἀνθρώπους καὶ κτῆνη καὶ ἔρπετά, χειροπιά τε καὶ ἐνυδρα, τὴν τοῦ θεοῦ προσηγορίαν μετήγαγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μηδ' ὄλως ὄντα ἢ φαι-

nec in Deo, neque essentia quædam est, sed homines, boni notionē privati, comminisci cœperunt et facere simul quæ non sunt et quæcunque volebant. Veluti enim si quis, sole lucente, nictans, caliginem inquirat, et cæterum, in tenebris errans et obambulans, offendit, sæpe paulatim progreditur, putans non esse tenebras sed lucem, ita quoque hominum anima oculum intelligentiæ claudens, per quem Deum cernere potest, mala sibi inquisivit. — Facta est enim ad videndum Deum et ut illuminatur ab ipso; ipsa autem pro immortalī Deo mortalia opera tenebrarum exquisivit, sicut scriptum est: «Deus fecit hominem rectum, ipse autem exquisivit quæstiones multas.»

B Quoniam ergo, quasi amentes, homines malitiam, quæ non est, excogitaverunt, ita et deos qui non sunt sibi met effluerunt; sicut enim etiam aliquis in profundum demersus, amplius non jam lumen videt, neque ea quæ in lumine apparent, propter nutum oculorum suorum ad ima et in aqua immersionem, sola autem quæ in gurgite sunt sentiens, reputat nihil esse præter ea; sic olim homines demersi in carnis concupiscentias et species, et ideo cogitatione et opinione de Deo ex illorum mente sublata, visibilia deos imaginati sunt creaturam adorantes loco Creatoris. Et quemadmodum, juxta citatum exemplum, qui in gurgitem demersi sunt, quo magis descendunt, eo magis tenebrosiora et profundiora vident, sic etiam hominum genus expertum est non enim simplicem errorem habuerunt et idololatriam, neque a quibus inceperant in his perseveraverunt, sed quo peiores fiebant prioribus, eo magis novas inveniebant superstitiones, ex primis malis nihil integrum sumentes. Descendentes enim postea cogitationibus et quæstionibus, cælo, soli, lunæ et astris Dei honorem et gloriam homines tribuerunt. Deinde rursus tenebrosis rationationibus descendentes æthera et aera et quæ in aere sunt deos appellaverunt. Precedentes autem in malis, jam elementa et principia constitutionis corporis nostri, calorem et humorem et siccitatem deos celebraverunt. Quorum vero major impletas, homines quoque, vel vivos adhuc, vel post mortem **D** deos vocaverunt. Et non solum ad homines et jumenta et reptilia, terrestriaque et aquatica, Dei appellationem transtulerunt, sed etiam ad ea quæ non erant nec videbantur ipsam impletatem æverentes visi sunt; rationalia enim irrationabilibus permiscentes et natura dissimilia connectentes deos opinati sunt. Tales sunt apud Ægyptios cynocephali

Variae lectiones et notæ.

⁸⁷ καὶ ἀναπλάττειν. ⁸⁸ βούλονται. ⁸⁹ Ὡς γὰρ Αἰθ. ⁹⁰ ἢ τοῦ Mon. Aug. ? τοῦ ἡ? ⁹¹ καὶ πάσης τῆς γῆς τῇ φωτὶ τούτῳ καταλαμπομένη. Αἰθ. ⁹² ἐαυτῇ Αἰθ. — ἐπισκοπεῖ Αἰθ. ⁹³ ὡς Αἰθ. ⁹⁴ περιπατῇ πίπτων καὶ κατὰ χρημάτων ὑπάγων v. οὐκ ἔ. φῶς ἄ. σκ. δοκῶν γὰρ βλέπειν, οὐδ' ὄλως ὁρᾶ, οὕτω Αἰθ. ⁹⁵ καμύμουσα τὸν ὁ. Αἰθ. ⁹⁶ φθ. καὶ τὸ σκότος εἰς. Αἰθ. ⁹⁷ ὡς ποὺ τὸ πνεῦμα ἐγγράφως φησὶν Αἰθ. Eccl. vii, 29. ⁹⁸ ἔσχεον ? ⁹⁹ τελειότεροι Aug. Mon. ?

et ophioccephali et onoccephali, et apud Libes, Acriocephalus, et dicta in fabulis figmenta, Scylla et Charybdis et hippocentaurus et hirco cervus; longius provehentes impietatem, voluptatem quoque et cupidinem pro Deo coluerunt, et Veneris nomine adoraverunt.

πλάσματα, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυδις καὶ Ἰπποκένταυρος καὶ Ἡρμιότιον καὶ τὴν Ἥδον ἢ τὴν Ἐπιθυμίαν ὡς θεοὺς ἀντίθετον, καὶ τὴν Ἥδον τε καὶ ἐπιθυμίαν ὡς θεοποιήσαντες, ἦν δὲ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες ὡς προσεκύνουν.

Præterea reges suos vel ad honorem antecedentium regum, vel ob imperii ipsorum formidinem tanquam deos honoraverunt, ut in Creta Jupiter cultus est, et in Arcadia Mercurius, et in India Bacchus, et in Egypto Isis et Osiris, et nunc Adriani, Romanorum imperatoris, puer Antinous. Cum enim Adrianus in Ægypto versaretur et defunctum vidisset, libidinis ministrum, Antinuum, iussit ut istum venerarentur, veluti scilicet etiam post mortem amore captus pueri, præ nimia impietate et furore. Etenim qui apud Græcos celebrati sunt dii, Jupiterque et Neptunus et Apollo et Vulcanus et Mercurius, et inter feminas Juno et Ceres et Minerva et Diana per decreta divinis affecti sunt honoribus. Ideo istas superstitiones et inventa convincit Scriptura sacra dicens: « Initium perversitatis exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. At vanitas hominum intravit in mundum; et ideo brevis illorum finis est factus, acerbo enim luctu dolens pater, sibi erepti filii fecit imaginem, et illum, qui mortuus fuerat, tanquam viventem coluit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia, deinde tempore convalescens iniqua consuetudo tanquam lex custodita est, et tyrannorum imperiis colebantur sculptilia. » — « Et hoc fuit vitæ tanquam insidiæ, quoniam aut calamitati aut regibus deservientes homines, singulare nomen lapidibus et lignis imposuerunt. »

Deinde istorum falsorum deorum præcones et vates, poetæque et historici non simpliciter esse deos solummodo scripserunt, sed etiam facta eorum ad argumentum impietatis et obscenæ agendi rationis pridoderunt. Enimvero impudicos amores et voluptates Jovis et puerorum stuprationes et aliorum invidiam circa feminas et timores et

ἄνεμα τὴν αὐτὴν δυσσεβειαν ἐξουκίλαντες ἐπεδείξαντο· λογικὰ γὰρ ἀλόγοις ἐπιμιξαντες καὶ ἀνόμοιοι τῇ φύσει ἀνείραντες ὡς θεοὺς ἐδόξαν. Οἱ δὲ εἰσι οἱ παρ' Αἰγυπτίους κυνοκέφαλοι καὶ ὀφιοκέφαλοι [καὶ ὀνοκέφαλοι, καὶ ὁ παρὰ Λίβυσι χριοκέφαλος], καὶ παρὰ τοῖς μυθίοις ὡς τὰ λεγόμενα ὡς θεοὺς, καὶ τραγέλαρος, ἐπιτείνοντες ὡς τὴν θεοποιήσαντες, ἦν δὲ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες ὡς

(13) Καὶ μέντοι καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἀρχοντας διὰ τιμὴν τῶν ἀρχόντων ἢ διὰ φόβον τῆς αὐτῶν τυραννίδος ὡς θεοὺς ἐτίμησαν· ὥσπερ ὁ ἐν Κρήτῃ Ζεὺς· τετίμηται, καὶ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ Ἑρμῆς, καὶ ὁ ἐν Ἰνδίᾳ Διόνυσος, καὶ ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσις καὶ Ὀσίρις, καὶ ὁ νῦν Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως καὶς Ἀντίνοος. Ἐπιδιμήσας γὰρ [Ἀδριανὸς] ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τελευτήσαντα ἰδὼν τὸν τῆς ἡδονῆς ὡς ὑπηρετήν Ἀντίνοον, ἐκέλευσε θρησκευθεῖν αὐτόν, ἅτε δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἔρῳ τοῦ παιδὸς, δι' ὑπερβάλλουσιν ἡ ἀσέβειαν τε καὶ οἰστηρίαιον. Καὶ γὰρ οἱ παρ' Ἑλλήσι διαδεδοσμένοι θεοί, Ζεὺς τε καὶ Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἥφαιστος καὶ Ἑρμῆς, καὶ ἐν θηλείαις Ἥρῃ καὶ Ἀθήνῃ καὶ Ἀθηνᾷ καὶ Ἀρτέμιδι, ὡς διαταγαῖς ἐκρίθησαν θεοποιεῖσθαι. (14) Διὸ δὲ ταύτας καὶ εἰδωλομανίας καὶ ἐφευρέσεις ἡ θεὰ Γραφή θριαμβεύουσα οὕτω φάσκει· « Ἀρχὴ πονηρίας ὡς ἐπίνοια εἰδῶλων· εὐρέσεις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. Οὕτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὕτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. Κενοδοξία ὡς δὲ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο καὶ σύντομον αὐτῶν ἐπενοήθη τὸ τέλος. Ἀὐρῷ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατήρ, τοῦ ταχίως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τὸν ποτε νεκρὸν ἀνθρώπον νῦν ὡς ζῶντα ἐτίμησε καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχείριόις μυστήρια καὶ τελετάς. Εἰτα χρόνῳ κρατήθην τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη καὶ ἡ τυράννων ἐπιταγαὶς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτὰ. » — « Καὶ τοῦτο γέγονε ὡς βίῳ ὡς ἐνεδρον, ὅτι ἡ συμφορὰ ἡ τυραννίδι δουλεύσαντες ἀνθρώποι τὸ ἀκονιῶντην ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθηκαν. »

(15) Εἰτα τοίνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθέων κήρυκες καὶ μάντιες ποιηταὶ τε καὶ συγγραφῆς οὐκ ἀπλῶς εἶναι θεοὺς μόνον ἔγραψαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς ἑλεγχόν τε ἀθεότητος καὶ αἰσχροποιοῦ πολιτείας ἀνέγραψαν. Καὶ γὰρ τοὺς ἀκολάστους ἔρωτας καὶ ἀσελγείας τοῦ Διὸς καὶ παιδοφθορίας καὶ τῶν ἄλλων ζηλοτυφίας πρὸς ἡδο-

Variae lectiones et notæ.

ἢ ὅσον Par. — οἱ. καὶ ὁ. καὶ ὁ π. Α. χρ. Par. — Οἱ εἰσι παρ' Αἰγυπτίων κ. καὶ ὄνοκ. καὶ ὁ π. ἴβου χρ. B. ὡς μύθοι; Par. — καὶ τὰ λ. π. τ. μύθοις B'. ὡς οἱ Ἰπποκένταυροι. Ἐπ. Par. — ἰππ. ὡς οὐκ εἰσίνοντες B'. ὡς δὲ Par. ὡς ἡδὴ καὶ Par. ὡς καλοῦντες B'. ὡς Αἰγ. ἱερὸς Ὑσούρης καὶ ὁ νῦν Ἀδριανὸς βασιλεὺς P. π. Α. Ἐπ. γὰρ Αδ. B'. — e Justino M. Ap. I. 20. ὡς ἡδονὴ αὐτοῦ ὑπηρετήν B'. ὡς δι' ὑπ. ἀσελγείαν τε καὶ οἱ: Τὸν αὐτὴν τρόπον καὶ οἱ B'. ὡς Ἀρτέμις: ὅτι καὶ τὰς αἰσχροὺς πράξεις τῶν αὐτῶν θεῶν καὶ ἀκοντῆς πρὸς; ἑλεγχόν αὐτῶν ἀνεγράφοντο (Epitome 20 linearum usque ad 44, 11 ἀνθρώπων) B'. ὡς πορνείας; Sap. xiv. 12. K. γὰρ Sap. 11. Καὶ διὰ τ. τέλος; ἔπ. Sap. ὡς ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς; ἔν. Sap. xiv. 21.

νὴν τῶν θηλειῶν, καὶ φόβους καὶ δειλίας καὶ τὰς ἄλλας κακίας οὐδέτερον, καὶ αὐτοὺς ἐλέγχουσιν, ὡς οὐ μόνον περὶ θεῶν διηγούνται, ἀλλ' οὐδὲ περὶ σεμνῶν ἀνθρώπων. Ἐκ μὲν γὰρ Διὸς ἡ τὴν παρθοφορίαν καὶ τὴν μοιχείαν, ἐκ δὲ Ἀφροδίτης τὴν πορνείαν ·· καὶ ἔκ μὲν Πέρας τὴν ἀσελγείαν ἔκ δὲ Ἀρεῶς τοὺς φόβους, ἐκ δὲ Διονύσου τὴν οἰνοφλυγίαν καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα ·· τοιαῦτά φασι τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι. Ἀλλ' οὐκ ἀδελφον τοῖς νοῦν ἔχουσιν, οὔτε παρὰ γνώμην εἰρήκασι τὰ τούτων πάθη καὶ τὰς ἀσχίστας πράξεις ·· Ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀκοιωνήτην προσηγορίαν καὶ τιμὴν τοῖς οὐκ οὖσιν θεοῖς, ἀλλ' ἀνθρώποις θνητοῖς ἐσπούδαζον ἀναθεῖναι, τούτου χάριν καὶ ἀκοντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἠναγκάσθησαν τὰ τούτων παθήματα πρὸς ἑλεγχον τοῦ μὴ θεοῦ εἶναι, ἀλλ' ἐμπαθεῖς ἀνθρώπων. Ἀλλὰ φασὶν οἱ τῇ πλάνῃ δεδουλωμένοι ·· εἰδὲ τοῦτο θεοὺς αὐτοὺς ἠγούμεθα, οὔτε τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι γέγονασι. Ζεὺς μὲν γὰρ λέγεται πλαστικὴν τέχνην ἐξευρῆκεναι, Ποσειδῶν δὲ κυβερνητικὴν ·· Ἡφαίστος δὲ τὴν χαλκευτικὴν, Ἀσκληπιὸς δὲ τὴν ἰατρικὴν, καὶ Ἀπόλλων ἡ τὴν μουσικὴν, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν τὴν ὑφαντικὴν, Ἀρτεμις δὲ τὴν κυνηγητικὴν, καὶ Ἥρα μὲν στολισμὸν, Δημήτηρ δὲ γεωργίαν καὶ ἄλλοι ἄλλας. (15) Οὐκοῦν εἰ διὰ τὰς τῶν τεχνῶν εὐρέσεις θεοὺς αὐτοὺς δεῖον ἀναγορεύεσθαι, δεόν καὶ τοὺς 45 τῶν ἄλλων τεχνῶν εὐρετὰς οὕτως ὀνομάζεσθαι; Γράμματα μὲν γὰρ Φοῖνικας εὗρον, ποιήσιν δὲ ἡρωϊκὴν Ὀμηρος, καὶ διαλεκτικὴν μὲν Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ῥητορικὴν δὲ Κόραξ ὁ Συρακούσιος, καὶ μελισσῶν μὲν καρπὸν ὁ Ἀριστοτέλης, σίτου δὲ σπῆρον καὶ κριθῆς Τριπτόλεμος καὶ νόμους μὲν Ἀνκυόργος ὁ Σπαρτιάτης τὴν σὺνταξιν καὶ ἀριθμὸν καὶ μέτρα καὶ σταθμὰ Παλαμῆδης ἐπεύρε, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπήγγειλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ἱστορησάντων μαρτυρίαν.

(16) Ἀλλ' εὐδελος ἡ τούτων παράνοια, οὔτε περ οὐ μόνον ἀνθρώποις φθαρτοῖς προσήψαν τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετραπόδοις, καὶ ἔρπετοῖς, καὶ τὴν ποικίλαν τῶν παθῶν αὐτῶν καὶ μακροὴν λύσαν. (17) Περί τῶν φησιν ὁ Ἀπόστολος ·· Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ δύναντος αὐτῶν καρδιά ·· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου ἐν ὁμοιωματι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετων ·· διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ

ignaviam et cetera malitiae genera narrando seipsos tantum arguunt, quod non solum de diis ista narrant, sed ne quidem de viris gravibus. A Jove enim puerorum stuprationes et adulterium, a Venere scortationem, a Rhea lasciviam, a Marte homicidia, a Baccho vinolentiam, et ab aliis alia similia originem cepisse dicunt. Sed haud prudentibus clarum est invitos illos istorum narrasse cupiditates et turpia facta. Quam enim incommunicabile Dei nomen et honorem divinum non vero quidem diis, sed hominibus mortalibus satagerent imponere, ideo et inviti a veritate coacti sunt istorum libidines exponere ad demonstrandum ipsos non esse deos, sed homines affectibus deditos. Sed dicunt qui errori addicti sunt : « Idcirco illos deos putamus, quia hominibus utiles fuerunt. Jupiter enim artem plasticam, Neptunus gubernandi, Vulcanus artem arariam, Asclepius medicinam, Apollo musicen, Minerva artem textoriam, Diana venatoriam, Juno ornamentariam, Ceres agriculturam, alii alias invenisse traduntur. » Igitur si ob artem inventiones deos ipsos decet vocari, oportetne etiam aliarum artium inventores ita nominari? Litteras enim Phœnices invenerunt, poesim heroicam Homerus, dialecticam Zeno Eleates, rhetoricam Corax Syracusanus, apium fructum Aristoteles, Triptolemus frumenti sationem et hordei, leges Lycurgus Spartanus et Solon Atheniensis; litterarum autem ordinationem et numerum, mensurasque et materas Palamedes invenit, et alii alia vitæ hominum varie utilia indicaverunt, juxta historicorum testimonium.

καὶ ἑδῶν ὁ Ἀθηναῖος, τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σὺνταξιν καὶ ἀριθμὸν καὶ μέτρα καὶ σταθμὰ Παλαμῆδης ἐπεύρε, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπήγγειλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ἱστορησάντων μαρτυρίαν.

Sed evidens illorum amentia, quia non solum mortalibus hominibus Dei nomen et gloriam attribuerunt, sed etiam volucris, quadrupedibus reptilibusque, et varios effectus suos et insanum furorē. De quibus Apostolus ait : « Evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum : dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propterea tradidit illos Deus in passionē ignominie. » Uno

Varie lectiones et notæ.

·· γὰρ τοῦ Δ. Β'. ·· πορνείαν, ἐκ Π. δὲ τὴν ἀσ. καὶ ἐκ τοῦ Α. τ. φ. καὶ ἐκ Β'. ·· καὶ μὲν Π. καὶ ἐξ Α. ·· καὶ ἐκ Δ. Par. ·· ἄλλα πρὸς ἑλεγχον Β'. ·· ἀδελφός Par. ·· προσκυνῆσαι διὰ τὴν πλοῦτον τῆς ἀσελγείας ·· καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νεῖλου ἐκείοντο ὡς τὴν χώραν αὐτῶν ἀρδεύον, τὸν δὲ βοῦν ἐκτετακέναι ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελούντα καὶ τὴν τροφὴν παρέχοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρήσιν, x. τ. λ. Par. ·· κυβερ. Hucusque e codd. Mon. et Aug. cum Par. 1705 collatis. Quæ sequuntur sunt e codice Mosquensi, qui incipit νιτικὴν Ἠφ., x. τ. λ. cf. Glycam 244, 22-245, 21. ·· Ἡφαίστος δὲ τὴν γ. Ἀσκληπιὸς τὴν Β'. ·· καὶ Ἀπόλλων Ι. καὶ ὁ Ἀπόλλων cod. ut Β'. ·· μὲν τὸν στολισμὸν Β'. ·· Ζ. ὁ Ἐλεάων cod. — Ἐλεάτης Β'. ·· ὁ Ἀριστάς; Β', sed p. 194 ὁ Ἀριστοτέλης — ἀριθμοῦς Β' — ἀριθμ. cod. — οὔτε παρ' ἄλλοις Β' — ἄλλων θεῶν γενομένων γίνονται; Β'. ·· τράγον, καὶ τοὺτους ἄλλοι Β'

verbo, omnium qui in idola insanierunt discrepans est opinio et cultus, nec eadem apud ipsos inveniuntur. Et jure quidem; illud enim non parum argumentum est impietatis eorum. Cum enim varii et multi sint in quacumque regione dii, altero alterius deum tollente, tolluntur omnes. Etenim qui apud alios dii coluntur, iis qui apud alios dicuntur dii immolantur et sacrificantur. Ægyptii Apim vitulum venerantur et Mendesium hircum, quos quidem alii Jovi immolant; Libyi oves adorant, et ab aliis oves ad victimam jugulantur. Indi Bacchum colunt symbolice ipsum vinum; appellantes, et alii istud libant; alii vero flumina et fontes, et præcipue Ægyptii aquam pluri fecerunt et deum declaraverunt. Apud eosdem tantum super omnes gentes superabundavit insanus idolorum cultus, ut non solum boves et hircos, canes et simias adorarent, sed et alia et cepas et multa vilia olera deos vocarent et adorarent præ nimia impietate. Et aquam quidem Nili venerabantur, utpote quæ regionem ipsorum irrigabat; bovem autem divinis afficiebant honoribus, ut agriculturam exsequentem et alimenta parantem; hircum vero et oves ob earum utilitatem; cæteras abominabiles, canesque et simias, et marinas bestias et alia absurda animalia et olera colebant, eo quod salutem præbebant tempore exitii Pharaonis. Quando enim iste Israellem persequens submersus est, unusquisque illud propter quod impeditus fuerat ne Pharaonem sequeretur, et cuius occasione salvus evaserat, illud, inquam, divino affectu honore, dicens: « Deus meus factus es hodie præsertim, per quem salvus non perii cum Pharaone, impeditus ista providentia. »

τίσθη, ἕκαστος περὶ τῷ ἀπηγορεύσθῃ, μὴ ἐξακολουθήσας τῷ Φαραῶ καὶ περισσώδεις, τοῦτο ἑθεοποίησας λέγων· « Θεός μου γένονας σήμερον μάλιστα, δι' οὗ καὶ σωθῆις οὐ συναπόλμωην τῷ Φαραῶ, κωλύθεις διὰ τῆς τούτου προνοίας. »

Post tempus igitur, et juxta justam periodum, Ægyptiis nascebatur bos, habens signa quædam super lingua et in cauda, quibus dignoscebatur Apis sive deus esse; unde scutum celebrabant, quasi deus inter eos mansurus advenisset, et bovi lautum in præsepi apponebant convivium, ita deum suum epulis celebrantes. Similiter et hircum venerantur, quem Menden vocabant, et juxta linguam suam tanquam consecratum aiebant genitili virginitati, cuius hirci templum exstabat, in quo statua erat hircinis cruribus, erecta verenda habens.

Α Θεός εἰς πάθος ἀτιμίας. (18) Καὶ ὅλως τῶν ἐν ἐβδόμοις μανέντων πάντων διάφορος ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ θρησκεία, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτοῖς εὐρίσκεται. Καὶ εἰκότως· τοῦτο γὰρ οὐ μικρὸς ἐλεγχός ἐστι τῆς αὐτῶν ἀθεότητος· διαφόρων γὰρ ὄντων καὶ πολλῶν κατὰ χώραν θεῶν, τοῦ ἐτέρου τὸν τοῦ ἐτέρου θεὸν ἀναιρούντος, οἱ πάντες ἀναιρῶνται· καὶ γὰρ οἱ παρ' ἄλλοις νομιζόμενοι θεοὶ τῶν παρ' ἄλλων λεγομένων θεῶν γίνονται σπονδαὶ καὶ θυσίαι. Αἱγύπτιοι μὲν τὸν Ἄπιν βοῦν μόσχον ὄντα σέβουσι καὶ τὴν Μεγδῆσιον τράγον, τούτους δὲ ἄλλοι τῷ Διὶ θύουσιν. Αἰθίοες δὲ προβατοθεοποιούντες, καὶ τοῦτο παρ' ἐτέρων εἰς θυσίαν σφάττεται. Ἰνδοὶ δὲ τὸν Διόνυσον θρησκέουσι, συμβολικῶς αὐτὸν οἶνον ὀνομάζοντες. Καὶ ἄλλοι τοῦτον σπένδουσι, ἕτεροι δὲ ποταμούς καὶ πηγὰς καὶ πάντων μᾶλλον Αἱγύπτιοι τὸ ὕδωρ προτετιμῆκασιν καὶ θεὸν ἀνηγόρευσαν. (19) Ἐν οἷς καὶ τοσοῦτον ὑπερπλεόνασεν ἡ εἰδωλομανία παρὰ τὰ ἔθνη πάντα, ὥς οὐ μόνον βόας τε καὶ τράγους καὶ κύνας καὶ πιθήκους θεραπεύσαι, ἀλλὰ καὶ σκύροβα καὶ κρόμυα καὶ πολλὰ τῶν εὐτελῶν λαχάνων θεοὺς ὀνομάσαι καὶ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσθεσίας. Καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νεῖλου εἰσθοντο ὡς τὴν χώραν (1b) αὐτὸν ἀρθεῖον· τὸν δὲ βοῦν ἑθεοποιοῦν ὥς τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντα καὶ τὴν τροφὴν πορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρησίν· τὰ δὲ λοιπὰ βδελύγματα, κύνας τε καὶ πιθήκους καὶ κνώδαλα καὶ τὴν λοιπὴν ἀπρέπειαν τῶν ζώων τε καὶ λαχάνων ἐθεράπευον, καθότι πρῶτα αὐτοῖς αἱ περὶ ταῦτα χρεῖαι γεγόναισι, ὅθεν αἴτια σωτηρίας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Φαραῶ πανολεθρίας. Ἦνίκα γὰρ ἔκεινος τὸν Ἰσραὴλ διώκων κατεπονέτω, αὐτοὶ ἐπὶ τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Φαραῶ πανολεθρίας.

(20) Ὑπὲρ χρόνον δὲ τοίνυν καὶ κατὰ περιόδον τινα τοῖς Αἱγυπτίοις ἐγεννᾶτο βούς ἔχων σημεῖα τινα περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν κέρκον, ἐξ ὧν ἐγνωρίζετο, ὅτι Ἄπης ἐστὶν, ἤγουν θεός, ὃθεν καὶ εὐρτην ἑποιοῦν, ὡς θεοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος, καὶ παρατιθέασιν τῷ βοὶ πανδαίσίαν ἐν τῇ φάτνῃ πολλήν, ὡς ἂν εἰ εὐχομένους τὸν θεὸν αὐτῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τράγον σεβόμενοι Μένδην λεγόμενον καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν γλῶσσαν ὡς ἀνακείμενον ἔφασκον τῇ γονίμῳ δυνάμει, οὕτινος τράγου καὶ ἱερὸν ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἦν τραγοσκελὲς ὄντιον τὸ

Variae lectiones et notæ.

¹ Αἰθίοες δὲ πρόβατον θεοποιεῖσι ὡς Θεὸν B'. ² ἐτέρους B'. ³ σφάζεται B'. ⁴ οἶον ἂ. ὄν. B'. ⁵ π. καὶ κρήνας B'. ⁶ εἰδωλομανία B'. ⁷ εὐτελῶν om. B'. ⁸ ὀνομάζουσιν B'. ⁹ ἀρθεῖον B' ei. eod. ¹⁰ ἑθεοποιούντο ei. om. τὴν B'. ¹¹ βδελλ. ¹² ἐθεράπευον om. B'. ¹³ αἴτιον. ¹⁴ πανολεθρίας διὰ τὸ ἀναγκασθῆναι εἰς αὐτὰ ὅτι κ. π. τ. τοῦ χρόνου ἐγεννᾶτο τ. Α'. βούς B'. ¹⁵ ἐστὶν om. B'. ¹⁶ πανδαίσίαν codex. ¹⁷ δεδωμένοι M. λέγουσιν κ. τὴν ε. διδάσκον ὡσανεὶ κειμ. B'. ¹⁸ καὶ dele in codice deficiens. — πανδαίσίαν B', ὡς ἂν ei. om. B'. ¹⁹ τραγοσκελὲς codex, sed cf. Herodotum II, 46 — τραγοσκελὲς B', τραγοσκελὲς, sed ἔχων eod.

αἰδοῖον ἔχων. Ἐτι μὴν καὶ τοὺς χροκοδείλους, καὶ τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς αἰλουροὺς, καὶ τοὺς ἰχθύας τιμῶντες, ἐξ ὁλοῦ τιμῆς ἀτιμίαν ἑαυτοῖς περιποιοῦνται. ²¹ Ἦδη δὲ τινες εἰς τοσαύτην ἀσθένειαν καὶ παραφροσύνην ἐξήχθησαν, ὥς καὶ ἀνθρώπους τοῖς παρ' αὐτῶν φευδοθεοῖς κατασφάττειν καὶ εἰς θυσίαν προσάγειν. ²² Ὅθεν προσφωλιζόμενος ἀνῶθεν ὁ θεὸς λόγος τὸν ἐκ τοιαύτης ^{23, 24} πλάνης ἀπαλλαγέντα λαὸν ἔφασκεν. «Ὁὐ ποιήσης σεαυτῷ εἰδωλὸν οὐδὲ πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐ προσκυνήσης αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς.» Ὁ οὖν διαφωρᾶς οὕσης μεταξὺ εἰδωλοῦ καὶ ὁμοιώματος, εἰκότως ²⁵ εἶπεν. «Ὁὐ ποιήσης· σεαυτῷ εἰδωλὸν οὐδὲ ὁμοίωμα· τὸ μὲν γὰρ εἰδωλὸν οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει, τὸ δὲ ὁμοίωμα τινός ἐστιν ἰνδαλμα καὶ ἀπεικασμα. Ἐπειδὴ τοίνυν Ἕλληνες ἀναπλάττουσι τὰς οὐχ ὑφ' ἐστῶσας μορφάς, Σφίγγας, καὶ Τρίτωνας, καὶ Κενταύρους, καὶ Αἰγύπτιους. ²⁶ Κυνοπρόσωπον καὶ Βουκέφαλον, εἰδωλὰ καλεῖ τὰ τῶν οὐχ ὑφ' ἐστῶτων μιμήματα, ὁμοιώματα δὲ τὰ τῶν ὑφ' ἐστῶτων εἰκασματα, ὅσον ἡλίου, σελήνης, ἀστρῶν, ἀνθρώπων, θηρίων, ἐρπετῶν καὶ τῶν τοιούτοις παραπλησιῶν· τοῦτοις δὲ καλεῖται μὴ προσκυνεῖν μηδὲ ²⁷ λατρεύειν, οὐχ ἀπλῶς ἀπαγορεύει (2) ἀμφοτέρω· ἀλλ' ἐπειδὴ σημαίνει τινὰς προσκυνῆσαι μὲν ἀμφοτέρω διὰ φόβον ἀνθρώπων, οὐ μὴν δὲ λατρεύσαι στυγῆ· καὶ λίαν ἀπόδλητον.

Ε. Περί τῶν τεσσάρων στοιχείων.

Διὰ δὴ τοῦτο πάλιν, ἵνα μὴ τινες ὥς οὗτοι, τῷ κάλλει τῶν κτισμάτων ἀποδιδέχυνται, οὐχ ὡς ἔργον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεοῦ τιμῆσιν, εἰσάγει ²⁸ προσφύτως ἡ Γραφή λέγουσα. «²⁹ Καὶ μὴ ἀναδέλψης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ^{30, 31} καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, (καὶ) πλανηθεὶς προσκυνήσης αὐτοῖς ^{32, 33}. Ἄ ἀνέπειμὲ Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἀπέειπε· με δὲ οὐχ εἰς τὸ εἶναι θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τῇ τούτων ἐνεργείᾳ ³⁴ γινώσκωσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνων τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ Κύριον· ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλότης κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται, καὶ ἐκ τὰ δόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήματι νοούμενα καθορᾶται ³⁵, καὶ οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρὶν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ τὸ σπέρμα ³⁶.» καθὰ γέγραπται. (2) Ὁ μὲν οὖν κτίστης Θεὸς τέλειός ἐστι καὶ προτέλειος, ἀνεκτίης κατὰ πάντα τρόπον· τὰ δὲ κτίσματα λαβὼν τις, ὅσον ἥλιον καθ' ἑαυτὸν μόνον καὶ σελήνην, γῆν τε αὐτὴν καὶ ἀστρα ³⁷ καὶ τὴν θερμὴν καὶ

A Crocodilos quoque et serpentes, et feles, et pisces colentes ex irrationabili honore dedecus sibi comparant. Jamque quidam ad tantam infirmitatem et amentiam adducti sunt ut homines quoque falsis suis numinibus jugulatos sacrificarent. Idcirco præmuniens olim divinus sermo populum a tali errore liberatum, dicebat: «Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec adoraveris ea, neque colueris ea.» Cum porro sit discrimen inter idolum et similitudinem, jure dixit: «Non facies tibi idolum, neque similitudinem;» idolum enim nullam personam habet, similitudo autem cujusdam est species et imago. Cum ergo Græci effingant formas quæ in natura non sunt, Sphinges et Tritones et Centauros, et Ægyptii canina facie deum, et Bucephalum, idola vocat fictarum rerum imitamenta, similitudines autem imagines rerum vero existentium, ut solis, lunæ, stellarum, hominum, ferarum, serpentium et his similibus. Hujusmodi prohibens ne adorarent aut colerent, non simpliciter utrumque prohibet; sed prævidens quosdam utraque adoraturos esse propter metum hominum, nec tamen intra cor esse culturos, docuit utrumque esse impium, et Deo odiosum, et omnino abominandum.

κατὰ φύκην, εἰδιδάξαν ὡς ἐκάτερον ἀστέρι· καὶ ἐρο-

Υ. De quatuor principiis.

Idcirco rursus, ne quidam, ut illi, ad pulchritudinem creaturarum oculos convertentes, non ut Dei opus, sed tanquam deos venerarentur, convenienter addit Scriptura dicens: «Et ne elevēs oculos ut videas solem et lunam et omnia astra cæli, et errore deceptus adores ea quæ tribuit Dominus Deus tuus cunctis gentibus;» tribuit autem non ut essent eis dii, sed ut istorum virtute cognoscant gentes universi Creatorem et Dominum, etenim ex magnitudine et pulchritudine creaturarum apte Creator dignoscitur, et «invisibilia ipsius a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur,» et «cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum,» ut scriptum est. Creator ergo Deus perfectus est et æternus, nullius prorsus rei indigens; creaturas autem si quisumat, ut solem in se solum, et lunam, terramque et stellas, et calorem et frigus, et siccitatem et humorem, separans a connexionē quam habent ad invicem, et unamquamque harum re-

Varie lectiones et notæ.

²¹ περιποιοῦντο B¹. ^{22, 23} ἐκ τῆς τοιαύτης cod. ²⁴ Αἰγύπτιοι I. Αἰγύπτιοι cod. ²⁵ μηδὲ I. μήτε cod. ²⁶ εἰσάγει I. ἐπάγει cod. ²⁷ Deut. iv. 19. Καὶ μὴ ἀ. εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδὼν. ^{28, 29} καὶ τοὺς ἀστέρας Deut. — καὶ λατρεύσης· αὐτοῖς· Deut. ³⁰ αὐτὰ Deut. ³¹ ἐνεργεῖα καὶ θεωρεῖα γινώσκωσιν cod. ³² Rom. i. 20. ³³ Ps. xix. 1. ³⁴ ἀστρα I. ὅρα cod.

rum assumat in seipsa et singulatim spectet, prorsus videbit nihil sibi sufficere, sed cuncta aliis invicem indigere, et mutuis auxiliis subsistere. Sol enim toti cœlo circumvertitur et continetur in eo, et sine illius circuito tenebræ nunquam essent; luna autem et stellæ testantur splendorem quem a sole accipiunt; terra vero sine pluviis fructus non edit, et pluvix, nisi sint nubes, non descendunt super terram; nihil absque aere gignitur, sed aer non per seipsum, sed per æthera inflammatur, et per solem illustratus clarus efficitur. Fontes item et flumina non absque terra subsistent unquam, terra autem, non super seipsam firmata, sed super aquarum substantiam constabilita est; continetur et ipsa in medio orbis universi et una vincitur; mare, et qui extrinsecus universam terram circumfluit magnus oceanus, ventis agitur et fertur, quocumque ipsum vis ventorum alliserit, venti autem non in seipsis, sed, juxta illos qui de talibus scripserunt, ex odore et colore quibus per æthera accenditur aer, in ipso aere formantur, et per ipsum spirant ubivis terrarum.

καὶ φέρεται ὅπου δ' ἂν αὐτὸν ἡ τῶν ἀνέμων προσήχη βία. Καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀνεμοὶ οὐκ ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τοῦτων εἰπόντας; ὡς, ἐκ τῆς· πρὸς τὴν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακαύσω; καὶ θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίσταται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν.

De quatuor autem elementis, quibus consistit corporum natura, calorem dico et frigus et siccitatem et humorem, quis nesciat simul conjuncta ista consistere, divisa autem et in se resoluta se invicem abolere? Calor enim frigore tollitur, et frigus calore aboletur, et humor siccitate durescit. Quomodo igitur dii essent ista, quibus aliorum auxilio opus est, et qui sibi invicem bellum inferunt, et quomodo deos vocare par sit? Quomodo etiam qui creaturam divino donant numine non vident, dum sol sub terra versatur, lumen ejus, ab ipso concessum, non lucere mortalibus, lunamque per diem solis lumine et splendore abscondi; terræ fructus grandine sæpe lædi, et ignem inundante aqua exstingui? Si dii essent, oportebat ipsa non alia ab aliis superari et abscondi, sed semper concordia esse et communes simul operationes exsequi. Ideo nec sol, neque luna, neque alia quædam pars creationis, multoque minus lapidea vel aurea vel ex aliis materiis simulacra, neque apud poetas fabulose narrati Jupiter et Apollo et ceteri vere dii esse possunt, ut traditum est, sed ex iis quædam sunt pars creationis, alia anima carent, alia vero solummodo homines mortales fuerunt vel sunt. ἀληθῶς θεοί, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ἄψυχα τυγχάνει, τὰ δὲ μόνον ἄνθρωποι θνητοὶ γαγόνασιν ἢ ὑπάρχουσιν.

τὴν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ὑγρὰν εὐσίαν, διαίρων ἀπὸ τῆς πρὸς 48 ἀλλήλας συναφείας, καὶ ἕκαστον ἐκλάδοι καθ' ἑαυτὸν καὶ ἰδίᾳ θεωρήσειεν, εὐρήσει ὅτι πάντως μὴδὲν ἱκανοῦμενον ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῆς ἀλλήλων χρείας ἐπιδεδόμενα καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαις συνιστάμενα· ἥλιος· μὲν γὰρ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ περιστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος· ἀνεῖ τῆς ἑκείνου κυκλοφορίας ὡς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο· σελήνη δὲ καὶ ἄστρα μαρτυροῦσι τὴν παρὰ ἡλίου γενομένην αὐτοῖς φωταγίαν· γῆ δὲ πάλιν οὐκ ἂνευ οὐτῶν τοῦς καρποὺς ἀποδοῦσα φαίνεται· οἱ δὲ ὕετοί χωρὶς τῆς τῶν νεφελῶν χρείας οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς γῆς καταβαίνουσιν ὡς· ἀλλ' οὐδὲν ἔφυ· χωρὶς τοῦ ἀέρος, καὶ ὁ ἀήρ οὐχ ὅπως ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ αἰθέρος διακαίεται, ὑπὸ δὲ ἡλίου καταλαμπόμενος λαμπρύνεται. Καὶ πηγαὶ μὲν καὶ ποταμοὶ οὐκ ἂνευ τῆς γῆς συστήσονται ποτε· γῆ δὲ οὐχ ὅπως ἑαυτῆς ἐρήρησται ὡς· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς τῶν ὕδατων οὐσίας συνέστηκεν, ἐμπεριέχεται δὲ καὶ αὕτη κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντός συνδεθείσα, ἥ τε θάλασσα καὶ ὁ ἔξωθεν περιβρέων σύμπασαν τὴν γῆν μέγας Ὀκεανὸς ὑπὸ ἀνέμων κινεῖται

βία. Καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀνεμοὶ οὐκ ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τοῦτων εἰπόντας; ὡς, ἐκ τῆς· πρὸς τὴν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακαύσω; καὶ θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίσταται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν. (3) Περὶ γὰρ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκεν ἡ τῶν σωμάτων φύσις, τὴν θερμὴν λέγω καὶ τὴν ψυχρὰν, ξηρὰν τε καὶ ὑγρὰν εὐσίαν, τίς ἂν (2) οὐκ οἶδεν, ὡς· ὁμοῦ μὲν συνημμένα ταῦτα συνίστανται, διαίρουμένα δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα λοιπὸν καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναιρετικά; Τὸ γὰρ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀναιρεῖται, καὶ τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀφανίζεται, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ξηραίνεται· Πῶς οὖν ταῦτ' ἂν εἶεν θεοί, δεδόμενα τῆς παρ' ἐτέρων ἐπικουρίας καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν ἄξιον; Πῶς δὲ πάλιν οἱ τὴν κτίσιν θεοποι οὖντε; οὐχ ὁρῶσιν ἥλιον μὲν ὑπὸ τὴν γῆν γινόμενον, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ μὴ ὁρᾶσθαι ὅπως αὐτοῦ συγχωρούμενον; σελήνην δὲ ἥλιος κρύπτει μεθ' ἡμέραν τῇ τοῦ φωτὸς λαμπρόν· καὶ γῆς μὲν τοὺς 49 καρποὺς χάλαζα πολλὰκις βλάπτει, τὸ δὲ πῦρ, πλημμυροῦντος ὕδατος, σβέννυται; εἴπερ ἦσαν θεοί, εἶδει τοὺς τοῦ μῆδ' ὅπως ἀλλήλων ἡττᾶσθαι καὶ ἐπικρύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε ἀλλήλοις συνεῖναι καὶ κοινὰ, ἅμα τὰς ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. Ὅθεν εἰκότως οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε μὴν ἄλλο τι μέρος τῆς κτίσεως, πολλὰ δὲ πλεον οὗτε τὰ ἐν λίθοις· καὶ χρυσῷ καὶ ταῖς ἄλλαις ὕλαις ἀγάμασα, οὐδ' οἱ παρὰ ποιηταῖς μυθολογούμενοι Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων, καὶ οἱ λοιποὶ εἰς αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ἄψυχα τυγχάνει,

Variæ lectiones et notæ.

“ καθ’ ἑαυτὸν καὶ ἰδίᾳ cod. “ εὐρήσει codex. “ κυκλοφορίας, διαμενούσης vel διασωζομένης? “ νεφελῶν l. νεφῶν cod. “ καταβαίνουσιν? “ ἔφυ codex. “ ἐρήρησται codex. “ ἀλλ’ — ἀλλ’ “ εὐπεν codex. “ ἂν om. cod. “ ὅπως αὐτοῦ l. ὅπως αὐτῆς (αὐτ. end)

(6) Καὶ ὡς περ οὖν ἡλίου φαίνοντο· ἀπαλείφονται ἡ σκότος, οὕτως τῆς θείας ἐπιφανείας γενομένης, ἀπελήλατο τῆς εἰδωλομανίας τὸ σκότος, καὶ πᾶσα ἡ τῶν φιλοσόφων πικρολογία μωρία καὶ φλυαρία φανερώς ἀπεδείχθη, καθὼς γέγραπται. Περὶ μὲν γὰρ τῆς τῶν εἰδώλων ἀρθῆν καταλύσεως, ἡ (7) Καὶ ἔσται, φησὶν, ἐν 52 ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ἰδώματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν ἔτι μνηεῖα. Ἐπεὶ δὲ τῆς τῶν φιλοσόφων ματαιολογίας, ἡ (8) Ὁ δὲ σφωδρότερος τοὺς σοφούς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, ἡ καὶ, ἡ Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, οὗτοι εἰσὶ μάταιοι. (7) Καὶ πάλαι μὲν εἰδωλολατρούντες Ἕλληνες καὶ βάρβαροι κατ' ἀλλήλων ἠπολέμουν, ὡς εἰρηται, καὶ ὧμοι καὶ ἀπηνεῖς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἐτύγγανον· οὐκ ἦν γὰρ. τινα τὸ σύνολον οὐτε τὴν γῆν οὐτε τὴν θάλασσαν ἀσπλον διαδεῖναι διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀκατάλακτον μάχην· καὶ ἀπλῶς πᾶσα ἡ τοῦσαν ζωὴ καὶ διαγωγὴ δι' ὧμων ἐγένετο, καὶ ἕξος ἦν αὐτοῖς διὰ βακτηρίας καὶ παντός βοηθήματος ἔρσιμα. Νῦν δὲ, ὅτε εἰς τὴν τοῦ εἰρηνοποιῶν Χριστοῦ διδασκαλίαν καταβεβήκασι, τότε δὴ παραδόξως τῷ ὄντι κατὰ εἰδωλομανίαν καταναγνύοντες τὴν ὁμότητα τῶν φόνων ἀπέθεντο, καὶ οὐκέτι πολέμια φρονοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ δαιμόνων τὸν πόλεμον διὰ τῶν ἀρίστων τρόπων καὶ τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων ἐτρέψαντο καὶ προδήλους ἀντιπαρετάξαντο. Περὶ ὧν καὶ γέγραπται, ὅτι ἡ Συγκόφουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἀροτρα καὶ τὰς ζεύονας αὐτῶν εἰς ὄρεπαν, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ τὰ ἐξ ἧς.

(8) Περὶ τούτων μὲν τοι καὶ Θεοδώρητος τάδε φησὶν. ἡ Εἰ τοίνυν Ἕλληνες ἀνέγνωσαν ἀκριβῶς τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας, ἔγνωσαν ὅτι δὴ ποῦθεν ὡς καὶ τὰς περιφανεῖς ἐπιστήμας καὶ τῶν τεχνῶν τὰς κλίσεις· παρ' Ἑβραίων ἡ ἀπαιδεύθησι. Ἑλληνιστὶ γινώσκοντες τὴν γὰρ Αἰγυπτίους εὐρηκέναι φασὶν, ἀστρολογία δὲ καὶ γενεθλιαλογία Καλδαίων εὐρηκέναι λέγεται, Ἀραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰκονοσκοπία ἐκνήσαν εἶναι· καὶ πρῶτοι θέειν θεοῖς, Καλδαῖοι δὲ ἐξεῦρον ἡτοὶ Κύριοι, διαφοροῦνται γὰρ ἔθνος Περσικὸν ὑπάρχοντες (44)· τὴν δὲ ἀστρονομίαν ἐκ εὐρηκέναι πρῶτοι Βαβυλώνιοι διὰ Ὁρωάστρου, ἐξ ὧν δεῦτεροι παρὰ Αἰγυπτίους, τὴν γινώσκοντες ἐκ τοῦ ἀπλήτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαίρεσως τῶν χωρῶν προδιδάχοντες· καὶ εἰδ' οὕτω γράψαντες, ἔταροι μετέλαβον. (9) Τὴν δὲ 53 μαγείαν καὶ γοητείαν καὶ φαρμακείαν Μήθοι μὲν ἐτρέψον καὶ Πέρσαι, διαφέρουσι δὲ πρὸς ἀλλήλους· ἡ μὲν γὰρ μαγεία ἐπικλησίς ἐστι δαιμόνων, ἀγαθοποιῶν δὲ θέν πρὸς ἀγαθοῦς τὰς τινος, ὡς περ τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου

Sicut igitur sole lucente fugantur tenebrae, sic divina manifestatione facta, dissipatae sunt idololatriae tenebrae, et omnis philosophorum sapientia insaniae et garrulitatis convincitur, ut scriptum est. Etiam de idolis penitus destruendis: Et erit in die illa, dicit Dominus Sabaoth, disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuntur ultra. De philosophorum autem vaniloquentia: Qui apprehendit sapientes in astutia eorum; et: Dominus scit cogitationes sapientium, quoniam vanae sunt. Et olim quidem idolis servientes Graeci ac Barbari inter se bellabant, ut dictum est, et crudeles saevique erga consanguineos erant; nec quisquam prorsus terram aut mare inermis trajicere poterat, propter bella quae sine spe reconciliationis inter se agitant; uno verbo, tota illorum vita et conversatio in armis consumeabatur, gladius illis erat pro baculo et in omni contentione auxilium. Nunc vero, pacis Christi doctrinam amplexi, mirum in modum mente compuncti, crudelitate in sanguine fundendo deposita, hostilia non meditantur, sed adversus demones bellum converterunt per artes optimas et virtutis opera, et perspicue dimicaverunt. De quibus etiam scriptum est: Conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces, et non sumet gens contra gentem gladium, etc.

De his Theodoretus quoque haec dicit: Si Graeci Graecas historias studiose legissent, novissent sane et scientias et plerasque artes liberales ab Hebraeis Graecos didicisse; geometriam enim ab Aegyptiis inventam esse dicunt; astrologia et ars horoscopica Chaldaeorum inventum dicitur; Arabes et Phryges auguria excogitarunt; primi diis sacrificaverunt. Chaldaei sive Cyprii, qui quidem ex Persia originem ducunt; astronomiam invenisse primi dicuntur. Babylonii per Zoroastrem, ex quibus postea exceperunt Aegyptii. Nam geometriam ob immensam terram in partes dividendam prius edocti, in scriptis suis posteris tradiderunt. Magiam et incantationem et veneficium. Medi et Persae, vario tamen modo invenere. Magia est daemonum invocatio beneficorum ad bonum aliquid efficiendum: sic Apollonis Tyanensis oracula ad bonum effectum data sunt. Incantatio invocatio est demonum maleficorum circum sepulera ad malum aliquid efficiendum; unde γοητεία nominatur ob gemitus.

Variae lectiones et notae.

10 Zach. xiv, 2. 11 1 Cor. ix, ex Job. v, 13, et Ps. xciv, 11. 12 Isa. ii, 4. 13 ad Graecos 1502 f. 6, 45 ἀνεγινώσκουσιν τὰς. 14 ἡ Th. 22. 2. τὰς δὲ π. cod. 15 παρὰ βαρβάρων Th. 16 μὲν Th. 17 καὶ ἀστρονομίαν Th. 18 οἰκονοσκοπικήν ἐπ. πρῶτοι Th. 19 X. δὲ ἡτοὶ Κύριοι ἐξ. τὸ μαγεῖον B. 20 πρῶτοι λέγονται B. διὰ Ζωροάστρου ἐξ ὧν δεῦτεροι παρὰ Αἰγυπτίους B. 21 ὡς περ — σὺστασιν 6 om. B' homoioteleuto.

et lamentationes quæ circa sepulcra sunt; veneficium autem est quando ad amoris illecebram datur alicui lethale poculum. Similiter auguralis scientia complectitur avium inspectionem, alia divinationem ex iis quæ domi, quæ in via, quæ in manibus observantur; augurium quod ducitur ex palpitatione. Fit augurium per avium inspectionem, quando hac vel illa avi volante et vergente coram vel retro, dextra vel læva, dicunt: «Hoc vel illud contingit.» Fit augurium ex palpitatione, quando indicium ex palpitatione ducitur, verbi gratia, quando palpitavit dexter aut sinister oculus, vel humerus, vel femur, vel crus, vel quando pruritus in pede sentitur, aut aures tinnunt, et dicunt: «Hoc vel illud accidit aut accidet.» Divinatio ex iis quæ domi spectantur locum habet, quando quæ domi contingunt indicans aliqua dicit: «Hoc accidit;» verbi gratia, in tecto apparet mustela aut serpens aut mus, vel exhaustum est oleum, aut mel, aut vinum, aut cinis, vel stridor sit ligni, vel quidpiam aliud, et additur: «Hoc significat.» Divinatio ex iis quæ in via spectantur fit, quando quæ in via occurrunt aliquis enarrat dicens: «Si tibi obviam occurrat is homo, aut id portans, hoc tibi accidet.» Per inspectionem manuum divinatio fit, quando per extensionem manuum affirmantes dicunt: «Hoc illi fiet.»

Litteras porro a Phœnicibus inventas Græci dicunt, et a Cadmo in Græciam allatas; medicinam autem exercere Ægyptium Apim incepisse et Asclepium hanc auxisse artem: quibus tamen omnibus Hebræi antiquiores sunt. Similiter alii aliter de dogmatibus disseruerunt. Enim vero alii visibilia creata, alii non creata, sed fortuita dixerunt esse; alii mundum universum anima vivificari, alii mente carere. Anaxagoras enim et Protagoras cum in Ægyptum venissent, et cum sapientibus Ægyptiis et Hebræis ibidem conversati essent, de iis quæ sunt cognitionem nacti sunt, et postea ipse Plato rite initiatus est, ut in suis Parallelis dixit Plutarchus. Ægyptii ante alios soli et lunæ indiderunt nomina, solem Osirim vocantes, lunam Isim; quæ astra quod currentia viderent, deos a voce θέειν (quod est currere) appellaverunt, et iis sacrificaverunt. Ignem quoque Vulcanum, terram Cererem, humidam substantiam Oceanum, cupidinem Venerem et Amorem, iram Martem, ebrietatem

A τοῦ Τυανέως θεσπίσματα δι' ἀγαθῶν γεγονόσιν· ἡ δὲ γοητεία ἐπικλησίς ἐστι δαιμόνων κακοποιῶν παρὶ τοὺς τάφους τελομένη ἐπὶ κακοῦ τινος σύστασιν· ὅθεν καὶ γοητεία λέχληται ἀπὸ τῶν γούων καὶ τῶν θρήνων τῶν παρὶ τοῦ τάφου γινόμενων· φαρμακία δὲ ὅταν διὰ τινος σκευασίας θανατοφόρου πρὸς φίλτρον δοθῇ τινὶ διὰ στόματος¹¹. (10) Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰκονικῆς τὸ μὲν ἐστὶ ὀρνεοσκοπικόν, τὸ δὲ οἰκεσκοπικόν, τὸ δὲ ἐνὸδιον, τὸ δὲ χειροσκοπικόν, τὸ δὲ παλματαῖον¹². Καὶ ὀρνεοσκοπικὸν μὲν ἐστὶ, ὅταν, πετομένου¹³ τοῦδε ἢ τοῦδε θρωτός ἐμπροσθεν ἢ ὀπισθεν, ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ νεύοντος, εἰπωσι· «Τόδε¹⁴ ἢ τόδε συμβαίνει·» παρὶ δὲ ἀλματικόν¹⁵ τὸ διὰ τῆς πάλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον. οἷον ἐπάλθη ὁ δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμός, ἢ ὁ ὤμος, ἢ μυχός, ἢ κνημὶς, ἢ κνισμός ἐν τῷ ποδὶ¹⁶ γέγονεν, ἢ πρὸς τὸ οὖς ἤχος ἐγένετο, «Τόδε, φησί¹⁷, συμβαίνει· ἢ συμβήσεται·» οἰκεσκοπικόν δὲ, ὅταν τὰ ἐν τῷ οἴκῳ συμβαίνοντα εἴπῃ¹⁸ τις· «Τόδε συμβαίνει·» οἷον ἐν τῇ στέγῃ φανῇ γαλῆ¹⁹, ἢ ὄρις, ἢ μῦς, ἢ ἄκκνωθῇ ἐλαιον, ἢ μέλι, ἢ οἶνος, ἢ τέφρα, ἢ τρισμα²⁰; γίνηται ξύλον ἢ ἄλλο τι· «Τόδε προμηνύει·» ἐνὸδιον δὲ, ὅταν ἐξηγησεται τις τὰ ἐν τῇ ἰδίῃ ὕπαντωντα λέγων· «Ἐάν σοι ὕπανηται τοιοῦτος ἄνθρωπος²¹ ἢ τόδε βαστάζων, τότε σοι συμβήσεται·» χειροσκοπικόν δὲ, ὅταν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν διατεινόμενοι²² εἰπωσι· «Τόδε αὐτῷ γενήσεται.»

(11) Καὶ τὰ μὲν γράμματα θεϊνικὰς εὐρηκέναι φασὶν Ἕλληνες, καὶ τὸν²³ Κάδμον ταῦτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα κομισαί, Ιατρικῆς δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἀπιν Δεξαν ἀρξαι καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν²⁴ αὐξῆσαι τὴν τέχνην, ὡν πάντων Ἑβραῖοι προγενέστεροι. (12) Οὕτω καὶ περὶ τῶν δογμάτων διαφερόμενοι²⁵, διαφόρως ἰδογμάτισαν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ ὁρώμενα γενητὰ, οἱ δὲ ἀγένητα καὶ ἐκ ταυτομάτων γενέσθαι· καὶ οἱ μὲν ἐμφυχον εἶναι τὰ πᾶν, οἱ δὲ ἀψυχον ἔκασαν. Ἀναξαγόρας γὰρ καὶ Πυθαγόρας, εἰς Αἰγύπτου ἀρικόμενοι καὶ τοὺς Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων²⁶ αὐτόθι σοφοὺς προσομιλήσαντες, τὴν περὶ τῶν ὄντων γνῶσιν ἡκουτίσθησαν, ὥσπερ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ Πλάτων ἐμυθή μᾶλλον, καθὼς ἐν τοῖς Παράλληλοις εἴη Πλούταρχος. (12) Οὐ μὲν δὲ²⁷ ἀλλὰ καὶ θεοὺς Αἰγύπτιοι πρῶτοι τῶν ἄλλων τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὠνόμασαν, καλέσαντες τὸν μὲν ἥλιον Ὅσπριν, τὴν δὲ σελήνην Ἴσιν· ἅτε οὖν ὀρῶντες αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ καὶ θέοντες, θεοὺς αὐτοὺς ἐκ τοῦ θέειν ἀνηγόρευσάν τε καὶ ἔθυσαν. Καὶ τὸ μὲν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ στόματος. Ὁρνεοσκοπικόν δὲ λέγεται ἐξευρηκέναι τοῦτο πρῶτος Τηλέγονος (quod codex in margine habet). Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰκονικῆς B¹. ¹² τὸ δὲ παλματικόν B². ¹³ πετομένου θρωτός B³. ¹⁴ τόδε συμβαίνει ἢ τόδε B⁴. ¹⁵ τὸ δὲ ἀλματικόν? — ἀλματικόν δὲ τό B⁵. ¹⁶ ἐν τῷ ποδὶ κνημὶς B⁶. ¹⁷ φησί. συμβήσεται. B⁷. ¹⁸ εἴπῃ l. εἰπωσι B⁸, εἰπω cod. ¹⁹ φανῇ γαλῆ B⁹. ²⁰ τρισμας ξύλων (ξύλ. cod.) ὕπανησῃ B¹⁰. ²¹ βαστάζων ἢ τόδε συμβήσεται σοι τότε B¹¹. ²² διατεινόμενος B¹². ²³ καὶ τὸν om. B¹³. ²⁴ προδιαφερόμενοι B¹⁴. ²⁵ Οὐ μὲν δὲ l. Οὐ μὲν (4^b) δὲ.

πῦρ Ἡφαίστου, ἀήμητραν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὴν Ἀ
 ὄργαν οὐσίαν Ὀκεανὸν ἐπέθισαν· καὶ τὴν μὲν
 ἐπιθυμίαν Ἀφροδίτην καὶ Ἐρώτα καλέησιν,
 Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν μέλινην Διόνυσον, τὴν
 δὲ κλοπὴν Ἑρμῆν, καὶ τὴν φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ
 πάλιν Ἡφαίστου τὰς τέχνας, ὡς πυρὶ συνεργόν·
 κεχρημένον· τοσούτον γὰρ ταῖς αἰσχροῖς ἰδουλώ-
 θησαν ἡδοναῖς, ὡς καὶ τὸν τράγον διὰ τὴν εἰς τὰς
 μίξεις μανίαν θεὸν ὁμολογῆσαι καὶ ὕσαι. Μενέσαιοι
 δὲ τοῦτον διαφερόντως ἐτίμησαν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις·
 ζώεις αἱ ἄλλαι πόλεις θεολογίας τινὰς ἀνέφερον.
 Ἔσθον δὲ καὶ Μεμφίται τὸν ταῦρον, καὶ Λυκοπο-
 λῖται τὸν λύκον, καὶ Κυνοπολῖται τὸν κύνα, καὶ
 ἄλλοι τὸν αἰσούρον, καὶ ἑτεροὶ τὸν προκοδόλιον.
 (13) Οὐκοῦν πρῶτοι θεοὺς ὠνόμασαν· οἱ Αἰγύπτιοι
 καὶ Φοίνικες, ὅφ' ὧν Ἕλληνας παρελήφασιν ἥλιον
 καὶ σελήνην, ἀστέρων τε καὶ οὐρανὸν, καὶ γῆν, καὶ τὰ
 ἄλλα στοιχεῖα προσκυνήσαντες, ὡς θεοὺς ἐλάτρευ-
 σαν. Χρόνῳ δὲ ὑστερον καὶ τοὺς εὖ τι δεδρακότας
 ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθήσαντας ὡς τὸν Ἡρακλεῖα
 γενναῖον καὶ ἀνδρείον ἰδεοποίησαν Ἕλληνας, καὶ
 τὸν Ἀσκληπιὸν διὰ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην θεὸν
 τελευτήσαντα· προσηγόρευσαν· καὶ οὐ μόνον τοὺς
 μουσάραις πράξεισιν ἄλονται· ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας

A Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minere-
 vam et rursus Vulcanum artes nominaverunt,
 quippe qui igne uteretur. Adeo enim turpibus
 servierunt voluptatibus, ut hircum, ob effrenam
 voluptatem, deum profiterentur, eique sacrifi-
 carent. Hunc autem Mendesium præcipuum coluerunt;
 nam aliæ urbes aliis animantibus cultum divinum
 exhibebant. Memphis quidem taurum, Lycopoliti
 lupum, Gynopolitani canem, alii selem, alii
 crocodilum venerabantur. Priores igitur deos
 nominaverunt Egyptii et Phœnices, ex quibus
 Græci acceperunt solem, lunam, stellas, cælum,
 terram cæteraque principia adorantes, et tanquam
 diis cultum iis exhibentes. Postea vero Græci et
 illos qui se beneficos, aut in præliis strenuos
 præbuerant, verbi gratia, validum et strenuum
 Herculem, divinis decoraverunt honoribus, et As-
 clepium, ob artis medicæ scientiam, post mortem,
 deificaverunt. Et non solum illos qui aliquid boni
 egerant, sed etiam impudiciæ et scelorum convictos
 viros et feminas venerati sunt et divino cultu pro-
 secuti.

ἀγαθὸν τι δράσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσελγείαις καὶ
 ἰσχυρότερον καὶ ἐλάτρευσαν.

Z. Περὶ τῶν θεοποιήσαντων Ῥωμαίων.

Ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι μεμαθηκότες τοὺς ἰδίους βασι-
 λεις· μετὰ θάνατον ἰδεοποίησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς
 ἐννόμους βεβασίλευκούς· καὶ 55 τοῦ δικαίου
 τυραννικῶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς τυραννικῶς καὶ
 ἀδίκως· τε καὶ παρανόμους τὴν ἀρχὴν ἰθύναντας.
 Καὶ γὰρ Νέρωνα· πᾶσαν ἰδίαν ἀκολασίαν καὶ πα-
 ρανομίαν κατὰ κόρον μεταηλυθότα, καὶ δομιτιανὸν,
 καὶ Κόμοδον καὶ γε ἄλλους μισοφόνους καὶ λαγνι-
 στάτους ἀνδρας τῷ τῶν ἀφαιρέτων θεῶν καταλόγῳ
 συνέταξαν. (2) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς παμπο-
 νήρους δαίμονας ἰδεοποίησαν, παρ' ὧν καὶ τὰς
 γοητείας καὶ μαγανείας μεμαθηκότες, πονηραῖς
 κακοτεχνίαις, θυσίαις καὶ τελεταῖς· αὐτοὺς ἐτίμησαν,
 οὐδ' ἡμεῖς ἐκ διαμέτρου βδελυτόμεθα δικαίως·
 ἄγαν ὡς θεομισεῖ· καὶ τῆς αἰετίνου κολάσεως προξέ-
 νους.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ δαιμόνων ἐμνήσθη, προδργου
 οἶμαι· καὶ περὶ τούτου, ἀγε δὴ δοξαζομένων παρὰ
 τῶν ἑλλενικῶν καὶ τοῦ ἀσέβητου πυρὸς ὀξέων διασα-
 φῆσαι. Τὸν γὰρ τούτων ἀρχοντα Σάταναν τὰ θεῖα
 προσαγορεύουσι λόγια, ὅτι οἱ δὲ τοῦνομα τὸν ἀποστά-
 την κατὰ τὴν φύσιν τῶν Ἑβραίων, ὀνομάζει δὲ
 αὐτὸν διάβολον ὡς τὸν θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους·
 συκοφαντοῦντα καὶ αὐτοῖς δὲ (5) τοῖς ἀνθρώποις·

VII. De apotheosi apud Romanos.

Romani, a Græcis edocti, imperatores suos post
 mortem inter deos retulerunt, et non eos tantum-
 modo qui legitime imperaverant et justitiam co-
 luerant, sed illos quoque qui tyrannice et injuste
 impieque imperio præfuerant. Neronem enim, qui
 omnem incontinentie et impietatis modum inso-
 lenter excesserat, Domitianum, Commodum, et
 alios homicidas et libidinosissimos homines deorum
 suorum catalogo ascripserunt. Quia imo et sce-
 lestissimos demones pro diis habuerunt, a quibus
 incantationes et veneficia edocti, pessimis male-
 ficiis, sacrificiis et mysteriis ipsos coluerunt, quos
 nos e contra tanquam Deo invisos et æternis
 suppliciiis deputatos abominamur.

D Quoniam dæmonum mentionem feci, non alienum
 puto de illis disserere, qui a miseris et æterno
 igne dignis glorificati sunt. Horum principem Sa-
 tanam divina nominant oracula, cujus nomen
 apostata Hebraice interpretatur; diabolus etiam di-
 citur utpote qui Deum apud homines calumniatur,
 et inter homines ipsos lites et contentionem seminat.
 Hos non malos ab initio a Deo universorum creatos

Varie lectiones et notæ.

ἢ συνεργόν? ὠνόμασαν οἱ Ἀ. I. ὠνόμασαν Αἰγύπτιοι cod. ὡς τελευτήσαντα I. τελευτήσαντα.
 ὡς βεβασίλευκούς B'. ὡς φρονήσαντας; B'. καὶ ἀδ. τε καὶ π. om. B'. Νέρωνα καὶ Ἀρμε-
 νιανόν?

esse dicimus, nec talem sortitos esse statum, sed depravatione mentis a melioribus ad pejora cecidisse sponte et libere; et his non contenti bonis quae a Creatore acceperant, imo maiora appetentes, superbia intumuisse, et ab antiquitus data gloria decidisse: deinde adversus homines, ad imaginem Dei creatos, rabie actos esse, et contra eos bellum suscepisse. Porro Creator, ex una parte, bonorum angelorum custodia servavit hominum genus, ne vi et tyrannica potestate usus et impune invadens, quos prae invidia oderat, temere diabolus perderet; ex altera parte, certaminis discrimen non impedivit, ut optimos lucta ostenderet, et fortitudinis exemplaria fierent. Quae de causa violentum illius impetum tanquam exitialem per angelorum custodiam compescuit, cogitationum autem est assensus certamini, ut strenuos dignos coronis ostenderet, neque ipse istum ad aemuli conditionem sorte delegit, sed ad opus suum istius malitia usus est, quemadmodum medici viperis ad morbos pellendos.

ἀποκληρώσας, ἀλλ' 56 εἰ; δὲον τῇ * ἐκείνου πονηρίᾳ * χρησάμενος, ὥσπερ οἱ ἱατροὶ ταῖς ἐμβόλαις εἰς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων.

Porro quoniam Graeci apostolos et nos barbara lingua loqui sicut, sciant nobismetipsis Graecos omnes Scythas videri: hoc enim Paulus demonstravit dicens: « Si ergo nesciero virtutem vocis, C ero ei qui loquitur barbarus. » Revera quemadmodum Graecis Illyrii et Paeones et ceteri barbarici loqui videntur, sic his et similibus quicumque Graecorum artificiosam disputationem et garrulitatem percipere nequeunt, ipsi barbari videntur esse. Eundem sensum omnis lingua habet; eadem enim omnium hominum natura, et experientia magistra. Enimvero invenire est etiam apud Barbaros artes et scientias et in bellis virtutem, et inter ipsos quidam acutiorum Graecorum disciplinam ac loquelitatem sermonis brevitate superant. Quod testificantur Persae et veteres historici, et si quis nunc legatus, aut dux, aut mercaturam exercens cum eis conversaretur, peritiam eorum et malignitatem utique experiretur. Dicunt enim eos acute percipere sermonum versutias et dolos, et paucis verbis subigere eos qui ante disseruerunt. Magnam etiam ratiocinandi vim habere dicuntur et idonei esse ad facile solvendum ab aliis nexa, et proverbis uti et enigmatibus disertissimis; non enim philosophicis et rhetoricis imbuti sermonibus, naturam solam habebant magistram. αἰνίγμασιν· οὐ γὰρ δὴ περὶ φιλοσοφικῶς ἢ ρητορικῶς διδάσκοντο, ἀλλὰ περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ πολιτικοῦ.

ἔστιν πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχην ἐμβάλλοντα. Τούτους ἡμεῖς οὐ πονηροὺς εἰς ἀρχῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὁλῶν δημιουργηθῆναι φαμέν, οὐδὲ τοιάνδε εἶναι λαχεῖν, ἀλλὰ τῇ παρατροπῇ τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἀπεινόντων εἰς τὰ χειρόνα πεσεῖν αὐθαιρέτως καὶ αὐτῶς οὕτως, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ πεποιηκῆτος παρὰ σεθεῖσι οὐκ ἀρκεσθέντες *, ἀλλὰ μετίζοντας ὀρεχθέντες, εἰσδιξασθαι μὲν τοῦ τύφου τὸ πάθος, ἐκπαιεῖν δὲ τῆς ἀρχῆθεν δοθείσης τιμῆς· εἰτα κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὧς εἰκόλι διὰ τετιμημένων λυτῆσαι καὶ τὸν κατ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι πόλεμον· τὸν δὲ ποιητὴν τῇ μὲν τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπιστοσίᾳ φρουρῆσαι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅπως μὴ βίᾳ καὶ τυραννίδι χρώμενος ἀοράτως ἐπιόν, οὐδὲ διὰ φθόνου ἐμίσσηται, ἀδελφῶς διασφείρῃ. * τὴν δὲ ἀγωνιστικὴν οὐκ ἐκώλυε μάχην, ἵνα δείξῃ τοὺς ἀρίστους ἢ πάλιν καὶ γένωνται ἀνδραγαθῶν ἀρχέτυπα· οὐδὲ διὰ τοῦτο τὴν βίαν ἐκείνου προσβολὴν ὧς ὁλέθριον διακυλίσας τῇ τῶν ἀγγέλων φρουρᾷ, τῇ τῶν λογισμῶν συνεχώρησεν ἀγωνίᾳ, ὅπως τοὺς ἀξιολογῶντας ἀποφύγῃ ἀξίους τῶν στεφάνων, οὐκ αὐτὸς ἐκείνον εἰς ἀντιπάλου τάξιν

ἐκείνου πονηρίᾳ * χρησάμενος, ὥσπερ οἱ ἱατροὶ ταῖς ἐμβόλαις εἰς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων. (3) Ἐπεὶ οὖν βαρβαροφώνους Ἕλληνας τοὺς ἀποστόλους καὶ ἡμᾶς ἀποκαλοῦσιν, ἴστωσαν ὧς καὶ ἡμῖν πάντες Ἕλληνας στυβίζουσιν· τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐδήλωσε φάσκων· « Ἐὰν μὴ γινώσκῃς τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσονται τῷ λαλοῦντι βάρβαρος. » * τῷ ὄντι γὰρ ὥσπερ τοῖς Ἕλλησιν Ἰλλύριοι, καὶ Παιόνες, καὶ ἄλλοι βαρβαρίζουσιν δοκοῦσιν, οὕτως ἐκείνοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις ὅσοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τεχνολογίας καὶ στοιμυλίας ἐπαίειν οὐ δύνανται, βάρβαροι δοκοῦσιν εἶναι. * Ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἔχει πᾶσα γλῶσσα διάνοιαν, μία γὰρ ἡ πάντων ἀνθρώπων φύσις, καὶ ἡ πᾶσα διδασκαλία. Ἔστι γὰρ εὐρεῖν καὶ παρὰ τοῖς βάρβαροις τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ τὰς ἐν πολλοῖς ἀνδραγαθίας ἐκπεριούσας, ἐνίοι δὲ τούτων καὶ σοφώτερον * τὴν Ἑλλήνων παιδείαν καὶ πολυλογία βραχυλογία νικῶντες. (4) Τοῦτο γὰρ δὴ καὶ * Πέρσαι μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, καὶ εἰ τις νῦν προσθεῖτω τὴν στρατηγὴν ἢ ἐμπορίαν τινὰ μετῶν συνεγνετο, καὶ πεπειρατο καλῶς τῆς ἐκείνων ἀγχινίας καὶ πανουργίας. Φασι γὰρ αὐτοὺς ὀξέως νοεῖν τὰς τῶν λόγων πλοκάς τε καὶ κλοπάς καὶ ἐπικρούσεις, καὶ ὀλίγα φεγγομένους νικᾶν τοὺς προδιαλεγόμενους· καὶ γὰρ εὐλογιστικοὺς ἀγῶνας εἶναι διαβεβαιούνται, καὶ διαλύειν ἑαυτοὺς τὰ παρ' ἐτέρων πλεοκόμενα βραδύς, καὶ παροίμαις κεχρησθαι σοφωτάταις καὶ ἐντενδρῶσιν λόγοις, ἀλλὰ τὴν φύσιν μόνῃ εἶχον

Variae lectiones et notae.

* ἀρκεσθέντες — ὀρεχθέντες? * διασφείρει et δείξει cod. * τὴν. * πονηρίαν cod. a: subscr. I Cor. xiv. 11. * σοφώτεροι? * περὶ Περσῶν vel. Πέρσαις?

(5) Τοὺς δὲ Ἰνδαίαι καὶ τοῦτιον πολλῶ σοφωτέρους ἂν λέγουσιν εἶναι καὶ ἐντραχεσιτέρους. (6) Καὶ (5^h) οἱ παρ' ἡμῖν δὲ νομάδες καὶ πρόχωροι, τοὺς Ἰσμαηλίτας φησὶ, τοὺς ἐν ταῖς ἐρήμοις βιοτεύοντας καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐπισταμένους, ὁγγινοῖα πολλῇ, συνείσει τε καὶ πολυπειρίᾳ κοσμοῦνται, καὶ διάνοιαν ἔχουσι καὶ πανουργίαν ἐξυτάτην, ὅτι μάλιστα ξυνιδεῖν τάληθός δυνάμενοι ¹⁰ καὶ διελίγξαι τὸ ψεῦδος καὶ διακρίναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. (7) Περί δὲ τῶν Αἰγυπτίων περιττὸν οἶμαι λέγειν· καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πρῶτοι κρεῖστους εἶναι τοὺτους ἔρασαν ⁵⁷ τῶν ὀνομαστοτάτων γεγεννημένων παρ' Ἑλλήσιν. (8) Πρωτοὶ δὲ καὶ ποιητὰς ἔσχον καὶ συγγραφείας καὶ ῥήτορας, ὥς φασὶν οἱ ταύτην κάκεινην ἡσχημένοι τὴν γλῶτταν· καὶ πυκνότερα καὶ δεινότερα τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι τὰ τοῦτων ἀνθυμήματα καὶ συντομωτέρας ἅμα καὶ βαθυτέρας τὰς γνώμας. (9) Ταῦτα λέγων ¹¹, οὐ τὴν Ἑλλάδα σμικρύνων φωνήν, οὐδὲ ἀναντία γε αὐτῇ ¹² παραδείγματα παρέχων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ μεγαλαυχούντων συστειλὼν τὴν γνάθον ¹³ καὶ τὴν ὀφρὺν κατασπῶν, καὶ διδάσκων μὴ κομφεῖν γλῶσσαν ἀληθείᾳ ¹⁴ λαμπρομένην, μηδὲ βρονθεῖσθαι ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ γεγυμνασμένους.

H. Peri Platonos tou philosophou.

Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ μὲν ἀτομά τε καὶ ἀμερῇ σώματα προσηγόρευσαν διὰ τὸ ἀπαθὲς ἢ σμικρὸν ἄγαν, ἅτε μὴ νῦν ¹⁵ τομήν καὶ διαίρεσιν δεῖξασθαι μὴ δυνάμενον. Οὕτω γὰρ καλοῦσιν ἐκείνοι τὰ λεπτότατα καὶ σμικροτάτα σώματα, ἃ διὰ τῶν φωταγωγῶν εἰσβάλλον ὁ ἥλιος, δεικνυσὶν ἑαυτὸν ἄνω καὶ κάτω παλλόμενον.

Οἱ δὲ τύχην καὶ εἰμαρμένην ἐδόξασαν· καὶ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναγκαστικὴν δύναμιν εἶπον εἶναι καὶ τῆς ὕλης κινητικὴν, τὴν δὲ τύχην ὁ Πλάτων αἰτίαν ἔφη κατὰ συμβεθεκτὸς γινομένην ἢ εὐμπετωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. (2) Καὶ γοῦν Δημοκρίτος περὶ τούτου οὕτως εἶπεν· ¹⁶ « Καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐκ θεοῦ πάντες ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς εἰμαρμένης καὶ τύχης καὶ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων σωμάτων, καὶ προδήλως φερομένων, ἄνω καὶ κάτω παλλομένων καὶ περιπλεκομένων τε καὶ δισταμένων καὶ περιφερομένων ἐξ ἀνάγκης, ὅς πο' ὦν οὐ μόνον πλοῦτον καὶ πένιαν, καὶ ὑγίειαν, καὶ νόσον, καὶ δουλείαν, [καὶ] ἐλευθερίαν, καὶ πόλεμον, καὶ εἰρήνην διανέμειν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀποκληροῦν ἔφη. (3) Καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄλλας δοξάζονται ἀντιπερατάξαντες ¹⁷ διὰ τὸ ἀσύμφωνον καὶ ἀκατάλληλον ⁵⁸ τῶν τνηκαῦτα δογματικῶν καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων

Gindes multo etiam sapientiores et solertiores illis esse dicuntur. Et apud nos nomades et rustici populi, Ismaelitas dico, qui in desertis vitam agitant, nihilque ex Græcorum scriptis legerunt, solertia magna et intelligentia et multa ornantur experientia, iudicium tamen habent et calliditatem acutissimam, quippe qui maxime verum percipere et discernere mendacium, et bonum a malo diiudicare possunt. De Ægyptiis loqui superfluum duco; etenim præcipui inter philosophos dixerunt illos celebratissimis Græcorum antecire. Romani quoque portas habuerunt et historicos et rhetores, ut dicunt ii qui in ipsorum exercitiis sunt lingua. Plura et graviora esse horum argumenta quam Græcorum, et breviores magisque reconditas habere sententias asserunt. Hæc dico non Græcam imminuens linguam, nec opposita ei documenta tradens, sed ut eorum qui de illa se jactant, buccas et supercilium contraham, altos spiritus reprimam, docendo non deridendam esse linguam veritati inservientem, neque ornatis et variis sermonibus, sed veritati consentaneis gloriæ suæ consulentem. ¹⁸ μὲν ἐπὶ λόγοις κομποτικῇ τέχνῃ παροικιζέμενοι,

VIII. — De Platone philosopho.

C Ideo quidam atomos et individua corpora cognominaverunt, quia minuta nimis sensibus non subjacent, utpote quæ sectionem et divisionem subire nequeunt. Sic enim vocant hi subtilissima et minutissima corpuscula quæ per fenestras sol immittit, sursum et deorsum agitata.

Alii vero fortunæ et fato confisi sunt: fatum quidem necessitatis vim esse, materiam movendi facultate præditam dicentes, Plato autem fortunam causam fortuitam naturæ aut voluntatis dixit. Et vero Democritus de hoc sic loquitur: « Etenim quedam ex Deo omnes habemus, quedam vero ex fato et fortuna, et minutissimis illis corpusculis, ¹⁹ perspicue, sursum et deorsum vibratis, circumplexisque et distinctis, et ex necessitate circumnatis, quæ non solum divitias et paupertatem, sanitatem et morbum, servitutem et libertatem, bellum et pacem distribuere, sed etiam virtutem aut malitiam unicuique largiri distat. Et quia alii aduersus alios opiniones opposuerunt, et quasi instructa acie dimicaverunt, propter absouantiam et diversitatem doctrinarum, quæ tunc erat, gloriificantur; jure vero alii aliorum falsas diremerunt

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ δυνάμενοι cod. ¹¹ λέγων? ¹² αὐτῇ cod. ¹³ γνάθον cod. ¹⁴ ἀληθ. cod. ¹⁵ νῦν om. cod. ¹⁶ Diog. L. ix, 49. ¹⁷ ἀντιπερατάξ. cod.

sententias. Falsum enim non veritatis solius inimicum est, sed etiam sui ipsius ex natura sua; veritas autem sibi ipsi consona est, falsumque solum habet oppositum. Unde alii quidem mentem sui juris esse dixerunt, omninoque posse ex arbitrio malos sanare affectus; alii vero illam necessitati et fato servire declaraverunt, et ex cæli circumdante gravitate et astrorum conjunctione pendere.

Plato contra oppositam illi de anima docuit sententiam; dixit enim liberam illam esse et affectuum dominam, sicut ostendit in *Legibus*: « Vincere seipsum, omnium victoriarum præcipua est et optima; vinci autem a seipso, turpissimum est et pessimum. » — « Novimus enim affectiones illas, tanquam nervos aut funiculos in nobis insitos, nos trahere, obnixasque nos invicem retrahere ad contrarias oppositasque actiones: ubi invicem divulsæ distractæque virtus et vitiositas jacet. Sic enim ratio edicit, unam tractionum illarum semper esse sequendam, neque illam relinquendam unquam, sed hac omnibus nervis obnitendum esse: hunc enim esse illius rationis ductum. » Demonstratum est igitur voluntati animæ boni et mali divisionem a Creatore assignatam esse, et uno verbo rerum illarum quæ invicem pugnant. Hæc quidem ille. Il vero qui illa in honore habuerant oppositam parturierunt sententiam; non enim veritatem discere cupiebant, sed vanæ gloriæ et æmulationi servientes, novarum opinionum inventores dici gestiebant, ideoque magnum substituerunt errorem, dum recentiores antiquorum doctrinam, omni pudore abjecto, pervertunt. Enimvero miser ille Aristoteles vivo adhuc Platoni propalam et impudenter obstitit, et contra Academiam bellum suscepit, neque doctrinam habuit in pretio, qua ambitiose fructum ceperat, neque celebratissimi viri gloriam veneratus est, nec robur in dicendo timuit, sed superbe et impudenter vesanus hic adversus illum stetit, non meliorem sed multo pejorem doctrinam proferens. Ille enim animam dixerat in tres partes divisam et immortalem formaque Deum referentem, hic autem mortalem dixit et temporaneam: ille Deum dixerat cuncta prospicere, hic terram, si traditioni fides, Dei cura privavit. Dixit enim quæ usque ad lunam sunt a Deo dirigi, cætera autem

Α μαγεσάμενοι δόξας, εικότως καταλαύουσιν ὡς ψευδεπιδόξους· ἐπειδὴ τὸ μὲν ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πάλαιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ αὐτοῦ πείθου· ἡ δὲ ἀλήθεια ζύμψωνον ἑαυτῇ, καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος ἀντικείμενον. Ὅθεν οἱ μὲν αὐτοκράτορες τὸν νοῦν εἶπον εἶναι καὶ ἄγαν δύνασθαι· ¹⁰ (6*) κατ' ἐξουσίαν τὰ πάθη θεραπεύειν, οἱ δὲ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ εἰμαρμένην· ἀπέφηναν δοῦλον· καὶ [ἐκ] ¹¹ τῆς τοῦ οὐρανοῦ περιδινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀστέρων συνόδου τὰ; τούτου πράξεις καὶ ἐνεργείας; ἡρτῆσθαι.

¹² (4) Ὁ δὲ γε Πλάτων τὴν ἐναντίαν τούτου· περὶ ψυχῆς ἐξεπαίδευσε δόξαν, ἐλευθέραν αὐτὴν καὶ δεισποιναν τῶν παθῶν εἶναι φήσας· ὥσπερ δηλῶν ἐν τοῖς *Νόμοις* ἐφη· « Τὸ μὲν νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασιῶν νικῶν πρώτη καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὅφ' ἑαυτοῦ αἰσχιστόν τε καὶ κακίστον. » « Ἴσμεν γάρ ¹³, ὅτι τὰ πάθη ταῦτα ¹⁴ ἐν ἡμῖν, οἷον νεῦρα ἢ μήρινοι ¹⁵ τινες· ἐνοῦσαι ¹⁶ σπῶσι τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλους· ἀνθ' ἑκαστοῦ, ἐναντία γὰρ εἶναι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένην ἀρετὴν καὶ κακίαν κεῖται· μὴ γὰρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἑλξίων ἐπομένων ¹⁷ ἀεὶ καὶ μετὰ μὴ ἀπολειπομένων ¹⁸ ἐκείνης ἀνθ' ἑκάστου τοῖς ἄλλοις νεύροις ἑκαστον, ταύτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν. » Ἀποδείκνυται οὖν ὡς· τῇ βουλῇ τῆς ψυχῆς ἀπένειμαι ὁ ποιητὴς τὴν τῶν κρειτόνων καὶ χειρόνων διαίρεσιν καὶ ἀπλῶς ἔριν καὶ μάχην ἔχοντας ¹⁹. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ²⁰. (5) Οἱ δὲ ἐκεῖνα προσθεύοντες ἐναντίαν δόξαν ²¹ ὤδουν· οὐ γὰρ τάλῃθις μαθεῖν ἐπεθύμησαν, ἀλλὰ κενοδοξίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ δουλεύσαντες καινῶν εὐρεταὶ κληθῆναι δογματῶν ἐπεπόθησαν, ὅθεν καὶ τὴν πολλὴν ὑπόστασιν πλάνην, τὴν ὑπερὸν ἐπιγενομένων ἀνατρεπόντων ἀναιδῶς ²² τῶν προσδυτέρων τὰς δόξας. Καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τέλας ἐστὶ ζῶντι Πλάτωνι προφανῶς τε καὶ ἀναισχύντως· ἀντιπαρετάξαι καὶ τὸν τῆς Ἀκαδημίας ἀνεδέξατο πόλεμον· καὶ οὕτε τὴν διδασκαλίαν ἐτίμησεν, ἥς φιλοτίμως ἀπέλαυσεν, οὕτε τοῦ πολυδρῶλου ἀνδρὸς ἡδέσθη τὸ κλέος, οὕτε ²³ 59 τὸ ἐν λόγοις εἶδισε ²⁴ κράτος, ἀλλὰ ὑπερηφάνως καὶ ἀπηρυθρισμένως· ὁ ἐμδρόντιστος πρὸς αὐτὸν ἀντίστη, οὐκ ἀμείνειν ἐκείνῳ, ἀλλὰ πολλῷ ²⁵ χείροσι χρησάμενος δόγμασιν. Καὶ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν ἐκείνου εἰπόντος τριμερῆ καὶ ἀθάνατον τε καὶ ²⁶ θεοειδῆ, αὐτὸς θνητὴν ἐφη καὶ ἐπίκαιρον· καὶ τὸν θεὸν εἰρηκότος· ἐκείνου προμηθεύειν τῶν πάντων, οὗτος τὴν γῆν, ὅσον ἔχειν εἰς λόγους, τῆς θείας κτεμα-

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ δύνασαι καὶ κατ' B'. ¹¹ ἐκ om. B'. ¹² ἡρτῆσθαι cod. — ἡρτῆσθαι B'. ¹³ τοῦτοις B', τούτοις cod. ¹⁴ φήσας. ¹⁵ τόδε δὲ l. l. 644 E. ¹⁶ τ. τὰ π. Pl. ¹⁷ σμίνουσι cod. ¹⁸ ἐνοῦσαι cod. ¹⁹ ἐπομένην cod. συνεπομένων Pl. ²⁰ ἀπολειπομένην ἐκείνοις — μέτροις cod. ²¹ ἔχοντων? ²² Καὶ ὁ μὲν οὕτως ὅδε οὕτως προσθεύων? B'. ²³ κενοδοξίαν καὶ φιλοτιμίαν cod. ²⁴ ἀνοιδῶν cod. e compendio ἀναιδ — ἀναίδην B', ἀναίδην cod. — ζῶν καὶ πλ. B'. ²⁵ εἶδισε cod. ²⁶ ἀπηρυθρισμένως ὁ ἐμδρόντιστος πρὸς οὐρανόν B'. ²⁷ πολλῷ μᾶλλον χείρονης δόγμασιν ὡς ἀπεφάνθη. Καὶ B'. ²⁸ τε καὶ φωτισεῖν καὶ θεοειδῆ αὐτοῦ θν. B'. ²⁹ α ῥη ὅτι: μὲν ἐκ. B'.

νίας ἐστίρησε ³⁸. τὰ γὰρ δὴ μέγρι σελήνης ἰοίσαρ A falo et sorte regi, et ex cogente necessitate acci-
 ἔφη τὸν θεόν, τὰ δὲ γε ἄλλα ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην dere cuncta unicuique; istoque errore generans
 τετάχθαι καὶ τύχην καὶ κατὰ τὴν βίαιαν ἀνάγκην homicidas, effractores, scortatores, ad subver-
 ἐφίστησιν ἑκάστῳ. Καὶ ταύτῃ παραγνώμῃ ³⁹ ποιῶν tendum magistrum, impietatis species et alia per-
 τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους, καὶ πόρρους ⁴⁰, τὰ multa monstra improbus hic impie et audacter
 τῆς παρανομίας εἶδη, καὶ ἄλλα δὲ πᾶμπολλα πρὸς effudit.
 ἀνατροπῇ ⁴¹ ὁ δειλῖος τοῦ διδασκάλου δυσσεδῶς τε καὶ τολμηρῶς ἐπερατολόγησεν.

(6) Ὁ τοίνυν σωφύτατος Πλάτων θεολογῶν ἔφη·
 « Τί τὸ δὴ (μὲν) ⁴² αἰεὶ γένεσιν εἰ οὐκ ἔχον, καὶ ⁴³
 τὸ γιγνόμενον μὲν αἰεὶ, δὴ δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοή-
 σει ⁴⁴ μετὰ λόγου περιληπτὸν αἰεὶ, κατὰ τὸ αὐτὸ δὴ, τὸ
 δὲ αἰσθῆσαι ἀλόγῳ ⁴⁵ δοξαστὸν ⁴⁶, (6b) γιγνόμενον ⁴⁷ μὲν
 καὶ ἀπογιγνόμενον, ὅπως ⁴⁸ εἰ οὐδέποτε δὴ. » Ταῦτα
 δὲ πάντα μέρος χρόνου, τὸ ἦν καὶ ἔσται· ἂ δὴ φέ-
 ροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν αἰδιον οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς·
 λέγομεν γὰρ δὴ· ὁ ἦν, ἔστι ⁴⁹ τε καὶ ἔσται, τί δὲ τὸ B
 ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ
 ἦν καὶ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέ-
 πει ⁵⁰ λέγεσθαι, τὸ δὲ αἰεὶ καὶ καθ' αὐτὸν δὴ ἀνακι-
 νήτως ⁵¹, οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύτερον προσ-
 ῆκει λέγεσθαι· καὶ γὰρ τὸ αἰεὶ δὴ καὶ πρὸν γενέ-
 σῶς ἐστιν ἀπάσης ὑπέρτερον, τὸ δὲ γενόμενον ⁵²
 καὶ ἀλλοιωσέας πολλὰς δεχόμενον, εἰκότως ἔφησιν
 οὐδέποτε εἶναι ⁵³. Καὶ πάλιν ὁ Πλάτων φησὶν ⁵⁴·
 « Ἀγαθὸς μὲν ὁ θεὸς τῷ ὄντι γε καὶ λεκτέον, αἴτιος
 τῶν ἀγαθῶν, τῶν δὲ κακῶν ἀπάντων ἀναίτιος. »
 Ταῦτα οὖν περὶ ⁵⁵ τοῦ πεπονηκότος θεοῦ καὶ περὶ
 τῆς ἡμῶν αὐτεξουσιότητος εἰδίδας καλῶς ὁ Πλάτων
 φρονεῖν καὶ δοξάζειν· καὶ τοὺς κακῶν αἴτιον τὸν
 θεὸν λέγοντας ἐξελαύνειν ἐκέλευσε, καὶ ἀνόσιον
 εἶναι τόνδε τὸν λόγον φησὶ καὶ ἀσύμφορον ἡμῖν καὶ
 ἀσύμψωνον ἑαυτῷ. Οὐκοῦν εἰ ἀγαθὸς ὁ θεός, ὥσπερ
 60 δὴ καὶ ἀγαθός, οὐκ ἂν ἄρα κακῶν αἴτιος γένοιτο·
 ἂν. Εἰ δὲ ἀναίτιος τῶν γενομένων κακῶν, κακὰ δὲ
 κυρίως ὀνομαζόμενα οὐ τὰ παρὰ πολλῶν ὀνομάζειν
 φίλον τίς· ἄλλὰ κακίαν, ἀκολασίαν καὶ τὰς ἄλλας
 παρανομίας· τὰς ὅφ' ἡμῶν αὐτεξουσίως τοιμωμέ-
 ναι· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἄρα αἴτιοι, καὶ οὐχ ὁ τάναν-
 τία νομοθετήσας θεός· ὅπερ δηλοῖ αὐθις ὁ Πλάτων
 ἐν τοῖς Νόμοις, καὶ δεικνύς ἡμῖν τὸν τῶν ὅλων πρῶ-
 ταν, τῶν τοῦ παντός οἰάκων ἐπιλημμένον, φησὶν·
 « Ὁ μὲν δὴ θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν
 καὶ τελευτὴν καὶ μεσότητά ⁵⁶ τῶν ἀπάντων ἔχων,
 εὐθείᾳ παραινεί κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ
 δὲ αἰεὶ ἐνέπεται δίκη τῶν ἀπολείπομένων τοῦ ὀρθίου
 νόμου ⁵⁷ τιμωρὸς· ἥς ὁ μὲν εὐδαιμονήσας μέλλων
 ἔχόμενος ⁵⁸ ἐνέπεται ταπεινῶς ⁵⁹ κεκοσμημένος· ὁ

Porro sapientissimus Plato, de Deo disserens,
 dicit : « Quid est id quod semper est, ortum autem
 non habet, et quid est id quod semper renascitur,
 nunquam vero existit? Unum, quod semper idem
 est, cogitatione comprehenditur rationabiliter,
 alterum quod, nunquam revera existens, nascitur-
 que et moritur, irrationali sensu percipitur meram-
 que opinionem gignit. » Hæc autem omnia, quod
 erat et quod futurum est, pars temporis; erramus
 autem nec bene dicimus cum hæc ad perpetuam
 existentiam transferimus; dicimus enim, quod
 erat et est et in futurum erit, sed si vera dicere ve-
 limus dicere convenit : Erat et futurum est, de ea
 re que in tempore ortum habet dici convenit : quod
 autem semper et immutabiliter in se est, neque
 recentius neque antiquius dici decet. Quod enim
 semper est et ante est, ultra omnem ortum est ;
 quod autem factum est, et immutationes multas
 recipit, jure dixit nunquam esse. Rursus dicit
 Plato : « Bonus quidem Deus revera est dicen-
 tius causa bonorum, nullius autem mali auctor. » Hæc
 porro de Deo creatore et de nostro libero arbitrio
 docuit Plato sentiendi et laudanda, et eos qui dicunt
 Deum mali auctorem expelli jubet, idque verbum
 impium esse declarat et nobis noxium et sibi ipsi
 contradictorium. Igitur si bonus Deus est (ut revera
 bonus est), non mali causa esse potest; si vero
 non auctor est malorum quæ accidunt, non mala
 proprie dicenda sunt quæ accidunt valgoque mala
 dicuntur, sed malitia, incontinentia et alia peccata
 quæ libere audemus committere; nos enim horum
 profecto causa sumus, non autem qui contraria
 præscripsit Deus. Quod demonstrat iterum Plato
 in *Legibus*, ubi ostendens omnium rerum rectiorem,
 universitatisque tenentem gubernacula, dicit :
 « Deus quidem, quemadmodum et antiquus sermo
 testatur, omnium rerum et principium et medium
 D et finem in se habens, recta via procedit. Hunc
 semper sequitur iustitia, eorum qui a divina lege
 deficiunt ultrix atque vindex : cui quidem iustitiæ

Variae lectiones et notæ.

³⁸ ὑστέρησε B¹. ³⁹ παρὰ γνῶμην ποιεῖν B² — παραγνώμ. ποι. cod. ⁴⁰ πόρρους καὶ δσα τὰ τῆς
 ἡδονῆς καὶ π. ἔ. B³. ⁴¹ ἀν. τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἑτέρ. B⁴. ⁴² μὲν οὐκ Tim. 27 D. ⁴³ τί Pl. ⁴⁴ νοήσει
 καὶ τὸν τῷδε αἰσθῆσαι ἀλόγῳ δόξα τὸ γιγ. B⁵. ⁴⁵ τὸ δ' αὖ δόξα μετ' αἰσθήσεως ἀλόγῳ Pl. ⁴⁶ δόξα τὸν
 cod. ⁴⁷ γ. καὶ ἀπολλύμενον, ὅπως Pl. ⁴⁸ ὅπως B⁶. ⁴⁹ ἔτι l. ἔστι cod. ⁵⁰ πρέπει οὖσαν l. τὸ δὲ αἰεὶ
 κατ' B⁷. ⁵¹ ἀνακινήτως l. ἀκινήτως B⁸ ut cod. ⁵² γενόμενον l. γινόμενον B⁹, cod. ⁵³ εἶναι, καὶ ταῦτα
 μὲν ὁ Pl. B¹⁰. ⁵⁴ Resp. II. 580 B, C, Tim. 42 E? ⁵⁵ οὖν περὶ l. οὖν καὶ περὶ cod. ⁵⁶ μέσα τῶν ὄντων
 ἀπ. Pl. IV. 716. A. περιπαίνει cod. ⁵⁷ τοῦ θεοῦ λόγου Pl. ⁵⁸ ἐχομένῳ cod. ⁵⁹ καὶ Pl. 13. χρημά-
 τιν cod.

is modesto et composito animo adheret qui felix est futurus. Qui autem superbia elatus est, qui pecuniarum honorumve confidentia tumet, vel corporis forma una cum juventute et dementia inflammatur animo ad petulantiam, quasi nec magistro, nec duce indigeat, sed aliorum dux ipse idoneus esse possit: ille profecto a Deo deseritur ejus vi et efficacia orbus. Derelictus autem et hujusmodi alios duces nactus, exultat, et omnia simul perturbat atque permiscet: vulgo tamen aliquis esse videtur, at post tempus divinæ illi justitiæ non culpabiles dat poenas, et seipsum et familiam et civitatem denique ipsam extremo involvit exitio. Sic philosophus et Deum ostendit universis rebus consulentem, et ejus longanimitatem erga quosdam, et quod hinc insensatis supervenit detrimentum, et tandem extremam, quam ipsis parat ruinam. In Gorgia poenarum causas ostendit his verbis: « Convenit autem cuilibet qui supplicio addictus est, et recte ab alio punitur, vel ut melior evadat, et cæteris hominibus sit exemplo: ut alii supplicium ejus videntes, formidine eorumdem poenarum meliores fiant. Hi videlicet qui ex illis suppliciis utilitatem capiunt, et Deo et hominibus dant poenas, hi sunt qui leviora peccata commiserant: ipsis autem, e doloribus et cruciatibus tum hic tum apud inferos utilitas existit: fieri enim non potest aliter ut a noxa liberentur. Ex illis autem qui gravissimis sceleribus contaminati fuerint, illisque adeo iniustus facinoribus insanabiles extiterint, exempla proponuntur: ipsi vero nullum inde capiunt adjumentum, quippe qui insanabiles sint; alii vero utilitatem percipiunt, hocæd propter sua peccata et maximas et horrendissimas et infinito dolore cumulatæ, easque sempiternas poenas pati videntes. » Hæc videtur sapientissimus Plato ex divinis hausisse Scripturis; profecto enim auditur quæ per Moysen a Deo ad Pharaonem dicta sunt: « Ad hoc excitavi te, ut ostendam in te fortitudinem meam, et ut annuntiaret nomen meum in omni terra. » Cum enim omnino improbus ille factus esset, omnis generis poenas induxit super eum Dominus, non ut meliorem se exhiberet ille (noverat enim istius mentem contumacem et insanabilem malitiam), sed ut ea quæ de ipso circumferebantur omnibus utilia exempla fierent. Quemadmodum enim civitates carnifices alunt ad puniendos homicidas, effractores, et cæteros legum transgres-

Α δὲ τις ἐξερθείς, ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρημασίν ἐπα-
ρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἀνα-
υότῃται· καὶ ἀνοία φλέγεται τὴν ψυχὴν μετ' ὑβρείως,
ὥς δὴ οὗτ' ἄρχοντος οὗτ' αὖ ἡγεμόνος· ἰερόμενος,
ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἱκανὸς ὣν ἡγεσθαι, καταλείπεται
ἐρημος Θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλους
τοιοῦτους προσλαβὼν σκιστὰ τὰ πάντα πάντα·
ἅμα καὶ πολλοῖς τισιν ἰδοῦναι εἶναι τι, μετὰ δὲ χρό-
νον ὅσοι τὴν τιμωρίαν οὐ μεμπτῇ τῇ δίκῃ, ἐαυ-
τὸν τε [καὶ] οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίη-
σεν. διὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν τοῦ παντὸς
ἰδεῖς κηδεμόνα καὶ τὴν ἐπὶ τινῶν ἐκπῶπει μακρο-
θυμίαν καὶ τὴν ἐνταῦθεν τοῖς ἀνοήτοις προστινομή-
νην λύδην καὶ τὴν ἐσώστερον αὐτοῖς ἐπιπερομένην
πανολεθρίαν. Ἐν δὲ τῷ Γοργίᾳ καὶ τῆς τιμωρίας
B δηλοῖ τὰς αἰτίας· λέγων ὡς· « Προσθήκει δὲ παντὶ
τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὅπ' ἄλλου ὁρῶς τιμωρου-
μένῳ ἢ βέλτιον γίνεσθαι καὶ ὠνήσασθαι ἢ
παράδειγμα ἄλλοις γίνεσθαι, ἢ ἐκείνοι ὁρῶν-
τες πάσχοντα ἀπάσχει, φοβούμενοι (7) βελτίου
γίγνωνται. Εἰσι δὲ οἱ ὠφελοῦμενοι μὲν καὶ δίκην
διδόντες ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων οὗτοι οἱ ἀν-
ίσχυμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσιν, ὁμοῦ δὲ δι'
ἀλγυθόνων καὶ ὀδυνῶν γίνονται αὐτοῖς ἡ 61 ὠφελεία,
καὶ οὕτως καὶ ἐν Ἰσραὴλ· οὐ γὰρ οἴοντες ἄλλως
ἀπαλλάττεσθαι· οἱ δὲ, ἐὰν τὰ ἐσχατὰ ἀδικήσωσι καὶ
διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνάτοι· πᾶμπαν γέ-
νωνται, ἐνταῦθα δὲ παραδείγματα γίνονται, καὶ
οὕτοι μὲν οὐκέτι ὀνύανται, ἅτε ἀνάτοι ὄντες.
C Ἄλλοι δὲ ὀνύανται οἱ τοῦτους ὁρῶντες διὰ τὰς
μεγίστας ἁμαρτίας καὶ ὀδυνηρότερας καὶ φοβερώτερας
πάθῃ πάσχοντας. τὸν δὲ χρόνον ἀτεχνῶς παραδείγματα.
(7) Ταῦτα δὲ εἰσὶν ὁ σοφώτατος Ἰπλάτων ἐκ τῶν θείων σεουληκέναι λόγων· ἡκούσε
γὰρ πάντως τὰ διὰ Μωυσέως ἐπὶ Θεοῦ πρὸς τὸν
Φαραὼ λεχθέντα· τὸ· « Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξῆγειρά σε,
ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως
διαγγέλῃ τὸ θνῶμά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. » Παμ-
πολὴν γὰρ τοι γεγεννημένῳ ἐκείνῳ παντοδαπὰ καὶ
κολάσεις· ἐπὶ γὰρ αὐτῷ ὁ Θεός, οὐχ ὥστε ἀποφῆναι
βελτίονα— ἥξει γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν ἀνέτιμειν
καὶ τὸ πάθος ἀνήκιστον— ἀλλ' ὅπως τὰ περὶ ἐκεί-
νου διηγήματα πᾶσιν ὠφελείας γίνωνται παραδεί-
γματα. Καθὰπερ γὰρ αἱ πόλεις τρέφουσι τοὺς δη-
μίους, ὥστε τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ
τοὺς ἄλλους παρανομούντας κολάζειν, οὐκ ἐπινοοῦσι
μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ λῆαν μισοῦσαι τὴν τοῦ βίου
προαίρεσιν, ἀνεχόμεναι δὲ τῆς τούτων ὑπηρεσίας
διὰ τὴν χρεῖαν, οὕτως ὁ τοῦ κόσμου πρύτανης, οἷα

Variae lectiones et notæ.

ἄγνοια μᾶλλον cod. gloss. ὡς οὗτ' Pl. ὁ τινὸς ἡγ. Pl. ὁ π.γ. cod. λαλῶν σκ. cod.
οὐ πολὺν Pl. τιμωροῦμένου cod. βελτίονι. ὀνύανται Pl. 525B. τοῖς Pl. ἵνα ἄλλοι
Pl. ἢ ἀν. πάσχει Pl. μὲν ὡς Pl. ὅτων τε καὶ Pl. ἁμαρτάνουσι cod. ἁμαρτίαι Pl.
ἀδικίας Pl. διὰ τ. Pl. ἀν. γίνονται, ἐκ τούτων. γίνονται Pl. αὐτοὶ III. οὐδὲν Pl.
ἀνάτοι ὄντα cod. διὰ τὰς ἀ. τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότερα καὶ φοβερώτερα Pl. πάσχοντας
καὶ τὸν cod. παρούμενοι cod. ἀνηρημένους Pl. Ex. iv, 16.

δημίου· τινὰς γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους, ὥστε διὰ τούτων ποιῆν τοὺς παρανομοῦντας καὶ ἀσθενοῦντας εἰσπράττειν· ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὶ παρδοθένται τιμωρίαις, ἐπειδὴ περ οὐχ ὡς θεῶ διακονοῦντες, ἀλλ' οἰκείᾳ πονηρίᾳ δουλεύοντες, τὰ δεινὰ δεδράκασιν ἑκείνα. Οὕτως ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ τῇ τῶν Ἀσσυρίων ὁμότητι παρέδωκε, καὶ ἐπειδὴ δὲ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔγνωσαν σκοπὸν, καὶ τούτων καταλύσας τὴν δυναστείαν, ἑτέροις δουλεύειν ἰνύγκασεν, ὡς διαβρῆδον οἱ προφῆται διδάσκουσι, παρ' ὧν ὁ Πλάτων τὰς ἀφορμὰς κεκλοφῶς τοιάδε ἔφη τοὺς ἀνάτους διακειμένους εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων παιδεύεσθαι. (8) Καὶ μὲν τοῖ γε καὶ περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποκληρώσεως τῶν ψυχῶν ὁ σοφώτατος ἐν 62 τῷ Φαίδωνι πάλιν φησὶν··· Ὁ μὲν ἀτελεστος καὶ ἀκάθαρτος εἰς Ἀδὴν ἀφικόμενος ἐν βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ τετελεσμένος καὶ κεκαθαρμένος· ἑκείσε μεταχωρήσας μετὰ θεοῦ οἰκείωσι· τὸν μὲν γὰρ δικαίως τὸν βίον μετακληυθότα καὶ ἑσίως, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς Μακάρων νήσους ἀπὸντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ κακῶν ἔκτος, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὴν κρίσεώς τε καὶ δίκης δεσμοτήριον, ὃ δὲ Τάρταρον καλοῦσιν, λέναι καὶ οὕτω γυμνόν, ἔπειτα κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεώτας γὰρ (7^b) δὴ κρίνεσθαι, ἵνα δικαία ἡ κρίσις τοῦ χριτοῦ γένηται.··· Οὕτως ὁ Πλάτων ἀκριβῶς ἐπίστευσεν εἶναι τὰ ἐν Ἀδου κριτήρια. (9) Ἐντυχὼν γὰρ Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν προφητικῶν λόγων ἀσπασίως ἔκλυσε καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ποταμὸν ἔμαθεν, ὃν ὁ μέγας θεόεσσατο Δανιὴλ, καὶ τοὺς Ἡσαίου τοῦ θειοτάτου μεμύηται λόγους, ἐν οἷς φησι περὶ τῶν ἡμαρτωλῶν··· Ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται,··· καὶ··· Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν αἰώνιον τόπον;··· Ὅστε οὖν Πλάτων, ὁ τῶν Ἑλλήνων πάντων σοφώτερος καὶ ὑπερτερότερος καὶ διαδόχτος, ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τοὺς φρονιμοὺς καὶ σοφοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀφίκετο, πολυπειρίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβοστέραν μαθησόμενος, ὡς Ἑλληνες ἱστοροῦσιν· ἔμαθε δὲ παρ' Ἑβραίοις καὶ θεολογίαν, εἰ καὶ μὴ σαφειστάτην καὶ ἀκραίονη, καθὼς παρελήφθη διὰ τὴν προκατέχουσαν αὐτὸν δεινὴν ἀθεΐαν καὶ χαλεπὴν ἐπὶ πλάνῃ ἀκμάζουσαν, ἀλλ' οὖν ἐξηγήσατο· καὶ γὰρ τὰ Μωσαϊκὰ ἀνεπερίσταμνος ἱερὰ πάμπολλα καὶ μεταφράσας λόγια, ταύτῃ τοι περᾷται λελυθότως αἰνιγματωδῶς ποιῆσαι τὴν ἀφήγησιν· ὅθεν καὶ πρὸς τίνα τοῦτο δὴ περὶ πεμφαίνων εὐ μάλα ἔφη··· Φραστέον δὲ σοὶ δι' αἰνιγμάτων¹⁰⁸, ἵν' ἂν τι ἡ δέλτος¹⁰⁹ ἢ πόντος ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ¹¹⁰, ὁ ἀναγνούς μὴ γνῶ· ὥδε γὰρ ἔχει· Περὶ τὸν πάντων βασιλεῖα πάντα ἐστὶ καὶ ἑκείνου¹¹¹ εἶνεκα πάντα, καὶ ἑκεῖνο πάντων τῶν καλῶν ἀτίων, δευτέρον δὲ περὶ τὰ δευτέρα, καὶ τρίτον

A sores, non probantes, sed contra summo odio prosequentes carnificinam, illorum tamen adhibentes ministerium ob necessitatem, ita mundi Rector, carnificum loco, sinit esse tyrannos, ut per ipsos poenam prævaricatores et impii persolvant: et postea tradentur ipsi quoque supplicis, quoniam non quasi Deo ministrantes, sed suæ ipsorum servientes malitiæ, ea scelera perpetrarunt. Sic cum peccasset Israel, ipsum crudelibus Assyriis tradidit, et cum hanc non agnovissent mentem, everso ipsorum regno, aliis servire coegit, ut aperte prophetae docent; a quibus Plato opportune dixit eos qui insanabiles sunt ad utilitatem cæterorum castigari. Præterea de animarum sorte post mortem, sapientissimus ille vir in *Phædonæ* rursus dicit: Imperfectus et impurus cum ad inferos venerit, in cæno jacebit; perfectus autem et purificatus cum eodem migraverit, cum Deo habitabit. Is enim qui juste et sancto vitam exegit, post interitum ad Fortunatorum insulas transmittitur, ubi malorum immunitas omninoque beatus commoratur; ille autem qui injuste et impie vixit, in iudicii et justitiæ carcerem vadit, quem Tartarum vocant, ubi omni re nudatus, de omnibus operibus suis judicatur; oportet enim judicari mortuos omnes, ut justum iudicis iudicium fiat. Sic Plato omnino credidit esse in inferis tribunalia. Cum enim cum Hebræis in Ægypto conversaretur, prophetica oracula libenter audivit, et igneum fluvium esse didicit, quem magnus spectavit Daniel, et sapientissimi Isaia initiatus est sermonibus, in quibus dicit de peccatoribus: Vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguetur; et: Quis renuntiabit vobis sempiternum locum? Plato igitur, Græcorum sapientissimus præstantissimusque et fama percelebris, in Ægyptum venit ad prudentes et sapientes inter Ægyptios, ut quam eruditissimus fieret, et perfectissimam de natura rerum scientiam acquireret, ut Græci narrant. Didicit autem ab Hebræis et theologiam, non certissimam sane et puram; suscepit enim eam, grassante adhuc fortiter atheismo, vigenteque in ipso pernicioso errore, male simulato. Cum enim sacra Moysis oracula sibi permulta ascivisset et interpretatus esset, his furtim usus enigmaticam tentat narrationem; unde ad quemdam, illud sane insinuans, scite dixit: Loquendum est tibi per ænigmata, ut si pugillares aliquid sive maris sive terræ in flexibus patiantur, qui legerit non intelligat. Ita enim res se habet. Circa universi regem sunt ergo omnia, et illud omnium bonorum causa, secundum autem circa secunda, et tertium circa

Varie lectiones et notæ.

¹⁰⁸ 108 A. — 144 C, contracta. ¹⁰⁹ LXVI, 24. ¹¹⁰ XXXIII, 14. ¹¹¹ αἰνιγμῶν Ep. II, 312 D. ¹¹² τὴ δέλ-
του cod. ¹¹³ μάθη — π. τοῦ π. βασιλέως ἐπὶ σοι cod. ¹¹⁴ ἐκ. δὲ σοι cod.

tertia. » Ut autem summam et breviter de ipsis rursus dicam, multæ et omnimodæ fuerunt electorum impiorum turbæ, diversaque tela blasphemiarum; multiformeque et vario mendacio voluptati fabularum permixtò, miscellaneaque tanquam potione condita, polytheismi errore homines quasi ebrii facti sunt. Sophistæ autem trita et alba veste, barba proluxa et coma capitis philosophiam deficiunt, poetarum theologiæ ridiculum videntes, alias excogitaverunt semitas erroris quæ ad ipsum deducebant poetarum barathrum. Hi quidem sermonis elegantia et vi sententiarum poetica fœda facinora deorum et turpiloquium absconderunt; illi autem perversis affectibus divinam imposuerunt appellationem, atque voluptatem, ut dixi, Venerem, iram Martem, ebrietatem Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minervam appellaverunt, taliaque monstra superbo cum supercilio et Attica loquacitate fingentes, plerosque homines in aliam erroris formam adduxerunt; et qui se philosophos dicebant, et propter habitum ab omnibus honorem carpebant, et a se affectus vinci jactabant, imprudenter suaserunt hominibus ut affectus pravos adorarent, et animum, qui affectus libera potestate dominari et tanquam auriga regere debet, immolarent concupiscentiæ, iræ, furto, ebrietati et cæteris pravis cupiditatibus. Alii quoque nihil præter visibilia cogitare valentes, sed intra sensibilia intelligentiam coercentes, quæ oculis videnda subjacent, deos declaraverunt, et venerabile nomen, sanctum audientibus incutiens horrorem, hi quidem elementis, alii vero horum partibus imposuerunt. Alii casu mundum factum esse dixerunt; fuerunt qui plures deos unius loco imaginarentur. Alii Deum prorsus negaverunt; alii Deum confessi sunt, sed nequaquam universo consulenti; alii Deum mundum quidem curare dixerunt, sed leviter hoc facere, et luna definire providentiam, cæterasque mundi partes temere ferri, fæli necessitati haud libere servientes. His et similibus aperte agnoscimus illos, non solum invicem, sed eosdem de hisdem rebus contrariis scripsisse, maximamque discordiam, dum gloriæ studio et malitia se invicem premunt, effecisse, terram conturbavisse, et cum semetipsis perdidisse multos.

τὰ γὰρ καὶ μεγίστων ὁ διαφωρίαν φιλοδοξία τε καὶ κακουργία πεισόμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰργάσαντο καὶ τὴν οἰκουμένην ἐτάραξαν καὶ σὺν ἑαυτοῖς πολλοὺς ἀπώλεσαν.

Tantus igitur error olim mundum occupavit, quem omnino dissipavit et expulit palam a nobis adoratus Dominus. Et verbum testantur opera, terraque et mare priori ignorantia et impietate liberata, sublato

Ἀ περὶ τὰ τριτα. » (10) Καὶ ἀπλῶς ὅτι, ἵνα συλλήβδην περὶ τῶν αὐτῶν αὐθις κεφαλαιωδῶς εἴπω καὶ περιληπτικῶς, πολλὰ μὲν οὖν καὶ παντοδαπὰ 63 τῶν θύσσεδων αἰουμένων τὰ στίφη ὅτι καὶ διαφορά τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυσχηδὸν δὲ καὶ ποικίλον τὸ ψεῦδος; ὅτι τερπνῶ τοῦ μυθώδους κεράσασα καὶ οἷον κυκεῶνα κατασκευάσασα, τῆς πολυθέου πλάνης τὴν μέθην τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκεν. ἡ δὲ σοφιστικὴ ἐν τρίδων λευκῶ καὶ πύγωνι μακρῶ καὶ κόμῃ κεφαλῇ τὴν φιλοσοφίαν ὀρίζομένη, τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον ὀρώσα, ἑτέρας πλάνης ἐνενόησεν ἐτραποῦς, εἰς αὐτὸ τὸ ποιητικὸν ἐκείνο βάραθρον ἀπαγούσας. Οἱ μὲν γὰρ τῇ κομῶει τοῦ λόγου καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι τῇ ποιητικῇ τὴν περὶ τῶν θεῶν αἰσχροργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ὁ ἐκάλυψαν. οἱ δὲ τοῖς πάθεσι τὴν θέαν προσγορίαν ἔθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἡδονήν, ὡς ἔφη, Ἀφροδίτην ὀνόμασαν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον, Ἑρμῆν δὲ τὴν κλοπὴν, τὴν δὲ φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ τοιαῦτά τινα μετὰ ἀλαζονικῆς ὀφρύος καὶ τῆς Ἀττικῆς στωμυλίας τετρατευόμενοι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέραν εἶδους ἀπάτην μετήγαγον. καὶ οἱ φιλοσοφεῖν ὀπισθονούμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος τιμὴν παρὰ πάντων δραπεδόμενοι (8α) καὶ τῶν παθῶν κρατεῖν ἐπαγγελλόμενοι προσκυνεῖν τὰ πάθη τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπεισαν, καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν καὶ ἡνίοχον θύειν ἐπιθυμίᾳ, καὶ θυμῷ, καὶ κλοπῇ, καὶ μέθῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν, ἀνοήτως πειπνέασιν. (11) Ἄλλοι δὲ πάλιν οὐδὲν ὕπερ τὰ ὀρώμενα νοῆσαι δυναθέντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθεῖρξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θέαν προκειμένα, θεοὺς προσηγόρευσαν, καὶ τὸ σέπτεν ὄνομα καὶ φρίκην ἐμποιοῦν τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ τοῖς μίρεσι τούτων ἐπέθηκαν. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ταῦτομάτου γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, οἱ δὲ πολλοὺς θεοὺς ἐνθ' ἑνὸς ἐναντάσθησαν. καὶ οἱ μὲν μὴ εἶναι παντελῶς τὸ θεῖον, οἱ δὲ εἶναι μὲν, οὐδενὸς δὲ τῶν ζώντων ἐπιμελεῖσθαι. οἱ δὲ ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρῷ λόγῳ δὲ τοῦτο ποιεῖν καὶ τῇ σελήνῃ περιόριζεν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος, ὡς ἐτύχε, φέρεσθαι τῇ τῆς Εἰμαρμένης ἀνάγκῃ δουλεύειν βεβιασμένον. (12) Διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιοῦτων σαφῶς ἔγνωμεν, ὡς οὐ μόνον ἀλλήλους, 64 ἀλλὰ γε καὶ σφῖσιν αὐτοῖς περὶ τῶν αὐτῶν ἐναν-

(13) Τοσαύτη γοῦν πάλαι πλάνη κατεῖχε τὸν κόσμον. ἀλλὰ ταύτην ἔρδην ἡφάνισε καὶ πάμπαν ἐξήλασε προδήλως ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος Κύριος. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, γῆ τε

Variae lectiones et notæ.

ὅτι ἂν. τῶν κ. Pl. ὁ στίφη cod. ἡ φιλοσοφία? τῇ. αἰσχροργία καὶ αἰσχρολογία cod. μεγίστην? Τοιαύτη οὖν Par. 2.

ἐδὲν
ἐρι-
τῶν
τῆς
ν τὸ
καὶ
ἀντ'
ε σο-
καὶ
τοιο-
έρας
ικέν
κομ-
ιτητι
καὶ
τὴν
ὡς
τὴν
ν δι
ζονι-
όμε-
ίδους
μενοι
δρι-
όμε-
σαν,
λογον
, καὶ
(11)
δυνη-
ντες,
θεοὺς
είκην
ς, οἱ
ἀπὸ
λλοὺς
εἶναι
τῶν
απαν,
περι-
έρο,
ἀγκη
τῶν
λους,
ἐναν-
ιργά-
ε τὸν
μπαν
μενος
τῇ τε

καὶ θάλασσα, τῆς προτέρας ἀγνοίας, καὶ δυσσεβείας, ἡ ἀπληλαγμένη, πεπαυμένη· τῶν εἰδῶλων τῆς πλά-
νης, τῆς ἀγνοίας, ὁ ζῆφος ἐληλαμένος, τοῦ φωτὸς
τῆς γνώσεως, αἱ ἀκτίνας τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασα·
Ἕλληνες τε καὶ Ῥωμαῖοι καὶ Βάρβαροι τὴν ἐσταυ-
ρωμένον θεολογοῦντες καὶ ἀντὶ τῶν πολλῶν καὶ
ψευδωνύμων θεῶν τῇ Τριάδι μόνῃ λατρεύοντες,
τὰ δὲ τῶν διαιμένων τεμένην ἄρδην ἀπολλύοντες·
οἱ βωμοὶ τῶν εἰδῶλων ἐκ βάθρων ἀνεσπασμένοι,
ἐκκλησῖαι περὶ φανείς πανταχοῦ δεδομημένοι, ἐν
πόλεσιν, ἐν κόμαις, ἐν ἰσχυαῖς μαρτύρων καὶ
ὁρίων σηκοὶ ἐξεργασμένοι, ἀσκητῶν καταγωγὰ
εἰς τῶν ὁρῶν κορυφὰς ἀγιάζουσιν. Ταῦτα καὶ τὰ
τούτοις ὅμοια τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ
θεοπρεπὲς ἐπιδεικνύει κατόρθωμα, κενὴν ἄπασαν
τῶν φιλοσόφων ἐπισχέλιαν· καταλείποντων τοῖς
(14) Διέμεινε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδῶλων πλάνη ἀπὸ

A idolorum errore; ignorantie discussa caligo, luminis
sapientie radii terram universam implentes; Græ-
ci, Romani et Barbari crucifixum Deum profluentes,
loco multorum et falsorum deorum Trinitatem solam
adorantes, demonum templa funitus evertentes, ido-
lorum altaria funditus eversa; ecclesie publice ubi-
que ædificate; in urbibus, in vicis, in remotissimis
locis, martyrum et sanctorum templa exstructa;
ascetarum diversoria cacumina montium sanctifi-
cant. Hæc et similia Salvatoris nostri incarnationis
divinus demonstrant successus; nam omnes philoso-
phorum inanes discussiones iis relinquimus, qui
ambubajarum studiis occupantur. Perduravit igitur
antiquus idolorum error a Saris usque ad tempora
Thare patris Abraham.

τῶν ἀλίων καὶ ἰδιωτῶν ἐντροπῶσι μαθήμασι.
Σαρὺχ ἕως τῶν χρόνων Θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ.

· Nachor · δὲ γενόμενος ἐτῶν οὐ⁶, ἐγέννησε τὸν B
Θάρρα (καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν (8^b) ἔτη ρβ⁷· καὶ
ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη οβ⁸·).

Θ'. Περὶ τῆς γεννήσεως Αβραάμ.

· Θάρρα δὲ γενόμενος ἐτῶν οὐ⁶ ἐγέννησε τὸν Ἀβραάμ
καὶ τὸν Nachor καὶ τὸν Ἀραν⁹, τὸν πατέρα τοῦ
Λωτ, ὃς καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θάρρα,
καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ὁ Θάρρα¹⁰ ἔτη ρλ¹¹ καὶ 65
ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη σε¹²· ἦν δὲ οὗτος
ἀγαλματοποιὸς ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων θεοὺς πλα-
στοουργῶν καὶ πικράσκων. ¹³Περίστη μέντοι ὁ αἰὼν
εἰς εἰκοστὴν γενεάν ἕως τούτου ἐτῶν γτκβ¹⁴, καὶ
οὐδεὶς πώποτε τῶν προγενεστέρων ἀνθρώπων φαί-
νεται υἱὸς πρὸ πατρὸς τελευτήσας, ἀλλὰ πατέρες C
πρὸ παίδων, τοὺς υἱοὺς διαδόχους τῶν πραγμάτων
αὐτῶν καταλαμβάνοντες. Καὶ μὴ τις λεγέτω περὶ
τοῦ Ἀβελ· οὐ γὰρ ἰδὼν θανάτῳ τέθνηκεν, ἀλλὰ
βίαιῳ· ἐξ ὅτε γὰρ Θάρρα ἀντίζηλον τῷ Θεῷ παρε-
στήσατο διὰ τῆς οἰκείας πλαστοουργίας τεχνασάμενος;
εἰδὼλα, τὰ ὅμοια οἷς ἔπραξεν ἐκ τῆς δίχης ἀπειλι-
φεν καὶ αὐτὸς παραζηλωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου τέχνου.
Ἀπέθανε γὰρ ὁ Ἀραν ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ὃ ἐνεπύ-
ρησεν Ἀβραάμ καύσας τὰ εἰδῶλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ·
ἐν γὰρ τῷ εἰσελθεῖν Ἀραν ἐξελεῖσθαι αὐτὰ, συν-
επλήχθη καὶ ἀπέθανεν· διὸ καὶ θαυμάσασα ἡ θεία
Γραφὴ ἐπεσημύατο λέγουσα· «Καὶ ἀπέθανεν Ἀραν
ἐν ὧπιον Θάρρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ¹⁵· » (4) Ὁ γὰρ
Ἀβραάμ, ὑπάρχων ἐτῶν ιδ¹⁶ καὶ¹⁷ θεογνωσίας ὤκτω D

Nachor autem septuaginta novem annos natus,
genuit Thare, et postea vixit centum et viginti duo
annos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies
ejus ducentorum duorum annorum.

IX. De natiuitate Abraham.

Thare cum septuaginta annos natus esset, ge-
nuit Abraham et Nachor, et Aran, patrem Lot, qui
mortuus est ante Thare patrem suum, et postea vixit
Thare centum triginti quinque annos, et mortuus
est, cum facti essent omnes dies ejus ducentorum
quinque annorum. Erat autem iste statuarius, ex
lapidibus et lignis deos fingens et venditans. Mundi
ætas usque ad vigesimam generationem et ad dies
ejus fuit circiter trium millium trecentorum viginti
duorum annorum, nec ullus unquam hominum
ortu præcedentiam videtur filius ante patrem mor-
tuus esse, sed patres ante filios, quos hæredes ro-
rum suarum relinquebant. Neque de Abel aliquis
loquatur; non enim naturali morte defunctus est,
sed violenta nece. Ex quo enim Thare æmulum se
Deo constituit sua ipsius arte effingens idola, similia
his quæ secerat jure reportavit, ad æmulationem
ipsa quoque provocatus a suo ipsius filio. Inter-
iit enim Aran in igne quem incendit Abram ut
combureret idola patris sui. Cum enim ingressus
esset Aran ad auferendum ea, combustus cum iis in-
teriiit; ideoque mirans divina Scriptura indicavit
dicens: « Et mortuus est Aran coram Thare patre
suo. » Abram enim, cum quatuordecim esset an-

Varie lectiones et notæ.

¹ πεπαυμένοι: τ. β. ὁ πλάνος. Par. 2. ² ἀπόλωντες: cod. ³ μεταστοιχείαν secunda manu. ⁴ 2444
(3144). ⁵ Ὁ δὲ γε N. ὁ υἱὸς Σαρὺχ (quod indicium est excerptiorum O. ⁶ οὐ⁶ l. ροθ⁶ LXX. ⁷ ρκγ⁷
O ut Chr. pasch. et Gen. 11, 25 Hebræus et Græcus, ρκγ⁷? ⁸ οβ⁸ l. τκα⁸ LXX. σα⁸ cod. σε⁸ O. ⁹ 2373
(3184). — Cod. 47, 11. ἐκ γυναικὸς Ἐδνα; θυγατρὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Leo. Ced.
¹⁰ Ἀρραν καὶ τὸν N. Leo. Ἀράμ καὶ τὸν N. Cod. ¹¹ ἔτη ρλ¹¹ ὁ Θάρρα O. ¹² 2358. ¹³ 3319. ¹⁴ γτκβ¹⁴
Georg. continuatus, γτκβ¹⁴ Eus. Chr. I. 13γ. ¹⁵ Gen. 11, 28. ¹⁶ ιδ¹⁶ Ced. 48, 4, sed Glyc. 216, 12 e Geor-
gio ιδ¹⁶. ¹⁷ τότε Par.

141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

sive Persis incepit. Persæ Magos ab indigenis nominabantur. Tum astrologis et magis congregatis, rex cum Abram et familiaribus sedit, et, facto silentio, dixit Abram: « A vobis sapientibus discere cupio an nativitas et magia nocere vel prodesse possint alicui juxta vestram opinionem. » Respondens Ægyptius, astrologus et magus, dixit: « Magnarum nobis et necessariarum questionum bonæ sis occasio, o magister, et justum est nos nihil te celare ex arcanis nostris: putamus homines omnes nativitati et fato servire; impossibile est enim hominem occidi vel mori præter nativitatem. » Abram dixit: « Errasti vere dicens hoc, nesciens quod coram rege judice locutus es, vitæ hominum domino. Rex indignatus dixit astrologo: « Nunc vero si accersiverim unum ex subditis, et tu deliberans dixeris illum vitæ tempus habere vel non habere, per me vero illi contrarium evenerit, nonne evidenter impostor invenieris? Etenim si dixeris illum adhuc tempus vitæ habere, statim jubebo ipsum occidi; si vero ipsum jam non habere reliqua tempora dixeris præter præsentem horam, ipsum quidem poena liberatum dimittam, te vero confestim ut mendacem morte multabo ut deinceps mors tua omnibus persuadeat artutum nullam fidem dare illis quæ de astrologia nugaris. » Quæ cum rex dixisset, tremens Ægyptius pronus cecidit, misericordiam rogans, ipse et socii ejus. Rex gratus esse cupiens Abram ut magistro, et quia errorem aperte demonstraverat prudentia, et pro vaniloquis simul rogaverat, condonavit illis vehementer reprehendens insaniam eorum opinionem tanquam vanam et populo infestam. Porro jussit, tanquam Abram instigante adduci quemdam ad ignem damnatum, et præcepit ut in nativitatem ejus et interitum inquireretur, et postquam deliberaverunt, ut dicerent genus mortis. Cum vero isti cordate deliberavissent, et dixissent illum igne periturum esse, nativitate id aperte inducente et jubente, sed adhuc vivendi tempus habere, neque jam tempus mortis advenisse, dixit rex: « Ego hodie istum liberabo a crematione, jubens aqua ipsum occidi, ut vobis facto manifeste demonstrarem aliquid præter horos copum fieri posse; et ita confortavit optime vaticinium ipsorum de vitæ tempore et genere mortis. Cum omnes concuissent, Abram dicere incepit: « Rex maxime et veritatis summopere amans, quoniam te video propositæ quæstioni valde studentem, quod verius est ego tibi præbebo compendiose, in omnibus vera loquens; sum enim veritatis vere servus. » Cumque rex dixisset, « Valde mihi gratus eris, » sic locutus est Abram: « Non soli homines sed etiam animalia ratione carentia nativitati subjacent;

aitamen homines aliquid in seipsis habent liberum
nativitati non subjacens eo quod nativitate, istud an-
tiquius sit; et illud est in hominibus libera potestas,
quæ a Deo nobis data est, qua brutis præstantiores
ipsa interficiendi natura licentiam habemus. Nobis
qui nostri juris sumus tu præstantior es, qui in
nos licentiam habes. Quemadmodum igitur nos
brutis, cum meliores simus, imperamus, ita no-
bis, tu rex, cum præstantior sis, juxta imperii
rationem licentiam habes, non quasi te præstantior
sit homo, sed Deus invisibilis omnium factor et
Dominus a quo quid expediat petere convenit. »
Cum multa similia dixisset Abram spectantia astro-
logiam, rege approbante, multos ex Ægyptiis at-
traxit ad religionem et falsam eorum scientiam de
astrologia et magia emendavit dicens: « Magnum
discrimen est, o viri, inter veritatem et con-
suetudinem; veritas enim, cum sincere queritur,
omnino invenitur; consuetudo vero sive secun-
dum veritatem, sive secundum falsitatem, citra
judicium per seipsam confirmatur, et qui il-
lam suscepit ne veritate quidem gaudet, nec
falso indignatur; non enim iudicio, sed anticipata
opinione, is assensus est sententiæ eorum qui ante
se fuerunt, incertæ fortunæ suæ ipsius spe commissa.
Neque jam facile patrium deponere vestimentum,
licet prorsus ei monstretur stultitiam hoc esse
risu dignam. Equidem siue mœra hanc paganorum
disciplinam et nugacitatem mali demonis perni-
ciosissimam suggestionem esse dico; quidam enim
ex illis multos deos introduxerunt et hos viles et
omnibus cupiditatibus deditos, ut volens aliquis
similia agere non erubescat, quod hominis pro-
prium est exemplar habens pessimam et inhone-
stam vitam falsorum illorum deorum, sublatoque
pudore ne pœnitentiæ quidem spem ille omnino
præbet. Alii vero fati ficto errore, aliud nativita-
tis nomine sine qua nihil hominem pati aut facere
absurde effingunt et hoc ipso errore et impietate
offendunt; si putaverit enim aliquis præter nativi-
tatem, sive fatum, nihil hominem pati aut facere
posse, facile pecudibus similis ad peccata deflectet.
Et post peccata non illum pœnitet impietatis, ex-
cusationem absurdam habentem, nativitate se ad
ista faciendâ coactum. Cæterum qui nativitatem
corrige nequit, hunc non pudet peccasse. Alii vero
inconsultum impulsu inducunt, dicentes omnia
temere consistere et ferri nullo juvante domino et
rectore. Idcirco haud facile, ne dicam nunquam, qui
taliam sentiant emendantur et ad sapientiam redu-
cuntur. » Rex magnopere laudavit eum, ab omnibus
siquidem in admiratione haberi videns, et maximis

Α νος τοῦ θανάτου, φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Ἐγὼ σήμε-
ρον τοῦτον ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, καλεῖ-
σας ὑδαὶ αὐτὸν ἀνααιρεθῆναι, ἵνα ὁμῖν ἔργῳ πα-
ραστήσω προδήλως, ὅτι δύνανται τι παρὰ γένεσιν
γενέσθαι· » καὶ οὕτως ἤλεγξεν αὐτῶν εὐ μάλα τὴν
περὶ τῶν χρόνων περὶ τῆς ζωῆς πρόρρησιν καὶ τῆς
τελευτῆς ἀπόφασιν. Ἦσυχασάντων οὖν πάντων, ὁ
Ἀβραμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· « Μίγισται καὶ φιλαλη-
θέστατε βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὁρῶ σε φροντίζοντα σφόδρα
τῆς προκείμενης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγὼ σοὶ
παρέσω δι' ἐπιτομῆς, ἀληθεύων ἐν πᾶσιν, ὥς τῆς
ἀληθείας ὄντως δοῦλος. » Τοῦ δὲ βασιλέως· εἰπόντος·
« Μεγάλῃ μοι ταύτην ποιήσεις χάριν, » φησὶν ὁ
Ἀβραμ· « Ὅθι μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα
ζῶα γένεσιν ὑποκείμεναι· οἱ μὲντοι ἄνθρωποι ἔχουσι
τι ἐν ἑαυτοῖς ἐλεύθερον, γένεσιν μὴ ὑποκείμενον,
καθότι τῆς γένεσος· ἐκείνῳ προσβύτερον, ὅπερ ἐστὶν
ἐν ἀνθρώποις αὐτεξουσιότης, ἥτις ἐκ Θεοῦ δοθεῖσα
ἡμῖν, ὅθεν τῶν ἄλογων κρείττους ὄντες καὶ κατ'
ἐξουσίαν ἀναρεῖν μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφυκαμέν·
ἡμῶν δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχόντων, οὐ πάλιν
κρείττων· ὡς ὑπάρχει, ἡμῶν ἔχων τὴν ἐξουσίαν. Ὡς
οὖν ἡμεῖς καταλογικώτερον τῶν ἄλογων ζῶων,
ἀμεινον ὄντες, ἀρχομεν, οὕτως ἡμῶν οὐ, βασιλεῦ,
κρείττων· ὡς ὑπάρχων, κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον
τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, ὥσπερ δὴ καὶ σὺ κρείττων·
οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Θεός· ὁ ἀόρατος καὶ ποιητὴς
πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αἰ-
τεῖσθαι προσήκει. » Πολλὰ δὲ γε τοιαῦτα λέξας ὁ
Ἀβραμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ
C χαρίζομενος, πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπισπάσατο
εἰς θεοσέβειαν, καὶ τὴν ἐσφαλμένην (10*) αὐτῶν
γνώσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας
διωρθώσατο φάσκων· « Πολλὴ τις, ὦ ἄνδρες, ἡ δια-
φορὰ ἐστὶν ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλη-
θεια γνησίως ζητούμενη πάντως εὐρίσκειται, τὸ δὲ
ἔθος· ὅποσον ἂν παραληφθῇ εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ψευδῶς,
ἀκρίτως ὅς ἐαυτοῦ κρατύνεται, καὶ οὕτε ἀληθεῖ
αὐτῇ· ἥδεται ὁ παραλαβὼν, 69 οὕτε ὡς ψευδὲς·
ἄχθεται· οὐ γὰρ κρίσει, ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος
πεπίστευκε γνώμῃ τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπ' ἀδήλῳ τύχῃ
τὴν ἰδίαν ἐπιδεδικώς· ἐλπῖδα. Καὶ οὐκ ἐτι βράδως
ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολὴν, κἂν πάνυ αὐτῷ
δείκνυται μωρία καὶ καταγέλαστος οὖσα. Αὐτίκα
D οὖν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φιληναφίαν
κακοῦ δαίμονος χαλεπῶς ἀτήν ὑπόθεσιν εἶναι λέγω·
οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ
τούτους φαῖλους καὶ παγετοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὅμοια
πρόττειν ἐθέλων μὴδὲ αἰδέηται· ὅπερ ἴδιον ἀνθρώ-
που, παράδειγμα τῶν μυθολογουμένων θεων ἔχων
τοὺς κακίστους καὶ ἀείμηνους βίους, τῷ· ὅτι μὴ αἰ-
δεῖσθαι οὐδὲ μετανοεῖν· ἐλπῖδα πάντως ὁ τοιοῦτος·

Variae lectiones et notæ.

ἡ κρείττων cod. ἡ κρείττων cod. ἡ κρείττων cod. ἡ ἀληθ. αὐτόν cod. ἡ ψευδὴ cod. ἡ αἰδέεται
cod. ἡ τὸ cod.

ἰμψάντες· οἱ δὲ, Εἰμαρμένης πλάσαντες ἡ πλάνην, ἅ donis ipsum decoravit, cumque disciplinæ utilitatem professus esset, cum pueris et puellis redire domum festinantem deduxit honoris causa, admodum stupefactus ob summam intelligentiam ejus et sapientiam, et pietatem in omnibus quæ interpretatus fuerat.

ἑτέραν τὴν λεγομένην γένεσιν, ἥς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαι τινα τερατολογούσιν· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβεῖ περιπίπτουσιν· νομίσας γάρ τι, ὅτι παρὰ γένεσιν ἦγουν ἡ Εἰμαρμένη οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν ἰξουσίαν· ἔχει, ῥαδίως λοιπὸν ὡς κτηνῶδες ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἡσέθησαν, ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω· κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἀπρονόητον φορὰν εἰσηγούνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν συνεστάναι τε καὶ φέρεσθαι, οὐδενὸς ἐφεστηκότος κυρίου καὶ δεσπότη. Αἰδὲ δὴ τοῖνον οὐδὲ ῥαδίως ἢ τάχα οὐδ' ὅπως οἱ τὰ τοιαῦτα φοροῦντες παντελῶς βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἄγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδὼν θαυμάσιον ἐπὶ πάντων καὶ τῆς διδασκαλίας τὴν ὠφέλειαν ἀκαῶς σπεύδοντα προῦπεμφεν, ὑπερεκπληττόμενος τὴν ἀρετὴν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβείαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

Γ' Περὶ Σίδου καὶ Μελχισεδέκ.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἔως οὗ ἦλθεν Ἀβραὰμ ἐκ Μεσοποταμίας, ἐκ πόλεως Χαράν καὶ τοῦ 70 οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλυσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν ἢ ἐπὶ Παλαιστίνῃ, ἔτη αἰ' 27· ὁπῆρχε δὲ (10b) ἐτῶν 67. Διατρίψας 22 δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κ', ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη 67 καὶ ἀπέθανε, ζῆσας τὰ πάντα ἔτη 135. (2) Ὁς καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοπαιτοῦ Μελχισεδέκ βασιλεὺς Σαλήμ ἡξιώθη μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολαγομῶρ καὶ λυτρωσάμενος τὸν ἀδελφιδεοῦν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. « Καὶ Μελχισεδέκ, φησὶν, βασιλεὺς Σαλήμ, ἔξηγενεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν· « Εὐλογημένος Ἀβραάμ τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχείριους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἀβραάμ ἀπὸ πάντων. » (3) Περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔφη· « Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλόγησας αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισε· Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὁ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος τῷ Ὑψίστῳ καὶ Θεῷ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων, ὁ πατριάρχης. Καὶ οἱ μὲν τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεχάμενοι τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτέστι τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς δοσφύος Ἀβραάμ. Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε-

B

X. De Sida et Melchisedech.

Sunt igitur a dispersione gentium, usque ad tempus quo venit Abram ex Mesopotomia, ex urbe Charan et de domo patris sui, juxta Dei jussionem, in terram Chanaan, sive Palestinam, anni mille et septemdecim; quintum autem et septuagesimum annum agebat. Et postquam commoratus esset in Chanaan annos quinque et viginti, genuit Isaac, et postea vixit septuaginta sex annos, et mortuus est, cum facti essent omnes anni ejus centum et septuaginta sex. Hic etiam benedictione magni Melchisedech, regis Salem, dignus est habitus postquam redisset a cæde Chodolagomor (Chodorlaomor) et liberasset filium fratris sui a captivitate. « Et Melchisedech, inquit, rex Salem, protulit panes et vinum; erat autem sacerdos Dei altissimi, et benedixit Abraham, et ait: Benedictus Abraham Deo altissimo, qui creavit cælum et terram, et benedictus Deus altissimus qui dedit hostes tuos in manibus tuis. Et dedit ei Abraham decimas ex omnibus. » De quo Apostolus dixit: « Hic enim Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi, qui obviavit Abraham regresso a cæde regum, et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit Abraham: primum quidem vocatur rex justitiæ: deinde rex Salem, quod est, rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitæ finem habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in æternum. Intuemini, quæso, quantus sit hic, cui et decimas dedit de præcæptis patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem, id est, a fratribus suis; quanquam et ipsi exierint de lumbis Abraham. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, et hunc, qui habebat repromissiones benedixit.

Variae lectiones et notæ.

22 ἐπλ. cod. ἐκπλ. ? 26 ἔτεον cod. 27 χίς cod. secunda manu. priori erasa, ἀσ' Leo. 2275 (3284). 28 Glys. 255, 258.6. 29 Gen. xiv, 18 20; Hebr. vii. 1-7.

Sine ulla autem contradictione, quod minus est, a meliore benedicatur. Vir enim erat justus et pius, a gentilibus oriundus, sic enim dicitur, et ex alia tribu oriundus fuit; ex genere Sidi filii regis Ægypti, a quo Ægyptus nomen accepit, ut dictum est, qui Sidus cum ex Ægypto egressus esset, et regionem Chananæorum, quæ nunc Palæstina dicitur, habitasset, urbemque ædificasset, vocavit eam Sidonem ex suo ipsius nomine, et deinceps ex genere Sidi descendit Elchi, pater Sedec, qui Sedec, sacerdos factus et rex, vocatus est a paterno nomine Melchisedech.

XI. De urbe ædificata a Melchisedech.

Hic cum esset sacerdos Dei et rex Chananæorum, et ædificasset urbem in monte dicto Sion, vocavit eam Salem, quod est, *civitas pacis*, in qua cum regnasset annos centum tredecim, mortuus est justus et virgo, ut ait Josephus, cui consonant Joannes et Cyrillus. Sine genealogia autem dictus est Melchisedech, eo quod prorsus non sit ex semine Abrahamæ, et a Moyse minime annumeretur in prosapia aliqua, sit vero genere Chananæus et execrabilis ex semine oriundus: ideo ne genealogia quidem dignum habuerunt, non enim decebat eum qui summæ justitiæ inventus erat, summæ injustitiæ generi una permiscere; ideoque sine matre et sine patre dixit, non dignos judicans progenitores virtutis justi hujusce viri et sapientis; hunc autem genere Chananæum fuisse, patet et quia tenebat et regebat regiones Chananæorum, et quia eum pessimis Sodomitis conversatus est.

XII. De Salem.

Præterea Salem cujus rex erat, multum celebrata Jerusalem, ex additamento post Salem syllabam *ιερω* percepit, et per conjunctionem, nomine congruo, nominata est Jerusalem: hanc autem accessionem syllabarum serius accepit, sive ob sacrificium (*ιερουργία*) Melchisedech, sive ob sacri templi (*ιερόν*) exstructionem.

De quo postea divus ipse Marcus, Chrysostomi discipulus: « Quoniam enim, ait, in genealogia non exhibetur quisnam fuerit pater aut quenam mater ejus, aut quomodo mortuus sit, idcirco nec initium dierum nec vitæ finem habere dictus est; non enim poterat in quadam prosapia annumerari, cum ex prætermissis gentilibus oriundus esset, sicut per

Α κάτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας ἠὲ λόγησεν. Χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. » (4) Ἀνὴρ γὰρ ἦν δίκαιος; καὶ θεοσεβής, ἐθνικῶς καταγόμενος· ἀφ' οὗον γὰρ λέγεται, φυλῆς ἐτέρης μετέσχηκεν, ἐκ τοῦ γένους Σίδου, υἱοῦ ¹¹ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἰγύπτιος ὠνόμασται, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅτι: Σίδος ἐξελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τῶν **71** Χαναναίων ¹² παραλαβὼν, τὴν νῦν Παλαιστίνην καλουμένην, εἰς τὴν οἰκῆσας καὶ πόλιν κτίσας, ἐκάλεσεν αὐτὴν Εὐδόνα εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατῆλθεν Μελχὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σεδεκ, ὅστις, Σεδεκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς, ἐπεκλήθη Μελχισεδεκ πατριωνυμικῶς.

B IA' Περὶ τῆς κτίσεως τοῦ ¹³ Μελχισεδεκ.

Οὗτος ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χαναανίων καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιών, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὃ ἐστὶ πόλις εἰρήνης, ἐν ἧ καὶ βασιλεύσας ἔτη ριγ' ἑταλεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος, ὡς φησὶν Ἰωσὴφ, ὃ καὶ συνάβουσι Ἰωάννης καὶ Κύριλλος. (5) Ἀγενεαλόγητος δὲ εἴρηται Μελχισεδεκ, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραάμ ὅλως, μὴ δὲ ὑπὸ Μωσέως γενεαλογεῖσθαι τοῦ παρὰ πάν, εἶναι δὲ Χαναανίον τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐπ' (11) ἀράτου σπορᾶς ὀρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἤξιωτο· οὐδὲ γὰρ πρεπωδέστερον ἦν, τὸν τῆς ἀκρας δικαιοσύνης ἐπιεικῆ μόνον συμπλέκειν τῇ τῆς ἀκρας ἀδικίας γένει. (3) διὸ καὶ ἀμήτορα καὶ ἀπάτορα τυγχάνειν, οὐκ ἀξίους ἡγούμενος τοὺς προγόνους τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνδρός καὶ σώφρονος; (4) ὅτι γὰρ Χαναανίος ἦν τὸ γένος, εὐδὴλον καὶ ἀφ' ὧν ἐκράτει καὶ ἐδασίλευσε κλιμάτων τῶν Χαναανίων καὶ οἱ ἐπιλησίου πονηροτάτοις Σοδόμοις.

IB' Περὶ τῆς ¹⁴ Σαλήμ.

Καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ ἥς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρύλητος Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τὴν τοῦ ἱεροῦ μετὰ τῆς ¹⁵ Σαλήμ συλλαμβάνουσα συλλαβὴν καὶ κατὰ συνέφαιαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμω; Ἱερουσαλήμ, πῇ μὲν διὰ τὴν ἱερουργίαν τοῦ Μελχισεδεκ, πῇ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κατασκευὴν, εἰληφὲ τὴν προσθήκην **72** τῶν συλλαβῶν ὕστερον. (2)

D

Περὶ τοῦ μέντοι καὶ Μάρκος ὁ θεὸς ὕστερον, ὁ καὶ τοῦ Χρυσόστομου φοιτητής, ἔφη. « Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐκφέρεται τίνος πατρὸς ἡ πόλις μητρὸς ἐστὶν ἡ πότις ἀπέθανε, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν εἴρηται· οὐ γὰρ ἡδύνατο γενεαλογεῖσθαι ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἐθνῶν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτῆν ἡ Γραφή παρεδήλωσε,

Variae lectiones et notæ.

¹¹ υἱὸς Σ. β. υἱοῦ Leo. ¹² Χαλδαίων cod. ¹³ ΚΑΙΣΕΩΣ Mon. Aug.? ¹⁴ ΤΟΥ Mon. Aug.? ¹⁵ μετὰ τῶν cod.

πρὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν · Ὁὗτος γὰρ Μελ-
χι εἶδε πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιο-
σύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλῆμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς
εἰρήνης·

II^a Περὶ τῆς κλήσεως Ἱερουσαλὴμ.

II μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλὴμ Ἰεβοὺς ἱκαλεῖτο
πρῶτην, ὅθεν μανθάνομεν, ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων
ἐπὶ τῶν ὀνόματι Μελχισεδέκ Ἰεβοὺς πρῶτον ἐτύ-
χανεν· (2) ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἰδίων
καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ, ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ Θεὸς
τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἐκεῖ ἀναφέρειν τὰς θυσίας ἐκ
παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων. (3) Διὸ καὶ μετὰ τὸ
καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων, μετωνόμασε τὴν
πόλιν Σαλῆμ, ὃ ἐστὶν εἰρήνη· Ἱερουσαλὴμ γὰρ ἑρμηνεύεται, ὅρος εἰρήνης, οὗδε χάριν ὁ Μελχισεδέκ βασι-
λεὺς εἰρήνης ἑρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρῶ-
τον.

(4) Τὸ δὲ βασιλεὺς δικαιοσύνης· πάλιν τοῦ ἰδίου
ἐστὶ νόμου ἑρμηνεία, τοῦτ' ἐστὶ Μελχισεδέκ γλῶσ-
σῃ τῇ Χαναταίδι. (5) Ὅταν οὖν ἀναγινώσκῃ, ὡς ὁ-
τος, καὶ εὐρηγῇ τι περὶ τοῦ Μελχισεδέκ γεγραμμένον
ὑπὲρ ἀνθρώπων, ἀναμνήσθῃ παρ' αὐτίκα τοῦ Ἀπο-
στόλου φάσκοντος· « Ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα, φυλῆς
ἑτέρας μετασχημαίναι », καὶ οὐδέποτε πλανηθῇ.
(6) Ἐματιώθησαν τοίνυν ἐκ διαμέτρου οἱ ἀπόπληκ-
τοι καὶ δυσώδεις Μελχισεδεκιστὰς, ὅθεν φύσει τοῦ-
τον πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἄνθρωπον· ὅθεν
δικαίως καταδικασθῆσονται παρὰ τῆς ἀδεκάστου
δίκης ὡς ἄνθρωπολάτραι· τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτί-
σαντα λατρεύσαντες· « διὰ πολλὴν καὶ ἐσχάτην
ἀνομίαν, μᾶλλον δὲ τὰ ληθῆσθαι εἰπεῖν, διὰ κτηνωδίαν
τε καὶ δυσπίστιαν. (11) (7) Εἰκότως 73 οὖν περὶ
τῶν τοιούτων ὁ μὲν Ἀπόστολος εἰλεγεν· « Ἐμα-
τιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν » καὶ ἐσκο-
τίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι
σοφοὶ ἐμωράνθησαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν ὁδὸν τοῦ
ἀφάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιωματι [εἰκόνας] φθαρτοῦ ἄν-
θρώπου. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς
ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον· νοῦν
— καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας, ὅτινες μετέλλαξαν τὴν
ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσδύσθησαν
καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα,
ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν·

(8) Ὁ δὲ Σολομὼν ὡσαύτως ἔφη· « Μάταιοι μὲν
γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἳ πάρεστιν ἀγνοσία
τοῦ Θεοῦ », καὶ, « Σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν » καὶ
γῆς εὐτελεστέρα ἢ ἑλπίς αὐτῶν, « ὅτι ἠγνόησαν

A habitationem ejus Scriptura indicavit, de quo
Apostolus dixit : « Hic enim Melchisedech primum
quidem ex interpretatione dicitur rex justitiæ,
deinde rex Salem, quod est, rex pacis. »

XIII. De nomine Jerusalem.

Quæ nunc Jerusalem, olim Jebus vocabatur ;
unde discimus quod ex septem populis qui de-
structi sunt Melchisedech Jebuseus primus erat.
Deinceps postquam ejecte sunt gentes et sedem
fixit populus, attribuit illam Deus sacerdotibus
quo offerrentur etiam victimæ ex omni loco Ju-
dæorum. Idcirco postquam bella composita essent
renovavit urbem, mutato nomine, Salem, quod est,
pax : Jerusalem enim interpretatur mons pacis ;
qua de causa Melchisedech, qui in ipsa primum
regnavit, interpretatur « rex pacis. »

« Rex justitiæ » rursus est ejusdem nominis in-
terpretatio, id est, Melchisedech, in lingua Chana-
næorum. Quando igitur legeris, quisquis es, et
inveneris aliquid circa Melchisedech super homi-
nem scriptum, memineris subito Apostoli dicentis :
« in quo hæc dicuntur, de alia tribu fuisse, » et
nunquam falleris. Erraverunt igitur plane stolidi
et impuri Melchisedeciani qui illum Deum esse
natura crediderunt, non vero mortalem hominem ;
ideo jure condemnabuntur a supræma justitia ut
anthropolatræ, creaturæ potius quam Creatori ser-
vientes, » præ magna et ultima amentia, aut po-
tius, ut verius loquar, præ stupiditate et impietate.
Jure ergo de talibus Apostolus dicebat : « Eva-
nuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est
insipiens cor eorum. Dicentes esse sapientes, stulti
facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis.
Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis
eorum, in reprobum sensum et in passionem ignomi-
niæ ; qui commutaverunt veritatem Dei in men-
dacium, et coluerunt, et servierunt creaturæ potius
quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Salomon similiter ait : « Vanus sunt omnes homi-
nes natura, in quibus non est scientia Dei » et
« Cinis cor ipsorum et terra villior spes illorum, »
« quoniam ignoraverunt suum Creatorem, et qui

Varie lectiones et notæ.

73 KAIE. Mon. Aug. ? 73 ἔφ' ὃν Heb. vii, 13. 73 Rom. i, 25. 73 Rom. i, 21-26. 73 ἀ. εἰς ἀκαθαρ-
σίαν 24 — εἰς π. ἀτ. 26. 73 παρὴν Θεοῦ ἀγ. Sap. xiii, 1. 73 αὐτοῦ bis. XV, 10. — ἠγνόησε τὴν πλάσαντα
αὐτὸν καὶ τὸν ἐ. αὐτοῦ ψυχὴν ἐνεργούσαν καὶ ἐμψύχσαντα π. ζ. 11.

insufflavit eis spiritum vitalem. » His temporibus pluit Dominus ignem super Pentapolis urbes, Sodomam et Gomorrhham, et consumit omne genus hominum, præter Lot filium fratris Abrahæ et duas filias ejus; subvertitque omnem substantiam terræ, et adjacentis maris aquas mortificat. Lot genuit filios duo ex duabus filiabus suis, Moab et Ammon, ex quibus Moabitæ et Ammonitæ. Abram autem genuit Ismaelem de Ægyptiâ ancilla Agar, et Isaac de Sara, ex quibus Ismaelitæ et Israëlitæ. Porro cum Agar ex Abram concepisset et vexata a Sara, fugisset, « invenit, inquit, eam angelus Domini in solitudine; et dixit ad illam : Unde venis, et quo vadis? Et dixit : A facie dominæ meæ Saræ ego fugio; et dicit angelus Domini : Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius, et multiplicans multiplicabo semen tuum, et non numerabitur præ multitudinem. Ecce enim concepisti, et paries filium, vocabisque nomen ejus Ismael, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo; manus ejus contra omnes, et manus omnium contra eum, et contra faciem fratrum omnium habitabit. Et vocavit Agar nomen Domini qui loquebatur cum ea : Tu Deus qui vidisti me. » Cum natus esset Ismael, dixit Abram ad Deum : » Ismael iste vivat coram te. « Et ait Deus ad Abram : Imo, ecce Sara, uxor tua, pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac, et constituam pactum meum illi in sædus sempiternum et semini ejus post eum. Super Ismael quoque ecce exaudivi te, et benedixi ei, et multiplicabo eum valde, et duodecim gentes generabit, et dabo eum in gentem magnam. Pactum vero meum statuum cum Isaac, quem pariet tibi Sara. » Tum rursus Scriptura de his qui ab Ismaele geniti sunt : » Primogenitus Ismaelis Nabeoth, et Cedar, et Nabeel et Masisan et Masma et Massa et Ghodad et Thema, et Jetbor et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Ismaelis, principes duodecim juxta gentem suam. » Habitat autem Ismael ab Helvilla usque Sur, quæ respicit Ægyptum introeuntibus Assyrios : contra faciem fratrum suorum omnium habitavit. »

Χοῦδὲ καὶ Θεμάν καὶ Ἰετούρ " καὶ Ναφὲς καὶ Κεδμά
αὐτῶν. — " Κατόφηκε δὲ Ἰσμαὴλ ἀπὸ Εὐλάτ
πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν

XIV. *Initium Abrahamæ, De Isaac.*

Abraham autem cum septuaginta quinque annos haberet, genuit de Sara Isaac. Paulo post relinquit Abraham quercum Mambre et ad puteum juramenti habitat, sibi ipsi privatim et domesticis secundum

Α τὸν ποιῶντα αὐτοὺς καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοὺς πνεῦμα ζῶτικόν. » (9) Ἐφ' ὧν χρόνων πῦρ κατὰ τῆς Πενταπόλεως Σοδόμων καὶ Γομορρῶν ὁ Θεὸς ἐπέττει καὶ ἀνάλισκεται μὲν ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρεκτός Ἀὐτὸ ἀνεψίου Ἀβραμ καὶ τὸν δύο θυγατέρας αὐτοῦ, διαφθείρει δὲ καὶ ἅπαν ²² τῆς γῆς τὸ ἀνάστημι, καὶ τῆς παρακειμένης ²³ θαλάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. Ὁ μὲν οὖν Ἀὐτὸ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο ἐκ τῶν δύο θυγατέρας αὐτοῦ, τὴν Μωῶδ καὶ τὴν Ἀρμυαν, ἐξ ὧν Μωῶδεται καὶ Ἀρμυνῖται. (10) Ὁ δὲ Ἀβραμ ἔτεκε τὸν Ἰσμαὴλ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας αὐτοῦ παιδίσκης Ἀγάρ, καὶ τὸν Ἰσαάκ ἐκ τῆς Σάρρας, ἀφ' ὧν Ἰσμηλίται καὶ Ἰσραηλίται. Τῆς τοίνυν Ἀγάρ ἐκ τοῦ Ἀβραμ συλλαδοῦσης καὶ κακομενῆς ὑπὸ τῆς Σάρρας καὶ ἀποδρασάσης, ἔβρε, φησὶν ²⁴, αὐτὴν ἄγγελος Κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πόθεν ἐρχῇ καὶ πῶς πορεύῃ ; καὶ εἶπεν· Ἀπὸ προσώπου τῆς κυρίας μου Σάρρας ἀποδιδράσκω καὶ καὶ φησὶν ὁ ἄγγελος Κυρίου· Ἀποστείλαί με πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινωθεὶς ὑπὸ τὰς χειρὰς αὐτῆς, καὶ πληθύνων πληθυνὺν τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πληθους· Ἰδοὺ γὰρ ἐν γὰ' σπέρ' ἔχεις, καὶ τέτῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ **74** ὄνομα αὐτοῦ Ἰσμαὴλ, ὅτι ἐπήκουσε Κύριος τῇ ταπεινώσει σου. Οὗτος ἔσται ἄγροικος ἀνθρώπων ἀφ' χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν, καὶ κατὰ προτύπου τῶν ἀδελφῶν πάντων κατοικήσει. » Καὶ ἐκάλεσεν Ἀγάρ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ λαλοῦντος αὐτῇ ²⁵. Ἐγὼ ὁ Θεὸς ἐπιβών με. » Τεχθέντος τοῦ Ἰσμαὴλ, φησὶν Ἀβραμ πρὸς τὸν Θεόν· Ὁ Ἰσμαὴλ οὗτος ζῆται ἐναντίον σου ²⁶. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς Ἀβραμ· Ναι, Ἰδοὺ Σάρρα, ἡ γυνὴ σου, τέξεται σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ· καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν εἰς διαθήκην αἰώνιον καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. Περὶ δὲ Ἰσμαὴλ Ἰδοὺ ὑπήκουσά σου καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ πληθύνω αὐτὸν σφόδρα, καὶ ἰσ' ἔθνη γεννήσει, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνη· μέγα. Τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαάκ, ὃν τέξεται σοι Σάρρα. » Εἰτα πάλιν ἡ (12^α) Γραφὴ περὶ τῶν ἐξ Ἰσμαὴλ τεχθέντων « Πρωτότοκος υἱὸς Ἰσμαὴλ Ναβεῶδ καὶ Κεῖθρ καὶ Ναβεὴλ καὶ Μασαὶν καὶ Μασαὶ καὶ ²⁷ Μασὴ καὶ Οὐτοὶ εἰσιν υἱοὶ Ἰσμαὴλ, ἀρχοντας ἰσ' κατὰ ἔθνη, καὶ Σοῦρ, ἡ ἑστὶ κατὰ πρόσωπον Αἰγυπτίου ἕως ἰθαλὲν αὐτοῦ πάντων κατοκήσιν. »

b

ΙΔ' Ἀρχὴ Ἀδραμ. Περὶ τοῦ Ἰσαακ.

Ἀδραχὺ δὲ ὡν ἔτων οὐκ ἐγέννησεν ἐκ τῆς Σάρβης·
τὸν Ἰσαάκ. Ὀλίγον δὲ ὑπερὸν ἀπὸ τῆς κατὰ Μαμ-
βρή θροῦς μεταναστὰς· ὁ Ἀδραχὺ, ἐπὶ τὸ φέρειν
κατακτενῶν τοῦ θρόνου, ἐκπύῃ τε ἰδίᾳ καὶ τοῖς οἰκί-
σταις.

Variae lectiones et notæ.

²² καὶ ἀπὸ τῆς Leo. ²³ προκ. Leo cf. Cod. 21,521? ²⁴ Gen. xvi, 7 15. ²⁵ πρὸς αὐτήν Gen. xvi, 15.
²⁶ Gen. xvi 18 21. ²⁷ Δουὰ καὶ Gen. xxv, 14. ²⁸ Ἰσραὺρ. cod. ²⁹ Gen. xxv, 18.

ται· κατὰ συγγένειαν πηξάμενος σκηνήν. Τότε Ἀβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ζ' ἡμέρας ἐπιταλεῖ τὴν ἱερτὴν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰσραὴλ ἱερτάζει σκηνοπηγῶν. (2) Κα' δὲ, φασίν, ἐτῶν ἦν ὁ Ἰσαάκ, ὅτε πρὸς θυσίαν ἀνήχθη· εἰς ἑκαῖνον δὲ τὸν τόπον τὸ θυσιαστήριον **75** ὥκοδόμησεν Ἀβραάμ· ἐνθα ὑστερον αὐτὸ τὸ ἱερὸν ἰδρύσατο.

IE. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ.

“ Ὁ δὲ Ἰσαάκ, γεννῆσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ ἐκ τῆς Ρεβέκκας, τὸν μὲν Ἰακώβ εὐλόγησεν κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, λέγων “· « Δώσαι σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πότιντος τῆς γῆς καὶ πληθὺς αἵτου καὶ οἴνου, καὶ δουλεύσάτωσαν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνήσάτωσαν σοι ἀρχόντες· καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλογημένος. » (2) Πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησὶν “· « Ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πότιντος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἀνέσθαι· ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις· ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθίλης ἄλκυσαι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, » πλημμελήσῃς πλημμέλιαν θανάτου. (3) Ἀλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐρρήθησαν, ἅφ' ἐτέρους δὲ ἐκατέλθωντο, καθάπερ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευὶ παρὰ τοῦ Ἰακώβ εἰρημέων ἔστιν ἰδεῖν· “· « Διαμεριῶ γάρ, φησὶν, αὐτοὺς ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπειρῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ, » καί τοι γε οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων. Καὶ μέντοι οὐκ ἐπὶ τοῦ Χαναάν τὰ ὑπὸ τοῦ Νῶε λεχθέντα εἰς τοὺς ἐγγόνους ἐξέβη Γαδανίτας. Οὕτω δὲ κἀνάυθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ τέλος ἔσχεν— πῶς γάρ τοῦ διδοικότες καὶ τρέμοντος· καὶ μυριάκις τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσκυνούντος; — ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνεφύησαν οἱ Ἰσμαηλῖται, οἱ νῦν Ἀγαρηνοὶ τε καὶ Σαρακηνοὶ λεγόμενοι, διὰ μὲν τῆς Ἀγροπίας Ἀγαρ, ὡς εἰρηται, Ἀγαρηνοὶ, διὰ δὲ τῆς Σάρρας Σαρακηνοὶ. Ἐκ δὲ Ἰσαάκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδώμ καὶ Ἰακώβ ἀνεδιόσθησαν διὰ τῆς Ρεβέκκας· (2b) καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἡσαῦ Ἐδώμ ἐτέθη υἱὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ καὶ Ἀμάληκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμάληκται· ἐκ δὲ τοῦ Ἰακώβ τοῦ **76** καὶ Ἰσραὴλ Ἰούδας, ἅφ' οὗ Ἰουδαῖοι πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι πρόσρηγορεύθησαν· καὶ Ἰσραηλῖται μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπισημοτέρου αὐτῶν ἀδελφοῦ Ἰούδα φερνύμους κίκληνται. “ (4) Ὁ δὲ γε θεὸς Ἀβραάμ ἐγέννησε πάλιν υἱὸς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναίκης Χεττοῦρας ε', ἅφ' ὧν ἔστι Μαδιάμ, ἐξ οὗ Μαδιανῖται, καὶ Ἀφαρ,

A cognationem filgens tabernacula. Tunc primum Abraham tabernaculorum per septem dies peragit festivitatem, quam etiam nunc Israel celebrat filgens tentoria. Vicesimum quintum, ut tradunt, annum agebat Isaac cum ad sacrificium ductus est: in isto vero loco altare extruxit Abraham, ubi postea David templum construxit.

XV. De Esau et Jacob.

Isaac autem cum genuisset Esau et Jacob ex Rebecca, Jacob qui benedictionem fratris subripuerat, benedixit dicens: « Dabit tibi Deus de rore caeli et de pinguedine terrae, et abundantiam frumenti et vini, ut serviant tibi populi, et adorent te principes, et esto dominus fratris tui, et incurvabuntur ante te filii patris tui. Qui maledixerit tibi, maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictus. » Ad Esau vero dixit: « Ecce de pinguedine terrae erit habitatio tua, et de rore caeli desuper. In gladio tuo vives, et fratri tuo servies: tempusque veniet, cum excutias jugum ejus de cervicibus tuis, » cum peccaveris peccatum mortis. Benedictiones autem dictae sunt ad Jacob aliis vero attributae sunt, ut videre est etiam in iis quae ad Simeon et Levi a Jacob dictae sunt: « Dividam enim, inquit, eos in Jacob, et dispergam eos in Israel: » attamen non in ipso hoc factum est, sed in nepotibus. Similiter non Chanaan evenerunt quae a Noe dictae sunt in nepotibus illius Gabaonitis; hic quoque pariter non in Jacob adimpleta sunt — quomodo enim, quoniam ipse timuit et pavit et toties ante fratrem suum incurvatus est? — sed in nepotibus ejus. Ex Israel igitur nati sunt Ismaelitae, qui nunc Agareni et Saraceni dicuntur, ex Aegypto Agar, ut dictum est, Agareni, ex Sara, Saraceni. Ex Isaac, Esau, qui et Edom dicitur, et Jacob nati sunt de Rebecca; ex Esau natus est Edom idem ac pater nomen habens, et Amalec, ex quibus Idumaei et Amalecitarum. Ex Jacob, qui et Israel, natus est Judas, a quo Judaei omnes, etiam qui de ceteris nati sunt, nuncupati sunt, et Israelitae quidem a patre Jacob sive Israel, Judaei autem a clarissimo fratre suo Juda, nomine congruo sunt vocati. Porro divus Abraham rursus genuit filios quinque ex ultima uxore sua Cethura, de quibus Madian, a quo Madianitae, et Afar, a quo Africa, in qua habitavit, et regio cognominata est tanquam paterno nomine, sicut et Ausitis locus Esau, in quo natus est beatus et patiens et celeberrimus Job, quem laudans divus Chrysostomus, sic loquitur: « Vir quidam erat in regione Ausitide: celebrem, inquit, eum ob naturam tum ob regionem, ut cum audieris hominem esse

Variae lectiones et notae.

“ 2213 (3544). “ Gen. xxvii, 28, 29. “ 39, 40. “ XLIX, 7. “ Ced. 76, 19-80, 7; Glyc. 276, 10-278, 7.

hunc, mireris quis supra hominem secessit, et cum noveris regionem in qua fructus hic tantus floruit, vere obstupesceas videns qualis rosa in medio spinarum nata sit. Erat enim de regione Ausitide, de regione Esau, a quo Ausitis nuncupata est, a scortatore scilicet et profano, ut mireris ex qua patria et radice mala natus sit fructus speciosissimus. Nepos enim est famosi illius, et Scriptura quintum cum ab Abraham nominat: «Abraham, inquit, genuit Isaac, Isaac Esau, Esau Ragucl et Zara, Zara Job. Habens igitur successionem ab Abraham ad illum per Esau discurrentem, ostendit radiceem, ut fructum admireris; nam hic quidem scortator et profanus, ille vero sapiens et venerabilis, qui sic loquitur: «Si servus est oculus meus mulierem alienam,» et: «Fœdus pepigi cum oculis meis.» Quin imo victimas pro suis filiis quotidie adducebat dicens: «Ne forte mala cogitaverint filii mei contra Denm.» Jure ergo dixit: «Et erat vir ille colens Deum et inculpabilis,» et sequentia. Externi philosophi definitionem hominis ostendentes, dicunt: Homo est animal rationale morti subiacens; divina autem Scriptura non sic, sed: Homo est «inculpatus, justus, colens Deum, abstinens ab omni pravo opere;» is enim de quo hæc non affirmantur jumentum est, nedum homo. Si enim naturæ typum habens contumelia afficiat eum ob malitiam voluntatis, audiat Propheta: «Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.» Quemadmodum igitur, ex communi consuetudine si quis mittat filium suum aut servum ad aliquod negotium, adhortatur dicens: «Ut vir, age quod agis,» et commune nomen proprium sit, ita quamvis omnes homines dicantur homines, solus vere is est homo qui imaginem servat, et primitivum pulchritudinis exemplum non aufert. Dixit igitur ipsum hominem, ut ob naturam propositum laudes; deinde quoque ab Ausitide regione dixit, ut ob regionem impietate famosam, fructum celebres, quem auctor malorum videns et invidia motus, petit a Deo ut tentetur justus, ut tu fiduciam sumas et discas dæmonem non habere potestatem adversus Christianum qui vere Deum colit et timet, nisi procuratio desursum veniat, sive propter castigationem, sive propter indulgentiam. Quando enim inducit Deus correctionem, aut penas poscit peccatorum, aut virtutem exercet ad divinos progressus, tunc tradit eum malo; non enim potuit bellare donec licentia data est, et ne mireris; non

Α ἐξ οὗ Ἀφρικῆ, ἐν ᾗ παρῴκησε, καὶ ἡ χώρα προσω-
νομένη παρωνύμως, ὡς περ ⁶⁶ καὶ Αὐσίτις· ὁ τό-
πος ⁶⁷ τοῦ Ἠσαῦ, ἐν ᾗ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάριος καὶ
πολύτλας καὶ διαδόχτος Ἰάβ, ἐν ἐγκωμιάζων ὁ θεός·
Χρυσόστομος λέγει ⁶⁸· «Ἀνθρώπος τις ἦν ἐν τῇ
χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι· κηρύττει, φησὶν, αὐτὸν καὶ ἀπὸ ⁶⁹
τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα ὡς περ ἀκούσας
αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζῃς ⁷⁰, ὅτι ὡπὲρ ἄνθρωπον
ἐπολιτεύσατο, οὕτω μαθὼν ⁷¹ καὶ τὴν χώραν, ἐξ ἧς
ὁ τοσοῦτος καρπὸς ἦνθησεν, ἐκπλαγῆς ἀληθῶς ὁ πόλον
ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἐβλάστησεν· ἦν γάρ
τῆς Αὐσίτιδος χώρας τοῦ Ἠσαῦ, ἐξ ὅσπερ Αὐσίτις
ὠνόμασται, ἐκ τοῦ πόρου καὶ βεθέλου, ὅπως θαυ-
μάζῃς ἐκ πολλὰς πατριδὸς καὶ ῥίζης κακῆς ἐβλάστησε
καρπὸς ὠραϊότατος. Ἀπόγονος γάρ ἐστι τοῦ δια-
βαλλομένου, καθὼς ἡ Γραφὴ πέμπτον ἀπὸ τοῦ
Ἀβραάμ· Ἀβραάμ γάρ, φησὶν, ἐγέννησε τὸν
Ἠσαάκ, Ἠσαάκ τὸν Ἠσαῦ, Ἠσαῦ τὸν Ραγούηλ ⁷²
καὶ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰάβ. Ἐχων ⁷³ οὖν τὴν δια-
δοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ εἰς αὐτὸν κατερχομένην διὰ
τοῦ Ἠσαῦ, δείκνυσιν ⁷⁴ τὴν ῥίζαν, ἵνα τὸν καρπὸν
θαυμάσῃς· ὅτι ὁ μὲν πόρος ἦν ⁷⁵ καὶ βέθηλος, ὁ δὲ
σώφρων καὶ σεμνὸς, λέγων οὕτως· ⁷⁶· «Εἰ δὲ ἐπη-
κολούθησεν ὁ ὀφθαλμός μου γυναίκει ἄλλοτρίᾳ· —
καὶ ⁷⁷· «Ἀπαθήκη διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.·
Ὁδὸ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ θυσίας ὡπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων
προσέγγαγε καθ' ἡμέραν φάσκων· «Μήποτε κακὰ
ἐνενηθσαν οἱ υἱοί μου πρὸς τὸν θεόν.· Εἰκότως οὖν
ἐφη ⁷⁸· «Καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖνος· θεοσεβής, ἀμεμ-
πτος, καὶ τὰ ἐξῆς· Οἱ μὲν γὰρ ἐξω ⁷⁹ φιλόσοφοι τὸν
ῥόπον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντές ⁸⁰ φασιν· Ἀνθρώπος
ἐστὶ· ζῶων λογικὸν ὄντητόν· ἡ δὲ θεία Γραφὴ οὐχ οὕ-
τως, ἀλλ'· Ἀνθρώπος ἐστὶν· ⁸¹ ἀμεμπτος, δίκαιος,
θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς· πονηροῦ πράγμα-
τος· — ὥς ὃ γὰρ τοῦτοις ⁸² μὴ μεμαρτυρημένος
οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κτήνος. Ἐὰν γὰρ ἐχῃ τὸν χα-
ρακτῆρα τῆς φύσεως, ὁβρίξῃ δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆς
προαιρέσεως, ἀκούσατε ⁸³ παρὰ τοῦ προφήτου ⁸⁴·
«Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη
τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοῦσθαι αὐτοῖς· —
ὡς περ τοῖνυν ἐπὶ τῆς κοινῆς συνηθείας ἐπειδὴν τις
τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἢ οἰκέτην ἀποστέλλῃ ἐπὶ τινὰ πρᾶ-
ξιν, παρακαλεῖται λέγων· «ὥς ἄνθρωπος πρᾶξει·
τὰ τῆς πράξεως, καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα ἰδιοποιεῖται
οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μόνος ἀλη-
θῆς ἐκεῖνός ἐστιν ὃ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρω-
τότυπον (13*) κάλλος μὴ ἀφανίζων. Εἴπεν οὖν αὐτὸν
ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν πρόθεσιν ἐπα-
νέσῃ· εἰτα δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς Αὐσίτιδος χώρας,
ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς τῇ ἀσεβείᾳ τὸν καρπὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ Ὡ. Ἀ. Par. 2. ⁶⁷ ἐκ Par. 2. ⁶⁸ Χρ. ἐφ' Par. 2. ⁶⁹ x. ἀ. Chr. VI. 584 A. ⁷⁰ θαυ-
μάσῃς Chr. ⁷¹ ἐὰν μάθῃς Chr. ⁷² P. τὸν Z. Chr. ⁷³ Εἶχον I. Εἶχεν cod. ⁷⁴ οὖν Chr.
⁷⁵ τις δὲ ἦν Ἠ. π. καὶ β. ὁ δὲ σεμνὸς καὶ θαυμάσιος Chr. ⁷⁶ Job xxxi, 7. Εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ
ἐπ. ἡ καρδία μου ⁷⁷ xxxi, f. ⁷⁸ I. 5-29. l. 1. ⁷⁹ οἱ ἐξωθεν ὁ. ἐβέντο ἀ. Chr. ⁸⁰ διχ. ἀληθινός, ἀπ. Chr.
⁸¹ τοῖς τοιοῦτοις Chr. ⁸² ἀκούει Chr. ⁸³ Ps. xlii, 12.

ἀνυμνήσης, ὃν ὁ ἀρχίακος ὁρῶν καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτᾷται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου περσάμενον, ἵνα οὐ θάρσος λάθῃς καὶ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβούς ὄντως Χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπή γένηται ἀνωθεν ἢ διὰ παιδείαν, ἢ διὰ συγχώρησιν. Ὅταν γὰρ ἐπάγει ὁ Θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀπαίτει τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θεῶν κατορθωμάτων, τότε παραδίδωκε αὐτὸν τῷ πονηρῷ· οὐ γὰρ ἔδυνήθη πολεμῆσαι ἑὸς ἐπιτρόπῃ· καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἤκουσας. Οἱ μὲν οὖν θεοὶ ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· « Πάντες γὰρ, φησὶ, λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποσταλλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ⁸⁵, » οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν τιμωρίας· « Ἐξακίστειλας γὰρ, φησὶν, εἰς αὐτοὺς θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν ἀποστολῇ δι' ἁγγέλων πονηρῶν ⁸⁶. » Οἱ τοίνυν δαίμονες, εἰ καὶ ἀρνησάσαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν κεῖνται τῆς δουλείας ⁷⁸ καὶ κελεύονται πράξει ὡς οἱ ἄνθρωποι τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τινῶν λέγων ⁸⁷· « Οὗς καὶ παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευσθῶσι μὴ βλασφημῆσαι· » ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα κατ' αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται ἀκούτας ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. Καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ Θεὸς διακόνους ἁγγέλους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ ὅτι κατὰ τοῦ Ἀχάβ ὁ Θεὸς ἀπεφάνετο λέγων ⁸⁸· « Τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσῃ τὸν Ἀχάβ, καὶ πείσῃται; » ἀπεκρίθη πνεῦμα πονηρὸν· « Ἰδοὺ ἐγώ, » πάντως γινώσκον, ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται. Καὶ ἀποστέλλονται μὲν ἰδιωτῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρῶσιν, ἀλλ' ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἄγιος ὑποურῆσαι τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται· — οὐδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς πρῶτον ἁγγέλω θεῷ — διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν. Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται· « Ἀνῆχθη » γὰρ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου· εἰς τὴν ἔρημον περαιοθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου ⁸⁹. » Εἰ τοίνυν τὸν τοῦ παντός Κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασε, τί θαυμάσεις· εἰ καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; Ἀποστέλλεται δὲ, οὐ Θεοῦ κελεύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὴν λόγον ἢ Γραφὴν ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ἔπαινον λέγει, « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός ⁹⁰. »

ΙΓ'. Περὶ τοῦ Ἰακώβ.

Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἑτῶν ἑ' ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε (13^b) ρκ' ἔτη, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ρη' ἔτη. (2) Ἰακώβ δὲ, γενόμενος ἑτῶν π', ἐγέννησε τὸν Λαὺν, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ξθ', καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον, ποιήσας ἐκεῖ ἔτη

A enim in porcos potestatem habet, sicut in Evangelii audisti. Divini quidem angeli bonorum hominum salutis inserviunt: « Omnes enim, inquit, administrationis spiritus sunt in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis; » sed mali demones contra ad supplicium peccatorum: « Misisti enim, inquit, in eos indignationem, et iram, et tribulationem, missione per angelos malos ». Demones igitur, quamvis rebellaverunt volentes, nihilominus sub iugo jacent servitutis, et jubentur facere tanquam lictores quæ sibi imperantur a Deo et a sanctis. Et ostendit Paulus loquens de quibusdam « quos et tradidit Satanæ, ut discant non blasphemare. » Ut enim non existimentur demones cuncta ex potestate agere, jubentur inviti facere quæ mandantur. Et sanctis quidem mitti Deus angelos sanctos qui ministrant ad salutem, malos autem tradit demonibus ad supplicia. Etenim quando adversus Achab locutus est Deus, dicens: « Quis proficiscetur et decipiet Achab, et cadet? » respondit spiritus malus: « Ecce ego », apprime sciens se ad hoc constitutum esse. Mittuntur quidem singuli ad puniendos malos, sed mittuntur quoque ad justos, non ut puniant, sed ut tentent eos. Cum enim angelus sanctus inservire tentationi non jubetur (non enim ipse quidem Deus præcipit indecorum negotium angelo divino), ideo hæc tentandi cura demonibus committitur. Et ne mireris quod ad justos demones mittantur: « Ductus est enim, inquit, universorum Dominus a Jordane in desertum, ut tentaretur a diabolo. » Atqui, si universorum Dominum diabolus tentavit, quid miraris ad justos quoque exercitandæ patientiæ causa, demonem mitti? Mittitur autem, non jubente Deo, sed concedente. Figura enim sermonem exornat Scriptura tanquam in prosopopeia, quasi dicat: « Peccatori dixit Deus. »

D

XVI. De Jacob.

Isaac, cum sexaginta annos natus esset, genuit Jacob, et postea vixit centum et viginti annos, et mortuus est, cum facti essent anni ejus centum octoginta. Jacob autem octoginta quinque annos natus, genuit Levi, et postea vixit annos sexaginta

Variae lectiones et notæ.

⁸⁵ Heb. i, 11. ⁸⁶ Ps. lxxviii, 49. ⁸⁷ I. Tim. i, 20. ⁸⁸ III Reg. xxii, 20, ⁸⁹ Matth. ix. 1. ⁹⁰ Ps. l, 16.

novem, et mortuus est in Ægypto, cum annos septendecim tibi commoratus esset, et facti essent omnes anni ejus centum quadraginta septem. Qui cum septuagesimum quintum annum ageret, et fugeret ab Esau fratre suo, pervenit Charan Mesopotamiæ ad Lalan fratrem matris suæ Rebecæ, cujus ovium cum custos factus esset annis viginti, et duas filias ejus Lian et Rachel uxores duxisset, habuit filios duodecim et filiam unam, sive de liberis, sive de ancillis Bala et Zelpha. Ex Lia enim, uxore sua, genuit Raben, Simeon, Levi, Judam, Issachar, Zabulon et Dinam; ex Rachel, Joseph, posteaque Benjamin, post reditum; ex Bala, Dan et Nephthali; ex Zelpha, Gad et Aser. Post vero viginti annos, tempus fugæ et servitutis, et post regressum e Mesopotamia in terram Chanaan et luctam cum Deo, in qua visione Israel nominatus est, visionem novam vidit Bethel, et cum decimas dedisset omnium rerum quas possidebat, ultimos subicit filios, et incipiens a Benjamin, ordineque præpostero ad Levi veniens, decimum hunc inventum Deo offert; sicque omnia sua et filios quoque decimavit, sicut ante fugiens Deo promiserat dicens: «Cunctorum quæ dederis mihi, decimas offeram tibi ea.» Confestim cum induisset Levi stola sacerdotali, per ipsum victimas obtulit Deo Bethel, et exinde qui legali sacrificio et ministerio incumbunt, Levitæ vocati sunt, et ii qui divinæ gratiæ incumbunt sacrificio, clerici nominantur, eo quod scriptum sit: «Non jacet Levitis possessio in filiis Israel, Dominus enim pars eorum et possessio.»

XVII. De morte Esau.

Isaac et Rebecca, post reditum Jacob, advocatos Jacob et Esau hortati sunt et jurejurando obstrinxerunt ut pacem inter se haberent, et fraternæ amicitiae amplexarentur affectum; quo facto, defuncti sunt, prior quidem Rebecca, non multo vero post ipso Isaac, relictis Jacob primogenituræ præmiis. Post hæc instigatus est Esau ab Amalec, filio suo quem ex pellice habuerat, et collectis gentibus irruit adversus Jacob, ut dicit Josephus. Hic vero, oclusis portis urbis in quam confugerat, de muro Esau hortabatur ut parentum præcepta recordaretur. Cum iste vero non assentiretur, imo magis insolensceret et conviciaretur, et mortem illi minaretur, Jacob, intenso arcu, dejecit Esau sub malla dextera vulneratum et percussum occidit.

Α 17. ζήσας τὰ πάντα ἔτη ριζ'. (3) Ὅς, ὑπάρχων ἰσὺν οὐ, καὶ φυγὼν Ἡσαὺ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κατήνησεν εἰς 79 Χαρρὸν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβαν, τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ρεβέκκας, οὗ καὶ τῶν προβάτων νομὸς γενομένος ἔτη κ', καὶ τὰς β' θυγατέρας αὐτοῦ Λίαν καὶ Ραχὴλ εἰς γυναῖκας λαβὼν, ἔσχεν υἱοὺς 18' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπὸ τε τῶν θεραπεινίδων Βάλλας καὶ Ζελφᾶς· ἐκ μὲν γὰρ Λίας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Ρουβὴν καὶ Συμεὼνα καὶ τὸν Λευὶ καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἰσάακ καὶ τὸν Ζαβουλὸν καὶ τὴν Δίνα, ἐκ δὲ Ραχὴλ τὸν Ἰουστῆν, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὴν μετὰ τὴν ἐπὶ ἀνοδὸν, ἐκ Βάλλας τὸν Ἀδὴν καὶ τὸν Νιφθαλμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γάδ καὶ τὸν Ἀσῆρ. (4) Μετὰ δὲ τὸν κ' χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τε καὶ δουλείας, [καὶ μετὰ] τὴν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς γῆν Χαναὰν ὑποτροπὴν καὶ τὴν παλαίστραν 20 μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς καὶ Ἰσραὴλ ὀνομάσθη δι' ὀπτασίας, εἶδε πάλιν δράμα ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας ἅπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοῖς παῖδας, καὶ ἀριθμῆσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὴν ἀρξάμενος 21, ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευὶ ἰλθὼν, δν δέκατον εὐρὼν, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν, ἀποδεκατώσας καὶ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καθὼς καὶ προὑποσχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν, ὅτι «Πάντων, ὅσα ἂν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατῶ σοι αὐτά 22.» Καὶ εὐθὺς ἐνδύσας τὸν Λευὶ στολὴν ἱερατικὴν, δι' αὐτοῦ θυσίας προσήγαγε τῷ Θεῷ ἐν Βεθὴλ, κἀντιστῆν οἱ μὴ 23 τῇ κατανόμῃ θυσίας τε καὶ λειτουργίας προσεδρεύοντες Λευῖται κίχληνται, οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θείας χάριτος ἱερουργίαν κληρικοὶ προσαγορεύονται, διὰ τὸ γεγράφθαι· «Οὐ κεῖται τοῖς Λευῖταις κληρὸς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ γὰρ Κύριός μερῖς αὐτῶν καὶ κληρὸς 24.»

17. Περὶ θανάτου Ἡσαὺ.

Ὁ δὲ γὰρ Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ρεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰακώβ ἐπὶ ἀνοδὸν, προκκλησάμενοι τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαὺ, καὶ παρακαλίσαντες 80 αὐτοὺς ἅμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς ἀδελφικῆς οἰκειότητος ἀσπάζεσθαι τὴν διάθεσιν, τελευταῖοι, προτέρα μὲν ἢ Ρεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακώβ τῆς πρωτοτοκυίας καταλιπόντες τὰ γέρα. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα παρωξύνθη Ἡσαὺ ὅπῃ Ἀμαλὴκ, τοῦ ἐκ παλλακίδος υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν ἴθνη ὥρμους κατὰ τοῦ Ἰακώβ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος 25· ὁ δὲ, τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγε, ἐκ τοῦ τείχους παρεκάλεσε τὸν Ἡσαὺ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. Τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ἀλλὰ μᾶλλον ὀδρίζοντος καὶ ἐνεδίζοντος (14) καὶ ὁλοθρεύσειν αὐτὸν ἀπειλοῦν

Variae lectiones et notæ.

20 τῆς παλαίστρας cod. 21 ἀρξάμενος cod. 22 Gen. xxviii, 22. 23 οἱ μὲν? 24 Deut. x, 9. 25 Jos. A. 2. l. 2. de his nihil habet

τος, ἐντείναν· ὁ Ἰακώβ τὸ τόσον, κατέβαλεν Ἡσαῦ A Filii autem Jacob confestim manibus conseruitis pæno
κατὰ τοῦ δεξιῦ μαστοῦ, καὶ πλήξας ἀνέβλεν. Οἱ δὲ omnes interfecerunt. Tunc impleta est prophetia
υἱοὶ Ἰακώβ, αὐτίκα ὑπεβελθόντες, σχεδὸν πάντας ἀνέ- Isaac, qua dixerat ad Esau : « Si excutis jugum fratris
λων. Καὶ τότε ἐπληρώθη τοῦ Ἰσαὰκ ἡ πρόρρησις ἡ tui de cervice tua, peccabis peccatum mortis »
λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· « Ἐὰν καθέλῃς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδελοῦ σου ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, πλημμελή-
σεις πλημμέλειαν θανάτου ».

III'. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως.

« Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἰ-
γύπτῳ παροικίας ἱερογραμματεῖα δεινὸν προσιπῶν, B
ᾧ τὸ τικτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς
Ἑβραίοις τὴν Αἰγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ
διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεῦν τὰ τικτόμενα
ἄρρενα τῶν Ἑβραίων παιδιά.

« (2) Αὐτὸ δὲ, γενόμενος ἐτῶν με', ἐγέννησε τὸν B
Καθὼ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσεν ἐτη ι', καὶ ἀπέθανε,
ζήσας τὰ πάντα ἐτη ρλ'. Καθὼ δὲ, γενόμενος ἐτῶν
ξγ', γεννᾷ τὸν Ἀμραμ. » (3) Ἀμραμ δὲ, γενόμενος
ἐτῶν σ', γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. » (4)
Τὸν δὲ Ἀμραμ φασὶ τὸν πατέρα Μωϋσέως εὐχασθαι
τῷ θεῷ μὴ περιεῖν ἀπολλύμενον τὸ γένος τῶν
Ἑβραίων· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ περὶ τῆς
γεννήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ B παιδίου Μωϋσέως,
οὗ τεχθέντος καὶ ἐκθέτου γενομένου, θερμουθίς, ἡ
τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ, ἀνέβλετο· τοσοῦτον δὲ ἦν
ἀστείον τὸ παιδίον Μωϋσῆ·, ὥς τοὺς ὁρῶντας αὐτὸ
ἀμεταστρεπτὶ θαυμάζοντας ἐνορᾶν· δ· καὶ ἐγενήθη
εἰς υἱὸν τῇ θυγατρὶ τοῦ Φαραὼ.

(5) Λέγεται δὲ ἐτι νήπιον ὄντα εἰσαχθῆναι πρὸς C
Φαραὼ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀστείον ὄντα τῇ ὄψει καὶ
χαρίεστατον, λαβέσθαι τῆς γενειάδος αὐτοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο προστάξαντος ἀναιρεθῆναι αὐτὸ, προνοία δὲ
θεοῦ ἐπισχεθῆναι τὸν Φαραὼ τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν
τρόπῳ τοιούτῳ· Ἀνθρακας ἀναφθίντας· ἐν τῇ γῇ κατατε-
θῆναι καὶ χρυσοῦ σπορὸν ὑποθήκη τινῶν τῶν ὕπ' αὐ-
τῶν σπορῶν· καὶ εἰ μὴν ἄφαίτο ὁ παῖς, φησί, τοῦ χρυσοῦ
καὶ τούτου λάδοι, κακοήθως· ἐδράξατο τῆς γενειάδος αὐ-
τοῦ, εἰ δὲ θίξοι τῶν καιομένων ἀνδράκων, ἀπανούργως
καὶ ὥς ἀφελὲς παιδίον τοῦτο εἰργάσατο, καὶ οὐ χρὴ μά-
την ἀναιρεθῆναι· δ καὶ γενόμενον, ἐστῆσε τὴν ἀπόφα-
σιν· ἀφόμενος γὰρ τοῦ χρυσοῦ, προσέδραμε τοῖς ἀν-
θραξί, καὶ τούτων ἕνα λαβὼν, κατὰ τὸ ἡθισμένον ὥ·
τὰ πολλὰ τοῖς παισὶ, τῷ στόματι προσήνεγκε, καὶ ψαύ-
σαντος αὐτοῦ τῇ γλώσσῃ, βραδύγλωσσο· γέγονε καὶ D
δύσηχος τοῦ λαλεῖν.

ΙΘ'. Ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου.

« Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηχοστῷ ἔτει τοῦ Μωϋσέως· ἐξῆλ-

XVIII. De nativitate Moysis.

Secundo anno cum esset Israel in Ægypto, vates
socer prædixit natum hoc tempore parvulum ex He-
braeis Ægyptiorum eversurum esse imperium, ideo-
que Phraeo mandavit ut occiderentur recens nati par-
vuli Hebræorum masculini sexus.

Levi autem, cum annum quadragesimum quin-
tum ageret, genuit Caath, et postea vixit annos
nonaginta, et mortuus est, cum facili essent omnes
anni ejus centum et triginta. Caath autem sexa-
ginta tres annos natus, genuit Amram. Amram
autem, septuaginta natus annos, genuit Moysen
et Aaron. Dicitur Amram, pater Moysis, Domi-
num orasse ne perire pateretur genus Hebræo-
rum. Divinitus autem in somnio admonitus est
de nativitate et potestate parvuli Moysis, quem
post nativitatem exposuim, Thermutis, Pharaonis
filia, sustulit. Porro adeo venustus erat puer Moyses,
ut videntes eum cum admiratione contemplerentur :
qui factus est tanquam filius filiae Pharaonis.

Cum infans adhuc esset, decorus visu et elegan-
tissimus, adductus est, ut ferunt, ad Pharaonem,
patrem Thermutis. Cum vero barbam illius arri-
pisset, jussit rex illum occidi; sed divina pro-
videntia Pharaonem cohibuit ne infantem isto modo
occideret. Suaserunt ei sapientes quidam ex
subditis ut carbonem accensi et auri acervus simul
deponerentur humi, si puer, inquit, aurum tetigerit
et sumpserit, tunc maligne barbam vellit, si vero
tetigerit accensus carbonem, absque malitia et ut
simplex puerulus, hoc fecit, nec decet occidi
sine causa; quod cum accidisset, argumento fuit.
Neglecto enim auro, accurrit puer ad prunas,
carbonemque sumptum, ut solent parvuli, ori ad-
movit, tactaque lingua, tardiloquus factus est et
horrissona voce.

XIX. Filii Israel egrediuntur ex Ægypto.

Octogesimo anno Moysis, egressi sunt filii Israel

Variae lectiones et notæ.

« 2082 (3174). » τοῦ λογοθέτου. Nota codicis marginalis. « φησὶν Leo; Glyc. 278,8-280,15 c Jo-
sepho; Ced. 75,19. » 2082 (3174). » 2020 (3537). » 1930 (5607). » ἐξ αὐτοῦ βιβλίου cod. » χρυσοῦν
cod.

ex Ægypto, in qua commorati sunt ducentis et quindecim annis. Quare igitur dixit Deus ad Abraham : « Peregrinum erit semen tuum annis quadringentis » ? At evidens est, ab ascensu Abrahæ in Chanaan incolatum populi æstimandum esse; non enim in Ægypto solummodo incolæ fuerunt, sed etiam in terra Chanaan, ut testatur Moyses dicens : « Habitatio autem filiorum Israel in terra Chanaan et in Ægypto quadringentorum triginta annorum. » Sunt porro Abraham ab ascensu in Charran usque ad nativitatem Isaac anni viginti quinque, ab Isaac ad Jacob anni sexaginta, a Jacob usque ad Levi anni octoginta septem, a Levi usque ad Caath anni quadraginta quinque, a Caath ad Amram anni sexaginta tres, ab Amram ad Moysen anni septuaginta, a Moysæ usque ad exitum anni octoginta. Itaque, cum exiisset Israel, ossa Joseph asportans, versatus est in deserto quadraginta annis; dicit enim : « Quinta generatione ascenderunt filii Israel de Ægypto, et sumpsit Moyses ossa Joseph secum; conjuravit enim Joseph filios Israel dicens : Visitatione visitabit vos Deus, et una asportabit ossa mea hinc vobiscum. » Qui septemdecim annos natus ob invidiam a fratribus venundatus est, et triginta annorum factus, princeps universæ Ægypti constituitur, in qua cum duos genuisset filios, Ephraim et Manassem, mortuus est, centum et decem annos natus.

Quoniam igitur octogesimum annum agebat Moyses cum adstitit coram Pharaone, mansitque præterea quadraginta annis in deserto, prorsus evidens est, per quadraginta dies integros accidisse plagas contra Ægyptum, quos dies numeramus post annos quadraginta commorationis in deserto; legentes enim cum diligentia notavimus quadraginta dies fieri ita : primo die collocutus est Moyses cum Pharaone; secundo, postridie discucurrit populus ad paleas colligendas; et flagellati sunt scribæ eorum; eo quod non fecissent (Israelitæ) diei opus; tertio, die sequenti, vociferati sunt filii Israel eo quod denegaretur palea, et ingressus est ad Pharaonem; quarto, precatus in verbo Domini dixit ad Israel : « Educet vos ex Ægypto Deus, » et non acquirerunt propter multam negligentiam. Quinto, ingressus est ad Pharaonem, et virgam in draconem convertit; sexto, aquam vertit in sanguinem, deinde collegerunt usque ad tertium decimum diem, et ascendit rana. Quarto decimo, mortuæ sunt ranæ; quinto decimo, facti sunt sciniphes; sexto decimo, collocutus est Pharaoni, quia postero die debet fieri cynomyia; septimo decimo,

Α θον υιοι Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρώκηνον ἐτη σιᾶ. Πῶς οὖν φησιν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, « Ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐτη ὕ' » ; Ἀλλὰ δὴλον, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως Ἀβραάμ ἐκ Χαρρὰν δεῖ τὴν τοῦ λαοῦ παροικίαν ἀριθμεῖν· οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον γέγονεν ἡ παροικία, ἀλλὰ καὶ ἐν γῇ Χαναάν, καθὼς μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων· (14)· Ἡ δὲ παροικίαις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν γῇ Χαναάν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἐτη ὕλ'. Καὶ ἐστὶν τοὺς μὲν Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσραὴλ ἀναβάσεως μέχρι τοῦ Ἰσαὰκ γεννήσεως 82 ἐτη κα', τοῦ δὲ Ἰσαὰκ μέχρι Ἰακώβ 63 ἐτη, τοῦ δὲ Ἰακώβ μέχρι Λαὺ 7 ἐτη πζ', τοῦ δὲ Λαὺ μέχρι Καὰθ 6 ἐτη με', τοῦ δὲ Καὰθ μέχρι Ἀμραμ 6 ἐτη ξγ', τοῦ δὲ Ἀμραμ μέχρι Μωϋσέως 6 ἐτη ο', τοῦ δὲ Μωϋσέως μέχρι τῆς ἐξόδου ἐτη π'. (2) Καὶ οὕτως ἐξεληθὼν Ἰσραὴλ, ἐπιπερόμενος τὰ ὀστέα Ἰωσήφ, ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτη μ'. φησὶ γάρ· « Πέμπτη γενεὴ ἀνέβησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὰ ὀστέα Ἰωσήφ μετ' αὐτοῦ ὀρκώσας γὰρ ὥρκισεν· Ἰωσήφ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγων· Ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὁμᾶς ὁ Θεός· καὶ συνανοήσετε τὰ ὀστέα μου ἐνταῦθεν μεθ' ὁμῶν· » ὁ δὲ ὀπάρχων ἐτῶν ιζ' φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπράθη, καὶ γενόμενος ἐτῶν λ', ἀρχων πάσης Αἰγύπτου καθίσταται, ἐν ᾗ γενήσας υἱοὺς β', τὸν Ἐφραΐμ καὶ τὸν Μανασσῆ, ἀπέθανεν ἐτῶν ρ'.

(3) Ἐπεὶ οὖν, ὅτε παρίστη Μωϋσῆς τῷ Φαραῶ, ἦν ἐτῶν π', ἔμεινε δὲ ἄλλα μ' ἐτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, δὴλον οὖν ἔστιν, ὅτι ἐν ὅλαις μ' ἡμέραις γεγόνασιν αἱ κατ' Αἰγύπτου πληγαί, ἃ· ἡμέρας ἀριθμοῦμεν μετὰ τῶν μ' ἐτῶν τῆς ἐρήμου· ἀναγνοὺς γὰρ μετὰ ἀκριβείας ἰσημευσάμενη τὰς μ' ἡμέρας γενέσθαι οὕτως· α', ἀφ' ἧς ἡμέρας συνέτυχεν τῷ Φαραῶ· δευτέρῃ δὲ, τῇ ἐπιούσῃ· διεσπάρη ὁ λαὸς ἀχυρὰ συλλέξαι· β', καὶ ἑμαστιγώθησαν· γ' οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, μὴ ποιησάντων· δ' τῆς ἡμέρας ἔργον· τρίτῃ γάρ, τῇ ἐξῆς· καταδοῶντες υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι ἀχυρον, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶν. Τετάρτῃ δὲ εὐξάμενος ἐν λόγῳ Κυρίου εἶπε τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι· Ἐξάξει ὁμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ὁ Θεός· καὶ οὐ προσέσχον ἐκ πολλῆς ὀλιγωρίας· ζ'. Πέμπτῃ δὲ, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶ καὶ τὴν ῥάβδον ὅφιν ἐποίησεν· ἔκτῃ δὲ τὸ δῶρον εἰς αἷμα μετέβαλεν. Ἑπτα ἀνελάδοντο μέχρι τῆς γ', καὶ ἡμέρας, καὶ ἀνέβη ὁ βάτραχος. Τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἀπέθανον οἱ βάτραχοι· ιε' σκηνίπες γεγόνασιν· ις' συνέτυχεν τῷ Φαραῶ, ὅτι ἀβριον μέλλει γίνεσθαι κυνόμενα, ιζ' ἤλθεν ἡ κυνόμενα· ιη' ἀπέστη ἡ κυνόμενα, ἐν ᾗ καὶ ἠπειλήθη τῶν κτηνῶν ὁ θάνατος· 83 ιθ' ἀπέθανον τὰ κτήνη· x' δὲ ἐφυλκτίδης ἀναξέουσαι· ια' γεγόναν

Variae lectiones et notæ.

* 1867 (3689) — Γεωργίος cod. * Ex. xii, 40. * Ex X Leo; τῆς ἱ. Leo. * Ὅρκω γὰρ ὦ. τοῦ, Ex. xii, 18, 19; Gen. L, 25. * ἡμᾶς cod. ὁμᾶς κύριος Ex. ὁ Θεός ὁ. Gen. 10 Ced. 65, 6? 12 Ex. v, 12, 14. 13 ἑμαστιγώθησαν cod. 14 ποιήσαντες cod. 15 ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας Ελ. vi, 9. 16 ix, 9.

σιν· καὶ δὲ ἀπειλὴ τῆς ἐσομένης τῇ ἐπαύριον χαλάζης· Α
ἐξηνέχθη· καὶ ἦλθεν ἡ χάλαζα· καὶ δὲ ἡ ἀκρις ἐπῆλ-
θε, ἐν ᾗ καὶ διὰ προσευχῆς ἡρῶη· καὶ δὲ μέχρι καὶ τὸ
τριήμερον ἐγένετο σκότος¹⁷· καὶ μετὰ τὰς γ' ἡμέρας·
διελύθη. Ἔτα μεθ' ἡμέρας θ' εἶπε Κύριος· πρὸς Μωσὴν
καὶ Ααρὼν διατάξάμενος περὶ τοῦ Πάσχα· Ὁυτός ἐστιν
ὁ πρῶτος· μὴν¹⁸, ὁ παρ' Ἑβραίοις μὲν Νισάν λεγόμε-
νος, παρ' ἡμῖν δὲ Μάρτιος, ὡς φησὶν ὁ Κύριος· Ὁ μὴν
οὗτος ἀρχὴ μηνῶν θμὴν ἐστὶ πρῶτος· λάλησον τοῖς
υἱοῖς· Ἰσραὴλ λέγων· Ὁ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου
λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον, ἥτις ἐστὶ λς ἡμέρα.
Ἔτα μετὰ δ' ἡμέρας ἐσφαγή τὰ πρόβατα, καὶ πα-
σχάσαντες ἐξῆλθον, ὡς εἶναι τὴν (15) μ' ἡμέραν,
καθ' ἣν ἐθανατώθησαν τὰ πρωτότοκα Αἰγυπτίου περὶ
τὸ μεσονύκτιον, ὥστε καὶ τὰ ἄζυμα βαστάσαντες
ἐξῆλθον διὰ τῆς μεσιτείας καὶ ὁδηγίας τοῦ ἀοιδίμου
καὶ τερατουργοῦ Μωυσέως.
dies est. Deinde post quatuor dies, occisi sunt
quadragesima dies, qua mortua sunt primogenita
sustinuissent, egressi sunt per mediationem et
gia feci.

K'. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωσεί.

Ουτός ἐκεῖνός ἐστιν ὁ μέγας θεοφάντωρ καὶ θεο-
φιλέστατος σημαντήρ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός· Ὁδοῦ
ἐδέωκά σε θεὸν Φαραὼν, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου
ἔσται προφήτης· σὺ δὲ λάλησον πάντα ὅσα ἐντέλ-
λομαι σοί¹⁹. Ουτός, πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς
δεκαπληγίας καὶ διὰ τῆς θαλάσσης ὁλοθρεύσας, ἐξή-
γαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς σινηρᾶς καμίνου ἐν ση-
μείοις καὶ τέρασιν μεγάλοις, ἐν χειρὶ κραταίᾳ καὶ ἐν
βραχίονι ὀφλητῷ, καθὼς· φησι καὶ 84 Αὐτὸς· Ὁ κα-
ταδικνόντι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαίρεσις²⁰·
καὶ τὰ λοιπά. ²¹ (2) Οὐ γὰρ μία γέγονεν ὁδός, καθὼς
ὁ Χρυσόστομος ὁ θεόσοφος λέγει, ἀλλὰ καὶ ἕκαστην
φυλὴν τὸ ὕδωρ ἐσχίζετο, ὡς πολλὰς γενέσθαι τὰς
διαβάσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φύσεως ἔργον τοῦτο νο-
μισθῇ, ἀλλὰ Θεοῦ τοῦ πάσαν φύσιν δημιουργήσαντος
καὶ κυριεύοντος. Ὅθεν ἐν βραχεῖα καιροῦ ροπή τάναν-
τία εἰργάζετο· καὶ οὐ καθ' ἐν ἐτέμνετο μέρος τὸ
ὕδωρ, κορυφουμένων τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν
τῶν φυλῶν ἀπένετων· καὶ ἕκαστον γάρ τῶν σημείων
τοῦτο μάλιστα ἦν περισπούδαστον τῷ Θεῷ, ἐπεὶ διὰ
τῶν στοιχείων τὰ θαύματα ἐγένετο, ὥπως μὴ φυσικῆς
τινός ἀκολουθίας ἢ συντυχίας εἶναι τὰ γινόμενα νο-
μισθῇ, ἀλλὰ τῆς ἀνωθεν ροπῆς τὰ συμβαίνοντα πα-
ραδοξοποιούσης διὰ Μωσέως εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ.

venit eynomyia; octavo decimo, recessit eynomyia.
eodem die, minatus est Moyses mortem jumento-
rum; nono decimo, mortua sunt jumenta. Vicesimo,
«postula ebullientes» factæ sunt; vicesimo primo,
minatus est Moyses grandinem in crastinum diem;
vicesimo secundo venit grando; vicesimo tertio,
supervenit locusta, et eodem die, post precatio-
nem, ablata est; vicesimo quarto, usque ad vice-
simum quintum, tribus diebus «factæ sunt tenebræ»,
et post tres dies dissipatæ sunt. Deinde post dies
novem, dixit Dominus ad Moysen et Aaron, præ-
cipiens circa Pascham: «Hic est primus mensis»,
apud Hebræos dictus Nisan, apud nos autem
Martius, sicut dicit Dominus: «Mensis iste prin-
cipium mensium, vobis est primus: loquere ad
filios Israel, dicens: Decima die mensis hujus
tollat unusquisque agnum,» quæ tricesima sexta
Ægypti circa mediam noctem, sicque cum azyma
ductu venerandi Moysis qui tot et tanta prodii-

XX. De tabula Moysi data.

Hic est magnus Dei sacerdos et rector Deo caris-
simus, ad quem dixit Deus: «Ecce dedi te deum
Pharaonis; et Aaron frater tuus erit propheta: tu
vero loquere omnia quæ mando tibi.» Hic cum
percussisset Ægyptios decem plagis, et in mare
submersisset, eduxit filios Israel de camino ferreo
in signis et prodigiis magnis, in manu forti et in
brachio excelso, sicut dicit David, «qui divisit mare
Rubrum in portiones» et reliqua. Non enim unica
facta est via, sicut dicit doctus in divinis Chryso-
stomus, sed uniuersis tribui aqua scindebatur, ita
ut plures fierent transitus populi, ut non naturæ
opus hoc existimaretur, sed Dei qui naturam uni-
versam condidit et regit. Itaque brevi temporis
momento hostes periere, neque in unam partem
aqua secabatur, undis erigentibus se, sed secundum
numerus tribuum universarum. Etenim in un-
quoque signo, hoc præsertim erat studiose appeti-
tum a Deo, ne, cum per elementa prodigia fierent,
naturali quadam causa aut casu facta crederentur,
sed cuncta quæ evenerant filiis Israel incredibilia,
vi divina per Moysen facta judicaretur. Quos cum
duxisset in deserto per columnam ignis et colum-

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ x, 22. ¹⁸ xii, 23. Τὸν Νεῖλόν φασι μὴ ἀναλθεῖν ἐν ὅλοις· ἔτσι τοῦ λιμοῦ τῶν Αἰγυπτίων
(cod. in m. et Leo 25, 2). Ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις διέπρεπον ἐν Αἰγύπτῳ πάντων ἐν σοφίᾳ Ἰαννῆ· καὶ οἱ
Ἰαμβρῆς οἱ ἱπποῖδοι (cod. in m. Glyc. 235, 5). [Κατὰ] τούτου· τοὺς χρόνους Ἰναχος· πρῶτος· Ἀργούς
ἐβασίλευσεν· ἐπὶ τούτου ὁ λαὸς διέτριβεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ'. Ἔτα Φορωνεὺς· Ἀργείων ἐβασίλευσε, καθ'
ὃν χρόνον ὁ ἐπὶ Γύργου κατακλυσμὸς ὑπὸ Ἑλλήνων ἱστορεῖται καὶ Ἀττυρίων μετὰ Πίκον τὸν πρῶτον βασι-
λεῖα, ὃς ἐν Κρήτῃ ἀπέθανεν, ὃς καὶ τῷ τότε καιροῖ· Ζεὺς μετωνομασίαις· Σεμίραμις δὲ Νίνου ἐβασί-
λευσε (cod. in m. Leo 26, 10-16). ¹⁹ Ex. vii, 1. ²⁰ Ps. cxxxvi, 13. ²¹ In un'co, qui de hoc miraculo
Chrysostomi editus est loco (III, 459 B.) nihil est hujus generis.

niam nubes, et pane cœlesti enutrisset, hostes eorum Amalecitas extensis manibus in fugam convertit. Ille audivit Dominum dicentem : « Ecce ego venio ad te in columna ignis et nubes, ut audiat populus loquentem ad te, et credant tibi in æternum. » Et tertia die, inquit, voces et fulgura et nubes caliginosa super montem Sinai apparuerunt, clangorque buccinæ sonabat fortiter et obstupescit est populus. — « Totus autem mons fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascendit vapor quasi fumus fornacis, et omnis populus turbatus est vehementer, et sonitus buccinæ prolixius tendebatur. » — « Et omnis populus stabat procul, audiens voces, et montem totum fumantem videntes, nec accedere audentes, sed jussi ut adorarent procul : « Et si fera, inquit, tetigerit, lapidibus opprimetur, » et terribile erat quod videbatur. Territus autem universus populus dixit Moysi : « Loquere nobis tu, et non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. » — « Et vocavit Dominus Moyses in verticem montis, » — « cumque ascendisset operuit nubes montem, et descendit gloria Domini super montem, et operuit illum nubes diebus sex. Species autem gloriæ Domini quasi ignis ardens super vertice montis, in conspectu filiorum Israel. Ingressusque Moyses medium nebulae super montem, erat ibi diebus quadraginta, stans in conspectu Dei ; panem non comedit, aquam non bibit. » Et alias rursus : « Ascendit Moyses et Aaron et seniores septuaginta, et viderunt locum ubi stabat Deus et quæ erant sub pedibus ejus, quasi opus lapidis sapphirini, et quasi species firmamenti cœli puritate. » Et rursus dicit : « Et locutus est Dominus ad Moysen facie ad faciem quasi si quis loquatur ad amicum suum, et dimittebatur ad castra. Et dixit Moyses ad Dominum : « Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende te mihi ut te agnoscere possim, ut videam te, ut inveniam gratiam in conspectu tuo, et glorificemur ego et populus tuus. » Et dixit Dominus ad Moysen : « Et verbum istud, quod locutus es, faciam : invenisti enim coram me gratiam, et novi te supra omnes, et gratiam habes apud me, sed non poteris videre faciem meam : non enim videbit homo faciem meam et vivet, et ecce locus apud me, et stabis supra petram, et protegam te dextera mea, et tunc videbis posteriora mea ; facies autem mea non videbitur tibi. » Deinceps cum deberet deuteronomium suscipere, rursus ait : « Et ascendit Moyses in montem Sinai, sicut præceperat ei Dominus. Et descendit Dominus in nube. » — « Et adstitit ei ibi quadraginta dies et quadraginta noctes ;

A (5) Οὗς περ καὶ ὁδηγήσα· ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν στήλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ ἄρτων διαθρόνους οὐρανίου, τοῦ· ἐξ ὧν αὐτῶν Ἀμαληκίτας χειρῶν ἐκτάσει κατετροπώσατο. Οὗτος ἤκουσε παρὰ Κυρίου λέγοντος· Ἴδού ἐγὼ παρ' ἀγίνονται πρὸς σὲ ἐν στήλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς σὲ, καὶ πιστεῦσώσιν σοι εἰς τὸν αἰῶνα. » (4) Καὶ ἐτὶ τριτὴν ἡμέραν, φησὶν, ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλῃ γνωφώδης ἐπὶ ὄρους Σινά, καὶ φωνὴ σάλπιγγος ἤκει μέγα. Καὶ ἐπιτοήθη ὁ λαός. — Τὸ δὲ ὄρος· ὅλον ἐκαπνίζετο διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαιναν ἡ ἀτμός ὡσεὶ καπνὸς καίμηνου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέστη σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσας ἰσχυρῶς σφόδρα. » « Καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰστίκει μακρόθεν, ἀκούων τὰς φωνάς, καὶ τὸ ὄρος ὅλον καπνιζόμενον ὁρῶντες. » καὶ πλησιάζει μὴ τολμῶντες, ἀλλὰ προσκυνήσας πόρρωθεν καλεουσέμεντες· Ἐάν ὁρίων, φησὶ, θίγῃ· λιθοβοληθήσεται. » καὶ φοβερόν ἦν τὸ πανταχόμηνον. Φοβηθεὶς δὲ πᾶς ὁ λαὸς εἶπε πρὸς Μωσῆν. — Ἀάλησον ἡμῖν σὺ, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός, μήποτε ἀποθάνωμεν. — « Καὶ ἐκάλεσε Κύριος (15) τὸν Μωσῆν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. » — « Καὶ ἄναβας ἐκάλυψεν ἡ νεφέλῃ τὸ ὄρος, καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸν ἡ νεφέλῃ ἡμέρας ὅ· τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· εἰσελθὼν δὲ Μωσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἦν ἐκεῖ ἡμέρας μὲν ἑνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστηκώς· ἄρτων οὐκ ἔφαγεν, ὕδωρ οὐκ ἔπιεν. » Καὶ ἄλλοτε πάλιν· Ἀνέβη Μωσῆς· καὶ Ἀαρὼν καὶ πρεσβύτεροι οἱ, καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἰστίκει ὁ Θεός καὶ τὰ ὑπὸ τοῖς πόδεσιν αὐτοῦ, ὡς ἔργον λίθου σαρφεύρου καὶ ὡς εἶδος σιτρώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαρότητι. » (5) Καὶ αὐθὶς φησὶν· « Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωσῆν ἐνώπιον ἐνωπίῳ ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς ἀντιπῶν φωνῶν, καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ εἶπε Μωσῆς πρὸς Κύριον· Εἰ εὐρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι σαυτὸν γνωστῶς, ὡς ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὐρηκῶς χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐνδοξασθῶμεθα ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου. » Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· « Καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον, ὅν εἰρηκας, ποιήσω· εὐρηκας γὰρ ἐνώπιόν μου χάριν· καὶ οὐδὲ σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ δύνηται ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος· τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται· καὶ ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοῦ, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ καὶ σκεπάσω σε τῇ χειρὶ μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοι. » (6) Εἶτα μέλλων τὸ δευτερονόμιον δέχεσθαι,

Variae lectiones et notæ.

Ex. xiv, 9. xix, 16. xix, 18, 19. xx, 18, 21. xix, 12, 13. x, 10. x, 20. xiv, 15, 18. Deut. xix, 9; xxxiii, 11-23. Gen. 29, 30-31, 14.

Ex. xiv, 9. xiv, 15, 18.

πάλιν φησίν ²² : « Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος· ὁ Κύριος ἐν νεφέλῃ. » — « Καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ ἡμέρας μ' καὶ νύκτας μ'· ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης, τοὺς ἑπτὰ λόγους. Καὶ λαβὼν τὰς πλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους· δεδοξασμένος, εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως; καὶ ἦν δεδοξασμένος, καὶ ἐφοδῆθησαν αὐτῷ προσεγγίσει. » Καὶ εἰκότως· νηστεύσας γὰρ ἡμέρας καὶ νύκτων παραστηκώς· καὶ τὰς θεωρήσας πλάκας δεξιόμενος καὶ τὸ θεόδοτον δευτερονόμιον εἰληφώς, τοσοῦτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ²⁶ ἐκ τῆς θεοπτείας ἐδοξάσθη, ὥστε μὴ δύνασθαι τὸν λαὸν ἀνεῖναι πρὸς τὴν ἐκεῖθεν φερομένην θείαν αὐγὴν ²⁷ τε καὶ δόξαν. Καὶ διὰ τοῦτο· ἡ κάλυμμα ἐπέτεθη ἡνίκα πρὸς αὐτοὺς ὤμιλει ²⁸ : « Ἀκτίνας γὰρ ἐκπέμπων σελαφόρους καὶ ἀπαστρέπτων σφόδρα, τὰς ὄψεις ἐπίστρεψε τῶν ὁρώντων, ὥστε τις ἡλιακῇ αὐγῇ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. (7) Μετὰ γὰρ ἡμέρας μ' κατελθὼν καὶ διὰ τὴν μοχοποιίαν θυμωθεὶς εὐθέως τὰς πλάκας συντρίψας, εἰς τὸ ὄρος πάλιν ἀνέβραμε, τοσαύτας ἄλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει ἡμέρας· προσφιλοσοφῶν τῷ Θεῷ, πάσης (10') ἀνθρωπίνης τροφῆς ὡς καὶ ἐν ταῖς προτέραις ἡμέραις γινόμενος ἀγευστος. Οὕτως τὰς δευτέρας πλάκας λαβὼν, πρὸς τὸν λαὸν κατέβη. (8) Ποῖος οὖν λογισμὸς ἀνθρώπινος τὸ ὑπερκοχον τοῦδε τοῦ θαύματος παραστήσαι δύνησεται, πῶς ἡ ρώθης τοῦ σώματος φύσις τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν, οὐδενὸς ἀνεκπληροῦντος τὸ καθ' ἡμέραν διαπνέον καὶ ἐκωθούμενον τῆς δυνάμεως; Αὐτοῖς δὲ τὸ ἀπορον τοῦτο πρᾶγμα καὶ θαυμασίον ὁ θεὸς λόγος, ὡς ἔστιν λέγειν· « Οὐκ ἔπ' ἄρτι μόνω ζήσεται ἄνθρωπος; ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένων ἐκ στόματος Θεοῦ. » Οὐκοῦν εὐδὴ ὅν πᾶσιν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν τὸν ἄγγελον τοῦτον βεβρωκέναι παντελῶς ἐν ᾧ καὶ κατέβηεν ἡμέρᾳ, σπεύδων ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ ὄρει ἀνῆλθεν, ὥστε δικαίως τῷ δικαίῳ θυμῷ χρησάμενον, τὰς ἐν λῆθι σαφελέρῳ δακτύλοις Θεοῦ γραφείας θείας ῥήσεις, μὴ φέρων τὴν ἐπάρατον ἐργασίαν τε καὶ θεοσυγῇ πρᾶξιν τῶν ἀνοσίων ἐκείνων καὶ βεβήλων, συνέτριψεν, τοῦτο μὲν ἀνάξιον πάμπαν εὐ μάλα κρίνας τοιαύτης θεουργίας καὶ εὐεργεσίας· ἀπολαῦσαι τοὺς θεομισεῖς καὶ ἐμβροντήτους, τοῦτο δὲ μάλλον εἰδὼς τὴν κατ' αἰτῶν ἐνδοκον τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν, καὶ διὰ τοῦτο παντὶ που δῆλον κελεύσας, εἰ καὶ μὴ πάντας, ἀλλὰ τοὺς παρατυγχάνοντας ἀναιρεθῆναι. Πῶς οὖν ὁ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐγκρατείας καὶ νηστείας ἐργάτης καὶ χάριτος θείας ἐμπλεος ἐκ διαμέτρου καὶ θεῖω ζῆλῳ πυρπολούμενος ἅμα καὶ λαιγγύων

A panem non comedit, et aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba fœderis, decem mandata. Et cum sumpsisset tabulas, et descendisset de monte glorificatus, vidit Aaron et omnes filii Israel faciem Moysis, et erat glorificata, et timuerunt ad eum accedere. » Et merito : cum enim jejunasset dies octoginta stans cum Domino, et tabulas a Deo scriptas accepisset, et deuteronomium a Deo datum sumpsisset, adeo ex divino afflatu facies ejus glorificata est, ut non posset populus prospicere divinum ad splendorem et gloriam quæ illinc egrediebantur. Quamobrem « velamen sibi imponebat dum ad eos colloqueretur; » radios enim micantes emittens et fulgurans vehementer, oculos torquenda intuentium, quasi solis splendor in oculos incidens. B Post quadraginta autem dies, cum descendisset, et ob vitulum conflatum indignatus esset, subito tabulas contrivit et ad montem rursus accurrit, in quo totidem alios dies commoratus est, philosophans apud Deum, et abstinens se, sicut diebus precedentibus, ab omni humano cibo. Novis dein sumptis tabulis, descendit ad populum. Quanam ratione magnificum hoc miraculum representare homo aliquis possit? Quomodo eximia corporis natura tantum agitata perduravit, cum nihil suppleret quidquid virium quotidie per transpirationem expellebatur? At solvit difficile illud et admirandum divina Scriptura dicens : « Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. » Hinc igitur omnibus evidens est nihil prorsus angelum istum manducasse ipsa quoque die qua descendit obediens mandato Domini et postridie in montem rediit, utpote qui juste et ob justam iram egisset; nam contrivit verba divina Dei digitis inscripta in lapide sapphirino, non creus execrabilem et Deo invisam impiorum istorum et profanorum actionem; existimavit enim prorsus indignum esse impios et amentes istos tanto Dei beneficio ac auxilio frui, persuasum habens justam esse contra hos Dei iram, jussit, non omnes quidem, sed obvios quosque occidi. Quomodo igitur eximius temperantiæ et jejunii operator, et gratia Dei plenus, et divino zelo accensus, simulque anxius, fractusque animo, et extra modum afflictiis, ob horrendum illud peccatum ingratorum et naturalis amoris expertum, infidurumque cibum aut potum attingere sustinuisse die una, amaritudine et ira plenus, angustiatius, inter populum improbum, pessimum, sceleratissimum, prius quam pro ipso exorasset per præscriptum jejunium et compunctionem, quo nihil Deo gratius esse optime sane novérat? Enimvero una interfuit

Varie lectiones et notæ.

²² Ex. xxxiv, 1-26, 28-30; Glyc. 294, 14 'Ο δὲ Γεώργιος λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς π. ἡμέρας νηστείας ἦν.

²⁷ αἴγλην cod. ²⁸ Ex. xxxiv, 35-36; Deut. viii, 3.

dies inter descensum ejus de monte et ascensum, qua die tabulas confregit et vitulum destruxit tria- que nullia turpissimorum et pessimorum hominum perdidit, volens, ut existimant, placare paululum iram Dei et acerbum furorem, qua vix elapsa die post- stridie cito ascendit in montem ad Dominum exo- raturus pro eis. Audi Scripturam expressis verbis di- centem : « Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum : Percastis peccatum maximum, et nunc studebo Deum placare de peccato vestro. » Deinde statim addidit : « Reversusque est Moyses ad Dominum, et dixit : « Obsecro, peccavit populus iste vehementer, feceruntque sibi deos, et nunc si quidem dimittis eorum peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti. » Et dixit Dominus ad Moysen : « Si quis peccaverit in conspectu meo, delebo eum de libro meo : nunc autem vale, et duc populum istum in locum quem dixi tibi. Et ecce angelus meus præ- cedet ante faciem meam; qua autem die visitabo, ad- ducam super eos peccatum eorum. » Et percussit Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aa- von. Vide benignitatem et severitatem Dei juxta Chri- stophorum, et nosce perspicue horrendum vere esse incidere in manus Dei viventis, nec omnino posse qui lapsi sunt effugere vindictam divinam, cujus om- nino justum et integrum Deum nunquam pœnitet, quamvis non subito hanc iram Deus adduxit, ut evidentissime et brevissime ostensum est. Citra igi- tur controversiam est admirabilem virum illum octoginta dies continuos jejunum perseverasse, di- vino actum Spiritu; corroboratus est enim splendida illa Dei præsentia. Apud quem tandiu commoratus est, deus et Dei sacerdos jam factus, patientiam et firmitatem, humanam excedentia naturam ostendit, sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit, qui hunc ita osientavit et eximie glorificavit. Deinde rursus dicit : « Cum ingrederetur Moyses ad tabernaculum, descendebat columna nubis et Deus, super tabernaculum. Populus autem videbat columnam nubis, et adorabant unusquisque de ta- bernaculo suo; et ita locutus est Dominus cum Moysa : « in conspectu populi. Multifariam operam dando ut populum ab ira Dei liberare, adeo pro eis doluit, propriæ ipsius salutis oblitus, ut dictus sit a David stetit in confractione coram Deo : « Si dimittis eis peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti; » dixit enim, inquit, se dispersurum eos : si non Moyses electus ejus, stetit in confractione in conspectu ejus, ne disperderet eos. Quicunque autem insur- rexerunt in eum, alii quidem absorpti sunt ab in- ferno viventes, alii divini ignis facti sunt hæreses.

A καὶ ἀθρομένων καὶ ἀθροῶν σφόδρα καὶ λυπούμενων, καὶ ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ φοβερᾷ τῶν ἀχαρίστων ἀμαρτιᾶ, τῶν ἀσφόρων καὶ 87 ἀσπόνδων, ἠνέχευτο βρώσεως ἢ πόσεως μετασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, πικρίας καὶ θυμοῦ πεπιληρωμένους καὶ στενοχωρίας ἐν λαῷ κακούργῳ καὶ πονηροτάτῳ καὶ μυστροτάτῳ, μὴ πρότερον ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξελειψάμενος δι' ἐπιτατα- γμένης ἐστὶ νηστείας καὶ κατανύξεως, ἥ; οὐδὲν φιλῶν 88 Θεῷ πέφυκεν, εὖ εἰδὼς εἰ καὶ τις ἄλλος; (9) Ὅτι γὰρ μία γέγονεν ἡμέρα μεταξὺ τῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου καταβάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναβάσεως, ἐν ᾗ τάς τε πλάκας συντρίψας καὶ τὸν μόσχον ἐξαφανίσας καὶ τοὺς τρισχιλίους αἰσχιστοὺς καὶ κακίστους ἀν- δρας ὁλοθρεύσας, βουλόμενος, ὧ; οὐλοῦνται, κατα- παύσαι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ μικρὸν καὶ τὸν ἀκρατοῦ θυμὸν, αὐτίκα τῇ ἐπισύσῃ θάττον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς Κύριον, δυσωπήσων ὑπὲρ αὐτῶν, ἀκου- σον τί φησιν ἡ Γραφή διαβρήδην 89. « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὖριον καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· « Ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἀμαρτίαν μεγάλην, καὶ νῦν ἀναμνησόμεαι πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ἐξελιχθῶμαι πρὸ τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν. » Εἶτα ἐπήγαγεν εὐθέως· « Ἐπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἶπε· « Δέομαι, ἡμαρτήκεν ὅλης οὗτος ἀμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν (16b) ἐν τοῖς θεοῖς, καὶ νῦν, εἰ μὴ ἀφῆς αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν, ἄρας, εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψα; » καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· « Εἰ τις ἡμαρτεν ἐνώπιόν μου, ἐξάλειψον αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου· νῦν δὲ βάδιζ καὶ ὁδηγήσον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον, ὃ εἶρηκά σοι. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου μου, ᾧ δ' ἂν ἡμέρα ἐπισκέψωμαι ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν. » Καὶ ἐπι- ταξὲς Κύριος τὸν λαόν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου οὗ ἐποίησεν Ἀαρών. (10) Ὅτε τοίνυν χρηστότης καὶ ἀποτομίας Θεοῦ κατὰ τὸν χριστοφόρον· π- γνωθὶ σαφῶς, ὅτι φοβερὸν ὄντως τὸ ἐμπεσεῖν εἰ χεῖρας Θεοῦ ζώντος καὶ ἀμήχανον ἐκφυγεῖν τῇ ἐπαικτικῇ ἀμετανόητᾳ δῆπουθεν τὴν ἐνδοκίαν καὶ ἀδύνατον θέλει δίκην, εἰ καὶ παραχρῆμα ταύτῃ οὐκ ἐπήγαγε, καθὼς ἀναγαστάτως διὰ βραχυλογίᾳ ἀποδείκνυται. (11) Ὅστε λοιπὸν ἀναμφήριστόν ἐστι, ὡ; π' ἡμέρας ἐφεξῆς ἀπόστολος Ἰμεῖνε θεοφοροῦ- νος ὁ θεοπίσιος οὗτος ἀνὴρ καὶ ἐνισχυόμενος ὃ ἐκείνῃ τῇ πολλῇ προεδρίᾳ 88 καὶ παραστάσει Θεοῦ, Θεὸς καὶ θεοφάντωρ ἥδη γενόμενος καὶ οὐ φῶς ἀνθρωπίνην καρτέριαν καὶ εὐνοίαν ἐπὶ ἑξάμενος, « εἶτε ἐν σώματι πάλιν, εἶτε ἐκτός τοῦ σώματος, ὁ Θεὸς οἶδεν 89, ὁ τοῦτον οὕτως ἀποφῆκε καὶ ὑπερφύως δοξάσας. (12) Εἶτα πάλιν φησὶν· « Ἦνίκα δ' ἂν ἐπορεύετο Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνὴν κατέβαιναν ὁ στύλος τῆς νεφέλης καὶ ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ σκηνῇ. Ὅ δὲ λαὸς ἑώρα τὸν στύλον τῆς νεφέλης

Variae lectiones et notæ.

88 οἶδεν? 89 Ex. xxii, 30-35. 88 Il Cor. xii, 2. 89 Ex. xxxiii, 9.

καὶ προσεκύκωνεν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἐλάλει Κύριος μετὰ Μωϋσέως· ἰνώπιον τοῦ λαοῦ. (13) Καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὁργῆς Κυρίου διαφθώσας ἐπαγωνιζόμενος· ἐξελέσθαι, τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῶν ἤλγησε τῇ· οἰκειας σωτηρίας· ὥς· καὶ ἐν τῇ θραύσει· τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Δαυὶδ στήναι φάναι· « Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἀφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξέλκεισιν καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἐγράψας· » εἶπε γάρ, φησὶ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, εἰ μὴ Μωϋσῆς, ὁ ἐκλεκτός αὐτοῦ, ἔστη ἐν τῇ θραύσει· ἰνώπιον αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. Ὅσοι δὲ κατεξάνεσθαι αὐτῶν, οἱ μὲν κατεπόθησαν εἰς ἕβου ζῶντες, οἱ δὲ θείου πυρὸς γεγόνασι παρανάλωμα· φησὶ γάρ· « Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει· χιλιάδες ἰδ' χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἔνεκε Κορέ. » (14) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Μαρία ἡ προφήτις καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ, λαλήσασα κατ' αὐτοῦ, δίκην δίδωκε. « Καὶ ἐλάλησαν, φησὶν, Μαρία καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωϋσέως ἔνεκεν τῆς γυναϊκὸς αὐτοῦ Αἰθιοπίσης, ὅτι γυναῖκα Αἰθιοπίσαν ἔλαβεν· καὶ εἶπαν· « Μὴ Μωϋσεὶ μόνῳ λειάληκεν ὁ Θεός· » Καὶ ἤκουσε Κύριος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πρὸς σφόδρα παρὰ πάντα· ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ κατέβη Κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἶπε πρὸς Ἀαρὼν καὶ Μαρίαν. « Ἐάν γένηται προφήτης ὁμῶν Κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῶν γνωσθήσονται καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῶν· οὐχ οὕτω· ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου (17) πιστός ἐστιν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῶν ἐν εἴδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν μου εἶδε· καὶ διὰ τί οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλήσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωϋσέως; » καὶ ὁργὴ θυμοῦ Κυρίου ἔειπεν, καὶ ἀπῆλθεν. Καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπτώσασα ὡσεὶ χιών. — « Ἀλλ' οὖν γε 89 δυσωπήσας Μωϋσῆς δι' αὐτὴν », καὶ ἀφορισθεῖσα ἐκ τοῦ λαοῦ ἡμέρας ζ', ἰάθη κατὰ τὸν λόγον Κυρίου. Καὶ μετὰ ταῦτα Μαρία ἐτελεύτησε. « (15) Καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐλοιδορεῖ ὁ λαὸς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν. » καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Ἀάβε τὴν ῥάβδον ταύτην, καὶ ἐκκλήσεις τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς. » Καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν ἀπέναντι Κυρίου ῥάβδον, καὶ ἐκκλήσεις Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας· καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς· « Ἀκούσατε ἡμῶν, οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξέλθῃ ὕδωρ; » Καὶ ἔπαρά· Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὴν πέτραν ἐπὶ ῥάβδῳ, εὐθὺς ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ὁ λαὸς τῆς συναγωγῆς καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν· « Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἀγιάσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ ἐλάττω ὅμαι· τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς. » Διὸ ἐπροστέθην Ἀαρὼν πρὸς τὴν λαὸν αὐτοῦ (καὶ ἀποθανεῖτω), ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, διότι παρωξύνάτε με ἐπὶ τοῦ ὕδα-

A Dicit enim : « Et fuerunt qui perierunt in confractione quatuordecim millia, absque his qui perierunt propter Core. » Præterea Maria prophetissa et soror ejus, cum adversus eum locuta esset, penam dedit. « Et locuti sunt; inquit, Maria et Aaron contra Moysen, propter uxorem ejus Æthiopiissam, eo quod uxorem Æthiopiissam sumpsisset, et dixerunt : « Num cum solo Moyse locutus est Dominus ? » Et respondit Dominus. Et erat vir Moyses mitis valde super omnes homines in terra. Et descendit Dominus in columna nubis ad tabernaculum fœderis, et dixit ad Aaron et Mariam : Si fuerit inter vos propheta Domino in visione ei apparebo et in somno loquar ad illum; non ita servus meus Petram, in tota domo mea fidelis est. Ore adloquar ei in facie, et non per ænigmata, et gloriam meam vidit; et quare non timuistis loqui contra servum meum Moysen? Et ira indignationis Domini, et abiit. Et ecce Maria leprosa facta quasi nix. » Sed cum exorasset Moyses propter illam, et separata fuisset a populo diebus septem, sanata est juxta verbum Domini. Et postea Maria mortua est. Et non erat aqua in multitudine, et maledicebat populus Moyse et Aaron. « Et dixit Dominus ad Moysen : Tolle virgam istam, et congrega multitudinem, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad Petram coram eis, et dabit aquas suas. » Et tulit Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, et congregavit Moyses et Aaron multitudinem ante petram, et dixerunt eis : Audite nos, increduli : num de petra hac ejiciam vobis aquam? Cumque elevasset Moyses manum suam et percussisset petram virga, statim prodiiit aqua multa, et bibit populus et jumenta ipsorum. Et dixit Dominus ad Moysen et Aaron : « Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis vos multitudinem hanc in terram, quam dedi iis. » Quapropter apponatur Aaron ad populum suum et moriatur, quia non intrabit in terram istam, eo quod exacerbavistis me apud aquas contradictionis et convitii populi. « Et ascendere fecit Moyses Aaron in montem, ut præceperat Dominus, coram omni multitudine. Et exiit eum sacerdotalibus vestibus, et induit eis Eleazarum, filium ejus, et mortuus est Aaron in vertice montis, » anno quadragésime exitus filiorum Israel, postquam vixisset annocentum et viginti tres. « Et vidit omnis populus quia occubuit Aaron, et foverunt eum diebus triginta. »

Varie lectiones et notæ.

« ἀμελήσας; » τοῦ λαοῦ? « Num. xvi, 49. » xii, 1-3, 5-16. « ἐπ' αὐτοῖς LXX. » αὐτῆς cod. Num. xi, 1, 2. « Ced. 91, 18-93, 6. » Num. xi, 7. « λαλήσαντες cod. » εἶπε LXX. — Ἀν. ἡμῶν cod. α. uou I.XX. « Num. xi, 12-16, 24-26, 27-29. »

τος τῆς ἀντιλογίας καὶ λοιδορίας τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀνεβίβας Μωϋσῆς τὸν Ἀαρὼν εἰς τὸ ὄρος, καθὰ συνέταξε Κύριος, ἐναντίον πάσης συναγωγῆς καὶ ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικά ἱμάτια, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὃ ἐν τῷ μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ζήσας ἔτη, ρχγ'. « Καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγή, ὅτι ἀπελύθη Ἀαρὼν, καὶ ἐκλαυσαν αὐτὸν ἡμέρας λ' »

XXI. — *De morte Moysi.*

Et post hæc locutus est Dominus ad Moysen : « Ascende in montem Nebo, et vide terram quam do filiis Israel, et morere illic, sicuti mortuus est Aaron frater tuus in monte, quia non parvulis verbo meo ad aquam contradictionis Cades, et non sanctificationis me in populo; quia oculis videbis terram illam, sed non ingredieris. » Cumque Moyses scire exproret Deum de hac re et diceret : « Transmisso igitur, Domine, Jordane, videbo bonam terram hanc et sanctum montem et Antilibanum. » Et dixit Dominus ad illum : « Sufficiat tibi : vide per iterum loquaris de hac re; sed ascende in cacumen montis, et vide ad mare, et aquilonem, et africanum, et Orientem bonam terram hanc et sanctum montem, quia oculis tuis videbis eam, et illuc non transibis. » Cumque scripsisset, jussus a Deo, carmen egregium et testamentum, et imposuisset manus suas super Jesum filium Nave, ascendit in montem Abarim, qui est Nebo, et ostendit ei Dominus omnem terram promissionis dixitque ad eum : « Hæc est terra pro qua juravi Abraham et Isaac dicens : Semini tuo dabo eam; ostendi oculis tuis, illuc autem non ingredieris. » Et mortuus est Moyses ibi, juxta verbum Domini, postquam vixisset centum viginti annos. Et cum sepelivisset eum populus, et flevisset diebus quadraginta, nemo vidit sepulcrum ejus. — « Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, qui nosset eum facie ad faciem in omnibus signis atque portentis. » Post hunc nemo ultra centum et viginti annos vixit.

Quadragesimo deinceps anno exitus filiorum Israel, neomenia, inquit Josephus, primi mensis Nisan, defuncta est Maria, et sepulta in monte Hor; et neomenia quinti mensis Ab ejusdem anni, defunctus est Aaron, et sepultus ipse quoque in eodem monte Hor. Neomeniaque duodecimi mensis Adar ejusdem anni, defunctus est Moyses in monte Abarim, in quo sepultus est, et referunt quamdam deinceps lucidam nubem factam esse in loco isto

KA'. Περὶ τῆς τελευτῆς Μωϋσέως.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ὅτι ὁ Ἀνάθεθι εἰς τὸ ὄρος — τὸ Ναβαὺ, καὶ ἴδε τὴν γῆν — ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ τελευτά — ἐκεῖ — ὅν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ ὄρει — διότι ἡπειθήσατε τῷ ῥήματι μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος (τῆς) ἀντιλογίας Κάδης, καὶ οὐκ ἡγήσαστέ με ἐν τῷ λαῷ ὅτι ἀπέναντι ὄφει τῇ γῇ ἐκείνῃ, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. (2) Τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλάκις δεηθέντος τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦτου καὶ λέγοντος· ὁ Δαβὰς ὅτι οὐκ ὀδέσπετε, Κύριε, τὴν Ἰορδάνην, ὅμοιαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος καὶ τὸν Ἀντιλίβανον. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· ὁ Ἰκανούθω σοι ὅρα μὴ προσβῇς μοι ἐτι λαλῆσαι περὶ τοῦτου, ἀλλ' ἀνάθεθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἴδε κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὄψει αὐτὴν (174), καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. (3) Καὶ γράψας ἐκ προστάγματος Κυρίου τὴν ὥδην τὴν μεγάλην καὶ διαθήκην, καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ ἀνέθεθι εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἀβαρίμ, ὃ ἐστὶ Ναβαὺ, καὶ ἐβίβεν αὐτῷ Κύριος πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· ὁ Ἀὐτὴ ἡ γῆ ἦν ὡμοσα πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ λέγων· Τῷ σπέρματι σου δώσω αὐτήν· ἐδείξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ἐκεῖ δὲ οὐκ εἰσελεύσῃ. (4) Καὶ τελευτῆσε Μωϋσῆς ἐκεῖ, διὰ ῥήματος Κυρίου, ζήσας ἔτη ρχ'. Καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαός, καὶ κλαύσας ἡμέρας μ', οὐδεὶς εἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ. (5) Καὶ οὐκ ἀνέστη ἐτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃς ἔγνω αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐν πᾶσι τέρασσι καὶ σημεῖοις. Μεθ' ὃν οὐδεὶς ὑπὲρ τὰ ρχ' ἔτη ἐξῆσεν.

(5) Καὶ τῷ μὲν μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῇ νομηνίᾳ, φησὶν Ἰώσηπος, τοῦ πρώτου μηνὸς Νισάν, τελευτῆσε Μαρία, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τῷ ὄρει καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ε' μηνὸς Ἀβ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τελευτῆσεν Ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ τῷ ὄρει Ὁρ. Καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ιβ' μηνὸς Ἀδάρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τελευτῆσε Μωϋσῆς ἐν τῷ Ἀβαρίμ, ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη, καὶ τινὰ λοιπὸν φωτοεἰδὴ νεφέλῃν γεγεννηθῆναι

Variae lectiones et notæ.

¹ Num. xxvii, 12; Deut. xxxii, 48-52. ² Ὁρ Deut. ³ Δ. οὐκ ὄψ. τὴν γῆν ἀγ. ταύτην, τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ δ. τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸν Ἀ. Deut. iii, 35. ⁴ I. σοι, μὴ προσθῇς ἐτι λ. ἐν λόγον τοῦτον, ἀν. ib. 26. ⁵ κορ. τοῦ λελαξευμένου καὶ ἀναβλήσας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου x. 6. ib. 27. ⁶ ἐν Νεμ cod. — Βαρειμ cod. ⁷ γῆν Γαλαὰδ ἕως Ἀάν Deut. xxxiii, 1. ⁸ Deut. xxxiii, 4 6. ⁹ 1827 (3729) 40, 11. ¹⁰ ὕπερ τίνος ὄρους; ὃ καλοῦσι Σίν A. 4. IV. 6. ¹¹ Ἀβαρεῖ Jos. A. 4. viii, 48. ¹² φασὶν ὡς αἰφνιδίον ὑπὲρ αὐτὸν στάντος ἀφανίζεσθαι κατὰ τίνος φάργγου; Jos.

τὸν τόπον ἐκείνον ἀμαυροῦσαν καὶ ἀποτειχίζουσαν τὰς θύεις τῶν ὀρώντων, ἵνα μὴ γινώσκουσιν αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς τὸν αἰῶνα. (6) Προσεχτέον οὖν ὅπως τὸν Νισάν πρῶτον μῆνα λέγει, ὅνπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Μάρτιον καὶ οὐχὶ Ἀπρίλιον, ὡς τινὲς οἰοῦνται, ὅτι μὲν πρῶτος μὴν ἐστὶ παρ' Ἑβραίοις ὁ Νισάν, ὡς καὶ αὐτὴ δηλοῖ τοῦ ὀνόματος ἡ προσηγορία καὶ ἡ ἐρμηνεία, Ἑβραϊστὶ λεγόμενη Νισάν, ὅς ἐστι πρῶτος μὴν ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος Μάρτιος. Καὶ μάρτυς μὲν οὗτος ὁ σοφώτατος καὶ νομοδιδάσκαλος Ἰωσήπος, τὸν Νισάν πρῶτον εἰπὼν μῆνα καὶ τὸν Ἀβὶ πέμπτον καὶ τὸν Ἀδάρ δωδέκατον· μάρτυς δὲ μᾶλλον θεὸς καὶ ἀξιόχρεως ὁ προφήτης Ζαχαρίας περὶ τοῦ θ' καὶ ι' μηνὸς λέγων· « Τῇ δ' καὶ ι' τοῦ θ' μηνός, ὅς ἐστι Σάββατ'· » Καὶ γὰρ οὗτος καὶ παρ' ἡμῖν, εἰ πρῶτος ὁ Μάρτιος ἀπρηριθμήθη, ὁ δεύτερος ὁ Ὀκτώβριος εὐρίσκεται, καὶ δέκατος ὁ Δεκέμβριος. Καὶ μένει τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκτίστου μηνός ἀρχεται Μαρτίου καὶ ἡ γῆ βλαστάνει, κατὰ τὴν θέαν πρόστασιν, βοτάνην χόρτον· καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ καιροὶ τέσσαρες, ἀνὰ τρεῖς μῆνας· ἔχοντες ἀριθμοῦνται. Καὶ λέγεται ὁ ψῆφος· αὐτῶν· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶν.

(7) Οὗ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πολυμαθὴς καὶ πολὺς Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι φησὶ· « Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ ἔτους νεομηνίαν τοῦ παρ' αὐτοῖς λεγομένου Νισάν, ἥτις τῇ κα' τοῦ Μαρτίου μηνός· ἔχουσι πάντοτε, ἥτις ἐστὶ πρωτοκτίστος ἡμέρα, ἐν ᾗ τότε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν ὁ Θεός. Κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς καὶ συνεργίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοικήσας ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ, τῷ αὐτῷ ἐταί ἑνηνθρόπῳ » (18') καὶ κατ' αὐτὴν ἐκ τάφου ἀνέστη καὶ γέγονε τὸ λεγόμενον κύριον Πάσχα. Ἀὐτὴ τοίνυν ἡμῖν κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀρχὴ ἔτους ἐστὶ πάντοτε καθὼ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα εὐρίσκοντες εἰς Κυριακὴν ἐμπίπτει μετὰ τὴν εὐ' τῆς σελήνης τοῦδε τοῦ μηνός Μαρτίου τοῦ καὶ Νισάν προταγορευομένου, οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς· ἐκτελούμεν κατὰ φυσικὴν θεοπαράδοτον μέθοδον.

92 KB. "Ετι περὶ τοῦ Μωϋσέως.

« Οὕτως οὖν ὁ θαυμασιος οὗτος Μωϋσῆς διαπράξας καὶ τερατουργὰς ἀναδειχθεὶς τοῦναντίον πάλιν μετὰ πολλῆς δόξης καὶ θλίψεως διεπέραν τὸν βίον. Καὶ γὰρ ἀποδυρόμενος τὴν στέρησιν τῆς ἐπηγελμένης ἁγίας γῆς ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· « Κύριος ὁ Θεός ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑμῶν ὡμῶν, καὶ ὥμοσεν, ἵνα μὴ διαβῶ τὴν Ἰορδάνην, καὶ εἰσελθῶ εἰς τὴν γῆν ἣν Κύριος ὁ Θεός δέδωκεν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. Ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ,

obscurantem oculos intuentium, ut ignorarent sepulcrum ejus in æternum. Observandum porro est illum Nisan primum mensem dicere, quem nos nominamus Martium, non vero Aprilem, ut quidam opinantur, quia primus mensis est apud Hebræos Nisan, sicut ipsa declarat nominis appellatio et interpretatio, Hebræice dictus Nisan qui est primus apud nos dictus Martius. Testis quidem est hic sapiens et legis doctor Josephus, qui dicit Nisan primum mensem, Abi quintum et Adar duodecimum; testisque magis divus propheta Zacharias, omni fide dignus, de nono et decimo mense dicens: « Quarta decima die noni mensis qui est Sabbath. » Etenim hic mensis etiam apud nos, si primus Martius recenseatur, octavus, October invenitur, et decimus December. Ver enim ab illo, primum condito, mense Martio incipit, et terra germinat, juxta Dei mandatum, herbam graminis, quatuorque anni tempora enumerantur, quorum unumquodque tribus constat mensibus, et hæc sunt nomina eorum, ver, æstas, autumnus, hiems.

Præterea summe eruditus Eusebius in chronicis regulis dicit: « Porro Judæi anni neomeniam mensis apud eos dicti Nisan, sive vicesima quinta die mensis Martii, semper habent, qua die mundum hunc universum e nihilo ad esse Deus produxit. Eodem anni tempore Patre sic volente, cooperante Spiritu sancto, in sancto Virginis utero Verbum naturam humanam assumpsit; eademque voluntate e sepulero surrexit, et dominicæ Pascalis nomen fecit. » Hoc igitur nobis, secundum sanctam Dei Ecclesiam, anni initium semper est, et cum repletum nobis sit sanctum Pascha incidere in Dominicam post quartam decimam diem Iupæ hujusce mensis Martii, dicti quoque Nisan, non judaice, sed apostolice hanc diem consecramus, juxta naturalem rationem nobis a Deo traditam.

XXII. — De Moyse iterum.

Sic igitur admirabilis et egregius Moyses, qui tot miracula perpetravit, nihilominus non sine multo dolore et tribulatione vitam absolvit. Etenim graviter lamentans apud Israelitas quod promissa sancta terra excluderetur, dicebat eis: « Dominus Deus iratus est mihi propter sermones vestros, et juravit ut non transirem Jordanem, nec ingrederer terram quam Dominus Deus dat vobis in sortem. Ego enim morior in terra hac, et non transeo Jor-

Varie lectiones et notæ.

¹⁸ τῇ δ' καὶ ι' τοῦ ια' Zach. i, 7. ¹⁹ ἀπαριθμήθ. cod. ²⁰ τριῶν cod. ²¹ Locus ineditus. ²² τῇ α' ²³ Hoc caput in margine codicis non indicatum. — διαπεράνας cod. ²⁴ Deut. iv, 21. ²⁵ ἵ. τοῦτον καὶ ἵνα μὴ εἰ. Deut. ²⁶ δ. σοι ἐν Deut.

danem; vos vero transibitis et possidebitis terram illam. Quodnam porro cor saxum non contrivit iusti lata tribulatio? Quamnam duram et insensibilem animam non placarunt et ad commiserationem non adduxerunt illa verba dicta cum lacrymis? Quem non frugerunt, quem non terruerunt, non ad lacrymas et ad solatii expertia lamenta moverunt? Vere quidem multae sunt tribulationes iustorum: ecce enim hic vir ab infantia urbanus et Dei gratia plenus, celebrer idem et excellentissimus iustitia, cum a prima aetate affligi et cruciari et gravissime angī cōpisset, omni spe amissa vitam absolvit. Ut enim praeireamus tribulationes ejus multas et graves in Aegypto, quas in deserto passus est attente consideremus, ubi egro ferens perfidiam, audaciam et crudelitatem populi qui saepe illum contumelia affecerat, ducis dignitatem aversatus est, omnibus rebus desperatis mortem efflagitavit. Audi et nosce ex paucis verbis quantum turbata et quam vehementer agitata fuerit anima ejus; dicit enim: « Ager animi Moyses dixit ad Dominum: Cur afflixisti ita servum tuum, et quare non inveni gratiam coram te, et cur imposuisti mihi onus grave populi hujus? Parum abest quin lapident me. Numquid ego utero concepi populum hunc? num genui eos, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portat nutrix lactantem, in terram quam cum iuramento promisisti patribus eorum? Nolo mihi carnes ut dem universo populo huic, qui cum fletu me persequitur dicens: Da nobis carnes ut manducemus: non possum ego sustinere solus populum hunc, quia molestum mihi est verbum istud. Si ita tu facis, interficias me, si inveni gratiam in oculis tuis, ut non videam ignominiam meam. » Quid tandem his verbis fuerit acerbius; quid hac conditione acerbius?

Et ipse quidem benefaciens illis perseverabat, et periclitans pro eis. Postquam enim saepius dixisset Deus ad eum se illos perditurum esse, dicens: « Dimitte me, et iratus consumam eos semel, et faciam te super gentem magnam. » Ad eum legatione fungens: « Si dimittis, inquit, peccatum eorum, dimitto; sin autem, dele me quoque de libro quem scripsisti. » Illi vero incontinentem ac temere insurgunt in eum, donec ad ultimum adducant periculum et promissione privatum vident. Hoc etiam ostendens iis iterum, et sinistris verbis infortunium suum exponens, dixit: « Dominus mihi iratus

A καὶ οὐ διαβαίῳ τὴν Ἰορδάνην⁷⁸. ὁμοίως δὲ διαβαί-
νετε καὶ κληρονομήσετε⁷⁹ τὴν ἀγαθὴν γῆν ταύτην. »
Ποίαν τοίνυν ἄρα λιθίνην καρδίαν οὐ συνέτριψεν ἡ
τοῦ δικαίου θλίψις τότε; Ποίαν ψυχὴν ἀμελεῖστον
καὶ δυσπαράκλητον οὐ κατεμάλαξεν καὶ εἰς οἶκτον
ἤγαγεν ταῦτα μετὰ δακρύων φεγγόμενα; Τίνα οὐκ
ἐπλήξε καὶ ἐφόβησε, καὶ πρὸς δάκρυα καὶ θρήνον
ἀκατάσχετον οὐκ ἐκίνησεν; (2) Ὅντως ἀληθῶς, πολλὰ
αἱ θλίψεις τῶν δικαίων· ἰδοὺ γὰρ ὁ ἐκ βρέφους
ἀστειό; ὁρώμενος; καὶ θείας χάριτος ἐμπλεός, οὗτος
ὁ ἀοιδίμος καὶ ἐξοχώτατος δίκαιος ἀπὸ τῆς πρώτης
ἡλικίας ἀρέαμενος θλίβεσθαι καὶ ὀδυνοῦσθαι καὶ
ἀθρομεῖν, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀθυμίας τὸν βίον κατέ-
λυσε. Ἰνα γὰρ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ θλίψεις αὐτοῦ πολλὰς
καὶ κακὰς παρώμεν, καὶ τὰς ἐν ἐρήμῳ διασκοπή-
σωμεν, ἐνθα μηκέτι φέρων τοῦ πολλὰκις λιθοβολή-
σαντος λαοῦ τὴν ἀγνομισύνην καὶ θρασυτείαν τε καὶ
ἀγριότητα καὶ παραιτούμενος τὴν πρόστασιν ἐκ
πολλῆς ἀθυμίας καὶ θάνατον αἰτούμενος. Ἀκουσον καὶ
γινώθι τὸν πολὺν θόρυβον καὶ φοβερὸν Πιγγα τῆς
ψυχῆς αὐτοῦ δι' ὀλίγων ῥημάτων, φησὶ γὰρ⁸⁰: « Ἐδα-
ρυθμήσεν Μωϋσῆς σφόδρα καὶ εἶπε πρὸς Κύριον·
Ἰνα τί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διὰ τί
οὐχ εὗρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι μοι τὴν
ὀρμὴν τοῦ λαοῦ τούτου; μικρὸν λιθοβολήσουσί με. Μὴ
ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον⁸¹ τὸν λαὸν τούτον; ἢ ἐγὼ ἔτε-
κον αὐτούς; ὅτι λέγεις μοι· ἄρον⁸² 93 αὐτούς εἰς
τὸν κόλπον σου, ὥστε⁸³ ἔραϊ τιθῆνός τὸν θηλάζοντα,
εἰς τὴν γῆν ἣν ὠμοσας τοῖς πατέράσι αὐτῶν; Πόθεν
μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν
ἐπ' ἐμοί⁸⁴ λέγοντες· Ἄδ' ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν·
οὐ δύνησονται ἐγὼ μόνος φέρειν (18b) τὸν λαὸν τού-
τον, ὅτι βαρύτερόν μοι ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο. Εἰ δὲ
οὕτω σὺ ποιεῖς⁸⁵, ἀπόκτεινόν με ἀναίρεσαι, εἰ εὗ-
ρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου⁸⁶, ἵνα μὴ ἴδω τὴν
κἀκωσίαν μου. — Τί οὖν λοιπὸν τῶν ῥημάτων τού-
των γίνηται ὀδυνηρότερον, καὶ τί τῆς ζωῆς ταύτης
δυσαχθέστερον;

(3) Καὶ αὐτὸς μὲν εὐεργετῶν αὐτοὺς διετίλει
καὶ προκινδυνεύων αὐτῶν. Ἐπὶ γὰρ διαφόρῳ
εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεῦσαι τούτους·
λέγων⁸⁷: « Ἐξόν με, καὶ θυμωθείς ἐξαναλώσω
αὐτούς εἰς ἁπλῆ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. »
D Καὶ τούτῳ πρεσβευόμενος ἔλεγεν⁸⁸: « Εἰ μὲν
ἀρεῖ; τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῖς, ἀρεῖ· εἰ δὲ μὴ, ἐξ-
άλειψον κἀμέ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας. » Ἐκεί-
νοι δὲ συνεχῶς καὶ ἐπινίσταντο κατ' αὐτοῦ
μέχρις ἂν καὶ εἰς ἔσχον αὐτὸν κίνδυνον ἤγαγον.
καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρησαν. Καὶ τοῦτο δρ-
λὼν πρὸς αὐτοὺς πάλιν καὶ τραγῳδικώτερον τι·

Variae lectiones et notae.

⁷⁸ τοῦτον Deut. ⁷⁹ κληρονομήσετε Deut. — γῆν τὴν ἀγ. Deut. ⁸⁰ ἐναντὶ Μωϋσῆ ἦν πονηρὸν Num. 11, 30.11 sine μ. λ. με. ⁸¹ πάντα ib. 12. ⁸² λάβε αὐτόν, ibid. 12. ⁸³ ὡς ἦτις cod. — Nota ὡς ἦτις: ἀρῇ τιθῆνός cod. ⁸⁴ Nota ἐπ' ἐμοί cod. ⁸⁵ μοι Num. 15. ⁸⁶ παρὰ σοι Num. ⁸⁷ Deut. εἰ ἐ. ἔλας; IX, 11; Num. xvi, 21.45. ⁸⁸ Ex. xxxii, 32.

ἐαυτοῦ συμφερεῖν διηγοῦμαι· ἔφη⁹³. « Καὶ ἐμοὶ ὁ
Κύριος ἰθυμώθη δι' ὑμᾶς, καὶ ὑπερέβη με ἐνεκὰν
ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσέ⁹⁴ μου τῆς θηήσεως, λέγων·
Οὐδέ σὺ οὐ μὴ εἰσέλθῃς ἐκεῖ. » Διό φησιν ὁ Δαυὶδ⁹⁵.
« Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ
ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτοὺς, ὅτι παρεπίκραναν⁹⁶.
καὶ διέστειλαν ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ. » ἀθυμοῦντι γὰρ
διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτήν, ἐπέκειντο διψεῖ πιε-
ζόμενοι. (4) Δυσχεραίνων τοίνυν τὴν πολλὴν ἀκρασίαν
τε καὶ αὐθάδειαν, ἀνθρώπινόν τι πέπονθε, καὶ
ὥσπερ διὰ θεῶν ζῆλον ἐπὶ τῆς μοσχοποιίας αὐτῶν ἐξ
ὑπερβολῆς ἀθυμίας ὁ πρῶτος πέπονθε, τοῦτο καὶ
ἐπὶ τῆς ἀντιλογίας, ὃ δὴ καὶ ὁ πρῶτος Δαυὶδ πάσχων
ἔλεγε⁹⁷. « Ἀθυμία κατέχευε με ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν
ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου, » καὶ, « Εἶδον ἀσυν-
ετούτας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὸν νόμον σου⁹⁸ οὐκ
ἐφυλάξαντο. » Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ **94** σφόδρα αὐτὸν
ἰσκόωσαν⁹⁹ ἢ καὶ βάρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἔστρεψεν ὁ
τῆς ἀθυμίας ἐκείνης τάραχος, τὰς θεογράφους πλά-
κας ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν, ἐν αἷς
ὑπῆρχε γεγραμμένα ταῦτα· α' ¹⁰⁰. « Ἐγὼ εἰμι Κύριος
ὁ θεὸς σου, ὃς ἐξήγαγόν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, οἴκου
δουλείας· οὐκ ἔσται¹⁰¹ σοι θεὸς ἕτερος πλην ἐμοῦ. » β'.
« Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον παντός ὁμοιώματος¹⁰².
ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς¹⁰³ κάτω, »
καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσ-
κυνήσεις αὐτοῖς. » γ'. « Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου
τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίᾳ. » δ'. « Μνήσθητι τὴν
ἡμέραν τῶν παθόντων ἀγιάζειν αὐτήν. » ε'. « Τίμα
τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα¹⁰⁴ εὖ σοι
γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. »
ς'. « Οὐ μοιχεύσεις¹⁰⁵. » ζ'. « Οὐ κλέψεις. » η'. « Οὐ
φονεύσεις. » θ'. « Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ
πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ. » ι'. « Οὐκ ἐπιθυμήσεις
τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ,
οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ¹⁰⁶ τὸν παῖδα αὐτοῦ (19^h),
οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν βοῦν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ
ὄπλο¹⁰⁷. »

(5) Ἐννήτην δὲ γε πρὸς τοῦτοις οἷον πῦρ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἀνήψεν καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἡγει-
ρεν καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτή, οἷον καυστήρα διη-
νεκῇ τε καὶ ἀθεράπευτον ὁ ταύτης ἐνέθηκε τρόπος.
οἷον γὰρ εἰκὸς πάσχειν ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοστορ-
γίας. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰς τὸ ὄρος αὐτὸν ἀγαγὼν,
διὰ θείας ὀργῆς τελευτήσας· δευτέρου δὲ, ἡνίκα τὴν
ἀρμερατικὴν στολὴν ἀμφιδύων καὶ βλέπων αὐτὸν
κατώθενον σφόδρα καὶ συγκυχυμένον καὶ παρειμέ-
νον δάκρυα τε καὶ συνεχόμενον καὶ αγωνιῶντα·
τρίτον δὲ, τὸν ἀπ' ἀλλήλων αἰφνιδίον χωρισμὸν καὶ
τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀδελφικῆς γλυκυτάτης θμελίας

est propter vos, et aspernatus est me propter vos, nec
exaudivit orationem meam, dicens : Non intrabis
tu illuc. » Propterea dicit David : « Et irritaverunt
eum ad aquam contradictionis, et male tractatus
est Moyses propter eos, quia acerbaverant, et dis-
tinxit in labiis suis ; » cum enim animum despon-
deret propter sororis interitum, urgebant sibi labo-
rantes. Indigne ferens igitur ipsorum inten peran-
tiam et pertinaciam, humani aliquid passus est ;
præ divino enim zelo mitissimus hic homo de-
spondit animum, propter vitulum ab illis con-
flatum, sicut etiam propter contradictionem : quod
idem passus mitis ipse David, dicebat : « Defectio
tenuit me, pro peccatoribus dereliquentibus legem
tuam, » et « Vidi prævaricantes et tabescentiam,
quia legem tuam non custodierunt. » Utique enim,
nisi vehementer obcecatis ejus defecisset turbata
anima, nec projecisset et contrivisset tabulas a
Deo scriptas, in quibus hæc scriptæ erant : 1. « Ego
sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Ægypto,
de domo servitutis, non habebis deos alienos
coram me. » 2. « Non facies tibi sculptile, neque
omnem similitudinem quæ est in coelo desuper, et
quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis
sub terra : non adorabis ea. » 3. « Non assumes
nomen Domini Dei tui in vanum. » 4. « Memento ut
diem sabbati sanctifices. » 5. « Honora patrem
tuum et matrem tuam, ut bene tibi fiat, et sis lon-
gævus super terram. » 6. « Non mœchaberis. »
7. « Non furtum facies. » 8. « Non occides. »
9. « Non loqueris contra proximum tuum falsum
testimonium. » 10. « Non concupisces uxorem
proximi tui, neque domum ejus, neque agrum ejus,
neque servum ejus, neque ancillam ejus, neque
bovem ejus, neque jumentum ejus, neque omnia
quæ proximo tuo sunt. »

οὐδὲ τὸ ὄπλο¹⁰⁷ αὐτοῦ, οὐδὲ ὅσα τῷ πλησίον σου

Cogita autem quod igne anima ejus accensa sit,
qua inextinguibili flamma cruciata per mortem
fratris sui ; quod vulnus continuum et insanabile
hujus mortis genus inflixerit huic homini generis
humani amanti. Primo quidem cum in montem
duxit illum, ut per iram divinam moreretur ;
secundo cum summi sacerdotis stolam induit, et
vidit eum afflictum valde et confusum, languidum la-
crymisque suffocatum et agonizantem ; tertio reputa-
subitam separationem, ac solitudinem carnis
dulcissima sororis conversatione et consuetudine.
Etenim si populus luxit eum diebus triginta, quanto

Varie lectiones et notæ.

⁹³ D. ut. iii, 26. ⁹⁴ εἰσέκουσέ μου D. ut. sine reliquis. ⁹⁵ Ps. cxi, 32. ⁹⁶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ Ps.
⁹⁷ Ps. cxxviii, 53. ⁹⁸ ὅτι τὰ λόγια σου. ib. 158. ⁹⁹ ἰσκόωτο. cod. ¹⁰⁰ Ex. xi, 2. ¹⁰¹ οὐκ ἔσονται σοι θεοί
ἕτεροι. ib. 3. ¹⁰² εἰ οὐδὲ ὁμοίωμα. ib. 4. ¹⁰³ ἐν τῇ γῇ. ib. ¹⁰⁴ καὶ ἵνα μ. γένῃ. ib. 12. ¹⁰⁵ μοιχεύσης. x. τ.
i. coil. ¹⁰⁶ οὐκ. ibid. 17. ¹⁰⁷ ἐστὶ ibid.

magis Moyses non cessavit a lamentatione super A
populum usque ad vitæ suæ finem, natura ipsa ad
gemitus et desiderium provocante. Tertiam autem
dulcem, pro qua tot et tantos labores exantlaverat,
vidisse tantum procul, et non obtinuisse quod ap-
petebat, egregio huic et præstantissimo pastori,
propter populi inobedientiam et duritiam, et ingenii
asperitatem, res sane durissima fuit. Ubi sunt
igitur boni pastores? Illi forsitan qui populum pa-
scentes incredulum, duræ cervicis, intractabilem et
contradictionis amantem, nihil ex istorum impro-
bitate se esse passuros præ cæcitate existimant.
Si enim in mente semper haberent magnum hunc
virum, et justum Heliam summum sacerdotem, et
cogitarent unumquemque eorum, quamvis sancte
viventem et gubernantem, malitia tamen illorum
quorum curam susceperat, esse mortificatum, ge-
mere et tremere merito non cessarent, atque alio-
rum curam vel deprecarentur, vel cum multo
timore suscipientes, assidue lugerent et cogitarent
de ratione reddenda super illis, juxta Apostolicam
exhortationem, utrosque spectantem et dicentem :
« Obedite præpositis vestris, et subjacetis eis : ipsi
enim pervigilant quasi rationem pro animabus
vestris reddituri. »

ἡγουμένους ὑμῶν καὶ ὑπακούετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν

Atqui si tales et tanti populorum rectores ob
militiam subditorum, ut dictum est, periclitati
sunt, quis magnis et vanis sermonibus jacitabilis
extra periculum alios regere, oblitus multos, dum
ultra vires suas, multos inferiores et contumaces
salvare tentarent, seipsos esse perditos, — hei mihi
misero ! — aliquando etiam turpissime et pessime
viverent? Vir enim sanctus aliquis dixit : « Non ab
omnibus nobis expeditur ut salvemus alios, sed ab
omnibus ut nosmetipsos ; unde discipulo suo
Christophorus tam gravi opere et sermone præ-
cipiens consolabundus dicebat : « Ne communica-
veris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi, »
quia pro temetipso rationem Deo reddes. Optimo
jure hæc locutus est et convenienter. Sciebat enim
Scripturam illud ante testatam esse apertissime,
dicentem : « Quantum potes, salva animam tuam, »
unusquisque scilicet, nec aliter est. Vere igitur
justum est nos valde mirari aut potius tremere,
quod propheta et legislator, et Dei familiaris et
cælestibus mysteriis initiatus, et multis divinis
charismatibus dignus habitus, et in diversis pro-
digis Dei minister factus, electus præterea, ut
dictum est, ad compatiendum populo Dei tot annos
peccatorum fructus decerpisse; deinde post multas
ærumnas, labores, molestias, certamina, sudores,
tentationes, tribulationes, cum leviter errasset,

καὶ συνοουσίας ἐρημίαν καὶ μόνωσιν. Εἰ γὰρ ὁ
λαὸς ἐπένθησεν αὐτὸν ἡμέρας λ', πόσῳ μᾶλλον οὗτος
οὐ διέλιπε θρηγῶν αὐτὸν ἀκατάσχετος μέχρι τέλους
ζωῆς αὐτοῦ, φλεγομένου πάνῃ καὶ σφαδάζων ὑπὸ
τῆς φυσικῆς τυραννίδος (6) ! Καὶ τὸ δὴ πάντων θαυ-
μαστότερον, ὅτι καὶ τὴν περιπόθητον γῆν, ὑπὲρ ἧς
τε πολλοὺς καὶ φοβεροὺς ἀνέτηλ' πόνους, ἰδὼν μακρό-
θεν καὶ μειζρόνως τρωθεὶς, ἀπῆλθε μὴ τυγχόν, ὁ θαυ-
μάσιος 95 καὶ πανάρετος ποιμὴν, τοῦ σπουδαζομένου
διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ σκληροκαρδίαν καὶ δυστρο-
πίαν τῶν σπουδαζομένων. Ποῦ οὖν εἰσιν οἱ ἐνάρετοι
ποιμένες; Ἰσως καὶ λαὸν ἀπειθῆ καὶ σκληροτράχηλον
καὶ δυσάγωγον ἄμα καὶ ἀντίλογον ποιμαίνοντες καὶ
μηδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων φουλόγητος οἰόμενοι κινδύ-
νωδες πάσχειν ἐκ παγκάκου λήθης. Εἰ γὰρ εἰς
ἐνοίαν εἶχον ἀεὶ τὸν ἀόλιμον ἄνδρα τοῦτον καὶ τὸν
δίκαιον ἀρχιερέα Ἡλὶ, καὶ ὅπως ἐκάτερος αὐτῶν
ὁσίως καὶ ἀμέμπτως βιούντες καὶ προστατεύοντες
ἐκ τῆς τῶν προστατευομένων ἐκινδύνευσαν κακίας,
οὐκ ἂν ἐπαύσαντο θρηγνύοντες καὶ φρίττοντες εἰκό-
τως καὶ τὴν ἐτέρων προστασίαν ἢ παρατιοῦμενοι,
ἢ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου καθυγεῖσθαι, καὶ
διηνεκῶς πενθεῖν καὶ φροντίζειν περὶ τῆς ἐκείνων
ἀπολογίας κατὰ τὴν περὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀποστολι-
κὴν παραίνεσιν τὴν λέγουσαν 97 : « Πείθεσθε τοῖς
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσαντες. »

(7) Εἰ τοίνυν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλεκῶντοι καθηγη-
ταὶ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων ὑποχειρίων ἐκινδύ-
νευσαν, ὡς προείρηται, μοχθηρίαν, τίς ὑπὲρ τού-
του καυχῆσθαι φανταζόμενος ἢ ἀλαζονεύμενος καὶ
ἐκινδύνως τὴν ἡγεμονίαν μεγαλαυχῶν καὶ ματαιο-
λογήσει φανερώς, ἀμνημονήσας, ὅτι πολλοὶ πολλοὺς
ἀφελεστέρους καὶ δυσπειθεῖς διαποῶσαι πειραθέντες
ὑπὲρ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ ἑαυτοὺς προσαπώλεσαν
— οἷμοι τῶ ἐλεεινῶ ! — ἐσθ' ὅτε καὶ ἀσχεστον καὶ
κάκιστον βίον βιούντες ; Ἄλλος μὲν γὰρ ἐφ' ἑτῶν
ὁσίων ἀνδρῶν : « οὐ πάντες ἀπαιτούμεθα οἰῶσαι ἐτί-
ρους, ἑαυτοὺς δὲ πάντες, » ὅθεν οὖν λοιπὸν καὶ τῷ
μαθητῇ αὐτοῦ ὁ Χριστοφόρος τῷ (19b) τοιοῦτῳ δυνατῷ
ἐργῷ καὶ λόγῳ παραγγέλλων καὶ ἀσφαλιζόμενος ἐφα-
σα 98 : « Μὴ κοινῶναι ἁμαρτίας ; ἀλλοτρίαις ; σεαυτὸν
ἀγνὸν τήρει, εἰδὼς ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δώσεις τῷ Θεῷ.
Καὶ μᾶλα γε εἰκότως ἐφ' οὗτο καὶ λίαν προσφόρως :
ἴδει γὰρ, ὅτι ἡ Γραφὴ τοῦτ' ἐπρομεμαρτύρηκε ταφέ-
στατα λέγουσα 99 : « Σῶζον σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυ-
χὴν, » ἕκαστος δὴ ποιεῖν· καὶ ἄλλοις οὐκ ἔστιν. (8)
Ἄξιον τοίνυν ἀληθῶς, σφόδρα θαυμάσαι καὶ μᾶλλον
φρίξαι, ὅτι καὶ προφήτης καὶ νομοθέτης καὶ θεό-
πτης 96 καὶ οὐρανομύστης καὶ πολλῶν θείων χαρι-
σμάτων ἀξιωθείς καὶ διαφόρων τεραστίων ὑπὲρ-
της γενόμενος καὶ μέντοι καὶ τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ κατὰ
τὸ εἰρημένον ἐλόμενος συγκακοχυγεῖσθαι τοσαῦτα ἐπὶ
ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, εἴτα μετὰ

Variae lectiones et notæ.

97 Hebr. xiii, 17. 98 1 Tim. v, 22; cf. Heb. xiii, 17. 99 Gen. xix, 17.

τοὺς πολλοὺς ἐκείνους διαύλους, καὶ πόνοις, καὶ κόποις, καὶ ἀγῶνας, καὶ ἰδρώτας, καὶ πειρασμοὺς καὶ θλίψεις, διὰ μικρὰν πλημμελίαν διήμαρτε, ὁ πάσης ἀρετῆς ἐνθεοῦ κεκοσμημένος καὶ λαμπροσμένος καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ, τῆς ἐπηγγελμένης ἐλπίδος, καὶ τῆς διὰ τῶν τοσούτων χρόνων ἀποκαταδοκουμένης καὶ βλεπομένης ἐφάσεως καθίστησε ἕνός. Βαβὰλ τοῦ θαύματος καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τὰ περὶ τῆς τῶν ἁγίων πράξεις καὶ ῥήσεις ἀκριβολογίας καὶ ἐξετάσεως· ἀληθὲς γάρ, ὅτι· «Ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι»· καὶ «Βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιασταὶ ἀρπάξουσιν αὐτήν»· — ἔπειπερ οὐδὲ ὕπελον τῆς προεργασμένης δικαιοσύνης καὶ τῆς προλαβοῦσης· πρὸς Θεὸν οικειώσας· τοῦ δικαίου παρρησίας, εἰ μὴ σύμφωνον τῆς ἀρετῆς καὶ κατὰλληλον ἀπαντήσαι τὸ τέλος· ὡς ὁ μέγας οὗτος καὶ ἀξιάγαθος· θεράπων καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων δίκαιος ἐναργῶς ἀπέδειξεν. Κάντεῦθεν, ὡς εἰκιν, ὁ δίκαιος κριτῆς· εἰκότως ἐφη διὰ τοῦ προφήτου· «Ἐν τῷ ἀποστρέφαι» δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι ἀδικίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, ἃς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνειν· καὶ «δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ πλανήθῃ». «Ὅρα γὰρ ὅπως οὕτε τὰ ἐν τοσούτοις ἔτεσι τοῦ Μωϋσέως πλείστα καὶ διάφορα καὶ ὑπὲρ λόγον ἀριστουργήματα καὶ αἱ συνειδέμενα ταῦτα δεῖξαι· καὶ ἰκετηρία τὸν Θεὸν ἐδυσώπησαν· οὕτε μὴν ἡ προλαβοῦσα τηλικαύτη καὶ τοσαύτη δόξα τε καὶ οικειώσις καὶ προσεδρία εἰς οἶκτον καὶ συγγνώμην τοῦ σφάλματος· ἐπισπάσασθαι τὸν Θεὸν τηνικαῦτα δεδύνεται διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος. Εὐδὴλον ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶνα· «κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται»· καὶ «τοῖς κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα». (9) Διδάσκει δὲ γε διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὡς τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους τὴν ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ, **97** καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις· μεγάλα παρανομοῦσι μακροθυμῶν, τοῖς ἁγίοις (20^α) ταύτης οὐ μεταδίδωσι τῆς συγγνώμης· «Ὅθεν ὁ μὲν Σολομὼν αὐθὶς φησιν· «Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστὶν ἑλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται»· ὁ δὲ Κύριος· «Ἡ μὲν γὰρ ὀλίγον ἐδόθη, φησὶν, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ· ὃ δὲ πολὺ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ». — Οὐκοῦν εὐκαιρὸν εἰπεῖν· «Ὡ βῆθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ!· καὶ ¹⁰, «Φοδερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος». Καὶ «Φοδερὸν τὸ ¹¹, πρόσωπον Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. Διότι ¹², κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ. ¹³, «Ἐλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ ¹⁴, καὶ ¹⁵, «Ἐπὶ ἀμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο πάντως, «Ὅδὲ ἀγγέλιον ἀμαρτησάντων ἐφείσατο, καὶ ὡς γέγραπται».

A hic vir, omni divina virtute ornatus, clarusque effectus et opere et verbo, annuntiata spe et voto tamdiu attente expectato caruit. Hoc mirum sane sicut et Dei severa et accurata inquisitio circa facta et dicta sanctorum! Vere enim «pauci qui salvantur» et «vim patitur regnum cœlorum et violenti rapiunt illud», quoniam ne pristina quidem justitia, nec cum Deo familiaritas fiduciam justo dare possunt, nisi finis accesserit virtuti consonus et congruus, ut magnus hic et admirabilis Dei servus, et justior quam homini datur, perspicue demonstravit. Hinc, ut videtur, justus judex recte dixit per prophetam: «Si justus a justitia sua aversus fuerit, et fecerit iniquitatem, omnes justitiæ, quas fecit, non erunt in hominum memoria, sed in peccato suo morietur;» et «justitia justi non liberabit eum in quacunque die peccaverit.» Jam vide quomodo tam multa et tot annorum Moysis facta plus quam humana, et continuæ orationes et supplicationes Deum placare minime potuerunt, neque antecedens maxima gloria et familiaritas, et apud Deum commoratio ad misericordiam et veniam peccati attrahere Deum non valuerunt propter facti magnitudinem. Profecto igitur juxta Salomonem: «Judicium severum his qui dignitate eminent, adhibetur, et forisibus dura imminet inquisitio.» His quoque nos docet Deus se summam postulare diligentiam ab iis qui perfectam virtutem profitentur, et dum ceteros homines graviter peccantes patienter ferat, non eandem sanctis concedere indulgentiam. Ideo Salomon dicit iterum: «Humilibus enim conceditur misericordia, potentes autem severe examinantur.» Dominus ipse: «Omni cui paucum datum est, inquit, paucum petent ab eo; cui vero multum, multum petent ab eo.» Ergo opportune dicit aliquis: «O altitudo divitiarum et sapientiæ et scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus!» et «Horrendum est incidere in manus Dei viventis;» et: «Horrendus vultus Domini super facientes mala.» Idcirco «Secundum magnam misericordiam ejus, sic et magna correptio ejus.» «Misericordia enim et ira apud illum,» et «Super peccatores requiescit ira illius;» idcirco etiam «Ne angelis quidem postquam peccaverunt pepercit,» sicut scriptum est.

Varia lectiones et notæ.

διὰ τῆς τῶν col. ¹ Matth. xx, 16. ² Ὁ. οἱ ἐκλεκτοί, xi, 12. ³ ὦρελον 'cod. ⁴ ἀποστρέφειν δ. ἀπὸ τῶν δικαιοσυνῶν κ. π. παράπτωμα Ez. iii, 20. ⁵ ταῖς ἀμαρτίαις Ez. xxiii, 12. ⁶ Sap. vi, 6-9. ⁷ VI, 6 — συγγνώμης ἔ. καὶ ἔ. cod. ⁸ Luc. xii, 48. ⁹ Rom. xi, 33. ¹⁰ Hebr. x, 31. ¹¹ I Pet. iii, 12. ¹² Sir. xvi, 12, 11. ¹³ Sir v, 9, 7. ¹⁴ Nota, sic Siracides, αὐτῷ cod. ¹⁵ II Petri ii, 4.

Quid igitur nos jam dicemus qui innumeris scilicet tentis malis, illi postponendi, quantum terra a caelo distat, Deumque quotidie, singulisque diei horis, ad iracundiam provocamus? Nullus ergo virtutibus praeditus, vel praeditum se putans, gloriatur aut securus maneat, quasi jam virtutum labores et mercedem in manibus habeat, aut absque ulla prorsus contradictione coronas sit recepturus; imo semper vigilet et stet humilis usque ad mortem, et seipsum reputet tanquam qui nullum Dei praecipium servaverit, etiamsi omnes virtutes possideat, et ad ipsum ascenderit apicem bonorum. Nam si Dei amicus ille, qui universum mundum meritis aequabat, imo superabat, quo « non est dignus mundus, » ut dictum est, quocum Deus facie ad faciem conversatus est, sicut solet amicus ad amicum loqui, cui dixit: « Novi te supra omnes » quorum facie ad faciem locutus est, non vero per obscura, aut somnia, aut aenigmata, post tot praclarorum molem facinorum, post tantam sapientiam et sobrietatem quod paululum dormitasset, non est assecutus veniam; quomodo nos tandem, qui ne vestigium quidem et speciem tantae virtutis possidemus, non continenter vigilemus, lugeremus, lacrymarmur, nosque etiam servos inutiles aestimaremus? Idcirco praemunens nos Dominus dixit: « Cum omnia quae praecepta sunt vobis feceritis, tunc dicite, quia inutiles servi sumus: quod debebamus facere, fecimus. » Hoc sciens divus Isaia dicit: « Universa iustitia nostra quasi pannus menstruatus coram te, Domine. » Similiter et sacer psaltes David, virtute excellentissimus: « Dixi Domino: Dominus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges, » Idcirco hortatur dicens: « Servite Domino in timore, et exsultate ei in tremore, apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, » et reliqua psalmi.

Talia igitur praecipiens Paulus theologus dicit: « Cum metu et tremore vestram salutem operamini, » et « qui se existimat stare, videat ne cadat. » Illud igitur unusquisque eorum verbis suis significavit, neminem scilicet suae ipsius sanctitati confidere debere, etiamsi inter laudatissimos numeretur, neque unquam cessandum a vigilando et humiliando se et timendo nimis usque ad silentium ultimum, quia de levissimo quoque verbo et de cogitatione « ratio a nobis exigitur, » et « ex verbis nostris justificamur et condemnatur, » sicut aperte commonstrat quoque parabola Pharisaei et Publicani, utrumque intra seipsum et in corde loquentem, et alterum quidem condemna-

(10) Τί οὖν ἂν λοιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς, οἱ μυρίων γέμοντες κακῶν, καὶ τοσοῦτον ἀποδόντες τῆς ἐκείνου ἀρετῆς ὅσον γῆ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν Θεὸν κατ' ἐκástην ἡμέραν καὶ ὥραν δι' ἔργων καὶ λόγων παραοργίζοντες; Μηδεὶς τοίνυν ἀρετὰς τινὰς ἔχων ἢ δοκῶν ἔχειν, καυχάσθω ἢ ἀμερίμνως διακρίσθω, ὡς ἦδη τοῦς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πόνους, καὶ τὰς ἐπιχειρίας ἐν χερσὶν ἔχων ἢ πάντως ἀναντιρρήτως τοῖς στεφάνους ἀποληψόμενος ¹⁰. ἀλλὰ μᾶλλον ἀεὶ νηφέτω καὶ ταπεινούσθω μέχρι θανάτου, καὶ ἐαυτὸν ὡς μηδεμίαν ἐντολὴν Θεοῦ φυλάξαντα λογίζεσθω, καὶ πᾶσας τὰς ἀρετὰς συλλήδῃ κέκτῃται, καὶ εἰς αὐτὴν ἀναβέβηκε τὴν τῶν ἀγαθῶν κορωνίδα. Εἰ γὰρ ὁ Θεοφιλὴς καὶ ἱεροφάντης Ἰσαίας καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντίρροπος, μᾶλλον δὲ καὶ μεῖζων, οὐ ¹¹ ἰοὺκ ἐστὶν ἄξιος ὁ κόσμος, κατὰ τὸ εἰρημένον, ᾧ ὁ Θεὸς ἐνώπιος ἐνώπιον ὤμειλε, ὡς εἰ τις λαλήσει ¹² πρὸς τὸν ἐαυτοῦ φίλον ᾧ εἶπεν ¹³. « Οἶδά σε παρὰ πάντας », ᾧ κατὰ πρόσωπον ὤμειλε, καὶ οὐ δι' ἀδελφῶν ἢ ἐνυπνίων ἢ αἰνυγμάτων, μετὰ τοσοῦτων κατορθωμάτων ὅγκου καὶ τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ νήψεως ¹⁴. **98** μικρὸν ἀπουστῆδας οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, πῶς ἡμεῖς, οἱ μὲν ¹⁵ ἔχοντες τοιαύτης ἀρετῆς ἐμφασιν κεκτημένοι, μὴ διηνεκῶς γρηγορήσωμεν καὶ πενήθσωμεν καὶ κλαύσωμεν ἐαυτοὺς διαπαντός καὶ δούλους ἀχρεῖους εἶναι ἀναλογισώμεθα; (11) Διὰ δὲ τοῦτο προασφελιζόμενος ἡμᾶς ὁ Κύριος εἰπεν ¹⁶. « Ὅταν πάντα τὰ δικταγμένα ὑμῖν πράξητε, τότε λέγετε, ὅτι Ἀχρεῖοι δούλοι ἐσμέν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιθήκαμεν. » Καὶ τοῦτο εἰπὼς ὁ θεὸς Ἡσαΐας φησὶν ¹⁷. **C** « Πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς βράχος ἀποκαθμένη ἐνώπιον σου, Κύριε, » ὡς πύργος; καὶ ὁ ἱεροφάντης καὶ πανάρετος Δαυὶδ ¹⁸. « Εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριός μου εἰ σὺ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις, » ὅθεν καὶ παραινεῖ λέγων ¹⁹. « Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν ἐρέμῳ· δράσασθε παιδείαν, μὴποτε ὀργισθῇ Κύριος, » καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ.

Τοιαῦτα (20b) γοῦν καὶ ὁ θεηγὸς Παῦλος παραγγέλλων φησὶ ²⁰⁻²¹. « Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τῆς ἐνάτης σωτηρίας κατεργάζεσθε, » καὶ ²² « ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. » (12) Τοῦτο οὖν ἕκαστος ἠνέχετο δι' ὧν εἰρηκεν, ὡς μὴ πεποθῆναι τῇ οἰκείᾳ ἐσότητι, καὶ πᾶν τῶν εὐδοκίμων ὑπάρχει, μὴτε μὴ καθυφῆναι πάμπαν τοῦ ²³ νήφειν καὶ ταπεινούσθαι καὶ δεδοικέναι λίαν ἄχρι σωπῆς ὑστάτης· διότι καὶ μέχρι ψιλοῦ βήματος καὶ ἐνθυμήματος ²⁴ « λόγον εἰσπραττόμεθα » καὶ « ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν δικαιοῦμεθα τε καὶ κατακρινόμεθα, » καθὰ καὶ ἡ κατὰ τὸν Φαρισαῖον καὶ Τελώνην παραβολὴ σαφῶς διαδείκνυσιν, ἕκαστον κατ' ἐαυτὸν καὶ ἐν καρδίᾳ ἐβεγγόμενον καὶ τὸν μὲν καταδικασμένον ἀποφα-

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἀπολαύσας. cod. ex itarismo. ¹¹ Heb. xi. 58. ¹² λαλήσει cod. ¹³ Ex. xxxiii. 12. ¹⁴ νήψεως cod. ¹⁵ κατ' ? ¹⁶ Luc. xvi. 10 ¹⁷ Is. lxiiv. ¹⁸ Ps. xvi. 2. ¹⁹ Ps. ii. 11, 12. ²⁰⁻²¹ Ph. ii. 12. ²² I Cor. x. 12. ²³ I. τὸ ν. ²⁴ Matth. xii. 36, 37.

νοῦσα, τὸν δὲ μᾶλλον διδουκαιομένον. Ὅτι γὰρ τοὺς Α λογισμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις κρινεῖ Κύριος, ἀκούει τί φησιν ὁ Θεὸς διὰ Ἡσ. Ιου. 1. «Κἀγὼ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἔρχομαι συναγαγεῖν.» Καὶ δὲ καὶ ὁ Δαυὶδ Πλεγεν 20. «Ἐνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν; εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἐκζητήσεται, δῆπουθεν τὰ πλημμελήματά μου· ὥστε πάντες ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν εἰκότως 21. «εἰλέγω 99 σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου.» (15) Καὶ γοῦν πρὸς τοὺτόν 22 φησιν ἡ Γραφή· «Ἰδὼν Κύριος ὁ Θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τῆς ἡμέρας, καὶ εἶπεν· Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι ἐνεθυμήθη πειθήσας αὐτόν.» Εἶτα μετὰ τὸν κατακλυσμὸν σπλαγχνισθεὶς 23 ὁ φιλόανθρωπος Θεός, ἐπήγαγεν ἡ Γραφή λέγουσα 24. «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Διανοηθεὶς ἔτι οὐ μὴ προσθήσω τοῦ καταρῆσθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ.» (14) Ὅσπερ οὖν αἱ γυναῖκες ἀπὸ συνουσίας τίττουςιν, καὶ μὲν ὀγιγνὰ τὰ σώματα· τοιαῦτα καὶ τὰ τιττούμενα· εἰ δὲ διεφθαρμένα, μιμοῦνται τὴν τῶν γονέων φύσιν, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν· ἂν μὲν ἀγαθοὶ συγγίγη, τοιαῦτα ἔσται καὶ τὰ ἔγγονα, ἂν δὲ πονηροὶ, πολλὴν ἐκείθεν λήψῃ τὴν λοίμην, ὥ οὗτος. Καὶ ἀκούσονται τί φησιν ὁ προφήτης· περὶ τῶν καλὰ διαλογιζομένων 25. «Διὰ τὴν φρόν σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάδομεν, καὶ ὠδινύσαμεν καὶ ἐτέχομεν πνεῦμα σωτηρίας.» Περὶ δὲ τῶν φαύλων 26. «Ὅτι ἀσπίδων ἔβρηξαν, καὶ ἰσθὲν ἀράχνης ὀφραίνουσιν.» Ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, ἀγαπητοί, γνωσιμαχῆσωμεν καὶ περὶ τοῦ τελους ἡμῶν φρονίσωμεν ὅτι μάλιστα, καὶ μὴ πωσώμεθα τὰ περὶ τοῦ αὐτίμου ἐκείνου καὶ θεσπεσίου ἀνδρὸς νουνεῶς ὑπομνημονεύοντες (15) Καὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοῦτον μᾶλλον ὑπερεκπλητόμενος οὕτω φάσκει. «Ὅταν ἴδω Μωϋσεῖα, τὸν 27 τοῦ Θεοῦ θεράποντα τὸν μέγαν ἐκείνον, τὸν τοσαύτης μὲν καὶ τηλικαύτης· ἀξιωθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῆς, οὕτω δὲ πολλάκις ὅπ' αὐτοῦ μαρτυρηθέντα ὡς ἀκούσαι 28. «Ἔγνων σε παρὰ πάντας; καὶ, Ἐύρηχας χάριν ἐνώπιόν μου·· τοῦτον ἔταν ἴδω ἐπὶ τοῦ ὕδατος (21) τῆς ἀντιλογίας οὐδενὸς ἔνεκεν 29 ἄλλου ἢνα μόνον εἶπῃ τῷ λαῷ γογγύζοντι δι' ἀπορίαν ὕδατος· «μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξῆξω 30 ὅμιν ὕδωρ;· τοῦτο μόνου ἔνεκεν εὐθὺς ἀπειλὴν δεχόμενον, εἰς τὴν 100 γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὴ 31 εἰσελεύσεσθαι, ἥτις ἦν τότε τῶν πρὸς Ἰουδαίους 32 ἐπαγγελιῶν τὸ καφάλαιον· ἔταν ἴδω τοῦτον παρακαλοῦντα καὶ μὴ συν-

tum, alterum vero magis justificatum ostendens. Perversas enim cogitationes a Deo judicari testatur Isaias, dicens : « Ego autem opera et cogitationes eorum venio examinaturus. » David quoque dicebat : « Propter quid irritavit impius Deum ? Dixit enim in corde suo : « Non requireret, » scilicet peccata mea. Unde jure merito ad eum dicit : « Arguam te, et statuam contra faciem tuam peccata tua. Ideo ad hunc Scriptura dicit : « Videns Dominus Deus quod multiplicata est malitia hominum super terram, et unusquisque in corde suo sollicitè mala cunctis diebus meditatur, et dixit : Delebo hominem, quem feci, a facie terræ, quia me pœnitet eum fecisse. » Quum vero post diluvium misericordia motus esset benignus Deus, hæc addit Scriptura : « Et dixit Dominus Deus : Nequaquam ultra maledicam terræ propter opera hominum, quia cogitatio hominis in malum prona est ab adolescentia sua. » Quemadmodum igitur mulieres ex concubitu pariunt, et si sana sint corpora, talis est et proles ; si vero morbida, naturam parentum proles imitatur ; ita etiam sit de cogitationibus ; si bonis quidem adhaereas, tales erunt quoque liberi, si vero malis, magnam hinc sumes perniciem. Audi quid dicat propheta de iis qui bona cogitant. « Per timorem tuum, Domine, concepimus, et parturivimus, et peperimus spiritum salutis. » De vitiosis autem : « Ova aspidum ruperunt, et telam aranearum texunt. » Id igitur meditantibus, o amici, mutata sententia nostrarum virium fragilitatem agnoscamus, et finem nostrum ob oculos habentes quam maxime, semper celebrem illum et divinum virum in memoriam revocemus. Etenim magnus quoque Basilii, ejus admirator, sic loquitur : « Cum video Moysen, magnum Dei servum, qui tanto honore a Deo dignus habitus est, qui sæpe de illo loquens dicebat : « Nov te supra omnes, » et, « Invenisti gratiam coram me ; » hunc quum video apud aquas contradictionis, nulla alia commissa culpa, nisi quod dixerit populo murmuranti propter inopiam aquæ : « Num de petra hac ejiciam vobis aquam ? » Hujusce solius rei causa Deus minatus est in terram promissionis eum non ingressurum, quæ tunc erat inter promissiones factas Judæis præcipua ; cum hunc video rogantem nec accipientem veniam ; cum video nulla dignum veniam judicatum esse post tot egregia facinora, ob illud breve verbum, agnosco « Dei severitatem » de quo Apostolus ; omnino vero illud verum esse persuasum habeo : « Si justus vix salvatur, impius et peccator ubi

Variae lectiones et notæ.

11 Is. LXVI, 48. 22 Ps. x, 45. παρώξυνεν — ζητήσεται. 23 Ps. i, 21. 24 τοῦτον, Moysen. cf. lin. 21. Gen. vi, 5, 7. 25 σπλαγχνισθέντα τὸν φιλόανθρωπον Θεόν? 26 Gen. iiii, 24, 22. 27 Is. xxi, 18. 28 Is. lix, 5. 29 τὴν προφήτην Θεοῦ de judicio Dei. I. 263 D. 30 ἀν. οὐδὲν Bas. 31 ἐν ἑτέρῳ ἢ Bas. 32 τ. τῆς π. ἐξῆλθεν Bas. 33 οὐκ Bas. 34 Ἰουδαίων cod.

apparebunt? De quo etiam divus Isidorus ad aliquem dicit: « Dic Juæo qui adversus te disputavit, nihilque validum nec juvenile quidem, locutus est, sed ventosa vomuit mendacia, contenditque de filio Nave dictum esse istud: « Prophetam vobis suscitabit Deus de fratribus vestris sicut me, » se in multis errare minus recte intelligentem quæ dicta sunt, neque id quod additur: « Ipsum audietis circa omnia quæ præceperit vobis. Et omnis anima quæ non audierit prophetam illum, funditus perdetur de populo suo. » Primum enim post electionem illius, hæc Moyses numine afflatus vaticinatus est; secundo quia, si filius Nave præstiterit Moysi, probabile quidem quod dictum est, non verum autem; si vero multo Moysi inferior fuerit, vana ipsa cogitatio videtur; tertio nihil legi addidit, sed e ejus oraculis ipse se gessit; quarto oportebat, si de ipso sermo, dicere non: « suscitabit, » sed « suscitavit; » quinto oportuit dici: « Erit autem omnis anima quæ non audierit prophetam hunc; » dicendo vero: « illum, » hunc summovit; sexto, cur ad Joannem post multas generationes missi sunt qui interrogarent an esset ipse propheta? Quibus dixit: « Non sum ego, » unus enim ex prophetis erat, vero propheta qui venturus erat; septimo, quomodo postquam advenit Christus, miracula videntes dicebant: « Ille est vere propheta. Eorum igitur quæ ipsum fastidiunt perspiciat et futuri præscium regem et creatorem adoret.

« Οὐκ εἰμὶ ἐγώ »· προφήτης³³ γὰρ ἦν, ὁ προφήτης δὲ³⁴, ὁ μέλλων ἐρχεσθαι· ὁ δὲ, πῶς τοῦ Χριστοῦ παραγενομένου³⁵, οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι ἔλεγον³⁶. « οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς 101 ὁ προφήτης; » Συνοράτω οὖν πᾶσα αὐτῶν ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώτην τὴν καὶ βασιλείαν (καὶ δημιουργὸν) προσκυ- νεῖτω³⁷.

XXIII. De Josue filio Nave.

Post Moysen suscepit imperium Josue filius Nave, qui cum transisset Jordanem degissetque annos triginta duos in terra promissionis, ejus incolæ debellans ipsamque sorte dividens filiis Israel, mortuus est anno vitæ suæ centesimo decimo. Et ipse Moyses cum percussisset Schon regem Amorrhæorum et Og regem Basan, qui solus relictus erat de stirpe gigantum habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cujusque lectus ferreus superest novem cubitos habens longitudinis et quatuor latitudinis, cepit totam terram eorum. Josue vero cum subjecisset Chananæos,

A χωροῦμενον· ὅταν ἴδω μηδεμίαν συγγνώμην διὰ τα- τοσαῦτα κατορθώματα ἐπὶ τῷ βραχέϊ ἐκείνῳ ῥήματι καταξιούμενον³⁸, ὁρῶ « Θεοῦ ἀποτομίαν³⁹ » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ὅντως δὲ ἐκεῖνο ἀληθές· εἶναι πισ- θομαί, τὸ, « εἰ ὁ δικαίος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανέται; » (16) Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ θεὸς Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ φησι⁴⁰. « Εἰπὲ τῷ πρὸς σε διενεχθέντι Ἰουδαίῳ καὶ μηδὲν μὲν γενναῖον μηδὲ νεανικὸν φράσαντι, ἀγυρτικὰς δὲ λογοποιίας⁴¹ ἐμέσαντι καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυῆ εἰρη- σθαι τό, «⁴²· Προφήτην ὅμιν ἀναστήσει ὁ θεός· ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὁμῶν ὡς ἐμε, » ὅτι κατὰ πολλὰ πλημ- μελεῖς⁴³, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα καλῶς, μήτε μὴν τὸ ἐπαγόμενον, « Αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντέλληται ὁμῖν· ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς· » Πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου, ταῦτα Μωϋσῆς ἐνθουσιάζων ἐθέσπισεν, β' δὲ, « εἰ μὲν ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς, ὑπε- ρέβη τὸν Μωϋσέα, πιδανὸν μὲν⁴⁴ λεγόμενον, οὐκ ἀληθές· δέ· ἐπὶ πολὺ αὐτοῦ καταβεέστερος ἦν, ἀδρανῆς αὐτῇ ἡ ἐννοία φαίνεται· γ' δὲ οὐδὲ⁴⁵ προσέθηκε τι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἐπολιτεύσατο⁴⁶ θεομοίς· δ' δὲ, ἐρχῆν, εἶπε περὶ αὐτοῦ⁴⁷ ὁ λόγος, εἰπεῖν οὐκ « Ἀναστήσει, » ἀλλ' « ἀνέστησι· » ε' δὲ, ἔδει· « φρά- σαι· » Ἑστὰς δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου, τῷ⁴⁸ δὲ εἰπεῖν « ἐνείναι, » τοῦτον παρεγράψατο· ζ' δὲ, πῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ γενεὰς πολλὰς τεχθέντα ἀπέστειλαν πεισόμε- C νοι⁴⁹, εἰ αὐτὸς εἴη ὁ προφήτης; πρὸς οὓς ἐφη⁵⁰.

KΓ. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Μετὰ δὲ Μωϋσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ περάσας τὸν Ἰορδάνην καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ἐτη 18, πολεμῶν καὶ κα- τακληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀπέθανε ζήσας ἐτη ρ'. (7) Καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς, πατάξας τὸν Σηὼν βασιλεῖα τῶν Ἀμορραίων καὶ τὸν Ὠγ⁵¹ βασι- D λεῖα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, κατοικῶν ἐν τῇ Παφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ, ὄντα τοῦ Πα- φαῖν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρὰ ὀπήρχε, τὸ μῆκος ἔχουσα πῆχεις 6, τὸ πλάτος 8, ἀφειλατο πᾶ- σαν τὴν γῆν αὐτῶν⁵². (3) Ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμε- νος τοὺς Χανααναίους, καὶ Φερεζαίους, καὶ Γεργι-

Variae lectiones et notæ.

³³ ὅντως μὲν Bas. ³⁴ Rom xi, 22. ³⁵ I Petr. iv, 18. ³⁶ iii, 94. ³⁷ ἔργον. cod. ³⁸ Deut. xvii, 15, 19, 19. ³⁹ πλ. καὶ v. οὐχ ὁ γῶς καὶ φεύγων τὸ μαθεῖν καὶ κρύπτειν τὰ μαίρινα ἢ κατὰ Μωϋσέα εἰρηται γὰρ αὐτοῦ Is. ⁴⁰ δεύτερον ἐπὶ Is. δεύτερον ἐπὶ Is. ⁴¹ ἦν Is. ⁴² γ'. ὅτι οὐδὲ Is. ⁴³ ἐπολιτεύσατο Is. ⁴⁴ ἦν Is. ⁴⁵ ε' ὅτι ἔδει Is. ⁴⁶ τὸ cod. ⁴⁷ Jo. i, 21. ⁴⁸ κάκιστος ἐφη· οὐκ ἔ. Is. ⁴⁹ μὲν Is. ⁵⁰ ὁ πρ. δὲ οὐκ ἦν Is. ⁵¹ τοῦ Σωτήρος δευροποτήσαντος Is. ⁵² Jo. vi, 14. ⁵³ πρ. Is. ⁵⁴ Ced. 93, 7. ⁵⁵ Περὶ -Ὠγ. Ced. 93, 9-15. ⁵⁶ Ced. 93; 15 95, 11.

ταίους, καὶ Ἰεθουσαίου, καὶ Ἀμορραίων (21 β), καὶ Εδδαίους, καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς, ὄντας εἰν ἀριθμὸν λβ', πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκεν, ὡς εἴρηται, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. « Ἐν γὰρ » τῷ φεύγειν αὐτοὺς, φησὶν, ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ Κύριος ἐπὶ ῥύψεν αὐτοὺς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθάνοντες διὰ τοὺς λίθους χαλάζης· ἢ οὐς ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ (ἐν πολέμῳ). (4) Στρατηγούντος οὖν Ἰησοῦ, ὃς γε μέγας, καὶ τερατουργῆς, καὶ θεοφιλεῖς πάντα καὶ οὗτος ἀναδείχθεις, οὐκ ἄμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο, περὶ οὗ καὶ ὁ θεορρήμων Χρυσόστομος ἐφη· « Ἐνόησον » ὅσον ἐστὶ δίκαιος ἄνθρωπος· » εἶπεν Ἰησοῦς (τοῦ Ναυῆ)· « Ἐστὶν ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλὼμ· » καὶ ἐγένετο· φησὶ γάρ· « Ἐστὶ ὁ ἥλιος κατὰ μίσην τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας μίᾶς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακοῦσαι θεὸν ἀνθρώπου, ὅτι συνεπολέμει τῷ Ἰσραὴλ ». Τοῦτο τοῦ Μωϋσέως μεῖζον. (Τί δὴ ποτε; οὐ γὰρ ἐστὶν 102 ἴσον θαλάττῃ ἐπιτάξει καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν· μέγα μὲν οὖν καίειν καὶ σφόδρα μέγιστον, πλην ἀλλ' οὐδὲν ἴσον.) Εἰ τοίνυν ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται οἱ ἅγιοι, τί ἄρα ἐκεῖ; πόσον ἔχουσι μετ' ἀλλήλων λαμπρότητα καὶ παρρησίαν! (5) « Ἀλλὰ γε καὶ οὗτος δὴ ὁ θαυμαστὸς καὶ τερατουργῆς διαδεξιμένος τὸν Μωϋσῆν, συναπέλαυνεν αὐτῷ πάντων, ὡς ἔπος εἰπὼν, τῶν ἀνιερῶν (εἰ δέ τι διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας ἐξέφυγε, το· το μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεπλήρωσαν· οὐτε γὰρ μόνον, ὅτε ἔζη Μωϋσῆς, τὰ ἱμάτια διέβρηξε καὶ σποδὸν κατεπάτατο, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος (πάλιν) 10 εἰς (τὴν αὐτὴν πάλιν 12, μᾶλλον δὲ καὶ) χεῖρωνα κατέστη ταύτης ἀνάγκη, δι' ὅλης ἡμέρας πρηγῆς· κείμενος ἐπὶ τῆς γῆς· διὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἀχαρ καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἦτταν (μετὰ τὸ στίγαι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὸν λαὸν διαβιβάζειν, καὶ τὴν πόλιν Ἰεριχὺ καταστρέφειν). Καὶ ἀκούσων αὐτοῦ καὶ τῶν 13 ῥημάτων καὶ τῶν ὁδωρμῶν)· φησὶ γάρ 14· « Καὶ διέβρηξεν ὁ Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον Κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέβαλον χούνην ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· « Δέομαι, Κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην, παραδόναι αὐτὸν τῷ Ἀμορραίῳ, ἀπολείπει ἡμᾶς; Καὶ τί ἔρω, ἵνα μετέβαιεν Ἰσραὴλ αἰχλὴν ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ 15 αὐτοῦ; Καὶ ἀκούσας ὁ Χαναανίτης καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, περιχυκλώσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκτρίψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. » Ὅρξ· ὅπως καὶ οὕτως οὐκ ἦν Μωϋσέως ἀδημονεῖ καὶ θορυβεῖται· δεδοικώς τὴν τοῦ λαοῦ πανολεθρίαν;

Pheresaios, Gergesaios, Jebusaios, Amorrhæos, He-æos et omnes eorum reges numero triginta duos, omnem eorum terram dedit, ut dicitur, filiis Israel. « Cum enim suggerent a facie filiorum Israel, Dominus misit super eos lapides grandinis de cælo, et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserant filii israel. Cum exercitui præset Josue, vir quidem prodigiorum, sane magnus et Deo amicus, statim post electionem suam afflictiones variasque tentationes expertus est. De quo divino sermone Chrysostomus ait: « Cogita quaptus sit vir justus; » dixit Josue filius Nave: « Sol contra Gabaon ne movearis et luna contra vallem Ajalon; » et factum est ita; dicit enim Scriptura: « Stetit itaque sol in medio, cæli nec festinavit occumbere spatio unius diei. Nec fuit antea nec postea tam longa dies, obediante Domino voci hominis et pugnante pro Israel. » Quod factum ex operibus Moysis maximum est. Quomodo ergo? Non videlicet idem est mari imperare ac cæli astris. Grande quidem et grande nimis quod fecit Moyses, sed non æquale est. Quod si tanta hic sancti operantur, quid ergo illic? Quantam habent nunc inter se claritatem et ad Deum confidentiam! Cum ergo successisset Moysi vir ille miraculorum et prodigiorum, particeps fuit (ut dici solet) omnium ejus dolorum; quos si ineunte sua ætate declinavit, mortuo Moysæ, sustinuit. Non modo enim, vivente Moysæ, vestimenta sua dilaceravit et sese pulvere conspersit, sed illo vita functo, in priorem et in majorem etiam necessitatem devenit. Namque tota die humi prostratus jacuit ob peccatum Achar et cladem populi, postquam stare fecisset Jordanem et populum Israel traduxisset, et urbem Jericho evertisset. Ejus audi verba et gemitus; dicit enim: « Josue scidit vestimenta sua et pronus cecidit in terram coram Domino usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel; sparseruntque pulverem super capita sua, et dixit Josue: « Quæso, Domine Deus, cur traduxit puer tuus populum Israel per Jordanem ut traderes eum Amorrhæis, et perderes nos? Et quid dicam videns Israellem hostibus suis terga vertentem? Audient Chanaanæi et omnes habitatores terræ, et in unum coacti circumdabunt nos et e terra expellent. » Videsne quomodo nun minus Moysæ anxietur, conturbeturque timens ne totus populus disparet? Et libenter vitam quoque ipse, ingravescente necessitate et adveniente periculo, dedisset. Varia bella, pugnas et ærumnas silentio præteribo et dolum

Variae lectiones et notæ.

^a Jos. x, 11. ^b ἐκ τῶν λ. τῆς χ. cod. ^c Hic locus nullibi in opp. edd. invenitur. ^d Jos. x, 12. ^e Jos. x, 13, 14. ^f 1210 E-211 A. ^g ἀνεκλ. Chr. — οὐ γὰρ ὅτε ἔζη μ. M. Chr. ^h τ. μᾶλλον cod. ⁱ εἰς τὴν α. π. cod. τ. εἰς Ceh. δὲ εἰς μεῖζονα, Chr. ^j Ax. δὴ καὶ τῶν β. α. Chr. 211 A. ^k Jos. vii, 6, 9. ^l αὐγ. α. ἀπ. τοῦ ε. Chr.

Gabaonitarum. Ipsa sortium distributio multum laborem, magnas anxietates, gravesque difficultates ei attulit. Et hoc norunt quicunque fratres et hæredes aliquam substantiam distribuere debuerunt, quam difficilis, quam ardua res sit ex omni parte. Sic nique quicunque Deo placere magnopere studuerunt, per tribulationes et tentationes probati, dilectionem et fiduciam apud Deum invenerunt. Uno verbo, qui omnia pensaret, multa esse tentationum lucra intelligeret. Et nullus est apud Deum auctoritate potens qui fuerit tribulationum expers, etsi hoc non agnoscamus, et divina de his judicia nos lateant.

πολλὰ ἂν εὖροι τὰ κέρδη τῶν πειρασμῶν. Καὶ οὐκ ἔστιν οὐδείς, ὃ πολλοὶ παρὰ Θεοῦ λόγῳ, θλίψεως ἐκ τῆς, καὶ ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίματα.

XXIV. De Judicibus.

Post Josue salvavit Deus per Judices populum a relictis Philistinum oppressum.

XXV. De Juda.

Inter eos omnium primus fuit Judas, et judicavit populum annis septem et sibi subiecit Adonibesech, regem Philistinorum. Cui cum amputasset manuum et pedum summitates, dixit ei Adonibesech : « Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias; sicut feci, ita reddidit mihi Deus. »

XXVI. De Gothoniël.

Post Judam judex factus est Gothoniël annis quinquaginta, percussitque Chusan Rasathaim regem Syriæ qui oppresserat populum octo annis.

XXVII. De Aod.

Post Gothoniël judex factus est Aod utraque manu habilis, annis quinquaginta, percussitque in gladio ancipiti unius palmæ manus latitudinem habenti, Eglon regem Moab, cui Israel servierat decem et octo annis. Vocatus est autem Ἀμφοτεροδέξιος; quia sinistra manu in omni re utebatur D velut dextra.

XXVIII. De Samegar.

Post Aod judex fuit Samegar annis septem,

καὶ ποῦ τάχα καὶ αὐτὸς ἐμοίως τὴν ζωὴν (22^α) ἐξ ἀπορίας ἀπελύετο καὶ περιστάσει. Ἐὼ δὲ λέγειν τοὺς διαφόρους πολέμους καὶ μάχας καὶ φροντίδας καὶ τῶν Γαβαωνιτῶν τὴν ἀπάτην. « Καὶ »¹⁷ μέντοι καὶ ἡ τῶν κλήρων διανομή, πολλὸν μὲν τὸν πόνον, πολλὰς δὲ παρῆγεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. (Καὶ τοῦτο ἴσασιν, ὅσοι¹⁸ καὶ τὴν τυχοῦσαν διανεῖμαι προστάχθησαν οὐσίαν ἀδελφοὶ τε καὶ κληρονόμοι,)¹⁰³ καὶ τὸ δυσπειθὲς ἐκατέρων καὶ δυσάρεστον.) Οὕτω τοίνυν ἅπαντες, ὅσοι τῷ Θεῷ εὐηρίστησαν μεγάλως, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες, τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ παρρησίας ἐπέτυχον (καὶ ὅπως, εἰ βούλοιτό τις ἐξαριθμῆσαι ἅπαντα, ἔστιν οὐδείς, ὃ πολλοὶ παρὰ Θεοῦ λόγῳ, θλίψεως ἐκ αὐτῶν κρίματα.

B

ΚΑ'. Περὶ τῶν Κριτῶν.

¹⁷ Μετὰ Ἰησοῦν διὰ τῶν Κριτῶν ἔσωζεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν θλιδόμενον ὑπὸ τῶν καταλειφθέντων ἀλλοφύλων.

ΚΕ'. Περὶ Ἰούδα¹⁸.

Ἐν οἷς ὑπῆρχε πρῶτιστος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαὸν ἐτῇ ζ', χειρῶσάμενος καὶ τὸν Ἀδονιβεζεκ βασιλεῖα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀκρωτηριασας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, εἶπεν Ἀδονιβεζεκ¹¹· « Ἐδδομήκοντα βασιλεῖς ἦσαν, τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν¹² καὶ τῶν ποδῶν ἀποκεκομμένα συλλέγοντες; τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου· καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκε μοι ὁ Θεός. »

C

ΚΖ'. Περὶ Γοθονιήλ¹³.

¹¹ Μετὰ δὲ Ἰούδαν γέγονε κριτῆς Γοθονιήλ (ἐτῇ ν', πατάξας καὶ τὸν Χουσαρῶν¹² βασιλεῖα Συρίας, θλίψαντα τὸν λαὸν ἐτῇ η'.

ΚΗ'. Περὶ Ἀώδ¹⁴.

Μετὰ δὲ Γοθονιήλ γέγονε κριτῆς Ἀώδ ὁ ἀμφοτεροδέξιος; ἐτῇ ν'¹⁵, πατάξας¹⁶ καὶ τὸν Ἑγλὼν βασιλεῖα Μωὰβ ἐν μαχαίρᾳ¹⁰⁴ ἐιστόμη, θρακὲς ἐχοῦσῃ τὸ πλάτος¹⁷, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἐτῇ ιη'· ἀμφοτεροδέξιος; δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ἐμοίως ἐν παντὶ πράγματι καὶ τῇ ἐκωνόμῳ χρῆσθαι χειρὶ ὥσπερ καὶ τῇ δεξιᾷ.

ΚΘ'. Περὶ Σαμεγάρ¹⁸.

¹¹ Μετὰ δὲ Ἀώδ γέγονε κριτῆς Σαμεγάρ ἐτῇ

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ Chr. i, 211, C. ¹⁸ οἱ cod. ¹⁹ 1802 (3756) Ced. 95, 11. ²⁰ π. Γ. a secunda manu. ²¹ Jud. i, 7. ²² χειρῶν καὶ ἰ. γ. αὐτῶν καὶ cod. ²³ π. Γ. a sec. m. ²⁴ 1671 (3757) Ced. 95, 19. ²⁵ Χουσαρῶν καὶ Jud. iii, 8, 11. ²⁶ π. Ἀώδ a sec. m. ²⁷ 1613 (3797) Ced. 95, 11. ²⁸ π. Jud. iii, 30. ²⁹ σπηλαμὴς τὸ μῆκος Jud. iii, 16. ³⁰ π. Σ. a sec. m. ³¹ 1552 (3876) Ced. 95, 20.

ζ'.²² πατάξας· ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἐν ᾧ ἄρστρον ποδὶ τῶν βοῶν, ἄδρας χ'.

KΓ'. *Peri Barac* 22.

22 Μετὰ δὲ Σαμεγάρ γέγονε κριτὴς Βαράχ. μεθ' οὗ καὶ Δεδώρα ἡ προφῆτις (καὶ γυνὴ Λαφθιδόθ 22 ἐστὶν μ', πολεμήσας τὸν Ἰαβεὶμ καὶ τὸν Σισάρα, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἐτη κ', ὅτε καὶ τὸν Σισάρα ἡ Ἰαὴλ ἀπέκτεινε πασσάλῳ, γυνὴ Χαβὲρ τοῦ Κινεῖου· διψήσαντος γὰρ τοῦ Σισάρα καὶ προσελθόντος τῇ Ἰαὴλ, πρόσβατα νεμόσῃ, γάλα αὐτῷ ἐκιδούσα, καὶ εἰς κόρον πῶν καὶ εἰς ὕπνον τραπέας, πασσάλου 22 τῆς σκηπῆς λαβομένη καὶ τοῖς ὤσιν αὐτοῦ ἀνδρείως ἐμπήσασα, τῷ θανάτῳ παρέπεμψε, καὶ σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων εἰργάσατο). Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις καὶ Προμηθεύς, καὶ Ὀρφεύς ὁ Θράξ, οἱ σοφώτατοι παρ' Ἑλλήσιν, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρός, καὶ Λυκούργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλήνων, ἐγνωρίζοντο.

Λ'. *Peri Gedeon* 22.

22 Μετὰ δὲ Βαράχ γέγονε κριτὴς Γεδεών, ὁ καὶ Ἰεροβοάμ 22, ἐστὶν μ', πατάξας (22^b) καὶ τὴν Μαδιάμ μετὰ τ' τῶν λαφάντων 22 (τῇ γλώττῃ ἐν τῷ πίνειν, καὶ τὸν Ὠρήβ, καὶ Ζήβ, καὶ Ζεβεὶ, τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν, τὸν δὲ πύργον Φανουὴλ κατέστρεψε), καὶ τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν ἠλόησεν ἐν ταῖς ἀκάνθαις, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἐτη ζ'.

105 ΛΑ'. *Peri Abimelech*.

22 Μετὰ δὲ Γεδεών γέγονε κριτὴς Ἀβιμέλεχ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτη γ'. πατάξας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐλευθέρων, ἄδρας ὅ' ἐπὶ λίθον ἓνα, ἐξ ὧν οὐ κατελείψῃ πλὴν Ἰωάθαμ τοῦ νεωτέρου διαδράντος, ὃς καὶ (παραπορευομένου τοῦ Ἀβιμέλεχ μετὰ τοῦ λαοῦ) ἀνῆλθε Ἰωάθαμ ἐπὶ (τὴν κορυφὴν) τοῦ θρους (καὶ ἐπάρας τὴν φωνὴν αὐτοῦ) φησὶ (πρὸς αὐτὸν) παραβολὴν τοιαύτην· « Ἀκούσατέ μου, ἄνδρες Σιχιμῶν, καὶ ἀκούσατε ὁμῶν ὁ θεός· πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα τοῦ χρίσαι βασιλεῖα ἐφ' αὐτῶν 22· καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ· Βασιλευε ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία· Μὴ καταλείψασι τὴν πόσθητά μου, ἣν ἔδοξασά με ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορεύσομαι ἄρχειν ξύλων 22· Καὶ εἶπον τῇ συκῇ· Βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν 22. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκὴ· Μὴ παρατάσας τὴν γλυκύτητα μου, πορεύσομαι ἄρχειν τῶν ξύλων· Καὶ εἶπον τῇ ἀμπέλῳ· Βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν 22. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἀμπέλος· Μὴ καταλείψασι τὸν οἶνον μου τὸν εὐφραίνοντα τοὺς ἀνθρώπους, πορεύσομαι ἄρχειν ξύλων· Καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ· Δεῦρο σὺ, βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν. Καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος· Εἰ ἐν ἀληθείᾳ χριετέ με ὑμεῖς βασιλεῖα ἐφ' ὑμᾶς,

Ap reussitque una die de Philistiim sexcentos viros vomere aratri homin.

XXIX. *De Barac*.

Post Samegar judex factus est Barac et cum eo Debbora prophetissa et uxor Lapidoth annis quadraginta; et devicit Jabin et Sisaram, qui oppresserat Israel annis viginti. Occisus est autem Sisara clavo infixo a Jabel uxore Haber Cinei. Siliienti enim Sisara venientique ad Jabel pecora pascen-tem, ipsa lac dedit; qui cum ad saturitatem bibisset, somno oppressus est. Tunc Jabel clavum e tabernaculo sumptum vi in tempora ejus infixit, mortique eum tradens salutem populi Israel operata est. In illis autem temporibus Prometheus et Orpheus Thrax Graecorum sapientissimi, Asclepias medicus, et Lycurgus Spartiates Graecorumque legislator, innotescebant.

XXX. *De Gedeone*.

Post Barac judex fuit Gedeon, qui et voratus est Jeroboam annis quadraginta, percussitque Madian cum trecentis viris, qui lingua sua aquas lambuerunt; et Oreb et Zeb et Zebei duces eorum, destruxitque turrim Phanuel, et spinis dilaceravit principes eorum qui Israel annis septem oppresserant.

XXXI. *De Abimelech*.

Post Gedeonem judex fuit Abimelech filius ejus annis tribus. Occidit super lapidem unum fratres suos liberos septuaginta viros, ex quibus nullus relictus est, praeter Joatham juniorem qui ausugit in montis cacumen, et sequente populo Abimelech, elevata voce ad populum Joatham dixit parabolam hanc: « Audite me, viri Sichem: ita audiat vos Deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem, dixeruntque olivæ: Impera nobis. » Quæ respondit: « Numquid possum deserere pinguedinem meam, ex qua mihi gloria est apud Deum et homines, et venire ut inter ligna promovear? » Dixeruntque ligna ad ficum: « Impera nobis. » Quæ respondit eis: « Numquid possum deserere dulcedinem meam et ire ut inter cætera ligna promovear? » Et dixerunt ligna viti: « Impera nobis. » Quæ respondit eis: « Numquid possum deserere vinum meum quod lætificat homines et venire ut inter ligna promovear? » Dixeruntque ligna ad rhamnum: « Veni, impera nobis, » et respondit rhamnus: « Si vere me regem constituistis, venite, et sub umbra mea requiescite, si autem non vultis, egredietur ignis

Variae lectiones et notæ.

22 ζ' l. η' cod. a secunda manu. 22 Nota τῷ ἀρῶτρου ποδὶ cod. — τῷ τοῦ ἀρῶτρου ποδὶ. 22 π. B. a sec. m. 22 1466 (3877) Cod. 95, 22-96 2. 22 Nota Ἀφριδῶν cod. et Ἰαχεῖμ cod. 22 πασσάλῳ cod. 22 π. Γ. a sec. m. 22 1419 (3917) Cod. 96, 2-5. 22 Ἰεροβοάμ Jud. vi, 32. Cod. 22 τοῦ· λαυφά-τας cod. 22 1378 (3956) Cod. 96, 5-12. Jud. ix, 5-24, 52-57. 22 ἐκτὰ Jud. ix, 8. 22 ἐν τῇ δοξάσει τὸν θεὸν ἄνδρες π. κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ξ. 9 ul v. 11. 22 ἡμῶν l. ἡμῖν cod. 22 ἡμῖν cod. 22 ἀπο-λίσσασα ἐγὼ 11.

de rhamano et devoret cedros Libani. » Nunc igitur, si recte constituistis super vos regem Abimelech filium concubinae patris mei, egredietur ignis de Abimelech et devoret viros Sichem, et egredietur ignis de viris Sichem et devoret Abimelech. » Quae cum dixisset Joatham, fugit. Misitque Deus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem, et cœperunt viri Sichem rejicientes Abimelech conferre injuriam et sanguinem septuaginta filiorum Gedeonis in caput Abimelech. Profecto enim Abimelech a debellandam urbem et jam appropinquante ad portam turris ut eam incenderet, « ecce una mulier fragmen molae desuper jaciens super caput ejus, confregit cerebrum ejus. » Qui vocat cito armigerum suum, et ait ad eum : « Evagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Et percussit eum armiger et interfecit. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta filiis patris sui, fratribus suis : Sichimitis quoque, malum quod operati erant retribuit Deus, » et venit super caput eorum secundum verbum et parabolam Joatham filii Jerobaal.

κίματων ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαμ υἱοῦ Ἰερεμιάλ 106).

« Sciendum nunc, ait divus Chrysostomus, quam multiplici sensu polleat haec vox parabola. Est enim parabola sermo, exemplum et exprobratio, sicut cum dicit David : « Posuisti nos in parabolam in gentibus, commotionem capitis in populis. » Est quoque parabola aenigmaticus sermo, quod multi quæstionem vocant. Apparet quidem aliquid, non autem est sermo apertus ex omni parte in verbis, sed intus aliquid habet absconditum, sicut quando dixit Samson : « De ore forti egressa est dulcedo, » et Salomon dixit : « Tunc animadvertis parabolam et obscurum sermonem. » Dicitur etiam parabola similitudo : « Et aliam parabolam proposuit eis dicens : Simile factum est regnum coelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. » Dicitur quoque parabola figurata oratio, sicut ibi : « Fili hominis, dic eis parabolam hanc : Aquila grandis magnarum alarum. » Parabola dicitur etiam typus et imago, ut quando Paulus ait : « Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offerebat qui suscepit repromissiones, unde eum et in parabolam accepit, » id est in typo et imagine. Parabola est sermo comparans sensibilibus intellectualia et monstrans ex inferioribus et visibilibus rebus praesentibus superiora et invisibilia. Problema est sermo obscurus et aenigmaticus, sicut dictum est : « Inclinao in parabolam aurem meam ; aperiam in psalterio problema meum. »

ἄδουσα, ὑπόσχετε ἐν τῇ σκίφ μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθοι πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ ἐδοκιμαύσατε τὸν Ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς παλλακῆς ὁ τοῦ πατρὸς μου, ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ Ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἀνδρας Σιχιμίων, καὶ ἐξέλθῃ πῦρ ἀπὸ ἀνδρῶν Σιχιμίων καὶ καταφάγοι τὸν Ἀβιμέλεχ. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἰωάθαμ, εὐθὺς ἀπέδρα. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεός πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον Ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον ἀνδρῶν Σιχιμίων, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἀνδρες Σιχιμίων ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν καὶ τὸ αἷμα τῶν ὁ υἱῶν Γεδεὼν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀβιμέλεχ. Καὶ γὰρ ἀπαιθὼν πολεμῆσαι πόλιν ὁ καὶ προσεγγίσας τῇ θύρᾳ τοῦ πύργου ἐμπρήσαι αὐτήν, ἐβρίμβε γυνὴ κλάσμα 106 μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ, καὶ ἐπιθῆσας ταχὺ εἶπε πρὸς τὸν αἰφροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ : « Σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωαι : Γυνὴ αὐτὸν ἀπέκτεινε. » Καὶ ἐκέντησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ καὶ ἀνέβλε : καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Θεός τὴν πονηρίαν Ἀβιμέλεχ, ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτείνας τοὺς ὁ υἱοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀδελφοὺς δὲ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν τῶν ἀνδρῶν Σιχιμίων κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαμ υἱοῦ Ἰερεμιάλ 106).

106 (2) « Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀσκήσιμος Χρυσόστομος, ὡς πολυστήμαντόν ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς. » (23^a) Ἔστι γὰρ παραβολὴ ἀλήθεια, καὶ ὑπόδειγμα, καὶ οὐκείσιμος, ὡς ὅταν λέγῃ αὐτοῦ : « Ἐθού ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. » Ἐπὶ γὰρ παραβολὴ αἰνιγματώδης λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα, ἐμφαίνοντι ὅτι αὐτοὺς δὲ δὴλον πάντως ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἔχον ἐνδεὲς ἐγκεχυρμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμφὼν εἰπῇ : « Ἐξῆλθε ἀπὸ στόματος ἰσχυροῦ γλυκύ, » καὶ ὁ Σολομών εἴπῃ : « Τότε νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον. » Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ὁμοιωσις : « Καὶ ἄλλην γὰρ παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρρον. » Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ἡ τροπολογία, ὅταν ἐστὶ τὸ : Ὑπὲρ ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην. Ὁ αὐτὸς δὲ μεγαλοπτερυγός. » Παραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν ὡς ὁ Παῦλος εἴπῃ : « Ἦστίτι προσενήνογεν Ἀδραμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενὴ προσέφερεν τὰς ἐπαγγελίας ἀποδεξάμενος, ὅθεν καὶ ἐν παραβολῇ αὐτὸν ἐκοιμίσαστο, » τοῦτο ἐστὶν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι. — Παραβολὴ ἐστὶ λόγος παραβάλλων τὰ νοητὰ πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἐγκοσμίων καὶ ὁρατῶν τὰ ὑπερκόσμιον καὶ ἀόρατα. — « Πρὸβλημα δὲ ἐστὶ λόγος συνεσκιασμένος 107 καὶ αἰνιγματώδης, κατὰ τὸ εἰρημένον, » Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου,

Variae lectiones et notae.

106 ὡς τὸν παιδίσκῃ 18. 107 πόλεων cod. 108 ὁκτόν τὴν ρ. μου 54. 109 ἐπατρ. L. ἐπατρ. cod. 110 Ἰερεμιάλ L. Ἰερεμιάλ cod. 111 Ced. 96, 13-97, 17. Chrys. v. 206 D. 112 Ἰ. Ἰθου Chr. Ps. xlv. 14. 113 ἔστι π. Chr. 114 ἐμφαίνοντα Ced. ἐμφαίνον μέν τι Chr. πάντα Ced. 115 δι Chr. ἔχον cod. 116 ὅτι τὰ τοῦ Σ. ἀ. ἰλ. Chr. Jud. xiv. 14. 117 Prov. i. C. 118 Matth. xiii. 24. 119 Ez. xvii. 2, 3. 120 Hebr. xi. 17, 19. 121 προσέφερον τὰς : L. προσέφερον ὁ τὰς cod. 122 Chr. 207 C.

ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου ^α. « Πρόβλημά A
ἐστὶ θεώρημα συντείνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν.
Παράδειγμα δὲ ἐστὶ λόγος ἀπὸ τοῦ καθ' ἕκαστα ἄγων
ἐπὶ τὸ καθόλου, ἡ δειξίς πιστομένη τὸ μερικὸν διὰ
μερικῶν ὁμοίων. Παροιμία δὲ ἐστὶ λόγος ἀπόκρυ-
φος δι' ἑτέρου προβήλου σημαίνοντος.

AB. Θωλᾶς.

^α Μετὰ δὲ Ἀβιμελεχ γέγονε κριτὴς Θωλᾶ ἐτη κγ'.

AG. Περὶ Ἰαήρ ^α.

^α Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτὴς Ἰαήρ ἐτη κβ'.

AA. Περὶ Ἰεφθάς ^α.

^α Μετὰ Ἰαήρ γέγονε κριτὴς Ἰεφθάς ὁ Γαλααδί-
της ἐτη ζ', πατάξας τοὺς Ἀμμωνίτας καὶ τοὺς B
Φιλιστίνους, ὀλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἐτη η'.

^α (2) Μετὰ δὲ Ἰεφθάς γέγονε κριτὴς Σεδὼν ὁ
Βηθλεεμῆτης ἐτη κ'.

^α (3) Μετὰ δὲ Σεδὼν γέγονε κριτὴς Ἐγλὼν Ζα-
ροῦ ἐτη ιβ'.

^α (4) Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτὴς Ἀδδὼν Φαρα-
θωνίτης ἐτη η'.

AE. Περὶ Σαμφώνος.

^α Μετὰ δὲ Ἀδδὼν γέγονε κριτὴς Σαμφών ἐτη κ',
πατάξας καὶ τοὺς Φιλιστίνους ἐν σιαγόνι θύου, καὶ ἐν
ράβδῳ, καὶ ἐν ἀλώπηξιν, καὶ 108 ἐν συμπτώματι
οἴκου, ὀλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἐτη μ', οὗ τὴν ἰσχὺν
καὶ ἀνδρείαν δεικνύουσι μὲν καὶ ταῦτα, θελοῦσι δὲ
καὶ τὰ διάφορα ἰσχυρώτατα θεσμὰ διαλύσιμα βρ-
δίας ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πόλιν πόλεως ἀνα-
σπώμεναι· ὦφοι γάρ ^α. « Εἰσῆλθε Σαμφών εἰς Γά-
ζαν τὴν πόλιν πρὸς τινὰ πόρνην, καὶ γνόντες οἱ
Γαζαῖοι ἐνέβρυσαν αὐτὴν ἐσπέρας κλείσαντες τὴν πό-
λιν, βουλόμενοι αὐτὸν ἀναλεῖν ἐκ τῆς πόλεως. Ὁ δὲ
μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἀναστὰς καὶ ἐπιλαβόμενος τὰς
πόλιν τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυοῖν σταθμοῖς, καὶ ἀνα-
στατάσας αὐτὴν σὺν τοῖς μοχλοῖς, καὶ ἐπιθεὶς ἐπὶ
τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐξῆλθε, εἴσχε δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὴν
κορυφὴν τοῦ κατὰ προσώπου ^α ὄρους (23) τῆς πό-
λεως ^α. « Ἐφ' οὗ καὶ Ἠρακλῆς ὁ παρ' Ἑλλήσι δια-
δόχτος ἐγνωρίζετο ὁ τοὺς ιβ' ὅλους ἀνύσας. Οὗτός
ἐστὶ καὶ ὁ τῆς κογχύλης εὐρέτης, καὶ οὐκ ἄλλος. (3)
Περὶ δὲ Σαμφώνος καλῶς παραινέει ὁ προφήτης λέγων ^α.
« Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις — καὶ ἀπὸ τῆς συγχοί-
του σου φύλαξαι τοῦ ἀναθέσθαι αὐτῇ. » Παρενοχλήθη
γάρ ὁ δίκαιος οὗτος ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναίκης,
καὶ ἀναγγελλίας αὐτῇ τὸ πρόβλημα, γέγονε αὐτῇ λύ-
της μεγίστης ὁπότερος· ὥσπερ δὲ καὶ ἡ δευτέρα
Δαλιδᾶς· ἔργους ἀπατηλοῦς διελέασα τὸν ὄσιον, ἐπί-
χαρμον τοῦτον ἐποίησε τοῖς ἔχθροῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐξ

Problema sit theorema quando ad visionem et
cognitionem perducit. Paradigma est argumentum
de eo quod cuique parti competit ad id quod toti.
Demonstratio probat partem per partem et ejus si-
mile. Proverbium est sermo obscurus per alium cla-
rum significatus.

XXXII. De Thola.

Post Abimelech judex fuit Tholas annis viginti
tribus.

XXXIII. De Jair.

Post Tholam judicavit Israel Jair annis viginti
duobus.

XXXIV. De Jephthe.

Post Jair judex factus est Jephthe Galaadites
annis septem, percussitque Ammonitas et Philistæos
qui opprimerant Israel annis decem et octo.

Post Jephthe judex fuit Sebon Bethleemites annis
viginii.

Huic successit Eglon Zari et judicavit annis
duodecim.

Quo mortuo, judex fuit Abdon Pharathonites
annis octo.

XXXV. De Samson.

Abdoni successit Samson, judicavitque populum
annis viginti, percussitque in asini maxilla, in
virga, in vulpibus, in eversione domus, Philistæos
qui Israel annis quadraginta opprimerant. Per
hæc mira ejus vis et fortitudo innotescit; sed quanta
fuerit ostendunt præcipue ista validissima vincula
quæ facile a manibus suis dirupit, et ablatis pos-
tes urbis; dicit enim Scriptura: « Ingressus est
Samson Gazam ad quamdam mulierem meretricem.
Quod cum audissent Gazæ habitatores, ei insidiati
sunt et sub vespera clauserunt urbem, volentes
eum, mane facto, occidere. Samson vero media
nocte surgens apprehendit portæ fores cum duobus
postibus et seris, impositasque humeris suis re-
posuit in vertice montis, qui respicit urbem. »
In his temporibus innotescerebat celeberrimus apud Græ-
cos Hercules, qui duodecim labores suos perfecit.
Hic est qui purpuram invenit, et non alius.
Optime ad Samson refertur quod dicit propheta:
« Nolite credere amicis, et ab ea quæ dormit in
sinu tuo custodi claustra oris tui. » Cum enim
justus iste a priore muliere vexatus, ei denuntias-
set ænigma, facta est ei causa maximæ ærummæ.
Posterior quoque Dalila cum seduxisset justum
illum, tradidit eum opprobrium inimicis suis, et
qui ex promissione conceptus fuerat et annis vi-
ginti judex Israel fuerat et, solis manibus ore leo-

Varie lectiones et notæ.

^α Ps. XLIV, 4. ^α 1375 (3960) Ced. 105,8 Jud. x, 2. ^α π. I. 2 sec. m. ^α 1362 (3952) Ced. 105,0
Jud. x, 3,4. ^α KTA. Mon. Aug. ? ^α 1315 (4004) Ced. 105,10-19. Jud. xii, 7. ἐτη ζ'. ^α 1307 (4010)
Ced. 105,20, ἐτη ζ' ut Leo et Jud. xii, 9. Εὐσεβίου Leo, Ἀδαίσαν LXX. ^α 1300 (414) Ced. 115,20 et
Leo ἐτη ι' ut Jud. xii, 11. Αἰγλῶν ὁ Ζαβουλωνίτης Leo, Ἐγλὼν ὁ Ζαβ. Ced. Αἰλῶν ὁ Ζαβ. LXX. Nota
Λαδδὼν Μαραθωνίτης. cod. ^α 1290 (4017) Ced. 105,21. Λαδδὼν Μαραθ. Ced. Λαδδὼν ὁ Μαραθ. Leo.
^α 1242 (4025) Ced. 106,1-107,9 ? ^α Jud. xvi, 1-3. ^α προσώπου I. πρόσωπον cod. ^α τοῦ δ. τοῦ ἐπὶ
πρ. τοῦ Χερδών 5. Mich. vi, 5; καταπιστεύεσθε cod.

nis discisso, maxilla asini mille Philistæis trucidatis, aqua ex hac maxilla hausta prodigioso robore potas urbis absulerat, qui, sicut dictum est, a ventre matris suæ sanctificatus fuerat, a villi muliere seductus, non modo hanc gratiam divinam tantamque vim perdidit, sed et oculis efflatus factus est ludibrium pueris Philistæorum et cum ipsis ignobilissimo fato periit, sese tradens hostibus quidem causam gaudii, amicis vero tristitiæ et luctus.

Mortuo Samson, viguit anarchia annis quadraginta, et quisque quidquid volebat, id agebat. Unde Scriptura causam iniquitatis declarans ait: « In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod ipsi rectum videbatur, hoc faciebat. » Tanti fuit origo mali anarchia, ut contra invicem insurgentes sese invicem trucidarent, præsertim cum violata uxore viatoris a viris de tribu Benjamin et nefandissimo facinore interempta, decem aliae tribus unam tribum Benjamin aggressæ sunt. At quando ipsæ decem tribus cum idolis fornicatæ fuerunt, victæ sunt ab una decem tribus semel et iterum. Deinde et ipsi Benjaminitæ destructi sunt, secundum quod dicitur: « Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. » Justo enim furore incensi adversus viros Gabaa filie violatores, quadringenta millia hominum contra eos armaverunt. Deus igitur castigaturus eos quod dum similia domi patrarent, alios idem facientes reprehendebant æripi, in hostium manus defuit et multis milibus eorum necem paravit. Cum autem vidit eos, disciplina suscepta, in justo furore permanere multasque profundere lacrymas, cooperatus est fini quem intendebant, perdiditque totam infidelem tribum, exceptis paucis, duce Phinees Eleazaris filio. Dicit enim Scriptura: « Et interrogaverunt filii Israël Dominum. Eo tempore ibi erat arca foederis Dei, et stans ante arcem Phinees filius Eleazaris, filii Aaron dixit: Præstatne exire ultra ad pugnam contra filios Benjamin fratris nostri, an quiescere? Et dixit Dominus: Ascende, cras enim tradam eos in manus tuas. » Quod ita factum est. Pugnantes enim contra filios Benjamin interfecerunt ex eis viginti quinque millia et omnem urbem eorum everterunt ferro et igne, stantibus in prima acie præcipuis facinoris auctoribus. Petentibus contribulibus sibi tradi sceleris auctores, non solum non obedivere Benjaminitis, sed fortiter resistere, quamobrem communem necem obiere. Vocante divinæ justitiæ tempore meritas pœnas dederunt, sicut dicit Deus: « Cum tempus nactus ero, recte facta judicabo. » Tempus dicit ex pec-

A ἐπαγγελίας συλληφθεὶς καὶ τὸν Ἰσραὴλ κρίνας ἔτη κ' καὶ ταῖς παλάμαις ἀνασχίσας τὸ στόμα τοῦ λέοντος, καὶ ἐν σιαγόνι οὐνοῦ χιλοὺς ἀποκτείνων: ἄνδρας, καὶ ὕδωρ ἐκ σιαγόνος πίων, καὶ δι' ὑπερβολῆς ἰσχύος τὰς πόλεις τῆς πόλεως ἀνασπάσας, ὡς εἰρηγεται, καὶ πᾶσι δὲ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἁγιασθεὶς, ὑπὸ γυναικὸς, οἶμοι, δολασθεὶς οὐ μόνον τὴν τοσαύτην θέαν χάριν καὶ τηλικαύτην ἰσχύϊ ἀπώλεσε, ἀλλὰ γε καὶ τὰ ὄμματα ἐξορυχθεὶς, παῖγνιον τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀλλοφύλων γέγονεν καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν βίον αἰσχίστῳ μόρῳ κατέστρεψε, ἐαυτὴν ἀποφθνας τοῖς ἐχθροῖς κωμώδην, τοῖς δὲ φίλοις θρηνηθῆσαν.

(4) Μετὰ δὲ Σαμψὼν ἐγένετο ἀναρχία ἔτη μ', καὶ ἕκαστος ἐπραττεν ὅπερ ἠθέλουτο, ὅθεν ἡ Γραφή τὴν αἰτίαν ἐμφαίνουσα **109** τῆς παρανομίας λέγει: « Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἕκαστος τὸ ἄρεστόν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει. » — τοσαύτης πρόξενος βλάβος ἡ ἀναρχία — καὶ κατ' ἄλλῃλων συνανιστάμενοι συνωλοθεύοντο, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὴν παλλακίδα τοῦ δοσιπόρου οἱ τῆς φυλῆς Βενιαμὶν ἐκπορευόμενοι καὶ ταύτην ἐξ ὑπερβολῆς ἀκολασίας ἀνελόντες, αἱ δέκα φυλαὶ τὴν μίαν φυλὴν ἐπολέμησαν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι εἰς τὰ ἐδωλὰ ἐξεπόμευσαν, ὑπὸ τῆς μίδς φυλῆς αἱ ἐνδοκα ἐνίκηθησαν φυλαὶ καὶ ἀπαξ καὶ δις· ἀπειτα κάκεινοι ἐξωλοθεύθησαν, κατὰ τὸ εἰρημένον: « Ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορευόμενον ἀπὸ σοῦ. » Δικαίῳ γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γεθαῖ παρανομηκότων εἰς τὴν κόρην θυμῷ, τετρακοσίας χιλιάδας ἐξώπλισαν. Παιδεύσαι δὲ ὁ Θεὸς αὐτοὺς βουλήθει ὥς τὰ ὅμοια δρώντας καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν αὐτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας, καὶ ἀπαξ καὶ δις ἡττηθῆναι συνεχώρησε, καὶ πολλὰς αὐτῶν χιλιάδας ἀναιρεθῆναι. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξιμένους καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἐπιμένοντα, ὀλοφυρομένους τε καὶ πολλὰ προχέοντα δάκρυα, συνήργησε τῷ σκοπῷ αὐτῶν, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἀρῆν ἀπώλεσεν πλὴν ὀλίγων εὐαριθμητῶν, στρατηγούτων Φινεὺς υἱοῦ Ἐλεάζαρ· φησὶ γάρ: « Καὶ ἐπρώτησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Κυρίῳ· καὶ ἔκει ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης ἐν ταῖς ἡμέραις Κυρίου, καὶ Φινεὺς (24^ο), υἱὸς Ἐλεάζαρ, υἱοῦ Ἀαρὼν, παρεστηκὼς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ λέγει: « Εἰ προσθῶ ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον υἱὸν Βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἢ κοπάσω; Καὶ εἶπεν Κύριος: Ἀνάθῃ, ὅτι αὐρίον ἀποδώσω αὐτοῖς ἐν τῇ χειρὶ σου. » ὅπερ δὴ καὶ γέγονεν. Πολιμήσαντες γὰρ αὐτοὺς, ἀνέβλιν ἐξ αὐτῶν χιλιάδας κε' καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσφαξαν ἐν στόματι μαχαίρας· καὶ γὰρ τὴν ἀκολάστητον χειρὸς οἱ ἐκείνων προκινδυνεύοντες· ἐξαιτουύντες γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοῦ, τὴν παρανομίαν τετολημκότας, οὐ μόνον οὐκ ἐξέδωκαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως ὑπερῆσπιναν, οὐ δὲ χάριν κοινὸν ὑπέσπιναν ἐλεθρον· καὶ διὰ προφάνειας.

Variae lectiones et notæ.

ἡ ἀποκτείνωντα. ἡ θέουλετο ὅθεν I. ἡ β. φαῦλον ὅθεν cod. ἡ Jud. xvi, 25. ἡ καὶ κατ' I. καὶ γὰρ κατ' cod. ἡ αὐτ' ἡ I's. lxxviii, 25. ἡ Nota Γεθαῖ et θυμοῦ cod. ἡ Jud. xx, 26-28. ἡ κιβωτὸς τῆς διαθ. I. κιβ. διαθ. cod. ἡ προσθῶμεν Jud. ἡ ἀποδ. I. παραδ. cod. ἡ δὴ?

καιροῦ καλόντος, **110** ὑπὸ τῆς θείας δίκης ἐνδι-
κως ἐπαιδεύθησαν, ἢ φησὶν ¹¹· «Ὅταν λάβω και-
ρὸν, ἐγὼ εὐθὺς τὰς κρίνω. » Καίρῳ δὲ λέγει τὸν ἐκ
τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτημάτων συναγόμενον τε καὶ
συναριθμούμενον παρὰ Θεοῦ, καὶ προκαλούμενον
τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, καθὼς γέγρα-
πται ἐν ψῆλ Μωυσέως ¹²· (5) «Ὁὐκ ἴδου ταῦτα
συνήκται παρ' ἐμοὶ καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυ-
ροῖς μου, ἐν ἡμέρᾳ ἐκδίκησιν καὶ ἀνταποδώσεως·
ἐν ¹³ καιρῷ ὅταν σφάλη ὁ πούς αὐτῶν, » καὶ τὰ
ἐξῆς. Οὕτως γὰρ μὴν καὶ ὅτε ἐστὶ ἐν τῇ θραύσει αὐ-
τοῦ πρεσβεύοντος τοῦ ἐξολοθρευτοῦ ¹⁴ τὸν ἀγνώμονα
λαὸν καὶ φιλαμαρτήμονα, παρακληθεὶς τῶς, ἔφη
πρὸς αὐτὸν ¹⁵· «Νῦν βάδιζε πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν
παρακλήσιν σου, καὶ ὁδήγησον τὸν λαόν· ἢ δ' ἂν ἡμέ-
ρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάσω εἰς αὐτοὺς τὴν ἀμαρτίαν
αὐτῶν. » Καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή ¹⁶· «Καὶ
ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μό-
σχου· » ὥστε οὖν ἀμήχανον ὄντως καὶ ἀνέφικτον
διαδρᾶναι τὴν θεϊκατον δίκην, εἰ καὶ παρὰ πῶδας
οὐκ ἐπάγει τοῖς ἀμαρτάνουσιν ταύτην, μακροθυμῶν,
ὡς ἀγαθός, καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν
ἐκδεχόμενος, ἢ τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρας πρὸβασιν τε καὶ
δυστροπίαν, ὡς διὰ βραχέων σαφές, ἀποδείκνυται.
(5) Καὶ γοῦν ὁ μέγας ἐφη Κύριλλος ¹⁷· «Μετροῦν-
ται δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ
καιροῦς πλημμελήματα, ἃ καὶ μέχρι ποσότητος τι-
νος ἐκδίκου τῆς ἀμαρτίας ἡμῶν οὐκ οὐστος· ἐπάγει
δὲ τηλικαῦτα τὰς δίκας λελυμένῳ ὁ νομοθέτης Κύ-
ριος· διακατερεῖ δὲ ἐξ ἐμφύτου φιλάνθρωπίας, ἔσθ'
ὅτε καὶ πλημμελούντων ἀνέγεται, οὐκ εἰς ἅπαν ἀγαν-
ακτῶν· καὶ γὰρ ἐφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ ¹⁸· Οὐπω
ἀναπεπλήρωνται αἱ ἀμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως
τοῦ νῦν. Πρὸς δὲ γὰρ τοὺς Φαρισαίους· ἀκαθέκτως
λελυπηκότας φησὶν ¹⁹· «Υμεῖς ἀναπληρώσατε τὸ
μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. » Οὐκοῦν εἰ βούλοισθε
διαθῆναι μὲν ὀρθῶς, εὐβουλεστάτας δὲ καὶ ἐπεικε-
στάτας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι τὰς διατριβὰς, ὀρ-
θοποδοῖσθαι καὶ ²⁰ διανύζεσθαι τὰ δεινὰ, γνῶμις ἐχόμε-
νος ὀρθῆς καὶ ἀδιασφόρου, τὸ μὴ ἐναλῶναι μὲν κα-
κῶς, Ἀτρεκῆς· ὁ λόγος· ἐρ' ἡμῖν **111** γὰρ ἐστὶ τὸ
ἐπ' ἀμφοῖν βλέπειν, πρὸς τε τὰγαθὰ, φημι, καὶ τοῦν-
αντίον. (24b) Καὶ οἱ μὲν ἐν λόγῳ πεποιημένοι τὸ
θαυμάζεσθαι πεφυκός, ἐν καλῷ γενήσονται τῆς ἀρε-
τῆς, οἱ δ' ἀποκλίναντες εἰς τοῦναντίον καὶ τῶν ἀμει-
νόνων προθέντες ²¹ τὸ ἀδικοῦν, τὴν οἰκίαν καταφθει-
ραντες ζωὴν, ἄλλοθεν ἂν ²² αὐθένται, καὶ ὀλετήρες· δε-
νοὶ κατὰ τῆς ἀπὸν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξελεγεμένοι ²³. »
(6) Ταύτη τοίνυν φησὶ καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος· «Ἡ τῶν
ἀμαρτημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει, ὥσπερ τὴν θείαν
καὶ ἁλὸν φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος· εἰς
τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργὴν· ὅθεν καὶ Ἰουδαίους
ἐφη Χριστός ²⁴· «Πολλάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν

A catorum plenitudine inductum, apud Deum deter-
minatum et vocatum vindictam et retributionem,
sicut in cantico Moysis scriptum est : « Nonne hæc
condita sunt apud me et signata in thesauris
meis, in die iustitiæ et retributionis, in tem-
pore, quando labitur pes eorum » ? et reliqua.
Pariter quando Moyses in contritione sua stetit
deprecans Dominum, ne perderet populum pecca-
torem et scelestum, oratione devictus dixit Deus :
« Tu autem vade quo locutus sum tibi secundum
deprecationem tuam, et duc populum. Ego autem
in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. »
Pergitque Scriptura dicens : « Percussit ergo Domi-
nus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. »
B Impossibile est, et vere sopra vires cujusque
positum divinam vindictam effugere, etsi Deus eam
post peccatorum gressus statim non immittat, quia
longanimis, bonus et hominum amicus, potius
conversionem in melius, quam in pejus et deterius
corruptionem, accipit, quod paucis verbis clare
ostendi potest. Dicit enim magnus Cyrillus : « Men-
suram habent iniquitates omnium hominum qui in
terris degunt : quania vero et quæ sit peccati
plenitudo, non est nobis notum. Prævaricatori
pœnas statim decernit legum conditor Dominus,
differt vero eas ex innata erga homines miseri-
cordia, et aliquando iniquos sustinet absque ulla
omnino indignatione ; dixit enim ipse ad Abra-
ham : — Nondum completæ sunt iniquitates Amor-
ræorum usque ad præsens tempus. — Et ad Pha-
risæos ultra modum mala operantes ait : « Vos qui-
dem adimplestis mensuram patrum vestrorum. —
C Qui recte vivere vellet et semper in hac vita
quidquid optimum et perfectissimum est agere, et
mente recta firmiter statueret non declinare ad ma-
lum, possetne iuste ambulare et fugere mala ?
Equidem posset : penes nos est enim ad utrumlibet
oculos conjicere, aut ad bona scilicet, aut ad mala.
Et qui recte rationi obsequentes digna laude opera
egerunt, virtutis præmiis fruentur ; qui vero in
contrariam partem declinantes iniquitati iustitiam
postposuerunt, ipsi sibi necem inferent, semetip-
sorum homicidæ erunt, propriumque caput dira
manu decident. » Unde et sacer Isidorus ait : « Ipsa
D peccatorum magnitudo divinam spiritalemque na-
turam a bonitate quæ ei competit, in iram quæ est
contra naturam prorumpere cogit ; unde et Ju-
deis dixit Christus : « Quoties volui congregare
vos ; et noluistis ; ecce relinquetur vobis domus ve-
stra deserta. » Quoniam, inquit, misericordiam
respistis, vindictæ potestatem experiemini. Vi-
dens Deus hominem in summum malum prorum-
pentem, aufert ab eo gratiam suam, qua destitutus

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Ps. lxxv, 2. ¹² Deut. xxxii, 34, 35. ¹³ ἐκδ. ἀνταποδώσω, ἐν 35. ¹⁴ ἐξολ. l. τοῦ μὴ ἐξολ. cod. ¹⁵ Exod. xxxii, 34. ¹⁶ Ex. xxxii, 35. ¹⁷ Cod. 80, 7 81, 18, 20 itz ? ¹⁸ Gen. xv, 16. ¹⁹ Matth. xxiii, 32. ἡμῶν cod. ²⁰ ὀρθοποδοῖσθαι δὲ καὶ ? διανύζεσθαι cod. ²¹ πρὸς θ. cod. ²² ἄλλοι ἐνάν cod. ²³ ἐξελεγεμ. cod. ²⁴ Matth. xliii, 37-38.

homo, ad pejora proruit, a diabolo semper incitante, non a Deo suadente ut a malo recedat, adjutus, iram Dei incurrit. Sic elucet judicium æquæ inviolabilisque justitiæ Dei paucis verbis expressum : « Videbunt recti, et letabuntur et omnis iniquitas oppilabit os suum. » Et jure merito : « Dominus enim perversos in perversas vias inducet, » et : « Non frustra enim jacitur rete ante volucres. » — « Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. » Quapropter dicit Apostolus : « Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? secundum autem duritiam tuam et impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justii judicii Dei. » — « Universa enim, inquit, cum justitia operatus est Dominus, impium autem custodit ad diem malum. » Cum pravariantibus et Deum irritantibus peccatis suis omnia saepe prospere eveniant ex Dei longanimitate, cum nihil damni patiantur, sed fortuna favente et rebus feliciter succedentibus, longa beataque vita fruuntur impii, dicunt insipientes : « Sic Deus dominatur et gaudet. » Quamobrem « Faciamus mala ut eveniant bona; » — « quorum damnatio justa est. » De quibus et David ait : « In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia in finem, operiti sunt iniquitate et impietate sua; » et, « Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam; iniquitatem contra cœlum locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum, et lingua eorum transivit in terra, et dixerunt : Quomodo scit Deus; et : Est scientia in Excelsis? » — « Verumtamen propter eorum dolos posuit eis Deus mala, deiecit eos dum eleverantur, et facti sunt in desolationem, subito defecerunt; perierunt propter iniquitatem suam. » Unde : « Dixi iniquis : Nolite inique agere, et delinquentibus : Nolite exaltare cornu, et nolite loqui adversus Deum iniquitatem, quoniam Deus judex est; » et : « Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente injusto. Quoniam tanquam fenum velociter arescent, et quemadmodum herbarum olera cito decident. Justus enim Dominus et justitias dilexit. » Oportet nunc, si omnino servi sapientes et non hypocritæ sumus, virtutem prosecui, non ex regni cœlestis aut aliorum bonorum expectatione, sed propter universorum Dominum omnia facere. Multi tamen lapsi sunt, multi torpent, quia post mercedem virtutis non anhelant. Deus regnum promittit et non auditur; gehennam diabolus pollicetur et diligitur. Quid ista insania turpius, quid irrationabilius? Et quid dico gehennam? ante gehennam superaddit dolorem, opprobrium, irrisionem, sexcentasque pœnas multasque mortes iis qui ipsi crediderunt et obsecuti sunt.

A ὁμᾶς, καὶ οὐκ ἡβελήτα· ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος Ἰμῶν Ἐρημῶς. * Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, οὐ δέγεσθε τὴν φιλικὴν θρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας. * Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ Θεὸς εἰς ἄκρον κακίας ἐκκλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἀπαίρει * τὴν αὐτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ, ἥς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος, ἐπὶ πλεον τραχύνεται, ἐκ τοῦ διαδόλου ἐρεθιζόμενος, καὶ μὴ ἔχων τὴν θεὸν ἐν αὐτῷ συμβοῦλευτόν ἀποσχέσθαι ἀπὸ κακοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ἀργὴ. (7) Οὕτω τοίνυν προφανὸς ἡ ψῆφος τῆς ἀδικασίας καὶ θείας κρίσεως, διαδειχθεῖσα ἐν ἐπιτόμῳ. * Ὁφένται εὐθεῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει στόμα αὐτῆς. * Καὶ μάλα εἰκότως. * Πρὸς γὰρ τοὺς σκολιούς, σκολιὰς ἐδόξαι ἀποστelleῖ Κύριος, * καὶ * « Οὐκ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα περιστοίχους. » — Οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν καὶ ταχίνοι εἰσι τοῦ ἐκχρίναι αἷμα. * Διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, * « Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας Θεοῦ. » — « Καὶ γὰρ πάντα, φησὶ **, τὰ ἔργα Κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀστέλης εἰς ἡμέραν κακῆν. » (8) Οἱ τοίνυν παρανομοῦντες καὶ παραπικραίνοντες, εὐωδοῦμενοι πολλάκις τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ μηδὲν πάσχοντες, δευνόν, ἀλλ' εὐθηνούντες καὶ πάσης εὐπραγίας; καὶ εὐημερίας καὶ εὐδωρίας καὶ πολυζωίας ἀπολαύοντες, 112 * Οὕτως, φασὶν ** οἱ ἀγνώμονες, εὐαριστεῖται ὁ Θεὸς καὶ χαίρει. * Καὶ, διὰ τοῦτο * « Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα πλεον ἴδῃ τὰ ἀγαθὰ, » — « ὣν τὸ κρίμα ἐνδικόν ἐστι. » Περὶ ὧν καὶ Δαυὶδ ἔλεγε * « Ἐν κόποι; ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται· διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερφάνεια εἰς τέλος, καὶ περιεβάλλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν. » καὶ * « Διανοήθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰ; τὸ ὕψος ἐλάλησαν· ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἶπαν· Πῶς ἔγνω ὁ Θεός; καὶ· Εἰ ἐστὶ γνῶσις ἐν τῷ ὕψει; » — Οἱς δὲ τὰς δουλοπρεπείας αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔθετο αὐτοῖς κακὰ, κατέβαλεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι, καὶ ἐγένοντο εἰς ἐρημωσιν, ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. * ὅθεν * « Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι· Μὴ παρανομεῖτε· καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν (25). * Μὴ ὑφούτε κέρας — καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν, ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστὶ; » καὶ * « Μὴ παροξήλου ἐν τῷ κατευρομένῳ· ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπων ποιοῦντι παρανομίαν. » — « Ὅτι, ὥσει χόρτος, ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὥσει λάχανα χλόης, ταχὺ ἀποπεσοῦνται· δικαίος γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνης ἡγάπησεν. » (9) Δεῖ τοίνυν, εἰ πάντως δοῦλοι εὐγνώμονες τυγχάνομεν καὶ ἀνυπόκριτοι, μὴ βασιλεῖα

Variae lectiones et notæ.

* ἀπαίρει cod. * ἐν ἐπιτόμῳ; cod. — Ps. cxxv, 42. * Prov. i, 17. * Rom. ii, 4, si cod. * Prov. xvi, 4. * φη. cod. * Rom. iii, 8. * Ps. lxxiii, 5, 6, 8, 9, 11, 19. * Ps. lxxv, 47. * Ps. cxviii, 7, 2. * Σιργύ. * Μὴ εἶπῃ· Τίς μου δυναστεύσει; κατὰ τὰ ἔργα μου; ὁ γὰρ Κύριος ἐκδικῶν ἐκδικήσεται σοὺ τὴν ὑβρίν· μὴδὲ εἶπῃς· Ἠμάρτηκα, καὶ τί μοι γένητο; ὁ γὰρ Κύριος ἐστὶ μακροθύμος (καὶ οὐ μὴ τὸ ἀντί). v, 21, με δ. ὁ γὰρ Κύριος ἐ. ἐ. σε. μὴ ἐ. μακρ. ceteris omissis.

προσοδικία μὴ ἄλλη τι μὲλλοντων αγαθῶν ἐλπίδι τὴν ἀρετὴν πράττειν, ἀλλὰ ἐπὶ αὐτὸν τῶν ἀπέναντων Δεσπότην Θεὸν πάντα ὑπομένειν. Ἄλλ' εἰσι ἀναπαυτωκότες, πολλοὶ καὶ νωθοὶ, οἱ οὐδὲ μετὰ μισθοῦ τῆς ἀρετῆς ἐρίονται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἀκούεται, ὁ δὲ διάβολος γίνεσθαι προξενῶν, φιλεῖται· καὶ τί τῆς μανίας ταύτης χαλεπώτερον καὶ λυσσωδέστερον; καὶ τί λέγω γίνεσθαι, καὶ πρὸ τῆς γέννησης, ὁδύνην ἐνταῦθα, καὶ αἰσχύνην, καὶ γέλωτα προσπαύων, καὶ μυρίας καλῶσεις, καὶ θανάτους πολλοὺς ἔχειν τοὺς πειθομένους καὶ προστρέχοντας αὐτῷ.

ΛΓ'. Περὶ Ἡλὲι τοῦ ἀρχιερέως.

A

XXXVI. De Heli summo pontifice.

113 " Μετὰ δὲ τοὺς χριτὰς ἔκρινε τὸν λαὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλὲι ἔτη x'. Καὶ τῇ παροιμίᾳ τε καὶ ἀταξίᾳ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ὁφνὶ καὶ Φβινεῖς ἐπὶ τῶν θυσιῶν, ἑκατέρους μετῴθηε πάλιν ἡ βασιλική· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ δεινῶς ἀνιέρθησαν· ὁ δὲ τῆς θαλάσσης ἀνούσας φωνῆς τῆς λεγούσης "· Εἴπα· Ὁ οἰκός σου διελευσεται ἐνώπιόν μου ἕως τοῦ αἰῶνος "· καὶ νῦν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἡ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενούντές με ἀτιμασθήσονται, καὶ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου μου "· καὶ πάλιν "· Ὁδοὺ ἐγὼ, φησὶν, ἐκδικῶ τὸν οἶκόν σου ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ "· μεθ' ὧν καὶ τὴν παράληψιν τῆς κίθωτοῦ διαγνοὺς μετὰ ταῦτα, ἔπεισεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπίσθιος, καὶ συνεβίβησεν ὁ νότος αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἑτὼν λ'. (2) Περὶ δὲν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· Ὁ ἱερεὺς τις ἦν παρὰ Ἰουδαίους, μέτριος ἀνθρωπος καὶ ἐπεικὴς, Ἡλὲι τοῦνομα, δὲ γενόμενος δύο παίδων πατὴρ, καὶ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπὶ κακίᾳ " βαδίζοντας, οὐ κατεῖχε οὐδὲ διεκώλυε μετὰ σπουδῆς καὶ σφοδρότητος "· τὰ δὲ τῶν παίδων ἐγκλήματα, πορνεία τε ἦν καὶ γαστριμαργία· Ἐκοιμῶντο γὰρ, φησὶ "· μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκότων παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἡσθον πρὸ τοῦ ἡγιασθῆναι τὰ κρέα καὶ τὴν θυσίαν ἐνεχθῆναι· ἀπὸ ἀκούων ὁ πατὴρ, τιμωρίαν μὲν οὐκ ἐπέθηκεν, λόγοις δὲ καὶ παραινήσεσιν " ἐπειράτο τῆς πορνείας ταύτης αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν "· λέγων· Ὁ μὴ, τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὕτως, οἱ οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἣν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν τοῦ [τοῦ] " λατρεύειν τῷ Κυρίῳ. Ἐὰν γὰρ ἀμαρτῶν ἀνθρωπος ἀμάρτη, προσεύξεται περὶ αὐτοῦ πρὸς Κύριον· ἔαν δὲ τῷ Κυρίῳ ἀμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; Ἐπεὶ οὖν μὴ πᾶν " ὅσον ἔχρη, ἐπεδείξατο "· καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνων ἀπόλετο· καὶ γὰρ ἀπειλὰς εἶδε προσθεῖναι " καὶ **114** μάστιγας ἐπιθεῖναι " καὶ τῆς ὀφειλῆς αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ πανταλῶς φείσασθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ φεισόμενος αὐτοῦ τῶν παίδων ἀκαίρως, μετὰ τῶν παίδων καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀπόλεσε "· Ἀκούσον γὰρ τί φησὶν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, μᾶλλον δὲ

Post iudices populum rexit summus sacerdos Heli annos viginti. Cujus filii Ophni et Phineas a divina vindicta ambo e vita sublati sunt; ob ebrietatem et nequitiam circa sacrificia. Uterque enim in bello misere occubuit. Sic ad aures patris vox Dei locuta erat : « Loquens locutus sum, ut domus tua ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, absit hoc a me : sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles, et rejiciam semen tuum ut non ministret mihi. » Et rursum : « Ecce ego in domum Heli usque in sempiternum vindico iniquitates illorum ejus. » Præterea audito quod capta esset arca, cecidit de sella retrorsum et fractis cervicibus mortuus est, anno vitæ suæ nonagesimo De quibus Chrysostomus ait : « Erat apud Judæos sacerdos quidam, vir rectus et benignus, cujus nomen Heli, qui pater factus duorum puerorum, vidensque eos in viis malis ambulantes, non contemnit, nec cum diligentia et severitate corripuit. Crimina autem adolescentium erant fornicatio et ebrietas. Dormiebat enim, ait Scriptura, cum mulieribus quæ observabant ad ostium tabernaculi, comedebantque carnes antequam sanctificarentur, et victimas priusquam offerrentur Domino. Quibus auditis, pater eos non castigavit, sed verbis et hortationibus enixus est eos ab illa nequitia retrahere, dixitque eis : « Nolite, filii mei, sic agere; non enim est bona fama quam ego audio, quod populum a Dei cultu amoveatis. Si peccaverit vir in virum, orabunt pro eo Dominum; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? » Quia vero non satis firmiter omnia eis exprobravit, cum ipsis periiit. Minas enim addere debebat et iniis verbera, et eos a conspectu suo expellere et non sic omnino parcere; sed quia pepercit, et filios suos et seipsum perdidit. Audi quid dixerit Deus ad Heli, aut potius non ad Heli; non enim eum dignum habuit cui responderet, ad iram enim

Variae lectiones et notæ.

" 1142 (4045). Cod. 107, 12-108, 5. " I Sam. ii, 30, 31. " ἕως τοῦ αἰῶνος; l. ἕως αἰῶνος cod. et LXX. " I Sam. iii, 15. " τοῖς Chr. i, 79. " κακία codex. " διεκ. οὐ μ. σπ. cod. ἐκ. οὐ μ. πάσης δὲ τοῦτο ἐποίησεν σπ. Chr. " I Sam. ii, 22. " λόγῳ δὲ καὶ παραινήσει Chr. " ἀπάγει αὐτούς Chr. — λέγειν codex I Sam. ii, 2, 4, 23, καὶ ταῦτα συνεχῶς πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε ὅρματα. Chr. " λαὸν μὴ Chr. " πάντων cod. " τὴν ἀπειλήν cod. " πρ. ἐχρήν Chr. " ἐπ. καὶ βαρύτερον πολλῶ γενέσθαι καὶ χαλεπώτερον· ἐπειδὴ οὖν τούτων οὐδὲν ἐποίησε, κ. τ. λ., καὶ φείσε. Chr. " προσάπλωσε τ. Ἀκ. γούν Chr.

provocabat Dominum; per alium ei nuntiat quæ eum apprehenderent mala. Ideo per servam suam Samuel dicit: « Novit indigne agere filios suos, et non corripuit eos. » Corripuit quidem, sed ista correptio ei ad bonum non imputatur, caruit enim vehementia et minis. Dicto ergo crimine inducit poenam Deus, valde iratus dicens: « Idecirco juravi domui Heli quod non expiatur iniquitas domus ejus victimis et muneribus, usque in æternum. » Hic sana apparet ira vehemens poenæque irremissibilis et absque venia in totum genus et universam domum Heli, pro cujus vita tamen nihil unquam exprobravit Deus, nec usquam conquestus est seni huic. Sed quod mirandus fuerit in cæteris et valde sapiens, tum ex aliis, tum etiam ex ipsis calamitatibus quas pertulit perspicuum est. Cognito enim infelix pater Deum ad extremas iræ et vindictæ metas devenisse, non rebellavit, nec indignatus est adversus Dominum, nec dixit sicut plurimi dicere solent: Numquid aliorum facta mihi imputari possunt? numquid istorum luere me peccata oportet? Ætatem habent, eos solos poenas dare æquum est. Nihil simile nec dixit, nec cogitavit quidem, sed velut servus sapiens respondit dicens: « Dominus quod bonum est in oculis suis faciat. » Quod si summum sacerdotem, senem gloriosum Heli, qui viginti annos populo præfuerat servieratque absque crimine Deo, nihil ab ira vindictæque divina potuit eripere, sed propter aliorum peccata perit vir ille, qui per tot annos tot bona fecerat opera, quæ Deum iratum flectere non potuerunt, quomodo nos obtinebimus veniam ab eius virtute tantum remoti, qui peccatores non redarguentes, eis ignoscimus, et cum valeamus eos coercere et a malo revocare, contra, eis cooperamur omnia omni oburgatione omnique punitione neglecta? — Nec quis dicat: Multi magis quam Heli filios suos neglexerunt, et tamen nihil huic simile passi sunt. Passi sunt, et sæpe istis duriora, etsi non animadverteremus nos, quos sæpe nostra nostrorumque infortunia et calamitates non tangunt. Unde enim mortes improvise? unde morbi difficiles et diuturni nobis et ipsis pueris? Unde ista damna, res adversæ, calamitates? Unde ista sexcenta et multiplicia mala? Nonne, quia negliguntur pueri et sine disciplina relinquuntur? Cujus veritatis testis est et senex ille, testis est et sapiens qui dicit: « Ne jucunderis in filiis impiis; et, si non est timor Dei in illis, non credas vitæ illorum; » et: « Acerbo luctu dolebis; cito cognosces quia exinde evenient. » Multi ergo, ut dixi, talia passi sunt; quod si quidam effugerunt, non semper effu-

A (25^b) οὐ πρὸς αὐτόν· οὐδὲ γὰρ³³ ἀποκρίσεως αὐτὸν ἄξιον ἔκρινεν εἶναι λοιπὸν ὡς προσεκρουόμενα, ἀλλὰ δι' ἐτέρου ποιεῖ μαθεῖν τὴ καταληφόμενα αὐτὸν κακὰ. — Διὸ φησιν διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαμουὴλ³⁴. « Ἐγὼν, ὅτι κακολογοῦνται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθεῖται αὐτούς. » — Καὶ μὴν ἐνουθεῖται, ἀλλ' οὐδὲν νοουθεσία ἐκείνῃ λελογίσταται, μὴ ἔχουσα τὸ σφοδρὸν καὶ ἐπιτεταμένον. — Εἰπὼν δὲ τὸ ἐγκλημα ἐπάγει καὶ τὴν κλάσιν μετὰ πολλῆς τῆς ὀργῆς φάσκων³⁵. Ὁμοῖα τῷ οἴκῳ Ἥλעי, εἰ ἐξίλασθῆσεται³⁶ ἁμαρτία τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἢ ἐν θυμῷ· ματι ἢ ἐν θυμῷ ἔως τοῦ αἰῶνος. » Εἶδες ἀγανάκτησιν ἐπιτεταμένην καὶ ἀσύγγνωστον κλάσιν καὶ ἀσυγχώρητον εἰς ὅλον³⁷ αὐτοῦ τὸ γένος καὶ τὸν οἶκον, καίτοι τοῦ μὲν Ἰδίου βίου ἔνεκα οὐδὲν ἡτιθέη ποτὲ, οὐδὲ καταγκαλεῖν εἶχεν ὁ Θεὸς ἑτερόν τι τῷ πρεσβύτῃ, ἀλλ' ἦν τὰλλα πάντα θαυμαστὰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν, οὐκ ἐκ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τὸν παρὰ τὴν συμφορὰν³⁸ συμβάντων ἔστιν ἰδεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα πάντα ἤκουσε καὶ πρὸς ἔσχατον τιμωρίας εἶδεν αὐτὸν ἐλθόντα, οὐκ ἀπειδυσπέτησε, οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐκ εἰπέ τι ὅσον εἰκὸς τοὺς πολλοὺς λέγειν· Μὴ γὰρ ἐγὼ τῆς ἐτέρων γνώμης κύριός εἰμι; καί· Τῶν ἐκείνων ἁμαρτημάτων ὀφλήσω δίκαιον; αὐτοὶ ἤλικίαν ἔχουσι, καὶ αὐτοὶ δίκαιόν³⁹ ἐστὶ κολάζεσθαι μόνον⁴⁰. ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν οὐδὲ ἐνόησεν, ἀλλ' ὥσπερ οἰκίτης σύγνώμων ἀπεκρίθη λέγων⁴¹. « Κύριος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιεῖτω. » Εἰ τοίνυν τὸν ἀρχιερεὰ τὴν πρεσβυτήν, τὸν ἐνδοξον, τὸν ἔτι κ' προστάντα καὶ ἀμείψαντα τῷ Θεῷ δουλεύσαντα, οὐδὲν ἴσχυσε τοῦτον ἐξελθεῖν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπειλῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐτέρων ἁμαρτίας⁴² ἀπώλετο, καὶ⁴³ τὸν ἐν τοσούτοις ἔτασι τοσάυτα καταρθωκότα, ἃ τὸν Θεὸν οὐκ ἰδυσώπησαν, ποίαν ἡμεῖς ἔξομεν συγγνώμην, οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκείνου τοσούτον ἀποδέοντες; καὶ ἐτέροις ἁμαρτανουσίην ἐφησυχάζοντες, καὶ παραχωροῦντες, καὶ προδυνάμενοι⁴⁴ κωλύειν αὐτούς καὶ ἀναστέλλειν, τούναντίον μᾶλλον ματεργόμεθα ἀνεγκλήτους αὐτούς ἑώντες καὶ ἀτιμωρίτους; « Καὶ μηδεὶς λεγέτω⁴⁵, ὅτι πολλοὶ μισέσ-
C
D
ως τοῦ Ἥλעי τῶν ἰδίων⁴⁶ ἀμείψαντες παίδων, οὐδὲν ἐπαθον ὅσον ἐκαίνο. » Ἐπαθον οὖν πολλοὶ⁴⁷ πολ-
λάκις καὶ χαλεπώτερα τούτων⁴⁸, καὶν ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, διὰ πολλῆς ἀναισθησίας τῶν τε ἡμετέρων συμφορῶν καὶ συμβάσεων, καὶ τὰς τῶν πέλαις. Πόθεν γὰρ ἄνθρωποι θάνατοι; Πόθεν αἱ χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς νόσοι καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῖς; Πόθεν ζῆμια, καὶ περιστάσεις, καὶ ἐπὶ ἡρείαι; Πόθεν τὰ μυρία κακὰ καὶ ποικίλα⁴⁹; Οὐκ ἐκ τοῦ μοχθηροῦς οντας τοὺς παῖδας περιορᾶν; Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστιν⁵⁰, μάρτυς μὲν καὶ ὁ πρεσβύτερος οὗτος, μάρτυς δὲ καὶ

Variae lectiones et notæ.

³³ π. δὲ π. ἀ. οὐκ ἐτι Chr. ³⁴ I Sam. iii, 13. ³⁵ I Sam. iii, 14. ³⁶ ἐξίλασται cod. Chr. ³⁷ εἰ ὅλον cod. ³⁸ συμφ. ταύτην ἐπισ. Chr. ³⁹ ἀν εἰεν δίκαιοι Chr. ⁴⁰ μόνον l. μόνον cod. ⁴¹ I Sam. iii, 18. ⁴² ἀπ. καὶ τῆς ἀλιγωρίας ταύτης ἢ ἁμαρτίας, καθάπερ κύμα ἄγριον καὶ μέγα, πάντα ὑπερέσγειν ἐκείνα καὶ τὰ κατορθώματα ἐκρυψέν ἅπαντα, τίς ἡμάρτησεται δίκαι Chr. ⁴³ καὶ προδ. l. καίπερ δ. cod. ⁴⁴ Καὶ μὴ μοι λ. τις 81. ⁴⁵ οἰκείων Chr. ⁴⁶ οὐ Ἥλעי. ⁴⁷ Ε. μὲν γὰρ καὶ π. Chr. ⁴⁸ τούτων καὶ διὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν πόθεν Chr. ⁴⁹ καὶ π. om. Chr. ⁵⁰ Καὶ ὅτι οὐ στοχαστὸς τ. ἔ. Chr.

ο σφοδρὲς λέγων ¹⁰⁰. « Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέ-
σιν, » καί· « Εἰ μὴ ἔσται μετ' αὐτῶν φόβος Θεοῦ,
μὴ ἐμπιστεύσης τῇ ζωῇ αὐτῶν, » καί ¹⁰¹. « Στενά-
ξεις πένθει ἄνωγ' » καὶ ἐξάπινα τὴν ἐξ αὐτῶν συν-
τέλειαν γνώσῃ. » Πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς ἔφηρ' ¹⁰², πολλὰ
τοιαῦτα πεπρόθυμα· εἰ δέ τινες καὶ διέφυγον, ἀλλ'
οὐκ (26^a) εἰς τέλος ἐκφεύζονται, ἀλλ' ἐπὶ κακῇ τῇ·
ἐαυτῶν κεφαλῇ· ἀπελθόντες δὲ ἐκεῖ πεκροτέρην
τίσσουντι δίκην. » Ὅπερ εἰδὼς ὁ Ἀπόστολος παραι-
νεῖ φάσκων ¹⁰³. « Οἱ πατέρες, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν
παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. » Καὶ μὴ ἐπισηπλῆς
καὶ λίαν ἐπικίνδυνον ἐφησυχάζειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν,
καθὼς· αἱ Γραφαὶ διαγορεύουσιν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν
Ἄχαρ ἡνίκα τὴν χρυσὴν γλῶτταν ἐκλεψε καὶ τὴν
ψιλὴν ἐσθῆτα, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν γέγονεν ἡ ὀργὴ
τοῦ Κυρίου ¹⁰⁴, καίτοιγε μὴ εἰδὼτα τὸν ἡμαρτηκότα
καὶ τὸ ἁμαρτήμα μέχρις οὗ ἐφανερῶθῃ ὁ κλέπτης
καὶ τὸν φοβερὸν ἐκείνου ἅμα πᾶσι τοῖς **116** ἰδοῖς
ὁπότερ' ἐλεῶθον. Ὁ δὲ Ἥλεις, καίπερ οὐκ ἐφησυχά-
σας τοῖς ἐκείνου υἱοῖς καὶ ἰοιμοῖς ¹⁰⁵, ὡς εἰρή-
ται ¹⁰⁶, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πλείονα ¹⁰⁷ κατασκευάσας, τῆς
τε ἁμαρτίας τὸ ἀποπον καὶ τῆς κρίσεως τὸ ἀφυκτόν,
ὅτι μὴ ὤλω· ἐμβριθέστερον ἐξεδίχασε, τοσοῦτον
παρώξυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸν λαὸν σὺν
τοῖς υἱοῖς· αὐτοῦ μαχαίρᾳ πεσῖν καὶ τὴν χειρῶν
ἐκείνου τὴν φοβεράν καὶ ὀλίγοις ληπτῆν, ὑπὸ χει-
ρῶν ἀλλοφύλων ἀγεσθαι, ὅπου ἀν' βούλοντο· καὶ
αὐτὸν ἐκείνου, τὸν μέγαν ἱερεῖα λέγω, οἰκτρῶ τέλει
τὸν βίον καταστρέφαι. Εἰ δέ τοι κατὰ τοῦ μὴ ἁμαρ-
τήσαντος καὶ κωλύσαντος ¹⁰⁸ καὶ διαμαρτυρομένου
τοῖς ἁμαρτήσασιν τοιαύτῃ ὀργῇ ἐξακαύθῃ, τί ἂν τις
εἴποι περὶ τῶν γινωσκόντων καὶ ἐφησυχάζοντων;
οἵτινες ἂν μὴ δέξωνται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰρη-
μένον ¹⁰⁹. « Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα
ἐκάρθῃ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας·
ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς ἐκείνους ἀπόλλυσθαι· ὥστε κιν-
δυνεύουσι πάντως καὶ νῦν ὅμοι πάντες, τὸν αὐτὸν
ἐλεῶθον ὑποστῆναι ἢ χειρόνα ¹¹⁰. » Ἐπειτα· μὲν
γὰρ ἐκδικεῖται ἐκ Κάλν, ἐκ δὲ Ἀάμex (τὰ ὅμοια ὁ
ἁμαρτῶν) ἐδόμητοντάκις ἐπτά. « Διὰ τί δὲ πάλιν
οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτάνοντες κολάζονται, οἱ
δὲ οὐ κολάζονται; Πῶς γὰρ τῶν Ἰουδαίων μωσα-
ποιησάντων ἀπάντων, οἱ μὲν ἐκολάζοντο, αἱ δὲ οὐκ
ἐκολάζοντο; » Ἡ πάντως οἱ μὲν, εὐδῆλον, ὅτι μετενόη-
σαν καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἡγνώσαν διὰ τὴν εὐλό-
γειαν, οἱ δὲ τῇ κακίᾳ ἐνέμεναν, ὡς τὸ μὲν ἁμαρ-
τήμα ἴσον ἦν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἴσα· Τίνο; δὲ
ἔνεκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας οὐχὶ αὐτῇ
τιμωρίᾳ, εἰ καὶ αὐτῇ ἡ ἁμαρτία; Ὅτι οὐκ ἦν ἴσον
τὸ ὑπὸ γυναικὸς ἀπατηθῆναι καὶ ὑπὸ θύρας· διὸ
οὐδὲ ἀπάτην ἐκείνου Παῦλος ἐκάλεισε, οὐδὲ λέγων·
Ὁ μὲν Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατη-
θεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. » Τίνο; δὲ ἔνεκεν ὁ τὰ
ἑξῆα συλλέξας οὐκ ἔτυχε φιλανθρωπίας ¹¹¹; Ὅτι πολλῆς παρανομίας ἦν τὸ γινόμενον ἀνάμεικτον· ἐκ

Agient, sed gravius super caput eorum graviora re-
vertentur. Postquam enim a vita nilgraverint,
duriore poenas dabunt. » Quod cognoscens Aposto-
lus hortatur dicens: « Et vos, patres, educate
filios in disciplina et correptione Domini. » Fallax
enim et periculosum est valde, peccatores non re-
darguere, sicut in Scriptura narratur. Ecce enim
statim ut Achar regulam auream coccineumque pal-
lium abstulit, exarsit ira Domini super universum po-
pulum, nescientem tamen praevaricatorem, et ipsam
praevaricationem, usque dum fur cognosceret, et
auferretur pestis illa cum omnibus contribulibus
suis. Heli vero etsi non acquieverit filiis suis (pesti-
bus dixerim), sed ostenderit eis quam turpe pec-
catum et quam ineluctabile iudicium, quia tamen
eos non vehementius corripuit, in tantum iram
Dei incendit, ut populus eum ejus filius occubuerit
gladio, et arenam metuendam paucisque tractabilem
manus Philisteorum ducerent qui vellet, et
ipse (summum pontificem dico) miserabili fato
perierit. Quod si adversus non peccantem, imo
impedientem et improbantem, sic ira coelestis
accensa est, quomodo ergo adversus eos qui pec-
cata cognoscentes, peccatores silentio approbant?
Qui nisi fecerint quod ab Apostolo dictum est:
« Cur non magis luctum habuistis ut tollatur de
medio vestrum qui hoc opus fecit? » necesse est ut
et ipsi pereant. Mortem subire eis omnino timendum
est, aut aliquid pejus. « Septuplum enim ultio dabitur
de Cain, de Lamech vero qui idem peccavit septuagies
septies. » Cur vero de hominibus qui peccaverunt
alii puniantur, alii autem non? Omnes utique Judaei
peccaverunt in vitulo aureo: cur igitur alii perierunt,
alii vero non? An quia alii poenitentia noliti peccatum
pietate diluerunt, alii autem in iniquitate perman-
serunt? Attamen peccatum idem erat, exitus non
idem. Quare non eadem poena Adami et Eae,
siquidem eadem erat culpa? Quia non idem est
seduci a muliere, et decipi a serpente. Unde Paulus
hoc Adae peccatum, seductionem non vocat; dicit
enim: « Adam non est seductus, mulier autem se-
ducta in praevaricatione fuit. » Quare qui collegit
ligna nullam invenit misericordiam? Quia multae
nequitiae erat factum istud, ab initio mandatum
Dei transgredi, et utilis erat talis poena ut esset aliis
in exemplum ne praecepta Dei violarent. Hoc etiam
evenit in Anania et Saphira. Nos autem quando
peccavimus, videamus an misericordiae digni si-
mus, an aliquid unde Deus nostri misereatur fece-
rimus, an veram egerimus poenitentiam, an melio-
res effecti fuerimus, an ab operibus nostris malis
nos averterimus: « Diverte enim a malo, ait Psal-
mista, et fac bonum. »

Variae lectiones et notae.

¹⁰⁰ Eccl. xvi, 1, 2.

¹⁰¹ Sap. xiv, 15. ὁ γὰρ π.

στ. γὰρ Chr. ¹⁰² ἔφηρ' ἔφηρ' Chr. ¹⁰³ Eph. vi, 4.

¹⁰⁴ I Sam. ii, 12. ¹⁰⁵ πλείονα I. πλείονι cod.

¹⁰⁶ I Cor. v, 2. ¹⁰⁷ Gen. iv, 24-26. I Tim. ii, 11.

¹⁰⁸ τρυφόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀπατρεθέντος τέκνου —

¹⁰⁹ Jos. vii, 21 — ὀργὴ τοῦ Κυρίου I. ὀργή Κυρίου.

¹¹⁰ δὲ τὸν τῷ ἁμαρτήσαντι καὶ πατὴρ τοῦ καλ. cod.

¹¹¹ Num. xv, 32, 36.

προσιμίων αὐτῶν παραδῆναι πρόσταγμα Θεοῦ, καὶ ὅπως τοῖς ἄλλοις γένηται παιδεύμα μὴ καταφρονεῖν Θεοῦ ἐντολῇ. Τοῦτο καὶ ἐπὶ Σαμψάρας καὶ Ἀνανία γέγονεν. Καὶ ἡμεῖς **117** οὖν ὅταν ἀμαρτήσωμεν, σκοπήσωμεν, εἰ ἄξιοι ἐλέους ἱσμεν καὶ εἰ ἰκονήσασμεν τι ὥστε ἐλεηθῆναι, εἰ μετενοήσασμεν (26^b) γνησίως, εἰ βελτίους ἐγενόμεθα, εἰ ἀπίστημαν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν ἔργων. Ἐκκλινον γάρ, φησὶν ²⁹, ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν.

XXXVII. De Samuele.

Post Heli judicavit populum Samuel sacerdos et propheta, annis triginta. Cujus cum filii Joel et Abia non ambularent juxta vias et virtutem patris sui, sed judicium perverterent, congregatus est populus in Ramatha potens regem secundum consuetudinem gentium. De quo valde contristatus est Samuel. Ait autem ei Deus: « Audi vocem populi; non enim te abjecerunt, sed me, ne regnarem super eos. »

XXXVIII. Initium regni Saul.

Et dedit illis Saul filium Cis e tribu Benjamin, quem unxerat regem, virum justum proceraque statura altiore universa populo ab humero et sursum. Ab eo inceperunt reges esse in Israel.

Post Samuel regnavit Saul annis quadraginta; qui cum ausus esset ante adventum prophetae Deo offerre sacrificium, et postea transgressus esset mandatum Dei non interficiendo Amalecitas et regem eorum Agag, hæc audivit a propheta: « Stulte egisti nec custodisti mandata quæ præcepit tibi Dominus, qui præparavit tibi regnum tuum super Israel in sempiternum; sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsit Dominus sibi virum secundum cor suum; ut esset dux super populum suum. »

Postea Samuel unxit David regem juxta verbum Domini; Saul vero senescens et ad finem vitæ deveniens magis addidit ad iram Dominum provocare; ideo reliquit eum spiritus Domini, et apprehendit eum spiritus malus. Ad eum tunc David adducitur leniendi doloris ejus causa. Igitur, ait Scriptura, quodcumque spiritus malus arripiebat Saul, David citharam manu pulsabat, et recedebat ab illo spiritus malus. Percussit David Goliath Philistæum virum, et cujus altitudo sex cubitorum et palmi, et cassis ærea super caput ejus, et lorica squamata induebatur, porro pondus lorice ejus quinque millia siclorum æris erat et ferri; cretas æreas habebat in pedibus; hastile autem haste ejus erat quasi liciatorium textentium; ipsum autem ferrum haste ejus sexcentos siclos habebat ferri; clypeus aureus tenebat humeros ejus. Quamobrem fœdere conjunctus David cum Saul factus est ei in insidiam eo quod saltantes

A

AZ. Peri Σαμουήλ.

²⁹ Μετὰ δὲ ἥλθε ἔκρινε τὸν λαὸν Σαμουήλ ὁ ἱερεὺς καὶ προφῆτης ἐτὴ λ' ³⁰. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰωὴλ καὶ Ἀβιά, μὴ πορευόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἀπεμπολοῦντες, συναθροίζεσθαι πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς εἰς Ἀρμαθὲμ αἰτούμενοι βασιλεῖα κατὰ τὴν συνθήκειαν τῶν ἰδῶν. Ὅ δὲ σφόδρα λυπηθεὶς, εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν ³¹: « Ἀκουσον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενώκασι, ἀλλ' ἐμὲ, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτούς. »

AH. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Σαουλ.

³² Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸν Σαουλ υἱὸν Κί; ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλεία, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ εὐμεγέθην ὑπερῶν ἅπανι ὄψις. Ἐπεὶ δὲ ἔλαβον τὴν γῆν πᾶσαν. Καὶ γέγονε λοιπὸν ἐξ ἐκείνου ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀρχὴ βασιλείων. (2) Μετὰ δὲ Σαμουήλ ἐβασίλευσε Σαουλ ἐτὴ μ', ὃς τοιμήσας πρῶτον μὲν θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἔπειτα δὲ παραδῶς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἀμαλιχεῖτας, ζωογονήσας Ἀγάγ τὸν βασιλεῖα αὐτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφῆτου ³³: « Μεματαιώσαί σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι Κύριος, καὶ ἡτοίμας τὴν βασιλείαν σου ἕως αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ νῦν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου· ἀλλ' ἐξήτησι Κύριος ἀνθρώπων κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἔρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. »

C

³⁴ (3) Μετὰ δὲ ταῦτα χρίσας τὸν Δαυὶδ ὁ Σαμουήλ ἐν λόγῳ Κυρίου, **118** εἶτα γηράσας καὶ τελευτήσας, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαουλ παροργίζειν τὸν Κύριον, ὅθεν καὶ πνεῦμα Κυρίου ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπυνεναντῶν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν, οὗ δὴ ἐνίκη Δαυὶδ ἀγεται πρὸς αὐτὸν εἰς παρηγορίαν τοῦ πάθους. « Καὶ ἐγένετο, φησὶν ³⁵, ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαουλ, καὶ λαμβάνων Δαυὶδ τὴν κινύραν, ἐφάλλεν, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πονηρὸν πνεῦμα. » (4) Ἄλλ' οὖν γε πατάξας τὸν ἀλλόφυλον ὁ Γολιάθ, ὃς ἦν τῇ ἡλικίᾳ πῆχυνον τὸ ὕψος ὃ καὶ σπιθαμῆς ³⁶, καὶ περικεφαλαίᾳ χαλκῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀλυσιδωτὸν θώρακα περιδέδωκεται χιλιάρκας· ἔχοντα ε' σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, κνημιδοὺς χαλκαὶ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινότων· καὶ ἐπ' αὐτῷ λόγχη, ἐξακροῶν σίκλων σιδήρου, καὶ δὲ ἀσπίς χαλκῇ ἀναμέσων τῶν ὤμων αὐτοῦ· καὶ δὲ ταῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαουλ ὁ Δαυὶδ, ἐφθονήθη

Variæ lectiones et notæ.

²⁹ Psal. xxxiv, 14. ³⁰ 1090 (4085). Ced. 108,5. ³¹ ἄς ἐτὴ, cf. 110,8-20? 149, 67-1. ³² Sam. viii, 7. ³³ 1070 (4085). Ced. 110-20-114, 14, 149, 16-150,5 Τῷ ε' ἔπειτα Σαουλ ἡ χάρις ὅς Ἡρακλεῖδων γέγονε, καὶ ἡ τῶν Μυκητῶν καταλύθη βασιλεία π' ἔπειτα τῆς Ἰλίου ἀλώσεως, ἐπ' οὗ ἦν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος οἱ σοφοὶ παρ' Ἑλλήσι, καὶ Μένανδρος, καὶ Θουκυδίδης· σγολίον 27· Ced. 170,21 sub Salomone. ³⁴ I Sam. xiii, 15, 14. ³⁵ Ced. 115,18-114,7-150,5-151,14. Glyc. 327,3-328,8. ³⁶ I Sam. xvi, 25. ³⁷ I Sam. xvii, 4-7 ὁ αὐτοῦ δ. π. καὶ σπ. καὶ π. ἐπὶ τῆς κ. ἀ.

προβάσει τῶν χορευτῶν ἐνεκεν τῆς εὐφροσύνης· ἡ δὲ ἑπὶ αὐτῷ λέγουσαι· ⁷⁰ « Ἐνίκησε Σαουλ ἐν χιλιᾷσι, καὶ Δαυὶδ ἐν μυριάσιν. » (5) Καὶ ἀποβιβάσαι Δαυὶδ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι καὶ τοὺς ἄρτους ἔφαγε τῆς προθέσεως ἐκ χειρὸς Ἀβιμέλεχ τοῦ ἀρχιερέως, περὶ οὗ Σαουλ θυμωθεὶς καὶ ἀγανακτήσας ἀνέβλε τὸν Ἀβιμέλεχ, διὰ χειρὸς δούλου τοῦ Σούρου, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου ἄνδρες υἱοὶ ⁷¹, οὐ μὴν δὲ ⁷²· καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν Νομβάν ἐπάταξεν ἐν στόματι βομφαλας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς, καὶ νηπίου θηλάζοντος, καὶ μόσχου, καὶ βοῦο, καὶ προβάτων· οὐ κατελέφθη αὐτῶν οὐδὲ εἰς ⁷³, πληθὺν Ἀβιάθαρ υἱὸς Ἀβιμέλεχ φυγὼν πρὸς τὸν Δαυὶδ. (6) Αὕτη τοῦ Σαουλ ἡ μαιφονία πάντων τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων δυσσεβεστότερα· τοῦ μὲν γὰρ Θεοῦ προστατάτος· ^B (27) ἄρθην ἐξολοθρεῦσαι τὸν Ἀμαλὴκ, οὐ μόνον τὸν Ἀγαγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτοῦ ἀξιόκτητα· τοῦ δὲ θυμοῦ χεινηκτότος, οὐ μόνον τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν διεφθίρεν αὐτανόρον ⁷⁴. (7) Καταδιώκων δὲ τὸν Δαυὶδ, καὶ ἅπαξ καὶ δις, ἐμπροσθεν εἰς χεῖρας τοῦ μακαρίου, καὶ μηδὲν ἀποδοὺς αὐτῷ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἔφη Δαυὶδ **119** ὁ πράξας· πρὸς Σαουλ τὸν ἀπανθρωπώτατον ⁷⁵· « Ἦνα τί καταδιώκεις, ὦ βασιλεῦ, λαθεῖν τὴν ψυχὴν μου; Δικάσει Κύριος ἀναμίσρον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσας με ἐκ χειρὸς σου· ἡ δὲ χεὶρ μου οὐκ ἔστιν ἐπὶ σέ, καθὼς λέγεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραβολῇ, ὅτι ἐξ ἀνύμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια ⁷⁶. » — « Καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταίετο, ὁ δὲ οἶκος Σαουλ ἐπορεύετο καὶ ἡσθάνετο ⁷⁷. » (8) Εἶτα τῶν ἀλλοφύλων πρὸς Σαουλ ἐστρατοπέδευκόντων, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀπειθόντος καὶ τὴν ἀπόφασιν θαλαμείου, προθύμως ἐισήλθεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τοξευθεὶς εἰς τὰ ὑπογύδια, εἶπε πρὸς τὸν αἰρόντα αὐτοῦ τὰ σκεύη ⁷⁸· « Σπάσαι τὴν βομφαλάν σου καὶ ἀποκάντησόν με, μήποτε παύσουσιν εἰς ἐμέ οἱ ἀπεριτμητοὶ οὗτοι. » Τοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ μὴ ὑπακούσαντος, ἔλαβε Σαουλ τὴν βομφαλάν αὐτοῦ καὶ ἔπασεν ἐπ' αὐτήν, ἐφ' ἣν καὶ ὁ σκισοφόρος ἐπιπεσὼν ἀναίρεται καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς βομφαλας. Καὶ οὕτως ἀπέθανε Σαουλ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ (αἷς ἡνόμεσι τῷ Θεῷ, διότι οὐκ ἐφύλαξε τὸν λόγον Κυρίου· καὶ ὅτι ἐπελήθησε τῇ ἐγγαστρίμυθῳ, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφῆτης, καὶ οὐκ ἐλήθησε Κύριον· καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ ἀπαρθεύεσσα ἡ βασιλεία ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, μετηνέχθη εἰς Δαυὶδ καὶ τὸ γένος αὐτοῦ). (9) Τί τοίνυν τὸν Σαουλ ὦν ἡσθεὶς τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος τοῦ σώματος; ἢ τί τὸν Δαυὶδ ἔδραψε τὸ σμικρὸν καὶ εὐτελὲς τῆς ἡλικίας; Ὁ μὲν γὰρ ὥσπερ τις θρῶς ὑψηλόκομος καρπὸν κακίας ἔφερε καὶ τροφὴν χοίρων· ὁ δὲ,

A mulieres hoc carmen ad Davidis laudem cecinere dicentes : « Percussit Saul mille, et David decem millia. » Anfugit itaque David a facie Saul et eo tempore comedit panes propositionis acceptos de manu Abimelech summi sacerdotis. Quod agro ferens Saul, iratus occidit Abimelech per manus Doeg Syri cum omnibus sacerdotibus Domini, viris quingentis et quinquaginta; præterea omnem Nobæ civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres, et parvulos et lactentes, bovemque et asinum et ovem in ore gladii; nemoque ex eis relictus est, præter Abiathar filium Abimelech qui ad David aufugit. — Hæc cædes impiissimum fuit Saulis peccatum. Etsi enim Deus vehementer mandasset Amalec interfici, non modo Agag illarum custodivit, sed universa ejus pretiosa servavit, incitante vero ira, non modo sacerdotes gladio interfecit, sed urbem eorum disperdidit eam ejus incolis. Cum persequeretur Davidem, Saul semel et iterum fataliter incidit in manus David, qui nedom malum pro malo redderet, cum proximus esset factus immanissimo Sauli, ait : « Cur insidiaris animæ meæ ut auferas eam? Judicet Dominus inter me et te, et ulciscatur me Dominus ex te; manus autem mea non sit in te, sicut et in proverbio antiquo dicitur : Ab impiis egrediatur impietas. » — « Domus autem David proficiens (erat) et semper seipsa robustior, domus autem Saul decreascens quotidie. » Postea congregatis Philisteis contra Sautem profectus est ipse ad pythonissam interrogandam, et responso accepto, forti animo prælium iniit, sed telo in hypochondriis rezepto, dixit ad armigerum suum : « Evagina gladium tuum et percutite me, ne forte illudant mihi incircumcisi isti. » Renunte armigero perterrito, arripuit Saul gladium et irrui super eum; ipse quoque armiger irruens super gladium suum, mortuus est. Sic mortuus est Saul in peccatis suis (quibus offendit Deum), quia non custodivit verbum Domini, et quia consuluit pythonissam, et accepit responsum a Samuele propheta, et non quesivit Dominum, et seipsum occidit; ablatumque est regnum de domo Saul et in domum David translatum. Ad quid profuit Sauli et magnitudo ejus et corporis proceritas, et quomodo obsuit Davidi corporis exiguitas et humilitas? Ille velut quercus alta frondosaque fructus malos, porcorum alimenta protulit, hic vero velut luxurians vitis et secunda, suis variis virtutibus dedit vinum quod letificat cor hominis. « Deficiente enim virtute, ait magnus Isidorus, ad nihil utilis est constitutio corporis. » Unde ad Samuelem ait Deus : « Ne respicias vultum primi

Varie lectiones et notæ.

⁷⁰ ἐπὶ αὐτῷ cod. ⁷¹ I Sam. xviii, 7-6. Glyc. 329, 1-4. ⁷² I Sam. xxii, 18 πρ'. ⁷³ I Sam. xxi, 19
⁷⁴ I Sam. xxii, 20. ⁷⁵ Glyc. 329, 5-9. ⁷⁶ I Sam. xxiv, 12-14. ⁷⁷ II Sam. iii, 4. ⁷⁸ Glyc. 329, 10-11.
⁷⁹ I Sam. xxi, 4, 5.

filii Jesse, neque altitudinem staturae ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis judicat Deus; homo enim videt ea quae apparent, Dominus autem intuetur cor. » Non igitur glorandum et superbiendum in corporis altitudine, sed in solis Dei mandatis: dum et Nemrod qui multos superabat, dum gigantibus Astaroth (et Og regi Basan qui solus remanserat de stirpe gigantum, habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cuiusque lectus ferreus novem cubitos habebat longitudinis et quatuor latitudinis), dum Goliath Philistaeo, et Sauli, qui universum Israel ab humero et sursum superabat, nihil profuit corporis magnitudo multaque fortitudo, deficiente virtute, et majora cogitante et parante Dei justitia. Quod non vere suscitaverit Samuelem pythionissa, ut aliqui existimant ex eo quod sacra historia verbum *excitare* simpliciter usurpet, inde primo perspicuum sit, quod daemon congressionem sancti minime sustinere valeat; quos enim adhuc in carne viventes pertimuit, quomodo posset eorum carne liberatorum aspectum sustinere? Secundo, non suscitavit prophetam ipsum, sed solum ejus umbram: persona enim Samuels constat ex ejus corpore et anima, sicut et viventem vidit Saul. Tertio, falsa est praedictio dicens: « Cras tu et filii tui moriemini. » Post quatuor enim dies mortuus est Saul, redeunte Davide ex bello cum Amalecitis; dicit enim Scriptura: « Surrexit itaque de nocte David ipse et viri ejus ut proficerentur mane et custodirent terram Philistin, Philistin autem ascenderunt in Israel. » Ingresso ergo Davide in terram hanc tertia die, et profugatis Amalecitis redeunte parva victoria quarta die, addit Scriptura sacra dicens: « Philistin pugnant adversus Israel, et fugerunt viri Israel ante faciem Philistin, et ceciderunt interfecti in monte Gelboe, totumque pondus praelii versum est in Saul, et vulneratus est in hypochondriis. » Quod si verum dixit pythionissa, ut aliqui putant, non mirum est; Deus enim et ipsum daemonem in visibili forma apparentem coegit ut verum diceret, sicut etiam Balaam renuentem impulit ad benedicendum Israel; dicit enim Scriptura: « Quandoquidem ad pseudopphetam abieris, ego respondebo tibi. » Defuncto Saule, David relicto Anchus rege Philistin venit in Judaeam ad contribules suos et regnavit secundum Dei beneplacitum. At quomodo, ait magnus Basilus, in inscriptione psalmi trigessimii tertii nominatur Abimelech? Dicit enim Scriptura: « Davidi, cum immutavit vultum suum coram Abimelech et dimisit eum et abiit. » Historia

Α οἷάπερ ἀμπελος εὐκλήματουςα καὶ καρποφοροῦσα ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς, οἶνον εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπων ἐδιδάστανεν. « Ἀρετῆς γάρ, φησὶν ὁ μέγας. Ἰσίδωρος », ἀποῤῥη; οὐδὲν ὄφελος τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς· ὅθεν φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Σαμουὴλ ⁹⁹. « Μὴ βλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ α' υἱοῦ Ἰσσαὶ, μηδὲ τὴν ἑξὶν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καταπλαγῆς, δίδῃτι ἐξουθενώσαι αὐτόν· δίδῃτι οὐχ ὡς βλέψῃ ἀνθρώπος, ὅψεται Θεός· ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώπος ὁψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. » Οὐδεὶς τοίνυν οὕτῃ ἐν ¹⁰⁰· ἐν τῷ τοῦ σώματος ὅψει φαντάζεσθαι **120** καὶ μεγαλοφρονεῖν, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ σεμνύνεσθαι· ἔπειτα καὶ « Νεβρώδ ὁ γίγας πολλοὺς ὑπερίπτετο ¹⁰¹, καὶ οἱ Ἀσταρώθ γίγαντες (καὶ ὁ Ὠγ βασιλεὺς τῆς Βατάν, ὃς ὑπελίπεθ' ἐκ τῶν γιγάντων καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Ῥαφαῖν ἐν Ἀσταρώθ ¹⁰², ὡς τε τῶν Ῥαφαῖν ἀπόγονος, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ, τὸ μῆκος ἔχουσα πήχεων θ', καὶ τὸ πλάτος δ'), καὶ Γωλιὰθ ὁ ἀλλόφυλος· ὁμοίως ¹⁰³ Σαούλ, ὁ πάντης ¹⁰⁴. Ἰσραὴλ ὑπερώμιος· ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν ¹⁰⁵ ὥνησε τὸ μέγεθος ¹⁰⁶ (τοῦ σώματος μετὰ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἰσχύος, ἀρετῆς ἔρῃμου ¹⁰⁷ ὑπάρχοντος; καὶ) τῆς ὀψίας ἐπιεικειᾶς φρονήσαντος ὑψηλότερα ¹⁰⁸. » (10) Ὅτι δὲ οὐκ ἀνήγαγεν ἀληθῶς τὸν Σαμουὴλ ἡ ἐγγαστριμυθος, ὡς οἰονταὶ τινες, διὰ τὸ τὴν ἱστορίαν ἐν τούτῳ φάναι, (27^b) οὕτως ¹⁰⁹ ἀδιαφύρως ἀναγαγεῖν ὀνομάσαι· πρῶτον μὲν ὅλον, τὸ μὴ φέρειν διαίμονα προσβολὴν αἰγίου· ἐλ γάρ ἐστι ἐν σαρκὶ περιόντι δέδοικα ¹¹⁰, πῶς ἀσωμάτως ἰδεῖν καρτερήσεται; β' δὲ ἐτι οὐκ αὐτὸν ἀνήγαγεν, ἀλλὰ φάσματος ἰδεῖν· ὁ γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἡρμοσμένος, οὕτως ἐστὶ Σαμουὴλ, ὡς καὶ ὁλοπρόματον εἶδεν αὐτὸν ¹¹¹ καὶ ὁ Σαούλ· γ' δὲ ἡ ¹¹² πρόρρησις ψευδὴς ἐστὶν ἡ λέγουσα ¹¹³, ἐτι ¹¹⁴ « Ἀδριον σὺ καὶ υἱοὶ σοῦ πεσοῦνται· » μετὰ γὰρ ἡμέρας δ' ἀπέθανε Σαούλ, ὑποστρέψαντος τοῦ Δαυὶδ ἐκ [τοῦ μετὰ] ¹¹⁵ τῶν Ἀμαληκίων πολέμου· φησὶ γάρ ¹¹⁶. « Καὶ ὥρρισε Δαυὶδ τοῦ ἀπελθεῖν πρῶτ' ¹¹⁷ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ Ἰσραὴλ. » Καὶ ἐλθόντος τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ καταδιώξαντος τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ μετὰ νίκης ὑποστρέψαντος τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἐπάγει λέγουσα ἡ θεία Γραφή ¹¹⁸. « Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἔφυγον ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτουσι τραυματαῖι ἐν τῷ ὄρει Ἐλβούς. » — « Καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαούλ καὶ τοῦ ἐυτεταί εἰς τὰ ὑποχόνδρια. » Εἰ δὲ καὶ ἡλθίσαιεν τὸ ἐγγαστριμυθος, ὡς τινες νομίζουσιν, οὐ μέγα τοῦτο· ὁ γὰρ Θεὸς καὶ τὸν διαίμονα ἐν σχήματι φανέντα εἰπεῖν ἄκοντα τὴν ἀλήθειαν κατηνάγκασεν, **121** ὥσπερ καὶ τὸν Βαλαάμ ἐλογητῆται ἐν Ἰσραὴλ

Variae lectiones et notae.

⁹⁹ Locus nondum editus? ¹⁰⁰ I Sam. xvi, 7. ¹⁰¹ Isidorus I, 265. ¹⁰² πολλῶν σε ὑπ. Is. ¹⁰³ Ἀσταρώθ I. Ἀσταρώθιο: cod. ¹⁰⁴ ἐν τῇ τοῦ codex cf. Deut. iii, 1-11. ¹⁰⁵ ἀλλ' καὶ Σ. Is. ¹⁰⁶ τοῦ Is. ¹⁰⁷ αὐτοῦ Is. ¹⁰⁸ τὸ μῆκος; τῆς Is. ¹⁰⁹ ἐρῃμος codex. ¹¹⁰ Glyc. 322, 18-330-14. ¹¹¹ Isc. τὸ φανέν οὕτως — ἐκ τοῦ μὴ φέρειν Vat? (Allatius, Critici SS. Angl. VIII, p. 354, Lugd. 1660. ¹¹² δίδωκεαι. δέδοικα: Bulg. — πῶς; ἂν ἂ. i. καρτερήσεται Bulg. ¹¹³ αὐτὸν εἶδε Bulg. ¹¹⁴ δὲ καὶ ἡ Bulg. ¹¹⁵ ἡ λ. om. Bulg. ¹¹⁶ I Sam. xlviii, 19. ¹¹⁷ τοῦ κατὰ Bulg. ¹¹⁸ I Sam. xxix, 11. ¹¹⁹ πρῶτ' I. τὸ πρῶτ' cod. ¹²⁰ I Sam. xxxi, 1. ¹²¹ I Sam. xxxi, 5.

ἄκοντα πιπoίηκιν· ἔφη γάρ· «Κἄν ἀπέλθῃ· ἂ πρὸς Α τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ἀποκριθῆσομαι σοι. » Τοῦ δὲ γε Σαουλ ἀναιρεθέντος, καταλιπὼν Δαυὶδ Ἀγγοὺς τὸν βασιλεὺς τῶν ἁλλοφύλων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸν ὁμόφυλον Ἰσραὴλ, βασιλεύει· κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν. « Πῶς οὖν, φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἐν μὲν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λγ' ψαλμοῦ Ἀβιμέλεχ ὀνομάζεται ; » (Φησὶ γάρ· « Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὅπως ἡλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσιν αὐτόν.) » Ἡ δὲ ἱστορία Ἀγγοὺς αὐτὸν προσηγόρευεν. Καὶ φάμεν, ὡς τινὰ τοιοῦτον λόγον ἠρώσαντα εἰς ἡμᾶς· ἐκ παραδόσεως, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν ἁλλοφύλων κοινὰ μὲν εἶχον ὀνόματα, τὸ Ἀβιμέλεχ, ἴδιον δὲ ἕκαστος· ὁ προσηγόρευτο, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς· ἔστιν ἰδεῖν βασιλείας, Καίσαρας μὲν λεγόμενοι κοινῶς· καὶ Ἀγούστους, ἄλλα δὲ τὰ κῆρια αὐτῶν ὀνόματα¹⁰, ὥσπερ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις τὸ « Φαραὼ ἔστιν. Φαίνεται γάρ¹¹ καὶ¹² ἐπὶ Ἰωσήφ καὶ ὁ ἐπὶ Μωϋσέως Φαραὼ μετὰ¹³ γενεᾶς· ὁ ἔγερθε· βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ ἐπὶ Σολομῶντος Φαραὼ¹⁴. » « Ἐλαβὲ γάρ, φησὶ¹⁵, τὴν θυγατέρα Φαραὼ. » Καὶ ὁ ἐπὶ Ἰερემίου¹⁶ πάλιν βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραὼ προσηγόρευτο. Οὕτω δὴ καὶ¹⁷ Ἀβιμέλεχ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Ἀβραάμ, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰσαὰκ¹⁸· καὶ ὁ νῦν λεγόμενος ἐπὶ τῶν χρόνων¹⁹ Δαυὶδ. « Ἀβιμέλεχ εἴρηται· ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, τὸ κοινὸν μὲν τῆς ἱστορίας· ἡλεκαται, ὥπερ ἰδίως ἦν αὐτῷ ἐκ γενετῆς ἐπικείμενον. »

ΔΘ. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Δαυὶδ.

« Μετὰ δὲ Σαουλ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐκ φυλῆς Β τοῦδα ἔτη μ', ὃς ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ Κυρίου²⁰ πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον²¹. » 122· Εὗρον Δαυὶδ, τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιῆσαι πάντα τὰ θελήματά μου. » — « Εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου²², ἐν ἑλαίῳ ἁγίῳ μου (28^a) ἔχρισα αὐτόν· ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντήληφται αὐτῷ, καὶ ὁ²³ βραχίον μου κατεσχύσει αὐτόν· οὐκ ὤψελήσεται ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσεται τοῦ κακῶσαι αὐτόν· καὶ συγχόψεται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς μισούντας αὐτόν τροπώσομαι· καὶ ἡ ἀληθείά μου καὶ ὁ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὠφωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. » Διὸ δὴ τὸ θεῖον περὶ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ φησιν²⁴. « Ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων, — ποιμαίνειν Ἰακώβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὃς καὶ μετ' ἐπιστήμης θείας καὶ εὐσεβείας ἡτοίμασεν²⁵ αὐτοὺς, καὶ ἐν ταῖς συνάσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς. » Ὅθεν ἐπηγάγεν ἡ Γραφὴ

XXXIX. Initium regni David.

Post Saul regnavit David de tribu Juda annis quadraginta, fecitque in omnibus voluntatem Domini secundum quod dictum est : « Inveni David filium Jesse, virum secundum eor meum, qui faciet omnem voluntatem meam. » — « Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum ; manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei, et concidam a facie ipsius inimicos ejus, et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso, et in nomine meo exaltabitur cornu ejus. » — Quamobrem de eo et per eum dicit Spiritus sanctus : « Elegit David servum suum, et sustulit eum de gregibus ovium, pascere Jacob servum suum, et Israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia sua, et in intellectum manuum suarum deduxit eos. » Unde addit Scriptura dicens : « Et regnavit David super omnem Israel, et faciebat usque iudicium et iustitiam omni populo suo. » — « Qui cum dimicasset Molchom regem Syro-

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Κἄν ἀπ. π. τ. Κυρίαὶ οὐδὲ ἔκαστ' ἔστιν ἀνάπαυσις σοι Isa. xliii, 12? ¹¹ I. 212 D. ἡ μὲν ἱπ. — ὄνομα ζεῖ. ¹² Ps. xliii. ¹³ ἀπέλυσιν I. ἀπέλυσεν cod. ¹⁴ Ἀγ. παραδίωσι τὸν βασιλεῖα τῶν Γεθθαίων, τοιοῦτον λ. τ. Bas. ¹⁵ ἔχομεν Bas. ¹⁶ κοινὸν — ὄνομα Bas. ¹⁷ ἐαυτῶν κακτημένους ὁ Bas. ¹⁸ τῷ Ced. — τοιοῦτοι γὰρ π. Ἀ. ἐ. τὸ Φ. Bas. ¹⁹ Φαραὼ λεγόμενος Bas. ²⁰ ὁ Bas. ²¹ M. μετὰ Bas. ²² Φ. καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Σ. Bas. ²³ I Reg. iii, 1. ²⁴ Καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰερεμίου Φ. Bas. ²⁵ O. δὲ καὶ Bas. ²⁶ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰο. Bas. ²⁷ καιρῶν Bas. B, sed C. χρον. ²⁸ μὲν τῆς ἱστορίας I. μὲν τῆς βασιλείας ὄνομα, Ἀγγοὺς δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας cod. (ex homoioteleuto linea a typothetis omissa Ἀ. δὲ παραδίδοτας ὑπὸ τῆς I. Bas. ²⁹ 1050 (4125) Ced. 151, 15-18. ³⁰ Κυρίου I. Θεοῦ cod. ³¹ Act. xiii, 22, ex I Sam. xiii, 14, 11, 35. ³² Ps. lxxix, 20-24. ³³ καὶ ὁ I. καὶ τὸ cod. ³⁴ Ps. lxxviii, 70, 72. ³⁵ ἡτοίμασεν I. ἐποίησαν cod. et Ps. (ἀνακία Nota καὶ ἐποίησαν α. ἐν τῇ ἀνακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ συνάσει τ. χ. ἀ. ὦ. ἀ. Ps.

rum, tulissetque de capite regis eorum coronam auream magnam ornatam gemmis pretiosissimis, imposuit capiti suo, era:que ornatus pulcherrimus. » Ad quod alludens David dixit : « Domine, in virtute tua lætabitur rex; et super salutare tuum exsultabit vehementer. Desiderium cordis ejus tribuisti ei, et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum. Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis; posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Vitam petiit a te, et tribuisti ei. Magna est gloria ejus in salutari tuo; gloriam et magnum decorem impones super eum. »

Sic confortatus David factusque feliciter potens B auxilio Omnipotentis, adimplevit prophetiam Isaac et datam Jacob benedictionem, sicut notat Theodoretus : « Esto dominus fratris tui, » Esau. Percussa Idumæa factisque omnibus Idumæis posteris Esau servus a David, effectum sortita est prædictio Davidis canentis : « In Idumæam extendam calcaneum meum; mihi alienigenæ amici facti sunt. » Idumæi habent enim patrem Esau, ex quo et nomen acceperunt; nam Edom cognominatus est, quia primogenita pro lentibus concessit. Ab eo non solum nomen, sed et malitiam hæreditarunt; et sicut Esau tanto incensus est odio adversus Jacob, ut diceret : « Venient dies luctus patris mei, et occidam Jacob fratrem meum, » sic et ipsi Esau posteri filios Jacob indefesso persequentes odio sexcentis machinationibus eis insidiantur. Et quando ab Ægyptiaca liberali servitute in terram promissionis venire voluerunt, ducente et præeunte Moysse, non modo non receperunt eos ut amicos, sed ne siverunt quidem eos propriam regionem transire, etsi divus Moyses eos deprecatus esset per legatos, promissetque filios Israel nec ad dexteram nec ad sinistram declinatos, sed via regia inaccessuros aquamque suam pecunia esse empturos. Hanc præterea domesticam inimicitiam continuo demonstrare, et quando soli adversus Israel decertabant, et quando eorum hostibus consociabantur. Assyriis et Babylonis adversus filios Israel præliantibus, populo Dei multiplices plagas Idumæi imposuerunt, non modo cum ejus hostibus pugnando, sed insidias collocando, fugam tentantes retinendo cosque hostibus tradendo. Quod ipse sacer David futura prævidens prænuntiavit. Loquens enim in Spiritu prophetico de captivitate, personamque populi assumens : « Super flumina Babylonis, inquit, illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion. » Dicit etiam de adversitate quæ obruet impugnantes Israel : « Memor esto, Domine, filiorum Edom in die Jerusalem; qui dicunt : Exina-

λέγουσα. » Καὶ ἐδούλευσε Ἀυυὶ ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην. — (2) ²⁰ « Οὕτως τοίνυν πατάξας Μολχὸν βασιλεῖα τῶν Σύριον καὶ λαθὼν ἀπὸ ²¹ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦς μέγαν ἔχοντα λίθους τιμίους· καὶ φορέσας αὐτὸν ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κόσμος εὐπρεπής· ὅπερ δηλοῦν πάλιν ἐφη ²²· « Κύριε, ἐν τῇ θυνάμει σου ἐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ τοῦ ἀγαλλιασθήσεται σφόδρα· τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας ²³ αὐτοῦ ἐδόκας αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν, ὅτι προέβλεπας αὐτόν ἐν ἐὺλόγιαις χρηστότητος, ἔθηκες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου· ζωὴν ἡτήσας ²⁴ σε, καὶ ἐδόκας· αὐτῷ· μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου· δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπέθηκες ἐπὶ αὐτόν. »

(3) Καὶ οὕτως ἐνισχύσας ὁ μακάριος καὶ κραταυρεὶς τῆς συμμαχίας τοῦ κραίττονος πεπλήρωκε καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὴν προσηγορίαν καὶ τὴν πρὸς Ἰακώβ δοθείσαν εὐλογίαν ²⁵, ὥς φησιν Θεοδώρητος ²⁶, ὅτι « Γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου » Ἠσαὺ, καὶ πατάξας **123** τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ γενόμενοι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ Ἠσαὺ Ἰδουμαῖοι δοῦλοι τοῦ Ἀυυὶ, ἐπέθηκε τὴν προρρόησιν ²⁷· « Ἐπὶ Ἰδουμαίαν τιμωρὶά ὑπέδρα ²⁸ μου· ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν· οἱ γὰρ τοὶ Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὴν Ἠσαὺ εἰς οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχέχασιν (Ἐδὼμ γὰρ ὠνομάσθη, ὅτι τῶν πρωτοτοκίων τὸν φακὸν προμήσας), οὗ τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνηστεικίας τοῦ προπάτορος· ἐγένοντο κληρονόμοι· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπίμονον ἔσχε κατὰ τοῦ Ἰακώβ τὴν ὀργὴν ἐπὶ πλείστον, ὥς καὶ διαβρόχῃ ἐλεῖν ²⁹· « Ἠγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου, » οὕτω καὶ οὕτως εἰς Ἰακώβ διηγεῖται φθονοῦντας ἐπιβουλάς· κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο μυρίαί, καὶ ἠνίκα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγέντες δουλείας καὶ ἰλθεῖν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἡβουλήθησαν γῆν, τοῦ Μωϋσέως ἡγουμένου καὶ προστατοῦντος, οὐ μόνον οὐκ ὑπέβλεπον φιλοφρόνως, ἀλλ' οὐδὲ διελθεῖν τὴν ἰδίαν συνχωρήσαν χώραν. Καὶ ταῦτα τοῦ θείου Μωϋσέως διὰ (28b) περισσευτῶν παρακαλοῦντος καὶ ὑποσημένου, ὥς οὐκ ἐκκλίνουσι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἀλλ' ὁδὸν βασιλικὴν βαδιοῦνται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρεῖαν ὠνοόμενοι. Καὶ μετὰ ταῦτα δι' συνεχῶς τὴν οὐκίαν δυσμένειαν ἐπεδείκνυντο, ποτὲ μὲν μόνον κατ' αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ καὶ πολεμοῦσιν αὐτοὺς ἐπιμύοντες προθύμως. Καὶ μέντοι καὶ ἠνίκα πάλιν Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλωνιοὶ ταῖς κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο προσδοαῖς, μυρία ἔβρασαν εἰς αὐτοὺς δεινὰ, οὐ συμπαρατάττοντες· μόνον τοῖς πολεμοῖς, ἀλλὰ καὶ λόγους καθίζοντες, καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρεύοντες, τοὺς δὲ καὶ ἐχθροὺς παραδιδόντες, ὅσπερ θῆ καὶ αὐτὸς· οὕτως ὁ θεοπέσιος Ἀυυὶ προθεωρῶν ἑναργῶς ὑπέφησεν· εἰπὼν γὰρ προφητικῶς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐν

Variae lectiones et notæ.

²⁰ II Sam. viii, 15. ²¹ II Sam. xii, 30. ²² λαθὼν ἀπὸ I. λαθὼν τὸν ἀπὸ cod. ²³ Ps. xxi, 1-4. ²⁴ φυχῆς 2 — δέξιν Ps. ²⁵ 300. εὐλ. I. εὐλ. 300. cod. ²⁶ Quaestiones in Gen. 81; commentarius vero in Ps. de hac origine nihil habet Gen. xxvii, 29. ²⁷ τὴν προρρόησιν· Nota τὴν προρρόησιν cod. ²⁸ Ps. cxxvii, 9. ²⁹ ἐπὶ τῇ ἐπιβουλῇ ὑπέδραμα — I. ἐπὶ τὴν ἰδ. ἐπιβουλῇ τὸ ὑπέδραμα cod. ³⁰ Gen. xxvii, 44.

προσώπου τοῦ λαοῦ ¹⁰. « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυ-
λώνος· ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῇ μνη-
σθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών· » φράσκει καὶ περὶ τῆς κα-
ταληφθεμένης τοῦ πολυμήσαντας τὸν λαὸν συμφο-
ρᾶς· « Μνήσθητι, Κύριε, τῶν υἱῶν Ἐδὼμ τὴν
ἡμέραν Ἱερουσαλὴμ τῶν λεγόντων· Ἐκκενοῦτε, ἐκ-
κενοῦτε ἕως τῶν θεμελίων αὐτῆς· » περὶ ὧν καὶ
Ἡσαΐας εἰπὼν· « Ὅρασι· ἦν εἶδεν Ἡσαΐας, υἱὸς
Ἀμώς, κατὰ Βαβυλῶνος ἐπάγει τὰ ἐλεεινὰ πάθη **124**
τῶν ἐξανδραποδισζομένων ¹¹. « Καὶ ὁτινες συνηγμέ-
νοι εἰσι, μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
ράξουσιν ¹² ἐνώπιον αὐτῶν. » Τίνες μετὰ ταῦτα ¹³
δράσονται, πάλιν λέγει· ¹⁴. « Ἰδοὺ ἐγερῶ ὑμῖν τοὺς
Μήδους, — καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν,
οἳ δὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν, καὶ ἔσται Βαβυλὼν ἣ καλεῖται ἐνδοξός· ¹⁵
ἀπὸ βασιλείας Χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψε
Κύριος· ¹⁶ Σδόμα καὶ Γόμορρα, λέγει Κύριος. »
Ἀσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς ἐρημώσεως Βαβυλῶνος·
ἐφη σχελιαστικῶς· « Πῶς συνεκλάσθη, καὶ πῶς συν-
ετρίβη (Βαβυλὼν) ἡ σφύρα· » πάσης τῆς γῆς· « Ἦ
μὲν οὖν προφητεία αὐτῇ οὐ πρὸ πολλῶν γενεῶν ἔστι
τῆς τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας· πάλιν δὲ μετὰ πολ-
λοῖς ὑστερον ἔτεσιν, φαίνονται οἱ Μῆδοι ἐπιστρα-
τεύοντες· τοῖς Ἀσσυριοῖς· παραμυθία οὖν τῶν αἰχ-
μαλωτιζομένων ἡ προσδοκία τῆς ἐκδικήσεως τῆς μετὰ
πολλὰ καταληφθεμένης τὸν λαὸν τὸν κακώσαντα τὸν
Ἰσραὴλ. Ταύτην γάρ τοι προβλέπων τὴν ἡμέραν
τῆς ἀνταποδόσεως ὁ Δαυὶδ, καθ' ἣν οἱ ἀπὸ τοῦ
Μαδὰη Μῆδοι κρατήσαντες τῶν Βαβυλωνίων καὶ
μηδὲ τοῖς νηπίοις αὐτῶν φείσονται ¹⁷, εἰκότως· ἐφαλ-
λε ¹⁸. « Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἰδοὺ τὴν νῆπιάν
σου πρὸς τὴν πέτραν ¹⁹. » ²⁰ (4) Εἶτα πάλιν φησὶ·
« Καὶ ἐπορεύθη ὁ Δαυὶδ ²¹ πορευόμενος καὶ μεγαλυ-
νόμενος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, εἶχε
δὲ καὶ δυνατοὺς ἄνδρας ²² τοιοῦτους ὥστε τὸν μικρὸν
αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ρ', τὸν δὲ μέγαν πρὸς ρ', ἐξ ὧν
αὐτῶν τὰ ὀνόματα ταῦτα ²³. » Σεβοχὰδ· οὗτος ἐπά-
ταξε τὸν Σέφ, τὸν τοῦ Παρὰ ἀπόγονον τῶν γιγάν-
των. — Ἐλεανὰν· οὗτος (29^α) ἀνέλεν ἄνδρα
δυνατὸν παρμεγέθη, οὗ ἦν τὸ ξύλον τοῦ δόρατος ὡς
ἀντίον ὑψαίνοντο· — Ἰωάθαμ ²⁴. οὗτος ἀπείκτειναν
ἄνδρα δυνατὸν Κατταῖον, ἔχοντα ἐν ταῖς χεῖρσι καὶ
τοῖς ποσὶ δακτύλους ἀνὰ ἑξ, τοὺς πάντας· κθ'. —
Ἀδινὼν· οὗτος ἐπάσαστο τὴν βορφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ
ψ' στρατιώτας ²⁵ εἰς μίαν παρεμβόλην. — Ἰσπεδα-
δὰ ²⁶. οὗτος ἐπάσαστο **125** τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν
καιρῷ ἐν ἐπὶ στρατιώτας τ'. — Μαρά ²⁷. οὗτος
τῶν ἀλλοφύλων ἐλθόντων καὶ βουλευμένων ἀρπάσαι
τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, πλήρη οὖσαν φακοῦ ²⁸, καὶ

A nite, exinanite usque ad fundamentum in ea. »
De quibus Isaias dicens : « Visio quam vidit Isaias,
filius Amos contra Babylonem, » de miseria afflictioni-
busque captivorum ait : « Omnis qui inventus fuerit,
occidetur gladio ; infantes eorum allidentur in
oculis eorum. » Quinam hæc facere debeant ad-
dit : « Ecce ego suscitabo super eos Medos, et
lactantibus non miserebuntur, et super filios non
parcet oculus eorum ; et erit Babylon illa glo-
riosa in regnis, incluta superbia Chaldæorum, sicut
subvertit Dominus Sodomam et Gomorrhæam, dicit
Dominus. » Pariter de vastatione Babylonis quasi
dolens dicit : « Quomodo confractus est et contri-
tus malleus universæ terræ, Babylon ? » Non
multæ ergo generationes a facta prophetia usque ad
captivitatem et a captivitate incepta pauci anni
effluerunt donec apparerent Medi qui debellaturi
erant Assyrios et cum ipsis Medis, solamen captivo-
rum et exspectatio vindictæ quæ apprehensura erat
eos qui mala populo Israel fecerant. Quam pravi-
dens retributionis diem, David, in qua Medi, viciis
Babyloniis, eorum filiis non parcent, bene cecinit :
« Beatus qui primas tenebit et allidet parvulos tuos
ad petram. » Procedendo crevit David et magnificatus
est, et Deus erat cum eo habuitque secum viros po-
tentes triginta septem e quibus minimus centum mi-
lites sua fortitudine æquabat, maximus vero mille.
Hæc sunt eorum nomina : « Sobochai, qui percussit
Saph de stirpe Arapha, de genere gigantum ;
Eelana, qui occidit virum potentem insolitæque
magnitudinis, cujus hastilis lignum erat quasi lici-
torium textentium. Joatham qui occidit virum po-
tentem Cetæum, qui senos in manibus pelibusque
digitos habebat, id est viginti quatuor. Adina qui
lancea sua septingentos milites occidit uno ictu.
Ispebada qui trecentos milites uno momento gladio
suo interemit. Mara qui venientibus Philistæis
tentantibusque partem agri occupare, quæ lentibus
conserta erat, solus restitit, fugiente populo, per-
secutusque est Philistæos ; et agri partem custodivit.
Eleazar qui invadentibus Philistæis partem agri
hordeo consitam, fugienteque populo, solus re-
mansit haud secus ac columna, Philistæos fugavit
et hordeum servavit, tantamque cædem inter Phi-
listiim fecit ut defessa manus ejus agglutinetur
gladio, et post eum reversus est populus ad diri-
piendum. Bananias qui multa fecit prodigia ; per-
cussit enim filios Ariel de Moab, et cum descendisset
in foveam quadam die in hieme, occidit leo-
nem. Interfecit quoque virum Ægyptium cujus

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Ps. cxxxvii, 1, 7. τὸν ποταμόν cod. ¹¹ Isa. xiii, 15, 16. ¹² Nota ἔξουσιν cod. ¹³ μὲν ταῦτα ?
¹⁴ Isa. xiii, 17-19 ἐπεγείρω. ¹⁵ καλὴ τε καὶ ἐνδ. cod. ¹⁶ ὁ Θεός Isa. ¹⁷ Jer. i, 25 ἐκλ. καὶ συν. ἡ σφ.
¹⁸ ἀνείσονται l. φείσονται (φείδοντ. cod.) — μακάριος ὃς κρατήσει l. μακάριος ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ
ἀπόδομά σου, δ ἀνταπέδωκας ἡμῖν, μακάριος ; ὃς κρατήσει cod. ¹⁹ Ps. cxxxvii, 9. ²⁰ τὴν πέτραν Nota
τῇ πέτρᾳ cod. ²¹ Περὶ τῶν δυνατῶν ἀνδρῶν ὧν εἶχε Δαυὶδ I Chr. xi, 40-47 ? Glyc. 536, 10-20. Cod. 113,
11-116, 4 ; 151, 18-153, 9. ²² ἐπορεύθη ὁ Δ. l. ἐπορεύετο Δ. cod. ²³ II Sam. xxi, 18. ²⁴ II Sam. xxi,
29, 20. ²⁵ Ἰωάθαμ II Sam. xxi, 20 xxi. ²⁶ ὡ στρ. εἰσάπαξ. II Sam. xxi, 8. ²⁷ Ἰσπεδαδ l. Ἰσπεδαδ
cod. ²⁸ Σματά 11, 12. ²⁹ Nota πλήρης οὖσης φακῆς cod.

celsitudo corporis septem cubitorum erat, descenditque ad eum cum virga pro lancea, arrepta autem hasta adversarii sui interfecit eum hasta propria. Abessa frater Joab percussit viros sexcentos et Zesbi volentem Davidi mortem inferre. Erat autem Zesbi nepos Arapha qui habebat hastam yonderis trecentorum siclorum. Quando currebat Abessa (Azael) erat quasi damula in montibus. Tres in cæteris potentes, circumdantibus Philistæis Bethleem, desideranteque David bibere de cisterna Bethleem profecti sunt, æciemque Philistæorum perrumpentes, aquam hausuerunt de cisterna tuleruntque David, qui libavit eam Domino dicens: « Propitius sit mihi Dominus, num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? » Omnes pariter cæteri milites erant viri robustissimi et invicti, adversariis valde terribiles, ingentes clypeos portantes, longasque hastas, leves tamen cursu velut damulæ in montibus. Terribilis armatura eorum et facies eorum quasi facies leonum. Alii bellatores quos habuit David erant numero duodecies centum millia, secundum numerum inventum a Joab duce militiæ; dicit enim Scriptura: « Et addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicens: Vade, numerata Israel et Judam. Dixitque rex ad Joab principem exercitus sui: Perstrua omnes tribus Israel, et numera populum ut sciam numerum ejus. Dixitque Joab: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, sed quid sibi dominus meus rex vult in re hujuscemodi? Prævaluit autem sermo regis verbis Joab et principum exercitus, egressusque est Joab ut numeraret populum Israel. » Dedit ergo Joab numerum descriptionis populi regi. « Et inventus est omnis numerus Israel, mille millia et centum millia virorum evaginantium gladium. Nam Levi et Benjamin non numeravit eo quod Joab invitus exsequeretur regis imperium. Displicuit autem hoc eorum Deo. » — « Percussit autem cor Davideum postquam numeratus est populus. » Misitque Dominus Gad prophetam ad David et dixit: « Ille dicit Dominus: Elige quod volueris ut faciam tibi; aut tribus annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Dixit autem David ad Gad: Tria hæc mihi dura nimis, sed melius est ut incidam in manus Domini, multæ enim misericordie ejus sunt, quam in manus hominum. » — « Et elegit David pestilentiam, et facti sunt dies messis frumenti, immisitque Dominus pestem in Israel die mane usque ad tempus constitutum, et mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum. Exten-

Α τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστη καὶ τοὺς μὲν ἀλλοφύλους ἐδίωξε, τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. — Ἑλεάζαρ⁶⁰ (οὗτος μερίδος οὐσης κριθῆς, τῶν ἀλλοφύλων ἐπαλθόντων καὶ τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστηλῶθη καὶ τοὺς μὲν ἀλλοφύλους ἔτριψε, τὴν δὲ κριθὴν διέσωσεν· τοσοῦτον γὰρ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους, ὥς ἡ χεὶρ αὐτοῦ κοπιήσασα, προσεκαλήθη τῇ μαχαίρᾳ καὶ ὁ λαὸς ἐπέτριψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν⁶¹. — Βαναίας· οὗτος πολλὰ μὴ ἐποίησεν ἔργα, ἐπάταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀρὰ καὶ τοῦ Μωάβ, καὶ καταβὰς ἐν ἡμέρᾳ χειμῶνος⁶² εἰς λακκῶν, ἀπέκτεινε λέοντα, ἀνέβη δὲ καὶ ἀνθρὶ Αἰγύπτου, ἐπὶ πύχεις ἔχοντα ὄδρου ὡς ξύλον διαβάθρας· ἀρπάσας γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ δόρυ, ἡ οὐτῷ ἀπέκτεινεν οὐδὲν. — Ἀβессά, ὁ ἀδελφεὸς Ἰωάβ, ἐπάταξεν ἀνδρας⁶³ — καὶ τὸν Ἰεσθὶ θέλοντα φονεῦσαι τὸν Δαυὶδ· ἦν δὲ Ἰεσθὶ⁶⁴ ἔγγονος τοῦ Ῥαφά ὄδρου ἔχοντος σταθμῶν σίκλων τ'. Ἡνίκα δὲ ἔτριχεν ὁ Ἀβессά, ἦν ὡς δορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν. Τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν δυνατοί, περικυκλωσάντων ποτὶ τὸν ἀλλοφύλων τὴν Βηθλεὲμ. καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐπιθυμήσαντος πιεῖν ἐκ τοῦ φρέατος τῆς Βηθλεὲμ, διέδρξαν οἱ γ' καὶ διαβρήξαντες τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, ὑδρεύσαντο ἐκ τοῦ φρέατος καὶ ἔνεγκαν ὕδωρ τῷ Δαυὶδ· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ἔλαβε τὸ ὕδωρ καὶ ἐσπίσιν αὐτὸ τῷ Κυρίῳ λέγων· ὁ Ἰεσθὶ μοι, Κύριε, ὁ αἷμα ἀνθρώπων⁶⁵ τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίωμα. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὑπὲρχον ἄνδρας· δυνάτωτατοι, καὶ ἀκαταγώνιστοι, καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους φοβερώτατοι, θυρεῖς αἰρόντες καὶ δόρκατα μέγιστα, καὶ κόφροι τοῖς ποσὶ ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὄρεων ὑπάρχοντες, καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν πάντω ἐκπληκτος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα λεόντων. 126⁶⁶ (5) Τοῦ δὲ γ' πολεμιστᾶς, οὗς εἶχε πάλιν ὁ Δαυὶδ, ἦν ὁ ἀριθμὸς μυριάδες εἰς, καθὼς ἡριθμήθησαν παρὰ Ἰωάβ τῷ ἀρχιστρατήγῳ· φησὶ γάρ⁶⁷· « Καὶ προσέθετο ὁρτὴ Κύριος ἔκκαψαι ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσειε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων· Πορεύθητι καὶ ἀριθμήσον τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ τὸν ἀρχοντα τῆς ἰσχύος· τῆς μετ' αὐτοῦ· Διέλκ' τὰς ψυχὰς πάσας Ἰσραὴλ, καὶ Ἰδε, καὶ ἐπισκεψαί τὸν λαόν, καὶ γινώσκει τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπεν Ἰωάβ· Προσθεὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν λαόν σου. Καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; Καὶ ὑπερίσχυεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάβ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπῆλθε Ἰωάβ ἐπισκέψασθαι τὸν λαόν. Καὶ δι' ἐπισκεψάμενος δέδωκε (29b) τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκεψέως τοῦ λαοῦ τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ἦν πᾶς Ἰσραὴλ χιλιάς⁶⁸ καὶ ρ' χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων βο-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ Ἑλεάναν 9,10. ⁶¹ καὶ ὁ λ. ἐκάθισεν ὁ ἀ. πλὴν ἐκδιδύσκαι 10. — B. ἀνὴρ αὐτὸς πολλοστὴς ἔργου 20,21. ⁶² ἡ. τοῦ γιόντος 20. ⁶³ αὐτὸς ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τ' τραυματίας 18. ⁶⁴ ἡ. δὲ ἦν ἐν τοῖς ἐκχρόνοις τοῦ Ῥ. καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τ'. σ. xxi, 16. — II Sam. xxi, 15-17. ⁶⁵ τῶν ἀνδρῶν 17. ⁶⁶ Ccl: 1:5,9-154 19. ⁶⁷ II Sam. xxiv, 1-4. ⁶⁸ χιλιάδες I Par. xxi, 5, χιλιάδες ρ' καὶ κ' Leo, ὡ' χιλιάδες II Sam. xxiv, 9.

ραϊαν· καὶ Ἰουδας χιλιάδας ὑπ' ἄνδρων ἐσπα-
σμένων μάχαιραν· τὸν δὲ Αὐαὶ καὶ τὸν Βενιαμὴν οὐκ
ἰρίθμησε, ὅτι προσώχθησεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως.⁷⁹
τῷ Ἰωαβ. Καὶ πονηρὸν ἐβάνη ἀναντίου τοῦ Θεοῦ
τοῦτο.⁸⁰ — Καὶ ἐπάταξε καρδίᾳ Δαυὶδ αὐτὸν ἐν τῷ
ἀριθμῇσι τὸν λαόν. — ⁸¹ (ὁ) Καὶ ἀπέστειλε Κύριος
Γαδ τὸν προφήτην πρὸς Δαυὶδ καὶ εἶπε.⁸² Τάδε
λέγει Κύριος· Ἐκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι σοι, ἢ τρία
ἐτη λιμὸν ἐν τῇ γῇ σου, ἢ τρεῖς μῆνας· φεύγειν σε ἐκ
προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, ἢ γ' ἡμέρας θάνατον ἐν
τῇ γῇ σου. — Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Γαδ· Σπένά μοι
πάντοθεν ἔστι καὶ τὰ τρία, πλὴν ἐμπεισούμα,
ὅτι εἰς χεῖρας Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ·
εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐμπέσω. Καὶ ἐξελέξατο
Δαυὶδ τὸν θάνατον· καὶ ἡμέραι ἰέρους⁸³ πύρων, καὶ
ἔδωκε Κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρώτου
ἕως⁸⁴ ἁρίστου· καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λαοῦ χιλιάδες
οἱ. Καὶ ἐξέταψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ ἀγγελὸς
Κυρίου ἐν Ἰερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι ἐν αὐτῇ.
Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῷ ἱερῷ αὐτοῦ
τὸν ἀγ-
γελον ὑπνόνον ἐν τῷ λαῷ· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἡμάρτηκα, καὶ
127 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κακοποιήσας· καὶ οὗτοι
τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χεὶρ σου ἐν
ἐμοί, Κύριε, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου. Καὶ
παρακληθεὶς ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν ἀγγελον.⁸⁵
« Ἀνεξ τὴν χεῖρά σου. » — « Καὶ φθοδόμεται
ἐκείνους τῆς θυσιαστηρίου Δαυὶδ καὶ ἀνήγειρεν
εὐθύς ὀλοκαυτώσεις· καὶ ἐπῆχουσεν αὐτοῦ ὁ
Κύριος καὶ συνεσχέθη
πάντα Ἰσραὴλ ἢ θραύσεις. »

⁷⁹ (7) Ταῦτα δέ φησι πάλιν Θεοδώρητος οὐκ ἀπεικῶ;
συμβεθεῖν, ἀλλ' οἰκεία· παρανομία· ἔτισε δίκας
ὁ λαὸς ἐπὶ προφάσει· καταλιπὼν γὰρ τὸν εὐσεβῆ καὶ
θεῖον βασιλέα, τυράννην καὶ πατριλὴν⁸⁶ παιδί συν-
εστράτευσεν. Οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ Σαουλ εἰς
τοῦς Γαβαωνίτας ἀναίρεσιν ἐπικριθεύθη διὰ λιμοῦ μετὰ
τὴν ἐκείνου τελευταίην· ὁ μὲν γὰρ λαὸς ἅπας καὶ
Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, πεπικνῆκε τὰς πρὸς ἐκείνους
συνθήκας τοῦς Γαβαωνίτας· ἐκοινωνήσεν δὲ τῶν ὀρ-
κῶν καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἀρχιερεὺς. Ἔδει τοίνυν τοὺς
ἀπογόνους τῶν ὀμωμοκόντων μὴ παραβῆναι τὸν ὄρκον
κα· τὰς σπονδὰς, ἀλλὰ πείσαι μᾶλλον τὸν παρανο-
μοῦντα βασιλέα τὰς πρὸς αὐτοὺς φυλάξαι συνθήκας·
πληροῦται δὲ εἰς αὐτοὺς τὸ παρὰ τοῦ Νῶε πρὸς τὸν
προπάτορα αὐτῶν Χαναάν εἰρημένον· ⁸⁷ « Ἐπικατά-
ρατος Χαναάν παῖς, οἰκίτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς
αὐτοῦ. » Διό φησι πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τὴν
φανέρωσιν τῆς πανουργίας αὐτῶν· ⁸⁸ « Καὶ νῦν
ἐπικατάρτοιοι ἔστε· οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἐξ ὑμῶν δούλος
οὐδὲ φυλόκοπος καὶ ὕδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ Θεῷ
μου, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ φυλόκοπους καὶ ὕδροφόρους πᾶσι τῇ συναγωγῇ
καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. » — « Ἰὰ τοῦτο ἐγένοντο
οἱ κατοικοῦντες Γαβαὼν φυλόκοποι καὶ ὕδροφόροι τῷ
θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν τῇ συναγωγῇ ἕως
τῆς ἡμέρας· ταύτης καὶ εἰς (30⁸⁹) τὸν τόπον οὗ ἂν
ἐκλέξεται· ⁹⁰ Κύριος. » ⁹¹ Ἐπεὶ οὖν ταῦτα παρελο-
γίσαντο, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευταίην ὑπέστησαν
τὴν διὰ τοῦ λιμοῦ παιδείαν, διδάσκει οὖν ἡμᾶς ὁ
λόγος μὴ παραβαίνειν τὰς ἐπὶ Θεοῦ γενομένας μεθ'
ὀρκων συνθήκας, καὶ εἰς ἄλλων ὠφελίαν ἢ παρὰ
δυσίας γίνεσθαι. ⁹² Ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτίαν 128 τῆς

A dique manum suam angelus Domini super Jeru-
salem ut disperderet eam. « Tunc videns David
angelum cadentem viros in populo, dixit ad Deum:
« Ego sum qui peccavi, ego pastor inique gessi.
Isti qui oves sunt quid fecerunt? vertitur, obsecro,
manus tua contra me et contra domum patris
mei. Et exoratus Dominus, dixit ad angelum: Co-
hibe manum tuam. » Et edificavit ibi David altare Do-
mino et obtulit holocausta et pacifica, et propitiatus
est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israel. »
Et dixit David angelo: « Propter me omnia sunt et tria, plene
fidei, sed non in manus hominum, sed in manus Domini, quia
multae sunt miserationes eius: in manus hominum non
cadam, sed in manus Domini. » Et elegerat David mortem:
et dedit Dominus mortem in Israel a principio usque
ad ultimum: et ceciderunt ex populo milia hominum.
Et percussit Dominus angelus in Ierusalem, ut destrueret
eam. Et dixit David Deo in templo suo, in quo
127 ego sum, qui peccavi: et isti homines qui oves sunt, quid
fecerunt? et convertitur, rogo, manus tua contra me et
contra domum patris mei. Et supplicavit Dominus, et dixit
ad angelum: Retine manum tuam. » Et edificavit ibi David
altare Domino et obtulit holocausta et pacifica, et propitiatus
est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israel. »
Et dixit David angelo: « Propter me omnia sunt et tria, plene
fidei, sed non in manus hominum, sed in manus Domini, quia
multae sunt miserationes eius: in manus hominum non
cadam, sed in manus Domini. » Et elegerat David mortem:
et dedit Dominus mortem in Israel a principio usque
ad ultimum: et ceciderunt ex populo milia hominum.
Et percussit Dominus angelus in Ierusalem, ut destrueret
eam. Et dixit David Deo in templo suo, in quo
ego sum, qui peccavi: et isti homines qui oves sunt, quid
fecerunt? et convertitur, rogo, manus tua contra me et
contra domum patris mei. Et supplicavit Dominus, et dixit
ad angelum: Retine manum tuam. » Et edificavit ibi David
altare Domino et obtulit holocausta et pacifica, et propitiatus
est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israel. »

B Hæc mala non incongrue acciderunt, ait Theo-
doretus: proprie infidelitatis pœnas sane luit popu-
lus: dereliquerat enim regem plium et a Deo da-
tum ad præliandum cum tyranno et parricida. Pa-
riter ob cædem quam fecit Saul in Gabœonitis pu-
nitus est populus dira fame, vita functo Saule.
Omnis etenim populus, et ipse Josue filius Nave,
fœdera cum ipsis pepigerant. Et ipse Eleazar sum-
mus sacerdos sese illis juramentis consociatus
fuerat. Oportebat itaque posteros non trans-
gredi jusjurandum et promissiones, sed potius
suadere regem prævaricatorem ut servaret pacta.
Adimpletum est in eis quod dicitur a Noe ad proto-
parentem eorum Chanaan: « Maledictus Chanaan;
servus servorum erit fratribus suis. » Unde ad eos,
cognito eorum scelere, dixit Josue: « Itaque sub
maledictione eritis, et non deficiet de stirpe vestra
ligna cadens, aquasque comportans mihi et Do-
meo. » — « Decrevitque Josue in illo die eos esse in
ministerio cuncti populi, et altaris Domini. » —
« Ideo facti sunt habitantes Gabaa ligna cadentes
et aquas comportantes in ministerio cuncti populi
et altaris Domini usque in præsens tempus in loco
quem Dominus elegerat. » Si ergo qui sic eos de-
ceperunt fame puniti sunt post Saulis finem, discamus
inde non transgredi pacta cum juramento fœ-
dera cum Deo, etsi hæc violatio prodesse videatur
aliis. Nesciens David causam iræ cœlestis et miseri-
cordiæ famis interrogavit Dominum, auditoque quod
injustæ cædis Gabœonitarum pœnas darent, inique
D læsos testes vocavit dicens: « Quid faciam vobis,
et quod erit vestrum piaculum? » Dixeruntque ei Ga-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁹ τετρακόσια ἑξομήκοντα I Par. ψ' γ. II Sam. ⁸⁰ I Par. xxi, 6 κατίσχυσε. ⁸¹ II Sam. xxiv, 40.
⁸² Gen. 160, 6-19. ⁸³ II Sam. xxiv, 12-17. ⁸⁴ Θερισμοῦ 15. ⁸⁵ ὥρας. ⁸⁶ II Sam. xxiv, 25. ⁸⁷ Gen.
150, 19-156, 3. ⁸⁸ πατριλὴν codex. ⁸⁹ Theodoretii Quæst. in Gen. lviij Ἡ δὲ τοῦ Χαναάν δουλεία
ἐν τοῖς Γαβαωνίταις τὸ τέλος ἐδίξατο, in Jos. 12. Gen. ix, 25. ⁹⁰ Jos. ix, 23. ⁹¹ οὗ ἂν ἐξελ. cod.
⁹² Glyc. 354, 14-355, 1. ⁹³ Nota γίνεται: cod.

haonitæ : « Non est nobis super argento et auro questio cum Saule et domo ejus, neque volumus ut interficiatur homo de Israel, sed virum qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in caucis finibus Israel. Dentur nobis septem viri de filiis ejus ut crucifigamus eos Domino in monte Saul. » In ipso loco crucifixerunt traditos sibi viros, in quo injustam patraverat internecionem. Erant autem duo filii illegitimi Saul et quinque ex ejus cæteris filiis. Inflicta porro pœna, Dominus propitius factus est, et, ut solebat, terra fructum suum dedit. Nos inde discimus Deum nullum inter genera interponere discrimen, sed omnibus injuriam patientibus, etsi alienigenæ sint, reddere justitiam, quamvis non statim post peccatum. Sic sane cum annos quadraginta pœnam patienter distulisset, tempore David illam inflixit. Gravior sit eorum culpa ex hoc quod Saul rejectum destitutumque gratia divina non deseruerunt, antequam moreretur, virum autem qui eis tam multa varique bona attulerat, qui Philistæorum audaciam dissolverat, et Amalec internecioni tradiderat, qui Idumæos et Moabitas et Ammonitas et Assyrios sibi subdiderat, in servitute redegerat, cœgeratque tributa solvere, qui gratia Dei fruebatur, non modo dereliquerunt, sed repulerunt, impugnaverunt et filium prætoricatore et homicidam secuti sunt. Unde juste castigavit eos justus iudex sufficiens Sauli Davidem. In ipsum Dominum peccaverunt Israelitæ ut indicat historia dicens : « Et addidit furor Domini irasci contra Israel. » Ipse præterea David graves dedit pœnas occisionis et adulterii per rebellionem filii sui, secundum prophetiam hanc : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, » et reliqua. Quantum prosint tribulatio, adversitas et sollicitudo ex hac historia novimus. Fugiens enim a facie Saulis et Absalom filii sui, divus ille vir, David, inquam, omnem virtutem exhibuit, mentoque ejus rebus bellicis plena, secundum sacras leges decertabat, sed bello paululum quiescente in crimen lapsus est.

τοῦ φόνου²¹ καὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὴν θεῖαν πρόβησιν· φησὶ γάρ²²· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἔγερῶ κατὰ ἐπὶ σὲ ἐκ τοῦ οἴκου σου, » καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅσον τοῖνον ὀνίνησι θλίψις καὶ συμφορὰ καὶ μείζιμνα, ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Διωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαουλ καὶ Ἀβισαλόμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ (30^b) — τὸν Δαυὶδ λέγω — πῆσαν κατάρθου φιλοσοφίαν· καὶ ταῖς φρονεῖσι τῶν πολεμίων ἐνασχολῶν τὴν δεινότητα, κατὰ τοὺς ἱερῶς ἐπολιτεῖτο νόμους· ἀνακωχῇ δὲ τυχὼν ὀλίγης, τὸν ἐλίσθεν ἐκεῖνον ὑπέμεινεν.

« Accidit ut surgeret David de strato suo post meridiem et drambulare in solarium domus regie, viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum; erat autem mulier pulchra valde. »

Α θεηλάτου ὀργῆς ὁ Δαυὶδ καὶ τῆς πληγῆς τοῦ ληοῦ τὸν θεὸν ἠρώτησε, καὶ μαθὼν ὡς ἐνεκεν τῆς τῶν Γαδαιωντῶν ἀδίκου ἀναρίσεως εὐθύνας ἐπράττειτο, καὶ τοῖς ἐκείνοι· ἐχρήσατο κρηταῖς τοῖς ἡδικοῦμένοις λέγων²³⁻²⁴· « Τί ποιήσω ὑμῖν; καὶ ἐν τίνι ἐξήλασωμαι; Καὶ φασιν²⁵· « Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσὸν μετὰ Σαουλ καὶ τοῦ²⁶ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας ἡμᾶς καὶ συντελέσας, καὶ ὡς παρελογίστο²⁷⁻²⁸ ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανίσαι ἀφανίσωμεν αὐτὸν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὄρῳ Ἰσραὴλ, καὶ δοθῆτωσαν ἡμῖν ἄνδρες²⁹ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξήλασόμεθα ἐν αὐτοῖς Κυρίῳ ἐν τῷ βουῷ τοῦ Σαουλ³⁰. » — Ἐν ἐκεῖνῳ οὖν τῷ χωρίῳ τοὺς ἐκδοθέντας αὐτοῖς ἀνεσκόλοπισαν ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανομίας ἐκείνας· ἐτόλμησε μαιφονίας. Οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαουλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱὸν αὐτοῦ ὑστέρων. Τῆς οὖν τιμωρίας γεγεννημένης, πλεῶς ὁ Δεσπότης ἐγένετο, καὶ ἡ γῆ τὸν ἐξ ἔθους καρπὸν ἔδωκεν. (8) Ἠμεῖς δὲ μανθάνομεν διὰ τούτων, ὡς γένους ὁ θεὸς οὐκ οἶδε· διαφορὰν, ἀλλὰ τοὺς ἡδικοῦμένους, καὶ ἄλλογενεῖς ὥσιν, ἐπαμύνει δικαίως, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἀπατεῖ δίκην. Ἀμείλει γὰρ καὶ τότε μακροθυμήσας· ἔτη μ', οὕτω τὰς εὐθύνας εἰσπράττειται νῦν ἐπὶ τοῦ Δαυὶδ· αὖτις³¹ δὲ αὐτῶν τὴν κατηγορίαν τὸ τὸν μὲν Σα.ὺλ καταψηφισθέντα καὶ τῆς θείας· χάριτος γυμνωθέντα μὴ καταλιπεῖν μέγρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ· τὸν δὲ μυρίων αὐτῶν ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον καὶ τὸ τῶν ἀλλοφύλων καταλύσαντα θράσος καὶ τὴν Ἀμαλὴκ πανολοθρεῖ μὲν παραδῶσαντα Ἰδουμαίου· δὲ, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμανίτας, καὶ Ἀσσυρίους ἐκατέρους χειρωσάμενον, καὶ δουλωσάμενον, καὶ φόρους ἀναγκάσαντα φέρειν, καὶ προφητικῇ χάριτος ἀπολαύσαντα, οὐ μόνον καταλιπεῖν³², ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρατάξασθαι καὶ ὀρᾶσαι τὰ πολεμίων καὶ συμπράξει μαιφονῇ καὶ παρὰ νόμῳ τέκνω³³. Ὅθεν ὁ δίκαιος κριτὴς αὐτοὺς δίκας εἰσπράττειτο διὰ τῆς ὑποθέσεως Δαυὶδ. Καὶ γὰρ αὐτὸν ἡδίκησαν, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ ἱστορία λέγουσα³⁴. » Καὶ προσέθετο ὀργῇ Κύριος ἐκπαῖνα³⁵ τὸν Ἰσραὴλ. » (9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δίκας ἐναργεῖς ἔτι

129 τὸν Ἰσραὴλ. » (9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δίκας ἐναργεῖς ἔτι
 (10) « Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς δεῖλης, καὶ ἀνέστη Δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοιτῆς αὐτοῦ, καὶ περιπάτει ἐπὶ τοῦ δόματος τοῦ οἴκου τῶν βασιλείων, καὶ εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δόματος, καὶ ἡ γυνή

Variae lectiones et notæ.

²¹⁻²² II Sam. xxi, 3-6. ²³ Nota φη' cod. ²⁴ καὶ τοῦ l. καὶ μετὰ τοῦ cod. et LXX. ²⁵⁻²⁶ ὡς περ ἐλ. cod. & παρ. LXX. ²⁷ ἐξηλάσωμεν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ Γαδαιῶν Σαουλ LXX. II Sam. xxi, 9. ²⁸ αὖτις cod. ²⁹ κατέλιπον cod. ³⁰ Nota τέκνω ἐτόλμησαν? II Sam. xxi, 1 ὀργὴν ἔ. ἐν Ἰσλ. ³¹ Glyc. 332,9-33,13 353,2-7. ³² τοῦ φονοῦ l. τοῦ τς φόνου cod. ³³ II Sam. xii, 11. ³⁴ II Sam. xi, 2. ³⁵ Cod. 156,4-7.

καλὴ τῇ ἐφεί σφόδρα. » (Πολλὸς ὁ πόλεμος καὶ σφοδρὸς, ἀνέσις, καὶ τροφὴ, καὶ βασιλείας ἐξουσία, καὶ σώματος ὥρα, καὶ μετὰ κόρον τροφῆς ἡ προσβολή, ὅτε καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις ὁ σπινθὴρ ὑποτίφεται, ὅσον εἰς συμμαχίαν καὶ ἀνδρείαν τὴν τροφὴν δεχόμενος. Ἀπλὸς δὲ ἐστίν, ὅτι σφοδρότερον κατὰ φύσιν εἶχε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος· οὐ γὰρ ἂν πλείους ἐκρήσαστο γυναῖκες, εἰ μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δρᾶσαι βιασαμένης, ὅθεν φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοουπόλεως· « Ἰστέον, ὅτι πολλὰ καὶ διάφορα εἰσι παρὰ τῷ δικαιοκρίτῃ Θεῷ τὰ κρίματα καὶ αἱ ἀνταποδόσεις, ἃς μέλλει ποιεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτανόντων· καὶ ἁκρατῶς τε καὶ ἀπειδῶς ἐξοιστρομένων καὶ λαγνυσόντων· εἰσὶ γὰρ καὶ χῶραι θερμαίνουσιν, αἷς πεφύκασιν ἐκ θερμότητος ἀέρων, ἡ καὶ ὑδάτων καὶ τροφῶν, τὰ σώματα διεγείρειν πρὸς ἁκρατεῖς μίξεις, καθάπερ Αἴγυπτος, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰερικώ, Γομορρῆτις ἐνορία, καὶ ἡ Περσικὴ χώρα. Εἰσὶ δὲ πάλιν καὶ γένη πρὸς ἀσελγείαν καὶ ἀκολασίαν ἐκρίπαστα μάλλον, ἃ καὶ ἐκ συνηθείας ἡ καὶ ἐξ ἐτέρας αἰτίας ῥυπαρώτερα καὶ ἀκολαστότερα ὑπάρχουσιν, ὡς τὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. **130** Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος· « ὁ κατὰ Θεὸν ζῶν ἄνθρωπος ἐφελκεται καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δὲ τὴν φύσιν ἐκθιάζεται κατὰ πάντα τρόπον· βίασθι γὰρ ἐστὶν ἡ βραδεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βίασται ἀρπάζουσιν αὐτήν, » καὶ· « χρὴ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνίζεσθαι· « Οὐδαὶς γὰρ, φησὶ, στυφνοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. » (11) Διακύνειας τοίνυν ἀποκινῶς, οὐ περιέρχως) καὶ ἰδὼν τὸ γυναικὸν λουόμενον, οὐκ ἔφυγε τὴν θέαν ὡς θαλαβρίων, ἀλλὰ καθελγθεὶς τῷ τῆς ὥρας δειλίῃ, τῷ τῆς ἁμαρτίας περιέπεσεν ἀγρίστρῳ. Ὅμως οὐκ ἐκ πονηρίας γνῶμης τε καὶ συνηθείας, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως καὶ συναρπαγῆς τὴν ἀγρὰν τε καὶ πληγὴν ἰδέετο. Καὶ ἐτέρου πάθους χεῖρονος ἱαμα τάχα γέγονεν, ἐπάρεσις, ὅπερ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπεμαρτυροῖεν ἔλεγεν· « Ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθη καὶ ἐξεπορήθη. » Καὶ, « Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου· Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀπίστευτος δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθη τεταραχμένος· — « Ἄλλ' ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικανώματα. » (12) Τὰ γὰρ τοι σφάλματα καὶ ἐλαττώματα τῶν ἀλαβῶν γίνονται· πολλὰς κατ' οἰκονομίαν πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος ἐνίοτε ὀλισθησὶ εἰς θεραπίαν ἐπάρεσις προλαβοῦσης· ὅσον ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου εἰρημένον καὶ ἐπ' αὐτοῦ γεγεννημένον, καὶ ἀπλῆς (31) ῥαθυμία· ἦν, οὐ κακοηθείας ἡ ἁμαρτία, ἥτις αὐτὸν συγγνώμης μετασχέειν παρεσχέασεν. Οὐ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κακίστης ἔξεω, καὶ συνηθείας ἁμαρτάνουσιν· οἱ δὲ κατὰ συναρπαγὴν καὶ παρὰ προαίρεσιν, ὡς φησὶν ὁ Σοφὸς· « Ἐστὶν ὀλισθαίνων, καὶ

Magnum vehemensque bellum, abundantia delicæque regni, potestas, corporis pulchritudo, voluptatis incitatio ex qua incenditur etiam nolentibus flamma, in unum coadunabantur ad eum validius in scelus inclinandum. Patet autem vehementiorem ex parte naturæ cupidinem agitasse virum hunc; non enim multis usus esset mulieribus, nisi natura ad illud impulsisset. Unde magnus ait Anastasius Diospolites: Sciendum quod multa et varia sint iusti iudicis Dei iudicia et retributiones circa eos qui in corpus suum peccaverunt, quique immoderate, laxatis omnibus frenis, pudicitiam corrumperunt. Sunt enim quedam regiones calidæ, quæ profecto ob aeris, aquæ, aut cibi dulcedinem solent corpora ad commercia inhonesta provocare; sic Ægyptus, Æthiopia, Jericho, Gomorra et Persis. Sunt etiam genera ad libidinem voluptatemque magis prona, quæ ob consuetudinem aut aliam causam sordidiora atque lasciviora sunt, ut Persæ et Assyrii. Quod si ergo vir ille secundum Deum vivens, tali vocante causa, ad peccatum allicitur, oportebat eum omni modo naturæ suæ oblectari nec huic cedere; « Regnum enim celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Usque ad sanguinem peccato resistendum est, « Nemo, enim, ait Apostolus, coronatur, nisi legitime certaverit. » Cum igitur spectasset fortuito et non ex industria, vidissetque mulierem se lavantem, non effugit spectaculum quasi lethiferum, sed illectus formæ venustate in peccatum lapsus est. Equidem non ex mala mente aut ex consuetudine, sed ex occasione et ex quodam cordis raptu vulnus mortemque accepit. Illud autem peccatum peioris vitii curatio fuit, superbiæ scilicet, quod ipse significans dicebat: « Exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus sum. » Et: « Ego autem dixi in abundantia mea: non movebor in æternum; avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus; » sed « bonum est mihi quia humiliasti me ut discam justificationes tuas. » Peccata sapientium et empervertunt sæpius secundum Dei providentiam in ipsorum utilitatem, Deo volente, nonnunquam eos delinquere ad remedium superbiæ. Sic a magno Petro dictum est et in eo eventum; ejus enim peccatum negligentia, non vero malæ consuetudinis fuit, eique veniæ obtinendæ occasionem præbuit. Inter homines, alii e pessima licentia et consuetudine peccant, alii vero ex rapiente et præoccupante rationem cupidine; sicut dixit Sapiens: « Est delinquens non ex animo, et quis non peccat? » Itaque graves minatur penas animarum medicus easque immittit, quæ splen-

Variae lectiones et notæ.

¹ ὅρα cod. ² Χρὴ γινώσκειν ὅτι δύο εἰσιν Ἀναστάσιοι συγγραμματοποιήσαντες, ὁ τε Ἐναλίτης καὶ ὁ νυνὶ μνημονευόμενος Θεοουπόλεως ἤτοι Ἀντιοχεύας. Quæstio VIII. Maxima Bibliotheca IX, 968. B. ³ ὁδ-
τως? ⁴ Matth. xi, 12. ⁵ Heb. xii, 4. ⁶ II Tim. ii, 5. ⁷ Ced. 156, 7-159, 21. ⁸ Ps. LXXXVIII, 15.
⁹ ἔξωπορ. I. ἔξωπορ. cod. et LXX. ¹⁰ Ps. xxx, 6. ¹¹ Ps. cxviii, 71. ¹² σου Ps. ¹³ ἀπλῆς? ἀπλ. cod.
¹⁴ Eccli. xiv, 16.

disiorem ostendunt mirabilis. Regis gloriam ; celestes enim plagæ morbum propulsant, primamque reddunt sanitatem. Omni namque modo ut sapiens medicus castigans leniter edocet, post peccati confessionem. Cum enim dixisset propheta : « Non morieris » addidit : « Provocans provocasti in inimicis Dominum. » Et primum ex adultera muliere filium percussit Deus ; deinde contra Davidem filii Absalom rebellionem significans dixit : « Et nunc non recedet gladius de domo tua. » Merito igitur dicebat : « Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. »

οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου. Εἰκότως οὖν ἔλεγε ¹⁷. « Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. »

Cum igitur videris peccantem qui divitiis, felicitate, valetudine florens, nullam patitur adversitatem, dele cum lacrymis et luge eum quod hæc omnia et graviora adhuc ei in pœnam incumbant. Quemadmodum enim qui multa peccantes, nullam agunt pœnitentiam ; thesaurizant sibi iræ thesaurum, sic qui omnis æruminæ expertes secunda fruntur fortuna, graviore damnabuntur supplicio. Et hoc patet ex exemplis non modo a futura vita, sed et a præsentis sumptis. David enim post illud peccatum gravius reprehensus est eo quod tanta prosperitate fruens sic peccasset. Dicit namque Scriptura : Opprobrium ei inferens Deus per Nathan prophetam sic ait : « Ego unxi te in regem super Israel ; ego erui te de manu Saul et dedi tibi domum domini tui et domum Israel et Juda, et cetera parva sunt ista, adjiciam tibi omnia hæc. Et cur non custodisti mandatum meum ? » Audient igitur olim qui felicitate nunc florentes, mandata Domini non custodient : « Amen, dico vobis : Non novi vos. Discedite in ignem æternum qui præparatus est diabolo et angelis ejus. » Sed hæc satis digressionis causâ dicta sunt.

Beatus David cum ante mortem suam vocavisset filium suum Salomonem, dixit ei : « Salomon, fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei nostri, sed factus est sermo Domini ad me dicens : « Multum sanguinem effudisti et plurima bella bellasti, et non poteris ædificare domum nomini meo. Ecce filius nascitur tibi et faciam eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum : et ob hanc causam Pacificus vocabitur. Ipse ædificabit domum nomini meo. Nunc ergo, fili mi, confortare et viriliter age. Et ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum, æs et ferrum cujus

Α οὐκ ἀπὸ φυγῆς, καὶ τίς οὐχ ἡμαρτεν ; » (13) Διὸ ταῖς χαλεπαῖς ἀπειλείς τιμωρίας ὁ τῶν φυγῶν Ιατρός καὶ ἐπάγει αὐτάς, αἵτινες λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυμαστοῦ Βασιλέως τὸ κλέος· αἱ γὰρ θεήλατοι πληγαὶ τὴν νόσον ἐκείνην ἐξέηλασαν καὶ τὴν προτέρην ὑγίαν ἀπέδωκαν. Καὶ γὰρ παντοδαπαί· αὐτὸν, οἱ δὲ πάνσοφοι Ιατροί, παιδείαι· ἀπέδωκαν μετὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἁμαρτίας· εἰρηκῶς γὰρ ὁ προφήτης ¹⁸. « Οὐ μὴ ἀποθάνῃς, » ἐπήγαγε· « Πλὴν παροργίζων παρώργισας **131** ἐν τοῖς ὑπαναντίοις τὸν Κύριον. » Καὶ πρῶτον μάντιοι τὸ μοιχαλίδος παιδίον ἐπάταξεν ὁ Θεός, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ Ἀδισαλὼμ καὶ αὐτοῦ ἐκπανάστασιν παραδελῶν φησι ¹⁹. « Καὶ νῦν

B (14) « Όταν τοῖνον ὄργῃ ἁμαρτωλὸν τινα πλουτοῦντα καὶ εὐημεροῦντα, ὑγιαίνοντα καὶ μηδὲν κακὸν πάσχοντα, στίναξον, δάκρυσον, πένθησον αὐτὸν, ὡς προσθήκη ²⁰ εἰς κόλασιν ταῦτα αὐτῷ συμβαίνοντα. Ὅσπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἁμαρτάνοντες καὶ μὴ μετανοοῦντες ²¹ » ἠθσαυρίζουσιν ἑαυτοῖς ὀργῆς » ἠθσαυρὸν, οὕτως οἱ μετὰ τὸ μηδὲν κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες μερίζονα τὴν τιμωρίαν ὑποστήσονται. Καὶ ὅθλον, οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου τὸ ὑπόδειγμα. Ὁ γὰρ τοῦ Δαυὶδ οὗτος μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην ἐνεκαλεῖτο σφοδρότερον ὡς πολλῆς ἀπολάουσας ἀδελὰς καὶ τοιοῦτος γενόμενος· φησι γάρ, ²² « Οὐκ οἶδόν αὐτὸν ὁ Θεός· διὰ Νάθαν τοῦ προφήτου λέγει ²³ οὕτως· « Ἐγὼ ἔχρισά σε βασιλεῖα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐρρύσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαουλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, — καὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα, καὶ εἰ μικρόν ἐστι, προσθήσω σοι καὶ πάντα ταῦτα. Καὶ τί ἐτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου ; » Τότε γοῦν ἀκούσονται καὶ οἱ εὐημεροῦντες νῦν καὶ τὰς ἐντολὰς Κυρίου μὴ φυλάττοντες ²⁴. « Ἀμήν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. » (Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἰρηται.)

C (15) Ὁ δὲ μακάριος Δαυὶδ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ καλέσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα, εἶπεν αὐτῷ ²⁵. « Σολομῶν, τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ φυγῇ τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐπ' ἐμὲ λέγων· « Αἶμα εἰς πληθὺς ἐξέχεας καὶ πολέμους· ἐποίησας μεγάλους καὶ οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου. Ἰδοὺ, υἱὸς τίκεται σοι, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν ὄντων **132** κυκλῶν, ὅτι Σολομῶν ὀνομα αὐτοῦ. Καὶ οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου. » — ²⁶ « Καὶ νῦν ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ πτωχείαν ²⁷ μου ἡτοίμασα εἰς οἶκον Κυρίου (31⁶) χρυσοῦ τάλαντα ²⁸ χιλιάδας ρ', καὶ ἀργυρίου τάλαντα χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, οὐ οὐκ

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ II Sam. xii, 14 πλὴν ἐτι π. π. τοὺς ἐχθροὺς Κυρίου. ¹⁸ II Sam. xii, 10. ¹⁹ Ps. cxviii, 18. ²⁰ προσθήκη vel προσθήκη. ²¹ Rom. ii, 5. ²² II Sam. xii, 7. ²³ λέγων codex. ²⁴ Matth. xxv, 1. ²⁵ I Par. xvii, 7-10. ²⁶ I Par. xxii, 13.

ἔστιν ἀριθμός. Καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθεες εἰς οἰκοδομήν ναοῦ Κυρίου. » — ²⁷ « Καὶ ὁ Δαυὶδ πρεσβύτες καὶ πλήρης ἡμερῶν. Καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα » πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ²⁸ · « Ἰδοὺ ἡτοίμασα εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ χρυσίον ²⁹ ἄργυρον, χαλκὸν, σίδηρον, λίθους, πολυτελεῖ· καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθων τίμιον, καὶ πρὸς τοῦτοις δέδωκα ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον τάλαντα τριαχίλια τοῦ ἐκ Σουφῆρ ³⁰ καὶ ἐπτάκις χίλια τάλαντα ἀργύρου δοκίμου ἐξαλειφῆναι ἐν αὐτοῖς τοῖς τοίχοις τοῦ ἱεροῦ. » Οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ χρυσοῦς τάλαντα ἐπτάκις χίλια, καὶ ἄργύριον, καὶ λίθους τιμίους, καὶ χαλκὸν ἄπειρον. ³¹ Καὶ εὐλογήσας τὸν λαὸν ὁ Δαυὶδ καὶ ἀποστείλας, αὖθις τὸν υἱὸν αὐτοῦ προσκαλεσάμενος λέγει ³² · « Καὶ νῦν, τέκνον Σολομῶν, γνῶθι τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ψυχῇ ἡρώσῃ, ὅτι καρδίας πάσας ἐτάζει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει· καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὸν, εὐρεθήσεται σοι, καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτὸν, εἰς τέλος καταλείψεται σε. » — « Καὶ ἔδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, παράδειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν Χερουβιμ τῶν διαπασσμένων ταῖς πτέρυσιν ³³ σχιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου, πάντα ἐν γραφῇ ³⁴ Κυρίου δέδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέγων ³⁵ « Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου, ὅτι Κύριος ὁ Θεός μου μετὰ σοῦ. » — ³⁷ « Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαυὶδ ἐν γῆρῃ καλῇ καὶ πλήρῃ ἡμερῶν, πλούτῳ, καὶ δόξῃ, » καὶ εὐσεβεῖς, ἐτῶν σ'. Φησὶ γάρ ³⁸ · « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαουλ, καὶ ἔρχονται ἄνδρες τῆς Ἰουδαίας ἐν Χεβρὼν, καὶ χρίουσιν αὐτὸν εἰς βασιλείαν ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ, » δ; ἦν ἐτῶν λ' ³⁹ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν **133** ἐτη μ'. Ἀλλὰ τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἡξιώθη· τὰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀναγόμεναι, καθὼς ἡ ἱστορία χρίσεως διαφόρους ὥνυμσε ⁴⁰. (17) Τελευτήσας τοίνυν ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ μέγιστον μνημα, ὃ κατεσκεύασεν ὁ σφάκτατος αὐτοῦ υἱὸς Σολομῶν ⁴¹ ἀντρώδεις ἔχον τὸ σχῆμα διὰ βάθους « μηχανημένον πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι, τὴν Σολομῶντιον δηλοῦν σοφίαν καὶ πολυτέλειαν, ἐν ᾗ δὴ καὶ συγκατέωρξε τῷ πατρὶ πολλὰς μυριάδας ταλάντων χρυσοῦ, καθὼς φησὶ Ἰώσηπος, ὃ καὶ ὄφειεν ἐκ τῶν εἰς ὑστερον γενομένων. Ὁ γάρ τοι ἀρχιερεὺς Ἑρκανὸς, πολιορκουμένης ⁴² τῆς πόλεως ὅπ' Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου παιδὸς, ἀνοίξας τὸ μνημα τάλαντα τριαχίλια ἐκείθεν ἐξεφόρῃσεν· μεθ' ἐν Ἑρώδῃ, γνοὺς ὡς Ἑρκανὸς τοῦτο πεποίηκεν, ἤνοιξε καὶ αὐτὸς τὸν τάφον καὶ χρήματα μὲν οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρύ-

non est numerus. Et super hæc addas ad ædificationem templi Domini. » David autem senex erat et plenus dierum. Cum constituisset regem filium suum Salomonem dixit iterum ei in conspectu populi : « Ecce præparavi impensas domus Dei, aurum, argentum, æs, ferrum, lapides pretiosos et varios, omnem lapidem pretiosum, et super hæc dedi in templum Domini mei, exceptis his quæ præparavi in ædem sanctam, tria millia talenta auri, de auro Ophir et septem millia talentorum argenti probatissimi, ad exornandos parietes templi. » Principes autem filiorum Israel dederunt in opera domus Dei auri talenta septem millia, et argentum et lapides pretiosos et æs immensum. Et cum benedixisset populo David et dimisisset eum ; iterum filium suum hortatur, dicens ad eum : « Et nunc, filii mi, Salomon, nosce Deum patrum tuorum et servito ei in toto corde et anima ferventi ; omnia enim corda scrutatur Dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, invenies ; si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. » — « Et dedit David Salomoni filio suo exemplar omnis templi, et Cherubim extendentium alas et velantium arcam fœderis Domini. Omnia scripta manu Domini dedit David Salomoni filio suo dicens : « Confortare et viriliter age ; Dominus enim Deus meus tecum erit. » — « Post hæc autem, mortuus est David in senectute bona et plenus dierum, divitiis et gloria » et pietate, annos septuaginta natus. Dicit enim : « Et factum est post mortem Saul, venerunt viri Juda in Hebron et ungunt eum in regem super omnem Israel. » Qui annis erat triginta natus cum cœpisset regnare, et regnavit annos quadraginta. Regia unctione dignum esse eum æstimavit Samuel ; populus autem eum acclamavit unctioni prophete assensum præbens. Mortuus igitur sepultus est in urbe Jerusalem in maximo monumento quod præparavit ei filius ejus sapientissimus Salomon, in altitudine terræ excavatum ut lateret. Quod quidem ostentat Salomonis sapientiam et magnificentiam, in eodem monumento cum patre condidit plurima millia talentorum auri, sicut liquet ex iis quæ postea eveniunt, ut ait Josephus. Princeps enim sacerdotum Hyrcanus, obsidente urbem Antiochio Demetrio filio, eum aperuisset monumentum ex eorum tria millia talenta abrupit. Post hunc autem cum Herodes novisset ab Hyrcano factum, aperuit et ipse tumulum, et divitias non invenit quidem, sed supellectilem auream et vasa multa prædiosa eri-

Varia lectiones et notæ.

²⁸ τάλαντον ἔστι λίτραι ρκε', Glossa marg. ²⁷ I Par. xxiv, 1. ²⁸ I Par. xxx, 2-4. ²⁹ I Par. xxx, 7. ³⁰ I Par. xxix, 9. ³¹ I Par. xxviii, 1-20. ³² ταῖς cod. ³³ γέρο; I Par. ³⁴ I Par. xvix, 20. ³⁵ I Par. xxix, 28. Ced. 158, 22-159, 7. ³⁶ II Sam. ii, 4. ³⁷ Ced. 116, 6. ³⁸ χρίσις διαφόρως ὀνόμα co. l. ³⁹ Σολομῶν l. Σολομῶν παρά τῷ Σίλωμα cod. ⁴⁰ ἀ. διὰ β. π. τὸ ὁρᾶσθαι μ. Ced. 173, 5-12 8. Jos. A. 7, XV, 3 πλουτοὺν πολλὸν καὶ ἄφθονον. ⁴¹ πολιορκούμενος ὅπ' Jos. 61. μετὰ δὲ τούτων ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων πάλιν Ἡ. ὁ βασιλεὺς ἔτερον ἀνοίξας οἶκον ἀνεῖλε χ. πολλά. Ταῖς μέντοι γε θῆκαις τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχ' ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κηρύσσονται πρὸς τὸ μὴ φανεραῖ εἶναι Jos.

puit. Cum ipse tentasset interiora penetrare et Davidis Salomonisque corpora attigisset, ignis exiens duos ejus armigeros combussit.

XL. De regno Salomonis.

Post Davidem regnavit Salomo filius ejus annos quadraginta, vir ille admirandus qui a Deo stupendam et supra vires humani ingenii sapientiam acceperat. Et in quadringentesimo quadragesimo anno exitus filiorum Israel, in anno quarto regni sui, in primo mense Nisan, anno vite sue tricesimo tertio, congregavit operariorum octoginta millia, et septuaginta millia qui cæderent lapides, quadraginta millia in monte Libani, præpositosque eorum tria millia sexcentos: quo facto, cepit Salomon ædificare in monte, qui demonstratus fuerat David patri ejus in area Ornan Jebusæi in qua primo Abraham aram ædificaverat. Lapidēs acutos rudesque durissimos et molis ingentis habentes decem cubitos crassitudinis, in fundamenta iniecit et omnium totius templi murorum ædificationem incepit, ædificavitque urbem et templum Domini per annos septem. Ejus longitudo sexaginta cubitorum erat, latitudo viginti et altitudo centum viginti. Et erat domus duorum tabulatorum, ut ait Josephus, et notum est ex libro Paralipomenon. Nemo autem censeat discordare librum Regum cum libro Paralipomenon eo quod hic longitudo dicatur sexaginta cubitorum, illic vero quadraginta; his enim cubitis addendi sunt viginti cubiti loci dicti Dabir, id est Sancti sanctorum. Illic pariter altitudo dicitur viginti, et quinque cubitorum, hic autem centum viginti quod explicatur per Davidem sacrum exemplar templi tradentem filio suo, et dicentem: « Et tabulata sursum facies. » Docet enim nos Regum historia, non modo duo esse sursum tabulata sed tria; nam dicit Scriptura: « Per cochleam ascendebant in medium tabernaculum, et a medio in tertium. » Latissimus quippe murus habebat cochleam per quam ascenderent. Et deauravit omne tabulatum, et laquearia omnia. Fecit in muris laminas quinque cubitorum et affixit singulas clavis aureis et Cherubim per totum murum insculpsit. Cum ergo domum ornasset lapidibus pretiosis, et auro de Ophir eam deaurasset, ut dicitur, et muros et tegumenta et postes et ostia, operuit eam laminis æreis deauratis. « Oraculum autem in medio domus in interiore parte fecerat ut poneret ibi arcam fœderis Domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos latitudinis, et viginti

σιον ⁴⁴ καὶ κειμήλια πάμπολλα ἀνέλατο. Πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδότερον χωρεῖν, οὐ τὰ σώματα αὐτοῦ καὶ Σολομῶνος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξεληθὲν, δύο τῶν δορυφόρων αὐτοῦ διέφθην.

M'. Peri tēs basilēas Solomōntos.

⁴⁵ Μετὰ γοῦν αὐτοῦ ἐβασίλευσε Σολομὼν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μ', ⁴⁶ ὃ ⁴⁷ τὴν πανθαύμαστον (52^a) καὶ θεόδοτον σοφίαν τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων ὁ θαυμάσιος οὗτος δεξιόμενος. ⁴⁸ (2) Καὶ ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ καὶ μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ α' μηνὶ Νισάν, ὑπάρχων ἐτῶν λγ' συνήγαγεν ⁴⁹ ἐργάτας, χιλιάδας π', καὶ λατόμους, χιλιάδας υ' ἐν τῷ Λιδάνῳ ὄρει, καὶ ἐπιστάτας σγ' ⁵⁰ προσθησάμενος, ἀπῆρξατο τῆς οἰκοδομῆς ⁵¹ ἐν ὧν οὐ ὤφθη Κύριος αὐτῷ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐν ἁλῃ ⁵² Ὅρνθ τοῦ Ἰεθουσαίου, ἐν ᾧ καὶ πρότερον Ἀδραὰμ θυσιαστήριον ψυχοδόμησεν. **134** Καὶ δὴ λίθους ἀκροτόμους καὶ ἀπελεκητοὺς ἦτοι ἀδამαντίους καὶ παμμεγέθεις λίαν εἰς τὰ θεμέλια θέμενος, ἔχοντας πῆχεις ι' τὸ πᾶχος, καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς δομῆσεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ ⁵³ ψυχοδόμησε τὴν πύλιν καὶ τὸν ναὸν Κυρίου ἐν ἔτεσιν ζ', μῆκος πῆχειν ξ', εὖρος πῆχειν κ', καὶ ὕψος πῆχειν ρκ'· ⁵⁴ διόροφον ⁵⁵ γὰρ ἦν, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ὅπερ οὖν καὶ ἡ τῶν Παραλειπομένων βιβλος δεδήλωκεν. (3) Μηδαὶς δὲ νομιζέτω τήνδε τὴν βίβλον πρὸς τὰς Βασιλείας διαφωνεῖν ⁵⁶, ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μῆκος ἐνταῦθα μὲν εὐρίσκομεν πῆχειν ξ', ἐκεῖ δὲ μ'· εὐρήσεις δὲ πρὸς τοὺς μ', ἄλλας κ' τοῦ καλουμένου Δαβὶρ, τούτεστι τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων· οὕτω πάλιν ἐκεῖ μὲν τὸ ὕψος πῆχειν κ', ἐνταῦθα δὲ ρκ', ἀμέλει γε καὶ ἐν τῷ παραδείγματι προὔπεφνην ὁ θεὸς αὐτῷ πρὸς τὸν υἱὸν λέγων· « Καὶ τὰ ὀπερῶα ποιήσεις. » Καὶ γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει τῶν Βασιλειῶν, ὅτι οὐ μόνον διόροφα, ἀλλὰ καὶ τριόροφα εἶχεν ὁ οἶκος ὑπερῶα· Ἐνδοκτὴ γὰρ, φησὶν ⁵⁷, ἡ ἀνάβασις ⁵⁸ ἦν εἰς τὴν μέσσην καὶ ἐπὶ τῆς μέσης εἰς τὰ τριόροφα. Εὐρύτατος γὰρ ὑπάρχων ὁ τοίχος, κοχλιοειδῆ τὴν ἀνάβασιν εἶχεν. (4) ⁵⁹ « Καὶ κατεχύρυσσε τὸ ὑπερῶον ὅλον καὶ πᾶν τὸ ἔσωθεν, καὶ ⁶⁰ τοὺς τοίχους ποιήσας πλίνθους ⁶¹ χρυσᾶς· πανταπῆχεις, ἐφ' ἐκάστης πλίνθου καθήλωσε τέσσαρας ⁶², καὶ Χερουβὶμ ἐπὶ τὸν τοίχον ὅλον ἐγλύψεν. (5) Κατακοσμήσας οὖν λίθοις τιμίσις καὶ χρυσῷ τῷ ἐκ Σουφὴρ καταχρυσώσας τὸν οἶκον, ὡς εἰρήται, καὶ τοὺς τοίχους, καὶ τὰ ὀροφώματα, καὶ τοὺς πυλῶνας, καὶ τὰ θυρώματα, κεραμίσι χαλκαῖς κεχρυσωμέναις τοῦτον ἐσκέπασε. (6) ⁶³ Καὶ διαχωρίσας ἐνδοθεν τοῦ ναοῦ μέσον τοποθετήσας τὴν κιβωτὴν ἐκεῖ διαθήκης Κυρίου, πῆχειν κ' τὸ μῆκος, καὶ τὸ πλάτος πῆχειν κ', καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πῆχειν κ', περιέσχεν αὐτὸν καὶ τὴν θύραν αὐτοῦ χρυσῷ συγκεκλεισμένῳ, ὃ καὶ Ἁγία ἁγίων καὶ Δαβὶρ ἔκαλετο. (7) ⁶⁴ Καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁴⁴ χρύσιον I. χρύσειον cod. ⁴⁵ 990 (4165) Glyc. 559, 1-540, 19. ⁴⁶ ὅς cod. ⁴⁷ 987 (4168). ⁴⁸ II Par. II, 2. ⁴⁹ γγ? ω? Par. ⁵⁰ II Par. III, 1-40. ⁵¹ Nota ἐν ἁλῳ cod. ⁵² ἀρξάμενος; cf. II Par. III, 2. Καὶ ταῦτα ἤρξατο Σ. τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ⁵³ διόροφον cod. ⁵⁴ I Reg. VI, 2. — ὅτ' ἔ' Varr. — τὸ ὅ. π. λ', τὸ ἐξαπλοῦν. ⁵⁵ I Reg. VI, 8. ⁵⁶ ἡ ἀνάβασις cod. ⁵⁷ I Reg. VI, 21 31; I Par. III, 9. ⁵⁸ ἐν? πλὴν cod. bis. ⁵⁹ φοίνικας I Reg. VI, 29. ⁶⁰ I Reg. VI, 19, 20. ⁶¹ I Reg. VI, 25-28.

δύο Χερουβίμ κατασκευάσας ἐκ ξύλων ἀσθήτων, ἅνὰ πῆχυν ἑ' τὸ μέγεθος καὶ ἅνὰ πῆχυν ἑ' τὰ πτερυγία ἔχοντας, πτέρυγος πτέρυξ ἥπειτο· καὶ **135** ἀμφοτέρων αἱ λοιπαὶ δύο πτέρυγες, τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν διαπετασμέναι πῆχυν ἑ'· καὶ περιχρυσώσας ἔστησαν ἑκατέρωθεν, μέσον δὲ τοῦ ἐσωτάτου οἴκου πρὸς τὴν κιβωτὴν συγκαλύπτειν, οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον ἐποίησε θυσιαστήριον χρυσοῦν ἐσώτερον τοῦ καταπέτασματος, ἐν ᾧ τῆς προθέσεως ἄρτοι ἔκειντο· τὸ δὲ καταπέτασμα ποιήσας ἐξ ὀακίνθου, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ πορφυράς, ἐξέφανεν αὐτὸν χερουβίμ. (8) **9** Τῷ δὲ ναφὶ συνφυκοδόμησε πλευρὰς κυκλόθεν ἐξω ἀπὸ πῆχυν ἁς καὶ μέλαθρα κέκληται, ὥστε τὴν οἰκοδομίαν συνέλκυν, καὶ μηδὲνα τῶν λίθων (32^β) προσφάσειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις· **10** Ὅτι διάστημα, φησὶν, δέδωκα τῷ οἴκῳ, ὅπως μὴ ἐπιλαμδάνωται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου· μόνους γὰρ ἱερῶσιν εἰσιτοῖς ἦν ὁ πρῶτος ναὸς ὁ καλούμενος Ἄγια· εἰς δὲ τὰ Ἄγια τῶν ἁγίων οὐδὲ τοῖτοις ἐμπεριβαίνειν ἔβην, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. (9) Πάντα μὲν χρυσὸς συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερουβίμ καὶ τοὺς τοίχους καὶ θύρας, ὥστε μηδεμίαν σκεδὴν ἐτέραν ὕλην ἐνδοθεν ὁρᾶσθαι· οὗτοι δὲ καὶ μαρμαροὶς καλλίστοις ὁ ναὸς ἐπεποικίλτο, ὅληοι πάλιν ἡ ἱστορία λέγουσα· **11** Ὅνυχος καὶ λίθου πληρώσας πολυτελεῶς, λίθους ποικίλους καὶ πάντα λίθον τίμιον εἰς πλήθος. **12** Δύο δὲ στύλους ποιήσας χαλκοῦς ἅνὰ πῆχυν λε' τὸ ὕψος καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχοντας ἅνὰ πῆχυν ἑ' καὶ σπαρτίον δεκάπηνχυν περικυκλῶν, ἐκάστην στύλῳ τὸ πάχος, καὶ χρυσοπετάλην, ἐκ δακτύλων **13** τὸ πάχος, περικαλύψας, ἔστησεν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἐκωνύμων, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ μὲν Κατόρθωσις, τοῦ δὲ Ἰσχὺς. **14** Ἐπὶ δὲ τῶν κεφαλῶν ἐποίησεν **15** ἔργον κρεμαστὸν διδίκτυωμένον· ἐκ χρυσοῦ καὶ κώδωνας χρυσοῦς ὡς εἰς τὰ β' δίκτυα καὶ δύο γένη ῥοτακῶν **16** ἐν τοῖς δίκτυοις, ἃ ἔστιν ἐπάνω τοῦ στύλου. **17** Καὶ ποιήσας χαλκοῦν δίκτυον ἐκ δακτύλων, καὶ κώδωνας ὡς χαλκοῦς ταλανταίους ἐπ' αὐτοῦ ἐξαρτήσας, ἐπέθηκεν αὐτῷ ἐπὶ μηχανημάτων ὀψήλων, ἐξεχόντων τοῦ ναοῦ πῆγες· καὶ ὅπως ἐπισκιάζοι **136** τὸ ἔργον καὶ ἀποσοβῇ τὰ ὄρηα ἐφικάνοντα καὶ ἐκκρίνοντα, μολύνειν μέλλοντα, τῇ κτύπῃ τῶν κώδωνων ἀεὶ κινουμένων καὶ ἀναριπτιζομένων. **18** (11) **19** Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν, πῆχυν κα' τὸ μήκος, καὶ πῆχυν κα' τὸ πλάτος, καὶ πῆχυν ἑ' τὸ ὕψος· **20** ὡσαύτως καὶ θάλασσαν ποιήσας χαλκῇν **21** κυτὴν στρογγυλὴν, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ἔχου-

cubitos altitudinis, et operuit illud cum ejus porta auro obriso, et vocatum est Sanctum sanctorum et Dabir. Et fecit duos Cherubim de lignis impurescibilibus decem cubitorum altitudinis, habebantque alas quinque cubitorum latitudinis et alae duae se invicem contingebant et utriusque alae parietem tangebant. Extensarum alarum longitudo erat viginti cubitorum. Duos Cherubim auro operuit posuitque in utraque oraculi parte in medio domus interioris ad tegendam arcam. Ante eam et intra velum fecit altare aureum, in quo panes propositionis ponebantur; velum autem fecit ex hyacintho, cocco et bysso et purpura, et eo Cherubim obduxit. Cum templo aedificavit quoque latera in gyzum extrinsecus, quae vocata sunt cubicalia; quo factum est ut utrumque aedificium fuerit contingens, nullusque Levitarum tetigerit ipsos parietes templi. Dicitur enim: Intervallum dedi domui; ut muros templi nemo tangeret. Solis sacerdotibus pervium erat primum templum vocatum Sanctum. Nefas autem erat eosdem intrare in Sanctum sanctorum, quod soli licebat summo pontifici, et semel tantum in anno. Omnia auro tegebantur, et Cherubim, et muri, et altaria, ita ut nulla fere alia materia interius videretur. Distinctum erat templum variis pulcherrimisque marmoribus quod ex historia patet dicente: Onyx et lapides pretiosi multi erant; varios lapides et omnia marmora magno pretii innumera disposuit. Finxit et duos columnas aereas triginta quinque cubitorum altitudinis et capitella quinque cubitorum altitudinis. Linea decem cubitorum ambiebat columnam utramque. Circa columnas ex aere solidas circumdixit laminam auream digiti unius crassitudinis, posuitque eas in vestibulo templi, unam a dextris, et unam a sinistris, vocavitque unam Rectitudinem (Jachin), alteram vero Fortitudinem (Booz). In capitellis fecit rete appendem ex auro, malogramata quoque quadringenta pro duobus retiaculis, et binos ordines malogramatorum in retiaculis quae sunt super columnas. Fecit porro rete aureum ex maculis, suspenditque in eo malogramata octingenta appendentia singula talentum unum, extenditque illud super machinis excelsis in templo prominentibus cubitis viginti, ut a solis ardore opus inferius protegeretur, et sonitu campanularum semper agitarum et motarum fugarentur aves ne supersederent, sedarentque sordibus. Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitu-

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ πηχ. cod.; sed mox habet πηχῶν totis litteris. ⁸⁹ I Reg. vi, 5, 6. ⁹⁰ Πλευρὰ — ἃ cod. ⁹¹ ε', ζ', ζ'? ⁹² συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερ. i. συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ χερ. cod. ⁹³ II Par. iii, 6? ⁹⁴ I Reg. vii, 13. ⁹⁵ δύο δίκτυα I Reg. vii, 17. ⁹⁶ δακτύλων i. δακτύλου? (δακτύλ. cod. cf. infra δακτύλων. ⁹⁷ ἔστ. τοὺς στύλους τοῦ ἀλλήμ τοῦ ναοῦ 21. ⁹⁸ II Par. iii, 17; I Reg. vii, 18. ⁹⁹ II Par. iv, 13. φ. ἐν τῷ δίκτυῳ τῷ ἐν — τοῦ συγκαλύψαι τὰς δύο γυῶλθ τῶν γωθαρθ (στρεπτά κεφαλῶν), ἃ. ¹⁰⁰ κινούμενα καὶ ἀναριπτιζόμενα cod. ¹⁰¹ II Par. iv, 16. ¹⁰² εὖρος i. ¹⁰³ θ. γ. i. πῆχυν τὴν διμετρήσαν, στρ. κυκλόθεν, καὶ ε' π. τὸ ὅ, καὶ τὸ x. λ' π.

dinis, et decem cubitorum altitudinis. Præterea fecit mare æneum rotundum per circuitum, pariter et bases ejus. Ejus autem altitudo quinque cubitorum erat, circuitus triginta trium cubitorum, crassitudo unius palmæ manus, et capiebat tria millia metretas. Posuitque subter illud vitulos duodecim fusiles magnos; porro sacerdotes lavabantur in ea. Fecit basin æneam, et posuit eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, et quinque cubitos latitudinis, et tres cubitos altitudinis. Fecit et mensas æneas decem, conchas decem, et candelabra aurea magna decem, et posuit ea in templo, quinque a dextris et quinque a sinistris. Fecit phialas aureas centum, thuribula, thymiasteria et vasa in ingenti multitudine, nec defecit copia auri. Cum ergo completum esset omne opus, intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in Sancta sanctorum subter alas Cherubim, et incipientibus sacerdotibus confiteri Domino in tubis, cymbalis et organis, nebula impleta est domus Domini et gloria magna, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Rex vero Salomon cum ascendisset super basin æneam, Deumque adorasset, palmis ad cælum extensis, ait: « Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo et in terra; » et reliqua orationis verba. « Cumque desisset Salomon fundere preces, ignis descendit de cælo et devoravit holocausta et victimas, et majestas Domini implevit domum. Et omnes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super domum, et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt et laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Et tunc Salomon dedicavit templum et mactavit boum viginti duo millia, et arietum centum viginti millia, fecitque festivitatem magnam. Et omnis Israel cum eo erat in templo manducans et libens coram Domino diebus septem, et in die octava benedicens Deum dimisit populum. » Postquam oravisset pro templo et pro populo, visus est ei Dominus dicens: « Exaudiui orationem tuam et deprecationem tuam; sumpsisti domum hanc quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis et in æquitate, et feceris omnia quæ præcepi tibi, et legitima et judicia mea servaveris, ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo dicens: « Non au-

σαν ἡ τὸ μὲν ὕψος πῆγεων εἴ, τὸ δὲ κύκλωμα πῆγεων λγ', τὸ πᾶχος παλαιστής ὃ. χωροῦσαν ὅ τρισχίλους μετρητάς, ἔστησεν ὀπακάτω αὐτῆς ὁ μόσχους ἰβ' χυτοὺς μεγάλους, πρὸς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ. (12) ὁ ποιήσας βάσιν χαλκῆν πῆγεων εἴ τὸ μήκος, καὶ ε' τὸ πλάτος, καὶ γ' πῆγεων τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ. (13) καὶ ἐποίησε τραπέζας χαλκὰς εἴ, καὶ λουτήρας εἴ, καὶ λυχνίας χρυσαῖς εἴ μεγάλας, καὶ ἔθηκεν ἀνὰ ε' ἐκ δεξιῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ ε' ἐξ ἀριστερῶν. (14) ὁ ποιήσας δὲ φιάλας χρυσαῖς ρ', καὶ θυψκας, καὶ πυρελα, καὶ σκαύη εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ ἐξέλειπεν ἡ ὀλκὴ τοῦ χρυσοῦ. » (15) ὁ ἔπει οὖν συνετελέσθη πᾶν ἔργον, εἰσῆγαγον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης Κυρίου εἰς — τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὀπακάτω τῶν πετερύγων τῶν χειρουρίμ, καὶ ἀρξαμένων ἐξομολογῆσαι τῷ Κυρίῳ ὃ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν ὀργάνοις, ἐπλήσθη νεφέλης ὁ οἶκος Κυρίου καὶ δόξης πολλῆς. Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στήναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν χαλκῆν βάσιν καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, διεπέτασε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν λέγων· « Κύριε, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι Θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » καὶ τὰ ἐξῆς τῆς εὐχῆς. « Καὶ ὡς συνετέλεσεν εὐχόμενος, κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε (33) τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα Κυρίου ἐπλήρωσε τὸν οἶκον. » ὁ καὶ πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐθεώρουν τὸ πῦρ· καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ 137 τὸν οἶκον, καὶ ἔπασαν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθοστρωτον προσκυνοῦντες καὶ αἰνοῦντες Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ εἶσο· αὐτοῦ. (16) Καὶ τότε Σολομὼν ἐνεκρίνισε τὸν ναὸν, θύσας μόσχων χιλιάδας κβ' καὶ προβάτων χιλιάδας ρκ'. ποιήσας ἑορτὴν μεγάλην. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἐσθίων καὶ πίνων καὶ ἐξορταίνόμενος ἐνώπιον Κυρίου ἡμέρας ζ', τῇ δὲ ἡ' ἡμέρᾳ, εὐλογήσας τὸν λαὸν ἀπέστειλε. » (17) καὶ μετὰ τὸ προσεύξασθαι αὐτὸν ὕπῃ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ὤφθη αὐτῷ ὁ Κύριος· λέγων· « Ἦκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου καὶ ἤγλακα τὸν οἶκον σου, ὅν ὠκοδόμησας τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ σὺ, ἐὰν παρευθῇς ἐνώπιόν μου, καθὼς ἐπαρεύθῃ Δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν δσιότητι καρδίας αὐτοῦ καὶ εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα, ἃ ἐνετείλαμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς, » ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί σου λέγων· « Οὐκ ἐξαρθήσεται

Variae lectiones et no.æ.

ἴχουσα cod. ὃ καὶ τὸ π. αὐτῆς π. 5 χωροῦσαν cod. μ. γ δ. ὃ Nota χωροῦ cod. ὃ καὶ ὁμοίωμα μόσχων ὀπ. α. 3, 4. ὃ καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸν. τ. i. ἐν. α. 6. ὃ II Par. vi. 13 ὃ καὶ πῆχ. cod. ὃ II Par. iv. 8. ὃ II Par. iv. 2, 18. ὃ χαλκοῦ 18. ὃ I Reg. viii. 6. ὃ I Reg. viii. 10; II Par. v. 12-14. ὃ II Par. vi. 12-14. ὃ III Par. vii. 1. ὃ II Par. vii. 3-10. ὃ Cod. 165, 15-161, 14; I Reg. vii. 65, 66. ὃ II Par. viii. 12; I Reg. ix. 3-9; Glyc. 358, 17-19. ὃ φυλάξῃς I. φυλάξῃ LXX (φυλάξετε cod.)

ἀνὴρ ἡγοούμενος ἐν Ἰσραὴλ. Ἐὰν δὲ ἀποστρα-
φίντες ἀποστραφῇτε ὁμῆς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ'
ἐμοῦ, καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ πο-
ρευθῆτε, καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυ-
νήσητε αὐτοῖς, ἐξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς
ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἡγήσατο ἐν
ὀνόματι μου, ἀπορρίψω ἀπὸ προσώπου μου. Καὶ
ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λείψμα εἰς τὰ
ἔθνη πάντα· καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὁ ὕψηλος καὶ μέ-
γας, ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, ἐκστή-
σεται καὶ συρμῇ, καὶ ἐροῦσιν· Ἐνθ' ὧν ἐγκατέ-
λιπον Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἀντελάβοντο θεῶν
ἄλλοτριων, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε Κύριος τὴν κακίαν
ταύτην. »

(18) Τὸν μέντοι ναὸν ὁ Σολομὼν μέσον τῆς πό-
λεως διαιμάκων ** κατὰ νότον τετραμμένον καὶ τὰ
Β ὅπισθεν πρὸς βορρᾶν ἔχοντα, λιθίνῳ περιδόλῳ
τοῦτον συνέκλεισε **. (19) Τὴν δὲ πόλιν μεγίστην
καὶ περικαλλῆ καταρτίσας ἐκ λίθων λευκῶν καὶ
ἄλην καταστρώσας: 136 καὶ τὸ περίμετρον αὐτῆς
ποίησας ἀπὸ τειχέως εἰς τειχός, μετὰ τὸ διδασκίμα
ἔχουσαν στάδια μ', μῖλια ἑξ ἡμισυ, δυσάλωτον
ταύτην πάντοθεν κατασκεύασε. Περιτείχισας γὰρ
αὐτὴν τριοὶ ταίγεις καὶ φάραγξιν ἀπερρύτοις **
κατὰ ῥύθον ὕδασι ἐλην ἀποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς
ἀπορροίας τοῦς κήπους αὐτῶν καταρδεύεσθαι·
(ἔκειτο γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ μετώρου καὶ τραχέως
τόπου, ἐν ᾧ ὤψηρχε πηγὴ τῆς πολύρρυτος ἀεινῶς
ἐκπρέουσα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὕδατα ἔβρυσεν ἐν
αὐτῇ πότιμα [καὶ] ἀδιάλεπτα). (20) Ὅτι γε λαμ-
C πρὸς καὶ περιώνυμος ναὸς ἔκεινος, ἀξιάγαστος ὢν
ἀληθῶς καὶ περιδοξὸς πάνυ καὶ τῆς Σολομῶντος
σοφίας ἐνάρετος κήρυξ, μᾶλλον δὲ τοῦ προστα-
χτός γενεσιουργοῦ πάντων Θεοῦ καὶ συνεργήσαν-
τος. Οὐ γὰρ γέγονε τοιοῦτος ναὸς ἐπὶ τῆς γῆς,
ἔθεν καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῇ μεγαλοουργίᾳ τούτου καὶ
πολυοδίῳ σεμνυνόμενοι ἔλεγον· Ἐ ναὸς Κυρίου,
ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου. Καὶ γὰρ ὁ διαταξάμε-
νος ἐκέλευσεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας γενέσθαι πολ-
λῆς, ἵνα ἰδῇ κακεῖνοι τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφελ-
κοντο καὶ ἐπέπνοντο. Καὶ οὐκ ἐν τοῦτοις μόνον
σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἶναι καὶ μόνον ἐν τῷ
κόσμῳ· οἱ γὰρ (33^b) ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἔκεισε ἤρχοντο καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ μετέπειτα
χρόνου· καὶ τοῦτο δηλὸν ὁ Λευκάς ἐν ταῖς Πράξε-
σιν ἔλεγεν **. Ἐ Ἦσαν ἐκεῖ Παρθοὶ, καὶ Μηδοὶ, καὶ
Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν,
Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν
Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Ἀφυγκὸν καὶ
τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. Οἱ οὖν
πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖ συνήγοντο, καὶ πο-
λυθρόλλητον ἄγαν καὶ διαδόχον ἐτύγγανε τοῦ ναοῦ
τὸ ὄνομα. Κἂν διαφόρως κατελύθη, καὶ πάλιν

A feretur vir de genere tuo de solio Israel. Si autem
obstinata aversi fueritis vos et filii vestri, non
custodientes, mandata mea, sed abieritis et colue-
ritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam
Israel de superficie terrae quam dedi eis, et
templum quod sanctificavi nomini meo, profi-
ciam a conspectu meo eritque Israel in pro-
verbium et in fabulam cunctis populis. Et domus
haec erit in exemplum; omnis qui transierit per
eam stupebit et sibilabit et dicet: Quia dereli-
querunt Dominum Deum suum, et secuti sunt deos
alienos, ideoque induxit Dominus super eos omne
malum hoc. »

Edificatum est templum in medio arbis; dor-
sum et posteriora ejus versus Aquilonem erant,
cinxitque illud Salomon muro lapideo. Urbem
maximam et pulcherrimam construxit lapidibus
albis, totamque planam effecit. Perimetrum fecit
a muro ad murum, spatiumque erat quadraginta
stadium, et ex omni parte difficilis expugnatio
omnino erat civitas. Triplici enim muro circum-
cinxit eam, profundisque foveis excavatis perviam
aquis totam reddidit, ita ut et ipsi horti aquis
fluentibus irrigarentur. Sedebat civitas in loco
excelsio adituque difficili, in quo erat fons abundans
semper fluens. Multi alii fontes quorum aquae po-
tabiles et indeficientes erant, in urbe scatebant.
Templum vero hoc clarum famosumque, mirabile
et sane inclytum sapientiae Salomonis eximius
C erat praeco, praesertim vero sapientiae illius, qui
prior illud ordinaverat, universorum scilicet Crea-
toris qui aedificantes adjuverat. Non enim simile
fuit templum super terram, unde Judaei de ejus
magnificentia et majestate gloriantes dicebant:
Templum Domini, templum Domini, templum
Domini! Jusserat Dominus templum hoc fieri
cum magnificentia, quia Judaei plus aequo rebus
temporalibus adherabant. Non autem in ista sola
magnificentia sita erat ejus gloria, sed inde pro-
veniebat quod solum esset in mundo universo;
ad illud enim veniebant Judaei a finibus terrae, et
praesertim in temporibus novissimis; quod indicat
D Lucas in Actibus apostolorum dicens: Erant ibi
Parthi et Medi et Elamitae, et qui habitant Me-
sopotamiam, Judaeam et Cappadociam, Pontum
et Asiam, Phrygiam et Pamphyliam, Aegyptum et
partes Libyae quae est circa Cyrenem. Viri
igitur ex omni terra huc confluebant, unde cele-
bre multum et famosum factum est nomen tem-
pli, etsi destructum fuerit reaedificatum, usque
ad extremam ejus ruinam. Omnia quae collegit
sapientia Salomonis visa sunt sacro Ezechiel post

Variae lectiones et notae.

** δημ. cod. ** Ced. 161, 15-20. ** ἀπεργγύς cod. ** Act. II, 9, 10.

eversumque civitatis et templi et post abductionem populi captivi in Babylonem.

τῷ θεοπιστῶν Ἰσραὴλ ὥνται σωφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αἰχμαλωσίαν.

Fecit sibi Salomon thronum quoque eburneum ex magnis elephantorum dentibus. Sex erant gradus, et a tergo erant capita boum hinc et inde et duo leones stabant juxta brachiola; alii duodecim leones stabant super sex gradus ex utraque parte. Quod solium vestivit ex omni parte auro purissimo, nec solium fuit tale in universis regis, super quod sedens vestitus veste splendida et pretiosa vir ille mirabilis et sapientissimus Spiritus Dei dona cauebat. Inde dicit Dominus: « Nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis, » indicans eum quasi maximum et clarissimum regem in divitiis et gloria. « Præterea fecit clypeos ductiles aures otingentos, lanceas quadringentas, aliaque arma aurea multa. Et omnia vasa domus ejus et piscina erant ex auro; non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis ibat in Tharsis semel per tres annos, deferens inde aurum et argentum et dentes elephantorum et simias. Fecitque Salomon ut tanta esset abundantia argenti in Jerusalem quanta et lapidum et cedrorum collegit multitudinem quasi sycomoros. » (Cedros illas imputrescibiles esse dicit Theodoretus et sicut cypreas et abietes difficile corrumpi, et omnino albas esse, nec nostris similes.)

κέρδους ἐκείνας ἀσήμετος ἐφη Θεοδώρητος εἶναι, καθάπερ δὴ καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν δυσφάρτους, καὶ λευκοτάτας, καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν ἀνομίας ὑπαρχούσας.)

XLi. De cibis Salomonis.

« Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similæ et sexaginta cori farinæ; decem boves pingues et viginti oves pascuales et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum et avium altilium. » Corus autem æquabat triginta modios; omnes vero cori his mille septingentasque modios æquabant. Qui autem ea omnia ex Ægypto unoquoque mense devehebant duodecim erant duces.

XLII. De regno Salomonis.

De multa scientia ac sapientia, quam dedit ei Dominus, audi iterum quid dicat Deus ad eum: « Ecce dedi tibi cor sapiens et intelligens in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te futurus sit; sed et divitias et gloriam tibi dabo, ut nemo fuerit tui similis in regibus cunctis in retro diebus. » Quod significans ait Scriptura: « Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis et latitudinem cordis, quasi arenam quæ est in litore maris, et præcedebat sapientia Sa-

Α φιλοδομήτῃ μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ καταπτώσεως.

Καὶ ἀπλῶς ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία, τῷ θεοπιστῶν Ἰσραὴλ ὥνται σωφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αἰχμαλωσίαν.

(31) "Ο τοῖνον Σολομῶν ποιήσας ἐλεφάντινον θρόνον ἐκ μεγάλων ὀδόντων, ἔχοντα σταθμούς 6' καὶ προτομάς μόσχων ἐκ τῶν 139 ὀπίσω αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ λέοντας 12' παρὰ τὰς χεῖρας ἰστηκότας, καὶ ἄλλους 12' λέοντας ἰστώτας ἐπὶ τῶν ἑξω ἀνασθῶν (ἐκατέρωθεν περιχρῶσασεν αὐτοὺς χρυσεῖν δοκίμῃ, ὅπερ ἡ οὐ γέγονεν οὕτω πάση βασιλείᾳ ἡ πόσις, ἐφ' ᾗ καθιζόμενος μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυτελεῶς ἰσθῆτος ὁ θαυμάσιος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ ἐκείνος, τὰς τοῦ θεοῦ Πνεύματος χάριτας διηγόρευσεν. Δι' ἐφησιν ὁ Κύριος: "Οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιβάλλετο ὡς ἐν τούτῳ, ὅπερ φανῆναι ὡς ὑπέρτερος ἦν καὶ περιφανέστερος βασιλεὺς πάντων ἐν τῇ πλοῦτι καὶ δόξῃ). (32) * Καὶ οὖν τοῖτοις ἐποίησε θυροὺς χρυσοῦς ἑλαιοὺς ὡ' μεγάλους, καὶ ὀρότα 7', καὶ ἑτέρα ὄπλα χρυσεῖ πλεῖστα. Καὶ μέντοι καὶ τὰ σκευὴ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ οἱ λουτήρες χρυσεῖ πάντα ὑπῆρχον. Καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, δι' ὅτι ναὺς αὐτοῦ ἐπορεύετο εἰς θάλασσαν καὶ διὰ χρόνου γ' ἤρχετο φέρουσα χρυσὸν πολλόν, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τερνευτοὺς, καὶ ὀδόντας ἐλεφάντινων, καὶ πικθήκους. Καὶ ἔδωκε Σολομῶν τὸ χρυσὸν καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθον, καὶ τὰς κίβρους ὡς συκεμίνας εἰς πλῆθος. (Τὰς γάρ τας καθάπερ δὴ καὶ τὰς κυπαρίσσους τὰς 7 πύλας ἀνομίας ὑπαρχούσας.)

C MA'. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος.

« Τὸ δὲ γε ἀρίστον αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόρος σιμιδάλευς 4', καὶ κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου 2', καὶ μόσχοι ἐκλεκτοὶ 1', καὶ πρόβατα 2' ἐκείως ἐλάφων καὶ δορκάδων, ὀρνίθων ἐκλεκτῶν καὶ σιτευτῶν. » (Καὶ ὁ μὲν κόρος ἐπότε 6' μοδίου 4', ὁμοῦ γενόμενα μοδίου 24'. Οἱ δὲ χορηγοῦντες αὐτὰ 12 Αἰγύπτιοι καθ' ἕκαστον μῆνα ἀρχόντες ἦσαν 12.)

MB'. Περὶ τῆς βασιλείας 11.

140 "Περὶ δὲ τῆς πολλῆς φρονήσεως αὐτοῦ καὶ σοφίας ἥς ἐλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀκούσον πάλιν ἐφησιν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν: "Ἰδοὺ, δίδωκά σοι καρδίαν φρόνιμον καὶ σοφὴν ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἐμπροσθεν 11, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὁμοίος σοι καὶ πλοῦτον, καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι ὡς σὺ οὐκ ἐγεννήθης ὁμοίος σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσιν, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται. Τούτο δηλοῦσα ἡ Γραφὴ ἐπάγει λέγουσα: 11 Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Σολομῶντι φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν ἀπόδρα, καὶ χύμα σ-

Variae lectiones et notæ.

" Περὶ τοῦ θρόνου Σολομῶντος. Ced. 116, 11-16; I Reg. x, 18-20. 1 Matth. vi, 29. 2 I Reg. x, 16, 17 τ τριακῶσια Ced. 164, 20-165, 1. 3 Reg. x, 21, 22. 4 ἀργὸν cod. e glossematic. 5 ὁ βασιλεὺς I Reg. 1, 27. 6 κυπαρίσσους τὰς 1. κνπ. καὶ τὰς cod. 7 I Reg. iv, 22-23; Ced. 165, 4 8. 8 8. ἐκλ. σιτευτὰ 25. 9 Σολομῶντος? Hæc rubrica tota in codice evanuit, forsitan π. τῆς σοφίας. 10 Ced. 135, 8 166, 7. 11 163, 4 8-3. I Reg. iii, 12-13. 12 ἔμπροσθεν 1. ἔμπροσθεν σου cod. 13 I Reg. iv, 29, 30.

ψα: ὡς αἱ ἀμμοί· ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπλη-
 θύνθη (34) ἡ φρόνησις αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων φρόνησιν
 πάντων ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύ-
 πτου. » (2) Δεῖξαι γοῦν βουλόμενος τὴν σοφίαν αὐτοῦ
 αἰκώτας ἐκ τῶν παραλλήλων, καὶ τῶν πάλα γεγενη-
 μένην ἀρίστην σοφῶν ἐμνήσθη· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους
 προσέθηκεν ὡς δοκοῦντας παρὰ πάντας εἶναι σοφω-
 τέρους καὶ φρονιμωτέρους. Καὶ γάρ, ὡς Ἕλληνες
 ἱστοροῦσι, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος, καὶ Πυθαγόρας
 ὁ Σάμιος, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Πλά-
 τωνα ὁ Ἀθηναῖος πρὸς τοὺτους ἐξεδήμησαν, θεολο-
 γίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσεσθαι
 παρ' αὐτῶν ἐλπίσαντες. Καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Μωϋ-
 σίως διεξῶν ὁ θεὸς λόγος ἔφη, ὅτι· Ἐπαίδευσθ' ἐν
 πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. » (3) Τοῦτους, φησὶν, ἀπαν-
 τα· ὁ Σολομὼν ἀπέκρυψεν, ὅτε θεόθεν τῆς σοφίας τὰ
 δῶρα δεξάμενος, ὅθεν ἐπήγαγεν· « Καὶ ἐσοφίσθη »
 ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἐλάλησε τρισχίλις πα-
 ραβολάς, καὶ ἦσαν αἱ φθαί αὐτοῦ ε' ¹¹, καὶ ἐλάλησε
 περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ
 καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ
 τσίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ
 τῶν ἑρπετῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν
 ἰχθύων ¹². »

(4) Τὴν δὲ τούτων ἀπόλαυσιν ¹³ ὁ πολυίστωρ
 Εὐσέβιος οὕτως ἔφη· « Τὰς γάρ τοι βίβλους τοῦ
 Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν Παραβολῶν 141 καὶ
 ἡδῶν, ἐν αἷς περὶ τῶν φυτῶν καὶ παντοίων ζώων
 φυσιολογίας, χερσαίων, πετεινῶν, καὶ πνικτῶν ¹⁴
 καὶ ἰαμάτων πάθους· παντὲς γραφαίσας αὐτῷ) ἀφ'
 ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων ¹⁵ λατρουσιστοὶ σπετερισάμε-
 νοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες ¹⁶ [τὰς οἰκείας
 συνεστήσαντο τέχνας· ταύτας], ἀφανεῖς ἐποίησεν
 Ἐξέκλιας ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν
 νοσημάτων ἔνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς, περιώρα τὰς
 ἰάσεις αὐτῶν ¹⁷ παρὰ τοῦ Θεοῦ. » (Καὶ μέντοι καὶ
 Ἰώσηπος τούτων πολλῶν μνῆνται· πονημάτων ἐγ-
 γράφως πεποιημένων, ὡς ὅτι καὶ ἐπὶ τὰς κατὰ δαι-
 μόνων καὶ ἐξορκισμοὺς ἐπένοησεν, αἷς φησὶν δια-
 χρώμενον Ἐλεάζαρον τὸν Ἰουδαῖον ἐπὶ ὕδασι· παλαιῶν
 καὶ τίτου δακτύλιον τιθεῖς ¹⁸ ἐν τῇ ρινί τοῦ πάσχον-
 τος ἐν σφραγίδι ῥίξαν ἔχοντα, ἐξ ὧν Σολομὼν ὑπέ-
 δεξε· καὶ ¹⁹ ὁσφραϊνόμενον τὸ δαιμόνιον εὐθὺς ἐξέλκεσθαι, σημείου ὅπῃ τοῦ Ἐλεάζαρου τιθεμένου ποτηρίου
 μεστού ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρος, ὃ καὶ συνέτριβε τὸ δαιμόνιον ρεύγων.)

²⁰ (5) Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς
 βασιλεῖς τῆς γῆς πλουτέω καὶ φρονήσῃ. Καὶ πάντες
 οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐξήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐ-
 τοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ παραγέγοντο
 φέροντες ἑκάστοτε ²¹ κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν,
 σκεύη χρυσοῦ, καὶ ἱματισμοὺς, καὶ ἡδύσματα καὶ ἱπ-
 ποὺς, καὶ ἡμιόνους· καὶ ἦσαν αὐτῷ, αὐτῶν ἄρματα καὶ
 ἱπποὶ α', τοκάδες δὲ χιλιάδες β', καὶ ἱπποὶ εἰς ἄρ-
 ματα χιλιάδες γ'. Καὶ ἦν ἡγούμενος τῶν βασι-
 λῶν πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως
 γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως τῶν ὀρίων Αἰγύπτου.

lomonis sapientiam omnium mortalium et Agy-
 ptiorum. » Cum igitur voluisset ostendere sapien-
 tiam suam et aliis comparari, jure merito omnium
 antiquorum sapientium primus habitus est, supe-
 ravitque Aegyptios qui apud omnes sapientissimi
 et prudentissimi habebantur. Pherecydes enim
 Syrius, ut Graeci memorant, Pythagoras Samius,
 Anaxagoras Clazomenius, Platoque Atheniensis ad
 Aegyptios venerunt, theologiam cognitionemque
 naturae ex iis melius se comperturos aestimantes.
 Et de Moysae ait divinus sermo: « Eruditus est
 Moyses omni sapientia Aegyptiorum. » Hos om-
 nes, ait Scriptura, Salomon superavit, cum a Deo
 sapientiae dona accepisset; unde etiam dixit:
 « Et erat Salomon sapientior cunctis hominibus,
 B et vulgavit tria millia parabolas, et fuerunt carmina
 ejus quinque millia. Et disputavit super lignis a
 cedro quae est in Libano usque ad byssopum quae
 egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis et
 reptilibus et volucribus et piscibus. »

τοίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ
 τῶν ἑρπετῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν
 ἰχθύων ¹². »

Hanc multiplicem rerum cognitionem memorans
 Eusebius ait: « Libros Salomonis de Parabolis et Car-
 minibus, in quibus de arborum omniumque ani-
 malium terrestrium ac volantium ac natantium dis-
 seruerat natura, omniique dolori medicamina assigna-
 verat, quae accipientes Graeci medicis sua esse dixerunt,
 delevit Ezechias rex, cum ex his libris morborum cu-
 ratione excepta, sanitatem a Deo concessam con-
 temneret populus. » Attamen Josephus haec multa
 poemata scripta memorat tanquam incantationes
 exorcismosque factos a Salomone contra daemones,
 quibus usum esse aiunt Eleazarum Judaeum qui
 Vespasiano et Tito imperatoribus posuit in naso
 aegrotantis annulum, ejus umbilico inerat radix
 ex iis quas docuit Salomon. Cujus odorem cum
 hausisset, aufugit daemon. Eleazaro jubente ut bi-
 beret vas aqua plenum aut pelluvium, quod daemo-
 nem fugere coegit.

Et magnificatus est Salomon super omnes reges
 D terrae divitiis et sapientia. Et omnes reges terrae
 querebant videre faciem ejus, et audire vocem
 ejus, et veniebant quotannis undequaque affe-
 rentes ei dona, vasa aurea, vestes, aromata, equos,
 mulos; et erant ei mille et trecenti currus et equi
 mille, equarum quadraginta millia, et equorum ad
 currus duodecim millia. Et erat princeps omnium
 regum terrae a flumine Euphrate usque ad fines
 Aegypti.

Variae lectiones et notae.

¹¹ ἐσοφίσθη I Reg. iv, 31. ¹² ε' l. 2 cod. ¹³ περ. καὶ π. τῶν ε. 35. ¹⁴ ἀπὸ τῶν cod. sed. cf. 141, 10.
¹⁵ πνικτῶν l. νηκτῶν cod. ¹⁶ Cod. 166, 8-12. ¹⁷ εἰληφότ. ἀφ. cod. linea tota omisa. ¹⁸ αὐτῶν l. αὐτῶν
 cod. ¹⁹ τιθόν cod. τιθέντα? ²⁰ καὶ om. Leo Nota Σημεῖον cod. ²¹ Cod. 167, 12-21. ²² ἐκάστοτε l.
 ἑκάστο cod.

XLIII. De regina *Aethiopia Sibylla*.

Regina Saba, quae dicebatur apud Graecos Sibylla, cum audisset nomen Salomonis, venit Jerusalem ut tentaret eum in enigmate. Et cameli ejus apportabant aromata multa et eximia, et aurum, pretiososque lapides ingenti pondere. Et cum ingressa ad eum dixisset quidquid in suo corde latebat, cumque rex ipse ei omnia exprompsisset in sermone et lingua suavissima, coepit eum per hoc tentare: Eximios liberos tam mares quam femellas eadem veste et coma ornatos obtulit ei quærens ab eo ut cujus essent generis judicaret. Erat autem illa Sibylla, ob mentis acumen, sapientiam experientiamque et ipsa late celebrata. Rex vero cum eos jussisset suum lavare vultum, eorum naturam novit, pueris acriter et viriliter suum detergentibus vultum, puellis contra seguliter et languide, ita ut regina obstupesceret. Cum autem novisset omnem ejus sapientiam, domumque quam ædificaverat et solium et vestes ejus, necnon ministrorum ejus, tunc mirata exclamavit: «Verus est sermo quem audiveram in regione mea de omnibus istis, et non credebam. Ecce non est dimidia pars eorum quae mihi fuerant nuntiata, namque plura vidi quam audivi. Beatæ mulieres, beati pueri tui qui adsunt coram te, quique audiant sermones sapientiae tuae.» Cumque ei dedisset centum et viginti talenta auri et multa aromata, lapides pretiosos, et opobalsami radicem (ex hoc tempore Palestina hanc fert plantam Josepho teste), reversa est in regionem suam maxime attonita. De qua dixit Dominus: «Regina Austri venit e finibus terræ audire sapientiam Salomonis.» Ad quem Sirach sermone graviore aliebat: «Salomon, eruditus es in juventute tua, et impletus es quasi flumen sapientia, et terram replevit spiritus tuus et replesti parabolis enigmata. Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua per quam fecit te requiescere undique Deus; de cantilenis et proverbis et parabolis te admirantur. Et collegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum; sed subiecisti femora tua mulieribus, et potestatem habuisti in corpore tuo, et dedisti maculam gloriæ tuæ, et profanasti aemen tuum induens iracundiam in liberos tuos.» Sed ipse optime de sua sapientia atque suis divitiis prædicat: «Det mihi Dominus ex sententia dicere et digna dictis sentire; quoniam ipse sapientiae dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri; ipse enim dedit

A MT. *Περὶ τῆς βασιλίσσης Αἰθίοπων Σιβύλλης.*

«Καὶ βασίλισσα Σαβὰ²⁷, ἥτις ἐλθὺντο Σιβύλλῃ παρ' Ἑλλήνων, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγματι²⁸. Καὶ κάμηλοι αἰρῶσαι ῥόδσματα πολλὰ καὶ ἐξαίρετα, (34^b) καὶ χρυσόν, καὶ²⁹ λίθους τιμίους, καὶ ἐν δυνάμει βαρεῖα 142 σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασα πρὸς τοῦτον πάντα³⁰ ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διαλύσας αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ ἐρμηνείᾳ γλυκυτάτῃ, προσέθετο αὐτὸν πειράσαι καὶ ἐν τούτῳ. Εὐόπτους γὰρ παῖδας ἀρβένους τε καὶ θηλείας ὁμοτρόφους στολῇ καὶ κουφῇ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασα³¹ παρέστησεν αὐτῷ, ζητοῦσα ἑκατέρου γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιησέσθαι. B «Ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ Σιβύλλα πάνυ ἐπ' ἀγγίνοισι τε καὶ σοφίᾳ καὶ πολυπειρίᾳ διαβόητος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νήφασθαι τοὺτους προστάξας τὸ πρόσωπον, τὴν φύσιν ἑκατέρων διεγνώσκων, τῶν μὲν γὰρ ἀρβένων εὐτόνως καὶ ἀνδρικοῦς τὰς εἰσὶν καταφυγόντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς καὶ ἀπειρημένως, ὡς τὴν βασίλισσαν καταπλαγεῖσαν³² πάνυ³³ καὶ μέντοι καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν τε φρόνησιν καὶ τὸν οἶκον, ὃν φοκοδόμησιν ἰδοῦσα, καὶ τὴν καθέδραν, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τι καὶ τῶν ὁμοτροφῶν αὐτοῦ³⁴, καὶ ἐξ ἐκείτης γενομένη εἶπεν· «Ἀληθινὸς δὲ λόγος, ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τούτων πάντων, καὶ οὐκ ἐπίστευον. Ἰδοὺ οὐκ ἔστι τὸ ἡμῖν καθὼς ἀπηγγέλλη μοι, ὅτι πλείονα ἰώραχα ὢν ἤκουσα. Μακάριοι γοῦν³⁵ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες σου οἱ παρεστηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους· τῆς φρονήσεώς σου.» C Καὶ δοῦσα³⁶ αὐτῷ τάλαντα χρυσοῦ ἑκατὸν ρα, καὶ ῥόδσματα πολλὰ σφόδρα, καὶ λίθους τιμίους, καὶ τὴν τοῦ ὀποθαλάμου ρίζαν (ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τοῦτο γεώργιον ἔσχε, ὡς φησὶν Ἰώσηπος)³⁷, ὁπίστροφεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερεκπληττομένη λίαν. Περὶ ἧ· καὶ ὁ Κύριος ἐφῆ³⁸· «Βασίλισσα Νότου ἦλθεν ἐκ τῶν παράτων τῆς γῆς, ἵνα ἴδῃ τὴν σοφίαν Σολομῶντος.»³⁹ (2) Πρὸς δὲν μέντοι γε καὶ Σιράχ τραγικώτερον εἶπε⁴⁰· «Σολομῶν, ἐσοφίσθης ἐν νεότητι σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνείσεως· γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνεπλήσας ἐν παραβολῇ αἰνίγματα· εἰ; 143 νήσους πῶρρω (καὶ μακρὰς χώρας) ἀφίκατό σου τὸ μνημόσυον⁴¹, καὶ ἡγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου, D ἥ κατέπνυσεν ὁ Θεὸς κυκλόθεν ἐν φόβῳ, καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς ἐθανυματώθης⁴², καὶ συνέγαγες ὡς κασίτηρον τὸ χρυσάιον καὶ ὡς μολιβδον ἐπλήθυνες ἀργυρον⁴³. Ἀλλὰ παρέκλινας τὰς λαγόνες σου γυναίκα, καὶ ἐξουσιάσθης⁴⁴ ἐν τῷ σώματι σου· καὶ ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐθεβήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὄργην ἐπὶ τὰ τέκνα

Variæ lectiones et notæ.

²⁷ Ced. 166, 22-267, 25. ²⁸ Σαβὰ l. Σαβὰ cod. ²⁹ αἰνίγματι l αἰνίγμασι LXX — αἰνίγμα cod. ³⁰ χρυσόν καὶ l. χρυσὸν πολλόν καὶ cod. ³¹ πρὸς ταῦτα πάντα cod. ³² Νοῖα περικαλλωπίσας cod. ³³ καταπλαγεῖσαι? ³⁴ πάνυ ἐκ τε τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἐξ ἐκείτης γενομένων εἰπεῖν Ced. ³⁵ καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰ βρώματα καὶ πᾶσαν τὴν κατάστασιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ a secunda manu. ³⁶ Jos. A. 6 εἰκοσι τ. γ. ἀρωμάτων τε πλῆθος δουλολόγιστον καὶ λίθων πολυτελῆ· λέγουσι δὲ ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποθαλάμου ρίζαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δοῦσιν· ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχοντες — εἰς τὴν οἰκίαν ὅτι. ³⁷ Matth. xii, 42. ³⁸ Ced. 167 25 68, 11. ³⁹ Eccli. xiv, 14-20. ⁴⁰ τὸ ὄνομα σου Sir. om. ἡ — κυκλῇ. ⁴¹ ἀπεθαύμασάν σε χωρὶς Sir. ⁴² ἐργάσαν Sir. ⁴³ ἐνεξ Sir.

σου. » ⁴² (5) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι' αὐτοῦ A
 σαφέστατα περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλοῦτος
 σαφηνίζει. ⁴³ « Ἐμοὶ δὲ ὁ θεὸς κατὰ γνώμην εἰ-
 παίν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων ⁴⁴, ὅτι
 αὐτὸς (ὁ Κύριος) ⁴⁵ καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ
 τῶν σοφῶν διαρρηκτής. » ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς
 καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν. αὐτὸς γὰρ μοι δίδωκε τῶν
 ὄντων τὴν γνώσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου
 καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ με-
 σότητα χρόνων (τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς
 χρόνων), ἐναυτῶν κύκλους ⁴⁶, ἀστέρων θέσεις, φύ-
 σεως ζώων καὶ θυμῶς θηρίων, πνευμάτων βίας, καὶ
 διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, καὶ (35^a) διαφορὰς φυτῶν,
 δυνάμεις ⁴⁷ ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ ἐμφανῆ,
 ἔγνω. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ⁴⁸ ἐδίδαξέ με ⁴⁹,
 ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ κατασκεύασθαι ⁵⁰ ἐν τῇ σοφίᾳ
 περὶ τῶν γενομένων πάντων ὑπὸ τὸν οὐρανόν ⁵¹. »
 (4) Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐμεγαλύνθηκα καὶ προσέθηκα σο-
 φίαν ἐπὶ πᾶσιν, οἱ ἐγένοντο ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερου-
 σαλὴμ. — « καὶ ἡ καρδία μου εἶδε πολλὴν σοφίαν
 καὶ γνώσιν ⁵² (καὶ ἔγνω) παραβολὰς καὶ ἐπιστή-
 μην. » καὶ Ἐμεγάλυνα τὰ ποιήματά μου ⁵³,
 ὥκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφάυτευσά μοι ἀμπελώνας·
 καὶ ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους. ἐν
 αὐτοῖς ἐφάυεσσα ξύλον πάγκαρπον ⁵⁴, ἐποίησά μοι
 κολυμβήθρας ὕδατων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν ὄρυ-
 μὸν πλεονέκτων ⁵⁵ ξύλα. Ἐκτησάμην δούλους καὶ
 παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ⁵⁶ 144 ἐγένοντό μοι·
 καί γε κτήεις ⁵⁷ βουκολίου καὶ ποιμνίου ἐγένετό μοι
 πολλή ⁵⁸ ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν
 μου ἐν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ ἐσυνήγαγον ⁵⁹ καὶ γε
 ἀργύριον καὶ γε χρυσίον καί γε περιουσιασμοὺς
 βασιλείων καὶ τῶν χωρῶν. Ἐποίησά μοι ἄβοντας καὶ
 ἄδουσας καὶ ἐντυφήματα υἱῶν (τῶν) ⁶⁰ ἀνθρώπων,
 οἰνοχόους ⁶¹ καὶ οἰνοχόας. Καὶ ἐμεγαλύνθηκα καὶ
 προσέθηκα ὑπὲρ ⁶² πάντας τοὺς γενομένους. Ἐμ-
 προσθέν μου ἐν Ἱερουσαλὴμ, καί γε σοφία μοι ἐστάθη
 μοι. Καὶ πᾶν ὃ (3^v) ⁶³ ἤτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου,
 οὐκ ἀφείλον ἀπ' αὐτῶν. » καὶ Ὁὐκ ἐκάλυσα τὴν
 καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης. » καὶ γὰρ
 πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυουλίας ἀπῆλυσαν ⁶⁴, ἀδείας
 τε καὶ τρυφῆς. ⁶⁵ (5) Ἄλλ' ὕστερον εἰς πικρίαν ἢ
 σπατάλην καὶ ἢ ἡδονὴν γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκολασίας
 ὑπόθεσις, ὅθεν φησὶν ⁶⁶. « Ἐμίσησα σύμπασαν τὴν
 ζωὴν καὶ πάντα τὸν μόχθον, ὅτι πάντα ματαιότης. »
 (Ἐξ ἧς προφάσεως καὶ παρατροπῆς ὁ γεναῖος ⁶⁷
 οἶμοι πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐξώκειλεν, ὅπερ καὶ αὐτὸς
 ὁρῶν αὐτὴν διὰ τοῦ πρὸς γυναῖκα ἀπολείπει, ἐπήγαγε
 φάσκων.) Ἐβόον ⁶⁸ πικρότερον ὑπὲρ τὸν θάνατον ⁶⁹

mibi horum quæ sunt scientiam veram, ut sciam
 ordinem orbis terrarum et virtutes elemento-
 rum, initium et consummationem et medietatem
 temporum, vicissitudinum permutationes et com-
 mutationes temporum, annorum cursus et stellarum
 positiones, naturas animalium et iras bestiarum,
 vim ventorum et cogitationes hominum et diffe-
 rentias plantarum et virtutes radicum, et quæ-
 cunque absconsa atque improvisa sunt didici.
 Omnium enim artifex docuit me sapientia, ex-
 quirere et considerare in sapientia omnia quæ
 facta sunt sub celis. Et ecce ego magnus effectus
 sum, et præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante
 me in Jerusalem et mens mea contemplata est
 multa sapienter, et didici parabolas et prudentiam;
 et magnificavi opera mea, edificavi mibi domos et
 plantavi vineas; feci hortos et pomaria et consevi
 ea cuncti generis arboribus; et exstruxi mibi pi-
 scinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum ger-
 minantium. Possedi servos et ancillas et multam
 familiam. Habui armenta quoque et magnos ovium
 greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusa-
 lem. Et coacervavi mibi argentum et aurum et sub-
 stantias regum ad provinciarum. Feci mibi canto-
 res et cantatrices et delicias filiorum hominum,
 scyphos et urceos. Et supergressus sum opi-
 bus omnes qui ante me fuerunt in Jerusalem,
 et sapientia mea quoque perseverat mecum. Et
 omnia quæ desideraverunt oculi mei, hæc non
 negavi eis; nec prohibui cor meum quin omni vo-
 luptate frueretur. Nam multa pace et feli-
 citate et securitate et voluptate fruius sum. Sed
 ultimo in amaritudinem luxuries et voluptas versa
 est ei et ad miseriam ei viam aperuit; unde dicit:
 « Tæduit me vitæ mee et omnis laboris, quia om-
 nia vanitas. » Ex illa parabola et similitudine nobi-
 lis ille rex eheu! in impietatem delapsus, quod
 peccatum ipse significans denuo ob inclinationem
 ad mulieres dicit: « Inveni amariorum morte
 mulierem, quæ laqueus venatorum est, et sagena
 cor ejus. » Itaque dicit Scriptura: « Et rex ada-
 mabat mulieres; erant ei dominæ septingentæ et
 concubinae trecentæ; et accepit uxores Moabitidas
 et Ammonitas, Syrias, Idumæas, Amorrhæas et Ce-
 thæas de gentibus super quibus dixit Dominus filiis
 Israel. » — « Cum jam senex esset, non erat cor ejus
 perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David
 patris ejus, » averterunt alienæ mulieres cor
 ejus a Deo longe. » Tunc edificavit sanum Chamos,

Variae lectiones et notæ.

⁴² Ced. 168, 11-21. ⁴³ σαφῆ cod. — Sap. vii, 15-22. ⁴⁴ λεγ. A. cæteri δὲ. ⁴⁵ ὁ Κύριος om. Sap.
⁴⁶ καὶ Sap. vii, 3. ⁴⁷ ἀνὼν διαφ. φ. καὶ δ. Sap. ⁴⁸ Ὁ — τεχνίτης codex. Ced. Eccl. i, 15. ⁴⁹ σοφίαν
 καὶ ἐκκλῆσιαστικὸς Ced. ⁵⁰ τὴν σοφίαν καὶ cod. — Eccl. i, 16, 17; ii, 4-10, 17, 18. — Ced. 169, 3-15.
⁵¹ Nota τῶν ὄντων cod. ἰουδαίων πρὸ οὐρανῶν. ⁵² πολλὰ σ. καὶ γ. Eccl. om. καὶ ἔγνω. ⁵³ ἔμ. ποιήμα-
 τὰ μου Eccl. ⁵⁴ καὶ ἔρ. ἐν ἀ. ξ. πᾶν καρποῦ Eccl. ⁵⁵ πλεον. i. βλαστ. Nota ὄρυμν cod. ⁵⁶ κτίσις cod.
 — ἐγένοντο cod. ⁵⁷ πολλὴ ἔγ. μοι Eccl. ⁵⁸ μοι Eccl. καὶ π. Eccl. ⁵⁹ τῶν om. Eccl. ⁶⁰ οἰνοχόων Eccl.
⁶¹ παρὰ Eccl. ⁶² ἀπὸ Eccl. — ἀπ. om. Eccl. — ἀπ. Eccl. ⁶³ ἀπῆλυσαν i. ἀπῆλυσαν cod.
 — Nota εὐρ. — Eccl. σαγίνη καρδ. cod. ⁶⁴ Ced. 169, 15-170, 22. ⁶⁵ Eccl. ii, 17, 18. ⁶⁶ γεναῖος cod.
⁶⁷ Καὶ εὐρίσκω ἐγὼ αὐτὴν καὶ ἐρῶ Eccl. vii, 26. ⁶⁸ σύν Eccl.

idolo Moab et Astartæ abominationi Sidoniorum et in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis quæ adolebant thus et immolabant diis suis. » Et fecit Salomon malum in conspectu Domini, et non secutus est Dominum ut David pater ejus. « Et iratus est Dominus Salomoni quod aver-tisset mentem suam a Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secundo et præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos. Dixit itaque Dominus Salomoni : « Quia non custodisti pactum meum et præcepta mea quæ mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David servum meum et patrem tuum, et propter Jerusalem quam elegi. » Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni Ader Idumæum et Adrazar regem Soba. Et erant Israel adversarii cunctis diebus Salomonis. Mortuus-que est Salomon cum vixisset septuaginta et tres annos, et sepultus est cum patre suo. Unde Theodo-retus dicit : Didicimus quanti valeat avorum pietas, patitur enim malos amator hominum Deus, haud immemor virtutis eorum qui fuerunt et partim impietatis fructus collegit apud Dei justitiam. » Dum celestis frueretur sapientia Salomon, in pace et tranquillitate dies agebat omnes habens subjectos potissimumque tributum afferentes. Postquam vero ea fuisset spoliatus prudentia, ab hostibus percussus est ; adeo verum est : « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » Quemadmodum enim misericordia ejus ineffabilis, sic correptio intolerabilis est. Quia autem idolis inservit, relicto, qui verus est, Deo patris ejus David, ideo punitus est, quod patet ex his quæ Achias prophetans dixit ad Jeroboam : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego eripiam regnum de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus ; porro duas tribus dabo ei propter David servum meum et Jerusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel ; eo quod dereliquerit me et adoraverit Astartem deam Sidoniorum et Chamos deum Moab, et Moloch deum filiorum Ammon. » Illa autem Astarte est eadem ac Aphrodite apud Græcos. (Ex astro hoc cognomen deæ huic impositum est, ejus enim filium Luciferum esse tradunt.) Chamos autem deus erat Tyriorum. Moloch « scandalum » idolum erat, et sic scandala, abominationes idola vocare solet Scriptura. Quod verbum significat sacrilegium et nefas. Jure quis miretur quod ut de divino Moyse, sic de sapientissimo Salomone evenerit, quomodo uterque primum tanta divina gloria pru-

την γυναῖκα, ἥτις ἐστὶ θήρευμα, καὶ σαγῆναι καρ-
ζα 22. » Ταύτη 23 τοὶ φησιν 24. « Καὶ ὁ βασιλεὺς
ἦν 25 φιλόγυνος· καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀρχουσαι ψ καὶ
παλλακαὶ 26, καὶ ἐλαβε γυναῖκας Μωαβίτιδας 27 καὶ
Ἀμμωνίτιδας, Σύρας, Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ
Ἀμορραίας ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπέειπε Κύριος τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ. — « Καὶ ἐγένετο 28 ἐν καιρῷ γήρας
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ 29 μετὰ Κυρίου
τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καθὼς ἡ καρδία Δαυὶδ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ. Καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἀλλοτρίαι 30 γυναῖκες· τὴν
καρδίαν αὐτοῦ ὥπισεν θεὸς αὐτῶν. Καὶ τότε φε-
δόμητε Σολομὼν 31 τῷ Χαμῶς εἰδὼλῳ Μωάβ — καὶ
τῇ Ἀστάρτῃ βελούγματι Σιδωνίων, καὶ οὕτως ἐποίησε
ταῖς ἀλλοτρίαις γυναῖξιν αὐτοῦ πάσαις 32, αἱ (τινες)
ἔθουμιον καὶ ἔθουον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Καὶ ἐποίησε
B Σολομὼν τὸ πονηρὸν 145 ἐνώπιον Κυρίου (καὶ) οὐκ
ἐπορεύθη ὥπισεν. Κυρίου (καθὼς) Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐ-
τοῦ. Καὶ ὥργισθη Κύριος ἐπὶ Σολομὼν, ὅτι ἐξέκλι-
νε καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὁφθέν-
τος αὐτῷ δις καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ — μὴ πορεύε-
σθαι 33 ὥπισεν θεῶν ἑτέρων, παράπαν. Καὶ εἶπε
Κύριος πρὸς αὐτόν· « Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας 34
τὰς ἐντολάς 35 καὶ τὰ προστάγματα, ἃ ἐντειλάμην
σοι, διαβρῆξωσιν διαβρῆξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ τῶν
χειρῶν σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. Πλὴν
(35b) ἐν ταῖς ἡμέραις σου τοῦτο οὐ ποιήσω 36 διὰ
Δαυὶδ τὸν δούλόν μου καὶ πατέρα σου 37, καὶ διὰ Ἰε-
ρουσαλὴμ τὴν πόλιν (μου) 38 ἣν ἐξελεξάμην. » Καὶ
ἤγειρε Κύριος τῷ Σολομὼντι σατάν Ἀδερ τὸν 39
Ἰδουμαῖον, καὶ τὸν Ἀδραζάρ βασιλεῖα Σοβά, —
C « καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ σατάν 40 πάσας τὰς ἡμέρας
Σολομὼντος. » Καὶ ἀπέθανε Σολομὼν ἐτῶν ογ', καὶ
ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. (6) Ἐντεῦθεν τοίνυν
καὶ Θεοδωρῆτος φησιν 41· « Ἐδιδάχθημεν ὅσον θνή-
σκουσιν ἡ τῶν προγόνων εὐσεβεία· ἀνέχεται γὰρ πονη-
ρὸν ὁ φιλάνθρωπος Κύριος· τῆς τῶν κατοικομένων
ἀρετῆς μεμνημένος, πλὴν οὐκ ἐδρῆφατο μερικῶς καὶ
τοὺς τῆς ἀσεβείας καρποὺς ἐνδίκως παρὰ τῆς θείας
δίκης. » (7) Ἔως μὲν τῆς ἀνωθεν ἀπῆλause προ-
μηθείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ διήγε, πάντας ἔχων
ὀποκραιμένους καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάστιγα.
Ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνάσθη, τοῖς δυσμενέσιν ἐπι-
χειρήτος 42 γέγονε· ἀληθῶς ὄντως 43· « φοβερὸν τὸ
ἐμπιστεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος. » Ὡς γὰρ
D ἔλεος αὐτοῦ ἀβήρητος, οὕτω καὶ ἡ κολασίς ἀνυπόστα-
τος. Ὅτι δὲ τοῖς εἰδώλοις ἑλάτρευσε καταλείψας τὸν
ὄντως ὄντα Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ, [εὐδελον]
ἐξ ὧν καὶ Ἀγίας ὁ προφήτης φησὶ 44 πρὸς τὸν Ἰε-
ροβοάμ (οὕτως)· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ
ῤῆσω τὴν βασιλείαν 45 Σολομὼντος, καὶ δώσω σοι

Varia lectiones et notæ.

22 αὐτῆς Eccl. 23 Ταῦτα Ced. 24 I Reg. xi, 1-11. 25 βασ. ἦν I. βασ. Σολομὼν ἦν Cod. et LXX. 26 Μωαβίτιδας καὶ Ἀμμων. I. M. Ἀμμων· Cod. et LXX. 27 ἐγένεθη I Reg. 28 τελεία I Reg. 29 γ. αἱ ἀλλ. I Reg. 30 ὁφθὼν I Reg. ναὸν Ced. 31 πάσαις τοῖς γ. ἃ. ταῖς ἀλ. I Reg. 32 πορεύεσθαι I Reg. 33 ἐφύλαξας I. ἐφύλαξας μου Cod. 34 ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου I Reg. 35 οὐ π. αὐτὰ I Reg. 36 τὸν π. σου. ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου λήφομαι αὐτὴν πλὴν πλὴν τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάθω. ἵππικρον ἐν δώσω τῷ υἱῷ σου διὰ Δαυὶδ τὸν δ. μου καὶ διὰ I Reg. 37 μου om. I Reg. 38 σ. τῷ Σολομὼν τὸν I Reg. — Ἐσπόμεν υἱὸν Ἐλμῶδ τὸν ἐν Παριζὶ Ἀδαβέζερ I Reg. 39 στ. τῷ ἱ. I Reg. 40 Nec in q. 40 in Ex. nec 57 in Reg. hæc senten-
tia invenitur. 41 Ced. 171, 18-172, 10. 42 εὐεργ. Ced. 43 Heb. x. 31. 44 γὰρ ὁ εἰ. ἀρ. Cod. 45 ἐγῆ Cel. 46 ἐκ χειρὸς I Reg. xi, 31 33 Ced.

τὰ ἰ' σκῆπτρα· καὶ δύο σκῆπτρα δώσω αὐτῷ διὰ
 Δαυὶδ τὸν δουλόν μου καὶ Ἱερουσαλὴμ τὴν πό- **146**
 λιν μου, ἣν ἐξέλεξάμην ἐκ πατῶν ὡς φυλὴν Ἰσραὴλ,
 ἀνὸς ὧν ἐγκατέλειπέ με καὶ ἐδοῦλεύσε τῇ Ἀστάρτῃ,
 βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς, εἰδώλῳ Μωᾶθ,
 καὶ τῷ Μελχὼμ, προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμών. »
 (7) Ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ' Ἑλλήσιν
 Ἀφροδίτη λεγομένη (ἐκ τοῦ ἀστρου τὴν ἐπωνυμίαν
 πεποιηκόσιν)· αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν Ἑωσφόρον μυ-
 θολογοῦσιν). Ὁ δὲ Χαμὼς θεὸς ἦν Τυρίων. (Ἡ τῷ δὲ
 Μελχὼμ προσοχθίσματι· εἰδωλὸν ἦν καὶ τοῦτο·
 προσοχθίσματα γὰρ καὶ βδελύγματα τὰ εἰδωλα προσ-
 αγορεύειν εἰώθει· ἡ Γραφή, ὅπερ ὅλη τοῦ μύσους
 καὶ τὸ ἀπόδεικτον.) (8) Θαυμάσει μὲν τις ὁ μᾶλα
 εἰκότως, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ θειοτάτου Μωϋσέως, οὕτω
 καὶ ἐπὶ [τοῦδε] τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος, πῶς
 ἐκότερος αὐτῶν τοσαύτης πάλης θείας δόξῃ; καὶ προ-
 μηθεῖα; ἀξιώθεις, ὕστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν
 καὶ λύπην τὸν θεὸν κινήσας, τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπα-
 σεν, ὁ δὲ εἰς ὀργὴν καὶ θυμὸν αὐτὸν διεγείρας, τοὺς
 τε προεργασμένους ἀρίστους πόνους ἄρδην ἐξημῶτο
 καὶ τὴν ψυχὴν προσαπώλεσεν. Ποῦ γὰρ ἡ τοιοῦτη πρὸς
 θεὸν οικειώσις καὶ παρρησία, [καὶ] οἱ τοσούτοι καὶ τη-
 λικοῦτοι πόνοι, καὶ κόποι, καὶ ἀγῶνες τοῦ θεοσεβοῦς
 Μωϋσέως; οἵτινες [διὰ] τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλο-
 γίας ἀμαρτίαν παροραθέντες, τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς
 ἐπαγγελίας εἰσοδὸν ἀθρόως ὁ δίκαιος καὶ ἀσυγχωρή-
 τως ἀπεστέρητο, καθὼς καὶ πρόσθεν· εἰρηται. Ποῦ
 δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σολομῶνα θεία φιλοστοργία καὶ
 ἡ τοσαύτη χάρις τε καὶ σοφία; καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς
 πολλῆς ἐκείνης φρονήσεως καὶ συνέσεως, καὶ ἡ προ- **C**
 λαβοῦσα τοιαύτη νηφαλευτάτη ἐννοια καὶ (σοφία),
 θεολογία (τε) καὶ φυσιολογία, ἔσχατον ἐκ γυναικο-
 만ίας εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπωκότος, ὡς σαφῶς
 δεδῆλωται; Τῷ ὄντι γὰρ οὐδὲν ὕψους· ἐναρξάμε-
 νον πνεύματι, καὶ σαρκὶ ἐπιτελέσαι. (9) Διὸ καὶ
 προασφαλιζόμενος Ἰωάννης φησὶ· (36)· Ἐλέπετε
 ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολείπητε τὴν εἰργάσασθε, ἀλλὰ μι-
 σθὲν πληρὴ ἀπολάβητε· οὐ γὰρ ὁ καλῶς ἀρχόμενος
 καὶ κακῶς μετερχόμενος, οὗτος ἐλείψει, ἀλλ' ὁ καλῶς
 ἀποθέμενος καὶ θεαρέτως διατρένας, ἐπιείρῃ· Ὁ
 ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. Κάντε ὑ-
 θεν, ὡς εἴκεν, **147** εἰκότως διδασκόμεθα μὴ μακα-
 ρίζειν ἀνθρώπων κυρίως πρὸς τελευτῆς αὐτοῦ, διὰ τὸ
 δόξιν τῆς ἐκδόσεως καὶ συμπληρώσεως· τοὺς γὰρ
 ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίας ἀπάξει Κύριος μετὰ
 τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· πολλοὶ γὰρ εὐδρομοῦν-
 τες ἐνάρετοι καὶ ἐπὶ μεγίστοις κατορθώμασι θαυμαζό-
 μενοι, προσκόφοντες ἐξάπινα πεπνύχασιν πτώμα
 δεινὸν καὶ ἐξάσιον. (10) Οἷος ἦν καὶ ὁ μοναχὸς
 ἐκεῖνος, πρὸς δὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἔγραψε λέγων·
 Ὁμοί τὶ γράψω; ἢ τί λογιζομαι ἐν τριῶν ἀπει-
 λημένους; ἔαν γὰρ ἔλθω εἰς μνήμην τῆς προτέρως

denique dignus celesti aestimatus, postea ille
 cum in indignationem et iracundiam movisset,
 Dei promissionem non sit consecutus; hic vero
 cum in iram furoremque excitasset eum, non ob-
 stantibus quos primo sustinuerat magnis laboribus,
 damnatus fuerit suamque animam perdidit! Ubi
 enim est apud Deum illa familiaritas et libertas, ulli
 illi labores, sollicitudines et praelia divini Moysis?
 Propter peccatum quod apud aquas peccaverat
 ne in terram promissionis intraret prohibitus est,
 statim post peccatum sæva Dei vindicta. Ubi Dei
 in Salomonem amor, istaque gratia et sapientia?
 Quid prodest illa plurima sapientia, scientia, et
 acutissima cogitatio, theologia, physiologia, cum
 postremo per muliebrem cupidinem in idololatriam **B**
 inciderit, sicut clare monstratum est! Verum enim-
 vero nulla utilitas « si spiritu cœperitis, ut carne
 consummemini. » Itaque sese communiens Joannes
 dicit: « Respicite vosmetipsos ne relinquantis quæ
 operati estis, sed mercedem plenam recipiatis. » Nam
 non ille qui bene cœperit et male consummaverit
 perfectus est, sed qui bene incipiens, secundum legem
 Dei consummaverit. « Nam qui perseveraverit
 usque in finem, hic salvus erit. » Unde, ut par est,
 edocemur ne beatum dicamus hominem temere
 ante mortem ejus, eo quod exitus ejus et consum-
 matio ejus ignota sunt. Qui enim ad viam iniquitatis
 proni sunt, averiet eos Dominus cum operantibus ini-
 quitatem. Multi sunt qui cum primo ambulaverunt in
 virtutis via, maximisque virtutibus enituerunt, prima **C**
 subito offensione cadunt ruina terribili lethali-
 que. Talis erat monachus ille ad quem magnus Basilus
 hæc scribebat: « Eheu quid scribam, aut quid cogi-
 tabo in trivio receptus? Nam si in mentem venit
 meam tua prima vana conversio, cum tibi affluerent
 divitiæ vanaque gloria, exhorreo, cum te foverent
 multitudo assentantium voluptas, felicitasque peri-
 culosa; cum exerceeris, ad mutationem sancti status
 respiciens, tuam abundantiam, recusansque fami-
 liaritatem parentumque familiaritatem, alienus
 et vagabundus videbaris; quippe qui agris patria-
 que commutatis, recesseris Jerusalem ubi te scii-
 cem existimabas, in athletarum laboribus tempus
 terens, tunc cum hebdomadicis circulis jejunium **D**
 perficeres, Deo vacares, hominum colloquia effu-
 geres, pacem et solitudinem tibi parares; cumque
 civiles tumultus aufugeres et sacco rudi corpus
 tuum affligeres, cingulo duro ventrem cingeres,
 viriliterque altereres ossa tua, latera jejuniis exca-
 vares, usque ad humidam partem tumefaciens, atque
 tibi sermonis molli omnem usum denegares. Inte-
 rioris corporis partem quæ inter costas est et latera,
 et melonis instar crescit, abstraxisti, totamque carnis

Varie lectiones et notæ.

ἡ τῶν Ced. ἡ Ced. 70, 6, 7. ἡ πεποιηκότι. cod. ἡ εἰώθει. l. εἰώθεν cod. ἡ Θαυμάσει δ' ἂν τις Ced. 171, 1, 18. ἡ γ. ἡ Ced. ὧν — παροραθέντων? οἵτινες — παρωραθέντων Ced. ἡ ἔμπρ. Ced. ἡ ἐναρξάμενοι cod. cf. Gal. iii, 3. ἡ II Joan. viii. ὁ Matth. x, 22. ἡ Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ed. 1618 II 747 B-749 A. ἡ γὰρ om. B.

abundantiam exhausisti, ventremque ipsum inedia consumpsisti, lateribus sicut domus eminentis umbilici partes adumbrasti et totum corpus tuum oppressisti. Dum totas noctes colloqueris Deo, lacrymarumque fluminibus humidam irrigares barbam. Sed ad quid omnia dicere? Recordare quot ora sanctorum osculo osculatus es; quot sacra corpora amplexus es, quot tuas manus velut intactas foverunt. Quot servi Dei ad tua genua prociderunt. Sed quo omnia illa evanescere? Adulteræ vitæ fama calumnie telo velocior prætervolans aures nostras et cor nostrum vulnerat. Ubi mihi narrationes tuorum laborum? Cessarunt. Fœlasteri castitatis honorem; confudisti sapientiæ professionem; facti sumus hostibus ludibrium et amicis nostris luctus. Scidisti monachorum animos; diligentioribus timorem et metum incussisti, mirantibus iterum demonis potentiam; indifferentiam in licentiæ amorem vertisti, denegasti quidquid in te inerat honoris Christi dicentis: « Confidite, ego vici mundum, » et hujus principem; calicem blasphemix patriæ miscuisti, et opere verum comprobasti proverbium: « Sicut cervus vulneratus usque ad cor. » Unde nos hortatur alibi dicens: « Oportet nos multas et varias et cœlestes divitias congerere nisi velimus erubescere in ratione reddenda operum nostrorum, et sicut ille qui talentum accepit audire: « Serve male et piger. » Depositis ergo omnibus alienis, hanc vitam intrare secure tentemus. Multi enim cum multa in juventute coegissent, mediamque attingissent vitam, reluctantem eis tentatione et flante iniquitatis vento, vim tempestatis non sustinuerunt eo quod ad gubernandum impares essent, unde « alii circa fidem naufragaverunt; » itaque omnium harum rerum damna passi sunt; alii autem sapientiam quam a juventute adepti erant, sicut tempestate instante cupidine amiserunt. Eheu miserandum spectaculum! Post jejunium, post vitæ rationem difficilem naturæ, post multas lacrymas, post annorum viginti aut triginta temperantiam, per negligentiam, molitiem incuriamve animæ nudum fieri omnibus, et iis similis qui ad mandata sequenda se præparant, huicve mercatori diviti, qui cum mercium multitudine copiosa profectus, pericula maris evasit, sed prope portum ipsum, discissa nave, omnibus nudatus relinquitur! Quod si enim omnia quæ mille laboribus, multo sudore adeptus eras, uno discrimine, et parva dæmonum tentatione perdidisti, sane ejus qui totam circa virtutem naufragavit hæc

A σου καταλας ἀναστροφῆς, ὅτε ¹¹ περιβῆαι δὲ πλου-
τος καὶ τὸ χαμερπὲς; δοξάριον, φρίττω, ἦνίκα ἤπτε-
τό ¹² σοι κολάκων πλήθος ¹³ καὶ τρυφή καὶ ἀπόλαυσις;
πρόσκειρος. — Ἠνίκα ἑγυμνάζου πρὸς μεταβολὴν ¹⁴
σεμνοῦ τρόπου, σκυβαλίζων μὲν σου τὴν ¹⁵ περιου-
σίαν, οἶκον τε θεραπεύαν καὶ συνοίκου ὁμιλίαν ἀπαρ-
νούμενος, ὅλως δὲ μετάρσιος, ὥσπερ ξένο; καὶ
ἀλήτης, ἀγροῦς καὶ τόπων ἀμείβων, κατέδραμας
ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνθα σοὶ καὶ αὐτὸς συνδιατρί-
βων ἐπακάρισον τῶν ἀθλητικῶν πόνων, ὅτε ἐδόμα-
δικοὺς κύκλους νῆστις διατελῶν, Θεῷ προσεφίλοσφ-
εις, ὁμοῦ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀποφύγων συν-
τυχίας ¹⁷, ἡσυχίαν δὲ καὶ μονοτροπίαν ἐφαρμόσας
σεαυτῷ ¹⁸, τοὺς πολιτικοὺς θυροῦς ἐξέκλινες ¹⁹,
σάκκῃ τε τραχεῖ ²⁰ τὸ σῶμα σου διανύττων καὶ ζῶν
B σκληρῇ τὴν ὁσφὺν περισφίγγων, καρτερικῶς τὰ ὁσπῆ
σου διέθλιπες, λαγόνας τε ταῖς ἐνδοχαῖς κοιταῖς
μέχρι τῶν νοστίων μερῶν ²¹ ὑπεκαύνωντας καὶ φα-
σκίας μὲν ἀπαλῆς τὴν χρῆσιν ἀπηνήρσω· ἐνδοθεν δὲ
τὰς λαπάρας; σικύας ²² δίχην ὑφαλκυσσας, τοῖς νεφρι-
τικοῖς χωρίοις ἐβιάζου προσκολλησθαι ²³. ὁλγν δὲ τὴν
τῆς σαρκὸς πιμαλὴν ²⁴ ἐκκυνώσας, τοὺς τῶν ὑπε-
γαστρῶν ὀχετοὺς γενναίως ἐξήρνας, γαστέρα τε
αὐτὴν ταῖς ἀστίαις τήξας, τὰ πλευριτικὰ μέρη
ὥσπερ τινὰ στέγης ἐξοχὴν ²⁵ τοῖς τοῦ ὀμφαλοῦ μέ-
ρεσιν ἐπεσκιάζεις καὶ συνεσταλμένῳ ὅλῳ τῷ σώ-
ματι, τὰς ²⁶ νυκτερινὰς ὥρας ἀνθομολογούμενος τῷ
Θεῷ, τοῖς τῶν δακρύων ὀχετοῖς ἐμβρυον τὴν **148**
γενειάδα ²⁷ καθωμάλιζες. Καὶ τί δεῖ ²⁸ καταλέγειν
ἔκαστα; Μνήσθητι ὅσα ἀγίων στόματα φιλήματι
C κατησπάσω· ὅσα ἱερὰ σώματα περιεπτύξω· ὅσοι
σου ²⁹ τὰς χεῖρας ὡς ἀχράντους ³⁰ περιέβαλον;
ὅσοι δούλοι τοῦ ³¹ Θεοῦ τοῖς γόνασι σου περιεπλέ-
κοντο. Καὶ τί τούτων τὸ τέλος ³²; Μοικτικῆς φήμης
διαβολῆς ³³ βέλους δξύτερον διπταμένη τιτρώσκει
ἡμῶν τὰς ἀκοὰς καὶ τὴν καρδίαν ³⁴. Ποῦ μοι τὰ
διηγῆματα τῶν σὺν πόνων; Οἴχεται. Κατήσχυνας τὸ
τῆς ἀγνείας καύχημα (36b)· ἐμώμησω τῆς σωφρο-
σύνης τὸ ἐπαγγέλμα· ἐγενόμεθα ἐχθρῶν μὲν τρα-
γυδία, φίλων δὲ θρηνηδία· — διέτμετες ³⁵ φρόνημα
μοναχῶν, τοὺς ἀκριβεστέροισι εἰς φόβον καὶ δειλίαν
ἐνέβαλες ³⁶, θαυμάζοντας· ἔτι ³⁷ τοῦ διαδόλου τὴν
δύναμιν· τοὺς ἀδιαφόρους εἰς ἀκολασίας ζῆλον μετέ-
θηκας· ἠθέτησας ὅσων ³⁸ ἐπὶ σοὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ
D καύχημα, ὁ θαρσεῖτε, λέγοντος ³⁹, ἐγὼ νενίκηκα τὸν
κόσμον· καὶ τὸν τούτου ἀρχόντα ⁴⁰· ἐκέρασας τῇ
πατρὶδι κρατῆρα δυσφημίας ⁴¹. ὄντως εἰς ἔργον ἤγα-
γες τὴν παροιμίαν ⁴²· ὡς διαφως τοξευθεὶς εἰς τὸ
ἤπερ ⁴³. (11) Ὅθεν ἀλλαχοῦ κοινῶς παραινέει λέγων·
καὶ δεῖ οὖν ἡμᾶς πολλὴν καὶ ποικίλην τὴν εὐράνιον

Variae lectiones et notæ.

¹¹ σε B. om δ. ¹² εἰπετό B. ¹³ πλήθη B. — τρυφῆς ἀπ. B. ¹⁴ μεταβολὴν I. μεταβολά; cod. ¹⁵ πολυκί-
δυνον B. ¹⁶ σ. λόγῳ τροπῆς ὑπόφ. B. ¹⁷ ἐαυτῷ ἐφ. B. ¹⁸ ἐξέκλινες cod. I. ἐξέκλινας. ¹⁹ ταχὺ cod.
²⁰ νοστίων ὀλέων cod. ²¹ σικύας cod. ²² πρ. ἐδ. B. ²³ πλημμυλὴν cod. ²⁴ στέγην εἰς ἐξ. cod. ²⁵ τῷ
ὀργάνῳ κατὰ τὰς B. ²⁶ τὴν γ. ἱ. B. ²⁷ ὁλγν cod. με δι I. B. ²⁸ ἐπὶ σοὶ cod. ²⁹ ἀχράντους cod. ³⁰ τοῦ
Θεοῦ ὥσπερ λατρεῖς ὑπέδραμον τοῖς γ. σου περιπλεκόμενοι καὶ τ. τὸ τ. I. B. ³¹ φήμη διαβολῆς
cod. ³² ἀκράς. ἀκραιότερῳ τῷ κέντρῳ τὰ σπλάγχνα ἡμῶν διανύττωσα κ. τ. λ. B. ³³ ἐγ. αἰγμάλωτων τρ.
Ἰουδαίους καὶ Ἑλλῆσι δραματούργεῖται τὰ ἡμέτερα διατ. B. ³⁴ ἤγαγες B. ³⁵ ἐπὶ cod. ? ³⁶ ἐλυσας ὅσων
I. — Joan. xvi, 33. — Nota λέγων cod. ³⁷ τοῦ κόσμου τούτου ἀ. B. ³⁸ δυσθυμίας cod. ³⁹ τὰς παροι-
μίας B. ⁴⁰ I 473 C — 474 B.

πλοῦτον συναγαγεῖν¹⁴, εἰ μὴ μᾶλλον κατασχύνε-
σθαι ἐν τῇ ἐπιδείξει τῶν ἐργῶν¹⁵ [ὡς] οἱ λαβόντες
τὸ τάλαντον¹⁶, μὴ δὲ ἀκούειν¹⁷. « Δούλε πονηρὲ καὶ
ὀκνηρὲ, ἔνθεμένους δὲ τὰ ἀγώγима, ἀσφαλῶς πει-
ραῖσθαι τὴν ζωὴν ταύτην διαπραῖν. Πολλοὶ γὰρ
πολλὰ συναθροίσαντες ἐκ νεότητος καὶ¹⁸ περὶ τὰ
μέσα¹⁹ τοῦ βίου γενόμενοι, ἐπαναστάντος αὐτοῖς
πειρασμοῦ²⁰ ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, οὐκ
ἤνεγκαν τοῦ χειμῶνος τὸ βάρος, διὰ τὸ τὴν²¹ κυβέρ-
νησιν αὐτοῖς μὴ παρῆναι· διὸ καὶ πάντων²² ἐκεί-
νων ζημίαν²³ ὀπνέγκαν²⁴, ὅθεν²⁵ οἱ μὲν²⁶ « περὶ
τὴν πίστιν ἀναυάγησαν, ἄλλοι δὲ σωφροσύνην, ἣν
συνήγαγον ἐκ νεότητος, ὥσπερ καταγίγδοις **149**
τινὸς τῆς πονηρῆς ἡδονῆς ἐπιδραμοῦσης, ἀπώλεσαν.
Ἐλεεινότατον θέαμα! μετὰ νηστείαν, μετὰ σκληραγω-
γίαν, μετὰ δάκρυον θαυιλῆς, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν κ'
ποῦ ἢ λ', διὰ ἀπροσεξίαν ψυχῆς καὶ γαύωνσι²⁷ καὶ
ἀμελείαν, γυμνὸν ἀπάντων ἀποδείχθαι καὶ παρα-
πλήσιον γενέσθαι τῶν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν εὐ-
θηνουμένων, ἐμπόρῳ τινὶ μεγαλοπλοῦτι, ὃς τῷ
πλήθει τῶν ἀγωγίμων ἐπαγαλλόμενος, ἐξουρίας
αὐτῇ τῆς νηδὸς φερομένης, τὰ φοδερὰ πελάγῃ δια-
δραμὼν, πρὸς τοῖς λιμέσιν αὐτοῖς²⁸ διαβρῆγάντος
τοῦ πλοίου, πάντων ἀθρόω· ἐρημος ἀπεδείχθη²⁹. ἂν
γὰρ³⁰ καὶ οὗτος τὰ μυρίοις πόντοις καὶ ἰδρωσὶ κτι-
σθέντα³¹ μὲν ῥοπῇ καὶ μικρᾷ³² προσβολῇ δαιμόνων
ἀπολέσῃ³³, καθάπερ³⁴ τινὶ ἀγρίᾳ λαίλαπι τῇ ἀμαρ-
τίᾳ φουθελῇ, πρέπουσα φωνῇ τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν
ἀρετὴν ναυαγῆσαντι³⁵. « Ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς
θαλάσσης, καὶ καταγίγς κατεπόντισέ με. » **(12)**
Ἐσαύτως καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομὸς φησὶ· « Καὶ
γὰρ ὅταν ὁ διάβολος ἴδῃ πολλὰ συναγχοχότας³⁶, νη-
στείαν, εὐχὰς³⁷, ἐλεημοσύνην³⁸, παρθενίαν, τὴν
ἄλλην ἄπασαν ἀρετὴν, ὅταν ἴδῃ γέμον τὸ πλοῖον
ἡμῶν τῶν πολυτελῶν³⁹ τῆς εὐσεβείας⁴⁰ ἀρσενε-
μάτων, τότε προσβάλλει, πάντοθεν διορύττων καὶ
ἐπιβουλεύων⁴¹ τὴν θησαυρὸν, ὥστε παρ' αὐτὸ τοῦ
λιμέρος τὸ στόμα⁴² καταβῶσαι τὸ σκάφος, καὶ γυ-
μνοῦς⁴³ καὶ ἐρήμους ἀποφῆναι μὴ δὲ βῆδω· ἀνα-
στήναι δυναμένους. Καὶ γὰρ, μετὰ⁴⁴ τοιοῦτην πτώ-
σιν, δυσανάχλητος⁴⁵ ἡ ἀνάστασις⁴⁶ γίνεται· κατα-
φρονεῖ⁴⁷ λοιπὸν ὡς εἰς κακῶν ἐλθῶν βάθος. Καὶ τῷ
μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινύσκομεν ἅπαντας· διὰ
τὴν ἀπειρίαν, τὸν δὲ μετὰ πολλοὺς διαύλους⁴⁸ ἐ-
γνώμης, ὡς ἐξ ἀμελείας τε καὶ ῥαθυμίας καταβλήθιντα⁴⁹. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ⁵⁰ **(37)** τὸ δεινὸν
ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ ῥαθυμωτέρων πολλὰκις γινόμενων, αὐτὸς ὑπεύθυνος
150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ' ὅν εἰδότες⁵¹ « εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν » (ὡς παραγ-
γέλλει Δαυὶδ φάσκων⁵²· « Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς »). ⁵³ Ἐν τῷ ἀποστρέφαι, φησὶ, δίκαιον

Variae lectiones et notæ.

¹⁴ συναγεῖν cod.? ¹⁵ τὰ τάλαντα B. ¹⁶ Matth. xv, 26. ¹⁷ καὶ om. B. ¹⁸ μετὰ cod.? ¹⁹ ἐπα-
νιστάντων ἢ πειρασμῶν B. ²⁰ πανοργίαν αὐτὸ cod. ²¹ παρ. ἀλλὰ πάντων B. ²² ἐκείνων τὴν ζ.
cod. ²³ ὑπέμειναν B. ²⁴ καὶ B. ²⁵ ἢ Tim. i, 19. ²⁶ μετὰ προσευχῇν ἐκτενῇ B. ²⁷ καὶ χ. om. B.
²⁸ α. τοῖς λ. B. ²⁹ ἀνέδ. cod. ³⁰ γὰρ om. B. ³¹ κτηθ. B. ³² ρ. καὶ μ. om. B. ³³ ἀπολείπει
cod.? ὥσπερ B. ³⁴ Ps. lxi, 2. ³⁵ VI, 115 C. ³⁶ συνειληγὸς. κατορθώματα οἷον cod. συνηγί-
οχόνα· Savil. ³⁷ εὐχὴν cod. ³⁸ ἐλ. σωφροσύνην Chr. ³⁹ ἢ τὸ π. Chr. ⁴⁰ εὐσ. λίθων Chr. ⁴¹ καὶ ἐπ.
om. Chr. ⁴² αὐτὰ — τὰ στόματα Chr. ⁴³ γ. παραπέμψαι πρὸς ἐκείνων τὸν λιμένα λοιπὸν Chr. ⁴⁴ τὴν
Chr. ⁴⁵ δυσανάχλητος cod. ⁴⁶ πάλιν ἢ ἀν. Chr. ⁴⁷ Ὁ γὰρ ε. εἰς β. κ. κατ. Chr. — καταφρονῶν cod.
⁴⁸ τοὺς δρόμους Chr. ⁴⁹ τις Chr. ⁵⁰ σ. β. γὰρ τότε τὸ πτώμα εἶναι δοκεῖ. ⁵¹ τ. μὲν ε. cod. ⁵² πολλοὶ
οὐ σκανδαλιζόμενοι τοῖς τῶν τοιοῦτων πτώμασιν εἶπιν ὥστε καὶ ταύτη πάλιν ἀσύγγνωστον τὸ ἀμαρτήμα γίνε-
ται Chr. ⁵³ ἀκούωμεν τοῦ προφήτου καὶ Chr. ⁵⁴ Ps. lxi, 1 ὡς — διαφ. om. Chr. ⁵⁵ Διὰ γὰρ τοῦτο
καὶ ὁ ἱερεὺς ἐδῶ λέγων (Ezech. iii, 20) om. seq. Chr.

vox est : « Veni in altitudinem maris, et tempestas
demersit me. » Haud aliter divus ait Chrysosto-
mus : Cum diabolus videt eos qui multa adepti
sunt, jejunia tolerarunt, preces, eleemosynas fece-
runt, virginitatem et omnes alias virtutes exhibue-
runt; cum videt oneratam navim nostram omni-
bus pretiosis pietatis divitiis, tunc nihil antiquius
ei est quam ut undique circa thesaurum quærens
et ei insidians apud portus limen navem demergat,
et nos nudos derelictosque efficiat et ad opes recu-
perandas impares. Post autem hunc casum difficil-
lima est resurrectio; qui enim devenit in mali
profundum, omnia contemnit. Si quis initio suæ
conversationis labitur, facile ignoscimus propter in-
experientiam; sed qui post multas experientias cadit,
haud facile a nobis venia dignus iudicatur eo quod
ex negligentia aut ex pigritia deliquerit. Hoc pecca-
tum non modo videtur grave, sed multis qui post-
quam scandalizati fuerunt peiores sunt, inexcusa-
bile et irremissibile videtur. Nos igitur qui hæc
novimus, usque in finem ne corrumpamur; sicut
dicit David : « In finem ne corrumpas. » — « Ei
si conversus justus ab iustitia sua fuerit; non
erunt in memoria ejus bona opera quæ fecit, in
peccato suo morietur et iustitia iusti non libera-
bit eum in quacunque die peccaverit. » Quod
cognoscens Apostolus dixit : « Nam et qui certat
in agone non coronabitur, nisi legitime certaverit. »
Oportet igitur nos primum studium atque ardorem
usque ad mortem in fide Dei et patientia ostendere,
ne omne bonum in fine amittamus. Nemo virtute
præditus dormitet, eo quod non noverit commuta-
tionem. Quis Salomone beator? attamen in sene-
ctute et in fine cum cecidisset perditus est. Quis
Juda gloriosior? sed proditor laqueo sese suspen-
dit. Quis Petro ardentior? sed subito casu cecidit
exiliioso. Quot commutationes licet spectare aut
quæ olim acciderunt vel nunc quaque die acci-
dunt! Itaque divina Scriptura per cælum et infer-
num obtestatur, cohortatur atque exhortatur ad sobrie-
tatem dicens : « Qui se existimat stare, videat
ne cadat. » Hæc satis digressionis causa dicta
sint.

ὁποσκαλισθέντα, οὐκ ἂν⁵⁶ βῆδω⁵⁷ ἀξιώσειεν συγ-
γινύσκοντες, οὐκ ὅτι τοῦτο μόνον ἐστὶ⁵⁸ **(37)** τὸ δεινὸν
ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ ῥαθυμωτέρων πολλὰκις γινόμενων, αὐτὸς ὑπεύθυνος
150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ' ὅν εἰδότες⁵⁹ « εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν » (ὡς παραγ-
γέλλει Δαυὶδ φάσκων⁶⁰· « Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς »). ⁶¹ Ἐν τῷ ἀποστρέφαι, φησὶ, δίκαιον

ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ὅς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσι· ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθνήσκει· καὶ αἱ δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ πλάνης. » (12) "Ὅπερ οὖν εἶδω; ὁ Ἀπόστολος; Εἶπεν· « Ἐάν ἀβλή τις, οὐ στεφανοῦται, ἐάν μὴ νομίμως ἀβλήσῃ. » διὰ τὴν ἀρχομένην σπουδὴν τε καὶ προθυμίαν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει μέχρι θανάτου διὰ καθάπερ τὴν ὑπομονὴν ἐπιδείκνυσθαι, ἵνα μὴ τὸ πᾶν εἰς τὸ τέλος ἀπολέσωμεν. Μηδεὶς οὖν ἐνάρετος νοσταζέτω διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς μεταβολῆς. Τίς γὰρ τοῦ ἀυτοῦ ὠφελότερος; ἀλλὰ μικρὸν ἀπονυστάξας, ἔπασσε. Τίς δὲ τοῦ Σολομῶντος μακαριώτερος; ἀλλ' ἐν τῷ γήρει καὶ τῷ τέλει πεισὼν, ἀπώλετο. Τίς τοῦ Ἰούδα περιφανέστερο; ἀλλὰ προδότης γενόμενος ἀπῆγγατο. Τίς τοῦ Πέτρου ζηλωτότερος; ἀλλ' ἐξάπινα πέπτωκε πτώμα ἐξαισίου. Πόσας τοιαύτας μεταβολὰς ἔστιν ἰδεῖν πάσαις γεγενημένας; καὶ νῦν γινόμενας καθ' ἑκάστην ἡμέραν; Καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ἴδω καὶ κάτω προδιαμαρτύρεται καὶ προαπαγγέλλεται καὶ διεγείρει πρὸς νῆφιν ἡ βασις Γραφὴ λέγουσα· « Ὁ δοκῶν ἐστάναι, [βλεπέτω] μὴ πέσῃ. » Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἰρηται.

XLIV. Regnum Roboam.

Post Salomonem regnavit Roboam ex multis muliarum ejus uxorum filiis, annos septemdecim. Quo regnante in duas partes divisum est regnum. Cum enim recusasset consilium seniorum, et juxta sententiam juniorum qui cum eo nutriti fuerant et prope eum stabant, dura populo locutus esset, recessit Israel ab eo et abiit. Duæ autem tribus Juda et Benjamin manserunt cum eo in Jerusalem, decem vero alie abierunt in Samariam, et sibi constituerunt regem Jeroboam, servum Salomonis. Inde duæ tribus appellatæ sunt Juda propter magnam regiam tribum Judæ, decem vero alie Israel et Ephraim eo quod plures essent et Jeroboam esset de tribu Ephraim filii Joseph.

Et fecit Roboam filius Salomonis malum in conspectu Domini sicut pater suus, et mortuus est in peccatis suis. Eodem tempore cum cepisset Sussachim Ægypti rex Jerusalem, abstulit divitias quæ in templo et aula regia reconditæ erant, pariter et aureas lanceas, aureaque scuta, quorum loco facta sunt ærea.

XLV. Regnum Abia.

Post Roboam regnavit Abia, filius ejus, et fecit malum coram Domino, et mortuus est postquam regnavisset annos sex. Ipse cum bellavisset adversus Jeroboam et decem tribus Israel, occidit ex his quingenta millia virorum fortium una die propter iracundiam Dei.

XLVI. Regnum Asaph.

Mortuo Abia regnavit Asaph, filius ejus, et initio fecit bonum in conspectu Domini. Deinde cum a bono paululum recessisset, pedum morbo afflicto medicisque usus nec Deo optemperans sic mortuus est post regnum annorum septemdecim.

XLVII. Regnum Josaphat.

Post Asaph regnavit Josaphat, filius ejus, fecitque bonum coram Domino, et mortuus est cum regnas-

A

ΜΔ'. Βασιλεία Ροβοάμ.

Μετά δὲ Σολομῶντα ἐβασίλευσε Ροβοάμ ἐκ τοσοῦτων γυναικῶν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ διερέθη ἡ βασιλεία εἰς δύο. Καταλείψας γὰρ τὴν βουλήν τῶν πρεσβυτέρων καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν συνεκτραφέντων καὶ παριστηκότων αὐτῷ λαλήσας τῷ λαῷ σκληρὰ, ἀπέστη ὁ Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθε. Καὶ αἱ μὲν β' φυλαὶ, Ἰούδα; καὶ Βενιαμὴν, ἔμειναν μετ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, αἱ δὲ 151 λοιπαὶ δέκα ἀπῆλθον ἐν Σαμάρια καὶ ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἱεροβοάμ, τὸν δοῦλον Σολομῶντος. Κάντεθ-θεν αἱ δύο φυλαὶ προσγορεύθησαν Ἰούδας διὰ τὴν μεγάλην βασιλικὴν φυλὴν Ἰούδα, αἱ δὲ λοιπαὶ Ἱσραὴλ καὶ Ἐφραΐμ, διὰ τε τὸ πλεῖθος; καὶ διὰ τὸν τὸν Ἱεροβοάμ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ τυγχάνειν, υἱοῦ Ἰωσήφ.

B

(2) Καὶ ἐποίησε Ροβοάμ, υἱὸς Σολομῶντος, τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὡς ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ. (3) Ἐφ' οὗ Σουσακιμ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐλὼν, ἀρᾶτο τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις χρήματα, καὶ χρυσὰ ὀράτια, καὶ τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς, ἀν' ὧν ἐγένοντο χαλκοί.

ΜΕ'. Βασιλεία Ἀβιά.

Μετά Ροβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀβιά, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον Κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ς'. Ὁς ὁ πολεμήσας Ἱεροβοάμ [καὶ] τὰς ἑ' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀνέβλεπεν ἐξ αὐτῶν ἀνδρας δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ θέαν ὀργὴν χιλιάδας φ'.

C

ΜΓ'. Βασιλεία Ἀσάφ.

Μετά Ἀβιά ἐβασίλευσεν Ἀσάφ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὶς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον, εἰς μικρὸν ἀπὸ τῆς εὐθείας; βραχυήσας, ἠρρώστησε τοὺς πόδας· καὶ τοῖς ἱατροῖς χρησάμενος, τῷ Θεῷ μὴ προσείχων, οὕτως ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιζ'.

ΜΖ'. Βασιλεία Ἰωσαφάτ.

Μετά Ἀσάφ ἐβασίλευσεν Ἰωσαφάτ, υἱὸς αὐτοῦ, (57^α) καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὶς; ἐνώπιον Κυρίου καὶ

Variae lectiones et notæ.

ἢ Nota ἀφανίσαι δεest in glossa ad ἐξολοθρευθαι. ἢ Ezech. xxxiii, 12. ἢ I Tim. ii, 5. ἢ I Cor. x, 12. ἢ 951 (4205). Cod. 175, 13-171, 46? ἢ καὶ τὰ χρυσὰ cod. ἢ 934-952 (4220-4226). ἢ γ' Leo I Reg. xv, 2; II Par. xiii, 2-18. ἢ ὡς cod. ἢ 931-929 (4221-4226). ἢ ιζ' cod. (μ' LXX) — μ' I Reg. xv, 10; μ' II Par. xvi, 13. ἢ 889-888 (4265-4266) I Reg. xiii, 42; II Par. xiii, 31.

ἐταλεύθησε βασιλεύσας; ἔτι καί. (2) Ὁ δὲ διὰ τὴν πρὸς Ἀ
τὸν Ἀχαὶδ φιλοστοργίαν τε καὶ ἀγχισταίαν, ἔφη
152 πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανή·
« Βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἀμαρτωλῶ οὐ εἰ βοηθός,
εἰ μισούμενος ὑπὸ Κυρίου οὐ φιλάδελφος, διὰ τοῦτο
ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὁργὴ Κυρίου, εἰ μὴ λόγοι ἀγαθοὶ
ὑβρίσθησαν ἐν σοὶ καὶ οὐ ἐξήρας τὰ ἅλσθ' ἀπὸ γῆς
Ἰούδα καὶ καταύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητήσαι
τὸν Κύριον, » καὶ εὐρέθη ἡ καρδία σου τελεία πρὸς
Κύριον. Διὰ τοῦτο ἐφείσάτ' σου Κύριος, πλὴν ὅτι »
« διεκρίθη τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν τὰ πλοῖά
σου. » (3) Κάνεισθαι διδασκόμεθα, ὡς ἱλατοὶ τὰς
ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν ἐκείνοις ἀντιμετρῶν, οὕτως
ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Προσέχει τοίνυν ταῦτα μεμα-
θηκότας· « φεύγειν τῶν θεοστυγῶν καὶ τὴν φιλίαν
καὶ τὴν συγγένειαν· οὐδὲ γὰρ μία κοινωνία φωτὶ
πρὸς σκότος, οὔτε μὴ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ, καὶ οὔτε
κλέπτῃ δὲ συμμετέχειν οὔτε μετὰ μοιχῶν τὴν με-
ρίδα τιθέναι· διό φησι· » Οὐχὶ τοὺς μισούντας σε,
Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκό-
μην; Τίλειον μίσος ἐμίσουν αὐτοὺς· εἰς ἐχθροὺς
ἐγένοντό μοι· — « καὶ παρανομίαν ἐμίσησα, καὶ
οὐκ ἐκολλήθην μοι καρδία σκαμνί. » Καὶ μέντοι γε
καὶ οὐκ ἐκλείπειν ὡς ἀνθρωποὶ οἱ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι,
φιλανθρωπίας ἀξιοῦνται πολλάκις, διὰ τὰς προσιρ-
γασμένας ἀρετάς, εἰς δὲ τὰ κτήματα καὶ τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῖς· ἡ θεία δίκη ἀνταποδίδωσιν ὑπὲρ τῶν
πταισμάτων αὐτῶν λεληθότως· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
ἐτέρων ἀμαρτωλῶν συνόντων δικαίως, τοῦτο διὰ τὴν
τοῦ δικαίου δικαιοσύνην ὁ φιλόανθρωπος Κύριος·
ποισὶν εἰώθε', ὅπερ ἦδη καὶ ἐπὶ Ἰωσαφάτ καὶ
Παύλου σαφῶς ἐδήλωσε καὶ τῆς· τοῦ πλοίου συν-
τριβῆς τε καὶ ἀπωλείας· ὅθεν οὖν πρὸς τοὺς ἐν τῷ
πλοίῳ χειμαζομένους μετ' αὐτοῦ Παῦλός φησι·
« Ἐδεῖ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, περὶ ἀρχήσαντάς μοι μὴ
ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, καρδῆσαί τε τὴν ὕδριν
εὐθύμεν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμιᾶς ἔσται ἐξ ὧν πλὴν τοῦ πλοίου. »

ΜΗ'. Βασιλεία Ἰωράμ.

10 Μετὰ Ἰωσαφάτ ἐβασίλευσε Ἰωράμ, υἱὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· πρὸς δὲ
καὶ τοὺς ἐξ ἀδελφῶν 153 αὐτοῦ ἀποκτείνας ἀπέ-
θανε δυσεντερικῶς, βασιλεύσας ἔτη γ'.

ΜΘ'. Βασιλεία Ὀχοζίου.

11 Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας, υἱὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀνέβλεπεν αὐτὸν Ἰηοῦ, βασιλεύσαντα ἔτος α'.

Ν. Βασιλεία Γοθολίας.

12 Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Γοθολία, ἡ μήτηρ
αὐτοῦ, καὶ ἀποκτείνασα πάντας τοὺς υἱοὺς Ὀχοζίου
παρεκτός νηπίου ἐνδὲς διασωθέντος παραδόξως ὑπὸ
τῆς γυναίκος Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως· αἰφνίδιον τὸ
ἀποκεκρυμμένον παιδίον Ἰωδᾶ ἀναγορεύεται βασι-

set annos quinque et viginti. Propter ejus amici-
tiam et foedus cum Achab, ait ad eum propheta
Jehu filius Hanani : « Rex Josaphat, si huic quem
odit Dominus amicitia jungeris, idcirco veniet
super te ira Domini; nisi bona opera inventa
sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra Juda,
et praepraveris cor tuum ut requireres Domi-
num, et inventum est cor tuum perfectum apud
Dominum. Itaque pepercit tibi Dominus etsi « per-
cussit opera tua et contrivit naves tuas. » Exinde
discimus Deum cum justitia poenas commetiri pec-
catis et aequam ferre sententiam. Quæ cum noverim-
us, nos igitur decet fugere impiorum amici-
tiam ac familiaritatem, nullum enim commercium
lucis cum tenebris, neque virtutem cum nequitia,
cum latrone, cum adultero virum justum partem
habere oportet. Unde ait Scriptura : « Nonne qui
oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos
tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos et
inimici facti sunt mihi. Facientes prævaricationes
odivi, non adhæsit mihi cor pravam. » Quia servi Dei
peccantes, quæ est hominis natura, venia digni
æstimantur propter virtutes quas primo coluerunt;
in divitiis autem bonisque terrenis a divina justitia
puniuntur ob peccata sua, sed poena non tam mani-
festa est. Maxime autem cum alii peccatores justis
cohabitant, propter justitiam misericors Do-
minus non facere solet quod in Josaphat et Paulo
fecit per contritionem et amissionem navis. Unde
ad eos qui cum ipso tempestate in mari perturba-
bantur, Paulus ait : « Oportebat quidem, o viri,
audito me; non tollere a Creta, lucrique facere
injuriam hanc et jacturam. Et nunc suadeo vobis
bono animo esse; amissio enim nullius animæ erit
ex vobis præterquam navis. »

XLVIII. Regnum Joram.

Post Josaphat regnavit Joram filius ejus, fecitque
malum in conspectu Domini; occidit autem fratres
suos sex et mortuus est dysentericus cum regnas-
set annos octo.

XLIX. Regnum Ochosis.

Post hunc regnavit Ochosis filius ejus et fecit
malum in conspectu Domini, et occisus est a Jehu
cum regnavisset annum unum,

L. Regnum Gotholæ.

Post Ochosiam regnavit Gotholias, mater ejus, oc-
ciditque omnes filios Ochosis præter unum natu mi-
nimum qui contra spem salvatus est ab uxore Joiadæ
magni pontificis. Qui puer Joas nomine diu abscon-
ditus rex acclamatus est a sacerdote Joiada omni-

Varie lectiones et notæ.

11 Par. xiv, 2, 3. 12 Par. xv, 37. 13 μαθηκότας? 14 Ps. cxxiv, 21, 22. 15 Ps. ci, 3, 4. 16 εὐ-
θεί? 17 εἰς δὲ τῆς ced. 18 Act. xxvii, 21-22. 19 863 (4291) 11 Reg. viii, 47; 11 Par. xvi, 5, 6.
20 856-855 (4299-4300) Ced. 179, 15. Reg. viii, 26; 11 Par. xii, 2. 21 Ced. 186, 17-20? Glyc. 537,
18-558, 4; 11 Reg. xi, 3; 11 Par. xii, 12.

que populo, annos natus septem. Omniaque populus A
gavisus est et urbs requievit. Occiderunt autem
Gotholiani in domo regis cum regnasset annos sex.

LI. Regnum Joas.

Post Gotholiam regnavit Joas Ochosia filius an-
nos septem natus et initio fecit bonum in conspectu
Domini; postea vero conversus ad malum, occisus
est in domo sua cum regnasset annos quadraginta.
Quandiu enim edocebatur a Joiada sacerdote qui
propter multam pietatem suam annos vitæ centum
triginta complevit, bene et recte regnabat. Post
autem obitum divini sacerdotis, eum ad im-
pietatem declinasset, occidit Zachariam prophetam
et filium magistri sui. Ait enim Scriptura: « Spi-
ritus itaque Dei induit Zachariam filium Joiadae
sacerdotis et stetit in conspectu populi et dixit
eis: Hæc dicit Dominus: Quare transgredimini
præceptum Domini, quod vobis non proderit et
dereliquistis Dominum ut dereliquerit vos?
Qui congregati adversus eum miserunt lapides
juxta regis imperium in atrio domus Domini. Et
non est recordatus Joas rex misericordie quam
fecerat Joiada pater illius secum, sed interfecit fi-
lium ejus. Qui cum moreretur ait: « Videat Domi-
nus et requirat. » Et post hæc surrexerunt contra
eum servi sui in ultionem sanguinis filii Joiadae
sacerdotis et occiderunt eum in lectulo suo. Quo
tempore Sibylla illa Cumana celebrabatur et Lycur-
gus leges Lacedæmonibus dabat, Iphitusque Olympi-
cos constituebat ludos.

LII. De Eleemosyna.

Vir erat in Israel dives et misericors qui, cum
adilisset quemdam e magistris et aperilisset Sapien-
tiam Salomonis, subito invenit: « Fenerat Domi-
no qui miseretur pauperis. » Itaque in se descen-
dens et compunctus animum ablit et vendidit omnibus
suis divitum pretium pauperibus, præter duos num-
mos. Cum ergo factus esset omnino pauper nullusque
ejus mileretur, Deo eum tentare cogitante, tandem
inædicit humiliatus: Ibo Jerusalem et causam meam
agam coram Domino eo quod deluserit me, disper-
dens bona mea. Cum igitur iter faceret, vidit duos
viros inter se certantes de possessione invenit la-
pidis pretiosi. Ad quos ait: Quare certatis, fratres?
Date mihi lapidem hunc et duos nummos accipite.
Illi autem libentissime lapidem concesserunt;
quanti enim valeret lapis ignorabant. venit igitur
Jerusalem lapidem secum gestans, cumque eum
ostendisset aurifici, vix viso lapide aurifex surrexit
et adoravit. Attonitus, ubi divinum et sanctum la-
pidem tanti pretii reperisset, interrogabat. Ecce

λεός, ὅπῃ Ἰωδὰς τοῦ ἱερῆως καὶ τοῦ λαοῦ παντός,
ὁπάρχον ἑτῶν ζ'. Καὶ ὁ μὲν λαός ὅπας ἡθροῦν
καὶ ἡ πόλις ἡσύχασαν· τὴν δὲ Γοθολίαν ἀπέκτειναν
ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, βασιλεύσαντες ἑτῶν ζ'.

NA'. Βασιλεὺς Ἰωά.

« Μετὰ δὲ Γοθολίαν ἐβασίλευσεν Ἰωᾶς Ὀχοσίῳ
ἐπιστάτης καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου
πρότερον· εἰτα παρατραπίς, ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, βασιλεύσας ἑτῶν μ'. (2) Ἔως μὲν γὰρ ἦν
ζωτιζόμενος ὑπὸ Ἰωδὰκ, τοῦ ἱερῆως τοῦ καὶ βίω-
σαντος διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ (38*) εὐείδειαν ἑτῶν ρ',
καλῶς ἐπολιτεύετο: (3) Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ
θεοῦ ἱερῆως πρὸς ἀσέβειαν ἀποκλίνας, ἀπέκτεινε
Ζαχαρίαν, τὸν προφήτην καὶ υἱὸν τοῦ διδασκάλου
αὐτοῦ, φησὶ γάρ· « Καὶ πνεῦμα ¹⁵ Κυρίου ἐνέδυσε
Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδὰς τοῦ ἱερῆως, καὶ ἀνίστη
κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ εἶπεν· « Τὰδε λέγει
Κύριος· Ἵνα τί παρατραπίσθε τὰς ἐντολάς Κυ-
ρίου ¹⁶ καὶ οὐκ εὐδοκῆσατε; 154 Ὅτι ἐγκατε-
λείπατε ¹⁷ τὸν Κύριον, καὶ ἐγκαταλείψετε ὁμᾶς· ¹⁸
καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντο-
λῆς Ἰωᾶ τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῇ οἴκῳ Κυρίου. Καὶ
οὐκ ἐμνήσθη Ἰωᾶς τοῦ πατρὸς οὐ ἐποίησεν Ἰωδὰς,
ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθανάτωσε τὸν
υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἀπέθνησκεν, εἶπεν· « Ἰδοὺ
Κύριος; καὶ κρινάτω. » Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέθεντο ¹⁹
οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵματι Ἰωδὰς τοῦ ἱερῆως καὶ
ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. »

« (4) Ἐφ' οὗ καὶ Σιβυλλὰ ἡ Κυμαῖα ἐγνωρίζετα,
καὶ Λυκούργος Λακεδαιμονίων ἐνομοθέτει, καὶ Ἰφι-
τος ²⁰ τὰς Ὀλυμπιάδας συνέστησεν.

NB'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

« Καὶ ἄνθρωπος τις ἦν ἐν τῇ Ἰσραὴλ παροῦσας
τε καὶ ἐλεῆμων, ὃς ἐλθὼν πρὸς τινὰ τῶν διδασκάλων
καὶ ἀναπαύσας τὴν Σοφίαν Σολομῶντος εὔρεν εὐ-
θύς· « Ὁ ἐλεῶν πτωχοὺς δαειτίζει Θεῷ· » καὶ
εἰς ἐαυτὸν γενόμενος καὶ κατανυγῆς, ἀπλῶς
πέπρακε πάντα καὶ δέειναι πτωχοὺς μὴδὲν ἐαυτῷ
καταλείψας πλὴν νομισμάτων δύο· καὶ πτωχεύσας
πάντα καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἐκ θείας δοκιμασίας ἐλεῶμι-
νος, ὑστερον ἐν ἐαυτῷ λέγει μικροψυχέας· « Ἀπε-
λευσόμεαι εἰ; Ἱερουσαλὴμ καὶ διακροῖνμαι τῷ Θεῷ,
ὅτι ἐπλάνησέ με, διασκορπίσας ²¹ τὰ ὑπάρχοντά
μου. Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, εἶδεν ἄνδρας δύο μα-
χομένους πρὸς ἀλλήλους, εὐρόντας λίθον τίμιον. Καὶ
φησὶ πρὸς αὐτούς· Ἵνα τί, ἀδελφοί, μάχεσθε; ὅτι
μοι αὐτὸν καὶ λάβετε νομισματα β'. Τῶν δὲ μετὰ
χαρὰς τοῦτον παρασχόντων — οὐ γὰρ ᾔδειαν τοῦ
λίθου τὸ ὑπερίτιμον — ἀπῆλθεν σὺν εἰς Ἱερουσαλὴμ
τὸν λίθον ὑπερέρχοντα καὶ δέξας αὐτὸν χρυσοχρῆ-
μα παραχρῆμα τὸν λίθον ἐκείνος ἰδὼν, ἀναστα-
σάμενος ἐκύνησεν. Καὶ ἐκθάμβος γενόμενος ἐκυνθάνετο πᾶς

Variae lectiones et notæ.

¹⁵ 849 (1807) I Reg. xii, 1, 2; II Par. xiv, 1. ¹⁶ II Par. xiv, 2, 15. ¹⁷ Καὶ πν. Θεοῦ ἰ. τὸν
Ζαχαρίαν — τὸν ἱερῆα καὶ ἀ. ἐπάνω τοῦ λ. — Κύριος· Τί π. II Par. xiv, 20-21. ¹⁸ ἐντ. τοῦ Κυρίου cod.
¹⁹ ἐγκαταλείπατε II Par. ²⁰ ἀπέθεντο cod., sed cf. II Par. xix, 25. ²¹ Cod. 189, 5, 10, 12. ²² Ἡρακλῆος
cod. ²³ Περὶ τοῦ διαδωσαντος τὰ αὐτοῦ Ἰουδαίου in margine codicis. Cod. 193, 5-194, 11. ²⁴ ἐπὶ τούτου
(Ἐξελίου) ἀ. τίς ἐγνωρίζετο Ced. ²⁵ Prov. xix, 17. ²⁶ διασκορπίσαντα? διασκορπίσαι Ced.

τὸν θεὸν λίθον τοῦτον τὸν πολυτίμον **155** καὶ ἄγον εἶπεν. Ἰδοὺ γὰρ ἔτη γ' σήμερον, Ἰερουσαλὴμ δυνάται καὶ ἀκατασταταὶ διὰ τὸν περιβόητον λίθον τοῦτον· ἀλλ' ἀπαλὼν ἔδωκε αὐτὸν τῷ ἀρχιερεὶ καὶ σφόδρα πλουτήσεις. Τοῦτου δὲ ἀπερχομένου, ἄγγελος Κυρίου εἶπε πρὸς τὸν ἀρχιερέα· Νῦν ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρὸς τοὺς φέρωντας ἀπολεσθέντα πολυθύλλον λίθον ἐκ τῆς διπλοῦδος Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων· λαβὼν αὐτὸν ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι χρυσίον πολὺν καὶ ἀργύριον, ἅμα δὲ καὶ βαπτίσας αὐτὸν μετρίως εἶπε· Μὴ δίσταζε ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίσται τῷ Θεῷ σου διὰ τῆς Γραφῆς· λέγοντι· Ὁ ἐλεύων πτωχὸν δανείζει Θεῷ. Ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολλὰ πλάσινα ὑπὲρ ὧν ἐδάνεσάς μοι· καὶ εἰ πιστεύσεις, λήψῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλοῦτον ἀνυπέροχον. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς πάντα τὰ διατεταγμένα πεποίηκεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἰδάλῃσιν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ ἐντρομος γένόμενος, πάντα ἑάσας ἐν τῇ ναφ' ἐξηλθεν εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων τῷ Κυρίῳ καὶ τὰ ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ πάντα διηγορευμένα.

LI^o. *Basileia Amesion.*

Μετὰ Ἰωᾶς ἐβασίλευσαν Ἀμεσίας οὗ υἱός αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὖθες ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξε μὲν τοὺς φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἐθανάτωσεν διὰ τὸ γεγράφθαι· Ὅς ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται. Καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη x' **156**. (2) Διό φησιν ὁ θεὸς λόγος· ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν· Ἐκαστος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογησεται, καὶ οὐ μὴ συναποδοῇ ὁ θεὸς τὸν δίκαιον μετὰ ἀδίκου· ἐπεὶ περ παρ' αὐτῷ τὸ ἀναμάρτητον ἀτιμώρητον· οὔτε γὰρ τὸν Νῶε κατέκλυσεν, οὔτε τὸν Λῶτ κατέφλεξεν, οὔτε μὴν τὴν Ραὰβ συναπόλεσε. Εἰ δὲ βούλεσθε γνῶναι τὰ ἐφ' ἡμῶν γενόμενα, οὐκ ἀποκρύψομεν **157**. Ἰούδας σὺν ἡμῖν ὦν, ἔλαβε τὸν κληρὸν τῆς διακονίας, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, καὶ Σίμων ὁ Μάγος τὴν ἐν Χριστῷ **158** σφραγίδα· ἀλλ' ἑκάτερος αὐτῶν ἀναφανείς **159** φαῦλος, ὁ μὲν ἀπήγγεστο, ὁ δὲ παρὰ φύσιν ἱεράμενος συνετίδωκε καὶ ἐν τῇ κιβωτῇ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὑπῆρχον· ἀλλὰ πονηρὸς ὁ Χάμ ὀργισθεὶς, μόνος τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο **160**. Εἰ δὲ πατέρες ὑπὲρ παίδων οὐ τιμωροῦνται, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ὅθλον ὧς οὐδὲ γυναῖκες ὑπὲρ ἀνδρῶν, οὐδὲ οἰκείται ὑπὲρ δεσποτῶν, οὔτε συγγενεῖς ὑπὲρ συγγενῶν, οὔτε φίλοι ὑπὲρ φίλων, οὔτε δίκαιοι ὑπὲρ ἀδίκων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ **161**. Ἔργον τὸν λόγον ἀπαιτηθήσεται. Οὔτε γὰρ Νῶε ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ σὺν τῷ κόσμῳ κατεκλύσθη **162**, οὔτε Λῶτ ὑπὲρ Σοδόμων ἐκπομπλήθη, οὔτε Ραὰβ ὑπὲρ Τερρυχουτίων ἐσφάγη, οὔτε Ἰσαὰκ ὑπὲρ Αἰγυπτίων

A jam tres anni sunt ex quo Jerusalem turbatur et commovetur super famosum hunc lapidem; abi et da eum sacerdotum principi et subito disaberis. Dum iret, angelus Domini dixit ad principem sacerdotum: Nunc venit homo ad te amissum celeberrimum lapidem a veste Aaron sacerdotum principis habens. Quo lapide accepto, ei qui attulerit da multum auri atque argenti et cum virga percusseris eum, pauca hæc adde: Noli dubitare in corde tuo et non confidere in Deo tuo, qui per Scripturam dicit: « Feneratur Domino qui miseretur pauperis. » Ecce enim in sæculo dedi tibi multo majora quam quæ mihi feneratus es; et si mihi credideris, accipies in futuro divitias multo majores. Et princeps sacerdotum omnia mandata perfecit circa hominem et cuncta verba ei locutus est. Quibus auditis, obstupuit vir, omnibusque relictis exiit gratias agens et credens Domino quodam omnia quæ in divina Scriptura continentur.

LIII. *Regnum Amesie.*

Post Joam regnavit Amesias filius ejus fecitque quod placitum erat in conspectu Domini, percutitque interfectores patris sui; filios autem eorum non occidit eo quod dictum fuerit: « Non morientur patres pro filiis, neque filii moriuntur pro patribus; sed unusquisque in peccato suo morietur. » Occisus est in bello cum regnasset annos quindécim. Dicit itaque divinus sermo in apostolicis Constitutionibus: Unusquisque de se ipso constituitur ac respondebit, et non persequetur Deus justum cum iniquo, quandoquidem apud eum quidquid culpæ non est obnoxium, nec ultioni subjectum est. Neque enim Noe aquis submersit, neque Lot flammis combussit, neque Rahab perdidit. Et si libet nostra quæque cognosce: Judas, socius nostri, sortem ministerii nobiscum communem accepit; et Simon ille Magus signaculum in Christo; sed cum uterque pravus existisset, unus laqueo se suspendit, aliter autem, præter hominum naturam volitans, contritus est. Et in arca Noe erant filii ejus; sed Cham solus malus inventus est, solus pœnas dedit. Si ergo patres pro filiis pœnas non dant, neque pro patribus filii, patet non puniri mulieres pro viris, neque servos pro dominis, neque consanguineos pro consanguineis, neque amicos pro amicis, neque justos pro injustis, sed unusquisque pro suo factio rationem reddet. Neque enim Noe pro mundo, neque cum mundo submersus est, neque Lot pro Sodomis combustus est, neque Rahab pro Hierichuntinis occisa est, neque Israel pro Ægyptiis submersus est. Contubernium enim justos injustorum dam-

Varie lectiones et notæ.

¹⁵⁵ τοῖς — πᾶσι διηγορευμένοις? ¹⁵⁶ 309 (4547). ¹⁵⁷ Deut. xix, 16. ¹⁵⁸ καὶ II Par. xiv, 1. II Reg. xiv, 17. ¹⁵⁹ II, 14. περὶ ἀπ. Anastasius. ¹⁶⁰ ἐξομολογ. ed. ¹⁶¹ τοῦ ed. ¹⁶² ἐπεὶ γὰρ τῷ ἀ. 604. 7 ¹⁶³ οὐκ ἀπ. om. ed. ¹⁶⁴ ἀλ. om. ed. καὶ ed. ¹⁶⁵ ἀναπαύσεις ed. ¹⁶⁶ μ. εἰς τὸν υἱὸν ἰδ. 7. ed. ex emendatione, μ. ἰδ. 7. Anastasius. ¹⁶⁷ καὶ ed. ¹⁶⁸ οἰκείου ed. ¹⁶⁹ κόσμος δίκην εἰσαπράχθη ἀπ. ed. ¹⁷⁰ ὁ ed.

nationi non involvit, sed unanimitas. Non igitur alius pro alio morietur, sed et fimbriis peccatorum suorum quisque constringitur. Et: «Ecce homo et opus ejus ante faciem illius» et «justitia justi super ipsum erit.» Et: «Unumquemque juxta vias suas judicabo, domus Israel, dicit Dominus Deus.» Et: «Quid vos dicitis parabolam hanc: «Patres comedunt vobis uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt?» Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. Ecce omnes animæ meæ sunt, ut anima patris ita et anima filii mea est, anima quæ peccavit ipsa morietur.»

ὁν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ

καταποντῶθη — οὐ γὰρ ἡ συνόλκῃς καταδικάζει, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης ὁμόνοια. — «Οὐ τοίνυν ἕτερος ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθάνεται, ἀλλὰ «οἱ σιραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται.» καὶ «Ἰδοὺ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ.» — καὶ «Δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν ὁμῶν κρινῶ ὁμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος ὁ Θεός.» — καὶ «Τι ὁμᾶς λέγετε τὴν παραβολὴν ταύτην; Οἱ πατέρες ἔφαγον τοὺς ὄμβρακας καὶ οἱ υἱοὶ τῶν τέκνων ἡμῶς ἔφαγον;» — «Ζῶ ἐγὼ, λέγει Ἀδωναὶ Κύριος, εἴ ἐστιν ἐν ὁμῶν ἐτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραὴλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἡμεῖς εἰσιν· ἐμὴ ἐστιν ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη καὶ ἀποθάνεται.

LIV-LV. Regnum Osia.

Mortuo Amasia, regnavit Osias, qui et Azarias dicitur, filius ejus, et fecit quod placitum erat coram Domino; cum autem ei bene contigisset, superbiit, cupitque offerre incensum Deo suo et ipse quoque, quod solis sacerdotibus licet. Cum igitur in templo incensum obtulisset, leprosus factus est et sic mortuus est; ejus regnum quinquaginta et duorum annorum fuit. De quo Chrysostomus ait: «Osias autem cum invaluit, non sustinuit potestatis magnitudinem, sed quemadmodum ex ingluvie nascitur tumor, e tumore calor ardens et inde sæpe sæpius mors; sic ex rerum magnificentia fit insania; quod in corporibus tumor, idem est in anima insania superbiaque. Deinde ex insania cupiditas rerum quæ non decent sequi solet. Cæterum elevatum est cor ejus et non remansit interius insania nec sanata est, sed ad mala opera eum incitavit omnemque virtutem corruptit; dicit enim Scriptura: «Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, et neglexit Dominum Deum, ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Zacharias princeps sacerdotum et cum eo sacerdotes Domini octoginta dicentes: Non est tui officii, Osia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron qui consecrati sunt ad ejusmodi ministerium; egredere de sanctuario, ne contempseris; quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo Israel.» Dumque adoleret incensum coram sacerdotibus teneretque in manu thuribulum, orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus in domo Domini et expulere eum et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam Domini; et leprosus

B

NA'-NE. Βασιλεῖα Ὀζου.

«Μετὰ δὲ Ἀμείσαν βασιλεύσαν Ὀζίας ὁ καὶ Ἀζαρίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου καὶ εὐδοκούμενος ἐπῆρθη καὶ ἠθέλησε θυμιάσαι τῷ Θεῷ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ὅπερ μόνος 157 ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσιν· καὶ δὴ θυμιάσας ἐν τῷ ναῷ εὐθὺς ἐλεπρώθη καὶ οὕτως ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη νβ'». — «(2) Περὶ οὗ καὶ Ὁ χρυσοστόμος φησιν· «Ὁ οὖν Ὀζίας ἠνίκα ἴσχυεν, οὐκ ἤνεγκε τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀδυναμίας, μὲν γίνεταί φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς τίκεται πυρετός, εἴτα θάνατος» ἐκείθεν πολλάκις· οὕτω κίναυθα ἀπὸ τῆς τῶν (39^a) πραγμάτων ὑπερβολῆς, ἀπόνοια γέγονεν· ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνοια, εἴτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τὴν οὐ προσηκόντων, ἐπακολουθεῖν εἴωθεν. — Οὕτως οὖν λοιπὸν ὁ ὁψώθῃ ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἐνδον ἡ ἀπόνοια οὐδὲ ἀπεσέσθη, ἀλλ' ἐξώκειλεν καὶ πρὸς ἔργον ἰλθοῦσα πονηρὴν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ἀπέφθειρεν.» — φησὶ γάρ «Καὶ ὡς κατίσχυεν ὁψώθῃ ἡ καρδία αὐτοῦ καταφθεῖρει καὶ ἡδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἐσελθὼν εἰς τὸν ναὸν Κυρίου θυμιάσας ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος· εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου π' λέγοντες· Οὐ σοὶ ἐστιν, Ὀζία, θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, τοῖς ἁγιασμένοις· ἔξειθι οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ Κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται σοὶ τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ θυμιατῆριον ἐν τῇ χεὶρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξανέτειλεν ἡ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν οἴκῳ Κυρίου.» — καὶ κατέσπασαν αὐτὸν ἐκείθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπυνεν

Variae lectiones et notæ.

κατ. om. ed. sed. habit Anastasius. συν. κατακρίνει τοὺς δικαίους σὺν τοῖς ἀδίκοις, ἀλλ' ed. Prov. v, 22. Isa. lxxii, 11. ἁμαρτιῶν ed. Ex. xviii, 20, 30. Jer. xxxi, 29. αὐτοῖς ed. ὄμβρακα ed. Ex. xviii, 3, 4 om. Κύριος. Ἀδωναὶ cod. ἐν γένηται Ex. 780 (4376). Cod. 189, 6-40? Il Reg. xv, 2; Il Par. xvi, 1, 5. Nota νβ' a secunda manu. vi, 118. E, 119 B. ἀδυναμίας ed. φ. δ: ed. ἐκ θ. ed. περὶ ed. adjuncto πολλῆς quod in 3 ms. deest. τῶν ψυχῶν ἀπόνοια ed. πρ. αὐτῶν πραγμάτων ed. κατεσθ. ed. — ἐξεπῆρθε ed. δ. τὴν ἀρ. ed. Il Par. xxi, 16. Οὐ σοὶ Ὁ. Il Par.

ἐξελεῖν, ὅτι ἡλεξεν αὐτὸν ὁ Κύριος. « Καὶ ἦν ἡ λαμπρὸς καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρι τελευτῆς, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου Κυρίου. »

5) Ἐφ' οὗ αἰσχυρὸς μέγας ἐκίσε^α, καὶ διαβρά-
γνεντος ὕδους μεγίστου, κατεκλύσθη πρὸς τὴν πε-
διάδα ἑταβίου μ'.

ΝΓ'. Βασιλεῖα Ἰωάθαμ.

158^α Μετὰ δὲ Ὀζιαν ἐβασίλευσεν Ἰωάθαμ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ις^α.

ΝΖ'. Βασιλεῖα Ἀχαζ.

« Μετὰ δὲ Ἰωάθαμ ἐβασίλευσεν Ἀχαζ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ις^α. (2) Ὅν καὶ πολεμή-
σας Φακαὶ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἀνέβη ἀνδρας μὲν δυνα-
τοὺς ἐν ἡμέρῃ μιᾷ χιλιάδας ρ' ^α, γυναῖκας δὲ καὶ
παῖδας ἡχημαλώτευσεν χιλιάδας τ'.

ΝΗ'. Βασιλεῖα Ἐζεκιῶν.

« Μετὰ δὲ Ἀχαζ ἐβασίλευσεν Ἐζεκιῶν ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἔτη ν' ^α, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου,
καὶ ἐτελεύτησεν. (2) Ἐφ' οὗ ἦν ὁ Μωσαϊκὸς χαλκοῦς
ἕως· ἔτι γὰρ αὐτῷ ^α οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων
βεβλυσμάτων ἐθυμίσαν, ὃν καὶ ἠφάνισεν Ἐζεκιῶν
ὡππερ δὴ καὶ τὰς βίβλους τοῦ Σολομῶντος περὶ τῶν
παραβολῶν καὶ ψδῶν, ἐν αἷς περὶ φωτῶν καὶ παν-
τοίων ζώων φυσιολογίας (ὡς προεῖρηται). (3) Ἐφ'
ὧν χρόνων Ῥώμος καὶ Ῥήμος ἐβασίλευσαν ἐν Ῥώ-
μῃ, καὶ Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία ἐγνωρίζετο, καὶ Σαλ-
μανάσ, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν
ἐν Σαμαρείᾳ βασιλείαν Ἰσραὴλ, τὰς ὅπ' αὐτὴν ἰ' φυ-
λὰς ἡχημαλώτευσεν ^α. (4) Κατὰ δὲ Ἐζεκιῶν ἀνέβη
Σενναχειρμ, ὁ διάδοχος Σαλμανάσαρ, καὶ πλείστα
μεγαλοβρῆμονήσας κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ
λαοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκαδάζων 159 βουλὰς ἰδνῶν
καὶ ἀθιτῶν λογισμοὺς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων
(καὶ φρονήματα ἀποστρέφον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὴν
βουλὴν αὐτῶν μαραινῶν) καὶ ἀποστείλας ἀγγέλων,
ἀνέβη ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ῤπ' ἡ-
λιάδας καὶ οὕτως μετ' αἰσχύνης καὶ λύπης ὁ Σεννα-
χειρμ ἀναστρέψας εἰς Νινευτ, δεινῶς ἀνήρει ^α τοὺς
αἰχημαλωτισθέντας ὑπὸ Σαλμανάσαρ ἀπὸ Σαμαρείας
τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν ἀτίκα (ἡ) θεία δίκη μετελθοῦσα ^α.
(59b) καὶ ὅσοι τῶν ἰδνῶν τέκνον ἀναγρεθείς ^α ἐπαύθη
τῆς αἰχημαλωσίας ἀδικος ^α σφαγὴ διὰ τῆς ἐνδίκου
ἀναγρεσεως.

ΝΘ'. Περὶ τοῦ Τωβίτ καὶ Ἀγγέλων.

« Ἐξ ἧς αἰχημαλωσίας ὤπῃρχε τις ἐλεήμων ἀν-
θρώπος τοῦνομα Τωβίτ πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ
θάπτειν τοὺς ἀποδνήσκοντας τῶν Ἰουδαίων, περὶ ὧν

jacuit in domo sua usque ad diem mortis suae eo
quod ejectus erat de domo Domini. »

Quo regnante terrarum motus ingens factus est qui
disrupto monte maximo, stadia quadraginta plano
aequavit.

LVI. Regnum Joatham.

Post Osiam regnavit Joatham filius ejus et fecit
quod rectum erat coram Domino, et mortuus est
cum regnasset annos septemdecim.

LVII. Regnum Achaz.

Mortuo Joatham regnavit Achaz filius ejus et
fecit malum in conspectu Domini et mortuus est
cum regnasset annos sexdecim. Cum contra eum
bellavisset Phaceus, rex Israel, viros fortes occidit
die una centum millia, mulieres autem et pueros
duxit in captivitatem trecenta millia.

LVIII. Regnum Ezechiae.

Post Achaz regnavit Ezechias filius ejus annos
quinquaginta et fecit quod placitum erat in oculis
Domini et mortuus est. Quo regnante, erat adhuc
serpens æneus a Moyse fabricatus, cui Judæi cum
aliis idolis incensum adolebant. Hunc sustulit
Ezechias, sicut et libros Salomonis de parabolis et
cantilenis, in quibus de arborum et omnium ani-
malium natura, ut supra dictum est, sermo erat.
Quo tempore Romulus et Remus Romæ regnave-
runt et Sibylla Erythræa celebrabatur; et Salmana-
sar, rex Assyriorum, cum regnum Israel in Sama-
ria cepisset, decem tribus quibus constabat in ca-
ptivitatem abduxit. Adversus Ezechiam ascendit Sen-
nacherib, Salmanasaris successor, qui cum gloriosa
multa in Dominum et populum ejus debilerasset,
irritatus est qui consilia gentium dissipat et popu-
lorum cogitationes irritas facit ac consilia princi-
pum eludit; is, misso angelo, de exercitu Assyrio-
rum centum et octoginta quinque millia hominum
interfecit. Dedecore coopertus tristitiaque consump-
tus Sennacherib Niniven reversus in captivos
a Salmanasare abductos Israeliticos magna cæde
dessevit. Quem mox divina ultio insecuta, suorum
filiis manibus occidit, eaque justa nex injus-
tam captivorum occisionem sedavit.

D

LIX. De Tobit et Angelo.

Inter captivos erat vir misericors nomine Tobit
qui in sepellendo interfectos Judæos multum operæ
impendebat. Qua de causa apud regem delatus,

Varie lectiones et notæ.

^α ἐκίσε cod. ἐκινῆθη? ^α 748 (4428) Ced. 489, 127. ^α ις^α II Reg. xv, 32; II Par. xxvii, 1, Ced. ^α 753 (4444) — II Reg. vii, 2; II Par. xviii, 1 σχόλιον. Τῷ Ἀχαζ συνήρχετο καὶ Ῥώμος ὁ κτίσας τὴν Ῥώ-
μην ὅπ' αὐτοῦ τῷ ἔτῃ ἔπει, τῇ ια' Μαΐου Ἰταμίνου, μεταξὺ δύο ὥρων Ced. 289, 16-18. ^α ρα' II Par.
xxvii, 6, 8. ^α 726 (4460) — Ced. 189, 20-190, 21. ^α xv' II Reg. xviii, 1 Ced. ^α αὐτὸν cod. sed. cf.
II Reg. xviii, 4, ubi de Salomonis libris nihil nec in Par., sed ex Ensebio petita sunt hæc. ^α Ced. 191,
4-14. ^α ἀναγρετ. cod. ^α ἐπάταξε προσκυνήσας γὰρ ἐν οἴκῳ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ II Reg. xix, 37; 3 vel 4
vocabula erasa sunt h. l. [μαρτυ]ρίου ἔθου χάριν a secunda manu? ^α ἀναγρεθέντος Ced. ^α 191, 15-
193, 2. ^α αἰχμ. ἡ δδ. cod.

cum sibi fuga consulisset, obdormivit juxta parietem. Et ut solet evenire, jacenti apertosque oculos habenti ex nido hirundinum calida stercore ejus in oculos delapsa sunt; ex quo cæcus factus est. Erat Ecbatanis puella ejus cognata, quæ, cum accepisset septem viros qui omnes a demone intercepti fuerant priusquam eam cognovissent, orationi vacabat; ei Deus auxiliatorem angelum Raphael immisit. Cum igitur Tobit filio suo Tobie denuntiasset ne sibi uxorem acciperet, nisi in tribu generis sui juxta legem, tradidit ei chirographum decem talentorum aureorum quæ in Media deposuerat, ut abiret et ea reciperet. Cum quæreret filius ille itineris comitem et ducem, quod viam ignoraret, Deo providente, in Raphael incidit sub viri specie in foro stantem; cujus Azariam se nominantis et viæ se gnarum profitentis, opera conductæ, iter eo comitatus ingreditur. Cum ad fluvium Tigrim pervenissent, adolescens lavandi causa aquam ingressus est atque ingens ibi piscis eum invasit. Eum jussus est ab angelo capere et, dissecto ventre, jecur, cor et fel eximere ac servare. Interroganti quid utilitatis hæc habeat: Jecur, respondit angelus, et cor incensæ expellunt demones, fel autem albuginem sanat. Puer igitur accepit e genere suo prædictam puellam in uxorem, opera consilioque angeli demone expulso per hunc suffutur cordis et jecoris piscis. Angelus autem Azarias vocatus abiit in Mediam et, decem talentis acceptis, reversus est cum uxore et adolescente ad patrem Tobit. Cujus oculos cum filius unxisset felle, et Tobit visum recuperasset, declaravit angelus se non hominem sed angelum esse a Deo missum ut eis subveniret et virgini Saræ propter pietatem eorum, dixitque illis: « Sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare et consilium honorificum est. » Unde Chrysostomus ait: Ergo angelos laudare oportet, et si Creatorem semper canentes misericordem et benignum in homines parant. Angelos autem dico vestros commilitones qui adversus eos qui contra nos consistunt, propugnant: inter quos est archangelus Michael qui contra diabolum de corpore Moysis altercatus est et contra Persarum principem propter populi Judaici libertatem pugnavit. Deo enim jubente, regem omnem creationem angeli sunt sortiti et gentium reges conducunt. Gabrielem Deus Persis providere voluit, populum autem circumcisionis a Michaele custodiri jussit. Gabriel cum prædicaret oportere ut Judæi secundum divinam ineffabilemque sententiam Persis læsæ virent, Michael, libertatis pertinax propugnator, continuis precibus Deum deprecabatur dicens: « Domine exercituum, usquequo in non misereberis Jerusalem et urbem Juda quibus ira-

A διαβληθείς τῷ βασιλεὶ καὶ φυγὼν ἐκοιμήθη ἐξω τοῦ ταίχους· καὶ, ὡς εἰώθεν πολλάκις γίνεσθαι, κοιμώμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεωγμένους ἔχων, αἰρουθίων ἀποδεύσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λευκώματον πεποίηκεν. (2) Ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάνοις κόρη συγγενὴς αὐτοῦ, ἥτις ἐπὶ τὰ ἀνδρας λαβοῦσα καὶ πάντων ὑπὸ δαίμονος ἀναιρουμένων πρὸ τοῦ γυναικαὶ ταύτην, ἤρξατο· καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ βασιλεὺς ὁ Θεὸς τὸν ἀγγέλον Ραφαήλ. (3) Ὁ οὖν Τωβίτι παραγγέλλας τῷ υἱῷ αὐτοῦ Τωβίτι μὴ λαβεῖν ἀλλὰ γόθεν γυναῖκα εἰ μὴ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ γένους αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον, δέωσιν αὐτῷ χειρόγραφον περὶ ταλάντων ἑξήκοντος, ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μηδίᾳ, πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. (4) Τοῦ δὲ παιδίου ζητούντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντος, εὗρίσκει, Θεοῦ προνοίᾳ, τὸν ἀγγέλον Ραφαήλ ὡς ἄνθρωπον ἱστώτα, ὃν μισθωσάμενος, εἰδέναι τὴν ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαρίαν ὀνομαζόμενον, συνοδεύει τούτῳ. (5) Καὶ δὴ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγριν καὶ τοῦ παιδὸς εἰσελθόντος λούεσθαι, ἰχθύος αὐτῷ 160 μεγάλου ἐπιπλήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀγγέλος ἐπιλαβέσθαι τὸ ἰχθύος, καὶ ταμεῖν αὐτοῦ τὴν γαστέρα, καὶ λαβεῖν τὰ τε ἥπαρ, καὶ καρδίαν, καὶ τὴν χολήν, καὶ φυλάττειν. Τοῦ δὲ πυνθανομένου τὸ χρησίμουν αὐτῶν, ὅτι τὸ μὲν ἥπαρ, φησί, καὶ ἡ καρδία θυμώματα διώκει δαίμονας· ἡ δὲ χολὴ καθαρίζει λευκώματα. (6) Εἶτα ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα, τῇ συμβουλῇ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἀγγέλου διωχθέντος τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ. (7) Ὁ δὲ ἀγγέλός ἐστι καὶ Ἀζαρίας ἀπὸ τῶν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ ἐκ τὰ τάλαντα λαθὼν ὑποστρέφει μετὰ τῆς γυναίκος καὶ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν πατέρα Τωβίτι, οὗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπὶ χρίσας, καὶ παρυσθῆς ὁ Τωβίτι ἀναβλέψας ἐφανέρωσιν ἑαυτὸν ὁ ἀγγέλος, ὅτι οὐκ ἀνθρωπὸς ἐστίν, ἀλλὰ παρὰ Θεοῦ ἀγγέλος ἀπεσταλὴ πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρα, διὰ τὴν αὐτῶν εὐσέθειαν, λέγων πρὸς αὐτούς: « Μυστήριον βασιλέως κρύπτεται καλὸν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνυμνεῖν ἐνδόξως ἀγαθόν. » (8) Ὅθεν φησὶν ὁ Χρυσόστομος: — Οὐκοῦν ὁ ἀγγέλος ἐγκωμιάζειν χρεῖ, καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν δημιουργὸν ἀσέλητον ὡς ὁμνούντες. Ὡς αὐτὸν καὶ εὐμενῇ τοῖς ἀνθρώποις παρὰ σκευδίζουσιν ὁ ἀγγέλος δὲ φημι τοὺς ὁμητέρους συμμάχους, τοὺς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐκστρατεύοντας, ὧν ἐστὶν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, πρὸς μὲν τὸν διάβολον ὅτι τοῦ Μωσέως; σώματος ἀντιτασσόμενος, πρὸς δὲ τὸν ἀρχοντα. Περσῶν ὅτι τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ λαοῦ ἀντιστάμενος; ὁ προστάγματι γὰρ Θεοῦ τὴν πᾶσαν κτίσιν διαλαχόντες καὶ τῶν ἐθνῶν τοῖς κρατίστοις ἐπιστατούντες (40), τὸν μὲν Γαβριήλ τοὺς Πέρσας ἐφορᾷ ἐδικαίωσεν, τὸν δὲ Μιχαήλ τὸν ἐκ περιτομῆς

Variae lectiones et notæ.

¹⁶⁰ ἀγνοοῦντα cod. ¹⁶¹ καὶ τὴν καρδίαν cod. ¹⁶² Tob. vi, 7. ¹⁶³ Tob. xii, 11. ¹⁶⁴ viii, 285 A — 286 D. ¹⁶⁵ ἀσέλητος cod. et Coisl. 303. ¹⁶⁶ δ. b. Chr. ¹⁶⁷ παρὰ σκευδίζουσιν Chr. ¹⁶⁸ δυνάμεις cod. ? ¹⁶⁹ εἰς Chr. ¹⁷⁰ τῶν Chr. ¹⁷¹ λ. εἰ. ἀνθ. om. seq. Chr.

λαὸν φρουρεῖν ἐκίλευσεν ²², ἀλλὰ κατὰ θεῖον τινὰ ἄνθρωπον ἀποβόητον λόγον, τοῦ μὲν δουλεύειν Ἰουδαίου· Πίρσαι· ἀναγκάζοντες, τοῦ δὲ πρὸς τὴν εὐθερίαν ἀνθελκοντος καὶ συνεχῶς τὰς ἱεσίας τῷ Θεῷ προσάγοντος καὶ λέγοντος· ²³ «Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς παρείδες τοῦτο **161** ἔβδομηκεστὸν ἔτος;» ²⁴ «Ὅν εἶδεν ἐν τῇ ὁράσει Δανιὴλ πετόμενον, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς θρασὺς ἀστραπῆς, φησὶ, καὶ οἱ ἐφθαλμοὶ αὐτοῦ ὥστε λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς θρασὺς χαλκοῦ στέλλοντος, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου.» ²⁵ «Ὁν ἴσιν ²⁶ ὁ τὴν ἕκον ἀποστρέφων ²⁷ καὶ Βαλαὰμ τῆς ἀποτόμου μαντείας εἰργων — ὣν ἔστιν ὁ τὴν μάχαιραν σπασάμενος καὶ τὸν Ἰησοῦν ²⁸ τοῦ Ναυῆ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ²⁹ διὰ τοῦ σχήματος ³⁰ προτρεπόμενος· ὣν ἔστιν ὁ τὰς ῥπ' χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάσας καὶ τῷ ὕπνῳ τῶν Βαρβάρων συνάψας τὸν θάνατον· ὣν ἔστιν ὁ τὸν προφήτην ³¹ Ἀμβακούμ ἀερίῳ μετακομίσας πηδήματι, ἵνα τὸν προφήτην Δανιὴλ μέσον ³² τῶν λεόντων διαθρέψῃ. Οὗτοι μὲν οὖν ³³ οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι κατὰ ἰχθρύων ³⁴ ἀριστεύουσιν· ἀπολὸς ἦν ὁ θεοπέσις ³⁵ «Ραφαὴλ δὲ» ἐνὶ ἰχθύος ἀνατομῆς δαιμονιώσαν κόρην λασάμενος· καὶ τυφλὸν γέροντα ³⁶ τὸν ἥλιον βλέπειν τεχνισάμενος. — ³⁷ «Ἀρ' οὖν ³⁸ μελίστης ἔξιναι τιμῆς; οἱ τὴν ἡμετέραν ζωὴν διαφυλάττοντες·» οὐ γὰρ μόνον φρουροὶ ³⁹ ἐτάχθησαν ἄγγελοι ἰθὺς κατὰ τὸ εἰρημένον· ⁴⁰ «Ὅτε διεμέριζεν Ἰθὺς ὁ Ἰψίστος, ὡς δὲ σπείρειν υἱὸς Ἀδάμ, ἔστησεν θρία ἰθὺς κατὰ ἀριθμὸν ἁγγέλων Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν πιστῶν ἀνθρώπων ἑκάστῳ· ἔλαγον ἄγγελος. Τῆς γὰρ ⁴¹ παιδείας Ῥόδης ἀπαγγελλούσης τοῖς ἀποστόλοις πρὸς (τῶν) θυρῶν ἐστάναι Πέτρον· τὸ (τοῦ) Ἡρώδου δεισμονήριον διαδράντα ⁴², ἔλαγον ἀπιστοῦντες· ⁴³ «Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἔστιν.» ⁴⁴ Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ Κύριος· ⁴⁵ λέγων· ⁴⁶ «Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντός βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.» ⁴⁷ Καὶ μέντοι καὶ καθ' ἑκάστην ⁴⁸ Ἐκκλησίαν φύλακας ἀγγέλους ἐπέστησεν ὁ Χριστὸς, καθὼς ἀποκαλύπτων Ἰωάννης φησὶ ⁴⁹· ⁵⁰ «Εἰπὲ τῷ ἀγίῳ τῆς Ἐκκλησίας **162** Σμύρνης· Ἰούδα σου τὴν πένταν καὶ τὴν θλίψιν· ἀλλὰ πλούσεις· εἰ.» — ⁵¹ Καλὸν ⁵² οὖν ἡμᾶς θησαυρίζειν τὰ ἱπουράνια, πτωχοὺς τρέφοντας ⁵³, ξένους ἐνιζοντας, καὶ τῆς καλλίστης εὐχῆς μὴ ἀμελεῖν ποτε, ⁵⁴ ἀπὲρ θεωροῦντας, ⁵⁵ ἄγγελοι ἐπὶ τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ Μισθαποδότην ἀναφέρουσιν ὧς καὶ προ-

tus es? iste jam septuagesimus annus est. » Quem archangelum vidit in visione Daniel volantem. « Facies ejus, ait, velut species fulguris, et oculi ejus ut lampas ardens, et brachia ejus et quæ deorsum sunt usque ad pedes, quasi species æris candentis, et vox sermonum ejus ut vox multitudinis. » Idem ille est qui asinum averit, Balaamque ab audaci maledictione prohibuit; quique discitricio gladio, ne filius Nave ab hostibus cingere-tur, impedivit; qui centum octoginta quinque millia Assyriorum una nocte percussit et a somno in mortem transtulit; qui prophetam Habacuc per aera volatu transmisit, ut prophetam Daniel mediis in leonibus nutritret. Illi ergo angeli alique contra hostes nostros pugnant. Talis erat ille Raphael qui a Deo missus dissecto pisce puellam a dæmone occupatam sanavit, cæcumque senem ad solis lumen videndum revocavit. Maximo igitur habendi sunt honore qui nostram vitam custodiunt. Non enim modo gentibus custodes præfati sunt angeli, sicut dictum est: « Quando dividelat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum juxta numerum angelorum Dei, » sed etiam fidelium hominum cuique præfectus est angelus. Cum puella quædam nuntiaret apostolis ante fores stare Petrum, qui Herodis et carcere aufugisset, dixerunt non credentes: « Angelus ejus est. » Quod testatur quoque Dominus dicens: « Videte ne condemnatis unum de pusillis istis, qui in me credunt; quia angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei qui in cælis est. » Cuique etiam Ecclesie custodes angelos constituit Christus, sicut in Apocalypsi Joannes ait: « Dixit angelo Smyrnæ: Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam, sed dives es. » Pulchrum igitur est nobis thesaurizare cœlestia, pauperes enutrire, peregrinis hospitium indulgere, et preces non negligere; quæ omnia videntes angeli apud justum Judicem et reddentem laboris mercedem offerunt, sicut constituit eis Dominus quod, indicans, ad eum qui bene fecit, ait: « Orationes tuæ, Corneli, et elemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Domini. » Nos igitur jure veneremur amantes nos angelos, Dominum quippe pro nobis deprecantur. Administratores enim sunt spiritus, ut ait Apostolus, in ministerium missi, propter eos qui hereditatem capient salutis. Nos propugnanti et nobiscum certant sicut audisti Daniele, qui refert, archangelum Michaellem omnium custodem pro-

Varie lectiones et notæ.

²² ἐκίλευσεν· συστήναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ἀμφοῖν διαπληκτισμὸν, οὐ κατὰ πάθη ὁργῆς, ἀλλὰ cod. ²³ Zach. ²⁴ ἰ. 12. ²⁵ ἐκείνος Chr. ²⁶ καταστ. Chr.—ἀπόπου Chr. ²⁷ Ἰησοῦν. (ἴν pro ὅν) Chr. ²⁸ πολέμοις pr. Chr. ²⁹ τῷ προφήτῃ cod. ³⁰ ἐν μέσῳ τῶν ἀγεύτων λ. γαύση τροφῆς Chr. ³¹ μὲν cod. ³² τῶν ἰ. εἰσι οἱ καὶ κατὰ τῶν παθῶν ἀριστεύουσιν Chr. ³³ ἦν καὶ ὁ θαυμάσιος καὶ θ. Chr. ³⁴ ἰσάμινος Chr. ³⁵ καὶ γέροντι τυφλῷ τὸ φῶς· τεχνισάμενος Chr. τεχνασ. cod. ³⁶ οὐ Chr. ³⁷ αἰθύνοντας Chr. ³⁸ ἰθὺν φρουρεῖν ἔτ. ἀγ. καθὼς βοᾷ τὸ λόγιον Ch. ³⁹ Deut. xxvii, 8. ⁴⁰ ἔλαστον cod. ⁴¹ ἀ. γὰρ τῶν ἀνθρώπων Chr. ⁴² ἐστάναι τὸν Πέτρον cod. ⁴³ διαδράσαντα cod.—δ ἔστω. ἀπ. ἰλ. Chr. ⁴⁴ Act. xii, 15. ⁴⁵ καὶ ὁ σωτὴρ τούτους Chr. ⁴⁶ Math. xviii, 10. ⁴⁷ Καθ' ἑκ. ἑ. ἰ. π. ἀ. φ. ὁ χς Chr. ⁴⁸ Apoc. ii, 8. ⁴⁹ Καλὸν Chr. ⁵⁰ τρέφειν, ἀπονελεῖ ἐπισκεπτεσθαι, x. τ. λ. Chr. ⁵¹ Ταῦτα γὰρ ἀ. ἐπὶ τὸν χρ. τῶν θλων ἀν. ὁ δὲ προστάττει· λέγων· αὐτοῖς τῷ ἰ. τὸ ἀγ. Chr.

castra libertate pugnavisse. Unus enim angelus, Gabriel scilicet, oportere ut Persis inserviat populus Dei dicebat, ut supra notatum est, alter autem captivitatem solvere enitebatur. Et vicit Michael adversarium suum; et Euphratem transierunt Judaei patriasque sedes receperunt, urbem et templum denuo aedificaverunt. Haud aliter magnus Epiphanius ait: Cuique genti angelum praefectum esse, divina dicit Scriptura. Angelus enim Daniele alloquens, vocat principem Persarum principemque Graecorum, et Michael Judaeorum principem esse designat. Et Moyses: « Constituit terminos populorum juxta numerum angelorum Dei. » Qua de causa Joannes in Apocalypsi dicit: « Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. » Ex quo patet angelos esse intentos ad subveniendum gentibus in bello, usque ad tempus longanimitatis Domini; et per eos ordinabit Dominus discrimen sanctorum suorum. Dominantur angeli a Spiritu divino ordinati, nec irruptionis tempus et causam habent, eo quod nondum illis liceat iudicia exercere, omnes dissolvendo gentes ob sanctorum injurias. Solventur enim, ut ait Joannes, et super terram irruunt, testantibus aliis etiam prophetis, moti movebunt gentes in initium iudicii.

πειν ἔδωκεν εἰς πόλεμον ἕως καιροῦ μακροθυμίας Κυρίου· καὶ προστάσει· δι' αὐτῶν ἐκδικίαν γίνεσθαι τῶν ἁγίων αὐτῶν. ¹⁷ Κρατοῦντες γὰρ οἱ ἐπιτεταγμένοι ἄγγελοι ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος, μὴ ἔχοντες καιρὸν ἐπιδρομῆς, διὰ τὸ μηδέποτε λύειν αὐτοῖς· τὴν δίκην, τοῦ τὰ λοιπὰ **163** ἔθνη λύεσθαι, τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὕβρεως ἕνεκα. ¹⁸ Λύονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐπέρχονται τῇ γῇ, καθὼς φησὶν Ἰωάννης ¹⁹ καὶ οἱ προφηταί, καὶ ²⁰ κινούμενοι ²¹ κινούσιν εἰς ὄρμην ἐκδικίας τὰ ἔθνη.

Mirabilis Nicephorus Constantinopolitanus ait: C Novimus credimusque laudes quas Deo emittimus, ei ab angelis offerri; si hoc vere dicitur: « Angeli eorum semper vident faciem Patris mei qui in caelis est. » Quid revera aliud curant aut dicunt nisi preces nostras Domini auribus admoventes misericordem eum nobis super his quae fecimus, efficiunt? Exinde nos haud immerito quidem in eorum honorem templa aedificamus, festa quoque celebrantes glorificamus Deum qui eos glorificat, et omnes sanctos. Horum ordines, statum, scientiam eminentem divina ex illuminatione nascentem, a Christophoro edoctus beatus Dionysius, vir ille apostolicus, sic ostendit: Omnes coelestes potestates novem singularibus nominibus vocavit theologia, eosque in tres divisit hierarchias quarum singulae tribus constant ordinibus. Primo in loco esse ait illos qui divinae substantiae semper astant et ante ceteros angelos Deum appropinquant, sanctissimos scilicet Thronos et multos habentes ocu-

A στάτας λέγειν αὐτοὺς τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν (ὡς λέγει πρὸς Κορινθίον ¹⁹). Αἱ προσευχαὶ σου καὶ αἱ ἐλαημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. (9) Εἰκότως οὖν τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς ἀγγέλους γεραίρομεν ὡς ὑπὲρ ἡμῶν (40b) τῷ Δεσπότη ἡρωσεύοντα. Καὶ γὰρ ²⁰ « Λειτουργικὰ πνεύματ' εἰσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας· κληρονομήσει σωτηρίαν, » οἷς καὶ ὑπερμαχοῦσι καὶ συμμαχοῦσι, καθὼς ἀρτίως ἤκουσας τοῦ Δανιὴλ, πῶς φέρει τὴν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ, τῷ πασῶν ²¹ ἐφόρῳ διαπληκτιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. Ὁ μὲν γὰρ τὴν λαὸν δουλεύειν τοῖς Πέρσαις ἠνάγκαζεν, ὡς εἴρηται· ὁ δὲ λύσαι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπούδαζεν. Καὶ νῦν Μιχαὴλ τὸν ἀντίπαλον· καὶ τὸν Εὐφράτην Ἰουδαίαι περάσαντες, τὴν πατρῶαν πόλιν ἐστίαν ἀπῆλαθον, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ναὸν φθορόμεσαν. (10) « Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἔφη ²²· « Ἐκαστῷ ἔθνῳ ἀγγέλον ἐπεστάται φησὶν ἡ θεία Γραφή. Ὁ γὰρ τῷ Δανιὴλ προσελεγόμενος ²³ ἀγγελος καὶ ἀρχὸντα Περσῶν εἴρηκεν, καὶ ἀρχὸντα Ἑλλήνων, καὶ τὸν Μιχαὴλ ἀρχὸντα τῶν Ἰουδαίων λέγει. Καὶ Μωϋσῆς· « Ἔστησεν ὄρια ἔθνων κατὰ ἀρεθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. » Διὰ καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει φάσκει· ²⁴ « Δύσον τοὺς ²⁵ ὁ ἀγγέλου τοὺς ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἐπισταμένους· » ὁ δὲ ὅτι καὶ ἐπεχομένους ἐπιτρέψει Κυρίου· καὶ προστάσει ²⁶ δι' αὐτῶν ἐκδικίαν γίνεσθαι τῶν ἁγίων αὐτοῦ. ²⁷ « (11) Καὶ μέντοι γὰρ ὁ θαυμαστός Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως ἔφη· « Ἰσμεν δὲ καὶ πιστεύομεν τὰς πρὸς Θεὸν ²⁸ δοξολογίας ἡμῶν διὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσάγεσθαι, εἰπερ ἐστὶν ἀληθὲς τὸ· « Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, » εἰ πράττοντες ἢ τι λέγοντες ἢ πάντως γὰρ τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσάγοντες, ὡς ἡμῖν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις παρασκευάζουσιν. (12) « Ὅθεν δὴ λοιπὸν εἰς ²⁹ τιμὴν αὐτῶν καὶ ναοὺς ἀγείρομεν καὶ πνευματικῶς ἐορτάζοντες, δοξολογοῦμεν Θεὸν τὸν δοξάσαντα αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἁγίους πάντας, ὧν τὴν τάξιν γέ τοι καὶ στάσιν ἄμα καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ καὶ ὅπως ὑπερεχόντως μεταδίδωσιν τοῦ τε φωτισμοῦ καὶ τῆς γνώσεως, ³⁰ παρὰ τοῦ χριστοφόρου μυηθεὶς ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος οὕτως ἔφη ³¹· « Πάσας ἡ θεολογία τὰς οὐρανίας δυνάμεις ἕνεκα κέκληκεν ἐκφαντορικαῖς ἐπωνυμίαις — καὶ εἰς τρεῖς διαφύριζει ³² τριαδικὰς διακοσμῆσεις. Καὶ πρώτην μὲν εἶναι φησι τὴν περὶ Θεοῦ ὁ-

Variae lectiones et notae.

¹⁹ Act. x, 4. ²⁰ Heb. i, 14. ²¹ πάντων? ²² Har. ii, 54, 22. Dent. xxxii, 8. ²³ προσδιαλεγ. cod. ²⁴ Apoc. ix, 14. ²⁵ τοῖς Ep. ²⁶ προστάξει Ep. ²⁷ τῶν ἁγ. Ep. ²⁸ Κρατοῦντες? Ἐκρατοῦντο Ep. ²⁹ ὁ δὲ τοῦ Πνεύματος Ep. ³⁰ αὐτοὺς cod. ³¹ ἐν τῇ π. τ. ἁ. ὁ. Ep. ³² ὡς Ἰωάννης προφητεύει καὶ οἱ λοιποὶ πρ. Ep. ³³ γὰρ Ep. ³⁴ οἱ ἄγγελοι Ep. ³⁵ x. τὰ ε. εἰς δ. ε. Ep. ³⁶ In libro de Cherubinis Bibl. Max. XIV. 21 haec inveniuntur. — Exstant in Antirrheto II adv. Constantinum Copronymum, inter opp. Nicephori nostrae editionis, Patrologia tom. C, col. 353 B. Edit. Patr. ³⁷ Θεοῦ cod. ³⁸ λοιπὸν εἰκότως εἰς cod. ³⁹ vi. 2 ὁ. οὐσίας? ⁴⁰ ἀφ' Dion.

σίαν αὐτῶν καὶ προσεχῶς αὐτῶν ἡμῶς ἠνώσθαι ἡμεῖς παρὰ δὲ δομένην, [β'] τοὺς τε γὰρ ἀγγέλους θρόνους, [γ'] καὶ τὰ πολυόματα καὶ τὰ πολύπτερα Χερουβὶμ, τῇ Ἑβραίων φωνῇ καὶ Σεραφὶμ ὀνομασμένα. — Καὶ ἡμῶς ἰδρῶσθαι φησι, παραβλῶναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίων ἱερφαντορίαν. Τὸν τριαδικὸν οὖν τοῦτον διάκονον ὡς ἓνα, καὶ ὁμοταγῇ, καὶ ὁντως πρώτην ἱεραρχίαν, ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγμένων, ἧς οὐκ ἔστιν ἑτέρα θεοειδέστερα καὶ [τελς] πρωτουργοὶς τῆς θεαρχίας (41^a) ἐλλάμψαν ἡμῶς προσεχέστερα. Δευτέραν δὲ εἶναι τὴν [ὑπὸ] τῶν Ἑξουσιῶν, καὶ Κυριοτήτων, καὶ Δυνάμεων συμπληρουμένην, καὶ τρίτην ἐπ' ἐσχάτων τῶν οὐρανίων ἱεραρχῶν τὴν τῶν Ἄρχων καὶ 164 ἀγγέλων διακόσμησιν. — (13) Ἰστέον οὖν ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἀγγέλου προσηγορίαν ἐθέλωσιν ἡ Γραφὴ πανταχῶς ἢ μόνον τῶν τριῶν τούτων, Μιχαὴλ, Γαβριὴλ καὶ Ῥαφαὴλ. Οὐκοῦν ἑμαυτοῦθησαν ἐκ διαμέτρου καὶ πεπλάνηται· λίαν οἱ πλαστούργοντες καὶ παραπείροντες ἑτέρας ὀνομασίας· ἀγγέλων ἐπ' ὁλίγωρον τῆς ἀνοσίτου καὶ παναθλίου αὐτῶν ψυχῆς καὶ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούστων καὶ πιστομένων τῇ θεοσταυγῇ πλάνη τῶν δυσανύμων καὶ πλαστονύμων αἰρετικῶν; Ἀμφότεροι γὰρ τοιοῦτοί εἰσι καὶ τηλικούτης δόξης ἐκ τῆς θείας προσεδρίας ἡξιώθησαν, ἀλλ' οὐδὲν τῶν μελλόντων ἴσασι πρὶν ἂν τύχῃσι θείας ἀποκαλύψεως παρὰ τοῦ τὰ πάντα προγινώσκοντος φύσει καὶ προλέγοντος Θεοῦ καὶ διαβρόθῃν αὐτὰ μάλα φάσκοντες. Ὁὐκ ἔστιν ὁ ἀναγγέλλων τὰ ἐπερχόμενα πλὴν ἡμεῶν. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀρχάγγελος ἔφη. Ὁ Κύριος παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλθῇς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰουδαίας ἀς ὑπερβῆς; ὡς ἀγωνὸν δῆπουθεν τῆς ἐλευθερίας τὸν χρόνον, ἔφασκε ταῦτα· καὶ ἄλλοις οὐκ ἔστιν. Καὶ δὴ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας καὶ συντελείας ἀναργῶς ὑπεμφανῶν ὁ Κύριος τὴν τούτων ἀγνοίαν. Ὁὐδὲ οἱ ἄγγελοι γινώσκουσιν· καντεύθεν λοιπὸν οὐδὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου θείας οικονομίας εἶδεν τὸ ἀποκακρυμμένον, ἀλλ' ἦ ἐν τῷ ὁ μόνος, ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφτοι. — Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, φησὶ, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; Μετὰ δὲ τῆς σωτηριώδους ἐνανθρωπήσεως, ἐγνώσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, ταῖς Ἀρχαῖς καὶ ταῖς Ἑξουσίαις διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ πολυποικίλος τοῦ Θεοῦ σοφία· μόνος γὰρ ἐστὶ τῇ φύσει σοφός, καὶ προγνώστης, καὶ προφήτης, ὅμα καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ὡς καρδιογνώστης. Τὰ δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Διό φησι. Ἐγὼ συνήκας τοὺς διαλογισμοὺς μου ἀπὸ μακρόθεν. Παρεχύψας γὰρ ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Παῦλος εἰς τὸ ἀκατάληπτον καὶ ἀχανὲς πῆλαγος τῶν ἀδελφῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπορρήτων κριμάτων, καὶ μυστηρίων καὶ ὑπερεκπλαγείας

alos multasque alas et dicuntur lingua Hebraica Cherubim et Seraphim. Immediate, ait, prope Deum sedent ut preces offerant. Tres isti ordines hierarchiam primam constituunt inter se coaptati, ut ait doctor ille cuius vestigia sequimur, nec illa hierarchia est alia superior Deum videndo, ei serviendo, ejusque illustrationibus fruendo. Secunda Potestatibus, Dominationibus et Virtutibus constat; tertia vero, Principatibus, Archangelis et Angelis. Sciendum est, Scripturam nullum nominasse angelum, tribus exceptis, Michael scilicet, Raphael et Gabriel. Stulti igitur sunt et longe a veritate alieni, qui sua sponte proferunt alia angelorum nomina, in perniciem impietis ac sceleratissimæ eorum animæ, ad perdendos audientes et credentes errorem Deo odibilem, hostium et nefandorum hæreticorum. Equidem sunt tales angeli qui maximam sunt adepti gloriam eo quod prope Deum adsint; attamen nihil futurorum noverunt priusquam apud Deum divinam invenerint eorum apocalypsim; ipse enim natura sua omnes eventus novit et prædicere potest, sicut sermone simplici declarat: « Non est qui annuntiat eventus præter me. » Idem significant archangeli verba dicentis: « Domine, exercituum, usquequo tu non misereris Jerusalem et urbium Juda, quibus iratus es? » Ille quidem archangelus, temporis libertatis inscius, hæc dicebat. De ultima vero die et temporum plenitudine loquens Dominus, hanc angelorum inscientiam declarat dicens: « Neque angeli cælorum noverunt. » Inde igitur concludendum est quod œconomiam et mysterium Incarnationis non cognoverunt, secretum illud quod inerat in Deo solo « in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. » — « Quis enim cognovit sensum Domini, ait Apostolus, aut quis consiliarius ejus fuit? » Post autem salutarem Incarnationem, « innotuit, ut idem ait Apostolus Principatibus et Potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. » Solus enim Deus natura sua sapiens, præsciens ac propheta est, qui sensum hominum bene cognoscat, cordisque eorum sit scrutator. Res autem ipsius nemo novit, nisi Spiritus ejus. Itaque dicit propheta: « Intellexisti cogitationes meas de longe. » Cum attigisset Paulus, qui in se Christum loquentem habebat, incomprehensibile secretum et absconditum mare Dei, infandorumque judiciorum et mysteriorum ejus, attonitus, stupefactusque vehementer, exclamavit dicens: « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus! » Inenarrabilia et incomprehensibilia sunt omnia quæ a Deo sunt. Siquidem quæ ab homine ipso sunt nemo novit nisi spiritus hominis. Quod si solus Deus scrutatur

Variae lectiones et notæ.

αὐτῇ cod. ἡνωθεν. cod. καὶ π. τάγματα X. E. Dion. Ἀρχαγγέλων καὶ? inter ἀγγ. et ἀρχ. Dion. Isa. lxi, 26? Zach. i, 11. οὐκ ἔστιν καὶ δὴ καὶ περὶ cod. Matth. xiv, 36. ἀλλ' ἦν τῷ? Col. ii, 3. Rom. xi, 34. Eph. iii, 10. Cor. ii, 11; Ps. cxxxix, 2.

corda et penetrat usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor est cogitationum et intentionum cordis, patet, sensum, voluntatem et desiderium absconditum hominis, notum non esse ab angelo, neque quodvis Dei mysterium certe, nisi sapienter et provide ipse Deus patefecerit ad utilitatem eorum qui cognoscere debent; ideo abscondit Incarnationem pluribus ad eorum insipientiam et ut diu lateret. Et quid dico plerosque fugisse hanc mysterii cognitionem? Ipsa enim prægnans Virgo secretum mysterii et ejus inenarrabile arcanum non cognovit ipseque diabolus ignoravit. Quod si prophetias de eo audierat, modum Incarnationis non noverat; si enim novisset, Jesum tanto post tempore non interrogavisset, dicens ei semel, iterum et iter: « Si Filius Dei es. »

γὰρ οὐδὲ αὐτὴ ἡ κυοφοροῦσα Παρθένος ᾗδεν τοῦ μυστηρίου τὸ ἀπόρρητον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν διδάσκαλον ἐλάνθανεν· « εἰ γὰρ καὶ τὰς προφητείας τὰς περὶ τοῦτου ἤκουεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἠγνοεῖ· οὐδὲ γὰρ, εἴπερ ᾗδεν, ἡρώτα αὐτὸν μετὰ τοιοῦτον χρόνον λέγων αὐτῇ· « Ὁ Υἱὸς εἰ τοῦ Θεοῦ, » καὶ ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον.

Cum vero Marodach, successor Sennacherim, vidisset solis regressum, ob Ezechie valetudinem (omni enim terræ immoluit solis iste regressus) rex ipse Babyloniorum cum fuisset certior de morte illius qui antea rex fuerat, et de his quæ in sole facta fuerant ob Ezechie pietatem, legatos qui pacem lacerent cum muneribus ad eum misit. Quod enim propter solis quindecim gradibus regressum ad eum miserit rex Babyloniorum legatos, ipsa rursus testatur historia: « Prospere fecit Ezechias in omnibus operibus suis. Attamen in legatione principum Babylonis qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit cum Deus, ut tentaretur et nota fierent omnia quæ erant in corde ejus. » Cum enim ostendisset legatis omnem domum suam et thesauros suos, dixit Isaias ad eum, in nomine Domini: « Eo quod ostendisti illis omnia, ecce dies venient et auferentur omnia quæ sunt in domo tua, quæcumque majores tui in hanc usque diem congresserunt, in Babylonem; non remanebit quidquam, ait Dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. » Oportet igitur cordatum quemque gaudio luctuque superiorem esse et cum prudentia et æquitate animi utriusque sufferre invasionem. Cum enim ipse Ezechias, cognitis Persarum cladibus, a miraculo haud absimilibus, et omnem humanam vim atque spem exsuperantibus vehementer gaudio elatus esset, et magis quam hominem decet animos sustulisset, morbo afflicto est, ut animæ ejus impetus frenarentur, ne contra decorem illum peccare fa-

σφῶδρα καὶ λίαν ἡλιγγιάσας, ἐξεβόησε 165 τὴν ἀσέβημον φωνὴν ἐκείνην λέγων· « Ὁ βάθος κλέους τοῦ, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. » Ἀνέκφραστα πάντα εἶσι καὶ ἀδιάγνωστα πᾶσι τὰ τοῦ Θεοῦ· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ ἀνθρώπου· οἷός τις; εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου· εἰ γὰρ μόνος ὁ Θεὸς καρδιογνώστης· καὶ δικαιογνώστης μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, εὐθέλως ὡς οὐδὲ νοῦν ἀνθρώπου καὶ βούλημα καὶ ἐνθύμιον κειρομένον ἄγγελος οἶδεν, μήτι γε Θεοῦ μυστήριον ἕτερον, εἰ μὴ σαφῶς ὅτι αὐτοῦ (41^β) καὶ ἐξ αὐτοῦ δεδηλωμένον οἰκονομικῶς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅθεν τοίνυν ἀδελφον ἐποίησε τὴν ἐνταρκτον οἰκονομίαν καὶ τοὺς πολλοὺς κρύπτων διὰ τὴν ἀσάφειαν καὶ λανθάνειν μέχρι πολλοῦ. Καὶ εἰ λέγω τοὺς πολλοὺς; Ὅπου

(14) Ὁ δὲ γε Μαροδῆχ, ὁ καὶ διάδοχος Συναχείριμ, θεασάμενος τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῇ βύσσει Ἐζεκιου (πάση γὰρ τῇ οἰκουμένῃ γέγονεν ἡ ἀναστροφή τοῦ ἡλίου γνώριμος), οὐδὲ χάριν καὶ οὐτος ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς καὶ τὸν ἐλεθρον τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως ἔγνωκός· καὶ τὰ κατὰ τὸν ἥλιον παραδόξως γεγεννημένα μεμαθηκὼς διὰ τὴν τοῦ Ἐζεκιου εὐσείδειαν, πρέσβεις αὐτῷ εἰρήνης καὶ δῶρα ἀπέστειλεν· ὅτι γὰρ διὰ τὴν ἀναστροφήν τὸν ἥλιον ἀναβαθμοὺς ἑ' πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, φησὶ πάλιν ἡ ἱστορία· « Καὶ εὐωδῶδη Ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ οὕτως (ἐν) τοῖς πρεσβευταῖς — Βαβυλῶνος, τοῖς ἀποσταλείσιν πρὸς αὐτὸν πυθέσθαι περὶ αὐτοῦ τὸ πέρας, ὃ γέγονεν ἐπὶ τῇ γῆς, » καὶ « ἔγκαιτέλειαν αὐτὸν Κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. » Ἀσέβας γὰρ τοῖς πρεσβευταῖς ὅλον 166 τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς, εἶπεν Ἠσαίας πρὸς αὐτὸν ἐν λόγῳ Κυρίου· « Ἀνθ' ὧν ἰδεῖξας αὐτοῖς πάντα, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ ληφθήσονται τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου πάντα, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἀπανεχθήσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν σου λήφονται, καὶ ἔσονται ἐκπόδοντες εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος. » Αἶψά τοίνυν τὸν ἐκέφρονα καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὑψηλότερον εἶναι καὶ μετρίως καὶ ἐπιστημῶνος τῶν ἐκατέρων φέρειν τὴν ἐφοδον. Καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐζεκίας, ἡνίκα εἶδε τρόπαιον κατὰ τῶν Περσῶν ἐγγιρόμενον καὶ θαύματος κρείττον· καὶ πάσης ἀνθρωπίνης βώμης καὶ ἐλπίδος ὑπέρτερον, καὶ λίαν ὑπὲρ τῆς χαρᾶς φουσιωθεὶς, καὶ μέλινον ἢ κατὰ ἀνθρώπον φρονήσας, τότε δὴ, τότε νόσῳ βάλλεται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς χαλινῷ ἀξιοθέλντα, μὴ ἐξω τοῦ δέοντος αὐτὸν ἀναγκάσωσι περιπεσεῖν

Variae lectiones et notæ.

^{αα} Rom. II, 33. ^{ββ} I Cor. II, 11. ^{γγ} Heb. IV, 12. ^{δδ} μυστήριον ἀπόκρυφον ἰάν. cod. ^{εε} Col. 189. 20 190, 177 II Reg. XX, 12. ^{ςς} II Par. XXII, 30, 31. ^{ζζ} Ἰγένετο II Par. ^{ηη} II Reg. XX, 17, 18. ^{θθ} ἡραττόν?

ἰδοῦλευσεν αὐτοῖς, » — « καὶ ἐποίησεν ἐγγαστρι-
 μύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνεν καὶ ἐκλήθοντο·
 στρατιὰν μὲν λέγει τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν
 σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, κληθονομένον δὲ τὰς διὰ
 τῶν λόγων παρατηρήσεις, γαστριμυθίαν δὲ τὰς διὰ
 τῆς γαστρὸς ψευδομαντείας, οἰωνισμὸν δὲ τὰς διὰ
 τῶν πτηνῶν περιεργείας, γνώστας δὲ τοὺς δι' ἡπατος
 ἢ ἄλλως πῶς μαντευομένους καὶ προφητεύοντας
 δαιμονίως, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἱερειμίου·
 « Ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσματα,
 καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν (43) αὐτοὶ προφη-
 τεύουσιν. » (7) « Τῶν γὰρ προφητειῶν, ὡς φησιν
 ὁ μέγας Χρυσόστομος, ἡ μὲν ἐστὶ πνευματικὴ, ἡ δὲ
 διαβολικὴ· λέγονται γὰρ παρ' ἐκείνοις ὁμωνύμως·
 προφητεῖται· ἡ δὲ μέση τούτων, φυσικὴ τις ἢ τεχνικὴ,
 ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης. Τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς
 προφηγομένου· μὲν τοῖς ἁγίοις μέτεστιν, δι' οἰκονο-
 μίας δὲ τοῖς μὴ τοιοῦτοις ὡς τῷ Φαραῶ, καὶ Βα-
 λαάμ, καὶ Ναβουχοδονώσωρ, καὶ Καϊάφα, τῆς δὲ
 διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοῦ
 γὰρ οἱ ἀλευρομένοις καὶ κριδομένοις, καὶ ἡ διὰ
 τῶν μυρίων τὰ θεία μαντευομένη Πυθία, καὶ ἡ διὰ
 θρύδης, καὶ ἡ δοδώνης Ἱέρεια· καὶ μὲντοι καὶ ἡ διὰ
 σπλάγγνων καὶ πτήσεων ὀρνέων καὶ κλαγγῶν, συμ-
 βόλων τε καὶ παρμῶν, κληθόνων καὶ βροντῆς, μυῶν
 τε καὶ γαλῆς, καὶ τρισμῶν ἔλλου, καὶ ὤτων ἤχου,
 καὶ παλμῶν σώματος, καὶ δι' ὀνόματος νεκρῶν, καὶ
 μυρίων τοιούτων· ἡ γὰρ δι' ὀνείρων καὶ παρ' ἡμῖν
 διὰ κατοχῆς **170** μὲν καὶ αὐτῇ, ἡ δὲ προφητοῦσις
 αὐτοῖς, οὐ δι' ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τινος κα-
 κοτεχνίας· καὶ ὁ μὲν Θεὸς· προλέγων καὶ λύσιν·
 ὑποτίθεται, καὶ τὸ πῆρως μετὰ πάσης ἀκριβείας
 γίνεται· ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τισιν ἀλη-
 θεύσαντες, ἐν τοῖς πλείοσι διήμαρτον. Καὶ τοιαύτη
 μὲν ἡ τε θεία καὶ διαβολικὴ προφητεία. Φυσικὴ δὲ
 ἡ τῶν ἀλόγων· χελιδόνες γὰρ καὶ γαστροὶ καὶ μύρ-
 μηκας ἐπιόντος χειμῶνος αἰσθάνονται, ἔχουσι τε καὶ
 ἀκούουσιν, φύσει τοῦτο κτησάμενοι. Ἡ δὲ τεχνικὴ
 προφητεία παρὰ λαοῖς καὶ συμβόλοις καὶ κυβερ-
 νήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρβύστελλας καὶ τὰς λύσεις τού-
 των προλέγουσιν· οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολῇ, οἱ δὲ
 τοῦ μέλλοντος συνέπειν **171** καταστοχάζοντες. Ἡ δὲ
 κοινὴ καὶ δημώδης τοῦ πολλοῦ γνώσις, οἷον ὅτι
 μετὰ μῆνας· γ' ὁ χειμὼν γίνεται· πάντες γὰρ ἔχουσι
 τὰς περιδὼν προτηρήσεις· οὐδὲν γὰρ, εἰ καὶ δαι-
 μονες πρόγινωσιν ἔχουσιν **172** ὅπου γε καὶ μύρμηκες
 ἔχουσι· καὶ θενοὶ ἀνθρώπου τοῦ μέλλοντος κατα-
 στοχασταὶ εἰσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς πάντως πάντα εἰδέναι,
 ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προσφθέτυσεν εἰπών· « Τοῦ
 γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν, » καὶ ἐγένετο. Καὶ
 πάλιν ὁ Βαλαάμ προσέειπεν, ὅτι· Ἰθρὺς στήσον, καὶ
 προβοθήσεται δι' αὐτῶν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐγένετο οὕτως,
 καὶ οὐδὲν παράδοξον αὐ τοιαῦται προφητεῖαι ἔχουσιν.

A vestigationes; incantatores, eos qui per viscerum
 inspectionem aut alio medio prophetant et diabo-
 lica ominantur. De quibus Deus ad Jeremiam ait;
 « Visionem mendacem et divinationem et fraudu-
 lentiam et seductionem cordis sui prophetant vo-
 bis. » Prophetiae enim, ut dicit magnus Chrysos-
 tomus duplex genus est; unum divinum, alterum
 diabolicum; eodem autem nomine ab hominibus
 vocantur. Est autem et tertia prophetia quae est in-
 ter duos media et est a natura vel ab arte et com-
 munis est hominibus. Divinum prophetiae genus
 sanctis praesertim datur, et ordinatione divina ali-
 quando viris non sanctis, ut Pharaoni, Balaam,
 Nabuchodonosor et Caiphæ; diabolicum autem his
 solis qui huius arti nefandæ sunt dediti. Hæc verò
 arti student et vates, et augures, et per plantas di-
 vina portendens Pythia, et per quercum Dodonia
 sacerdos. Illa etiam est diabolica prophetia quæ vi-
 sceribus auspiciis, symbolis, sternutationibus, præ-
 sagis clamoribus, tonitruum fragoribus, musculi,
 mustelis, acutis ligni sonis, aurium tinnitu, corpo-
 ris fremitu, mortuorum evocatione, multisque ejus-
 modi artibus utitur. Ejusdem naturæ sunt nobis
 quoque somniorum interpretationes; praesagia au-
 tem ab iis non sicut apud nos ex virtute, sed e
 maleficio aliquo deducuntur. Deus quando fu-
 tura denuntiat, solutionem promittit, resque de-
 nuntiata maxima cum diligentia fieri solet. Ipsi
 vero homines aliquando fortuito veritatem præmoun-
 tiant, sæpius autem mendacium. Ea est divina ali-
 que diabolica prophetia. Naturalis prophetia ad
 animalia ratione carentia pertinet. Hirundines.
 grues et formicæ praesentiant, pariter et echinæ
 et aleyones quadam arte, peritæ ab ipsa natura his
 insita. Prophetia vero quæ ab arte fit ad medicos;
 duces et gubernatores pertinet; quorum alii invale-
 tudines mortisque prænuntiant, alii ventorum
 mutationes, alii futuri consequentiam vaticinantur.
 Communis autem ac vulgaris futuri scientia hæc
 est, verbi gratia, tribus mensibus elapsis hiems fieri
 solet; omnes enim quæ statuto tempore eveniunt,
 speculantur, quid mirum si ipsi dæmones præ-
 scientiam habeant quam et formicæ possident?
 Periti homines futura vaticinantur, sed omnia non
 omnino certo noverunt. Diabolus de homine pro-
 phetavit dicens: « Scientiam boni et mali » habebit,
 et factum est ita. Iterum Balaam prædixit se
 malos concitaturum a quibus Jerusalem vastaretur,
 et factum est ita. Inde conjectura naturalis melior
 est tali prophetia, illæ tamen prophetiæ nihil in-
 credible habent.

Variae lectiones et notæ.

¹⁷⁰ II Par. xxxiii, 6. ¹⁷¹ Jer. xiv, 14. ¹⁷² vi, 511 A ὡςπερ γὰρ τρία εἶδη προφητείας εἰρήκαμεν πάλαι
 ὅτι α' μὲν εἶδος προφητείας τὸ εἰπεῖν, β' δὲ τὸ δι' ἔργου, γ' τὸ δι' ἔργου καὶ λόγου? ¹⁷³ καὶ τὴν λύσιν cod.
¹⁷⁴ συνέσει cod. ¹⁷⁵ καταστοχάζουσιν? ¹⁷⁶ ἔχειν codex. ¹⁷⁷ Gen. iii, 5. ¹⁷⁸ Num. xxiv, 24? ¹⁷⁹ Ἰσραήλ (Mar-
 ginalis.) A secunda manu leguntur erasa quædam ἐν τῷ ἀναγινώσκαι τι αὐτὸν εἰσεῖν.

LXI. Regnum Amos.

Post Manasse regnavit Amos filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est in domo sua, cum regnasset duos annos. Quo tempore Midas ille Phrygius innotescebat. Qui cum ascendisset in eurrum suum ut ad quemdam locum tenderet, eurrus subito stante cursui finem imposuit ibique urbem condidit quam Ancyram vocavit (ancyra enim est anchora ferrea, navis fluvialis). Hunc aures asininas habuisse dicunt. Non alienum mihi videtur inquirere qua de causa Deus, cum Nabuchodonosor et Manasse castigasset, eos in regnum deponere restituerit; Balhasar vero et Amos subito ei regno et vita ut venia indignos inglorie spoliaverit. Sane quia hi, patrum suorum facinora et impietatem imitati, non autem eorum poenitentiam et resipiscentiam, ideo justus Judex eos, dicto tempore, spoliavit, nullaque venia dignos existimavit. Quia Deus omnia dicta prænovit et cognoscit ejusque mores et sententiam: scrutans corda et renes, et intelligens omnia facta nostra, et omnium poenitentiam prævicens, sic eos habuit, vidensque eorum impietatem usque ad mortem perseverantiam, facinora ab iis perpetrata et cordis duritiam ultus est. Quod in Constitutionibus apostolicis significans, sermo divinus ait: « Si quis ex industria peccavit tentans Deum, quasi non sit vindictam a peccatore exacturus, hic veniam non accipiet etsi in corde suo dixerit: Me ipsum sanctificabo, et a perverso corde in conversionem redibo, et poenitentiam agam. Talis fuit Amos Manassis filius; ait enim Scriptura: Cogitavit Amos Manassis filius cogitationem transgressionis, et dixit: Pater meus a juventute sua multa fecit contra legem et in senectute poenitentiam egit, et ego, nonne sequar desideria animæ meæ et postea ad Dominum redibo? Et cum fecisset malum coram Domino, percussit eum Dominus subito. Unde quam verum est dicere: « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » — « Quis fortis corde Domino restitit, » ait propheta. « Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? » Unde multa cum sapientia exclamat David dicens: « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione. » Quod bene interpretans ait Apostolus: « Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum eor malum incredulitatis, discedendi a Deo vivo; sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. »

« Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ

A

ΣΑ'. Βασιλεία Ἀμώς.

« Νετὰ δὲ Μανασσὴν ἐβάσιλευσεν Ἀμώς, (6) υἱὸς αὐτοῦ, (καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπράγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας) ἔτη 2^α (2). Κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους Μίδας ὁ Φρύγιος ἐγνωρίζετο (ὅστις διέλαθε ποτὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα καὶ ἐλθὼν εἰς τινα τόπον, καὶ τὸ ἄρμα περὶ αὐτὸν μὴ προβαίνον, ἔστη τοῦ δρόμου, καὶ κτίσας ἐκείσε πώλιν, ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀγκυραν¹, 171 ἄγκυρα γὰρ, σιδηρίον πλοῦτος ποταμίῳ, ἐπισχόν² (43^α) τὸ ἄρμα, ἔστησε τὸν Μίδαν), ὅντινα ὧτα ἔχειν διου εἰσὶν. (3) Ἀξίον τοίνυν ἐπαπορήσαι τί δήποτε τὸν Ναβουχοδονόσωρ καὶ τὸν Μανασσὴν ὁ Θεὸς παιδεύσας, εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὐτοὺς ἐπανήγαγε, τὸν δὲ Βαλτάσαρ καὶ τὸν Ἀμῶς αὐτίκα τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς αἰσχίστως καὶ ἀσυγγνώστως ἀπεστέρησεν. Ἀλλ' εὐδὴλον διὰ τὸ τὴν πατρικὴν ἀσέβειαν καὶ κακουργίαν αὐτοὺς μιμήσασθαι καὶ μὴ σωφρονισθῆναι ἐκ τῆς ἐκείνων παιδείας καὶ τιμωρίας, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπιστροφήν μὴ ζηλώσαντας; αἰκνῶτως οὖν ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐπ' ἐκείνους μὲν ῥητῇ χρόνῳ τὴν βασιλείαν περιώρισεν, τοὺτους δὲ οὐδεμιᾷ ἡξίωσε συγγνώμης· ἀλλ' ὥστε δὲ καὶ πάντα προσρῶν ὁ Θεὸς τὰ ἐπόμενα, γινώσκει ἐκάστου καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν γνώμην³, ἐτάζων καρδίαν καὶ νεφροὺς, καὶ συνιὼν εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, διὰ τοῦτο πάντων ἐκείνων μὲν προειδὼς τὴν μεταμέλειαν, οὕτως τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκονόμευσεν, τοῦτων δὲ προβλέπων τὴν μέχρι τέλους ἀσέβειαν, τῇ θανάτῳ καταλύει τῆς κακουργίας καὶ σκληροκαρδίας καὶ θυστερκίας τὴν αὐξήσιν. (4) Ὅπερ οὖν καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσιν ὑπεμνησθῆναι ὁ θεὸς λόγος, οὕτω πῶς φησιν⁴: « Ἐάν τις ἐκ παρατάξεως ἁμαρτανίων πειράζει⁵ τὸν Θεόν, ὡς μὴ ἐπεξιδόναι τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος ἄρεσιν οὐχ ἔχει· κἂν λέγῃ παρ' ἑαυτοῦ· Ὅσαί μοι γίνονται, ὅτι πορεύομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς πονηρίας μου καρδία⁶; (καὶ τότε μετανόησεν) τοιοῦτος γὰρ⁷ ἐγένετο⁸. Ἀμῶς, ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός· φησὶ γὰρ ἡ Γραφή⁹: « Καὶ παρελογίσατο Ἀμῶς (ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός) λογιζόμενος παραβάσειν καὶ εἶπεν· Ὁ πατήρ μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρενόμησε καὶ ἐν γῆραι μετενόησεν¹⁰· καὶ νῦν ἐγὼ πορεύομαι καθὼς ἐπιθυμῶ ἢ φυγῇ μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέψω πρὸς Κύριον. Καὶ ποιήσας¹¹ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου¹², ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν¹³ ἐν 172 τάχει· — (5) Διὸ δὲ λοιπὸν ὁντως ἀληθῶς εἰπὴν¹⁴: « Θεοδερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. » — « Τίς γὰρ, φησὶν ὁ προφήτης, σκληρὸς γενόμενος, ἐναντίον Κυρίου ὑπέμεινεν; Ὅθεν ἐκδοῖται αὐτοῖς σαφέστατα λέγων¹⁵. σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῇ παρα-

Variæ lectiones et notæ.

¹ 612 (4556) Ced. 195.4; II Reg. xi, 18. 19; II Par. xxxiii, 21. ² Παρὶ Ἀγκύρας τῆς πόλεως. Ced. 195.5 ὁ Φρύγιος βασιλεὺς ἐτελεύτησε, ὅντινα δ. ἐν. ε. δ. ³ Ἀγκυραν ἦτις ἐστὶ καὶ λέγεται ἄχρι τῆς σήμερον Ἀγκυρα τῆς Φρυγίας Παλαιστίνης ἐσθ. ⁴ ἐπισχόν ἐσθ. ⁵ Ps. vii, 9. ⁶ Τοῦτο εἰρηται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Διαταγῶν ἐν κεφαλαίῳ κ' (κγ'). ⁷ ἁμαρτανίῳ πειράζων Const. ⁸ κ. μου τῆς π. Const. ⁹ εἰ; Const. ¹⁰ καὶ Const. ¹¹ Καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐναντίον Κυρίου ὡς ἐτ. M. ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς αὐτοῦ Ἀμῶν ἐπὶ αὐτὸν πλημμέλειαν II Par. xxxiii, 23. ¹² ἐν γῆραι μετέγνω Const. — καθά Const. ¹³ ἐποίησε Const. ¹⁴ παρὰ πάντας τοὺς γενομένους; ἐμπροσθεν αὐτοῦ καὶ Const. ¹⁵ κ; δ; Const. ¹⁶ Heb. x, 31. ¹⁷ Job. ix, 4. ¹⁸ Ps. xcvi, 7, 8.

πικρασμῷ, ὁ ἔπερ εὐλόγως ἐρμηνεύων ὁ Ἀπόστολος φησιν ¹¹· « Ἐλπίετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινι ὁμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζώντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν μέχρις ἂν τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκλυνουθῇ τις ἐξ ὁμῶν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. »

ΕΒ'. *Βασιλεία Ἰωσίου.*

A

LXII. *Regnum Josie.*

¹² Μετὰ δὲ Ἀμὼς ἐβασίλευσεν Ἰωσίας, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτῶν ὑπάρχων ὀκτώ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε τοξευθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη λζ'. (2) Ὁ γὰρ ¹³ Νεχαῶ, βασιλεὺς Αἰγύπτου, κατὰ τῶν Ἀσσυρίων στρατεύσας, ἐπικούρησαι τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐσπούδαζεν ¹⁴, ὅθεν φησὶν Ἑσδρας· « Καὶ εἶπεν (44') βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· Τί ἔμοι καὶ σοὶ, βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας; Οὐχὶ ¹⁵ πρὸς; » οὐ ἐξαπέσταλμαι τοῦ πικρῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. Καὶ νῦν Κύριος μετ' ἔμοι ἐστίν. Ἀποστῆθι καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ Ἰωσίας, ἀλλὰ ¹⁶ (πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχείρησεν, οὐ προσέχων ῥήματι Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λαλοῦντος ἐκ στόματος Κυρίου· καὶ) συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γνώμην Θεοῦ, καὶ τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· « Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἰπνόνσα σφόδρα. » Καὶ εὐθὺς ἀποστρέψαντος ¹⁷ αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν βίον καταλλάξαντος, ἐγένετο πένθος **173** μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πάντων Ἱερεμίας ἐδῆρηνσεν ὑπὲρ Ἰωσίου. » (3) Ὅς καὶ δικαιοτάτος ὑπὲρ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλεῖς γέγονεν. Καὶ τοῦ νόμου ¹⁸ Κυρίου ἀναγινωσκόμενος ἀκριβῶς, ἀκούσας καὶ λίαν ἀθυμῆσας, εἰδὼς τοῦτον ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι καταπατούμενον ¹⁹· « τὰ ἱμάτια διαβρῆξας » καὶ ἱμνοδοξοῦ γινόμενος, ἀπέστειλε « πρὸς Ὀλβαν τὴν προφήτιν »· πικρὰν μὲν, τί βούλεται Κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ φησὶ ²⁰· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἀνθ' ὧν [ὅτι] ἠπαλύνθη ἡ καρδία [σου] καὶ ἐντεράπηξ ἀπὸ προσώπου μου ²¹, ὥς ἤκουσας ὅτι ²² ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν καὶ ²³ κατάραν, καὶ διαβρῆξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἐκλαύσας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προστεθῇμι σε ²⁴ πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὕψι πᾶσι τοῖς κακοῖς οἱς ἐπάξω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. »

²⁵ Ὅθεν ζήλω θεῷ κινούμενος οὐ μόνον τὰ πανταχοῦ ἐβίβλω τε καὶ σεβάσκει συνέντριψεν ἐκ βάθρου, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρους, τοὺς μὲν ἐν ζώντας, ἐξωλόθρευσεν, τοὺς δὲ κτλ. τεθνηκυίας ἐν τοῖς τάφοις κατέκαυσεν. Καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἶπε ²⁶· « Τί τὸ σκόπελον ἔχειν, ὃ ἐγὼ βλέπω; » Καὶ φασιν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ²⁷· Ὁ ἀνδρωπεὺς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ προφητεύσας τοὺς λόγους τούτους· ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον Βεθῆλ. » Καὶ εἶπεν· « Ἀρετε αὐτὸν,

Post Amos regnavit Josias, filius ejus, annos octo natus et fecit quod placitum erat in conspectu Domini et mortuus est sagitta transfixus in bello, cum annos triginta et unum regnavisset. Nechao enim Aegypti rex cum contra Assyrios bellum ageret, ipse Josias ejus hostibus auxilium præbere voluit; unde Esdras : « Et ait rex Aegypti ad Josiam : Quid mihi et tibi est, rex Juda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire præcepit. Desine adversum Deum facere qui mecum est ne interficiat te. » Noluit Josias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Jeremiae prophetae loquentis ex ore Domini, verum instruxit contra eum aciem spreta Domini sententia, in campo (Mageddo), ibique vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis : « Educite me de praelio quia graviter vulneratus sum. » Tuleruntque eum in Jerusalem, et mortuus est, ingensque factus est luctus per totam Judæam, et Jeremiae maxime luxui super Josiam. Ille enim justissimus omnium regum qui antea fuerant, legemque Domini diligenter perlegens, cum audisset atque vehementer animo defecisset novissetque mala in his annis ingruentia, lacratiss vestimentis suis, et sui incompas misit ad Holdam prophetidem, interrogans, Quid velit Dominus super ipsum et omnem populum? Quæ ait : « Quandoquidem cor tuum emollitum est et humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores ejus, quod videlicet fierent in execrationem et in maledictum : et scidisti vestimenta tua et flevisti coram me; ideo colligam in ad patres tuos in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum. »

Exinde zelo divino accensus, non modo idola atque abominaciones contrivit e sedibus, sed et cultores eorum alios vivos perdidit, alios mortuos in bustis eremavit. Cumque tumulum conspexisset sub quo vir Dei jacebat, ait : « Quis est titulus ille quem video? » Responderuntque ei cives urbis filias : « Sepulcrum est hominis Dei qui venit de Juda et prædixit verba hæc super altare Bethel. » Et ait : « Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. » Sed et pythones et hariolos et pseudoprophetas et

Variae lectiones et notæ.

¹² Heb. III, 12, 15. ¹³ 652 (4556) Cod. 193, 7-197, 10 : II Reg. XII, 1 : II Par. XXIV, 21. ¹⁴ Τοῦ γὰρ βασιλεῖος — στρατεύσαντος? ¹⁵ ἐσπούδαζεν cod. ¹⁶ οὕτως cod. ¹⁷ οὐκ ἐπὶ II Par. ¹⁸ ἀλλ' ἢ π. α. ἐκραταιώθη καὶ οὐκ ἤκουσε τῶν λόγων Νεχαῶ διὰ τ. Θεοῦ καὶ ἡλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ π. Μαγεδῶν καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξοῖται ἐπὶ βασιλῆα Ἰωσίαν· καὶ δ. ὁ βασιλεὺς τ. π. α. II Par. ¹⁹ ὑποστρ. cod. ²⁰ τὸν νόμον — ἀναγινωσκόμενος cod. ²¹ II Reg. XII, 11, 14. ²² II Reg. XXII, 18 20. ²³ μου om. ²⁴ ὅσα ἐλ. 19. ²⁵ εἰς 19. ²⁶ σου καὶ συναχθῆσαι εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ καὶ οὐκ ὀφθῆται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν π. τ. κ. οἱς ἐγὼ εἶμι ἐπάγων. ²⁷ Reg. XXXIII, 16. ²⁸ II Reg. XXXIII, 25.

omnem abominationem et immunditiam quæ in Jerusalem erant abstulit Josias; et reversus est ad Dominum, in omni corde suo, et in tota anima sua et in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysi. Itaque festum Pascha celebravit quod simile in Israel non fuit a diebus Josue filii Nave et Samuelis prophetæ: in eo enim obtulit super altari pecora duo millia et sexcenta, hovesque trecentos. Et directa sunt opera Josiæ in conspectu Domini sui, in corde pietatis pleno, et similis non fuit ante eum rex, neque post eum surrexit similis illi. — Verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magno quo iratus est furor ejus contra Judam, propter irrationes quibus provocaverat eum Manasses.

Hæc circa tempora Byzantium a Byzo Thraciæ rege conditum est et innotuit Samia Sibylla.

LXIII. Regnum Joachaz.

Post Josiam regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini, et captus a Nechao Ægyptiorum rege ab eo in Ægyptum ductus est, ibique mortuus est cum regnasset mensibus tribus. Quo imperante, ut Josephus narrat, obtinuit ut Israeliticus populus a Juda tribu, quæ cæteris multo præstabat, et habitabat in urbe Jerusalem, Judæi diceretur. Urbs ipsa, quæ et Sion, vocata est Judæa, quæ prius appellabatur Jebus a Jebusæis qui hanc regionem incoluerant. David hanc urbem Jerusalem nomine appellavit ex eventu quodam hoc nomen ei imponens; summo enim in monte posita est in qua Dominus apparuit Davidi in area Ernz Jebusæi, cum ob imprudentem factam populi recensionem populus peste affligeretur. Mons enim Hebraica lingua Ar dicitur, urbs vero Salem. David cum hunc locum ad regiam ædificandam elegisset, Arsamem appellavit, id est *pacis mons*; in Græcum autem sermonem ea vox traducta ob soni concinnitatem in Hierosolyma deflexit.

LXIV. Regnum Joachim.

Post Joachaz regnavit Joachim et fecit malum in oculis Domini. Cumque venisset Nabuchodonosor, Marodach successor, Judæamque in suam ditionem redegitset, ei tributum imposuerat; recusante autem vectigal Joachim, venit denuo in Jerusalem Nabuchodonosor, cepit regem et e muris projectum torqueri jussit, diuque insepultum reliquit; undecim annos regnaverat Joachim. De quo ait Jeremias: « Hæc dicit Dominus ad Joachim filium Josiæ regem Juda: Non plangent eum; vae homini isti: non conerepabunt ei: Vae Domine, et vae inclyte. Sepultura asini sepelietur putrefa-

μηδεις κινήσει αὐτοῦ τὰ ὀστέα. » Καὶ μέντοι καὶ τοῦ; ἀγγασημύθους, καὶ τοῦ; ψευδοπροφήτας, καὶ πᾶν βδελύγμα καὶ προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξήρην· καὶ ἐπέστρεψε πρὸς Κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἰσχυρί καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωυσεώς· διὸ δὲ καὶ τὸ Πάσχα τοιοῦτον ἐποίησε οἶον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουὴλ· ἐν ᾧ βόας μὲν ἔθυσσε χιλιάδας ἰβ', πρόβατα χιλιάδας λη'· καὶ κατωρθώθη, φησὶν, τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐνώπιον Κυρίου ἐν καρδίᾳ πλήρει· εὐσεβείας. — « Καὶ γὰρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ 174 καὶ οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτοῦ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη Κύριος ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ, οὐδ' ἐπαμώνη ἐν τῷ Ἰούδα ἐπὶ τοῦ; παροργισμοῦ; οὓς παρώργισεν αὐτὸν Μανασσῆ;.

(4) Ἐπὶ τούτων τῶν χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βόζου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἐκτίσθη καὶ τῶν Μεγαρίων, καὶ Σιβύλλα ἡ Σάμιος ἔγινονίζετο (419).

ΣΓ'. Βασιλεία Ἰωάχαζ.

Μετὰ δὲ Ἰωσίαν ἐβασίλευσε Ἰωάχαζ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ληφθεὶς ὑπὸ Νεχαῶ, βασιλέως Αἰγυπτίου, ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανεν βασιλεύσας μῆνας γ'· (2) Ἐφ' οὗ οἱ Ἰσραηλῖται, καθὼς φησὶ Ἰώσηπος, ἐκ τοῦ περιτραπῆσαι τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, οὗτοι μὲν ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλις, ἡ καὶ Σιών, Ἰουδαία, ἥτις πάλαι μὲν Ἰεβού; ἐλέγετο, διὰ τὸ τὴν Ἰεβουζαὶ κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, Δαυὶδ δὲ Ἱερουσαλὴμ προσηγόρευσε διὰ τοῦ συμπεδικνέος ὀνόματος τεχνασάμενος· ἐν ὅρει γάρ ἐστιν ὀφελιστάτω κατοικοδομουμένη, ἐν ᾧ Κύριος ὤφθη τῷ Δαυὶδ ἐν ἄλυνι Ἐρνά τοῦ Ἰεβουζαίου ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἀπαρίθμησην· καὶ τὸ μὲν ὄρος; τῇ Ἑβραϊῇ φωνῇ λέγεται Ἀρ, ἡ δὲ πάλαι Σαλήμ. Ὁ οὖν Δαυὶδ νέον τόπον εἰς βασιλείον κατασκευάσων, Ἀραλὴμ ὠνόμασε, ὃ ἐστιν ὄρος εὐφρονης, Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρενεστημένη διὰ τὴν καλλιφωνίαν·

ΣΔ'. Βασιλεία Ἰωακίμ.

Μετὰ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσε Ἰωακίμ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἐλθὼν Ναβουχοδονόσωρ, ὁ διὰδοχος Μαρδάχ, καὶ 175 πολιορκήσας τὴν Ἰουδαίαν, ὑπόφορον αὐτὴν ἐποίησεν. (2) Ἀδελφάντος δὲ τὴν φορολογίαν Ἰωακίμ, ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερουσαλὴμ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοῦτον χειρώσάμενός τε, καὶ ἀνελὼν, καὶ ἀπὸ τοῦ τέγους βίβηναι κελεύσας, ἀταφον ἐπὶ πολλὴν κατέλειπε χρόνον, βασιλεύσαντα ἑτη' α'. (3) Παρὶ οὗ φησιν Ἱερμίας· Ἐτάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακίμ, υἱὸν Ἀχαζ· βασιλεῖα Ἰούδα· Οὐδὲ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· οὐ μὴ κόβονται αὐτὸν, ὡς ἀεὶ φεβ, οὐδὲ μὴ

Variae lectiones et notæ.

“ II Par. xxiv, 10, 16; III Esdr. i, 21. “ πλήρης cod. “ II Reg. xxiii, 25, 26. “ Ὑπὸ cod. “ 608 (4587) Ced. 197, 10-198, 3. “ τριμήνον II Reg. xxiii, 51; II Par. xxvii, 2. “ A. 11. V. 7. Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλώνης ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς, κ. τ. λ. “ παρ. κέκληται διὰ cod. “ Ἐπίδαμνος ἐκτίσθη καὶ μετωνομάσθη Δυρράχιον (Συγγλόν). “ 607 (4587) Ced. 198, 4-17; II Reg. xxiii, 36; II Par. xxxvi, 5. “ υἱὸν Ἰωσίαν, les. xxiii, 18, 19.

κλαύονται αὐτὸν ὅμοιοι, Κύριοι, καὶ ὅμοιοι, ἀδελφεῖ, ἅλῃ ταφὴν θνοῦ ταφῆσται καὶ συμψηφισθεὶς ῥιφήσται ἐπέκεινα τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ. » (4) Τότε καὶ Δανιὴλ ἀπείχθη καὶ οἱ γ' παῖδες, καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ πλείστοι, καὶ μέρος τῶν σκευῶν Κυρίου, εἰς Βαβυλῶνα.

ΞΕ'. Βασιλεία Ἰσχυρίου.

1111 Μετὰ Ἰωακείμ ἐβασίλευσε Ἰσχυρία, υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Ἰωακείμ, διὰ προσταγμάτων Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τοὺς φόρους ἀγνομονήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρχει αὐτήν. » Εἰς τὸν δὲ Ἰσχυρία ἐξελεύσθην ἐν μητρὶ, καὶ τέκνοισι, καὶ τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον οἱ μεγιστάνες Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἐξήνεγκαν τοὺς θησαυροὺς Κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως, τὰ χρυσᾶ σκεύη πάντα, ἃ ἐποίησε Σολομὼν ἐν ναῷ Κυρίου. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰσχυρίου καταστήσα·, ἀπέκτισε Ἰσχυρίαν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, » βασιλεύσαντα μήνας γ' 1112. (2) Περὶ οὗ πάλιν Ἱερεμίας εἶπεν. » Ἠτιμώθη Ἰσχυρία ὡς σκεῦος, οὗ οὐκ ἔτι 1113 χρῆσι αὐτοῦ, ὅτι ἀπερρίφη καὶ ἐξερίφη ἐν γῇ, ἣν οὐκ ἴδαι, λέγει Κύριος. Γῆ, γῆ, ἀκούσων λόγον Κυρίου. Γράψον τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐκκήρυκτον ἀνθρώπων, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄνθρωπος καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἀρχὼν ἐν τῇ Ἰουδῇ. »

ΞΖ'. Βασιλεία Σεδεκίου.

1176 1114 Μετὰ δὲ Ἰσχυρίαν ἐβασίλευσε Σεδεκίας, πατρίκευς (436) αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρασπονδήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε πάλιν Ναβουχοδονόσωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρχει αὐτήν ἔτη β'. (2) Καὶ προφητεύσας Ἱερεμίας τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως, δίσμιος ἐδόθη ὡς Σεδεκίῳ ἐν λάκκῳ. Μετὰ δὲ τὸ θυσιαστήριον 1115 καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ Κυρίου, μέλλουσιν τὴν πόλιν 1116 ἥδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρυψεν ἐν ἀθήλῳ τόπῳ καὶ οὐχ εὐρέθη ἐν. Φησὶ γὰρ ἡ 1117 τῶν Μακκαδαίων βίβλος. 1118 » Εἰσῆλθεν Ἱερεμίας, χρηματισμοῦ γεννηθέντος αὐτῷ, εἰς τὸ ὅρος οὗ Μωϋσῆς ἐθεάσατο τὴν τοῦ Θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐκλῶν εἰς τόπον, καὶ εὐρὼν οἶκον ἀνθρώδῃ, εἰσ- 1119 ἤνεγκε τὴν κιβωτὴν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὴν θύραν ἀνέφραξε· καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ ὥστε τὴν ὁδὸν ἐπισημῆνασθαι, οὐκ ἠδυνήθησαν εὐρεῖν. 1120 Ὡς δὲ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμφόμενος αὐτοὺς εἶπεν· » Ἀγνωστοί ὁ τόπος· ἔσται ἔως ἂν συναγάγῃ ὁ Θεὸς ἐπι-

ctus et projectus extra portas Jerusalem. » Tunc Babylonem abductus est Daniel ac tres pueri et de populo plurimi ac pars vasorum Domini.

LXV. Regnum Jechonias.

Post Joachim regnavit Jechonias, filius ejus (cui nomen quoque Joachim fuit) ; jubente Nabuchodonosor regnum accepit et fecit malum in conspectu Domini. Eo vectigalia regi Babylonis negante, ad Jerusalem accessit Nabuchodonosor et eam obsidebat : » Egressusque est Joachim rex Juda ad regem Babylonis, ipse et mater ejus et principes ejus et servi ejus et eunuchi ejus. » Ingressique sunt duces Nabuchonosor in urbem : et sustulerunt thesauros domus Domini et domus regis et universa vasa aurea que fecerat Salomon rex Israel in templo Domini. Sedeciam regno Barbarus praecepit, Jechonia, cum is menses tres regnum gessisset, una cum matre et principibus Babylonem deportato. » De quo iterum Jeremias dicit : » humiliatus est Jechonias quasi vas ejus nulla est utilitas ; relegatus est enim et abjectus est in terram quam ignoraverunt. Terra, terra, audi sermonem Domini. Haec dicit Dominus : Scribe exheredatum virum istum ; non enim erit de semine ejus vir qui sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in Juda. »

LXVI. Regnum Sedeciae.

Post Jechoniam regnavit Sedecias, patruus ejus, et fecit malum in conspectu Domini. Quo et tributum denegante venit iterum Nabuchodonosor contra Jerusalem et obsidebat eam annos duos. Cumque prophetasset Jeremias urbis excidium, catenis alligatus a Sedecia conjectus est in foveam. Postea vero thuribulum et mensam et candelabrum templi jussu Domini, urbe jamjam capienda, in secreto loco abscondit neque deinde reperta fuerunt ; dicit enim Machabaeorum liber : » Exiit Jeremias responso ad eum facto in montem, in quo Moyses ascendit et vidit Dei hereditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum speluncae, et tabernaculum et arcam et altare incensi intulit illuc, et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos dixit : Ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, et propitius fiat. Et tunc Dominus ostendet haec, et apparbit majestas Domini et nubes erit sicut et Moysi ma-

Variae lectiones et notae.

1111 598 (4598) Ced. 200.7-22. 1112 Reg. xxiv. 12-14. 1113 Reg. xxiv. 8 ; II Par. xxxvi. 9. τρίμνον καὶ ἡμέρας. 1114 Jer. xii. 28-30. 1115 ἐστὶ cod. et LXX. 1116 Ced. 200.92-201-24. 1117 Μετὰ δὲ τὸ λυθῆναι αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ λαβὼν τὴν κιβωτὴν καὶ τὸ θυσιαστήριον cod. 1118 μελλούσης τῆς πόλεως ; 1119 γὰρ καὶ ἡ cod. 1120 II Mach. ii. 4-8.

nifestabatur. » Cum autem Nabuchodonosor cepisset urbem, eam omnino evertit, comprehensoque Sedecia, ipso vidente, uxorem et filios ejus occidit; tum ipsi oculos eruit catenisque vinctum Babylonem abduxit, cum annos tres regnasset. De quo iterum ait Jeremias : « Ecce ego tradam eum in manus Nabuchodonosor regis, et percutiet eum, et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Juda quæ est in Babylone dicentium : Ponat te Dominus sicut Sedeciam et sicut Achab quos frixit rex Babylonis in igne pro eo quod fecerint stultitiam in Israel et mœchati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis, dicit Dominus. »

ἔμοιχυνον τὰς γυναῖκας· τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ λόγον ἔταξα αὐτοῖς, φησὶν ὁ Κύριος. »

LXVII. De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Egypto.

Anno a capta urbe tertio Nabuchodonosor principem militiæ Nabuzardan Hierosolymam misit. Is aedem Domini, domum regis et reliquas domos evertit. Jam quadringenti quadraginta et duo anni ab ædificatione domus Dei fluxerant. Columnas æreas magnas, et mare æneum, et duodecim vitulos ei suppositos, bases et omne æs quod erat in templo Domini confregit et Babylonem transtulit et levitas et thuribula, et aureas phialas et argenteas et æreas; et ad immensitatem crevit pondus æris vasorum omnium quibus politus est princeps militiæ Nabuzardan. Reliquorum adhuc Judæorum præcipuos ad Nabuchodonosor adduxit, quorum alios occidit, alios autem ut servos ducibus suis tradidit. Sedeciam vero inclusum in carcere ad molam damnavit. Ejus tempore factum est primum et plenum excidium Hierosolymæ, quæ non Judæis postmodo, sed Chaldæis regibus subdita fuit.

κλείσας μολωθεῖν κατεδίκασε (45b) ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ παντελής καὶ πρώτη ἀλωπεὶς Ἱερουσαλήμ, οὐκ εἴ βασιλευσάντος ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Χαλδαίων χρητηρίστῃς.

Ter igitur Hierosolymam oppugnavit Nabuchodonosor, sicut jam dictum est. Primum cum regnante Joachim ascendit, cum quo ducti sunt in captivitatem Daniel propheta et tres pueri. (Ejusdem regis tempore prophetabant Jeremias, Buzi et Urias filius Samvi quem fugientem in Ægyptum Joackim comprehendit et occidit.) Secunda autem oppugnatio tempore Jechonizæ facta est; tertia tempore Sedeciae, cum templum diripuit Nabuchodonosor. Sedeciae oculos eruit, filiosque ejus multis cum aliis occidit, et reliquam multitudinem in captivitatem abluxit.

De quibus magnus Gregorius meminit dicens : « Atque ut populos, et urbes, et imperia præter-

Α συναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ πλεῶς γένηται· καὶ τὰς δὲ Κύριος ἀναδείξει ταύτας, καὶ ὀρθήσεται ἡ δόξα Κυρίου καὶ ἡ νεφέλη καθὼς ἐπὶ Μωυσεῶς ἐδηλοῦτο. » (3) Ὁ δὲ γὰρ Ναβουχοδονόσωρ παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἐνέπρησεν αὐτὴν πᾶσαν, τὸν δὲ Σεδεκίαν χειρωσάμενος, τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀνέβλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώσας καὶ δεσμοῖς καθείρξας, εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλώτην ἀπήγαγε, βασιλεύσαντα ἐτὶ γ' ²². (4) Περὶ οὗ Ἱερεμίας αὐθὶς φησιν· « Ἰδοὺ ²³, ὀφείμι αὐτὸν εἰς χεῖρας· βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτόν. Καὶ λήψοντα ²⁴ ἐπ' αὐτὸν κατάραν λέγοντας· Ποιῆσαι σε Κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησε καὶ ὡς Ἀχάβ, οὗς ἀπειτηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν πυρὶ δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐξημαρτίσαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃν οὐ προσ-

B EZ. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἥτις ἐστὶ δευτέρα τῆς παλαιᾶς Αἰγύπτου.

177 ²⁵ Ἐν δὲ τῇ γ' εἴτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπέστειλε Ναβουχοδονόσωρ τὸν Ναβουζαρδάν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν μὲν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐν τῇ πόλει ἐνέπρησε, διαρκέσαντα τὸν οἶκον ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς ἐτὶ ὑμῖν, τοὺς δὲ χαλκοὺς μεγάλους στύλους, καὶ τὴν χαλκὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ὑποκάτω αὐτῆς ἐβ' μόσχους, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ πάντα τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου χαλκὸν συντρίψας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ μέντοι καὶ τοὺς Λευίτας, καὶ τὰς θυλάκας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς χρυσὰς φιάλας, καὶ τὰς ἀργυρὰς καὶ τὰς χαλκὰς· οὐκ ἦν γὰρ σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων ὧν ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος Ναβουζαρδάν. Τῶν δὲ ἐπιλοίπων Ἰουδαίων τοὺς ἐπισήμους ἀπαγαγὼν πρὸς Ναβουχοδονόσωρ, τοὺς μὲν ἰδανότασας, τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐπὶ σκότει κατα-

(2) Τοιγαροῦν τρίτον Ναβουχοδονόσωρ ἐπὶ ὀρθήσας τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἴρηται· πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἰωακείμ, μεθ' οὗ ἡχημαλωτίσθη καὶ Δανιὴλ ὁ προφήτης καὶ οἱ τρεῖς παῖδες (ὅφ' οὗ προσφῆταιον Ἱερεμίας, καὶ Βουζῆ, καὶ Οὐρίας, ὁ τοῦ Σαμίου, ὃν καὶ φυγόντα εἰς Αἴγυπτον Ἰωακείμ συλλαβόμενος ἀναιρεῖ)· β' δὲ αἰχμαλωσία ἐπὶ Ἰαχονίου· τρίτον δὲ παραγενόμενος ἐπὶ Σεδεκίου, ὅτε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε, τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐξετύφλωσε, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ σὺν ἑτέροις πολλοῖς κατέσφαξε καὶ τὸ λοιπὸν ἡχημαλώτους πλῆθος.

(3) Περὶ ὧν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μνημονεύσας τάδε φησιν· « Καὶ ἔτι παρῶ δήμεος,

Variae lectiones et notæ.

²² κα' II Reg. xxiv, 18; II Par. xxxvi, 11. — Jer. xxix, 21-23. ²³ φησὶν οὕτως εἶπε Κύριος ἐπὶ Σεδεκίαν. Ἰδοὺ cod. et LXX. ²⁴ λήψονται cod. et LXX. ²⁵ φησὶ Κύριος· cod. et LXX. ²⁶ 584 (4611) Ced. 203, 1; II Reg. xxv, 8-21. — Oratio 12 (nunc 6) I, 189-190.

καὶ πόλεις, καὶ βασιλείας, **178** ἐτι δὲ καὶ χώρους^α καὶ στρατοὺς, καὶ οἰκούς, καὶ νηὶν πληρώματα, καὶ συζυγίας καὶ ταίρια· ὅπῃ μὲν εἰρήνης συνοχόμενας, ὅπῃ δὲ στάσεως καταλυόμενας, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἰμι τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν ὑπομνήσας ὁμᾶς ἐρήσομαι τί^β τῶν συμφορῶν τούτων αἰτίον, ἵνα παιδευθῶμεν τοῖς τῶν ἄλλων^γ κακοῖς· τὴν ὁμολοίαν οὐχ ἔως μὲν εἰρήνην εἶχον^δ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν Θεόν^ε, Αἰγύπτῳ, τῇ σιδηρᾷ^ς καμίνῳ, πιεζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς θλίψεως συν-αγόμενοι (Ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν ἢ θλίψις;) Ἀλὰς περιούσιος^ζ ἦκουον^η καὶ ἡ Μερίς Κυρίου, καὶ ἡ Βασιλεὺς ἱερᾶτευμα, καὶ ἡ Ἔθνος ἄγιον. Καὶ οὐ τοῖς μὲν δνόμασιν οὕτω, τοῖς δὲ ἔργοις ἐτέρως, ἀλλὰ καὶ στρατηγοῖς ἦγοντο ἀγομμένοι ὑπὸ Θεοῦ καὶ σὺλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης ὡδήγουτο νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Καὶ θάλασσα μὲν αὐτοῖς διέστατο φεύγουσαι, πεινῶσι δὲ οὐρανὸς ἐχορήγει τροφήν^θ, πολεμοῦσι δὲ χειρῶν ἔκτασις ἀντὶ μυριάδων ἦν, δι' εὐχῆς ἐγειρούσα τροπαία καὶ ὁδοποιοῦσα τὰ ἔμπροσθεν· ποταμοὶ δὲ ὑπεχώρουν τὴν συγγενὴ μισοῦμενοι θάλασσαν· καὶ στοιχεῖα ἴστατο· καὶ τείχη σάλπιγγι κατεσείετο. Καὶ τί δὲ^ι λέγειν Αἰγυπτίων πληγὰς τούτοις χαριζόμενας καὶ Θεοῦ φρονᾶς ἐξ ὅρους κατακοχόμενας καὶ νομοθεσίαν διπλῆν, τὴν μὲν ἐν γράμματι, τὴν δὲ ἐν πνεύματι καὶ τὰλλα οἷς ἐτιμῶντο πάσαι παρὰ τὴν ἐκπύων ἀξίαν^κ; Ἐπεὶ δὲ νοσεῖν ἤρξαντο καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ^λ καὶ κατ' ἀλλήλων ἐμάνθησαν καὶ διέστησαν εἰς μέρη πολλὰ — τί γίνεται καὶ τί παθόνθασιν; Ὁρῶνται μὲν τούτους^μ Ἱερεμίας εἰκότως^ν ἐπὶ τοῖς ἀνηκίστοις πάθεσι^ξ καὶ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν ὁδύρεται· καὶ γὰρ ἦν ὄντως θρήνων^ο ἄξια· πῶς δὲ οὐ; Τῶν μεγίστων τείχη κατεσκαμμένα, πόλεις ῥεφισμένης^π, ἅγλασμα καθηρημένον, ἀναθήματα σεσυλημένα, πόδες βέβηλοι καὶ χεῖρες, οἱ μὲν τοῖς ἀδούτοις ἐμβατεύοντες, αἱ δὲ καὶ τῶν ἀφάυστων (46^ρ) κατατροφῶσαι, προφῆται σιγῶντες, ἱερεῖς ἀγόμεινοι, πρεσβύτεροι μὴ ἐλπεύμενοι, παρθένοι καθυβριζόμεναι, νεότης πίπτουσα, πῦρ ἀλλότριον **179** καὶ πολέμιον, αἷματος ποταμοὶ ἀντὶ τοῦ ὀσίου πυρὸς καὶ αἵματος, Ναζιραῖοι κατασφόμενοι, — καὶ ἵνα ἐξ αὐτῶν εἴπω τι τῶν τοῦ Ἱερεμίου^ρ θρήνων, οὐλοῦν Σιών οἱ τίμιοι^ς καὶ ἀντιθέμενοι χρυσίῳ, οἱ τρυφεροὶ καὶ κακῶν ἀπαθεῖς, ξένῳ ὄδῳ ὁδεύοντες· καὶ ὁδοὶ Σιών πενθοῦσι^τ πρὸς τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἐορτάζοντας. Καὶ μικρὸν πρὸ τούτων^θ· Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμένων, οὐ τροφήν ὀρέγουσαι τέκνοις, τῆς πολιορκίας ἐπικρτούσης, ἀλλ' ἐπὶ τροφὴν ταῦτα σπαράττουσαι, καὶ λιμοῦ φάρμακον, τὰ ἐξ αὐτῶν ποιοῦμενα προσφιλέστατα. Πῶς οὐ δεινὰ^ι ταῦτα καὶ πέρα δεινῶν, οὐ

A eam, terras, exercitus, naves vectoribus plenas, conjugia, sodalitia, quæ omnia ut pæce conservantur, ita dissidio funditus evertuntur, ad Israelitas orationem convertam, et cum calamitates eorum exposuero, sciscitabor a vobis quænam sit harum calamitatum causa, ut aliorum malis ad concordiam erudiamur. «Quandiu igitur illi pacem, et inter se, et cum Deo habuerunt, Ægyptiaca videlicet tyrannide, hoc est, ferrea fornace oppressi, ac per communem afflictionem conjuncti atque collecti (nonnunquam enim afflictio quoque ipsa commodum est ad salutem pharmacum), plebs sancta vocabantur, et portio Domini, ac regale sacerdotium. Nec vero hoc dici potest, nomina quidem ampla et magnifica fuisse, cæterum nominibus res ipsas haudquaquam respondisse. Nam et ducibus a Deo ductis utebantur, et per columnam ignis et nubis diu noctuque deducebantur; et fugientibus mare dividebatur, et fame laborantibus cælum cibos subministrabat, et sitientibus petra usum fontis præbebat, et pugnantibus manuum extensio innumerabilium copiarum instar, erat orationis opera tropæa erigens, viamque ulterius aperiens; fluvii etiam, cognatum mare imitantes, cedebant, et elementa consistebant, ac muris tubis quatiebantur. Quid enim Ægyptiorum plagas in eorum gratiam inflictas commemorare attinet? Quid Dei voces e monte auditas? Quid duplicem legem, alteram litteralem, spiritualem alteram? Quid cæteros honores, quos Israel meritis suis longe ampliores olim consecutus est? At postquam agrotare, et in seipsos mutuo furere, atque in multas partes dividi cœperunt, quid accidit? quidque perpassi sunt? Jeremias quidem eos ob priores calamitates lugebat, atque captivitatem Babylonicam deplorat; erant enim revera hæc lacrymis et gemitibus digna; qui vero non maximis digna lamentis, excisa mœnia, urbs solo æquata, sacrarium eversum, votiva dona compilata, profani pedes et manus: prædes quidem in loca non adeunda irrumpentes; manus vero circa res eas, quas tangere nefas erat, luxuriantes, prophetæ silentes, sacerdotes abducti, senes absque misericordia habiti, constupratæ virgines, juvenus cadens, flamma aliena et hostilis, sanguinis fluvii pro sancto igne ac cruore. Nazaræi raptati, atque, ut ex ipsis Jeremiæ Threnis aliquid producam, inclyti illi filii Sion et auro æquanandi, illi, inquam, delicati atque a malis immunes, insuetam viam obeuntes: et viæ Sion lugentes, eo quod nulli sint qui festos dies celebrent.» Ac paulo ante. «Manus mulierum misericordium, invalescente obsidione, non victum

Variae lectiones et notæ.

^α δὲ χ. Gr. ^β τὸ Gr. ^γ τοῖς ἄλλοις cod. ^δ καὶ Gr. ^ε πρ. Θεόν Gr. ^ς τῇ x. τῇ s. Gr. ^ζ λ. τε ἅγιος ἡκ. Gr. om. καὶ ἡ. ἄγ. ^η πέτρα δὲ διψῶσιν ἐπήγαγε Gr. ^θ δὴ cod. ^ι ὁ Ἰσραὴλ Gr. ^κ κατὰ τοῦ Θεοῦ om. Gr. ^λ αὐτοὺς Gr. ^μ εἰς. om. Gr. ^ν τ. προτέροις π. Gr. ^ξ καὶ ὁδουμένων Gr. ^ο ταυδὺν κατεσκαμμένων, πόλεως ῥεφισμένης Gr. ^π τῶν ἱ. Gr. ^ρ οἱ ἐπηρεζόμενοι ἐν Thren. iv, 2. ἀντιθέμενοι cod. a prima, ἀντιθετα. a sec. manu. ^ς πενθοῦσαι cod. — ἐργαζόμενοι ἐν ἐορτῇ ἱ. 4. ^τ μικρὸν τ. cod. iv, 10, γυναῖκες πενθοῦσαι cod. a prima manu. ^θ φιλέτατα τ. πῶς οὐδ. Gr.

filii porrigentes, sed potius ad cibum sibi parandum eos lacerantes, atque ex charissimis suis pignorum medicinam adversus grassantem famem querentes? Annon haec gravia et plusquam gravia, non iis solum qui tum ea pertulerunt, sed iis quoque qui nunc audiunt? » Et haec quidem haecenus.

LXVIII. Numerus annorum regum Jerusalem.

Sunt igitur eorum qui in Jerusalem regnaverunt a David usque ad Sedeciam, anni quadringenti et septem; reges autem numero sunt viginti duo; omnes e genere David orti. Eorum temporibus existierunt prophetae quorum sequuntur nomina, scilicet: regnante Saul, David et Samuel; regnante David, Gad, Nathan et Assaphat; regnantibus Salomone et ejus successoribus, Achia filius Silonitae, et Semei filius Addo; regnantibus Josaphat et successoribus ejus, Michas, Elias, Elisaeus, Abdias, Jehu filius Zoel, Eleazar, Azarias; regnantibus Ezechia et successoribus ejus, Osee, Amos, Isaias, Jonas; regnantibus Josia et successoribus ejus, Jeremias Sophonias, Oлда Baruch; sub Sedecia, Jeremias iterum et Habacuc. Post captivitatem, duce Jesu sacerdotis Josedece filio, prophetant Aggeus et Zacharias, ultimi prophetae. Daniel vero et Ezechiel prophetaverunt per captivitatem in Babylone.

Sunt autem a primo anno Achaz et a prima olympiade usque ad captivitatem Babylonicam cum Daniel et tres pueri abducti sunt, centum quadraginta et tres anni; a Saule primo Hebraeorum rege, quadringenti et septem anni; a morte Josue filii Nave, mille et centum anni; a Noe et a diluvio bis mille et decem anni, ab Adam quater mille octingenti et septuaginta duo anni.

Custodita nobis serie temporum per eos qui ab imperio David regnaverunt, non mihi alienum videatur regum Samaria tempora digressionis modo transcurrere. Mortuo igitur Salomone, Roboam filius ejus ascendit in Sicheim; ibi enim populus congregatus erat ut sibi constitueret regem. Cui jam ungendo occurrit populus deprecans ut multitudinem levaret tributis, quae pater ejus Salomon a populo exigebat. Cum autem tres dies ut consilium caperet, judicaretur quid sibi esset faciendum, accepisset, senioribus ut populum levaret suadentibus, junioribus contra ut gravius exigeret tributum, his fidem adhibuit. Tertia igitur die, juxta juniorum consilium alloquitur populum et ii qui ejus imperio primo subdehan-

Α τοῖς πάσχουσιν τότε μόνον, ἀλλὰ τοῖς νῦν ἀκούουσιν; καὶ ταῦτα μὲν ὧδε.

ΣΗ'. Ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῶν ἐν Ἱερουσαλὺμοις βασιλέων.

Γίνονται οὖν ὁμοῦ τῶν ἐν Ἱερουσαλὺμοις βασιλευσάντων ἀπὸ Δαυὶδ ὧς Σεδεκίου ἐτη υ᾽²², οἱ δὲ βασιλεῖς ὑπῆρχον τὴν ἀριθμὸν κβ'· πάντες δὲ ἐξ ἐνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαυὶδ (2). Ἐφ' ᾧ ὑπῆρχον καὶ προφηταὶ οἶδε· ἐπὶ μὲν Σαούλ, Δαυὶδ καὶ Σαμουὴλ· ἐπὶ Δαυὶδ, Γὰδ, Ναθάν, Ἀσάφατ· ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἀχιά ὁ Σηλωνίτης²³, Σαμιας ὁ Ἀδδῶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσαφάτ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἡλίας, Ἐλισαῖος, Ἀβδίας, Ἰησοῦ ὁ Ζωήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας· ἐπὶ Ἐζεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν²⁴ [Οσέη, Ἀμώς, Ἡσαίας, Ἰωνᾶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν], Ἰερεμίας, Σοφονίας, Ὀλδα, Βαρούχ· ἐπὶ Σεδεκίου πάλιν, Ἰερεμίας καὶ Ἀμβακούμ· μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως Ἰωσέδεκ, προφητεύουσιν Ἀγγαῖος, καὶ Ζαχαρίας. καὶ τελευταῖοι προφῆται, Δανιὴλ γὰρ καὶ Ἐζεκιὴλ προσεφῆτευσαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλῶνι.

180 (3) Συνάγεται τοίνυν ἀπὸ πρῶτου ἔτους Ἄχας καὶ πρῶτης Ὀλυμπιάδος μέχρι τῆς²⁵ μετακείρας τῆς εἰς Βαβυλῶνα, ὅτε καὶ Δανιὴλ καὶ οἱ γ' παῖδες ἀπήχθησαν, ἐτη ρμδ'²⁶· ἀπὸ δὲ Σαούλ, τοῦ πρῶτου βασιλεύσαντος Ἑβραίων, ἐτη ις'²⁷· ἀπὸ δὲ τῆς τελευτῆς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐτη αρ'²⁸· ἀπὸ δὲ Νῶε καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἐτη βχι'²⁹· ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ ἐτη δωοβ'.

²² (4) Φυλάττομένης δὲ ἡμῖν τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας διὰ τῆς τῶν ἐκ Δαυὶδ ἡγεμονίας, οὐκ ἄτοπον οἶμαι τῶν ἐπὶ Σαμάριαν ἡγησάμενων ἐν παρεξόδῳ τοῦς χρόνους παραδραμεῖν³⁰. Τελευτήσαντος γὰρ τοῦ (βασιλέως) Σολομῶντος, Ῥοβοάμ³¹, ὁ τοῦτου παῖς, ἀνέρχεται εἰς Σίκιμα· ἐκεῖ γὰρ ὁ λαὸς συνηθρότιστο, ὥστε καταστῆναι ὑπ' αὐτῶν βασιλεῖα. Μέλλοντι δὲ αὐτῷ χρίσθαι προσήλθεν ὁ λαὸς παρακαλῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους κουφισθῆναι τῶν τελεσμάτων, ὧν ὁ πατήρ αὐτοῦ Σολομὼν ἐπορολόγησε τὸν λαόν. Ὁ δὲ τρεῖς ἡμέρας πρὸς διάσκεψιν δοῦναι³² καὶ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀποκριεῖν λαβὼν³³, παρὰ μὲν τῶν πρεσβυτέρων ἀκούσας κουφίσαι³⁴ τὸν λαόν, παρὰ δὲ τῶν ὀμνηλικῶν ἐπιφορτίσαι, μέλλον τοῦτοις πισθεῖς (46b) κατὰ τὴν γ' ἡμέραν τὴν τῶν

Variae lectiones et notae.

²² Ἱερουσαλήμ cod. ²³ υ᾽²², codicis lectio a sec. manu, priori erasa, υπ', μῆνας γ' apud Eusebium in fragmentis chronici graecis, a Cramero editis, vs' μ. γ' in chr. armeno II, 21, at υλβ' a quarto Salomonis anno I. 183. ²⁴ I Reg. xi, 29. Ἀχίας ὁ Σιλ. cod. ²⁵ e margine a secunda manu. ²⁶ δὲ τῆς Leo, Th. Pollux. ²⁷ ρνδ' in margine. ²⁸ Haec desunt in versione bulgarica, cum sint ἐκ τοῦ ἄλλου βιβλίου in textum Georgii a continuatore, Leone antiquiore, illata. ²⁹ ἐπὶ δὲ Leo, P. Th. Ced. 173, 13-174, 9. Ἀποθανόντος δὲ. — γὰρ om. Leo, P. Th. ³⁰ τὴν βασιλείαν διαδέχεται καὶ αὐτὸς ἀπῆλθεν εἰς Σ. ὅτι ἰ. πλξ Ἱσραὴλ ἀπῆλθεν τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν, x. τ. λ. Ced. βασιλεὺς P. Th. ³¹ δοῦναι om. Leo, P. Th. ³² δόντο; Leo, P. Th. ³³ λαβὲν? (λαβ. cod.) — xai add Leo, P. Th. ³⁴ κουφισθῆναι Leo.

νωτέρων " συμβουλήν πρὸς τὸν λαὸν ἀποκρίνεται· A
οἱ δὲ ἀναγορεύουσιν ἀποταξάμενοι τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ ".
Καὶ αἱ μὲν ἑ' φυλαὶ καθίστωσιν ἐπ' αὐτῶν τὸν
Ἰεροβοάμ, τὸν τοῦ Ναβὰτ καὶ Σαρῖρα, γυναῖκός
ἐταίρας, υἱὸν, ἐκ φυλῆς ὁρμώμενον τῆς Ἐφραῖμ,
βασιλεῖα, παραμένοντι δὲ τῷ Ῥοδοάμ ἡ τοῦ Ἰούδα
καὶ " Βενιαμὴν φυλῇ. " Ἐξ ἱκανοῦ διαιρεθεὶς ὁ λαὸς, 181
τῆς βασιλείας οἶκον ἐκείνητο. καθὼς " καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν "

ΞΘ'. Ἀρχὴ τῶν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλέων.

Ἄρχῃ τῆς βασιλείας Ἰεροβοάμ. Μετὰ δὲ τὴν
διαίρεσιν τῶν ἑ' σκήπτρων, ἔδασκευσεν Ἰεροβοάμ,
ὡς εἴρηται, υἱὸς Ναβὰτ, ἐκ φυλῆς Ἐφραῖμ, ὁ δούλος
Σολομῶντος καὶ ἀποστάτης, ἀποστήσαντος τοῦ
Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν-
ώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ Θεός, καὶ ἀπ-
έθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη
μβ'. (2) Ποίησας γὰρ ἑκατάμεις χρυσῶς· β' καὶ τὴν
μὲν στήσας ἐν Βαιθὴλ, τὴν δὲ ἐν Δάν, ἔφη πρὸς τὸν
λαόν· " Ἰκανοῦσθε ὑμῖν ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσα-
λὴμ· ἰδοὺ οἱ Θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἀναγαγόντες σε
ἐκ γῆς Αἰγύπτου· " καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοῖς ἁμαρτίαν
μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσῃ
ἁμαρτίᾳ Ἰεροβοάμ, καὶ ἐλάτρευσαν καὶ προσκύ-
νησαν τοῖς ματαίοις· ὧς οὐ μετέστησαν αὐτοὺς ὁ
Κύριος· ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους.

Ο'. Βασιλεία Ναβὰτ.

* Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἔδασκευσε Ναβὰτ, ὁ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Βαασά', βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΑ'. Βασιλεία Βαασά.

* Μετὰ δὲ Ναβὰτ ἔδασκευσε Βαασά, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πο-
λέμῳ, βασιλεύσας ἔτη κδ'.

ΟΒ'. Βασιλεία Ἠλᾶ.

182 * Μετὰ δὲ Βαασά ἔδασκευσεν Ἠλᾶ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Ζαμβρί', βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΓ'. Βασιλεία Ζαμβρί.

* Μετὰ δὲ Ἠλᾶ ἔδασκευσε Ζαμβρί, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐκαύθη ἐν οἴκῳ
προσφυγῶν ὑπὸ τῶν πολέμιων, βασιλεύσας ἔτη ιβ'.

ΟΔ'. Βασιλεία Ἀχαάβ.

183 * Μετὰ δὲ Ζαμβρί ἔδασκευσεν Ἀχαάβ υἱὸς Ἀ-
τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας
ἔτη κβ'.

ΟΕ. Περὶ τῆς Ἰεζάβελ καὶ περὶ τοῦ Ἠλίου
προφήτου.

Τῆς γὰρ " γυναῖκός αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἀποκτείνασθαι

tur aufugerunt, et decem tribus sibi consti-
tuerunt regem Jeroboam filium Nabath et Sarira
uxoris ejus filium e tribu Ephraim oriundum.
Obedierunt vero Roboam, tribus Judæ et Benjamin.
Ex illo divisus populus propriam partem et nomen
et regiam acquisivit sicut supra diximus.

181 Ἰδιον " ἕκαστον μέρος καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν

LXIX. Initium regum Samarie.

Initium regni Jeroboam. Post electionem decem
tribuum regnavit Jeroboam, sicut dictum est,
filius Nabath, e tribu Ephraim, servus Salomonis
et transfuga, cum Israel aufugisset in Samariam.
Et fecit malum coram Domino et percussit eum
Deus et mortuus est in peccatis suis, cum reg-
nasset viginti et duos annos. Cum fecisset
duos vitulos aureos et constitueret unum in
Bethel, alterum in Dan, ait ad populum· " Nolite
ultra ascendere in Jerusalem. Ecce dii tui, Israel,
qui te eduxerunt de terra Egypti; " et peccavit
illis peccatum grande. Et ambulaverunt illi Israel
in omni peccato Jeroboam, vanisque inservierunt;
atque ea adoraverunt donec avertit eos Dominus
a facie sua in Assyrios.

LXX. Regnum Nabath.

Post Jeroboam regnavit Nabath filius ejus, fe-
citque malum in conspectu Domini et occisus
est a Baaza, cum regnavisset annos duos.

LXXI. Regnum Baaza.

Post Nabath regnavit Baaza et fecit malum
in conspectu Domini et occisus est in bello, post
regnum viginti et quatuor annorum.

LXXII. Regnum Ela.

Post Baaza regnavit Ela filius ejus. et fecit ma-
lum in conspectu Domini, et occisus est a Zambri,
cum regnasset annos duos.

LXXIII. Regnum Zambri.

Post autem Ela regnavit Zambri et fecit
malum coram Domino et succensus est in
domo sua cum fugeret hostes; annis viginti duo-
bus regnaverat.

LXXIV. Regnum Achab.

Post Zambri regnavit Achab filius ejus et fe-
cit malum in conspectu Domini et mortuus est
in peccatis suis, cum regnavisset annos viginti
et duos.

LXXV. De Jezabel et Elia propheta.

Ejus regis mulier Jezabel eum occidisset Na-

Varie lectiones et notæ.

" νεολαίων Leo. " τῆς α' ἀρχῆς· cod. τῇ ὑπ' αὐτῷ ἀρχῇ Leo. " τοῦ add. Leo. P. Th. " ἰδὲ Leo.
P. Th. " καθάπερ ἐν τοῖς Leo. P. Th. " εἴρηται· Leo. P. Th. " 951 (4205) Ced. 174, 9-176, 4?
" κβ' Leo. P. Th. I Reg. xiv, 20 Hebræus et Eus. Chr. II, 21. " I Reg. xii, 28, 29. " 928 (4227) I Reg.
xv, 25. " Βασάν cod. " 927 (4229) I Reg. xv, 35. " 903 (4253) I Reg. xvi, 8. " Ἀμβρί I Reg. xvi, 25.
Leo. P. Th. Ζαμβρί βασιλεὺς ἡμέρας 7 ex I Reg. xvi, 15, sed et in sequenti capite pro 7 πω· legitur Ζ
πρωτ. " 890 (4255). " 890 (4267) Ced. 176, 5-179, 12. I Reg. xvi, 29. " in codice non legitur hæc
rubrica.

both ejusque vitem cepisset, audivit ab Elia A propheta : « Hæc dicit Dominus : Occidisti, insuper et possedisti. In loco hoc in quo lixerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum et Jezabel comedent canes in propugnaculo ; et destruam Achab et omnem nungentem ad parietem. » Cum autem Achab condidisset urbes magnas et fortes, et domum eburneam ædificasset in Samaria, et mirandam valde, deindeque cum bellavisset adversus Syros, quorum percussit die una centum et viginti millia, regemque eorum nomine Ader comprehendit, eumque incolumem dimisit, contra sententiam Domini, vituperatur a Michæa propheta dicente : « Hæc dicit Dominus : Dimisisti virum dignum morte de manu tua ; erit anima tua pro anima ejus, et populus tuus pro populo ejus. » Quibus auditis, reversus est rex confusus et conturbatus omnino.

Tertio autem anno cum egressus esset bellatum contra ingratam fœderis violatorem Syriæ regem, cumque Michæas eum reprehendisset, dixit iratus ad circumstantes : « Comprehendite et mittite virum istum in carcerem et sustentate eum pane tribulationis et aqua angustiae donec revertar in pace. » Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus. » Et cum exivisset in bellum et sagitta percussus esset inter pulmonem et stomachum, cum curru reversus et mortuus est. Et lixerunt canes sanguinem ejus in loco in quo sanguinem Naboth, juxta verbum quod locutus est Dominus in manu Eliæ prophetae.

De quo Theodoretus dicit : « Licet equidem querere qua de causa divinus propheta zelator ardens, vir ille prodigiorum cum Achab tanta vocis libertate, tantaque audacia esset allocutus, mulier ejus Jezabel nihil gravis sit minatus, et ita nunc dierum quadraginta aufugerit. Ratio sane est quia vir ille etsi miraculis quæ humanas vires exsuperant fuerit mirabilis, non expertus tamen fuit humanæ infirmitatis, et præterea ex divinæ providentiæ nutu timebat. Nam ne potestatis prodigia operandi magnitudine superbiat spiritus, indidit gratia nature ut trepidaret, quo sentiret humanam infirmitatem. Quamobrem dixit ei Dominus : « Ne glorieris, Elia : septem millia sunt quæ non polluta sunt impietate. Præterea illum docuit Deus mansuete se et longanimitè regere homines,

τὸν Ναβουθ, καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸν ἀμπελῶνα λα-
δοῦσης ; » εἶπεν Ἠλίας ὁ προφήτης πρὸς αὐτόν. « Τὰδε λέγει Κύριος ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐφρονεύσας καὶ ἐκλη-
ρονόμησας — ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐλείξαν ὁ κύνης τὸ αἷμα Ναβουθ, ἐκεῖ λείψουσιν ὁ κύνης τὸ αἷμα σου, καὶ τὴν Ἰεζάβελ καταπαγῶνται ὁ κύνης ἐν τῷ προτειχίσματι. Καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν Ἀχαὶβ » καὶ πάντα οὐρούντα πρὸς τοίχον. (2) Ὁ τοίνυν Ἀχαὶβ κτίσας 183 πόλεις μεγάλας καὶ ἰσχυράς ; καὶ οἶκον ἐπεφάντινον ἐν Σαμαρείᾳ θαυμασίον σφόδρα καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσας πόλεμον πρὸς τοὺς Σύρους, ἀφ' ὧν πατάξας ἐν ἡμέρᾳ μετὰ μυριάδας 18, ἤτοι χιλιάδας 800, καὶ τὸν βασιλεῖα τούτων Ἀδερ συλλα-
βὼν, ὃν καὶ περιποιήσαμνος καὶ ἀποστείλας παρὰ γνώμην Θεοῦ, ἐλέγχεται σαφῶς ὑπὸ Μιχαίου τοῦ προφήτου λέγοντος : « Τὰδε λέγει Κύριος ὁ Θεός : Ἐξ-
πίστευας ἄνδρα ὀλιθιον ἐκ χειρὸς σου ἢ ψυχῇ σου. ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ὁ λαός (47) σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο ἰδοὺς ἀπῆλθε συγκαχυμένος καὶ λαλούμενος πάντοτε. »

(3) Ἐν τῷ γ' εἶται πάλιν ἐξελθὼν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ ἀγνωμονήσαντος καὶ παρασπονδήσαντος βασι-
λέως Συρίας, καὶ τοῦ Μιχαίου διακαλύδοντος αὐ-
τόν, εἶπα μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς παρὰ αὐτόν, συλλα-
βόντας : « ἀποπέσθαι τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον ὀδύνης καὶ πινέτω ὕδωρ θλίψεως ; οὐδὲ ἐπιστρέψωμαι μετ' εἰρήνης. » Καὶ φησι Μι-
χαίας : « Ἐκὼν ἐπιστρέψωμαι ἐπιστρέψας μετ' εἰρή-
νης, οὐ λελάληκα Κύριος ἐν ἐμοί. » Καὶ ἐξελθὼν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοξευθεὶς ἀναμίσειν τοῦ θώρακος ; καὶ τοῦ πνεύματος καὶ ὑποστρέψας διὰ τοῦ ἔρμα-
τος, καὶ θανὼν, ἐλείξαν οἱ κύνης τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ Ναβουθ, κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ὁ Κύριος ἐν χειρὶ Ἠλίου τοῦ προ-
φήτου.

(4) Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητος φησιν : « Ἄξιον ὄντως διαπορῆσαι τίνος ; ἔνεκεν ὁ θεὸς προφήτης καὶ ζηλωτῆς διάπυρος καὶ τηλικούτος τερατουργῆς ἐν μέν Ἀχαὶβ παρρησιαστικῶς καὶ ἀνευδοκίᾳ ; καὶ ἐν πρόσωπον διήλεγχεν, τῆς δὲ γυναίκος αὐτοῦ Ἰεζά-
βελ οὐδὲ φίλην ἀπειλὴν ἐνεγκών, ὁδὸν ἀπέδρα μ' ἡμερῶν ἄλλα δὴλον, ὅτι εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ παν-
οἰδισμός ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων θαυματουργίαις, ἀλλ' ἀνθρώπος ὁπῆρχεν, οὐκ ἄμοιρος τῆς φωταφῆς ἀσθενείας, ὅπως τε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης οἰκονομίας ἦν τὸ θεός ; ἵνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρη τὸ φρόνημα, ἐνέδωκεν ἡ χάρις 184 τῇ φύ-
σει τὴν δουλίαν ἐνδείξασθαι, πρὸς ἐπιγνώσιν τῆς ἀν-
θρωπίνης ἀσθενείας. Τοῦτου χάριν αὐτῷ καὶ δεδι-
λωκεν ὁ Δεσπότης : « Μὴ καυχῶ, Ἠλία : ἐπὶ χι-
λιάδας εἰσίν, αἱ οὐκ ἐμάνθησαν τῇ ἀσθενείᾳ. »

Variae lectiones et notæ.

¹ λαβόντες τοῦ Ἀχαὶβ ? ² I Reg. xxi, 19-25. Ὡς οὐ ἐπ. ³ ἐν παντί τ. ⁴ καὶ ὡς αἱ οἱ I Reg. ⁵ οἱ I Reg. ⁶ καταπαγῶναι cod. ⁷ τοῦ Ἀχ. ὁ π. τ. I Reg. Οὐδὲν γὰρ πρὸς τοίχον εἰσὶ κύων καὶ κατὰ (Σχό-
λιον). ⁸ I Reg. xxi, 42, 43. Οὗτος ἐστὶν ὁ προφήτης ὁ τὸν τελαμῶνα περικαλυφάμενος (Σχόλιον). ⁹ Ταῦτα cod. ¹⁰ Ἀσυρίας cod. aed. cl. I Reg. xxi, 4. ¹¹ I Reg. xxi, 27, 28. ¹² Et cod. ¹³ I Reg. xxi, 27, 28. ¹⁴ ἐλείξαν αἱ ὄες καὶ οἱ κ. τὸ α. καὶ αἱ πόρνας ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι κ. τὸ ρ. καὶ δὲ ἰλ.
¹⁵ In quæstiones in libros Regum de hac re nihil legitur nec alibi in editis.

Πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδαξαν ὡς ἡμερότητι καὶ μακρο-
θυμία πρυτανεύειν εὐδόκησεν τὸ τῶν ἀνθρώπων
γίνεσθαι, καὶ οἱ βῆδον ἦν αὐτῷ καὶ κερανοῦς καὶ
οὐρανοῦ ἐπιτίμῃ τοῖς θυσιάζουσιν, καὶ κλονίσαι
τὴν γῆν, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχεδίων ἐπαφῆναι,
καὶ βίαιος ἀνέμοις ἀρῶν πάντας διωλεῖσαι· διό
φησιν ὁ Θεὸς· « Καὶ πνεῦμα μέγα, κραταῖν, διαλύον
ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν
τῷ πνεύματι Κύριος; Καὶ μετ' αὐτὸ πνεῦμα συ-
σσεισμός· καὶ οὐκ ἐν τῷ συσεισμῷ Κύριος. [Καὶ
μετὰ τὸν συσεισμόν πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύ-
ριος;]. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς· καὶ
ἔκει Κύριος. » Διὰ γὰρ τούτων ἔδειξεν, ὅτι μακρο-
θυμία καὶ φιλανθρωπία μόνῃ φίλῃ Θεῷ· ἕκαστον δὲ
τῶν ἄλλων ἢ πονηρία τὴν δικαίαν ὁρῶν ἐφέλκε-
ται. Τίνος δὲ χάριν πάλιν διὰ κόρακος τρέφεται,
ἀκούουσιν· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς τὴν δικαίαν τοῦ δικαίου
ζηλωτοῦ κατὰ τῶν παρανομῶν Ἰουδαίων ἀγανά-
κτησιν ἐκμαλᾶσαι βουλόμενος, παρεσκεύασεν αὐτὸν
διὰ μισοτικῶν ὀρνέων τρέφεσθαι, καὶ τίκτοντος μὲν,
οὐ τρέφοντος δέ. Ὁμοίως καὶ Δαυὶδ, καίτοι πά-
σης τῆς κτίσεως φυσικῷ λόγῳ πρὸς τὸν Δημιουργὸν
ἀποβλαπούσης· « Οἱ ὀφθαλμοὶ γὰρ πάντων εἰς
σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν
εὐκαιρίᾳ. » — (47b) καὶ κοράκων ἐμνήσθη κατ' ἐξο-
χὴν λέγων· « Τῷ δίδοντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐ-
τῶν καὶ τοῖς νεοττοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλου-
μένοις αὐτόν. » Μάλιστα μὲν γὰρ πάντα ἡ θεία
Πρόνοια, ψῆσι, τρέφει, διατρέφοντως δὲ τοὺς νεο-
τούς τῶν κοράκων τοὺς παρὰ τῶν τεκόντων ἀνελε-
μένους· ζωῖα γὰρ μικρὰ ταῖς καλαιῖς περι-
ιτάμενα, τροφὴ αὐτοῖς γίνεται. Μόνον οὐχὶ τούτοις συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἰλλίᾳ ἐπὶ τῆς δικαίας εὐ-
δοκίας τοῦ λαοῦ μὴ σφοδρωτάτῃ ἀγανακτήσει χρῆσασθαι μηδὲ τῆς τοῦ μισοτικῶν πατινοῦ φιλα-
νθρωπίας καὶ ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ὥρῃ καὶ ἀμελεῖν; Τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν σε πρόστασιν
τρέφει, σὺ δὲ τῆς ἀγανακτήσεως ὅλως γενόμενος· τὴν δὲ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερβίβεις
δικαία. »

ΟΓ'. Βασιλεία Ὁχοζίου.

Μετὰ Ἀχαὶδ βασιλεύσαν Ὁχοζίας ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
πεσὼν ἐκ τοῦ ὑπερήφου τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀβρωστή-
σας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΖ'. Βασιλεία Ἰωράμ.

Μετὰ δὲ Ὁχοζίαν ἐβασίλευσε Ἰωράμ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Ἰηοῦ, βασιλεύσας ἔτη β', ὃς ὑποτάξας
τὸν Βασίλῃ βασιλεῖ Μωάβ, ἦν λαμβάνων ἐξ αὐτοῦ
φόρους κατ' ἐνιαυτὸν ἄρνων ἑξήκοντα καὶ κριῶν
χιλίας π'. (3) Ἐφ' οὗ Ἰλλίας ὁ μέγας ἀναλήφθη,
χρίσας τὸν Ἐλισσὲν ἀντ' αὐτοῦ εἰς προφήτην. (5)
Ἄδερ, βασιλεὺς Συρίας, ἦλθε καὶ παρακλήσας εἰς
Σαμάρειαν, γέγονε λιμὲς μέγας, ὥστε πρᾶθῆναι
κεφαλὴν ὄνου ἀργυρίου λ'. « Καὶ ἦν Ἰωράμ δια-
πορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ γυνὴ τις ἐδόχε

A quamvis in promptu habeat tonitrus et flagella
immittere impiis, et conturbare terram, sepulcrum
eis subito ostendere, vehementibusque ventis om-
nes perdere. Itaque dicit : « Et spiritus grandis et
fortis subvertens montes et conterens petras ante
Dominum : non in spiritu Dominus ; et post spi-
ritum commotio : non in commotione Dominus.
Et post commotionem ignis ; non in igne Domi-
nus ; et post ignem sibilus auræ tenuis et illie
Dominus. » Per hæc ostendit longanimitatem et man-
suetudinem solam Deo acceptam esse ; cætera, ut-
pote vitiosa, justam iram excitare. Et qua de causa
per corvum nutritur audi iterum. Cum enim Deus
justam zelatoris contra noxios Judæos iracundiam
emollire vellet, curavit eum nutriendum per avem
B qui suos foetus aversatus haud alit. Sic David,
quamvis omnis creatura ad Creatorem cum spe re-
spiciat : « Oculi enim, inquit, omnium in te sperant,
et tu das escam illorum in tempore opportuno : »
de corvis tamen expresse loquitur dicens : « Qui
dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum in-
vocatibus eum. » Omnia, inquit, divina alii Provi-
dentia, maxime autem pullos corvorum a pa-
rentibus suis haud nutritos, parvulis enim aviculis
nidus circumvolantibus esca non deficit. Is persua-
sit Deus ne Elias ad serenitatem populo reddend-
am graviore iracundia uteretur, neque imitari
videretur avem hanc inimicem quæ suos pullos
odisse solet. Illa enim nichil avis, te nutrit de
meo mandato et tu bene nutritus, iracundia mo-

C veris ad humanitatis jura lædenda !

LXXVI. Regnum Ochosis.

Post Achab regnavit Ochosis filius ejus, fecit-
que malum coram Domino ; cumque e domus
sue specula decidisset, debilitato corpore mortuus
est, post regnum annorum duorum.

LXXVII. Regnum Joram.

Post Ochosiam regnavit Joram frater ejus, fecit-
que malum coram Domino et mactatus est a Jehu
D cum regnasset annos duodecim. Idem a subactio
Basan rege Moab, singulis annis vectigalis instar
agnorum et arietum centum millia accipiebat. Eo
tempore Elias ille magnus in cælum suble-
vatus est cum oleo unxisset Elisæum loco sui in prophetam.
Ader Syriæ rex veniens obsedit Samariam, tanta-
que fames ingruit ut caput asini triginta nummis
argenteis venderetur. Et Joram transibat per mu-
rum et mulier quædam ad illum clamavit dicens :

Variae lectiones et notæ.

¹ I Reg. xix, 18. ² I Reg. xiv, 11, 12. ³ μετὰ τὸ cod. ⁴ καὶ μετὰ — Κύριος cod. a sec. manu.
⁵ τῇ πονηρίᾳ? ⁶ ὁμοῦ cod. ⁷ Ps. cxlii, 15. ⁸ Ps. cxlii. ⁹ καλλιᾶς cod. ¹⁰ εὐδοκίας cod.
¹¹ ἐσθῆναι? ¹² 868 (4289), Cod. 179, 13-182, 3? I Reg. xxi, 52. ¹³ 867 (4291) Cod. 182, 41-184, 10;
II Reg. i, 18, iii, 1. ¹⁴ Μωσά II Reg. iii, 4. ¹⁵ ἄρνους — κριούς cod. ¹⁶ II Reg. vi, 25-31.

Salva me, domine mi rex. Qui ait: Non te salvat Dominus: unde te possum salvare; de arca vel de torculari? Et dixit mulier: Non, rex, sed mulier ista dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum concedemus cras. Coxi-mus ergo filium meum et comedimus, et ipsa abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, acdidit vestimenta sua, viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus et hæc addat si steterit caput Eliaci filii Saphat super ipsum hodie. Cumque misisset ducem super ejus manum rex incumbabat ait ad illum propheta: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit et duo modii hordei, statere uno in porta Samariæ. Et dixit dux: Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis et inde non comedes. Et viri leprosi juxta portam urbis sedentes famisque impatientes statuerunt ad hostes transfugere. Surrexerunt ergo vesperi ut venirent ad castra Syriæ, cumque venissent nullum ibidem reppererunt. Etenim Dominus fecerat ut in iis castris sonitus currum, equorum magnique exercitus audiretur, quo perterriti Syri, omnibus rebus relictis, in tenebris profugere. Quæ cum leprosi nar-ravissent misit rex, qui cognoscerent an id indicium verum esset. Qui regis Syri vestigia usque ad Jordanem fluvium secuti, ecce omnis via plena erat vestimentis et vasis quæ trepidantes projecerant Syri. Reversisque iis quos rex miserat, egressus est populus ab urbe et diripuit castra Syriæ: fa-etusque est modius similæ statere uno et duo modii hordei similæ uno juxta verbum Domini. Ille autem a rege tertius, cum eum rex portæ præfecisset, obtritus a populo perivit, non gustatis iis alimentis, sicuti et vates affirmaverat. Idem precibus obtinuit ut aquæ Jerichuntinæ essent salubres cum natura essent amare, potui scerbæ et fecunditati adversæ. Quod in utilitatem hominum arborumque factum fertilitatis salutisque plurimæ isti regioni causa exstitit. Nam in hunc usque diem exundans fons iste campestem maximam regionem impinguat, nutritque pomaria et palmaria mellifera quorum fructus calcati atque pressi magnam mellis vim effundunt. Est enim præprime mellifera et aromatifera ista regio, citrum producens et myrobalanum et opobalsami plurimum, ut propter raros et homini-bus desiderabiles fructus non absurde paradiso comparari posse videatur. De qua magnus Anastasius Theopolitanus ait: « Diligentes rerum scripto-res referunt, paradisum esse regionem maxime orientalem et quasi terræ aram esse, cujus agri ad Indos externos pertingunt, fructuum odorifero-rum atque aromaticorum feraces. Namque ventorum

πρὸς αὐτὸν ἔϋσον, κύριε βασιλεῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε· Μὴ σῶσαι σε Κύριος; πόθεν σῶσαι; μὴ ἀπὸ τῆς ἀλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνού; Καὶ φησιν ἡ γυνὴ· Οὐχί, βασιλεῦ, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὕτη εἶπε μοι· Ἄδς τὸν υἱὸν σου, φαγομένη αὐτὸν σήμερον, καὶ τὸν υἱὸν μου αὔριον, καὶ ἐψήσαντες αὐτὸν χθὲς ἐφαγομεν, καὶ σήμερον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐκρυψεν. Ὑπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς διέβρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔκωθεν καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Τάδε ποιή-sai μοι ὁ Θεὸς καὶ τάδε προσθήη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἑλισαίου σήμερον ἐπ' αὐτῷ. Καὶ ἀπο-στείλας τὸν τριστάτην ἐφ' ὃν ἐκπνεύατο εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης· Τάδε λέγει Κύριος· Ἀῤῥων 186 ὥσαι ὅρα αὕτη σιμιδάλειος σίκλου καὶ διμε-τρον κριθῆς σίκλου ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. Καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· Εἰ καταράκτας ποιῆσαι Κύριος, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. Ὁ δὲ Ἑλισαῖός· φησι· Ἰδοὺ, δὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκείθεν οὐ μὴ γάγῃ. Καὶ ἄνδρες λεπροὶ δ' παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι καὶ τὸν λιμὸν οὐ φέροντες, ἐδουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι. Καὶ δὴ ἀναστάν-τες ἐν τῷ σκότει ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ, οἱ Κύριος; ἀκουσθὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν Συρίας φωνὴν ἁρμάτων καὶ (48*) ἰππων καὶ δυνάμιν μεγάλην, καὶ ἀνι-δρασαν ἐν τῷ σκότει πάντας καταλείψαντες ἅπαντα τῶν δὲ λεπρῶν πάντα διασπαρτάντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γυναικα, εἰ ἀληθὲς ὁ λόγος, καὶ πορευθέντες ἐπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἔως τοῦ Ἰορδάνου, ἰδοὺ πᾶσα ἡ οὗδος πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν, ὧν ἔβριψε Συρία ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτοὺς. Καὶ ὑποστρεφάντων τῶν ἀπεσταλμένων, ἐξῆλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπασε τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σιμιδάλειος σίκλου καὶ διμετρον κριθῆς σίκλου κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου. Τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πόλεως, συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ἀπέθανε μὴ φαγὼν ἐκ τοῦ σίτου κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου. (4) Καὶ μέντοι καὶ τὰ ἱερικούντια ὕδατα διὰ προ-εὐχῆς ἰάσατο, πικρὸν γὰρ ἦν φύσει, καὶ δύσποτον, καὶ πρὸς τεκνογονίαν ἐμπέδιόν τε καὶ θανατηφόρον, ἰσθ' ὅτι καὶ πρὸς ἄρδελαν ἀνεπιτῆδειον, οἷον εἰς εὐχρηστίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβάλλον, εὐ-καρπίας μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρξε τῇ χώρᾳ πρόξενον· ἄχρι γὰρ δεῦρο πλημμυρῶν μεγί-στην παιδὶν πεδιάδα καὶ τρέφει παραδείσους καὶ φοινίκων γίνῃ διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλείστοι πατούμενοι καὶ ἀποθλιβόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν· ἔστι γὰρ μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πᾶν, φέρουσα κίτρον, καὶ μυροβάλλον, καὶ ὀπο-βάλαμον ὅτι πλείστον, ἥτις δι' ἁλλίων καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εἰς μάλα τῷ παραδείσῳ ποσῶς παρεικάζεται. (5) Περὶ οὗ φησιν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοουπόλεως· Καὶ οἱ ἀκριβεῖς τοῦ

Variae lectiones et notæ.

48 II Reg. vii, 1-17. 48 δυνάμεις μεγάλης X, δυναμ. μεγάλ. cod. 49 II Reg. ii, 19. 49 ἀδρῆσιν? 49 ἰ. similia in questione 25.

κόσμου χρονογράφος **187** ἐτι περ ἀνατολιχωτερος ἅπασης τῆς οἰκουμένης καὶ ὡς περ θυσιαστήριον αὐτῆς ὑπάρχει ὁ παράδεισος, οὗ αἱ χῆραι τῶν ἰσχυρίων Ἰνδῶν πλησιάζουσιν, πάντες σχεδὸν οἱ καρποὶ εὐωδίστατοι εἰσι καὶ ἀρωματώδεις. Διὰ γὰρ τῆς αἰθρας τῶν ἀνέμων κατασπυζομένης καὶ ἀποδοδιδμένης αὐτοῖς τῆς εὐωδίας ἐκ τῶν τοῦ παραδείσου φυτῶν συλλαμβάνουσιν, καὶ ὡς περ τὰ τῶν ἀλλήλοις πλησιάζόντων φονίκων καὶ μεταδιδόντων διὰ τῶν ἀνέμων ἀλλήλοις ἐκ τῶν ἀρρένων τὸ σπέρμα λόγον ἄνθος. Πᾶσα τοίνυν εὐωδία καὶ μέλιτα ἡ τῶν Ἰνδικῶν ἀρωμάτων χωρὶς τινος ὕψους ἑλίου ἢ ἄλλων τινῶν σκευαζομένων, ὕγιονός ἐστι καὶ συκρατικῆ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὅστις ὡς περ καὶ τὸ ἐμπλακίον φθοροποιὸς καὶ λοιμώδης ἡ δυσωδία^α, ὅθεν δὴ καὶ τις τῶν ἱατροσοφιστῶν ἀκριδῆς ἄγαν ἔφη, ἐτι εἰ καταλάβοι τὸν τελευταῖον τὰ πρὸ τοῦ παρατραπῆναι τὸν νοῦν, δύνασθαι διὰ τινος αὐτὸν κατασκευῆς ἀρωμάτων ἐπὶ ὥραν ποιῆσαι νηφαλέον τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἔχειν καὶ τὸ καὶ^β αὐτὸν ἐκλαλῆσαι καὶ διαθεῖσθαι, ὅπερ οὖν καὶ ἡμεῖς εἰς πεῖραν τούτου παρειλέφμεν καὶ αὐτόπαι γαγόναιμεν· μαρτυροῦσι δὲ (48^β) καὶ ἄλλοι πλείστοι μέχρι τῆς δεῦρο τοῦτο γινόμενον^γ βλέποντες ὅπῃ τῶν ἀκριδῶν καὶ περιεσκιμμένως τὴν ἐπιστήμην ἱερακόμενον.

ΟΗ'. Βασιλεία Ἰηοῦ.

Ἐπεὶ δὲ Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν Ἰηοῦ, υἱὸς Σαφάτ τοῦ Ναμεσίου· αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλεῖα Ἰωρὰμ εὐρίων ἱατροῦμένων τὰ τραύματα, κατατόξευσεν Ἰηοῦ, καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας παρέκλυε ἱερεῖς διὰ τῆς θυρίδος περιεκαλλωτισμένη· καὶ προσέταξε^α τοῖς εὐνούχοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν, καὶ καταπατήθη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ ἐβρόθη ὑπὸ τῶν κυνῶν· πατάξας καὶ οὐλοῦς Ἀχαάβ καὶ τοὺς περιλειφθέντας αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ, κατὰ τὸ ῥῆμα Ἠλίου. (2) Συναθροίσας δὲ ἅπαν τὴν πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔφη πρὸς αὐτοὺς μετὰ πινουργίας^β· Ἀχαάβ μὲν ἐδούλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγον, Ἰηοῦ δὲ πολλὰ δουλεύσει αὐτῷ. Καὶ νῦν πάντας καλέσας **188** πρὸς με τοὺς προφῆτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ· πᾶς γὰρ ὃς ἀν ἀπολίσσει, οὐ ζήσειται. Συναθροισθέντες οὖν πάντες καὶ τοὺ ἐδούλους πλησθέντες στόμα πρὸς στόμα, φησὶν ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλοις τοῦ Βάαλ· Ἐρευνήσατε ἀκριδῶς, εἰ ἔστι μεθ' ὧν τῶν θούλων Κυρίου τις. Καὶ μηδενὸς εὐρεθέντος, ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν πάντα ἐν στόματι φομφαίας. Καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐνέπρησεν^γ. (3) Πλὴν οὐκ ἐβόλαξε πορεύεσθαι ἐν νόμῳ Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πόλεμῳ βασιλεύσας ἔτη κη'.

ΟΘ'. Βασιλεία Ἰωάχας.

Ἐπεὶ δὲ Ἰηοῦ ἐβασίλευσε Ἰωάχας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη [ιζ'].

Π'. Βασιλεία Ἰωάκ.

Ἐπεὶ δὲ Ἰωάχας ἐβασίλευσε Ἰωάκ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιδ'.

Variae lectiones et notæ.

^α ὕγιονός cod. ^β τῇ δυσωδίᾳ? ^γ γιν. cod. ^α 853 (4303) Ced. 181,7-183,6; II Reg. x, 36. ^β II Reg. x, 1-17. ^γ II Reg. x, 18-26. ^δ II Reg. x, 31. ^ε 827 (4351) Ced. 183,7-9 x 7; II Reg. xiii, 10, Leo. P. Th. ^ς Ced. 185,9-17. ^ζ ις' II Reg. xiii, 10; Leo. P. Th. ^η II Reg. xiii, 11-19.

Anantium beneficio suavem odorem e plantis paradisiacis excipiunt; siquidem palmarum hac ratione florum semen per ventum propagant. Itaque omnis bonus odor, praesertim aromatum Indicorum, ex cepio oleo et aliis quibusdam, corpus hominis fovet et bene temperat; et e contra odor malus eidem perniciosus apparet. Unde medicus quidam philosophus recte dixit quod, si moribundum adhuc spirantem teneat, agrotanti se spiritum, medicamento quodam, per horam prolongare posset ita ut et verborum prolatorum conscius sibi sit. Quod quidem nos ipsi oculis vidimus; attestantur etiam multi alii testes lique vivi artis medicae peritissimi.

B Post Joram regnavit Jehu, filius Saphat Namesii. Cum enim Jehu invenisset Joram sua vulnera curantem, eum sagitta percussit. Quo (Jehu) Samariam ingrediente per fenestram prospexit Jezabel splendido vestitu ornata. Deditque Jehu servis suis negotium ut eam praecipitarent et concubata est ab equis et a canibus devorata. Percussisque septuaginta filiis Achab et iis qui relictii erant de domo ejus in Samaria, juxta verbum Eliae, congregavit omnem multitudinem populi et dixit ad eos insidiosae: « Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos ejus vocate ad me, quicumque defuerit non vivet. » Congregatis igitur omnibus, temploque Baal ita repleto ut os ejusque os proximi contingeret, dixit rex servis Baal: « Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis Domini. » Nulloque invento, mandavit ministris suis, et percusserunt omnes in ore gladii et Baal et ejus omnia direpta sunt. Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini, et occisus est in bello cum regnavisset annos viginti et octo.

LXXVIII. Regnum Jehu.

B Post Joram regnavit Jehu, filius Saphat Namesii. Cum enim Jehu invenisset Joram sua vulnera curantem, eum sagitta percussit. Quo (Jehu) Samariam ingrediente per fenestram prospexit Jezabel splendido vestitu ornata. Deditque Jehu servis suis negotium ut eam praecipitarent et concubata est ab equis et a canibus devorata. Percussisque septuaginta filiis Achab et iis qui relictii erant de domo ejus in Samaria, juxta verbum Eliae, congregavit omnem multitudinem populi et dixit ad eos insidiosae: « Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos ejus vocate ad me, quicumque defuerit non vivet. » Congregatis igitur omnibus, temploque Baal ita repleto ut os ejusque os proximi contingeret, dixit rex servis Baal: « Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis Domini. » Nulloque invento, mandavit ministris suis, et percusserunt omnes in ore gladii et Baal et ejus omnia direpta sunt. Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini, et occisus est in bello cum regnavisset annos viginti et octo.

LXXIX. Regnum Joachaz.

D Post Jehu regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset septemdecim annos.

LXXX. Regnum Joas.

D Post Joachaz regnavit Joas, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset annos tredecim. Eo tempore, Eliseus

mortem obiit. Cum prophetasset regi Joas primam victoriam ab ejus sociis in Syros latam eique indicisset jaculo terram quinquies percutere tertium jaculum bene misit, quarto autem metam non attingit, tunc prædixit ei propheta ter Assyrios ab eo esse profligandos, ipsum postea fore vincendum; si terram autem quinquies percussisset, Syriam usque ad consummationem fuisse percussurum. Mirandus ille propheta mortuus est et sepultus in monumento, in quo cum prædones Moabitici mortuum quemdam hominem sepelissent, is ut ossibus beati prophetae admotus fuit, redivivus in pedes suos constitit.

LXXXI. Regnum Jeroboam.

Post Joam regnavit Jeroboam, filius ejus fecitque malum coram Domino et mortuus est cum regnasset annos septem et quadraginta.

LXXXII. Regnum Azarias.

Post Jeroboam regnavit Azarias, filius ejus, fecitque malum in conspectu Domini, et occisus est a Sellum, cum menses sex regnavisset.

LXXXIII. Regnum Sellum.

Post Azariam regnavit Sellum fecitque malum coram Domino et occisus est a Manahem, cum regnavisset mensem unum.

LXXXIV. Regnum Manahem.

Post Sellum regnavit Manahem et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaceia, cum regnavisset decem annis.

LXXXV. Regnum Phaceia.

Post Manahem regnavit Phaceia, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaceo, cum regnasset annis duobus.

LXXXVI. Regnum Phacei.

Post Phaceia regnavit Phaceus, fecitque malum coram Domino et occisus est ab Osee cum regnasset annis viginti. Inde discimus Deum eos qui in malo vivunt solere per manus suorum percutere, pejorem malo tradens, et eis quasi quibusdam carnificibus utens.

LXXXVII. Regnum Osee.

Post Phaceum regnavit Osee annos novem, cumque fecisset malum coram Domino, venit Salmanassar rex Assyriorum contra Samariam et transiit eam ob gravia peccata eorum. « Fecerant enim sibi duos vitulos aureos adoraveruntque eos et servierunt Baal, et consecraverunt filios suos et filias suas per ignem, et divinationibus inserviebant et auguriis, et melicamentis, et repulit eos Dominus a conspectu suo et non remansit nisi

Α ἑταλεύτησεν, προφητεύσας τῷ Ἰωᾷ τὴν προτέραν διὰ συμβούλων⁸⁸ κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρόύψεν, τὸ δὲ τέταρτον ἡστόχησεν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νικῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἡγηθῆναι· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεδίχκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατελύσεν⁸⁹. (5) Ὅστις ἀξιάγατος; προφήτης τελευτήσας καὶ ταφείς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μονόζωνοι⁹⁰ Μωσθεῖων· νεκρὸν θάψαντες, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακαρίου προφήτου πλησιάζει, ἀνίστη.

ΠΑ'. Βασιλεία Ἰεροβοάμ.

189 ⁸⁸ Μετὰ δὲ Ἰωᾷς ἐβασίλευσεν Ἰεροβοάμ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη λδ' ⁸⁹.

ΠΒ'. Βασιλεία Ἀζαρίου.

⁹⁰ Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἐβασίλευσε Ἀζαρίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Σαλοῦμ, βασιλεύσας μῆνας ε'.

ΠΓ'. Βασιλεία Σαλοῦμ.

⁹¹ Μετὰ δὲ Ἀζαρίαν ἐβασίλευσε Σαλοῦμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Μαναῒμ, βασιλεύσας μῆνα ἕνα.

ΠΔ'. Βασιλεία Μαναῒμ.

⁹² Μετὰ δὲ Σαλοῦμ ἐβασίλευσε Μαναῒμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεσίου βασιλεύσας ἔτη ι'.

ΠΕ'. Βασιλεία Φακεσίου.

⁹³ Μετὰ δὲ Μαναῒμ ἐβασίλευσε Φακεσίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεῖ, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΠΓ'. Βασιλεία Φακεῖ.

⁹⁴ Μετὰ δὲ Φακεσίαν ἐβασίλευσε Φακεῖ, (49^a) καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ὡσηῖ, βασιλεύσας ἔτη x'.

190 (2) Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὡς τοὺς ἐν πονηρίᾳ συζῶντας δι' ἀλλήλων ὁ Θεὸς κολάζειν εὐθεὶν, καὶ τὸν πονηρότερον τῷ πονηρῷ παραδίδωσιν, οἷον τισι δημίῳ; ⁹⁵ αὐτοὶ κεχρημένοι.

ΠΖ'. Βασιλεία Ὡσηῖ.

⁹⁶ Μετὰ δὲ Φακεῖ ἐβασίλευσεν Ὡσηῖ ἔτη θ', καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, ἦλθε Σαλμανάσαρ, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ ἀπέκτισεν αὐτὴν διὰ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν τὰς μεγάλας⁹⁷. « Καὶ γὰρ ἐποίησαν δύο χρυσοὺς δαυμάτις καὶ προσεκύνησαν, καὶ ἐλάτρευσαν αὐταῖς καὶ ⁹⁸ τῷ Βάλ, καὶ διέθγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας τῷ πυρὶ ⁹⁹ καὶ ἐμαντεύοντο, καὶ οἰωνίζοντο, καὶ ἐφαρμακεύοντο, καὶ ἀπέσωτο ¹⁰⁰ αὐτοὺς Κύριος.

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ συμβούλων cod. ⁸⁹ Ced. 186,22-187,3; II Reg. xiii, 20-21. ⁹⁰ μονόζωνον cod. ⁹¹ 795 (4364) Ced. 187,4,5? ⁹² μ' II Reg. xiv, 25; Leo. P. Th. ⁹³ 763 (4403) Ced. 187, 5; II Reg. xv, 8. Ζαχαρίας Leo. P. Th. ⁹⁴ 762 (4406) Ced. 187,6; II Reg. xv, 13. ⁹⁵ 761 (4407) Ced. 187,6; II Reg. xv, 17. ⁹⁶ 751 (4417) Ced. 187,9? II Reg. xv, 25. ⁹⁷ 749 (4426) 187,10; II Reg. xv, 27. ⁹⁸ αἰδημένοι? ⁹⁹ 729 (4426) Ced. 187,13; II Reg. xvii, 1-6. ¹⁰⁰ Reg. xvii, 16-20. ¹⁰¹ α. καὶ οὖν. II Reg. ¹⁰² τ. αὐτῶν ἐν π. II Reg. ¹⁰³ καὶ ἀπέστησεν α. ἀπὸ II Reg

ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπὸ λαίφθῃ πλην ἅ τριβῶν Judas tantummodo. Sed nec ipse Juda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel quos operatus fuerat. Et tradidit eos Dominus in manu diripientium eos. Translatusque est Israel de terra sua in Assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum tres gentes et de Cutha et de Avah et de Emath et de Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus Samariae. Et immisit in eos Dominus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum et dictum: Gentes quas translulisti et habitare fecisti in civitatibus Samariae ignorant legitima Dei terrae: et immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt eos. Et jussit rex: Adducite de terra hac quosdam viros et doceant eos legitima Dei. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de Samaria, docebat eos quomodo colerent Dominum; et colebant Dominum et diis suis serviebant, et habitaverunt illic usque ad praesentem diem.

191 (1) Ἐπανελθόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ζηλοτύπως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ὅτε ἄλλοφύλους, καὶ οὐ συνεχρῶντο αὐτοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Σομάρ, τοῦ δροῦς, ἐκάλουν αὐτοὺς Σαμαρείτας, οἷγε τὰ Μωυσεῖος μόνον δεχόμενοι βιβλία, τῶν λοιπῶν Γραφῶν οὐ πολλὴν ἐποιούντο λόγον. κατεβύθη πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλονεικίως διακείμενοι, πατέρα τὸν Ἀβραάμ ἐπεγράφοντο, ὅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὁρμώμενον, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ γεγέννηται, διδὼν καὶ ἡ Σαμαρείτις πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγαν. «Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ἔρει τούτῳ προσεκύνησαν, τοὺς περὶ τὸν Ἀβραάμ ὑπεμπαίνουσα, ἐνθα τὸν υἱὸν εἰς ὀλοκαρπῶσιν ἀνήνεγκαν. (5) Οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσαντες ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν ἡ' ἀπὸ Ἱεροβοάμ ἕως τοῦ εἰρημέου Ὀση, ἑφ' οὗ πέπαυται καὶ ἀπόλετο Σαμαρεία, καὶ Ἀσσύριοι κατέκτισαν ἐκεῖ, ὡς εἰρηται, ἐξ ὧν οἱ αἱρετικοὶ Σαμαρίται καὶ Σαδδουκαῖοι παρήναισι. Γίνονται οὖν τὰ πάντα ἔτη σὺν· καὶ ἐκ διαφορῶν μὲν ἐγένοντο γενεῶν· ἅπαντες δὲ τὸ πονηρὸν ἐπολέσαν ἐνώπιον Κυρίου κατὰ τὴν ἀμαρτίαν Ἱεροβοάμ.

III'. Περὶ τῆς βασιλείας Βαβυλωνός.

Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσωρ βασιλέως Βαβυλώνος. Μετὰ δὲ τοῖς προειρημένους Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἐβασίλευσε Ναβουχοδονόσωρ ἔτη κδ'. Οὗ καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐκράτησεν ἔτη ζ', καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐν χειρὶ τὸν Ἰωακὴμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖ οἴκου Θεοῦ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον θεσαυροῦ (49b) Θεοῦ αὐτοῦ. (2) Οὗτος πόλιν μεγίστην εἰς Βαβυλῶνα κτίσας ἐξ ὅπτης πλίνθου καὶ

tribus Judas tantummodo. Sed nec ipse Juda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel quos operatus fuerat. Et tradidit eos Dominus in manu diripientium eos. Translatusque est Israel de terra sua in Assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum tres gentes et de Cutha et de Avah et de Emath et de Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus Samariae. Et immisit in eos Dominus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum et dictum: Gentes quas translulisti et habitare fecisti in civitatibus Samariae ignorant legitima Dei terrae: et immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt eos. Et jussit rex: Adducite de terra hac quosdam viros et doceant eos legitima Dei. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de Samaria, docebat eos quomodo colerent Dominum; et colebant Dominum et diis suis serviebant, et habitaverunt illic usque ad praesentem diem.

Reversi vero Judaei invidiose cum eis egerunt ut alienigenis, nullumque cum illis commercium habuerunt, sed a monte Somer appellabant eos Samaritanos. Hi autem, solis Moysis libris acceptis, ceteras Scripturas parvi faciebant. Exinde Judaeis invidentes patrem Abraham sibi adscribebant, eo quod a Chaldaea esset oriundus, de qua et ipsi erant orti. Itaque Samaritana etiam mulier ad Dominum dicebat: «Patres nostri in monte hoc adoraverunt, filios Abraham significans qui hic obtulerat in sacrificium Domino filium suum. Qui autem in Samaria regnaverunt, sunt numero octo-decim a Jeroboam usque ad Os, e, cujus tempore cessavit interitque Samaria et Assyrii incoluerunt illam, ut dictum est; de quibus haeretici Samaritani et Sadducei orti sunt. Fuerunt igitur ducenti quinquaginta et tres anni, et e variis generibus orti sunt reges Samariae. Omnes autem malum fecerunt in conspectu Domini juxta peccatum Jeroboam.

LXXXVIII. De imperio Babylonis.

Principium regni Nabuchodonosor, regis Babylonis. Post supradictos Assyriorum reges, regnavit Nabuchodonosor viginti et quatuor annis. Ille Jerusalem septem annos in sua potestate habuit; et in manus ejus tradidit Deus Joachim regem Juda; et omnia vasa domus Dei intulit in domum thesaurorum dei sui. Maximam urbem Babylonem aedificavit ex lateribus et lapidibus dolatis, quorum

Variae lectiones et notae.

τοῦ II Reg. τὰς ἐντολάς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τ. δικαιομασιν Ἰσραὴλ II Reg. ἐν χειρὶ διαρπ. II Reg. τοὺς Χουθιᾶν; II Reg. xvi. ἐκ Χουθᾶ, ἀπὸ Αἰθ καὶ ἀπὸ Αἰμάθ καὶ Σεφραβαιμ II Reg. xvii, 24. II Reg. xvii, 25-31. ἀπ. ἐκείθεν καὶ πορευέσθωσαν καὶ κατοικήσωσαν ἐκεῖ καὶ φ. II Reg. τὸ δρος cod. Joan. iv, 20. πεφύκασι? Cod. 203, 3-5. Ἐπὶ τούτοις οἱ ἅγιοι γ' παῖδες; ἐβλήθησαν ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ὁ μέγας προφήτης Δανιὴλ ἐγνωρίζετο (Σχόλιον). Cod. 203, 5-17.

singuli tres cubitos lati, sexque cubitos longi. Ambitus urbis fuit quadraginta stadia, id est milliaria sex: muri altitudo cubiti octoginta, latitudo triginta, et turres imposuit in portis centum cubitos in altitudine et sexaginta in latitudine habentes; portas fecit aereas quinquaginta cubitorum altitudinis, vigintique latitudinis in introitu exitumque populi ejus. Juxta urbem cisternam fodit, edificavitque eam murisque mirabilibus circumdedit; ejus ambitus quadraginta stadia, altitudo autem ulnarum quadraginta. Aliud opus pariter edificavit mirabile, exstruxit enim munimenta altissima, ex saxis variisque materiis, in quibus pomaria plantavit quae monti densis arboribus obsito similia videbantur; haec hortos pensiles vocavit. Quos circumambulans uxor ejus gaudebat eo quod ipsa nulli visa totam regionem hanc inspicere posset. Ibi obambulans arroganter ita est salus: « Nunc haec est magna urbs Babylon quam mihi regiam aedificavi in robore fortitudinis meae et in gloria decoris mei? — Cum adhuc in ore ei haec verba haerent, vox de caelo edita est talis: Tibi hoc, o Nabuchodonosor rex, dicitur: Regnum tuum transibit a te et ab hominibus ejicient te, et cum bestiis et feris erit habitatio tua, et fenum quasi bos comedes; et septem tempora mutabuntur super te donec scias quod domineatur Excelsus in regno hominum, et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora hic sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abjectus est et fenum ut bos comedit et rore caeli corpus ejus infectum est, donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, et ungues ejus quasi avium. » Deinde idem de sua restitutione ait: « In illo tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perveni, et figura mea reversa est ad me, et optimates mei et magistratus mei requisierunt me et in regno meo restitutus sum, et magnificentia amplior rediit est mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico Regem caeli: quia omnia opera ejus vera et viae ejus judicia, et gradientes in superbia potest humiliare. » Hanc a Deo Nabuchodonosor datam abundantiam, robur, splendoremque quasi revelans, ait per os Jeremiae sermo divinus: « Haec dicit Dominus: Et nunc itaque ego deus omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei, insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. Gens autem et regnum quod non curvaverit collum suum sub iugo Babylonis, in gladio, in fame visitabo eam, donec consumam eos in manu ejus; — Et crudelis est et non miserebitur, vox ejus quasi mare sonabit et super

A λίθων λελαξευμένων, ἔχοντων ἀνὰ πῆχεων γ' ἡ πλάτος, τὸ δὲ μήκος ἀνὰ πῆχεων ζ', τὸ μὲν περιμετρον αὐτῆς ἐποίησε στάδια μ', γινόμενα μίλια ζ', τὸ ὕψος τοῦ τείχους πῆχεων π' καὶ τὸ πλάτος πῆχεων λ', καὶ τοὺς πύργους ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις ἀνὰ πῆχεων ρ' τὸ ὕψος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ πῆχεων ε', καὶ ἐποίησε τὰς 192 πύλας αὐτῆς χαλκῆς καὶ διεγερμένους εἰς ὕψος ἀνὰ πῆχεων ν' καὶ τὸ πλάτος πῆχεων κ', εἰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους λαοῦ αὐτοῦ· πλησίον δὲ τῆς πόλεως ὤρυξε κινστέρναν ** καὶ ψοδόβησεν καὶ περιετείχευσεν αὐτὴν ἀξιολόγως, τὸ περιμετρον αὐτῆς ἔχον στάδια μ', τὸ βάθος ὀργυιᾶς μ'. ὡσαύτως κατεσκεύασε καὶ ἄλλο ἔργον ἀξιοθαύμαστον· ἐγείρας γὰρ ἀναλήμματα λίθινα ὑψηλότερα σφῆδρα καὶ παντοδαπὰ, καταφύτεύσας ὑπερθεὶν δένδρα καρποφόρα ὡς ὁμοία δασυτάτοις ἔρσειν, κρεμαστὴν παράδεισον αὐτὸν ἐπανόμασεν, εἰς ἣν ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην ἐποπτεύουσα κατετέρπετο ὅπ' οὐδενὸς ὀρυμνίου. ** (3) Αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, περὶ ἧς διαπορευόμενος ἔφη μετ' ἐπαρσεως πολλῶς καὶ ἀλαζωνείας. « Οὐχ αὕτη ἐστὶν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου, ψοδόβησα; Καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὄντος, φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο. * Σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσωρ, ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσὶ σε, καὶ μετὰ θηρίων ἡ κατοικήσις σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιούσὶ σε, καὶ ζ' καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅ ἐν δόξῃ, δώσει αὐτὴν. Καὶ αὕτη τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη ἕως οὗ αἰτρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ δυνεγες αὐτοῦ ὡς ὀρνέου. » (4) Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως. «— Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστάνες μου ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθη, καὶ (ἡ) μεγαλωσύνη μου προστεθῆ μοι περισσότερα. Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ. 193 καὶ ὑπερφῶ, καὶ δοξάζω τὸν Βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίναι καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ θύναται ταπεινοῦν. » (5) ** Τὴν ταπεινὴν ἐκ Θεοῦ δοθείσαν (αὐτῷ) πολυωλείαν, βώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ θεὸς λόγος ὑπεμφαίνων διὰ Ἱεραιῶν φάσκει. * Τὰδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ

Variae lectiones et notae.

** γρηστέραν cod. ** Ἐκείσε δ. στόματι ὑπερηφάνῳ εἶπεν Οὐχ. Cod. 203, 17 204, 18. ** Dan. iv, 30-35. ** ἡ Ced. ** γέγονε Ced. ** Ced. Dan. ** ἐξ. καὶ ἐν ἐρήμοις ἠλλίσθη καὶ ἔρσειν· γέγονε γὰρ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σὺν τῇ κεφαλῇ ὡς βοῦς; καὶ αἱ πόδες σὺν τοῖς ὀπισθοπόδεσσι ὡς λέων Ced. ** Ced. 201, 18-203, 9. ** ταυτοῦ cod. εἰς ταυτὸν Ced. ** Dan. iv, 36, 37. ** ταπεινοῦν cod. ** Ced. 205, 9-22. ** Jer. xxvii, 6, 7.

δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ Ναβουχοδονόσωρ [βασιλεῖ] A
 Βαβυλῶνος· δουλεύειν αὐτῷ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ
 ἐργάζεσθαι αὐτῷ· καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι
 μὴ ἐμβάλλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ (50*) ἐν λιμῷ ἐπισκέσθαι
 αὐτούς, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. —
 * Καὶ ἱταμός ἐστι, καὶ οὐκ ἐλήσσει· φωνὴ αὐτοῦ,
 ὡς θάλασσα κυμαίνουσα· ἐφ' ἵπποις πολλοῖς καὶ
 ὅρμασι παρατάξει· ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ,
 θύγατερ Σιών. — * Καὶ ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ
 καὶ ἀπὸ τῶν ὀπλῶν τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ
 σεισμοῦ τῶν ὁρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐτοῦ οὐκ
 ἐπιστραφῆσονται πατέρες ἐπὶ υἱοῦς αὐτῶν ἀπὸ ἐκ-
 λύσεως· χειρὶν αὐτῶν· καὶ *· « Ἐξ ἂν ἀκου-
 σθήσεται φωνὴ δέσπτης ἵππων αὐτοῦ (καὶ ἀπὸ
 φωνῆς χρεματισμοῦ ἵπκασιας αὐτοῦ σεισθήσεται B
 πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη· καὶ ἤξει καὶ φάγεται τὴν γῆν
 καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς
 κατοικοῦντας. » * (6) Ὅσαυτάς καὶ δι' Ἐξεκίηλ
 οὕτω λέγει· « Ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ * Σὺρ τὸν Ναβου-
 χοδονόσωρ, βασιλεῖα Βαβυλῶνος, ὃς ἐστὶ βασιλεὺς
 βασιλέων μεθ' ἵππων καὶ ὁρμάτων καὶ συναγωγῆς
 ἰθύνων πολλῶν σφόδρα. — Καὶ περιβαλεῖ σοι τάφρον
 καὶ οἰκοδομήσει κύκλῳ χάρακα καὶ περιστάσεις
 ὀπλῶν· καὶ τὰς λόγχας αὐτῶν ἀπέναντί σου ὀώσει.
 Τὰ τεῖχη σου καὶ τοὺς πύργους καθελεῖ ἐν τῇς
 ὀπλοῖς αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων
 αὐτοῦ καλύψει σε κονιορτὸς αὐτῶν. » Καὶ πάλιν·
 « Τάδε λέγει Κύριος· Ἀδona!· Ἰδοὺ, ἐγὼ δίδωμι
 τῷ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήφεται C
 τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ κτήνη αὐτῆς
 καὶ προνομήσει τὴν προνομήν αὐτῆς. Ἀντὶ τῆς
 λειτουργίας ἧς ἰδοῦλευσεν ἐπὶ (τὴν) Τύρον, 194
 δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου. — * Καὶ ἀπολώ
 τὸ πλῆθος τῶν Αἰγυπτίων διὰ χειρὸς Ναβουχοδονό-
 σωρ· * ἐν μαχαίραις γιγάντων αὐτοῦ, καταβάλῃ
 τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. » Καὶ μετὰ ταῦτα * Ἐξελέυσονται
 οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐκκαύσουσι, καὶ
 ἀνάρψουσιν ἐν τοῖς ὀπλοῖς, καὶ θυρεοῖς, καὶ πέλται,
 καὶ δόρασι, καὶ τόξοις, καὶ βίβλαις, καὶ βακτηρίαις
 χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐταῖς πῦρ
 ἐν ἔτσι 5. Καὶ οὐ μὴ λήφονται ξύλα ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 οὐδὲ μὴ κάρφουσιν ἐκ τῶν θρυμῶν ἀλλ', ἢ τὰ ὅπλα
 καύσουσιν. » * (7) Εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Δαυὶδ *·
 θεὸς βασιλείων ἰσχυρὰν τε καὶ κραταιὰν καὶ ἐντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν
 ἀνθρώπων, θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου καὶ κατέστησέ σε
 κύριον πάντων· σὺ εἰ ἡ χρυσὴ κεφαλὴ — τῆς εἰκόνης. » Καὶ *· « Τὸ δένδρον, θείδεις τὸ μέγα, οὗ τὸ
 ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλή,
 καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφὴ πᾶσα ἐπ' * αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατέκονον τὰ θηρία καὶ ἐν
 τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν πετεινὰ, σὺ βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης, καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ με-
 γαλωσύνη σου ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν (50b), καὶ ἡ κυρεῖα σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. »

ΠΘ. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλεμαροδάχ.

D

LXXXIX. De regno Evilmerodach.

* Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ ἔδασλευσεν Οὐλε- Post Nabuchodonosor regnavit Evilmerodach, fi-

Variae lectiones et notae.

* Jer. vi, 25. * παρατάξει: LXX, Ced. * Jer. xlvii, 3. * ἐκλήσεως Ced. * Jer. viii, 16. * Ced. 205, 22 206, 11. * Ez. xvi, 7-10. * σέ Ez. * Κύριος Κύριος Ez. xxix, 19, 20. Ἀδ. Κύριος Ced. * Ez. xxx, 15. * xxxii, 12. * Ez. xxxix, 9, 10. * Ced. 206, 11 20. * Dan. ii, 37, 38. * Dan. iv, 20-22. * πᾶσιν ἐν πρ-αλ Dan. iv, 18. * 561. (4629) Ced. 206, 21-23.

lius ejus annos quinque. Is Jechoniam vinculis solutum convivio adhibuit. De illo in Regnorum historia scriptum est, et divus Jeremias sic ait : « Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationsis Joachim regis Juda, duodecimo mense, vicesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachim regis Juda et eduxit eum de domo carceris, et locutus est cum eo bona et posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Babylone. Et mutavit vestimenta carceris ejus et comedeat panem coram eo semper cunctis diebus vite sue. » Joachim idem est ac Jechonias. Patrem enim ejus Joachimum, sub quo in captivitatem abductus est Daniel, necatum Nabuchodonosor extra mœnia egerat.

XC. De Baltasar.

Post Evilmerodach regnavit Baltasar, frater ejus, tres annos. Is optimatibus suis cœna facta, polluit in convivio sacra Domini vasa, quæ Nabuchodonosor pater suus Hierosolymis avexerat; irati Dei jussu interfectus est. Sic enim cum Daniel allocutus est : « Deus altissimus regnum et magnificentiam et gloriam dedit Nabuchodonosor patri tuo. Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi tribus et lingua tremebant et metuebant eum; quos volebat interficiet, et quos volebat exaltabat. Quando autem elevatum est cor ejus et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui. Fenum quoque ut hos comedit et rore cœli corpus ejus infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum : et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius ejus, Baltasar, non humiliasti cor tuum cum scires hæc omnia : et optimates tui, et uxores tuæ, et concubinae tuæ vinum bibistis in sacris vasis. Eam ob rem summa apparuit ei ex adverso manus quæ scripsit hoc quod exaratum est : MANE, THECEL, PHARES. *Mane* : Enumeravit Deus regnum tuum et complevit illud. *Thecel* : Appensus est in statera et invenius est minus habens. *Phares* : Divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Eadem nocte interfectus est Baltasar rex Chaldaeus et Darius successit in regnum. » Ne putes, ait, suis propriis viribus usum esse Nabuchodonosor, qui omnem terram debellavit. Deus enim peccatores castigando quibusdam instrumentis utitur utilibus, malisque ad plenitudinem iræ suæ adversus eos exercendam. Inde ait per Isaiam : « Numquid gloriabitur securis contra eum qui secit ea, aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quo-

μαρ: δὲχ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη α', ὃς τὸν Ἰερονίαν λύσας τὸν δεσμὸν ἐποίησε συνεστίατορα αὐτοῦ. » (2) Περὶ οὗ καὶ ἡ τῶν Βασιλείων ἱστορία καὶ ὁ θεὸς Ἰερμίας ἐφη¹⁹. « Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακστῷ καὶ ζ' ἔτει, ἀποκισθὲντος τοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα ἐν τῷ ε' μηνί, ἐν τῇ ιδ' τοῦ μηνὸς, ἔλαβεν Ἐβιμαὶ Οὐλεμαροδὰχ, βασιλεὺς Βαβυλωνος, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ οὗ ἐθασίλευσε, τὴν κεφαλὴν Ἰωακαὶμ βασιλέως Ἰούδα καὶ 195 ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου οὗ ἐφυλάττετο καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν²⁰ ὄψρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλείων τῶν μετ' αὐτοῦ²¹ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν²² τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἥσθιε διὰ παντὸς ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἔζησεν²³. » (3) Ἰωακαὶμ δὲ αὐτοῦ ἐστιν (4) καὶ Ἰερωνίας. Ἰωακαὶμ γὰρ τὸν τοῦτου πατέρα, ἐφ' οὗ καὶ Β Δανιὴλ ἡχημαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσωρ ἀνείλκνεν Ἱερουσαλήμ, ἐβρύψεν Ἰζω τοῦ τεύχους.

Λ'. Περὶ Βαλδάρσαρ.

« Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδὰχ ἐθασίλευσε Βαλτάσαρ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἔτη γ', ὃς ἐποίησε δειπνον τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ. (μιάνας τὰ ἐσπὰ σκεύη τοῦ θεοῦ ἐν τῷ συμπόσι, ἅπας ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ ἀνηρέθη κατὰ οὐρανὸν²⁴. » (2) φησὶ γὰρ τὴν καὶ αὐτὰ Δανιὴλ πρὸς αὐτόν²⁵. « Ὁ θεὸς ὁ ὑψίστος τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μεγαλυσύνην, καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσωρ τῷ πατρὶ σου. ἀπὸ τῆς μεγαλυσύνης αὐτοῦ πάντα οἱ λαοὶ καὶ γλώσσαι²⁶ ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὗς ἐβούλετο ἀνῆρει, καὶ οὗς ἤθελεν ἰσωσεν²⁷ καὶ οὗς ἐβύβηθ ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερφανεύεσθαι, ἐτήχηθ' ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ὅρτον ὡς βούν ἐβόμωζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς θρόνου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη ἕως οὗ ἔγνωσεν, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐάν τις δώσει αὐτὴν²⁸ καὶ οὗ οὖν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου. καὶ οἱ μεγάλας, καὶ οἱ παράκοιτοι, καὶ αἱ παλλακαὶ σου, ὅσας ἔπιπτες ἐν τοῖς ἀγίοις σκεύεσιν²⁹ διὰ τοῦτο ἀπεισθήσεται ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην³⁰ ἐνδείξει ὅτι· ΜΑΝΗ, ΘΕΚΕΛ, ΦΑΡΕΣ. Τοῦτο Μανῆ· ἐμέτρησεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. Θεκέλ· ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὐρέθη ὑστερούσα. Φαρές δὲ· διεμήνη³¹ 196 ἡ βασιλεία σου μήδοις καὶ Πέροσις. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυχτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ Χαλδαῖος, καὶ Δαρειὸς παρέλαβε τὴν βασιλείαν. (2) Μὴ νομίση, φησὶν, [εἶ] οἱ κςλζ βόμῃ χρησάμενος Ναβουχοδονόσωρ πᾶσαν ὀπίστας τὴν γῆν³² ὁ γὰρ θεὸς ἐπέφρασε ἀνθρώποις ἀμαρτωλοῖς τιμωρίαν, ὥσπερ τίσιν ἐργάνους κέχρηται, προδήλως ἀπειθήσας καὶ πονηροῖς εἰς πονηρίαν³³ τῆς κατ' αὐτῶν οὐσίας ὁργῆς³⁴ ὅσων ὤρσιν διὰ Ἡσαίου³⁵. « Μὴ δοξασθήσεται

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ Ged. 206, 23-207, 8, ἱστορίων βασιλείων cod. ²⁰ Jer. LII, 31-33. ²¹ τὸ cod. ²² αὐτῶν cod. ²³ γωνν cod. ²⁴ Cod. 207, 8-11. ²⁵ 557 (4634) Cod. 207, 12-15. ²⁶ Cod. 208, 15-209, 11. ²⁷ Dan. V, 18, 31. ²⁸ λαοί, φυλαί, γλ. cod. et LXX. ²⁹ τοῦτον codex. ³⁰ εἰς ἐπίδειξιν? ³¹ Isa. x, 15.

ἀξίην ἀνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ· ἡ ὕψωθήσεται· ἡ ἀξίην ἀνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν· Οὕτως ἐάν τις ἀρῇ ῥάβδον ἢ ξύλον. «Ὡς περ γάρ, φησὶν, ἀδύνατον ἀξίην αὐτομάτως ἢ πρίονα, ἢ ῥάβδον κινήσθηναι, τότε γάρ τούτων ἕκαστον ἐνεργεῖ, ἡνίκα (51^a) ἀν τις τῇ χειρὶ χρησάμενος κινήσαι θελήσαςιν, οὕτω δὲ καὶ γὰρ τοῖς πονηροῖς· κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κέχρηται. Ταύτη τοίνυν καὶ Ἰερμίας φησὶν²¹. «Οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν τῇ μεγάλῃ ἰσχυί μου καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὕψι, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἐάν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. Καὶ ἰδοὺ δέλωκα πᾶσαν τὴν γῆν Ναβουχοδονόσωρ, βασιλεῖ Βαβυλώνης, τῷ δούλῳ μου, δουλεύειν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰ ἐξῆς²². [καὶ τοῦ Θεοῦ κρίματος· καὶ τῆς ἀρρήτου δικαιοκρισίας καὶ μακροθυμίας καταφρονήσας] ἐπειράθη λοιπὸν ἐνδίκως παρὰ θείας ὀργῆς τὸ ἀδίκαστόν τε καὶ ἀναπέδραστον.

ΛΑ'. Βασιλεία Δαρείου.

²³ Μετὰ δὲ Βαλτάσαρ ἐδασίλευσε Δαρεῖος ὁ Μηδοῦς, ὁ καὶ Ἀστυάγης, ὁ Ἀρταξέρξης λεγόμενος, ἔτη ιβ', ὃς εἶχε γυναῖκα τοῦ²⁴ Μαρδοχαίου Ἑσθήρ, ἐπιλεγθεῖσαν διὰ κάλλος· [ἐκ τῶν] Ἑβραϊκῶν νεανίσκων, ἥτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν Ἰουδαίῳ ἀναρτίσθαι μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμάν τοῦ ἀρχιστρατήγου λυτρωταμένη, παρσκευάσεν ἑαῖνον ἀνασκολεπθῆναι εἰς· ὅπρ' ξύλον ἐδουλεύσατο Μαρδοχέον τὸν ταυτῆς ἀνασκολεπίσαι θεῖον, μὴ τιμῶντα αὐτόν καὶ προσκυνοῦντα·²⁵ (2) ἐν οἷς εἰκότως· πεπληρωται ἡ Γραφή ἢ λέγουσα· «Ὁς 197^o δ' ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολείται ὅτ' οὕτως· καὶ²⁶. «Ὁς παρασκευάζεται δίκτυον ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλῆσιον, περιβαλεῖ αὐτὸν τοῖς ταυτοῦ ποσί. Καὶ²⁷. «Ὁ ποιῶν πονηρὸν, εἰς αὐτὸ ἐγκυλισθήσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῶ πόθεν ἦκει αὐτοῦ. Καὶ²⁸. «Ὁ δρούσας ῥόβρον τῷ πλῆσιον, εἰς αὐτόν ἐμπροσθεῖται. Καὶ²⁹. «Δι' ὧν τις ἀμαρτάνει, διὰ τούτων καὶ καλᾶται. (3) Φησὶ γάρ τις τῶν μεγιστάνων³⁰. «Ἰδοὺ ξύλον ἔστησεν Ἀμάν τῷ Μαρδοχαίῳ πηχῶν ν'. Καὶ ἐγένετο³¹ οὕτως κατὰ τὴν κέλυσιν βασιλείας Ἀρταξέρξου. (4) Ἐφ' οὗ καὶ τῷ Δανιὴλ ὠράθησαν καὶ διὰ³² τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὅπτασις, καὶ ὁ χρόνος ἐδηλώθη τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὅστις καὶ γθονηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων διὰ τὸ μέγαλός· τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐδελήθη ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λέοντων καὶ διεφυλάχθη ἀσινὲς.

ΛΒ'. Βασιλεία Κύρου.

³³ Μετὰ δὲ Δαρείου ἐδασίλευσε Κύρος· ὁ Πέρσης ἔτη ιβ', ὁ, ἀνελὼν Κροῖσον, πάσης ἐκράτησε τῆς γῆς (τῆς τε τῶν Χαλδαίων, καὶ Ἀσσυρίων, καὶ Περσῶν, Παλαιστίνης τε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Αὐδῶν βασιλείαν ὑπέταξε, ἀνελὼν Κροῖσον ὡς προείρηται). (2) Ἐφ' οὗ Κύρου Δανιὴλ ἐπιφανέστερος ὑπάρχων, ἔτι καὶ τὸν θῆλ συντρέφας, καὶ δράκοντα³⁴ φονεύσας, καὶ τὰ σέβασματα Περ-

A modo si elevetur virga contra elevantem se? Sicut enim, inquit, non potest securis vel serra vel baculus a seipso moveri ut operetur, sed si quis vult illis uti, ita ego malis contra malos utor. Talia quoque Jeremias ait : « Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ego feci terram et homines et jumenta, in fortitudine mea magna et brachio meo excelso et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque, ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei; et servivi ei omnes gentes, » et reliqua. Et postquam Dei justitiam ineffabileque judicium et mansuetudinem despexit, expertus est inflexibilem et ineluctabilem iram Dei.

B

XCI. Regnum Darii.

Post Baltasar regnavit Darius Medus, Astyages Artaxerxesque etiam dictus, septemdecim annos. Uxorem habuit Esther inter virgines Juda ob pulchritudinem electam, quæ populum Judaicum, cui Aman, copiarum regiarum præfectus summus, interneconem erat machinatus, eripuit effectitque ut is Aman in erucem istam tolleretur quam ipse paraverat Mardochæo. Esther avunculo, Aman adorare venerarique recusanti. In quibus recte adimplentur Scripturæ dicentes : « Qui loquitur mendacia peribit, » et : « Qui blandis fictisque sermonibus loquitur, rete expandit gressibus suis, » et : « Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscat unde adveniat illi, » et : « Qui fodit foveam incidet in ipsam, » et : « Per quæ peccat quis, per hæc et torquetur, » nam dixit unus ex optimatibus : « En lignum quod paraverat Mardochæo habens altitudinis quinquaginta cubitos. » Et sic factum est jussu Artaxerxis. Quo regnante Danieli visæ sunt visiones mediante archangelo Gabriel, et tempus adventus Christi indicatum est. Idem invidia principum, quod in magno esset apud regem honore, in leonum foveam projectus, inco-lumis est servatus.

C

XCII. Regnum Cyri.

Post Darium regnavit Cyrus Persa, triginta et duobus annis, qui devicto ante Cræso dominatus est universum orbem (nam Chaldæorum et Assyriorum et Persarum regna et Palestinam et totam Asiam Lydiorumque imperium sub ditone sua fecit, devicto antea Cræso, ut supra dictum est). Hujus sub regno illustrior adhuc Daniel, Bel confregit draconemque occidit, et sacra Persarum ani-

Variae lectiones et notæ.

²¹ Jer. xxvii, 4-6. ²² in margine, a secunda manu, a slavonico omissum. ²³ 553 (4636) 208, 10-17. ²⁴ γ. τὴν τοῦ cod. ²⁵ Ced. 208, 02-209, 2 — Prov. xix, 9. ²⁶ Prov. xxix, 5. ²⁷ Eccli. xxvii, 27. ²⁸ Eccli. x, 8. ²⁹ Sap. xi, 17. ³⁰ Ced. 208, 17-20. ³¹ Esther. vii, 9. ³² γ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Σταυρωθήτω Ἀμάν ἐκεῖ καὶ ἐγένετο cod. ³³ Ced. 269, 2-7. ³⁴ ὠράθησαν αἱ διὰ cod. ³⁵ 559 (4644) Ced. 209, 8, 9. Δαρείου Ced. ³⁶ καὶ τὸν δράκοντα cod. — Bel et Dracon 27.

ntalis; et rursus præcipitatus in foveam leonum, ibi mansit sex diebus, erantque septem leones. Præbebantur autem eis singulis diebus duo corpora ovesque totidem, et tunc nihil datum est eis ut Daniellem devorarent. Et erat Habacuc propheta in Israel et coquebat alimenta et frangebatur panes in vase ut ferret ea in agro messoribus. Et angelus Domini dixit illi: Fer prandium quod habes in Babylonem Daniell, qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice ejus et portavit illum capillo capitis sui, posuitque illum in Babylonem supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Habacuc dicens: Daniel, Daniel, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Daniele: et venit ad lacum, et introspectit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit voce magna rex dicens: Magnus es, Domine Deus Danielis, et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis ejus causa fuerant, intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo. Primo illius regni anno, remissi sunt Judæi; ipse illis exitum indixit et reditum in Jerusalem concessit; sic completum est tempus septuaginta annorum transmigrationis eorum secundum terminos a Deo statutos. Cum autem Salathiel filius Zorobabel et Jesus Josedei filius in Jerusalem reversi templum juvante et pecuniam ministrante Cyro ædificare cœpissent, impediti sunt ab illis qui in Babylone remanserant et res calumniati erant apud regem.

XIII. Regnum Cambysis.

Post Cyrum Cambyses filius ejus, dictus quoque Nabuchodonosor, sex annis regnavit. In bello adversus Arphaxad Medorum regem auxilium petiit ab omnibus gentibus usque ad Ægyptum, quæ non modo negare sed etiam adversus eum conversæ sunt. Ideo bellum, victo subactoque Arphaxad, gessit adversus eas quæ auxilium negaverant. Reversus igitur, parva victoria, misit imperatorem exercitus sui Holophernum cum ingentibus copiis adversus eas. Holophermus, omni gente devicta, illiusque contractis simulacris, ad Bethuliam urbem cum viginti et centum millibus militum advenit. Et ad bellum illis Israel in hac urbe gerendum se accinxit. Cui dux Achior suavit ut bellum non gereret adversus Hebræos, quia a Deo suo protege-

Α σὼν, ἐδύθη πάλιν ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ἑξήκοντα β'. Ἐδίδου αὐτοῖς τὸ καθ' ἡμέραν σώματα β' καὶ πρόβατα β'. Τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς οὐδὲν, ἵνα τὴν Δανιὴλ καταφάγοσι. Καὶ ἦν Ἀμβακούμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἤψην ἐψήματα, καὶ ἐν θρυφῶν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἵπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. Καὶ εἶπεν ὁ ἀγγελὸς Κυρίου πρὸς αὐτόν· Ὁ ἀπένεγκε τὸ θρίστον τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. Ὁ δὲ ἔφη· Βαβυλὼν οὐκ ἔώρακα καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστίν. **198** Καὶ ἐπιλαβόμενος ὁ ἀγγελὸς τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ βαστάσας ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου ἐν τῷ βοίῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Καὶ ἐδόθησαν Ἀμβακούμ λέγων· Δανιὴλ, Δανιὴλ, λάβε τὸ θρίστον ἀπέστειλέ σοι Κύριος. Καὶ εἶπε Δανιὴλ· Ἐμνήσθη, γὰρ μου, ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε, Κύριε. Καὶ ἀναστὰς Δανιὴλ ἔφαγε, καὶ πάλιν εὐθύς ὁ ἀγγελὸς ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακούμ ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ εὗρον αὐτὸν μὴδὲν ὑπὸ τῶν λεόντων ἀδίκηθέντα, καὶ τὸν σιωπῶντα θὼν δοξάσας, τὸν μὲν Δανιὴλ εὐθύς ἀνήγαγεν ἐκ τοῦ λάκκου, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐκτέλεσεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ παραχρῆμα κατεβύθησαν ὑπὸ τῶν λεόντων ἐνώπιον αὐτοῦ. (3) Ὑπο τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀνεκλήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀρσεν αὐτοῖς προσωπώσαντος αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσαλὴμ (51b) ἐπάνωδον ἐπιτρέψαντος, ἐπληρώθη ὁ ἔβδομηκονταετής χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν κατὰ τὸν θεῖον ὄρον. Τοῦ δὲ Ὑίου Ζωρεδάβελ Σαλαθιὴλ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδάκ ἐλθόντων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν ὡς ἐκ ἐπιτροπῆς Κυρίου καὶ φιλοτιμίας ἀρχαίων, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῶν περιόικων διαβεβληκότων αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα.

LIΓ. Βασιλεία Καμβύσου.

Μετά δὲ Κύρον ἐβασίλευσε Καμβύσης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Ναβουχοδονῶσορ κληθεὶς, ἐτὴ ς'. (2) Ὁ πόλεμον ἔχων πρὸς Ἀρραξίδ, βασιλεὺς Μήδων, καὶ συμμαχίαν αἰτήσας παρὰ τῶν ἐθνῶν πάντων ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ μὴ δεδιωκότων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντιβληκότων, πόλεμον ἔθετο μετὰ τὸ νικῆσαι καὶ περιγενέσθαι τοῦ Ἀρραξὶδ κατὰ τὴν μὴ δεδιωκτομένην. Καὶ δὴ ὑποστρέψας μετὰ νίκης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀρχιστράτηγον Ὀλοφέρνην μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατ' αὐτόν. Καὶ παντὶς ἔθνους κυριεύσας ὁ Ὀλοφέρνης **199** καὶ τὰ εἰδωλα τούτων συντρίψας, πρὸς Βετιλοῦσαν τὴν πόλιν ἦλθεν ἐν χιλιᾷσιν ὅπλιτων ρκ'. Καὶ ὁ μὲν Ὀλοφέρνης εἰς πόλεμον παρετάσσεται κατεσφαλισμένων ἐν τῇ πόλει τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀχιώρ συνεβούλευσεν αὐτῷ

Variae lectiones et notæ.

³⁷ εἰς τὸν λάκκον Bel. 51. ³⁸ ἦσαν δὲ ἐν τῷ λ. ς' λ. καὶ ἐδ. α. τὴν ἡμ. δύο σ. καὶ δύο πρ. Bel 52-43. ³⁹ ποῦ ἔ. om. Bel 55. ⁴⁰ ἐνέβαλεν Bel 42. ⁴¹ Κύρου cod. ⁴² Ἀρτασάσθα καὶ Ναβουχοδονῶσορ ὀνομαζόμενοι a secunda manu. ⁴³ 227 (1671) Ced. 475, 7? ⁴⁴ Περί Ἰουδαίων Ced. 245, 16-244, 11? ⁴⁵ Jud. II, 43.

μη πολεμεῖν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὸ ὑπερ-
 ἀπίζειν αὐτῶν τὸν Θεόν. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὀλοφέρνης
 ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ἀπειλήσας ἀναιρεῖν
 αὐτὸν εἰ ταύτης περιγένοιτο. Καὶ ὁ μὲν Ἀχιὼρ ἦν
 ἐν τῇ πόλει Βετιλούα· ὁ δὲ Ὀλοφέρνης ἐπολιόρκει
 τὴν πόλιν, προκαταλαμβάνων τὰ ὕδατα. Τοῦ δὲ λαοῦ
 ἐκλυθέντος· διὰ τὸ δόλος καὶ μέλλοντος ἐκδοῦναι τὴν
 πόλιν, Ἰουδῶ ἀποβαλοῦσα τὰ τῆς χηρέυσεως ἱμά-
 τια—ἐπένθει γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ δι' οὗλου ἔμενε νη-
 στεύουσα, — ἐκόσμησεν ἑαυτὴν ὡς νύμφην καὶ
 πολλὰ τοὺς ἄρχοντας καὶ ὀλιγοψύχους ἐλέγξατα καὶ
 νοουθετήσασα καὶ παραγγέλλασα μὴ ἐκδοῦναι τὴν
 πόλιν μέχρι ἡμερῶν ε', ὑπεξῆλθε πρὸς τὸν Ὀλο-
 φέρνην, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τῇ ἑαυτῆς σο-
 φίᾳ τοῦτον ἀπατήσασα, ἀποκεφαλίσασα τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ, πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψασα νυκτός, τὴν
 κεφαλὴν ἐδειξεν Ὀλοφέρνην. Καὶ μὲν Ἰουδαῖοι ἐφο-
 βήθησαν, καὶ σφόδρα θουμάσαντες, καὶ τῷ συνερ-
 γήσαντι καὶ (52a) σοφίσαντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
 ψαντες, πρόθυμIAN πολλὴν ἔλαβον. Ὁ δὲ στρατηγὶς
 Ἀχιὼρ μέλλων ὑπερεκπλαγείς τὴν μεγάλην καὶ
 ἰσχυρῶς κραταίαν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, αὐτίκα
 περιτμηθεὶς ἐπίστευσε Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ,
 καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσυριοὶ πρῶτας γενομέ-
 νης, ἑωραχότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνην κονταυθεύ-
 σαν, δεινῶς κατησχύνθησαν φυγόντες. Οἱ δὲ υἱοὶ
 Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους
 συγχώσαντες, καὶ λαφύραρχήσαντες, δέδωκαν τῇ
 Ἰουδῶ τὰ τοῦ Ὀλοφέρνην πάντα· ἡ δὲ ἀπελθοῦσα
 εἰς Ἱερουσαλὴμ πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, ὑπέ-
 στρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν τε
 καὶ ἀσκησιν ἔχουσα, ἐτελεύτησε χήρα ἐτῶν ρε'. (3)
 Ταῦτην οὖν τὴν ἱστορίαν φησὶ ἡσάν τινας ἐπὶ τοῦ
 Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηται δὲ διὰ τὴν
 ὁμωνυμίαν, ἀγνοοῦντες ὡς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν
 τοῦτο γέγονεν. Ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν
 τῷ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνῳ προτετελεύκει. (4)
 Καθ' οὗν καιρὸν **200** Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν
 Σάμιον φιλόσοφον ἀμάσαι λόγους.

14Δ'. Βασιλεία Σμερδίου.

Μετὰ δὲ Καμβύσην βασιλεύει Σμέρδιος· ὁ μάγο·
 (ἔτος ἐν καί) ⁵² μῆνας ζ'.

14Ε'. Βασιλεία Δαρείου.

Μετὰ δὲ Σμέρδιον ἐβασίλευσε Δαρεῖος· Ὑστά-
 σπου ἔτη μβ' ⁵³, ἐφ' οὗ πάλιν Ζεροβάβελ καὶ Ἰησοῦς
 ἐπιτραπέντες ἐτελείωσαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πρό-
 τερον ἀμεληθεῖσαν ἔτη μ'· ὅθεν Ἰουδαῖοι κατὰ
 τοῦτον πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον ⁵⁴· Ἐστραφάκοντα
 καὶ ζ' ἔτιον ὁ ναὸς φηλοδομήθη, καὶ οὗ ἐν τρισὶν
 ἡμέραις ἔγερται αὐτός· ὁ Κύριος μὲν γὰρ τοῖς Ἰου-
 δαίοις ἐλευθερίαν ἔδωκεν καὶ συγχωρίαν ⁵⁵ τῆς οἰ-
 κοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως, ὡς εἴρηται.
 Ὑπὸ δὲ τῶν Σαμαριτῶν κωλυθέντες, ὡς εἴρηται,
 ἔτη μ', καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλοθεν εἰς τὸ ζ' ἔτος τῆς
 Δαρείου βασιλείας περιουσίης, οὐκ οὖν ἐπ' ἐπ' αὐτοῦ
 ἔτελειον τὸν ναὸν.

Variae lectiones et notae.

⁵² ἀναγρῶσιν cod. ⁵³ Cod. 243,9 ἐπιφύσσει παρ' Ἑλλήσιν Ἀναξίμανδρος — καὶ Πυθαγόρας. ⁵⁴ 521 (4679). ⁵⁵ ἔτος ἐν καί dersi in Leone uLjn Eusebio et videtur a secunda manu in Ge. esse, cf. Herodotum III, 68. ⁵⁶ 520 (4689) Cod. 255,16-254,9 χρόνου ἔτι 21,3 (4992). ⁵⁷ a sec. m., a prima λς', ut apud Lennep cum Eusebio et Herodoto (VI, 4) consentientem. ⁵⁸ Ioan. u, 20. Κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ἐτελεύτησε καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἰατρός ἐγνώριζετο (Σχόλιον). ⁵⁹ συγχωρή cod. συγχώρησιν? ⁶⁰ περιουσίης cod.

ut quoque notatum est, impediti sunt quadraginta annis, et jam erat sextus regni Darii annus. Rediit igitur filii Israel e Perside in Jerusalem, primum iubente Cyro, deinde Dario, in manu Jesu Josedech filii et Zorobabel et Nemesii eunuchi Judaei. Ocasio autem reditus haec fuit: Tribus militibus regem custodientibus, quos inter erat Zorobabel, propositum est aenigma, promissione facta victorem quaecunque voluerit a rege petiturum. Ad solvendum aenigma primus ait: Vinum praestat; Rex, ait secundus; Mulieres et imprimis veritas, ait Zorobabel; quibus dictis victoriam retulit et illi quaecunque voluerit petere, est concessum. Petiit autem ut remitterentur in Jerusalem captivi et Jerusalem aedificaretur, et sic factum est; et tunc finem acceperunt et transmigratio et septuaginta anni irae. Princeps sacerdotum et scriba Esdras docebat populum legem et illam interpretabatur quasi nobilissimus et recollegit sacras Scripturas bellis corruptas. Chaldaei enim post dirutam Jerusalem illas omnes combusserant, et Esdras Deus in mentem immisit eas relegere.

A prima igitur aedificatione templi usque ad secundam effluxere undecim et quingenti anni. Forma autem et species aedificationis posterioris templi et urbis Jerusalem haec erant: Urbs munita triplici muro inexpugnabilis erat, muri turresque quadratae erant, quinquaginta cubitos latitudinis totidemque latitudinis turres habebant, et omnis lapis constructionis viginti cubitorum longus erat. Erant autem magnificae domus, altissimaeque et paratae ad aquam recipiendam. Erant turres octogonae, quarum altitudo ducentorum cubitorum; ex illis oriente sole Arabia prospici poterat, tanta earum erat elevatio. Murus externus et cingens urbem erat quinquaginta stadia longus, altusque quadraginta cubitorum; cuncti autem lapides quibus aedificabatur viginti cubitos in latitudine, decem vero in altitudine totidemque in crassitudine, et ita inter se in opere conglutinati erant, ut unius rupis speciem praebarent, minimeque appareret ars qua cohaerent. Templum in colle firmiter exstructum quatuorque aedibus cinctum aedificatum erat albis politisque lapidibus, quorum longitudo pedes quadraginta. In templum media in urbe situm per gradus duodecim ascendebatur. Frontis templi altitudo erat centum cubitorum, partis vero adversae quadraginta cubitorum; pars enim prior inclinata erat in urbe, posterior vero exstructa in colle. Prima templi porta septuaginta cubitos altitudinis habebat, latitudinis autem sex et viginti. Corinthio aere erat vestita ita ut portis auro argenteoque ornatis pulchritudine praestaret quadraginta cubitos altitudinis habentibus et in crassitudine auro et argenteo

των υιών 'Ισραὴλ ἐκ Περσίδος εἰς Ἱερουσαλὴμ γέγονεν ἐκ προστάγματος Κύρου πρότερον, ἔπειτα Δαρείου καλεῦσαντος ἐν χειρὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰουδαίου καὶ Ζοροβάβελ, καὶ Νεμεσίου εὐνοῦχου Ἰουδαίου. (2) Ἡ πρόφασις τῆς ἐκπαιδεύσεως οὕτως γέγονε. Στρατιωτῶν γὰρ τὸν βασιλεῖα φυλαττόντων, ἐν οἷς ἦν Ζοροβάβελ, εἰρήσαν ἐν προβλήματι, θεθείσης ἀπαγγελίας αἰτῆσαι τὸν νικῶντα ἔπαρ ἂν θαλήσει παρὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ οὖν ἐνὸς εἰπόντος νικᾶν τὸν οἶνον, τοῦ ἑτέρου ψήσαντος νικᾶν τὸν βασιλεῖα· ὁ Ζοροβάβελ ἔφη νικᾶν τὰς γυναῖκας· καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα εἰρηκῶς ἐνίκησε καὶ ἐτραπὸν αἰτήσασθαι ὁ βούλεται, 201 ἡζήσαν ἀφεθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλὴμ· ὅπερ καὶ γέγονεν. Καὶ τότε πληθύνεται εἰς τέλος τὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ὀργῆς· ἔτσι οἱ. (3) Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεῖς Ἐσδρας ἦν διδάσκων τὸν λαὸν τὴν νόμον καὶ διαρρηγνύων, ὥς εὐφραίνεσθαι πάντων, ὅς καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἀποκατέστησε διαφθαρείσας ὑπὸ τῶν πολέμων. Οἱ γάρ τοι Χαλδαῖοι μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐμπερήσαντες πάσας, ἐνέπνευσεν ὁ θεὸς τοῦτω ὥστε αὐτὰ· ἐκθέσθαι.

(4) Ὁ γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς (520) τοῦ ναοῦ ὡς τῆς β' ἔτη φια'. (5) Τὸ τοῖνον σχῆμα καὶ εἶδος τῆς β' οἰκοδομῆς καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ ἦν οὕτως. Ἡ μὲν οὖν πόλις τρισὶ τείχεσιν ὀχυρωμένη καὶ δυσάλωτος ὑπῆρχε· τοῦ δὲ τείχους οἱ πύργοι τετράγωνοι ὄντες, εἶχον τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος ἀνὰ πῆχυν ὡς, ἑκάστος λίθος τῆς δομῆσεως ἦν εἰκοσάπηχυς· ἐφ' ὃν ἦσαν οἰκοδομητοὶ πολυτελεῖς, καὶ ὑπερῶς, καὶ ἑξαμεναὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβριμαίων ὀδάτων. Εἶχε δὲ παράπρυγα ὀκτάγωνα καὶ παμμεγέθη ἀνὰ πῆχυν ὡς τὸ ὕψος ἔχοντα, ὡς τὴν Ἀραβίαν ἐκείθεν ἡλίου ἀνίσχοντος ὁρᾶσθαι. Καὶ τὸ μὲν μέτρον τῆς πόλεως καὶ περιμέτρον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον εἶχε στάδια ν' καὶ τὸ ὕψος πῆχυν μ'· οἱ δὲ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς· εἶχον ἀνὰ πῆχυν κ' τὸ μήκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ ἑποδῶν, ὡς κάτω, καὶ τὸ πᾶχος. Καὶ οὕτως ἐν τῇ δομῇ οἱ λίθοι ἀλλήλοις ἠγωνοῦντο ὥς δοκεῖν μίαν εἶναι πέτραν, μηδαμῶς τῆς συναφείας τῆς ἀρμονίας διαφανομένης. Τὸ δὲ ἱερὸν ἐπὶ λόφου καρτερῶς δεδομημένον καὶ τετράσαι περιβόλοι· κυκλοῦμενον εἶχε λίθους ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ λευκοὺς καὶ ξεστοὺς ἀνὰ ποδῶν μ' τὸ μέγεθος ἑκάστου λίθου. Μέσον δὲ τῆς πόλεως ἦν ὁ ναός· δωδεκάδαμος ὁ ἀναβάτης ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὕψος ἦν πῆχυν ς', τὸ δὲ κατόπισθεν μ'· κατὰ ἄκρον γὰρ ἐτόγγανεν τὸ ἐν μέρῳ τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἔτερον ὀπίσθον κατὰ τὸ ὄρος· ἡ δὲ πρώτη πύλη τοῦ ναοῦ, τὸ μὲν ὕψος, εἶχε πῆχυν ς', τὸ δὲ εὖρος κς'· Κορινθίῳ χαλκῷ κεκαλυμμένη ὡς ὑπεράγειν τῇ καλλονῇ τὰς διαχύρους καὶ περιαργύρους πύλας, ἀνὰ πῆχυν μ' τὸ μέγεθος, ἐπὶ πᾶχος παλὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ

Variae sectiones et notae.

Josephus A. II. III. 2-7. Cod. 254, 10. Ἡ δὲ τοῦ Ζοροβάβελ ὑπόμνησις τοιαύτη ἦν τριεὶ ὁμιαιον φιλίας, κ. τ. λ. Cod. 244, 22-245, 27. Jos. b. I. V. 5 Γιν. — φια' om. in versione Bulgar.

τοῦ ἀργύρου κεκοσμημένας, 202 ὥστε καταστρά-
πτῃσθαι 22 τὰ πάντα. Ὁ οὖν πρῶτος οἶκος εἶχεν
ἐντὸς ὑπερβᾶς, τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πῆχειν 4', τὸ δὲ
μήκος 5'. Ἡ δὲ πύλη τοῦ οἴκου καχυρωσμένην οὔσα
καὶ χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους ἔχουσα, κατεκρί-
μαντο βότρυες ἀνδρομήκαις. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν τὸ
ἐπίπεδον 23 τοῦ ναοῦ, ἄλλος ἦν οἶκος τοῦ ἑνδοσάτου,
οὐπερ τὸ μὲν ὕψος ἦν πῆχειν 3', τὸ δὲ πλάτος 4',
ἐν ᾧ λυχνία, τράπεζα καὶ θυμιατήριον ἔκειτο. Διέρ-
γετο δὲ καταπατάσματος πρὸς τὸ 24 ἔξωθεν, ἐν ᾧ οὐ-
δὲν ἔκειτο, ἀλλ' ἦν ἄβατον τε καὶ ἀχραντον, ὅθεν
ἀγίων Ἄγια ἐλέγετο. τὸ δὲ ἄνω καὶ ἔξωθεν τοῦ
ἀχράντου ναοῦ τούτου μεγίστην παρῆχε τοῖς ὀρώσιν
ἐκπληξιν, πλατὺ γὰρ χρυσᾶς στιβαρωτάτας κεκαλ-
ωπισμένα ὑπὸ τὰς πρῶτας ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου πυ-
ρωδοστάτην αὐγὴν ἀνέπεμφεν καὶ τὰς θύεις τῶν
ὀρώντων ἀπίστρεφεν 25, ὥσπερ τις ἥλιαχτὺ αὐγὴ
τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. Διὸ τοῖς ἀρικνουμέ-
νοις ξένους πόρρωθεν ὁ ναὸς ὀρώμενος, ὁμοῖος χιόνος
ἐπ' ὄρους ὕψηλῳ καίμεν ἔξεφαίνετο διὰ τὸ ἐκ
λευκοστάτου 26 μαρμάρου συνεστηκέναι καὶ ἐπὶ λόφου
δεδομηταί. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς εἶχεν ἐστῶτας
χρυσούς καὶ τεθηγμένους ὀβελοὺς, ἀνὰ πῆχειν 4' τὸ
ὕψος, καὶ ἀνὰ 3' τὸ πλάτος, πρὸς τὸ κυλῶσθαι ἐφίξά-
ναι τὰ πετεινά καὶ ἔκρυσσαι τὸν ναὸν μολύνειν. Τῶν
δὲ κυκλούντων περιβόλων τεσσάρων τὸ ἑρὸν ἰδίας
ἔκαστον παρατηρήσεως κατὰ τὸν νόμον ἤξλωτο. Εἰς
μὲν γὰρ τὸ πρῶτον (53') καὶ ἐξώτατον πᾶσιν ἐγγω-
ρίοις τε καὶ ἀλλοφύλοις εἰσελθεῖν ἐπέτρεπτο, εἰς
δὲ τὸ δευτέρον Ἰουδαίοις 27 ἤξιετο εἰσελθεῖν, εἰς δὲ
τὸ τρίτον μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσι τῶν Ἰουδαίων κα-
θαροῖς καὶ ἀγνοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς δὲ τὸ δ' ἱερεῦσι
μόνον ἀγενέουσιν, εἰς δὲ μετὰ τὸν ναὸν, τοῖς ἀμώ-
μοις ἱερεῦσιν, στολὰς ἱερατικὰς ἡμφιεσμένοις, εἰς
δὲ τὰ ἄδυστα, ἐνθα ἦν ὁ βωμὸς, ἡ τράπεζα καὶ τὸ
θυμιαστήριον καὶ ἡ ἄσβεστος λυχνία, μόνῃ τῇ
ἀρχιερεὶ συγκεχώρηται ἀπαξ τοῦ ἔνιαυτοῦ. Εἰκότως
ἔλεγεν ὁ προφήτης 28: « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου
τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρῶτην, λέγει Κύριος ».

203 (6) Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Δαρείος ἐπι-
στρατεύσας μετὰ διαφορῶν ἐθνῶν, Συρίαν μὲν καὶ
Φοινίκην καὶ τὴν παραλίαν πᾶσαν ἐσκύλευσε. Τῇ δὲ
Ἱερουσαλὴμ ἐπανελθὼν κατεβλήθη καὶ διόλωλε παμ-
πληθεῖ, τοῦ Θεοῦ θεηλάτοις αὐτὸν πληγαῖς καὶ σκη-
πτοῖς πατάξαντος καὶ τὰς συν αὐτῷ μυριάδας. Κάνταυ-
θεν μὲν νίκην παράδοξον ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἐν Ἱερου-
σαλὴμ, ὅπλιον καὶ μάχης ἐκτός, πλοῦτον δὲ καὶ λα-
φύρων ἀπείρων ἐπέθηκεν, ἀρχοντας τοῦ Ζοροβάβελ
τότε, μεθ' ὧν 29 οὐκέτι ἕτερος ἐκ τοῦ Ἰούδα ἤρξεν,
ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς ἡγεμόνουσαν. Μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ
Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκέτι βασιλεῖς, ἀλλ' ἀρχιερεῖς
αὐτῶν ἤρχον. (7) Διὸ φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς 30:
« Καταπρεθέσις γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ
Ναβουχοδονόσορ, λελυτο μὲν τὰ βασίλεια, οὐκέτι

A multo refertis ita ut collucerent splendore ma-
gno. Prima domus tabulatum habebat intrinsecus,
cujus altitudo cubiti nonaginta, longitudo autem
quinquaginta. Supra portam domus auratam erant
vites aureae, pendebantque uvae humanae magni-
tudinis. Ingressis in pavementum templi obvia erat
ardes interior sexaginta cubitos alta, lata autem
viginti, in qua candelabra, mensam et thuribu-
lum videre erat; separabatur velo a sanctuario
quod nihil continebat, sacratum autem erat et
mundum et inde Sancta sanctorum dicebatur.
Pars superior et exterior hujus sacrati templi
videntibus maximum stuporem inficiebat; laminae
enim aureae densissimae radiis solis orientis illumi-
natae splendidissimum lumen emittebant, oculorum
B que aciem perstringebant non secus ac solis ra-
dius qui oculos obrueat. Accedentibus extraneis,
templum a procul visum, quasi nix alto in monte
stans collucebat, quia exstructum erat prorsus
albo marinore et in colle situm. In culmine autem
templi erant obelisci aurei et acuti quorum al-
titudo quadraginta cubitos, basis autem sex habe-
bat, ne aves supersederent in templo illudque sor-
dibus fœdarent. Quædam erant in lege de quatuor
adibus templum circumdantibus præscripta; in
primam enim, externam scilicet, Judæis et extra-
neis ingredi licebat; in secundam Judæis; in ter-
tiam sacerdotum principibus purificatis nitidisque;
in quartam sacerdotibus mundis; in templum ip-
sum solummodo sacerdotibus immaculatis sacris-
C que vestibus indutis; et in penetralia ubi erant
altare, mensa, thuribulum, lampasque inextingui-
bilis, soli summo pontifici semel in anno. Rocto
igitur ait propheta: « Magna erit gloria domus
istius novissimæ plus quam primæ, dicit Dominus. »
Nam secunda edificatio templi primæ præstitit
et pulchritudine et magnitudine et cæteris omni-
bus. Hæc hactenus.

Kai γὰρ ἡ β' οἰκοδομὴ αὐτῆ τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα
καὶ ταῦτα πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Deinde rex Darius variis cum gentibus hella
gensit, et Syriam, Phœniciam omnesque maritimas
regiones sub ditione sua redegit, Adversus autem
Jerusalem reversus defectus est et periit, cœlis
D emissis plagis et fulminibus percussus cum mi-
litem multitudinem ingenti. Tunc Deus dedit hanc
mirabilem victoriam Jerusalem sine armis et abs-
que pugna, et illam divitiis ingentibusque spoliis
implevit, duce Zorobabel, post quem nullus e Juda
imperavit, duces autem fuere principes sacerdo-
tum. Post enim reditum a Babylone non a regibus,
sed a principibus sacerdotum Judæi regebantur.
Unde ait magnus Basilius: « Eversa Jerusalem
a Nabuchodonosor, perit regia potestas, nec jam
imperium translatum hereditate, ut antea, fuit. A

Variae lectiones et notæ.

22 κατ. τὰ π. καὶ τῷ ὀρώσιν νομίζεσθαι καχυρωσθῆναι τὰ πάντα. Ὁ cod. 23 ἐκπληξ. cod. 24 τοῦ ἔξωθεν
25 ἀπίστρεφεν? 26 λευκοστάτης cod. 27 ἀνδράσι? 28 Agg. 11, 40. 29 ὦν? 30 Ep. 236. ὑπὸ Basilius
ed. Par. 1730, III, 362 E—363 C.

filii Arsami sex annis, quem devicit Alexander, ut dixi. Idem rex Macedo evulsit regnum Persarum quod ducentis septem et quadraginta annis steterat. Alexandro regnante, Plato Aristotelesque philosophi, et Speusippus et Xenocrates et Philistio (Eusebius) florebat, hæc de regno Persarum. Quæ prius aggressi eramus, nunc jam sermone perséquimur.

Imperium divisum est inter filios et optimales Alexandri: Ptolemæus Lagi senior in Ægypto regnavit, et deinde decem Ptolemæi usque ad Cleopatram, Dionysii filiam. Totius Asiæ Antigonus politus est. In Syria vero et Babylonia et Palestina regnavit Seleucus Nicator, quidam solidificavit urbes in partibus Ciliciæ et in Syria, unam Seleuciam, alteram Antiochiam, tertismque Laodiceam ex nomine suo, nomineque filii ac filiarum suarum. Eo imperante Rhodii maris domini in insula exstruxerunt æream statuum Solis, quæ magnitudinis causa Colossus vocata est, ex quo ipsi Colossenses appellati fuerunt.

Post Seleucum regnavit Antiochus filius ejus et quinque alii. Deinde regnum suscepit Antiochus Epiphanes, Seleuci Philopatoris filius; cujus sub imperio iterum capta est Jerusalem, Machabæi cruciati sunt et templum pollutum est. De urbe iterum expugnata sic scribitur: « Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo Batrium regem Persarum et Medorum: regnavit ejus loco, et fecit prælia multa, et expugnavit loca fortissima, et interfecit reges multos, toparchas, duces exercituum, satrapas, tyrannos: et pertransiit usque ad fines terræ: et accepit spolia innumera, nomine resistente. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis, et exaltatum est cor ejus: et subegit regiones gentium et tyrannos; et facti sunt illi in tributum. Et post hæc decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros nobiles qui secum erant nutriti a juventute et distribuit illis regnum suum. Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est. Et obtinuerunt filii ejus regnum unusquisque in loco suo: et imposuerunt filii sibi diademata et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix. »

XCIII. Regnum Antiochi Philometoris filii.

Antiochus Epiphanes filius Seleuci Philometoris princeps fuit terribilis, prædo, et multis latrocinii rapinisque celebratus, et congestis auri argenticque copiam immensam. Præterea vero licentia insolenti, libidinisque impetu raptus, mimis sese miscbat impudenter coram omni populo et in mulieret insaniebat. Cum quævis imperium videret,

« οὐ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης οἱ φιλόσοφοι ἡμαρζον, καὶ Σπείσιππος, καὶ Ξενοκράτης, καὶ Φιλιστίων (Εὐσεβίου) »¹. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτων, τῆς δὲ προτέρας ἀκολουθίας, ὡς ὑποσχόμεθα, πάλιν ἀφώμεθα.

« (4) Οἱ οὖν παῖδες καὶ οἱ μεγιστάνες Ἀλεξάνδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διαδόμενοι, τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐδασίλευσε, ὁ Λάγου ὁ πρεσβύτερος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πτολεμαῖοι ὅσκις ἔως Κλεοπάτρας, θυγατρὸς Διονυσίου. »² (5) Τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντιόχους ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐδασίλευσεν ὁ Νικάνωρ, ὃς πόλεις β' «³ κτίσας, εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεάν, εἰς τὸ αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικείας. »⁴ Ἐφ' οὗ Ἰβνι οἱ θαλασσοκρατῆσαντες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ χάλικου ἀνδριάντα τοῦ Ἥλιου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσαῖς ὀνομάσθησαν.

« (6) Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐδασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ε'· εἰτα ἐδασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὃς οὗ γέγονεν ἡ β' ἁλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ τὰ κατὰ τὸν Μακκαβαίων ἐπράχθη καὶ τὸ ἱερὸν ἐμολύνθη. »⁵ 207 (7) Περὶ τῆς ἁλώσεως οὕτω πως γέγραπται «⁶· « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ὑποτάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, Δαρεῖον βασιλεὺς τῶν Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ βασιλεύσαι ἀντ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ποιῆσαι πολέμους, καὶ κρατῆσαι ὀχυρώματα μεγάλα, καὶ σφάξαι βασιλεῖς πολλοὺς, τοπάρχας τε καὶ στρατηγούς, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, καὶ φθάσαι ἔως ἀκρῶν τῆς γῆς, καὶ πλοῦτον ἀπείρουν συλλέξει, μηδενὸς ἀνθεστηκός, ὠφέλη ἢ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἤρξε χωρῶν, ἰσθμῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα πασῶν ἐπὶ τὴν κίλην αὐτοῦ καὶ γνώος ὅτι ἀποθνήσκει, προσεκαλέσατο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκρόφους αὐτοῦ· καὶ διεῖλον αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Καὶ ἐκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῇ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ περιθέμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδήματα καὶ βασιλεύσαντες ἐπλήθυναν τὰ κακά, ἀφ' ὧν (54^b) ἐξῆλθε ρίζα ἀμαρτωλῶς. »

ΙΗ'. Βασιλεία Ἀντίοχου τοῦ Φιλομήτορος.

« Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλομήτορος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ, καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, πλῆθος ἀμύθητον· καὶ πρὸς τοῦτο ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰστρηλασίας εἰς τοὺς μίμους αὐτὸν καθέειν ἐν ὅφει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναῖξιν ἐπεμαίνετο, ὧ καὶ κατὰ »

Variae lectiones et notæ.

¹ Ἐφ' — Εὐσεβίου om. Slav.; de Philistione apud Eus. nihil est. ² 321 (4876) — Ced. 272, 21, 284.19 285.1. ³ 312 (4889). ⁴ γ' Ced. 38.1; 292.11; 339.6-9 ex Eusebio. ⁵ Ced. 755.10-16. ⁶ Ced. 285.1-7. ⁷ I Macc. 1, 1-10. ⁸ Δ. ὅν β. Π. cod. ⁹ 174 (5036) I Macc. 1, 10-24. Ced. 285, 7-13. ¹⁰ Ἀντιόχου I Macc. 1, 10. ¹¹ ὃς κατὰ Ced.

πρώτων τῆς βασιλείας χωρούσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρμησαν, ὥπως μίαν βασιλείαν ποιῇ²², τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον²³. (2) Καὶ δὴ καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον ἐν ἔχλῳ βαρεῖ, καὶ ἄρμασι, καὶ ἐλέφασιν, καὶ σέδῳ μεγάλῳ, συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον, βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ, τρέφας²⁴ αὐτὸν, κατακράτησεν τὰς Αἰγύπτου πόλεις καὶ πάσα; ἐσκέλευσε.

19. Περὶ τῆς β' διώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ.

208²⁵ Τῆς δὲ ἁγίας πόλεως κατοικοιμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὑνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσέβειαν, ὅτι συνέβη καθ' ὅλην²⁶ τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ αἵρος ἱππεὺς τρέχοντας ἐν ὅπλοις²⁷, (καὶ) διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς (ἐξ) ἐκατέρων γινομένης, καὶ ὅπλων κινήσεις, καὶ χρυσέων κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις εἰδῶσι ἀμφιπέσεων τεθωρακισμένους· διὸ πάντες ἤλθον ἐπ' ἀγαθὸν γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ὅτις καὶ προεδῆλθον τὴν πονηρὰν ἐφοδὸν Ἀντιόχου. (2) Τέλος δὲ ὅτι ἀναξεύδης μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθριωμένος τὴν ψυχὴν (ἐξ) ἄκρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας) παρέλαβε τὴν πόλιν δορυδάλτων. ἔστα προστάξας τοὺς στρατιώτας ἀπειδῶς τυπτεῖν²⁸ τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνηρέθησαν μυριάδες τῆς²⁹. Κατατολμήσας οὖν καὶ εἰς τὸν ἁγίασμον³⁰ εἰσελθὼν ἐν ὑπερφανίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμὸν καὶ εἰδωλὸν, βέβλυγμα ἐρημώσεως, καὶ τὸν ναὸν μίανας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν αἰὶς Ὀλυμπίου προσηγόρευεν³¹.

P. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ἑπτὰ καίδων τῶν Μακαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς³².

Οὗτος ἐφ' ὀφελὸς τόπου καθίσας (τῶν στρατευμάτων αὐτῷ παρεστηκότων κύκλῳ ἐν ὀπλίῳ) ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον ἐπιστάσθαι καὶ κρεῖν χοιρίων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· εἰ δὲ τινες μὴ θέλοιεν (μιαροφαγεῖν), τούτους (τροχισθέντας)³³ ἀνατρεῖσθαι. (2) Πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν Ἐλεάζαρ τις, τῶν πρωτεύοντων Γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προεδικῶς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μιαροφαγεῖν. Ὁ δὲ τὸν μετ' αὐτοῦ³⁴ εὐκλείας θάνατον μάλλον ἢ τὸν κατὰ τοῦ μύσους βίον ἀναθεάμενος, αὐθαιρέτως πρὸς τὴν μάχην ἦγετο³⁵· καὶ οὕτως μετὰ πολλῶν πρώτων³⁶ αἰκισμῶν καὶ ματιγῶν ὑπαλλάξας τὸν βίον, οὐ μόνον τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς προεδικῶς τὸν θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος, μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλειπε³⁷ ταῦτα.

(3) Μεθ' οὗ καὶ ἄλλοι τινὲς ἑπτὰ ἀδελφοὶ σὺν τῇ μητρὶ αὐτῶν διαφόρως³⁸ βασανισθέντες τὸν τοῦ

A Egyptum sibi ditione eam subjiciendi causa invasit, ut unum imperium ex Antiochia et Aegypto componeret. Egyptum igitur magnis cum copiis, curribus, elephantis peditibusque innumeris et magna classe invasit pugnamque adversus Ptolemaeum regem Egypti committit; quo devicto fugatoque, Aegypto potitus est et cunctas urbes vastavit.

XCIX. De secundo excidio Jerusalem.

Postquam urbs sancta multa pace gavisā esset propter odium mali et pietatem Onie sacerdotum principis, et contigit per universam Ierosolymiarum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratis stolas habentes et hastis quasi cohortes armatos, et scutorum motus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Quae omnia miseram Antiochi invasionem praemonstrabant. Postremo, multis exultans victoriis, animo iratus ob superbiam jactantiamque civitatem expugnavit. Deinde jussit militibus interficere, nec parcere occurrentibus. Erant autem octodecim milia interfecti. Ausus est eilam intrare templum magna cum superbia et posuit altare et simulacrum a abominationem desolationis, templumque impuris sacrificiis pollutum Jovi Olympio sacravit.

C

C. De Eleazaro septemque pueris Machabaeis et eorum matre.

Rex excelso in loco sedens (circumstantibus armatis militibus) jussit lancea armatos custodes comprehendere unumquemque Hebraeorum et cogere ad carnem porcineam idolis oblatam manducandam, et si qui impura haec edere negarent, hos rotae supplicio interficere. Multi sunt comprehensi, quos inter erat et Eleazarus uxor de primoribus scribarum, vir aetate proventus.... compellebatur carnem porcineam manducare. Sed ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam complectens, lieto animo ad supplicium processit. Et quidem post multos cruciatus plagasque vicia discessit, non solum juvenibus, sed et universae genti memoriam mortis suae ad exemplum fortitudinis et virtutis derelinquens.

Post illum quidam alii septem fratres cum matre sua, variis affecti supplicis, maritum pariter

Variae lectiones et notae.

²² ἰδουλήθη β. ποιῆσαι Ced. ²³ Ced. 285, 13-17 καὶ δὴ τὴν Ἀ. x. ²⁴ ἐν add. Ced. 26. σ. πόλεμον Ced. I. ²⁵ Ἀ. ὅν καὶ τρ. Ced. — ἐν Αἰγύπτῳ Ced. ²⁶ 166 (5034) Ced. 285, 18 286. 2. ²⁷ II Macc. v, 24. ²⁸ καθ' ὅλην cod. II Macc. ²⁹ δι' αὐτοῦ μέρος eodex. ³⁰ ἐν ὀπλοῦς Ced. ³¹ III Macc. v, 11-15, Ced. 286, 2-7. ³² Ἀν. γὰρ μ. v. ³³ προστάξαντος Ced. ³⁴ κόπτεται Ced. ³⁵ ἡ μ. II Macc. v, 14, γυμνάδες πρ Ced. ³⁶ τὸ ἁγίασμα Ced. ³⁷ I Macc. i, 51. ³⁸ προσαγορεύσας καὶ ἐφ' Ced. 286, 8-10. ³⁹ Haec rubrica in (codice deest, sed legitur ad § 5: τὰ κατὰ τῶν M. — 23 ἀπ. ἂν. Ced. ⁴⁰ τυμπανισθέντας? ⁴¹ Ced. 286, 11-17, 25; II Macc. vi, 18-31. ⁴² προσηγ. Ced. ⁴³ πρότερον Ced. ⁴⁴ γ. καὶ ἀ. κατ. Ced. ⁴⁵ II Macc. vii, Ced. 286, 18, μετὰ μητρὸς διαφ. βασ. τὸν τοῦ μ. στ. ἐνδύξας ἂν. ⁴⁶ γὰρ add. cod.

principio enim usque ad transmigrationem regnavit filii David; Judæi cum Zorobabel Salathielque reversi populare imperium habuere; potestatem deinde tenere sacerdotes, quia regia sacerdotalisque tribus commistæ erant, inde dominus et rex et pontifex maximus fuit ad sacra Dei. Non defecit regia tribus usque ad adventum Christi, sed in throno David sedit semen Jechoniæ: per thronum intelligitur regia potestas integra. Historia enim teste, David dominatus est in omni Judæa et Idumæa et Moabitarum regione et Syria usque ad Chorum, et longius usque ad Mesopotamiam et in utraque parte usque ad flumen Ægypti. Quoniam post Davidem nullus tantum habuit imperium, recte sic loquitur Jeremias propheta: « Numquid vas fictile atque contritum vir iste Jechonias? » et: « Quare abjectus est ipse et semen ejus: qui sedeat super solum David et potestatem habeat ultra in Juda. » Nullus revera illorum qui nati sunt ex illo tantam dignitatem potestatemque habuit. Non defecit tamen tribus Juda: donec veniat qui mittendus est, qui ipse non sedit in throno materiali; venerat enim regia potestas in manus Herodis ex patre Ascalonite nati, et in manus filiorum ejus qui Judæam in quatuor provincias distribuere sub imperio Pilati, cum omnem Romanam potestatem teneret Tiberius Cæsar. Propheta enim vocat thronum David in quo sedit Christus, imperium regum, quod nunquam aufereitur, sed æternum erit: est enim ipse expectatio gentium, sed omnium gentium, non vero solum exiguæ partis terræ; unde ait Scriptura: « Erit radix Jesse, et qui stat in gubernium populorum, in ipsum gentes sperant. » Et, « Dedi te in fœdus populi, in lucem gentium: » et, « Ponam in sæculum sæculi semen ejus et thronum ejus sicut dies coeli. » Sic rex mansit et accepit sceptrum Judææ, et Deus est rex totius terræ, et benedictio Jacob comprobata est: « Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. » Omnes enim gentes benediciunt Christum. Ut autem apertius videas quomodo mista sit regia tribus cum sacra, sic dicam: Judas genuit Phares, Phares autem genuit Esron, Esron autem genuit Aram, Aram autem genuit Aminadab; Aminadab autem genuit Naasson, Naasson autem genuit Salmon e Booz; Booz autem genuit Obed, Obed autem Jessai, Jessai genuit David regem. Cum igitur Naasson filius esset Aminabab, hujus sororem duxit pontifex maximus Aaron frater Moysis e tribu Levi. Et quoque sa-

A δὲ πατριχαὶ διαδοχαὶ τῶν ἡγεμονιῶν ἦσαν, ὥστε πρῶτον, ἀλλὰ τότε μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας διήγονοι τοῦ Δαυὶδ. Ἐπανελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν Σαλαθιὴλ δημοτικώτερον καθηγοῦντο τοῦ λαοῦ, τῆς ἀρχῆς λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἱερουσὺνην μεταπεσοῦσθαι, διὰ τὸ ἀναμιγῆναι τὴν ἱερατικὴν καὶ τὴν βασιλικὴν φυλὴν, ὅθεν ὁ κύριος καὶ βασιλεὺς καὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ πρὸς θεόν. Καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ἡ βασιλικὴ φυλὴ μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας, οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ καθέκταν ἐπὶ ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ τὸ σπέρμα Ἰεχονίου· θρόνος γὰρ δηλονότι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα λέγεται· πάντως γὰρ τῆς ἱστορίας μέμνησθε, ὅτι ὑπόφορος μὲν ἦν τῷ Δαυὶδ πᾶσα Ἰουδαία καὶ Ἰουδαία χώρα, καὶ ἡ Νεαβθίτι, καὶ τῆς Συρίας ὅσα τε πρὸς Χωρὸν καὶ πορρωτέρω μέχρι τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, καὶ καὶ ἑταίρον μέρος ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου. Εἰ οὖν ἐφάνη ἐπὶ τοσούτου ἀξιώματος τῶν μετ' αὐτὸν, πῶς οὐκ ἀπλήρης ὁ τοῦ προφήτου ἱερεῖου λόγος, ὅτι: « Ἡγεμῶν Ἰεχονίας ὡς σκευὸς οὐ οὐκ ἱερατεία, καὶ ὅτι ἀπεβρόφη αὐτὸς καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ — καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἀρχὼν ἐν τῷ 204 Ἰουδα; » Οὐδαί, γὰρ φαίνεται τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς δυναστείας ἐπιλημμένους τὸν ἐξ αὐτοῦ. Οὐ μέντοι ἐξέλιπεν ἡ Ἰουδα φυλὴ ὡς οὐ ἤλθεν ᾧ ἀπείκετο, ὅς οὐδὲ αὐτὸς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ θρόνου μεταπεσοῦσθαι γὰρ τῆς Ἰουδαϊκῆς (53b) βασιλείας ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἀντιπάτρου Ἡρώδην, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, οἱ εἰς ἀρχὰς δ' κατενεύσαντο τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμενεύοντες μὲν Παλάτου, τὸ σύμπαν τῆς Ρωμαϊκῆς κράτος ἔχοντος Τιβερίου Καίσαρος. Ἀλλὰ θρόνον Δαυὶδ λέγει ἡ ὁ δὲ Κύριος ἐκάθισεν, τὴν ἀκαταρτετον καὶ αἰώνιον βασιλείαν αὐτὸς γὰρ ἐστὶ προδοκία ἰδῶν, οὐχὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης. Ἔσται γὰρ, φησὶν, ἡ βίβλα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχεῖν ἰδῶν ἐπ' αὐτῷ ἰθὺ ἐλπίουσι. Καὶ ἡ Τέθεικά σε εἰς διχθήκη γένους, εἰς φῶς ἰδῶν. Καὶ ὁ θῆσθαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διέμενε, [εἰ] καὶ [μὴ] τὰ σκήπτρα τῆς Ἰουδαίας παρελαβε, καὶ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ἐστὶν ὁ θεός, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακώβ ἀδεσπόθη. Καὶ ἐνυπολογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Καὶ πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσι τὸν Χριστόν. (8) Ἵνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἱερατεία ἐμὴ γῆ βασιλεία, ἡ

Varia lectiones et notæ.

ἡ καὶ πρ. B. τὸ cod. ὅς ὑπέρ Z. καὶ E. cod. καὶ βασιλικὴν cod. ἐστὶ add. B. ἐν add. B. μὲν add. B. τοῦ add. B. δὲ ἐκάθισεν ἐπὶ B. τοῦ add. B. σπέρμα Ἰεχονίου θρόνος (θρόνον cod.) δηλονότι τὸ. λ. τὸ β. ἁ. B. π. δὲ B. μέμνησθε B. ἡ add. B. πρόσχωρα B — καὶ τὰ πορρ. B. εἰ οὖν B. ποσούτων ἀξιώματων αὐτοῦ cod. μετὰ ταῦτα B. ἱερ. om. B — Jer. xlii, 28-30. καθήμενος cod. ὅτι οὐκ ἐπὶ καθίσταται ἐπὶ τοῦ Δ. ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰεχονίου οὐδὲς B. καὶ τῆς δ. om. B. ἐπ. ἐξ ἁ. B. τοῦ add. B. ὡς τὸν Ἰσθὺ τὰ ἀποκαίμενα αὐτῷ Gen. xlii, 40. ἐκαθέσθη B. μ. λοιπὸν τῆς B. υἱὸν Δαυ. B. δὲ add. B. ἀρχῆς add. B., om. xp. Cod. 516, 18-517, 24. λ. Δ. B. καὶ αἰώνιον om. B. ἰσθ. xli, 40. ἰσθ. xlii, 6. Ps. lxxviii, 29. ὡς τὰς ἡ. τὸν δ. ὅτος cod. βαρ. ut conject. Combessis. pro ἱερεύς B. γῆς ὁ B. Gen. xvi, 14; xlii, 14. Ps. lxxviii, 18. ἡ ἱερατικὴ φυλὴ ἐ. τῇ βασιλικῇ Cod. 517, 8-24.

ζυμεν οὕτως· Ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρὲς, ὁ δὲ Φαρὲς Ἑσρώμ, [ὁ δὲ Ἑσρώμ] τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναασσών, ὁ δὲ Ναασσών τὸν Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βοδζ, ὁ δὲ Βοδζ τὸν Ὠδθ, ὁ δὲ Ὠδθ τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Δαυὶδ τὸν βασιλεῖα. Ἐπεί οὖν ὁ Ναασσών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τοῦτο τὴν ἀδελφὴν γυναικα ἡγάγετο ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς ὑπάρχων Μωυσέως ἐκ φυλῆς Λευί· καὶ μέντοι καὶ ὁ θεαπίσιος ἱεράρχης Ἰωθαλ, φυλῆς δὲ τῆς Λευιτικῆς, ἡγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ὀγοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. Κάντεῦθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ φυλὴ συνμίγη μετὰ τῆς Λευιτικῆς. Μάλα γε εἰκότως ὁ Κύριος ἐκ Μαριάς, τῇ Παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητὲρ αὐτοῦ, γενναελογούμενος, οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔφην, ἀνθρώποις ἀναδίδεσθαι καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἀδιάρθορος· καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ, ὅσα δὲ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἀναρχον τῇ θεότητι, εἰς διηγήσεται·

ΙΖ'. Βασιλεὶα Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Β

Εἴτα ἱεραποστολὴ Σέρξης, ὁ Δαρείου υἱὸς ὁ μέγας, ἔτος ἐν καὶ μῆνας ζ'. (2) Μετὰ δὲ τοῦτον ἱεραποστολὴ Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ, ἔτη μ'. Εἰκοστῇ δὲ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Νεμερίας ἀνελθὼν τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ ἀνίσταται, καθὼς φησιν Ἑσδρας. (5) Ἐφ' οὗ Σοροκλῆς, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ Διονύσιος, καὶ Εὐσείδης, καὶ Θουκυδίδης, καὶ Εὐριπίδης, καὶ Ἀρίσταρχος, καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἱατρός, καὶ Παρμενίδης, καὶ Δημοσθένης ἐγνωρίζοντο, καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀδελφίτης, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἀμφοτέρω φιλόσοφοι. Οὗτος δὲ ὁ σφαλῆσα· τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων θανατοῦται, κίωνιν πῶν ἐν τῇ δεσποτερίᾳ.

ΙΖ'. Βασιλεὶα ἑτέρου Ἀρταξέρξου.

Μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἱεραποστολὴν Ἀρταξέρξης ἄλλος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς ἕως Δαρείου Ἀρσάμου, ὃν ἀνέλεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, καὶ τὴν Περσῶν βασιλείαν καταλύσας καὶ πάσης τῆς γῆς κρατήσας, διαιροῦνται τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες (54) αὐτοῦ, ὡς καὶ πρότερον εἰρήται.

(2) Οἱ τοίνυν Περσῶν βασιλεῖς μετὰ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰσιν οἷοι· Δαρεῖος ὁ Ἀστυάγης, ὁ καὶ Ἀρταξέρξης, 206 ἱεραποστολὴν ἔτη ιζ', Κύρος ιβ', Καμβύσης ζ', Σμερδῆς ὁ μέγας β'· Δαρεῖος Ἰστάσπου ἔτη μβ', Σέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη α', Ἀρτάβανος μῆνας ζ', Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ μ'. Ἀρταξέρξης ὁ Β', ε', Σγδάνης ιγ', Δαρεῖος ὁ Νόθος ἔτη ιθ', Ἀρταξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Μήμων, ἔτη μ' — ἐπὶ τούτου καταλύθη ἡ βασιλεία τῶν Πρωμαίων καὶ διεκρίθη ὑπὸ ὑπᾶτων ἕως Ἰουλλίου — Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Ὀχος, ἔτη κζ', Ἀρσης Ὀχου ἔτη δ', Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου ἔτη ζ', ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελών, ὡς ἔφην, καθέλει τὴν βασιλείαν Περσῶν, διαρκέσασαν ἔτεσιν σμ'. (3) Ἐφ'

cer pontifex Jojada: e tribu Levi duxit uxorem sororem Ochasia: e tribu Juda, et ex hinc tribus regia commista fuit cum tribu Levi. Recte igitur Dominus e Maria Virgine et secundum carnem matris natus, rex et pontifex, in sacra Dei, ut dixi, hominibus ostenditur et prædicatur rex æternus et immortalis. Generationem ejus (incomprehensibilem ineffabilemque et Deo cœternam) quis enarrabit? 205 ἡγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ὀγοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. Κάντεῦθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ φυλὴ συνμίγη μετὰ τῆς Λευιτικῆς. Μάλα γε εἰκότως ὁ Κύριος ἐκ Μαριάς, τῇ Παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητὲρ αὐτοῦ, γενναελογούμενος, οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔφην, ἀνθρώποις ἀναδίδεσθαι καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἀδιάρθορος· καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ, ὅσα δὲ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἀναρχον τῇ θεότητι, εἰς διηγήσεται·

XCVI. Regnum Artaxerxis Longimani.

Deinde regnavit Xerxes Darli magnus filius uno anno et mensibus septem. Post illum regnavit Artaxerxes Longimanus annos quadraginta. Vicesimo anno regni ejus, Nehemias reversus urbem Jerusalem reedificavit, ut ait Esdras. Sub ejusdem regno Sophocles, Heraclitus, Dionysius, et Eusebius, et Thucydides, Euripides, Aristarchus, Hippocrates medicus, Parmenides, et Demosthenes, et Democritus Abderitis, et Socrates Atheniensis, ambo philosophi, innotescere cum gloria cœperunt; hic cum Græcorum leges falsi arguisset, ad mortem est damnatus, eicutusque bibit in carcere.

XCVII. Regnum alterius Artaxerxis.

Post Artaxerxem, de quo supra, regnavit alter Artaxerxes et postea alii usque ad Darium Arsamum, quem dejecit Alexander Macedo, qui destructo Persarum regno, omnis terræ potitus est; et inter pueros ejus divisum est regnum ejus, ut supra dictum est.

Reges Persarum post Nabuchodonosor et filios ejus hi sunt: Darius Asiyages, Artaxerxes etiam dictus, regnavit decem et septem annis; Cyrus viginti duobus; Cambyses sex; Smerdes magnus, duobus; Darius Hystaspis, quadraginta et duobus; Xerxes filius ejus uno et viginti annis; Artabanus septem mensibus; Artaxerxes Longimanus, quadraginta et uno; Artaxerxes Secundus annis decem: Sogdanes, tredecim; Darius Nothus, undeviginti annis; Artaxerxes Memno, filius ejus, quadraginta. Quo regnante desit regia potestas apud Romanos et publica a consulis administrata est usque ad Julium; Artaxerxes Ochus regnavit septem et viginti annos; Arsēs Ochi filius, quatuor; Darius

Varie lectiones et notæ.

αδ. Ἐπιστάβητ cod. μετὰ τῇ Λευιτικῇ cod. βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· ἡ βασιλεία γὰρ αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἀδ. cod. Isa. lxxv, 8. 483 (4716) ἔτη κ'. Ἀρτάβανος μῆνας ζ' Ced. 244, 12-253, 4, sed Eus.: Ἀρταβ. μ. ζ'. Ἀρταξ. ὁ μ'. ἔτη μ'. 469 (4757) Ced. 253, 5-20. Deest rubrica in codice: βασιλεία Ἀλεξάνδρου? 409 (479E) Ced. 256, 19-24. Ced. 251, 18: 252, 7; 256, 19. τῶν υἱῶν cod. β' a secunda manu cod. ἔτος ογ' μ'. ζα' cod. a sec. m. priori emissa, sed ἔτη κ' Ἀρτάβανος μῆνας ζ' Eusebius II, 209, Leo 47, 17 et Ced. Σοφιστῶν μῆνας ζ' Eus. Sync. 336. Τωμ. cod. ὁ καὶ Ὀχός, ἔτη κζ', Ἀρσίου cod. — κς. Ced. Eus. κς. Leo. — β' Ced. — Ναρσῆς, ἔτη δ' Leo. Ἀρσίου ἔτη δ' Eus. ις' ὃν cod. καθέλει Eus. a secunda manu; Ced. Leo, σλ' Eus.

filii Arsami sex annis, quem devicit Alexander, ut dixi. Idem rex Macedo everfit regnum Persarum quod ducentis septem et quadraginta annis steterat. Alexandro regnante, Plato Aristotelesque philosophi, et Speusippus et Xenocrates et Philistio (Eusebio) florebat, hæc de regno Persarum, Quæ prius aggressi eramus, nunc jam sermone perséquimur.

Imperium divisum est inter filios et optimates Alexandri: Ptolemæus Lagi senior in Ægypto regnavit, et deinde decem Ptolemæi usque ad Cleopatram, Dionysii filiam. Totius Asiæ Antigonus potius est. In Syria vero et Babylonia et Palestina regnavit Seleucus Nicator, quidam edificavit urbes in partibus Ciliciæ et in Syria, unam Seleuciam, alteram Antiochiam, tertiamque Laodiceam ex nomine suo, nomineque filii ac filię suæ. Eo imperante Rhodii maris domini in insula extruxere æream statuam Solis, quæ magnitudinis causa Colossus vocata est, ex quo ipsi Colossenses appellati fuerunt.

Post Seleucum regnavit Antiochus filius ejus et quinque alii. Deinde regnum suscepit Antiochus Epiphanes, Seleuci Philopatoris filius; cuius sub imperio iterum capta est Jerusalem, Machabæi cruciati sunt et templum pollutum est. De urbe iterum expugnata sic scribitur: « Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo Batiū regem Persarum et Medorum: regnavit ejus loco, et fecit prælia multa, et expugnavit loca fortissima, et interfecit reges multos, toparchas, duces exercituum, satrapas, tyrannos: et pertransiit usque ad fines terræ: et accepit spolia innumera, nemine resistente. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis, et exaltatum est cor ejus: et subegit regiones gentium et tyrannos; et facti sunt illi in tributum. Et post hæc decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros nobiles qui secum erant nutriti a juventute et distribuit illis regnum suum. Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est. Et obtinuerunt filii ejus regnum junusquisque in loco suo: et imposuerunt filii sibi diademata et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix. »

XCVIII. Regnum Antiochi Philometoris filii.

Antiochus Epiphanes filius Seleuci Philometoris princeps fuit terribilis, prædo, et multis latrocinii rapinisque celebratus, et concessit auri argentique copiam immensam. Præterea vero licentia insolenti, libidinisque impetu raptus, mimis sese miscebat impudenter coram omni populo et in mulieres insaniebat. Cum rusus imperium videret,

οὗ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης οἱ φιλόσοφοι ἤμαρ ζόν, καὶ Ἐπεύσιππος, καὶ Ξενοκράτης, καὶ Φιλιστίων (Εὐσεβίου).¹⁴ Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτου, τῆς δὲ προτέρας ἀκολουθίας, ὡς ὑπεσχόμεθα, πάλιν ἀφώμεθα.

¹⁴ (4) Οἱ οὖν παῖδες καὶ οἱ μεγιστάνες Ἀλέξανδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διαδόμενοι, τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε, ὁ Λάγου ὁ πρεσβύτερος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πτολεμαῖοι δίκαια ἕως Κλεωπάτρας, θυγατρὸς Διονυσίου.¹⁵ (5) Τῆς δὲ Ἀσίας πάλιν Ἀντιγόνος ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ Νικάνωρ, ὃς πόλεις β' ¹⁶ κτίσας, εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεάν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικείας.¹⁷ Ἐφ' οὗ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνίστησαν ἐν τῇ νήσῳ χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ Ἥλιου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσαῖς ὠνομάσθησαν.

¹⁵ (6) Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ε'· εἴτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὃς οὗ γέγονεν ἡ β' ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ· καὶ τὰ κατὰ τῶν Μακκαβαίων ἐπράχθη καὶ τὸ ἱερὸν ἐμολύνθη. **207** (7) Περὶ τῆς ἀλώσεως οὕτω πως γέγραπται ¹⁸· « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ὑποτάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα, Δαρσίην ¹⁹ βασιλεῖαν τῶν Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ βασιλεύσαι αὐτῇ αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ποιῆσαι πολέμους, καὶ κρατῆσαι ὄγκωματα μεγάλα, καὶ σφάζει βασιλεῖς πολλοὺς, τοπάρχας τε καὶ στρατηγούς, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, καὶ φθάσαι ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ πλεόντων ἀπειρον συλλέξει, μηδεὶς ἀνστηκόςτος, ὥσῳτ' ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἤρξε χωρῶν, ἰθύνων καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα πεισὼν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ γνοὺς ὅτι ἀποθνήσκει, προσεκάλεσάτο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκτρώφους αὐτοῦ· καὶ διελὼν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Καὶ ἐπεκράτησεν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ περιθήμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδῆματα καὶ βασιλεύσαντες ἐπλήθυναν τὰ κακὰ, ἀφ' ὧν (54^b) ἐξῆλθε βίβλα ἁμαρτωλῶς. »

14^a. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Φιλομήτορος.

¹⁵ Ἀντίοχος ¹⁶ ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλομήτορος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ, καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, πλῆθος ἀμύθητον· καὶ πρὸς τοῦτω ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰσθηλασίας εἰς τοὺς μίμους ἑαυτὸν καθέει ἐν ὅφει πάντων ἀναίδως ταῖς γυναῖξιν ἐπιμαίνετο, ὥ καὶ κατὰ ¹⁷

Variae lectiones et notas.

¹⁴ Ἐφ' — Εὐσεβίου om. Slav.; de Philistione apud Eus. nihil est. ¹⁵ 321 (4876) — Ced. 272, 21, 284, 19, 285, 1. ¹⁶ 312 (4889). ¹⁷ γ' Ced. 38, 1; 292, 11; 559, 6-9 ex Eusebio. ¹⁸ Ced. 755, 10-16. ¹⁹ Ced. 285, 1-7. ²⁰ I Macc. 1, 1-40. ²¹ Δ. εὐν β. II. cod. ²² 174 (5036) I Macc. 1, 10-24. Ced. 285, 7-13. ²³ Ἀντιόχου I Macc. 1, 10. ²⁴ ὃς κατὰ Ced.

πρόσωπον τῆς βασιλείας χωροῦσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρησαν, ὅπως μίαν βασιλείαν ποιῇ²², τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον²³. (2) Καὶ δὴ καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον ἐν ὅλῳ βαρεῖ, καὶ²⁴ ἔρμασι, καὶ ἐλέφασιν, καὶ σὺν μεγάλῃ, συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον, βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ, τρέψας²⁵ αὐτὸν, κατεκράτησε τὰς Αἰγύπτου πόλεις καὶ πάσα· ἐσκόλευσε.

19. Περὶ τῆς Β' ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ.

208²⁶ Τῆς δὲ ἁγίας πόλεως κατοικοιμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὑνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσείειαν, ²⁷ ἐ συνέβη καθ' ὅλην²⁸ τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέραις μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ αἵματος²⁹ ἱππεῖς τρέχοντας ἐν ὅλοις³⁰, (καὶ) διαχρυσούς στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς (ἐξ) ἐκατέρων ἐνομένων, καὶ ὅπλων κινήσεις, καὶ χρυσέων κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις εἰδῶσιν ἀμφιάστων τεθωρακισμένους· διὰ πάντας ἤξιουν ἐπ' ἀγαθῷ γενέσθαι τὴν ἐπιβάνειαν, ἡ τις καὶ προεδήλου τὴν πονηρὰν ἐφοδὸν Ἀντιόχου. (2) Τέλος δὲ³¹ ἐ ἀναεῖξας μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθρηωμένους τὴν ψυχὴν (ἐξ) ἀφρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας) παρέλαβε τὴν πόλιν δουράλῳτον. Ἔπειτα προετάξας³² τοὺς στρατιώτας ἀρειδῶς τύπτειν³³ τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνηρεύθησαν μυριάδες τῆ³⁴. Κατατολμῆσας οὖν καὶ εἰς τὸν ἁγίασμόν³⁵ εἰσελθὼν ἐν ὑπερφηφίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμόν καὶ³⁶ εἰδωλὸν, βδελύγμα ἐθρημώσεως, καὶ τὸν ναὸν μιάνας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσηγόρευσεν³⁷.

P. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ἑπτὰ καὶ τῶν Μακαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς³⁸.

Θυγὴς ἐφ' ὕψηλῳ τόπῳ καθίσας (τῶν στρατευμάτων αὐτῶν περιστηκότων κύκλοθεν ἐνόπλων) ἐκέλευσε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον ἐπιπαθεῖν καὶ κρεῖον χοιρίαν καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· εἰ δὲ τις μὴ θέλοιεν (μαρφοφῆσαι), τούτους (τροχισθέντας)³⁹ ἀναιρεῖσθαι.⁴⁰ (3) Πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν ἑ Ἐλεάζαρ τις, τῶν πρωτευόντων Γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προδεηκὸς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μισροφαγῆσαι. Ὁ δὲ τὸν μετ'⁴¹ 209 εὐκλείας θάνατον μέλλον ἢ τὸν κατὰ τοῦ μύσου βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως πρὸς τύμπανον ἤγατο⁴²· καὶ οὕτως μετὰ πολλῶν πρῶτον⁴³ αἰκισμῶν καὶ ματιῶν ὑπαλλάξας τὸν βίον, οὐ μόνον τοῖς νείοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς προδεηκῶσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναϊότητος, μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλειπε⁴⁴ ταῦτα.

⁴⁵ (3) Μεθ' ὃν καὶ ἄλλοι τινὲς ἑ ἀδελφοὶ σὺν τῇ μητρὶ ἑαυτῶν διαφόρως⁴⁶ βασανισθέντες τὸν τοῦ

Ægyptium sibi diuione eam subijciendi causa invasit, ut unum imperium ex Antiochia et Ægyptio componeret. Ægyptum igitur magnis cum copiis, curribus, elephantis peditibusque innumeris et magna classe invasit pugnamque adversus Ptolemaeum regem Ægypti committit; quo devicto fugatoque, Ægyptio potitus est et cunctas urbes vastavit.

XCIX. De secundo excidio Jerusalem.

Postquam urbs sancta multa pace gavisa esset propter odium mali et pietatem Oniae sacerdotum principis, et contigit per universam Jerosolymarum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatos, et scutorum motus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Quae omnia miseram Antiochi invasionem praemonstrabant. Postremo, multis exsultans victoriis, animo iratus ob superbiam jactantiamque civitatem expugnavit. Deinde jussit militibus interficere, nec parcere occurrentibus. Erant autem octodecim millia interfecti. Ausus est etiam intrare templum magna cum superbia et posuit altare et simulacrum et abominationem desolationis, et templumque impuris sacrificiis polluit Jovi Olympio sacravit.

C. De Eleazaro septemque pueris Machabaeis et eorum matre.

Rex excelso in loco sedens (circumstantibus armatis militibus) jussit lancea armatos custodes comprehendere unumquemque Hebraeorum et cogere ad carnem porcinam idolis oblatam manducandam, et si qui impura haec edere negarent, hos rotae supplicio interficere. Multi sunt comprehensi, quos inter erat et Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir etate proventus.... compellebatur carnem porcinam manducare. Sed ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam complectens, laeto animo ad supplicium processit. Et quidem post multos cruciatus plagasque vita discessit, non solum juvenibus, sed et universae genti memoriam mortis suae ad exemplum fortitudinis et virtutis derelinquens.

Post illum quidam alii septem fratres cum matre sua, variis affecti suppliciis, martiri pariter

Variae lectiones et notae.

²² ἐβουλήθη μ. β. ποιῆσαι Ced. ²³ Ced. 285,13-17 καὶ δὴ τὴν Α'. x. ²⁴ ἐν add. Ced. 26. σ. πόλεμον Ced. I. ²⁵ Α'. ὃν καὶ τρ. Ced. — ἐν Αἰγύπτῳ Ced. ²⁶ 166 (5034) Ced. 285,18 286,2. ²⁷ II Macc. v, 24. ²⁸ καθ' ὅλην ced. II Macc. ²⁹ δι' αὐτοῦ μέρος codex. ³⁰ ἐνόπλους Ced. ³¹ III Macc. v, 11-15, Ced. 286,2-7. ³² Ἄν. γὰρ μ. v. ³³ προστάξαντος Ced. ³⁴ κόπτειν Ced. ³⁵ ἡ μ. II Macc. v, 14, γυλίδες πρ Ced. ³⁶ τὸ ἁγίασμα Ced. ³⁷ I Macc. i, 51. ³⁸ προσπαροῦσας καὶ ἐφ' Ced. 286,8-10. ³⁹ Haec rubrica in codice desest, sed legitur ad § 3: τὰ κατὰ τῶν M. -- 23 ἀπ. ἄν. Ced. ⁴⁰ τυμπανισθέντας? ⁴¹ Ced. 286,11-17, 25; II Macc. vi, 18-31. ⁴² προστῆν Ced. ⁴³ πρότερον Ced. ⁴⁴ γ. καὶ δ. κατ. Ced. ⁴⁵ II Macc. vii, Ced. 286,18. μετὰ μητρὸς διαφ. βασ. τὸν τοῦ μ. στ. ἐνδύξας ἄν. ⁴⁶ γὰρ add. cod.

coronam sunt assecuti. De quibus loquitur sanctus Gregorius. Sic conclusit sacerdotium suum divus Eleazarus qui doctus erat et docuerat celestia, nec externa aliena aspersione, sed suo sanguine Israel sanctificavit, et morte ultimum mysterium consecuit. Ita pueri nedum voluptatibus servirent, libidinibus domitis, corpus purificare et ad vitam nullo dolori obnoxiam transiere. Sic pereuntes filios multos vidit mater, quæ, ut dixit quidam, illis viventibus gloriabatur, moriens secum in mortem illos induxit et, quos mundo genuerat, Deo obtulit. Attonitus ipse Antiochus in admirationem minas commutavit. Probe sciunt enim mirari virtutem et bellatores quando recedente ira statum rerum examinant ac deinde ab agendo desistunt. His omnibus rex pudore affectus et majore incensus ira sacra vasa cepit, auri argenteque vim immensam congestit, et urbe vastata pecudibusque occisis, omnia eade complevit et multa minas Antiochiam reversus est, magno dolore affectos filios Israel relinquens. Duobus annis elapsis, cum Persis bella gessit, præfectumque misit in urbes Judææ, qui vectigalia exigeret. Hic magna cum hominum copia advenit pacemque simulans civitatem Jerusalem dolo ingressus est; et magna clade Judæos affectis, mœnia evertit, urbemque totam dejecit, diruitque; templum impuris nefandisque sacrificiis implevit, et negantes simulacra gentium zdire prohibitasque carnes edere Judæos indiscriminatum occidit. Innumeris igitur viros, mulieres puerosque magnis sævisque cruciatibus affectos interfecit, et multos captivos secum abduxit, relicto principe qui ceteros Judæos vexaret. ἀπειθῶς κατέχευεν. Πολλοὺς οὖν (ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας μετὰ πολλῶν καὶ χαλεπῶν κολάσεων) ἀνάλων (καὶ ἄλλους αἰχμαλωτεύσας) ἀπῆλθε, θαλάσσης.

CI. De sacerdote Mathathia.

Mathathias quidam sacerdos cui quinque erant filii, inter quos Judas Maccabæus, zelo raptus adoritur præfectum; quo interfecto, congregat omnes suos et dejecit omnia impura gentium altaria, occiditque legum patrumque desertores. Cum tumultuatum e Persarum regno victus rediret Antiochus, defecit animo atque proceribus dixit: «Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et ægroto præ sollicitudine. Nunc vero reminiscor malorum quæ feci in Jerusalem... cognovi quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereō in terra aliena.» Et jussit suum aurgam nulla interposita mora cursum accelerare; nam vehementer judicii celestis pœnam sen-

A μαρτυρίου στίφανον ὡσαύτως ἀνεθίσσαντο (4). Παρὼν δὲ μέγας Γρηγόριος φησιν: «Οὕτως ἀπέλαυσε τῆς ἱερωσύνης ὁ θεός: Ἐλεάζαρ μνηθεὶς καὶ μνησας τὰ ἐπουράνια καὶ οὐ τοῖς ἔξωθεν βαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἀγιάσας, ἀλλ' οἰκίοις αἱμασί, καὶ ποιήσας τὴν τελευταίην τελευταίον μυστήριον. Οὕτως καὶ οἱ νόμοι παύδες οὐχ ἡδοναὶς δουλεύσαντες, ἀλλὰ τῶν παθῶν κορυφώσαντες καὶ τὸ σῶμα (55*) καθάγιναντες, πρὸς τὴν ἀπαθὴ ζωὴν μετέστησαν. — Οὕτως ἀπέλαυσε τῆς πολυτεχνίας ἡ μήτηρ, ὥς φησὶ τις, οὕτως καὶ ζῶσιν ἐκκαλοῦντο, καὶ ἀπελθοῦσα συνανταῖσθαι καὶ οὐς ἐγίννησε κόσμῳ, θεῷ παραστήσασα. Ἠγάσθη δὲ καὶ Ἀντίοχος οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὴν ἀπειλήν. Ἰσάσι γὰρ θαυμάζειν ἀρετὴν ἀνδρῶν καὶ πολέμιοι, ὅταν, τοῦ θυμοῦ λήξαντες, ἐφ' ἑαυτῆς B ἡ πρᾶξις δοκιμάζεται, ὥστε καὶ ἀπῆλθεν ἀπραγῆς καὶ ἀπληροφόρητος. — (5) Ὁ γὰρ ὢν (τοῖνον) ὁ τύραννος καταισχυθεὶς καὶ πολλοὺς ἐκμανεῖς (καὶ) τὰ ἱερὰ σκεύη πάντα ὡς λαδῶν, χρυσὸν τε καὶ ἀργυρον ἀπειρον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγῆσας καὶ τὰ κτήνη κρουρογῆσας καὶ πολλὰν φονοκτονίαν ποιήσας καὶ μεγαλοβόρημονήσας, ἀνεγώρυσεν εἰς Ἀντιόχειαν (μέγα πένθος καταλείψας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ). — Καὶ μετὰ β' ἔτη κατὰ Περωὺν ἐπιστρατεύσας, ἀπίστευτον ἄρχοντα ὡς φορολογῆσαι τὰς πόλεις Ἱερουσαλὴμ, ὅς παραγενόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμειος καὶ λαλήσας εἰρηνικοῦς λόγους, μετὰ δόλου πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ ὡς εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτοὺς ὡς πληγὴ μεγάλην, καὶ καθελὼν τὰ τείχη, πᾶσαν (αὐτὴν) ἐνέπρησε 210 (καὶ κατέστρεψε), καὶ τὸ μὲν ἱερὸν C (ἀσκήσας αὐτὸν) μισαρεῖς θυσίαις ἀνεπλήρωσεν ὡς, τοὺς δὲ μὴ προσαιρουμένους τῶν Ἰουδαίων μεταβαίνειν εἰς τὰ Ἑλληνικά ὡς καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀπογουέσθαι, ἄρχοντα καταλιπὼν εἰς τὴν βασιλεύειν τοὺς Ἰουδαίους.

PA. Περὶ τοῦ Μαρθαρίου ἱερέως 22.

«Μαθθίας δὲ τις ἱερεὺς, ἔχων υἱοὺς ε', ἀφ' ὧν τοῦδ' ὁ Μακκαβαῖος ἐτύγχανεν, ζήλῳ πλησθεὶς καὶ ὀργήσας κατὰ τοῦ ἀρχόντος, ἀνέβλεν αὐτὸν καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπύργηται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀναθάρτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ἀποστατοῦντας ὡς τοῦ νόμου ἀναιρεῖ 22. (2) Ὁ δὲ γὰρ Ἀντίοχος ἀκόσμως τε καὶ ἡττημένος ἐκ τῶν ὡς κατὰ Περωίδος τόπων τὴν ἀνάζευξιν ποιοῦμενος, (καὶ) ἐκ πολλῆς ἀθυρίας ἀβρωστήσας ἐφη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ὡς μεγίσταντας: «Ἀφίσταται (3) ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπίπτωκα ὡς ἀπὸ τῆς μερίμνης. — νῦν οὖν μνησχομαι ὡς τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλὴμ. — ἔγνω ὡς, χάριν τούτων εὖρον ὡς τὰ κακὰ ταῦτα. Ἰδοὺ ἀπόλ-

Variae lectiones et notæ.

22 Ced. 286 20-287,8. 22 π. σ. Ced. 22 ἀρχοντας cod. a prima m., sed cf. I Macc. 1, 29. τὰς πόλεις: cod. 22 καὶ add. Ced. 22 αὐτοὺς πληγ. μεγάλ. cod. αὐτὴν πλ. μ. Ced. ut I Macc. 1, 30. 22 μισαρεῖν θυσιῶν ἐνέπλησσε Ced. 22 Ἱ Ἑλληνίσαι ἀφ. Ced. 22 Rubrica in codice deest. 22 162 (5035) — Ced. 287,9-13; I Macc. II, V. 22 ἀποστάντες Ced. 22 I Macc. VI, 10-13; Ced. 287, 13-19. 22 ἐκ τῆς II. τὴν ὀπισθοφύην. 22 οἰκίους ἑαυτοῦ Ced. 22 τῇ καρδίᾳ I Macc. 22 νῦν δὲ μνησχομαι I Macc. 22 οὖν add. I Macc.

λοιποι ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ. » (3) Καὶ « συνετάξε τὸν ἀρματηλάτην αὐτοῦ ἀνεκδότως ἐλαύνοντα κατανοεῖν τὴν πορείαν, ἐπαιθανόμενος ἀναργῶς τῆς ἀνωθεν κρίσεως· τὴν τιμωρίαν· συνέχε γὰρ αὐτὸν ἀνήκαστος ἀλγηδὼν τὰ σπλάγχνα καὶ πικραὶ τῶν ἐνδον βάσανοι. Συνέθε δὲ καὶ παθεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀρματος ῥοῖζῳ φερόμενον καὶ δυσχερεῖ πτόματι περιπαισόμενα, παντὸς τοῦ σώματος ἀποστρεβιλοῦσθαι τὰ μέλη. Ἡ δὲ νόσος τοσοῦτον ἐπέτεινεν, ὥστε καὶ σκώληκας ἐκδύσαι, καὶ ἐν ὀδύναις μεγίσταις καταπίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ ἀθλοῦ αὐτοῦ καὶ δυστήνου σώματος· πᾶν τὸ σπράτευμα **211** βαρύνεσθαι μεγάλως, καὶ ὁ πολλὰ μεγαλαυχῆσας καὶ πᾶνδυνα πρέξας, οὕτως ἀσπίστῳ μόρῳ τὸν « βίον ἐπὶ ξένης καταστρέψεν. (Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνδοικῶς ὁ ἀδικος κατε[τε]τιμώρητο, θανάῳ δὲ οὐκ ἐκτρέψεν (35^b) μᾶλλον αἰωνίως καλᾶται.)

PB. Βασιλεῖα Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος.

« Μετὰ δὲ Ἀντιόχον ἐβασίλευσεν Ἀντιόχος ὁ Εὐπάτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Τούδας « ὁ Μακκαβαῖο· τοὺς φρουράρχους Ἀντιοχείας τροποσάμενος, ἐπέρχεται αὐτῷ Ἀντιόχος μετὰ χιλιῶν ἱππέων κ' καὶ πεζῶν χιλιῶν ρ', ἀρμάτων γ', ἐλεφάντων νε' γεγυμνασμένων « πρὸς πόλεμον· καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς φάλαγγας, παρέστησι ἐκάστῳ ἐλέφαντι χιλιῶν ἀνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσιδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἱππεῖς ἐκλεκτοὶ φ' διατεταγμένοι· ἐκάστῳ θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἐκάστῳ ἀνδρες δυνάμει· ἐνοπλοὶ λβ'. Ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσοῦς ἀσπίδας καὶ ἄρματα, ἐστίβη τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν (καὶ κατηύγαζον ὡς λαμπάδες πυρός. Κἀντεῦθεν ἐκαλεῖοντο πάντες οἱ ὀρῶντες καὶ ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ πληθοῦς καὶ τὸν συγκρουσμὸν τῶν ἀρμάτων)· ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη, ἰσχυρὰ λίαν (καὶ ὁ λαὸς ἐπίμικτος, ἀπειρος, ἐνοπλος). » (2) Καὶ ὡς ἐπέτεινεν ἡ μάχη, θεασάμενος Ἐλεάζαρ, ὁ ἀδελφὸς Τούδα, πεπρωμένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἔνα δὲ ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων, βασιλικὸς θώραξι καθωπλισμένον, καὶ νομίσας ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὸν βασιλέα, ἐκπηδῆσας τῆς παρατάξεως, ἐπιπλέκεται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνει τὸν περὶ τὸν ἐλέφαντα, ὑποκείμενον αὐτοῦ ὑπέδου· καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα, πέπτωκεν εὐθὺς τὸ θηρίον ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτρεψεν, ὅτε Τούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγε.

212 « (3) Καὶ ἐπιδιώξας Ἀντιόχος ἐπολιόρχει ταύτην· εἶτα λόγους εἰρηνικοὺς μετ' ὅρκων ποιήσμενος, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἐνδον τῆς πόλεως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ τῶν ὅρκων παρασπονθήσας καὶ τὸ τεῖχος τέλειον καταστρέψας, καὶ τοὺς οὐκ ἔχτορας σκυλεύσας, εἰς Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψε.

liebat, et tenebatur acerbis viscerum doloribus et interioris amaris cruciatibus torquebatur. Factum est autem ut e curru velociter ruenti caderet et hoc infelici casu omnia ejus membra contunderentur. Adeo autem invaluit morbus, ut ex ejus interioribus vermes prodirent, et cum maximis doloribus frustra tim deciderent carnes ejus. Præterea odore foetido quem hujus infelicitis corpus ægrum emittebat, omnis exercitus multa incommoda patiebatur. Sic qui se tam superbum et adeo formidandum ostentaverat, ignominiosissima morte in terra aliena periit. Sic princeps injustus justas pœnas solvit et post indecoram mortem majores etiam in æternum dat.

ασπίστῳ μόρῳ τὸν « βίον ἐπὶ ξένης καταστρέψεν.

Cil. Regnum Antiochii Eupatoris.

Antiocho mortuo, regnavit Antiochus Eupator, filius ejus, sub cujus imperio Judas Maccabæus duces Antiochenos fudit. Tunc adversus eum processit Antiochus cum viginti equitum millibus, centum millibus peditum, trecentis curribus et elephantis quinquaginta quinque doctis ad prælia. Et per legiones elephantis divisit, et astiterunt singulis elephantis mille viri in loriceis squamatis, et galeæ aeræ in capitibus eorum, et quingenti equites, instructi unicuique bestię electi erant, et super singulas fortes viri triginta duo. Et ut refulsit sol in clypeos aureos et currus, resplenduerunt montes ab eis et refulserunt sicut lampades ignis; omnesque, visa copiarum multitudine et curruum auditu sonitu obstupuerunt. Erat enim exercitus magnus valde et fortis, et populus commistus, innumerus, armatus. Initio prælio vidit Eleazar, frater Judæ Maccabæi, excitatos elephantos sagittariosque ipsi insidentes, unum autem majorem aliis, et loriceis loriceis regis, et visum est ei quod super eo esset rex; tunc ordine exsiliit, audacter ad eam cucurrit in medio legionis, multisque elephantum circumdantibus occisis, ivit sub pedes ejus et in ventre illum percussit; et cecidit in terram super ipsum bellus, et mortuus est illic. Quo viso Judas animadvertens eruentius fieri prælium in Jerusalem aufugit.

θηρίον ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτρεψεν, ὅτε Τούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγε.

D Illum Antiochus persecutus, urbem oppugnavit, et cum pacem pollicitus esset cum jramento, a Juda in urbe receptus est. Ingressus autem, fide fracta, diruit mœnia, incolas spoliavit et Antiochiam reversus est.

Variae lectiones et notæ.

« Ced. 287,19-288,3. « καὶ ἰ. ἀ. λύπη μεγάλη ἐν γῇ ἀ. ἰ. Macc. « τὸν — μεγαλαυχῆσαντα — πρέξαντα? « 163 (5036) — Ced. 288,4-16, ἰ. Macc. vi, 17-41. « Ἰούδα — τροποσασμένους? « ἐπὶ ξένης καὶ αὐτοῦ Ἀντιόχου παρασκευάσει Ced. « ἐλέφαντας νε' γεγυμνασμένους cod. λβ' εἰδότες π. ἰ. Macc. « διατεταγμένοι cod. « ἐπ' cod. « Ced. 288,16-25; ἰ. Macc. vi, 32-47. « 161 (5037) Ced. 289, 1-5; ἰ. Macc. vi, 48-62.

CIII. De Juda Machabæo.

Postea Judas intra tres annos religionem paternam, neglectam, instauravit et pluribus sociis acceptis et Judæorum regione omnes Antiochi ministros expulit, templumque purificavit; quo facto, ab omni populo Jerusalem ad sacerdotium supremum promissus est. Ipso regnante Jesus filius Sirach sapiens doctusque, qui sapientiam cum virtute conjunctam edocuit, apud Hebræos florebat.

CIV. De Romanis. Quid sit Cæsar.

Gesta est res Romana a consulibus, post Romulum et Remum (regesque) centis sexaginta et quatuor annis usque ad Julium Cæsarem. Mortuæ ejus matris in nono mense venter excisus est, infansque extractus, et ab ea incisione cognomen Cæsaris habuit, a quo Cæsares Romanorum imperatores nomen habuere, quod Latina lingua excisio sonat.

Explicatis lectisque divinis Scripturis tempore Ptolemæi, obstupuit rex et omnes magistratus super pulchritudine verborum Scripturæ. Præsentibus Menedemo philosopho et Demetrio Phalereo mirantibusque vim Scripturæ, ab eis sciscitatus est rex: Cur scripturæ adeo egregiæ nemo historicorum poetarumve mentionem fecit? Respondit Demetrius: Nullus illas tangere ausus est, quia cum eas scrutari Theopemptus voluisset, mens illi subito alienata est et per somnium didicit istud illi accidisse quod rebus sacris manum admovisset. Præterea Theodectus tragicus poeta cum in quadam fabula libros sacros memorasset, excæcatus est; uterque autem, ab incepto desistens, Deoque placato, sanitati restitutus est.

Huic Julio natus est equus cui pro ungulis pedes bisulci et neminem nisi Cæsarem pro sessore patiebatur, sicut Bucephalus Alexandrum.

Cum e vestibulo egrederetur ut in senatum prodiret, statua ejus præ janua stans sponte cecidit; præterea aliquis illi dedit chartam qua patebat tota conjuratio adversus eum inchoata. Aliud esse putans Cæsar, chartam non legit, alterique ut servaretur tradita, a Bruto Cassioque in senatu interfectus est.

Julius Cæsar maxima certamina commisit. Ab eo Germani, Galli Britannique domiti cum urbibus quingentis ditioris Romanæ facti sunt.

A. ΠΓ. Περὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τρισὶν ἔτεσι τὴν θρησκίαν ἀλιγωρηθείσαν τὴν πατριὸν ἀνεκτήσατο, καὶ πολλοὺς ἐπιθεξάμενος καὶ τοὺς τῆς χώρας ἀπαντας ἀπελάσας τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ναὸν ἐκκαθάρας, αὐτῷ πᾶς ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκεν. (2) Ἐφ' οὗ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ, ὁ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν πανάρετον σοφίαν συντάξας, παρ' Ἑβραίοις ἐγνωρίζετο.

ΠΔ'. Περὶ Ῥωμαίων. Τί ἐστι Καῖσαρ.

Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα ἐδιωκεῖτο πρῶτον ὑπὸ ὑπάτων ἀπὸ Ρώμου καὶ Ῥήμου ἐπὶ ἔτη 158 ἰω; Ἰουλίῳ Καίσαρος. Τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν θ' μηνί, ταύτην ἀνασχίσαντες ἐξέβαλον αὐτὸν, ὅθεν καὶ λέγεται Καῖσαρ, ἀφ' οὗ Καίσαρες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγορεύθησαν, ὃ ἐστὶν ἀνατομή κατὰ τὴν Ῥωμαίων γλῶσσαν.

(3) Τῆς θαλάσσης Γραφῆς ἐρμηνευθείσης ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου καὶ ἀναγνωσθείσης, ἐκπαγῆναί τε τὸν βασιλεῖα ἐπὶ τῷ κάλλει τῶν θείων λόγων καὶ πάντας (56*) τοὺς ἐν τῇ αἰᾷ παρόντος οὖν Μανιάρχου φιλοσόφου καὶ Δημητρίου Φαληρέως καὶ θαυμαζόντων τὴν δύναμιν τῶν λόγων, ἡρώτα ὁ βασιλεὺς, ὅτι τοιοῦτον οὐκ οὐκ τῶν θείων λόγων. 213 πῶς οὐδεὶς ἱστορικῶν ἢ ποιητῶν ἐμνήσθη αὐτῶν; καὶ ἀπεκρίθη Δημήτριος, ὅτι οὐδεὶς ποτὲ ἐτόλμησε τοῦτων ἀφασθαι, διὰ τὸ καὶ Θεόπρεπτον ὡς θεήσαντα ἱστορῆσαι περὶ αὐτῶν παραφροσύνη κρατηθῆναι καὶ ὅναρ ἰδεῖν, ὅτι τοῦτο αὐτῷ συμβέβηκε παριεργασμένῳ τὰ θεῖα. Καὶ Θεόδοκτος τὸν τῶν τραγωδιῶν ποιητὴν ἐν ἐνὶ δράματι μνησθέντα τῶν ἱερῶν τοῦτων βιβλίων τυφλωθῆναι· ἐκατέρους δὲ ἀποσχομένους τοῦ τολμήματος καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενίζομένους ὀνειδίζει γενέσθαι.

(3) Τούτῳ τῷ Ἰουλίῳ ἐτέχθη ἵππος ἀντὶ ὀπίσθης χηλᾶς ἔχων καὶ μηδένα ἑτερον ἀναβάτην δεχόμενος ἢ αὐτὸν, ὡς ὁ Βουκέφαλος τὸν Ἀλέξανδρον.

(4) Τούτῳ μέλλοντι (ποτε) τὴν αὐλείον ἐξείναι θύραν ἀπερχομένων ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, εἰδὼν αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐστῶσα, αὐτομάτως κατέπεσεν· καὶ πρὸς τούτῳ χάρτην αὐτῷ τις ἐπιβέδωκεν ἔχοντα πᾶσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν. Καὶ νομίσας ἄλλο τι εἶναι, μὴ ἐντυχόν, ἀλλὰ δειδωκός ἑτέρῳ φυλάττειν, ἐσφάγη ὑπὸ Βρούτου καὶ Κασσίου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ.

(5) Αὐτὸς Ἰούλιος μεγίστους ἀγῶνας ἀνεδείξατο Γερμανοῦς, καὶ Γάλλους, καὶ Βρεττανοῦς χειρωσάμενος, ὑποφόρους τοῖς Ῥωμαίοις ὅς πόλεις οἰκουμένας κατεστήσατο.

Variæ lectiones et notæ.

* Rubrica in codice deest. * Ced. 289,5-10. * ἐπιθεξάμενος πολέμους καὶ τρόπαια μεγάλα στησάμενος καὶ cod. * γνώμη παντὸς τοῦ λαοῦ τὴν ἀ. παρίλας Ced. * Ced. 298,13-14. * Π. 'P. in tabula cod. Mon. et Aug. tit. K. in cod. Mosq. * Ced. 289,10-16. * μνησθέναι cod. * σχολίων, rubrica in m. a. scripta Ced. 289,17-290,11, deest in Serb. ut et 3 et 4. * λόγων cod. * Θεόδοκτος Ced. Leo, P. Th. * μνησθέναι cod. * ἐκατέρω—ἀποσχομένοι—ἐξευμενίζομένοι cod. * Ced. 300,3-4. * Ced. 300,13-18. * ἐξελθὼν Ced. * ἀπερχομένου cod. * τοῦ Καίσαρος ἐρεστώσα τῷ προθύμῳ Ced. * τούτ. codex, τοῦτοις Ced. * ἔχοντα post ἐπὶ 6. Ced. * δίδωκεν cod. * Ced. 300,6-9, ὡς ψησι Πλοῦταρχος. * Γάλλους cod.

BIBAIION Γ.

LIBER TERTIUS

APXH THE BACIAEIAE POMAION.

PE. BaciAeia IouAiou KaiCapiC.

“ Μετά δὲ ταῦτα βασιλεύσας Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος καὶ μόνος ἐκράτησε τῶν Ῥωμαίων στή-
πρων μετὰ πολλῆς ὑπερηφανίας καὶ **214** ἀλαζο-
νείας, ὅθεν καὶ δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, ὅστις μονάρχης·
δικτάτωρ δὲ ἐστὶν ἀρχὴ ἀνυπέρβητος.

(2) Πάντων δὲ κρατήσας, ἐν ἰταμότητι καὶ τυραν-
νίδι ἐπὶ ἑτῇ ἡ', ἀνῆρθη ἐπὶ συγκαλήτου **33**. (3) “Ὅς
καὶ νόμους Ῥωμαίων ἔδωκεν καὶ τὰς ἰνδίκτους, [καὶ]
τὴν βίσετον **35** ἔφευρῶν, καὶ τὴν μῆνα Ἰούλιον **35**
ὀνομάσας, πρότερον Κύντιλιον καλούμενον, ὡς ἐν
πρώτῳ αὐτοῦ μοναρχήσαντος. (4) ‘Εφ’ οὗ ἦν καὶ
Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ὁ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστό-
λων μνημονεύμενος, καὶ Ἀντίπατρος, ὁ Ἡρώδου
πατρὴρ, βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας κατέστη.

PG. BaciAeia AθpouCtou.

“ Μετὰ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα ἑβασίλευσαν Αὔγου-
στος Καίσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ **35**, Ὀκταβίου υἱός, ὁ καὶ
Σεβαστὸς, ἑτῇ ν’ **35**, ὅφ’ οὗ Σεβαστοὶ καὶ Αὔγουστοι
προσηγορεύθησαν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς. (2) Καὶ ὁ
μὴν Αὔγουστος ἐκλήθη, ὅστις Σεβαστὸς, πρότερον
Σεξτίλιος ὀνομαζόμενος.

(3) Οὗτος οὖν Αὔγουστος Κλεοπάτραν τῇ [1]
ἑταίρῃ· βασιλείας αὐτοῦ χειρῳάμενος καὶ πᾶσαν
τὴν Αἰγύπτου ὑποτάξας, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν
Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἑτῇ σ’ **37** καὶ πάσης τῆς
γῆς κυριεύσας καὶ τὰς τοπαρχίας καταλύσας,
ἀντιπῶν τοῖς φονεύσαντας αὐτοῦ τὸν θεῖον Ἰούλιον. (4)
Κτίσας δὲ καὶ πόλεις γ’, μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ
ἄλλην ἐν τῇ Ἀρραβίᾳ καὶ ἑτέραν **215** ἐν Κύπρῳ
Συρίας, καταπαύσους ὑπὸ θεομηνίας ὀνόματι (56 b)

A INITIUM IMPERII ROMANORUM

GV. Regnum Julii Caesaris.

Postea regnavit Julius Caesar, qui primus solusque
imperio Romanorum magna cum superbia et jaeta-
tione potitus est; unde dictus est dictator, id est,
monarcha; dictatura enim est summa potestas.

Is postquam rerum summæ potitus erudelliter re-
gnasset octo et decem annis, in senatu occisus est. Ro-
manis Caesar leges dedit, indictionem disseximque
invenit, et nominavit Julium mensem, antea Quinti-
lem dictum, eo quod hoc mense regnare cœperat.
Eo imperante vixit Judas Galilæus, quem Actus apo-
stolorum memorant, et Antipater, Herodis pater,
rex super Judæam constitutus est.

CVI. Regnum Augusti.

Post Julium Cæsarem imperavit Augustus Cæsar,
nepos ejus, Octavii filius, et Sebastus dictus, annis
quinquaginta septem. Ab eo Sebastii Augustique
dicti sunt imperatores Romani. Vocatus est mens
Augustus, id est Sebastus, cui Sextilis primo nomen
erat.

Augustus anno decimo quarto regni sui, devicta
Cleopatra, tota Ægypto potitus est, diruitque re-
gnum Ptolemæorum quod ducentis steterat annis.
Universæ terræ dominus, regna omnia evertit in-
terfecitque viros a quibus avunculus ipsius Cæsar
occisus fuerat. Tres condidit urbes, unam in Ponto,
in Arabia aliam, tertiamque in Cypro quæ ira di-
vina eversa, ab eo Salamina vocata est. Unam
Ancyram vocavit quia duo inter maria, Ponticum

Variæ lectiones et notæ.

33 46(5153) Ced. 500.1.2. **35** Ced. 505.21-23. **35** δισακτον cod. **35** Αὐγούστου cod., διὰ τὸ αὐτὸν ἐν αὐτῷ
γεννηθῆαι Chr. pasch. **35** Ced. 505.23-504.3. **35** 42(5147) Ced. 500.21. **35** αὐ. Ἰουλίας Ced. **35** νς Ced. L.
Th., sed annus, quo Augustus mortuus est, 57^{us} est a Cesare occiso. **35** Ced. 500.22. **35** αὐ. a prima
manu codicis. — (Σχόλιον) Ced. 502.15-503.21. Ἐγὰρ αὐτὸ δὲ ὅπ’ αὐτοῦ Ἀθηνόδωρος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ
εὐφώτατος, ὅς ἐν τοῖς ἀσιστοῖς ἐργοῖς τοῦ Καίσαρος ἐλέγχων αὐτὸν ὑπὲρ ἀμαρτιῶν [ἐπιγνώσθου]. Ὁ γοῦν.
Ἀθηνόδωρος καταγερῶν, ἤρπεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν πεμφθῆναι. Ἐλεγε γὰρ ὡς τέλειος εἴη ὁ Καίσαρ,
κατὰ πᾶσαν φιλοσοφίαν καὶ γνῶνιν· ὡς δὲ μέλλων ἀπαῖρην, ἠσπάξατο αὐτὸν καὶ ἐπικύψας πρὸς τὸ εὖς,
παρεκάλει, εἰ ὁσάκις ὀργισθῇ, μὴ πρότερον κτελεῖν (κτελεῖν cod.), τί πρακτέον πρὶν ἢ καὶ αὐτὸν
ἀριθμῆσαι τὰ καὶ στοιχεῖα. Ἦδει γὰρ αὐτὸν δεῦθρον καὶ ἀματάλητον (εὖμ. Leo) ὄντα. Ὁ δὲ Καίσαρ
αἰσθόμενος· ἔφη· Εὖ γε ὑπέμνησάς με ὡς ἀτελὴς εἶμι. Διὰ τοῦτο οὐ συγχωρῶ σοι τῆς ἀνεγκλήτης ἐπιβῆ-
ναι (συνεχώρησάς μοι τῆς αὐτῆς ἀνακαίρους ἐπιβῶσαι, codex.) • Diligebatur a Cesare Athenodorus
Alexandrinus ille sapientissimus qui de peccatis Cæsarem reprehendebat. Cum igitur senex factus es-
set, petivit ab eo ut in suam patriam dimitteretur; dicebat enim, Cæsarem perfectum esse juxta
omnem philosophiam sapientiamque. Jamjam profecturus complexus est Cæsarem, et ad ejus au-
rem inclinat, eum hortatus est ne, si forte irascetur, prius aliquid faciendum, mandaret
quam intra se viginti quatuor litteras numeravisset; sciebat enim eum ad iram propensum
esse et in iracundia pertinacem. Quo audito, • Bene, inquit Cæsar, exprobasti mihi vitium, ideo
in patriam redeundi licentiam tibi non tribuam. •

Asiaticumque sita erat, hæc est Ancyra Galatiæ, A
alteram Diospolim appellavit.

CVII. De quarto imperio quod vidit Daniel.

Tunc incipit quartum imperium, quod Daniel in visione quatuor bestiarum, figura usus, quartam bestiam ab aliis diversam vocat; sub quo, qui quatuor prima elementa creavit mundique quatuor partes conjunxit, Jesus Christus, incarnatus est propter nostram salutem. Bene igitur magnus et omnibus superior factus est Augustus subjecitque sibi cætera regna, eo quod in diebus suis rex dominusque universorum nasci debebat secundum verba Isaie prophætæ.

Alt enim: « Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus; quia de Sion exhibit lex et verbum Domini de Jerusalem. Et judicabit gentes, et arguet populos multos: et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in fales: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium. »

Contendunt Judæi cum Theodotione errantes hæc dici de reitu Babylonis. Nec mirum; ut enim sal-
luntur in aliis prophetiis, sic etiam in ista.

Quinam enim populi et viciniore et longinquo-
res legem verbumque a Judæis allatum receperunt et non potius eis restiterunt? Post reditum ex Baby-
lone, confluxere quidem gentes ad templum Judæo-
rum, sed illos impugnaverunt; omnes vicini per-
petua bella contra eos moverunt: ex una parte
Iumæi et Ammonitæ et Moabitæ; ex altera Philis-
tæi et Samaritani. Nec multo post, irruere bella
Macedonica quæ in Machabæorum libris referuntur,
attamen tunc prophetica verba altam pacem pol-
licebantur. Si autem nuntient verba hæc tempus
post adventum Christi, optime facta concordant.
Ante enim Romanum imperium, multe erant gen-
tium inter se congressiones, quia divisum erat
inter singulas gentes imperium, universo autem
imperio ad Romanos translato, et singularum na-
tionum ad adventum Christi regno destructo, pax
alta floruit in mundo, ita ut jam nulla gens adver-
sus gentem aliam bella moveret ad potestatem eri-

Σαλαμίνην ἀνεγείρας ἐκάλεισε καὶ τὴν μὲν Ἀγκυραν
ὠνόμασε διὰ τὸ μέσση εἶναι αὐτὴν τῶν β' θαλασσῶν,
τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, ἥτις ἐστὶν Ἀγ-
κυρα Γαλατίας, τὴν δὲ Διόσπολιν.

**PZ. Περὶ τῆς δ' βασιλείας, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθεό-
σατο ²².**

Ἐνταῦθεν τοίνυν ἀρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία,
ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν δ' θηρίων ὀπτασίᾳ τετάρτον
θηρίον διαφέρον τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει· ἐπ'
οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων δ' στοιχείων δημιουργὸς καὶ
τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδύσας, ἐν τοῦτοις
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σω-
τηρίαν· ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος
ἐπὶ πάντων ὁ Αὐγουστός· καὶ δυνατός γενόμενος,
ὁπάταξ τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας διὰ τὸν ἐν
ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλέα τοῦ παντός καὶ κύριον
τεχθέντα κατὰ τὴν Ἡσαίου προφητείαν.

(2) Φησὶ γάρ ¹¹: « Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις »
ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐν
ἁκρίων τῶν ὄρεων, καὶ ὠφωθήσεται· ἐπὶ ¹² « νῶτον βο-
νῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη » καὶ πο-
ρεύσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔροῦσι· Αὐτοῦ, ἀναδύμεν
εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ
Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ
πορεύσμεθα ἐν αὐτῇ. Ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται
νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλὴμ. Καὶ κρινεῖ
ἀναμέσον ἔθνων πολλῶν καὶ ἡλέξει λαὸν πολύν. Καὶ
συγκόψουσι τὰς μάχαιρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ
τὰς ζιζύνιας αὐτῶν εἰς ὀρέπανα, καὶ οὐ λήφεται
C ἔθνος ¹³ μάχαιραν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἐτι πολεμεῖν.

(3) Ἰουδαῖοι δὲ φασί, Θεοδωτίωνι ¹⁴ « πλανώμενοι,
περὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου ἐρῆσθαι τοῦτα.
Καὶ οὐ θαύμα· ὥς γὰρ ἐν ταῖς λοιπαῖς διασφάλλο-
ται προφητείαις, οὕτω κἀνταῦθα.

(4) Ποῖα γὰρ ἔθνη πελάζοντα καὶ πόρρωθεν ἀπη-
κισμένα νόμον καὶ τὸν ἐκείθεν ἐκπορευόμενον ἡγα-
πήσαντο λόγον καὶ οὐχὶ μᾶλλον 216 αὐτοὺς ἐναν-
τιοῦντο; Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον
συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν ναὸν ¹⁵ τῶν ἐκείνων
ἀσπασάμενοι πλεῖστα τῶν ἔθνων, ¹⁶ ἐπιστράτευσαν
Ἰουδαίους· οἱ περίοικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμοῦν-
τες διατίλεσαν· ἔνθεν μὲν Ἰδουμαῖοι, καὶ Ἀμανίται,
καὶ Μωαβῖται, ἐκείθεν δὲ ἄλλόφυλοι καὶ Σαμαρείται·
καὶ ὀλίγου δὲ χρόνου διεθόντος, τὰ Μακεδονικὰ
D αὐτοὺς ἐπέσθη κακὰ, ἃ τῶν Μακκαδαίων αἱ συγ-
γραφαὶ περιέχουσιν· ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος·
εἰρήνην ὑπέσχετο βεβαίαν. (5) Ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν
τοῦ Κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ¹⁷ ταῦτα καιρὸν,
πάνιν τὰ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσι· πρὸ μὲν
γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας· συχναὶ τῶν ἔθνων κατ'
ἀλλήλων ἐπαναστάσεις· ἐγένοντο, ἅτε δὴ καὶ ἕκαστον
ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἡγε-
μονίας εἰς Ῥωμαίους μεταβείσης (καὶ τῆς καὶ

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ Hæc rubrica in codice evanuit. ¹² Ced. 318,1-9. ¹³ Ced. 318,9-19. ¹⁴ Isa. II, 2-4. ¹⁵ ἐσχάταις
ἡμέραις cod. et LXX. ¹⁶ ὁπάρων I. a. Ced. ¹⁷ Nota λήξει cod. ¹⁸ ἔθνος ἐν ἔθνο· cod. et LXX.
ὅπ' Θεοδωτίωνος? ¹⁹ τὰ? — πλείστον ἔθνων cod. ²⁰ καί? — Ced. 318,20-319,3. ²¹ προσημαι-
νόνται Ced.

ἑκάστον ἐθνῶν βασιλείας ἐπὶ τῆς Χριστοῦ παρουσίας καταλυθείσας;), εἰρήνη βαθεῖα κατέσχε τὴν οἰκουμένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθνος ἐπιστρατεύειν (καὶ μερικὰς βασιλείας καθαρπάζειν), ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. Οὐκοῦν μάλα δείκνυται σαφῶς τὸ τῆς προβλέψεως τέλος. (6) Ἡ οὐχ ὁρᾶτε τῆς Ἐκκλησίας τὸ ὄψος καὶ πάντας ὑποκύπτοντας καὶ ταύτῃ τὸ σέβας προσφέροντας (57*), καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἐκόντως καὶ εὐγνωμόνως, τοὺς δὲ παραγνώμως δουλεύοντες; καὶ μάτην ἀντιλέγοντας ἐξοστρακιζομένους κακῶς; Οὐχ ὁρᾶτε τῶν ὀρέων τὰς κορυφάς, ὧ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, τοῦ ὁματέρου μύσους ἀπηλλαγμένας καὶ ταῖς τῶν ἀσκητῶν καταγωγαῖς κοσμομέναις; πάντα; συρρέοντες καὶ τὸν ἐν τῇ σιγῇ ἐπιφανέντα λόγον θεολογούντας καὶ τὸν ἐκείθεν προελθόντα νόμον ἀσπαζομένους; τοὺς μὲν πολέμους παταυμένους ἀντὶ τῶν πολεμικῶν ὅπλων; Ἡ οὐκ ἴσται, ὡς ὀπνηνικὰ ταῦτα ὁ προφήτης ἐθέσπισεν, ἄλλοι; μὲν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐδασίλευεν, ἕτεροι; Μωαβιτῶν, καὶ αὐτὸν ἄλλος Ἀμμωνιτῶν, καὶ ἄλλος Ἀράβων; καὶ Μαβιναῖοι μὲν καὶ Ἀμαληταῖται ὑπ' ἄλλοις ἡγεμόσιν ἐτέλουν, Γάζα δὲ καὶ καὶ Τύρος, καὶ Δαμασκὸς ὑπὸ διαφόρων ἀρχόντων

217 PH. Περὶ τῆς ἐν σαρκὶ οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, εὐθὺς Ἀβγουστος Καῖσαρ ἐκράτησε πάντων καὶ τὰς τοπαρχίας πάσας καὶ μερικὰς βασιλείας καταλύσας (ὡς ἔφη) τοῖς Ῥωμαίοις, ὅσας; πάντα; ὑπέταξεν. (2) Ὡστερ καὶ Δαυὶδ προθεωρῶν καὶ προαναφανῶν ἐψάλλε. « Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἃ ἴδετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς, τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὄπλον καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρὶ. » (3) Ναὶ μὴ αἱ τοπαρχίαι καὶ αἱ μερικαὶ βασιλείαι καταλύθησαν, δι' ἃς οὐδὲ βραχείας εἰρήνης ἀπέλαθον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πᾶσα χώρα καὶ πόλις ἐνοπλὸς τὰς ἐξαπίνω; γενομένης ἐρόδου; δευμαίνουσα.

(4) Ἐπὶ δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ πάλιν λέγει. « Ἀναταλεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πληθὺς εἰρήνης. »

(5) (Τοιγαροῦν ἡ Ῥωμαίων βασιλεῖα τὰς μερικὰς βασιλείας, ὡς καὶ πολλάκις ἔφη, καταλύσασα καὶ μάχας; εἰρήνην βαθεῖα πανταχοῦ γέγονε (καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀκοίς εὐτρεπίσας τοῖς χρητύτοις τὸν τῆς εἰρήνης πρύτανιν, ἀδεῶς λοιπόν, ὡς ἐν μιᾷ βασιλείᾳ, διέδραμον καὶ τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκαν).

(6) Κατὰ μὲν οὖν τὴν ἱστορίαν οὕτως ἐκδίδηκε τὸ ἀνταναιρῶν πολέμους; καὶ τὰ ἐξῆς; τροπικώτερον δὲ εἰ τις θέλει νοῆσαι, ὁφεται τοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πολέμου τὴν παῦλαν. Φησὶ γάρ. « Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἐκλίναν βασιλείαι; ἔδωκεν ὠνὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψίστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. »

piendam, sed agrorum culturæ omnes incumbere. Hæc igitur a prophetia significantur. Nonne eminentem videtis Ecclesiam, omnesque illam venerantes adorantesque, plerosque hanc amantes, eique servientes, aliosque hanc nescientes et ei servire negantes misere expulsos? Nonne videtis summos montes, o Judæi et gentes, vestris abominationibus purgatos, hospitibusque ascetarum ornatos? Videtis exquo omnes illic confluentes verbum divinum quod cum silentio prodiit addiscunt, et legem quæ inde venit amplectuntur, bella quiescisse et pro armorum strepitu altam pacem stare? Num vos fugit quod cum hæc nuntiasset propheta, alius in Jerusalem, alius in Samaria, in Idumæa et in Moabitide alius regnaverit, alius in Ammonitido, aliusque in Arabia? Et alii principes dominabantur Madianitas et Amalecitas, Gazam, Ascalonem et Azotum. Præterea Sidon, Tyrus et Damascus a variis regibus regebantur.

ἄλλος δὲ τῆς Σαμαρείας, καὶ ἄλλος Ἰουδαίων, καὶ ἄλλος Ἀράβων; καὶ Μαβιναῖοι μὲν καὶ Ἀμαληταῖται ὑπ' ἄλλοις ἡγεμόσιν ἐτέλουν, Γάζα δὲ καὶ καὶ Τύρος, καὶ Δαμασκὸς ὑπὸ διαφόρων ἀρχόντων

CVIII. De Incarnatione Domini nostri Jesu Christi.

Cum Jesus Christus Dominus noster secundum carnem natus esset, statim Augustus Cæsar cuncta occupavit, dissolutisque, ut dixi, omnibus regibnum præfectis et privatis regnis, Romanorum imperio universa subegit. Sicut et David prævidens et prædicens canebat: « Venite et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terræ; arcum conteret, et confringet arma, et scuta comburet igni. » Re vera regionum principatus et privata regna soluta sunt, per quæ ne brevem quidem pacem suscipiebant homines, sed omnis regio et civitas armata impetus subitos formidabat.

De Jesu Christo Domino nostro David iterum loquitur: « Orietur in diebus ejus justitia et abundantia pacis. »

Romanorum igitur imperium cum privatis regnis, ut sæpe dixi, et præliis finem fecisset, pax summa ubique fuit, paratisque hominibus ad audiendos proclamantes pacis principem, secure jam, utpote in unico regno, isti discurrerunt, et salutis disciplinam hominibus attulerunt.

Secundum igitur historiam sic adimpletum est istud: « Auferens bella » et sequentia, magis autem figurative si quis intelligere voluerit, videbit belli adversus Ecclesiam cessationem. Dicit enim: « Conturbatae sunt gentes, inclinata sunt regna; dedit vocem suam Altissimus, mota est terra. »

Varie lectiones et notæ.

* ταύτην cod. * προσφέροντα cod. * περ. τὰ δὲ εἰς γεωργίας ὄργανα μεταχειριζομένους ἀντὶ cod. * Et hæc rubrica in codice evanuit. * Cod. 315, 4-7. * ταχθ. Cod. * ἐθναρχίας Cod. — πάντων cod. * Ῥωμαίων Cod. * Ps. xlii, 8, 9. * Ps. lxxv, 7. * Cod. 315, 7. * Ps. xlii, 6.

maxime benevolus erat et princeps senatus, quem etiam praesidem Syriae et proinde Judaeae praefecit. Hic omnem Judaeorum populum tributarium Romanis constituit. Sic primus alienigena Herodes, ut dixi, Judaeorum populum commissum in manus suscipit tempore quo evidenter, Christi instante adventu, Judaeorum similiter defecerant et summi sacerdotes et duces. Etenim sacerdotes ex Juda oriundi erant per matrem, quoniam magnus Aaron Aminadab filiam uxorem duxerat; atque adeo vere cognati erant ex Juda et ex Levi oriundi, ut Elisabeth, ex Aaron orta, cognata Dei Genitricis Mariae dicta sit.

Cum ergo defecissent apud Judaeos summi sacerdotes, Herodes, alienigena, rex, ut dictum est, Judaeorum constituitur, ubi, Christi nativitate appropinquante, avita in summo sacerdotio soluta est successio, et praedictus apud Daniel princeps finem suscipit. Unci enim principes sive sacerdotes erant usque ad Herodem, incipientes a templi renovatione sub Dario, Hyrcanii autem temporibus cessantes, per annos 483. Sicut et Daniel vaticinatur dicens: « Nosces et intelliges ab exitu sermonis ad respondendum et aedificandum Jerusalem usque ad Christum decem, hebdomades septem et hebdomades sexaginta duas. » Tantum enim septuaginta hebdomades efficiunt tempus, singulo die in annum sumpto. « Et convertet, et aedificabitur platea et ambitus muri, et evacuabuntur tempora. » Hebdomades enim complent annos 483, tandiu quamdiu subsistit dominatus unctorum principum, quorum ultimo Hyrcano a Parthis in servitutem redacto, Herodes ab Augusto regnum accipit, et post illum filii ejus usque ad ultimam Jerosolymam obsidionem. « Non jam enim amplius ex successione pontificii generis Judaeorum et Assamoneorum sive Machabeorum, ut dicit Josephus, consecrantur Deo ne rursus quidem annui, sed ad breve tempus a Romanis sacerdotum ementes. » Idcirco Da iel vaticinatur dicens: « Et post septem et sexaginta duas dies: exterminabitur unctio, et iudicium non erit, » et reliqua.

Sic autem divisit septuaginta hebdomadas: septem post reditum a captivitate usque ad aedificationem templi, sexaginta duae, cum septem conjunctae, tempus affirmantes per quod obtinere uncti principes (et ideo « exterminabitur unctio »); una vero hebdomada, per quam Dominus novum

το. « καὶ μεγίστη τῆς συγκλήτου ἐνεργείας Κυρίου, ὃν καὶ κατέστησεν ἡγούμενον Συρίας ἦτοι τῆς Ἰουδαίας, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος. » (5) (Καὶ οὕτως ὁ ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἐφη, τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐγγεμίζεται καθ' ὅσον καιρὸν) ἐναργῶς, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης, ἐξέλιπον (εἰκότως) οἱ τῶν Ἰουδαίων ὄρχιερες (τε) καὶ ἡγούμενοι (κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν). (4) Καὶ γὰρ οἱ ἱερεῖς, ἐξ Ἰουδαίων ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπειπερ ὁ μέγας Ἀαρὼν 221 τὴν τοῦ Ἀμιναδάμ θυγατέρα ἡγάγετο γυναῖκα. Καὶ κατὰ τοσοῦτον συγγενεῖς ὤπτηγον οἱ ἐξ Ἰούδα καὶ Λευὶ (ἔθεν ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἑλισάβετ συγγενή; εἴρηται, τῆς Θεοτόκου Μαρίας).

(5) Ἐκλείποντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίους ὀρχιρίων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων, βασιλεὺς, ὡς εἴρηται τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθὼς, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλητταζούσης, ἡ ἐκ προγόνων τῆς ὀρχιερωσύνης κατελύθη διαδοχὴ, καὶ ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγούμενος λαμβάνει τέλος. Χριστοὶ γὰρ ἡγούμενοι ἦτοι ὀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς; κατὰ ἀρρίων ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ἰρκανὸν ἔτεσι υπ'. (6) Ὡς καὶ Δανιὴλ θασιπίζει λέγων « Καὶ γνώσῃ καὶ συνήτεῖς ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἕξ. » (7) Τοσοῦτον γὰρ αἱ ὁ ἑβδομάδες ποιῶσι χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἐνιαυτὸν λαμβανόμενης. — « Καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεία καὶ περίτεχος, καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί. » (8) Αἱ (γὰρ ἑβδομάδες) συμπληροῦσιν ἐτη υπ', ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν χριστῶν ἡγουμένων, ὧν τελευταίου ὁ Ἰρκανὸς ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ἀπ' Αὔγουστο τοῦ παραλαβάνου τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τοῦτου παιδὸς μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. « Οὐκίτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς (58^α) τοῦ ὀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσσυριαίων ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ οὐδ' αὖ πάλιν οἱ διὰ ἐνιαύσιοι, οἱ δὲ ἐπ' ἑλίγῃ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἱερωσύνην ἀνούμενοι. Αἰδ καὶ Δανιὴλ προφητεύει λέγων: « Καὶ μετὰ τὰς ζ' καὶ τὰς ἕξ ἡμέρας, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔσται, » καὶ τὰ ἐξῆς.

(9) Αἰδέσθαι δὲ τὰς ὁ ἑβδομάδας οὕτως: τὰς μὲν ζ' μετὰ τὴν ἐπ' ἀνάδοξον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ 222 ἕξ συναπομένας τὰς ζ' εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι (διὰ καὶ ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα). Τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐκέρου

Variae lectiones et notae.

« ἐνούστατον codex. ἐνούστατον vel ἀνοούστατον? » Ced. 316, 14-17. « οὕτως; codex. » Ἰουδαίων Ced. « ἐκ τοῦ Ἰούδα? » Ced. 319, 3-7 Αἰδ καὶ Δ. προφητεύει, Can. ix, 25. « γνώσεις cod. » λόγων Ced. sed τῷ Dan. 12 ὁ Ἰ. Dan. Ced. « om. versio Bulg. et Serb. » Dan. ix, 25. « τῆς Dan. » Ced. 319, 17. « Χριστιανῶν cod. » τελευταίων cod. « Jos. A. x, 10 οὐκίτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσσυριαίων παιδῶν τὴν ὀρχιερωσύνην ἐπίστρεψεν cf. 11 — ἀλλ' ἀσμοὶ τινες οἱ μὲν ἐν Ced. » Θεῷ. « παντός? » ἐπὶ λόγῳ Ced. « δομάδας cod. — Dan. ix, 26 Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἕξ. » Ced. 319, 16 Αἰδέσθαι δὲ τὰς; 5^α — 22 (334 485 et 485. 51?)

την Κατην Διαθήκην, ἥς ἐβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει
ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος καὶ ἦρθεν ἐκ μέσου ἡ
διὰ Μωυσεως παραδεδομένη διαθήκη. (10) Καὶ ¹⁰
ταῦτα μὲν Εὐσεβιος. Ὁ δὲ Θεοδώρητος· αὐθις· ἔφη
ἐν τῇ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ τῇ περὶ τοῦ Δανιήλ· Αὐτῇ
· θυνάμωσι· διαθήκην πολλοῖς ἐβδομάς μία. ¹¹ Καὶ
ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἐβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ
σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βέβλυγμα τῆς ἐρμηνείας ¹²
ἴσταιν. ¹³ (11) Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καὶνὴ Διαθήκη
δίδεται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ θυνάμωσι πάσης αὐ-
τοῦ· ἐπλήρωσι, ἐπεὶ περ, μεσούσης τῆς ἐβδομάδος
ταύτης, ἡ κατὰ νόμον ἦρθεν θυσία τῆς ¹⁴ ἀληθινῆς
προσφερομένης· (καὶ οὐ μόνον ἡ θυσία ἐκείνη πε-
νήσεται) σημεῖον ¹⁵ τῆς ἐρμηνείας· ὑπέρφη (γενέ-
σθαι, εἰκόνας τινὲς ἀπηχρευσμέναι τῷ νόμῳ εἰς
τοῦτο εἰσχομίζονται. Καὶ γὰρ τοῦτο πεποίηκε Πι-
λάτος, νύκτωρ εἰς τὴν ναὸν τὰς βασιλικὰς εἰσχομίσας
εἰκόνας· παρὰ τὸν νόμον, ὅπερ δὴ καὶ) ὁ Κύριος
εἶπεν· ¹⁶ «Ὅταν ἴδῃτε τὸ βέβλυγμα τῆς ἐρμηνείας
τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δανιήλ ¹⁷· γινώσκετε ¹⁸
ὅτι· ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ¹⁹ (Ταῦτα δὲ λέγων
ἐσήμεινε τὸ τέλος τῆς καταλειφόμενης αὐτοῦ· ἐρ-
μηνείας τε καὶ πανοικουρίας.) Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν
οἱ Ἰουδαῖοι· πάλιν ἀπολύψεται τὸν ναὸν καὶ τὴν
πόλιν (καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν),
ἐπήγαγε ²⁰· ²¹ «Καὶ ἕως συντελεία· καιροῦ, συντελεία
δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. ²² Ἐως· γὰρ, φησί, τῆς
τοῦ κόσμου συντελείας, ἡ τῆς ἐρμηνείας συντελεία
μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ Δαυὶδ
ἔφη ²³· ²⁴ «Ἐν ὀργῇ συντελεία, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξου-
σιν καὶ γινώσκονται, ὅτι (ὁ Θεὸς) δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ
καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. ²⁵ Οἱ γὰρ μάλλον ²⁶ γινώ-
σκονται, ὅταν ἴδωσι ²⁷· τὸ σημεῖον τοῦ Πλοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. ²⁸ (Τότε γὰρ ὀφνται **223**
κατὰ φυλὰς φυλὰς, τότε ἐδφονται εἰς τὴν ἐκέντη-
σάν.) ²⁹ (12) Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς
σελήνης ὁρμόν ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν, ἡμέρας
ἰα' περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἥς ἡμεῖς ἐμβολίμους
καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης ὁρμός· ἐπὶ ἡμέρας κβ'
καὶ ὥραις ς' συμπληροῦται· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἀριθ-
μοῦντες ἡμερῶν τὸν ποιοῦσι τὸν ἐνιαυτόν. (Ἐπὶ
οὖν ὁ ἀρχάγγελος· Γαβριήλ πρὸς τὴν μακαρίῳ Δα-
νιήλ διαλεγόμενος· ἀνδρὶ Ἑβραίῳ καὶ τὸν ἀριθμὸν
τῶν ἑτῶν διδάσκων, τὸν συνήθει πάντας ἀριθμὸν
ἔλεγεν, ἀναγκαίως οὖν δεῖ προσθεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν
ἐμβολίμων ἑτῶν συναγόμενα. Τοῦτων γὰρ προστιθε-
μένων, υπ' ἑτῶν εὐρεθῇσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν
ἀριθμόν.) ³⁰ (15) Τσαῦτα δὲ συνάγουσιν αὖ ³¹ καὶ
ἔβ' ἐβδομάδες· διετέλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ
πραγμάτων τινῶν προσημαίνων μεταβολὴν· οὐκ οὖν
ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλὴμ, (59^a) ἥτις
ἐγένετο ἐπὶ Νεσεμίου (59^a) καὶ Ἑσδρου, μέχρις

A promulgavit Testamentum, in cuius dimidio hebdo-
madæ venit ad salutarem passionem, et e medio
sublatum est testamentum per Moysen traditum.
Ita Eusebius. Theodoretus autem, in sua Danielis
interpretatione, hæc dicit : Ipsa « hebdomada una
confirmabit fœdus multis. Et in dimidio hebdomadæ
auferetur sacrificium et libamen, et in templo abo-
minatio desolationis est. » In hac enim Novum Tes-
tamentum datum est credentibus, et omni virtute
ipsos replevit, quandoquidem in dimidio hujus
hebdomadæ legale sublatum est sacrificium, vero al-
lato. Et non solum cessabit istud sacrificium. Signum
desolationis suborsum est fieri, imagines quædam a
lege prohibita in templum illatæ; hoc enim fecit
Pilatus, in templum noctu ferens imperatoris imagi-
B nes, lege repugnante, quod ipse Dominus dixit :
« Cum videritis abominationem desolationis quæ di-
cta est a Daniele propheta, — scitote quia appropin-
quavit desolatio ejus. » Hæc autem dicens signifi-
ficavit consummationem desolationis et destructionis
qua derelinquendi erant. Et ut non crederent Judæi
se olim recuperaturos esse templum et civitatem
pristinumque decorem et gloriam, addidit : « Et usque
ad consummationem temporis, consummatio dabitur
desolationis. » Usque enim, inquit, mundi consum-
mationem, desolationis perseveraverat consummatio,
mutationem non recipiens. Hoc ipse David dixit :
« In ira consummationis, et non erunt, et scient
quia Deus dominatur Jacob et finium terræ. » Vel
potius isti scient, cum videbunt « signum Filii ho-
minis in cælo. » Tunc enim videbunt tribus et tri-
bus, tunc « videbunt in quem pupugerunt. » Scire
autem opus est Hebræos secundum lunæ cursum
annum supputantes, undecim dies superfluos de-
clarare, quos intercalares ipsi vocamus; lunæ enim
cursus diebus novem et viginli et sex horis com-
pletur. Itaque supputantes dierum trecentorum et
quinguentarum quatuor annum faciunt. Cum igitur
archangelus Gabriel cum beato Daniele, viro He-
bræo, colloquens, et illum annorum numerum do-
cens, consuetum prorsus numerum dixerit, neces-
sario addere oportet annos sub intercalarium no-
mine collectos. Illis enim additis, quadringenti et
octoginta tres anni reperientur, juxta Judæorum
computationem. Tot porro annos efficiunt septem
D et sexaginta duæ hebdomades. Divisit autem illas
non simpliciter, sed rerum quorundam præcipu-
tians mutationem. Nempe ab ædificatione Jerusalem,
quæ facta est sub Nehemia et Esdra, usque ad Ilyr-
candum, ultimum summum sacerdotem ex genere
Assamônæorum, sive Machabæorum, quem occidit
Herodes, sexaginta duarum hebdomadarum com-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Καὶ τ. μὲν Ἐ. om. Ced. ¹¹ Ced. 319, 22-320, 3. — Καὶ αὐθις καὶ θυν. cf. Theodoret p. 588^a Dan. ix, 27. ¹² βδ. τῶν ἐρμηνείων Dan. βδ. ἐρμηνείας· δοθήσεται καὶ ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν Ἱερουσαλὴμ Ced. ¹³ Ced. 334, 9-24. Ἐν γὰρ τ. τῇ ἐβδομῇ διαβ. δ. x. ¹⁴ τε add. Ced. ¹⁵ σημεῖα δὲ Ced. — προσέ-
θηκε λέγων ὁ κς. Ced. ¹⁶ Matth. xxiv, 15. ¹⁷ Luc. xxi, 20 — ἐγγύς Ced. ¹⁸ ἐπάγει Ced. Dan. ix, 27. ¹⁹ Ps. lxx, 15. ²⁰ καὶ τότε μ. Ced. ²¹ Matth. xxiv, 50; Joan. xi, 37; Zach. xii, 10. ²² Ced. 343, 18-24 e Theodoret ed. Col. 1575, p. 587. ²³ Theodoretus l. c.

Cum enim divinum manifestatum esset auxilium, A terga dederunt hostes, et regna olim adversa et inimica collum demiserunt, et salutis verbum acceperunt. Usus enim veritate, et rerum testimonio, et omnimodis prodigiis, veluti voce quadam, propriam sublimitatem Deus demonstravit, et illorum mentes timore replevit.

Prospiciens igitur propheticus sermo Iudæorum circa divinas Scripturas falsam interpretationem, amentiamque et transgressionem, dixit, quasi ex persona illius qui prædicebatur, veluti præmoniens illos: « Vacate et videte quoniam ego sum Deus; exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. » Nobis autem indicans quis sit iste, et quasi congaudens, addit: « Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob. » Jacob autem mentionem non absque consilio fecit, sed quoniam primus ille gentium vaticinatus est vocationem. « Non deficiet, inquit, princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse expectatio gentium. » Conversionem gentium hic etiam prædicans sermo propheticus, convenienter Deum Jacob, qui hæc prædixerat, dixit eadem perfecisse. Sic etiam Chrysostomus dixit: Nihil igitur humana feritate pejus erat ante Christi adventum. Omnes, sicut hostes et inimici, alii adversus alios constituti, proprios liberos tractabant; patres et matres in natos insaniebant. Nihil jam stabat, nec naturalis, nec scripta lex, sed omnia subversa fuerant. Adulteria enim continua, et cædes, et furta, et omne malitiæ genus peragebatur, et pro virtute putabatur. Hostes continuo inter se per loca, regionem, vicum, domum depugnabant, et ista pro fortitudine et gloria celebrabantur. Interim filios et filias dæmonibus immolantes, et oracula consulentes, et præstigiis utentes, et idolis servientes, Deum se venerari putabant. Cum autem advenisset Dominus noster, hæc omnia desierunt, quippe quæ manifestissime Deo invisæ erant, et pax summa et virtus lata in mundo versantur. »

CIX. De censatione legitime sacerdotio fungentium ex tribu Juda.

Anno igitur XLI imperii Augusti, anno vero 5500 a creatione mundi, incepit numerus annorum juxta computationem Antiochenam. Cumque Herodes ex gentilibus jam declaratus esset rex Judææ, et Dominus noster Jesus Christus secundum carnem natus esset, et Herodes misere vitam finisset, adimpletum est istud: « Non deficiet princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse expectatio

(7) Τῆς θείας γὰρ βοηθείας ἐπιφανείσης, οὐτα δέδωκαν ὁ πολέμοιοι, καὶ αἱ πάλα τάναντία φρονούσαι βασιλεῖαι ἐπέκλιναν τὸν 218 αὐχένα καὶ τὸν σωτήριον λόγον ὁπιδέξαντο. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ (καὶ ταῖς παντοδαπαῖς θαυματουργίαις), ὅσον τινι φωνῇ χρησάμενος ὁ Θεός, τὸ οἰκεῖον ὕψος ὀπίδειξε (καὶ δέους αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσεν).

(8) Προσιδὼς τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν Ἰουδαίαν περὶ τὰς θείας Γραφὰς παρερμηνεύειν, ἀπονοιάν τε καὶ ἀθέτησιν, ἔφη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ προφητευομένου, ὡς περ προσπαλιζόμενος αὐτοῦ καὶ λέγων: « Σχολάσατε καὶ γινώτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός· ὁψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὁψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. » Ἡμῖν δὲ παραδηλὸν τίς οὗτος ἐστίν, καὶ ὡς περ συνευφρανόμενος, ἐπάγει: « Ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων μετ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ (57b) ἡμῶν ὁ Θεός Ἰακώβ. » Τοῦ δὲ Ἰακώβ τὴν μνήμην οὐχ ἀπλῶς ἐποίησαντο, ἀλλ' ἐπέδωκεν πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἰθύνων προθεσπίαν κλησιν. « Οὐκ ἐκλείπει γὰρ, φησὶν, ἄρχων ἐξ Ἰουδα ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἰθύνων, ὁ μεταβολῆν. » καὶ ταῦτα τῶν ἰθύνων προθεσπίων, εἰκότως τὸν [τοῦ] Ἰακώβ Θεόν, τοῦ ταῦτα προσηρκότος, ἔφη ταῦτα κατορθωθέναι. Ὁσαύτως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησιν: « Οὐδὲν ὅν τῆς ἀνθρωπίνης θηριωδείας χεῖρον ἦν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ὅσοι γὰρ ἐχθροὶ καὶ πολέμοιοι πάντες πρὸς ἀλλήλους διακαίμενοι, τοὺς ἐκ τῶν παίδας ἑταίρων, πατέρας καὶ μητέρας παῖσιν ἐπαμαίοντο· οὐδὲν ἦν ἐσθηκῶς, οὐ φυσικῶς, οὐ γραπτὸς νόμος, ἀλλ' ἀνατέτραπτο πάντα μοιχεύει γὰρ διηνεκεῖς καὶ φόνοι καὶ κλοπαὶ καὶ πᾶν εἶδος κακίας διεπράττετο καὶ εἰς ἀρετὴν ἐλογίζετο, πόλεμοι δὲ συνεχεῖς ἐπ' ἀλλήλοις κατὰ τόπους καὶ χώραν, καὶ κόμην, καὶ οἰκίαν ἐγίνοντο, καὶ εἰς ἀνδρείαν καὶ κλέος ἀνεκρήνυντο. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοὶ δαιμονιοὶς θύοντες καὶ μαντεύμενοι, φαρμακείοντες καὶ εἰδωλολατρεύοντες θεοσεβῆν ἐνόμιζον. Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν ἐληλυθότος, ἀπλήγῃσιν ταῦτα πάντα, ὡς θεοσυγῇ σαφέστατα, καὶ εἰρήνῃ βαθεῖα καὶ ἀρετῇ πλαταία ἐν τῷ κόσμῳ ἐμπολιτεύεται. »

219 PG. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνθέσμων ἱερατευμάτων τοῦ Ἰουδα φυλῆς.

Τοιγαροῦν ἐν τῷ μα' εἵκει τῆς Αὐγούστου βασιλείας, ἐν τῷ εφ' εἵκει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν τῶν ἐτῶν ἀριθμός· καὶ Ἡρώδης μὲν ἐξ ἰθύνων ἦδη βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένος, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Πρωτοῦ κακῶς τὸν βίον μεταλλάξαντος, πεπλήρωται τὸ: « Οὐκ ἐκλείπει ἀρχὼν ἐξ Ἰουδα ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπό-

Variae lectiones et notæ.

ἡ Ced. 515,7-12 Τῆς γὰρ θ. ἡ ἐπιφανείας cod. ἡ δέδωκαν Ced. ἡ ζυγόν Ced. ἡ Ced. 515,12-δ θς τὴν Ced. — Ἰουδαίων ἀπ. ἔφη διὰ τοῦ πρ. Σχ. Ced. ἡ Ps. xlii, 10. ἡ Ps. xlii, 13. ἡ Gen. xlii, 16. ἡ τὴν μ. τῶν δ. x. πρ. Ced. ἡ Locus ineditus? ἡ Ὁσέας cod.? ἡ γείρων codex. ἡ τίς τῶν? ἡ Ced. 515,22 516,17. ἡ ε' Cod. ἡ κατὰ χριστιανούς? ἡ Ἡρώδ. — βασιλ. — ἀνηγορευμ. cod. ἡ Ἡρώδης — βασιλεὺς — ἀνηγορευμένος; Ced. ἡ διὰλλ. Ced.

κεῖται (καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν), ὃς ἐστὶν ὁ Ἀ
Χριστός. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης, ἀλλόφυλος
ὢν (καὶ) περιτμηθεὶς⁸⁰, ἤρξατο τῶν Ἰουδαίων καὶ
ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιον, εὐθὺς
ἐπαύθη, κατὰ τὴν θεῖαν πρόβλεψιν, ἥ ἐξ Ἰούδα
ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα· οἱ γὰρ ἱερεῖς προσετή-
κασιν⁸¹ τῶν πραγμάτων ἄχρις οὗ Πομπήϊος, ὁ
Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπιστάς, τὴν μὲν Ἰερουσα-
λὴν κατὰ κράτος πολιορκεῖ⁸², μαιίνει δὲ τὰ ἅγια
(ἄχρι τῶν αὐτῶν εἰσελθῶν τοῦ ἱεροῦ). Τῶν δὲ⁸³ ἐκ
τῆς προγόνων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου καιροῦ
διαρκεσάντων, βασιλεῖα τε ἑμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἀρι-
στόβουλον, δέσμιον εἰς⁸⁴ Ῥώμην ἐκπέμφας⁸⁵,
Ἰρκανὸν, τὸν Ἀριστοβούλου ἀδελφόν, ἀνιδείξεν
ἀρχιερέα⁸⁶. (2) Οὗτος δὲ φίλαν εἶχε πρὸς Ἀντίπα-
τрон τινὰ Ἀσκαλωνίτην, τὸν πατέρα Ἡρώδου, ὃν
κατέστησεν ἐπίτροπον τῆς χώρας. Ἦν δὲ Ἡρώδης,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἱκανὸς πρὸς πράγματα, καὶ πολλοὺς
ληστάρχας κατέστειλε⁸⁷. (3) Τοῦ δὲ Ἰρκανοῦ ὑπὸ
Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, καὶ Ἀντιπάτρου δολο-
φονηθέντος, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀνταγομένου τῶν
πραγμάτων, ἐπιστήδισε τῇ ἀρχῇ ὁ Ἡρώδης παῖς,
πολλὰ χρήματα δούς τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ σπονδῶν
αὐτῶν⁸⁸ γενόμενος.

220. ΠΡ. Αὐγουστος ὁ βασιλεὺς ἀπάρας εἰς Αἴγυπτον⁸⁹.

⁸⁰ Αὐγουστού γὰρ Καίσαρος ἀπάραντο· εἰς Αἴ-
γυπτον μετὰ στρατῶς ὅτι μάλιστα πλείστης εἰς τὸν
κατὰ Κλεοπάτρας (53^a) πόλεμον, εἰς ἣν περιέστη
τὰ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου, γένους μὲν οὖσαν τῶν Πτο-
λεμαίων, ὀπῆντησεν αὐτῷ Ἡρώδης παρέχων αὐτῷ
οὐ τὴν τυχεύσαν λειτουργίαν ἐν τοῖς⁹⁰ στρατεύμασι
καὶ ἀναλώμασι. Χειρωσάμενος δὲ τὴν⁹¹ Κλεοπάτραν
ἐφ' ᾗ ἔτι τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπανερχόμενος· ἐπὶ
τὴν Ῥώμην ὡς εὐνοήσαντα τὸν Ἡρώδην μετὰ τῆς
ἐλθῆς συγκλήτου ἀναδείκνυσιν βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας,
περιθεὶς αὐτῷ τὸ διάδημα. Οὕτως ἐπιθεὶς τοῖς Ἰε-
ροσολύμοις, καὶ τῶν Ἰουδαίων μὴ βουλομένων
δέξασθαι αὐτὸν ὡς ἀλλόφυλον, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν
κατέσφαξε, λαφυραγωγῆσας τὴν πόλιν καὶ τὸ ἱερὸν,
πονηρῶς δὲ χρησάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, πάσας τῶν
φυλῶν καὶ τῶν γενεῶν ἀναγραφὰς εἰς ἀπὸ τοῦ
Ἑσδρά ἀποκειμένας, πυρὶ κατέκαυσεν πρὸς τὸ μη-
κίτι γνωσθῆναι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ποίας κατρίδος
εἶσιν οἱ αὐτόχθονες καὶ τίνας οἱ λεγόμενοι γηγῶρες⁹².
καὶ τὴν ἱερaticὴν δὲ στολὴν ὑπὸ τὴν ἰδίαν σφραγίδα
ἀπέβατο. Καὶ λοιπὸν ἀδεῶς ἀσήμερος τιεῖν ἐπὶ χρή-
μασιν ἱκανοὺς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίπρατο.

⁹³ (2) Ἐτους δὲ μϛ Καίσαρος Αὐγουστού ἐξῆλθε
παρ' αὐτοῦ δόγμα ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκου-
μένην (αὐτὴν⁹⁴ δὲ τὴν φορολογίαν, ὡς εὐνοῦστα-

gentium, qui est Christus. Ex quo enim Herodes,
alienigena et circumciscus, super Judæos regnavit,
et Ananilum alienigenam summum sacerdotem
constituit, statim cessavit, secundum divinam præ-
dictionem, dominatus ex Juda qui usque ad id
temporis prævaluerat. Sacerdotes enim rerum po-
titi sunt, donec Pompeius, Romanorum dux, super-
veniens, Jerusalem vi expugnat, et sancta polluit,
usque in sanctuarium templi ingressus. Cum ergo
sacerdotes avita successione ad id tempus perse-
verassent, Pompeius, Aristobulo rege simul et
summo sacerdote in vincula coniecto, et Romam
misso, Hyrcanum, Aristobuli fratrem, summum
sacerdotem declaravit. Hic autem amicitiam habuit
cum Antipatro Ascalonite, Herodis patre, quem
regionis posuit procuratorem. Herodes autem, filius
ejus, rebus gerendis idoneus erat, et multos duces
prædonum repressit. Cum vero Hyrcanus a Parthis
captus esset, et Antipater occisus, nullusque ades-
set qui res publicas contineret, Herodes filius in-
vasit imperium, multam datus Romanis pecuniam,
subjacens conditionibus ab illis propositis.

CX. Augustus imperator in Ægyptum profectus.

Augustus enim Cæsar, cum profectus esset in
Ægyptum cum exercitu quam maximo, Cleopatram
debellaturus, cui Ægypti obtigerat imperium, eo
quod ex genere esset Ptolemæorum, Herodes illi
obviam occurrit, præbens, copiis et impensis, quod
non sibi obtigerat ministerium. Augustus autem,
anno XIV regni sui, subacta Cleopatra, Romam re-
versus, Herodem, quia se benevolum præbuerat,
Judææ regem cum toto senatu declarat, illi impo-
nens diadema. Ita Herodes, cum ascendisset Jero-
solyman, et Judæi nollent illum recipere, quia
alienigena erat, multos ex illis occidit, spoliatis ci-
vitate et templo, improbeque potestate utens, om-
nes tribuum et familiarum historias, ab Esdra re-
positas, igne combussit, ut non jam amplius noscere
possent Judæi quænam esset unicuique patria, et
quinam advenæ vocati. Sacerdotalem etiam vestem
sub proprio sigillo reservavit. Deinceps ignobilibus
quibusdam, congrua accepta pecunia, summum
sacerdotium impune vendidit.

Anno autem XLII Cæsaris Augusti, exiit ab illo
edictum⁹⁵ ut describeretur universus orbis. Ipsam
autem tribuit exactionem Cyreno commisit, quia

Varie lectiones et notæ.

⁸⁰ ἀπερίτμητος? ⁸¹ προσετήκα cod. προσετήκασιν Ced. ⁸² πολιορκεῖ. cod. ⁸³ τὸν δὲ — διαρκε-
σιντα Ced. ⁸⁴ ἐπὶ Ced. ⁸⁵ ἐκπ. τὸ πᾶν ἔθνος· Ῥωμαῖος ὁ πόρορον κατέστησε ex CXI, 2, Ced. ⁸⁶ Versio
Serb. hæc habet usque ad CXI, 3, sed desunt in Bulg. ⁸⁷ Ced. 319, 8-10? ⁸⁸ ὁπότερον; αὐτῷ codex.
⁸⁹ Hæc rubrica in codice evanuit. ⁹⁰ 28 (2573). ⁹¹ ἐν τα τοῖς cod. ⁹² δὲ κλ. cod. ⁹³ cf. Ex. xiii.
22, Oī προσήλυτοι ἴσονται ὑμῖν ὡς αὐτόχθονες — cf. Isa. xiv. 1 καὶ ὁ γηγῶρας (72) προσεθήσεται πρὸς
αὐτοῦς. ⁹⁴ G. a. Ch. n. (3195) — Ced. 521, 1-2. ⁹⁵ Ταύτην cod.

maxime benevolus erat et princeps senatus, quem etiam præsidem Syriæ et proinde Judææ præfecit. Hic omnem Judæarum populum tributarium Romanis constituit. Sic primus alienigena Herodes, ut dixi, Judæarum populum commissum in manus suscipit tempore quo evidenter, Christi instante adventu, Judæarum similiter defecerant et summi sacerdotes et duces. Etenim sacerdotes ex Juda oriundi erant per matrem, quoniam magnus Aaron Aminadab filiam uxorem duxerat; atque adeo vere cognati erant ex Juda et ex Levi oriundi, ut Elisabeth, ex Aaron orta, cognata Dei Genitricis Mariæ dicta sit.

Cum ergo defecissent apud Judæos summi sacerdotes, Herodes, alienigena, rex, ut dictum est, Judæarum constituitur, ubi, Christi nativitate appropinquante, avita in summo sacerdotio soluta est successio, et prædictus apud Daniel princeps finem suscipit. Unci enim principes sive sacerdotes erant usque ad Herodem, incipientes a templi renovatione sub Dario, Hyrcani autem temporibus cessantes, per annos 483. Sicut et Daniel vaticinatur dicens: « Nosces et intelliges ab exitu sermonis ad respondendum et ædificandum Jerusalem usque ad Christum ducem, hebdomades septem et hebdomades sexaginta duæ. » Tantum enim septuaginta hebdomades efficiunt tempus, singulo die in annum sumpto. « Et convertiet, et ædificabitur platea et ambitus muri, et evacuabuntur tempora. » Hebdomades enim complent annos 483, tandiu quamdiu subsistit dominatus unctorum principum, quorum ultimo Hyrcano a Parthis in servitutem redacto, Herodes ab Augusto regnum accipit, et post illum filii ejus usque ad ultimam Jerosolymam obsidionem. « Non jam enim amplius ex successione pontificii generis Judæarum et Assamoneorum sive Nachabæorum, ut dicit Josephus, consecrantur Deo ne rursus quidem annul, sed ad breve tempus a Romanis sacerdotium ementes. » Ilicirco Da iel vaticinatur dicens. « Et post septem et sexaginta duas dies: exterminabitur unctio, et iudicium non erit, » et reliqua.

Sic autem divisit septuaginta hebdomadas: septem post reditum a captivitate usque ad ædificationem templi, sexaginta duæ, cum septem conjunctæ, tempus affirmantes per quod obtinere uncti principes (et ideo « exterminabitur unctio »); una vero hebdomada, per quam Dominus novum

A το: «, και μεγίστη τῆς συγκλήτου ἐνεχείρισε Κυρήνη, ὃν καὶ κατέστησεν ἡγούμενον Συρίας ἡτοι τῆς Ἰουδαίας, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος: Ῥωμαίοις ὑποφορὸν κατέστησεν. » (5) (Καὶ οὕτω ὁ πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφη, τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐγχειρίζεται καθ' [ὃν καιρὸν] ἐναργῶς, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης, ἐξέλιπον (εἰκότως) οἱ τῶν Ἰουδαίων ἄρχιερεῖς (τε) καὶ ἡγούμενοι (κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν). (4) Καὶ γὰρ οἱ ἱερεῖς ἐξ Ἰουδαίων ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπεὶ περὶ ὁ μέγας Ἀαρὼν 221 τὴν τοῦ Ἀμιναδάμ θυγατέρα ἡγάγετο γυναῖκα. Καὶ κατὰ τοσοῦτον συγγενεῖς ὑπῆρχον οἱ ἐξ Ἰουδαίας καὶ Ἀσὺλ (ἔθον ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἐλισάβετ συγγενεῖς εἴρηται, τῆς Θεοτόκου Μαρίας).

(5) Ἐκλειπόντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίους ἀρχιερέων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων, βασιλεὺς, ὡς εἴρηται τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθὼς, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλητταζούσης, ἡ ἐκ προγόνων τῆς ἀρχιερωσύνης κατελύθη διαδοχῇ, καὶ ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγούμενος λαμβάνει τέλος. Χριστοῦ γὰρ ἡγούμενοι ἦτοι ἀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δαριεὶον ἀνανέωσης τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν ἔτεσι υπγ'. (6) Ὡς καὶ Δανιὴλ θεοπέζει λέγων « Καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἔξ' ». (7) Τοσοῦτον γὰρ αἱ ο' ἑβδομάδες ποιοῦν χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἐνικυτὸν λαμβανομένης. — « Καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτοιχος, καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί. » (8) Αἱ (γὰρ ἑβδομάδες) συμπληροῦσιν ἑτη υπγ', ὅτι τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν χριστῶν ἡγουμένων, ὧν τελευταῖος ὁ Ὑρκανὸς ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ἀπ' Αὐγούστου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τούτου παιδὲς μέχρι τῆς ἐσάτης Ἱεροσολύμων πολιτορίας. « Οὐκ ἐτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς (58 b) τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσσυμωναίων ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ. » οὐδ' αὖ πάλιν οἱ διὰ ὁ ἐνιαυσίαι, οἱ δὲ ἐπ' ἑλίγῃ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῇν ἱερωσύνην ἀνοούμενοι. Διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει λέγων « Καὶ μετὰ τὰς ζ' καὶ τὰς ἔξ' ἡμέρας ἑξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται, » καὶ τὰ ἐξῆς.

(9) Διέλυσεν δὲ τὰς ο' ἑβδομάδας οὕτως: τὰς μὲν ζ' μετὰ τὴν ἐπάνδον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ 222 ἔξ' συναπτομένας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι (διὸ καὶ « ἑξολοθρευθήσεται χρίσμα »). Τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐκέρχεται,

Variae lectiones et notæ.

« ἐνούστατον codex, ἐνούστατον vel ἐνοσιώστατον? » Ced. 316, 14-17. « οὕτω: codex. » Ἰουδαίων Ced. 316, 17. « ἐκ τοῦ Ἰουδαίου? » Ced. 319, 3-7 διὸ καὶ Δ. προφητεύει, Can. ix, 25, γνῶσεις cod. « λόγων Ced. sed τῇ Dan. 12 ὁ Ἰ. Dan. Ced. » om. versio Bulg. et Serb. « Dan. ix, 25. » ταῖχος Dan. Ced. 319, 3-17. « Χριστιανῶν cod. » τελευταίων cod. « Jos. A. ix, 10 οὐκ ἐτι τοῖς ἐκγόνους τῶν Ἀσσυμωναίων παιδῶν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν cf. 11 — ἀλλ' ἀσμοὶ τινες οἱ μὲν ἐν Ced. » Θεῷ. « παντός! » ἐπὶ λόγῳ Ced. « δομάδες cod. — Dan. ix, 26 Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἔξ'. » Ced. 319, 16 διελθὲς δὲ τὰς ἔξ' — 22 (534 485 et 485. 512)

τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἥς ἑβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος καὶ ἦρθη ἐκ μέσου ἡ διὰ Μωϋσέως παραβεβωμένη διαθήκη. (10) Καὶ ¹⁰ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος. Ὁ δὲ Θεοδώρητος· αὐτοῖς ἔφη ἐν τῇ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ τῇ περὶ τοῦ Δαυιδ. Αὐτῇ συνάμωσεν διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία. ¹¹ Καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸν ἱερὸν ββίλυγμα τῆς ἐρημώσεως. ¹² ἴσιν. ¹³ (11) Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καινὴ Διαθήκη δίδεται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ θυνάμωος πάσης αὐτοῦ· ἐπλήρωσε, ἐπέπεσε, μεσούσης τῆς ἑβδομάδος ταύτης, ἡ κατὰ νόμον ἦρθη θυσία τῆς ἀληθινῆς προσφερομένης (καὶ οὐ μόνον ἡ θυσία ἐκείνη πευθῆσεται) σημείον ¹⁴ τῆς ἐρημώσεως· ὑπέφωτο (γενέσθαι, εἰκέναι) τινὲς ἀπὸ τῆς αὐτῆς τῷ νόμῳ εἰς τοῦτο εἰσχομίζεσθαι. Καὶ γὰρ τοῦτο πεποίηκε Πιλάτος, νύκτωρ εἰς τὸν ναὸν τὰς βασιλικὰς εἰσχομίσας εἰκόνας· παρὰ τὸν νόμον, ὅπερ δὴ καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· «Ὅταν ἴδῃτε τὸ ββίλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥῆθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δαυιδ ¹⁵» γινώσκετε ¹⁶ οὗ· ἡγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. » (Ταῦτα δὲ λέγων ἐστήμινε τὸ τέλος τῆς καταλειφμένης αὐτοῦ· ἐρημώσεώς τε καὶ πανοιθρίας.) Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι· πάλιν ἀπολύψεσθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν (καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν), ἐκήρυξε ¹⁷· «Καὶ ἔως συντελεῖται· καιροῦ, συντελεῖται δοθῆσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. ¹⁸ Ἐως γὰρ, ψοῖ, τῆς τοῦ κόσμου συντελείας, ἡ τῆς ἐρημώσεως συντελεῖται μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ Δαυὶδ ἔφη ¹⁹· «Ἐν ὀργῇ συντελεῖται, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν καὶ γινώσκονται, οἱ (ὁ Θεὸς) δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. ²⁰ Οἱ γὰρ μάλλον ²¹ γινώσκονται, ὅταν ἴδωσι ²²· ἐπὶ τῷ σημείῳ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. ²³ (Τότε γὰρ ὁφονται **223** κατὰ φυλὰς φυλὰς, τότε ὁφονται εἰς τὸν ἐκέντησαν). ²⁴ (12) Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς σελήνης ὅρμον ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν, ἡμέρας ἰα' περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἃς ἡμεῖς ἐμβολίμους καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης ὁρμὸς· ἐν ἡμέραις κβ' καὶ ὥραις ε' συμπληροῦται· οὕτως δὲ καὶ οἱ ἀριθμοῦντες ἡμερῶν τὸν ποιῶσι τὸν ἐνιαυτὸν. (Ἐπὶ οὖν ὁ ἀρχάγγελος· Γαβριὴλ πρὸς τῷ μακαρίῳ Δαυιδ διαλεγόμενος· ἀνδρὶ Ἑβραῖῳ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑτῶν διδάσκων, τὸν συνήθη πάντως ἀριθμὸν ἔλεγεν, ἀναγκαῖος οὖν δὲ προσθεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων ἑτῶν συναγόμενα. Τούτων γὰρ προστιθεμένων, ὑπὲρ ἑτῶν εὐρεθῆσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀριθμόν.) ²⁵ (15) Τσαῦτα δὲ συναγούσιν αἱ ε' καὶ εβ' ἑβδομάδες· διετέλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πραγμάτων τινῶν προσημίων μεταβολῇ· οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλὴμ, (50^a) ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Νεμείου (59^a) καὶ Ἑσδρου, μέχρις

A promulgavit Testamentum, in ejus dimidio hebdomada venit ad salutarem passionem, et e medio sublatum est testamentum per Moysen traditum. Ita Eusebius. Theodoretus autem, in sua Danielis interpretatione, hæc dicit : Ipsa hebdomada una confirmabit foedus multis. Et in dimidio hebdomada auferetur sacrificium et libamen, et in templo abominatio desolationis est. » In hac enim Novum Testamentum datum est credentibus, et omni virtute ipsos replevit, quandoquidem in dimidio hujus hebdomadae legale sublatum est sacrificium, vero allato. Et non solum cessabit istud sacrificium. Signum desolationis suborsum est fieri, imagines quædam a lege prohibita in templum illatae; hoc enim fecit Pilatus, in templum noctu ferens imperatoris imagines, lege repugnante, quod ipse Dominus dixit : « Cum videritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, — sciote quia appropinquavit desolatio ejus. » Hæc autem dicens significavit consummationem desolationis et destructionis qua derelinquendi erant. Et ut non crederent Judæi se olim recuperaturos esse templum et civitatem pristinumque decorem et gloriam, addidit : « Et usque ad consummationem temporis, consummatio dabitur desolationis. » Usque enim, inquit, mundi consummationem, desolationis perseverat consummatio, mutationem non recipiens. Hoc ipse David dixit : « In ira consummationis, et non erunt, et scient quia Deus dominatur Jacob et finium terræ. » Vel potius isti scient, cum videbunt et signum Filii hominis in cælo. » Tunc enim videbunt tribus et tribus, tunc videbunt in quem pupugerunt. » Scire autem opus est Hebræos secundum lunæ cursum annum supputantes, undecim dies superfluos declarare, quos intercalares ipsi vocamus; lunæ enim cursus diebus novem et viginthi et sex horis completur. Itaque supputantes dierum trecentorum et quinquaginta quatuor annum faciunt. Cum igitur archangelus Gabriel cum beato Daniele, viro Hebræo, colloquens, et illum annorum numerum docens, consuetum prorsus numerum dixerit, necessario addere oportet annos sub intercalarium nomine collectos. His enim additis, quadringenti et octoginta tres anni reperientur, juxta Judæorum computationem. Tot porro annos efficiunt septem et sexaginta due hebdomades. Divisit autem illas non simpliciter, sed rerum quorundam præsumptions mutationem. Nempe ab ædificatione Jerusalem, quæ facta est sub Nehemia et Esdra, usque ad Hyrcanum, ultimum summum sacerdotem ex genere Assamoneorum, sive Nachabæorum, quem occidit Herodes, sexaginta duarum hebdomadarum com-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Καὶ τ. μὲν Ἑ. om. Ced. ¹¹ Ced. 319, 22-320, 3. — Καὶ αὐτοῖς καὶ θυ. cf. Theodoretus p. 588^a Dan. ix, 27. ¹² βδ. τῶν ἐρημώσεων Dan. βδ. ἐρημώσεως δοθῆσεται καὶ ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν Ἱερουσαλὴμ Ced. ¹³ Ced. 334, 9-24. Ἐν γὰρ τ. τῇ ἑβδομάδι διαβ. δ. x. ¹⁴ τε add. Ced. ¹⁵ σημεῖα δὲ Ced. — πρὸς ἐφ. λέγων ὁ κς. Ced. ¹⁶ Matth. xxiv, 15. ¹⁷ Luc. xxi, 20 — ἐγγύς Ced. ¹⁸ ἀπάγει Ced. Dan. ix, 27. ¹⁹ Ps. lxx, 13. ²⁰ καὶ τότε μ. Ced. ²¹ Matth. xxiv, 50; Joan. xi, 37; Zach. xii, 10. ²² Ced. 343, 18-24 e Theodoretus ed. Col. 1575, p. 587. ²³ Theodoretus l. c.

pletur numerus; ex Judæ autem mactatione usque ad Salvatoris nostri manifestationem, et protectionem Magorum ad Hierodem, septem reliquæ hebdomadæ finem suscipiunt, quo tempore, post intersectionem Hyrcani dico usque ad Christi adventum, contra legem summi sacerdotes jam facti sunt. Lege enim jubente per totam vitam summos sacerdotes sacerdotio fungi, et post mortem successorum successores, occupat Herodes (summorum electionem sacerdotum) et post illum Romani, quorum qui penes se summa fecerant sacerdotia frequentes in illis successiones efficiebant, et aliquot ne Hebraico quidem ex genere oriundos sacerdotes deligebant. Et hoc ostendens Josephus dixit: « Cum autem Herodes traditum a Romanis regnum accepisset, non jam ex Assamoneorum genere (ipsi autem erant vocati Machabæi) summos sacerdotes constituit, sed ignotis quibusdam, et de genere tantum sacerdotali, summum sacerdotium tribuit. — Et post sexaginta duas hebdomadas, inquit, exterminabitur unctio, et judicium non est in ea. » Perspicuum itaque est, cum sexaginta duas hebdomadas priores posuisset, et postea septem, in quibus « exterminatum iri unctionem » dixit, id est florentem in sacerdotum principibus gratiam. Et cum illi etiam qui contra legem creabantur sacerdotum principes appellarentur, jure addidit: « Et judicium non est in ea. » Licet enim ungerentur, inquit, at contra legem et immerito. Et superius manifestum fecit, quod septem hebdomadas postremas ordinavit: « Usque enim, inquit, Christum ducem hebdomadæ septem et hebdomadæ sexaginta dux. » Christo enim duci et Salvatori septem hebdomadas proximas posuit, ut intelligamus quod si a Christo ad superiora tempora numerare volemus, primo septem hebdomadas inveniemus, et deinde sexaginta duas. Postea dicit, et de futura urbis vastatione, et de summo sacerdotio contra legem loquens: « Et civitatem et sanctuarium dissipabit cum duce veniente. » Ducem enim venientem alienigenum dixit regnum, et summum sacerdotium contra legem habitum. Ita etiam quidem divus Cyrillus Hierosolymitanus dixit: « Non deficiet princeps de Juda, inquit, nec dux de femoribus ejus, donec veniat cui repositum est. » Signum igitur dedit Christi adventus cessationem dominatus Judæorum. Si enim nunc non sunt sub potestate Romanorum, nondum venit Christus; si quem habent ex genere Juda et Davidis principem, nondum venit qui expectatur « ligans ad vineam pullum suum, » secundum divum Zachariam. Deficientibus igitur ex Juda principibus, alienigena Herodes imperat. Dicit enim colloquens angelus cum Daniele: « Et nosces et intelliges ab exitu sermonis

A Ὑρκανοῦ τοῦ τελευταίου ἀρχιερέως ἐκ τῶν Ἀσσυριανῶν ἦγον Ἀσσυριανῶν, ὃν Ἡρώδης ἀνέβλεπεν, ὁ τῶν ἔξ' ἑβδομάδων ἀριθμὸς συμπληροῦται· ἀπὸ δὲ τῆς ἰουδα σφαγῆς μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδην τῶν Μάγων ἀφίξεως αἱ λοιπαὶ ἑβδομάδες τὸ τέλος λαμβάνουσιν, ἐν ᾧ χρόνῳ, μετὰ τὴν ἀνάστασιν Ὑρκανοῦ φημι, μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας παρανόμως λοιπὸν εἰ ἀρχιερεῖς ἐγένοντο· τοῦ γὰρ νόμου κατεύοντο; διὰ βίου παντὸς τοὺς ἀρχιερεῖς; ἱερατεύειν καὶ μετὰ τὴν διαδόχων τοὺς διαδόχους, λαμβάνει Ἡρώδης καὶ οἱ μετ' ἐκείνων Ῥωμαῖοι, ὧν οἱ τὰς ἀρχιερωσύνας ποιησάμενοι συγχὰς αὐτῶν ἐποιοῦν τὰς διαδοχάς, ἐνίοις δὲ οὐδὲ ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους καταγομένους ἀρχιερεῖς προεχειρίζοντο. (14) Καὶ τοῦτο δηλῶν Ἰωσήπος ἔφη· « Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρίσθεις, οὐκέτι τοῖς ἐκ τῶν Ἀσσυριανῶν γένους — οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαδαῖοι — καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσέμοις καὶ μόνον ἐξ ἱερῶν οὗσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένευμε. » (15) « Καὶ μετὰ τὰς ἔξ' ἑβδομάδας, φησὶν, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Ὡς δηλῶν εἶναι οὗτῃς ἔξ' ἑβδομάδας πρότερον 224 τέταρτα, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ζ', ἐν αἷς ἔφησαν· « Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, » τούτῳ τὴν ἐκπαύσεως χάριν τοῖς ἀρχιερεῦσι· καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ παρανόμως χριόμενοι ἀρχιερεῖς ὀνομάζονται, εἰκότως ἐπήγαγε· « Καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Εἰ γὰρ καὶ ἐχρίοντο, φησὶν, ἀλλὰ παρανόμως καὶ παρ' ἀξίαν. (καὶ ἀνωτέρως δὲ δηλῶν πεποίηκε, ὡς τὰς ζ' ἑβδομάδας τελευταίας τέταρτα. « Ἔως γὰρ, φησὶ, Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἔξ'. ») Τῷ γὰρ ἡγουμένῳ Χριστῷ καὶ Σωτῆρι τὰς ζ' πολλαπλασιαζούσαις ἑβδομάδας τίθειαι, ἵνα γινώσκωμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ἀριθμεῖν βουλόμενοι, τὰς ζ' πρότερον ἑβδομάδας εὐρήσωμεν καὶ τότε τὰς ἔξ'. Εἰτα λέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην φάσκων· « Καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθαρεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ· » ἡγοῦμενον γὰρ ἐρχόμενον τὴν ἀλόφωλον ἔφη βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην. (16) Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἔφη· « Οὐκ ἐκλείπει ἀρχὼν ἐξ Ἰουδα, φησὶν, οὐδὲ ἡγοῦμενος ἐκ τῶν μετῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται. — Σημεῖον οὖν ἔδωκε τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὸ παύεσθαι τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰουδαίων· εἰ γὰρ μὴ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίους εἴαι, οὕτω ἦλθεν ὁ Χριστός· εἰ ἔχουσι τὴν ἐκ γένους Ἰουδα καὶ Δαυὶδ εἰς ἀρχόντα, οὕτω ἦλθεν ὁ προσδοκώμενος, » « ὁ δεσμεύων πρὸς ἀμπελὸν τὸν πῦλον αὐτοῦ· κατὰ τὸν θεὸν Ζαχαρίαν. Ἐκλειπόντων τοίνυν τῶν ἐξ Ἰουδα — ὁ ἀλόφωλος Ἡρώδης

Variae lectiones et notæ.

²⁰ ἀλλοτρίους? ²¹ καταγομένοις cod. ²² Jos. A. XX, 10, Theodoretus. ²³ Ἑβραίοις cod. ? τὴν ἐνδὸς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπ. Jos. ²⁴ Dan. ix, 26; Theodoretus. ²⁵ καὶ. — ἔξ om. Bulg. ²⁶ Dan. ix, 25. ²⁷ Dan. ix, 26. ²⁸ XII, 171 B. ²⁹ εἰ μὴ Cyr. ³⁰ εἰ, τινὰ ἐκ? ³¹ καὶ τοῦ Δαυὶδ οὕτω Cyr. ³² Gen. xlix, 11. ³³ ἐκλείποντα — τὴν cod.

δης βασιλεύει· λέγει γὰρ καὶ ὁ προσδιαλεγόμενος Ἀγγελος τῷ Δανιήλ· «Καὶ γνώτῃ καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξέδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ζ' καὶ ἐβδομάδες ξβ'·» ἐξήκοντα τοίνυν καὶ ὁ ἐβδομάδες· ἐκτὼν συνάγουσιν ἔτη υπγ'. Εἶπεν ὁ οὖν, μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλὴμ υπγ' ἔτη διήλθον, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλιπόντων, ἀρχεται τις ἀλλόφυλος βασιλεὺς, (59b) ἐφ' οὗ γεννᾶται Χριστός. Δαρειὸς γοῦν ὁ Μῆδης 225 (59b) ἐκέλευσε τὴν Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθῆναι ἕκτω ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας· καὶ α' ἔτει τῆς καθ' Ἑλληνας ξς· Ὀλυμπιάδος. Ὀλυμπιάς δὲ παρ' Ἑλλήσι καλεῖται ὁ κατὰ δ' ἔτη συντελούμενος ἀγὼν διὰ τὴν κατὰ τετραετίαν τῶν τοῦ Ἥλιου δρόμων· ἐκ τῶν κατ' ἔτος· τριῶν ὥρων συμπληρουμένην· ἡμέραν. Ἡρώδης δὲ βασιλεύει ἐν τῇ ρπγ' Ὀλυμπιάδι· τετάρτῃ ἔτει ταύτης. Ἀπὸ οὖν τῆς ρς· εἰς τὴν ρπγ' γίνονται μεταξὺ ρκ' Ὀλυμπιάδες καὶ ὀλίγον τι. Συνάγονται τοίνυν τῶν ρκ' Ὀλυμπιάδων ἔτη υπ'· τὰ γὰρ γ' ἔτη λοιπῶν, Ἰσὺς ἐν τοῖς μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δ' ἀναλαμβάνεται. Αἱ τοίνυν ὁ ἐβδομάδες εἰς τὸν ἐπὶ Χριστοῦ συντελούνται χρόνον κατὰ τοὺς Ἰουδαίων ἀριθμούς. (27) Ἐκείνη γὰρ κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον τοὺς ἐνιαυτοὺς ἀριθμοῦσιν, ὡς ἔτι πρόχειρον εἰπεῖν τὸν τελευταῖον μῆνα εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡμερῶν κθ' καὶ τοῦ μὲν ἡλιακοῦ κύκλου ὑπάρχοντος τξ', τοῦ δὲ σεληνιακοῦ τνθ, ὡς τῷ ἡλιακῷ παραλλήλῳσιν ἐνιαυτῷ ἡμέρας ια', τὸν δὲ σεληνιακὸν ἐνιαυτὸν, ὅθεν Ἑλλήνως καὶ Ἰουδαίῳ μῆνας γ' ἐμβολιαμούς· ἔστιν ὅκτω παραβάλλουσιν.

(18) Καὶ πάλιν ἐφη ὁ μακάριος Κύριλλος· «Εἰ τοίνυν ζητεῖς τὸ αἴτιον τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἀνέδρομε ἐπὶ τὸ πρῶτον τῶν Γραφῶν βιβλίον· Ἐν ξξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὁ κόσμος διὰ τὸν ἀνθρώπον· τῇ ς' ἡμέρᾳ τὸν ἀνθρώπον· εἴτα ἐθήκεν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ· εἴτα τοῦτον ἐξέβαλε ἐκ τῶν διαβολικῶν. Μὴ τοιμήσας αὐτῷ διὰ τὸ ἰσχυρὸν προσελθεῖν, προσῆλθε τῇ γυναίκι, ὡς ἀδελφεῖρά, ἔτι παρθένῳ ὀσση. Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ παραδείσου ἀπόπτωσιν, ἔγνω Ἀδὰμ εἶδαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ δευτέρῳ γεγόνاسι διδόνχοι τῆς ἀνθρώπων γενεᾶς Κάιν καὶ Ἀβελ· καὶ Κάιν ἀνθρωποκτόνος· πρῶτος. Καὶ κατακλυσμὸς ἐπαχύθη ὑστερον 226 διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν, καὶ πῦρ οὐρανὸθεν κατήλθεν ἐπὶ Σοδομοῖτιν αἰσχροῦργια· Ἐξελέξαντο μετὰ χρόνου· ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ οὗτος διεστράφη καὶ ἱεραυματοῖσθ. — Ἀπεστάλησαν προφῆται μετὰ

ad respondendum et ædificandum Jerusalem usque ad Christum ducem hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ. Sexaginta vero novem hebdomades annorum continent annos 483. Dixit ergo: Post ædificatam Jerusalem anni 483 effluxere, et cum defecerint principes, imperat rex quidam alienigena, sub quo natus est Christus. Darius enim Medus jussit Jerusalem ædificari anno sexto regni sui, et primo anno sexagesimæ secundæ Olympiadis secundum Græcos, Olympias vero apud Græcos vocatur quarto quoque anno celebratum certamen per diem quæ coalescit tribus horis unicuique anno superfluis per quatuor annos solares. Porro Herodes regnat in quarto anno 183 Olympiadis. A sexagesima igitur ad centesimam octogesimam tertiam intersunt centum et viginti Olympiades, et aliquid insuper. Atqui 120 Olympiades efficiunt annos 480. Nam tres anni qui desunt, forte inter primum et quartum excipiuntur. Septuaginta igitur hebdomades ad Christi tempus perficiuntur, secundum computationem Judæorum. Isti enim secundum lonæ cursum annos computant, ita ut ultimus apud illos mensis diebus novem et viginti constet. Cum vero sol orbem suum diebus trecentis sexaginta quinque absolvat, luna vero trecentis quinquaginta quatuor, inter solarem annum et lunarem undecim dierum discrimen est. Unde Græci et Judæi tres menses intercalares annis octo adijciunt.

Et rursus dixit beatus Cyrillus: «Si ergo queris causam Christi adventus, recurre ad primum Scripturarum librum: Sex diebus fecit Deus mundum, sed mundus propter hominem, sexto die hominem; deinde posuit illum in paradiso; postea eiecit illum invidia diabolica; non ausus (diabolus) ad illum, propter fortitudinem, venire, venit ad mulierem, ut pole ad infirmiorein. Ipsa autem adhuc virgo erat. Post enim lapsum et ejectionem e paradiso, cognovit Adam Evam uxorem suam, et secundi nati sunt successores hominum generationis Cain et Abel; et Cain homicida primus. Et diluvium effusum est postea ob magnam hominum malitiam, et ignis de cælo descendit super Sodomitarum fæda facinora. Selegit postea Deus Israel, sed hic quoque perversus atque vulneratus est. — Missi sunt prophætæ post Moysen ad sanandum istud; sed cum ut mederentur tentassent,

Varie lectiones et notæ.

λ. τοίνυν ὁ πρὸς τὸν Δ. ὁμιλῶν ἀγγ. Cyr. Dan. ix, 25. ἔξ. τ. καὶ ὁ 166. om. Slav. τῶν Cyr. ἔπει οὖν cod. ὅτι add. Cyr. οἰκοδομησάι cod. ἐκτὼν διαλθόντων Cyr. τότε Cyr. Δ. τοίνυν ὁ Μ. φησὶ ὡς ἐν δ. τῆς ε. β. πρ. δὲ Cyr. ς· cod., hic et paulo infra; sed sextus Darii annus (516?) Eusebio cedit in Ol. 65, 2. In margine: τὴν Ὀλυμπιάδα; τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον. cod. συντελούμενην Cyr. ἐν τῇ ρπγ' Ὀ. Cyr. ἐν ἔτει ρπγ' τῇ cod. Eusebii est 186, 4. Ἀπὸ τοίνυν τῆς Cyr. ρπς? ἕτερα add. Cyr. Ced. 345, 18-24? ὡς τὸν σ. ἐν. π. ἡμ. ια' δ' cf. Ced. τὴν κατὰ σελήνην διωδεκάμηρον π. ἡμ. ια' δ'. XII. p. 165 C. τῆς Χριστοῦ π. τὸ δ. Cyr. Sequentia usque ad ὀσση om. Slav. quamvis ad integritatem locutionis necessaria. Ex xx, 11, Gen. ii, 2. — 23. διὰ τὸ i. πρ. τῷ ἀνδρὶ Cyr. ὡς δ. τῇ γ. Cyr. ἀπ. ἐκ π. τότε Cyr. διὰ τὴν τῶν δ. π. πον. πῦρ Cyr. ἐπὶ τῇ cod. Δ. διὰ τὴν παρανομίαν Cyr.

dessebant, non vincentes malum, ita ut diceret aliquis ex illis : « Eheu ! periiit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est. » Et rursus : « Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt ; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. » Et iterum : « Exsecratio et furtum, et adulterium, et homicidium effusa sunt super terram. » — « Et immolaverunt filios suos et filias suas dæmoniis. » « Sectabantur auguria, maledicis artibus inserviebant. » — « Et prorsus maximum erat vulnus generis humani a pedibus usque ad verticem ; non erat quod superponeretur medicamen, nec oleum, nec ligamenta. Tum prophetæ vehementer lugentes, et omnis consilii inopes dicebant : « Quis dabit ex Sion salutare Israel ? » Et iterum : « Domine, inclina cælos, et descende ; » excedunt enim curationem nostram humanitatis vulnere. » — « Prophetas tuos occiderunt, et altaria tua diruerunt ; » insanabile nobis malum ; jam te opus est correctore et salvatore. Audita igitur prece prophetarum, descendit Dominus dicens : « Ecce venio, et habitabo in medio vestrum. » — « Et ero omnium Deus, et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum : Cognosce Dominum : omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, quia propitiabor peccatis eorum et injustitiis eorum. »

« ὅτι πάντες εἰδῆσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως αἰσῶν αὐτῶν. »

Primus autem Herodes, Antipatri filius, quatuor filios habuit, Archelaum et Herodem et Philippum et Lysaniam, qui tetrarchæ dicti sunt, eo quod unusquisque illorum propriam regni partem haberet. Herodes autem, tunc temporis, propriam dimiserat uxorem, filiam Aretæ regis Arabiæ, de quo Paulus mentionem fecit in Epistola ad Corinthios, et duxerat Herodiam, uxorem Philippi fratris sui, propter quam et Præcursorem occidit, sed non multo post scelerum facinorum penam dedit. Nam uxor ejus, ignobiliter expulsa, profecta est ad Aretam, patrem suum, et ob violentiam conquesta est. Ipse vero continuo, contumelia affecta filia sua, congregans universum populum suum, irruiat illum in prælium, et omnes exercitus ejus concidit, et regionem ejus, igni datam, in servitium redegit. At non ideo Herodes malitiam suam deposuit, sed postremo victus, et Romam ductus, cum adultera sua exsul missus est a Tiberio in partes Hispaniæ, ibique vitam misere finivit.

μοιχαλίδος αὐτοῦ ἐξόριστος ἐπέμψθη ὑπὸ Τιβερίου ἐν τοῖς κατέστροφεν.

Μωυσῆα θεραπεύσαι τοῦτο, ἀλλ' ἰατρούσαντας ἀπεθρήνουν⁷⁰, μὴ περιγεγνημένοι τοῦ πῶθους, ὥστε⁷¹ λέγειν αὐτῶν τινα⁷². « Οἱμοι, ἀπόλωλεν εὐλαδὴς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ὁ κατορθὼν ἐν ἀνθρώποις οὐκέτι. » Καὶ πάλιν⁷³. « Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. » Καὶ πάλιν⁷⁴. « Ἀρὰ καὶ κλοπῇ, καὶ μοιχείᾳ, καὶ φόνῳ, ἐκκίχεται ἐπὶ τῆς γῆς. » — «⁷⁵ Τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἔθυσαν τοῖς δαιμονίοις. » — «⁷⁶ Οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο⁷⁷. » — « Καὶ ἀπλῶς μέγιστον ἦν τὸ θραῦμα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. » — οὐκ ἦν μέλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμούς. » Εἶτα οἱ προφῆται δεινὰς ἀποκλαϊόμενοι⁷⁸ καὶ ἀπορροῦντες ἔλεγον⁷⁹. « Τίς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ ; » — Καὶ πάλιν. « Κύριε, κλῖνον οὐρανούς καὶ κατέβηθι. » — « ὕπερβαίνει γὰρ τῇ ἡμετέραν ἱατρειάν τὰ τῆς ἀνθρωπότητος τραύματα. » — « Τοὺς προφῆτας σου (60^a) ἀπέκτειναν καὶ τὰ θυσιάστηρά σου κατέσκαψαν. » ἀδιόρθωτον ἡμῖν τὸ κακόν. Σοὺ λοιπὸν δεῖται τοῦ διορθωτοῦ⁸⁰ καὶ σωτήρος. Ἐπακούσας οὖν τῆς δεήσεως τῶν προφητῶν ὁ Κύριος κατήλθε⁸¹ φάσκων. « Ἴδοὺ ἐρχομαι καὶ κατασκευάσω ἐν μέσῳ ὑμῶν⁸². » — (19) « Καὶ ἔσομαι πάντων Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ἰνῶθι τὸν Κύριον, καὶ μέγαλον, ὅτι ὤλεος ἔσομαι ταῖς ἀμαρτίαις καὶ ἀδ-

⁸³ (20) Ὁ δὲ γε πρῶτος Ἡρώδης, ὁ υἱὸς Ἀντιπάτρου, ἔσχεν υἱὸς δ' Ἀρχελαόν, καὶ Ἡρώδην, καὶ Φίλιππον, καὶ Λυσανίαν, οἱ τετράρχαι, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς βασιλείας.

⁸⁴ (21) Ἦν δὲ Ἡρώδης κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐκβαλὼν τὴν ἰδίαν **227** γυναῖκα, θυγατέραν οὖσαν Ἀρέτα τοῦ βασιλέως Ἀραβίας, περὶ οὗ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ⁸⁵ μνήμην ἐποίησατο, καὶ λαθὼν Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνέλεν, ἀλλ' οὐκ εἰς μακράν, τὴν δίκην εἰσπεράξατο τῶν τοιμηθέντων⁸⁶. Ἡ γὰρ γυνὴ αὐτοῦ ἀτίμως διωχθεῖσα⁸⁷ ἐπορεύθη πρὸς Ἀρέταν τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν βίαν ἀπεδύρατο. Ὁ δὲ ἐξαυτῆς, ὡς ὀβριμένης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, συναγαγὼν ἅπαντα τὴν λαὸν αὐτοῦ, ἐπῆλθε πρὸς αὐτὸν εἰς πόλεμον καὶ κατέκοψε πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πυρὶ παραδοὺς ἡχμαλώτευσεν. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐπαύσατο Ἡρώδης τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὕστερον δέσμιος εἰς Ῥώμην ἀχθείς μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐκείσε τὸν βίον χαλεπῶς.

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ ἀπεκλαῖοντο Cyr. ⁷¹ ὡς Cyr. ⁷² Nieb. vii, 2. ⁷³ Ps. lxxxiii, 3. ⁷⁴ Os. iv, 2. ⁷⁵ Ps. cvi, 37. ⁷⁶ II Par. xxxiii, 6. ⁷⁷ ἐφαρμακεύοντο cod. ⁷⁸ πρ. ἀπ. καὶ κἀμνοντες ἐλ. Cyr. Ps. lxxxii, 8. ⁷⁹ Ps. cxxiv, I Reg. xix, 10. ⁸⁰ σοὺ δ. δ. Ἐπῆκουσας τῆς Cyr. ⁸¹ ὁ Κύριος εἰσῆκε ἰ. ἐγὼ δ. Cyr. Zach. ii, 10. ⁸² σου Cyr. Jer. xxxi, 33-36. Hæc jam non Cyrillo sunt, sed a Gregorio laudata. ⁸³ Slavonicus hæc omisit inde ab ἔσχεν, verbis similibus c. 22 prosecutus. ⁸⁴ Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη Glossa Codicis. Ced. 323, 3-21. Totum caput om. Slav. ⁸⁵ Cor. xi, 32. — Ced. 521, 10 22, 322, 3-14. ⁸⁶ In margine : Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη.

(32) Ὁ δὲ γε μέγας Ἡρώδης ὁ τὰ νήπια ἀνελών, ἔσχεν υἱοὺς ὁμωνύμους αὐτοῦ καὶ διωνύμους τρεῖς, Ἡρώδην Ἀρχελαὸν καὶ Ἡρώδην Φιλιππον, τὸν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνέλετο, ἐπ' οὗ καὶ ὁ Κύριος ἵσταυρώθη^α, καὶ Ἡρώδην Ἀγρίππαν, τὸν καὶ Ἰάκωβον ἀνέλετο τοῦ Ζεβεδαίου, (καὶ Λυσανίαν, πρὸς ἣν Ἡρώδην τοῦ δήμου ἐπιφωνοῦντος τότε^β· «Φωνὴν Θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου δίδωκεν αὐτίκα»· — στολὴν γὰρ ἐξ ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος καὶ εἰς τὸ θέατρον ἔλθων καὶ ἐπ' ὕψους βήματος καθίσας ἐδημοῦρει· τῆς δὲ ἡλιακῆς ἀκτίνος προσπεσούσης τῷ ἐνδύματι καὶ λαμπρῶν τῇ αὐτῇ τῆς ἐσθῆτος ἀναθρασυθεὶς^γ, τὰς ὁφείας τῶν περιστώτων κατήσπραπτε. Καὶ ἠωρηθέντων^δ ἐπὶ τοῦτο^ε καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν εὐφημούντων^ς, ἐπαίρεται πλέον ὁ δελταῖος, ὃν εὐθὺς ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξεν εὐθείως, καὶ ἀνέπηδσε τῆς καθέδρας ἐκ τοῦ σπαράττεσθαι δευνῆς τὴν γαστέρα αὐτοῦ.

(23) Τὸν δὲ δεῖον Ἰάκωβον ἰδὼν ἀπαγόμενον τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ θάνατον ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ μεταμεληθεὶς προσέειπε τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, ὅτι **238** μεταμελημαὶ ἐπ' οἷς ἐλάλησα κατὰ σοῦ. » Ὁ δὲ μακάριος παραύτιχα τοῦτον καταφιλήσας εἶπεν αὐτῷ· «Εἰρήνη σοι, τέκνον, εἰρήνη σοι, εἰρήνη σοι καὶ συγχώρησις τοῦ πταίσματος. » Ὁ δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εὐθείως· ἑαυτὸν Χριστιανὸν ἐπὶ πάντων ἀνηγόρευσεν, καὶ οὕτω συγκαταριθμηθεὶς τῷ ὄπ' αὐτοῦ (60b) κατηγορηθέντι, σὺν αὐτῷ καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ μαρτυρίου ἀπηνέγκατο).

(24) Ὁ δὲ δελταῖος Ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας φθειρόμενος καὶ σκύληκας ἐκδράζων, ἐλεεινῶς τὸν βίον κατέλυσε, ὥσπερ καὶ ὁ δυσσεβέστατος αὐτοῦ πατήρ. Καὶ γὰρ χάκενος τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁμηλικῶν αὐτοῦ τολμήσας^α, ἔτι περιῶν τῷ βίῳ κομισάμενος, αἰσχίστω μόρῳ τὸν βίον κατέσπραψε, ὅνπερ ἐνδίκως ὡς ἀδίκον ἡ δίκη μετέλθουσα, τὰ μετὰ τὴν ἐνθόνην ἀπαλλαγὴν διαδεξάμενος τὸν ταλαίπωρον κολαστήρια διεδείκνυ φανερώς προοίμια· εὐθὺς γὰρ καταλαβοῦσα τοῦτον θεήλατος καὶ ὀλέθριος μάστιξ, εἰς θάνατον ἀργαλέως συνέλασεν. (25) Ἐνθεν γάρ, φησὶν Ἰωσήπος^β, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἡ νόσος διαλαβοῦσα ποικίλῃ πάθει ἐμέριξεν· πυρετὸς μὲν γὰρ λάθρος ἦν, κνισμὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὄλης, καὶ σκύληκες, συνεχεῖς ἀλγυθόνες καὶ περὶ τοὺς πόδας οἰδήματα δυσωδίας, τοῦ τε ἥερου φλεγμονὴ καὶ αἰδοῖου σήψις· σκύληκας γεννώσας· καὶ πρὸς τοῦτο δρῶσάνια καὶ διάπνοια καὶ σπασμοὶ τῶν μελῶν ἀπάντων αὐτοῦ καθεστῆκαν· αἰδέης δὲ ἀπορορᾶ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἀσθματος· ἐξεπορεύετο, ὡς τοὺς ἐπιθελάζοντας· ποιήνῃ θεήλατον εἶναι λέγειν. Τοῦτοις δὲ ὅν καὶ τοῖς τοιοῦτοις πάθει ἐπὶ πλείονα χρόνον παρενέκλειμενος τοσού-

At quidem magnus Herodes, qui infantes occiderat, tres filios habuit idem ac ipse nomen simul et diversum habentes, Herodem Archelaum, et Herodem Philippum, qui et Praevisorem occidit, et sub quo Dominus crucifixus est, et Herodem Agrippam, qui etiam Jacobum Zebedaei occidit, et Lysaniam; ad quem Herodem populus tunc acclamavit: «Voces Dei, et non hominis, dedit acutum.» Stola enim argentea indutus ad spectaculum venerat, et sublimis sedens tribunali, concionabatur. Cum autem solis radius in vestem incidisset, et vestitus splendore, scintillae instar, servefactus esset, oculos circumstantium fulgetra illustravit. Illis autem causam negligentibus, et ut deum illum acclamantibus, majori superbia tumet miser, quem subito percussit angelus Domini, et exsilivit e sede, violentis torminibus ventris ejus affecto.

Divum autem Jacobum, ad necem raptum, videns accusator ejus, et poenitentia motus, cecidit ad pedes apostoli, dicens: «Ignosce mihi, homo Dei, quia me poenitet ob ea quae contra te locutus sum.» Beatus autem confestim osculans eum, dixit illi: «Pax tibi, fili, pax tibi, pax tibi, et pro offensione indulgentia.» Ille vero voce magna subito se Christianum coram omnibus professus est, atque ita cum illo simul annumeratus quem ipse accusaverat, cum illo etiam brayium martyrii tulit.

At infelix Herodes in dies consumptus et vermibus scatens misere vitam finivit, sicut et impius pater ejus. Etenim iste quoque praemium audaciae suae adversus Christum et aequales huic aetate infantes, adhuc vivens, recipiens, turpissima sorte periit: quem juste, ut injustum, justitia insectans, suppliciorum quae, post exinde discessum, miserum manerent, commonstrabat manifesta praedia. Nam subito invadens eum morbus, a Deo immissus et exitialis, ad mortem moleste agitabat. Ex hoc enim, inquit Josephus, corpus ejus occupans morbus variis distrahebat doloribus; violenta febris erat, pruritusque intolerabilis in tota corporis superficie; vermes insuper, continui dolores, tumentes et male olentes pedes; imi ventris inflammatio, et inguinis putrefactio vermes generans; ad hoc, nonnisi erecta cervicemae bilis spiritus, et transpiratio, et omnium membrorum convulsiones; intolerabilis ex continuo anhelitu exibat exhalatio, ita ut contemplantes omnes divinam ultionem esset; dicerent. His igitur et similibus malis diu circumdatus, tantum et adeo intolerabilem dolorem habuit, ut conaretur sibi ipse necem inferre. Cum enim po-

Variae lectiones et notae.

^α ὁ πρῶτον Ἡρώδης συναφθεὶς [α], συγκατέρα Σαλῶμην ἔσχε τὴν καὶ ὀρχησαμένην. Glossa codicis. ^β Act. xii, 22; Jos. A. 19. VIII. 35. ^γ καταυγασθεὶς Jos. ^δ ἠωρηθέντες cod. ἀπεσφόντων? cf. Jos. ^ε τούτῳ? ^ς εὐφημούντες cod. ^α Erasa sunt 3 vel 4 verba in codice; cf. Ced. 552, 22. — Ἡρ. ὠδρωσι δεινῷ πνοῇσι σκ. τε ἐκδράζας ἀπὸ τοῦ σώματος; καταστρέφει τὸν β. ^β A. 17. VI, 5. ^γ αὐδῶν σιταῖδι codex.

stulasset malum simul et cultrum, quasi videlicet cupiens illud gustare per seipsum, cumque accepisset, cultrum in guttur convertit ferire volens, percussissetque, nisi cernens quidam idque difficulter, confestim ex manibus ejus, cultrum, vix quidem, evulsisset. Magis autem ac magis doloribus cruciatus, istius sororem Salomen et virum ejus Alexandrum vocatos admonuit ut Judæorum principes in hippodromo concluderent, et, se mortuo, statim hos ab exercitu necari curarent, ut mortis suæ dies non gaudium Judæis, sed luctus causa esset. His ordinatis, cum, valde hydropisi laborans, post magnos cruciatus animam exhalasset, confestim Salome, cuncta peragens, Judæos in magnam luctum et planctum adduxit. Quam multis autem, præter cætera istius scelera, domesticis et congeneris calamitatibus, conjugum, filiorum, et aliorum, præsertim genere maxime necessariorum et amicissimorum, homicidiis, prosperitates et liberam in regno potestatem offuscaverit, impossibile est recensere; omnem enim tragici operis contextum superat circa istum materia, quam copiose in suis de illo Historiis Josephus tractavit.

τῶν λοιπῶν τὸν μάλιστα πρὸς γένους ἀνagκαιστάτων τε καὶ φιλάτων μαιφρονίας, οὐδὲν ὁλόν τε νῦν καταλέγειν, τραγικὴν ἅπασαν δραματουργίαν ἐπισκιαζούσης τῆς περὶ τούτου ὑποθέσεως, ἣν πλάτος ἔν ταῖς κατ' αὐτὸν Ἱστορίαις ἰώσηπος διεκλήλυθεν.

CXII. Tiberius imperator.

Post Augustum autem imperavit Tiberius Cæsar, filius ejus, qui urbem ædificavit in regione Judæorum, propter paludem, vocavitque eam ex suo nomine Tiberiadem. Quo imperante, magnus terræmotus factus est, tredecimque evertit civitates usque ad fundamenta, Ephesum, Magnesiam, Sardes, Mostinam, Ligaam, Hierocæsaream, Philadelphiam, Tmolium, Cumam, Myrinam, Apolloniam, Diam, Hyrcaniam.

Atque quinto decimo anno imperii ejus, Dominus noster, cum baptizatus esset, Evangelii promulgationem inceptit.

Et octavo decimo anno imperii ejus, cum crucifixus esset Dominus, resurgit die vigesima nona mensis Phamenot, sive vigesima quinta mensis Martii, qui primus creatus apud Hebræos Nisan dicitur, illucescente Dominica cæna Sabbatorum, die prima et principio et solemnissima dierum, de qua dixit Moyses: « In principio fecit Deus cælum et terram; » et: « Hic est liber generationis cælorum et terræ, quo die fecit ea Deus. » Idcirco dicit David: « Hæc dies quam fecit Dominus,

τὸν εἶχε τὸν πόνον ἀνυπόιστον ὡς καὶ αὐτόχειρα αὐτοῦ γενέσθαι καταπολεμήσαντα. » (26) Αἰτῆσας γὰρ μῆλον ὁμοῦ καὶ μάχαιραν, ὡς δῆθεν ἐπιθυμῶν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἀπογεύσασθαι, καὶ λαβὼν, ἀνέτεινε τὴν μάχαιραν κατὰ τοῦ λαιμοῦ πληξῆς βουλόμενος· καὶ ἐκλήξεν ἂν, εἰ μὴ τις τῶν θεραπεύοντων θασσάμενος, ταχέως τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μάλῃς ἀπέσπασεν. » (27) Ἐπὶ πλείον δὲ ταῖς δόξαις βασιανίζόμενος καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἀνδρα αὐτῆς Ἀλέξανδρον προσκαλεσάμενος, ὑπέθετο **229** αὐτοῖς, ὥστε τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξάρχους καθιεῖραι εἰς τὸν Ἰππὸδρομον· καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, παραχρῆμα τούτους ὑπὸ τοῦ στρατοῦ κακῶς ἀναιρεῖσθαι, ἵνα μὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα χαρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ πένθος πρόξενος γίνηται. (28) Καὶ ταῦτα διαταξάμενος, καὶ λίαν ὀδεριάσας, καὶ μετὰ πολλῶν ἀλγηδόνων τὴν ψυχὴν ἀποβήσας, εὐθύς ἡ Σαλώμη πάντα διαπραξαμένη τοὺς Ἰουδαίους εἰς μέγα πένθος καὶ θρήνον ἐνέβαλεν. (29) Ὅσαις ἂν μὲν οὖν, πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ κακουργίαις, τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτονομισθείσας εὐπραγίας, ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαῦρως συμφοραῖς γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ

PIB. Βασιλεία Τιβερίου.

ἡ μετὰ δὲ Αὐγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος Καῖσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ χώρα (πρὸς τὴν λίμνην, ἐκάλεισε δὲ αὐτὴν εἰς ἑαυτοῦ ὄνομα) Τιβεριάδα. (2) Ἐφ' οὗ μέγας σεισμὸς γενόμενος, κατήνγκε πόλεις ἕως ἑξαφούσε ιγ', Ἐφεσον, Μαγνησίαν, Σάρδην, Μοστίνην, Λιγάνην, Ἱεροκαῖσάρειαν, Φιλαδελεῖαν, Τμόλιον, Κύμην, Μύριναν, Ἀπολλωνίαν, Δίαν, Ὑρκανεῖαν.

(3) Καὶ ἐν μὲν τῷ 15^ῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ Κύριος ἡμῶν βαπτισθεὶς, τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο.

(4) Ἐν δὲ τῷ 18^ῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρωθεὶς ὁ Κύριος (614) ἀνίσταται (τῇ 20^ῃ τοῦ Φαμενώδ μηνὸς ἦτοι Μαρτίου **230** (τοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς, Νισάν παρ' Ἑβραίοις λεγομένου) καί, ἐπιφωσκούσης Κυριακῆς μιᾶς Σαββάτου, τῆς πρώτης καὶ ἀρχῆς καὶ τιμωτάτης τῶν ἡμερῶν ἡμέρας, περὶ τῆς ἑφ' Μωυσῆος. « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » καὶ ¹² αὐτὴ ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανῶν ¹¹ τε καὶ γῆς, ἥ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Θεός. Διό φησιν ὁ Δαυὶδ ¹³ αὐτὴ ἡ ἡμέρα

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ A. VII. 15. ²⁷ A. 17. VI. 10. ²⁸ Ὅσας cod. ²⁹ εὐπραγίας cod. ἥν εἰς πλάτος cod. ³⁰ 16 p. Ch. (5213). ³¹ 20 (5217) Ced. 553, 25, 24. Οὗτος ἔσχε; Γάγον ἀνεψιὸν ἀστρολόγον καὶ τοῦ θρασυλλοῦ γένετον φοιτητὴν, ὃς τοσοῦτος ἦν τὴν τέχνην ὡς ἀγανακτῆσαντά ποτε Τιβέριον κατ' αὐτοῦ καὶ βουλευθέντα διὰ τοῦ τειχίους αἰφνης αὐτὸν βῆσαι, ἐσκυθῶσασε. Ἐρωτήσαντος δὲ Τιβερίου τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη αἰσθάνεσθαι κλισμακτῆρα ἐγγὺς αὐτοῦ, καὶ τὸν Τιβέριον θαυμάσαντα ἔδσαι αὐτόν (Ced. 5441-8). ³² ex Eus. Chr. II ad 2. Tiberii quartum. ³³ 31 (5228) Ced. 553, 25-33, 2. ³⁴ 31 (5231) Ced. 554, 2. ³⁵ 18^o Eus. Chr. II 265, OI. 203, 4. ³⁶ καί M. ἐπιφωσκούση Κυριακῇ ἡμερᾷ μιᾶ καὶ πρώτῃ τῇ αὐτῇ καὶ Πάσχα Κυριακῶν· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἐδημιούργησε Ced. ³⁷ Gen. 1, 1. ³⁸ Gen. 1, 4. ³⁹ οὐρανοῦ cod. ⁴⁰ Ps. cxvii, 23.

ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν-
θώμεν ἐν αὐτῇ, » ἥτις ἐστὶ τὸ Κυριακὸν Πάσχα,
Μαρτίου κα', ὡς εἴρηται.

ΠΓ'. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὀγδόη
ὠνόμασται ¹³.

Περὶ ἧς γὰρ τοὶ ὁ μέγας ἐφη Χρυσόστομος : « Εἰ
οὖν ἐν τῇ γ' ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ὡς αὐτὸς
ἔλεγε ¹⁴, « Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ γ'
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, » διὰ τί ἡ ὀγδόη ἀνάστασις λέγεται
τοῦ Κυρίου; Καὶ τρίτη μὲν εἴρηται ὡς ἀπὸ τοῦ
πάλου καὶ τοῦ σταυροῦ, ὀγδόη δὲ ὡς ἀπὸ τῆς θη-
μιουργίας καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐπεὶ οὖν τῇ Κυ-
ριακῇ ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ἐν ἣ ἡ ἀρχὴ τοῦ φαινομέ-
νου κόσμου γέγονε, ἥτις ὑπάρχει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ
κόσμου λάμψαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ νοητὸν φῶς καὶ
ἀληθινὸν ὁ Χριστὸς ἐκ τάφου ἀνέστηεν ¹⁵. ὁ δὲ καὶ
ἀπὸ τοῦ τάφου καὶ θανάτου ὁ κόσμος ἐγήγερτο.
'Απὸ Κυριακῆς οὖν εἰς Κυριακὴν ἡ ὀγδόη ἀπαντᾷ.
καὶ δὲ τρίτη καὶ ἡ αὕτη, τρίτη ἀπ' οὗ ἔπαθε,
ὀγδόη ἀπ' οὗ ὁ κόσμος ἐγένετο. (2) Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη
αἰτία τῆς γ' καὶ τῆς γ' ¹⁶, διὰ τί ἀνάστασις ἐκάστη
ὠνόμασται : ἐν γὰρ τῇ γ' ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς
ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ἡ κατὰ-
παυσις τέλος, συντέλεια ἔργων ἀπρητισμένων ¹⁷.
τέλος δὲ καὶ κατέπαυσις ¹⁸ λέγεται καὶ ἡ τοῦ λόγου
συντέλεια, ὅτε μέλλει παράγειν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου
τούτου ὁ Θεός. Ἐπειδὴ οὖν ἁμαρτιῶν ὁ κόσμος
ἔγεγενε καὶ ἠπείλει τῷ κόσμῳ συντέλειαν, ὁ δὲ
Χριστὸς ἐπὶ συντέλειᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν
ἁμαρτίας ἦλθε, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐτάφη, καὶ **231**
ἀνέστη, καὶ τὸν κόσμον ἀνέστησε, καὶ ἡ πρώτη
ἐνδημιουργήσις ὀγδόη ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γέγονεν.
Τῇ γ' ἐπὶ ξύλου σταυροῦται διὰ τὸν ἐν τῇ γ' γενό-
μενον ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ γ' ἐσταύρω-
ται ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες μάθωμεν ὅτι ἐν τῇ γ'
δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τῇ γ'
ἐσταυρώθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. (3) Καὶ οὐ μόνον ἐν
ἡμέρᾳ γ', ἀλλὰ καὶ ἐν ὥρᾳ γ' ἐπὶ ξύλου ἐκρέμαται,
ἐπειδὴ ἀρχὴ ἁμαρτίας ὥρᾳ γ' ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγο-
νεν, ὅτε Ἀδὰμ τὸν θάνατον ἠρίστησε, ὅθεν λοιπὸν
τότε καὶ λογευθεὶς ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, οἱ δύο
μάρτυρες ¹⁹ τῶν κυριακῶν, τί μὲν αἷμα ἵνα
'Ιουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας ²⁰ : « Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν »· τὸ δὲ ὕδωρ, ἵνα τοῦ
Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαβὼν ὕδωρ καὶ νιφάμενος
ὡς ἄθως, τὸν ἄθωον καὶ δίκαιον φραγγελώσας
ἐσταύρωσεν. (4) Ἐπεὶ οὖν, ὡς πολλάκις ἔφη, ἡ
ὀγδόη καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις βοᾷ τὴν τοῦ κό-
σμου συντέλειαν, ἰστέον, ὅτε πάντως ἡ τοῦ κόσμου
γένεσις συντέλεια, τότε οἱ ὅσοι καὶ εὐσεβεῖς ἐκλεί-
ψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ Χριστὸς
εἰπὼν ²¹ : « Ἀρα ἐλθὼν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εὐρήσει
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς ; » Καὶ ὁ Ἀπόστολος φησιν ²² :

A exsultemus et lætemur in ea, » quæ est Domi-
nicum Pascha vigesimæ quintæ Martii, ut dictum
est.

CXIII. Quare Christi resurrectio octava nominata
sit.

De illa quidem magnus Chrysostomus dixit : « Si
ergo tertia die resurrexit Christus, sicut ipse dixit :
« Oportet Filium hominis multa pati, et repro-
bati, et occidi, et tertia die resurgere, » cur octava
resurrectio Domini dicitur? Tertia quidem dicta est
a passione et cruce, octava autem propter crea-
tionem et resurrectionem. Quoniam igitur Domi-
nica die surrexit Christus, qua die surgentis mundi
principium exstitit, qua lux ex mundo illuxit, et lu-
men intellectuale et verum, Christus, ex sepulcro
exorsus est, ideo ex sepulcro et morte mundus
fuerat excitatus. A Dominica ergo ad Dominicam
octava occurrit; atque tertia et ista, tertia ex quo
passus est, octava ex quo mundus factus est. Est
autem et alia ratio octavæ et tertiæ, cur resurrectio
utraque dicta sit. Etenim septima die requievit
Deus ab omnibus operibus suis; atque etiam requies
finis, consummatio operum perfectorum; finis au-
tem et requies dicitur etiam verbi consummatio,
quando debet deducere figuram hujus mundi
Deus. Postquam ergo peccatis mundus plenus erat,
et minabatur mundo consummationem, Christus
vero in consummatione sæculorum ad abolitionem
peccati venit, et passus est, et sepultus est et re-
surrexit, et mundum excitavit, et prima conditio
octava in regeneratione facta est. Sexta die ligno
suspenditur ab homine sexta die facto; ideo
igitur sexta crucifixus est die, ut omnes noverimus
illum qui sexta die creaverat hominem, ipsum
sexta die crucifixum fuisse ob hominem. Et non so-
lum die sexta, sed etiam hora sexta ligno suspen-
sus est, quia principium peccati hora sexta ex ligno
factum est, quando Adam mortem prandit, unde
deinceps tunc etiam lancea perforatus effudit san-
guinem et aquam, quæ duo sunt testes Domini in-
terfectorum; sanguinem quidem ut Judæos convin-
ceret qui dixerant : « Sanguis ejus super nos, et
super filios nostros ; » aquam vero ut Pilatum ar-
gueret, quia, sumpta aqua, cum se lavisset ut inno-
cens, innocentem et justum flagellatum crucifixit.
Cum igitur, ut sæpe dixi, octava et mortuorum
resurrectio clamat mundi consummationem, scire
expedit, cum omnino mundi advenerit consum-
matio, tunc sanctos et pios defecturos esse de terra.
Atque hujus rei testis Christus dicens : « Numquid
veniens Filius hominis inveniet fidem super ter-
ram ? » Et Apostolus dicit : « Nisi venerit discessio
primum, » — « quando discedent a fide, attendentes
spiritibus erroris et doctrinis dæmoniorum, » — et

Variae lectiones et notæ.

¹³ Hæc rubrica in cod. evanuit. ¹⁴ Luc. ix, 22. ¹⁵ καὶ ἐν ταύτῃ τὸ ἀλ. φῶς ὁ Χριστὸς ἐκ τ. ἀν. Ced.
¹⁶ καὶ τῆς α' ? ¹⁷ ἀπρητισμένη end. ¹⁸ I Cor. vii, 31. ¹⁹ τοὺς δύο μάρτυρας ? ²⁰ Matth. xvii, 25.
²¹ Luc. xviii, 18. ²² II Thess. ii, 5.

a veritate enim avertent, ad fabulas autem convertentur; » et sicut gubernatorum interitus navigiorum est naufragium, et pastorum absentia ovium exitum, et agricolarum incuria agrorum perditio, ita etiam sanctorum defectus mundi destructio, sanctitas vero est Deo consecratio, et hic sanctus est qui se per fidem et bona opera consecrat et Deo dedicat, unde ad dereliquentes Deum, et pacta cum illo foedera abnegantes, dicebat Moyses: « Ne dixeris in corde tuo: Sanctitas mihi erit in discedendo a Domino. » Sicut defector a Deo et maleficus impius dicitur, ita Deo per fidem et bona opera inherens, sanctus et justus jure nominatur. Μουσης. « Μὴ εἰπῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σου: Ὅτιά μοι τοῦ Θεοῦ ἀποστάτης; καὶ κακοῦργος ἀνόσιος λέγεται, οὕτως ὁ τῷ Θεῷ διὰ πίστεως, καὶ ἀγαθοεργίας οἰκτιρωθείς, ὅσιος καὶ δικαίος εἰκότως ὀνομάζεται.

Per lignum igitur mors et per lignum vita. Die septimo requievit ab operibus; die septimo in sepulcro corpus requievit. Integrum enim diem septimum expectavit, octavo surrexit, et mundum excitavit. Et est dies Domini tertia et octava; tertia quidem propter resurrectionem Domini, octava vero non solum propter resurrectionem Domini, sed etiam propter mundi resurrectionem. Ergo, dilecte, audias mirabile et grande mysterium: Quare Domini resurrectio octava nominatur? Quoniam septies mortuorum resurrectionem invenimus in divina Scriptura, et post septem octavus ex mortuis surrexit Dominus, qui septem excitaverat. Ante enim Christi resurrectionem, septem singulares resurrectioes mortuorum evenerant. Et prima quidem in antiqua Scriptura, filii viduæ quem Elias Sareptæ suscitavit; secunda filii Sunamitiidis, quem Eliseus excitavit; tertia vero militis, quem cum juxta Eliseum sepelissent, et ossa prophetæ mortuius contigisset, voluti ab igne exilivit; quarta autem in nova, resurrectio filii antistitis Synagogæ; quinta vero, filii viduæ: sexta, Lazari; septima, cum multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt; octava vero Domini resurrectio, post salutarem passionem: quo tempore Passionis et terræmotus qui factus est, in multis inventum est Græcis monumentis motum terræ magnum accidisse et tenebras, ita ut astra apparerent. Narrat etiam Josephus temporibus istis, die Pentecostes, motum et strepitum sensisse primum sacerdotes, deinde multorum vocem, angelorum scilicet, ab interiore sanctuario audisse: « Descendamus hinc. » Quin etiam aliud admirabile magis enarratur, oraculum quoddam in scriptis sacris repertum esse sic habens: Tempore isto ab eadem regione aliquem virum terræ uni-versæ imperaturum, quod ipse quidem sub Vespa-

A « Ἐὰν μὴ ἔλθῃ πρῶτον ἡ ἀπόστασις, — ὅτι ἀποστήσονται τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, — καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται: » καὶ ὥσπερ (61b) κυβερνητὴς ἀπώλεια τῶν πλοίων ἐστὶ ναυαγία, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων διεσθρος, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμός, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἐκλείψις τοῦ κόσμου κατάλυσις. ὁσιότης δὲ ἐστὶν ἡ πρὸς Θεὸν καθοσίωσις. Καὶ ἐκείνος ὁσιος ὁ ἐαυτὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερώσας, ὅθεν τοὺς Θεὸν καταλιμπάνοντας καὶ ἀρνούμενους τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἔλεγεν ὁ γέννηται ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καθάπερ ὁ

B 232²² (5) Διὰ ζύλου τοῖνον θάνατος, καὶ διὰ ζύλου ἡ ζωὴ. Τῇ ἐβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων· τῇ ζ' ἐν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα ἀνέπαυσεν. — Τελείαν γὰρ ἡμέραν τὴν ἐβδόμην ἔμεινεν· — τῇ η' ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἤγειρεν. Καὶ ἐστὶν ἡ Κυρίου καὶ τρίτη καὶ η'· τρίτη μὲν διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, ὁγδόη δὲ, οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ κόσμου ἔγερσιν. Οὐκοῦν, ἀγαπητοὶ, ἀκουσον, θαυμαστὸν καὶ μέγα μυστήριον· Διὰ τί ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ὁγδόη ὀνομάσται; Ἐπειδὴ ἐπτάκις νεκρῶν ἀνάστασιν εὗρομεν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, καὶ μετὰ τοὺς ζ' ὁγδοὺς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη ὁ Κύριος· ὁ ἔγειρας τοὺς ζ'. Πρὶν γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως ἐπτά μόναι ἀναστάσεις· νεκρῶν ἐγένοντο ²¹· (Καὶ) α' μὲν ἐν τῇ Παλαιᾷ· ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ²², ὃν ἠλίας ἐν Σαράφθοις ἀνέστησε· β' ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς Συναμίτιδος, ὃν Ἐλισσαῖος ἤγειρε· γ' (ὅς) ἡ τοῦ στρατιώτου, ὃν ἐγγὺς Ἐλισσαίου θάψαντες (καὶ τῶν ὁσίων τοῦ προφήτου ὁ νεκρὸς ἀζάμενος) ὥς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπήδησεν· δ' (ὅς) ἐν τῇ Καινῇ, ἡ τοῦ ἀρχισυναγώγου τῆς θυγατρὸς· ε' (ὅς) ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας· ζ' (ὅς) ἡ τοῦ Λαζάρου, ζ' (ὅς) ὅτε πολλὰ σώματα τῶν κοινομημένων ἁγίων ἀνέστη· η' δὲ ²³ ἡ τοῦ Κυρίου· Ἀνάστασις μετὰ τὸ σωτήριον πάθος, καὶ δ' ²⁴ καὶ αἰρὸν τοῦ πάθους (καὶ τοῦ) γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς (μὲν) εὐρέθη Ἑλληνοκαὶ· ὑπομνήμασιν, ὅτι σεισμός ἐγένετο μέγας καὶ σκότος, ὥστε καὶ ἀστέρους φανῆναι. (6) Κατὰ δὲ τοὺς ²⁵ χρόνους τοῦτους· καὶ Ἰώσηπος ²⁶ ἱστορεῖ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ν' κινήσεως καὶ κτύπου τοὺς ἱερεῖς ²⁷ ἀντιλαμπάνεσθαι πρότερον ²⁸, ἔπειτα φωνῆς ἀθρόας, ἀγγελικῆς δηλονότι ²⁹, ἐνδοθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ³⁰ ἀκούειν ³¹· « Καταβαίνωμεν ἐνταῦθα. » ³² (7) Καὶ μέντοι καὶ ἕτερον παραδοξότερον ἐξηγείται, χρισμὸν τινα ἐν (τοῖς) ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεθῆναι περιέχοντα (οὕτως)· ὥς κατὰ (τὸν) καιρὸν ἐκείνον

Variae lectiones et notæ.

²² 1 Tim. iv. 1. ²³ 1 Tim. iv. 4. ²⁴ Deut. xxi. 19. ²⁵ Cod. 33424-335, 14. ²⁶ ἐγένοντο cod. ²⁷ χ. τῆς Σαράφθας· ὃν ἤγειρον Ἡ. Cod. ²⁸ καὶ ἡ Cod. ²⁹ καθ' ὃν κ. ἐν ἄλλοις μὲν Ἐ. ὅπ. εὗρομεν ἱστορεῖται μὲν ὡ. καὶ ἄ. ἐν δ. φ. ex Sync. Eus. Chr. II. 265. ³⁰ K. τοὺς ἀστέρας δὲ Eus. ³¹ B. J. 6. V. 3. ³² οἱ ἱερεῖς· Eus. ³³ πρῶτον Eus. ³⁴ ἀγ. δ. om. Eus. ³⁵ τοῦ ἐσωτάτου ἱεροῦ Eus. ³⁶ ἀκούσαι ἀπὸ τοῦ ἐσωτάτου ἱεροῦ αὐτοῖς ῥήμασιν εἰπούσης μεταβ. ἐν Eus. ³⁷ Cod. 335, 14-336, 9. ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἰώσηπος χ.

ἀπὸ τῆς αὐτῆς χώρας ἀρξῇ ^α τις ἄνθρωπος τῆς οἰκουμένης; ἀπάσης, ὃν αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐδεσπασιανοῦ ἐξεῖλκῃς ^β 233 παληρωσθαι, διήμαρτε δὲ τῆς ἐρημίας ἐκ διαμέτρου ^γ οὐ γὰρ πάσης οὗτος ἦτορ (ἡ μόνος τῆς Πρώτης). Ἀσπίται δὲ ^δ οὖν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦτο πληροῦσθαι, πρὸς ὃν φησιν ὁ Πατήρ ^ε « Ἀγῆσαι πρὸς ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. » ^ς Ὅθεν ^ζ « εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης; τὰ ῥήματα αὐτῶν » (διαβρέβηδον κηρύττων αὐτοῦ τὴν αἰδίον ἀρχὴν τε καὶ βασιλείαν (62^α) αἰώνιον). ^η (8) Ἐπει ^θ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἡ βλάστησις (κατὰ τὴν θέαν ἀπόρασιν, μέχρι νῦν ἀρχομένου τοῦ ἔαρος ^ι « Ἡ γῆ βλαστάνει βοτάνην χόρτου, » καὶ οἱ λειμῶνες ἀνθοῦσι, καὶ τὰ δένδρα φέει καρπὸν)· διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τὴν Παρθένον ^κ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐηγγέλισατο· εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος ^λ.

^μ Ὁ τοίνυν Πιλάτος μετὰ τὴν (τοῦ) Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας τοῦ Καίσαρος (προτομάς) εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. Ὅρθρου δὲ γενομένου, οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι τοσοῦτον ἱεραρχήσαν, ὥστε Πιλάτος ἐκδεικνυθεὶς, ἀλλαχού ταῦτα ^ν (10) μετέθηκεν. Καὶ δὴ καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλούμενον Κορδανὰν διαφθείρας ^ξ, αἴτιος ἀναρίσσεως πολλῆς καὶ συγχύσεως καὶ τοῖς Ἰουδαίοις μισητοῦ ^ο 234 γέγονε· τὴν γὰρ ἐπανάστασιν αὐτῶν ὑφορώμενος, πρὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ στρατιώτας παρίστησεν, ἐνδοθεν μὲν ὅπλα φοροῦντας αὐτούς, ἐξωθεν δὲ ἰδιωτῶν ἐσθῆτας πρὸς τὸ ἀνυποκρίτον. Ὡς οὖν ὥρμησαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζοντες, ἐπαφῆκε τοὺς στρατιώτας ἐπ' αὐτῶν, οἱ γὰρ ξύλοις καὶ λίθοις αὐτοὺς παίοντες, τραυματίζαντες ἀπέλυσαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὅπ' ἀλλήλων ὠθοῦμενοι, συμπατηθέντες ἀπώλοντο, οὐδ' αὖτε ἀριθμήσαντες εὗρον λαὸν ἀπειρον.

PLA. Περὶ Ἰουδα τοῦ Γαλιλαίου.

^α Ἐμῖζε δὲ καὶ τινων ^β αὐτῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ^γ τὸ αἶμα πρόπῃ τοιοῦτον. Οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες Ἰουδα τοῦ Γαλιλαίου, οὐ καὶ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μέμνηται, κενοφροσύναν καὶ πλάνην ἔμαθον ἐξ αὐτοῦ, ^δ καθὼς φησιν Ἰωσήπος· προφάσει γὰρ εὐσεβείας θῆδεν Κύριον μηδὲ μέχρι στόματος ἔφασκε δεῖν τινα

siano adimpletum fuisse interpretatus est. Peccavit in interpretatione diametro; non enim terræ universæ ille imperavit, sed soli Romæ. Superest igitur ut istud in Domino nostro Jesu Christo adimpletum sit ad quem dixit Pater: « Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. » Unde, « in universum terram exivit sonus sanctorum apostolorum, et in fines terræ verba eorum, » palam promulgando perpetuum ejus imperium et regnum æternum. Quoniam tempore illo Deus creaturam condidit, et testatur fructuum germinatio in arboribus, cum juxta divinam sententiam usque nunc ver regnaverit: « Terra germinat herbam graminis, » et prata florent, et arbores gignunt fructum; ideoque etiam tempore illo Israeleni ab Ægyptiaca servitute liberavit, et Virgini Gabriel archangelus evangelizavit; recte ergo eodem tempore Christus quoque salutarem subit passionem.

Pilatus igitur, post Christi crucifixionem, Cesaris imagines in templo noctu reposuit. Mane autem facto, cernentes Judæi adeo conturbati sunt ut Pilatus timore percussus illas alio transferret. Cum etiam sacrum thesaurum Corbonam dictum destruxisset, interitus multorum et confusionis causa fuit, et Judæis invisus factus est. Horum enim rebellionem reformidans, pro tribunali suo milites disposuit, et hos quidem arma celantes, extrinsecus autem privatorum vestitum habentes, ne suspecti essent. Ubi igitur irruerunt in eum rebellantes Judæi, adversus illos immisit milites. Ii vero fastibus et lapidibus ferientes, vulneratos dimiserunt, quosdam autem illorum occiderunt. Multi autem ex Judæis, alii ab aliis impuls, conculcati periere; quos qui numeraverunt populum invenere infinitum.

CXIV. De Juda Galilæo.

Miscuit etiam horum quorundam cruorem cum victimis hoc modo. Galilæi instituta Judææ Galilæi sequentes, de quo Lucas in Actibus apostolorum memorat, clamorem de rebus inanibus et errorem ab illo discebant, sicut dicit Josephus. Videlicet sub pietatis specie neminem dicebat Dominum vocari oportere, nec extremis quidem labiis, nec hono-

Varie lectiones et notæ.

^α αὐτῶν et ἀρξῇ Ced. ^β B. J. 6, V. 4. ^γ B. J. 3, III, 9. ^δ δὲ Ced. ^ε Ps. II, 8 ἡμοί ced. ^ς Ps. xix, 4. ^ζ Ced. 356, 2-7. ^η οὖν add. Ced. ^θ Gen. 1, 11. ^ι τῇ Παρθένῳ Ced. ^κ Ἐπὶ Τιβεριῶν, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἀποστόλων Ματθαῖος ἀπὸ Ἰουδα τοῦ προδότη, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου πρῶτος Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος γέγονεν, καὶ διάκονοι ἀριθμῶν ζ', Στέφανος ὁ α' μάρτυς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· Φίλιππος δὲ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν πῶς εἰς Σαμάρειαν διέκονοι τράπτιν. Ἀρθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπέστη [εὐνοῶν] Κανδάνη[ς]· οὗτος πρῶτος ἑδαικτίσθη διὰ Φιλίππου τράπτιν. Ἀρθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπέστη [εὐνοῶν] Αἰθιοπία προφάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ· Θεῷ (Ps. lxxviii, 31). Ἀλλὰ καὶ Μάγιο Χριστῷ προσκυνήσαντες πρότερον, τὴν τῶν ἑθνῶν κλῆσιν ἠνέξαντο· καὶ Κορνήλιος πρῶτος ἐξ ἑθνῶν Πέτρον διὰ τῆς πίστεως προσῆλθε (Leo. 59, 20-30, 8). ^λ Ced. 356, 8 II, Jos. 48, III, 1; B. J. 2, XIV, 2, 3. ^μ ταῦτα Ced. — Ced. 357, 3-5; Jos. 15, III, 2; B. J. 2, XIV, 4. ^ν K. διέφθερε καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν cæteris Ced. omisiss. ^ξ 287 (5225) Ced. 257, 5-21, Jos. B. J. 2, VIII, 1, Act. v, 57.) a. II. p. Chr.); Luc. xiii, 1. ^ο καί? ^π δ. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Καίσαρος τὸ δ. τῶν θ. Ced.

ris causa, nec benevolentiae, neque Deo soli competentem honorem et gloriam hominibus tribui. Itaque multi eorum, quia non dicerent Cæsarem Dominum, dura sustinuerunt verbera; qui iidem postea dicebant nihil aliud præter jussas in Moysis lege victimas offerre Deo, ideoque prohibebant ne victimæ a senatu populi concessæ offerrentur pro imperatoris et Romani populi salute. Jure super his iratus in Galilæa Pilatus, jussit illos occidi prope victimas quas opinabantur juxta legem offerre, ita ut misceretur oblati victimis cruor afferentium.

Πιλάτον ** καλεῖσαι παρὰ ταῖς θυσίαις, ὥς ἰδοῦναι κατὰ τὸν νόμον προσφέρειν, ἀνααιρεθῆναι, ὥστε ἀναμυθῆναι ταῖς προσφερομένοις θυσίαις τὸ αἷμα τῶν προσφερόντων.

At Tiberius, præter cæteros ipsius successus, illum etiam obtinuit: illos qui in ejus favorem adducti erant celerius non mutabat, sed operam dabat ut vel diu, vel usque ad vitæ terminum imperium servarent. Quondam, cum causam amici ejus ab eo sciscitarentur, dixit: « Qui aliquod munus gerunt, hos semper majora appetere natura insitum est, et si magis ac magis illis imperare datum est, remissius meliori conditione utuntur; si vero ad breve tempus, ad furta magis excitantur, in incerto gubernationem habentes; dicamque vobis clarum exemplum hocce: Vulneratus quidam jacebat, et muscarum multitudo ulcera ejus vellebant; superviens vero aliquis, cum putaret illum muscas abigere non posse, accedens fugabat; dixit autem qui saucius erat: Obsecro, abigere desine, magis enim mihi nocet, istæ enim cruore saturæ non intolerabilem mihi morsu dolorem afferunt; si vero expuleris, supervenientes aliæ, ob famem majores mihi dolores afferent, ita ut vitam etiam tollant. Idcirco ego quoque multis furtis duces licet corruptos videam, frequenter non muto. » Admodum quidem de justitia sollicitus, civitatibus sibi subditiis semper scripsit: « Si aliquid contra leges fieri præscripsero, nihil curate, ignorantie me accusantes. » Qua de causa Pilatus illum sciens veritatis et justitiæ amantem, de omnibus Christi miraculis et religionis ejus dogmatibus illum certior fecit, sicut narrat Tertullianus, qui in sua *Christianorum Apologia* de Romanis legibus perite disseruit. Dicebat Christum post mortem resurrexisse, et jam ab omnibus Deum reputari. Tiberius attonitus cuncta nuntiavit senatui; hic vero non acquievit, dicens se veteri legi parere, jubenti neminem prius inter deos referri quam ipsorum suffragiis et decreto judicatum.

λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν, μήτε (κατὰ) φιλοφροσύνην, καὶ τὴν Θεῷ μόνῳ πρέπουσαν τιμὴν * καὶ δέξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν, ὅθεν καὶ πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν (τὸν) Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην, χαλεπὰς αἰτίας ὑπέστησαν, οἵτινες λοιπὸν ἐδίδασκον μὴδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν τῷ Μωϋσεως νόμῳ θυσίας ἀναφέρειν τῷ Θεῷ, κἀνταῦθεν τοίνυν κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λαοῦ παραδιδόμενας γίνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως * καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἐθνους θυσίας· εἰκότως ἐπὶ τοῦτοις ἀγανακτοῦντα * πρὸς Γαλιλαίους *

(2) Ὁ δὲ γε Τιβερίος· πρὸς τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ πλεονεκτῆμασι καὶ τοῦτο ἐκέκρητο· τοὺς εἰς ἀξίαν αὐτοῦ προσαγομένους θάττον οὐκ 235 ἡμείδεν, ἀλλ' ἢ πολλὸν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρεσχεύαζεν. Ἐρωτηθεὶς οὖν ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· « Ἀλλ' ἅπαντα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτεῖν ἐφίεται· φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλείον κρατοῖεν, ἀμεινότερως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηται· (62b) εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγῳ, μειζόνως ἐπικλοπαὶ παροξύνονται, ἐν ἀδελφῷ τὴν διαδοχὴν ἔχοντες· λέξω * δὲ ὑμῖν καὶ ἀναργεῖς * παράδειγμα τοῦτο· Τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ πλῆθος μυῶν δυντων, τὰ ἔλκη αὐτοῦ ἐνέμοντο· παρίων δὲ τις, νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι τὰς μυῖας ἀποσπᾶσαι, προσελθὼν ἀπεδίωκεν· ὁ δὲ τραυματίας φησὶν· « Δέσποινα, παῦσον καὶ μὴ ἀποσπᾶς· μειζόνως γάρ με βλάπτεις· » αὐτὸς γὰρ κορσεσθεῖσαι τοῦ αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν δὴξιν ὀδυνηρὰν παρέχουσιν· εἰ δὲ ἀποδιώκονται, ἑτεραι προσελθούσαι, λιμὴ τὰς ὀδύνας μοι παρέξωσι μειζότερας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερήσαι. » Διὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν, συνεχῶς οὐκ ἀμείβω. » (3) Φροντίζων γέ τοι λίαν τοῦ δικαίου ἔγραφεν * αὐτὰς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· « Ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστάσσων γίνεσθαι, μὴ προσέχων ὡς ἡγνοῦχότι. » (4) Διὰ καὶ Πιλάτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάλθεος καὶ φιλοδίκαιον, τὰ τεραστέα * Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας (αὐτοῦ) ἄγματα δι' ἐπιτομῆς διεκονώσατο * αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς (ὁ τῶν Ῥωμαίων νόμων ἐπιστήμων) ἐν τῇ ὑπὲρ * Χριστιανῶν Ἀπολογία (διεξιών) καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσα καὶ ἦδη παρὰ πᾶσι Θεὸς εἶναι πιστεύεται· καὶ ὅτι Τιβερίος καταπλαγὲς ἀνῆγγελε πάντα ἐπὶ τῆς συγκλήτου * ἡ δὲ οὐ προσήκατο, πειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα *, μὴ

Variae lectiones et notæ.

** τε add. Ced. * τοῦ β. σ. Ced. ** ἀγανακτεῖ Ced. ἀγανακτοῦντες cod. ** Γαλιλαίας cod. ** Πιλάτος καὶ καλεῖται Ced. — αἰς cod. * Ced. 344,9-15 epitomen exhibet, ut et Leo 59,3-8, πλεονεκτῆματα hec quia justitiæ in seqq. laudatæ repugnant, alium in locum transferentes. * δαίξω? λέξω cod. ** ἀναργεῖς: cod. * Ced. 336,11-14. * ἐγ. τοῖς ἀρχουσὶ τῶν πόλεων Ced. — γράφω Ced. * Eus. Chr. II. 267; Tib. 22, Pilatus de Christianorum religione Tiberium certior facit. Ced. 336,14-337,2, cl. 345,10-15, Leo 58,20-25. * τεράστια Ced. ** ἀνεκονώσατο Coisl. * κατὰ cod. — ὑπὲρ τῶν χρ. Coisl. * ὅτι ὁ Τιβ. cod. τὴν συγκλήτου Coisl. — τῇ συγκλήτῳ Ced. * λέγοντι. cod. — Ap. 5: Tiberius ergo annuntiatum sibi ex Syria Palæstina quæ illie veritatem ipsius divinitatis revelarat, detulit ad senatum cum prærogativa suffragii sui. Senatus quia non in se probaverat, respuit. Cæsar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum 21: Ea omnia super Christo Pilatus, et ipse jam pro sua conscientia Christianus, Cæsari tunc Tiberio nuntiavit (Cod. Petrop.)

πρίτερον θεοποιεῖσθαι⁷³ τινι, εἰ μὴ φήσῃ καὶ δόγματι παρ' **236** αὐτοῖς κριθεῖν⁷⁴. Ὁ δὲ τὸν νόμον τοῦτον ἐδέξατο· ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζειν⁷⁵ τοῦ⁷⁶ Χριστοῦ τῇ κηρύγματι, καὶ μὲν γε θάνατον προσήγγιλλε τοῖς κατηγορεῖν τολμῶσι τοῦ κηρύγματος.

PIE. *Περὶ Ἀβγάρου.*

Ἦν οὖν γοῦν τῇ θεῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει ἄθροως ἡ σύμπασα οἰκουμένη τῆς ἱερᾶς τοῦ κηρύγματος διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας πεπληρωται⁷⁷, ἐξ ὧν, Θεοδοσίῳ ἐν Ἑδέσῃ τῇ πόλει κηρύξαντος⁷⁸ λόγον, καὶ ὁ ἐκεῖσε τοπάρχης Ἀβγάρ⁷⁹ τὸ σῶμα δεινῷ πάθει κατεχόμενος καὶ φθειρόμενος, ἀκούσας τὸ ὄνομα Χριστοῦ καὶ τὰς δυνάμεις συμφύωνας ὑπὸ πάντων μαρτυρουμένας, ἰκένει Χριστοῦ διὰ γραμματεφόρου γίνεται, ἀξίων τῆς νόσου λύσιν εὑρασθαι, γράψας διὰ τινος Ἀνανίου ταχυδρόμου τάδε⁸⁰· « Ἀβγάρ, τοπάρχης⁸¹ Ἰησοῦ Σωτῆρι ἀγαθῷ, ἀναφανέντι ἐν Ἱερουσαλὴμ, χαίρειν. Ἦκουσταί μοι τὰ⁸² περὶ σου καὶ τῶν σὺν ἱαμάτων, ὧς ἀνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων⁸³, ὡς γὰρ λόγῳ τυφλοὺς ἀναδιδέπειν ποιεῖς⁸⁴, χωλοὺς περιπατεῖν, (καὶ) λεπροὺς καθαρῖζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκβάλλεις⁸⁵, καὶ τοῖς ἐν μακρονομίᾳ βασανιζομένοις θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις· ἄπερ⁸⁶ ἀκούσας, κατὰ νοῦν ἰδέμην (τὸν δύο τὸ ἔτερον, ἦ) ὅτι σὺ εἰ ὁ Θεός⁸⁷ ὁ ἀπ' οὐρανοῦ καταβὰς, ἡ γῆς ὑπάρχεις τοῦ Θεοῦ, ποιῶν ταῦτα. Διὰ τοῦτο νῦν⁸⁸ γράψας, ἀξίῳ ἔλθειν σε πρὸς με καὶ τὸ συνεχόμενον⁸⁹ πάθος θεραπεύσαι· καὶ γὰρ ἤκουσα, ὅτι καταγογγύουσιν οἱ⁹⁰ Ἰουδαῖοι καὶ βούλονται σε κακῶσαι· πόλις δὲ μοι μικροτάτη ἐστίν, ἥτις ἐξαρκέσει **237** ἀμφοτέροις⁹¹. » (2) Ὁ δὲ Κύριος ἀναγνὼς ταῦτα ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν οὕτως· « Μακάριοι εἰ⁹² πιστεύσας⁹³ ἐπ' ἐμὲ, μὴ ἐωρακώς με. (63⁹⁴) Περὶ δὲ οὗ ἐγγραφάς⁹⁵, ἔλθειν (με) πρὸς σε, δέον ἐστί πληρῶσαι πάντα⁹⁶ δι' ἀπιστάλην (ἐνταῦθα), καὶ⁹⁷ ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με⁹⁸. Καὶ οὕτως ἀποστελῶ⁹⁹ σοὶ τινι τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἰάσεται σου τὸ πάθος καὶ ζωὴν σοὶ καὶ τοῖς ἐν σοὶ παρέξει¹⁰⁰. » (3) Ταύταις οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνήπτο τῇ τῶν Σύρων φωνῇ, Θεοδοσίῳ πράξαντος μετὰ τὴν ἀνά-

A Ille legem hanc recepit; sed jussit nullum Christo prædicando impedimento esse, atque mortem minatus est audentibus hanc prædicationem insultare.

CXV. *De Abgaro.*

Ita igitur, divina Christi potestate, repente universa terra sacra prædicatione repleta est, docentibus apostolis, ex quibus Thaddæus in urbe Edessa verbum annuntiavit. Præfectus loci hujus Abgarus, crudeli morbo detentus et consumptus, audito Christi nomine, et virtutibus ejus una voce ab omnibus confirmatis, Christum per tabellarium precatur orans ut a morbo sanetur, hæc per Ananiam quemdam cursorem scribens: « Abgarus præfectus Jesu Salvatori bono, qui apparuit in Jerusalem, salutem. Audita sunt a me quæ facis et quomodo sanas nullis adhibitis medicaminibus aut herbis, quippe qui verbo cæcos videre facias, claudos obambulare, leprosos mundes et impuros spiritus ejicias et longo morbo ex cruciatis cures et mortuos excites; quibus auditis, e duobus alterutrum in mente reputavi, vel te Deum cælo descendisse, vel esse Dei Filium, qui talia facias. Idcirco nunc scribens, peto ut venias ad me, et quæ me detinet infirmitatem sanes; audiui enim jam obmurmuræ Judæos, et nocere tibi velle; urbs quidem mihi parvula est, sed ambobus nobis sufficit. » Porro Dominus, his lectis, talia ad illum rescribit: « Beatus es qui credidisti in me, cum me non videris. Quod scripsisti ut veniam ad te, oportet me implere omnia pro quibus hæc missus sum, et recipi apud eum qui me misit. Igitur mittam tibi aliquem ex meis discipulis, et morbum tuum sanabit, et vitam tibi, et his qui tecum sunt, præstabit. » Illis porro epistolis hæc quoque connexa erant Syrio sermone, cum scripsisset Thaddæus post Ascensionem Domini. « Abgarus igitur, comperta epistola Domini, fide et desiderio magis accensus est Christum, in effigie saltem contemplandi, et pictorem misit qui, descripta divina illa facie, ad se ferret quam ocius. » Cum iste

Varie lectiones et notæ.

⁷³ θεοποιῆσαι Ced. ⁷⁴ αὐτ. ἐκρηθείη cod. αὐτῆς ἐγκριθείη Coisl. ⁷⁵ ἐμποδὼν γίνεσθαι Coisl. — γὰ καὶ θάνατον cod. et Coisl. ⁷⁶ τῷ Χριστοῦ x. Ced. — μέντοι Ced. ⁷⁷ Ced. 308,9-309,7. Eus. Chr. II, 297. ⁷⁸ τοῦ om. Coisl. ⁷⁹ ἐπιπληρωτο cod. ⁸⁰ κηρύσσοντος τὸν λόγον Coisl. ⁸¹ Ἀβγάρ, τοῦνομα, δεινῷ Coisl. ⁸² ταχ. εἰς Ἱερουσαλὴμ τάδε Coisl. — Ἐπιστολὴ cod. in margine. ⁸³ πόλει; Ἑδέσσης Ced. Ἑδ. Eus. II. E. I, 13. ⁸⁴ πόλει Ἱερουσαλὴμ Ced. τόπω Ἱερ. Eus. ⁸⁵ τὰ om. Coisl. ⁸⁶ γιν. Ced. Eus. — λόγος Ced. Eus. ⁸⁷ καὶ χωλοὺς cod. et Coisl. ⁸⁸ λόγῳ ἀπελαύνεις Ced. π. καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις Eus. ⁸⁹ Ταῦτα πάντα ἀκ. περὶ σου Ced. Καὶ v. π. ἀκ. π. σου Eus. (τὸ δ. τῶν δύο Eus.) ⁹⁰ Ὅτι Θεός εἰ καὶ x. ἐξ ὁ. ταῦτα ποιεῖς ἡ γῆς εἰ Ced. ὅτι σὺ εἰ ὁ Θεός καὶ x. ἀ. τοῦ ὁ. π. τ. ἡ γῆς εἰ Eus. ⁹¹ διὰ τ. οὖν Coisl. — Δ. ταῦτα τοῖνυν γρ. ἐδείχθη τῆς σῆς ἰσχύος καὶ ἀγαθότητος σκελεῖναι καὶ ἡ π. με ἵνα τὸ πάθος ὁ ἔγω θεραπεύσῃ; Ced. Δ. τοῦτο, ἔδ. σου σκ. πρὸς με καὶ τὸ π. δ. ἡ. θεραπεύσαι Eus. — Ὅτι καὶ (οἱ) Ἰ. x. σου καὶ β. x. εἰ Ced. Eus. — ἡ. σκ. Ced. σκ. με καὶ σκενὴ Eus. ἐξαρκεί Eus. ⁹² συνέχον με cod. ⁹³ ol om. Coisl. Deest σου in utroque. ⁹⁴ ἡμῖν ἐβρώσω Ced. ⁹⁵ Ced. 309, 22-310, 6. ⁹⁶ pulchius cum Eusebio Ἀβγάρ, add. Ced. Eus. ⁹⁷ Max. ὁ πιστεύσας ἔν μοι καὶ μὴ ἐωρακώς με Coisl. ⁹⁸ μοι Ced. Eus. ⁹⁹ π. πλ. με Ced. π. δι' ἡ. πλ. με Eus. ¹⁰⁰ μετὰ τὸ πληρῶσαι add. Ced. μετὰ τὸ π. οὕτως Eus. ¹ ἀν. (με) π. (τὸν) ἀπ. με (πατέρα) ἐπειδὴν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι ἵνα τὸν Ced. καὶ ἐπ. Eus. ² μου ὀνόματι Θεοδοσίῳ ὅστις καὶ τὸ π. σου θεραπεύσει καὶ τ. αἰώνιον καὶ ἐτήριον σοι παρασχῇ, x. τ. λ. Ced. μου ἵνα ἴσας Eus. ³ σὺν σοὶ παράσχῃται Eus. — Ἦ. δὲ Eus.

frustra tentasset, ob nimiam vultus gratiam et splendorem, Christus ipse proprio vultui lineum impo-
nens, sui ipsius imaginem exprimit, et quod desi-
derabat, mittit appetenti. Atque etiam ante istum
rursus, ut idem narrat, cum Bethleem Judæ natus
esset Dominus, Persarum rex pictorem quemdam
habilem misit, qui nati infantis et puerperæ fac-
ciem descriptam sibi attulit. Si vero non omnia in
evangelica narratione recensetur, non ideo et
falsa; dicendum enim esset nec « alia signa, quæ
fecit Jesus » facta esse, quæ multa sunt, ita ut nec
« mundus capere possit, si scribantur per singula »
quoniam « non sunt scripta, » ut dicit magnus
evangelista Joannes. Porro Tiberius cum ita valde
bonus esset in juventute, et sermionibus philoso-
phicis et rhetoricis et optimis factis ingenuus glo-
riaretur, repente in pejorem mutatus est mentem,
ita ut demens factus reputaretur etiam a demone
impelli ad omnem impietatem et homicidium et
furorem; et non solum vitiiis secundum naturam
et contra naturam seipsum supra modum contami-
navit, sed etiam omni injustitia et tyrannide. Ita
igitur potestate usus, atque ex beneficentia in im-
probitatem devolutus, cum metuenda crudelitate,
tum scelestæ avaritiæ et turpitudine ad vitæ finem
pervenit, occisus a Caio. Egrotantem enim illum,
pluribus superpositis vestibus, isto suffocavit.
Nihil Tiberio profuit pristina probitas et fortitudo,
sed magis etiam omnibus odio habitus est, quippe
qui in fine omnino insolenter se extulerat et omnia
violaverat et ad æternum supplicium cum similibus
impiis præcipitatus erat: « Declinantes enim in
laqueos adducet Dominus cum operantibus
iniquitatem. » Merito igitur Apostolus dicebat:
« Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet. » Do-
minus autem dicit: « Qui perseveraverit usque in
finem, hic salvus erit. »

πῶν ἐξυθρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεθῶν κατενιχθεὶς ὁ
τοῦς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίας ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως
οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος ἔλεγεν ὅτι ὁ ὑπερβέβηκός ἐστιν ὁμοίος τῷ ἔργῳ ἀγαθῶν, καὶ ἐπιτελεῖται. ὁ δὲ Κύ-
ριος φησὶν ὅτι ὁ ὑποκρινόμενος εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

CCXVI. Regnum Claudii.

Post Tiberium autem, imperavit Caius Cæsar, D
illius consobrinus, Caligula dictus, annos quatuor,
qui primum cum magnanimitate imperii res admi-
nistrans, cum omnibus subditis convenienter se

Α ληψὶν τοῦ Κυρίου ὁ τοῖνον Αὔγαρος ἀκούσας
τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου, μᾶλλον εἰς πόνον καὶ
πίστιν ἐξήρθη μέλζονα, καὶ ἐν εἰκόνι τὸν Χριστὸν
μόνον θεάσασθαι καὶ ἀποστῆλαι ζωγράφον, ὥστε
τὸ θεῖον εἶδος ἐκεῖνο διασαράξαντα πρὸς αὐτὸν κο-
μίζειν ὡς τάχιστα. Τοῦ δὲ διαμαρτυνῶτος τοῦ σκο-
ποῦ διὰ τὴν υπερβάλλουσαν τοῦ προσώπου χάριν τε
καὶ λαμπρότητα, αὐτὸς τῷ οἰκείῳ προσώπῳ ὀδόνην
ἐπιθεὶς ἐναπομάττει τὸ ἑαυτοῦ ὁμοίωμα καὶ πέμ-
πει τῷ ἐρῶντι τὸ ποθοῦμένον. (4) Καὶ μέντοι
καὶ πρὸ τούτου πάλιν, ὡς αὐτὸς ιστορεῖται, ὅτι περ,
Κυρίου τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὁ τῶν
Περσῶν βασιλεὺς εὐφυὴς τινα ζωγράφον ἐξέπεμψεν,
ὃς τὴν τοῦ τεχθέντος καὶ τῆς τεκούσης εἰκόνα
διαγράψας πρὸς αὐτὸν ἔγαγεν. Εἰ δὲ οὐ πάντα κατὰ
τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν ἀναγράφεται, οὐ παρὰ
τοῦτο καὶ ἀπιστία οὐδὲ γὰρ τὰ ἄλλα σημεῖα,
ἀ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἀ πατετέλεστο, πολλὰ γε
ὄντα, ὡς μὴδὲ χωρεῖν τὸν κόσμον καθ' ἐν γραφί-
μενα, ἀ ἐπειδὴ οὐκ ἀναγράφεται, ἀ φησὶν ὁ
μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. (5) Ὁ οὖν Τιθέριος
τοιοῦτος ὁπάρχων ἄριστος ἐν νεότητι καὶ καὶ λόγους
φιλοσόφους καὶ ῥητορικοὺς 238 καὶ βελτίστοις ἔ-
ργοις κομῶν ὁ γεννάδας, ἀφινίδιον εἰς τὴν
χείρωνα μεταβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφρονεῖν
αὐτὸν νομισθῆναι καὶ ὑπὸ δαίμονος ἐλαυνεσθαι
πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μαιφονίαν τε καὶ οἰ-
στηλασίαν καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ
παρὰ φύσιν ἑαυτὸν ἐδεσθῆλως καθ' ὑπερβολὴν, ἀλλὰ
καὶ ἐν πάσῃ ἀδικίᾳ καὶ τυραννίδι. Οὕτως οὖν τὴν
ἀρχὴν διοικήσας καὶ ἐξ ἀγαθοεργίας εἰς κακοεργίαν
κατενιχθεὶς, φοβερῶς μὲν ὠμότητι, μυστρεῶς [δὲ]
πλεονεξίᾳ καὶ αἰσχροεργίᾳ καταστρέφει τὸν βίον,
ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Γαίου. Νοσούντος γὰρ αὐτοῦ, ἰμάτια
πολλὰ ἐπιθεὶς, αὐτὸν ἀπέπνιξεν, μὴδὲ ἐκ τῆς προλα-
βοῦσης καλοκαγαθίας καὶ ἀριστείας ὤψελθε, ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν τῷ τέλει τὸ
πᾶν ἐξυθρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεθῶν κατενιχθεὶς ὁ
τοῦς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίας ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως
οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος ἔλεγεν ὅτι ὁ ὑπερβέβηκός ἐστιν ὁμοίος τῷ ἔργῳ ἀγαθῶν, καὶ ἐπιτελεῖται. ὁ δὲ Κύ-
ριος φησὶν ὅτι ὁ ὑποκρινόμενος εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

PLC. Bactriæle Galov.

Μετὰ δὲ Τιθέριον ἐδασίλευσε Γάιος Καῖσαρ,
ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ Καλλιγούλας, ἔτη δ', ὃς τὸ μὲν πρῶ-
τον μεγαλοφρόνως διεκῶν τῆς βασιλείας τὰ πράγ-
ματα, πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις καθήκοντας ἐπέχρητο. (2)

Varie lectiones et notæ.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτῷ Ἰούδας, ὁ καὶ Θωμᾶς, Θαδδαῖον τὸν
ἀπόστολον, κ. τ. λ. — ἀ καὶ οὐκ εἰς ἀρχιστον πρὸς λέξιν ἐκ τῶν Σύρων μεταβληθέντα φωνῆς ἐνταυθά
μοι κατὰ καὶ τὸν κείμενον Eus. τοῦ οἰ. Coisl. — καὶ καὶ Coisl. — θεάσασθαι λίαν ἐφίμενος ἀπ. Coisl.
ἰεῖν Coisl. ἔκπεμπει Coisl. πάλιν ἰσθόρηται ὡσαύτως Coisl. διπλοῦ τοῦ Κυρίου cod. et Coisl.
τ. ἐν B. ὁ Coisl. τὴν τε τοῦ Coisl. Jo. xi, 30; xxi, 25. ἀδελφὸν cod. οὐκ ἐστὶ γεγραμμένα
Jo. Cod. 357, 22-358 16 Ὁρα μεταβολὴν σατανικὴν Τιβερίου καὶ φρίξον, glossa in margine codicis.
ὁ γούν — ἐν v. ἀρ. Ced. τρῶποις καὶ Ced. πρὸς γῆρας ἐλθὼν Ced. in quod codice ante λόγους
legitur. αἰρινίδιος cod. ὡς add. Ced. τῷ ad l. Ced. αὐτοῦ add. Ced. ἀπεν. Ced. — ἐγκρί-
νοντα; Ced. Phil. i, 6. Matth. xiv, 13. βίον μὴδὲν ἐκσωθήσεται Ced. Τοῦτον Γάιος ὁ ἀδελφί-
δης ἐν τῇ νότῳ ἀ. i. π. περιθεὶς ἀπ. 346. i, 2. 37 (5537). Οὗτος ποτε προῖων κατὰ τὴν ἀγορὰν
καὶ πηλὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἰδὼν, ἔγαγε Φλάβιον Οὐδασπασιανὸν ἀγορανόμον ὄντα, καὶ, ὡς ἀμείψαντα, εἰς τὴν
ἐσθῆτα βοηθῆναι ἐκέλευσε, ὅπερ ἐσήμηνε τὰ κοινὰ τετραρχεῖν αὐτὸν παραλήψεσθαι. Οὗτος ἐσφάγη ὑπὸ
Κλαυδίου.

Ἵστερον δὲ μετὰ β' χρόνους ἐκστάς τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως, κατὰ μέμνησιν τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἀπεθέωσαν καὶ ἀνδρίαντα αὐτοῦ κατὰ πλὴν ἐν τοῖς ναοῖς, ναὸν θεοπίσας νέου (63b) **239** Γαίου ἱερὸν, προσέταξεν ὀνομάζεσθαι. (3) Καὶ οὐ μόνον Ἰουδαίους ἐτυράννησε²², ἀλλὰ καὶ πάντα τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους ἀναιρῶν, ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας· πρὸς τοῦτου δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε κατηγορεῖν τῶν δεσποτῶν, εἰ τις συνίδῃ ἐν αὐτοῖς πλημμέλημα²³. κάντευθεν δεινὴ συμφορὰ κατέβληψε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οἰκετῶν²⁴ μεγάλαις τιμωρίαις· ὑποβαλλόντων τοὺς δεσποτάς· ἕκαστος γὰρ αὐτὸν ἀμύνασθαι τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσπούδαζεν ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτοῦ βασάνων προέπασχεν. (4) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπείας ἀθεσμον, στολὰς· γυναικείας ἠμφιέννυτο καὶ τὴν κόμην πλοκάμους²⁵ καὶ πλοκί τιμι περιστέλλων, καὶ γυναικίζόμενος καὶ πᾶσαν αἰσχουργίαν διαπραττόμενος, τελειτὰς· ἐπενόει καὶ ξένα μυστήρια ἐπιστέλλει. (5) Καὶ δὴ λαβὼν ποτὶ τὴν οἰκίαν θυγατέρα καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀγάματος αὐτὴν θέμενος οὕτως ἔφη· «Ὑ ταύτην γεγέννηκας καὶ πατὴρ αὐτῆς ἐνομος ὑπάρχεις.» (6) Ταῦτα τοίνυν στρατιῶται διεχειρίζοντο αὐτὸν ἐν τῷ βαλανεῖοι λουόμενον²⁶.

(7) Ἐφ' οὗ θεοῦδᾶ· ὁ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονεύμενος· πλάων, ἀναπέσαις· πολλοὺς, ἐπηγγέλατο τεμεῖν τὸν Ἰορδάνην καὶ διδοῦν ποιῆσαι τῇ λαῷ. Καὶ διαμαρτήσας ἀνηρέθῃ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες. (8) Καὶ ὁ πύργος ἔπεσε, τοῦ Σιλωάμ ἐπὶ τοῦ· ἡ· ἀνδρας. (9) Καὶ Στέφανος ὁ πρῶτος μαρτυρῶν ἐμαρτυρήθη. **240** (10) Καὶ Παῦλος ἐπίσταται. (11) Καὶ Φίλων καὶ Ἰώσηπος, οἱ ἐξ Ἑβραίων σοφοί, ἐγνωρίζοντο, ὅτις Ἰώσηπος, φιλικηθῆς ὑπάρχων, μέμνηται· Ἰωάννην τὸν πρόδρομον καὶ τὸν Χριστόν. Καὶ περὶ μὲν Ἰωάννου λέγει τάδε· Ἰσὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διολωλῆναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ²⁷ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυμένους²⁸ δίκην διὰ²⁹ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ καλουμένου³⁰ Βαπτιστοῦ. Τοῦτον γὰρ Ἡρώδης κτείνει³¹, ἀγαθὸν ἄνδρα, τοῖς Ἰουδαίοις³² καλεῖσθαι ἀρετὴν ἐπασκεῖν καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνην, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖα χρωμένους, βαπτισμῷ συνειναι. — Περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν ἔφη· «Γίνεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον τούτου³³ Ἰησοῦς, ἀνὴρ σοφός, εἶχε ἄνδρα λέγειν αὐτὸν χρῆ· ἦν γὰρ παραδδῶν ἔργων ποιητῆς καὶ διδάσκαλος³⁴ ἀνθρώπων τῶν ἐν ἰερῷ³⁵· ἀλλήθῃ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν

A habuit. Deinde duos post annos a sensu communi deflexus, ad imitationem divinitatis se eoli jussit, et statuum suam per civitates in templis adorari, templo novo Caio dedicato. Et non solum in Judæos tyrannice sæviit, sed cum Romæ illustres quosque occidisset, bona eorum diripuit. Præterea servorum dominatu lege sancito permisit iis ut dominos insimularent, si quis in illis peccatum deprehenderat; atque hinc dira calamitas orbem invasit universum, servis magnis suppliciis dominos subjicientibus; unusquisque enim illorum proprium ulcisci dominum contendebat, ob illa quæ per inquisitionem tormenta ab eo antea passus fuerat. Interea in nefariam conversus insaniam, vestes muliebres induebat, comamque cincinnis et cirris circumornans, et mulierem cultu habituque effluens, et omne sæculum facinus peragens, initiationes et inaudita exsequabatur mysteria. Et vero apprehensa olim propria filia, et in gremium statux posita, sic locutus est: «Tu hanc generasti, et legitimus ejus pater es.» Hæc illum porro milites cum cernerent facientem, nec jam tolerarent, lavantem in balneo occiderunt.

θεωροῦντες αὐτὸν ποιοῦντα καὶ μὴ ὑποφέροντες,

Sub eodem Theodas impostor, in Actibus apostolorum memoratus, cum multos seduxisset, pollicitus est se Jordanem esse divisurum et transitum facturum populo; et cum rem efficere nequisset, occisus est, et omnes qui cum illo erant. Turris quoque Silo cecidit super duodeviginti viros. Et Stephanus protomartyr martyrio affectus est. Et Paulus credit. Et Philon et Josephus, inter Hebræos sapientes, celebrabantur; qui Josephus, cum veritatis sit amans, mentionem de Joanne præcursore et de Christo facit. De Joanne talia dicit: «Quibdamque Judæorum videbatur a Deo Herodis exercitum perisise, justissimam penam dantes pro peccata Joannis vocati Baptistæ. Istum enim Herodes occidit, bonum virum, Judæos jubentem virtutem colere et justitiam inter se, et reverentia erga Deum utentes, baptismo convenire.» Circa Christum autem rursus dicit: «Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si hominem dicere illum liceat; mirabilia enim opera faciebat, et homines docebat illos qui quæ sunt vera cum gaudio accipiunt, et multos cum ex Judæis, tum ex gentibus adduxit. Christus erat iste; quem, a principibus gentis

Varia lectiones et notæ.

²² Ἐπὶ Γαίου Ἀγρίππης βασιλεῦς τῆς Ἰουδαίας καὶ Σίμων ὁ μέγας πρὸς Φίλιππου βαπτίζεται, Ced. 346,4-10. ²³ πλημμέλημα cod. ²⁴ οἰκετῶν cod. ²⁵ πλοκῇ cod. ²⁶ Ἐπὶ Γαίου κατέπαυσαν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἡγεμονεύοντες τετράρχαι. Τοῦτω διαβηθείς ὁ Ἰλλάτος· παραστάσιμος· ἀνηνέχθη εἰς Ῥώμην καὶ εἰς τοσαύτην περιπίπτους περιστάσιν, ὥστε αὐτοπορεύσθαι [νεύτην cod.] αὐτοῦ γενέσθαι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἰς μείζονας ἀταξίας ἐτράπησαν, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναιρεῖσθαι. Ὁ δὲ Καίσαρ Γάιος Ἡρώδην ἄλλον Ἀριστοβούλου, ὃν καὶ Ἀγρίππαν ἔλεγον, βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας ἀνίδειξεν, παραδούς αὐτῷ πᾶσας τὰς τετραρχίας. Οὗτος δεινῶς ἔκακοποιεῖ τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, ἀνίστα δὲ Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, μαχαίρα· οὐκ ἐπαύσατο δὲ ὁ προσηγορῶν Ἡρώδης· ἔως οὗ τῆς θείας δίκης πέτρων ἔλαβε καὶ γενόμενος σκληροκόρως ἐξέφυγε. a. 38 (5238). ²⁷ a. 45-47. Act. v, 36; Jos. A. 20, IV, 1. ²⁸ Luc. xiii, 4, a. 32? ²⁹ Act. vii, 60, a. 40? ³⁰ Jos. A. 18, V, 2. ὀλωλῆναι; Ced. 344,18-345,2. ³¹ κατὰ π. Jos. ³² ἐπικαλ. Jos. ³³ κτ. γὰρ τ. ἡ Jos. ³⁴ καὶ τοὺς Ἰουδαίους Jos. ³⁵ ἡσθιν cod. — III 3 Ced. 345,2. ³⁶ τοῦτον τὸν γ. Jos. ³⁷ π. δ. Jos. ³⁸ τῶν ἡδ. Jos.

nostrae insimulatum, cruci affixit Pilatus, nec tamen amare destiterunt qui, antequam occideretur, illum amaverant. Apparuit enim illis tertia die rursus vivens, et hoc divini prophetae et multa alia miraculosa de illo praedixerunt. Nunc etiam Christianorum, ab illo nomen habentium, non defecit genus. » τῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυσία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φύλον. »

Cum ex Judæis scriptor talia dixerit, quam defensionem aut veniam habent desipientes et vesani Judæi? Ideo Chrysostomus dicit: « Multo majorem Christo Joannem existimabant eo quod in solitudine semper vixisset, et filius summi sacerdotis esset, et ejusmodi veste indueretur, et omnes ad baptisma vocaret, et a sterili ortum habuisset; Christum autem et quod ex humili puella natus erat (nam ex Virgine ortus nequaquam omnibus erat manifestus) et quod domi educatus erat, et eum omnibus conversabatur, et communi illa veste induebatur, inferiorem esse ei conjectabant, nihil omnino de mysteriis istis scientes. Accidit autem ut a Joanne baptizaretur, quod magis opinionem istam confirmabat. Considera ergo qualem hic se aspectui praeberit: vir post triginta annos horrificus de deserto descendens, densam habens barbam atque etiam prolixiorem comam, cameli pilis circumdatus, et cui rerum humanarum nequaquam opus esset. » — « Etenim admirabile nimis et incredibile erat tantam in humano corpore esse patientiam; atque sane illud magis Judæos alliciebat, magnum Eliam in ipso cernentes et ad illius memoriam ex his quae tunc videbant revocatos, imo etiam ad majorem stuporem. Iste quidem enim in civitatibus et domibus communem hunc saepe comedebat cibum. Hic vero ab ipsis incunabulis desertum habitavit, omni prorsus cibo et potu humano privatus, unde Dominus ait: « Venit Joannes in via justitiae, neque manducans, neque bibens. »

CXVII. De Claudio imperatore.

Post Caium, imperavit Claudius annos quatuordecim, et cum interfectores Caui occidisset, periit ipse per venenum a propria conjuge.

Quo tempore Jacobus Zebedaei fidem confessus est. Simon quoque Magus resistens Petro, solertia sermonis et magicae artis fallacia utens, repugnabat validus verbis apostoli simplicibus. Sed resistebat impio. Simoni etiam Clemens Romanus, Petri

Ἰουδαίων³⁷, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ³⁸ Ἑλληνισμοῦ ἀπηγάγετο³⁹. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν· καὶ αὐτὸν⁴⁰, ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκὸς Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ⁴¹ πρὸ τοῦ κτείνειν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχον ἡμέραν⁴² πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν προσηρτημένων⁴³. Εἰσέτι καὶ νῦν τῶν Χριστιανῶν

(12) Ταῦτα τοῦ ἐξ Ἑβραίων συγγραφέντος διεξιόντος, ποίαν ἀπολογίαν ἢ συγγνώμην ἔχουσι ἀνοηταίνοντες οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι; Τοιγαρὺν ὁ Χρυσόστομος φησι⁴⁴: « Πολλῷ μείζονα τοῦ Χριστοῦ τὸν Ἰωάννην ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τὸ τὸν μὲν ἐρημίᾳ τραφεῖναι τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ οὐκ ἀρχιερέως, καὶ τοιαύτην στολὴν περικεῖσθαι, καὶ πάντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα καλεῖν, καὶ ἀπὸ στείρας²⁴¹ τεχθῆναι, τὸν δὲ Χριστὸν καὶ διὰ τὸ ἐξ εὐτελοῦς (64*) κόρης εἶναι — ὁ γὰρ ἐκ Παρθένου τόκος οὐδέπω κατὰδῃλος ἦν πᾶσιν — καὶ διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ τραφεῖναι, καὶ μὴ τὰ πάντων ἀναστρέφεσθαι, καὶ τὴν κοινὴν ταύτην ἐσθῆτα περιβάλλεσθαι, ἐλαττον αὐτοῦ ὑπώπτευον εἶναι, οὐδὲν οὐδέπω τῶν ἀπορρήτων εἰδότες ἔκεινον. Συνέβη δὲ καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸν παρὰ Ἰωάννου, ὅπερ μᾶλλον ἐδεδαίον τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἐνόησον οὖν ἡλίκον ἦν ἰδεῖν· ἄνθρωπον μετὰ ἐτηλ' φοδερὸν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καταβαίνοντα, βαθεῖαν μὲν τὴν ὑπὲρ ἔχοντα, μείζοντα δὲ τὴν κόμην καὶ τρίχας καμῆλου ἡμφιεσμένον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μηδέποτε δεηθέντα⁴⁵. » (13) « Καὶ γὰρ ἦν θαυμαστὸν ἄγαν καὶ παρὰδόξον, ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι καρτερίαν τοσαύτην⁴⁶ ἰδεῖν, ὃ δὲ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐκείλικτο μᾶλλον⁴⁷, τὸν μέγαν Ἰλλίαν ἐν αὐτῷ βλέποντας καὶ πρὸς τὴν ἑκείνου μνήμην⁴⁸ παραπεμπομένους ἐκ τῶν ὁρωμένων τότε, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἐκπληξιν μείζονα⁴⁹. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ⁵⁰ ἐν πόλεσι καὶ ἐν οἰκίαις ἐτρέφετο πολλάκις τὴν κοινὴν τροφὴν ταύτην. Οὗτος δὲ⁵¹ τὴν ἐρημον ὥκησεν ἐκ σπαργάνων αὐτῶν, δι' ὧν τῶν ἀνθρωπίνων βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἀπηλλαγμένος, ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος⁵²: « Ἦλθεν Ἰωάννης· ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων. »

PIZ. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου.

Μετὰ δὲ Γαίον ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἐτη ιδ'· καὶ φρονέσας τοὺς φονεῖς Γαίου, ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναίκας φαρμάκῳ.

(2) Ἐφ' ᾧ χρόνῳ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαίου ἁμαρτήρησε, καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ δεινότητι λόγου καὶ μαγείας ἀπάτη χρώμενος ἀνέφερετο γενναίως τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγομένοις λόγοις⁵³. Ἀντετάσσεται δὲ τῷ ἀσεβεῖ Σίμωνι καὶ

Variae lectiones et notae.

³⁷ μὲν Ἰουδαίους Jos. ³⁸ καὶ τοῦ Jos. ³⁹ ἐπηγ. Jos. — ἑλληνικοῦ Jos. — καὶ πολλοὺς γὰρ καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων ἡγάγετο Χριστὸς, ἐν Πιλάτῳ σταυρωσάντος Ced. ⁴⁰ αὐτὸς cod. ⁴¹ οἱ γὰρ πρώτων αὐτῶν ἀγ. Jos. οἱ πρώτων κτείνειν οἱ πρώτων ἀγ. cod. οἱ τὸ πρώτων αὐτῶν ἀγ. Leo, κηρύσσοντες περὶ αὐτοῦ οἱ τὸ πρ. ἀ. ἀγ. Ced. ⁴² ἡμ. Ex. Ced. ⁴³ καὶ εἰρηκότων Ced. θ. π. ἀ. εἰρ. ἢ. τε νῦν Jos. ⁴⁴ VIII 90 C—91 A. ⁴⁵ VII 145 E. ⁴⁶ τ. x. Chr. ⁴⁷ μ. ἐφ. Chr. ⁴⁸ τοῦ μακαρίου μν. Ex. Chr. ⁴⁹ πλείονα Ex. Chr. ⁵⁰ καὶ add. Chr. ⁵¹ δι' ὧν add. Chr. ⁵² Matth. xi. 18. — Ced. 346, 14? ἢ? μῆνας θ'. ⁵³ 41 (5240). Ced. 347, 24, 362, 12-364, 3. Ἐπὶ τούτου, κ. τ. λ. ⁵⁴ λεγ. θεοῖς λ. cod. — ὅτι καὶ τῷ cod.

Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος, Πέτρου μαθητῆς, λόγῳ παπαι-
 δευμένῳ ἄκρῳ ⁶⁶ Ἑλληνικῶς τε καὶ Ῥωμαϊκῶ.

242 ⁶⁷ (3) Περιῆν δὲ ἐπὶ Κλαυδίου καὶ ὁ ἐν ταῖς
 Πράξεσιν ἐμφερόμενος Αἰγύπτιος ληστής, ὁ ἐξαγαγὼν
 τοὺς σικαρίους εἰς τὴν ἔρημον, οὗς καὶ μετῆλθε
 Φηλιεῖ· σικαρίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουον διὰ τῶν μα-
 χαίρων ὧν ἔφερον· μακράς γὰρ μαχαίρας ἐπιφερό-
 μενοι, σικάρια ταῦτα προσαγορεύσαντες, λαθραίως
 τοὺς παρατυγχάνοντας ἐπληττον.

⁶⁸ (4) Καθ' ὃν χρόνον μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας
 νῆσο; ἀνεφυσήθη ἀπὸ σταδίων λ' ⁶⁹. (8) Καὶ λιμὸς
 ἐνέσκηψε μέγας τε καὶ παγκόσμιος· κατὰ τὴν ⁷⁰ προ-
 φητείαν Ἀγαβίου ⁷¹.

PIII. *Peri daskhōn blon.*

⁷² Καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Αἰγύπτῳ πρῶ-
 τος Ἐκκλησίαν πηξάμενος ⁷³, πολλὰ μοναστήρια συν-
 εστήσατο, ἅπερ σεμνεῖα τότε προσηγορεύθησαν.
 (Τὰ γὰρ μέχρι δεῦρο ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ μέγιστα
 μοναστήρια τυγχάνοντα, οὗτος καὶ πρῶτος ἐξ ἀρχῆς
 συνεστήσατο), καθὼς καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου δελῶν
 οὕτω φάσκει ⁷⁴ (2)· « Μάρκον πρῶτον ⁷⁵ Ἰσμεν ἐν
 Αἰγύπτῳ τὸ Εὐαγγέλιον συγγεγραφεῖναι καὶ Ἐκκλη-
 σίαν πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συνίστασθαι.
 Τοσαύτη δὲ (καὶ) τῶν ⁷⁶ αὐτῶν πεπιστευκότων πλη-
 θὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς· συν-
 ἔστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδρῶ-
 τος, ὡς καὶ συγγραφῆς (αὐτὸν) ⁷⁷ ἀξίωσαι, τὰς δια-
 τριβὰς τε καὶ ⁷⁸ συνελεύσεις ⁷⁹ καὶ πᾶσαν ⁸⁰ ἄλλην
 τοῦ ἀρίστου βίου **243** διαγωγὴν, φίλων ⁸¹, τὴν
 σοφίστατον καὶ αὐτόπτην Πέτρου τοῦ ἀποστόλου,
 καὶ αὐτῆκον, καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενον. —
 Τῶν γὰρ (64b) παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν ⁸² ἀποδεχό-
 μενος τὴν βίον, ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σεμνώνει τοὺς
 κατ' αὐτὸν ἀποστολικούς· ἀνδρας, ἐξ Ἑβραίων, ὧ;
 ἰσικε, γεγονότας, καὶ τῶν Ἑσσιῶν τὴν ἀσκήσιν
 καὶ πολιτείαν εὖ μάλα προκινουσθέντων ⁸³, ἥτις γε
 τῶν Φαρισαίων καὶ ⁸⁴ Γραμματικῶν τὴν δικαιοσύνην
 ἐξ ἐπιμέτρου διηνέστηκε ⁸⁵ ἀπόγονοι ⁸⁶ γὰρ ἦσαν
 Ἰωνὰδὰβ υἱοῦ Ῥηχὰδ, καθὼς φησιν· « Ὁ πατὴρ
 ἡμῶν ἐντελεσάτο ἡμῖν λέγων· Οὐ μὴ πίνετε οἶνον ὕμεις
 καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος· καὶ οἰκίας οὐ μὴ
 οἰκοδομήσητε καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπεύρητε, καὶ ἀμ-
 πελών οὐκ ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἐν σκηναῖς κατασκη-
 νώσατε ⁸⁷ πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζήσητε
 πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ' ἧς διατρίβετε.
 Καὶ εἰσκηνοῦσμεν τῆς φωνῆς Ἰωνὰδὰβ, τοῦ πατρὸς;

A discipulus, Graeco Romanoque pariter sermone ap-
 prime instructus.

Vivebat quoque sub Claudio Aegyptius latro,
 de quo in Actibus agitur, qui sicarios in desertum
 abduxerat, quos consecratus est Felix. Sicarios au-
 tem ipsos vocabant ob gladios quos gestabant;
 praelongos enim gladios praeferentes, quos sicas
 cognominaverant, clam obvios quosque percutie-
 bant.

Eo tempore inter Theram et Therasiam insula
 emersit triginta ab his stadia. Et fames ingruit
 valida in universo orbe, juxta prophetiam Agabi.

CXVIII. *De ratione vivendi ascetarum.*

B Marcus quidem evangelista, cum primus in
 Aegypto Ecclesiam ad vitam vocasset, plura mo-
 nasteria constituit, quae sanctuaria tunc cognomi-
 nabantur. Maxima enim monasteria quae in regione
 illa usque adhuc inveniuntur, hic primus quidem
 ab initio constituit, sicut et Eusebius Pamphili
 demonstrat, ita dicens: « Scimus Marcum primum
 in Aegypto Evangelium conscripsisse, et Ecclesiam
 primum Alexandriae constituisse. Tanta porro
 multitudo virorum et mulierum, quae ibidem fidem
 acceperant, primo impetu convenit ad exercitan-
 dum se, vehementissimo studio, in altissima sapientia,
 ut dignaretur ipse Philo sapientissimus,
 et Petri apostoli testis oculatus atque auditor et
 ejus consors Romae factus horum vitae insti-
 tuta conventusque, et reliquam omnem optimae vi-
 tae rationem conscribere. Ascetarum enim, qui exod-
 nos sunt, vitam approbans, summopere exaltat et
 extollit viros apostolicos juxta normam istam vi-
 ventis, et ex Hebraeis, ut apparet, oriundos,
 atque Essaeorum exercitationem et regimen, quorum
 fama longe praecesserat, et quorum quidem norma
 vivendi iustitiam Pharisaeorum et Scribarum longe
 superavit. Posteriores enim erant Jonadab, filii Re-
 chab, sicut ait: — Pater noster praecepit nobis,
 dicens: Non bibetis vinum vos, et filii vestri,
 usque in sempiternum: et domos non aedificabitis,
 et sementem non seretis, et vinetum non erit
 vobis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis die-
 bus vestris, ut vivatis diebus multis super terram,
 in qua vos peregrinamini. Et obedivimus voci
 Jonadab, patris nostri, custodientes haec omnia;

Variae lectiones et notae.

⁶⁶ πεπαιδευμένος· ἄκρως? ⁶⁷ Peri σικαρίων Ced. 347,3-6; Act. xxi, 38; Jos. A. 20. VIII, 6; B. J. 2. VIII, 5; Eus. Chr. II, 271: a. Cl. 5. ⁶⁸ 42 (5215) Ced. 347,6-8; Eus. Chr. II, 271. ⁶⁹ 15 (5248) Act. xi, 28, Eus. Chr. II, 271. Cl. 8. ⁷⁰ x. τὴν πρ. Ἀγ. om. versio Bulg. ⁷¹ Οὗτος· διὰ τὸ ὡς Κλαυδίου, πάντας τοὺς προσκίνας αὐτῷ ἐποίησεν ἱερουνάσθαι μὴτ' ἐξ ἰδίων ἔχουσι καὶ [ἐν] τοῖς συμποσίοις ὀψλισμένοι εἰς φυλακὴν κατεστήσαντο αὐτῷ, ἐξ οὗ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς αἰῶνες γενέσθαι. Καὶ τοὺς κατηγορήσαντας τῶν ἰδίων δεσποτῶν δούλους καὶ ἀπελευθέρους μονομαχεῖν ἠνάγκαζε καὶ διαφθείρεισθαι· σινὰς δὲ καὶ τοῖς ἰδοῖς παρὶ-
 δικα δεσποταῖς. Μόνητα δὲ πεφარμαγμένον φαγῶν ἐτελεύτησε. Ced. 346,14-18, et Leo. ⁷² Ced. 347,21-318,3. ⁷³ πηξάμενου cod. ⁷⁴ x. φησιν Ἐ. ὁ II. ὅτι Ced. — Ced. 348,3-15. ⁷⁵ M. πρ. φασὶ ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου σταυλάμενον τὸ ἐ. δὲ καὶ συνεγράφατο κηρύξαι, Ἐκκλησίας τε πρ. ἐπ. ἀ. Ἀ. συστήσασθαι Eus. II, 16. ⁷⁶ T. δ' ἀρα τὸν Eus. ⁷⁷ γρ. αὐτῶν Eus. ⁷⁸ δ. καὶ τὰς συνηλύσεις Eus. ⁷⁹ τότε συμπόσια add. Eus. ⁸⁰ τὴν add. Eus. ⁸¹ τοῦ β. ἀγωγὴν τὸν Φ. Eus. ⁸² Ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τῶν παρ' ἡ. ἀ. — ἀπ. ἐκθειά-
 ζων τε καὶ σεμνύνων Eus. II, 17. ⁸³ προκινουσί. Ced. ⁸⁴ γ. καὶ π. Ced. ⁸⁵ διηνέστηκεν. ⁸⁶ προγ. codex. ⁸⁷ οἰκίσσετε Jer. xxxv, 6-8, 18, 19.

— Idecirco dicit Dominus : « Pro eo quod obedierunt filii Jonadab, filii Rechab, præcepto patris sui, et fecerunt omnia quæ præcepit eis, non deficiet vir e filiis Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus terræ. »

Ab istis ergo justis originem ducentes, hi Essæi majore etiam digni admiratione, adauferunt et amplificaverunt atque altius provexerunt omnino mirandam et amandam pauperiem, piæque et quasi divinam vivendi austeritatem atque summam sanctimoniam, ut ex Josepho, vitam illorum narrant, clare audire fas est : Essæi, inquit, genere Judæi sunt. Invicem se diligentes, et cæteris religiosiores, voluptatem vel vitium aversantur, temperantiam vero et continentiam, et adversus cupiditates fortitudinem, virtutem reppugnant. Nuptiæ quidem ab illis negliguntur, sed aliorum filios, etate parvos adhuc, excipientes et docentes, ut consanguineos educant et ipsorum moribus informant. Legitimas autem et temperantes nuptias, et ab illis successu ionem, probant, sed illegitimos et Deo invisos concubitus et lascivias omnino aversantur et rejiciunt. Spernuntur apud illos divitiæ et multarum rerum possessio; paupertatem autem amplectuntur, quia nihil supervacaneum habet, et fortis est. Et ante quidem quam sol orientur, nihil otiosum loquuntur, sed preces et psalmorum cantationes Deo a media nocte usque ad lucem offerunt cum reverentia et gravitate. Deinde ad eam quam unusquisque eorum exerceat artem a præsede mittitur, et cum usque ad sex horas acriter laboraverint, intenti et de Deo conversantes, ita in cœnaculum conveniunt cum reverentia et silentio magno. Pistor ordine panes proponit, et coquus eas unum unius cibi unicuique affert; benedicit autem cibo, qui mundus et purus est, sacerdos; nefas enim reputant aliquid gustare nisi præcedat oratio; et rursum post prandium sacerdos orat; nam, uno verbo, et initio et fine aliquid rei Deum collaudant semper. Et rursus in opere usque ad vespertinam perdurantes, assueti silentio et gravi habitu ad preces iterum in eundem locum ingrediuntur, et ut brevissimum et levissimum somnum capiant, cujus causa est perpetua eorum sobrietas, certusque apud eos modus cibi et potus simplicium, viliū, parcorumque.

ἡμῶν⁸⁷, τοῦ φυλάττει ταῦτα πάντα — δ.δ.⁸⁸ φησὶν ὁ θεός· « Ἐπειδὴ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰωνάδαδ, υἱοῦ Ῥεχάβ, τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ποιεῖν ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν⁸⁹ Ῥεχάβ παρεστηκώς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. »

⁸⁹ (3) Ἐκ τῶν δικαίων οὖν τούτων καταχθίνετε; (οἱ Ἑσσαιοὶ) οὗτοι (καὶ θαυμάσιαι μᾶλλον ἐπιγύρῃσαν καὶ προσέειπεν τὴ καλ) ἐπίτειναν τὴν⁹¹ (τε πανάγαστον καὶ) πανάριστον ἀκτημοσύνην καὶ τὴν θεοφιλή καὶ θεοπρέπη σκληραγωγίαν καὶ ἀνυπέροβλητον ἀγωνοσύνην, ὡς ἐστὶν ἀκούσαι τὰ περὶ αὐτῶν ἀναργῶς ὧδε⁹². (4) Ἑσσαι (ὡς φησὶν Ἰώσηπος; ⁹³) Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι τὸ γένος, φιλόκληροι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πᾶσι⁹⁴ οἱ τὴν μὲν ἔδον⁹⁵ ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ⁹⁶ ἐγκράτειαν καὶ τὸ **244** μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν. Καὶ γάμος μὲν⁹⁷ παρ' αὐτοῖς ὑπερορτάται, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους παῖδας νέους ἐτι⁹⁸ προσλαμβάνοντες⁹⁹ καὶ διδάσκοντες ὡς¹⁰⁰ συγγενεῖς ἡγοῦνται καὶ τοῖς ἡθεσιν ἑαυτῶν ἐντυποῦσιν¹⁰¹. Καὶ τὸν μὲν¹⁰² ἔννομον καὶ σώφρονα γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἀποδέχονται, τὰς δὲ παρανόμους καὶ θεοτυγχεῖς μίξεις καὶ ἀσελγείας τέλειον ἀποστρέφονται καὶ ἀποβάλλονται. Καταφρονεῖται δὲ¹⁰³ καὶ παρ' αὐτοῖς πλοῦτος καὶ πολυκτησία, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ὡς ἀπερίττον καὶ ἐνάρητον ἀσπάζονται. — Καὶ πρὶν¹⁰⁴ μὲν ἀνίσχαιν τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθίγγονται, προσευχὰς δὲ καὶ ψαλμῶδεις πρὸς τὸν θεὸν ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις αὐγῆς ἀναφέρουσιν μετ' εὐλαβείας καὶ σεμνότητος; καὶ οὕτω¹⁰⁵ πρὸς ἣν ἔχει ἕκαστος τέχνην ὅπῃ τοῦ προεστώτος ἀποτελλεται¹⁰⁶ καὶ μέχρις¹⁰⁷ ὥρα; ἐργασάμενοι συντόνως, μετὰ νήφους καὶ θεολογίας, οὕτως ἐπὶ τῷ δεικ.ητήριον συναθροίζονται¹⁰⁸ μετὰ εὐλαβείας καὶ ἡσυχίας πολλῆς. Καὶ ὁ μὲν σιτοποιῶν ἐν τάξει παρατίθῃσιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἐν ἄγγειον ἐξ ἐνὸς ἐδέσματος; ¹⁰⁹ πάντοτε πρόσθαι· προκατεύχεται δὲ τῆς τροφῆς ἀγνῆς οὐσης καὶ καθαρᾶς ὁ ἱερεὺς¹¹⁰ ἀθίμειτον γὰρ πρὸς τῆς εὐχῆς ἡγοῦνται γεύσασθαι τι. Καὶ πάλιν ἀριστησάντων ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται καὶ ἀπλῶς ἀργόμενοι τε καὶ παύμενοι γεραίρουσι τὸν θεὸν ἀδ.αλειπτως. Καὶ αὖθις ἐπ' ἐργα μέχρις ἑσπέρης διακατερέψαντες, μετὰ τῆς συνήθους σιωπῆς καὶ (65^a) σεμνοπρεποῦς καταστάσεως, ἐπὶ τὰς εὐχὰς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰσέρχονται, καὶ τοὺς βραχυτάτους

Variae lectiones et notæ.

⁸⁷ ἡμῶν πρὸς; τὸ μὴ πιστὸν, κ. τ. λ. Jer. ⁸⁸ διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος Jer. ⁸⁹ Ἰωνάδαδ υἱοῦ Jer. ⁹⁰ Ced. 348, 15-18 ἀπὸ γὰρ Ἰωνάδαδ υἱοῦ Ῥεχάβ καταγόμενοι οὗτοι. ⁹¹ τὴν πανάριστον ἀκτ. καὶ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ σκληραγωγίαν ἐπ. καθὼς φησὶ καὶ Ἰώσηπος περὶ αὐτῶν ἐτι Ced. ⁹² Ced. 348, 17-350, 51. ⁹³ Jos. B. J. 2. VIII, 2. Ἑσσηνοὶ μὲν γ. ὄντες οἱ εὐλ. ⁹⁴ Οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς; Jos. ⁹⁵ σ. καὶ om. Jos. ⁹⁶ Καὶ γάμου μὲν ὑπερορτάται παρ' α. Jos. ⁹⁷ νέους; ἐπεὶ cod. ⁹⁸ π. ἐκλαμβάνοντες ἀπαλούς ἐτι πρὸς; τὰ μαθήματα σ. Jos. ⁹⁹ τοῖς, vidd. Jos. ¹⁰⁰ ἀγν. εἰς cod. ¹⁰¹ ἐπὶ cod. ¹⁰² Τὸν μὲν γ. J. s. ¹⁰³ δ. οὐκ ἀναιρουντες, τὰς δὲ τῶν γ. σ. φυλασσόμενοι Jos. ¹⁰⁴ Καταφρονεῖται δὲ πλοῦτος, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνικόν, κ. τ. λ. Jos. 5. ¹⁰⁵ Πρὶν γὰρ ἀνασχέιν τὸν ἥ. φ. τῶν βεβήλων. πατέριους δὲ τινας εἰς αὐτὴν εὐχὰς ὥσπερ ἱκετεύοντες ἀ.α.α.α. Jos. 5. ¹⁰⁶ Μετὰ ταῦτα π. δ. ἕκαστος τέχνην; ὅπῃ τῶν ἐπιμελητῶν διατίθενται J. s. ¹⁰⁷ ε' Jos. ¹⁰⁸ σ. ἐπειτα πάλιν εἰς ἐν ἀθροίζονται χωρίον — καθαροὶ καθάπερ εἰς ἁγίον τι τέμενος παρατίθενται τὸ δ. Jos. Καὶ οὕτω — π. λ. λ. Jos. om. Slav. ¹⁰⁹ ἰδ. ἐκάστω παρατίθῃσιν Jos. ¹¹⁰ εἰ. τῆς; τ. π. καὶ γ. τινὰ πρὶν τῆς; ἰ. ἀθ. Ἀριστοποιοῦσθαι μὲν; δὲ ἐπ. π. ἀργ. Jos.

ὑπὸνους καὶ πουροτάτους, ὅπερ ¹¹ ἐστὶν αἰτίον ἢ **A** διηνεκῆς νήψις καὶ τὸ μετρίσθαι **245** παρ' αὐτοῖς τροφὴν καὶ πόσιν ¹², λιτὴν καὶ ἀπαρίεργον καὶ σπανίζουσιν. — Οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτοῖς κόρος καὶ χορτασία κοιλίας, ἀλλ' ἐνδεῖα πολλὴ καὶ ὀλιγοδία. Τὸν δὲ προσερχόμενον ¹³ ζηλωσαί ¹⁴ τὸν βίον οὐκ εὐθὺς ἀδοκιμάστωσ καὶ ἀγνομάστωσ παραδέχονται, ἀλλ' ¹⁵ ἐνιαυτὸν ἔξω μένοντι, τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται διαίταν καὶ κατὰστασιν, ἀξινάριόν τε ¹⁶ καὶ ¹⁷ παρίζωμα ¹⁸ δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον, γυμνάζουσιν ἐν ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. Ἔπειτα μετὰ τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν, ὅσιν ἄλλοις ἔπειτα τὸ ἥθος καὶ τὸ ἐν πᾶσι ὀπήκοον δοκιμάζει ¹⁹, καὶ φανεῖς αἶνος ²⁰ καὶ δόκιμος, οὕτως εἰς τὸν ἱερὸν δαίμον ἐγκρίνεται, καὶ πρό γε πάντων ²¹ ὄρκους φρικώδεις καὶ ἀπαιτούσιν, πρῶτος ²² μὲν εὐσεβεῖν ²³ καὶ θεραπεύειν ἐξ ὅλης ψυχῆς ²⁴, καθαρὰς καρδίας καὶ σώματος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπου δικαία φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσπολήτων, μήτε κατὰ γνώμην βλάψειν ²⁵ τινα μήτε μὴν συγκοινωνεῖν ἀδίκους, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τοῦ δικαίου φροντίζειν — καὶ βιάζεσθαι ²⁶ πάντοτε — καὶ τὸν ἐνήμεον καὶ περιττὸν καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφεσθαι βίον μέχρι θανάτου. Πρὸς δὲ τοῦτοις ὁμνύουσι πάλιν μηδὲν μηδὲν ²⁷ τὸ παράπαν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ (τὰ) τῶν ἀγοπερετῶν τούτων ἐπιτηδεύματων ἢ ²⁸ αὐτοῦς ²⁹ ἀκριβῶς παρέλαβεν, ἀπέχεσθαι δὲ πάσης ἐναντίας διέξεως καὶ λατρείας καὶ ταύτῃ μόνῃ προσανέχειν τῇ θεῇ μέχρις αἵματος θρησκείᾳ καὶ καταστάσει.

³⁰ (5) Τοσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν διαίταν λιτότης **C** καὶ ὀλιγότης τῶν θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὡς ὅλη τῇ ἑβδομαδίᾳ μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἐξ ἧς ἀσκήσεως τοσαύτης ³¹ πεποιήνται σφοδρὰν ³² τὴν καρτερίαν, ὥστε καὶ πόη φαγεῖν ὅλγιστα, καὶ μόνον ³³ ἀρκεῖσθαι **246** πολλάκις, κἀντεῦθεν εἰκότως ἐν αὐτοῖς πολλοὺς ³⁴ τὰ μέλλοντα προγινώσκουσιν ἐκ θείας ἐπιπνοίας καὶ χάριτος καὶ ἀκαταπαύστου μελέτης ³⁵ προφητῶν καὶ [λοιστῶν] ἱερῶν λογίων καὶ προσευχῆς ἐμπαυδοτριβομένους ³⁶.

³⁷ (6) Ταύτην οὖν ³⁸ ἰώσηφος ἀκριβῶς ἀσκήσας τὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ μεζῶν τι προκόπτειν ³⁹ ἔσπευσεν. Ἀκούσας γὰρ τινὰ διαφερόντως ἀσχοῦντα κατὰ τὴν ἔρημον Ἀββᾶν ὀνομαζόμενον ⁴⁰, — ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ δινῶρον ἀποκαλυπτόμενον, τροφῇ δὲ ⁴¹ αὐτομάτως

Nulla enim apud eos ventris saturatio, sed frequens inedia et frugalitas. Si quis autem ad vitam illorum imitandam sese offerat, non statim inexpertum et inexercitatum suscipiunt, sed annum integrum foris expectanti idem proponunt vivendi institutum et regimen, dolabellaque et lumbari et paupercula veste datis, in optimis operibus et sermonibus illum exercent. Deinde postquam patientiam suam demonstraverit, duobus annis praeterea et mores ejus et in omni re obedientia probantur, et si dignus et probus visus sit, tunc sacro coetui adjungitur, et coram omnibus quidem horrenda jura-menta profert, primo se Deum veneraturum, et illi ex tota anima, pura cum mente et mundo corpore, servitutum, deinde etiam erga homines quae sunt justa servaturum, absque ullo personarum respectu, neque cuiquam ex consilio noxae futurum, neque cum injustis communicaturum, sed pro viribus justitiae consulturum, atque omnimodis conatibus vitam cum voluptate conjunctam et redundantem, mollemque usque ad mortem vitaturum. Insuper jurat iterum se nemini doctrinae hujus harumque sacrarum institutionum quidquam revelaturum, nisi quemadmodum ipse apprime acceperit: verum abstinendum ab omni contraria opinione et alieno cultu, atque huic unice adhaesurum divinae religioni et institutis usque ad sanguinem.

Adeo vero tenui, et frugali cibo utuntur admirandi isti viri, ut tota hebdomada ventrem levare illis non sit opus. Eo porro temperantiae veniunt per hanc exercitationem, ut plerumque paucis herbis contenti sint. Ex quo fit, opinor, ut multi ex eis futura praenoscent divino afflatu et gratia, assiduo prophetarum et ceterorum sacrarum scriptorum studio, atque oratione edocti.

Cum hanc igitur Josephus philosophiam coluisset summo cum studio, ad aliquid majus procedere affectavit. Audiens enim quod in deserto quidam Abbas nomine diverso se exerceret modo, ab arboribus vestem sumens, alimentisque ultro a terra

Variae lectiones et notae.

¹¹ Ὅπερ cod. Θεὸν ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς ἔπειτα — πάλιν ἐπ' ἡ. μ. διελθὼς τρίπονται — οὐδὲ κραυγὴ ποτε τὸν οἶκον οὐδὲ θόρυβος; μολύνει — καὶ τοῖς ἔξωθεν ὡς μυστηρίον τι φρικτὸν ἢ τῶν ἐνδόν σιωπῇ καταρτίζεται. Τούτου δὲ **A. Jos.** ¹² ποτὸν μέχρι κόρου **Jos.** ¹³ Τῷ δὲ προσερχόμενῳ **cod.** ¹⁴ Τῷ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἢ κἀποδοῦ, ἀλλ' **Jos.** ¹⁵ ἐπ. add. **Jos.** ¹⁶ δ. ἀξ. **Jos.** ¹⁷ Τὸ προεξηρημένον **add. Jos.** ¹⁸ π. καὶ λευκὴν ἐσθῆτα δόντες — παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβουλίας οὐδέποτε μ. γὰρ τὴν **Jos.** ¹⁹ ἢ. δοκ. **Jos.** ²⁰ ἀξ. οὕτως εἰς τὸν ὅμ. **Jos.** ²¹ Πλὴν δὲ τῆς κοινῆς ἀφασίας τροφῆς δ. αὐτοῖς ὁμνυσι φ. **Jos.** ²² ἀπαιτοῦντι πρῶτον **cod.** ²³ εὐσεβεῖν τὸ θεῖον, ἐπ. τὰ π. α. δ. φυλάττειν καὶ μ. κ. γ. β. τ. μ. ἐξ ἐπιτάγματος, μισθεῖν δὲ ἀπὸ τῶν ἀδίκων καὶ συναγωνισθῆναι τοῖς δικαίαις **Jos.** ²⁴ φυγῆς καὶ **cod.** ²⁵ βλάψαι **cod.** ²⁶ Καὶ μήτε κρύψαι τι τοῖς αἵρεσι τοῖς μήτε ἑτέροις αὐτῶν τι μνησθῆναι κἀν μέχρι θανάτου τις βιάζεται. π. τ. ὅμ. **Jos.** ²⁷ μηδὲν μετ. τῶν δ. ἑτέρως ἢ ὡς δ. μεταλ. ἀπέχεσθαι δὲ ἡσυχίας καὶ συντηρήσειν ὁμοίως **Jos.** ²⁸ ὡς αὐτὰς? **Ced.** 350,21-352,2. ²⁹ τοσαύτην? ³⁰ σφοδρῶς? ³¹ μόνους? — ἀρκοῦνται **cod.** ³² Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς οἱ καὶ τὰ μ. πρ. ὁμοιοῦνται βίβλιν ἱερὰν καὶ διαφόροις ἁγνείαις καὶ π. ἑμ. **Jos.** ³³ πολλοὶ **cod.** ³⁴ Εἰσὶ δὲ. ³⁵ ἐκ τῆς πολλῆς δὲ ἀσκήσεως καὶ καθαρότητος π. καὶ τὰ μ. προγινώσκουσιν ἐκ θ. ἐπ. καὶ γ. ἀκαταπαύστου μελέτης **cod.** ³⁶ προσευχῇ ἐμπαυδοτριβομένοι **Ced.** ³⁷ **Ced.** 351,3-9. **Jos.** ³⁸ vita 2. ³⁹ δ. add. **Ced.** ⁴⁰ ἐπὶ μεζῶν π. **Ced.** ⁴¹ εἰς μεγάλῃν παιδείαν; προύκοπτον ἱπποσιν **Jos.** ⁴² Βαβοῦν ὄνομα **Jos.** ⁴³ δ. χρομένον, τροφὴν δὲ τὴν

dati utens, hujus perfectam vivendi normam amulatus, profectus est ad illum, et cum tribus annis apud eum sapientie studisset, in civitatem regressus est, et Phariseorum adhaerebat justitiae.

At Philon quidem, ut dictum est, ascetas nostros, ex Hebraeis ortos memoravit manifeste in tractatu quem inscripsit *De vita contemplativa*; hos therapeutas et mulieres eorum, habitu et moribus ipsis similes, θεραπευτρίδας nominans: « Et therapeutae quidem, inquit, vocati sunt, sive quod, medicorum instar, curent animas venientium ad se, illas a malitia libidinum liberantes, sive ob purum et sincerum erga Numen famulatum. » Hanc autem appellationem vel ipse a se inventam scripsit, vel a principio illa nominabantur qui primi tale vivendi genus sociati sunt: « Postea, inquit, cum sapientiae studere incipiunt, facultatibus et quaecunque possident derelictis, omnibus vitae curis valedicentes, et extra muros egredientes, desertis in agris et hortis, aut in montibus commorantur scientes periculosa atque nociva esse iniquitatum consortia: prophetarum emulantur, coluntque vitam. » Sic in multis terrarum locis versatur genus (oportebat enim et Græcos et Barbaros perfecti boni esse participes). At maxime in Ægypto frequens est, præsertim circa Alexandriam. Ubique hujusmodi tribus adest, sacrum videre est habitaculum, quod sanctuarium et monasterium vocant, in quo solitarii degentes, gravis vite mysteria perficiunt; ex eis nemo quidquam curat, nec potum, nec cibum, neque aliud quidquam ex rebus quæ ad corporis necessitatem attinent, sed sermones et leges a prophetis sancitos hymnosque et cætera: in scientiam et pietatem ita simul crescent et perficiuntur. Totum autem intervallum a Matutino ad Vesperam exercitationi datur; sacris enim incumbentes Scripturis, a Patribus traditam excolunt philosophiam. Temperantia quidem, ut fundamento quodam in anima jacto, cæteras virtutes superædificant; nam cibum et potum nullus ex illis sumeret ante solem occasum, quoniam studere sapientie luce dignum judicant, tenebris autem corporis indulgere necessitatibus. Quidam etiam per tres dies esca abstinent, quibus majus inest scientie desiderium. Aliqui autem tantum oblectantur, tantisque replentur deliciis sapientia saginati, copiose et largiter corpori suppeditante ut etiam per duplo majus tempus resistent, vix sexto quoque die degu-

Α φρομένην χρώμενον, καὶ τὴν ἀκραν ἀσκησιν αὐτοῦ ζηλώτας, πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ τρεῖς παρ' αὐτοῦ φιλοσοφίας ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψε καὶ τῇ τῶν Φαρισαίων ἐπολιτεύετο δικαιοσύνη.

“(7) Ὁ δὲ γε Φίλων, ὡς εἶρηται, περὶ τῶν ἐξ Ἑβραίων ἡμετέρων ἀσκητῶν ἀναφανέντων μέμνηται σαφῶς: ἐν τῷ λόγῳ, ἐν ᾧ ἐπέγραψε περὶ θεωρητικοῦ βίου, οὗς θεραπευταῖς, καὶ τὰς ὁμοιοσχίμους καὶ ὁμοτρόπους γυναικας καὶ θεραπευτρίδας ὠνόμασε. Καὶ θεραπευταὶ μὲν, φησί, κίχληνται: ἡ παρὰ τὸ [τὰς ψυχὰς] τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀπὸ κακίας παθῶν, ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας: θεραπεύειν, ἡ ἡς περὶ τὸ θεῖον καθαρὰς καὶ εὐκλεινοῦς θεραπείας ἕνεκα. Ταύτην γοῦν τὴν προσηγορίαν εἶπε αὐτὸς (65b) ἐξευρὼν ἔγραψεν, εἰτε κατ' ἀρχὰς οἱ πρῶτοι τῶν οὕτω βιοούντων ἐκαλοῦντο. Εἴτα, φησί, ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν ἐξίστανται: τῶν προσηκόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἔπειτα δὲ πάσαις ἀποταξάμενοι ταῖς τοῦ βίου φροντίσι καὶ ἐξω τειχῶν προελθόντες ἐν μοναγρίοις καὶ κήποις ἢ ἐν ὄρεσι: τὰς διατριβὰς ποιοῦνται, τὰς ἐκ τῶν ἀναιμῶν 247 ἀναμείζεις ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλαβεράς: εἰδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσκοῦσι βίον. Οὕτω πολλὰ καὶ μὴ τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος — ἴδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον — ἐν Αἰγύπτῳ δὲ πλεονάζει, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν — καὶ ἐν ἑκάστῃ συμμορίᾳ ὀκτὶ μὲν ἐστὶν ἱερῶν, ὁ καλοῦσι: σμηνέων καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονοῦμενοι, τὰ τοῦ σμηνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, μηδὲς μὴδὲν κομίζων, μὴ πότον, μὴ σίτον, μηδέ τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρεῖας ἀναγκαῖα, ἀλλὰ λόγους καὶ νόμους θεωροῦσθéntας: διὰ προφητῶν καὶ ὕμνων καὶ ἄλλα εἰς ἐπιστήμην καὶ εὐσέβειαν: συναυξήσαντες καὶ τελειοῦνται. Τὸ δὲ ἐξ ἐωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν ἀσκήσις: ἐντυχάνοντες γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, φιλοσοφοῦσι τὴν πατριὸν φιλοσοφίαν. — Ἐγχεράτειαν δὲ ὥσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ ψυχῇ, τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς: σίτιον γὰρ ἢ ποτὸν οὐδαὶ ἀν' αὐτῶν προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίου δύσεως: ἐπειδὴ περὶ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν δέξιν φωτὸς εἶναι κρίνουσιν, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας. — Ἐνιοὶ δὲ καὶ δι' ἡμερῶν τριῶν ὑπομνησκονται τροφῇ, οἷς πλείων ὁ πῶθος τῆς ἐπιστήμης ἐνίδρυται. Τινὲς δὲ οὕτως ἐνευφραίνονται καὶ τροφῶν ὅδῃ σφίσι ἐστιώμενοι, πλουσίως καὶ ἀφρόνως τῷ σώματι χιτριγγί-

Variae lectiones et notæ.

ἀ. φρομένην προσφερόμενον — ζηλωτῆς ἐγενόμενον αὐτοῦ καὶ διατρέψας παρ' αὐτὸν γ' — εἰς τὴν π. ὑπέστρεψεν — ἡδὲ μὲν δὲ ἐπολιτεύεσθαι τῇ φ. αἰρεσίᾳ Jos. — Ced. 351, 10-353, 6 — 18. ἐν ᾧ ἐπ. λ. π. β. θ. ἢ ἱερῶν, θ. αὐτοῦ: καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς γ. θ. ἀποκαλεῖσθαι φησὶ Eus. II, 17. ἤτοι Eus. — ἀκείσθαι καὶ αὐτοῖς Eus. — παρὰ τὸ add. cod. — Εἴτ' οὖν ἐξ αὐτοῦ τ. αὐτοῖς ἐπιτίθεται τὴν πρ. — εἶτε καὶ ὅπως τοῦτ' αὐτοῖς ἐκάλουν κατ' ἀ. οἱ πρ. Eus. — πρῶτα μὲν add. Ced. — ἐξίστασθαι τοῖς προσήκουσι τῶν ὑπ' Eus. — προσελ. cod. — μοναγρίοις Ced. — x. καὶ ὁ. Ced. x. Eus. — ἀνομιῶν cod. Eus. — π. add. Eus. — πλεονάζειν cod. πλεονάζει δ' ἐν Α. Eus. — ἐν ἑκ. δὲ οἰκία Eus. — καλεῖται Eus. — π. μὴδὲν εἰσκαρῶντες Eus. — σίτιον Eus. — v. καὶ λόγια θεωροῦσθéntας Eus. — τ. οἷς ἐπιστήμην καὶ εὐσέβειαν Ced. Eus. — αὐτῷ cod. — ὁσμοῖ: cod. — ἐπὶ τὸ Eus. — φ. ἀ. κρ. ἱ. Eus. — σκότος cod. — δὲ γ' ἢ. Eus. — οὐχ add. Eus. — πλεον Ced. π. ἐπ. Eus. — εὐφροσύνης καὶ cod. — ἐστιώμενα cod.

σης, ὡς: " καὶ πρὸς διπλοῦν χρόνον ἀντίκειναι " A
 μύς· δι' ἡμερῶν ἐξ ἀπογεύεσθαι τροφῆς (ἀναγκῆς)
 ἰδοῦντας. " — Αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων
 γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοητῶν ἐν ἀλληγορίαις· πᾶσα
 γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τοῖς τοῖς ὡς
 λογίζεσθαι καὶ σῶμα μὴ ἔχειν τὰς ῥητάς· διαλέξαι·
 ψυχὴν δὲ τὸν ἀναποκείμενον " ταῖς λέξεσιν ἀόρατον
 νοῦν. — Ὡσαύτως δὲ τῆς αὐτῆς εἰσιν ἱερεῖς πολυ-
 τείας καὶ καταστάσεις καὶ γυναῖκες, 248 " ὡς αἱ
 πλείους γυναικαὶ τυγχάνουσι καὶ παρθέναι καὶ
 τῆν " ἀγγέλων οὐκ ἀνάγκη καθάπερ ἐνταῖ τῶν παρ'
 Ἑλλήσιν ἱερῶν "· φυλάττειν " διὰ πρόσκαιρον
 ὁραθῆναι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ αἰώνια.

" (8) " Ὅτι δὲ τοὺς πρῶτους κήρυκας " τῆς κατὰ
 τὸ Εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τὰ τε ἀρχθῆναι πρὸς τῶν B
 ἀποστόλων εἰς παραδεδομένα " καταλαβὼν ὁ Θεὸς
 ἔγραψε ταῦτα " παντὶ πᾶσι δὴλον. (Πολλὸς γὰρ μὴ
 τῶν λόγων καὶ κατὰ τὰς διανοίας, ὁρῶντες " ὡς
 καὶ μετὰ τὸν ἐν ταῖς θεωρίαις τῆς θείας " Γρα-
 φῆς "· ποικίλος " καὶ ποικύτερος τῶν ἱερῶν λογίων
 τὴν ὑφήγησιν πεποιθῆται.) Καὶ ταῦτα μὲν Εὐσε-
 βιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ διεξήλθε, ἐν δὲ
 τοῖς πρὸς Μαρίνον τοιαύτα πάλιν φησιν.

PIΘ'. Περὶ μοναδικῆς πολιτείας.

" Καὶ γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δύο βίους νο-
 μοθετεῖ καὶ τρόπους, τὸν μὲν ὑπερφῶν καὶ τῆς
 κρείττης (66') καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας ἐπικείμενα, οὐ γά-
 μους, οὐ παιδοποιίας, οὐ περιουσίας ὑπαρξίν παρά-
 δεχόμενον, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου τῆς κοινῆς καὶ συνήθους C
 τῶν βιωτικῶν ἀνθρώπων ἀγωγῆς παρηλλαγμένον καὶ
 μόνον τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ προσοικειωμένον καθ'
 ὑπερβολὴν ἱεροῦ οὐρανοῦ· οἱ γὰρ τόνδε μετρίων-
 τας τὸν τρόπον, τεθνᾶναι δοκούντες· τὸν οὐκ ἐν βίῳ
 καὶ αὐτὸ μόνον τὸ " σῶμα περιφέροντες· ἐπὶ γῆς,
 φρονήματι δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανοῦς μετανενηγμέ-
 νοι, οἳ τινες οὐράνιοι, τὸν τῶν ἀνθρώπων ὑφορῶσι
 βίον, ὑπὲρ τοῦ παντός· γίνους ἀμειρωμένοι τῷ ἐπὶ
 πάντων Θεῷ, οὐ βοοθυσίας καὶ αἵματι οὐδὲ σπον-
 δαῖς καὶ νηστιαῖς, ἀλλὰ δόγμασιν ὁρθοῖ· ἀληθοῦς
 εὐσεβείας, καὶ ψυχῆς διδασκὶν κεκαθαμένον· καὶ
 προσέτι τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις· τε καὶ λόγοις, οἷς
 τὸ Θεῖον ἐξελκόμενοι 249 τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν
 ὁμογενῶν ἀποτελοῦσιν ἱερουργίαν. Καὶ ὁ μὲν ἀτελής
 καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Χριστιανισμὸν πολιτείας τρό-
 πος· τοιοῦτος καθέστηκεν. Ὁ δὲ δεύτερος, καὶ ὑπερ-
 βολικῶς ἀνθρωπινώτερος καὶ τοῦ πρώτου λίαν ἀσύγ-
 χριτος, ὅς καὶ γάμοις συγκατείναι σὺφροσι καὶ
 παιδοποιίας, οἰκονομίᾳ τε τοῖς κατὰ τὸ δίκαιον ἐπι-
 μελεσθαι, στρατεύεσθαι· τε καὶ τὰ πρακτικὰ ὑπο-
 τίθεσθαι, ἀγρῶν τε καὶ ἐμπορίας καὶ τῆς ἄλλης
 πολιτικῆς ἀγωγῆς μετὰ τοῦ θεοσεβέως φρονι-

stando cibo necessario assueti. Sacra autem
 oracula interpretantur per allegorias; lex enim
 tota videtur visis his quasi quiddam vita praeditum,
 ejus corpus quidem sunt prolata verba, anima
 autem sensus invisibilis verba subjacens. Eandem
 vitae normam idemque regimen sectantur et mulie-
 res, quarum plurimae vetulae sunt et virgines,
 castitatem non coacte, sicut quaedam apud Graecos
 sacerdotes, ob temporalem laudem servantes, sed
 libenter et ex bono proposito futura et aeterna bona
 appetentes.

Omnino porro evidens est Philonem haec scri-
 psisse, quia primos evangelicae disciplinae praece-
 ptes moresque ab initio ab apostolis traditos
 deprehenderit. Sermone quidem grandis, egregius
 creber sententiis, in Scripturae divinae meditationi-
 bus sublimis et variis, sacra enarravit oracula.
 Haec Eusebius in ecclesiastica Historia disseruit,
 et in his quae ad Marinum scripsit, talia iterum
 dicit.

CXIX. De solitaria vita statu.

Etenim Christi Ecclesia duplicem vitam discipli-
 nam sancit; unam quidem insignem, communem
 humanamque transcendentem naturam, nec nup-
 tias, neque liberorum procreationes, neque diviti-
 um abundantiam recipientem, sed omnino a
 communi et consueti saecularium hominum con-
 versatione discrepantem, et unice Dei inhærentem
 servitio propter excessum caelestis desiderii.
 Qui talem servant vivendi normam, mortem re-
 putantes vitam mortalem istam, et solo corpore
 in terra versantes, cogitatione autem et quoad
 animam in caelum translati, cœlicolarum instar
 humanas res despiciunt, pro communi salute Deo
 se consecrantes, nec hominum mactationibus et cruore,
 neque libaminibus et victimarum adipibus, sed legi-
 timis veræ religionis ritibus et quoad mentis affe-
 ctus purificati, atque insuper actibus verbis-
 que piis, quibus Numen placantes, pro seipsis
 et propinquis persolvunt sacrificium. Talis est per-
 fectus primariusque modus regiminis in Chri-
 stianismo. Posterior autem et inferior humanior
 est et a priore valde dissimilis, quippe qui modes-
 tis se submittit nuptiis et liberorum procreatio-
 ni, quæ sunt juxta justitiam curat et dispensat,
 militatque et agenda sibi proponit, agrisque et
 mercatoræ et reliquæ civili magis consuetudini
 dat operam cum religione. Hi ceteroquin homines

Variae lectiones et notæ.

" ἀ. τῷ σώματι γ. ἄς. cod. " ἀνάγειν cod. — καὶ μ. δι' ἐξ ἡ. Eus. " ἰδοῦντας Ced. Eus. " ἀποκ. C
 " τυγχάνουσι π. τῆν Eus. " ἱερῶν cod. " φ. μᾶλλον ἢ καθ' ἑκούσιον γνώμην — οὐ οὐκ ἐν ἐκ-
 κλησίᾳ ἀθανάτων ὅρ. Eus. " Ced. 557, 7-11. " καὶ add. cod. " π. τῇ Eus. H. E. II 17. " τ. ἱγ.
 Eus. — π. τῷ δ. Eus. — " ὅφ. τε καὶ Eus. " εἰς τὰς θείας Γραφάς Eus. " γεγεννημένος, add. Eus.
 " ποικίλῃ καὶ ποικύτερον τῶν ἱ. λόγων π. τῆν ὁγ' Eus. " ὡς καὶ E. ἐν τῇ ἐ. ἱ. ταῦτα λέγει· δ' αὐτῶν· ὅτι
 καὶ ἐν τοῖς π. M. ταῦτα φ. Cod. — Hunc Eusebii locum edidit card. Mai Bibl. Nov. tom. IV. ex Chronicis
 ineditis Georgii Hamartoli. Vide Patrologiæ tom. XXII, col. 1007. " αὐτῷ μόνῳ τῷ σώματι.

verta habent religiosi cultus et eruditionis tempora, et divinorum eloquiorum auditioni vacant; atque his secundus attributus est pietatis gradus, qui congruam huic vitae utilitatem præbet.

Similiter et divus Athanasius dixit: «Cum duplex sit via, duplex et regimen in vita; unum quidem moderatius et sæculare, nuptias dico; aliud vero angelicum, apostolicum et summum, virginitas scilicet seu solitaria vita. Si quis mundanum, id est nuptias eligat, reprehensionem quidem non habet, sed tanta non accipiet dona: accipiet autem, quoniam et ipse fert tricesimum fructum. Si quis vero puram et cœlestem vitam amplectatur, quamvis aspera, in principio præsertim et difficilia videatur, habet autem, post legitimum certamen et tolerantiam, dona mirabiliora et gloriosa; perfectum enim et plenissimum fructum, centesimum dico, lætum et sanctum manifeste prorsus germinavit. Quemadmodum igitur lex vetus in duas vitas dividebatur, in Pharisaicam et sublimem atque in humiliorem et mundanam, ita quoque nova et Christiana lex in solitariam et excellentem atque in sæcularem dividitur.»

Pharisæi igitur, qui interpretantur *separati* et *divisi*, dicebantur ex eo quod a cæteris omnibus seipsos separarent et dividerent ad purissimam et perfectissimam vitam et ad legis documenta sectanda. Eandem autem vitam consecrabantur et Scribæ, apud quos et regimen idem continentiaque et virginitas, et jejuniis bis in Sabbato, sextariorum et paropsidum et calicum purificationes, decimarum exactiones et primitiæ, continue orationes et reliqua omnia, rejectis videlicet mirandis Essæis, utpote valde sublimioribus nimisque præstantibus. Quam Pharisaicam, utpote optimam disciplinam, cum Paulus æmulatus esset, summopere extollit dicens: «Israelita sum, de tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Phariseus.» Unde merito quoque Dominus noster perfectionem et evangelicam proponens aperte vitam, dicebat amatoribus cœlestis hereditatis: «Nisi abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum.» Unde sane etiam apostolicus Dionysius (ut videtur) extollens sacrum monachorum ordinem, ita dicit: «At omnibus initiatis sublimior ordo monachorum, est sacrum vite regimen in quo, prorsus quidem purificati omni virtute et plena propriarum actionum puritate, totaque, quantum illam contemplari licet, divinæ rei peractione, in intellectuali contemplatione et communione versantur, et sacerdotium aptis ad perficiendum vir-

Α ζειν, οἷς καὶ ἀσκήσεων καιροὶ, μαθητείας τε καὶ τῶν θεῶν λόγιων ἀκροάσεως ἡμέραι ἀφορίσθησαν· καὶ δεύτερος εὐσεβείας ἀπεινιμῆθι βαθμὸς καταλλήλον τῷ τοῦδε βίῳ παρέχων τὴν ὠφέλειαν.»

“(2) Ὡσαύτως καὶ ὁ θεὸς Ἀθανάσιος ἔφη· Ἄθεο γὰρ ὁδὼν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μὴδὲ μὴν μετρωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, ἐτέρας δὲ ἀγγελικῆς, ἀποστολικῆς τε καὶ ἁνοπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἥτοι τῆς μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μὲν τις τὴν κοσμικὴν, τοῦτέστι τὸν γάμον ἔλοιτο, μὲν μὲν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεται—λήψεται γὰρ—ἐπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς [καρπὸν] τὸν τριάκοντα³⁵. εἰ δὲ τὴν ἀγνήν καὶ ὑπερκόμιον ἀσπάσσοιτο τις, εἰ καὶ τραχεῖα περὶ τὴν ἀρχὴν μάλιστα καὶ δυσκατ-
B ὀρθωτος φαίνεται, ἀλλ’ ἔχει, μετὰ τὴν ἐννομον ἀθλήσιν καὶ καρτερίαν, χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἐνδοξα³⁶. τὸν γὰρ τέλειον καὶ πληρέστατον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα λέγω, φαιδρὸν καὶ ἀγιοπρεπῆ φανερῶς πάντως ἐδιδόσθητε³⁷. Οὐκοῦν ὥσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους τὴν διηρημένος, εἰς τε τὴν Φαρισαϊκὴν καὶ ὑψηλὴν, καὶ εἰς τὴν ἐπιδεύουσαν³⁸ κοσμικὴν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ Χριστιανισμὸν νόμος θεομὸς εἰς μοναδικὴν ὑπερπερὶ καὶ βιωτικὴν.»

“(3) Φαρισαῖοι τοίνυν οἱ ἐρμηνεύμενοι ἀφωρισμένοι καὶ μεμερισμένοι³⁹, παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀπορίζειν ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἐλάτουντο εἰς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριδέστατον, 250 καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ἐντάλματα. Τὸν δ’ αὐτὸν βίον μετήρχοντο⁴⁰ καὶ οἱ Γραμματεῖς, παρ’ οἷς καὶ C πολιτεία ἡ αὕτη, ἐγκρατεῖα τε καὶ παρθενία, καὶ νηστεία⁴¹ δις τοῦ Σαββάτου, ξεστῶν καὶ πινάκων, καὶ ποτηρίων καθαρισμὸς, ἀποδεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐνδελαιεῖς εὐχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὁπεξαιρουμένων (66^b) δηλονότι τῶν θαυμασίων Ἑσσαιῶν ὡς ὑπερέτερον σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκαίμενων. Ἦν δὲ Φαρισαϊκὴν, ὡς ἀρίστον πολιτείαν, ὁ Παῦλος ζηλώσας, εὖ μάλα σεμνύνεται φάσκων⁴². Ἰσραηλίτης ἐμὶ, φυλῆς Βενιαμὴν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος. “Ὅθεν εἰκότως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὸν τελειότερον καὶ εὐαγγελικὸν ὁπο-
D τιθέμενος ἑναργῶς βίον, ἔρασκε πρὸς τοὺς ἑραστὰς τῆς οὐρανίου κληρουχίας. “Ἐὰν μὴ περιστάσῃ ἡ δικαιοσύνη ὁμῶν πλεον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων⁴³, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. “(4) Ἐνθεν γὰρ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος, (ὡς εἰκεν) ἀποσεμνύνων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν, οὕτω φάσκει· “Ἡ δὲ τῶν τε-
λουμένων ἀπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ τῶν μοναχῶν, ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκαθαρ-
μένη⁴⁴ καθαρσὶν ὀλικῇ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀγνότητι (πάσης δὲ ὁσῆς θεμι-
τὸν⁴⁵ θεωρεῖν αὐτὴν ἱερωργίαν⁴⁶, ἐν νοερᾷ θεωρεῖ

Variae lectiones et notæ.

³⁵ Ced. 356, 11-354, 19. — μέγας Ἀθ. Ced. — Loc. ut videtur, ineditus. ³⁶ ἀγ. καὶ ἀπ. καὶ Ced. τὴν τριακοντάδα Conj. Bekkeri ad Ced. c seq. ἑκατοντάδα. ³⁷ περὶ. Sic jam coniecerat Bekker ad Ced. pro πρὸς ed. ³⁸ ὁ. καὶ ἀξιάγαστα Ced. ³⁹ ἀγ. π. ἐγκρατείας Ced. ⁴⁰ ὁποδ. καὶ x. Ced. ⁴¹ Ced. 354, 4-19 — τ. ἱερ. Ced. ⁴² εἰς τὸν v. cod. ⁴³ μετήρχοντα Ced. ⁴⁴ π. v. Ced. ⁴⁵ Phil. III, 5. ⁴⁶ ἀγγέλ. Ced. ⁴⁷ Matth. v, 20. ⁴⁸ Γ. καὶ Φ. Ced. ⁴⁹ Ced. 354, 19-355, 2. ⁵⁰ οὕτω φησὶ Ced. Dionysius Hier. VI, 3. pe. Paris. 1615, p. 133 C. ⁵¹ Μηδὲ cod. ⁵² καθαθαμένην cod. ⁵³ δὲ οὐ δεμνόν cod. ⁵⁴ θεμ. αὐτῇ ὁ. ἱερωργίας.

καὶ κοινωνία γεγεννημένη * καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν A
 τελεωτικαῖς δυνάμεσιν ἐγγειριζομένη † καὶ ταῖς
 ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι κατ'ἱερουργικὰς παραδόσε-
 σιν ἐκδιδασκομένη * καὶ τὰς ἐποπτευθείσας τῶν
 κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τῆς
 ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης, ἀναλόγως εἰς τελεωτάτην
 ἀναγομένην τελεῶσιν). Ἐνθεν οἱ θεῖοι καθηγερόνες
 ἡμῶν ἐπανομιῶν αὐτοὺς * ἱερῶν ἡξίωσαν (καὶ) οἱ
 μὲν θεραπευτὰς, οἱ δὲ μοναχοὺς ὀνομάσαντες † ἐκ
 τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὀπηρεσίας καὶ θεραπείας (καὶ)
 τῆς ἀμερίστου καὶ ἐνιαίας † ζωῆς ὡς ἐνοποιούσης
 αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν ἀρετῶν † ἱεραῖς συμπύξεσιν
 εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελεῶσιν. δ' ὅν †
 καὶ τελεωτικήν 251 αὐτὴν ἱερὰ θεσμοθεσία † χάριν
 ἐκάλει καὶ τινος αὐτοὺς ἡξίωσαν ἀπαιρωτικῆς ἐπι-
 κλήσεως, οὐχὶ θεραπευτικῆς †. ἐκείνη γὰρ ἐπὶ
 μύλαις ἐκείναις γίνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν,
 ἀλλ' ἱερουργικῆς ὑπὸ τῶν ὁσίων ἀρχιερέων † τῇ
 ἱεραρχικῇ τελεωουργίᾳ † δευτέρως ἱερουργουμένης.
 † (5) Ταῦτα (δὲ) ἐκ πολλῶν ἱερωνυσάμενος † ὄλγα,
 ἀναγκαίως, οἶμαι, συντίθεικα διὰ τοὺς ἐκπαρουύνας
 πῶς καὶ ποῦ καὶ πόθεν † ἡ τῶν μοναχῶν ἡρεῖτο
 διαγωγή τε καὶ ἀσκήσις, καὶ τάξις, ποῦ τοῖνυν εἰσὶν
 οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς
 ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θεῶν παραδόσεων τε καὶ
 θεσμῶν, εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτως ἀποβαλ-
 λόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι καὶ
 κατὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ θεοσυγῇ μυσταγωγῶν αὐτῶν
 Κοπρώνιμον, νέον † καὶ πρόσφατον † δογματίζον-
 τες ἐξ ἀκρας † ἀπονοίας τε καὶ ἀμελείας, καὶ ἀβελ- C
 τηρίας †, μὴ νοούντες ἀ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων
 διαβιβάζονται. * Ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλίαις τῶν
 ἁγίων Πατέρων ἐπόμεινοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ
 παλαιὰν πιστευόμεν ὑπάρχειν. (6) Καὶ οὐ θαυμαστὸν
 περὶ τῆς μοναδικῆς οὐσίας, ὅτι λέγουσιν πολλῶ μάλ-
 λον περὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων * δυσωπεῖται οὖν αὐ-
 τοὺς, εἰ καὶ μὴ ὁ θεσπέσιος καὶ ἀποστολικὸς Διονύ-
 σιος, ἀλλὰ γε καὶ οὗτος ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς
 Εὐσεβίος μάλα περὶ αὐτῆς δι' ἀκριβεῖας ἐξηγουμέ-
 νος * καὶ παυσάσθωσαν αὐτοὶ ἀνοηταίνοντες, οἱ ἅμα καὶ
 ἀλόγιστοι. Ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ἐκ περιουσίας δια-
 βιβάζονται καὶ φιλῶνα προάγει μάρτυρα φιλαληθῆ
 τε καὶ ἀξιοχρεόν, ὡς ἀποστολικῇ (67*) τάξει ὑπάρ-
 χει καὶ παράδοσις ἀρχαιοτάτη καὶ θεοφιλεστάτη *
 ἱερχαὶ γὰρ αἱ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι πεφύ-
 κισι, βεβαιῶσαι τὴν παρ' ἡμῶν ἀλήθειαν, μηδαμῶς
 ἀμφήριστον † ὑποδέχεσθαι * ἀκούεωσαν δὲ γε,
 πρὸς τοὺς παλαιούς τούτους ἐξηγητὰς, οἱ πανδελιοὶ
 καὶ παλαιοὶ τὴν κακίαν, καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων
 θεῶν Πατέρων περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτόμῃ διεξιόντων καὶ
 συμφωνούντων ἐκείνοις, ἵνα καὶ οὕτως δυ-
 νηθῶσι τάχα μικρὸν ἀνεθῆναι τῆς πολλῆς μανίας καὶ λύσεως.

Variae lectiones et notae.

* γεγεννημένης, etc. cod. † ἐγγειριζομένην cod. * ἐκδιδασκομένης; ὀππτευθείσας τῶν κατ' αὐτὸν
 — ἀναγομένης cod. * ἐπανομιῶν ἐκείνους Ced. ἐπ. δ. l. ἡ. οἱ D. † ὀνομάζοντες D. † αἰωνίου civil.
 † διαίρεσιν D. † δ' οὐ cod., δ' ὁ D. † αὐτοὺς ἱεραρχεῖτο γ. ἡ ἱερὰ θεσμοθεσία D. † οὐχ ἱερα-
 ρικῆς D. † ἱερῶν D. † τὴν ἱεραρχικὴν τελεωουργίαν cod. † Ced. 355, 3-14. † ἱερωνυσάμενος Ced.
 † ἐπ. πότε καὶ πόθεν Ced. † νέον Ced. † ταύτην add. Ced. † ἀκ. μανίας τε καὶ ἀπ. καὶ ἀβ. Ced.
 † I Tim. i, 7. † ἀφίριστον cod.

Magnus enim Basilius de renuntiatione et solitariae vitae regimine disserens, ita loquitur: « Idcirco misericors Dominus, nostrae salutis curam habens, in duplicem vitam divisit humana, concubium et virginitatem, ut qui sufferre nequit virginitatis et asceticæ vitae certamen, veniat in consortium mulieris, id sciens quia repetetur ratio temperantiae et sanctificationis et similitudinis cum sanctis qui in conjugii et liberorum educatione versati sunt; qualis erat in Veteri Testamento Abraham, qui, cum pluris Deum faceret, unigenitum placida immolans mente, glorificatur et tabernaculi sui fores apertas habebat, paratus ad excipiendum eos qui hospitari debebant. Si enim audisset: « Vende quæ habes et da pauperibus, » majora illis ostendisset Abraham, et Job, et Samuel, et David et alii multi; in Novo autem Testamento Petrus et ceteri apostoli. Ab unoquoque enim repetentur fructus charitatis erga Deum et proximum, et reddetur ratio desertionis a mandatis istis. Ait enim Dominus: « Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. » Et: « Qui non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. » Nonne tibi videtur etiam pro conjugatis posita esse Evangelia? En manifestum tibi est quod omnes homines reddere rationem debemus obedientiæ erga Evangelium, monachi et conjugati; sufficit enim ei qui ad nuptias ingressus est indulgentia incontinentiæ et erga feminam concupiscentiæ et concubitus. Cætera autem præcepta omnibus similiter statuta non extra periculum sunt transgredientibus. Etenim annuntians Christus Patris sui mandata iis qui in mundo erant loquebatur. Si quando autem accidit ipsum privatim interrogatum discipulis suis respondere, etiam atque etiam obtestabatur dicens: « Quod autem vobis dico, omnibus dico. » Ne ergo decideris, o tu qui consortium mulieris præoptasti, quasi licentiam habens mundum amplectendi; maioribus enim laboribus et vigilantia opus tibi est ad felicem salutis tuæ successum, quippe qui mediis in laqueis et imperio apostolicarum virtutum habitare elegisti, et incitamenta peccatorum sub oculis habes, et ad illorum concupiscentiam nocte dieque omnes sensus tuos adaperuisti. Scito ergo quod adversus apostatam luctam non effugies, nec in istum victoriam reportabis nisi cum tribulationibus

A 252 (7) Ὁ γὰρ τοὶ μέγας Βασίλειος περὶ τῆς ἀποταγῆς καὶ μοναδικῆς πολιτείας διαβίων ²⁷, οὕτως ἔφη: « Διὰ τοῦτο ²⁸ ὁ φιλόσοφος Κύριος ²⁹, κηρύττων ἡμῶν τῆς σωτηρίας, εἰς δύο βίους διατέλει τῶν ἀνθρώπων, συζυγίαν ³⁰ καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὴν τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἀθλὸν ³¹ ἔλθῃ εἰς συνουσίαν γυναικός, ἵκτινε εἰδὼς ὡς ἀπαιτηθήσεται λόγον σωπροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ καὶ τῆς πρὸς ³² [τοῖς] ἐν συζυγίαις καὶ τακνωτοφίαις ἀγίους ὁμοιώσεως (ὅς τις ἦν ἐν μὲν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ἀβραάμ, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ προτιμῆσαι τὸν μονογενῆ θυσιάζων ἀπαθῶς ³³, ἐμεγαλύνει καὶ τὰς τῆς σκητῆς αὐτοῦ θύρας διαπεπτασμένως εἰς πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπιγενουσθαι μελλόντων ἐτοιμαζόμενος. Εἰ γὰρ ³⁴ ἤκουσεν ³⁵ « Πάτερ ἡσθὲν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὲς τοῖς πτωχοῖς, » καὶ τὰ μεῖζονα τούτων ἐπεδείξατο Ἀβραάμ, καὶ Ἰωβ ³⁶, καὶ Ἰσαακ, καὶ Δαυὶδ, καὶ ἑτεροὶ πλείστοι· ἐν δὲ τῇ νῦν Διαθήκῃ ³⁷ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀποστόλων. Ἀπαιτηθήσεται γὰρ πᾶς τοὺς καρποὺς τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον καὶ τῆς παρατροπῆς τῶν ἐντολῶν τούτων. — φησὶ γὰρ ὁ Κύριος ³⁸: « Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἅγιος. » Καὶ ³⁹ « Ὁς οὐ μισεὶ τὴν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής. » Ἀρὰ σοὶ οὐ δοκεῖ καὶ ⁴⁰ ὑπογυνοῖς τεθῆναι ⁴¹ τὰ Εὐαγγέλια; ἰδοὺ σεσαφηνίσται σοὶ ὡς ἀπαντες ⁴² ἄνθρωποι ἀπαιτηθήσονται τὴν πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοὶ τε καὶ οἱ ἐν συζυγίᾳ ⁴³. ἀρχίσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι ἡ συγγνώμῃ ⁴⁴ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πρὸς τὸ ὄφελον ἐπιθυμίας τε καὶ συνουσίας· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντολῶν πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσιν ⁴⁵. (Καὶ γὰρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλματα, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο.) εἰ δὲ ποὺ συνῆθ' αὐτὸν **253** καὶ κατ' ἰδίαν ἐπαρωτηθέντα τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ἀποκρίνεσθαι ⁴⁶, διαμαρτυρετο λέγων ⁴⁷: « Ὅς δὲ ὅμιον λέγω, πᾶσι λέγων· (Μὴ τοίνυν ἀποπίσης ⁴⁸, ὡς οὐτος, ὁ πρὸς κοινωρίαν γυναικὸς προσηρημένος, ὡς ἐπ' ἐξουσίας ⁴⁹ ἔχων τὸν κόσμον περιβάλλεσθαι ⁵⁰. πλείονων γὰρ σοὶ πόνων καὶ φυλακῆς χρεῖα πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιτυχίαν, ἅτε δὴ καὶ ἐν μέσῳ ⁵¹ παγίδων καὶ τοῦ κράτους τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων οἰκεῖν ἐκλεξαμένη καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ἐπ' ὅψιν ⁵² ἔχοντι καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκμαρμαζυνόμενῃ πάσῃ σου τὰς αἰσθήσεις. Γίνωσκε οὖν ὡς ⁵³ οὐκ ἀποδρά-

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Βασίλειου τοῦ Μεγάλου de abdicatione rerum II. 253, D. Cœd. 355, 15-356, 4. Ἀλλὰ καὶ ὁ μ. B. π. ὁπ.τ. ²⁸ ἐξῶν Cœd. ²⁹ καὶ add. Cœd. ³⁰ φ. Θεός B. — κ. τῆς ἡ. σ. B. — δύο δ. β. B. ³¹ λέγω add. B. ³² π. ἀθλὸν ἐλθεῖ ἐπὶ σ. B. ³³ καὶ τὴν—ὁμοίωσιν Cœd. ³⁴ ἀστυμ. B. ³⁵ Οὐ γὰρ B. ³⁶ Matth. xiv, 21. ³⁷ ἐπ. Ἰωβ καὶ ἱ. π. τε καὶ ἱ. B. ³⁸ δ. ὅς τις ἦν καὶ B. ³⁹ Matth. x, 37. ⁴⁰ Luc. xiv, 26. ⁴¹ τ. ἡ. add. B. ⁴² τελεῖσθαι B. ⁴³ πάντας γὰρ ἄνθρωποι Cœd. ⁴⁴ συζυγίαι; B. Cœd. ⁴⁵ εἰς συγγνώμην τῆς Cœd. ⁴⁶ παρ. καθὼς φησὶν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἱ. μαθητάς Cœd. ⁴⁷ σ. καὶ κατ' ἱ. π. δ. ὁπ. τ. δ. μ. B. ⁴⁸ Matth. xiii, 27. ⁴⁹ ἀντ. B. ⁵⁰ ἐπ. ἱ. B. ⁵¹ περιβαλίσθαι B. ⁵² τῶν add. B. ⁵³ ἐν ὁψίον B. ⁵⁴ Γ. τοίνυν ὡς B.

σεις τὴν πρὸς τὸν ἀποστάτην καλαίστραν οὐδὲ τῆς Α τούτου νίκης καθάψῃ ἀνευ πόνων πολλῶν τῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν εὐαγγελικῶν διαγμάτων ²³.

(8) Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παραδρομῇ πρὸς τοὺς ἐν συζυγίᾳ ἀκινδύνως τὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ φυλακὴν καταμελοῦντας εἰρήσθω. Σὺ δὲ (67^h) ὁ τῶν οὐρανίων πολιτευμάτων ἑραστής, καὶ τῆς ἀγγελικῆς διαγωγῆς πραγματευτής, καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ συστρατιώτης γενέσθαι ἐπιθυμῶν, τό-
νισον σεαυτὸν πρὸς ὑπομονὴν θλίψεων, καὶ ἀνδρείως προσέλθῃς τῇ συγκλήτῳ τῶν μοναχῶν, ἰδοὺ τοίνυν, καὶ ὁ θεὸς διδάσκαλος εἰ; δύο βίους τὸν Χριστὸν διελέσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων φάσκει· καὶ τὸν μὲν κόσμιον καὶ γαῶδη, τὸν δὲ οὐράνιον, ἀγγελικὸν τε καὶ ἀποστολικόν· ὡς καὶ ἑτερόθεν πάλιν φησί· Μάθε, διδάσθητι ἀποστολικὴν πολιτείαν, τοστέστιν ὀρθαλμῶν ἀκρίθειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν, σώματος δου-
λαγίαν, φρόνημα ταπεινὸν, ἐννοίας καθαρότητα, ὀργῆς ἀφανισμόν· ἀγαπᾶμενος· πρόσ-
σῃθι, ἀποστερούμενος μὴ δικάζου, μισούμενος ἀγάπησον, διωκόμενος ἀνέχου, βλαστημούμενος παρακάλει, νεκρούθῃ τῇ ἁμαρτίᾳ, συσταυρώθῃ τῷ Χριστῷ, ὅλην τὴν ἀγάπην μετέδεις ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἀλλὰ χαλεπὰ ταῦτα· τί τῶν αγαθῶν εὐκολώ-
τερον; τίς καθιδεύων τρόπιον ἴστηκεν; τίς τρυφῶν καὶ καταυλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας κατεκοσμήθῃ στεφάνοις; Οὐδεὶς **254** μὴ δραμῶν ἀνέλες τὸ βρα-
δεῖον· ²⁴ πόνοι γινώσκει δόξαν· κάματοι προξενοῦσι στέφανον. ²⁵ Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὁμᾶς ²⁶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὡς φημι καὶ γὰρ, ἀλλὰ τὰς μὲν θλίψεις ταύτας ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ μακαριότης ἐκδέχεται, τοὺς δὲ τῆς ἁμαρτίας καμάτους τὸ τῆς γέννησις ἐπιπόνον καὶ σκυθρωπὸν πῦρ δοδεστον ἀναμένει.

Ταύτῃ τοι καὶ ὁ θεηγόρος Νεῖλος ἔφη ²⁷· Ὁ φιλοσοφεῖν ἐπετήδευσαν μὲν Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους οὐκ ὀλίγοι, μόνος δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐξήλυσαν οἱ Χριστοῦ μαθηταί, ἐπεὶ καὶ μόνον τὴν ὄντως σοφίαν ἔσχον διδάσκαλον. Οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηνῇ δράμα ὑποκρινόμενοι, ἀλλοτρίῳ ἑαυτοῦ κατεκόσμησαν προσωπεῖο, ὄνομα κενὸν ὑποδύοντες, ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐστερημένοι· ἐν μὲν τῷ τριβῶνι, καὶ τῇ ὑπῆλκῃ, καὶ τῇ βακτηρίᾳ τὸν φιλόσοφον ἐνδοκνύμενοι, περιέποντες καὶ τὸ σῶμα, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς δεσποιναῖς ὑπηρετοῦμενοι, γαστρός ὄντες δούλοι, καὶ τὰς ὑπογαστέριους ἡδονὰς ὡς φύσεως ἔργον ἀποδε-
χόμενοι, ταῖς ²⁸ λαμπραῖς τραπέζαις κυνεῖον δίκην λίχνων ἐφαλλόμενοι, οὐκ εἰδότες ὅτι πρὸ πάντων ἡλευθερὸν δεῖ εἶναι τὸν φιλόσοφον καὶ μᾶλλον ψεύ-
γειν τὸ δούλον εἶναι παθῶν ἢ ἀρχυρόλητον καὶ οἰκὸ-
τριβα ²⁹· τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι δούλον οὐδὲν ἴσως ἰδίαφε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα ³⁰, τὸ δὲ πάθειν ὡς δεσπότηας χρώμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς, αἰσχύνῃ η̄νεγκεν καὶ γέλωτα πολύν. Εἰσὶ μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς καθόλου τῆς πράξεως ἡμεληκότες, λογικὴν

A multis quae evangelicorum praeceptorum inherēt custodiā.

Et haec quidem transcurrent illis qui in conjugio secure praeceptorum Christi observantiam negli-
gunt dicta sint. Tu vero caelestis civitatis amator et angelicæ negotiator conversationis et sancto-
rum discipulorum Christi commilitio fieri cupiens, firma teipsum ad tolerantiam tribulationum, et si genere ingressus es in cætum monachorum, en igitur sanctus ipse praeceptor in duplicem vitam Christum humana divisisse asserit, et unam quidem mundanam et terrestrem, alteram vero caelestem, angelicam et apostolicam; nam et alibi rursus dicit: Disce, ut docearis apostolicam vitæ normam, id est oculorum circumspectionem, linguae temperamentum, corpus in servitudinem redactum, animi humilitatem, cogitationis puritatem, iræ extinctionem; angarius assentire, laesus non litiga, odio habitus ama, insectatores sustine, si male tibi dixerint ora; mortuus peccato, crucifixus cum Christo, omnem charitatem reponere in Domini. Sed dura sunt haec: Quodnam facilius bonum est? Quis dormiens tropæum orexit? Quis in deliciis vivens et tibia sonora delectatus patientiae coronis redimitus est? Nemo nisi currens reportavit bravium; labores gloriam gignunt; molestiae coronam conciliant: Per multas tribulationes oportet vos intrare in regnum caelorum. Dico ego quoque, et tribulationes istas regnum caelorum et beatitudo excipit, iniquitatis autem labores gehennæ labor et horror et ignis inexstinguibilis manet.

Similiter et theologus Nilus loquitur: Philosophiae quidem operam dederunt Graecorum et Iudaeorum non pauci, veram autem sapientiam amulati sunt soli Christi discipuli, quoniam soli veram sapientiam habuerunt magistratam. Priores enim quasi in scena fabulem agentes, aliena seipsos exornarunt larva, nomine inani induti, vera philosophia carentes; trito quidem pallio et barba et baculo philosophum ostentantes, et corpus colentes et cupiditatibus ut dominabus famulantes, ventris exsistere servi, et comites ventris voluptates velut opus naturæ admiserunt, splendidas mensas gulosorum eorum instar invadentes, nescientes imprimis liberum esse debere philosophum, multoque magis illi fugiendum ne serviat passionibus, quam ne sit argento vene-
nale mancipium et vernarum verna; hominum enim servum esse nihil forte nocuit ei qui recte vixit, cupiditatibus autem ut dominis uti et servire voluptatibus pudorem attulit et risum multum. Sunt ergo apud eos prorsus in agendo negligentes, at rationalem philosophiam, ut videntur, suscipientes, de

Variae lectiones et notæ.

²³ δὲ γμ. B. ²⁴ II Tim. II, 5? ²⁵ Act. XIV, 22. ²⁶ ἡμᾶς cod. ²⁷ Νεῖλος, liber asceticus (Bibl. Maxima VII, 1156). ²⁸ ἀποδεχόμενοι, ὀργῆς ὑπὸ καὶ πρὸς δόξαν ἐπτοημένοι ταῖς cod. ²⁹ οἰκὸτριβον cod. ³⁰ τῶν βεβιωκότων cod.

sublimibus sermonem habentes et eorum quæ demonstrari non possunt interpretes, magnitudinis cœli et solis mensuras et astrorum vim scire se jactantes, aliquandoque etiam de sacris disserere aggredientes ubi et veritas inaccessa et conjectura periculosa, vita autem in cœno volutantibus se porcis ignominiosiores. Si quando quidam ad agendum se convertiebant, istis pejores fiebant, pro fama et laudibus molestias tolerantes; nullius enim rei gratia nisi ostentationis et cupiditatis gloriæ plerique operam dabant miseri; mercedem parvam et vilem pro tali sibi concilians miseria; etenim prorsus siluisse, juxta Pythagoricum institutum, et gramine vesci, cilicinis vilibusque et detritis panniculis tegi et in dolio inclusum habitasse, et pro tolerata vita nullam post mortem expectare mercedem, et vita ista definire virtutis præmia, ultra omnem amentiam est. Judæorum autem quicumque istam amplexi sunt vitam, sunt quidam Jonadab posteri; omnesque similiter vivere volentes excipiendo ad suum traducunt institutum; qui in tabernaculis semper habitant, vinoque et omnibus rebus quæ ad mollitiem spectant abstinentes et victus parcam rationem habentes et moderatas corporis necessitates; et valde sane curantes moralem habitum, in contemplatione plerumque perseverant; hinc enimvero Essæi vocantur, istud ostendente nomine; et prorsus est illis undequaque rectus philosophiæ finis, factis nequaquam professioni repugnantibus. At quæ his molestiarum utilitas et laboriosi certaminis, qui certaminis designatorem et instructorem Christum occiderunt? Etenim istis similiter laborum merces perit, qui præmiorum certaminis abnegaverunt dispensatorem; et a vera vita ideoque a philosophia exerrant. Philosophia enim est morum correctio cum opinione veræ de illo qui est cognitionis; hæc verò desituti sunt simul et Judæi et Græci, qui sapientiam quæ e cœlo descenderat aversati sunt, et sine Christo sapientes esse tentaverunt, qui solus opere et verbo demonstravit philosophiam. Ille enim primus et solus vitæ viam aperuit; hujus regimen demonstrans purum, et sublimiorem semper corporis cupiditatibus attollens animam, ultimo autem et ipsam despiciens, quando a se dispensantia salus hominum mortem postulabat, hinc docens oportere philosophum recte eligentem repudiare quidem quæcumque in vita jucunda sunt, laboribus autem et affectibus prævalere fortiter, corpus despicientem, et ne animam quidem habere in pretio, sed et ipsam alacri animo profundere, cum ad ostendendam virtutem illam deponere oportet. Et hanc acceptam apostoli ejus et discipuli vere vitæ normam imitati sunt. Simul ac enim vocati sunt, renuntiantes quidem vitæ, et negligentes patriam, et genus, et facultates, ad duram et laboriosam vitam transierunt, per omnes incedentes molestias

A δὲ φιλοσοφίαν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπανηρημένοι, μεταβολέσαι τινὲς θύεας καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγηταί, μέγας οὐρανοῦ καὶ ἡλίου μέτρα καὶ ἀστέρων ἐνέργειαν εἶδέναι καταπαγγελλόμενοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ θεολογεῖν μὲν ἐπιχειροῦντες, οὐποὶ καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντες δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμώτεροι. Εἰ δὲ καὶ τινες ἐγένοντο πρακτικοί, τούτων ἐγένοντο χεῖρους, δόξαι τε καὶ ἐπαίνοις τοῖς (68*) πόνοις πεπραγότες· οὐδενὸς γὰρ ἑτέρου χάριν ἢ ἐπιδείξεως καὶ φιλοδοξίας ἐπετήδεον οἱ δειλαιοὶ τὰ πολλά· μισθὸν εὐτελῆ καὶ 255 εὐδὸν τῆς τοιαύτης καταλλαττόμενοι τάλαιπωρίας· τὸ γὰρ σιωπῆσαι διὰ παντὸς κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν νομοθεσίαν καὶ χόρτῳ τρέφεσθαι, τριχίνοις ῥακίοις σκεπάζεσθαι καὶ ἐν πύθῳ κατακεκλισθαι καὶ διαδιδῶναι μηδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκῶν, πάση ἀνάγκῃ ἐστὶν ἐπίκαιρα, τῷ βίῳ τοῦτω συγκαταλβεῖν τῆς ἀρετῆς τὰ ἐπαθλα. — (10) Ἰουδαῖοι δὲ οὗτοι τοῦτον ἐτίμησαν τὸν βίον, εἰσι μὲν τοῦ Ἰωνάδαβ ἀπόγονοι· πάντας δὲ τοὺς ὡσαύτως βιοῦν ἐθέλοντας προέβην εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάγουσαν πολιτείαν, οἱ τινες ἐν σκηναῖς κατοικοῦσι διαπαντός, οἶνον τε καὶ τῶν πρὸς 61 τὸ ἀβροδίατον πάντων ἀπεχόμενοι καὶ δαιταν ἔχοντες εὐτελῆ καὶ τὴν χρεῖαν συμμαματρημένην τοῦ σώματος· καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦντες τῆς ἡθικῆς ἕξεως, θεωρίᾳ δὲ τὰ πολλὰ προσμένουσιν· ἔνθεν γὰρ καὶ Ἑσραῖοι καλοῦνται, τοῦτο δηλοῦντες τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀπλῶς ἐστὶν αὐτοῖς πάντοθεν κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπὸς, ὁ δαίμων τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέλματι. Ἄλλα τί τῶν ἀγώνων ὕψος αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπιπόνου ἀθλήσεως τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν ἀνηρηκόσι 62; καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων ὀχρεται· μισθὸς, ἀννσημαίνων τὸν τῶν ἐπάθλων διανομέα· καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀπεσφάλησαν 63. (11) Φιλοσοφία γάρ ἐστιν ἡθῶν κατόρθωσις μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ θύετος γνώσεως ἀληθοῦς· ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληες, τὴν ἀπ' οὐρανοῦ παραγενομένην σοφίαν παραιτησάμενοι καὶ χωρὶς Χριστοῦ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσαντες, τοῦ μόνου παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν. Οὗτος γὰρ πρῶτος καὶ μόνος 64 ἔτεμε τῷ βίῳ, τὴν ταύτης πολιτείαν ἐπιδειξάμενος καθάραν, ἀνωτέραν αἰὲ φέρων τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν τοῦ σώματος· ἔσχοντο δὲ καὶ αὐτῆς καταφρονήσαντες 65, ὅτε ἡ παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπῆτει θάνατον, διδόντων διὰ τοῦτου, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον ὁρθῶς προαιρούμενον ἀρνήσασθαι μὲν τὰ ἡδέα πάντα τοῦ βίου, πόνων δὲ καὶ παθῶν εὖ μάλα ἐπικρατεῖν, καταφρονούντα τοῦ σώματος, ἔχειν δὲ μὴδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην προθύμως προέσθαι, ὅταν δι' ἀρετῆς ἀποδειξῇ ἀποδόσθαι 256 δέοι. Καὶ ταύτην παραλαβόντες οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ μαθηταὶ γενήσαντες τὴν διαγωγὴν ἐμιμήσαντο· ἅμα γὰρ τῷ κληθῆναι ἀποταξάμενοι μὲν τῷ βίῳ καὶ ὑπεριδόντες πατριδος 66

Varia lectiones et notæ

61 τὴν πρὸς cod. 62 ἀνηρημένοις? 63 ἀποσφάλλειν cod. 64 δέον? 65 τῆς ζωῆς vel ψυχῆς? 66 πατρίδα cod.

καὶ γένους καὶ ὑπάρξεως πρὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον εὐθύς μετετάξαντο βίον, διὰ πάντων χωρήσαντες τῶν δυσχερῶν καὶ τεθλιμμένων, διακόμενοι, κακουχόμενοι, ὑστερούμενοι, ἐλαυνόμενοι, γυμνητεύοντες, ὀβριζόμενοι, ἐμπυτόμενοι, αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ὑστερον δὲ καὶ θανάτου καταφρόνησαν καλῶς διὰ πάντων μιμησάμενοι τὸν διδάσκαλον, τῷ βίῳ καταλιπόντες πολιτείας ἀρίστης εἰκόνα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ γράφειν ἀπὸ (68^β) τῆς εἰκόνης ταύτης πάντες Χριστιανοὶ τὸν ἐαυτῶν βίον ἐφείλονται, ἢ οὐκ ἠδουλήθησαν, ἢ ἠτόνησαν πρὸς τὴν μίμησιν ὁλίγοι δὲ τινες ἠδυνήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερχύφαι ταραχὰς καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ζάλην καὶ τὴν τοῦ ματαιοῦ βίου φροντίδα τε καὶ προσπάθειαν καὶ οὕτως ἔξω γενόμενοι τῶν κοσμικῶν θορύβων, τὸν μοναδικὸν ἄσπασάμενοι βίον, ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς ἐποίησαντο, τοῦ μὲν κεκτῆσθαι τὴν ἀκτημοσύνην προκρίναντες διὰ τὴν ἀπερίσπαστον, τροφῆς δὲ κεκαρυκευμένης τὴν ἐγχεδιασμένην προτιμήσαντες, διὰ τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις τῇ παρατυχοῦσῃ τροφῇ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος ἐκπληροῦντες, ἐνδυμάτων τε μαλακῶν καὶ τῆς χρεῖας ἔξω, ὡς ἀνθρωπίνης χλιδῆς ἐπινοιοιαν ἀλογήσαντες, λιτῇ καὶ ἀπεριέργῳ στολῇ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην ἐχρήσαντο. (12) Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν τελειοτάτην τοῦ κατὰ Θεὸν ἀκροτάτου βίου τούτου σαφέστατα ὑποτιθέμενος ὡς πωλήσει ὅσα ὑπάρχοντα καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς, καὶ οὕτως ἀμερίμνως καὶ ἀπερισπαστως ἀκολουθεῖν τὸν σταυρὸν ἄρANTA προσέταξε, καὶ τὸν τοῦτο μὴ ποιοῦντα ἀνάξιον ἐαυτοῦ ἔκρινεν. Ὅστις γὰρ, φησὶν, οὐκ ἀφήσει πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἐνεκεν τοῦ ἐνός μου καὶ ἀρεῖ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μοι ἄξιος. Ὑγιαροῦν οὐκ ἔστιν ἄλλως τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς τελειότητος ἐπιτυχεῖν εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ὁ ὑπερτελής καὶ προτέλειος εἰδίδας 257 Κύριος. Θαυμαστὸν τοιγαροῦν ἡμῖν καὶ σφόδρα τιμητέον, τοὺς ἀπαρησαμένους πᾶσαν πρόσκαιρον ἡδονὴν τε καὶ προσπάθειαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μεταχωρήσαντας καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας — καὶ γὰρ μεμέστωται τούτων Αἴγυπτος, καὶ Αἰθῶ, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰνδία, Μαυριτανία τε καὶ αἱ Θηβαῖδες τοῦτον Συρία πληρῆς, καὶ Κιλικία, καὶ Γαλατία, Πόντος τε καὶ Ἀρμενία, Μεσοποταμία, καὶ ἡ Περσίς ἅπαντα τούτων ἀνάπλεως, Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Κύπρος, Ἀσία τε καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, καὶ ἡ Ἑλλάς πᾶσα, καὶ μὴν καὶ Ῥώμη, καὶ Ἰσπανία, καὶ Γαλατία ὡς μέχρι τοῦ πέρατος τῆς γῆς πληρησται μοναστηρίων καὶ ἀκκητῶν, καὶ πᾶσα ἡ γῆ κατευλόγηται καὶ ἀγιάζεται προθύμως ταῖς τούτων χοροστασίαις τε καὶ ψαλμοῖς.

(13) Καὶ δὴ Γρηγόριος ὁ πάνσοφος καὶ τῆς θεολογίας ἐπωνυμίας ἀποσεμνύνων αὐτὸς λέγει ὅτι φάλλοντες, οἱ δοξάζοντες, οἱ μελετῶντες τὸν νόμον Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, οἱ τὰς ὑψώσεις τοῦ

Variae lectiones et notæ.

⁶⁸ μοναδικὸν cod. ut infra. ⁶⁹ ἀσπασάμενοι cod. ⁷⁰ ἀπεργῆς Scholion. ⁷¹ ἀναλογισάμενοι cod. ⁷² ἐστο-
λήν? ⁷³ Matth. xix, 21. ⁷⁴ Matth. x, 21. ⁷⁵ Matth. xix, 29; x, 38. ⁷⁶ Γαλλία cod. ⁷⁷ Τοῦ θεολόγου,
orat. XII, 1, 91. A—D. ⁷⁸ τῆς θεολογίας ἐπωνυμίας ἀπ. αὐτοῦ cod.

et afflictiones, insectati, male vexati, destituti, agitati, denudati. contumeliis affecti, consputi, ipsis rebus necessariis indigentes; tandem mortem ipsam contempserunt recte per omnia imitantes Magistrum, vita sua relinquentes optimæ vivendi rationis imaginem. Sed postea quam Christiani omnes, qui vitam suam ad exemplum hoc delineare debebant, vel noluerunt vel defecerunt imitantes, quidam autem pauci mundanas sollicitudines valuerunt despiciere, et urbium fugere turbinem et insanæ vitæ curam et affectionem; itaque a mundanis exempli tumultibus, et solitariam amplectentes vitam, formam expresserunt apostolicæ virtutis, possidere inopiam anteponentes ob animi libertatem, escæ exquisitæ conditiæ extempore et sine arte paratam præsentes, ob cupiditatum rebellionem obvio cibo corporis necessitati satisfaciētes; vestitus molles et extra necessitatem ut hominum luxur inventionem aspernantes, villi et sine arte elaborata veste, ob corporis necessitatem, utebantur. Etenim Dominus diviti summa vitæ hujus secundum Deum perfectione præposita, « ut venderet substantiam et daret pauperibus, » et ita sine cura et libera mente serviret « crucem tollens » mandavit, et non sic facientem seipso indignum judicavit: « Quicumque enim non reliquerit patrem, aut matrem, aut fratres, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, et non acceperit crucem suam et secutus me fuerit, non est me dignus. » Ideo non aliter meritum hoc et perfectionem assequi fas est nisi juxta modum quem summe et ante sæcula perfectus edocuit Dominus. Mirandi nobis ergo et valde honorandi sunt qui abnegantes omnem temporariam jucunditatem et terrestrem affectum, juxta præceptum Domini ad solitariam vitam accesserunt et universam terram impleverunt: his enim impleta est Ægyptus et Lilya, Æthiopia et India, Mauritaniaque et Thebais; Syria et Cilicia et Galatia, Pontus et Armenia; Mesopotamia et Persis; Palæstina et Arabia et Cyprus, Asiaque et Cyclades insule et Græcia tota, imo etiam Roma et Hispania et Gallia usque ad terminos terræ donatæ sunt monasteriis et asceteriis, et universa terra resonat et sanctificatur Deorum choris et psalmodiis.

Et Gregorius quidem omni sapientia præditus, Theologi nomen magnificans, ipse dicit: « Qui psallunt, qui glorificant, qui meditantur legem Domini die ac nocte, qui exaltationes Dei ferunt

in gutturibus; et hæc profecto pulchra vitæ secundum Deum signa et indicia, silentes præcones, incompta et squalida coma, pedes nudi et apostolicas vias sequentes, nihil mortuum ferunt a tonsura congruens, amictus fastum reprimens, zona inornato decens, paululum et vix tunicam inhibens, incessus gravis, oculus non vagus, risus benignus, aut potius subrisionis motus quidam cachinni cohibens intemperantiam, sermo a ratione profectus, præstantioris deductio, increpatio magis quam laus optata, inter mæstitiam et relaxationem medium et justum temperamentum. — « Et majora his et sublimiora, in paupertate divitiæ, in transitoria commoratione possessio, in ignobilitate gloria, in infirmitate virtus, in coelibatu pulchræ proles educatio, si tamen præstantior sit ea quæ secundum Deum sit progenies illa quæ a carne oritur; in deliciis viventes et delicias contemnentes, humiles, mundo sublimiores, extra carnem et in carne viventes, quorum pars Dominus, pauperes per regnum et per pauperiorem regnantes: hi, divitiæ meæ et deliciæ meæ, præsentem me lætum faciunt, absentes affligunt. » Quinam autem sunt isti? « Qui mundum dereliquerunt, et Deo se consecraverunt, atque solitariam amplectentes vitam Deo vivunt magis quam omnes qui versantur in corpore; » dico sane qui inter nos sunt Nazareos, « quorum quidem alii omnino solitariam et secretam vitam transigentes, cum semetipsis solis et Deo conversantur, alii vero in agapis solummodo communione gaudentes, solitarii simul et misti sunt; et mundum istum quantum ex eremo noscitur solummodo cognoscunt. Ceteri autem et hominibus et negotiis mortui, quæ quasi in turbine simul versata, in melio percunt, nobis ludum volubilibus vicissitudinibus præbentes: ipsi autem sibi invicem mundus sunt et amulatione virtutem acerviunt. » Et hæc quidem Gregorius. Divina autem loquens Chrysostomus in interpretatione Matthæi sic de monachis Egypti loquitur: « Non tam splendidum est cælum multifario astrorum choro, quam eremus Egypti tabernacula monachorum nobis undequaque ostendens, qui, igne Christi suscepto, in cælum conferti irruerunt, ceteris quippe ardentiores effecti, incorporeales virtutes affectuum carentia per philosophiam imitantur. Et si quis in regione versatus fuerit, bene scit quæ dico; si quis autem non ascendit ad illa sancta tabernacula, recogitet illum qui usque ad id temporis omnium ore celebratur, quem post apostolos tulit Ægyptus,

Θεοῦ ἐν ταῖς λάρυγγι φέροντας· καὶ ταῦτα δὴ καὶ καλὰ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου προγράμματα καὶ μὲν-ματα, οἱ σιωπῶντες χήρυκες, αὐχμῶσα καὶ πινερὰ κόμη, πῶδες γυμνοὶ καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς ἐπόμενοι, μὴδὲν νεκρὸν φέροντας, κοῦρὰ σύμμετρος, περιβολὴ τύφον κολλάζουσα, ζώνη τῷ ἀκόσμῳ κοσμία, μικρὸν τι τοῦ χιτῶνος ἀναστέλλουσα καὶ ὅσον μὴ ἀναστέλλειν ὁ βῆδισμα εὐσταθὲς, ὀφθαλμοὶ οὐ πλανώμενοι, μειδίαμα προσήνης, μᾶλλον δὲ ὁρμὴ μειδιάματος, ἀκρασίαν γίλωτος σωφρονίζουσα, λόγος τῇ λόγῳ κινούμενος ὁ ὁδηγία τοῦ κρείττονος, ἐπιπληξίς εὐφημίας ποθεινοτέρα, μέτρα κατηφείας (69*) καὶ ἀνέσεως καὶ ἡ δι' ἀμφοτέρων μίξις καὶ κράσις. — « Καὶ ἡ μεῖζον τοῦτον ἐστὶ καὶ ὀφειλότερα ὁ ἐν πεινῇ πλεῖστος, ἡ ἐν παροικίᾳ κατάσχεσις, ἡ ἐν ἀτιμῇ δόξα, ἡ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, ἡ ἐν ἀγαμίᾳ καὶ λιτενίᾳ, εἴπερ κρείττενα τῶν ἀπὸ σαρκὸς ἐρχομένων τὰ κατὰ Θεὸν γενήματα ὁ τρυφῶν; τὸ μὴ τρυφῆν, οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον ὁ σαρκὸς ἐξω καὶ ἐν σαρκί, 258 ὃν μερὶς Κύριος, οἱ πτωχοὶ ὁ δὲ βασιλείαν καὶ διὰ πτωχείαν βασιλεύοντες ὅσοι μὲ καὶ παρόντες ὁ λαμπρὸν ποιῶσιν, ἡ ἐμὴ περιουσία, τὸ ἐμὸν ὁ ἐντροφύμα, καὶ ἀπόντες συστήλλουσι ὁ. » Τίνας δὲ εἰσιν οὗτοι; « Οἱ κόσμῳ χωρήσαντες ἑαυτοὺς καὶ τῷ Θεῷ τὸν βίον καθιερώσαντες· καὶ τὴν ἔρημον ἀσπαζόμενοι ζῶσι Θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν στερηομένων ἐν σώματι ὁ λέγω δὴ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζηραῖους ὁ εἰ μὲν τὸν πάντῃ μοναχικὸν καὶ ἀμικτὸν διαβλῶν-τες βίον, ἑαυτοὺς μόνοις προσελαλῶντες καὶ τῷ Θεῷ — οἱ δὲ ἀγάπαις μόνοις τῇ κοινωνίᾳ στέργοντες, ἐρημικοὶ ὁ τοῦ ὁμοῦ καὶ μεγάλους καὶ τοῦτον μόνοις κόσμον εἰδότες ὡς τῇ ἐρήμῳ γνωρίζουσιν, τοῖς μὲν ἄλλοις τεθνηκότας ἀνθρώποις καὶ πράγμα-σιν, ὅσα ἐν μέσῳ περιφθίρεται, στροβοῦντά τε καὶ στροβοῦμενοι καὶ παίζοντα ἡμᾶς ταῖς ἀγχιεστρό-φοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοις τε ὁ κόσμος ὄντας καὶ τῇ παραθέσει τὴν ἀρετὴν θύγοντες. » Καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος. Ὁ δὲ θεολόγος Χρυσόστομος ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρημικῇ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν φησιν: « Οὐχ ὅπως ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἀστρῶν χορῷ, ὡς ἡ ἐρημος Αἰγύπτου τὰς σκηνὰς πάντοθεν ὁ μὲν τῶν μοναχῶν δεικνύουσα ὁ, οἵτινες τὸ πῦρ τοῦ Χριστοῦ δεξάμενοι, πρὸς οὐρανὸν ἀνέβησαν μεθωρημέντοι καὶ θερμότεροι τῶν ἄλλων ὄντες πρὸς εὐσέβειαν, τὰς ἀσω-μάτους δυνάμεις τῇ — τῆς φιλοσοφίας ἀπαθείᾳ μιμουμένους. » Καὶ εἰ τις ἐν τῇ χώρᾳ γέγονεν, οἶδεν ὁ λέγω· εἰ δὲ τις οὐκ ἐπέθῃ τῶν ἀγίων σκηνῶν, ἐκεῖνον, ἐννοεῖται τὸν μέχρι νῦν ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ἁβόμενον, ὃν μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἡ

Varia lectiones et notæ.

77 ἀναστέλλει cod. 78 σιωπῇ λόγῳ τιμωτέρα. ἐπαινος ἔλατι ἡρτυμένο; οὐ πρὸς θεωρίαν, ἀλλ' Gr. 79 ὁδη-γία cod. 80 ὁ μεῖζον — ὁ φηλότερον cod. 81 ἀρχ. Gr. 82 γενήματα cod. 83 τῷ Gr. 84 τὸν οὐρανὸν, οἱ μὴ-δὲν ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον cod. 85 cod. πτωχείας? 86 οὐ τιμαὶ καὶ παρόντες cod. παρόντων? — λαμπρὸν ἐποιοῦν Gr. 87 ἀγαθὸν Gr. 88 συνστήλλον Gr. 89 Or. XXI 584 B, C. κόσμου χωρίζοντας Gr. 90 ἔ. καὶ τὴν Gr. 91 τε add. Gr. 92 ἐρημικοὶ codex. 93 καὶ τοῦτο μ. κ. δ. ὅσον ἐν τῇ ἔ. γνωρ. Gr. post Θεῷ. 94 περιφθίρεται Gr. 95 ἀλλ. δὲ Gr. 96 Τοῦ Χρυσόστομου VII, 127 a. 97 πανταχοῦ Gr. Chr. 98 τῶν μ. Chr. 99 τὸν Chr. 100 ἀδρόν Chr. 101 ὄντας καὶ πρὸς ὁρμήν καὶ πρὸς ἡδονὴν σωματίων προσπι-στεροι, τὰς Chr. 102 μιμουμέν. cod. 103 οὐδέποτε ἐπ. Chr. 104 τῶν σκ. Chr. 105 σ. ὅσα ἐν Chr.

Αἰγυπτος· ἤνεγκιν, τὸν μέγαν καὶ μακρίον Ἄν-
τωνιον, καὶ οὖον * ὕψων θεῶν ἡξιώθη καὶ βίον
θεοπρεπή τι καὶ ἀγγελικὴν ἐπέδειξε. Καὶ τοῦτο *
εἰσέταί τις ** ἀναγνούς, 259 αὐτοῦ τὸν βίον μετὰ
ἀκριθείας, ἐν ᾧ καὶ πολλὴν ὕψεται τὴν προφητείαν.
Καὶ γὰρ τὸν περὶ ** τὰ Ἀρείου νοσοῦντων, προαν-
εφώνησέ τε καὶ εἶπεν τὴν ἐκείνους ** μέλλουσαν
γίνεσθαι βλάβην, τοῦ Θεοῦ δείξαντος αὐτῷ ** καὶ
πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλλοντα. — Ἀληθείας
ἐστὶν ἀποδείξεις, τὸ μηδὲνα τῶν αἰρετικῶν ** ἄνδρα
τοιούτου ἔχειν. (15) εἰ δὲ ὅθ' ** καὶ θαυμάζω σφόδρα
καὶ τέλειαν ἔπαινω τοὺς τὰς ἐρήμους κατελιηφότας
μόναχους τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν ἕνεκα καὶ τὴν με-
ταβολὴν τῆς ἐσθλότητος· βούλει γάρ, σοὶ δείξω τοὺς
ὄντας ἰστολισμένους καὶ ** τὸ ἐνδύμα τοῦ γάμου
ἔχοντας, τοῦ γάμου ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν οὐρανῷ ἐν γῇ
διατρίβοντας· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ καταγῶγια χεί-
ρον τῶν οὐρανῶν διακρίνεται· καὶ γὰρ ἄγγελοι κατε-
άγονται πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ τῶν ἀγγέλων Δεσπότες·
εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἦλθον, ἄνδρα γυναῖκα
ἔχοντα καὶ παῖδια διατρίβοντα, ἐπειδὴ φιλόξενον
εἶδον, ὅταν πολλὰ πλεῖστα εὐρύσιν ἀρετὴν καὶ ἀν-
θρώπων σώματος καταφρονούντα ** καὶ σαρκὶ σαρκὸς
ὕπεροῦντα, πολλὰ μᾶλλον ἐνταῦθα διατρίβουσι καὶ
χορεύουσι τὴν αὐτὴν πρέπουσαν χορείαν· καὶ γὰρ
τράπεζα (60^h) παρ' ἐκείνοις πόσις πλεονείας κα-
θαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐχ αἵματος χεῖμαρδοί·
παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κρεῶν κατακοπὴ, οὐδὲ καρυκταί·
καὶ κνίσαις ** ἀηδεῖς **, οὐδὲ καπνὸς ἀταρπῆς, καὶ
δρόμοι, καὶ θόρυβοι, καὶ παραχαί, καὶ κραυγαί
ἐπαχθεῖς, ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν ἐκ πηγῆς
καθαρῆς, τὸ δὲ ἀπὸ δικαίων πόνων. Εἰ δὲ ποῦ καὶ
φιλοτιμώτερον ἐπιτεῖσθαι· βουλευθεῖν, ἀκρόβρυς ἡ
φιλοτιμία γίνεται, καὶ μᾶλλον ἐνταῦθα ἡ ἔδον ἡ ἐν-
ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Ταύτην καὶ ἄγγελοι τὴν
τράπεζαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῦντες κατατρίβου-
ται· καὶ ἔδονται· εἰ γὰρ ** ἐπὶ ἀμαρτωλῶν μετα-
νοῶντι· χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις· τοσοῦτος μίμου-
μένους αὐτοῖς· εἰ οὐκ ἐργάζονται; Καὶ ἡμεῖς· μὲν
τῶν θηρίων χεῖρους ἐσμὲν καὶ τῶν ἀλόγων, ἐκεῖνοι
δὲ τῶν ἀγγέλων ἔσσι, ζῖνοι καὶ παρεπίδημοι τῶν ἐν-
ταῦθα ὄντων· καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνθλάσσεται τὰ πρὸς
ἡμᾶς, καὶ ἐνδύμα, καὶ τρόπος, καὶ οἰκημα, καὶ ὁπό-
δημα, καὶ ὀμκία· καὶ εἰ τις ἐκείνων ἤκουσε διαλε-
γομένων 260 καὶ ἡμῶν, τότε ἂν ἔγνων καλῶς πῶς
οἱ μὲν οὐρανικοποῦνται, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς γῆς ἔξοι·
ἴδωμεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἡμῶν ἐπιθυμίας,
τὰς ἐκ τῶν ὀφιοποιῶν, τῶν μαγείρων, τῶν τραπέζο-
ποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν καὶ τὴν περὶ τῶν τοιού-
των ἀμιλλαν· καὶ ὅπῃ ποίετες καὶ ὅπῃ τάξεις
καὶ ὅπῃ πλήθους, ὅπερ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς
ἀγγέλοις· ἐκεῖνοις· ὃ γὰρ εἰς πληρομὴν καὶ τρυ-
φήν, ἀλλ' εἰς χρῆσιν αὐτοῖς ἡ τροφή καὶ μέτρον καὶ

magnum et bestum Antonium, et quibus Deus vi-
sionibus eum dignatus sit, et quam celestem et
angelicam ostendit vitam. Et hoc sciet quicumque
vitam ejus cum accurata legerit diligentia, in
qua multas videbit prophetias. Etenim quodam
damnum futurum esset iis qui Arii doctrinis
insaniebant dixit et prae monstravit, cum Deus ei
ostendisset et ante oculos ventura posuisset.
Veritatis demonstratio est, nullum inter haereticos
talem inveniri virum. Ideoque valde miror et
summopere laudo qui desertis occupaverunt mo-
nachos tum ob alias virtutes, tum ob vestis im-
mutationem. Si vis enim, ostendam stola inductos
et vestem nuptiarum habentes, nuptiarum
harum dico, et quasi in caelo versantes in terra;
Ea sunt enim horum diversoria ut nihil caelo in-
videre debeant. Etenim angeli diversantur apud illos
et angelorum Dominus; si enim ad Abraham
venerunt, uxorem habentem, et filios educantem,
quoniam hospitalem noverunt, cum multo majorem
virtutem inveniant, et hominem corpus despicien-
tem et in carne carnem aspernantem, multo magis
ibi commorantur et choream suam decentem cele-
brant. Enimvero mensa illis omni superfluitate vacua
et philosophia plena; non cruoris torrentes apud eos,
nec carnum concisiones, nec cibi exquisitis con-
diti, nec nidores injucundi, nec fumus ingratus,
nec cursus, nec tumultus, necurbationes, nec
clamores graves, sed panis et aqua, haec quidem de
fonte puro, ille vero ex aquis laboribus. Si quando
autem lautius vesci velint, ex arboreis fructi-
bus desumunt sumptuositas, et major ibi voluptas
quam regales ad mensas. Hanc et angeli mensant
et caelo spectantes delectantur. Si enim super pec-
catore poenitentiam agente gaudent, quid non fa-
cient justis istis qui se imitantur? Et nos quidem
feris et brutis pejores sumus, illi vero angelis pa-
res, in terra hospites et advena; et his omnia a
nostris diversa sunt, et indumentum, et mores, et
habitaeculum et calceamentum et conversatio; et si
quis eos audierit colloquentes et nos, iste apprimo
noverit quod illi quidem caelorum omnino sunt
cives, nos vero ut terra quidem digni. Videamus
quoque quas nobis lux gignat cupiditates, cu-
pediariorum, coquorum, mensas instrumentum,
dulciariorum, et de similibus certamen; et circa
qualitatem, dispositionem, numerum, ex quibus
nihil apud angelos illos. Non enim ad societatem et
delicias, sed ad necessitatem cibis, et ad quantita-
tis temporis regulam exactus; unica enim prorsus
comestio apud eos; nec prandii nomen norunt,
sed cenam tantum modo, quoniam lucus est vita
praesens jejuniis et certamini dedita; in hoc adim-

Variae lectiones et notae.

* μακ. καὶ μ. Chr. καὶ λογισθεῖσθαι κατὰ — θείας δόξας κατὰ. καὶ τοιοῦτον ἐπ. β. οὖον οἱ τοῦ Χριστοῦ
ὄμοιοι χρητοῦσι Chr. * τοῦτον cod. * τις μ. δ. ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ τῇ τῆς ἱστορίας ἔχοντι τῆς ἐκείνου
ζωῆς Chr. * C π. τῶν Chr. * τὴν ἐξ ἐκείνων Chr.—β. γ. Chr. * τότε add. Chr. * τῶν ἐξωθεν
αἰρέσεων Chr. * Locus in edd. non invenicndus. * Matth. xxii, 11. * ἐν? * κη? * ἀειδαίς
cod. * κατὰ τερ.? * Luc. xxii, 7.

plent quod ad Ezechielem prophetam a Deo dictum est : « Fili hominis, panem tuum in dolore comede, et aquam tuam in tribulatione et dolore bibe. Cibum tuum in pondere comedes a tempore usque ad tempus; et potum tuum in verecundia bibes die. » Atqui verbo disrumpe ventrem illorum qui illis multis pascuntur cibis, et videbis onus grave et impuram cloacam, et dealbatum ac putre sepulcrum; quæ post ista vel dicere erubesco, turpes et foetidos ructus, vomitus, procellam, obscurationem animæ, pondus corporis, et a summo et ab imo eruptiones, et insuper vehementiores venerearum voluptatum amores. Et illa quidem mensa ad coelos angelos mittit; ista vero ad gehennam ignis ventris servos attrahit sicut divitem illum. Illi somnus morti similis succedit; huic distracta

vigilia; uni cruciatus, alteri regnum coelorum. Etenim post unicam refectionem et gratiarum actiones, compunctio et ferventes lacrymas copiose effundentes, sic ad somnum progrediuntur, sed ad somnum brevem quo vix requiescant, rursumque noctes dies faciunt, in gratiarum actione et psalmodia tempus omne terentes. Abi ergo ad sanctos istos et disce ab illis aliquid utile, et illuminare; lampades enim vere sunt et lumina, verbum vite expectantes, et ubique terrarum versantes, et omnem mundum illustrantes. Ergo perge continenter ad illos, ut eas quæ sunt in te maculas purificans horum orationibus et adhortationibus, meliorem jam ostendas vitam et futura bona obtineas.

Similiter et Theodoretus ita loquitur : « Angelo- rum vere imitantur conversationem, quicunque Dei servitium amplexati sunt, qui corporis fugerunt requiem et legitimam societatem, utpote a divinis abstrahentem rebus, et a cælestibus et invisibilibus deliciis avocantem, et qui reliquerunt patriam et genus simul et divitias, ut omnem in divinis curam reponant, nullumque vinculum prohibeat quin ad coelum mens voleat. His plena sunt et urbes et vici et montium vertices et præcipitia. » Ex quo enim Christus virginitatem honore affecit, ex Virgine natus, virginitatis prætata natura germinavit, et suaves ac immarcescibiles monachorum flores offert Creatori et Domino. Ubique enim monasteria condita sunt, non solum apud nos, sed etiam in Syria tota et Palestina, et Cilicia et in Mesopotamia; in Ægypto dicuntur quinque etiam millia virorum habere quædam scholæ simul

καὶ καὶ κανονισμένη· μοναστήρια γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ πάντοτε, καὶ ἀριστον οὐδέποτε εἶ ἐστιν ἰσασιν, ἀλλὰ δειπνοῦν ²² γινώσκοντες, ὅτι πίνθος ὁ παρὼν βίος καὶ νηστείας καὶ ἀγῶνος ²³, πληροῦντες ἐν τούτῳ καὶ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ εἰρημένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ²⁴. Ὅτι ἀνθρώπου, τὸν ἀρτον σου μετ' ὀδύνης φάγῃ καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως· πῖσι· καὶ τὸ βρώμα σου ἐν σταθμῷ φάγῃ· ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ ²⁵. καὶ τὸ πόμα σου μετὰ ἐντροπῆς ²⁶ πῖσαι ²⁷ τῆς ἡμέρας. Ἀνάβρῃξον οὖν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν ἐκείνων τὰ πολλὰ σιτωμένων καὶ ὀφεί τὸν πολὺν φόρτον καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὄρετον καὶ τὸν κακοναμένον καὶ σαφὲς τάφον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα αἰσχύνομαι καὶ εἰπεῖν, τὰς αἰεταῖς καὶ δυσώδεσι ἐργάζῃ, τοὺς ἐμπετοὺς, τὴν ζάλην, τὴν σκότῳ τῆς ψυχῆς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τὰς κάτωθεν τε καὶ ἀνωθεν ἐκρήσεις ²⁸, καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις σφοδρωτέρους τῶν ἀπποδισίων ἔρωτας. Κάκῃ μὲν ἡ τράπεζα, εἰς οὐρανοῦς τοῦ ἀγγέλου παραπέμπει· αὕτη δὲ εἰς γένναν πυρὸς ἔλκει τοὺς κολλοδοῦλους, ὥσπερ καὶ τὸν πλοῦσιον ἐκείνον· καὶ τὴν μὲν ²⁹ ὕπνος θανάτου προστοικυλά ³⁰ διαδέχεται, τὴν δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία, καὶ τὴν μὲν κόλασις, τὴν [δὲ] οὐρανῶν βασιλεία ³¹. μετὰ γὰρ τὴν ἀπαξ ἐστίασιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν πολλῆς ἐμπλησθέντες ³² κατανύξεως καὶ θερμῶν δακρύων, οὕτω πρὸς ὕπνον βαδίζουσιν, τοσοῦτον αὐτοῦ μεταλαγχάνονται ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι· καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν, ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ ψαλμῳδίᾳ αἰετὶ διαύγοντες. Ἀπαλθε τοίνυν πρὸς τοὺς ἀγίους

(15) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος οὕτως ἔφη· Ἐν γὰρ δὴ τῶν ἀγγέλων ἐκτιμούμεντες ³³ προδήλως πολιτείας ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπερβαίνειαν ἡσπασάντο, οἵτινες ἐφυγον ³⁴ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ³⁵ ἐννομον κοινωνίαν ὡς τῶν θείων ἀφελήσαντες ³⁶ καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀσθενῶν τρυφημάτων, κατέλιπον δὲ καὶ παρῖθα καὶ γένος ἅμα ³⁷ καὶ πλοῦτον, ἵνα πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μεταβῶσιν τὴν μέριμναν, καὶ μηδεὶς τὸν νοῦν ἐπέχῃ δεσμεύς ³⁸ εἰς οὐρανὸν ἀναπτήναι. Τούτων πλήρεις καὶ πόλεις, καὶ κώμαι, καὶ αἱ τῶν ὁρέων ἀκρωτεῖαι ³⁹ καὶ φάραγγες. (16) Ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν παρθενίαν ἐτίμησεν, ὅπως παρθένου τεχνεὺς, τοὺς τῆς παρθενίας λειψύνας ἡ φύσις ἐβλάστησε καὶ τὰ ἐσώθη τῶν μοναχῶν ἀνθη καὶ ἀμάρταντα προσφέρει τῇ Ποιητῇ καὶ Δεσπότῃ. Καὶ γὰρ πανταχοῦ μοναστήρια γαγόνασιν, οὐ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πάσῃ, καὶ Παλαιστίνῃ ⁴⁰

Variae lectiones et notæ.

²² παρὶ δειπνῶν? ²³ ἀνάπτεως? ²⁴ Ez. xii. 18. φάγεσσι — πῖσαι. ²⁵ φ. ἐν στ. κ' σίκλους τὴν ἡμέραν Ez. iv. 2. ²⁶ ἕως καιροῦ τῆς ἡμέρας cod. ²⁷ ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ in margine. ²⁸ καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ π. Ez. iv. 12. ²⁹ ἐκρεῦσαι vel ἐκρήσεις? ³⁰ καὶ τῇ μὲν cod. ³¹ προστοικῶς cod. ³² βασιλείαν cod. ³³ ἐμπληροῦνται? ³⁴ ἐπὶ δ. cod. ³⁵ Θεοδώρητου, sermo III, pag. 53. ³⁶ μιμούμενοι Th. — ἐκτιμούμενοι cod. ³⁷ ἡσπ. ἔφ. Th. ³⁸ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν Th. ³⁹ ἀφ. κατ. Th. ⁴⁰ γένος· ἕνα Th. ⁴¹ ἐσώμεν cod. ⁴² ἀκρωτεῖαι: Th. ⁴³ καὶ ἐν II. cod.

καὶ ἐν Κιλικίᾳ, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ φασὶ καὶ ἀνὰ τὴν χιλιάδας ἀνδρῶν εἶναι φροντιστήρια, μεταξὺ τῶν θεῶν ὁμνούντων ἐν προσευχαῖς καὶ ψαλμοῖς ἀγρυπνούντες, καὶ μετὰ σκληραγωγίας πολλῆς ζώντων¹⁹, καὶ τὴν οὕτως· Χριστοῦ φιλοσοφίαν εἰς ἀκρὸν ἀναδεικνυμένον²⁰. Καὶ οἱ μὲν κατὰ συμφορὰν, ὡς ἔφην, οἰκούντες, δημιουργεῖσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀγάλματα, οἱ δὲ καὶ οὗο καὶ τρεῖς διάγοντες, οἱ δὲ καὶ μόνοι καθειργμένοι καὶ ἡσυχάζοντες καὶ τὸν ὀφθαλμὸν²¹ τῷ κάλλει τῶν ὁρωμένων ἐπιτέρπεσθαι κωλύοντες, σχολὴν τῷ νῷ παρέχουσιν ἐπεντροπῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν νοητῶν μετὰ φρονήσεως καὶ γνώσεως²²· μέγιστον μὲν γὰρ ἀληθῶς καὶ παρμυθεῖας ἀγαθὸν τῶν θείων ἢ γνώσις· οὐκ ἀπόχρη δὲ τελείων ἀποφθῆναι τὸν ταύτης ἡξιωμένον· δεῖ γὰρ πῶς τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν συναφθῆναι τῇ γνώσει· **262** ὅπερ γὰρ ἐστὶ δένδρων ρίζα καὶ ὀφθαλμὸς σώματος, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀληθείας ἢ γνώσις, ἐξ ἧς ἢ βεβαία καὶ ὁρθόδοξος γίνεται πίστις. Χρὴ τοίνυν οὐ μόνον εἰσθῆναι τί προσήκει περὶ Θεοῦ δοξάζειν, ἀλλὰ γε καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου καλῶς καὶ ἀπλῶς πολιτεύεσθαι νόμους· δεῖ γὰρ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς μὴ μόνον θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἐκπαιδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐκμανθάνειν ἀκριβεῖς νόμους· ὥστε οὐν ἢ γνώσις δεῖται τῆς πρακτικῆς, ὡς καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς γνώσεως. "Ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος²³· "Ὁς ἂν ποιῇ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγα κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οὐκ εἶπεν· "Ὁς ἂν ποιῇ· μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάξῃ· εἰ γὰρ ἔρχεται πρὸς τελειότητα τὸ ποιῆσαι μόνον καὶ χωρὶς τοῦ διδάξαι, ἢ τὸ διδάξαι μόνον ἀνευ τοῦ ποιῆσαι²⁴ μέγα, οὐκ ἂν ἄμφοι συνέτρεφε λέγων· "Ὁς ἂν ποιῇ καὶ διδάξῃ· ὅπερ δὴ κατορθώσας αὐτὸς ἀραρότως κἀν τοῦτω προσφόριος ἡμῖν ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ἄριστος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητῆς αὐτοῦ λέγων ἑναρτῶς²⁵· "Ὅν ἤρξατο Ἰησοῦς²⁶ ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. "Ὁ γὰρ δὴ οὕτω ρυθμίζων καὶ διαμορφῶν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τῶν θείων νόμων τοὺς χαρακτῆρας (70^b) ἐκμάττει, ἀλλὰ καὶ τοὺς νομοθέτου ζωά τις εἰκὼν γίνετα. Κἀνεὐθὲν φησὶν ὁ μὲν Ἀπόστολος²⁷· "Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Κύριος²⁸· "Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Πατρὸς ὁμοῦν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ²⁹· "Ἐάν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

"(17) Εἰκότω· οὐν³⁰ Πλάτων ὑπερφάνων τῶν τελείων τὸ σπάνιον ἔφασκεν· "Ὁς μοι δοκεῖ δύνατον³¹ ἀνθρώποις μακαρίους τε καὶ εὐδαίμονας γένεσθαι πλὴν ὀλίγων· μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο διορίζομαι· — νερθηχοφόροι³² μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι. Κάλιον³³ δὲ πιστεῖ καὶ πρᾶξις τελευτήσαντο³⁴· τυχεῖ **263** πάντων³⁵ ὅθεν ἐπήγαγεν³⁶· ἀνδρα ἀπλοῦν καὶ γέννατον

A Deum celebrantium orationibus et psalmodiis. vigilantium et asperam nimis vitam agentium, et veram Christi philosophiam apprimè ostendentium. Et alii quidem per cœtum, ut dixi, habitantes, in animabus philosophiæ ornata fabricantur; isti vero duo vel tres simul degentes; hi vero et soli inclusi, et quiescentes, et oculos cohibentes ne pulchritudine visibillum delectentur, menti otium præbent ut delicias sibi faciat in contemplatione intellectualium rerum cum intelligentia et sapientia. Vere enim maximum et summum bonum est divinarum rerum cognitio; sed non statim perfectus censendus est ille qui ipsam suscipit; oportet enim profecto bona agendi ratione cognitionem coalescere. Quod enim est arboribus B radix et oculus corpori, illud animabus veritatis cognitio, ex qua firma et orthodoxa sit fides. Scribe igitur opus est non solum quid de Deo sentire conveniat, sed etiam juxta leges ejus bene et simpliciter actus dirigere. Oportet enim pietatis amatores non solum de Deo et natura erudiri, sed etiam practicæ virtutis perfectas discere leges; itaque cognitioni practica opus est, sicut et practicæ cognitione. Unde dicit Dominus: « Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum; » non dixit qui fecerit solummodo, sed et « qui docuerit » si satis enim esset ad perfectionem solummodo facere non docentem, vel docere solum non facientem non utrumque conjunxisset dicens: « Qui fecerit et docuerit, quæ sane ipse firmiter et constanter egit, in hoc quoque factus nobis exemplar et typus optimus, sicut testatur discipulus ejus aperte dicens: « Quæ cœpit Jesus facere et docere. » Ille enim qui animam sic concinnat et deformat, non solum divinarum legum characteres exprimit, sed legislatoris quoque vivens quædam imago efficitur. Hinc Apostolus dicit: « Estote imitatores Dei; » et Dominus: « Estote imitatores Patris vestri qui in cœlis est; » et: « Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Phariseorum et Scribarum, non intrabitis in regnum cœlorum.

C aure ergo Plato perfectorum paucitatem subindicans dicebat: « Haud possibile mihi videtur homines, nisi paucos, felicesque et beatos esse: Donec vivimus, hoc definio. » — Enimvero scrupuligeri quidem multi sunt, philosophi vero rarissimi. — Fides autem et actus defuncto magis præsumunt quam si cuncta lucrificasset. Unde adjunxit, « virum simplicem et ingenuum, juxta

Varie lectiones et notæ.

¹⁹ ζώντας cod. ²⁰ ἀναδεικνύμενοι cod. — ἐπιθ. cod. ²¹ τῷ ὀφθαλμῷ cod. et subscripto. ²² Matth. v. 19. ²³ τοῦ cod. ²⁴ πρὸς τὸ κληθῆναι? ²⁵ Act. i. 1. ²⁶ ὁ Ἰησοῦς cod. ²⁷ Eph. v. 1. ²⁸ Matth. v. 48. ²⁹ v. 20. ³⁰ Cod. 356, 9-358, 10. ³¹ ὁ add. Cod. ³² ὅς φημι εἶναι δ. Epinomis 975, C. — et statim, μακαρίους τε καὶ εὐδαίμονας γίνεσθαι cod. paulo post. διορίζομεν Cod. ³³ var. μὲν π. πᾶντοι δὲ τε παῖδοι Plato, Phædon, 69 C. ³⁴ καλὴ δὲ πρ. καὶ π. Cod. — καλὴ δὲ ἐπί; Epinomis. ³⁵ τελευτήσαντι Pl. τελευτήσαντι Cod. ³⁶ ὡν ἐπ. cod. — Resp. II, 361 B.

Aeschylum, non videri velle sed velle reipsa, videri vero tollendum esse; si enim iustus esse aliquis videbitur, erunt ei honores et munera quia videtur esse talis. Atqui in incerto est an ob iustitiam, vel munerum et honorum gratia talis sit. Nudandus igitur omnibus est, itaque redigendus ut sit ejus quem prius descripsimus contrarius. Nulla enim re praeditus opinionem habeat summæ iustitiæ, ut ita exploratum sit eum esse justum, cum non cedat sinistrae famæ, neque ambitione aut iis quæ inde oriuntur agatur, sed sit mutabilis, toto vitæ spatio cum putetur esse injustus. Quin etiam Socrates, magister ejus, ad ipsum dicit: Numquid vulgi opinioni nos cedere oportet et hanc reformidare, vel potius, spreto omnibus aliis, ejus iudicium revereri qui ei quod rectum est obtemperet, cui nisi pareamus ingens simul damnum percepturi? Non sane, o bone, curandum nobis est quid de nobis plebs dicat, sed quid veritas probet quæ justum ab injusto discernit, quod veritatis est.)

Hæc autem perspicue magis conveniunt nostris sacris et apostolicis sermonibus, in quibus dicit Christophorus: « Per arma justitiæ a dextris et a sinistris; per gloriam et ignobilitatem; per infamiam et bonam famam; ut impostores, et veraces; tanquam ignoti, cum simus noti; quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati; ut tristes, semper autem gaudentes; sicut egeni, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, et omnino possidentes. » Talem igitur de justitiâ et Deo grata norma vivendi omnino Socrates et Plato doctrinam docuerunt vere mirandam, et dignam laudibus, et naturæ rationali hominum consentientem; morales enim disciplinas omnes natura edocuit. Cum enim genus hominum creasset Deus, naturæ indidit honorum et contrariorum discretionem, qui erudit populos et docet hominem scientiam. Idcirco non solum Socrates et Plato et quidam alii inter Græcos injustam abominati sunt vitam, sed etiam multi alii inter Barbaros: enimvero narrat Hyperboreos, super Rhiphei cacuminibus habitantes, seipsos ad justitiam exercere, non videntes carnibus, sed fructibus arboreis et aqua utentes, et Brachmanas in silvis vitam degere, foliis corpus velantes, et super hominum naturam se exercentes. Anacharsin quoque Scythiam philosophum factum esse dicunt; et ita hunc philosophiæ accendit amor, ut per magnum studium et temperantiam celeberrimus evaserit; non solum enim vigilans adversus animas luctaba-

κατ' Αἰσχύλου ὅς δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐϋ-
λοντα ἀραιρεῖτον δὲ ὅς δοκεῖν. Εἰ γὰρ δοκεῖ
δικαίος εἶναι ἔσονται ὅτι τιμὰ αὐτῶ καὶ ὀφρεῖ
δοκοῦντι τοιοῦτον εἶναι ἀδελφὸν οὖν, εἴτε τοῦ δι-
καίου, εἴτε [τῶν] ὀφρεῶν καὶ τιμῶν εἵνεκα τοιοῦτος
εἴη ὅτι γυμνωτός δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ
ποιήσεως ἐναντίας διακείμενος ὅτι προτέρῳ μᾶλλον
γὰρ ἔχων ὅδαν ἔχεται μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βε-
βαιωσιν ὅτι εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ ἐγγισθαι ὅτι
ὅπῃ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὅτι αὐτῆς γυμνω-
μένων, ἀλλ' ἔστω ἀμειδίτατος μέχρι θανάτου
δοκῶν ἀδικος εἶναι διὰ βίου. Καὶ δὲ καὶ Σωκράτης,
ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ἔφη: « Πότερον
τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ ὅτι ἡμᾶς παιδεύσθαι καὶ φι-
λεῖσθαι ταύτην ἢ τὴν τοῦ θεοῦ, εἰ τις ἔστιν
ἐπαῖον ὅτι ὅτι καὶ φιλεῖσθαι καὶ αἰσχυρῶσθαι
μᾶλλον ἢ εὐμπαύτας τοὺς ἄλλους; ὅτι εἰ μὴ ἀκολού-
θησεν, δεινῶς λωθησόμεθα οὐκ ἀραγε, ὡ βέλτεστοι,
φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλὰ
τί τὸ ἐπαῖον τῷ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ, ἥτις ἐστὶν ἡ
ἀληθεία. »

Ταῦτα δὲ φανερῶς ἔδεικνυν τοῖς ἡμετέροις μά-
λον ἱεροῖ καὶ ἀποστολικῶς λόγοις, ἐν οἷς φησιν ὁ
Χριστοφόρος: « Διὰ τῶν ὀπλων τῆς δικαιοσύνης
τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστεριῶν, διὰ δόξης καὶ αἰτίας,
διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς,
ὡς ἀγνωστοὶ καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀπονήσκον-
τες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανα-
τούμενοι, ὡς λυπούμενοι, ἀλλ' εἰ χαίροντες, ὡς
πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μὴδὲν ἔχοντες
καὶ πάντα κατέχοντες. — Τοιαύτην μὲν οὖν περὶ
δικαιοσύνης καὶ θεοφιλίας πολιτείαν πᾶν Σωκράτης
καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποίησαντο, θαυμαστὴν οὖν
τῶν καὶ ἀξέπαινον τῇ φύσει τῇ λογικῇ τῶν ἀνθρώ-
πων συμβαίνουσιν τὰ γὰρ ἡθικά μαθήματα πάντας
ἀνθρώπους ἢ φύσει ἐπαιδεύσεν διαπλάσας γὰρ
ἀνθρώπων γένος 264 ὁ θεὸς ἐνέθηκε τῇ φύσει
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντιῶν τὴν διάγνωσιν, ὁ καὶ
παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἀνθρώπων γινώσκιν. Διό-
περ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀδικὸν ἐδεδύξαντο βίον, ἀλλὰ
καὶ (ἄλλοι) πολλοὶ τῶν βαρβάρων καὶ γὰρ τοὺς
ὑπερβορείους οἰκᾶν μὲν ἐπὶ τὰ Ῥίπαια ὄρη φασιν,
ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρεωφαγούντας, ἀλλὰ
ἀκροδρόους καὶ ὑδατὶ χρωμένους, καὶ τοὺς Βραχ-
μᾶνας ἐν ταῖς ὕλαις διαγεῖν, φύλλοις τὸ σῶμα
καλύπτοντας; καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀσχοῦντας. Καὶ
Ἀναγάρην δὲ τὸν Σκύθην, φιλόσοφον (71) γεγε-
νησθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας
ἐνεπύρωσεν ἔρις, ὡς ὀνομαστότερον διὰ πολλῆς
ἀσκησιν καὶ σωφροσύνης γενέσθαι οὐ γὰρ μόνον

Variae lectiones et notæ.

- ἡ κατ' Αἰσχύλου οὐ δοκεῖ cod. ἡ δὲ δὴ Plato. ἡ ἔστι cod. ἡ δ. τ. Cod. ἡ τοιοῦτον Plato Cod.
ἡ τ. ἀπὸ Cod. τοιοῦτον εἶναι cod. — γυμνωτός cod. — διακείμενος codex. ἡ γὰρ ἀδικῶν δ. Plato.
ἡ εἴσεσθαι Cod. τὸ codex. ἡ τὸν Plato. — ματ. Cod. ἡ οὕτως add. Cod. ἡ τὴν — ὅδαν Cod. Locut.
Platonis? ἡ γ. ἡ Cod. ἡ ἔτι cod. ἡ οὐ Cod. ἡ δὲ cod. ἡ Ταῦτα δὲ ταῦτα p. cod. cf. 267 post
med. Ταῦτα p. cod., qui δὲ post μάλλον habet. Locut. Platonis? ἡ Cor. vi. 7-10. ἡ τοι τῶν add. Cod.
ἡ τὸ add. Cod. et cod. ἡ ἐνέθηκε Cod. ἡ μὲν δ. ὑπὲρ τὰ Cod. ἡ ὅδαν Cod. ἡ ἐ. ἐπύρωσεν Cod.
ἡ ὀνομαστότερον Cod.

ἡγεγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἡγωνίζετο πάθη σω-
πῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθέδων τὰ τῆς ἐγκρα-
τείας καὶ σωφροσύνης * ἐδίδου σημεῖα· εἰσὶν γὰρ
τῇ μὲν αἰτῇ χεῖρ τὰ αἰδοῖα κατέχον, τῇ δεξιᾷ δὲ
τὰ χεῖλη συνέχον, ὑπερβαίνον ὡς πολλῶν μειζῶν.
ἔστιν ἡ ἀγωνία τῆς γλώττης καὶ πλεονος; * ἐπικου-
ρία; εἰς ἀσφάλειαν δέσται. * (18) Καὶ τὸν Χείρωνα
δὲ κένταυρον ἰστοροῦσιν Ἕλληνας δικαιοσύνης καὶ
ἀγνείας γενέσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὀμηρος μαρ-
τυρεῖ τούτον δικαίωτον πεφηνέον κενταύρων, διὰ
πολλὴν δὴ πούθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ
σώματος δουραγωγίαν, καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν·
ὅθεν δὴ Πλάτων αὖτις ἐναργῶς· * διδάσκων ψαῖν·
* Ἐπιμελεῖσθαι σῶμα δεῖ * ψυχῆς εἵνεκεν ἁρμα-
νίας, * εἰ οὐ βίουν τε * ἔστιν καὶ ὁρθῶς βίουν καὶ
καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. Τοῦτο δὲ *
ὁ θεὸς ἔφη Παῦλος *· * Ὑποπίδω μου τὸ σῶμα
καὶ δουραγῶν * τούτῳ πρὸς ἀσκήσιν καὶ σύστα-
σιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω *
πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων συνεργίαν, οὐ πρὸς ἀσελ-
γείαν προνοοῦμαι *· (Ταύτην τοίνυν καὶ παρατεῖ
φάσκων *· * Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίαν *
οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν 265 ἐπιμέλειαν
τὴν πρὸς σύστασιν ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίας
μητέρα γαστρομαργίαν *, ἐπήγαγεν εἰς ἐπιθυμίας
ὁλησθὲν βλαβερὸς καὶ ἀνοήτους· οὐ γὰρ τοσαύτην
αὐτῷ προσφέρει * ὁραπεῖαν ὡς κατασκοιρῶν τῆς
νοῆς ἀρίστοις ἐπιτιθεύμασιν.)

Συμπαύωντο τοίνυν καὶ * τούτοις ὁ Πλάτων εὖ
μᾶλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ δούσαν
ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος·
ὕπδειξε * πάλιν καὶ διεσάφηνεν (καὶ) ὅπως ἀρ-
χεται καὶ αὐξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ κα-
κίστης συνηθείας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως· * Ἀρχὴ
μὲν ἔρωτος ἔρασι, αὐξάνει δὲ τὸ πάθος ἑλπίς, τρέφει
δὲ μνήμη, τηρεῖ δὲ συνήθεια· * οὗ καὶ Σωκράτης
τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς
χαλεπώτερον σκορπίων [καὶ θέων *] ἰδὼν ἐνέειναι *
ἀποφεύγειν ἐδίδασκεν. Ὅθεν ἰδὼν τινα φιλήσαντα
μὲν εὐοκτον· * Οὕτως *, ἔφη, βραδίως ἂν καὶ εἰς
μαχαίρας * κυδιστήσιν καὶ εἰς πῦρ ἀμπέσιν, *
* τοσαύτην δολονότην πυρὴν ἐν αὐτῷ κατατολμήσας
ἀνάβη. Διογένης δὲ θεασάμενος μετράκιον ἀσελ-
γέστερον ἢ κατὰ ἄνδρα κεκοσμημένον, εἶπεν· * Εἰ
μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας,
ἀδικεῖς. * Θηρώσει * διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν
ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τοὺς ἄνδρας
καὶ μέντοι καὶ Ἀρκεσίλαος * εὐμόρφου ἥρα παιδὸς
καὶ βουλούμενος αὐτὸν * φιλεῖν, διεκώλυεν αὐτὸν
φεύγων τὴν βλάβην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν

A tur affectus, tacens et quiescens, sed etiam dormiens
continentiae et temperantiae signa ostendebat; so-
lebat enim sinistra quidem manu pudenda conti-
nere, dextra autem continere strigere labia, subindicans
multo majus esse adversus linguam certamen et
majori auxilio ad securitatem ei opus esse. Cen-
taurum autem Chironem narrant Graeci justitiae et
castitatis fuisse praecipientem, et hunc Homerus
justissimum centaurorum visum fuisse testatur,
ob magnam scilicet patientiam et continentiam, et
corporis servitium et moderatam curam; unde
Plato rursus aperte docens dicit: « Curare corpus
oportet propter harmoniam animae, » quo vivimus
et recte vivimus et veritatem praedicamus. Hoc au-
tem divus Paulus dixit: « Castigo corpus meum et
in servitutem redigo, » id est ad disciplinam et tole-
rantiam illud cum arte et prudentia exerceo, ad
meliorum operum societatem, non ad lasciviam,
ejus curam ago. Ideo similiter adhortatur dicens:
« Induimini Dominum Jesum, et carnis curam non
feceritis in desideriis, » non moderatam et necessa-
riam curam, quae sit ad sustentationem, prohibuit,
sed incontinentiae matrem ingluviem; addidit in de-
sideriis, nocivis scilicet et irrationalibus; non
enim tantum ei offeri famula tum ut insultet ani-
mae, sed ut cooperatur et subserviat illis optimis
studiis.

C Illis nostris valde consonat Plato, adhortans ut
necessaria et ea qua eget corpori cura praebatur;
rursus ostendit et planum fecit quomodo incipiat et
augeatur pravorum desideriorum et pessima con-
suetudinis affectus, dicens ita: « Initium quidem
amoris aspectus, augeat autem affectum spes, alii
memoria, servat consuetudo. Ideo Socrates docebat
in formosos aspectus et oscula, ut terribiliorem
scorpionibus et serpentibus sagittam, cavere ne
collaberentur. Unde videns aliquem formoso ju-
veni dantem oscula: « Ille, inquit, facile super
gladiis capite demisso se conjiceret, et in ignem
praecipitaret se, » qui scilicet tantum in se ignem
ausus est accendere. Diogenes, conspecto adole-
scente luxuriosius quam viro deceat ornato,
dixit: « Si viris quidem, infelix es; si vero mulie-
ribus, injustus es. » Cultu viri mulieres venantur,
et semiviri viros. Arcesilaus formosum amabat pue-
rum; quem cum cuperet osculari, obnix prohibebat
se ab hoc, noxam fugiens. Alexander ne vide-
re quidem voluit Darii filias, speciosas nimis et virgines,
ut esse dicens et valde incongruum cum qui

Variae lectiones et notae.

* α. καὶ ἔ. Ced. * μετίζον Ced. * πλίσον cod. * Ἐπὶ τοῦ Χείρωνος κενταύρου Ced. 358.10 360.7.
* Χειρώνιος cod. * ἐν ἄ. Ced. Resp. IX. 591 D. * σῶμα δὲ cod., δὲ σῶματος; Ced. ? * δεῖ οὖν βίοντα
cod. * T. καὶ Ced. * I Cor. ix. 17. * καὶ add. Ced. * προνοούμενος; Ced. * Rom. xii. 14. * ἐν-
τι? * προσφέρει a secunda manu, διὰ a prima. * καὶ T. Ced. * τε add. Ced. * καὶ ὁ. a sec. m.
* πεφυκότα add. Ced. * ὁδῶς cod. sed cf. Xen. Mem. 1. III. 9, ὁδὸς καὶ εἰς πῦρ ἀλλοτῶν. * μάχα-
ray cod. — κυδιστήν — ἐμπιστή Ced. sed cf. Xen. * θηρώσει γὰρ cod. * Ἀρκεσίλαος; Ced. * αὐτὸ
cod.

viros cepit a feminis vinci. Et Cyrus, Persarum rex, ne commisit quidem ut contemplaretur puellam quandam eximiam, desinatam sibi et cujus pulchritudini resisti non posse testarentur, nedum recepit; quin etiam hanc assidue videntem et dicentem nihil ex hoc se experiri mali, hortabatur ut illud nec diceret, nec ageret: « Ignis enim, inquit, urit eos qui prope sunt, pulchritudo vero remotos quoque. » Quoniam igitur ex aspectu amor gignitur, et ex amore consensio fit, et ex consensione actus consummatur, propterea Christus intemperanter pascentem oculos adulterum iudicavit, non actum solummodo, sed ipsam cogitationem inhibens, quod Habacuc obscure significabat, dicens: « Mundus est oculus tuus non videat malum et respiciat ad labores doloris. » Rursusque Socrates, fortiter et diligenter vitandam esse docens intemperantiam, dixit: « Ne esurientes nimis comedant, nec sitientes multum bibant. » Enimvero Dominus tales beatos predicavit dicens: « Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei; beati qui nunc esuritis et sititis, quia saturabimini; et beati qui nunc fletis, quia ridebitis. »

« Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι χορηγήσονται αὐτοῖς ἡ πόλις καὶ ὁ θεὸς καὶ ἡ ἐλεῖς. »

Ubinam ergo sunt qui mollem et delicatam et voluptuariam vitam sectantur, et qui, quasi cum licentia et securitate totum mundum habeant, eo ad saturitatem utuntur cum voluptate et risu et turpilquoio et effusa letitia, et absque ullo Dei timore; quibus omnis dies in deliciis teritur? appetit enim tempus desinunt. Si enim summo mane fames invadat, confestim cibum apponunt; nam non hæc ad comestionem, illa ad orationem desinita sunt eis tempora, sed omnibus intemperanter et, indistincte et inconsiderate fruuntur, ut mensæ adoratores et ventris servi, quæ quidem mensa jure ac proprie vocaretur cathedra pestilentie et præsepe brutorum. Nisi enim ex multa insania et bestialitate oblitii fuissent cum qui cuncta nostra perspicit opera, et de levissimo verbo quoque et de cogitatione pœnas exacturus est, num sane cum vaniloquio et malevolentia et risu et blasphemia a Deo datum cibum sumerent, non recordantes dicentis: Utique et « de otioso verbo rationem reddemus in die iudicii et justificationis, et ex verbis nostris pravis condemnabimur » et « de ore tuo te iudico, serve nequam. »

Ergo summopere insaniverunt quidam ex simplicioribus sæcularibus dicentes, ad ruinam audientium et sibi fidem addibentium, quoniam iniquum, Solis monachis molestius et gravius jugum impositum

αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ κυρίου. « τὰς ἀρετὰς τοῦ κυρίου ἀγαπᾷτε, ὅτι οὕτως εὐδοήσει ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ τοῖς ὁδοῦναις ὑμῶν. » καὶ παρθένοι οὖσαι, αἰσχροὶ ἐπὶ τῷ εἶναι καὶ λανθάνοντες τὸν ἀνδρα γινώσκοντες ὑπὸ γυναικῶν ἡτηθηῖν. « Καὶ Κύριος, ὁ Πατριάρχης βασιλεὺς, οὐδὲ θεάσασθαι κόρην τινὰ θαυμασίαν ἀπορρίπτει αὐτὴν καὶ ἀμύχανον κάλλος (71^b) ἔχειν μαρτυρομένην κατεδίξατο, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῷ ὁρῶντι συνεχῶς καὶ μὴ ἐκ τούτου πάσχειν δεῖν. » λέγοντι παρρημὴ μῆτε λέγειν τοῦτο μῆτε πράττειν. « Τὸ μὲν γὰρ πῦρ φησὶν τοὺς κλησίου » ὄντας καίειν, τὸ 266 δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐστῶτας. « Ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ ὁρᾶν τὸ ἔρῃν τίκεται, καὶ ἐκ τοῦ ἔρῃν ἡ συγκατάθεσις γίνεται, καὶ ἐκ τῆς συγκατάθεσεως ἡ πράξις τελείται, » διὰ τοῦτο « ὁ Χριστὸς τὸν ἀπολάττω; ἐστιῶντας τὰς ψυχὰς μοιχῶν ἐκρινεν, οὗ τὴν B πράξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐννοίαν ἀναστειλὼν. » (« Ὁπερ οὖν Ἀμβροσίῳ ἀντιτιτόμενος εἰλεγε. » « Καθάρθω δὲ ὁφθαλμοὺς σου τοῦ μὴ ὁρᾶν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνοὺς ὀδύνης. ») « Ἐπὶ δὲ πάλιν Σοκράτης, » φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατρεῖσθαι τὴν ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη, μὴ πεινῶντας λίαν ἐσθίειν καὶ μὴ « διψῶντας πολλὰ πίνειν. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦτους (φάσκων « τῶν οὐρανῶν » μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν καὶ διψῶντες νῦν, ὅτι γέλασσε »).

(19) Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὸν ἀσθενεῖαν καὶ τρυφλὴν τε καὶ ἀνεμῆνον μεταδιδόντες βίον, καὶ ὡς περ ἐπ' ἐξουσίας τὸν κόσμον ἔχοντες ἀδελφῶς πάντα, λοιπὸν μετ' ἡδονῆς, καὶ γέλωτος, καὶ αἰσχρολογίας, καὶ διαχύσεως, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ χρώνται πρὸς κόρον, καὶ τρυφῇ αὐτοῖς καιρὸς ἄπας, τῇ γὰρ ὁρᾷ τὸν καιρὸν ὁρίζονται. « κὰν ἐσθῶν ἡ πείνα προσβάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφὴν προσφέρουσιν » οὗ γὰρ ὠρισταί τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἐκεῖνο δὲ παρατεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀπερισκέπτως ἀπολαύουσιν ὡς τραπεζολᾶτραι καὶ κοιλιόβουλοι, ἥτις γὰρ τράπεζα εἰκότως ἀν κληθεῖη κυρίως καθέρι λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτνη. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπεκτηνῶσιν, ἐπιλαθόμενοι τὸν συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι φιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμηματος δίκας ἐπράττειν, οὐκ ἂν δῆπουθεν μετὰ φλυαριῶν, καὶ κακονοίας, καὶ γέλωτος, καὶ βλασφημίας τὴν θεόδοτον τροφὴν μετελάμβανον, ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος, « ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀπολογίας, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φαύλων κατακριθῆσμεθα » καὶ « Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὴ δούλει. »

267 (20) Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐξ ἐπιμέτρου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν, φάσκοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων καὶ πειθομένων αὐτοῖς, ὅτι, ἐπὶ φησὶ, « Μοναχοὶ μόνος ὁ ἀπεχθέστερος

Varie lectiones et notæ.

« ὁ δὲ δ. καὶ π. δ. ἡ. παντελῶς δ. νομίσας τὸν Ced. » Ὅτιν δὲ add. Ced. « δ. π. Ced. » αὐ. πάντῃ ἐστῶντας καίει Ced. Cyrop. 5.1.10 τὸ αὐτὸ πάντα ὁμοίως καίει. « τὸ ἔρῃν ἐκ τοῦ δ. Ced. » ἐπιτ. Ced. « καὶ add. Ced. » τὴν add. Ced. et cod. « προαν. Ced. » Hab. 1, 13. « ὀδυνᾷσι cod. » Καὶ ὁ E. δὲ π. Ced. « μὴ Ced. bis. » μὴ δὲ Ced. « Luc. 11, 20. » Matth. 12, 36, 37. « Luc. 12, 22. » φῶς?

καὶ βαρύτερος μὲν δίδεται ζυγὸς, κοσμητοῖς δὲ ὁ
ἐλαφρότερος καὶ ἀναιμένος· ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέ-
τους συνιδεῖν ἕπερ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς πάλαι
Ἰουδαίοις ἀδισταίως ἐνομοθέτησεν, μικροὶ τε καὶ
μεῖζοσιν, καὶ ἡ παράβασις ἐπικινδυνὸς ἄγαν καὶ
ὀλέθριος· διὸ φησιν ὁ Δαυὶδ ⁴⁷· « Ἐπικατάρτοι οἱ
ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, Κύριε. » Καὶ ὁ
τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ Ἰesu θεόπισται καὶ ἄρχουσι
καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ἀπλῶς κο-
σμητοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς, τοῦ οὖν Κυρίου καὶ
θεοῦ ἡμῶν λέγοντος ⁴⁸· « Μακάριοι οἱ πεινῶντες,
ὅτι χορτασθήσεσθε, » καὶ· « Μακάριοι οἱ κλαίοντες,
ὅτι γελᾶσονται, » καὶ ⁴⁹· « Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις,
ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν (72^a) ὑμῶν, » καὶ ⁵⁰·
« Οὐαὶ οἱ ἐμπλησμένοι, ὅτι πεινᾶτε, » καὶ ⁵¹·
« Εἰ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
ἐκείνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἔτι δὲ καὶ τὴν αὐτοῦ ψυ-
χὴν, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· » καὶ· « Πᾶς δὲ ⁵² οὐκ
ἀποτάσσεται πρὸς αὐτὸς ὅπως ἔσται ὡς ἐγώ, οὐ δύ-
ναται μου εἶναι μαθητὴς· » καὶ ⁵³· « Σπουδάζετε
εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πόλης, ὅτι πλατεία ἡ πόλις
καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν,
καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς· » καὶ· « Τί
στενὴ ἡ ⁵⁴ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλί-
γοι εἰσὶν οἱ εὕροντες αὐτήν. » Ταῦτα δὲ, ταῦτα
καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια πάντα οὐ πρὸς μοναχοὺς
ἐρρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοσμητοὺς, καὶ βιωτικούς,
καὶ τὸν πρόβυλον καὶ γεώδη βίον ἐπανηρημένους·
ἐπεὶ ἂν ἄρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἔρρηθη, ἔλασι-
ναι πάντων ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ κοσμητοὶ, τοιού-
των μακαρισμῶν καὶ θείων ἐντολῶν ἀπεστερημένοι·
εἰ δὲ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγὸς, κοινὸς καὶ ὁ
μακαρισμὸς, καὶ ὁ ταλαινωμὸς, καὶ ὁ βασανισμὸς,
εὐδελον ἐστὶ οἱ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγινώσκου-
σιν τὸ παράπαν, ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς 268 ἀναίτιους
καὶ θεοφιλεῖς μοναχοὺς καταδικάζον ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς
καὶ γνῶμης ἀγνώμονος ⁵⁵.

⁵¹ (21) Ἐπὶ Κλαυδίου Ἀγρίππας ὁ καὶ ⁵²· « Ἡρώ-
δης ἀνείλε Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ, »
καὶ Πέτρον· ἐβέτο ἐν φυλακῇ ⁵³· ὡς ἀναρῆσων
αὐτόν.

⁵⁴ (22) Σίμων δὲ ὁ μάγος τὸν Χριστιανισμὸν ἀπο-
βαλλόμενος καὶ μάγους προσομιλήσας, ἐν Ῥώμῃ κατ-
ελθὼν ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο καὶ ἐσέβετο διὰ τὰς ὁπ' αὐ-
τοῦ γυναικας. ⁵⁵ (23) Πέτρον δὲ διὰ ταῦτα ἐπιδημή-
σαντος τῇ Ῥώμῃ, ἡ μὲν τοῦ Σίμονος κατελύθη καὶ
ἀπίσθη καὶ παραχρῆμα σὺν αὐτῷ καταλείπεται δύ-
ναμις· παρακλήσει δὲ ἀπάντων Μάρκον προετρέψατο
Πέτρος [ἐκ] τῆς διὰ λόγου διδασκῆς· Ῥωμαῖοις τὸ
Εὐαγγέλιον γράψαι· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
στεύλας, πρῶτος ἐπίσκοπος καὶ κήρυξ Ἀλεξανδρείας
καθίσταται.

Variae lectiones et notæ.

⁴⁷ Ps. cxviii, 21. ⁴⁸ Luc. vi, 21. ⁴⁹ Ibid., 24. ⁵⁰ Ibid., 25. ⁵¹ Luc. xiv, 33. ⁵² ἂν add. cod. ⁵³ πάντα τὰ ὀπαρχοντα cod. ⁵⁴ Math. vii, 13. Εἰσελθὰς cf. Luc. xiii, 24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. ⁵⁵ Math. vi, 14, πόλις καὶ τεθλιμμένη ἡ. ⁵⁶ Τίλος τὰ περὶ τῶν μοναχῶν. ⁵⁷ 43 (5243). ⁵⁸ Act. xii, 1, 2. ⁵⁹ εἰς φυλακὴν Act. xii, 6. ⁶⁰ Cod. 62, 12-371, 16? ⁶¹ Cell. 545, 22? ⁶² γραφῆς cod. e seq. γράφαι.

est, secularibus vero levius et remissum; oportebat enim desipientes hos intelligere quod ipsa lex vetus antiquis Judæis indistincte sancivit, parvisque et majoribus; et transgressio periculosa nimis erat ei perniciosa; ideo dicit David: « Maledicti qui declinant a mandatis tuis, Domine. » Lex gratiæ pariter et ex æquo instituta est et principibus et privatis, divitibus et pauperibus, et uno verbo secularibus quibuscunque et monachis, Domino nempe et Deo nostro dicente: « Beati qui esurit, quia saturabimini; » et: « Beati qui lugent, quia ridebunt; » et: « Væ vobis divitibus quia habetis consolationem vestram; » et: « Væ qui saturati estis, quia esurietis; » et: « Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem suam, et uxorem, et filios, et fratres, adhuc autem et animam suam, non est me dignus; » et: « Omnis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus; » et: « Contendite intrare per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui pertranseunt per eam; » et: « Quam angusta via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam! » Hæc et omnia his similia non ad monachos dicta sunt, sed etiam ad sæculares et mundanos et omnes qui materialem et terrestrem vitam elegerunt. Nam ipsi ad monachos et solos dicta sint, miserrimi inter omnes homines sunt sæculares, talibus beatitudinibus et divinis mandatis defraudati; si vero communis lex est et jugum, communis quoque beatitudo et miseria et tentatio, prorsus evidens est quod et legentes minime intelligunt; non enim insontes et Deo gratos monachos condemnassent, ad ruinam indiscretæ ipsorum animæ, et intemperantis linguæ, et imprudentis sententiæ.

ἐαυτῶν ἀδιακρίτου ψυχῆς καὶ γλώσσης ἀκολάστου

Sub Claudio, Agrippa, qui etiam « Herodes, dicitur occidit Jacobum, fratrem Joannis gladio, » et Petrum « custodiendum tradidit, » postea illum occisurus.

Simon autem Magus, cum Christianismum abjurasset, et cum magis communicasset, et Romanus venisset, ut deus honorabatur et colebatur propter præstigias suas. Sed cum Petrus propterea Romanus advenisset, Simonis quidem dissoluta est et extincta virtus, et subito cum illo defecit. Ab omnibus provocatus Marcum adhortatus est Petrus ut, præter doctrinam ore traditam, Romanis Evangelium scriberet. Porro Marcus in Ægyptum missus, primus episcopus et præco Alexandriæ constituitur.

Agrippa autem, splendida auroque intexta veste circumdatus, et ad Judæos orationem habens, cum hi dixissent: « Dei vox et non hominis, » gravisus de hoc, statim ab angelo rhomphæa percussus, ad finem perducitur.

CXX. Regnum Neronis.

Post Claudium autem imperavit Nero, filius ejus, annos quatuordecim, qui, interfectis matre et uxore, eunuchum pro uxore duxit. Hic occidit sanctos apostolos Petrum et Paulum, pluresque ex genere, multosque alios, qui principes erant in senatu, perdidit.

CXXI. De Simonis cane.

Sub eo Simon Magus multa signa per incantationem et vanam speciem faciebat, et se deum dicebat. Cum vero magnus apostolus Petrus Romam descendisset, invenit canem immanem catenis vincitum in atrio, quem Simon alligaverat, ut prohiberet eos quibus minus favebat, ne ad se ingrederentur. Et hoc primum fuit Petri miraculum, antequam ad Simonem ingrederetur. Nani vilens Petrus canem tantum tamque effratum, audiensque illum multos interemisse qui ingredi tentaverant, non obtenta prius a Simone licentia, permulsus illum solvit, dicens: « Ingredere ad Simonem et dic ei humana voce: Petrus, servus Christi ingredi vult ad te. » Cum canis velociter intrasset, et sic locutus esset, obstupefacti sunt qui cum Simone erant, dicentes: « Quis est Petrus, et quæ est tanta virtus ejus? » Ad quos dicit Simon: « Istud animos vestros ne turbet, siquidem, et ego idem faciam. » Et advocato cane jussit ut diceret humana voce Petro ut ingrederetur, et cum rursus hoc fecisset canis, ingressus est Petrus ad Simonem. Et certante cum illo Simone præstigiis, vicit Petrus, sanationes faciens, et multi crediderunt et baptizati sunt. Et erat Romæ turbata multa et confusio Petri et Simonis gratia, eo quod certarint inter se, facientes miracula. Quæ cum audisset Agrippa prætor, rem significavit imperatori Neroni, dicens: « Duo quidam sunt viri in urbe prodigia facientes ex adverso alter contra alterum. Et hic quidem dicit se esse Christum, ille autem alium esse Jesum crucifixum, ejus etiam se discipulum esse asseverat. » Quos cum jussisset Nero adduci coram se, dicit Simoni: « Tunc es quem Christum dicunt? » Hic autem dicit: « Ego

(21) Ἀγρίππας δὲ λαμπρὴν καὶ χρυσοῦν ἱστῆτα περιβαλλόμενος· καὶ δημηγορήσας Ἰουδαίους, τῶν δὲ φησάντων· « Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, » ἤσθεος ἐπὶ τούτῳ, αὐτίκα παρ' ἀγγέλου ῥομφαίᾳ πληγῇ· τελειοῦται.

PK'. Βασιλεία Νέρωνος.

(1) Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἑβασίλευσε Νέρων, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ἰδ', ὅς τὴν μητέρα καὶ τὴν μνηστὴν ἀνελὼν, εὐνοῦχον ἔγημεν. Οὗτος ἄνελε τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλοὺς δὲ τῶν πρὸς γένους καὶ ἑτέρους πολλοὺς τῶν 269 πρῶτων τῆς συγκλήτου ἀπώλεσε.

PKA'. Περὶ τοῦ κυνὸς Σίμωνος.

(2) Ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐν Ῥώμῃ ἥ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας (καὶ φαντασίας τινὸς· 67) ἐκτελῶν καὶ αὐτὸν ὁ θεὸς ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρου τὴν Ῥώμην καταλαβόντος, εὗρε κύνα παμμεγέθη δεδεμένον ἀλύσειν ἐν τῷ πυλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμεύσας, ἐκώλυε πάντας οὓς οὐκ ἤθελε, πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν. Καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα Πέτρου ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Σίμωνα εἰσερχεσθαι. Ὁ γὰρ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηγγιωμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνέλων ἐπιχειρήσας εἰσελθεῖν πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, κρατήσας ἔλυσεν αὐτὸν λέγων· « Εἰσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· Πέτρος, ὁ δοῦλος Χριστοῦ, εἰσελθεῖν πρὸς σὲ θέλει. » Καὶ τοῦ κυνὸς δρομαίως (72b) εἰσελθόντος· καὶ οὕτως λαλήσαντος κατεπλάγχθησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες· « Τίς ἐστὶ Πέτρος, καὶ τίς ἡ τσαυτῇ δύναμις αὐτοῦ; » Πρὸς οὓς ψησιν ὁ Σίμων· « Τοῦτο ὁμᾷ· μὴ ξενίζετω, ὅπερ κἀγὼ ποιήσω. » Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα καὶ ὡσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας πάλιν ὁ κύων, εἰσῆλθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα. Καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων εἰς θαυματουργίαν, ἐνίκησε Πέτρος λόσις· πῶν καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἑβαπτίσθησαν. Καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλή καὶ σύγχυσις ἕνεκα Πέτρου καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποιοῦν θαῦμα. Ἄπτερ (μαθὼν Ἀγρίππα) ὁ ὑπαρχος ἀνήγαγε τῇ βασιλεῖ Νέρωνι λέγων· « Δύο τινὲς εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιοῦντες ἅπταντι ἀλλήλων. Καὶ ὁ μὲν λέγει αὐτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ ἄλλος εἶναι, τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν εἶναι αὐτὸν δισχυρίζεται. » Οὗς καλεῦσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι κατενόησεν αὐτοῦ,

Varie lectiones et notæ.

46 (5246) Act. xii, 23. 54 (5254) 22. Ced. 360, 12-20-25. Ced. 360, 20-22. Ὁ ἀν. τ. κορυφαίους ἀπ. Π. καὶ Π. καὶ π. ἑ. μάρτυρας, 18 καὶ ἄλλους τῷ γένει προσήκοντας· cf. Eus. Chr. II, 275. 67 (5267) Ced. 362, 12-364, 2 ὅς πονηρότατος καὶ λάγνος ὢν τὴν μητέρα P¹, — ὅς — ἀπώλεσε om. C¹. 68 μάγος ἐλθὼν P καὶ C¹, P¹. 69 τινὰς end. C¹ P¹. 70 ἐπιτελῶν ἑ. θεὸν ὀνομάζω, τοῦ μ. δὲ Ced. 71 ἀπ. om. C¹, P¹. 72 τότε add. Ced. 73 Ῥώμην τότε κ. καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Coisl. et Par. — καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Ced. 74 ἀλύσει Ced. — δεσμεύσας Ced. 75 ἐκώλυεν C. 76 θαῦμα τῷ μέλλοντι πρὸς C. — ὁ τῷ Πέτρῳ τῷ μ. π. P. — ὁ δὲ C. P. 77 εἰσελθεῖν σε C. P. 78 κ. εὐθὺς ὁρμῶν C. Ced. 79 Matth. i, 27; Luc. v, 21. 80 Καὶ προσέταξε τῷ κυνὶ ἀ. φ. ἑ. τῷ Ced. 81 ποιήσαντος π. τοῦ κυνὸς Ced. 82 μετὰ τοῦ Σίμωνος Ced. 83 ταραχὴ μεγάλη P¹. 84 ἔναντι Π. Ced. 85 θαῦματα C. end. (τὰ θ. P.) 86 ἄπτερ ἀνήμεγεν ὁ ὑπαρχος τῷ Ν. 87 ἑπαρχος; C. P. 88 θαῦματα ποιοῦντες; C. P. 89 Καὶ οὖν. C. P. 90 τὸν καὶ C. — om. P¹. — αὐτὸν εἶναι: C. P. 91 ἐνόησεν Ced.

λέγει πρὸς Σίμωνα· « Σὺ εἰ δὴ λέγουσι Χριστὸν; » Α
 'Ο δὲ φησιν· « Ἐγὼ εἰμι. » Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέ-
 τρον ἐπερωτήσαντο, εἰ **270** ἀληθῶς ἔστιν ὁ Χρι-
 στὸς· « Οὐκ ἔστιν » οὗτος· μὴ γένοιτο, ἀπεκρίθη
 Πέτρος· « ἔγω γάρ εἰμι ἡκεῖνον μαθητὴς τοῦ σταυ-
 ρωθέντος καὶ ἀναστάντος, καὶ εἰς ὁὐρανοὺς ὡς
 ἀναληφθέντος. » Ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους ὡς
 ἀμφοτέρους εὐθὺς ἀτίμως αὐτοὺς ἐκ προσώπου
 αὐτοῦ δάκτον ἐξέλασεν, οἱ καὶ διάγοντες ἐν Ῥώμῃ
 ἐποιοῦν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. Μᾶλλον γοῦν
 τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀρχόνται αὐ-
 τῶν ἀπορῶν παμμεγέθη, ἐλάλησαν εἰς τὸ οὗς αὐτοῦ,
 καὶ παρευθύνοντες τὸν ταύρος. Ὁ δὲ Πέτρος εὐ-
 ξάμενος ἀνέστησεν αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύ-
 μασαν λέγοντες· « Ἀληθῶς τὸ ζωογονησάμενος ὑπὲρ τὸ
 θανατῶσαι μετὶ τὸν θάνατον. » Καὶ μέντοι καὶ
 ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησαν (καὶ λόγους δογματι-
 κὰς ἐλάλησαν ἀπέναντι ἀλλήλων) οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κιχῆμος ὁ Ῥω-
 μαῖος καὶ πάνσοφος μαθητὴς Πέτρου καὶ συνέκδη-
 μος (ἐπεξεργαστικώτερος) διηγήσατο· οὕτως λέ-
 γων· (3) « Τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου
 διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβασθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν
 ἐπὶ πάντων μόνον Θεὸν ἀληθινόν, » ὁ Σίμων ἐξω τοῦ
 ὄχλου ἐστὼς· ἐξεδόξασεν· « Τί ψευδόμενος ἀπατῶν θέ-
 λεις (τοὺς ἀνθρώπους καὶ) τὸν παριστῶτά σοι
 ἰδῶτην ὄχλον, πείθων αὐτόν, θεοὺς μῆτε νομίζειν
 μῆτε εἶναι, καί περ τῶν παρ' Ἑβραίοις βιβλίων λε-
 γουσῶν πολλοὺς θεοὺς εἶναι; Πλὴν οὖν περὶ οὗ
 ἔφης Θεοῦ δεῖξας ἐγὼ μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω
 καὶ παντοδύναμον Θεόν, καθὼ ἀπρόγνωστός ἐστι,
 καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής, καὶ οὐκ ἀγαθός καὶ πολλοῖς
 — ὑποκείμενος πάθει, κατὰ τὴν ὑμετέραν Γρα-
 φὴν, ἕτερος πάντων; περιλείπεται προγνωστικὸς, τέ-
 λειος, ἀνεκδοτός, ἀγαθός καὶ πάντος πάθους ἀπλη-
 λαγμένος, » ὃν δὲ εὐ φησὶ **271** δημιουργὸν καὶ ὑπέρ-
 θεον, τοῖς ἐναντίοις ἀντικείμενος εὐρίσκειται. Ἀὐτίκα
 γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γενόμενος· Ἄδὰμ καὶ
 τυφλὸς κτερίζεται, καὶ γινώσκει ἀγαθὸν ἢ κα-
 καὶ μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκειται, καὶ τοῦ πα-
 ραδείσου ἐκβάλλεται, καὶ θανάτῳ καταδικάζεται,
 ὁμοίως τε ὁ πλάσας αὐτὸν ἐπὶ μὴ πανταχοῦ
 παρῆ, ἐπὶ τῇ τῶν Σιδωνίων καταστροφῇ λέγει·
 Καταβὰς ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν

sum. » Cum similiter et Petrum interrogasset utrum
 vere Christus esset : « Non est iste : abait ! »
 respondit Petrus, « ego enim sum discipulus illius
 qui crucifixus est, et resurrexit, et in caelos as-
 sumptus est. » At Nero utrumque, veluti de mon-
 stris loquentem, cito a conspectu suo ignominiose
 removit, qui Romæ versantes prodigia ex adverso
 unus contra alterum faciebant. Quadam porro die
 cum jussisset Simon adduci sibi taurum immanem,
 locutus est ad aurem ejus, et confestim taurus in-
 teriit. Sed Petrus, oratione facta, cum suscitavit.
 Populi autem cum viderent mirati sunt, dicentes :
 « Revera vivificare majus est miraculum quam
 occidere. » Et multa quidem alia signa fecerunt,
 et sermones dogmaticos habuere ex adverso cer-
 tantes, non solum Romæ, sed etiam in Syria pri-
 mum, quæ Clemens Romanus et discipulus Petri,
 omni sapientia imbutus, et consocius peregrinationum
 ejus, modo politiore exposuit, ita dicens :
 « Cum beatus Petrus apostolus doceret populum
 ut revererentur et adorarent unicum inter omnes
 Deum verum, » Simon extra turbam stans exclamavit :
 « Cur mentiris fallere vis homines et assi-
 stentem tibi imperitam turbam, persuadens illis
 deos nec cogitare nec esse, quamvis dicant libri
 Hebræorum plures deos esse? Attamen quoad illum
 quem Deum dixisti, si ego monstravero ipsum non
 esse excelsissimum et omnipotentem Deum, quippe
 qui sit futuri improvidus, et imperfectus, et indi-
 gens, et bonitate carens, et multis subjacens malis,
 secundum vestram Scripturam, alius prorsus su-
 perest futura sciens, perfectus, non indigus, bonus,
 et omnis expertus mali; quem vero dicis mundi
 artificem et supra omnes deos excelsum, contrariis
 adversarius invenitur. Principio igitur ad similitu-
 dinem ejus factus Adam, et cæcus creatur, et cog-
 nitionem boni aut mali non habens, transgressor
 invenitur, et paradiso expellitur et morte condem-
 natur; similiterque plasmator ejus quoniam non
 ubique adest, ad subversionem Sodoiæ dicit :
 « Descendam et videbo utrum clamorem qui venit
 ad me opere compleverint : si minus est ita, ut
 sciam, » et seipsam ignorantem ostendit : et quod
 dicit de Adam : « Ejiciamus eum, ne forte extendens

Variae lectiones et notæ.

ὁ οὗτος add. Ced. et C. P. ἂν. Π. οὐκ ἔ. ὁ. Ced. — ἔφη Π. μὴ γ. ἐγὼ γὰρ ἐκ. μ. ἔ. C. P. ἔκ. ἔ. Ced. ὁ οὗτος Ced. οὐρανὸν C. P. τ. καὶ ἄ. ἐκ Ced. αὐτοὺς om. C. P. ὁ δὲ τὸν — οἱ δὲ διαγ. ἐν Π. ἐπ. ἐπ. C. P. Μῆδ. οὖν cod. — ἀλλ. Καὶ ὁ μὲν Σίμων προστάξας καὶ ἀρχόντος μεγάλου ταύρου, εἰπὼν λόγον εἰς τὸ ὡτίον αὐτοῦ C. — οὖν P. παραρρημα C. — εὐξ. καὶ ἀναστήσας ἄ. πάντες μάλλον ἰθαυμάζον λέγοντες τὸ C. P. ἡγείρεν Ced. ὁ. e. Ced. — τὸ θαῦμα P. ἔπ. π. Ced. πάνσοφος τε καὶ C. ἐξεργαστικώτερον cod. C, ἐπεργαστικώτερον P. διηγησάμενος C. διηγοῦ- μένος P. οὕτως ἔφη C. P. Περὶ τῆς διαλέξεως Πέτρου καὶ Σίμωνος Hom. III, 38, 39, 42-45, 53-57. Ced. 361, 3-369, 12. Τοῦ γὰρ Π. ποτὲ δ. ἐπὶ λαοῦ περὶ τοῦ μόνου Θεοῦ ὁ Σίμων C. ἀληθινὸν Θεόν P. ὁ β. βοή μεγάλη ἔφη Hom. — ὄχλου βοή μεγάλη χρησάμενος; πρὸς τὸν Πέτρον εἶπε C, ἔδωκε P. τοὺς ἄ. καὶ om. C. P. αὐτοῦ; Ced. — μ. λέγειν ἐξὸν εἶναι, τῶν π. Ιουδαίος; δημοσίων π. π. θ. ἔ. λ. Hom. Πρότερον π. οὗ Hom. δ. μὴ Hom. εἰ δεῖξω ἐγὼ μὴ Ced. — πάντα δυναμένον Hom. ἀνωτάτων καὶ παντοδύναμον cod. C. P. ἂν. ἀν. ἐνδ. Hom. — πάθει δὲ τὸν τοῦτο δειχθέντος; ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὡς ἐγὼ λέγω, ἐτ. ἀγρίως π. εἶναι πρ. Hom. πάντων χαλεπῶν ἂν. Hom. ὁ. τῶς Hom. ἄ. τυγχάνει Hom., ἄ. ὑπάρχει Ced. γεγονώς Hom. Ced. x. οὐκ ἔ. παραδίδεται καὶ π. Hom. θ. τιμωρεῖται Hom. καὶ Hom. statim, ἐπειδὴ μὴ π. βλέπει, ἐπὶ Ced. ἐπὶ μὴ πανταχοῦ ἐπὶ ἐπὶ Hom. πάνταχοῦ βλέπει P. C. Gen. xviii, 21 τῇ Σ. Hom. — Δεῦτε καὶ καταδάντες; ἰου- μαν Hom.

manum suam, tangat lignum vitæ, et comedat, et A vivat in æternum, » ignorantis et invidentis indicium est; sicut et istud: « Mente agitavit Deus quod fecisset hominem, » pœnitentiæ et futurorum inscientiæ signum est. Et hoc: « Odoratus est Dominus odorem suavitatis, » indigi nota est, sicut et tentare Abraham et alios malitiæ argumentum est, et suum tentationis non præscientis. » At Petrus dixit Simoni: « Si cæcus formatus est Adam, ut dicis, quomodo mandans ei Deus, ostendit ei dicens: « De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedatis. » At Simon dicit: « Cæca erat mens ejus. » Et Petrus: « Quomodo mente cæcus erat qui, priusquam gustasset de arbore, convenienter omnibus animalibus imposuerat nomina? » Quod enim et animæ et corporis oculos apertos haberent, et videntes essent et Adam et Eva, manifestum est. « Cum vidisset igitur, inquit, mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile, tulit de fructu illius, comedit, delitque etiam viro suo. » Ergo si, speciosam contemplati arborem, fructum quoque comederunt, manifestum est quod, etiam antequam fructu vescerentur, boni et mali notitiam habuerint, et visum acutissimum cuncta videre valentem. Non igitur quasi post cibum et transgressionem visum receperint, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » ostenduntur enim etiam ante cibum videntes, ut dixi; sed quod malorum inesperienza depositissent per transgressionem, quod etiam scientiam indifferentem eis præbuit, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » sua enim natura habet oculus ut per cogitationem excitetur ad ea quæ considerat, quoniam intelligentiam ipse per seipsum non habet. Unde fit ut sæpe, dum ad alta cogitatio occupatur, cæci instar etiam apprimere nota prætereamus, et quando arguimur, in mentis occupationem causam transferentes, nosmetipsos excusamus: ita quoque Adam et Eva sensu mentis ad visum excitati sunt. Hæc enim: « Aperti sunt eorum oculi, et cognoverunt se esse nudos, » revelationem ostendunt intus cogitatione factam, non visus oculorum recuperationem; sed sensum post peccatum expertum sic appellavit Scriptura; statim enim post peccatum conscientia percipitur. Et Simon dicit: « Si præscientiam habuit Adam, cur non prævidit fraudem per serpentem et per mulierem inferendam? » Et Petrus: Si præscientiam non habuit, quomodo filiis suis secundum sequentes actiones, simul ac parerentur, imposuerit nomina? Primogenitum

A ἐρχομένην πρὸς με συντελούνται, εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ· » καὶ αὐτὸν ἀγνοοῦντα ²² δείκνυσιν. Καὶ τὴ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδάμ· Ἐκβάλλωμεν αὐτὸν, μήπως ἐκταίνας (73^a) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφῆται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φατῶν ζήσεται ²³ εἰς τὸν αἰῶνα· » ἀγνοοῦντος καὶ φθοροῦντός ἐστι σύμβολον, ὥσπερ καὶ τὸ ²⁴· « Ἐνεθυμήθη δὲ Θεὸς, ὅτι ἀποίησε τὸν ἄνθρωπον, » μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον τῶν μελλόντων. Καὶ τὸ ²⁵· « Ἀπεφάνθη Κύριος ὁμοίην εὐωδίας, » ἐνθεοῦ ἐστι σημεῖον, ὡς καὶ τὴ πειράζειν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἄλλους, οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀπόδειξις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς (μὴ) προσιδδτός. — Ὁ δὲ Πέτρος εἶπη πρὸς τὸν ²⁶ Σίμωνα· « Εἰ τυφλὸς ἐκλάσθη ὁ Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐνταλλόμενος αὐτῷ ²⁷ ὁ Θεὸς ἰδεῖσκεν αὐτῷ λέγων ²⁸· Ἀπὸ δὲ τοῦ [ξύλου τοῦ] γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε. » — Καὶ ὁ Σίμων φησὶ· « Τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ. » Καὶ ὁ Πέτρος ²⁹· « Πῶς τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ, πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, προσφόρου πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπιθείς ὀνόματα; » — ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχεν ἀνεψφγμένους ³⁰, καὶ βλέποντες ἦσαν ὅτε ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα, ὄηλον ³¹. « Ἰδοῦσα γὰρ ³², φησιν, ἡ τυχὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἴδεν καὶ ὠραῖον ³³ (ἐστὶ) τοῦ κατανοῆσαι ³⁴, λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ³⁵ ἀνδρὶ αὐτῆς (μετ' αὐτῆς) ³⁶. » Εἰ οὖν ³⁷ καλὸν θεωροῦμεν τὸ δένδρον καὶ τὴν ²⁷² καρπὸν ἔφαγον, εὐθὺς ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως, γινώσκιν ³⁸ μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ὅβιν ἐξουδερκεστάτην ³⁹ ὁρᾶν ἔκαστα ⁴⁰ δυναμένην. Οὐκοῦν ⁴¹ ὡς μετὰ τὴν βρώσιν καὶ τὴν παράδασιν ἀναβλεψάντων, εἴρηται τὸ ⁴²· « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » δείκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὁρῶντες, ὡς εἶπεν· ἄλλ', ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὁ καὶ τὴν γνῶσιν ἀδιόφορον ⁴³ παρέσχεν, ἐρρέθη, ὅτι· « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὅπῃ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς τὸ βλέπειν, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' αὐτὸν οὐκ ἔχει· κἀνευθεὶν πολλάκις πρὸς ἑτέρα, τῇ· διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλὸς δίκην ⁴⁴ ἔσθ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὰ πάντα γνῶριμα ⁴⁵, καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσυχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέντες ἀπολογούμεθα· οὕτως ⁴⁶ καὶ ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὅβιν διηγέρθησαν· τὸ γὰρ, « Διηνοίχθησαν (αὐτῶν) οἱ ὀφθαλμοί καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν », ἀποκαλύψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην ⁴⁷ τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμοῦ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσθήσιν οὕτω κέκληκεν ἡ Γραφή· παρευθὺ γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνεῖδός πληττεται. — Καὶ ὁ Σίμων φησὶν· « Εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδάμ,

Variae lectiones et notæ.

²² καὶ ἀγ. δ. Hom. — Τὸ δὲ ἔ. Hom. ²³ Gen. iii, 22, φάγη καὶ ζ. Hom. ²⁴ Gen. vii, 6. ²⁵ Gen. viii, 21. ²⁶ πρὸς αὐτόν C. ²⁷ αὐτῷ om. C. P. ²⁸ Πλεγε δεικνύων ἀπὸ Ced. Gen. ii, 17. ²⁹ εἶπε Ced. ³⁰ ἀνεψφγτά; P. C. ³¹ ὄηλον ἐνευθεν C. ³² Εἶδε γὰρ Ced. Gen. iii, 6. ³³ ἴδεν ὠραῖον P. ³⁴ καὶ add. Ced. ³⁵ ἔδωκε τῷ C. ³⁶ μετ' αὐτῆς om. P. ³⁷ γούν Ced. ³⁸ μὲν om. C. P. — κακοῦ, ὅβιν δέ C. καὶ ὅτι ὅβιν P. ³⁹ x. δ. τε δέ. Ced. ⁴⁰ ἔκαστον C. ⁴¹ οὐχ Ced. ⁴² Gen. iii, 7. ⁴³ ἀδιόρθορον C. P. ⁴⁴ δίκην τυφλοῦ P. ⁴⁵ τὸν π. γνῶριμον Ced. ⁴⁶ οὕτως οὖν καὶ C. P. ⁴⁷ ἐγγιν. P.

διὰ τί οὐ πρόγνω^α τὴν διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην; — Καὶ ὁ Πέτρος^β. « Εἰ πρόγνωσιν οὐκ εἶχεν, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπομένας πράξεις, ἅμα τῷ γεννηθῆναι^γ, ἐπέθηκεν ὀνόματα; Τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάιν, ὃ ἐστὶ ζῆλος. δ. [καὶ] ζῆλώσας ἀνείλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀβ-λ. ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φονευθεῖσι ἐπένθησαν οἱ γονεῖς. Εἰ δὲ Ἀδάμ, ἔργον Θεοῦ^δ καὶ ποίημα, πρόγνωσιν εἶχεν, πολλῷ μᾶλλον ὁ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός· — ὅτι γὰρ ὄντως προγινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς^ε τὸν Ἀβραάμ· « Γι- νώσκων γίνωσκε, ὅτι^ε πᾶροιικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ^ε ἄλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτῷ^ε ἔτη υ', τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐάν (73b) δουλεύουσιν, κρινῶ ἐγώ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ^ε 273 ἀποσκευῆς πολλῆς· σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφῆς ἐν γῆραι καλῇ· τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε· οὕτω^ε γὰρ ἀναπληρῶνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν^ε. « Τί δέ^ε; οὐχὶ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφήται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἀπειθειαν αὐτοῦ (τὴν) πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν; Εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφήται ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον^ε, πῶς αὐτὸς ὁ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεός οὐ προγινώσκει τὰ μέλλοντα^ε; Ὅστε οὖν οἰκονομικῶς εἰρηται τὸ, « Ἐνεθυμήθη, » τούτῃστιν μετεμέληθη, καὶ τὸ, « Καταβά; εἶδομαι, » καὶ μὲν γέ^ε καὶ τὸ, « Ἐπείραξ τὸν Ἀβραάμ, » καὶ, « Ὁσφράνθη^ε, » καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκαταβατικῶς^ε διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν^ε λέλεται, ἔτι ὅτι γε θυσίων οὐκ ὀρέγεται, διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ ὑπεμφαίνει λέγων^ε. « Μὴ φάγομαι κρέατα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίωμαι; » Ὅθεν ὁ ἐξ αὐτοῦ^ε πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ Θεός καὶ Πατὴρ πάντων προγινώσκει, ἔλεγεν^ε. « Οἶδα γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν^ε ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων^ε, πρὶν αὐτὸν αἰτήσασθαι. » Καὶ τοῖς νομίζουσιν^ε ὅτι μὴ πάντα βλέπει, ἔρασκε· « Προσιύχθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ. » Καὶ τοῖς^ε οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι, ἐπέ-

A enim vocavit Cain, quod est *zelus*, qui etiam invidia motus occidit fratrem suum Abel, quod interpretantur *luctum*; super hunc enim primo occisum luxerunt parentes. Si autem Adam, a Deo factus et plasmatus, præscentiam habuit, multo magis Deus qui illum creaverat. Ita vere prænoscit Deus, ut dicat ad Abraham: « Scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra aliena, et subdicient eos servituti quadringentis annis. Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego iudicabo. Et post hæc egredientur huc cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc; necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. » Quid autem? Nonne Moyses et cæteri propheta peccata Israel et contumaciam ejus erga Christum, et in cunctas gentes dispersionem ejus præmonstrant? Si autem Moyses et alii propheta: Dei beneficio futura prænoscabant, quomodo ipse, qui per illos locutus est, Deus futura non prænoscit? Providenter igitur dictum est: « Mente agitavit, » id est, illum pœnituit, ei, « Descendam ei videbo; » atque hæc quoque, « Tentavit Abraham, » ei, « Odoratus est » et omnia similia, a demittente se ex sua dignitate ob infirmitatem nostram dicta sunt; quippe se victimas non appetere, per prophetam David subostendit, dicens: « Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? » Unde ille qui ex ipso ante sæcula genitus est, et ultimis hisce temporibus ex Virgine, propter salutem nostram natus est, hæc et similia veluti interpretans nescientibus quod Deus et Pater omnium cuncta prænoscit, dicebat: « Scit enim Pater vester cœlestis, quia his omnibus indigetis, priusquam illum rogaveritis. » Et putantibus illum non omnia videre, dicebat: « Orate in abscondito; et Pater vester qui videt in abscondito, reddet in aperto. » Et opinantes illum non esse bonum increpabat, dicens: « Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cœlis est, dabit bona petentibus se? » Et his qui existimabant illum victimas appetere, publicavit Deus: « Misericordiam volo, et

Variae lectiones et notæ.

^α πρ. τὸ τὴν γυναῖκα ἀ. ἀπατῶνθων Hom. ^β Καὶ ὁ Π. εἶπεν P^α. ^γ γ. τὰ ὄν. τὸν μὲν πρῶτον καλέ- σις K. ὃ ἐρμηνεύεται ζ. δ. καὶ ζ. Hom. ^δ Θεοῦ ὑπάρχων πρ. Hom. ^ε φησὶ τῷ Ἀβ. P^α. ^ε ὅτι δὲ δ. πρ. λέγει τῷ Ἀ. Hom. — Gen. xv, 13-16 — γνώση Hom. ^ε γῇ οὐκ ἰδίᾳ Hom. ^ε αὐτῷ pro αὐτῷ cod. C. P. — ἔτη γ' C, ἔτη γ' P. ^ε νῦν. Οὕτω δὲ καὶ πρὸς Μωϋσέα φησὶν· « Ἰδοὺ σὺ κοιμησάσαι μετὰ τῶν πατέρων σου καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορεύσεται ἐπὶ σὺν ἄλλοις τῆς γῆς εἰς τὴν εἰσπορεύεται ἐκεῖ, καὶ ἐγκαταλείψουσι με, καὶ διασχεδίσουσιν τὴν διαθήκην μου ἣν διεθήμην αὐτοῖς, καὶ ὀργισθήσονται θυμῷ καὶ καταλείψω αὐτούς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσται καταθρόνημα· καὶ εὐρήσουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰ· οἶδα γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ὅσα ποιοῦσιν ὧδε σήμερον πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτούς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Καὶ φαγόντας καὶ ἐμπληθόντας ἐγκαταλείψουσι με C. ^ε Τί δὲ ὁ. καὶ M. τὰ ἄμ. τοῦ λαοῦ προσημαίνει καὶ τὴν δ. τὴν εἰς τὰ ε. προδηλοῖ Hom. ^ε οἱ om. P^α. ^ε προσέειπεν Ced. ^ε τὰ ἰσόμενα Ced. — περισσόν ἐστι τὸ γεγραμμένον Ἐ. καὶ μετ' Hom. ^ε μέντοι P^α. ^ε Κύριος add. Ced. — καὶ τὸ ὡσφρ. C. P. — καὶ ὡσφρ. cod. ^ε σωματικῶς P^α. ^ε ἡμετέραν ἀ. Ced. ^ε Ps. 1, 30 φαγόμενοι — πίωμαι. ^ε ἐξ αὐτοῦ ὁ P^α. — Τοῖς δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ὁ Θεός οὐ πρ. ἔφη Hom. 55. ^ε Math. vi, 32. ^ε ἡμῶν Ced. — ἀ. αἰτήσαι ὑμᾶς Ced. ^ε πάντων — αἰτήσασθε C. ^ε Τοῖς δὲ πιστεύουσιν ὡς καὶ αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ὅτι μὴ π. Hom. καὶ τοῖς; μὴ ν. ὅτι οὐ π. cod. Math. vi, 6. ^ε Τοῖς δὲ Hom. 56.

non sacrificium. » Et his qui autumabant illum malum esse, suadens clamabat : « Estote misericordes, sicut Pater vester celestis. » Ob autem errantes et opinantes plures deos esse, dixit : « Ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum ; » et, « Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ. » Et scribæ quidem qui illum interrogaverat, « Quodnam est primum omnium mandatorum ? » respondit : « Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. » Simon autem cum vidisset se a Petro coarctari in Scripturis, et de Deo sermonem et inquisitionem amplius fieri noluisse, recessit victus multoque pudore suffusus ; erat enim iste scelestissimus magnopere versatus in spiritualibus doctrinis ; et enim ita exercitatus erat in arte magica et in fraudibus Satanz, sicut nullus ante ipsum, fere celebratus ob diabolicas excogitationes et improbitates ; « statuas enim obambulare jubebat, et in igne voluntatus non urebatur, per aerem volabat, et ex lapidibus panes effecit ; draco fiebat, aliarum bestiarum formas induebat ; bifrons apparebat et in surum convertebat se ; ocellus et oppressulatas fores aperiebat, et ferreas compedes solvebat ; in cœnis idola omnimodis formis apponebat ; vasa que in domo erant, sponte moveri efficiebat ad ministerium, iis qui ferebant non videntibus, » et multas species ante se cedere, quas defunctorum animas esse dicebat. Multos autem impostorem et seductorem illum convincere conantes, reconciliabat sibi, deinde convivii nomine bovem maciatum apponebat eis, et diversis et vix sanabilibus morbis demonibusque subiciebat ; aliaque multa operatus est, adjuvantibus illum dæmonibus ; et ab his quidem adjutus, non solum seipsum in alias hominum et irrationabilium formas transfiguravit, ut dixi, sed quibus volebat, ita faciebat. Ab imperatore quondam indagatus ut impostor, aufugiebat, specie sua Fausto Petri discipulo circumdata. Hic cum ad Petrum venisset, expellebatur ab omnibus propter scelestam, quam præfererat, speciem. Intuens autem illum Petrus, et afflictum videns et jam lacrymantem, dixit : « A Simone Mago, Fauste, immutatio vultus tui facta est ; » ab imperatore enim indagatus pavens aufugit, forma sua tibi circumdata, ut

Α πληττε λέγων ¹⁴. « Εἰ οὖν ὁμοί, πονήροι ὄντες, ὀδεύετε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τίκνοις ὑμῶν, πόσι μᾶλλον ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν ; » — « Καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θυσίαν ὀρέγεσθαι ¹⁵, διηγόρευεν ὁ Θεός ¹⁶. » ¹⁷ Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν. Καὶ τοῖς ¹⁸ ὑπολαβάνουσιν κακὴν αὐτὴν εἶναι παραπῶν ἐβόα. **274** Ὦ Γίνεσθε οἰκτίρμοι ¹⁹, ὡς ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. » — Διὰ δὲ τοῦ ἀπατωμένους καὶ ὑπολαβάνοντας ²⁰ πολλοὺς θεοὺς ὑπάρχειν ἔφη ²¹ : « Ἵνα γινώσκωσι ²² σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν καὶ ²³. » Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. » Καὶ μέντοι πρὸς τὸν ἐρωτησάντα ²⁴ Γραμματεῖα ²⁵ : « Ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολὴν ²⁶ ; » ἀπεκρίθη ²⁷ : « Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἰς ἔστιν. » ²⁸ (4) Ὁ δὲ Σίμων συνιδὼν, ὅτι Πέτρος αὐτὸν ²⁹ συνάγει (ἐν) ταῖς Γραφαῖς — εἰς τὸν περὶ Θεοῦ λόγον ἐξετασμένον ³⁰ γενέσθαι μὴ θελήσας, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἡττης. ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιτος ³¹ : πολλοίπερος μὲν ἐν ταῖς πνευματικαῖς διδασκαλίαις ³², καὶ γὰρ οὕτως ἦν ἐξησκηνήσας ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθεστέρας τοῦ Σατάν, ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ, σχεδὸν ἐπὶ ³³ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις διαβεβημένος ³⁴. — ἀνδριάντας γὰρ ἔποiei περιπατεῖν, (καὶ) εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἔκαίετο, εἰς ἄβυσσόν, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίησε ³⁵. — δράκον ἐγένετο, καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μετεμορφότο, διπρόσωπος ἐγένετο, (καὶ) εἰς γυροδὸν μεταβάλετο ³⁶, θύρας κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας ἤνοιγε ³⁷ (καὶ) σιδηρὰ ³⁸ δεσμὰ διεύλεν ἐν δαίμονι ; ἐβόαια παντοδαπῶν εἰδῶν ³⁹ παρίστα. τὰ ἐν οἰκίᾳ σχευὴ αὐτομάτως ⁴⁰ φέρεσθαι πρὸς ὑπηρεσίαν ⁴¹, τῶν φερόντων ⁴² μὴ ὁρμώμενον ⁴³ : σκιάς πολλὰς προηγίεσθαι (74^a) αὐτοῦ παρεσκεύαζεν, ὥστερ ψυχὰς τῶν θαυνώτων ⁴⁴ ἐφασκεν ⁴⁵ εἶναι. Πολλοὺς δὲ γόγητα καὶ πλάνον αὐτὸν ἐλέγχειν πειρωμένους ⁴⁶, διαλλάξας πρὸς αὐτόν, ἔπειτα προφάσει ⁴⁷ εὐωχίας βῶτον θύσας καὶ ἐστιόσας : αὐτοὺς, διαφόροις ⁴⁸ καὶ δυσίατοις νόσοις καὶ δαίμοσιν ὑπέβαλεν ⁴⁹. καὶ ἄλλα πλείστα εἰργάσατο ⁵⁰, καθυπουργοῦντων αὐτῷ ⁵¹ τῶν δαιμόνων. (Κάνετον ὅθεν οὐ μόνον αὐτὸν εἰς ἕτερα μορφὰς ἀνθρώπων ⁵² καὶ ἀλόγων, ὡς **275** ἔφη, μετεσχημάτιζεν, ἀλλὰ καὶ οὗς ἤθελεν οὕτως ἔποiei.) Καὶ γοῦν ποτε ζητούμενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάσιος, ἀπέδρα, τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹⁴ εἶναι ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Luc. xi, 13; Matth. vii, 11. ¹⁵ Τοῖς δὲ προλαβοῦσιν ὅτι θ. ὀρέγεται Hom. ¹⁶ διηγόρευεν ὁ Θεός : ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας C¹ — θέλων P¹. ¹⁷ Matth. ix, 13. ¹⁸ Τοῖς δὲ παροφθιμένοις x. Hom. 57. ¹⁹ τίλει Matth. v, 48? — Τοῖς δὲ ἡπατημένοις π. θ. ὑπονοεῖν, ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Jo. xviii, 3. Hom. ²⁰ ὁμῶν οὐράνιος C. P. ²¹ καὶ ὁ π. οἰμ. ²² γινώσκουσιν P¹. ²³ Matth. xi, 25. ²⁴ ἐπερωτήσαντα C. ²⁵ Matth. xii, 28. ²⁶ ἐντολή C. P. — Πρώτη πάντων ἐντολὴ ἐστίν. Ἄκουε C¹ P¹, Om. i. ἔφη Ἀκ. P¹. ²⁷ Ced. 368, 12-369, 19. — Ὅμως ὁ S. Hom. 58. ²⁸ αὐτῷ cod. — αὐτόν P¹. — ἐν οἰκίᾳ C¹. ²⁹ ἔξιστασιν γ. οὐκ ἠθέλησεν Hom. ³⁰ ἐξ. ἦν Ced. ³¹ ταῖς πνευματικαῖς C. P. i. ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἀπειρος δὲ ἐν ταῖς πνευματικαῖς cod. cf. P. qui ἐν τ. δ. ἐν. καὶ μαγ. ante καὶ μεθ. ponit. ³² σγ. περί Ced. ³³ διαβεβημένος Ced. Hom. ii 32 — ἐπὶ Hom. ³⁴ ἐποiei Ced. ³⁵ καὶ εἰς ἕτερα καὶ ἕτερα ζῶα add. Ced. ³⁶ x. ἀνοίγει Hom. ³⁷ σιδηρῶν P¹. ³⁸ ἰδεῶν Ced. — παρίστασιν Hom. ³⁹ ὡς αὐτόματα φερόμενα Hom. ⁴⁰ ἐποiei Ced. — ἐποiei βιάσθαι. ⁴¹ φ. οὐ βιασθέντων Hom. φ. οὐχ ὁρ. Ced. ⁴² τεθηκότων C. P. ⁴³ ἐ. λέγει Hom. iv, 4. ⁴⁴ πολλῶν — πειρωμένων Ced. ⁴⁵ εὐθύστερον πρ. Hom. ⁴⁶ διαφ. v. περιέβαλε καὶ δ. Hom. διαφόροις δ. καὶ δ. Ced. ⁴⁷ ὑπέβαλλεν cod. ⁴⁸ εἰργάσατο om. sed εἰργάετο post δαιμόνων C. — αὐτ. cod. αὐτῷ C. αὐτῶν P. ⁴⁹ x. αὐτῶν δ. cod. ⁵⁰ ἀνθρώπων τε καὶ C. P.

nueret. » — « Intuens ergo Simonem, dixi : « Si apostolus Jesu Christi sum ego, non vero impostor sicut tu, impero malis virtutibus ut tibi succurrere desistant. » — « Et cum hæc dixissem, continuo delapsus est cum magno strepitu et contritus est, turba exclamante : « Unus Deus, quem Petrus prædicat. » Sic prima soluta est Simoniorum hæresis Romæ, et postremo extincta est : Idcirco diem hujus Sabbati insignem agunt Romani. In Sabbato enim observabatur oratio et jejunium a fidelibus. Mos enim erat Ecclesiani orare pro docentibus, ut in Actibus apostolorum scriptum est : « Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro Petro. » Quoniam autem hac die Sabbati venerat Christi victoria et casus Antichristi Simonis propalam, Sabbati memoriam observantes Romani jejunant et conventus solemnes agunt, usque ad hanc diem traditionem istam servantes. Etenim aliæ quædam Ecclesiæ diversas observant consuetudines, sicut tradunt qui historias texuerunt. Enimvero apud Scythas, inquit, civitates episcopum habent unum et solum; apud Cyprios autem et Arabes etiam in vicis sunt episcopi, sicut in Phrygia apud Novatianos et Montanistas. Et in Romana quidem Ecclesia septem solummodo sunt diaconi, dum ubivis alibi indifferens est numerus eorum, Romæ rursus semel tantum in anno Alleluia dicitur, prima tantum die Paschæ; et nullus Ecclesiam unquam docet, ne episcopus quidem; Alexandriæ vero episcopus eorum Ecclesia prædicat; » — et dum Evangelia recitantur, non assurgit sollo. Et quoad Quadragesimam jejuniorum, alii quidem sex hebdomadas jejunant, ut in Illyria et Libya, et Ægypto et in omnibus Occidentis partibus et in Palestina; Constantinopoli vero, et circumcirca usque ad Phœnicem, hebdomadis septem jejunant; alii quidem tres solum dies per sex aut septem hebdomadas passim jejunant; alii e contra tres hebdomadas ex ordine conjungunt, alii vero duas ut qui Montanum sectantur. In quibusdam autem Ægypti urbibus, postquam sub vesperam pranderunt, mysteria recipiunt. » Hæc quidem Socrates narravit, sicut decebat servari omnia. Nunc vero plurimum et paulatim prædictæ consuetudines immutatae sunt. D

ἀπὸς τοῦ ἑνιαυτοῦ λέγεται τὸ Ἀλληλοῦσα ἐν τῇ α' ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ὡς μόνον· καὶ οὐδεὶς εἰς ἐκκλησίαν

Variae lectiones et notæ.

τὰ τε C. P. ὡς ἐστάντων C. — ἐξιστάνων Const. ὡς ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ P. ὡς καὶ Ced. — μ. ἐμπειρία ὡς καὶ π. μέσης Const. ὡς προελθόντων Ced. ὡς ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ πῆγαι δὲ ἀέρος Ced. — δὲ πρὸς Πέτρον Ced. ὡς τούτῳ I. τούτῳ cod. ὡς Π. δὲ ἐπὶ τῇ μεταφωρῶν τυγχάνοντων, ἐγὼ προσηυχόμενον x. ὡς Const. ὡς α. Const. ὡς τοῦ om. P. ὡς εἰς δ. Const. ὡς ἐπιχορηγήσειν Const. Ced. τῶν δὲ δαιμόνων Ced. ὡς ἐν. ὡς Const. — εἰς οὐρανὸν σὺν αὐτῇ τῇ Ced. ὡς διαβολῇ Const. — ἰκέτευον Const. — τὸν Θεὸν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ρῆσαι Const. ὡς καὶ ἀτενίσας τῷ Σ. ὡς C. Ἀτ. οὖν τῷ Σ. ὡς P. ὡς El Θεοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ, ἀπ. δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀληθῆς καὶ διδάσκαλος εὐσεβείας, ἀλλ' οὐ πλάνης οὐδὲ εὐνοίας Ced. ὡς γ. Ced. ὡς ἀρ. τῆς Const. ὡς καὶ εἰπ. μου γ. περιχοπέας τῶν δυνάμεων ὁ Σ. κατ. μ. μετὰ γάμου ἢ καὶ βασιλεὺς ἐξέλθων συντρίβεται — καὶ φωνὴ τῶν δυνάμεων λέγουσα Const. ὡς καὶ τοῦ C. ὡς εἰς δ. Θεὸς δὲ Π. x. Const. ὡς Πέτρος om. C. ὡς ἀπέσθη Ced. ὡς ἐκείνην C. P. — ἐν τῇ καὶ πρ. καὶ v. τοῖς π. δ. γὰρ ἦν τὸ C. P. ὡς διδάσκων ἀγωνισμένων ἢ θλιβομένων ὡς ἐν ταῖς C. P. paulo post γεν. C. ὡς Act. xii. 5. ὡς πρὸς τὸν Θεὸν om. C. P. ὡς ἐν om. P. ὡς ἐπιφανὴς? — ἐπιφανέως P. ὡς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας C. P. ὡς ἀναγράφαντες μαρτυροῦσι? Sozom. vii. 19. ὡς αἱ πόλεις πᾶσαι cod. ut C. P. ὡς καὶ μ. om. Soz. ὡς Φρυγ. Ced. Φρυγία C. P. ὡς μόνον C. P. ὡς ἀρ. Π. οὖν ἐκείνου ἐστὺς α. ἐν P. τὸ Ἀ. φάλλεται κατὰ τὴν α' ἡμέραν τῆς πασχαλίου ἑορτῆς Soz. ὡς ἀπὸς μὲν τοῦ C. ὡς τοῦ π. ἡμ. καὶ δ. C. P. ἐν. ἐκκλησίας δ. cod. ut C. P. ut ei l. 20.

πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ αὐτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστάνων ὡς, μαγικῇ τέχνῃ καὶ δαιμόνων ἐναρξίᾳ ὡς ὅς ποτε, μεσοῦσης ἡμέρας, προσελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγέλματο δὲ ἀέρος ἀναπτήναι. Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ τούτῳ, ἐγὼ Πέτρος καὶ αὐτὸν ἠύχονην ὡς. Καὶ δὲ μεταωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετὰ σοῖς (74^b) εἰς τὸν αἶρα, λέγων, εἰς τοὺς οὐρανούς ὡς ἀνιέναι, κάκειθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγεῖν ὡς. Τῶν δὲ δῆμων ἐπερωφουμένων αὐτὸν ὡς ὅσον, ἐκτείνας ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς ὕψος, ἰκέλευσα τὸν Θεὸν καταρῥάξαι τὸν λυμεῖνα (καὶ τὴν λαχὴν τῶν δαιμόνων περιχόσαι). ὡς Ἀτενίσας ὡς οὖν εἶπαν τῷ Σίμωνι· Εἰ ὁ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμι ὡς καὶ οὐχὶ πλάνος ὥσπερ σὺ, Σίμων, προτάσσω ταῖς B πονηραῖς δυνάμεσιν — ἀφαιναῖ σε τῆς κρατήσεως. — καὶ ταῦτα εἰπόντος μου, (παρὰ χρημᾶ) κατηνέχθη μετὰ ἡχοῦ πολλοῦ καὶ συνετρίβη, τοῦ δὲ ὅχλου βοήσαντος· Εἰς Θεὸς ὡς, ὅν (δ) Πέτρος καὶ καταγγέλλει· Οὕτως ἡ πρώτη κατελύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἵρεσις ἐν Ῥώμῃ καὶ τέλειον ἀπεσδέσθη ὡς. (6) Δὲ 277 δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνου τοῦ Σαββάτου, ἐπίσημον ἀγούσιν οἱ Ῥωμαῖοι. Σάββατον γὰρ ἦν ἐν τῷ ἐκτελείῳ προσευχῇ καὶ νηστείᾳ τοῖς πιστοῖς· ἔθος γὰρ τὸ προσεύχεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων ὡς, ὡς καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται· ὅτι ὡς Προσευχῇ ἦν ἐκτενὴς γινόμενη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ὑπὲρ τοῦ Πέτρου. ὡς οὖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου γενομένης τῆς Χριστοῦ νίκης καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀντιχρίστου Σίμωνος ἐπὶ φανεροῖς ὡς, Σάββας τὸ μνημόσυνον ἐκτελοῦντες Ῥωμαῖοι νηστεύουσι καὶ συνάξεις φαίδρας ποιοῦσι, μέχρι νῦν τὴν παράδοσιν ἐκείνην φυλάττοντες· καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι τινὲς Ἐκκλησίαι διάφορα παραφυλάττουσιν ἔθνη, καθὼς οἱ τὰς ἱστορίας ὡς ἀνεγράφαντο ὡς; Παρὰ Σκύθαις μὲν γὰρ, φησὶν, αἱ πόλεις ὡς ἐπισκοποῦν ἔχουσιν ἓνα καὶ μόνον ὡς· παρὰ δὲ Κυπρίοις καὶ Ἀραβί, καὶ ἐν ταῖς κώμας εἰσὶν ἐπίσκοποι, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίᾳ ὡς Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. Καὶ παρὰ μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥώμης ἐπὶ τὰ μόνον ὡς διάκονοι γίνονται, παρὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος D ὁ τούτων ἀριθμὸς· ἐστίν. Καὶ ἐν Ῥώμῃ πάλιν

διδάσκει πάντα, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ διδάσκει μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐπ' ἐκκλησίας· τῶν δὲ ἑβραίων ἀναγιγνωσκόμενον, οὐκ ἀνίσταται τοῦ θρόνου. Καὶ τὴν μ' τῶν νηστειῶν οἱ μὲν ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσιν ὥς· ἐν τῇ Πλυρικῇ, καὶ Λιδύῃ καὶ Αἰγύπτῳ, καὶ πάσῃ τῇ Αὔστει, καὶ Παλαιστίνῃ, ἐν δὲ ΚΠ. καὶ περὶ ἄχρι Φοινίκης, ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσιν, ἄλλοι δὲ τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐν ταῖς ἐξ ἡ ἐπὶ σπεράδην νηστεύουσι· ἑτεροὶ δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Πάσχα συνάπτουσι, ἄλλοι δὲ δύο ὥς οἱ 278 τὰ Μοντανῷ φρονούντες. Ἐν τισὶ δὲ πόλεσι τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ἐσπέρην ἡρισθηκότας, τῶν μυστηρίων καταλαμβάνουσι. Ταῦτα μὲν Σωκράτης ἱστορήσεν ὡς εἰκὸς φυλαττόμενα πάντα· γυνὴ δὲ πλείστως καὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγῇ γέγονεν ἐν τοῖς εἰρημένοις, ἥθελον ἰσ.

PKB'. Περὶ τοῦ ἀγίου Πέτρου ἱ.

A

CXXII. De sancto Petro.

Ἦ Νέρων, ἀκούσας, ὅτι πεφόνευται ὑπὸ Πέτρου καὶ ἀγανακτήσας, ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. Ὁ δὲ Πέτρος παρακαλέσας τὸν ὑπαρχον ἵνα μὴ ὀρθῶς σταυρωθῇ ὡς ὁ Κύριος (αὐτοῦ) κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθῃ (καθὼς ἤξισεν ἐκ πολλῆς μετριοφροσύνης). Μετὰ δὲ γε τὴν Πέτρου τελευτήν, ὡς ἦσαν Εὐσέβιος, Παῦλος ὁ ἀπόστολος κατὰ μὲν τὴν α' ἀπολογία ἐβλῶν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος (καὶ) ἀπολογησάμενος Νέρωνι, ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη. (75^a) Κάντεῦθεν, ὡς εἰκοι, τὰς τῶν ἀποστόλων Πράξεις ἐπ' ἐκείνους τὸν χρόνον Λουκᾶς περιέγραψε μέχρις ὅτε συνῆν τῷ Παύλῳ καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐμαρτύρησεν, οὐ συμπαρῆν αὐτῷ, τοῦ Ἀποστόλου σαφῶς τοῦτο λέγοντος, ὅτι ὁ Οὐδεὶς μοι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλειπον· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν· ἦν δὲ πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν (δεσμοῖς) κατεχόμενος ἔγραψεν· ὁμοῦ σημαίνων τὴν τε προτέραν αὐτῷ γενομένην ἀπολογία· πρὸς Νέρωνα, ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θρωπῶδες τοῦ πρόπου καλῶς ὠνόμασε, καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν, ἐπὶ ὅγαι φάσκων· Ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος, ἀλλὰ καὶ (ἔτι) ῥύσεται Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, ὅπερ φαίνων, ὅτι παραυτίκα μαρτυρίον, δὲ καὶ σφετέρων ἐν τῇ αὐτῇ προσαγορεύει Γραφῇ λέγων· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς 279 τῆς ἀναλύσεως μου ἐφίστηεν. Ἀπολογησάμενος τοίνυν τὴν πρώτην ἀπολογία καὶ αὖθις ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν τετελεσμένος, εἴτα πάλιν τὸ δευτέρον ἐπιβὰς τῇ Τρίμῃ δέσμιος καὶ ὡσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὸν διὰ ξίφους τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδή-

latare Nero audiens illum per Petrum periisse, indignatus est, et iussit hunc crucifigi. Petrus autem, cum rogasset propraetorem ne in altum tendens ut Dominus suus, crucifigeretur, demisso capite crucifixus est, sicut ex magna humilitate rogavit. Post Petri autem exitum, ut dicit Eusebius, Paulus apostolus cum quidem ob primam defensionem vincetus e Iudaea venisset, et coram Nerone se defendisset, ad ministerium praedicationis profectus est. Atque hinc, ut videtur, Actus apostolorum sub hoc tempus Lucas descripsit, donec cum Paulo erat; sed tempore quo fidem confessus est, non erat cum eo, Apostolo aperte dicente: « In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur: » quam quidem ad Timotheum secundam epistolam in vinculis retentus scripsit, « simul indicans primam defensionem quam dixerat » apud Neronem, quem etiam leonem, ob inhumanum et ferum ingenium, recte vocavit, in qua: et jam appropinquantem consummationem » addit dicens: « Liberatus sum de ore leonis, sed etiam liberabit Dominus ab omni opere malo, et salvum introducet in regnum suum celeste, » subostendens jamjam futurum [martyrium, quod et apertius in eadem salutatur Scriptura, dicens: « Ego enim jam delibor, et tempus liberationis meae instat. » Facta igitur prima defensione, iterum ad ministerium praedicationis profectus est; deinceps cum iterum venisset Romam, vincetus ita atque Neroni traditus, gladio corona martyrii redimitus est, die vicesima nona Junii, qua die et Petrus crucifixus est, sicut et Marcus et Lucas evangelistae, et Jacobus, frater Domini. Lucas quidem frugiferæ oleæ affixus est, quia non inveniretur li-

Variæ lectiones et notæ.

1. Ὅτε δὲ ὁ ἐπ. οὕτε ἄλλοι τις ἐνθάδε ἐπ' ἱ. δ. παρὰ δὲ Ἀλεξανδρείᾳ μόνος ὁ τῆς πόλεως ἐπ. Soz. 2. ἂν γὰρ τῶν ἑ. οὐκ ἐπιν. ὁ ἐπίσκοπος Soz. om. τοῦ θ. 3. Καὶ τὴν — μ' ἐν ἡ νηστεύει τὸ πλῆθος, οἱ μὲν εἰς ἐξ ἑ. ἡμερῶν λογίζονται ὡς ἡ Πλυρικῇ καὶ οἱ πρὸς δύσιν, Α. τε πάσα καὶ Α. σὺν ταῖς Παλαιστίνῃ, οἱ δὲ ζ', ὡς ἐν ΚΠ. καὶ τοῖς π. ἔθνεσι μέχρι Φοινίκων, ἄλ. δὲ γ' σπ. ἐν ταῖς ζ' ἡ ζ' Soz. 4. ὡς οἱ ἐν C. 5. ἐν δὲ τῇ ΚΠ. P. 6. οἱ δὲ ἅμα γ' πρὸ τῆς ἑορτῆς σ. Soz. 7. ἄλλοι — φρονούντες om. C. 8. ὡς οἱ P. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

guum aridum ad crucem faciendam, in loco illo. Cuius quidam corpus tollens, et inter multa monumenta sepeliens, sepulcrum ejus incertum effecit. Discipulis autem requirentibus postea, et non reperientibus ejus sepulcrum propter multitudinem monumentorum, dum nocte ista orarent, collyria medicabilia pluit Deus supra sepulcrum, symbola artis illius; et hoc signo revelatum est sepulcrum, ejus pretiosas et sanctas reliquias deinceps cum eruisset Constantius, Constantini Magni filius, in templo Sanctorum Apostolorum reposuit.

Τριὰς ἐπ' αὐτῷ τοῦ τάφου²¹, σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ²²· καὶ ἐκ τοῦτου τοῦ σημείου ἐγένετο γινώριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον²³ (ὕστερον) ἀνακομιζας²⁴ Κωνσταντῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων²⁵.

CXXIII. De Jacobo, fratre Domini.

Magnus autem Jacobus, frater Domini, cum sanctus esset ex utero matris suae, vinum et siceram non bibit, nec animatum quidquam comedit, nec unquam balneo usus est; genua autem obdurata, camelorum instar, fuerunt, eo quod semper genua flecteret, ut Deum adoraret; unde, ob magnam justitiam suam et admirandam vitae rationem, vocabatur Justus et ὄβλις, quod est *praesidium populi et justitia*. Cum igitur venerandus et valde celebris esset angelicus Jacobus, die festi Paschae, pluribus myriadibus hominum in templum Judaeorum ingressis, hunc assumpserunt Scribae, et statuerunt super pinnaculum templi, dissipare cupientes praedicationem Christi, et illi voce magna dixerunt: «Oramus te, vir juste, ut dicas populo ne vagentur post vestigia illius qui dicitur Christus; tibi enim omnes paremus, agnoscentes te esse justum et nullius personam accipientem.» Ille vero respondens dixit: «Cur me interrogatis de Christo, dum

αὐτοὶ μὴ τὸν Ἰουῆν²⁶ καὶ τὸν Πέτρον²⁷ ἐσταυρώθη²⁸, καθάπερ καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ εὐαγγελισταί, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφός²⁹. Οὗν³⁰ Λουκᾶς ἐπὶ ἑλίας καρποφόρου σταυρωθεὶς³¹, μὴ εὐρίσκομένου ξύλου ξηροῦ πρὸς τὴν γενέσθαι σταυρὸν ἐν³² τῷ τόπῳ, λαβὼν τις τὸ σῶμα³³ καὶ μεταξὺ πολλῶν μνημείων θάψας, ἀθλον ἐποίησε τὸν τάφον. Τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζητούντων μεταίτεια καὶ μὴ εὐρίσκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ πλῆθος τῶν μνημείων, προσευξαμένων³⁴ αὐτῶν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ³⁵, κολλούρια³⁶ ἔδρεξεν ὁ Θεός· λα-

B PKΓ'. Περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ.

Ὁ δὲ μέγας Ἰάκωβος³⁷ ὁ ἀδελφός³⁸, ἀγνὸς ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν, οὐδὲ ἐμψυχον ἔφαγεν, οὔτε³⁹ βαλανεῖον ἐχρήσατο· τὰ δὲ γόνата ἀπασφαλκῶτα δίχην καμῆλων⁴⁰ γαγῶνασιν ἐκ τοῦ αἵματος ἀκαμπτεῖν ἐπὶ γονάτων⁴¹ καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν, 280 ὅθεν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστῆς πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὄβλις⁴², ὃ ἐστὶ περιχώρητος τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη⁴³. (2) Ἐπεὶ οὖν αἰδέσιμος καὶ σεβάσιμος⁴⁴ ἦν, καὶ σφόδρα περιδότης ὁ ἱσάγγελος Ἰάκωβος, ἐορτῆς γενομένης τοῦ Πάσχα καὶ πολλῶν μυριάδων συνεληθόντων (ἐν τῷ ναῷ) τῶν Ἰουδαίων, (καὶ) τοῦτον ἀνενέγκαντες οἱ Γραμματεῖς⁴⁵ ἐπὶ τὸ πτέρυγιον τοῦ ἱεροῦ, διασκευάζοντες τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπον μεγάλῃ τῇ φωνῇ· «Ἀξιούμεν σε, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου Χριστοῦ· σοὶ γὰρ πάντες πειθόμεθα γινώσκοντες σε (εἶναι) δίκαιον⁴⁶ καὶ ἀπροσπολήπτον⁴⁷.» Ὁ δὲ

Variae lectiones et notae.

²¹ μετὰ περίοδον χρόνου ἐνός Ced. ²² ὡς ἐμπροσθεν εἰρήται Ced. ²³ μακάριος Ced. ²⁴ ἐσταυρώθη Ced. ²⁵ στ. καὶ λ. Ced. ²⁶ αὐτοῦ Ced. ²⁷ προσευξαμ. cod. προσευξαμένοι C. om. αὐτῶν, προσευξαμένων P. ²⁸ ἐκείνῃ om. C. ²⁹ κολλούρια cod. P. κολλούρια C. I. κολλύρια βρέξας C. ³⁰ τοῦ ἀποστόλου add. C. ³¹ αὐτοῦ, ὅλην ἐποίησε τὸν τάφον οὗ C. ³² τὸ λ. K. υἱὸς K. ἀνακ. ἐν K. Π. κατ' ἐν τῷ ν. τῶν ἀπ. ³³ περὶ φουδόμενον ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέγας Κωνσταντῖνος C. P. ³⁴ ἀνακομισθὲν ἐπὶ Κωνσταντίνου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μ. K. διὰ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου ἐτέθη Ced. ³⁵ ὑποκάτω τῆς τραπέζης, μετ' Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ced. a. (550). ³⁶ Ced. 360, 22 361, 7. ³⁷ Ἐπὶ Νέρωνος Ἀγρίππα τελευτήσας, Φίλιππος καθίσταται διάδοχος αὐτοῦ ὑπὸ Νέρωνος, καὶ Παῦλος κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον δικαιολογησάμενος ἐπὶ φήσεται, πέμπεται πρὸς τὸν Νέρωνα. Καὶ τότε μὲν ἀπολογεῖται, δεύτερον δὲ ἐν Ῥώμῃ ἔλθων, τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται παρὰ Νέρωνος, ὡσαύτως καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος ἀνασκοποῦνται. ³⁸ Ὁ δὲ γ. Ἰάκωβος C. ³⁹ ὁ ἀδελφός³⁹ om. C. P. ⁴⁰ οἶνον καὶ C. P. οἶνον καὶ Hegesippus. ⁴¹ ἔφαγεν οὐδὲ C. P. — καὶ β. οὐκ Hegesippus. ⁴² καμῆλ. cod. καμῆλον C. P. ut Hegesippus. ⁴³ γόνου C. P. Hegesippus. ⁴⁴ ὅβλ. cod. ὅβλ. P. ὄβλις C. ὄβλις Hegesippus. ⁴⁵ δικαιοσύνη· ὅς γε μέγας καὶ θεῖος ὁράσων ἀξιούμενος ἐώρακιν ποτε π. φανῶν τὸν διάβολον τὴν κατ' αὐτοῦ γεννησμένην μαριαν καὶ μεταφρονῶν τῶν Ἰουδαίων ἀπειλῶντα (cod. ἀπειλῶν) [ἐν] ἐξέτισιν καὶ φοβερωτάτῳ σχήματι, περὶ οὗ φησιν πρὸς τὸν ἰωδὸν ὁ Θεός· Ἰδοὺ (Lx, 16) — πλεωρὰ αὐτοῦ χάλκισται — σιδηρόχυτος. Τοῦτό ἐστι — 19, 23 πέπονθεν δὲ οἱ προσκρούσει· Ἰ. — ἐν δὲ τῷ — αὐτὸν 24 πᾶν δὲ xli, 7, 13, πύλας δὲ 14 τὰ δὲ 15 — χαλκαί, 18, 19, om. ὡς· 20 καί μιν καὶ πύρι 21 ἡ ψ. α. φλέξ — ἐφ' ἔρχεται. 22 ἐν δὲ τῷ τρ. αὐλ. — ἀπόλειτα ἔστηκε δὲ ὡς δ. ἀν. 24 ἐάν 26 — οὐδὲν οὐ μὴ π. 27, ἦγεται — ἀχυρον, γ. — 28 καὶ οὐ — 29 λογισθεῖσαν — καταγελά μὲν σ. π. 30 ἡ δὲ — ὁδεῖς. 31 Ἥγηται. μὲν — αἰγμάλων 32. Οὐκ 33 — αὐτῷ. Οἱ γὰρ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι πολλαῖς ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς διὰ τὸ ἀκούειν αὐτοὺς λόγους παρὰ Θεοῦ καὶ ἀπαγγέλλειν τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις· φησὶ γὰρ Ἐσδρας· Ἀπέστειλεν ὁ Θεός πρὸς αὐτοὺς τοὺς δοῦλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας· αὐτοὶ δὲ ἐξέμυκτηρίζον τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ· (III E. I, 50, 51). Ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ Προδρόμου λέγει Κύριος· Οὗτός ἐστιν [περὶ] οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, πρὸ προσώπου μου· (Matt. 1, 2), Καὶ οὐ μόνον ἄγγελοι λέγονται οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ κατὰ τὴν λέγοντα· Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ εἰστε καὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ πάντες (Ps. lxxxi, 6) propter vocem ἱσάγγελος adjuncta in C. ⁴⁶ Ced. 361, 8-362, 7, Eus. H. E. II, 23 ex Hegesippo. ⁴⁷ σεβ. καὶ σφ. π. ὑπὲρ γεν. C. P. ⁴⁸ καὶ ἱερεῖς add. Ced. — οἱ ἱερεῖς ἐπὶ C. P.; sed in margine Γραμματεῖς, ex Hegesippo scilicet. ⁴⁹ δίκαιος ὢντα C. P. ὅτι δίκαιος εἰ Hegesippus. ⁵⁰ εἰπεῖν ἡμῖν, τίς ἐστὶν ἡ θύρα τοῦ Ἰησοῦ; Ced.

ἀποκριθεὶς εἶπεν ·· « Τί με ἐπερωτᾷτε περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς καθίσταται ·· ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ·· Ὅι ·· δὲ παράνομοι ·· ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραζαν ·· Ὡ! ὦ! καὶ δίκαιος ·· πεπλάνηται ·· » Καὶ (εἶπον πρὸς ἀλλήλους ·· Κακῶς ἐποίησαμεν τοῖς αὐτοῦ μαρτυρίαις ·· καθ' ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ·· παρασχόντες, πολλοὺς ποιήσαντες πιστεῦσαι εἰς αὐτόν ·· καὶ δὴ) μανέντες ·· οἱ ἐξάγιστοι (75b) καὶ τοῦτον κατακρηνίσαντες, κίνας τὰ γόνατα ὑπὲρ αὐτῶν προσήγγετο ·· καὶ προσεγγίσας τις τῶν υἱῶν Ῥηχάβ καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, λέγει ·· αὐτοῖς ·· Τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν εὐχεται ·· καὶ δραμῶν τις γναφὺς ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξύλου ·· ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπίπτειν ·· εἰώθασιν ·· καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτησεν ὁ δίκαιος· θάψαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ, ἀνήγειραν αὐτῷ στήλην ·· (3) Μετὰ δὲ (τὸ) μαρτύριον αὐτοῦ παρὰ πόδας Ἰερουσαλὴμ πολιτοῦνται ·· φησὶ γὰρ Ἰούσηπος ·· ταῦτα ·· συμβεβηκέναι τοῖς Ἰουδαίοις κατ' ἐκδοκῆσιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὅς ἐστιν ·· ἀδελφὸς (τοῦ) Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ὁ ἐπειδή περ δικαιοτάτος **281** (αὐτὸν) ὄντα Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν ·· (4) Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν ἀπολέμητοι ἔτη μ' ·· διέμειναν (τοῦ Χριστοῦ μακροθυμοῦντος ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ καὶ θομασίᾳ αὐτῶν), ὅπως γνωσιμαχίσαντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν πλημμελείᾳ ἰσχυρὰν ποιήσωσιν τὴν μετάνοιαν, ὅθεν αὐτοῖς φοβερὰ σημεῖα ·· ἐπεδείκνυντο ·· τὴν μέλλουσαν καταλαμβάνειν αὐτοὺς ἁλώσιν προμηνύοντα. Ἐν γὰρ τῇ τῶν Ἀζύμων ἑορτῇ περὶ ὥραν θ' τῆς νυκτὸς τοσοῦτον φῶς τὸν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν περιελαμπνεν ἥτις ὥραν μίαν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. Μετὰ τοῦτο ἐφάνη ἄστρον ὑπὲρ τὴν πόλιν, ῥομφαία παραπλήσιον ·· καὶ ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ χαλκὴ πύλη τῆς πόλεως, σιδηροδέτοις κλειομένη μοχλοῖς καὶ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν ἄνοιγομένη, ὥσθι περὶ ὥραν η' τῆς νυκτὸς ἀνεψωμένη (καὶ) πάλιν (ἄλλοτε) ὠρδήθησαν πρὸς ἡλίου δύσεως ὡσεὶ ἄρματα μετέωρα καὶ στρατιπεδα ἑνοπλῆ διατρέγοντα περὶ τὸν αἶρα καὶ τὰς πόλεις ·· περιστοιχίζοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Σκηνοπηγίας ἑορτῆς πρὸς δ' ἐτῶν τοῦ πολέμου, εἰρηγενούσης καὶ εὐνομούσης τῆς πόλεως, ἀνθρωπὸς τις Ἰησοῦς τοῦνομα, ἑλθὼν ἐν τῇ ἑορτῇ,

A ille sedet ad dexteram Dei in caelo? At impii summi sacerdotes et Pharisei exclamaverunt: Oh, oh! justus ipse aberravit. Et discurrunt intra se: Male egimus praebentes illi occasionem pro Christo testimonium reddendi; multos enim adduximus ut in eum credant; ac insanientes sceleratissimi ipsum praecipitarunt; at ille flexis genibus pro eis orabat; et cum accessisset unus filiorum Rechab, et audisset illum, dixit iusti: Qui! facitis? Justus amplius pro nobis orat, et accurrens fullo quidam percussit caput ejus ligno in quo vestes deprimere solent, et statim mortuus est justus. Cum autem illum in templo sepelissent, erexerunt ibi columnam. Post vero martyrium ejus cito Jerusalem obsidetur; ait enim Josephus ista evenisse Judaeis in ultionem Jacobaei, qui est frater Jesu, qui vocatur Christus, quoniam iustissimum Judaei occiderunt. Porro Judaei, post Ascensionem Domini, in pace quadraginta annis permanserunt, Christo iram differente contra impietatem eorum et hostilitatem erga Deum, ut super tantum ipsorum peccatum resipiscerent, vehementer poenitentiam agerent; ideo horrenda signa demonstrabantur eis, jamjam casuram super ipsos praenuntiantes ruinam. Festo enim Azymorum, circa nonam noctis horam, lux tanta templum collustravit et altare per horam integram, ut dies illuxisse videretur. Post hoc apparuit astrum super civitatem romphaeae simile, et alias aera porta orientalis civitatis, ferreis clausa pessulis, et quae vix a triginta viris aperiri posset, circa octavam noctis horam aperta visa est. Atque iterum alias ante solis occasum visi sunt quasi currus sublimes et armati exercitus discursantes per aera et civitates undequaque cingentes. Post haec etiam, diebus festi Tabernaculorum, quarto ante bellum anno, in pace composita et bene morata civitate, vir quidam nomine Jesus, cum ad festivitatem venisset, repente exclamavit in templo dicens: Vox ab occidente, vox ab oriente, vox a quatuor ventis, vox super Jerusalem et universum populum. Atque haec pluribus diebus noctibusque animose et indesinenter in civitate clamabat, ideoque quidam ex popularibus indignantes flagris illum verberabant; at ille magis clamabat lacrymans,

Variae lectiones et notae.

Ἰση Ced. ·· καθίσταται Hegesippus. ·· καὶ αὐτὸς μέλλει ἔρχεσθαι κ. τ. λ. Ced. ·· Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ced. ·· παράνομους cod. ·· καὶ ὀφθαλμοῖς cod. C. P. Hegesippus. ·· πεπλάνηται Ced. ·· τοῖς αὐτοῦ μαρτυρίαις I. τοιαύτην μαρτυρίαν cod. C. P. Hegesippus. ·· Ἰησοῦ Ced. C. P. Hegesippus — παρασχ. καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀκούσαντες ἐπίστευσαν ·· καὶ δὴ C. P. deest in Hegesippo. ·· μ. ἔρριψαν αὐτὸν κάτω ·· πεισὼν ἢ οὐκ ἀπέθανε ·· καὶ ῥήματο λυθάζειν αὐτόν. Ὁ δὲ θεὸς τὰ γόνατα πρ. παρακαλῶ σε, θεὸς Πατέρ. ἄφες τούτους ·· οὐ γὰρ οἶδαι τί ποιοῦσι. Εἰς δὲ τῶν ὁ Ced. ·· P. ἔκραξεν λέγων, παύσαθε τί Ced. ·· ὁμῶν C. deest in Hegesippo. ·· μ. ξ. γνωφικὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν Ced. ·· ἐκπίπτει C. ἐκπίπτειν εἰσθε P. ἀπειπίεις Hegesippus. ·· παρὰ τῷ ναῷ C. P. Hegesippus. ·· αὐτοῦ τὴν στήλην C. C. Deest in Hegesippo totum. ·· Ced. 362, 7-11. ·· τὴν μαρτυρίαν C. P. ·· π. Ἰερ. Ced. ·· Arch. xi, 9. ·· Ταῦτα δὲ συμβεβηκέναι I. C. P. ·· ὅς ἦν C. P. ·· Ced. 373, 8-374, 12. ·· Κυρίου ἡμῶν C. P. ·· δ. ἔτη μ' Ced. ·· ἔνα γν. τὴν ἰδίαν ἀνακαλέσονται πλημμελείαν οἱ δὲ μᾶλλον εἰς τὰ χεῖρον νεύσαντες τῷ φθόνῳ καὶ τοὺς ἀγίους ἀνήρουν, Στέφανον, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν καὶ λοιποὺς ·· οὐ καὶ αἰτίως ἐφ' αὐτοὺς τὴν θεήλατον ἐπισπάσαντο πανωλεθρίαν, ὅθεν Ced. ·· καὶ ἐναργῆ add. Ced. ·· ἐπεδείκνυ cod. ἐπεδείκνυ. C. P. ·· v. π. καὶ τὸν β. περὶ Ced. ·· Μετὰ δὲ τοῦτο C. P. — Ἐπειτα ἄστρον ὑπερὶ τῆς πόλεως ῥομφαία παρόμοιος ὠπλάνειο ἀλ. ἡ. ἀν. π. χ. Ced. ·· π. τ. ἀ. δ. Ced. ·· τῆς Ἰουδαίας φοβερῶς add. Ced. ·· Πρὸς ἐ. δ' τῆς ἀλώσεως, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκ. ἔτι τῆς π. ἐ. Ced. ·· ὀνόματι ἐξ. ἐν μέτρῳ τοῦ λαοῦ παρελθὼν ἐβόα φ. ἀπὸ ἀ. φ. ἀπὸ δ. Ced.

et ad singulas plagas dicebat: «Vae, vae, Jerusalem.» **A** Eodem festo, bos ad immolationem adducta, praeter opinionem agnum medio in templo peperit, quae, ut opinor, per partum contra naturam manifestavit miram magnitudinem et potentiam civitatis, per agnum autem, negationem Judaeorum erga Agnum Dei Christum aperte subostendit, et eventuram ipsis funditus gravissimam ruinam et desolationem.

πρὸς θυσίαν ἀγθεῖσα ², παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἥτις, οἶμαι (παρὰ **282** μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προσέηλθε τὴν τε ὑπερφύλαν καὶ βοὴν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνου τὴν πρὸς τὸν ἀμὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ἀρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν ³ γενησομένην αὐτοῖς ⁴ ἄρδην (καὶ ἀργαλειωτὴν ἀναίρεσιν τε καὶ) πανολεθρίαν.

Judei ergo cum Romanis subijci et eis tributum solvere nolissent, et Agrippa Romam fugisset, iratus et indignatus Nero scripsit praefecto Orientis (is erat tunc Vespasianus), judens ei ut omnem cui praerat, moveret exercitum, et obtineret terram Judaeorum, et omnino perderet eam. Porro diebus solemnitalis Paschae, cum omnes ex Judaea Hierosolymam advenissent, a Romanis in metropoli conclusi sunt soli, egressis antea per divinam revelationem qui in Christum credebant, et remanentibus ut in custodia impiis et scelestis, sicuti olim acciderat nefandissimis Sodomitis, istorum similibus. Etenim pro Sodomis olim quasi legatione fungens sanctus Abraham dicit: «Num perdes justum cum impio, et erit justus sicut impius?» ideoque benignus erga homines Deus pollicitus est: «Si inventi fuerint Sodomis decem justi.» Non inventi sunt, idcirco omnino perierunt. Pro Jerusalem autem cum exoraret divinus Jeremias, ipsi quoque Dominus dixit: «Circuite vias Jerusalem, aspice et videte, et querite in plateis ejus, an inveniatis virum, et sit faciens judicium, querens fidem; propitius ero ei, dicit Dominus.» Sed age ipsa quoque illis carens, divini furoris fructum adeptam est, nec alio tempore, sed diebus solemnitalis, et justissime quidem: oportebat enim eos quibus diebus in Dominum peccaverunt, ipsis quoque praemium occisi Christi subire.

ἀλλ' ἐν **283** ταῖς τῆς ἑορτῆς ἡμέραις· καὶ μάλα γε Κύριον ἐξήμαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπιχειρά τῆς χριστοκτονίας ὑποστῆναι).

Nero autem cum sibi confirmasset imperium, in impuras impiegit actiones, et extraneis imperio rebus dedit operam, cithara ludens, tragœdias agens et saltans in theatris, et praeter ista et omnia sua iniqua facta, odium insuper et luctum adversus Deum addidit, primus persecutor verbi Dei factus. Post haec, cum insidiae adversus eum significatae essent,

A ἐξαίφνης ἀνέκραξεν ἐν τῷ ἱερῷ λέγων· «Φωνὴ ἀπὸ θυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν ὁ ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσολύμα καὶ πάντα τὸν λαόν.» Καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις (καὶ νυκτὶ ²) περιερχόμενος ἐν τῇ πόλει ³ ἀνεύδτως ἔδσα, διὰ καὶ τινες τῶν θυμῶν ἀγανακτήσαντες μάλιστα αὐτὸν ἤκιστον, ἐπὶ πλεῖον κρᾶζοντα μετὰ διακρύων καὶ λέγοντα πρὸς ἐκίστην πληγὴν ⁴· «Οὐαὶ, οὐαὶ, Ἱεροσολύμα!· Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ⁵ ἑορτὴν βοῦς πρὸς θυσίαν ἄρθεῖσα ², παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἥτις, οἶμαι (παρὰ **282** μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προσέηλθε τὴν τε ὑπερφύλαν καὶ βοὴν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνου τὴν πρὸς τὸν ἀμὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ἀρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν ³ γενησομένην αὐτοῖς ⁴ ἄρδην (καὶ ἀργαλειωτὴν ἀναίρεσιν τε καὶ) πανολεθρίαν.

⁵ (5) Τῶν Ἰουδαίων τοῖνον τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τε καὶ φορολογίαν ἀθετήσαντων (καὶ τοῦ Ἀγρίππα φυγόντος ἐν Ρώμῃ, ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ) ἔγραψε Νέρων (τῷ τῆς ἐφ' ἑαυτοῦ στρατηγῷ— Οὐεσπασιανῶς δὲ τῷ τῆνικαῦτα ἦν— κελεύων αὐτῷ συνεργεῖν πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατιὰν καὶ καταλαμβάνειν τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἄρδην) ἀπολέσαι αὐτήν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα πάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἱεροσολύμα περιεγίνοντο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν τῇ μητροπόλει κατεῖρχθησαν μόνοι, προῦπεμψθέντων (76^a) διὰ θείας ἀποκαλύψεως τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ ἀπομεινάντων ὥσπερ ἐν εἰρηκτῇ (τῶν θυσεῶν καὶ ἀλιτηρίων) κατὰ τοὺς πάλαι ὁμοτρόπους αὐτῶν τρισκατάρτους Σοδομίτας. Καὶ γὰρ περὶ τῶν πάλαι Σοδόμων πρεσβεῦον ὁ θεὸς Ἀβραάμ φησὶ· «Μὴ ἀπολέσῃς δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής;» διὰ καὶ ὁ φιλόσοφος Θεόδ. ἀποκαλύπτει· «Εἰ εὐρεθῶσιν ἐν Σοδόμοις δέκα δίκαιοι, τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴν καταλήγειν, ἀλλ' οὐχ εὐρεθῆναι, ὅθεν καὶ ἄρδην ἀπώλοντο. (6) Περὶ δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκλιπαρῶν ὁ θεοπέσιος Ἱερμίας, ἔφη πρὸς αὐτὸν πάλιν ὁ Θεός· «Περιβράμμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλὴμ, ἴδετε, καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς· ἔάν εὕρητε ἄνδρα καὶ ἴσκι ποιῶν κρίμα, ζητῶν πίστιν, ὡς εἶμι αὐτῇ, λέγει Κύριος.» Ἀλλ' ἄγε καὶ αὕτη τοῦτων σπανίζουσα, τῆς θεωρητικῆς ἀπῆλause, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, δικαίως· ἐχρῆν γὰρ αὐτοῖς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν

δικαίως· ἐχρῆν γὰρ αὐτοῖς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν

D (7) Ὁ δὲ γε Νέρων κραταιούμενης αὐτῇ τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπιτεθεύας πράγματα, κιθαρίζων, καὶ τραγῳδῶν, καὶ ὀρχούμενος ἐπὶ τῶν θεατρῶν· καὶ πρὸς τοῦτους καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτοῦργίαις καὶ τῇ τῆς θεομαχίας μίσος προσέθηκε, διώκτης πρῶτος γενόμενος τοῦ θαλοῦ λόγου. ¹⁰ (8) Μετὰ δὲ

Variae lectiones et notae.

¹ νύκτας codex. ² π. ὅλην τὴν πόλιν ἀν. Ced. ³ ἤκιστον ὁ δὲ πρ. ἐ. τῶν πλ. ἐκράξεν Ced. ⁴ οὐαὶ Ced. ⁵ Κατ' ἀ. δὲ τὴν Ced. ⁶ ἀ. π. θ. Ced. ⁷ σαφῶς ἐνέφαινε τὴν Ced. ⁸ αὐτῷ cod. ⁹ Ced. 374, 12-22. Τῶν σὺν ἱ. τὴν. π. τοὺς Ῥ. ὑπ. ἡθετηκότων, ἀπείτειλε Ν. Οὐεσπασιανὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τίτον τὸν ἐκγονὸν αὐτοῦ, οἱ καὶ ἐπόρθησαν αὐτήν, πάντων τῶν Χριστιανῶν δι' ἀ. τῶν Ἱεροσολύμων ἐξ. μόνον δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐκ πάσης τῆς χώρας ἐν τῇ τοῦ π. ἑορτῇ ὡς. ἐν εἰ. τοῖς Ἱεροσολύμοις συγκελεισθέντων, ὡς ἀμφὶ τὰς τ' μυριάδας τὸ πλῆθος ἀριθμείσθαι· καὶ πάντες τὸν ἐκρητῆζον αὐτοῖς ὡλεθρον πρὸς Θεοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τολμηθεῖσαν αὐτοῖς θεομαχίαν καὶ μακροβίαν ἐνδίκως καταδέξαντο. ¹⁰ ἐρήμου ὁρίων καὶ ἀγίων καὶ δοῦλον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ cod. ponendum post πιστευόντων. ¹¹ Gen. xviii, 25. ¹² Jer. v, 1. ¹³ Ced. 377, 19-378, 6 ὡς τὸς ὁ Νέρων μανίας ἀλόγου πλη-σθεὶς ἀν. μὲν τὴν αὐτοῦ μ. 10. ἀνίστατο a sec. manu cod.

ταῦτα ἐπιβουλῆς κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῇ καὶ εἰς ἄκρον μανίας ἐλθὼν, [ἀνέτε μὲν] τὴν ἰδίαν μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους: " μύριους τῶν γένει αὐτῇ προσήκοντων, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους (τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑπορρέμενος· καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἄγαν μανίας ἀποκτενωθεὶς, εἰς προάστειον ἐξεληθὼν, ἐαυτὸν διεχειρίσατο· ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι) ἐπέθεντο αὐτῇ τινες: " ἀναιρήσαντες· ὁ δὲ παρεκδίδει τοὺς συνόντας αὐτῇ ἀναλεῖν αὐτόν· ὡς δὲ οὐδεὶς τοῦτο ἠθέλησεν: " πρᾶξαι· " Ἐγὼ μόνος, ἔφη, οὐτε φίλον ἔχω τὸν σώζοντα, οὐτε ἐχθρὸν τὸν ἀναιροῦντά με· ἀποθανεῖν θέλει ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ χεὶρ οὐχ ὑπηρετεῖ. " Τελευταῖον δὲ εἰπὼν: " Ὁ Ζεῦ, οἷος τεχνίτης κιθαριῶδὸς ἀπόλλυται, ἐαυτὸν ἀνέτελεν. " (9) Ἄλλοι φασιν, ὅτι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀνῆρέθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἰστοροῦσι δὲ ταῦτα Ἕλληνες οἱ τὰς Ὀλυμπιάδας ἀμα τοῖς κατὰ χρόνους πεπραγμένοις ἀναγράφαντες.

284 PKΔ'. *Basileia Gálba.*

" Μετὰ δὲ Νέρωνα ἐβασίλευσε Γάλβα: " τῶν αὐτοπατριδῶν γεγονὼς μῆνας θ', εἶχε δὲ παραδυναστεύοντα τὸν Ὀθωνα, ὃς " ἰδὼν τὸν Γάλβαν Λευκίον εἰς υἱοθεσίαν παραλαβόντα, φθονήσας καὶ τὸ στρατεύμα κατ' αὐτοῦ κινήσας, ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἀπαιτούμενος δὲ " Ὀθων χρήματα παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἔφη· " Οὐ δεῖ αὐτοκράτορα ἀναγκάζεσθαι. "

PKΕ'. *Basileia Ὀθωνος.*

" Ὀθων ἐβασίλευσε μῆνας γ', ἡμέρας η' (εἶτα Λευκίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, μανίς, ἐαυτὸν ἀπέκτεινεν). " (2) Ἦν δὲ γένους ἀσήμε· Ὀθων δὲ ποτε ἐν τῷ ἱερῷ, τὰ τῆς Ἀρροδίτιδος εἰσματα τοῖς ἱεροῖς παρμίμει· καὶ διὰ τοῦτο Βιτελίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, ἐπιβίβη ἐαυτὸν διεχειρίσατο εἰπὼν· " Τί γάρ με ἰδεὶ μακροὶ αὐλοῖς " αὐλεῖν; " (3) Γάλβας δὲ, (76b) καὶ Ὀθων, καὶ Βιτελῖος, ἐν πολέμοις ὄντες, ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνῆρθησαν, οὐτεπασιανὸν δὲ τὰ ἱεροσόλυμα ἐκπορθοῦντα ἡ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος ἀνηγόρευσε βασιλεῖα.

PKΖ'. *Basileia Birellou.*

" Βιτελῖος ἐβασίλευσεν ἔτος α', γένους περιφανούς " ὢν. Οὗτος ἀστρολόγους καὶ ἀστρονόμους καὶ γόητας " (ἀθροίσας, προείπον αὐτοῦ τὴν σφαγὴν· καὶ) πάντας ἀναγκρῆσαι τῆς Ἰταλίας προσεταξέ, οἱ καὶ " προγράμματα ἔβριψαν " ἐντὸς ἡμέρας ῥῆ- τῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι αὐτόν " τοῦ βίου, ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐσφαγῇ " ὑπὸ στρατιωτῶν.

A ille, ad extremum furorem adductus, suam ipsius matrem occidit, et sororem uxoremque, et sexcentos alios ex necessariis suis, et eos qui Romae insignes erant, ab illis rebellionem reformidans; atque ita maximo furore percitus, in suburbium egressus, seipsum violentis manibus interfecit; alii autem dicunt quosdam illum occidendum aggressos fuisse; at ille rogabat eos qui cum ipso erant ut se interficerent, cum vero nullus agere id auderet: " Ego solus, inquit, nec amicum qui me salvet, nec inimicum qui occidat habeo; mori vult anima, et manus non ministrat. Tandem, cum dixisset: O Jupiter, qualis artifex citharædus pereō! seipsum interemit. Alii dicunt Romæ a populo illum interemptum esse. B Narrant ista Græci qui Olympiadas simul cum rebus per tempora gestis recensuerunt.

CXXIV. *Regnum Galba.*

Post Neronem deinde imperavit Galba, nobilibus avis ortus, novem menses, simulque regnantiem habuit Othonem, qui videns a Galba Lucium in adoptionem acceptum, invidia motus, exercitum adversus eum excitavit et occidit. Cum vero milites pecunias Othonem rogarent, dixit: " Non oportet cogi imperatorem. "

CXXV. *Regnum Othonis.*

Imperavit Otho menses tres, dies octo. Deinde cum Lucius adversus eum insurrexisset, insaniens seipsum interfecit. Erat porro obscuro genere. Quadam die cum sacrificaret in templo, Veneris cantilenas sacris hymnis permiscuit, et Vitellio adversus illum insurgente, pugione se ipsum interemit dicens: " Quid tandem oportebat me longis tibiis canere? " Galba autem et Otho et Vitellius, bella gerentes, a militibus interfecti sunt, et Vespasianum Hierosolymam depopulatum senatus Romanus imperatorem declaravit.

CXXVI. *Regnum Vitellii.*

Vitellius dein regnavit anno uno, illustri genere ortus. Huic astrologi et astronomi et incantatores ab illo congregati necem prædixerunt, quos omnes ex Italia cedere iussit; at hi scripta emisierunt intra dictam diem illum vita orbandum esse, quod revera accidit; a militibus enim interfectus est.

Variae lectiones et notæ.

" καὶ τοὺς ἐκ γένους α. προσήκοντες πάντας καὶ τῶν ἐπισημοτάτων Ῥωμαίων πλείστους· τῷ καὶ διὰ τὸν αἰσχρὸν καὶ ἀσελῆ βίον αὐτοῦ τῇ τραπεζῇ κεραυνὸς ἐπιπίπτει καὶ εὐθὺς ἐπιτίθεται αὐτῷ Ced. " τῶν ἐντέλει add. Ced. " ἦν. τ. Ced. " Καὶ τ. ἐπειπὼν Ced. " Ἀποθανόντος Νέρωνος τινὲς πάλαι ὡς ἐλευθερούμενοι ἐφόρεσαν, παρ' οὗ καὶ Εὐλάβιος περὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιθίσεως, ὡς οἰκτεῖς αὐτοῦ ὢν ἐρωτηθεὶς ἔφη· " Ἐφίλησά σε πάντων μᾶλλον καὶ ἐμίσησα " ἐφίλησα ἐλπίσας ἀγαθὸν αὐτοκράτορα σε ἵστασθαι, μισῶ (μαθὼν cod. perperam) δὲ ὅτι ταῦτα ποιεῖς· οὕτε γὰρ ἀρματηλάτῃ, οὕτε κυνηγῷ, οὕτε κιθαριῶδὲ δουλεύειν δύναμαι. (Ced. 398,6-12 Βλάβιος, Leo Ἀδλάβιος). " 69 (5268) Ced. 379,10-15, om. Bulg. 183, b. " Γ. δὲ. μ. θ' ἡμέρας γ' ἦν δὲ τὸν ε. δὲ εἶχε παρ. Ced. " καὶ add. Ced. " ὁ δὲ add. Ced. " ὁπέχοντο αὐτοῖς id. μ. θ' ἡμέρας γ' ἦν δὲ τὸν ε. δὲ εἶχε παρ. Ced. " 70 (5268) Ced. 379,17-20. " ἄπειν καὶ add. Ced. Ced. " Ced. 379,16. om. Bulg. — μ. γ' cod. " 70 (5268) Ced. 379,17-20. " ἄπειν καὶ add. Ced. " Ced. 379,21-380,3 om. Bulg. " ἐπιφ. Ced. Leo. " γ. ἐντὸς ῥῆτῆς ἡμέρας π. ἐσχ. Ced. Leo. " φ καὶ Leo — πρόγραμμα Ced. Leo. — ἔβριψαν cod. " προαγγέλλοντες add. Ced. Leo. " αὐτοῦ τὸν βίον cod. " ἐσχ. γάρ Ced. ε. δὲ Leo.

CXXVII. *Regnum Vespasianii.*

Post Vitellium autem imperavit Vespasianus annos decem, dies octo; erat autem ignotis editus parentibus, et imperator factus est in Palaestina, dum adhuc urbes Judæorum obsideret; ipse Josephum quoque historicum mancipavit. Reversus est autem Romam, ab exercitu imperator renuntiatus, reliquitque Titum, filium suum, Palaestinam obsidentem.

Reversus autem Romam, filios suos Titum et Domitianum Cæsaris nomine decorans, Titum quidem obsidentem Hierosolymam reliquit, Domitianum vero misit in expeditionem adversus Barbaros. Cum autem Romam appropinquaret, exercitus qui hic degebat simul et senatus, occiso ejus adversario, illi obviam processerunt, convivia multa agentes et plausibus illum excipientes.

CXXVIII. *De expugnatione Jerusalem.*

Titus autem, constructa Jerusalem quinquaginta cubitos sublimi turri, cum et juxta machinas multas et varias expugnatrices posuisset, et duplici ex parte ut concuterentur moenia parasset, Judæos catapultis et cæteris bellorum tormentis e primo muro propulsi, qui e secundo quoque, quo confugerant, detrusi ad tertium, hinc fortis animo dimicaverunt. Atque facto congressu fortiter, ex utraque acie multi ceciderunt. Pessimi autem inter Judæos, seditiosi quoque vocati, formidandi per totam currere civitatem; si quas clausas invenissent januas, his contractis irrumpere, et ex faucibus buccellam extorquentes rapere; seniores cibi tenaces tormentis tradere, mulieres trahere crinibus, infantes ad terram allidere. Pudendorum vias ervis illis obturantes, virgis acutis anum miserorum trajicientes, cogebant ut absconditum farinæ pugillum indicarent. Tanta enim fames omnes invasit, ut alii quidem nondum confectum panem manducarent, alii vero paululum ad ignem admotum fermentum statim inde retraherent; alii autem, majori premente inopia, fenum minutatim concisum manducabant; mulieres autem infantulis in sinu tabescentibus non parcebant, propter nimiam vim et necessitatem famis. Senes et adulescentes et infantes tanquam spectra progredientes, fame absumente, in humum cecabant; quorum alios conculcantes seditiosi interimebant, alios respirantes et prostratos ense trucidabant. Interea Titus, cum circa fossas deprehendisset Judæos qui agrestes herbas in cibum colligebant, alios

A 285 PKZ'. *Βασιλεία Ουέσπασιανου.*

Μετά δὲ Βιτέλιον ἐβασίλευσεν Ουέσπασιαν' ἔτη γ', ἡμέρας η' (ἦν δὲ γονίων ἀσήμενον)· αὐτοκράτωρ τε γεγονώς ἐν Παλαιστίνῃ, ἔτι (τε) τὰς πόλεις τῶν Ἰουδαίων πολιορκῶν, ὅστις καὶ Ἰωσήφον τὸν συγγραφεὴ ὑποχείριον ἐποίησεν· ἀνήχθη δὲ ἐν Ῥώμῃ ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς, καταλιπὼν Τίτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, πολιορκεῖν τὴν Παλαιστίνην.

(2) Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Τίτον καὶ Δομετιανὸν Καίσαρας ἀναδείξας, τὸν μὲν Τίτον πολιορκεῖν τὰ Ἱερουσόλυμα κατέλιπεν, Δομετιανὸν δὲ ἀπέστειλεν εἰς ἐκστρατείαν ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὁ ἐκεῖσε στρατὸς μετὰ τῆς συγκλήτου ἀνελθὼν τὸν ἀντάρτην, σὺν εὐχαρίᾳ πολλῇ καὶ κρότοις ὑπήντησεν αὐτῷ.

PKH'. *Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ.*

Ὁ δὲ Τίτος πύργον κατασκευάσας ἀνὰ πηχέων γ' τὸ ὕψος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐλαπίτας παραστήσας καὶ διχόθεν τύπτεσθαι τὸ τείχος παρασκευάσας, τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τοῦ α' τείχους τοῖς λιθοβόλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐξήλασε μηχανήμασιν. Καὶ πρὸς τὸ δεύτερον τείχος καταφυγόντες κἀκείθεν πάλιν ὁμοίως ἐξελασθέντες μέχρι τοῦ γ' τείχους, ἐπολέμησαν ἰσχυρῶς ἐκείθεν. Καὶ γενομένης καρτερᾶς μάχης ἐπιπτεν ἐξ ἑκατέρας παρατάξεως πλῆθος ἀπείρων. (3) Οἱ δὲ πονηρότεροι τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ στασιασταὶ κληθέντες, δεινῶς τὴν πόλιν ἅπασαν κατέτρεχον· εἰ ποὺ γὰρ κεκλεισμένας θύρας ἔβρυν, ταύτας συντρίβαντες εἰσεπλῆυν καὶ ἐκ τῶν παρυγῶν τὸν ψωμὸν ἀναθλίβοντες ἤραζον· καὶ γέροντας μὲν 286 ἐβασάνιζον (ἀντεχομένους τροφῆς), γυναῖκας δὲ (ἀπὸ τῆς κόμης) ἐσπάραττον, τὰ νήπια ἐπὶ γῆς ἤρασσον, ὁρδοὺς δὲ τοὺς πόρους τῶν αἰδῶλων (αὐτῶν) ἐμφράττοντες, ῥάβδοις ἐξείας τὰς ἔδρας τῶν ἀδελῶν διαπρῶντες, ἡνάγκαζον, (πρὸς τὴν) δράκῃ μίαν ἀλφίτου καταμνῦσαι κεκρυμμένην. (Ὅστω γὰρ δεινὸς πάντων κατεκράτῃσι λιμὸς, ὥστε οἱ μὲν ἀκτεργαστὸν ἦσθιον τὸν ἄρτον, οἱ δὲ ζύμην ἐπιφιλόγοντες ὀλίγῃ τῷ πυρὶ, θάπτον ἀνῆραζον.) Οἱ δὲ ἀποράτεροι χόρτου σπαράγματα διεμασσῶντο, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν χερσὶ μαραινόμενα αὐτῶν τὰ βρέφη παρελογίζοντο αὐτὰ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν βίαν τε καὶ ἀνάγκην τοῦ λιμοῦ. (5) Γέροντες δὲ, καὶ νέοι, καὶ νήπιοι, ὥσπερ εἰδωλα παρερχόμενοι, καὶ λιμὴν τηρόμενοι, καὶ καταπίπτοντες, τοὺς μὲν καταπατοῦντας οἱ στασιασταὶ ἐφόνευον, τοὺς δὲ ἔτι

Variæ lectiones et notæ.

²⁸⁵ Ced. 380, 3-9 om. Bulg. — Ὁ υἱὸς Νέρωνος 16. Ced. ²⁸⁶ ἀ. δὲ γέγονεν Ced. Leo. ²⁸⁷ τὴν Π. π. Ced. Leo. ²⁸⁸ Ced. 375, 1-7. ²⁸⁹ ἐλαπίται; codex. ²⁹⁰ Ced. 375, 7-18. Αἱμοὺ δὲ τότε τὴν πόλιν ἀφορήτου κατακρατοῦντος, ἦν ἰδεῖν πολλῶν γείρω τῶν πολεμίων τοὺς ἐνθὸν δρῶντας στασιαστὰς Ced. ²⁹¹ θύραν εἶδον κεκλεισμένην, κατακλῶντες ἔ. Ced. ²⁹² φ. διηρπάζοντο τὴν ψ. τοῦτου δὲ ἕνεκα καὶ γ. 16. καὶ γυναῖκα ἔσπ. καὶ ν. ἡ. (ἔρασσον cod.) εἰς γῆν Ced. ²⁹³ ὁρδοὺς codex. ²⁹⁴ καὶ auid. Ced. ²⁹⁵ διαπρῶνόντες οὕτως Ced. — ἀλφίτων cod. ²⁹⁶ ἀλφίτων cod. ²⁹⁷ μνῦσαι κεκρ. καὶ γ. μὲν σπ. διεμασσῶντο· μητέρας δὲ τῶν νηπίων ταῖς αὐτῶν χ. τῷ λιμῷ μαραινόμενων ὑπερώρων καὶ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν θνησκόντων καὶ τῇ ἐνδείᾳ καταφθινομένων παρ. Ced. ²⁹⁸ καταπατοῦντας codex.

ἐμπνόντας καὶ ἐρριμμένους διὰ ξίφους ἀπέκτεινον. Ὁ δὲ Τίτος περὶ τὰς φάραγγας τοὺς Ἰουδαίους ἀγρίαν πόναν εἰς τροφὴν συλλέγοντας συλλαβόμενος, τοὺς μὲν πλησίον τοῦ τείχους ἐκρέμασεν, τοὺς δὲ χειροκοπήσας εἰς τὴν πόλιν ἀπέστειλε, καταπλήξαι τοὺς στασιαστὰς βουλόμενος. ⁴³ (4) Πᾶσα δὲ οἰκία (ἐκ τῆς ἐνδείας) νεκρῶν ἐπληροῦτο ⁴⁴ ἀπόχουσα, καὶ λοιμὸς ⁴⁵ τῇ πόλει χαλεπὸς ἐπεκράτησε (ὅθεν οἱ στασιασταὶ τὴν θυσοῦδιαν μὴ φέροντες, ἐρρίπτον ἀπὸ τοῦ τείχους αὐτοὺς ἐπὶ τὰς φάραγγας, ἐτι πολλοὺς αὐτῶν ἐμπνόντας) (77*). (5) Οἱ τοίνυν στασιασταὶ ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενοι λάβρα πρὸς τὸ ἕρος τῶν Ἑλαίων ἐξώρμησαν, οὗς οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώξαντες εἰς φυτὴν ἔτρεψαν. Ῥωμαῖος δὲ τις τῶν ἱππίων ὁ δοκιμώτατος τοὺς Ἰουδαίους ὠθοῦμένου κατὰ τῆς φάραγγος θεασάμενος, ἐκ πλαγίου παραλαύνων τὸν ἱππον, ἀρπάξας τινὰ νεανίαν, τῶν στασιαστῶν φευγόντων, στίδαρὸν κατὰ τὸ σῶμα καὶ ὠπλισμένον, ἐκ τοῦ σφυροῦ δραξάμενος, αὐτὸν ἐπικλίνει, τοῦ ἱππου τρέχοντος καὶ τὸν Ἰουδαῖον ἔρριπον. **287** καταδιώκοντος· καὶ τοσοῦτον τῆς δεξιᾶς τόνον καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐπιδειξάμενος, καὶ τῆς ἱππικῆς τέχνης τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τι κειμήλιον ἦκε τῷ Καίσαρι κομίζων τὸν αἰχμάλωτον. Ὁ δὲ Τίτος ὑπερβαυμάσας τοῦτου τὴν ἰσχὺν καὶ τῆς δυνάμεως· τὸ ἀήτητον, ὅπως αὐτὸν ἀμείβει, τὸν δὲ ληφθέντα προσέταξεν ἀναireθῆναι. (6) Τῆς δὲ γε πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων σφοδρῶς πορθουμένης, ὁ λοιμὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πλείους τοῦ πολέμου διέφθειρεν, διὸ δὴ καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ἀδελφῶν, καὶ συγγενεῖς κατὰ συγγενῶν, ξιφῆρεις εἰς τοὺς οἶκους ἐχώρουν, τὰς ἀλλήλων τροφὰς ἀρπάζοντες· καὶ μὲν γε γυναῖκες· ἀνδρῶν καὶ παῖδες πατέρων· καὶ — τὸ ἑλαυνότερον — μητέρες νηπίων ἤρπαζον ἐξ αὐτῶν τῶν στομάτων τὰς τροφὰς. Καὶ παντελῶς τῶν φιλτάτων οὐκ ἐπείδοντο. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπ' ἐνδείας περιεφέροντο μεθύοντων δίκην, ὡς ⁴⁶ διὰ σπλάγχχνων καὶ μυελῶν τοῦ λιμοῦ χωροῦντος καὶ πρὸς θάνατον βίαιον τὴν ψυχὴν ἐλαύνοντος· ἄλλοι δὲ τῶν ἀθεμίτων ἐφῆπτοντο, ὡς οὐδὲ τὰ βυπαρὰ τῶν ἀλόγων ἐπείδοντο· τελευταῖον δὲ ζωστήρας διεμασσῶντο, καὶ ὑποδήματα, καὶ δέρματα τῶν θυρεῶν ἡθίων ἀπικδέροντες.

⁴⁷ (7) Γυνὴ δὲ ⁴⁸ τις Μαρ'α τοῦνομα, γένει καὶ πλούτῳ περιφανὴς καὶ περιδλεπτος, ἐκ τῆς χώρας πρὸς τὴν πόλιν καταφυγούσα, πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὰς διατροφὰς οἱ στασιασταὶ καὶ ἡμέραν εἰσπληθῶντες διήρπαζον καὶ λοιπὸν τροφῆς ἀπορούσα καὶ παιδίον ὑπομάζιον ἔχουσα, τοῦτο καταθύει καὶ ὀπτήσασα τὸ μὲν ἡμισυ ⁴⁹ βέβρωκεν, τὸ δὲ λοιπὸν καλύψασα διετήρει. Οἱ δὲ (στασιασταὶ), καθὼς εἰώθασιν, εἰσελθόντες καὶ τῆς κνίσσης αἰσθόμενοι ⁵⁰ ἡμίλειον ἀναίρησιν ⁵¹ αὐτὴν, εἰ μὴ ὕπερ ἐκρυψεν, ἐπιδείξαι ⁵² ἥ δὲ τὰ λείψανα τοῦ παιδαρίου προγα-

A quidem prope murum suspendi jussit, alios vero manibus abscisis in urbem dimisit, ut metu seditiosos concuteret. Omnis porro domus ob inediaм cada-veribus referta pessime olebat, et dura pestis urbem invasit; seditiosi, foetorem non ferentes, illos e muro in fossas, spiritum multis supersilite, ejiciebant. Ipsi autem, fame male vexati, clam ad montem Olivarum cucurrerunt, et a Romanis persequentibus in fugam versi sunt. Romanus autem quidam, inter equites probatissimus, ut Judaeos in fossas praecipites actos vidit, ex obliquo agitans equum, adolescentem quemdam, robusto corpore et armatum, seditiosis fugientibus, apprehendit; cumquo malleolo pedis eum teneret, seipsum inclinat, equo corrente et Judaeum equitem persequente; et cum tantam dexteræ firmitatem et totius corporis robur ostendisset et artis equestris virtutem, ad Cæsarem perrexit, captivum suum, ut pretiosum quiddam, asserens. Quem valde ob robur et invictum animum demiratus Titus cumulavit donis, captivum vero jussit necari. Vehementer autem Romanis vastantibus civitatem, fames in urbe degentes plures quam bellum consumpsit; idcirco fratres adversus fratres, et cognati adversus cognatos, sicis armati, cibos vi rapturi domos petebant. Quin imo conjuges virorum, nati patrum, et quod mirabilis est, matres infantium ex ore cibos extorquebant, nec ullo modo parcebant charissimis. Et alii quidem in-hiantes ut canes rabidi insilliebant, et circumstant ebriorum instar, quasi per viscera et medullas fame penetrante et ad mortem violentam rapiente. Alii vero ad inusitata ita ruebant, ut ne a excrementis quidem brutorum abstinere. Postremo cingula mandurabant, et calceamenta et coria scutorum edebant detracta.

C κεχρηνότες ὥσπερ κύνες λυττωντες ἐφάλλοντο καὶ D Mulier autem quædam, Maria nomine, genere et divitiis insignis et conspicua, ab agris in urbem confugerat; quæ, ubi substantiam ipsius rauerunt irruentes seditiosi, annonamque eadem die cibariam, omni alimento destituta, lactentem filium jugulavit, dimidiamque partem assi corpusculi comedit, reliquamque servabat. At seditiosi de more introgressi et adipem odorantes, ei mortem minabantur, nisi quod absconderat retegeret; hæc autem reliquias exhibens infantuli: « Ex hoc, inquit, vere olim filio meo, nunc vero omnino mi-

Varia lectiones et notæ.

⁴³ Ced. 375, 18-20. ⁴⁴ πληρουμένη καὶ ἐπόχουσα ἀργαλέον ἐνέσκηψε λοιμόν. Καὶ πλείους ὁ λοιμός ἢ ὁ πόλεμος ἀνάλωσε· τί γὰρ παρελείφθη μὴ βρωθέν; Ced. ⁴⁵ λιμός; cod. ⁴⁶ ὡν cod. ⁴⁷ Ced. 375, 21-376, 9. ⁴⁸ Τότε καὶ γυνὴ τις εὐγενὴς καὶ πλουσία τοῦνομα Μαρ'ία ἐκ τῆς χ. κ. πρ. τὴν π. ἐπειδὴ π. ἀ. ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀφῆρηθ' ἐκ τῆς περιουσίας, ὅπ. ἔ. τέκνον. ⁴⁹ τὸ ἥ. μὲν ἔφαγε, τὸ ἡμισυ δὲ καταλείψασα ἐτήρει Ced. ⁵⁰ καὶ εἰσπληθῶντες add. Ced. ⁵¹ ἀναλεῖν ἤπ. εἰ μὴ ἐπ. τὸ μέρος Ced. — τοῦ π. τὰ λ. Ced. ⁵² ἐπιδείξει cod.

serabili, comedite et vos, siquidem et ipsa manducavi, et si vos comedat, et reliquum mihi dimitte. Isti autem cum sufficienter oculos visu satiassent attonitos, tremorem inter et stuporem abierunt. Sic quæ ex ventre bene exierat progenies, rursus miserum in ventrem malo introivit. Quo audito, omnes in civitate ut cito morerentur precabantur. Hæc quidem in civitate, et similia, et graviora, et execranda tunc temporis acciderunt. Insuper subito et vehementer in circuita per bellum exortus est ventorum turbo, qui in Judæos quidem a Romanis immissa tela directe ferebat, et ea quæ ipsi in illos mittebant statim transversa trahebat. Romani interea Judæorum oculos turbine cernentes offuscatos, impetu facto, improvisos crudeliter trucidabant. Hinc multi senserunt esse a Domino plagam, et se ob Dei iram talia pati. Sic biennio Jerusalem captam Titus everit funditus, et una cum templo, juxta Domini prædictum et prophetiam, igne consumpsit. Dicentibus enim discipulis de templo: quod « bonis lapidibus et donis ornatum esset, » dixit: « Hæc quæ videtis omnia, venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruat. » — « Cum autem videritis circumdari civitatem ab exercitu, tunc scitote quia appropinquavit desolatio ejus. » — « Væ autem in ventre habentibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim tribulatio magna et ira populo huic, et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes, et Jerusalem concalcabitur a gentibus, donec impleantur tempora nationum, » et: « Erit pressura talis (qualis non fuit unquam neque erit.)

πιστοῦνται ἐν στόματι βομφαλας καὶ αἰχμαλωτισθῶνται· πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἔσται Ἱερουσαλὴμ ²⁸⁹ πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἔθνῶν. » Καὶ ²⁹⁰ « Ἐστὶν θλίψις τοιαύτη, οἷα οὐ γέγονε πώποτε οὐδὲ μὴ ²⁹¹ γένησεται. »

Hæc omnia passi sunt Judæi suæ ipsorum vitæ inimici, et in servitum a Romanis redacti sunt, quia Christum universorum Regem abjecerunt, et Romanorum imperatorem sibi impie attraxere, clamantes: « Non habemus regem nisi Cæsarem; » et: « Sanguis ejus super nos et super filios nostros, » propter quod usque in finem per omnes gentes dispergentur et miseriam patientur eorum filii, tanquam fugitivi, et mastigæ et recordes, qui nihil ex legalibus implere queant. Illos enim sub

Α γούσα ²⁸⁸ «Τούτο δὲ ²⁸⁹ φησὶν, τὸ ἐμὸν ποτὲ γνήσιον τέκνον καὶ τὸν πανάθλιον, φάγετε καὶ ὑμεῖς, καὶ γὰρ καὶ γὰρ βέβρωκα ²⁹⁰, εἰ δὲ ἀποστρέψετε, (καὶ) τὸ λοιπὸν ἐμοὶ καταλείψετε. » Οἱ δὲ ²⁹¹ τὰς θφείας ²⁸⁸ αὐτῶν ἐκινῶ; τύφαντες ὑπαξήλθον τοῦ δομαρίου καταπεπληγμένοι καὶ τρέμοντες ²⁹². Καὶ οὕτως τὸ καλῶς ἐκ κοίλας ἐξεληθὸν βρέφος εἰς τὴν αὐτὴν πάλιν κακῶς ὑπίστρεψε (ἀθλίαν) γαστέρα (ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἐν τῇ πόλει πάντες ἀποθανεῖν ἐν τάχει προσήχοντο).

²⁹³ (8) Μενούνγε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ χεῖρονα, καὶ δυσδιήγητα γέγονασιν ἐν τῇ πόλει τότε· ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ καὶ τῷ πολέμῳ γίνεται τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἐλατὴ ἐξαιρέσις σφοδρῶτά, ἥτις καὶ μὲν εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων πεμπομένα βέλῃ εὐστόχως ἔφερον, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν εἰς ἐκείνους πλάγια παρὰ χροῖμα συνέστυον. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεασάμενοι τὰς θφείας τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς θυέλλης ἀμαυρωθείσας, λαθραῖως αὐτοῖς ἐπαναβαίνοντες εὐτόνως αὐτοὺς κατέκτενον· κἀντεῦθεν (77) ἥσθοντο πολλοὶ, οἱ θεήλατος ἐστὶν ἡ κληγὴ, καὶ κατὰ θεομηνίαν ταῦτα πάσχουσιν. ²⁹⁴ (9) Καὶ οὕτως ἐν δυσὶν ²⁹⁵ ἔτεσιν παραλαβὼν ὁ Τίτος τὴν Ἱερουσαλὴμ, πᾶσαν ²⁹⁶ κατέλυσε καὶ ἐνέπρησε μετὰ τοῦ αὐτῆς ναοῦ, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου προαγόρευσιν (καὶ προφητείαν) ²⁹⁷. Εἰπόντων γὰρ τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ, οἱ ²⁹⁸ « Αἰθεοὶ καλοὶ καὶ ἀναθήμασιν κεκοσμηταί: », ἔφη: « Ταῦτα, ἃ θεωρεῖτε πάντα ²⁹⁹, ἀλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐκ ἀφελήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ³⁰⁰, οὐδ' οὐ καταλυθήσεται. » — « Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν στρατοπέδων ³⁰¹, τότε γινώτε οἱ ἡγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. » — ³⁰² « Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἔχουσας καὶ ταῖς θηλαζούσας ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις: ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ

Ταῦτα δὲ πάντα πεπρόθυμα οἱ ἰσχυροὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν Ἰουδαῖοι, κυριευθέντες ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὡς ἀποσάμενοι Χριστὸν, τὸν Βασιλεῖα τοῦ παντός, καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖα ³⁰³ δυσσεβῶς ἐπισπασάμενοι, πράσσοντες ³⁰⁴. « Οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ μὴ Καίσαρα, » καὶ ³⁰⁵ « Τὸ αἷμα αὐτοῦ ³⁰⁶ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, » διδ ³⁰⁷ μέχρι τῆς συντελείας τὴν εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν καὶ ταλαιπωρίαν ἐξουσιν αὐτὸν τὰ τέκνα, καθάπερ τινὲς δραπέται (καὶ) μαστιγῆται (τε καὶ παράπληγες) μὴδὲν τῶν νομίμων

Variae lectiones et notæ.

²⁸⁸ προσαγ. tod. ²⁸⁹ T. ἔφη Ced. ²⁹⁰ ε. τὸν δὲ Ced. ²⁹¹ καὶ μὴ γένησθε ἐμοῦ τῆς αὐτῆς γεννησαμένης συμπαθίστεροι add. Ced. ²⁹² οὕτως ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες add. Ced. ²⁹³ τὰς δ. δ. τ. φ. ἐξήλθον οὕτω Ced. ²⁹⁴ Ced. 376, 9-16. Καὶ τοῦτο δὲ τῆς θεήλατος ὀργῆς σημεῖον ἰστόρηται. Καὶ γὰρ πολέμου ἐπὶ τῇ περιούρῃ σφοδρῶς συβόρηγνυμένου ἐξάπιννα θ. σφόδρα μεταξύ τῶν δύο μερῶν παρεμπασούσα, τὰ π. τῶν Ῥ. μὲν ἀφιόμενα β. ἔ. ἴθουν ἐπ' αὐτοὺς, τὰ π. Ἰουδαίων δὲ πρὸς αὐτοὺς πεμπ. πλ. παρὰ. ὅθεν τὰς δ. αὐτῶν οἱ Ῥ. ἐκ τῆς θ. ἀμαυρουμένας θ. λ. τε ἱπανάβαινον καὶ ἐκτ. ἀπ. δ. ²⁹⁵ Ced. 376, 16, 17, 381, 22-383, 11. ²⁹⁶ Ἐπὶ δ. δ. ἔ. δ. T. τὴν I. π. sed ei ὕψος δ. T. ἐν δ. ἔ. π. τὴν I. Ced. ²⁹⁷ πᾶσαν αὐτὴν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν κατηράλυσεν ἐν πυρὶ, κ. τ. λ. vel π. ἐν. καὶ ἡφάνισεν, καθὼς εἴρηται καὶ τὸν ναὸν ἐν. Ced. ²⁹⁸ Χρὶς γινώσκων οἱ οἱ ἡμαλώτους Τίτος τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀπέκτεινε μυριάδας ρ' καὶ ἦν αἰχμαλωτοὺς μυριάδας οἱ. ²⁹⁹ Luc. xxi, 5, 6. ³⁰⁰ πάντα? omi. Lucas, ante & Ced. ³⁰¹ λίθον Ced. Luc. 20. ³⁰² τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ στρ. Ced. ³⁰³ Luc. 23, 24. ³⁰⁴ I. ἔ. Ced. ³⁰⁵ Matth. xiv, 21. ³⁰⁶ οὐδ' οὐ μὴ Matth. Ced. ³⁰⁷ γένηται Matth., ἔσται Ced. ³⁰⁸ τὴν τῶν Ῥ. βασιλείαν Ced. ³⁰⁹ Joan. xiv, 15. ³¹⁰ Matth. xxvii, 23. ³¹¹ Χριστοῦ Ced. (sic). ³¹² καὶ Ced.

ἐπιταλεῖν δυνάμει· ὑποδρόους γὰρ ἔχοντες αὐτοὺς ἅ
 (οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἔδωκε τοῖς ἰσθίοις χρεῖσθαι· δικαιο-
 μασιν, ἐπειδὴ περ ἔκουσας ἐπεσπασάντο τὴν δου-
 λεῖαν εἰπόντες· Ὁὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ μὴ Καί-
 σαρα·) καὶ· Ἐάν μὴ ἀποκαταίνωμεν τὸν Χριστὸν,
 πάντες εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν, καὶ ἀλευσονται οἱ
 Ῥωμαῖοι, καὶ ἀρούσι τὸν τόπον ἡμῶν· καὶ τὸ ἔθνος,
 οἱ γὰρ καὶ ἀκοντες προσήγγισαν· καὶ γὰρ ἐπίστα-
 σαν εἰς αὐτὸν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν
 ὑπὸ Ῥωμαίων ἀφῆρδθησαν, καὶ τῆς νόμικῆς λα-
 τρείας· κακωλυμένοι εἰσι καὶ ἀνατρεῖν οὐ συγγω-
 ροῦνται καὶ θύειν οὐτε βούλονται· διὸ καὶ ἐπικατά-
 ρατοι εἰσι, μὴ δυνάμενοι ποιῆν τὰ διατάγματα·
 Ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶν, πᾶς δὲ οὐκ ἐμμένει πᾶσι
 τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποι-
 ῆσαι αὐτά· Ἀδύνατον δὲ ἔστιν, ἐν διασπορᾷ μεταξὺ
 τῶν ἔθνων ὄντας, πάντα· αὐτοὺς ἐπιταλεῖν τὰ τοῦ
 νόμου καὶ τὴν λατρείαν ἐν ἐνὶ τόπῳ περιγεγραμ-
 μένῃ, ὥς ἐν λόγῳ Κυρίου Μωσέως διατάξας· (10)
 Τί οὖν πρὸς ταῦτά φητε, ἰουδαῖοι; καὶ εἰ τὸ
 αἴτιον τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὁμᾶς καταλη-
 φθῶν κακῶν; Ἀρὰ γὰρ συνήκατε, ὅτι οὐκ εἰς ὁμό-
 δουλον, ἀλλ' εἰς Θεὸν προσσεκουρούμεν [εἰκότως
 ταῦτα πεπνῶνκατε καὶ ἀσύνγνωστα πάσχετε; εἰς αὐτὸν
 γὰρ ὄντες; ἐκείνῳ] 290 τὸν ποιήτην καὶ ἐβεργέτην
 ἐξημέρτετε, ὡς ἐμβρόντητοι· καὶ παράνομοι, καθὼς
 αὐτοὶ διὰ Ἡσαίου ἀναφωνῶν λέγει· Ὁ Θεὸς ἐγένε-
 νησα καὶ ὤφωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν, καὶ·
 Τί ἰδεὶ ποιήσαι τῷ ἀρπαζόντι μου καὶ οὐκ ἐποίησα
 αὐτῷ; διότι ἔμεννα, ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε
 δὲ ἀκάνθα· καὶ· Ἐμεννα τοῦ ποιήσαι·
 κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ
 κραυγὴν· Ποίας δὲ ἀκάνθας λέγει καὶ ποίαν ἀνο-
 μίαν καὶ κραυγὴν; ἡ δὲ ὁμολογία, ὅτι ἀσπερ· ἔσπεφανώ-
 σατε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πάθους· ἀνόμως κρᾶζοντες·
 (78)· Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτὸν, ὡς καὶ
 διὰ Τερεμίου (περὶ τῆς θεωμαχίας καὶ μαρὰς ὁμῶν
 συναγωγῆς πάλιν φησὶν)· Ἐγένετο ἡ κληρονο-
 μία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμὶ· ἔθεκεν ἐπ' ἐμὲ
 τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν·
 (Ἦν δὲ βέβηλὸν συναγωγὴν καὶ θεήλατον ὡς τοῦτο
 δρᾶσαν) καὶ Σολομὸν (θριαμβεύον) φάσκει·
 Ἐξέλιθατε, θυγατέρες Σιών, καὶ ἴδετε ἐν τῷ στε-
 φάνῳ, ὅς ἔσπεφανωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ
 νυμφεύσεως αὐτοῦ· Μητέρα μὲν οὖν λέγει κατὰ
 σάρκα· τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν· ἡ δὲ
 μου γὰρ, φησὶν, ἐξ αὐτῶν· ἡμέραν δὲ νυμφεύσεως
 αὐτοῦ (θεοῦ) καθ' ἣν (ὁ μὲν) τὴν ἐξ ἔθνων Ἐκκλη-
 σίαν ἐνυμφεύσατο· ἡ δὲ (παρνακισμένη καὶ)
 μεταίτρωον ἐκείνη συναγωγὴ στέφανον ἐξ ἀκαθάρτων
 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ θέτοα (καὶ ὡς ἐπυφρανο-

tributo habentes Romani non sinunt suis caeremo-
 niis uti, quandoquidem voluntarie asciverunt sibi
 servitutem, dicentes : « Non habemus regem nisi
 Caesarem ; » et : « Si non occidimus Christum,
 omnes credent in eum, et venient Romani, et tol-
 lent nostrum locum et gentem, » qui sponte non
 sus prophetaverunt, si quidem crediderunt in eum
 gentes, et ipsi a Romanis libertate spoliati, et a
 cultu legali prohibiti, nec sacrificandi et immo-
 landi licentiam habent cum volunt ; et ideo male-
 dicti sunt, cum praecepta legis implere nequeant :
 « Maledictus enim, inquit, omnis qui non perma-
 net in omnibus quae scripta sunt in libro legis
 facere ea. » Nec enim valent, inter gentes dispersi,
 omnia legalia adimplere, nec cultum in uno loco cir-
 cumscribunt, ut in lege Domini Moyses praecepit.
 Quid ad haec, o Iudaei ? Unde talia et tanta
 vos comprehenderunt mala ? Non intelligitis quod
 in Deum, non in consimilem vobis, offenderitis,
 vos ideo jure ac merito illa passos fuissetis et inau-
 dita pati ? In illum enim, o vesani et impii, qui et
 vero Creator et benefactor est, peccastis, sicut
 ipse per Isaiam extollens vocem dicit : « Filios genui
 et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. » Et :
 « Quid debui facere vinca mea et non feci ei ?
 quia expectavi ut faceret uvam, fecit autem spi-
 nas. » — Et : « Expectavi ut faceret iudicium, fecit
 autem iniquitatem, et non iustitiam, sed clamo-
 rem. » De quibus autem spinis est sermo ? de qua
 iniquitate, de quo clamore ? Patet : De quibus
 spinis cum coronavistis in Passione, inique cla-
 mantibus : « Tolle, tolle, crucifige eum. » Sicut et
 per Jeremiam de luctu impia vestra et de iniqua
 Synagoga loquitur : « Facta est hereditas mea
 mihi, quasi leo in silva : dedit super me vocem, et
 propter hoc odivi eam. » Quam Synagoga, iniqui-
 natam et sacratam, utpote quae haec fecerit, et Salo-
 mon triumphans dicit : « Egreimini, Aliae Sion,
 et videte in diademate quo coronavit eum mater
 sua in die desponsationis illius. » Matrem igitur
 dicit secundum carnem Iudaeorum Synagoga :
 « Caro mea, inquit enim, ex illis. » Diem autem
 desponsationis ostendit, in qua ipse quidem sibi
 gentium Ecclesiam desponsavit, illa vero decrepta
 et insana Synagoga coronam e spinis in caput
 ejus posuit, et quasi ietabunda et illudens ei dice-
 bat : « Ave, rex Iudaeorum. » Quos intendens,
 Isaias fortius verberat dicens : « De quo lassatis ?
 super quem ejecistis linguam vestram, filii perdi-
 tionis, semen mendax ? » Unde Dominus ipse per
 Osee lamentabiliter dixit : « Vae illis quia recesserunt

Variae lectiones et notae.

καρῆσθαι Ced. 21 Joan. xi, 48. 22 ἡ τὸν π. Ced. ἡ καὶ τὸν τ. Jo. 23 τῆς ἐξουσίας cod. 24 καὶ
 τὴν λατρείαν, x. δὲ ἡ. Ced. — ἀν. οὐδ' ὀφείλουσι καὶ Ced. 25 Deut. xxvii, 26. 26 πάντ. cod. πάντως
 Ced. 27 ἐπ. δ. Ced. 28 Ἐλεγχον· τῶν πρηνέμων Ἰουδαίων, Ced. 383, 12-386, 20. — σφ. — ἐκείνῳ α
 prima manu omisso, a secunda in margine posita sunt. 29 ἐμβρόντητοι cod. 30 πάσχετε. Ἡσαίας γὰρ
 περὶ ὁμῶν ἐκ προσώπου Θεοῦ φησὶν Ced. Isa. i, 2. 31 v. δ. τί ποιήσω ἐγώ; τί π. τῷ Ced. 32 v. 7.
 33 ἵνα ποιήσῃ Ced. 34 ἀσπερ cod. 35 ἀν. ἐπὶ τοῦ π. Ced. 36 Joan. xix, 6. 37 Jer. xii, 8. 38 λέγει
 Ced. — Cant. iii, 11. 39 μὲν αὐτοῦ x. σ. λ. Ced. 40 Gen. xxvii, 26? 41 ἐν. tx. Ced.

runt a me; miserales sunt quia impie egerunt in me, et mala in me cogitaverunt. — Quare devoratus est Israel, et ad nihilum redactus, et tanquam vas inutile in nationibus. Similiter et per Jeremiam ait: Instruet te aversio tua, et malitia tua increpabit te, et scies quia amarum tibi dereliquisse te me, et non placuit mihi in te. Divus et David quasi frendens super vos, pro Domino ludibris affecto sic imprecatur dicens: Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva: effunde super eos iram tuam, et zelus irae tuae comprehendat eos: et pone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in justitiam tuam: deleantur de fibro viventium, et cum justis non scribantur. Et, Disperge eos in justitia tua, et depone eos, protector meus, Domine. Et comprehendantur in superbia sua, in ira consummationis, et non erunt, et scient quia Deus dominator Jacob et finium terrae. In quibus scilicet merito dispersi plane cognoscent quia Deus est Christus patris eorum Jacob et dominator in omnes et dat unicuique secundum opera sua. Sic Dei manifestator Moyses, ante perstringens et notans vos ut abominabiles et insipientes et ingratos, dixit: Filii nequam, generatio prava et perversa, haecine Domino reddunt? Iste populus stultus et insipiens; non ipse hic Pater tuus possedit te et fecit et plasmavit te? Unde iuste loquitur Deus: Dixi, Dispergam eos, cessare faciam ab hominibus memoriam eorum. Verumtamen inclytus Jeremias clarius indicans quis a vobis haec passus sit, exclamat dicens: Spiritus ante faciem vestram, Christus Dominus captus est in peccatis vestris, de quo diximus: In umbra ejus vivemus. Talia quidem Solomon rursus personam vestram, qui in Deum lectamini, assumens distincte vaticinatur, dicens: Insidiamur justo, quoniam molestus est nobis, et contradicit operibus nostris, et improperat nobis peccata legis: promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat: factus est nobis in vituperationem cogitationum nostrarum: gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est illius vita illius: et immutata via ejus; in fallaciam aestimamus ab illo, et abstinet se a viis nostris tanquam ab immunditiis: beatificat autem novissima iustorum, et gloriatur Patrem se habere Deum: videamus si sermones illius veri sint, et tentemus quae ventura sunt illi. Si enim est justus et Filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manu adversariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, et probemus patientiam

A μένη καὶ ἐμπαίζουσα αὐτὴ³ ἔλεγεν· Ἐκαίρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ὁ πρὸς οὓς ἀποτεινόμενος Ἰσαίας πληκτικώτερον⁴ ἔφη· Ἐν τίνι ἐτροφύησατε καὶ ἐπὶ τίνα ἐγαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, τέκνα ἀπολαίας καὶ σπέρμα ἄνομον; Ὅθεν αὐτὸς ὁ Κύριος δι' Ἰσραὴλ τοῦ προφήτου σχελιαστικῶς εἶπεν· Οὐαὶ αὐτοῖς, οἱ ἀπατήθησαν ἀπ' ἐμοῦ, διόλοισι εἰσιν, οἱ ἠσέδησαν εἰς ἐμὲ — καὶ πονηρὰ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο, καὶ⁵ ἰδιὰ τοῦτο κατεπάρθη Ἰσραὴλ, καὶ εἰς οὐδὲν ἐγένετο, καὶ ἔστιν ὥσπερ⁶ σκεῦος ἀχρηστον ἐν 291 τοῖς ἔθνεσιν. (Ὁμοίως δὲ) καὶ διὰ Ἰερემίου⁷ φησὶν· Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε, καὶ γνώσῃ, οἱ μικροὶ σοὶ [τὸ ἐγ] καταλιπεῖν σε ἐμὲ (καὶ οὐκ ἠδύκησα ἐν σοί). Ὅ δὲ γε θεὸς Δαυὶδ, ὥσπερ διαπρίομενος καὶ ὑμῶν, ἐπαρτάται πρὸς τὸν παροινηθέντα Κύριον λέγων· Ἐκστραβήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῦτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον· ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβει⁸ αὐτούς· (καὶ) πρόσθετος ἄνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν⁹ αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσαλθῆτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου· ἐξελιφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφῆτωσαν· καὶ¹⁰ Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου καὶ κατάβαλε αὐτοὺς, ὁ ὑπερασπιστὴς μου, Κύριε. — Καὶ συλλεψθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν — ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν, καὶ γνώσονται, οἱ δὲ θεοὶ διασπέρξει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν πατέρων τῆς γῆς· ἐγὼ ἢ δῆπουθεν (καὶ) διασπαρύντες ἐνδοκίως ἐπιγνώσονται πάντως, οἱ (ὁ) θεοὶ ἐστί Χριστὸς τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰακώβ (καὶ) κυριεύει τὰ σύμπαντα, καὶ ἀποδίδωσιν ἐκίστην κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ). Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεοφάντωρ¹¹ Μωδοῆς (προκαταβέβητος καὶ) στηλιτευόμενος ὡς βδελυροῦ καὶ ἀφρονῆ καὶ ἀγνώμονος ἔφη· Τέκνα μεμητῆς, γενεὰ σχολιά· καὶ διεστραμμένη, ταῦτα Κύριον ἀνταποδίδωσιν¹²; οὕτως λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός· οὐκ αὐτὸς οὗτός σου Πατήρ ἐκτῆσά σε καὶ ἐποίησε καὶ ἐπλασέ σε; Κάνταυθεν εἰκότως φησὶν ὁ θεός· Εἶπον, Διασπερῶ αὐτοὺς, καὶ οὐδὲν ἔξ ἀνθρώπων τὸ μνημέσων αὐτῶν. Καὶ μέντοι καὶ ὁ κλεινὸς Ἰερραμίας μέλλων¹³ σαφηνίζων τίς οὗτός ἐστιν ὁ ταῦτα πεπονθὸς ἀπ' ὑμῶν, ἐκβοᾷ λέγων· Πνεῦμα πρὸ προσώπου ὑμῶν, Χριστὸς (ὁ) Κύριος, συνελέφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ὑμῶν, περὶ οὗ εἶπαμεν¹⁴. Ἐν τῇ σκιά αὐτοῦ κησόμεθα. Ταῦτα γοῦν καὶ¹⁵ Σολομὸν αὖθις ἐκ (78^β) προσώπου ὑμῶν τῶν θεομάχων διαρρήθην προσηγορεύει, φάσκων· Ἐνεδρεύσαμεν 292 τὸν δίκαιον οἱ δυσχρηστοὶ ἡμῖν ἐστί καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν καὶ ἀναιδίζει ἡμῖν¹⁶ ἁμαρτήματα νόμου καὶ ἐπαγγέλλεται γνώσιν ἔχειν Θεοῦ καὶ παιδίον Κυρίου ταυτὸν

Variae lectiones et notae.

³ αὐτὸν cod. ⁴ Joan. xix, 3. ⁵ ἐπιπλ. Ced. ⁶ Isa. lvi, 1. ⁷ Os. vii, 13, 15 ⁸ καὶ add. Ced. Ἰσὴμ Slav. sed de m. ⁹ Os. vii, 8. ¹⁰ καὶ οἱ ὁ Ced. ¹¹ πάλιν add. Ced. ¹² Jer. ii, 19. ¹³ Ps. lxi, 23, 24, 27, 28. ¹⁴ κατάλαβη Ced. ¹⁵ τῇ ἀνομίᾳ Ced. ¹⁶ Ps. lxx, 11-13. ¹⁷ θεόπτης Ced. ¹⁸ Deut. xxxiii, 5, 6. ¹⁹ ἀνταποδίδωτε Deut. Ced. ²⁰ Deut. xxxii, 26. ²¹ μέλα σαφ. Ced. ²² ὁ λέγει Ced. Thr. iv, 20 Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν Χριστὸς Κύριος — αὐτῶν. ²³ οὐκ εἴπωμεν cod. ²⁴ ὁ add. Ced. ²⁵ Sap. ii, 12-20. ²⁶ ἡμῶς Ced. — ἁμαρτί cod. ἁμαρτίας Ced. — νόμῳ Ced.

δομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἐλεγχον ἐννοιῶν [ἡμῶν] καὶ βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ἐστὶν· ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβες αὐτοῦ· εἰς κίβδηλον· ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει δὲ ἱσάχια δικαίαν καὶ ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν. Ἰψώμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσιν ἀληθεῖς καὶ πειράσωμεν τὰ ἐκδόσια αὐτοῦ. Εἰ γὰρ ἐστὶ δίκαιος καὶ Ἰψὸς Θεοῦ, ἀντιλήφεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. Ὑβρεῖ καὶ βασιάνη ἐτάσσωμεν αὐτὸν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπισκίαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ· θανάτῳ ἀσχημονι καταδικάσωμεν αὐτὸν καὶ ἴδωμεν εἰ ἔσται αὐτῷ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ. — Ὁν τὴν παρόνοιαν καὶ δυσμένειαν εὖ μάλα κατακέρτομον ἐπήγαγε· ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ ἐπληνθήσαν, ἀπαυψώσας γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ. Οὗς δὲ καὶ ὁ θασιπείσιος Ἡσαίας θρηγῶν συνγράφων λέγει· Οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι ἐδουλεύσαντο βουλήν πονηρὰν καθ' ἑαυτῶν, ἐλπότες· Ἀἴσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δούτερος ἦν ἐστὶν. Δίδεικται τοίνυν ἐναργέστερα (ὧ θεοράχοι), ἡ αἰτία τῆς ὁμῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτριώσεως καὶ ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς διημεκοῦς καὶ ἀπεράντου ταλαιπωρίας, εἴπερ βούλεσθε ἀκούοντες· ἐπιγνῶναι. (11) Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας ὁμῶν ὠρισμένους χρῖνους εἶπον οἱ προφῆται, καὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκάνοθον καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως κατήγγελλαν. Ἀκούσατε γὰρ Ἰερουζαλὴμ πρὸς ὑμᾶς λέγοντος· Διὰ τὰς ἁμαρτίας, ὧς ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἀγθῆσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὡς Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. Εἰσαλθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἴσατε ἐκεῖ ἔστι οἱ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξῆλθον ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης, λέγει Κύριος. Καὶ πάλιν· Δουλεύουσιν ἐν τοῖς 293 ἴθνησιν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰς ἐπ' αὐτῷ, ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, λέγει Κύριος. Καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως Ἡσαίας ἐφ' ἣν· Ὁὗς λέγει Κύριος τῷ χριστῷ μου Κύριε, οὐ ἐπράττεις τὰς δεξιὰς ἱσακούσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἰδὼν· Αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ ἐπιστρέψει. Περὶ δὲ οἰκοδομῆς καὶ Ἀγγαῖος φάσκει· Τῷ δευτέρῳ ἐστὶ ἐπὶ ἀκροῦ—ἐλάλησε Κύριος—πρὸς με λέγων· Εἰπὼν δὲ πρὸς Ζοροβάβελ, καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ λέγων· Τίς ἐξ ὑμῶν, ὧς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἐμπροσθεν; καὶ πῶς νῦν βλέπετε αὐτὸν ὡς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; Καὶ νῦν κατίσχυε, Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς, καὶ

illius : morte turpi condemnemus eum, et videamus si erit ei respectus ex sermonibus illius. Quorum stultitiam et odium valde deridens adjungit : « Hæc cogitaverunt et erraverunt » : excavit enim illos malitia eorum, et nescierunt mysteria Dei. Quos et sanctus Isaias lamentans similiter dicit : « Vae animæ eorum, quoniam conceperunt consilium prævum in semetipsis, dicentes : « Ligemus justum, quia inutilis nobis est. » Manifesta est ergo, o qui Deo resistitis, causa abalienationis vestræ a Deo et desertionis, necnon et absque fine et intermissione miserie, si volueritis audientes intelligere. Et de vestra Babylonica captivitate prædictum tempus dixerunt prophetae, et regressum et reedificandam civitatem annuntiaverunt. Audite enim Jeremiam vobis dicentem : « Propter peccata quæ peccastis coram Deo, ducemini Babylonem captivi a Nabuchodonosor, rege Babylonis; ingressi ergo Babylonem, eritis ibi septuaginta annis. Post hoc reducam vos inde in pacem, dicit Dominus. » Et iterum : « Servient in gentibus septuaginta annis, et cum impleri fuerint septuaginta anni, reponam Israel in loco suo, dicit Dominus. » Et de iterum ædificanda urbe Isaias dixit : « Sic dicit Dominus christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram ut subjiciam ante faciem ejus gentes : Ipse ædificabit urbem meam, et captivitatem populi dimittet. » De quæ ædificatione Aggeus quoque loquitur : « In anno secundo sub Dario, locutus est Dominus ad me dicens : « Loquere ad Zorobabel et ad Jesum sacerdotem et ad omnes reliquos populi dicens : « Quis ex vobis qui vidit domum istam in gloria sua prima, et quomodo nunc videtis eam quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare, Zorobabel et Jesu, et omnis populus, et ædificate domum, et placebit mihi in illa : et erit gloria domus istius novissima super primam, dicit Dominus. » Sicut igitur Salomon prioris templi ædificationis fuit auctor, ita et Zorobabel fundavit domum istam, et manus illius perficient illam : Si ergo destructa domus iterum ædificanda esset, dixisset propheta : « Erit gloria domus istius novissima super domum quæ ante fuit. » Quia dixit super primam, et non super domum quæ ante fuit, secundam novissimam esse ostendit et ultimam. Sicut enim non est magis prima quam prima, sic et non magis nova quam novissima. Unde igitur, si dixisset : secunda super primam, rationabile esset tertiam ædificationem expectare. Cum vero secundam nuncupaverit novissimam, hanc ultimam

Varie lectiones et notæ.

¹¹ ἐστὶν ante τοῖς δ. Ced. om. Sap. ¹² ὡς κίβδ. Ced. ¹³ τὰ ἐκδόσια Ced. Sap. ¹⁴ ἐτοιμάσωμεν cod. ¹⁵ τὸν δ. Ced. ¹⁶ S. p. 11, 21, 22. ¹⁷ Isa. 11, 8, 9. ¹⁸ βούλονται cod. ¹⁹ Ced. 386, 2C-388, 6. ²⁰ μέντοι γὰρ καὶ τὴν Ced. ²¹ Jer. xxix, 10, 11, ad sensum, non verbotenus. ²² κατεν. Ced. ²³ xxv, 11, 12 ἐκδοχῶν τῷ ἴθνησιν ἐκεῖνο. ²⁴ τῷ ὅς ἐστι cod. ²⁵ Isa. xlv, 1. ²⁶ οὗτος Isa. xlv, 1. ²⁷ Agg. 1, 15; 11, 4. ²⁸ τὸν τοῦ Σαλαθὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα Agg. ²⁹ Ἰωσέφ. τὸν Agg. ³⁰ μέγαν. ³¹ πῶς ὑμεῖς β. δ. νῦν καθὼς Agg. ³² αὐτὸν cod.

esse ædificationem urbis et templi manifeste significavit.

ὕπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος. Ὡς περ τοίνυν
 ὁμηγῶρ, οὕτω καὶ Ἡεροδόδης^α ἰθαμύλῳσε τὸν
 σόν. Ἐἰ μὲν οὖν ἔμελλε πάλιν ἀναστήσεσθαι, εἶπε
 του (79^α) ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν^α. Ὁ τῷ
 ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς προ-
 ῶτης οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν προ-
 τὴν δευτέραν ἐσχάτην ἐκάλεσε, (τὴν) τελευταίαν
 τοῦ παραδῆλῳσε.

Et frustra erratis, o Judæi, horum restorationem post Vespasiani et Titi destructionem sollicitè expectantes; sed et sacer psaltes David ante hæc captivorum personam præferens dixit: « Super flumina Babylonis illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion: quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos, verba cantionum, et qui abduxerunt nos, hymnos. » Et alibi adjungit de civitate loquens: « Edificans Jerusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit. » Et rursus populi nomine dicit: « Cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob et tætabitur Israel. » Ergo « vos multum erratis, nescientes Scripturas neque mysteria, neque inspiratam a Deo doctrinam et vaticinia quæ reposita sunt in eis.

De illa autem novissima captivitate neque tempus præfixit Deus, neque restitutionem ostenderunt prophetae, sed tantum captivitatem et regni vestri cessationem et civitatis desolationem prænuntiaverunt omnes, regressum autem et novam urbis restorationem minime, nec quidquam præter illam plenam destructionem, et exterminationem vestram et perpetuam poenam et dispersionem in omnes gentes. Dicit enim archangelus ad Danielelem : « Exterminabitur chrisma, et judicium non erit, et civitatem et sanctuarium dissipabit cum duce venturo, et excindentur ut in cataclysmo, — » Et auferetur hostia et libatio, et in templo abominatio desolationum, et usque ad consummationem temporis consumptio dabitur super desolationem. » Enimvero chrismate ostendit sacerdotium, judicio autem regnum publicamque constitutionem et cæterarum rerum abolitionem subindicavit, per cataclysmum autem, et excisionem, et consummationem, significavit quæ funditus futura erat ruinam et desolationem.

Cum ergo audieris, o Judae obsecrate, consummationem, quid praeterea expectas? Si vero legendo non intelligis, sicut revera non intelligis,

• **οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοχήσω ἐν αὐτῷ :**—

« 49 καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη
 Σολομῶν τῆς πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς » γέγονε
 οἶκον τοῦτον· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελείουσιν αὐ-
 τὸν ἂν ὁ προφήτης· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τοῦ-
 τῷ οὐδὲ εἰπεῖν ἢ ὑπὲρ τὴν πρώτην, ἢ τὴν δευτέραν ἐσχάτην
 ὥστε προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἐσχάτης ἐσχατωτέρα·
 ὥτην, εἰκὼς ἦν »· τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκᾷ· εἰ δὲ
 ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς » πῶς καὶ τοῦ

Β ¹² (12) Καὶ μάτην ἀπατάσθε, ὦ Ἰουδαῖοι, τὴν
παλιγγενεσίαν τούτων, μετὰ τὴν Οὐδεσπασίαν καὶ
Τίτου καθαιρέσιν, ἀποκαταδοκούντες· ἀλλὰ μὴ καὶ
ὁ ἱεροφάντης αὐτῇ πρὸ τούτων ἐκ προσώπου τῆς
αἰχμαλωσίας φησὶν ¹³·· Ἐκὶ τῶν ποταμῶν ²⁹⁴
Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσανεν καὶ ἐκλάσασεν ἐν τῷ
μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών ¹⁴,· — ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώ-
τησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἡμᾶς (λόγους ψάδων
καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς) ὕμνους ¹⁵,· Καὶ ἐπάγει
ἐτέρωθεν περὶ τῆς ¹⁶ πόλεως λέγων ¹⁷·· Οἰκοδομοὺν
Ἰερουσαλὴμ ὁ Κύριος, τὰς διασποράς τοῦ Ἰσραὴλ
ἐπισυνάξει·· Καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ φά-
σκει ¹⁸·· Ἐν τῷ ἐπιστρίφαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν
τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ καὶ εὐφραν-
θήσεται Ἰσραὴλ,· — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹·· πλα-
κεμένῃν μυστικῇ καὶ θεόπνευστον (διδασκαλίαν καὶ)

C (13) Ἐπεὶ δὲ τῆς ἐσχάτης αἰχμαλωσίας ταύτης
 οὕτε χρόνον ὤρισεν ὁ Θεός, οὕτε ἀποκατάστασιν
 ἐδήλωσαν ⁶⁶ οἱ προφῆται, ἀλλὰ τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν,
 καὶ ⁶⁷ τῆς βασιλείας ὁμῶν κατὰπαυσιν, καὶ ⁶⁷ τῆς
 πώλεως ἐρήμωσιν πάντες οἱ προφῆται προανήγγει-
 λαν, τὴν δὲ ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀνύστροφον
 οὐδαμῶς, κλῆν μόνον τὸν παντελῆ ταύτης ἀφανισμὸν
 καὶ τὸν δεσθρον ὁμῶν, καὶ τὴν διηνεκῇ τιμωρίαν
 καὶ διασπορὰν εἰς τὰ ἔθνη πάντα ⁶⁸. Φητὶ γάρ οἱ
 ἀρχαῖοι γελοῖοι πρὸς τὸν Δαυιδῆλ ⁶⁹· «Ἐξολοθρευθήσε-
 αι χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔσται, καὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ Ἅγιον διασφραεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ ⁷⁰,
 καὶ ἐκκοπήσονται ὥς ἐν κατακλυσμῷ. — ⁷¹ «Καὶ
 ἀρθήσεται ⁷² θυσία καὶ σπονδή, ἐπὶ τῷ ἱερὸν βέ-
 λγμα ἐρημώσεται ⁷³, καὶ ἕως ⁷⁴ συντελείας καιροῦ
 συντελεῖα δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Διὰ μὲν
 γὰρ τοῦ ᾠρισματος [τὴν ἱερουσύνην ἐδήλωσε, διὰ δὲ
 D τοῦ κρίματος] τὴν βασιλικὴν καὶ (τὴν) πολιτικὴν κα-
 τὰστασιν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν ἀναίρεσιν
 ὑπέφηνε, διὰ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐκκοπῆς
 καὶ τῆς συντελείας τὴν ἀρετὴν ἐκπέμψουσιν καὶ πανω-
 λεθρίαν ἐδείξανεν.

(14) "Ὅταν οὖν ἀκούσῃς," ὡς Ἰουδαῖοι τυφλῇ, συν-
τάλειαν, εἰ λοιπὸν ἕτερον προσδοκᾷ. ; Εἰ δὲ ἀναγι-
νώσκων οὐκ ἐπιγινώσκεις, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἐπιγι-

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ Agg. ii, 9. ¹⁰⁰ δ. του v. Ced. ¹⁰¹ δ Zep. τη; β και δοχάτης· φησὶ γὰρ Ζαχαρίας (iv, 9)· αὶ χεῖρες Ζ. θεμελιώσαν Ced. ¹⁰² δ. τὰ ἐ. Ced. ¹⁰³ καὶ add. Ced. ¹⁰⁴ τε add. Ced. ¹⁰⁵ Ced. 388,6-18-26. τοῦτ. cod. ¹⁰⁶ Ps. cxxviii, 13. ¹⁰⁷ ἐν ποταμὸν cod. ¹⁰⁸ καὶ add. Ced. ¹⁰⁹ ὕμνον Ps. ¹¹⁰ ἱπ. τῆς Ced. ¹¹¹ P. cxxvii, 2. ¹¹² Ps. xiv, 7. ¹¹³ Matth. xxi, 20. ¹¹⁴ μήτε τὴν ἐν αὐταῖς μ. Ced. ¹¹⁵ Ced. 388,18-389,20. ¹¹⁶ ἐβλήσων δ. προσθήκης Ced. ¹¹⁷ τὴν Ced. his. ¹¹⁸ π. τὰ ἐ. Ced. ¹¹⁹ Dan. ix, 26. ¹²⁰ ἔσπαρξ. Ced. ¹²¹ Dan. ix, 27. ¹²² μου. ¹²³ β. δ. ἀρρωστῶς σ. δ. Ced. ¹²⁴ τη; Dan. ¹²⁵ ἀκούσι Ced. 389,10-390,12.

νόσκεις ἐν τῷ, περὶ τῆς ἀπροσδοκίτου σου **295** ἀνακλήσεως καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος, οὐ νοεῖς. — ἀκουσον (οὖν) ἐν παρεκδόσει τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, καὶ παύσαι τοῦ λοιποῦ φιλονεικῶν καὶ ἀνοηταίνων. Ὁ προφήτης Ὀσηε οὕτως λέγει: ¹⁰ « Καὶ καταπαύσω βασιλεῖαν οἴκου Ἰσραὴλ καὶ συντρίψω τόξον Ἰσραὴλ καὶ: Ὁ μὴ προσθῶ ἐτι ¹¹ ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἡ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι: ¹² αὐτοῖς ¹³ λέγει Κύριος: καὶ ¹⁴ « Ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβάλω αὐτοὺς, καὶ οὐ προσθήσω τοῦ ἀγαπήσαι αὐτοὺς, λέγει Κύριος: ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ τὰς ¹⁵ ῥίζας αὐτοῦ καὶ ἐξηράνθη καὶ καρπὸν οὐκ εἶχε οὐ μὴ ἐνέγκη: καὶ ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅτι οὐκ (79b) εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν. » ¹⁶ Ἐφ' οὖν καὶ Μαλαχίας ¹⁷ « Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὁμῖν ¹⁸, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέχομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὁμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά [μου] δεδοξασται ἐν τοῖς ἔθνεσιν: καὶ ἐν παντί τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματι μου καὶ θυσία καθαρὰ, διότι μέγα τὸ ὄνομά [μου] ἐν τοῖς ἔθνεσιν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ: ὁμοίς δὲ βεβηλωταὶ αὐτοί. — ¹⁹ « Διὰ τοῦτο δώσω ὁμοίς ἐξουθενημένους: ²⁰ εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπὸ ὧν οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς μου. » Διὸ φησι (καὶ) Ἰερεμίας ²¹ « Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ: Ἰδοὺ ὥμοσα τῷ ὀνόματι μου τῷ μαγάλῃ: εἰ ἔστι τοῦ λοιποῦ ὀνομαζόμενον [τὸ ὄνομά μου] ἐν παντί στόματι: Ἰουδα ²². » Εἰ δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔφη παριαίρησεν ἀπὸ Ἰουδαίων, εὐθὺς, ὅτι καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς θυσίας. — ²³ (15) Οὐ τοίνυν προηγουμένως κατὰ (τὴν) θέαν γνῶμην ἡ περὶ τῶν θυσιῶν ἐδόθη νομοθεσία; Κάντεσθαι μετὰ ²⁴ ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν ἔφη ²⁵ « Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὁμῶν ²⁶; καὶ ²⁷ « Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ²⁸ ἀφαιροῦσι τὰς ἀμαρτίας σου; καὶ ²⁹ « Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσενέγκαι μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτη μ'; καὶ ³⁰ « Ἦνα τι μοι λίβανον **296** ἐκ Σαβὰ φέρετε ³¹ καὶ κινάμωμον ἐκ τῆς μακρόθεν; » Διὸ φησιν ³² « Θυσίαν καὶ προσφοράν οὐκ ἐβόησας: καὶ ³³ « Μὴ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας θέλει ὁ Θεός, ἡ τὸ ὑπακούειν αὐτοῦ; καὶ ³⁴ « Ἀκοῇ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν: καὶ ³⁵ « Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν. » Καὶ δὴ καὶ τὰς ἐπορτάς ἐκβάλλων ³⁶ ἐπάγει λέγων ³⁷ « Μεμίσηκα, ἀπώσμαι τὰς ἐπορτάς ὁμῶν, ἀπόστησεν ἀπ' ἐμοῦ ἡχοὺν ψῶν σου, καὶ φωνὴν ὀργάνων (σου) οὐκ εἰσακούσονται: καὶ ³⁸ « Ἠμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι, νηστειῶν καὶ ἀργίας — μισεῖ ἡ ψυχὴ μου: καὶ ³⁹ « Οὐ τοι αὐτὴν νηστειῶν (ἐγὼ) ἐξαλεξάμην: καὶ ⁴⁰ « Δώσω ὁμῖν προστάγματα οὐ καλὰ, ἐν οἷς οὐ ζήσεσθε δι:

de inexpectata tui revocatione, et propter hoc adversus veritatem repugnans non sanus es; audi ergo ex digressione voces prophetarum, et jam contendere et insanire desinas. Propheta Osee sic loquitur: « Et quiescere faciam regnum domus Israel; » et: « Conteram arcum Israel; » et: « Non addam ultra misereri domui Israel, sed lucians luctabor adversus eos; » dicit Dominus; » et: « Odiosos habui eos propter malitiam adinventionum eorum, et de domo mea ejiciam eos, et non addam ut diligam eos, dicit Dominus. Percussus Ephraim, radix eorum, et fructum nequaquam facient: et abjiciet eos Deus, quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus. » Dixit quidem et Malachias: « Non est voluntas mea in vobis, dicit Dominus omnipotens, et sacrificium non suscipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu solis usque ad occasum nomen meum glorificatur in gentibus, et in omni loco incensum offertur nomini meo, et hostia munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens. Et vos pollulistis illud: propter quod dabo vos contemptibiles in omnes nationes, quia non servastis leges meas. » Ideo dicit et Jeremias: « Hæc dicit Dominus omnipotens: Ecce juravi in nomine meo magno: si ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis Juda. » Quoniam dixit se nomen suum ablaturum esse de Juda, manifeste et legem quoque et sacrificia. Non igitur præcipue secundum Dei mentem de sacrificiis lex data est; unde post hæc per prophetas dicit: « Quis enim hoc exquisivit de manibus vestris? » et: « Numquid preces et carnes auferent malitias tuas? » et: « Numquid victimas et sacrificia obtulistis mihi in deserto quadraginta annis? » et: « Ut quid mihi thus de Saba afferitis et cinnamomum de terra longinqua? » Ideo dicit: « Victimam et oblationes noluisti. » Et: « Numquid holocaustata et victimas vult Deus, potius quam ut obediatur ei? » Et: « Obedientia melior est super victimam. » Et: « Si voluisses, sacrificium dedissem utique. » Et dicit festos rejiciens addit dicens: « Odivi, projeci festivitates vestras; carminum et hymnorum tuorum sonus ab auribus meis absit. » Et: « Diem magnam non sustineo, jejunia et Sabbata odit anima mea. » Et: « Non tale jejunium elegi. » Et: « Dabo vobis præcepta non bona, in quibus non vivetis per ea. » Unde ergo propter duritiam cordis vestri, non propter bonitatem suam Jedit vobis præcepta omnia hæc, nec immutatio est.

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Os. i, 4, 6. ¹¹ οἴκους βασιλ. cod. ¹² τοῦ add. Ced. ¹³ ἀντιτάξεται cod. ¹⁴ Os. ix, 15-17. ¹⁵ Ἐφ. τὰς δ. ἀ. ἐξ. Os. ¹⁶ Mal. i, 10-12. ¹⁷ ἐν ἐμοὶ cod. ¹⁸ Mal. ii, 9. Κάγω δέδωκα δ. ¹⁹ καὶ ἀπερρήμένους Mal. καὶ παρειμένους Ced. ²⁰ Jer. xlii, 26. ²¹ μεγ. εἰς Κύριος ἐπὶ γέννηται: ἐτι ὄνομά μου ἐν τῷ σ. παντός J. Jer. meg. εἰ δ. τοίνυν τοῦ λ. δ. τὸ δ. μου ἐν π. σ. J. Ced. ²² Ced. 390, 12-391, 8. ²³ μὲν τ. Ced. ²⁴ Jer. i, 12. ²⁵ σου Ced. ²⁶ Jer. xi, 15. ²⁷ χρίματα Ced. ²⁸ Amos. v, 25, 12-391, 8. ²⁹ σφάγιον Ced. ³⁰ Jer. vi, 20. ³¹ φέρετε Ced. ³² Ps. xl, 6. ³³ I Sam. xv, 22. ³⁴ δ. μετὰ θ. cod. ³⁵ Ps. li, 16. ³⁶ ἐκβαλὼν Ced. ³⁷ Amos. v, 21. ³⁸ καὶ add. Ced. ³⁹ Isa. i, 13, 14. ⁴⁰ καὶ add. Ced. ⁴¹ Isa. lvi, 5. Οὐ ταύτην τὴν ν. ἐξ. ⁴² Ez. xx, 25.

αὐτῶν. ὡς οὖν κατὰ τὴν σκληροκαρδίαν ὁμῶν, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀγαθότητα (αὐτοῦ), ἔδωκεν ὅμιν τὰ προτάγματα αὐτοῦ ἀκούει πάντως, καὶ ἀλλοίωσις οὐκ ἔστιν.

Postquam jamdudum insipienti valde et ingratis A
simo cordis factus esset Israel, et dereliquisset
illum qui vere est et fuit eorum Deus, qui plasma-
vit eos, et a multifarie multisque modis, benefecit
eis, et omnino a Deo Salvatore suo deficiens, tim-
molasset filios suos et filias suas demoniis, et
creature servilasset eum adorans præter Creatorem
dicens ligno et lapidi: Deus meus es, et tu me
generasti, non horruit miser et stupidus abnegare
qui eum genuerat Deum vivum et verum, et obli-
visci nutrientem se Deum. Idecirco in posterum ut
inutili et insanabili iratus est illi Deus et aversus
est omnino ab eo, per magnum Davidem dicens:
Et non audit populus meus vocem meam, et
Israel non intendit mihi, et dimisi eos secundum
ad inventiones cordis eorum ambulare. Similiter
et Zacharias ait: Dixi, Non pascam eos: sed quod
moritur, moriatur, et quod perit, pereat, et reliqui
deverent unusquisque carnes proximi sui. Et cum
ita se invisum et corruptum et prorsus pollutum
per turpissimas et impias ad inventiones præbuisset,
jure prorsus ac merito derelictus est et abjectus,
sicut et dixit ipse Malachias ait: Cecidit Israel,
et non adjiciet ut resurgat. Sic et Isaias: Quis
parcet tibi? Jerusalem, aut quis reflectet te in pa-
cem tibi, dicit Dominus. Retrorsum ambulabis, et
extendam manum meam, et interficiam te, et non
amplius dimittam te. — Ecce ego tollo et frango
vos, et civitatem quam dedi vobis, et dabo vos op-
probrium sempiternum et ignominiam sempiternam,
quæ nunquam oblivione delebitur. Istius novissi-
mæ et ultimæ destructionis terribilia quæque nar-
rantes et formidanda divini eloqui scientissimus
Moyses, et post eum cælestium vates Jeremias et
Ezechiel hæc omnibus, idiotis quoque, clara admo-
dumque manifesta effecerunt. Moyses nempe in
Deuteronomio dicit: Et adducet Dominus gentem
super te a longinquo de extremis terræ, ut impetum
aquilæ, gentem facie procacissimam: et conteret te
in omnibus urbibus tuis, donec destruantur muri
tui sublimes atque firmi, in quibus habebas fidu-
ciam in eis. — Et comedes fructus uteri tui,
carnes filiorum tuorum et filiarum tuarum. — eo
quod non sis quod relictum fuerit vobis in obsidione
et angustia, qua premet te inimicus tuus in omni-
bus urbibus tuis. Et tenera in vobis et delicata
mulier quod egressum est ex femoribus suis, et

(16) Ἐπεὶ οὖν ἀγνώμων (σφόδρα) καὶ λαν-
θάρκτος ὁ Ἰσραὴλ ἔκπαλαι γενόμενος καὶ κατα-
λείψας τὸν ὄντως ὄντα καὶ προϊόντα Θεόν, τὸν ποι-
ήσαντα καὶ εὐαρεγέτησαντα αὐτὸν ὡς πολυμερῶς
καὶ πολυτρόπως, καὶ τέλος ἄποστὰς ἀπὸ Θεοῦ
Σωτῆρος αὐτοῦ, ἐβουε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς
θυγατέρας [αὐτοῦ] τοῖς δαιμονίοις· καὶ ἐλάτρευσαν
προσκυνήσαντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα·
λέγον τῷ ξύλῳ καὶ τῷ λίθῳ· Θεὸς μου εἶ, καὶ σὺ
με ἐγέννησας· οὐκ ἔγριξεν ὁ τέλος καὶ ἀπόκλη-
κτος ἀρησασθαι τὸν γεννηθέντα αὐτὸν Θεὸν ζῶντα
καὶ ἀληθινόν, καὶ ἐπικαθεσθαι τοῦ τρέφοντος αὐτὸν
Θεοῦ. Αἰὶδὼς οὖν ὡς ἀχρήστον (καὶ ἀνηκίστον)
προσέχθισεν αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ἀπεστράφη (αὐτὸν)
παντελῶς, διὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ φάσκου· Καὶ
οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ
οὐ προσέσχε μοι, [καὶ] ἐξέπεισέ με αὐτοὺς κατὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πορεύεσθαι·
Ἄραυτός καὶ Ζαχαρίας ὡς εἶπεν· Εἶπον· Οὐ ποι-
μανῶ αὐτοὺς, ἀλλὰ εὖ ἀπεβόησκον ἀπονη-
σκέτω, καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἀπολλυέσθω, καὶ τὰ
κατάλοιπα κατεσθιέσθω ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ
πλησίου αὐτοῦ· Καὶ οὕτω μισητὸν καὶ διαφθαρμέ-
νον καὶ (80*) εἰς ἅπαν ἐδδύλλυγμένον διὰ τῶν αἰσχί-
στων καὶ θεοσυγῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν ἀποφή-
νας, εἰκότως εὖ μάλα (καὶ πάντοτε δικαίως) εἰς τέλος
κατελείβετο καὶ ἀπεβλήθη καθὼς πάλιν ὁ Θεός
Μαλαχίας φησὶν· Ἐπεὶ Ἰσραὴλ καὶ οὐκέτι
οὐ μὴ προσθήσει τοῦ ἀναστήναι· Οὕτω καὶ
Ἠσαΐας φησὶν· Τίς φαίνεται ἐπὶ σοὶ; Ἰε-
ροῦσαλὴμ, ἥ τίς ἀνακράξει σε εἰς εἰρήνην σοι;
λέγει Κύριος· Ὅπισθεν πορεύθη [καὶ] ἐκτενῶ τὴν
χεῖρά μου, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ διασπερῶ σε, καὶ
οὐκέτι ἀνήσῃ σε· Ἰδοὺ, ἐγὼ λαμβάνω καὶ
ράσσω ὄμους καὶ τὴν πόλιν, ἣν ἔδωκα ὅμιν, καὶ
δώσω ὄμους θνητοῖς ἀλλόθεν καὶ ἀπαιτῶν ἀλλόθεν,
ἧτις οὐκ ἐπικληθήσονται, (17) Τῆς τοίνυν ἐσχά-
της ἀλώσεως ταύτης καὶ τελευταίας τὰ δεῖνὰ καὶ
φοβερά διαγορεύοντες, ὅτε μέγας θεοβόρῃ μὲν πάλιν
Μωδοῦς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν θεηγόροι Ἰεζεκιὴλ
[καὶ] Ἰερραμίας, εὐκρινῶς λίαν καὶ σφόδρα ὁρῶντες
πᾶσι καὶ τοῖς ἀγὰν ἰδιώταις αὐτὰ πεπονήναι· Ὅ
μὲν γὰρ Μωδοῦς ἐν τῇ δευτερονομίᾳ φησὶ· Καὶ
ἐπάξει Κύριος ἔθνος ἐπὶ σὲ μακρόθεν ἀπ' ἐσχάτου
τῆς γῆς, ὥστε ὄρημα αὐτοῦ, ἔθνος ἀναίδες προσέ-
πῃ· Καὶ ἐκθλίψει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν
σου ἕως ἂν καθαιρεθῶν τὰ τέκνη σου τὰ ὄφθαλμα καὶ

Varie lectiones et notæ.

- 11 δεδ. ὁ. ἐκεῖ. τὰ πρ. π. Ced. 12 Ced. 391, 8-392, 11. 13 Hebr. 1, 1. 14 τέλειον cod. τέλειον Ced.
15 ἔδωκεν — αὐτῶν Ps. cvi, 37. 16 καὶ λατρεύσας καὶ προσκυνήσας Ced. 17 Jer. 11, 27. 18 ἀπαρ. Ced.
19 ἀχρηστον καὶ ἀνηκίστον πρ. αὐτῶν cod. ἀχρηστον πρ. αὐτοῦ Ced. 20 τοῦ μὲν d. Ced. 21 Ps. lxxii,
11, 12. 22 διὰ Ζαχαρίου φ. καὶ εἶπον Ced. Zach. xi, 9. καὶ εἶπα: 23 λοιπὰ Ced. 24 κατεσθιέσθωσαν
Zach. 25 κατέβη. καὶ ἀπῆλ. Ced. 26 Amos v, 2. ἐπ. δ. οὐ μὴ. 27 ὁ Ced. 28 φάσκει Ced. Jer. xv, 5, 6.
29 σε Ἰσραὴλ cod. σοι Ἰσραὴλ Ced. σοι Ἰερουσαλὴμ Jer. 30 ἀν. εἰς δ. σοι Jer. ἀν. σε εἰς δ. Ced. 31 ἀν.
αὐτοῦ Jer. 32 Jer. xxiii, 39, 40. 33 δεδ. cod. — δ. ὅμιν Ced. δ. ἐπ. ὄμους Ced. 34 Ced. 392, 11-394, 12.
35 καὶ Ced. 36 πεπονήται Ced. 37 Deut. xxviii, 49. 38 50, 52, 53, 56, 57. 39 ἔθνη Ced. 40 καὶ add. Ced.
41 ὄρημα αὐτοῦ cod. 42 ἐκθλίψει LXX, κτερίσει Ced.

όχυρά, ἐν οἷς σὺ πέποιθας ἐν αὐτοῖς. — « Καὶ φράγῃ τὰ ἔκγονα ⁴³ τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν καὶ θυγατέρων σου, — « διὰ τὸ μὴ καταλειφθῆαι ὁμὴν μηδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ θλίψει, ἣ θλίψει σε ὁ ἐχθρὸς σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν σου· καὶ ἡ ἀπαλὴ ἐν ὁμῇ καὶ [ἡ] τρυφερὰ — « γυνὴ τὸ ἐξελεῖσθαι ἐκ τῶν μηρῶν αὐτῆς· καὶ τὸ τέκνον, ὃ ἐάν τέκη, καταφάσκει· — « κρυφῇ δὲ τὴν ἐνδειαν πάντων ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ⁴⁴ καὶ θλίψει. — « Καὶ ἔσθ' ἐν αἰνίγματι, καὶ ἐν **298** παραβολῇ, καὶ ἐν διηγῆματι πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς ἂν ἀπαγᾶγῃ ⁴⁵ σε Κύριος ἔκει· — ⁴⁶ « ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε — ⁴⁷ « καὶ καταλειφθῇς ἐν ὀριθμῷ βραχίῳ ἀνθρώπων, οἳ ⁴⁸ « ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πληθεινῇ, καὶ οὐκ εἰσκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὁμῶν. Καὶ ἔσται ἐν τρόπῳ εὐφράνῃ Κύριος ἐφ' ὁμὴν εὐ ποιήσαι καὶ πληθύναι ὑμᾶς, οὗτος· εὐφρανθήσεται Κύριος ἐφ' ὁμὴν ἐξολοθρεύσαι ὑμᾶς. Καὶ ἐξαρθήσεται ἐκ τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκείνης, καὶ διασπαρῇ σε Κύριος· ὁ Θεὸς σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς ἕως ἀκρῶν αὐτῆς. — « ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσεται ⁴⁹, οὐδὲ μὴ γένηται σάασις τῷ ἔθνει τῶν ποδῶν ὁμῶν· καὶ δώσει σοὶ Κύριος ⁵⁰ ἔκει καρδίαν ἀθυμοῦσαν ⁵¹, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ τηχομένην ψυχὴν — καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός. — « Καὶ ἔρεῖς τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου· Πῶς ἂν γένοντο ⁵² ἑσπέρα; καὶ τὸ ἑσπέρας ἔρεῖς· Πῶς ἂν γένοντο ⁵³ πρωί; — « Ὁ δὲ γε Ἐζεκιὴλ ἔφη ⁵⁴· « Τάδε λέγει Ἀδωναὶ Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σοί, Ἰερουσαλὴμ, [καὶ] ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρῖμα ἐνώπιον τῶν ἔθνων, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα καὶ οὐ μὴ ποιήσω αὐτοῖς ὅμοια ⁵⁵ ἔτι διὰ τὰ ἔδελύγματά [σου] πάντα ⁵⁶. διὰ τοῦτο πατέρες φάγονται τέκνα αὐτῶν ἐν ⁵⁷ μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας ⁵⁸ αὐτῶν· καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρῖματα, καὶ διασπάρῃ ⁵⁹ πάντας τοὺς καταλοίπους (σου) εἰς πάντα ἀνεμον, — « ἀνθρώπων τὰ ἄγία μου ἐμίανας ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου· καγὼ ἀποώσωμαί σε καὶ οὐ (80b) μὴ ἐλεήσω ἔτι· τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ⁶⁰ ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν βομφαλίᾳ πικρύνεται ⁶¹ κύκλῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἀνεμον διασκορπισθῇ. — « Καὶ ὁ μὲν πόλεμος καὶ ἡ βομφαλία ἔξωθεν, ὁ δὲ λιμὸς καὶ ὁ **D** θάνατος ἔσωθεν ὀλοθρεύσει (καὶ ὁ μὲν ἐν ⁶² τῷ πεδίῳ ⁶³ βομφαλίᾳ τελευτήσῃ, τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ **299** θάνατος συντελέσει)· οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενοι ἀναλωθήσονται. — « Καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἐκ βομφαλίας καὶ λιμοῦ καὶ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται τὰς ἀνομίας αὐτῶν πάσας ἐν τοῖς ἔθνεσι· καὶ γινώσκονται, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ τύπτων. — « διὰ δὲ τοῦτο φησιν ⁶⁴ ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος· « Οὐκ ἀνείρει πάντας ἀρθῶν, ἀλλὰ σκορπίζει· τοῦτο γὰρ προϋπεμφαίνων ὁ θεὸς Δαυὶδ ἔφη πρὸς αὐτόν ⁶⁵. « Μήπως ἀποκτείνῃ; αὐτοὺς ἦτοι πάντας, ἀλλὰ διασκορπίσων ἐξ αὐτῶν δέπουθεν ἐν τῇ δυνάμει σου. »

Variae lectiones et notae.

⁴³ ἔγγ. Ced. et cod. ⁴⁴ καταλειφθῆναι αὐτῷ μ. LXX. ⁴⁵ ἐκείνη Ced. ⁴⁶ Deut. xxviii, 37. ⁴⁷ ἔπαυ. cod. ⁴⁸ Deut. xxviii, 45. ⁴⁹ Deut. xxviii, 62 67. ⁵⁰ βραχεῖς ἀνθρώπων ὅτε cod. ⁵¹ ἀναπαύσει σε Deut. ἀναπαύσῃ. cod. (ἀναπαύσῃς; ἢ ἀναπαύσῃς. ⁵² ὁ Θεός Ced. ⁵³ θυμοῦσαι codex, ἀπειθοῦσαν LXX, sed alii legunt ἀθυμοῦσαν ut Ced. ⁵⁴ γένηται cod. ⁵⁵ τὸ add. Ced. ⁵⁶ Ex. v, 8-12. ⁵⁷ ὁ δ. Ex. ὁ αὐτῶν Ced. ⁵⁸ κατὰ π. τ. β. σου Ex. ⁵⁹ τε ἐν Ex. ⁶⁰ καὶ π. φ. τ. Ced. ⁶¹ διασκορπισθῇ Ex. ⁶² ἐνώπιόν σου Ced. ⁶³ πικρύνεται Ced. ⁶⁴ Ex. vii, 15, 16. ⁶⁵ ὁ ἐν Ex. καὶ τοὺς μὲν ἐν cod. ⁶⁶ ἐν add. Ex. ⁶⁷ καὶ add. Ced. ⁶⁸ Ps. lxx, 11; cf. Chr. viii, 172 A? secundum indices, quibus textus non respondet.

filium quem peperit, comedet clam propter rerum omnium penuriam in erumna et angustia. — « Et eris in proverbium et in parabolam et in fabulam omnibus populis, ad quos te introduxerit Dominus illuc. — « Donec exterminet te, et remanebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astra caeli prae multitudine, quoniam non audistis vocem Domini Dei vestri, et erit: Sicut imitatus est Dominus super vos benefaciens et multiplicans vos, sic letabitur Dominus super vos exterminans vos: et auferemini de terra ista bona, et disperget te Dominus Deus tuus in omnes populos a summitate terrae usque ad terminos ejus: sed et in gentibus requies non dabitur tibi, nec erit requies vestigio pedum vestrorum, et dabit tibi Dominus cor pavidum tibi, et deficientes oculos, et consumptam animam; et timebis nocte ac die; et mane dices formidine cordis tui: Quomodo fiat vespere? Et vespere dices: Quomodo fiat mane? Ezechiel autem dicit: « Haec dicit Adonai Dominus, Ecce ego super te, Jerusalem, et faciam in medio tui iudicium in oculis gentium, et faciam in te quod non feci, et non faciam illis similia ultra propter omnes abominationes tuas. Propter hoc patres comedent filios quos in medio tui, et filii comedent patres suos: et faciam in te iudicia, et dispergam universas reliquias tuas in omnem ventum: quia sancta mea violasti in omnibus offensionibus tuis; ego quoque projiciam te, et non miserebor tui ultra. Quarta pars tui in morte disperibit, et quarta pars tui in fame consumetur in medio tui, et quarta pars tui in gladio cadet in circuitu tuo, et quartam partem tui in omnem ventum dissipabo. — « Et quidem bellum in gladiis extrinsecus, fames et pestis intrinsecus exterminabit; et quidem qui in agro, gladio consumetur, et qui in civitate, pestis et fames consumet; et qui salvati fuerint ex ipsis, peribunt. Et relinquam ex eis a gladio et a peste et a morte, ut narrent praevaricationes suas omnes in gentibus et sciant quia ego Dominus percutiens. — Propter quod dicit divus Chrysostomus: Non omnes omnino tollit, sed dispergit; illud enim praenuntians vates David dicit ad illum: « Ne igitur occidas eos omnes, sed disperge ex eis utique in virtute tua. »

De secundo adventu et manifestatione illius, de A magna et inconsolabili contritione eorum, dicit Zacharias : « Tunc veniet Dominus Deus noster, et erit pluvius magnus in Jerusalem ; — aspicient enim in quem transfugerunt, hoc est, in quibus clavis perforavit. Non dicit : quem confixerunt, sed : in quem confixerunt. Quid sibi vult, in quem ? Crux erat, in quam confixerunt. Antè enim terrificum adventum Domini, quasi vexillum regum de more praeferret illud supradictum signum adventus Christi, ab angelis glorificatum et praenuntiatum ; et apparebit signum crucis super terram, solem obscurans et lunam obnubilans, ut dicit Dominus : « Tunc parebit signum Filii hominis in caelo. » Et ut impleteretur verbum Zachariae, dictum idem assumens Christus, traduxit ad veritatem, dicens : « Videbunt in quem transfugerunt. » Item dicit Jeremias : « Haec dicit Dominus Deus Israel : Ecce ego adduco super locum istum mala, ita ut omnis audientis haec tinniant aures ejus, eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum. Destruam consilium Jerusalem in loco isto, et subvertam eam in gladio in conspectu inimicorum suorum, et dabo mortuos eorum in escam volucribus caeli et bestis terrae ; et ponam civitatem hanc in exterminationem et in sibilum sempiternum, ut omnes praetereuntes per eam obstupescant, et animo afflicti moveant capita sua super universa plaga ejus. » Et : « Sicut ventum et aestum dispergam eos ante faciem inimicorum, et ostendam eis diem perditionis. » Et edent carnes filiorum suorum et filiarum suarum, et unusquisque comedet carnes proximi sui in castris et obsidione, qua preebunt eos inimici eorum ; et conteram populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas testaceum, quod non potest ultra instaurari : sic faciam, dicit Dominus, loco huic, et habitantibus in eo, ut detur civitas ista tanquam corruens, et dabo eos in vastationem omnibus regibus terrae, et erunt in opprobrium, et in parabolam, et in maledictionem, et in odium in omni loco, quo ejiciam illos ibi, τόπω τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ ¹¹, τοῦ

Quid aliud in divino eloquio et clarius esse potest D et sensu graviore? Videas, o stulte Judae et insipiens, impletum fuerit annon, et adamussim, quid-

(8) Περὶ δὲ ¹¹ τῆς β' ἐλεύσεως αὐτοῦ, καὶ φανερώσεως, καὶ πολλῆς καὶ ἀπαράμυθης ὀλίψεως αὐτῶν εἴπε Ζαχαρίας ¹². « Τότε ἔξει Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔσται κοπετὸς μέγας ἐν Ἱερουσαλὴμ. » — ¹³ « Ὁφονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν » (τοῦτο ἐστὶν ἐν οἷς ἦλοι προσήλωσαν· οὐκ εἶπεν, ὃν ἐξεκέντησαν, ἀλλ', εἰς ὃν ἐξεκέντησαν). Τί δὲ ἐστὶν τὸ « εἰς ὃν ; » Σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· πρὸ γὰρ τῆς φοβερᾶς παρουσίας τοῦ Κυρίου καθάπερ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λεγόμενον εἶχον κατὰ κοινήν συνθήειαν προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὅπῃ τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον καὶ προεαγγελιζόμενον· καὶ φανήσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ τῆς ¹⁴ γῆς ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ ἀμείλυνον [τὴν] σελήνην, ὥς φησὶν ὁ Κύριος ¹⁵. « Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ¹⁶ ἐν τῷ οὐρανῷ. » Καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆμα Ζαχαρίου, τὴν λέξιν αὐτὴν λαβὼν ὁ Χριστὸς ¹⁷ μετέταγεν εἰς ἀληθῆ ¹⁸ λέγων· « Ὁφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. » ¹⁹ Ὁ δὲ γε Ἱερατεὺς ὁμοίως φάσκει· « Τὰδε λέγει Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ²⁰ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ, ὥστε παντὶς ἀκούοντος αὐτὰ ἤχησι ἀμφοτέρω τὰ ὄντα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἔγκατελειπόν με καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον τοῦτον· καὶ σφάξω τὴν φυλὴν ²¹ Ἱερουσαλὴμ ἐν 300 τοῦ τόπου τούτου, καὶ καταβάλω αὐτοὺς ἐν ²² μαχαίρᾳ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρώσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ τάξω ²³ τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς συρισμόν ²⁴ αἰώνιον, ἵνα πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστήσωνται, καὶ σκυθρωπάσωνται ²⁵, καὶ κινήσωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς· » καὶ ²⁶· « Ὡς ἀνεμὸν καὶ καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν, καὶ δειξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας. » — « Καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν [αὐτῶν] καὶ ²⁷ τῶν θυγατέρων (αὐτῶν), [καὶ] ἕκαστος τὰς σάρκας τῶν πλησίων αὐτοῦ ἔσται ²⁸ ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιούρκειᾳ, ἢ πολιούρχησιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν· » καὶ ²⁹· « Συντρίβω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην καθὼς συντρίβεται ἀγγὸς δοσράκινον, ὃ οὐ δύναται ³⁰ λαθῆναι ἐν· οὕτω ποιήσω, λέγει Κύριος, τὸ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν. »

(20) Τί οὖν λοιπὸν τῶν θείων τούτων ῥημάτων ³¹ ἐμφαντικώτερον ἢ ἀληθέστερον γένοιτο· ἂν ; Ὅρα ³² γὰρ, ὦ ἀνόητε καὶ ἀλόγιστε Ἰουδαίε, εἰ

Variae lectiones et notae

¹¹ Τὸ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν ; Ced. 394, 12 395, 1. ¹² γὰρ Ced. ¹³ Zach. xxi, 11. ¹⁴ Zach. xii, 10 γὰρ ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο, metonymia verbi τῇ in plerisque cod. ; sed 10 habent cum Jo. xix, 37, Justino Ap. I. 52, c. Tryph. 14, 32 et Hieronymo (de optimo genere interpretandi) interpretationem propriam a Judaeis rejectam. ¹⁵ ἀπὸ τῆς Ced. ¹⁶ Matth. xxiv, 30. ¹⁷ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Ced. ¹⁸ μ. Χριστὸς λ. Ced. ¹⁹ ἀλήθειαν Ced. ²⁰ Ἱερατεῖον, Jer. xix, 3 8. Ced. 395, 1 23. ²¹ ἐν. ἐγὼ Ced. ²² βουλῇν bis Jer. Ced. ²³ Ἱσραὴλ cod. Ced. pro Ἱερουσαλὴμ Jer. ²⁴ τῇ Ced. ²⁵ τάξω codd. nonnulli LXX, ceteri : πατάξω. ²⁶ συρισμόν Ced. ²⁷ σκ. καὶ συριστὶ ὑπὲρ π. LXX. ²⁸ Jer. xviii, 17. ²⁹ Jer. xix, 9. ³⁰ τὰς σάρκας add. Jer. ³¹ δ. ἔδονται LXX. ³² Jer. xix, 11, 12. ³³ δυνήσεται Jer. Ced. ³⁴ αὐτῇ Ced. ³⁵ Jer. xxiv, 9. ³⁶ αὐτὴν Ced. ³⁷ Ced. 395, 23 396, 22. ³⁸ β. τ. Ced. ³⁹ Ο. οὖν ἂν. Ced.

οὐ ⁹⁷ πεπλήρωται ταῦτα ⁹⁸ ἀπαραισώτως κατὰ τὰς
 ἱερὰς προφῆσας εἰς ὑμᾶς· καὶ μέντοι καὶ τὰ ὑπὸ
 Χριστοῦ προκατηγγελεμένα καὶ προφητευμένα·
 ψηφί γὰρ περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ
 ναοῦ, ὅτι ⁹⁹· «Οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον.» Ἄρα
 μεμένηκεν; Οὐδαμῶς. — Καὶ ¹⁰⁰· «Ἰδοὺ, ἀφίεται ὁ
 οἶκος ὑμῶν Ἱερημος.» Ἄρα οὐκ ἐρήμωται; Καὶ
 σφόδρα γε. — Καὶ ¹⁰¹· «Ἔσται ὁλῆσις οἷα οὐ γέγονεν,
 Ἄρα οὐκ ἔγένετο; Ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν
 Ἰωσήπου ἀνδρὸς (ὁματέρου) Ἰουδαίου καὶ φιλαλή-
 θους· καὶ οὐδὲ ἀναπνεύσαι λοιπὸν δύνησι, **301**
 μόνον ἀκούων οἷα· Ἰσπαθὸν οἱ ἄλλοι τοὶ τότε Ἰουδαῖοι
 διὰ τὴν [κατὰ] τοῦ Κυρίου· ἄμην καὶ λύσαν·
 Ἰνα γὰρ μηδεὶς τῶν Ἰουδαίων ἀπιστήσῃ, οὐκ ἀλλό-
 φυλὸν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον, καὶ ὁμόπιστον, καὶ ζη-
 λωτὴν παρισκεύασεν ἡ ἀλήθεια· τὰ ἑλεῖναι ἐκείνα
 καὶ δυσεξήγητα ἐκτραγῶδῆσαι πάθῃ· τοιαύτην γὰρ
 θεήλατον ὑπέστησαν ἄλλωσιν, οἷαν οὐδὲ ὁ σύμπας
 οἶδε χρόνος, ἀφ' οὗ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος,
 καὶ εἰκότως· ὥς μὲν γὰρ εἰς τοὺς ὁμοδοούλους
 ἡμέραντων, συγγνώμης ἐτύγχανον· ἡνίκα δὲ εἰς τὸν
 κοινὸν ἀσεπτήν ἐξήμαρτον, ἀσυγγνώστως ἐκολά-
 σθησαν. Ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς πεποίηκεν αὐτοῖς· ταῦτα,
 ἀκούσον αὐτοῦ πάλιν καὶ διὰ παραβολῆς φάσκοντες·
 «Τοὺς δὲ μὴ βουληθέντας με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐ-
 τοὺς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφράξετε.» Διὸ καὶ πρὸς
 αὐτοὺς ἔλεγεν· «Ἀρθῆσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία
 καὶ δοθήσεται ἰδοὺ ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.»
 Καὶ πρὸς μὲν τὴν Ἱερουσαλὴμ ψηφί· «Ἦφουσιν
 ἐπὶ σε ἡμέραι, καὶ περιβαλοῦσιν σοὶ οἱ ἐχθροὶ σου
 χάρακα, καὶ κυκλώσουσι σε, καὶ συνέξουσιν [σε]
 πάντοθεν, καὶ ἰδαριούσι τὰ τέκνα σου ἐν σοί. Πρὸς
 δὲ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἐπάγει λέγων· «Ἰδοὺ
 ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν Ἱερημος, ὅπερ οὖν καὶ ὁ
 θεὸς Δαυὶδ προηλῶν ἔφη ¹⁰²· «Τὴν πόλιν καὶ τὸ
 ἔθνος διασπείρει σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ,
 τοῦτέστιν ὁ θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων Ἰουδαίων τὰ
 σεμνὰ καὶ περιβλεπτά ἀνατρέψῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς
 καὶ Χριστὸς ¹⁰³, ὁ παρ' αὐτῶν ὡς λυτρωτὴς προσδο-
 κίμενος καὶ σωτὴρ. Οὐ γὰρ εἴπα, διασπείρεται ἡ
 πόλις καὶ ὁ ναὸς σὺν τῷ ἡγουμένῳ, καθὼς ἀλόγως
 οἶονταί τινες, ἀλλὰ ¹⁰⁴, «Διασπείρει ὁ Πατὴρ τὸν
 ναὸν καὶ τὴν πόλιν, ὡς συμπράττοντος θεολόγου καὶ
 τοῦ παρονηθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγουμένου, περὶ οὗ
 ψηφί ¹⁰⁵· Ἰακώβ πρὸς τὴν Βηθλεὲμ ¹⁰⁶· «Ἐξ σοῦ
 ἐξελεύσεται ἡγουμένος, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ μέντοι
 καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους (ὁ Κύριος) οὕτως διηγέ-
 ραυσεν ¹⁰⁷· «Ὅταν ἴδῃτε τὸ βέδλυγμα τῆς ἐρημώ-
 σεως (τὸ ῥηθὲν διὰ Δαυὶδ τοῦ προφήτου) ἰσθῶς ἐν
 τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγινώσκων νοεῖται, — ὁ δὲ καὶ
 πεπλήρωτο, πρῶτον μὲν κατὰ (τὸν) καιρὸν τῆς ἀλώ-
 σεως καὶ ἐρημώσεως, εἰς τε τὸ Ῥωμαϊκὸν **302**
 στρατόπεδον ἐπιστελθὼν ἐν τῷ ναῷ ¹⁰⁸ καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν κατὰ τὴν ἐρήμωσιν, ὡς τινες τὸ ῥηθὲν βέδλυγμα

A quid prænuntiaverunt in vos sermones propheta-
 rum, et quæ ipse prophetavit Christus et minatus
 est. Dixit enim de Jerusalem et de templo ejus,
 quia «non remanebit lapis super lapidem.» Re-
 mansitne? Neutiquam. Et : «Relinquetur domus
 vestra deserta.» Nonne deserta est? Et quidem
 prorsus. Et : «Erit pressura qualis non fuit.» Fuit-
 ne pressura? Lege historiam Josephi qui fuit ex
 vobis et veritatis amans, et non jam respirare po-
 teris audiens quanta tunc miseri passi sint Ju-
 dæi ob furorem et rabiem adversus Dominum. Ne
 enim quisquam Judæorum discederet, non alienum
 veritas sibi comparavit præconem, sed ejusdem
 gentis et fidei virum, necnon et zelo accensum, qui
 miseranda hæc et infanda narrando lamentaretur.
 Eam enim a Deo Judæi subiere expugnationem
 quam nulli unquam viderunt ex quo homo vivit in
 terra, et quidem merito. Dum in servos sibi con-
 similes peccaverunt, condonatum est illis; cum
 vero in universorum Dominum, poenas tulerunt irre-
 missibiles. Quod Christus hæc illis fecerit, audias
 per parabolam loquentem : «Illos qui noluerunt
 me regnare super se, adducite huc et jugulate.»
 Propterea illis dicebat : «Auferetur a vobis regnum
 et dabitur genti facienti fructus ejus.» Et quidem
 ad Jerusalem dicit : «Venient in te dies, et cir-
 cumdabunt te inimici tui vallo, et circumstabunt
 te undique, et prosternent ad terram filios tuos in
 te.» Et ad infidos Judæos loquens addit : «Ecce
 relinquetur domus vestra deserta.» Quod et divus
 Daniel prænuntiavit dixit : «Urbem et sanctus-
 rium destruet cum duce venturo; id est, Deus et
 Pater omnium solemnia et illustra quoque Judæo-
 rum destruet, sed et Christus Filius unus, quem
 redemptorem expectaverunt et salvatorem. Non
 enim dixit : Destruetur civitas et templum cum duce,
 sicut existimant nonnulli errantes, sed, Destruet
 Pater templum et civitatem comparticipante nimi-
 rum, quem contumeliis saturaverunt duce, de quo
 Jacob ad Bethleem : «Ex te egreditur dux, et
 reliqua. Quinimo apostolis Dominus dixit : «Cum
 videritis abominationem desolationis, dictam a
 Daniele propheta, stantem in loco sancto, qui legit,
 intelligat.» Quod certe adimpletum est, primum,
 in tempore expugnationis et vastitatis, cum Romani
 milites in templum ingressi sunt, et urbem defe-
 cerunt ad desolationem, quam quidam esse arbi-
 trantur desolationem prædictam, quandoquidem ab-
 alienati et secundum legem coinquinati, iusto dicti
 sunt abominatio desolationis; deinde, cum et postea
 Adrianus statuam suam erexit, et reliquias civitatis
 penitus vastavit.

Varia lectiones et notæ.

⁹⁷ εἰ μὴ Ced. ⁹⁸ πάντα eod. ⁹⁹ Matth. xxiv. 2, λίθου Ced. ¹⁰⁰ Matth. xxviii. 38. ¹⁰¹ Matth. xiv. 20.
¹⁰² δ. μ. ἀπὸ Ced. — δ. τηλικαῦτα I. Ced. ¹⁰³ κατὰ Χριστοῦ Ced. ¹⁰⁴ δ. π. Ced. ¹⁰⁵ Luc. xix. 27. ¹⁰⁶ Matth.
 xxi. 43. ¹⁰⁷ Luc. xix. 43, 44. ¹⁰⁸ Luc. xiii. 35. ¹⁰⁹ λέγει καὶ Ced. Don. ix. 26. ¹¹⁰ Ὑἱὸς ὁ Χριστὸς Ced.
¹¹¹ add. Ced. ¹¹² Gen. xlix. 10. ¹¹³ δηγγόρευεν Ced. — Matth. xxiv. 15. ¹¹⁴ εἰς, ἐν τῷ ναῷ. — καὶ εἰς
 τὸν τὴν π. ἐλόντα eod.

οὕτως ἐξηλθασιν· ἀποτρόπαιοι γὰρ καὶ βεβουλητοὶ κατὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντες, αἰκίστως προεῖρητοι βέβηλα ἱερῶς· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ὅπερ (ὕστερον) εἰσησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς εἰδὼλον ἑαυτοῦ καὶ τὴν πόλιν τέλειον ἡρῆκωσιν.

De illa igitur novissima capivitate miserandorum A
Judaeorum disserit theologica lingua, irremediabilem desolationem eorum ob Christum crudeliter iracundum. Dicit enim: Cruce eos ad ultima impellente amentiae consilia quae in Deum et Salvatorem nostrum meditati sunt, Deum in homine non agnoscentes, virgam ferream a longe sibi impendentem, in semetipsis attraxere, dominatum dico et imperium quibus subjacent. — Et ultimam eorum abductionem, et migrationem, et jugum servitutis nunc impositum, et famosam sub ditione Romana servitutem, et dispersionem quam patiuntur, quamque magis ac magis patiuntur. Namque vincor de populo isto vaticiniis: Quis digne lamentationes ex illis qui valent ad scribendum lamentationes et sermones doloribus adequandum? Qui libri capient? Una illis columna claudis, universa terra per quam dispersi sunt et cultus qui cessavit, et solum Jerusalem quod vix agnoscitur, in qua tantum incedere possunt, et ejus antiqua frui gloria, quantum una dies sinit ad illam visitandam et ad lugendam desolationem concessa.

Scripsit ergo Josephus qui fuerat Jerusalem belli tempore, trecentas virosum myriades interisse, alios fame consumptos, alios ab aliis per obsidionem necatos, alios a Romanis interemptos, aut devoratos igne; illos autem ad pugnam bestiarum servatos, quos flos matris et venustas corporis et statura eminens commendabat, efficiebatque triumpho idoneos; de reliqua vero multitudine, alios qui decimam septimam aetatem superaverant, in Aegyptum constrictis manibus abductos esse, plures autem in provincias dimissos qui in theatris gladio aut a bestiis mortem accepturi essent; et alios, infra supra dictam aetatem, captivos abductos esse et venditos, quorum numerus ad novem myriades. Haec de subversione Jerusalem enarravit. Excidium autem templi et urbis juxta prophetiam Danielis ab annis quadringentis et octo factam, accidit, et ita alioquin tertia expugnatione facta est et expleta strages sub Vespasiano et Tito, quadraginta annis post Domini Ascensionem. Quae divus Chrysostomus luculentius explicans, sic loquitur et redarguit: A Si de fine contendas, Judae, a praeteritis disce praesentia, scrutare: descendisti in Aegyptum, et ubi expleti sunt anni quadringenti, ecce a servitute te li-

(21) Περὶ ἧς οὖν αἰχμαλώτιας ἐσχάτης τῶν ται-
λαιπύρων Ἰουδαίων καὶ ἡ' θαλέρος· ἔφη γλῶττα
(στηλιτεύουσα τὴν ἀνῆκεστον ἐρήμωσιν αὐτῶν διὰ
τὴν κατὰ τοῦ (81b) Χριστοῦ τόλμην)· φησὶ γὰρ 11·
· τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς συναλαύ-
νοντος ἀπόνοιαν, ἣν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος 12
ἡμῶν ὑποψήθησαν, τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸν ἀγνοήσαν-
τες καὶ τὴν χάσιν τὴν σιδηρᾶν πόρρωθεν ἀπειλου-
μένην αὐτοῖς, ἐπ' ἑαυτοὺς ἐπικύσαν, τὴν νῦν ἐπικρα-
τούσαν ἀρχὴν λέγω καὶ βασιλείαν· — καὶ τὴν
τελευταίαν αὐτῶν ἀπαγωγὴν 13 καὶ μετανάστησιν
καὶ τὴν νῦν ἐπικείμενον αὐτοῖς τῆς δουλείας ζυγὸν
καὶ τὴν περιδότην ὑπὸ Ῥωμαίοις κατακλιῶσιν 14·
καὶ διασκοπὴν, ἣν τε νῦν ἔχουσιν καὶ ἣν ἐπὶ πλείστον
ἔχουσι· καίδομαι γὰρ ταῖς περὶ αὐτῶν προρρήσεσιν·
B· Τίς θρηνησάτω πρὸς ἀξίαν τῶν θρηνησῶν γράφειν εἰ-
δῶτων καὶ λόγων 15· εἰσοῦν πάθει 16· ποταὶ βίβλοι
ταῦτα χωροῦσι 17· Μία στήλη τοῦτοις τῆς συμφορᾶς
ἡ εἰκουμένη πᾶσα, κατ' ἣν διασπάρηται 18, καὶ ἡ
λατρεία πεπαυμένη καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ δὲ
ἔδαφος μόλις 19· γινωσκόμενον (ἧς τοσοῦτον αὐτοῖς
ἐπιδατὸν ἔστι μόνον, καὶ τοσοῦτον ἀπολαύουσι τῆς
ποτα θόξης αὐτῶν 20, ὅσον ἐν ἡμέρᾳ φανέντες θρη-
νῆσαι τὴν ἐρημίαν).

(22) Ὁ οὖν Ἰώσηπος ἐν Ἱερουσαλὴμ παρὼν
τῇ πολέμῳ συνέγραψε μυριάδας 7 ἀνδρῶν ἀπολέ-
σθαι τότε 21 (τοὺς μὲν λιμὴν διαφθαρέντας, τοὺς δὲ
ὅπ' ἀλλήλων ἐν τῇ συγκαταστάσει ἀποσφαγέντας καὶ
τοὺς μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνατρεθέντας, τοὺς δὲ ὑπὸ
κυρῶν τεφρωθέντας, τοὺς δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ηλικίας
C 303 ὀφηλοτάτους καὶ κάλλει σώματος διαφέροντας
τῇ θριάμβῳ ἐν Ῥώμῃ πεμφοθέντας πρὸς θηριομαχίαν·
τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τοὺς ὅπερ εἶ' ἔτη, τοὺς μὲν
δεσμώτους εἰς τὰ κατ' Αἰγυπτὸν ἔργα παραπεμφοθέντας,
τοὺς δὲ πλείους εἰς τὰς ἀπαρχίας διανεμηθέντας
διαφθαρησμένους ἐν τοῖς θεάτροις σιδήροις καὶ θη-
ρίοις, τοὺς δὲ ἄνους τῶν εἶ' ἔτην, αἰχμαλώτους
ἀχθέντας διαπικρατέσθαι· τοῦτων δὲ μόνον τὸν
ἀριθμὸν εἰς μυριάδας ἀνδρῶν 8 συναχθέντας. Καὶ δὴ
καὶ περὶ τῆς καταστροφῆς Ἱερουσαλὴμ ἔφη. Τὴν
δὲ ἐρήμωσιν τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ νεοῦ σύνεθ
γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς ἣν γενο-
μένην ἔτων. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ γ' ὁλοκλήρως γένουσι
τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ πανταχῆς ἐρήμωσις ἐπὶ Οὐεσ-
πσιανοῦ καὶ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν
ἀναλήψεως). 22 (23) Ἀπὸ δὴ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστο-
μος ἐπιεργαστικώτερον ἀναπτύσσων, διελέγων
τοῦτους· εὖ μάλα φάσκει· · Εἰ δὲ φιλονεικίς, ὡ

Variae lectiones et notae.

11 Γρηγορίου — II. ταύτης γὰρ τῆς i. d. Ced. 398, 10-24. 12 201 C. ed. Colon. 1690. — il. Ced. — συν. καὶ
τῆς ἀπονοίας Gr. 13 E. καὶ Θεοῦ ὁμῶν Ced. — ἀπεν. Ced. ἀπεν. Gr. 14 πληγὴν τε Gr. 202 B. 15 ταπ. ἧς
οὐδὲν οὕτως ὡς ἡ στάσις αἰτίου Gr. 16 λόγων codex, λόγου; Ced. 17 πάθει Gr. 18 γωρήσουσι Gr. 19 ἧς
ἰσπ. Gr. ἡν ἔσπ. Ced. 20 μόγις Gr. — ἰπ. d. Gr. 21 d. d. Gr. 22 Ced. 379, 1-3, 6. l. 6 IX. 3 μυριάδας
ρ'. 23 τ. ἀπολεσθέντας Ἰουδαίων, περὶ δὲ τούτων ἐν τῇ τοῦ Νέριωνος βασιλείᾳ ἐξηγησάμεθα Ced. 24 Τοῦ
Χρυσόστομου. — Ced. 391, 4-400, 9. Ὁ δὲ γὰρ θ. Χρ. τὴν τούτων ἀνοίαν δ., πρὸς πλείους ἄλλοις καὶ
τοῦτο φ. (l. 325?)

Ἰουδαίῃ, περὶ τοῦ εἰλούς, ἀπὸ τῶν φθασάντων
μάνθανε καὶ τὰ περὶόντα. Ἰσκόπει γάρ · Κατέβη· εἰς
Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐγένοντο ἐπὶ υ', καὶ ταχέως· ὁ θεὸς
τῆς δουλείας ἡ ἐκείνης ἀπέλλαξε, καὶ περ ἀσεβούντα
καὶ πορνεύοντα πορνείαν τὴν χαλεπωτάτην. Ἀπὸ
ἀλλοτρίων Αἰγύπτου καὶ προσκυνήσας μόσχῳ, ἰδύσας
τοὺς υἱοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ὁ τοῖς δαι-
μονίοις, τὸν ναὸν ἐμύλωνας, τὴν φύσιν ἠγνόησας,
τὰ ὄρη, τὰς νάπας, τοὺς βουνούς, τὰς πηγὰς, τοὺς
ποταμούς, τοὺς κήπους τῶν μουσάρων θυσιῶν ἐπλή-
ρωσας, ἡ προφῆτας ἱεραῖς, θύσιασθῆρια κατέστρε-
ψας ὁ, πᾶν εἶδος κακίας ἐπὶ ἡλθε· καὶ πᾶσαν ὑπερ-
βολὴν ἐπέδειξε πορνείας καὶ ἀσεβείας· ἀλλ' ὅμως, ὁ
ἐπὶ σε παραβὼς (τοῖς) Βαβυλωνίοις, πάλιν ἐπὶ τὴν
προτείραν ἐπανήγαγεν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πατρίδα
καὶ τὸν ναὸν (82^α) ἀπέδωκε, καὶ τὸ παλαιὸν ὁ τῆς
προφητείας χάρισμα, καὶ πάλιν προφητὴ καὶ Πνεύ-
ματος ἁγίου χάρις· μᾶλλον δὲ ἔν τῳ καιρῷ τῆς
αἰχμαλωσίας οὐκ ἐγκατελείφθη, ἀλλὰ καὶ Δανιὴλ
ἐκεῖ καὶ Ἰερικιὴλ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ Ἰερემίας, καὶ
μείνουσι καὶ πρὸ τούτων Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ
ἐρήμῳ. Καὶ μετ' ἐκεῖθεν πάλιν ἐπὶ τὴν προτείραν
ἐπανήλθε κακία· 304 καὶ ἐξεδουλεύθη, καὶ
πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μετετίθη πολιτείαν ἐπὶ τοῦ
ἀγεθοῦς Ἀντιόχου· ἀλλὰ γε ὅτε παραβόθεντες
Ἀντιόχῳ ἐπὶ γ' ὁ, τὰ λαμπρὰ διὰ τῶν Μακκα-
δαίων αὐτῷ ἐστήσασι τρόπαια. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτον οὐδὲν,
ἀλλὰ τοῦναντίον ἄπαν γέγονεν, ὁ καὶ μάλιστα
ἔστι θαυμάσιον, ὅτι τὰ μὲν τῆς κακίας ἔληξε, τὰ δὲ
τῆς τιμωρίας ἐπὶ τέταται· καὶ οὐδὲ ἑλπίδα τινὰ με-
ταβολῆς ἔχει· ὁ γὰρ ὁ ἐπὶ μόνον παρήλας, ἀλλὰ καὶ πολλῶν
κρίσεων· καὶ οὐδὲ ἐλπίδα τινὰ ἐστὶν εὐρείαν, καὶ ταῦτα οὐδὲ εἰδωλοκρατούντων ὁμῶν
(νῦν ὡς τότε) οὕτως ὅτι καὶ ποιοῦνται, ἀπὸρ ὁμῶν
προσθεν ἐτολμάτω.

305 (24) Ἰνα δὲ σαφέστερον καὶ διεξοδικώτερον [τὰ]
περὶ τούτων εἴπωμεν, ἀνωθεν πάλιν ἀρξώμεθα.
Τρεῖς οὖν δουλείαις ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι χαλεπω-
τάτας καὶ οὐδεμίαν χωρὶς προφάσεως αὐτοῖς ἐπι-
γαγεν ἡ θεία βίχη, ἀλλὰ προλαχθῆναι παροικίαν
αὐτοῖς· καὶ τόπον, καὶ χρόνον, καὶ κάκιστον, καὶ τὴν
ἐπὶ νόσον, καὶ τὰ πάντα πάντα μετὰ πολλῆς (τῆς) ἀκρι-
βείας. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ὁ διαλεγόμε-
νος ὁ θεὸς οὕτως ἔφη πρὸς τὸν Ἀδράμ· ὁ γι-
νώσκων γινώθι, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου
ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλεύουσιν αὐτοῖς ὁ κα-
κώσουσιν ἐπὶ υ' (τὸ δὲ ἴθνος, ὃ ἐν δουλεύουσιν,
κρινῶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ θεός)· τετάρτη δὲ γενεὰ
ἐλεύσονται ὧδε (μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς). 306 (25)
Περὶ δὲ τῆς β' εἶπεν Ἰερემίας· ὁ οὕτως εἶπε
Κύριος· Ὅταν μὲλλον πληροῦσθαι τῇ Βαβυλῶνι ὁ
ἐπὶ, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς καὶ ἐπιστήσω ἐπ' ὑμᾶς τοὺς
ἀγαθοὺς λόγους μου τοῦ ἀποστρέφαι εἰς τὸν τόπον
τούτων. — 307 Καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν
ὁμῶν· [καὶ] ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ τῶν ἰθνῶν πάντων
καὶ ἐκ τῶν τόπων πάντων ὧν ἐδιέσπειρα ὑμᾶς· ἐκεῖ, φησὶ
Κύριος· καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὸν τό-
πον ὅθεν ἀπέκτισα ὑμᾶς ἐκεῖθεν.

heravit Dominus; quamvis impius valde ad fornicationem declinasset pessimum. De Aegypto egressus ante vitulum procubuit, immolavit filios tuos et filias tuas demonis, templum polluit, naturam violasti; montes et saltus, colles et fontes, flumina et hortos ignominialis sacrificiorum replesti; prophetas occidisti, altaria evertisti, omnem malitiae speciem et omnis pravitatis et impietatis excessum ostendisti. Attamen septuaginta annis Babylonis traditum, in pristinam denuo revocavit libertatem, et patriam templumque reddidit, et antiquum prophetarum donum, et prophetas iterum et Spiritus sancti gratiam. Quin etiam et in tempore captivitatis non derelictus es, sed una tecum ibi Daniel et Eschiel, et in Aegypto Jeremias, et antea Moyses et Aaron in deserto; et postea ad pristinam reversus es in patriam, et haecatus es, et ad paganorum mores sub Antiocho impio conversus; tribus annis Antiocho servientes, per Machabaeos iterum inclytas obtinulisti victorias. Sed tale non factum est ultra, imo contrarium prorsus, et, quod est mirabilius, cessavit iniquitas et increverunt amaritudines poenae, nec spes immutationis ulli: non enim septuaginta effluerunt anni, sed multo plures, nec licet umbram spei minimam invenire, et tamen idola non colitis, ut ante, nec aliud nefas audetis ut prius.

Ut tamen clarius et evidentius de his disseramus, alius nobis repetendum. Tres servitutes subierunt Judaei pessimas, quorum nullam imminuit ira divina, quin praevia fuerit monitio, quin et praenuntiandum enarraverit locum, et tempus, et acerbissimam, et reversionem, et omnia ejusmodi diligenter. De prima in Aegypto, cum Abraham colloquens, sic dixit Deus: «Sciens scito quod peregrinum erit semen tuum in terra aliena, et subicient eos, et affligent quadringentis annis: verumtamen gentem cui servierint, ego judicabo, dicit Dominus. Quarta generatione hoc veniet cum multa substantia: De secunda sic Jeremias: «Hec dicit Dominus: Cum coeperint impleri in Babelione septuaginta anni, visitabo vos et suscitabo super vos verba mea bona, ut reducam vos in locum istum. «Et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, in quae expulsi vos, dicit Dominus: et reducam vos in locum a quo vos transmigrare feci.

Variae lectiones et notae.

304 α. δ. ὁ θεός. Ced. 305 α. δ. ἐπὶ Βαβυλῶνι καὶ Ced. 306 α. δ. κατέκρινε. Ced. 307 α. δ. πάλιν Ced. 308 α. δ. ἐν τῷ κ. τ. ε. δ. ἐκ. Ced. 309 α. δ. Α. Ced. 310 α. δ. καὶ Ced. 311 α. δ. ἐπὶ υ' ced. 312 α. δ. ἀλλὰ νῦν Ced. 313 α. δ. π. μ. Ced. 314 α. δ. ἀπὸ Ced. 315 α. δ. 400.10 401.1. 316 α. δ. Αδράμ Ced. Gen. xv. 15. 317 α. δ. αὐτός Ced. 318 α. δ. 400.19-401.7. 319 α. δ. Jer. xxix. 10. 320 α. δ. ὁμῶν Ced. — Jer. xxix. 11; in LXX deest. 321 α. δ. τῶν ὁμῶν π. ced. τῶν τ. ὁ. π. Ced. — οὐ Ced. 322 α. δ. τῶν.

Hasce duas servitutes sermo breviter demonstravit evenisse illis post prophetias, nec simpliciter et ex improvviso. Res. at ut de tertia dicamus; deinde et de quarta quæ illos nunc tenet disservamus aperteque ostendamus nullum prophetam finem malorum quæ supervenerunt illis annuntiasse, aut cujuslibet modi liberationem.

Quæ est ergo tertia? Quæ sub Antiocho Epiphano accidit. Cum enim Alexander, rex Macedonum, regno evertisset Darium Persarum regem, et sibi acceperet imperium, et mortuus esset, quatuor facti sunt reges, quorum ex uno ortus Antiochus longo post tempore templum combussit, Sancta sanctorum spoliavit, sacrificium abstulit, subiecit Judæos, eorumque civilem statum omnino dissolvit. Hæc omnia et adamussim, et ad diem a Daniele prænotata sunt, et quando futura essent, et quomodo, et ubi, et quis terminus, et quæ immutaret tandem. Scietis clarius audientes quam nobis propheta per parabolam tradiderit visionem, Arietem vocans Persarum regem Darium, Hircum vero Græcorum regem Alexandrum Macedonem; post quem qui surrexerunt quatuor cornua nominat, ex quibus cornu postea ipse fuit Antiochus. Dicit enim: « Vidi in visione, et ecce aries unus stans, et illi cornua excelsa, et unum excelsius altero; et excelsius ascendit super ultima; et vidi arietem cornibus ventilantem contra mare, et aquilonem et notum, et omnes bestię non stabunt coram eo; et non erat qui erueret de manu ejus, et fecit juxta voluntatem suam, et magnificatus est. » Potentiam dicit Persicam, quæ per omnem terram percrebuit. Deinde de Macedone Alexandro disserens, ait: « Et ecce hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terrę, et non tangebatur terram, et hircus huic videbantur cornua in medio oculorum ejus. » Et de ejus in Darium impetu et de potenti victoria: « Venit, inquit, hircus unque ad arietem, cornua habentem; et efferatus est et percussit arietem et comminuit duo cornua ejus, et non erat qui erueret de manus ejus. » Inde de illo Alexandri loquens, et de quatuor regum successione, addit hæc: « Cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt quatuor cornua subter eum per quatuor ventos coeli. » Deinde ad Antiochi regnum veniens, et ostendens quod ex uno quatuor illorum sit, iterum dicit: « Et egressum est ex uno forte, et magnificatum est valde contra meridiem et contra orientem. » Et indicans quia Judæorum regnum subvertet, sic satur: « Et per ipsum sacrificium

(26) Δύο μὲν τοιαύτας βουλίας; ὁ λόγος ἀπέδειξεν συντόμως. μετὰ προφητείας ἐπιλαβοῦσας αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀπροσδοκῆτως. 304* λαίπεται οὖν ἡ τὴν γ' ἀπαγαγεῖν· εἰτα καὶ περὶ τῆς νῦν τετάρτης καταχούσης αὐτοὺς εἰπεῖν, καὶ δεῖξαι σαφῶς, ὅπως οὐδὲ εἰς προφήτης ἐπηγγεῖλατο λύσειν ἔσεσθαι τῶν καταχόντων αὐτοὺς κακῶν οὐτε μὴ ἀπαλλαγῇ τὸ σύνολον.

(27) Τίς οὖν ἐστιν ἡ τρίτη; Ἡ ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Ἐπειθὶ γὰρ Ἀλέξανδρος, ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, ἀρείων, τὸν βασιλεῖα Περσῶν, καθελὼν, εἰς αὐτὸν περίσθησε τὴν ἀρχήν, τελευτήσαντας τοῦτου, & μετ' ἐκείνων ἐγένοντο βασιλεῖς, εἰτα ἐξ ἐνὸς τῶν δ' τούτων γενόμενος ὁ Ἀντίοχος μετὰ πολὺν ὕστερον χρόνον τὸ τε ἱερὸν ἐνέπρησε, τὰ τε ἅγια τῶν ἁγίων ἡρώμωσε, τὰς τε θυσίας καθέλλα, τοὺς τε ἱουδαίους ὀπίστανε καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν κατέλυσε πᾶσαν. Καὶ ταῦτα πάντα μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης καὶ μέχρι μῆδ' ἡμέρας προηγορεύετο παρὰ τοῦ ἀνιῆλ, καὶ πότε ἔσται, καὶ πῶς, καὶ παρὰ τίνι, καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ ποῦ τελευτησάι, καὶ τίνα λήψεται μεταβολήν. Εἰσοῦσε σαφιστέρον (82b) ἀκούσαντες αὐτῆς τῆς ὁράσεως, ἣν διὰ παραβολῆς ἡμῖν ὁ προφήτης ἀνήγγειλε, κρινὸν μὲν καλῶν ὅντων τῶν Περσῶν βασιλεῖα ἀρείων, τράγον τε τῶν Ἑλλήνων Ἀλέξανδρον βασιλεῖα, τὸν Μακεδόνα· τέσσαρα δὲ κέρατα λέγει τοὺς μετ' ἐκείνων ἀναστάντας, ἀπ' ὧν ὕστερον κέρας αὐτὸς ἐφυ· φησὶ γάρ· « Εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἰδοὺ κρινὸς (εἰς) ἐστηκὼς καὶ αὐτῷ κέρατα ὀψήλα καὶ τὸ ἐν ὀψήλοτερον τοῦ ἑτέρου· καὶ τὸ ὀψήλοτερον ἠνέβαινε ἐν ἐσχάτων· καὶ εἶδον τὸν κρινὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον, καὶ τὰ θηρία πάντα οὗ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη· τὴν δύναμιν λέγει τὴν Περσικήν, ἣ πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν γῆν. Εἰτα περὶ τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου διαλεγόμενος φησιν· « [Καὶ] ἰδοὺ τράγος· αἰγῶν ἡρῶν ἀπὸ λιθὸς ἐπὶ 305 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρατα ἰθὺς αὐτοῦ ἀναμέσων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. » Εἰτα λέγων τὴν πρὸς ἀρείων συμβολὴν αὐτοῦ γεγεννημένην καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην· « Ἦλθε, φησὶν, ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος. — Καὶ ἡγρώθη καὶ ἐπαῖσε τὸν κρινὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. » Ἐπειτα δηλοῦν τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν τῶν δ' βασιλέων διαδοχὴν ἐπιγίγει λέγων· « Καὶ ἐν τῷ ἱσχύσαι αὐτὸν, συνέτριψεν τὸ κέρας τὸ

Variae lectiones et notæ.

- 304 Ced. 401.1-8. ἀπέδειξεν διὰ συντόμου cod. — διὰ συντόμου ἀπ. Ced. 305 δὲ λοιπὸν add. Ced. 304* δὲ add. Ced. 305 τίνα add. Ced. 305 τούτου πολλοὶ μετ' ἐκ. ἐγ. β. ἀπ' ὧν εἰς καὶ οὗτος ὁ Ἀ. Ced. 305 ἰσοῦσε cod. 305 δ. ἀ. τῆς δ. & διὰ Ced. 305 ὁμῖν Ced. 305 καλεῖ Ced. 305 τὸν Μακεδόνα Ced. 305 δὲ Ced. 305 ὁ Ἀντίοχος; add. Ced. 305 Dan. viii. 3. 4. om. ἐν ἐρ. 305 καὶ τὰ κέρατα codex. 305 πρὸ τοῦ οὐδά, Dan. κατὰ ἀνατολὰς Eudoxius. 305 ὀψήλαν Dan. Ced. 305 Μακεδόνα cod. 305 Dan. viii. 5. 305 καὶ add. Ced. 305 τρ. κέρας μ. LXX, sed: ἦν ἡμῖν ἡρῶν τρ. ἐκ. κέρας ἰθ. ὧν μέσον Ced. 305 παραβολὴν καὶ Ced. 305 γενομένην Ced. 305 Dan. viii. 6, 7. 305 ἐξηγριάνθη Dan. 305 Dan. viii. 8.

μήγα· καὶ ἀνέβη κέρατα ὁ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς ἅ
τοὺς ὀνείρους τοῦ οὐρανοῦ. » Ἐντεῦθεν λοιπὸν
ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου βασιλείαν ἐλθόν, καὶ δακνύς, ὅτι
ἐξ ἐνὸς ἐκαίνων τῶν ὀνείρων, πάλιν φησὶ ¹⁷· « Καὶ
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνὸς ἰσχυρὸν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισ-
σῶς πρὸς νότον καὶ [πρὸς] ¹⁸ ἀνατολήν. » Καὶ ση-
μαίνων, ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν καθίζει, φά-
σκει ¹⁹· « Καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτώ-
ματι καὶ ²⁰ ἐγενήθη καὶ κατακυρώθη αὐτῷ, καὶ τὸ
ἄγιον ἐρημωθήσεται, καὶ δοθήσεται ἐπὶ τὴν θυσίαν
ἁμαρτία. » Τοῦ γὰρ βωμοῦ καθαιρεθέντος καὶ τῶν
ἁγίων καταπατηθέντων, εἰδὼλον ἴσθησεν ἐνδόν καὶ
θυσίας ²¹ ἐπαίλει τοὺς δαίμονι παρανομίαν· ὅθεν
φησὶν ²²· « (Καὶ) ἐρήψθη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ
ἐποίησε, καὶ ἐκώδωθη. » Εἶτα πάλιν ἐκ δευτέρου τὴν
αὐτὴν βασιλείαν Ἀντιόχου (τοῦ) Ἐπιφανοῦς λέγων
καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὴν ἀλωσιν, καὶ τὴν ἐρη-
μωσιν τοῦ ἱεροῦ, προστίθεται καὶ τὸν χρόνον. Ἀρ-
ξάμενος ²³ γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς,
αὐτὸς πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ [τὰ] μεταξὺ
πάντα διηγούμενος ὅσα οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σέ-
λευκοὶ συρράγντες ἀλλήλοις ἐποίησαν, καὶ οἱ στρα-
τηγοὶ τοῦτον εἰργάσαντο, τοὺς δόλους, τὰς ²⁴ 306 νίκας,
τὰς στρατείας ²⁵, τὰς ναυμαχίας, τὰς περὶ τοῦ ἱεροῦ
πρῶτον, εἰς Ἀντιόχον τελευτῇ πάλιν καὶ φησιν·
« Βραχίονες ἐξ ²⁶ αὐτοῦ στήσονται καὶ βεβηλώσουσι
τὸ ἅγιον καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδολεχισμόν, » τὰς
συνήθειας λέγων θυσίας καὶ καθημερινὰς, » καὶ δώ-
σουσιν εἰς αὐτὸν ²⁷ βδελύγμα (ἡφανισμένον)· καὶ
τοὺς ἀνομοῦντας ²⁸ διαθήκην, » τούτεστι τοὺς παρα-
βαίνοντας τῶν Ἰουδαίων ²⁹, » ἀπάξουσιν ἐν ὀλισθή-
μασι » μεθ' αὐτῶν καὶ μεταστήσουσι· » καὶ λαὸς
γινώσκων ³⁰ τὸν θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι, » τὰ ἐπὶ
τῶν Μακκαβαίων λέγων καὶ τὰ ἐπὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος
καὶ Ἰωάννου. ³¹ « Καὶ οἱ συνετοὶ (τοῦ) λαοῦ
συνήσουσιν εἰς πολλὰ· καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ
καὶ ἐν φλογὶ, » (83^a) τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως
(ἐπηρεύμενος πάλιν, » καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν
ἀρπαγῇ ³² ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοῦς,
βοηθήσονται βοήθειαν μικράν, » ἐμφαίνων, ὅτι με-
ταξὺ τῶν κακῶν ἐκαίνων θυμῶνται ἀναπνεύσαι καὶ
ἀνενεγκεῖν ἐν τῶν κατελθόντων αὐτοὺς κακῶν ³³.
« Καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλι-
σθήμασι. Καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ³⁴ ἀσθενήσουσι, »
δεικνύς ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐσώτων περνοῦνται.
Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν συνεχώρησεν αὐτοὺς ὁ
θεὸς ἐν τοσούτοις κακοῖς γενέσθαι. ³⁵ Τίς δὲ αὕτη;
« Τοῦ πυρῶτος, φησὶν, ἐν αὐτοῖς, » καὶ τοῦ ἐκλεῖσθαι,
καὶ τοῦ λευκᾶναι ³⁶ ἔως καιροῦ πίστεως. » Ταῦτα γὰρ,
φησὶν, ὁ θεὸς συνεχώρησεν ὥστε αὐτοὺς ἐκκαθάραι

dissipatum est clade, et factum est, et prosperatum
est ei; et sanctum vastabitur, et dabitur super sa-
crificium peccatum. » Etenim, cum altare sublatum
fuisset, et sancta conculecata, status intus posita,
dæmonii sacrificari nefarie imperavit. Unde dicit:
« Prostrata est in terram iustitia, et fecit et prospe-
ratus est. » Deinde rursus idem Antiochi Epipha-
nis regnum referens, et servitutem, et excidium
et desolationem templi, adjicit et tempus. Ab
Alexandri enim morte incipiens, et ad finem libri
omnia quæque intermedia enarrans, quæ Ptolemaida
et Seleucidæ, se invicem confringentes, gesserunt,
et operati sunt eorum duces, fraudes et victorias,
et agmina, et terra marique pugnas, in Antiocho
tandem desinit et dicit: « Brachia ex eo stabunt,
et polluent sanctuarium, et auferent iugo sacrifi-
cium, et dabunt in illud abominationem in deso-
lationem, et impios in testamentum, » hoc est præ-
varicatores Judæorum. « In lubrica abducent, »
cum semetipsis, et transferent; « populus autem
sciens Dominum suum, roborabitur, » indicans
quæ facta sunt per Macchabeum et Judam, et Si-
monem, et Joannem. « Et docti in populo intelli-
gent in multa, et infirmabuntur in gladio et in
flamma, » incendium civitatis iterum significans.
« Et in captivitate et in rapina dierum, et in infir-
mitate cum fuerint, sublevabuntur auxilio par-
vulo, » ostendens quia in medio contritionum
illarum respirare fas erit, et ex malis surgere quæ
eos apprehenderunt. « Et applicabuntur eis plurimi
in fraudibus; et de intelligentibus infirmabuntur, »
subindicans scilicet, quia multi ex eis stantes cor-
ruent. Deinde ad causam, quare Deus eos permisit
in deteriora cadere: quæ est ista? « Ut purificetur,
ait, et eligantur, et dealbenturque ad temporum
finem. » Hæc enim permisit Deus, inquit, ut ei pu-
rificaret eos et ostenderet qui iusti essent inter eos.
Illius deinde virtutem narrans, dicit: « Et faciet
secundum voluntatem suam, et elevabitur, et ma-
gnificabitur, » addidit et illius mentem blasphemam,
quia « Et adversus Deum deorum loquatur
magnifica, et diriget, donec compleatur iracundia, »
ostendens quia non ex sui ipsius animo, sed ex
Dei in Judæos ira dominans confortatus est. Ubi igitur
per plura docuit, quæ facturus sit mala in
Egypto, et in Palestina, et qua de re rediturus, et
quomodo, et quo vocante, de omnium denique re-
rum iatarum mutatione loquatur, et de auxilio quod
Judæi, angelo misso, probati satis accipient: « In
tempore hoc, dicit enim, consurget Michael, prin-

Varie lectiones et notæ.

¹⁷ Dan. viii, 9. ¹⁸ καὶ πρὸς τὴν δύναμιν LXX. ed. contra orientem et contra fortitudinem Hebr. et
Vulg. ¹⁹ Dan. viii, 11. תַּחַתָּהּ pro הַתַּחַת — תַּחַתָּהּ vel תַּחַתָּהּ et תַּחַתָּהּ (Hitzig). ²⁰ π. καὶ ἑγ. καὶ ἄ. om.
Dan. π. καὶ ἑγ. om. LXX. αὐτό Ced. — Καὶ ἐκὼν LXX. תַּחַתָּהּ καὶ תַּחַתָּהּ. Καὶ θλίψις ἐξ. ? Καὶ γενήσεται Ced. —
περὶ Ced. ἑγ. ²¹ θυσίαν Ced. Dan. viii, 12. ²² Ἀ. βασιλείας Ced. ²³ τὰς μάχας Ced. ²⁴ Καὶ σπέρ-
ματα ἐξ Dan. ed. Xl 51, sed in aliis codd. Καὶ β. תַּחַתָּהּ. ²⁵ εἰ; ἄ. om. Dan. ²⁶ καὶ οἱ ἀνομοῦντες Dan.
²⁷ π. τ. π. τ. I. om. Dan. ²⁸ γινώσκοντες Dan. ²⁹ Dan. xi, 33-35. ³⁰ διαρπαγῇ Dan. Ced. ³¹ ἐσώτων
Ced. ³² συνιέντων Ced. ³³ γίνεσθαι Ced. ³⁴ ἐκλευκᾶναι Ced. et codd. LXX, ἀποκαλυφθῆναι cæteri, תַּחַתָּהּ.

ceps magnus, qui stat pro filiis populi sui, et erit
tempus pressura, quale non fuit, ex quo gens fuit
in terra usque ad tempus illud. Et in tempore illo
salvabitur omnis scriptus in libro, id est qui sunt
salvatione digni.

Θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὑπέρδικα καὶ καταδικάσει
ἀπὸ τῆς οικίας γνώμης, ἀλλὰ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ
θεοῦ καὶ τοῦτον. **307** πλείονων, ὅσα καὶ ἐργάσεται τὴν Αἰγύπτου [καὶ] τὴν Παλαιστίνης,
καὶ πῶς ἐπανήξει καὶ τίνος καλοῦντος καὶ ποίας αἰτίας καταναγκασώσης, λέγει λοιπὸν καὶ
τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων, τεύ-
ξονται τίνος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς τὴν ἐκείνων βοήθειαν. * Ἐν τῷ καιρῷ γάρ,
φησὶν, ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ, ὁ μέγας ἀρχὼν, ὁ ἀπεστακὴς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου * καὶ ἔσται
καιρὸς θλίψεως οἷος ὃς γέγονεν ἀπ' οὗ γαγενῆται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς * ἕως * τοῦ καιροῦ ἐκείνου * καὶ ἐν τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ * γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ, * τούτεστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες ἄνθρωποι.

Verumtamen quod quaeritur non adhuc est in-
ventum. Quid hoc? quia tempora praefinit in
malis istis, ut illic quadragentos annos, et postea
septuaginta. Videmus ergo an etiam nunc tempus
praesignaverit. Sed ubi est invenire? In his quae di-
cenda sunt; cum enim magna et multa mala audiat,
incendium civitatis, legis subversionem, servitutem,
optat finem illorum discere, et, si qua futura sit ex
calamitatibus liberatio. Et interrogans, sic dicebat:
« Domine, quis finis eorum? et ait: Vade, Daniel,
quia clausi sunt signatique sermones usque ad
temporis finem. » Sic obscuritate sermonis respon-
sum obnubilans, et etiam causam permissionis
malorum, * donec elegantur et dealbentur, et im-
pie agent impii, neque intelligent omnes impii, et
docti intelligent. * Deinde praenuntians per quale
tempus malis vexandi sint, declarat: * A tem-
pore immutationis perpetuae. Perpetuum vero illud
est quod frequens et continuum. Judaeis enim mos est
et mane et vespere et omni die Deo immolare, et ideo
hostia illa dicitur perpetuum. Cum veniens Antiochus
obtulisset gentem istam et immutasset, idcirco dicit
angelus: (A tempore immutationis perpetuae) hoc est
a destructione sacrificii, * sunt dies mille ducenti
nonaginta, * qui sunt anni tres et dimidium (hoc est
sub Antichristo): Deinde indicans quod futura sit
solutio malorum et liberatio, addidit (et haec si-
militer de Antichristo intelligendum, siquidem mille
ducentos nonaginta dies non contigit sub Antiocho
concordare, optime vero his mille trecentos dies,
quos dixit idem propheta Daniel in nona visione,
qui supputati de more Hebraeorum sex annos et sex
menses efficiunt): * Beatos expectans et praeve-
niens usque ad dies mille trecentas triginta quin-
que, dictis nempe mille ducentis nonaginta diebus
dies quadraginta quinque adjiciens quia in mense et

καὶ δεῖξαι τοὺς ἐν αὐτοῖς δοκίμους: (28) Ἔστα **22** δι-
ηγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τὴν δύναμιν ἐφ' ἧς * καὶ
ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὑφωθήσεται,
καὶ μεγαλυνθήσεται. * Καὶ μένει καὶ τὴν βλάστη-
μον αὐτοῦ γνώμην **22** προσέθηκεν, ὅτι * Ἐπὶ τὸν
μέγαν συντελεσθῆναι τὴν ὀργὴν, * δεικνύς, ὅτι οὐκ
ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν θεὸν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκείνος ἐκρά-
τει, ὅσα καὶ ἐργάσεται τὴν Αἰγύπτου [καὶ] τὴν Παλαιστίνης,

(29) Ἀλλὰ τὸ ζητούμενον ὁπω καὶ νῦν ἀποδέ-
δειται: εἰ δὲ * τούτο ἐστίν; * Ὅτι καὶ χρόνους ὀρι-
σάντων τοῖς κακοῖς τούτοις ὥσπερ ἐκεῖ * οὐ καὶ μετὰ
ταῦτα οὐ. Ἰδωμεν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα, εἰ τίνα χρό-
νον ὀρίσει. (Καὶ) ποῦ δὲ τούτο ἐστὶν εὐρεῖν; * Ἐν τοῖς
μετὰ ταῦτα λεχθεῖσιν: * ὅτι καὶ τὰ πολλὰ
καὶ μεγάλα ἤκουσε κακὰ, τὸν ἐμπρησμένον τῇ πό-
λει, τὴν ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, τὴν αἰχμαλωσίαν,
ἐπιθυμῶν γὰρ καὶ τὸ * τέλος αὐτῶν μαθεῖν καὶ εἰ τις
ἔσται τῶν συμφορῶν τούτων μεταβολή * καὶ διερω-
τῶν. ἔλεγεν οὕτως: * Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων;
Καὶ εἶπε: Ἀδελφὲ, Δανιήλ, ὅτι ἐμπρησμένοι (καὶ
ἐσφραγισμένοι) εἰσὶν οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας, *

τὸ ἀσάφες τῶν εἰρημένων αἰνευόμενος, εἰτα καὶ
τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρητικῆς τῶν κακῶν, ἕως ἂν *
ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλυθῶσιν καὶ πυρωθῶσι πολλοί,
καὶ ἀνομήσουσιν ἄνθρωποι, καὶ [οἱ] συνήσουσι πάντες
(οἱ) ἀσεβεῖς καὶ (οἱ) νοήμονες συνήσουσιν **22**, * Ἔστα
τὸν καιρὸν προλέγων, ὅσον μέλλει κατεχεῖν αὐτοὺς τὰ
δεινὰ, φησὶν: * Ἀπὸ καιροῦ παραλλάξω; ἐνδελε-
χῆς **22**; τὸ δὲ ἐνδελεχῆς **22** τὸ πυκνὸν καὶ συνεχές
ἐστίν. Τοῖς γὰρ Ἰουδαίοις **22** ἔθος ἐστὶν καὶ ἐν πρῶτῳ
καὶ ἐν ἑσπέρῳ καὶ καθ' ἑκάστην **308** ἡμέραν τῷ
θεῷ θύειν καὶ διὰ τοῦτο ἡ θυσία ἐκείνη ἐνδελεχισμὸς
ἐλέγγο. (Ἐπὶ οὖν ἔλθων ὁ Ἀντίοχος κατέλυσε τὸ
ἔθος τοῦτο) καὶ ἥλλαξε, διὰ τοῦτο φησὶν ὁ ἀγγέλος,
ὅτι * Ἀπὸ καιροῦ **22** ἀλλάξω; τὸ ἐνδελεχι-
σμοῦ, * (83⁴) τούτεστιν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς
θυσίας, εἰσὶ δὲ ἡμέραι α καὶ σ', ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ
τῇ ἡμέτῃ (τούτο ἐπὶ τοῦ **22** Ἀντιχρίστου). Ἔστα δηλῶν
ὅτι **22** λύσις τῶν κακῶν τούτων ἔσται καὶ ἀπαλλαγὴ,
ἐπιγγαγὴν (ὁμοίως καὶ τούτο ἐπὶ τοῦ ὀνό **22** Ἀντιχρί-
στου ληπτέον: τὰς γὰρ α καὶ σ' ἡμέρας οὐκ ἀρμόττει
ἐάττειν ἐπὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἀλλ' ἡ τὰς διαχίλους τ',
ἀς εἰρηκέν ὁ αὐτὸς προφητῇ; Δανιήλ ἐν τῇ ὁράσει,
αἰτίνας φημιζόμεναι ποιοῦσιν 23 ἐτῶν ἀριθμὸν καὶ

Variae lectiones et notae.

22 Ἐνθεν — ἀντίχριστον codicis rubrica. — Ἐνθεν μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου εἰς τὸν Ἀντιχρίστον Ced. 404, 8-405, 1. **27** Dan. xi, 56. **28** λέγων add. Ced. **29** Dan. xii, 1. Καὶ τούτο τινες τῶν ἐρμηνευτῶν εἰς τὸν Ἀντιχρίστου καιρὸν ἐξελήφασιν τοῦ ἀγγέλου τὴν παράστασιν. **1** ἐν τῇ γῇ Dan. non est in Hebr. * καὶ ἕως Ced. **2** ὁ λαὸς σου πᾶς Dan. λ. πᾶσις Ced. **3** Ced. 405, 1-406, 11. **4** εἰ δὲ Ced. **5** ἐπὶ add. Ced. Bulg. **6** ἐπὶ λοιπὸν τὸ Ced. **7** Dan. xii, 8, 9. **8** Dan. xii, 40. **9** νοήσουσι Ced. **10** ἐνδελεχισμὸς δὲ ἐκ-
λείπει ἡ καθήμενὴ θυσία. — τὸ γὰρ ἐνδ. Ced. **11** ἐνδελεχισμοῦ Dan. xii, 11, Ced. et cod. a prima manu
ἔστιν. **12** Ἐ. γὰρ ἦν τ. I. Ced. **13** τῆς add. Ced. **14** παραλλ. Dan. **15** ε. τὸν α. εἰ ὁμοίως — φησὶν
deest in Bulg. ut in Cedreno **16** καὶ Ced.

ἐξ μηνῶν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ψῆφον. ¹¹ Μακάριος ¹² ὁ ὑπομείνας ¹³ καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας αἰετῆς ¹⁴, καὶ τὰς χιλιάς αὐτῶν προσέθηκε, ἐπειδὴ ¹⁵ ἐν μηνὶ καὶ ἡμέρᾳ μνησθεὶς τὴν συμβολὴν συνάβη γενέσθαι, ἐν ᾗ γέγονε καθαρὰ ἡ νίκη καὶ ¹⁶ παντελὴς τῶν ἐπικειμένων κακῶν ἀπαλλαγὴ. — Εἰπόντων γάρ· Μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας αἰετῆς, τὴν ἀπαλλαγὴν ἐδέχαστο. — καὶ οὐχ ἀπὼς εἶπεν, ὁ φθάσας, ὅτι ¹⁷ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀσεβοσάντων εἶδον τὴν μεταβολήν· (ἀλλ') οὐκ ἐκείνους μαίνοντας καὶ μὴ προδόντας τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς ἀνίστασης τυχόντας. ¹⁸ Ἀρα τὶ τούτων σφαιρότερον γένοιτο; ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

dimidio conigit impetum fieri, quo clara facta est victoria, et omnium prementium malorum immutatio. Dicens enim: Beatus expectans et preveniens ad dies 1335, liberationem significavit, et non alioque ratione dixit: preveniens, si quidem multi impiorum viderunt mutationem; hos vero non beatificat, sed illos qui in temporibus malorum expectabant, et qui, nec pietate derelicta, remissionis compotes effecti sunt. Quid his esse possit evidenter? ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹

barius Hystaspis, post quem regnavit Xerxes Darii filius, qui et Artabanes, et tandem dictus Artaxerxes. Anno vicesimo hujus regni, reversus Nehemias, civitatem reedificavit, sicut nobis Esdras diligentissime enarravit. Si hinc quadringentos octoginta tres annos ponamus, ad destructionem ipsam deveniemus, ut testificetur Josephus iterum dicens: Civitatis vastationem et templi factam esse juxta prophetiam Danielis a sexcentis octo annis editam. Ileo dicit: « Edificabitur platea et murus. » A tempore ergo, quo iterum aedificata est et propria sui ipsius figuram recuperavit, supposita 70 hebdomades, et videbis captivitatem nullum finem habentem; quod clare ostendens, quia non auferetur pressura malorum, sic dicit: « Post 70 hebdomades exterminabitur chrisma, et iudicium non erit in eo: et civitatem et sanctuarium destruet cum duce venturo, et allidentur quasi in cataclysmo, et usque ad finem belli concisi ordine desolationibus. » Et iterum de eadem captivitate loquens, dicit: « Auferetur victima et libamen, et super templum abominatio desolationis, plenitudo dabitur super vastitatem. » Abominationem desolationis dicit statuum quam erexit Adrianus imperator in templo, qui et urbem solo aequavit. Post excidium enim sub Vespasiano et Tito, Adriano imperante, surrexerunt Judaei, et ad pristinum statum redire conati sunt, incausum Deo resistentes, nec prophetam audientes, cum dicit: « Quae Deus sanctius decrevit, quis infirmabit, et manum ejus sublimem quis evertet? » Rebelantes igitur iterum ad finem desolationis sua sponte venerunt; deinceps, his subjectis, et funditus eversa civitate, et reliquiis exterminatis, ut non sine opprobrio forent statuum suam propriam posuit. Deinde cum intelligeret hanc olim ruituram esse, ut illis plagam irremediabilem inureret, opprobrii cladisque notam suum nomen civitati imposuit. Cum enim Aelius Adrianus nominaretur, sic decrevit de suo nomine urbem nuncupari; quae re ipsa hodieque Aelia vocatur de illius nomine, qui potitus diruit. Unde Christus, qui post Antiochum Epiphanem venit, cum futuram captivitatem proclamaret ostenderetque quod de ea Daniel locutus est, dicit: « Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat. » Cum statua quaeque aut sculptura hominis abominatio Judaeis haberetur, subobscure statuum ostendens illam, quando simul futura sit captivitas et a quo praenuntiavit. Quod de Romanis haec dicta sunt Josephus testificatur, ut jam diximus.

περὶ αὐτῆς ὁ Δανιὴλ προσέειπεν, φησὶν· « Ὅταν ἴδῃτε τὸ βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως, ἰστώσιν ἐν τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγινώσκων νοείτω. » — Ἐπεὶ γὰρ ἀπαπειλώσων καὶ πᾶν ἐκτύπωμα ἀνθρώπου βδελύγμα παρὰ

Variae lectiones et notae.

¹³ Κύρου Ced. ¹⁴ ὅθεν ἐκ Cod. ¹⁵ ταύτης Ced. ταύτ. cod. ¹⁶ καὶ τοῦ v. i. Ced. Apud Josephum haec verba non invenimus. ¹⁷ ταίχο; Dan. ix, 25. ¹⁸ Ced. 408, 8-409, 22. ¹⁹ 3^{ος} Dan. ix, 26. om. Ced. ²⁰ καθὼς προσέφηται Ced. seqq. omisiss. ²¹ Dan. ix, 27. ²² μου Dan. graecus. ²³ συστάς Ced. ²⁴ Ισα. xiv, 27. ²⁵ γ. δὲ Ced. ²⁶ πρ. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἀναγείρας; Αἰλίαν αὐτὴν προσηγόρευσε x. τὴν αὐτοῦ ἐκ. Ced. ²⁷ τὸ φηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου Ced. ut Matth. xxiv, 15. ²⁸ δὲ add. Ced.

Ἐρουσαλήμ· οὐκ ἐπὶ Κύρου ¹³ δὲ ὁκεδομήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Μετὰ γὰρ τὴν κάθοδον ἐπαγγέλλει Καμύσης, εἶτα οἱ Μάγοι καὶ μετ' ἐκείνους Δαρεῖος Ὑστάπου, μεθ' ὃν Σέρξης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρταδάνης· εἶτα Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐδωσάλευσε τῆς Περσίδος. Ἐν (δὲ) τῷ α' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεμερίας ἀναβάντων, τὴν πόλιν ἀνίστησεν, ἄπερ ὁ Ἑσδρας ἀκριβῶς ἡμῖν διηγήσατο. Ἄν τοίνυν ἐνταῦθεν υπ[γ]ῆται **310** ὁ ὅμιλος, ἤσομεν πάντως ἐπὶ τὴν κατασκαφὴν ταύτην ¹⁴, ὥς καὶ ἰδοσῆπος αὐτὸς μαρτυρεῖ λέγων· « Τὴν δὲ τῆς πόλεως ἐρημώσιν καὶ τοῦ ναοῦ ¹⁵ συνίδῃ γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς ὃν [καὶ] ὅπως γινόμενῃ ἐτών. Διὰ τοῦτο φησιν· « Οἰκοδομηθήσεται πάλαιτα καὶ περίτεχος ». » ¹⁶ (31) Ἐπειδὴν οὖν ἀναστῇ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολάβῃ σχῆμα, ἀπ' ἐκείνου τὰς ὁδομάρδας ἀριθμεῖ (καὶ ἐφ' ἣν τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν οὐκ ἐστὶ τέλος· ἔχουσιν, ὅπερ δηλῶν σαφέστερον, ὅτι οὐκ ἔχει τινὰ λύσιν τὰ κατέχοντα αὐτοὺς κακὰ, οὕτω φησὶν)· « Μετὰ δὲ τὰς ὁ ¹⁷ ὁδομάρδας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ ¹⁸ (καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφραεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ συγκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετραμμένοι τάξει ἀφανισμοῖς. » Καὶ πάλιν τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην λέγων φησὶ ¹⁹· « Ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως συντάλεια δοθήσονται ἐπὶ τὴν ἐρημώσιν. » Βδελύγμα δὲ λέγει ἐρημώσεως τὸν ἀνδριάντα, ὃν ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ, ὃς καὶ τὴν πόλιν καθέλειν ἄρδην). Μετὰ γὰρ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γινόμενῃ ἐρημώσιν ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστήσαντες ²⁰ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν πολιτείαν ἐπαναλθεῖν οἱ μάλιστα θιμομαχοῦντες (καὶ μὴ ἀκούοντες τοῦ προφήτου λέγοντος ²¹· « Ἄ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὀφθλὴν εἰς ἀπώστροφει; » Στασιάζαντες οὖν πάλιν ἐαυτοὺς εἰς τέλος ἐρημώσεως κατέστησαν)· χειρωτάμενος γὰρ ²² αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν καταστρέψας καὶ τὰ λείψανα ἀφανίσας πάντα (ἵνα μηδὲ ἀναίσχυντως ἔχῃσι λοιπὸν, ἔσθῃσι τὸν ἐαυτοῦ ἀνδριάντα. Εἶτα συνιδῶν, ὅτι συμβαίνει χρόνον ποτὲ καταπεσεῖν τοῦτον, ὥστε αὐτοῖς ἐνδεῖναι καυτήρα καὶ πληγὴν ἀνάτων τῆς ἀναίσχυντις ἐκείνης καὶ ἥτης ἡλεγγῇ) τὸ ἐαυτοῦ ὄνομα τῇ πόλει ἐπέθηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ Αἰλῖος Ἀδριανὸς ἐχρημάτιζε, οὕτω καὶ τὴν **311** πόλιν ἐνομοθέτησε καλεῖσθαι, διὸ καὶ μέχρι νῦν Αἰλία προσαγορεύεται ²³ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν (τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν καὶ καθελόντος)· ὅθεν ὁ Χριστὸς μετὰ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανὴ παραγενόμενος καὶ προαναφανῶν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι αἰχμαλωσίαν καὶ δεικνύς, ὅτι

τοὺς Ἰουδαίους· ἐκάλεστο, αἰνιγματικῶς· ἐμφαίνων
ὅτι τίνος ἡ αἰχμαλωσία ἐστὶν^α, προσηγγείλεν. Ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἰρηγὰι ταῦτα, καὶ

Ἰωσήφος μαρτυρεῖ, καθὼς· προέφηγέμεν.
“(32) Τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λατὸν λόγος; Α
Ὅταν τὰ· μὲν (ἄλλας) αἰχμαλωσίας οἱ προφήται
φαίνονται μετὰ διωρισμένων χρόνων εἰπόντες^α,
ὅτι^α· «Μέχρι συντελείας ἐστὶν ἡ ἐρημωσις.»

Ὅτι μὲν (οὖν), εἰ τέλος ἐμελλεν ἡ παρούσα δουλεία
λῆσθαι, καὶ ταύτην ἂν προσέπον οἱ προφῆται καὶ
οὐκ εἰσγῆσαν, ἰκανῶς ἀπεδείξαντες, τὰς αἰχμαλωσίας;
πάσας μετὰ προρρήσεως δείξαντες αὐτοῖς; ἐπανεχθί-
σας^α (τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, τὴν
ἐν Ἀντιόχῳ)· ἐκάστης γὰρ τούτων καὶ τόπους
καὶ χρόνους· προανακηρυχθέντας διὰ τῶν θείων
Γραφῶν ἀπαδείξαντες· τῇ παρουσίᾳ δὲ οὐδεὶς προ-
φήτης ὥρισε χρόνον, ἀλλ’ ὅτι μὲν ἤξει καὶ ἐρημώ-
σει πάντα καὶ μεταστήσει· τὴν πόλιν τε καὶ μετὰ
τῶν χρόνων, τῆς ἐν Βαβυλῶνι ἐπαρόδου συμβῆ-
ναι, προέειπεν ὁ Δανιὴλ· ὅτι δὲ τέλος ἔξει καὶ
στήσεται πρὸς τὰ κακὰ ταῦτα, οὕτως ἐκείνους· ἐδῆλωσε,
οὕτως ἄλλος τις προφήτης, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον, ὡς
εἰρηγὰι, προέειπεν^α. «Ὡς συντελείας· καθέξει^α.
ἄνθρωπος ἡ ταλαιπωρία αὐτῇ. Καὶ μάλα εἰκότως. Καὶ
γὰρ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημῶν τοσοῦτος γενόμενος^α.
χρόνος· καὶ οὕτως ἴχνος, οὕτως προοίμιον χρηστῆς
ἐπαγγελίας ἐνδείξαντος^α, καὶ ταῦτα· πολλάκις
ἐπιχειρησάντων αὐτῶν ἀναστῆναι 312 τὴν ναὺν
ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Ἰουλιανοῦ^α,
καὶ καλυθέντων^α, πρῶτον μὲν ὑπὸ στρατιωτῶν,
ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παραβάτου, πυρὸς τῶν θεμελίων
φιλονεικίας^α καὶ παράδοσιν.

Ὅθεν τοίνυν λεγέτωσαν ἡμῖν· Τίνος ἔνεκα ἐν
Αἰγύπτῳ μὲν τοσοῦτον διατρίβαντες· χρόνον ἐν κα-
κούχῃ, εἰλῆος· ἐτύχετε^α, καὶ εἰς Βαβυλῶνα πάλιν
ἀπανεχθέντες^α, αὖθις πρὸς τὸ πρότερον ἐπανήλθετε
(ὅχημά τε καὶ) ἀξίωμα^α, νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον
γεγνηῆσθαι, ἀλλὰ ὅ· ἐγὼ^α ἔξ ἐκεῖνός διελθόντων,
οὐδε αἰνιγμα τοιαύτης μεταβολῆς ὁρώμεν οἷον τὸ
πρότερον; (33) Εἰ δὲ τὰς ἀμαρτίας· αὐτῶν προ-
βάλλοιεν^α καὶ λέγοιεν, ὅτι· Ἐπεὶ ἡμάρτομεν τῷ
θεῷ (καὶ) διὰ τοῦτο οὐκ ἀπολαμβάνομεν τὴν ἰδίαν
χώραν^α, πάλιν δ’ ἂν εἰκότως· αὐτοῖς^α εἰρησομα^α.
Διὰ τὰς ἀμαρτίας ὁμῶν, ὡς Ἰουδαίους, τῆς Ἱερουσα-
λήμ· ἐγὼ^α διατρίβετε χρόνον τοσοῦτον· καὶ τί τὸ
καὶνόν καὶ παράδοξον; Μὴ γὰρ νῦν ἐν ἀμαρτίαις
ζητεῖ μόνον, παρὰ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ
κατορθώμασιν; οὐκ ἀνοθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς (μυρίαις)
συνετράφητε^α· παρανομίαις; Οὐχί, τῆς θαλάσσης;
σχισομένης καὶ τῶν πατρῶν ῥηγνομένης, καὶ τοσοῦ-
τον θαυμάτων γενομένης^α, ἐπὶ τῆς ἐρήμου προσ-

τὸν ἀνδριάντα ἐκείνον, ὁμοῦ [x.l] (815) τότε καὶ
ἔτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἰρηγὰι ταῦτα, καὶ
Ἰωσήφος μαρτυρεῖ, καθὼς· προέφηγέμεν.
“(32) Τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λατὸν λόγος; Α
Ὅταν τὰ· μὲν (ἄλλας) αἰχμαλωσίας οἱ προφήται
φαίνονται μετὰ διωρισμένων χρόνων εἰπόντες^α,
ὅτι^α· «Μέχρι συντελείας ἐστὶν ἡ ἐρημωσις.»

Si quis servituti presentis finis dandus esset,
ulique, sicut monstravimus, praedixissent prophetae,
nec tacuissent, siquidem omnes servitutes, quibus
genuere, praedixerunt, seu in Aegypto, seu in Ba-
bylone, seu regnante Antiocho. Uniuscujusque
loca et tempora in Scripturis praesignata esse mon-
stravimus; praesenti vero nullus propheta ullum
tempus assignavit; quod veniet, et quod vastabit
omnia, et immutabit constituta, et post tale tem-
pus a reditu ex Babylone aeviet, prophetauit
Daniel; quod vero finem sint habitura mala haec,

B nec dictus propheta, nec ullus alius ostendit;
e contra, ut dictum est, praedicat quia « usque ad
finem » eos opprimit ista calamitas; et juste quidem.
Dictis enim testimonium perhibent qui lapsi sunt
anni, quique nec vestigium, nec initium spei bonae
referunt, cum tamen saepius templum sub Adriano
et Constancio et Juliano instaurare tentaverint,
inhibiti primum a militibus, et deinde, sub Apo-
stata flammis e fundamento erumpentibus, et con-
tentionem intempestivam eorum transgressionem
quae reprimentibus.

ἐκπρόδησαντο; καὶ καταχρότος αὐτοῖς τῆς ἀκαίρου

Respondent igitur nobis : Quare in Aegypto tan-
du dure habili, misericordiam tandem consecuti
estis, et postea Babylonem translati, iterum ad pri-
stinam dignitatis speciem reversi estis, et nunc
nihil tale factum est, sed, cum ab illo tempore
quingenti eluxerit anni, ne aenigma quidem talis
commutationis, ut antea perspicimus ? Si peccata
praetendant et dicant : Quia Deo peccavimus, ideo
proprium non recipimus regionem, rursus eos me-
rito interrogabo : Extra Jerusalem tam longum tem-
pus vivitis, quia peccatores; sed quid illa novum
et mirabile? Nunc temporis solummodo in peccatis
viritis, et antea in justitia et recto corde? Nonne
longe prius et a principio in praemunitis obvoluti
estis pravariationibus? Nonne, cum mare divide-
retur, petrae scinderentur, et mirabilia ejusmodi
fierent, in deserto coram vitulo procubatis? Nonne
Moysem lapidibus obruere, aliisque modis occidere
tentastis et iram Dei excelsis blasphemantes?

Variae lectiones et notae.

“ ἐστὶν ἡ δ. Ced. “ Ced. 409,2-440,7. “ ταύτην δὲ μὴ ἐν χρόνῳ ἐρίσαντες, ἀλλὰ τούναντίον εἰπόντες
Ced. a Ge. propter homoioteleuton ommissa. “ Dan. ix. 27. “ ἐπ. δ. Ced. “ προσέπον ὅτι ἐως Ced. “
καθέξει Ced. “ διαγ. Ced. “ γ. μεταβολῆς ἐνδ. Ced. “ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ καὶ κατασκάψαντος τὴν πόλιν
αὐτῶν, ἐπὶ Ἰουλιανῷ ἦτοι ἐπὶ Κωνσταντίῳ? a secunda manu. Κωνσταντίνου Ced. “ διαμα. Ced.
“ τε Ced. “ ἐτυγον Ced. “ ἐπανήλθον εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐπὶ Ἀντιόχῳ τοσοῦτα κατὰ παθόντες; Ced. “ ἐπ.
ἀνέλθον ἀξίωμα Ced. “ νῦν δὲ γὰρ add. Ced. “ Ced. 410,7-415,4. “ προβάλλοιεν καὶ εἰποῖεν
“ οἰκίσαν γ. Ced. “ αὐτοῖς; Ced. “ ἐρήμῳ. col. “ ἔξο τῆς ἰ. δ. Ced. “ συννετράφητε Ced. “ γιν
ταρὶ τῆς Ced. Slav. ?

Nonne Beelphegor sacrificastis? Nonne filios vestros et filias vestras demoniis immolastis, et diis serviistis alienorum? Nonne omne peccati et iniquitatis genus ostendistis? Quare igitur vos non tunc destruxit Dominus? Quare vobis, inter filiorum neces, et numinum cultus et insipientia, misit Dominus plures prophetas, signaque mirabilia et incredibilia operatus est? Cujus rei gratia tum per impietatem et nefanda multa viventes, tanta a Deo obtinistis auxilia et providentiam; hodie vero, qui nec nomina colitis, nec interficitis filios, in servitute perpetua et in miseriis versamini? Nunc alius erat Deus, nunc alius est? Nonne idem Deus qui illa olim disposuit, haec hodie operatur? Quare, cum majora essent peccata, major vobis fuit ex Deo gloria, et cum minora, vos penitus evertit, et sine honore in perpetuum derelinquit? Sed etsi tacueritis, lapides clamabunt. Quia in Dominum manus extendistis, non est vobis emendatio, neque venia deinceps, neque justificatio; quae enim tunc temporis in servos audebatis, nunc in Deum, et antiqua facinora furore in Dominum superastis, unde a vobis duriores poenae expetuntur. Et a patria dementia et rabie ne ita quidem recessistis, cum seductorem vocantes et impium. Si impostor Christus, ut dicitis, vos magis exaltari oportebat, cum nunc interfeceritis; si enim Phinees, uno peccatore sublato, omnem in gentem iracundiam compescuit: « Stetit enim (dicit) Phinees et deprecatus est et plaga cessavit, et imputatum est illi in justitiam: » multo magis et vobis imputandum, si tamen impius qui a vobis crucifixus est. ¶ Et unde manifestum, inquit, novissima ruina nos a Deo destructos esse? Ab omnibus rebus vestris quae clamant et tuba clariorem vocem edunt per civitatis ruinam, per templi desolationem, per caetera. Sed homines, inquit, non Deus haec nobis humisit. Si ergo fuerint opera hominum haec, non ira Dei, oportuit usque ad capiam civitatem stare tamen vestra, nec ultra vobis produci opprobrium et vexationem. Estio tamen, juxta sententiam vestram, homines eruerint muros, et civitatem demoliti fuerint, et altare ejecerint, numquid etiam prophetis silentium imposerunt? Numquid et gratiam Spiritus et reverenda quaeque abstulerunt? voces in propitiatorio latas, et christianitatis virtutem, et in lapillis sacerdotis significationem? Non enim Judaica rei constituta deorsum erant, sed plura et venerabiliora desursum. Quid in exemplum? si victimas adduxeris immolandas, altare quidem de terris, et ligna, et gladius, et ipse sacerdos, ignis autem qui in penetralibus, victimas consumpturus erat, originem e caelo ducebat. Non

Α ακυνήσατε μόσχῳ; Οὐ τὸν Μωϋσεῖα λίθοις βαλόντες καὶ ἑτέροις μυρίοις τρόποις ἀνελὲν ἐπιχειρήσατε πολλάκις, καὶ τὸν Θεὸν περιωργίζετε βλασφημοῦντες; Οὐ τῷ Βεελφεγὼρ ἐτελέσθητε; Οὐ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἰδύσατε δαιμονίους, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς θύραπαισύνετε; Οὐ πᾶν εἶδος ἀμαρτίας καὶ κακίας ἐπεδείξαθε; Πῶς οὖν ὑμεῖς οὐκ ἀπεστράφη τὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ μετὰ τὰς παιδοκτονίας, μετὰ τὰς ὁδοὺς, νῦν δὲ ὅτε εἰδωλολατροῦντες ὄντε B παιδοκτονοῦντες, ἐν αἰχμαλωσίᾳ (διηνεκί) καὶ ταιλατωρίᾳ τυγχάνετε; ἢ Μὴ γὰρ ἑταρος ὁ Θεός; ἢ τὸς καὶ ἑταρος; νῦν; Οὐκ αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ ἔκεινα οἰκονομῶν καὶ τὰ νῦν ἔργαζόμενος; Διὰ τί, ὅτε μίζονα ἦν τὰ ἀμαρτήματα, πολλὴ δόξα ὑμῖν ἦν παρὰ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἐλάττωνα πλημμελεῖτε νῦν, παντελῶς ὑμεῖς ἀπεστράφη καὶ ἀτιμία παρέδοικεν ἀπεράντων; Ἀλλὰ ἡ καὶ ὑμεῖς σιγήσητε, οἱ λίθοι κεκράζοντα. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ Δεσπότη τοὺς χεῖρας ἐξετείνετε, διὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶν ὅτι διόρθωσις οὐδὲ συγγνώμη λοιπὸν οὐδὲ ἀπολογία· τότε μὲν γὰρ εἰς δούλους ἦν τὸ τολμώμενον, νῦν δὲ πάντα ἐκείνα τὰ παλαιὰ σαφῶς ἀπεκρίθητε διὰ τῆς εἰς τὸν κοινὸν Δεσπότην ἡμῶν, ὅθεν καὶ μισθῶ C νως κολάζεσθε. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπέχεσθε τῆς πατριᾶς ἐμβρονησίᾳ; τε καὶ λύσση; πλάνον αὐτὸν καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντες. Εἰ οὖν πλάνος ἦν ὁ Χριστός, ὡς φατε, καὶ παράνομος, ἐχρῆν μᾶλλον ὑμᾶς εὐδοκίμασαι, ὅτι αὐτὸν ἀπεκτείνετε· εἰ γὰρ (ὁ) Θινεὺς ἔνα τινα παρανομούντα ἀνελὼν, ἐλόκληρον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ὁργὴν ἔπαυσεν.— ἡ ἐστὴ γὰρ (φησὶν) Θινεὺς καὶ ἐξέλασται, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις; καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.— πολλῷ μᾶλλον ἐπ' ὑμῶν ἔδει τοῦτο γενέσθαι, εἰ γε παράνομος ἦν ὁ ὅς ὑμῶν σταυρωθεῖς. Καὶ πόθεν δῆλον, φησὶν, ὅτι τέλειον ἀπεστράφη ὑμεῖς ὁ Θεός; (Ἀπὸ) τῶν πραγμάτων ὑμῶν βούντων· καὶ σάλπιγξ λαμπρότεράν ἀφ' ἑνὸς φωνῆν, διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐρημώσεως τοῦ ναοῦ, διὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἀλλ' ἀνθρώποι, φησὶν, ἐπήγαγον (ἡμῖν ταῦτα καὶ) οὐχ ὁ Θεός. Εἰ οὖν ἀνθρώπων (ἦν ἔργα ταῦτα καὶ οὐ) τῆς ὁργῆς τοῦ Θεοῦ, ἔδει μέχρι τῆς ἀλώσεως τὰ ὑμέτερα στήναι καὶ μὴ πορθήσασθαι· προελθεῖν ὑμῖν τὴν ἀτιμίαν τε καὶ (τὴν) κἀκώσιν· πλὴν, ἔστω κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, 314 ὅτι τὰ τεῖχη κατέστρεψαν (οἱ) ἄνθρωποι, καὶ τὴν πόλιν καθείλον, καὶ τὸν βωμὸν

Variae lectiones et notae.

α. καὶ τὰς Ced. Slav. ? καὶ add. Ced. bis. παρ' ὅτι Ced. Slav. εἰργάζοντο Ced. α. πάλαι μὲν Ced. Slav. ἀποδύναντες ced. α. διαγὰρ Ced. Slav. ? ἢν Θεός Ced. Slav. ? καὶ ὁ Ced. Slav. ? καὶ ταῦτα νῦν Ced. ? διότι ced. Slav. ? μίζονα Ced. Slav. ? Luc. xiii, 40. ἔσται Ced. Slav. ? τὰ τολμώμενα Ced. Slav. ? Χριστὸν add. Ced. ? γοῦν Ced. Slav. ? κατέκασεν Ced. ? Num. xv, 8, 15. φ. ced. ? τέλειον Ced. ? πρ. αὐτῶν β. Ced. ? γοῦν Ced. ? οὐχί ced. ? παρὰ τῶν Ced. Slav. ? τ. ἀνθρώπων; Ced., sed cf. 50 Slav. ?

ἀνίστασθαι, μὴ καὶ τοῖς προφήταις ἀνθρώποι κατ-
έπαυσαν; μὴ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν καὶ τὰλλα
τὰ σημεῖα αὐτοῖς κατέλυσαν; τὸ φωνῆν ἐκ τοῦ ἱε-
ραρίου φέρεσθαι, τὴν ἐπὶ τῷ χρίσματι γενομένην
ἐνέργειαν, τὴν ἐπὶ τῶν λίθων τοῦ ἱερῆος δηλώσιν;
καὶ γὰρ ἡ ἰουδαϊκὴ πολιτεία οὐχὶ κάτωθεν εἶχε τὰς
ἀρχὰς ἀποδίδειν, ἀλλὰ τὰς πλεῖστον; καὶ σπουδαιότερας
οὐράνωθεν· ὅσον ἡ λέξις; οὐσία; γενέσθαι συγχο-
ρησας; ὁ μὲν βωμὸς ἦν κάτω, καὶ τὰ ξύλα, καὶ ἡ
μάκαρα, καὶ ὁ ἱερῆς, τὸ δὲ ἄνω τὸ μέλλόν ἐν τοῖς
ἀδύτοις; ἱερίοις εἶναι καὶ θαυμαῖν τὰς οὐσίας,
ἀνοῖξεν τὴν ἀρχὴν εἶχιν. Οὐ γὰρ ἀνθρώποι· εἰς τὴν ναὸν
εἰσέγαγε; ἵππ, ἀλλὰ φλὸς ἀνοῖξεν κατενεχθεῖσα
τὴν ἐπὶ τῇ; διακονίας; ἐκλήρου οὐσίαν. Πάλιν ἐφ' ὅτι
ἐπὶ τῇ; ἀνοῖξεν τὴν ἱεραρχίαν ἐκ τοῦ ἱε-
ραρίου φωνῆν τις ἐφ' ὅτι καὶ τὰ μέλλοντα προδίδει.
Ἐκ τούτων; ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ
τοῦ ἱεραρίου, ὅπου ἐκλήρου δηλώσιν, εἰναι τὸν
ἐκ τῶν ἀρχαίων, καὶ τὰ μέλλοντα προσήμειναι. Ὅμοιος (καὶ)
ἐν τῇ χρίσει εἶναι τὴν Πνεύματος ἐπίπτατο χάριν καὶ τὸ
ἐλαϊον ἀνεπλήρω; καὶ προφηταὶ δι' ἡκούον
τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλὰ; καὶ καπνὸς
τὰ ἄδύτα κατεμάραν.

(85b) (34) ἵνα τοῖσιν μὴ ἀναίσχυνθῃτε μετὰ
ἀνθρώποις; λογίζεσθε τὴν ἐρημίαν αὐτῶν; οὐχὶ
τὴν πόλιν μόνον; ἀφ' ἧς πεσὶν καὶ τὸν ναὸν
ἐρημώθη, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ἐκείνη (ἀπαντα),
ἅπαν ἐκ τῶν οὐρανῶν εἶχον τὰς ἀρχάς; ἐκποδὸν
γενέσθαι πεποίηκε. Τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἔχετε νῦν
προφῆτας; οὐδὲ τι τῶν λοιπῶν ἐκείνων (καὶ) θείων;
οὐκ εὐδολοῖ, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ὁμῶς ἀποστρα-
φέντος; Καὶ πῶς; τοῦτο ὅλον; Ἀρ' ὡς πρὸ
τούτου μὴ ἀποδοῦντες ἀπειρηγάνετε; πάντως;
νῦν δὲ δοκοῦντας ἐπιεικτέστερον ἔχῃ μετὰ τὸν σταυ-
ρὸν; μετὰ τὴν ἐπιβίαν ὑπομένετε, καὶ οὐδενὸς ἀπο-
λαύετε τῶν προτέρων, οὐτε μὴ ἀπολύεσθε, καθὼς
αἱ θείαι προφῆταις; 315 ἵνα γὰρ δηλώσιν. Εἰδὲ βού-
λας, καὶ ἑτέρας προφῆτας; ἐπολιτοῦσαν λέγοντας
φανερῶς, ὅτι τὰ μὲν ὁρατά τὰς ἀρχαί, τὰ δὲ
ἄορα ἀνοῖξεν, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ ἐκείνῃ ἐκ-
ταράσσεται τὸ κτήριον, καὶ οὐσίας ἑτέρας εἰσενεχθή-
σεται; τῶνος, ἐκείνων, τῶν παρ' ὁμῶν; κατα-
λυθεῖσθαι; οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς παρὰ τὴν τῶν μαρτύρων,
οὐτε ἱεραρίων, οὐτε τοῖς ἀλλοῖς (τοῖς) πρὸ τῆς αἰχμα-
λωσίας; ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι τὰ θεὰ ἐκείνη, ἡ ἐλεγον,
παρ' ὁμῶν; τῆς αἰχμαλωσίας; ἐξέστη, ἀλλὰ Μαλαχίαν, τὸν
μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐκείνην καὶ τὴν τῆς πό-
λεως ἀποκατάστασιν σαφῶς περὶ τῶν πραγμάτων
ὁμῶν προσηγορεύει. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνη, καὶ
τὴν πόλιν ἀνέστη; καὶ τὸν ναὸν ἐκδοῦναι, καὶ
τὰς οὐσίας ἐκείνων, τὴν μέλλουσαν πάντῃ
ταύτῃ καὶ τελευτῇ ἀρημασθῆναι καὶ τὴν ἀναίρεσιν
τῶν οὐσιῶν προλέγειν φησὶν. Ἐξ ἡρώων ἐκ τῶν
οὐσιῶν ὁμῶν; λέγει; Κύριος παντοκράτωρ; —
ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν; μέχρι; δυσμῶν τὸ ὄνομα μου
δοξασταῖς ἐν τοῖς ἔθνεσι; καὶ ἐν παντί τῷ ὄνομα
μου; προσήμειναι; τῷ ὀνόματι μου καὶ ὀνόματι

homoignem in templum portabat, sed flamma e caelo
delapsa in vicini ministerii sacrificium petagebat. Si
quid olim esset consultandum, de medio Cherubim
in propitiatorio vox audiebatur, quae ventura prae-
dicebat. Similiter de lapillis qui stabant in pectore
summi sacerdotis, quod rationale vocabant, egre-
diebatur illuminatio quae futura praedicebat.
Similiter, si quis inungendus, Spiritus gratia de-
super volitabat; et ebulliebat oleum, et rebus his
ministerium praebant prophetae, et nebulae et fu-
mus replebant saepe penetrabilia.

B Ne igitur hominibus impudenter vastitatem tri-
buatis; non solum permisit Deus urbem cadere et
templum desolari; sed etiam illa omnia quae de
caelis originem habebant, ex oculis evanescere
fecit. Qua de causa nec prophetas nunc habetis;
nec quidquam exterrarum et divinarum illa-
rum rerum? Nonne patet Deum omnia vestra
destruxisse? Et unde patet? Ex eo quod, qui antea
prorsus impij eratis, et post crucem vitam aequi-
orem videmini agentes, vindictam tamen maiorem
sustinetis, et nihil ex antiquis amplius habetis, nec
habebitis, sicut divina evidenter monstraverunt
testimonia. Si voveritis, et alios prophetas exhibe-
bimus dicentes, quia rebus vestris afflictis finis
non erit, nostra vero forebunt, et quocunque
terrarum extendetur praedictio, et alius hostia
proferetur vobis, sacrificiis vestris sublati. Non
jam amplius adduco Isaiam huc usque testem, ne-
que Jeremiam neque alios ante captivitatem, ne
dicatis dura ista accidisse in captivitate; at
Malachiam qui post reditum e Babylone et resti-
tutionem civitatis aperte de rebus vestris prophē-
tauit. Cum enim revertissent, et recepissent urbem;
et templum edificarent, et sacrificia peragerent;
futuram hanc plenam novissimamque desolationem;
et sacrificiorum destructionem praedicens ait:
Si suscipiam de sacrificiis vestris, dicit Dominus;
quia ab ortu solis ad occasum nomen meum glori-
ficatum est in gentibus, et in omni loco incensum
offertur hominibus; et Nostis mundi; vos autem
polluistis illud. Quando haec, o Iudae, impleta sunt?
Quando in omni loco oblatum est incensum Deo et
hostia immunda? Non habes aliquid tempus dicendum a-
tempus post Christi adventum. Si non praedicant tem-
p-

Variae lectiones et notae.

* α. τὰ παρ' ὁμῶν αὐτῶν κατ. ὅλον Ced. Slav. ? * τὸν λίθον Ced. Slav. ? * ἀνοῖξεν ἐκ τῶν οὐρανῶν ὅλον
Ced. Slav. ? * δὲ, τὸς; ἐκ. λέγει Ced. Slav. ? * εἰσέγαγε Ced. Slav. ? * X. καὶ τοῦ Ced. Slav. ? * τὸν λίθον
τὸν Ced. Slav. ? * Ced. 513. 4. 515. 5. * ταύτων cod. Slav. ? * μόνον Ced. Slav. ? * εἰς α. εἰς Ced. Slav. ? * φησὶ
ἀλλ. Ced. Slav. ? * ἐκ. Ced. Slav. ? * πάντων cod. Slav. ? * ἀποστρα. Ced. Slav. ? * ὁμῶν cod. Slav. ? * πρὸ τοῦ.
* ἐκ τῶν χειρῶν ὁ. οὐσία Ced. Slav. ? * ἐκ τῶν χ. ὁ. Malach. 1, 9, 10; Slav. ? * ἡ πόλις καὶ ἀλλ. Malach. 1, 41,
Ced. Slav. ? * οὐσία cod. Slav.

hoc prophetia, nec hostiam nostram, sed Judaicam, vana est. Si enim, jubente Moysse, nullum in locum offerri hostiam, nisi in quem sibi elegerit Dominus Deus, et in unum locum Jerusalem victimas concludente, propheta dicit: « In omni loco debet incensum offerri et hostia munda, » contradicit Moysi et repugnat. Sed absit; de alia enim hostia hic, de alia ille loquitur. Audiat et Sophoniam eadem concludentem et dicentem: « Illustrabitur Dominus super omnes nationes, et exterminabit omnes deos gentium, et adorant eum unusquisque de loco suo. » Veruntamen hoc non est licitum, et in uno loco prescripsit adorare Moyses. Cum audieritis ergo prophetas, proclamantes et prædicantes quia minime in urbem unam aut in unum locum homines undequaque congregari cogentur, sed domi sedentes unusquisque Deum adorabunt: quod aliud tempus ac nostrum dicere potestis, quo nostra per universam terram splendent, dum vestra extincta sunt et vos in tenebris pertransitis?

Καίτοι γὰρ τοῦτο οὐκ ἔπρετο, ἀλλ' εἰς ἓνα τόπον τῶν προφητῶν προλεγόντων καὶ προαναγγελλόντων, ὅτι οὐκ εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἓνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντοθεν ὡς συναγεσθαι, ἀλλ' οἰκοὶ καθήμενοι ὡς ἑκάστος θεραπεύσει, τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα ἀλαλμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσθίοντο;

Præterea re principio quidem tales vobis victimas concedere voluit; audite enim quod dicit Isaias: « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? dicit Dominus. » Et: « Quis exquisivit hæc de manibus vestris? » Si hoc enim a principio quæsisset, illos sane qui inter vos enituerent antiquissimi, ad hæc instituta adduxisset. Sed qua de re permisi? inquit. Vestra indulgendo infirmitati. Quemadmodum medicus, ubi ardentem febre hominem videt, qui impotens animi et omnibus gravis, ni detur, quam postulat, aqua frigida, ipse sibi mortem illaturum minatur, minus concedit, ultime vitandæ violentiæ causa, ut majus impediat malum; sic et Deus, cum Hebræos impetu quodam et furore, et sacrificiorum desiderio incensos minari desertionem ad idola et jam re desertentes vidisset, sacra facere illis permisit. Hæc est causa, et exinde patet: post enim detestandum festum quod, titulo sibi confabulo, dæmonii peregerunt, permittit victimas, quasi dixisset: Bacchamini, vultis sacrificare? ergo mihi sacrificiate. Altamen permisa non ad finem concessit, sed sapientissimam per viam rursum illos adduxit. Ut medicus ille egrotanti indulgens, permittit, sed desola frigidorum phiala quam de ipsius domo attulit, mandat hauriendum, sedatoque agro, clam jubet a necessariis phialam con-

καθαρὰ, ὑμεῖς δὲ βεβηλωταὶ αὐτὸ. » Πότε οὖν ταῦτα πληθρῶνται, ὧς Ἰουδαῖοι, καὶ πότε ἐν παντὶ τόπῳ θυμίσματα προστηνέσθαι τῷ θεῷ καὶ θυσία καθαρὰ; Οὐκ ἂν ἔχεις; εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τοῦτον (δὴ) τὸν μετὰ τὴν ἡμετέραν θυσίαν, ἀλλὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν, παράνομος ἢ προφητεία. Εἰ γὰρ, τοῦ Μωϋσέως καλεῖν ὡς εἰς μὴδὲνα τόπον ἀνάγεσθαι ὡς θυσίαν, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξεται ὁ Κύριος, ὁ θεὸς, καὶ εἰς ἓν χωρίον ἐν Ἱερουσαλὴμ συγκαλεῖν τοὺς τὰς θυσίας ἐκείνας, ὁ προφήτης λέγων: « Ἐν παντὶ τόπῳ θυμίσματα μίλλαι προσάγεσθαι καὶ θυσία καθαρὰ, » ἐναντιοῦται καὶ μάχεται τῷ Μωϋσεῖ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο· περὶ γὰρ ἑτέρας ἐκείνης εἶπα θυσίας, καὶ περὶ ἑτέρας οὗτος. Ἀκούσατε δὴ (καὶ) Σοφωνίου (συμ)φωνούντο; τὰ αὐτὰ καὶ λέγοντος: « Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἑκάστος; ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. »

ἰδέσθαις Μωϋσῆς λατρεύειν. Ὅταν οὖν ἀκούσῃς τῶν προφητῶν προλεγόντων καὶ προαναγγελλόντων, ὅτι οὐκ εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἓνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντοθεν ὡς συναγεσθαι, ἀλλ' οἰκοὶ καθήμενοι ὡς ἑκάστος θεραπεύσει, τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα ἀλαλμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσθίοντο; » καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε; »

(55) Ὅτι δὲ πάλιν οὐδὲ ἢ παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμῖν (80^a) δοῦναι τὰς τοιαύτας ἡθούλατο θυσίας, ἀκούσατε τί φησιν Ἡσαίας: « Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος; » καὶ: « Τίς ἐξέζητησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; » Εἰ γὰρ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐζήτει, καὶ τοὺς παλαιούς πάντας, τοὺς παρ' ὑμῖν λάμψαντας, πρῶτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν ἐισέγαγε ταύτην. Πῶς οὖν ταῦτα ἐπέτρεψε; φησὶ. Τῇ ὑμέτερᾳ συγκαταβαίνων ἀσθενείᾳ· καὶ καθάπερ λατρὸς πυρέττοντα ὀρῶν ἄνθρωπον, δυσάρεστον καὶ ἀκρετέρητον, ἐπιθυμῶντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα, εἰ μὴ λάθοι, ἐαυτὸν ἀναίρησαι, βουλόμενος μείζον κωλύσαι κακόν, τὸ ἐλαττον εἰδῶσι πρὸς ἀπάλλαγην ταπεινότητος, οὕτω δὴ καὶ ὁ θεὸς ἐποίησεν. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μαινωμένους, ἀγχομένους, ἐπιθυμῶντας θυσίων καὶ παρεσκευασμένων, εἰ μὴ λάθοιεν, αὐτομολήσαι πρὸς τὰ εἰδῶτα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἤδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. Καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, δῆλον ἐντεῦθεν· μετὰ γὰρ τὴν μουσικὴν ἐορτήν, ἣν ἐπέτελεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντες, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μόνον οὐχὶ λέγων: « Μαίνεσθε, βούλασθε θύειν; οὐκοῦν ἡμεῖς θύομεν. » Ἀλλ' ὁμοῦ καὶ τοῦτο ἐπέτρεψε, οὐ μὲχρι τέλους ἀφήκειν, ἀλλὰ διὰ σωφροσύνης 317 μεθόδου πάλιν ἐπήγαγεν.

Variae lectiones et notæ.

αὐτὴν Ced., sed cf. Malach. 1, 12 Slav. ? Ἰουδαῖοι Ced. Slav. ? ἔχοι; ἔχοιτε Ced. Slav. ? τοῦ add. Ced. ἰστίαν add. Ced. ἀνάγεσθαι Ced. Slav. ? ὃν ἐκλέξατο Ced. Slav. ? λέγει cod. Slav. ? μίλλαι πρ. καὶ θυσίαν καθαρὰν Ced. Slav. ? αὐτὸς Soph. 11, 11. Ced. πάντοτε Ced. καθήμενοι; Ced. Slav. ? κατεσθίον Ced. Slav. ? Ced. 415.5-417.3. οὐ Ced. Isa. 1, 11. Isa. 1, 12. Ἐπὶ δὲ Ced. ὁρησάντων ? ὅπως; cod. Slav. ? φησὶν, ἐπέτρεψε; Ced. ἰδὼν Ced. Slav. — δυσάρεστον τε Ced. e sequenti ὁ δυσάρετος ὁμοῦ. τὸ add. Ced. ἀλλ. ἐλεεινότη; βίας Ced. Slav. ? καὶ add. Ced. καὶ ἄ. θύεται cod. Slav. ? ἀνήγαγε Ced. ἀπήγαγε ? cf. infra ἀπαγάγη.

καὶ ὥσπερ ὁ Ισραὴλ ἐκείνης, συγχώρησας τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ κἀμνοντος, εἴτα φιλήναι οὐκ ὅθεν κομισὰς καλεῖσθαι ¹⁰ (ἐν) ταύτῃ μόνῃ τῆς ψυχροποσίας μεταλαμβάνειν ¹¹ καὶ τοῦ κἀμνοντος πεισθέντος, λάβρα τοὺς ἐπιτηδεύουσιν ἐπιτάξει συντρίψαι τὴν φιλήν αὐτὴν, ἵνα λαθάνοντως καὶ ἀνυπόπτως αὐτὸν ἀπαγάγῃ τῆς ἐπιθυμίας. ¹² ἐκείνης, οὕτως καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε· θύειν ἐπιτρέψας, ἐν οὐδενὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης εἶπας τοῦτο γινέσθαι, ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ¹³ μόνον. Ὅθεν φησὶν ὁ Δαυὶδ· « Σοὶ πρόβατα, ὁ Θεὸς, ὕμνος ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλὴμ. » Εἴτα ἐπειθὶ χρόνους τινὰς ἔθυσαν, καθέβη τὴν πόλιν, καὶ ὥσπερ διὰ ¹⁴ τῆς τοῦ σκαίου συντριβῆς, οὕτως καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν καταστροφῆς ¹⁵ καὶ ἀνοῦτας αὐτοῦς ἀπήγαγε τοῦ πρᾶγματος· ἐπειθὶ ¹⁶ γὰρ, εἰ φανερώς εἶπεν· Ἀποστρεφε, οὐκ ἂν ἠνέσχετο βλάβως, διὰ τῆς κατὰ τὸν τόπον ἀνάγκης λαθάνοντως αὐτοῦς ἀπήγαγεν τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα μανίας. Ἔστω τοίνυν ὁ μὲν Ισραὴλ ὁ Θεός, ἡ δὲ φιλή ἡ πόλις, ὁ δὲ νοσὼν ὁ δυσάριστος ὄνημος τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ ψυχροποσία, ἡ τῶν θυσιῶν ἐπιτροπὴ καὶ ἐξουσία· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἠδούλετο κατασκευάζειν, τίνας ἔνεκεν εἰς τόπον ἵνα συνέλκετε τὴν τοιαύτην θυσίαν ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρὼν· τίνας χάριν τὴν μὲν λατρεῖαν εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρὸν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς μίαν πόλιν συναγαγόν, αὐτὴν πάλιν κατέστρεψε τὴν πόλιν· Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ οἰκουμένη τοῖς Ἰουδαίοις ἀναίται, ἔγθα οὐκ ἔστι ¹⁷ θύειν, μόνῃ δὲ ¹⁸ Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ καὶ μόνῃ (θύειν) ἐξῆν, ἄδατος καὶ ἱερῆμος (αὐτοῖς) μένοις ¹⁹ γέγονεν. ²⁰ (36) Περὶ ὧν μέντοι γε ἐν τοῖς ²¹ ἀποστολικαῖς διατάξεσι φησὶν ὁ θεὸς λόγος· « Ἦδῃ δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐνοσάρχου οἰκονομίας ἐπαργῶς ὁ Θεὸς εὐ μάλα παρετήλετο, τὰς τῶν Ἰουδαίων θυσίας· ἔξαμαρτόντων ²² εἰς **318** αὐτὸν πολλὰς· καὶ οἰομένων ²³ διὰ θυσίας ²⁴ καὶ οὐ ²⁵ διὰ (86^b) μετανόας αὐτὸν ἐξομνύσκειν· φησὶ γὰρ διὰ τῶν προφητῶν ²⁶. » Ἰνα τί μοι φέρετε λίθανον ἐκ Σαβῶ ²⁷ καὶ κιννάμωμον ἐκ τῆς μακρόθεν; τὰ ὀλοκαυτώματα ὁμῶν οὐκ εἰσὶ ²⁸ δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὁμῶν οὐχ ἡδυνάμ μοι. ²⁹ — ³⁰ « Συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὁμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὁμῶν καὶ φάγετε ³¹ κρία, ὅτι οὐκ ἐνετείλαμην ὁμῶν, ἡνίκα ἐξήγαγον ὁμοῖς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, περὶ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων ³²· καὶ ³³· « Τί μοι πλεῖθος τῶν θυσιῶν ὁμῶν ³⁴; πληθὺς εἰμὶ ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στίαρ ἀρνῶν καὶ αἶμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδ' ἂν ἐρχοσθε ³⁵ ὀφθῆναι μοι· τίς γὰρ ἐξεζητεῖ ταῦτα

A frangi ut sensim et tacite illum a cupidine deterreat, sic et Deus fecit. Permisit sacrificia, sed nullo alio loco terrarum orbis ac Jerusalem modo. Unde dicit David : « Te decet, Deus, hymnus in Sion, et tibi preces dedicantur in Jerusalem. » Deinde, cum per tempora sacrificassent, destruxit civitatem, et sicut per destructionem vasa, ita per urbis exitum invitos a se deterruit. Si dixisset aperte, Abstineatis, non facile sustinuisset; at per loci necessitate deterruit tacite eos ab insana rei cupidine. Sit igitur medicus, Deus; phiala, civitas; agrotus, impatiens populus Judæorum; gelida potio, victimarum permissio et facultas. Quare enim, si non reipsa illud voluisset obtinere, in uno loco sacrificium circumscripsisset, qui ubique et omnia replet? Quare cultum in victimas, victimas in locum, locum in tempus, tempus in unam civitatem resumens, civitatem ipsam diruit? Hoc mirandum et stupendum nimis, quod omnis terra, ubi non licet sacrificare, permittitur Judæis; Jerusalem vero sola, in qua sola fas erat sacrificare, illis solis invia et deserta facta est. De quibus in Constitutionibus apostolicis sic loquitur divinus sermo : Jam ante incarnationis œconomiam valde abhorrebat Dominus a Judæorum victimis, quibus, sæpe arpius in eum peccantes, non vero conversione, existimabant propitium fieri. Dicit enim per prophetas : « Ut quid mihi offeritis thus de Saba, et cinnamomum de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta, et victimas vestras non placuerunt mihi. Adde holocaustomata vestra victimis vestris et comedite carnes, quia non præcepi vobis, cum eduxi vos de terra Ægypti, de victimis et holocaustomatibus. » Et : « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? plenus sum holocaustomatibus arietum; et adipem agnorum, et sanguinem taurorum et hircorum non volo; ne si veniatis quidem ut videamini mihi; quis enim exquisivit hæc de manibus vestris? non concitabitis aulam meam post hoc; si offeratis simillam, vanum. Incensum abominatio est mihi; neomenias vestras et Sabbata et diem magnam non fero; jejunium et solemnitatem et festivitatem vestras odit anima mea; facti estis mihi in satietatem. » Et alibi : « Aufer a me tumultum carminum tuorum, et psalium organorum tuorum non audiam. » Et iterum : « Non nascipiam de domo tua vitulos, nec de ovilibus tuis hircos : mea est enim terra, et plenitudo ejus. Numquid manducabo carnem taurorum, aut sanguinem hircorum potabo?

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ καλεῖσθαι. Ced. ¹¹ μεταλαβεῖν Ced. Slav. ? ¹² ἐν. αὐτῇ. Ced. ¹³ xxi add. Ced. — ὁ. ὁ Θεός Ps. lxx, 1 Ced. Slav. ¹⁴ π. ὁ, ὁ Ισραὴλ διὰ Ced. Slav. ? ¹⁵ τῆς x. τῆς πλεως Ced. Slav. ? ¹⁶ ἐπεὶ Ced. Slav. ? ¹⁷ ἔξεστι Ced. Slav. ? ¹⁸ ἡ add. Ced. ¹⁹ μόνον Ced. Slav. ? ²⁰ Ced. 417.3-418.17. ²¹ μ. κἀν ταῖς Ced. ²² Const. vi, 21.2 τῆς παρουσίας αὐτοῦ π. τοῦ λαοῦ θ. Slav. ? ²³ ἔξαμαρτόντας Ced. ²⁴ ολομένους Ced. ²⁵ ο. ἔξαμαρτόντων Ced. Slav. ? ²⁶ πολλάκις εἰς δ. ἔξαμαρτόντος καὶ ο. ὁμῶν Const. Jer. vi, 20. ²⁷ λ. ἐκ. Σ. φέρετε Const. ²⁸ σίων Const. ²⁹ ἀλλ' οὐ Const. Ced. ³⁰ λέγει γὰρ οὕτως Const. ³¹ λ. ἐκ. Σ. φέρετε Const. ³² ἐστὶ Const. Ced. ³³ Jer. vii, 21.22 καὶ ἐξῆς. Τὰ δ. ὁ. σ. Const. καὶ Σ. τὰ δ. ὁ. Ced. Slav. ? ³⁴ τὰ add. Ced. — ὁ. καὶ ὁ Const. ³⁵ δὲ Ἡσαίου λέγει Const. Isa. i, 11-14. ³⁶ λέγει Κύριος add Const. ³⁷ εἰσεσθε Ced. Slav. ?

οὐκ εἰδότες ὅταν ἡ πορευθῶσι, τὰ ἐξ οὐρανοῦ μαννοδοθήσαντα αὐτοῖς καὶ ἐκ θαλάσσης κρειδοθήσαντα ὀρυγομήσαν, τὸν ἐν τῷ ὄρει νομοθετήσαντα αὐτοῖς, οὗ τῆς θαλάσσης καὶ βροντοφόρου ἡ φωνὴς ἐξιδόθησαν ἀκούσαι· τοὺτον ἀπηρνήσαντο εἰπόντες τῷ Ἰακώβῳ· ὁ Πόησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ 320-321 πορευόμενοι ἡμῶν· καὶ ἐμοσχοποιήσαν· ὡς οὖν, καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδώλῳ· κἀντεθεὶν οὖν (87) ὀργισθεὶς ὁ μακροθύμος Κύριος, ἅτε δὴ ἀχαρίστηθεῖς ὅτι αὐτῶν, ἔδωκεν αὐτοῖς δεσμοὺς ἀτότοις, σφιδάσαι ὀργισμοῦ καὶ σκληρότητι κλοιοῦ· καὶ οὕτως εἶπεν· Ἐάν (88) ποιήσης, ὡς πρὸ τῆς μοσχοποιίας, ἀλλὰ· Πόησον θυσιαστήριον καὶ οὕς θηνηκῶς· ἐπιλήθμεν γὰρ ὀπάργαις καὶ ἀχαρίττοις, ἵνα συνεχῶς ὁποιοιμὴς ἡ μου.

Ἡ (38) ἔπει οὖν τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ὀπερῆσαντο ἅ οὐ τάλαντες καὶ ἀγνώμονες, ἀνέγκλην ἐπίθηκε λοιπὸν θύειν καὶ βρωμάτων ἀπὶγεσθαι ἐνταῦν, καὶ ζώων διαφορὰς, καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, διέσπειλε, καὶ τοὶ πάντες ζώου καθαρῶ τυγχάνοντες· πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς καθαρὰ ἵκαν. Καὶ δὴ ἀφορισμοὺς προσέταξε, καὶ καθαρμούς· καὶ βαντισμοὺς, καὶ ἀγνίας, καὶ ἀργίας διαφόρους, ὧν παρακούοντι· τιμωρίαν ὤριστο, ἵνα πισθόμενοι ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ καὶ ἀγρόμενοι, τῆς πολυθείου κλέψης ἐκστήσονται. Οὐκοῦν διὰ τὴν σκληροκαρδίαν αὐτῶν ἐπείθεσαν αὐτοῖς, ὅπως διὰ τοῦ θύειν, καὶ ἀργεῖν, καὶ ἀγνίσθαι, [καὶ] τὰ τοιαῦτα παρατηρεῖσθαι, εἰς ἐννοίαν ἔρχονται θεοῦ τοῦ ταῦτα διατάξαι αὐτοῖς καὶ νομοθετήσαντος, οἷον μογθηρίᾳ τρέπου καὶ γνώμῃς ἀγνώμονος οὐ διεκρίναντο ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐπιλαθόμενοι τοῦ θεοῦ, καὶ παρατρέπομενοι προσεύχονται ἀντὶ τοῦ Κτιστοῦ τὴν χεῖρ, καὶ ποτὲ μὲν, ὡς εἰρηται, μοσχοποιήσαντες, ποτὲ δὲ τῷ Βεελφεγὼρ προσκυνήσαντες, ἄλλοτε δὲ τὸν Βαλ, καὶ τὸν Θαμοῦς, καὶ τὴν Σιδωνίαν Ἀστάρτην, καὶ τὸν Μολὺχ, καὶ τὸν Χαμῶς, ποτὲ μὲν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, ἃ ὁ θεὸς εἰς φάσιν ἀνθρώπων πεποίηκεν καὶ οὐκ εἰς προσκύνησιν, ποτὲ δὲ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, ὡς παρ' Αἰγυπτίους τὴν Ἀπὺν βουὴν, καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, καὶ 322 θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ταῦτα τοὶ προδύλως ἀπειλῶν αὐτοῖς ὁ θεὸς εἶπε διὰ τοῦ προφήτου· Ἐμὲ μὲν τοῦτο τῷ ὄκῳ Ἰουδα, ποιεῖν τὰ βδελύγματα ταῦτα, ἃ ἐποίησαν· ὡς ὅτι ἐνέπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας τοῦ παροργίσαι με· Ἀπὸ τῆς οὐκ ἐκείνης ἐκκαλοῦσθαι ὡς τὸν θεὸν παροργισάντες καὶ τῇ ἁγίᾳ γῇ ἐκλήνη καταμαίναντες ἂν ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης καὶ καὶ Τίτου.

Ἡ (39) Καὶ γὰρ διαφόρων ταύτην ἔλόντων, φησὶν Θεοδώρητος, πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ὁ θεὸς ἀπεκατέστησεν ἄξιωμα καὶ σχῆμα· ἀλλὰ νῦν οὕτως. Πρῶτος μὲν γὰρ Βεελφεγὰς 323 δορυδύτων

Cum igitur licentia male abuterentur miseri et ingrati, necessitatem imposuit delincentis sacrificandi et alimentis quibusdam abstinendi, differentiasque animalium purorum et impurorum constituit, quamvis porum sit quodlibet animal; quicunque enim fecit Deus erant valde pura. Separationes prescripsit, et purificationes, et aspersiones, et continentiae tempora, et cessationes ab operibus, quarum rerum omnium transgressoribus poenas instituit, ut vinculo quodam constricti et domiti, ab idololatriae semitis longe incederent. Quapropter ob duritiam corda eorum eos alligavit, ut sacrificia faciendo et ab operibus cessando et se purificando et alia similia observando revocarentur ad memoriam Dei ipsa ipsis instituentis et Imperantis: hi vero malitia cordis et mente ingrati, non desinebant a principio ad finem Deum suum oblivisci, et a recta via recedentes, pro Creatore creaturam adorabant, et modo, ut dictum est, vitulum constantes, modo Beelphegor adorantes, nunc Baal et Thamum, et Sidoniam Astartem, et Moloch, et Cham, nunc solem, et lunam, et stellas, quae a Deo ad lucem hominum facta sunt, non vero ad eorum adorationem, aliquando etiam muta animalia, ut apud Aegyptios bovem Apim et Mendesium hircum, et deos argenteos aureosque in Judaea. Idcirco aperte illis minitans Deus dicebat per prophetam: Numquid parvum istud domui Judee abominationes illas facere quae fecerunt? Cum terram impleverint iniquitatibus quae me ad iracundiam provocant? Merito igitur funditus intererunt, utpote qui Deum ad iracundiam provocaverant, et terram sanctam hanc polluerant ab initio usque ad ultimam destructionem sub Vespasiano et Tito.

τελευτάς ἀλώσεως ταύτης ἐπὶ οὐσιμαίνοντι.

Etenim non semel expugnatam civitatem, inquit Theodoretus, rursus in pristinam dignitatem et formam Deus restituit; sed nunc aliter actum est. Nam Teglatphalasar in captivitate primus redegit.

Variarum lectiones et notae.

ἡ οὐρα Ced. Slav. ? ἡ οὐρα Ced. Slav. ? ἡ βροντοφόρου Ced. ἡ Ex. xxi, 1. ἡ ἐμοσχοποιία, cod. καὶ ἐποίησαν αὐτὰ μόσχον Ex. ἡ μ. θεός Ced. Slav. ? ἡ σφιδάσαι cod. Slav. ? ἡ εἰρηται add. Ced. ἡ Ced. 419, 16-420, 21. ἡ ἔχρ. Ced. ἡ καλὰ Ced. Slav. ἡ καὶ add. Ced. ἡ καθαρμ. cod. καθαρμ. καὶ βαπτισμοὺς καὶ δεκατισμοὺς; καὶ ἀγ. Ced. Slav. ? ἡ παρακούοντες; cod. ἡ π. καὶ ὅτι τοῦ x. ἡ Ced. Slav. ? ἡ ἐπιλανθάνομενοι Ced. ἡ τῷ, etc. Ced. sed cf. τὰ ἄλογα ζῶα propter ἐτίμων quod in codice dicit. ἡ τῷ Χαμῶς καὶ τῇ Σιδωνίᾳ Ἀστάρτη, καὶ τῷ Μολὺχ, καὶ πᾶσι τῷ ἡλίῳ, καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς ἀστροῖς Ced. ἡ ἀνθρώποις ἐποίησε Ced. Slav. ? ἡ ἐτίμων add. Ced. ἡ ὡς Ced. ἡ Isa. xxi, 17? ἡ Isa. ii, 8? ἡ ἐπλ. Ced. ἡ παροργίζοντες; Ced. ἡ καταμαίνοντες Ced. ἡ ταύτης ἀλ. ἐπλ. Ced. ἡ Ced. 420, 21-422, 23. — διάφοροι — ἔλόντες codex. ἡ καὶ καθελόντων add. Ced. ἡ ἀ. ἀποκατέστησαν Ced. ἡ τ. add. Ced. ἡ Βεελφεγὰς Ced.

decem tribuum majorem partem. Post illum vero Salmanazar Samariam et urbes circa illam positas mancipavit. Tertius Sennacherib caeteras Judæ civitates expugnavit, et plurimos captivos migrare fecit, expeditioneque contra Hierosolimam suscepta, insolenter et impie, impietatis quæ præmium merito recepit, plaga divina destructo exercitu ipsius, et turpiter regressus, a filiis suis interfectus est. Postea Nabuchodonosor tertio regis Joachim, Joasue filii, anno, cum in Judream venisset, multaque aureæ et argenteæ talenta cepisset, et multos regii generis captivos fecisset, atque partem sacrorum vasorum abtulisset, regressus est, tributo imposito. Paulo post, Joachim tributum abolevit, Nabuchodonosor vero, decimo illius et octavo sui ipsius dominatus anno, novam expeditionem adversus Hierosolimam suscipit, et cum captum Joachim et summo muro dejici imperasset, insepultum per multum tempus relinquit. Quapropter dixit Jeremias : « Hæc dicit Dominus de Joachim, filio Josiæ, regis Judæ: Væ huic viro! Non plangent eum, o frater, nec lugerunt eum. Væ! domine, væ! frater, sed in sepulcro non sepelletur et dijudicatus proicietur extra portam Jerusalem. » Denique cunctos captivos ducens, atque civibus qui relicti erant rege imposito Jechonia, filio Eliacim, Babylonem regressus est. Deinde cum hunc quoque rebellare audivisset, post tres menses rursus supervenit, atque eum pedicis vinctum et multos simul juvenes captivos abducit, regem super eos qui relinquebantur constituens pro eo Sedeciam, ejus patrum, quem jurjurando per Deum nunquam se rebellem fore perscrinxit. Sed cum hic quoque jusjurandum quod juraverat transgressus esset, et tributumolvere nollet, neque benevolentiam servaret, atque ad Egyptios confugeret, rursus advenit. Captum Sedeciam oculis orbat, et urbe cum omnibus simul civibus occupata, fundamentis et sacro templo cunctisque domibus combustis, eos abducit captivos quibus pepercerat fames et bellum, atque pretiosissima vasa templi Domini aufert. Multas igitur illorum calamitates commemorans Joel dicit: Primam superventuram esse erucam; quæ vero ab hac non consumpta fuerint a locusta esse comedenda, hæc autem istam effugerint, bruchum esurum esse, ultimamque rubiginem inductam nihil omnino residui relicturam. Dicit enim : « Residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo. » Hæc enim figurate Assyriam et Babyloniam indicabant; erucam nominat Theglathphalasar, Incensam Salmanazar, bruchum Sennacherib, rubiginem vero Nabuchodonosor, qui ultimus aggressus

ἔλαβε τὸν ἱερὸν τὸ πλεῖστον. Ἀπὸ τούτου δὲ ὁ Σαλμανασάρ (καὶ) τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἐξηνθεραπύσας πόλεις. Τρίτος δὲ ὁ Σενναχηρίμ τὰς μὲν ἄλλας τῆς Ἰουδαίας ἐπολιόρκειτο πόλεις καὶ πολλοὺς μετῴκισεν αἰχμαλώτους· ἐπιστρατεύσας δὲ τοὺς Ἱεροσολύμοις· ἀλαζονικῶς τε καὶ δυσσεβῶς, ἐκομίσαστο δίκαιος τῆς βλασφημίας· τὰ ἐπίχειρα, θεηλάτου ὡς πληγῆς τὴν στρατιὴν ἀπολεσάσης ὡς καὶ μετ' αἰσχύνῃ· ἀναζεύξας ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρείται. Μετὰ δὲ τοῦτον Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου, μετὰ δυνάμει· εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀρπάζωντος, καὶ πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ λαβὼν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους αἰχμαλώτους πολλοὺς καὶ μέγας ἐκ τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὁπίστραψε δασμὸν ὡς ἐπιθείς (τῷ λαῷ)· καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ μὲν Ἰωακείμ τὸν φόρον ἡθέτησεν (874), ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ τῷ ἱ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἐγένετο δὲ τῆς οἰκίας ἡγεμονίας, πάλιν ἐπιστρατεύει τοὺς Ἱεροσολύμοις καὶ τὴν μὲν Ἰωακείμ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ ταίχους ῥιφῆναι καλεῖσας, ἄτακτον ἐπὶ πολλὸν κατελείπει χρόνον ὡς περὶ οὗ φησιν Ἱεραιμίας· ὡς τότε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, 323 υἱὸν Ἰωσίου, βασιλέως Ἰουδᾶ· Οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἀνδρα τούτον! οὐ μὴ κλύονται αὐτὸν, ὡς ἀδελφεὰ, οὐδὲ μὴ κλαύονται αὐτόν· οἱμοί, Κύριε, οἱμοί, ἀδελφεὰ· ἀλλὰ τάφον οὐ ταφῆται καὶ σωμαφρισεῖς ῥιφῆται ἐπὶ κείνῃ τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ. Τούτῳ δὲ ἐν τέλει πάντας αἰχμαλώτους λαβὼν καὶ τοὺς ὑπολειψάμεναι χειροτονήσας βασιλεὺς Ἰερουζαλὴμ, υἱὸν Ἐλιακείμ, ἀπῆρξεν εἰς Βαβυλῶνα. Ἐκεῖ καὶ τοῦτον μαθὼν στασιάζοντα, μετὰ μήνας γ' πάλιν ἐπέρχεται, καὶ τοῦτον πιδόσας μετὰ πολλῶν νεωτέρων δορυφάτων ἀπάγει, καταστῆσας ἀντὶ αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν ὑπολοίπων Σεδεκίαν πετραδέλφον αὐτοῦ, ὅρκους κατὰ Θεοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀναστῆναι· καταδισσώσας. Ἀλλὰ καὶ τοῦτου παραβάντος τοὺς ὅρκους καὶ μήτε τὴν δασμὸν ἀποδοῦναι θελήσαντος· μήτε μὴν εὐνοίαν φυλάξαντος, ἀλλ' Αἰγυπτίους προσηγόντος, αὐτοῖς παρεγένετο καὶ τὸν Σεδεκίαν χειρωσάμενος· ἐκτεφλάει καὶ τὴν πόλιν αὐτὰνδρον εἰληφώς, τὰ τε θαμέλια καὶ τὸν θίον ναὸν καὶ πᾶσαν ἐμπόρῃαν οἰκίαν, αἰχμαλώτους ἀπήγαγε τοὺς καταλιπόντας· ἐκ (τα) τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολέμου, καὶ τὰ διαφέροντα ἀμύνη τοῦ ναοῦ Κυρίου. Τὸ πλῆθος τοίνυν τῶν συμφορῶν αὐτῶν καὶ ἰσχυρὰ διηγοῦμενος πρώτην μὲν ἐπελεύσεσθαι κάμητον λέγει, τὴν δὲ ὑπ' αὐτῆς μὴ διαφθάρηντα ὑπὸ ἀκριβοῦς ἀναλωθήσεσθαι, ὅσα δὲ ταύτην διαφεύξεται, διπανθήσειν τὸν βροῦχον, ἐρχάτην δὲ τὴν ἐρυσίδην ἐπαχθεῖσθαι μηδὲν παντελῶς καταλείψειν ἀλώθητον. Φησὶ γάρ· ὡς τότε κατελείπει

Varie lectiones et notæ.

ἢ θεηλάτω πληγῇ. ὡς ἀπολείπας Ced. ὡς τοῦ add. Ced. ὡς ἀργύρου Ced. ὡς φόρου, τέλος Scholion, ἐν τῇ ἐπιστολῇ Scholii verbis efasis. ὡς Ced. ὡς τοῦ Ced. ὡς ἐστέρ. Ced. ὡς ἐπὶ τῇ γ. x. Ced. ὡς καὶ ἱ. φ. Ced. Jer. xvii, 18, 19. ὡς οὐδ' οὐ μὴ Ced. ὡς καὶ add. Ced. ὡς add. om. Jer. ὡς ταφῇ σου. Jer. Ced. ὡς ἐργ. Ced. Slav. ὡς πολλοὺς ἐτίρους colex Ced. Slav. ὡς ἔγει Ced. ὡς τοῦ add. Ced. ὡς ἀποστ. Ced. Slav. ὡς μὴν add. Ced. ὡς γ. καὶ ἐκτεφλάσας καὶ Ced. ὡς βασιλεία Ced. ὡς Joel. i, 4. ὡς πρῶτον Ced. ὡς ἀναλωθῆντα Ced. ὡς ἐρχάτον Ced. ὡς Theodoretus quest. in Joel.

4ης κάμης καταράγεται ἀκρις, καὶ τὰ κατὰ τοιαυτὰ ἔργα καταράγεται ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατὰ λοιπα τοῦ βροῦχου ὡς καταράγεται ἡ ἐρσιβή. Ὁ ταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς (τα) τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλωνίον ἐκλήθησαν κάμην μὲν τὸν Θειλαφαλάσιν ὀνομάζοντα, ἀκριβὴ δὲ τὸν Σαλμανασάρ, βροῦχον δὲ τὸν Σαναχρήβην, ἐρσιβὴν δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ τελευταίον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀρδὴν ὀρώσαντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον διαφυγόντας αἰχμαλωτίζοντα, καθὼς εἴρηται. **324** Ὡς (40) Πλειστάκις μὲν οὖν συμδεδόχην ἀλῶσαι τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μίγας Κύριλλος, ὅποτε Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων, Σύρων τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων (δὲ) καὶ τῶν λεγομένων Φυλισταῖν, οὗτοι δὲ Παλαιστίνων ἄλλ' ὀλίγα παθεύσαν καὶ συμμέτροις ἐσθ' ὅτε περιπεσόντων συμφοραῖς, πάλιν ἀνῆλθον, ἐπαμύναντες Θεοῦ τοῦ καὶ παιδιστάτος. Ἀπόλλης δὲ νῦν ἀσχερῶς μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σταύρωσιν. (41) Ὡς περ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὑπὸ Πέρσων, ἡ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτως, ἡ δὲ Ῥωμαίων ὑπὸ Ἀντικρίστου κατελυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀντικρίστου ὑπὸ Χριστοῦ διαφραθήσεται. διὰ μὲν οὖν τῶν δ' ἀνίμων τὰς μεγάλας, ὁ βασιλείας ὁ μίγας διδάσκει Ζαχαρίας, τῶν Καλδαίων, καὶ τὴν Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων, ὅτι τὰ δὲ δύο ὅρη τὰ β' κλίματα τῆς οἰκουμένης (88α) φησὶν εἰς: ὁ γὰρ τίμεται, εἰς Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην, καὶ οἱ μὲν πύργοι ἱκανοὶ τὸ μισθόνων τῶν Καλδαίων δηλοῦσι, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἐπενεχθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις θάνατον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφές τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων. Οὐ γὰρ ὥσπερ αἱ ἄλλαι βασιλείαι, καὶ αὐτὴ ὡς δὲ φασὶ καὶ ποιεῖται τὸ ἰσχυρὸν καὶ αὐτονοῦν τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ κατεστρατεύοντο Πέρσαι καὶ Μῆδοι κατὰ Βαβυλωνίον, τοῦτον χάριν πορευόμενοι καὶ διαναπαύσαι, λέγονται: τὸν θυμὸν Κυρίου ἔπει γὰρ σκληροὶ γενέσθαι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χειρὰς Κύρου τοῦ Πέρσου. Τὸ δὲ καὶ τοὺς λευκοὺς ἱκανοὺς, τοῦτοισι τοὺς Μακεδόνας, καὶ κατόπισθεν τῶν μελάνων πορευέσθαι σημαίνει, ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν βασιλείαν χειρώσονται: τὸ δὲ τοὺς φασὶς ἐπὶ νότον ἔρχεσθαι, δηλοῖ ὡς ἐμελλόν οἱ Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν γὰρ τῇ νότῳ ἡ πόλις κεῖται, τὸ δὲ προσηχθέντας **325** αὐτοὺς ἐπὶ ἐπιδοῦσαι τὴν γῆν, οὐ διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσα βασιλεία συνίσταται.

PKO. *Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Ἀλεξανδρου καὶ τῶν καθ' ἑξῆς βασιλευσάντων*.

Ἦνουνται οὖν ἀπὸ (μὲν) τοῦ Ἀδὰμ ἕως τῆς ἱσχυρῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλὴμ ἑτη ἑξοκ' ὅ, ἀπὸ δὲ τῆς α' οἰκοδομῆς τοῦ Σολομονίου ναοῦ καὶ τῆς τὸλεως ἑτη αἰη' ὅ, ἀπὸ δὲ τῆς β' οἰκοδομῆς ἑτη

A est et funditus vastavit Judaeam, atque eos qui mortem effugerant captivos fecit, ut dictum est.

moribus, a Syris et Moabitibus, ab Idumaeis et qui Philistinum dicitur, i. e. Palaestinis; sed pauca passam et moderatas expertam aliquando calamitates, necnon et morigeratam, iterum Deus, post ultionem, liberavit. Prorsus vero nunc perit post Christi crucifixionem. Quemadmodum ergo imperium Assyriorum a

Babyloniis, Babyloniorum vero a Persis, Persarum vero a Macedonibus, Macedonum autem a Romanis eversum est, sic Romanorum ab Antichristo evertetur, et Antichristi a Christo deturbabitur. Per ventos igitur quatuor, magna quatuor imperia magnus doret Zacharias, Chaldaeorum nempe, et Persarum, et Macedonum et Romanorum; duos vero montes, duos dicit inclinationes terrarum orbis, quibus in Asiam et Europam scinditur: rursi autem equi sanguinaria in Chaldaeorum indolem ostendunt, nigri autem mortem Babylonis a Persis et Medis illatam, albi autem manifestam Macedonum gloriam (hoc enim imperium non sicut cetera); fortis iterum et viri fortitudinem virtutemque Romanorum ostendunt. Cum Persae et Medi in Babylonios processerunt, iram Dei propter quam venerant compescuisse dicuntur. Quia enim populum Dei dure habuerunt, ideo in manus Cyri Persae traditi sunt. Albos equos, hoc est Macedones, post nigros venire, significat Macedones Persarum regnum occupaturos esse; varios autem in notum venire, ostendit Romanos esse contra Jerusalem dimicaturus: in noto enim ista civitas; eos autem qui acie instructi sunt omnem percurrisse terram, docet quod per Deum omne regnum consistit.

D CXXIX. *De chronologia ab Adam ad Alexandrum, et de successione regum.*

Sunt ergo ab Adam ad ultimam expugnationem Jerusalem quinque millia quingenti septuaginta quinque anni; a prima vero aedificatione templi Salomonis et civitatis, mille octoginta octo; a se-

Variae lectiones et notae

ἡ β. καὶ ἐξῆς. T. Ced. ὀνομαζόντα. Ced. Ced. 422, 22-423, 5. πάλιν add. Ced. Cyrill. Al. in Isa. II, 2. C. 15. Ἰουδαίων codex. συμμέτροις cod. Ced. 423, 6-424, 6. τῶν add. Ced. τοῦ add. Ced. Zach. vi, 5. τὴν X. Ced. Zach. i, 10, vi, 1. εἰς τὰ Ἀ. Ced. — Zach. i, 8. σημαίνουσι Ced. αὐτὰ Ced. M. καὶ II. Ced. καὶ δὲ καὶ ἀναπ. Ced. λέγοντες cod. δὲ add. Ced. Zach. vi, 6. x. ἡ π. Ced. Zach. vi, 7. Rubrica in cod. cyanuit. Ced. 421, 7-12. εἰς; Ced. εἰς Eus. Slav. x; Eus. Slav. ?

eunda autem edificatione quingenti nonaginta duo; A φλβ' α', ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ Ἀντίοχον πολιορκίας σμῆ' β', ἀπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ μβ'.
 a. ascensione Christi, quadraginta duo.

Doctissimus ergo Eusebius in Chronicis canonibus, de Antiochia et de Seleucis et de Ptolemaeis discurrens, necnon et de summis sacerdotibus, qui post regressum Babylone ministrarunt, sic dicit resumens: Alexander vero, Macedonum rex, sexto regni sui anno, Darío Arsami devicto et capto imperium Persarum abstulit, quod a Cyro ad Darium ducentis quinquaginta duobus annis steterat. Macedonum imperii, quod a Carano duravit ad Alexandrum, anni sunt quingenti decem et octo, quo mortuo Babylone, summam occupavit in Macedonia Philippus, in Asia Antigonus, in Ægypto Ptolemæus Lagi, in Syria Seleucus. Qui in Syria post Alexandrum regnaverunt, hi sunt: Seleucus Nicanor, Antiochus cognomine Soter, Antiochus Nothus, Seleucus Callinicus, Seleucus Alexander, Antiochus Epiphanes, Ceraunus, Antiochus Magnus, Seleucus Philopator, Antiochus qui, Onia summo sacerdote Judæorum a sacris remotus, omnem gentem a cultu patrio detertere aggressus est, et sanctuario polluto, templum Olympii nomine nuncupavit, populumque penis acerbissimis affectum a gentiliū coegit cultum migrare; sub quo et Machabæi fidem confessi sunt; templum vero tribus annis profanatum Judas, qui et Machabæus dicitur, expurgata impiis regione, iustauravit. Deinde regnaverunt Antiochus Epiphanes, Demetrius Seleucus, Alexander a Bala, Demetrius Nicanor, Antiochus Tryphon, Ptolemæus, Antiochus Sidetes, Antiochus Grypnus, Antiochus Cyzicenus, Seleucus Grypi, sub quo, Antiochia a Romanis subacta, Syria destructum est imperium, quod ducentorum quinquaginta annorum fuit.

Hi vero, qui in Ægypto post Alexandrum rerum potiti sunt: Ptolemæus Lagi, quo regnante Menander comicus celebrabatur et Theophrastes philosophus; deinde Ptolemæus Philadelphus, sub quo Hebræorum sapientes legem interpretati sunt; Ptolemæus Evergetes, sub quo illustratur Jesus Siracides, qui Hebræis plenam virtute Sophiam composuit; post autem Ptolemæus Philopator, filius ejus, sub quo Hebræorum populo in Ægyptum per captivitatem ducto hæc evenerunt; suis namque rex armigeris mandaverat, ut paratos quingentos elephantes vino cum incenso medicato adaquarent, qui inebriati Judæos interficerent; sed cum orasset hi, in ipsius e contra milites et populos ele-

(2) Ο τοίνυν πολυμαθὴς Ἐὐσεβίος ἐν τοῖς χρονικοῖς κἀνοῖσι περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύων καὶ Πτολεμαίων καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἐκπίπτοντος καθήγησάντων ἀρχιερέων διεξῶν ἐν ἐπιτομῇ τοιαύτῃ φησὶν: «Ὁ εἰς Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἔκτον ἔργον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀνέκρινεν τὸν Ἀρσάμου χειρωσάμενος, καθεύδον τὴν Περσῶν βασιλείαν διαρκέσαντες ἀπὸ Κύρου μέχρι Δαρείου ἑτη σβ' α'. Τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχέσεως ἀπὸ Κερναίου β' ἔτος Ἀλεξάνδρου ἑτη φησὶν α' καὶ τοῦτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος, τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, τῆς δὲ Συρίας Σέλευκος α'. (3) Καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσιν οὗτοι: Σέλευκος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ, Ἀντίοχος ὁ Νόθος α', Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, Σέλευκος Ἀλέξανδρος, Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὁ Κεραυνός, Ἀντίοχος ὁ Μέγας, Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ, Ἀντίοχος, ὃς Ὀνίαν ἐν ἀρχιερείᾳ τῶν Ἰουδαίων 326 καὶ οὗτος τῆς Ἰερουσλήνης ὠρμήθη μεταστῆσαι τὸ πᾶν ἔθνος τῆς πατρῴου θρησκείας, καὶ τὸ μὲν ἱερὸν μιάνας, Ὀλυμπίου β' ἔτος προσηγόρευσε, τῷ δὲ ἔθνει πολλὰς ἐνημέτους ἐπαγαγὼν α', ἐλλήνιζεν ἡμέτερον ἔθ' οὐ καὶ οἱ Μακκαβαῖοι ἐμαρτύρησαν τὸ δὲ ἱερὸν ἔτεσι τριῶν μολόντων Ἰουδαίᾳ ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος, καθάρας τῶν ἀσεβειῶν τὴν χώραν, φανερώσας. Ἐκτα ἰδασθεύσαν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, Δημήτριος Σέλευκος α', Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ α', Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος α' καὶ Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀντίοχος ὁ Σιδετής α', Ἀντίοχος ὁ Γρυπῆς, Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνός, Σέλευκος ὁ τοῦ Γρυπῆς, ἔθ' οὐ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥωμαίων ἦλθε καὶ ἡ Συρίας ἀρχὴ καταλύθη διαρκέσασα ἑτη σβ'. (4) Οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσιν οὗτοι: Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, ἔθ' οὐ Μένανδρος ὁ κωμικοποιὸς ἐγνωρίζετο καὶ θεόφραστος ὁ φιλόσοφος (88), Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἔθ' οὐ ὁ Ἑβραίων σοφοὶ τὸν νόμον ἡρμήνευσαν α', Πτολεμαῖος ὁ Εὐσεργέτης, ἔθ' οὐ ὁ τὴν πανάρετον Σοφίαν συντάξας Ἑβραίοις Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ ἐγνωρίζετο, Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), ἔθ' οὐ ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ τοιοῦτόν τι πάπον ἐπ' ἐπ' ἐπ' ἔθ' οὗτος τοῖς ἑαυτοῦ ὑπακείοις ἐλέφαντας φ

Variae lectiones et notæ.

φλβ' Eus. Slav. ? αλβ' Eus. Slav. ? Ced. 338, 17-339, 5. α καὶ πολυτομῶν add. Ced. τῆς add. Ced. γούν Ced. Slav. ? γ' ε. d. Ced. γ. d. Eus. II, 33, Slav. ? δυναστείας cod. Slav. ? σιγ' Eus. I, 105, αλβ' II, 33, αλβ' Ced. Slav. ? Nota σβ' a secunda manu codicis. Καράνου Eus. I, 324. υνν' Eus. Slav. ? μιν add. Ced. ὁ Νικάνωρ, x. τ. λ. Ced. Περὶ τῶν βασιλέων Συρίας Eus. I, 344, 357, Ced. 399, 9-24. α. ὁ Θρόνος Eus. Σ. ὁ καὶ Ἀλέξανδρος ? Slav. ? — καλλ. Ἀλέξανδρος Ἀντ. Σελ. ὁ Φίλοπ. Ἀντ. ὁ Ἐπιφανής ὃς Ced. Slav. ? Διός add. Ced. ἐπάγων Ced. Δ. Σελεύκου ? σωτήρ Eus. Slav. Βαλᾶ Ced. — Δ. ὁ Δημήτριος Eus. I, 338, ὅλος Eus. II, 33, Slav. ? Ced. — Α. Ἀντιόχου Eus. I, 358, Slav. ? Δημήτριος Ced. Δ. αὐθὺς Eus. I, 358, ὅλος, II, 33. Φίλιππος Eus. I, 358, II, 35. Περὶ τῶν βασιλέων Αἰγύπτου. Ced. 310, 1. ἡρ. καὶ ὁ cod. Slav. ? προστάξας Ced.

μεθ
 π. δ.
 αλβ. Cf.
 ἑβραίων
 Ced. II
 Ced. II
 23 361, 3
 ἐλλήνων
 π. δ.

εὐτραπίσαι, καὶ τοῦτου· ποτίσαι οἶνον λιθωνόων, ἵνα μεθύσθοντες ἡ τοῦς Ἰουδαίους ἀποκτείνωσιν, τῶν δὲ προσευξαμένων, οἱ ἔλεφαντες εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ στρατιώτα· ἡ καὶ δῆμους ἐξοργίσαντες, πολὺν ἡ δὴλον ἐν τῇ περιχώρῃ μανίᾳ διέφθειραν· καὶ οὕτω περιέβησαν· οἱ Ἰουδαῖοι περισπῶντες, ἀδυνατεῖς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, τῶν εὐεργετῶν ἐξ ἡμετέρων. Ἐτα βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ ἑπταχῆς, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ β' Εὐεργετῆς, ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ θύσκων, Πτολεμαῖος ὁ (καὶ) Ἀλέξανδρος, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος 327 ὁ Διονύσιος, ἀνελὼν ἐν ἔτει τῷ ἑαυτοῦ βασιλεὺς, τὸν Πτολεμαῖον, διαρκίσαντα ἔτη ὅτι.

ἡ (5) Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καθηγησάμενοι ἀρχιερεῖς εἰσιν οὗτοι· Ἰησοῦς (ὁ υἱὸς) Ἰωτακῆ ἀπὸ Ζοροβάβελ, Ἰάκιμος ἡ υἱὸς Ἰησοῦ, Ἐλισάκιμος, ἡ Τακίμου, Ἰωδὴ ἡ Τασίμου, ἡ Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰωδαί, Ἰαδδού, ἡ οὐ Ἀλέξανδρος εἰς· ἡ Ἰερουσαλὴμ τῷ Θεῷ προσεκύνησε ἡ (καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἔκτισεν), ἡ Ἰωνίας, ἡ Ἰαδδού, ἡ Ἐλισάκιμος, ἡ Ἰωάννης, Σίμων, ἡ Ἰωάννης, Σίμων, ἡ Ἰωάννης, ἡ Ἰωάννης, ἡ Ἀριστόβουλος, ὁ· ἡ πρῶτος ἐπίθετο διὰ δόγμα βασιλικὸν πρὸς τῇ ἀρχιερασίᾳ, ἡ Ἰωνίας, ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς ἀπὸ καὶ ἀρχιερεὺς· μέχρι τοῦτου οἱ ἀπὸ Κύρου χριστοὶ ἡγορούμενοι, διαρκίσαντες· ἔτη ὅτι, ὁ εἰς τὴν ἑβδομάδα ἐτῶν ἔξω, καθὼς ἔφη Δανιήλ· ἡ καὶ ἡ γνώση καὶ συνήθεια· ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι· καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι ἡ Ἰερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγορούμενος ἑβδομά· ἡ καὶ ἑβδομάδες ἔξω.

ΠΑ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Τίτου.

ἡ Μετὰ (2) Οὐδὲν παλαιὸν ἐξασπίλασε Τίτος, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη γ'. ἡ (2) Καὶ ὥρᾳ θερνῇ ἡ πανήμερον ὁδοπορήσας καὶ αἰμορραγήσας διὰ τὸν μυκτήρῳ, ὅπῃ (τοῦ) ἡλίου συμπελεχθεῖς ἡ καὶ πᾶν λευκωμήσας, ἔτι ἐμπνέοντα ἡ αὐτὸν ἐνέβαλεν ἡ εἰς τὸν τάφον Ἀρμενιανῶν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (κατ' ἐπιτροπὴν τῆς γυναίκης αὐτοῦ). ἡ (3) Ὅ οὖν ὁ θαυμασιώτατος (οὗτος) Τίτος, φιλοσοφώτατος καὶ εὐλογιστάτος (ταῖς) καὶ πολιτικώτατος (ἡμεῖς) καὶ μέτρος ἔγαν ὑπάρχων καὶ ἀγαθοεργία πολλῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει κοσμοῦμενος, 328 ἐκδηλωτέραν ἀπὸ πεινῆς τὴν ἑαυτοῦ συμπαθεῖαν ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Ἰερουσαλὴμ· σφόδρα γὰρ ἐπίνθησε τοῖς θεηλάτοις Ἰουδαίους τότε, καὶ πολλὸν τὸν θεὸν ναὸν ὁρῶν ἡ πυρπολούμενον ἑδῶκε καὶ τὸν θεὸν ἰδουσίῃ τυχὲν ἑλίου· καὶ συγγνώμης, ὡς οὐ ἡ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προφῆσειν

A phantes irruerunt, immensamque multitudinem, furore abripiente, destruxerunt; unde mirabiliter salvati Iudei, incolomes in propria remissi sunt, benefactori Deo gratias exsolventes. Deinde regnavit Ptolemæus Epiphanes filius filius, et Ptolemæus Philometor ejus filius, et Ptolemæus Secundus Euergetes frater ejus, et Ptolemæus Dionysius, et Cleopatra soror ejus, quam anno sui imperii decimo quarto Augustus auferens in Ægyptia dominatus est, et regnum Ptolemæorum evertit, quod quicquid et nonaginta annis perstitit.

ἡ Διονύσιος, Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, ἡ ἐκράτης τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν

B Qui post reditum e Babylone administraverunt summi sacerdotes, hi sunt: Jesus filius Josedech simul cum Zorobabel, Joacim filius Jesu, Eliachim filius Joacim, Joiada Sasim, Joannes Joiada, Jaddus, sub quo Alexander Jerusalem Deum adoravit et Alexandriam edificavit, Ionias Jaddi, Eleazarus, Jonias, Simon, Jonathas, Simon, Joannes qui et Hyrcanus, Aristobulus, qui primus diadema regium sacerdotali dignitati conjunxit, Joannes qui et Alexander, rex simul et summus sacerdos: qui a Cyro usque huc uncti principes per quadringentos octoginta tres annos, quæ sunt hebdomades annorum sexaginta novem, sicut dixit Daniel: et Hiscies et intelliges ab exitu sermonum ad respondendum et edificandum Jerusalem usque ad Christum duces hebdomades septem, hebdomades et sexaginta duas.

CXXX. Initium regni Titi.

Post Vespasianum imperavit Titus ejus filius tres annos. Ille, cum æstate totam diem olim in viâ egisset, et sanguis e naribus profuisset, et sole exustus omnino exanimatus esset, in arculo a Domitiano, fratre suo, sua ipsius uxore mandante, adhuc spirans conditus est. Mirabilis ergo Titus ille, prudentia et dimicandi dicendique simul virtute perillustis, qui et clementia multa, et sapientia, et justitia, et consilio ornatissimus, evidentiâ compatiens animi sensum manifestavit in expugnatione Jerusalem: valde etenim super liquidus a Deo maledictos genuit, et præsertim templum videns igne consumptum deslevit, a Deo misericordiam precatus et veniam, quasi præter voluntatem ipsius acciderint ista, seu propter abominabilem Deo ipsorum duritiam; unde cum, expugnata urbe, victorem illum et triumphatorem

Varie lectiones et notæ.

ἡ μεθύσαι οἶνον λιθωνόων ἡνα ἀπ. τ. γ. δὲ αὐτῶ. Cod. Slav. ἡ τὴν add. Cod. ἡ αὐτῶν add. Cod. ἡ π. δ. β. δ. In codice repetitum sicut ὁ σωτὴρ quod sequitur. ἡ ὁ ἐκκληθεῖς Σωτὴρ ἡτ. ἡτ. Cod. sed Cf. Eus. i, 251. ἡ τοῦτου ὁ. Cod. ἡ ἐν τῷ δ' ἐστὶ Cod. ἡ ἐν ἑσσι Cod. ἡ περὶ τὸν ἀρχιερέων Ἰερουσαλὴμ. Cod. 340, 20-341, 1; 342 3-11. ἡ Ἰάκωβος Cod. ἡ Ἰωδός. Cod. Slav. ἡ Ἰωδός, Cod. ἡ ἐν Cod. ἡ καταπληγὰς γὰρ, κ. τ. λ. J. vnu, 6. ἡ Ἰαδδού Cod. ἡ καὶ add. Cod. ἡ Ἰωνίας, Cod. ἡ Ἰων καὶ Δ. τό· Καὶ Cod. Dan. ix, 25. ἡ Cod. 380, 22. ἡ T. ὁ υἱὸς α. δ. Cod. ἡ Cod. 380, 22 301, 2. ἡ θέρους Cod. ἡ τ. τ. Cod. ἡ ἐμπνέοντες αὐτοῦ Cod. ἡ ἐν. ὁ δὲ. α. δ. εἰς ἑλπίαν ἐλπίαν γένος· γένουςαν ὡς δὲ τὴν θεραπείαν καὶ ἀπέκτισεν Cod. ἡ Cod. 381, 2 14. ἡ γούν Cod. ἡ π. δ. Cod. ἡ γ. δ'· οὐ οὐ Cod.

prædicarent, ipse laudes abnuebat; sese talia operatum esse manifeste negans, dicensque fatali ira Dei inservisse et natus suppeditasse. Ob virtutem igitur et modestiam valde commendatus et omnino spectatus obiit. Tanta in hujus sine Romæ lamentatio, ut diu cum commemorantes, et virtutes ejus publice et privatim celebrantes, illacrymarent, quasi domestico luctu unusquisque teneretur. γινόμενος, οὕτως ἐτελεύτησε. (89*) Τοσοῦτον ὅτι ὁ ῥήνος ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατέσχε την Ῥώμην, ὥς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι. ὁ δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκου κατίκλαιον ὡς περ οἰκιστὴ πάθει κατεχόμενοι ἔκατον. *

Juxta finem dominatus illius, Vesuvius mons ad occidentem, rupto cacumine, tantum flammarum eromuit exestuans, ut omnis circa regio una cum urbibus igne consumeretur. Quo viso, gentiles summopere perculsi quosdam ex præclaris Christianis interrogaverunt, quomodo et qua de causa ex inferioribus terræ ignis eruperit. Qui dixerunt eum, ex illa quæ diabolo parata est et angelis ejus, et cunctis peccatoribus et impiis gehenna, exiisse, ad correctionem et manifestationem prævaricantium; et hoc (inquirebant) apparet ex iis quæ dicit percelobis præceptor vester Plato disacrens in Phædono de quarte et perfectione animarum, eos nempe qui male vixerunt in Coccyo castigari, et in Phlegetonte, et in Tartaro, quæ sunt in iis visceribus terræ; et hæc illi ad gentiles tunc temporis sollicitos dixerunt.

D. autem Patricius, Prusie urbis episcopus et martyr, cum apud Iudicem proconsulem coram populo et plebe interrogatus fuisset de calidis et sponte scauriensibus aquis, unde assurgant, ita respondit: Qui ex iis quæ non erant creavit Deus ignem et aquam, ex igne uno verbo fecit comparavitque solem et alia lumiparia, præcepitque ut noctes et dies lucrent: ea enim illius potestas, quæ voluntas. Ex aqua vero firmamento celi fundato, et terra supra aquas stabilita, omnia quæque ibi providenti virtute perfecit, ut, quem plasmaturus erat, homini nullius necessariorum et ad usum utilium indigentia foret; in quibus item duo loca paravit æterna, quorum unum lumine perfundi et bonis infinitis cumulari voluit, alterum autem caligine igneque castigante simul et sempiterno, ut hi qui bene vixerunt, nec ad diaboli mendacia declinaverunt, in locum splendentium bonorum post resurrectionem introducti, in æternum secum con-

Α ταῦτα γινόμενα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων θεοστυγὴ δυστροπίαν, ὅθεν δὴ μετὰ τὴν ἀλωσιν πρὸς τοὺς ἀνακηρύττοντας, αὐτὸν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον, διαθεῖτο τὰς ἀναρρήσεις, ὥς οὐκ αὐτὸς εἰργασθαι. ὁ τοῦτο σαφῆς, ὅτι, ἀλλὰ θαλάτῃ καὶ θείᾳ ὀργῇ καθυπουργήσαι. καὶ τὰς χεῖρας ἐπιθεωρεῖν. (4) Κάνταθεν τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ ταπεινοφροσύνην παγγέραςτο; καὶ παννίπαραστο; ὁ ῥήνος ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατέσχε την Ῥώμην, ὥς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι. ὁ δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκου κατίκλαιον ὡς περ οἰκιστὴ πάθει κατεχόμενοι ἔκατον. *

(5) Ὁ ὅτι τὸ Βισόβιον ὄρος ἐν τῇ δύσει, κατὰ κορυφῆς βράχιν, πῦρ ἀνέβλυσεν τοσοῦτον, ὥς καταπλέξει τὴν παρακαίμενην χώραν σὺν ταῖς πόλεσιν ὅπερ θασσάμενοι οἱ Ἕλληνες καὶ σφόδρα καταπλαγέντες, ἠρώτησάν τινας (τῶν) ἑλλογιμῶν Χριστιανῶν πῶς καὶ πόθεν ἐξῆλθε τὸ πῦρ ἐν τῶν μυχαίτων τῆς γῆς. Οἱ δὲ φασιν. Ἐξ ἐτοιμασμένης τῇ διαβολῇ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀνθρώποις (ἐκ) τῆς γένεως ἀνεβόθη πρὸς σωφρονισμὸν καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ἁμαρτανόντων καὶ ὅλων ἐξ ὧν ὁ περιδότης ὁμῶν διδάσκαλος Πλάτων εἶπεν, διαξερχόμενος ἐν τῷ φαίδωνι. περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι οἱ 329 κακῶς βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κωκυτῷ, καὶ ἐν Πυριφλεγέοντι, καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ἅτινα εἰσιν ἐν τῷ τῆς γῆς βάθει. καὶ ταῦτα μὲν ἔκαστοι πρὸς τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διακροῦντας Ἕλληνας.

(6) Ὁ δὲ (γε) θεός Πατρικίος, ὁ Προδότης τῆς πόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν δικαστὴν ἀνθύπατον ἐρωτηθεὶς ἐπὶ δήμιου καὶ λαοῦ περὶ τῶν αὐτορῶν (θερμῶν ὑδάτων) πόθεν ἀνέγονται, οὕτως ἀπεκρίθη. Ὁ κτίσας θεὸς πῦρ καὶ ὕδωρ ἐξ οὐκ ὄντων οὐρανῶν, ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς φῶς, ἥλιον καὶ λοιποὺς φωστῆρας. Ἐκ τοῦ ὕδατος κατεσκεύασεν λόγῳ (μόνῳ καὶ) προσέταξεν αὐτοῖς ἡμέρας καὶ νύκτας. ὁ δὲ οὕτως τσαφύτη γὰρ αὐτοῦ ἡ δύναμις ὅσον καὶ τὸ θέλημα. Ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ ἀερέωμα τοῦ οὐρανοῦ συμπέρας καὶ (τὴν) γῆν ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἐβράσας ἐποίησε τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα προγνωστικῇ ἀνεργείᾳ, ἵνα ὁ μέλλων δι' αὐτοῦ ἀναπλάττεσθαι. ἄνθρωπος μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμπεργόνων εἰς χρῆσιν ἐπιδέχεται. ἐν οἷς δὴ τόπου ἀντιπείρας πάλιν ἀλβίους, τὸν μὲν φησὶ καταλάμπεισθαι καὶ ἀπαράντων ἀγαθῶν ἐμπλεῖον κατεσκεύασεν, τὸ δὲ σκότους καὶ κολαστικοῦ πυρὸς αἰωνίου παροίχηεν, ὅπως οἱ μὲν εὐαρεστησάντι;

Variae lectiones et notæ.

* εἰργασται cod. * ταῦτα φῆσας Ced. * καθυπουργήσιν cod. * Ced. 381, 14. * Τοσοῦτος δὲ 0. ἐπὶ Ced. * ἀνὰ Ced. * κλαίειν Ced. * Τίτος ἀπειλὰς ἐφόβει μόνον τοὺς ὑπευθύνους καὶ οὐ τιμωρίας. Βασιλεύοντος οὖν αὐτοῦ οὐ παρήλθεν ἡμέρα ἐν ἣ ὥρην (τὶ τῶν ὑπευθύνων Ced.) τιμὴ ἢ εὐεργεσίαν παρέλας. Βασιλεύειν γὰρ ἐστὶν (ἐλας γὰρ βασιλεύς· εἶναι γινώσκον Ced.) τὸ εὐεργετῆν καὶ ἀλθεύειν (καὶ ἐν ταῖς αἰτήσεσιν εὐεπίκοον εἶναι Ced. 380, 14-22 omissis reliquis ἐλας δὲ οὐκ ἐν πλείοντι βασιλεὺς οὐ δὲ ἐξ ἐργασθαι λυποῦμενον. * Ced., 424, 13-425, 2. — τῷ γ' ἐταί τῆς βασιλείας Τίτου Ced. τῷ α' Eus. II, 277 * ἐξέρχεται πῦρ τ. Ced. * γ. καὶ τὰς πόλεις Ced. * μυχαίτων Ced. * καὶ add. Ced. * 111 C-420 C. * β. τῆς γῆς Ced. * ἐκείνῳ καιρῷ cod. * Περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων Ced. 425, 3-429, 12. * II. καὶ τῆς Πρ. ἐπ. Ced. * λ. καὶ δ. Ced. * ἐξέρχεται Ced. * καὶ add. Ced. * φῶς καὶ ἡ καὶ τοὺς λ. ἀστέρας κατασκεύασας λόγῳ πρ. Ced. * αὐτοῖς ἡμῶν καὶ νύκτα Ced. * παρ' α. πλασθῆναι Ced. * ἐνδεῖα Ced. * πάλ. cod. πάλαι? * ἐμπλεῖον Ced. * κολαστηρίου Ced.

αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν τοῦ διαβόλου μὴ κατολισθήσαντες· ἅπατην τὸν τῶν φωσφόρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολαύοντες· τὸπον, αἰώνιος· συμβασιλεύουσιν, οἱ δὲ παροργισάντες αὐτὸν καὶ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἐξακολούθησαντες, σὺν αὐτῷ τὸν σκοτεινοφόρον κολαστηρίου χώρον ἀπειληφότες (αἰώνιος καὶ ἀτελευτήτως ἀπολαύσωσι· ³¹ Διαχωρίσας δὲ (γε) τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡς περ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, κατεκαρμάτισεν ταῦτα κατὰ πόσιν αὐτοῦ τῆς κτίσεως· καὶ ἔστιν ὕδωρ (καὶ πῦρ) ὑπεράνω τοῦ σφαιρώματος, ὃ ἐστὶν αἰθήρ· καὶ ἔστιν ὕδωρ καὶ πῦρ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ τὸ μὲν ἐπάνω τῆς γῆς ὕδωρ συναχθὲν εἰς συναγωγὴν μίαν ³³⁰ θάλασσαν προσηγερσέσθαι· τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπομειναν ἄβυσσος ἐκλήθη, ἐξ οὗ καθάπερ οἰκονέες τινες ἀναπέμπονται· πρὸς ζωὴν ἡμῶν αἱ πηγαί· καὶ παντός ζώου, ^B ἀπ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ (ὕδατα) ἀνάγονται· καὶ τὰ μὲν περὶ ῥυτίδα τοῦ κάτω πυρὸς ἀπέχοντα, προσιὼν Θεοῦ ἀναδίδονται· ψυχρότερα, τὰ δὲ πλησίον τοῦ πυρὸς, ἐκείθεν ἐκπυρρῶμενα, (89^b) ζέοντα λίαν ἀναφέρονται· ὅσα δὲ οὗ ³² πλησιάζουσιν (τῷ πυρὶ ὕδατα), χλιαρὰ· ³³ ἐν τισὶ τόποις ἐβάλλονται.

Καὶ τὸ μὲν ὑποκάτω τῆς γῆς πῦρ κολαστηρίον ἐστὶ δαιμόνων καὶ ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ κατώτατον· ὕδωρ, ψυχρότατον· ὃν καὶ εἰ, βάλου· χρυστάλλου πεπηγός, ὃ καὶ Τάρταρος· λέγεται, βασιανιστηρίον ἐστὶν ὡσαύτως καὶ τοῦτο τῶν μὴ φυλασσάντων τὰς ἐντολάς Κυρίου. Ὅτι δὲ πῦρ ἐστὶν ὑποκάτω τῆς γῆς, παρὰ τὸν σὺν τῷ ἐν Σικελίᾳ πῦρ, καὶ ἐν Λυκίᾳ προφανῶς ἀναδιδόμενον, καὶ μέντοι καὶ ἄλλοι τόποι διάφοροι· ὁμοίως παραδεικνύμενοι πῦρ, εἰς τὴν φοβεράν γένναν προέβηκεν πάντα· ^C κατακαλὸν θοὴν τὰ τοῦ πυρὸς ἔργα πεπράχασιν, περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησὶν ὅτι, « Πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου καὶ κυνθίζεται· ³⁴ ἔω, Θεοῦ κατωτάτου· καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γενήματα αὐτῆς· φλέξει θιμῆλια ὀρέων. » Οὕτως δὲ καὶ Ἡσαίας προφαίνων διαβόλησιν· τοὺς ἀμαρτωλοὺς τὴν ἐσόμενὴν καὶ ἡτοιμασμένην αὐτοῖς· διὰ τοῦ· πυρὸς κόλασιν ἐκδοῖ· « Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ κτίσται, καὶ τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τόπον· οἰώνιον; » — « Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὁμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξακαύσεται. » Καὶ ἐξελεύσονται καὶ θύονται τὰ κῆλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραδεισέντων ἐν ἡμῶν, λέγει Κύριος· ὁ γὰρ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ· οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἐσονται εἰς θράσιν πάσῃ σαρκί· Καὶ ὅθι καὶ ὁ θεηγόρος ^D Χρυσόστομος φησιν, « Ὅρα παράδοξον ἕτερον αὐθις, ἐναντίας φύσεως συνιούσας· οὕτε γὰρ ἀστραπῆς· τι πυρρῶστερον οὕτε ὕδατος· ψυχρότερον, ἀλλ' ὁμοῦ ἀναμίγνυται, καὶ οὐ συγχέεται οὐδὲ κεράννεται· ³⁵ ³³¹ ἀλλὰ τοὺς οἰκίους ἐκαστον· διατηρεῖ ὅρου, τὸ πῦρ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὕδωρ ἐν τῷ πυρὶ· καὶ οὕτως ³⁶

regnent; qui vero ipsum intraverunt, et hostem communem secuti sunt, una cum isto in tenebrosam poenarum regione rejecti, in eternum et absque fine luceant. Ignem et aquam separans, sicut lumen et tenebras; in singulas partes sue creationis minutatim distribuit: et aqua est et ignis supra caeli firmamentum, quod est aether; et aqua est et ignis infra terram deorsum; aqua autem super terram in unum congregata, vocata est mare; quæ vero subius terram remansit, dicta est abyssus, unde quasi canales ad vitam nostram et animantis cujuslibet sæturiunt fontes, unde etiam calentes aquæ. Quæ longius ab igne qui infra, providentia Dei aquæ suppedilantur frigidiores; quæ vero proximiores igni, exinde ferrent et pro-siliiunt exæstantes; quæ autem remotiores sunt ab igne in quibusdam locis egrediuntur tepidæ.

Et qui est infra terram ignis, ad supplicium est dæmonum et peccatorum; quæ quam maxime in imis est aqua, frigidissima quidem et in crystalli formâs concretâ, quod dicitur Tartarus similiter est ad eorum cruciatum qui mandata Domini non servaverunt. Illud te certum faciat ignis qui in Sicilia, et in Lycia manifestatur, imo et in multis aliis locis, esse scilicet subius terram ignem, in tremenda gehenna omnes quotquot opera ignis operati sunt comburentem, de quo magnus Moyses ex persona Dei dicit quia « Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni fundamenta; devorabit terram et germina illius; comburet fundamenta montium. » Sic Isaias præcise manifestans quæ futura sit peccatoribus et præparata per ignem poena, exclamât: « Quis annuntiabit vobis quia ignis ardet? et quis annuntiabit vobis locum sempiternum? — « Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis. » — « Et egredientur, et videbunt membra virorum qui prævaricati sunt in me, dicit Dominus, Vermis enim eorum non morietur, et ignis non exstinguetur, et erunt in visionem omni carni. » Et etiam divino eloquio Chrysostomus dicit: « Vide aliud mirabile rursus, uniri nempe naturas sibi invicem pugnantes; nihil enim fulgure ferventius, nihil aqua frigidius, et tamen copulantur, nec hinc miscentur et confunduntur, sed unaquæque res proprios servat limites, ignis in aqua, et aqua in igne; nec ignis aquam exsiccavit, nec aqua ignem exstinxit; et tamen est fulgur igne solari acrius, et

Varia lectiones et notæ.

³¹ ἀπολ. ab. Ced. ³² αὐτῷ add. Ced. ³³ α. καὶ τὸν τῶν σκοτεινοφόρων, κ. τ. λ. ἀπ. χ. Ced. ³⁴ ἀπολαύσωσιν cod. ³⁵ καὶ π. ζ. αἱ π. Ced. ³⁶ πολὺ add. Ced. ³⁷ χ. ἀναδίδονται Ced. ³⁸ κατωτάτου Ced. ³⁹ φ. γρότερον Ced. ⁴⁰ ἐν ἄλλοις διαφόροις τόποις ὁμο. παραδεικνύμενον πῦρ Ced. ⁴¹ μου. κατ. Deut. xxvii, 22; Jer. xv, 14, Ced. ⁴² δ. πρ. Ced. ⁴³ ἀσβεστοῦ add. ⁴⁴ τὸν τ. τὸν Ced. Isa. xxxvii, 14, ⁴⁵ Isa. l, 11, ⁴⁶ Isa. lxxvi, 24, ⁴⁷ αὐτῶν Ced. Isa. l, 11, ⁴⁸ α. ἐν. Ced. — V. 586 587 E. ἐν. πλιν καὶ ἐν. ⁴⁹ ὕδατων Chr. ⁵⁰ ἀναμίγνυται· αὐταὶ καὶ συγχέονται· δ. κεράννυνται Chr. ⁵¹ ἐκείτη Chr. ⁵² π. οὕτ. Chr.

aplandidius et penetrabilius. Et testificantur oculi, assidue radiis solis illuminati, fulguris autem vim nec ferre nec sustinere valentes. Sol equidem per diem totam coelum percurrit, fulgur autem motu suo universam terram, ut et Christus testificatur, dicens: « Sicut fulgur ab oriente surgit et apparet usque ad occidentem. » Deinde dicit: « Qui producit ventos de thesauris suis, » et hæc est alia natura, quæ nobis non parva utilitas est, sed tantæ, ut in multis vitæ nostræ inserviat, deficientia reparet corpora. Ventis enim nobis opus est et ad excitandum aera, ne immotus corrumpatur; et ad maturandos fructus, et ad nutrienda corpora. Quis dicat in navigando utilitates eorum et opportunitates, prout ordine exsurgunt et cedunt alii aliis. per mare volantes, et navigatores transferentes? deluxit ille, hic recepit; et contrarias vias currunt; et deserviunt, et eorum pugna iterum vitæ valde utilis. Et sexcenta alia dicat quis ventorum opera. Hæc vero omnia pertransiens propheta, relictaque audienti colligendi cura; ipse solam operationis facilitatem exhibuit. Dicere enim i de suis thesauris non est ostendit nonnullos esse thesauros ventorum, sed quam facile imperet Deus et quam omnia volenti parata et in promptu sint. Sicut enim qui habet thesaurum, cuncta illere profert, et ubi vult, denso recondit, sic universorum Conditor facile cuncta fecit et nature tradidit. Vidisti quæ in aëre discrimina, sicut et in aqua, et in igne quam multæ commutationes. Etenim pars aque aqua fontium, pars aqua marium, pars alia aeris, alia in nubibus; alia super caelos, alia infra terras, unde et aque calentes in quibusdam locis scaturiunt, quas infernus ignis mirabiliter calefacit. Ignis autem pars in sole, pars in luna, alia in fulguribus, alia in aere, alia ex lignis, alia circa nos ex lampadibus, alia e terra, siquidem sæpe superius e terris erumpit, sicut et aquarum fontes; alia in lapidibus confractis, alia in cæsarie arborum si forte rami confringuntur; alia ex fulminibus, alia ex aere, alia ex aquis et ex vitris pellucidissimis et purissimis emicat. Et de aere furvus, alius crassior est qui circa nos et lethalis et variorum morborum causa; alius subtilior, virtutem corporibus adducens et sanitatem; alius sublimior et calidior. Sunt et ventorum multa discrimina: alius est enim subtilior, alius crassior, alius frigidior, alius fervidior, alius madidior, alius aridior. Unde propheta in abyssum lapsus italium

Α τοῦτο ἐκεῖνο ἀνεξήρανον¹¹, οὐδὲ ἐκείνο τοῦτο κατὰ σέθεν¹², καίτοι ἡ ἀστραπή τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς ὀξύτερον καὶ φανερότερον¹³ (καὶ τομώτερον). Καὶ μαρτυροῦσιν αἱ θύραι αἱ ταῖς ἀκταῖς¹⁴ διηγεῖσθαι καταλαμβάνονται, ἐκείνης δὲ τὴν φορὰν οὐδὲ πρὸς βραχὺ δυνάμεναι ὑπομεῖναι ἢ ὑπενιχνεῖν¹⁵. Καὶ ὁ μὲν ἥλιος διὰ πίστες ἡμέρας διατρέχει τὸν οὐρανόν, αὕτη δὲ¹⁶ μὲν καιροῦ ῥοπή τὴν οἰκουμένην ἀπασαν, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς μαρτυρεῖ λέγων· « Ὅσπερ ἡ ἀστραπή ἐξ ἀνατολῶν πορεύεται¹⁷ καὶ φαίνεται ἰσως δυσμῶν. » Εἰτά φησιν· « Ὁ ἐξ ἡγίων¹⁸ ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ¹⁹. » Αὕτη πάλιν ἐπεὶ φησιν, οὐ μικρὰν ἡμῖν παρέχουσα χρεῖαν²⁰, ἀλλὰ τοσαύτην ὥστε εἰς τὸ πολλὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν συντελεῖν²¹ καὶ χρηκτά, ἀνακτασθαι τὰ σώματα²². τοῦτο γὰρ ἔργον ἀνέμων, ἀναρριπίζειν τὸν ἀέρα, ὥστε μὴ ἀκίνητον εἶναι φεῖσθαι²³, πεπαινεῖν τε τοὺς²⁴ καρπὸς καὶ τρέφειν²⁵ τὰ σώματα. Τί ἂν τις εἴποι τὰς ἐν ναυτίλῃ χρεῖας; αὐτῶν καὶ τοὺς²⁶ καιροὺς καὶ ὅως²⁷ τεταγμένοι; ἐφίστανται καὶ παραχωροῦσιν ἀλλήλοις, χορεύοντες ἐν τῇ πάλαι καὶ τοὺς πάλαι τῆρας διαδιδάσκοντες; [καὶ] ὁ μὲν παρὲς περὶ, ὁ δὲ διὰ δέδοξται, καὶ ἐναντίας ἐδύονται²⁸ ἰδοὺς, καὶ διακονοῦνται, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν πάλιν τῇ βίῃ²⁹ γίνεται χρησίμος. Καὶ μυρία (ἑταρα) ἂν τις εἴποι τῶν (90³⁰) ἀνέμων ἔργα. Ἀλλ' ὅμως ταῦτα πάντα³¹ παραδραμὴν ὁ προφήτης καὶ καταλιπὼν (τὸν ἀέρα, τὴν³²) ἀναγγέλλει, αὐτὸς³³ μόνος τὴν εὐκλείαν τῆς δημιουργίας; παρίστηεν³⁴ τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὅτι θησαυρῶν αὐτοῦ³⁵, οὐ τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν, ὅτι θησαυροὶ τινὲς εἰσιν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸ εὐχολον³⁶ τοῦ ἐπιτάττοντος καὶ 332 ἵτοιμον τῆς βουλῆς καὶ παρασκευασμένον³⁷. Ὅσπερ γὰρ ὁ ἔχων θησαυρὸν μετὰ ἀδείας ἐξάγει³⁸ πάντα καὶ, ὅτε βούλεται³⁹, πάλιν εἰσάγει, οὕτω (καὶ) ὁ τοῦ πάντος δημιουργοῦ πάντα ἐκδιδάσκει ἰπποκράτης καὶ [ἡ] φύσις⁴⁰ πᾶν πᾶν. Εἰδὸς πόση καὶ⁴¹ ἐν ἀερίαισιν, καθάπερ καὶ ἐν ὕδατι⁴², καὶ ἐν πυρὶ πολλὰ⁴³ (αἱ) ἐκδιδάσκει. Καὶ γὰρ τοῦ θάλασσης τὸ μὲν ἐστὶ πηγάς; τὸ δὲ θαλάσσης, τὸ δὲ ἀέριον; τὸ δὲ ἐν νεφέλαις, τὸ δὲ ὑπερουράνιον⁴⁴. τὸ δὲ ὑπόγειον, ἀπ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα [ἐν] διαφόροις τόποις ἀναγίνονται, διὰ τοῦ ὑπογείου πυρὸς θερμανθέντα παραδίδως. Καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἐστὶν ἐν ἡλίῳ, τὸ δὲ⁴⁵ ἐν σελήνῃ, τὸ δὲ ἐν ἀστραπαῖς, τὸ δὲ ἐν ἀέρι⁴⁶, τὸ δὲ ἀπὸ ξύλων, τὸ περὶ ἡμᾶς⁴⁷, τὸ λυχνιαῖον⁴⁸, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς — καὶ γὰρ ἐστὶ πολλὰ⁴⁹ τοιοῦτο ἀπὸ γῆς ἀναδιδόμενον ὥστερ αἱ πηγαὶ τῶν ὕδατων⁵⁰ — καὶ τὸ μὲν ἐν λίθοις παρατρεφ-

Variae lectiones et notæ.

- ¹¹ α. ἡ. ἐν. Ced. ¹² κατ. τ. Ced. ¹³ ὅξ. φ. τ. Chr. ¹⁴ αὐταί; δ. Chr. ¹⁵ δ. ἐνιχνεῖν Chr. Ced. — αὐτῇ Ced. ¹⁶ ἐν ἀδδ. Ced. Chr. ¹⁷ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀν. Matth. xxiv. 27. ἡ. ἡ. ἀν. Ced. ¹⁸ αἱ ἐν. Chr. ¹⁹ δ. ὁ ἡ. Chr. Ps. cxxxv. 7. ²⁰ αὐτῶν Ced. αἱ cf. γινώσκοντες. ²¹ γ. οὐ μ. ἡ. π. Chr. ²² ἡμῖν Chr. ²³ καὶ ἀδδ. Chr. ²⁴ καὶ καταφύγειν καὶ τὸν ἀέρα κουφότερον ποιεῖν Chr. ²⁵ διαφθ. Ced. ²⁶ π. δὲ τοὺς Ced. ²⁷ π. τρ. Chr. ²⁸ α. τοὺς Chr. ²⁹ α. οἷς Ced. καὶ ὅς Chr. ³⁰ ἐδύοντο; δ. καὶ διακονοῦντες καὶ ἡ ced. ἰδουόντων δ. καὶ διακονοῦντων; ἡ Ced. ³¹ τῷ β. π. Chr. ³² π. τ. Ced. Slav. ? ³³ τῷ ἀποσταλῇ Chr. ³⁴ αὐτὸ Ced. ³⁵ αὐτῶν Ced. ³⁶ τὴν ἀποκάλυψιν Ced. ³⁷ ἐπιστατούντος τὸ ἐν. τῆς κτίσεως, τὸ π. Chr. Slav. ? ³⁸ ἐν θησαυρῷ Ced. ἐν θ. τ. Chr. ³⁹ β. οὕτω καὶ Chr. ⁴⁰ ἡ. καὶ πόση Ced. ⁴¹ π. καὶ ἐν ὁ. Ced. ⁴² π. ἐν. Ced. Chr. ⁴³ ὅσπερ. τὸ δὲ ὑπερῶν τῶν ἀνθρώπων ἀπ' Ced. e compendio male lecto, οὐ π. τὸ δ. τῶν οὐρανῶν, τὸ δὲ ὑπόγειον. Καὶ ἐν τῷ περὶ τὸ μὲν Chr. Slav. ? ⁴⁴ αὐτῶν ἀδδ. Chr. ⁴⁵ ἐν ἀέρι Ced. ⁴⁶ καὶ ἀδδ. Ced. Chr. ⁴⁷ λυχνιαῖον Ced. ⁴⁸ τὸ ἀδδ. Ced. ⁴⁹ δ. τὸ δ. ἐν Ced. Chr.

populo, ut calamos portans columnam circumirent, A eodemque agitans clamaret; Ne culices urbi; et sic evanuerunt e civitate scorpiones et culices. Interrogatus quoque de motibus civitati imminuentibus, ingemuit et in diptychis scripsit hæc: Vae tibi, civitas infelix, quæ motibus multis et facilis corruet; lægebit super te et qui te alluit Orontes. De quo quidem magnus Anastasius Theopolitanus dicit: Apollonii usque nunc, in quibusdam locis, pollutæ adhibita arces, aliæ ad expulsionem animalium quadrupedum atque volantium, quæ lædere possint homines, aliæ ad coercendos impetus fluminum expatiantium; aliæ autem quasi tutela adversus damna et flagella hominibus inserviens adhibentur. Et non solummodo quidem in vita ejus hæc et similia operati sunt demones per ipsum, sed ad defuncti monumentum perseverantes, signa quædam in nomine ejus perfecerunt ad decipiendos miseros homines, quippe qui a diabolo in talibus facile falluntur.

CCCCXIII. De Manethone Mago, et magitis ejus operibus.

Quid quis dicat circa magica Neronis opera? qui hac usque magici mendacii processerat, ut semper Apollonium palam irrideret, quasi perfecte ipsorum philosophicam non habuisset peritiam. Oportuit enim, inquit, illum, quemadmodum egomet, verbo solo operari, quæcumque vellet, non autem facienda artibus committere. Hæc omnia permittente Deo et demonum virtute sunt, ut per talia probeatur nostra orthodoxa fides, si firma in Christo et stabilis permaneat, nec ab inimico subducta per humana signa et Sathanica opera quæ a servis et ministris iniquitatis producuntur. Verumtamen nomen Domini prophetaverunt quidam, ut Balaam, Saul et Caiphas, et demonia quidam ejecerunt, ut Judas et filii Seevæ. Ergo et in indignos sæpe viget gratia, ut aliis benefaciat: siquidem Balaam alienus ab utroque, et optima vita et fide, sed nihilominus gratia in ipsum viguit propter aliorum utilitatem. Talis erat quoque Pharao, et ei ventura Deus manifestavit. Nabuchodonosor etiam pejor, et rursus ipsi revelavit quæ multo post futura essent et post multas generationes. Unde manifestum est multos, cum mente contraria sint, specie Christi tamen prodigia facere, seu reipsa arte aliena quadam, ad ineptorum deceptionem. Talis fuit Simon et Menander post ipsum, et alii hujusmodi,

καὶ τῶν) κωνόπων -- ποιῆσαι χάλκον σκορπίον καὶ χύσας αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μικρὸν ἐπιστήσα; ἐπάνω κίονα, προσέταξε καλὰ μούς βασιτάζειν τὸν λαὸν καὶ περιερχομένους; ἡράζειν τοὺς καλὰ μούς; ἐπισκίοντας. ἡ Ἀκωνόπων τῇ πόλει; καὶ οὕτως ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε σκορπίοι καὶ οἱ κωνόπες. Αἰτηθεὶς δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν τῶν ἐπικειμένων τῇ πόλει καὶ στενάχας ἔγραψεν ἐν διπτύχῳ ταῦτα: ἡ Οὐαὶ σοι, τάλαϊνα πόλις, ὅτι σεισμοῖς πολλοῖς καὶ πυρροῖς κατενεχθήσῃ; κλασθεὶς δὲ καὶ ὁ παρ' αἰγιάλῃς Ὀρόντης. (3) Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοπόλεως φησιν: ἡ Ἀπολλωνίου μέχρι νῦν ἐν τοῖς τοῖς ἐνεργούσι τὰ ἀποτελέσματα ἱστάμενα, τὰ μὲν εἰς ἀποτροπὴν ζῶων τετραπόδων καὶ πετεινῶν βλάπτειν θυμαίνων ἀνθρώπων, τὰ δὲ εἰς ἐπὶ τὴν βουμάτων ποταμῶν ἀτάκτως φερομένων, καὶ ἄλλα εἰς ἑτέρα (τινα) ἐπὶ φθορὰ καὶ βλάβῃ ἀνθρώπων ὑπάρχοντα ἀποτρόπαια ἱστάνται. Καὶ (τοῦν) οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια εἰργάζοντο ὁ δὲ βασιλεὺς δὲ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνήματι αὐτοῦ, ἀπάτην τῶν ἐλευθῶν ἀνθρώπων τῶν εὐχολογῶν.

FAI. Περὶ τοῦ Μανέθωνος Μάγου καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων.

Τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν κατὰ Νέρωνα μαγικῶν ἔργων; ὁ; τοιοῦτος ἄκρος γέγονε τῇ μαγικῇ ἀπάτῃ, ὅτι καὶ ἡ ἑσχωπτε προδῆλως; 335 τὸν Ἀπολλωνίου ὡς μὴ ἀκριδὴ τὴν κατ' αὐτοῦ φιλοσοφικὴν ἐμπειρίαν ἐσχηκότα· ἔδει γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ὥσπερ ἐγὼ, λόγῳ μόνῳ ποιεῖν ἀπὸρ ἰδοῦλετο, καὶ μὴ ἀποτελέσμασιν ἐπιτρέπειν τὰ παρ' αὐτοῦ πραττόμενα. (2) Ταῦτα δὲ πάντα συγχωρήσει τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεῖα (τῶν) δαιμόνων γίνονται πρὸς τὸ διὰ τῶν τοιούτων πραγμάτων δοκιμάζεσθαι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰ ἔδραία ἐστὶ καὶ παγία προσηκούσα τῷ Κυρίῳ, μὴ ὀπισθοπομένη διὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ τῶν φαντασιωδῶν τετρατῶν καὶ σατανικῶν ἔργων τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς κακίας. Οὐ μὲν δὲ ἄλλα καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου προσήτευσαν τινες, ὡς Βαλαάμ, Σαούλ καὶ Καϊάφας, καὶ δαιμόνια πάλιν ἐξέβαλον, ὡς ὁ Ἰούδας καὶ οἱ οὐλοὶ Σαδδουκαῖ. (3) Οὐκ οὖν καὶ εἰς ἀναξίτους ἢ χάρις ἐνεργεῖ πολλάκις, ὡς ἐτέρους εὐεργετήσῃ· καὶ γὰρ Βαλαάμ ἀμφοτέρων ἀλόγιστος ἦν, βίου ἀρίστου καὶ πίστεως· ἀλλ' ὅμως ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν ἡ χάρις διὰ τὴν ἐτέρων οικονομίαν. Καὶ Φαραὼ τοιοῦτος ἦν· ἀλλὰ κακείνῳ τὰ πολλὰ προέδειξε. Καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ παρανομώτερος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο (πάλιν) τὰ μέλλοντα πολλὰ ὑπέτρον μετὰ πολλῆς γενεᾶς γενήσασθαι.

Variae lectiones et notæ.

ἡ κίονα β. π. x. τῷ λαῷ Ced. ἡ ἐν τῇ πόλει add. Ced. ἡ ἐπ. αὐτῇ σεισμῶν, στ. Ced. ἡ κατενεχθήσῃ Ced.; apud Philostratum 275 de his nihil neque apud Anastasium editum. Ced. 432.5-16. ἡ δὲ add. Ced. ἡ ποταμῶν δ. φερομένων Ced. ἡ καὶ τὰ ταῦτα εἰ, οἱ Ced. δ. αὐτοῦ cod. ἡ εἰς δ. δ. ἐπ. Ced. ἡ τῶν ζῶων, δ. Ced. Ced. 432.16 21 — κατὰ Μανέθωνα Ced. et ms. synodale Slavonicum; ceteri codices Slavonici nomen omittunt, ut et Nestoris cod. Laur. ὡς ταῦτα. ἡ δ. ἔργων cod. Ced. 433. 21-433.4. ἡ καὶ add. Ced. ὡς τοῦ δ. διὰ Ced. ἡ τῷ ὀνόματι Ced. ἡ B. Σαδδουκαῖ Ced. ἡ ἐξέβαλον. Ced. Ced. 335, § 18. ἡ παρανομώτερος Ced. ἡ τοῦτο τὰ μ. π. ὡς ἐπόμενα γενεᾶς ἀπ. Ced.

ἀπεκάλυψεν · ὅθεν δὴλον, ὅτι πολλοὶ * τῶν ἐναντίων
ἐχόντων φρόνημα, ἐπὶ τῷ προσήματι τοῦ Χριστοῦ
ταράσσια (91*) ποιοῦσιν ἐτέρᾳ τέχνῃ τινὶ πρὸς ἀπά-
την ἀνθρώπων ἀπειροκάλων · οὗτος ἐγένετο Σίμων ὁ Μάγος, καὶ Μένανδρος μετ' ἐκείνων, καὶ ἄλλοι τοιοῦ-
τοι, δι' οὓς εἰκότως ἐφη μὴ θαύμασιν ἀπατάσθαι προσήκειν*, μῆτε μὴν ἐπαγγελίᾳ ψιλῇ, δοκιμάζειν
δὲ τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν*.

ΡΑΔ'. Βασιλεία Νερβά.

* Μετὰ Δομετιανὸν ἐβασίλευσε Νερβᾶς ἔτος ἐν.
Σώφρων (δὲ) ὢν καὶ ἐπιεικὲς ἀνακαλεσάμενος
Ἰωάννην τὸν Θεολόγον **336** ἐκ τῆς νήσου ἧς ἦν
ἐξόριστος, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν Ἐφέσῳ * μόνος πε-
ριῶν ἐν τῷ βίῳ ἐκ τῶν ἱβ' μαθητῶν καὶ συγγραφέ-
μενος τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύ-
σατο *. (2) Περὶ οὗ *, ὁ πολυώτερος Εὐσέβιος ¹⁰ ἐν τῇ
Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ φησὶ *· «Θωμάς ¹¹ μὲν ¹²
τὴν Παρθίαν εἰληκεν ¹³, Ἰωάννης δὲ τὴν ¹⁴ Ἀσίαν,
πρὸς ἣν καὶ διατρίψας ἐτελεύτησεν ἐν Ἐφέσῳ ¹⁵. »
(3) ¹⁶ Πάλιν *· «Ἐπὶ τούτοις ὢν ¹⁷ καὶ Ἰωάννης εὐαγ-
γελιστὴς ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας τελευτᾷ καὶ θάπτεται
πρὸς τῶν αὐτόθι πιστῶν. * Ομοίως δὲ καὶ Φιλίππος,
ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱερσπόλει τελειοῦται καὶ
θάπτεται μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Περὶ ὧν καὶ
Πολύκαρπος ¹⁸, ὁ τῆς ἐν Σμύρνῃ ¹⁹ Ἐκκλησίας
ἐπίσκοπος, Οὐίκτηρι ²⁰, τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, γρά-
φων οὕτως φάσκει ²¹. * Καὶ γὰρ ²² κατὰ τὴν
Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηνται, ἅτινα ἀναστή-
σονται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ ²³ τῆς παρουσίας ²⁴ Κυρίου *·
— « Ἰωάννης δὲ ἐπιστήθιος ²⁵ Χριστοῦ, δὲ καὶ τὸ
πίταλον πεφορηκώς καὶ ²⁶ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ
γενόμενος κεκοίμηνται *· — « καὶ Φιλίππος ²⁷, ὁ ἐκ
τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱερσπόλει τελειοῦται *· οὗτος
ἐστιν ὁ καὶ τὸν εὐνούχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα
κατηχήσας ²⁸. (4) Οὐ μὴν δὲ ἄλλα καὶ ὁ θεὸς Ἱππό-
λυτος Ῥώμης περὶ τοῦ ²⁹ κηρύγματος καὶ τῆς τε-
λειώσεως τῶν ἀποστόλων διεξῶν ἐφη *· « Ἰωάννης ³⁰
(δὲ), ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, κηρύσσω ἐν τῇ Ἀσίᾳ
τὸν λόγον (τοῦ Εὐαγγελίου), ἐξωρίσθη ἐν Πάτμῳ τῇ
νήσῳ ὑπὸ Δομετιανοῦ βασιλέως ³¹ Ῥώμης, καὶ ἐλ-
θεν πάλιν εἰς Ἐφεσον ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς
ὑπὸ Νερβά, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον συγγρα-
ψάμενος, ἐνθα καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν θεασάμενος,
ἐτελεύτησε ³², οὗ τὸ λείψανον ζητηθὲν οὐχ εὗρέθη ³³. »
(5) Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου ἀδελφὸς **337**
Καيسάρειος ἐπὶ σκεπτόν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐρω-
τηθεὶς περὶ τούτου ³⁴ ἀπεκρίνατο λέγων ³⁵. * Αὐτὸς
Ἰωάννης ἐν τῷ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίῳ πρὸς τῷ τέ-

A quorum prodigiis captari nos non debere jure dixit
nec affirmatione vacua, sed explorare dictorum ve-
ritatem.

CXXXIV. Regnum Nervæ.

Post Domitianum Nerva imperavit annum unum.
Sapiens et æquus, Joannem Theologum ab insula in
qua exsulabat, dimisit Ephesum; qui solus super-
stes ex duodecim discipulis, scripto a suo nomine
Evangelio, in pace quievit. De quo doctissimus
Eusebius in *Ecclesiastica Historia* dicit: « Thomas
quidem Parthiam sortitus est, Joannes vero Asiam
in qua cum degisset, mortuus est Ephesi. » Itе-
rum: « Interea cum esset Joannes evangelista
Ephesi in Asia, moritur et a fidelibus ibidem se-
pelitur. » Item et Philippus unus e septem diaconis,
Hierapoli e vita decedit, et una cum filiabus in-
humatur. De quibus et Polycarpus, Smyrnenis
Ecclesiæ episcopus, Victori Romæ episcopo scribens
sic loquitur: Etenim in Asia magna fundamenta
dormierunt, quæ surgent in ultima die adventus
Domini: Joannes, qui et in sinu recubuit Christi,
et laminam auream gestavit et magister Ephesi
factus est, dormivit; et Philippus, unus e septem
diaconis, Hierapoli vita fungitur. Hic euanubum
baptizavit et Simeonem docuit. Attamen divus Hip-
polytus Romanus, de prædicatione et de fine apo-
stolorum disserens, dicit: « Joannes, frater Jacobi,
prædicans in Asia verbum Evangelii, in exilium
Patmon a Domitiano imperatore missus est, et
inde rursus Ephesum revocatur a Nerva; scripto
secundum ipsum Evangelio, visa quoque ibi Apo-
calypsi, obiit, cujus reliquie quæsitæ, non re-
pertæ. » Magni Gregorii frater Cæsarius in secreto
Constantinopoli interrogatus de illo, respondit di-
cens: « Joannes ipse in suo Evangelio de fine sic
illustrat, dicens: « Et hoc cum dixisset, dicit ei »
id est Petro, « Sequere me. Conversus Petrus vi-
det discipulum quem diligebat Jesus, aequientem —
et dicit: Domine, hic autem quid? Dicit ei Jesus:—
Si eum volo manere, donec veniam, quid ad te? —
exiit ergo sermo iste inter fratres, quia discipulus
ille non moritur... sed, si eum volo manere, do-
nec veniam, quid ad te? » Cuius ergo piscantes eos

Varie lectiones et notæ.

* καὶ add. Ced. * προσήκει cod. * ἐκ τῶν καρπῶν γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος, αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς Ced.
* 96 (5297) Ced. 453, 19, 20. N. 16. ἔ. ἐν, μῆνας δ', ἡμέρας θ', x. τ. λ. — 454, 3 οὗτος: ὁ N. ἀνεκαλεῖσθαι τὸν θ.
* ἰω. ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ ἀπ. οὐκ ἐν Ἐ. μόνον τότε περιόντα τῷ β. ἐκ τῶν ἱβ' μ. δὲ σ. x. τ. λ. * Ced.
454, 6 9. * καὶ Ced. ¹⁰ Eus. III, 1. ¹¹ Θ. δὲ Ced. ¹² ὡς ἡ παράδοσις περιέχει. ¹³ Ἀνδρίας δὲ τὴν
Συοθίαν Eus. ¹⁴ ἰω. τὴν Ἀ. πρ. οὗ: καὶ δὲ ἐν Ἐ. τελευτᾷ. ¹⁵ Ced. 454, 9-20. * καὶ add. Ced. ¹⁶ τ.
οὗν Ced. ¹⁷ Πολυκράτης Eus. III, 24 Ced. ¹⁸ Ἐφέσῳ Ced. ¹⁹ Ἰουκτορίῳ cod. ²⁰ φησὶ Ced. ²¹ καὶ
Pol. ²² τῇ ἡμ. Pol. ²³ τοῦ add. Pol. Ced. ²⁴ ὁ ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Κυρίου ἀναπεσών, δὲ ἐγαννῆθη ἱερὺς
τὸ Pol. ²⁵ π. καὶ μάρτυς καὶ δ. οὗτος ἐν Ἐ. x. Pol. τελευτᾷ Ced. ²⁶ θεῶν add. Ced. ²⁷ ἰω. δὲ ἐν Ἀ. ὑπὸ Δ. τοῦ β.
δὲ κεκοίμηται ἐν Ἱ. Pol. ²⁸ Ced. 454, 21-455, 4. ²⁹ ὁθεῶν add. Ced. ³⁰ ἰω. δὲ ἐν Ἀ. ὑπὸ Δ. τοῦ β.
ἐξωρίσθη ἐν ἧ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον συγγράφηται καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἐδιδάσκει ἐπὶ Τραϊανῷ ἀκοιμήθην ἐν
Ἐφέσῳ, οὗ, x. τ. λ. Hipp. apud Combellium, Auct. p. 831. ³¹ Δ. τοῦ β. Ῥωμαίων Ced. ³² ἐτῶν ρς.
add. Ced. ³³ Ced. 455, 4-455, 16, ubi jam Gear conjecit ἐπὶ σκεπτόν pro ἐπὶ σκεπτόν. ³⁴ οὕτως add.
Ced. ³⁵ in fine dialogi III.

invenisset, Petro soli praecepit ut ipsum sequeretur; qui volens ut et Joannes simul sequeretur, dixit: Domine, hic autem quid? quem praedicans Jesus ad piscationem permansurum, dicit: Si volo eum manere ibi et piscari, donec reversus veniam iterum, hoc quid ad te? Unde optime errantem illorum mentem ad rectum reflectens, juré dixit: « Et non dixit ei Jesus, quia non moritur. » In multis enim saepius errabant circa quaesita Christi, et responsa, quasi ad audiendum « stulti, et tardi corde » donec veniens Spiritus sanctus docuit eos, et introduxit in omnem veritatem, juxta verbum Domini. Si vero quidam contentiose et temerarie sacras has voces refellentes et testimonia, intempestive sane computantes dicant: Ad annuntiandum posteriorem Christi adventum relictus est vivens in carne cum Enoch et Helia, audiant ipsum ex persona Dei loquentem, duosque solummodo, ex revelatione, duos dicentem testes futuros esse Enoch et Heliam; haec verba sunt: « Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amici saccis. Hi sunt duo: oliva, et duo candelabra in conspectu Domini universae terrae stantes. Et si quis voluerit eos laedere, ignis exit de ore eorum et devorat inimicos eorum... Et cum finierint testimonium suum, faciet ascendens bestia de abyso bellum adversus eos, et vincet et occidet illos. Et corpora eorum in plateis magnae civitatis erunt insepulta per tres dies, ubi Dominus eorum crucifixus est. » Ergo frustra quidam delirant dicentes illum adhuc in carne vivere « non intelligentes neque quae loquuntur revera, neque de quibus affirmant, » de semetipsis, non de sacris ullis interpresibus audacius omnino et temere illud hallucinantes.

Nerva ille, cum a Trajano ex Paonia celebratas victorias audisset, ascendit Capitolium, thos adlevit, deinde stans in suggestu, alta voce clamans, senatu populoque Romano astantibus, dixit: Bonae fortunae! Marcus ego Nerva Trajanum adopto.

Nerva ille, cum a Trajano ex Paonia celebratas victorias audisset, ascendit Capitolium, thos adlevit, deinde stans in suggestu, alta voce clamans, senatu populoque Romano astantibus, dixit: Bonae fortunae! Marcus ego Nerva Trajanum adopto.

Α λει διεσάφησε τοῦτο φάσκων· Καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, του·έστι τῷ Πέτρῳ³³· « Ἀκολουθε μοι. » Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα — καὶ φησι· Κύριε, οὗτος δὲ τί³⁴; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ; — (ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος· οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει — ἀλλ' ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σε;) ³⁵ Ἐπεὶ οὖν ἀλειούοντας αὐτὸν κατεβίβη, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἔπαισθαι αὐτῷ· ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπορεύεσθαι βουλόμενος ἔφη· Κύριε, οὗτος δὲ τί; Ὁν θεοπίστας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ τῆς ἀλείας φησὶν· Ἐάν θέλω αὐτὸν³⁶ μένειν ἐνταῦθα καὶ ἀλειεῖν ἕως ἂν ὑποστρέψας ἔρχωμαι πάλιν ὦδε, τί πρὸς σέ³⁷; (6) Ὅστε οὖν ἄριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη· Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλάκις διεσφάλλοντο³⁸ πρὸς τὰς πεύσεις Χριστοῦ καὶ³⁹ ἀποκρίσεις⁴⁰, ὥς καὶ (91b) ἀκούειν· ἀτυνέτους καὶ βραδείας τῇ καρδίᾳ, ἕως ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐβίβαξεν⁴¹ αὐτούς καὶ⁴² ὡδήγησεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, « κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου⁴³. » Εἰ δέ τινες ἐριστικῶς (τε) καὶ προπετῶς ἀποκρούμενοι⁴⁴ τὰς ἱερὰς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως θῆθεν συλλογίζεμενοι εἰπωσι πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευτέραν Χριστοῦ παρουσίαν· Κατελείθη ζῶν ἐν σαρκὶ μετὰ Ἐνῶχ καὶ Ἠλία, ἀκουέτωσαν, ὅτι περ μόνους (τοὺς δύο) διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦς οὕτως⁴⁵ φησὶν, ἐκ προσώπου Κυρίου λέγων, τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι Ἐνῶχ καὶ Ἠλίαν, τοιάδε φάσκων⁴⁶· « Καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσι μου, καὶ προφητεῦσουσιν ἡμέρας αἰῶν, περιβεβλημένοι; ³³⁸ σάκκους. Οὗτοι εἰσιν αἱ δύο ἐλαίαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι (αἱ ἐνώπιον Κυρίου πάσης τῆς γῆς ἐστῶτες). Καὶ εἰ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατασθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. — Καὶ ὅταν τελώσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον⁴⁷ ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει⁴⁸, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἄταφα γ' ἡμέρας⁴⁹ ὅπου⁵⁰ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. » Μάτην οὖν παραληροῦσι τινὲς φασκόντες αὐτὸν εἶναι ζῆν⁵¹ ἐν σαρκὶ, « μὴ νοοῦντες μήτε ἀ λέγουσι τῷ ὄντι μήτε περὶ τίνων διαδεδαισύνονται, » οὐκ ὅθεν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινων ἱερῶν ἐξηγητῶν ριφικινδύνω; τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τερατευόμενοι.

Β

С (7) Οὗτος ὁ Νερβὸς ἐκ Παιονίας⁵² ἀγγελλὰς ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραϊανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπετωλίῳ καὶ λιθανωτὸν θύσας⁵³, στὰς ἐπὶ βήματος, μεγάλη βοῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου⁵⁴ Ῥωμαίων παρόντων ἔφη· « Ἀγαθὴ τύχη (Μάρκος) Νερβὸς Τραϊανὸν υἱοποιούμεαι. »

Variae lectiones et notae.

³³ Joan. xxi, 49-23. ³⁴ καὶ add. Ced. ³⁵ Hæc propter homœoteleuton omisit Ced. ³⁶ ὁ. Ced. At piscatio jam finita erat cum CLIII pisces maximos cepissent. ³⁷ Ced. 435,16-438,16 — περὶ Ἐνῶχ καὶ Ἠλία. ³⁸ ἐσφ. Ced. ³⁹ τὰς add. Ced. ⁴⁰ ἀπ. καὶ ἴκουν ἀσύνετοι καὶ Ced. Luc. xiv, 25. ⁴¹ ἀγ. ὡ. ὁ. εἰς Ced. ⁴² Joan. xvi, 13. ⁴³ τοῦ Κυρίου λ. Ced. ⁴⁴ τις — ἀποκρινόμενος — εἰπη. ⁴⁵ οὕτως ἐκείνους ἐκ πρ. λέγει Κυρίου. ⁴⁶ Apoc. xi, 3-5. ⁴⁷ περιβεβλημένοι Ced. ⁴⁸ τὸ θ. τὸ ἀν. ἐκ τῆς ἀδ. ποιήσει π. Ap. 7. ⁴⁹ αὐτούς add. Ap. ⁵⁰ ἡ γ' ἡμῶν ἄν. Ced. ex Ap. 9. ⁵¹ π. τῆς ἡ. ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Γόγοτος ὅπου καὶ Ap. 8. ⁵² καὶ add. Ced. Ap. 8. ⁵³ ζῆν. ἐν Ced. ⁵⁴ καὶ add. Ced. — I Tim. i, 7. ⁵⁵ Ced. 435,20-434,2. ⁵⁶ ἐκ Π. δὲ ἀγγελλὰς ἐπ. ἐλθούσα π. T. Ced. Leo. ⁵⁷ ἐπὶ θ. Ced. Leo. ⁵⁸ τῶν add. Ced. Leo

¹⁰ (8) Οὗτος ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν [τινῶν] Α τὰ αἰδοῖα ἐν Ῥώμῃ, καὶ νόσῳ τελευτᾷ ¹¹

Prohibuit ille ne pudenda ullius Romani se-
carentur, et morbo interiret.

ΡΑΕ'. Βασιλεία Τραϊανῶ

CXXXV. Regnum Trajani.

¹² Μετὰ δὲ Νερβᾶν ἐβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη κ', καὶ ὑδερίας ἀπέθανεν. (Οὗτος διωγμὸν ἐπὶ πολὺ κατὰ Χριστιανῶν κινήσας μάρτυρας πολλοὺς ἐφόνευσε, ἀλλ' ὑστερον ἔπαυσε τὸν διωγμὸν. ¹³ (2) Ὅστις ἀγαθὸς, καὶ μισοπὸνῆρος, καὶ φιλοδίκαιος τοσοῦτος ὑπῆρχε, ὥστε γυμνώσας ποτὲ ¹⁴ ῥομφαίαν ἐν-ὥπιον ¹⁵ τῶν μεγιστάνων ἐπέδωκε τῷ ἐπάρχῳ 339 λέγων ¹⁶· Δέξαι τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ εἰ μὲν καλῶς πράττω ¹⁷, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ καλῶς ¹⁸, κατ' ἐμοῦ αὐτῷ χρῆσαι.

Post Nervam, imperavit Trajanus annos viginī, et hydropisi mortuus est. Hic, persecutione diu contra Christianos agitata, martyres multos occidit, sed tandem a persequendo destitit. Hic ita bonus fuit, et mali inimicus, et ita iustitiæ amans, ut evaginatam gladium coram proceribus olim præfecto traderet, dicens : Accipe gladium hunc, et si bene quidem egero, pro me, si vero male, contra me eo utere.

¹⁹ (3) Προχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νερβᾶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὡς πολεμικώτατος, καὶ πολλὰ κατορθώματα Β ἐν τε Ῥώμῃ καὶ πανταχοῦ ²⁰ πεποιηκώς.

Delectus est a Nerva propter virtutem suam, quia bellicosissimus erat, et multa præclara facinora Romæ et ubique fecerat.

²¹ (4) Φίλου δὲ τινος αὐτῷ ²² ποτε διαβληθέντος ὡς ἐπιβούλου καὶ τοὺς τε ὀφθαλμοὺς (αὐτοῦ) ἐκκεντηθέντος ²³ καὶ τὸ γένειον ἀποκαιραμένου, ἐπὶ τυφλὸς πρὸς Τραϊανὸν εἰσῆλθον, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ²⁴ Τραϊανὸς, πόλιν ²⁵ κτίσας ²⁶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν νῦν Τραϊανοῦπολιν (ὀνομαζομένην καὶ) τοῦτον ²⁷ κατοικίσας ἐν αὐτῇ ὡς δεσπότην ταύτης ²⁸, ἐκείτῃ ἀπέστειλεν ²⁹ ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ³⁰.

Cum unus ex amicis suis ut insidiator apud ipsum olim falso crimine accusatus esset, et oculis effossis, et detonsa barba, cæcus ad Trajanum adductus esset, valde mœrens super hoc Trajanus, edificata urbe nomine suo etiam nunc Trajanopoli appellata, illum huc missum usque ad terminum vitæ ejus in hac veluti dominum constituit.

(5) Θνήσκει δὲ ³¹ Ἀδριανὸν ³² προχειρισάμενος ³³ βασιλεῖα.

Moritur tandem, designato in imperium successore Adriano.

³⁴ (6) Ἐπὶ αὐτοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοπος καὶ Ἰγνατίος ὁ θεοφόρος ἐμαρτύρησαν ³⁵. (7) Καὶ Βασίλειδης, καὶ Μένανδρος, καὶ Κῆρινθος, καὶ ³⁶ (92^a) Νικόλαος ³⁷, εἰς τῶν ζ' διακόνων, οἱ αἰρεσιάρχαι ³⁸, ἐχθροὶ ³⁹ τῆς ἀληθείας ἐγνωρίζοντο. (Ὁ ῥήθεις Νικόλαος ὁ εἰς τῶν ζ' διακόνων καὶ Ἐδιωμένος.)

Illo regente imperium, Simeon Cleopæ, Hierosolymorum episcopus, et sanctus Ignatius si-
dem confessi sunt. Tunc quoque Basilides, Menander, Cerinthus et Nicolaus, unus ex septem diaconis, heresiarchæ, adversarii veritatis innotuerunt. Dictus Nicolaus unus ex septem diaconis et Ebionæus.

ΡΑΖ'. Βασιλεία Ἀδριανοῦ.

CXXXVI. Regnum Adriani.

⁴⁰ Μετὰ δὲ Τραϊανὸν ἐβασίλευσεν Ἀδριανὸς (γαμβρὸς αὐτοῦ) ἔτη κ'· ἦν δὲ [Ἄφρος τῷ γένει] φιλοδόγος, ἐπιτήδειος ἐν [τε] 340 τῷ περὶ λόγῳ καὶ τῷ συμμέτρῳ ⁴¹, συγγενὴς καὶ υἱοποιημένος ⁴² Τραϊανῷ (καὶ ὑδερίας ἀπέθανεν).

Post Trajanum imperavit Adrianus, gener ejus, annos viginti. Erat autem hic genere Afer, litterarum studiosus, soluto pariter sermoni et versibus idoneus, Trajano consanguineus et ab illo adoptatus; hydropisi mortuus est.

⁴³ (2) Οὗτος ἐν Μυσίᾳ, ἐνθα ἐθήρασεν, ψυχοδόγησε πόλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀδριανοῦπολιν ⁴⁴, καὶ ἐτέραν ἐν (τῇ) Θράκῃ καὶ ἐπώνομασε καὶ αὐτὴν Ἀδριανοῦπολιν ⁴⁵.

Hic in Mysia, ubi venabatur, edificavit urbem quam Adrianopolim appellavit, aliamque in Thracia, quam Adrianopolim pariter appellavit.

D

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ Ced. 434,23. ¹¹ Ἡ νόσῳ δὲ τ. Ced. τελευτῇ cod paulo postib', μῆνας ζ', ἡμέρας ιε' Ced. 436,17, 18, μ. ζ' Leo. ¹² 98 (5298). ¹³ Ced. 436,18. ¹⁴ Οὗτος ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ ποτε; δὲ ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ π. Leo. ¹⁵ ἐνὶ ὥπιον τῶν ἐν τέλει πάντων ἐδ. Ced. τῶν ἐν τ. π. ἐπιδ. Leo. ¹⁶ εἰπὼν δ. τοῦτο Ced. eo. ¹⁷ ἄργω Ced. Leo. ¹⁸ καλῶς om. Ced. Leo. ¹⁹ Ced. 436,21-23. ²⁰ γῆς add. Ced. ²¹ Ced. 436,23-437,6. ²² αὐτοῦ Ced. ²³ ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν add. Ced. ²⁴ τοῦτο cod. ²⁵ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ φιλῳ, π. Ced. ἐπὶ τ. π. τε Leo. ²⁶ ἐκτίσεν Ced. ²⁷ τ. κατοικισίας ὡς Ced. Leo. ²⁸ τῆς πόλεως Ced. Leo. ²⁹ εἶναι add. Ced. ³⁰ α. τ. Leo. α. τ. θεραπεύαν αὐτοῦ πᾶσαν ποιησάμενος Ced. — Ced. 437,12,13. ³¹ Τραϊανός. ³² τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Ced. ³³ ὡς Leo. ³⁴ Ced. 437,11,12. ³⁵ ἐμαρτύρη cod. Ἐπὶ τούτου δ. ὁ ἅγιος Ἰ. θ. καὶ Σ. ὁ τοῦ Κλ. Leo, Ced. ³⁶ Ced. 437,7 11. ³⁷ Ἐπὶ δ. Σίμωνα τὸν μάγον Μ. διεδέξατο, γόης καὶ ἀπατεῶν, Σαμαρεὺς τὸ γένος ταυτὸν Κύριον ὀνομάζων· ἦν δὲ καὶ Κ. αἰρεσιάρχης τότε καὶ Ν. Ced. Leo. ³⁸ καὶ αἰρ. cod. ³⁹ α. καὶ ε. Ced. ⁴⁰ 116 (5316) Ced. 437,14-16. Ἀδ. Αἰλιος 16. ε. καὶ; κ', μῆνας ιε' Leo. ⁴¹ ἀμέτρῳ cod. ἱμ. Ced. ⁴² τῷ add. Ced. ⁴³ Ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος καὶ Ἀντίοχος καὶ Παυλοῦ πῶν καὶ ἅγιος Εὐστάθιος μετὰ τῆς συμβίου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. ⁴⁴ Ced. 437,17 Ὁ. ἐν Μ. θηράσας ὡ. π. καὶ μετωνόμασεν α. Ἀδριανοῦ θήρας ἐν τοῖς μιτάτοις Leo, Ced. ⁴⁵ ὡσαύτως Ced. 5. θ. προσαγορεύσας α. Ἀ. Ced. θ. ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Leo. ⁴⁶ καὶ νῦν ἐν Κυζίκῳ Ced.

Quo regente imperium, rebellati sunt Iudæi, et Hierosolymis templum reedificare voluerunt: adversus illo valde irascitur Trajanus. (Hoc mirum signum apparuit ante captivitatem eorum: sepulcrum Salomonis sponte apertum est.) Interea vero bello agitato, una die centum et octoginta millia ex eis occidit, captosque acriter, omnes qui supererant, deduxit ad solemnitatem Hebron celebratam, et vendidit eos quaternos modio hordei. Eversis autem quod antiquæ supererat civitatis et templo, sanctam iterum ædificat civitatem, quam, mutato nomine, (Eliam vocavit) ex proprio nomine, quia leprosus erat, ut commiserationem inveniret, et posita imagine sua in templo, Græcos in civitate habitare jussit.

Ædificavitque templum Cyzici, et urbem in Thracia, quam vocavit Adrianopolim.

Eo imperante, Cerdon et Valentinus et Marcion et Montanus, et Saturnilus et Carpocrates, hæresiarchæ, et Aquila innotuerunt.

Sub illo Plutarchus Chæronensis et Phlegon anatomii scriptor noti erant.

Moritur Adrianus, designato successore Antonino.

Hic Adrianus virum quemdam habuit nomine Similum, prudentia, fortitudine, æquitate multisque virtutibus ornatum, et hunc plane colebat, et in magna dignitate constituit; at iste non diu potestatem habuit; rogatus ab illa discessit, et in agro septem annos degit; postea defunctus est, hanc ælem cum jussisset tumulo imponi inscriptionem: « Similus hic jacet, qui multos quidem annos egit, septem autem annos vixit. »

Adrianus violento interiit morbo, clamans: « O Jupiter, quantum malum optare mortem et non invenire! »

CCXXXVII. Regnum Antonini.

Post Adrianum, Antoninus Pius imperavit, annos duo æviginti; adoptatus fuerat ab Adriano, primusque imperatorum Pius cognominatus est.

Moritur designato ad imperium Marco Antonino, proprio genere.

Varie lectiones et notæ.

“ Ced. 437,19-438,3. “ στασιάζωντων τῶν Ἰουδαίων — βουλευθέντων Ced. “ αὐτομάτῃ cod. “ διαλυθῆναι Leo. “ σφ. καὶ π. γ. Ced. “ ἡ Leo, Ced. Glycas; de captivis divenditis cf. eadem apud Glycam 448,13-15. “ καὶ τοῦ ναοῦ Ced. “ καταρπύσσας eod. “ κτ. νέαν Ἱερουσαλὴμ ἦν δὴ καὶ Ἀ. προσηγόρευσε Ced. “ κλέφον cod., λωβόν Leo. “ Ced. 437,18,19 Adrianopolim ante templum nominat. “ Ced. 438,13-15. “ Σατορνίλιος Leo, Ced. Valentinus, Cerdus et Marcius sub Antonino secundum Scholion Leonis et Cedrenum 428,1,2 et ipsum Georgium. “ De Aquila confer Glycam 448,16. “ Adr. a. 3^o Pl. Chæronæus Eus. II, 283. De XIV libris Phlegontis libertini Cæsaris ((Adriani) quibus in compendium reduxit Olympiadas CCXXIX (usque ad a. 140 p. Chr.) cf. Eus. I, 539. “ 438, 17: Τελευτῶν δὲ προχειρίζεται Ἀντωνίνον. “ Ced. 438,4-9. “ Σίμιλον δὲ τίνα ἐν τῇ — κακ. π. ἐ. Ced. “ αὐτὸν adf. Ced. “ πρ. ἀπέστη Ced. “ ἐπιγραφῆναι Ced. Leo. “ μνημαῖον Ced. “ δ. E. Leo, δ. περιέχουσιν E. Ced. “ ἐπὶ τῷ Λεῷ, ο. Xiphilino, deest in Cedreno, sed jam Xylander conjecit πολλά. “ Ced. 438,15-17. “ Θνήσκει δὲ Ἀ. βίᾳ τῆς υ. Ced. “ τυγχάνει Leo, Ced. “ 138 (5338) Ced. 438,21,22. “ καὶ Leo, Ced. “ αὐτοκράτωρ Ced. “ πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν ἀπεκτέτατο Leo, Ced. “ Ced. 439,10,11. “ Ἀντωνίνος Ced. “ προβαλ. cod. προβαλόμενος; Ced., Leo.

“ (3) Ἐφ’ οὗ στασιάζαντες “ Ἰουδαῖοι καὶ τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμοις ναὸν οἰκοδομήσαι βουλευθέντες, ὀργίζεται κατ’ αὐτῶν σφόδρα (σημαίνει δὲ γέγονε πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος μνημαῖον αὐτόματον “ διανοιχθῆναι “). πολέμου δὲ γενομένου “ μεταξύ, ἀνείλεν ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας ιη’ (καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ τοὺς ὑπολειφθέντας πάντας, καὶ καταγαγὼν αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει τῇ ἐν Χερῶν γενομένῃ, ἐπώλησεν αὐτοὺς ἀνὰ δ’ εἰς μόδιον χρυσοῦς). Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν “ καταρπύσσας “, κτίζει τὸ δεύτερον τὴν ἁγίαν πόλιν “, ἣν δὴ καὶ μετωνόμασεν Ἀλίαν (εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν καὶ λωβὸν “, ὅπως εὐρῇ εἶεν) “ καὶ στήσας τὸ αὐτοῦ εἶδωλον ἐν τῷ ναῷ, οἰκεῖν Ἑλληνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε.

“ (4) Κτίσας δὲ ναὸν ἐν Κυζίκῳ καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ προσηγόρευσεν αὐτὴν Ἀδριανούπολιν.

“ (5) Ἐφ’ οὗ (Κέρδων, καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Μαρκίων, καὶ Μοντανός, καὶ Σατορνίλιος “, καὶ Καρποκράτης, οἱ αἰρεσιάρχαι (καὶ Ἀκύλας “) ἐγνωρίζοντο.

341 “ (6) Ἐπὶ τούτου Πλούταρχος ὁ Χαιρονεὺς καὶ Φλέγων ὁ χρονογράφος ἐγνωρίζοντο.

“ (7) Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸς Ἀντωνίνον προχειρισάμενος.

“ (8) Οὗτος Ἀδριανὸς εἶχεν ἄνδρα τινὰ ὀνόματι Σίμιλον “, ἐν τῇ φρονήσει, καὶ (ἀνδρείᾳ, καὶ) ἐπιεικειᾷ, καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς κεκοσμημένον, καὶ πᾶν αὐτὸν ἐτίμα καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν “· ἀλλ’ ἐπ’ ὀλίγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας “, δεηθεὶς ἐξέστη αὐτῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἐπὶ ἐτὶ διατριφάς, ἐτελεύτησεν, ἐπιγραφῆν “ προστάξας ἐν τῷ μνηματί “ αὐτοῦ περιέχουσιν οὕτως “· Σίμιλος “ ἐνταῦθα κατέκειται, βιώσας μὲν ἐτη πολλά “, ζήσας δὲ ἐτη ἐπτά.

“ (9) Ὁ δὲ Ἀδριανὸς “ βίᾳ ἀπέθανεν (ὅπῃ) τῆς νόσου κράζων “· Ὁ Ζεῦ, πόσον κακὸν ἔστιν ἐπιθυμούντά τίνα ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνοντα “.

PAZ. Βασιλεῖα Ἀντωνίνου.

“ Μετὰ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεθεὶς ἐτὶ κβ’ “, υλοποιηθεὶς τῷ Ἀδριανῷ, καὶ πρῶτος τῶν αὐτοκρατόρων “ Εὐσεθεὶς ἐπικλήθη “.

“ (2) Θνήσκει δὲ “ προβαλὼν “ εἰς βασιλεῖα Μάρκον Ἀντωνίνον, τὸν ἴδιον γαμβρόν.

³³ (3) Ἐφ' οὗ Πολύκαρπος, ὁ μαθητὴς Ἰωάννου Α τοῦ Θεολόγου ³⁴ καὶ Ἰουστίνος ³⁵ ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος ³⁶ ἐπίσκοπος Κορίνθου, ἐμαρτύρησαν.

342 ³⁷ (4) Καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισάνης ³⁸ (οἱ αἰρετικοί), καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίνα ³⁹ αἱ ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρύγας ἔγνωρίζοντο.

⁴⁰ (5) Ἐπὶ τούτου Γαληνὸς ὁ ἱατρὸς ἐθαυμάζετο καὶ Βαρδισάνης τις Σόρος διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν ⁴¹.

(6) ⁴² Ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεντίνος, καὶ Κέρδων, καὶ Μαρκίων ἐπὶ τῆς Ῥώμης ⁴³ αἰρεσιάρχαι ἔγνωρίζοντο.

⁴⁴ (7) Πολύκαρπος δὲ, (ὁ) ἐπίσκοπος Σμύρνης, εἰς ὅψιν ἰλθὼν Μαρκίῳ, πρὸς αὐτὸν ᾤσθη ὁ (92⁴⁵) Μαρκίων ⁴⁶ : « Ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς, ὦ καλὲ Πολύκαρπε ; » Ὁ δὲ : « Ἐπιγινώσκω σὲ, ἱεῖρα, τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ. »

PAH. Βασιλεία Μάρκου.

⁴⁷ Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μάρκος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη 16⁴⁸.

(2) Διωγμοῦ δὲ κινήθέντος πολλοὶ γεγενῆσαι μάρτυρες.

⁴⁹ (3) Αὐρηλιανὸς ὁ Βῆρος ὁ καὶ Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Λουκίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

⁵⁰ (4) Ἐφ' ὧν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολὰς φερόμενον ὥρθη.

⁵¹ (5) Ἐπὶ τούτου ⁵² Ὀπιανὸς ⁵³ ὁ τὴν Ἀλκιονίαν συγγεγραφώς (καὶ Σέκτος ἡκμαζών).

343 ⁵⁴ (6) Τοῦτόν φασι πεπονυκέναι λέοντας ⁵⁵ 15⁵⁶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

⁵⁷ (7) Οὗτος ὁ Μάρκος σοφὸς ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολέμων διασωσάμενος ⁵⁸ καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν σφόδρα, ἀπέθανε ⁵⁹ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομμοδῶ τοῦ υἱοῦ υἱοῦ ⁶⁰. Τὴν δὲ μνήμην τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλὴ ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν χρυσῷ ἀνδριάντι αὐτὸν ἐτίμησεν.

⁶¹ (8) Πολεμοῦντος (αὐτοῦ ποτε) Γερμανοῦς καὶ Σαυρομάτας, δίδει τῆς στρατιᾶς πτερομένης καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύουσας, τοὺς ἐπὶ [τῆς] Μελιτηνῆς οὐτω καλουμένης λαγεῶνος Χριστιανοὺς ὄντας, δι' εὐχῆς ἔκτενοῦς πρὸς ⁶² Θεὸν γενομένης ⁶³, τοὺς μὲν πολέμους κεραυνῷ βαλεῖν ⁶⁴, δμῶν δὲ τοὺς Ῥωμαίους

Sub eo Polycarpus, discipulus Iohannis Theologi, et Justinus philosophus, et Dionysius, episcopus Corinthi, fidem confessi sunt.

Tunc Tatianus et Bardisanes haeretici, et Priscilla et Maximina pseudoprophetae inter Phryges innotuerunt.

Sub illo Galenus medicum mirabantur, et Bardisanes Syrus quidam, peritissimus dialecticus et philosophus vigeat.

Sub illo Valentinus et Cerdon et Marcion Romae haeresiarchae reputabantur.

Polycarpo autem, Smyrnae episcopo, cum in Marcionem incidisset, dicit Marcion : « Anne cognoscis nos, optime Polycarpe ? » Hic autem : « Agnosco te, inquit, primogenitum filium Satanæ. »

CXXXVIII. Regnum Marci.

Post Antoninum deinde Imperavit Marcus, filius ejus, annos undeviginti.

Et persecutione mota, multi fuerunt martyres.

Aurelianus Verus et Antoninus, filius ejus, cum Lucio quoque fratre ejus.

Sub his ignis ire visus est de caelo ab occidente ad orientem.

Sub eo Opianus, qui De arte piscatoria scripsit, et Sextus florebat.

Eum occidisse dicunt leones duodecim uno die.

Marcus iste sapiens erat et virtute praeditus; Romam multis bellis liberaverat, et charus civibus valde, a Commodo, proprio filio, per venenum sublatus est. Memoriam autem virtutis ejus conservavit senatus, et post mortem ejus illum statua aurea decoravit.

Is cum adversus Germanos et Sarmatas bellum gereret exercitusque siti pressus periclitaretur, Melitenae legionis milites, qui Christiani erant, a Deo contentis precibus impetraverunt ut fulmine hostium exercitus feriretur, imberque Romanas copias recrearet. Quod, ut ferunt, valde admiratus

Variae lectiones et notae.

³³ Ced. 439, 11-13. ³⁴ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ced. M. Aurelii a. 7^o (168) Eus. II, 289. ³⁵ Justinus † Antonini a. 14 (152) II, 287, 389. ³⁶ Ced. 439, 3, 4. ³⁷ Βαρδισάνης cod. cf. Eus. v, 16. ³⁸ Μαξιμίλλα Ced. ³⁹ Ced. 439, 4-6. Καὶ Γ. ὁ Ι. τότε 16, καὶ Β. δὲ τις. ⁴⁰ ὡς θαυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τοῦ Ἀντωνίνου τὸν κατὰ εἰμαρμένην λόγον Leo. Ced. ⁴¹ ὡς φησὶ δὲ Κλήμης ἐπὶ Ced. 439, 1, 2. ⁴² ἐν Ῥώμῃ Ced. ⁴³ Ced. 549, 7-10. ⁴⁴ M. ἤκουσεν Ced. Antonini a. 15 Anicetus Romanae Ecclesiae episcopatum suscepit, annis 11 (153-163), sub quo Polycarpus Romanus veniens, multos ex haereticis convertit Eus. II, 289. ⁴⁵ 161 (5360) Ced. 439, 14. M. Ἀντωνίνος 16. ἔτη 16⁴⁶ μ. μὲν Σεβήρου (Ὁδῆρου Leo) τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἔτη 1⁴⁷ καὶ μῆνας 9⁴⁸. ⁴⁹ 3 ad. c. 1 pertinet, 2 videtur transponendum inter 4 et 5; nam c. 4 apud Glycam quoque mentionem Marci Antonini cum genero Severo imperantis sequitur. Ἀ. ὁ ἡρώς cod. ⁵⁰ M. Aurelianus qui et Verus. Lucius Aurelius Commodus an. XIX a. 1 Lucio Caesare Athenis templum aedificavit ignis de caelo ab Occidente in Orientem ferri visus Eus. II, 289. ⁵¹ Ced. 440, 19, 20. ⁵² καὶ add. ⁵³ 10 Eus. II, 291. ⁵⁴ de Commodo Ced. 441, 5, Leo et pavo. Ced. ⁵⁵ δ. ἡγάθησθαι σφ. ὅπερ τῶν π. Ced. ⁵⁶ Ipse Georgius CXL, 7. ⁵⁷ Ced. 440, 20-441, 2. — ⁵⁸ δὲ add. Ced. ⁵⁹ M. Aur. 18^o. Antoninus cum filiis — triumphum peregit, dona distribuerunt — pecuniam indulerunt — Antoninus febri laborans decessit Eus. II, 291. ⁶⁰ Ced. 439, 13-23. II, 81 Γ. καὶ Σαυράτας. M. Aur. 8^o Bellum contra Germanos, Dacos, Sarmatas et Quados Eus. II, 291. ⁶¹ τὸν Ced. ⁶² ἱστορεῖται add. Leo. ⁶³ βληθῆναι Ced.

Marcus, edicto Christianis honores detulit legioni-
que Fulminatricis cognomentum indidit.

CXXXIX. Regnum Veri.

Post Marcum deinde imperavit Verus, filius ejus,
annos octo, et occisus est in processione.

CXL. Regnum Commodi.

Post Verum imperavit Commodus, frater ejus,
annos duodecim.

Factusque est podagricus, et aggravatus, et eje-
ctione sanguinis et bilis misere interiiit.

Narcissus autem, unus ex domesticis ejus, eum
in balneo suffocavit.

Sub eo Theodotus, qui primus principia posuit
erroris Pauli Samosatani et Nestorii, et Theodo-
tion, hæresiarchæ, claruerunt.

Et Clemens, *Stromatæw* auctor, Alexandriæ
vivebat.

Clementis discipulus Origenes fuit.

Montanus quoque, hæresiarcha, id temporis erat,
qui seipsum Paraclitum esse dicebat.

Erat porro Commodus promptus et alacer; quem
dicunt (non vero Marcum, ut jam scriptum est) una
die duodecim interemisse leones.

CXLI. Regnum Pertinacis.

Post Commodum imperavit Pertinax Helvidius
mensibus sex; non uxorem neque filios adduxit in
palatium, sed apud avum vitam degentes reliquit.
Et occisus est a militibus.

Sub illo vigeabant Symmachus, Hebræus, unus
ex interpretibus, et Porphyrius philosophus qui
adversus Christianos scripsit.

CXLII. Regnum Didii.

Post Pertinacem imperavit Didius menses qua-
tuor. Et interfectus est a cubiculariis ad fontem
palatii, decreto senatus, dum pisces contemplare-
tur, et alta voce exclamaret: « Quidnam mali
fecit? Iste erat villissimus operibus et moribus, et
seclustus, et divitiarum amator.

Sub illo fidem confessi sunt Eugenius et Maca-

Α παραμυθῆσθαι. Ὅπερ (ὡς φασί) σφοδρῶς κατα-
πλήξαν ** τὸν Μάρκον, γράφει τιμᾶσθαι ** Χριστιαν-
οὺς, τὴν δὲ λεγεῖν αὐτὸν Κεραινοδόλον προσαγορεύσαι *1.

PLΘ'. Βασιλεία Βήρου.

** Μετὰ δὲ Μάρκον ἐβασίλευσε Βῆρος, ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ, ἔτη η' **, καὶ ἐσφάγη ἐν προκέντρῳ.

PM'. Βασιλεία Κομόδου.

** Μετὰ Βῆρον ἐβασίλευσε Κόμοδος (ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ) ἔτη ιβ' **.

(2) Γέγονε δὲ ** ποδαλγὸς καὶ καταδαρῆς ** (καὶ
ὕπὸ ἀναγωγῆς αἵματος καὶ χολῆς ἀθρόως ** ἀπ-
έθνησκε).

344 ** (3) Νάρκισσος δὲ τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ
ἀπέκρινεν αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ.

B ** (4) Ἐφ' οὗ Θεόδοτος, ὁ καὶ πρῶτος τῆς κατὰ
Παῦλον τὸν Σαμοσατέα καὶ Νεστόριον πλάνης ὁρμά-
μενος, καὶ Θεοδοτίων, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἐγνωρίζοντο **.

** (5) Καὶ Κλήμης ὁ Στρωματέω ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ ἦν.

(6) Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ἀριγένης ἐγένετο.

** (7) Ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιάρχης τότε ἦν,
ὃς ταυτὸν Παράκλητον ἐλεγεν εἶναι.

** (8) Ἦν δὲ (Κόμοδος) φιλοκύννηος **· τοῦτόν **
φασιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τοῦς) ιβ' λέοντας πεφονευκέ-
ναι ** (καὶ οὐχὶ Μάρκον, ὡς προεγράφη).

PMA'. Βασιλεία Περτίναξος.

** Μετὰ Κόμοδον ἐβασίλευσε Περτίναξ (Ἐλώτιος)
μῆνας ε', μήτε τὴν γυναῖκα μήτε τὰ τέκνα εἰσαγα-
γὼν εἰς τὸ ** παλάτιον, ἀλλ' ἑσάσας παρὰ τῷ πάππῳ
διατεῖσθαι. ** (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

** (3) Ἐπὶ αὐτοῦ Σύμμαχος, εἰς τῶν ἐρμηνευ-
τῶν **, ἦν Ἑβραῖος **, καὶ Πορφύριος ** φιλόσοφος,
ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας.

PMB'. Βασιλεία Διδίου.

Μετὰ δὲ Περτίναξα ἐβασίλευσε ** Δίδιος μῆνας **
δ'. (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ κουβικουλαρίων εἰς τὴν πε-
γὴν τοῦ παλατίου, 345 θεωρῶν τοὺς ἰχθύας, ψήφῳ
τῆς βουλῆς, μεγάλα ἐπιβωμόμενος·· Τί γὰρ δεινὸν
ἐποίησα; (3) Οὗτος ἦν φαυλότατος ** τοῖς ἔργοις
καὶ τρόποις, καὶ ἀνοσιουργός, καὶ χρημάτων ἐρα-
στής.

D ** (4) Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησαν Εὐγένιος καὶ

Varie lectiones et notæ.

** καταπλήξει cod. ** τιμᾶν Leo, Ced. *1 Cum vero Pertinax — apud Quados siti laborarent
— litteræ exstant Marci — exercitum Christianorum precibus servatum esse Eus. II, 291. ** Leo et Ced.
cum M. Aurelio. ** θ' M. Aur. 10^o. Eus. ** 180 (5580). ** μῆνας ε' Leo, μῆνας δ' Ced. 441,3. ** καὶ
Ced. 441,6. ** κατωδ. Ced. ** ἀθρόας? Ced. 441,13. Τούτων Ν. τις τῶν δ. ἀ. ἀπ. ἐν λ. Strangulatus
in ædibus Vestiliani Eus. ** Ced. 441,8-10. Ἀφρικανὸς δὲ φησὶν ὁ χρονογράφος ἐπὶ τοῦτου Κλ. Ced.
ἐπὶ Κομόδου Leo. ** ἐγνωρίζετο Leo, Ced.; Severi 1^o et 11^o Ens. ** Ced. 441,10; a. Severi 12^o Orige-
nes mirabilis Alexandriæ puerili ætate agnoscebatur Eus. ** Ced. 441,11,12. — Severi 11^o Musianus (?)
noster scriptor gnoscatur Eus. ** Ced. 441,4,5. ** καὶ μαχικώτατος πάντο Ced.; μ. π. καὶ φ. Leo.
** δν καὶ φ. Ced. δν φ. Leo. ** φονεύσαι Leo, Ced. cf. Eus. Commodi a. 12^o. ** 195 (5393) μ. β' Gl. c.
Chr. Pasc. ἡμέρας πζ (Jan. 1—Mart. 28) Leo, Ced. 431,15-17. Capitolinus 15: m. II. d. xiv; Hier.
et Cassiodorus: menses vi. ** εἰς τὸ π. ἰ. Ced. εἰς τὸ π. ἀγαγὼν Leo. ** Ced. 441,21 οὗτος Περτίναξ
Ced. ὁ Leo. ** Ced. 441,17-20. Ἐπὶ τούτου, ὡς φησὶν Εὐσέβιος, ἦν ὁ Σ. Ced. ἐπὶ Περτίναξος Leo. **
τῆς τῶν Ἑβραίων γραφῆς Ced. ** Ἐδωκεν αὐτὸν τὴν αἰρᾶν (ἦν) ἀλλὰ καὶ Leo Ced. ** ὁ add. Ced. **
Ἰουλιανὸς add. Leo, Ced. 442,1 ἡμέρας ες Leo, Ced. (Mart. 28 — Junii 1). ** Ced. 442,4,5 ὃς διὰ τὸ
αἰσχυρῶς βιοῦν καὶ ἀπανθρώπως ὑπὸ τῆς βουλῆς θανάτῳ καταψηφισθεὶς ἰ. Ced. Οὗτος; διὰ ταῦτα ἰ. φ. τῆς
β. x. τ. λ. Leo. ** φ. δὲ ἦν x. τρόποις καὶ τ. ἰ. ἀν. x. τ. λ. Ced. 442,2 — φ. τ. τρ. καὶ τ. ἰ. ἀν. x. τ. λ.
Leo. ** Ὅμοιος δὲ καὶ δύο πρεσβύτεροι E. καὶ M. Ced. 537,7 sub Juliano passi.

Μακάριος. (5) Καὶ Σαβέλλιος ὁ Λιβυκὸς ὡς καὶ ἀθεώ-
τατος αἱρετικὸς ἦν.

PMΓ. Βασιλεῖα Σεβήρου.

Ἔτι ιζ' ὅτι. (2) Ὁς τὸν ἐν Βρεττανίᾳ νικησας πό-
λεμον, ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης περιετείχισε
τὴν νῆσον σταδίοις α' καὶ τὸ Βυζάντιον παραλα-
βὼν, τὰ τεῖχη αὐτοῦ καθεῖλεν· εἶχε δὲ πύργους ζ',
ἐκ τῶν Θρακικῶν πυλῶν ἀρχομένους καὶ ἐπὶ τὴν
ἀρκύραν θάλασσαν καθήκοντας, ὧν (93) εἰ τις ἐν
ἐνὶ τῶν πύργων προσῆλθεν, οὐδεμία αἰσθήσις
τοῖς ἄλλοις ἐγένετο· εἰ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ
ἐνεδόθηεν ἢ λθὼν ἐσάλευσεν, αὐτὸς τε ἤχαι καὶ
τῆς λοιποῦς ἀπασὶ ματεδίδου τῆς ἡχῆς.

(3) Οὗτος καὶ τὸ Ζεύξιππον λουτρὸν ἔκτισε Βυ-
ζαντίοις, καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἵπποδρόμῳ
παρέδωκε, καὶ κυνήγιον καὶ θέατρον αὐτοῖς κα-
τεσκεύασεν.

(4) Ἐπὶ τούτου Λεωνίδης, ὁ πατὴρ Ὀριγένους,
ἐμαρτύρησεν (ἐπίσκοπος ὢν). (5) Καὶ Ὀριγένης
ἐγνωρίζετο, ὅστις 346 (Ὀριγένης) εἰς Ἀλεξάν-
δρειαν ἀκμάζων μεγίστην εἰς τὸν θεῖον λόγον σπου-
δὴν καταβαλλόμενος, οὐ μόνον τοῖς πιστοῖς
πρόξενος ὠφελείας ἐγένετο μεγάλης, ἀλλὰ καὶ τῶν
αἱρετικῶν οὐκ ὀλίγοις· ὅπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὀγιῇ τῆς
πίστεως παραλαβόντες, δόγματα, ζηλωταὶ τῆς ἀλη-
θείας ἐγένοντο· ἐξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβρό-
σιος, ἀνὴρ ἐπιστήμων καὶ φιλόλογος, ὃς εἰς γνῶσιν
τοῦ ἀνδρὸς ἀφικέσθαι σπουδάσας, ἀπέστη τῆς Οὐα-
λεντίνου καὶ Μαρκίνου αἱρέσεως, παῖραν τῆς ἐνθέου
παιδείας αὐτοῦ· ἀρκοῦσαν κτησάμενος. Πλείστοι
δὲ τῶν ἐξωθεν φιλοσόφων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες,
μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκία μαθήματα τὴν
ὠφέλειαν ἐκαρπώσαντο, — μέγας γὰρ παρ' αὐτοῖς
ἐγνωρίζετο — παραδίδους γεωμετρίας καὶ ἀριθμη-
τικῆς, καὶ τὰλλα προπαιδεύματα· διόπερ οὐκ ὀλίγοι
τῶν παρ' Ἑλλήσι σοφῶν μαρτυροῦσιν αὐτῷ, μνήμην
ἐν τοῖς ἰδίῳ ποιούμενοι συγγράμμασιν ὡς
διδασκάλου· καὶ γὰρ εὐφυῆς παιδὸς ἐν ὑπῆρχε σφό-
δρα καὶ ζητητικὸς ἄγαν, οὗ ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ
τὸ τῆς θείας Γραφῆς βούλημα πυνθανόμενος, ὡς
βαθύτερα διανοομένου, ἐπέπληττεν ὁ πατὴρ (αὐ-
τοῦ), μηδὲν ὑπὲρ ἡλικίαν παρ' ἐτέρων ζητεῖν·
(νύκτωρ δὲ ἐπιστάς, εὐδοντος τὰ στέρνα ὡς θεοῦ
Πνεύματος ἐνδον ἐν αὐτοῖς ἱερωμένου, κατερείπει)
καὶ τῆς εὐτεχνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. Ἀγέλειαν δὲ

rius. Et Sabellius Libyus, et valde impius haereticus
exstabat.

CXLIII. Regnum Severi.

Post illum imperavit Severus Septimius annos
septemdecim. Hic cum in Britannia victor fuisset, a
mari usque ad mare circumvallavit insulam ad mille
stadia; capti deinde Byzantii muros delevit. Habe-
bat autem turres septem ex pylis Thraciis inci-
pientes et ad septentrionale mare pertinentes. Qua-
rum turrium si quis in unam intraret, nemo in
aliis sentiebat; si vero in prima turri clamaret,
vel lapidem jaceret, et ipsa sonabat, et reliquis om-
nibus communicabat sonum.

Hic et Zeuxippum balneum aedificavit Byzantiis,
et primam structuram hippodromo concessit, et
locum venationi et theatrum eis aedificavit.

Sub eo Leonides, pater Origenis, episcopus,
confessus est fidem. Et Origenes ipse celebra-
tur, qui Alexandriae vicens, sanctissimum divini
verbi cultum instituens, non solum fidelibus ma-
gnam utilitatem praebebat, sed etiam haereticis
non paucis: ab illo enim sanis fidei appre-
hensis dogmatibus zelo veritatis accendebantur.
Inter quos eminuit Ambrosius, vir insignis et
litterarum studiosus, qui cupidum talem virum
cognoscendi profectus est, et defecit ab haeresi
Valentini et Marcionis, experientia divinae institu-
tionis illius parta sufficienter. Plerique etiam ex-
traneorum philosophorum ad illum ventitantes,
maximam et ipsi in propriis scientiis perceperunt
utilitatem; magnus enim apud illos habebatur,
docens geometriam, arithmeticae caeterasque
praevas scientias; idcirco non pauci apud Graecos
sapientes testimonium dant ei, mentionem ejus in
scriptis suis, ut magistri, facientes. Enimvero
valde ingeniosus ab infantia fuit, et nimio ingenio
valens ad inquirendum. Eum, cum in puerili aetate
divinae Scripturae quæreretur sensum, veluti ni-
mis profunda mente agitantem, increpavit pater
ejus, monens ne nihil supra aetatem ab aliis inqui-
reret; at noctu surgens, dormientis pectus, quasi
illud divinus Spiritus intus sacraret, osculabatur,
et sibi ipsi sobolem felix congratulabatur. Castita-
tem et a voluptatibus abstinentionem tantam a pueris

Variae lectiones et notae.

ἡ. λοιμικός? sub Gordiano apud Ced. 451,14 ἡ. ὁ αἱρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. 193 (5593). ἡ.
μῆνας ἡ. Σεβ. δὲ ὁ αἱρετικὸς λέγεται Ced. 442,6,7; μ. ἡ. Leo. Ced. 442,7-15. — Οὗτος Ced. Leo.
εἰς θάλασσαν Leo, Ced. οὗτος τὸ B. Leo, Ced. τὸ Βυζάντιον add. Ced. καὶ τούτων Leo,
Ced. ἐν ἐτέρῳ πύργῳ Leo, Ced. ἡ. καὶ σιωπῆσας τῷ δευτέρῳ μ. τῆς ἡ. καὶ οὗτος τῷ τρίτῳ καὶ
ἑξῆς, ὁμοίως Ced. ἡ. καὶ τῷ δ. καὶ τ. λ. πᾶσιν ἐπεξῆς μ. τῆς ἡ. Leo. Ced. 442,15-17. ἡ. Παρ' Ὀριγέ-
νου, CXLIII tabulae codicis Monacensis 2, quae Pertinacem praetermiserat. Sev. a. 7 (200) Eus. n.
295 [Ced. 441,20,21 ὁ τοῦ καχοφρονος Ὁ. π. ἐμ. sub Pertinace; ἐμ. δὲ x. καὶ Α. ὁ π. Ὁ. Leo. Ced.
442,21-445,7. ἡ. Ἐπὶ τούτου ἤκραζεν Ὁ. δ. τις εἰς Ἀ. ὧν Ced. ἐπὶ τ. ἡ. καὶ Ὁ. δ. ἐνέσπειρεν ἐπὶ τῆς
τῆς πίστεως cod. e seqq. ἡ. ἐγέν. Ced. παραλαβόντες Ced. ἡ. π. Ced. γὰρ add. Ced.
ἐκαρπούντο Ced. — καὶ γὰρ παρ' Α. μ. ἐνομίζετο Ced. φιλοσόφων Ced. καὶ αἰδ. Ced.
ἄγαν ὡς ἐν cod. ὡς cod., ὧν — πυνθανόμενον Ced. βαθύτερον ἢ δ. Ced. τὴν add. Ced.
ἡ. περαιτέρω ζ. Ced. καθεύδοντες Glycas 451,5-8. ὡς add. Ced.

coluit, ut quatuor tantum obolis ad victum quotidie contentus esset: et licet etiam proventus annis perseveranter ita vivebat, et super pavimento et storeola dormiebat, et cum parumper requiesceret, noctis partem maximam semper in meditatione sacrorum oraculorum transigebat. In his contentus, et seipsum inedia et vigiliis et nuditate domans, ita contrivit rigorem corporis, ut omnino osseus videretur. Vino enim et oleo et cæteris talibus abstinent, maxime frangi pectus tolerabat; idcirco valde celebris factus est, utpote eximius opere et verbo, et qui multos Græcos ad insani idolorum cultus odium adduxisset. Magna igitur fama de eo vulgata, multisque ad eum procul convenientibus, non solum Græcos philosophos et hæreticos celebres ad religionem attraxit, sed etiam Christianos confirmavit, strenue eos elementa docens religionis. Quem prædictus Ambrosius cum multum rogasset et ei vim attulisset Cæsareæ, et septem quidem apud eum constituisset qui celeriter, plures vero qui eleganter scriberent, adduxit eum ut divinas interpretaretur Scripturas. Et hic quidem convenienter subministrabat necessitatibus ejus, ille vero, otia ducens, dictabat celeriter scribentibus, et eleganter scribentes cum mulieribus scribebant, ad calligraphiam exercitati, sicque totam divinam Scripturam intra duodeviginti annos interpretatus est. Dicitur autem sex millia librorum composuisse. Tantum enim zelum ad exponenda sacra oracula Ambrosius ostendebat, ut magnam ejus diligentiam testatus Origenes ad aliquem scribat dicens: « Sanctus Ambrosius, vir Deo vere consecratus, multum te salutatur, qui existimans me industrium esse, et divinum sitire verbum, arguit propria industria et sacrarum Litterarum amore; unde tantum me præterit, ut in periculo sim ad ejus questionem deficiendi; non enim cœnare licet, nisi simul conferamus, nec postquam cœnaverō, deambulare et corpusculum recreare fas est; sed in his etiam momentis disserere et exemplaria inquirere cogimur; nec sane totam noctem ad reficiendum corpus dormire nobis licet, magnam vespere partem in disserendo perdurantes. Mitto dicere quid agamus a prima luce usque ad nonam, aliquando usque ad decimam horam. Quicumque enim studiis incumbere cupiunt, hæc enarrationi divinorum oraculorum et lectionibus tribuunt tempora. » Postquam igitur totam interpretatus esset Scripturam, mortuus est sexaginta novem annos natus.

A καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην ἡσυχασιν ἐκ νέου ¹¹ τοῦ σώματος, ὡς ὁδοῖς δ' ἴσους ¹² πρὸς διατροφήν ¹³ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκούμενος· καὶ μέντοι καὶ ἐν πολλοῖς ἔσται τοῦτο ποιῶν διατέλει· καὶ ἐπὶ ἰδῶφους καὶ ψαλμοῦ ¹⁴ ἐκδέχουδεν, καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς νυκτὸς ἀναπαυόμενος, τὸ πλεῖον ¹⁵ αὐτὸ μελέτην τῶν ἱερῶν λογίων διήγειρεν· (καὶ) ἐν τούτοις ἐπεκτεινόμενος, ἐπὶ τῇ ἀσκήσει, καὶ ἀγρυπνίᾳ, καὶ γυμνασίᾳ αὐτὸν ὑποπλάζων ¹⁶ τοσοῦτον ¹⁷ 347 κατεδάμασε τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὥς ὁρᾶσθαι παντελῶς αὐτὸν ἀπασκληχτότα ¹⁸. Οἶνον γὰρ καὶ ἑλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεχόμενος, ἀνατροφήν τοῦ θώρακος μεγίστην ὑπέμεινε· ἐνθεν τοί γε ¹⁹ διαδόχτος γενόμενος ὡς διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, (καὶ) πολλοὺς Ἕλληνας τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι ²⁰ παρασκευάσαι. B Πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τριχούσης καὶ πολλῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συρρέοντων ²¹, οὐ μόνον Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικούς ἰλλογίμους πρὸς (τὴν) εὐσέβειαν ἐλκυσεν ²², ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας Χριστιανοὺς μᾶλλον στοιχειώσας ἐπαδεδάειπεν. Ὅν ὁ προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἱκετεύσας πολλὰ καὶ παραδασάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν παραστήσας αὐτῷ ²³ ζ', πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμηνεύσαι τὰς θείας Γραφὰς· αὐτὸν πεποιήκει· καὶ ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρείαν ²⁴ παρείχεν· ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος, ὑπηγόρευε ²⁵ τοῖς ταχυγράφοις· καὶ οἱ καλλιγράφοι ²⁶ εὖ γυναιξίν ἑγγραφον, (οἱ ἐπὶ τῷ) καλλιγραφεῖν ἐξήσκημένοι, πᾶσαν τε θείαν (93^β) Γραφὴν ἐρμήνευσεν ἐπὶ ἑτῇ γ'. Αἰεταὶ δὲ οὗτοι ἐξάκις χίλιας βιβλίου συνέταξεν. Τοσοῦτον γὰρ ζῆλον εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν θείων Βιβλίων ²⁷ ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ἀριγάνης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινὰ λέγων· Ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος· ὁ τῷ Θεῷ ²⁸ γνησίως ἀνακείμενος πολλὰ προσαγορεύει σε, ὅτις νομίζων ²⁹ με φιλοπονῶν εἶναι καὶ πάννυ διψᾶν τοῦ θείου λόγου, ἤλεγξεν τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθήματα ἔρωτι, ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτον με παρελήλυθεν, ὥστε κινδυνεύειν ἀπαυδῆν ³⁰ πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις· οὗτε γὰρ δειπνῆσαι ἔστιν εἰ μὴ ἀντιβάλλοντας ³¹, οὗτε δειπνίσαντι ³² ἔξοσι περιπατῆσαι καὶ διαναπαύσαι τὸ σωματίον ³³. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις φιλολογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα· οὗτε μὲν ὅλην ἐπὶ θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα D ἔξεστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἑσπέρας φιλολογίας ³⁴ παρατείνοντες. Ἐὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε 348 καὶ δεκάτης ὥρας· πάντας γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῇ ἐξέτασει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέουσιν. Ὅπως τοίνυν ἐρμηνεύσας τὴν θείαν Γραφὴν, ἐτελεύτησεν ἐτῶν 50'.

Variae lectiones et notæ.

¹¹ ἐκ ν. τοῦ σ. ἡ. Ced. ¹² δ' καὶ μόνους Ced. scil. ne sexta quidem pars thaleri vel rubli argentei. ¹³ δ. ἐκάστης ἡμέρας ἀρκεῖσθαι Ced. ¹⁴ ψαλμῶν καθέουδεν καὶ Ced. ¹⁵ τὸν πλεῖον εἰς τὴν μ. Ced. ¹⁶ πειζων Ced. ¹⁷ ἀπασκληχτότα Ced. ¹⁸ γὰρ τοι Ced. ¹⁹ ββ. παραστήσας καὶ μαρτυροῦν στέφανον, ἀντίκειντα nota marginalis a secunda manu β. πείσαι· μ. στ. ἀναδύσασθαι παρασκευάσεν Ced. ²⁰ συρρέοντων Ced. ²¹ ἀκούμενος Ced. ²² αὐτῷ Ced. ²³ ὑπηγόρευσε Ced. ²⁴ βδελύττεσθαι Ced. ²⁵ λόγων Ced. ²⁶ ι. καὶ Θεῷ γν. ἀν. ἀν. Ἀ. Ced. ²⁷ νομίζοντα Ced. ²⁸ κινδ. ἀπαν Ced. ²⁹ ε. ἡμῖν ἀντιβάλλοντι Ced. ³⁰ δειπνῆσαι Ced. ³¹ τὰ σώματα Ced. ³² φιλολόγους π. Ced. φιλολογίας παρατείνοντες Ced.

“(6) Παρὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς *A* *Παραρτίοις* λέγει· «Τοῦ μὲν Ἀμβροσίου τὰ πρὸς τροφάς· αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὀξυγράφοις καὶ τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἐπαρκοῦντος·, χάριτας·,» τε καὶ τὰλλα ἀναλώματα·, τοῦ δὲ Ὀριγένους ἐν τε ἀγρυπνίαις καὶ πολιτείᾳ ὑπερβαλλούσῃ·, καὶ σχολῇ μεγίστῃ τὸν περὶ τῆς Γραφῆς διανύοντος·, κάματος, » καὶ « πᾶσαν τὴν καλουμένην τῶν Ἑξαπλῶν πραγματείαν·, » καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ χαμάτων πεφιλοτίμητο. » Οὐ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους (8) ἐκδόσεις κατ’ αὐτὸν·, συνήγαγεν, ἀλλὰ εἰ καὶ ἐξ, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερικῷ περιτυχὼν·, ἐν τινὶ πύθῳ, ταῦτα·, συνένταξεν. Ἐπὶ ταῦτόν οὖν πᾶσαν·, συναγαγὼν, διελὼν δὲ καὶ ἀντιπαραθεὶς ἀλλήλαις·, μετὰ (καὶ) αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων Ἑξαπλῶν ἀντίγραφα·, *B* εὐφρῶς μᾶλα καὶ ἐπιστημονῶς ἐκ πολυπειρίας κατασκευάσεν.

« Ἀλλ’ οὐκ εἰς τέλος ἀσθεστον αὐτοῦ τὸ κλῆρο·, » διέμεινεν·, συμβέβηκε γὰρ αὐτῷ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον·, » καὶ μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς καὶ ἀπωλείας πρόξενος γέγονεν. Βουλόμενος γὰρ μηδὲν·, » τῆς θείας Γραφῆς ἔδωκε ἀνερμηνεύον·, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας, καὶ θανάσιμα ῥήματα ἐξηγήσατο·, » — Ἐξ αὐτοῦ γὰρ Ἀρειος τὰς ἀφορμὰς εἰληχεν καὶ οἱ καθ’ ἐξῆς ἀνόμοιοι·, » τε καὶ ἀνόσιοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, « Φάσκοντες γὰρ οὗτος τολμήσας·, » κατὰ τὴν ἀρχὴν·, » ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς·, » ὁρᾷ τὸν Πατέρα οὐ δύναται·, » *349* οὐτε τὸ Πνεῦμα·, » τὸ ἅγιον (τὸν Υἱὸν)·, » οὐτε οἱ *C* ἀγγελοὶ τὸ Πνεῦμα, οὐτε οἱ ἄνθρωποι·, » τοὺς ἀγγέλους. » — « Καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν Υἱόν, ἀλλὰ κτίσμα, καὶ κατὰ χάριν λέγεσθαι Υἱόν·, » τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προὑπάρχειν, » καὶ τὰ ἐξῆς τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ.

Πολλὴν γοῦν παροήνη συνταξίν εἰς ἐκάστην Γραφὴν καὶ ὅσα μὲν ἐν προσομιλαῖς καὶ διὰ προσομιλῶν εἰς ἥθην τε·, » καὶ φύσεις ζώων τε καὶ ἀλόγων εἰρῃζε μέσος·, » φερόμενος, πολλάκις χαρίεντα τὰ (94^a) διηγήματα·, » ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἰδογμάτων, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρίσκειται.

« Ἐδοξε δὲ·, » (αὐτῷ) ἀσκητικὸν βίον ἐπανηροῦσθαι (τοιοῦτον, διδ·, ») τὸν θώρακα αὐτοῦ δι’ ὑπερβολῆς·, » ἀστικής τε καὶ σκληραγωγίας ἀνατραπῆ·, » *D*

De quo etiam magnus Epiphanius in *Panario* dicit : « Ambrosio quæ ad victum ei et actuariis et famulis necessaria erant subministrante, chartasque et alias impensas, Origene autem in vigiliis et excellenti vivendi norma et vacatione maxima laborem suum circa Scripturas perficiente, et totum quod dicitur *Hexaplorum* opus et cæterorum vir iste cum defatigatione et sudore absolverat. Non enim quatuor insignes editiones solum uno collegit opere, sed quintam et sextam, quas his temporibus Jericho sorte repererat in quodam dolo, simul ordinavit. In unum igitur omnes editiones colligens, dividensque et unam ad aliam conferens cum ipsa Hebræorum notatione, operis quod dicitur *Hexapla* exemplaria ingeniose et perite cum magna eruditione construxit.

« At non usque ad finem incontaminata laus ejus perseveravit ; sed ut summæ doctrinæ viris accidit, promptissimus fuit, et scandalum quidem multis et ruinæ auctor factus est. Nihil enim in sacra Scriptura relinquere volens non interpretatum, seipsum in peccati laqueis involvit et mortifera verba enarravit. » Ex illo enim occasiones Arius obtinuit, et deinceps dissimiles et non sancti et reliqui omnes. « Ausus est enim hic dicere de principio Patrem ab unigenito Filio videri non posse, neque Filium a Spiritu sancto, neque Spiritum sanctum ab angelis, neque angelos ab hominibus, » — « Et ex substantia Patris non vult esse Filium, sed creaturam, et secundum gratiam dici Filium ; animam autem humanam ante existere, » et reliquas blasphemias ejus.

Multum ergo ordini ad singulas Scripturas consuluit, et quæcunque quidem sive in homeliis, sive in procemiis circa mores et naturas animaliumque et irrationabilium, in medium adductus, enarravit, sæpe jueunda sunt ; ubi vero de fide aliquod dogma introduxit, omnium absurdissimus inventus est.

« Visum est illi tam exercitiam eligere vitam, ut pectus ejus per excessum inediae et duræ tractationis frangeretur, » — « et aliquid amplius contra

Variae lectiones et notæ.

“Ced. 445,7-447,16 ; Hæz. II, 1,64. “τροφήν cod. “ἐξαρχ. Ced. “χάρτην Ep. “τῶν ἀνελωμάτων καὶ τοῦ ὕ. Ep. Ced. “καὶ πολιτείαις ὑπερβαλλούσαις Ced. om., Ep. “τὸν κ. τὸν π. τῆς γ. δ. Ep. “Ταύτην ὁμοῦ π. τὴν πρ. ὁ δ. μ. κ. π. Ep. πεφιλοτίμητο. cod. πεφιλοτίμηται Ced. “κατὰ ταῦτον Ced. — δ. καὶ πέμπτῃ καὶ ἑκτῇ Ced. “παρυγῶν Ced. “ταῦτα Ced. — ταῦτον Ced. “πάσας Ced. “ἀλλήλων cod. ἀντίγραφων Ced. “τ. τὸ κλ. ἀσ. διήγους Ep. “π. δρ. πτωμα ἐξαισίων καὶ μέντοι κ. τ. λ. Ced. π. εἰς μέγα πτωμα ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ σκοποῦ β. μ. Ep. “μ. ἔ. Ced. τῶν θεῶν Γραφῶν Ep. Ced. “ἀνεξηγήτων Ced. “ἔξ. β. Ep. Ced. “Glyc. 451,18 ; ἀνομοούσιοι Xylander. “ἔθεν auld. Ep. “λέγοντες πρῶτον μὲν auld. Ep. “ὁ υἱὸς ὁ μ. Ep. “ἀλλ’ Ep. “Παῦμα τὸν Υἱόν Ep. ὁ τὸν Υἱόν τὸ Πνεῦμα τὸ ἀγ. Ced. “δύναται θεάσασθαι Ep. “δ. μὴ δ. Ep. “πρὸς τοῦτον εἰσάγεται, κτιστὸν δὲ ἅμα βούλεται δὲ ὡς κ. χ. τὸν υἱόν αὐτὸν καλεῖσθαι λέγειν Ep. Υἱὸν λ. Ced. “καὶ τῶν δαιμόνων τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν καὶ τέλος τῆς κολάσεως Ced., Glyc. ἀγγέλους Ced. “καὶ ταύτας εἶναι, κ. τ. λ. Ep. “εἰς auld. Ced. “μῆσης codex. “χαρίεντος διηγήσατο Ced. “Ἐδ. δ. καὶ δ. Ced. “Ἐδ. γὰρ καὶ ἀσκητῶν Ep. “διὸ α prima manu codicis pro ὥστε cf. ἑ. π. διὸ καὶ τὸν Ep. “δ. φασί τινες ἀπὸ ὕ. πολιτείας, ἀσ. τε καὶ ἀποχῆς ἐμφύχων πεπρωμέναις Ep.

corpusculum meditatus est; alii enim dicunt nervum abscondisse, ut non jam voluptate obturbaretur; alii vero veneno virilia infecisse et ea exsiccasse: alii autem alia de eo narrat; sic ferunt medicalem eum herbam reperisse memorie causa. » Ille multa dicitur passus fuisse pro Christo: » cum valde facundus esset, et in Ecclesia educatus. » Invidia autem, persecutionis tempore, calumniatus apud eos qui potestatem habebant, mala arte diabolicæ cogitationis in vilissimum hominem, in hunc, inquit, excogitatum est ab iniquitatis operariis. Æthiopes enim ad illum adduxerunt, qui corpore ejus abuteretur. Ille autem tam impuram non ferens machinationem, clamores edidit, utraque sibi re proposita. » — « Postquam vero adolere annuisset, injecerunt thus in manus ejus, quod in altaris focum posuit; sicque martyrio privatus dimissus est et ex Ecclesia expulsus. » Relicta autem Alexandria propter dedecus in Judæam abiit. » Cum porro Hierosolymam ascendisset, facundus interpret sacerdotale munus coram Ecclesia loquendi (nam sacerdos erat) refugiebat, sed valde oppressus est a sacerdotibus. Surgens itaque et aperiens librum, hoc solum invenit: « Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » Plicatum librum e manibus amisit cum gemitu et lacrymis, cunctis pariter cum eo flentibus.

ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου¹²; » πύξας τὸ βιβλίον¹³ ἐκάθισε μετὰ κλαυ-

Sunt quoque multa alia de illo dicta et celebrata ob summam ejus scientiam et librorum compositionem. At non audivit, ut videtur, sapientissimum Salomonem dicentem: « Fili, parce a faciendis libris multis. » Et, « Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem a conspectu Dei, quia Deus in cælo sursum, et tu super terram deorsum: idcirco sint sermones tui pauci. » — « Sermones enim multi multipliciant stultitiam; » et « ne fias justus multum. » — « Justus perit in justitia sua. » — « Ne plus sapias quam necesse est, nequando impie agas. » Has ergo rejiciens et repudiens sacras admonitiones, ne Christophori quidem cavet intelligentiam et prudentiam

Α ναί), » — « ἐπινοηκέναι δὲ καὶ κατὰ¹⁰ τὸ σωμα-
τιον, οἱ μὲν¹¹ ὅτι νεῦρον ἀποτετμηκέναι διὰ τὸ μὴ
τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι¹², οἱ δὲ φάρμακον ἐπι-
τεθῆναι¹³ τοῖς μορίοις εἶπον¹⁴ καὶ ἀποξηρᾶναι.
Ἄλλοι δὲ ἄλλα¹⁵ εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ὅτι
[καὶ¹⁶] βοτάνην¹⁷ ἱατρικὴν εὗρε μνήμης ἕνεκα. »
Ὁὗτος « πολλὰ λέγεται πεπονθέναι ὑπὲρ (τοῦ) Χρι-
στοῦ, » λόγιος ὢν σφόδρα καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνα-
τεθραμμένος. » Φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς (ὑπὸ τοῦ διω-
γμοῦ) πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἀρχοντας, κακομηχανίᾳ
διαβολικῆς¹⁸ ἐπινοίας¹⁹ εἰς αἰσχροτάτον²⁰ ἄνδρα,
ψηστὴν, ἐπινοηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργατῶν²¹.
Αἰθίστα γὰρ αὐτῷ παρσακεύσαν εἰς παράχρησιν
τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ 350 δὲ μὴ φέρων τὴν
τοιαύτην²² τολμὴν ἐπίνοιαν²³, ἐρρήξε φωνὴν²⁴,

ἀμφοτέρων προτεθέντων²⁵ αὐτῷ πραγμάτων. » —
« Ἐπεὶ δὲ²⁶ τοῦτο καθωμολόγησε²⁷ θῆσαι, βαλόν-
τες²⁸ ἐπὶ χεῖρας²⁹ αὐτοῦ λιθαντῶν³⁰, εἰς τὴν τοῦ
βωμοῦ πυρὰν καθῆκε³¹. » καὶ οὕτω τοῦ μαρτυρίου
ἀποκριθεὶς ἀπελύθη³² καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέωσθη³³. »
— Τὴν δὲ Ἀλεξάνδρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ δνειδος,
τὴν Ἰουδαίαν κατέλαθεν. « Ἀνελθὼν δὲ³⁴ εἰς³⁵ Ἱε-
ροσόλυμα, ὡς³⁶ ἐξηγητῆς καὶ λόγιος προετρίπτετο
ἀπὸ τῆς ἱερατείας³⁷. » — ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰπεῖν
πρεσβύτερος γὰρ ἦν³⁸ καὶ πολλὰ καταναγκασθεὶς
ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναστὰς (καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον)
καὶ μόνον³⁹ τοῦτο εὐρών· « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν
ὁ Θεός· Ἰνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου καὶ
ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου⁴⁰; » πύξας τὸ βιβλίον⁴¹ ἐκάθισε μετὰ κλαυ-

C (7) Εἰσεὶ δὲ⁴² πολλὰ καὶ ἕτερα περὶ αὐτοῦ λε-
γόμενά τε καὶ ἀδόμητα διὰ τὸ πᾶθος· τῆς γνώσεως
αὐτοῦ καὶ συντάξεως τῶν βιβλίων, ⁴³ μὴ ἀκούων,
ὡς εἶκε, τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος φάσκοντος⁴⁴.
« Ὑἱὲ, φύλαξον⁴⁵ τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλὰ, » καὶ,
« Μὴ σπεῦδες ἐπὶ στόματί σου, καὶ (ἡ)⁴⁶ καρδία σου
μὴ ταχυνάτω τοῦ⁴⁷ ἐξενέγκαι⁴⁸ λόγον ἀπὸ⁴⁹ προσ-
ώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεός ἐν (τῇ) οὐρανῷ ἄνω καὶ
σὺ ἐπὶ (τῆς) γῆς κάτω· διὰ τοῦτο ἐστωσαν οἱ λόγοι
σου ὅλγοι. » — « Εἰσεὶ γὰρ λόγοι πολλοὶ πλη-
θύνοντες ματαιότητα⁵⁰. » καὶ⁵¹ « Μὴ γίνου δι-
καιος πολὺ. » — « Ἐστὶ δικαίος ἀπολλύμενος ἐν δι-
καίᾳ⁵² αὐτοῦ. » καὶ « Μὴ σοφίζου περισσά,
D μὴ ποτε ἀσεδείης. » Ταύτας 351 τοίνυν παραγρα-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ἐπ. ἐπὶ τῷ κατὰ Ep. καὶ x. τὸ σ. ἐπ. τι Ced. ¹¹ λέγουσι add. Ep. ¹² μὴ ἡ. ὀχλ. Ep. ¹³ ἐπιθεῖναι Ep. ¹⁴ παρ' αὐτοῦ add. Ced. ¹⁵ ἱατροὶ δὲ καὶ ἄ. Ep. ἀναφέρειν τοῖς μὲν Ep. ¹⁶ καὶ Ep. Ced. ¹⁷ τινὰ εὗρεκεν I. Ep. ¹⁸ Ἐπὶ πλείστον φθόνον διεβέβητο, καὶ μάλλον τοῦτο παρῶναι τοὺς κατὰ καιρὸν τότε τὴν ἐξουσιαστικὴν διέποντας x. δὲ διαβολικῇ Ep. ¹⁹ ἐπινοήσαν οἱ τῆς κακίας ἐργάται αἰσχρο-
τητα τῷ ἄνδρι ἐπινοῆσαι εἰς π. δὴ τοῦ ἄ. σ. Ἄ. ἄ. παρσακεύσαι Ep. ²⁰ αἰσχροτέρων ἄνδρα φασίν Ced. ²¹ τοῦτον ὁλοκαῖν add. Ced. ²² τος Ced. ²³ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἐπ. Ep. ²⁴ τῶν add. Ep. ²⁵ ἄ. πρ. Ced. ²⁶ ὅλλ' ἐπειδὴ ὅλος. ²⁷ τοῦτο πρῆξα Ep. ²⁸ βαλὼν τε cod. ²⁹ χεῖρα Ced. Ep. ³⁰ λίθων Ced. Ep. ³¹ καθῆκαν Ep. ³² μ. ἀπὸ τῶν κρινάντων ἀπεβλήθη Ced. μ. ἀπὸ τ. κρ. ὁμολογητῶν τε καὶ μαρτύρων ἀπεβλήθη τότε Ep. ³³ ἀπὸ add. Ep. ³⁴ ἐξῴθ. cod. — τοιοῦτος ἐξ. Ep. ³⁵ Ἄ. δὲ λιπὼν Ced. — Ἄν. γούν Ep. ³⁶ τὰ add. Ep. ³⁷ καὶ ὡς. ³⁸ τοῦ ἱερατῆος Ced. Ep. ³⁹ προῦκρηξε Ced.; φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ πρεσβυτέρου καταξιοῦσθαι Ep. sed cf. Eus. H. E. vi, 19. ⁴⁰ ἀναστὰς ἐπὶ πόδας τὸ β. μ. Ep. ἄν. καὶ τ. μ. τὸ ῥήτον εἰπὼν Ced. Ps. l. 16. ⁴¹ καὶ add. cod. ⁴² ἐπιδόκαε καὶ add. Ep. ⁴³ σὺν ἄ. κλ. Ep. ⁴⁴ Ced. 447, 16-19. ⁴⁵ Ἐ. δὲ καὶ ἔ. τὰ π. Ced. ⁴⁶ ὅθεν καὶ συντακτικῶς ὠνομάσθη διὰ τὰ πολλὰ πε-
ποιηκέναι βιβλία Ced. ⁴⁷ λέγοντος Ced. Ecclesiastes xii, 12. ⁴⁸ φύλαξαι cod. — φύλασσε τοῦ μὴ ποιεῖν Ced. ⁴⁹ V. 2 ἡ. om. ut Ced. ⁵⁰ μὴ add. cod. ⁵¹ ἐξενεγκῶν Ced. ⁵² πρὸ πρ. LXX. ⁵³ Eccl. vi, 11. ⁵⁴ ματαιότης. cod. ματαιότητος Ced. ⁵⁵ Eccl. vii, 15-17. ⁵⁶ δικαιούσῃ Ced.

ψάμενος τὰς ἱερὰς παραινέσεις καὶ παρακωνισά-
μενος οὐδὲ τοῦ χριστοφόρου²⁹ προσέειπε τῇ ἐννοίᾳ³⁰
τε καὶ συνέτει ἐν τοῖς συντάγμασιν· ὁ γὰρ θεοπέ-
σιος³¹ Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοίων (δυ-
νατώτατος ὢν, νοήμασι τε ἰκανώτατος γεγονώς, δε)
οὐ πλεον τῶν βραχυτάτων³² ἐπιστολῶν γραφῇ πα-
ραδέδωκεν, καίτοι μυρία ἀπόρρητα λέγειν ἔχων,
ἄχρις τῶν μέτρων οὐρανοῦ³³ τρίτου φθάσας θεω-
ρήματα, ἐπ' αὐτὸν δὲ τὸν θεοπρεπῆ παράδεισον
ἀρπασθεὶς³⁴ καὶ τῶν ἐκεῖσε βημάτων ἀνεκφράστῶν³⁵
ἀξιώθει ἀκούσαι³⁶. Καὶ μέντοι οὐδ' οἱ λοιποὶ τοῦ
Χριστοῦ φοιτηταί, εἴ μὲν ἀπόστολοι, οἳ δὲ³⁷ μαθη-
ται, καὶ ἄλλοι πρὸ τούτων³⁸ μυριοί, οὐκ ἄπειροι (94b)
λόγων ἐτύχονον· καὶ ὅμως οὖν ἐξ ἀπάντων τού-
των³⁹ τοῦ Κυρίου διακριθῶν⁴⁰ ὑπομνήματα Ματ-
θαῖος ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνοι καταλειπομένοι, οὓς
καὶ ἐπάναγκας ἐπὶ τὸ γράφειν ἔλθειν ἔχει⁴¹ λόγος,
ὥσπερ (8η) καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. Διό⁴²
φησιν ὁ μέγας Μάξιμος· Ὁ λόγος συγγραφόμενος
ἢ πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς
τινῶν, ἢ⁴³ ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης.

⁴⁴ (8) Νοσηλευθεὶς δὲ Σευήρος ἐτελεύτησεν⁴⁵.

⁴⁶ (9) Ἐπὶ Σευήρου Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς τὴν
Ἀρτέμιονος αἵρεσιν ἀνενώσατο.

PMJ. Βασίλεια Καρακαλλᾶ.

⁴⁷ Μετὰ⁴⁸ Σευήρον (τὸν Σεπτίμιον) ἐβασίλευσε
Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς⁴⁹ αὐτοῦ, ὁ Καρακαλλᾶς, καὶ Γέ-
τας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ⁵⁰.

⁵¹ (2) Καὶ σφάξας (τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν
μητρίαν λαθὼν εἰς γυναῖκα, καὶ κρατήσας ἐτη ζ',
ἀνταναιρείται ὑπὸ τῶν ἰδίων, 352 αὐτὸς) τὸν ἴδιον
ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς⁵² κατέσφαξεν.

⁵³ (3) Σαραπίων δὲ τις μαθηματικὸς εἰλεγεν, ὥς
τεθνήξαντα⁵⁴ Ἀντωνίνον καὶ Μακρίνον αὐτὸν δια-
δίχασθαι, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν⁵⁵ δακτύλῳ παρεστῶτα
μετὰ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μᾶλλον δὲ
ὕπὸ τῆς τύχης, οὐ συνήκε τῷ προσώπῳ⁵⁶ Μακρίνου,
ἀλλ' ἔτερον τὸν πλησίον ἐκέλευεν ἀποκτανθῆναι. Ὁ
δὲ Μακρίνος ἐσπούδαζε⁵⁷ τὸν Ἀντωνίνον προκατα-
λαβεῖν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ἀπὸ τοῦ ἱπποῦ⁵⁸ κατελ-
θόντος ἐν κυνηγίῳ εἰς ἀπόπατον, ἐκατόνταρχον
ἀποστείλας, τοῦτον τῷ ξίφει ἀνελεῖν, εἰπὼν πρὸς
αὐτόν· Ὁ· σὺ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως D
καὶ γὰρ σὺ.

(4) Ἐπὶ αὐτοῦ Ὀριγίνης διάφορα συγγράμματα
καταλείπει μετὰ καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων σημει-
ώσεως, τὰ λεγόμενα Ἑξαπλᾶ.

A in libris componendis; divus enim Paulus cum sermones omnimodos componere potuisset, valde-
que huic operi intelligentia sua par esset, brevissimas tantum epistolas litteris mandavit; attamen arcana sexcenta dicenda habebat, quippe qui ante tempus usque ad tertium cælum contemplandum ascenderat, et in ipsum magnificum raptus paradisum, ibi verba ineffabilia audire meruerat. Enimvero nec ceteri Christi discipuli, duodecim scilicet apostoli, septuaginta discipuli, et præter eos sexcenti alii, imperiti non erant ad dicendum; attamen ex omnibus his Domini conversationis Matthæus et Joannes soli monumenta nobis reliquerunt, quos quidem neces-
sitas cogit ut ad scribendum accingerentur, sicut etiam Marcum et Lucam deinceps. Idcirco magnus B
Maximus ait: « Qui scribit aliquid, vel ad sui ipsius memoriam scribit, vel ad utilitatem aliorum, vel ad utrumque, vel etiam ut quibusdam noceat, vel ad ostentationem, vel ex necessitate. »

Cum autem in morbum incidisset Severus mor-
tuis est.

Sub Severo Paulus Samosatensis Artemonis re-
novavit hæresim.

CXLIV. Regnum Caracallæ.

Post Severum Septimium imperavit Antoninus, filius ejus, dictus Caracalla, et Geta frater ejus.

C Et cum occidisset fratrem suum, et novæcam uxorem duxisset, et imperasset annos septem, vicissim a suis occisus est. Ipse proprium ipsius fratrem in sinu matris jugulavit.

Quidam Sarapion mathematicus dicebat mortuo Antonino Macrinum ipsum illi successurum, et ostendit illum digito astantem cum senatu. Antoni-
nus vero ob iram, vel potius fortuito in faciem Macrini non incidit, sed alium qui proximus erat jussit interfici. At Macrinus sedulo egit ut Antoni-
num præverteret, et cum in venatione Antoninus ex equo desiliisset, ad recessum, ventris levandi causa, petendum, centurionem mittens, illum gla-
dio occidit Macrinus dicens: « Sicut tu fratrem D jugulasti, ita et ego te. »

Sub eo Origenes varia scripta reliquit signis
Hebræorum instructa et dicta Ἑξαπλᾶ.

Varie lectiones et notæ.

²⁹ θεοπεσίους πρ. Παύλου τῇ Ced. ³⁰ τὴν ἐννοίαν τε καὶ σύνεσιν cod. ³¹ τρισμαχάριος Π. Ced. ³² παντοδαπῶν βραχυτάτας ἐπιστολάς τῇ γ. Ced. ³³ εἰ ἄτε τὰ μ. ὁ τ. θεωρήματα ἐπιφθ. Ced. ³⁴ ἀναρκ. Ced. ³⁵ ἀν. ρ. Ced. ³⁶ ἀν. ἀξ. Ced. ³⁷ οἳ δὲ Ced. ³⁸ πρὸς τοῦτοις Ced. ³⁹ ἀπ. τῶν τοῦ Ced. ⁴⁰ τὰ add. Ced. ⁴¹ κατέχει Ced. ⁴² δὴ add. Ced. ⁴³ πρὸς add. Ced. ⁴⁴ Ced. 442, 18-20. ⁴⁵ ἐν πολέμῳ Leo. (5412) Ced. 448, 20. ⁴⁶ δὲ add. Ced. ⁴⁷ Α. υἱὸς Σευήρου καὶ Ced. ⁴⁸ μήνας β' Ced. ἐτη ζ', μ. β' Leo. cf. Spart. 9: imperavit a. VI. ⁴⁹ Ced. 448, 21, 22. ⁵⁰ μητρὸς ἐμονάρχουσιν ἐτη ζ' Ced. ⁵¹ οὗτος τὸν ἴδιον ἀδ. ἐν τῷ χ. τῆς μ. ἀπασφ. Leo. ⁵² Ced. 448, 22-449, 8 Σερ. ⁵³ τεθνήσκει οὐκ εἰς μακρὰν Ἀντωνίνος καὶ Μακρίνος ἀ. διαδέχεται Leo, Ced. ⁵⁴ αὐτῷ L. o. — τῷ add. Ced. ⁵⁵ τὸ πρόσωπον Ced. ⁵⁶ ἐσπούδαζε Ced. ⁵⁷ ὃν ἀπὸ τοῦ l. κατελθόντα Ced.

CXLV. *Regnum Macrini.*

Post Antoninum imperavit Macrinus anno uno, mensibus duobus.

Assumpto Avito, ut Antonini adulterino filio, coronam imposuit et eum imperatorem renuntiavit, datoque militibus auro, cum Macrino bellum iniit; victusque Macrinus fugiit, et cum filio suo jugulatus est.

CXLVI. *Regnum Aviti.*

Post Macrinum imperavit Avitus, dictus Helio-gabalus, annos tres, menses novem.

Hic ita effeminatus erat, ut Hieroclem legitimum sui ipsius virum faceret.

Jugulatus tandem est propter facinora, et regnum suscepit Alexander, consobrinus ejus.

Avitus medicum rogavit ut eum, per anteriorem incisionem, duplicis sexus participem efficeret.

CXLVII. *Regnum Alexandri.*

Post vero Antoninum Avitum, imperavit Alexander Mammæus annos tredecim, menses octo, et occisus est cum Mammæa matre sua per insidias Maximi ducis.

Sub eo fames Romæ facta est, ita ut humanam comederent carnem.

Hic cum adversus Persas movisset exercitum, victus est affatim, et ignominiose jugulatus, et milites Maximianum designaverunt.

Mammæa Alexandri mater, religiosa erat; et cum Antiochiæ versaretur, vocavit ad se Origenem, ut mysterium Christi edoceretur; idcirco pace profunda usæ sunt sanctæ Ecclesiæ per ipsam.

Sub eo Narcissus Hierosolymarum episcopus, cum baptizaret, et oleum chrismatis deficeret, jussit aquam in craterem fundi, quod orans in oleum convertit.

CXLVIII. *Regnum Maximini.*

Post Alexandrum imperavit Maximinus annos sex. Hic cum, primo pastor, postea factus esset miles, a populo et senatu imperator creatus est.

Post hæc dolose necatus est a Pupieno Maximo et Balbino.

Hic crudeliter adversus Alexandri familiam sævit, D

PME. *Βασιλεὺς Μακρίνου.*

Μετά Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μακρίνος ἔτος α', μῆνας β'.

(2) Εὐτυχιανὸς δὲ τις προλαβὼν τὸν Ἀδρίαν ὡς Ἀντωνίνου υἱὸν μολχίον, περιέθηκε δίδημα καὶ αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσεν· καὶ δοὺς χρυσίον τοῖς στρατιώταις συνέβαλε πῶλεμον μετὰ Μακρίνου· καὶ ἡττηθεὶς Μακρίνος ἔφυγε καὶ ἀπεσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

353 PMG. *Βασιλεὺς Ἀδρίαν.*

Μετά Μακρίνον ἐβασίλευσεν Ἀδρίαν ὁ Ἡλιόγαβλος ἔτη γ', μῆνας δ'.

(2) Οὗτος γυναικώδης ἦν, ὥστε Ἰεροκλῆα ἐννομον αὐτὸν ἄνδρα ποιῆσαι.

(3) Ἐσφάγη δὲ διὰ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἐξάδελφος αὐτοῦ.

(4) Ἀδρίαν τὸν ἱατρὸν παρεκάλεσε διφυῆ αὐτὸν εἰς ἀνατομῆς ποιεῖν ἐμπροσθίου.

PMZ. *Βασιλεὺς Ἀλεξάνδρου.*

Μετά δὲ Ἀντωνίνου τὸν καὶ Ἀδρίαν ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαρμαίης ἔτη [ι]γ', μῆνας η', καὶ ἐσφάγη σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ (Μαρμαίᾳ ἐξ ἐπιβουλῆς Μαξιμίου στρατηγού).

(2) Ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε λιμὸς ἐν Ρώμῃ, ὥστε κρεῶν ἀνθρωπίνων αὐτοὺς βιβασθαι.

(3) Οὗτος στρατεύσας κατὰ Περσῶν ἡττήθη κατὰ κράτος καὶ καταφρονηθεὶς ἐσφάγη (καὶ προσέδιδοντο οἱ στρατιῶται Μαξιμίων).

(4) Μαρμαίᾳ, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, θεοσεβὴς ἐτύγχανε, καὶ τὸν Ὀριγῆν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρέψουσα ματεμπέμματο πρὸς αὐτὴν, τοῦ διδασκῆναι τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον. (Διὸ καὶ εὐρήνη πολλὴ ὑπῆρχε ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις δι' αὐτῆς.)

354 (5) Ἐφ' οὗ Νάρκισσος, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐν τῷ βαπτίσμῳ, ἐλαίου τοῦ χρίσματος λειψάντος, ἐκίλευσε ὕδωρ ἐν τῷ κρατῆρι βληθῆναι, καὶ εὐξάμενος ἔλαον παποίηκεν.

PMH. *Βασιλεὺς Μαξιμίνου.*

Μετά Ἀλεξάνδρον ἐβασίλευσε Μαξιμίνος ἔτη ε'. Οὗτος ποιμὴν ὢν καὶ μετὰ ταῦτα στρατιώτης γεγωνὸς, ὑπὸ τοῦ δῆμου καὶ τῆς βουλῆς (95) προσεβλήθη βασιλεὺς.

(3) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσφάγη βολίως παρὰ (Πουπίνου) Μαξιμίου καὶ Βαλβίνου.

(5) Οὗτος κακῶς τῷ Ἀλεξάνδρου οἴκῳ χρησά-

Variæ lectiones et notæ.

217 (5419) Ced. 449.11. ὅς ἦν τὸ γένος Μαῦρος Καππαδόκης ἔτη η' Ced. sed cf. Victorem, Eutropium, Lampridium: xiv menses (217 Ap. 11—218 Junii 8). Ced. 449.12. παραλ. Leo Ced. 218 ὄντα add. Ced. συνέβαλλε cod. ἡττηθ. (ἡττήθη) M. καὶ γε καὶ ἀπ. cod. υἱὸν Leo. 218 (5420) Ced. 449.17-19. Ἀδρίαν ὁ Γαλατικός cod. ἡμέρας 8, sed potius subtrahendi sunt dies iv ab 8 Junii 218 ad quartum Martii 222. Ced. 449.20-22 γ. δὲ ὡν τοσοῦτος ἦν πρὸς τὸ τῆς ἀσελγείας πάθος διακείμενος ὥστε καὶ τὸν Ἰερ. Ced. 450.1. Ced. 449.22 e Dione 79 XLIV. 16. ἡντιβόλῃ Leo, Ced. ἡντιμῆς Ced. τομῆς Leo, sed Dio: ἀνατομῆς. ἐμπροσθίας Ced. om. Dio. 222 (5424) Ced. 450.3, 6, 71 υἱὸς add. Ced. Ced. 450.4, 5. καὶ add. Ced. δ. ἀν. Ced. Leo. Ced. 450.5-7. ἐκτεπ. Ced. Leo. καὶ σφάττεται μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. Ced. 450.7-9 ἥτις καὶ χριστιανὴ ἱ. Ced. διατρέποντα Ced. Leo. δ. δ. τὸ. x. γ. μ. θάλλουσα Ced. Ced. 450.9-12. καὶ οὕτως προσευξάμενος εἰς δ. μετέβαλε Ced. 237 (5437) Ced. 450.15-16. M. 16. ἔτη ε' ut Leo. ὡς πρότερον εἰδ' οὕτως στ. Ced. καὶ μετὰ ταῦτα στρατηγὸς Ἀλεξάνδρου δι' ἀνδρίαν σώματος καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν Ced. Leo. προεγερθεὶς Ced. Ced. 450.18-20 ἐπάξιν δὲ τῆς αὐτοῦ ἀνοσιούργου γνώμης τὸ τέλος εὖρατο σφαγεὶς π. M. καὶ B. ὅς ἐχθροὶ τῷ πρὸς Ἀλεξάνδρον πολλοὺς Χριστιανούς ἔχοντα καὶ τιμῶντα δ. η. μ. x. γ. Ced. 450.16-18.

μενος, διὰ τὸ τοὺς Χριστιανούς τιμῆν ὁ Ἀλέξαν-
δρος, διωγμὸν μέγαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν.

“(4) Ἐπ’ οὗ Λαυρέντιος καὶ Κυπριανός, Βαλ-
δίνος, Εὐλάμπιος καὶ Εὐλαμπία, καὶ ὁ ἅγιος Σώζων,
ἐμαρτύρησαν.

PMΘ'. Βασιλεία Πουπλίου.

Μετά Μαξιμίνον ³³ ἐβασίλευσε Πουπίνος Που-
πιανός μηνας γ'.

“(2) Τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ ἀπεσφάγησαν καὶ οὗτοι
ὅπῃ τῶν στρατιωτῶν.

“(3) Ὁμοίως καὶ Γορδιανός, ὁ γεγονὸς Καίσαρ
παρὰ Μαξιμίνου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσας ἀνέβη,
ὡς κωλύσαντο; Φιλίππου τοῦ ἐπαρχοῦ ³² τὸν οἶτον
διακομισθῆναι τῷ στρατῷ. **355** Οὗτος δὲ (ὁ Φίλιπ-
πος) ἦν (ὁ) πατὴρ τῆς ἁγίας ³³ Εὐγενίας.

“(4) Ἐκ Μαξιμίου καὶ Γορδιανοῦ Ἀφρικανός ὁ
συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο.

PN. Βασιλεία Βαλδίνου.

Μετά δὲ Πούπλιον ³⁴ ἐβασίλευσε Βαλδίνος Ἰου-
νίωρ ³⁵ μηνας γ', ὁς πρῶτος ἐποίησε κανδιδίτους
καὶ προσηγορίας· καὶ τὸ τάγμα τῶν σχολαρίων
συστησάμενος ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἰουνιώρων ³⁶ εἰς τὸ
ἴδιον ὄνομα.

PNA. Βασιλεία Γορδιανού.

Μετά δὲ Βαλδίνον ἐβασίλευσε Γορδιανός ³⁷, υἱὸς
αὐτοῦ, ἐτῆς γ', καὶ ἐν (τῇ) πολέμῳ συμπεσὼν τῷ
ἱππῷ καὶ μηροκλασθεὶς· ἀπέθανεν.

(2) Μετὰ Γορδιανὸν ἐβασίλευσε Ἰουνίωρ ³⁸, ὁ υἱὸς
αὐτοῦ, ἐτῆς β', καὶ ὑδερίας ἀπέθανεν.

“(3) Ἐπ’ οὗ Ἑβραῖός τις Χριστιανός συνοδοιπο-
ρῶν ³⁹ ἐν ἐρήμῳ ⁴⁰ τόπῳ (ἐν Συρίᾳ) καὶ ἀβήρωσθη-
σας, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν κινεῖσθαι πανταῶς,
συνεβουλεύσαντο οἱ σὺν αὐτῷ Χριστιανοὶ μετὰ πολ-
λῶν δακρύων καταλεῖψαι αὐτὸν, ὑπορώμενοι μὴ καὶ
αὐτοὶ συνεβηθῶσιν ἐκ τῆς ἀνυδρίας τοῦ τόπου
καὶ ἐρημίας. Οὗς ἰδὼν ἀπέναι μέλλοντας ὁ Ἰουδαῖος
ἤρξατο μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς αὐτοὺς· λέγειν· Ὁρ-
κίω ὑμεῖς τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,
καὶ καταλθόντα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
μέλλοντα κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, μὴ ἐσθῆτέ με
ἀποθανεῖν Ἑβραῖον, ἀλλὰ βαπτισατέ με, **356** καὶ
οὕτως ἀμείψατε. ⁴¹ Οὐ δὲ φασιν· Ὁκ ἐξέστιν ἡμῖν
τοῦτο ποιῆσαι κοσμικοί· οὗτοι καὶ χειροτονίαν μὴ
ἔχουσιν ⁴², ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ὕδωρ ἐστὶν ἐνταῦθα,
καθὼς ὁρᾷς. ⁴³ Ὁ δὲ μέλλον ἐπιμενε τοὺς αὐτοὺς
ὅρκοις ἐκδιδυόμενος αὐτοὺς καὶ κατακρίνων. Ἐν

A eo quod Christianis Alexander favisset, et perse-
cutionem magnam contra Christianos excitavit.

Sub eo Laurentius et Cyprianus, Balbinus, Eu-
lampius et Eulampia et sanctus Sozon fidem confessi
sunt.

CXLIX. Regnum Pupieni.

Post Maximinum imperavit Pupienus Publianus
tribus mensibus.

Eodem autem modo et isti a militibus interfecti
sunt.

Similiter et Gordianus, qui a Maximino Caesar
factus est et imperavit ipse, occisus est, quia Phi-
lippus praefectus prohibuerat ne frumentum trans-
veheretur ad milites. Philippus vero iste pater erat
sanctae Eugeniae.

B Sub Maximo et Gordiano Africanus scriptor clarus
evasit.

CL. Regnum Balbini.

Post Publium imperavit Balbinus Junior menses
tres, qui primus fecit candidatos et protectores; cum
ordinem scholasticorum constituisset, vocavit eum
Juniorem a proprio suo nomine.

CLI. Regnum Gordiani.

Post Balbinum imperavit Gordianus, filius ejus,
annos sex; cum in bello una cum equo corruisset
femore fracto, interiiit.

Post Gordianum, imperavit Junior, filius ejus,
annis duobus, et hydropicus mortuus est.

C Sub illo Hebraeus quidam cum Christianis una
iter faciens per desertum locum in Syria, infirmus
est, ita ut omnino moveri non posset; Christiani
qui cum eo erant simul statuerunt multis cum
lacrymis ut illum derelinqnerent, reformidantes ne
ipsi quoque perirent ob ariditatem loci et solitudi-
nem. Quos videns Judaeus mox discessuros, incepit
cum gemitibus illis dicere: Adjuro vos per illum
qui fecit caelum et terram, et qui descendit ad
salvandos homines, et judicaturus est vivos et mor-
tuos, ne sinatis me mori Hebraeum, sed baptizate
me, et postea discedite. ⁴⁴ Hi vero dicunt: ⁴⁵ Non
licet hoc facere, cum simus saeculares et im-
positionem manuum non habeamus, et insuper non
habet hic aqua, ut vides. ⁴⁶ Ille autem magis persevera-
bat iisdem juramentis compellens eos et condem-
nans. Cum ergo valde inopes essent consilii, dixit

Variae lectiones et notae.

³² Ced. 451,2,3. sub Gordiano: Βαδύλας, A. K. καὶ Εὐγένιος γέγονεν ἐπίσκοπος Βυζαντίου ἐτῆς κ'.
³³ M. Βαλδίνον ἰδ. Πουπλιανός μ. β' καὶ ἐσφάγη ἐν πολέμῳ Ced. 451,5,6. ³⁴ De Balbino et Gordiano Leo.
Ced. ³⁵ Ced. 450,22-451,2 ὁ δὲ Γ. προγεγονέναι K. π. M. Φίλιππος δὲ ὁ ἐπαρχὸς τὸν α. δ. τῷ στ. ἐκώλυσεν.
³⁶ ἐπαρχοῦ cod. ³⁷ μάρτυρος Ced. Leo. ³⁸ Μάξιμος B. καὶ Γορδιανός μηνας β' καὶ ἀπασφάγη ὑπὸ
στρατιωτῶν Ced. 450,21-22. ³⁹ 238. Mart. ⁴⁰ Ποντίου? — M. δὲ τοῦτον (Βαλδίνον) ἰδ. Ced. 451,7-10.
⁴¹ Ἰωνίωρος et Ἰουνιώρων cod. ⁴² 238 Mart. (5440) Ced. 451,11,12. ⁴³ ὁ add. Ced. ⁴⁴ Ced. sed A. Vic-
tor. XXVIII. 1. Gordianus nepos Gordiani annos sex. ⁴⁵ ὁλασθεὶς τὸν μηρὸν Ced. ⁴⁶ βασιλεία Ἰουνιώρος
Ced. 451,15,14. — Balbinus cod. — Ἰωνίωρ. cod. Οὐνίωρος Ced. ⁴⁷ Περὶ τοῦ βαπτισθέντος Ἰουδαίου
μετὰ τῆς ψάμμου, rubrica cod. Ced. 459,21-440,19 de Veri tempore, in quod propter distinctionem inter
laicos et ordinibus sacris insignitis haec minus quadrat; accedit, quod ep. Alexandria Dionysius nonni-
si in annos 249-265 cadit; Glyc. sub Philippo refert. ⁴⁸ α. χρ. Ced. ⁴⁹ κατὰ τὴν ἐρημίαν καὶ ἀβή-
ρωσιν συγχεθεὶς Ced. cetera breviora exhibens. ⁵⁰ ἔχοντας cod.

unus ex eis ceteris : « Excitate illum et exuite, » et cum illum aegre erexissent, et exuissent, iste manus suas sabulo implens effundebat super caput Iudaei, ter dicens : « Baptizatur Theodorus in nomine Patris et Filii et sancti Spiritus, » respondentibus cunctis ad singulum nomen Amen. Et confestim ita corroboratus est, ut magno cum animo et firmitate cum eis incederet. Cum autem venissent Alexandriam, et haec enarrasset archiepiscopo Dionysio, et ipsius admirationem movisset, statim omnem clerum congregat et rem eis proponit, an scilicet reputata sit Iudaea in baptisma arena infusio an non ? Et alii quidem dicebant : « Reputata est, testante repentina ejus sanitate. » Alii vero non admittebant, eo quod Ecclesia istam traditionem non haberet, praesertim cum Dominus Nicodemo dixisset : « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non intrabit in regnum caelorum. » His ergo et aliis dictis, visum est sancto Dionysio illum baptizandum esse, et missum eum ad flumen Jordanem baptizavit; illum autem qui ipsum sabulo ante baptizaverat, cum dignus esset, diaconum impositione manuum consecravit. Jure ergo magnus Gregorius enumerans omnia baptismata dicit : « Baptizavit Moyses, sed in aqua, et antea in nebula et in mari. » — « Baptizavit et Joannes, non jam quidem Judaice; non enim in aqua sola, sed etiam ad poenitentiam. » — « Baptizat et Jesus, sed in Spiritu : haec est perfectio. » — « Scio etiam quartum baptismum, quod sit per martyrium et sanguinem. » — « Scio quintum etiam, lacrymarum. » Merito igitur et convenientissime hoc baptismum non admittebant. Quis enim tunc baptizavit, ut firmum et divinum baptismum sanciretur? Ubinam sunt nunc dicentes seculares quosdam et mulieres aliquando baptizasse, necessitate cogente, nullo praesente sacerdote, et de baptismo divino et perfecto cum praesbyteris ipsis contententes, aut potius insanientes et blasphemantes ob magnam ignorantiam et pertinaciam, sacram apostolorum disciplinam et praecipuum non audientes dicentia : « Non permittimus laico aliquod sacerdotale munus exercere, ut sacrificia, aut baptismum, aut manuum impositionem, aut benedictionem sive parvam, sive magnam; » et, « Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo; etenim per impositionem manuum episcopi datur haec dignitas. Is autem cui ipsa non commissa fuerit, sed qui rapuerit et sibi eam subjecerit, peccatum et poenam Saulis et Oziae incurret. » Nequaquam sane, « sed ne ceteris quidem clericis baptizare permittimus, diaconis scilicet aut lectoribus, aut cantoribus, aut ministris, sed solis episcopis et praesbyteris, ministrantibus eis diaconis.

A πολλῇ οὖν ἀπορίᾳ γενόμενοι ¹⁶, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς · « Ἐγείρατε αὐτὸν καὶ ἐκδύσατε. » Καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου τοῦτον ὀρθώσαντες καὶ ἀποδύσαντες, ἔκτεινον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ψάμμου πλήσας, κατέχευν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουδαίου λέγων ἐκ τρίτου ¹⁷ · « Βαπτίζεται Θεόδωρος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος » (ἀποκρινόμενων τῶν ἄλλων καθ' ἑκάστον ὄνομα τὸ Ἀμήν). Καὶ παραχρῆμα τοσοῦτον ἐνίσχυσεν ὥστε ¹⁸ σὺν πολλῇ προθυμίᾳ καὶ εὐφροσύνᾳ βαδίζειν μετ' αὐτῶν. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ταῦτα διηγησάντων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Διονυσίῳ ¹⁹ καὶ τοῦτον ἐκθαμβησάντων, εὐθὺς πάντα τὸν κλῆρον συναθροίζει καὶ ἀνατίθεται αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα, εἰτε ἄρα ἐλογίσθη τῷ Ἰουδαίῳ εἰς βάπτισμα ἢ τῆς ψάμμου ἐπίχυσις, εἰτε οὐ. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον · « Ἐλογίσθη, μαρτυρούσης τῆς ἀθρόας αὐτοῦ ὑγιείας. » Οἱ δὲ οὐ παρεδέχοντο διὰ τὸ μὴ τοιαύτην ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν παράδοσιν, καὶ μάλιστα γὰρ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Νικόδημον εἰρηκότος ²⁰ · « Ἐάν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, (95^b) οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » Τοῦτων τοίνυν καὶ ἑτέρων λαληθέντων, ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Διονυσίῳ βαπτισθῆναι αὐτὸν, καὶ ἀποστείλας αὐτὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐβάπτισεν · τὸν δὲ προβαπτίσαντα αὐτὸν διὰ τῆς ψάμμου, ἄξιον αὐτὸν ὑπάρχοντα, διάκονον χειροτονήσαν. Εἰκότως οὖν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ἀπαριθμήσας τὰ baptismata πάντα φησὶν ²¹ · « Ἐβάπτισε Μωϋσῆς (ἀλλ') ἐν ὕδατι, καὶ πρὸς τοῦτον ἐν νεφέλῃ καὶ (ἐν) ²² θαλάσσῃ. » — « Ἐβάπτισε καὶ Ἰωάννης, οὐκέτι μὲν Ἰουδαϊκῶς · οὐ γὰρ ἐν ὕδατι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μετάνοιαν. » — « Βαπτίζει καὶ Ἰησοῦς, ἀλλ' ἐν Πνεύματι · τοῦτο ἡ τελειότης. » — « Οἶδα δὲ καὶ τέταρτον βάπτισμα, τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος. » — « οἶδα καὶ ε' (ἑπὶ), τὸ διὰ δακρύων ²³. » — Οὐκοῦν **357** δικαίως οὐ παρεδέξαντο καὶ λίαν ἀρμοδίως ἐκείνοι τὸ βάπτισμα. (Ποῖον γὰρ ἐνταῦθα ἐβαπτίζατο, ἵνα ὡς βίβαιοι καὶ θεῖον κυρωθῇ; Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ κοσμικοὺς τινας καὶ γυναῖκας λέγοντες βαπτίσαι ποτὲ κατὰ περίστασιν, μὴ παρόντος ἱερέως, καὶ εἰς βάπτισμα θεῖον καὶ τέλειον αὐτοῖς φιλονεικοῦντες, μᾶλλον δὲ τερατολογοῦντες καὶ βλασφημοῦντες ἐκ πολλῆς ἀγνωσίας καὶ αὐθαδείας, μὴ δὲ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας καὶ παραγγελίας ἀκούοντες τῆς λέγουσης ²⁴ · « Οὐκ ἐπιτρέπομεν λαϊκὸν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν, ὅσον θυσίας, ἢ βάπτισμα, ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην. » καὶ · « Οὐχ ἐαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ · διὰ γὰρ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδεται ἡ τοιαύτη ἀξία. » Οὐ δὲ μὴ ἐγγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ' ἀρπάσας καὶ τυραννήσας αὐτὴν ἐαυτοῦ,

Variae lectiones et notae.

¹⁶ γενόμενοι? ¹⁷ ἐπέχεον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τρίτον λέγων Ced. ¹⁸ αὐ? ¹⁹ συζητήσεως· παρὰ τὸ πᾶσα Διονυσίου γενομένης περὶ τοῦτου Ced. — διηγησάμενοι — ἐκθαμβησάντες cod. ²⁰ Joan. iii. 5. ²¹ Or. 39, 634 C. ²² τῇ add. cod. ²³ Ὁ. καὶ Gr. Ὁ. δὲ cod. ε' εἰ τῶν δ. Gr. ε' τὸ τῶν δ. Ced. ²⁴ Τοῦτο εἰρηται ἐν τῷ γ' βιβλίῳ τῶν ἀποστολικῶν Διατάξεων. C. 10 et 11.

τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Σαουλ καὶ Ἀ
 'Οὐλοῦ ²² ὑποστήσεται. Ὁ μὴν δὲ, ἢ ἀλλ' οὐδὲ
 τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν, οἷον
 διακόνους, ἢ ἀναγνώσταις ²³, ἢ ψάλταις, ἢ ὑπηρέταις,
 ἀλλ' ἢ μόνοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, ἐξυπη-
 ρετούμενων ²⁴ αὐτοῖς ²⁵ τῶν διακόνων — οἱ δὲ τολμῶντες
 τοῦτο, τῶν Κορητῶν ὑποίστανται τὴν δίκην. — καὶ
 μέντοι οὐδὲ πρεσβυτέροις χειροτονεῖν διάκονον, ἢ
 διακόνισσαν, ἢ ἀναγνώστει, ἢ ὑπηρέτῃ ²⁷, ἢ πυλω-
 ροῦς, ἀλλ' ἢ μόνοις ²⁸ τοῖς ἐπισκόποις. Αὕτη γὰρ
 ἐστὶν ἡ τάξις ἡ ἐννομος ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεά-
 ρετος ἀριμονία καὶ κατάστασις. Ὁ Μάτθιν οὖν ἐρε-
 σχελοῦσιν ἡ, τὴν ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεωραχοῦ-
 σιν ²⁹ οἱ τὰ τῆς ἱερουσύνης χρῆσματα καὶ ἐνεργήματα
 καταστροφῇ τῶν ἀκούστων καὶ παιθόμενοι τῇ ματαιολογίᾳ καὶ φλυαρίᾳ τῶν μηδὲ οὐ ποτὶ ἐττιν
 ἱερουσύνη καὶ διαφορὰ κοσμικοῦ τε καὶ ἱερέως πάμπαν εἰδότες.)

¹ PNB'. Βασιλεῖα Ἰουστιλλιανοῦ.

²² Μετὰ Ἰουλιανὸν ἐβασίλευσε Ἰουστιλλιανὸς ἐτη β',
 καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐν τῷ ²¹
 καθεδεῖν καὶ λειποθυμήσας ἀπέθανε.

PNΓ'. Βασιλεῖα Φιλίππου.

358 ²² Μετὰ Ἰουστιλλιανὸν ἐβασίλευσε Φίλιππος
 (σὺν υἱῷ αὐτοῦ) ἐτη ε' ²³. Οὗτος ²⁴ γνησίως ἐπί-
 στευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, συνέσει καὶ ἐπεικέει
 κακοσυμμένους. ὥρμητο δὲ ἀπὸ Βόστρων ²⁵.

²⁶ (2) Κτίσας δὲ πόλιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐκάλεσεν
 αὐτὴν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Φιλίππου πόλιν.

²⁷ (3) Οὗτος σπονδὰς εἰρηνικὰς (96^α) ἐποίησε ²⁸
 μετὰ Σαπώρου, τοῦ Περσῶν βασιλέως ²⁹, [ὃς ἐθαυ-
 μάζετο ἐπὶ] μεγέθει σώματος. μέχρι γὰρ ἔχειν ³⁰
 οὐκ ἦν ἀνθρώπος τοιοῦτος. ³¹ φ[ανερωθεὶς] ³².

³³ (4) Ἀνηρέθη δὲ ἅμα] τῷ υἱῷ ³⁴ (ὁ Φίλιππος)
 ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ Χριστιανῶν ὑπὸ Δε[κίου], [ὃς
 καὶ κατέσχε τὴν βασιλείαν ἐτη β'.

(5) Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ μεγάλου [γεγονότος],
 πολλοὶ ἐμαρτύρησαν.

³⁵ (6) Τούτον διαδέχεται Γάλλος καὶ Βολοσιανὸς
 ἐτη β'.

PNΔ'. Βασιλεῖα Οὐαλεριανοῦ.

³⁶ Τούτου Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς διαδέχονται
 ἐτη ιε'.

³⁷ Μετὰ δὲ Φίλιππον ἐβασίλευσε ³⁸ Οὐαλεριανὸς
 ἔτος α' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ ³⁹.

PNE'. Περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου.

⁴⁰ Ἐφ' οὗ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ
 ὀργὴν μεγάλην ἐπέμφαντος, λοιμικῆς νόσου τὸ ἀν-
 θρώπινον γένος διέφθειρεν (εἰς **359** ἐξάλειψιν).
 ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἄνθρωποι τινες

Qui vero id ausi fuerint, Core et sociorum ejus
 poenam sustinebunt, et sane nec presbyteris qui-
 dem permittimus consecrare diaconum, aut diaco-
 nissam, aut lectores, aut ministros, aut janitores, sed
 solis episcopis. Hic enim est ordo, hæc est legitima,
 ecclesiastica et Deo placens dispositio et institutio.
 Frustra igitur cavillantur, aut, quod dictu quidem
 verius est, adversus Deum luctantur, qui sacerdotii
 dona et facultates sæcularibus viris et mulieribus
 tribuunt ad subversionem audientium, persuasi va-
 niloquentia et garrulitate eorum qui omnino ne-
 sciunt esse revera sacerdotium et inter sæcularem
 sacerdotemque discrimen.

κοσμικοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀπονέμοντας ἐπὶ
 ματαιολογίᾳ καὶ φλυαρίᾳ τῶν μηδὲ οὐ ποτὶ ἐττιν
 ἱερουσύνη καὶ διαφορὰ κοσμικοῦ τε καὶ ἱερέως πάμπαν εἰδότες.)

B

CLII. Regnum Justiliani.

Post Juniorem imperavit Justillianus annos
 duo, et rupta vena effusus est, dum dormiret,
 sanguis ejus, et exanimatus mortuus est.

CLIII. Regnum Philippi.

Post Justillianum imperavit Philippus cum filio
 suo annos quinque. Hic Bostra oriundus, vere in
 Christum credidit, intelligentia et æquitate ornatus.
 Edificavit urbem in Europa, quam suo ipsius
 nomine Philippopolim nominavit.

Hic inducias fecit cum Sapore, rege Persarum,
 quem demirabantur ob magnitudinem corporis;
 ante enim hunc nunquam visus erat vir hujus
 staturæ.

Et occisus est, simul cum filio suo, Philippus,
 certans pro Christianis, a Decio, qui tenuit quoque
 imperium annis duobus.

Sub eo, valida persecutione facta, multi fidem
 confessi sunt.

Succedunt ei Gallus et Volusianus annos duo.

CLIV. Regnum Valeriani.

His succedunt Valerianus et Gallianus annos
 quindecim.

Post Philippum vero imperavit Valerianus anno
 uno, et occisus est a populo.

CLV. De pestilente morbo.

Sub eo super universam terram Deo iram magnam
 immittente, pestilens morbus hominum genus
 ad interuersionem delevit; a terra enim et mari
 vapores peculiare ascendebant, et insuper venti et

Varie lectiones et notæ.

²² 2 Chr. XXVI. ²³ δ. ἄν. ἢ φ. ἢ πυλωροῖς ἢ ὑπ. C. ²⁴ ἐξυπηρετοῦμ. ἢ τοῖς διακόνους cod.
²⁵ ἐαυτὴν cod. ²⁶ ἢ φθοῦς add. C. ²⁷ ἀλλὰ μ. C. ²⁸ αἰρεσιολογοῦσι? ²⁹ Ced. 451,17-19. Marei
 (Philippi) annos III huic Hostiliano præmittens. ³⁰ ἐν τῷ κ. ἐξ. τὸ δ. Ced. ³¹ 244 (5445) Ced.
 451,20-22. ³² Eus. Ced. ³³ ὃς ὑπῆρχε τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως σπουδαστήσιν. Ced. ³⁴ Βόστρων
 cod. — Βόστρα; Leo, Ced. cum seqq. conjungentes, sed Βόστρων Zon. ³⁵ Ced. 451,22,23 τῆς Εὐρώπης;
 ἐνθα α' π. ὠ. ὀνομάσας ἃ. φ. ³⁶ Ced. 451,25-452,2. ³⁷ ἐπολεῖ Ced. ³⁸ Σ. β. II. Ced. ³⁹ τοῦ χρόνου
 add. Ced. Leo. ⁴⁰ ἐπὶ τοῦτο; ἄν. οὐκ ὤφθη Ced., Leo Glyc. ⁴¹ φ. codex mutilus in angulo hujus folii
 superiori. ⁴² 251 (5432) Ced 452,2,3. ⁴³ υἱὸς ὁ γ. κατὰ Δ. ἄγ. Ced. ⁴⁴ 233 (5454). ⁴⁵ 255 (5456).
⁴⁶ Ced. 452,4-12. ⁴⁷ Δέκιος add. cod. ⁴⁸ αὐτοῦ add. Ced. ⁴⁹ Ced. 452,4-12 cum pestis fuerit sub Gallo
 et Volusiano a. 255 (Ced. 452,19-25), sub Decio (Eus. II, 209).

auræ fluviorum et paludum evaporationes efflabant, ita ut credidisses mortuorum saniem pro rore stillare. Confestim igitur per hanc pestem graves et insanabiles morbi terram obtinuerunt, ita ut infinita et innumerabilis fieret multitudo intereuntium; lamentationesque et gemitus, propter numerum pereuntium, ubique exaudiebantur, nihilque desolationis in nece primogenitorum Ægypti relictum; nulla enim erat domus in qua male olens non esset cadaver. Equidem crudeles ex gentibus homines, morbi noxam declinantes et mortis communicationem, insepultos et semineces projiciebant homines, nec consanguineis, neque amicis neque aliis quibusdam affiniorebus parcentes, nec tamen iram et interitum effugiebant. E contra maxima pars timentium Dominum, sine cautela ægrotos curantes et mali participes facti, vita privabantur; alii vero postquam ægros curavissent et a morbo relevassent, ad se ipsos mortem illorum atrahebant.

CLVI. Regnum Galli.

Post Valerianum autem imperavit Gallus, filius ejus, mensem unum, et dormiens a propria ipsius conjuge jugulatus est.

CLVII. Regnum Decii.

Post Gallum autem imperavit Decius annos duo, et periit in bello cum filiis suis: a Scythis, consiliantibus Gallo et Volusiano, in palude suffocati, justam crudelitatis suæ poenam invenerunt, ita ut ne pars quidem corporum eorum reperta sit.

Sub illo degebant Clemens, Stromatum auctor, Africanus, et Gregorius Thaumaturgus, et Novatus, presbyter, qui non recipiebant eos qui postquam idolis sacrificassent ad poenitentiam redibant.

Sub Decio sanctus Cyprianus fidem confessus est, et septem pueri Ephesi, et quatuor in Creta, Babylon Antiochiæ, et Flavianus Romæ, et Alexander Hierosolymæ, et Dionysius Alexandria, et aliorum prope infinitus numerus martyrio coronati sunt; et Eleseus hæresiarcha innotuit.

Decius prohibuit ne Romæ Christianæ mulieres caput velarent, putans eas, ut vitarent quod estimabat infamiam, ad idololatriam esse transiituras; at istæ potius alacri animo non velatæ procedebant; unde usque ad id temporis perfectæ quidem Chri-

ἀνήσαν· καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀνέμοι καὶ αὖραι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἀνιμήσεις ἠ' ἀνέπνεον ἠ', ὡς νομίζουσιν νεκρῶν ἰχώρας εἶναι τὰς ὁρσούς. Συνεχῶς ὡν ἐκ τοῦ τοιοῦτου λοιμοῦ ἡ γῆν συνεῖχε βαρεὰ καὶ ἀνίατα νοσήματα ἠ', ὡς ἀπειρον καὶ ἀναριθμητὸν γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων τὸν θάνατον ἠ' ὁρῶντες τε καὶ οἰμωγὰς διὰ τὸ πλεῖθος τῶν ὀλλυμένων ἐγένετο πανταχοῦ καὶ, οὐδὲν τῶν ἐπὶ θανάτου τῶν πρωτοτόκων Αἰγυπτου ἀπολειπόμενον· οὐ γὰρ ἦν οἰκία, ἐν ᾗ οὐκ ἦν τεθνηκώς ἀπώων· καὶ οἱ μὲν τῶν ἔθνων ἀπηνεῖς ἄνθρωποι τὴν τοῦ νοσήματος ἐκτερεπόμενοι βλάβην καὶ τὴν τοῦ θανάτου μεταδόσιν, ἀτάφους καὶ ἡμιθανεῖς ἐβρίπτον τοὺς ἀνθρώπους, οὐ συγγενῶν, οὐ φίλων, οὐκ ἄλλων τινῶν ἐγγυτέρων φοβούμενοι, εἰ καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θάνατον οὐκ ἐξέφυγον. Οἱ δὲ πλείστοι τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, ἀπαρτιφύλακτος τοὺς νοσούντας θεραπεύοντες (καὶ τοῦ πάθους μεταλαμβάνοντες, τοῦ βίου ἀπηλλάττοντο). Ἄλλοι δὲ ἐτέρους νοσοκομίσαντες καὶ ἀνέβησαν τῆς νόσου ποιήσαντες, ἀπεγίνοντο εἰς αὐτοὺς τὸν ἐκείνων θάνατον ἐπισπασάμενοι ἠ'.

PNΓ'. Βασιλεὺς Γάλλου.

ἠ' Μετὰ δὲ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Γάλλος ἠ' υἱὸς αὐτοῦ, μῆνα ἕνα ἠ' (2) καὶ ἐσφάγη καθυδὼν ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναίκας.

PNZ'. Βασιλεὺς Δεκίου.

ἠ' Μετὰ δὲ Γάλλου ἐβασίλευσε Δέκιος ἐτη β', καὶ ἐσφάγη ἠ' (ἐν τῷ πολέμῳ σὺν τοῖς αὐτοῦ παῖσιν) ὑπὸ Σκυθῶν ὀδοθήκας 360 Γάλλου (καὶ Βολοσιανού) ἐν τέλματι ἠ' ἀποπνιγένης ἠ', ἄξιαν τιμωρίαν τῆς αὐτῶν θηριωδίας εὐρόντες, ὡς μηδὲ μέρος τι τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐρεθῆναι.

ἠ' (2) Ἐπὶ τοῦτου ἦν Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, Ἀφρικανὸς, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς καὶ Ναυάτος πρεσβύτερος, ὅς τοὺς ἐπιθύσαντας ἠ' καὶ μετανοοῦντας οὐκ ἴδχικο.

ἠ' (3) Ἐπὶ Δεκίου ὁ ἅγιος Κυπριανὸς ἠ' ἐμαρτύρησε, καὶ οἱ ζ' παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ οἱ δ' ἐν Κρήτῃ, Βαβύλας Ἀντιοχείας, καὶ Φλαυιανὸς Ῥώμης, καὶ Ἀλέξανδρος Ἱεροσολύμων, καὶ Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, ἐμαρτύρησαν (καὶ ἄλλοι ἀναριθμητοί) καὶ Ἐλεσαῖος ἠ' ὁ αἰρεσιάρχης ἠ' γνωρίζετο.

ἠ' (4) Οὗτος (ὁ Δέκιος) ἀπέπνεον ἐν Ῥώμῃ τὰς Χριστιανὰς γυναῖκας μὴ ἐξεῖναι κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, οἰόμενος διὰ τῆς νομιζομένης αἰσχύνης ταύτης εἰς εἰδωλολατρείαν (αὐτάς) ἐλκύσαι ἠ' αἱ δὲ μᾶλλον (προθύμως) ἀκατακάλυπτοι προφη-

Variae lectiones et notæ.

ἠ' ἀνημέσεις cod. ἠ' ἀνέπνεον Ced. ἠ' συνεχῆς Ced. ἠ' ἐκ τοῦτου λοιμοῦ Ced. ἠ' συνεῖχον καὶ Ced. ἠ' γ. καὶ ἀπ. Ced. ἠ' ὅλ. ὥστε τοὺς πλείονας τῶν τεθνηκότων ἀτάφους ὑπολειπόμενους — μετεδίδωτο δὲ ἡ νόσος αὐτὴ ἀπὸ τε εἰμάτων καὶ φιλῆς θεάς· οὐ γὰρ Ced. ἠ' τ. οὐκ ἦν Ced. ἠ' καὶ οἱ μὲν φόβῳ τοῦ μὴ μεταλαβεῖν τῆς νόσου, ἀτάφους εἶναι τοὺς τεθνηκότας, οἱ εὐσεβέστεροι δὲ ἀπ. Ced. ἠ' τὴν νόσον ἐπισπνύοντο καὶ σὺν ἐκείνοις ἠ' μετ' ἐκείνοις τὸν βίον μετήλλαττον Ced. ἠ' 253 (5454) Ced. 453, 13. ἠ' Γ. καὶ Βουλυσσιανὸς ἐτη β', μ. η'. Ced. Eus. ἠ' Ced. 455, 3. ἠ' 251 (5452) Ced. 453, 6, 20-24, A Slav. ἠ' ἀνιέρνθη δὲ α. ὑπὸ Ced. ἠ' ἐν τέλματι ced. ἠ' ἀποπνιγὲς μετὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ ὡς μ. τὰ σώματα α. ἐ. ἄξιον τῆς θ. α. θανάτου εὐράμενοι Ced. ἠ' Ced. 453, 17-19. ἠ' ἐκ. ἐν διαγωγῇ μ. οὐκ ἴδ. Ced. ἠ' Ced. 453, 7, 15-20. ἠ' K. καὶ ἡ ἁγία Ἰουστίνη ἐμαρτύρησεν καὶ οἱ ἐν Ῥ. ζ' π. καὶ πλεῖθος ἁγίων πολὺ. ἠ' Κελσαῖος; cod. ἠ' Ced. 453, 9-15. ἠ' ἐλκύειν cod.

σαν ⁷⁸ (96b) εἶον ⁷⁸ ἀχρι τοῦ νῦν αἱ [μὲν ἀκριβεῖς; A
Χριστιανῶν γυναῖκες ἀκατάλυτοι προέρχονται, αἱ
δὲ] Ἰουδαῖαι καὶ ἀπίστοι κατακαλύπτονται.

PNH. Βασιλεῖα Αἰμιλιανῶ.

⁷⁸ Μετὰ δὲ Δέκιον ἔβασίλευσεν [Αἰμιλιανὸς ἔτος
α' ⁷⁸], καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁷⁸.

PNΘ. Βασιλεῖα Γαλλιανοῦ καὶ Οὐαλεριανοῦ.

⁷⁸ Μετὰ Αἰμιλιανὸν ἔβασίλευσεν [Γαλλιανὸς ἔτη 15],
καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁷⁸.

361 ⁷⁸ (3) Ἐφ' οὗ Ἀρτέμιον καὶ Συνέπων οἱ
αἰρεσι(ἀρχαί) ἐγνωρί(ζ)οντο, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυ-
ματουργὸς (καὶ μαθητὴς Ὀριγένους) διέπρεπεν ⁷⁸.

PE. Βασιλεῖα Κλαυδίου.

⁷⁸ [Μετὰ Οὐαλεριανὸν ἔβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη
β'. Οὗτος κάππος γέγονε Κωνσταντίου, [τοῦ] πα-
τρὸς Κωνσταντίνου τοῦ ⁷⁸ Μεγάλου.

⁷⁸ (2) Ἐπὶ αὐτοῦ οἱ Ἑκῆται περσῶνες καὶ τὰς
πόλεις πορθέσαντες, [ἀ]πελθόντες εἰς Ἀθήνας
κέρλευον ⁷⁸ αὐτάς, καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ
βιβλία ἐβούλοντο καῦσαι· ὡς φρονῶν δὲ τις ἐξ αὐ-
τῶν ἐκόλυσεν αὐτοὺς, εἰπὼν, ὅτι κατὰ ταῦτα οἱ
Ῥωμαῖοι σκολάζοντες τὸν πόλεμον ἀμελοῦσιν.

⁷⁸ (3) Οὗτος Αὐρηλιανὸν εἰς τὴν βασιλείαν προ-
αγαγὼν (νόσω) τελευτᾷ.

(4) Ἐπὶ Κλαυδίου ἐμαρτύρησαν οἱ ἅγιοι ⁷⁸ Μά-
μας, Λεὶθαλὺς, καὶ Ἰουλία, καὶ Φιλίππος.

ΣΑ. Βασιλεῖα Κωντιλιανῶ.

⁷⁸ Μετὰ Κλαυδίον ἔβασίλευσε Κωντιλιανὸς ⁷⁸ ἡμέ-
ρας 7.

PEB. Βασιλεῖα Αὐρηλιανῶ.

⁷⁸ (Μετὰ τοῦτον) ἔβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη 5',
ἀνῆλθῃ δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν μεταξὺ Ἡρακλείας
καὶ Βουζαντίου ἐν τῷ καλούμενῳ Καινῷ Θουρίῳ,
καὶ ἐκεῖ ἐσφάγη. ⁷⁸ Αὐρηλιανὸς **362** γὰρ ὡτακου-
σὴν λέγον ἀναφέροντα αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα ⁷⁸
καὶ λεγόμενα, δὲ ἀπειληθεὶς ⁷⁸ ποτε παρ' αὐτοῦ
διὰ τινος αἰτίας καὶ φοβηθεὶς, ἐμμήσατο τὴν χεῖρα
τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γραφῇ ποιησάμενος ⁷⁸ ὀνομα-
σίας δυναστῶν ὡς ἐπὶ θάνατον ἀχθισμένον ⁷⁸, οἱ
φοβηθέντες ⁷⁸ ἀπέκον αὐτόν.

⁷⁸ (3) Ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Χρῆστιαν ὁμολόγησε ⁷⁸,
καὶ Μάνη, ὁ μαρτύρ καὶ τρισηκτάρατος ἀνεψιός,
Χρῆστιαν ταυτὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον (ὁ δαιμονιώδης)
μορφαζόμενος, (δὲ καὶ μαθητὰς ἱ' ὡς ὁ Χρῆστος
ἐπαγομένος), καὶ ἐκ πάσης αἰρέσεως εἴ τι κακὸν

Variae lectiones et notae.

⁷⁸ προέσιν cod. ⁷⁸ εἶδαν ἡγοῦμαι τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ δοκῶσαν ἀντίφωλ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις
cum verbis δεῦν ἀχρι τοῦ νῦν αἱ 1. καὶ α. solis locus sit in angulo folii decerpto. ⁷⁸ 253 (5476) [AB
Slav.] A. 16. Ced. 454, 1. ⁷⁸ Μηνᾶς δ' Leo cum Victore. ⁷⁸ ἐν τῷ καλατίῳ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Ced. ⁷⁸
253 (5476) Ced. 454, 9. Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς Leo, Ced. ⁷⁸ ὑπὸ στρατιωτῶν πλησίον Μεδιολάνων
Ced. ⁷⁸ Ced. 454, 9, 10. ⁷⁸ ἡμαρ Ced. ⁷⁸ 269 (5471) Ced. 454, 11, 12. ⁷⁸ ἁγίου add. Leo. ἀγ. καὶ μ.
Ced. ⁷⁸ Ced. 454, 12-17 E. τούτου. ⁷⁸ π. παραλαβόντες καὶ τὰς A. συνήγαγον π. τὰ β. καὶ γδ. x. αἱ
μὴ τις ἐξ α. κρείττον τῶν ἄλλων κατὰ πολὺ φ. ἐκ Ced. ⁷⁸ Ced. 455, 17, 18. ⁷⁸ ἀχθισμένους cod. ⁷⁸ 27
1 (5472) Ced. 454, 19. ⁷⁸ ἀδελφὸς Κλαυδίου add. Ced. AE Slav. ⁷⁸ Ced. 455, 1-8. A. Slav. — 22. φρ.
ὡς φασὶ κατανεγθῆναι ἀργυρᾶς (Scholion.) ⁷⁸ γιν. Ced. ⁷⁸ A. ἀπ. ὡν π. Ced. ⁷⁸ ποιησάμενος Ced. ⁷⁸
ἀχθισμένους cod. ⁷⁸ οὗτοι φ. Ced. ⁷⁸ Περὶ τοῦ Μανέντος. Taciti a. G. Eus. Ced. 455, 8-457, 1. καὶ
Παῦλος, ὁ Σαρματικός τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας καθαιροῦται, ἐφ' οὗ Ced. ἐπὶ Αὐρηλιανῶ Leo.

hæres quicquid malum erat collectum, ex Perside in Romanorum terram, Deo permittente, introduxit.

Iste igitur insaniens Manes, qui et Scythianus dicitur, ex Brachmanarum genere, magistrum habuit Budan, antehac dictum Terebinthum, qui ipse instructus a Scythiano, Græcorum opiniones celebrante, Empedoclis adhasit errori, dicentis duo esse principia invicem opposita. Ingressus autem in Persidem, se natum ex virgine aiebat et in montibus nutritum fuisse; et quatuor cum scripsisset libros, unum cognominavit *Mysterium*, alterum, *Evangelium*, tertium *Thesaurum*, quartum vero *Caput*.

Et Budas iste quidem, qui et Terebinthus, ab immundo spiritu contritus perit; at mulier quædam, apud quam diversatus erat et mortuus, cum divitias et profanos scelestissimosque libros illius hereditate obtinisset, puerulum septem annorum emit, nomine Corbicon, quem litteras docens et libertate donans, heredem omnium bonorum suorum constituit. Iste autem sumptis libris Budæ et divitiis, peragrabat Persidem, Manem seipsum nominans, juxta linguam Persarum, id est dialecticum; et erroris Budæ particeps factus, libros quoque ejus propria sulpicijs dicebat esse opera.

Hunc rex Persarum vivum excoriavit, veluti auctorem mortis filii sui. Cum enim regius infirmaretur puer, et medicorum cura multa vana esset, nuntiavit Manes se absque medicamentis illum sanaturum esse; itaque, medicos amovens, occidit puerum negligentia et prestigijs, propterque hoc mercedem dignam merito reportavit excoriationem miserrimi corporis sui.

Illius discipuli tres fuerunt, Thomas et Buddas et Hermas, ex quibus Thomas iste librum edidit dictum *Evangelium secundum Thomam*; nullus ergo legat secundum Thomam *Evangelium*; non enim est alicujus ex duodecim, sed alicujus ex tribus perversis Manis discipulis.

Iste igitur vesanus Manes rejicit Vetus Testamentum et omnem creationem et hominis conditionem, imple dicens ab aliquo Deo bono eam non procedere, quippe quæ sit corruptioni et mutationi obnoxia, novam ut a bono videlicet Deo precedentem admittit, et per speciem et visum Christum apparuisse contendit. Insuper his, execrabilibus turpibusque recessibus et nocturnis orgijs et impijs famosis concubilibus, nefanda facinora, et satum, et ex corporibus alijs in alia corpora animarum migrationes, et plura alia garriens et faciens et docens, impius late et sceleratus

Ἰρανιστῆς, ἐκ Περσίδος, εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν εἰσέφθηςεν.

Οὗτος, οὖν ὁ μεμνηνός, Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος, Βραχμάνης ὄν· τὸ γένος, εἰδικαλοῦν διὰ τοῦ Βουδᾶν τὸν πρῶτον καλούμενον Τερεβίνθον, δις (καὶ) παιδευθεὶς ὑπὸ Σκυνδιανῶν τὰ Ἑλλήνων δοξάζοντος, τὴν Ἐμπεδοκλέους ἡγάπησεν αἰρεσιν, δύο ἀρχὰς λέγοντος ἀντικειμέναις ἀλλήλοις. Εἰσαλθὼν δὲ ἐν Περσίδι ἐκ παρθένου ταυτὴν ἔλασσε γέννησθαι καὶ ἐν τοῖς ὅρεσιν ἀνατραφῆναι· καὶ συγγραψάμενος βιβλία θ', τὸ μὲν ἐπινοήσας Μυστήριον, τὸ δὲ Ἐυαγγέλιον, τὸ δὲ Θησαυρὸν, τὸ δὲ Κεφάλαιον.

Καὶ ὁ μὲν Βουδᾶν οὗτος ὁ καὶ Τερεβίνθος ὁ πνεύματος ἀκαθάρτου συνεβίβηκε ἀπόλετο· γυνὴ δέ τις, παρ' ἧ (καὶ) κατέλπει καὶ κατελύθη, τὰ χρήματα καὶ τὰς βεβήλους βίβλους (αὐτοῦ ἐξαίτους) κληρονομήσασα, ὠκίσται παιδικίον ἑτὺν ζ', τοῦνομα Κορβίκον, ἐν καὶ διδάξασα γράμματα καὶ ἐλευθερώσασα κληρονομὸν τῶν αὐτῆς πάντων καθίστησιν. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ βιβλία τοῦ Βουδᾶ καὶ τὰ χρήματα, διήρχετο τὴν Περσίδα Μάνην αὐτὴν ὀνομάζων (κατὰ τὴν τῶν Περσῶν γλῶσσαν, οἰοῖται τινα διαλεκτικόν)· καὶ τῆς πλάνης τοῦ Βουδᾶ συνίτωρ γεγόμενος, καὶ τὰ βιβλία ποιήματα, εἰς αἵματι εἶνα.

363 Ὁν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐξέβαρε ζῶντα ὡς θανάτου γεγόμενον· αἴτιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ παιδὸς νοσοῦντος καὶ πολλῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἀπολαύοντος, ἐπηγγελάτο Μάνης χωρὶς λα (97*) τρεῖς ἀναστήσας τοῦτον· καὶ οὕτω τοὺς ἰατροὺς ἀποστήσας ἰθανάτωσε τὸ παιδίον (τῇ) ἡμερίᾳ καὶ τερματολείᾳ· ὁπότε δὲ τοῦτου μισθὸν ἐπ' αὐτὸν εἰκότως κομίζεται τὴν ἐκδορὰν τοῦ παναθλοῦ αὐτοῦ σώματος.

(Τούτου δὲ μαθηταὶ γέγονασιν τρεῖς· Θωμᾶς, καὶ Βουδᾶς, καὶ Ἑρμᾶς, ἐξ ὧν οὗτος ὁ Θωμᾶς βιβλίον ἐξέβηκε λεγομένην Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν· μηδεὶς τῶν αὐτῶν ἀναγινωσκέτω τὸ κατὰ Θωμᾶν Εὐαγγέλιον. Οὐ γὰρ ἔστιν ἕως τῶν β', ἀλλ' ἕως τῶν τριῶν κακῶν τοῦ Μάνη μαθητῶν).

Ὁ τοίνυν ἱερόδοντος οὗτος Μάνης ἀποβαλλόμενος τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν, οὐκ ἀγαθὸν εἶπεν γινώσκειν Θεοῦ· ὅτι βλάσφημον ὅτι φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν οὖσαν, τὴν νίαν ὡς ἀγαθὴν εἶπεν προσεῖται Θεοῦ, καὶ κατὰ φαντασίαν καὶ δόξαν τὸν Χριστὸν περηνέει· ταρασσέται· καὶ πρὸς τοῦτοις καταδύσεις τινὰς ἐναγεί, καὶ νυκτερινὰς τελευτὰς, καὶ παρανόμους ἐπιτηδεύσας· μίσεις, καὶ ἀβήρητοιμίας, καὶ εἰσαρμένους, καὶ μετανομήτους, καὶ ἄλλα πλεῖστα· φλυσησῶς (καὶ δράσας,) καὶ διδάξας, τὰ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ

Variae lectiones et notæ.

* Ἰρανιστῆς Ced. * μαίμνης cod. * τῶν μυστηρίων Ced. * τὸ add. Ced. * τῶν θησαυρῶν Ced. * τὸν κεφάλαιον Ced. * Βουδᾶς ὁ Ced. * καὶ κατελύθη Ced. * Κορβίκον Ced. * γένόμενον cod. * τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ced. * ἀν. τοῦτο cod. * τὸν πατέρα Ced. * καὶ δ. τ. Ced. * ἱερόδοντος cod. * γ. Θεοῦ Ced. * προσέειπε cod. * περηνέει Ced. * εἰσαρμένους Ced. * πλεῖστα Ced. * π. καὶ μέγιστα δ. Ced.

unum ex nobis et communem appellans, qui dum ex profectu gratiam Dei consecutus est, Deus nominatur, qui ex baptismate in Jordani Spiritus sancti dono dignatus est, inter primos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatus, cui Verbum Dei, ob excellentem ipsius virtutem benevolentem in eo habitans, divinam largitus est dignitatem et adorationem in posterum usque ad consummationem. Ista et alia multa similia impie locutus, duas naturas restrictiori sensu de Christo predicavit, relatione quadam solum inter se conciliatas. Hæc est posterior origo unam naturam et duas naturas in Christo non secundum rectum sensum confitendi.

Post hos autem fuit quidam Nestorius nomine, e Germanicia Syriæ, qui aedem Constantinopolitanam occupaverat. Iste similiter voce duarum in Christo naturarum perverso sensu usus est, Paulum et Theodorum, majores suos, sectatus; filius enim erat Cilicis, et nepos Samosatensis; ideoque implacabile adversus sanctam Virginem inchoabat bellum, abnegans suum ipsius Dominum et contumelia efficiens suam Dominam, servus malus et impudens. Iste igitur improbus Nestorius tertius auctor fuit Judaicæ istius hæreseos; alium enim esse apud eundem, Christum, alium vero Verbum Deum juxta patrium errorem predicavit.

CLXV. De Eutyche.

Fati oppositi, juxta Manen et Apollinarium, rursus tertius propugnator visus est Eutyches, Constantinopolitani monasterii præses, qui confiteri nolens consimile nobis et ejusdem naturæ carnem Domini, negabat, subsistere dicens in Christo duas naturas cum ipsarum unione et conjunctione; quinimo aliam quoque insaniam et monstrum excogitavit, de cælo dicens descendisse corpus Domini, et quasi per canalem Virginis Verbum Deum transcurrisse, in cum de cælo penetrans, ut videretur ex muliere natum esse, quamvis ex ea non natus sit. Manichæus iste sermo et multo magis illo unam excogitans naturam, et ipse perversa mente Christum honoravit.

Deinde Severus quidam nomine, sede Antiochensi vi occupata, hæresim Manis, Apollinari et Eutyche rursus tueri tentavit, perturbans, quantum in se erat, Ecclesiæ pacem. Expulsus autem Antiochia ut seditiosus et turbulentus, in Alexandrinorum mobilitatem, ut turbo et procella irruit; ibi alia

A θρωπον ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν ἀποκαλῶν¹, ἐκ προκοπῆς λαβόντα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὀνομαζέσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἱερὸν βαπτίσματος ἀξιοθῆναι τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεᾶς, ἐν πρώτοις εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθέντα, τὸν δὲ Θεὸν Λόγον διὰ τὴν ὑπερέβλουςαν ἀρετὴν αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν [αὐτοῦ κατοικήσαντα μεταδύναμι τῆς θεϊκῆς ἀφύσεως] αὐτῷ καὶ προσκολλησάμενος εἰς ὑστερον μετὰ τὴν τελείωσιν. Ταῦτα καὶ ἑτέρα² πολλὰ τοιαῦτα δυσσημίας, δύο φύσεις ἡμιπεριοριστίας³, ἰσογμᾶτισεν ἐπὶ Χριστοῦ, σχίσαι τινὶ καὶ μόνον⁴ ἀλλήλῃς εἰκωμένως⁵. δευτέρα καὶ αὕτη βλάβη τοῦ μίαν φύσιν καὶ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ μὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι.

B (2) Μετὰ δὲ τοὺτους γέγονε τις Νεστόριος ὀνόματι⁶, ἀπὸ Γερμανίας τῆς Συρίας, τοῦ θρόνου⁷ Κωνσταντινουπόλεως διαξάμενος· ὁμοίως τῇ φωνῇ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων κακοφρόνως ἀπεχρήσατο, Παῦλον καὶ Θεοδώρον, τοὺς αὐτοῦ προγόνους, ἐπόμενος· οὐδὲ μὴν γὰρ ἦν τοῦ Κίλικος, ἀπύγονος δὲ τοῦ Σαμοσατέως· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀσπονδὸν ἤρατο πόλεμον, ἐξαρνούμενος τὸν αὐτοῦ Κύριον καὶ ἀνταγώνιστον τὴν αὐτοῦ Δέσποιναν, ὁ δειλαῖος δοῦλος καὶ ἀνίσταρχος. Οὗτος οὖν ὁ βενδὸς Νεστόριος⁸ (τρίτος) πρωτοστάτης γέγονε τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης αἵρέσεως, ἄλλαν εἶναι παρ' αὐτῶν τὸν Χριστὸν καὶ ἄλλον τὸν Θεόν⁹. Λόγον κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ πλάσιν ἰσογμᾶτισαι.

C

PSE. Peri Eutyche.

366¹ « Τῆς δὲ κατὰ Μάνην² καὶ Ἀπολλινάριον ἀντιθέτου μοίρας τρίτος πάλιν ὁπασιότης Εὐτυχῆς, ἡγούμενος μοναστηρίου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδείχθη, ὅς μὴ ἀνεχόμενος ἑμοσύσιον ἡμῖν καὶ ὁμοφυί τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου ὁμολογεῖν, ἀπηρνήσατο, σῶζεσθαι λέγων³· ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις μετὰ τῆς τούτων ἐνώσεως⁴· καὶ συμφυίας· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ταρταρῶν τινὰ καὶ ἀλλόκοτα παραπλαττεν, ἐξ οὐρανοῦ λέγων κατεῖναι⁵ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ, ὡς διὰ σωτήριος τῆς Παρθένου, παραδραμεῖν τὸν Θεὸν Λόγον, οὐρανὸν τοῦτο ἐνδεδυμένον, ἵνα ἐξῇ γεγενῆσθαι ἐκ γυναικὸς, καὶ παρ' μὴ γεγεννημένον· Μανιχαῖος οὗτος ὁ λόγος καὶ πικραντασμένος πολλῶν μάλλον ἐκείνου μίαν φύσιν καὶ οὗτος διεστραμμένη καρδίᾳ τὸν Χριστὸν ἐπρίσβευσεν.

D

(2) Εἶτα Σαυῆρος τις λεγόμενος, ἀρπάζας τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, τὴν κατὰ Μάνην⁶ αἵρεσιν, Ἀπολλινάριον καὶ Εὐτυχίαν διεκδικεῖν ἀφροσύνῃ ἐπαιράτο, κυκλῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ, τὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην. Ἐξελθεῖς δὲ τῆς Ἀντιοχείας ὡς στασιώδης⁷ καὶ ταρταρῶν⁸, τὴν Ἀλεξανδρίαν κορυφαία⁹

Variae lectiones et notæ.

¹ καὶ add. Ced. ² ἀπὸ add. Ced. ³ ἡμιπεριοριστίας. cod. ⁴ καὶ add. cod. ⁵ φικωμ. Ced. ⁶ 428 — Περὶ Νεστόριου καὶ Θεοδώρου 355 H — 356 B, Ced. 459, 1-11. ⁷ ὀνόματι N. Ced. ⁸ τὸν θρόνον cod. ⁹ Νεστόριος πρωτοστάτης γεγονός Ced. ¹⁰ Θεοῦ Ced. ¹¹ 447. — e Theodoro 336 BC, Ced. 459, 12-24. ¹² Μάνητα Ced. ¹³ λέγειν codex. ¹⁴ τε add. Ced. ¹⁵ κατενέχθητι Ced. ¹⁶ 510-512 — Περὶ Σαυῆρος, e Theodoro 358 C? Ced. 460, 1-7. ¹⁷ Μάνητα Ced. ¹⁸ Ἀντιοχείας ὁ στ. Ced. ¹⁹ ταρταρῶν τῇ Ἀλεξανδρίαν κορυφαίᾳ Ced.

την, λαλιᾶτος καὶ θυέλλης δίκην, ἐνέσκηψεν· ἔνθα αὖ ποῦ καὶ ἐτέρως καταγίγδωσ ἀντιπνευσάσης αὐτῷ τε καὶ τῷ λαῷ, συνέχτε πάντας καὶ ἐθορύβησας.

³⁶⁷ (3) Διασκέδασε γὰρ αὐτοὺς Ἰουλιανὸς τις καλούμενος. Ἀλικαρνασσεὺ μὲν τῆς Ἀσίας ἐπισκοπός, τῆς δὲ Εὐτυχιανῆς καθολοξίας προστάτης εὐθρόμδατος. Σευήρου γὰρ μίαν φύσιν λέγοντος εἶναι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ διαφορὰν δεχομένου, Ἰουλιανὸς δὲ μίαν μὲν κατὰ ³⁶⁸ Σευήρον φάσκοντος φύσιν, ἀναιρουντος δὲ τὴν διαφορὰν, αἰτίας πάσης παραχῆς (384) καὶ ζήλῃς γέγονασιν οἱ ἀνέστοι, ³⁶⁹ « μὴ νοούντες, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μήτε ἀλέγουσι, μήτε περὶ τίνων διασπασιοῦνται, » [οἷτινες πρὸς ἡμᾶς διαμύχονται:] **367** λαμβάνοντας ³⁷⁰ εἰς παράδειγμα τῆς θείας ἐνώσεως τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον, καὶ φασίν· « Οὐκ οὖν τρεῖς ἐμολογεῖτε φύσεις; » ³⁷¹ (4) Ἄλλ' ἴστωσαν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι, ὅτι δύο ³⁷² φύσεις ἡμεῖς λέγομεν, οὐ θεοῦ καὶ σαρκός, οὐτε μὴν θεοῦ καὶ ψυχῆς, ἀλλὰ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀνθρώπου φύσις ἢ τοῦ μέρους· φύσις· μέρη μὲν γὰρ ἀνθρώπου, ψυχὴ καὶ σῶμα, μέρη δὲ τῶν μερῶν αἱ περὶ αὐτῶν ³⁷³ διαιρέσεις τε καὶ ὑποδιαίρεσεις· καὶ μέρη μὲν Χριστοῦ ἀσύγχυτα θεότης καὶ ἀνθρωπότης ³⁷⁴ ψυχὴ δὲ καὶ σῶμα (οὐ μέρη Χριστοῦ), ἀλλὰ μέρη τοῦ μέρους· μέρη μὲν τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ μὲν ψυχῆς, οὐσα λογικὴ καὶ ποιότης σώματος, ὧν τὸ μὲν ἡγεμονικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν· (καὶ) τούτων τὸ μὲν ἐννοητικόν (καὶ) διανοητικόν, μνημονευτικόν τε καὶ βουλευτικόν, τὸ δὲ πρακτικόν καὶ αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἀμυντικόν· καὶ πολλὰ ἕτερα τούτοις ὑποδιαίρουνται. Ἀφείσθω (δὲ) τὰ νῦν ζητεῖν πότερον ὧς μέρη ταῦτα εἰσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ ὧς (εἰ) δυνάμεις· ἐπὶ δὲ ³⁷⁵ τοῦ σώματος πάλιν διαιρέσεις ³⁷⁶ γίνονται ἱσμοειρῆ, καὶ τούτων ἐστὶ εἰς κεφαλὴν καὶ χεῖρα, καὶ πόδας καὶ ταῦτα εἰς ὅστιά καὶ σάρκα καὶ νεῦρα ³⁷⁷, καὶ ταῦτα εἰς ὁστοχεῖα, καὶ ταῦτα εἰς ὕλην καὶ εἶδος. Πολλὰ δὲ [καὶ] ἕτερα φιλοσοφοῦσιν ³⁷⁸ ἱερῶν παίδες περὶ δυνάμεων φυσικῶν, ὧν τὴν μὲν ἐλκτικὴν (τὴν δὲ καθεκτικὴν), τὴν δὲ ἀλλοιωτικὴν, τὴν δὲ ἐμποικρικὴν ὀνομάζουσιν, πολλὰ δὲ ³⁷⁹ περὶ αἰσθητικῶς καὶ φαντασίας καὶ τοῦ συνέχοντος τὸ ζῶον ζωτικῶ καὶ ὀργανικοῦ πνεύματος ἑτέρου παρὰ τὸ λογικόν, ὧς φασιν, ὑπάρχοντος. Ὡς περ ³⁸⁰ τοῖνυν ἀπόχρη πρὸς τὸ παραστήσαι ταῦτα πάντα διὰ τὸ αἰ σάρκα εἶπεῖν ἢ σῶμα· ἀνθρώπου· καὶ ἀπόχρη πάλιν διὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ, εἰς αἰ διαιρεῖται μέρη, δηλωσάτω· (οὕτως ἀπόχρη ἀνθρώπου ἢ φύσιν ἀνθρώπου εἰρηκότα, πάντα δηλώσας), τε καὶ παραστήσαι τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε (καὶ) ἐν οἷς γνωρίζεται. Οἱ δὲ οὐχ ἵνα τὸν ἀνθρώπον τέλειον ἀποφύγῃ, ἀλλ' ἵνα τὸν Κύριον συκοφαντήσῃ καὶ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ἀλλοτριώσῃ φύσεως, καὶ ἢ **368**

A quoque adversus illum et populum spirans procella, omnes miscuit et turbavit.

Dissipavit enim eos Julianus quidam nominatus, Halicarnassi civitatis Asiae episcopus, et Eutychnianae impietatis propugnator accerrimus. Severo enim unicam de Christo asserente naturam, et in Christo differentiam accipientem, Julianus autem unicam quidem iuxta Severum asserente naturam, differentiam vero tollente, causa omnis tumultus et procella fuerunt impii isti non intelligentes, sicut dictum est, neque quae loquantur, neque de quibus affirmant, qui contra nos dimicant, amentes in exemplum divinae unionis hominem ex anima et corpore constantem, et dicunt: « Numquid tres constemini naturae? » At sciant indocti et imperiti nos duas naturas dicere, non Dei et carnis, neque sane Dei et animae, sed Dei et hominis; non enim est proprie hominis natura partis natura. Enimvero partes hominis anima et corpus, et partes partium sunt circa illas divisiones et subdivisiones; et Christi quidem partes distinctae divinitas, humanitas; anima autem et corpus non partes Christi, sed partes partis; partes quidem partium hominis, quoad animam, essentia rationalis et qualitas incorporea, quarum alia vis directiva, alia irascibilis, alia concupiscibilis, et ex his facultas concipiendi et facultas percipiendi, memoria et voluntas, facultas appetendi, vis attractiva, visque repulsiva; et multae aliae facultates his subjacent. Nec nunc inquiras an istae partes sint in anima, vel facultates. Quoad corpus autem rursus divisiones sunt aequales, et haec in caput, in manus, in pedes, et ista in ossa et carnem et nervos, et haec in quatuor elementa; et haec deum in materiam et formam dividuntur. Multa quoque alia disserunt medicorum filii de facultatibus physicis, quarum unam attractivam, aliam continentem, aliam mutandi vim habentem, aliam vero excretivam nominant, multa quoque de sensu et phantasia, ac vitali et organico spiritu alio, praeter animam rationalem, ut aiunt, existentem, et animal conservante. Quomodo igitur sufficit, ut omnia haec designentur, nominare carnem aut corpus hominis, et sufficit iterum per rationalem animam, in quas partes ipsa dividatur, ostendisse; ita sufficit ut quis dixerit hominem aut naturam hominis, ut cuncta ostenderit, et designaverit, quibus constat et in quibus cognoscitur. Illi vero non ut integrum hominem ostenderent, sed ut Dominum calumniantur et eum nostrae naturae alienum reputent, qui vel quod nostrum erat ab initio non cepit, vel non integrum servaverit quod habuit

Variae lectiones et notae.

³⁶⁷ Περὶ Ἰουλιανοῦ, ε Theodoro 338 A? Ced. 400, 7. ³⁶⁸ τὸν add. Ced. ³⁶⁹ I Tim. 1, 7. ³⁷⁰ λαμβάνοντας cod. ³⁷¹ Ced. 460, 17-562, 3. ³⁷² ὅταν δύο φ. λ. ἢ Ced. ³⁷³ π. αὐτὰ Ced. ³⁷⁴ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος cod. ³⁷⁵ ἢ δὲ Ced. ³⁷⁶ διαιρέσεις γίνεται εἰς δημοσιμῆ cod. ³⁷⁷ καὶ v. καὶ α. Ced. ³⁷⁸ φ. δ. Ced. ³⁷⁹ καὶ add. Ced. ³⁸⁰ ὥστε Ced. ³⁸¹ τοῦ σάρκα cod.

ex nobis, ista et alia similia subtilius disserentes, et præter exemplum male agentis, in inevitabiles et inextricabiles lapsi sunt labyrinthos.

Sane quidem et Theodoretus de istis et talibus impiis ita loquitur: «Sunt quidem aliqui Christianorum appellationem habentes, aperte autem veritatis doctrinæ adversantes; 1^o hi enim increatum in tria secant, et hoc quidem vocant bonum, illud vero malum, aliud autem justum; 2^o alii duo principia ingenita sermone depingunt ex diametro invicem opposita; 3^o alii impiis istis se ipsos bellum indicere doctrinis profitentes, alteram impietatis excogitant viam; Del enim unigenitum Verbum confitentes Filium, ut creaturam creationi adscribunt, et 4^o Creatorem collocant cum creatione, et 5^o Spiritum sanctum blasphemantes ex natura divina exterminant. Alii autem diverso modo viam divinam corruptentes, a veritate sane longe abierunt; 6^o alii nostri gratia factam incarnationem omnino abnegaverunt; 7^o alii concedunt Verbum Deum hominem factum esse, sed solum corpus sumpsisse; 8^o alii animatam quidem vocant assumptionem carnem, non vero concedunt rationalem et intellectualem animam in illa fuisse, propriam forte amentiam hujus rei argumentum habentes: at nostram humanam animam non aliam esse scimus ac rationalem et immortalem. 9^o Et alii rursus in deo Christum unicum dividunt, alium esse concordantes ex Virgine partum hominem integrum, aliud vero ex Deo Patre Verbum, et alium quidem ut hominem, privatim ponentes et vicissim, alium vero ut Deum naturæ et veritatis Filium nominant. 10^o Alii vero dicunt Dei Patris Verbum in osium et nervorum et carnis naturam deflexisse, τράχυν γὰρ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον εἰς

CLXVI. Regnum Taciti.

Post Aurelium imperavit Tacitus annos duo. Hic Maximinum, cognatum suum, præfecit Assyrîis; quem ob injustitias suas cum occidissent milites, reformidantes ne vindictam de eo sumeret Tacitus, ipsum quoque interemerunt, et duo fuerunt imperatores, Probus et Florianus.

CLXVII. Regnum Floriani.

Post Tacitum imperaverunt Probus et Florianus annis duobus, mensibus duobus.

Hic igitur Probus, demens factus, occidit Florianum.

Varia lectiones et notæ.

«προσείη. Ced. «φ. αὐτὸν Ced. «καρ. Ced. «Ced. 462,3-463,6. Nec in tribus libris Eranistæ nec in quinque Epitomes inveniuntur hæc apud Theodoretum. «ἔχουσιν Ced. «μὲν Ced. «ἔταροι Ced. «ἐβέλει Ced. «καὶ τοῖς τῶν προωδευχότων ἔχουσιν παρακολουθήσαντες; in margine a secunda manu, παρακολουθήσαι μὴ βουληθέντες Ced. «ὅρῳ Ced. «ὁ μὲν λ. δὲ καὶ Ced. «ἡμεῖς δὲ Ced. «Καὶ ἂ μὲν π. «καὶ add. Ced. «μὲν add. Ced. «Θεὸν προ γέν. Ced. «ταῦτα πάντα δυσσεβῶς δογματίζοντες Ced. «277 (5478) Ced. 463,7-10 (Añ Slav.) «μῆνας γ' Eus. Eutrop. «Ἀστυρία Leo. Ced. «τῆς ἐπ' αὐτοῦ γενόμενης Ced. «εἰς add. Ced. Leo. «καὶ add. Ced. Leo. «277 (5478) Ced. 463,11,12 (Añ Slav.) «ἂ β'. μ. & Leo, Ced., sed dies LX Eus. Vict., LXXX Eutr., Florianus Probus annos sex, menses IV regnavit secundum Eus. Eutr. Hist. misc.; a. VI, Victor.

μη εὐφρότα ²² τὴν ἀρχὴν τὸ ἥμετερον ἢ μὴ αὐτὸν φυλάξαντα ²³ ὅπερ ἔσχε παρ' ἡμῶν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σοφίζόμενοι καὶ παρὰ ²⁴ τὸ παράδειγμα κακουργούντας, εἰς ἀφύκτους καὶ ἀδύναστους καταπατιπώκασι λαθυρίθους.

«Διμῆλαι γὰρ τοι καὶ Θεοδώρητος ἰσχυρὰ περὶ τούτων καὶ τῶν τοιοῦτων ἀνοσιῶν οὕτως. «Εἰς μὲντοι γὰρ τινες οἱ καὶ Χριστιανῶν μὲν προσηγορίαν ἔχοντες ²⁵, ἀντικρυς δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας, δόγμασι πόλεμοιςιν. (α') οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγνῶστον εἰς τρία τέμνουσι, καὶ τὸ μὲν καλοῦσιν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν, τὸ δὲ δίκαιον. (β') οἱ δὲ δύο ἀρχὰς ἀγνῶστου ζωγραφοῦσι τῷ λόγῳ ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου. (γ') ἄλλοι μὲν τοῖς ²⁶ ἀσέβει τοῦτοις πόλεμοις ἐπαγγέλλονται δόγμασιν, ἑτέραν ²⁷ (984) δὲ δυσσεβείας ἐπινοοῦσιν ὁδόν. τὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ Μονογενῆ, Λόγον ἀμολογοῦντας γίνον, ὡς ποίημα τῇ κτίσει συναριθμοῦσι, καὶ (δ') τὸν Κτίστην ἰσχυρῶς μετὰ τῆς κτίσεως, καὶ (ε') τὸ ἄγιον Πνεῦμα τῷ δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς θείας ἐξορίζουσι φύσεως. — Ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν θείαν ²⁸ ὁδὸν ἀπολέσαντες ²⁹, πόρρω ποὺ τῆς ἀληθείας ἐγίνοντο. (ς') καὶ οἱ μὲν τὴν ὁδὸν ἡμῶν ³⁰ γαγγυμένην νοικοκυρμάν πανταλῶς ἀπηνήσαντο. (ζ') οἱ δὲ ὁμολογοῦσι μὲν ἐνανθρωπήσαν τὸν Θεὸν Λόγον, σῶμα δὲ μόνον ἀνελήφεναι. (η') Οἱ δὲ ἐμφυχόν μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν σάρκα, οὗ τὴν λογικὴν τε καὶ ³¹ νοερὰν ἐν ταύτῃ γαγγυθῆσαι ψυχῇ, ἵνα τὴν εὐκαίαν ἀνοίαν ταύτου τεκμήριον ἔχοντες. ἡμετέραν ³² δὲ ἀνθρώπου ψυχὴν εὐδαιμόνιαν ἴσμεν. ἑτέραν ἢ τὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον. (θ') Καὶ ἄλλοι δὲ ³³ πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν διατέμνουσιν, ³⁴ ἕτερον ³⁵ εἶναι διατείνόμενον τὸν ἐν Παρθένῳ τεχθέντα τέλειον ἄνθρωπον, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον καὶ τὸν μὲν ὡς ἄνθρωπον, ἰδίᾳ τιθέντες καὶ ἀνὰ μέρος, τὸν δὲ ὡς Θεὸν φύσει τε καὶ ἀληθεῖς γίνον ³⁶ ὁμορρίζουσιν. (ι') ³⁶⁹ Ἄλλοι δὲ παρὰ τὰς ὁδὸν καὶ νότον καὶ ἀνατολὴν φύσιν ³⁷.

PEZ. Basileia Tactitov.

«Μετὰ Λαβριανὸν ἐβασίλευσε Τάκτιος ἔτη β' ¹. Οὗτος Μαζιμῶνον συγγενὴ αὐτοῦ (ὄντα) ἐπέστησε τῇ Ἀσσυρίῳ ². (3) ὃν διὰ τὰς ὁπ' αὐτοῦ γωνυμῆνας ³ ἀδικίας ἀνελόντες οἱ στρατιῶται ⁴, φοβηθέντες μὴ ἐκδικήσῃ αὐτὸν ὁ Τάκτιος, ἀπέκτειναν ⁵ αὐτόν. καὶ γέγοναι δύο βασιλεῖς, Πρόδος καὶ Φλωριανός.

PEZ. Basileia Φλωριανῶν.

«Μετὰ Τάκτιον ἐβασίλευσαν ¹ Πρόδος καὶ Φλωριανός ἔτη β', μῆνας β'.

(2) Οὗτος (ὄν) ὁ Πρόδος παράφροντα αὐτὸν ποιήσας ἀνέλε τὸν Φλωριανόν.

PEB. Βασιλεία Πρόβου.

A. CLXVIII. Regnum Probi.

Ἐπὶ αὐτοῦ βροχὴς γενομένη, οἵτι· κατηνέχθη πολὺς ¹⁰, ὃν (καὶ) συναγαγόντες σωρὸς μεγάλου· ἐποίησαν· ὠπατίως καὶ (ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ, ὡς εἴρηται, ἀνωθεν) φακάδας ἀργυρὰς ¹¹ κατενέχθηαι φασι.

¹² (3) Βικτωρίνος δὲ φίλος τοῦ Πρόβου ἦρθε φίλον αὐτοῦ γενέσθαι ἄρχοντα ¹³ εἰς Βρεταννίαν· ὃ δὲ ἀπελθὼν ἀντίσεν. **370** Ὀνειδιζόμενος οὖν ¹⁴ ὁ Βικτωρίνος ἀπιστάλη παῦσαι ¹⁵ τὴν ἀντιπρῶτον. Προσποιησάμενος οὖν ¹⁶ (ὥς) ἀπὸ προσώπου φεύγειν τοῦ βασιλέως (ὁ Βικτωρίνος), φίλος ὢν ¹⁷ τοῦ ἀντάρτου ¹⁸, ἀπεδέχθη (ὅπ· αὐτοῦ, ὃς) καὶ ἀνέλεν αὐτόν. Ὑποστρέψας δὲ, ὡς ἐξήκει τοῦ πλοίου, λύσας τὴν ¹⁹ ζώνην ἔβριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰσῆλθε λυσίζωνος πρὸς ²⁰ τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ὀργισθὴν ²¹, νομίζων ²² ὅψ' ἐτέρου αὐτὸν τοῦτο πεποιθέναι. Βικτωρίνος δὲ ἔφη, ὅψ' αὐτοῦ τοῦτο γενέσθαι, δεηθείς ²³ μηκέτι εἶδαι πράγματος· ἀρχὴ γάρ ²⁴ πᾶσα μετὰ κινδύνων καὶ κλιμακτηρῶν. Ὁ δὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτοῦ ἐχαρίσατο καὶ δωρεὰς πολλὰς παρέσχευ.

²⁵ (5) Ἀπέκτεινε δὲ πάντας τοὺς ἀποκτείνοντας Τάκτον καὶ Αὐρηλιανὸν, ἐν τῇ Παίρινθῳ· ἐπὶ ἄριστον ²⁶ αὐτοῖς ²⁷ κατέλας.

²⁸ (4) Ἀνῆρθε δὲ καὶ αὐτὸς (ὅπ· τῶν περὶ αὐτόν, καὶ βασιλεύει Κάρος, Καρίνος καὶ Νουμριανός).

PEB. Βασιλεία Κάρου.

²⁹ Μετὰ δὲ τούτου, ἔδασκευσαν Κάρος, καὶ Καρίνος, καὶ Νουμριανὸς ἔτη β'.

³⁰ (3) Οὗτος ὁ Κάρος τὴν Περσίδος ³¹ Κησιφῶντα παρέλαβε, τούτων ³² ἥδη τέταρτον ³³ διωθέντων ὑπὸ Τραϊανῷ (καὶ) ὑπὸ [Οὐέρου] ³⁴, Σευήρου καὶ Κάρου.

³⁵ (3) Τελευτήσαντο· δὲ Κάρου ὑπὸ λοιμικῆς καὶ Νουμριανοῦ τυφλωθέντος, ἀνέλεν αὐτὸν Ἄπρος ³⁶· καὶ ἔδασκευσεν ³⁷ Καρίνος.

371 PO. Βασιλεία Κυρίνου.

³⁸ Ἐπὶ Καρίνου (98·) ἐπαρτύρησάν Χρῦσανθος καὶ Δαρεία, Θαλλέλαος, Ίουλιανὸς καὶ οἱ ἐν Ρώμῃ ἄγιοι ἀνάργυροι.

POA. Βασιλεία Νουμριανοῦ.

Μετὰ τούτων ἔδασκευσεν Νουμριανός, ἀδελφὸς Καρίνου, ἔτος α', καὶ πολέμησας Πέρσας καὶ ἥττηθείς, τούτων χειρωσάμενος ἐξέλειραν ζῶντα.

POB. Βασιλεία Διοκλητιανοῦ.

Μετὰ δὲ Νουμριανὸν ἔδασκευσεν (ὁ υἱὸς τοῦ Σατανᾶ) Διοκλητιανός ἔτη ³⁹ x' ⁴⁰.

Sub Probo cum vehementes decidissent pluviae, frumentum abundans factum est, quo collecto, ingentes acervos fecerunt. Similiter et sub Aureliano, ut dictum est supra, particulas argenticas delapsas esse scribit.

Victorinus autem, Probi amicus, perit et amicus suus dux irei in Britanniam; iste vero profectus rebellavit. Conviciis igitur laceratus Victorinus, missus est ad protinus sedandam seditionem. Porro simulans se a facie imperatoris fugientem, cum rebellis amicus esset, acceptus est ab eo, ita ut occideret eum. Regressus autem, cum exiret de navi, solvit zonam, et projecit in mare, ingressusque est ita absque zona ad imperatorem. Ille vero iratus est, putans ab alio ipsum hoc passum esse. Victorinus autem dixit a seipso hoc factum esse, deprecans ne jam unquam ulli praeficeretur rei; omne enim imperium cum periculo et temptationibus esse. Ille vero quietis ei beneficium contulit, et dona multa praeiuit.

Occidit autem omnes qui Tacitum et Aurelium interemerant, in Perintho ad prandium invitatos.

Occisus est ipse a familiaribus suis, et imperaverunt Carus, Carinus et Numerianus.

CLXIX. Regnum Carin.

Post illos imperaverunt Carus et Carinus et Numerianus annos duo.

Carus hic Persidis Ctesiphonta urbem cepit, jam antea captam quater a Traiano, et a Vero, Severo et Caro.

Defuncto autem peste Caro, Numerianum lumbibus orbatum occidit Aper; et imperavit Carinus.

CLXX. Regnum Carini.

Sub Carino, Chrysanthus et Daria, Thalleleus, Julianus, et Romae sancti Anargyri martyrio coronati sunt.

CLXXI. Regnum Numeriani.

Post illum imperavit Numerianus, frater Carini, anno uno, et dum contra Persas bellum gereret, D victus est. Et captum eum vivum exoriarunt.

CLXXII. Regnum Diocletiani.

Post Numerianum autem imperavit filius Satae Diocletianus annos viginti.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Ced. 463, 13-15. * μεμυγμένος τῷ ὕδατι Leo. Ced. ¹¹ π. x. Ced. ¹² ἀργύρου Ced. ¹³ Ced. 463, 15-464, 3. ¹⁴ ἀρχ. γ. Ced. Leo. ¹⁵ ὄν. δὲ Ced. δὲ αὐτόν Ced. Leo. ¹⁶ πῶσον Leo. Ced. ¹⁷ πρ. δὲ Ced. πρ. Leo. ¹⁸ ὡς φ. τοῦ Leo. Ced. ¹⁹ ἀντάρτου Ced. ²⁰ ἱαντοῦ add. Ced. ²¹ εἰς Leo. Ced. ²² ὀργισθείς codex. ²³ δοκίμων Leo. Ced. ²⁴ γ. αἰτησάμενος μ. Leo. Ced. ²⁵ ἔφη add. Ced. ²⁶ Ced. 264, 3 5. ²⁷ καὶ add. Leo. ²⁸ ἐστίασαν Leo. Ced. ²⁹ αὐτόν Ced. ³⁰ Ced. 464, 5. ³¹ 284 (5485). — Ced. 464, 6. K. καὶ K. καὶ N. ³² 16. A8. Slav. ³³ Ced. 464, 7-9. Περσίδ. cod. ³⁴ Περσίδα καὶ Leo. Ced. ³⁵ τοῦτο cod. Leo. Ced. ³⁶ τ. ³⁷ 16. A8. Slav. ³⁸ Ced. 464, 9-11. ³⁹ ὁ αὐτοῦ πανδορεῖς t. πεπονημένος cod. Ced. Leo; ἀναλωθέντων cod. ⁴⁰ καὶ add. Ced. ⁴¹ Ced. 464, 9-11. ⁴² N. δοῦς τοῦ γένους Μουσίου, x. v. l. Ced. sed verba add. Ced. ⁴³ 16. Νουμριανός cod. add. Leo, 16. N. δοῦς τοῦ γένους Μουσίου, x. v. l. Ced. sed verba add. Ced. ⁴⁴ 16. Νομ. — Ἄπρος glossema esse videntur capituli CLXXI. ⁴⁵ 283 (5586). — Ced. 464, 14. M. Slav. ⁴⁶ x' Ced. ⁴⁷ τῷ γένει Δαλαμάτῃ; Leo, Ced.

Rebus autem impar, creat imperatorem Maximianum Herculum, generum et amicum suum.

Sub his magna et horridissima persecutio contra Christianos mota est. Jusserunt enim in omni civitate et regione ecclesias Christianorum subverti, et divinas eorum Scripturas comburi. Christianos autem cogi ut demonibus sacrificarent.

Hoc edicto in publicum promulgato, Diocletianus quidem ab Italia in Aegyptum profectus est; vocabat enim eum factio quae tunc vigeat in urbe Alexandriae Aegypti; Maximianum autem ad transalpinos populos mittit, tumultus illic sedaturum.

Majori etiam cura res indigere judicans, Caesares duo proclamant, Maximianum cognomento Galerium, et Constantium, Magni Constantini patrem, qui a Claudii filia natus erat.

Despondet Constantio quidem Theodoram, Herculis Maximiani uxoris filiam; Maximiano autem, Galerio quoque dicto, Valeriam filiam suam, dimissa propriis ipsorum uxoribus.

Et his compositis, adversus Persas mittit Maximianum Galerium; ipse autem, viribus suis collectis, in Aegyptum pervenit, et Achille rebeli devicto, omnes qui cum eo erant occidit, et abolevit tyrannidem.

Ideo multi quoque certaminis corona redimunt, ex quibus sunt Petrus Alexandrinus, et Anthimus Nicomediensis, Procopius et Georgius celebres martyres.

Et tria millia Nicomediae, Sabianus et Alexander, Dionysius et Artemius, Athenodorus et Diodorus, Rhodianus, Aquilius, Yebrouis, Onesimus, Athenogenus, Marinus senex, Photius, Anicetus, Diomedes, Philonides, Clemens et Agathangelus, Menas, Callistratus, Gregorius ex Armenia, Rhipsimia, Gaianes sub rege Armeniae Tiridate.

Mulier quaedam et genere et divitiis et corporis pulchritudine insignis, cum duabus filiis suis virginibus post multa refugia deprehensa, metu ne violaretur ipsarum virginitas, in fluentem fluminis

(2) (Μη) περιγινόμενός ἐκ τῶν πραγμάτων προβάλλεται (βασιλεῖς) Μαξιμιανὸν Ἐρκούλιον, γαμβρὸν καὶ φίλον αὐτοῦ ὄντα.

(3) Ὅτ' ὃν μέγα, διωγμὸς κατὰ Χριστιανῶν ἐκινήθη (καὶ φρικώδιστατος) ·· προσέταξαν γὰρ κατὰ πόλιν καὶ ·· χώραν τὰς μὲν ἐκκλησίας ·· τῶν Χριστιανῶν καταστρέφειν καὶ τὰς θείας αὐτῶν Γραφὰς κατακαίειν, τοὺς δὲ Χριστιανούς ·· ἀναγκάζειν θύειν τοῖς δαίμοσι.

(4) Τὸ τοιοῦτον συνιδόντες διάταγμα Διοκλητιανὸς μὲν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας τὴν ἐν Αἰγυπτῷ ποταμὸν ἐποίησαν ·· ἐκείναι γὰρ αὐτῶν ἡ τότε συμπέσει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγυπτὸν ὁδοῖς ·· Μαξιμιανὸν δὲ εἰς τὰ ἐπικείμενα τῶν Ἀλπαίων ὁδῷ ἐκπέμψαι παύσαντα τοὺς ἐκεῖσε θορόδους.

372 (5) Διδοῦναι ἐπὶ ·· μισθόνος προνοίας ἐὰν πράγματα κρίνας, Καίσαρας ἀναδείκνυσαι β', Μαξιμιανὸν τὸν ἐπικλητὴν Γαλέριον ·· καὶ Κωνσταντίου τὸν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατέρα, δὲ ἀπὸ τῆς Κλαυδίου θυγατρὸς ἐγγόχην.

(6) Καταγγέλλει Κωνσταντίνος μὲν Θεοδώραν τῆς τοῦ Ἐρκούλιου Μαξιμιανοῦ γαμετῆς θυγατέρα, Μαξιμιανῷ δὲ, τῇ καὶ Γαλερίῳ καλουμένῃ, Βαλερίαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, ἀποσπασμένους τὰς προτέρας αὐτῶν γαμετάς.

(7) Καὶ ταῦτα διαθείς κατὰ Περωτῶν μὲν ἐκπέμπει Μαξιμιανὸν τὸν Γαλέριον, αὐτὸς δὲ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἀναλαβὼν πρὸς Αἰγυπτὸν παραγίγεται καὶ Ἀχίλλεα τροπικῶσάμενος τὴν ἀνάρτην καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας ἀπέκτεινε καὶ τὴν τυραννίδα διέλυσεν.

(8) Διὸ καὶ πολλοὶ τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀνδρίζαντο στέφανον, ἐξ ὧν εἰσι Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀνθίμος Νικομηδείας ·· Προκόπιος καὶ Γεώργιος οἱ ἀδίδιμοι μάρτυρες.

(9) Καὶ οἱ τρεῖς χίλιοι ἐν Νικομηδείᾳ, Σαβιανὸς καὶ Ἀλέξανδρος, Διονύσιος καὶ Ἀρτέμιος, Ἀθηνόδωρος, Διδώωρος, Ῥωδιανός, Ἀκυλλίος, Φεβρουῖος, Ὀνήσιμος, Ἀθηνόγνωτος, Μαρτίνος ὁ γέμων, Φώτιος, Ἀνίκητος, Διομήδης, Φιλονίδης, Κλήμης καὶ Ἀγαθάγγελος, Μηνῆς, Καλλίστρατος, Γρηγόριος Ἀρμενίας, Ῥιψιμία, Γαϊάνης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Τιριδάτου τοῦ Ἀρμενίας.

(10) Καὶ γυνὴ τις γένει, καὶ πλούτῳ, καὶ κάλλει σώματος, σὺν δυσὶ θυγατράσι παρθένους μετὰ πολλὰς καταφυγὰς κατασχεθεῖσαι, φόβῳ τοῦ μὴ διαφθῆναι τὴν παρθένην αὐτῶν, εἰς μετὸν 373 τοῦ

Variae lectiones et notae.

" Ced. 454, 15. " Ced. 464, 16-20. " Ἐπὶ Μαξιμιανῷ ἡμαρτύρησαν ὁ ἅγιος Δημήτριος, Παντελεῖμον, Προκόπιος, Ἐρμιογένης, Ἀνθίμος, Πλάκιος, Ῥωμανός, Κλήμης Ῥωμαίος (sic) pro Ἀγκύρας (Jan. 23), Θεόδωρος ὁ Θήρων, ἡ ἁγία Βαρβάρα, Εὐδρόπιος, Κλεόνικος, Βασιλίσκος, Ἀγαπήνης, Εἰρήναρχος, Χιωνία, Σολογάνης, Πρίσκος, Μάρκος καὶ Μουσιανός. " κατὰ X. Ced. " τὰς μὲν Χριστοῦ I. Ced. " εὐσεβομένους Ced. " Δ. I. I. " Γαλέριον cod. " Ced. 469, 20-470, 2 τῷ δὲ θ' καὶ I. " ἔπει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντίνου τὸν λεγόμενον Κλερίν — καὶ Μαξιμιανὸν Γαλέριον Καίσαρας ἐποίησαν, x. e. l. " 374 (5496-5498) — Ced. 470, 3-5 τῷ I. αὐτοῦ ἔπει τῆς Ἀλεξανδρείας — ὑπὸ Ἀχίλλεως ἀποστατηθείσης, τῇ προσβολῇ τῶν Ῥωμαίων κλειστοὶ ἀνγρεθήσαν. " Ced. 464, 20-25. " καὶ Ced. " μ. καὶ Σαββάτιος ὁ τὴν αἵρεσιν τῶν Τεσσαρεσκαίδεκάτων κρατύνας ἔγνωρ(ε)το Ced. " Ἐπὶ Διοκλητιανῷ ἦν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ ·· τοῦτον ἀνέλε Διοκλητιανὸς (δοῦς τυχάναν Μυσίας, Ἐπὶ τούτου καὶ ὁ ἅγιος Εὐδρόπιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡμαρτύρησαν καὶ Κήρυκος καὶ Ἰουλίττα (?), Αὐτονόμος, Ἐπίχαρις, Ἀλέξανδρος, Ζώσιμος, Ἀλφίων, Νίκων, Ἡλιόδωρος, Μάρκος, Πελαγία ἡ μάρτυρ, Τάρπυος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Στέφανος, Ἀγαπήτης, Μάρκος, Εἰρήναρχος, Ἀκάκιος σὺν ζ' γυναίξ), Scholion. cf. Ced. 464, 11-15.

ποταμοῦ ταυτὸς ἔρρηξαν, περὶ ὧν ζητητέον εἰ ἀριθ-
μοῦνται εἰς μάρτυρας.

POI. *Περὶ τῆς υἱοφρονος γυναίκος.*

Καὶ ἑτέρα ἐκ πάλιν ἐκ τῆς γυνὴ καὶ θαυμασία
τον βίον αἰ παρθένος καὶ ὠραία πάνυ, καταγε-
θεῖσα ⁹⁹, καὶ πολλὰς μηχαναῖς θύσαι τῶν τυράν-
νων ⁹⁹ ἀναγκάζοντων, μὴ ἡγηθείσα, προαίτασαν
δοθῆναι ⁹⁹ στρατιώτῃ πρὸς αἰσχρὰν μίσιν, καὶ μετ'
οὕτως παιδομένην ὑποβαλεῖσθαι κεφαλῇ τιμωρίᾳ,
(ἡ) καὶ περιστατηθεῖσα ἅλαν, εἰδὲτο τοῦ (ἀγίου) Ἀν-
θίμου Νικομηθείας μὴ πῶς τελειωθέντος διὰ μαρτυ-
ρίου, συμβουλευσαὶ αὐτῇ εἰ δὲ ἀλρήσοιτο. Ὁ δὲ χρη-
στός ἐνταῦθα ⁹⁹ ἀνὴρ καὶ οἰκονόμος πιστός ἐν κρίσει
τὰ λόγια Κυρίου ταπεινούμενος φησὶ· Καλὸν μὲν,
ὡ τέκνον, καὶ θεοπραγὲς τὸ ⁹⁹ κατόρθωμα τῆς ἀγ-
νίας, μίσζων δὲ ἡ τῆς (99b) πίστεως ἐντολῇ, κρητὶς
ὑπάρχουσα ⁹⁹ τῶν καλῶν τῆς εὐσεβείας. Μὴ οὖν
προ(99b)κρίνης τῶν κρητιόντων τὰ δεύτερα· ὥσπερ
ἄρ ἐν περιστάσει τινα γενόμενον αἰρετώτερόν ἐστιν
ὑπὲρ τοῦ σώματος διαρπαγῆναι τὸ ἱμάτιον, οὕτως
ἐστὶ μᾶλλον ἐν ⁹⁹ τοῖς πειρασμοῖς ἀσπίλον τηρήσαντα
τὴν ψυχὴν, προδύναι τὴν σάρκα τοῖς παντοῖς ἐνυ-
θρίσαι· ἰθὺς οὖν ἡ ἀπολῶσαι τῆς ψυχῆς τὴν εὐγέ-
νειαν. Ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα ἀπῆε ταλαντευομένη
τὸν νοῦν, ὡς ὅσο καλὸν ἀντιποιουμένη· ἀλλ' ἡ θεὰ
χάρις ⁹⁹ (ἡ) ἐν τοῖς ἀμυχήνοσι πρόσθεν ἱεκουρίας
παρέχουσα ἐφαῦρεν αὐτῇ σωτηρίαν· καὶ πῶς, ἄκουε
διὰ πόλεως ἐπινοίας σοφώτατον δούλον) τὴν σωφρο-
σύνην ἐφύλαξε. Ὡς γὰρ ὅφ' ἐνός οἴκου συνεκλει-
σθῇ ⁹⁹, κατασφίζεται τὸν στρατιωτῶν λέγουσα·
«Μὴδὲν ἄνθρωπον εἰς ἐμὲ πρᾶξῃ; ⁹⁹, ἄνθρωπε, καὶ
παρέξω σοι μετὸν (τῆς) εὐεργεσίας ταύτης) ἐπαξίον·
δώσω γὰρ σοι φάρμακον, οὐσα φαρμακία, ἀθανασίας
374 πρόσθεν ⁹⁹, ὅπερ ὅλον τὸ σῶμα χρίόμενος ἐν
τοῖς πολεμίοις ὑπάρξει· ἀτρωτός. Εἰ δὲ θέλεις ὄρτι
παῖτραν λαβεῖν, ἐπιτρέψον με τοῦτο κατασκευάσαι.
Τοῦ δὲ μετὰ πολλῆς χάριτος ἐπιτρέψαντος, λαβούσα ⁹⁹
ἡ γυνὴ κηρὸν καὶ ἑλάφι συμμίσθασα καὶ ἐπὶ πολὺ
ταῖς κερσὶ διαμαλάσασα καὶ τὸν ἐαυτῆς αὐχένα πε-
ριχρίσασα ⁹⁹· «Πάταξον, ὡς δύνῃ (καὶ) βῆαι τὴν
δύναμιν τῆς ἀλοιφῆς, » φησὶ τῷ στρατιώτῃ, «καὶ
οἶτι οὔτε πληγῆς οὔτε θανάτωσιν με. » Ὁ δὲ ⁹⁹ εἰς
ὕψος ἐπάρας τὸ ξίφος καὶ κατ' αὐτῆς ἐπανεγών
ἀπέντεμεν εὐθέως τὴν τιμὴν αὐτῆς κεφαλὴν· καὶ
οὕτω νικήσασα τῶν θυμένων τὴν κακουργίαν διπλοῦν τὸν στίβαν ⁹⁹ τοῦ (τῆ) μαρτυρίου καὶ τῆς
ἀγνίας ἀνεδήσαντο.

POA. *Περὶ ἑτέρας παρθένου.*

Ἡσαύτως δὲ καὶ ἄλλη τις εὐπρεπιστάτη κόρη
παρθενίαν ἀσκούσα, διεκλήθη ὡς ⁹⁹ βλασφημοῦσα
τοὺς βασιλεῖς· καὶ τὰ εἰδωλὰ, ἣν (καὶ) συλλαβόμενοι
καὶ (πολλὰ) μαρτυρώσαντες, μὴ ὑπακούσαν ⁹⁹ τῇ

A seipsas infecerunt; de quibus quærendum est an
martyribus annumerentur.

CLXXIII. *De casta muliere.*

Rursus alia quædam sacra mulier, moribus castis,
quæ, perquam speciosa, semper virgo perman-
serat, deprehensa, mille modis a tyrannidis ut sa-
crificaret cogebatur. Cum vinci non posset, jussere-
unt ut militi traderetur ad turpem concubitum,
et si ne sic quidem corrupta esset, capitali pœna
plecteretur. Quæ circumventa nimis, rogabat san-
ctum Anthimum, qui nondum martyrio perierat,
ut suaderet sibi quid eligeret. Ille autem vere bonus
vir et dispensator fidelis, in judicio oracula Do-
mini conservans, dicit: « Bonum quidem, o filia,
et Deo gratum officium castitatis, majus autem fidei
præceptum, quod fundamentum est bonorum reli-
gionis. Non igitur anteponas melioribus inferiora;
sicut enim cum quis in vitæ discrimine versatur ma-
gis eligendum est diripi vestimentum quam occidi
corpus, ita melius est in tentationibus, sine macula
servata anima, carnem tradere iis qui eam om-
nino contumelia afficere volunt, quam animæ per-
dere nobilitatem. » Illa autem, his auditis, abilit
mente dubia, quippe quæ duo bona affectabat; at
divina gratia, quæ in difficilibus occasionibus
auxilia præbet, invenit ei salutis viam, et quo-
modo? Audi quibus artibus tutissimum casti-
tatis asyllum servavit. Ubi enim in una domo con-
clusa est, militem decipit dicens: « Nihil insol-
enter in me facias, o vir, et præbebo tibi merce-
dem bono opere dignam; dabo enim tibi ve-
nenum (nam venedica sum) immortalitatis cau-
sam; quo si totum corpus unxeris, inter hostes
invulneratus versaberis. Si vero nunc velis expe-
riri, permitte mihi illud præparare; isto autem cum
magno gaudio permittente, sumens mulier ceram,
et oleo immiscens, et in manibus multum emolliens,
et collum suum circumungens: « Feri, quantum
poteris, et videbis virtutem unguenti, inquit mi-
liti, et quod neque lædies neque occides me. »
Iste vero in altum erectum gladium in ipsam in-
ferens, statim pretiosum caput amputavit; itaque,
devicta infestorum inimicorum malitia, duplici
corona martyrii et castitatis redimita est.

CLXXIV. *De alia virgine.*

Similiter et alia, decore eximia, puella, virgi-
nitatem servans, falso crimine accusata est ut
blasphemans imperatores et idola; quam compre-
hensam et diu flagellatam, nec tamen impietati

Variae lectiones. et notæ.

⁹⁹ Ced. 465.1-466.6. Καὶ γ. τις ἰ. καὶ θ. ⁹⁹ συγ. Ced. ⁹⁹ αὐτὴν Ced. ⁹⁹ 128. Ced. ⁹⁹ 6. καὶ
πιστός Ced. ⁹⁹ τὸ x. τῆς α. καὶ θ. Ced. ⁹⁹ οὐσα Ced. ⁹⁹ μ. ἰ. ἐν Ced. ⁹⁹ ἐνοβρίζων Ced.
⁹⁹ γ. ταύτης διεπυλάξατο τὴν παρθενίαν τρώπῃ τοιούτῃ Ced. ⁹⁹ συν. λέγει τῷ στρατιώτῃ M. Ced. ⁹⁹ πρ.
p. τις ἰ. Ced. ⁹⁹ πρ. ὅπερ γρ. ἀπρ. μινεῖς ἐν τ. πολ. καὶ εἰ βούλει τοῦτου λ. π. ἔπ. με σκευάσαι αὐτό
Ced. ⁹⁹ λ. x. ἡ μακαρία καὶ Ced. ⁹⁹ λέγει αὐτῷ add. Ced. ⁹⁹ Ὁ δὲ μετὰ δυνάμει κατενέγκει· τὸ ε.
ἀπ. Ced. ⁹⁹ στ. τὸν τοῦ μ. Ced. ⁹⁹ Ced. 466.7-24. Ὁ δὲ τις καὶ α. γυνὴ ἰ. ⁹⁹ οὐσα καὶ add. Ced. ⁹⁹
ὡς τοὺς θεοὺς ἐνυθρίζουσα Ced. ⁹⁹ ὑπακούσαν Ced.

istorum consentientem, protruderunt in lupanar, A
præcipientes ei qui illi præssset, ut reciperet eam,
et tres nummos quotidie pro ea referret. Isie au-
tem, quia nummi a se exigebantur ipsam exposuit
volentibus; quod scientes viri mulierum amore in-
sani assidui erant ad officinam iniquitatis, in vir-
ginem erumpentes et pecuniam retribuentes; quos
prorogans dicebat: « Ulcus habeo foetidum in se-
creto loco, et timeo ne vobis quoque morbum
communicem; at expectate paucos dies donec
sana sim et mei copia» integram habetote. »
Cum sic igitur eos fessellisset, orans Deum sup-
plicabat ut a tali liberaretur scelere, et immacula-
tam virginitatem suam servaret. Audita autem a
Deo precatione ejus, venit juvenis quidam cons-
piciens et valde pius ad prostibuli cariatorem,
cadente jam die, et dat ei nummos quinque di-
cens: « Concede mihi hanc puellam usque ad
mane. » Et ingressus in absconditum locum, dicit
virgini: « Essurge et vade in pace; » et seipsam
induens vestimentis ejus, et obvolvens caput suum,
egressa est impolluta et intacta mulier, et salva
remansit a turpi scelere. Die autem facta, et
cognito dramate, judicatus est adolescens, et
espate damnatus; et hoc peracto, adimplevit Do-
minicum sermonem dicentem: « Majorem hac dilec-
tionem nemo habet. ut animam suam ponat quis
pro amicis suis. »

CLXXV. De solitario.

Similiter et alius quidam solitariam vitam
agens, comprehensus ab impiis istis et scelestis,
multas poenas et flagella sustinuit. Tandem im-
probam excogitaverunt machinationem ut perde-
rent castitatem justii hujus. Cum enim lectum in
horto quodam stravissent, et sanctum intra ipsum
ligavissent, immiserunt in eum inhonestam mu-
lierculam, ut sive loci jucunditate et solitudine,
sive ex impotentia vitandi aggressionem impudicæ
mulierculæ, undique et invitatus ad nefandam detra-
heretur actionem. At divinus hic vir, muliercula
jam blanditiis et turpibus verbis et gestibus eum
circumligante, et sceleratis manibus verenda ejus
tractante et voluptates accendente, non habens
unde retruderet scelestam et impudentem mulie-
rem istam, lingua sua dentibus præcisa, inspuat
in faciem illius, et sibi quidem dolores et cruciatus
pro voluptatibus confulit, ipsam vero vehementer
percussit, et molestia implevit per erroris fluxum.

Varia lectiones et notæ.

« Εἰς τὴν πόλιν v. γ. δεξιά. Ced. » βουλ. καὶ πολλῶν πρὸς αὐτὴν εἰσπηδόντων, πάντας ἀπερροῦτο
προκατασκευασμένη ἑλκός ἔχειν ἐπὶ χροῦ τοῦ τοῦ καὶ τοῦ τοῦ ἀπαλλαγὴν ἐκδιδόναι οὕτως Ced. «
ἀποδοῦναι Ced. « διαφ. Ced. « οὐκ ἔχουσιν δ. ὁ θεὸς καὶ δ. τις v. Ced. « δ. β. πρὸς τὸν π. Ced.
« ἐξέπεμψεν αὐτὴν ἀνδρῶν καὶ ἀνέπαυον Ced. « Ioan. xv. 13. « Τοῦτο ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Παύλου
τοῦ Θεοῦ Ced. 167. 1-14. « Οὐ καὶ ἐπὶ τοῦ μονάζοντος κατασχθέντος. « Ομοίως δὲ δ. « ποιῶν om.
A. — πολλὰς ποινὰς καὶ μαστιγὰς Ced. « πονηρὰν om. A. — π. ἐκ. ἐπὶ τοῖς Ced. « ἐν τινι γὰρ x.
xl. str. Ced. « ἂν μὴ δυνάμενος τὰς ἐκ ταύτης μηχανὰς δ. καὶ δ. εἰς τὴν πονηρὰν κατελευσθῆναι πρ.
τῆς δὲ τοῦτο περιπλεκομένης καὶ καταφυλῶσης αὐτῶν, τὴν Ced. « ἐκ τῆς ε. δ. καὶ μονίας δ. « καὶ ἄλλων
ἐκ τῆς A. « π. καὶ τὰς ἡδονὰς ἀνέπνοον; τὴν αὐτοῦ γλ. ἀποτεμὴν δὲ γλ. πρ. A. « ἀναφλέγουσα
Ced. « δ. τοῖς δ. Ced. « ἐκ τοῦτο add. Ced.

τοῦτων δυσσεβεία, παρίστανεν εἰς πορνείον, ἐντετα-
μένοι τῷ ταύτην νέμονται (δέξασθαι αὐτὴν καὶ) κο-
μίζειν ὑπὲρ αὐτῆς; « καὶ ἡμέραν νομίσματα γ. « Ὁ
δὲ (ὡς μέλλων εἰσπράττεσθαι τὸ χρυσίον) ἔχοντος
αὐτὴν ἔσθαι τοῖς βουλομένοις. « (ἐπερ γυναικὶς οἱ
γυναίκοι παρῆδραν τῷ ἔργαστηρίῳ τῆς ἀνο-
μίας) πρὸς αὐτὴν εἰσπηδόντας (καὶ τὸ ἀργύριον
ἀποδιδόντας)· οὗς παρακαλοῦσα λέγειν· « Ἐλκός
ἔχω (δυσώδης) εἰς τὸν κακρυμμένον τόπον καὶ δέ-
δοικα μὴ καὶ ὑμεῖς τῆς νόσου μεταβῶμεν· ἀλλὰ ἀνα-
μείνετε ὀλίγα· ἡμέρας ἑως ὀγδόντα καὶ ἔξουσιαν μου
ἔχετε πάντοτε. — Οὕτως οὖν τοῦτο ἀποδοῦναι
λήσασα, « δέξει τὸν θεὸν ἐκτεμῆν (ἀπαλλαγῆναι
τοῦ τοιοῦτου μύσου καὶ) ἀσπίλον τὴν παρθενίαν
αὐτῆς φυλάξαι. « Καὶ 375 δὲ ὑπακούσας; « ὁ θεὸς
τῆς δεήσεως αὐτῆς, ἔρχεται νεανίσκος· τις περιπα-
νῆ; καὶ λίαν εὐσεβὴς πρὸς τὸν πορνοδοσκὸν ἑσπείρας
βαθείας; « καὶ δίδωσιν αὐτῷ νομίσματα ε' λέγων·
« Ἐσόν μοι ταύτην τὴν κόρην (ἑως πρῶτ.) « Καὶ εἰς-
ελθὼν εἰς τὸν ἀπόκρυφον τόπον λέγει πρὸς αὐτὴν·
« Ἀνάστα καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην. « Καὶ ἐκδύσας
αὐτὴν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περικαλύψας τὴν κεφα-
λὴν αὐτῆς, ἐξῆλθεν ἄφθορος καὶ ἀνέπαυος; « ἡ γυνὴ
καὶ ἐκώδθη ἐκ τοῦ αἰσχροῦ μύσου. Ἡμέρας δὲ γε-
νομένης (100) καὶ τοῦ δράματος γνωσθέντος, ἐκρίθη
ὁ νεανίας ἀναίρεθῆναι καὶ τοῦτο γενομένου ἐπλη-
ρώσε τὸ Κυριακὸν λόγιον τὸ φάσκον. « Μαίρινα
ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. »

POE. Περὶ τοῦ μονάζοντος.

« Ομοίως » καὶ ἄλλος τις μονάζων κατασχθεὶς
ὑπὸ τῶν ἀνοσίων ἐκείνων καὶ) ἀσπῶν, μετὰ πολ-
λῶν ποινῶν « καὶ μαστιγῶν, τελευταίον ἐπενόησαν
πονηρὰν « ἐπὶ τοῖς εἰς φθορὰν τῆς σωφροσύνης τοῦ
δικαίου (τοῖανδ)· Κλίνην γὰρ ἐν τινι « κήπησιν
σάντες καὶ τὴν ἄγιον ἐν αὐτῇ δεσφύσαντες ἐπαφῆ-
καν αὐτῷ γύναιον δεσμον, ὡς ἂν « (ἐκ τῆς « τοῦ
τόπου ἡδονῆς καὶ μονότητος) ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι
τὴν ἐπιχειρήσιν (τοῦ ἀκατάστου γυναικὸς) διαφυγεῖν
(πανταχόθεν) καὶ ἄκων πρὸς « τὴν παράνομον καθ-
ελευσθεῖν πρῶτον. (Ἄλλ' ὅγε θεὸς ἀνὴρ) τοῦ γυ-
ναίου διὰ φιλημάτων (ἤδη καὶ βημάτων αἰσχροῦν
καὶ ἐπιτηδεύματων) περιπλεκομένου « (καὶ τὴν αἰδῶ
τοῦ ἁγίου μιαιφὰς χερσὶν ἀποτομένου καὶ τὰς ἡδονὰς
ἀναφλέγον « μὴ ἔχων ὁ ἅγιος πῶς ἀμύνεται τὸ
κατάρaton καὶ ἀναίδης ἐκείνου γυναικὸς), τὴν αὐτοῦ
γλῶσσαν τοῖς ὀδοῦσιν « ἀποτεμὴν, προσιπτῶσιν εἰς
τὸ πρόσωπον 376 αὐτῆς, καὶ « αὐτῷ μὲν πόνους
καὶ ἀληγῆδον ἀντὶ ἡδονῶν ἐπισητῶσιν, ἐκείνην

δὲ ὁ σφόδρα κατεπείχεν καὶ ἀνέβη ἐνέπληκται τῷ
 βεύματι τοῦ αἵματος. Οἱ δὲ Ἕλληες ταῦτα μα-
 μαθηκότες ἐθαύμασαν τῶν μοναζόντων τὴν σωφρο-
 σύνην.

POG. *Basilica Constantii.*

Ἦντιθέντες οὖν οἱ δυσσεβεῖς τὸν αὐτοῦ Διοκλη-
 τIANOS καὶ Μαξιμιανὸς τῷ πληθεὶ τῶν ἀναστρουμένων
 (Χριστιανῶν), ἐξέθεντο δόγμα, ὥστε τοὺς εὐσεβο-
 μένους Χριστιανούς ἐξορτίττεσθαι τὸν δεξιὸν ὀφθαλ-
 μόν, οὗ μόνον διὰ τὸ ἐδυνήθη, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ
 ἀποδοῦναι (τα) καὶ πρέβηλον καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων
 πολιτείας ἀλλοτρίον.

(3) Οὗς ἡ δεξιὰ διὰ τὴν ἐνδοκίαν μεταλλοῦσα δικαίως
 ἐξέκοψε. Καὶ ὁ μὲν οὐδ' ὡδὴν δεινὴν περὶ τοῦτον καὶ
 ὀγκυθεῖς ἀπέθανεν· ὁ δὲ ἀπῆλθεν. Τὸν γὰρ Διο-
 κλητιανόν, φασί, ἐν Δαλματίας διαγόντα κατέλαβε
 θεήλατος ὄρη, καὶ ὀγκυθεῖς ἐδ' οὐρα εἰς πολλὰ
 διαβρόχυντο· τῆς δὲ βλασφημίου αὐτοῦ γλώσσης
 σαπίσης ἐν τῇ λάρυγγι αὐτοῦ καὶ πληθεὶς σκυλή-
 των ἀναβρασάσης, (οὕτως) ἀπῆλθε ἐν πνεύματι. Ὁ
 δὲ Ἐρμούλιος Μαξιμιανόν, ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας
 κατίστρεψε τὸν βίον.

(5) Ὁ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίου,
 εἰς παῖς ἐπαρχῶν παρὰ τῷ τῆς Ἐφέας τυρόνῳ ἐπρί-
 φετο τῷ Διοκλητιανῷ (ἀποστειλάντι) παρὰ τοῦ πα-
 τρός αὐτοῦ διαγιναι αὐτόν, διὰ τὸ μὴ δολοφονηθῆναι
 παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, παιδεύομένῳ τὴν Ἑλληνικὴν
 σοφίαν· ὅθεν αὐτῷ ἐν Παλαιστίνῃ ὄντι καὶ ὄρνυσι·
 ὅσα πάσχουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι, ἐδίδκοντο τὴν
 φύσιν· ἦν γὰρ μισοκίνητος ἐκ παιδίδων. 377
 Βλέπων δὲ τὸν παῖδα Κωνσταντίνον ὁ Διοκλητιαν-
 νὸς εἰς μέγεθος ἤλικίας καὶ συνέσει κεκοσμημένον
 καὶ ὑποπτεύσας, πολλὸν δὲ μαντεύσας κατα-
 λύτην (μύλλειν) ἐπέσθαι τῆς τυραννίδος· αὐτοῦ,
 δόλων αὐτὸν θανατώσει· διανοεῖτο· ἀλλὰ θεὸς προ-
 μνηθεὶς (μαθὼν ὁ νῆος τὸν δόλον, ὡς ὁ Δαυὶδ) φυγῇ
 τὴν σωτηρίαν ἐπορεύσας, διασώζει· πρὸς τὸν ταυ-
 τοῦ πατέρα.

(4) Ὁ γὰρ πατήρ αὐτοῦ ἐστάλη πρὸς Πέρσας
 πολεμήσων αὐτοὺς, οὓς καὶ νίκησας· πρὸς Διο-
 κλητιανὸν ἐσθλὸς, βαλάντια (100) πεπληρωμένα
 φέρων λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν, ἀπ' ὧν πρῶ-
 τος Διοκλητιανὸς ἐσθῆτι καὶ ὑποδήμασι λίθοις τι-
 μοῖς καὶ χρυσοῖς κεκοσμημένοις ἐχρήσατο, προσκυ-
 νώσθαι τα αὐτὸν παρὰ τὸ ἔδος ἐκάθυσεν καὶ

Gentiles porro, his auditis, castitatem solitariorum
 mirati sunt.

CLXXVI. *Regnum Constantii.*

Vieti igitur impii tyranni Diocletianus et Maxi-
 mianus numero occisorum Christianorum, secre-
 tum emisunt, ut omnes qui inventi forent Chri-
 stiani cossuum dexterum haberent oculum, non
 solum ob cruciatum, sed etiam ut ita dehonesta-
 tanquam populo Romano indigni conaperantur.

Hos divina justitia merito connectata jussu casti-
 gavit. Unus enim cum in morbum diu incidis-
 set, membrorum tumore interit; aliter vero sa-
 laqueo suspendit. Diocletianum deinde, inquit,
 in Dalmatia versantem cepit furor a Deo inimicus,
 et tumefactum corpus ejus multis in partibus
 dirumpebatur; lingua autem ejus sacrilega in ge-
 sture ejus putrefacta multitudinem vermium emi-
 sit et sic vir misere exhaustus est. Hercules
 autem Maximianus Tarsi Cilicie vitam deposuit.

Constantinus autem, Constantii filius, cum ad-
 huc puer esset, apud Orientis imperatorem Dio-
 cletianum educabatur, qui praeceperat ei nomine
 patris sui ut ibidem degeret, ne per dolum et insi-
 dias a noverca occideretur; Græcam ibi ediscebat
 sapientiam. Unde ipsi in Palæstina versanti et vi-
 denti quanta Christi servi paterentur, emigebatur
 anima. Injustitiam enim a puero odisti. Considè-
 rans autem juvenem Constantinum Diocletianus
 in vigore ætatis et prudentia ornatum, et reformi-
 daus, imò augurans quod tyrannidis sibi futu-
 rus esset eversor, dolo illum interficere medita-
 batur; at divina Providentia adjutus cum dolum
 adolescens cognovisset, sicut David foga abieci
 invenit, ad paternique suum pervenit incolomis.

Pater enim illius missus est adversus Persas
 eos debellaturus; quos cum vicisset, ad Diocle-
 tianum reversus est, sacculos ferens plenos pre-
 tiis lapillis et margaritis; unde Diocletianus
 vestem et calceamenta pretiosis lapillis et auro
 ornata primus induit, adorarique se præter mo-
 rem jussit, et triumphum celebravit; nominatus

Variae lectiones et notæ.

ἔκλεινον τε Α. ἔπερ ἀκούσαντες οἱ Ε. ἐθαύμαζον τὴν τῶν μ.σ. καὶ ἀπορίαν Ced. τὴν τῆς σωφροσύ-
 νης ἀπρίαν Α. Ced. 467, 14-18. ὁ δὲ Ced. τὸν ὀφθαλμὸν Ced. 304 (5507)—Ced. 472, 19. Τῷ x
 εἰς τῆς ἀπρίαν Α. καὶ Μ. τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο—καὶ ὁ μὲν Α. ἰδιωτεύσας· ἐπ' αὐτῆς γὰρ Α. σ.
 μετὰ τοῦ πάργου καὶ πλ. σ. ἀν. τὸ πνεῦμα Α. Ὁ δὲ Ε. Μ. τὴν βασιλείαν ἀναλαβόμενος βουλήσας καὶ μετ' ἐπι-
 τυχὼν ἀπῆλθεν· ὅ γα Γαλλίος σκυλὴν ὀφρὺς ἐξέκοψε cf. § 5. ὑπό ο. Α. ἀπῆλθεν· ἐκ συμπτώ-
 νος παρεθῆκαν τὴν βασιλείαν αὐτὸν ὁ δὲ Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς πρὸς δυστοκίας mediis omisiss Α.
 Ced. 744, 5-12. — μετὰ τοῦ Γαλλίου Ced. ἀποσταλέντος ἀποσταλέντος; παιδεύομένου; ὄρνυσι
 codex. — ὡς αὐτὸν ὁ Γαλλίος ὥρα τὴν χριστιανῶν φρονούντα, σ. τὴν φύσιν καὶ ῥώμην σώματος καὶ τὴ
 περὶ τὴν παιδεύσιν εὐφυῶς προκόποντα, μ. τ. τοῦτον x. ε. τῆς z. Ced. καὶ τὸν δογμάτων add. Ced.
 ὁ, τοῦτον ἐκλήμας ὁ δὲ π. φ. τὴν σ. πορίζεται καὶ πρὸς τὸν βίον π. διασώζεται, πολλὰ σὺν αὐτῷ
 τῷ ὡσαννὴ εὐχαριστῶν τῷ Ced. φ. de Galerio Leo et Ced. 470, 18-471: τῷ ιγ' (εἰσι) ὁ Γαλλίος Μαξιμια-
 νὸς κατὰ Ναρσῆν, τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, ἐκδραμὼν τοῦτον μὲν ἰδίως — ὡς στρέψε π. Α. καὶ β. π.
 ἔγον Ced. νικησας καὶ παραλαβὼν τὰ βασίλεια καὶ τὴν γυναῖκα Σαρκώου μετὰ μεγάλης νίκης cod.
 ἔξ ἀρχῆς add. Ced.

est autem triumphus ob dictam a poetis θρίαν, id est furorem divinum, vel eo quod sibi folia θρία nominantur.

Vicesimo autem anno regni sui, Diocletianus et Maximianus eadem die deposuerunt imperium, quasi inter deos referendi; ut vero narrat Eusebius, Diocletianus, amens factus, et Herculinus cum illo, imperio deposito, privatam resumpserunt vitam, et hic quidem laqueo vitam terminavit, Diocletianus vero, immisus a Deo furorem expertus, et ipso vitam sibi abstulit.

Gelasius Cæsariensis dicit eos, poenitentia motos, et rursus imperium capere conatos, decreto senatus interfectos esse.

Theopetrus autem quidam, instigante Maximiano, cuncta quæ in Christum videlicet a Pilato facta erant, blasphemis plena simulate commiscens, per civitates et vicos circumtulit, Maximiano jubente litterarum magistros ista pueros edocere, ut nostrum viderent mysterium.

Post Diocletianum et Maximianum Herculum, imperavit. Hisdem temporibus Romanis et Græcis Constantius Chlorus, Magni Constantini pater, qui ex Helena ei natus est juxta Daciæ civitatem,

Imperaverunt autem cum eo Severus et Maximianus, dicitur Galerius, cum Maximino filio, et Maxentius, Herculi filius, frater autem Theodora, uxoris Constantii, patris Constantini Magni, et istius avunculus.

Constantius et Severus Galliam et Britanniam tenuerunt, Maxentius autem et Maximinus Romam, Maximianus Galerius vero Orientem, qui multa scelera et improba fecit extra modum. Cum mulierum insano amore captus esset, qui imperio ejus subditi erant certatim quærebant ubi absconderent proprias ipsorum uxores et filias suas a facie tyranni, non solum ob impietatem ejus, sed etiam eo quod bona ipsorum raperet; et præterea persecutionem sævam et inhumanam

Α θρίανθεν ἀπατίεσαν· ὠνομάσθη δὲ θρίανθος διὰ τὴν (παρὰ) τῶν ποιητῶν λεγομένην θρίαν, ἣν γούρμαν, ἢ ἀπὸ τοῦ θρία τὰ φύλλα τῆς συκῆς ὀνομάζεσθαι.

"(5) Τῷ δὲ κ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο, προφάσει θεοπορίας· ὥς δὲ ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος, Διοκλητιανὸς παρὰ φρον γινόμενος καὶ σὺν αὐτῷ Ἐρκοῦλιος τὴν βασιλείαν ἀποδέμενος, ἰδιωτικῶν ἀνέλαθεν βίον· καὶ ὁ μὲν ἀγγὺν τὸν βίον κατέστρεψε, Διοκλητιανὸς δὲ θελήσας τοῦ ὀργῆς παραιθεῖς καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέλασε.

378 "(6) Γελάσιος δὲ ὁ Καίσαρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεταμεληθέντες καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν βασιλείαν βουληθέντες ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται.

"(7) Θεοπέκκος δὲ τις ὑπόδηξεν Μαξιμιανῷ τὰ ἐπὶ Χριστῷ ὄντα παρὰ Πλάτωνος πραχθέντα πλάσσαντος ὑπομνήματα πάσης βλασφημίας ἀνάκτα, κατὰ πόλιν καὶ κόμην ἱσταμένη, Μαξιμιανῷ προσετίξαντος τοῖς γραμματοδιδασκάλοις ταῦτα τοῖς παισὶν ἐκδιδάσκειν, ὥς ἂν διαγυῖαι τὸ κατ' ἡμᾶς μυστήριον.

"(8) Μετὰ δὲ Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν τὸν Ἐρκοῦλιον ἐβασίλευον κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων Κωνσταντῖος ὁ Χλωρὸς ὁ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ, ὃς ἐξ Ἑλένης αὐτῷ ἑγενήθη περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν.

"(9) Συνεβασίλευον δὲ αὐτῷ Σεῦρος καὶ Μαξιμιανὸς ὁ λεγόμενος· Γαλῆριος σὺν τῷ υἱῷ Μαξιμίνῳ καὶ Μαξέντιῳ, ὁ υἱὸς Ἐρκοῦλου, ἀδελφὸς δὲ Θεοδώρου γαμητῆς Κωνσταντοῦ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, τοῦτου δὲ θείος.

"(10) Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος καὶ Σεῦρος τὴν Γαλίαν καὶ Βρεττανίαν ἐκράτησαν, ὁ δὲ Μαξιαντῖος καὶ Μαξιμίνος τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλῆριος τὴν Ἐφῶν, ὃς πολλὰ μισὰ τε καὶ ἀτοκα κατ' ὑπερβολὴν διαπραξάντων, γυναικευμένων, γινόμενος αὐτοῦ, ἀγῶνα ἔσχον οἱ ὑπ' αὐτὸν τελοῦντες ποὺ κρύψουσι τὰς ἰδίας γαμητὰς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τοῦ τυράννου, ὃ μόνον διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρπάζειν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν· καὶ πρὸς τούτους

Varie lectiones et notæ.

" διὰ τὸ — μισὰν cod. " θρ. ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὴν εἰς τὸν Διόνυσον, θρ. γὰρ τὴν τῶν π. λέγουσιν Ced. " τρία 2! — συκῆς ἀνακειμένης τῷ Διονύσῳ Ced. " Ced. 742, 1, 2. " αὐτοῦ αὐτῶν cod. " ὁ Ἐρκοῦλιος ἐξ ἀνομιᾶς add. Ced. " ἀπ. καταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεῖς τῆς μὲν ἑφῶς Γαλῆριον Μαξιμιανὸν τὸν Διοκλητιανῷ γαμβρὸν τῶν ἑσπερίων δὲ Κωνσταντῖον τὸν Ἐρκοῦλου γαμβρὸν Ced. — Reliqua vide § 2. " Eus. H. E. VIII, 15. " δὲ post Διοκλητιανὸς A. " καὶ σὺν τῷ Ἐρ. A. " καὶ ἰδ. ἀγαλαβόμενος β. — κατέλασε A. " παρὰ φρον γινόμενος ὁ Γαλῆριος ἀπενήγγυ A. " Gelasius 381-394, cuius fragmenta consulas in Theodoretii Opp. ed. Schulz. T. IV, p. 46, 251, Hal. 172, 8. " ὁ Καίσαρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεταμελῶντες ψήφῳ, om. A. " Περὶ τῶν λεγομένων ὑπομνημάτων τοῦ Χριστοῦ, Ced. 471, 14-19. Τῷ ἡ' ἔτει Διοκλητιανὸς Θεοπέκκῳ γόντῃ πειδόμενος ὁ Γαλῆριος διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν ὅπως ὁ θ' ὄν. Ced. " βασιλεῖα Κωνσταντοῦ καὶ Σεῦρος, Ced. 1473, 14. " ὁ δὲ Κωνσταντῖνος — ταύτῃ τῇ ἐν Βρεττανίᾳ βασιλεύσας ἐ-η β', Κασσιανὸς δὲ ἡν ἐπὶ ἡ' δὲ ἑγενήσαν ἐξ. Ἑλ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντίνου τὸν μέγαν καὶ ἄγον περὶ τὴν τῆς Α. π. Ced. " Μετὰ δὲ γὰρ A. καὶ M. τὸν καλούμενον Ἐρ. A. " τ. αὐτοῦ γ. A. " ὁ λεγόμενος γλ. A. om. δς — πόλιν. " Δακίας cod. " Ced. 473, 15-21? " Σ. δὲ A. καὶ Σ. Κασσιανὸς καὶ A. " υἱὸς αὐτοῦ M. A. " Κωνσταντῖνος A. " τοῦ μεγάλου om. A. " θείου codex. " Ced. 473, 15, 16 cf. de Maxentio 474, 6 9. " Κωνσταντῖνος A. " γυν. — αὐτῶν om. Slav. Μαξιμιανὸς — τὰς ὁσίας αὐτῶν καὶ γυναικας καὶ θ. ἤρπαξε καὶ αὐτοὺς πολυτρόπως ἀνήγειρε καὶ ἀμετρα τοῖς δαίμονιν ἐξακολουθῶν ἐπαιδεῖ Ced. Μαξιμίνῳ ἐν τῇ ἀνατολῇ πολλὰ ἐργασάμενος κατὰ τὸν Χριστιανῶν, θρασυῶς καὶ Μαξέντιῳ ἐν Ῥώμῃ Sym. ms. 29^b. " γ. διαγενομένου A. " αὐτοῦ om. A. εὐ. — αὐτῶν post ἐναρξάμενος A.

fames dira ingruit in regnum ejus, et pestis, et aliterius mortis fabes, ulcus porro erat nomine fervidi carbonis dictum, per totum corpus serpentis et gravia iis qui experti erant pericula suscitabat. Quin imo in oculos praecipue et sapissime veniens, infinitum numerum virorum et mulierum et puerorum cecos effecit. Ad haec excitatur tyrannus bellum adversus Armenios; quae cuncta, confertim in unum et idem tempus confluentia, audaciam impii hujus et adversus Deum jactantiam redarguerunt. Etenim gloriabundus jactabat, propter zelum suum erga idola necnon et adversus nos persecutionem, neque bellum unquam, se vivente inperium afflictor. Ista igitur simul in illum irruerunt, et ruinae ejus complexa erant praeludia; ceteros autem qui civitates et regiones dominationis ejus habitabant, crudelissima fames simul et pestis exhaerlebat; et magnos quidem erat numerus per urbes morientium, et major adhuc per agros et vicos, omnibus fere alimentorum indigentia et pestilenti morbo pereuntibus. Etenim alii quidem gramen commanducantes et corporis habitum corrumpentes, peribant; alii vero exsiccati ut simulacra mortua, hic et illic animam agentes, tremantesque et circumquaque prolabentes, procumbebant in plateis, unde mortua et nuda corpora per plures dies inspersa passim facientia spectaculum triste et miserabile praebant spectantibus, jamque canum aliqui esca liebant. Non minus autem pestis omnes domos vastabat.

Haec igitur Maximiani superbiae merces, et talis ejus finis miserabilis; verbis enim contumeliosis usus, contra nos scripsit, Christianis omnibus interemptis (ut opinabatur), omni successu prospero et felicitate Romanorum rempublicam plenam futuram esse.

Idcirco ista configerunt, fames et pestis et siccitates; et cetera mala deprehenderunt homines, fulmina enim et terribilissima mittiebantur, ita ut unusquisque de suis solum sollicitus esset; et ita infecta remanserunt mandata tyranni.

Constantius autem, Chlorus vocatus ob vultus palliditatem (erat autem religiosus et filium suum Constantinum religiose educavit, et persecutionis contra nos agitatae minime particeps fuit;

Variae lectiones et notae

κατὰ ἔργον—ἐν πολεμῇ. ἡ γινόμενον μυρίοις (sic) δ. α. καὶ γυναῖξ. ἡ προσεπινίσταται. ἡ δ? ἡ δ? ἐν κατὰ τὸν cod. ἡ. α. Ced. ἡ δ? ἐν τῷ A. ἡ δ? ἐν τῷ cod. κατὰ θεοῦ A. ἡ ἐπὶ τὸν (sic) αὐτοῦ A.—τὸν α. σ. καὶ τὸν ἐν ἡδρόνυτο Cod. ἡ T. δὲ Ced. ἡ ἅμα καὶ κατὰ τὰς τὸν Cod. ἡ ἐπὶ τὸν Cod. ἡ αὐτὸς μὲν οὖν τὸν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον ἅμα τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ καταπονέτο Ced. ἡ ἐν ἡμέραις Cod. ἡ πλείους Ced. ἡ ἐν ἡμετέροις Cod. ἡ παρὰ τὸν τὸ δ. Ced. ἡ ἡ δὲ γὰρ τὸν Cod. ἡ ἐπὶ τὸν Cod. ἡ καὶ add. Ced. ἡ ἐν ἡμέραις οἰκῶν A. Ced. 467, 21—468, 1 de Diocletiano et Herculo ἡ τῷ δ' ἔτεσιν ὡς ἐν στ. ἐν ἡμέραις οἱ δυσσεβεῖς καὶ ἡ ὡς π. ἀν. χρ. π. καὶ ὡς ὁπλίσαντο οἱ ἀλάστορες Ced. ἡ ἀπὸ καὶ λιμὸς καὶ αὐχμὸς Ced. 468, 1 cf. § 15. ἡ τ. σ. ὅτι om. A. ἡ αὐχμὸς A. ἡ καὶ πᾶν δὲ οὖν ἐστὶ κατὸν εἶπαι, τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τὸν ὡς εἰρηται A. Ced. 469, 21; 472, 10. ἡ Κωνσταντίου δὲ τοῦ ἐπὶ καὶ τῷ Κλωροῦ cod. ἡ ἐκινώσης Ced.

ἡ λιμὸς αὐτοῦ τῇ χῶρᾳ δεινὸς ἐνέσχηπτε καὶ λοιμὸς, καὶ τινος ἔτερος [νοσήματος] μοῖρα. ἔλκο; δὲ ἡν φερωνύμως τοῦ πυρρῶδους ἀνδρακὸς λεγόμενον, καὶ ὅλον μὲν ἔργον ἡ τὸ σῶμα, σφαλεροῦς δὲ τοῖς πεποιθεῖσι ἐπὶ κινδύνους ὅς μὴ δὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξαιρέτως ἐπὶ πλείστον γινόμενον ἡ μυρίους ὄσους ἀνδρας ἅμα γυναῖξ καὶ παῖσι πηρύξ ἀπειργάτατο καὶ οὖν τοῖς ἐπινίσταται ἡ τῷ τυράννῳ δ' πρὸς Ἀρμενίους πόλεμος ἡ ἀνδρῶν, ὅς ἔνα ἡ καὶ τὸν αὐτὸν συβρεύσαντ' αἰρὸν ἡ, τῆς ἡ τοῦ δυσσεβοῦς θρασυτήτος τὴν κατὰ τοῦ θεοῦ μεγαλαυχίαν (διήλεγε), ὅτι δὲ τῆς περὶ τὰ εἰδωλα σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τῆς κατ' ἡμῶν ἐνέκα πολιορκίας, μὴ λιμὸν μὴ δὲ λοιμὸν, μήτε μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν αὐτοῦ συμβῆναι καὶ τὸν ἐναμῶνεντο. Ταῦτα δ' ἡ ὅν ἅμα ἡ κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἡ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν καταστροφῆς περιετλήθη τὰ προοίμια ἡ τοῖς δὲ λοιποῖς τῶν τὰς ὅς αὐτὸν πόλεις καὶ χῶρας οἰκούντων δεινῶς ὁ λιμὸς (τε) ἅμα καὶ ὁ λοιμὸς κατ' ἔτρυχε καὶ μυρίοι μὲν ὀπῆρχον ἡ οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείστοι ἡ οἱ κατὰ ἀγροὺς καὶ κόμας, ἀπάντων σχεδὸν τροφῆς ἀνείξ καὶ λοιμῶδες νόσῳ διεσθαρμένον. Καὶ γὰρ οἱ μὲν χόρτον διαμασσωμένοι καὶ τὴν ἐξὶν λομαίνοντο διώκοντο ἡ οἱ δὲ ἀπασχλητοὶ ὥστε ἐδωλα νεκρὰ, ὧδε καὶ κατὰ ψυχρὸν ὄντας, ἐνταῖμενοι ἡ τε καὶ περιολισθαίνοντες κατέπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις, ὅθεν νεκρὰ καὶ γυμνὰ ἡ σώματα ἐφ' ἡμέρας πλείονας ἡ ἀταρα διετρίμμενα, 381 ὅθεν οἰκτρὰν (τε) καὶ ἐλεεινὴν τοῖς ὁρῶσι παρεῖχεν ἡ ἡ δὲ ἡ τοῖς καὶ κυνῶν τινες ἐγίνοντο βρώμα ἡ. Οὐχ ἥκιστα δὲ ὁ λοιμὸς πάντας οἰκοῦς ἐπενέμετο ἡ.

(14) Ταῦτα τοῖνυν τῆς Μαρτυρίας μεγαλαυχίας τὰ ἐπὶ χεῖρα, καὶ τοιοῦτον αὐτοῦ τὸ δόσμον τέλει; ἐν τῇ γὰρ καὶ ἡμῶν ἀνέγραψεν, ὡς Χριστιανῶν πάντων ἀνατρεθέντων (ὡς φέτο), πάσης εὐθηνίας (τε) καὶ εὐκρασίας ἡ Ρωμαίων πολιτεία πλησθῆσθαι ἡ.

(15) Διὸ καὶ (ταῦτα συνῆλθ', ὁ τε) ὁ λιμὸς καὶ λοιμὸς καὶ αὐχμὸς καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου, (κεραυνῶν τε καὶ φθόγῳ) ἐπέμπετο, ὥστε ἕκαστον τὸ αὐτοῦ μόνον περιμνήν (101b) καὶ οὕτως ἀπραχτὰ εἶναι τὰ προτάγματα τοῦ τυράννου).

(16) Κωνσταντῖος δὲ ὁ ἐπὶ καὶ τῷ Κλωρῷ διὰ τὴν ὁχρότητα τοῦ προσώπου—ἡν γὰρ εὐσεβὴς καὶ τὸν οὖν Κωνσταντῖνον ὁμοίως ἐπαίευσεν καὶ τῷ κατ' ἡμῶν διωγμῷ οὐδαμῶς ἐκινώμενος ἡ, ἀλλὰ καὶ τοὺς

litem ob misericordiam et commiserationem erga parvulos. Mittens ergo, voca Silvestrum ex monte Sierapio, et ostendet tibi vere divinum et salutarem fontem in quo lotus non solum corporis habebis sanitatem, sed animæ præsertim. Dis autem facto, cum misisset ad divinum Silvestrum, cum multo honore introduxit eum in palatium, et assurgens imperator adoravit eum dicens: « Bene venisti, Silvester. » Et episcopus dixit: « Pax tibi et sanitas præstetur tibi a Deo. » Et dixit imperator: « Rogo te ut dicas an habeatis quosdam deos Petrum et Paulum vocatos. » Et episcopus dixit: « Nos unum Deum habemus conditorem cæli et terræ, cuius Petrus et Paulus servi veri sunt. » Imperator autem dixit: « Potestne, o episcope, ostendere mihi facies eorum per aliquam picturam, ut agnoscam clarius an ipsi sint qui missi sunt a Deo ad me? » Et statim cum jussisset episcopus suo diacono afferre imagines in tabulis, allatæ sunt, et cum contemplatus esset imperator, exclamavit voce magna dicens: « Illi vere sunt per somnium visi mihi et hortati ut te advocarem, o Silvester. Et nunc ostende mihi fontem quem dixerunt, per quem quoad animam et corpus salvis evadam. » Et episcopus statim iubens piscinam aquæ fieri baptizavit imperatorem. Et statim exivit episcopus totus sanus, relictis corporis ulceribus in aqua tanquam squamis piscium.

τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτίκα ἔξηλθεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας ὁλος ὀγιῆς, καταλείπων τὰ τοῦ σώματος ἔλκη ἐν τῷ ὕδατι καθάπερ λεπίδας ἰχθύων.

Quem cum vidissent senatus et omnis populus recuperasse sanitatem, certatim exclamaverunt dicentes: « Unus Deus Christianorum, magnus et terribilis; et omnes jam nunc credimus et baptizamur, quia vidimus hodie magna miracula. » Quibus dixit imperator: « Humana quidem coacta, divina vero eligenda sunt. Deus sane bona voluntate et affectu colitur; ideo non ex necessitate, sed libero iudicio volumus Christianos fieri qui petunt, non vero humano timore ad Dei cultum adduci. » Et hæc cum omnes audissent, fidei amplectendæ desiderio accensi sunt, satis jam experti imperatoris moderationem et doctrinæ puritatem. Extemplo ergo cum illo baptizatus est et Crispus, primogenitus ejus filius, quem dicunt, postea falso crimine accusatum a noverca, interfectum esse a patre, D

παράγειν 383 σοι ὄψειν καὶ σωτηρίαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐλεημοσύνην τε καὶ συμπόθειαν. Πέρψον οὖν ὁ Σιλβέστρος, μετακάλειται Σιλβέστρον ἐκ τοῦ Σαραπηίου ὁρους, καὶ ὁποδεῖξαι σοὶ τὴν ὄψειν ὄψειν καὶ σωτηρίαν πηγὴν, ἐν ᾗ λουσάμενος οὐ μόνον σωματοικὴν ἔξεις ὄψειν, ἀλλὰ καὶ ψυχικὴν σε μάλιστα. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀποστελίας πρὸς τὸν θεὸν Σιλβέστρον, μετὰ πολλῆς τιμῆς ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ καὶ ἀναστάς ὁ βασιλεὺς προσκύνησεν αὐτὸν λέγων· Καλῶς ἦλθες, Σιλβέστρε. Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· Εἰρήνη σοὶ καὶ σωτηρία παραχρηθεῖ ὑπὸ θεοῦ. Καὶ φησὶν ὁ βασιλεὺς· Παρακαλῶ σε εἰπαὶ μοι εἰ ἔχεις τινα θεοῦ Πέτρον καὶ Παῦλον καλούμενους. Καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἔφη· Ἡμεῖς ἕνα θεὸν ἔχομεν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὃς Πέτρος καὶ Παῦλος δοῦλοι γνήσιοι τυγχάνουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· Δύνασαι, ὁ ἐπίσκοπε, φανερώσαι μοι τὰς ὄψεις αὐτῶν διὰ τίνος ζωγραφίας (102), ὅπως ἐπιγνώσκειται ἂν αὐτοὶ εἰσὶν ἀποσταλθέντες ἀπὸ θεοῦ πρὸς με; Καὶ παραχρηστὰ καλεῖσας ὁ ἐπίσκοπος τῷ ἱερωτικῷ ἐπινεγκαλὴν τὰ στηθάρια τῶν ὁμοιωμάτων ἐν σκηνίῳ, ἠνέχθη καὶ θαυμάσιος ὁ βασιλεὺς ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Οὐτοὶ εἰσὶν ἀληθεῖς· οἱ κατ' ὄψιν ὁφθέντες μοι καὶ παρακαλευσάμενοί με ἀνακαλεσάσθαι, οὐ, Σιλβέστρε. Καὶ νῦν δειξόν μοι τὴν πηγὴν, ἣν ἔφησάν, δι' ἧς ψυχὴ καὶ σῶματι σωθήσονται. Καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτίκα προτάξας κολυμβήθραν ὕδατος γενέσθαι, ἰδόντες

(5) Ὁν ἡ σύγκλητος ἰδούσα καὶ πᾶς ὁ ὄμιλος (ἀπολαβόντα τὴν ὄψειν) ἔξεβήσαν (λέγοντες)· Εἰς θεὸν, ὁ πῶν Χριστιανῶν, μέγας καὶ φοβερός· καὶ πάντες ἀπὸ τοῦ νῦν πιστεύομεν καὶ βαπτίζομεθα, 384 ὅτι εἰδομεν σήμερον μεγάλη θαυμάσια. Πρὸς οὓς φησὶν ὁ βασιλεὺς· Τὰ μὲν ἀνθρώπινα ἀναγκαστά, τὰ δὲ θεῖα προαιρετικὰ τυγχάνει. Ὁ μόντος θεὸς ἀγαθῇ προαίρεσει καὶ διαθέσει ὀρθοσκεύεται· ὁδὸν οὐκ ἔξ ἀνάγκης, ἀλλὰ χρίσει ἐλευθερίας βουλόμεθα γίνεσθαι Χριστιανούς τοις θελογίας καὶ μὴ φόβῳ ἀνθρωπίνῳ προσάγεσθαι τῇ τοῦ θεοῦ λατρείᾳ. Καὶ ταῦτα πάντες ἀκούσαντες πρὸς τὴν πίστιν πόθῳ ἔξηφθσαν, μᾶλλον ἀποδεξάμενοι τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιείκειαν καὶ τὴν τοῦ δόγματος καθαρότητα. Αὐτίκα γοῦν οἱ ἐκ τῆς ἰδαντικῆς καὶ κρίσεως ὁ (πρώτος) αὐτοῦ

Varia lectiones et notæ.

ὁν καὶ μετακάλειται Α. ὁ Σαραπηίου? σοι κολυμβήθραν δι' ἧς τῆς ψυχῆς τε ὄψειν καὶ τοῦ σώματος θαυμασιότην. Ἐργαται οὖν ὁ Σιλβέστρος διὰ τοὺς ἐπιεικτέτους ὁμοιωμοὺς ἐν φυλακῇ ταλῶν καὶ βαπτίζει κατηχηθῆς αὐτὸν Ced. ἄλλα καὶ φ. Α. ἡμ. οὖν γεν. Α. παλατίῳ ὃν ἰδὼν ὁ Α. εἰσῆλθες Σ. καὶ ὁ Α. Ε. καὶ ὄψειν ἀπὸ θεοῦ καὶ σ. παραχρηστὰ Α. θεοῦς τίνες? ὁδὸν οὐκ ἔξ ἀνάγκης Α. διευκρίνας Α. Ἐξόδοι οὖν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀνερχομένου τοῦ Κ. ἐξέπεσον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες καὶ ἐκαθάρισθη καὶ γέγονεν ὁλος ὀγιῆς ὡς παιδάριον μικροῦ Ced. ὁλος om. Α. Ced. 476, 3, 4? Georgii verba magis biblica quam Romana omisi, sed et historiam de Crispo Hippolyteaz: de donatione apud Græcos altum silentium. Τοῦτο ἰδόντες οἱ λαοὶ ἰδαντικῶς ἀπαίρει, καὶ κρίσεως ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Ced. π. εἰς αὐτὸν καὶ β. Α. πάντα Α. τὴν πόδων Α. pro τῷ πόδι, v. pro: subter. πόδων cod. a secunda manu, πόδων a prima? π. δὲ ἀπὸ Α. βασιλέως καὶ τοῦ θαύματος ἐκτακταί. Αὐτίκα δὲ καὶ ἡ μήτηρ Ἑλένη βαπτίζεται καὶ οἱ τοῦτου συγγενεῖς καὶ φίλοι· ἔδ. δὲ ὡσαύτως καὶ Κρίστος ὁ πρ. ἀ. υἱὸς δὲ (ὡς) φ. Α. Α.

υἱός (ὅν καὶ φασὶ ὑστερον κατηγορηθέντα ψευδὺς ἆ
ὑπὸ " τῆς μητρὸς, ἀποκτανθῆναι " παρὰ τοῦ
πατρὸς ὡς βουλευσάμενον " κοιμηθῆναι μετ' αὐτῆς.
ὑστερον δὲ μαθὼν " ὁ βασιλεὺς ψεύδης " εἶναι
τοῦτο, καὶ αὐτὴν ἀπέκτεινεν ὡς συκοφαντήσαντα
τὸν ἀναίτιον. Ἐδαιτίσθη δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ
λοι).

" (4) Ἐν " τῷ Καπιτωλίῳ Ῥώμης " ἰφάνη
δράκων παμμεγέθης· εἰτα Σιλβέστρος τοῦτον ἀπέ-
κτεινεν ".

" (5) Συνήθροισα δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερεῖς καὶ Γραμ-
ματεῖς τῶν Ἰουδαίων διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ Σιλ-
βέστρῳ περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὓς καὶ εἰς τέλος ἐνίκη-
σεν ὁ ἅγιος, δυνάμει Χριστοῦ ἀπελέγχας αὐτούς, ἐτι
τε " τῶν προφητῶν καὶ λοιπῶν ἀποδείξαι τῆς Β
ἐκείνων Γραφῆς.

" (6) Ὁ δὲ Μαξέντιος, πονηρότατος " πάντων τῶν
πρὸ αὐτοῦ, γεγονὼς τοὺς τὴν Ῥώμην οἰκούντας
ἐπίτρεψε καὶ μάλιστα τοὺς Χριστιανούς· πολλοὺς
γούν τῶν πρώτων ἐφόνευσεν καὶ ἄλλους " ἔξορις·
τὰς οὐσίας αὐτῶν διήρπασεν· τῇ δὲ τοῦ Γαλερίου
χρῶμενος ἀκολασίᾳ πολλὰς τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν
ἐμίανεν, ἑτέρας τε μυρίας ἀνοσιουργίας καὶ ἀβόη-
τοποίας ἐπιτηδεύων, ἀφόρητος τοῖς " πᾶσιν ὑπῆρχε
γοητικαῖς " κακομαγανναῖς χρῶμενος.

" (7) Τοῦ δὲ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὰ βόρεια
καὶ δυτικά μέρη ἔως " τοῦ Ὀκεανοῦ ὑποτάξαντος
ἐν εἰρήνῃ πολλῇ καὶ εὐμανίᾳ " καὶ καταστάσει ἐν
ὅλῃ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκουμένῃ, οἱ δὲ " Ῥωμαῖοι
οἰκῆτορες 385 δέξαντο πρὸς αὐτὸν ἐσπεύοντες μὴ
παρεῖναι τὴν μητέρα τῶν βασιλείων ὑπὸ ἀπαινοῦς
τυράννου, μᾶλλον δὲ σαρκοβόρου θηρίου ἀπολλυμέ-
νου. Ταῦτα ἀκούσας " ὁ μέγιστος Κωνσταντίνος
ἐφρόντισε " τοῦ ἐλευθερώσει αὐτούς ἐκ τῆς τούτου
δουλείας· ἰδὲ δὲ δὲ τοῦτο " διὰ τὰς γοητικὰς αὐτοῦ
κακογνωμίας· ἥδη γὰρ πολλοὺς ἀνέταμε παῖδας
προφάσει τῆς ἀθεμίτου " γοητείας. Ἐν πολλῇ οὖν
σκέψει καὶ φροντίδι ὑπάρχοντι ὤφθη αὐτῷ (102b)
ἐν Κάμπῳ διάγοντι μετὰ τῶν στρατιωτῶν περὶ
μεσημερίαν στολιεῖς σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατε-
σκευασμένος " ἐν ᾧ ἐπεγράπτο· " Ἐν τούτῳ
νίκα ". (Ἐμφροδὸς δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς
τρώτησεν τοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ καὶ αὐτοὶ τι ἐθεά-
σαντο. Οἱ δὲ ὠμολόγησαν τὴν αὐτὴν αὐτῷ " ἰωρα-
κίαν ἐπασσάν. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀναβρῶσθεις τῷ
φρονίμῳ καὶ θάρσους καὶ προθυμίας ἀνάπλεως

utpote qui voluisset dormire cum illa; dein-
ceps vero cum mendacium illud esse rex compe-
risset, ipsam quoque interemit ut insontis calum-
niatricem. Baptizata quoque est mater ejus Helena,
et imperatoris cognati et amici.

Ἐλένη καὶ οἱ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς τε καὶ φί-
λοι).

In Capitolio Romæ visus est draco immani
magnitudine, quem postea Silvester interemit.

Congregavit autem imperator sacerdotes et scri-
bas Judæorum ut dissererent cum sancto Silvestro
de Christo, quos tandem vicit sanctus, virtute
Christi redarguens illos prophetis ipsis et aliis
demonstrationibus ex Scriptura ipsorum.

Maxentius autem, pessimus omnium factus quanta
se fuerant, Romæ incolæ conterebat et præsertim
Christianos; quorum multos quidem eosque prima-
rios occidit et aliorum in exilium missorum bona
rapiebat; et Galerii sectatus incontinentiam,
multas mulieres liberas polluit, sexcentisque cum
stuprasset alias, et obscenitatibus operam daret,
intolerabilis omnibus effectus est, incantatoriis
dolis utens.

Magnus autem Constantinus boreales et occi-
dentales partes usque ad Oceanum subjecerat in
pace profunda, et benevolentia et quiete, in uni-
versis quæ illi parebant mundi partibus. Romæ
autem incolæ delegatos ad illum miserunt ne negli-
geret matrem imperatorum ab immiti tyrannῷ,
aut potius a carnivora bellua perditam rogantes.
Cum hæc audisset maximus Constantinus, ipsa
a servitute istius liberare cogitabat: at istud re-
formidabat ob incantatorias artes ejus: jam enim
multos pueros, dissecaverat præteritum nefarium in-
cantationis. Cum ergo in magna anxietate et
solicitudine esset, visa est ei, in campo cum
militibus versanti, circa meridiem, crux, columnæ
speciem habens, luce efformata, in qua inscrip-
tum erat: " In hoc vince. " Perterritus autem
imperator interrogat illos qui secum sunt num
et ipsi aliquid viderent. Qui omnes confessi sunt
eamdem ac ipsum vidisse visionem. Tunc impe-
rator animo recreatus, fiducia et alacritate plenus
erat. Nocte autem sequenti, superveniens Domi-

Varie lectiones et notæ.

" ὑπὸ I. πρὸς cod., παρὰ A. " Nota ἀπεκτανθῆναι cod. " βουλευσάμενον A. " μαθὼν — φίλοι οἱ
A. " ψευδὺς cod. " Ced. 476,18-477,2. " Ἐν δὲ τῷ A. " βαθυοὺς ἔχοντι τῆς, καὶ Ced. " ἀπο-
κτείνας καὶ συναθροίσας Κωνσταντίνος ἱερεῖς καὶ γρ. πρὸς τὴν τῶν I. διδασκίαν, καὶ τούτους κατὰ κρά-
τος· Σιλβέστρος νικήσας διὰ τὰ γραφῶν προφητικῶν καὶ διὰ θαύματος ὡς εκπρώσσαντος τὸν ταῦτον Ἑβραῖον
μάγος (Ἑβραίου μάγου) καὶ μὴ δυνάμενος (δυναμένου) τούτον ἀναστῆναι, ὅς (ὅν) Σιλβέστρος προσεβόη-
σεν ἡγέτης. Καὶ οὕτως τὰ περὶ Μαξιμιανῶν· τοῦ γὰρ Σβέρου (?) παρὸν ἐποικιστά. Ὁ δὲ Μαξέντιος πα-
νός A. " Ced. 478,15-479,11. Τῷ δ' ἐπει τῆς βασιλείας—διδασκίαν γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ
I. καὶ Ced. " ἔτι τε I. ἐκ τῆς cod. " Ced. 478,6-9? " αὐτοῦ πονηρότατος γεγονώς A. " φονεὺς
καὶ πολλοὺς ἔξορις A. " τοῖς οἰκ. A. " γοητ. καὶ κακ. A. " Ced. 474,9-475,2. " ἔως αὐτοῦ τοῦ
A. " καὶ εὐμανίᾳ καὶ καταστάσει δ. τῇ δὲ αὐτὸν δ. A. " Ὅθεν καὶ προέβλεπον οἱ T. π. Κωνσταν-
τίνῳ ποιησάμενοι κατὰ τὸ συσσεύειν Μαξεντίου, τοῦτον διηγείραν Ced. 478,9-11. " Ὁ δὲ διδώς τὰς
τοῦ Μαξεντίου γοητίας ἐν π. ἀγωνίᾳ ἤν· φαίνεται οὖν αὐτῷ ἐν ἐκτῇ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος στ.
Ced. 474,13,14. " ἐφρόντισεν A. " τούτων A. " τῆς ἀσιγνίτου? γ. A. " κατ. ἔχων ἐπιγραφὴν δ.
ἀστέρων ἐν Ced. " νίκα. Καὶ δ β. A. " τὴν αὐτῶν? ἰωρακίαν A.

nus dixit ei : « Utere ostenso tibi signo ad auxilium, et vinces omnes inimicos tuos. » Die autem facta, ineleganter et propere crucem fabricatam quæ usque ad hunc diem in regis aulis asservatur, jussit præferri in bellum. Impius autem tyrannus in diis suis confidens, in præterfluentem fluvium pluribus navibus ponte imposito, egressus est ad instruendam aciem. Congressione autem facta, contriti sunt Christi ab exercitu adversarii, et plerisque concisis, cæteri cum tyranno ad urbem fugiebant. At ponte iniquo pondere disrupto, submersus est in flumen cum toto exercitu, ut Pharaon tyrannus. Et videre erat fluvium plenum omnino equis cum ascensoribus. Cives autem urbis, coronis urbe ornata, introduxerunt illum cum lætitia magna et laudibus, et victoriæ auctorem crucem et victorem imperatorem salutem suam vocabant.

Tunc imperator mandavit ut colligerentur reliquæ sanctorum martyrum, et sancto committerentur sepulcro, et iis qui injustitias passi erant substantia sua redderetur. Et per septem dies pro victoria festum celebrabant, Christi crucem venerantes. Hic septimus annus erat imperii Constantini; tumque etiam leprosus factus, baptizatus est a Silvestro Romæ.

Quibus auditis, Galerius Maximianus egressus fuerat (expectabat enim et ipse eandem sortem), et paulum continuè adversus Christianos minas.

Maximus autem Constantinus, confidens in invicto crucis instrumento, prorupit in illum, habebatque Licinium quoque Cæsarem tum secum commilitantem contra tyrannos, qui Christianorum doctrinis se gaudenter simulabat. Tyrannus autem incantationibus et divinationibus et fraudibus nitens, exivit ut adversus religiosum imperium acie dimicaret, infinito copiarum in castris numero sese ostentans. Congressione autem facta, et pretiosa cruce antelata, tyranni satellites impetum non

ἔν. Τῇ δὲ ἐποῶσῃ νυκτὶ ἡ ἐπιστὰς ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· « Χρῆσαι τῷ δευχθέντι σοι σημείῳ εἰς βοήθειαν, καὶ ἔσῃ νικῶν πάντας τοὺς ἐχθροὺς σου. » Ἡμέρας δὲ γενομένης, (ἀμειλίγῃ) σχεδίσας σταυρὸν, ὅστις μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς βασιλείοις φυλάσσεται, ἐκέλευσε προάγειν αὐτὸν εἰς τὸν ποταμὸν. Ὅ δὲ δυνάστες τῶν ἁνθρώπων, θαρρόντως τοὺς δαίμονας αὐτοῦ καὶ γεφυρώσας τὸν παραρρέοντα ποταμὸν, (πολλὰς) ναυσὶν ἐξῆλθεν εἰς παράταξιν τοῦ πολέμου. Συμβολῆς δὲ γενομένης, συνετρίβησαν ὁπὸ τῆς τοῦ σταυροῦ δυνάμεως οἱ ὀπεναντιοὶ καὶ κατακοπίντες οἱ κλειστοὶ, οἱ λοιποὶ σὺν τῷ τυράννῳ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφευγον. Τῆς δὲ γεφυρώσεως κρείττονι δυνάμει διαβρώγειν, κατεποντίσθη ἐν τῷ ποταμῷ (κατὰ τὸν Φαραὼ, πανστρατεὶ ὁ τυράννος. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν ὅλον πεπληρωμένον ἱππῶν σὺν ἀναβάταις). Οἱ δὲ πολῖται τῆς πόλεως στεφανώσαντες τὴν πόλιν εἰσεδίδξαντο αὐτὸν μετὰ σταυρὸν καὶ τὸν νικηφόρον βασιλεὺς σωτήρα ἐπικαλοῦντο.

(8) Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε συναχθῆναι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὅσας ταφῇ παραδοθῆναι, καὶ τὰς οὐσίας τοῖς ἀδικηθεῖσι ἀποδοθῆναι. (Καὶ ἦσαν ἀγοντες ἐπινίκιον ἡορτὴν ἡμέρας, γεραίροντες τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.) Τοῦτο ἦν ἰσομορφία τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου· τότε δὲ καὶ λεπτωθεὶς ἐδαπτίσθη ὁπὸ Σιλβέστρου ἐν Ῥώμῃ.

(9) Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γαλέριος Μαξιμιανὸς ἐξέληλύθει — ἐξεδέχετο γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν αὐτὸν μόρον — καὶ μικρὸν ἀπέστη τῆς κατὰ Χριστιανῶν ἀπειλῆς.

(10) Ὅ δὲ μέγιστος Κωνσταντίνος θαρρόνως ἐν ἀνίκητῳ ὄπλῳ τοῦ σταυροῦ ὤρμησεν ἐπ' αὐτὸν, εἶχε δὲ καὶ Λικίνιον Καίσαρα τηλικαῦτα συμπολεμοῦντα αὐτῷ (κατὰ τὸν τυράννον), προσποιοῦμενον χαίρειναι τοῖς Χριστιανῶν δόγμασιν. Ὅ δὲ τυράννος ταῖς γοητείαις καὶ μαντείαις καὶ ἀπάταις ἐπεπειδόμενος παρατάσσεται τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ἐξελίχθυσαν, τῷ ἀναιρητῷ κληθεὶ τῶν στρατοπέδων φανταζόμενος. Γενομένης δὲ συμβολῆς, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ φανέντος, οἱ τοῦ τυράννου

Variae lectiones et notæ.

Ἐν ὁράματι δὲ τῆς νυκτὸς ἐπίσταται ὁ Κύριος λέγων· Χρ. Ced. 474, 16. τῷ δευχθέντι σοι σημείῳ διὰ χρυσοῦ ποιεῖσαι καὶ ἐπινικίων π. τ. νυκτὸς (sic) σου. ἡμ. δὲ γενομένης Α. σημ. καὶ νύκτα. Τότε σ. χρυσοῦν σ. δ. ἔσῃ μ. καὶ νῦν, ἐκ. προάγειν ἐν Ced. 474, 17. Ὅ δὲ Μαξιέντιος τὸν παρ. τῇ πόλει π. ν. γ. κατὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀντιπαρετάξατο Ced. 474, 11, 12. τοῖς συνδαιμονισιν Α. Καὶ σ. γ. ἡττήθησαν οἱ περὶ Μαξιέντιον καὶ τοῦ πλήθους ἀναπορούμενου, Μαξιέντιος σὺν τοῖς λοιποῖς τῇ γεφυρᾷ ἐπέβη φύγων, ἥτις θεία δυνάμει διαβρώγειν ἐν τῷ π. πάντας κατεποντίσεν Ced. 474, 19-22. τῆς δ. τοῦ σ. Α. Ἐκ. α. ν. ἱ. ἱππων καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν, κατεπόντισεν. πανστρατεῖα Α. ὅλον ο. Α. σὺν ἀναβάταιν παντηγμένον Α. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι λυτρωθέντες τῆς κατὰ Μαξιέντιον τυραννίδος, τὴν πόλιν σ. δ. μ. χ. τὸν νικητὴν Κωνσταντίνον σὺν τῷ νικητοῦ ἑταίρῳ σ. αὐτὸν ἀνυψοῦντες Ced. τὸν Μαξιέντιον πολέμῳ τροπώσαντος ἀναιρεῖ Sym. 50. αὐτὸν ο. Α. ἀποκαλοῦντες. 312 (5514) Ced. 475, 2-7: Τῷ ὅτι τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος τῆς Ῥώμης κρατήσας πρὸ πάντων τὰ λ. τῶν ἀγ. μ. τῇ δ. τ. παρέδωκε καὶ τοὺς ἐν ἐξορίαις ἀνεκαλεῖσθαι καὶ ὁπὸ Σ. τοῦ δαιωτάτου πάπα Ῥώμης βαπτίζονται καὶ τῇ λῳθῇ ἐξελιθεύονται τρόπῳ τοιούτῳ. δαιωτάτῃ τ. δοθῆναι Α. ἐπινίκιον ἡορτάζοντες ὅτι Α. τῆς εἰ καὶ ο. Α. 314 (5516) Ced. 477, 3. Τῷ ὅτι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου — τ. τοῖνον ὁ τῆς ἑσπ. Μ. ὁ Γ. ἀκ. τὸν κ. Χρ. ἀνίκητος πόλεμον. Τοῦτο Α. μικρὸν ὀποχωρήσας τῆς Α. 315 (5517) Ced. 477, 6 — ἢ Ἐν τῷ ὅτι τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος σὺν Λικίνιῳ Καίσαρι κατὰ τοῦ Γαλερίου ἀβροῦζει πόλεμον. Κωνσταντίνος ο. Α. ἐξωμνησεν Α. τυράννον καὶ πρ. Α. τυράννον ο. Α. μαντικαὶς ἀπάταις Α. τῷ εὐσεβεὶ βασιλεὶ Α.

ὕπασπισται τὴν προσβολὴν μὴ ὑπενέγκοντες· ἅ A
ἐτράπησαν (εἰς φυγὴν· καὶ οἱ μὲν ἔφυγον· κατὰ
τάχος, οἱ δὲ ἀκρατῶς ἰδίῳ·) πολλῶν δὲ χιλιᾶδων
καταπεσόντων (οἱ λοιποὶ καταλιπόντες τὸν τύραννον
προσεχώρησαν τῷ αὐτοκράτορι). Ὁ δὲ (δυσσεδῆς)
ρίψας τὸ βασιλεῖον (ὡς· ἂν μὴ ἐπγνωσθῇ, εἰς τὴν
τοῦ στρατοῦ), περιερχόμενος δὲ ἀπὸ κώμης εἰς χώ-
ραν· (καὶ κρυπταζόμενος) μετὰ ὀλίγων τῶν εὐνο-
στάτων διεσώθη (τυμνός). (Συναγαγὼν 387 δὲ)
τοὺς ἱερεῖς τῶν λεγομένων θεῶν¹⁰, καὶ προφῆτας,
καὶ τοὺς μάντις· (καὶ τοὺς ἐπὶ μαντείᾳ βεθοημέ-
νους¹¹, οὓς πρῶτον ἀγαπῶν τιμᾶ), ὧς ἀπατεῶνας
(καὶ πλάνους καὶ ἐπιβούλους τῆς αὐτοῦ βασιλείας)
κατέσφαξε.

¹² (11) Μέλων δὲ εἰς τὰς χεῖρας τῶν τοῦ αὐτοκρά-
τορος ἐμπαισῖν (ἐπέκειτο γὰρ αὐτῷ ἐπὶ ὁ πόλεμος),
προλαβοῦσα θεήλατος ὁργῇ (οὕτως) αὐτὸν δέδωκεν
(ὡς κεῖσθαι αὐτὸν πρηνῇ ἐπὶ τοῦ ἰδίου δόμου δεδυμένου
ἐπικουρίας· καὶ μὴ τυγχάνοντα)· φλέξ¹³ δὲ ἐκ βάθους
ἐπλάγχων καὶ μυελῶν αὐτοῦ ἀναφθεῖσα¹⁴ (ἀν-
υποστάτως αὐτῷ τὰς ὁδὸν ἀσθμαίνοντι, καὶ ὡς
κἀκεῖσε περιστρέφοι¹⁵) μέν¹⁶, ὥστε καὶ) ἀμφό-
τερα τὰ ὅργανα αὐτοῦ ἐκπηθῆσαι (ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
καταλίπειν αὐτὸν τυφλόν· τῇ¹⁷ δὲ ἔνδον φλογὶ εἰς
ἀπειρον¹⁸ ἐξαπτόμεναι) αἱ σάρκες αὐτοῦ συνεσά-
πησαν καὶ τῶν ὀστέων¹⁹ διαχωρίζοντο (ὥστε αὐτὸν
ἐφ' αὐτὸν ἐπικαλεῖσθαι τὸν θάνατον)· οὕτως δὲ
κατασπαρτίσας²⁰ δὲ ὅλου, ἐπέβηκε τὴν ψυχὴν.

²¹ (12) Ταῦτα ἀκούσας· καὶ τὰ περὶ Μαξεντίου
γενόμενα ἐν Ῥώμῃ χαλεπὰ καὶ ἀτοπα, περὶ οὗ
καὶ πρεσβείαν δεξάμενος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ
καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν οὐρανῷ φωτισθεῖς·²²
θεσπίζοντας ἐπιγράφοντας· « Ἐν τούτῳ νίκη, »
παρουθὺ χρυσοκλήτοις ἐκτυπώσας λίθοις· καὶ ἐπὶ
δόρατος ἀναρτήσας καθηγείσθαι τῇ αὐτοῦ στρατῇ
προσέταξεν, δὲ οὐ καὶ τροπωσάμενος Μαξέντιον ἐν
τῷ ποταμῷ, οὕτως εἰσῆλθε καὶ τῆς Ῥώμης ἐκρά-
τησεν, ἀποκνιγέτος Μαξεντίου ἐν τῷ ποταμῷ, περὶ
οὗ καὶ ὁ πολυτίμων Εὐσεβίος²³ ἔφη²⁴· « Εὐθύς
αὖθις καὶ πεπληρωταὶ σαφῶς τὸ ρητόν· « Ἀρματα
Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐβράβην εἰς θάλασσαν·
ἐπιλέκτους ἀναβάτας, τριετίδας καταπόντισεν ἐν
Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, πόντον ἐκίλυφεν αὐτοῦς, » Οὕ-
τως²⁵ γὰρ καὶ Μαξέντιος· καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὀπίσται
388 καὶ δουρφόροι κατέδυσαν²⁶ εἰς βυθὸν ὥσπερ
λίθος, ὅππῃνα, δοὺς ὡς τῇ²⁷ ἐκ Θεοῦ μετὰ Κων-
σταντίνου δυνάμει²⁸ καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν, ἐν

sustinentes, in fugam versi sunt; et hi quidem
fugiebant celeriter, illi vero persequiebantur acriter;
multisque millibus occisis, ceteri, derelicto
tyranno, transierunt ad Imperatorem. Impius
autem, projecto diademate, ne agnosceretur, unus
erat militum, et circumiens de vico in regionem
et abscondens se, cum paucis benevolentissimis
nudus evasit. Congregatos autem sacerdotes
laudatorum deorum et prophetas et vates et hos
qui pro arte divinatoria celebrabantur, quos prius
diligens in honore habebat, ad impositores et
seductores et imperii sui insidiatores jugulavit.

Cum autem in eo esset ut in manus imperatoris
vivens incideret (urgebat enim bellum), furor a
Deo immissus ita illum vexavit ut pronus super
pavimento orans auxilium non inveniret. Flamma
autem ex intimis visceribus et medullis accensa
intolerabiles illi dolores praebebat anhelanti et huc
atque illuc circumversanti, ita ut ambo oculi ejus
in terram exsiliarent et caecum illum relinquerent;
interiore autem flamma mirum in modum exusta
carnes ejus macerata ab ossibus disjungebantur,
ita ut ipse mortem invocaret. Cum sic autem tota
caro emarcuisset, animam efflavit.

His auditis, et iis quae a Maxentio Romae
facta erant gravibus et incongruis, de quo etiam
deputationem acceperat, militavit adversus eum,
et cum signum crucis in caelo lucidum videret
cum inscriptione: « In hoc vince, » confestim auro
agglutinatis effictum lapillis, et ad lanceam sus-
pensum, protinus agmen suum procedere jussit, per
quod Maxentio in fugam converso et in flumen
demerso, sic ingressus est et Romam occupavit,
Maxentio in flumine suffocato, de quo etiam
Eusebius, qui multa novit et memorat, dixit:
« Subito iterum quoque egregie adimpletum est
verbum: « Currus Pharaonis et exercitum ejus
proiecit in mare, electos ascensores, principes
demersit in Rubrum mare, abyssus operuit eos. »
Sic enim et Maxentius et circa ipsam armati et
satellites descenderunt in profundum quasi lapis,
cum Constantino, et ad flumen, quod soletur

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ὑπενέγκαντες — κατὰ τὸ τάχος, οἱ δὲ κατὰ κράτος ἰδ. Α. ¹¹ καὶ τοὺτον τρεφόμενος· κέντα;
κατασπάρττει. Αὐτὸς δὲ ὁ Γαλιέρους τὸ διδάγμα ῥέφας καὶ μετ' αὐτοῦ εἰς κόμην
φύγετο καὶ τοὺς Ced. Μαξιμίνος — ἐν τῇ ἀνατολῇ ἡγετῆρας φεύγει Sym. 30^a. ὡς οὐ μὴ ἐπαγνοῦσθαι
φεύγων εἰς Α. ¹² εἰς κόμην καὶ κρ. πόλιν μ. ὁ αὐτῶν (αὐτῶ) εὐν. Α. ¹³ τὸν εὐδύνον καὶ μύστας
καὶ πρ. καὶ μ. Ced. ¹⁴ μαγεῖα διαβόηθι μόνους Α. ¹⁵ 316 (5518) Ced. 477, 44-47. Ἐν δὲ τῷ ἐν
ἐναι μέλλοντος κρατηθῆναι τοῦ Μαξιμιανῶν ὅσο τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πρ. θεία δ. κατέλαβεν δ.
¹⁶ πρηνῆς — δέομενος — τυγχάνων cod. ? ¹⁷ φλ. γὰρ ἀπὸ τῶν ἐπλ. δ. καὶ μύλων Ced. ¹⁸ ἀν. ἀμπα-
τέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς δ. ἀ. πεποίησαν, αἱ δὲ σ. Ced. ¹⁹ περιστρέφομένη οὕτως Α. οὐκ. καὶ. ²⁰ τῆς δὲ
ἐνδον φλογὸς εἰς ἀκ. ἐξαπθελος. ²¹ εἰς δ. σαρτῆρας τῶν δ. διατεθείς τὴν θεομῶνον αὐτοῦ
ἀκ. ψ. Ced. ²² ὁσίων ἀπχωρίζοντο ὅπ. ἀλλήλων ἐπικαλεσθαι Α. ²³ π. τῆς σαρκὸς vel κατασπαρτίσας
νόσφ. τελευτᾶ Sym. 30^a. ²⁴ Varians § 7. ²⁵ φωτισθεῖ cod. ²⁶ Εὐσεβίος ἐφ' οὗ αὐτῆς ἐφ' ἐκτλ. σαφῶς
ἔρη. Ε. τ. ν. δ. ²⁷ Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ Μ. οἱ τὸ ἀμφ' δ. Εὐσ. ²⁸ ἰδ. Εὐσ. ²⁹ ν. δ. Εὐσ. ³⁰ ἔνν. τὸν πρὸ
τῆς πορείας διφεῖ π. Εὐσ.

ponte iunxerat, exitialem machinam sibi paravit, et in sovem quam fodit incidit, et conversus est dolor ejus in caput ejus, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendit. — Et ita quidem impius et similes ejus submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementer. Divus autem Constantinus, Deo pro facili celebrato, in hymnis triumphalibus Romam ingreditur, omnibus confertim ipsum, cum mulieribus et liberis plurimis, et cum omni populo Romanorum, radiantibus oculis, ut redemptorem et salvatorem et bene meritum, cum laudibus et inextinguibili lætitia excipientibus. Ille autem, quasi insitam erga Deum pietatem possidens, nec prorsus clamoribus motus, neque laudibus erectus, affatim auxilii divini conscius, statim mandat ut salutaris passionis tropæum manu sua in columnam erigeretur, et Parasceven et Dominicam honorari præcipit, illam quidem ob crucem, hanc vero ob resurrectionem, et velat ne quis in posterum ad crucem condemnetur homo.

αὐτὸς ὡς μηχανικῶς ζεύξας καὶ ὑποφύρας, μηχανὴν διέθρονον ἑαυτοῦ συνεστήσατο, καὶ εἰς λάκκον, ὃν ὥρυεν εἰσπίπτουσαν, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ κατήλθε. — Καὶ οὕτως ὡς δὲ δυσσεβὴς καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ ἔδυσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῶς. — Ὁ δὲ θεὸς Κωνσταντῖνος θεὸν τοῖς ἔργοις ἀνομήσας, ἐπὶ Ῥώμην μετ' ἐπινικίων εἰσελάυνει, πάντων ἀδρώς αὐτὸν ἄμα γυναῖξί καὶ κομιδῇ νηπίων καὶ σὺν παντὶ δῆμῳ Ῥωμαίων παιδοῖς δρυμασιν ὅλα λυτρωτὴν καὶ σωτῆρὰ τε καὶ εὐεργέτην μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑποδεχομένων. Ὁ δὲ ὡσπερ ἔμφυτον τὴν εἰς θεὸν εὐσεβείαν κεκτημένος μὴδὲ τοῖς ἑπαίνοις ἐπαίρομενος, εὖ μάλα τῆς ἐκ θεοῦ συναισθόμενος βοηθείας, αὐτίκα τοῦ σωτηρίου πάθους τὸ τρόπαιον ὑπὸ χειρὸς ἰδίας ἐπὶ κίονος ἀνατεθῆναι προστάττει, καὶ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Κυριακὴν τιμᾶσθαι προστάττει, τὴν μὲν διὰ τὸν σταυρὸν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ σταυρῷ μὴκέτι καταδικάζεσθαι ἀνθρώπων.

BIBLOS Δ'.

APXH SYN ΘEO THE TON XPIETIANON BASILEIAE

KAI PEPI KONSTANTINOU TOY MEGALOU.

LIBER QUARTUS.

INITIUM CUM DEO CHRISTIANORUM REGNI

ET DE CONSTANTINO MAGNO.

CLXXVIII. Regnum Constantini Magni.

C 389 POH'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου.

Post Maxentium regnavit Constantinus Magnus unum et triginta annos; qui prompte per universum orbem edicta misit ut degentes in exilio Christiani cum honore in propria regrederentur, idolorum templa everterentur, ædificarentur eccle-

Μετὰ Μαξιμίον ἐδρασκετο Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἐτὶ λα', δς εὐθέως διατάγματα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξέπεμψε τοὺς ἐν ἐξορίᾳ Χριστιανοὺς μετὰ τιμῆς ἐπανέρχεσθαι εἰς τὰ ἴδια (καὶ) τοὺς μὲν ναοὺς τῶν εἰδώλων καταστρέ-

Variae lectiones et notæ.

ὃν δ. οὐκ ἔστι ζ. Eus. εὖ μάλα add. Eus. διέθρονον καθ' ἑαυτοῦ Eus. συν. ἐπ' ᾧ ἦν ἂν εἰπεῖν λ. ὡ. καὶ ἀνέσκαψεν δ. καὶ ἐμπροστίαι Eus. e Ps. vii, 15. λάκκον εἰς cod. cf. Eccl. i, 8, Prov. xxvi, 27: Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπροστίαι. — ἐμπ. εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο ἐμπροστίαι Eus. ut Ps. vii, 15, 16. καταβήσεται Ps. Eus. Ταῦτη δὲ — αὐτὸς γε πρώτος ὁ δυσσεβέστατος, εἴτα δὲ καὶ οἱ ἀμφοτέρωθεν ὑποσπασίται ἰδ. ὡ. μ. ἐν. ὁ. σφοδρῶς Eus. Ταῦτά γε καὶ ὅσα τούτοις ὁδολογῶν καὶ ἐμπερὶ Κ. τῷ καθηγμένῳ καὶ τῆς νίκης θεῷ αὐτοῖς ἔ. ἐν. Eus. εἰσελάυνει Eus. δ. ἄμα x. v. καὶ γ. τῆς δὲ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν ἄλλων διασημοτάτων σὺν Eus. αὐταῖς ψυχαῖς add. Eus. ὑποδεχομένων cod. μὴδ' ἐπ. τοῖς ἐπ. Eus. σωτηρίου τρόπαιον π. δ. χεῖρα ἰδίας εἰκόνος. Eus. Ὁ δὲ θεὸς οὗτος Κωνσταντῖνος εἰς τὴν τῶν τυράννων τούτων διανοήσας καταλυσὶν καὶ τὸν Μαξ. — ἀναγεί, ὥστε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον θεὸς εἰς συμμαχίαν αὐτῷ παρέσχετο. Sym. 30. 319 (5331) Cod. 478, 5—6. Τῷ δὲ ἔπει, κτλ. Μετὰ δὲ Μ. Α. ἐτὶ λγ' Λεο, sed λα' Ρ. ἐτὶ λδ' Υ. 2, Μ. 1, 2, om. Ν. 1. ὧς ἐτὶ εἰς L. Ρ. δ. πανταχοῦ ἔξ. Ν. ἐξορίας; Υ. 1. πρὸς Υ. 1.

φασθαι ²⁰, τὰς δὲ τοῦ ²¹ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἰκοδο-
μαῖσθαι καὶ ²² τοὺς ἐν εἰδωλολατρύοντας κεφαλι-
καῖς ὑποκείσθαι τιμωρίαις.

(2) (Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐξέθετο [καὶ] νόμους καθο-
λικούς, ὥστε) ἀποδίδουσαι τοὺς τῶν εἰδώλων ναοὺς
καὶ τὰς ²³ τούτων προσόδους τοῖς ²⁴ τῷ Χριστῷ ἱε-
ρωμένοις ²⁵, καὶ Χριστιανούς μόνους ἀρχειν καὶ στρα-
τεύεσθαι (καὶ τετράδα καὶ παρασκευὴν πάντας νη-
στεύειν καὶ τὴν Κυριακὴν ²⁶ ἀργεῖν καὶ τιμᾶν,
τὰς μὲν διὰ τὸ πάθος, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ
Κυρίου) καὶ ²⁷ ἀπράκτους εἶναι ²⁸ τὰς δύο (τῆς)
πασχαλίας ἐβδομάδας, μίαν πρὸ τῆς ἑορτῆς καὶ
ἄλλην μετὰ τὴν ἑορτὴν, (103^b) τὴν μὲν διὰ τοῦ Κυ-
ρίου ²⁹ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν ³⁰, τὴν δὲ διὰ τὴν
ἀνάστασιν ³¹, **390** καὶ Ἰουδαίους οἰκίας μὴ ὀνό-
μασθαι ³² μήτε θυσιὰς προσέβουσαι ποιεῖσθαι, καὶ
σταυρῷ ³³ μηκέτι καταδικάζεσθαι τινα ³⁴ διὰ τὸν
³⁵ σταυρὸν τοῦ Κυρίου, τοὺς τε νομίμασιν αὐτοῦ
συνεκτυπούμεναι ³⁶ πάντοτε.

(3) Γυναίκα δὲ ³⁷ εἶχε Μαξιμίναν θυγατέρα Διοκλη-
τιανῶν, ἐξ ἧς ἐγέννησεν υἱὸς γ', Κωνσταντῖον, καὶ
Κωνσταντὰ ³⁸, καὶ Κωνσταντίνον [ἀδελφὸς δὲ ³⁹ δύο,
Δαλμάτιον καὶ Κωνσταντῖον ⁴⁰], καὶ μίαν ⁴¹ ἀδελφὴν
Κωνσταντίαν, τὴν γυναῖκα Αἰκινίου, γεννηθέντας ⁴² ἐκ
(τῆς πρώτης γαμετῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίου,
τῆς) Θεοδώρας, θυγατρὸς (γεγονούσας Μαξιμιανῶν ⁴³
τοῦ) Ἐρκουλίου.

⁴⁴ (4) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μόνος γεννᾶται ἐξ Ἑλέ-
νης, οἱ ⁴⁵ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔσχον υἱοὺς, Δαλμάτιος
μὲν ἄλλον Δαλμάτιον, Κῶνστας δὲ Γάλλον καὶ Ἰου-
λιανόν.

POB. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου ⁴⁶.

⁴⁷ Ἐν δὲ ⁴⁸ τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἐν τινι κατα-
δύσει βαθμοὺς ἑξοῦση τέτ' ὁράκων ἦν παμμεγέθης,
ὃς ἐξαίφνης πολλὰκις (παρακλύπτων ⁴⁹ **391** τῇ
καταδύσει) ἐλυμαίνετο ⁵⁰ σφόδρα τοὺς ἐν τῇ πόλει
(τῷ φυσήματι καὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, περὶ οὓς
τινες τῶν ἐλληνιζόντων ἀξιόσωσαντες τὸν θεὸν Σιλ-
βέστρου εἶπον· Ἐκτέλθε, ὦ ἐπίσκοπε, πρὸς τὸν
δράκοντα καὶ ποιήσον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου

Variae lectiones et notae.

²⁰ ἀποδίδουσαι, κτλ. *Cod.* ἀπ. τοῖς Χριστιανῶν ἱερῶσι καὶ μ. χρ. Leo, P. καταστρέφουσαι V.
1, καταστρά. *cod.* ²¹ τοῦ om. V. 1,2 ²² καὶ — ὅπ. om. V. 1,2 ex homoioteleuto. ²³ καὶ τὰς τ.
πρ. om. *Cod.* V. 1. ²⁴ τοῖς ἐν Χριστῷ A. ²⁵ ἱερ. ναοίς, δεύτερον Χρ. μ. στρ. ἰδὼν τε καὶ στρατο-
πέδων δ. τοὺς δὲ ἐπιμύνοντας τῇ εἰδωλολατρύᾳ κεφαλικάς τιμωρεῖσθαι, τρίτον τὰς π. δύο δ. ἀπρ.
τελεῖν, τὴν τε πρὸ τοῦ Πάσχα καὶ τὴν μετ' αὐτὴν, κτλ. *Cod.* 478, 6-11. ²⁶ πάντας V. 2, M. 1,2 ²⁷ καὶ
ἀπρ. κτλ. om. V. 1. ²⁸ τ. τῆς π. δύο δ. V. 2, M. 1,2? ²⁹ τοῦ Κυρίου om. A. ³⁰ διὰ τὸν στ. τοῦ γ.
M. 2. cf. Sym. 31a, b. ³¹ Φασί (δὲ om. V. 2) αὐτὸν πρῶτον πάντων τῶν βασιλέων διαδήματι χρῆσθαι
καὶ μαργαρίταις καὶ ἄλλοις λίθοις περιεργότερος (περιεργότερω *cod.* περιεργότερος V. 2) κοσμηθῆναι
ἀλλὰ καὶ πύργας Ἑβραϊσῶν χρυσοῦς διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων κατασκευάσας ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ
προηγὰς θαύματος ἄξια (ἔξιν V. 2) Σχόλιον nigro colore in margine codicis V. 2, non in textu ut in
cod. Mosq. ³² ὀνομάσθαι V. 1. ³³ τινὰ om. M. 2. ³⁴ διὰ τὸ πρὸς τὸν σταυρὸν τοῦ Χ. ³⁵ αἰδᾶς V. 1,2
διὰ τὸ π. τ. ο. τοῦ Χ. M. 1,2. ³⁶ α. καὶ εἰκόσι σ. π. V. 1. ³⁷ τ. ἐγγράφουσαι L. P. ³⁸ Καὶ γ.
μὲν δ. V. 1,2, (M. 1,2?) — Γ. μὲν εἶχε A. ³⁹ Κωνσταντ. et A. ⁴⁰ ἔσχον οὖν καὶ οὐ μὴν Κωνσταν-
τῖνος ἀδ. δύο δ. καὶ Κωνσταντὰ *cod.* Ἐ. οὖν οὐ μ. K. καὶ ἀδ. δύο δ. καὶ K. A. ⁴¹ οἱ τινες ἔσχον υἱοὺς, Δαλ-
μάτιος μὲν ἄλλον Δαλμάτιον, Κωνσταντῖνος δὲ Γάλλον καὶ Ἰουλιανόν V. 1, omisiss reliquis hujus capituli.
⁴² Καὶ δ. δ. K. τὴν A. γαμετὴν, ἐκ θ. τῆς θυγατρὸς Ἐ. γενν. *Cod.* 472, 19-21. ⁴³ γεννηθέντας; A.
⁴⁴ M. καὶ E. V. 2. ⁴⁵ Ὁ; (Κωνσταντῖνος); ἐγέννησεν ἐξ Ἐ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναῖκος Κωνσταντίνου τὸν
Μέγαν καὶ ἄγιον περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν — περιόντων τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων, Κωνσταντίου τοῦ
πατρὸς Ἰουλιανῶν καὶ Γάλλου τοῦ καὶ Δαλματίου *Cod.* 472, 14. ⁴⁶ οἱ τινες; ἀδ. δ. ἔσχον A. ⁴⁷ α'. Παρ.
τοῦ ἐν Καπετωλίῳ οἰκούντος δράκοντος V. 1. ⁴⁸ *Cod.* 476, 18-477, 2: Ἐν τῷ K. P. β. ἔχοντι τέτ' ἐν τῇ
x. τῶν βαθμῶν καὶ τῶν θεμελίῶν ἐλ. δ. φρεν. π. ὃ ἰθυσίαζον καθ' ἡμέρας Ἑλλήνας· εἰ δ' οὐ, ἀλλὰ ἐξ
ἱππικῶν π. ἐλ. Ἐκείσε Σ. καταβὰς καὶ δ. μ. ἐ. πόλιν χαλκᾶς δ. οὐ ἦν ὁ ὄρ. κλ. τὰς θύρας τῇ ἐπιλήσει
τῷ Χ. τοῦτον ἀπῖκταισι. ⁴⁹ γ. V. 1. (2?). ⁵⁰ προκ. V. 1,2. ⁵¹ ἑλυμκ. V. 1.

A sive Christi, et idola colentes pœnam capitali subji-
cerentur.

Insuper idolorum templa eorumque reditus homi-
nibus Christo dicatis tradi sanciti legibus promul-
gatis; Christianis solis imperia militiamque tenen-
da; cunctis quartam sextamque jejuniis, et Domini-
cam otio cultu honorifico, illas quidem propter Pas-
sionem, hanc autem propter Resurrectionem Christi
colendam; duas Paschas hebdomades, unam ante
festum, et alteram post festivitatem, idque propter
Passionem et crucem, tum propter resurrectionem,
pro feriatis esse habendas; Judæos servos non esse
emendos, nec sacrificia manifesta facienda; propter
crucem Christi, crucis supplicium nulli amplius
B infigendum, numismatibusque suis imaginem Chri-
sti ac crucis typum ubique esse imprimenda.

³⁹ τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα καὶ τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον

Uxorem autem habuit Maximinam, Diocletiani
filiam, ex qua tres suscepit filios, Constantinum
Constantem et Constantium, duos vero fratres Dal-
matium et Constantium, atque unam sororem
Constantiam, Licinii uxorem, ex prima patris sui
Constantii genitos uxore, Theodora, Maximiani Her-
culis filia.

Constantinus autem solus ex Helena genitus erat,
ipsiusque fratres habebant filios, Dalmatius quidem
alterum Dalmatium, Constans autem Gallum et Ju-
lianum.

CLXXIX. E vita sancti Silvestri.

In Capitolio Romano, in quodam recessu trecen-
tis sexaginta quinque gradibus alto, immanis erat
draco, qui sæpe subito ex latibulo prospiciens,
inhabitantes urbem maximeque pueros flamine
multum lædebat; et ideo quidam ex Græcis ve-
neranter aduentes sanctum Silvestrum, dixerunt:
Egrederere, o episcopo, contra draconem, et in no-
mine Dei tui illum a pernicië hominum cessato

compelle ad unum annum; et credimus omnes et baptizamus. » Silvester autem egressus parvum cum aerea janua habitaculum, ubi erat draco, invenit, et postquam, in nomine Christi clausa janua, redisset, non amplius draco exivit. Labentibus autem duobus annis, omnes qui pridie sacrificiis draconem colebant et alii multi ad sanctum Silvestrum accedentes baptizabantur.

Cum autem divinus Constantinus convocasset Judaeos, sacerdotesque et scribas numero centum et viginti, ut disputarent cum Silvestro, ad perfectam veritatis demonstrationem et Judaicam impudentiae ac ineptiarum repulsionem, tota fere civitas ante regem convenit ad audiendam utriusque partis collationem circa Christi fidem. Judaei sic ad Silvestrum dicere coeperunt: « Quoniam Scriptura de Filio Mariae valicinata est, et quisnam propheta ipsum Deum ex Maria nascendum praenuntiavit? » Silvester autem respondens: « Plane erratis, ait, nescientes Scripturas, nec mysticam in eis jacentem doctrinam. De quo enim ait magnus Isaias: « Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus; » et: « Antequam sciat puer vocare patrem aut matrem, accipiet Damasci potentiam et Samaritae spolia coram rege Assyriorum? » Et alius: « Orietur stella ex Jacob et surget homo ex Israel, et conteret principes Moab. » Et: « Exsurget homo ex semine ejus et dominabitur gentibus multis. » Quod quidem homo videbitur, ab his praenuntiatur; quod autem omnium erit Dominus, rursus significant dicentes: « Ecce Dominus ascendet super nubem levem et ingreditur Aegyptum, et commovebuntur simulacra Aegypti. » Et: « Ecce Deus noster veniet et salvabit nos, et tunc aperientur oculi caecorum, et aures surdorum audient, et saliet sicut cervus claudus, et soluta erit lingua balborum. » Prophetia ergo Deum adfuturum praedicat; signa autem et tempus adventus significat. Tunc enim haec impleta sunt quae nunquam prius evenierant sub aliquo in Israel. Circa autem Passionem ejus rursus ait: « Vir dolorum sciens infirmitatem ferre; despectus est nec reputatus. Ipse iniquitates nostras portat et pro nobis patitur. Ex nos reputavimus eum esse in labore,

σχαλίσαι αὐτὸν ἐπὶ χρόνον ἕνα τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ πιστεύομεν πάντες καὶ βαπτίζομεθα. » Ὁ δὲ Ἐπισκοπὸς καταλθὼν καὶ οἰκίσκου μικρὸν εὐρὺν ἔχοντα θύραν χαλκῇ, ἐνθα ὁ δράκων ὑπῆρχε, καὶ ταύτην ἐπὶ τῷ ὀνόματι Χριστοῦ κλείσας καὶ ἀπαιθῶν, οὐκέτι ἐξῆλθεν ὁ δράκων. Διελθόντων δὲ χρόνων β', πάντες οἱ πρότερον διὰ θυσιῶν τὸν δράκοντα θαρραλύνοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ προσελθόντες τῷ ἀγίῳ Ἐπισκόπῳ ἐβαπτίζοντο.

(3) Τοῦ δὲ θαύου Κωνσταντίνου συναθροισάντος Ἰουδαίους, ἱερεῖς τε καὶ γραμματεῖς ἑκατὸν ἐξ ἑκατῶν μετὰ Ἐπισκόπου εἰς τελείαν φανέρωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνατολῆν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀναισχυντίας καὶ φλυαρίας, συνήλθε πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις ἐμπροσθεν τοῦ βασιλείου, ἀκοῦσαι τῆς διαλέξεως ἀμφοτέρων περὶ τῆς Χριστοῦ πίστεως. Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀπήρξαντο πρὸς Ἐπισκόπον λέγειν οὕτως: « Ποῦ Γραφὴ περὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας προεῖπε, καὶ ποῖος αὐτὸν προφήτης; Θεὸν ἔκ Μαρίας γεννησόμενον προανήγγειλε; » Ὁ δὲ Ἐπισκοπὸς ἀποκριθεὶς εἶπε: « Πάντοτε πλανώμεθα μὴ εἰδότες ἀληθῶς τὰς Γραφὰς μήτε τὴν ἐν αὐταῖς ἔγκαιμην μυστικὴν διδασκαλίαν. » περὶ γὰρ τίνος εἶπεν ὁ μέγας: « Ἦσαϊα; » Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουὴ — ὁ ἐστι μεθερμηνεύμενος Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. — καὶ Ἐπὶ τῇ γυναικὶ τὸ παιδίον καλεῖται πατέρα ἢ μητέρα, λέγεται δύναμιν Δαμασκού καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντὶ βασιλείας Ἀσσυρίων; Καὶ ἄλλος: « Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ » καὶ συνερίψῃ τοὺς ἀρχοντας Μωάβ. καὶ Ἐξελιούσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. (104.) Ὅτι μὲν οὖν ἄνθρωπος φανήσεται, διὰ τούτων προκαταγγέλλεται, ὅτι δὲ Κύριος πάντων, προσμαίνουσι: πᾶν ἑφάσκοντες. Ἰδοὺ Κύριος: καθίστα: ἐπὶ νεφέλῃς κόρυμβος καὶ ἔξει εἰς Αἴγυπτον [καὶ σιτισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου.] καὶ Ἰδοὺ Κύριος, ὁ Θεός ἡμῶν, ἔξει καὶ σώσει ἡμᾶς, καὶ τότε ἀνοιχθήσονται: ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὅσα κωφῶν ἀκούσονται, καὶ ἀλείψαι ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. Ἡ μὲν οὖν προφητεία Θεοῦ ἐπιδημῶν (προ)λέγει: τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὸν χρόνον τῆς παρουσίας γνωρίζει. Τότε γὰρ ταῦτα πληρῶνται, ἀπὸ οὐδέποτε γεγέ-

Variae lectiones et notae.

« καὶ add. V. 1. » γε add. V. 1. « ταῦτα V. 1. » ἐπὶ ὀν. Χριστοῦ V. 1. « ἀπαιθῶν V. 1. (3, M. 1, 2). » θυσιῶν V. 1. « β' περὶ τῆς διαλέξεως Ἐπισκόπου καὶ τῶν Ἰουδαίων V. 1, Cod. 478. 15-488, 10. Τῷ δ' (18) ἐστὶ τῆς βασιλείας: τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου Κ. διὰ τῆς ἐξουσίας γέγονεν ἐν Ρώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων καὶ τῶν μὲν Χρ. ὁ μέγας ἡγήτορ Σ. πάππας: ὁ δὲ τῆς Ρώμης, κτλ. » τοῦ add. V. 1. « Καὶ ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν. Ὁ μόνον περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ὁμειτέρου Χρ. — ἐρωτηθεὶς περὶ πόντης τῆς γεννήσεως εἰδοξας ὀλίγα τινα, κτλ. Cod. — δ. λ. V. 1, 2 M. 1, 2. » πρ. ἔκ. M. γεννηθῆναι V. 1, ἔκ. M. om. M. 1, 2. » Ὁ ἅγιος Σ. ἔφη π. τ. ὁ μ. Ἡ. ἔφη Cod. » τὴν δ. M. 1, 2. » π. τ. ὁ μέγας: Ἡ. ἔ. Cod. π. τ. γὰρ ὁ μ. Ἡ. ἔ. V. 1. π. γὰρ τ. Ἡ. ἔ. V. 2, M. 1, 2. » Isa. vii, 14: Matthe. 1, 23. » καθέρμ. V. 2, om. Cod. V. 1. » Isa. viii, 4. » Ὁ δὲ θεόπτης Μωυσῆς V. 1, ὁ δὲ Βαλαάμ V. 2, καὶ ὁ Βαλαάμ Cod. Num. xxiv, 17. » φησὶν add. V. 1, post Τακώδ M. 2. » Τῇμ V. 1, 2. pro Ἰσλ. » καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς M. καὶ προνομεύσει τοὺς υἱούς Σηθ καὶ κατακυριεύσει τ. π. Cod. » Μωάβ καὶ om. Slav. ἀναστ. om. V. 1, 2, M. 1, 2. » οἱ προφήται add. Cod. » Isa. xix, 1. » καθήσεται V. 1. » Isa. xxiv, 4 6. » ἀνοίγῃ. V. 2, M. 1, 2.

νασι πρότερον (ὅτι τινος) ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Περὶ δὲ τοῦ πάθους αὐτοῦ πάλιν φησὶν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὧν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν — ἡτιμώθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνάται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. παιδεῖα εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ· τῷ μάλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰδόμεθα· καὶ ὅτι ὁ καὶ τῶν ἰδόντων ἐλπίς ἦν, ὁ μὲν Ἰακώβ (προ)εῖπεν ὅτι ὁὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγοούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ ἕως ἐν ἐλθῇ ὁ ἀποκτείνεται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔδωκεν· ὁ δὲ Ἡσαΐας ἐφη ὅτι καὶ ἔσται ὁ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχων ἐδῶν. ἐπ' αὐτῷ ἰδὼν ἱλαριότητα· καὶ ταῦτα μὲν ὅλγα πρὸς ἀποδείξιν τῶν γενομένων· πᾶσα δὲ Γραφή πληροῦται διελόγουσα τὴν ὑμετέραν ἀπιστίαν. Τίς γὰρ (πῶς) ποτε τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἱστορηθέντων δικαίων καὶ προφητῶν ἁγίων ἐκ παρθένου μόνης ἔσχε τὴν τοῦ σώματος σύστασιν; Τίνος δὲ τῆς γεννήσεως; προέδραμεν ἀσπὴρ ἐν οὐρανῷ καὶ τὸν γεννηθέντα διεσέμανε τῇ οὐκουμένη; Τίς πάλιν βασιλεὺς πρὶν ἰσχυρεῖσθαι καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, δαδαιλευσε καὶ ἐρόματα κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐληφεν; Τίς ἄρα γέγονε βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἐπ' ὃν τὰ ἔθνη πάντα τὴν ἐλπίδα τίθενται καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτοῖς; ἡναντιοῦντο πανταχόθεν; ἕως γὰρ συνέστατο Ἰερουσαλὴμ, πόλις ὁποῦδος ἦν αὐτοῖς, καὶ διεμάχοντο πρὸς τὸν Ἰσραὴλ Ἀσσύριοι μὲν θλίβοντες, Αἰγύπτιοι δὲ διώκοντες, Βαβυλώνιοι κατατρέχοντες, Σύριοι δὲ ἀντιπολεμοῦντες. Ἦ οὐχὶ μὲν αὐτοῖς τοὺς Μωαβίτας (καὶ τοὺς Σύρους) ἐπολέμαυ καὶ ἐπολεμεῖντο, ὁ δὲ Ἰωσὴφ τὸς πλησίον περιπελάττετο; Καὶ μέντοι καὶ Ἐζεχίας ἰδεῖν τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Σεναχερίμ· καὶ τῷ μὲν Ἰησοῦ οἱ Χαναναῖοι ἡναντιοῦντο, τῷ δὲ Μωσεί Ἀμαλὴκ καταστρατεύετο. Καὶ ἔλωσ' ἀποκόνδον ἦν τοῖς ἔθνεσι πρὸς τὸν Ἰσραὴλ τὰ τῆς φιλίας, ὥς μέχρι νῦν μαρτυροῦσι τὰ πράγματα.

A in plaga, et in tormentis. Ipse autem vulneratus est propter delicta nostra: disciplina pacis nostrae super eum: livore ejus nos sanati sumus. » Et: « Aufertur e terra vita ejus: generationem autem illius quis enarrabit? » Et Moyses: « Videbitis vitam vestram suspensam ante oculos vestros et non credetis. » David quoque dicit in persona Christi: « Foderunt manus meas et pedes meos; » et: « Diviserunt sibi vestimenta mea » et reliqua. Quod autem et gentium spes esset, Jacob quidem praedixit: « Non deficiet dux e Juda, nec princeps femoribus ejus, donec veniat qui expectatur, et ipse erit expectatio gentium. » Isaias autem ait: « Et erit radix Jesse et exsurgens regere gentes: in ipso gentes sperabunt. » Haec quidem pauca sint ad demonstrationem eorum quae facta sunt: omnis autem Scriptura repletur verbis inimitatem vestram confutantibus. Quis enim unquam ex justis in sacris Scripturis memoratis et sanctis prophetis de Virgine sola corporis substantiam tenuit? Cujus nativitatem praecedebat stella in coelo, et natum mundo annuntiavit. Quisnam rex antequam posset vocare patrem aut matrem regnavit, et tropaea inimicis eripuit? Quis autem rex Israel fuit, in quo cunctae gentes speraverint et non potius occasionem sibi undique colluctandi reperirint? Dum enim staret Jerusalem, ipsis erat implacabile bellum, et pugnabant contra Israel Assyrii quidem opprimentes, Aegyptii vero persequentes, Babylonii conterentes, Syrii autem reluctantes. Nonne David Noabitas et Syrios oppugnabat et oppugnabatur ab eis, et Josias vicinos observabat? Ezechias autem jactantiam Sennacherib pertimescebat; Josue Chanaanem reluctabatur et Moysi Amalec praeflabatur. Prorsus implacabiles erant gentes contra Israel in iis quae respiciunt amicitiam, ut usque nunc acta testantur. » Tunc respondentes Scribae dixerunt: « Non negamus haec esse scripta: expectamus autem qui nondum advenit, Deum Verbum. » Silvester ait: « Quomodo non audistis Daniel aperte praedicentem et tempus et adventum Salvatoris? Dicit enim angelus conferens cum illo: « Septuaginta hebdomadae conceissae sunt super populum tuum et super civitatem sanctam, ut finem accipiat peccatum, et expietur iniquitas, et expungatur delictum, et deleatur injustitia, et adducatur justitia

Variae lectiones et notae.

* Ἰημ V. 2. * Isa. LIII, 5. * καὶ μεμαλάχθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν Cod. V. 1, ex I-a. Zachariae verba XII, 10: « Ὁφονταί εἰς ὃν ἐξεκέντησαν » e glossemate in textum codicis M. irrepserunt. ὅτι τινος add. V. 2, M. 1, 2. * Isa. LIII, 8. * Deut. XXVIII, 66. * φησὶ add. V. 1 (2, M. 1, 27) * ἐκ πρ. τοῦ ΧΥ λ. V. 1. * Ps. XXII, 6, 18. * Gen. XLIX, 10. * οὐτε ἦν. V. 1, 2. * ὅτι ἄν. V. 1, 2, M. 1, 2, τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ Gen. * Isa. XI, 10. * φησὶν add. V. 1, 2, M. 1, 2. * ὅν add. V. 1, 2, M. 1, 2. * ἱστοροῦμένων Cod. * τὴν γέννησιν Cod. * εἰς δὲ β. Cod. τίς κ. βασιλ. cod. τίς κ. βασιλέων V. 1, 2, M. 1, 2. * ἰσχυρεῖσθαι V. 1, 2. * καὶ add. M. 1, 2. * ἐληφέναι M. 1, 2. * ὅν add. π. βασιλέων V. 1, 2, M. 1, 2. * ἰσχυρεῖσθαι V. 1, 2. * καὶ add. M. 1, 2. * τῇ ἐλπίδι τίθενται cod. * αὐ- Cod. V. 1, 2, M. 1, 2. * ἐν add. Cod. V. 1. * Ἰημ V. 1, 2, M. 1, 2. * ὡς Σύριοι V. 1. * ἐν V. 1, 2, M. 1, 2. * τῷ Cod. * ἐν add. M. 2. * Ἰημ V. 1, 2, M. 1, 2. * ὡς Σύριοι V. 1. * ἐν V. 1, 2, M. 1, 2. * τῷ Cod. * καὶ. Cod. * Ἀσσυρίους cod. * ἰδεῖν τὴν M. 1, 2. * Ἀμμορραῖοι Cod. V. 1. * M. 6 Ἀρ. Cod. V. 1. M. τῷ Ἀ. V. 2, M. 1, 2. * ἀνιστάμενος Cod. V. 1, 2, M. 1, 2. * καὶ ὅπως δ. ἦν τῷ Ἰ. πρ. τὰ ἔθνη Cod. καὶ ἔλωσ' δ. ἦν τοῖς ἔ. π. τῷ Ἰημ V. 1. καὶ ὁ λαὸς ἀποκόνδον ἦν ἐν τ. ἔ. π. τὸν Ἰσραὴλ V. 2, M. 1, 2. * τό? * καὶ add. cod. * γράμματα Cod.

sempterna, et compleatur visio, et ungatur Sanctus sanctorum. Scies igitur et intelliges: ab exitu responsi ut edificetur Jerusalem usque ad Christum duces, hebdomadae septem et sexaginta duae erunt. De ceteris forsitan vana praetextans ad futurum tempus scripta removetis. Quid autem adversus ista dicere vel opponere potestis, ubi monstratur unguis et unctus non homo, sed Sanctus sanctorum esse nuntiatur, et usque ad praesentiam ejus Jerusalem stetit, post praesentiam autem ejus eversa est, et aliunde omnis propheta omnisque visio cessavit in Israel? Equidem olim David et Salomon et Ezechias uncti sunt; sed Jerusalem et locus stabant et prophetae prophetizabant: aliunde vero hi uncti sancti homines, non autem sancti sanctorum vocati sunt. Quando etiam propheta et visio ex Israel cessaverunt, nisi nunc cum prophetatus et Sanctus sanctorum Christus advenit? Signum igitur vere magnum et manifestum Dei Verbi et illius adventus est quod Jerusalem jam non amplius existat, nec propheta suscitetur, nec illis visio reveletur. Et quidem merito: postquam enim advenit qui significatus et prophetatus erat, quid opus significantibus atque prophetantibus? Ad hoc enim prophetabant, usquedum veniret prophetatus a quo peccata nostra diluenda erant. Quis ergo dux et Bethleem exivit, et ex Israel pavit, ejus exortus a principio ex diebus aeternitatis. Et: Ante solem permanet nomen ejus. Et: Ineffabilis generatio, sicut scriptum est: Omnium enim sanctorum seimus generationem ex historiis, quae ducum Israel et originem et mortem ostendunt.

395 καὶ Ἅγιος τῶν ἁγίων Χριστὸς παραγέμετο; Σημεῖον οὖν ὄντως μέγα πρόδηλον τῆς τοῦ Θεοῦ Δόξης καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐστάναι μήτε προφήτην ἡγερεῖσθαι μήτε δρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος γὰρ τοῦ σημαίνοντος καὶ προφητευομένου, τίς ἢ χρεῖα τῶν σημαινόντων καὶ προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προσηύτεον ἕως ὅτου εἴθῃ ὁ προφητευόμενος καὶ λατρουόμενος τὰς ἀμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος; — « ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλέμ » — καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίησαν, — « οὗ ἡ ἐξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος » καὶ· « Πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ » καὶ· « Ἀνεκδιήγητος ἡ γενεὰ », καθὼς γέγραπται; Τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἱσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ παριστώσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸν θάνατον.

Cum igitur per plures horas collatio facta est et Sylvester cum multa sedulitate ex divinis Scripturis

Τότε ἀποκριθέντες οἱ ἑβραῖοι εἶπον· « Θὺκ ἀρνούμεθα ὡς **394** ταῦτα γέγραπται· προσδοκίμεν δὲ τὸν μηδέπω παραγενόμενον Θεὸν Λόγον. » Ὁ δὲ Σιλέστρος εἶπεν· « Καὶ πῶς οὐκ ἠκούσατε τοῦ Δανιὴλ προλέγοντος φανερώς καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν; φησὶ γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἄγγελος· « Οἱ ἑβδομάδες συνετέθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἀμαρτίαν, — καὶ τοῦ ἐξιδάσθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι [ἀμαρτίας] καὶ ἀπαλεῖψαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι] δρασιν καὶ τοῦ χρίσαι [Ἅγιον] ἁγίων. (104b) Καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες Γ' καὶ ἑβδομάδες ΕΒ'. » Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ἵσως προσηύχοντο εἰς μέλλοντα χρόνον ἀνδράλλεσθε τὰ γεγραμμένα. Τί δὲ πρὸς ταῦτα λέγειν ἢ ὄντως ἀνταπῆσαι δύνασθε, ὅπου γε καὶ ὁ χρίων δηλοῦται καὶ ὁ χριόμενος οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλὰ Ἅγιος ἁγίων εἶναι καταγγέλλεται, καὶ ἕως τῆς παρουσίας αὐτοῦ Ἱερουσαλὴμ συνίστατο, (ἀπὸ δὲ τῆς παρουσίας Χριστοῦ κατελύθη) καὶ λοιπὸν ὅπως προφήτης πέπαιται καὶ ὁράσεις ἐν τῇ Ἰσραὴλ; Ἐχρήσθησαν μέντοι πάσαι· Δαυὶδ, καὶ Σολομὼν, καὶ Ἐζεκίας; ἀλλ' Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ τόπος συνίστηται, καὶ οἱ προφήται προσηύτεον· ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ χρισθέντες ἅγιοι ἄνθρωποι, καὶ οὐχ ἅγιοι ἁγίων ἐκλήθησαν. Πότε δὲ καὶ προφήτης ἐπαύσατο καὶ ὁράσεις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ νῦν, ὅτε ὁ προφητευόμενος Σημεῖον οὖν ὄντως μέγα πρόδηλον τῆς τοῦ Θεοῦ Δόξης καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐστάναι μήτε προφήτην ἡγερεῖσθαι μήτε δρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος γὰρ τοῦ σημαίνοντος καὶ προφητευομένου, τίς ἢ χρεῖα τῶν σημαινόντων καὶ προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προσηύτεον ἕως ὅτου εἴθῃ ὁ προφητευόμενος καὶ λατρουόμενος τὰς ἀμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος; — « ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλέμ » — καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίησαν, — « οὗ ἡ ἐξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος » καὶ· « Πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ » καὶ· « Ἀνεκδιήγητος ἡ γενεὰ », καθὼς γέγραπται; Τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἱσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ παριστώσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸν θάνατον.

(3) Διαλεχθέντες οὖν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ τοῦ Σιλέστρου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν θείων

Variae lectiones et notae.

³⁹⁴ Καὶ οἱ Γρ. ἀπ. ἰ. Ced. V. 1,2. M. 1,2. ³⁹⁵ ταῦτα — ταῦτα πάντα παραγενόμενος cod. ³⁹⁶ οὐκ om. V. 1,2. M. 1,2. ³⁹⁷ σταυροῦ V. 1. ³⁹⁸ Dan. ix, 24,25. ³⁹⁹ ἐπὶ—ἀμ. om. V. 2. ⁴⁰⁰ καὶ ἐξ V. 1. ⁴⁰¹ ἀδικίας Dan. Lxx, sed in textu originali deest καὶ τοῦ ἐξ. δδ. ⁴⁰² ἀμαρτίαν Ced. sed cf. Γ' καὶ ⁴⁰³ τοῦ add. Ced. ⁴⁰⁴ τὰς δδ. LXX. V. 2, M. 1,2. ἀδικίαν Ced. γγ. ⁴⁰⁵ λόγου LXX. ⁴⁰⁶ τῇ V. 2, M. 1,2. ⁴⁰⁷ οἰκοδομῆσαι V. 1. ⁴⁰⁸ ὅλως Ced. V. 1,2. ⁴⁰⁹ ἀνταπῆσαι? cod. ἀνταπεισθαι V. 2, M. 1,2. ⁴¹⁰ χριστός cod. V. 1,2, M. 1,2. ⁴¹¹ εἶναι om. V. 1,2. ⁴¹² ἕως π. M. 1,2. ⁴¹³ συνίσταται καὶ V. 1, ἐπίστατο ἢ τῆς π. κατ. καὶ ἀπα; M. 2. συνιστ. ⁴¹⁴ Τημ om. M. 1, ex homoioteleuto. ⁴¹⁵ παύεται V. 1,2, M. 1,2. ⁴¹⁶ Τημ V. 1,2, (M. 2 ὁρ. Τηλ ἔχει μ. π. καὶ Σ.). ⁴¹⁷ καὶ add. cod. ⁴¹⁸ οἱ om. V. 1,2. ⁴¹⁹ χρ. ὅτι ἀνθ. M. 1,2? ⁴²⁰ Καὶ πότε δὲ πρ. M. 2. ⁴²¹ Τημ V. 1,2. ⁴²² ὅτι ὁ πρ. V. 1,2. ὅτι πρ. M. 1. ⁴²³ καὶ ὁ Α. δ. ὁ Χς Ced. δ. τῶν δ. Χριστός V. 1,2, M. 1,2. ⁴²⁴ πρ. μ. καὶ γνώρισμα τοῦ Ced. μ. καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ V. 1, M. 1. καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ V. 2, καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ M. 2. ⁴²⁵ ἐνεγ. Ced. ⁴²⁶ ὁρ. ἀποκαλεῖσθαι. Καὶ V. 2, M. 1,2. ⁴²⁷ σημαίνοντος cod. V. 1. ⁴²⁸ προφητευομένου cod. ⁴²⁹ ἕως ἰ. V. 1. ⁴³⁰ πρ. λ. M. 1. ⁴³¹ Mich. v, 2,4. ⁴³² Τημ V. 1,2. ⁴³³ οὐ δ. ἰ. M. 2. — οὐ δ. ἀφ' V. 1,2. — Ps. Lxxv, 17. V. 1,2, M. 1,2, sed. ⁴³⁴ αὐτοῦ om. V. 1,2, M. 1,2, sed. ⁴³⁵ τῶν γὰρ δ. π. om. V. 1. γάρ om. V. 2, M. 1,2, γαρ. om. M. 1,2. ⁴³⁶ Τημ V. 1,2. ⁴³⁷ τὴν ἡγεμονίαν καὶ M. 1,2. ⁴³⁸ γ. Περί Ζαυβὲρ τοῦ μάγου καὶ τοῦ ταύρου V. 1, M. 1,2. Rubrica in cod. cum margine periit; Ced. 491,6-495,6: Ἐπὶ πολὺ οὖν διαλεχθέντες τοῦ ἁγίου Σ. καὶ σὺν πολλῇ ἀκριβεῖ ἀποδείκνυντες ἐκ τῶν θ. γρ. τὰ.

Γραφῶν ἀποδείξαντος τὰ περὶ ὁ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἰουδαίων μεγάλῳ ἡτήθησαν, ἔφη τις ἐξ αὐτῶν ὄνοματι Ζαμβρῆς ὁ πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἰουδαίους· Ἐὶ Σιλδέστρου λόγους προσέχετε, ἀνάγκη τοὺς πατέρας νόμους καταλιπεῖν καὶ ἀκολουθεῖν ἀνθρώπων ματαίῳ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν κατεδίκασαν. Ἄλλ' ἀκουσάτω μου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐνεχθήτω ταῦρος ἄγριος, ὥστε με δεῖξαι σήμερον ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· οὐ θέλω γὰρ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων 396 δεῖξαι τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ Σιλδέστρος παρακαλέσας (τὸν βασιλέα) τοιοῦτον ἐνεχθῆναι ταῦρον, ἡρώτησε μεταξὺ τῶν Ζαμβρῆ· Τίνος ἐνεκὸν ἐπιζητεῖς τὸν ταῦρον; Καὶ φησιν· Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ οὐδεμία χριστὴ φύσις ἀκούσασα ζήσεται, βούλομαι διὰ τοῦ ταύρου τὴν ἰσχύν (τοῦτου) σαφῶς ἀποδείξαι. Πρὸς δὲ ὁ Σιλδέστρος ἔφη· Καὶ σὺ ποῖω τρόπῳ τὸ ὄνομα τοῦτο μὲμάθηκας; Ἄρα παρὰ τίνος ἀκούσας ἢ ἀναγνούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐτε χάριτος, οὐτε ξύλον, οὐτε λίθος ὁποδέξασθαι τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται· ἐγὼ γὰρ νηστεύσας καὶ εἰς λεκάνην ὕδατος βαλὼν, ἔκει τοῦτο μὲμάθηκα. Καὶ τούτων λεγομένων, ἰδοὺ καὶ ὁ ταῦρος ἦλθεν ὁπὸ πολλῶν ἀνδρῶν· ἐλκόμενος, σχοινοῖς πάντοθεν δεδεμένος καὶ ἀγριώτατος καὶ μέγας ὑπάρχων. Καὶ ὁ Ζαμβρῆς ἐπιγαυρῶν τῷ Σιλδέστρῳ εἶπε· Νῦν τὰ ῥήματα καὶ αἱ ὑποθέσεις τῶν λόγων σου πέρας ἔξουσιν· αἱ μὲν οὖν θαρβέει εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου, εἰπὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἀκοήν τοῦ ταύρου καὶ δειχθήσῃ παντοκράτορι πιστεῦσιν· εἰ δὲ μήγε, λέξω ἐγὼ, καὶ πάντες τῇ ἐμῇ πίστει συνδραμεύσιν. Τῶν δὲ Ἰουδαίων (105) καὶ τῶν ἄλλων παρορμησάντων εἰπεῖν τὸν Ζαμβρῆ τὸ ὄνομα ὑπὸ τὴν ἀκοήν τοῦ ταύρου, καὶ τοῦτου εἰπόντος, εὐθὺς ὁ ταῦρος μυκηθῶν ἀποτελέσας μέγαν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξεληθόντων ἀπέθανεν. Ἀνασκιρτώντων οὖν τῶν Ἰουδαίων καὶ μεγαλουργούντων κατὰ Σιλδέστρου, καὶ τῶν Χριστιανῶν λυπομένων ἀφ' ὁδοῦ, παρακαλεῖ τὸν βασιλέα ὁ Σιλδέστρος κελεῦσαι· τῷ λαῷ ἡσυχάσαι. Καὶ τοῦτο γενομένου, ἐφ' ὀψήλου τόπου ἀνελθόντος 397 τοῦ Σιλδέστρου, εἶπε φωνῇ μεγάλῃ·

A quem Christum spectant demonstravit, et Judaei egregie devicti sunt, unus ex illis nomine Zambres ad ceteros Judaeos· Si, inquit, Silvestri sermonibus adheretis, necesse erit paternas leges derelinquere hominemque vanum sequi, quem patres nostri condemnaverunt. Sed audiat rex: Adducatur silvestris taurus, ut ego coram illo nominis Dei nostri potentiam hodie manifestem: non enim verbis, sed factis veritatem ostendere volo. Silvester autem, regem exhortatus ad taurum adducendum, inter ea Zambrem interrogavit: Ad quid taurum requiris? Et ait: Cum Dei nostri nomen nulla creatura, postquam audiverit, vivet, volo per hunc taurum illius virtutem manifeste demonstrare. Ad quem Silvester: Tu vero, inquit, quomodo nomen istud didicisti? Numquid ab aliquo audisti vel legisti? Ille vero dixit: Neque charta, neque lignum, neque lapis nomen istud suscipere valet. Ego enim cum jejunassem et in pelvim aquam misissem, ibi illud didici. Dum haec dicerent, ecce taurus venit a multis hominibus adductus, funibus undique vinctus, feritate magnitudineque valde conspicuus. Et Zambres insultans Silvestro dixit: Nunc verba sermonumque tuorum hypotheses finem habebunt: si ergo confidis in nomine Dei tui, dic illud ut audiat taurus, et Omnipotenti credere demonstraberis: si non, ego dicam, et omnes fidei meae accedent. Cum autem Judaei ceterique Zambrem ut ad aures tauri diceret nomen urgerent, ille dixit, et subito taurus, edito magno mugitu, oculis ejus egredientibus, interijt. Exsultantibus ergo Judaeis et contra Silvestrum superbientibus, et Christianis valde lugentibus, hortatur regem Silvester ut populum silere jubeat. Et hoc facto, locum in excelsum ascendens Silvester, magna voce dixit: Audite me, magnates, et vos omnes, Christiani, qui nunc interitum tauri miramini. Ego Dominum meum Christum, quem vobis evangelizatus sum, fecisse caecos videre, surdos audire, mutos loqui, mortuos in ipsius nomine resurgere, novi: exinde ergo omnibus manifestum est diaboli nomen hunc occidisse taurum, quem

Variae lectiones et notae.

ἡ τοῦ add. Ced. V. 1. Διαλεχθέντας V. 2. Διαλεχθέντ. cod. Διαλεχθέντων? Ζαμβρῆ V. 1, 2, M. 1, 2. προσέχεται cod. μοι M. 1, 2, μή V. 2. οὐδὲ γὰρ διὰ β. ἀ. διὰ πρ. βούλομαι δείκνυσθαι τὴν ἀλ. Ced. ἐπιζητεῖ V. 1. ἀπ. σ. Ced. τούτου V. 1, τὸ M. 1. λ. δ. ξ. Ced. τὸ δ. τ. δ. β. V. 2 M. 1, 2. ἐγὼ δὲ Ced. V. 1, ἐγὼ V. 2, (M. 1, 2). ἀργυρῶν add. Ced. καὶ τὴν add. Ced. ἐμῶ. Ced. T. οὖν λ. ἤχθη καὶ δ. τ. Ced. ἠνέχθη V. 1. ἀνδρῶν om. V. 2, M. 1, 2. β. σ. σ. ἀργ. Ced. σ. πανταγρόθεν δ. ἀργ. V. 1, M. 2. ἐπιτωθῶζων. Ced. ἔφη Ced. V. 1. τῶν ῥημάτων σου Ced. τὸν λ. M. 1, 2. ἡ ὑπόθεσις V. 1, 2, M. 1, 2. θρησκείων Ced. V. 1. εἰ δ' οὖν (?) λ. Ced. εἰ δὲ καὶ μή λ. V. 1, εἰ δὲ μή λ. V. 2, M. 1, 2. προσδ. τῷ Ζαμβρῆ cod. μυκηθόμενος μέγα τῶν δ. ἀ. ἐ. ἐξέφυσεν Ced. μυκηθμὸν V. 1, μυκηθμὸν cod. M. 2. μέγα V. 1, 2. 1, μγ. cod. ἐξηληλυθόντων V. 1. μεγαλουργούντων V. 2. σφ. καὶ. τῷ λ. ἡ. π. δ. Σ. τὸν β. Ced. κτελευσόν τὸν λαόν M. 1, 2. γεν. καὶ ἐφ' ὅ. τ. σὺς ὁ μακάριος Σιλδέστρος ἔφη. Ἀκ. μου, ἀρχοντας καὶ δυνάσται καὶ ἐνωτίσασθε λαοὶ ἅπαντας τὰ ῥήματά μου. Ἐγὼ τὸν δ. καὶ Κν παντὸς τοῦ κόσμου Ἰν Κν κηρύττω, τὸν παρασχόντα τυφλοῖς ἀνάδελφιν καὶ κωφοῖς ἀκούειν, ἀλάλοισι χαρισάμενον λαλεῖν, χεῖρας ἐν ῥῆσι λαλάμενον, κωλοῖς ἰασιν δωρησάμενον, λεπρούς καθαρῶς, παραλύτους σπλίζαντα καὶ ν. ἐγειράσαντα, ὅθεν φανερώς ἀποδείκνυνται, ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα, δ' ἐπεκαλέσατο ὁ Ζ. τοῦ ἀποκτείνει τὸν ταῦρον τοῦ διαβόλου ἐστίν· εἰ γὰρ θανόντα ἀ. οὐ δ. ἐστίν ἀρα ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐχθρὸς, κτλ. Τότε δ. Ζ. τὸν ταυτοῦ χιτῶνα ἔφη· Δ. ἐπισκέεσθαι, βασιλεῦ αἰώνις, Σιλδέστρον ὃν λέγεις νικῆσαι οὐδεὶς ἐδυνήθη, ἐγὼ ἐν τῷ παντοκράτορι θεῷ ἐνίκησα. Ced. Σιλδέστρου ἀνελθόντος V. 1, 2, M. 1, 2. μεγάλη τῇ φωνῇ M. 1, 2.

suscitare non valet. » Hæc audiens Zambres
 acdidit vestimenta sua dixitque regi : « Ego, domine,
 in nomine Dei omnipotentis taurum occidi, et iste
 blasphemans solis gloriatur sermonibus : Ideo con-
 venit ut non amplius ipsi concedatur dicendi facul-
 tas. » Silvester autem ait : « Audi, Judæe, Scri-
 pturas tuas, et ex illis os tibi rursum obseretur.
 Scriptum est : « Dominus mortificat et vivificat. »
 Et : « Ego occidam et vivere faciam. » Rursus igitur
 nomen istud ad aures horis invoca, et si revi-
 xerit, in hoc nomine confidendum scienus : si
 non, ego Dominum meum Christum invocabo
 et illum suscitabo. » Et Zambres dixit : « Hoc si
 feceris, per caput regis, omnes Judæi legem dere-
 linquentes, Christianorum religioni adhzerebimus. »
 Tunc Silvester, manibus in celum expansis prece-
 que cum lacrymis facta, ad taurum abiit dixitque
 magna voce : « Ego nomen tuum, Domine Christe,
 cum clamore præsertim invoco, ut discat omnis
 populus iste diaboli nomine taurum fuisse trucidatum,
 et sancti illustrissimique nominis tui invocatio-
 ne vivificandum fore. » Et cum tauro propinquas-
 set, magna voce dixit : « In nomine Jesu Christique-
 Judæi scelesti crucifixerunt, surge cum gravitate. » Et
 statim taurum se moventem et erigilantem vinculis
 solvit ac liberum dimisit Silvester, dicens : « Vade
 unde venisti, et in via neminem lædas. » Hoc insi-
 gne miraculum Judæi mirati valdeque stupefacti,
 extemplo ceciderunt omnes ad pedes divini Silvestri,
 sanctum baptismum poscentes. Et factum est gaudium
 magnum regi et omni populo; duas que per horas
 clamaverunt : « Magnus Christianorum Deus. »
 τῇ δὲ τοῦ ἁγίου καὶ πανρωτάτου σου ὀνόματος ἵ-
 λῃς· μετὰ κραυγῆς μεγάλης· Ἐν ὀνόματι· Ἰησοῦ
 ἀνάστηθι· μετὰ σεμνότητος. Καὶ εὐθὺς αὐτοὶ
 ἐκ θαλάσσης ἤλθοσαν καὶ ἀπλυσαν λέγων· Πορεύου δὲ
 ὅπου μέγα θαῦμα ἐκ Ἰουδαίης ἐπαύσαντο· καὶ ο-
 βόας τοῦ θαλάσσης ἤλθοσαν πάντας, αὐτοῖμανοι τὸ
 βούλει· καὶ παντὶ τῷ λαῷ, ἀπὸ ὥρας β' κραζόν-

ἡ Ἀκούσατέ μου, οἱ μεγιστάνες καὶ πάντες οἱ υἱὸν
 θαυμάσαντες Χριστιανοὶ τὸν θάνατον τοῦ ταύρου.
 Ἐγὼ ὃν Δεσπότην μου ὁ Χριστὸν, ὃν ὅμιν εὐηγγ-
 γελισάμην, ἔγνω ὑψηλοῦς ἀναβιβῆσαι ποθέσαντα,
 ἀπὸ τῆς ἀκοῦσαι, ἀλλόλους λαλήσαι, νεκροῦς γαίραι
 καὶ τῇ δυνάμει αὐτοῦ· κἀνέυθειν ὡς οὐν φανερόν
 ἔστι πᾶσιν ὧς διαβόλου ἐστὶν νομα τὸ ὀνοματίζε-
 σαι τὸν ταῦρον, ὅτι ἀναστῆσαι οὐ δύναται. Καὶ
 τοῦτο ἀκούσας ὁ Ζαμβρὴς καὶ τὰ ἱμάτια διαβρή-
 ξας, ἔφη πρὸς τὸν βασιλεῦσα· Ἐγὼ, Δέσποτα, ἐπὶ
 τῇ δυνάμει τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ταῦρον ἐθα-
 νάτωσα, καὶ οὗτος βλασφημῶν ἐν λόγοις μόνον κομ-
 πᾶζει· διὸ δὴ πρόπον ἔστι μηκέτι διδοῦσθαι
 αὐτῷ χώραν τοῦ λέγειν. Ὁ δὲ Σιβεστρος
 εἶπεν· Ἀκούσον, ὦ Ἰουδαίε, τῶν σὺν Γραφῶν
 (καὶ ἐξ αὐτῶν ἔπιστομιζοῦν πάλιν) γέγραπται· Κύριοι
 θανατοὶ καὶ ζωογονεῖ· καὶ Ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ἔσθω
 ποίησω. Τοῖνον ἐπικαλέσαιο· πάλιν εἰς τὴν ἀκοήν
 τοῦ βοῦς ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ εἰ ζήσεται,
 γνωσόμεθα πάντες εἰς τὸ νομα τοῦτο πιστεύειν·
 εἰ δὲ μὴ, ἔγω τὸν Δεσπότην μου Χριστὸν
 ἐπικαλέσομαι, καὶ ἀναστήσω αὐτόν. Καὶ ὁ
 Ζαμβρὴς φησιν· Εἰ τοῦτο ποιήσεις, μὴ τὴν
 κεφαλὴν τοῦ βασιλείως, ἀπάντες οἱ Ἰουδαῖοι
 καταλείψαντες τὸν νόμον τῇ τῶν Χριστιανῶν
 ὀρθῇ κείνῃ προσδραμεύμεθα. Τότε δὲ ὁ Σιβε-
 στρος ἐκτείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας· καὶ
 μετὰ θαυμάτων εὐχὴν ποιήσας καὶ πρὸς τὸν ταῦ-
 ρον ἀπαλθὼν, εἶπε μετὰ φωνῆς μεγάλης· Ἐγὼ
 τὸ νομα σου ἐπὶ πάντων ἔπικαλοῦμαι, Δέσποτα
 Χριστέ, (μετὰ κρουγῆς) ἵνα μᾶθῃ (πᾶς) ὁ λαὸς ὁ-
 ρῶς, ὅτι διαβόλου μὴ νομα ἐφόνειυε τὸν ταῦρον,
 ἀλλὰ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ
 τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.
 Καὶ ἔφη πρὸς τὸν ταῦρον· Ἐγὼ ἀναστήσω σε, καὶ
 ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ
 δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει
 σου ἐκτείνω τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω
 τὸ νομα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐκτείνω τὸ νομα.<

Variae lectiones et notæ.

" ἔσθ' add. M. 2. " 8. Xv V. 1, θάνατον τοῦ Xv V. 2, M. 1,2. " x. ὁμιν φ. M. 1,2. " 8.
 τοῦ θανάτου V. 2, M. 1,2. " θανατώσαν cod. " ῥουιν V. 1,2. " 8. τὸ ὄνομα V. 2. " κομμάτια V. 1.
 2. " Δίκαιον οὐν ἐστὶ μὴ ἐπὶ πολλοῖς δοθῆναι α. ἑξουσίαν τοῦ λαοῦ, κτλ. Cod. " δ. x. M. 1,2. " Ced. 493, 11
 — 18: Πρὸς ὃν κατ' ἄγχιος Σ. φη. " Ἄκουε, ὦ I. ἀπὸ τῶν σὺν Γρ. τὴν ἀλήθειαν · ἐν τῷ αὐτερονομίᾳ αὐτοῦ ὁ
 θεὸς λέγει · " Ἰστέ, ἵστε διὰ τί ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἐστὶ θεὸς κλην ἱμοῦ· ἐγὼ ἀπ., κτλ. " ἑξουσίῃ M. 2. " ὡς
 add. M. 1,2. " I Reg. 11, 8. " Deut. xxxii, 39, χάρις V. 2, M. 1,2. " Ἐκ. οὐν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἄλλην α. τοῦ
 ταύρου καὶ ἐάν αὐτὸν ἐγείρῃς, πιστεύομεν π. καθὼς σὺ φῃς Cod. " τὸ om. V. 2, εἰ ζ. om. πάντως —
 μήνη τὸν M. 1,2. " μου om. V. 1,2, M. 1,2, τὸν ἐμὸν θεὸν ἐκ. M. 1,2. " ἐπισκευάσαι V. 2. " Ced.
 493, 18—22. Τότε δ' Ζ. λέγει, οὐκ εἰπὸν σοι, ἐπισκέπτεσθαι βασιλεῦ κτλ. ἐάν Σιβεστρὸς τὸν νεκρὸν ταῦρον
 ἀναστήσῃ, πάντως τὸν Τουδαῖον κ. v. πρὸς τὴν τὸν Χ. αὐτομολήσομεν πιστῶν. Ὁ δὲ μακάριος Σ. ἐκτ.
 ἐπὶ πολλοῖς τὰς χ. εἰς τὸν δ. " μὰ τὴν χ. τοῦ β. om. V. 1. " Καλ V. 1, M. 1,2. " ταῖνας V. 2. " γ.
 καὶ προσευξάμενος ἅμα τὴν M. 1,2. " φωνῇ μεγάλῃ ε. δ. Τῷ Χτ, τὸ πανάγων δ. σου ἐκ. ἐπὶ κ. ἰω μ.
 δ. λ. δ. Cod. μνη. πρὸς τὸν θεὸν Στ ἐκ. M. 1,2. " σου ἐπὶ κ. om. V. 2, ἐπὶ διάβολος ἐκ. M. 1,2.
 δ. τ. τοῦ δὲ ζωοποιτοῦ καὶ φ. Cod. " ὃν σου V. 2. " ζωοποιτῶν V. 2, ἀναζωοποιτῶν M. 1,2. " τῷ
 add. Cod. ὃν τοῦ Κυ τῷ Xv M. 1,2. " ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου add. Cod. ἐστ. T. M. 1,2.
 " καὶ στήθι add. V. 1. " παρρυθὺς δ' ε. εἰον ε. x. Cod. V. 1,2. " ἀνέστη καὶ λύσας α. τὰ δ. ὁ ἄγιος
 Σ. ἀπ. αὐτὸν λ. Cod. " 0. θαύματα οἱ T. V. 2. " τοῦ ἁγίου Σ. Cod. τοῦ Σ. V. 2, τὸ θ. β. M. 2.
 " Ced. 493, 1—4: Καὶ τούτου γενομένου ἔγχεθ' μεγάλης δ' τε πλῆθους βασιλεὺς καὶ ἡ μακαριωτάτη
 Αἰγυπτία καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ὥστε ἐπὶ ὧ β. κρατεῖν ἀπαντας· M. θεὸς τῶν Χ. " τοῦ τε βασιλεὺς καὶ
 τοῦ λαοῦ πάντως V. 1, τοῦ β. καὶ τοῦ λ. π. V. 2. " ὡς add. M. 1,2. " εἶς ὧ V. 2. " ὄντως add.
 cod. V. 1, post χρ. M. 1,2, om. Cod. V. 2. " καὶ γ' τούτων πιστὸς cod. V. 2, M. 1,2, καὶ μεγάλη ἡ
 θόνη αὐτοῦ V. 1, om. Cod.

ΠΙ. Περὶ Κωνσταντινουπόλεως.

A

CLXXX. De Constantinopoli.

Μετά ταῦτα βουλόμενος ὁ Μέγας Κωνσταντίνος κτίσαι ἑῷ εἰς Ἰλίον ὄνομα ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἰλίου πεδίου ὅπου τὸν Αἰάντος 399 τάφον, ἔνθα φασὶ τὸν ναύσταθμον τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας Ἑλληνας, κατ' ὅναρ ὁ Θεὸς [αὐτῶν] ἐπέτρεψεν ἐν τῷ Βουζαντίῳ κτίσαι. Καὶ τῷ ἴσ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ ποιήσας Κωνσταντίνον καὶ Κωνσταντίνον μὲν τὸν πρεσβύτερον ἀρχεῖν ἰδρύσας πρὸς δοῦμενον ἤλιον, τὸν δὲ Κωνσταντίνον ἐν Ῥώμῃ, καὶ Αἰλιαντίον, ἀνεψῖον αὐτοῦ, ἐν Βρετανίᾳ, καταλείψας αὐτοῖς τὰ θυτικά μέρη, ἀνήλθεν εἰς Βουζαντίον οὗν τῇ μητρὶ Ἑλένῃ, καὶ υἱῷ Κωνσταντίῳ, καὶ Αἰκινίῳ, γαμβρῷ, ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ. (105b) Καὶ ἀνανεώσας τὸ πρῶτον ὄνομα Βουζαντίου, τοῦ βασιλείως τῆς Θράκης, ταίχος κτίσθαι καὶ προσθεῖς ἄλλο διάστημα, προσηγόρευσεν αὐτὴν εἰς τὸ Ἰλίον ὄνομα Κωνσταντινουπόλιν. Ὀλίγους δὲ τοὺς οἰκητορας πρὸς τὸ μέγεθος πόλεως ὄρων, ἀπὸ τε Ῥώμης τοὺς ἀξιολογωτέρους ἐκλεξάμενος, ἀπὸ τε τόπων ἑτέρων συναθροίσας καὶ οἰκους μεγίστους οἰκοδομήσας αὐτοῖς καὶ χαρισάμενος οὐκ εἶν τὴν πόλιν ἐποίησεν.

400 (2) Κτίσας δὲ παλάτιον καὶ ἵππικον καὶ τοὺς β' μεγάλους ἐμβόλους καὶ τὸν φόρον ἐν τῷ τόπῳ τὴν κόρτην αὐτοῦ Ἰσθμῶν ἐκπαλθὼν ἀπὸ Ῥώμης, ἐν ᾧ καὶ κίονα μνησθῆναι καὶ ὀλοπέρφυρον στήσας, ἐν ἀπὸ Ῥώμης ἐκόμενος ἀξιώμαστος σφόδρα, ἔβρυσεν ἱππάκιον αὐτοῦ ἀνδριάντα, ὃν ἔνεγκεν ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Φρυγίας ἔχοντα ἐπὶ τὴν

Postea cum vellet Magnus Constantinus sui nominis urbem fundare in agro qui respicit Ilium, ad Ajacis tumulum, ubi dicant esse portum, quem tenuerunt Graeci contra Trojam certantes, in somno Deus ipsi in Byzantio fundare suavit. Anno duodecimo ex quo Romae regnabat, Constantio et Constanti, filiis suis, creatis Caesaribus, Constantinum natu maximum statuit imperare ad solis occasum, Constantem vero Romae, et Dalmatium, consobrinum suum, Britannia, et relinquens illis occidentales partes, Byzantium cum matre Helena, filioque Constantio, et Licinio, suae sororis confulge, abiit. Tum renovavit, quem ante Byzantium, Thraciae rex, edificaverat, muro, adiectoque novo intervallo, eam suo nomine Constantinopolim appellavit. Cum autem videret paucos esse pro magnitudine urbis habitatores, cives Romae illustriores elegit atque ex aliis locis advocavit; domosque maximas ipsis aedificans nihilominus in urbe habitandi facultatem concessit.

Exstruxit autem palatium et hippodromum et duo magna rostra, et forum, ubi Roma deveniens tabernaculum suum posuit: ibidemque monolitham et omnino porphyriticam columnam, quam valde mirabiliter a Roma deportaverat, statuit, atque super illa imposuit statuam, quam adduxit ex Heliopoli Phrygiae, septem in capite radios habentem.

Variæ lectiones et notæ.

Ἰππα rubrica in codice evanuit, sed cf. rubricam § 5; δ. ὅπως ὥκησε τὸ Βουζαντίον ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντίνος, καὶ ἀνικοδομήσας, καὶ εἰρηνεύσας ἐκλέσσειν αὐτὸν Κ. Π. ἀξιολόγους ἀνδρας πολλοὺς ἐπισυναγαγὼν καὶ κατασκευάσας ἐν αὐτῇ V. 1, ac si hæc quoque Silvestrius ex Actis petita essent, quavis de hoc papa nihil b. 1. referatur. Ced. 496,7—21. Τῷ ἴσ' ἔτει, Leo, P. κε', εὐλ', Glyc. 462,4 463,10. Καὶ μ. V. 1,2. M. δ. τ. M. 2. ἴσ' ἔτει add. V. 1,2. M. 1,2. —20. ὃν. ἐπὶ τὰ ἱσθμῶν κατ' V. 1. ἀρχαῖαν add. V. 2, M. 1,2. ἴσ' ἔτει καὶ om. A. Κωνσταντίνον cod. et A. Κωνσταντίνον καὶ Κωνσταντίνον V. 1. τοὺς om. V. 1,2, d. om. M. 2, καὶ Κωνσταντίνον—Ῥώμῃ om. V. 1. αὐτοῦ υἱός A. καὶ add. V. 2, M. 1,2. πρεσβύτερον V. 2. θεσπίσας V. 2, π. ὅσο μέρη ἤλιον V. 2, M. 2. ἤλθεν εἰς τὸ B. V. 1,2. σὺν μ. V. 1. γαμβρῷ αὐτοῦ ἀδελφῇ αὐτοῦ A. ὄνομα τοῦ B. β. M. 1,2, ὄνομα Βούρου τινός β. V. 1, Βουζαντίον β. V. 2. ἐν add. V. 1. d. K. Π. V. 1. Κωνσταντίνου πρὸς Ῥώμης A. Glyc. 463,11—16; M. 1. om. usque ad Ῥώμης § 2. εἰ ποιεῖ; add. V. 1. ἑλπίσας V. 2, ἀξιολόγους V. 1, M. 1,2. Περὶ τῶν εὐαγίων οἰκῶν cod. (cf. ε' περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ παλατιοῦ καὶ τῶν μεγάλων ἐμβόλων καὶ τοῦ πορφυροκίονος V. 1 ad § 2, et Ced. 496,21—497,1 cum Glyc. 436,16—464,4). Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τοιοῦτόν τι ὀρέσσει ἀξιοθαύμαστον. Ἀποστασίας γὰρ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ἀρχοντας ἐν Παρσί, οἱ καὶ διὰ μηνῶν εἰς μεγάλην νίκην ποιήσαντες καὶ πάντα τῆς κατενάρια ἀναλαβόμενοι, ὀπίσταναν. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοῦ ὀπιστρέφειν αὐτοὺς ἀποστασίας εἰς Ῥώμην, ἀνελόγιστο (ἀνελαι. cod. ἀνελάσσο;) τὰς φαρμίας αὐτῶν, ὥρσει δὲ καὶ κτίσας μηχανικούς, ἵνα θεάσωνται τοὺς οἰκούς αὐτῶν καὶ τοὺς τόπους ἐνδὲς ἐκείνου πού καίται καὶ ὅπως ἰδεῖν αὐτάς, ἑτέρας ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς τῆς θαλάσσης, ὅλλας δὲ ἐπὶ τὰς ἀκτῆρας, καὶ τὰ σχήματα τῶν κτισμάτων καὶ τὰς ἀνόδους, οἷα ἦσαν κολλώδεις. Καὶ λαβόντες τὰς φαρμίας τὸν συγκατεκὼν ἀνήλθεν ἐπὶ τὸ Βουζαντίον καὶ ἀνθρώποις ἐκτίσαν ἅπαντα. Καὶ ἐκίστην ἐπὶ τὰς φαρμίας αὐτῶν. Ἐλθόντας οὖν μετὰ νίκης ἐκ τῆς Παρσικῆς, ὡς εἰρηται, ἰδὲν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ ποιήσας εὐαγίαν εἶπεν αὐτοῖς· ὁ Θεὸς ἀπέλθειν εἰς Ῥώμην; ὁ δοκιμάσας αὐτοὺς. Οἱ δὲ ἔρησαν μὴ κατελθεῖν ἄχρι μηνῶν ἴσ'. Ἐπὶ ὅπως (ἀπόφ. cod.) ἔγω ὅμιν δοῦναι τοὺς οἰκούς ὄρων. Προστάτας δὲ τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἐπὶ ἐκείνῳ (ἵνα ἐκίστην cod.) ἀποδοῦναι τὸν ταυτοῦ οἶκον· οἷτοι δὲ ὡς αἶθον τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀλλὰ; καὶ τὰς ἀνόδους καὶ πάντα ὁμοῖα τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, μέτρα καὶ καὶ σχήματα καὶ τὰ ὄψη καὶ τὴν ἀπόδραση τῶν θυρίδων, ἰδοῦναι εἶναι ἐν φαντασίᾳ εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐδόντας δὲ καὶ τὰς φαρμίας αὐτῶν ἐξεκλάγησαν· ἐρωτήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ λαβόντας ἀκριβῶς τότε ἐπίστειναν ὡς οὐκ εἶν φάντασμα, ἀλλὰ φρόνησις τοῦ βασιλέως, οἷς ἀκοντας καὶ μὴ βουλομένους αὐτοὺς ἐνέγκειν ἐν ταῖς. Ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰλήφασιν καὶ οἱ τόποι τὰς προσηγορίας. Glyc. 464,9—13. Ἦν δὲ οἰκοδομήσας Leo et Sym. 34. καὶ τὸ V. 1, καὶ V. 2, M. 1,2.—τερπνός et Sym. ἵππικον καὶ παλάτιον A. ἐν τῷ τόπῳ—Ῥώμῃ om. V. 1,2, Sym. propter homoioteleuton. Ἰσθμῶν. ἐν τῷ x. V. 1,2, M. 1,2, Sym. (τερπνὸν καὶ ὁ μ. Ἰσθμῶν ἐκ P. ἀγαθόν, ἀδρίσας ἱππάκιον αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ὄνοματι αὐτοῦ, κτλ.) ὀλοπέρφυρον V. 2. ἔβρυσεν codice ἔβρυσεν Leo. τὴν om. A.

Columnam autem ob magnitudinem et pondus per tres annos in mari delevit, et a mari usque ad forum illa per annum verit, licet rex continuo hinc illuc vagaretur et aurum inusitatum multitudini distribuere. Deinde postquam in fundamenta pro fulcimento custodiaque duodecim cophinos, quibus Christus benedixit, lignaque pretiosa, ac sacras reliquias, posuit, vir ille mirabilis prorsus mirabilem hanc ipsam monolithum columnam cum multa arte industriaque ac intelligentia defixit. Quosdam autem inscios et ignaros vel, ut melius dicam, stolidos, in errorem adduxerunt, ut non esse monolithum crederent, æneæ zonæ lorique multi ad ornatum convenienter aptati.

Præterea ædificavit templa Sanctorum Apostolorum, Sanctæ Irenes, Sancti Mocii, ac in Anaplo archangeli Michaelis. Insuper construit Sanctam Sophiam (prope Sanctam Irenen), ecclesiam perpulchram, sed non juxta formam pulchritudinemque ac magnitudinem, quæ nunc in usu. Illius dedicationem facit sub Eudoxio patriarcha Eunonii discipulo, mensis Maii die undecima, celebratam a prima synodo, ubi sedebant trecenti decem et octo sancti Patres.

Postea creatis Caesaribus Constantio, filio suo, Constantinopoli, et Licinio, ejus genero, Nicomediæ Bithyniæ, contra Persas arma tulit, et ab ipsis rogatus, illos tributarios fecit, et reversus est.

Et cum Nicomediæ cognovisset, quod Licinius vindictam exercens Christianos morti tradebat, inmore perflusus ad illum scripsit ut a furore contra Christi ecclesias abstinere exhortans. Sed ille

κεφαλὴν ἀνέβης ὅτι τὸν δὲ κίονα τρεῖς ἐταίροι πλω-
ζόμενοι ἤγαγε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ
τοῦ βάρους· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ φόρου
δὲ ἑνὶ αὐτοῦ ἤλθε, καίπερ τοῦ βασιλέως συνεχὼς
φοιτῶντος· καὶ χρυσίον ἀπείρον τῷ πλήθει διανέ-
μοντας. Εἶτα θέμενος εἰς τὰ θεμέλια τοὺς ἱερὰ κοφίνους,
οὓς ὁ Χριστὸς ἠλόγησε, καὶ ξύλα τίμια καὶ ἅγια
λείψανα πρὸς στηριγμὴν καὶ φυλακὴν, ἔστησεν·
αὐτὸν δὲ πολλὰς τέχνης, δυνάμεις τε καὶ σο-
φίας ὁ θαυμάσιος ἔκλεινος· ἀνὴρ τὸν πανθαύμαστον
μονόλιθον κίονα· ἐξέπατησεν· δὲ τινὰς τῶν ἀρελι-
στέρων καὶ ἰδιωτῶν ἢ μᾶλλον· εἰπεῖν τῶν ἀλογωτί-
σων, μὴ εἶναι τοῦτον μονόλιθον αἱ πρὸς διακόσμη-
σιν καὶ εὐπρίπειαν αὐτοῦ χαλκαὶ ζῶναι καὶ οἱ ἄλλοι
πλείστοι λῶροι.

Καὶ πρὸς τοῖς ἑκτίσι ναοῖς τῶν τε Ἁγίων
Ἀποστόλων, 401 καὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης¹², καὶ
τοῦ ἁγίου Μωκίου¹³, καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου¹⁴ Μιχαὴλ
ἐν τῷ Ἀνάπλῳ¹⁵. Πρὸς τούτοις κτίζει καὶ τὴν
Ἀγίαν Σοφίαν (106¹⁶) (πλησίον¹⁷ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης,
ἐκκλησίαν περικαλλή, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ νῦν ἐρώμα-
νον σχῆμα, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος. Καὶ ταύτης
τὰ ἔγκαϊνια ποιεῖ ἐπὶ Εὐδόξειῳ πατριάρχῳ, μαθη-
τοῦ Εὐνομίου, μηνὶ Μαΐου καὶ ἑγκαίνισθεῖσα παρὰ
τῆς α' συνόδου τῶν τιμῶν ἁγίων θεοφόρων¹⁸ Πατί-
ρων.

Εἶτα ποιήσας Καίσαρα Κωνσταντῖον¹⁹, υἱὸν
αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Λικίνιον²⁰, [τὸν]
γαμβρὸν αὐτοῦ, ἐν Νικομηδείᾳ τῆς Βιθυνίας, κατὰ
Περσῶν ἱστράτευσε²¹, ὅς ὦν παρακληθεὶς²² ὑπο-
φόρους αὐτοῦς ἱποκρίσεν²³ καὶ ὑπέστρεψε.

Καὶ μαθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, ὅτι Λικίνιος τιμω-
ρῶν ἐφένευσεν τοὺς Χριστιανούς, συγχυθεὶς²⁴ τῇ
λύπῃ ἔγραψεν αὐτῷ παρακλησάμενος 402 ἀποστῆναι
αὐτὸν τῆς κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ μανίας.

Variae lectiones et notæ.

¹ προσφ. V. 1,2, M. 1,2. ² ἔστ. — πανθ. om. Slav. ³ αὐτὸν μετὰ πολλῆς τ. ἁγίων δ. καὶ ὁ θαυ-
μαστός Α. ⁴ μετὰ π. V. 1, M. 1,2. ⁵ θαυμάσιος M. 1,2. ⁶ ἐξέπατηθ. δὲ τινες cod. V. 2, M. 1,2.
⁷ καὶ ἰδ. ἢ μ. λ. τῶν ἄλ. om. V. 2, M. 1,2, ex homoioteleuto. ⁸ καὶ πλ. M. 1,2: ⁹ Εὐδόξειον τῷ Παμ-
φίλῳ βιβλίους ἱερὰς Κωνσταντίνος κατασκευάσαι προσέταξε λόγῳ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, πι-
ραρχήμενος αὐτῷ δημόσια χρήματα, δὲ ἄτερ τῶν λοιπῶν βιβλίων, βιβλίους ἐκ δορκάδων μεμβράνων ἔγραψε
(Scholion cod. Leo. 88,22-89,2, Sym. 32¹). ¹⁰ Cod. 493,3-6, ναόν Leo, Cod. ¹¹ Ε. τοῦ V. 1,2.
¹² καὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου Leo, Cod. ¹³ ἀρχιστρατήγου Cod. ¹⁴ καὶ Σωσθένειον add. Leo, Cod. ¹⁵
Πρὸς — πρὸν om. V. 1, M. 1,2. ¹⁶ πλ. Ε. V. 2, μηνί om. M. 1,2. ¹⁷ θεοφ. om. V. 2. ¹⁸ Cod. 497, 1.
¹⁹ Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν ἐπὶ Πέρσας ἱστράτευει καὶ τούτους τροποποιήσας πάλιν ὑπέστρεψε. ²⁰ μὲν τὸν
add. V. 1. ²¹ K. Π. Α. δὲ V. 1. ²² ἑπιστρ. V. 1,2, ὅς ὦν om. M. 1,2. ²³ καὶ αὐτ. M. 1,2. ²⁴ ποιήσας
ὅπ. V. 1,2, M. 1,2. ²⁵ Sic V. 1,2. Καὶ μ. ὅτι Α. ἐν Ν. τ. ἱερ. M. 1,2, sed et: Ταῦτα μ. Κωνσταντίνος
ὁ εὐσεβέστατος post CLXXXIII, 6; T. μ. K. ὁ δ. ἰ. ὅτι ἐν Ν. Α. τιμωρεῖ τοὺς χριστιανούς ὀργίζεται κατ'
αὐτοῦ μεγάλως cod. — Τῷ δὲ Λικίνιῳ ὡς (Α. καὶ M. 1,2) συμμαχῆσαντι αὐτῷ εἰς τὴν τῶν τυράννων κατὰ-
λυσιν ἐξέδοτο Κωνσταντῖαν αὐτῷ τὴν ἰδίαν (K. τὴν ἐκ τοῦ M. 1,2) ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ ἀφορίσας
αὐτῷ μοῖραν ἱκανὴν τῶν (ix. τῆς M. 1,2) Ῥωμαίων γῆς, ἀνέδειξε βασιλεῖα, ἀπαίτησας αὐτῷ συνθήκας
μηδὲν παρὰ τῶν Χριστιανῶν δογμάτων (κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δόγματος M. 1,2) πράττειν. Ὁ δὲ Λικί-
νιος κρατήσας τὴν ἀρχὴν (οὐκ ἤνεγκε τὴν εὐτυχίαν, ἀλλ' ὥσπερ) λήθην λαβὼν τῶν συμβεβηκότων τοῖς
πρὸ αὐτοῦ τυράννοις, εἰς εἰδωλομανίαν ἐβώκειεν καὶ ὡν τῆς πικρᾶς καταστροφῆς θεατὴς γεγένηται, τοῦ-
τον τὸν βίον ἐζηλοῦσε (καὶ M. 2) γυναικομανῶν (καὶ M. 1,2), ἀδικῶν καὶ φονεῦν τῶν Χριστιανῶν
(cod. in textu M. 1,2 post CLXXXIII, 6). Cod. 477,21-25 τῷ ἱερ. (= 517; 495,12-15 τῷ ἱερ. καὶ
αὐτῷ ἤρξατο — διωγμὸν ποιεῖν. Ἐπὶ Λικίνιῳ ἐμπαύθησαν ἡ ἁγία Εὐφροσύνη, Γουρίας, Σαμμωνᾶς καὶ
Ἀδίδος, Μακρόδιος, Γορδιανὸς, Οὐδαλεριανὸς, Ζωτικὸς, βασιλεῖς Ἀμασίας, Ἀδίδος διάκονος καὶ ὁ ἐν
Νικομηδείᾳ μὲν, καὶ οἱ ἐν Σαβαστείᾳ μὲν ἐπὶ Αὐσίου ἡγεμόνης, καὶ Βάσιος, καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ πρε-
σβυτέρης (Σχόλιον cod.). — In Nota codex legit παρὰ τὰ τῶν — γυναικομανῶν καὶ ἀδικῶν — Γόρδιος et Νικο-
πόλεως. ²⁶ μᾶλλον δὲ συγχ. cod. καὶ συγχ. M. 1,2, ὡν (καὶ V. 2, M. 1,2) μεταξὺ πολέμου γινόμενου, συ-
νεσχέθη Α. (ζῶν om. M. 2), ἐν Χρυσόπολει καὶ τοῦτον ἐν θ. περιώρισε V. 1,2, (περιώρισε M. 1,2). Ὁ
δὲ Α. κατὰ Χριστιανῶν μανίαις, πολλὰ δεινὰ εἰργάζετο, x. τ. λ. Sym. 30¹.

“Ο δὲ καταφρονήσας μανικώτερον τῷ διωγμῷ ἐχρήσατο καὶ (λοιπὸν κρυπτός) κατὰ τοῦ εὐεργέτου ἐπιβουλὰς ἐπενόει· ὕστερον δὲ καὶ θυμώσιον πόλεμον ἐπεκρότε· κατὰ τοῦ ὑπὸ θείας ἐνδύσεως φρουρουμένου. Καὶ συμβολῆς γενομένης κατὰ τὰ μέρη τῆς Βιθυνίας (καὶ τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ προάγοντος), Κωνσταντίνῳ ὑποχείριος γέγονεν ὁ δειλαίος· ζῶν συλληφθείς. (Φιλανθρωπία δὲ χρησάμενος ὁ κατὰ πάντας πραότατος βασιλεὺς τῷ δυσμενεῖ), ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ διαγίνειν ἡσυχάζοντα. Ὁ δὲ μικρὸν ἐψηχάσας, ἐφωρόθη βαρβάρους τινὰς μισθωσάμενος πρὸς τὸ αὐτὸς ἀναμαχῆσθαι. Καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ Κωνσταντίνος ἐκέλευσε κεφαλὴν αὐτὸν ὑποστῆναι τιμωρίαν.

“(5) Ἡ δὲ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπελθοῦσα πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τοῦτον εὐρούσα, ἔκτισεν ἑκκλησίαν θαυμασίας, καταλύσασα τὸν ἐπὶ τῷ δεσποτικῷ τάφῳ κτισθέντα ναβὺν ὑπὸ τῶν ἀθίων· τῇ Ἀφροδίτῃ. Καὶ ὑποστρέψασα καὶ πολλὰ τῷ υἱῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐντεταλμένη, ἐτελεύτησεν ἐτῶν 403 π., ἣν εὗραν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Πάσαις τοίνυν ἀρεταῖς ἡ μακαρία κοσμημένη εἶχε καὶ τὴν χριστομίμητον ταπεινοφροσύνην πρὸς πάντας μὲν, διαφερόντως δὲ πρὸς τὸν ἱερὸν τῶν μοναχῶν σῆμα. Τὰς γὰρ τοὶ διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσας συναγείρουσα πολλὰκις καὶ ἐπὶ σιδέων κατακλίνουσα, αὐτὴ δὲ ἐαυτῆς καθυποῦργει, ὥς παρατίθεισα, καὶ κλίμας ὀρέγουσα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐπιχέουσα, θεραπεῖνς ἔργον ἐπλήρου. Οὕτω δὲ καὶ τὸν ἀείμνηστον υἱὸν αὐτῆς ἐξεπαίδευσεν, αὐτοφῶν ἔχειν φρόνημα, ἀρετὴς καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς ἐπιμαλεῖσθαι, δουλεύειν τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν Γραφήν, «μετὰ φόβου καὶ τρόμου» (106^b)· (καὶ αὐτὸς) ἑκατονταπλασίως.

“Ἐπὶ τούτῳ γὰρ τοῦ μακαρίου οἱ ἐνδότεροι

monitum contemnens, majori etiam cum crudelitate in illos saeviebat, et licet occulte, contra benefactorem insidiabatur. Postremo publicum bellum contra quem divina potestas tuebatur, conclamat. Congressuque facto ad partes Bithyniae illustrique cruce praelata, vivens ac tremens captus in potestatem Constantini venit. Clementia vero erga inimicum usus rex erga omnes mitissimus, ipsum Thessalonicae pacifice degere fuit. Postquam autem paulisper quieverat, barbaros aliquot mercede conductos ad denuo praeliandum ascivit. Hoc vero audito Constantinus iussit illum capitali poena plecti.

Cum interim beata Helena, Jerusalem ad inveniendam praeiosam crucem profecta, eam reperisset, egregias ecclesias, templo quod impii Aphroditae super Dominico tumulo construxerant destructo, aedificavit. Deinde postquam reversa est multaque de fide Christi filio suo mandavit, octoginta annos nata mortua est et in Sanctorum Apostolorum templo sepulta. Omnibus exornata virtutibus, ad omnes quidem, praecipue vero ad sacrum monacharum habitum, humilitatem imitatione Christi servabat. Illas enim quae vivae virginitatem colebant, saepe congregans, et super lectulos accumbere iubens, ipsa perse ministrabat, cibos enim apponens, pocula porrigens, et manibus earum aquam infundens, opus famulae praestabat. Sic et suum memorabilem filium edocuit, non alie sapere, virtutem iustaque agendi rationem curare, Deo iuxta Scripturam cum metu ac tremore servire; qui etiam ipse fideliter ejus mandata servans omnimode fructus fuciebat.

Sub hoc namque beato interiores Indi et Iberi ad

Variae lectiones et notae.

“Ced. 497, 1-15. Τῷ δ’ εἶτι ὁ Μέγας Κ. θεωρῶν Αἰκίνιον μανικώτερον κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῷ δ. χρώμενον καὶ ἐπιβουλὴν κ. τοῦ ε. μελετῶντα ὀπλίζεται, κ. τ. λ. “λ. δ. κρυπτός cod. λ. κρυπτός? “ἵτερον M. 1, 2. “αὐτοκράτορος add. M. 1, 2-b. ια’ δὲ καὶ ἡ μητὶ τοῦ πολέμου μεταξὺ Κ. καὶ λ. ἰσταμένου, ὡς πόλεμος κατὰ τὴν B. ἐκροτήθη Ced. — κ. τοῖς μέρεσι τῆς B. cod. ἐν τοῖς τῆς B. μ. M. 1, 2 “ζῶν ὁ ἀλτήριος συλλαμβάνεται ἐν Χρυσοπόλει καὶ εἰς Θεσσαλονίκην ἐκπικνύεται φρουρεῖσθαι Ced. “δ. τῷ αὐτοκράτορι α. M. 1, 2. “ὁ καταπραότατος M. 1, 2. “Ὡς δὲ ἐν Θ. ἐπέμψθη καὶ πάλιν ἐκείσε νεοτερρίζειν ἐμελλε β. μισθωόμενος, τούτων διὰ ξίφους ἀπομνησθῆναι ὁ βασιλεὺς καλεῖται Ced. Πάλιν δὲ νεοτερρίζοντος (νεοτερρίζοντος κατ’ M. 2) αὐτοῦ καὶ πάλιν ἀπομνησθῆναι (ἀπομνησθῆναι M. 1, 2), προστάξαντος (τοῦ M. 1, 2) Κωνσταντίνου ἀντιβῆναι V. 1, 2, M. 1, 2 (ὁ δειλαίος V. 1). “ἀποχάσαν· ἐπ. δὲ β. M. 1, 2. “κ. ὅπ. M. 1, 2. “325 (5527) — ζ’. Ὅπως ἡ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀνελθὼσα καὶ τὸν βίον καλῶς ἀμαρτάνουσα μακαρίως τελευτᾷ V. 1. Rubrica in codice evanuit; Ced. 497, 23-499, 20. Καὶ Ἑ. ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως στεφθεῖσα δι’ ὀπτασίας εἰς τὰ Ἱ. ἀπέρχεται καὶ τοὺς ἁγίους τῶν φανερῶσα καὶ τὸν τιμίου σταυρὸν εὐρούσα πάντα ἀνίστησι καὶ ναοὺς οἰκοδομῆσασα ἐν αὐτοῖς, περιφανῶς τούτους ἐκκαλοῦσιν (τῷ x εἶται). “ἐν Ἱ. M. 1, 2. “ἐ. ὁ. ἐκτ. V. 2, ε. θαυμαστάς ἐκτ. M. 1, 2. “βωμέν M. 1, 2. “ἀπὸ V. 2, M. 2. “Ἑλλήνων add. cod. “τῆς Ἀφροδίτης M. 1. “Ἡ δὲ μακαρία Ε. εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναβελθοῦσα καὶ π. τῷ δ. αὐτῆς καὶ β. — π. καὶ ἐτάφη ἐν Ced. “ὕπὸ τῆς M. 1, 2. “καὶ εὗραν ὁ υἱὸς αὐτῆς V. 1. — ἐν Κ. Π. ἐν τῷ V. 2, M. 1, 2. — Πάσης τ. ἀρετῆς V. 2, M. 1, 2, cod. πάσης τ. ἀρετῆς V. 1. “ἀπ. ἐν Κ. Π. cod. “ἡ μ. ἀρ. Ced. “αὕτη add. V. 1. “γὰρ add. V. 1. “ἐξαίρετως δὲ π. τοῖς μονάζοντα· συνάγουσα γὰρ παρθέτους καὶ Ced. “παντοῖου add. M. 1, 2. “ἀκούσασα συναγείρουσα πολλῶν π. V. 2, M. 1, 2. “δὲ add. V. 1. “θεραπεύειν V. 1. “τὸν υἱὸν M. 1, 2. “ἐξεπαίδευσεν V. 1. “τὸ add. cod. “τε add. V. 1. “πάσης add. M. 1, 2. “δὲ τῷ Κ. μ. Ced. cf. Philipp. II, 1, 2. “ὡς καὶ V. 2. “ἐκαρποφόρησεν M. 1, 2. “Ced. 498, 9-17. Ἐπὶ τ. τοῦ βασιλέως πολλὰ τῶν ἐθνῶν τὸν Χριστιανισμὸν προσεβέβητο ἀπὸ τ. Κελτῶν καὶ Γαλατῶν τῶν ἐσπερίων ἀλλὰ καὶ Ἱ. οἱ ἐνδοτέρω, 16. τ. καὶ Ἀ. ἀρχὴν ἐκ Τ. λαβόντες· τότε γὰρ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐκ τοῦ φοβεροῦ λάκκου ἐκείνου ἐκδόθηται· καὶ Πέρσαι ὁμοῦς ἐπὶ Σιμεὼν ἐπισκόπου· ἀλλὰ καὶ Ὑδαβὰδ εὐνοῖχοι· παιδαγωγὸς Σαπώρου ἱμαρτῆρσεν. “καὶ add. V. 1,

sacrum baptismum accesserunt; et Armenii cum A suo rege Tiridate per beatissimum martyrem et magnum Gregorium, suam archiepiscopum, perfecte crediderunt.

Accidit autem in Campania terræ motus, cecideruntque tredecim urbes: et solis defectus hora diei tertia factus est ut stellæ celo parent.

Prope Melitensem regionem fuit omnimodum serpentium genus, internodiis quinque separatorum; certamenque ingressi alii alios occiderunt, ita ut regio corporibus eorum feteret.

Judæi quoque turmatim proficiscebantur ad templum in Jerusalem ædificandum: multos divinus Constantinus punitis dispersit, et quorundam auribus amputatis, et turbamenti signo eorum corpori impresso, quocunque circumduxit, ad instruendum alios omnes, ne iisdem inceptis manum admove- rent.

CLXXXI. De prima synodo.

Nicæna synodus trecentorum decem et octo sanctorum Patrum, hac de causa acta est. Cum videret magnus ille rex Constantinus Ecclesiam ab Ario conturbatam, synodum œcumenicam indixit.

Episcopus ubique publicis equis et molis ad synodum proficiscentes uti iussit, ipseque Nicænam adiit, videndi cupidus pontificum multitudinem et unanimitatem eorum promovendi.

Cum igitur omnes advenissent, ædem maximam in regia parari iussit et thronos in ea poni; et sic illos ingredi permisit. Ipse vero postremus omnium cum paucis ingressus et stans in medio, cunctos ut sederent invitavit. Deinde, parvo throno posito, ab ipsis jussus, sedit et ipse postremus omnium: tanta pietas et veneratio virorum illorum regem occupabat! Illi quidem floribus laudum caput ejus coronantes, ipsius zelum erga divina benedictionibus cumulabant. Ipse vero circa concordiam una-

Τυβολ καὶ Τίθηρας προσήλθον τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι· καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπίστασαν τελείως· μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Τιριδάτου διὰ τοῦ πολυάθλου μάρ- τυρος καὶ μεγάλου Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου αὐ- τῶν.

“(4) Ἐγένετο δὲ καὶ σεισμός ἐν Καμπανίᾳ, καὶ κατέπεσαν πόλεις γ’· καὶ ἐκλείψας ἡλίου γέγονεν ὥρα γ’ τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέραι ἐν οὐρανῷ φανήναι.

404 “(5) Καὶ περὶ τὴν Μελιτινὴν χώραν “ ὅρων παντοίων “ γένος, ἐκτείναντες “ ἐπὶ διαστή- ματα ε’· καὶ μαχησάμενοι “ κατέκταναν ἀλλήλους ὡς καὶ τὴν χώραν (ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν) ἀπο- ζίσαι “.

“(6) Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζοντες πρὸς τὸ ἐι- κοδομήσαι τὸν ἐν Ἱερουσολύμοις ναὸν “, πολλοὺς ὁ θεὸς “ Κωνσταντίνος τιμωρησάμενος διέσκόρπι- σεν (ἐν οἷς καὶ τὰ ὄντα αὐτῶν ἀποτεμῶν καὶ τὴς “ προπτείας ἐνθεὶς αὐτοῖς τῷ σώματι “ σύμβολον, περιῆγε πανταχοῦ σωφρονίζων καὶ τοὺς ἄλλους πάντας μὴκέτι τοὺς αὐτοὺς ἐπικυμαίνειν πράγμασι). ΠΡΑ΄. Περὶ τῆς α’ συνόδου “.

“Καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ “ συνδὸς [τῶν τῇ ἁγίῳ Πα- τέρι] ἐγένετο διὰ προτάσεως τοιαύτης. Ὁρῶν ὁ μέ- γας οὗτος βασιλεὺς [Κωνσταντίνος] τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ Ἀρείου ταρτατομένην, σύνδον οἰκουμένην συνεκρότησε “.

“(2) Καὶ τοὺς μὲν ἐπισκόπους πανταχοῦθεν δε- μοσίοις ἵπποις καὶ ἡμίονοις εἰς τὴν Ἐλευσιν “ τῆς συνόδου χρῆσασθαι ἐκέλευσεν, αὐτοὺς δὲ εἰς τὴν Νί- κηϊαν ἀφίκατο, ἰδεῖν “ ἐπιμένοντες τὴν πληθὺν τῶν ἀρχιερέων (καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτοῖς “ πρωταγεῖσαι).

405 (3) Συνελθὺς οὖν πάντων, οἶκον μί- γιστον “ ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκέλευσεν “ εὐτρα- πισθῆναι, καὶ θρόνους ἐν αὐτῷ τεθῆναι, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν αὐτοῦς· ἐπέτρεψεν· εἰσελθόντος δὲ “ αὐτοῦ ἔσχατον σὺν ὀλίγοις καὶ ἑστῶτος ἐν τῷ μέσῳ, προετρέψατο πάντας καθίκασι. Εἶτα θρόνου μικροῦ τεθέντος, ἐκέλευσθεῖς ὅτι “ αὐτῶν ἐκδοῖσι (καὶ αὐτοῖς) ἔσχατον “ πάντων· τοσαύτη “ τις “ εὐλάβεια καὶ αἰδώς τῶν ἀνδρῶν κατεῖχε τὸν βασιλεῖα. Καὶ οἱ μὲν “ τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐ-

Veræ lectiones et notæ.

“ ε. ἐκ. V. 1,2, M. 1,2. “ ἀρχ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐπ’ οὗ γέγονε σεισμός M. 2. “ 324 Aug. 6. — C. “ ὅτι ἐν Καμπανίᾳ κατέπεσαν ἀρῆν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ V. 1, in codice evanuit. Ced. 499,2-5. Τότε (τῷ x’ ἐταί) γέγονε σ. τῆλικούτο; ἐν K. ὡς γ’ π. πεισὶν καὶ ἡ. ε. τοιαύτη ὡς δ. φ. ἐν ἡμέρᾳ· τότε καὶ δ. π. γ. ἐπὶ τὴν M. φ. οἱ καὶ μ. x. αὐτοὺς ὡς καὶ τὴν χ. ἐποῦ. Ἐγ. δὲ σ. V. 1. “ ὥραν γ’ V. 2, περὶ γ’ ὥρα; M. 2. “ γ’. “ ὅτι περὶ τὴν Μελιτινῶν χώραν παντοίων γένος ὅρων ἀποδοθέν ἐπὶ διαστήματα ε’ καὶ μαχησάμενοι κατέκταναν ἀλλήλους, ὥστε καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἐποζίσαι V. (evanuit in cod. “ γ. ἐπ’ ἡμέρᾳ M. 2, ἐπ. χ. M. “ παντοίων V. 2. “ ἐκτ. αὐτοῦς V. 1,2, εἰστέλλαντες M. 1,2. “ ἐν οἷς μ. M. 1,2, καὶ μαχησάμενοι V. 2. “ ἐποζίσαι V. 1,2, M. 1,2. “ Videtur esse c. 6’ V. 1. Καὶ 7. V. 1,2, Ced. 489,6-7. Καὶ Ἰουδαῖοις περὶ τὴν οἰκοδομήν τοῦ ναοῦ πάλιν στασιάζοντας K. ὁ μέγας; τ. δ. “ V. βουλόμενοι M. 2, β. M. 1. “ βασιλεὺς add. V. 1,2, M. 1,2. “ παρακοῆς καὶ add. V. 1,2. “ τὸ add. cod. “ ε. Σύνδον; κατὰ Ἀρείου τῶν τῇ ἁγίῳ Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ V. 1, sed M. 1,2, ut cod. deest rubrica in V. 2. “ Cod. 499,31-500,7. Τῷ x’ ἐταί γέγονεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη α’ συν. ἐν N. συνελθόντων δ. τῇ π. τῆς ἡγούσης Εὐδοκίου πᾶσα τοποθετηται, x. τ. λ. “ δὲ V. 2, M. 1. “ τῶν τῇ ἁγ. πρὸν cod. “ Μετὰ γούν τὸ συναθροισθῆναι πάντας τοὺς ῥηθέντας τῇ II. ἐν N. δ. ὀχθήσαν, ἀρ. καὶ ὁ β. ἐπ. ε. τὴν αλ. τῶν δ. Καὶ δὲ δ. μ. ἐν τ. β. κατασκευάσας ὅρ. πολλοὺς ἐν δ. τ. προσέταξεν καὶ δ. ε. τοὺς ἀρχιερεῖς ἐπ. ἔσχατο; δὲ σὺν δ. εἰσελθόν καὶ αὐτοὺς καὶ οὕτως ἐν τῷ μ. Ced. 500,8-22. “ εἰσελ. V. 1. “ δ. — πρὸν. om. Slav. “ αὐτῶν M. 1,2. Τῷ x’ ε. τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν N. α. κατὰ Ἀ. Sym. 51”. “ μέ- γαν M. 1,2. “ ε. κατέκταναν V. 1,2 M. 1,2 om. καὶ αὐτοὶ δ. “ καὶ add. V. 1. “ ἔσχατος Ced. “ τοι- σαύτη V. 1. “ Τοσαύτη τῆς εὐλάβειας καὶ αἰδῶ cod. “ Καὶ οἱ μὲν — ἀπαθῶς deest in V. 2, folio inte- gro perditio.

τοῦ στεφανῶσαντες, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν
ἐὺλογίαις ἡμέψαντο ὅτι. Ὁ δὲ τοὺς περὶ τὴν ἐνό-
μιαν⁸⁶ καὶ συμφωνίαν προσηγάγων λόγου, πολλοὺς
μὲν ἐκωφρονήσαστο⁸⁷ καὶ λόγοις καὶ διόροις· πολλὰς
[δὲ] σιδήδας εὐτρεπισθῆναι⁸⁸· προστάξας, ἐπὶ τὸ
αὐτὸ πάντα ἐστίασε⁸⁹· τοὺς μὲν ἀξιοτέρους⁹⁰
ἐμαρτυρήσους λαβὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς ἐκκλῆ-
σιας κατατίνας διέταλιν.

(4) Θεσπάζοντες δὲ τινες τοὺς δεξιούς ὀφθαλμοὺς ἐκκακομένους ἃ καὶ μαθὼν ὡς ὑπὸ Ἐμαζιμιανῶ καὶ Διοκλητιανῶ ἰδὼ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ὁμολογίαν τοῦτο πεπνύσθαι, τὰ χεῖρα τοῖς τραύμασι προσενήνοχε κατασπαζόμενος, ἐλκυσσιν ἐκείδων εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων. Οὕτως ἦν ὁ θανασιζόμενος ἐκείνος ἀνὴρ εὐλαβεὶς καὶ πιστοὶ καὶ μετριοφροσύνη λαμπροσφύμενος.

9 (5) Τῇ δὲ ἐπαύριον οἱ ἀπίστοι καὶ ὁ βασιλεὺς
εἰς ἓνα τόπον συναλθόντες καλοῦσι τὸν Ἀρείον σὺν
τοῖς ἑμπόροις αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον, ἐπιτρέποντας
αὐτῷ συστήναι τοῖς οἰκείοις δόγμασιν. Ἦν δὲ τὰ
δόγματα τοῦ ἀσέβους ¹⁰ καὶ τρικυκαράτου ¹¹
τοιοῦτα· Ὁὐκ ἀπὸ θεοῦ Πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν ὅτε
θεοῦ· Πατὴρ οὐκ ἦν· οὐκ ἀπὸ δὲ ¹² ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ
Λόγος, ἀλλ' ἐξ οὐκ (107^a) ὄντων γέγονεν· ὁ γὰρ
ὢν θεὸς τὸν μὴ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ποιήσας· διὸ
ἦν ποτὲ, ὅτε οὐκ **406** ἦν· κρίσιμα γὰρ ἐστὶ καὶ
ποιητὴς ὁ Υἱός· οὐτε δὲ ὁμοῦς ἐστὶν ὁ Υἱὸς κατ'
οὐσίαν τῷ ¹³ Πατρὶ, οὐτε δὴ ¹⁴ [ἀληθινὸς καὶ φύσις
τοῦ Πατρὸς· Λόγος ἐστὶν, οὐτα]· ἀληθινή σοφία
αὐτοῦ ἐστὶν· ἀλλ' εἰς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γεν-
νητός· ¹⁵ ἐστὶ, καταχρηστικῶς δὲ λέγεται Λόγος καὶ
Σοφία [γενόμενος· καὶ αὐτὸς τῷ ἴδιῳ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ
καὶ ἐν τῷ Θεῷ σοφία], ἐν ᾧ καὶ τὰ πάντα καὶ αὐτὸν
ἐκποίησαν ὁ Θεός· διὸ καὶ τριπλοῦς ἐστὶ καὶ ἀλ-
λουωτός· τὴν φύσιν ¹⁶, ὡς καὶ πάντα τὰ λογικά· ἔξ-
νος· τε καὶ ἀλλότριος καὶ ἀπεσχοινισμένος· ἐστὶν ὁ
Λόγος· τῆς (τοῦ) Θεοῦ οὐσίας, καὶ ἀόρατός (ἐστὶν)
ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ· οὐτε γὰρ τελείως καὶ ἀκριβῶς
γινώσκαι· ὁ Λόγος· τὸν Πατέρα, οὐτε τελείως ὁρᾶν ¹⁷
αὐτὸν θύναται· καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν οὐκ
εἶδε ¹⁸· δι' ἧμας γὰρ ποιήσεται, ἵνα ¹⁹ ἧμας δι'
αὐτοῦ ὡς δι' ὄργανον κρίσῃ ὁ Θεός· καὶ οὐκ ἐν
ὁπείᾳ, εἰ μὴ ἧμας ἡθελήσαν ὁ Θεὸς ποιῆσαι.
Ἡρώτησεν οὖν τις αὐτοῦ, εἰ θύναται ὁ τοῦ Θεοῦ
Λόγος τραπῆναι ὡς ἱεράκη· ὁ δὲ ἀβόλος· καὶ οὐκ
ἐπεφρόνησεν εἰπεῖν, ὅτι Ναί, θύναται τραπῆναι·
ὁπείᾳ.

²² (Ε) Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν σύνοδον γεγονὸς θαῦμα
οὐ δίκαιον ²³ σιωπῇ παραπέμψασθαι ²⁴· πρὸς γὰρ

nimitatemque sermones habens, multos et verbis et donis ad sapientiae normam. Multosque lectulos cum sterni praescripisset, ibidem omnes epulo recreavit : digniores quidem suae participes mensa sumpsit; ceteros autem ad alias mensas disper- titus est.

Videns autem quosdam dexteris oculis orbatos et cognito illos a Maximiano et Diocletiano propter fidem in Christum et confessionem hoc esse passos, ex animo completens labia cicatricibus admovit, exinde benedictionem osculo elicere credens. Sic ille mirabilis vir pietate, fide ac modestia mire prae-lucebat.

Postridie episcopi cum rege in unum convenientes, Arium cum sequacibus ejus in synodum vocant, ei facultatem tribuentes sua producendi dogmata. Erant autem hujus impii torque exsecrandi talia dogmata : « Deus haud semper fuit Pater, sed tempus fuit, cum Deus non esset Pater. Verbum autem Dei non semper fuit, sed ex nihilo factum est. Deus enim qui erat, illum qui non erat ex eo quod non erat fecit. Ideo fuit tempus, quo non erat : creatura namque resque facta Filius est. Nec similis in substantia Patri Filius, nec verum Patris natura Verbum, nec vera illius Sapientia est. Est autem rerum creatarum una resque facta : per catachresin vero dicitur Verbum et Sapiencia, siquidem et ipse factus est proprio Dei verbo sapientiae divina, in qua cuncta illumque ipsum Deus fecit. Ideo variabilis est et mutabilia natura, sicut omnia logica : extraneus alienusque ac differens est Verbum a substantia Dei, et Filio Pater invisibilis est : non enim perfecte nec exacte Verbum cognovit Patrem, neque perfecte eum videre potest : neque enim sui ipsius substantiam cognovit. Propter nos autem est factus ; ut nos per ipsum velut per instrumentum crearet Deus ; et non subsisteret, nisi nos Deus creare voluisset. » Interrogavit igitur quis eos an pervirti possit Dei Verbum, sicut perversus est diabolus ; et non dicere haesitarunt illud certe posse pervirti ; siquidem, ut ipse genitum et creatum, est natura variabilis.

Attamen quod in synodo factum est miraculum non
aequum est silentio praetermittere : praeter enim ex-

Varia lectiones et notæ.

"εὐλογίας ἐπιμάρτο cod. "τῆς ἐμονίας καὶ συμφωνίας Ced. V. 1, M. 1,2. "ἐπὶ ἀπορρήναιτο
 Cod. V. 1, M. 1,2. "πρ. εὐτρ. Ced. "ἐπιδοῦναι cod. "ἀξιολογῶντας Ced. "ἐγχευομένης cod. "ἐκ
 ἐκπονήσεως M. 1,2. "ἐπὶ M. 1,2. "Α. καὶ M. Cod. 500,22-501,5. V. 1, M. 1,2. "Xv ὁμ.
 Ced. V. 1. Xv π. καὶ τὴν ὁμ. M. 1,2. "οὐτος V. 1, (M. 1,27) "πρὶ τῆς αἰτίας τῆς Ἀρσίου Cod.
 501,5-502,5. Τῇ δὲ ἐκ. ἐκ. πᾶντας καὶ; τῇ δὲ ἐκ. ἐκ. π. καὶ V. 1, M. 1,2. "δυσσ. V. 1. "εἰ.
 Ἀρσίου ταῦτα Ced. "δὲ οὐν. Ced. V. 1. "εἰ π. καὶ ὁ Ced. "οὐτε δὲ M. 1,2. οὐτ V. 1. "δὲ add.
 V. 1. "γεννητικῶς M. 2. "π. καὶ τὸ π. λ. V. 1, φ. ὧς καὶ τὸ π. λ. M. 1,2. "δ. δ. Ced. 1,2. "εἴτε
 ὧ; υἱός ἐστιν Ced. V. 1. "δὲ add. M. 1,2. "τε add. V. 1. "ἐκτ. M. 1,2? "Ced. 502,6-505,22.
 "ἐπὶ add. V. 1. "παρὰ μάρτα Ced. V. 1.

aspectionem regie dispositionis aderant in synodo philosophi rhetoresque dialecticæ periti, quibuscum erat quidam Græcus et ipse apud omnes venerandus, ita ut ex conventionē concurrente multitudine, magna audientia fieret. Porro sufficientes non erant episcopi ad philosophum rhetoremque semper disputantem prohibendum, quia cunctis controversiis facillime resistebat belle subjecta explicans, et labilis ut anguilla nec capi nec ullo sermone reprimi poterat: in his enim quibus videbatur comprimendus, elabens, cogitationum vigore sermonumque facilitate et garrulitate potentior apparebat. Sed ut Deus ostenderet non in verbis stare regnum cælorum, sed in potentia, homo quidam ex sanctis, genere Cyprius et urbis Trimithontis episcopus, nomine Spyridion, natura simplicissimus, et sermone valde rudis, disputandi cum philosopho sibi veniam dari quæsit. Patres autem huius viri simplicitatem ac rusticitatem notam habentes, illum retinebant, ne apud perversos derisui essent. Ille vero non contentus hominem alloquitur et dicit: « In nomine Jesu Christi, audi, philosophe, veritatis dogmata. » Hic autem ad eum: « Quidquid dicturus es, inquit, audio. » Et ille ait: « Nosce Deum unum esse qui cælum et terram creavit; hominemque de terra plasmavit, et omnia visibilia atque invisibilia Verbo et Spiritu suo disposuit. Illum igitur nos Dei Filium scientes adoramus, credentes propter nostram salutem novissimis temporibus ex Virgine natum esse, ipsiusque cruce, morte ac resurrectione genus hominum esse liberatum. Hunc etiam speramus venturum ad omnes in iustitia iudicandos. Credis hoc, philosophe? » Ille vero tanquam qui nunquam dicendi peritiam ad respondendum habuisset, obstupuit, et velut cæcus et mutus silens, hoc solum pronuntiavit: « Hæc et mihi sic esse videntur. » Et senior addit: « Igitur surgens in ecclesiam sequere me, et istius fidei signaculum recipies. » Philosophus autem conversus discipulis suis ait: « Audite me, viri: quandiu eloquentiæ studui sermones sermonibus opponebam et prolata dicendi arte refutabam; cum autem pro sermonibus potentia quædam ex ore senioris illius exivit, non jam adversus hanc potentiam opponi sermones valebant: non potest enim homo resistere Deo. Propterea, si quis ex vobis comprehendere valet sicut et ego intellexi, in Christum fidem habebit; et tunc mecum comitetur seniore hunc per quem Deus locutus est. » Hoc igitur modo Christianus factus

A τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικῆς διατάγματος καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐν τῇ συνόδῳ παρῆσαν διαλεκτικῆς ἐμπειρότατοι, ἐν οἷς ὀπῆρχε ²² τῆς Ἑλλήν ²³, καὶ αὐτὸς παρὰ πάντων θαυμαζόμενος ²⁴, ὥστε μεγάλην ἀκρόασιν ἐκ τῆς συμβολῆς ²⁵ γενέσθαι, πλήθους ἐπισυντρέγοντος ²⁶. Οὐδὲ γὰρ οἱ τοὶ ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι τὸν φιλόσοφον τε καὶ ῥήτορα περιτρέψαι ²⁷ τέως διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπαγομένοις ῥῆστα προσεφέρετο ἐπιλύων εὐφῶς τὰ προτεινόμενα καὶ δέκην ἐγγέλλους ἀκατάσχετος εὐρισκόμενος (καὶ μηδὲν λόγῳ κρατούμενος) ²⁸ ἐν οἷς γὰρ ἰδόκει συνεχέσθαι, διοισθαίνων **407** ἐπικρατέστερος ²⁹ ἀνεφαίνετο τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι καὶ ῥημάτων εὐγλωττίᾳ τε καὶ στωμιλλῇ. ³⁰ Ἄλλ' ἰνὰ δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ ἐν λόγοις ³¹ ἡ βασιλεία ³² τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν δυνάμει, ἀνθρωπὸς τις ἐκ τῶν ἁγίων (Κύριος μὲν τῷ γένει καὶ τῆς πόλεως Τριμιθούτων ³³ ἐπίσκοπος) ὁνόματι Ἐπιρυδίων ³⁴, ἀπλούστατος ³⁵ δὲ τὴν φύσιν καὶ ἰδιώτην τὸν λόγον ³⁶ (σφῶδρα), αἰτεῖται χώραν αὐτῷ διαλέξεως ἐπιδοθῆναι ³⁷ πρὸς τὸν φιλόσοφον. Οἱ δὲ Πατέρες τὸ ἀπλοῦν τε καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰδότες ἐκώλυον ³⁸ αὐτὸν (μηποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς καταγελασθῶσι). Τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου, πρόσεσι τῷ ἀνδρὶ καὶ φησιν: « Ἐν ὀνόματι ³⁹ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀκούσον, ὦ φιλόσοφε, τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα. » (Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη: « Ὁ ἐὰν εἴπῃς ἀκούω. » Κἀκεῖνος εἶπε: « Γίνωσκε ὅτι ⁴⁰ Θεὸς εἰς ἑστίν ὁ ⁴¹ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἡδημιουργήσας ὁ ⁴² καὶ (τὸν) ἀνθρωπὸν ἐκ γῆς διαπλάσας καὶ τὰ ὁρατὰ πάντα καὶ ⁴³ ἀόρατα τῷ Λόγῳ αὐτοῦ καὶ τῷ Πνεύματι εὐστησάμενος. Τοῦτον (οὖν) τὸν Λόγον ἡμεῖς Υἱὸν ⁴⁴ Θεοῦ εἰδότες προσκυνούμεν ⁴⁵, πιστεύοντες διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου τεχθῆναι καὶ διὰ σταυροῦ, καὶ θανάτου, καὶ ἀναστάσεως (αὐτοῦ) ἐλευθερωθῆναι τὸ γένος τῶν ⁴⁶ ἀνθρώπων, ὃν καὶ ⁴⁷ ἐλπίζομεν ἔλθοντα ⁴⁸ κρίναι πάντας ἐν δικαιοσύνῃ. Πιστεύεις τοῦτο ⁴⁹, φιλόσοφε; » Ὁ δὲ ὡς ἂν τῆς πείρας ⁵⁰ λόγον μηδέποτε ἔχων εἰς ἀντίθεσιν ⁵¹, ἀπηνέωθ' καὶ ὡς κωφὸς καὶ ἀλαλὸς ἀποσιωπήσας, τοῦτο μόνον ἐφθέγγετο, ὅτι Ταῦτα κἀμοὶ ⁵² οὕτως ἔχον δοκεῖ. Καὶ ὁ γέρον (107^b) φησιν: « Οὐκοῦν ἀναστὰς ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ λήψῃ τὸ σημεῖον [τῆς πίστεως] ταύτης. » Ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπιστραφεὶς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ: « Ἀκούσατέ μου, ὦ ἄνδρες: ἴδω δτε λόγων ἐποίησάμην ⁵³ σπουδὴν, λόγους **408** λόγοις ἀντετίθουν καὶ τὰ προσφερόμενα ⁵⁴ τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρεπον. Ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δυνάμεις

Variae lectiones et notæ.

²² καὶ add. cod. ²³ Ἑ. π. π. ἀ. Ced. ²⁴ καὶ τοῖς ἐπισκόποις ὅπερ Ἀρείου ἀμύπολλα διαπληκτιζόμενος V. 1, M. 1,2. ²⁵ συμβουλ. V. 1, (M. 1, 27) ²⁶ ἐκτ. V. 1. ²⁷ φ. διατρέψαι M. 1,2. ²⁸ ἐπικρατέστερος ἀντεφέρετο Ced. V. 1, M. 1,2. ²⁹ ἰα' περὶ τοῦ ἁγίου Ἐπιρυδίωνος V. 1, (M. 1,27) ³⁰ λόγῳ Ced. V. 1, M. 1,2. ³¹ β. τοῦ Θεοῦ M. 1,2. ³² Τριμιθούτων M. 1,2. ³³ Τριμιθόντων V. 1,2. ³⁴ ἀντὶ τριμῖνος = τριμῖνος, τριμῖνθος. ³⁵ Ἐπιρυδίων Ced. V. 1, M. 1,2. ³⁶ ἀπλ. μὲν M. 1,2. ³⁷ τῷ λόγῳ V. 1 M. 1,2. ³⁸ δοθῆναι Ced. ³⁹ διὰ V. 1, M. 1,2. ⁴⁰ τοῦ add. Ced. ⁴¹ ὁ add. V. 1, M. 1,2. ⁴² καὶ V. 1. ⁴³ ποιήσας add. Ced. ⁴⁴ τὰ add. V. 1. ⁴⁵ Θεὸν Υἱὸν M. 2. ⁴⁶ προσκυνούντες πιστεύομεν M. 1,2. ⁴⁷ ἐλ. τὸν ἀνθρωπὸν M. 1,2. ⁴⁸ ὃν ἔλπ. M. 1,2. ⁴⁹ πάλιν. ⁵⁰ τοῦτο Ced. V. 1. ⁵¹ μ. π. λ. Ced. ⁵² ἀντίθεσιν M. 1,2. ⁵³ x. τ. ὁ. ἰ. Ced. V. 1, τ. ὁ. ἰ. x. M. 1,2. ⁵⁴ ἔφη V. 1. ⁵⁵ ἐποιοῦμένη Ced. V. 1, M. 1,2. ⁵⁶ τὰ πρ. καὶ cod. V. 1, M. 1,2, καὶ τὰ προτεινόμενα Ced.

τις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦδε τοῦ γέροντος, A iste philosophus, quod ab isto seniore devictus fuisset, letatus est. οὐδὲ γὰρ οὗτος τε ἐστὶν ἀνθρώπος ἀντιστήναι Θεῷ. Διὰ τοι τοῦτο, εἰ τις ὑμῶν δύναται συνειναι ὡς καὶ νενόηκα, πιστεύσει ** εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀκολουθήτω σὺν ἐμοὶ τῷ γέροντι τούτῳ, [ἐν] ᾧ ἐλάλησεν ὁ Θεός. Τοῦτο οὖν τῷ τρόπῳ γενόμενος, ὁ φιλόσοφος, Χριστιανός, ἔχαιρεν ἡγηθείς ὑπὸ τοῦ γέροντος.

(7) Παρὴν δὲ τῆναυτα καὶ ὁ θεὸς Παφνούτιος (ἄνθρωπος Αἰγύπτιος) καὶ θαυματουργός ** καὶ ὁμολογητής, οὗ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν Μαξιμιανὸς ἐξώρυξεν, δὲ ** (καὶ), τῆς συνόδου κανονίσαι θελήσας, ὥστε κληρικὸν μὴ συνέρχεσθαι ** (τῇ) πρὸς γάμον (αὐτοῦ) γυναίκε, ὡς βαρὺν τὸν λόγον ἀνέτρεψε [καὶ μόνος] ἐπισκόποις ἐτύπωσε τοῦτο παραφυλάττεσθαι].

(8) Μετὰ γοῦν πολλὴν (τὴν) τῆς σκέψεως ἀκρίθειαν, εἶδους πᾶσιν ὁμοῦ δεῖν ὀρίσασθαι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τούτῳ τῆς αὐτῆς [οὐσίας καὶ *] φύσει· τῷ Πατρὶ καὶ τὸν Υἱὸν ὁμολογεῖν, ἣν δὴ ** καὶ κατὰ κράτος· καὶ συμφώνως ἐδεδοκίμασαν παρεκτός ** Ἀρείου τοῦ ἁεδοῦς καὶ ἄλλων ** ἐξ ὁμοφρόνων αὐτῶν **, οὓς ἀναθεματίσαντες ** οἱ θεοὶ ** Πατέρες οἱ τῇ, ὁ βασιλεὺς ἐξώρισεν.

PNB. *Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερεῖα.*

** Μετὰ δὲ ταῦτα φιλαπεχθήμενος ἄνδρες κατὰ τινῶν ** ἐπισκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ κατηγορίας. Ὁ δὲ ταύτας 409 δεξάμενος· καὶ δεσμήσας· καὶ τῷ δικτύλῳ σημηνάμενος **, ἐκέλευσε φυλάττεσθαι. Εἶτα πρὸς· εἰρήνην αὐτοῦς καὶ ὁμόνοιαν συμβιβάσας **, ταύτας (κομίσας), ἐνώπιον πάντων κατέκαυσεν, ὅρκῳ πληροφορήσας αὐτοὺς ** μὴ εἶναι ἀναγνώμια τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων · οὐδὲ γὰρ ἐφ' ἣν χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερῶν δῆλα γενέσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλῳ πρόσαςιν ἐντεῦθεν ** λαμβάνοντες, ἀδελφὸς ἀμαρτάνωσιν· ἐγὼ δὲ **, εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον ἀλλότριον διορῶντο· τοῖς, συνεκάλυφα ** ἂν τῇ πορφυρίᾳ μου ταύτῃ ** τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς ἂν μὴ βλάβῃς ** τοὺς θεωμένους· τῶν δρωμένων ἡ ὄψις. Οὕτω τὸν οὖν τοῦ· μὲν εὖ ** λέγοντας· ἀνεκηρύττων, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας· παρακλητικῶς εἰς ὁμόνοιαν ἐλαύνων, τοὺς ** πάντας ὁμογνώμονας· ** ἐποίησε καὶ ὁμοδόξους (ἐπὶ) τῇς ἐμφισθητουμένης ἁπασι **. Καὶ οὕτω παραινέσας· ἅπαντας καὶ πολλὰς τιμὰς τε καὶ δωρεὰς ** ἀξιώσας, ἕκαστον παρηγγύησε καταλαβεῖν τὴν ἰδίαν ποίμνην **

Variae lectiones et notae.

** μου add. cod. ** τῇ δυνάμει Cod. V. 1, M. 1,2. ** πιστεύσάτω M. 1,2. ** ἰβ'. Περὶ τοῦ ἁγίου Παφνουτίου V. 1, M. 1,2, Ced. 505,25-504,3. ** καὶ τετραν. Cod. V. 1, M. 1,2. ** α. γ. π. γ. Ced. V. 1, σ. τῇ π. γ. α. γ. M. 2, (in M. 1. lacuna). ** τοῖς add. Ced. ** Ced. 504,4-9. ** οὐσίας καὶ τοῖς add. Ced. in scholio marginali, sed simul cum toto margine rescissum est. ** δὲ cod. ** πάρεξ Ced. ** ἐτέρων Ced. ** αὐτοῖς V. 1, αὐτοῦ M. 1,2. ** ἀναθεματισθέντας ὑπὸ τῶν θεῶν Πατέρων Ced. ** ὁ δ. τῇ π. V. 1, αὐτοῦ M. 1,2. ** Haec rubrica M. 2 cum margine codicis perit, deest in V. 1, M. 1. ** Ced. 504,1005,52 — τινὲς δ. V. 1, ἀνθρώποι M. 1,2. ** τὸν add. V. 1, M. 1,2. ** σημενόμενος M. 1,2. ** καὶ V. 1. ** αὐτοῖς V. 1. ** ἐνταῦθα M. 1,2. ** φησὶν add. V. 1. ** συνεσκέπασα M. 1,2. ** ταῦτα M. 1,2. ** βλάβαν cod. V. 1, M. 1,2. ** μὲν λ. M. 1,2. ** δὲ add. V. 1, M. 1,2. ** ὁμογ. καὶ ὁμ. τ. α. α. κατέστησε Ced. ὁμογ. καὶ ὁμ. ἐπὶ τ. α. α. x. V. 1, M. 1,2. ** πᾶσι V. 1. ** τοὺς ἱερεῖς add. V. 1, M. 1,2. ** Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους· τε καὶ ὑποδιακόνους εἶδεν ὀρίσαι τῇ συνόδῳ (τὴν σύνοδον cod.) μὴ συγκαθεύδειν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς, ὡς πρὶν ἱερῶσαι ἡγάγοντο. Στάς δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ ἅγιος Παφνούτιος φησὶ· ὅτι τῶν γάμων ἀποκαλῶν (ἀποκαλεῖ ἡ Γραφή Heb. xiii, 4) σωφροσύνην δὲ τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετάς συνουσίαν· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τοὺς μὲν γάμους τοῦ ἱεροῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτι γαμεῖν, τοὺς δὲ μετὰ γάμον ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι (δὲ vel βουλεύονται). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ

Postquam igitur synodus Nicææ congregata fuisset, et, omnibus sanctis episcopis in unum congressis, res contra Arium definitæ sunt, jussit rex Eliæ episcopum, Macarium, in synodo præsentem et apostolicorum dogmatum propugnatores, salutiferam crucem sepulcrumque Domini et alia sacra loca perquirere. Erat autem nonus et decimus annus ipsius regni, cum Nicææ synodus facta est.

Postea rex misit suam matrem Helenam in Jerusalem cum litteris pecuniisque multis ad legitime vocatum Macarium, Eliæ episcopum, ut quæreret salutiferum illustris crucis lignum et loca sancta ædificaret. Hoc ipsa regina poposcerat, dicens visionem divinam apparuisse sibi jubentem adire Jerusalem et ad lucem producere loca sancta quæ, ab impiis recondita, tamdiu latentia manebant. Cum autem regina venientem audisset episcopus, episcopis provincie convocatis, ei cum honore debito obviam ivit. Continuo vero jussit episcopos pretiosi ligni perquisitionem facere. De hoc hærentibus omnibus et aliud alio temere narrante, civitatis episcopus omnes otium agere serventioresque preces super hoc ad Deum offerre invitavit. Hoc facto, statim episcopo divinitus monstratus est locus, quo ædificatum erat impuræ deitatis Aphrodite templum et statua. Tunc regina regia auctoritate utens, magna multitudine artificum operariorumque convocata, funditus everti immundum ædificium, et terræ congeriem longe quopiam profici mandavit. Hoc autem facto, apparuit divinum monumentum et Calvarie locus, et non procul tres cruces infossæ. Sedulo confodientes et clavos invenerunt. Exinde cæterum molestia multa tristitiaque corripuit reginam quænam tandem esset crux Dominica quærentem. Episcopus autem cum fide quæstionem solvit. Mulieri namque nobili ægrotanti et ab omnibus desperatæ, ac ultima spiranti unamquæque crucem admoventes, quæsitam invenit. Vix enim infirmæ Salvatoris crucis umbra propinquavit, cum illa quæ sine flatu sineque motu videbatur, divina potentia confestim exsultavit, magna voce clamans et Deum glorificans. Regina vero Helena cum lætitia multa ac timore crucem assumens, par-

Metὰ τοῦν " τὸ συναθροισθῆναι τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐπισκόπων εἰς ἐν δεδραμηκότων " καὶ τὰ κατὰ Ἀριον **410** ἐπαρχοῦ, παρεκλεύσατο ὁ βασιλεὺς τῷ " τῆς Αἰλίας ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ καὶ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητῆσαι καὶ τὸν " ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ τὸ θεοδόχον μνήμα καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους " ἦν δὲ ἔννατος " καὶ δέκατος ἐνιαυτὸς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος.

" (2). Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ μητέρα Ἑλένην εἰς Ἱερουσόλυμα μετὰ " γραμμάτων καὶ χρημάτων ἀφθονίας " πρὸς τὸν φερώνυμον Μακάριον, δὲ τῆς Αἰλίας ἐπισκόπον, ἐπὶ ἀναζητῆσαι τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ ἐνδοξοῦ σταυροῦ καὶ οἰκοδομῇ τῶν ἁγίων τόπων αὐτῆς, τοῦτο αἰτησάμενης " τῆς βασιλίδος, φασκουσῆς " ὅπασίαν τιὰ θέλει ἐπαρκῆναι, καλεῖουσιν αὐτὴν τὰ Ἱερουσόλυμα καταλαβεῖν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν χωσθέντας " ὅπὸ τῶν ἀνόμων καὶ ἀφανεί " γενομένων ἐπὶ τοσούτου χρόνου. Μαθὼν δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀφικομένην τὴν βασιλίδά, συναγαγὼν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, μετὰ τῆς διουσης τιμῆς ὑπήντησεν αὐτῇ. Εὐθὺς δὲ παρεκάλει " τοὺς ἐπισκόπους τὴν ζήτησιν τοῦ ποθεινοῦ ξύλου ποιῆσθαι. Ἀποροῦντων " δὲ πάντων περὶ τούτου καὶ ἄλλου ἄλλα ἐξ ὑποψίας διηγουμένου, ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, πάντας παρεκάλει " ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σπουδαιοτέρᾳ εὐχῇ ὑπὲρ τούτου τῷ θεῷ προσφέρειν. Τούτου δὲ γενομένου " εὐθὺς ἐδείχθη ὁ τόπος, θεόθεν τῷ ἐπισκόπῳ, ἐν ᾧ ἱδρυτο τῆς ἀκαθάρτου δαίμονος Ἀφροδίτης " ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα. Τότε ἡ βασιλεῖσα τῇ βασιλικῇ αὐθεντίᾳ χρωσμένη, συναγαγοῦσα πλῆθος πολὺ τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν, ἐκέλευσεν ἐκ " βάθρων ἀνατραπῆναι τὸ μυστῆρον οἰκοδόμημα καὶ τὸν χοῦν πᾶρρον ποὺ ἀπὸρρίφηναι. Τούτου δὲ γενομένου " ἀνεφάνη τὸ θεῖον μνήμα καὶ ὁ τόπος τοῦ κρανίου καὶ οὐ μετρίαν **411** τρεῖς σταυροὶ ἡγουμένοι. Ἐπιμελῶς δὲ " διερευνησάντες, εὗρον καὶ τοὺς ἥλους. Ἐκείθεν λοιπὸν ἀμνηχανία πολλή καὶ θλίψις κατέλαβεν τὴν βασιλεῖσαν ἐπιζητοῦσαν τοιοῦτον ἄρα εἴη ὁ Δεσποτικὸς σταυρός. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος μετὰ " πίστει τὴν διακρίσιν ἔδωκεν γυναικὶ γὰρ ἀβρωτοῦσῃ " τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀπεγνωσμένη ὑπὸ πάντων, καὶ τὰ " τελευταία

Variae lectiones et notæ.

ἅγιος Παφνούτιος· ἐπὶ νῆας δὲ (108*) ἡ σύνοδος τὴν βουλὴν καὶ περὶ τούτου οὐδὲν ἐνομεθέτησε, ἀλλὰ τῇ ἐκείστῳ γνώμῃ τὸ πρᾶγμα ἔθεντο· τοὺς δὲ ἐπισκόπους ὥρισαν μόνους τοῦτο παραφυλάττεσθαι. Hæc varians capitis CLXX 7 deest in Ced. V. 1, M. 1, 2. " Ei hæc rubrica M. 2, in codice cum margine est abscissa. Totum c. deest in V. 1. " οὗν M. 1, 2. " συνδ. M. 1, 2. " τὸν — ἐπίσκοπον Μακάριον ἐν τῇ συνόδῳ καὶ — ὑπερμαχοῦντι M. 1, 2. " καὶ ζ. M. 1. " ἦν δὲ ἔτῳ θ' καὶ δ. ἐν. M. 1, 2. " Varians capitis CLXXX, 2. " καὶ M. 1, 2. " ἀφθονίαν codex, ἀφθόνων? " ἐνταλαμμένης M. 1, 2. " φάσκουσα M. 1, 2. " χωσθέν cod. χωσθέντος οὖν αὐτοῦ ὑπὸ M. 1, 2. " ἀφανούς γενομένου ἐπὶ τοσούτους χρόνους M. 1, 2. ἀφανεί γενομέν. ἐπὶ τοσούτ. χρόν. cod. " παρεκλεύσατο τὴν ζ. τοῦ ποθεινοῦ ξ. M. — δὲ — ξύλου om. M. 1, 2. " Ἀπ. οὖν π. π. τοῦ τόπου καὶ ἄλλους ἄλλου ἐξ M. 1, 2. " ἐπίσκοπος παρακαλεῖ M. 1. " γυναικὶ γὰρ ἀβρωτοῦσῃ " ἀπὸ β. M. 2, ἀπὸ βαρδάρων M. 1. " γενομ. 1, 2, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ πρὸς τὰ Ἱερουσόλυμα ἀπέστειλε Sym. 31a. " ε. τ. M. 1, 2. " δὲ π. M. 1, 2. " ἀβρωτοῦσα — ἀπεγνωσμένης M. 1, 2 " τὰ om. M.

πνεύση ¹⁸ προσαγαγὼν ἑκάτερον ¹⁷ τῶν σταυρῶν, A
τὸ ζητούμενον εὗρε· μόνον γὰρ ¹⁸ ἤγγισεν ἡ σκιά
τοῦ σωτηρίου σταυροῦ τῇ ἀσθενούσῃ, εὐθὺς ἡ ἄπνους
καὶ ἀκίνητος θεῖα δύναμις παραχρῆμα ἀνεπήδησε
μεγάλῃ φωνῇ βοῶσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν. Ἡ δὲ
Βασίλισσα Ἑλένη μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ φόβου
ἀνελομένη τὸν ¹⁹ σταυρὸν, μέρος μέντοι σὺν τοῖς
ἡλοῖς, ἀνεκομίσαστο ²⁰ πρὸς τὸν παῖδα· τὸ ²¹ δὲ
λοιπὸν, γλωσσόκομον ἀργυροῦν ποιήσασα, παρέδωκε
τῷ ²² ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως ²³ εἰς μνημόσυνον πά-
σαις γενεαῖς καὶ θεοπίστασι ²⁴ ἐκκλησίαις γενέσθαι ἐν τῷ ζωοποιῷ μνήματι καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾷ καὶ
ἐν τῇ Βηθλεὲμ ²⁵ ἐν τῇ σπηλαίῳ, ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν κατὰ σάρκα γέννησεν
ὡπριεῖται, καὶ ἐν τῷ δρι: τῶν ἑλαίων, (108b) ἔνθα ²⁶ εὐλογήσας τοὺς μαθητὰς ἀναλήφθῃ. Καὶ ἄλλα καὶ
καὶ ἀξίειπανα ποιήσασα ²⁷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνίσταται πρὸς τὸν παῖδα.

(3) Ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς αὐτὴν ὑποδεξάμενος τὴν B
μὲν τοῦ τιμίου σταυροῦ μερίδα ²⁸ χρυσεῖ θήκῃ ἀπο-
θέμενος, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν, ἐναι-
σιαίαις ²⁹ μνήμασι ἐορτάζειν τὴν ἀνάστασιν τοῦ σταυ-
ροῦ προστάξας. Τῶν δὲ ἡλίων τοὺς μὲν εἰς τὴν ἰδίαν
περικεφαλαίαν ³⁰ ἐγάλαυσε, τοὺς δὲ ἀνίμει τῷ
σαλδαρίῳ ³¹ τοῦ ἵππου αὐτοῦ ³². ἵνα πληρωθῇ τὸ
ῥηθὲν ὑπὸ ³³ τοῦ προφήτου ³⁴ Ζαχαρίου διὰ τοῦ Κυ-
ρίου λέγοντος ³⁵: « Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῇ ἔσται τὸ ³⁶
ἐπὶ τῷ χαλινῷ τοῦ ἵππου ³⁷ τοῦ βασιλέως ἅγιον τῷ
Κυρίῳ παντοκράτορι. »

412 ³⁸ (4) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τῷ ἐπισκόπῳ
Κωνσταντινουπόλεως καταλαβεῖν τὴν Αἰλίαν καὶ
συγκροτῆσαι σύνοδον πλειόνων ἐπισκόπων καὶ ἑγκαι-
νίσαι τοὺς ἁγίους τόπους. Οὗτος δὲ ἦν ³⁹ Εὐσεβίος
ὁ Νικομηδείας ὁ τῶν Ἀρειανικῶν δογματῶν γενό-
μενος πρόμαχος· οὗτος ἀναθεματίζετο· ἐν τῇ Νικαίᾳ
μετὰ τῶν συμφέρων αὐτοῦ καὶ ἐξορισθεῖς ⁴⁰, μετὰ
χρόνον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως εἰς ἐξοδὸν
ἐξ ἀπάτης λαβόντες, χάριτον διεκινδύνησαν ⁴¹ ἀνήνεγκαν
τῷ βασιλεῖ θνύοντες, οἱ περ ⁴² « Ὑπὲρ γράφομεν τῇ
ἐκδόσει τῆς πίστεως καὶ ἐν πάσιν ἀκολουθεῖν τοῖς
ἁγίοις Πατράσι. » Πείσθη: δὲ ⁴³ τοῦτοις ὁ βασιλεὺς
ἀνεκαλέσαστο αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ τιμῆς μάλι-
στα πλείεστας ⁴⁴ ἤξιωσε. Σχολάζοντες δὲ τοῦ Κων-
σταντινουπόλεως θρόνου, ταῖς οἰκίαις κακομηχανίαις
χρώμενος τυραννικῶς κατέσχε τὸν θρόνον τῆς βασι-
λευσύνης ⁴⁵ πόλεως ὁ Εὐσεβίος. Ἐπιλαβόμενος δὲ
τῆς μελίκου: ἐξουσίας τοὺς σύμφορας αὐτοῦ κατέστησε ταῖς οἰκίαις παροικίαις, ἐξέωσας τοὺς χρι-
στονυμένους ἀντ' αὐτῶν.

⁴⁶ (5) Τοῦτου δὲ γενεαμένου ⁴⁷, κατὰ Ἀθανασίου D
λοιπὸν τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐσθλαζόν πολλὰς κατ'
αὐτοῦ σκαυρίας ἐπινοοῦντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς δικαίον
ἤγγαστο καὶ Ἀθανάσιον καλεῖσαι εἰς τὰ ἑγκαίνια

tem cum clavis ad filium asportandam reservavit,
deinde, facta argentea capsula, episcopo civitatis
in memoriam omnibus generationibus tradidit.
Præcepit etiam ecclesias fieri in vivifico monumen-
to, in sacro Golgotha, in Bethlehem spelunca in qua
Dominus noster Jesus Christus secundum carnem
nasci dignatus est, et in monte Olivarum, ubi, be-
nedictis discipulis, assumptus est. Alii deinde pul-
chra laudeque dignissima cum in Jerusalem fecisset,
ad filium reversa est.

Ille vero cum gaudio eam suscipiens, pretiosæ
crucis portionem in aurea theca deposuit et episcopo
custodiendam tradidit; annuaque memoria crucis
receptionem statuii celebrandam. Ex clavis autem
alios sive galeæ ornamentum fecit, aliosque ipsius
equi freno destinavit, ut impleretur quod dictum
est a Zacharia propheta de Domino dicente: « In
die illa erit super freno equi regis omnipotentis Do-
minio sacrum. »

Rex autem Constantinopolitano jussit episcopo
Ailiam petere ac plurimorum episcoporum synodum
congregare locaque sancta dedicare. Hic erat Nico-
mediensis Eusebius, qui dogmatum Arianorum
factus erat propugnator. Anathematizatus in Nicæna
synodo cum assentientibus sibi ac in exsilium mis-
sus, ipse sibi concordes, post tempus, regis
clementiam pro ratione callide sumentes, supplicem
epistolam ad regem detulerunt juramento sponden-
tes « se fidei expositioni subscribere, et in omnibus
sanctis Patribus adherere. » Illis persuasus rex illos
ex exilio revocavit et honore maximo digna-
tus est. Vacante vero Constantinopolitana sede, suis
machinationibus usus urbis regis sedem Eusebius
tyrannice occupavit. Potitus autem majore potesta-
te, sibi consentientes, illis qui eorum loco suffecti
erant expulsis, propriis parochiis restituit.

Hoc autem facto, adversus Athanasium Alexan-
driæ egerunt, multa prava consilia contra illum
meditantes. Rex autem justum exisimavit ad sa-
cerum locorum dedicationem ipsum Athanasium

Varie lectiones et notæ.

¹⁸ πνεύσαν cod. ¹⁷ ἑκάτεροι τὸν σταυρὸν τὸν ζ. M. 1,2. ¹⁹ ὡς add. M. 1,2. ²⁰ ζωοποιῶν add. N.
1,2. ²¹ ἀνεκομίσαστο M. 1,2. μ. τοῦ τιμίου ξύλου καὶ τοὺς ἡλούς· τῷ ὑπὲρ ἀπείστατα Syn. 514. ²² τὸν N.
1,2. ²³ τοῖς ἐπισκόποις M. 1,2. ²⁴ τῆς π. ταῖς γ. M. 2. τῆς π. π. τ. γενναίας. ²⁵ θ. καλῶς γ. M. 1.
θ. ἐκκλησίαν γ. M. 2. θ. ἐκκλη. γ. cod. ²⁶ καὶ add. M. 1,2. ²⁷ ὁ Κύριος add. M. 1,2. ²⁸ ποιήσας M. 1,2.
²⁹ ἐν χρυσεῖ cod. M'. ³⁰ ἐναυσιαίας μνήμ. cod. ἐναυσιαίου μνημόσυνου? ³¹ κεφαλαίαν cod. ³² σάλιθ.
cod. ³³ σ. α. M. 1,2. ³⁴ ὁπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ πρ. λέγοντος M'. ³⁵ πρ. διὰ M. 1,2. ³⁶ Zach. xiv, 20.
³⁷ ἔσται τῷ χ. M. 2. i. τῷ ἐπὶ γ. M. 1. ³⁸ i. ἀγ. M. 1,2. καὶ τὸν μὲν ἕνα π. σωτηρίου, τὸν δὲ ἕτερον ἐν τῷ
ἱεροκαλινῷ κακομήχαν Syn. 514. ³⁹ 340-342 (Theodoret. l. 18), Cod. 523, 1-9 anno Const 9- (544); sed
synodus Tyri habita est a. 336. (Epp. Athanasii) et h. l. ut § 6. Eusebius Nicomediæ non C.P. episcopus
nominatur. ⁴⁰ § add. M. 2. ⁴¹ α. i. §. M. 1,2. ⁴² dixit. M. 1,2. ⁴³ H. τοῦτο 6 M. 1,2. ⁴⁴ πλείεστας; M. 1.
⁴⁵ τῆς βασιλείας; ὁ M. 1,2. ⁴⁶ Cod. 523, 9-12? ⁴⁷ γεννῶν. M. 1,2.

vocare. Jabet igitur primum in Tyro convenire synodum, ut ea quæ contra Athanasium erant allegata, examini subiceretur, et sic omni controversia remota, cuncti ad festum accederent. Misit autem nepotem suum Dalmatium ad inspectandam congregationis synodi stationem.

Congregatis autem in urbe Tyri episcopis, aderat etiam cum eis episcopus Eliæ Maximus, quæ contra Athanasium struebantur prorsus ignorans. Cum vero Athanasius in cœtum ingressus est, obsederunt eum criminatores, graves ac magnas adversus eum accusationes deferentes, quas suggerebant eis astantes iudices, Eusebius Nicomedie, et qui circumdabant eum; sed nihil potuerunt demonstrare, Athanasio se justificante et delationes eorum sicut araneas dilacerante. In furorem vero conversi accusatores, omnem miscuerunt cœtum, clamantes: « Tollite prestigiatorem: quadam enim incantatione cunctos ad silentium coegit. » Et interfectus esset Athanasius, nisi regis nepos cum militibus ex illorum manibus eum eripisset.

Constans autem est sermo, quod Athanasius exinde fugiens in sanctam civitatem se contulit, et facta prece, inunctisque sancto oleo ante ceterorum episcoporum adventum, precatoris locis, adiit regem, quem omnia contra se allegata docuit. Hic autem postquam eum audivit, adversariorum ejus militum admirans, ipsum honore maximo dignatus est et cum benevolis litteris in Alexandriam remisit. Erat autem tricesimus annus regni Constantini.

Venerandam igitur diem dedicationis sacrorum locorum et exaltationis pretiosæ crucis, post regiam dispositionem, statuerunt Patres celebrari quotannis decima quarta die mensis Septembris.

Prima vero synodus trecentorum decem et octo sanctorum ac inspiratorum Patrum in metropoli Nicæna congregatorum, anno regni Constantini vicesimo facta est. Huic præfuerunt Silvestri, senioris Romæ episcopi, legati, Biton et Bientius, presbyteri, Metrophanes Byzanticus, Alexander Alexandriensis, Eustathius Antiochenis, Macarius Jeroso-

A τῶν ἁγίων τόπων. Κελεύει οὖν πρῶτον ἐν Τύρῳ συνελθεῖν τὴν σύνοδον καὶ τὰ κατὰ Ἀθανάσιον διασκέψασθαι⁵⁷ καὶ οὕτω⁵⁸ διχα πάσης διχονομίας ὁρμήσασθαι πάντας εἰς τὴν ἑορτήν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ τὸν ἀδελφεοῦν αὐτοῦ⁵⁹ Δαλμάτιον ἐπόπτην γενέσθαι τῆς συναθροισζομένης συνέδου τὴν κατάστασιν.

⁵⁷ (6) Συνελθόντων δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐν Τύρῳ, παρῆν σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀλίας ἐπίσκοπος Μαξιμουδᾶς⁶⁰ ἀγνοῶν παντάπασιν τὰ κατὰ Ἀθανάσιον τυτυυόμενα. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον, περίσθησαν αὐτῷ⁶¹ οἱ κατήγοροι, μέγιστα καὶ βαρὲα ἐγκλήματα 413 φέροντες κατ' αὐτοῦ⁶², ἅπρ⁶³ ὅπως ἐντο αὐτοῖς οἱ παρόντες δικασταί, Εὐσέβιος⁶⁴ Νικομηδείας, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν ἀποδείξαι, Ἀθανασίου ἀπολογουμένου κα. B ἀράχνης δίχην διασπίντος τὰς συκοφαντίας αὐτῶν⁶⁵. Εἰς μανίαν δὲ τραπέντες οἱ κατήγοροι, συνέχον⁶⁶ ἅπαν τὸ συνέδριον βῶντες. « Ἄρατε τὸν γόητα γοητεία γάρ τινι χρησάμενος πάντας ἐφίμωσι. » Καὶ ἐφρονεῦθη ἂν Ἀθανάσιος, εἰ μὴ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἐξήγαγεν αὐτὸν διὰ στρατιωτῶν⁶⁷ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

(7) Λόγος δὲ κρατεῖ, ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἐκείθεν φυγὼν⁶⁸ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ποιήσας εὐχὴν καὶ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίσας τοὺς εὐκτηρίου τοπούς⁶⁹ πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν⁷⁰ ἐπισκόπων παρουσίας, οὕτω κατέλαβε τὸν βασιλεῖα⁷¹ καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνεδίδαξεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ θαυμάσας τὸν ἀντιδικῶν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν καὶ μεγίστης⁷² (109*) τιμῆς ἀξιώσας αὐτόν, μετὰ γραμμάτων εὐμενῶν ἀπέστειλεν ἐπὶ⁷³ τὴν Ἀλεξάνδρειαν⁷⁴ ἣν δὲ τριακοστὴν ἔτος τῆς θασιλείας Κωνσταντινου⁷⁵.

(6) Τὴν γοῦν⁷⁶ σεβάσμιον ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων τῶν ἁγίων τόπων καὶ τῆς ὁφείσεως τοῦ τιμίου⁷⁷ σταυροῦ ὥρισαντο οἱ Πατέρες μετὰ βασιλικῆς προτάγματος γίνεσθαι ἀνὰ ἕκαστον ἔτος τῇ 14^{τῇ} τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

⁷⁸ (7) Ἡ δὲ α' σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ⁷⁹ τῇ μητροπόλει συνελθόντων⁸⁰ τῇ ἁγίῳ (θεοφύρῳ) Πατέρων, ἑταῖ⁸¹ τῆς βασιλείας Κωνσταντινου 414⁸² x. Ταύτης ἡγοῦντο Σιλδέστρου τοῦ τῆς πρεσβυτέρου⁸³ Πρώτης τοποτηρητοῦ Βίτων⁸⁴ καὶ Βικέντιος⁸⁵ πρεσβύτεροι, Μητροφάνης τοῦ Βυζαντίου, Ἀλεξάνδρος⁸⁶ D Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Μακάριος

Variae lectiones et notæ.

⁵⁷ ἐπισκ. M. 2. ⁵⁸ καὶ ὧς; οὐ δ. M. 1, 2. ⁵⁹ ἀδ. A. M. 2. ⁶⁰ E. οὖν M. 1, 2. ⁶¹ τῇ; add. J. M. 1, 2. ⁶² Μάξιμος; 356-348? ⁶³ ὁ add. M. 1, 2. ⁶⁴ αὐτῷ sic cod. cf. Schæfer. app. in Demosth. 1, p. 859, αὐτόν M. 1, 2. ⁶⁵ ἐγκλ. x. δ. M. 2. ⁶⁶ ἅπαν ὅπ. M. 1, 2. ⁶⁷ ὁ add. M. 1, 2. ⁶⁸ αὐτῶν om. M. 1, 2. ⁶⁹ δὲ add. M. 1, 2. ⁷⁰ στρατευμάτων ἐκ χειρὸς δ. M. 1, 2. ⁷¹ ὁ add. M. 1, 2. ⁷² ἐκρ. M. 1, 2. ⁷³ ἰ. οἰκους πρὸ M. 1, 2. ⁷⁴ λ. π. 1, 2. ⁷⁵ κατέλα. cod. κατέλαβον M. 1, 2. ⁷⁶ ἂν τὸν βασιλεῖα M. 1, 2. ⁷⁷ μεγίστη τιμῇ cod. et M. 1, 2, h. l. sed paulo supra § 4 genitivo usi sunt. ⁷⁸ ἀπ. εἰς M. 1, 2. ⁷⁹ Indicatione IX, cuss. Nepotiano et Facundo. Athanasius Tyro C. P. pervenit unde a Constantino expulsus ad Constantem Cæsarem perrexit (Ep. festivals VIII. ἦν δὲ τοῦτο ἐν τῷ λ' ἔτει τῆς β. K. M. 1, 2. ⁸⁰ Τὴν δὲ M. 1, 2. ⁸¹ προσκυνητοῦ στ. M. 1, 2; M. 1, h. l. habet lemma π. τῆς ὁφείσεως τοῦ σταυροῦ καὶ Λυκίου cf. CLXXX, 2. ⁸² 325 — [γ'] Σύνοδος; α'. Ἀπὸ γοῦν τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ Κυρίου (M. 1, 2) ἕως τῆς α' συνέδου γίνονται ἐτη τῆς lemma V. 1, a codd. Mosq. et M. 1, 2 in textum receptum, deest in Ced. 499, 21-507, 7, qui τῶν Patres hujus synodi, non annos post Chr. n. h. l. habet: Τῷ x' ἔτει γ. ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη α' ἐν Ν. σ. τῶν α. τῆς π. τῆς ἡγ. Σ. πάπα P. τ. B. καὶ Βικέντιου πρεσβύτεροι: Μητρ. Παρὶ τῆς α' συνέδου M. 1, Σύνοδος α' M. 2. ⁸³ N. μ. εὐθυρία; M. 1, 2, τὸ πρῶτον N. V. Ced. ⁸⁴ σ. τῆς π. V. ⁸⁵ ἔτος; cod. ⁸⁶ τῆς K. τοῦ μεγάλου β. x' V. ⁸⁷ Βίτος M. 1, 2. ⁸⁸ Βικέντιος V.

Ἱεροσολύμων, κατὰ Ἀρείου πρεσβυτέρου γεγονό-
τος. Ἀλεξανδρείας, βλασφημούντος (δὲ) τὸν Θεὸν
Λόγον κτίσμα καὶ ἑτεροοῦσιον τοῦ Πατρὸς. [καὶ]
ἔτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, δοξάζοντος. Ὁν καθελοῦσα
ἀνεθεμάτισε σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ Υἱὸν
ὁμοούσιον καὶ συνάναρχον τῷ Πατρὶ καὶ Θεὸν ἀλη-
θινὸν καὶ κτίστην πάντων (ὁρθοδόξως) ἐδωμάτισε
(κατὰ τὸν Προφῆτην τὸν λέγοντα. « Ex gasrds
πρὸ φωτὸς ἐγέννησά σε »).

(8) Ἐτύπωσε δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐορτάζειν
ἡμεῖς κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν· τινὲς γὰρ
τῶν πρώην κατὰ τὴν ἰδ' τῆς σελήνης ἐώρταζον.

(9) Μετὰ δὲ τινα χρόνον παρακληθεὶς ὁ Κων-
σταντίνος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Κωνσταντίας, ἀνῆκε
τὸν Ἀρεινὸν ἐκ τῆς ἐξορίας, ὡς ὁθὲν μετανοή-
σαντα· οὐ παραγενομένου καὶ ἐρωτηθέντος ὑπὸ τοῦ
βασιλέως εἰ στοιχεῖ τοῖς ὁροῖς καὶ τῇ ἐκθίσει τῆς
ἐν Νικαίᾳ συνόδου, παρευθὺ κατέθετο πιστεύειν οὖ-
τως. Ὁ δὲ θαυμάσας καὶ ὅρκον ἀπήτησε. Καὶ ὁ
Ἀρειος τοῦτον σοφισόμενος, ὡς ἐνόμιζε, καὶ τὸν
ὅρκον ἀποκρούμενος· ἔφη· Οὕτω φρονῶ ὡς καὶ
ἐγγράφιον. « Ἦν γὰρ ὁ ἄδολος καταγράφας τὴν
ἐπιστολὴν αἰρεσίων ἐν χάριτι, καὶ 415 ἐν κόλπῳ φέ-
ρων ὡμυεν ἀληθῶς οὕτω φρονεῖν ὡς καὶ ἐγγράφως
εἴη δηλαδὴ πεποιηκώς. Ὁμῶσαντα δὲ μὴ φρονεῖν
ἐναντία τῇ συνόδῳ ἀπέλυσεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰ-
ρηκώς· Εἰ μὲν ὁρθή σου ἐστὶν ἡ πίστις, καλῶς
ὡμώσας, εἰ δὲ ἀσεθὴς καὶ διεστραμμένη, κρινεῖ
Κύριος ὁ Θεὸς τὰ κατὰ σὲ ὁσάντων ».

ΠΠΔ'. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν.

(Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος, ὡς εἰρηται, πει-
σθεὶς τῇ ὑποκρίσει αὐτοῦ καὶ τῷ ὅρκῳ προσέταξε
δεχθῆναι αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον
διέβασθαι αὐτὸν εἰς κοινωνίαν ἐκάλεισεν ὡς ἄτε με-
τανοήσαντα. Τοῦ δὲ μὴ καταδεχομένου, γινώσκον-
τος ἀκριδῶς τὴν Ἀρείου δυστροπίαν, ἐξορίζει (τοῦ
θρόνου) τὸν ἅγιον, πιστεύσας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ
γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν λοιδορίας.

Variae lectiones et notae.

γὰρ. κτίσμα M. 1,2. ἑτεροοῦσιον V. λέγοντος add. V. ὁ Θεὸς Λόγος M. 1,2. ἡ ἁγία σύνοδος
add. cod. ὁμοοῦσιον V. Ps. cix, 4. Cod. 503,2-4. νῦν add. Cel. Ἐκάνονσαν δὲ καὶ
ἕτερα πολλά καὶ διάφορα καὶ ψυχροφελὴ κεφάλαια καὶ ὑπεγράψαν ἅπαντες οἱ τε πατριάρχαι, μητροπολίται
καὶ ἐπίσκοποι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. Δύο δὲ ἐπισκόπων τελειωθέντων, μήπω φθασάντων ὑπογράψαι καὶ ἐν
τοῖς τόποις αὐτῶν τὸν ὅμον ἀποστέλλοντας ἀπ' ἐσπέρας, τῷ πρωτῷ εὗρον τὰς ἐκάστου ἰδιοχειρὸς ὑπογραφάς,
ὅπερ καὶ πάντας ἐξέπληξε cod. in textu. Desunt haec in V. (M. 1,2) Bulg. et Cel. atque tempora poste-
riora redolent. Cod. 505,5-15. ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ K. π. Cel. π. τῆς ἀδ. ἀ. K. V. (M. 1,2).
ἀπὸ τῆς Cel. V. (M. 1,2) τὸν ὅρον M. 1,2. ὁ δ. ἐπήνεγκι: Cel. V. M. 1,2). μὴ φρονεῖν
ἐναντία τῇ συνόδῳ καὶ τοῦτο ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰρηκώς αὐτὸν εἰ μὲν Cod. τοῦτο ψήφισι M. 1,2.
ἀναγκρ. V. ὡς καὶ ἐγράφη M. 1,2. τὴν δ. δόξαν V. (M. 1,2) καὶ add. cod. ἀπὸ β. M.
2. κρίναι Cel. V. (M. 1,2). Ἡμεῖς γὰρ τυπωθείσης ἐν ἡ ἐμῇ δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν ἐν τῇ
ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τινος ἁγίου, Ἀλεξάνδρου τῷ ὀνόματι τοῦ Νισίτης, δέξιν ὑπὲρ τοῦτο πρὸς τὸν Θεὸν
ποιούμενος, εἰ ἄξιός ἐστιν ἀξιωθῆναι τῆς κοινωνίας, κληθέντος· δὲ τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ οἰκίσκου ἐν ᾧ ἔμενεν
ἐξελθόντος καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπαιτούντος, ὁ τὸν ἐκδικήσεων Κύριος καὶ τῶν θαυμασίων Θεὸς θαυμα-
τουργεῖ τι καὶ περὶ αὐτὸν τοιοῦτον· ἐν τινι γὰρ τόπῳ ἀποκρύψῃ νυχθεὶς τὴν γαστέρα εἰσελθὼν καὶ τῶν
ἐγκάτων αὐτοῦ κάτωθεν ἐκκενωθέντων τῇ αἰωνίᾳ κολάσει παρεπέμθη cf. Cod. 518,15-519,7 anno Const.
28^a (333). Ἐν ᾧ δὲ τόπῳ τοῦτο γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει κ' παλαίστας ἀπὸ τῶν τοῦ φόρου, Θεοδόσιος·
ὁ ὁρθόδοξος βασιλεὺς προσέταξεν ἐν μαρμαρῷ γλυφῆναι τὸ ὁμοίωμα Ἀρείου, Μακεδονίου τε καὶ Σαβιλλίου,
καὶ (100^{ab}) Εὐνομίου, καὶ τεθεῖναι ἐν τῇ γῇ πρὸς αἰσχύνῃν αὐτῶν, ὡς ἂν οἱ παρεργόμενοι κίπρον καὶ οὐρον
καὶ πύσματα ἐπιβόρῃται αὐτοῖς. Omnia haec desunt in V. (et M. 1,2) Cod. 505,13-17 (ut M. 1,2).
Ταῦτ' εἰ καὶ τὸν μ. Ἀ. εἰς x. ἀ. δ. παρεκλεσάτο ὡς [id]. Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἐτύχε τὰς διαβολὰς· πι-
στεύειν. Ταῦτ' εἰ καὶ τὸν μ. Ἀ. Ἀλεξάνδρειας εἰς x. ἀ. δ. π. V. M. 1,2 Rubrica in codice deest, in M.
2 ad 100^{ab}. ὁ βασιλεὺς εἰς Τριβερν add. cod. i. καὶ εἰς Trp. M. 1,2, ὁ β. Slav. Cel. om., V. Inde a 2 ad
10 Athyr C.P. fuerat Athanasius et exinde Treveros relegatus est (Summarium epistolarum festalium
VIII et IX).

A lymitanus, adversus Arium, qui fuit presbyter
Alexandriae, sed Deum Verbum blasphemavit, do-
cens illum esse creaturam. Patri non consubstantia-
lem, et fuisse tempus quo non erat. Quem reprimens
sancta synodus anathematizavit cum suis
concordibus, Filium autem consubstantialem et
coeternum Patri, Deum verum et omnium creato-
rem, orthodoxe praedicavit juxta Prophetam dicen-
tem : « Ex utero ante luciferum genui te. »

Ordinavit etiam sacrum Pascha a nobis juxta
morem qui praevaluerat celebrandum : quidam enim
recenter decima quarta lunae illud celebrabant.

Post aliquod tempus rogatus a sorore sua Con-
stantia Constantinus ex exilio tanquam rite con-
versum Arium revocavit. Cum advenisset et a rege
fuisset interrogatus an regulis et expositioni Nicænae
synodi adhereret, statim se ita credere testatus
est. Ille vero miratus et jusjurandum requisivit.
Arius autem illum sicut existimabat deludens et
jusjurandum declinans, ait : Sic opinor sicut et
scripsi. Scripserat enim ille miser in charta suam
haeresim, et in sinn ferens juravit vere sic credere
sicut et scripto sane fecerat. Cum autem juravisset
se contraria synodo non tenere, dimisit eum rex
dicens : Si quidem orthodoxa tua fides est, recte
jurasti, si vero impia et detorta, brevi judicabit
Dominus ea quæ sunt in te.

CLXXXIV. De cunctis iudiciis.

Magnus autem Constantinus, credens, ut dixit,
ejus responsioni ac juramento, illum statuit reci-
piendum, atque etiam magnum Athanasium in
communione utpote conversum illum recipere
jussit. Cum autem, Arianis perversitate bene cognita,
eum non reciperet, a sede defecit sanctum, ratas
quoque tenens ab Arianis allatas adversus eum
calumnias.

Nec mirum : sæpe enim divini viri contra quosdam pios absque judicio calumnias admittentes, a veritate declinaverunt, sanctosque vexaverunt ac contristaverunt, sicut divinus David a domestico Siba deceptus adversus dominum Mispiboset, quasi cum Absalom rebelli consensisset, hunc vexavit, et bonis propriis eum exspoliatis, ista servo tradidit.

Oportet igitur cum multa diligentia et attentione accusationes inquirere, neque temerario delatoribus, etiamsi multa fide fruuntur, credere. Ideoque Nicodemus injustis Judæis cum magna vi ad eorum confusionem dixit : « Numquid lex nostra non judicat hominem, postquam eum audit, et quid fecerit, cognovit? »

Certe et ipsi extant philosophi istud manifeste significantes, aiunt : « Omnis ambiguitas judicia suspendat; judicium argumenta examinet; examen quod justum est definat; definitio scribatur; scripta sanciantur; sancita confirmantur operibus; omnis contentio extinguatur, et amicitia denuo reviviscat. »

CLXXXV. *Judex qualis esse debeat.*

Non igitur debet inconsulte et inconsiderate loqui vel judicare, nec temerarie contra reos proferre sententias, sed post plurimam scrutationem et inquisitionem diligentissimam.

Sic in Constitutionibus apostolicis legitur : « Sit autem iudex non acceptionem personarum faciens, nec divitem attendens aut blandiens propter id quod convenit, nec pauperem despiciens. « Non enim, inquit, accipies potentis vultum, et egenum non misereberis in judicio; » nam Domini est judicium; et : « Juste quod justum est persequetur, » et : « Non probabitur justo quod injustum est. » Non igitur oportet accusatoribus absque judicio et examine, ut accidit, credere; fieri namque potest ut quidam odio vel invidia contra quemdam fratrem calumniam dirigant, sicut duo senes contra Susannam, et Ægyptia contra Joseph. En ergo, sicut homo Dei, talia non temere admittas, ne condemnas innocentem occidasque justum. « Nam innocentem et justum non interficies, » neque permittas dona

(100b) * (2) Καὶ οὐ θαῦμα, πολλὰκις γὰρ καὶ θεοὶ ἄνδρες κατὰ τινων εὐσεβῶν διαβολὰς ἀκρίτως παραδεξάμενοι παρτεράπησαν τῆς ἀληθείας καὶ τοὺς εὐσεβεῖς παρεδολογίσαντο καὶ [παρ] εὐλόγησαν, ὡς παρ [τῶν] καὶ ὁ θεσπίσιος Δαυὶδ * ἐξαπατηθεὶς ὅπῃ τοῦ οἰκείου Σιδᾶ 416 κατὰ τοῦ δεσπότου Μερφισοῦθ * ὡς συμπώνοντατος; * μετὰ τοῦ Ἀβσαλὼμ τοῦ ἀντάρτου, τοῦτον παρεδολογίσαντο καὶ τῶν ἰδίων ἀποστέρησαν τῷ οἰκίῳ * προσεκλήρωσαν *.

(3) Ὅθεν χρὴ μετὰ πολλῆς ἀκριθείας καὶ σκέψεως ἐρευνᾶν τὰς κατηγορίας καὶ μὴ ὡς ἔτυχε τοῖς * κατηγοροῦσι πιστεύειν, κἀν ἄγαν ὥσιν ἀξιόχρεοι *· διὸ δὴ καὶ Νικόδημος πρὸς τοὺς παρανόμους * Ἰουδαίους καταφορικῶς * τὰ καὶ ἐντροπικῶς ἔφη *· Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκοῦσῃ * παρ' αὐτοῦ * καὶ γινώτῃ ποιεῖ; *

(4) Ἀμέλεις γὰρ τοὶ καὶ οἱ τῶν ἔξω σοφοὶ τοῦτο * προβήλων ὑπεμφαίνοντες οὕτω φασίν *· Ἡ * μὲν ἀμφισβήτησις κρίσεις * ἀναρτάσθω * ἡ * δὲ κρίσις τοὺς ἐλέγχους βασιανίζτω * ἡ δὲ βάσανος τὸ δένον ὀριζέτω * ὁ δὲ ὅρος γεγράφθω * τὰ δὲ γεγραμμένα * κυρωθῶν * τὰ δὲ κυρωθέντα βεβαιωθῶν τοῖς ἔργοις, καὶ πᾶσα ἀφιμαχία * ἐχέσθω, καὶ πάλιν φιλία χροαίετω *.

PPE. Περὶ τοῦ πῶς δεῖ εἶναι τὸν κριτὴν *.

Οὐκοῦν οὐ δεῖ ἀπιστικῶς καὶ ἀδυσανίστως λέγειν ἢ καταψηφίζεσθαι καὶ ριψοκινδύνως ἐκφέρειν τὴς ἀποφάσεως κατὰ τῶν κατηγορουμένων, ἀλλὰ μετὰ πλείστης * ἐριύνης * καὶ ζητήσεως; ἀκριβεστάτης·

(2) Ὡς ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησὶν ὁ λόγος *· Ἔστω δὲ ὁ * κριτὴς ἀπροσωπῶντος, μήτε * πλούσιον ἐντροπόμενος ἢ κολακεύων 417 παρὰ τὸ προσήκον, μήτε πένιτος * φειδόμενος *· Ὁ δὲ λήψῃ γὰρ, φησὶ, πρόσωπον δυνάττου, * — * καὶ πένιτος οὐκ ἐλπίσει ἐν κρίσει *· — ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις, καὶ * δικαίως τὸ δίκαιον ζωώσται, * καὶ *· Οὐκ ἀρείσι τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον. * Ὅθεν οὐ δεῖ πιστεύειν, ὡς ἔτυχε, τοῖς κατηγοροῦσιν ἀκρίτως καὶ ἀδυσανίστως * ἄγχωρεῖ * γὰρ τινὰς καὶ διὰ ζῆλον ἢ φθόνον κατὰ τινος ἀδελφοῦ ἐνοστήσασθαι κατηγορίαν *, ὡς οἱ δύο πρεσβύτεροι * κατὰ Σωσίωνης καὶ ἡ Αἰγυπτία ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Εὐ οὖν, ὡς Θεοῦ ἄνθρωπος, * τὰ τοιαῦτα μὴ προχειρῶς παραδέχου, ἵνα * μὴ ἀνέλθῃ τὸν ἄδωον καὶ * ἀποκαίνῃ τὸν δίκαιον. * (7) Ἀδῶον γὰρ καὶ * δίκαιον

Variae lectiones et notæ.

* Cod. 503.17-24. * θαυμαστόν M. 1.2. * καὶ προφήτης ὢν, cod. * υἱὸς Ἰωνᾶθαν add. cod. υἱὸς Σαουλ M. 1.2. * M. ψευδοκατοῦτος ὡς ἐστὶ τὰ τοῦ τυράννου Ἀ. φρονεῖν τοῦτον Cod. M. φ. ὅτι τὰ τοῦ τ. Ἀ. καὶ ἄ. φ. ut M. 1.2.2. τοῦτον V. * τὸν οἰκίτην M. 1.2. * προσπαλαιά V. * Cod. 503. 24-506.5. * τε Cod. V. * π. τοῖς x. Cod. * ἀξιόλογοι V. ἀξιόπιστοι Cod. * παρανομοῦντας M. 1.2. * καταφορικῶς V. * Joan. vii. 51. * τι add. cod. M. 1.2. * πρῶτον add. V. Cod. e Joan. * C ed. 506.5 11. * τοῦτο M. 1.2. * Εἰ μὲν Cod. V. M. 1.2. * κρίνει cod. Cod. M. 1.2. κρίσει V. * εἰ δὲ Cod. bis sed cf. ὁ δὲ, τὰ δὲ. * ἔργων V. * ἀφωμύχια M. 1.2. * Rubrica non nisi in M. 2 inventitur. * πολλῆς τῆς ἰ. M. 1.2. * τε add. V. 1. * ἐκ. V. 1. * Cod. 506.11-507.10. καὶ ἐν ταῖς ἀπ. δ. ὁ θεός; ἄ. οὕτως φ. — ὁ λ. om. M. 1.2. Τοῦτο εἰρηται ἐν τῷ β' βιβλίῳ τῶν Διατάξεων (cod. M. 2), c. 41. * ὁ δὲ V. 1. * μήτε x. M. 1.2. * πνήτων M. 1.2. * Lev. xix. 15. Sir. iv. 30. * Ex. xxiii. 5. * Dent. xvi. 20. δίκας cod. * Prov. xii. 22. * ἐκ. V. 1. * ψευδῆ Cod. * cf. V. 1. M. 1.2. * μὴ πρ. τὰ τ. V. 1. * π. καὶ μὴ Cod. * μὴ add. Cod. * Ex. xxiii. 7, 8. Const. II. 42. * γὰρ φησι δ. V. 1.

οὐκ ἀποκτενεῖ;) οὐδὲ λήψῃ δῶρα ψυχὴν πατάξει· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν ὀφθαλμούς· σοφῶν καὶ λυμαινόνται βήματα δίκαια. » Εἰ οὖν ἀπροσωπολήπτως κρίνετε, ἐπιγνώσεσθε τὸν κατηγοροῦντα κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ· καὶ ἀποδείξαντες αὐτὸν συκοφάντην (καὶ ψευδολόγον) ποιήσατε αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο τῷ πλησίον, καὶ ὡς ἔφαρτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὧν αὐτῶν » (κατὰ (110^a) τὸν θεῖον νόμον Κυρίου)· ὅσον γὰρ ἐπ' αὐτῷ, ἐφώνευσάτο τὸν ἀδελφὸν προλαβὼν τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου· γέγραπται γάρ· Ὁ ἐκθέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου ἐκχυθῆσεται τὸ αἷμα αὐτοῦ » (καὶ ὡς ἔφαρτε τὸ ἀνάτιον ἀπὸ τοῦ αἵματος). — Οὐκοῦν ἐρευνᾶτε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας περὶ τῶν ἐνεχομένων, καὶ πρῶτον περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ὅποια τίς ἐστιν ἡ ἀναστροφή αὐτοῦ, καὶ ἂν εὐσυνείδητος καὶ ἀξιοπιστός· εὐρεθῇ, μὴ πιστεῦσάτω· μόνος ἡ παρὰ τὸν νόμον γὰρ τὸ τοιοῦτον· ἀλλ' ἐχέτω καὶ ἑτέρους μάρτυρας εὐλαβεῖς καὶ ὁμοτρόπους, ἵνα ἐπὶ σταθῇσεται πᾶν ῥῆμα. »

418 (3) Διὰ τί δὲ εἵπομεν τὸν τρόπον αὐτῶν ζητεῖσθαι; Διότι πολλάκις ἐγγυρεῖ καὶ τοὺς δύο καὶ τοὺς πλείονας ἐπὶ κακῷ μαρτυρήσαι καὶ συμφώνως ψευδοῦσθαι ὡς τοὺς δύο πρεσβυτέρους κατὰ Σωτάννης ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν παραινόμενων κατὰ Ναβουθὲ ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ κατὰ Σταφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος αὐτοῦ. Ἔστωσαν οὖν οἱ μάρτυρες πραεῖς, ἀόργητοι, ἐπεικεῖς, ἀγαπητικοί, σώφρονες, ἐγκρατεῖς, ἀπειραργοί, ὁλοκαίρι· ἡ γὰρ τῶν τοιούτων μαρτυρία βεβαία πάντως ὑπάρχει· τῶν δὲ μὴ τοιούτων μὴ παραδέχεσθαι τὴν μαρτυρίαν, ὡς συμφωνεῖν δοκῶν ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ προστέτακται γὰρ ἐν τοῖς νόμοις· Ὁὐκ ἔση μετὰ πολλῶν ἐν κακίᾳ· οὐ παραδίξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ πλῆθους ἐκκλησίαν· τὸ δίκαιον. Ἐν μέρει δὲ καὶ τὸν χρινόμενον εἰδέναι δεῖται ὅποῦς ἐστὶ τῇ τοῦ βίου συνηθείᾳ καὶ ἀναστροφῇ, εἰ μαρτυρημένος τὸν βίον, εἰ ἀνέγκλητος καὶ ἀδιάδελτος, εἰ εὖ καὶ φιλόθεος καὶ φιλόπαικος, εἰ σώφρων καὶ ψεύδους καθαρὸς, εἰ ἀπεχόμενος παντὸς πονηροῦ πράγματος. — Μακρίως γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐὼν πειρασθῇ, καὶ δόκιμος φανῇ. Ἄνθρωπος γὰρ, φησὶν, ἀπειραστος, ἀδόκιμος· παρὰ θεῷ καὶ οὕτω δοκιμασθεῖς ἐπὶ ψέσματι λέγει καὶ αὐτὸς εὐκότως· Εἰδὲς, Κύριε, μὴ παροργίσῃς τὸν μὴ μάρτυρα· ἀδικοὶ, καὶ ἠψεύσατο ἡ ἀδικία αὐτοῦ.

A corrumpere animam : namque « dona sapientum oculos excæcant, et verba justa lædunt. » Si ergo absque personarum acceptione judicatis, ferentem adversus proximum suum falsum testimonium dignoscetis ; et cum demonstraveritis illum mendacem et calumniatorem, facite illi sicut et ipse maligne voluerat facere proximo, et auferetis malum ex vobis ipsis, juxta divinam legem Domini. Quantum enim erat in illo, interfecit fratrem, aures judicis præcipiens. Scriptum est enim : « Qui sanguinem hominis fuderit, ipsius sanguis pro sanguine illius fundetur ; » et : « Avertes a te sanguinem innoxium. » Inquire ergo cum multa sedulitate de iis qui accusantur, et primo de accusatore qualis sit ejus conditio, et etiamsi bonæ conscientiæ fideque dignus inveniat, ipsi soli ne credatur ; hoc enim illegitimum est : sed habeat secum alios testes pios et bene moratos, ut in ore duorum vel trium testimonium fide dignorum stet omne verbum. »

στομάτος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων ὁ ἀνέγκλητος. Cur autem dicimus eorum mores esse requirendos? Quia sæpe fit ut duo vel plures maligne testentur et falsa criminari consentiant, sicut duo senes contra Susannam in Babylone, et filii iniquorum contra Naboth in Samaria, et turba Judæorum contra Dominum in Jerusalem et contra Stephanum ipsius protomartyrem. Sint igitur testes mites, pacifici, justii, amici, prudentes, modesti, simplices, timentes Deum. Talium enim testimonium omnino firmum est. Eorum autem qui tales non sunt, ne testimonia accipiat, etiamsi testimonio consentire videantur : hoc enim in legibus præscribitur : « Non eris cum multis in malitia : non admittes auditionem vanam : non assentes cum multitudine ut a justo declines. » Ex alia parte vero cum qui judicatur noscere debetis, qualis sit vitæ consuetudine et habitu, an victus habeat testimonium, an irreprehensibilis et inculpabilis, an religiosus, hospes et misericors, an prudens et a mendacio purus, an ab omni re mala abstineat : Beatus enim est hujusmodi si tentetur et probatus appareat : Vir enim, inquit, intentatus, inglorius apud Deum : et a mendacio tentatus ipse merito dicit : « Vidisti, Domine, ne sileas, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas libi. »

Κύριε, μὴ παροργίσῃς τὸν μὴ μάρτυρα. — ὅτι ἐπινέστησαν μοι μάρτυρες· ἀδικοὶ, καὶ ἠψεύσατο ἡ ἀδικία αὐτοῦ.

Variae lectiones et notæ.

ἡ ἐπινέστησθαι V. 1. ἐπονηρεύσατε αὐτὸν πονηρὸν M. 1. ποιήσαι add. M. 1. Deut. xvi, 7. τὸ π. M. 2. ἐκμέτρον ὁ ὅσον Gen. ἐφώνευσεν V. 1. M. 1, 2. Gen. ix, 6. αὐτοῦ ἐκχ. Gen. Deut. xxi, 9 ἐξάρης cod. — Const. II, 49. Ἀλλὰ μὴτ' εἰς παραδέχθω μαρτυρῶν κατὰ τινος, καὶ λίσαν ἢ ἀξ. ἐπὶ Ced. ἀνεχ. M. 1, 2. πιστεῦσθαι M. 1, 2. Deut. xix, 15 : στόματος γὰρ 8. ἢ τρ. Ced. — μ. στήσεται πᾶν β. Deut. μ. πᾶν β. βεβαιωθήσεται· εἰπὼν ὁ Κύριος Ced. δηλονότι add. V. 1, M. 1, 2. στ. τὸ β. M. 2. ἐπὶ V. 1. ἐκχ. V. 1. καὶ σ. φ. om. M. 1, 2. κατὰ V. 1, M. 1, 2. πλείονων Ex. xxi, 1, 2. ἐπὶ Ex. et Const. II, 47. συγκαταθήσῃ V. 1, συγκαταθήσῃ M. 1, 2. ἐκκλησίαν M. 1, 2. — ἐκλήνων cod. ἀν. μ. τῷ βίῳ V. 1. ἀδιάκλητος V. 1. φανεί M. 1, cod. ἀναφανῇ V. 1. τῷ add. M. 2. λέγει V. 1, M. 1, 2. Ps. xiv, 23. Ps. xxvii, 13. αὐτοῦ cod.

Videte ipsa mundana tribunalia, quorum jurisdictioni videmus subjectos homicidas, adulteros, veneficos, tumulorum violatores, raptos; interrogationesque eorum a ducentibus factas; praesides dicunt malefactori: « An ista se sic habeant? Hoc acquiescente ac confitente, non statim eum ad poenam ducunt, sed examen ejus per plures dies instituant cum deliberatione et attentione ac multa inquisitione. Et sic finale decretum et mortis sententiam ille qui proferre debet, manibus ad solem elevatis, coram omnibus testatur se purum a sanguine hominis. Isti tamen erant infideles et impii, solamque naturam magistratam habebant.

Vos autem cognoscentes Deum qui renes et corda scrutatur et cuncta opera nostra pernoscit, quanto magis cum multa inquisitione justum iudicium judicare debetis? Domini enim est iudicium, qui redditurus est unicuique secundum opera ejus. » Ideoque praeclare monet et contestatur Salomon dicens: « Audite et intelligite, qui multitudinem gubernatis; » — « quoniam a Domino vobis data est potestas, et potentia venit ab Altissimo, qui discutiet opera vestra vestraque consilia perquiret; » — « quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte judicastis, nec custodistis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis, horrende et cito imminet vobis » examen, « quoniam iudicium durissimum his qui praesunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. » Et Dominus dicit: « Cui parum datum est, parum requiretur ab eo; cui vero multum, multum etiam ab eo requiretur. »

Magnus etiam Isidorus ait: « Oportet negotiorum iudices acutissimos et circumspiciatissimos esse ad intelligendum, examinandum et discernendum; » Domini enim est iudicium, « ut oratorum peritiam et orationum persuasionem praetermittentes, in ipsam consiliorum altitudinem penetrare valeant, exindeque cum multa inquisitione multoque circuitu, non impetu praecipii, sed et cum multa longanimitate et patientia venantes, exhaustire veritatem. »

¹¹ (4) Ἴδετε καὶ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὁρώμενοι ¹² ἀγομένους; φονεῖς, μοιχοὺς, φαρμακοὺς, τυμωροὺς, ληστές καὶ τὰς ἀνακρίσεις αὐτῶν λαμβάνοντας ¹³ ὅπῃ τῶν προσαγγόντων ¹⁴ οἱ ἡγούμενοι λέγουσι τῷ κακούργῳ. « Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει ¹⁵; » Κἀκεῖνου συγκατατιθεμένου ¹⁶ καὶ ὁμολογούντος, οὐκ εὐθέως ἐπὶ τὴν κόλασιν αὐτὸν ¹⁷ ἐκπέμπουσιν, ἀλλὰ πλείοσιν ἡμέραις τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ **419** ποιοῦνται μετὰ συμβουλίας καὶ σκέψεως καὶ ¹⁸ πολλῆς ζητήσεως. Καὶ οὕτω τελευταῖον ὄρον καὶ ψῆφον θανάτου ὁ μέλλων ἐκφέρειν κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἥλιον ἐπάρας τὰς χεῖρας ἐπὶ πάντων διαμκρυῖται, ἀδῶς ὑπάρχειν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου ¹⁹. καίτοι ὄντες ἔθνηκοι ²⁰ καὶ ἄθιοι, καὶ μόνην ἔχοντες τὴν ²¹ φύσιν διδάσκαλον

²² (5) « Ὑμεῖς δὲ γινώσκοντες Θεὸν ²³ τὸν ἐτάζοντα καρδίᾳ καὶ νεφροῦς καὶ συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, πόσω μᾶλλον ὀφείλετε μετὰ πολλῆς ἐρευνῆς τὴν δικαίαν κρίσιν ²⁴ κρίνειν; ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις τοῦ μέλλοντος ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. — Διὰ δὲ τοῦτο (110¹) παραινέει καὶ προμαρτύρεται διαβόληθῃν Σολομὸν λέγων ²⁵. « Ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε ²⁶, οἱ κρατοῦντες πλήθους, » — « ὅτι παρὰ τοῦ ²⁷ Κυρίου ἐδόθη ²⁸ ἡ κράτησις ὑμῶν, καὶ ἡ δύναμις ²⁹ παρὰ Ὑψίστου », ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλὰς διεργηῖται. ὅτι ὑπηρεταὶ οὗτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας; οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθητε, φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν ³⁰. Ἐρευνα, « ὅτι κρίσις ἀπότομος ³¹ ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν γίνεται. Ὁ γὰρ ἰλάχιστος ³², σύγγνωστός ἐστι ³³ ἕλεος; δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. » Καὶ ὁ Κύριός φησιν ³⁴. « Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγον δοθήσεται, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι ³⁵ παρ' αὐτοῦ, ὃ δὲ πολλὸν πολλὸν καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. »

³⁶ (6) Καὶ μέντοι ὁ μέγας Ἰσίδωρος ἔφη. « Χρὴ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτὰς ὀξύτους εἶναι ³⁷ καὶ περισκεμμένους [ἄγαν περὶ τὸ νοεῖν καὶ ἀνακρίνειν καὶ διακρίνειν ἀπαθῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως ³⁸]. — τοῦ γὰρ Κυρίου ³⁹ ἡ κρίσις. — ἵνα καὶ τὴν ⁴⁰ τῶν λεγόντων βεβαιότητα καὶ τὴν τῶν λόγων ⁴¹ πιθανότητα **420** παρέντες, εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν νοημάτων χωρήσαι ⁴² δυναθῇεν κάκειθεν μετὰ πολλῆς ἐξέτασεως καὶ περιόδου καὶ μὴ θάπτον κατὰ συναρπαγὴν, ἀλλὰ μετὰ πλείστης μακροθυμίας καὶ ἀνεξικακίας θηρεύσαντες ⁴³ ἀνιμῆσθαι ⁴⁴ τὴν ἀλήθειαν. »

Variae lectiones et notae.

¹¹ Const. II, 52. ¹² ἀγ. ὁρ. M. 1, 2. ¹³ λαμβάνοντας? ¹⁴ προαγ. M. 1, 2. ¹⁵ ἔχει V. 1. ¹⁶ συγκατατιθεμένου M. 1, 2. ¹⁷ κ. ἐκπ. M. 1, 2. ¹⁸ σκ. π. καὶ ζ. V. 1, M. 1, 2. ¹⁹ ἀν. ἀλλ' οὗτοι ὁ. V. 1. — ἰ. ἀ. M. 1, ἰ. M. 2. ²⁰ τὴν φ. ἰ. V. 1, M. 1, 2. ²¹ Const. II, 53: Ὑμεῖς δὲ γ. τίς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ὅποια τὰ χρίματα αὐτοῦ. πῶς ἂν κατ' ἐπιφάνειαν δοκῇσεσθὲν τι ἀπόρασιν δοῦναι. ²² τὴν Θεὸν V. 1, τὸν M. 1, 2. ²³ κρίνειν κρίσιν M. 1, 2. ²⁴ Sap. VI, 2, 6. ²⁵ πάντες add. V. 1, M. 1, 2. ²⁶ π. Κυρίου V. 1. ²⁷ ἰδ. κρ. M. 1, 2. ²⁸ ὑμῖν Sap. V, 1, M. 1, 2. ²⁹ δυναστεία Sap. V, M. 1, 2. ³⁰ π. Ὑψίστου M. 1, 2. ³¹ ὁ. ἔλεγχος V. 1, ὁ. Sap. — ἡμῖν cod. ³² ἀπ. ἔσται καὶ τοῖς V. 1. ³³ Ὁ γὰρ ἀδύνατος V. 1. ³⁴ καὶ add. cod. ³⁵ Linc. XII, 48. Ὁ μὲν ὁλ. V. 1. ³⁶ ἀπαιτηθήσεται M. 1, 2? ³⁷ III, 9. ³⁸ καὶ add. cod. ³⁹ εἶναι παρὶ τὸ νοεῖν ἵνα καὶ ἴσ. ⁴⁰ καὶ διακ. Ille iterum incidit V. 2. ⁴¹ τοῦ γὰρ κρίσις M. 1, 2. ⁴² τῇ τῶν λ. πιθανότητι παρίσσι V. 2, (M. 1, 2) καὶ — πῶθ. om. M. 2. ⁴³ λεγομένων ἴσ. ⁴⁴ χωρηθῆαι V. 1. ⁴⁵ κ. θηρ. ἀν. τὴν ὁλ. ἴσ. x. μ. πλείστης V. 2, propter simile initium omittens quae intercedunt, Isidori verbiis Georgie adjuncta. ⁴⁶ ἀνιμῆσθαι V. 1.

¹⁷ (7) Οὐ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων διὰ βραδύτητα νοῦ τοῦ ¹⁸ δικαίου καλῶς οὐκ ἐπικινούνται· οἱ δὲ ¹⁹ δι' ἐξύτητα μὲν ἐπικινούνται, διὰ δὲ φιλοχρηματίαν καπηλεύουσι χρυσῷ προπίνοντες ²⁰ τὴν ψῆφον καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης συγὸν λήμματα παρασκαλεύοντες. Εἰσὶ δὲ ²¹ ἑτεροὶ ²², οἱ καὶ αἰδοῖ καὶ κολακεῖα καὶ φόβῳ ²³ καὶ φιλῇ ἢ ἐχθρὰ διαφθείροντες τοῦτο ²⁴. Διὰ δὲ ²⁵ ταῦτα χρὴ ²⁶ τὸν κριτὴν συνετὸν εἶναι καὶ ἀδίκαστον καὶ χρημάτων καὶ αἰδοῦ· καὶ κολακείας καὶ φόβου καὶ φιλίας καὶ ἐχθρας· κρίττοντα· εἰ γὰρ ὑποτέρῳ ²⁷ τῶν τοιούτων παθὼν χειρωθεὶς, τὰ πάντα ²⁸ διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν. ²⁹ — Εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὐρεῖν τὸ δίκαιον, ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖρῃν ³⁰ εὐρόντας ³¹ ἐργωδέστερον, οὐ δεῖ ³² ἐπιρρίπτειν τινὰ ἐαυτὸν τῷ κρίνειν ³³.

(8) Τότε γοῦν ὁ ³⁴ ὁρθὸς ὁρος τῆς δικαιοσύνης ³⁵ σῶζεται, ὅταν τῇ μὲν αἰτίᾳ ἡ κρίσις, τῇ δὲ κρίσει ὁ διεγχοῦς, τῷ δὲ ἐλέγχῳ ἡ ψῆφος ἢ πρὸς (τὴν) ποιότητα τοῦ ἀμαρτήματος [τὴν] τιμωρίαν ὀρίζουσα ³⁶.

ΠΠΓ. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ³⁷.

³⁸ Ὁ τοίνυν μέγας Ἀθανάσιος οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τὰς τῶν ³⁹ Ἀρειανῶν κακουργίας ἐξωρίσθη, ἀλλὰ γε ⁴⁰¹ καὶ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ⁴¹ καὶ διαδόχου τῆς βασιλείας αὐτοῦ· φησὶ γὰρ ὁ μέγας ⁴² Ἀθανάσιος, γνοὺς πάλιν καὶ τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνου τὰ τῶν Ἀρειανῶν κρατούντων βουλόμενον, καὶ τοὺς Ἀρειανούς συσκευαζομένους ὁθέμιτα αὐτοῦ ⁴³ κατηγορεῖν ἐπὶ διεφθαρμένῳ δικαστηρίῳ, μηδὲν θαρβήσας, αἰφνίδιον ἐν μεσαιάτῃ ⁴⁴ [νυκτὶ] ζητούμενος ⁴⁵, κατέφυγε πρὸς τινα παρθένον ἁγίαν, ἥτις ἐπὶ τῷ πράγματι ἐξενοθεῖσα ὁπώρα τὴν ἀρετὴν. Ὁ δὲ μακάριος ⁴⁶ λέγει πρὸς αὐτήν· Ὁ Ἐπιζητούμαι ⁴⁷ παρὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ὁθέμιτα λοιδοροῦμαι· ἵνα δὲ μὴ κλῶ δόξαν ⁴⁸ ἀπεινεγχομένου ⁴⁹ εἰς τιμωρίαν ἐμβάλω τοὺς τιμωρήσασθαι με βουλομένους, φυγεῖν ἐνεθυμήθην ⁵⁰. ἀπεκάλυψεν οὖν μοι ὁ Θεὸς ταύτῃ τῇ νυκτὶ λέγων· Ἐπαρ' οὐδενὶ σωθῆναι μέλλεις εἰ μὴ παρ' ἐκείνῃ ⁵¹ τῇ παρθένῳ. Ὁ Καὶ γὰρ δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ γινώσκων ἐπιβουλὰς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ὁ Θεοφύρος οὗτος ἀπεβίβρασκεν, ὅθεν ὧς γήγητα καὶ φαρμακὴν αὐτὸν οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ διεβάλλον ⁵². ⁵³ Ἦν οὖν παρθένος ἀπωσαμένη πάντι (ἡ) λογισμὸν ⁵⁴ ὧς ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα κατέκρυπεν αὐτὸν ἐτὶ ζ'.

Nam ex hominibus alii propter tarditatem mentis justum non attingunt; alii vero per acumen attingunt, sed per cupiditatem negotiantur auro prodentes et justitiae libram munere inflectentes. Sunt alii qui verecundia, blandimento, metu, amicitia vel inimicitia illud corrumpunt. Propterea judicem oportet esse prudentem, integrum, thesaurisque, reverentia, blandimento, timore, amicitia et inimicitia superiorem: si enim illarum passionum alieni submitatur, omnia corrumpit et perdit. Si ergo justum invenire difficile est, non autem corrumpi ab his qui inventum difficilius, non oportet aliquem ad judicandum velocius sese accingere.

B Tunc igitur recta iustitiae regula servabitur, cum fiet causa iudicium, iudicio vero demonstratio, demonstratione autem sententia poenam adversus auctorem delicti determinans.

CLXXXVI. De sancto Athanasio.

Magnus autem Athanasius, non tantum sub rege Constantino, sed et sub ipsius filio et successore in regno, Constantio, propter Arianorum calumnias exsulavit. Sciens enim iterum magnus Athanasius, Constantium regem res Arianorum confirmare velle, et Arianos ad tribunal corruptum inique contra ipsum calumniaturos, nemini confidens, subito media nocte conquisitus, ad quamdam virginem sanctam confugit, quae de re conturbata adventus ipsius causam ignorabat. Beatus autem ait illi: Ab Arianis quaeror, et inique vexor: ne vero gloriam ferens ex supplicio in maous volentium me perdere curram, fugere mente concepi. Revelavit autem mihi Deus hac nocte dicens: A nemine salvandus es nisi ab ista virgine. Et enim continuas adversus semetipsum noscens insidias, ex divina revelatione, sanctus noster fugit, unde tanquam incantatorem et veneficum veritatis hostes eum calumniabuntur. Haec igitur virgo, nullius rei ratione habita, tanquam ex Deo missum illum abscondit sex annis quandoiu vixit Constantius. Ipsa sola pedes ejus lavare, diligenter ministrare, necessaria procurare, libros commodare ac praestare perseverabat. Et totius

Variae lectiones et notae.

¹⁷ Is. III, 175: Τῶν δ. οἱ μὲν διὰ τ. νοῦ οὐκ ἐπικινούνται τοῦ δ. οἱ δὲ δι' ἐξύτητα μὲν ἐφ. διὰ. ¹⁸ τοῦ δ. οὐκ M. 2. ¹⁹ οἱ δὲ — ἐρ. om. V. 2, M. 1,2 cod. ²⁰ προσπ. cod. προτεινόντες; M. 1,2. ²¹ καὶ add. cod. ²² ἐτ. om. Is. ²³ καὶ φ. ἢ ἐ. om. Is. bis, καὶ κολ. καὶ φόβῳ om. V. 1. ²⁴ τοῦτον (τὸν συγόν;) τ. cod. ²⁵ Χρὴ τοιγαροῦν τὸν χρ. καὶ Is. Διὰ τοι τ. χρὴ τὸν χρ. καὶ V. 1,2 M. 1,2. ²⁶ ὅπ. τῶν ν. τοῦτον χ. Is. ²⁷ τὸ πᾶν διαφθερεῖ· εἰ Is. ²⁸ Cod. 597,10-15 qui inde a § 5 praeora omiserat. ²⁹ διαφθεῖραι Is. ³⁰ εὐρόντας cod. εὐρόντα Is. V. 1,2, M. 1,2 ἐπεὶ δὲν εὐρεθῇ Cod. ³¹ οὐ χρὴ Is. ³² ἐ. τ. κ. V. 1,2, ἐ. κ. M. 1,2. ³³ γοῦν δ. M. 1,2. ³⁴ ἐπληται? ³⁵ Lemma M. 2, quod in codice cum margine perit. ³⁶ 556 Gl. c. 466,4-6 cf. summarium epp. festivalium XXVIII. et historiam accephalam, februarii 8 vel 9. ³⁷ τὰς Ἀρ. M. 1,2. ³⁸ K. καὶ διαδ. V. 1, K. δ. V. 2, K. δ. γεγονότος δ. M. 1,2. ³⁹ ὁ δὲ ἅγιος Ἀθ. V. 1,2 (M. 1,2?) ⁴⁰ αὐτῷ V. 1,2. ⁴¹ μεσση. V. 1,2, M. 1,2. ⁴² ζητούμενον V. 1. ⁴³ πατριάρχης al. V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁴ Ἐπὶ ζ. cod. ⁴⁵ ἀλογον V. 1, ἀλόγου V. 2, M. 1,2. ⁴⁶ ἀπενέγκωμ. εἰς τιμωρ. ἐμβάλω cod. ἀπενέγκωμαι καὶ εἰς τ. ἐμβάλω V. 2, M. 1,2, ἀπ. καὶ εἰ; ἀμαρτίαν ἐμβάλω V. 1. ⁴⁷ ἀν. V. 2. ⁴⁸ παρ' ἐκείνῃ καὶ V. 2. ⁴⁹ διεβάλλον V. 2. ⁵⁰ ἢ ὁμ. V. 1.

Alexandriae nullus homo per sex annos novit ubi patriarcha degeret.

ματὰ διακονοῦσα καὶ τὰς χρεῖας αὐτῶ πάσας οἰκονομοῦσα καὶ βέβηλα χιχρωμένη καὶ παρέχουσα δαΐφλους. Καὶ οὐδαὶ ἀνθρώπων Ἀλεξανδρείας πάσης ἐν τοῖς ἐξ ἑτασιν ἔγνω ποῦ ἐστὶν ὁ πατριάρχης.

Cum autem Julianus potestatem induisset, et ea quae Constantius egerat, evertere conaretur, cunctos exsules revocavit. Hoc cognito, magnus Athanasius et ipse de domo virginis egrediens, rursum nocte venit ad ecclesiam, ubi Alexandrini mirantes et Deum laudantes, tanquam ex mortuis vivum eum receperunt. Et apud veros amici os sese excusavit dicens: Ideo a vos non confugi, ut firmiter et jurejurando meum discessum affirmare possetis. Itaque ad illam abiit, de qua nemo suspicionis locum haberet, duo recordatus, illius salutem, — ipsi namque fui utilis valde, — et meam famam.

Julianus vero latatus idolis, denuo conturbavit Ecclesiam, idolorum templa reserans, et incensum Fortunae, Constantinopoli, publice offerri praescribens in basilica, ubi ejusdem male Fortunae simulacrum stabat. Exhinc qui idolorum errore captivabantur, consilium Juliano suggererunt, quasi non aliter possent Christiani superari, nisi liberarentur Athanasio, utpote illorum Ecclesiae fundamento. Hinc ergo rursum judicum agitationes, rursum populi, rursum milites, rursum consilia et multitudines cum furore ac tumultu Athanasium requirentes. Propterea denuo nocte fugiens, ad Nilum venit; jamque navem conscendere paratum astantes veri amici cum lacrymis eum sic alloquebantur: « Quo rursum discedis, o bone pastor, et cui relinquis nos, sicut oves non habentes pastorem? » Quibus ait ille magnus: « Nolite flere, filii, nolite flere: nubes autumnalis est haec turba: paulisper apparet; cito vero dissipabitur. Ne torpentis, filii; breviter, Deo valente, ad vos redibo. » Quod etiam advenit. Post modicum enim tempus, cum Graeci vidissent cornices super templum Serapidis Alexandriae circumvolitantes crocitantisque valde, dixerunt ironice ad sanctum: « Dic nobis, nequam senex, quid crocitant illae cornices? » Sanctus autem ad eos: « Cornices clamant *eras, eras*; hoc autem verbum (*eras*) in Ausonica lingua diem posterum significat: unde cras videbitis Dei providentiam et nostram gloriam. » Et postero nuntiatus est Apostatae Juliani decessus. Rediit

μέχρι τῆς Κωνσταντίας ζωῆς, ἥτις καὶ μόνη περιένειπτοσα τὸς πόδας αὐτοῦ καὶ τὰ περιττώματα διακονοῦσα καὶ βέβηλα χιχρωμένη καὶ παρέχουσα δαΐφλους ἐν τοῖς ἐξ ἑτασιν ἔγνω ποῦ ἐστὶν ὁ πατριάρχης.

(2) Ἰουλιανὸς δὲ τὸ κράτος περιθεμένου καὶ σπουδαζόντος, τὰ παρὰ Κωνσταντίου διαπραχθέντα ἀνατρέπαι, τοὺς ἐξορισθέντας ἀπαντα ἀνεκαίεσται, ὅπερ γνοὺς ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου τῆς παρθένου εὐλιν ἐν νυκτὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο, ὅν οἱ Ἀλεξανδρεῖς θεασάμενοι καὶ τὴν θείαν δοξάζαντες, ὡς ἐκ νεκρῶν ἐδείξαντο ζῶντα. Καὶ δὴ τοῖς γνησίοις αὐτοῦ φίλοις 422 ἀπελογήσατο λέγων: « Τοῦτου χάριν πρὸς ὑμᾶς οὐ κατέφυγον, ὅπως εὐορχον ὡμῶν καὶ ἀτάραχον ποιῶσιν τὴν ὑποχώρησίν μου· διὸ πρὸς ἐκείνην ἀπῆλθον, πρὸς ἣν ὁμοφύλις ἀφορμὴν οὐδεὶς ἐλάμβανε, δύο μνηστεισάμενος, τὴν σωτηρίαν ἐκείνης, — ὡρέλῃσα γὰρ αὐτὴν σφοδρὰ, — καὶ τὴν ἐμὴν δόξαν. »

(3) Ὁ δὲ γὰρ Ἰουλιανὸς ἐπιτεταμένος τοῖς εὐδωλοῖς αὐτῆς τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραττε, τὰ τῶν εὐδωλῶν ἀνοίγων ἱερὰ καὶ θυσίας ἐπιτελὼν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τύχῃ δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ, ἐνθα αὐτῆς αὐτῆς κακῇ Τύχῃς τὸ ἄγαλμα ἱστατο. καὶ ἀντεῦθεν οἱ τῇ πλάνῃ τῶν εὐδωλῶν δεδουλευμένοι βουλήν εἰσηγγίσαντο πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ὡς οὐκ ἄλλως περιέσσεσθαι τῶν Χριστιανῶν, εἰ μὴ Ἀθανασίου ἀπαλλαγῇ, ὅτε δὲ θεμελίου ὄντος τῆς κατ' αὐτῶν Ἐκκλησίας. διὰ τοῦτο γοῦν πάλιν δικαστῶν κινήσει, πάλιν λαοὶ, πάλιν στρατιῶται, πάλιν βουλαὶ καὶ δῆμοι ἐκμαίνοντες καὶ ταρασσόμενοι Ἀθανάσιον ἀπαιτοῦμενοι. διὸ δὲ πάλιν νύκτωρ ἀποδράσας καὶ περὶ τὴν Νεῖλον γενόμενος, μέλλοντα εἰς πλοῖον εἰσερχέσθαι παραστάντες οἱ γνήσιοι φίλοι μετὰ δακρύων πρὸς αὐτὸν ἔλεγον: « Ποῦ πάλιν ἀναχωρεῖς; ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ [τίνι] καταλειπάνεις ἡμᾶς, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα; » Πρὸς οὓς φησιν ὁ μέγας: « Μὴ κλαίετε, τέκνα, μὴ κλαίετε· νεπέδιόν ἐστι φθινοπωρινὴν οὗτος ὁ τάραχος, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενος, ὁξείως δὲ διαλυόμενος· μὴ βῆθευετε, τέκνα· τάχιον ἐλευσόμεναι πρὸς ὑμᾶς, Θεοῦ θέλοντος. » Ὅπερ δὴ καὶ γέγονε. Μετὰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τῶν Ἑλλήνων ὁρώντων κορώνας περιπταμένας ἐπὶ τὴν ναὺν τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ κρωζούσας ὡς σφοδρῶς, ἔλεγον οἱ Ἕλληνες ἐμπαικτικῶς πρὸς τὸν ἄγιον: « Εἰπέ ἡμῖν, κακογῆρας, τί κρωζοῦσιν αἱ κορώναι; » 423 Ὁ δὲ ἅγιος πρὸς αὐτούς: « Αἱ κορώναι φωνοῦσι: κρᾶ, κρᾶ· τὸ δὲ κρᾶ τῇ Ἀθ-

Variae lectiones et notae.

- ἡ πελευτῆς? 361. ἡ περιένειπτοσα V. 1. περὶ αὐτὸν νίπτοσα? ἡ χειρ. V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος V. 1. ἡ τῇ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ παραγίνεται M. 1, 2. ἡ ἀπελογήσατο V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ ἄπορον V. 1, 2. ἡ ὅμην? ἡ δὲ cod. 362 Cod. 436, 4-87 Glyc. 466.6-12. Expulsus est Athanasius a philosopho Pythodoro octo menses ante Juliani mortem (26 Junii 363) cf. summarium XXXV et historiam acephalam. ἡ τῇ K. π. V. 1, τῇ Κωνσταντινουπόλει V. 2, M. 1, 2. ἡ καθίσταται V. 1, 2. καθίσταται M. 1, 2. ὡς καλῶς V. 2, M. 1, 2. ἡ ἀπαλλαγῶν V. 2, M. 1, 2. ἡ νατ' αὐτὸν V. 1, κατ' αὐτὸν V. 2, κατ' αὐτοῦ M. 1, 2 sed subjectum sunt οἱ — δεδουλευμένοι. ἡ καὶ add. V. 1, 2. ἡ ἀποδράντος αὐτοῦ — γενόμενον V. 1, 2 (γενόμενον M. 1, 2). ἡ μέλλον. cod. μέλλοντες V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ περισταντες V. 1. ἡ ἀναχωρεῖ — καταλειπάνει V. 2. ἡ ὁ καλὸς ποιμὴν V. 1, ὁ π. ὁ κ. V. 2, M. 1, 2. ἡ νεπέδιον? cf. νεπέδιον V. 1, νεπέδιον V. 2. ἡ καλυόντος V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ π. κ. V. 1, 2, M. 1, 2. ἡ κρᾶς. V. 1, 2, M. 1, 2 bis. ἡ ἡ. π. αὐτὸν ἐμπ. V. 1, 2, M. 1, 2.

συνών ^α φωνή αβρίον ἐστίν, θέν αβρίον ὁλεσθε ^Α ενίμ ex Perside mortuus, horrorem, non autem
τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ τὴν ἡμετέραν δόξαν. ^α
Καὶ τῇ ἐπαύριον ἡγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ ἀποστάτου
Ἰουλιανοῦ· ἐπανεῖλθε γὰρ ἐκ Περσίδος νεκρὸς ἰδέε-
λυσμένος ^α, μὴτε ἐλευόμενος, μὴτε οἰκτειρόμενος,
ὥς δὲ πολλοὶ διαβρῆθην ἡ φήμη, μὴτε τῷ τάφῳ
δοῦ ἐκλήρωτε τοὺς Ἕλληνας.

^α (4) Τὸν μέντοι μέγαν Ἀθανάσιον οὐκ ἔλιπε ἐξ-
ορία, καὶ φυγὴ ^α καὶ βόστανος· μικρὸν γοῦν ^α ἀνα-
πέσας ἐκ τούτου (111b) πάλιν ^α δὲ τοῦ Οὐάλεντος·
ἐπέστη αὐτῷ πόλεμος, θέν καὶ τούτον τροπωσάμε-
νος· διὰ τῆς καλῆς φυγῆς, ὥς πληρωθῆναι ^α μῆνας
8 τὴν φυγὴν αὐτῷ ^α, τοῦ βίου ὑπεξέρχεται, διαρ-
κείας ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης ἔτη μς ^α, πολλὰ πρὸ ^α θα-
νάτου ^α εἰρηκῶς· ^α, μᾶλλον δὲ προγνωστικῶς προ-
αγορεύσας Παύλῳ ^α, τῷ μετ' αὐτὸν ἐπισκόπῳ, οἷα
καὶ ὅσα παρὰ τῶν Ἀριανῶν ὑποστήσεται.

(5) Περὶ δὲ τῶν ἐαυτοῦ ποικίλων καὶ διαφόρων
ἀγώνων ^α, φυγῶν τε καὶ ἀποκρύψεων ἀναριθμήτων
ἀπολογούμενος, ἀκούσον οἷα γράφει ^α ὁ μακάριος· ^α
« Εἰ γὰρ λοιδοροῦσι τοὺς κρυπτομένους ἀπὸ ^α τῶν
ζητούντων ἀνελεῖν καὶ διαβάλλουσι τοὺς φεύγοντας
ἀπὸ τῶν διωκόντων, τί ποιήσωσιν ὄντως· τὸν μὲν
Ἰακώβ φεύγοντα τ' ἐν ἀδελφῶν, τὸν δὲ Μωϋσῆν ἐν
Μαδίᾳ ὑποχωρήσαντα ^α διὰ τὴν Φαραῶ· τί δὲ
τοιαῦτα φλυαροῦντες ἀπολογήσονται τῷ Δαυὶδ ἀπο-
διδράσκοντι τῷ ^α Σαούλ καὶ κρυπτομένῳ τούτῳ ἐν
τῷ ^α σπηλαίῳ, ἀλλοιοῦντι δὲ τὸ πρόσωπον ἐαυτοῦ
ἕως ἂν παρέλθῃ τὸν Ἀγγουῶς ^α καὶ τὴν 424 ἐπι-
βουλὴν ἐκκλίνῃ· τί δ' ἂν εἰποιεν οἱ πάντα ^α λέγοντες
εὐχερῶς καὶ πάντα λίθον, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον,
κινούντες, τὸν Ἠλίαν ^α τὸν μέγαν κρυπτόμενον ^α
τὸν Ἀχάιβ καὶ φεύγοντα διὰ τὰς ἀπειλὰς τῆς Ἰεζά-
βελ· Καὶ μέντοι καὶ οἱ ^α υἱοὶ τῶν προφητῶν ζητού-
μενοι· τότε ἐκρύπτοντο ^α λανθάνοντες ἐν τῷ σπη-
λαίῳ πρὶν τῷ Ἀβδίου ^α, — Ποίαν οὖν καὶ πρὸς
Ἠσαΐαν ἐκινουῖσιν ^α ἀντίθεσιν παραχλευόμενοι
ἐκαστον ὑπὲρ εὐσεβείας διωκόμενον κατὰ Θεοῦ συγ-
χώρησιν λέγοντα ^α· ^α Ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον
ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὁργὴ ^α Κυρίου. ^α Καὶ γὰρ οἱ
μὲν εὐσεβεῖς ζῶντες ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται, ἀδελῶς
δηλονότι· οἱ δὲ ἄνομοι, δικαίως· ^α ἐκ προσώπου Κυ-
ρίου ἐκδιωχθήσονται ^α, ^α καὶ σπέρμα ἀσεβῶν
ἐξολοθρευθήσεται. ^α — Οὕτω δὲ καὶ οἱ τῆς χάριτος
τρόφιμοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ὑπανεχώρουν
κρυπτόμενοι· καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπο-

enim ex Perside mortuus, horrorem, non autem
miserationem nec questum excitans, et, sicut apud
multos clara fama est, absque sepulcro manens.
Hoc magno timore multaque confusione gentiles ro-
plevit.

προσεχόμενος ^α, καὶ πολλῆς ^α ταραχῆς καὶ θορύ-
βου ^α
Magnum tamen Athanasium non defecit exi-
lium, nec fuga, nec persécution. Vix enim ex illo
respiravit, cum denno Valentis bellum ipsi exsur-
rexit. Exinde coactus ad illustrem fugam, quæ non
minus quatuor mensibus duravit, e vita migravit,
præquam in sacerdotio sex et quadraginta vixisset
annos. Multa dixit ante mortem, aut potius pro-
phetizans prælixit Paulo, episcopo successori,
quæ et quanta ab Arianis passurus esset.

De variis autem ipsius et diversis certaminibus,
de fugis et latitationibus innumeris se justificans,
audi quæ beatus scripsit : « Si enim infamant eos
qui se abscondunt a querentibus ipsos ad per-
dendum, calumnianturque eos qui persecutores
fugiant, quid agent videntes Jacob fugientem
fratrem, et Moysen propter Pharaonem in Madian
secedentem? Quid talia delirantes excusationis
invenient David fugienti Saul, et illum in spelunca
latenti, ac mutanti suum vultum, usque dum Achis
præterivisset et insidias evasisset? Quid dicent illi
qui cuncta facile loquuntur et omnem lapidem,
uti dicitur, movent, cum magnus Elias pro-
pter Achab latuerit et ob minas Jesabel fugerit?
Intereaque filii prophetarum conquisiti apud
Abdian in spelunca latitabant. Qualem porro
responsionem excogitabant adversus Isaiam, quem-
que propter pietatem afflictum ante Deum recedere
sic monentem : « Abscondere modicum ad mo-
mentum donec pertranseat indignatio Domini. »
Etenim qui pie vivunt in Christo, persecutionem
et ipsi, sane immerito, patiuntur; iniusti autem
merito a facie Domini expelluntur, et semen im-
piorum exterminabitur. Similiter et gratiæ discipuli
propter metum Judæorum secedebant absconsi.
Ipse Petrus e custodia fugiens manus Herodis et
expectationem Judæorum evasit. Paulus autem ab
ethnarcha quæsitus, e muro in sporta demissus est
et aufugit querentis furorem. Cum ergo Scriptura

Variæ lectiones et notæ.

^α Σύρων Glyc. Ἀσσυρίων V. 1. ^α ἐκδελ. V. 1, ἐκδελ. V. 2. ^α διό add. V. 1. ^α καὶ add. V. 1
^α 365 cf. summarium XXXVII et historiam acephalam. Τῷ ἀγίῳ καὶ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ V. 2, M. 1,2.
Ὁμοίως οὖν τὸν μακάριον καὶ ἅγιον Ἀθ. οὐδ' οὕτως V. 1. ^α καὶ φήμη V. 1. ^α γὰρ V. 1, μ. οὖν
V. 2, M. 1,2. θεραπεύσας M. 2? ^α π. om. V. 2, M. 1,2. ^α πληρωθείσης μνησθ' τῆς φυγῆς? α 5.
Oct. ad 31 Jan. 366 (Historia acephala): defunctus est 2 Maii 373 (summarium XLV). ^α φ. αὐτοῦ
V. 1,2, M. 1,2. — τὸν βίον M. 2. — ὑπεξέρχεται V. 1. ^α μὴ V. 1, M. 1,2. ^α τοῦ add. V. 1,2,
M. 1,2. ^α αὐτοῦ add. V. 1,2, M. 1,2. ^α προφητείας V. 1,2, M. 1,2. ^α Πέτρον V. 1,2, M. 1. ^α καὶ
ἐνωμῶν add. V. 1. ^α φάσκει V. 1,2, M. 1,2. ^α Apologia ad Const. l. 707 B ed. Col. 1686. ^α ὁπὸ
V. 2, M. 1,2. ^α μεταξ. V. 2, M. 1,2. ^α τὸν Σ. V. 1,2, M. 1,2. κρυπτόμενον V. 1, M. 1,2. ^α ἐν σπ.
V. 1. ^α τὸν Ἀδριανὸν Ath. sed cf. l Sam. XXVII, 2. ^α πάντες V. 2, M. 1,2. ^α x. H. V. 1. ^α ἀκούον-
τες διό add. V. 1. ^α Καὶ υἱοὶ V. 2, M. 1,2. ^α κατακρ. V. 1. ^α Ἀδελφ. V. 1,2, M. 1,2. ^α ἐκινουῖσιν
V. 1,2, M. 1,2. ^α λέγοντι. cod. καὶ λέγοντι M. 1,2, λέγοντι V. 2, καὶ λέγοντες V. 1. ^α Isa. xxi, 20.
^α ἡ δ. Κυρίου παρέλθῃ V. 1, παρέλθῃ V. 2, M. 1,2. ^α καὶ πρ. Κυρίου δ. V. 1, M. 1,2. ^α ἐκδιωχθή-
σεται. ^α Ps. XXXVII, 28.

de sanctis talia loquitur, qualem excusationem A suae temeritatis et Scripturarum ignorantiae cavillatores isti reperire poterunt? In lege enim praescriptum fuerat reservari refugii civitates in gratiam eorum qui requirebantur ad mortem, ut ibi salutem invenire valerent. Novissime vero veniens qui olim haec Moysi dicitur Verbum rursus praescriptum dedit dicens: « Cum persequuntur vos in una civitate, fugite in aliam. » Et: « Tunc qui in Iudaea, fugiant ad montes, et qui super domum, non descendat tollere aliquid de domo sua; et qui in agro, non revertatur tollere vestimenta sua. » Ideoque Deus Verbum, homo factus, circumspexit quæsitus, ut nos, latebras; et rursus persecutionem passus, fugiendum et insidias devitandum sibi esse inimicorum existimavit, monens nos ne in pericula temere nos conijciamus. Propterea divini martyres in persecutionibus quæriti fugiebant, sed reperti martyrium patiebantur. »

— « Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Ἀλόγος ἄνθρωπος γενόμενος κατηξίωσε ζητούμενος, ὥς ἡμεῖς, κρυβήναι καὶ πάλιν διωκόμενος [φεύγειν] καὶ τὴν ἐπιθουλὴν ἐκκλίνειν » τῶν ἐναντίων, ἡμᾶς διδάσκων μὴ ἐπιβρίπτειν ἐκρυβέντες εἰς κρυφτούς. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι μάρτυρες ἐν τοῖς διωγμοῖς διωκόμενοι μὲν ἐφύγον, εὐρί(112)σκόμενοι δὲ ἐμαρτύρουν. »

Verum aliquis dicat: Magnus et apostolicus Dionysius ait: « Non æquum est sanctos homines auxilio destitutos ab iniquis opprimi. » Ad quem dicendum: Quicumque, ex eis qui sancti dicuntur, diligunt ea quæ super terram a carnalibus queruntur, ex amore divino prorsus defecerunt. Nescio quomodo sancti iudicerentur qui injuste se habent ad ea quæ vere amabilia et divina sunt, cum hæc ab ipsis non viriliter rebus abjectis et contemptis præponuntur. Si vero quæ substantia sunt ament, lætandum est ipsis querentibus, si res desideratas obtineant: nisi in hoc magis propinquant evangelicis virtutibus, cum, quantum possibile, divinorum desiderio, carnalium amore liberantur, ad hoc valde viriliter in omnibus quæ bonum respiciunt, sese exercentes. Unde verum est dicere, quod illud divinæ justitiæ magis proprium est, nec mulcere nec remittere optimorum virtutem carnalium donis, neque, quis hoc facere tentet, relinquere destitutos auxilio, sed eos in

δράσας: ἡ ἐξέφυγα τὰς χεῖρας Ἡρώδου καὶ τὰς προσδοκίας τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Παῦλος ἐν δαμασκῷ παρὰ τοῦ ἐθνάρχου ζητούμενος, ἀπὸ τοῦ τείχους ἐν σαργάνῃ καχάλασται: καὶ διέφυγε τοῦ ζητούντος τὴν μανίαν. Τῆς τοίνυν Γραφῆς τοιαῦτα λεγούσης περὶ τῶν ἁγίων, ποῖαν ἄρα πρόσφασιν τῆς ἐαυτῶν προπατείας: καὶ περὶ τῆς Γραφῶν ἀγνοίας; ἐξευρεῖν οἱ φιλοσκώπται δυνήσονται; — Ἐν μὲν γὰρ τῷ νόμῳ πρόσταξις ἦν ἀποκρισθῆναι πῶς εἰς φυγαδεύτην ὡς ὑπὲρ τοὺς ζητούμενους εἰς θάνατον, ὅπως δὲ ποτε δύνασθαι διασωθῆσθαι ἐπ' ἐσχάτων δὲ παραγενόμενος ὁ πάλαι τῷ Μωσῇ χρηματίσας ἔκρινε: Θεὸς Ἀλόγος αὐθι; ἐντολὴν δίδωσι λέγων: « Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς ἐτέραν » καὶ — « Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὴν ὄρη, καὶ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβῆτω »

425 ἄρα τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστραφῆτω ἄρα τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. »

« (6) Ἄλλ' εἶποι δ' ἂν τις: Ὁ μίγας καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος φησὶν: « Οὐκ ἔστι δίκαιον, ὁσίως ἀνδρᾶς: ἔξω ἀδοθηθῆναι ὑπὸ τῶν φεύγων ἐκτροχόμενος: » πρὸς δὲ ῥητέον: Ὅσοι μὲν ἀγαπῶσιν, οὗς φησὶν ἁγίους, τὰ ἐπὶ γῆς: ὑπὸ τῶν προσώλων ζηλούμενα, τοῦ θεοῦ πάντως ἐκπεπώκασιν ἔρωτος: οὐκ οἷδ' ὅπως ὅσοι κληθῆσονται ἀδικούντες τὰ θνῶς ἑραστά καὶ θεῖα τοῖς ἀζηλώτοις καὶ ἀνεράστοις ὑπ' αὐτῶν οὐκ εὐαγῶς [παριουδοκίμουμένα: εἰ δὲ τῶν θνῶς θνῶτων ἔρωσιν, εὐφραίνεσθαι χρὴ τοὺς τιμῶν] ἐπιεμένους, ἥνικα τῶν ἐφετῶν τυγχάνουσιν: ἥ οὐκ ἐν τούτῳ μᾶλλον πλησιάζουσι ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀρεταῖς, ὅταν, ὡς δυνατόν, ἀφ' ἑστὶ τῶν θεῶν ἀναχωροῦσι τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας, ἐγυμνασμένοι πρὸς τοῦτο λίαν ἀνδρικῶς ἐν ταῖς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ περιστάσεσιν: ὥστε οὐν ἀληθῶς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἔστι τῆς θείας δικαιοσύνης ἵδριν τὸ μὴ θέλειν καὶ ἀπολλύειν τῶν ἀρίστων τὴν ἀριστείτητα ταῖς τῶν ὑλικῶν δόξαι, D μὴ δὲ, εἰ τις ἐπιχειροῖ τούτο ποιεῖν, ἔξω ἀδο-

Variae lectiones et notæ.

« ἀποδράς V. 1,2, M. 1,2. » τῆς cod. » καὶ ὁ Π. Ath. 717 D. » σαργάνῃ V. 1. » καχάλασθ. cod. » ἐξέφ. τοῦ ζ. τὰς χεῖρας Ath. » γρ. τοῖς πᾶσι καταλ. V. 2, M. 1,2. » προσφ. ἐξ. δυν. Ath. » τὸν add. V. 1,2, M. 1,2. » καὶ add. V. 1. » ἦν ἐκταγῆναι καὶ π. φυγαδεύτην Ath. τοῦ ὁ. τ. ζ. Ath. ὁ. τῶν ζητούμενων V. 1, M. 1,2 ὁ. τοῖς ζητούμενοις V. 2. » ἐπὶ δὲ συντελεῖται τῶν αἰώνων παρ. αὐτῶς: ὁ τῷ M. λελήσας: λ. τοῦ πατρὸς: πάλιν δ. ταύτην δ. λ. ὁ. δὲ δ. Ath. ὁ. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ath. » ἐκείνους V. 2, ἐκείνα post λ. V. 1, M. 1,2. » Math. x, 25. » τὴν add. Ath. V. 1. » Math. xxiv, 16 18. » ἐπὶ Ath. » καὶ om. Ath. » ἐκ cod. V. 1,2, M. 1,2. » καταιδάτω V. 1,2, M. 1,2. » ἀ. τὰ Ath. » ἐπιστραφῆτω Ath. V. 1,2, M. 1,2. — ὁπίσω add. Ath. » αὐτός: add. Ath. V. 1, ὁ θεός: cod. ὁ λ. δὲ ἡμᾶς γ. ἀ. κατ. Ath. » ἐκρύβη V. 2, M. 1,2. cod. » ἐκκλίνειν Ath. ἐκκλίνων cod. » 716 A: Ταῦτα καὶ οἱ μακάριοι μ. ἐν τ. κατὰ καιρὸς δ. ἐφύλαττον καὶ ὁ. μὲν ἐπ. κτλ. — ὁ ὁ. om. V. 1. » εἶπη V. 2. » φησὶν a. l. cod. a prima manu V. 1,2, M. 1,2, e quibus V. 2, φ. post Διον. repetit. » οὐκ ἔ. δικαιοσύνη M. 1,2. » ἀ. ὁ V. 1,2, M. 1,2. » ρ. ὁς: εἰ μὲν V. 1,2, M. 1,2. » προσήλων V. 2, M. 1,2. » ἴο. καὶ οὐκ οἷδ' V. 1, ἐρ. καὶ οἷδ' V. 2. » ἐσώματα M. 1,2, κληθεῖεν ἂν V. 1,2, M. 1,2. » εἰ cod., of M. 1,2. » ἀναχωροῦσι τοῖς τῶν ὁ. δόξαι V. 2, sud. cf. Odyss. XXII, 270. » ἐγυμναζόμενοι V. 2, M. 1,2. » ἀληθῶς V. 1, ἀληθ. cod. » ἀπολλύειν V. 2, M. 1,2. » μὴ τοίνυν δὲ εἰ τις: M. 1,2. » ποιεῖν ἀναδοθηθῆναι M. 1,2.

ὁήτους, ἀλλ' ἐνιέρουν αὐτοὺς· ἢ ἐν τῇ καλῇ καὶ ἀμειλίχῳ στάσει καὶ ἀπονέμειν αὐτοῖς τοιοῦτοι; ὥς τὰ κατ' ἀξίαν.

426 (7) Κωνσταντίνου δὲ τοῦ Μεγάλου ὑπὸ Ἑλλήνων φιλοσόφων ὁνειδισθέντος εἰς τὸ Βυζάντιον, ὡς οὐ πράττοι· καλῶς παρὰ τὰ ἔθνη τῶν παρὰ Ῥωμαίοις βασιλευσάντων διαγεγνημένος· ἄλλὰ νεωτερίζων τὴν ὀρθοκταίαν μεταθέμενος, ἔδοξεν ἵνα τῶν φιλοσόφων διαλεχθῇ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Βυζαντίου περὶ τῆς πίστεως. Λόγων δὲ ἀπειρος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ θεῖος ὢν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς διαλέξεως· εἶπε τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ· Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου ἐπιτάττω σοι σιωπῆν καὶ μὴ φθέγγεσθαι. Ἀμα δὲ τῷ λόγῳ ἐφριμώθη καὶ διέμεινεν ἄλαλος.

PNZ. *Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου.*

Ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ μέγας ἦν ἐν πολλαῖς· ἀρεταῖς καὶ μεγάλας διαπρέπων καὶ ἀκουσθεὶς ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, καὶ γράφει αὐτῷ παρακλητικὴν ἐπιστολήν, [τοῦ] σκυλλῆναι.

427 αὐτὸν ὥς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως τῶν εὐχῶν αὐτοῦ ἀπολαύσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος· γενόμενος ἐν πολλῇ φροντίδι λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Παύλῳ· Τί λέγεις, τέκνον, ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐάν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος ὑπάρχεις· ἐάν δὲ μὴ ἀπέλθῃς, ἀββᾶς Ἀντώνιος. Καὶ ὁ ἅγιος ἔφη· Οὐκοῦν διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐάν μὴ λέγωμαι ἀββᾶς, ὅπως οὐκ ἀπέρχομαι. Καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ διακριτικώτατος βασιλεὺς, ὠφελήθη μὲν ὧν εἰς τὸ μέτριον καὶ ἀφελόδοξον.

(2) *Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ἔφη· Ἐρῶσαι καὶ μέχρι βασιλείων ἡ ἐνάρετος πολιτεία Ἀντωνίου· καὶ μαθόντες Κωνσταντίνος ὁ μέγας, καὶ Κωνσταντίνος καὶ Κωνσταντίνος οἱ Ἀδγουστοί, ἔγραψον αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ ἑξίσουν ἀντιγραφὰς (112b) παρ' αὐτοῦ δεχέσθαι· ἀλλ' οὕτε γράμματα δεχόμενος λόγον τινὸς ἢ φροντίδα ἐποιεῖτο· οὕτε μὴν, ὡς οἱ πολλοί, ἐπὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνεγέθει.* Ὅτε

Variae lectiones et notae.

αὐτοῦ· V. 2, M. 1.2. Cod. 498, 18-499, 1: Οὗτος ὁ μέγας βασιλεὺς ὑπὸ φ. Ἐ. ὁνειδισόμενος ὡς νεωτερίζων (ut cod.) τὴν θ. ἵνα τῶν φ. αὐτῶν παρίστανται δ. Ἀ. τῷ ἐπισκόπῳ. Ὁ δὲ Ἀ. θεῖος μὲν ἦν ἀνὴρ, λ. δὲ ἀπ. ὡς οὐκ εἶδε τὸν φιλόσοφον γλωσσολογούντα ἔφη· ἐπ. σοι ἐν ὀ. Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μὲν ἀληθινοῦ θ. ἡμῶν φ. καὶ μὴ φ. καὶ ἅμα τῷ λ. ἐφ. καὶ γέγονεν ἄλ. πράττει cod. et V. 2, M. 1.2. ἔθνη V. 1, M. 1. διαγιν. V. 1, 2, διάγων? νεωτερίζοι? ἔδοξαν V. 1. ἐπισκόπῳ add. V. 1. Οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος πατριάρχης· ἦν πρὸς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Leo: 326-340. cf. Syn. Ms. Ven. 53b. Ἐφ' οὗ ἦν ἐπισκοπὸς Ἀ. δ. παρὰ τοῖς τινι τῶν φιλοσόφων εἰπόντων ἐν ὀ. Ἰησοῦ Χριστοῦ φημιώθητι καὶ ἅμα τῷ λόγῳ διεμ. ἄλ. τὰ δὲ ἄλλα θ. ἐν Leo P. V. 1. Λέγεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτι μέλλων κτεῖσαι τὴν πόλιν καὶ ὀρεῖλων (ὀρεῖλ. cod.) πῆξαι τὰ θεμέλια καὶ καταμετρησάιναι, πεζὺς ἐξῆλθε μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ· καὶ ἑλθὼν εἰς τὸν φόρον, εἶπον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες· Πόησον τέλος τοῦ τεύχους. Ἐκείνος δὲ ἔφη· Οὐκ, ἔως οὐ στή ὁ προαγωγὸς μου ἐκείσε πληρώσεται. Ἀγγέλων γὰρ ἑώρα προαγαγόντα. Ἀπελθὼν δὲ μέχρι τοῦ ἑξακτονίου πεζὺς μετὰ πάσης τῆς συγκλήτου, ἐκείσε ὄρᾳ τὸν ἀγγέλον τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ πῆξαντα, δηλοῦντα (δηλοῦντος cod.) ἔω· ἐκείσε στήσας αὐτόν. Καὶ δὴ τοῦτο πεποιήκειν. Haec in textu codicis sunt, sed cum in nullo alio inveniantur, e margine irrepsisse videntur. Rubrica haec M. 2, in codice evanuit. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ ὁ ἅγιος· Ἀ. ἐν V. 1. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ἀ. ἐν V. 2, M. 1, 2. π. καὶ μ. δ. V. 2, M. 1, 2, μεγάλ. cod. καὶ om. V. 1, 2, M. 1, 2. κατορθώμασιν add. cod. ἀκουστέον? (ἀκουστοί. cod.) σκυλλῆναι cod. V. 1. cf. Luc. vii, 6 μὴ σκύλλου. ἑαυτὸν V. 2. Ὁ δὲ μακάριος V. 1. ἀββᾶ V. 2, M. 1, 2. διὰ add. V. 2, M. 1, 2. τοῦ ἁγίου γέγοντος add. V. 1, 2, M. 1, 2. Vila 497, A: Ἐ. δὲ μ. V. 2, E. δὲ καὶ μ. M. 1, 2. ἡ τ. Ἀ. φῆμ' Ath. γὰρ add. V. 1. ἀντιγραφ. cod. ἀντίγραφα V. 1, 2, M. 1, 2. δέξασθαι M. 1, 2. δ. περὶ πολλοῦ τ. λόγου ἐπ. V. 1, 2, M. 1, 2, ὡς π. M. 2.

A pulchro solidoque statu stabilire, ipsisque sic se habentibus ea quae justa sunt tribuere.

Cum autem Magnus Constantinus a Graecis philosophis apud Byzantium exprobraretur, quod mores patrios more Romano vivendo spreverit, et novam religionem asportaret, expedire credidit unum ex philosophis cum Alexandro, Byzantii episcopo, disputationem habere de fide. Alexander autem dialecticæ expertus, sed divinus, in die disputationis dialectico philosopho ait: « In nomine Jesu Christi, Dei mei, impero tibi ut sileas nullamque vocem emittas. » Simul autem ac dixit, loquela ille amissa, mutus remansit.

CLXXXVII. De sancto Antonio.

Regnante Constantino Antonius magnus multis magnisque virtutibus elucebat. Ejus fama pervenit ad regem, qui scripsit ei litteras, quibus ipsum exhortaretur ut Constantinopolim veniret ubi precibus ejus frui cupiebat. Sanctus autem multa cura sollicitus discipulo suo Paulo ait: « Quid dicis, fili, numquid adibo regem cum obsequio? » Ille vero respondens: « Si abeas, inquit, Antonius es; si autem non abeas, abbas Antonius. » Dixitque sanctus: « Ergo si propter hanc gloriam non dicerer abbas, vere non egre diar. » Cum hoc audisset rex sagacissimus, modestior ac moderatior evasit.

De eo quoque magnus Athanasius ait: « Pervenit ad reges usque praestantissima Antonii conversatio. Cum audivissent enim Constantinus Magnus, et Constantius et Constans Augusti, scripserunt ad eum et ab eo responsa exposcunt. Sed litterarum ita acceptarum minimam rationem aut curam habebat: neque, sicut multi, de talibus epistolis gaudebat. Cum igitur litteras acciperet,

vocabat monachos et dicebat : « Ne miremini si rex A ad nos scribit : homo enim et ipse est ; miremini autem quod Deus legem scripsit, et per proprium Filium nobis locutus est. » Cum igitur nollet epistolas recipere, impeditus est a monachis qui dicebant ei reges esse Christianos et recusatione non esse scandalizandos. Permisit ergo praelegi litteras, et in rescripto laudabat eos quod Christum adorarent ; hortabatur autem ut quae salutem spectant et non praesentia magni facerent, semperque mortis, futuri iudicii et remunerationis meminissent, atque unum esse Deum verum Regem aeternum, bene scirent. Monebat autem illos ut essent clementes et iusti pauperumque curam haberent, quasi de sua gubernatione Deo rationem reddiuri. Quae cum Augusti acciperent, de exhortatione viri iusti valde letabantur.

Postquam igitur divinus Constantinus regnavisset Romae duodecim annos, et Constantinopoli viginti annos, et in quodam regio Nicomediae suburbio aliquod tempus aegrotavisset, mortuus est, relinquens sui regni heredes tres filios, Constantem, Constantinum et Constantinum ; relinquebat etiam unam filiam nomine Helenam, Juliani Apostatae uxorem, quam habuerat ex consobrina Faustae, Herculi filia.

Variae lectiones et notae.

“ τὰ Ath. ” ἐκλ. cod. ἐκάλει Ath. “ ὅτι Θεός V. 1,2. ” ἰδ. αὐτοῦ Υἱοῦ M. 1,2. “ παρὰ V. 1. ” ἐκωλύθησαν M. 1,2? “ ἀποριζθέντες V. 2. ἀπορηθέντες V. 1. ” ὁ π. V. 2. “ μεγάλως ; μεγάλ. cod. ” μ. τὸν Θεὸν ἀλ. V. 1, μ. ἀλ. Θεὸν V. 2, M. 1,2. “ Glyc. 466,13 : ‘Ο μοναχὸς Ἀλέξανδρος ἐν τῇ διὰ τὴν τοῦ τιμίου σταυροῦ εὕρεσιν ἱστορίᾳ λέγει μὲν ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσῃ — τῆνικαὶ δὲ καὶ βαπτισθῆναι. ” καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος ἔσ’, οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τὸν Ῥωμαίων V. 1. ” ἀρρώστησαντος? (ἀρρώστη cod.) ” καὶ add. V. N. 1,2. Κωνσταντ. καὶ Κωνσταντίνου cod. ” καὶ add. M. 1,2 ” τὴν καὶ Κωνσταντίαν add. V. 2. ” γενομ. M. 1,2. ” ἀν. Ἐ. V. 2, M. 1,2. ” Ἡρώδης καὶ Ἰππύλυτος χρονογράφοι ἱστοροῦσιν, ὅτι αὐτῇ τῇ Φαύστᾳ ἔτεκεν υἱὸν ὀνόματι Κρισπέντιον (Κρίσπον Glyc. 461,12-15), ὃν αὐτῇ ἡ μήτηρ διέδωκεν ὡς ἐρασθέντα αὐτῇ. δ καὶ μαθὼν ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ὕστερον δὲ μαθὼν συκοφαντήσαντα τὸν παῖδα αὐτῆς, βαλάντιον ἐκπύρσας, ἔσθωκεν αὐτὴν κατέκτανεν. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς ἀκρίτως ἀποκηθέντα διὰ τὴν ὀψίαν ἦν εἴπαμεν, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἐλένη, μὴ φέρουσα τὴν τοῦ νέου ἀναιρέσιν ᾗδ τῇ τοῦ Κίσιου ἀξιώθεντα (ἀξιώθεντος cod.) τιμῆς, ἠδολέσχει ἐπὶ τῇ ἀκρίτῳ ἀποφάσει. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος μέγας λυπηθεὶς καὶ μετανοήσας ἔκλαυσεν ἐπὶ αὐτὸν ἡμέρας μ’ καὶ νύκτας, μὴ λουσάμενος τῷ σώματι μὴ δὲ ἀνακλιθεὶς ἐπὶ κοίτης στήλην αὐτοῦ ἐξ ἀργύρου καθαρῷ, βαφὰς αὐτὴν ἐκ χρυσοῦ πλείστου, τὴν δὲ κεφαλὴν μόνην ἐκ χρυσοῦ, γράφουσαν ἐν τῷ μετώπῳ : ‘Ὁδεῖται υἱὸς μου ταύτην στήλην μετανοήσας λαβεῖν (λαβὼν cod.) ἐλπίσας τὴν Θεὸν ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησα. ’ (Heracles et Hippolytus, exempla similis facinoris, in scriptores mutati? In Parastasis p. 3, 4, notantur Herodotus et Hippolytus chronographi in eodem regno; cf. Ced. 497,22 : Τούτῳ τῷ ἔτει (x’) καὶ Κρίσπος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Χριστιανὸς ἐκοιμήθη ἐτ 519,22 : ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἐ. πρὸ ἐφ’ αὐτὴν τὴν αὐτοῦ τελευτῆς ἀποθανούσα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ φ.) Ἐτελεύτησε δὲ ἐν Νικομηδείᾳ ἐτῶν ἑξ’, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν λάρνακι χρυσοῦ (porphyra Leo, Ced. 519,16-520,4) οἱ στρατιῶται ἐνθέντες ἐποίησαν κοπετὴν μέγαν. Καταλαβὼν δὲ Κωνσταντίνος ὁ τῆς Ἐφῆς βασιλεὺς καὶ ἀνακομίσας τὸ τίμιον λείψανον καὶ βασιλικῶς κηδεύσας τὸν πατέρα, ἐφ’ ὧφ’ ἡ ἀπόδοτο τῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ, ἐνθα ἀπατῆθη καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἐλένη. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ Κωνσταντίνος ὀφκοδόμησεν ἐκεῖ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸ θάπτεσθαι τοὺς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, ὅπως ἂν ἔσονται μακρὰν τὴν ἀποστολικὴν λειψάνων. Ἐγένετο δὲ ἡ ἡμέρα τῆς κοιμῆσεως αὐτοῦ Μαῦρου κα’ (cf. Syn. Ms. Ven. 3. : Οὗτος καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων κατέθηκεν. Εἶτα κατὰ Παρῶν κινήσας ἀπὸ Νικομηδείας, πεδίοις θερμαῖς παραγίνεται καὶ κακῶς ἐκτείνε τὸ δὲ Ἐλενοπόλει ἐν τῷ λ. ἐκὼν, πυρετοῦ λάβρου κατασχόντος αὐτόν, ἐτ. οὐ τὸ λείψανον ἀνακομιθῇ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους καὶ ἐτέθη εἰς τὸ παρ’ αὐτοῦ κτισθὲν ἱερόν. Λέγουσι δὲ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον δολοφονηθῆναι ὑπὸ δαματιοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ καὶ Ἀναβαλίου ἐκ Θεοδώρου γεννηθέντος, φάρμακον αὐτῷ δλητήρ οὐ ἐκχεαμένον, διὰ τὸ κρατῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας, ἀλλὰ τῆς ἐλπίδος [ιστερήθη, κτλ. Deest h. l. integra plagula excisa, cum qualiter sequens verbum tantum plagulas et quidem tres in prima medietate continet; in hac plagula inveniebatur disquisitio de Trinitate, qua Ced. 507,16-510,16 διάφορον legitur. Caput vero 3 abruptum vix mediam sequentis paginae partem implebat; cf. Ced. 520,4 : Δόξα δὲ κατέσχε τελευτήσας μὲν τὸν μέγαν Κ. φαρμάκῳ δηλητηρίῳ ἐπιβουλή τῶν ἀδελφῶν, δὲ καὶ αὐτὸν δὲ αὐτογράφῳ ἐπισκεψαί τῳ παιδὶ ἐνδοξασαί τε καὶ φυλάσσειν τοὺς ἀνελόντας αὐτὸν θείους.

429 * (4) [Οὗτοι οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν Ἀ τῶν βασιλικῶν σκήπτρων], τῆς μὲν ἀνατολῆς Κωνσταντίας, τῆς δὲ δύσεως Κωνσταντίνος καὶ Κωνσταντίνος, ὅς τ' καὶ φωνάσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον * καὶ βασιλεύσας μόνος * ἔτη x' ¹⁰ ἐσφάγη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δήμου.

" (5) Ἐματαιώθησαν τοίνυν οἱ καταφευδόμενοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ " φάσκοντες, ὅτι ἐν τῇ τελευταίῃ ἐβαπτίσθη καὶ μέχρι τότε ἀβάπτιστος ἐπῆρχε. Πῶς γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος; ἀνὴρ, θεοσεβής, καὶ φιλόχριστος, καὶ περὶ τὴν πίστιν θερμώτατος, ἡνέσχετο χρόνου; τοσούτους κεχωρισθαι " τῆς θείας μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, καὶ μάλιστα γε τοιούτοις " Πατράτιν ἁγίοις συνδιακείμενος καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ νοουθεσίας ἐπόμειος " ἀσπασίως καὶ γνησίως; Πῶς δὲ καὶ τοῖς ἀπίστοις ἐφαίνετο Χριστιανὸς; τέλειος μὴ ποτε τελειωθείς διὰ τοῦ βαπτίσματος; Πῶς δὲ καὶ ὁ καταπεύγων καὶ ἀναγκάζων τοὺς ἄλλους; ἀπαντας; ἀπίστους; δηλονότι πιστεῦσαι, καὶ βαπτισθῆναι, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὁμολογήσαι καθαρώτερόν τε καὶ πληρωγέστερον, αὐτὸς ἐν τοσούτῳ σκότῳ ἐτύγχανεν " ; Ἀληθῶς ψεύδους " τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἀνάπλασμα τῆς Ἀρειανικῆς καὶ ἁθῆον αἰρέσεως; καὶ τῆς αὐτῶν ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας κακοῦργημα βουλομένων **430** τῆς οἰκείας αἰρέσεως; ὑπασιστην ἀποδείξει " τὸν μέγαν πισθῆναι ἀναπλαττόντων "

(6) Καὶ γὰρ τοὶ " καὶ ὁ μέγας Ἰσίδωρος; τοιάδε φησί. " Δεῖ τοίνυν ἀκολουθεῖν καὶ περὶ αὐτοῦ τῇ συγκροτήσει μεγάλῃ καὶ ἁγίᾳ συνέδῳ ἐν Νικαίᾳ κατὰ Ἀρείου τοῦ " δυσσεβοῦς τῶν τῇ ἁγίαν Πατέρων ἐκείνῃ γὰρ θεῶν ἐμπνευθεῖσα τὰληθὲς ἐλογμάσιν. "

" (7) Ἰστέον τοίνυν ὡς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου " Τριάδος μυστικῶς ἡ διδασκαλία ἐγκατέσπαραται, ὡς καὶ Φίλων, καίτοι " Ἰουδαῖον ἄνδρα ὑπάρχοντα καὶ ζητῶν, ὁ δὲ καὶ ταλῆλοις συγγραμμάτων, ἀπομάχεσθαι τῇ οἰκείᾳ ὁρηκεῖ. " Βασανίζων γὰρ τὸ εἰρημένον " " Ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον, ἡνυχκάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξεδιάσθη καὶ τὸ " τοῦ Θεοῦ Λόγον θεολογήσαι. Τί γὰρ; Εἰ καὶ δευτέρον τὸν συναΐδιον " τῷ Πατρὶ καὶ ὁ ἑαυτοῦ καὶ χρό-

Hi tres ipsius filii regis sceptris potiti sunt : Orientem habuit Constantius; Occidentem vero Constantinus et Constans, qui, cum interfecisset fratrem suum Constantium et solus regnasset viginti annos, a populo et ipse jugulatus est.

Frustra mentiti sunt adversus Magnum Constantinum, qui dicunt eum prope mortem fuisse baptizatum et hucusque sine baptismate mansisse. Quomodo enim hujusmodi vir, timens Deum, Christum amans, ferventerque credens, sustinisset tamdiu participatione divinorum mysteriorum arceri, praesertim cum hujusmodi sanctis Patribus conviveret et sacris ipsorum doctrinis et monitiis prompte sincereque pareret? Quomodo infidelibus videbatur Christianus perfectus, si nondum baptismate perficeretur? Quomodo qui compellebat urgebatque cunctos alios infideles ut crederent et baptizarentur, sinceriusque ac manifestius sanctam Trinitatem confiterentur, ipse tantis in tenebris esse potuerit? Hoc vere mendacium est et Arianum impiæque hæresis figmentum : hoc est ipsorum infidelitatis et impietatis flagitium, ut suæ hæresis famulum ostenderent Magnum Constantinum et ab Arianis baptizatum esse sane fingerent.

Κωνσταντίνον καὶ ὑπὸ Ἀρειανῶν διδόν αὐτὸν βα-

Porro magnus Isidorus hæc quoque dicit : Oportet ergo parere et obedire magnæ et sanctæ trecentorum decem et octo sanctorum Patrum synodo, adversus impium Arium in Nicæa congregatæ : hæc enim divinitus inspirata verum dedidit.

Sciendum est quod in Veteri Testamento de sancta et consubstantiali Trinitate mystice doctrina sparsa est, ita ut Philo, licet Judæus et zelator propriæ religioni pugnet. Examinans enim dictum : « Ad imaginem Dei feci hominem, ut Verbum Dei confiteatur Deum veritate, cogitur et compellitur. Quid enim? si nempe secundum qui coæternus est Patri, numeroque et temporibus superiorem vocat, etsi veritatem non consecutus, secundum tamen personæ ideam habuit. Non hic au-

Varie lectiones et notæ.

* Περὶ τῶν παίδων τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (M. 2.) Οὗτοι — σκήπτρων Desunt nre in cod. et V. 1, sed et sequentia in codice perierunt. V. 2 adjungit in margine : « Οὐ μὲν Κωνσταντίνος ἦν ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κατὰ γέννησιν, ὁ δὲ Κωνσταντίνος ὁ δευτέρου, ὁ δὲ τρίτος Κωνσταντίνος ὁ φωνάσας τὸν ἀδελφόν » cf. Sym. Ms. Ven. 32* : καταλείψας γ' υἱόν, Κωνσταντίνον, Κωνσταντίνον καὶ Κωνσταντίνον, διορισθέντες δὲ Κωνσταντίνον τὰ τῆς Θράκης καὶ Ἑσπίας κρατεῖν μέρη, Κωνσταντίνον μὲν τὰ πρὸς Ἰλλυριὸν ἐσπέρια, Κωνσταντίνον δὲ Κρήτην, Ἀρκεσίην καὶ τὸ Ἰλλυρικόν. " ὡς V. 1. * Κωνσταντίνον V. 1. * β. 1. M. 1. " α' V. 1. " C. 476, 5 — 11. " K. φ. V. 2. " κεχωρισθαι V. 1. χωρὶς V. 2, M. 1, 2. " γέ τοι οἱ τοῖς π. καὶ ἁγίοις V. 2, M. 1, 2. " δόγματι add. V. 2, M. 1, 2. " τυγχάνων M. 1, 2. " τοῦτο φ. V. 2, M. 1, 2. " ὑπὸ δὲ δέκεται ὑπὸ τοῦ μακαρίου Σιλβέστρου βαπτισθῆναι ἐν Ῥώμῃ » λέγεται γὰρ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην εἰκόδοι μέχρι τῆς σήμερον τὴν βαπτιστήρα (ἡ βαπτιστήριον) ἔχουσιν εἰς μαρτυρίαν V. 2. " Τοιγάρτοι M. 2. " τούτων δ. V. 2? " α'. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος V. 1, quod ad § 6 potius pertinet quam ad § 7, sed locus Isidori laudatus H. 143 inde a § 7 incipit ὅ καὶ ἐν τῇ π. δ. ἐκ. ἡ δ. " καὶ ζωοποιῶν add. Ced. " γὰρ add. Ced. " οὐ καὶ ζ. Is. " καταλείπεται V. 2, καταλείπεται M. 1, 2, ἀπολείπει Is. " καὶ add. V. 2, M. 1, 2. " παρὰ τοῦ Θεοῦ Is. " Gen. 1, 6. cf. Κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν Gen. 1, 27 cum Is. M. 1, 2 ἐποίησε. " τῇ τοῦ Θεοῦ θ. M. 1, τῇ τοῦ Θεοῦ θεολογία θ. M. 2, τὸν Θεοῦ λ. θ. Is. (cod. B.) " λόγον add. Ced.

tem solum hoc sensit : sed adhuc Verbum « Deus » et Verbum « Dominus » interpretari tentans, regalissimæ Trinitatis ideam tenuit. Dicens enim unum esse Deum, non ad unitatis numerum recurrit, sed ad sanctæ Trinitatis mysterium, quod omnino discrepantibus singularius est, et vere unicis amplius est. Et ita vi suam animam adducit ad necessario constituendum et in scriptis relinquendum istud effatum : « Duæ namque, ait, ipsius qui vere est potentie quarum una, agens et benefica natura, vocatur Deus ; alia vero regalis et honorabilis Dominus ; » fere quasi diceret : Christus Dei potentia et sapientia ; potentia non sine substantia, sed subsistens et omnipotens, et substantiæ creatrix et æqualis illi, cujus est potentia. Rursus idem Philo, de visione quam tuitus est Moyses scribens, ait : « Tremendam visionem aspicit ; » eundem paulo post, mediam inter flammam, formam quandam pulcherrimam, nulli visibilium similem, imaginem Numini parissimam, lumen igne superius emittentem, quam si quis, illius qui est, imaginem putaret, recte opinaretur. » Si quis autem de hac imagine iustam cognitionem acquirere velit, audiat Paulum loquentem de Filio, « Qui est imago Dei invisibilis. » Nonne orthodoxam theologiam tangit ? Sed non perfectionem querit ab Omnipotente per conscientiam puram ad videndam veritatem et propriæ religioni obsistendum. Hoc tamen significat, quod non, velut ignari Judæorum præceptores quodam prejudicio impediti, dogmatizant, ad unam personam reducat theologiam. Non autem solum ex illis valde conspicuis, in hoc cogitatum ut mihi videtur, adductus est, sed etiam ex illo : « Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram ; » et ex isto : « Pluit Dominus ignem a Domino ; » et ex hoc : « Vocavit Dominus in nomine Domini ; » et ex eo : « Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis ; » et ex hoc : « In te Deus, et tu es Deus. » Hos porro dicentes, quod millies est sanctus Deus ; ei hoc : Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabaoth, interpretari audentes, clare convincit : Exquisivi vultum tuum, Domine, requiram ; ne avertas faciem a me. Nisi enim sanctam Trinitatem prædicasset, de redundantia verborum suorum me-

A νων ³¹ ἀνώτερον ὄντα καλεῖ, τῆς ἀληθείας μὴ ³² ἐφικνούμενος, ὅμως ἔννοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. Οὐκ ³³ ἐνταῦθα δὲ μόνον ἔπαθε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τό· « Θεός » καὶ ³⁴ τό· « Κύριος, » ἐρμηνεύσαι πειρώμενος, τῆς βασιλικότητος Τριάδος ἔννοιαν ἔσχε. Φάσκων ³⁵ γάρ, ὅτι εἰς ἑστὶν ὁ Θεός, οὐ πρὸς τὴν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ ³⁶ τῶν μὲν πάντη διαιρετῶν ἐνικώτερον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφθονώτερον· καὶ οὕτω κατὰ κράτος· εἶπεν ³⁷ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκασθῆναι διαβρῆδην τοῦτο (καὶ) φάναι καὶ ἐν γράμμασι **431** καταλεῖψαι. Δύο μὲν γάρ (εἶπεν ³⁸) εἶναι τὰς τοῦ ὄντος· ³⁹ ὄντος δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ εὐεργητικὴ φύσις ⁴⁰ καλεῖται Θεός, ἡ δὲ βασιλικὴ καὶ τιμωρητικὴ ⁴¹ Κύριος, οὐ πόρρω βαίνων τοῦ φήσαντος· « Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ ⁴² σοφία, δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάτως· ⁴³ δημιουργός, καὶ ἰσοσθενής· ἐκείνου, οὗ δύναμις ἐστὶ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτός ⁴⁴ Φίλιππος περὶ τοῦ θαύματος ⁴⁵, οὗ εἶλες Μωϋσῆς ⁴⁶, ἐκράζων· ἔφη· « Θέαμα ἐκκλητικῶ-
 B πόρρω βαίνων τοῦ φήσαντος· « Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ ⁴² σοφία, δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάτως· ⁴³ δημιουργός, καὶ ἰσοσθενής· ἐκείνου, οὗ δύναμις ἐστὶ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτός ⁴⁴ Φίλιππος περὶ τοῦ θαύματος ⁴⁵, οὗ εἶλες Μωϋσῆς ⁴⁶, ἐκράζων· ἔφη· « Θέαμα ἐκκλητικῶ-
 C ταν ⁴⁷ ὁρᾷ· εἶτα μετ' ὀλίγον ⁴⁸ κατὰ μέσσην ⁴⁹ τὴν φλόγα μορφήν τινα περικαλλιστάτην ἔμφερῆ οὐδενὶ ⁵⁰ τῶν ὄντων, θεοειδέστατον ἀγαλμα, φῶς ἀγιοειδέστε-
 ρον τοῦ πυρὸς ἀπαστράπτουσαν, ἣν ἴδαν τις ὑπετόπη-
 σεν ⁵¹ εἰκόνα τοῦ ὄντος· ⁵² εἶναι, καλῶς ὑπεβλήφην. » Εἰ δὲ τις περὶ τῆς εἰκόνης ἀκριβῶς μαθεῖν βούλῃται ⁵³, ἀκούετω Παύλου φράζοντος· ⁵⁴ περὶ τοῦ Υἱοῦ ⁵⁵.
 « Ὁς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου. » Οὐκ οὖν κἀκεῖνος θεολογίας ὀρθοδόξου ἀπτεται ; μὴ γάρ ⁵⁶ τὴν ἀκρίβειαν ζητεῖ παρὰ ⁵⁷ τοῦ ὀνιθέontos ὅλως διὰ σύνεσιν εὐκρινῆ ⁵⁸ κατοπτεῦσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῇ οἰκαίᾳ θρησκείᾳ ἀπομάχεσθαι· ἀλλ' ⁵⁹ ἐκεῖνο ἐν-
 νόει ⁶⁰, ὅτι εἰς ἐν πρόσωπον οὐ συνέκλεισε τὴν θεο-
 λογίαν ὡς ὁ ἀπειθεῖτο ⁶¹ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταί, προλήφει τινα κατεχόμενον, δογματίζουσιν. Οὐκ ἐκ
 D τοῦτων δὲ [μόνον πληκτικιστῶν] ὄντων, εἰς τοσαύ-
 την ⁶² προήχθη ⁶³, ὡς γε ἡγοῦμαι, τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ⁶⁴. « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα
 ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν· » καὶ ἐκ ⁶⁵ τοῦ·
 « Ἐβρεξέ Κύριος ⁶⁶ [πῦρ] παρὰ Κυρίου ⁶⁷. » καὶ ἐκ
 τοῦ· « Ἐκάλεσε Κύριος ἐν ὀνόματι Κυρίου· » καὶ
432 ἐκ τοῦ ⁶⁸. « Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου·
 D Κάθου ἐκ δεξιῶν μου· » καὶ ἐκ τοῦ ⁶⁹. « Ἐν σοί

Variae lectiones et notæ.

³¹ χρόνον V. 2, γ. ὄντα ἀν. Is. χρόνον Is. B. ³² ἀλ. καὶ ἐφ. V. 1. ³³ καὶ τὸ Κύριος ; om. V. 2, Is. — καὶ Κύριος Is. ³⁴ λέγων γάρ Is. ³⁵ Τρ. τῶν M. 1. — ἀγ. om. Is. ³⁶ εἶδεν ἀ. V. 1. ἔ V. 2, ἀ. ἔ. M. 1,2, δ. καὶ εἰπὺν καὶ ἐν συγγ. Is. (δ. τ. καὶ ἔ. x. ἐν σ. Is. B.) ³⁷ ἔφη Is. ἔφησεν B, om. Ced. ³⁸ τοῦ ὄντος δ. V. 1,2, M. 1,2, Is. τοῦ ὄντος δ. B, Ced. sed cf. l. 11. ³⁹ εἰ φησὶν V. 1,2, M. 1,2, Is. ⁴⁰ καὶ τ. om. V. 2. ⁴¹ εἰπόντος Is. ⁴² καὶ Θεοῦ σ. δ. om. V. 1, propter homoioteleuton, sed cf. 1 Cor. 1. 24. ⁴³ ὑποστάτως V. 2, M. 1,2. ὑποστάσεων Is. ⁴⁴ καὶ π. ὁφείλων π. V. 1,2, M. 1,2, Is. Ced. ⁴⁵ τοῦ θ. om. V. 2, M. 1,2, Θεοῦ θ. Ced. ⁴⁶ ἐν τῇ βίτῳ add. Ced. ⁴⁷ ἐκφράσαι V. 1, φησὶ Is. ⁴⁸ πληκτ. V. 1,2, M. 1,2, Is. ; ἔ. δ. Ced., V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁹ ὀλίγα V. 1, Is. ⁵⁰ δὲ add. Is. μορφή τις ἦν περικαλλιστάτη τῶν ὁ. ἐμφερῆς ὁ. ἀπαστράπτουσα Is. ⁵¹ οὐδέν V. 1,2, M. 1,2. ⁵² ὑπετόπησεν V. 1,2, M. 1,2, Ced., ὑπετόπασεν Is. B. ⁵³ ὄντως ; x. ὅπ. om. Is. ⁵⁴ β. μ. ἀ. φρ. Π. π. τοῦ Χριστοῦ Is., sed Π. φρ. B. ⁵⁵ λέγοντος Ced. ⁵⁶ Colos. 1, 15. ⁵⁷ δὲ add. Is. ⁵⁸ V. 2, ζητεῖ ἡ παρὰ M. 1,2? ⁵⁹ καὶ Is. καὶ τῇ οἰκίᾳ Ced. ⁶⁰ ἐννοεῖτω V. 2, M. 1,2. ⁶¹ καὶ κακίστολοι V. 1,2, M. 1,2, Ced. — 19. μόνον V. 1,2, M. 1,2, κλειστάτων M. 1,2. ⁶² ταύτην V. 1,2, M. 1,2, Ced. ⁶³ προήχθη V. 1,2. ⁶⁴ Gen. 1, 26. ⁶⁵ καὶ τοῦ M. 1,2, Gen. 1, 24. ⁶⁶ θεῶν καὶ Gen. πῦρ om. codd. Is. ⁶⁷ καὶ — Κυρίου om. propter homoioteleuton V. 1,2, M. 1,2, Ced. Ex. XXXIV. 5 ἐκ. (Μωϋσῆς), τῷ θ. Κυρίου. ⁶⁸ Ps. cx, 1. ⁶⁹ ὅτι add. V. 1,2, M. 1,2, Ced.

[δ] Θεός, καὶ οὐ εἰς [δ] Θεός. Ὁ τοῦ γὰρ λέγον-
 τας, ὅτι μυριάκις ἐστὶν ἅγιος ὁ Θεός, καὶ τὸ
 « Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος, Κύριος Σαβαώθ », ἡ πα-
 ρερμηνεύσαι τολμῶντας λαμπρῶς ἰλέγει το· « Ἐξ-
 ῆστησα τὸ πρόσωπόν σου », Κύριε, ζητήσω· μὴ
 ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Εἰ μὴ γὰρ
 τὴν ἁγίαν Τριάδα ἀνεκήρυττεν, ὃ φράσας περιτο-
 λογίας δίκαιος ἂν εἴη ἀπαιτηθῆναι δίκας· οὐ μόνον
 δὲ ἐν τούτῳ, — χρῆναι γὰρ οἶμαι ἐπὶ σαφέστερον
 ἐμφανῆσαι ῥητόν. — ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ « οὐ θύσον τῷ
 Θεῷ θυσιαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς
 εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλῃσαι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως,
 καὶ ἐξελοῦμαι σε, καὶ δοξάσεις » με. Ὁ μὴ γὰρ ἡ
 Τριάς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκηρύττετο, ἐχρὴν ῥηθῆναι·
 « οὐ θύσον τῷ Θεῷ θυσιαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος αὐτῷ
 τὰς εὐχὰς σου, καὶ ἐπικάλῃσαι αὐτόν ἐν ἡμέρᾳ θλί-
 ψεως σου, [καὶ] ἐξελεῖται σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν.
 Ἀλλ' » οὕτως μὲν οὐκ ἐβρέθη· εἴρηται δὲ ὡς εἴρη-
 ται. Σαφῶς « διὰ τούτων καὶ δι' ἄλλων » πολλῶν
 (ἀπὸ, ἵνα μὴ μακρὸν ποιῇται τὸν λόγον, νῦν παρα-
 λέλθω τοῖς ἀκούειν δυναμένοις) κηρύττει ἡ Παλαιὰ
 διαθήκη, ὅτι οὐχ ἐνὸς προσώπου σημαίνει· « δεσπο-
 τείαν, ἀλλὰ τῶν μὲν ὑποστάσεων, μιὰ δὲ « οὐ-
 σίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων » στηλιτεύσῃ τὴν ὡς « ἐφ'
 ἐνὸς προσώπου οὐχ ὀνείῃ ἐννοίαν, οἷς καὶ Σαββῆλιος
 ἠκολούθησιν », ἰσως ἐκ τῆς ἁγαντοῦ τοῦ Ἰού πρὸς τὸν
 Πατέρα ἰσότητος », εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογμα-
 τίσαι νεωρθεῖς » καὶ Ἑλλήνων ἐξοστρακίσαι τὴν
 πολυθεσίαν, ὧν « Ἀρείος καὶ Εὐνόμιος ἰάλασσαν εἶναι
 φοιτητάς, τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφορὰν εἰς τὴν οὐ-
 σίαν παραλόγως ἐλκύσαντες. Εἰ δὲ τις φαίη· Διὰ τί
 γὰρ » μὴ σαφῶς καὶ διαβρῆδον 433 ἐξ ἀρχῆς
 ταῦτα κεκήρυκται· φαίη » ὅτι μάλιστα μὲν » τοῖς
 συνετῶς ἀκούουσιν λαμπρὰ ἐστὶν αὕτη καὶ « ἀπό-
 δεῖξις καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φίλωνι.
 Εἰ δὲ καὶ συνεσκιασμένως ἐβρέθη, ἐκείνῳ λογίζε-
 σθαι χρὴ, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθεσίαν ῥέπουσι
 νομοθετῶν » οὐκ ἔδοκιμασε διαφορὰν προσώπων
 εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον (115') φύσιν ἐν
 ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλο-
 λατρίαν ἐλκυσθῶσιν », ἀλλὰ » τῆς μοναρχίας ἐξ
 ἀρχῆς μαθόντες μάθημα, κατὰ μικρὸν [τὸ τῶν ὑπο-
 στάσεων ἀναδιδασχθῶσι] « δόγμα », τὸ πάλιν εἰς ἐνό-
 τητα φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς
 λεγόμενα τῆς ταυτότητος » τῆς φύσεως παραστατικά, τὰ δὲ ὑπερβαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν], τῆς » τῶν

A rito ratio requireretur. Non autem tantum in hoc,
 oportet enim, ut puto, ad clarius aliquod venire
 verbum; sed in hoc: Immola Deo sacrificium lau-
 dis, et redde Altissimo vota tua; et invoca me
 in die afflictionis tuæ; et eruum te, et honori-
 ficabis eum. Si enim Trinitas hic non mani-
 feste prædicaretur, oportebat dicere: Immola Deo
 sacrificium laudis, et redde illi vota tua, et invoca
 eum in die tribulationis tuæ, et eruet te, et honori-
 ficabis eum. Sed ita non est dictum: dictum autem
 est sicut dictum est. Evidenter ex his et aliis mul-
 tis (quæ, ne longius sermonem producam, nunc
 relinquo valentibus audire), prædicat Vetus Testa-
 mentum non unius personæ dominatum significare,
 sed trium personarum uniusque substantiæ, ut stig-
 mata imponat de una persona Judæorum non sanæ
 opinioni, quibus et Sabellius adhesit, ex nimia Fi-
 lii cum Patre æqualitate, unam personam sustinere,
 nitens et Græcorum proscribere polytheismum, quo-
 rum Arius et Eunomius convicti sunt esse se-
 quaces, eo quod personarum differentiam ad sub-
 stantiam irrationaliter traduxerunt. Si quis autem
 dicat: Cur non evidenter et aperte hæc ab initio præ-
 dicata sunt? responderem hanc expositionem et
 doctrinam maxime eis, qui intelligenter audiunt,
 claram esse: sicut et sapienti Philoni visa est.
 Si verum etiam subobscurè declarata est, hoc
 quoque notandum, quod Judæis ad polytheismum
 inclinantibus, legislator non judicavit distinctionem
 personarum inducendam, ne quod in personis diffe-
 rebat natura differre opinantes, in idololatriam addu-
 cerentur; maluit autem Judæos, doctrina monar-
 chiæ ex initio accepta, paulatim personarum dog-
 mati iniciandos, quod denuo ad unitatem naturæ
 revertitur, ita ut secundum unitatem dicta ejus-
 dem uniusque naturæ demonstrativa essent, et su-
 per unitatem arithmetica excellentia, personarum
 proprietatem, in unam substantiam coactam,
 ostenderent. Distinctas enim supponere substantias,
 Græcum est; unam personam existimare unam
 substantiam, Judaicum; extendere autem ad san-
 ctiam et consubstantialiem Trinitatem personas et
 eas in unam substantiam colligere, rectissimum est
 et verum dogma.

Varie lectiones et notæ.

« εἰ om. Ced. » Isa. vi, 3. » Σαβ. om. Ced. » τὸ πρόσωπόν σου Ps. cxvii, 8, 9. V. 1, 2. M.
 1, 2. Ced. » σου add. iidem. » Ps. l, 14, 15. » ἐξελοῦ, καὶ σε Is. ἐξελεῖται σε V. 2. » καὶ
 εἰ αὐτόν V. 2, omissis seq. usq. ad. αὐτόν καὶ δ. σε M. 1, 2. » ἀπ. τῷ Ὑψίστῳ V. 1, M.
 1, 2. Ced. » ἐξελοῦμαι σε M. 1, 2. σ. τρ. ix. V. 2, M. 1, 2. ὧν. μυστικῶς τρ. Ced. Paulo ante ἀνιῆσαι
 V. 1, ἐρμηνεύσαι τὸ M. 1, 2. » Καὶ οὕτω V. 1, 2, M. 1, 4. » καὶ add. Is. γὰρ καὶ. » ἄλλων om. V. 1, 2.
 M. 1, 2. Ced. qui adjungit ἑτέρων. — π. ἡ π. x. V. 1, 2. M. 1, 2. π. ἡ π. δ. x. Ced. » κηρύττει Is.
 » οὐ add. V. 2, M. 1, 2, ex οὐσίας. » Ἰουδαν V. 2, M. 1, 2. » ὡς om. V. 2, M. 1, 2. » ἡ. δ. ix
 V. 2, M. 1, 2. ἡ. x. Is. δ. ix. V. 1, 2. Ced. » ἰσότητος V. 2. » ν. τὴν π. τῶν Ἑ. ἐξοστράκισαν V. 1, 2.
 ν. τὴν π. Ἑ. ἐξοστράκισαν M. 1, 2. Ced. » οὐ εἰ φοιτητάς Ἀ. καὶ Ἑ. ἐ. τὴν ὑπόστασιν δ. V. 2, h. 1, 2.
 » διὰ τί γὰρ om. Ced. » ἐν add. V. 2, M. 1, 2. » μαλ. τ. σ. Ced. μαλ. μὲν τ. συνετῶς V. 2.
 M. 1, 2. μαλ. μέντοι συνετῶς V. 1. » ἀ. ἡ. ἀπ. V. 2, M. 1, 2. » νομοθετοῦντες οὐκ ἔδοκιμασαν V. 1.
 Ced. νομοθετοῦσα ἡ δεῖτα Γραφή οὐκ ἐδοκίμασε M. 1, 2, sed subintelligendus est Deus vel Moses.
 » διαφορὸν Is. sed cf. infra διαφορῶς φύσεις. — φύσιν, κτλ. iterum incipit cod. » ἐκκλησιάζουσιν Is.
 » τὸ add. Is. V. 1, 2, M. 1, 2. » ἀναδιδασχθῶσι V. 2, M. 1, 2. » δ. δ. π. V. 1, δ. π. M. 1, 2. » εἰς
 ταυτότητα V. 2. » τὰς τῶν ὑπ. ἰδιῶς. codex post omissionem ex simili initio natam: sed gentilivus a

ὑποστάσεων ἰδιότητος τῆς εἰς μίαν [οὐσίαν] συναγομένης· τὸ μὲν γὰρ διαφόρους ὡσεὶς ὑποτίθεσθαι. Ἑλληνικόν· τὸ δὲ ἐν πρῶσῳπον ἔχουν μίαν ὑπόστασιν, Ἰουδαϊκόν· τὸ δὲ πλατύνοντας· εἰς τὴν ἁγίαν· καὶ ὁμοούσιον Τριᾶδα· ὑποστάσεις εἰς μίαν οὐσίαν συνάγειν, ὁρθότατον εἶναι καὶ ἀληθινόν· τὸ δόγμα.

Capitulum super ea quæ dicta sunt, quod natu- A (8) Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, οἷον οὐκ ἔστι φυσικῇ ἠ ἀποδείξει κατὰ πάντα παραστήσαι τὸν ὑπὲρ φύσιν πραγμάτων. Εἰ γὰρ καὶ εὐρὴ ἀληθὴς ὁ Λόγος ἐγένετο, ἀλλ' οὐ φύδις ἄνθρωπος Χριστὸς ὁ ἑνανθρωπήσας, μᾶλλον δὲ ὡς Θεὸς ἐξ ἑκατέρων τῶν φύσεων αἱ; ὑπάρχων Υἱὸς Θεοῦ, Θεὸς ὑπερούσιος, αἰ καὶ διαβήγγυνται ὡς τὸ μείζον καὶ ἑλάττω ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ συγκρίνοντες; ἑπερούσιον ὡς τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱόν· καὶ ἀνόμενον δογματίζοντες. 434 οὐ γὰρ Ἰσασιν, ὡς εἰσιν, οἷον ὡς μείζον καὶ ἑλάττω ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν· ζητῆται καὶ κρίνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοῦς, καὶ ἵππος ἵππου, καὶ ἄπαξ ὡς ἀπλῶς ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως· τοῖς ὁμογενέσιν ὁρμύζει. Ὁ τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ τοιαυτῶς περιεργαζόμενος καὶ μείζονα λέγων τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοούσιον προτίεται, καὶ μὴ βούληται ἑτεροψύχια γὰρ ἄλλήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται, οὕτε λέγεται μείζων ἄνθρωπος βοῦς, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ὄνος ἰχθύος. Τὰ μέντοι γε τὴν ἐνικὸν ὁριθμὸν ὑπερβαίνοντα ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων εἰς διαφορὰς παραστατικά· τὰ δὲ γενικῶς ἐξηγηταιμένα, τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. Τὰ μὲν γὰρ εἴρηται, ἵνα Σαβίλλιος καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομωθῶσι, τὰ δὲ, ἵνα Ἀρειοὶ καὶ Εὐνόμιοι, καὶ Ἑλληνας, στηλιτευθῶσιν. Οἱ γὰρ πλατύνοντας μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Τριᾶδα τὸν τῶν ἰδιοτήτων ὁριθμὸν, συστήλλοντες δὲ εἰς μίαν οὐσίαν, ὁρθότητα δογματίζουσιν καὶ ταῖς τῶν οὐρανῶν χρυσμῶν ἐπονται διδασκαλίαις, μῆτε εἰς πολυθεῖαν διὰ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν ἐκπίπτοντες, μῆτε εἰς Ἰουδαϊσμὸν διὰ τὴν τοῦ ἐνὸς προσώπου σύστασιν ὀλισθαίνοντες. Πῶς δὲ οὐκ ἐρυθρίωσιν οἱ κτίσματοι προσκυνοῦντες καὶ ταῖς ἑαυτῶν μαχόμενοι ψήφοις; Ἀπαγορεύοντες γὰρ τὸ μὴ τῇ κτίσει προσκυνοῦν ὡς Ἑλληνικόν, αὐτοὶ τοῦτο δρῶντες ἑαυτοὺς λανθάνουσιν. Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς οὐ τὰ αὐτὰ ὀνόματα πάντως καὶ τὰ αὐτὰ μὲναι πράγματα, οὕτε ἡ ὁμωνυμία συνωνυμίαν ἐκ παντὸς τρόπου ἐμφαίνει· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Υἱοῦ κυρίως λέγεται ἡ γέννησις, ἐπὶ δὲ τῶν κτισμάτων καταχρηστικῶς· ἐπ' ἐκείνων μὲν, τῆς ἀληθείας· ἐν ἐκείνῃ καὶ τῆς ὁμοουσιότητος, ἐπὶ δὲ τούτων, τιμῆς χάριν· καὶ υλοθεσίας· Βουλῆθεις γὰρ ἀπεκύψαν ἡμᾶς, λόγῳ ἀληθείας. Μὴ τοίνυν

Variae lectiones et notæ.

vocabulo παραστατικά subintelligendo pendet. ὁ ὑπ. V. 2, διαφερούσας ὅπ. M. 1,2. ὡς πλατύνοντα ἰσ., sed πλατύνειν τὰς B. ὡς ἁγ. Τρ. ἰσ. εἰς add. cod., καὶ ἰσ. B, τὰς V. 2, M. 1,2, Cod. ἰσ. ὡς ἀληθεύοντες δ. ἰσ. ὡς K. δὲ ἐστὶ V. 1,2, M. 1,2. ὅτι οἱ V. 2, Cod. ὡς φυσικῶς ἀποδείξει; Cod. V. 1,2, M. 1,2. ὡς Χριστὸς ἐν. V. 1,2, M. 1,2. ὡς add. V. 2, M. 2,2. τὸν φ. εἰς ὅπ. Υἱὸς V. 2, M. 1,2, e præcedentibus repetunt. καὶ Υἱοῦ V. 2. ἑπερούσιον M. 1,2, Cod. τὸν Υἱόν τοῦ Πατρὸς V. 1,2, M. 1,2, Cod. τὸ add. V. 1. ὁμοουσίων V. 1, Cod. ὡς ἀπλῶς ἄπαξ V. 2, ἀπλῶς, ἄπαρ M. 1,2. συγκρίσει; V. 2, M. 1,2. ὁμοούσιον V. 1. ὡς δ. V. 1,2, M. 1,2, Cod. γενικῶς cod. ἐνικῶς; Cod. M. 2. ἐν. V. 1. ὡς add. M. 1,2? συστήλοντες cod. συστήλοντα V. 1, M. 1,2. ὁρθότατα V. 1,2, Cod. μ. εἰς π. διὰ τὴν τοῦ ε. πρ. α. ὁλ. τῆς φ. δ. ἰσ. V. 2. repetitum. Πῶς δὲ καὶ ἡ. οἱ κτίσ. α. π. V. 2, M. 1,2. γὰρ τῷ V. 2. μὲναι cod. et V. 1,2, M. 1,2. συνωνυμία V. 2, M. 1,2. χάρις M. 1,2. Jac, 1, 18. Μῆτοι ἢ M. 1,2.

[τ] ὁμωνυμία τὴν ὁμοτιμίαν ἐν ταύτῃ τιτίζεται, μὴ δὲ A pronuntiaret; manifestum est enim quod unicuique τὰ καταχρηστικῶς εἰρηγμένα κυρίως λελέχθαι 435 loco et unicuique dictioni conveniens et accommo- νομίζεσθαι, ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρχήν καὶ data expositio veritatem edit. τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῇ θεῷ μὴ πρέποντα φύσει καταχρηστικῶς λελεγμένα, οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν κυ- ρίως περιπεριφράσθαι: " φαίη, ὁδὸν γὰρ ἔστιν, ὅτι ἐκίστην (113^b) χωρίῳ καὶ " ἐκίστην λέξει ἢ πρὸς ἥκουσα καὶ ἀρμόζουσα διασάφῃσι; προσαγομένη τὴν ἀλήθειαν ὠδίνει: "

" (9) Εἰπώσαν δὲ γε καὶ οἱ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα blasphémant et illum a divina substantia distrahant, βλασφημοῦντες καὶ τῆς θείας οὐσίας; αὐτὸ χωρίζον- quomodo Deus et Salvator noster homo factus tra- τες, πῶς ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας didit Spiritum sanctum sanctæ Trinitatis esse παρίδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος complementum, et in invocatione divini baptismatis τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ [ἐν] τῇ ἐπικλησίᾳ τοῦ cum Patre et Filio ut a peccatis homines liberantem, θεοῦ βαπτίσματος σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς ἐλενθε- connumerari, et in mystica mensa corpus speciale ροῦν " τῶν ἀμαρτημάτων τοὺς ἀνθρώπους ἀριθμού- Incarnationis Filii producere; quomodo ergo factus μενον, καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης τὸ σῶμα B aut creatus aut naturæ servilis, et non Dominicæ, ἰδικὸν τῆς τοῦ Υἱοῦ σαρκώσεως ἀποφαίνον: ", πῶς " creatricis, ac regalis substantiæ comparticeps et ἀν εἴη ποιητὴν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δουλικῆς φύσεως, consubstantialis esset Spiritus sanctus? Si enim ἀλλ' οὐ τῆς Δεσποτικῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ βασιλι- servus, cum Domino non connumeretur; si crea- δος οὐσίας συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ ἅγιον Πνεῦμα; tur, non connumeretur Creatori; unitur enim et EI γὰρ δούλον, μὴ συναριθμεῖσθαι (μετὰ τοῦ Δεσπό- annumeratur, quia perfectio talium præceptorum, του " εἰ δὲ κτίσμα, μὴ συναριθμεῖσθαι) τῷ Κτί- Christo, quæ propriam naturam spectant docenti, στῇ ἥνωται γὰρ καὶ συναριθμῆται, ἐπειδὴ " τῷ ἀκριβεῖ τῶν τοιοῦτων δογματιστῇ Χριστῷ πεθεσθαι firme tutæque credendum est; et si contra Spiritum προσήκει βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οικίας pugnantes sibi videntur esse sapientiores melius- οὐσίας διδάσκοντι: " εἰ καὶ τοῖς πνευματομάχοις que Deo cælestia scire, vaniloqui sunt, seu potius δοκεῖ σοφωτέροις εἶναι, καὶ τὰ ὁράνια πλέον εἰδέ- temerarii impique rhetores. Si ergo divinus Dani- ναι Θεοῦ, κομπάζοντας ἢ μᾶλλον τολμῶς τε καὶ εἰ postquam angelum vidit et visi pulchritudinem δυσσεβῶς ῥητορεύοντας. Εἰ οὖν ὁ θεὸς ἀντιτῆλ ἁγ- magnitudinemque miratus est, pronus cecidit mira- γελον θεασάμενος καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ cullo visionis perculsus, qualem excusationem ha- μέγιστος τοῦ ὀφθέντος προηῆς ἔπασιν, ἐκπλαγῆς τὸ bebunt qui medios inter Patrem et Filium et Spirit- παραδόξον τῆς θεάς. ποίαν ἔξουσιν ἀπολογίαν οἱ um sanctum se projiciunt, ineffabilemque naturam C Patρί καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι μεσιτεύειν τολ- verbis ponderare temere tentant ac principis natu- μῶντες καὶ τὴν ἀρρήτον φύσιν λόγῳ συροστατεῖν " ralibus subiiciunt? Attamen æternum ac sempit- ἐπιχειροῦντες; καὶ φυσιολογοῦντες; Τὴν τοίνυν ἀχρο- num et inenarrabilem, ac omni verbo et cogitatione πνον καὶ αἰδίων καὶ ἀμεσίτευτον καὶ παντὸς λόγου præstantiorem processum Filii a Patre generatio- καὶ τοῦ κρείττονος πρόδον τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς nem vocant Scripturæ, non ut passibilitatem con- γέννησιν καλοῦσιν " αἱ Γραφαί, οὐκ ἵνα πάθος ὑπο- scribing, sed ut consubstantialitatem demonstrent; nam generata generantibus reipsa consubstantialia γράψωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὁμοούσιον ὑποδείξωσιν· ὁμο- sunt. Ne vero passibilitatis ideam afferant, Ver- οῦσία γὰρ " τῷ ὄντι τὰ τιττόμενα 436 τοῖς; τί- lum præfantur, et ne recentior excogitetur: « In κτουσιν. " ἵνα δὲ μὴ φαντασίαν πάθου; ἐπιχομίση, principio erat Verbum, » inquit; deinde statum ejus apud Patrem prædicantes: « Et Verbum erat apud Deum; » postea ejus dignitatem: « Et Deus erat apud Deum; » Ex Filio consubstantialitatem, ex Verbo D impassibilitatem, ex existentia principii æternitatem, ex statu apud Patrem ad ipsum propinquitatem, et ex eo quod Deus sit, ipsius dignitatem edocti, atque ex quoque nomine, quod incongruum et incompetens est, eliminare moniti, quale a Filio quod sit junior et a Verbo quod substantia careat, Deum æternum, consubstantialem, impassibilem et ætem ævum ex Patre procedentem scire et adorare docemur.

Variorum lectiones et notæ.

" πεφράσθαι Ced. περιφ. cod. M. 1.2. " γ. ἐκίστην λέξις cod. " ὁδηγεῖ cod. " Ced. 513,3-514,16. " E. δὲ τε M. 1.2. " ἐλενθεροῦντων V. 2, M. 1.2. " ἀποφαίνων V. 2, M. 1.2. " δ' add. V. 1. " δ. καὶ εἰ V. 2, δ. εἰ δὲ V. 2, M. 1.2. " ἐπεὶ δὲ V. 1, ἐπὶ M. 1. " διδάσκων M. 1.2. " ζευγ. V. 1.2. " καλοῦσαι V. 2, M. 1.2. " ὁμ. καὶ τῷ M. 1.2. " κηρύττοντες Ced. V. 1, κηρύττουσα V. 2. " ἀποκαμπόμενοι M. 1.2. " τὸν V. 2. " τὸ ἐνυκ. M. 1, καὶ τὸ ἐν. M. 2. " ἀνδρ. δὲ τοῦ add. cod. " Θεὸν τὸ α. τὸ ὁμ. cod. ὁμ. αἰδίων ἀπ. V. 1. Θεὸν αἰδ. ὁμ. καὶ ἀγαθὸν ἀπ. Ced. " ἰσοίη μὲν M. 1.2. " ἰελο; τὰ περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Scholion codicis.

θρόνῳ διαβεβαί 438 ταῦτα προλέγει ὑπάρχον·
 ἑνὶν, ὅς τοῦτον " εἰς τινὰ τῶν εἰδωλικῶν καταδύ-
 σαιον καταγαγών, τοὺς ἀπατεῶνας ἐκάλεισε δαίμονας·
 ἐκείνων δὲ μετὰ τῆς συνήθους φαντασίας ἐπιφανέν-
 των, ἠνάγκασε τοῦτον ὁ φόβος ἐπιθεῖναι τῷ μετώπῳ "
 τὸ τοῦ σταυροῦ " σημεῖον, ὅπερ ἰδόντες " ἀφανεῖς "
 ἐγίνοντο. Συνεῖς οὖν ὁ γῆς " ἐκείνος τῆς φυγῆς
 αὐτῶν τὴν αἰτίαν ἐπαμύμητο " τοῦτο " λέγων·
 « Οὐ φοβηθέντες, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ βδελυξάμε-
 νοι τὸ παρὰ σοῦ γεγόμενον ἀνεχώρησαν. » Οὕτω
 βουκολήσας τὸν πειχάλωτον ἐμύρσε τε καὶ τοῦ μύ-
 σους ἐνέπληξε, " αἵμασι γὰρ μυσηροῖς ἀπολουσάμενον " τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ " ἡ τῆς βασιλείας
 ἐπιθυμία τῆς εὐσεβείας ἐγύμνωσε τὸν ἄθλιον.

" (4) Εἶτα Κωνσταντῖνος τοῦτον μετασταλάμενος
 καὶ ἀναγορεύσας τοῦτον " Καίσαρα τὸν αὐτὸν κατὰ
 Περσῶν ἐξώρμησε· ὑποστρέφον " τοῦτον αὐτοκρά-
 τορα καταλείψας, ἀπέθανεν ἐν Κιλικίᾳ.

(5) Ἐφ' οὗ Εὐνόμιος καὶ Φωτεινὸς καὶ Μακεδό-
 νιος καὶ Ἀπολλινάριος, οἱ ἀρεσιάρχαί, ἐγνωρίζοντο.

" (6) Καὶ τὰ λαίψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἀν-
 δρέου, καὶ Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου ἀνεκομίσθησαν " ἐν Κωνσταντινουπόλει.

" (7) Καὶ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας διχῇ τοὺς τῶν
 ψαλλόντων χοροὺς διαλὼν, ἐκ διαδοχῆς τὴν Δαυιδικὴν
 ἐδίδαξε πρῶτος ἔδειν μελωδίαν (ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ
 πρῶτον ἀρξάμενον " παντός " διέδραμε τῆς οἰκου-
 μένης τὰ πέριτα ").

" (8) Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἡ ἐν Γάγγραις ἐγί-
 νοντο σύνοδοι, ἡ μὲν κατὰ Μαρκελλοῦ καὶ Φωτει-
 νοῦ, φίλων ἀνθρώπων τὸν Χριστὸν βλασφημοῦντος, C
 ἡ δὲ κατὰ τῶν μαθητῶν Εὐσταθίου τοῦ Σεβαστείας,
 οἱ καὶ Μα (114b) σαλιανοί " λεγόμενοι.

439 " (9) Καὶ ὁ μέγας Ἐφραίμ ἔργῳ καὶ λόγῳ
 διέκρινε, " ὅς καὶ πολλὰ συγγράμματα καταλείπει,
 ἑνὸς, φασί, καὶ τριακοσίας μυριάδας ἐκδέδωκε στί-
 χων " εἰς τὸ ψάλλον Συριστί " καὶ τοὺς ἐκ τῆς
 πλάνης τοῦ Βαρδესιανοῦ προσηκίπασσασθαι διὰ τοῦ
 μέλους καὶ τῆς ἡδυτάτης συμφωνίας " ἐκδιδασθαι· δὲ
 [καὶ] πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου
 Βασιλεῖος, ὅς καὶ ἐποίησεν αὐτὸν δι' αἰτήσεως λαλή-
 σαι τὴν Ἑλληνίδα γλῶτταν ἀκωλύτως.

" (10) Καὶ τὸ σημεῖον τοῦ " σταυροῦ ἐφάνη ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἀγ. ν. Κρανίου μέχρι
 τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν διήκον, περὶ οὗ καὶ γέγραται·
 πρὸς Κωνσταντῖνον ὑπὸ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων ἀνα-
 φορά.

ΠΠΘ. Περὶ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν αἵρεσιως ".

" Οἱ τοῖνον Μασσαλιανοί, τοῦτέστιν Εὐχῖται καὶ

Variae lectiones et notæ.

" τοῦτον V. 1. " τόπω a prima. μετώπῳ a secunda manu codicis. " τοῦ στ. τὸ σ. V. 1.2. M. 1.2. Ced. " οἱ δαίμονες add. cod. " ἀφ. αὐτίκα γεγῶσαι V. 1.2. Ced. M. 1. ἀφ. γ. ἀ. M. 2. " γ. τῆς V. 2. M. 1.2. " ἐπαμύμητο V. 2. ἐπαμύ. M. 2. ἐπαμύ. ὁ M. 1. " τοῦτον V. 1.2. M. 1.2. cod. " ἀνελ. V. 2. M. 1.2. " ἀπολουσάμε. cod. ἀπολουσάμενον V. 1.2. M. 1.2. " β. ἡ τῆς Ced. β. τῇ τῆς V. 1. β. καὶ τῆς V. 2. M. 1.2. " 356. " ἀν. K. V. 1.2. M. 1.2. cf. CXC. 1. quatuor annos et sex menses ante Constantii mortem. " δὲ add. V. 1.2. M. 1.2. " Ced. 518.8 — 10 in Constantino. " εἰσέλθον V. 1.2. M. 1.2. εἰσέγαγε Ced. " Ced. 530.20—22. Glyc. 469.4—7. " ἀρξ. cod. ἀρξάμενος M. 1.2. " πανταγύως V. 1. παντός V. 1.2. " εἴρηματα 1.2 " 345. Ced. 514.19 147.28? " σύνεδροι V. 2. " Mes. cod. V. 1.2. M. 1.2. h. l. sed c. seq. Mas. " περὶ τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ Ced. 530.18.19. " διέκρινεν V. 1. ἐκρ. M. 1.2. " ἀποφώνον V. 2. M. 1. στοιχείων M. 2. " Σύροι cod. Σύροι V. 1.2. M. 1.2. " Ced. 528.4-10; Glyc. 469.14-22. " ἀπὸ τοῦ ἀγ. κρ. α. γ. " 1. " Lemma V. 1. Ἀπὸ ἐστὶν ἡ τῶν Νογομίων αἵρεσις cod. in margine; II. τῶν Mas. αἵρεσις V. 2; II. Mas. (N. 1.2?) " Ced. 514.18-516. "

A unum ex idolicis antris eum duxisset, fallaces in-
 vocavit demones. His autem sub assueta figura
 comparentibus, compulsi eum metus imprimere
 fronti crucis signum, quod videntes invisibiles facci
 sunt. Ille ergo vates, intellecta fugæ illorum causa
 exprobravit illi dicens : « Non perterriti, sicut su-
 pulas, sed quod a te factum est detestantes, loco
 cesserunt. » Sic illusionis captivatum initiavit et
 abominatione replevit : sanguinibus enim abomi-
 nandis expurgatum divinum baptismum, regulque de-
 siderium religione miserum denudaverunt.

Postea Constantius eum accersitum proclamavit
 Caesarem, et cum ipso contra Persas irrupit : regre-
 diens, ille rerum omnium domino relicto, in Cilicia
 mortuus est.

Sub illō Eunomius, Photinus, Macedonius, et
 Apollinarius hæresiarchæ nomen habuerunt.

Et reliquæ sanctorum apostolorum Andreæ et
 Lucæ ac Timothei Constantinopolim translatae sunt.

Ei Flavianus Antiochenis, duobus psallentium
 choris æorsum distinctis, Davidicam melodiam pri-
 mus canere docuit : quod Antiochiæ primum in-
 ceptum usquequaque terrarum spes attigit.

Sardice et Gangris habitæ sunt synodi, qua-
 rum una contra Marcellum et Photinum, merum
 hominem Christum blasphemando prædicanem, et
 altera contra Eustathii Sebastensis discipulos, qui
 et Massaliani dicuntur.

Magnus etiam Ephraim verba et opere floruit,
 qui multa scripta reliquit, ubi dicitur trecenties
 decem millia versuum ad Syriacæ canendum de-
 disse, ut symphonizæ melodiaque suavitate ex errore
 Bardesiani Syri revocarentur. Coactus autem pre-
 sbyter ordinatus est a magno Basilio, qui etiam ex
 rogatus linguae Græcæ cognitionem ei suppeditavit.

Apparuitque in cælo crucis signum a loco sacri
 Calvarii usque ad montem Olivarum decurrens :
 de quo relatio ad Constantium a Cyrillo Jerosoly-
 mitano fertur.

CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi.

Porro Massaliani, id est, Euchyæ et Enthusiastæ

(Orantes et Enthel) ab Adelphio, Dadoe, Sabo, Sy Incone et Herma haeresiarchis perversam mortiferamque suam acceperunt haerolim. Ex quibus magnus Flavianus, Antiochenus episcopus, multos monachos suam negantes haerolim, in unum congregatos, sic convivit. Conspicuum enim apud illos seniores, homine Adelphiuim, seorsum assumens, illi cum sagacitate dixit: « Nos quidem, senior, qui longius vivimus, melius etiam humanam didicimus naturam, et inimicorum demonum stratagemata perfecte novimus; sed et experientia gratiae dispensationem edocui sumus. Isti vero juvenes, qui nec illis rebus exacte sunt initiati, spiritualiorem audire sermonem non patiuntur. Dic ergo mihi, quomodo dicitis per vestram precationem et vendi genus, adversarium spiritum discedere sanctique Spiritus gratiam communicari? » Ille vero talibus dicitis demulsus, absconditum mortiferumque venenum prorsus eructavit et dixit: « Nullam quidem ex baptismo scimus utilitatem baptismatis conferri, sed solam orationem assiduam domesticum familiaremque demonem ejicere. Trahit enim undisqueque natorum ex protoparente, ait, sicut naturam, sic et demonum servitutem, quibus oratione sedula pulsus, tandem Spiritus sanctus visibiliter et sensibiliter supervenit ac suam praesentiam clarissimis signis manifestat. Corpus quidem a passionum motu statim liberatur; anima vero ab omni inclinatione ad malum sit immunis, ita ut iam non opus sit nec jejuniis corpus affligente, nec doctrina animam et mentem refrenante cauteque fugere omnem operationem pravam malamque cogitationem erudiente. Non solum autem ille qui hujuscemodi cisi, corporis et animae passionibus probrosisque motibus liberatur, sed etiam futura elare praevidet et sanctam Trinitatem nitidis oculis tuetur, theologiaeque ac divinis mysteriis imbutur. » Cum divinus Flavianus sic turpissimam ac diabolicam haerolim detexisset ac denudasset, ad impiissimum seniore ait: « Inveterate dierum malorum, convicit te tuum os impurissimum, et non ego; itaque corrupta ac immunda labia adversum te iustificuntur. » Manifestata autem illa diabolica et abominabili fallacia et haerolim, ex Syria expulsi, in Pamphylia cesserunt eamque hac labe impleverunt.

A Ἐνδοξασταὶ λεγόμενοι ἀπὸ Ἀδελφίου, καὶ Δαδῶν καὶ Σάβα καὶ Συμεῶνος καὶ Ἐρμῆ, τῶν αἰρεσιάρχων (τὴν πονηρὰν καὶ ψυχρῶλεθρον αἵρεσιν ταύτην μετέλαβον)· ἀπ' ὧν ὁ μέγας Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος (ἐπὶ τὸ αὐτὸ) μοναχοὺς συνάθροισα· πολλοὺς ἃν αἵρεσιν ἐξαρνούμενους, τὸνδε τρόπον διήλεγξε. Ἐπίσημον γὰρ τινα παρ' αὐτοῖς γέροντα, ὀνόματι Ἀδελφίου παραλαβὼν κατ' ἰδίαν, ἔφη πρὸς αὐτὸν μετὰ πανουργίας· Ἡμεῖς μὲν, ὡς πρεσβύτερα, τὸν πλεῖον βελτιώκατε· βίον, ἀκριβέστερον καὶ τὴν ἀνθρώπιαν ἐμδοχὴν φύσιν, καὶ τὰ τῶν ἀντιπάλων δαιμόνιον ἐγνωμένον εὖ μάλα μηχανήματα· πείρα δὲ καὶ τὴν τῆς χάριτος ἐκιδάχνην χορηγῶν· οὗτοι δὲ νεοὶ 440 οὐταὶ καὶ τοῦτων ἀκριβῶς οὐδὲν ἐπιστάμενοι πνευματικώτερον ἐπακούσαι· λόγον οὐ φέρουσιν· οὐκοῦν εἰπέ μοι, πῶς; φασε καὶ τὸ ἐναντίον πνεῦμα ὑποχωρεῖν καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν χάριν ἐπιφοιτᾶν διὰ τῆς ὑμετέρας εὐχῆς καὶ ἐπιτηδεύσεως; Ὁ δὲ τοῖς λόγοις τοῦτοις καταθελγθεὶς ἐξήμεσεν ἅπαντα τὸν κεκρυμμένον ἰὼν καὶ ψυχροφρόδον, καὶ φησιν· Ὁ δὲ ἐμὴν μὲν ἐκ τοῦ βαπτίσματος ἴσμεν ὥφελισαν τοῖς ἀξιουμένοις ἐγγίγνεσθαι, μόνην δὲ τὴν σπουδαίαν εὐχὴν τὴν ἑνοικὸν καὶ συνουσιαζόμενον δαίμονα ἐξελαύνειν· ἔλκει γὰρ ἕκαστος τῶν τικτορέων ἐκ τοῦ πρωτότοκου (ἐλεγεν), ὡς περ τὴν φύσιν, οὕτω δὲ καὶ τὴν τῶν δαιμόνων δουλείαν, ὧν ὑπὸ τῆς σπουδαίας εὐχῆς ἐλευνόμενοι ἐπιφοιτᾶ λοιπὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα βράτως καὶ ἀσθητῶς καὶ τὴν οἰκίαν παρῶσαν φανερώτατα σημαίνει. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τῆς ἐμπαθοῦς κινήσεως εὐθὺς ἐλευθεροῦται παντελῶς· ἡ δὲ ψυχὴ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρω τροπῆς τελειὸν ἀπαλλάττεται, ὥς μηκέτι δεῖσθαι λοιπὸν μήτε νηστείας περὶ οὗτος τὸ σῶμα μήτε διδασκαλίας χαλινούσης τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν (καὶ βαίνειν εὐταχτα παιδευούσης) ἀπὸ πάσης ἡνεργείας πονηρᾶς καὶ ἐνδομήσεως· οὐ μόνον δὲ ὁ τῶν τοιούτων τετυχηκὼς, τῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς [ὁ τοιούτος] ἀπαλλάττεται παθῶν καὶ αλογιστῶν σκιρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σαφῶς προβλέπει καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὁρθολογικῶς θεωρεῖ καὶ θεολογίας καὶ θείων μυστηρίων ἀξιούται. Οὕτως ὁ θεὸς Φλαβιανὸς τὴν (μυσσοποιήτην καὶ) δαιμονιώδη αἵρεσιν ἀνορύξας (καὶ γυνώσκας) ἔφη πρὸς τὸν δυσσεβέστατον γέροντα· D Πεκταλωμένε (115) κακῶν ἡμερῶν, ἤλεγξέ σε τὸ εἶναι μιαιφύτων σῶμα, καὶ οὐκ ἐγὼ, καὶ τὰ σὲ διεφθαρμένα καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη καταμαρτυροῦσί σου. Φανερωθείσης δὲ τῆς σατανικῆς καὶ βδελυρᾶς ἀπάτης καὶ αἰρέσεως ταύτης, τῆς μὲν Συρίας ἐξηλάθησαν, εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν ἐχώρησαν, καὶ ταύτην τῆς λώθης ἐπλήρωσαν.

Variae lectiones et notae.

Ἀδελφ. V. 1, Δαδῶν V. 2. Ἰάββα V. 1. καὶ Συμεῶν τῶν V. 1, Cedl. ὁ δὲ ἀπὸ ἰδ. V. 1. ἐξαρνούμενος V. 1, ἐξαρνούμενοι V. 2, M. 1, 2. ἔξαιρουσα. cod. In m. δὲ πῶς σοφώτατα ὁ μέγας Φλαβιανὸς τὸν αἰρετικὸν ἐμχανήσατο ἐξέπειν τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ· ὅρα αἰρετικόν. γερ. π.ρ. V. 1. Cedl. Slav. πρεσβύτ. cod. πρεσβύτα M. 1, 2. τὸν om. V. 1. ἀρεβίστατον V. 2, M. 1, 2. ὁ, ἀπ. V. 1. ἀπ. V. 1. ὅπως V. 2, M. 1, 2. ἡμέτ. V. 1, 2, M. 1. ἔλκειν V. 2, M. 1, 2. ἕκαστον V. 1, 2, M. 1, 2, cod. Cedl. ἔλεγεν om. V. 1. Cedl. ἔλευνόμενον M. 1, 2. τὰ V. 1, 2, M. 1, 2, Cedl. καὶ β. ε. π. om. V. 1, Cedl. μόνος; M. 1, 2. ὁ τῶν π. τ. om. T. 1, Cedl. ὁ τοῦτων τετ. V. 2, M. 1, 2. ὁ π. καὶ α. Cedl. π. δ. καὶ α. V. 1, 2, M. 1, 2. καὶ τὴν om. V. 2. ἀξιοῦνται. ὡς; V. 2. ὁν om. V. 2, M. 1, 2. καὶ ὡς; τ. cod. et V. 1, 2, M. 1, 2. Συρίας om. V. 2, M. 1, 2. ἐξηλάθη — ἐχώρη ἐπλήρω cod. ταύτης V. 2, M. 1, 2. οὐν δὲ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὴν πλείονα ἔδωκεν cod.

441 (2) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνου ἦν ἅμα
 τάρμαχος οὐκ ὀλίγος ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διὰ τὸ βο-
 ληθῆναι περιαιρεῖν τὸ Ὀμοούσιον ἐκ τοῦ συμβόλου
 τῆς πίστεως. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν θαύμα
 γέγονεν ἐν Ἱεροσολύμοις πάντα λόγον ὑπερβαίνον.
 Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν δογμάτων διαφωνίᾳ ἔκκοπη
 γέγονε τῶν προσερχομένων τῇ πίστει σκανδαλι-
 μένων ἐπὶ τῇ τῶν ἱερῶν διαφωνίᾳ καὶ φιλονεικίᾳ,
 οὐρανόθεν ἰδοὺ ἐν οἷς τῶν θαυμασίων Θεοῦ, οἱ οὐχ ὁ
 λόγος τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως αἴτιος τῶν σκανδάλων,
 ἀλλὰ τῶν ἀδοκίμων ἱερῶν ἡ σκαλιότης καὶ τῆς
 ἀκακίας τῆς αὐτῶν γνώμης ἡ ἀδιακρισία τοιγαροῦν
 φαίνεται. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, ἡμέρας μὲν
 ὀδσῆς (καὶ τῆς Πεντηκοστῆς περὶ τρίτην ὥραν), παμ-
 μεγέστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκεύασμένος, κα-
 λύπτων τὴν τοῦ ἡλίου λαμπρότητα τῇ ὑπερβολῇ τοῦ
 φωτός, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν τὴν πόλιν οἰκοῦν-
 των, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, πιστῶν τε καὶ ἀπί-
 στων. Κόρυλλος δὲ ἦν ὁ σωφρότατος τηλικαῦτα τῆς
 Αἰτίας ἐπισκοπῆς, τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον διαδε-
 χόμενος. Τοῦτου σὺζονται κατηχήσεις ἐν εὐδοκί-
 μως συγγεγραμμέναι, ἐν αἷς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων
 Πατέρων κατὰ λέξιν συνεικὸς ἐρμηνεύσας, μνήμην
 τῆς τοῦ ὁμοουσίου λέξεως οὐκ ἐποίησατο, τῶν παρα-
 δυναστευόντων τότε τὰς ἀφορμὰς ὁφρώμενος.
 ἔμεινε δὲ ὁμοῦ ἐκ τῶν ἀγράφων συνηγορῶν τῇ ὁρθο-
 δοσίᾳ. Οὗτος ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ περὶ
 τοῦ γενομένου σημείου. Ἀμεινον δὲ τὰ περὶ τούτου
 διδάξει αὐτὰ τοῦ ἐπισκόπου τὰ γράμματα ἔχοντα
 οὕτως. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ θεωρησάμενου — Κων-
 σταντίνου, τοῦ σου πατρὸς, τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ
 ἔβλεπεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἡρώεται. — ἐπὶ δὲ σου,
 θεσποτα πανευσεβέστατε, — οὐκ ἐκ γῆς λοιπόν,
 ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ τὰ θαυματουργήματα καὶ τοῦ Κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μενογενεῖτος· Ἰοῦ
 τοῦ Θεοῦ, τὸ **442** κατὰ τοῦ θανάτου τρέπαιον,
 ὁ μακάριος, λέγω, σταυρὸς, φωτὸς μαρμαρυγαί·
 ἀπαστράπτων ἐν Ἱεροσολύμοις ὥσθι. Ἐν γὰρ
 ταῖς ἁγίαις ἡμέραις ταύταις τῆς ἁγίας Πεντηκο-
 στῆς, νύκαι· Μαΐας, περὶ τρίτην ὥραν παμμε-
 γέστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος ἐν
 οὐρανῷ ὑπεράνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ· μέχρι τοῦ
 ἁγίου ὄρους τῶν ἑλλανῶν ἐκτεινόμενος ἐφαίνετο,
 οὐχ ἐνὶ καὶ δευτέρῳ μόνῳ· φανείς, ἀλλὰ παντὶ τῷ
 τῆς πόλεως πλήθει φανερώτατος· διεχθεῖς, οὐδ' ὥς
 ἂν τις νομίσειεν, ὁρᾷ, κατὰ φαντασίαν παραδρα-
 μῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλείστον ὥραις ὑπὲρ γῆν ὀφθαλμοφα-
 νῶς θεωρούμενος καὶ ταῖς ἀπαστραπτούσαις μαρμα-

In diebus autem Constantii tumultus magnus
 fuit in universa terra eo quod ex symbolo fidei vo-
 cem Consubstantialiam auferri volebant. In eodem
 tempore prodigium omnem sermonem superans in
 Hierosolymis evenit. Postquam enim in hac dogma-
 tum discrepantia, absque facili est, accedentibus
 ad fidem de sacerdotum dissoluta ac emulatione
 scandalizatis, de caelo miraculorum Deus ostendit non
 sermonem de fide in ipsum scandalorum esse cau-
 sam, sed falsorum sacerdotum imperi iam et pravi
 eorum doctrinae confusionem. Appareit ergo super sa-
 crum Golgotham, in die Pentecostes, ad tertiam ho-
 ram, grandissima crux lumine formata, solis clarita-
 tem luminis visu recondens, in oculis omnium ci-
 vilitatem habitantium, parvorum ac magnorum, fide-
 lium atque infidelium. Cyrillus autem erat tunc sa-
 pientissimus Aeliae episcopus, qui confessorio Maximo
 successerat. Illius servantur catecheses decem
 egregie scriptae, quibus sanctorum Patrum symbo-
 lum ad verbum interpretatus, consubstantialis Verbi
 non meminit, tunc temporis regnantium devotam
 repugnantiam. Remansit tamen praeter scripta ortho-
 doxiae defensor. Hic regi Constantio de viso pro-
 digio scripsit. Melius autem quae de illo sunt, docebunt
 ipsae episcopi litterae quae sic habent: « Sub reli-
 giosissimo Constantino, patri tuo, salutiferum crucis
 lignum in Hierosolymis inventum est: sub te
 autem, piissime domine, non jam de terra, sed de
 caelo prodigia videntur; et Domini nostri Jesu Christi,
 unigeniti Filii Dei de morte victa tropaeum, id
 est, beata crux, lucis splendoribus irradians appa-
 ruit. In his enim sacris diebus sanctae Pentecostes,
 nonis Maii, ad tertiam horam, amplissima crux,
 ex lumine efformata, in caelo desuper monte Golgo-
 tha usque ad sacrum montem Olivarum extensa ap-
 paruit, non uni, nec duobus tantum visa, sed omni
 civitatis multitudini clarissima monstrata, nec, ut
 quis opinari posset, cito per imaginationem trans-
 iens, sed pluribus horis super terram aspecta,
 cum micantibus radiis radios solis vincentibus.
 Non enim ab illa vinceretur sol, nisi valentiores
 sole spectantibus praeberet fulgores, ita ut omnes
 urbem inhabitantes, visionis metu, confestim in
 sacram ecclesiam concurrerent, iuvenes cum se-
 nioribus, viri ac mulieres omnis aetatis, usque ad
 puellas remotissimas, indigenae ac extranei, Chri-
 stiani et Graeci, et undique congregati gentiles,
 cuncti unanimiter quasi ex uno ore Jesum Chri-

Variae lectiones et notae

- Ἐν ταῖς V. 2, qui hanc variantem relationem c. LXXXVIII, 10 eidem subiungit c. 83, M. 1,2?
 Κωνσταντίνου περιελθὼν V. 2, M. 1,2. ἔκ τὸν V. 2. ἱερῶν φ. V. 2, M. 1,2. καὶ ἐκ τῆς κακίστης
 γν. αὐτῶν ἡ V. 2, M. 1,2. γαίνας V. 2, M. 1,2. ἡ μεσότης cod. ἡ. δ. V. 2, M. 1,2. ἀνάγει
 M. 1,2. μνήμης V. 2. συσκαυῖς cod. et V. 2, M. 1,2. Epistola ad C. 3,4. Ἐπὶ μὲν τοῦ V. 2.
 ἐώρηται V. 2. ἀπὸ τῆς Cyr. καὶ Σωτήρος Cyr. Ἰησοῦ τοῦ V. 2. τοῦ Θεοῦ om. V. 2.
 M. 1,2. τῆς Cyr. νύκαι add. Cyr. μαρμαρυγ. cod. μαρμαρυγᾶς V. 2, M. 1,2. ὥ. ἐν V. 1.
 2, M. 1,2. τ. ἡ Cyr. ἡ ταύτης V. 2, M. 1,2. 7. Maii, in quem festum Pentecostes nunquam ca-
 dere potuit, cum inter X Maii et XIII Junii tantum locum habeat. Anno vero 351 vel sub initium
 episcopatus Cyrilli, quo haec epistola scripta est, Pentecostē fuit 10^{ta} Maii; notatur igitur quinquaginta
 dierum inter Pascha et Pentecostē unus. παμμεγέσθης Cyr. καὶ V. 2, M. 1,2 Cyr. δ. ἡ. M.
 1,2. μόνον Cyr. φανερώτατα Cyr. νοήσεν Cyr.

atum Dominum confitentes, Filium Dei unigenitum, miraculorum auctorem, opere et experientia comprobantes, quod Christianorum dogma, non est in persuasibilibus sapientiae verbis, sed in ostensione virtutis et potentiae, non ab hominibus solis praedicatum, sed caelo divinitus attestatum confirmatum. » Haec dicit episcopus. Ex illo autem prodigio plura millia hominum verbo fidei adiuncti sunt.

χόθεν ἐπισκομούντων ἰθυικῶν, ὁμοθυμαδὸν τε ἡ πάντων ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος Ἰησοῦν Χριστὸν ἡ τὸν Κύριον ἡ ἀνομιούντων ἡ, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν θαυματοποιὸν, ἔργῳ τε καὶ πατρὶ παραλαβόντες ἡ, ὅτι τὸ Χριστιανὸν λόγῳ ἡ οὐκ ἐν πειθοῖς σαφὲς ἐστὶ λόγος, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει ἡ Πνεύματος καὶ δυνάμεως ἡ, οὐχ ὅπ' ἀνθρώπων **443** μόνον καταγγελλόμενον, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ ὁθεθεν μαρτυρούμενον. » — Καὶ ἡ ταῦτα μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐκ δὲ ταύτης τῆς παραδοξοποιίας πολλὰ χιλιᾶδες προτετέθησαν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως.

CXC. Regnum Juliani Apostatae.

Post Constantium autem Julianus regnavit annos duo, Caesar vero fuit annos quatuor et menses sex; consobrinus Constantii, ab episcopo Nicomediensi Eusebio educatus erat. Statura brevis, somno, alimentis et voluptatibus erat quam maxime continens; ceteris autem moribus ambiguis et plane impiis. Etenim Christianorum mysteriis initiatus, mox ea desepit, gentiliumque ritus praetulit, et sacrum baptismum victimarum sanguine diluit. Ex permissione Dei regnum adeptus, quaecumque faciebat ad daemonum cultum spectabat. Unde idolorum satellites, recepta fiducia, aperuerunt idolorum templa, ritus abominandos celebraverunt, divina diruerunt templa, et Christianos terribiliter flagellaverunt.

Sub his temporibus Porphyrius, Tyri gubernator, multum contra fidem nostram furens debauchatus est. Christianus enim factus et a quodam Christiano in Palestina pugno caesus, vindicandus ad gentilitatem rediit, et contra fidem dogmatizavit.

Qualia quantaque tunc temporis ausi sint et fecerint huius impii satellites et doctrinae socii,

Α ρυγαὶς τὰς ἡλικίας ἀκτίνας νικῆσας ἡ. οὐ γὰρ ἡ ἀν ὀπ' αὐτοῦ ἡ νικῶμενος ἐκαλύπτετο, εἰ μὴ δυνατωτέρας ἡλίου ἡ τοῖς ὁρώσιν παρείχε τὰς λαμπηδόνας, ὡς ἀπαντας ἡ μὲν ἡ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν συνδραμεῖν τὴν πᾶν τῷ τῆς θεοπτίας ἡ φάβῳ ἡ, νέων τε ἅμα καὶ πρεσβυτέρων, ἀνδρῶν (115) τε καὶ γυναικῶν ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ μέγρις αὐτῶν ἡ ἦδη τῶν θαλαμειομένων νεανίδων ἡ, ἐντοπίων τε καὶ ξένων, Χριστιανῶν τε ἡ καὶ Ἑλλήνων καὶ ἀλλὰ

B Pl'. Basileia Ioulianoῦ τοῦ Παραβάτου ἡ.

ἡ Μετὰ δὲ Κωνσταντίνῳ ἑδασίλευσεν Ἰουλιανὸς ἡ ἐτη β' ἡ, Καίσαρ ἡ δὲ γέγονεν ἡ ἐτη δ' καὶ μῆνας γ', ἐξάβελφος ὢν Κωνσταντίνου, ὃς ἐτράφη ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἐπισκόπου. ἡ Ἦν ἡ δὲ ἡ βραχυὲς τὸ σῶμα ἡ, καὶ ὕπνου μὲν, καὶ τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων ὅτι μάλιστα ἐγκρατὴς ἡ, τῷ δὲ ἄλλῳ τρόπῳ [σκαῖς] καὶ πρὸς εὐθείαν πονηρὸς (τοῖς γὰρ Χριστιανῶν ἡ μυηταῖς μυστηρίοις, ὕστερον αὐτὰ ἡ παριδὼν) τὸ τῶν Ἑλλήνων προέλετο καὶ τὸ ἁγίου βάπτισμα αἵματι θυσίων ἐπιπλύνετο (δὲ κατὰ συγχώρησιν ἡ Θεοῦ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν) ἡ ποιεῖ καὶ ἡ τὰ λοιπὰ ὅσα οἱ (τοῦτον) ἡ κινούντας ἡ θαμνοὺς ἐθεραπεύοντο ἡ (ὅθεν οἱ τῶν εἰδῶλων ὕπασπισται ἀναθαρσύναντες ἡ, ἀνέφξαν μὲν τοὺς εἰδῶλων ναοὺς ἡ καὶ τὰς μυστρὰς ἐπετέλεισαν ἡ τελευτᾶς, τοὺς δὲ θεοὺς ναοὺς κατέστρεψαν ἡ καὶ τοὺς Χριστιανοὺς δεινῶς ἐμάστιζον ἡ).

(2) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Πορφύριος ὁ Τύριος ὑπάρχων πολλὰ κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν ἐμμανεῖς ἡ, ἐλύττησε ἡ Χριστιανὸς γὰρ γενόμενος **444** καὶ τυφθεῖς ἡ ὑπὸ τινος Χριστιανοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ἡ, θυμωθεὶς ἀπήλθε ἡ πάλιν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, ὃ τάλας ἡ, καὶ κατὰ τῆς ἡ πίστεως ἡ ἐδογματίσεν.

(3) Ὅποια τοῖνυν καὶ ὅσα κατ' ἐκείνῳ ἐτολμήθη ἡ τὸν καιρὸν καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τῶν τοῦ ἀσέβους ὕπη-

Variae lectiones et notae.

ἡ νικῆσας V. 2. ἡ ἡ πῶς γὰρ V. 2, M. 1,2. ἡ αὐτῶν Cyr. ἡ δ. τοῖς V. 2, M. 1,2. ἡ ἀπαν cod. Cyr. qui vero habet ἐπιδραμεῖν τὸ τῆς πόλεως πληθος; ἀπαντας ὁμοῦ M. 1,2; ἀπασαν? nisi τὴν π. in τῆς πόλεως; enim V. 2, M. 1,2. mutare vis. ἡ ἀθρόως add. Cyr. ἡ θεοπτίας V. 2, M. 1,2. ἡ μετ' εὐφροσύνης κατασχθέντων νέων ἅμα γ. καὶ π. Cyr. ἡ αὐτῆς M. 1. ἡ 0. κορών V. 2, M. 1,2. κατ' οἴκους ὁ. x. Cyr. ἡ x. τε ἅμα καὶ ἀλ V. 2, M. 1,2. γ. τε ἅμα καὶ τῶν ἀλ. Cyr. ἡ ὁμ. δὲ V. 2, M. 1,2. Cyr. ἡ Χριστὸν om. M. 1,2. ante Ἰησοῦν Cyr. ἡ ἡμῶν add. Cyr. ἡ ὁμ. M. 1,2. ἀνομ. post θαυμ. ἡ παραλαβόντων ὅτι γ. τὸ δ. τὸ πανευσεβὲς Cyr. ἡ 1 Cor. II, 13. ἡ ἀπ. λόγων καὶ V. 2, M. 1,2. ἡ οὐρανῶν Cyr. ἡ καὶ διὰ τ. V. 2, M. 1,2. ἡ Sic lemma V. 2, M. 1,2. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας ἡ τοῦ π. V. 1. M. 2, περὶ τῆς β. 1. M. 1, evanuit in codic. ἡ 361. ἡ παραβάτης add. V. 1. ἡ ἡμῖν, sed a 3 Nov. ad 26 Junii a. 365 anni duo dempto dimidio, non addito. ἡ Καίσα. — ἀνεκλ. om. V. 1. Slav. ἡ ἐγγεγόνει V. 2, M. 1,2. ἡ ἐξ. δὲ K. ὃς V. 2. ἡ ἡν γὰρ V. 2, M. 1,2. ἡ Ἰουλιανὸς add. Ced. 531.22. ἡ τὸ σ. βρ. Ced. ἡ εὐφροσύνης, τετανθρίξ Leo. ἡ μελανθρίξ Ced. ἡ ἐγ. φιλοδοξίας τε καὶ τῷ κατ' ἡ π. Ced. ἡ Χρ. στιανοῖς V. 2, M. 1,2. ἡ αὐτὸν cod. ἡ τοῦ add. V. 2. ἡ καὶ πάντα ποιῶν εἰς οἱ δ. Ced. ἡ τοιούτων M. 1,2. ἡ 10. δ. V. 1,2, M. 1,2. ἡ ἀναθαρσ. cod. ἡ σηκούς V. 1,2, M. 1,2. ἡ ἐκτελεῖ cod. ἐκτελεῖν V. 1,2, M. 1,2. ἡ κατέστρε. cod. κατέστρεφον V. 1,2, M. 1,2. ἡ ἐμάστιζαν? ἡ ἐπὶ τοῦτον ἐμαρτύρησαν ὁ ἁγίος Εὐσέβιος καὶ ἰω. ὁ στρατιώτης, Ἀντίγονος καὶ Μελάσιππος; ὁ πατήρ αὐτοῦ, καὶ Κλαυσίνα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ Ἀρτέμιος ὁ μέγας, καὶ ἄλλοι πολλοί. Σχόλιον. ἡ ἡμ. V. 1,2, M. 1,2. ἡ ἐμαρτύρησαν V. 2, M. 1,2. ἡ τυφθεὶς codices. ἡ καὶ add. V. 2. ἡ ἐκνήθη V. 1. ἡ ταλαίπωρος, V. 1,2, M. 1,2. ἡ καὶ τὰ τῆς V. 2. ἡ ἐτολμήσαν τὸν x. οἱ τοῦ ἀσεβούς ὁμόφρονες, παμπ. V. 1,2, M. 1,2.

στῶν καὶ ὁμοφρόνων, πάμπολλά μὲν ἴσθι ³⁷ καὶ συγγραφῆς ³⁸ ἰδίαις ἐπιθεόμενα · ἡμεῖς δὲ ἐκ πολλῶν ὀλίγα διηγησόμεθα. ³⁹ Ἐν Ἀσκαλῶνι μὲν καὶ Γαζῇ ἀνδρῶν ἱερῶν καὶ γυναικῶν ἀγίων ⁴⁰ διὰ βίου τὴν παρθενίαν ⁴¹ ἐπιτηρυμένον ⁴² ἀναβρόχῃσαντες τὰς γαστέρας καὶ κριθῶν ἐμπλήσαντες προῦθησαν χοίροις βορὰν (ὡς ⁴³ καὶ τῶν ἡπάτων καὶ τῶν αἱμάτων ἀπεγεύσαντο ⁴⁴ παράνομοι).

⁴⁵ (4) Ἐν δὲ τῇ Σεβαστείᾳ ⁴⁶ πόλει τοῦ Προδρόμου τὴν ⁴⁷ θήκην ἀνοίξαντες πυρὶ ⁴⁸ παρέδωκαν ⁴⁹ τὰ ⁵⁰ λείψανα, καὶ τὴν κόνιν ⁵¹ εἰς αἶρα ἐλάμνησαν.

ΠΛΑ'. Περὶ τῆς αἱμορροῦσης ⁵².

⁵³ Ἐν δὲ Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανεύδι ἀνδριάς ἦν τοῦ Κυρίου, ὃν ἡ αἱμορροῦς εὐχαριστήριον πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἔσθῃσεν · βοτάνῃ δὲ τις ἐφύετο ἐν ⁵⁴ τῇ βάσει, ἐν ᾗ πρότερον ὁ χαλκοῦς ἀνδριάς ἴστατο τοῦ Χριστοῦ, πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἀγνωστος πέλουσα, παντὸς δὲ πάθους ἀλεξητήριος τυγγάνουσα, ὅνπερ ἀνδριάντα Ἰουλιανὸς ὁ ἀσεβὴς ⁵⁵ καταγαγεῖν ⁵⁶ πρὸς ἐμπαιγμὸν δῆθεν καὶ συρῆναι προστάξας, ἴδιον ἀν' ἐκείνου ἔδανον ἔδρυσεν · πῦρ δὲ ⁵⁶⁵ καταβὼν οὐρανῶθεν τοῦτο κατέκαυσε. (Τὴν δὲ ⁵⁷ τοῦ Κυρίου ἀνδριάντα ὅφ' Ἑλλήνων τότε συντριβέντα οἱ Χριστιανοὶ συλλέξαντες ἐπιμελῶς εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο.)

⁵⁸ (2) Ὁ δὲ ἐμδρόντης ⁵⁹ Ἰουλιανὸς προφανῶς λοιπὸν καὶ ἀναίδως κατὰ (116') τῆς εὐσεβείας ὠπλίζετο · καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐν ⁶⁰ τῇ πόλει καὶ τὰς ἐν ἀίφῃ ⁶¹ πηγὰς ταῖς μυσαρίαις θυσίαις ἐμίλυνεν, ὅπως ἕκαστος μεταλαμβάνων τοῦ νάματος, μεταλαγχάνῃ ⁶² καὶ τοῦ μύσου · ἔπειτα δὲ ⁶³ τὰ ⁶⁴ κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένα τοῦ μιάσματος ἐμπλήσει ⁶⁵ περιεβραίνοντο γὰρ ἄρτοι, καὶ κρία, καὶ ὀπῶραι, καὶ λάχανα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐδώδιμα. Ταῦτ' οὖν ὁρῶντες οἱ Χριστιανοὶ ἔστανον μὲν καὶ ὠλόλυγον ἐπὶ τοῖς γενομένοις ⁶⁶, μετελάμβανον δ' ὅμως, ἀποστολικῶς νόμῳ παιδόμενοι τῷ φάσκοντι ⁶⁷ · Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν.

⁶⁸ (5) Ἐτι μὴν καὶ ἕτερον ἐξεύρε ⁶⁹ κατὰ τῆς εὐσεβείας μηχανήμα ⁷⁰ · τοῖς γὰρ στρατιωτικαῖς καταλόγους χρυσίον διανέμων κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καθιστάμενος ⁷¹ αὐτὸς ἐπὶ θρόνου βασιλικοῦ, προὔθηκε δὲ ⁷² παρ' ⁷³ τὸ ἔθος βωμῶν ἀνδράκων πλήρη ⁷⁴ καὶ λιθωντῶν ἐπὶ τῆς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τρα-

A multa quidem sunt et peculiarem librum requirerent : nos vero ex multis pauca narrabimus. Ascalone et Gazze, sacerorum hominum sanctarumque mulierum virginitatem amplexatorum ventres dissectos et hordeo repletos prædam offerebant porcis, postquam de sanguinibus et hepaticibus gustaverant infideles.

In urbe vero Sebasteia Præcursoris sepulcrum aperientes igni tradiderunt reliquias, et cineres in aera ventilaverunt.

CXCI. De hæmorrhœisa.

Cæsarem Philippi, quæ nunc Paneas est, Domini erat statua, quam hæmorrhœissa eucharisticon ante domum suam posuit. Herba autem creverat in basi, qua primum ænea Chrisil statua consistebat, cunctis hominibus ignota, et cujuslibet passionis antidotum. Sed Julianus impius, cum statuam per irrisorem demoliri dejicereque præcepisset, ejus loco proprium ex ligno simulacrum substituit. Ignis autem de cælo prolapsus illud combussit; statuam vero Domini quam tunc Græci contriverant, Christiani sedulo colligentes in ecclesia reposuerunt.

Interea insaniens Julianus, jam aperte et impudenter contra religionem arma acuebat : et primum urbis et Daphnæ fontes abominandis fœdavit victimis, ut unusquisque fluente communicans abominationem quoque participaret; postea vero quæcumque macello exponebantur, inquinamento replevit. Circumspergebantur enim panes, et carnes, et fructus, et legumina, et alia quæcumque comedenda, hæc ergo videntes Christiani genuerunt et ululaverunt super his quæ fiebant; sed tamen participaverunt res illas, apostolicæ legi parentes quæ dicit : Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.

Aliud etiam contra religionem adinvenit stratagemam : militibus enim censibus aurum distribuens juxta veterem consuetudinem, ipse sedens in regio solio, proposuit præter consuetudinem in mensa coram se posita incensum et aram prunis cooperatam, et præscripsit numquamque aurum acceptu-

Varie lectiones et notæ.

³⁷ εἰσι V. 2, M. 1, 2. ³⁸ καὶ γραφῆς M. 1, 2. ³⁹ Ced. 533, 6-16 Καὶ γάρ πιν Γ. καὶ Ἀ. προσδοτήριος, κ. τ. λ. ⁴⁰ γ. διὰ V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴¹ ἀνικαρό. Ced. ⁴² ἐπιτηρυμένον V. 1. ⁴³ ὡν V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴⁴ ἀπ. οἱ δυσάνομοι V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴⁵ Ced. 533, 1, 2. ὅςτος ὁ μικρὸς τὴν τοῦ πρ. θ. ἀνοίξας π. τ. λ. παρέδωκεν καὶ τὴν κ. διαλέκτως. ⁴⁶ Σεβαστῇ V. 1, 2. ⁴⁷ πρ. θ. V. 1, 2, Ced. ⁴⁸ τ. add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴⁹ παρέδωκαν V. 1, 2, M. 1, 2. ⁵⁰ δὲ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁵¹ διεσπείσαν V. 1, 2, M. 1, 2. ⁵² Lema M. 2, in codice evanuit. ⁵³ Ced. 531, 8-15. ⁵⁴ ἐπ. τῇ V. 1, ἐπ. ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος Ced. ⁵⁵ ὅσος. V. 1, δεδωκεν. ⁵⁶ καταγαγεῖν Leo, καταγῆν M. 2, καταγῆν ὡν M. 1, κατὰ γ. Ced. ⁵⁷ γ. add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁵⁸ Ced. 535, 11-21. ⁵⁹ ἐμδρόντης cod. ⁶⁰ ἐκ τῆς πόλεως V. 1. ⁶¹ καὶ τὰς ἐξωθεν κ. Ced. ⁶² μετελαγχάνει cod. μετελαμβάνη V. 1. ⁶³ καὶ add. V. 1, Ced. ⁶⁴ τὰ om. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁵ ἐντεταμέναι V. 1, 2, M. 1, 2, ἐντεταμένη Ced. ⁶⁶ γιν. V. 2, M. 1, 2. ⁶⁷ 1 Cor. x, 25. ⁶⁸ Ced. 531, 6. Greg. III, 75 A. ⁶⁹ ἐξυρῶν V. 1, M. 1, 2, ἀνεξυρῶν V. 2. ⁷⁰ μ. καὶ τοῖς V. 1. ⁷¹ καθῆστο μὲν δ. V. 1, ἐκάθητο μὲν δ. V. 2, M. 1, 2. ⁷² καὶ add. M. 2. ⁷³ ἀπὸ om. V. 2, M. 1, 2. ⁷⁴ πλήρης λ. cod. — τῇ — τραπέζῃ cod.

rum, prius in aram incensum praeferre, deinde accedere et aurum de manu sua suscipere.

Posthac quoque mandavit ut abominandis ejus simulacris adligerentur Jovis et Martis effigies, et sic ille scelestis runcios contaminare conabatur.

Prohibuit etiam ne Christiani obirent milliam, aut poeticas aut rhetoricas sive philosophicas ediscere scientias permitterentur: « Nam, inquit, nostris litteris instructi, bellum adversum nos suscipiunt. »

Quem Gregorius cognomento Theologus pulcherrime notans ait: « Numquid tua graecitas? die mihi. Nonne Phoenicum sunt litterae? aut ut tenent quidam Aegyptiorum aut sapientiorum ipsis Hebraeorum, qui tabulis digito Dei scriptis inscriptam a Deo fuisse legem credunt. Numquid tuum est atticissare, numerare vel digitis supputare mensuras ac pondera? Nonne Euboeorum est, siquidem Eulæus Palamedes, multorum inventor, propterea quoque invidiam sensi? Numquid tua poemata? Annon potius illius anus, quae contente humerum a quodam exensa, ut sermo est, deinde valde convicians, impetū verbum pronuntiabat, et hoc multum juveni placens, et laboriose mensum, admirabilem hanc tuam effecit poesim? Item unde tibi initiari et initiare et more Thracum religiose agere (thracissare)? Nomen ipsum te perasasum habeat. Sacrificare vero nonne a Chaldaeis et Cypriis? Geometria nonne ab Aegyptiis? Magia nonne Perdicis? Somniorum autem divinationem a quibus nisi Telmeciis audis? Eugurium vero a quibus? Non ab aliis ac Phrygiis, qui primum avium volatum ac motus observaverunt. Et ne sermonem longius producam, unde tibi singula? Nonne ex quoque unum, quibus omnibus in unum coalescentibus, unum superstitionis mysterium efformatur? Quid ergo? obtinebimus, cunctis ad primos inventores abeuntibus, nihil aliud habere quam malitiam et circa divina novitatem? Nam verbi potentia bonis scutum est, perversis autem malitia munimentum.

Attamen Judaeos adversus Christianos armis instruens interrogabat eos: « Quare, cum lex sacrificare jubet, non sacrificatis? » Illis autem in ille-

πίσης^α, προστάζει δὲ τὸν τὸν χρυσὸν κομιζόμενον^α ἕκαστον πρότερον ἐπιβάλλειν^α τῷ βωμῷ τὸν^α λιθάνωτον, εἶτα προσέρχεσθαι καὶ τὸ χρυσὸν παρὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ διχεῖσθαι.

(4) Καὶ πρὸς τοὺς ἐκτελεσὰς καὶ ταῖς μουσραῖς εἰκόσιν αὐτοῦ συγγράφειν^α διὰ καὶ Ἀρῖα (καὶ οὕτως ὁ ἀνόσιος ἐκτελεῖ κατ'ἐπιταγὴν πάντα).

(5) Ἐξέθετο δὲ^α κανόνας ὥστε Χριστιανούς μὴ στρατεύεσθαι μήτε ποικητικῶν, ἢ ῥητορικῶν, ἢ φιλοσοφικῶν^α ἀπασθαι μαθημάτων. 446 Ἐκ γὰρ τῶν ἡμετέρων, φησιν, ἐκλιζόμενοι γραμμάτων, τὸν καθ' ἡμῶν ἀναδίδονται πόλεμον^α.

(6) Ὁν Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπίσκοπος εὖ μάλα στήληταιν φάσκει^α: « Ἐν τῷ ἑλληνίζειν; εἰπέ μοι· τί δὲ^α; οὐ Φοινίκων τὰ γράμματα; ὡς δὲ τινες^α; Αἰγυπτίων ἢ τῶν ἐπὶ τοῦτον σοφωτέρων Ἑβραίων, οἱ καὶ πλεῖς θεοχαρήκτους ἐγγράφειν τὸν νόμον παρὰ θεοῦ πιστεύουσιν. Ἐν τῷ ἀττικίζειν, τὸ^α ἀριθμεῖν ἢ^α καὶ λογιζέσθαι δακτύλοις, μέτρα τε καὶ στάθμα^α; οὐκ Εὐβοίων, εἴπερ Εὐβοίους ὁ Παλαμήδης ὁ πολλῶν εὐρατῆς [καὶ] διὰ τοῦτο ἐπέφθορος; — Ἐὰ τὰ ποιήματα; τί δὲ; οὐ τῆς γραφῆς μᾶλλον ἐκείνης, ἢ τὸν ὥμον οἰσιθεῖαν παρὰ τινος συντόνας, ὡς^α λόγος, εἶτα ἐνοβρίζουσα τῷ^α σφοδρῷ τῆς ὁρμῆς ἔπος ἐφθέγγετο, καὶ τοῦτο ἀρέσιν τῷ νεανίᾳ λίαν^α καὶ φιλοπονώτερον μέτρηθαι τὴν θαυμασίαν σου ταύτην ἰδρυμένην ποιήσιν; — Αὐτὸ δὲ πόθεν σοι^α τὸ μυθεῖσθαι, καὶ μυθεῖν, καὶ^α θρησκείειν; οὐ παρὰ Θρακῶν^α; [καὶ] ἡ κλήσις πετιέτω σε. Τὸ δὲ θύειν^α οὐ παρὰ Χαλδαίων ἢ τῶν^α Κυπρίων^α; τὸ δὲ γεωμετρεῖν οὐκ Αἰγυπτίων; τὸ δὲ μάγευσιν οὐ Περγαιῶν^α; τὴν δὲ ὀνειρώτων^α μαντικὴν τίνων ἢ Τελμησίων ἀκούεις; τὴν οἰωνοτικὴν δὲ πόλων; οὐκ ἄλλων ἢ Φρυγῶν τῶν πρώτων^α περιεργασαμένων ὀνειρώτων πετῖν τε καὶ κινήματα. Καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶ, πόθεν σοι τὸ καθ' ἕκαστον; οὐχ^α ἐν ἑξ ἐκίστων, ὧν ἀπάντων εἰς αὐτὸ^α συνεληθόντων ἐν λείσθαιμονίας μυστηρίων συνέστη; Τί οὖν; διεξέμεθα, πάντων ἀποχωρησάντων εἰς τοὺς πρώτους εὐραμένους, μηδὲν ἕτερον^α ἔχειν πλὴν 447 τῆς κακίας καὶ τῆς παρὰ τὸ θεῖον ταύτης καινοτομίας; ἢ γὰρ τοῦ λόγου δύναμις τοῖς μὲν ἐπικαίσις ὅπλων, τοῖς δὲ μοχθηροῖς πέντρον^α κακίας γίνεται. »

(7) Καὶ μέντοι καὶ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξοπλίζων ἤρατο τούτους· « Διὰ τί, θύειν τοῦ νόμου κελεύοντος, οὐ θύετε; » Τῶν δὲ τὸν

Variae lectiones et notae.

« τῷ. καὶ πρ. V. 1. » παρὰ τῶν — κομιζόμενον V. 1, 2. » ἐπιβάλλειν cod. » ἡ. α. γ. 1. » Cod. 534, 3-6. » Cod. 535, 20, 21. τῷ β' ἑταί. » δὲ καὶ νόμον φ. V. 1, 2. M. 1, 2. » ἢ φιλοσοφῶν μ. ἐκπαιδευέσθαι V. 1, 2. M. 1, 2. » Ἀπολινάριος δὲ τῇ μὲν θείᾳ Γραφῇ ὡς χρῆσθαι, πάντων δὲ ποιητῶν τοὺς χαρακτήρας μιμησάμενος, ἔγραψε [τοῦ δ' αὐτῶν] παρὰ τοὺς Χριστιανούς· οὗτος δὲ ὁ Ἀπολινάριος ὁρθόδοξος καὶ ἑλλογίμος; ἢν (Scholion codicis). » Κατὰ Ἰουλιανὸν στήληταιν^α ed. Paris. 1531, 4^o p. 62. » εἰσι cod. » παρὰ τῶν add. cod. τῶν V. 1, 2. M. 1, 2. » πετιέται δὲ καὶ add. Gr. » ἢ om. Gr. — τὸ δὲ, δὲ καὶ V. 1, 2. M. 1, 2. » καὶ ἐπὶ πρὸ τούτων τὰ τακτικά καὶ πολεμικά φησι; Gr. » ἀντιπαρὶστέον φ. Gr. » τὰ σφοδρὰ V. 2. » λίαν om. Gr. » σοι om. V. 2. » τὸ add. Gr. » οὐ π. θρ. om. V. 2. » τὸ δὲ V. 1, 2. M. 1, 2. » εἰτ' οὖν K. Gr. V. 1, 2. M. 1, 2. » τὸ ἀστρονομεῖν οὐ Βαβυλωνίων Gr. » Περγαίων V. 2. M. 1, 2. » ὀνειρωμένην οὐ T. M. 2. » τὴν δὲ δ. π. E. 3. M. 1, 2. — τίνων Gr. » πρώτων cod. πρώτων V. 1. » ἐξ ἐκίστων; cod. ἐνδὲ ἐξ V. 2. » εἰς ταύτων Gr. » ἡμέτερον Gr. ὁμᾶς; ἢ. vel ὁμᾶς; » μέντρον V. 2. » Cod. 535, 21-536, 11, 337, 9-11 τῷ γ' ἑταί.

ἐν Ἱερουσόλοις ναὸν καὶ τὴν ἐκείσε περιγεγραμμένην αὐτῶν λατρείαν προβαλλομένην, αὐτίκα προσ(116b)έταξεν ὁ θεομάχος ἀνεγείραι τὸν κατ' ὀργὴν καὶ γνώμην θεοῦ ναὸν καταλυθέντα· καὶ τοῦτο μετὰ πολλῆς· χαρᾶς ἀκούσαντες ἅπασιν· τὰ προσταγμένα τοῖς· κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοφύλοισι ἰδὼσαν. Καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον καὶ χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ προσισφύροντες·· ὁ δὲ Παραβάτης· συν- ἀπέστειλεν αὐτοῖς· καὶ ἄρχοντας·· καὶ πολλὴν παρθέναν· καὶ συνδρομὴν· σκαπάνας γὰρ καὶ ἄμ- μας ἀργυρᾶς κατασκευάσας συνέπεμψε τοῖς ἀδελ- οῖς· Ἰουδαίοις·· Καὶ ἐπεὶ ὀρύττειν κατήρξαντο· (καὶ τὸν γοῶν ἐκφορεῖν· πολλὰ μυριάδες), ἐξαπίνης ἀνεμοὶ (θαλάειν) βίαιοι· (= καὶ στρόβιλοι) πνεύσαν- τε· ἀόρου· ἅπαντας διεσκόδισαν·· (Ἐκείων δὲ με- μηνόντων ἐτι·· καὶ τῇ θεῇ μακροθυμίᾳ μὴ σωφρο- νισμένων, ἀλλὰ τοῦ ἔργου πάλιν ἀποτρεμνῶν, πῶτον μὲν σεισμὸς γέγονε· μέγιστος καὶ φοβερώτατος; ἔπειτα δὲ πῦρ ἐκ τῶν ὀρυττομένων θεμελίων ἀνα- δραμὸν κατέκαυσε·· κλειστός).

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα (καὶ τὴν μετ' αὐτὴν) ὥρθη ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ σταυρὸς·· τὸ σχῆμα πᾶσαν φωτοειδῶς καταυγάζον τὴν γῆν ἐκείνην·· (ὅπερ·· οἱ ματαίφρονες θεοσάμνοι καὶ τὴν κατ' αὐτῶν θεο- μνησίαν ἐναργέστερον ἐπαισθημένοι, πρὸς τὰ ἴδια μετ' αἰσχύνῃς ἀπὸδρασαν.)

448·· (8) Ὁ δὲ βαρυκάρδιος Ἰουλιανὸς ταῦτα μεμαθηκώς παρακλησὼς καὶ αὐτὸς τῷ θαρσύνῃ τὴν καρδίαν ἰσχήρυνε·· Μετὰ δὲ ταῦτα Πέρσαι·· κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἐξελθόντες γῆν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῖς τοῖς παρατάξασθαι· καὶ·· τοὺς μάλιστα ἐπρω- τήσας·· ἐξέλεον·· αὐτῷ καὶ ὀπιόχροντο τὴν νίκην, ὡς·· παρὰ τῶν δαιμόνων εἰληφότες, ὅθεν καὶ χρησμὸν τῷ θεῷ· ἐπαγγελίαν· ἐκόντων·· τάδε·· ἰ Νῦν·· πάντες ὁρμήματα·· θεοὶ νίκης τρόπαια κομίσασθαι παρὰ·· θεῷ ποταμῷ. Τῶν δ' ἐγὼ ἡγε- μόνεος·· θεοῦ·· πολεμικόνος·· Ἀρχε··

Τοῖς τοῖς πεισθεὶς ὁ παρνακισμένος, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα, καὶ δυσδιήγητα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας, καὶ ἄλλα πλείονα ποιεῖν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην ἐπαγγέλλετο, κατὰ Περσῶν ἐκίνησε, καὶ διαβλὲς τὸν ὀρίζοντα ποταμὸν ἀπὸ τῆς Περσῶν τὴν·· Ῥωμαίων χώραν, καὶ ὑπὸ τινος ἀπατηθεὶς Περσι- κοῦ λέγοντος ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις παραδώσειν αὐτῷ τὴν Βαβυλῶνα καὶ μὴ χρῆζειν πολλῶν ἀναλωμάτων, εἰδὼς τὰς μὲν τὴν τροπὴν·· κομίζουσαι ναὺς ἐνέ- πρησεν·· αὐτὸς δὲ διὰ γῆς ἀπῆε·· δυσβάτου ποδη-

A rosolymis templum et ibi praescriptam ipsa ado- rationem, allegantibus, statim praecipit impius ut resuscitarent templum, secundum iram et volup- tatem Dei destructum; quod hi cum multa letitia audientes, omnibus contribulibus per universam terram praescripta desuntiarnunt. Hi quidem undique concurrerunt opes et zelum ad edificationem templi asportantes; apostata vero misit ad eos duces cum magna libertate multoque auxilio: fossoria enim et instrumenta, argentumque simul ad aethos Judaeos misit. Ubi vero fodere terramque deferre cepissent illi sexcenti, extemplo venti vehemen- tes ac violenti necnon turbines fortiter omnes cunctos disperserunt. Illis autem adhuc conanti- bus et divina longanimitate non respicientibus, et opus denuo repetentibus, primum terrae motus factus est magnus et horribilis; deinde ignis ex fundaminibus effossis exurgens, plurimos com- bussit.

B Per noctem autem hujus diei dieaque sequentem apparuit in caelo crucis signum totum refulgens et regionem illuminans; quod cum stulti vidissent, iramque Dei contra se manifestam intellexissent, in propria cum rubore resugerunt.

C Sed propositi tenax Julianus, his studiis, non secus ac Pharo cor suum induravit. Postea vero, cum Persae in terram Romanorum egressi, sibi dimicandum adversus eos existimavit. Vales ab eo consulti, exhortati sunt eum, et, quasi a demoni- bus hoc tentantes, polliciti sunt ei victoriam; unde quoque responsum impio denuntiaverunt haec ha- bens: «Nunc omnes dii properamur victoria tropaea mereri prope ferum fluvium. Ego autem ductor eorum ad bella moventis terribilis Mars.»

Hic dictis illusus, multa magnaue ac narratu difficilia contra Christianos postquam egisset, et alia majora se post bellum ac victoriam reservare nuntiasset; adversus Persas profectus est: Cum transisset fluvium, Romanorum terram a terra Persarum separantem, a quodam Persa dicente se post tres dies traditurum esse regi Babylonem, nec magnis sumptibus opus esse, deceptus, cito naves quae alimenta detulerant, exussit, et ipse per semi- tas accessu difficiles a deceptore Persa pedibus

Variae lectiones et notae.

·· ἅπαντα τὰ π. 7. 2, M. 1. 2. ·· συνεσισφύροντες Cael. ·· ὁ δὲ συν. N. 1. 2, M. 1. 2. Cael. ·· ἄρχοντας V. 1. 2, M. 1. 2. ·· π. ὀργῆς Cael. V. 1. 2, M. 1. 2. ·· ἀνεγείρει Cael. V. 1. 2, M. 1. 2. ·· Ἰουδ. om. V. 2. ·· ἡρᾶς V. 1. Cael. ·· ἐκφορεῖν V. 1. 2, M. 1. 2. ·· ἅπαντα διεσκόδισαν Cael. ·· μ. καὶ σ. V. 1. ·· ἡγέ- νητο σ. V. 1. σ. ἔγ. V. 2, M. 1. 2. ·· τοῖς·· ad. V. 1. ·· Cael. 537, 20-538, 5? ·· τοῦ Χριστοῦ τῷ σ. V. 2, M. 1. 2. ·· ἀπὸρ V. 1. 2, M. 1. 2. ·· Cael. 538, 6-23 ὡς φησὶν Ἀγαθίας, qui de hac re nihil habet. ·· ἐκλε- ρύματο cod. ·· Περσῶν ἐξελθόντων? τῆς·· P. ἐξέλασαν γῆς·· διὸ καὶ ἐδ. V. 1. ·· ἀνεπαρ. V. 1. 2. ·· δὴ·· ad. V. 1. ·· ἐπρωτῆσαν? ·· ἐκ. καὶ ὀπ. V. 1. sed αὐτῷ πρὸς νίκην V. 1. 2. ·· ἔγ. οὕτως·· V. 1. 2, M. 1. 2. ·· δὲ ad. V. 1. ·· ὁρμήματα, Leo, P. Th. Cael. V. 1. 2, M. 1. 2. ·· παρὰ Leo. ·· ἡγεμονεύει cod., Leo, P. Th. Cael. V. 1. 2, M. 1. 2, cod.; ἡγεμονεύς conjectura nostra melius requiritur. ·· θεοῦ·· cod. κοῦθεοῦ·· M. 1. 2, κοῦθεοῦ·· V. 2. ·· τῇ·· P. χώρα V. 1, σ. subscr. pro v. ·· τοῦ·· ad. V. 1. ·· ἀνέ- πρησεν cod. ἐνέπρησεν V. 1, 2, M. 1. 2, cf. Greg. IV. 115 D.

ductus, abiit. Hic autem subito fugiens incon-
stantem levissimumque regem dereliquit cum po-
pulo errantem, atque solitudine victusque penuria
viribus exhaustum. Talem enim egestatem persen-
serunt ut equos et mulos edere coacti sint. Cum
igitur populus erravisset et valde consumptus esset,
invenerunt subito mortuum flagellum a Deo missum:
nam ex improvise jaculum fertur in ipsum, et per
brachium ad latus decurrens intus penetrat. Ex
hoc vulnere vitam suavit manu incogniti ipsius oc-
cisiois. Hunc quidem qui justam illam intulerat pla-
gam nemo usque ad hodiernam diem scivit: ve-
ramtamen, sive homo, sive angelus hoc fecit, divi-
ni numinis minister fuit. Illum autem ferunt, cum
plagam accepisset, cruce manu implevisse, et
ad caelum projecisse, dicentem: « Vicisti, Galilae:
contentus esto, Nazarene. »

Ablatum ipsius impurum corpus et Tarsi sepul-
tum reject et evomuit terra, sicut ait denuo Gre-
gorius cognomine Theologus: « Parum est quod
in medio. Sed cum Persis justitia scelestum dede-
rit, adhuc ibi jus urget, et mortuum absque miso-
ricordia prosequitur: a quodam enim aulivi non
illum tumulo recipi, sed terra propter illum agitata
proijci, et eructari, praesidium, puto, supplicii
quod illic manet. » Post haec autem deprehen-
sae sunt illius magiae, fraudes et artes.

Cum enim asset in Perside, miserat ad occasum
demonia, qui exinde sibi responsum citissime
referret: hic autem a quodam monacho prohibitus a
progressu, per dies decem iter prosequi non valuit.
Regressus ad Apostatam et interrogatus de mora
respondit: « Moratus sum et absque opere redivi:
expectabam enim Puplium monachum, an forte
cessaret a precatione; sed cum per dies decem
non cessavit, ne jussum tuum exsequeretur impedi-
vit. » Cum autem istud Julianus audisset, violen-
terque iratus esset, minatus est sese post reditum
monachorum genus exterminaturum esse. Quod
cum audisset et demiratus es- et unus ex ma-
gicibus ejus, post reditum, distribuit omnem sub-
stantiam suam pauperibus, et ad seniores se con-
tulit. Illustris monachus factus, monachorum vir-
tutem, quam adversus tenebrosos spiritus accepe-
runt, omnibus enarrabat.

A γούμνος: " ὁπὸ τοῦ ἀπατιδόνος Πέρσου, δεξιᾶς
ἀποδράσας κατέλιπε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουρότατον,
πλανώμενον μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τρυχόμενον ὑπὸ τῆς
ἐρημίας καὶ τῆς τῶν τροφῶν ἀπορίας· τοσαύτη
γὰρ ἰδέα παρίστανε αὐτοῖς ὡς καὶ ἱππῶν καὶ ἡμιό-
νων ἀπογεύσασθαι. Πλανώμενος οὖν ὁ λαὸς καὶ σφό-
δρα διαφθειρόμενος εὐρὸν ἐξέτινα κείμενον τὸν θεή-
λατον "· ἔξ ἀφανοῦς γὰρ ἀκόντιον φέρεται κατ'
αὐτοῦ, καὶ διὰ " τοῦ βραχίονος εἰς τὴν πλευρὰν
διαδραμὸν εἰσεῖθι, ἐξ ἧς πληγῆς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ἀθλήου τοῦ ἀνελόντος αὐτὸν γενομένου. Καὶ
τὸν μὲν τὴν δικαίαν ἐκείνην ἐπιναγκάσαντα πληγὴν
οὐδαίς 449 ἔγνω μέχρι καὶ τήμερον· ὅμως δὲ, εἴτε
ἀνθρωπος, εἴτε ἀγγέλως " τοῦτο εἰδέναι, τοῦ θεοῦ
νεύματος ὑπηρέτης γέγονεν· ἐκεῖνον " δὲ φασὶ θε-
ξάμενον τὴν πληγὴν, εὐθεὺς πληῖσαι τὴν χεῖρα τοῦ
αἵματος καὶ ῥίψαι εἰς τὸν αἰ(1170)έρα καὶ φάναι·
« Ἐνίκησας ", Γαλιλαίᾳ· ἀρκίσθητι, Ναζαρενέ. »

" (9) " Καὶ ἀνακομισθὲν " τὸ μισρὸν αὐτοῦ σῶμα
ἐν Ταρσῷ καὶ ταφὴν ἀνεδράστη ἀπὸ " τῆς γῆς καὶ
ἀπαθήσει, καθὼς " ἔφη πάλιν Γρηγόριος ὁ τῆς θεο-
λογίας ἐκόνουμος: "· « Μικρὸν " τὸ ἐν μέσῳ· καὶ
Πέρσαις μὲν ἡ δίκη δοῦσα " τὸν ἀλιτήριον, ἐκεῖ δι-
κάζει καὶ — νεκρὸν ἐπανάγει μὴ ἡλεούμενον, ὡς δὲ
ἐγὼ τίνος " ἤκουσα, μετὰ " τῷ τάφῳ προσερχόμε-
νον ", ἀλλ' ὁπὸ τῆς σιτισθείσης δι' αὐτὸν γῆς ἀπο-
σιόμενον " καὶ ἀναδρασόμενον, προσμῖον ὅμως
τῆς ἐκεῖσε κολλήσεως. » Μετὰ δὲ ταῦτα ἐρωτάμενος
οἱ τῆς ἐκεῖνου γοητείας " μαγανείας.

" (10) Ἐν μὲν γὰρ τῇ Περσίᾳ τυγχάνων, πέμψας
δαίμονα πρὸς τὴν δόσιν πρὸς τὸ ἐναγκεῖν " ἐκεῖθεν
ἀπέκρισιν διὰ τάχους, ἐκωλύθη τῆς πρόσω πορείας·
ὁπὸ τίνος μονάζοντος, ἐπὶ ἡμέρας "· μὴ δυνάμενος
προβῆναι· ὑποστήριξας δὲ " πρὸς τὸν ἀποστάτην
καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος ἐρωτηθεὶς ἀπεκρί-
νατο· « Καὶ ἐβράδυνα καὶ ἀπρακτος ἐπαγγέλον·
ἐκδιχόμενος " γὰρ Πούπλιον μονάζοντα, εἴπως παύ-
σεται τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ παυσάμενον αὐτοῦ "
ἡμέρας ", διακώλυσε με ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. »
Καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἰουλιανὸς 450 καὶ ἀγανακτή-
σας σφόδρα, προσηκέλησε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν
ἐξολοθρεῖσαι τὸ τῶν μοναχῶν " γένος, ὅπερ μαθόν-
τις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ θαυμάσας, ἐπαυλίδων,
δίδωμεν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ " πένησι καὶ ἀπῆλθε
πρὸς τὸν γέροντα, καὶ γενόμενος δέκιμος μοναχὸς
πᾶσιν εἶπε τὴν ἰσχὺν τῶν μονάζοντων, ἣν εἶδον
κατὰ τῶν σκοτεινιόμορφων δαιμόνων.

Variae lectiones et notae.

- " διγγ. M. 2. " νεκρὸν add. cod. " καὶ τοῦ βρ. V. 1, 2. " εἴτε ἀνὸς V. 2. " ἐκεῖ δὲ V. 2, M. 1, 2. " Ἐν. Γ. ἐν. V. 1, 2, M. 1, 2, νεκρὸς Χριστὴ, κορίσθητι, Ναζαρενέ Leo, Cod. x. N. " Glyc. 472, 6-9. " Εἴτε add. V. 1, 2. " φασὶ V. 1. " ὁπὸ M. 2. " καὶ ad. V. 2, M. 1, 2. " Greg. XIV. 393 D. " μὲν γὰρ add. V. 1, 2, γὰρ M. 1, 2, cod. " Ἐπὶ τούτου ἐν Ἀθήναις Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ἡμεῖς καὶ παιδεύομενοι παρὰ Ἰμαρίον καὶ Προπορίαν εὐδοκίμοις σοφισταῖς· ἐμαθήτευον δὲ καὶ παρὰ Ἀθανασίου τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ σοφιστῇ (Scholion; Leo. in Valentiniano). " δικάσας M. 2. " μετὰ Gr. ὡς. " προσ. om. V. 2, M. 1, 2. — προσκαμεινόμενον V. 1, Gr. " ἀποστήμην καὶ ἀναδρασσομαι. cod. ἀποσιόμενος; καὶ ἀναδρασόμενος V. 2, M. 1, 2. " κακίας γοητείας καὶ μαγανείας V. 2, x. ei γ. καὶ μ. M. 1, 2. " Cod. 526, 12-527, 2 Glyc. 472, 9-15. " αὐτῷ add. V. 1, Cod. " ε, καὶ μετὰ δ. δ. δ. κρ. πάλιν πρ. τὸν Ἰουλιανὸν ἐπέστρεψε V. 1, 2 (M. 1, 2 ἐπιστρ.) " Ὅθεν τὴν ἀ. τῆς β. ἐρωτήσας ἀπεκρίθη αὐτῷ δ. δαίμον V. 1, 2, (M. 1, 2 om. αὐτῷ). " ἐκεῖ H. V. 2, M. 1, 2. " ἐπὶ add. V. 1, 2, M. 1, 2. " ὑποστρ. V. 1, 2. " τῶν μ. τὸ γ. V. 1, 2, M. 1, 2. " πένησι add. V. 1, π. τοῖς V. 2, M. 1, 2.

“(11) Ἐν δὲ Κάρει, τῇ παρὰ Κάρου βασι-
λέως κτισθείσῃ πόλει, τὴν πρὸς Πέρσας ποιούμενος
πορείαν, ἐξελθὼν καὶ ἐν τινὶ καταθύσει θυσίας
ἀκαθάρτους ποιῶν, κλειθρα καὶ σήμαντρα ταῖς
θύραις ἐπέθηκε καὶ φύλακα; ἐπίστησε, μηδένα
ἔσω τῶν θυρῶν καλεῖσθαι, γενέσθαι μὲν τῆς αὐτοῦ
ἐπανόλου, ἥνπερ ἀνέλξαντες μετὰ τὴν ἐκείνου πτώ-
σιν, εὗρον γύναιον ἐκ τῶν τριῶν κραμένον καὶ
ἐκτεταμένος ἔχον τὰς χεῖρας, ἧς ἀνασχίσας ὁ
δυναστεύων τὴν γαστέρα τὴν κατὰ Περσῶν δῆπου-
θεν ἔγνω διὰ τοῦ ἥπατος νέκην.

“(12) Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ πολλὰς μὲν κιθάρους ἐν
τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένας,
πολλὰ δὲ φρέατα νεκρῶν σωμάτων εὗρον πεπληρω-
μένα, καὶ γὰρ μυρίας [μὲν] γυναῖκας ἐν γαστρὶ
ἐχούσας ἀνατεμένων καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις ἡπατοσκο-
πῶν καὶ πολλοὺς παῖδας κατασφάξας ὑπὸ τὰ
εἰδωλα κατέρυξεν ὁ φιλεῖδωλος, εἰδωλιανός. Πολ-
λὴν δὲ καὶ ἄλλην λογικὴν ἀγέλην ἐκ ποικίλων ἡλι-
κίων διαφόροις ὑπέβαλε θανάτοις ἐπὶ ὀνόματι Πο-
σειδῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ὁ δαιμονιώδης
καὶ θεομίσητος, οὐ μὲν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἱπποῦ, λευ-
κοὺς τε καὶ πυρροὺς ἔθου, τοὺς μὲν τῇ ἡλίᾳ, τοὺς
δὲ τῇ πυρρί καὶ τοῖς ἀνέμοις, καὶ πρὸς τοῦτοις κύ-
νους, καὶ πτόχους, καὶ κόρακας, καὶ πᾶν σπεῖδον
ἐρπετῶν, εἶδος καὶ τετραπόδων, θηρίων τε καὶ
τῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ νηκτῶν οὐ διελέπετε κατα-
σφάττων καὶ τελετὰς παντοίας ἐπινοῶν, πλείους καὶ
χείρους τῶν 451 παρ' Ἑλλήσι νομομισμένων,
πρὸς τὸ πάντα τοῦ πρὸ αὐτοῦ (117) Ἑλλήνας
ὀπαρακοντίζουσι, διὰ τῶν τοιούτων οἰόμενος ὁ ἄθεος
ἀποθεωθῆναι καὶ θεὸς νομισθῆναι.

(13) Τοιαῦτα τῶν δυσνομήων θεῶν καὶ ἀκαθάρτων
δαιμόνων τὰ ἐπιτάγματα καὶ μαντεύματα, καὶ
τοιαῦτα τοῦ ματαιόφρονος καὶ ἀπιστάτου καὶ θεηλά-
του τὰ ἀποτελέσματα. Καὶ τούτων μὲν ἡ ψευδο-
μαντεία τε καὶ ἀπάτη παρώραται, ἐκείνος δὲ τῇ
τούτων πλάνῃ δεδουλωμένος ἀπώλετο ψυχῇ καὶ
σώματι, ἔτῳ ὀφάρχον λ', καὶ ἐξήλιπον ἐν ματαιώ-
τητι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ μετὰ σπου-
δῆς, καὶ ἀπώλετο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ, πολλὴν
γὰρ ὁ ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησεν καὶ ἔθετο
εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ
διήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὥς γέγραπται. Καὶ πάνθ' ἡ
καὶ δυσεξήγητα πράξας, καὶ μεγάλα μαγελευχή-
σας, τὴν αὐτοῦ προτέρην πίστιν καὶ τὰς μὴ
τηρήσας, πέπτωκε πνῆμα ἱεραίων καὶ δυσεξήγη-
τον, ὥσπερ καὶ ὁ τούτων ἀπατήσας καὶ ἀπολέσας
παγκράτιστος διάβολος.

Caris, in urbe a Caro rege ædificata, iter adver-
 sus Persas faciens, cum egressus esset et in quo-
 dam antro sacrificaciones impuras egisset, seras
 ac sigilla januis apposuit et custodes constituit,
 ne quisquam intus fores ante suum reditum in-
 grederetur prohibens. Hanc autem domum, post-
 quam, illo mortuo, reclusissent, mulierculam in-
 venerunt crinibus suspensam resectisque manibus;
 illi ventrem immitis aliquis aperuerat, et sane illius
 hepate victoriam de Persis cognoverat.

Antiochia vero multas capsas, in regis alibus,
 capjibus hominum plenas, multosque puteos ca-
 daveribus refertos invenerunt. Mille enim mulieres
 uterum gestantes dissecans, et in foetibus earum
 aruspicia quærens, multosque infantes sub idola
 jugulatos infodit idolorum amans idolocola. Pluri-
 mum autem et alium gregem rationabilem ex diver-
 sis ætatibus in nomine Neptuni cæterorumque dæ-
 monum dæmoniacus et Deo odiosus variis lethi
 generibus subiecit. Quinimo equos albos et rufos
 immolabat, illos quidem soli, hos autem igni et
 ventis. Insuper canes et simios et corvos et omne
 fero genus reptilium, quadrupedum, ferarum, vol-
 ucrum et natantium, non cessabat immolans et
 omnimoda excogitans sacrificia, plura pejoraque
 sacrificiis apud Græcos usitatis, ad omnes Græcos
 ante se degentes superandos, talibus atheus spe-
 rans se apothēosi donandum et deum esse repn-
 tandum.

Qualia sunt male nominatorum deorum impu-
 rorumque dæmonum præcepta et oracula, talia quo-
 que fuerunt miseri Apostata flagellique divinitu:
 missi opera. Illorum vana oracula fallaciaque de-
 teguntur: hic vero postquam illorum errori deditus
 fuisset, anima et corpore perijt, annos triginta
 natus, atque in vanitate dies ejus et cum festina-
 tione anni ejus evanuerunt, consumptusque est
 perversitate ejus; multam enim injustitiam focu-
 tus est in auram, et pesuit cælum contra os suum, et
 lingua ejus transivit in terra, sicut scriptum est.
 Et postquam horrenda narratuque difficilia fecit,
 multumque superbiuit, priore fide et ordine non
 servatis, cecidit infanda mirandaque ruina, sicut
 ille qui deceperat eum ac perdiderat pessimus
 diabolus.

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ Ced. 527,3-10; Glyc. 472,15,16. ¹² τοῦ V. 1,2, M. 1,2. ¹³ τοῦ add. Ced. ¹⁴ ἐισελθὼν V. 1,
 Ced. ¹⁵ ἐπιτέλεσα; V. 1,2, M. 1,2. ¹⁶ μὲν. — ἐπανόλου οἱ. Slav. ¹⁷ αὐτοῦ οἱ. V. 2. ¹⁸ ε. 5. M.
 1,2. ¹⁹ Ced. 527,10 528,2,540,4-15. ²⁰ πεπληρωμένα V. 1. ²¹ καὶ μυρίας V. 1,2. ²² ἡπατοσκοπού-
 μινος V. 1,2, M. 1,2, Ced. ²³ πολλὰ παῖδας V. 1,2, M. 1,2, Ced. ²⁴ φιλήδωνος V. 2, M. 1,2 ²⁵ Ἰου-
 λιανός, praetermissio lusu verborum Ced. V. 1. ²⁶ ε. γένος καὶ V. 1. ²⁷ ἐλλήνισαντας V. 1,2, M. 1,2, Ced.
²⁸ ε. ε. V. 2, M. 1,2. ²⁹ 0. καὶ ἀπ. M. 1,2, 0. ἀπ. V. 2. ³⁰ τήθηκε ψ. V. 1,2. ³¹ Ps. LXXIII, 8,9.
 ἀδ. καὶ ἀνομίαν ced. καὶ ἀδ. V. 1,2, M. 1,2. ³² ὅπως add. V. 1. ³³ καὶ πάντο μεγαλευχ. V. 1. ³⁴ τ.
 καὶ π. τ. V. 1, π. καὶ τ. μυκτηρίσας V. 2. ³⁵ δυσεξήγητον V. 1,2, M. 1,2.

CXCII. Regnum Ioviani.

A

PLB. Basileia Iovianou.

Post illam regnavit Iovianus mensibus octo. Post Juliani trucidationem vix tunc facile nobis regnum Ioviani instauratum est. Ille enim uno eodemque tempore rex et confessor et erroris perverse propagati propulsator apparuit. Cum miles in armis esset et Barbarus instaret, duces nostri, de rebus summis concilio facto, suffragium Ioviano dederunt: sed ille impeditus ne regni insignia acciperet, ad exercitum sacrilegis Juliani spoliationibus condatum dixisse fertur se non posse super illos regnare, quia Christianus esset. Tunc omnes unanimi voce responderunt: «Nos quoque Christiani sumus.» Pilus autem quam hanc vocem audisset, laesa conscientia regnum accipere non sustinebat.

Idcirco adfuit illi quaedam divina benignitas: nam, praeter omnem spem, nostrorum phalange undique ab hostibus circumventa, nulla expectatione aufugendi remanente, subito legati a Barbaris missi superveniunt, et pacem rogant, et exercitus jam fame exhausto victus necessariae ac cetera se vicissim ministraturos promittunt, et omni benignitate nostram praecipitationem relevant.

Inita autem novem et viginti annorum pace, in Romanorum terram rediit cum exercitibus: sed coactus est Nisibem, urbem maximam, Persis cedere.

Hic multam curam multumque studium Ecclesiarum exercens, cunctos episcopos in exilio degentes revocavit. Ad magnum autem Athanasium misit, ipsi scribens, ut irreprehensibilis fidei excellentiam significaret. Quod fecit Athanasius in litteris orthodoxia plenius, quas Ioviano scripsit.

Sed iste tam pius et mirabilis post octo menses a quo regnare cepisset, in Cilicia cum venenosum agaricum comedisset, in loco Galatiae nomine Dastane interiit, multum relinquens maerorem Ecclesiae necnon omnibus populis.

Hic enim Iuliano cum notus esset, in exercitu se Christianum confitebatur: quodam autem die, cum post Iulianum ingrederetur, ipsius chlamydem

“Μετά δὲ τοῦτον” ἔδρασε Ἰουλιανὸς μῆνας ἡ’ “. (Μετά τὴν Ἰουλιανοῦ σφαγὴν μόλις ποτὶ πρῶν τῶν τὸ βασιλεῖον τὸ Ἰουλιανοῦ ἀνεκνώθη· οὕτως γὰρ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ βασιλεὺς καὶ ἐμολογητὴς καὶ τῆς κακῆς ἐπαναρχείσης· πλάνης ὡθιγῆς ἀπαφάνθη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ὅπλοις· ὁ στρατὸς ἐτύγχανε καὶ ὁ βάρβαρος· ἐπέκειτο, οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται περὶ τῶν ἀκρῶν βουλευόμενοι πραγμάτων, Ἰουλιανὸν τὴν ψῆφον δεινῶσαν)· ἐκείνος δὲ κατασχεθεὶς εἰς τὸ ὁποῖον εἶσθαι τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ μολυνθὲν ταῖς Ἰουλιανῶν ἱεροσυλίαις) λέγεται εἰρηκέναι, μὴ δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν τούτων, ἐπειδὴ Χριστιανὸς αὐτὸς ἦν· **452** τότε πάντας” ἐμὸν τῇ αὐτῇ φωνῇ ἀποκριθῆναι λέγοντας (ὅτι· «Καὶ ἡμεῖς») Χριστιανοὶ ἴσμεν”· (πρὶν δὲ ἀκούσαι τὴν φωνὴν ταύτην, οὐκ ἐνίσχετο ἐρησυχάζαι τοῦ δέχεσθαι τὴν βασιλείαν).

(2) Τοιγαροῦν αὐτῷ θεὸς τις φιλάνθρωπος παρίνετο, καὶ, παρ’ ἑλπίδα πᾶσαν, συγκειμένη” τῶν ἡμετέρων πανταχόθεν παρὰ τῶν πολεμίων τῆς φάλαγγος, καὶ μηδεμιᾶς προσδοκίας οὕσης τοῦ διαπορεύειν, ἄφνω προσέειπαι, πεμθόντες· παρὰ τῶν βαρβάρων παραγίνονται καὶ ἑξαίτουσιν εἰρήνην, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἤδη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καταναλωθέντι τροφῆς” καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ λοιπὰ συνάλλανται ἐπαγγίλλονται, καὶ πάση φιλάνθρωπῇ τὴν ἡμετέραν διορθοῦσι προτίταν.

(3) Κὼ” δὲ ἐπὶ συνδύμενος εἰρήνην εἰς τὴν Πωμολίαν ἐπανήλθε γῆν σὺν τοῖς στρατεύμασιν· ἠναγκάσθη δὲ καὶ τὴν Νίσιβιν πόλιν μεγίστην οὖσαν Πέρταις παραχωρῆσαι.

“(4) Οὗτος πολλὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἐκκλησιῶν ποιούμενος τοῖς ἐν ἑξορίαις ἐπισκόποις πάντας ἀνεκάλεσται· τῷ δὲ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἀπέστειλε τῆς ἀμνηστίας”· πείτεως αὐτῷ ἐγγράμμως σημῶναι τὴν ἀκρίβειαν, ὅπου καὶ πίπραχεν Ἀθανάσιος — καὶ γέγραπεν Ἰουλιανῷ ἐπιστολὴν πλήρη” ὁρθοδοξίας.

“(5) Ἄλλ’ ὁ οὕτως εὐσεβὴς καὶ θαυμάσιος μετὰ ἡ’ μῆνας τῆς αὐτοῦ βασιλείας (ἐν τῇ Κιλικίᾳ) μύκητα πεπρωμαγμένον φαγὼν, ἐτελεύτησεν ἐν χωρίῳ Δαδαστῶν τῇ· Γαλατίας, μέγα πένθος καταλείψας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ λαοῖς πᾶσιν.

“(6) Οὗτος γὰρ γνωστὸς ὢν τῷ Ἰουλιανῷ καὶ ἐν τῷ στρατῷ Χριστιανὸν αὐτὸν ὡμολόγει· ποτὶ δὲ ἔπισθεν Ἰουλιανῷ **453** περιπατῶν, τὴν χλαμύδα

Variae lectiones et notae.

“Ἰουβ. a prima manu codicis propter Ἰουλ. — Rubrica codicis et V. 2. “ 363. “Μετά δὲ Ἰουλιανόν A. “ ἔτος ἐν Λεο. μ. θ’, ἡμέρας· ι’ Ced. 539, 15-24, cum sint 7 menses, 22 dies usque ad 17 Febr. 364. “ πάντες ὁμοίᾳ τῇ — λέγουσι. cod. “ αὐτοκράτωρ τρισαύγουσσε Ced. “ συγκειμ. τὴν φάλαγγα cod. “ παρήκουσι? 12. X Ced. 539, 21. “ Ced. 539, 24-540, 4: “Ὅθεν νόμος· ἐξέπεμψεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων γῆν εἰς περιποίησιν τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς ἐν ἑξορίᾳ Χριστιανούς ἀν. γράφας καὶ τῷ ἐφ’ Ἀθ. “ σ. α. ε. τῆς ἀμ. π. τὴν ἀ. ὃ γενομένου, βεβαίως εἰς ὁρθοδοξίαν γέγονε Ced. “ πλήρη; cod. “ Ced. 540, 10-21. “ Ἐπὶ Κ. Η. ὁρμώμενος ἐλθὼν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς γ. ὑπὸ κατὰ προῆλθε· φθάσας δὲ ἐν προκείμενῳ Δ. ἐκοιμήθη ἐν οὐκίᾳ νεωστὶ κακονομημένῳ τῆς δὲ αἰσίου βαρὺν ἀμὲν ἀναδεδόσης, αἰφνίδιον ἐτ. ἀποκινῶν ἀπὸ τῆς καύσεως, ὥς δὲ τινες γράφουσι, μ. π. φ. ἀπέθανεν. “ Ced. 539, 10-14: “Τοῦ δὲ μετ’ αὐτὸν βασιλεύσαντος Ἰουλιανοῦ τὴν αἰουρίδα δ. περιπατοῦντος ἀν. πατήσαντος· ἐν τῷ ἐπικλινῇ τινὰ κατείναι τόπον, ἐπ. Ι. καὶ τὸ συμβῆν κρίνας αὐτὸν μετ’ ἐκείνου τῆς βασιλείας κρητῆσιν, ἐφ.· εἴθε κλν γ. α.

αὐτοῦ πενήντη καὶ πρὸς ὅνπερ ἐπιστραφεὶς Ἰουλιανὸς καὶ ἰδὼν οὐκ ἄλλον, ἀλλὰ αὐτὸν, εἶπε τὴν βασιλείαν διαδέξασθαι, ἔφη γοῦν ἄνθρωπος ἦν δὲ (118') εὐσεβὴς, καὶ πρᾶτος, καὶ ἐπισκεπτή.

PLV. Βασιλεία Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντορ.

“ Μετὰ δὲ Ἰουλιανὸν ἐβασιλευσεν Οὐαλεντινιανὸς ἐτη ις', ἀναγορευθεὶς ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως παρὰ Ἰουλιανοῦ ἐτύγχανε τῆς στρατιᾶς ἐκκληθεὶς· (ἀλλ' ἐπλήρωσεν ἐν αὐτῷ ὁ Θεός, ὅπερ ὑπέσχετο, ὑπὲρ τὰ ἐκατονταπλασίονα ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι· ἀποδεσποτικῶς αὐτῷ· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ τῆς πίστεως τὴν στρατιάν καταλλοίονε, καὶ τὴν βασιλείαν ἐδέξατο).

“ (2) Οὗτος, εἰς τὴν βασιλείαν κοινῶν προεβλήτο μετὰ ἧ' ἡμέρας ὅτις αὐτοῦ ἀναγορεύσεως τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Οὐάλεντα· εἰσελθὼν γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεταπεμφάμενος αὐτὸν ἐκ Παιωνίας ὅτις πόλις Κιβαλῆς — ἐκείθεν γὰρ ὤρμητο — κοινῶν αὐτὸν τῆς βασιλείας προσελάβετο, καὶ αὐτῷ ἂν τὰ τῆς δόσεως ἐπαλέξατο μέρη, ἐκείνῳ δὲ τὰ τῆς ἀνατολῆς κατέλιπε.

“ Οὐάλης δὲ συγκροτῶν τοὺς αἵρετικοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἰδίων πατέρων ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἐπισκόπους, εἰς ἱερωίαν ἐπαμφαν, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ μοναχοὺς, Τατιανοῦ τότε ἀρχόντος τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ τοσούτον, ὥστε καὶ τινας εἰς βαρύνους ἀγαγεῖν καὶ τῷ πυρὶ παραβῆναι καὶ πλείστα ἀδήμιτα καὶ ὠμότατα κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας μηχανήσασθαι. Ταῦτα πάντα μετὰ τελευταίην Ἀθανασίου ἐπεκράτατο· ὥσπερ γὰρ θεὸς τῇ αὐτοῦ 454 C κοιλυθεὶς ἀρετῇ, καίτοι κατὰ τῶν ἄλλων βαρυγύων, οὐδὲν κατ' ἐκείνου λυπηρὸν ἐτόλμησεν.

“ (4) Οἱ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρθόδοξοι (ἐλεῖσθαι νομισαντες ὑπὸ Οὐάλεντος) πρεσβείαν ἔστειλαν πρὸς αὐτὸν (ἐν Νικομηδείᾳ πέμφαντες) ὀδοήκοντα ἱερατικοὺς ἀνδράς (ὧν ἦγοντο Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Βενέδικτος), οὓς ἅπαντας σὺν αὐτῷ τῷ πλοίῳ ὑπαφθῆναι προστάξας, πάντας σὺν τῇ νηὶ καταπλέεσθαι, μέχρι Δακιδύων ὅτις πλοῖον διαρκέσαντο· κακίῃσι διαλυθέντες.)

“ (5) Οὐάλης δὲ πᾶσαν Ἐκκλησίαν πορθέσας καὶ εἰς Καισάρειαν ἀπὸ ἀνατολῆς κατὰ Βασιλείου τοῦ μεγάλου κινούμενος, τότε καὶ τὰ κατὰ τὸν ὁδὸν αὐτοῦ ἐγένετο, καθὼς φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

“ (8) Δημοσθένους, ἐνὸς τῶν ἐφοποιῶν τοῦ Οὐάλεντος, ἐν τῇ πρὸς Ὁάλεντα συντυχίᾳ καταδρα-

A pede teligit : ad quem conversus Julianus et nullum alium nisi illum videns, ait sibi in regnum hunc successurum : « Utinam igitur homo ! » Erat autem pius ac mitis et elemens.

CXCIII. Regnum Valentiniani Valentisque.

Post Jovianum regnavit Valentinianus sex et decem annos; qui pronuntiatum est Nicææ Bithyniæ. Illic pro fide nostra a Juliano de exercitu ejectus erat : sed Deus adimplevit in eo quod promiserat, ultra centuplum in hoc sæculo reddens ei. Postquam enim pro fide militiam dereliquisset, regnum etiam accepit.

Hic in participationem regni triginta dies post suam electionem, fratrem suum Valentiem designavit. Et vero cum Constantinopolim venisset, appersitum eum ex urbe Præniæ, Cibale (exinde enim ortus erat), in regni participationem admisit. Sibi quidem reservavit Orientis partes, illi vero partes Occidentis reliquit.

Valens autem hæreticorum fautor in via potrum; sporum ambulabat. Etienim in exilium misit episcopos, presbyteros, diaconos et monachos, Tatiano tunc Alexandriam gubernante, unde fcebat ut aliquot in supplicia conficeret et igni traderet, pluraque alia nefanda et crudelissima adversus Dei Ecclesias moliretur. Hæc omnia post mortem Athanasii fecit : quasi enim ipsius divins virtute retentus, licet adversus alios d.b. echearetur, pibil tamen iniqui contra illum ausus est.

Qui autem Constantinopoli erant orthodoxi sperantes a Valente misericordiam obtinere, miserunt ad illum Nicomediam octoginta clericorum legationem, cui præerant Theodorus, Urbanus et Demedemus; hos omnes cum ipsorum navi jussu inccagli; reipsaque cum sua navi consumpti sunt, navigio usque Dacibisum perdurante.

Valens autem omnem Ecclesiam deprædabatur, et Casaream ab Oriente contra Basilium Magnum ferebatur, cum ei quæ spectant ejus filium evenerunt, sicut ait Gregorius Theologus.

D Demosthenes quidam, unus ex coquis Valentis in comitatu regis ad eum Basilium criminans, har-

Varia lectiones et notæ.

“ 362 Cod. 540.23-541.3 : O. ἀνηγορεύθη ἐν Ν. τῆς Β. παρὰ τοῦ στρατοῦ δὲ 16. ἐτη ις' ut Len P. Th. sed 547.1, 12; nam. a 24 febr. 364 ad 17 Nov. 375 sunt anni XI, menses VIII et dies XXIV. — y. M. X. 30. “ Cod. 541.11-17. “ Kal. Martiis. “ Παιωνίας ἰδὼς, τινὲς, φασὶ τοὺς νῦν καλούμενους Πανονίους, ἔταροι δὲ Μαχαδονίου; (Scholion). “ ἐαυτὸν cod. “ 375, Maii 2 (Summarium epistoliarum Athanasii festivarum). “ Cod. 544.16-19 : Καὶ τ. γ' ἔτι πρ. ἀπ. οἱ ὁρθ. π. Ὁ. α. ι. π., οὐ; π. σὺν τῷ π. Ὁ. Ὁ. ἐκάλυσσε x. πάντας. “ Δακιδύων cod. “ Cod. 547.22-448.3. “ πάσας τὰς ἐκκλησίας, πορθεῖν ἔκριν εἰς Κ. x. τοῦ μ. Β. μαίνόμενος Cod. “ ἔπραξε δὲ οἷα καὶ ὁ μέγας Γρ. εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἔλεγε ὅτι καὶ Γαλάτης υἱὸς Οὐάλεντος καὶ ὁ σύμβουλος Δομνικὸς νέος χαλκήν ἐχειρμάσθη Cod. “ Oratio 20.558 A — D. “ Πρὸς τοὺτους Δ. τινὲς τῶν ὁφ. Ὁ. ἐν τῇ ὁμηλίᾳ τῇ π. α. μαρτυρομένου Βασιλείου καὶ β. εἰσὶν τὸν διδάσκαλον ἰ. ἰδ. καὶ Δ. ἄγ. Cod. 548.3.6 17. Cod. 546.20-23 τῷ ι' ἐτει.

barissimum fecit; subridens sanctus: «Vidimus A
inquit, et Demosthenem ignarum.»

Tunc temporis Gothi male Valentem habebant. Ille divinum Valentinianum, fratrem suum rogat, ut mittat sibi exercitum in auxilium: ipse vero non dedit ei, sed exprobravit illi tanquam heretico et malevolo, dicens, Auxilium homini contra Deum pugnanti, non esse præstandum.

In hoc autem tempore, post sex et quadraginta sacerdotii annos, post multos agones multasque patientie coronas, magnus Athanasius obdormivit, prædicto quod Petrus ille, qui suas persecutiones participaverat, sibi succederet. Lucius autem Arianae sectae episcopus extemplo sicut lupus in oves proruit. Petrus confestim Romam fugit; sed Lucius in cruorem hominum sic ferebatur, ut nullam religionis formam servasse videretur.

CXCIV. De monachis deserti.

In principio dominatus ejus, tot et talia fecit ille probrosa contra virgines Ecclesiae continentiamque servantes, qualia non in paganorum persecutionibus facta memorantur.

Quinimo prædatus eremum illis qui tranquille vivebant, intulit bellum. Tria namque millia simul in eremum contra monachos pugnatura misit. Qui autem venerant, novum belli genus videbant: ubi enim inimici procederant, sancti colla ferro præbebant, et nihil aliud audiebant illi præter id: «Amice, ad quid venisti.»

In eodem tempore monachorum Patres vivendi genere et antiquitatis dignitate, Macarius, Isidorus, alter Macarius, Heraclides, et Pammos, Antonii discipuli, in Aegypto florebant. Præsertim autem in desertis Nitriae locis vivebant homines, qui viæ et laborum communionem tenebant, et in cæterorum hominum more non confisi, cum cœlestibus angelis conversabantur. Hæc ego jam præsens vidi; hæc actiones memoro; illorum etiam passionum esse particeps præmerui.

Hi privatis ædibus jacentes et orantes, suos occisores excipiebant. Allatus est autem eis homo jam a multo tempore totius corporis artus et præsertim pedes habens aridos. Ungentes autem eum oleo dixerunt: «In nomine Jesu Christi, quem Lucius persequitur, surge, pedibusque ambula.»

μόνος Βασιλεὺς καὶ βαρβαρίζαντος, μικρὸν με-
διάσας ὁ ἅγιος ἔφη: «Ἰδοὺ, ἰδεασάμεθα καὶ Δημο-
σθένην ἀγράμματον.»

(7) Οἱ δὲ Γόθοι τότε κακῶς ἔχρουντο Οὐδέλντι· ὁ δὲ αἰτεῖ τὸν θεῖον Οὐαλεντινιανὸν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πέμψαι αὐτῷ στρατιὰν εἰς βοήθειαν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἰπικνεῖσιν ὥς αἰρετικὸν καὶ κακόφρονα, εἰπὼν, ὅτι οὐ χρὴ ἱκα-
μύνειν ἀνδρὶ πολεμοῦντι θεῷ.

(8) Ἐν ταῖς τῷ χρόνῳ μετὰ μὲς Ἱστῆς τῆς ἱερωσύνης Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ πολλοὺς τῆς ἐγκρατείας στεφάνους Ἀθανάσιος ἰκοιμήθη, Πέτρον αὐτὸν διαδέξασθαι προειπὼν τὸν κοινωνήσαντα αὐτῷ τῶν θλίψεων. (Δού-
κιος· δὲ ἐπίσκοπος ὢν τῆς τῶν Ἀρειανῶν αἰρέσεως παραχρῆμα ὡς λύκος 455 ἐπὶ πρόβατα ὤρμησε. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος εὐθέως· εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέφυγε, Λού-
κιος δὲ οὕτως· εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων ἱπορεύετο, ὡς μηδὲ σχῆμα τῆς θρησκείας δοκεῖν φυλάττειν.)

PLA. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῆς ἐπιδούσεως αὐτοῦ, τσαῦτα καὶ οὕτος αἰσχρὰ κατὰ τῶν παρθένων τῆς Ἐκκλη-
σίας καὶ τῶν ἐγκρατευσμένων ἐποίησεν, ὅσα οὐδὲ ἐν τοῖς θωγμοῖς τῶν Ἑλλήνων γενέσθαι μνημο-
νεύεται.

(2) Οὐ μόνον δὲ (118b), ἀλλὰ καὶ τὴν ἔρημον ἐπόρ-
θει καὶ πόλεμον τοῖς ἡσυχάζουσιν ἐπήγαγεν·
τρεῖς γὰρ χιλιάδας ὅμοι κατὰ τὴν ἔρημον ἀπέστειλε
τοὺς μοναχοὺς πολεμεῖν. Οἱ δὲ ἔρχόμενοι καὶνὸν
εἶδος πολέμου ἐύρων· οἱ γὰρ ἀντίπαλοι καθὼς
ἐπίβαινον, οἱ ἅγιοι τοὺς αὐχένας αὐτῶν τοῖς ἔξωσι
προέτεινον καὶ οὐδὲν ἄλλο ἤκουον εἰ μὴ τοῦτο·
«Ὁ φίλε, δι' ὃ παριγένου;»

(3) Κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν καιρὸν οἱ τῶν μοναχῶν
Πατέρες τῷ βίῳ καὶ τῇ ἐξίξί τῆς ἀρχαιότητος Μακά-
ριος, καὶ Ἰσίδωρος, καὶ Μακάριος ἑταρός, καὶ
Ἡρακλείδης, καὶ Παμμῶ, Ἀντωνίου μαθηταί, κατὰ
τὴν Αἴγυπτον ἤμαζον· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐρή-
μοις τόποις τῆς Νιτρίας ὑπῆρχον ἄνδρες, οἵτινες
τὴν κοινωνίαν εἶχον τῆς ζωῆς καὶ τῆς πράξεως·
οὐδ' εἰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων [τὸν τρόπον], ἀλλὰ
μετὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων πιστεύοντες, ἅπας πα-
ρῶν ἐώρακα ἥδη ἐγὼ, καὶ ταύτας τὰς πράξεις ἀνα-
D γέρω, ὢν καὶ τοῖς πάθεσι κοινωνῶς εἶναι κατηξιώ-
θην.

(4) Οὗτοι ἐν τοῖς ἰδίῳι οἰκήμασι καίμενοι καὶ
εὐχόμενοι ἐξεδύοντο τοὺς ταυτῶν φονευτάς. Ἐπη-
νέχθη δὲ αὐτοῖς ἀνθρώπος ἐκ πολλοῦ τὰ μέλη παν-
τὸς τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τοὺς πόδας ξηροῦς
ἔχων· ὡς δὲ χρίσαντες αὐτὸν εἶπον· «Ἐν ὀνό-
ματι Ἰησοῦ 456 Χριστοῦ, ὃν δυνάμει Λόγιος.

Variae lectiones et notæ.

«οὐ θίμεις ἐπ. ἀ. Θεομάχῳ Cod. ἄνδρα πολεμοῦντι. eml. » Κοίμησις Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου. Cod. 545, 14-17 τῷ 8' ἐστ. « Rubrica in codice docet ut in Par. 1706. » Cod. 544, 13 15 de Valente τῷ 6' ἐστ. « Πολλοὺς Οὐδέλντι ἀνελὼν ὑπονοθεύοντας βασιλεύειν ἀπὸ τοῦ θῆτα γράμματος (Scholion) cl. Cod. 548, 13-23 τῷ 7' ἐστ. Valentinus = 578. » οἱ δὲ ἐπέβ. om. Slav. « Matth. xxvi, 50. Ἐταίρε, ἴψ' ὁ πάτερ; » ἔχει cod. « τῶν πράξεων cod.

ἀνάστα καὶ περιπάτει τοῖς ποσίν, ὡς παραχρῆμα Ἀ
ἀναστὰς, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἀπῆλθε εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ.

(5) Πρὸ δίδγου δὲ χρόνου τυφλὸς ἤξισεν ἀνε-
χθῆναι εἰς τὸ οἰκίδιον Μακαρίου, ὅπερ ἦν ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἀπὸ ἡμερῶν τρ. ὧν. Ἐλθὼν δὲ ἔκειτο ὁ τυ-
φλὸς· πολλῶν καμάτων τῶν ἀγόντων αὐτὸν, καὶ τὸν
Μακάριον μὴ εὐρῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, πάνυ ἀθυμήσας
ἐλυπεῖτο· τῆς πίστεως δὲ τῇ ὑπερβολῇ ἐκθερμαν-
θεῖς ἔφη τοῖς ἀγούσιν· « Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγάγετέ
με ἐν τῷ μέρει τῆς κέλλης τοῦ τοίχου ἐν ᾧ εἰσθῆαι
καθεύδειν ὁ γέρον. » Ὅτε δὲ προσηνέχθη, μικρὸν
ἐκ τοῦ ξηροῦ τοῦ τοίχου λαβὼν, ὅθεν ὁ τοίχος ἐκχρίστο,
ταῖς ἰδίαις ἐπέθηκε χερεσίν, καὶ παρακάλεσε ὥστε
καὶ ὕδωρ ἀνελθῆναι ἐκ τοῦ φρέατος, ἀφ' οὗπερ
ἔπιεν ὁ πρεσβύτερος. Ἐκείνῳ δὲ τῷ ὕδατι τὸν κεφαλὴν
ἀναλύσας καὶ τοῦτο ἐπιχρίσας τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ
ἀποπλύνων ἐκ τοῦ ἀνελθόντος ὕδατος, ἐξαίφνης
τὴν θέαν ἀπέλαθεν οὕτως, ὥστε μηδὲν χρῆσαι
ὕπνου, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανῆλθε χαίρων, ὃς
μετὰ ταῦτα σὺν πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν
τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο ἀπεμνημόνευσεν.

« (6) Ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος Μακάριος σπλαιον εἶχε
πλησίων θάλασσης. Ἐν τινι δὲ ἡμέρᾳ τοὺς σκύλακας
αὐτῆς τυφλοὺς ὑπάρχοντας ἀπήνεγκε τὸ θηρίον καὶ
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔθηκε. Νοήσας δὲ ἔκεινος,
ὅτι περὶ τῆς τυφλώσεως τῶν σκυλάκων τὸ θηρίον
παρεκάλεσε, ἤξισεν τὸν Διεσπότην Θεόν, ἵνα τὸ βλά-
πτειν αὐτοῖς ἀποδοῖ· ἀποδοθεῖς δὲ αὐτοῖς **, ἐπ-
αγγέλιον ἀκολουθοῦντας ἐπὶ τὸ σπλαιον τῇ μητρί·
καὶ μετ' ὀλίγον αὐτὴ μετὰ τῶν ἰδίων σκυλάκων ὑπο-
στρέφουσα δόρας προβάτων τὸ ἔριον ἔχουσα· ὥσπερ
δώρα ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς χάριτος ἀπήγαγε τῷ γέ-
ροντι, τοῖς δόουσι τὰς δόρας βασιτάζουσα καὶ ταῦτα·
πρὸ τῶν θυρῶν θεμένη ἀνεχώρησεν.

(7) Τούτους τοὺς θελοὺς Πατρίδας Λούκιος εἰς νῆ-
σον τῶν τῆς Αἰγύπτου λιμνῶν ἐξώρισεν, ἔθθα οὖ-
δεῖς Χριστιανῶν κατοικεῖ. Τοῦ δὲ πλοίου τῇ νήσῳ
μετὰ τῶν μοναχῶν (119^α) προσεγγισάντος, ἡ θυγά-
τηρ τοῦ ἱερέως τῶν εἰδώλων τῆς χώρας ἐκείνης
ὅπου δαίμονος· 457 ἔλαυνεμένη, δι' ἀνέμων ἀρπαζο-
μένη ἔρχεται εἰς τοῦ πλοίου πρᾶξουσα βοᾷς ἀτά-
κτοις ὡς λαμοῦσα. Ἐπιτιμήσαντες δὲ τῷ πνεύ-
ματι τῷ ἀκαθάρτῳ τὴν μὲν παιδα ὕγιᾳ τοῖς γονεῦ-
σιν ἀπέδωκαν, τοὺς δὲ τὸν τόπον οἰκοῦντας Χριστι-
ανῶς πάντας θερμούς καὶ διαπύρους ἐποίησαν.
Τοῦτο μαθὼν Λούκιος καὶ φοβηθεὶς μὴ πάντα·
ἐρροδόξους ποιήσωσιν, λάθρα αὐτοὺς ἐπανελθεῖν
πρὸς τὰ οἶκα ἐν ταῖς ἰδίαις σκηναῖς· ἐν τῇ ἐρήμῳ
ἐποίησεν.

Pl^Ε. *Ἐπεὶ τοῦ Μαρία καὶ τῶν ἐρροδόξων* **.

(1) Μετὰ ταῦτα Μαρία **, ὁ τῶν Σαρακηνῶν βα-
σιλεὺς, Χριστιανὸς ἦν ἐκ γένους Ῥωμαίων, καὶ λη-
φθεὶς αἰχμάλωτος· ἤρσε διὰ κάλλος· τῷ βασιλεὶ τῶν

Paulo ante cæcus expostulavit ut duceretur in
Macarii domunculam, quæ trium dierum itinere
in eremo sita erat. Cum huc cæcus multo du-
ciorum labore venisset, et Macarium in domo non
invenisset, plane desolatus lugebat: sed fidei ma-
gnitudine fervens, ait ductoribus: « Ducte me,
precor, ad partem cellæ muri, ubi dormire solet
senior. » Quo cum adductus esset, parum ex
arido luto, quo murus liniebatur, assumens, ma-
nibus suis tenuit rogavitque aquam afferri ex pu-
leo, unde biberet senior. Hac igitur aqua lutum
dissolvens, et suos oculos liniens, et ex hostia
aqua lavans, subito sic visum recepit, ut nullo
egeret ductore, et in propria rediret exsultans.
Qui postea cum omni familia rediens ad senem,
Deo gratias agebat et rem, ut evenerat, memo-
rabat.

πρὸς τὸν γέροντα καὶ τῷ Θεῷ χάριν ὡμολόγει καὶ

Idem hic Macarius speluncam hyæne proxi-
mam habebat. Quadam vero die catulos suos cæcos
attulit fera, et ante pedes ejus posuit. Reputans
autem ille, quod propter cæcitatem catulorum fera
deprecaretur, Dominum Deum rogavit ut visum
iis donaret. Qui cum eis fuisset redditus, in spe-
luncam subsequens matrem redierunt. Paulo
post, cum suis catulis rediens, ovium pelles lanam
habentes veluti dona propter beneficium in ipsas
collatum, ad senem asportavit; dentibus autem
pelles sustentans et ante januas deponens, re-
gressa est.

Illos divinos Patres Lucius exsules misit in In-
sulam paludosam Ægypti, ubi nullus Christianus
habitabat. Cum autem navis cum monachis insulam
prospinquasset, sacerdotis idolorum hujus regionis
filia, a dæmone impulsæ, ventis attracta usque ad
navim venit, inordinatos edens clamores, sicut
læmoniaica. Illi pœnas impuro spiritu insipientes,
puellam sanam parentibus reddiderunt, omnesque
insulam inhabitantes ferventes ardentesque Chri-
stianos fecerunt. Hoc cum audisset Lucius, veritus
ne cunctos orthodoxos faceret, clam eos in pro-
pria redire suasque domunculæ in eremo repe-
tere sumpsit.

CXCV. De Maria et orthodoxis.

Postea Maria, Saracenorum rex, ex genere Ro-
manorum Christianus erat. Captivus relictus,
propter formam Saracenorum regi placuerat,

Variae lectiones et notæ.

** Glyc. 473, 16-19. ** τῆς θίας? ** Π. τῆς Μαρίας καὶ ἀποστόλου Θωμᾶ Μ. 2, quæ rubrica in
codice non legitur, nec in Par. 1706. ** Moavia filius Thaur filii Morti Cenditæ ejus abnepos Hareth
Al Macsur regnavit a. 488-531; ipse igitur Moavia c. a. 360. (Hanza IX de Cenditis Hira p. 114
p. 115.)

et decursu temporis rex factus est. Tunc multa mala Romanis fecit, exercitum serventissimo bello contrivit et multas urbes Palaestinae et Arabiae expugnavit. Rogatus igitur ut iniret pacem, « Non aliter, inquit, hoc fiet, nisi quidam nomine Moyses, ex familia monachorum, gentis saepe ordinetur episcopus. » Ille Romae, vicinis in partibus, degens, virtutibus et miraculis innotuerat. Illius petitio conuulsa est Romanorum regi, qui ducibus id cum multa celeritate facere praecepit. Cum autem illum Alexandriam duxissent, ut ei manus a Lucio imponerentur, ipse non assensus est, dicens : « Lucius manus suas in me non imponet : sunt enim sanctorum cruore foedata. » Licet pudore suffunderetur impius Lucius, urgente voto publico, coactus est invite consentire ut ab episcopis, quos in exilium miserat, Moyses impositionem manuum acciperet : quod etiam factum est. Sic ille, manuum impositionis recepta, Mariae datus est, et multos in ejus tribu Christianos fecit. Multa de gente narrat, unde originem haberet, unde nomen accepisset, et quomodo tres et decem annos circumcidantur Edessae in Mesopotamia, ubi Thomas apostolus docuit.

Postquam autem venisset Valens imperator et vidisset turbas orthodoxorum proscriptas in agro synaxim agere, in tantam iram effervuit, ut propriis manibus praefectum in vultum percussisset, eo quod non exinde depulsa sint multitudines, sicut ipse jussu erat. Ille vero, licet gentilis et ab imperatore probro coopertus, humanitate tamen motus, cum postera die deberet ad perniciem Christianorum incumbere, hoc ipse manifestum fecit civibus per occulta indicia, ut non in synaxim abirent. Ex aurora, maximum metum incussit super gentem ex illius jussione astantem, et omnia sic faciebat ut nullus ex populo periclitaretur. Videbat tamen populi turba, quam ex more numerosiore ad locum illum incedere ac concurrere et multos festinare quasi timentes ne quis ex mortis metu derelinqueretur. In medio autem concursu, quamdam conspicit mulierem tanta celeritate e domo exeuntem, ut omitteret januas obsistere, imo vestimento, quod honestam mulierem decet, neglecto in publicum prodiret. Portabat autem secum illa mulier infantem et cursu citatissimo consulis ordinem rumpens contendebat. Ille tandem non ferens : « Retinete mulierem hanc, inquit, et huc adducite. » Quae cum comprehensa ad praefectum ducta esset, « Quo, mulier infelix, inquit, festinanter contendis ? » Illa vero : « Ad agrum, inquit, quo catholicorum caelus congregatur. » — Nonne audis, inquit, quod legatus huc venit, ut omnes quotquot invenierit perdat ? Illa respondit : « Audivi, et

A Σαρακηνῶν καὶ τῶ χρίνῳ εἰς βασιλεία προήχθη· πολλὰ κακὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἔπραξε, ὥστε καὶ τὴν στρατὸν ἐκτρίψαι σφοδρότατῳ πολέμῳ, καὶ πόλεις πολλὰς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ἀραβίᾳ πορῆσαι. Παράκληθεὶς δὲ ἐν εἰρήνῃ ποιήσασθαι. Ὁὐκ ἄλλως, ἔφη, τοῦτο γινήσεται εἰ μὴ Μωϋσῆ· τις τῶ ὄνόματι μοναχὸς τῶ ἔθνεα αὐτοῦ χειροτονήσῃ ἐπίσκοπος, ὃς ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῖς γαιτανίζουσιν τοῖς μέγαλιν αὐτῆς διάγων, ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θαύμασιν ἐξητέραθεν. Τούτου ἡ αἰτήσις ἐμνήσθη τῷ βασιλεὶ τῶν Ῥωμαίων, ὃς καλεῖται τοῖς στρατηγόις μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους τοῦτο ποιῆσαι. Ἀγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χειροτονῆσαι ὅτε Λουκίου, αὐτὸς οὐ κατεδέξατο εἰπὼν, ὅτι ὁ Λουκίος τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐκ ἐπιβαλεῖ μοι· πεφυρμένα γάρ εἰσι τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι. Κατασχυνθέντος δὲ τοῦ ἀσπεδοῦς Λουκίου, τῆς δημοσίας χρεῖας ἐπικαιμένης, ἠναγκάσθη ἡσυχάζειν, ἵνα παρὰ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὡν αὐτοῦ ἐφοροσθέντων Μωϋσῆ· τῆν χειροτονίαν δέξεται, ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ οὕτως χειροτονηθεὶς ἐδόθη Μωϋσῆ καὶ πολλοὺς τοῦ φύλου Χριστιανοὺς παποίηκε. Ἱστορεῖ δὲ πολλὰ περὶ τοῦ 458 ἔθνους ὅθεν τε ἤρξατο καὶ ὅθεν ἰκονομάζεται καὶ ὅτι ἰγ' ἐτῶν περιτέμνονται ἐν Ἑδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας, ἔθα θωμάς δ' ἀποστόλος ἐδίδαξεν.

(2) Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης καὶ ἰδὼν τοὺς ἔχλους τῶν ὀρθοδόξων τοὺς ἐκδιηγέντας καὶ ἐν τῷ παδίῳ ποιουμένους τὴν σύναξιν, εἰς τοσαύτην ὀργὴν ἀνήφθη, ὥστε οἰκείας χεῖρας τυπῆσαι τὸν ἐπαρχὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ἐπειδὴ περ οὐκ ἰδιωχῆσαν κάκειθεν οἱ ἔχλοι, καθάπερ αὐτοὺς προστάξεν. Ἐκείνους δὲ, καίπερ Ἕλληνας ὧν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὀδρισθεῖς, ὅμως σκοπῇ φιλανθρωπίας τῇ ἐξῆς μέλλων ἐπὶ πόρῃσιν τῶν Χριστιανῶν ἐξελάναι, τοῦτο αὐτοῖς ὄφελος τοῖς πολιταῖς παποίηκε διὰ λαθραίων μηνυμάτων, ὥστε μὴ ἀπειθεῖν εἰς τὴν σύναξιν. Ἐωθεν δὲ πρῶτον μεγίστην φόβον ὅπερ τοῦ ἔθνους διὰ τῆς αὐτοῦ τάξεως ἐστῶτος, καὶ πάντα ἐποίησε ὥστε μηδὲνα κινδυνεύσει τοῦ λαοῦ. ἑώρα δὲ ὅμως τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ πλεῖν τῆς συνθησίας ἐπὶ τὸν τόπον ἐκείνον πορεύεσθαι καὶ συστρέφειν καὶ πολλοὺς ἐπιταχύνειν ὥστανε φοβούμενους μήτις ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου ἀπολειπεθῆναι. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τι γύναιον ὄφρ' οὕτως ἐπιταχύνων καὶ σπεύδων ὡς μὴδὲ, ἐξὼν τῆς οἰκίας, προτρεῖσθαι τὰς θύρας μήτε περιμεῖναι εὐκρεπῶς τὸ σχῆμα τῶν γυναικῶν περιβαλίσθαι, καθάπερ ἔχρην (116) ἐπιμελῶς. Ἐφίρει καὶ μεθ' ἐαυτῆς ἡ γυνὴ καὶ παιδίον νήπιον σφοδρότατῳ δρόμῳ τὴν τάξιν τοῦ ὁπάτου διαρρήξασα ἰσπεύδεν. Ἐκείνους δὲ λοιπὸν οὐ φέρον· Κατάσχετε, ἔφη, τὴν γύναιον καὶ ἐνταῦθα ἀγάγετε. Ὅς δὲ κατασχεθεῖσα ἠνέχθη πρὸς τὸν ἐπαρχόν· Πού, φησὶν, ὦ δυστυχὲς γύναιον, ἐπιταχύνουσα σπεύδεις; Ἡ δὲ· Εἰς τὸ παδίον, ἔφη, ἔθθα ὁ τῶν καθολικῶν ἔχλος συνέγεται. — Ὁὐκ ἀκού-

Variae rectiones et notae.

ἢ καὶ? ἢ αὐτοῖς cod. ἢ χειροτονήσῃ? ἢ τὸ ἔθνος — ἰσπεύδεις cod. ἢ συνέγεται? ἢ πλεῖνον cod.

ἢ 10. δὲ? ἢ καὶ?

εις, ἔφη, οὗ ὁ ὑπαρχος ἔκλειος πορεύεται, ἵνα πάντας ἀνελεῖ, οὗς ἐν εὐρῇ; Ἡ δὲ εἶπεν· Ἀχέ-
κωα καὶ διὰ τοῦτο σπείδω, ἵνα ἐκεῖ εὐρεθῶ. —
Τούτῳ δὲ τὸ παιδίον πού ἐλκεῖς; ἔκλειος ἔφη. Ἡ
δὲ ἀπεκρίνατο· Ἰνα καὶ αὐτὸ μαρτυροῦν ἀξιώθῃ. Ταῦτα δὲ οὕτω· ἀκούσας ἐπανειθεῖν ἐκέλευσε τὴν
τάξιν καὶ τὸ ἔργον εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφαι.
459 εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὴν βασίλειαν εἶπεν· Ὁ
βασίλευ, ἀποθανεῖν μὲν, εἰ προστάτεις, ἔτοιμός
ἐμι· ἀλλά, εἰ πάντα καὶ τὰ περὶ τῆς

(3) Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν οἱ πόλεμοι τοῦ
ἀσέβου· βασιλέως Οὐάλαντος, οὗς κατὰ τῶν τοῦ
θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπῆγαγε, κατὰ τῶν πολέμιων
ἐστράφησαν. Τῶν γὰρ Γότθων ἐκ τῶν ἰδίων τόπων
ἐξελθόντων, διὰ πάσης ὁμοῦ τῆς Θράκης ἐξέχεαν
ἐαυτοὺς καὶ τοῖς ὅλοις τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς
πορεύειν ἀγρίως ἤρξαντο.

(4) Τότε κατὰ τοῦ Οὐάλαντος ῥήμασιν αἰσχροῖς
οἱ πολλοὶ αἰχρόντο καὶ ὕβρει χαλεπαῖς μὴ ἐξ-
ιόντος· εἰς πόλεμον.

(5) Ἐξερχομένου δὲ αὐτοῦ Ἰσαάκιος ὁ
ἱερεὺς κρατῆρας τοῦ χαλκοῦ τοῦ ἵππου αὐτοῦ
ἔφη πρὸς αὐτόν· Ποῦ βαδίσεις, ὦ βασιλεῦ, κατὰ
θεοῦ στρατευόμενος καὶ θεὸν ἔχων ἀντίπαλον; Πρὸς
ὃν ἐργισθεὶς Οὐάλης φρουρεῖσθαι προσέταξεν
ἀπειλήσας (αὐτῷ) θάνατον, εἰ ἐπανέλθοι (καθάπερ
Ἀγαθὸς Μιχαῖλ). Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς προφητικῆς
χάριτος πλησθεὶς ὁμοίως ἐκείνῳ τὴν ἀντίφρασιν ἐπὶ
παντὸς τοῦ λαοῦ δέδωκεν εἰπών· Ὅτι ἐπιστρέ-
ψων ἐπιστρέψεις, οὐ λελάληκεν ἐν ἱμοῖ ὁ θεός·).

(6) Εἶτα συμβολῆς γενομένης ἐν Ἀδριανουπό-
λει καὶ ἡττηθεὶς κατὰ κράτος φεύγει· σὺν ὀλίγοις
εἰς οἴκημα, ὅπερ αἰσθημένοι οἱ πολέμιοι κατέκαυσαν
αὐτὸν σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ σὺν αὐτῷ τῷ οἰκή-
ματι (βασιλεύσαντος ἀνοσῆως ἐτὶ ὅ·).

(7) Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ μέγας τῇ πίστει καὶ τῇ
εὐσεβείᾳ τέλειος καὶ ἁγέραιος τῇ παλαίᾳ τῆς τῶν
Ῥωμαίων βασιλείας αὐθεντίας τῇ πολιτείᾳ ἐκυβέρνα
καλῶς· σύνθεον γὰρ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἐκέλευσε
γενέσθαι, ἧτος τὴν ἐν Νικαίᾳ πιστὴν ἐβδαιλῶσεν.
Ἰνδίκτον δὲ γράφας τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Καρίᾳ ἐπι-
σκόποις ἐμμένειν τοῖς δόξαι παραγγύῃσι, κοινωνῶν
ἐν τῷ Ἰνδίκτῳ προσλαβόμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

(8) Ἐγραψε δὲ καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἐν τῷ Ἰλλυ-
ρικῷ. Συνελθόντων οὖν ἐπισκόπων ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπο-

idcirco propero, ut ibi inveniar. — Et cum
puerulum quo trahis? ait. Illa vero retulit· Et
et ipse martyrii gloriam adipiscatur. His auditis,
cohorte[m] jussit et plaustrum ad palatium reverti.
Adieus autem regem ait· O rex, si me mori
jubes, sum paratus· opus autem quod jussisti ad-
implere non valeo. Et sic loquendo impera-
toris contra mulierem odium compescent.

εἰμι· τὸ δὲ ἔργον ὑπὲρ ἐκέλευσας, οὐ δύναμαι ἐκ-
γυναικὸς κατέσχε τὴν τοῦ βασιλέως ὁρμήν.

Isto tempore bella quae impius rex Valens ad-
versus Dei Ecclesiās direxerat, adversus inimicos
conversa sunt. Tunc enim Gothi finibus suis egressi
per totam Thraciam diffundebantur et arvis urbes
agrosque depradari crudeliter conperant.

Tum Valentem probris verbis malevolis
conviciis lacescebant cives, eo quod ad bellum
non proficisceretur.

Cum autem egrediretur, Isacius venerabilis ap-
prehendens ejus equi frenum, ait· Quo vadis, rex,
qui contra Deum pugnasti et Deum habes adver-
sarium? Tum valde iratus Valens eum custo-
diri jussit, minitans ei mortem, si reverteretur,
velut Achab Michae. Ille autem eadem propheta
gratia repletus similiter illi coram omni populo
dedit hanc responsionem· Quod reverteris
reverteris, in me Deus non secutus est.

Deinde Adrianopoli congressione facta, victus,
cum paucis in urbem pedes cito refert. Hoc
autem cognito, inimici eum et omnes qui eum
ipso erant in domo coneremaverunt, postquam
quatuor et decem annos impie regnaverat.

Valentinianus autem magnus fide pietateque excel-
lens pravis Romanorum in regnando exemplis vale-
dicens, rerum summae eum laude praefuit. Synodum
in Illyrico jussit haberi, quae Nicenam fidem confir-
mavit· edictum autem mittens Asiae et Cariae epi-
scopis, definitis dogmatibus stare hortabatur, sibi
adjungens in eodem edicto fratrem suum Valen-
tem et filium ejus Gratianum.

Similia quoque scripsit in Illyricum. Cum igitur
in Italiam convenissent episcopi, mortuo Mediolani

Variae lectiones et notae.

ἵππρχος? ἔκλειος cod. repetit. ³³ Ced. 547, 12-548, 9? ἐπὶ αὐτοῦ. ³⁴ 10. Ced. 548, 1-549, 3
τῷ γ' ἐταί. Μαθὼν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ Οὐάλης περὶ τῶν Γότθων ἤλθεν εἰς ΚΗ. ὁμοίως δὲ αὐτὸν οἱ
Βυζάντιοι ὡς ἀνάνδρον καὶ φυγοπόλεμον. ³⁵ ἐξόντι cod. ³⁶ Ced. 549, 3-7. ³⁷ πρὸς τὸν τῶν Γότθων
πόλεμον Ced. ³⁸ 1. τις μοναχὸς τῶν μεγάλων χρ. Ced. ³⁹ 1. Οὐάλεντος. Ced. ⁴⁰ Πού ἐξέρχῃ β. Ced.
⁴¹ Τούτῳ δ. Ὁ φρουρὸς παρέδωκεν ἀπ. ὁ. Ced. ⁴² Ἐν ἀπ. ἐν εἰρήνῃ οὐ λ. ἐν ἱ. I Reg. xiii, 28.
om. Slav. ⁴³ Ced. 549, 17 — 22. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς καὶ ἡτ. ⁴⁴ φ. ἐν τινι χωρίῳ καὶ εἰσελθὼν ἐν
ἀχυρῶνι μετὰ τὸν συνάντησιν ἀκρόπτετο, κ. τ. λ. Ced. ⁴⁵ Ced. 548, 6-13. (τῷ γ' ἐταί) τῆς δὲ ὁδοῦς πάσης
τρίαζα ὁμοούσιον προσθευούσης ἤρξαντο Οὐαλεντινιανὸν καὶ ἐποῖος σ. ἐν τῷ Γ. καὶ τὴν ἐν Ν. π. ἐκέρωσι.
⁴⁶ Ἐγραψεν Οὐαλεντινιανὸς Ced. — καὶ φρυγία καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐπ. Ced. — τ. ὁρισμέναι·
παρὰ τῆς συνόδου παραγγυόμενος, κοινωνῶν αὐτοῦ καὶ Ὁ. τὸν δδ. καὶ Γρ. τὸν ἐν πρ. ἐν τῷ Γ. Ced. ⁴⁷ Ἐ-
κτεν cod. eraso v. ⁴⁸ Ced. 545, 21-546, 2. Τῷ γ' ἐταί. Αὐθρόσιος μετὰ Εὐδόξῳ τῆς ἐκκλησίας Μεδιολανῶν
ἡγήσατο, Οὐαλεντινιανὸς τοῦ βασιλέως ἐκείτης διάγοντος· καὶ γὰρ τὸν Ἀρβ. ἐπὶ τὸν διαλῶσαι τὸν ἀμνησθη-
τέον υἱὸν αἰρετικῶν τὰς ἱερεῖας ἀποστελλόντα, ἐπὶ κ. ὁ. ἀετισημένον· ὁ δὲ εἰς τὴν καὶ ἐκείνων Μ.
ἐποῖοςιν.

Auxentio, hæreticorum episcopo, utrinque partis turbæ dissensu studium agebant. Erat autem eis maxima dissensio periculosusque status: utraque pars aliquid funesti suæ parabat urbi, nisi prævaleret ejus opinio et ad opus duceretur consilium, in diversis eorum sententiis. Tunc autem hujus præfecturæ regimen tenebat quidam Ambrosius, vir laudabilis qui plurimis virtutibus in senatu Romano fulserat cuique concessa fuerat totius Italiae moderatio, non solum ab implis imperatoribus Constantio et Constante, magni Constantini filius, sed et ab imperatore pio Valentiniano: qui statim in ecclesiam ad comprimendam seditionem intravit. Populus autem, deposita mutua contentione, Ambrosium una voce postulaverunt, licet adhuc catechumenus esset: alta voce se dicebant uniuersos esse unamque fidem utrique parti futuram, si Ambrosius ipsis daretur episcopus.

λαὸς λέγοντες· ἐνωθήσεσθαι καὶ μίαν ἀμφοτέροις τοῖς ποσὶ αὐτοῖς ὁ θεὸς

Hoc cognito, pius Valentinianus, multa de ejus virtute attestans, Ambrosium initiari consecrarique manuum impositione jussit. Cum autem manuum impositionem accepisset, hunc hymnum imperator Deo protulit: «Gratias tibi, Dominator omnipotens et Salvator noster, quod illi viro, cui corpora ego credideram, tu animas tradidisti, meaque suffragia justa manifestasti.»

Ferunt etiam Ambrosium, cum magistratus injustitiam agerent, eos ante regem fortiter redarguisse.

Interea vero, cum ad bella Sarmatica Valentinianus magnus ex Gallia finibus in Illyricum venire et belli ductum assumere vellet, subito morbo correptus mortuus est. Legatos enim miserant Sauro-matæ pacem rogantes: quos cum Valentinianus vidisset, interrogavit an omnes Sauro-matæ corpore tales essent. His respondentibus optimos ex illis esse missos, magna voce clamavit terribilia Romanorum regnum manere, si tales Sauro-matarum optimi bellum adversus Romanos gerere tentarent. Verum ex animi contentione disrupta vena et sanguine multum defluente, in quodam castro Gallie vitam finivit.

CXCVI. Regnum Gratiani et Valentiniani, Magni Valentiniani filiorum.

Hic princeps orthodoxissimus et Dei servus, sui regni reliquit heredes Gratianum, filium suum, qui Augustus erat, et Valentinianum, qui valde ju-

Α θανόντας ἐν Μαξιδολάνῳ Αὐξεντίου, τοῦ τῶν αἱρετικῶν ἐπισκόπου, οἱ ἐκατέρου μέρους ὄχλοι ὑπὸ διαφόρου σπουδῇ ἐποιοῦντο· καὶ ἦν τις αὐτοῖς μεγίστη διχόνοια καὶ ἐκινδύνους στάσις· καὶ ἐκατέρου μέρος διεθρον τῇ ἰδίᾳ παρεσκεύαζε πόλει, εἰ μὴ γὰρ ἡ αὐτοῦ κρατήσεαι γνώμη καὶ εἰς ἔργον ἀγάγοι τὸ βούλημα, καίτοι ἄλλα καὶ παρὰ τὸν προδίδουσαν αὐτοῖς οὐδὼν. Τότε δὲ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἀμβρόσιος τις τὴν ἀρχὴν δίδυνεν, ἀνὴρ ἀξιόπαινος· ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων (120*) συγκαλήτῳ ἐν πλειστοῖς ἀξιωμασι διαπρέφας, ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιστεῦτο πάσης τῆς Ἰταλίας παρὰ τῶν ἀσθεδῶν βασιλέων Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντοῦ, υἱὸν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὐ μὴν ὅλῃ καὶ παρὰ τὸν εὐσεβοῦς βασιλέως Οὐαλεντινιανοῦ, ὃς καὶ παραχρῆμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε καὶ ὡς τὴν στάσιν. Ὁ δὲ δῆμος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀρέμενος ἱριδος μετὰ φωνῇ τὸν Ἀμβρόσιον ἐπακήτησαν, κατηγούμενον ὄντα, μεγάλας τὴν πίστιν ἔσσεσθαι, εἰ Ἀμβρόσιος ἐπισκο-

“(9) Ὅπως γυνὸς ὁ θεοσεβὴς Οὐαλεντινιανὸς ἐκίλευσε μνηθῆναι καὶ χειροτονηθῆναι Ἀμβρόσιον, πολλὰ περὶ ἀρετῆς μαρτυρήσας αὐτόν. Χειροτονηθέντος ὁ αὐτοῦ, τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ ἀναπέμφει· Ἡ χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτορ καὶ Σῦντερ ἡμέτερε, 461 εἰ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν σώματα, σὺ δὲ ψυχὰς ἔνεχεῖρας καὶ τὰς ἐμὰς ψυχὰς δικαίας ἀπέφηνας.”

C (10) Φασὶ δὲ, ὅτι τοὺς ἀρχοντας ἀδικούντας γυναικας· Ἀμβρόσιος ἐπὶ τοῦ βασιλέως διελέγχεν.

“(11) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, ἐπὶ τῶν πολεμίων τῶν Σαυρομάτων, Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ἐκ τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐλθεῖν βουλόμενος καὶ τοῦ πολέμου ἀρχὴν λαβόντος, ἀβρώστ'α εἰρηνιδίῳ συσχεθὶς ἐτελεύτησε. Πρίσβεις γὰρ Σαυρομάται ἐξαπιστεύσαν ἐξαιτουμένοι εἰρήνην· οὐδ' Οὐαλεντινιανὸς θεασάμενος ἤρατο εἰ πάντας· Σαυρομάται τοιοῦτοι ευχγάνουσι ὄντας τὰ σώματα· τῶν δὲ εἰπόντων, ὅτι τοὺς παρ' αὐτοῖς ἀρίστους ἀπίστευαν, ἀνακράξας μέγα, θεῖνὰ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ὑπομένειν, εἰ Σαυρομάτων οἱ ἀριστοὶ τοιοῦτοι Ῥωμαίους τολμᾶσθαι πολεμεῖν. Ἐκ δὲ τῆς διατάσεως τοῦ θυμοῦ φλεβὸς ραγίσσης καὶ αἵματος πολλοῦ ἐκχυθέντος, τελευτῆσαι αὐτὸν ἐν τινὶ φρουρίῳ Γαλλίας.”

Πλ. Γ. Βασιλεία Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Οὐαλεντινιανοῦ.”

“(1) Ὁρθοδόξοτατος ὦν καὶ δοῦλος Κυρίου κληρονόμος καταλείπει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Γρατιανόν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Αὐγουστον ὄντα, καὶ Οὐαλεντινιανόν,

Variae lectiones et notæ.

“ἐπὶ δ. vel δ. ?” Ced. 456.3-6. Ὁ ἀκούσας Ὁ. ὁ βασιλεὺς χ. σοι, ἔφη, ὦ δ. “χειροτονηθῆναι—ἀναπέμφαι cod. “ἀνθρώπων add. Ced. “ταύτη add. Ced. “374-373. —Ced. 517.1-10. Τῷ γὰρ ἔπειτα Ὁ. ὁ μ. ἐπ. βασιλεύσας ἔφη γὰρ τὸν πολεμὶν τοῦδε· οἱ δ. ὅτι αὐτοῦ ἡττηθέντος πρ. πρὸς αὐτὸν ἐπαμύνασθαι οὐκ ἔστιν. αὐτοῦ δὲ τούτους ἀριστεύοντος, εἰ. “οἱ add. Ced. “τ. εἰσιν ἀρχόνται καὶ αὐτῶν εἰ. ὅτι τ. κρείττονας πάντων ὡς ἔχει καὶ ὁρᾷ, ἀν. βίαιος ἔφη δ. Ὁ. ἡ βασιλεία ὑπομένει εἰς Οὐαλεντινιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται τ. ὄντας οἰκτρότατοι Ῥωμαίους καταβάντες· Ced. “τάσας καὶ τοῦ χιότου τῶν χειρῶν φ. ρ. καὶ πλειστον ἀναδοθέντος δ. ἐν τ. φ. Γ. θνήσκει Ced. “Deest rubrica in M. 2 et Par. 4706. “375. “κατέλιπε?

νιον κομιδῇ τυγχάνοντα καὶ μήπω τῶν βασιλικῶν συμβόλων καταβιβάντα, ὃν ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπιχειρούντων τὸν τόπον τῆς βασιλείας ἀφαρπάξιν, ὡς σκολάζοντα, παρεσκαύσεν αὐτὸν καὶ, ἀπόντος τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν πορφύραν ἐνδύσασθαι, Πρόβου τῷ τιμικαῦτα πιστῶς τὸ πρᾶγμα μεταχειρισταμένου *.

462 * (3) Ὅστις ἐβασίλευσεν ἔτη γ' καὶ μετὰ Θεοδοσίου ἔτη γ'· οὗτος γὰρ τὸν μέγαν Θεοδοσίον προχειρίσατο βασιλεῖα ἐν Βυζαντίῳ, ἀγαγὼν ἐξ Ἰσπανίας πρὸς τὸ πολεμεῖν τοὺς Σκύθας· αὐτὸς δὲ ἐν Τρώμῃ διέτριβεν.

“(3) Μάξιμος δὲ τις Βρετανὸς δυσανασχετῶν, οὗ Θεοδοσίος ὑπὸ Γρατιανοῦ βασιλείας ἤξισται, ὡς * μηδεμίαν τυχὼν * τιμῇ, διήγειρε τοὺς ἐν Βρετανίᾳ ἀνδράς Γρατιανῷ, ὄντινα καὶ ἀνέλε. Μετετέθη δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου Γρατιανὸς εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους, ὅστις * τοσοῦτον εὐστόχως ἐπὶ πολὺ ἐτόξευσεν, ὥς λέγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας ἔχειν.

“(4) Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς σεισμὸς (μέγας καὶ φοβερώτατος) γέγονεν, ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑποχωρῆσαι (μὲν) τὴν θάλασσαν ἐπὶ πολὺ, τὰ δὲ πλοῖα ὡς ἐπὶ ξηρᾷ· εὐρύνθη αἰμίνα. Πλήθους * δὲ λαοῦ συνδραμόντος εἰς θέαν τοῦ παραδόξου θαύματος καὶ τοῦ ὕδατος πάλιν ὑποστρέψαντος (120^b) καὶ ἐκτελιχέντος μακρότερον τοῦ συνήθους τόπου, κατεποντίσθησαν ἀνθρώπων μορμαίδες *· (καὶ τὰς μὲν ἐκείθεν προσορμιζούσας ναῦς τὸ ὕδωρ κατεκάλυψεν, τὰς δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Νεῖλῳ εὐρυνθείσας ἀπέρριψεν ὁ ποταμὸς· εἰς ἔξηρὰν μετὰ πολλῆς τῆς βύμης μέχρι σταδίων ρπ'· ἀλλὰ μὴν) καὶ τῆς Κρήτης * καὶ τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Ἠπείρου καὶ Σικελίας τὰ πλεῖστα μέρη (συνίβη τότε) ἀπολεσθῆναι, τῆς θαλάσσης ἀνελούσης· καὶ πολλὰ πλοῖα *, ὕψωθέντος τοῦ ὕδατος, ἐπὶ ὄρεων ἐρρίψθη ἔξω σταδίων ρ' (τὰς τε Βρετανικὰς νήσους καὶ τῆς Ἀφρικῆς τὰ αὐτὰ καὶ χερσονήσους ὑποτῆναι· καὶ σχεδὸν πάσης **463** τῆς οἰκουμένης· τὰ πρὸς τῇ θαλάσσῃ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς θαλάσσης· κατεποντίσθη· καὶ μέντοι ἐν τοῖς βυθοῖς καὶ ἐν τοῖς μεγάλαις πελάγεσι τὰ ἀμφὶ τὸ Ἀδρίαν * καὶ Αἰγαίον πύλας· καὶ ἄλλα πλεῖστα ὑπεχώρησε καὶ διέστη ὅσαι τείχος· ἐνθεν καὶ ἐνθεν τὰ ὕδατα, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρὰ· καὶ πολλὰ τότε πλοῖα εὐρέθησαν πλέοντα καὶ εἰς τὸν πυθμένα καθίσταντα καὶ πάλιν ἀνέχθησαν τῇ τοῦ ὕδατος καταστάσει. Συνεχῶν δὲ καὶ ἐπαλλήλων τῶν σεισμῶν γενομένων, ἡ μὲν Νίκαια τῆς Βιθυνίας πόλις πᾶσα συνέπεσε καὶ τὰ κύκλῳ * τῶν προαπειλῶν ἀγρῶν καὶ ἔργα πλεῖστα. Ἦ δὲ Γέφυρῃ καλουμένη πόλις τοῦ Ἐλλήσποντου πᾶσα ἐκ θεμελίων κατεποντίσθη· καὶ πρὸς τοῦτοι;

Variae lectiones et notae.

* Ἐπὶ Γρατιανοῦ Μελέτιος Ἀντιοχείας ἐν Κωνσταντινουπόλει γενόμενος καὶ Δημόφιλον εὐρὼν τὰς ἐκκλησίας κατέχοντα, Γρηγόριον τὸν θεολ. ἐκ Ναζιανζοῦ ἤγαγε πρὸς τὴν τῆς Ἀρειανικῆς πλάνης· καθαιρέσειν καὶ καταλύσειν (Scholion). * 519 Jan. 19 — Ced. 550, 12-17 de Gratiano ut Leo. * 593, Jul. 25 — Ced. 551, 1-13 : Μαξιμιανὸς δὲ τις Βρ. οὗ τὸν Θεοδοσίον ὁ Γρ. βασιλεὺς ἐποίησεν. * ὡς cod. αὐτοῦ. * τυγχόντος Leo, Ced. * δ; ἐπὶ τ. εὐστ. ἐτ. Ced. * Παρὶ τῶν σεισμῶν 6lyc. 473, 21-474, 10; Ced. 550, 17-551, 10 : Ἐπὶ Γρατιανοῦ σ. ἐν Ἀλ. γ. ἐπὶ τοσοῦτον ὡς ἐπὶ π. ὅκ. τὴν θ. καὶ τὰ πλ. ἐπὶ ξ. ἐστάναι. * Ἦ δὲ πολλοὶ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θαύματι συνδραμόντες, τῶν ὁδῶν ἀδρόμους ἐκδραμόντων ε. μ. ἀνθρ. x Ced. * Κρ. δὲ καὶ Ἀχ. καὶ Β. Ἠ. τ. καὶ Σ. πλ. Ced. * καὶ ἐκτελιχέντος αὐτὰ ὡ, καὶ ἐπὶ ὁ. ἀπορρίψαναι πλοῖα α. στ. ρ' Ced. * τὸν Ἀδρίαν ced. * κύκλῳ τὸν κύκλῳ προαπειλῶν

venis nondum regis insignibus condecoratus erat, et necessitate eorum qui regni locum, ut vacantem, occupare tentabant, adductus est, ut ipse, absente fratre suo, purpura indueretur, Probo tunc strenue rem administrante.

Qui regnavit tres annos et cum Theodosio tres annos. Hic enim magnum Theodosium, ex Hispania accersitum ut contra Scythas pugnaret, in regem advocavit, et Byzantii constituit : ipse vero Roma degebat.

Maximus autem quidam Britannus aegre ferens Theodosium, utpote nulla dignitate donatum, a Gratiano regnum obtinuisse, Britones excitavit ad rebellandum contra Gratianum, et eum occidit. Gratianus in regia sepulchra translatus est a Theodosio, qui tam dextere diu sagittavit, ut quidam dicerent, Gratiani tela mentem habere.

Isidem temporibus terræ motus factus est magnus et terribilis, adeo ut Alexandriæ longe recesserit mare et navigia reapse in sicco reperta sunt iacentia. Cum autem multus populus ad hoc inauditum prodigium concurrisset videndum, et aqua regrediens consueto loco longius projiceretur, quinquaginta millia hominum submersi sunt. Naves autem hic appulsas aqua contexit, et quæ super Nilum inveniebantur, fluvius in siccum cum multa vi ad centum octoginta stadia eas projecit. Insuper Cretes, et Achaiae, et Bœotiae, et Epiri et Siciliae pleraque partes accidit ut, aqua redeunte, perderentur. Multa navigia, superantibus aquis, in montes ad centum stadia rejecta sunt; insulae Britannicae et Africae plagæ magna ex parte substratae sunt. Totius fere terræ partes, quæ ad mare erant, alia terre motu, alia maris exarsu submersæ sunt. In profundis et altis, quæ circumdant Adriacum et Ægeum mare et alia plurima superaverunt aquæ sietieruntque velut murus, et apparuit arida. Tum etiam plures inventæ sunt naves quæ per æquora late ad innum abyssos devenerunt et iterum aquarum furore relevatæ sunt. Continuo sibi succedentibus istis motibus, Nicæa Bithyniæ tota subversa est cum suburbiis in circuitu, agrisque et ædificiis multis. Urbs Hellespontii, nomine Germe, tota ex fundamentis submersa est. Insuper in diversis locis hiatus multi facti sunt, ita ut metu super montes remanerent homines. Ex inopia vero multa animalia multique homines perierunt.

γάρματα πολλὰ κατὰ διαφόρους τόπους ἐγίνοντο, ὡς ἐκ τοῦ φόδου ἵ ἐν τοῖς ὄρεσι μένειν τοὺς ἀνθρώπους· ἐκ δὲ τῆς ἀβροχίας πολλὰ ζῶα τε καὶ ἄνθρωποι διαφθάρησαν).

Præfatus autem, Gratianus sex annos regnavit : A (5) Ὁ δὲ προσηρμῆνος Γρατιανὸς ἑδασίλευσεν ἔτη 5· ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς ἑδασίλευσεν ἔτη γ' καὶ ἀπέθανε.

CXC VII. Regnum Theodosii Magni.

Post hunc regnavit Theodosius Magnus sex et decem annos. Tunc Theodosii pater, et ipse Theodosius dictus, magnorum tropæa circumducens, expulsionem barbararum gentium, fines Romanorum aditu faciles fecit. Videns autem filium suum spe magnum, ætate autem parvum — vix enim limina adolescentiæ erat ingressus — senatori cuidam curuli, doctrinæ laborumque suorum socio, eum tradidit educandum : qui curulis adolescentem sibi creditum dulcissima disciplina severioreque blanditie ad illustrem vitæ exercitationem firmavit. Porro dum hic moraretur Theodosius, seipsum regia chlamyde purpuraque exornatum in somno vidisse dicitur. Valentiniano autem veteri mortuo, plebeius Maximus Galliarum præfecturam ad insaniam in mente volvit, ei, quam conjuratione facta, Theodosium veterem tropæis onustum jugulari præcepit : qui, priusquam moreretur, divino baptismate suscepto, ad immortalitatem venatus decessit. In eodem tempore junior Theodosius ad ducis favorem pervenerat : sed inde eodem invidia telo, quo pater, per Maximum similiter injuste decedit. Attamen Deus servavit eum et remanente dignitate reditiæque substantia, in patriam Hispaniarum terram, in qua natus erat, iter dispositione regia fecit, ibi tranquillam et facilem vitam agens. Placillam autem, Augustam factam, tunc uxorem duxit, et reges ex ea procreavit : hæc vero naturam ratione famamque laudibus vincebat.

τῇ γενομένην Αὐγούστην ἡγάγετο τότε, καὶ βασιλείας ἐξ αὐτῆς ποιῆσαι, ἥτις τὴν φύσιν τῷ λογισμῷ καὶ τὴν ψῆμιν τοῖς ἐγκωμίοις ἐνίκη.

Interea Valens ad regem Gratianum scripsit litteras, præscribens Theodosium ad se mitti. Theodosius autem, itinere incepto, cognitaque Valentis morte, ad urbem Sirmium dictam venit. Gothis autem curatam urbem et regionem crudeliter vastantibus, et Romanis exercitiis ab illius facie fugientibus, tum Theodosium Sirmii degentem consilio senatus Romanorum et invidentis advocat Gratianus. Suadebant regi Theodosium, ducis munere decoratum ad hanc periculosam expeditionem, cum pucis militibus in hoc immane bellum mittere : rex paruit. Hic quidem consilium et invidiam

PLZ. Βασιλεῖα Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

(1) Μετὰ δὲ τοῦτον ἑδασίλευσε Θεοδοσίος ὁ Μέγας ἔτη 15. Τότε ὁ πατὴρ Θεοδοσίου, καὶ αὐτὸς Θεοδοσίος καλούμενος, τοῖς τῶν μεγάλων ¹³ τροπαίοις ¹⁴ περιπνέων, τῇ ἐκκοπῇ τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν, τοὺς Ῥωμαίων ὄρους εὐπορωτέρους ἐποίησεν. Ὅρων δὲ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν τῇ μὲν ἐλπίδι μέγαν, τῷ δὲ χρόνῳ μικρὸν, — μόλις γάρ ἦν τοῦ βαθμοῦ τῆς νεότητος ἐπιθεδηκῶς, — συγκλητικῷ τινι ἀμαξόδιον ¹⁵, κοινῶν αὐτοῦ τυγχάνοντι τῆς γνώμης καὶ τῶν πόνων, παρέδωκεν ἐκπαιδεῦν, ὅστις ἀμαξόδιος ¹⁶ ἔγγει-
B ρισθέντα αὐτῷ τὸν νέον πρᾶυτάτῃ διδασκαλίᾳ καὶ αὐστηροτέρᾳ ¹⁷ κλιμακίᾳ εἰς λαμπρὴν ἀσκήσιν τῆς ζωῆς ἐστερέωνεν ¹⁸. Ἐκεῖσε τοίνυν ὄντος Θεοδοσίου, καθ' ὅπου αὐτὸν εἰδέναι λέγεται βασιλικῇ γλαυδίᾳ καὶ πορφύρᾳ κεκοσμημένον. 464 Οὐαλεντινιανὸς δὲ τοῦ γέροντος τελευτήσαντος, Μάξιμος ὁ δῆμιος ¹⁹ τὴν ὑπαρχότητα τῶν Γαλιῶν εἰς μανίαν ἐτρέφε καὶ τινα συσκευὴν πεποικηκώς Θεοδοσίον τὸν πρεσβύτερον τροπαίοις κεκορησμένον σφαγῆναι προσέταξε, ὃς πρὶν τελευτῆσαι τὸ θεῖον βάπτισμα δεξι-
C μανος καὶ εἰς τὴν ἀθανάσιαν ἀναγεννηθεὶς ἐτελευτήσῃ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ νεώτερος Θεοδοσίος ἐν τῇ τοῦ δουκὸς ἀξίᾳ ἐτύγχανε· τῷ δὲ αὐτῷ βέλει τοῦ φόδου, ὅπερ ²⁰ καὶ ὁ πατὴρ, διὰ Μάξιμον ²¹ ὁμοίως ἀδίκως ὑπέπιπτεν (121^a) ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν διεσώσατο, μαινάσης παρ' αὐτῷ τῆς ἀξίας καὶ τῆς οὐσίας ἀνα-
D δοθείσης, εἰς τὴν πατρίδα γῆν τῶν Σπανίων, ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἐποίησε προστάγματι βασιλικῷ, ἐκεῖσε ἡσύχως καὶ πρῶτος τὸν βίον διαγῶν. Πλαχιλλὰν δὲ

(2) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐάλης γράμματα ἐκπέμπει πρὸς τὸν βασιλεῖα Γρατιανὸν προστάξας Θεοδοσίον ἀποσταλῆναι πρὸς αὐτόν. Ἀρξάμενος δὲ τῆς ῥόδου πορείας Θεοδοσίος, καὶ γνώσας τὴν Οὐάλην, τελευτὴν ἔρχεται εἰς πόλιν καλουμένην Σέρμιον. Τῶν δὲ Γότθων πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπειδὸς λυμεινομένων καὶ τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων φευγόντων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, τότε Θεοδοσίον ἐν τῷ Σερμίων διαγόντα Γρατιανὸς προσκαλεσθεὶς βουλὴ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων φρονούσης αὐτῷ, ἥ ²² σὺν ὀλίγοις στρατιώταις εἰς τοσοῦτον ὄμρον πόλεμον ἀποσταλῆναι Θεοδοσίον πείθει, ἐκπεινῶνόν τε ἀξιώματι

Variae lectiones et notæ.

¹³ τὸν φόδον eo'. ¹⁴ Ῥωμαίων? ¹⁵ τροπαί cod. ¹⁶ Ἀμαξ? ¹⁷ καὶ οὐ? sed cf. Historiam miscellam : Theodosius—in Hispania morabatur, ubi et ortus fuerat et nutritus. ¹⁸ Hist. misc. Inter hæc (victoriam de Alanis, Hunnis, Gothis repertam) divinam visionem vidit — Gratianus Theodosium purpura induit—consulatu Ansonii et Olybrii (379). ¹⁹ ὁ δελταίος? tyrannus (Marcellinus Hist. misc.)? ²⁰ ὅπερ?

²¹ Μάξιμου? cf. Hist. misc. Ea tempestate Theodosius tam propter parentum nobilitatem quam pro virtutidine propria nominatissimus habebatur et ob hanc causam invidia similitum judicium fatigatus.

²² Glys. 474.28—21 cf. Historiam miscellam. Cumque imperator quid faceret hæsitaret, quippe cum barbari et sui victoria inexpugnabiles esse viderentur — accevit ex Hispania Theodosium et — magistrum militum esse denuntiavit, cum exercitu ad barbaros destinavit. ²³ καὶ σὺν cod.

τιμηθῆντα στρατηλάτου ἀξίῃ, τὸν βασιλεὺς παρέπεισε. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν ἐπιβουλῶν^α καὶ τοῦ φόβου οὐδὲν ἔγνω· κατὰ κράτος δὲ τοὺς νομιζομένους ἀπητήτους εἶναι Γότθους, νικήσας Θεοδοσίῳ σὺν τάχει πολλῷ, τῷ βασιλεὶ τροπαιοφόρος παρὰ τὰς θείας ψῆφους **465** τὸ βασιλικὸν διάδημα περιβάλλεται. Γρατιανὸς χειροτονουῖντος αὐτὸν, καίη τινα καὶ βαυκαστῇ περιεβλήθη πορφύρῳ ὡς ἀρχαῖος βασιλεὺς· καὶ ἐπειδὴ τοὺς ὅμους αὐτοῦ ὑπεράνωρον ὕψους ὄντας διαφόρους^β βασιλικῶς χλαμύσιν ἐνδύειν οὐκ ἔδύναντο, — πάντας γὰρ ὑπερέχευε τῷ μεγέθει· πᾶσαν ἐσθῆτα διὰ τὸ ὕψος μικρὰν^γ ἀπέφηνεν. — τέλος Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως· τῇ ἀρμοστέῃ αὐτῷ.

^α (3) Οὗτος Γρατιανὸς τὰ τῇ· Δύσεως μέρη ἐπ' Β' αὐτῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ διεψύλαξεν, Θεοδοσίῳ δὲ τὴν τῆς Ἀνατολῆς φροντίδα ἐπέτερεψεν. Πολλὰ δὲ εὐσεβῶς καὶ γυναικῶς κατορθώσας ὁ Γρατιανὸς παρὰ Μαξίμου τοῦ τυράννου [ἐν] ταῖς Βρεττανίαις ἀνασταίντος, δι' Ἀνδραγαθίου τοῦ δοῦκος ἐν Λουγδούνῳ παρὰ τῶν ἰδίων προποδῆς, μέλλον δὲ βίᾳ τῶν πολεμίων συσχεθεῖ, ἀνῆρθῃ.

^β (4) Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ νεώτερος^α τοῦτου ἀδελφὸς ἐν Ἰταλίᾳ διάγων ὑπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ φόβου πολέμου πτοηθεὶς, εἰρήνης αὐτῷ καθ' ὑπόκρισιν προταθείσης παρὰ Μαξίμου, καὶ αὐτὸς ὑποκρινάμενος ἡδὼς ἐδέξατο.

(5) Ἰουστίνη δὲ τότε ἡ μήτηρ αὐτοῦ τῆς Ἀρειανῶν αἰρέσεως τὰ φάρμακα τῆς ἀσεθείας, ἀπερὶν^γτος τοῦ ἀνδρὸς ἐκρυπτεν, εὐμαρῶς ἀπατηθάνει τῷ υἱῷ μετὰ θάρρους ἀπικάλυψε καὶ τείλει αὐτὸν διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς· τὸν μὲν Ἀμβρόσιον ἀνθιστάμενον αὐτῷ τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς ἐκκλησίας Μιθιολάνῳ ἐξῶται καὶ εἰς ἐξορίαν πέμψαι, τὴν ἐκκλησίαν δὲ διαβρῆξαι καὶ πολεμεῖν τὰ ἅγια. Βενέβολος δὲ τότε ἐν ἀξιώματι ταῖς ὑποσχέσεσι τῆς βασιλίδος μὴ εἰσας, τῆς στρατιωτικῆς ζώνῃς καὶ τῶν ἀξιωματῶν τὴν ὀρθόλογον πίστιν προκρίνας τοῖς ποτὶ τὸν βασιλέων τὴν (121^β) αὐτοῦ ζώνην ἀπέδραψεν.

(6) Μάξιμος δὲ ὁ τυράννος θέλων τὸ τοῦ τυράννου ἄτιμον ὄνομα ἐκδύσασθαι καὶ νόμιμον ἐπιδείξασθαι αὐτὸν βασιλεῖα, γράμματα **466** ἐπέμψας τὸν ἀσεβὲς ἐπὶ τῆς Ἰουστίνης ἀπεφαύλις καὶ τὸ πολεμῆσθαι τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνατρέψεσθαι ἀπηγόρευσεν· καὶ οὕτω πλησιάζειν τῆς Ἰταλίας ἤρξατο.

(7) Τοῦτο δὲ Ἰουστίνη μαθεύσα, τοῦ τε πολέμου καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀσεβοῦς ἐπικαιμένων αὐτῇ, εἰς φυγὴν τραπίσκα, πρώτη τὴν ἐξορίαν ἐκλήρωσατο, ἣν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῇ ἡτοίμασεν. Τοι-

A Ignorabat. Sed cum Theodosius brevi virisset Gothos qui armis credebantur invincibiles, et opus onustus, regem adiens, divino suffragio, regium diadema circum tempora induit. A Gratiano electus, nova quadam et mirabili purpura, sicut rex antiquus, indutus est. Cum autem, quia erat plus quam virili statura, humeri ipsius plerique purpurarum proportionibus haud se accommodarent, omnes enim magnitudine superabat, et propter altitudinem quilibet habitus brevis apparebat, tandem Constantini, piissimi imperatoris purpura exornatus refulsit, ex qua irato ipsi adaptata. Porphyra κοσμηθεὶς ἐξέδραψεν, ἐκ τετραγώνου

Ille Gratianus Occidentis partes sibi fratrique reservavit, Theodosio autem Orientis curam credidit. Multis autem pie nobiliterque gratis adversus Maximum tyrannum apud Britannos insurgentem, Gratianus per Andragathium Lugduni ducem a suis proditus, vel potius inimicorum vi oppressus, occisus est.

Valentinianus autem junior, illius frater, in Italia degebat. Fratrisc occisione bellique metu stupefactus, pacem sibi simulante a Maximo obtinuit et ipse simulate libenter accepit.

Tum autem Justina, mater ejus, haeresis Arianorum impia venena, quae vivente viro absconderat, filio facile deluso filenter revelavit. et ei persuasit, ut per militarem manum Ambrosium, ipsi orthodoxo sermone resistantem, ex Mediolani Ecclesia pelleret mitteretque in exsilium, ac Ecclesia pristina habita in sancta pugnaret. Benevolus autem qui tunc in dignitate erat, reginae promissis non annuens, militari halten dignitatibusque orthodoxam fidem praeponeus, ante pedes regum proprium balteum projecit.

Maximus vero tyrannus odiosum tyranni nomen exuere volens, legitimumque se praestare regem, literas misit, quibus Justinae impietatem despiciebat, et quod Dei fidem persequeretur constitutionemque catholicae Ecclesiae everteret, redarguebat. et sic Italiae appropinquare cepit.

Hoc audito, Justina, inimico simul et impia conscientia vexata, in Sagam conversa, primi exilium sorte obtinuit, quod sacerdotibus ipsa paraverat. Igitur cum impia matre fugiens ex

Variae lectiones et notae.

^α τὸν τῶν ἐπιβουλ. καὶ τοῦ φ. τοῦ κατὰ φύ. ἐσπότη. cod. sed Hist. misc. Gratianus — cunctis fovens etc. ^β παφορ. βδ. χλαμύδ. cod. ^γ μικροῦ codex. ^δ Crd. 551,5 — 10: Καὶ ἀποστέλλει Ἀνδραγάθιον, ὃν παραυτὰ διὰ στρατιωτῶν παρασκευασμένον ὄντων ἐπὶ τούτου, Γρατιανὸν διεχειρίσατο. Marcellinus: Ind. XI. Merobaudes II et Saurinno cons. Gratianus imp. Maximi tyranni dolo apud Lugdunum occisus VIII K. Sept. ^ε Cod. 551, 14—17: Ἀδ. δὲ Γρατιανὸς, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ Οὐαλεντιανῷ, ἐπὶ παρών τοὺς ἐν ἐξορίᾳ ἐπισκόπους ἀνεκάλεσατο καὶ τὰς ἰδίαις ἐκκλησίαις ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ἐκδιώξας τοὺς Ἀρειανούς. Διμάρου τοῦ πάπα Ρώμης αὐτῇ συμπράττοντος. ^ς νεώτερος om. cod.

ἡγάγετο εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. A regis filiam duxit uxorem, et ex ea duos filios βασιλέως, Πλακίλλαν ὀνόματι, καὶ Ἰτακάν ἐξ αὐτῆς Arcadium et Honorium suscepit. δὺο υἱούς Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον.

(2) Αὐξήσαντων δὲ τῶν παίδων, ἤλθον εἰς ἡλικίαν τοῦ ἐκμανθάνειν γράμματα· καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν ὀπ' αὐτὸν βασιλείαν ζητῆσαι ἄνδρα ἑλλόγιμον καὶ ἀσκητὴν, κεκοσμημένον ἐν ἀληθείᾳ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔχοντα θεογνωσίαν εἰς ἄκρον, ὥς ὀφείλων παραδοῦναι αὐτῷ τοὺς υἱούς αὐτοῦ. Οὐκ ἠδούλετο γὰρ εἰς σχολαίον αὐτοὺς ἐμβαλεῖν ἢ ὑπὸ ἀτάκτων διδασκάλων παιδεύθῃναι, ἵνα μὴ μάθωσιν ὑπὸ ἄλλων παίδων, ἃ ὁ Θεὸς οὐ θέλει, καὶ τυπωθῶσιν ἐν λόγοις ἀνωφελέσιν. Ταῦτα ὁ βασιλεὺς λογιζόμενος σπουδῇ πᾶσαν 468 ἐποιεῖτο τοῦ εὐρεῖν ἄνδρα τοιοῦτον· καὶ τῶν διαταγμάτων ἐκπιμφομένων κατὰ πᾶσαν τὴν ὀπ' αὐτὸν βασιλείαν οὐκ ἔδυνθησαν εὐρεῖν τινὰ τοιοῦτον κατὰ τὸν ἐπιτάμμενον αὐτῷ λογισμὸν, ἀλλὰ ποτὶ μὲν ἄνδρα φιλόσοφον, ἀλλ' οὐ φιλόθεον, ποτὶ δὲ πάλιν φιλόθεον, ἀλλ' οὐ φιλόσοφον· ἠδύησαν δὲ οἱ παῖδες· καὶ οὐκ ἔνέσχετο εἰς σχολαίον ἐκδοῦναι αὐτοὺς δι' ὃν εἰρηται τρόπον.

(3) Καὶ μὴ εὐρών καθὺς ἐζήτει, ἀπέστειλεν ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ βασιλέα τοῦ εὐρεῖν παρ' αὐτοῦ τοιοῦτον ἄνδρα, γράψας αὐτῷ, ὅτι· «Μεγάλως μοι χαρίζῃ τοῦτο ποιῶν.· Ὁ οὖν βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τὸν πᾶπαν δείκνυσιν αὐτῷ τὰ γράμματα Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως· εἰπὼν, ὅτι· «Ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ποιῆσαι τῷ συμβασιλεύοντι ἡμῖν τὴν αἴτησιν ταύτην· ἀλογύη γὰρ ἐστὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους· μὴ εὐρεθῇναι ἐν τῇ μεγίστῃ Ῥώμῃ ἄνθρωπον τοιοῦτον.· Καὶ ἐρευνήσαντες καὶ ἐπιζητήσαντες οὐχ εὗρον.· Ἐπὶ πολὺ οὖν διερευνώτων αὐτῶν, καὶ διαλογιζομένων, καὶ ἀβολοεχούτων περὶ τοῦτου, εἶπεν ὁ πᾶπας τῷ βασιλεῖ· «Ἐστὶ παρ' ἡμῖν διάκονός τις παρθένος μετὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς ὀνόματι Ἀρσένιος· ὅμοιος γὰρ αὐτῷ ἄλλος· οὐκ ἐστὶν ὁ ὀφείλων», καθὼς ἐπιθυμῶ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος, παιδεύσαι τε τὰ τέκνα αὐτοῦ πίσθι γνῶσαι θεῖα τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ καταβιβηται, διότι ἔχει καιρὸν ἀποταξάμενος τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως· ἀλλ' ἴσως, ἐὰν κελύσῃ τὸ ὑμέτερον κράτος, καλέσομαι αὐτὸν καὶ πληροφοροῦμαι αὐτὸν περὶ τοῦτου.· Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐχάρη λίαν· καὶ πέμψαντες μετεστελλαντο τὸν Ἀρσένιον. Εἰσελθόντο· δὲ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· «Οὐ λήληθε τὸ ὑμέτερον κράτος ἢ κατὰ Θεὸν σου πολιτεία καὶ ὁ ἐνάρτεός σου βίος· ἀλλὰ διηγεῖσθαι ἀκούοντας τὴν καλὴν σου ἀνατροφὴν, πᾶν εὐφραίνεσθαι ἐπὶ τούτοις».· ἔπειτα δὲ ὁ συμβασιλεὺς ἡμῶν Θεοδοσίος ἀπέστειλεν ἡμῖν προσελεῖν αἰτούμενος σταίλαι αὐτῷ ἄνθρωπον τοιοῦτον δυνάμενον παιδεύσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πάσῃ θεοσεβείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, τοῦτου χάριν μετεστελμάμεθα σε ὥς κατὰ Θεὸν ὄντα, ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν χάριν τὴν ἐδεδόξάν σοι ἐκ Θεοῦ παιδεύσης αὐτούς· (122b) οὐ

Crescentes autem pueri, ad aetatem ediscendi litteras venerunt. Tunc misit in omne sub ditione sua regnum ad querendum hominem doctum et religiosum, timore Dei vero exornatum, divinam scientiam subactam habentem, ut ipsi filios suos traderet. Non enim volebat eos in scholam mittere vel ab indisciplinatis magistris educari, ne ab aliis pueris discerent quae Deus non vult, et nocivis sermonibus informarentur. Haec reputans imperator, omnem diligentiam ad talem virum inveniendum adhibuit. Missis autem in omne sub ipsius ditione imperium mandatis, hominem cum characteribus requisitis invenire non poterant: sed modo virum inveniebant philosophum at non philotheum, modo philotheum, at non philosophum. Creverunt autem pueri; et eos in scholam, propter praedictam rationem tradere haesitabat.

Non inveniens id quod querebat, Romam ad regem misit, ut ab ipso talem acciperet virum, illi scribens: «Hoc agnus mihi valde gratus eris.· Rex ergo papam advocans ostendit ei Theodosii litteras, dicens: «Impossibile est hanc petitionem illi qui conregat nobiscum non adimplere: opprobrium enim nostrae potestatis est in maxima Roma talem hominem non inveniri.· Et quærentes et perscrutantes non invenerunt. Cum igitur diu perquisiverunt, confabulati sunt et garruerunt, papa regi dixit: «Est apud nos quidam diaconus ecclesiae cum sua sorore, nomine Arsenius. Similis illi non est alius qui sit juxta Theodosii regis placitum et qui filios ejus omni scientia divina et humana instruat. Sed nescio an assensurus sit, quia tempus educationis normalis sibi praefuivit. Nihilominus si jusserit vestra potestas, enim advocabimus et de re ista disseremus.· Illis auditis, rex valde lætatus est. Et mittentes Arsenium arcessiverunt. Cum advenisset, rex ei dixit: «Haud potestatem nostram latet tua ad Deum conversatio tuaque virtute dives vita. Immo saepe pulchram tuam agendi rationem audientes, valde lætati sumus. Cum autem qui nobiscum regnat Theodosius, nobis legationem miserit rogans talem sibi hominem mitti qui possit filios ipsius in omni pietate et philosophia educare, propterea te qui secundum Deum es arcessivimus, ut et filios illius secundum gratiam quae tibi a Deo data est, edoceas. Non enim hanc rem cuiquam incaute et temere credendam, nisi tuae religioni decrevimus.· Arsenius autem regi dixit: «Non ignorat, religiosissime rex, sanctissimus pater noster Papa vilitatem meam, siquidem non adhuc inveni tempus exteriori philosophiae studentis, praesertim cum ab ista sacra manuum impo-

Variae lectiones et notæ.

¹¹ αὐτοῦ codex, sed infra αὐτόν. ¹² διοτλ. cod. ¹³ τοῦτο cod.

sitione quam insignis accepi, non in harum scientiarum librum oculos demisi. » Interpellans autem Papa dixit ad eum : « Vera quidem sunt ea quae a te dicuntur ; scimus res ita se habere : multum etenim in hoc tuam honestam vitam laudavimus. Sed quia divina regiaque jussio est, et placitum Dei in eo quod factum est relucet, observamus te ut in huiusmodi bonum incertum tempus impendas. Potes enim per gratiam Dei quae tibi data est pie Deoque gratiose illos edocere, quicquid de philosophia multum eis prodesse ostendens eis turpes impiorum idolorum apparatus, quae deos infandi Graeci vocant, non credendum eis qui apud ipsos initiati sunt, sed vocandum eos diemones, nec eorum abominabiles et monstra colendum. »

καὶ θεωρεῖς αὐτοὺς παιδεύσαι· οὐ μὲν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τὰς πομπὰς καὶ αἰσχρότητας τῶν δυσσεβῶν ληνές, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν, τοῖς παρ' αὐτῶν μυθευομένοις, ἀλλὰ δαίμονας αὐτοὺς ἀποκαλεῖς, καὶ ὁρῶντες τὰ μύσματα αὐτῶν καὶ φαντάσματα. »

His talibusque verbis monentes Arsenium, illum ad regem cum omni laude et honore miserunt, cum rex, tum Papa scribebant ei : « Juxta placitum vestrum misimus vobis hominem, qui cum gratia Dei valebit charissimos serenitatis vestrae filios in omni sapientia et virtute educare. » Arsenius igitur, sorore in virginum aedem inmissa, Constantinopolim adit. Theodosius autem rex, litteris acceptis et lectis, Arsenium ad se vocavit. Miratus eum habitu moribusque spectabilem, venerabilem habitu, colore flavum, aspectu facilem, sensu humilem, sermone moderatum, in divinis et humanis sapientissimum, uno verbo, omni secundum Deum virtute exornatum, gavisus est gaudio magno, dixitque ad eum rex : « Ostendis quidem habitu, moribus et loquela, te virtute praeditum esse Deumque timere ; et sicut scripserunt nobis rex collega noster et sanctissimus Romanorum Pater, sic vidimus : vera enim scripserunt. Nunc non omnino causam ignoras, propter quam ad nos te miserunt. Sed et ipsa nostra potestas tibi declarabit hoc esse factum propter filios nostros, ut omni pietate timoreque Dei illos instruas, et omnem philosophiam ad amussim eos doceas. Ne timeas neque dubites apud eos conciens eos nostros esse filios ; neque iterum ipsis tanquam regibus attendas aut reverearis, sed tanquam filios et discipulos eos habeto, et cum deliquerint, corrige eos. » Postquam imperator Theodosius haec dixisset, adductos Arcadium et Honorium in manus ejus commendavit, dicens : « Ecce, ab hac die iste est meus ac vester pater et magister. Aurem illi sicut patri docilem praebeto, nec leves sitis audientes nec inobsequentes : illi enim denuntiavi quod si quis ex vobis non audiat eum aut delinquat, hunc velut discipulum habeat corrigendum. »

Ἄ γὰρ ἐκρίναμεν ἀπλῶς· καὶ ὡς ἐτυχὼν ἐγγεγρατά τοῦτο τὸ πρῶτόν τι ἐπὶ 469 μὴ τῇ σφ' εὐλαθεῖα. Ὁ δὲ Ἀρσένιος εἶπε τῷ βασιλεῖ· Ὁὐκ ἄγνοεῖς, θεοσεβέστατε βασιλεῦ, ὁ ἀγιώτατος Πατὴρ ἡμῶν πάπας τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν, ὅτι ἔχω καὶρὸν μὴ παραλῶν διὰ τῆς ἐξου φιλοσοφίας, ἐξαίρετως δὲ ἀπ' οὗ τὴν χειροτονίαν ταύτην ὁ ἀνάξιος ἐδεξάμην, οὕτως εἰς βιβλίον ἐνέκρυψα τῶν τοιοῦτων ἐπιστημῶν. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ πάπας εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι μὲν ἡ Ἀληθὴ εἶσι τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἐπιστάμεθα ταῦτα οὕτως ἔχειν· πάντῃ γὰρ ἐπηρώσαμεν τὴν ἐνάρτεόν σου πολιτείαν ἐν τούτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ θεῖα καὶ βασιλικὴ κλεισις ἐστίν, καὶ θεωρεῖς, ἐστὶ τὸ πραγματευόμενον, ἐκτεταρωμένον σε ἐπιδοῦναι· ταῦτα εἰς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐπιχειρήμα. Δύνη γὰρ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης σοὶ εὐσεβῶς ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ μεγάλως αὐτοὺς ὠφελῆσαι δεικνύων εἰδῶτων, οὗς Θεοῦ ἀποκαλοῦσιν ἐὶ ἀλιτήριοι Ἑλληνας, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν, τοῖς παρ' αὐτῶν μυθευομένοις, ἀλλὰ δαίμονας αὐτοὺς ἀποκαλεῖς, καὶ ὁρῶντες τὰ μύσματα αὐτῶν καὶ φαντάσματα. »

(4) Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις λόγοις πείσαντες Ἀρσένιον ἀπέστειλαν πρὸς τὴν βασιλῆα μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς, γράψαντες αὐτῷ, ὅτι βασιλεὺς καὶ ὁ πάπας, ὅτι· Κατὰ τὴν κλεισιὶν ὁμῶν ἀπεσταλκαμεν ὁμῖν ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἀνάξει τὰ φίλτατα τέκνα τῆς ὁμῶν γαληνότητος· ἐν πίστῃ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ. Ὁ οὖν Ἀρσένιος, παραδούς τὴν ἀδελφὴν εἰς παρθενώνα, ἀπῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος τὰ γράμματα καὶ ἀναγνοὺς, προσκαλεσάμενός τε τὸν Ἀρσένιον, σχήμα τε καὶ ἥθος εὐλαδῆς θαυμάζων ἐν αὐτῷ, σεμνὸν μὲν ἔχοντα τὸ σχῆμα, ὡχρὸν τὸ χρῶμα, εὐτακτὸν τὸ βλέμμα, ταπεινὸν τὸ φρόνημα, τὴν λαλιὰν σύμμετρον καὶ περὶ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα σοφώτατον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάσῃ τῇ κατὰ Θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον, ἐχάριεν χαρὰν μεγάλην καὶ δὴ πρὸς αὐτόν ὁ βασιλεὺς. Ἀλλοῖς μὲν διὰ τοῦ σχήματος, ἥθους τε καὶ ἀπολογίας, ἐνάρτεόν σε καὶ θεοσεβῆ εἶναι, καὶ, καθὼς γεγραφήκειν ἡμῖν ὅτι 470 συμβασιλεὺς ἡμῶν καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἀγιώτατος πάπας, οὕτως καὶ εἰδομέν· ἀληθῆ γὰρ ἔγραψαν. Νῦν οὖν πάντως οὐκ ἄγνοεῖς ὅτι ἦν αἰτίαν ἐστειλάν σε πρὸς ἡμᾶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον κράτος αὐτοφθι διατελεσθῆσεται σοὶ, ὅτι χάριν τῶν ἡμετέρων τέκνων, ἵνα πάτῃ θεοσεβῆς καὶ φόβῳ Θεοῦ τούτους ἐκπαιδεύῃς· ἐπὶ μὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν εἰς ἄκρον αὐτοῦ διδάξης. Ἀλλὰ μὴ ὑποσταλῇς μηδὲ διακριθῇς πρὸς αὐτοὺς ὑπονῶν, ὅτι τέκνα ἡμῶν ὑπάρχουσιν, μήτε πάλιν ὡς βασιλεῦσιν αὐτοῖς προσχῆς ἢ τιμῆσεις, ἀλλ' ὡς τέκνα καὶ μαθητὰς ἔχει αὐτοὺς καὶ ὅτε παραπέσωσιν, ἐπὶ ἐξελθε αὐτοῖς. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος καὶ ἐνέγκας τὸν τε Ἀρχιδίον καὶ Ὀνώριον παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, (125) λέγων· Ἰδοὺ, ἀπὸ τῆς σήμερον, οὗτός ἐστιν ἐμὸς τε καὶ ὁμῶν πατὴρ καὶ διδάσκαλος. Ὑπακούσατε

Variae lectiones et notae.

οὐδέ? μὴ? εἴπε? Ἀλλοὶ cod.

αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ μὴ παρακούσῃτε αὐτοῦ μετὰ ἀντιτάξεσθε· παρ' ἡγγεῖλα γὰρ αὐτῷ, ἵνα ἐν παρακώσῃτε αὐτῷ ἢ παραπισώσι τι, ἐξ ὑμῶν, ἐπεξέλω αὐτῷ ὡς μαθητῇ. »

(5) Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφορίζει αὐτοῖς παῖσιον τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος· τρικλίνιον μέγα καὶ ἐν αὐτῷ διαγίνει παρακλιεῖται. Τοῦτο δὲ ἐπενόησεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα συχνότερον ἐπισκέπτεται αὐτούς· μεγάλως δὲ τιμήσας τὸν Ἀρσένιον ἐποίησεν αὐτὸν μεζῶν πάντων τῶν ἐν τῷ παλατίῳ, ὥστε μὴ εἶναι τινα τῶν ἐκεῖσε λαμπροτέραν αὐτοῦ ἐσθῆτα περιχέμενον· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἦν πατὴρ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

(6) Ὁ οὖν Ἀρσένιος παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως τὸν τε Ὀνώριον καὶ Ἀρκάδιον ἀνῆγεν αὐτοὺς θεοσεβῶς, διδάσκων πᾶσαν σοφίαν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην. Ταπεινόφρων δὲ ὑπάρχων ὁ ἐν ἁγίοις Ἀρσένιος οὐκ ἐχρᾶτο αὐτοῖς· ὡς μαθηταίς, ἀλλ' ὡς βασιλεῦσι· καθίζων γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ δύο θρόνους, αὐτὸς περιτάμενος ἰδίδασκεν αὐτούς. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἄφνω πρὸς αὐτοὺς, ὁρᾷ Ἀρσένιον μὲν ἰστάμενον, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ καθεδρόμενα· καὶ ἐλυπήθη σφόδρα κατὰ Ἀρσένιον καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· « Οὕτως παρ' ἡγγεῖλα ὑμῖν, ἵνα βασιλικῶς καὶ μὴ μᾶλλον ὡς μαθηταίς χρῆσθαι τοῖς παισὶν; καὶ τί τοῦτο πεποίηκας; πῶν γὰρ 471 ἐλύπησας τὸ ἡμέτερον κράτος ἐν τούτῳ. » Ὁ δὲ Ἀρσένιος πρὸς τὸν βασιλέα φησὶν· « Οὐχ ἡγροσάμην πρέπον εἶναι, θεοστῆριχτε βασιλεῦ, ἐμὲ καθέζεσθαι, βασιλεῖς δὲ παραστῆναι μοι. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἀπεκρίθη βλοσυρῶ τῷ βλέμματι πρὸς Ἀρσένιον λέγων· « Σὺ καθιστᾷς αὐτοὺς βασιλεῖς· οὐχ ὡς δούλους παρέδωκά σοι αὐτούς; ἵνα τί ταῦτα φθίγγῃ; » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς παραχρῆμα ἐπάρας· τὰ διαδήματα, ἅπερ εἶχον ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ῥίψας αὐτὰ εἰς τὴν γῆν, ποιεῖ αὐτοὺς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ προσκυνῆσαι, καὶ καθίρας τὸν Ἀρσένιον ἐπὶ θρόνου, ἐκείνους παραστᾶσαι αὐτῷ ἐκκλυσαν, εἰπὼν, ὅτι· Εἰ μὴ φοβηθῶσι τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ θαλῆσιν, πορεύσονται καὶ φυλάττειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, δύνατό; ἔστιν ὁ μαρτυρεῖται τῶν αἰώνων, εἰπερ θέλημα αὐτοῦ ἐστιν, παραστῆναι αὐτοῖς τὴν ἀξίαν ταύτην· εἰ δὲ μὴ ἔχωσι τὴν φόβον τοῦ Θεοῦ, εὐχομαι αὐτῷ, μᾶλλον ἐκρίζωθῆναι αὐτοὺς νηπιόθεν· κρείσσον ἡγοῦμαι τεθνᾶναι αὐτοὺς εὐσεβῶς ἢ βασιλεύειν ἀσεβῶς. » Ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐλατῆθεν εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ.

(7) Ἐκ τότε οὖν ὁ Ἀρσένιος δεδιὼς τὸν βασιλέα οὐκ ἐπὶ αὐτοὺς καθεσθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον παραστᾶσαι αὐτῷ καὶ ἐκμανθάνειν. Ἐν τούτοις οὖν διάγων ὁ ἡγιασμένος Ἀρσένιος πᾶν ἰδυσφόρε καὶ ἐλυπεῖτο· — ἦν γὰρ μισόδοξος καὶ φιλόθεος — καὶ ἐπιθύμῃσι μᾶλλον τὸν μονήρη βίον καὶ ἡσυχίον μεταθεῖν, ὥστε παρκαλεῖν τὸν Θεὸν συχνῶς ὑπὲρ τούτου μετὰ δακρύων, ποιῆσαι τρόπον τοῦ ἰδιαίτου αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου.

(8) Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εὐρὼν ὁ ἅγιος Ἀρσένιος τὴν Ἀρκάδιον περιπεσόντα εἰς παῖ (123b) δίκην πταίσμα, ἐνέγκας καὶ ἐμβριμῆσάμενος ἐπι-

His dictis, assignavit eis prope cubiculum regium, ingens triclinium, et in hoc degere jussit. Hoc excogitavit rex, ut frequentius eos inspiceret. Valde autem honorans Arsenium majorem omnibus qui in palatio erant, constituit, et nemo ex habitantibus illic splendidiorem ac ille veste induebatur. Ut uno verbo dicam, regis et filiorum ejus erat pater.

Arsenius igitur susceptos filios regis Honorium et Arcadium in timore Dei educavit, docens omnem sapientiam, divinam atque humanam. Humilitate vero plenus sanctus Arsenius eos non quasi discipulos, sed quasi reges habebat; super quibus siquidem thronis eos positos stans ipse docebat. Quadam ergo die, rex ad eos subito intrans, aspexit Arsenium stantem et filios suos sedentes; aegro animo valde ad Arsenium conversus: « Sicine, inquit, denuntiavi vobis, ut reges potius quam discipulos habeam pueros? Cur hoc fecisti? Valde enim potestatem nostram in hoc contristasti. » Arsenius autem ad regem: « Non ducebam esse decens, religiosissime imperator, me sedere, dum reges apud me starent. » Ad hoc autem verbum rex iratus et terribiles ad Arsenium oculos volvens, respondit: « Tu constituis eos reges: nonne ut servos eos tradidi tibi? Ad quid ista loqueris? » His dictis, rex statim eripiens diademata quæ super caput habebant, et in terram ea projiciens, eos ad pedes ejus procumbere jussit, et Arsenium in thronum sistens, eos apud illum stare præcepit, dicens: « Si Deum timeant, et in lege ejus ambulare, et ipsius mandata custodire velint, potens est summus Rex sæculorum, si talis est ipsius voluntas, ipsis dignitatem hanc præstare: si autem Dei timorem non habent, illum precor ut potius a pueritia eos eradicet: mallem eos pie magis quam impie regnare. » His dictis, rex in cubiculum suum reversus est.

Ex hoc ergo tempore regem veritus Arsenius eos jam non sedere, sed potius apud semetipsum stare et audire curabat. In his igitur vexatus Arsenius multum dolebat et contristabatur. Erat enim glorie inimicus et amore Dei captus; maluisset monasticam et tranquillam agere vitam. Itaque Deum super hoc præsertim cum lacrymis orabat, ut ipsi e mundo discedere et solitarie vivere concederet.

Igitur in una dierum istarum, sanctus Arsenius, cum Arcadium in puerile delictum cecidisse reperisset, acre fereus et fremens inflixit ei terribilem

Varie lectiones et notæ.

* αὐτοὺς — βασιλεῖς; codex, sed infra dativum habet ipse. ἡ ἀπάρα;

plagam, ita ut vulnerum stigmata fere usque ad mortem in corpore ferret. Ab hac ergo de Arcadio, maximopere laesus, adversus Arsenium multam malignitatem nutrit, et advocato scutario suo confidens secreto dixit: « Quocunque modo poteris, occide mihi Arsenium, nemine conscio. » Scutarius autem, cum hanc lugendam audivisset propositionem et in corde timorem Dei haberet, homicidam Arcadii sententiam Arsenio aperuit. Arsenius autem morore metuque corripus Deum invocabat dicens: « Domine, viam salutis indica mihi. » Et illum poenituit plagæ quam intulerat Arcadio. Deinde cum aliquot dies præterlissent, et Arsenius urgeret scutarium quocunque modo ipsum servare, et ipse indesinenter oraret, venit vox ei dicens: « Arseni, homines fuge, et salvus eris. »

Hac igitur audita voce, nihil cuiquam dixit, sed vilem induens vestem ad portum se contulit: ibi per divinam providentiam navigium invenit, et in illud ascendens Alexandriam venit: statimque currens advenit in desertum Scetis, et ibi multis virtutibus refulsit. Rursum autem audivit vocem dicentem ipsi: « Arseni, fuge, sile, pacifice vive: ille enim sunt Innocentiæ radices. »

Rex autem Theodosius valde contristatus de Arsenii absentia, omnibus et undique scripsit ut illum quærerent; nec potuerunt illum invenire usque ad obitum ejus. Regnantibus autem Arcadio et Honorio notum factum est Arsenium in Ægypto monasticam ducere vitam mireque conversari: tunc illi plurimas scripserunt epistolas, eum adhortantes ut pro suis discipulis et filiis deprecaretur. Scripsit autem ei rursum Arcadius, suppliciter rogans ut ignoscere ipsi delictum quod in Arsenium admiserat, eum occidere volens, et, ad persuadendum eum, in rescripto mandavit ei ut ab Alexandria præfecto reditus Ægypti acciperet et juxta placitum distribueret, modo ipsi ignoscere, oraretque pro regno ipsius et Honorii fratris, et ipsi semel saltem scriberet. Sanctus autem Pater noster Arsenius ipsis scribere recusavit et hanc ipsis declarationem fecit: « Deus, illi, omnibus vobis ignoscet et sua divina placita perficere dignabitur. De quibus autem muneribus mihi scripsistis, ego jam mundo mortuus sum: nolite prorsus inter vivos me reputare. »

In his autem diebus Theodosius Magnus imperator Demophilo significavit vel ut ab Ariano errore recederet, vel ab ecclesiis exiret. Exiit igitur postquam Ariani quadraginta annos ecclesias tenuissent. Synodus igitur et imperator Gregorio

τίθησιν αὐτῷ δεινὴν πληγὴν, ὥστε σχεδὸν ἰσως θανάτου τοῦ τύπου· τῶν πληγῶν φέρειν ἐν τῇ σώματι αὐτοῦ. Ὁ οὖν Ἀρκάδιος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἰδάρη, ἔμεινεν ἔχων κατὰ Ἀρσένιου κοκίαν πολλὴν καὶ προσκαλεσάμενος τὸν σπαθάριον αὐτοῦ ἐπιτρέπει αὐτῷ κατ' ἰδίαν λέγων· « Ὁποῖον τρόπον βουλήθῃς ἀποκτείνων μοι τὸν Ἀρσένιον, μηδενὸς γινώσκοντος. » Ὁ δὲ σπαθάριος ἀκούσας τὴν ἐλευσίνην **472** ἀπόφασιν ταύτην καὶ φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ ἔχων, θαρραί τῷ Ἀρσένιῳ τὴν μαιφόνον τοῦ Ἀρκადίου ἐπιτροπήν. Ὁ δὲ Ἀρσένιος λύπη τε καὶ φόβῳ συσχεθεὶς παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· « Κύριε, ἐδήγησόν με πῶς σιωθῶ· καὶ μεταμελήσω· ἐπὶ τῇ πληγῇ ἣ ἦν τύφα· τὸν Ἀρκάδιον. Ἐλτα ὀλίγων ἡμερῶν διαλθουσῶν καὶ τοῦ Ἀρσενίου καταπαύοντος τὸν σπαθάριον τοῦ δι' οἴου θήποτε τρόπου σώσει· αὐτὸν καὶ τοῦτο ἀδολογήσας εὐχρημένον, ἔλθον αὐτῷ φωνὴ λέγουσα· « Ἀρσένιε, φεύγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σέζη. »

(9) Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς ἀκούσας, μηδὲν μὴδὲν εἰρηκῶς, ἀλλ' ἰσθίτα εὐτελὴ ἐνδυσάμενος· κατῆλθεν εἰς τὴν λιμένα καὶ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, εὐρὼν ἐκείσε πλοῖον, ἐμβὰς ἐν αὐτῷ ἦλθεν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ καὶ ἀποθρηξάμενος· ὥρμησεν εἰς τὴν Ἱερὴν τῆς σκήτωσης καὶ ἐκεῖ διέτριπεν ἐν διαφόροις κατορθώμασιν· ἤκουσε δὲ πάλιν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· « Ἀρσένιε, φεύγε, σιώπα, ἡσύχαζε, αὐταὶ γὰρ εἰσιν αἱ ρίζαι τῆς ἀναμαρτησίας. »

(10) Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πάνυ λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει Ἀρσενίου ἔγραψε παντὶ καὶ πανταχοῦ ἀναζητῆσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔβουλήθησαν αὐτὸν εὐρεῖν ἄχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ. Βασιλευσάντων δὲ Ἀρκადίου καὶ Ὀνωρίου, ἐγνώσθη αὐτοῖς, ὅτι Ἀρσένιος ἐν Αἰγύπτῳ διέγει· τὸν μονήρῃ βίῳ καλῶς πολιτευόμενος· καὶ ἔγραψαν αὐτῷ πλείους ἐπιστολὰς παρακαλοῦντας αὐτὸν ὥστε εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἰδίων μαθητῶν καὶ τέκνων. Ἐγράψε δὲ αὐτῷ πάλιν Ἀρκάδιος θυσεωπῶν αὐτὸν ὥστε συγχωρῆσαι αὐτῷ τὸ πταίσμα, ὃ ἥμαρταν εἰς Ἀρσένιον ἀνελεῖν αὐτὸν βουλήθε· ὥς τε θέλων αὐτὸν πληροφορησθαι γράφει αὐτῷ ἐν ὁμότητι· « λαθεῖν παρὰ τοῦ ὑπάρχου Ἀλεξανδρείας· αὐτοῦσταλίου δὲ θεμίσια τῆς Αἰγύπτου καὶ ταῦτα διανεῖμαι ὅπου ἀν' ὧν καὶ μόνον συγχωρήσῃ αὐτῷ καὶ εὐχρητὰ ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τε καὶ Ὀνωρίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀντιγράφαι αὐτοῖς κἀν ἀπαξ. Ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Πατρὶ ἡμῶν Ἀρσένιος γράφει αὐτοῖς οὐκ ἠνέσχετο. ὁμοίᾳ δὲ αὐτοῖς· αὐτῶς· « Ὁ Θεὸς, πᾶν ὅμιν συγχωρήσει καὶ ἀξιώσει ποιεῖν τὰ θεῖα αὐτοῦ **473** θελήματα· περὶ δὲ ὧν γεγραφήκατε χρημάτων ὅπως εἶναι εἰς τοὺς ζῶντας. »

(11) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Θεοδοσίος μέγας βασιλεὺς ἐβόησεν Δημοφίλῳ ἢ τῆς Ἀρείου κλήνης ἀποστῆναι ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκστῆναι· ἐβόηθη οὖν, μ' ἔτη τῶν Ἀρειανῶν κατασχόντων τῆς ἐκκλησίας. Ἡ σύνοδος οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς Γρηγόριον

Variae lectiones et notæ.

* μεταμελήτ. codex. * ἐκδ. ? * ἀποθρῶξ. ? * ἐν ὁμότη. codex, ἔννομα ? * Cod. 552, 18-553, 3. Ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ΚΠ Δ. ἰδ. ἢ απ. τῆς Ἀ. κλ. ἢ τάχιστα τῆς ἐκκλησίας ἐβόησεν, κτλ.

τῷ Θεολόγῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐκύρωσαν Κωνσταντινουπόλει· καὶ μὴ θέλοντα τοῦτον τῷ θρόνῳ ἐνδιῶσαν βιασάμενοι ὡς πολλὰ καμόντα καὶ τῆς πλάνης τῶν αἱρέσεων τὴν πόλιν ἱλευθερώσαντα.

¹² (12) Εὐρὺν γὰρ μόνον τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν σμικροτάτην οὖσαν καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κρατούμενην, (124) ἔκεισε τὰς συνάξεις· ποιῶν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διδάσκων, πάντας μετέστρεφεν ἀπὸ τῆς αἵρέσεως· ὕστερον δὲ ὑπὸ Μαρκανίου οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται μέγας ἀνιδιομήθη καὶ Ἁγία Ἀναστασία μετωνομάσθη ἥ διὰ τὸ γυναικῆ (ἑγγόνου) ἢ ἐκ τῶν ἀνωθεν καταπεσούσαν καὶ ἀποθανεῖν, κοινῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων εὐχῆς (καὶ) ταύτην ἀναστῆναι, μήτε τοῦ ἑμβρύου θανέντος — ἥ καὶ διὰ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀνάστασιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι.

¹³ (13) Μιτὰ δὲ τὸ ἐνδιωθῆναι τὸν Θεολόγον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὡς εἰρηται, Κωνσταντινουπόλεως, μεθὼν παρ' Αἰγυπτίων ἢ τῷ λόγῳ φθονηθῆναι, τὸν συντακτήριον ἢ λόγον σχεδιάσας καὶ ἀναγνούς, ἐκουσίως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ θρόνου ἀποταξάμενος, ὑπεχώρησε.

¹⁴ (14) Νεκτάριον δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος· προχειρίζεται πατριάρχην, Ταρσία μὲν τῷ γένει, τὴν τοῦ πραιτορος ἀρχὴν τότε διέποντα, ἀδάπτιστον δὲ μέχρι τότε ὑπάρχοντα, σεμνὸν, ἢ καὶ εὐλαβὲς καὶ περὶ τὸν βίον θαυμάσιον.

¹⁵ (15) Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος· πρὸς Ναζιανζὸν ἢ τὸ χωρίον Καππαδοκίας ἐπανελθὼν, ὅπερ ἐκείνητος ἐκ πατρικοῦ κλήρου, ἡραμῆσας· ἐν αὐτῷ καὶ ἡφ' ἑσχάτας τινὰς χρόνους καὶ ἐν θεωρίᾳ μειζόνων γενομένων τὸν βίον μεταλλάττει πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν καὶ πίστες ἀρετῆς ἑμπλῆως γενομένος.

Πλθ. Περὶ τῆς β' συνόδου.

¹ (1) Ἡ δὲ δευτέρα σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ α' τῶν πν' ἁγίων Πατέρων (ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου), ἐπὶ Δαμάσου πάπα Ρώμης, ἥς ἡγοῦντο Τιμόθεος· Ἀλεξανδρείας, Μελίτιος· Ἀντιοχείας, Κύριλλο· Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, κατὰ Μακεδονίου γεγονότος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἐτι περιὼν ὡσαύτως ἢ τῷ Ἀρείῳ ἐδιδασκόμενος, ὁμοίως δὲ ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ εἶναι θεῖον ἀληθινόν, ἀλλὰ κτίσμα καὶ αὐτὸ ὑπελάμβανεν.

² (2) Αὕτη συνελθοῦσα χειροτονεῖ μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν συγκαλητικὸν Νεκτάριον, Μακεδόνιον δὲ ἀναθεματίζει καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιον τὸν Λιβύην, ἐν πρῶτον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δοξάζοντα,

Variae lectiones et notae.

¹ Ced. 551, 17-553, 6. Τότε καὶ ὁ Θεολόγος Γρ. παρρησιαστικώτερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐδίδασκεν ἐν ΚΠ. εἰς τὸ εὐκτήριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας· ἐτι μικρὸν τυγχάνον, α' χρόνους καὶ μικρὸν τι πρὸς ἐκείσε πεποιθώς — ὃ. ἐπὶ τοῦ οὐρίου Μ. ἀνοικοδομηθῆναι καθὼς ὁρ. ἢ ἐγκύμωνα Len. cf. Ced. ἀνάστασις μὲν διὰ τὸ τὸν τῆς ὁ. λόγον ἐν ταύτῃ ἀναστῆναι, Ἀν. δὲ διὰ τὸ συμῶν ἐν αὐτῇ θαυματουργήμα· λέγεται γὰρ γ. τινα ἀν. π.σ. ἀπ. γ. δὲ x. i. ὁ. τ. δ. τ. ἀν. Ced. 555, 1-7 τῷ γ' ἐστὶ — μ. ὁ θεός· Γρ. τινὰς τῶν ἐξ Αἰγύπτου τῷ λόγῳ αὐτοῦ φθονήσαντας. ἢ Α. τοῦτο φθονήσαντας cod. τοῦς Αἰγυπτίους μ. ὁ Γρ. τῷ λ. πύτου φθ. Leo. ἢ τὸν σ. ἐπιειξάμενος λ. τῆς ἐπισκοπικῆς διοικήσεως ὑπενεγ. Ced. τὸν σ. λ. ἐπ. ἐκ. τῆς ἐκ. ὑπεν. Leo. ἢ ἐπέντος cod. ἢ σεμνὸν — εὐλαβὴ — θαυμάσιον? ἢ Ἀπιαδὸν cod. ἢ Rubrica M. 2. in codice cum margine est abscissa. Ced. 554, 16-23 : Τῷ γ' ἐστὶ τῆς βασιλείας τοῦ μ. θ. γ. ἢ ἐν ΚΠ. ἁγία καὶ οἰκουμένη β' σ. τὸν πν' ἁγ. π. κτλ. ἢ καὶ add. Ced. ὡς αὐτῷ τῷ cod. ἢ καὶ add. Ced. Ced. 555, 7-14 : Ἡ δὲ ἁγία σύνοδος Μ. ἀν. σὺν α. καὶ Σ.

A Theologo Constantinopolis episcopatum decreverunt, et cum in throno sedere recusaret ipsum coegerunt, utpote qui multum laboraverat et urbem haereticis erroribus liberaverat.

Enimvero cum solam sanctam Anastasiam, quae valde parvula erat, ab orthodoxis occupatam invenisset, ibi synaxes faciens et orthodoxam fidem docens, omnes ab haeresi revocavi. Postmodum autem a Marciano Magnae ecclesiae acono ad magnitudinem quam nunc habet exstructa est et sanctae Anastasiae cognomen accepit, vel quia mulier gravis, ex alto lapsa, mortua erat et facta communi orthodoxorum oratione, salvo foetu, surrexerat, vel quia in ea orthodoxae resurrectionis facta fuerat.

Postquam autem in Constantinopolitanam sedem, ut dictum est, Theologus erectus esset, audito quod Aegyptii verbo inviderent, valedictorium sermonem festinanter compositum pronuntiavit, et voluntarie ecclesiae et sedi renuntians, secessit.

Nectarium autem rex et synodus elegerunt patriarcham. Tarsensis genere, praetoris officium tunc exercebat et hucusque non erat baptizatus. Erat autem venerabilis et pius et integer vitae.

Magnus autem Gregorius in vicem Cappadociae Nazianzum rediens, de substantia quam hereditate paterna obtinuerat, aliquandiu tranquillus et quietus vixit. Spe melioris vitae fretus vitam finivit senior, plenus dierum, omniique virtute cumulatus.

CXCIX. De secunda synodo.

Secunda synodus centum quinquaginta Patrum Constantinopoli, anno trecentesimo septuagesimo primo, sub Theodosio Magno, et Damaso Romae Papa facta est : cui praefuerunt Timotheus Alexandriae, Meletius Antiochie, Cyrillus Hierosolymae, Gregorius Theologus. Habita est adversus Macedonium, Constantinopolis episcopum, qui adhuc vivens non secus ac Arius blasphemabat, similiterque Spiritum sanctum non esse Deum verum, sed meram creaturam affirmabat.

Hae synodus Constantinopoli senatorum consecrat Nectarium, Macedonium autem anathematizat cum Sabellio Libyco, unam in sancta Trinitate personam docente, et Apollinario Laodiceno, di-

cente Verbum incarnatum absque mente esse, Verbum autem in anima pro mente stare, Spiritum sanctum esse Deum vivificantem et Filio consubstantiali proclamarunt, addens Symbolo a Nicænis Patribus declarato verba Dominum; et vivificantem, et sequentia.

Tunc magnus Amphilocheus regem hortatur ut ex omnibus urbibus arceantur Ariani. Hic vero severiorem petitionem, non exaudivit eum; et tunc quidem Amphilocheus prudenter tacuit; sed postea propositionem memorabilem adinvenit. Cum enim in palatium ingressus esset et prope regem filium ejus Arcadum sedentem conspexisset, patrem studiose salutavit et filium prateriit insalutatum. Imperator putans oblivisci Amphilocheum de salutando filio monuit. Sed ille dixit honorem ipsi exhibitum sufficere, nec alium pro filio separatum requirendum. Contra quem rex iratus propriam vocabat injuriam filii depectum. Tunc Amphilocheus clamavit ad regem dicens: « Vides, imperator, quomodo filii injuriam non feras: crede ergo Deum ipsum eos qui Filium ipsius blasphemant respicere et detestari. » Id cum audisset rex et valde miratus esset, statim legem hæreticorum cæcis prohibentem decrevit.

ἀκούσας (121^b) ὁ βασιλεὺς καὶ σφόδρα θαυμάσας
τοὺς κηλύοντες.

Hujc bono inimicus boni invidens diabolus sævum quid et inhumatum fieri parabat. Egressus enim Constantinopoli rex iter Romam faciebat. Cum autem Thessalonicam per transgrediretur, et milites ejus civitatem lascivia turbassent, moti sunt Thessalonicenses, et regem contumelia affecerunt, et quosdam duces lapidibus trucidarunt. Ille vero nuntialis exasperatus et iræ motum non continens, ejus urbis præfecto sententiam ultionis sumenda protulit : qui tali utens facultate, sicut dominator et tyrannus, iniquos enses adversus omnes denu-davit et innocentes cum reis septem millia truci-davit.

Hanc calamitatem cum audivisset Ambrosius ^D

Variae lectiones et notæ.

⁵⁵ ἔτι δὲ Ced. ⁵⁶ Λαοιτικὰ Ced. ⁵⁷ ἀνθρώπων Ced. ⁵⁸ λ. ἀρκεῖν τῇ ψυχῇ εκ. δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ α. β. ζ. καὶ θμ. τῷ π. καὶ τῷ γῶφ, πρὶς τὸ α. σ. πρὶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα; τὸ ζ. καὶ τὰ δ. Ced. ⁵⁹ Ced. 555,15-556,6 — ἰδουσαί Ced. ⁶⁰ ἐξελαθῆναι τοὺς Ἀ. εκ. τῶν π. Ced. ⁶¹ ὅπ. καὶ τότε μὲν ὁ σ. Ἀ. ἐβ. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐντός τῶν β. Ced. ⁶² βασιλεία Ced. ⁶³ ὡς εἰκό; add. Ced. ⁶⁴ οὐδὲν αὐτοῦ σὺν αὐτῷ ἐστῶτα βασιλικῶς ἀγέραςτον x. Ced. ⁶⁵ καὶ add. Ced. ⁶⁶ βασιλικῶ; add. Ced. ⁶⁷ τὴν παρ' αὐτοῦ πρ. α. ἰδιωτικῶς τ. ὅν Ced. ⁶⁸ ὁ. ἔλεγεν εἶναι τὴν Ced. ⁶⁹ ἐγ. ε. τὰς τῶν α. συνάξεις x. Ced. ⁷⁰ Ced. 556,6-17,571,2 — 7: τῷ ιε' καὶ ις' ἔται, Thessalonica: fuit Theodosius XV K. Julii 379, XVIII — IV Non. Febr. XVI K. Apr. — XVI K. Dec. 380 et III. Idus Mart. 383 — pridie K. Maii 388; sed Mediolani natalem diem non transiit nisi a. 386, 387, 388, 389 et 390, lex vero est a. 380 Maii, III K. Jan. (Cod. Theod. IX. T. II. 3). ⁷¹ Τοῦτο τὸ ἀγαθὸν φρονήσας cod. el A. ⁷² ἀπάνθρωπον αὐτῷ παρεσκεύασε A. ⁷³ KII. ὅπ. P. ὁ β. τῇ δὲ, ποιοῦμενος ἐν θ. κατὰ π. γέγονε, τὴν δὲ στ. α. παραδόντων τὴν πόλιν Ced. ⁷⁴ τὴν ὀμ. A. ⁷⁵ παραδόντων τὴν πόλιν A. ⁷⁶ μετὰ Ced. ⁷⁷ αἰτίας τινός Zonaras. ⁷⁸ μὲν β. Ced. ⁷⁹ αὐτοῦ οὐμ. A. ⁸⁰ Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν καὶ τὴν ρ. τοῦ θ. μὴ ἐν τῷ εκ. Ced. ⁸¹ ἐπάργε A. ⁸² τὴν add. Ced. ⁸³ τοῦ θυμοῦ ε. linea superiori repetit cod. ⁸⁴ Ced. 556,17 557,14. ⁸⁵ ὁ μέγας Ἀ. ἀγκυρώ; M. εκ. π. δὲ I. α. Ced.

Ερδσιος ὁ ἐπίσκοπος· Μεδιολάνων· — πόλις δὲ αὕτη ἡς Ἰταλίας· — εἰς ἣν ἀφικομένου τοῦ βασιλέως· καὶ συνήθως εἰς τὸν ναὸν βουλευθέντος· εἰσελθεῖν, ὑπαντήσας ἔξω· τῶν θυρῶν διεκώλυεν αὐτὸν μετὰ παρρησίας βοῶν· «Οὐκ ὀΐσθα, ὡς ἔοικεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς γενομένης μιαιφονίας τὸ μέγεθος· οὐκ εἴ γάρ σε τῆς βασιλείας· ἢ δυναστεία τὴν ἀμαρτίαν ἐπιγινώσκειν· ὑπὸ τῆς ἀλουργίδος ἀπατῶμενος ἀγνοεῖς τοῦ καλυπτομένου σώματος τὴν ἀσθένειαν· ἀλλ' ἴσθι, ὡς φθαρτὸς ὢν καὶ βευστὴς, φθαρτὸν σου καὶ βευστὸν ὑπάρχει τὸ κράτος καὶ ἡ δυναστεία, περὶ ἧς μικρὸν ὑστερον λόγον ἀποδώσεις τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων. Ποίους· τοίνυν ὀφθαλμοὶ δῶν τὸν τοῦ κοινοῦ Δεσπότης ναόν· ποίους δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἔκεινο πατήσεις τὸ ἅγιον· πῶς δὲ τὰς χεῖρας ἐκτενεῖς ἀποσταζούσας ἔτι τοῦ ἀδίκου· φόνου τὸ αἷμα· [πῶς δὲ καὶ τοιαύταις ὑποδέξῃ χερσὶ τὸ ἀγραντον·] τοῦ Δεσπότης σώμα· πῶς δὲ καὶ τῷ στόματι παροῖσεις τὸ τίμιον αἷμα] τοσοῦτον διὰ τοῦ θυμοῦ· ἐκχέαντι παράνομον αἷμα· λοιπὸν ἀπιθὶ καὶ μὴ· πειρῶ τοὺς δευτέρους τὴν προτέραν· αὖθις παρὰ νύκτα, καὶ δέχου τὸν δεσπὸν, οὐδ' ὅτι βασιλεὺς· τοὺς λόγους ὑπέστρεψεν· εἰς τὸ (6) Διελθόντων δὲ μηνῶν ἢ καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐξελθόντος, ἀλλὰ σφοδρῶς μετανοοῦντος, κατέλαθεν ἡ τοῦ Κυρίου γενέθλιος ἑορτὴ· καὶ θεασάμενος Ρουφίνος ὁ μάγιστρος, ὅτι οὐδὲ τὴν συνήθη προέλευσιν ποιῆσαι βούλεται· ὁ βασιλεὺς, λέγει πρὸς αὐτόν· «Δραμοῦμαι, Δεσποτα, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον· πείσω λῦσαι σε τοῦ δεσμοῦ, εἰ κελεύεις· Ὁ δὲ φησιν· «Οἶδα ἐγὼ τὴν Ἀμβροσίου ἀκριβείαν (ὅτι οὐ πειστοῦσται). Ἐπεὶ δὲ πλεοῖσι λόγοις χρησάμενος ὁ Ρουφίνος πείθειν ὑπέσχετο (τὸν Ἀμβρόσιον), ἀπειθεῖν (αὐτὸν) ἐκέλευσεν· ὑπὸ δὲ τῆς ἐλπίδος· θάρρῃσας ἠκολούθησεν αὐτὸς μετ' ὀλίγον. Αὐτίκα δὲ τὸν Ρουφίνον ἰδὼν ὁ Ἀμβρόσιος· «Τὴν κυνὸν, εἶπεν, ἀναβείαν, ὦ Ρουφίνε, ζηλοῖ, τοσαύτης μιαιφονίας γενομένου μέτροχός τε καὶ σύμβουλος· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἔαω αὐτὸν τῶν ἱερῶν ἐπιθῆναι προθύρων· Ταῦτα ἀκούσας· (6) Ρουφίνος ἐμήνυσεν διὰ ταχυδρομοῦ τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ μέσσην μαθὼν τὴν ὁδὸν· «Ἀπέλθω, ἔφησιν, καὶ τὰς δικαίας· δεξομαι προνοίας· Ἐλτα παραγενόμενος· εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔδυσώπει τὸν ἀρχιερέα τοῦ δεσμοῦ λυθῆναι. Καὶ ὁ μὲν τυραννικὴν ἀπικαίει τὴν πρηνότητα (ἐκείνην) καὶ κατὰ Θεοῦ μεμηνέναι·

A Mediolani episcopus, quæ urbs est Italix, regem pro more templum intrare parantem, a limine repulit, exclamans, Non sentis, ut videtur, rex, factæ cædis enormitatem: non te sinit regalis superbia culpam agnoscere. Sub porpura deceptus, ignoras latentis corporis infirmitatem: verumtamen scito, tu fragilis cum sis et corruptibilis, labilis et corruptibilis est potestas et ditio tua, de qua brevi dominantium Dominatori rationem reddes. Quibus igitur oculis communis Domini templum aspicias? quibus autem pedibus solum id sacrum calcabis? quomodo manus extendes iniquæ cædis adhuc crure stilantes? quomodo quoque manibus istis immaculatum Domini corpus accipies? quomodo similiter hoc ore venerandum sanguinem trajicies, qui iratus tantum sanguinis insontis sudisti? Tandem abi: ne tentes alteris priorem culpam aggravare: recipe vinculum, quod Deus ex alto ratum habet. Talibus ergo rex parens sermonibus in regiam flens et gemens reversus est.

B Θεὸς ἀνωθεν γίνεται σύμφηρος. Τούτοις οὖν εἰσας τὰ βασιλεία δακρύων καὶ στενών.

C Elapsis autem octo mensibus, quibus rex non egrediebatur, sed valde de culpa dolebat, Natalis Domini læstivitas advenit. Videns igitur Rufinus, palatii magister, regem assuetum egressum facere non parare, dicit ad eum: «Properabo, domine, si jusseris, et archiepiscopum permovebo ut vinculo te solvat. Ille vero: «Ego scio, inquit, Ambrosii justitiam: precibus tuis non obtemperabit. Cum autem multis sermonibus usus Ambrosium ad suasionem adducere polliceretur Rufinus, eum egredi jussit. In spem autem adductus, paulo post ipse secutus est. Statim vero ac Rufinum vidisset Ambrosius, «Canum, inquit, impudentiam imitaris, Rufine, tu tantæ cædis particeps et consiliarius: ast ego non sinam eum in atria sacra pedem ferre. Illis auditis, festinavit Rufinus regi nuntiare: rex autem media discens via: «Ibo, inquit, et justas accipiam contumelias. Deinde, cum ad ecclesiam venisset, pontificem rogabat ut vinculo solveretur. Ille vero tyrannicam esse presentiam hanc et contra Deum insaniam pronuntiabat. Ille autem cum tristitia et contritione multa: «Nihil ausurus, inquit, contra sacros canones, sed a vinculo me solvi rogaturus veni. — «Ei quamnam, inquit, pœni-

Varia lectioes et notæ.

ἔξωθεν τῶν προθύρων διεκώλυεν Α. — ἔξωθεν τῶν προθύρων συν. ὁ ἅγιος· ἐκείν. τὴν εἰσοδὸν λέγων αὐτῷ μ. π. Οὐκ οἶδας, ὡς ἔ. β. τῆς εἰργασμένης παρανομίας· τὸ μ. οὐδὲ γὰρ εἴς σε Ced. τῆς εἰργασμένης μιαιφονίας Α. ἴσως add. Ced. ἐπιγινώσκειν Ced. — ἐπιγινώσκειν καὶ ὑπὸ Α. βευστὸς τοιοῦτόν σοι ὄπ. καὶ τὸ τῆς δυναστείας χρ. δέ. ὁ Ced. Π. οὖν Ced. τῶν ἀδίκων Ced. τοῦ δεσπότης ἀγραντον Α. παροῖσεις? προσοῖσεις Α. τὸν add. Ced. λόγον add. Ced. πρῶτον Ced. μὴ om. Α? παρανομίαν om. Α. δεσπὸν ὡς (ψ) ὁ Α. ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἐκείσε β. Α. ἐπανῆλθεν εἰς Ced. ἐκείσε add. Ced. στ. καὶ δ. Ced. Ced. 537, 14-559, 14, M. δὲ δ. η'. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Gal. η. Hist. m. β. π. Ced. — λ. αὐτῶν ἐκείσε δ. ὁ Ρ. Rufinus, curro, inquit ei, tibi placet Hist. misc. ἀρχιερέα Α. Ὁ δὲ Ὑ. ε. φ. Ced. τῇ ἐλπίδι δὲ δουκωθεῖς ἡ καὶ ἁ. Ced. Α. τοίνυν εἰ τὸν Ρ. Α. ἐφῆν τὴν κ. ἂν. ἀνέμιλλας, ἀλλ' ἐγὼ προλήγω ὡς καὶ πάλιν αὐτὸν κωλύσω τῶν Α. ἐδῆλως τῷ β. ταχέως Ced. κ. μ. τοῦτο μ. ἁ. Ced. δικαίως Α. λ. τοῦ δ. Ced. Θεὸν Α. μεμηνέναι τοῦ.

lentiam post tantum delictum ostendisti? vel quibus remediis digne lethalia vulnera curasti? Et rex respondit: « Tuum est quidem ostendere prae-
requae remedia: meum autem oblata recipere. » Tunc Ambrosius ait: « Siquidem iustum irae reme-
dium recipis, subscribe legem, qua irae suffragia nulla sint et per dies triginta capitales sententiae scriptio maneat, sanae rationis iudicium expectan-
tes. » Hanc legem statim rex scribi iussit et propria manu obfirmavit; et tum Ambrosius vinculum solvit, et ipsi in ecclesiam ingressum permisit. Ingressus autem nondum stans neque genua fle-
ctens Deum orabat, sed pronus in limine jacens, cum gemitu clamabat: « Adhaesit pavimento anima mea; vivifica me, Domine, secundum verbum tuum. » Et manibus vellens comae barbaeque cri-
nes vultumque percutiens, ac lacrymis terram irri-
gans ita ut spectantes multum edificarentur et ipsi compaterentur, non cessavit ita suppliciter depre-
cari Deum usque ad communionis horam. Et tunc surgens et ad claustra propinquans, cum intrare vellet, ab Ambrosio prohibitus est monente: « Scito, rex, solis sacerdotibus intus intrandi jus competere, penetraliaque aliis omnibus esse invia atque inaccessa. Egredere igitur et sta velut ceteri: purpura namque reges, non sacerdotes facere consuevit. » Illic autem et istud lubenter accipiens, reituli: « Non hoc praesumptione feci, sed in Con-
stantinopoli moris esse didici: gratias et de hoc remedio debeo. » Talis ergo tantaque virtute et rex et pontifex refulserunt.

ἄλλοις ἁπασιν ὁ θῆκε τὰ καὶ ἀφανίστα· ἔξθι τοίνυν καὶ τοῖς ἄλλοις κοινωνίᾳ τῆς στάσεως· ἀλουργίᾳ γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἰσθῆναι. Ὁ δὲ καὶ τοῦτο δεξιόμορος ἀντεβλήσεν· ὅτι οὐκ ἀνδραγαθὸν χρώμενος τοῦτο πεποίηκε, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ εἶδος εἶναι τοῦτο μεμάθηκε· χάριν δὲ ὁφείλω καὶ τῆς ἐκείνης· Τούτῃ γοῦν καὶ τηλικαύτῃ διέλαμπον ὁρίτῃ ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.

Cum autem rex Constantinopolim fuisset reversus et festivitas celebraretur, ipse autem in sanctuarium non intraret, Nectarius patriarcha causam ediscere rogavit. « Mudo, dixit rex, regis et sacerdotis differentiam edoctus sum: Ambrosium enim solum scio vocari episcopum. » Mos sic ab eo Constanti-
nopolim regresso venit, ut, cum antea reges in sanctuario haberent sedem, jam non huc ingre-
derentur.

A (125) Ὁ δὲ μετὰ σκυθρωπότητος καὶ πολλῆς κα-
τανύξεως· Ὁ θρασυνομένοιο, ἔφη, κατὰ τῶν
ἀγίων κανόνων, ἀλλὰ λύσαι με τῶν δεσμῶν ὁ θεὸς ἤ-
θληθα. — Καὶ ποῖαν, ἔφη, μετὰ-
νοῖαν ἀνδείξας μετὰ παρανομίαν τοσαύτην; ἢ
ποιοῖς ἀξίως φαρμάκοις ἰθεράπευσας τὰ δυσίατα
τραύματα; Καὶ ὁ βασιλεὺς (ἀπεκρίνατο)· Ὁ
ἐὼν ἔργον· τὸ δεῖξαι μὲν καὶ κεράσαι τὰ φάρ-
μακα· ἐμὲν δὲ τὸ διέλασθαι (προσφερόμενα).
Τότε ὁ Ἀμβρόσιος λίγει· Ἐπειδὴ τῷ θυμῷ
δικάζειν ἐπιτρέπεις, γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ
τὰς ψήφους ἀργὰς εἶναι, καὶ ἐν ἡμέραις αἱ
φονικαὶ τε καὶ δημευτικαὶ μενέτωσαν γνώσεις ἐν
γράμματι, τὴν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ προσδεχόμε-
να· κρίσιν. Ὁ; εὐθὺς ὁ βασιλεὺς γραφῆναι
καλεῖσας καὶ διὰ τῆς οἰκίας χειρὸς βαδισάσας,
διέλυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέτρεψεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν (οὐκέτι
ἐστὼς ἔδειτο τοῦ θεοῦ οὐδὲ τὰ γόνατα κλίνειν,
ἀλλὰ) πρηνὴς ἐπ' ἰδοῦσας καίμενος ἰδοὺ μετὰ
κραυγῆς· Ἐκολλήθη τῷ ἰδοῦσας ἡ ψυχὴ μου.
ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, Κύριε· καὶ ταῖς
χερσὶ τῶν τριῶν τῆς κεφαλῆς (καὶ τοῦ πώ-
γωνος), καὶ τὸ μέτωπον τύπτειν, καὶ δάκρυσι τὴν
γῆν βρέχων (ὡς τοὺς ὀρώντας μεγάλως ὠφελίσθαι
καὶ συμπνεῖσθαι αὐτῷ), καὶ οὐ δέιλειν οὕτως δυσ-
ωπίᾳ τὸν θεὸν μέχρι ὥρας τῆς κοινωνίας. Καὶ
τότε διαναστάς καὶ πλησίον τῶν κιγκλίδων ἑλθὼν,
βουλόμενος εἰσελθεῖν ἐκωλύθη παρὰ Ἀμβρόσιου
δηλώσαντος αὐτῷ· Ἰσθι, βασιλεῦ, ὡς μόνος

C τοῖς ἱερεῦσιν ὑπάρχουσι τὰ ἐνθόν (εἰσαγωγή), τοῖς δὲ
ἄλλοις ἁπασιν ὁ θῆκε τὰ καὶ ἀφανίστα· ἔξθι τοίνυν καὶ τοῖς ἄλλοις κοινωνίᾳ τῆς στάσεως· ἀλουργίᾳ
γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἰσθῆναι. Ὁ δὲ καὶ τοῦτο δεξιόμορος ἀντεβλήσεν· ὅτι οὐκ ἀνδραγαθὸν
χρώμενος τοῦτο πεποίηκε, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ εἶδος εἶναι τοῦτο μεμάθηκε· χάριν δὲ
οὐκ ἀνδραγαθὸν χρώμενος τοῦτο πεποίηκε, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ εἶδος εἶναι τοῦτο μεμάθηκε·
χάριν δὲ ὁφείλω καὶ τῆς ἐκείνης· Τούτῃ γοῦν καὶ τηλικαύτῃ διέλαμπον ὁρίτῃ ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.
Ἐπειδὴ τῷ θυμῷ δικάζειν ἐπιτρέπεις, γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ τὰς ψήφους ἀργὰς εἶναι, καὶ ἐν ἡμέραις αἱ
φονικαὶ τε καὶ δημευτικαὶ μενέτωσαν γνώσεις ἐν γράμματι, τὴν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ προσδεχόμενα· κρίσιν.
εὐθὺς ὁ βασιλεὺς γραφῆναι καλεῖσας καὶ διὰ τῆς οἰκίας χειρὸς βαδισάσας, διέλυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος
καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέτρεψεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν οὐκέτι ἐστὼς ἔδειτο τοῦ θεοῦ οὐδὲ τὰ γόνατα
κλίνειν, ἀλλὰ πρηνὴς ἐπ' ἰδοῦσας καίμενος ἰδοὺ μετὰ κραυγῆς· Ἐκολλήθη τῷ ἰδοῦσας ἡ ψυχὴ μου.
ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, Κύριε· καὶ ταῖς χερσὶ τῶν τριῶν τῆς κεφαλῆς (καὶ τοῦ πώγωνος), καὶ τὸ μέτωπον
τύπτειν, καὶ δάκρυσι τὴν γῆν βρέχων (ὡς τοὺς ὀρώντας μεγάλως ὠφελίσθαι καὶ συμπνεῖσθαι αὐτῷ), καὶ οὐ
δέιλειν οὕτως δυσωπίᾳ τὸν θεὸν μέχρι ὥρας τῆς κοινωνίας. Καὶ τότε διαναστάς καὶ πλησίον τῶν κιγκλίδων
ἑλθὼν, βουλόμενος εἰσελθεῖν ἐκωλύθη παρὰ Ἀμβρόσιου δηλώσαντος αὐτῷ· Ἰσθι, βασιλεῦ, ὡς μόνος
τοῖς ἱερεῦσιν ὑπάρχουσι τὰ ἐνθόν (εἰσαγωγή), τοῖς δὲ ἄλλοις ἁπασιν ὁ θῆκε τὰ καὶ ἀφανίστα· ἔξθι τοίνυν
καὶ τοῖς ἄλλοις κοινωνίᾳ τῆς στάσεως· ἀλουργίᾳ γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἰσθῆναι. Ὁ δὲ καὶ τοῦτο
δεξιόμορος ἀντεβλήσεν· ὅτι οὐκ ἀνδραγαθὸν χρώμενος τοῦτο πεποίηκε, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει
τὸ εἶδος εἶναι τοῦτο μεμάθηκε· χάριν δὲ ὁφείλω καὶ τῆς ἐκείνης· Τούτῃ γοῦν καὶ τηλικαύτῃ διέλαμπον
ὁρίτῃ ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.

Variae lectiones et notae.

ἢ δ. ἀξιώσων ἐλ. Ced. ἢ μ. ἐδ. Ced. ἢ γ. ἀξ. Ced. ἢ καὶ ὁ β. εἶπε A. ἢ ἐστὶ add. Ced.
ἢ λοιπὸν Ced. ἢ τὸ Ced. — τοῦ A. ἢ ἀ. ποιούνα καὶ ἡμ. Ced. ἢ γράμματι Ced. ἢ ἐδ. Ced.
ἢ ἐν τ. τοῦ βασιλέως καλεῖσας γ. καὶ διὰ τῆς ὁ. γ. βαδισάσας Ced. In pp. Gratianus, Valenti-
niana et Theodosius A. A. A. Entropio Pr. P. Nullus in carcerem prius quam concineatur — gratianum
eorum loci iudice — dierum XXX tribuatur, etc. — infra ἐδ. περὶ τῆς ἐδ. Ced. ἢ ἐκείνου. ἢ ἐστὼς
ἐκείνου τὸν θεὸν A. ἢ δακρύων καὶ κραυγῆς A. ἢ Ps. cxxv. 25. ἢ γ. τὰς τρ. τῆς κ.
ἐκείνου, τὰς ὅσας ἐτύπτε καὶ τὴν γῆν τοῖς δ. ἔβρεχε καὶ τὸν θ. ἰδοῦσας ὅχι τῆς ὡ. τῆς
μεταλήψεως. τ. ἐδ. Ced. ἢ συμπνεῖν A. ἢ δυσωπίᾳ A. ἢ ἐκώλυσε αὐτὸν Ἀμβρόσιος; δη-
λώσας A. ἢ τοῦ add. Ced. ἢ ὡ add. Ced. ἢ πᾶσιν ἀδελφὰς Ced. — ἁπασιν ἀδελφὰς A. ἢ ὁ ἐλ.
om. A. ἢ ὡ add. Ced. ἢ σοι add. Ced. ἢ T. δὴ καὶ τ. Ced. ἢ ἀ. καὶ ὁ β. Ced. ἢ Ced. 559, 11-17:
Ἐπανελθὼν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ δῶρα προσεγενῶν εὐθὺς ἐξηγήθη. N. δὲ τὸ τηλικαύτα π.—δ. μ.
ἀξίως ἐκ. x. τοσαύτου ἐνθύνειν ἑλεγχος παρὰ ἀνδρὸς ἀρετῇ λαμπρότος προσφερόμενος. ἢ αὐτοῦ καὶ Νεκταρίου
A. ἢ οἶδα μόνον ἐκ. ἀξίως x. ἐς ἐν A. ἢ ἐς ἐν ΚΠ. ἢ τοῦτο, τῶν βασιλέων πρὶ τ. ἐνδ. A. 4.

Σ. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστράφεντων ἐν Ἀ
Ἀντιοχείᾳ.

CG. De statu Antiachie destructis:

Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἐν Ἀντιοχείᾳ καταστροφή ἢ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Πα-
κίλλης εἰκὼν φόρων ἕνεκα πλείστων· δι' ἣν ὀργι-
σθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐλευθρόν ἄρσην ἠπέλιψεν τῇ πόλει·
ἐκικάλυτο δὲ διὰ τὸν τοῦ θυμοῦ νόμον, ὅν Ἀμβρό-
σιος γράφει πεποίηκε τοῦτον.

(2) Τότε καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πρεσβύ-
τερος ἔν Ἀντιοχείᾳ ὦν τοὺς ἀνδριάντας ἔγραψε.

(3) Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις παράνομοι
τινες ἄνδρες ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς βασιλικούς ἀνδριάν-
τας καταστρεφάμενοι εἰς μεγάλην ὄργην ἐκίνησαν
τὸν βασιλέα· καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἄρχοντας
πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὧν τὴν
ἐφοδὸν οἱ τῆς πόλεως αἰσθόμενοι καὶ φύγῃ χρη-
σάμενοι, κατήλθον ἐκ τῶν (125^b) ὀρέων οἱ μόναχοι
καὶ τὸν θυμὸν εἰς οἶκτον μετέβαλον.

(4) Περὶ ὧν καὶ ὁ Χρυσόστομος ταῦτα φάσκει·
Ἐπειδὴ τινες μισροὶ καὶ παμίμιστοι τοὺς νόμους
κατεπατήσαντο, τὸ ἰσχυρὸν καθέλιον τοὺς ἀνδριάντας
καὶ πᾶσαν πόλιν ἐπακρότησαν κινδύνου. — Ὅτε
(καὶ) οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντες ἐπὶ τῇ
τῶν γεγεννημένων ἐξέτασεν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο συν-
εκρότησαν δικαστήριον καὶ πάντα ἐπὶ τὰς εὐθύνας
τῶν τετολμημένων ἐκάλειον, καὶ θανάτων διαφόρων
προσδοκίᾳ πᾶσιν ἦν, τότε οἱ τὰς ἀκρωτείας τῶν
ὀρέων κατοικοῦντες, 480 μόναχοι τὴν οἰκίαν (ἐαυ-
τῶν) ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν. Τοιοῦτοι γὰρ ἔτι σιν
ἐν ταῖς ἐαυτῶν συγκαταστειμένοι καλύβαις, οὐδενὸς
παρακαλούσαντες ἢ συμβουλεύσαντες, ἐπειδὴ τοσού-
τον φόρον εἶδον τὴν πόλιν περιεστέμενον, καὶ λοιπὸν
λιπόντες αὐτῶν τὰ σπήλαια καὶ τὰς σπηλῆς,
πάντοθεν συνέβησαν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ τινες ἄγγελοι
παραγενόμενοι· καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν πόλιν οἰκίαν
οὐρανῷ, τότε πανταχοῦ τῶν ἁγίων φαινομένων
ἐκείνων καὶ ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης παρακαλοῦντας
τοὺς ὀδυρμένους, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπερφίαν συμ-
φορὰν ἀγόντων. Τίς γὰρ ἰδὼν ἐκεῖνους οὐκ ἂν εὐθὺς
κατεφρόνησε θανάτου καὶ τῆς ζωῆς ὑπερβίβειν·
Οἱ καὶ τοὺς ἄρχοντας μετὰ παρόρησιν ἐκείλθησαν
ὕπὲρ τῶν ὑπευθύνων τὸ ἐαυτῶν αἷμα παρασκευα-
σθέντες ἐκχεῖν, ὥστε τοὺς ἀλόντας ἐξαρπάσαι τῶν
προδοκωμένων βίων, ὅπερ καὶ γέγονε. — Ποῦ
(τοί) νυν εἶσιν οἱ τοὺς τριβώνας ἀναβεβλημένοι καὶ
(τὸ) βαθύ γίνεται δεικνύντες καὶ ῥόπαλον τῇ δεξιᾷ
φέροντες ψευδώνυμοι φιλόσοφοι, τὰ κυνικά καθ-
άρματα, οἱ τῶν ὑπερπαύσιων κυνῶν ἀδελώτερον
διακαίμενοι καὶ γαστρός ἕνεκα πάντα ποιοῦντες·
Οἱ γὰρ τῆς πόλεως ἅπαντες εἰς τὰς ἐρήμους
ἀποφυγόντες καὶ κατακρυβέντες, οὗτοι μόνον διὰ

In his diebus uxoris Theodosii regis imago,
propter nimia tributa, Antiochie eversa est: con-
tra quam iratus imperator integram urbi minatus
est ruinam. Sed impeditus est hac de ira lege,
quam Ambrosius ipsum scribere jussisset.

Tunc et Joannes Chrysostomus qui presbyter erat
Antiochie de statu hominias habuit.

In his diebus quidam homines iniqui, regalibus
statu Antiachie eversis, in maximam iram pro-
vocaverunt imperatorem. Iratus, magistratus misit
ad puniendos urbis habitatores. Istorum adventum
urbem inhabitantes cum timescerent et fuge se
darent, ex montibus monachi descenderunt et
iram in misericordiam mutaverunt.

De his autem Chrysostomus hæc habet: « Cum
quidam homines scelesti nefariique leges conculca-
vissent, postremo statuas everterunt et urbem imple-
verunt periculo. — Cum autem venissent a rege,
judices ad ea quæ facta fuerant inquirenda, et
hoc tremendum tribunal instituisent, omnes ut
de ausis rationem redderent vocantes, et variarum
mortium esset omnibus expectatio, tunc qui mon-
tium cacumina inhabitabant monachi suam ostē-
derunt philosophiam. A tot enim annis in suis in-
clusi casulis, nemine hortante nec consulente, post
quam tanta nube viderunt urbem circumdatam, duas
speluncas suaque tabernacula relinquentes, hinc il-
lic accurrerunt, velut cælo quidam supervenientes
angeli. Et videndum erat urbem cælo similem dum li
sancti passim apparerent, et aspectu solo lugentes
adhortarentur et juxta calamitatis despectum fortiter
agerent. Quis enim illos videns non brevi contempe-
rit mortem et vitam despexerit? — Qui et magis-
tratus quoque cum magna libertate pro reis alloque-
bantur, proprium sanguinem fundere parati, ut cap-
tos abexpectatis suppliciis eriperent; quod etiam
factum est. Ubi nunc sunt illi pallio circumamicti,
gravem barbam ostentantes, et baculum dextera fe-
rentes, mentiti philosophi, cynica peripsemata, para-
sitis canibus miserabiliores, cuncta propter ventrem
facientes? Cum enim urbis habitatores in deserta
fugerent et absconderentur, isti soli vere philo-
sophiam operibus ostenderunt, et cunctis paventi-
bus et perterritis, in medio stantes non multis
diebus periculum solverunt; — sed uno die de-
scendentes et defendentes et periculum solventes,
rursum in proprios ascenderunt socessus. Ecce

Varia lectiones et notæ.

Ἡ Rubrica M. 2. in codice cum margine perit. 393-394. Ced. 570, 18 571, 1: τῶν δὲ καὶ τῶν ἑταί-
Ced 570, 22. ἢ πρ. ὅν Ἀντιοχείας λόγους περὶ τούτου θαυμαστού; ἐξέθετο οὗς δ. ἐπαγ. Ced. Ἡ Va-
rians 1. Ced. 559, 18-562, 15: Εἶχε δὲ καὶ ἄλλην ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς ὀφειλέας, κτλ. τῶν τῆς —
αἰσθόμενων καὶ φ. χρησάμενων? Ἡ Varians ex homilia ad populum Ant. XVII T. II. 179 A, C, et 175
B, D, E. ἢ ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν Chr. καταλιπόντες Chr. μόνους εἶναι παρακαλοῦντων? παρα-
καλοῦντων cod. ἢ φ. οἱ τῶν ἐξουθεν Chr. τῶν γὰρ τῆς π. ἀπάντων — ἀποφυγόντων καὶ κατακρυβέν-
των? Πάντες κατέλιπον, κτλ. μόνον δὲ οἱ διὰ — ἐπιδεικνύμενοι Chr.

quantum est a Christo philosophia hominibus A τῶν ἔργων ἀληθῶς τὴν φιλοσοφίαν ἀπαδείξαντο καὶ concessum. »
πάντων διδασκόντων καὶ κατεπιτηχόντων, εἰς τὸ μέσον
στάντες τὸ δεινὸν ἔβυσσον οὐκ ἐν πολλαῖς ἡμέραις. — « ἀλλ' ἐν μιᾷ καταβάντες καὶ διαλεχθέντες καὶ
τὴν συμφορὰν λύσαντες πρὸς τὰ ἴδια (πάλιν) ἀνέβησαν καταγωγία. Τοσοῦτον ἔστιν ἡ παρὰ τοῦ Χρι-
στοῦ τοῖς ἀνθρώποις δειγθεῖσα » φιλοσοφία. »

Sub Theodosio Pauli confessoris corpus in urbem allatum est et in ecclesia Pauli nomine designata repositum : hanc infestus Paulo Macedonius aedificaverat.

Sub illo Heliodorus, qui res Æthiopicas scripsit, Triceca erat episcopus : scripsit etiam versibus iambicis aureum poema de eodem Theodosio.

Reliquiae quoque sanctorum martyrum Terentii et Africani translate et in Sanctam Euphemiam delate, in petra repositae sunt.

Venerabile Joannis Baptistae caput Constantinopoli depositum est. Hoc prius invenerant quidam Macedonii sectae monachi, qui de Jerusalem in Ciliciam appulsi vixerunt. Cum autem Mardonius eunuchus hoc scripsisset et Valenti nuntiasset, ex ipsius jussu Constantinopolim hoc transferebat. Qui vero ad hoc missi fuerant, cum curru delati venissent ad diversorium, et nondum transiissent locum quae currum trahebant mulae, haec, licet multum flagellate, steterunt. Tunc sacrum caput in Kosilai vico, Deo non judicante Arianum Valentem tanto munere dignum, repositum est. Theodosii vero pietatem Deus remunerans illud regi permisit transferre; et hoc in Hebdomo, perpulchrum C et maximum Praecursori cum aedificasset templum, reposuit.

Quod autem Alexandriae surgebat gentilium templum Theophilus archiepiscopus Theodosium deprecatus expiavit et in ecclesiam transmutavit. Gentilium etiam orgia, phallos, et si quid istis impurius et immundius, divulgavit : quo stupentes Graecorum multitudines mille caedes fecerunt. Hoc audio, Theodosius heatos declaravit Christianos qui occisi fuerant, utpote pro religione mortui; Graecis autem ignoscere promisit, si Christiani fierent. Sacra tamen gentilia destrui praecipit, deosque fundi et in elemosynam pauperibus dari.

Templo Serapidis soluto, hieroglyphicæ figuræ fornam crucis habentes inventæ sunt ; quas mirati

(5) Ἐπὶ Θεοδοσίῳ τὸ σῶμα Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσέχθη καὶ ἐν τῇ Παύλου ὀνομαζομένῃ ἐκκλησίᾳ ἀπετίθη, ἣν φκοδόμησε Μακεδόνιος Παῦλον ἐπιβουλεύων.

(6) Ἐπὶ τούτου Ἡλιόδωρος ὁ γράφας τὰ Αἰθιοπικὰ 481 ἐπίσκοπος ἦν Τρίκεης· γράφει δὲ καὶ διὰ στίχων ἰάμβων τὴν τοῦ χρυσοῦ ποιήσιν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδοσίον.

(7) Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου [καὶ] Ἀφρικανοῦ διακομισθῆσαν καὶ ἀπετίθησαν εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐν τῇ πέτρᾳ.

(8) Καὶ ἡ τιμία κεφαλὴ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Κωνσταντινουπόλει διακομισθῆ, εὐρεθεῖσιν μὲν πρότερον παρὰ τισι μοναχοῖς τῆς Μακεδονίᾳ αἰρέσεως, οἵτινες ἐξ Ἱεροσολύμων ἰλθόντες εἰς Κιλικίαν 22 διέτριψαν. Μαρδονίου δὲ τοῦ εὐνοῦχοῦ τούτου μαθόντος καὶ μηνύσαντος Οὐάλεντι, μετακομίσθητο ἐκ προστάξεως αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς δὲ 27 οἱ εἰς τοῦτο σταλάντες ἐπιθάντες ὀχλήματι ἤλθον εἰς πανδοχεῖον, καὶ οὐκ ἔτι μετῆλθον τὸν τόπον αἱ τὸ ἔχημα ἔλκουσαι ἡμίονοι, καίπερ πολλὰ μαστιγοῦμεναι (126*). Καὶ τότε μὲν οὖν ἀπετίθη ἡ ἁγία κεφαλὴ ἐν Κοσιλάῳ κώμῃ, μὴ κρίναντος 28 τοῦ Θεοῦ τοιοῦτου δόρου ἀξιοῦσθαι τὸν Ἀρειανὸν Οὐάλεντα· Θεοδοσίον δὲ τῆς εὐσεβείας ὁ Θεὸς 29 ἀμειδόμενος μεταγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ συνχώρησεν 30 καὶ ἐν τῷ Ἐβδόμῳ αὐτὴν ἀπέθετο, ναὶ περικαλλῇ καὶ μέγιστον τῷ Προδρόμῳ οἰκοδομήσας.

(9) Τὸ δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος αἰτήσας Θεοδοσίον ἐξεκάθηρε (καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετεσκήσας καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἰδρυμασίους ὄργανα, φαλλοὺς καὶ εἰς τὸ τούτων ἀσχεγέστερόν τε καὶ βέβηλον, ὅπερ κατακλιγάντες τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων μυρίους φόνους εἰργάσαντο. Τούτῳ δὲ μαθὼν ὁ Θεοδόσιος τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας Χριστιανοὺς ἀμακάριον ὡς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀναιρεθέντας, τοὺς δὲ Ἕλληνας 31 παραχωρεῖν ἐπηγγελάτο, εἰ Χριστιανοὶ γίνωνται)· τὰ μέντοι ἱερὰ τὰ Ἑλληνικὰ καθαιρεθῆναι 482 προσέταξε καὶ τοὺς θεοὺς χωνευθῆναι καὶ εἰς δαπάνην δοθῆναι πίνυνσι.

(10) Καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰσράφιδος 32 λυομένου, γράμματα ἱερογλυφικὰ 33 εὐρέθη σταυροῦ 34 ἔχοντα

Variae lectiones et notae.

22 εἰσενανθεῖσαι Chr. 23 384. Ced. 554, 5, 4 : Τότε (τῷ γ' ἔτι) ἤχθη καὶ τὸ σ. τοῦ ἁγίου Π. ποῦ. ὁμ. 24 Ced. 554, 2 : Τότε καὶ ἡ x. τοῦ Προδρόμου ἐν ΚΠ. ἤχθη. 562, 16-563, 4. Ἐπὶ τούτου τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου καὶ ἡ τ. x. τοῦ τιμίου πρ. καὶ β. Ἰω. ἡ ἐν ΚΠ. 25 εἰς Κ. ἡ διέτριβον Ced. 26 ὡς δὲ κατέλαβον ἐν κώμῃ Κοσιλάου οὐκ ἔτι μ. τὸν τ. x. πολλὰς μαστιγοῦμένων· τότε Ced. 27 ἐν τῇ προφῆθῳ x. κρίνοντος τοῦ θ. μὴ τ. δ. Ced. 28 ἀμ. ὁ Θεός Ced. 29 συν. ἦν καὶ ἐν τῷ πρ. α. ναφ Ced. 30 391. Ced. 669, 2-4 : Τῷ α' ἔτι sed cf. legem XV. K. Jul. 391 de paganis Romano com. Aegypti, Th. 13. 31 Καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου αἰτήσαντων τὰ l. πάντα τῶν Ἑλλήνων καθαρῶς καὶ τὰ εἰδωλα ἰχθυούθησαν καὶ εἰς χρεῖας πνήτων ἐδόθη Ced. 32 Τοῦ δὲ v. Ced. 569, 6-10. 33 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ add. Ced. 34 l. γρ. Ced. 35 στ. τύπον ἐπεχ. Ced. οἱ ἐξ Ἐ. θ. ἐπίστευσαν λέγοντας σ. τ. στ. κατὰ τὴν τῶν ἱερογλυφικῶν γραμμάτων ἔννοιαν, ζ. ἐπ. Ced.

τύπους, ἀπὸ θεασάμενοι οἱ ἐξ Ἑλλήνων χριστιανῶν ὡς αὐτοὶ ἐφασάν, σημαίνει τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἱερογλυφικὰ γινώσκουσιν γράμματα ζωὴν ἐπερχομένην.

¹¹ (11) Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ Σεράπιδος (οὗ καθέστηκε θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος σὺν τῷ ξοάνῳ αὐτοῦ) τοῦτο οἱ μὲν ¹² Δία ἐφασκον εἶναι ¹³, οἱ δὲ τὸν Νεῖλον διὰ τὸ ¹⁴ μέδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ¹⁵ πῆχυν ¹⁶ (ἐν τῇ χειρὶ ἦτο τὸ τοῦ ὕδατος μέτρον, ἄλλοι δὲ τὸν ἡμέτερον ἰωσήφ), ἕτεροι δὲ Ἀπὶν τινα γεγενηῖαν ἀνθρωπίνην εἰμπορὸν ¹⁷ ἦγον βασιλεῖαν ἐν Μεμφίδι πόλει τῆς Αἰγύπτου. Αἰμοῦ γὰρ γενομένου τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πολίταις ἐκ τῶν ἰδίων τροφὴν παρεῖχε· τελευτηκότες δὲ αὐτῷ ναὸν ἀνέστησαν, ἐν ᾧ ναῦ βουῖ· ἐτέρετο σύμβολον φέρων τοῦ γεωργίου ¹⁸ (καὶ τινα ἔχων ἐν τῇ χροῖ ἐπίσημα)· ὅστις ἐκ τῆς ¹⁹ προσηγορίας αὐτοῦ καὶ αὐτὸς Ἀπὶς ἵκαλετο. (Τὴν δὲ σωρὸν τοῦτο τοῦ Ἀπιδος, ἐν ᾗ τὸ σῶμα ἔκειτο αὐτοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετένεγκαν καὶ ἀπὸ τῆς σωροῦ καὶ τοῦ Ἀπιδος σύνθετον ὄνομα πεποιηκότες) ἐκάλεον αὐτὸν (Σώραπιν, οἱ δὲ μετὰ ταῦτα) Σέραπιν.

²⁰ (12) (Τούτου ναοῦ, ἣν ὑπὸ Ἀλεξανδρέων κτισθεὶς παμμεγέθης καὶ ὑπὸ κίωνων πολυτιμῶν καὶ μαρμάρου ²¹ ἐσθθεν καὶ ἐξωθεν πάντῳ λαμπρῶς κακαλωπισμένος). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὸ ²² 483 ἀγαλμα αὐτοῦ ὑπῆρχε μέγα καὶ φοβερόν, ὥστε τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ τὸν ἕνα τοῖχον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἕτερον συνέχειν, ὅπερ τέρας ἀπὸ παντῶν γένους καὶ ὕλης, ἀπὸ χρυσοῦν πετάλων καὶ ἀργυρῶν ὑπῆρχεν ²³ ἐνδεδυμένον, ἐν ᾧ ²⁴ (πλάνης ἕτερον εἶδος ἐτύγχανεν κακουργηθὲν ²⁵ τοιοῦτον· λίθος τις ἐστὶ μαγνήτης λεγόμενος, ὃς ἔχει φυσικὴν ἐνέργειαν ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν τὸν σιδήρον)· ἔσανον (δὲ) κατασκευάσαντες ἐκ χαλκοῦ [οὐ] μέγα καὶ ἐν τῇ ²⁶ κεφαλῇ σιδήρον ἐνδοθεν καθηλωσαντες τὸν λίθον τοῦτον ἐν τοῖς φανώμασιν ἀνωθεν τῆς στέγης ἐπηξάν ἀπὸ διαμέτρου· τὸ δὲ ὑπὸ τῆς φυσικῆς βίας ἀνελκόμενον τοῦ λίθου — μετῴρων γὰρ ἐκρέματο διὰ πολλὴν τέχνην — καὶ ἐκρατεῖτο μέσῳ ἰσχυροῦ καὶ ὁρόφου θαυμαζόμενον καὶ μὴ παντελῶς κατασπώμενον.

²⁷ (13) Τούτου καταλυθέντος (126^b) καὶ ἰδαρισθέντος καὶ τοῦ Νεῖλου κατὰ τὸ εἰσὼς μὴ ἀνελθόντος, ἔλαττον Ἑλλήνες λέγοντες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν μὴ ἀναβαίνειν τὸν ποταμὸν. Ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς

qui de gentilibus erant, Christiani dixerunt crucem apud eos qui hieroglyphica signa cognoscunt vitam futuram significare.

De templo Serapidis, quod Theophilus archiepiscopus evertit cum illius idolo, hoc alii dicunt esse Jovem, alii vero Nilum, ob modium quem in capite et cubitum quem in manu, velut aquae mensuram, gerebat; alii nostrum Joseph; alii tandem Apim quemdam qui mercator sive rex Memphi, in Aegypto, fuerat. Fame enim grassante civibus Alexandria de suis alimentis praebuit: huic autem mortuo templum extruxerunt, in quo bos agricolae symbolum ferens et in pelle certa habens indicia, nutriebatur: qui ex illius nomine et ipse Apis vocabatur. sepulcrum autem Apidis, in quo jacebat illius corpus, Alexandria vocabulo metaphorico designaverunt, et ex urna et Apide compositum efformaverunt nomen, appellaveruntque illum Sora-pim, et qui postea venerunt, Serapim.

Hujus templum ab Alexandrinis exstructum amplissimum erat, et pretiosissimis columnis et marmore intus et extrinsecus magnificentissimo exornatum. In medio templi status illius exsurgebat magna ac tremenda, quippe quae dextera unum parietem et sinistra alium simul tangeret: quod signum omni elementorum genere, aureis et argenteis laminis, erat indutum; in quo etiam aliud fraudis genus sic maligne construebatur: est quidam lapis magnes dictus, qui naturalem attrahendi ferrum virtutem habet. Cum ergo statuam ex aere non magnam paravissent et intus in capite ferrum indixissent, istum lapidem ad tugurii laquearia ex diametro applicuerunt. Haec autem naturali lapidis virtute attracta, visibilis namque multa arte suspendebatur, inter solum et fastigium retinebatur miranda et semper incolumis.

Postquam autem hoc templum solum et eversum fuisset, Nilo contra morem non assurgente, laetabantur Graeci dicentes illa de causa fluvium non ascendere. Quod cum audisset rex religiosus

Variae lectiones et notae.

¹¹ Ced. 569,10 — 18: Τούτον τὸν Σέραπιν οἱ. ¹² τὸν add. Ced. ¹³ Δία add. Ced. ¹⁴ π. οἱ δὲ Ἀπιν Ced. ¹⁵ ἀ. εἰμπορὸν ἐν Αἰγύπτῳ. ¹⁶ ὃς ἐν καιρῷ λ. ἐκ τῶν ἰ. ἐπῆρσαν. ¹⁷ ἄλ. φ καὶ τελευτῶντι ν. καὶ στήλῃν ἀν: καὶ β. αὐτοῦ ἐκ. ὃν καὶ Ἀπιν ἐκάλεον ὁμωνύμως τῷ θεσπότη. σ. οὗτος ἦν τοῦ γ. Ced. ¹⁸ γεωργ. cod. γεωργεῖν?—Μετωνόμεσαν δὲ τὸν ἀνθρώπου ἐκείνου καὶ Γόρασιν καὶ Σαρ. τὴν στήλῃν Ced. ¹⁹ Περὶ τοῦ μαγνήτου. Ced. 569,18-570,2: ἐν τῷ ναῷ γούν τούτου ἀγ. μ. καὶ φ. οἶον ἐκ διαφόρου κατασκευασμένον ὕλης ἵστατο ὡς ἐκατέραις χερσὶν ἐκατέρωθεν ἔχεσθαι τῶν τοίχων Ced. ²⁰ μαρμάρων? μαρμαρ. cod. Cedrenus imaginem minorem magnetis tractam intra majorem perhibet fuisse, ut a magnetis tecti in laquearibus fixo illa tum trahi non potuisset, ἐν ᾧ igitur ad templum referendum est. ²¹ ὑπῆρχον ἐνδεδυμένοι cod. ²² ἐνδον δὲ τούτου τοῦ μεγίστου ἀγάλματος ἄλλος ναὸς καὶ εἰδωλὸν καὶ ἔσανον ἀπρωήρητο γ. οὐ μ. δὲ Ced. ²³ κακουργ. cod. ²⁴ τούτου τῇ κ. σ. ἐνέεικον, τ. φ. δὲ τῆς στ. ἀν. μαγνήτιν λ. κατὰ κάθετον ἐνδύεσθαι μετ. τούτου τοῦ ἔλεος ἀπῆλκον ὁρᾶσθαι κρεμάμενον καὶ οὐτὲ γῆς οὐτὲ αὐτῆς τῆς στέγης ἐκρεμύμενον Ced. ²⁵ 395-396. Ced 571,8-15: Τῷ δὲ αὐτῷ ἔτι (ἰδ' καὶ ἰδ') τοῦ ποταμοῦ Ν. κ. τὸ εἶδος μὴ ἀναβάντος ἐκ. οἱ Ἑλ. αἰτίαν εἶναι τούτου τὸ καλυθῆναι θύειν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

sit : « Absit ut fluvius daemonum templis et sacrificiis gaudeat et in terram tum aquam infundat ! » Deus autem illius fidei testimonium redditurus, supra quod erat necesse jussit illum inundare ; quod in metum concecit laud levem Ægyptum, ne ipsam Alexandriam aqua submergeret.

Quod et de Artemide ad quosdam ait magnus Isidorus : « Quoniam hoc ediscere voluisti : « Quis nescit Ephesiorum urbem cultricem esse Artemidis ac Jovis prolis ? » Scito, hoc non esse Scripturam verbum, sed Ephesiorum dictorum relationem. Superfluum igitur existimo fabulas inanes interpretari : de quibus etiam puto psalmistam Davidem esse locutum : « Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua, Domine. »

« Quoniam igitur, studiosus cum sis, eruditus esse vis, hoc tibi dicam : qui apud Græcos simulacrorum inventores erant, timorem videntibus incutere volentes aiebant, statuam cœlitus a Jove fuisse dimissam atque delapsam esse, superiorem omni humanæ manu ac intactam ; unde idolum a Jove missum et cœleste vocarent ; et simulacrum propter mortalis simulamen. Quod vere non ita erat, sicut de simulacris ferebat inanis fama, delusorum fama. Sed, simulacrorum factoribus occisis vel in exilium jactis, ne quis diceret opus manuum esse simulacrum, hanc fugientes famam ad aures delusorum hominum dicebant, et sic erravit Ephesiorum civitas. » — « Quod verum sit occisos esse simulacrorum fabricatores, testatur quod heri et nudius tertius Alexandriæ in Ægypto factum est. Ptolemæus, artificibus ad Artemidis statuam efficiendam congregatis, postquam opus perfectum est magna effossa fossæ et occultato dolo, jussit ibi artifices cœnare ; qui cum cœnarent, ibi tumultuati, mortui sunt, digna nefandi operis mercede accepta : cæterum, si voluit evanescere artifices, nonnisi ut non manufactus crederetur qui vocabatur Deus, quemque non manu tactum appellabat, hoc fecit. Sed Dominus ac Deus noster sceleratissimum ejus homicidium brevi declaravit : fulmine enim ac magno terræ motu facto, templum simul eversum est ac fossa relecta ; et sic apparuerunt fraudis adinventiones. »

Canopi vero magis quam tota Ægyptus repleti.

σιλῆς : « Θεοδόσιος εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο : « Μὴ γένοιτο ποταμὸν (ναοὶς διαίροντων καὶ) θυσίαις χαίροντα καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ποτὶ ὕδαρ ἀνάγειν. » Θεὸς δὲ τοῦτου τὴν πίστιν ἀποδείξας ὑπὲρ τὸ εἶδον ἐκλείψαι πλημμυρῆσαι, ὅπερ εἰς φόβον ἤγαγε οὐ τὸν τυγόντα τὴν Αἴγυπτον, μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν κατακλύσῃ τὸ ὕδωρ.

(14) Ὅπερ δὴ καὶ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς τινὰς ᾤκειν ὁ μέγας Ἰσίδωρος : « Ἐπειδὴ περ ἰσοκλησας μαθεῖν τό... » Τίς οὐκ οἶδε τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος ; καὶ τοῦ Διοπετοῦς ; Ἰσθι, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς Γραφῆς ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ γραμματικῶς τῆς Ἐφεσίων περιτὸν οὖν ἡτοῦμαι λογοποιῶς ἀγυρτικῶς 484 ἱερμνεύειν : περὶ ὧν οἶμαι καὶ τὸν ἱεροφάντην 485 αὐτὸ εἰρηκεῖναι... » Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολοσχίας, ἀλλ' οὐκ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε. »

(15) « Ἐπεὶ οὖν φιλομαθὴς ὢν, πολυμαθὴς ἰδέλαις εἶναι, καὶ τοῦτο 486 φράσω σοι : οἱ παρ' Ἑλληνιστὶ τὰ ξάνα κατασκευάσαντας (καὶ) φόβον βουλόμενοι ποιῆσαι τοῖς ἐρώσιν ἐπρασκον, ὅτι (τὸ ἀγαλμα) ἐξ οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπέμψθη καὶ 487 κατέπετρε κρείττον 488 ὑπάρχον πάσης ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἀνάλωτον, θεὸν καὶ Διοπετῆς ; καὶ οὐράνιον βρέτας ἐκάλουν : βρέτας δὲ παρὰ τὸ 489 βροτῶν εἰκέναι : ὅπερ οὐκ οὕτως ἦν [ὡς] ἡ 490 περὶ τῶν ἀγαλμάτων ματαίως δόξα πεπλανημένην δόξα : ἀλλὰ τοῦ ἀγαλματοποιῶνς ἡ ἀποκτείνοντες ἢ φυγαδεύοντες, ἵνα μηδεὶς εἰπεῖν ἔχοι 491, ὅτι χειροποίητόν ἐστι τὸ ξάνον 492 ἦν δὲ ψῆμην πλάσαντες ἐν ταῖς ἀκοαῖς τῶν (περιναξι-σμένων) ἀνθρώπων ἤρπασαν, ἥτις καὶ τὴν Ἐφεσίων ἐπλάνα πόλιν. » — « Οἱ ἀληθεῖς ἐστίν, ὅτι ἀποκτείνονται ; ἀγαλματοποιῶνς, μαρτυρεῖ τὸ χόξ ; καὶ πρῶν ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον γεγενημένον. Πτολεμαῖος γὰρ συναγαγὼν τεχνίτας ὥστε τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀνδριάντα ποιῆσαι, μετὰ τὸ ἐργον βόθρον μέγαν ὀρύξας καὶ τὸν ὅλον κρύψας ; ἐκλείψαι τοὺς τεχνίτας ἐν αὐτῷ δεῖπνησαι, οἷτινες, δειπνούντες ; ἐκίπτε καταχῶσθησαν καὶ ἀπύθωνον, ἄξιον μισθὸν τῆς κακούργιας κομισάμενοι : κλῆν οὐ ; ἐκίπτε ; βουλόμενος ἀφανίσαι τεχνίτας, ἵνα δόξῃ ἀχειροποίητος [ἐνομαζόμενος Θεός, ἐν καὶ ἀχειρομύλων] κέκληκε, τοῦτο διδρασαν. Ἀλλ' ὁ 493 ἡμετέρος Δεσπότης καὶ Θεός, ἐν τάξει ἐφάνερωσε τὴν παμδύβηλον αὐτοῦ μαιοφάναν : σκηπτὸς γὰρ καὶ σισμοῦ γεγονότος μεγάλου, καὶ τοῦ ναοῦ καταπεσόντος ; ἅμα καὶ τοῦ βόθρου ἀναδοθρευθέντος, ἐφοράθη τὰ τῆς ἀπάτης κατασκευάσματα.

485 (16) Ἐν δὲ τῷ Κανώπῳ μᾶλλον τῆς ὕλης

Variae lectiones et notæ.

484 εὐσεβὴς β. Θ. εἶπε : Μὴ γ. ποτὶ π. θ. γ. ἐπὶ τὴν γῆν πλημμυρῆσαι. Ὁ δὲ Θεός τοῦτο ἀπ. εὐλόγησε τὴν ἀνάστασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἀπὸν τὰς τοὺς κατ' Ἀ. φοβηθῆναι μὴ καὶ αὐτὴν Ἀ. κ. ἢ πλημμύρα τοῦ ὕδατος Ced. 485 Isidorus Pelusiota, ep. IV, 206. 486 ἐν ταῖς ἱεράσαι τῶν Ἀποστόλων καίμενον Act. xix, 35 τίς οὐ γινώσκει, κτλ. 487 μελωδὸν εἶρ. Is. 488 Ps. cxix, 85. 489 Isidorus IV, 207 490 τ. φράσας ἵνα μὴ δόξαιμι σε λυπεῖν : οἱ Is. 491 ἐπ. ἡ κ. Is. 492 κρ. π. α. γ. ὅθεν Is. 493 π. τῷ cod. 494 τὸ δὲ οὐ τοιοῦτον ἦν εἰ. omissis ἡ — δόξα, quæ a chronographo adjuncta sunt, et conjunctione aliqua, ὡς vel καθὼς, jungenda. 495 ἔχοντες cod. 496 τ. τούτην τὴν φ. πλανᾶσθαι Is. 497 ἀλλ' οὐκ ἔλαθε προβλεπτοῦ γὰρ γενομένου τοῦ δράματος κατ' ἀνακτὴν ὑπόνοις τοῦς οὕτω τελευτῶντας ἡμαίετο Is. 498 Ced. 5, 9, 16 : Ἰστίον ἐστὶ Χ. τὸ πῦρ ὡς π. ἀνατριχύνει σέβονται καὶ πάντας τοὺς Ἑλλήνων θεοὺς κατέδραμον : προσήλθον δὲ καὶ τῷ Κ. ἱερὰ καὶ αὐτοὺς μηχανᾶται τ. τ.

Αιγύπτου κατείδωλον ὄντι φασὶ τεράστιόν τι εἶναι τοιοῦτον. Ποτὶ Χαλδαῖοι τὸν ἴδιον θεόν, ὅπερ ἐστὶ τὸ πῦρ ἀποσεμνύνοντες, πανταχοῦ περιέφερον, ὥστε τοῖς θεοῖς πασὶν τῶν ἑπαρχιῶν συμβεβληκέναι καὶ τὸν νικῶντα ἐκείνῳ παρὰ πάντων νομιζεσθαι θεόν. Τῶν οὖν ἄλλων ἑπαρχιῶν οἱ θεοί, ἢ ἀπὸ χαλκοῦ, ἢ ἀπὸ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ἢ ξύλου, ἢ λίθου, ἢ ἄλλης συνίστης ὕλης [ἀν]αμφιδόλως εὐχερῶς διὰ τοῦ πυρὸς ἐφθερίετο; ὥστε πανταχοῦ τὸ πῦρ ἀναγκαίως νικᾶν. Τοῦτο ἀρχαῖος ὁ τοῦ Κανώπου ἱερεὺς (127^a) πανούργον " τι τοιοῦτον ἐνεθυμήθη. "Υδρία ἐν τοῖς μέρειν Αἰγύπτου εἰσθαι γίνεσθαι δοτράκιναι, τρήσεις ἔχουσαι λεπτὰς καὶ συνεχεῖς, ὥστε διὰ τῶν τρήσεων ἐκείνων τὸ τεθολωμένον ὕδωρ διυλιζόμενον ἀποδιβροῦσθαι καθαρώτερον. Ἐκ τούτων τῶν ὑδριῶν μίαν λαβὼν ὁ ἱερεὺς τοῦ Κανώπου καὶ τὰς τρήσεις ἐκείνας ἀναφράξας κηρῷ καὶ διαφόροις ζωγραφήσας χρώμασι, πληρώσας τε ὕδατος, ἐστήτην ὡς θεόν· καὶ ἀποτεμένῳ παλαιῷ ἀγάλματος τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐλέγτο Ἐλάου τινὸς κυβερνήτου γεγενῆσθαι, ἐπιμειλῶς ἐπιθαίς εἰρωμένον αὐτὴν τῷ ἀγάλματι. Παραγίνοντο δὲ μετὰ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, καὶ ἀνήρθη παρὰ τὴν ὑδρίαν τὸ πῦρ, καὶ ὁ κηρὸς, δι' οὗ αἱ τρήσεις ἐτύγχανον παρραγμέναι, διελύετο· τῆς δὲ ὑδρίας ἰδρούσης καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τῶν τρήσεων ἐκβαλλούσης, ἐδοκίμουν τὸ πῦρ· οὕτω τε τῇ πονουργίᾳ τοῦ ἱερέως ὁ Κανώπος τῶν Χαλδαίων νικητὴς ἀνεδείχθη καὶ ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐτιμᾶτο ὡς θεός πάντων νικητῆς ὁ Κανώπος.

(17) Νῦν δὲ παραγενομένου Θεοφίλου τοῦ ἀρχιερέως τοῦ πάντων Θεοῦ, οὐδὲ εἰς ὠφέλησεν ἰδρώς, οὐδὲ ἢ ἀπὸ κηροῦ κατασκευασθεῖσα πανουργία συν-
C ἐβάλετό τι αὐτῷ· ἀλλὰ πάντα τὰ αὐτῶν ἐπορθήθη καὶ εἰς ἔδαφος κατηνέχθη. Ὅτε δὲ ταῦτα οὕτως γενέσθαι ἀπηγγέλη τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ὅτι τὰ ἔθνη τῆς Αἰγύπτου κατηνέχθη 486 καὶ ἐκκλησίαι αὐτῶν ἐκδομήθησαν, ἐκείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· « Εὐχαριστῶ, Δέσποτα Χριστῆ, ὁ Θεός μου, ὅτι, χωρὶς ἀπωλείας τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς μεγάλης, ἢ οὕτως παλαιὰ κατεσβέσθη πλάνη. »

" (18) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τοῖς τῆς Δύσεως μέρειν τὴν πολιτείαν διοικῶν, βρόχῳ " χρησάμενος τὸ τέλος ἐπλήρωσι τοῦ βίου, δι' ἣν αἰτίαν, μέχρι τοῦ παρόντος οὐκ ἴσμεν. Τινὲς μὲν γὰρ ἔλεγον ἐπιβουλὴ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρβογάστου γεγενῆσθαι τοῦτο· καὶ τοιαύτη παρὰ πᾶσιν ἐκράτει ὑπολήψις· ἄλλοι μὲν[τοί] αὖθις εἶναι τὸν στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου μύσους ἔλεγον, αἰτίαν δὲ παρασχέειναι τούτου νεανίαν ἀγανακτήσαντα εἰς τοῦτο πράττειναι, ἐπειπερ, φασίν, οὐ συνεχωρεῖτο παρ' αὐτοῦ ὡς νεώτερος, εἰ μηδέπω βεβηκώς κατ' ἐξουσίαν διὰ πάντων τὴν βασιλείαν διοικεῖν.

Variae lectiones et notæ.

" Εἰς τύπον ἀγάλματος ὑδρίαν δοτράκινην κατασκευάσας, τρ. ὑπέθηκε λ. & x. φραζάμενος· καὶ χρώματι καλλύνας π. ἀγ. ἀπ. x. καὶ ἐπαρμόσας· τῷ σχεύει εὐφρῶς καὶ τῷ πυρὶ προσαγαγὼν ἤλεγξεν αὐτὸ τὴν ἰσχύϊν, κατὰ μικρὸν διὰ τοῦ ὕδατος ἀποτρεσθέντος. " 292. Ced. 568, 8—11. " ἀγγόνη Cui. (aqueo) (Prosper.) Arcadio H et Rufino coss. Th. 14, conf. Orosium VII. 35 : dolo A. comitis sui, ut servus stranguilatus, atque ut voluntariam sibi conscivisse mortem putaretur, laqueo suspensus, cf. Theophanem et Miscell.

A idolis, aliquid prodigiosum sic esse ferunt : Olim Chaldaei proprium deum, qui ignis est, celebrantes, passim circumtulērunt, ut cum ceterarum provinciarum diis concertaret, et qui victor evaderet, illi ab omnibus haberetur deus. Aliarum igitur provinciarum dii ex aere, vel auro, vel argento, vel ligno, vel lapide, vel alia tali materia facti, facile sane igne consumebantur. Hoc cum audivisset Canopi sacerdos, artificiosum quid tale mente concepit : In partibus Ægypti solent hydris haberi testaceæ, tenuissima continuæque habentes foramina, ita ut aqua turbida, per hæc foramina stillans, limpidior reddatur. Unam ex his hydris accipiens Canopi sacerdos et foramina illa cera obstruens, hanc variis coloribus depictam, replevit aqua et sicut deum constituit : et abiciens veteris idoli caput, quod cuiusdam Elai rectoris esse dicebatur, sedulo apposuit et adaptavit. Illud novo simulacro. Postea vero supervenerunt Chaldaei, et ad aquam ignis accensus est, et cera, qua foramina obstruebantur, soluta est. Hydris autem desudante, et aqua per foramina diffuente, ignis extinctus est. Sic astutia sacerdotis Canopæus deus, Chaldaicorum victor habitus est, et amodo tanquam omnium victor deus Canopæus æstimatus est.

Nunc autem cum Theophilus esset summus Dei sacerdos, nec ullus sudor auxiliabatur, nec astutia cera præparata ei proderat : immo ipsorum simulacra cuncta peribant et in terram deficiebantur. Cum vero sic fieri nuntiatum est piissimo regi, nempe Ægypti idola destructa esse atque ecclesias illorum loco edificatas, manus ad cælum extendens ait : « Gratias tibi, Domine Christe, Deus meus, quod absque illius magnæ urbis destructione, tam inveteratus error extinctus est. »

Interea vero Valentinianus, in Occidentis partibus gubernaculum tenens, laqueo vita: finem fecit, quum ob causam usque ad hanc diem nescimus. Quidam etenim dicebant hoc duci Arbogasti dolo esse factum; et apud omnes ista conjectura invaluit. Alii tamen a tanto scelere ducem esse purum dicebant, et causam huius fuisse juvenis indignationem; siquidem, aiunt, non sui regimen habere permittebatur velut junior, utpote qui nondum obtinuerat libertatem in omnibus regnum administrandi.

Theodosius nihilominus indignatione succensus adversus Eugenium in illius locum constitutum in vindictam arma corripuit, hac sententia a Joanne monacho Aegypti solitario accepta. Iste enim divinus vir nonagenarius ad tantam pervenerat aetatem solus permanens, neque de cellula egrediens, neque alium intus recipiens; per fenestrellam enim tantum benedicebat et accipiebat eos qui apud ipsam deveniebant; non autem omni die, sed his in hebdomada, Sabbato et Dominica: cæteris autem diebus non se videri sinebat ulli homini, sed jejuniis, vigiliis ac orationibus vacabat. Et videre erat beatum totum corpore propter severam disciplinam extenuatum: nihil enim aliud quam legumina panesque fructus post solis occasum manducabat: nam de pane, vino, oleo, et cæteris quæ in foco ardente coquantur loqui supersedemus. His et talibus divinis exercitiis noctem diesque consumens sanctus celeber evadebat et prophetiæ dono replebatur, prænuntians tum futura, tum unicuique abscondite facta vel cogitata. De Nilo vero et de fertilitatis ejus aut sterilitatis tempore minas aut aliam a Deo superventuram punitionem prædicebat et peccatores libere redarguebat. Sed quid multa? impossibile enim est os aut mentem hominum numerare mirabilium ejus ac virtutum oceanum. Ad hunc igitur misit rex Theodosius ad adducendum eum, deprecans et obsecrans, ut orationibus ejus munitus pugnam cum adversariis inciperet. Ille vero præsentiam ob religionem recusavit, sed prece facta, super baculo quo nitebatur et amictu quo collum circumdabat, hæc ad ipsum misit, denuntians, ut amictum pro galea super caput indueret, et baculo pro lancea dextera manu uteretur et primus ante exercitum procederet. Rex autem Theodosius, his a sancto missis pie fideliterque acceptis, ad bellum se parabat, non tam armorum, jaculorum ac militum multitudine, quam sancti jejuniis ac orationibus confusus. Iste enim novam ipsi prænuntiabat victoriam, non cruentum pro ipso fore certamen, sed ex utraque parte multum cruorem esse fundendum. Circuibat autem cum episcopis et populis omnes orationis locos, prosternebatque se in ecclesiis ante januas martyrum et sanctorum apostolorum, sese aperte demonstrans sanctorum intercessionem fidelissimum sibi a Deo auxilium querebat. Græci vero Romæ sacrificare studebant et victimarum viscera scrutari, victoriam imprudenti promittentes Eugenio, Flaviano tum præfecto ardentius aliis hæc agente; hic, multum prudentiæ suæ fidens, omnibus suadebat Eugenium victorem fore fulgendum. Cum autem Theodosius pietatis

¹⁹ Θεοδοσίος δὲ οὐδὲν ἤτεον ἀναφθεῖς ὅπλα κατὰ Εὐγενίου τοῦ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταστάντος εἰς ἐκδίκησιν ἤρπασε, τὴν τοῦτου γνώμην διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ ἡσυχαστοῦ Αἰγυπτίου μαθητῆος. Ὁ γὰρ τοι θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἐνενηκονταετῆς πάλων τὴν ἡλικίαν ἐν σπηλαίῳ κατέμενε μόνος, μὴτε αὐτὸς ἐξερχόμενος τῆς κλῆνης, μὴτε ἄλλον εἰσδεχόμενος; ἔνδον ὑπόλοιποι γὰρ μόνον διὰ θυρίδος καὶ ἡσπάζετο τοὺς πρὸς αὐτὸν παραβάλλοντας· καὶ τοὺτους οὐ διαπαντός, ἀλλὰ δις ²¹ τῆς ἑβδομάδος, Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἀπρότερος ὤπηρε παντὶ ἀνθρώπῳ, νηστειαῖς καὶ ἀγρυπνίαις καὶ πρᾶσιν εὐχαῖς σκολάζων. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν μακάριον ὄλον εἶναι ἐκτετηγμένον τῷ σώματι δι' ἀκραν σκληραγωγίαν· καὶ γὰρ ἥσθιεν οὐδὲν ἑτερον ἢ λάχανα καὶ ὀλίγας ὀπώρας (127^b) μετὰ δύσιν ἡλίου· περὶ γὰρ ἀρτου οἶνου τε καὶ ἑλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ὅσα διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν, περιττὸν ἐστὶ καὶ λέγειν. Τοῦτοις καὶ τοῖς τοιούτοις θεῖοις κατορθώμασι διανοκτερεύων καὶ διημερεύων **487** ὁ οὗτος ἐκδηλός ἐγένετο καὶ προφητικῶν χαρισμάτων ἐμπλῆς, προσημαίνων ἐοῦ²² ὅτι τὰ μέλλοντα καὶ τὰ κρυφίως ἐκαστῇ πεπραγμένῳ καὶ διανοούμενα. Καὶ μέντοι καὶ περὶ τοῦ Νεῖλου καὶ τῆς εὐφορίας αὐτοῦ, ἣ καὶ ἀφορίας τοῦ χρόνου, ἣ ἀπειλήν, ἣ ἑτέραν ἐπέρχεσθαι μέλλουσαν παρὰ Θεοῦ ²³ προηγόρευε καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας παρέρχεται διήλεγχεν. Καὶ τί δὴ ²⁴ πολλὰ λέγειν; ἀδυνατεῖ γὰρ στόμα καὶ νοῦς ἀνθρώπων ἀριθμεῖν τῶν θαυμάτων αὐτοῦ ἢ τῶν ἀρετῶν τὸ πύλατος. Πρὸς τοῦτον οὖν τὸν θεοφόρον ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος σκυλλῆναι αὐτὸν παρακαλῶν καὶ ἐκδυσιπῶν ἑω; αὐτοῦ, ὅπως ταῖς ἐκείνου προσευχαῖς ἐφοδιαζόμενος τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους καταρξείε μάχης. Ὁ δὲ τὴν παραουσίαν μὲν ὑπὲρ εὐλαθείας ἀνεδέχετο, εὐχὴν δὲ ἐπὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐφ' ἣ ἐπιστήρικτο καὶ τῷ περιβολαίῳ, ὃ περιανυχένιον ἔφερε, ποιησάμενος, ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει, παραγγελλας, ἵνα τὸ μὲν περιβόλαιον ἀντὶ κόρυθος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν περιβαλεῖται, τῇ δὲ βακτηρίᾳ ἀντὶ δόρατος τῇ δεξιᾷ χειρὶ χρησθῇ ²⁵ καὶ πρῶτος τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ προπορευέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πιστῶς καὶ εὐλαδῶς τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου σταλέντα δεξάμενος εἰς τὸν πόλεμον παρασχευάζεται, οὐχ οὕτως· τῇ τῶν ὅπλων καὶ τῶν βελῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῷ πλήθει ὅσον τῇ τῶν νηστειῶν καὶ τῇ τῶν εὐχῶν τοῦ ἁγίου πεποιθώς· ²⁶ οὗτος γὰρ καινὴν ἐπηγγεῖλατο αὐτῷ τὴν νίκην, ἀναίμακτον προδησεσθαι εἰς τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ἑκατέρου μέρους πλείστον ἐκχεῖσθαι μέλλειν ²⁷ αἷμα. Περιήρχετο δὲ μετὰ ἐπισκόπων ²⁸ καὶ μετὰ πλῆθους πάντας τοὺς τῶν εὐχῶν τόπους καὶ ἔρριπτεν ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐπὶ κιλικίου, ἐξαπλῶν ἑαυτὸν, καὶ τῇ προσδεῖξ τῶν

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ Περί Ἰωάννου μοναχοῦ. Cod. 568, 11—20: Ἐσπευσεν δὲ ὁ μέγας Θ. εἰς ἐκδ. αὐτοῦ· ἐξῶν δὲ κατὰ τὸν τυράννον Εὐγενίου οὐκ ἔλατ' ἰσχυρὴν ἐθάρρουν ἰ. δὲ τ. Ἀ. μ. μάλιστά τὴν ῥάβδον α. δ. τὴν ἐπωμίδα δὲ ἀντὶ χρόνου ὀπλισάμενος. ²⁰ δευτέρου codex e compendio β' male soluto. ²¹ τιμῆαν? ²² δεῖ? ²³ χρῆσα. εἶναι cod. ²⁴ βοηθεία? cf. infra. ²⁵ ἐμῶν cod. ²⁶ ἐπισκόπ. cod.

ἀγίων πισωτάτην αὐτῶν παρὰ Θεοῦ βοηθεῖαν ἐζή-
ται. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τὴν Ῥώμην θύειν ἤρ-
ξαντο καὶ σπαραγμοκοπίας ἀπὸ θρημμάτων ποιῆ-
σθαι, νίκην ἀφρονεῖ ἀπαγγέλλοντες Εὐγενίῳ, Φλα-
βιανοῦ τότε τοῦ ὑπάρχου σπουδαιότερον τῶν ἄλλων
ταῦτα πράττοντος, καὶ πάντας ἐπειθεῖν Εὐγένιον νι-
κητὴν ἀποφασίσθαι, πολλὴν ἔχον φρονήσεως **488**
οἴησιν. Ὅτε δὲ Θεοδοσίος· ὁ ἀληθῶς τῇ ἀληθείᾳ τῆς
εὐσεβείας πεποιθὼς τὰ στόματα τῶν Ἀλπειῶν κα-
τέλαθεν, πρῶτοι ἐκείνοι οἱ διαίμονες εἰς φυγὴν ἐτρά-
πησαν ὑπὸ φούλου συνειδότος πτοηθέντες· σὺς
γὰρ ἐφ' ὀφλή; **π**έτρας Θεοδοσίος, ὅθεν καὶ ὄρῳ
καὶ ὀρᾶσθαι παρ' ἐκατέρου στρατοπέδου ἡδύνατο,
ἐπὶ τὴν εἰς ἔθους· ἐπέτρεψεν αὐτὸν **β** βοηθεῖαν καὶ
ἀπώσας· αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· **Θ**εὸς παντο-
κράτωρ, ἔφη, οὐ οἶδας, ὅτι ἐν τῷ ἐνόματι τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ Υἱοῦ σου ἐδικησάμενος **μ**οῦ ἔνεκα δι-
κασίας **τ**ὸν πόλεμον τοῦτον ἀνεδεξάμην· καὶ εἰ μὴ
ψεύδομαι, τιμώρησόν με· εἰ δὲ μετὰ δικαίας αἰτίας·
καὶ σὺ πεπειθὼς ἦλθον ἐνταῦθα, ἔκτεινον τὴν
δεξιάν σου τοῖς σοῖς, μήποτε (129*) εἰπωσι τὰ ἔθνη·
Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν; **Ἦ**ντινα εὐχὴν τοῦ πιστο-
τάτου βασιλέως πιστευθέντες **οἱ** στρατηγοὶ παρὰ

Θεοῦ προσεδέχθαι **εἰς** τὸν πόλεμον ἀνεψυχώθησαν, ἐξαιρέτως δὲ Βακούριος, ἀνὴρ τῇ πίστει, καὶ
τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ ἀρετῇ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· ἔνδοξος παρὰ πάντας τοὺς κλησίων τυγχάνοντας,
τούτῳ μὲν τῷ κόνει, τούτῳ δὲ τοῖς βέλεσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῷ ξίφει ἐστρώωνε **καὶ** τὰ τάγματα τῶν
πολεμίων συνεζευγμένα καὶ συγκαροτημένα διέρρηξε καὶ διὰ μέσου τοῦ πλήθους τῶν πεπωκότων τὰς
τάξεις διασχίσας καὶ τοὺς σωρῶν τῶν νεκρῶν παρὶν πρὸς αὐτὸν ἐπορεύετο τὸν τύραννον· καὶ τοῦ
πολέμου **σ**φοδρῶς γενομένου, Εὐγένιος πρὸς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ὀπίσω δεδεμένων αὐτοῦ τῶν
χειρῶν ἤχθη· κάκιστος τῆς αὐτοῦ ζωῆς καὶ τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἐγένετο.

(20) Τότε τοίνυν ὡς τὰ μέλλοντα προειδὼς ὁ **C**
βασιλεὺς καὶ φροντίζων, ὥστε τὴν πολιτείαν διατυ-
πῶσαι, εἰ τὰ τῆς Ἐφῆς μέρη παραχρῆμα ἀπέσται-
λεν, ὅπου τὰ αὐτοῦ παρῆντο τέκνα φυλακῇ ἀσφα-
λεστάτῃ μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξίεναι· καὶ ἐν
μὲν τῇ Ἀνατολῇ τὸν βασιλέα Ἀρχάδιον προσέταξε
τὴν πάλαι παραδοθεῖσαν αὐτῷ βασιλείαν φυλάττειν·
Ὁνῶριον δὲ τῇ αὐτῇ τιμῆσας ἀξία ἐπὶ τὴν τῆς Αὐ-
σεως βασιλείαν καταλθεῖν ταχέως προσέταξε. Ἐλ-
θόντα δὲ αὐτὸν περιπτυσάμενος καὶ φιλήσας, παρ-
έδωκεν αὐτῷ τὰ σκήπτρα **489** τῆς βασιλείας τῆς
Αὐσεως, αὐτὸς ἐπὶ δέκα καὶ **ζ'** καιροὺς διεθύνας τὴν
βασιλείαν εὐτυχῶς εἰς τὸν βελτίονα μετέλθε βίον
μετὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἀποληφόμενος τὰ γέγρα-
τῶν ἄθλων, ἐν Μεδιολάνῳ τελευτήσαντος καὶ τοῦ
πολεμοῦ ἀποκομισθέντος.

ΣΑ'. Βασιλεία Ἀρχαδίου.

Μετὰ δὲ Θεοδοσίον ἐβασίλευσεν Ἀρχάδιος, ὁ
υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ', βασιλεύσας **ἐν** τῇ Ῥώμῃ
Ὁνῶριος.

(2) Ὅς τὸν κίονα τοῦ Σηρολόφου στήσας, αὐτὸς
ἐαυτοῦ **καθίστησεν** ἀνδριάντα.

(3) Καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ κτίσας· ἐκάλεσεν αὐτὴν
Ἀρχαδιούπολιν.

Variae lectiones et notæ.

ὁ φησὶ Ced. **ἐ** αὐτοῦ? **ἐ** ἐδικησ. μ. cod. **δ** δικαί cod. **π** πτωθέντες; cod. **π** προσεδέχθη; cod.
cod. **Barbarius Misc.** **ἐ** ἐστρώωνε cod. **ἀ** ἀνέμον cod. **Ced.** 563,5 — 15. **τὸ** τὸ σῶμα cod.
395. **δ'** Ced. 574,5. **ἐ** ἴσας Ὁνῶριον Mon. βασιλεύσαντος. — Ὁνῶριος? **1403.** **ἐ** αὐτῷ τὸν αὐτοῦ
Mon.

veritati vere confidens, Alpium ora occupasset,
primi illi beati, mala conscientia perterriti, in fugam
se dederunt. Stans enim super excelsa rupe Theo-
dosius, unde videre viderique ab utroque exercitu
posset, in consuetum auxilium oculos vertit, et sese
pandens in conspectu Dei: «Deus omnipotens,
inquit, tu scis quia in nomine Christi Filii tui, ad
juste me vindicandum hoc suscepi bellum; quod si
mentior, poenas a me reposece; si vero justa de
causa et in te confidens huc veni, dexteram tuam
super tuos extende, nequando dicant gentes: Ubi
est Deus eorum? » Quam orationem fidelissimi re-
gis fidentes duces a Deo accipendam; ad pugnam
inflammati sunt; præsertim Bacurius, vir fide ac pie-
tate, animæque et corporis fortitudine illustris apud
omnes qui ipsi propinquabant, tum lancea, tum
jaculis, tum ense multam exercebat eadem, hostium
que ordines stipatas ac densissimas per rumpebat, et
per mediam occisorum multitudinem acies distum-
pens et mortuorum aggeres pertransiens, ad ipsum
tyrannum ferebatur: et cum pugna acrior devenerat,
Eugenius, manibus post tergum devinctis ad pedes
regis adductus est. Hic illius vitæ bellique finis fuit:

Tum quasi futura prævidens et de gubernatione
stabilienda meditans imperator, in Orientis partes
continuo misit, ubi suos filios, ad bellum exiturus,
sub fidissima custodia collocarat. Arcadium in
Oriente regiam olim sibi conceditum servare dis-
posuit; Honorium autem eadem honorans dignitate
ad Occidentis regiam potestatem statim venire
juasit. Cum autem advenisset, cum amplexibus
et osculatus, ei tradidit Occidentalis regni acce-
ptum. Ipse postquam septem et decem annos re-
gnum prospere direxisset, ad meliorem vitam, cum
piis regibus fortium mercedem accepturus, trans-
ivit. Mediolani vita decessit, et corpus ejus ab Ar-
cadio filio in urbe honorifice sepultum est.

CCI. Regnum Arcadii.

D Post Theodosium, Arcadius, ejus filius, tres et
decem annos regnavit Honorio Romæ regnante.

sic cum Xystici columnam erexisset, ipse suam
statuam superimposuit.

Urbem in Thracia condidit et vocavit eam Ar-
cadiopolim.

Suh ipso terra vehementer dies septem est con-
cussa motusque magnus et universalis fuit.

CCH. De magno Joanne Chrysostomo.

Nectario Constantinopolis archiepiscopo defuncto, Arcadius, communi suffragio, Joannem Chrysostomum ex urbe Antiochia accersitum episcopum ordinari curavit.

Occurrit autem etiam ut Theophilus Alexandria sedem occuparet. Hic valde sapiens et doctus erat et ex visibili conspectu invisibile hominis cogitationum et indolem perspicere quam maxime noverat.

Joannis quidem ordinationem impedire conatus est: Isidorus quendam suum presbyterum et Alexandria hospitem anteponi volebat. Isidorus autem hic, non est ille monachus et Pelusianus, qui fuit Chrysostomi discipulus, ut quidam opinantur, sed antea dictus hospes.

Joannes ex Antiochia oriundus erat, Secundi du-
cis et Anthuse filius. Doctissimus et in arte dicendi peritissimus erat, ut testatur ipse Libanius, ejus magister. Interrogatus enim a propinquis quem in sui locum eligendum sibi proponeret magistrum: « Joannem, inquit, nisi eum Christiani nobis subripiissent. »

Declinum octavum ætatis suæ annum agens, jugum istius fregit, et a Meletio, Antiochiæ patriarcha, baptizatus est: a quo etiam lector ordinatus, huic ecclesiæ tres annos præfuit, et egressus inde venit ad quemdam monachum et magistrum nomine Carterium, cui quatuor annos adhæsit, et a quo factus est monachus.

Divinas Scripturas et monasticæ disciplinæ perfectionem ab eo doctus, aliquandiu, secessit, et in antro, tranquillitatis desiderio, duos annos solus mansit. Cum autem quietis tempore neque die, neque nocte recubaret, frigore læsus, viscera torpescere nervosque hebescere sensit.

Non valens sibi providere, ecclesiam divina Providentia ad multorum salutem repetiit. Exinde diaconus, postquam ad altare annos quinque inferiora officia implevisset, a Meletio ordinatus est.

Jamque sua docendi virtute clarus, a Flaviano episcopo presbyter ordinatus fuit; et per quatuor annos, quibus in Antiochena ecclesia commoratus

(4) Ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐμυκτήσατο σφόδρα ἐπὶ ἡμέρας ζ', καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας, καὶ παγκόσμιος.

ΕΒ. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἐκταρίου δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ΚΠ. τετελευτη-
κότες, κοινῇ ψήφῳ Ἀρχάδιος ἐκ τῆς Ἀντιοχείας πόλεως, Ἰωάννην τὸν Χρυσοστόμον μεταστελλόμενος χειροτονήσθαι παρασκευάσεν ἐπίσκοπον ΚΠ.

(2) Συνέβη δὲ καὶ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐνθου-
μαῖν, ὃς ἦν βαθυνόημων καὶ δεινὸς πάνυ, καὶ δυνατό-
μενος ἐκ τῆς φανερᾶς ἡφειδῆ τοῦ ἀφανὸς ἀνθρώπου
βούλημά τε καὶ ἰδίωμα συνιέναι ὅτι μάλιστα.

(3) Καὶ τὴν μὲν Ἰωάννου χειροτονίαν κωλύσαι
ἐπορεύσας, Ἰσίδωρον τινα πρεσβύτερον αὐτοῦ καὶ
ξενόδοχον Ἀλεξανδρείας θέλων προβαλέσθαι, Ἰσι-
δώρον δὲ, οὗ τὸν ἀσκητὴν καὶ Πηλουσιώτην, 490
μαθητὴν γεγονότα ποτὶ τοῦ Χρυσοστόμου, καθὼς
οἴονται τινες, ἀλλὰ τὸν προειρημένον ξενόδοχον.

(4) Ὁ οὖν Ἰωάννης τῶν εὐγενῶν Ἀντιοχείας
ὤπηρεν, υἱὸς Ἰεσοῦνδος στρατηλάτου καὶ μητρὸς
Ἀνθούσης, ἑλλογίμος τε ἦν ἄγαν καὶ πολλὸς περὶ
τὸ λέγειν, ὃ καὶ Αἰδάνιος: ὁ σοφιστὴς καὶ διδάσκα-
λος αὐτοῦ προσμαρτύρησε ἑρωτηθεὶς γὰρ παρὰ
τῶν προσκχόντων, τίνα ἀνθ' αὐτοῦ προβάλλεται
διδάσκαλον: « Ἰωάννην, ἔλεγεν, εἰ μὴ τοῦτον οἱ
Χριστιανοὶ ἡμῶν ἀπεσύλησαν. »

(5) Ὅκτωκαιδέκατον ἔτος ἄγων τὴν ἡλικίαν,
ἀφηνίασεν ἀπ' αὐτοῦ (128^b) καὶ ὑπὸ Μελετίου, πα-
τριάρχου Ἀντιοχείας, βαπτισθεὶς, χειροτονηθεὶς (δὲ)
ἀναγνώστης: καὶ παραμεινὰς τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτη γ' 10
καὶ ἀναχωρήσας ἀπῆλθε πρὸς τινα μοναχὸν καὶ ἡγου-
μενον τοῦνομα Καρτέριον 11, καὶ προσμεινὰς αὐτῷ 12
ἔτη δ', γίνεται ὑπ' αὐτοῦ μοναχός.

(6) Καὶ τὰς θείας Γραφὰς ὅπ' αὐτοῦ παιδεύ-
οις καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας τὴν ἀκριβείαν,
χρόνον τινα ἀνεχώρησεν ἐν σπηλαίῳ μόνος ἔτη δύο,
πόθω 11 τῆς ἡσυχίας: μὴ ἀναπεῶν δὲ τὸν 12 τῆς
ἡσυχίας χρόνον, μήτε νύκτωρ, μήτε μεσημέριαν 13,
νεκροῦται τὰ ὑπογάστρια, πληγείς ὑπὸ 14 τοῦ κρύους,
καὶ τὰς περὶ τοὺς νεφρούς δυνάμεις.

(7) Οὐκ ἐπαρκῶν δὲ αὐτῷ χρησιμεῖν, πάλιν
καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ θείας προμηθείας:
εἰς πολλῶν σωτηρίαν ἑντεύθεν χειροτονεῖται διά-
κονος διὰ Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ 15
ἔτη ε' 16.

(8) Ἦδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς
διαλαμπούσης, πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλα-
διανοῦ τοῦ ἐπισκόπου: καὶ 17 διατρίβας 491 δ'

Variae lectiones et notæ.

1 Ced. 586,3: Τῷ δ' ἔτι ἐμυκτήθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡ. ζ. 2 καὶ add. Mon. 3 γίγνετο Mon. 4 τε add. Mon. 5 Ἀρχὴ τοῦ Χρυσοστόμου cod. 6 398, Feb. 26. Ced. 574,14: Τῷ ζ' τοῦτου ἑαυτῷ χειροτονεῖται ὁ Χρ. ἐν Κ. Π. 7 Ἀντιόχ. cod. Ἀντιοχείας? 8 Ced. 577,15—17: ὃ καὶ Δ. ἐμ. πυ-
θομένων γὰρ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν τίνα ἀντ' αὐ. προτίθει τῷ διδασκαλίῳ, ἢ ἔφη, εἰ μὴ ἐσύληθη
ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν (Γαλιλαίων Leo.) 9 φη add. cod. 10 Ced. 577,4—9.—ἀγ. τῆς ἡλικίας ἔτος κατα-
πῶν τὸν διδασκαλὸν αὐτοῦ Αἰδάνιον, ὑπὸ τοῦ ἀγιοπάτου ε. Α. Μ. Ced. 11 γ' ἀνεχώρησε καὶ ἀπ. Ced.
12 Κ. τ. Ced. 13 ἀ. πρ. Ced. 14 Ced. 577,10—14. 15 πόθ. cod. πόθων Ced. 16 τὸν διετῆ χ. μὴ ν. μὴ
καθ' ἡμ. Ced. 17 μεθ' ἡμερ. cod. μεθ' ἡμέρην? 18 ἀπὸ Ced. 19 Ced. 577,14—18: Μὴ ἐπ. 20 ὁ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ Μ. Ced. 21 πρὶς ε. Ced. 22 Ced. 577,18—21. 23 δ' ε. δ. ἐν τῇ ε. Ἀντιοχείας Ced.

ἐτη ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποτεμένοντι τὸ A est, sacerdotium hujus loci vitæ perfectione deco-

καὶ ἱερατεῖον τῷ βίῳ τῇ ἀκριθείᾳ.

ravit.

17 (9) Ἦν δὲ ἀσκητὴς εἰς ἄκρον καὶ πολυάγρυπνος καὶ φιλήσυχος λίαν, καὶ διὰ τῆς σωφροσύνης εὐπαρήσιαστος καὶ ἀκρήγυλος καὶ θυμῷ μέλλον ἢ αἰδοί ἐχρηζέτο 21. καὶ ἐλευθεροστομίᾳ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρῳ 22 ἐπέχρητο. Καὶ ἐν μὲν τῷ 23 διδάσκαι πολλοὺς ἦν πρὸς ὠφέλειαν, ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικός τις καὶ ὑπερβόητος ἐνομίζετο τοῖς (αὐτοῖς) ἀγνωστοῖς.

Erat autem religiosus perfectus, vigiliis multis vitæque tranquillitate valde gaudens, et propter sapientiæ studium liber et ardens, animo paulus quam modestiæ indulgebat, magnæque dicendi libertate erga quoscunque amplissime utebatur. In docendo audientium utilitatem observabat, sed in conversatione jactator et superbus ignorantibus cum videbatur.

24 (10) Διὶ [καὶ ἐπὶ] τὴν ἐπισκοπὴν προκληθεὶς, μέλζονι ὄρωι κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐπέχρητο πρὸς διόρθωσιν ἐκείστων καὶ σωτηρίαν καὶ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους μεταλλάττων, οὗ τοίνυν, εἰ μὴ τις [εἴη] κολαζ, τοῦτον ἀλαζδὸνα εἶναι νομίζει, οὐδ' αὖ πάλιν εἰ] κολαζ 25 ἢ 26 ἀγενής, τοῦτον μετρίφρονα λεκτέον 27. Ἀλλὰ τὸν ἐν (τῇ) προσηκούσῃ τάξει τῇ 28 ἐλευθερίᾳ προποῦσιν αὐτοῦ φυλάττοντα· μεγάλῳ φυχὸν γὰρ εἶναι προσήκει τὸν διδασκαλόν, οὐχ ὑπερήφανον, ἀνδρείον, οὐ θρασύν, ἐπεικῆ, οὐ δουλοπρεπῆ, μετρίφρονα, οὐ ταπεινοφροσύνῃν ὑποκρινόμενον, ἐλευθερόν 29, οὐκ ἀνδράποδον, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς· οὗτος δ' χρυσός 30 τὴν γλῶτταν λέγει οὕτως.

Itaque etiam ad episcopatum provectus majori auctoritate ad uniuscujusque correctionem et salutem contra subdilos utebatur; et modos verbaque componendo, ita tamen ut non adulator ne cum jactatore, ignobilis ne cum modesto confundatur, atque ita ut modus liberalis semper conservetur: convenit enim cum qui docet magnanimum esse, non superbum, fortem, non aulacem, moderatum, non servilem, modestum, non humilitatis simulatorem, liberum, non servum, sicut ille ipsa ejus nomen auream linguam sonat.

31 (11) Διὰ τοῦτο ποικίλον εἶναι δεῖ τὸν διδασκαλόν καὶ ποιμένα· [ποικίλον δὲ] λέγω, οὐχ ὑποῶν 32 οὐδὲ κολακα καὶ ὑβριστὴν, ἀλλὰ πολλῆς 33 ἐλευθερίας καὶ παρήσιας ἀνάμεστον, εἰδὸτα 34 καὶ συγκατεῖναι χρησίμως, ὅταν ἡ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσις ἀπαίτῃ τοῦτο, καὶ χρηστὸν εἶναι 35 ὁμοῦ καὶ αὐστηρόν· οὐ γὰρ 36 ἐν τρόπῳ χρῆσθαι τοῖς ἀρχομένοις ἄπιστο· ἐπεὶ 37 μὴδὲ λατρῶν καίσιν ἐνὶ μόνῳ φαρμάκῳ πᾶσι τοῖς 38 κάμνουσι προσφέρεσθαι καλὸν μηδὲ κυβερνήτῃ μίαν ὁδὸν εἰδέναι 39 τῆς πρὸς τὰ πνεύματα μάχης. Ἐννόησον τοίνυν ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ τὸν μέλλοντα χειμῶνα τοσούτον ἀνέξειν καὶ τοιαύτην ζῆλῃν καὶ τοσαῦτα κύματα 402 πρὸς τὸ γενέσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἴνα πάντα; 41 ἐσθλήτῃ. Καὶ γὰρ σεμνὸν δεῖ εἶναι τὸν τοιοῦτον καὶ ἄτυφον καὶ φοβερόν καὶ προσηγῆ καὶ ἀρχικόν [καὶ κοινωνικόν καὶ ἀδέκαστον καὶ θεραπευτικόν] καὶ ταπεινὸν καὶ ἀδούλωτον καὶ φαιδρὸν καὶ ἡμερόν, ἴνα [πρὸς] ταῦτι εὐκόλως [μάχῃσθαι] δύνῃται 42. Οὐκοῦν δεῖ τὸν ἄνδρετον καὶ ἐχέφρονα φεῖγειν τὸ κολακεῖν καὶ κολακευέσθαι, καὶ μήτε ἀλαζονικόν (129) εἶναι μήτε κολακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακῶν τούτων κολάζειν τὴν ἀμετρίαν καὶ ἐλευθερόν εἶναι, μήτε εἰς δουλοπρέπειαν καταπίπτοντα. Πρὸς μὲν γὰρ χρηστοὺς ταπεινὸν ὑπερχειν χρὴ, πρὸς δὲ θρασεῖς ὠηλόν· ἐπειπερ οἱ μὲν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἐπιεικίαν ἡγούνται, οἱ δὲ ἀνδοσίαν

Ideoque varium oportet esse doctorem et pastorem: varium autem dico, non dissimulatorem, nec adulatorem, nec contumeliosum, sed valde liberum et apertum, scientem utiliter condescendere, cum rerum adjuncta id requirant, ac bonum esse simul et austerum. Non enim uno tantum modo cuncti subjecti tractandi sunt; siquidem et medici non omnibus ægrotantibus uno tantum medicamine opitulari debent, nec gubernator unam scire tantam viam contra ventos luctandi. Meditare igitur qualem esse oportet eum qui contra talem tempestatem, alemque procellam ac tales fluctus stare debet, ut sit omnibus omnia et omnes lucrificat. Hujusmodi virum enim oportet esse gravem et modestum, terribilem et mitem, imperiosumque ac sociabilem, integrum et officiosum, humilem et non servilem, jucundum et dulcem, ut adversus ista facilius colluctari queat. Debet igitur virtute præditus et prudens adulationem in utramque partem vitare; neque jactator neque blanditor esse, sed utriusque mali reprimere excessum, agere libere, nec in servorum vilitatem delabi. Etenim erga bonos esse modestum oportet, sed erga audaces excelsum; quandoquidem alii mansuetudinem existimant esse virtutem, et alii audaciam virilitatem, illis quidem oportet humilitatem præbere, his vero virilitatem quæ dissipet ipsorum de audacia opinionem, ut illos

Variae lectiones et notæ.

22 ἐκεῖσε ἰ. τῇ τοῦ βίου ἀρετῇ Ced. 27 Ced. 577, 21-578, 4: ἦν γὰρ ὁ ἄκρος. 28 ἐχ. ἐλ. τι Ced. 29 ἀμέτρως Ced. 30 τὸ δ. cod. 31 Ced. 578, 4-15, 3 32 εἴη add. Ced. 33 καὶ ἀγενής Ced. 34 λεκταῖον cod. καλέσει Ced. 35 τ. τὰς ἐλ. Ced. 36 ἐλευθερίον, οὐκ ἀνδραπόδῃ Ced. 37 ὁ Χρυσόστομος; λ. Ced. 578, 13-579, 13. 38 De sacerdotio VI, 4, 425 B. 39 οὐχ ὑποκριτὴν Chr. 40 μὲν add. Chr. 41 δὲ add. Chr. 42 ὁ δ. καὶ Chr. 43 ἴστω add. Chr. 44 ὁ δ. add. Chr. 45 νόμῳ τοῖς Chr. 46 τὴν cod. 47 πίντω; τινὰς τῷ τῷ I Cor. ix, 22, sed πάντας DEFE, κερδήσω Eth. Erp. Clem. Or. Mac. Naz. Teri. 48 δύνῃται: cod.

quidem adjuvet, horum autem humiliet cogitationum. »

Quod etiam magnus Basilius aperte dixit : « Dicit enim sapientissimus Salomon : Omni rei tempus ; sciendum est humilitatis et potestatis et exprobrationis et exhortamenti et parcitatis et libertatis, et bonitatis et severitatis, unoque verbo ejuslibet rei tempus esse proprium, ut tum ea quæ sunt humilitatis ostendenda sint et juxta Dominicum verbum puerorum humilitas imitanda ; tum vero potestate utendum, quam dedit Deus in ædificationem et non in destructionem, cum necessitas agendi libertatem requirit. Similiter exhortationis tempore bonitas est ostendenda, sicut exprobrationis tempore zelus manifestandus ; et in aliorum unoquoque pariter rationabilis et justus adhibendus est modus : nam rationes justorum judicia. »

Divus quoque Isidorus beati discipulus, sua voce dicit : « Eum qui præest oportet esse bonum ac tremendum, ut qui bene vivunt fiduciam habeant, et qui peccatores sunt metu contineantur : unum enim absque altero absentia potius quam usus auctoritatis est. Etenim si cuncti dociles et virtutis amantes essent, sola bonitate esset opus ; si vero cuncti ad peccatum prompti, metu : cum autem bonos et malos in subjectis esse oportet, utrumque manu ponderandum est ei qui præest et dominatur, ut bonitas confirmet bonos et sapientes, et metus pravorum delicta præveniat. »

Hæc igitur, ut mihi videtur, et similia nescientes aut male discernentes divi Joannis inimici, eum irrationabiliter et insulse veluti quemdam asperum et iracundum, oderant et calumniabantur. Ideo quoque sermonem quem beatus Joannes in ecclesia contra mulieres habuerat, malevoli garrientes adversus Eudoxiam esse dictum, illi sermonem detulerunt. Quæ quidem se valde læsam apud Arcadium querens, illum contra Joannem exasperavit. Curavit autem mandari Theophilum ut manifestum Joannis inimicum. Qui cum advenisset ad Quercum in sedibus Rufinianis concilium adversus Joannem congregavit et illum in exsilium judicavit ejiciendum : quo cognito populus illum ex urbe depelli non ferens magnam seditionem fecit.

Inflexa populi conquestibus Eudoxia Arcadium pro Joanne deprecata est, et Brissonem eunuchum mittens a Preneto Joannem reduxit, ita ut Theophilus et sui cum ipso perterriti fugæ se dederint.

Α τὴν θρασύτητα, ἱκεῖνοις μὲν τὴν ταπεινοφροσύνην δέον προσφέρειν, τοῖσι δὲ τὴν ἀνδρείαν σεβανύουσαν αὐτῶν τὴν ἀπὸ θρασύτητος δόξαν, ἵνα τοὺς μὲν ὠφελήσῃ, τῶν δὲ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα. »

« (12) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος δηλῶν ἔλεγε : « Τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος ψήσαντος » : « Καίρις τῷ παντὶ πράγματι, » εἰδῆναι χρῆ, ὅτι καὶ ταπεινότητος, καὶ ἰξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρακλήσεως, καὶ φειδούς, καὶ παύρησίας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀποτομίας, καὶ ἀπαξ ἀπλῶς παντὸς πράγματος καιρὸς ἐστὶν ὁσῖος, ὥστε ποτὶ μὲν τὰ τῆς ταπεινότητος δεικνύειν καὶ μιμεῖσθαι τῇ ταπεινώσει τὰ παιδία κατὰ τὴν Κυριακὴν φωνήν, ποτὶ δὲ τῇ ἰξουσίᾳ καυχῆσθαι » : « ἢν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν, » ὅταν ἡ χρεῖα ἐπιζητῇ τὴν παύρησίαν, καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρηστὸν ἐνδείκνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ ἀποτομίας τὸν ζῆλον ἐμφαίνειν καὶ ἐφ' ἑκάστου τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸν ἔγκριστον » καὶ δίκαιον λογισμὸν ἀποφάσκειν : « λογισμοὶ γὰρ δίκαιον κρίματα. »

« (13) Καὶ δὴ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰσίδωρος καὶ τοῦ μακαρίου φοιτητῆς ποτὶ λέγει : « Τὸν ἀρχόντα δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερὸν, ἵν' οἱ μὲν αὐτὸν βιώντες θαρρόσιν, οἱ δ' ἀμαρτάνοντες ὀκνοῦν. » Θάτερον γὰρ θατέρου χωρὶς, ἀναρχίας μᾶλλον ἐστὶν ἡ ἀρχῆς. Εἰ 493 μὲν γὰρ πάντες ἦσαν εὐπαιδεῖς καὶ φιλάρετοι, ἀγαθότητος ἴδει μόνος, εἰ δὲ φιλαμαρτήμονες, φόβος. » ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, ἀμφοτέρω μεταχειριστὸς τῷ ἀρχόντι καὶ προϊσταμένῳ, ἵνα ἡ μὲν ἀγαθότης στηρίξῃ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σώφρονας, ὁ δὲ φόβος προαναστῇ τῶν κακίστων τὰ πταίσματα. »

« (14) Ταῦτα τοίνυν, ὡς εἰπεν, ἀγνοοῦντες καὶ τὰ τούτων ὅμοια μὴ καλῶς ἐπιστάμενοι διακρίνουν καὶ συγκρίνουν οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοπρίστου Ἰωάννου ἀλόγως καὶ ἀνοήτως ἐμίσουν αὐτὸν καὶ διέβαλλον ὡς τραχὺν τινα καὶ ὀργίλον. Διὸ δὴ καὶ κατὰ γυναικῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐπ' ἐκκλησίας λόγον ἐπέδειξετο, ὅν οἱ δυσμενεῖς κατ' Εὐδοξίαν εἰρήσθαι θρυλλήσαντες, ταύτῃ τὸν λόγον εἰσήγαγον. Ἡ δὲ πρὸς Ἀρχάδιον δεινὸς πεπονθέναι λέγουσα κατὰ Ἰωάννου τούτου παρώτρυνεν παρασκευάζει δὲ μετασταλῆναι Θεόφιλον ὡς πρόδηλον ἐχθρὸν τοῦ Ἰωάννου ὑπάρχοντα. Ὅς παραγενόμενος ἐν τῇ ἀυτῇ τῇ ἐν Ρουφινιανῶν τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλήν κατεργάσατο (καὶ τοῦτον κατέκρινεν ἐν ἐξορίᾳ στεῖλαι), ὅπερ γνοὺς ὁ λαὸς στάσιν μεγάλην ἐποίησε μὴ συγκυρῶν αὐτῷ ἐκδηθῆναι τῆς πόλεως. »

« (15) Ἐπικαμφθεῖσα Ἐυδοξία τοῖς ὀδυρμοῖς τοῦ λαοῦ (παρεκάλεσεν ὑπὲρ Ἰωάννου τὸν Ἀρχάδιον, καὶ) πέμψασα Βρίσσωνα τὸν εὐνοῦχον ἀπὸ Πραινέτου τὸν Ἰωάννην εἰσήγαγεν, ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς

Variae lectiones et notæ.

1. Ced. 579, 14-580, 2, Serb. 261-263. 2. Eccl. iii, 1. 3. Matth. xviii, 3. 4. II Cor. xiii, 10. 5. Ex-
κρίτων Ced. 6. Ced. 580, 2-12? 7. 403 — Cel. 580, 12-581, 1. 8. τὴν ἐν cod. τῇ νῦν Ced. 9. Ced.
511, 1-6. 10. δὲ add. Ced. 11. Βρίσσωνα Ced. Βρυττ. cod. sed § 16 Βρυττ. — 21. ὡ; Ced. — 22. φ. τῇ
σωτηρίαν πορίσασθαι Ced.

ὁν αὐτῷ φοβηθέντας φυγῇ χρῆσασθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι εὐρεθέντες συνήλθον καὶ ἄκυρα (129^b) τὰ ἐν τῇ Ἀρσί προηθέντα ἅπαντα ψηφισάμενοι, Ἰωάννη τὴν ἐπισκοπὴν δικαίως ἐκώρυσαν.

“(16) Ἐπισυνέβη δὲ αὖθις τὰ κατὰ τὴν ἀργυρεὴν στήλην τῆς Εὐδοξίας “ τὸν τε ἀμπελῶνα τῆς χήρας· πάλιν μίσος· καὶ πάλιν ὀργή, πάλιν ἔχθρα καὶ λόγου “ ἐπίδειξις, οὗ ἡ ἀρχή· “ Πάλιν Ἡρωδῆς μαίνεται. “ Κάντεσθαι οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐπίσκοποι τὴν ἐξορίαν 494 αὐτοῦ μέλλειν ἔσθαι βλέποντες, συναθροίζονται “ πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν διακρύων λέγοντες “ Ἐπάναγες ἡμῖν, ὡ δέσποτα “, τὰς ἐκκλησίας κατέχοντας “ ἀναγκασθῆναι, καὶ κοινωνῆσαι, καὶ υπογράψαι. “ Ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτοῦ· “ Κοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ σχίσσητε τὴν Ἐκκλησίαν· μὴ υπογράψητε δὲ· οὐδὲν γὰρ ἡμῶν οὐνοῖς ἄξιον καθαίρεισας. ”

“(17) Εἶχε δὲ μαθητὰς ἐπισκόπους μὲν Πρέκλον, καὶ Παλλάδιον, καὶ Βρίσσωνα, καὶ Θεοδώρητον, ἀσκητὰς δὲ Μάρκον, καὶ Νίλον, καὶ Ἰσιδώρον τὸν Πηλουσιώτην.

“(18) Ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τῷ Ἑσθέρμῳ ἰλθὼν, χειροτονίας καὶ συνάξεις παρὰ τὴν Ἰωάννου ἐπέειπε γνώμην “ Καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦτο “ συγχωρήσαι διελθόντος καὶ προτραφεμένου αὐτὸν συμπῆναι “ αὐτῷ ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ “ καταγωγῇ, οὐχ ἔλατο “ τοῦτο ποιῆσαι Ἐπιφάνιος· τὰς [γὰρ] τοῦ Θεοφίλου διαβολαῖς προκατελήπτο.

“(19) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπισκοποῦντος, ἀνὴρ τις [ἦν] Μακεδονιανὸς· γυναῖκα ἔχων ὁμόφρονα αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πεισθεὶς τῇ διδασκαλίᾳ Ἰωάννου, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσελθὼν ἐκοινωνήσεν· ὁμοίως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι παρήκει “ ἡ δὲ ὑποκριθεῖσα πείθεσθαι τῷ ἀνδρὶ, ἦλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· παιδίσκη δὲ αὐτῆς γυνὴν κοινωνίαν ἐκ τῆς Μακεδονίου φέρουσα “ αἰρέσεως δέδωκεν αὐτῇ· δεξιμένη δὲ “ ὑπὸ Ἰωάννου τὴν κοινωνίαν, ὑποκριθεῖσα (συγκυπτεῖν καὶ) ταύτης μεταλαμβάνειν, (ἣν μὲν εἶχε) δέδωκε τῇ παιδίσκῃ (αὐτῆς), ἔλαβε δὲ ἐξ αὐτῆς ἣν ἔφερον ἡ παιδίσκη τῆς τῶν Μακεδονιανῶν, ἣν καὶ παραγαγούσα τῷ στόματι “, εὗρεν αὐτὴν ἰλθὼν γεγεννημένην· (καὶ τοῦτο φανερωθέντος) ὑπότρομος “ προσελθούσα 495 τοῖς Ἰωάννου ποσίν, τὸ γεγονός· ἐξήγγειλε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσήλθε κατὰ ἀλήθειαν· (ὃ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἐτίθη φυλάττεσθαι).

“(19) Ὁ οὖν ἀσίδιμος Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας

Sexaginta dein episcopi qui inventi sunt, convenientes, omnia quae in Quercu facta fuerant irrita declaraverunt et Joannem in episcopatu iuste confirmaverunt.

Supervenerunt autem denovo sermones contra statum Endoxiae argenteam et vidum vineam: rursus odium et rursus ira, rursus inimicitiae sermonisque prolatio, cuius initium: « Rursum furit Herodias. » Exinde ipsius partem sequentes episcopi futurum ejus exsilium praevidentes, ad eum cum multis lacrymis convenerunt dicentes: « Necease nolis est, praeceptor, eos qui praesunt Ecclesiis urgere, communionem tenere et subscribere. » Quibus beatus dixit: « Communione quidem advenimini, ne dividatis Ecclesiam; sed nolite subscribere; nihil enim mihi conscius sum propter quod exitium merear. »

Habuit autem discipulos in episcopatu Proclum, Palladium, Brissonem et Theodoretum, et in ascetica vita Marcum, Nilum et Isidorem Pelusiotam.

Magnus vero Epiphanius Cypri episcopus, in Hebdomonem cum venisset, ordinationes et synaxes praeter Joannis cognitionem faciebat. Cum autem Joannes huic assentire vellet et illum inducere conaretur ut secum in episcopali munere concordaret, renuit Epiphanius: nam Theophili criminationibus praeceptus erat.

Dum Joannes Chrysostomus munus episcopale perageret, vir quidam Macedonianus uxorem habebat non aliter ac ipse credentem. Ille quidem homo Joannis instructione persuasus, in communionem cum Ecclesia catholica reliit. Hortabatur autem et ipsam mulierem ad communionem redire: quae cum respondisset se viro persuasione cessurum, in ecclesiam venit. Ipsius autem ancilla communionem ex Macedonii haeresi delatam ferens, ipsi dedit. Cum igitur a Joanne communionem acciperet, simulans inclinare se atque illam participare, quam quidem habebat, ancillae suae dedit, hanc autem quam ex haeresi Macedoniana ferebat ancilla, ex ipsius manibus accepit, et cum ad os admove-ret eam in lapidem conversam invenit. Hoc perterrita miraculo venit ad pedes Joannis, et renuntiato quod erat factum Ecclesiae juxta veritatem adhæsit. Lapis autem in utensilium ærario repositus est.

Illustris igitur Joannes cum in episcopatu quin-

Variae lectiones et notæ.

“ 404 — Ced. 581,6-16: Ἐπὶ δὲ ἄ. συνέβη τὰ. “ Ἐ. καὶ τὸν τῆς χ. ἄ. Ced. “ λόγων eod. “ συναθροισθέντας — Ελεγον Ced. “ ἔστι add. Ced. “ κατέχουσιν? “ Ced. 581,16-18. “ Ced. 581,18-24. “ γν. ἐπ. Ced. “ τοῦτο Ced. “ συμμεῖναι cod. “ εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν καταγωγὴν Ced. “ ἐλάτο Ced. “ Ced. 575,5-15: Τοῦ δὲ Χ. τὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἰθύνοντος, προσήλθεν αὐτῷ τις τῆς τῶν Μακεδονιανῶν αἰρέσεως μετανοήσας. “ παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ ἐπιστρέφει καὶ μετανοῆσαι καὶ χ. μάλιστα ὡς ὅθεν ἐπεισεν· ἡ δὲ δοῦσα τῇ παιδίσκῃ χ. τῶν Μακεδονιανῶν ἐκάλεσεν ἔχειν μεθ’ αὐτῆς Ced. “ φέρων eod. “ καὶ δὲ προσελθούσα τῷ Χρυσοστόμῳ καὶ ὁ. τὴν ἀγίαν χ. ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ Ced. “ καὶ τὴν τὸν Μ. λαβούσα προσάγει τῷ σκ. καὶ εὐρίσκει· ἄ. λ. γεγονῆκεν Ced. “ φρίσσουσα οὖν προσπίπτει τῷ ἁγίῳ ὅπ. ἐξαγορεύουσα τὸ τόλμημα καὶ εἰλικρινῶς προσερχομένη τῇ ἐ. Ced. “ Ced. 581,24-582,4: Ὁ γοῦν cf. 576,21-24.

que transeisset annos, Cuiusdam in exilium missus est, et inde post annos tres et menses duos Pitagontem translatus. Cum in transitu Comanis erat, mortuus est præ afflictione et tribulatione multa, annos natus quinquaginta duos.

CCH. De epistola papæ Romæ ad Arcadium imperatorem.

Papa vero Romæ Innocentius, auditis Joannis exilio et ipsius morte, ad Arcadium hæc scripsit: « Vox sanguinis fratris mei Joannis ad Deum adversum te clamat, rex, ut olim Abelis justi contra fratricidam Cain. Et certe omnimodo à te requireretur quod injustam persecutionem adversus Ecclesiam Dei ipsiusque sacerdotes suscitaveris, et magnum Ecclesiæ lumen et magistrum ex episcopali throno ejus expuleris, et cum ipso inique et injuste Christum persecutus fueris. »

Mortuo Joanne, Arsacius ordinatur patriarcha.

Nova autem Dalila Eudoxia paulatim novacula fraudis usa maledictionem in se justam et indelebilem adduxit, cum onus peccatorum difficile portatu colligasset, et veteribus peccatis, immanibus et multis addidisset.

Magnus autem Isidorus ad quemdam scribens, sic ait: « Circa venerabilem Joannem tragicodiam cognoscere cupis: sed eam referre dubito: vincit enim mentem relictas. Pauca vero discis, quæ ignoravit Egyptus, Moysen rejiciens, et Pharaonem sibi concilians, humiles castigans et obrutos laboribus assilgens, urbes edificans et mercedem subtrahens, et usque adhuc his operibus intenta; idololatram et amantem auri Theophilum sibi proponens adiutorem et quatuor auxiliariis et apostasie sociis circummunitum, virum Dei amantem et theologum oppugnavit, cui odium et inimicitia propter meum homonymum incentivum fuit propriae severitatis: sed domus quidem David erat proficiens et semper florentissima, domus autem Saul decrevisset et erubescens et impedita, sicut vides, siquidem e tempestate coronatus et triumphans homo Dei exivit, et ad cælestem serenitatem migravit. »

Cum autem Epiphanius in Cyprum regressus esset, sine qua suum esse proximum a Deo edocuit,

Α ἔτη ε' ^{αα}, ἐξορίσθη εἰς Κουκουσὸν, κάκειθεν μετὰ ἑτη γ' καὶ μῆνας β' μετενήχθη ^{ββ} εἰς Πιτυοντα. ^{αα} Καὶ γενόμενος κατὰ πάρεδον ἐν Κοράνοις ἐπελεύτησεν ἐν πολλῇ θλίψει ^{αα} καὶ κακίᾳσι ὑπάρχων, ἑτῶν νβ'.

ΣΓ. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς ἀπὸ τοῦ Ρώμης πρὸς τὸν Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα.

« Ο τοῖνον πάπα: Ρώμης Ἰννοκέντιος, ἀκούσας τὴν ἐν ἐξορίᾳ τελευτὴν αὐτοῦ, γράφει πρὸς Ἀρκάδιον τοιοῦτο: « Φωνὴ αἱματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Ἰσὼφ καὶ τοῦ δικαίου κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Καὶν. Καὶ πάντως ^{αα} ἐκδικηθήσεται παντοιοτρόπως, ὅτι διωγμὸν ἄδικον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συνεστήσω ἐξέλωσας τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας ^{αα} φωστῆρά τε καὶ διδάσκαλον ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ παρανόμως τε καὶ ἀκρίτως συναβιάσας ^{αα} αὐτῷ καὶ τὸν Χριστόν. »

(2) Τελευτήσαντος δὲ Ἰωάννου ^{αα}, χειροτονεῖται πατριάρχης Ἀρσάκιος.

« (3) Ἡ δὲ νέα Δαλιδά: ^{αα} Εὐδοξία κατὰ μισρὸν τῷ ξυρῷ τῆς ἀπάτης (130^α) ξυρίσασα ^{αα}, κατέραν ἐπήγαγεν ἑαυτῇ ^{αα} Ἰνδικὸν τε καὶ ἀνεξάλειπτον, δισημαύσασα φορτὶον ἀμαρτημάτων δυσόπιστακτον, ^{αα} καὶ προσθεῖσα τοῖς πρῶνι αὐτῆς δεινοῖς καὶ πολλοῖς ἀμαρτήμασιν.

« (4) Ὁ δὲ (γα) μέγας Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ γράφων, οὕτως φησὶν: « Ἐρωτᾷ: τὴν περὶ τὸν θεοφίλον Ἰωάννην τραγῳδίαν: ἀλλὰ φράσαι ταύτην ἀπορῶ: νικᾷ γὰρ ^{αα} τὸν νοῦν ἡ μέθοδός ^{αα} πράγματα. Μικρὰ δὲ μάθανε, ἀπερ ^{αα} ἡ Αἴγυπτος ἠγνόησε, Μωσῆς μὲν παραιτούμενη, τὸν δὲ Φαραὼ οἰκισομένη, τοὺς ταπεινοὺς μαστιζούσα καὶ τοὺς κομπυμένους θάδουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα καὶ τοὺς μεσθοὺς ἀποστεροῦσα καὶ μέχρι (τοῦ) νῦν τούτοις ἐμμελεῖν, τὸν λιθομανῆ καὶ χρυσολάτρην ^{αα} προβαλλομένη θεοφίλον, τέσσαρσι συνεργοῖς ^{αα} καὶ συναποστάταις ὀχυρωθέντα, τὴν ^{αα} θεοφιλεὶ καὶ θεολόγον κατεπολέμησαν ἀνθρωπῶν, τὴν περὶ τὸν ἔμοι ^{αα} ὁμῶνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν ὁμηγήτριον τῆς οἰκείας: εὐρηχότα σκληρότητος: ἄλλ' ^{αα} Ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ κραταίωται: καὶ πορεύεται: ὁ δὲ οἶκος Σαουλ ἀσθενεῖ, καὶ κατασχύνεται, καὶ συμποδίζεται, ^{αα} καθὼς ὅρξ, εἰ καὶ τῆς εὐχῆς ὑπεβλήθην ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ στεφανίτης καὶ νικηφόρος, καὶ πρὸς ^{αα} τὴν ἀναγαλὴν μετεχώρησεν ^{αα}. »

(5) Ὑποστρέφοντι δὲ Ἐπιφάνιῳ ἐν Κύπρῳ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν παρὰ Θεοῦ μεμαθηκώς πλησιάζου-

Variae lectiones et notæ.

^{αα} καὶ ἡμεῖς, Ced. sed sunt VI anni et IV m. usque ad 26 Junii 404 quo nominatus est Arsacius Chrysostomi in locum (Chr. pasch.). ^{αα} μετενήχθη Ced. ^{αα} 407, Sept. 1. ^{αα} τε (add. Ced. et Coislin. 305. ^{αα} Deest hoc lemma M. 2, in cod. et Par. 1706. ^{αα} Ced. 582,4-16. ^{αα} ὁ δὲ γ. π. ^{αα} Πν. ἀν. τὴν ἐν ἐξορίᾳ. γ. cf. Palladii vitam Chr. 51 et responsum Arcadii in cod. Vatic. 1485. ^{αα} παντοῖα πρὸς τὸν Θεόν. ^{αα} τῆς οἰκουμένης Ced. ^{αα} συγδ. Ced. ^{αα} ἐν τῇ ἐξορίᾳ add. Leo ἐν τῇ M. 2? ^{αα} Ced. 582,12-16. ^{αα} Δαλιδά: cod. ^{αα} σε add. Ced. qui omisso § 21 (forsitan e margine codicis in textum illud) hæc tanquam Innocentii verba exhibet. ^{αα} καὶ μέγας add. Ced. ^{αα} Ced. 582,16-583,9 — Ep. 152. ^{αα} γὰρ. om. Is. ^{αα} v. τὸ τοῦ Is. ^{αα} μ. ἀπὸ. ^{αα} ἡ γέννησις Ἀ. συνήθως ἠγήμενος M. π. Is. τὸν Φ. α. Is. ^{αα} Χρυσόστομῳ Ced. X. γὰρ Is. ^{αα} s. ἡ μάλλον. Is. ^{αα} ὅπως add. Ced., οὕτω cod. ^{αα} ἐμὸν Ced. ^{αα} II Sam. 10, 1. ^{αα} om. Is. ^{αα} x. α. δὲ οὗτος Σ. x. α. Is. ^{αα} βίον καὶ πρ. Is. ^{αα} μετετέθη Is. ^{αα} Ced. 583,9-584,3: Ὑποστρέφοντος δὲ Ἐπιφάνιου ἐν Κ. καὶ τὴν ε. τ. π. Θεοῦ μεμαθηκώς.

σαν, λέγεται εἰρηκέναι τοῖς αὐτὸν παραπέμπουσιν· Ἐπεὶ οὖν ἐγὼ ὁ ἀφῆμι δὲ θάψαι τὰ βασίλειά, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ὑπεκρίσιν· Ὅς γε καὶ Ἰωάννου τὴν ἐν ἐξορίᾳ τελευτὴν καὶ νύκτιν ἰδὼς, καὶ Ἰωάννης ὁμοίως Ἐπιφανίῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ κοίμησιν· ἐκ θαλάσσης ἐπιπνοίας ταῦτα προμυήθησαν· οἱ μακάριοι, ἵνα μὴ τις ἔχθραν [ἐχριν] αὐτοὺς ὑποπιεύσει· κατ' ἀλλήλων¹⁰· οὐ γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι θαγγόροι καὶ θεωρίαι·¹¹ διδάσκαλοι, καὶ τοῦ εἰρηνοποιοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ φάσκοντος¹²· Ἐν τούτῳ γνώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ¹³ 497 μαθηταὶ ἐστε, ἐν ἀγάπῃ ἐχγχε ἐν ἡμέραις, ἔχθραν¹⁴ ἔχοντες ἐτελεύτησαν· ἀπαγε! Εἰ γὰρ καὶ μικρὸν σκίνδαλον τὸ προβήθεον γέγονε μεταξύ, τὴν ἀνθρωπίνην¹⁵ ἀσθένειαν ἔλεγχον πρὸς ὀλίγον, ἀλλ' οὖν γε θάπτον εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀρετῶν (αὐθις) ἀνήχθησαν¹⁶, τὴν ἀγάπην, περὶ ἧς λέγει Παῦλος· ὁ ἀπόστολος¹⁷· Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, καὶ ὅτι¹⁸ ἐν τῷ Θεῷ μένει.

(6) Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάννου τελευτὴν ἐπίσκοπός τις ἄγιος, Ἀδελφίδης τοῦνομα¹⁹, ἔλεγεν, ὅτι· Ἀγπὴν εἶχον²⁰ ἀπόρητον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις εὐφράνας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἔξω τοῦ θρόνου ἔκωμψθη. Ἐδέμην οὖν τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῶν δακρύων, ἵνα δείξῃ μοι αὐτὸν ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶ καὶ εἰ μετὰ τῶν πατριαρχῶν ἐτάγγη. Ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον τοῦτο εὐχόμενος, ἐν μίᾳ γίνομαι ἐν ἐκστάσει, καὶ θεωρῶ ἄνδρα²¹ πάνυ εὐσεβεῖ κατὰ τὴν εὐαγγελίαν, καὶ εὐσεβὲς χεῖρας, ὁ ἀπαγαγὼν με εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ ὑπερένδοξον, ἰδεῖν μοι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους. Ἐγὼ δὲ, φησὶ, περιεσκόπων ἰδεῖν ὃν καταθυμῶς εἶχον, τὸν μέγαν Ἰωάννην, τὸν ἐμὸν ἀγαπητόν· ὡς οὖν ἔδειξε μοι πάντας καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα ἐγνώρισε²², κρατῆρας με πάλιν τῆς χεῖρος, ἐξήγαγε με ἔξω. Ἐγὼ δὲ λελυπημένος ἡκολούθουν αὐτῷ (150^b) μὴ ἐωρακώς μετὰ τῶν Πατέρων τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην (τὸν Χρυσόστομον). Ὅς οὖν ἐξηρχόμην, ὁ ἑσπότης τῇ θυρᾷ κατασχόν²³ με λέγει μοι· (Ἐλθέ μοι²⁴· τί λελυπησας;) Ἐμοῦ δὲ μὴ ἀποκριθέντος, πάλιν λέγει μοι· Ὁδοὺς [εἰς] ἐρχόμενος ὦδε, λυπούμενος ἐνθεν ἐξέρχεται. Τότε λέγω αὐτῷ· Ἀὐτῇ²⁵ μοι ἐστὶν (ἡ) λύπη, ὅτι τὸν ἐμὸν προσφιλέστατον Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον ΚΠ. οὐχ ἐώρακα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων. Ὁ δὲ πάλιν λέγει μοι²⁶· Ἀνθρώπος 498 ἐκείνους ἐν σαρκὶ ὃν ἰδεῖν οὐ δύναται· ἐκεῖ γὰρ παρίσταται ὁ θρόνος ὁ δεσποτικός²⁷.

A dixisse fertur ipsum comitantibus· « Festino ego· dimitto vobis regiam et urbem et hypoerisim· Idem et Joannis exitum in exilio victoriamque manifestavit, sicut Joannes Epiphania dormitionem in navigatione significavit. Ex divina inspiratione præcognoverunt ista beati, ne quis inimicitiam inter eos exsistere suspicaretur. Tales enim magistri Deum amantes et prædiquantes et Dei pacis Christi veri discipuli dicentis· « In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem, nunquam odium habentes decessissent, absit! Si enim parvum scandalum fuit inter illos a longinquo, humanam fragilitatem paulisper probaverunt, sed brevi tamen ad cacumen virtutum rursus exsurrexerunt, charitate, de qua Paulus apostolus ait· « Charitas patiens est, benigna est, non irritatur, non cogitat malum. » Et· « Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet. » Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ

Post mortem autem Joannis quidam episcopus sanctus, nomine Adelphius, dicebat· « Mœstitiam habebam intolerabilem, quod talis vir, universæ terræ magister, qui sermonibus Ecclesiam Dei laudificavit, extra sedem decessisset. Rogabam ergo Deum cum multis lacrymis, ut mihi ostenderet in quo statu esset et an ordinem inter patriarchas haberet. A multo igitur tempore cum hoc rogarem, quadam die in extasi fui, vidique hominem forma valde decorum, qui me dextera manu tenuit et duxit in locum splendidum et illustrissimum, ubi doctores Ecclesiæ mihi ostendit. Ego, inquit, circumspiciebam ut viderem quem desiderabam, magnum Joannem, dilectum meum. Postquam igitur omnes ostendisset mihi nomenque ejusque aperuisset, me rursus manu corripiens foras eduxit. Ego vero tristis subsequebar illum non viso cum Patribus qui sanctis connumeratur Joanne Chrysostomo. Cum igitur egrediebatur, qui stabat in limine me retinens dixit mihi· « Quid habes? cur mœres? » « Mihi non respondentem iterum dixit· Nemo huc ingressus, exinde mœrens egreditur. » Tum illi dico· « Ille est meus mœtor quod meum dilectissimum Joannem Constantinopolis episcopum cum aliis Ecclesiæ doctoribus non viderim. » Ille vero rursus dixit mihi· « Homo in carne subsistens cum videre nequit· ibi enim sedet, ubi thronus Dominicus est. »

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ σπινδῶν add. Ced. ¹¹ προμυήθε. cod. προμυηθέντας Ced. ¹² κατ' ὁ υποτοπάζειν Ced. ¹³ ἀνθρωποποι καὶ add. Ced. ¹⁴ Joan. xiii, 35. ¹⁵ μ. μου Ced. ¹⁶ μετ' ἀλλήλων Ced. ¹⁷ καὶ κατὰ add. Ced. ¹⁸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας cod. ¹⁹ ἤχθησαν Ced. ἀνήχθη cod. ²⁰ I Cor. xiii, 4. ²¹ I Joan. iv, 16. ²² Ced. 584, 4 — 585, 2. π. τοῦ ἐπισκόπου δεσθέντος τοῦ Θεοῦ ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶν ὁ Χρ. Par. 1706. ²³ Ἀ. ὄνομα αὐτῷ Ced. ²⁴ ἔχων cod. ²⁵ τίνα add. Ced. ²⁶ ὁ εἶπε Ced. ²⁷ ἐπιστῶν Ced. ²⁸ ἔχης τί λυπησας cod. ²⁹ τὸν πρ. μοι Ced. ³⁰ Ἰωάννην τὸν τῆς μετανοίας λέγεις· ὁ λέγων αὐτῷ· ὁ Να· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει· μοι Ced. in codice forsan ex homoioteleuto omissum. ³¹ ἐστὶν add. Ced. Γαῖαν· Ἀρχιδίον ἀντάρως πολλὰ δεινὰ τῇ πόλει ἐργάσατο· πόλεμον δὲ [πολλοῦ] συμβαλέντος κατὰ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν, αὐτὸς καὶ οἱ αὐτῷ ἀπωλόντο cod. in textu cf. Ced. 574, 21-575, 4· Τῷ ᾧ ἐστὶ Γ. τυραννὴ κατὰ Ἀρχαδίου· καὶ π. κατὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπεδείξατο ἀπ. σὺν τοῖς αὐτοῦ στρατεύμασι.

Adversus Arcadium insurrexerunt Isauri depredantes usque ad Cappadociam.

Sub ipso advenerunt reliquiae sancti prophetae Samuelis, et depositae sunt in ejus templo prope Hebdomum.

Agrotavit autem imperator et decessit.

CCIV. Regnum Theodosii Minoris.

Post Arcadium regnavit Theodosius, filius ejus, annos quadraginta duos; et egressus ad equitandum in Campo, decidens cum equo mortuus est.

Hic Chalcoopratis Deiparæ Virginis templum ædificavit, quod antea synagoga Judæorum fuerat.

Murum e parte solidæ terræ destruxit et adjectis duobus aliis intervallis alium murum sexaginta diebus ædificavit.

Sub illo septem pueri qui Ephesi martyrium, Decio regnante, subierant, post annos trecentos septuaginta duos surrexerunt.

Magnus etiam terræmotus et tremendissimus Constantinopoli accidit, ita ut muri civitatis caderent et pleraque pars ejus diversis in locis destrueretur: quo tempore vicos et plateas Thraciæ, Ponti, Bithyniæ, Phrygiæ ac Galatiæ terræmotus per tres menses agitavit. Ideoque imperator cum patriarcha Proclo totius civitatis multitudine, nudis pedibus, per dies multos litanias ibant canentes.

In his diebus supplicationum, accidit ut puer ex populo in aerem sustolleretur et quadam angelica doctus institutione Trisagion sacrum intonaret. Statim autem ac puer absolvisset et quod fuerat edoctus annuntiavisset, et cum eo turbæ eandem melodiam edidissent, cessavit terræmotus calamitas (et puer mortuus est).

Sub Theodosio Aspar et Ardaburius Orientis et Occidentis domestici electi sunt.

Atticus autem patriarcha, cum quemdam Judæum paralyticum catechizasset, et deinde baptizasset, sanum præter expectationem ex baptisterio reduxit.

CCV. De tertia synodo.

Habita fuit Ephesi ducentorum Patrum tertia synodus, anno decimo tertio regni Theodosii Minoris, Arcadii filii.

(7) 'Επὶ 'Αρχαδίου ἀνέτηραν οἱ Ἰσαυροὶ πραιδύοντες ζω; Καππαδοκίαν.

(8) 'Επὶ αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἀπατέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἑβδόμου.

(9) Ἀρρώστῃσας δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τελευτᾷ.

ΣΔ'. Βασιλεὺς Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ.

²¹ Μετὰ δὲ Ἀρχαδίον ἐβασίλευσε Θεοδοσίος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μβ' ²². Καὶ ἐξελθὼν ἱππασθῆναι (ἐν τῷ Κάμπῳ), συμπεσὼν τῷ ἵππῳ ἐτελεύτησεν ²³.

²⁴ (2) Οὗτος ἐν τοῖς Χαλκοπρατίοις ναὸν ἔκτισε τῆς Θεοτόκου, πρότερον ὄντα συναγωγὴν Ἰουδαίων.

²⁵ (3) Καὶ τὸ χερσαίον τείχος τῆς πόλεως καταλύει καὶ προσθεῖς ἄλλα δύο διαστήματα, φεκοδόμησεν ἕτερον τείχος δι' ἡμερῶν ζ'.

²⁶ (4) 'Επὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ μαρτυρησάντες παῖδες ζ' ἐπὶ Δακίῳ, ἀνίστησιν μετὰ ἔτη τοζ' ²⁷.

²⁸ (5) Καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν ΚΠ. καὶ φοβερώτατος, ὥστε πσεῖν τὰ τείχη τῆς πόλεως καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς 499 ἐν διαφόροις τόποις καὶ μέντοι καὶ κόμας καὶ χώρας τῆς τε Θράκης καὶ Πόντου, Βιθυνίας, καὶ Φρυγίας, καὶ Γαλατίας, καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμὸς ἐπὶ μῆνας γ'· διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῃ Πρόκλῳ καὶ παντὶ τῷ πλήθει τῆς πόλεως ἀνυπόδητος ἐκίτανεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

²⁹ (6) Ἐν αἷς, λιτανεύοντων αὐτῶν, συνέβη παιδίον ἀρπαγῆναι ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀέρα καὶ μυηθῆναι C ὑπ' ἀγγελικῆς τινοῦ διδασκαλίας τὸν τρισάγιον ὕμνον. Τοῦ δὲ παιδὸς ἀπολυθέντος καὶ τὸ μυηθὲν ἀπαγγεῖλαντος, καὶ τοῦτο μετ' αὐτοῦ μελετήσαντων τῶν ἐχόντων, παραντικα ἐκόπασεν ἡ τοῦ σεισμοῦ ἀπώλεια (καὶ τὸ παιδίον ἀπέθανεν).

³⁰ (7) 'Επὶ Θεοδοσίῳ Ἀσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος προχειρίζονται δομῆστικοι Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως.

³¹ (8) Ἀττικῷ δὲ πατριαρχούντος Ἰουδαίων τινα παράλυτον νοσητέον ³², εἰτα βαπτίσας, ὕγι (παρὰ δόξου) ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγε ³³.

ΣΕ'. Περὶ τῆς γ' Συνόδου.

³⁴ Καὶ ἡ γ' γέγονε σύνοδος τῶν ἐν Ἐφέσῳ ὁ Πατέρων, συναλθούσα τὸ πρότερον ἐν ἔτει ιγ' τῆς D Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ βασιλείας, υἱοῦ Ἀρχαδίου.

Variae lectiones et notæ.

²¹ 408 Maii 2. — Ced. 602,8-10: Μετὰ δὲ τινα χρόνον ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἱπ. καὶ συμπεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, x. τ. λ. ²² μῆνας β', Ced. 586,21, ἔτη λγ' Leo I. ²³ 450 Junii 20. ²⁴ 450 — Ced. 602,5,6: Τότε (τῷ μβ' ἔτει) καὶ τὴν τῶν Χαλκοπρατίων ἐκκλησίαν ἐπὶ Θεοτόκῳ ἀνήγαγε, σ. 1. πρ. οὖσαν. ²⁵ 446? — Ced. 598,19 599,1: Τῷ κς' ἔτει — Κύρος — καταλύσας τ. χ. τ. ΚΠ. καὶ πρ. α. δ. β', οἰκοδομῇ δ. τ. δι' ἡ. ρ. ²⁶ 412. ²⁷ ρμ' inde a Decio 251-253, ρσ' Ced. ρπα' Anastasius, ρπδ' Theophanes. ²⁸ 438 Ced. 599,19-21: 'Επὶ τούτου (τῷ κη' ἔτει) σεισμοὶ μεγάλοι γέγοναν ἐν ΚΠ. ἐν μηνὶ δ', ὥστε φοβηθέντας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ Κάμπῳ διατρίβειν. ²⁹ Ced. 599,21-600,8: Τοῦ γούν εἰρημένου πατριάρχου μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ταῖς λιταῖς ἐκείσε προσκατερύοντο, περὶ ὧν γ', ὅπως πάντων ὁρώντων ἡρπάγη νεανίας εἰς τὸν ἀ. καὶ ἤκουσε βέλαις φωνῆς παρρηγγυώσης αὐτῶ ἀναγγεῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ λαῷ λιτανεύειν οὕτω, x. τ. λ. ³⁰ 425? — Ced. 589,6-14: Τῷ κς' ἔτει. ³¹ Ced. 587,16-18: Τῷ β' ἔτει Ἀττικὸς ἐπ. ΚΠ. 1. ³² v. πείσας τε καὶ β. Ced. ³³ ἐξήγαγε Ced. ³⁴ Σύνοδος γ' ἐν Ἐφέσῳ· εἰσὶν ἀπὸ τῆς β' εἰς τὴν γ' ἔτη μδ' (μα' cod.)? Scholion a secunda manu. ³⁵ 431 — Ced. 594 9 12: Τῷ κς' τοίνυν ἐνιαυτῷ τῆς θ. β. ἡ ἐν Ἐ. ἀγία καὶ οἰκουμένη κ' σ. τῶν αἰ. π. συνηθροίσθη χρόνον ἀγούσα ἀπὸ μὲν τῆς β' μα', ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου κθιε'.

“ (2) Ἡ; ἡγοῦντο Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀ
 διπῶν καὶ τὸν τόπον Καλεστίνου τοῦ Ῥώμης,
 Ἰουδηνάκιος Ἱεροσολύμων (Ἰωάννης Ἀντιοχείας,
 κατὰ Νεστορίου ἐπισκόπου ΚΠ. παρόντος καὶ αὐτοῦ
 ἐν Ἐφέσῳ, λέγοντος⁸⁷ μὴ λέγειν “ Θεοτόκον τὴν
 (ἁγίαν) **500** Θεοτόκον (Μαρίαν), ἀλλὰ Χριστοτόκον
 (καὶ Κυριοτόκον), καὶ δύο υἱοῦς ἐπὶ “ Χριστοῦ τοῦ
 Θεοῦ μυθολογοῦντος καὶ δύο ὑποστάσεις, καὶ ἄλλον
 μὲν εἶναι τὸν Λόγον τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα,
 ὕστερον δὲ τὸν ἐκ Μαρίας τεχθέντα ἄνθρωπον,
 καὶ σχίσαι δὲ ἐκωθέντα τῷ Θεοῦ Λόγῳ “, καὶ
 ὁμολογῶν⁸⁸ αὐτῷ ὅτι ἐν λεγόμενον.

21 (5) Τοῦτον προσκληθέντα παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ ἀπαντήσαντα ἐκκλησιαστικῶς καθελούσα ὥς μὴ θελήσαντα τοῖς ὁροῖς δόγμασι συνείσθαι, ἀνεθεμάτισε 22, μίαν δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ' (131) B ἐνωσιν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις· σαφῶς ἰδογμάτισε, τὸν αὐτὸν εἶναι (καί) Θεὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον.

“ (4) Ἰωάννης δὲ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος μετὰ τὴν Νεστορίου καθαιρέσιν καταλαμβάνει· καὶ λυπηθεὶς ὅτι χωρὶς αὐτοῦ καθήρθη Νεστόριος, παραλαβὸν τοὺς συνελθόντας αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐν οἷς ἦν καὶ Θεοδοῦρτος ὁ Κύριος· ἐπίσκοπος καὶ Ἰβας· Ἐδέσσης, καθαιρέσιν ὑπαγορεύει τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου καὶ Μέμονος τοῦ Ἐφεσίου ἐπισκόπου ὡς παρὰ τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ποιησάντων τὴν σύνοδον. Οἱ δὲ περὶ Κύριλλον μέμφονται ὡς ἀθετήμα καὶ ἀποπα τὰ παρ’ αὐτῶν γενόμενα. Καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς Ἐφεσίου διαφερόμενοι ἀλλήλους διέστησαν, οἳ τε Ἀνατολικοὶ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι. C

55 (5) Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῇ τοῦ βασιλέως ἠνώ-
θησαν, συμφρονήσαντες καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ τῇ ἐκτε-
θείᾳ ἐν Ἐφέῳ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ κατὰ
Νεστορίου καθαίρει· ἐγγράφων ἐπιστολὴν τοῖς
Ἀλεξανδρεῦσι διὰ Παύλου τοῦ ἐπισκόπου Ἐφέ-
σης 57 ἀποστείλαντες.

⁴⁹ (6) Νεστόριος δὲ ἐξωρίσθη εἰς "Θάσιν" ⁵⁰.

“ (7) Ἀττικῶν δὲ τελευτήσαντος, Σισίνιος πα-
τριάρχης προχειρίζεται· τοῦτον δὲ τελευτήσαντος, “
ὁ Ναστόριος “· τοῦτον δὲ καθαιρεθέντος, Πρόκλος
ἀντ’ αὐτοῦ χειροτονεῖται, **501** ὅτε καὶ τὸ λείψανον
τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ πόλει μετακομίσθη. Ὁσαύ-
τως καὶ τὰ λείψανα Σεραφίου καὶ Λαυρεντίου.

Synodo præfuerunt Cyrillus Alexandria, locum Cælestini papæ Romæ tenens, Juvenalis Hierosolymæ, Joannes Antiochiæ, contra Nestorium, Constantinopolis episcopum, qui et ipse Ephesiaderat : hic docebat non dicendam Deiparam sacram Deiparam Mariam, sed Christiparam et Dominiparam. Fabulabatur etiam in Christo Dei duos filios et duas personas, alium quidem esse Verbum ex Patre genitum, postremum autem hominem ex Maria natum, accidenti statu Verbo Dei unitum et eum ipse per homonymiam Filium appellatum.

Illic, cum advocatus a synodo, non parvisset, synodus canonicè deposuit ut orthodoxis dogmatibus subscribere recusantiem, et anathematizavit. Unam autem Christi et Dei nostri per unionem personam duasque naturas aperte docuit, necnon illum esse Deum et hominem, sanctamque Mariam vere et proprie Deiparam.

Joannes autem Antiochiæ episcopus post Nestorii depositionem advenit; moleste ferens quod, ipso absente, depositus esset Nestorius; igitur episcopi qui cum ipso venerant et inter quos erant Theodoretus, Cyri episcopus, et Ibas Edessæ, suasis depositionem sancti Cyrilli et Memnonis Ephesiorum episcopi, utpote qui contra canonem Ecclesiæ synodum tenuerint. Erga Cyrillum autem erimantur quod iniqua et injusta sunt ea quæ ab ipso facta sunt. Et sic ab Ephesiorum urbe discedentes alii alio, Orientales et Ægyptii, dispersi sunt.

Postea vero studio imperatoris adiuncti sunt, et Orientales orthodoxæ fidei Ephesi definitæ Nestorii-
que depositioni consentientes, epistolam scripserunt, quam ad Alexandrinos per Paulum Emese-
episcopum miserunt.

Nestorius autem exsulatum in Oasim missus est.

Attico vero defuncto, Sisinnius eligitur patriarcha; hoc autem mortuo, Nestorius; quo depositio, Proclus in ipsius locum ordinatur, et tunc Chrysostomi reliquiae in urbem transferuntur. Similiter autem reliquiae Stephani et Laurentii.

Princeps autem Persarum cum Theodosio pugnaturus venit; sed imperator adversus illum misit Patricium et validum exercitum. Cui in pradium prodeunti, dux Persarum dixit: « Si quemquam habes ex populo tuo qui possit singulari certamine pugnare vincereque singulatum pugnantem unum Persarum, libens con-

Variæ lectiones et notæ.

“Ced. 594,12-19. “Η ἡχρον Κ. ‘Α. δς Κ. πάπα ‘Ρ. τὸν τόπον διείκε καὶ γ. “τοῦ κατα-
 ράτου Νεστορίου add. Ced. “μή εἰναί Ced. “τοῦ ἐνός add. Ced. “τὸν Θεὸν Λόγον Ced. “ὅμ. καὶ
 αὐτὸν ἂ. Υἱὸν Ced. “Ced. 594,19-595,2. “καὶ ἔχεισιν ἐν τῇ Μαξιμιανῶς προσβύτουσιν τῇ αὐτῇ Με-
 γάλῃ ἐκκλησίᾳ Ced. “Ced. 595,3-12. “Θ. Τύπου Ced. “Ced. 595,12-15. “Ἐδέσσης cod. “Ced.
 595,16. “Ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἐν τῇ ὁδοῦ, κ. τ. ἂ. Ced. “426. Oct. 10 — Ced. 595,1-4. Τῷ ὡ
 τῇ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου τὰ καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στ. καὶ Ἀ. ἀπετέθησαν· τότε πρῶτος
 καὶ ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου. “428. “ἐπιτετέσθη. “422 434 — Ced. 599,5-14. Κατὰ Παροῦν στρατη-
 γόντες Προσκοπίου (ἔπει κτ’) δηλοῦνται αὐτῷ παρὰ τοῦ Πάπρου. “ὅτι δώσωμεν μοναχούς, καὶ οἷος ἀν-
 ἡγήσῃ, διδόντι δὲ μέρος αὐτῷ κ. ἐπιγ. γ. Ced.

ventionem pacis ad annos quinquaginta faciam; si autem victus fuerit, accipiam quinquaginta centenaria. » Et ita alius Persam lorica tum, et alter Gothum comatum et instructum inter duos exercitus produxerunt. Persa vero prior lanceam vibrans irruit; sed Gothus ictum dextera declinans vulneravit illum juxta Gothicum morem, et ex equo deficiens statim occidit. Hoc autem facto, dux Persarum conventionem pacis juxta promissionem suam fecit.

Rex aliquando ad venandum egressus, omnibus qui cum ipso erant ignorantibus, itinere longo venit ad quemdam monachum in cella sedentem prope Constantinopolitana suburbia.

Quem quidem cognovit senior, sed illum tanquam gregarium militem recepit. Cum autem rex a via et aestu esset defatigatus, misit panes senior et infundens acetum et oleum, manducavit rex et bibit aquam.

Et dixit ad monachum: « Scis quis ego sim, Pater? » Monachus autem dixit: « Deus te cognoscit. » Et rex ait: « Ego sum Theodosius imperator. » Et surgens monachus profunde salutavit eum. Dixit igitur rex: « Beati certe vos estis, monachi, quibus non est cura de mundo. Vere enim dico tibi, Pater: in palatio natus sum et nunquam tanta cum voluptate cibum ac potum sumpsi. »

Adveniente autem populo, coram omnibus seniore dignè honoravit rex, et cum jussisset eum pro cunctis orare, cum pace suum iter repetiit. Ab hac die multum honorabat eum rex: sed exurgens senior fugit et in Ægyptum reversus est.

CCVI. De translatione Chrysostomi.

Idem rex mittens Chrysostomi reliquias transtulit ex Comanis, ubi decesserat in exilio pulsus ab Eudoxia, ipsius matre. Multum enim rogaverat regem Proclus qui tunc erat in Constantinopolitana sede, ut hanc translationem faceret; et tum facta est. Honorifice deposuit illum in templo Sanctorum Apostolorum.

Uxori autem Theodosii imperatoris Eudoxia hoc accidit. Philosophus ex Athenis in Græcia, tres habens filios et filiam unam, moriens filiis reliquit hereditatem et omnem ipsius substantiam; filie

ὁμοίως ποιῶν τὰ πικτὰ τῆς εἰρήνης; ἐπὶ χρόνους ὡς εἰ δὲ ἤτιθέσθῃ, λαμβάνειν με κεντηνάρια ὡς. Καὶ οὕτως ὁ μὲν Πέρσης· καταπράκτον, ὁ δὲ Γότθος κόμητα ἐνοπλον μεταξὺ τοῦ πληθοῦς παραστήσαντες εἰς μονομαχίαν, πρῶτος ὁ Πέρσης ὁρμήσας δορυφόρος· ὁ δὲ Γότθος δεξιὸν πλαγιάζας ἐπώκεισεν αὐτὸν κατὰ τὸ Γοτθικὸν ἔθος, καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἵππου καταγαγὼν, αὐτίκα ἀνέβη. Καὶ τοῦτου γεγονότος, ἐποίησεν ὁ Πέρσης φύλαρχος, εἰρήνης πικτὰ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ.

(9) Τοῦ δὲ βασιλέως κυνηγῆσαι ἐξελθόντος, τοῦ σὺν αὐτῷ πάντας διαλαθῶν, ἦλθε διὰ μακροῦ ὁδοῦ πρὸς τινα μοναχὸν ἐν καλλίῳ καθεδόμενον πηλοῖον τῶν προστέλων ΚΠ.

(10) Ὃν ὁ γέρον ἐπύκνω μὲν, ἰδίετο δὲ ὡς ἓνα τῶν στρατιωτῶν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ καύσιονος ὀλιγορήσαντος, ἔβρεξεν ἄρτους ὁ γέρον καὶ βάλαν ὄξος καὶ ἑλαίου, ἔφαγεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπιεν ὕδωρ.

(11) Καὶ φησι πρὸς τὸν μοναχόν· Ὁ δὲ τίς εἰμι, Πάτερ; Ὁ δὲ μοναχὸς εἶπεν· Ὁ Θεὸς οἰδέει. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· Ἐγὼ εἰμι Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς. Καὶ ἀναστὰς ὁ γέρον προσκύνησεν αὐτόν. Εἶπεν οὖν ὁ βασιλεὺς· Μακάριοί ἔστε ὄντως ὑμεῖς οἱ 502 μοναχοὶ καὶ ἀμέριμοι τοῦ κόσμου· ἐπ' ἀληθείας γὰρ λέγω σοι, Πάτερ, ἐν τῷ παλατίῳ ἐγεννήθην καὶ οὐδέποτε μετ' ἡδονῆς ἀπῆλθον βρώσεως (τοιαύτης) καὶ πόσεως, καθὼς σήμερον.

(12) Τοῦ δὲ λαοῦ φθάσαντος, καὶ ἐνώπιον πάντων ἀξιοπρεπῶς τιμήσαντος τὸν γέροντα καὶ πάντας ἀξιοθῆναι τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τοῦ βασιλέως προστάξαντος, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης. Καὶ ἀπὸ τότε (131) ἐτίμα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς (μεγάλως). Ὁ δὲ γέρον ἀναστὰς ἔφυγε καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον.

ΣΤ. Περὶ τῆς Ἀνακομιδῆς τοῦ Χρυσοστόμου.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἀποστείλας ἀνακόμισαι τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Κομάνης ὅπου ἦν ταλευτήσας ἐξορισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξίας· τῆς μητρὸς αὐτοῦ, πολλὰ δεηθεὶς τοῦ βασιλέως ὁ Πρίκιλος ὁ τότε τὸν τῆς ΚΠ. ἰθάνων ὁρόνων, τοῦ ἀνακομίσει αὐτὸν, ὁ δὲ καὶ γένοι· καὶ ἀπέπετο αὐτὸν ἐνταίμως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

(3) Περὶ δὲ τῆς γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως Εὐδοκίας οὕτω συμβέβηκε· Φιλόσοφος ἐν ταῖς ἐν Ἑλλάδι· Ἀθήναις, ἔχων υἱοὺς 7 καὶ θυγατέρας μίαν τελευταίαν, τοῖς μὲν υἱοῖς κατέλειπε κληρονομίαν.

Variae lectiones et notæ.

Ἀδελφὸν οὖν ὁ στρατηγὸς Προκόπιος; Ἀρσένιδον κ. τῶν φοιδερᾶτων, ὃς σάκιστρον κατέχων τὸν Πέρσην ἐκ. καὶ κατενέγκων ἐκ τοῦ ἰ. ἀπένταται Ced. 44 Καὶ γέγονε π. ἐ. μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Π. εἰσελθόντων ἐλ' Ἀρ. ἐν τῇ πόλει — πρὸ ἡγῆς ὑπατος Ced. (434.) 45 Ced. 595, 22-24. Ὁ βασιλεὺς δὲ κ. ἐξελθὼν τοὺς, κ. τ. λ. 46 Ced. 595, 24-596, 4. Ced. 496, 4 11. Καὶ φ. ὁ βασιλεὺς οἰδᾶς. 47 αὐτοῦ; add. Ced. 48 αὐτῷ Ced. 49 καὶ τρισμακάριοι Ced. 50 2π. add. Ced. 51 ἦδονων Ced. 52 Ced. 596, 12-16. 53 κατεβάντος τοῦ β. Ced. 54 Καὶ ἤρξατο ἀπὸ τ. τιμῆν ὁ. ὁ β. Ced. 55 ἀπῆλθεν Ced. 56 438 Jan. 27. — Ced. 599, 11. Τῷ κη' ἔτει — Πρίκιλος — ἐκ. ΚΠ. προχειρίζεται, ὃς τὸ τοῦ Χ. λ. ἀνακομίσει τῷ λ. ἔτει καὶ εἰς τὸν τῶν ἀπκ. ἀποτίθεται νῶδον. 57 Ced. 590, 8-12. Τῷ 18 ἔτει ἐτελεύτησεν ἐν Ἀ. Λεόντιος; ὁ φιλόσοφος, ὁ; ἔγραψεν ἐν τῇ δ. αὐτοῦ· ἢ τὴν μὲν οὐσίαν μου κ. καταλιμπάνω τ. ὁ. μου, Ἀ. ἐκ τῇ ἐμῇ θ. ἀφ' ἧς ὁ χρυσίου ν. ρ. ὁ γὰρ α. ἢ τ. αὐτῇ.

μίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν· τῇ δὲ θυγα-
τρὶ νομίματα ρ', οὕτως· εἰρηκὸς ἐν τῇ διαθήκῃ·
« Ἀθηναῖδι τῇ ποθεινοτάτῃ θυγατρὶ δόλω δοθῆναι
νομίματα ρ', καὶ μόνον. Ἀρκεῖ γὰρ αὕτη ἡ αὐτῆς
τύχη. »

“(3) Ἦτις μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν μηδὲν
λαβοῦσα παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ἦλθε πρὸς τὴν Πουλ-
χερίαν τὴν ἀδελφὴν Θεοδοσίου, 503 κατεγκαλοῦσα
τοὺς ἀδελφούς. Ἡ δὲ θαρσαμένη τὸ εὐπρεπὲς καὶ
ἐλλόγιμον αὐτῆς, καὶ μαθοῦσα παρὰ τῆς θείας αὐ-
τῆς, ὅτι παρθένος ἐστίν, βαπτίζει αὐτήν· ἦν γὰρ
Ἑλληνίς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασε.

“(4) Καὶ συνῆψεν αὐτὴν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ πρὸς
γάμον (συνευδοκοῦντος καὶ τοῦ προτοφιλεστάτου
Παυλίνου, ὃς γενόμενος μάγιστρος ἐτιμῆθη μεζῶνας
ὡς συναργός καὶ παράνομος. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς
ἀδελφούς αὐτῆς μεταστείλαμενος, ἀξίωματικούς
ἐποίησε).

“(5) Μετὰ ταῦτα συνέδῃ προσελθεῖν τὸν βασιλεῖα
κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανίων καὶ Παυλὶνον ἀη-
διοθέντα μὴ εὐρεθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως· καὶ ἐπέ-
δοκί τις πένης τῷ βασιλεῖ μῆλον φρυγιάτικόν μέγα
σφόδρα, ὅπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θαυμάσας
καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος, ἔδωκε τῷ πένητι νομίματα
ρ', τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλε τῇ βασιλίσσῃ, ἡ δὲ τῷ
Παυλίῳ, ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ παλα-
τίῳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς λαβὼν τοῦτο καὶ ἐπιγνοὺς ἐζή-
τει αὐτὸ παρὰ τῆς βασιλίσσης· ἡ δὲ εἶπεν ὅτι
« Ἐραγον αὐτό; » καὶ ὀρκίσας αὐτὴν κατὰ τῆς ἑαυ-
τοῦ σωτηρίας, ἠνῆσάτο ἐμμανώτερον. Τότε ὤπδειξεν
αὐτῇ τὸ μῆλον. Ἡ δὲ ἰδοῦσα αὐτὸ κατησχύνθη καὶ
ἐμμενεν ἄφωνος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς κατ' αὐτῆς
καὶ ὅτι ἔρωσα τοῦ Παυλίνου τὸ μῆλον ἱπαμφεν αὐτῷ
καὶ διὰ τοῦτο ἠνῆσάτο. Καὶ παρατίξα τὸν Παυλί-
νον ἀνέβλε.

“(6) Ἡ δὲ βασίλισσα Εὐδοκία ἐπὶ τοῦτο λυπη-
θεῖσα, τὸν βασιλέα παρεκάλει εἰς Ἱεροσόλυμα αὐτὴν
ἀποσταλῆναι εὐχῆς χάριν. Ὁ δὲ εἰξας τῇ αὐτῆς
αἰτήσῃ, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐξεπλήρωσεν.

504 “(7) Τῆς δὲ παραγενομένης, πολλὰ καὶ
μεγάλα κατορθώματα πεποίηκεν, ἀνανεώσασα τὰ
τεῖχη Ἱερουσαλὴμ.

(8) Εἰς λόγους δὲ τινὰς ἐρχομένης αὐτῆς πρὸς
τινας, τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι· « Περί ἐμοῦ Δαυὶδ εἰρήκεν ».
Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών· καὶ
οἰκοδομηθήτω τὰ τεῖχη Ἱερουσαλὴμ. »

Variae lectiones et notæ.

“ Ced. 590,12-17. Ταύτην τὴν Ἀθηναῖδα ἐξ Ἀθηνῶν εἰσαχθεῖσαν θ. ἡ Πουλχερία κάλλι σώματος διαπρέ-
πουσαν καὶ συνέσει ψυχῆς καλλυνομένην καὶ λόγῳ κεκοσμημένην πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ΚΠ. Ἀττικόν (405,
526) ἀποστείλασα ἐδάπτισεν Ε. μετωνόμασεν. “ Ced. 590,17,18 : Ἦντινα καὶ τῷ αὐτῆς ἀδ. καὶ βασιλεῖ
συνέζευξεν εἰς γυναῖκα. “ 440—Ced. 591,2-15 : Τῇ οὖν ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων θ. ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπόντος
τοῦ βασιλέως, προσήγαγέ τις αὐτῷ ἐξ Ἀσίας π. ρ. μ. καὶ ὀπερφοῦς, ὁ ἀπ. τῇ Ἀγούστῃ δεδοκὼς τῷ π.
ν. ρ'. αὐτῇ δὲ νοσοῦντι τότε Π. ἀπ. ἀρραβῶνα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὁ δὲ Παυλῖνος ἀγνοῶν μετὰ β' ἡμέρας
ἀπ. αὐτὸ τῷ β. ὁ δὲ β. γ. γνωρίσας ἐκρούσε καὶ λέγει τῇ Ἀγούστῃ· « Πού ἐστι τὸ μῆλον, ὅπερ σοι ἀπέστειλα; »
ἡ δὲ εἶπε· « Ἐφ. ἀ. καὶ πάλιν ὥρπισεν ἀ. τὴν σ. αὐτοῦ λ. μὴ τινι τοῦτο πείνομας. » — « Ἡ δὲ πάλιν
εἶπε φαγεῖν αὐτό, προσθείσα τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλέως. Τ. εἰς ὀργὴν κινήσας ὁ βασιλεὺς κελεύει τὸ μ.
εἰσενεχθῆναι, τὸν δὲ Π. ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἀπεκεφάλισεν. “ 444—Ced. 591,15-17 cf. 604,15-
602,2 : Ἐκτοτε δὲ γέγονε μεταξύ αὐτῶν λύπη καὶ ἀπομερισμός· γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Ἀγούστα, καὶ
αἰσχυνομένη ὡς ὑβρίσθη, ἐξώρμησεν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους. τούτ. cod. “ Ced. 591,20-24. “ Ps. 11, 18.

A autem nummos centum, in testamento declarans :
« Athenaidi charissimæ illiæ volo dari centum
nummos nec amplius : sufficit enim illi fortuna
ipsius. »

Hæc post mortem patris cum nihil a fratribus
accepisset, venit ad Pulcheriam, Theodosii sororem,
de fratribus conquestura. Ipsa vero, mirans illius
decorem ac nobilitatem, a matertera ejus discens
illam esse virginem, baptizavit eam, erat enim gen-
tilis, et cognominavit eam Eudoxiam.

Et proprio fratri dedit eam uxorem, consentiente
dilectissimo Paulino, qui, magister effectus, valde
honoratus est, ut auxiliator et parānymphus. Fra-
tres autem illius accessit ad honores evexit.

Accidit postea ut rex in publicum prodiret in die
Epiphaniæ, et Paulinus vexatus non inveniretur cum
rege; deditque quidam pauper regi malum phrygium
miræ magnitudinis, quod rex accepit et miratus
est cum omni cœtu. Tunc pauperi datis centum
nomismatibus, malum imperatrici misit; hæc autem
Paulino; qui item imperatori in palatium regresso.
Rex autem, isto accepto et recognito, postea reposuit
illud a regina. Quæ dixit : « Illud manducavi; » et
cum urgeret eam ut per salutem suam juraret, con-
stanter recusavit. Tunc ostendit ei malum. Hæc
autem, illo viso, erubuit et absque voce remansit.
C Rex iratus est adversus eam, eo quod amore Pau-
lini malum ad eum misisset, et denegavisset. Et
Paulinum extemplo interfecit.

Imperatrix Eudoxia de hoc contristata regem ro-
gavit ut ipsam Jerusalem, orandi gratia, dimitte-
ret. Qui petitioni ejus acquiescens, ipsius deside-
rium implevit.

Quæ cum illuc advenisset, multa magnæque vir-
tutis opera, muros Jerusalem renovans, fecit.

Sermonibus quondam habitis cum quibusdam,
dixit : « De me David locutus est : Benigne far,
Domine, in bona voluntate tua Sion; et ædificentur
muri Jerusalem. »

Cum jam moritura esset, nihil sibi consciam esse A de Paulini crimine confessa est.

Proclo defuncto, Flavianus, vir sanctissimus, Ecclesiae praepositus est.

Ex Gothis proveniunt gentes quatuor, quae sunt Hypogothi, Gepides et Vandali, ex quibus Arabes; et coeperunt incursare Romanorum terram.

CCVII. Regnum Marciani.

Post Theodosium Marcianus, gener ejus, regnavit sex annos. Cum enim Theodosius defunctus esset et hoc ulli nondum innotuisset, Pulcheria imperatrix soror postquam arcessisset illum et senem et militarem, prudentia honestateque vitae commendabilem, dixit ad eum: « Quoniam imperator defunctus est et ex omni coetu elegi te virum virtute praeclarum, da mihi fidem, quod virginitatem meam, quam vovi Domino, custodies integram, et te imperatorem proclamo. Cum igitur istud iurejurando promississet, advocavit illa patriarcham Anatolium et senatum, et imperatorem eum proclamavit.

Quae postquam egregia fecisset opera, multasque domos oratorias crexisset cum pauperum aedibus, et hospitibus et monasteriis, inter quae Sancti Laurentii templum, virgo decessit, Marcianum regni successorem relinquens.

Erat autem cunctis exornata virtutibus. Ipsa namque fratrem Theodosium in omnibus instruxerat, qualia sunt mores et sermones, et incensus, et ritus et vestium indumentum, sessio, et statio. In primis autem erga Deum pietatem sedulo docuerat eum.

Ipsa vero natura piger et incautus erat ad omnia, praesertim ad eos qui praesentabant illi chartas: quibus non lectis subscribebat. Quod cum prudentissima soror advertisset, solenter venit ad eum, petitionem praesentans ut inter servas secederet ipsius uxore Eudoxia: huic, quin legisset, subscripsit, et ideo postea graves exprobraiones a sorore sua Pulcheria passus est.

Variae lectiones et notae.

455 — Ced. 591,18-20. "Ετ δὲ τῷ τ. α. ἐπωμόσατο μὴ σ. τῇ κ. αὐτῆς κατηγορίᾳ ἐνεκα Π. αὐτὸν cod. 447 — Ced. 601,4: Τῷ λθ' εἶπαι — τὸν μὲν Πρόκλον Φλ. πρεσβύτερος σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας διεδίδετο. Ced. 601,1-3. Ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τῶν Γ. γ. δ. δ', Γότθοι, Ὑ. Γ. καὶ Οὐάνοι, ἐξ ὧν Α. ἡ δ. ἐν τῇ Ρ. γῇ. 450 — Ced. 602,18-603, 3. Ἡ δὲ σοφὴ καὶ ἀγαθὴ Π. μ. τῆς τοῦ ἀδελφοῦ τελευταίας γνωστῆς μ. τὸν Μαρκιανόν, ἄνδρα ἐν σ. καὶ σ. διαπρέποντα, γ. δ. καὶ ἱκανώτατον, λέγει π. α., κ. τ. λ. "σε εἰξ. ἐξ ὧν τῆς Ced. Αὐτοῦ δὲ σ. τ. μεταστίλλεται Ced. 450 — Ced. 603,13-15. Τῷ γ' εἶπαι ἡ μακαρία καὶ εὐσεβὴς Π. ἐκοιμήθη ἐν Χριστῷ π. καὶ μὴ διαφθαρεῖσα, πάντα τὰ ταῦτης πτωχοῦς διανεμάσα. Ced. 586,22-24. Π. ἡ τούτου ἀδελφὴ παρθένος ἰθ' ἐτῶν οὖσα, τὴν βασιλείαν καλῶς διώκει, ἥτις θ. τὸν δδ. εἰς τὴν κατὰ θεὸν εὐσεβείαν εἰς καὶ εἰς τὰ πάντα — ἀρετῆς cod. "π. ἀρετῆς cod. Ced. 600,15-101,1: Οὗτος δ' θ. εὐματάγωγο: ἦν σφέδρα, παιδόμενος τοῖς ὑποβάλλουσιν α. οἰκείοις, ὡς πολλάκις καὶ χάρτους μὴ ἀναγινώσκων ὅπ. δ. μαθοῦσα Π. ἡ αὐτοῦ ἀδελφὴ καὶ πολλάκις νοθεύθησασα, ἐπεὶ οὐκ ἐπαίδε σ. ὅ. α. καὶ δ. δ. αἰτεῖ ἡ δὲ ἦν π. δ. ἐκχωροῦσα Ἐ. τὴν α. γ. προσήνεκε τὸν οὖν δ. τούτου διατακτόμενος χάρτης καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑπασημαίνετο· μετὰ δὲ τούτου ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ, δεινὸς ὑπὸ τῆς Π. ἀντιδίδω καὶ ἐκτοσε ἀκριβείαν τῶν τοούτων ἐποίησε. "ας? Deest in Slav. sed habet Ced. 603,11-604,6: Ἐτ. τὸν οὖν λιτὸς ὢν πρὸ τούτου Μ. μετὰ τοῦ Ἰβλίου νομίου ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος κατὰ Περσῶν ἀπῆλθε καὶ γενόμενος ἐν Λυκίᾳ, ἀφ' ὧν περιέπαισε καὶ καταλείψει ἐν πόλει: Ἐσθλὸν καὶ καλὸν χρόνον διήκοντα προσκολλάται δύο τισὶν ἀδ. Ἰουλίῳ καὶ Τατιανῷ, οἵτινες εἰς τὸν ἴδιον οἶκον λαμβάνοντες αὐτὸν διανεπάσαν.

"(9) Ἐν δὲ τῷ μέλει αὐτὴν⁸⁸ τελευταίαν, ἐξωμολογήσατο μὴ συνειδέναι τι κατὰ τῆς Παυλίνου κατηγορίας.

"(10) Πρόκλου δὲ τελευταίαντος, Φλαβιανὸς ἀνὴρ ἱερώτατος τῆς Ἐκκλησίας προέστη.

"(11) Καὶ ἐκ τῶν Γότθων ἔθνη γέγονασι δ', οἵτε Ὑπόγοθοι, Γήπιδες καὶ Οὐάνδαλοι, ἐξ ὧν Ἀραβες, καὶ ἤρξαντο διαπερῆν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῇ.

ΣΖ. Βασιλεὺς Μαρκιανῶν.

"Μετὰ δὲ Θεοδοσίον ἐβασίλευσε Μαρκιανὸς, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἐτῆ ς'. (132^a) Τοῦ γὰρ Θεοδοσίου τελευταίαντος καὶ μὴ πρὸς τούτῳ γνωσθέντος τινὲς μεταστειλαμένην τούτον Πουλχερίαν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ στρατιωτὴν ὄντα καὶ γέροντα καὶ ἐν σωφροσύνῃ καὶ σεμνότητι βίου διαπρέποντα, ψήσιν πρὸς αὐτόν· « Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἐγὼ δὲ ἐξελεξάμην⁸⁹ σε ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου ὡς ἐνάρετον, δὲς μοι λόγον, εἰ φυλάσσει (μου) τὴν παρθέναν (ἄστυν) ἣν τῷ Θεῷ ἀνέθεμην, καὶ ἀναγορεύω σε βασιλεῖα. » Τοῦ⁹⁰ δὲ συνθεμένου τούτου μεθ' ὅρκου, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἀνατόλιον καὶ τὴν σύγκλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλεῖα.

"(2) Πολλὰ οὖν ποιήσασα κατορθώματα καὶ πολλοὺς εὐκτηρίους 505 οἴκους ἀνεγείραςα, καὶ πτωχοτροφεία, καὶ ξενώνας, καὶ ξηνοτάφια, καὶ μοναστήρια, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου ναὸν ὑποδόμησεν, καὶ ἐτελεύτησε παρθένος καταλείπουσα Μαρκιανὸν βασιλεῖα.

"(3) Καὶ γὰρ ἦν αὕτη πάσι⁹¹ ἀρετῇ κεκοσμημένη· αὕτη γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοδοσίον ἐξεπαίδευσεν εἰς πάντα, ὅσον ἡθὺς καὶ καὶ λόγων, βάδισμα τε καὶ γέλωτα καὶ ἐνδυμάτων περιβολὴν καὶ σχῆμα καθέδρας καὶ στάσιν· προηγούμενος δὲ τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖαν ἐπιμελῶς αὐτὸν ἐδίδασκεν.

"(4) Ὁ δὲ φύσει νωθρὸς τις καὶ ἀπερίσκεπος ὑπῆρχεν εἰς πάντα, μάλιστα εἰς τοὺς ὑποβάλλοντας αὐτῷ χάριτας⁹², ἀπαρναγνώσκωνς ὑπέγραπεν, ὅπερ ἡ σοφωτάτη ποτὶ γνῶσα, σοφῶς ἐπὶ τὴν αὐτῶν, θεωρεῖν ὑποβάλλουσα δῆθεν πρὸς δουλείαν ὑποχωροῦσαν τὴν αὐτοῦ γαμετὴν τὴν Εὐδοκίαν, ἣν καὶ καθυπογράφας μὴ πρότερον ἀναγνούς, ὕστερον πικρῶς ἀντιδίδεται παρὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς Πουλχερίας.

505 (5) Ὁ δὲ γὰρ Μαρκανδὸς εὐσεβὲς ἄγων καὶ δικαιο-
κρίτης ὑπάρχων, ταῦτα περὶ αὐτοῦ γέγραπται, ὅτι
ἔτι στρατιωτὴς ὢν, στυφθεὶς τοὺς πόδας καὶ νοσή-
σας καταλείφθη ἐν πόλει Συδίμα. Ἀναρρώσθεὶς
οὖν φεικώμεθ' ὅσων εὐτόκους ἀδελφοί. 506 Ἀμα
δὲ αὐτοῖς ἐπὶ θήραν ἐξίῳν μεσημβρίαν ἀναπαυσά-
μενος ὕκνωσεν· ἔξυπνοι δὲ γενόμενοι· οἱ αὐτὰδελ-
φοὶ ὁρῶντες ὀνειδίζον αὐτὸν ἐν ἡλίῳ, διὸ αὐτοῦ ῥέ
περικυκλωμένοι. Ἐκπλήγντες οὖν, διαπισθέντι
λέγουσιν αὐτῷ· « Εἰ· βασιλεύσεις, τί ἡμῖν χα-
ρίεις; » Ὁ δὲ διαπιστῶν ὁμοῦ εἶπεν, « ἀντὶ πατρὸς
ἔχην ὁμᾶς. » δόντες οὖν αὐτῷ νομισματα σ' ἀπέστει-
λαν ἐν τῇ πόλει, φήσαντες· « Μέμνησο ἡμῶν ἐν τῇ
βασιλείᾳ σου. »

† (10) Ὁ δὲ εἰσελθὼν προσεκολληθῆ Ἀσπαρ· καὶ Ἀρδαβουρίω)· εἶθ' οὕτως (μετὰ Ἀσπαρος) εἰς Ἀφρικτὴν εἰλὼν ἔξωγρηθῆ. Ὑπνοῦντος δὲ ἐν τῇ αὐτῇ Γίξεριχ, ἀετὸς αὐτὸς καταβλῶν ἐπασκέπ[α]σεν αὐτόν. Ὁραθεῖ; δὲ παρὰ Γίξεριχ, τοῦτον ἀνελεῖν ψήφῃ τὴν βασιλεύειν μέλλοντα. Λογισάμενος δὲ ὡς τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ κινῶντι οὐ δύναται, σπονδὰς εἰρηνικὰς μετ' αὐτοῦ ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτόν.

* (11) Φλαβιανού τελευτήσαντος, Ἀνατόλιος χειροτονεῖται πατριάρχης.

10 (12) 'Ο οὖν Μαρκιανὸς τῆς βασιλείας αὐτοκράτωρ καὶ μόνος καταλειφθεὶς ἐκέλευσεν ἄρχοντα ἐπὶ δόσει χρημάτων μὴ γίνεσθαι· οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῆς ἐλεημοσύνης ἀνάπλεος ἦν.

(13) Ἐν δὲ ταῖς γινομέναις ἐν τῷ Κάμπω λιταῖς
περὶ ἐξήρχετο σὺν τῷ πατριάρχῃ Ἀνατολίῳ, πολλὰς
δωρεὰς τοῖς πένησι παρεγόμενος.

" (14) 'Εφ' οὗ ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λίθοι τρεῖς
ἐν τῇ Θράκῃ παμμεγέθεις.

ΣΗ'. Περὶ τῆς δ' Συνόδου.

¹³ Καὶ ἡ ὁ γέγονε σύνοδος τῶν χλ' Πατέρων ἐν Καλαβρόν· ἔτει τῆς Μαρκιανῶ (132^b) βασιλείας πρῶτῃ, ἧς ἡγοῦντο Λέοντες **507** μὲν τὸ ἀγίου-
τατο πάπᾱ Ρώμης, [τοποτηρητᾱ] Πατριάρχους καὶ
Λουκίνους ἐπισκοποι, καὶ Βονεφάτιος· πρεσβύτερος,
Ἀνατόλιος ΚΠ., Τουθενάτιος Ἰεροσολύμων, (Μάξι-
μος ¹³ Ἀντιοχείας, ἔχοντες συναθροῦσαν καὶ Εὐφρύ-
μιαν τὴν μάρτυρα, τὴν μετρί τῆς σήμερον ὑπερμα-
χούσαν τῇ πίστει, οἱ καὶ συνήχθησαν) κατὰ Εὐτυ-
χοῦς (τοῦ ¹⁴ δυστυχοῦς, πρεσβυτέρου γεγονότος καὶ
ἀρχιεπισκόπου) καὶ Διοσκόρου (γεγονότος ¹⁵ ἐπισκό-
που Ἀλεξανδρείας, τότε ὅπ' αὐτῆς) καθευρεθέντων
καὶ ἀντερχθέντων τοῖς ὀρθῶς παρ' αὐτὸν ἐκπνεου-
μένοις) καὶ λεγόντων, μὴ εἶναι τὴν ¹⁶ σάρκα τοῦ

Murcianus autem erat valde pius et iustus iudex : de quo scriptum est quod adhuc miles, contractis pedes et ægotans in urbe Sidymi derelictus est. Dum igitur ægotaret, in domum duorum fratrum divitum exceptus est. Una cum ipsis ad venationem egressus, post meridiem quieturus obdormivit. Expergefacti autem illi fratres vident illum in sole dormientem, et sub alis aquilæ obumbratum. Obstupefacti, dicunt expergefacto : « Si regnaturus es, quid nobis gratiæ concedes ? » Qui nullam adhibens fidem, tamen dixit : « Habebo vos patris loco. » Datis igitur illi ducentis nominatibus, in urbem dimissum illum, dicentes : « Memento nostri in tuo regno. »

Qui cum ingressus esset, adhæsit Aspari et Ardaburio. Postea cum Aspare venit in Africam et vivus captus est. Cum autem dormiret in aula Genserici, aquila rursus deveniens obtexit eum. Visus est a Genserico, cui visum est istud præagire quod regnare deberet. Reputans autem Dei voluntatem impediri non posse, sponsiones patris cum ipso fecit et liberavit eum.

Defuncto Flaviano, Anatolius ordinatur patriarcha.

Marcianus ergo, regni dominus et solus relictus,
ne dignitates pretio acquirerentur edicto cavuit.
Cæterum plenus misericordia erat.

Dum litaniz fierent in Campo, cum Anatolio patriarcha pedester anteibat, largitiones multas pauperibus distribuens.

Sub ipso ceciderunt e caelo in Thracia tres mirae
magnitudinis lapides.

CCVIII. *De quarta synodo.*

Habita est Chalcedone, anno regni Marciiani primo, sexcentorum triginta Patrum synodus quarta, cui praeerunt Leonis sanctissimi papae Romae legati Paschasius et Lucentius episcopi, et Bonifacius presbyter, Anatolius Constantinopolit., Iuvenalis Hierosol., Maximus Antiochensis, propugnantes habentes Euphemiam martyrem, quae usque ad hodiernam diem pro fide certat. Convenerunt adversus infelicem Eutychetem, presbyterum et archimandritam, et Dioscorum episcopum Alexandriae; sed tunc ab ea divulsos utpote contrarios illis quae orthodoxe docuerant, et dicentes Domini carnem non esse nobis consubstantiali, sed ex duabus naturis unionem fieri, postquam unionem unam certici-

Variae lectiones et notæ.

1018 Εἰς θ. δὲ ἐξαλθόντες εἰσβον αὐτὸν μεθ' αὐτῶν · κοπίσασαντες δὲ περὶ μ. ἐκοιμήθησαν · προσεϋπνι-
 σθείς δὲ ὁ Τατιάνας θεωρεῖ τὸν Μαρκανιὸν εἰς τὸν ἥλιον κοιμώμενον καὶ ἀετὶν παρμειγμένον ἐπ' αὐτὸν
 ἀλθόντα καὶ τὰς αὐτοῦ πτέρυγας διαπτάσσαντα σκίαν ἐπ' αὐτὸν περιπορπάμενον Ced. * γενόμενοι
 codd. * Καὶ τοῦτο θεωσάμενος ἐγείρει τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν καὶ τὸ θεατὴν ὑποδεικνύει · καὶ ἐπὶ πολὺ θαυ-
 μάζοντες ἐϋπνίσαν τὸν Μαρκανιὸν καὶ α. δ. Ced. * Ἐάν Ced. * βασιλεύοντες cod. * χαρὶς · εἰ δὲ
 * Τίς εἰμι ἐγώ, ἵνα τοῦτο γένηται εἰς ἐμέ; * οἱ δὲ ἐκ δευτέρου τὸν αὐτὸν λόγον εἶπον· λέγει ὁ Μαρ-
 κιανός * * Ἐάν τοῦτο ἐκ Θεοῦ γένηται, πατέρας ὑμᾶς ἀνακηρύξω· τότε διδάσιν α. σ' ν. λέγοντες·
 * Πορεύου ἐν τῇ π. καὶ μ. ἢ ἔσσι· ὁ Θεὸς ὡφείκει σε Ced. * Luc. xxii, 43. * Ced. 604,5-12 va-
 rians om. Slav. * μέλλοντος cod. * 449 — om. Slav. * 453 — Ced. 607,1,2. * 445. * 451.
 — Ced. 604,16-605,3 · Τῷ β' αὐτοῦ ἔπει ἐν Χ. ἀγία δ' σ. γ. ὅπδ π. χλ. ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς πανευφήμου
 Εὐφροσύνης, κ. τ. λ. * Μαζ — συνήχθησαν om. Ced. et Slav. * τὸν ἀρχ. om. Ced. et Slav. * γ. ἔ.
 * Α. — ἐκπ. om. Ced. et Slav. * μήτην σ. τοῦ Κυρίου δ. ἡ. εἶναι ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φ. τῆν ἑ. λέγεσθαι ἑ.

naturam. Eadem nugantes de carne Domini, divinitati passionem tribuunt.

Hos deponentes ut blasphemus anathematizaverunt, atque professi sunt perfectum Deum et perfectum hominem eundem in duabus naturis absque confusione et mistura, Dominum nostrum ac Deum Jesum Christum; duasque dixerunt naturas distinctionis, non separationis Verbo, et epistolam papæ Romæ Leonis ad Flavianum scriptam, ut columnam orthodoxiæ receperunt.

Approbaverunt etiam Nestorii excommunicationem et receperunt Theodoretum et Ibas, quia Nestorium anathematizaverant.

Eodem tempore mirabilis Simeon super columna stans vivebat. Vituperans eum synodus (siquidem primus hoc vivendi genus excogitaverat) communicare cum ipso noluit. Deinde cum didicissent Patres hujus viri vitam ac simplicitatem, rursus cum eo communicaverunt. Ad eum postquam habitus privato rex Marcianus venisset, ejus precibus sacris et conspectu dignus habitus est.

De Simeone Theodoretus ait: «Cum qui veniebant ad eum numerum justum excederent, et omnes tangere eum cupiebant, et ex vestimentis ejus pelliceis aliquam benedictionem attingere conarentur, primo quidem hujus honoris excessum inconvenientem esse reputans, deinde rei molestiam ægre ferens, mansionem excogitavit super columna, quam primum fieri jussit ad sex cubitos, deinde ad duodecim, postea [ad viginti duos, nunc autem ad triginta sex. Ego vero non absque divina dispositione hanc accipio mansionem; et ideo impios id moneo, lingua ut contempnant a protervitate, memores, quod Deus incredulorum utilitati sæpius ita prospexerit. Sic enim jussit Isalam nudum discalceatisque pedibus ambulare; Jeremiam zona renes cingi et ita incredulis proferre prophetiam, posteaque collaris lignea et ferrea circa colulum gestare; Osee mulierem fornicariam accipere rursumque mulierem adulteram adamare; Ezechielem super dexterum latus cubare diebus quadraginta et super sinistram reclinare diebus centum quinquaginta, rursus fodere murum, ac fugientem exire, servitutemque sibi ascribere, et alibi, gladium acuire, eoque radere caput, et in quatuor

A Κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἔνωσιν γενέσθαι, μίαν δὲ ἁποταλεσθῆναι μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ὡς ἐν φαντασίᾳ τὴν σάρκα φορέσαι τὸν Κύριον μυθολογούντων καὶ τῇ θεότητι πάθος προσμερόντων.¹²

Ἔτι (2) οὗς καθελόντες ὡς βλασφημοὺς ἀναθεμάτισαν, ἐξερώνησάν τε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως (καὶ) ἀδιαιρέτως τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν· δύο δὲ εἰρήκασι φύσεσι τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς οὐ τῷ λόγῳ τῆς διαιρέσεως, τὴν τε τοῦ Ῥώμης ἐπιστολὴν πάπα Λέοντος πρὸς Φλαβιανὸν γραφείσαν ὡς στήλην ὀρθοδοξίας ἰδέξαντο.

Ἔτι (3) Ἐπικυροῦσι δὲ καὶ [τὴν Νεστορίου καθάρσεων, ἰδέξαντο δι] Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν ὡς ἀναθεματίσαντας Νεστόριον.

Ἔτι (4) τοῦτου Συμεὼν ὁ θαυμασίως ἐπιβάς τῷ στύλῳ (ἡ σύνοδος ἐπιμεμφαμένη, — πρῶτος γὰρ τοῦτο ἐπινόησεν, — ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπιμψεν. Ἐἵτα μαθόντες οἱ θεοὶ Πατέρες τὸν βίον καὶ τὸ αὐτὸν τοῦ ἀνδρός, πάλιν αὐτῷ ἐκοινωνήσαν. Πρὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι παραγενόμενος, τῆς ἱερᾶς εὐχῆς αὐτοῦ καὶ θέας κατηξίωται).

508¹³ (5) Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητος φησὶν· «Ἐπειδὴ τοίνυν ἀριθμῷ κρείττονες οἱ ἀπικνούμενοι, προσψάουσιν δὲ πάντας ἐπαθύμουν καὶ τινα εὐλογίαν ἐπεχείρουν τρυφῇ ἀπὸ τῶν δερματίνων ἐκείνων ἱματίων· (πρῶτον μὲν τῆς τιμῆς τὸ ὑπερβαλλόν ἀποπικνῶν εἶναι νομίζον, ἔπειτα καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἐπικνον δυσχεραίνων, τὴν ἐπὶ τοῦ κίονος ἐμχανήσατο στάσιν, δὲ) πρῶτον μὲν ἐκέλευσε γενέσθαι πῆχυνος ζ', εἵτα ιβ' (καὶ) μετὰ ταῦτα κβ'', νῦν δὲ λς'. — Ἐγὼ δὲ οὐδὲ τῆς θέας εἰκονομασίας ἀνευ ταύτης λαμβάνω» τὴν στάσιν (οὐπρὲν ἔνεκα τοῦ μεμφυμένοισιν παρακαλῶ χαλινώσαι τὴν γλῶσσαν καὶ ριψοκινδύνως μὴ φέρεσθαι καὶ σκοπεῖν ὡς πολλάκις τὰ τοιαῦτα ὁ Θεός) τῶν βραθυμοτέρων ἔνεκα ὠφέλειαι (ἐμχανήσατο) καὶ γὰρ τὸν Ἰησοῦν γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον βαδίσει προσέταξε καὶ τὸν Ἰερεμίαν περιζῶμα τῇ ὀσφί· περιβαίνει καὶ οὗτος τοὺς ἀπειθοῦσι προσφέρειν τὴν προφητείαν, καὶ ἄλλοτε (δὲ) κλοιοὺς ξυλίνους καὶ σιδηροὺς μετὰ ταῦτα περιβαλεῖν τῷ τραχήλῳ, καὶ τῷ Ὁσέῃ γυναῖκα πόρνην λαβεῖν καὶ πάλιν ἀγαπήσαι γυναῖκα μοιχαλίδα, καὶ τῷ Ἰεζεκιὴλ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ (κεῖσθαι) ἡμέρας μ' καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ (ἡμέρας) ρν κατακλιθῆναι καὶ αὖθις διορύξαι

Variae lectiones et notæ.

¹² φύσιν add. Ced. ¹³ ἀπονεμ. ἡγ. δὲ τῆς σ. Α. π. 'Ρ. — 'Ρ. — Ἱεροσολύμων Ced. ¹⁴ Ced. 605,3. 10: Καθαίρονται τοίνυν οἱ αἰρετικοὶ καὶ ἐξορίζονται ἐν. Γάγγρα· χειροτονεῖται δὲ Προτερία; ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἀντὶ Διοσκόρου· ἡ δὲ ἁγία σ. ἐξερώνησε τ. Θεόν. τὰς διαφορὰς ced. ¹⁵ π. Α. ἐπ. Ced. ¹⁶ Ced. 605,10-12. ¹⁷ Ced. 596,17-598,18: ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις (τῷ κα' ἔτει Θεοδοσίου) καὶ ὁ μέγας Σ. ὁ στυλῆτις ἐπὶ τῇ κίονι. x. τ. λ. Συμεὼνος τοῦ θαυμασίου ἐπιβάτος? Ced. 596,18-596,21. ¹⁸ κρείττον cod. innumerabiles Th. ed. Col. 1573 II, p. 465. Πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἀρ. ἡ. π. φαύειν τῶν δ. ἐκείνου ἀνδράτων Ced. ¹⁹ Καὶ πρ. μὲν εἰς π. ἐκ. γ. τὸν κίονα Ced. ²⁰ κβ' sed XXII Th. ²¹ ἡν οὐκ ἀ. τῆς θ. δ. Ced. ²² ὁπλαμάνω γενέσθαι Ced. existimo hanc factam fuisse Th. ²³ ἔβν? permittant Th. — sed potius, ἀλλά μᾶλλον? Th. ²⁴ ὡ. ἐ. τῶν β. Ced. ²⁵ ὡς περ καὶ τὸν Ced. ²⁶ τὴν ὀσφύν ced. ²⁷ καὶ ὁ. προφητεύειν Ced. ²⁸ μ. τ. οἰν. Th. et Ced. ²⁹ πονηρὰν γ. καὶ Ced. ³⁰ τὸν Ἐζ. Ced.

τὸν τοῖχον καὶ φυγόντα²² ἐξελεῖν καὶ αἰμαλιώσαν^A αὐτῷ διαγράψαι, καὶ ἄλλοτε²³ ἕξος εἰς ἀκρὴν παραθῆσαι καὶ ξυρᾶσθαι τοῦτω τὴν κεφαλὴν καὶ τετραχῇ τὰς τρίχας διαλεῖν καὶ (ἀπονεῖμαι (153²⁴), τὰ μὲν εἰς τόδα, τὰ δὲ εἰς τόδα), ὡς²⁵ ἂν μὴ πάντα λέγω. — γίνεσθαι τοῦτων ἕκαστον προσέταξεν²⁶ ὁ τῶν ὧλων Πρύτανις, τοὺς λόγῳ²⁷ μὴ πειθομένους (μὴδὲ προφητείας ἱπταῖν ἀνεχομένους, τῷ τῆς θεωρίας παραδόξῳ συλλέγων (καὶ τῶν θεσπισμάτων ἀκούειν παρασκευάζων. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐξεπλάγη θεῖον ἄνθρωπον γυμνὸν βαδίζοντα ὁρῶν; τίς δὲ οὐκ ἂν ἤρετο τί²⁸ 509 δὴ ποτε συνοικεῖν ὁ προφήτης πόρνη γυναικὶ ἀνέχεται; Ὡσπερ οὖν ἐκείνων ἕκαστον ὁ θεὸς γενέσθαι προσέταξεν τῆς τῶν ἀμελῶς συζώντων διορθούμενος ὠφέλιαν, οὕτω δὴ καὶ τὸν καινὸν τοῦτον καὶ παράδοξον τρόπον ἐκπυρᾶνευσε θέαμα τῷ παραδόξῳ καὶ ξένῳ πάντας ἔλκων εἰς θεωρίαν καὶ πειθανάγκην²⁹ τοῖς ἀφικνουμένοις παρασκευάζων τὴν προσφερομένην παραίτησιν.) Τὸ γὰρ καινὸν τοῦ θεάματος ἐνέχυρον ἀξίωσεν γίνεσθαι τοῦ διδάγματος; (καὶ ὁ εἰς θεωρίαν ἀφικνούμενος τὰ θεῖα παιδεύθεις ἐπανέρχεται). — « Καθάπερ γὰρ ἐπὶ³⁰ (τινὸς λυχνίας τεθείς ὁ φανότατος οὗτος λύχνος³¹, ἡλίου δίκην πάντοθεν τὰς ἀκτῖνας ἐξέπεμψεν, καὶ ἔστιν³² ἰδεῖν (καὶ) Ἰσραῆλ, καὶ Ἀρμενίους, καὶ Πέρσας³³ ἀφικνουμένους καὶ τοῦ θεῖου βαπτίσματος ἀπολαύοντα; (Ἰσραηλίται δὲ κατὰ συμμορίαν παραγινόμενοι διακῆσοι κατ' αὐτὸ καὶ τριακῆσοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ χίλιοι). καὶ ἀρνούντες³⁴ μὲν τὴν πατρῴαν ἐξαπάτην μετὰ φωνῆς καὶ τὰ ὅπ' ἐκείνου σκευασθέντα^C εἰδῶλα, πρὸ τοῦ θεοῦ κίονος ἐκείνου συντριβούσιν (καὶ τοῖς ὀργίλοις Ἀφροδίτης ἀποταττόμενοι. — τοῦτου γὰρ ἀνέκαθεν τοῦ δαίμονος κατεδίδξαντο τὴν λατρίαν). — τῶν θεῶν ἀπολαύουσι μυστηρίων, νόμους δὲ³⁵ παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης γλώττης, (τοῖς πατέροισι ἤθεσι χαίρειν φράζουσι καὶ τῶν ἀγρίων θυνῶν καὶ καμήλων τὴν βρώσιν ἀποτασσόμενοι. Καὶ διδασκαλίᾳ συντεθεμένων. — « Τσαυτὴν³⁶ οὖν ὑπὸ τῶν φιλοφῶν ὁ κίων φερόμενος; ὠφέλιαν ἀνέβλυσε καὶ τοσαύτην ἀκταὶν ὀφειλόμενος; εἰς τὰς Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

³¹ (6) Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ Κύριος. « Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κάκεινος ποιήσει. » (ἥς ἐπαγγελίας τὸ τέλος ἐναργῶς 510 ἐθεασάμεθα. Τῆς γὰρ τοῦ Κυρίου σκιάς εὐδαμοῦ θαύμα ἐργασαμένης, ἣ τοῦ μεγάλου Πέτρου σκιά θάνατον ἔλυσεν, καὶ νόστους ἐξήλασεν, καὶ δαίμονας ἐφυγάδευσεν· ἀλλ' ὁ ἐκεῖνα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ δράσας τέρατα τότε), καὶ νῦν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ θεράποντος Συμεὼν ἐνεργεῖ θαύματα τῇ τοῦ³⁷ ἁγίου Πνεύματος ἀγλῇ καταλαμπόμενος καὶ πανταχοῦ τὰς τῆς χάριτος ἀκτῖνας ἐκπέμπων, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον.

Variae lectiones et notæ

²² φυγεῖν καὶ Ced. ²³ δὲ add. Ced. ²⁴ ἐν Ced. ne Th. ²⁵ προσέταττεν Ced. ²⁶ λόγων Ced. ²⁷ πειθανάγκην, ²⁸ εἰς λυχνίαν Ced. Super candelabrum aliquod Th. ²⁹ ὁ μέγας δηλαδὴ Συμεὼν Ced. ³⁰ ἦν Ced. est, ut dixi, Ib. venientes et P. et A. Th. ³¹ καὶ Ἰσραηλίτας δημέραι Ced., turmatim Th. ³² Τσαυτὴν οὖν τὴν χάριν ὁ θαυμάσιος; εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐξέπεμψεν, ὥστε τὰ τῶν πατρῶν θεῶν ἔ. πρὸ τοῦ x. ἔ. τοῦ θ. ἀγόντος συντρίβειν, τὴν δὲ καθορὰν καὶ ἀμώμητον ἡμῶν Χριστιανῶν πίστιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Σ. ἐκπαυδεύσασθαι, διὰ πολλῶν θαυμάτων καὶ μεγίστων τεραστίων τοιούτους ἐνάγων εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πολιτείαν Ced. ³³ leges accipientes Th. v. δεχόμενοι? ³⁴ Eosque Th. Καὶ τοῦτ'; ³⁵ Ced. 597, 22-598 2: ³⁶ καὶ μερίζονα τοῦτων ποιήσει Jo. xiv, 12, Ced. ³⁷ δ; τῇ τοῦ Ced.

A partes dividere crines et dispergere, hæc ad illud, ista vero ad istud, ne cuncta dicam. Illorum autem unumquodque mandavit cunctorum moderator, eos qui verbo non obediunt nec prophetiis instrui patiuntur, extraordinario spectaculo congregans et oraculis aurem dare exhortans. Quis enim non moveatur divinum hominem nudum ambulantes videns? Quis non quærat cur propheta mulieri fornicariæ cohabitare audeat? Quemadmodum igitur horum unumquodque Deus fieri præcepit ad utilitatem eorum qui incuriose vivunt, ita novum illum et extraordinarium vivendi modum providit spectaculum, novitate miraculorum cunctos alliciens ad videndum, et ineluctabilem persuasionem propinquantibus præparans adhibitam exhortationem. Novitas enim spectaculi pignus sit utilis documenti, et qui venit ad videndum divina doctus revertitur. Sicut enim ardentissima lucerna super candelabrum posita, solis instar undique radios emisit, ita videre poterat Iberos et Armenios, et Persas advenientes et divino baptismate gaudentes: Ismaelita vero turmatim veniebant ducenti simul vel trecenti, vel etiam mille, et repudiantes paternum errorem verbatim, simul idola a patribus fabricata, ante divinam hanc columnam confringunt, et orgiis Aphroditæ valedicentes. Hujus enim demonis a longe receperant cultum, divinis mysteriis fruuntur, legesque ab hac sacra lingua accipientes, paternis moribus valedicunt, ferorum asinorum et camelorum alimenta abjicientes. Et istorum testis oculatus ego fui, et audiavi eos paternam impietatem repudiantes, et evangelicæ doctrinæ obediētes. — « Tantam a detractoribus columna detrectata protulit utilitatem, tantamque divinæ notitiæ radium in Barbarorum mentes iniecit! »

Thun καὶ καμήλων τὴν βρώσιν ἀποτασσόμενοι. Καὶ διδασκαλίᾳ συντεθεμένων. — « Τσαυτὴν οὖν ὑπὸ τῶν φιλοφῶν ὁ κίων φερόμενος; ὠφέλιαν ἀνέβλυσε καὶ τοσαύτην ἀκταὶν ὀφειλόμενος; εἰς τὰς Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

Rectissime igitur dixit Dominus: « Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet; » cujus promissi exitum clare vidimus. Cum enim umbra Christi nullibi miraculum operata sit, magni Petri umbra mortem dissolvit, morbos expulit, et demones fugavit. Qui vero illa Italiaque per suos apostolos olim operatus est, ipse quoque nunc per suum servum Simeonem, Spiritus sancti splendore illuminans et juxta magnū Basilium, ubique gratiæ radios emittens, operatur miracula.

D demones fugavit. Qui vero illa Italiaque per suos apostolos olim operatus est, ipse quoque nunc per suum servum Simeonem, Spiritus sancti splendore illuminans et juxta magnū Basilium, ubique gratiæ radios emittens, operatur miracula.

Dicit enim Basilus : « Quemadmodum lucida nitidaque corpora, radio super illa cadente, et ipsa sunt pellucida, aliamque lucem a se demittunt, ita Spiritu repletae mentes, a Spiritu illuminatae, et ipsae sunt spirituales et in alios gratiam immittunt. Hinc futurorum praevisiones, mysteriorum intelligentia, absconditorum revelatio, charismatum distributio, coelestis agendi norma, cum angelis exultatio, perennis letitia, in Deo permansio, similitudo ad Deum, et rerum optatarum praestantissima, fieri Deum. »

Sub Marciano reliquiae Isaiae a Pancade allatae advenerunt, et in Sancto Laurentio sunt depositae.

Tertio autem anno regni illius Pulcheria pia virgo decessit. Extruxerat templum sanctissimae Deiparae, Chalcopteleum ecclesiam, et templum Blachernicum.

Marcianus rex, pedibus contractis, quinque mensibus aegrotavit, et mortuus est.

CCIX. Leonis regnum.

Post Marcianum Leo Magnus vel Macellus regnavit annos decem et octo, et mortuus est dysenteria. Hunc senatus propter ejus orthodoxiam regem designaverat, Aspare Arlaburioque regia potiri volentibus; quos ut Arianos senatus non recepit. Illos etiam cum rex vidisset non recte secum agere, occidit, et ex eo tempore dictus est Macellus, quod Latine est occisor.

Sub ipso apparuit signum in caelo: per dies quadraginta visa est nubes formam tubae gerens, et Constantinopoli pluit pulverem pugilli volumine: nubibus enim velat ignis apparentibus, ignis cadere visus est. Propterea, cunctis orantibus, Dei benigne extinctus est et in pulverem mutatus.

Quodam olim pictore Christum sub forma Jovis pingere auso, extemplo manus ejus exaruit. Samayit autem illum Gennadius patriarcha. Dicunt quidam historici pro Christo crispam parumque crinitam comam, propriam esse formam.

Divus Gennadius Eleutherio martyri propter

A (7) Φησὶ γάρ· « Ὅσπερ τὰ λαμπρὰ καὶ διαφανῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνες αὐτοῖς ἐμπροσθεν, αὐτὰ τε γίνεται περιλαμπή καὶ ἐτέραν αὐγὴν (ἀφ' αὐτῶν²²) ἀποστέλλει, οὕτως αἱ πνευματοφόροι ψυχαὶ ἐλλαμρῶνται παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐταὶ²³ ἀποτελοῦνται πνευματικαὶ καὶ εἰς ἑτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν. Ἐντεῦθεν μελλόντων προγνώσεις, μυστηρίων σύνεσις, κεκρυμμένων ἀποκάλυψις²⁴, (133^b) χρυσμάτων διανομή, τὸ οὐράνιον πολιτεύμα, ἡ μετ' ἀγγέλων χορεία, ἡ ἀτελεύτητος εὐφροσύνη. ἡ [ἐν Θεῷ διαμονή, ἡ] πρὸς Θεὸν ὁμοίωσις, τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν, Θεὸν γενέσθαι²⁵. »

B (8) Ἐπὶ²⁶ Μαρκιανῷ εἰσέσθης τὰ λείψανα Ἡσαίου ἐνεχθέντα ἀπὸ Πανιδόος καὶ κατετέθη εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον.

(9) Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Πουλχερία ἡ εὐσεβὴς ἀτελεύτησε παρθένος, ἥτις ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὰ Χαλκοπράτεια, καὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις.

(10) Στυφθεὶς δὲ τοῦς πόδας αὐτοῦ καὶ ἀρρωστήσας ἐπὶ μῆνας ε' ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐτελεύτησεν.

ΣΘ'. Βασιλεία Λέοντος.

« Μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσε Λέων ὁ Μίγας ὁ Μακελλῆς ἐτη ιη' καὶ ἀπέθανε δυσεντεριδόσας, ὃν ἡ σύγκλητος προσέβαλετο²⁷ 511 διὰ τὸ αὐτοῦ ὀρθόδοξον, Ἀσπαρος²⁸ καὶ Ἀρδαβουρίου βουλῆθεν τῶν κρατῆσαι τῆς βασιλείας, Ἀρειανούς ὄντας ἡ σύγκλητος οὐκ ἰδέξατο· ὅσπερ²⁹ καὶ ὁ βασιλεὺς ὀρῶν μὴ ὀρθῶς ἔχειν πρὸς αὐτοὺς, ἀνέβλεν αὐτούς· καὶ ἐκ τότε³⁰ ἐκλήθη Μάκελ, ὅ ἐστι Ῥωμαῖσι ὁ σφαγεύς.

(2) Ἐφ' οὗ³¹ (σημεῖον) ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ νεφέλη σαλπικγοισθῆς ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ σποδὸν ἔβρεξε ἐν ΚΠ. σπιθαμῆς τὸ πάχος· τῶν γὰρ νεφῶν ὥς πῦρ ὀρωμένων, ἔδδοκε πῦρ βεῖν. Διὰ τοῦτο πάντων λιτανεύοντων, τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐσβέσθη καὶ εἰς κόνιν μετεβλήθη.

(3) Ζωγράφου δὲ τινος γράφει τὸν Χριστὸν³² καθ' ὁμοίτητα τοῦ Διὸς τολμήσαντος, παρατυχεῖν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐξηράνθη. Ἰάσατο δὲ αὐτὸν Γεννάδιος ὁ πατριάρχης. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὐλον καὶ ὀλιγότριχον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ σχῆμα³³

D οὐκ ἐκτετέρον ἐστίν.

(4) Ὁ δὲ³⁴ γε θεὸς Γεννάδιος Ἐλευθερίῳ τῷ

Variae lectiones et notae.

²² Ced. 598,2-11. cf. epistolam XLVI. 2? et de Sp. S. XVI. 38. ²³ ἐφ' αὐτὰ codex. ²⁴ τε add. Cod. ²⁵ κατάληψις Ced. ²⁶ κατὰ χάριν add. Ced. ²⁷ 448. ²⁸ Τῷ λε' (Θεοδοσίου) ἠνέχθη ἀπὸ Π. τὸ λείψανον τοῦ προφήτου Ἡ. καὶ ἐτέθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Α. Ced. 600,9,10. ²⁹ 453. Ced. 603,13?—26. Δ. ὁ. μ. ὀρθόδοξος ἔ. ις. — μ. δὲ ἐλέγετο διὰ τὸ ἀποκτεῖναι Ἀσπαρ καὶ Ἀδαβούριον ὡς Ἀρειανούς ὄντας· μάκελ γὰρ Ῥωμαῖσι ὁ σφαγεύς λέγεται Ced. 607,11—15. ³⁰ 456-457. ³¹ 457. ³² προσβαλλ. cod. ³³ Ἀσπαρ δὲ ἤτῃσεν τὸν βασιλεῖα ἐγκαταστήσας τῇ πόλει ἐπαρχὸν ὀρθόδοξον, κτλ. Ced. 607,16-608,2. ³⁴ ὅπερ cod. οὐς Leo. ³⁵ ἔκτοτε cod. ³⁶ Ced. 612,18—20: Τῷ δ' ἔπειτα ἐφ. ἐν τῷ δ. ν. ὅσπερ σάλπιγγος ἐκτύπωμα ἔχουσα ἐπὶ ἡ. μ' καθ' ὅσπερ αν. ³⁷ ἀφ' οὗ vel ὅφ' (τοῦ ἐμπρησμοῦ) καὶ κόνις ἐξ αὐτοῦ κατηνέφθη ὥστε καλεῖσθαι εἰς τοὺς καράμους ἕως σκ. σπ. Leo. σπιθαμῇ πρὸς π. Μ. σπηθμ. cod. ³⁸ 452. Ced. 611,5—8: Τῷ γ' ἔπειτα. ³⁹ τὸν Σωτήρα γ. τ. κ. ὁ τοῦ Δ. ἐξ. ἡ γ. ὃν ἐξαγορεύσαντα δὲ εὐχῆς Ἰ. Γ. Ced. ⁴⁰ σγ. ἐπὶ τοῦ Σωτήρος Ced. ⁴¹ Οὗτος ὁ Γ. κληρικὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἐλευθερίου ἀνάκειναι ὄντι πολλοὺς ἐνοουθεῖ· ἐπὶ δὲ αὐτὸν πέμψαι οὐκ ἴσχυσαν, δηλοῖ τῷ ἀγίῳ Ἐ. ἐ. τῷ ναῷ εἶπαι διὰ τινος τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ· Ἀ. μάρτυρ Ἐ. ἡ διόρθωσις τὴν κληρικὴν σου ἡ ἐ. αὐτόν· καὶ ἔ. ἐν. ὁ κληρικὸς Ced. 611,12—17.

μάρτυρι δι' ἓνα κληρικὸν τοῦ ναοῦ μὴ καλῶς διά-
γοντα ἐβήλωσε τάδε · « Ἄγιε τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε·
ὁ στρατιώτης σου ἀτακτε! καὶ ἡ διόρθωσιν τοῦτον
ἡ ἔκκοψον. » Ὁ δὲ εὐθὺς ἐτελεύτησεν.

(5) Ὁ αὐτὸς ὁ Γεννάδιος νυκτὸς ἐλθὼν εἰς τὸ
ἅγιον θυσιαστήριον εὐχασθαι, εἶδεν τι φάσμα δαιμό-
νιον, ᾧ ὁ ἐπιτιμήσας ἤκουσε ὡς κρίζοντος · « Ἐν-
διδώμι ὡς σοι, ὕστερον δὲ κρατήσας πάντως τῆς
Ἐκκλησίας » (ὅπερ βέβαιος Γεννάδιος, πολλὰ τὸν
Θεὸν ἱκετεύσας μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν).

512 (6) Ἐπὶ Λέοντος, Ἀνατολίου τελευτήσαντος,
Γεννάδιος προχειρίσθη πατριάρχης · προσέβαλετο ὅτι
Μαρκιανὸν οἰκονόμον, τῆς τῶν Καθαρῶν ὄντα
θηρσικίας, εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν μεταβέβηκα, ὃς
ἐκτίσας τὴν Ἁγίαν Ἀναστασίαν, ἣν καὶ ἀπὸ τοῦ
ἐμπρησμοῦ ἐρύσαστο δι' εὐχῆς · γέγονε γὰρ τότε
μέγας ἐμπρησμός ἀπὸ τοῦ Νεωρίου λιμένος ἕως
τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ κατελθὼν. Εἰς τοὺς κεράμους
οὐκ ἀνελθὼν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἔχων τὸ Εὐα-
γγέλιον ἐπὶ χεῖρας, ἀδελφὴ τὸν ναὸν διεσώσαστο.

(7) Ἐπὶ τούτου Στούδης ἐκτίσας τὸν ναὸν τοῦ
ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὃς καὶ μοναχοῦς
ἐκ τῶν Ἀκοιμητῶν ἐγκατέστησε.

(8) Καὶ τὸ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου σῶμα
μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ μονῇ Παύλου τοῦ
λεπροῦ · λεπρὸν γὰρ ἴδαστο, λεπρὸν ἐποίησε
καὶ εἰς τὸ τοῦ λεπροῦ ἐτέθη.

(9) Καὶ τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας
κατετίθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

(10) Καὶ Δανιὴλ ὁ θαυμασιός (ἐκ τῆς μάνδρας
ἐλθὼν τοῦ Ἁγίου Συμεὼν) ἐν τῷ Ἀνάπλῳ ἐπέβη
τῷ στύλῳ.

(11) Καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐσθὴς
εὐρεθείσα ἐν Ἱεροσολύμοις παρὰ τινι εὐλαβεστάτῃ
γυναικὶ Ἰουδαίᾳ καὶ παρθένῳ (ἱερῶς διαφυλαττο-
μένη καὶ ἐν ΚΠ. ἀποκομιθείσα ἐν Βλαχέρναις
(134) ἀπετίθη, ἐνθα ὁ βασιλεὺς ναὸν ἐκδοδόμῃσε
τῇ Θεομήτορι καὶ σωρὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου
κατασκευάσας κατέθετο **513** ταύτην, ἥτις ἐξ ἐρίων
ἀφθάρτως ἐξυφασμένη, καὶ ὁ στήμων, καὶ ἡ κρόκη,
καὶ ὁμοειδής, καὶ ὁλόχρους, ἀδιάφθορος ἐστὶ καὶ
ἀλώδης, μέχρι νῦν τὸ θαῦμα τῆς Ἀειπαρθένου
κηρύττουσα).

(12) Ἐπὶ αὐτοῦ Ἰσοκάσιος κομιστῶρ Ἕλληνας

A unum Ecclesiae clericum non recte agentem ista
significavit: « Sancte Dei Eleutheri, tuus miles
disciplinam hedit: vel illum corrige, vel abscide. »
Ille vero statim mortuus est.

Idem Gennadius cum nocte venisset ad sacrum
altare deprecaturus, quoddam asperit phantasma
diabolicum, cui cum exprobravisset, audivit illud
vociferans: « Cessi tibi, sed ultimo prorsus Ecclē-
sia potius es: » quod ipsum timens Gennadius,
multis ad Deum adhibitis precibus, brevi mortuus
est.

Sub Leone, Anatolio defuncto, Gennadius or-
dinatus est patriarcha. Oeconomum autem elegit
Marclianum, qui de secta Purorum fuerat, sed ad
ecclesiam erat reversus. Hic edificavit Sanctiam
Anastasiam, quam postea precibus suis flammis eri-
puit. Accidit enim magnum incendium a porta quo
naves servantur usque ad Sanctum Thomam. Cum
igitur in turgurium Sanctae Anastasiae, sacrum Evan-
gelium habens in manibus, ascendisset, integrum
servavit templum.

Sub idem tempus Stodes Sancti Joannis præ-
cursoris templum extruxit, et monachos ex Acce-
metis ibi constituit.

Tunc et Elisei prophete corpus Alexandriam
in monasterium Pauli leprosi translatum est: le-
prosum enim sanaverat, leprosum fecerat: in
templum quoque leprosi depositum est.

Reliquiae sanctae Anastasiae etiam in ejus templo
depositae sunt.

Mirabilis Daniel, ex mandra Sancti Simeonis ve-
niens, in Anaplo super columnam ascendit.

Sanctissimae Deiparae indumentum Jerusalemis
inventum et a quadam piissima muliere Judaica
et virgine sancte custoditum, Constantinopoli
translatum est et in Blachernis depositum, ubi rex
templum Matri Dei edificaverat; capsaeque ex auro
et argento preparatae illud inclusum est vestimen-
tum, quod ex incorruptibilibus lanis contextum
est. Catena texturaque forma coloreque similes
sunt: et totum purum et integrum, semper Virgi-
nis miraculum ad hunc diem praedicat.

Sub eodem Isocasius quæstor velut Græcus

Variae lectiones et notæ.

Ὁὗτος ὁ Γ. τῇ νυκτὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἐ. φάντασμα δαιμονίου Ced. 611.9.10. καὶ add. Ced. αὐ-
τοῦ add. Ced. ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος ἐνδίδωσι μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατῆσαι π. τῆς ἐκ. Ced. ἐνδίδω σοι
δὲ κρατήσης cod. προσέβαλλ. cod. Μαρκιανὸς δὲ ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, τὸν ναὸν κτίσας
τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, ἐπὶ νέον ὄντα τοῦτον τοῦ ἐ. διεσώσαστο Ced. 610.9.3. Τῷ ε' εἶται γ. ἐ. ἐν
ΚΠ. ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ν. φθάσας ἕως τοῦ ἀ. Θ. τῶν Ἀμάντων Ced. 609.21-610.2. — 7. ἀν. εἰς τὸ κερά-
μιον μετὰ εὐαγγελίου καὶ θυμιατοῦ καὶ τὸν Θεὸν δάκρυσιν ἐξελισσάμενος, κτλ. Ced. 610.4-611.4. τὸν
ἅγιον Θωμᾶν cod. 463. Ced. 611.17-19. Τῷ δ' αὐτῷ εἶται (ς') Στούδης τὸν ν. ἐ. τοῦ βαπτιστοῦ
Ced. τῆς μονῆς add. Ced. ἐν αὐτῷ κατ. Ced. 464. Τῷ δ' αὐτῷ εἶται (ς') μ. ὁ προφήτης
Ἐλισσαίος ἐν Ἀ. Ced. 612.12. καὶ add. Ced. 458. Τούτῳ τῷ εἶται (α') ἠνέχθη τὸ λείψανον
τῆς ἀ. μάρτυρος Ἀ. ἀπὸ τοῦ Σιρμίου καὶ κ. ἐν τῷ ν. ἀ. ἐν τοῖς Δομνίου ἐμβόλοις Ced. 698.21-23. 465.
Τῷ η' εἶται Ἀ. ὁ στυλῆς ἐν τῷ Ἀ. τῷ στ. ἐκ. Ced. 612.15.16. 469. Τότε (τῷ ι') εἶται καὶ
ἡ ἐ. τῆς ὁ. Θ. ἐξ Ἱεροσολύμων ἤχθη. ἐ. π. ε. ἐ. γ. Ἐβραῖον π. Ced. 614.5-7. ὁμόχρους cod. 467.
Περὶ Ἰσοκασίου. rubrica codicis. Τῷ ε' εἶται Ἰ. ὁ κ. Ἀντιοχείας ὁ καὶ φιλόσοφος διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὡς
Ἐ. καὶ ἐκλείουσε ἐξετάσθη: αὐτὴν παρὰ τῷ ἐπάρχῳ ΚΠ. Ἀχθέντος δὲ αὐτοῦ δεδεμένον ὁ. ἐξη πρὸς αὐτὸν
Π. ὁ ἐκ. Ced. 612.21-613.3.

accusatus est, et, manibus post tergum ligatis, ad praefectum urbis adductus. Dixit igitur ad eum Poseus praefectus : « Videane, Isocasi, in quo statu te constituisti? Qui ait : « Video, nec miror : homo enim cum sim, humanis implicatus sum calamitatibus. Attamen iudica de me sicut iudicabas mecum. » Haec cum didicisset imperator, motus misericordia liberum eum dimisit.

CCX. Regnum Leonis Minoris.

Leo Minor, ejus nepos, regnavit annum unum.

CCXI. Zenonis regnum.

Post hunc regnavit Zenon, Leonis Magni gener, et Leonis Minoris pater, septem ac decem annos, et dysenteria mortuus est.

Cum brevi, postquam ad regnum pervenisset, insidiae ipsi paratae fuissent a Verine, ipsius uxoris matre, Leonis Magni uxore, tanquam absque illius placito regnasset, in propriam patriam cum sua uxore Ariadne fugit. Verine vero Basiliscum, suum fratrem, coronavit, et ipse regnavit duos annos, qui temporibus Zenonis additi sunt. Creavit Constantinopoli palatium, cui nomen suum Basiliscum imposuit.

Postea Zenon reversus Constantinopolim ingressus est et illis in ecclesiam confugientibus potitus, in exilium eos misit cum mulieribus et filiis in Cappadociae castellum, ubi Basiliscus in turri reclusus, porta obserata, interiit.

Sub eodem accidit terrae motus horribilis Constantinopoli, cecideruntque ecclesiae multae, domus et rostra usque ad fundamentum. Idem quoque Nicomedia passa est.

Idem Verinam, uxoris suae matrem, illi magistri consilio, in exilium misit. Uxor autem Zenonis, Verinae filia, Ariadne Urbicio illum occidere jussit. Hujus, cum in circum venisset, Urbicius ense dexteram auriculam amputavit. Ex hoc in acephalum Zenonem conspirare studuit.

CCXII. De Petro Fullone.

Sub Zenone Martyrius Antiochiae, propter Zenonis erga fidem orthodoxam depravationem, episcopatu cedens, in ecclesia dixit : « Indisciplinato

Α διαβληθείς, εισηχθή πρὸς τὸν ὑπαρχον ὡς τῆς πόλεως δεδεμένος ὑποστάγκωνα. Ἐφ' οὖν αὐτῷ Ποσειδὸς ὁ ὑπαρχος : « Ὁρᾷς (αὐτὸν), Ἰσοκάσιε, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας; » Ὁ δὲ εἶπεν : « Ὁρῶ καὶ οὐ ξενίζομαι. [ἄνθρωπος γὰρ ὢν] ἀνθρωπίναις περιπέτεσιν συμφοραῖς· ἀλλὰ θίκασον ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐδίκαζες σὺν ἐμοί. Ταῦτα ὡς μαθὼν ὁ βασιλεὺς ὡς, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ἐλευθέρον εἰσεν ὡς.

ΣΓ. Βασιλεῖα Λέοντος τοῦ Μικροῦ.

Ἄλεων ὁ Μικρὸς, ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ἐκασίλευσεν ἔτος α'.

ΣΙΑ. Βασιλεῖα Ζήνωνος.

Μετὰ τούτον ἐκασίλευσε Ζήνων, ὁ γαμβρὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, πατὴρ δὲ Λέοντος τοῦ Μικροῦ, ἔτη ιζ' καὶ ἀπέθανε δυσεντερικός.

(2) Ὃς εὐθὺς ὡς μετὰ τὸ βασιλεῦσαι ὑποβουλεύθεις ὑπὸ Βηρίνης, πενθερᾶς αὐτοῦ, γυναικὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, ὡς παρὰ γνώμην αὐτῆς βασιλεύσας, ἔφυγε πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριάδνης. Ἡ δὲ Βηρίνα στείφασα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, ἐκασίλευσεν ἔτη β', ἀπαρ ἐτάγησαν εἰς τοὺς χρόνους Ζήνωνος. Καὶ κτίσας παλάτιον ἐν ΚΠ., καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ἰδίον ὄνομα τὰ Βασιλίσκου.

(3) Μετὰ ταῦτα Ζήνων ὑποστρίψας καὶ εἰσελθὼν ἐν ΚΠ., καὶ τούτων χειροσάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντων ἐξώρισεν ἅμα γυναῖκα καὶ τέκνους εἰς τὸ φρούριον Καππαδοκίας, ἐν ᾧ βληθέντος ἐν πύργῳ καὶ τῆς θύρας ἀνασφραγίσας ἐτελεύτησε.

(4) Ἐπὶ τούτου γίνοντο σεισμὸς φοβερὸς ἐν ΚΠ. καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαί, καὶ οικίαι καὶ ἐμβολοὶ ἔω; ἐδάφους· (τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Νικομήδεια.)

(5) Ὁ αὐτὸς Βηρίνην τὴν ἰδίαν πενθερὰν ἐξώρισε βουλῇ ἡλλου μαγίστρου· ἡ δὲ γυνὴ Ζήνωνος, θυγάτηρ Βηρίνης, Ἀριάδνη παρεγγύησεν Οὐρβικίῳ τοῦ ἀνελεῖν τὸν ἡλλον. Καὶ ἀνερχομένου ἐν τῷ ἱππικῷ, μετὰ τοῦ ξίφους λαβὼν ἀπετεμήθη τὸ δεξιὸν οὖς. Ἐκ τούτου ἀνταρσίαν ἐμελέτησε κατὰ Ζήνωνος τοῦ ἀκεφάλου.

ΣΙΒ. Περὶ Πέτρου τοῦ Κναφέως.

Ἐπὶ Ζήνωνος Μαρτύριος Ἀντιοχείας, διὰ τὴν τοῦ Ζήνωνος περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διαστροφὴν, ἀποταξάμενος τῆς ἐπισκοπίας, ἐπ' ἐκκλησίᾳ

Variae lectiones et notae.

Ὑπατον et c. Ὑπατος? ἀκούσας ὁ δῆμος εὐφρόνησε τὸν βασιλέα καὶ Ced. καὶ add. Leo. ἔχον καὶ ἀπέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν Ced. Rubrica, quae in cod., ut videtur, evanuit, nec in M. nec in P. 1706 invenitur. 474. Ἀ. ὁ Ζήνωνος υἱὸς καὶ Ἀριάδνης, κτλ. Ced. 615, 4—7. 474. ἔτη κ', μῆνας δ' Ced. 615, 18. 476. Βασιλίσκος Βηρίνης ἀδελφὸς ἐν Ἑρακλείᾳ διατρίβων, ἐκασίλευσε κατὰ Ζήνωνος, ὃν φοβηθείς ὁ Ζήνων σὺν Ἀριάδνῃ τὴν ἰδίαν γυναῖκα καὶ χρήμασιν ἐκείνους φεύγει εἰς Ἰσαυρίαν Ced. 615, 17—20. Βηρίνης cod. sed mox Βηρίνα, et infra Βερήνα. βασιλεύσαντος cod. Ἀριάδνης et p. 514 et 521, Ἀριάδνη cod. sed eadem pag. Ἀριάδνης. Βασιλίσκος δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, Μάρκον τε τὸν υἱὸν Καίσαρα ἐποίησε καὶ Ζηνωδίαν—ἑστραφε, κτλ. Ced. 615, 21—616, 20. κατ' 477. Γράφει τολύμῃ ὁ σύγκλητος πρὸς Ζήωνα, καὶ προσλαβὼν ἐκείνους ἡλλον τε καὶ Ἰσαυρούς—ἐπάνεισιν πρὸς τὸ Βυζάντιον—καὶ τὸν Βασιλίσκον ἐξαγαγὼν τῆς ἐκκλησίας ἢ πρὸ τούτου προπύργευσεν ἐξορίσει ἐν Κουκουσῇ τῆς Κ. ἀποκλείσας δὲ εἰς ἓνα πύργον σὺν γυναίκα καὶ τῷ υἱῷ διαφθείρει Ced. 616, 20—617, 4. Τῷ δ' ἔπει ἐγένετο σ. φ. ἐν ΚΠ. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κ', κτλ. Ced. 618, 16—22. Rubrica M. 2, in cod. evanuit. 471. Τῷ δ' ἔπει Λέων—Μαρτύριος δὲ τοῦ Ἀντιοχείας τῷ θρόνῳ ἀποταξάμενος καὶ λέγοντος· Κλ. Ced. 612, 5—6.

ἔφη· «Κλήρω ἀνοποτάκτω καὶ λαῷ ἀπειθεὶ καὶ Ἀ κληρο inobedientique populo ac ecclesiae sedatae
ἐκκλησίᾳ βερυπωμένη ἀποτάσσεται, φυλάττων valedico, mihi conservans sacerdotii dignitatem.»
ἑμαυτῷ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα.»

(2) Ὁς πρῶτος ἐπενόησε τὸ μῦρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντός τοῦ λαοῦ ἀγιάζεσθαι καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐν τοῖς Θεοφανείοις ἐπὶ κλησιν ἐσπέρας γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκάστῃ εὐχῇ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐν πάσῃ συνάζει τὸ σύμβολον τῆς **515** πίστεως λέγεσθαι, πρὸ τούτου «μὴ λεγόμενον εἰ μὴ ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.

» (3) Τούτου, ὡς εἴρηται, τοῦ θρόνου ἀναχωρήσαντος, Πέτρος, ὁ Κναφεὺς τῷ θρόνῳ τυραννικῶς ἐπαθήκησε, ὡς τὴν Εὐτυχίῳ φρονῶν.

(4) Καὶ τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐκ δευτέρου τυραννικῷ τρόπῳ κρατήσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἐκκληθέντος καὶ πάλιν ἐκ τρίτου μετὰ τὴν ἐν Ἰσαυρίᾳ γεγεννημένην «τοῦ Βασιλέως τυραννίδα, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βασιλέως αὐθεντία τοῦ αὐτοῦ θρόνου κρατήσαντος ἀθέσμως, μὴ λυθέντων τῶν κατ' αὐτοῦ γεγονότων ἀναθεμάτων καὶ πάσαν τὴν Ἀνατολὴν ἐκταράξαντος, ὑπὸ τοῦ πάπα Ῥώμης (134^b) Φηλικος ἀναθεματίζεται διὰ τὴν ἑτεροδοξίαν καὶ τὴν ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκην.

» (5) Ἐπὶ τῆς «αὐτῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου τὸ λείψανον εὗρεθὲν ἐξ ἀποκαλύψεως ἐν Κύπρῳ (ἐν πόλει Κωνσταντίᾳ) ὑπὸ δένδρον κερατῆαν», ἔχον ἐπὶ «στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἰδιόγραφον» τοῦ Βαρνάβα.

» (6) Ἐξ ἧς προφάσεως τῇ ἀποκαλύψει καὶ εἰς ἡγήσει τοῦ ἀποστόλου περιγεγόναι Κύπριοι τῷ Κναφεὶ Πέτρῳ φιλονεικοῦντι, ὑπὸ Ἀντιόχειαν τελεῖν τὰς κατὰ τὴν Κύπρον ἐκκλησίας, καὶ αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κατὰ Κύπρον μητρόπολιν.

» (7) Ὑπὲρ Εὐαγγέλιον τὸ εὗρεθὲν ἀποθέμενος Ζήνων ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, (κατ' ἐνιαυτὸν ἀναγιγνώσκεται τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ε').

» (8) Μαρριανὸς δὲ τις «προσέειπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκά σου διαδέχεται ἀπὸ σιλεντιαρίων». **516** Πελαγίῳ δὲ τινι ὑπὸ σιλεντιαρίων, ὄντα πατριχίον, ἄνδρα σοφώτατον, ἐκίλευσε φυλάττεσθαι ἐν εἰρηκῇ, ὃν οἱ φυλάσσοντες νυκτὶ ἀπέπνιξαν κατὰ χέλευσιν Ζήνωνος.

(9) Ἐπὶ αὐτοῦ «Περόσης ὁ Πέρσης ἡττηθεὶς ἐν πολέμῳ ὑπὸ Οὐννων τὸν μάργαρον», ὃν ἔφραρι λευκώτατον καὶ μέγαν κατ' ὑπεροχὴν, ἐξ ὧτος τοῦ

A clero inobedientique populo ac ecclesiae sedatae valedico, mihi conservans sacerdotii dignitatem.»

Hic primus exegitavit sacrum oleum in ecclesia coram omni populo sanctificari, invocationemque super aquas in Theophaniis vespere fieri, et in omni synaxi legi fidei symbolum, quod antea non dicebatur nisi semel in anno in magna Parasceve.

Hic cum, sicut dictum est, a sede discessisset, Petrus Fullo, qui Eutychetis doctrinae favebat, sedem vi recuperavit.

Postquam autem Antiochena sede pravis artibus modo rursus potitus esset, et a caeteris ecclesiasticis pulsus tertio post Basilisci factam in Isauria contra Zenonis regnum rebellionem, Basilisci auctoritate eandem sedem illegitime occupasset, non ruptis adversus illum lati anathematis vinculis, postquam totum Orientem conturbasset, a Felice papa Romae, tum propter heterodoxiam cum propter additionem in Trisagio, anathematizatur.

Eodem Zenone regnante, Barnabae apostoli reliquiae in Cypro in urbe Constantia, sub arbore ceratia, ex revelatione inventae sunt: in pectore sancti jacebat Evangelium secundum Matthaeum, ipsius Barnabae autographum.

Ex hac occasione, per revelationem et documentum apostoli, Cyprii superaverunt Fullonem Petrum qui Cypri Ecclesias Antiochie subjacere volebat, et Cypriam ecclesiam ipsam esse metropolim ostenderunt.

Evangelium quod fuerat inventum a Zenone et depositum in palatio, in templo Sancti Stephani, quotannis in sacra magnaue festivitate palam legebatur.

Marianus quidam regi praedixit ipsius regnum et uxorem a quodam ex silentiariis obtentum iri. Pelagium vero quemdam ex silentiariis, patricium, virum sapientissimum, in ergastulo custodiri jussit et custodes, ex jussu Zenonis, cum nocte suffocaverunt.

Eodem tempore Perozes Persa, ab Hunnis bello devictus, margaritam quam ferebat candidissimam et ultra modum magnam, ex aure dextera de-

Variae lectiones et notae.

- «πρίτερον cod. — ὅς cod. «Π. ὁ κν. τῷ θρ. ἐπιπρῆξ Ced. 612,6. «τοῦ Ἱλου add. cod. «485. «Τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ δ' εἶται) τὸ τοῦ ἁγίου ἀπ. Β. λ. εὗρεθῇ ἐν Κ. Ced. 618,22. «κερατῆαν Leo, cod. «καρατῆαν Ἰσαυρίαν Ced. «τοῦ add. Ced. «αὐτοῦ τοῦ Ced. — ἐξ ἧς: πρ. ἔκτοτε γέγονε μητρόπολις ἡ Κ. καὶ τοῦ μὴ τ. ν. «Α. ἀλλ' ὑπὸ ΚΠ. «Ced. 619,2—4, Leo. «Τὸ δὲ τοιοῦτον ἡ Ζ. ἀπέθετο ἐν τῷ π. ἐν τῷ ν. τοῦ ἁ. Στ. ἐν τῇ Ἀθήνῃ Ced. 619,4—6. Τὸ δὲ τ. ἡ Ζ. ἀπ. εἰ; τὸ παλαιόν ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ Leo. «490. «Τῷ ἰ; εἶται Ζήνων ἤρετο Μαρριανὸν τὸν σοφώτατον κόμητα· ἦν γὰρ μυστικὰ τινα εἰδώς, ὃ καὶ προέλεγε αὐτῷ· φησὶ γάρ· «Τίς μετ' ἐμὲ βασιλεύσει; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν γ. σου διαδέσσειται τίς ἀπὸ σ. ἐμὲ δὲ ἀδίκως ἀποκτενεῖς· καὶ ἀμφότερα ἐν καιροῖς τοῖς γεγόναι Ced. 620,20—621,2 cf. 621,8—22. «σιλεντ. cod. ut et p. 521. «Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς χρόνοις Π. ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς—τὸν μ. ὃν εἶχε λ. καὶ μ. εἰς ὃ. ὑπέριπτον Ced. 623,1—12. «τὴν σχολάριον ὃν cod. in margine a prima manu.

trahens projecit, ne quis in posterum ea ornaretur.

In terræ motu qui tunc temporis accidit cecidit caput statuæ Furi et columnen magni Theodosii in clivum Tauri.

Zenon autem dysenteria captus in Acephalorum hæresi decessit.

CCXIII. Regnum Anastasii Dyrrhachini.

Post Zenonem Anastasius Dicorus aut Dyrrachinus, regnavit annos viginti septem. Fertur autem de eo quod cum Dyrrachenus esset, presbyteri filius, et hic centum libras auri commode accepisset propter naufragia facta, dux militum, qui Dyrrachii erat, propter nomismata volens accipere presbyteri uxorem, sed ne cum illa commercium haberet, divina visione impeditus est. Prehendit autem presbyteri filium, et in palatium reducit.

Post mortem Zenonis, ipsius uxor Ariadne Anastasium imperatorem creavit.

Dicitur autem ecclesiam Dyrrachii sanctis Egentibus ædificasse et animalia quæ sunt in terra.

Primum orthodoxus, ultimo declinavit ad monarchiam, et fulmine mortuus est, postquam Hierosolymitanum patriarcham, orthodoxum et sanctum, in exilium misisset.

Sub eodem Vitalianus Thrax cum insurrexisset Thraciamque repisset, cum Scythiis et Mysiis venit usque ad Anaplum depradando: sed cum illo navali certamine congressus Marinus legatus igne medico nativoque sulfure quod præparaverat Proclus philosophus, naves Barbarorum consumpsit. Submersi autem fere cuncti in flumine, Hunnis, Gothiis, Bulgaris et reliquo exercitu, cum paucis qui supererant fugit Vitalianus.

Ignis etiam in cælo apparuit, et pro orthodoxo dogmate popularis seditio Constantinopoli facta est quasi imperator voluerit Trisagio addi: « Qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis. » Cum enim cancellarius et legatus in ambonem Magnæ ecclesiæ ascendissent et minister ex rege proficienscentem hæresim prædicasset, populus et omnis urbis multitudo surrexit adversus illos: et vix effugerunt. Talis enim facta est seditio turbæque vocitantium: Alium regem volumus; ut rex et magistratus lugerent vitarentque populi tumultum. Convenientes autem seditiosi, in domum cancellarii et legati irruerunt et omnia diripuerunt; domosque flammis tradentes, quos

Α δεξιού ἀφελόμενος ἔρριπεν ὅπως μή τις αὐτὸν ὀπίσω φορέσει.

²⁶ (10) Ἐπὶ δὲ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ, ἔπεσε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Θόδου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ²⁷ εἰς τὴν κλίνα τοῦ Ταύρου.

²⁸ (11) Ζήνων δὲ δυσεντερίας ἐταλεύτησε τῇ τῶν Ἀκεφάλων αἰρέσει.

ΣΙΓ'. Βασιλεῖα Ἀναστασίου τοῦ Δυρραχίου.

²⁹ Μετὰ δὲ Ζήωνα ἐδασίλευσεν Ἀναστάσιος ὁ δίκωρος ὁ Δυρραχίτης ἔτη κς'. ³⁰ Λέγεται ³¹ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι Δυρραχίτης ὢν, υἱὸς πρεσβυτέρου, καὶ χρεώτας λίτρας χρυσοῦ ρ' διὰ τὸ ναυαγῆσαι αὐτὸν γ', ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ ὢν ἐν τῷ Δυρραχί διὰ τὰ νομίσματα βουλόμενος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς, διεκωλύθη παρὰ θείας ὁπτασίας. Ἐλαβε δὲ τὸ παιδίον τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἀνήλθεν ἐν τῷ παλατίῳ.

(2) Καὶ μετὰ τελευτὴν Ζήνωνος Ἀριάνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ προχειρίζεται Ἀνάστασιον βασιλεῖα.

(3) Λέγεται δὲ ἐκκλησίαν κτίσαι ἐν τῷ Δυρραχί τῶν ἁγίων Ἀναγύροις καὶ τὰ ζώδια, ἅπερ εἰσὶν ἐν τῇ πόρει.

(4) Τὸ πρῶτον μὲν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον ἐξέκλινεν εἰς μοναρχίαν, καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ ἀστραπῆς, ἐξοριάζας καὶ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ὄντα ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον.

517' (5) Ἐπὶ αὐτοῦ ³² Βιταλιανὸς ὁ Θρᾷς ἀνέβη καὶ παραλαβὼν τὴν Θράκην ἅμα Σκυθίας καὶ Μυσίας ἦλθεν ἕως τοῦ Ἀναπλίου πραιδίου· ἀλλὰ ναυμαχῆσαντος αὐτῷ Μαρίνου τοῦ ἐπαρχοῦ μετὰ τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς καὶ θείου ἀπύρου, ὃ κατεσκευάσθη Πρόκλος ὁ φιλόσοφος, κατέφυγε τὰς ναῦς τῶν βαρβάρων. Βυθισθέντων δὲ πάντων σχεδόν, Οὐννων, καὶ Γότθων, καὶ Βουλγάρων, καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ἐν τῷ ρεύματι, Βιταλιανὸς ἔφυγε μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων ὀλίγων.

(6) Καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐφάνη, καὶ γέγονε δημοτικὴ ἐπανάστασις περὶ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ἐν ΚΠ. ὡς βουλθέντος τοῦ βασιλέως προσθίνειν εἰς Τρισάγιον τὸ « Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς. » Τοῦ γὰρ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπαρχοῦ ἀνελθόντων ἐν τῷ ἄμυνῃ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τὴν αἵρεσιν ἀρξάμενων ἐκ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς κηρύττειν, ἐπλήθην ὁ δῆμος καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῆς πόλεως κατ' (135') αὐτῶν· καὶ μολὶς ἐξέφυγον. Καὶ γέγονε τοιαύτη στάσις καὶ ταραχὴ κραζόντων· « Ἄλλον βασιλεῖα θέλομεν, » ὡς καὶ τὸν βασιλεῖα καὶ τοὺς ἀρχοντας φεύγειν καὶ ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ. Συναθροισθέντες δὲ οἱ στασιασταὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπαρχοῦ κατε-

Variae lectiones et notæ.

²⁶ ἢνα ὁ αὐτοῦ τοῦτον φορητὴ γ.δ. ²⁷ Ced. 618.19—20. ²⁸ ἢ add. Ced. ²⁹ Ced. 622.6—23? ³⁰ 491. ³¹ μῆνας δ' add. Ced. 626.9. ³² Λέγεται: — ἅγιον § 4 om. Slav. ³³ 515-515. ³⁴ τῷ κς' ἔπει ὁ Β. ἀγανακτῆσας κατὰ Ἀναστασίον διὰ τὴν ἐπισκοπίαν πολλὰ κακὰ τοῖς στρατοπέδοις Ἀναστασίου καὶ τῇ λοιπῇ πολιτείᾳ ἐπεδείκνυτο ἀρκάζων καὶ ἀφελίζων καὶ τέλος πρὸς ὕβριν ἑκαστον στρατιωτὴν μίξ φέλλας πιπράσκων Ced. 622.22 623.2.

δραμόντες καὶ πάντα διαρπάσαντες, ἐνέπησαν ⁴³ α τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς εὐρεθίντα· ἐκεῖ κατέσφαξαν. Ἔπειτα γενομένης ταραχῆς καὶ στάσεως μεγάλης ἐμπρησμοὺς οἰκῶν πολλῶν ἐποίησαντο καὶ φόνους μυρίους ἐργάσαντο καὶ ἄλλα τοιαῦτα φοβερά τε καὶ ἐξαισία κατετόλμησαν, ὀβριζόντες Ἀναστάσιον μετὰ κραυγῆς μεγάλης καὶ Βιταλιανὸν εὐφημοῦντες. Καὶ οὕτως ἰλθόντες πλησίον τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης κιστέρης τοῦ Ἀγίου Μωκίου, εὗρον τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενον ἡγούμενον μονατηρίου τοῦ Ἀγίου Φιλίππου, ὃν καὶ φονεύσαντες καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ δόρατος ἀναρτήσαντες ἔκραζον· « Οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ ἰχθροῦ τῆς ἁγίας **518** Τριάδος. » Ἐκβαλόντες δὲ καὶ γυναῖκα ἐγκλειστήν οὖσαν πλησίον τῆς ξηροκέρχου πόρτης, εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς εἶχε πίστιν καὶ ταύτην ἀνέλιον. χθέντο· ἡγούμενου καὶ σύραντες, ἔκαυσαν εἰς τὰ Στουδίου.

(7) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Μοῦνδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Συρίᾳ, Σευῆρος ἐπισκόπου ἀπέσταλτε πρὸς τὸν βασιλέα θέλων αὐτῷ μεταδοῦναι τῆς οικείας αἰρέσεως, ὧν τοῦ δόγματος αἰσθόμενος, ἔφη μετὰ πανουργίας· « Ἐδεξάμην γράμματα σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐτελεύτησε. » Τῶν δὲ εἰπόντων ἀδύνατον εἶναι τοῦτο, ἀπεκρίθη· « Καὶ πῶς, φησὶν, θεὸς γυμνὸς ἑσταυρώθῃ καθ' ὁμᾶς, εἰ μὴ ἐκ δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἴγε μὴ δὲ ἄγγελος ἀποθνήσκει; » Ὅπερ ἀκούσαντες καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἀνεχώρησαν μετ' αἰσχύνης.

⁴⁴ (8) Ἀναστάσιος δὲ εἶδε καθ' ὕπνου φοβερόν τινα τῇ χειρὶ κατέχοντα κώδικα (γεγραμμένον καὶ ἀναγινώσκοντα). Καὶ ἀναπτύξας ⁴⁵ « (εἰ φύλλα τοῦ κώδικος) ἀναγνοὺς τὸ δογμα τοῦ βασιλέως εἶπεν αὐτῷ· « Ἰδοὺ, διὰ τὴν ἀπιστίαν σου ἀπαλείψω ἰδ' ἔτη (τῆς ζωῆς σου). » Καὶ (τῷ ἰδίῳ δακτύλῳ) ἀπήλειψε ⁴⁶.

(9) Καὶ μετὰ ⁴⁷ δύο ἡμέρας βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἐν τῷ παλατίῳ γενομένην καὶ τοῦ βασιλέως μονωτάτω καταλειφθέντος καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον [φεύγοντος], ἐν ἐνὶ τῶν κοιτωνίσκων τῷ λεγομένῳ Ὤδων ἀπελάβετο τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥίψασα αὐτὸν κατέρρηνεν, ὥστε αἰφνίδιον εὐρεθῆναι νεκρόν.

⁴⁸ (10) Φασὶ δὲ αὐτὸν μετὰ τὸ ταφῆναι, μεθ' ἡμέρας τινὰς βοᾶν· « Ἐλεῆσάτέ με, καὶ ἀνοίξατε. » Τῶν (μνημοραλίων) δὲ εἰπόντων, ὅτι ἄλλος βασιλεύει, ἔφη (ἐκεῖνος)· « Οὐδὲν μοι μέλει ⁴⁹ **519** εἰς μοναστήριον ἀπαγάγετέ με. » Οἱ ⁵⁰ δὲ εἰσῶν αὐτόν. Λέγεται δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ μνημα ἀνοιγῆναι καὶ εὐρεθῆναι αὐτόν [ὑπὸ πείνης] φαγόντα τὰς σάρκας τῶν βραχιόνων ⁵¹ αὐτοῦ καὶ τὰ καλῖγια ἀ' ἐφόρει.

invenerunt ibi jugulaverunt, Deinde crescentē turba et seditione multas domos incenderunt, multasque caedes perpetraverunt, aliaque non minus tremenda et iniqua ausi sunt, Anastasio magnis clamoribus maledicentes Vitalianoque fausta apprecantes. Et sic venientes usque ad aedem Sancti Mocii ab ipso aedificatam, invenerunt quem rex diligebat rectorem monasterii Sancti Philippi, et illo occiso, caput ejus in ferro lanceae ferentes clamabant· « Hic est charus inimici sanctae Trinitatis. » Extrahentes quoque uxorem latitantem prope portam τῆς ξηροκέρχου, in quam rex fiduciam habebat, illam occiderunt. Corpus autem illius cum corpore praedicti rectoris colligantes et extrahentes ad Studium cremaverunt.

Τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς συνδύσαντες μετὰ τοῦ προλα-

B lisdem temporibus postquam Mundarus, Saracenorum dux, ab orthodoxis in Syria baptizatus esset. Severus episcopus misit ad regem, volens ipsi communicare suam haeresim. Quorum cum dogma persensisset, solerter ait· « Hodie ex litteris didici Michaelen archangelum interiisse. » Illis autem dicentibus hoc esse impossibile, respondit· « Quidam modo, inquit, cum purus Deus juxta vos crucifixus est, nisi ex duabus naturis constet Christus, angelus quoque non moriatur? » Quod audientes multumque stupentes, cum pulcore recesserunt.

Anastasius autem in somnis vidit quemdam aspectu tremendum, codicem scriptum manu tenentem et legentem. Postquam quinque folia codicis explicasset, legens nomen regis, ait ei· « Ecce, propter incredulitatem tuam, quatuordecim annos vitae tuae deleo. » Et proprio digito delevit.

Et post duos dies tonitribus et fulguribus in palatio factis, et rege prorsus solo relicto, et de loco ad locum fugiente, in uno cubiculo dicto Hoato, iram Dei sensit, quae cadens illum dirupit, ita ut statim mortuus inventus fuerit.

Ferunt illum, postquam sepultus est, aliquot diebus elapsis, clamasse· « Miseremini mei, et aperite. » Memorialibus autem alium regnare dicentibus, ille ait· « Nihil ad me pertinet, in monasterium abducite me. » Illi vero eum reliquerunt. Dicitur autem non multo post monumentum apertum esse ipsumque inventum praefame manducantem brachiorum suorum carnes, et caligas quas portabat.

Variae lectiones et notae.

⁴³ ἐνεπύρησαν cod. ⁴⁴ Ced. 635,21-636,1 : Τῷ κ' εἶπε Ἀ. ἔ. ἐν ὁράματι ἄνδρα φ. βαστάζοντα x. ὃν ἄν. καὶ εὗρον τὸ δ. αὐτοῦ τοῦ β. ⁴⁵ κακοπ. Ced. ⁴⁶ αὐτὰ add. Ced. ⁴⁷ ὁρίων σχηπτῷ κεραινωθείς ἐμβρόντητος γέγονε Ced. 636,12. ⁴⁸ Ced. 622,12-20 de Zenone : M. δὲ τὸ κατατεθῆναι α. ἐν τῷ τάφῳ ἔρσαν οἱ σωματοφύλακες οἱ ἐν τῷ τάφῳ τεταγμένοι γοεράν φωνήν ἐπὶ δύο νύκτας ἀποδίδεσθαι ἐκ τοῦ μνήματος. Ἐλ. ἔλ. καὶ ἄν. μοι. ⁴⁹ μέλλει cod. ⁵⁰ Τῶν δὲ μὴ ἀνοιξάντων, λ. μ. τινὰ χρόνον τὸ μνημεῖον ἄν. Ced. ⁵¹ τοὺς βραχίονας α. Ced. Leo.

Alexandriæ, multi viri et mulieres et pueri, A
a demonibus vexati, simul ululabant.

Adhuc in vita superstes, vidit in somnis tremendum ipsi dicentem : « Propter anathemata synodi hæc iusti patiuntur. »

Hunni et qui dicuntur Iberi, Caspias pylas transientes, totam Armeniam, Cappadociam, Galatiam et Pontum pervagati sunt.

Neocæsaræ, cum terræmotus jamjam futurus esset, homo quidam iter ad urbem faciens, vidit milites antecessores et alium retro clamantem : « Gregorii thaumaturgi domum custodite. » Et terræ motu facto maxima pars urbis cecidit, sed sancti templum servatum est.

Antiochiæ quidam apparuit aurifex fraudulentus qui nummulariis ex auro manus pedesque statuarum aliæque vasa ostendebat, dicens se thesaurum talibus plenum invenisse. Et postquam multos decessisset et magnas pecunias cepisset, Constantinopolim venit fugiens. Ibi cum multis pariter delusisset, venit ad regem, frenum ex auro puro gemmisque exornatum afferens, quo accepto rex ait ad illum : « Me quidem non fallis. » Et cum multum flagellavisset eum, vinculis devinctum in Petram, quod est Asiæ castrum misit in exilium, quo mortuus est.

CXXIV. De regno Coadæ.

Coades, Persarum rex, in uno castrorum hujus regionis multos lapides pretiosos abscondi cum didicisset, illos occupare cupiens, a demonibus ibi residentibus impediabatur. Omnem ergo magiam cum explicassent ejus servi nihilque profecissent, ad Judæos recurrit, sed frustra. Tunc consilium accepit ut per Christianos vim demonum reprimeret. Qui verò Christianorum in Perside erat episcopus, cum synaxi ad hoc facta, divina mysteria participasset et Christianis secum coadunatis distribuisset, crucis signo daemones persecutus, Coadæ castrum tradidit.

Qui stupefactus et perterritus honorifica sede
Variæ lectiones et notæ.

516. " τούτω τῷ ἔτει (καὶ) Ἀλεξανδρεῖς πλ. ἀ. καὶ γ. καὶ παῖδια δεινῶς πλ. Ced. 633,17. " Καθ' ὃ δὲ τις ἐ. φ. φ. λ. ὅτι διὰ τ. ἀ. τῆς σ. ταύτης π. δ. Ced. 613,18-20. " 515. " Τῷ καὶ ἔτει Ὀύννοι οἱ λεγ. Σαθὴρ τὰς Κ. π. περ. τὴν Ἀ. ἐξέδραμον, Κ. τε καὶ Γ. καὶ Π. ληζόμενοι, κ. τ. λ. Ced. 633,3-16. " ἐξέλιψαν col. " 503. " Τῷ β' ἔτει — ἐν Ν. δὲ μ. γίνεσθαι σ. στρατιωτῆς δ. Ced. 628,16-21. " δύο στ. ἐπ. αὐτὸν λόντας καὶ ὅκ. ἄλλον πράξαντα. Φ. τὸν δ. ἐν ᾧ ἡ θύκη τοῦ Γ. ἔστι. Γ. δὲ τοῦ σ. τὸ πλ. μ. τῆς π. ἐπιτόθῃ, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ ἀ. Γ. Ced. " 506 — Ced. 629,8-17 : Τότε (τῷ ἰδ' ἔτει) καὶ ἀ. τις χειμευτὴς ἐκ τῶν τῆς χειμῆς τεχνῶν εὐφυῆς ὢν ταί; ἀπάτας ὀφθαλμοπλανῆσαι, ὁπεδείκνυν ἀ. καὶ ἑτέροις χ. καὶ π. ἀ. καὶ ἑτεροῖς εὖ χρυσά λ. θ. εὐρηκέναι· καὶ π. ἀπ. εἰ; πανίαν ἤνεγκε. Φήμης οὖν περὶ τούτου γενομένην, κατηβῆ. ἤχη τῷ Ἀναστασίῳ. Ὁ δὲ προσήγγεν αὐτῷ χ. ἱππὸν ὃ διὰ μαργαρίτων· ὃν λ. ὃ β. ἐ. Ὁ. σὺ, εἰ καὶ πάντας ἠπάτησας, ἐ. δ. ἀπατήσεις. Καὶ ἐξ. ἡ. εἰ; τι φ. ἐνθα καὶ τελευταί. " Rubrica M. 2, deest. in cod. et Par. 1706. " 517 — Ced. 634,17 635,4 : Μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν κάστρον ἔστιν ὀνομαζόμενον Τζουδάβερ, ἐν ᾧ πολλὰ χρήματα καὶ μαργαρίται καὶ λίθοι τίμιοι ἀποκειμένοι ἦσαν καὶ ὑπὸ δαιμόνων φυλάττοντο· τούτω Κ. μ. ἐξῆται λαβεῖν καὶ ὑπὸ τῶν δ. κυλιόμενος, κινεῖ τὴν τῶν περ' αὐτοῦ μ. πᾶσαν ἐπινόειαν, ἐπειτα καὶ τῶν ἱ. καὶ τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνει· παθεῖς δὲ διὰ τῆς πρὸς τὸν θ. εὐχῆς τῶν χ. τούτου κυριεύσαι, ἐπίσκοπόν τινα Χριστιανὸν ἀπὸ τῶν ἐν Περσίῃ περὶ τούτου παρεκάλει, ὃς σ. ἐπ. καὶ τῶν θ. μ. μ. προσελθὼν τῷ τόπῳ τ. ἐκείνῃ δ. ἐξεδίωξε καὶ τῷ Κ. τὴν κ. ἀπόπας παρέδωκε. " Ἐν τούτῳ Κωδάδης κ. πρ. Ced. 635,4.

" (11) Ἐν δὲ " Ἀλεξανδρεῖς πλείστοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες πληγέντες ὑπὸ δαιμόνων, ἀθρόως ὀλάκτου.

" (12) Ἐτι περιὼν τῷ βίῳ, εἶδε καθ' ὅπνους " φοβερὸν λέγοντα (αὐτῷ)· « Διὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχουσι δίκαιοι. »

" (13) Καὶ Ὀύννοι " καὶ οἱ λεγόμενοι Ἰβηρες περάσαντες τῆς Κασπίας πύλας, πᾶσαν (135^b) τὴν Ἀρμενίαν καὶ Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ἐξήλειψαν ".

" (14) Ἐν Νεοκαιοσαρεῖ δὲ " σεισμοῦ γενέσθαι μέλλοντος ἀνθροπὸς τις ὀδεύων (ἐπὶ τὴν πόλιν) εἶδε στρατιωτᾶς " προάγοντας καὶ ἑταρον ὀπισθεν κράζοντα· « Τὸν οἶκον τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου φυλάξατε. » Καὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένου, τὸ μὲν Β πλείστον τῆς πόλεως ἔπεσεν, ὃ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου ἐσωθῆ.

" (15) Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ χρυσοχόος ἐφάνη τις πλάνος ὁποδεικνύων τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας χρυσᾶς ἀνδριάντων καὶ πόδας καὶ ἄλλα τινὰ σκευὴ λέγων, ὅτι· Ἐθαυρῶν εὐρον μεστὸν τοιούτων. Καὶ πολλοὺς ἀπατήσας καὶ χρήματα πλείστα λαβὼν, ἦλθεν ἐν ΚΠ. φεύγων, ἐν ᾧ πολλοὺς ὡσαύτως δολιχάσας " 520 προσῆλθε καὶ τῷ βασιλεῖ δολοχρυσὸν καὶ διὰ λίθων χαλινὸν προσκομίσας, ὃν ὁ βασιλεὺς λαβὼν ἔφη πρὸς αὐτόν· « Ὅντως ἐμὲ οὐκ ἀπάτης. » Καὶ (μαστιγώσας αὐτὸν πολλὰ, δέσμιον) εἰς (τὴν Πέτραν) εἰς τὴν τῆς Ἀσίας φρουρίον ἐξώρισεν, ἐν ᾧ καὶ ἐτελεύτησε.

ΣΙΑ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωδάδου "

Καὶ Κωδάδης ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐν τίνι φρουρίῳ τῶν ἐκείσε μαθὼν ὡς λίθους τίμιους ἀποκείσθαι ἐν αὐτῷ, βουλόμενος αὐτοὺς ἀνελεῖσθαι, ἐκωλύετο παρὰ τῶν αὐτοῦ οἰκούντων δαιμόνων. Πᾶσαν τοίνυν μαγίαν ἐπιδειξαμένων τῶν θεραπευτῶν αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἰσχυσάντων, ἤλθε διὰ τῶν Ἰουδαίων· ἀποτυχὼν κακέστιον συνεβούλευθῆ διὰ τῶν χριστιανῶν καταργῆσαι τοὺς δαίμονας· ὃ δὲ τῶν ἐν Περσίῃ Χριστιανῶν ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸ αὐτὸ σῶναξιν ἐπιτέλεσας καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλαβὼν (καὶ τοῖς συνούσι χριστιανοῖς μεταδός καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ διώξας τοὺς δαίμονας) τῷ Κωδάδῃ τὸ φρούριον ἀπέδωκεν.

" (2) Ὁ; " καταπλεγείς (πάνυ καὶ φοβηθείς) προ-

καθεδρίᾳ τὴν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ἕως τότε Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων ὡς προτιμωμένων, καὶ ἔδειαν δέδωκε τοῖς χριστιανοῖς καὶ τοῖς χριστιανίζουσιν ἐθελουσί (καὶ μέντοι καὶ τοὺς χριστιανούς ἀγαπήσας ἐκτοτε μεγάλως).

521 ΣΙΕ. Περὶ τοῦ Εὐφημίου τοῦ πρεσβυτέρου.

Ἐὐφήμιος δὲ τις πρεσβύτερος, καὶ πτωχοτρόφος Νααπόλεως τῆς καίμινης ἐν τῷ Ἀνάπλῳ προχειρίζεται ἐπίσκοπος· ΚΠ δὲ ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, πρὶν ἢ ἀνελθεῖν εἰς τὸ σὺνθρονον, ἐκ τῶν ἱερῶν διπτύχων ἀπῆλθεισε Πέτρου τοῦ Μογγὸς τὸ ὄνομα ταῖς ἰδίαις χερσίν· καὶ οὕτως εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ὄρον ἐκάθισεν. Οὗτος δὲ ὁ Μογγὸς Ἀλεξανδρείας μὲν ἦν ἐπίσκοπος, αἰρετικὸς δὲ ὢν διάπυρος.

(2) Εὐφήμιος δὲ ζηλωτὴς ἦν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοὺς ἐναντίους ἰδίωκεν, ὢν πρῶτος ἦν Ἀναστάσιος· ὁ τότε σιλεντιάριος, ὕστερον δὲ βασιλεὺς γενόμενος, ὃν τὰ Εὐτυχοῦς μαθὼν φρονούντα καὶ ὀχλοποιούντα, ἰδὼν τὴν καθέδραν αὐτοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνέτρεψεν καὶ αὐτῷ χαλεπῶς ἀπειλὴν ἐδήλωσε, εἰ μὴ τὰ τῆς ἡσυχίας ἀγοί, τὴν καφαλὴν ἀποκαίρειν καὶ τοὺς δῆμους θριαμβεύειν· καὶ βασιλεὺς δὲ τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνώρισεν καὶ ἐξουσίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἔλαθεν.

(3) Ὁ δὲ Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀναγορεύεται εἰς βασιλέα ὑπὸ Ἀριάδνης τῆς Αὐγούστης Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος, περὶ οὗ ἀνέστη Εὐφήμιος· ὁ ἐπίσκοπος, αἰρετικὸν καλὼν καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον. Ἀριάδνης (136) δὲ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου συναίνειν ἀναγκαζόντων Εὐφήμιον, οὐκ ἄλλως τοῦτο ποιῆσαι ἠνέσχετο εἰ μὴ ὁμολογίαν ἔγγραφον παρ' αὐτοῦ ἱκομισατοῦ, ὥς εἰς ὅρον πίστεως δέχεται τὰ ἐν Καλχηδόνι δογματισθέντα.

(4) Τῇ δὲ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ βεβαίως τὸν Εὐφήμιον ἠπάτησε βασιλεὺς. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον Ἀναστάσιον, Μανιχαῖοι 522 μὲν ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζηλωτρίας οὐσῆς αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον πρὸς μητρὸς Ἀναστασίου δόμοδον ἔχοντες.

(5) Πολλὰ δὲ τῶν Ἰσαύρων ἀτροπα καὶ ἀπανθρώπινα τολμάντων ἐν ΚΠ., Ἀναστάσιος ἀπαντας τῆς βασιλείας ἐξέβαλε· οἱ δὲ ἐξελθόντες πρὸς τυραννίδα ὥρμησαν καὶ ἕως τοῦ Κοτυαίου ἐξέδραμον, καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψε καὶ Ἰωάννην τὸν κυρτὸν ἀνέλεν.

(6) Τοῦ δὲ πολέμου ἐπὶ εἴτη κρατήσαντος, Ἀναστάσιος ἀποκαμῶν ἐθάρρηνεν Εὐφημῷ τῷ

Variae lectiones et notæ.

τὸτε Μ. καὶ Ἰ. προκαθεζομένους καὶ ἀδ. παρίσχε τ. βουλομένους βαπτίζεσθαι Cod. ὅ Rubrica Μ. 2, deest in cod. et Par. 1706. ὅ 489. ὅ ἀνέτρεψεν? ὅ ἔστιν cod. ὅ Cod. 625, 20-626, 8 : Μετὰ δὲ τὴν Ζήνωνος τελευτὴν ἡ βασιλίσσα καὶ ὁ συγκλητὸς καὶ τὸ στράτευμα Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον ἀναγορεύουσι βασιλέα τῆς τῶν ἀκεφάλων ἡ τοι συγκλητικῶν ὄντα αἰρέσεως — ἀπαίτεται ὁμολογίαν παρὰ Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ σαλεύσαι τι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πίστεως, ἀν. αὐτὸν ἀποκ. τῆς τῶν χ. βασιλείας, βιάζομένης δὲ αὐτὸν Ἀρ. καὶ τῆς σ. δίδωσιν αὐτοῦ τὸ ἰδιόχειρον τῷ πατριάρχῃ κυροῦν τὰ τῆς ἐν Κ. συνόδου ὑπὲρ τῆς πίστεως δόγματα. ὅ ἱκομισατο? ὅ Τὴν δὲ ὁμολογίαν? cod. v pro i sub. m. r. Cod. 626, 9-13 : Ἐπὶ τούτου Μ. καὶ Ἀρ. ἐχ. Μ. μὲν ὡς μ. τοῦ βασιλέως ζ. ὁ καὶ προσφιλοῦς αὐτοῖς, Ἀρ. δὲ ὡς Κλ. τὸ θ. αὐτοῦ, ἀδελφὸν τῆς κακοφρονος μ. ἀ. ὁ λ. ἐχ. ὅ 492. ὅ Ἐκθύθη καὶ Ἰω. τὸν Th. l. II, 11. ὅ καὶ Ἰω. τὸν πατρίκιον? ex humilitate om. ὅ 494. ὅ Ἀπ. δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ χρόνῳ νῆσιν τὸν πόλεμον, ἐθ. Ἐ. ὡς ἔ. ἐφ. καὶ σ. τ. ἐ. ἐπισκόπους πρ. (καὶ δέξει cod. Ge. Mosq.) παρακαλῶντας, Th. An. 4. ὅ δὲ τὸ μυστήριον ἐξ. π. Ἰω. τὸν π. πενθερὸν Ἀδ. τοῦ ἐξάρχου τῆς τυραννίδος Cod. Th. An. 4.

CCXV. De Euphemio presbytero.

Euphemius autem quidam presbyter et pauperum nutritor Neapoli in Anaplo sita, Constantinopolitanus consecratur episcopus. Qui, in ipsamet ordinatione, priusquam in sede consideret, et sacris diptychis Petri Mongi nomen propriis manibus delevit et sic sedem episcopalem occupavit. Hic autem Mongus Alexandriae quidem erat episcopus, sed hæresis fautor acerrimus.

Euphemius fidem orthodoxam sectabatur, persequebaturque adversarios, quorum primus erat Anastasius tum silentiarius, et postea imperator factus. Hunc cum Eutycheis doctrinæ favere et seditiones movere sciret, ac vidisset ipsius sedem in ecclesia, eam evertit, et ei cum minis declaravit, nisi quæ pacis nisi ageret, caput ei amputandum et populis triumphandum tradi. Imperatori autem ea quæ spectabant eum denuntiavit, et inde plurimum apud eum valuit.

Sed cum Zeno imperator interiisset, proclamatus est ab Ariadne Augusta Anastasius silentiarius : contra quem insurrexit Euphemius episcopus, hæreticum eum vocans Christianisque indignum. Ariadne vero senatusque compellebant Euphemium ut assentiretur : id facere autem recusavit, nisi confessionem ab ipso scriptam præstaret, ut fidei definitiones in concilio Chalcedonensi stabilitas recipere.

Hæc autem confessione recepit Euphemium et regnavit. Manichæi vero et Ariani gavisii sunt de Anastasio ; Manichæi quidem, quia mater ejus ipsorum studiosa erat, Ariani vero quia Clearchum, avunculum Anastasii, suis opinionibus deditum habebant.

Isauris autem multa nefanda crudeliaque Constantinopoli audientibus, Anastasius omnes ex urbe regia deiecit. Hi vero egressi ad tyrannidem irruerunt et usque Cotyæum excurrerunt ; contra eos imperator misit exercitum, et Joannem gibbosum interfecit.

Bello vero per annos quinque durante, Anastasius lassatus Euphemio episcopo confidit ad

pacem restituendam, cunctosque regionis episcopos ad deprecandum super Isauris convocare jussit. Euphemius autem dictum ad Joannem patricium, Athenodori fratrem, unum ex ducibus Isaurorum, transmisit.

Qui currens omnia regi denunciavit : hoc autem in inimicitiam regem adversus Euphemium magis excitavit.

Anastasius autem magis regaliter motus adversus Isauros, vi eos devicit, mittensque ad Euphemium Eusebium, suum magistrum, illi mandavit : « Tuæ preces, summe domine, amicos tuos insuscaverunt.

Anastasius autem Isaurorum consilia Euphemio adscribens, utpote qui rebellibus litteras misisset, regionis convocavit episcopos, qui regi obediētes, excommunicatione et execratione virum oneraverunt.

Elegitque episcopum rex Macedonium ecclesiæ presbyterum et gazæ custodem.

Interea populi propter Euphemium agitabantur, multique in hippodromum currentes litanias canebant : sed nihil profecerunt : regis enim factio prævaluit.

Euphemium autem rex ad Euchaitas deportari jussit. Ille vero rogavit a Macedonio fidem ut secure et absque insidiis in hunc locum abducendus foret. Illud dare consentiens Macedonius, laudabili consilio motus, Euphemio in baptisterio stanti, pallium episcopale detrahi jussit ; et sic ingressus ad Euphemium, nummos, quos scœnore habuerat, Euphemio et illis qui cum ipso erant præstitit.

Macedonius autem asceticæ vitæ sancte deductus erat, educatus a Gennadio, cujus etiam nepos erat.

Atamen cum regis hæresi non obtemperaret, multa terribilia monstravit. Dicunt enim, Macedonio in exsilio defuncto, terrificum quid accidisse : illum scilicet mortuum et in grabbato depositum, cernentibus cunctis, cruce fuisse signatum.

Sub hoc magnus Sabbas prima vice Constantinopolim venit, et secunda sub Justiniano.

Sub eodem rege Anastasio, Deuterius Byzantii episcopus Arianus, Barbarum quemdam baptizans, dicere ausus est : « Baptizatur talis in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto. » Et statim exsiccatum est baptisterium. Barbarus autem perterritus

ἐπισκόπων, ὡς εἰρήνης ἐφίεται, καὶ συναγαγεῖν τοὺς ἐκκλησιαστικὰς τῶν ἐπισκόπων προέταξεν ὑπὲρ τῶν Ἰσαύρων παρακαλεῖν. Εὐφύμιος δὲ ἐξήγαγε τὸ λεχθὲν πρὸς Ἰωάννην πατρίκιον ἀδελφὸν Ἀθηνοδώρου, ἐνὸς τῶν ἐξάρχων τῶν Ἰσαύρων.

(7) Ὁ δὲ δραμὼν πάντα ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ, ὅτι εἰς ἐχθρὰν τὸν βασιλέα κατὰ Εὐφημίου ἐξώπλισε μέλζονα.

(8) Ἀναστάσιος δὲ βασιλικώτερον κινηθεὶς κατὰ τῶν Ἰσαύρων, τοὺς κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ πέμψας πρὸς Εὐφύμιον Εὐσέβιον τὸν μάγιστρον αὐτοῦ δηλοῖ αὐτῷ : « Αἱ εὐχαὶ σου, κύριε » ὁ μίγας, τοὺς φίλους σου ἡσθόλωσαν. »

(9) Ἀναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰσαύρων ἐπιγράφας Εὐφημῷ καὶ ὡς εἴη γράμματα πεπομφὸς τοῖς τυράννοις, συνήγαγε τοὺς ἐκκλησιαστικὰς ἐπισκόπους, οἵτινες βασιλεῖ χαρίζομενοι, ἀκοινωνήσι καὶ καθαιρέσει τὸν ἄνδρα ἡμεῖψαντο.

(10) Καὶ προχειρίζεται εἰς ἐπισκοπὸν ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκευοφύλακα.

(11) Οἱ μέντοι λαοὶ δι' Εὐφύμιον ἐστασίαζον, ἐν οἷς εἰς τὸν ἵπποδρομον ἔδραμον λιτανεύοντες : ἀλλ' οὐδὲν ὥνησαν. τοῦ γὰρ βασιλέως ἐνίκη ἡ ἐνστασις.

523 (12) Εὐφύμιον δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαιτὰς περιορισθῆναι προέταξεν. Ὁ δὲ λόγιον ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαβεῖν ἀπαθείας, ὡς ἐπιβουλῆς χωρὶς κατὰ τὸν τόπον ἀπάγεται. Ἐπιτραπίς δὲ τὸν λόγον δοῦναι, ὁ Μακεδόνιος ἐπαινετὸς τι σκεψάμενος, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τοῦ Εὐφημίου ὄντος, τὸ ὠμοτόριον τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ ἀφαιρέσθαι προέταξε. Καὶ οὕτως εἰσελθὼν πρὸς τὸν Εὐφύμιον, δανειζόμενος δὲ χρήματα, παρέσχε τῷ Εὐφημῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

(13) Μακεδόνιος δὲ ἀσκητὴς ἦν ἱερὸς, ὡς ὑπὸ Γενναδίου τραφεὶς, οὗ καὶ ἀδελφίδους ἐτύγχανε.

(14) Διὰ τοῦτον τὸ μὴ ὑπακούειν τῇ αἰρέσει τοῦ βασιλέως, πολλὰ δεινὰ ἐνδείξατο. φασὶ γὰρ τελευτήσαντος Μακεδονίου ἐν ἐξορίᾳ φοδερὸν τι συμβῆναι : νεκρὸν γὰρ ὄντα [καὶ ἐν κραδῶνι θετειμένου, βλεπόντων πάντων] σφραγίσσασθαι τῷ σταυρῷ.

(15) Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθεν ὁ μέγας Σάββας ἐν ΚΗ. τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ.

(16) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ἀναστασίου Δευτέρου ἐπίσκοπος Βυζαντίου Ἀρειανὸς, Βάρβαρον τινα βαπτίζων, ἐτόλμησεν εἰπεῖν : « Βαπτίζεται ὁ δεινὸς εἰς ὄνομα Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. » Καὶ ἐξηράνθη εὐθέως ἡ κοιλὸς αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βάρ-

Variae lectiones et notæ.

¹ Theod. L. Εὐφ. δὲ πρὸς αὐτόν ; Ὁ δὲ δ. τῷ βασιλεῖ ἀπήγγειλε δ. εἰς ἀδιέλκτον ἔχθραν κ. Ἐ. τὸν β. Ἀναστάσιον ἤγειρεν Theoph. ² κύριε cod. om. Theoph. αἱ μεγάλαι Leo. ³ 498. ⁴ Ὁθεν τὰς τῶν 2. ἐπ. ἐπάγραφεν Theoph. ⁵ ὁ δὲ Μακεδόνιος οὐκ ἔστιν ὁ πνευματομάχος, ἀλλ' ἑτεροῦ ὁρθόδοξος Glossa cod. ⁶ Ὁ μ. λόγ. cod. ⁷ δὲ cod. ὡς ἀνεπιδοῦλετον μέναι ἐν τῷ ἀπαγεσθαι Theoph. ⁸ ἐπαινετὸν? cod. ⁹ Διὰ — ἐφυλάττετο om. Bulg. sed Leo : εἰς δὲ διὰ τὸ μὴ ὑπείκειν. ¹⁰ τελευτήσαντ. Μακεδόνιον cod. ¹¹ Τῷ κ' ἔπει δ. ὁ ἐπ. τῶν Ἀρειανῶν, β. τ. B. λεγόμενον, παρὰ τὴν ἀεσποτικὴν παράδοσιν ἐπ. Ced. ¹² β. Βάρβαρος Ced. ¹³ εὐθέως ἐξ. Ced.

βαρος ἔμφοδος γενόμενος (γυμνός) ἔφυγεν ¹¹, ὡς ἐξ Α

αὐτοῦ πᾶσι γνωσθῆναι τὸ θαῦμα.

(17) Καὶ δύο πάλιν ἐπισκόπων (136^b) ἀμφοτέρων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὁρθοδόξου καὶ Ἀρειανού, καὶ τοῦ Ἀρειανού διαλεκτικοῦ ὄντος, τοῦ δὲ ὁρθοδόξου θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ, ὁ ὁρθόδοξος προτείνειν ὥστε, ἀφαιρέμενους τῶν λόγων, εἰς πυρὰν εἰσελθεῖν, καὶ οὕτως δειχθῆναι τὸν εὐσεβέστερον. Τοῦ δὲ Ἀρειανοῦ παραιτησαμένου, αὐτὸς εἰσελθὼν ἀπὸ τοῦ πυρὸς ¹² διελέγετο καὶ ἀπαθῆς ἐφυλάττετο.

524 ΣΓ'. Βασιλεία Ἰουστίνου τοῦ Θρακός ¹³.

¹⁴ Μετὰ Ἀναστάσιον ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος ὁ Θράξ ἐτη θ', ἄριστος ¹⁵ ἐν πολέμῳ καὶ ζηλωτῆς θεομυῖας τῆς ὁρθοδόξου πίστεως.

(2) Οὗτος ¹⁶ καὶ Βιταλιανὸν ¹⁷ τὸν προβήθηντα B ψευδίστο καὶ στρατηλάτην ἐτίμησεν καὶ παύρησιαν ἔειπεν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

¹⁸ (3) Ἐξολορονθήθη δὲ Βιταλιανὸς παρὰ τῶν Βυζαντινῶν μηνιῶντων διὰ προειρημένης ἐπαναστάσεως.

¹⁹ (4) Ἀμάντιον δὲ τὸν πραιπόσιτον (ὅς τὸν ναὺν τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ψυχοδόμησε καὶ ἐκδόμησε, λέγεται χρῆματα δεδωκέναι αὐτῷ τῷ Ἰουστίνῳ, ὅντι κόμητι ἐξουσιώτορον ἐπὶ Ἀναστασίῳ, ὅπως Θεόκριτον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἀναγορεύσει εἰς βασιλεῖα. Τοῦτον) ἀνέειλεν ²⁰ Ἰουστίνος καὶ τοὺς τὴν ἀνταρσίαν σὺν αὐτῷ μελετήσαντας καὶ τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατέσχεν.

²¹ (5) Ἐπὶ αὐτοῦ ²² τὰ κατὰ τὸν ἄγιον Ἀρέθαν (καὶ τοὺς) ἐν Νέγγρα ²³ τῇ πόλει ἐπράχθη ²⁴ καὶ τὰ κατὰ τῶν Ὀμηριτῶν δι' Ἐλεσβαάν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιοπῶν.

²⁵ (6) Ἐτυπώθη δὲ ²⁶ ἐπὶ αὐτοῦ τὸ ἑορτάζειν ἡμᾶς τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτήν.

²⁷ (7) Καὶ ἀσθήρ ²⁸ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς χαλκῆς πύλης φαίνων ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κζ'.

²⁹ (8) Γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερώτατος ³⁰. ἡ μὲν ΚΠ. ἐν διαφόροις τόποις ἀπέλαθεν, ἡ δὲ μεγάλη Ἀντιόχεια **525** πάθος ἐπαθεν ἀνεκδιήγητον ὥς ³¹ καταποθῆναι πᾶσαν σχεδὸν τὴν πόλιν καὶ τὰ φον γενέσθαι τῶν οἰκητόρων. Τινὲς δὲ καταχωσθέντες καὶ ἐτι ζῶντες ὑπὸ τὴν γῆν ἔκραζον. Καὶ ἐξεληθὼν πῦρ ἀπὸ τῆς γῆς τούτους κατέφλεξε. (Ὁμοίως) καὶ ἑταρον πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήρχετο καθάπερ σπινθῆρες ³², καὶ κατέκαιεν ὥσπερ ἀστραπὴ τὸν εὐρισκόμενον ³³.

(9) Ἡ δὲ ³⁴ Πομπηίουπολις τῆς Μυσίας διαβράχισα μέσον, καὶ τὸ ἡμισὺ καταποθὲν ³⁵ μετὰ τῶν

Variae lectiones et notae.

¹¹ ἔφ. καὶ π. ἰγνώρισεν τὸ θ. Ced. ¹² τῆς πυρᾶς Leo. ¹³ ἀνδραγος cod., om. Par. 1706. ¹⁴ 518. ¹⁵ ἄριστος — ἑορτήν om. Bulg. et Serb. πᾶσαν ἀρ. ζ. τῆς δ. π. Ced. 686, 17 — 23. ¹⁶ Βιταλιανὸς δὲ ὁ προβήθης τῷ ψευδίστῳ ψευδίστῳ τῷ βασιλεῖ Ced. 637, 10. ¹⁷ Βιταλιανὸν cod. ¹⁸ 520. ¹⁹ 518. — Ced. 537, 23 — 538, 1. ²⁰ μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν τυραννίδων μ. ἀν. Ced. ²¹ 524. ²² Τούτῳ τῷ ἔτει (s') καὶ τὰ Ced. 639, 8. — 10. ²³ ἐν ἔργῳ cod. ²⁴ ἐπὶ αὐτοῦ τῶν ἡμ. καὶ ὁ πόλεμος Ἐλ. β. τ. Ἀ. πρὸς τοὺς Ὀμηρίτας καὶ ἡ νίκη αὐτοῦ Ced. ²⁵ 521. ²⁶ ἐπὶ αὐτοῦ δὲ (τῷ θ' ἔτει) ἐτ. ε. ἡ. καὶ τὴν ε. τῆς ὑπ. κελ. Ced. 647, 19 — 21. ²⁷ 519. ²⁸ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (s') ἔφ. α. ἐν τῇ Ἀνατολῇ κομήτης ὃς εἶχεν ἀκτίνας ἐκπαμπούσας ἐπὶ τὰ κάτω αὐγὰς, ὃν διαγον πωγωνίαν εἶχε δὲ ἀκτίναν ὁρώσαν ἐπὶ ὅσιν Ced. 638. — 5. ²⁹ 526. Ced. 740, 10 — 22. (τῷ η' ἔτει) Ced. 641, 31 — 23. ³⁰ φ. ὅφ' οὗ τῇ μὲν ΚΠ. ἐν δ. τ. τῇ δὲ Ἀντιόχειᾳ συμφορὰ ἀνεκδιήγητος προειρηνύθη. ³¹ ὥστε πτωθῆναι σγ. π. τὴν π. καὶ τ. τῶν δ. γ. τινὰς δὲ ἀναχωσθέντας καὶ ἐτι ζῶντας ὑπὸ τὴν γῆν πῦρ ἐξ. ἐκ τῆς γῆς x. Ced. 648, 10 — 20. ³² ἀέρος ὡς στ. x. Ced. — σπινθῆρ ἐπὶ cod. ³³ τοὺς εὐρισκόμενους Ced. ³⁴ Τῷ θ' ἔτει — ἀλλὰ καὶ ἡ Π. Ced. 641, 21 — 23. ³⁵ μ. κατεπόθη μετὰ τῶν δ. καὶ ε. Ced. τοῦ ἡμισύος καταποθέντος?

nudus effugit et sic omnibus prodigium notum factum est.

Rursum adhuc sub Anastasio, cum duo episcopi, orthodoxus et Arianus, secum disputarent, et Arianus, dialecticus, orthodoxus autem pius et fidelis esset, orthodoxus proposuit ut, sermones relinquendo, in pyram ascenderent et sic quisnam magis pius esset ostenderetur. Ariano vero aliter sentiente, ipse rogam ingressus inter flammis disputavit et integer evasit.

CCXVI. Regnum Justinii Thracis.

Post Anastasium Justinus Thrax regnavit annos novem, fortis in bello, fideique orthodoxae fervens propugnator.

Ipse Vitalianum antea dictum sibi familiarem conciliavit et ducis exercitus munere honoravit, magnamque libertatem apud se dedit.

Vitalianus autem a Byzantiis ob praedictam reintegrationem furentibus dolo occisus est.

Amantium vero praepositum, qui templum Sancti Thomae aedificavit et exornavit, pecunias dedisse fertur ipsi Justino, qui princeps excubitorum erat sub Anastasio, ut Theocritum, ipsius consobrinum, regem proclamaret. Hunc occidit Justinus unaque eos qui cum ipso rebelles erant, et regiam ipse occupavit.

Sub ipso locum habuerunt quae contra sanctum Aretham et alios in urbe Negra et contra Homeritas ab Elesbaan Aethiopum rege facta sunt.

Statutum est autem sub ipso, nos festivitatem Occursus celebrare.

Et stella apparuit in caelo super aeneam portam dies et noctes viginti septem praefulgens.

Factus est etiam terrae motus tremendissimus. Urbs quidem Constantinopolis illum diversis locis persensit; sed Antiochia magna inenarrabile per tulit damnum, ita ut tota fere civitas absorberetur et habitatorum sepulcrum fieret. Quidam autem sepulcorum adhuc sub terra viventes clamabant. Et ignis e terra proveniens eos consumpsit, dum alius ignis e caelo descendit velut scintilla, et tanquam fulmen, quemcunque inveniret exurebat.

Pompeiopolis in Mysia idem passa est et media pars cum habitatoribus absorpta. Sub terra

clamantes misericordiam efflagitabant. Et per totum annum moveri terra non cessavit.

Mulier quædam apparuit gigantea, quæ, ex Cilicia orta, omnem hominem in statura uno cubito superabat; et ampla erat valde, ita ut mirarentur qui videbant eam. In officinis et donibus dabant ei obolum.

Idem rex multum benevolentie sensum erga Antiochiam ostendit novis ædificiis et in eos qui viuentes in ea superfuerant. Tantum super eam doluit, ut, diademate purpuraque depositis, sacco et cinere indutus, per aliquot dies luctus signa ediderit.

Interiit autem Justiniano consobрино regnum reliquens.

Justinus revocaverat omnes sacerdotes virosque pios et orthodoxos quos Anastasius injuste miserat in exilium.

Sub eodem Scirtus fluvius, qui per mediam urbem Edessam fluit et illi divitias cum lætitia præstat, inundans eam cum civibus submersit. Postquam vero recesserunt aque, tabula lapidea in fluvii alveo inventa est hieroglyphicis characteribus cæta, qui sic habebant: « Scirtus fluvius movebitur (σκιρτήσει) malis motibus urbi et civibus. »

Quidam Eulalius ex divite factus pauper moriens in testamento Justinum hæredem instituit eique commendavit ut tres ipsius filias parvas relictas enutritet et dotaret, omniaque ipsius debita quibus obaratus esset solvcret, et ipsius scripta redimeret. Quæ cuncta Justinus, quod omnes mirabantur, liberaliter explevit.

CCXVII. Regnum Justiniani.

Post Justinum regnavit Justinianus, ejus consolarinus, annos triginta novem; qui Magnam ecclesiam Sanctam Sophiam, prius a Constantio Constantini Magni filio ædificatam, novo decore novaque magnitudine instaurasset, hymnum (τροπάριον) quoque dedit in ecclesia decantandum, cujus principium: « Unigenitus Filius et Dei Verbum. »

Α οικήτόρων, σκράζον ὑπὸ τὴν γῆν ἐλεηθῆναι¹⁷ ζητούντες· καὶ διέμεινεν ἡ γῆ σειομένη ἐνιαυτὸν ὅλον.

(10) Καὶ γυνὴ τις ἀνεφάνη γιγαντιαία ἐκ Κιλικίας· οὕσα, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ ἅπαντα ἀνθρώπων μακρὸν πῆχυν¹⁸ ἓνα καὶ πλατεία (ἦν) σφόδρα¹⁹, ὥστε θαυμάζειν τοὺς ὁρώντας αὐτήν· καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἰκοῖς ἐδίδουν αὐτῇ ἀνὰ ὀβολοῦ²⁰.

(11) Ὁ αὐτοῦ²¹ βασιλεὺς πολλὰ ἐφιλοφρονήσατο τὴν πόλιν Ἀντιόχειαν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ζῶντας ὑπολειφθέντας. Τοσοῦτον δὲ ἐπ' αὐτὴν ἤλγησεν, ὥς καὶ τὸ διδάγμα ἀποθεῖναι καὶ τὴν πορφύραν καὶ σάκκον καὶ σποδὸν περιβαλεῖσθαι καὶ πενθεῖσθαι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

²² (44) Ἐτελεύτησε δὲ καταλιπὼν τὴν βασιλείαν Β' Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνεψίῳ.

²³ (13) Ἰουστίνος²⁴ ἀνεκαλίσσατο πάντας (ιερεῖς καὶ ἀνδρας²⁵ 526 εὐσεβεῖς καὶ ὁρθοδόξους) οὓς Ἀναστάσιος ἀδικῶς ἐξώρισεν.

²⁶ (14) Ἐπὶ αὐτοῦ²⁷ ἔδετα πόλις, Σκιρτοῦ ποταμοῦ²⁸ μέσον αὐτῆς διερχομένου καὶ πλουτοῦν καὶ τέρψιν αὐτῇ παρεχομένου, πλημμυρῆσας ταύτην σὺν τοῖς συνοικοῖς ἐπόντισεν. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι²⁹ τὰ ὕδατα (137³⁰) πλῆξ³¹ λιθίνῃ εὐρέθῃ ἐν τῇ τοῦ ποταμοῦ ὁχθῇ ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐγκαταμμένη περιέχουσιν οὕτως· « Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα (πόλεις καὶ) πολίταις. »

(15) Εὐλάλιου τινὸς³² ἀπὸ πλουσίων πίνητος τελευτήσαντος· καὶ γράψαντος ἐν διαθήκῃ Ἰουστίνου κληρονόμον καὶ παρακελευσάμενον ὥστε τὰς γ' θυγατέρας αὐτοῦ μικρὰς καταλειφθεῖσας ἀναθρεῖναι καὶ ἐκπροικίσαι τὸν βασιλεῖα καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ χρεῖα δοῦναι³³ τοῖς χρεωφειλείταις³⁴ καὶ τὰ γραμματεῖα (αὐτοῦ) ἀναρρῦσασθαι, ἄπρ³⁵ πάντα βασιλικῶς Ἰουστίνος· ἐξέστειλε³⁶ καταπλήξας ἐν τούτῳ ἅπαντα ἀκούσαντα ἀνθρώπων³⁷.

ΣΙΖ. Βασιλεῖα Ἰουστινιανοῦ³⁸.

³⁹ Μετὰ Ἰουστίνον⁴⁰ ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανὸς δ' ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἐτὴ 18⁴¹· δὲ ἀνακαίνισας τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν Ἀγίαν Σοφίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, παρέδωκε καὶ τροπάριον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλεσθαι, οὗ ἡ ἀρχή· « Ὁ μονογενὴς

Δ Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. »

Variorum lectiones et notæ.

¹⁷ ὄντες οἱ ἄνθρωποι τὸ ἐλεῆσθαι· Ced. cf. 640,22 : ἐσώζοντο δὲ ἡ γῆ ἐπὶ ἐν. ἓνα. ¹⁸ π. τῆς γιγαντιαίας γυναίκος rubrica codicis. Ced. 640,5 — 8 : Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (γ') ἐφ. γ. τις ἐκ τῆς Κ. γιγαντογενῆς, ὅπ., οἰμ. Serb. Bulg. ? ὥστε — ἡμέρας. ¹⁹ σφ. γυρεύουσα δὲ τὰς πόλεις ἐλάμβανε κατὰ ἐργαστήριον ὅλιν μίαν Ced. ²⁰ ὀβολὸν cod. ²¹ Ἀγγελοῦντος· δὲ τοῦ πάδους ὁ μὲν β. μεγάλως ἡ. τὴν ψυχὴν καὶ ῥῆμας τὸ δ. καὶ τὴν π. ἐπένθαι ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἡ π., κτλ. Ced. 641,9—19, οἰμ. Serb. Bulg. ? ²² Ced. 642,1—3. ²³ 518. ²⁴ Ἀν. δὲ καὶ π. τοὺς δ. ὑπὸ Ἀναστασίου ἐξορισθέντας Ced. 638,1 (ἔτει α'). ²⁵ 525. ²⁶ Τῷ γ' ἔτει — κατεποντίσθη Ἐ. γ. ²⁷ διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ μ. δ. (αὐτοῦ cod.) δ. Σ. π. ὅς πλ. δίκην θαλάσσης τοὺς οἰκούς σὺν τοῖς οἰκοῦσι σὺρων ἐπ., κτλ. Ced. 639,20-640,5. ²⁸ παῖσαι Ced. ²⁹ δ. π. λ. ἐν τῇ δ. τοῦ π. γεγραμμένη ἡ γ. δ. Ced. ³⁰ Τούτῳ τῷ Ἰουστίνῳ Εὐλάλιος τις δ. π. γινόμενος πίνης ἐν τῷ μέλει· ἐν αὐτῷ ἀποθίωναι ἐγραψεν ἰνδιαθῆκως πλ. ἡ. παρακελευσάμενος ὡς τ. γ' α'. Ced. 637,2 — 9. ³¹ ἀπ. δ. Ced. ³² χρεωστοῦμένους Ced. δανεισταῖς Leo. ³³ α. β. π. Ced. π. β. Leo. ³⁴ ἐπλήρωσε Ced. Leo. — ἐξέστειλε cod. ³⁵ π. ἀνθρώπων τὸν ἀν. Ced. ³⁶ π. τῆς βασιλείας ἡ. τοῦ μεγάλου Μ. 2, π. τῆς β. Ἰουστίνου τοῦ μ. Par. 1076. ³⁷ 527. ³⁸ Τούτου τῷ β' ἔτει ἀνακαίνισεν ἐκ θεμελίων ἡ. τὴν τοῦ Θεοῦ μ. λ. εἰς κ. καὶ μ. ὅπερ τὸ πρ. παραδούς τρ. αὐτῇ ὅπ' α'. μελισθὲν ψ. Ὁ μ. γς καὶ Α. τοῦ Θεοῦ Ced. 630,12—15.

527 ³⁹ Οὗτος ἐποίησε ⁴⁰ καὶ τὰς νεαρὰς διατά- A
ξεις, ἐκφωνήσας καὶ τύπον περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ
ξενοδόχων καὶ οἰκονόμων καὶ ὀφειαντορῶν, ὥστε
μὴ κληρονομεῖσθαι πλὴν ἂν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐκέ-
κτεντο.

(3) ⁴¹ Π δὲ ⁴² Ἀντιόχεια οἰομένη οὐκ ἐπαύετο
μέχρις οὗ ἐφάνη θεοσεβεῖ ἀνθρώπῳ γράψαι εἰς τὰ
πρόθυρα τῶν φιλῶν· « Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε. »
Ἔστη δὲ ⁴³ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκτοτε ἐκλήθη ἡ
πόλις Θεούπολις ⁴⁴.

⁴⁵ (4) Καὶ ἡ Ὑπαπανθὴ μετηνέχθη καὶ ἐλαβεν
ἀρχὴν ἐορτάζεσθαι Φεβρουαρίῳ μηνί εἰς τὴν β',
γενομένην πρότερον τῇ 18' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἥτις
οὐκ ἔστιν ἐναριθμουμένη ταῖς Δεσποτικαῖς ἐορταῖς.
Ὁ γὰρ θεῖος Χρυσόστομος ⁴⁶ οὕτω λέγει· « Ἐποί-
ησιν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ πάντα, καθὼς γέγρα-
πται, τῇ δὲ ζ' κατέπαυσεν· » διὸ καὶ ἐπ' ἐσχάτου
τῶν ἡμερῶν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος· ζήτησας καὶ σώσαι
τὸ ἀπολωλὸς· εὐδόκησεν καὶ ἐνανθρωπήσας τὸν
αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς
κοσμοποιίας τῆς ἐορτᾶς παρέδωκεν ἡμῖν τῇ· αὐτοῦ
οἰκονομίας· καὶ πρώτη μὲν ἔστι καὶ ρίζα τῶν ἐορ-
τῶν τοῦ Χριστοῦ ἡ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου
Μαρίας μετὰ τὴν σύλληψιν Γέννησις· δευτέρα δὲ ἡ
Ἐπιφάνεια, τρίτη δὲ ἡ τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρα,
τετάρτη ἡ ὑπερένδοξος Ἀνάστασις, καθ' ἣν ἐν τοῖς
καταχθονίοις γενόμενος ὁ Σωτὴρ καὶ Αὐτρωτὴς πάν-
των συνανέστησεν ἑαυτῷ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς πι-
στεύσαντας· ε' δὲ ἡ πρὸς οὐρανοὺς Ἀνάληψις αὐτοῦ
ὡς καὶ ἐν ε' τῆς ἐβδομάδος ἐγένετο ἡμέρα· ζ' ἡ τῆς C
ἐπιφοιτήσεως ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ζ' δὲ ἡ
προσδοκωμένη τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως τῶν νε-
κρῶν μεγάλη καὶ ἀδιάδοχος ἡμέρα. Τότε γὰρ ἐορ-
τασοῦσιν ὄντως μετὰ πολλῆς χαρῆς καὶ εὐφροσύνης οἱ
μέλλοντες **528** κληρονομεῖν ⁴⁷· ἂ ὁ θάλαμος οὐκ
εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου
οὐκ ἀνέβη, ἂ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐ-
τόν. » Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος.

⁴⁸ (5) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστι-
νιανοῦ ἐξεληθούσα ἡ θάλασσα ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῆς
ἐπὶ μίλια γ' πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης χωρία τοῖς
καὶ προάστεια ἐξαφανίσασα, ἀνθρώπους δὲ ἀναρι-
θμήτους ἀποπνίξασα, πάλιν ὑπέστρεψε.

⁴⁹ (6) Καὶ ὁ δῆμος ⁵⁰ ἀντάρας τὸ λεγόμενον πρα-
σινοβένετον καὶ πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ D
σφαγὴν καὶ ἐμπρησμόν ἐν τῇ πόλει ποιήσαντες,
(138^b) ἀναγορεύουσι βασιλεῖα Ὑπάτιον ἐν τῷ ἱππικῷ.
Πολλοὺ δὲ λαοῦ συνδραμόντος· καὶ τοῦ ἱππικοῦ πλη-
ρωθέντος, προσέταξεν Ἰουστινιανὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ

Hic novas constitutiones fecit, legem promulgans
de episcopis, hospitibus, œconomis et orphanotrophis,
qua exceptis iis quæ ante munus susceptum
possederant, nullius rei hæreditatem possent
adire.

Antiochia vero moveri non cessabat usque dum
visum est homini pio scribere super januarum
antes : « Christus nobiscum : state. » Stetit autem
ira Dei et ex tunc urbs appellata est Theopolis.

Et festum Occursus translatum est, cœpitque
celebrari mensis Februarii secunda die cum fieret
antea decima quarta die ejusdem mensis. Hæc
autem festivitas cum festis Dominicis non com-
putata est. Divus enim Chrysostomus sic ait :
B Fecit Deus omnia opera sua, sicut scriptum
est, et die septima requievit. Ideoque novissimo
dierum Dei Verbum « querere et salvum facere
quod perierat » dignatum est et caro factum, eum-
dem sequens modum, juxta numerum dierum
creationis, dedit nobis festivitates ipsius œconomi-
æ. Et prima quidem et radix Christi festorum
est secundum carnem ex Virgine Maria post con-
ceptionem Nativitas; secunda vero Epiphania;
tertia salutaris Passionis dies; quarta gloriosis-
sima Resurrectio, per quam cum ad Inferos descen-
disset Salvator et Redemptor omnium, suscitavit
secum justos et fideles; quinta vero ipsius in cœlos
Ascensio, sicut et quinta hebdomadis die facta
est; sexta Spiritus sancti illuminationis dies;
septima autem expectata catholicæ resurrectionis
mortuorum magna et perennis dies. Tum enim
revera festiviter agent cum multa lætitia et exul-
tatione qui hæreditaturi sunt « quæ oculus non vi-
dit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascende-
runt quæ præparavit Deus diligentibus se. » Hæc
quidem Chrysostomus.

Postea sub regno Justiniani egrediens e termi-
nis suis mare ad tria millia in Thraciæ finibus,
cum multa loca suburbiaque everisisset et innu-
meros homines suffocasset, subsedit.

Et factio quæ dicitur Prasino-Veneta tumul-
tum fecit, multisque sceleribus, rapinis, crudi-
bus et incendiis perpetratis proclamavit regem
Hypatium in circo. Cum vero magna multitudo
convenisset et circus impleretur, Justinianus po-
pulum suum et exercitum ordinavit. Et alii
quidem supra, alii infra sedem (imperatoris) col-

Varie lectiones et notæ.

³⁹ 528-529. ⁴⁰ Τοὺς δὲ παλαιούς· νόμους πάντας ἀνένειψε, ποιήσας μονόδικον δ καὶ ν. δ.
ἐκάλεσε Ced. 646, 5, 4. ⁴¹ Ἐρ. ἐξ τινι θ. α. ἐν ὁράματι εἰπεῖν πᾶσιν ἵνα ἐπιγράφωσιν εἰς τὰ ὑπερθ.
αὐτῶν Ced. 646, 16—21. ⁴² Καὶ τοῦτου γενομένου δ. ἡ δ. τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Αὐγούστα
πολλὰ ἐδωρήσαντο χρήματα εἰς ἀνακαινισμόν τῆς Ἀντιόχου πόλεως καὶ μετωνόμασαν αὐτὴν Θεούπολιν
Ced. ⁴³ ἐρ' οὗ ἡ Ἀντιόχεια Θεούπολις ἡρξάτο προσαγορεύεσθαι cod. in textu e margine, ut videtur.
⁴⁴ 542. ⁴⁵ Spuria III. 785 C — 784 A. Ex. XX. 11, Luc. xix. 40. ⁴⁶ Ἐν ἐξ ἡμερῶν cod. ⁴⁷ I Cor. ii. 9.
⁴⁸ 545. Ced. 657. 15 — 49: Τῷ ἡ' ἔτει ἐπαγέστη ἡ θ. τῇ Θράκῃ ἐπὶ μ. δ. καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μ.
Ὀδησοῦ καὶ Διονυσίου πόλιν καὶ τὸ Ἀφροδισίον καὶ πολλοὶ ἐπὶ νύκταν, κτλ. ⁴⁹ 553. ⁵⁰ Τῷ ε' ἔτει γέγο-
νεν ἡ ἀνταρσία τοῦ λεγομένου Νίκα καὶ ἑστράφαν οἱ τῶν δῆμων β. γ. τὸν συγγενὴ Ἀναστασίῳ τοῦ βασι-
λέως, κτλ. Ced. 647, 11-648, 21.

locati sagittis occiderunt triginta millia, in quibus Hypatium, quem rex comprehensum, quod regium diadema gestasset, interfecit.

CCXVIII. De quinta Synodo.

Sub regno Justiniani Magni, anno regni vicesimo sexto, Vigilio sanctissimo patriarcha Romæ per rescriptum orthodoxam fidem confirmante, facta est centum sexaginta quinque Patrum quinta synodus, cui præfuerunt Eutychius Constantinopolis, Apollinarius Alexandriæ, Dominus Antiochiæ, Stephanus episcopus Raphiæ, Georgius urbis Tiberiatarum episcopus, vicarii quoque Eutychii Hierosolymorum, adversus Origenem et eos qui impia ejus dogmata receperant, Didymum et Evagrium, quondam celebres, et capitula ab ipais exposita, quibus nugabantur ante corpora animas subsistere, gentilibus suffulti dogmatibus, metempsychosim dogmatizantes et pœnarum esse finem, et corpora non eadem in resurrectione suscitanda, et dæmonum in primum statum reintegrationem, paradisum allegorice explicantes dicentesque non fuisse nec esse a Deo sensibilem paradisum, neque in carne Adamum esse formatum. Quæ dogmata plerumque ad tempus abscondebantur, sed quia ad multitudinem grassantia vastabant Ecclesiam, tunc publice anathemata percussa sunt.

Anathema quoque dixerunt contra Theodorum Mopsuestenum, qui Nestorii Judaizantis magister fuerat, necnon contra epistolam Ibræ dictam, et quædam scripta Theodoretii, Cyri episcopi, adversus duodecim capita beati Cyrilli conscripta.

Scriptum autem imperatoris ad synodum sic habebat: « Circa Origenem ergo et eos qui cum ipso consentiunt, vigilantia nobis fuit et est ut, absque turba, sancta Dei Ecclesia catholica et apostolica custodiatur, et omnia ex quocunque fonte orta fidei orthodoxæ contraria condemnentur. Quoniam igitur notum est nobis quosdam esse Hierosolymis monachos Pythagoræ, Platoni, et Origeni, qui dicitur etiam Adamantius, et eorum impietati ac errori obtemperantes et ita docentes, necessarium duximus studium et inquisitionem de his fieri ne tandem errore suo Græco atque Manichæo multos disperdant. Dicunt enim, ut ex multis pauca memoremus, mentes fuisse usque quolibet numero et nomine, ut unitatem constituerent omnium rationabilium identitate

Α και τὸν στρατὸν ¹¹. Καὶ οἱ μὲν ἀνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν τοῦ καθίσματος τοξεύοντες, ἀπέκτειναν χιλιάδας λ', ἐν οἷς καὶ τὸν Ὑπάτιον χειρωσάμενος ἀνείλεν ὡς βασιλικὴν διάδημα φορέσαντα.

ΣΗΡ. Περὶ τῆς ε' συνόδου ¹².

¹³ Καὶ ἡ ε' γέγονε ¹⁴ σύνοδος τῶν ρξ' Πατέρων ἔται τῆς αὐτοῦ βασιλείας Ἰουστινιανοῦ φημὶ τοῦ Μεγάλου κς' ἐπὶ Βιγιλίου τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης διὰ λιβελλοῦ τὴν ὁρθὴν πίστιν κυρούντος, ἧς ἡγοῦντο Εὐτύχιος, ΚΠ., Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας ¹⁵, Δόμνος Ἀντιοχείας ¹⁶, (Στέφανος ἐπίσκοπος Παρίας, Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Τιβεριωτῶν πόλεως), τοποτηρητήσαντες; ¹⁷ δὲ Εὐτυχίου Ἱεροσολύμων, κατ' Ὁριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ ¹⁸ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου ¹⁹ καὶ Εὐαγρίου τῶν παλαιῶν ἀκμασάντων ²⁰ 529 καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῖς κεφαλαίων, ἐν οἷς ἐληρώδουν προεπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἐξ Ἑλληνικῶν ὁρμώμενοι δογμάτων, τὴν μετεμψύχωσιν δοξάζοντες ²¹ καὶ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως καὶ τὰ σώματα ἡμῶν μὴ ἀνίστασθαι τὰ αὐτὰ ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, τὸν ²² παράδεισον ἀλληγοροῦντες ²³ καὶ μὴ (τε) γεγενῆσθαι μῆτε εἶναι ἀπὸ ²⁴ Θεοῦ ἀισθῆναι παράδεισον, μῆτε (δὲ) ἐν σαρκὶ πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ· ἅτινα δόγματα ἔως χρόνου τὸ πλέον ἐκρύπτετο, εἰς πλήθος δὲ ἐπιδιδόντα καὶ πολλὰ ²⁵ τὴν Ἐκκλησίαν λυμαινόμενα, τῆνικαῦτα στηλιθεύοντα ἀνεθεματίσθησαν ²⁶.

²⁷ (2) Ἐτι δὲ καὶ κατὰ Θεοδώρου τοῦ Μόλου ἐστὶς, διδασκάλου γεγονότος ²⁸ Νεστορίου τοῦ λουδαϊόφρονος ἀνεθεματίσταν μετὰ τῆς λεγομένης Ἰβæ ἐπιστολῆς, καὶ τινων συγγραμμάτων Θεοδώρητου τοῦ ἐπισκόπου Κύρου συγγραφέντων κατὰ τῶν ιβ' κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου.

²⁹ (3) Τὸ δὲ γράμμα τοῦ βασιλέως ³⁰ πρὸς τὴν ³¹ σύνοδον περιεῖχεν οὕτως·· Ἐπεὶ μὲν οὖν Ὁριγένους καὶ τῶν ὁμοερῶντων αὐτοῦ σπουδῇ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν ἀτάραχον τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ (καθολικὴν) καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι ³² καὶ τὸ ὅπως οὖν ἀναφυόμενα τῇ ὁρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατακρίνεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν διέγνωσται ἡμῖν ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δῆπουθεν Πυθαγόρα, καὶ Πλάτων, καὶ Ὁριγένει τῷ (καὶ) Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσσεβεῖ καὶ πλάνῃ κατακολοιούντες καὶ διδάσκοντες, δεῖν ψῆφῃμεν φροντίδα καὶ ζήτησιν ποιῆσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλειον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι· λέγουσι γάρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν, ὅτι νόες ἦσαν δίχα παντὸς ἀριθμοῦ τε καὶ ὁνόματος, ὡς ἐνάδα πάντων εἶναι τῶν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ εἰς τὸ ἱππικόν? ¹² Rubrica M. 2. Par. 1706, deest in codice. — Ἀπὸ τῆς δ' συνόδου μέχρι τῆς ε' ἐτη ρβ' codicis glossa, Ced. 660,1. ¹³ 553. ¹⁴ Τῷ κς' τῆς μ. ἰ. γ. ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη κς' σ. τῶν ρξ' ἀγίων π. ἐν ΚΠ. ἐπὶ Ced. 660,18-666,12. ¹⁵ καὶ add. Ced. — ἔται· Ἱεροσολύμων om. Slav. ¹⁶ Ἀντ. τοποτηρητῆς δὲ Εὐτύχιος; Ἱερ. κατὰ Σευήρου τοῦ ἀκροφύλου καὶ δυσσεβοῦς — ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ παρὰ φρόνος Ἰβ. Ced. ¹⁷ τοποτηρηταὶ cod. ¹⁸ τοῦ ἀπὸ δόγμάτων Ced. ¹⁹ δοξάζοντων τέλος τε τῆς Ced. ²⁰ δὲ add. Ced. ²¹ ἀλληγοροῦντων Ced. ²² ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ced. ²³ πολλοὺς τῆς Ἐκκλησίας Ced. ²⁴ ἀνεθεματίσαντες cod. ²⁵ Ced. 660,13-18. ²⁶ τοῦ add. Ced. ²⁷ ἀνίαν add. Ced. ²⁸ δικάσιον add. Ced. ²⁹ Ced. 660,19 663 21. ³⁰ Ἰουστινιανοῦ add. Ced.

λογικῶν τῇ ταυτοτητι τῇ; οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ τῇ δυνάμει τῇ πρὸς Θεὸν Λόγον ἐνώσει τε καὶ γνώσει· καὶ ὡς κόρον αὐτῶν λαβόντων ¹¹ τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, **530** κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ¹² ἐκάστου τροπῆς λεπτομερεῖ ¹³ τε ἡ παχύτερα σώματα ἀμφιάσθαι καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, κίντεῦθεν τὰς οὐρανίους καὶ λειτουργικὰς ὑποστῆναι δυνάμεις· ἀλλὰ μὴν καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν (138^a) λογικῶν ἐνάδος ὄντα, [ἐκ τῆς] ἐπὶ τὸ χεῖρον ¹⁴ τροπῆς τοῦτο γεγόνεναι ὅπερ εἰσὶ· τὰ δὲ ἐπὶ πλεόν τῆς θείας (ἀγάπης) ἀποφυγέτω λογικὰ ψυχὰς ὀνομασθῆναι ¹⁵ καὶ σώμασι παχύτεροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐμβληθῆναι· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα ψυχροὶ; καὶ ζοφεροῖς ἐνδοθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας ¹⁶ γεγόνεναι τε καὶ ὀνομασθῆναι· καὶ ὅτι ἐξ ἀγγελικῆς μὲν καταστάσεως ψυχικῇ γίνεται κατάσταση, ἐκ ¹⁷ τῆς ψυχικῆς δαιμονιώδους τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἔνα δὲ ¹⁸ νοῦν ἐκ πάσης τῆς ἐνάδος τῶν λογικῶν ἀκλόνητον μεῖναι καὶ ἀκίνητον τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὡς καὶ (δ) Χριστὸς βασιλεὺς καὶ ἄνθρωπος; γεγόνεναι· καὶ ὅτι παντελὴς ἔσται ¹⁹ τῶν σωμάτων ἀναίρεσις, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρώτου ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων, καὶ ὅτι ἀνακομιζέονται πάλιν ἅπαντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ²⁰ ἐνάδα καὶ γίνονται· νόες, καθὰ καὶ ἐν τῇ ²¹ προῦπάρξει ἐτύγγανον, ἀποκαθισταμένως δηλονότι καὶ αὐτοῦ τοῦ διαδόλου καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάδα καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἁθέων ἀνθρώπων μετὰ τῶν θεῶν καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν καὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ τὴν αὐτὴν ἐξόντων ἔνιστοι πρὸς τὸν Θεὸν ὅποιαν ἔχει; καὶ ὁ Χριστὸς, καθὼς καὶ προῦπηρχον, ὡς μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν τῷ Χριστῷ πρὸς τὰ λοιπὰ λογικὰ παντελῶς, οὔτε τῇ οὐσίᾳ, οὔτε τῇ γνώσει, οὔτε τῇ δυνάμει, οὔτε τῇ ἐνεργείᾳ. Ὁ γὰρ ²² Πυθαγόρας ἀρχὴν ²³ τῶν πάντων ἐφησεν εἶναι τὴν μονάδα, καὶ πάλιν Πυθαγόρας καὶ Πλάτων δῆμον τινα ψυχῶν ἀσωμάτων ἐκόντας καὶ τὰς ἀμαρτίας· ²⁴ τί τι περιπεσούσας τιμωρίας χάριν εἰς· σώματα καταπέμπεσθαι λέγουσιν, ὅθεν ὁ Πλάτων ²⁵ δέμας τὸ σῶμα καὶ σῆμα ²⁶ ἐκάλεσεν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς ψυχῆς δεδεμένης καὶ τεθαμμένης· (σῆμα γὰρ τὸ μνημα). Εἰτα **531** περὶ τῆς ἐσομένης κρίσεως καὶ ὀνταποδόσεως τῶν ψυχῶν αὐθις φησιν· « Ἡ μὲν ²⁷ παιδεραστήσαντο; καὶ κακῶς βιώσαντος μετὰ φιλοσοφίας ψυχῇ » — « τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετῇ » ἔδται· κολασθεῖσα ²⁸ καὶ « οὕτω πτερωθεῖσα τῷ χιλοστῷ ²⁹ ἔτει (ἐκβάλλεται καὶ) ἀπέρχετα· αἱ δὲ ἄλλαι ὁπόταν ³⁰ τόνδε τὸν βίον τελέωσιν, » — « αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ τῆς γῆς· ³¹ δίκαιωτέρα ἔλθουσαι δίκην ἅμα καὶ λόγον

A substantiæ et energiae, potentiaque, ad Deum Verbum unione et cognitione; et satietate divini amoris et contemplationis concepta, ad modum conversationis uniuscujusque in pejus, tenuia vel crassa corpora induisse, et nomina obtinuisse, exindeque potentias cœlestes et ministrantes enatas esse; similiter solem et lunam et stellas, ipsa quoque ad rationabilium unitatem pertulencia, ex conversione in pejus esse facta quod sunt; rationabilia autem a divina charitate magis alienata vocari animas et corporibus nostris crassioribus circumdari; quæ vero ad extremum malitiæ devenerunt, frigidis tenebrosisque circumvestiri corporibus, et dæmones fieri et vocari, et ex angelico statu fieri statum animarum; et ex animarum statu dæmoniacum et humanum; unam autem mentem ex tota rationabilium unitate mansisse immutabilem ac immotam in divina charitate et contemplatione, et ita Christum regem et hominem factum esse; et omnium integram esse futuram corporum destructionem cum Dominus ipse primus proprium corpus deposuerit et cæterorum cunctorum; et omnes redituros ad suam unitatem rursumque mentes fore, juxta quod in prima existentia erant, redeuntibus quoque procul dubio ipso diabolo et cæteris dæmonibus in eandem unitatem, necnon impiis et atheis hominibus cum divinis et deiferis viris cœlestibusque virtutibus, eandemque habituris unionem ad Deum qualem habet Christus, ut præxistiderunt, ita ut nulla prorsus intersit differentia inter Christum et cætera rationalia, neque substantia, neque scientia, neque potentia, neque virtute. Namque Pythagoras ab principio omnium esse monadem, rursumque Pythagoras et Plato genus quoddam animarum absque corporibus affirmantes, eas quadam culpa lapsas punitionis causa dicunt in corpora demitti; unde Plato corpus vinculum sepulcrumque vocabit, tanquam in illo devineiretur et tumularetur anima (Sepulcrum enim monumentum est). Deinde circâ futurum judicium et remunerationem animarum rursus ait: « Anima ejus qui pæderasta vixit et male cum philosophia se gessit » — « tertio mille annorum circulo » relinquitur punienda, et « ita alis prædicta millesimo anno dimittitur et greditur. Aliæ vero cum hanc vitam finierint, istæ quidem ad tribuenaia subterranea venientes ponam simul et rationem reddent: illæ autem ad cœlum aliquo modo evolabunt et sub jussu aegri sicut vixerunt. » Cujus temeritatem sermonis facile concipies. Quis enim eum docuit annorum periodos et chiliades? et quod mille annis elapsis omnis anima

Varie lectiones et notæ.

¹¹ λαμβανόντων Ced. ¹² ἐπὶ τὸ χ. τῆς cod. ¹³ λεπτομερεστερῇ ἢ καὶ π. Ced. ¹⁴ τὰ χεῖρω Ced. ¹⁵ δ. τὰ ἐπὶ τὸ ἄκρον χύτροις cod. ex sequ. ¹⁶ δ. ὁ. γινόμενα Ced. ¹⁷ δέ add. Ced. ¹⁸ μόνον add. Ced. ¹⁹ ἔστι Ced. ²⁰ αὐτὴν Ced. ²¹ ἢ codex. Ced. ²² τοι add. Ced. ²³ [ἀρχὴν—Πυθαγόρας;] a cod. ex homoteleuto omisissum. ²⁴ ἀμαρτίδῃ cod. ²⁵ Phædon. 53 p. p. 82 E? ὡς οἰοῦναι τῆς ψ. ἐν τ. Ced. ²⁶ σῆμα cod. ²⁷ Ἡ τοῦ φιλοσοφῆσαντος ἀδελφῶς ἢ π. μετὰ φ. Phæd us 219 A. ²⁸ κολασθῆναι Ced. ²⁹ τρίς χ. Pl. ³⁰ ὅταν τὸν πρώτων β. τελευτήσωσι Pl. ³¹ ὑπὸ γῆς Pl. ὑπὸ γῆν Ced.

in proprium abibit locum? Quæ autem inter ista sunt nec libidinosissimis dicere conveniebat, aedum tali philosopho. Eis enim quæ vitam puram recte duxerunt obscenas ac pæderastas adjunxit, et utrosque iisdem mercedibus fruituros dicit. Pythagoras igitur et Plato et Plotinus et ejusdem generis alii immortales esse animas consistentes, eas corporibus præexistere dixerunt, animarumque esse plebem, et illas quæ peccaverunt in corpora decidere, sicut dixi, acerbasque ac malas in lupos, dolosas autem in vulpes, et mulierosas in equos. Sancta autem Ecclesia, divinis obsequiosa verbis, animam una cum corpore creari dicit, non autem aliud prius et aliud posterius, juxta Origenis dementiam. Ob hæc igitur prava perniciosaque dogmata, vel potius deliria hortamur vos, sanctissimi Patres, ut in unum congregati sedulo subjectam examinetis materiam, et unumquodque illorum capitum condemnetis et anathematizetis cum impio Origene et omnibus qui talia sentiunt aut in posterum sentient.

τερον, τὸ δὲ ὑστερον κατὰ τὴν Ὁριγένους φρενοβλάβειαν. Διὰ ταῦτα οὖν ἡ πονηρὰ καὶ διέθρια δόγμα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρέπομεν τοὺς δουλτάτους ὁμᾶς εἰς ἐν συνηγμένους ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν τῇ ὑποταταγμένῃ ἐκθέσει καὶ ἑκάστου τῶν αὐτῶν κεφαλαίων κατακρίναι 532 τε καὶ ἀναθεματίζειν μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ὁριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων ἢ φρονήσαντων εἰς τέλος.

Quæ postquam synodus audivit et omnia subjecit examini, divi Patres exclamaverunt: «Anathematizamus hæc omnia et omnes qui talia opinantur aut opinaturi sunt in posterum.»

Similiter autem de Theodori Mopsuesteni scriptis et cæterorum sic rursum habet regium exemplar: «Cura fuit eis qui ante nos orthodoxe pieque regnaverunt majoribus nostris, hæreses in tempore natas per synodos sanctissimorum Patrum excidere, et orthodoxa fide pure prædicata, sanctam Dei Ecclesiam in pace custodire. Itaque Constantinus Magnus, Ario blasphemante dicenteque Filium non esse Deo et Patri consubstantialem, sed creaturam et ex non existentibus factum, Nicææ congregans trecentos viginti octo Patres et hic ipse præsens, Ario condemnato, fidem orthodoxam confirmare studuit. Hac fide confessi sunt divini Patres consubstantialem esse Deo et Patri Filium (et Spiritum sanctum) et usque nunc sic canitur et creditur. Theodosius autem Senior, Macedonio negante sancti Spiritus divinitatem, et Apollinario ejus discipulo contra Verbi Dei æconomiam blasphemante atque dicente mentem humanam non accepisse Dei Verbum, sed unitum fuisse carni

Α τίσουσιν αἱ δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν τινὰ τρόπον κουφισθῆναι καὶ ὑπὸ τῆς δίκης διαξουσιν καθὼς ἐβίωσαν. — Οὐ τὴν ἀποτίαν τοῦ λόγου καταμαθεῖν ῥάδιον· τίς γὰρ αὐτὸν εἰδίδεε τὰς τῶν ἐτῶν περιόδους καὶ χιλιάδας; καὶ οὐτὶ χιλίων διετηλυθότων ἐτῶν, τότε τῶν ψυχῶν ἑκάστη εἰς ἴδιον ἀπέρχεται χώρον; τὰ δὲ μεταξὺ τούτων οὐδὲ τοῖς ἀγὰν ἀσελγιστάτοις ἡμεροῖς λέγειν, μήτοιγε φιλοσόφῳ τοιοῦτῳ. Τοῖς γὰρ τὴν ἀκραίην πολιτείαν κατορθώσας τοὺς ἀκολάστους [καὶ] παιδεράτας συνέτευξε, καὶ τοὺτους κάκεινους τῶν αὐτῶν (δούλων) ἐφῆσεν ἀπολαύσασθαι. Πυθαγόρας τοίνυν, καὶ Πλάτων, καὶ Πλωτίνος, καὶ οἱ τῆς ἐκείνων συμμορίας ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς συνομολογήσαντες, πρὶν πάρχειν ἐφῆσαν τῶν σωμάτων, καὶ δῆμον εἶναι ψυχῶν καὶ τὰς πλημμελοῦσας εἰς σώματα καταπίπτειν, ὥς ἐφῆν, καὶ τοὺς μὲν πικροὺς καὶ πονηροὺς [εἰς λύκους], τοὺς δὲ δολεροὺς εἰς ἀλώπεκας, τοὺς ἐκ θηλυμανεῖς εἰς ἵππους. (158b) Ἡ δὲ ἁγία Ἐκκλησία τοῖς θεοῖς ἐπομένη λόγοις φάσκει τὴν ψυχὴν συνδημιουργηθῆναι τῷ σώματι· καὶ οὐ τὸ μὲν πρῶτον (4) Ἄπερ δὴ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἀκούσασα, καὶ πάντα βασανίσαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ἐξεβόησαν. Ἐνανθεματίζομεν ὅλα ταῦτα καὶ πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα φρονούντας ἢ φρονήσαντας μέχρι τέλους. (5) Ὡσαύτως δὲ καὶ [περὶ] Θεοδώρου [τοῦ] Μόμφου ἐστὶς; καὶ τῶν λοιπῶν οὕτω πάλιν φησὶν ὁ βασιλικὸς τύπος· Ἐποὺδὲ γέγονε τοῖς ὀρθοδόξως καὶ εὐσεβῶς προβεβασλευκόσι τοῖς ἡμετέροις Πατράσι τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφυσόμενας αἱρέσεις; διὰ συνόδων δουλτάτων ἱερῶν ἐκκόπτειν καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρὸς κηρυττομένης, ἐν εἰρήνῃ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν διαφυλάττειν· διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, Ἀρείου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγενῆναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τῇ Πατρὶ καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραγενόμενος καὶ τοῦ Ἀρείου καταδικασθέντος, καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐπορεύσας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κρατύναι· δι' ἧς ὁμολογήσαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὸν Υἱὸν (καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα) καὶ μέχρι νῦν ᾄδεται (καὶ πιστεύεται). Καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνούμενου τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ Ἀπολλινάριου τοῦ υἱοῦ τοῦ αὐτοῦ βλασφη-

Variae lectiones et notæ.

8. ἐκτίνοισι Plato. τ' οὐρανὸν Plato, οὐράνιον Ced. δ. τῆς δ. κουφισθῆναι διαξουσιν ὁξίως οὐ ἐν ἀνθρώπῳ εἶδει ἐβίωσαν βίου Plato, κουφισθῆναι ὁ. τῆς δ. δ. ἀξίως κ. ἐβ. Ced. ἀποτίαν cod. Nota μὴ εἶναι γε cod. — ὥς ἵππους cod. τίς γὰρ — κατορθώσας τοῖς, κ. τ. λ. cod. ψ. κατὰ πλ. cod. εἰς π. τοὺς δὲ ἀρπακτικούς Ced. cf. Phædonem 82 A: τοὺς δὲ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδος καὶ ἀρπαγῆς προσηγορεύοντας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἐλεφάντων γένη. γούν Ced. αὐτοῦ Ced. φρονήσ. cod. bis. Ced. 864, 1-4. ὁμοῖς; τοῖτοι; μετὰ πάντων τῶν τὰ φρονούντων ἢ φρονήσαντων Ced. Ced. 664, 5-670, 14. σὺ π. τοῦ αἰρετικοῦ Εὐτυχῆς M. 1, π. αἰρετάρχου E. Par. 1106, hac si hæc quintæ synodi non fuissent; in codice n argo. al-scissus est. α. του Θεου Ced. κρ. π. Ced. τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ μὴ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγενῆναι, μ. νῦν α. Ced.

μοῦντος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἄ
φάσκοντος νοῦν ἀνθρώπινον μὴ εἰληφῆναι τὴν ἰσο
λόγον, ἀλλὰ σαρκὶ ἐνωθῆναι ψυχῇ ἁλοῦν ἐχούσῃ.
συναγαγὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ὁν Πατέρας
καὶ μετασχόν καὶ αὐτὸς τῆς συνόδου, καὶ τῶν εἰρη
μένων καθαιρεθέντων καὶ ἀναθεματισθέντων αἰρε
τικῶν μετὰ καὶ τῶν δυσσεβῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ
ὁμοφρόνων, παρεσκεύασε ἡ κηρύττεσθαι (τὸ ὁμοού
σιον καὶ) τὴν ὁρθόδοξον ἡ πίστιν (ἐπαρνώσα). Θεο
δόσιος 533 δὲ ὁ Νέος, τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου λέ
γοντος· ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν
Χριστὸν, καὶ τὸν μὲν φύσει Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πα
τρὸς, τὸν δὲ χάριτι [Υἱὸν] ἀσιθεῶς [εἰσάγοντος· καὶ
τὴν ἁγίαν Μαρίαν εἶναι Θεοτόκον ἀρνούμενου], συ
ναγαγὼν τὴν προτέραν ἐν Ἐφέσῃ τῶν ἁγίων σ' Πα
τέρων σύνοδον καὶ ἀποστείλας ἀρχοντας· παρίναι
ὁρεῖλοντα· ἡ τῇ συνόδῳ [προσέταξε καὶ τὸν Νεστό
ριον παρῆγενέσθαι καὶ κρίσιν ἐπ' αὐτὸν γενέσθαι·
καὶ δὴ] γενομένη· ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, κατεδίκασαν
Νεστόριον καὶ ἀναθεμάτισαν σὺν τοῖς ὁμοφροσιν
αὐτοῦ. Τούτων δὲ οὕτω προσελθόντων, ἐπαναστάνας·
Κυρίλλῳ τῷ ὁσιωτάτῳ ἡ οἱ τῆς ἐξαγίστου Νεστο
ρίου μερίδος, ἐσποῦδασαν τότε ἐπ' αὐτοῖς ἡ ἀνα
τρέψαι τὴν κατὰ Νεστορίου γενομένην ἡ κρίσιν.
Ἀλλ' οὐ γὰρ Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἀντελαμβανόμενος
τῶν ἡ ὁρθῶς κατὰ Νεστορίου (139^a) καὶ τῶν πονη
ρῶν αὐτοῦ δογμάτων κριθέντων, παρεσκεύασε κρα
τεῖν δικαίως καὶ βεβαίως τὴν ἡ ἐπ' αὐτῷ γενομένην
κρίσιν. Καὶ γὰρ πρὸς τοῦτους καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ
τοῦ Θεοῦ Κυρίλλου πρὸς τὸν βασιλέα καταφύλαρ
σαντος, ἡ γράφει πρὸς αὐτὸν Κύριλλος τοιαύδε·
ἡ Ἐπειδὴ περ ἐπιθυμῶν, ὡ εὐσεβέστατε βασιλεῦ,
τῶν φιλοφροσιν ἡ εἰσώδων τινὰς ἀγρίων σφηκῶν
δίχην περιδομεῖν καὶ μοχθηροὺς ἐρεῦγεσθαι κατ'
ἐμοῦ λόγου, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατακομισθὲν καὶ οὐ
τὴν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου λέγοντος· τὸ θεῖον σῶμα
Χριστοῦ, καὶ μέντοι ἡ δύο υἱοὺς κατὰ Νεστόριον
ὁμολογεῖν ἡμᾶς· κατεφύλαρσαν, δεῖν φηθήμεν ὀλίγα
περὶ τούτου πρὸς· αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως· ἡ Ἀνόητοι
καὶ μόνον εἰδότες συκοφαντεῖν, πῶς εἰς τοῦτο παρ
ήχθητε γνώμης· καὶ τοσαύτην νειότηκα μα
ρίαν ἡ· ἡ Ἐδεῖ γὰρ, (ἔδει) σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν
ἅπας ἡμῖν ὁ ὅπερ τῆς πίστεως ἁγίων συγκεκρότητο
διαβεβαιουμένοις, ὅτι Θεοτόκος· ἐστὶν ἡ ἁγία Μαρία·
ἀλλ' ἐπεὶ περ ἐξ οὐρανοῦ καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς τὸ θεῖον
γεγεννησθαι ἡ σῶμα ἡ λέγομεν, ὡς φατε ἡ, πῶς ἂν
νοεῖτε Θεοτόκος; Τίνα γὰρ ὁλως τέτοκεν εἰ μὴ ἐστὶν
ἀληθὲς, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα 534 τὸν Ἐμ
μανουήλ; Γελάσθησαν τοίνυν οἱ κατ' ἐμοῦ τοιαῦτα ἡ
πεφύλαρκοιτες. Οὐ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ Θεοπέ
σιος ἡ Ἠσαΐας· ἡ Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ
ἡ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν· ἡ — ἡ καὶ καλέσουσι τὸ

animam irrationalem habenti, Constantinopolim
congregans centum quinquaginta Patres, et ipse
eum synodo participans, praedictis haereticis cum
ipsorum impiis dogmatibus et omnibus pariter opi
nantibus excommunicatis et anathematizatis, con
substantialia praedicari curavit et orthodoxam fidem
promulgavit. Theodosius vero Junior, in ipso Nesto
rio dicente alium esse Deum Verbum et alium Chri
stum, illum quidem natura esse Dei et Patris Filium,
hunc autem gratia Filium imple inducente, san
ctamque Mariam esse Deiparam negante, Ephesinam
congregans primam ducentorum sanctorum Patrum
synodum, mittensque legatos assistere synodo de
bentes, jussit Nestorium ibidem adesse ejusque
judicium fieri. Et facta diligenti inquisitione, con
demnaverunt et anathematizaverunt Nestorium cum
omnibus ei consentientibus. His autem ita agen
tibus, insurgentes contra Cyrillum sanctissimum
qui impuram Nestorii partem tenebant, hoc conati
sunt ut in ipsos judicium contra Nestorium latum
retorquerent. Verum Theodosius rex approbans
quae recte contra Nestorium et perversa ejus dog
mata definita erant, judicium de eo latum juste
firmiterque valere curavit. Cum enim praeterea
quaedam alia contra divum Cyrillum ad regem debla
terassent, haec ad illum Cyrillus scripsit: « Siqui
dem audivimus, piissime rex, eorum qui calum
niari consueverunt aliquot, agrestium vesparum
instar, bombilare, malevolosque eructare adversum
me sermones, quasi dicerem e caelo demissum et
non ex sancta Virgine sumptum divinum Christi
corpus, et ita duos filios juxta Nestorium con
fiteri nos e mentiri, oportere censuimus pauca
super hoc ad illos hoc modo loqui: « O in
sensati, unum solum scientes, calumniari, quomo
do ad id opinionis adducti estis talique agrotavi
stis dementia? Decebat enim, decebat manifesto
reputare quod totum fere certamen a nobis pro
fide sustentum ad stabiliendum vergit Deiparam
esse sanctam Mariam. Jam vero si, juxta vos,
et caelo, non autem ex ea natum dicimus, quomodo
Deipara reputabitur? Quem enim tandem genuit, si
verum non est genuisse secundum carnem Em
manuel? Irrideantur ergo qui contra me talia gar
riunt. Non enim fallaciter ait divinus Isaias:
« Ecce virgo in utero habebit et pariet filium; et
vocabunt nomen ejus Emmanuel; quod est Nobis
cum Deus.» Veracissimus etiam est archangelus
Gabriel ad Virginem dicens: « Ne timeas, Maria;
invenisti enim gratiam apud Deum, et ecce concip
ies in utero et paries filium, et vocabis nomen
ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum

Variae lectiones et notae.

¹⁰ τοῦ add. Ced. ¹¹ ἀν. Ced. ¹² π. τὴν δ. π. κηρ. καὶ Θ. Ced. ¹³ ὅφ. π. Ced. — πανοτ. Ced.
¹⁴ πάντα cod. a prima manu. ¹⁵ ἡ αὐτοῦ cod. ¹⁶ γεγεννημ. Ced. ¹⁷ ὁντως add. Ced. ¹⁸ γενναίως
τὴν ἐπ' α. γεγεννημένην Ced. βεβ. in n. P. ¹⁹ καταφύλαρσαντιον. γ. π. τὸν βασιλέα K. ταῦτα Ced.
²⁰ φιλολογεῖν Ced. ²¹ καὶ add. Ced. ²² μανίαν Ced. τιμωρίαν cod. ²³ γεγεννησθαι τὸ Θ. Ced. ²⁴ τοῦ
Χριστοῦ Ced. ²⁵ φασι Ced. ²⁶ οἱ ταῦτα καὶ τὰ τ. τὰ κατ' ἐ. Ced. ²⁷ μακάριος Ced. ²⁸ Isa. VII, 14.

a peccatis eorum. » Cum igitur dicimus e caelo descendisse Dominum nostrum Jesum Christum, non, quasi desuper e caelo delata sit sancta ipsius caro, haec dicimus, sed quasi sequentes sanctum Paulum dicentem : « Primus homo de terra terrenus ; secundus homo Dominus e caelo. » Recordamur etiam Domini verbum : « Nemo ascendit ad caelum, nisi qui de caelo descendit, Filius hominis licet, ut dictum est, carne ex sacra Virgine sumpta, natus sit. Cum autem qui desuper e caelo descendit Deus Verbum exinanivit semetipsum formam servi accipiens, » et appellari voluit Filius hominis, quin cessaret esse quod erat, videlicet Deus, — immutabilis enim et inconvertibilis est per naturam, — quasi unus jam reputatus cum propria carne e caelo descendisse dicitur. Nominatur homo de caelo, cum sit in divinitate perfectus, et idem perfectus in humanitate, et tanquam in una persona reputatus, (unus enim Christus Dominus) etsi naturarum differentia non ignoretur, ex quibus ineffabilem unionem dicimus efformari. Itaque confitemur unigenitum Dei Filium et Verbum, Deum perfectum et hominem perfectum, ex anima rationabili et corpore, ante saecula quidem ex Patre genitum secundum divinitatem, novissimis autem diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria Virgine natum secundum humanitatem, consubstantiali Patri secundum divinitatem, et consubstantiali nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta est, unde unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur. Secundum igitur istam inconfusae unionis idem sanctam Virginem vere Deiparam confitemur, siquidem Deus Verbum incarnatus et homo factus est, atque ex ipsa conceptione templum ex illa sumptum sibi univit. Et si placet, sumemus in exemplum nostram ipsam compositionem juxta quam homines sumus. Componimur enim ex anima et corpore, duasque videmus naturas, unam corporis, et aliam animae ; sed unus ex duabus per unionem homo fit, neque eo quod ex duabus naturis componitur, duos homines eum qui unus est accipere licet, sed unum hominem, secundum compositionem, ut dixi, ex anima et corpore. Si enim auferamus illud quod ex duabus et diversis naturis unus et solus est Christus, post unionem indivisibilis, qui ex adverso sunt, dicent : « Si omnino una natura, quomodo homo factus est, et quamnam carnem suam fecit ? Illos autem qui dicunt factam fuisse Dei Verbi ad carnem missionem aut confusionem aut conglutinationem, dignetur pietas tua palam ad silentium redigere. » Postea, defuncto Cyrillo, oritur quidam monachus archimandrita Eutyches nomine, qui ex populo non paucos ad partes

A ὄνομα αὐτοῦ [Ἐμμανουὴλ ὃ ἐστὶ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. » Ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον εἰπόν 20. « Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. » 20 αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. » Ὅταν δὲ λέγωμεν ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, Χριστὸν 21 οὐχ, ὡς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς, ταῦτα φάμεν, ἀλλ' ὡς ἐπόμενοι τῷ ἁγίῳ 22 Παύλῳ φάσκοντι 23. « Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεῦτερος (ἄνθρωπος) ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. » Μεμνήμεθα 24 καὶ 25 τοῦ Κυρίου λέγοντος 26. « Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, » καίτοι γεγέννηται (ὡς εἴρηται) σάρκα 27 ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου λαβὼν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς Λόγος « κεκένωκεν » 28 ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβὼν, καὶ κεχηρμάτισεν ἀνθρώπου Υἱὸς μετὰ τοῦ μένειν ὃ ἦν, τούτῃσι Θεός, — ἄτρεπτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν, — ὡς εἰς ἥδη νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐξ οὐρανοῦ λέγεσθαι καταβῆναι. Ὀνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὡς ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἐνὶ πρῶτῳ νοούμενος, — εἰς γὰρ Κύριος Χριστὸς, — καὶ τῶν φύσεων ἡ διαφορά μὴ ἀγνοῖται, ὡς ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἔνωσιν φάμεν πεπράχθαι· τοιγαροῦν ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (καὶ) Λόγον Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρώπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰῶνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα].

535 Δύο γὰρ φύσεων (ἡ) ἔνωσις γέγονεν, ὅθεν ἓνα Χριστὸν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ γοῦν 29 τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔνοιαν ὁμολογοῦμεν 30 τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀληθῶς Θεοτόκον, διὰ τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἐνώσαι αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς λεηθέντα ναόν· καὶ εἰ δοκεῖ, δεξιώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοῦ σύνθεσιν καθ' ἣν ἔσμεν ἄνθρωποι· συνθεσείμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ὁρώμεν φύσεις δύο, ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος, ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ' εἰς ἐξ ἁμῶν (159b) καθ' ἑνωσιν ἀνθρώπος, καὶ οὐχὶ τῶν ἐκ δύο φύσεων συνθεσίσθαι δύο ἀνθρώπους, τὸν ἓνα νοεῖσθαι παρασκευάζει, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄνθρωπον κατὰ (τὴν) σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἔαν γὰρ ἀνέλωμεν τὸ ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὃν εἰς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδικάσπατος ὢν μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἐρῶσιν οἱ δι' ἐναντίας· « Εἰ μία φύσις τὸ

Variae lectiones et notae.

20 Luc. i, 30, 31. 21 Matth. i, 21. 22 καὶ add. Ced. 23 Ier. Ced. 24 I Cor. XV, 47. 25 δὲ add. Ced. 26 αὐτοῦ add. Ced. 27 Jo. i, 1, 13. 28 κατὰ s. ὡς ἐ. ἐκ. τῆς α. π. ἐπ. Ced. 29 ἐ. ἐκίονσε μ. δ. λ. Phil. ii, 7. 30 x. ταύτην οὖν Ced. 31 καὶ add. Ced.

δλον, πῶς ἐνηνθρόπησαν ἢ πολὺν ἰδίαν ἐποιήσατο
σάρκα : « Τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι κρῆσις ἡ σύγχυσις
ἢ φυρμὸς ἐγένετο τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα,
καταξινώσαντες τὴν θεοσέβειαν τούτους προδῆλως ἐπι-
στομίζουσιν. » — Μετὰ ἑταῦτα, Κυρίλλου τελευταί-
ου, ἐπιφύεται μοναχὸς τις ἄρχιμανδρίτης
Εὐτυχὴς ὀνομαζόμενος καὶ ἀποσπᾷ κατ' ὅπιν μί-
ρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ κυρίων κατὰ Νεστορίου
καὶ τὸ ἐκ αὐτοῦ πονηρὸν δόγμα, φάσκων μὴ εἶναι τὸ
σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὁμοούσιον. Καὶ δὴ πά-
λιν μετ' ὀλίγον διὰ βασιλικῆς χειρὸς ἐτέρα σύ-
νδος ληστρικῇ ἐν Ἐφέσῳ καὶ οὐχ ὥσια γίνεται,
παραπεμφθέντος ἐκεῖσε Φλαδιανοῦ Κωνσταντινου-
πόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας
ἐχόντος· καὶ φονεύεται μὲν Φλαδιανὸς ὁ θεῖος,
ὑπερμαχὼν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπεται δὲ
ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, ὑπογραφάντων φονικῇ
βίᾳ τῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασίλειος ὁ
Σελευκίαις. Κάντεθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ
Διοσκόρου καὶ Εὐτυχῆς δημοσιευμένων πονηρῶν
536 δογμάτων καὶ πολλῆς παραχῆς γενομένης καὶ
καὶ ζάλης μεγίστης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, φονεύεται Προ-
τίριος ὁ μέγας ἱερεὺς καὶ ἑτεροὶ πλείστοι. Τούτων
οὖν οὕτως ἐχόντων, ἀνίσταται θεὸς Μαρξιανὸς ὁ
βασιλεὺς συναγαγὼν ἐν Χαλκηδόνι τὴν τῶν χλ'
Πατέρων σύνοδον, παρόντος Διοσκόρου καὶ Εὐ-
τυχῆς, μετ' ὧν καὶ αὐτὸς πορευθεὶς, καταδικάζονται
μὲν Διόσκορος, καὶ Εὐτυχὴς, καὶ Νεστόριος, καὶ
πάνιν ἀναθεματίζονται, θεοδοκῶνται δὲ καὶ Ἰβαν
καὶ Βασίλειον Σελευκίαις ἐδέξαντο καθυπογράφαν-
τας· καὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου ἀνατραπείσης καὶ
ἀναθεματισθείσης, εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάν-
τας οἱ θεοὶ Πατέρες. — Τούτων δὲ τῶν δ' συνόδων
οὕτως γενομένων καὶ ἐπιβεβαιωθείσιν καὶ κρα-
τουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου
φρονούντες ἐσπούδασαν αὖτις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν
κρατῆναι (διὰ) τῆς Θεοδώρου τοῦ Μόμφου ἐστίας
ἀφορμῆς, πολλὰ χεῖρνα τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Νε-
στορίου βλασφημήσαντος. Ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς
ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις Πατράσι καὶ βουλό-
μενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώμενοι διαφυλάττεσθαι,
προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξέτα-
σαντες, κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ
ἀποφύνασθαι· πρὸς τὰς αἰτίας ἀναριθμήτοις
αὐτοῦ βλασφημίας (ταῖς) εἰς τὸν Χριστὸν καὶ
Θεὸν γινόμεναις, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον (ἐφ)
καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὃν τὸν τῆς ψυχῆς παθῶν
καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον καὶ τῶν
χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον, πρὸς τὰ κρείτ-
τονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐληλυθῆναι, τῇ
ἀρίστῃ πολιτείᾳ γενομένον ἀμωμον, καὶ ὡς ψιλὸν
ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου

A suas trahit, confirmans contra Nestorium suum
dogma perversum, dicens Domini corpus non esse
nobis consubstantialia. Et rursus paulo post auctore
rege alia synodus Ephesi latrocinialis et non sancta
sit, huc misso Flaviano Constantinopolis, omnem
Dioscoro Alexandriae potestatem habente. Et inter-
ficetur divinus Flavianus, pro fide orthodoxa decer-
tans, et evertitur prima Ephesina synodus, sub-
scribentibus mortis metu quibusdam episcopis,
inter quos fuit Basilius Seleucia. Exinde Nesto-
rii, Dioscori et Eutycheis perversis dogmatibus
divulgatis, multaque turba maximaque tempe-
state in Oriente facta, occiditur Proterius mag-
nus sacerdos et alii multi. Res igitur cum ita se
haberent, surgit divinitus Marcianus rex qui Chal-
cedone congregat sexcentorum triginta Patrum
synodum, praesentibus Dioscoro et Eutychete, qui-
buscum et ipse venerat. Ibi judicantur quidem
Dioscorus, Eutyches et Nestorius, rursusque ana-
thematizantur; Theodoretum autem et Ibam et Ba-
silius Seleucia qui subscriperant, receperunt; et
eversa et anathematizata latrociniali synodo, cun-
ctos ad unam concordiam divi Patres reduxerunt.
His autem quatuor conciliis ita factis et confirma-
tis, et in Ecclesia Dei vim habentibus, qui Nestorii
opinionem tenebant, suam heresim per Theodorum
Mopsuestenum, qui blasphemias ipsius discipulum
Nestorium longissime post se reliquit, iterum
conati sunt stabilire. Unde nos etiam nostrorum
patrum vestigia sequentes volentesque rectam fidem
illibatam custodiri, illius quoque blasphemias
examinari, et adversus illum et eos qui ipsi consen-
tiunt sententiam ferri iubemus. Praeter enim alias
innumeras ipsius in Christum et in Deum blasphemias,
ait alium esse Deum Verbum et alium Chris-
tum, animae passionibus et carnis desideriis con-
turbatum, a peioribus paulatim aversum, ad meliora
operum progressu elevatum, optima vita factum
irreprehensibilem, et ut purum hominem in nomine
Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatum, per
baptisma Spiritus sancti gratiam accepisse filia-
tioneque fuisse dignatum, et per similitudinem
regiae imaginis ad prototypum Dei Verbi adorari,
et post resurrectionem factum esse in cogitationibus
D immutabilem atque impeccabilem. Dixit praeterea
talem fuisse Dei Verbi cum Christo unicum, qual-
lem Apostolus dicit inter virum et mulierem :
« Erunt duo in carne una. » Vos autem adhuc hor-
rior ut examinetis illa quae perverse scripta sunt a
Theodoreto et Iba contra primam Ephesi synodum,
et similiter contra eos sententiam feratis.

Πνεύματος βαπτισθῆναι, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος

Variae lectiones et notae.

ἡ δὲ add. Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ αὐτοῦ. ἡ κυρ. τὰ Ν. cod. Ced. ἡ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου Ced.
ἡ περὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου τῶν Ἀρμενίων, ἐχούσης Διόσκορον πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ Εὐτυχὴ
ἀρχιμανδρίτην αἰρετικῶς (Scholion). ἡ δ. διαβολικῆς ἰαγυστάσης γ. Ced. ἡ σ. ἐν. ἡ λ. Ced. ἡ μέγιστα
ἐν Ced. γιν. cod. ἡ καὶ add. Ced. ἡ Καλχηδόνη col. ut p. 557 et 563, Καλχηδὸς 565. ἡ παρόντων
C. d. ἡ ἐπιβεβαιωθέντων καὶ κρατουμένων cod. ἡ μ. ἀ. Ced. ἡ διεξέτασαντες; Ced. ἡ δυσφ. εἰς
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν γεν. Ced. ἡ καὶ add. Ced.

τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· εἰληφέναι καὶ υιοθεσίας ἡξιώσθαι [καὶ] καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνος· εἰς πρωτότυπον ⁵³ τοῦ Θεοῦ Λόγου ⁵⁴ προσκυνεῖσθαι (140^a) καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀνέβησαν ταῖς ἑνοαῖς· καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι· [καὶ πρὸς τοῦτοις· εἰπε τοιαύτην γεγενῆσθαι] τὴν ἑνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅποιαν ὁ Ἀπόστολος· ἔφη περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναῖκος ⁵⁵· « Ἔσονται οἱ **537** δύο εἰς σάρκα μίαν. » Ἐτι δὲ προτρίπομεν ὁμὰς ἐξετάσαι [καὶ] τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδώρητον καὶ Ἰβὰ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου πρώτης· ⁵⁶ καὶ ὁμοίως· τὰ κατ' αὐτὸν ⁵⁷ ἀποφῆνασθαι.

Hæc rursus eodem modo sedulo divi Patres perquisiverunt et responderunt : « Divina quidem Chalcedonensis synodus Theodoretum et Ibam qui multa ex adverso clamitaverant non aliter recepit, nisi postquam sua perversa scripta necnon Theodorum et Nestorium anathematizavissent. Nos autem condemnamus et anathematizamus præter alios omnes hæreticos condemnatos et anathematizatos a quatuor prædictis synodis, Theodorum qui fuit episcopus Mopsuesti, impiaque scripta ejus, necnon a Theodoro prave scripta contra orthodoxam fidem et contra duodecim sancti Cyrilli capita, et contra primam Ephesi synodum; et quæcunque ad justificationem Theodori et Nestorii ab illo scripta fuerunt. Insuper anathematizamus impiam epistolam, quæ dicitur ab Iba ad Marin Persam fuisse scripta, quæque negat Deum Verbum ex sancta Maria Deipara incarnatum hominem fuisse factum, et divinum Cyrillum tanquam hæreticæ calumniatur, accusatque sanctam Ephesi synodum tanquam sine judicio et examine Nestorium deposuisset, ac duodecim sancti Cyrilli capita conspuat, vindicat autem Nestorium et Theodorum et impia eorum scripta et dogmata. Itaque cunctorum illorum hæreticorum effrenas linguas implissimaque illorum scripta, et ipsos hæreticos, qui usque in finem perseverant in sua mala fide ac pravitare, cum patre mendacii diabolo connumerantes, dicemus : « Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis. »

τῆς ἐμμέναντας τῇ οἰκίᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ μετὰ (τοῦ) πατρὸς τοῦ ψεύδους ⁵⁸ τοῦ διαβόλου συναριθμοῦντες, ἐροῦμεν ⁵⁹· « Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὁμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξεκαύσατε. »

CCXIX. De pestilentia, terræmotibus, astris et cadibus.

Sub ejusdem regno talis facta est Constantino-poli hominum mortalitas, ut mortui per tres dies manerent insepulti, quia non sufficiebant ecclesiarum domorumque grabati ad effrendos defunctos; unde rex Justinianus, factis ex ipsius jussu mille grabatis et his non sufficientibus, plures currus parari mandavit cum jumentis, et deponentes in eis mortuos efferebant. Ingravescente vero morte, plerosque in litus projiciebant, et usque ad sex

⁶⁰ (6) Καὶ ταῦτα πάλιν ὡσαύτως οἱ θεοὶ πολυπροσμονήσαντες Πατέρες ⁶¹ ἀπέκρίθησαν· « Ἡ μὲν ἐν Χαλκηδόνι θεία σύνοδος Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν πολλὰ καταδοξήσαντας οὐκ ἄλλως· αὐτοὺς ἐδίεξτο εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεματίσαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον. Ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοὺς ἄλλοις· ἅπαντιν αἰρετικῶς τοῖς κατακριθεῖσι· καὶ ἀναθεματίζομεν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων δ' συνόδων ⁶² Θεόδωρον (τὸν) γεγόμενον ἐπίσκοπον Μόμφου ἐστίας καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδώρητου συγγραφέντα κατὰ τὴν ὁρθῆς πίστεως καὶ τῶν ἐν κεφαλαίῳ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱερᾶς συνόδου καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ γέγραπται. Πρὸς τοῦτοις· ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἰβὰ γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὴν Πέρσην, τὴν ἀρνούμενην τὸν Θεὸν Λόγον (καὶ) ἐκ τῆς ἁγίας ⁶³ Μαρίας τῆς Θεοτόκου σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι καὶ τὸν θεοπρίστου Κύριλλον ὡς αἰρετικὸν διαβάλλουσιν καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ ⁶⁴ σύνοδον τὴν ἁγίαν καὶ πρώτην ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως· ⁶⁵ Νεστόριον καθελούσαν καὶ τὰ ἐν κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσιν, ἐκδικούσαν δὲ Νεστόριον καὶ Θεόδωρον καὶ τὰ θεοσυγγῆ αὐτῶν συγγράμματα τε καὶ δόγματα. Διὸ δὴ τοῖσιν τὰς μὲν τῶν αἰρετικῶν τούτων ⁶⁶ πάντων ἀθυροστομούς γλώσσας καὶ τὰς τούτων ἀσεβεστάτας συγγραφάς, αὐτοὺς τε τοὺς αἰρετικῶς τοὺς μὴ χρι μετὰ (τοῦ) πατρὸς τοῦ ψεύδους ⁶⁷ τοῦ διαβόλου τοῦ πυρὸς ὁμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξεκαύσατε. »

538 ΣΙΘ. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φθνῶν ⁶⁸.

⁶⁹ Ἐπὶ τῆς ⁷⁰ αὐτοῦ βασιλείας θανατικὸν ἀνθρώπων γέγονεν ἐν ΚΠ. ὥστε μένειν ἀτάφους τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐπὶ ἡμέρας· ὅτι τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς κραδάτους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ⁷¹ οἰκῶν πρὸς τὸ ἐκφέρειν τοὺς τελευτώντας· ὅθεν ποιήσα· ὁ βασιλεὺς (Ἰουστινιανὸς) κραδάτους· ⁷² χιλίους, καὶ μὴδ' οὕτως ἐξερκούντων, ἀμάξας προσέταξε πλείους εὐτρεπισθῆναι καὶ ἄλογα ⁷³ καὶ ἐπιτιδάζοντες ἐν αὐτοῖς τοὺς νεκροὺς ἐξωδίζον ⁷⁴. Ἐπιτεινομένης δὲ τῆς

Varia lectiones et notæ.

⁵³ πρόσμυπον Ced. ⁵⁴ τὸν Χριστὸν Ced. ⁵⁵ 31. Eph. V. 31. ⁵⁶ πρ. ἁγίας σ. Ced. ⁵⁷ αὐτοῦ Ced. e compendio male soluto. ⁵⁸ Ced. 670, 12-671-14. ⁵⁹ πρ. π. Ced. Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν π. καταδοξήσαντα Ced. ⁶⁰ καὶ add. Ced. ⁶¹ ἁ. Παρθένου τῆς Θ. M. Ced. ⁶² Ε. πρ. ἁγίαν σ. ὡς Ced. ⁶³ τὸν add. Ced. ⁶⁴ καὶ add. Ced. ⁶⁵ ψ. εἰκότως δ. Ced. ⁶⁶ Isa. L. 11. ⁶⁷ Rubrica hujus generis in codice evanuisse videtur, sed deest et in M. 2 et Par. 1706. ⁶⁸ 558. ⁶⁹ Τὸ λα' ἔχει — τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ γ. θνήσκεις ἁ. καὶ μάλιστα τῶν νέων ἐν ΚΠ. ὡ. Ced. 675, 20-676, 7. ⁷⁰ εὐαγγέλιον add. Ced. ⁷¹ ἕτερα κραδάτια Ced. ⁷² ἁλ. δίδωκε μυρία πρὸς τὸ ἐκφέρειν τ. v. Ced. ⁷³ ἐξωδίζ. ced.

θησεως, ἔρριπτον τοὺς πλείους· εἰς τὴν αἰτιαλὸν καὶ ἔμεινον ἄταφοι ἕως ἡμερῶν ⁷⁹ ὅς διὰ τὸ μὴ δὲ τὰ πλοῖα ἐξαρκεῖν διαπερῆν καὶ θάπτειν (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οἴκοις καὶ ἐμβόλοις· καὶ ἐκκλησίαις, καὶ οὐκ ἦν τόπος, ἐν ᾧ οὐ κατέκειντο νεκροί. Πολλοὶ ἀπέχοντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀδιάθετοι τελευτῶντες, εἰς πρόσωπα ξίνα τὰ ἑαυτῶν ἤρχοντο, διὰ τὸ πάντας ἀρδην τελευτῆν τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰκιστοὺς).

(2) Ἐκράτησεν ⁸⁰ οὖν ἡ θνήσις αὕτη μῆνας β', Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον. Ἐγένοντο δὲ βρονταὶ μεγάλαι· σφόδρα καὶ ⁸¹ ἀστραπαὶ φοβεραὶ λίαν, ὥς καὶ ἀνθρώπους (140b) καθυδόντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν καυοῦνται.

⁸² (3) Καὶ μέντοι ⁸³ καὶ σεισμοί· γέγονε μέγιστος καὶ παγκόσμιος, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην σχεδὸν πτοηθῆναι καὶ τὴν θάλασσαν ἀναρρίχῃναι μίλια β' καὶ ἀποῖσθαι πλοῖα ἐν τῇ τοῦ ὕδατος ἀναγκασίᾳ (διαπλέοντα πάμπαν καὶ ἀναριθμήτα) καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ Μεσοποταμίᾳ, **539** καὶ Ἀντιοχείᾳ κατεπόθησαν πόλεις πολλαὶ καὶ κοῦμαι. Καὶ συνεληφθῆσαν ἀνθρώπων πλήθη καὶ ἀλόγων, ἐν δὲ ΚΠ. ἐκκλησίαι· καὶ οἶκοι πολλοὶ πεπτώκασιν ⁸⁴ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τείχους τῆς πόλεως. Καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς συμπτώμασι πλῆθος ἄπειρον. Καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμός ἡμέρας (καὶ νύκτας) μ'.

⁸⁵ (4) Καὶ πῦρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ὥς ⁸⁶ εἶδος λόγχης ἀπὸ ἀρκτοῦ ἐπὶ δυσμὰς ἔλκων.

(5) Καὶ γέγονε ⁸⁷ σεισμός πάλιν, ὥστε πεσεῖν τὰ β' τεῖχη τῆς πόλεως· Κωνσταντίνου τὸ ἀνατολικὸν καὶ [τὸ] δυτικὸν, καὶ πολλὰ ἐκκλησίαι καὶ οἶκοι ἕως ἐδάφους κατέπεσον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ προάστεια καὶ τὸ ῥήγιον (ἠφανίσθησαν καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο ⁸⁸ καὶ διεφθάρησαν τόποι) ὥς ⁸⁹ μὴδὲ γνωρίζεσθαι (αὐτοὺς εὐχερῶς). Καὶ ἐπεκράτησεν ἡ γῆ σεισμένη διηνεκῶς ἡμέρας καὶ νύκτας ι'. Διὸ καὶ λυπούμενος ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ Γενέθλια καὶ (τὰ) Θεοφάνια χωρὶς (τοῦ) στέμματος προῆλθε καὶ τὰ ἐξ ἔθους ἀριστά-δαιπνα τῇ· ⁹⁰ δωδεκαήμερον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ ⁹¹ πάντα πτωχοῖς διένειμε.

⁹² (6) Ἐτι μὴν αὐτῇ ἐπεγένετο θανατικὸν ⁹³ ἐκ νοσήματος τοῦ λεγομένου βουδῶνος ⁹⁴ μῆνας δ' καὶ οὐκ ἦντον διέφθειρε τοῦ προτέρου θανατικοῦ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τὰ πόρρω ταύτης.

⁹⁵ (7) Ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ, γενομένου ⁹⁶ σεισμοῦ

A dies manebant insepulti, quia naves non sufficiebant ad traducendum et sepeliendum, et in domibus et in foris et in ecclesiis, sed et in omnibus locis, mortui jacebant, multi male olentes multique intestati omittentes vitam: et personis extraneis bona sua relinquebant, quia cuncti penitus familiares et propinqui interierant.

Sæviit igitur ista mortalitas per duos menses, Julium et Augustum. Facta sunt autem tonitrua magna valde fulguraque terribilia nimis, ita ut etiam homines dormientes fulguribus consumerentur.

B Sed et terræ motus factus est maximus et universalis, ita ut tota fere inhabitata terra contremisceret et mare ad duo millia ascenderet, destruerenturque in aquarum impetu permulta innumeraque navigia, et in Arabia, et Palæstina et Mesopotamia, et Antiochia multæ urbes vicique absorberentur. Et multitudo hominum et animalium simul correpta est, et Constantinopoli multe ecclesiæ ac domus cum majori parte mœnium urbis corruerunt. Et mortua est in hac calamitate innumera multitudo. Et duravit terræ motus dies noctesque quadraginta.

Et ignis apparuit in cœlo tanquam lanceæ forma ab arcto usque ad occasum decurrens.

C Et denuo factus est terræmotus, ita ut ceciderint duo muri Constantinopolis, orientalis et occidentalis, multæque ecclesiæ ac domus a fundamento eversæ sint, sed etiam suburbia et regium evanuerint, ac multi destructi deletique sint loci, usque adeo ut difficile agnoscerentur. Et invaluit terræmotus insensienter dies noctesque decem. Propterea rex mœstus ad Natalia et Epiphaniam absque corona processit, consuetaque splendida duodecim dierum convivia non fecit, sed cuncta pauperibus distribuit.

Et præterea supervenit mortalitas ex morbo bubone dicto per quatuor menses, nec minus quam prior calamitas totam urbem et loca procul dissita evertit.

Antiochiæ factio per unam horam magno terre-

Varie lectiones et notæ.

⁷⁹ ἡμερ. cod. ἡμέρας Ced. ⁸⁰ τὸ μὴ ἐπαρκεῖν τοῖς ὥστε θάπτειν τοὺς τεθνεώτας μήτε δὲ τὰ π. ἐξ. εἰς τὸ δ. ἀ. Ced. cæteris omissis. ⁸¹ Ἐκράτει Ced. 676,7-9. ⁸² καὶ ἀ. μ. σφόδρα ὥστε πολλοὺς ὕπ. αὐτῶν κατακαῆναι Ced. ⁸³ 535. ⁸⁴ Τῷ κ' ἔτει. μηνὶ Αὐγούστῳ ι' γ. σ. μέγαν ὥς πολλοὺς οἴκους καὶ ἐκκλησίας καὶ λουτρὰ καὶ τὰ τεῖχη μάλιστα τῆς Χρυσῆς πόρτης, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Οὗτος ὁ σ. π. γ. — πολλὰ πλ. ἀ. — κατεπτώθησαν — ἀλόγων, πέπτωκε δὲ καὶ τῆς Νικομηδείας μέρος πολὺ καὶ ἐπ. ὁ σ. η. μ' Ced. 674,12-21. ⁸⁵ κατεπεπτώ. cod. ⁸⁶ 556. — Ced. 675,9: Τῷ λ' ἔτει ἐφ. ⁸⁷ ὥς λόγχη ἀπὸ ἀ. ἕως δυσμῶν Ced. ⁸⁸ Καὶ τῷ λα' ἔτει ἐγένοντο π. σεισμοὶ διάφοροι ὡ. παθεῖν Ced. 675,11-20. ⁸⁹ ἀπώλοντο. cod. ⁹⁰ ὥστε μὴ γ. καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πόλεσιν ἐγένετο ὁ σεισμός οὗτος· οἷον οὐκ ἐμνημόνευσεν ἀνθρώπος· ἐν ταῖς γενεαῖς ἱκαναῖς· καὶ ἐσέλετο ἡ γῆ μετὰ φιλανίας· ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπὶ ἡ. ι' Ced. ⁹¹ κλητήρια τὸ δ. Ced. ⁹² ἀ. τὰς ἐξέδους αὐτῶν δίδωκε τοῖς π. Ced. ⁹³ Ced. 676,10-15: Τῷ λα' ἐπ. ⁹⁴ καὶ μάλιστα τοῖς παιδίοις Ced. ⁹⁵ ἀπὸ βουδωνικοῦ πύθους Ced. ⁹⁶ Ced. 676,17-19. ⁹⁷ μετὰ τὸ γενέσθαι τὸν σεισμόν γέγονε βρ. Ced.

motu, auditus est e caelo fremitus horribilis, et in A ruina perierunt quinque millia.

Cunctis autem orantibus ac trementibus, accepit homo quidam in visione monitum dicendi urbem habitantibus ut in superliminaria sua scriberent: «Christus nobiscum: state.» Et hoc facto continuo terrae concussio stetit et ira Dei cessavit. Et ab hoc tempore vocata est Antiochia Theopolis.

Et stella magna apparuit ad occidentalem partem, cometes, sursum radios suos emittens, quem dicebant Lampadian; et mansit dies et noctes viginti lucens.

Sic evenerunt in mundo populares motus caedaeque multae, et paulo post factus est stellarum cursus a vespere usque mane, ut omnes extimescerent, dicerentque: «Stellae cadunt.» Et post aliquod tempus sol sine radiis apparuit, sicut et luna. Bella verò et morbi et varia mortis genera homines non dereliquerunt.

CCXX. De vagabundo ejusque cane.

Venit autem ex Occidente Constantinopolim homo vagabundus cauem habens flavum et caecum, qui illius jussu extraordinaria signa faciebat. Astante magna multitudine, cum vagus annulos aereos, ferreos, argenteos et aureos accepisset, omniaque commiscuisset et tumulo contexisset, ac cani commisisset, hic ore sumpsit et dedit unicuique quod ipsi proprium erat.

Similiter et numismata juxta nomen reddidit.

Et insuper interrogatus indicavit mulieres in ventre legitime habentes aut illegitime, et adulteras et fornicarias; probos et misericordes, viles et immisericordes cum veritate cunctos indicabat; unde dicebant eum spiritum Pythonis habere.

Facta est autem de Paschate conturbatio; et quidem plerique tempus abstinentiae coeperunt ante regem, rex autem carnes alia hebdomade vendi praecipit, et omnes carnis venditores qui mac-taverant nullum emptorem invenerunt: nemo enim

μεγάλου ἐπὶ ὧραν μίαν ἤκοῦσθαι βρυγμὴς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερώτατος, καὶ ὡς ἀπέθανον ἐν τῇ συμ- πτώσει χιλιάδες ε'.

(8) Αἰτανουμένων δὲ πάντων καὶ τρεμόντων, ἐφάνη ἐν ὁράματι ἀνθρώπων τινὶ, ὥστε εἰπεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἵνα γράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν: «Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε.» Καὶ οὕτως γενο- μένου ἔστη παρευθὺς ὁ κλόνος τῆς γῆς καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ κατέπαυσε. Καὶ ἐκτοτε ἐκλήθη ἡ Ἀντιό- χεια Θεούπολις.

540 (9) Καὶ ἀστὴρ ὡς ἐφάνη μέγας εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης ἐπὶ τὰ ἀνω πέμπτων τὰς ἀκτῖνας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδῖαν, καὶ διέμεινεν ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κ' φαίνων.

(10) Οὕτως ἐγένοντο κοσμικαὶ δημοκρατίαι καὶ φόνοι πολλοὶ, καὶ μετὰ χρόνον τινὰ γέγονεν ἀστέρων ὁρμός· ἀπ' ἐσπέρας ἕως πρωὶ ὥστε πῖντας ὑπερεκ- πλήττεσθαι καὶ λῆγειν, ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀστέρες. Καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὁ ἥλιος χωρὶς ἀκτίνων ἐφαί- νετο ὥσπερ καὶ ἡ σελήνη· πόλεμοι δὲ, καὶ νόσοι, καὶ θάνατοι τοῖς ἀνθρώποις οὐ διέλιπον.

ΣΚ'. Περὶ τοῦ κωμοδρόμου καὶ τοῦ κυνός.

* Ἦλθε δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀσσίας ἄνθρωπος κωμο- δρόμος ἐν ΚΠ. ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις (καλεούμενος ὑπὸ τοῦ κωμοδρόμου) ἐποίει τέρατα (παράδοξα). Παρεστῶτος δ' αὖτο παμπόλλου καὶ τοῦ κωμοδρόμου λαμβάνοντος δακτυλῖδια χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ σιδηρᾶ, καὶ χαλκᾶ, καὶ πάντα σμίγων καὶ περισκίπων χρώματι καὶ τῷ κυνὶ ἐπιτρέπων, ἐλάμβανε διὰ τοῦ στίματος καὶ ἰδίδου ἐκάστην τὴν ἰδίαν.

(2) Ὡσαύτως καὶ νομίσματα παρείχε κατ' ὄνομα.

(3) Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐπερωτώμενος ὑπεδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἔχουσας νομίμους καὶ τὰς παρανομίας καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ τὰς πόρναις, τοὺς εὐπροαίρι- του καὶ ἐλεήμονας, τοὺς ἀδιακρίτους 541 καὶ ἀνελεήμονας μετὰ ἀληθείας πάντας κατεμήνυσεν [ὅθεν ἔλεγον ὅτι πνεῦμα Πύθωνος ἔχει].

(4) Γέγονε δὲ καὶ διὰ (286^b) στροφή περὶ τοῦ Πάσχα· καὶ ὁ μὲν πλείστος λαὸς ἐποίησε τὴν ἀπό- κριψιν πρὸ τοῦ βασιλείως· ὁ δὲ βασιλεὺς προ- ἔταξεν ἑτέραν ἐβδομάδα πρᾶξῃναι κρέα, καὶ πάν- 12 τες οἱ κρειπώλαι σφάζαντες οὐδεὶς ἠγόραζεν.

Variae lectiones et notae.

* καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ φόβου ἀπ. Ced. * Varians. CXVII, 5. * 550. * Τῷ δ' εἶπαι ἐφ. κομήτης μ. καὶ φοβερὸς· εἰς τὴν δ. μ. π. ἐπὶ τὰ ἀνω τὰς ἐκείνου α. ὃν ἔλ. Α. καὶ ἐμ. λάμπων ἐπὶ ἡ. κ' Ced. 647,8-10 — Μ. δὲ γ. — ἀστέρες γαγόναι δὲ κ. δ. καὶ φ. π. καὶ π. καὶ ν. καὶ θ. τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐπέλ. Ced. 676,13-17: ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ α' εἶπαι) ὁ ἡ. ὦ. ἡ. σ. γ. α. τὴν αἴγλην ἐστύγναζεν 650,7-11. * π. κυνός Μ. 2 Par. 1708. * 550. * Τῷ κ' εἶπαι ἀνεφάνη τις χαλκίαις Ἀνδρείας ὀνόματι ἰ. μεθ' ἐκείνου κ. ξ. καὶ τ. δ. ἐπ. τ. π. γὰρ αὐτῷ δ. λάβειν τοῦ κ. ἐκομίζετο τὰ τῶν ἐστῶτων δ. γ. καὶ α. κα. σ. καὶ ἐτίθη εἰς τοὺς αὐτοὺς π. αὐτὰ γ. καὶ ἐπείραπε τὸν κύνα καὶ ἔλ. καὶ ἔδ. ἐ. τὸ ἰ. Ced. 657,4-9. * τῇ δύνειν cod. * Ὁμοίως καὶ διαφόρων β. ν. μινύμεναι ἀπεδίδου κατ' ὅ. Ced. 657,9. * Ἀλλὰ καὶ τῶν παρεστῶτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀπεδ. τὰς ἐν γ. ἔ. καὶ πόρνους καὶ μ. καὶ ἔλ. καὶ κνιποὺς πάντας μ. ἔλ. ἐδείκνυσεν Ced. 657,10-13. * πάντ. cod. πάντα Coisl. 303, folio 286 a, post κατεμήνυσεν enim deest codicis folium ante 141* integrum, quod codicis illius antiquissimi ab amicisimo Em. Millero hujus editionis in usum transcripti ope suppletum est. * τὸν κύνα π. II. ἔχειν Ced. Leo. — ὁβήσας cod. * 546. * Τῷ ἰδ' εἶπαι γ. — δ. τοῦ αἵλου π. καὶ ἐποίησαν οἱ δῆμοι τὴν ἀπ. μὴν Φεβρουαρίῳ δ' ὁ δὲ, Ced. 657,20-658,2. * ἀπόκρυσεν πρὸ τοῦ cod. * παραθεῖναι κρέας καὶ πάντων τῶν κρειπῶλων προβα- λόντων, ὁ ἠγόραζεν οὐδὲ ἡ. Ced. * ἠγώραζεν cod.

οὐ γὰρ ἤσθιον· τὸ δὲ Πάσχα γέγονεν ὡς ὁ βασιλεὺς Α
ἐκέλευεν ¹¹, καὶ ἠὐρῆθη νητεῶν ὁ λαὸς ἑβδομάδα
περισσότεραν.

¹² (5) Τινὲς δὲ ¹³ διαβληθέντες ὡς ἀρρενοφθόροι,
διάταξιν ἐξεφώνησε ¹⁴ τοὺς εὐρισκομένους οὕτω·
τοὺς μὲν καυλοτομῆσαι, τοὺς δὲ ¹⁵ καλὰ μούς ὀ-
ξεῖς εἰς τοὺς πόρους· ἐμβάλλεσθαι τῶν αἰδολῶν αὐ-
τῶν· διὸ πολλοὶ καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ οὕτω
τιμωρηθέντες περιεγόμενοι δεινῶς ἐτελεύτησαν·
καὶ γενόμενος ¹⁶ φόβος μέγας ἐσωφρόνησε τοὺς
λοιποὺς καὶ μάλα εἰκότως.

(6) ¹⁷ «Ὁλουζέτω ¹⁸ γὰρ, φησί, πίτυς, ὅτι ¹⁹ πέ-
πτωκε κέδρος,» τούτῃσι τῶν ἰσχυρῶν καὶ μεγάλων
πιπτόντων τὰ ἀσθενέστερα παιδεύεσθωσαν· οὕτω
γε μὴν καὶ ὁ σοφὸς λέγει ²⁰· «Τῶν ἀσεδῶν πιπτόν-
των δίκαιοι κατάφοβοι γίνονται· καὶ ²¹· «Λοιμοῦ
μαστιγουμένου, ἀφρων πανουργότερος γίνεται·»
— ²² «πανουργο; δὲ ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον
κρταίω; αὐτὸς παιδεύεται.» Ἡ τοίνυν μυστηρι-
ώδης καὶ λυσώδης αὕτη καὶ παρὰ φύσιν ἀμαρτία
πρῶτη ὑπὸ τῶν Σοδόμων ⁵⁴² διαπραττομένη καὶ
ὥσπερ τις φωνὴ ἀνερχομένη καὶ βοῶσα τὸ μέγεθος
τῆς ἀσεβείας· εἰς τὰ ὅσα Κυρίου Σαβαὼθ, ἔφρασκεν
ὁ ποῖλ· πρῶτον μακροθυμίας καὶ ὑστερον διὰ τὸ
ἀμετανόητον αὐτῶν καὶ ἀνεπίστροφον τῆς ἀδικί-
του καὶ ἀκολάστου γνώμης ἐπάξας μάλα δικαίως·
τὴν τιμωρίαν· ²³ «Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας
κηρυχθήσεται πρὸς με, καὶ ²⁴ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγά-
λαι σφόδρα· καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή· «Καὶ
ἔδρεξε ²⁵ Κύριος πῦρ καὶ θεῖον παρὰ Κυρίου ἐπὶ
Σδόμα καὶ Γόμορρα — καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις
ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον ²⁶ καὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας· ἐν ταῖς πόλεσιν.» «Ἄξιον οὖν ὄντως
ὀχυρᾶσαι (287^a), καὶ λίαν ἐκπλαγῆναι, καὶ φρίξαι
τὴν φοβερὰν, καὶ θεῖαν, καὶ πυρφόρον ἀπειλήν,
ὅπως ἐπαλθοῦσα προσηκόντως οὐ μόνον ἅπαν τὸ
γένος τῶν ἐλεεινῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀναλίσκει
καὶ ἅπαν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ γε καὶ τῆς
προκειμένης θαλάσσης νεκροῦνται τὰ ὕδατα φλογι-
σθέντα καὶ ὑπερκαυθέντα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν
ἐκκαυσιν καὶ πύρωσιν τε καὶ ἀκρυσθίαν τῆς μιαιφ-
σάρχος τῶν ἀθλίων ἐκείνων καὶ εἰς τὸν αἰῶνα στυ-
λιτευομένων· ὅθεν εἰκότως πυρὶ τὰς δίκας εἰσπράτ-
τονται ²⁷ καὶ μέχρι νῦν πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρ-
ρας τεφρωθεῖσαι· πάλαι μὲν γὰρ διὰ τῆς λαγνείας
καὶ παρὰ φύσιν ἀκολασίας· καὶ αὐτὸν μιαιφόντες τὴν
ἀέρα καὶ τὴν γῆν· νῦν δὲ τῆς δυσπραγίας ἐκείνης,
καὶ παρανομίας, καὶ τῆς δικαίας· τοῦ Θεοῦ κρίσεως
μέγας ἡ γῆ καὶ ὁ ἀήρ ἕως ἄρτι παχυνόμενος ἐκεί-
θεν ἐλέγχει καὶ τὴν ἐκείνων αἰσχροσυρίαν καὶ τὴν

edebat. Pascha autem factum est sicut rex præce-
perat, et populus hebdomadam supernumerariam
præjunavit.

Quidam autem ut masculorum concubitores ac-
cusati cum fuissent, contra sic inventos rex edictum
protulit : « alios quidem virgis amputandos, aliis
autem in pudendorum meatus immittendos esse
calamos acutos. » Ideo multi etiam ex pontificibus
cum tali punitione circumlucti misere interie-
runt : et factus timor magnus ceteros sapientes
reddidit et quidem jure meritoque.

« Ululet enim, ait Scriptura, pinus, quoniam ce-
cidit cedrus, » id est, cadentibus foribus et magnis,
quæ infirmiora sunt erudiantur. Sic quoque sapien-
ter ait : « Labentibus impiis, justi timorati sunt : » et :
« Lue castigante, imprudens sensatus efficitur : » —
« sensatus autem malum videns potenter castiga-
tum, ipse eruditur. » Hæc porro foedissima rabiosa-
que ac contra naturam culpa, prius a Sodomitis
commissa, tanquam vox quædam cum ascendisset
et clamasset ad aures Domini Sabaoth impietatis
magnitudinem, qui primum longanimis valde fuerat,
postea propter ipsorum impenitentiam et duritiem
insensati libidinosique cordis, justissime pœnas
immittens, ait : « Clamor Sodomorum et Gomor-
rhæ impletus est coram me et peccata eorum mag-
na valde. » Et addit Scriptura : « Et pluit Dominus
ignem et sulphur a Domino super Sodomam et
Gomorrhæm ; et evertit urbes istas et omnem vicini-
nam regionem et cunctos in urbibus inhabitantes. »
C Illud autem vere mirandum valdeque stupendum
ac tremendum est in hæc terribili, divinaque ac
ignifera vindicta, quomodo legitime superveniens
non solummodo totum miserorum illorum homi-
num genus et omnem terræ creaturam destruxerit,
sed etiam subjacentis maris mortificaverit aquas
succensas et combustas per immissum incendium
et combustionem, et incontinentiam scdæ carnis
miserorum illorum in finem usque infamiae devoto-
rum : unde justissime ignis pœnas usque nunc
subeunt urbes Sodomorum et Gomorrhæ in cineres
conversæ. Olim namque per infamem et contrariam
naturæ culpam, ipsum aera terramque sordave-
rant ; nunc autem illius calamitatis et sceleris et
justi Dei judicii testis terra et aer usque hodie
D crassior factus redarguit et istorum infame sce-
lus et eorum qui vestigia illorum premunt no-
sfandam actionem : præterea eorum qui futurum
judicium negant dementia ac duritiem, ut per
eos qui olim pœnas dederunt nos aspectum

Varia lectiones et notæ.

¹¹ κατὰ τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα καὶ ἡ δὲ νηστεύσας ἡ περισσὴν Ccd. ¹² 528. ¹³ τῷ β' ἐστὶ Ἰσαίας
ὁ Ῥόδου ἐπίσκοπος καὶ Ἀλέξανδρος ἀποστόλος· τῆς θράκης καὶ ἑτεροὶ πολλοὶ κατεγέθησαν ἀρ. καὶ
τοὺς μὲν ἐκαυλοκόπησε, τοὺς δὲ κ. ὁ. ἡ. εἰς τ. π. τῶν ἀ. προσέτιξε καὶ γυμνοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν ὀρταμ-
θευθῆναι· ὑπῆρχεν δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ συγχλητικῶν καὶ τῶν ἀ. οὐκ ὀλίγοι οἱ ἐκτραπέντες καὶ
δημιούχοντες κατὰ τὴν ἀγορὰν γυμνοὶ οἰκτρῶς ἔτ. καὶ γενομένου φόβου μεγάλου, οἱ λοιποὶ ἐσωφρονίσθησαν,
νόμους τε σφοδρῶς κατὰ τῶν ἀσελγαινόντων ἐξέβητο Ccd. 645, 17-646, 2. ¹⁴ εἰς? ¹⁵ τοὺς δὲ Leo. ¹⁶ γε-
νομένου φόβου μεγάλου Leo. ¹⁷ Ὁλουζέτω Zach. xi, 2. ¹⁸ δούτι Zach. ¹⁹ Prov. xxi, 16. ²⁰ xix, 25
²¹ xxi, 5. ²² Gen. xviii, 20. ²³ αὐτὸ Gen. ²⁴ Καὶ Κύριος ἡ Gen. xix, 24. ²⁵ περιγύρον Gen. ²⁶ εἰσπράτ-
τοντε cod.

experimentumque divinarum ultionum effugiamus. Si quis autem ex iis qui terram istam non viderunt res ita se habere non credat, audiat divinam Scripturam de sapientia loquentem et dicentem: « Hæc justum, pereuntibus impiis, liberavit fugientem ignem qui descendenter in Pentapolim: cujus adhuc in testimonium nequitiæ fumigabunda existit deserta terra et incerto tempore fructus producentes arbores. » Similiter autem Judas, frater Jacobi, ait: « Sicut Sodoma et Gomorrha et finitimæ civitates, simili modo exornatæ, et abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. » Et: « Quibus obscuritas tenebrarum servata est in æternum. »

τοῦτοις τρόποις ἐκπορεύεσθαι καὶ ἀπαλθούσαι ὅπως δίκην ὑπέχουσαι: καὶ ὁ ὧς ὁ ὧς τοῦ σκότους εἰς αἰῶνας τετρήσθαι.

Dicit autem etiam divus Chrysostomus: « Si quis de gehenna dubitat, Sodomam repetat, Gomorrhiam cogitet, inflictam pœnam et adhuc manentem, et in æternum durandæ punitionis validum præbentem argumentum. Non enim terra tantum, sed et ipse aer et aquæ calamitatem participaverunt, et quemadmodum, corpore succenso, forma quidem et typus et tumor et analogia in ignis aspectu, sed non vis manet: sic et illic videre est terram, quæ nihil habet terræ, sed omnia sunt cinis; arbores et fructus, sed nihil arborum fructuumque habentes; aerem et aquam, sed nihil aquæ nec aeris; siquidem omnia conversa sunt in cineres. Nihil enim aliud est quam caminus aer, caminus aqua, cuncta sterilia, cuncta infructuosa, cuncta præteritæ iræ ultionem ostendentia et futuræ punitionis imagines. Reputa ergo quantum sit peccatum ut ante tempus gehennam apparere quis cogat. Extraordinaria namque fuit hæc pluvia, siquidem et contra naturam et legem erat ista commistio; et submersit terram, siquidem et animas eorum, funesta et execrabilis voluptas. Ast, o dementia eorum qui hoc agunt! o miseriam et stoliditatem infeliciū qui, proh dolor! sponte hæc patiuntur, corrumpi consentientes a corruptis et pollutis et imparis anima et corpore, porcisque pejores sese monstrantes, sive corruptores sive corrupti absque metu ac pudore! Hi certe brutis irrationabiliores et canibus impudentiores sunt! Nunquam enim apud istos talis sit commistio, sed proprios terminos natura cognoscit. Hos ego pejores homicidis esse dico; quocunque nomine peccatum appelles, nulum huic pravitati par invenies. Homicida enim animam a corpore segregat; hic autem animam cum corpore disperdit. Unde igitur enatum est tale malum? A deliciis, a molliæ, a derelictione Dei, ab eo quod ipse non timeatur nec futurum

τῶν ἐκείνων ἰχνυλατούντων καὶ ἐργαζομένων ταυσυγῇ πρᾶξιν· καὶ μέντοι καὶ τῶν τὴν μέλλουσαν ἀπιστούντων κρίνιν προδήλως τὴν παράνοιάν τε καὶ πόρωσιν ²⁹, ἵνα διὰ τῶν πάλαι τὰς δίχας εἰσπρατομένων ἡμεῖς τὴν ὕψιν καὶ τὴν πείραν τῶν θείων κολαστηρίων ἐκφύγωμεν. Εἰ δέ τις τῶν μὴ τὴν γῆν ἐκείνην ἐωρακότων ἀπιστοῖ μὴ οὕτως· ἔχειν ἀκουέτω τῆς θείας Γραφῆς διηγουμένης περὶ τῆς σοφίας καὶ λαοῦτος· ἡ αὕτη δίκαιον, ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν, ἐρρύσατο φυγόντα καταβάσιον πῦρ Πενταπόλεως· ἥς ἐστὶ ³¹ μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνίζομένης καθίστης **543** χέρος; καὶ ἀταλέιν ὥραις καρποφοροῦντα φυτὰ· ὥσαυτως δὲ καὶ Ἰουδα Ἰακώβου ³² φάσκοντος· ὁ ὧς Σδόμα καὶ Γόμορρα καὶ [αἱ] περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμιον σαρκὸς ἐτέρας πρόκεινται δαίγμα πύρος· αἰωνίου

(7) Αἰεὶ δὲ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος· ὁ Ἀπιστεῖ τις ³³ τῇ γενίῃ, τὰ Σδόμα διαλογιζέσθω, τὰ Γόμορρα ἐνοεῖται, τὴν γεγεννημένην ³⁴ τιμωρίαν καὶ ἐστὶ μένουσιν· καὶ τοῦ διαωνίζεσθαι τὴν κόλασιν ἐναργεῖς τεκμήριον παριστῶσαν· καὶ γὰρ (287b) οὐ μόνον ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀὴρ καὶ τὰ ὕδατα μετέσχε τῆς συμφορᾶς, καὶ καθάπερ σώματος ἐμπροσθέντος τὸ μὲν σχῆμα μένει καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ τοῦ πυρὸς ὅλῃ καὶ ὁ ὅγκος καὶ ἡ ἀναλογία, ἡ δὲ δύναμις οὐκέτι· οὕτως δὲ καὶ ἐκείνη γῆν ἐστὶν ἰδεῖν, ἀλλὰ οὐδὲν ἔχουσιν γῆς, ἀλλὰ πάντα τέφρα· δένδρα καὶ καρποὺς, ἀλλὰ οὐδὲν δένδρων οὐδὲ καρπῶν· αἶρα καὶ ὕδωρ, ἀλλὰ οὐδὲν ὕδατος οὐδὲ αἶρος· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ταῦτα τετέφρωνται· τοιγαροῦν οὐδὲν ἔτερον ἢ καμίνος· ἐστὶν ὁ ἀὴρ, καμίνος· τὸ ὕδωρ, πάντα ἀκαρπα, πάντα ἀγωνα, πάντα πρὸς τιμωρίαν τῆς προλαβούσης ὀργῆς καὶ εἰκόνας τῆς μελλούσης κολάσεως· ἐννῶσον τοίνυν ἡλικὸν ἐστὶ τὸ ἀμάρτημα ὧς βιάσασθαι πρὸ καιροῦ τὴν γέννηαν φανῆναι· καὶ γὰρ παράδοξος ἦν ὁ θεὸς ἐκείνος· ἐπειδὴ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παράνομος ἡ μίξις· καὶ κατέκλυσε τὴν γῆν, ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἡ χαλεπή καὶ ἐπάρατος ἐπιθυμία· ἀλλὰ, ὦ τῆς παραπληξίας τῶν τοῦτο κατεργαζομένων καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ κακονοίας τῶν ἑλεσινῶν καὶ ἀθλίως ³⁵ τοῦτο πασχόντων ἔκουσας· μάλιστα καὶ φθειρομένων ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ βεβήλων τε καὶ ἀκαθάρτων ψυχῇ καὶ σώματι καὶ χοίρων χεῖρους ἐαυτοῦς ἀποφαίνοντες ³⁶, οἷα φθειρόντες καὶ οἱ φθειρόμενοι ἀφ᾽ ὧς καὶ ἀναισχύντως· οἱ γὰρ καὶ ἀλόγων ἀνοητότεροι καὶ κυνῶν ἀναιδέστεροι· οὐδαμοῦ γὰρ τοιαύτη μίξις παρ' ἐκείνων· ἀλλὰ ἐπιγινώσκει τοὺς ἰδίους ὁρῶς ἡ φύσις. Τοῦτους ἐγὼ καὶ ἀνθρωπίνων χεῖρους εἶναι λέγω καὶ ὅπερ ἂν εἴπῃς ἀμάρτημα· οὐδὲν ἴσον ἐρεῖ· **544** τῆς παρανομίας ταύτης· ὁ μὲν γὰρ ἀνθρωπίνους τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐχώρησεν· οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ σώματος

Varie lectiones et notæ.

²⁹ ἐπολέσεν? Sap. x, 6. πῦρ κατ. ³¹ οἱ; ἐπὶ μ Sap. 7, sed plerique codices ut Coisl. ³² Jud. 7, 15, ubi cod. 67, 105, 106 αἰῶνας habent. ³³ εἰ τις ἀπ. Chr. VI 297 C. ³⁴ τ. τὴν ἡδὴ γ. καὶ μέγρι νῦν μ. Chr. ³⁵ ἀθλίων? ³⁶ ἀποκαίνοντων?

ἀπώλεσεν. Πόθεν οὖν ἐτέχθη τὸ μέγα τοῦτο κακόν; Ἀπὸ τρυφῆς καὶ σπατάλης καὶ ἔγκαταλείψεως Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν· ὅταν γὰρ ἐκβάλωσι τινες τὸν τοιοῦτον φόβον ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἔγκαταλιμπά (288^a) νονται εἰς τέλος καὶ οὕτως ἔρχονται εἰς ἐπιθυμίας ἀνοήτους καὶ βλαβεράς καὶ ²⁷ « εἰς πάθη ἀτιμίας » ὥσπερ γὰρ πολλοὶ πολλάκις τὴν τῶν σιτιῶν ἐπιθυμίαν ἀφέντες γῆν σιτοῦνται καὶ λίθους μικράς· καὶ ἕτεροι δὲ ὑπὸ δόλου· κατεχόμενοι σφοδροῦ καὶ βορβόρου πολλάκις ἐπιθυμοῦσιν· οὕτω κάκεινοι καταλειφθέντες διὰ τὰς προσηρμένους αἰτίας πρὸς τὸν ἄθεσμον τοῦτων ἐξεκαύθησαν ἔρωτα καὶ πρὸς τὴν μιανρὰν ὄρεϊν μανίαν τε καὶ λύσσαν· εἰ δὲ οὐκ αἰσθάνονται, ἄλλ' ἥδονται, μὴ θαυμάσης· καὶ γὰρ οἱ μαινώμενοι καὶ φρενιτιδι κατεχόμενοι νόσω πολλὰ ἑαυτοὺς ἀδικοῦντες καὶ ἐλευνὰ πράσσοντες ἐφ' οἷς αὐτοῦς ἕτεροι δακρύουσι, γελῶσι καὶ τοῖς λεγομένοις αὐτοῖς ἐντρυφῶσι. Πόσαι λοιπὸν γένεσιν τοῖς τοιοῦτοις ὀρεῖσθαι καὶ πόσα κολαστήρια; Εἰ δὲ καταγελᾷς γένενης ἀκούων καὶ ἀπιστεῖς ἐκείνῳ τῷ πυρὶ, ἀναμνήσθητι πάλιν τὸν ἐν Σοδόμοις θεῖον ἔμπυρσιμον καὶ τὴν φοβεράν ἐκείνην φλόγωσιν. Εἰ οὖν τοιαῦτα πράττων καὶ σὺ δίκην οὐ δίδως, μὴ θαυμάσης· ἐκείνοι μὲν γὰρ ὡς μὴ τὴν γένεσιν αἰδότες ἐκολάσθησαν παρὰ πόδας· σὺ δὲ ὅσα ἂν ἀμάρτη, κἂν μηδεμίαν δίκην ὄψῃ ἐνταῦθα, ἐκεῖ πάντα χαλεπωτέως ἀποτίσῃ καὶ κολασθήσῃ· διατί; Ὅτι πλείονος ἀπηλαύσαμεν χάριτος· ὅταν δὲ καὶ πλείονα καὶ μείζονα πταίωμεν ἐκείνων, ποίας συγγνώμης τύχωμεν ἐκ προγόνων τὰ σωτηριώδη παραλόντες; διδάγματα, ἅπερ ἐκείνοι παντελῶς οὕτε ἤκουσαν οὕτε ἔμαθον, ὥστε διὰ τοῦτο μείζονος κολασθῆσόμεθα, κἂν τε μικρὰν δίκην ἐνταῦθα δώμεν κἂν τε μὴ δώμεν. Οὐκοῦν μηδεὶς ὁρῶν πονηροῦς εὐπραγούνας θορυβεῖσθω· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐνταῦθα ἡ ἀν' ἀπόδοσις οὕτε τῆς ἀρετῆς οὕτε τῆς πονηρίας· εἰ δὲ σοὺ καὶ γίνεται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἐξέλιαν ἀλλ' ἀπλῶς ὥσαντι γεῦμα τῆς κρίσεως. **545** ἵνα οἱ τῇ ἀναστάσει διαπιστοῦντες, τοῖς γοῦν ἐνταῦθα σωφρονίζωνται· ὅταν οὖν εὐπραγῇ ὁ πονηρὸς, ἐπὶ κακῇ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς· (288^b) ἵνα γὰρ ὡν ἐπραξεν ἴσως] (111^a) ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν ²⁸ ἐνταῦθα λαβὼν ἴσως ἐκεῖ πλεον κολασθῇσεται ²⁹ ὅταν δὲ πάσχῃ ὁ ἀγαθὸς, μακάριος ὄντως ἐστίν, ἵνα γὰρ ἀποδέμενος πίντα καὶ τὸ μικρὰ ἀμαρτήματα, εὐδόκιμος καὶ καθαρὸς ἀπὴν ³⁰ καὶ ἀνεύθυνος. Ἐκεῖ γὰρ εἰσιν οἱ τέλειοι στέφανοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐκεῖ αἱ σφοδρότεραι καὶ ἀπέραντοι κολάσεις τῶν πονηρῶν· ὥσπερ καὶ ὁ σηπεδόνα ἔχων, κἂν μὴ τέμνηται, ἀρρώσκει καὶ τότε μᾶλλον ἐν κακοῖς, ὅταν μὴ τέμνηται· οὕτως καὶ ὁ ἀμαρτάνων, κἂν μὴ κολάζηται, πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος. Καὶ καθάπερ οἱ σπλήνα καὶ ὄδερὸν ἔχοντες, ὅταν ἀπολαύσωσι τραπέζης βασιλῆς καὶ ψυχροποσίας καὶ

A iudicium. Ubi enim aliqui talem metum a corde suo eiecerunt, in finem derelinquuntur et ita deveniunt ad cupiditates irrationabiles et obscenas et « in passiones ignominiae. » Sicut enim multi, saepe alimentorum desiderio elongato, terram lapillosque comedunt; alii autem, siti vehementi agitati, vel sentinam desiderant: sic et illi propter dictas causas derelicti, in illicitum eorum amorem et in appetitum scdum dementiamque ac rabiem exardescunt. Si autem non erubescant, sed oblectentur, non mireris: amentes enim et phrenetico morbo laborantes, multa mala sibi inferunt et defendenda faciunt, ita ut alii super illos lacrymas fundant; ipsi tamen rident et delicias in dictis rebus inveniunt. Quales tandem gehennae tales aerebunt? B Quot supplicia? Si vero gehennam audiens irrideas et isti non credas igni, recordare divinum in Sodomis incendium, illamque terribilem consumptionem. Si ergo talia operans et tu poenam non solvis, ne mireris. Ili enim tanquam, qui gehennam non noscerent, continuo puni i sunt; tu vero, quaecunque deliqueris, etiamsi nullam poenam hic dederis, illic severius lues et punieris. Quare? Quia maiore gratia fruii sumus. Cum autem plura maioraque quam illi delinquimus, qualem veniam obtinebimus, nos qui ex Patribus salutifera recepimus praecepta, quae illi plane non audiverant nec didicerant. Propterea, sive parvam poenam hic dederimus, sive nullam, magis puniemur. Nullus igitur malos videns prospere agentes conturbetur: non enim est hic remuneratio nec virtutis nec nequitiae; quod si tu virtutis et nequitiae mercedem obtines, non est iuxta dignitatem; sed tanquam degustatio iudicii, ut qui resurrectionem non credunt, ab iis quae hic sunt, prudentes efficiantur. Cum igitur prosperatur improbus, ad perniciem est capitis ipsius: quia enim eorum quae hic bene gessit remunerationem accepit, illic magis punietur. Cum autem patitur bonus, vere beatus est; nam, depositis omnibus peccatis magnis et parvis, probatus et purus et irreprehensibilis abit. Illic enim sunt perfectae honorum coronae; illic etiam acres et infinitae malorum poenae. Sicut enim qui tabum habet, etsi non amputetur, aegrotat et tunc magis cruciatur, cum non amputatur: sic peccator, etsi non puniatur, omnibus miserior est. Quemadmodum porro illi qui splene et hydrope laborant, cum mensa splendida, frigidoque potu, et lautis dapibus, et opimis esculentis fruuntur, tum praesertim cunctis miserabiliores sunt, quia delicias morbum adaugent, dum e contra si iuxta medicinae leges fame sitique coarctantur, quamdam spem salutis habent: sic qui in malitia vivunt, si puniuntur, spem optimam habent; si vero cum malitia, deliciis

Variae lectiones et notae

²⁷ Rom. 1, 26. ²⁸ ἀντιμισθίαν cod. ἀνταπόδοσιν γρ. — γρ. ἀντίδοσιν cod. in margine hucusque cod. Coisl. ²⁹ Hucusque apographum codicis Coisluniani 305. ³⁰ ἀπίσι cod.

τῶν μεγιστάνων τοιούτων τερατομόρφων προσώπων, χρυσούς μηνίσκους ἐπὶ τραχήλων, φύσιν μὲν ἄρρενος, θηλείας δὲ ὄψιν ἔχοντες καὶ κεκλασμένως βαδίζοντες καὶ τεθρομμένως φεγγόμενοι ὡς περ ἑταιρίδες ἀπρεπεῖς ὡς κακίαις τὴν κεφαλὴν περισεύουσαι· καὶ γελῶσιν ἀκρατῶς τε καὶ ἀναιδῶς, οἰστηλασίαν πρόδηλον ὑπεφαίνοντες, θέναν μετ' ἀνδρῶν μὲν ὡς γυναῖκες μαλακῶς εὐναζόμενοι⁵⁴⁷ καὶ μαλακίζόμενοι φθείρονται· μετὰ 547 γυναικῶν ὡς φύλακες ἅμᾳ καὶ σωφροσύνης δῆθεν ἰνδάλματα καθυδόντες ἀναισχύντως·⁵⁴⁸ ἀπρηθριασμένως αἰσχροπραγοῦσιν. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ὡς ἀνδρῶν ἀνοσιῶν καὶ βεβήλων φθειρόμενοι μαλακίζονται καὶ καταμυαίνονται διὰ τῆς παρὰ φύσιν ἀνοσιουργίας καὶ βδελυρίας· αὐτοὶ δὲ γυναικάρια ταλαίπωρα καὶ⁵⁴⁹ «σεσωρευμένα, κατὰ τὸ εἰρημένον, (ἐφ') ἁμαρτίαις» καταμολύνουσι καὶ καταδύπτουσι οἷα λυσσώδεις κύνες. Καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον καὶ ἐλαινότερον, αἰτίαι ἐντεῦθεν γίνονται καὶ πρόβητοι τε καὶ μέτοχοι τῆς ἀπαράντου κολάσεως, οἱ τὲ φθείροντες καὶ οἱ φθειρόμενοι. Ἄλλ', ὧς τῆς ἀφροσύνης, ὧς τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας! τούτους γὰρ ἄνθρωποι μάλιστα προδύχοντες,⁵⁵⁰ ὡς σώφρονας παραδεχόμενοι πιστεύουσιν καὶ εἰσοικίζουσιν, οἱ γὰρ εἰσοικιζόμενοι καὶ παρῆρησίας τυγχάνοντες τοὺς ὄντως δικαίως ἀρετῆς ἐπιμελουμένους σώφρονας ἀνδρας κατὰ μικρὸν δειλιάσαντες εἰς τὸ τῶν Σοδόμων βάραθρον κατηχόντισαν ἐλαινῶν, διὸ δὴ λοιπὸν καὶ ἀρρωτέρον⁵⁵¹, πάννυ γε καὶ νόμος εὐαγγελικὸς καὶ ἀριστος βίος καὶ εὐσεβὴς πολιτεία βδελύττεται τούτους ὡς θεομισεῖς καὶ ἀκαθάπτους. Οὗτοι γὰρ τοιαύτην ἐξάγιστον ζωὴν προτιμήσαντες καὶ ποθήσαντες ὅσον ἦεν ἐπ' αὐτοὺς, πόλεις μὲν ἤφάνισαν, τοὺς σπερματικούς τῆς φύσεως λόγους παραφθείροντες καὶ φθειρόμενοι· εὐαδρούσαν⁵⁵² δὲ ῥώμην ἀνδρῶν⁵⁵³, καὶ ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρρενοπρεπὴ γενναίως ἰσχυρὸν δεινῶς ἐξανήλυσαν καὶ ἀπλῶς τὴν σύντονον καὶ σφριγῶσαν ἀκμὴν τῆς νεότητος λυμνόμενοι φανερώς ἀθλίως καὶ καταγελιάστους ἐποίησαν τοὺς ἀλλότας, οὓς φευκτέον προτροπᾶδην καὶ βδελυκτέον ἐνδίκως τοὺς ψυχοκτόνους καὶ σωματοφθόρους καὶ ἐναγείς ὄντας καὶ τῆς φύσεως παραχάρακτας· οὐδὲν γὰρ ἀληθῶς μυσαρώτερον ἢ ἀκαθαρτώτερον τῶν οὕτων πορνευομένων τε καὶ πορνευόντων· εἰῶθαι γὰρ, ὡς ἀληθῶς καὶ ἀκριδῶς μαματίζαμεν, οὐ μόνον οἱ σπάδονες καὶ τὰ μόρια τῆς αἰσχρουργίας ποσῶς ἔχοντες ἀσελγαίνειν ἀμέτρως καὶ ἀκολασταίνειν ἀκορέστως, ἀλλὰ καὶ οἱ τέλει·ν ἀπόκοποι καὶ ἐκτετραγμένοι· καθάπερ οὖν καὶ οἱ ἐκ γενετῆς ἐστερημένοι ταῦτα, πεῦ τῆς ἐσχάτης ἀπορίας καὶ φρενοδιαβείας! διὰ χειρὸς καὶ δακτύλων φθείρειν 548 τὰς ἀθλάς γυναικας κατὰ τὴν ἀνοσιουργίαν αὐτῶν, οὕτως ἐμμανῶς οἱ ἀνόσιοι κατεργάζεσθαι⁵⁵⁴. (142b) Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ σοφὸς ἀριδῆλος· ἔφη⁵⁵⁵.

«Μακάριος ὁ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, καὶ παρθένος ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν

Variae lectiones et notæ.

⁵⁴⁷ κοιταζόμενοι καὶ μ. Glossa. ⁵⁴⁸ καί? ⁵⁴⁹ II Tim. iii, 6. ⁵⁵⁰ προδύχοντα; cod. ⁵⁵¹ ἀρρωδόντως Glossa. ⁵⁵² εὐαδρούσει cod. ἐξανδρ. ⁵⁵³ ἀνδρός cod. ⁵⁵⁴ εἰῶθαι vel κατεργάζονται. ⁵⁵⁵ Sap. iii, 14, 15.

A tes molliterque loquentes velut indecentes caputque huc illuc agitantes meretriculæ. Immoderate impudenterque rident, manifestam subindicantes libidinem; exinde cum viris velut mulieres molliter cubantes et mollii polluantur; cum mulieribus tanquam custodes et sapientiæ sane imagines, impuenter dormientes, inverecunde turpia agunt. Et sic isti a viris scelestis et spurcis corrupti molliuntur et per infamiam spurcitiamque contra naturam polluantur; ipsi vero miseras et peccatis, juxta dictum, onustas, seducunt mulierculas, et sicut furibundi canes sordant. Et quod durius et miserabilius est, inde rei et socii ac participes sunt damnationis æternæ, et corruptiores et corrupti. Ast, o dementia! o error et recordia! hos præsertim ut sapientes cum habeant homines, apud se recipientes, fiduciam tribuunt eis et in domibus suis collocant eos, qui cum in domos introducti sunt et libertatem obtinuerunt, eos qui reipsa juste virtutem colebant homines prudentes paulatim lenocinantes in Sodomorum barathrum demergunt. Ideo cæterum et iustissime lex evangelica, optimumque vivendi genus et pia conversatio tales ut Dei inimicos et impuros detestatur. Isti enim hujusmodi abominandam vitam præferentes et pro viribus adamantes, urbes aboleverunt, seminales naturæ rationes corruptentes et ipsi corrupti; Romam autem viris abundantem, ipsiusque juventutem, et robur virile misere consumpserunt; unoque verbo fortem prosperumque juventutis florem polluentes manifeste miseros et contemptibiles effecerunt quos ceperunt, quibus vertendum in fugam meritoque detestandum erat animarum occisores ac sordatores corporum, velut maledictos et naturæ adulteratores. Nihil enim infamius impuriusque vere est quam sic prostituti ac prostituentes; solent enim, ut vere exacteque didicimus, non solum spadones et turpitudinis particulas utcumque habentes, lascivire sine modo ac libidinari absque mensura, sed et qui omnino castrati et excisi sunt. Quemadmodum igitur et qui a nativitate isis orbantur, eheu delirium et ultima dementia! manu digitique polluere miseras mulierculas secundum improbitatem suam, sic hi scelesti furiose facere consueverunt. Et hoc significans sapiens manifeste, ait; «Beatus eunuchus qui non manu fecit illicita, et beata virgo quæ nescivit torum in delicto.» Merito igitur effeminati, evirati, androgyni, ferro devoti, mulierosi appellantur. Audiant ergo puri, et prudentes illos suspectent, nec credant mendacio, sed eas puritati ac prudentiæ: quid enim ab impuro purificabitur, et a mendacio quid verum demonstrabitur?

παρπατώματι. » Ελκώτω; οὖν ἄθλοι, ἄνδρες, ἀνδρόγυνοι, σιδηροκατάδοι καὶ γυναίκοι μανείς προσ-
αγορεύεσθωσαν. Ἀκούεσσαν τοίνυν οἱ καθαροί, καὶ σώφρονες τούτους ὑποτοπάζεσσαν⁸⁷, καὶ μὴ πι-
σεύεσσαν τῷ ψεύδει⁸⁸ ἀλλὰ τῇ κατισχυμένη καθαρότητι καὶ σωφροσύνῃ· ἀπὸ γὰρ ἀκαθάρτου τί
καθαρισθήσεται καὶ ἀπὸ ψεύδους τί ἀληθεύσει;

Rex autem Justinianus ædificationes multas et
mirabiles, atque Sagari pentapontem fecit : hæc in
octo libris historicus scripsit Procopius.

Ad finem, agitato de corruptibili et incorruptibili
dogmate, alienus a divina pietate, in regem de-
signato Justino, ipsius consobрино, qui tunc euro-
palites erat, vitam finivit

Gelimer, Belisarius fugiens in collem munitum
gentis Maurusiorum aufugit. Hic enim Belisarius
dux exercitus erat quem, cum magna multitudine
navibusque et auro multo, Justinianus ad debellan-
dos Vandalos et Africam diripiendam miserat :
qui magna prudentia et sagacitate, cum cuncta di-
ripuisset et vicisset Gelimerum, in urbem cum
multis divitiis rediit et more consulari per urbem
vectus in circo triumphavit; ideoque Justinianus
in una numismatis parte sese insculpi, Belisarium
autem armatum in alia parte cum hac inscriptione
fecit : « Belisarius Romanorum decus. »

Sed quæ invidia solet in magna felicitate operari,
fecit quoque adversus Belisarium. Etenim calum-
niam passus a dignitate et honore pulsus est, et ipsius
loco Salomon dux exercitus missus est : qui, cum
non valeret servare quæcunque Belisarius acqui-
sierat, omnia Vandalis cessit.

Ille enim Gelimer Belisarium fugiens in collem
munitum, ut dictum est, secesserat apud gentem
Maurusiorum, quibus nec panem nec vinum nec
oleum terra producit, sed qui cocto hordeo et
olyra, sicut irrationalia animalia, vescuntur. Scribit
igitur Gelimer ad Pharan, quem Belisarius reli-
querat ad obsidendum illum, ut sibi mittatur
panis, et spongus et cithara. Pharas autem super
his hærebat, usque dum qui litteras attulerat,
diceret illum desiderare panem ad gustandum ac
videndum, spongum autem ad recreandos oculos
ob lacrymas et sordes, et citharam ut ipsius casus
lugeret. Cum hæc audiisset Pharas dolens ac hu-
manam naturam deridens, omnia quæ desiderabat
misit.

Variae lectiones et notæ.

⁸⁷ ὑποτοπάζοντας μάτην cod. ⁸⁸ ψ. καὶ τῇ cod. ⁸⁹ 560 — "Ἄλλου βεβίλου (Procopii?) Ced. 678,15-17 :
τῷ λγ' εἶται κτεῖται τὴν γ. τοῦ Σαγγάρεως ποταμοῦ. ⁹⁰ ἐκκλησιῶν τε καὶ πόλε (μικρῶν) cod. glossa
marginalis et sub pagina : σχολίων : Ἰουστινιανὸς ἔστησε τὸν κίονα τὸν λεγόμενον Αὐγουστίνου, ἐπιθεὶς
ἐπάνω ἑξήκοντα τὴν αὐτοῦ στήλην, κρατοῦσαν τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ μῆλον σφαιροειδὲς ὡς τῆς γῆς ἀπάσης
κυριεύσαντος, τὴν δὲ δεξιὰν ἀνατεταμένην ἔχουσαν καὶ οἰνοὶ πρὸς Πέρσας ἐμψάλλουσαν καὶ διακαλειομένην :
« Στήθε καὶ τῇ Ρωμαίων γῇ μὴ ἐπεμθαίνετε » (Ced. 656,18-25 : τῷ ις' εἶται = 543; Leo, post jud. cium
in pæderastas). ⁹¹ Aed. V. 5. ⁹² ἀνε γρ. ⁹³ 563 — Ced. 680,4-8 τῷ λη. ⁹⁴ Ἰουστινιανὸς Ced. ⁹⁵ καὶ
βίχτον πανταγὸς καταπέμψας. Ced. ⁹⁶ ἀλλότριον cod. ⁹⁷ κοροπαλόντην cod. ⁹⁸ 554,555. — Περί Βελι-
σαρίου Ced. 649,15-24 : πάλιν δὲ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βελισάριον στρατηγὸν μ. — πολλοῦ καταπολ.
⁹⁹ ἐκρυβὼν cod. ut 556. ¹⁰⁰ καὶ ἀνδρεία add. Ced. ¹⁰¹ ἐγκρατῇ ποιησάμενος Ced. ¹⁰² ἀποδεξάμενον Ced.
¹⁰³ μὲν ἐν cod. ¹⁰⁴ Ced. 649,24-650,4 : ἀλλ' οἷα φθόνος ἐν. ¹⁰⁵ κτ. Βελισαρίου φυλάξαι Ced. ¹⁰⁶ πάντων
Ced. πάντ. cod. ¹⁰⁷ Ὁ δὲ Γ. ἑλεεινῶς χειμαζόμενος, γ. τῷ Φ. ἀξίων π. οἱ δ. καὶ σπ. καὶ κ. π. ἐκείνους
γὰρ τοὺς Μαυρουσίους δ. δ. δ. οἱ δ. οἱ δ. σίτος γ. — σιτίζονται, κ. τ. λ. Ced. 649,6-10. ¹⁰⁸ Β. π. Φ. Γ. δν κατ.
cod. (Φθαράς ter.) ¹⁰⁹ τὸν adul. Ced. ¹¹⁰ διὰ τὸ τὰ δ. ἀπομάττεσθαι Ced. ¹¹¹ τὴν δὲ x. Ced. ¹¹² ἀνθρωπίνην
τ. χην ἢ. π. ἐξέπεμψε Ced.

⁹⁹ (9) Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς πάμπολλα κτι-
σματα ποιήσας θαυμαστὰ⁹⁹ καὶ τὴν πενταγέφυραν
τοῦ Σαγγάρου, ἄπερ Προκόπιος¹⁰⁰ ὁ ἱστορικὸς ἐν
ὀκτὼ λόγοις συνεγράφατο¹⁰¹.

¹⁰⁰ (10) Εἰ; δὲ τὰ τέλη αὐτοῦ¹⁰² τὸ περὶ φθορτοῦ
καὶ ἀφθάρτου κινήσας δόγμα¹⁰³, ἀλλότριος¹⁰⁴ τῆς
εὐσεβείας; Θεοῦ ἐτελεύτησε (προβαλλόμενος; Ἰουστίνον
ἀνέψιδν αὐτοῦ εἰς βασιλέα, κουροπαλάτην¹⁰⁵ τότε δ. τ. α.).

¹⁰⁶ (11) Γελίμερ Βελισάριον ἐκρύβων¹⁰⁶ [εἰς ἕρος
όχυρὸν κατέφυγεν ἔθρους τῶν Μαυρουσίων]. Οὗτος
γὰρ ὁ Βελισάριος στρατηγὸς ἦν, ὅστις καὶ μετὰ πλή-
θους ἀναριθμήτου καὶ πλοίων καὶ χρυσοῦ πολλοῦ
(σταλεῖς παρὰ Ἰουστινιανῷ) πολεμήσαι Οὐανδόλους
καὶ Ἀφρικὴν ἐκπορεύσας, δς ἀγγινοῖα καὶ φρονή-
σει¹⁰⁷ πάντα ληίσάμενος; καὶ Γελίμερον κρατήσας¹⁰⁸
B ἀνήγαγεν ἐν τῇ πόλει μετὰ πλοῦτου πολλοῦ καὶ
ἐθριάμβευσεν 549 ἐν τῷ Ἰπικῷ ὑπατεῖαν ποιή-
σας; ἐν τῇ πόλει, ὥστε Ἰουστινιανὸν¹⁰⁹ ἐν μὲν¹¹⁰ τῷ
ἐνὶ μέρει τοῦ νομίσματος; ἐαυτὸν ἐγχαράξαι, ἐν δὲ
τῷ ἑτέρῳ Βελισάριος ἐνοπλον καὶ ἐπιγράψαι « Βελι-
σάριος; ἡ δόξα τῶν Ρωμαίων. »

¹¹¹ (12) Ἀλλ' οἷα τὰ τοῦ φθόνου ἐν μεγάλῃ εὐδαι-
μονίᾳ εἰσθεῖν ποιεῖν, ὁδινε καὶ εἰς Βελισάριον. Δια-
ελθθεῖς γὰρ μετέστη τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας καὶ
Σολομῶν ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸς ἐπέμφθη, δς τὰ
κτηθέντα¹¹² παρὰ Βελισαρίου φυλάξασθαι μὴ δυνη-
θεῖς, τοῖς Οὐανδόλοις πάντα¹¹³ παρεχώρησεν.

¹¹⁴ (13) Οὗτος¹¹⁴ γὰρ ὁ [Γελίμερ] Βελισάριον εἰς ὄρος ἐκ-
κρύβων, ὡς εἴρηται, ὄχυρὸν ἔθρους τῶν Μαυρουσίων
παρ' αὐτοῖς δὲ οὔτε ἄρτος, οὔτε οἶνος, οὔτε ἑλαιον
γεωργεῖται, ἀλλὰ κριθὰ; καὶ ὀλίρας ὡς ἄλογα ζῶα
ἐφθὰ σιτίζονται. Γράφει οὖν πρὸς Φαράν Γελίμερ¹¹⁵,
δν Βελισάριος κατέλιπε φυλάσσοντα αὐτὸν, πεμφθῆναι
αὐτῷ ἄρτον, καὶ σπόγγον, καὶ κιθάραν. Ὁ δὲ Φα-
ρὰς διηπόρει περὶ τούτων, ἕως (ἐν) ὁ τὴν ἐπιστο-
λὴν κομίσας ἔφη, δτι ἄρτον μὲν ἐπιθυμᾷ γεύσασθαι
καὶ ἰδεῖν¹¹⁶, σπόγγον δὲ διὰ¹¹⁷ τὰ δάκρυα καὶ τὴν
ἀλυσίαν, παραμυθίσασθαι τοὺς ὀφθαλμούς, κιθά-
ραν δὲ¹¹⁸ ὅπως τὰς συμφορὰς αὐτοῦ ἐκτραγυδοίη.
Ταῦτα Φαράς ἀκούσας, περιελθὼν τὰ καὶ τὴν
ἀνθρωπείαν¹¹⁹ φύσιν ἐκμυκτηρίσας πάντα ἐπεμψεν
(ὅσα ἐχρῆζεν.)

(14) Χοσρόου δὲ ὁ τοῦ Πέρσου τὴν ἅπασαν Ἀνα-
τολήν ληξικομένην, Ἰουστινιανὸς Βελισάριον ἐκ τῆς
Ἀσσυρίας ἀγαγὼν καὶ στρατηγὸν Ἀνατολῆς ποιήσας,
κατὰ Περσῶν ἐξαπέστειλεν. 550 Ὁ δὲ καθολι-
κεὶς καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσας τοσοῦτον
τοὺς πρέσβεις Ἀραβίου τῇ καθολικῇ ὡς στρατεία
ἐξέπληξεν, ὥς ἐπὶ θήραν δέθεν ἐξίων αὐτοῖς ὀφθαί,
ὥστε ἀφικόμενον ὁ πρὸς Χοσρόην ὑπόσπονδον αὐ-
τὸν Ῥωμαίοις [ποιῆσαι] τοσοῦτον δὲ Βελισάριος
θαυμάσθη παρὰ Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις καὶ εὐ-
δοκίησεν ἥ ὅτε Γελλίμερα δορυδάλων καὶ Οὐττήγγην
τοὺς δύο βασιλεῖς ἐν Βυζαντίῳ ἤγαγεν.

(15) Πάλιν οὖν κατηγορηθεὶς ὡς ἐπιβουλεύων
τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ἐκ θλίψεως τελευτᾷ, δη-
μιουργίᾳ ἀπάσης αὐτοῦ τῆς ὑποστάσεως.

ΕΚΑ'. Βασιλεῖα Ἰουστινίου.

Μετά δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσεν (143α) Ἰου-
στίνος, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ', ὃς ἐκτίσσε παλάτιον
ἐξω τῆς πόλεως καὶ λιμένα ἐν τῇ πόλει· τὸν μὲν
ἐκάλεσε Σοφίανος, τὸ δὲ Σοφιανῶν εἰς ὄνομα τῆς γυ-
ναικὸς αὐτοῦ Σοφίας.

ΕΚΒ'. Περὶ τινος Ἰουδαίου παιδὸς.

Ἐφ' οὗ καὶ Ἰουδαῖος τις ἐν ΚΠ. ὀλοφύετην
τέχνην ἔχων, παῖδρον ἐκείνητο μονογενὲς, ὃ καὶ
παρίδωκε μανθάνειν γράμματα πλησίον τῆς Μεγά-
λης ἐκκλησίας, ἧς ὁ σκευοφύλαξ, ἔχων λείψανα
πολλὰ τῆς ἀγίας τραπέζης ὡς ἐξ ἱκανοῦ χρόνου,
προσεκαλέσατο παῖδας πρὸς τὸ διαπανθῆσαι αὐτά·
εἰσηλθὼν ὁμοίως καὶ τὸ Ἰουδαῖον παῖδρον καὶ
μετέλαβε καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν
παῖδρον. Ἀπολοθὲν δὲ καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ἐλθὼν,
ἠρωτᾷτο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· «Ἰνα τί ἐδράδυνας,
τέκνον;» Ὁ δὲ παῖς ἀπεκρίθη· «Μετὰ τῶν Χρι-
στιανῶν παῖδρον (ἀπελθὼν) εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλη-
σίαν 551 ἔφαγον χάριν, πάτερ (καὶ διὰ τοῦτο ἐδράδου-
ναι).» Ὁ δὲ ὀλοῖος ἐκείνος θῆρ(ῆ) πατὴρ σφόδρῳ μανεῖς
«(ἔσχε παρ' αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα καὶ) μετὰ τὸ ἄριστον
συμπαράλαβὼν μεθ' αὐτοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ
ἐργαστήριον ἀπελθὼν, ἐβρίψεν αὐτὸν εἰς τὴν κάμι-
νον καὶ κλείσας τὴν θύραν ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ γυνή
αὐτοῦ γινώσκουσα τὴν τοῦ πατρὸς μανίαν τὴν
κατὰ τοῦ παιδὸς, εἰς τὸ ἐργαστήριον σπουδῇ παρ-
γένετο καὶ παρακύψασα διὰ τῆς ὀπῆς τῆς θύρας
ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδὸς ἔσω ἐν τῇ καμίνῳ καὶ
τὴν θύραν πατάξασα καὶ εἰσελθοῦσα, ἐξέβαλε τὸν
υἱὸν αὐτῆς ἀφλεκτον ἐκ τῆς καμίνου. Λεγούσης δὲ
αὐτῆς· «Τίς ἐνέβαλε σε, τέκνον, εἰς τὴν κάμινον,

Chosroa vero Persa totam orientalem regionem
vastante, Justinianus Belisarium ex Occidente ro-
vocans et ducem Orientis creans, contra Persas
misit. Qui cum se ad bellum accinxisset et adversus
Persas movisset, adeo Darii legatos armatura acie-
que obstupescit, tanquam ad venationem exiens
ipsis visus, ut Chosroam, cum ad ipsum venisset,
sponsorem pacis cum Romanis fecerit : tantam
autem Belisarius apud Persas et Romanos admira-
tionem obtinuit ac laudem, quantam cum Goime-
rum et Vitigenreges captivos Byzantium duxerat.

Rursus autem calumniis lacessitus quasi contra
regem Justinianum consilia faceret, ex afflictione,
publicata omni substantia ejus, vita decessit.

CCXXI. Regnum Justinii.

Post Justinianum regnavit Justinus, ejus nepos,
annos tredecim; qui palatium extra urbem et in
urbe portum aedificavit. Hunc vocavit Sophianus;
illud autem Sophianum ex nomine Sophiae, ipsius
uxoris.

CCXXII. De quodam puero Judaeo.

Sub illo quidam Judaeus Constantinopoli vitria-
riam artem exercens, puerum habebat unigenitum,
quem ad discendas litteras tradiderat prope Magnam
ecclesiam. Hujus vasorum custos, post certum
tempus multas sacrae mensae reliquias habens,
pueros ad edendum eas advocabat. Ingressus quo-
que pariter Judaicus puer cum ceteris Christianis
pueris ipse participavit. Dimissus autem et ad pa-
rentes regressus a patre interrogatus est : « Quare,
puer, moratus es? » Puer autem respondit :
« Cum Christianis pueris ingressus in Magnam
ecclesiam, manducavi et ego, et ideo moratus
sum. » Dolosa autem illa bestia seu pater, valde
furens rem in semetipso continuit, et (post cenam
puerum suum accipiens et in officinam abiens, cum
in caminum project et obserata porta discessit.
Mulier autem furorem patris adversus puerum
cognoscens ad officinam diligenter se contulit et per
januae foramen aspiciens, vocem pueri in camino
inclusi audit. Tum concussa janua, intravit et
puerum e fornace integrum eripuit. Dicente autem
illa : « Quis te, fili, projecit in caminum? Et quo-
modo non combustus es? » ait puer : « Pater quidem
meus immisit me, sed mulier purpurata venit, et
flammam exstinxit dicens : « Ne timeas, puella. »

Variae lectiones et notae.

Τῷ ιδ' ἔτει Χοσρόης· ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τετάρτην εἰσεβόλῃν εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀποκίησται—Ἰουστι-
νιανὸς—B. αὐτὸς ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐληλυθὼς κατ' αὐτοῦ ἐπεμψεν, x. τ. λ. Ced. 652, 15-655, 14. ὁ ἀφικόμε-
νος cod. 563. Ced. 684, 3, 4; λιμένα Σοφίας 685, 12-14. Rubrica M. 2. II. τ. I. τοῦ εἰφάντος τὴν
παῖδα αὐτοῦ ἐν τῇ καμίνῳ Par. 1706 evanuit in cod. 556-552—Ced. 686, 23 688, 2 : Ἐπὶ τούτου τοῦ εὐσε-
βεστάτου I. I. τις ἐν τῇ πόλει ὀλοφύετ. π. τρ. δίδωκε τοῖς παισὶ πρὸς Ced. μεθ' ὧν συνῆλθε καὶ
τὸν I. παῖδρον ὅπερ ἀπ. πρ. τ. γ. αὐτοῦ ἀπῆλθε καί φησιν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἵνα Ced. καὶ μετ. παῖδρον
om. Slav. ἄριστῆσαι λαβὼν τὸ παῖδρον καὶ ἀπ. εἰς τὸ I. αὐτοῦ ἐρ. αὐτὸ εἰς Ced. τὴν x. τοῦ π. μ.
τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰδὼς, ἀπελθοῦσα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ καὶ διὰ τῆς δ. π. ἡ τῆς φωνῆς καὶ εἰς. εὔρε τὸν
παῖδα καθήμενον ἰσθῶν τῆς x. ἀκαταφ. Ὁν ἐξαγαγούσα ἡρώτα αὐτὴν πῶς ἀκατάφλεκτος εἰμύνη. Ὁ δὲ
ἀπεκρίνετο Γ. π. Ced.

Cum autem mater hæc audivisset et planxisset, puerum secum assumpto, ad Menam patriarcham festinavit, et omnibus ei renuntiatis, ut Christiana cum puero suaderet, rogavit. Ille confestim utrumque regi adduxit. Rex autem et patrem pueri accersiri iussit, et cum examine facto, multum hortatus et deprecatus esset eum ut Christianus fieret, illum non acquiescentem ad palum affligi, velut ipsius nati occisorem, mandavit. Mulierem vero patriarcha baptizatum fecit monacham et illum lectorem.

Ἦν γυναικα βαπτίσας ἔποισεν ἀσκήτριαν, τὸν δὲ παῖδα ἀναγνώστην.

CCXXIII. Regnum Tiberii.

Tiberius post Justinum regnavit annos quatuor. Cum hic in circum venisset, exclamaverunt ordines: «Videamus, videamus Romanorum Augustam.» Ille vero respondit: «Est ecclesia homonyma Augusta contra publicum Diegistei balneum.» Fauste igitur exclamaverunt ordines: «Anastasie Augustæ anni multi.»

Sophia vero, Justini vidua, anima vulnerata est: non enim sciebat Tiberium uxorem habere, ideoque

ΕΚΤ'. Βασιλεία Τιβέριου.

Τιβέριος· μετὰ Ἰουστίνου ἐβασίλευσεν ἔτη 8. Τοῦτου ἀναλθόντος ἐπὶ ἱπποδρόμῳ, ἔκραξαν τὰ μέρη· «Ἰωμεν, 552 Ἰωμεν τὴν Ἀδούσταν Ῥωμαίων.» Ὁ δὲ ἐδήλωσεν· «Ἦ ἀντικρὺ τοῦ θερμοσίου λουτροῦ διηγιστίος· ἐκκλησία (οὐσα) 553 ὁμώνυμος·» τῇ Ἀγούστη. Ἐδφήμεσαν οὖν τὰ μέρη· «Ἀναστασίας Ἀδούστης πολλὰ τὰ ἔτη.»

(2) Ἦ δὲ Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ, ἐπλήγη τὴν ψυχὴν· οὐ γὰρ ᾔδει ἔχειν αὐτὸν γυναικα καὶ

Variæ sectiones et notæ.

«μοι add. Ced. » κατ. ἀπλήρως οὖν τῷ υἱῷ πρ. τὸν π. Μ. καὶ Ced. «Ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλεία ἀπῆγαγε καὶ Ced. » ἐξ. παρεκάλει ὁ βασιλεὺς γ. γ. καὶ π. π. αὐτὴν οὐκ ἐπ. ὁ καὶ πρ. δ. ἀν. ὡς φ. γ. τοῦ ἱ. παιδίου, τὴν δὲ γ. καὶ τὸ παιδίον β. ὁ πατριάρχης τὴν μὲν ἐπ. δ. τὸ δὲ παιδίον ἀν. Ced. » ἐξ ἄλλου (2) Οὗτος ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος μεγάλῳδρος ἦν καὶ φιλόκτιστος, ἔσχε δὲ γυναικα Σοφίαν ὀνόματι (Ced. 680, 13-15. (3) Εὐσεβὴς δὲ ὡν (καὶ ὀρθόδοξος) ἐπεκόμισσε τὰς ἐκκλησίας τὰς κτισθείσας ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ, τὴν τε Μεγάλην ἐκκλησίαν (καὶ) τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἀπὸ τε χειρῶν καὶ ἀμείνων καὶ πάσης προσόδου (Ced. 680, 15-17). (4) Ὁ αὐτὸς ἀνελθὼν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, τῶν δῆμων στασιαζόντων, δὴλῳσε τοῖς Βενετοῖς, ὅτι οὖν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐτελευτήσῃ, τοῖς δὲ Πρασινοῖς (τοὺς — Πρασινοὺς cod.) ὅτι οὖν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἔζη. Καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη ἡσύχασαν. (5) Ὁ αὐτὸς κτελεῖ καὶ τὰ παλάτια Σοφριανῶν ἐξαισία καὶ λαμπρὰ καὶ υπερθαύμαστα — καὶ τὴν νῆσον τὴν Πρίγκιπτον, ὃ ἦν πρόσθεν αὐτοῦ, κατασκευάσας καὶ ἐκεῖ παλάτιον (Ced. 684, 5-6). (6) Ὁ αὐτὸς ἐκτίσας καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν τῷ ὀρθανορρομῳ, ἀλλὰ καὶ τὰς β' ἁλῆας τῶν Βλαγερῶν ὁ αὐτὸς προσέθηκε ὡς εἶναι τὴν ἐκκλησίαν σταυρωτὴν (Ced. 684, 12-13). (7) Ναρσῆς δὲ ὁ κουβικουλάριος (1134) ἡγαγέτο παρὰ τοῦ βασιλέως· διὰ καὶ ἐκδορεῖτο εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν εἰσδόντων ἰσως πάντα ὑπονοεῖν, ὃν ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρον (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Leo) κατ' ἐχθρῶν, καὶ διεπράξατο πρᾶξις ἀρίστη (α. 567). (8) Οὗτος; ὁ Ναρσῆς; ἐκτίσας τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἐν ᾗ καὶ λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων Πέδου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου ἀπέβατο (Ced. 684, 7). (9) Τιβέριον δὲ τὸν κόμητα τῶν ἐκκουβιτῶν ἀπέστειλε κατὰ τῶν οὐδῶν ἐξελθόντων καὶ λεηλατούντων τὰ θρακῶς μέρη (Ced. 685, 5 a. 570). (10) Εἰς τὴν νῆσον ληφθεὶς Ἰουστίνος; Τιβέριον ἰδιοποιήσας, Καίσαρα ἀνηγόρευσεν (Ced. 685, 6, 7 a. 574). (11) Κτελεῖ καὶ καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, ἀποκαθάρσας τὸν λιμένα καὶ μέσον ἰδρύσας στήλας β' αὐτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, μετονομάσας τὸν λιμένα Σοφίας (Ced. 685, 11-14 a. 577). (12) Νόσω δὲ βαρῆθεις προσεκαλέσατο τὸν τε ἀρχιερεῖα καὶ τὴν σύγκλητον πᾶσαν καὶ ἀγαθὸν Τιβέριον παρουσίᾳ πάντων, προσέβαλετο αὐτὸν βασιλεῖα εἰπὼν τάδε· «Ὁ Θεὸς ἀγαθὸν σε ποιήσας, αὐτὸς, οὐκ ἐγώ, τὸ ἀξίωμα (σχῆμα Leo, Ced.) τῆς βασιλείας σοὶ δίδωσι. Τίμησον (οὖν) αὐτὸν (αὐτὸ Ced.) ἵνα τιμηθῇ· ὑπ' αὐτοῦ· μὴ ἐπιχαίρης (ἐπιχαίρει cod.) αἵμασι· μὴ κοινῶναι (κοινωνῆς Leo) φόνους· μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδοῖς (ἀποδόσης Ced.) μὴ μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνηστῆς Ced. Leo.) τινὶ ὡς· καὶ γὰρ· καὶ γὰρ Leo, Ced. (μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνητῶν Ced., μνηστῆς Leo) ἐπταῖσα καὶ σφαλεῖς ἀπέλαβον κατὰ τὰς ἀνομίας μου, ἀλλὰ δικασομαι ἐν τῷ Θεῷ τοῖς ὑποβάλλουσιν μοι ταῦτα· μὴ ἐπαρθῇς ἐπὶ (τῇ) τιμῇ τῆς βασιλείας σου· οὕτως ἔχε τοὺς πάντας ὡς σεαυτὸν· γινώθι τίς ἦς καὶ τίς εἰ νῦν· μὴ ὑπερηφανῆς (ὑπερηφανεὺς cod. ὑπερήφανος ἦς Ced. Leo) τοῖς ὁμοφύλοις καὶ οὐχ ἀμάρτης. Οἶδας τίς ἦμιν σου. Εἰμι νῦν, τὸν θάνατον ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρων. Πάντας οὗτοι οἱ παριστάμενοι δούλοι εἰσι καὶ τέκνα σου. Τῷ στρατῷ πρόσεχε· ἀνάνδρους καὶ ἀσυνέτους μὴ προχειρίζου. Μὴ σε πεισάτωσαν, ὅτι καὶ οἱ πρὸ σου οὕτως διεγίνοντο. Ταῦτα παρεγγυῶ σοὶ καὶ παραινῶ ἀφ' ὧν ἐπαθόν. Περιουσίας οἱ ἔχοντες, ἀπολαύσαντες αὐτῶν (αὐτοὺς cod.) χρῆσθαι· τοῖς μὴ ἔχουσιν (οἱ ἔχοντες χρηστῶν [εἰ ἀγαθοὶ δώρησαι Leo]). Οἶδας ὅτι τῶν σκιάγγων μου) σε προστιμησάμην (προστιμήσαι Leo, εἰ Ced.) τὴν μητέρα σου, τὴν ποτὶ σου δέσποιναν γενομένην σέβου καὶ τίμα· δούλος γὰρ ἦσθα πρότερον, νῦν δὲ γενοὺς αὐτῆς. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Καίσαρος ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ πεισθέντος, ἔφη ὁ βασιλεὺς· «Εἰ θέλεις, [εἰμὶ, εἰ οὐ θέλεις], οὐ ζῶ (οὐκ ὦ Leo). Ὁ Θεὸς ὁ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ποιήσας, ἐμὲ δὲ (ἐμὲ δὲ Ced.) εἰς τὴν σὴν καρδίαν (τὴν x. σου Ced.) καὶ ἄλλα, ἀ ἐπελαθόμεν εἰπὼν σοι· Ὁ Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Τιβέριος τὴν βασιλείαν ἐκράτησεν (Ὁρα παραγγέλλαν Ἰουστίνου πρὸς τὸν Τιβέριον Glossa; Ced. 685, 19-686, 20 a. 578). (13) Ἐπὶ Ἰουστίνου χειρτονεῖται Ἰωάννης ὁ νησιευτῆς· πατριάρχης (α. 582? Hæc omnia desunt in Serb. et Bulg.). » 565 — Ced. 685, 8-12. c' Leo. » ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. Ced. » Διηγιστίος cod. » ἐστὶ add. Ced. Leo. » Ced. 688, 12-16.

διὰ τοῦτο προσεφιλώθη αὐτῷ ἐπὶ τῷ Ἰουστίνου, παύ-
σαι αὐτὸν προβαλεῖσθαι εἰς βασιλεία Τιβέριον,
βουλομένη γῆμαι αὐτὸν καὶ μῆναι Αὐγούσταν *.

(3) Ταύτην δὲ κατήγαγε Τιβέριος εἰς τὸ παλά-
τιον * τὸ ἐν τῷ Ἰουλιανῷ λιμένι, καλεῖσας κουβι-
κουλάριους * καὶ ἑτέρας ** τινὰς εἶναι εἰς ὀψρησίαν
αὐτῆς καὶ διατρεῖν αὐτήν· ἑτίμα δὲ αὐτὴν ὡς **
μητέρα, ποίων πᾶσαν θεραπείαν αὐτῆς.

(4) Οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ δημόσιον Βλαχέρνων λου-
τρὸν καὶ πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενώνας ἀνεκένωσατο.

(5) Οὗτος Μαυρίκιον καὶ Ναρσὴν κατὰ Περσῶν
ἀπέστειλε· Μαυρίκιον δὲ ὑποστρέψαντος μετὰ νί-
κης ** μεγάλης, ἰδίεζτο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ τι-
μῆς πολλῆς καὶ γαμβρὸν αὐτὸν εἰσποίησατο, ὡπαύ-
τως καὶ Γερμανὸν ἐν τῇ ἑτέρᾳ θυγατρὶ, ἀμφοτέρους
ποίησας Καίσαρας.

554 (6) Φαγῶν δὲ κώμωρα ** πρῶτον ἀξιο-
θέατα παφαρμακωμένα ** καὶ μέλλον τελευτῆν **
Μαυρίκιον ** βασιλείᾳ ἀνηγόρευσε.

ΣΚΑ'. Βασιλεία Μαυρίκιου **.

Μετὰ Τιβέριον ἐβασίλευσε Μαυρίκιος, ὁ γαμ-
βρός αὐτοῦ ὁ Ἀρμένιος, ἔτη κ', ὃς ἔσχε γαμβρὸν
ὀνόματι Φιλιππικόν, ὃς ἔκτισε μονὴν ** ἐν Χρυσοπό-
λει ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ.

(2) Στρατηλάτης δὲ ** παρὰ Μαυρίκιον * προχειρι-
σθεὶς καὶ ἀναλαβὼν τὰ στρατεύματα, κατὰ Περσῶν
ἐχώρει, (145^b) πολλὰς ἀνδραγαθίας κατ' αὐτῶν
ἀνδεικνύμενος ὅμα Ἡρακλεῖω στρατηγῷ.

(3) Κτερίζει δὲ ὁ Μαυρίκιος τὰ Καριανῶν καὶ τὸν
ἐν αὐτῷ ἔμβολον, ὑπογράφας ἐν αὐτῷ τὰς αὐτοῦ
πράξεις (καὶ τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων μ' ὄντα πλησίον
τοῦ Σωτηρίου).

(4) Καὶ τὴν λιτὴν δὲ τὴν ἐν Βλαχέρναις τελε-
σθεῖσαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διέτύπωσε, καὶ τὴν
προέλευσιν ἀπαρτήσας, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς δημόσιον
λουτρὸν.

(5) Ἐπὶ τοῦτου Χαγάνος ὁ τῶν Ἀδάρων ἀρχη-
γὸς τὰς σκηνὰς διαλύσας, ἐπὶ τὴν Θράκην χωρεῖ καὶ
πολλὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἀνατρεῖ.

(6) Τοῦ δὲ βασιλέως κατ' αὐτοῦ ἐξόντος καὶ ἐν
τῷ Δαονίῳ γενομένου **, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ γυναῖον
ἔστικε καὶ οἰκτρὰς φωνὰς ἤρει. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἀπέστειλε μαθεῖν τὸ συμβάν, καὶ εἶδον παῖδιν γε-
νηθὲν ἀνευ ὀφθαλμῶν καὶ βλεφάρων, μῆτι χεῖρας
μῆτε βραχίονας ἔχον **. 555 πρὸς δὲ τὸ ἴσχυον **
(καὶ) ἰχθύος ὁρὰ προσπεφυκυῖα ** ὅπῃ ἔρχεν αὐτῷ **.

(7) Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔξωθεν τοῦ Βυζαντίου χωρία
ἐτέθησαν δύο παῖδες, ἐν μὲν τετράπου, καὶ ἐτε-

A foverat eum, Justino persuadens ut cum imperio
præficeret sperans se ei nupturam atque Augustam
remansuram.

Hanc autem Tiberius duxit in palatium quod est
in portu Juliani, iubens cubicularias et quasdam
alias illi servire et eam custodire: honorabat au-
tem illam ut matrem omnemque de illa curam ha-
bebat.

Iste ædificavit publicum Blachernarum balneum,
multasque ecclesias et hospitia restauravit.

Iste Mauricium et Narsen adversus Persas misit.
Mauricium autem post magnam victoriam reversum
multo cum honore rex excepit et in generum as-
sumpsit, sicut et Germanum, cui dedit alteram
filiam; ambos etiam creavit Cæsares.

Cum autem præcoces scis, specie quidem dele-
ctabiles, sed veneno infectas comedisset et jamjam
esset moriturus, Mauricium regem proclamavit.

CCXXIV. Regnum Mauricii.

Post Tiberium regnavit Mauricius, ejus gener,
Armenius, annos viginti: generum habuit nomine
Philippicum, qui Chrysopoli monasterium sub ip-
sius nomine construxit.

Dux autem exercitus a Mauricio designatus, cum
exercitu contra Persas processit, multaque præclare
facta adversus illos una cum Heraclio stratego
gessit.

Ædificavit autem Mauricius Cariana rostra,
quibus suos actus inscripsit, et templum Qua-
draginta Sanctorum prope Salvatoris ædem.

Publicam autem deprecationem quæ in Blachernis
fit, sanctissimæ Deiparæ dicavit, nec non exitum ei
quod in iis est publicum balneum.

Sub eo Chaganus, Avarorum dux, sæderibus
ruptis, in Thraciam progressus est multasque Ro-
manorum acies disperdidit.

Ipse vero rex adversus illum processit. Cum au-
tem Daonium attingisset, nocte mulier pariebat
lamentabilesque voces edebat. Rex misit ut quod
evenerat edisceret, et qui fuerant missi natum vide-
runt puerum absque palpebris et oculis, nec ma-
nus, nec brachia habentem. Post renes autem
cauda piscis naturaliter inhærebat ei.

Sed et extra Byzantii loca editi sunt duo pueri,
unus cum pedibus quatuor et alter cum duobus ca-

Variae lectiones et notæ.

* ὁπὸ Ced. * Αὐγούστα Ced. * Ced. 688, 16-19. * π. τῶν Σοφίων καὶ Ced. * κουβικουλάριον
Ced. ** ἑτέρους. Leo, Ced. ** Ἰσα μηρὶ Leo, Ced. ** 582 — Ced. 690, 6-8 : Τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει-
κτίζει Τιβέριος τὸ δ. τῶν B. — ἀνανεοῖ δὲ καὶ ἱ. π. καὶ ξ. κ. τ. λ. Ced. ** Ced. 690, 14-691, 1.
** ἀνάγκης cod. ** Ced. 691, 1-5 : Τῇ δὲ ἰδ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς φ. ** συγκώμωρα πρ. Leo, συκά-
μινα ὄψιμα Ced. ** νενοθευμένα Ced. ** τεθνάναι, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὴν
σύγκλητον ὅμα τοῖς στρατεύμασι καὶ M.C ed. ** τὸν ἴδιον γαμβρὸν Ced. ** ἀναγορεύει Ced. ** τοῦ
Ἀρμενίου M. 2. ** 585. ** τῆς Θεοτόκου, ἐν KΠ. δὲ οἶκον τὸν λεγόμενον τοῦ Φ. Leo, Ced. 697, 7-12.
** τῆς εἰσας Ced. 692, 10. ** Ced. 694, 18 : Ὁ δὲ M. ἔκτισε τὸν Καριανὸν ἱ. ἐν Βλ. γρ. ἐν δ. διὰ ζωγρα-
φίας τὰς ἱ. πρ. Ced. ** Ced. 684, 20-23. ** 590, 591 — Περὶ τοῦ πειθὸς τοῦ γεννηθέντος ἀνευ χειρῶν.
** Ced. 695, 21-696, 2. ** γενομένων cod. ** ἔχων cod. ** τῷ ἰσχυῖ Ced. ** προσφυῖς C.d. ** ὁστρα-
κώδεις. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ κόων ἐξέπικου; κερατὶν ἔχων λοντωθῆν γεννηθεὶς ἐγένετο μέγας ποδὶρα Ced.

pitibus. Qui vero historias scripserunt dicunt non A
fausta significari urbibus in quibus hujusmodi mon-
stra nascentur.

Eadem vero die regis equus cadens diruptus
e-l.

Ipsa vero non in bonum de talibus auguria su-
mens, in urbem regressus est.

Verum etiam canis cum sex pedibus et capite
leonis capitis formam habente miraque magnitudine
editus est.

CCXXV. De Sirenibus, crocodilis et hydrys.

In Nilo flumine apparuerunt etiam, oriente
sole, duo animalia humanam referentia formam,
homo et mulier, quæ vocantur Sirenes, voce ju- B
cundissima valdeque pernicioſa. A capite us-
que ad umbilicum hominis habent formam, reli-
quum autem volucris. Homo quidem erat pectore
validior ac robustior; mulier autem facie comaque
flava relucebat, dum vir sinit et faciem sine pilis
et spissam comam haberet. Populus autem cum
præfecto mirabilis par istud androgynorum obse-
crat non recederet priusquam omnes hoc stupendo
spectaculo satiantur. Et usque ad nonam horam
omnis populus animalia ista contemplanſ mirabatur.
Et postea rursus in flumen immersa sunt.

Postquam autem immersa fuerunt, crocodili
a paruerunt qui ruentes multos homines necave-
runt. Crocodilus enim est simul immanis fera et
piscis a capite usque ad caudam; dorsum ejus ni-
gro lapidi simile est; venter autem albus. Quatuor
ipsi sunt pedes et cauda maxima et aspera; ossis
enim spinæ est unico osse constantis. Dissecatur-
que velut acanthus, quasi serræ dentes et acumina,
et cum illa ferit monstrum quos lacessit, multaque
facit vulnera. Caput autem ipsius humeris conti-
guum est iisque æquatur quandiu non hiat; ubi hiat
totum caput oris loco est et usque ad humeros pan-
ditur.

Hunc autem impugnat animalculum hydra di-
etum, in eodem flumine vivens, formam habens
canis, hoc modo. Cum scilicet dormitando croco-
dilus os aperit, hydra, prius in cæno volutata, D
per os illius in ventrem sese insinuat, et, hoc dila-
cerato, bestia enecata, per anum egreditur. Et

ρον δικόρυπον. Οἱ δὲ τὰς ἱστορίας γράψαντες λή-
γουσι μὴ σημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς τοιαῦτα
τίχονται.

(8) Τῇ (δὲ) αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ἵππος τοῦ βασιλέως, ἂν
διεβρίγη πᾶσιν.

(9) Ὁ δὲ τοῦτοις ὅτι εἰς καλὸν εἰσινισάμενος,
ἐπίστρεψεν ἐν τῇ πόλει.

(10) Ἀλλὰ καὶ κύων ἐξάπους κεφαλὴν ἔχων
λεοντώδῃ ἐγεννήθη παμμεγέθους σφέδρα.

ΣΚΕ΄. Περὶ τῶν Σειρήνων, κροκοδείλων καὶ
ὕδρων.

Καὶ ἐν τῷ Νείῳ ποταμῷ ἔφάνησαν ἡλίου ἂν
ἀνατέλλοντος ἀνθρωπόμορφα δύο ζῶα, ἀνὴρ καὶ
γυνὴ (ἅπερ Σειρῆνες προσαγορεύονται, φθόφθιγγα
πάνυ καὶ θανατηφόρα· τὴν δὲ μορφήν ἔχουσιν, ἀπὸ
κεφαλῆς ἕως ἐμφαλοῦ, ἀνδρώπου, τὸ δὲ λοιπὸν πε-
τεινῶδ), καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ εὐστερνος (ἦν καὶ) κατὰ
πληκτος, ἡ δὲ γυνὴ τὴν ὄψιν καὶ τὴν κόμην
ξανθὴν (ὁμοίως καὶ ὁ ἀνὴρ τοὺς τε μαστοὺς εἶχε καὶ
τὴν ὄψιν ἀτρίχον καὶ τὴν κόμην βαθεῖαν. Ὁ δὲ λαὸς
μετὰ τοῦ ὑπάρχου θαυμάζοντες ὅρκους ἔβαλλον ἐκεῖνο
τὸ ἀνδρόγυνον μὴ ἀναχωρήσει πρὶν ἅπαντες ἐμφορη-
θῶσι τῆς θέας ταύτης παραδόξου). Καὶ (δὴ) μέχρις
ὥρας θ' πᾶς ὁ λαὸς θαυμάζεε θεωρῶν τὰ ζῶα
ταῦτα. Καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν κα-
τέδυσαν.

556 (2) Τοῦτων δὲ καταδυσάντων κροκοδείλοι
ἀνέβυσαν (καὶ ἐκπληθύναντες πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων
διέφθειραν). Ὁ (γὰρ τοι) κροκοδείλος· θηρίον μέγα
ἐστὶν ὁμοῦ καὶ ἰχθὺς ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι οὐρᾶς, καὶ
ἡ μὲν χροιά τοῦ σώματος αὐτοῦ πέτρα μελαίνῃ προσ-
έοικε, ἡ δὲ γαστήρ λευκὴ· καὶ πόδες αὐτῶν εἰσι δ'
καὶ οὐρὰ μεγίστη, τραχεῖα· τῆς ῥάχους γὰρ ἐστὶν
ἐνδὸς ὁστέου τελευτή· καὶ ἐντέμνεται εἰς ἀνάρθας
(144) ὥσπερ αἱ τῶν πτερυγίων (ὁρμαὶ καὶ) ἀκμαί, καὶ
τύπται μετ' αὐτῆς πρὸς οὐδ' ἂν μάχεται, καὶ πολλὰ
ποιεῖ τραύματα· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ προσήρμο-
σται τοῖς ὤμοις ἐξισομένη ἐφ' ὅσον μὲν οὐ κίχνη
θηρίου ἐστὶ κεφαλὴ· ἐπὶ δὲ χάνη, ὅλη γίνεται
στόμα μέχρι τῶν ὤμων τὸ χάσμα ποιοῦσα.

(3) Ἀναίρει δὲ τοῦτο πολλὰκις ἡ λεγομένη ὕδρις
ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ ὑπάρχουσα, μορφήν ἔχουσα
κυνὸς τοιοῦτον τρέμει. Τὸ γὰρ στόμα διανοίγων ὁ
κροκοδείλος καὶ οὕτως καθύδινον, ἡ ὕδρις ἐγκυλισ-
μένη εἰς πηλὸν καὶ διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ πρὸς
τὴν γαστέρα χωροῦσα καὶ ταύτην διαβρίξασα, (ὁδὲ

Variae lectiones et notæ.

ὁ τὸν χρυσὸν περιχέμενος κόσμον, ἀθρόως Ced. 696, 4. T. πᾶσιν δ. ὁ βασιλεὺς περιλμπος ἦν
Ced. 696, 5. περὶ τοῦ ἐξάποδος κυνός. π. κρ. Par. 1706, π. κροκοδείλου M. 2-14. Ced. 700, 19-
701, 6: Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον (τῷ ἡ' ἔτει). μετὰ τοῦ λαοῦ πορευομένων ἐν τόπῳ τῷ ἐπιλεγόμενῳ
Δ. Ced. ἡ. ἀνίσχοντος ζ. ἀ. ἐν τῷ ποταμῷ ἐφ. Ced. τ. adid. Ced. εὐστερνος adid. Ced. τὴν
ὄψιν, κ. τ. λ. Ced. τοὺς τε μαστοὺς εἶχε καὶ Ced. δ. λεῖαν καὶ κ. βαθεῖαν. ἰθαύμασεν ὁρῶν —
ἰθαύμαζον ὅσῳ. ced. Καὶ τῇ θ' ἔδ. ἐν τῷ ποταμῷ Ced. Ced. 701, 6-14: Καὶ ἰδοὺ καὶ κροκοδείλων
πληθὺς ἀνέφανε. Ὁ δὲ κρ. θ. ε. μὲν καὶ ἡ. μέγας ἀμύβιος; δὲ καὶ ἡ μὲν γ. τ. ν. δ. π. εἰσκι μ. ἡ δὲ γ.
λ. π. δὲ θ' καὶ δ. μεγάλη καὶ τρ. ἐν δὲ ἄνωθεν ὡς αἱ Ced. ἐν ταύτῃ καὶ τραυματίζει· ἡ κ. δὲ προσ-
ήρμοσμένη τ. ὡ. καὶ ε. καὶ ἐφ. Ced. καὶ ε. εἰς Ced. ποιοῦσα τὸ γ. Ced. Ζῶον δὲ ἐστὶ μικρὸν ἢ
δ. ἡτις καὶ ὕλλος λέγεται κ. ἐχ. μ. αὐτὴ εἰς π. κυλ. ἐπιτηροῦσα τε τὸν κροκοδείλον καθύδινον, εἰσπληθὺς
δ. α. τοῦ στ. δ. κίχνης; γὰρ ὁ κροκοδείλος; καθύδινον εἰς τ. γ. τοῦτου γ. κ. τ. διαβρίξασα, ε. δ. τ. ε.
ἀπονεκροῦσα αὐτόν Ced. 701, 14-19.

τον) ἐξέρχεται διὰ τῆς ἑδρας, νεκρὸν αὐτὸν καταλιμπάνουσα. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε· πρὸς τὰ ἐξῆς ὁ λόγος βασιλεύει.

(3) Πρίσκον ὁ βασιλεὺς, τὸν ἔβιον γαμβρὸν, ἀποστείλας κατὰ Σκυθῶν μετὰ πάντος τοῦ στρατοῦ, οἱ τοὺς Σκυθὰς νικῆσαντες ἀντήραν κατὰ τοῦ βασιλέως. Μηνιῶν δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, πολέμου συγκροτηθέντος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων, ὑπέθετο Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς τῷ στρατηγῷ καταπιστευθέντι τὸ στράτευμα προδοῦναι τούτους τοῖς πολεμίοις, δι' ἣν ἂν ἀνταρσίαν κατ' αὐτοῦ ἐμελέτησαν, ὅπερ καὶ γέγονε.

557 (5) Συνελήφθη οὖν πλῆθος πολὺ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς ὁ Σκυθὴς ἐξωνθηῖν παρὰ Ῥωμαίων. Ἐδήλωσε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Χαγάνῳ δωρεὰν αὐτῶν πάντα· ἀπολυθῆναι. Ὁ δὲ ἀντεδήλωσεν· Ἄποδιδωμι πάντας, κατὰ ψυχὴν νόμισμα κομιζόμενος. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ ἀνασχομένου δοῦναι, ἀνὰ ἡμισυ νομισματοῦ ἤξιωσε λαβεῖν ὁ βάρβαρος. Καὶ μὴδὲ τοῦτο καταβεβήμενος ὁ βασιλεὺς, θυμωθεὶς ὁ βάρβαρος ἀπέκτεινε χιλιάδας ἱβ' ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου.

(6) Ὅθεν ἐκ τούτου ἐμισθῆθαι Μαυρίκιος ὑπὸ πάντων, καὶ ἰλιθόρουον αὐτὸν καὶ καταρῶντο. Ὁ δὲ μεταμεληθεὶς καὶ τὸ μέλλον κριτήριον ἐννοήσας, εἰλετο μᾶλλον τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολαβεῖν καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. Καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους ἐπίστευεν εἰς τε τοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους καὶ εἰς ἀσκητήρια καὶ μοναστήρια μετὰ δώρων πολλῶν, ὅπως εὐξάνται περὶ αὐτοῦ, ἵνα τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολάβῃ.

(7) Προσκυνῶν δὲ καὶ εἰς Φιλιππικόν, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, διὰ τὸ ΦΙ γράμμα. Οὕτω γὰρ εἶπον τῷ Μαυρίκιῳ, ὅτι ΦΙ αὐτὸν διαδέχεται. Ὁς δι' ὅρκων πολλῶν ἐπληροφόρει Μαυρίκιον καθαρὸς εἶναι τῆς τοιαύτης ὑποφίας. Τοῦ δὲ Μαυρίκιου τὸν Θεὸν ἱκετεύοντος ῥυσθῆναι τῆς ἀμαρτίας ταύτης, εἶδεν ἐνύπνιον τοιοῦτο, ὥς ἐτι λαοῦ κλειστού παρεστῶτος τῇ εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου, φωνὴ ἐκ τῆς εἰκόνος ἐγένετο λέγουσα· Ἀγάγετέ μοι Μαυρίκιον. Ὁν ἀγαγόντες παρέστησαν. Καὶ φησιν· Ἡ θεία φωνή· Ποῦ θέλεις (ὦ Μαυρίκιε) ἀποδώσω σοί, ἐνταῦθα **558** [η] ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Ὁ δὲ γενόμενος ἐντρομος ἀποκριθεὶς· εἶπεν· Ὡς καὶ μὴ ἐκείθεν. Καὶ εὐθέως ἐκέλευσεν ἐκδοθῆναι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν (αὐτοῦ) Φωκᾷ τῷ στρατιωτῇ. Διυπνισθεὶς οὖν ἀπέστειλεν εὐθὺς τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἀγαγεῖν Φιλιππικόν, ὃς ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἰδὼν τὸν παρα-

A hæc quidem huc usque : exinde sermo continuabitur.

Mauricius Priscum, generum suum, miserat adversus Scythas cum omni exercitu; qui, postquam Scythas vicissent; contra imperatorem rebellaverunt. Furere accensus adversus illos, bello inter Romanos et Barbaros ingravescente, suavit Mauricius rex duci cui concreditus erat exercitus ut eum traderet inimicis, ob rebellionem quam adversus ipsum erant moliti: quod et factum est.

Fuit igitur magna multitudo capta, et Scythas abduxerunt eos a Romanis redimendos. Proposuit autem rex Chaganus ut pretio accepto cunctos in libertatem vindicaret. Ille autem respondit: « Omnes reddo si pro unaquaque anima numisma accipio. » Imperatore vero non assentiente, dimidium numisma recipere consentit Barbarus. Sed cum imperator acquiescere necdum voluisset, iratus Barbarus duodecim millia in campo Tribunalis interfecit.

Exinde Mauricius omnibus odio habitus est, contemptus et maledictus. Ipse vero poenitens futurumque iudicium reputans, potius in hac vita quam in futuro iudicio peccatum luere elegit. Et formulas scripto exaratas misit ad patriarchales sedes, ad asceteria et monasteria, cum muneribus multis, ut orarent pro ipso et peccata hic lueret.

Jam vero de Philippico, genero suo, propter syllabam Phi scandalum passus erat. Dixerant enim Mauricio Phi ipsi successorum. Ille autem juramentis multis Mauricio suavit se purum a tali suspitione esse. Cum vero Mauricius deprecaretur Deum ut a tali peccato absolveretur, somnium habuit, quo videbatur illi multus populus ad imaginem Christi stare prope januam palatii æream, et vox ex imagine dicebat: « Adducite mihi Mauricium. » Quem adducentes obtulerunt. Et ait divina vox: « Ubi vis, Maurici, reddam tibi, hic vel in futuro iudicio? » Respondens ait: « Hic et non illic. » Et statim jussit ipsum et uxorem et filios et omnem cognationem tradi Phocæ militi. Experfectus ergo statim cancellarium suum misit ad arcessendum Philippicum, qui in hac ipsa hora cancellarium videns et de vita sua desperans, communionem sacram poposcit, et sic abiit ad imperatorem, uxorem relinquens in sacco et cinere gementem. Ingressus autem

Variae lectiones et notæ.

“ δι’ ὃ? ” ἤγαγον ἂν οἱ Σκυθαὶ Leo. “ καταβεβήμενος τοῦ βασιλέως Leo, cf. Ced. 700,6-15. ” ἐξελήφατο μ. ἢ ἐκείσε M. cf. Ced. 704,1-6. “ Ced. 704,7-705,12: Ἐσθ, ὡς τὸ ΦΙ ἔχειν εἰς χρηματισμὸν τὸν τούτων ἀναιρήσαντα, καίτοι διαφόροι αὐτῷ Φιλιππικοῦ ὀμνυμένου μὴ ἔχειν ἐξ αὐτοῦ φόβον τινά. Πάντων οὖν περὶ τούτου εὐχομένων, ἢ ὁ Μαυρίκιος ἐν μετ’ νυκτὸς ὡς εἰς τὴν χαλκὴν πύλιν τοῦ π. ἱστάμενος ἐκείθεν ἐμπροσθεν τῆς εἰ. τοῦ σωτήρος καὶ λαὸν πολλὸν ἐν αὐτῷ τῶν αἰχμαλώτων ἐγκαλούμενος καὶ φ. γέγονεν ἐκ τοῦ ἁγίου χαρακτήρος λέγουσα· Ἄδσε M.) Καὶ οἱ ὀθῆεν ὑπηρεταὶ κρατῆσαντες αὐτὸν π. ἐν τῷ πορφυρῷ ὀμφαλῷ τῷ ἐκείσε. “ πρὸς αὐτὸν add. Ced. “ ὧς ἢ Ced. “ Ὁ δὲ ἐπ’ ἢ Φιλανθρωπε δέσποτα, δικαιοκρίτα ὦ μ. καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι. Ced. “ τε add. Ced. “ αὐτοῦ add. Ced. “ δ; ἢ τῇ ὦ. Ced.

ad imperatorem procubuit ad pedes ejus. Sed imperator accubitore exire foras jussit, et ipse cecidit ad pedes Philippici, dicens: « Ignosce mihi, frater, quia peccavi tibi nimis. Te enim suspicabar vitæ meæ insidiari: sed nunc te innocentem esse agnosco. Hortor ergo te ut mihi dicas, an in ordinibus militiæ quemdam Phocam cognoscas. » Philippicus autem ait: « Unum cognosco, qui pridem ab exercitu missus tuæ contradixit potestati. » Et dixit imperator: « Cujus est indolis? » — « Timidus et ferox. » Imperator autem ait: « Si pusillanimis, et occisor. » Et ei somnium enarravit. Ille vero ait: « Vide quomodo non desit littera Deo, cum alicui vult dare regnum. »

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· « Πόλας ἐστὶ γῶμης; » « Δεῖλδς καὶ θρασύς. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· « Εἰ δεῖλδς, καὶ φονεύς. » Καὶ διηγήσατο ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἴδε » πῶς γράμμα τῷ Θεῷ οὐ λείπει, δέσποτα (ᾧ ὁ δέλει δοῦναι τὴν βασιλείαν).

In hac ipsa nocte apparuit stella cometes.

Postridie venit missus magistriani a sanctis hoc responsum ferens: « Deus quidem animam tuam salvabit, accepta poenitentia tua, sed e presenti vita cum multa tribulatione multisque periculis exides. » Quæ cum audivisset Mauricius, ex animo multas Deo gratias reddidit.

Sophia vero, Justinii uxor, mirandam pretiosissimamque coronam Mauricio regi paraverat: ille vero, cum hanc vidisset et miratus esset, in die sacro Paschæ deposuit eam in ecclesia Deoque consecravit.

Autumno vero delabente, cum rex Petro duci scripsisset ut in Selavorum regione hiemaret, rebellis multitudo: unde duces, turbis in unum congregatis, Phocam militem in regem provehant.

Postquam vero Petrus ceterique duces in urbem ingressi hoc regi renuntiaverunt, Mauricius, odium in se plebis concipiens, vestibus depositis, media nocte in dromonem ascendit cum uxore ac liberis, populi rebellionem fugiens.

Et cum in sanctum Autonomum ægre confugisset, volens in munitionum castrum asilum querere, non valuit; nam subito violentissimis articulis doloribus et podagra correptus immobilis jacere cœpit.

Varia lectiones et notæ.

« ἐπὶ τοῖς Cod. » « ἔξ. ἐκ. τὸν π. Cod. » « εἰς Cod. » « ὁ δὲ ἔφη add. Cod. » « ἰ. δ. πῶς οὐ λ. τὸν Θεὸν γ. Cod. » « ὁ cod. ὅταν τινὲς Leo. » « Cod. 705, 12: Τῇ δὲ ν. ἐκείνῃ ἔφ. » « ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ λεγόμενος ξίφης Cod. » « Cod. 705, 16-18: Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἔφθ. » « Θεὸς δ. τὴν μ. σου σ. τὴν ψ. σου καὶ μετὰ τῶν ἁγίων κατατάττει σε πανοικί, τῆς δὲ βασιλείας μ. ἀτιμίας καὶ κ. ἔ. Ταῦτα α. Μ. μ. τὸν Θεὸν ἐδόξαζε Cod. » « 601. » « Τῷ ὁ' ἐται. τοῦ ἁγίου Πάσχα, Σ. Αὐγουστα ἡ γ. ἰ. ἅμα Κωνσταντία τῇ γυναικὶ Μαυρικίου σι. κατασκευάσασαι ὀπερ. τῷ β. προσήγαγον. Ὁ βασιλεὺς δὲ τ. θ. ἀπελθὼν ἐν τῇ μ. ἔ. τῷ Θεῷ τ. προσήγαγε, κρεμάσας ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης Cod. 701, 20-24. » « 682. » « Τῷ δὲ Π. στρα. ἐνταί γράφει Μ. τὸν Ἰστρον διαπερᾶσαι καὶ ἐν ἔτη γ. τὸν λαὸν π. ὅπερ ἀκούσαν τὸ πλῆθος ἐστασίασαν καὶ πρ. ἄρχοντα φ. τὸν κένταρχον, κ. τ. λ. Cod. 715, 18-22. » « Τοῦτο ὁ Πέτρος ἀκηχῶς εἰς τὸ Εὐζάντιον φεύγει καὶ πάντα ἀναγγέλλει τῷ β. Ὁ δὲ Μ. μ. ν. ἰδιωτικῇ περιβαλλόμενος ἐσθῆτα εἰς δρ. εἰσελθὼν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀποδιδράσκει Cod. 705, 22706, 3. » « Λαλιᾶτος δὲ γεγονυίας μολὶς διασώζεται εἰς τὸν δ. Ἀ. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ νυκτὶ ἀρβρίτις καὶ ποδάγρα ἐπιπίπτει αὐτῷ Cod. 706, 3-5.

Α κοιμώμενον καὶ τῆς αὐτοῦ ζωῆς ἀπογνοῦς, ἤχησας κοινωνῆσαι, καὶ οὕτως ἀπῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, καταλιπὼν τὴν γυναῖκα ἐπὶ σάκκου καὶ σποδοῦ (144b) ὀρηνοῦσαν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπαυεν ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν παρακοιμώμενον ἐξελεῖν, καὶ αὐτὸς ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας Φιλιππικοῦ λέγων· « Συγχώρησόν μοι, ἀδελφε, ὅτι ἡμαρτὸν σοι πολλὰ. Ἐγὼ γὰρ ὑπερβόων τῇ ζωῇ μου ἐπιβουλεύσαι· ἀλλὰ νῦν ἔγνω ἀδῶν εἶναι (σε). Παρακαλῶ οὖν σε εἰπεῖν μοι, εἰ γινώσκεις ἐν τοῖς τάγμασι Φωκᾶν τινα στρατιωτῆν. » Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἔφη· « Ἐνα γινώσκω, ὅς πρὸ καιροῦ πεμψθεὶς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀνέλεγε τὸν κράτει σου. »

B « (8) Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ».

« (9) Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐφθασεν ὁ ἀποσταλὴς μαγιστριανὸς φέρων ἀπάνκριον ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι Ὁ Θεὸς τὴν μὲν ψυχὴν σου σώζει, δεξιόμενος τὴν μετάνοιάν σου, τῆς δὲ παρουσίας ζωῆς; 559 μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ κινδύνων ἐκπίπτεις. Ἀπερ ἀκούσας Μαυρίκιος ἐκ ψυχῆς ὑπαχρίστησε τῷ Κυρίῳ μεγάλως.

« (10) Κατεσκευάσθη δὲ στέμμα Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνή, Μαυρικίῳ τῷ βασιλεὶ ὑπερβύτης καὶ ὑπερτίμιον. Ὁ δὲ τοῦτο θεασάμενος καὶ θαυμάσας τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀπέθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτο ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

C « (11) Τοῦ μετοπώρου δὲ καταλαβόντος καὶ τοῦ βασιλέως γράψαντος Πέτρῳ τῷ στρατηγῷ παραχειμάσαι ἐν τῇ τῶν Σκλάβων χώρᾳ, ἀντείπεν ὁ λαός· ὅταν οἱ ἄρχοντες εἰς ἐν τὰ πλῆθη συναθροίσαντες, προβάλλονται εἰς βασιλέα Φωκᾶν τὸν στρατιώτην.

« (12) Τοῦ δὲ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων ἐν τῇ πόλει παραγενομένων καὶ τοῦτο τῷ βασιλεὶ εἰπόντων, Μαυρίκιος τὸ κατ' αὐτοῦ μέσος τοῦ λαοῦ εἰδὼς, μεσούσης νυκτὸς ἀποδυσάμενος εἰσῆλθεν εἰς δρόμωνα σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, φεύγων τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ.

« (13) Καὶ μετὰ κινδύνου εἰς τὸν ἅγιον Αὐτόνδμον διασωθεὶς, βουλόμενος εἰς τι φρούριον ὄχυρόν καταφυγεῖν, οὐκ ἴσχυσεν· αἰφνῆς γὰρ ἐπιτίθενται αὐτῷ σφοδρότατοι πόντοι καὶ ἀρβρίτιδες, ὥστε καλεῖσθαι αὐτὸν ἀμετανιήτων.

(14) Ὁ δὲ Φωκάς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δεχθεὶς εἰσῆλ-
θεν ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τὰ βασίλεια.

560 (15) Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεοδοσίον ἀπέ-
στειλε πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν ἀναμνησά-
μενος αὐτὸν τὰς εἰς αὐτὸν εὐεργεσίας καὶ ὡς δι' αὐτοῦ τὴν
βασίλειαν Περσῶν ἐκράτησε. Χοσρόης τὴν τῶν Περ-
σῶν ἀθροίσας ἡ χώραν κατὰ Ῥωμαίων ἐχώρησεν
ἐπὶ Φωκά καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας τῶν Ῥω-
μαίων ἐπύρθησεν.

ΣΚΖ'. Βασιλεία Φωκά τοῦ τυράννου.

Μετὰ Μαυρίκιον ἐβασίλευσε Φωκάς ὁ Καππα-
δοκῆς τύραννος ἔτη ἡ', στίφας καὶ Λεοντῶ τὴν γυ-
ναῖκα αὐτοῦ εἰς Λύγουσταν.

(2) Εἰς δὲ τὸ Ἰππικὸν ἀνελθόντος καὶ στάσεως
γενομένης περὶ προτιμήσεως τόπου τοῖς μέρεσιν,
ἐκραξαν οἱ δῆμοι· «Ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν,
ἀλλὰ ζῇ· ἐρωτηθῆτω.» Ὁ δὲ ἀλάστορ κινεῖται
πρὸς [τὸν] φόνον Μαυρίκιου. Καὶ εἰσῆλθε Μαυρί-
κιος· θέσμιος εἰς τὸν Εὐτροπίου λιμένα· προκολά-
ζων δὲ αὐτὸν ὁ μαιφρόνος τῇ θεωρίᾳ, τοὺς πέντε
ἄρβενας υἱοὺς αὐτοῦ ἐμπροσθεν αὐτοῦ σφαγῆναι
προσάττει. Ὁ δὲ Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τῷ δυσ-
τυχίματι, συνεχῶς ἀπιφθέγγετο· «Δίκαιος
εἰ, Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου.» Τῆς δὲ
τιθῆνης ὑποκλεψάσης ἐν (ἐκ) τῶν (ε') βασιλικῶν παι-
δῶν καὶ τὸ βῆον αὐτῆς πρὸς ἀναίρεσιν ἀντιδοῦσα,
ὁ Μαυρίκιος (145^α) οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ βῆον
ἐπεζήτησεν. **561** Ἰδοὺν καὶ αὐτὸ ἀναρεθῆναι.
Οὕτω τοῖνον καὶ νόμον φύσεως (καὶ νότον
κρίστων καὶ ἀκροατῆ μετανόῃ) ὀφθαλμότερος γεγο-
νὼς (Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς) ἀπαλλάττει καὶ αὐτὸς
ὁμοίως τὸν βῆον (μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ εὐχα-
ριστίας, ὅθεν καὶ κληρονόμος γέγονε τῶν αἰωνίων
ἀγαθῶν).

(3) Τοῦ δὲ ἀθλοῦ Φωκά προστάξαντος τεθῆναι
τὰς τούτων κεφαλὰς ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου,
ἐξήρχοντο οἱ τῆς πόλεως καὶ θεωροῦν αὐτὰς ἕως
ἐπὶ τῶν οὐρανῶν. Καὶ τότε συνεχώρησεν αὐτὰς ὁ ἀλιτήριος
τοῖς ποδοῦσιν ἀποδοθῆναι. Οἱ δὲ δεξάμενοι κατέθεντο
αὐτὰς ἐν τοῖς πρέπουσι τόποις.

(4) Τὴν δὲ Μαυρίκιου γυναῖκα σὺν ταῖς τρισὶν
θυγατράσιν αὐτῆς ἐν μοναστηρίῳ καθέειρε.

Phocas autem a populo exceptus in urbem et
regiam intravit.

Filiū autem suū Theodosiū ad Chosroen,
Persarū regem, misit, ut in ejus memoriam re-
vocaret beneficia ipsi praeſtita, quomodo, se
auxiliante, Persarū regnū obtinisset. Chosroes,
congregata Persarū gente, contra Romanos movit,
et multas urbes locosque Romanorū evertit.

CCXXVI. Regnum Phocae tyranni.

Post Mauriciū regnavit Phocas Cappadox ty-
rannus annos octo, Leontina ejus uxore Augusta
coronata.

Cum autem in circo versaretur et seditio circa
loci prerogativam inter partes ferretur, exclama-
verunt populi: «Mauricius non est mortuus,
sed vivit: interrogetur.» Scelestus autem ad Mau-
ricii caedem excitatus, Mauriciū vinculis onustū
ad portū Eutropii adduci jubet. Praevio autem illū
supplicio per visum afficiens scelestus, quin-
que filios ejus coram ipso jugulari praecepit. Mau-
ricius vero philosophice sustinens infortunium,
constanter exclamabat: «Justus es, Domine, justum
est judicium tuum.» Cum autem nutrix unum e
quinque regis pueris subripuisset et propriū fi-
lium pro illo ad necem offerret, Mauricius non per-
misit, sed suū adduci filiū et ipsum occidi quae-
sivit. Sic ergo praepotenti maximeque paenitentia
naturae legibus et moribus excelsior factus Mau-
ricius et ipse mortem cum multa patientia gratissime
subiit, exindeque honorum aeternorum haeres fa-
ctus est.

Cum miserabilis Phocas statuisset ipsorum ca-
pita in campo Tribunalis deponi, egrediebantur ur-
bis incolae eaque contuebantur usquedum foeterent.
Tunc scelestus tolli permisit si quis eam rem cur-
raret. Qui vero acceperunt ea locis decentibus
reposerunt.

Uxorem vero Mauricii cum tribus filiabus ejus
inclusit in monasterio.

Variae lectiones et notae.

Οἱ δὲ Πράσινοι ἐξεληθόντες εἰς τὸ Ῥέγιον μεγάλας εὐφημαίας ἱέμενον τὸν τύραννον Φωκᾶν καὶ
πεῖθουσιν αὐτὸν ἐν τῷ Ἐξόδομ παραγενέσθαι Ced. 706,5-7. Ὁ δὲ τὸν τοῦ Μαυρίκιου ὡς
λόγος κρατεῖ π. X. ἀποσταλέντα, ἀποστελλας ὁ Φ. κατέλαβε, x. τ. λ. Ced. 709,8-23. ὁ δὲ δύνα-
μιν Leo. ὁ μᾶλλον δὲ δύναμιν cod. e glossate in textum recepto. ὁ δὲ — Ἐξόδομτος ἱερός, τῆς
θείας σαρκώσεως φῆς. Φ. ὁ τ. λ. δ. ἡ' — τούτου γυνὴ Λ. ὁμότροπος αὐτῷ Ced. 708,14,21.
Ced. 706,16-707,8. ὁ α. καλῶς ἔχει Mon. ἡ γὰρ Leo. ἀποσταλλας ἡγάγε τὸν τοιοῦτον εἰς Ced.
καὶ προαναίρουσιν οἱ τούτου ἄρβενας παῖδας ἐπὶ βῆσιν δ. Ced. ἐκτερεῖται Mon. τὸ δυσ-
χρημα Mon. ἐπιβ. Leo. Ced. — Ps. cxviii, 136. — εὐθεὶς αἱ κρίσεις Ps. δίκαιαι αἱ χρ.
Ced. γίνεται τοῖνον τῶν παιδῶν ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν πατρὶν, ἐπιδεικνύμενος τὴν ἀρετὴν ἐν
τῷ μεγάλῃ τῆς συμφορᾶς Ced. τῆς γὰρ τ. αὐτοῦ κλ. ἐν τῶν β. παιδῶν Ced. ἡ δ. α. πρ. ἂν Leo.
I. ἐπιδόσης π. σφαγῆν Ced. ἡ π. παρὶ δὲ τινες, ὅτι τούτου σφαγνέτος, γὰρ σὺν τῷ αἵματι ἔρρευ-
σιν, ὡς πάντας τοὺς ὀρώντας θρηνησαι δεινῶς Ced. Καὶ οὕτως καὶ ὁ ἀνθρώπῳ Leo. Ὁ μὲν οὖν
ὁ βασιλεὺς v. φ. ὡφ. γ. καὶ ὁ α. π. τὸν β. Ced. Τούτων δὲ τὰς x. ἐν τ. x. τοῦ τρ. (τῶν τριβουναλίων
cod.) ἔρριψαν. Μετὰ δὲ τὸ ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ὥρισε τοῖς θέλουσι λαβεῖν αὐτὰς, δ: καὶ τὰς σύμασιν αὐτῶν
προσέμελλαν οἱ φιλόχρηστοι, θάψαντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μάρκου, x. τ. λ. Ced. 707,8-708,2 cf. Th.
Τὸ δ' εἶπε ἡ Λύγουστα Κωνσταντῖνα σὺν τ. τ. θ. α. εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσφεύγει. Ὁ δὲ πατριάρχης
Κυριακὸς τοῦτο οὐκ ἐπένευσεν· ὅμοιος δὲ β: βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Φωκά ἐν μοναστηρίῳ ἐγκλείει Ced. 711,5-7.

Porro Alexandriae calligraphus quidam, vir pius, A domum ex vigilia repetens media nocte, in qua die Mauricius interfectus est, statuas ex altioribus detractas et clamantes conspexit: « Interfectus est Mauricius et filii ejus; » quod cum notasset, post dies decem homo venit Mauricii snem annuntians.

Scelestus autem Phocas post aliquod tempus ipsam Mauricii uxorem cum tribus filiabus ejus in Eutropii mole interemit; imo vero impius omnem Mauricii propinquitatem ad majorem Christianorum ruinam delevit. Non enim ex tunc a Romanorum imperio variae successivaeque calamitates recesserunt.

Tunc enim Chosroes, rex Persarum, solvit pacem, Avarique Thraciam succenderunt, et ambo Romanorum exercitus, eo quod impius et impurus legitimo pioque imperatori praelatus esset, destruxerunt atque deleverunt.

Antea vero hominum bestiarumque mortalitas sterilitasque terrae multa et hiems gravissima incubuere, ita ut mare glacie rigeret et multi pisces morerentur.

Porro perfidus Phocas his omnibus excedentibus malis hoc extremum adjecit. Cum enim equestrem exercitationem fecisset et populi non eum acciperent, injuriose clamaverunt ad eum: « Surge, Phoca, C iterum ad caucum bibisti, iterum mentem perdidisti. » Contra quos furiosus ille impius, multos quidem mutilavit eorumque membra ad testitudinem suspendit; multos autem decollavit aliosque cremavit. Plurimum vero populum praefecto commisit ut intercluderet eos et post aliquot dies morti traderet. Turbae vero convenientes ignem in praetorium injecerunt et captivi omnesegrossi fugerunt.

Postea vero venit ira Dei super caput impii Phocae propter innumera quae fecerat mala. Gener enim ejus Crispus, patricius, non sustinens injustas videre caedes et crudelitates ejus jussu patratas, ad Heraclium, Africae ducem, scripsit, ut, multis D

(5) Καλλιγράφος δὲ τις ἐξαλαβὴς ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ἐκ παννυχίδος οἰκαδὲ πορευόμενος μέσης νυκτός, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνιέρθη Μαυρίκιος, ὁρᾷ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυσθέντας καὶ βοῶντας: « Ἀνιέρθη Μαυρίκιος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, » ὅπερ σημειωσάμενος ὁ καλλιγράφος, ἦλθεν ἀνθρώπος μεθ' ἡμέρας δέκα μηνύων τὴν Μαυρικίου τελευτήν.

(6) Ὁ δὲ γε ἀλάστορ Φωκάς μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ τὴν γυναῖκα Μαυρικίου ἅμα ταῖς ἐρίσι θυγατέραςιν αὐτῆς ἀνέβλεν ἐν τῷ μολῷ (τοῦ *) Εὐτροπίου (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ) καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου διώλεσεν ὁ παράνομος εἰς πλείονα τῶν Χριστιανῶν ὀλεθρον· οὐ γὰρ * διέλιπε τὴν τῶν Ῥωμαίων ἑκτοτε βασιλείαν δυστυχήματα ποικίλα τε καὶ ἐπὶ ἀλλήλα.

562 (7) Ὅτι γε γὰρ Κοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην διέλυσε, καὶ Ἀβαροι τὴν Θράκην ἐδῆσαν, καὶ ἀμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διέφθειραν καὶ ἐξήλειψαν διὰ τὸ τὸν ἀνόσιον καὶ βέβηλον προσιμῆσαι τοῦ ἐννόμου καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως.

(8) Πρὸ δὲ τούτων καὶ θνήσκεις ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ ἀφορία τῆς γῆς πολλὴ γέγονε καὶ χειμῶν βαρύτερος ὥστε παγῆναι τὴν θάλασσαν καὶ πολλοὺς ἰχθύας τεθνάναι.

(9) Ὁ οὖν δόλιος Φωκάς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ἀμέτρων κακῶν προσέθηκε καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο· ποιήσας * γὰρ ἱππικὴν ἢ τάκτισιν, τῶν δὲ δῆμῶν τούτων μὴ καταδεξαμένους, ἐκραξάν ὀβριζόντες αὐτόν· « Ἀνάτειλον, Φωκά *, πάλιν » (εἰς) τὸν καύχον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας· * ἐπ' οἷς μανίς (ὁ θεομάχος) πολλοὺς (μὲν) ἡρώτηρας **, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνῃ ἐκρέμασε, πολλοὺς δὲ ἀπεκεφάλισε καὶ ἄλλους ἐσάκησε. Τὸν δὲ πλείονα λαὸν τῷ ὑπάρχῳ ἐπέτρεψεν ἀποκτείνειν αὐτοὺς, ὅπως μεθ' ἡμέρας τινὰς παραδώσῃ αὐτοὺς τῷ θανάτῳ. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπισυναχθέντες καὶ πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον βάλοντες **, ἐξῆλθον οἱ δέσμιοι πάντες καὶ ἔφυγον.

(10) Μετὰ δὲ ταῦτα ἔφθασεν ἡ ὀργὴ * τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσεβοῦς Φωκά ἀνθ' ὧν ἔβρασαν ἀναριθμήτων κακῶν **. Ὁ γὰρ γαμβρὸς αὐτοῦ) Κρίσπος ὁ πατρικίος, μὴ ὑποφείρων ὁρᾷ τοὺς ἀδικούς φόνους καὶ τὰ θεινὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φωκά γενό-

Variae lectiones et notae.

* Ced. 710, f. 7: « Ἐν Ἀλ. κ. ε. » μεσούσης ν. ἀκρούει ἐκ τῶν β. τῶν ἀνδριάντων λεγόντων ἀνατρίβηναι Μαυρίκιον καὶ τ. ἀ. καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ πραχθέντα συμπτώματα. Πρωτὰς δὲ ἐπανελθὼν τῷ Λούγουσταλλῷ διηγῆσατο. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτῷ σιωπῆσαι σ. δὲ τὴν ἡμέραν ἀπεκαρδοῖται τὴν ἐκδοσιν, ἥτις μετὰ ὅ * ἡ. ἡκούσθη Ced. * 605 — Ced. 712, 18-15: Τῷ ε' ἔπει τὴν Κ. σὺν τ. τρ. θ. ἀ. * τὸν cud. * ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ πάντα ἐπερίσσευσε τοῖς ἀνθρώποις, τὰ κακὰ Ced. 708, 22. * 608 — Θ. ἀ. καὶ π. π. καὶ ἀναριθμήτος, ἀφορία τῆς γ. καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ χαλεπώτατοι καὶ χειμῶνες τηλικούτοι ὥς π. τὴν θ. καὶ τὸ β. τοὺς l. Ced. 708, 23-709, 5. * Ποιήσαντος δὲ αὐτοῦ l. καὶ τῇ ἐπέτρεψε πολλῶ τῷ οἴκῳ χρησαμένου καὶ βραδύσαντος ἀναλθεῖν, ἐκραξάν ὁ δῆμος Leo, Ced. 709, 5-9. * μὴ ἐξεργουμένου δὲ αὐτοῦ τὰ χιον πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔφη ὁ δῆμος Leo, Ced. * π. τὸν οἶνον Ced. * ἡκρ. καὶ π. ἐφόνευσεν τοῦ ὄχλου δὲ πῦρ Ced. ἡκρ. καὶ πολλῶν κεφαλὰς ἀπέτεμε. Τῷ δὲ ὁ πῦρ Leo. * βάλοντες Ced. βάλλοντες Leo, τῶν δὲ ὄχλων ἐπισυναχθέντων — βάλοντων? * ὀργὴ ἐπὶ Vindl. * κακῶν * Ἡράκλειος γὰρ ὁ σπαρατήγης Ἀφρικῆς πλ. ἔφονευσεν Vindl. sed habent Leo, P. et Th. quae in hoc cod. ommissa sunt. ὁ γὰρ Φωκά om. et Slav. * Ced. 711, 19-712, 1: Τῷ ε' ἔπει Κ. ὁ π. μὴ φέρων.

μενα ¹⁰, ἔγραψε ¹⁰ πρὸς Ἡράκλειον ¹¹ στρατηγὸν Ἀφρικῆς ¹². **563** πλοῖα πολλὰ ἐπλῆσαντα ἀναλθεῖν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκά.

¹¹ (11) Ὁ δὲ αὐτὸς Ἡράκλειος πλοῖα πολλὰ ¹² ἐξοκλήσας καὶ στρατὸν ἀπειρον ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας ¹³ ἐπισυνάξας, τὴν ΚΠ. κατέλαβεν, ἐπιπερσόμενος καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ Κυρίου ¹⁴ (ὡς φησι Γεώργιος ὁ Πισίδιος ¹⁵).

¹² (12) Καὶ πολέμου συγκροτηθέντος ¹³ μεταξὺ ¹⁴ Φωκά καὶ Ἡρακλείου εἰς τὴν Σοφίαν λιμένα, ἐνίκησεν ὁ Ἡράκλειος (145b) τῇ ¹⁵ τοῦ Χριστοῦ βοηθείᾳ Φωκᾶν τὸν ἀλιτήριον οὐτινος ἡγηθέντος, Φωτεινός ¹⁶ τις (ἐκ τῶν μεγιστάνων) ἀδικηθεὶς (καὶ προσπιθουλεύθει) ὑπὸ Φωκά ¹⁷ εἰς τὴν σύζυγον, εἰσηλθὲν (ἀδρόως) μετὰ (πλήθους) στρατιωτῶν εἰς τὸ παλάτιον (καὶ τὸν ἄδελιον Φωκᾶν) ἀτίμως (ἐκ) τοῦ θρόνου ἀναστήσας, τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ἀπεγύμνωσε καὶ ἐνδύσας (αὐτὸν) μέλανα ¹⁸ (χιτωνίσκον) καὶ κλοῖα (τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ) περιθείς, ἀτιμον ¹⁹ (καὶ ἐλευθέρῳ) πρὸς Ἡράκλειον ἀπήγαγεν. Ὁν (ὁ Ἡράκλειος) θεασάμενος εἶπε (πρὸς αὐτόν): «Οὕτως, ἄθλιε, τὴν πολιτείαν διώκησας;» Ὁ δὲ ἀπεγνωσμένος ²⁰ ὡν ἀντίφη· «Σὺ κάλλιον ἔχεις διοικήσας;» Καὶ ²¹ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν Ἡράκλειος αὐτοῦ τὰς χεῖρας ²² καὶ τοὺς πόδας ἐκκοπῆναι καὶ μετὰ τοῦτο **564** ἐκ τῶν ὤμων ἀκρωτηριάζεσθαι ²³, καὶ τὰ ²⁴ αἰδοῖα ἐκτεμῆναι, καὶ κοντοῖς ²⁵ ἀναρτασθῆναι διὰ τὰς ἀμέτρους ὕβρεις, ἃς ἔπραξεν, ἔπειτα (δὲ) ²⁶ τὴν κεφαλὴν (μαχαίρᾳ) τεμῆναι ²⁷, τὸ δὲ κατεσκαλετωμένον ²⁸ σῶμα ²⁹ τοῦ δυσωνύμου ³⁰ κατὰ τὴν [τοῦ] Βοῦς λεγομένην ἀγορὰν ³¹ πυρὶ παραδοθῆναι ³².

ΕΚΖ'. Βασίλεια Ἡρακλείου.

C

CCXXXVII. Regnum Heraclii.

¹ Μετὰ ² Φωκᾶν ἰδασίλευσεν Ἡράκλειος ³ ἔτη χ', ὃν Σέργιος ὁ πατριάρχης ⁴ στέφας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ — ἐστέρθη δὲ ἅμα αὐτῷ καὶ ἡ μεμνηστυμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αὐγουστα, — τοῖς στεφάνοις τοῦ γάμου ὁμοῦ αυτοκράτωρ καὶ νυμφίος ἀναδείχθεις, ἀναγορευθεὶς καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ βασιλεύς.

Variae lectiones et notae.

¹ γεν. cod. ² γράφει Ced. ³ τὸν πατριῆκιον καὶ Ced. ⁴ ἐν Ἀφρικῇ μετὰ δυνάμει; ὅπως ἀπέλθους καὶ τ. τ. Φ. Leo, Ἀ. δ. ἐλλθ. κ. τ. τ. ἤκουε γὰρ κατ' αὐτοῦ μελετωμένην παρ' αὐτῶν ἀνταρσίαν Ced. ⁵ 610, Ced. 712, 16-18 τῷ ἡ' ἔτει. ⁶ ἐξ Ἀφρικῆς add. Ced. ⁷ Μ. αὐτῆς συν. Vind. M. αὐτῆς συν. Mon. ⁸ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ add. cod. καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ L. P. Th. Ced. ⁹ Πισίδ. Cod. Πισίδης? Ced. 712, 19-713, 7, αὐτὸς συνάξας Mon. 13 Ced. 713, 14-19. ¹⁰ κροτ. Vind. L. P. Th. συρράγέντος Ced. ¹¹ μετ. — λιμ. om. Vind. εἰς τὸν λ. τῆς Σ. μ. Φ. καὶ Ἡρ. ἡγηθείς; ὁ ἀλιτήριος ἐφυγεν εἰς τὰ βασίλεια Ced. ¹² τῇ χάριτι Χριστοῦ Vind. ¹³ δὲ add. Ced. ¹⁴ ὁ. φ. εἰς τὴν σ. δδ. ἐισελθὼν μ. στρ. εἰς τὰ βασίλεια ἀτ. τοῦ θ. τοῦτον ἀν. καὶ τῆς β. i. ἀπογυμνώσας; Ced. δδ. καὶ om. Vind. sed habent L. P. Th. loco alterius participii καὶ πρ. ¹⁵ μ. δδ. γ. ἐνδ. α. Vind. καὶ μ. ἐνδ. Ced. ¹⁶ τινα Vind. languet (Tafel). ὃν θ. δ. δ. Ced. L. P. Th. ὃν Ἡρ. θ. Vind. ¹⁷ ἀπ. ἐκίνοιο ἀνδρωπος ἐφ' Vind. e compendio male lecto, ἀπ. ὃν ἐφ' L. P. Th. ¹⁸ καὶ παρευθὺ καλεῖται Π. πρ. μὲν Ced. ¹⁹ τὰς χ. καὶ τ. π. α. ἀφαιρεθῆναι Vind. τὰς γ. καὶ τ. π. α. ἐκκ. Cod. et Leonis cod. 851 — εἰθ' οὕτως καὶ τοὺς ὁμοῦς αὐτοῦ ἀκρωτηρησιασθῆναι L. P. Th. δ. δ. τ. ὦ. Ced. ²⁰ λώρους add. Vind. ²¹ τὰ δὲ αἰδ. ἐκτέμνεσθαι Vind. ²² κοντῷ ἀναρτηθῆναι Leonis cod. 851. ²³ καὶ add. Vind. L. P. Th. ²⁴ μ. τέμνεσθαι Vind. ἀποτμηθῆναι L. P. Th. ²⁵ κατεσκαλεταμ. cod. κατεσκ. L. P. Th. Vind. κατὰ λαοφθῆν Ced. — κατεσκαλετωμ. cod. ²⁶ σ. αὐτοῦ οἱ στρατιῶται λαβόντες ἐν τῇ τοῦ β. ἀγορᾷ κατέκαυσαν Ced. ²⁷ συρόμενον add. Vind. συρὲν L. P. Th. ²⁸ τῷ add. Vind. L. P. Th. ²⁹ παραδεδόσθαι Vind. — Μοναχὸς δὲ τις ἄγιος ὡς φασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Φωκά πρὸς τὸν Θεὸν διαμαρχόμενος (δικάζ. L. διαδix. P. Th.) ἔλεγε πολλάκις· «Κύριε, διὰ τί τοιοῦτον παράνομον βασιλεῖα δίδωκας (ὁ. om. P. Th.) τοῖς Χριστιανοῖς;» «Ἦλθε δὲ αὐτῷ φωνὴ ἀόρατος» (ἀόρατος; L.) «ὅτι χεῖρον (χείρωνα L.) τούτου οὐχ εὐρον πρὸς τὴν κακίαν τῶν ὄντων (νῦν κατοικοῦντων L.) ἐν τῇ πόλει. In textu codicis; omiserunt Vind. et Cod. hanc glossam marginalem in iuxtum receptam. ³⁰ Ced. 713, 20-714, 1. ³¹ δὲ add. Vind. Mon. ³² ὁ μέγας add. Vind. Leo. ³³ πατρ. καὶ ἡ σύγκλητος μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀνηγόρευσε βασιλεῖα ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ Vind.

ientes, benedicentes, plaudentes, et glorificantes A
in regiam duxerunt.

Horum autem quæ gesta fuerant consenti-ndo
particeps fuit Crispus præfectus et Phocæ gener.
Post aliquod vero tempus eum Cappadociæ ducem
Heraclius creavit. Cumhuc igitur pervenisset, Hera-
clium conviciabatur et rebellionem adversus eum
fovebat. Non multo post, cum Constantinopolim ve-
nisset, imperator quæ contra se scripta fuerant
habens in charta exindeque caput ipsius pulsans,
ei coram senata dixit: « Generum non te præ-
bulsit, miser, quomodo amicum te præbuis-
ses? » Deinde clericum illum faciens in monaste-
rium Choræ relegavit, ubi non multo post vitam
finivit.

Postea vero Saites dux a Chosroe cum magna
potentia contra Romanos missus, totum Orientem
subvertit. Constantinopolim veniens aliquo tem-
pore Chalcedone sedit: huc sub prætextu pacis
Heraclium hypocrita vocans ea quæ amicitia sunt
loquebatur. Ejus fallacibus et perfidis sermonibus
deceptus et fusus imperator ad eum misit nuntios pacis
sepiusaginta magnates, quos secum assumens Saites,
et Chalcedone per Romanum imperium transiens,
dehonestatos simul et captivos duxit. Chosroes
autem Saiten, quasi qui vidisset Heraclium et non
cepiasset, excoiri jussit, et legatos in custodiis
maximisque vexationibus inique habuit: unde
multa desolatio multaue afflictio regem totamque
civitatem tenuit.

Facta est autem aspera fames et mortalitas ma-
gna: sol quoque obscuratus est cineremque pluit.

Et Avari venerunt ad regem velut pacem postu-
lantes: eos rex exceptit et protectione ad Hera-
cleam facta, apocrisarios quiescere sivit. Hi vero
malum in corde consilium habentes, contribulibus
signum dederunt ut citissime venirent: « Ecce
enim rex et thesaurus ejus apud nos est. » Illi
autem nihil morantes, locum occupaverunt.
Tum providentia benefici Dei qui salvos facit
humiles corde, rex latenter, etsi difficile ad
Byzantium fugit et servatus est. Illi vero multo
itinere eum persequentes et non attingentes, cap-

A 'Απὸ δὲ τῆς Μεγάλης ἡ ἐκκλησίας αὐτὸν παραλα-
βόντες, εὐφημοῦντες, κροτοῦντες, δοξάζοντες εἰς
τὰ βασίλεια εἰσήγαγον.

B " (2) Συνέπραττε δὲ τούτοις καὶ συνηϋδκει πλὴν
Κρίστος ὁ ἑπαρχὸς καὶ γαμβρὸς τοῦ Φωκῆ. Μετὰ
δὲ τινα χρόνον στρατηγὸν αὐτὸν ποιήσας Καππα-
δοκίας, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε. " Ἐκεῖ τοίνυν ἀπαλ-
θὼν, εἰσιδόμενος Ἡράκλειον καὶ ἄνταρσίαν ἐμελέτα
κατ' αὐτοῦ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ΚΠ. 565 γενομέ-
νον, τὰ κατ' αὐτοῦ γεγραμμένα κρατῶν ἐπὶ
χάρτου καὶ κρούσας ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἔφη (πρὸς
αὐτὸν) ἐπὶ τῆς συγχλήτου ὁ βασιλεὺς. Γαμβρὸν
οὐκ ἐποίησας, ταλαίπωρε, καὶ πῶς ἂν φίλον ποιή-
σεις; » Εἰτα κληρικὸν αὐτὸν καταστήσας ἐν τῇ
μονῇ τῆς Χώρας περιώρισεν, ἐν ᾗ μετ' ὀλίγον
τὸ πέρα τοῦ βίου ἔδειξτο.

C " (3) Μετὰ δὲ ταῦτα Χοσρόης, ἀποστειλάς κατὰ
Ῥωμαίων ἡγεμόνα Σάιτην καλούμενον μετὰ
πολλῆς δυνάμεως, πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἠράνισεν.
Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ., ἰκανὸν χρόνον ἐν Χαλκηδόνι ἐ-
κᾶθισεν, ὅς τὸν Ἡράκλειον μετ' ὑποκρίσεως εἰρη-
νικῶς προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς ἀγάπην ὁμιλήσας.
Τοῖς δὲ ἀπατηλοῖς αὐτοῦ καὶ δολίοις λόγοις πιστεύ-
σας ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις εἰ-
ρήνης μεγιστάνας ὅς, ὅς παραλαβὼν Σάιτος ἐκ
Χαλκηδόνος καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν διελθὼν,
ἀτίμως (ἵμα) καὶ δεσμῶσις ἀπήγαγε. Ὁ δὲ Χοσ-
ρόης τὸν μὲν Σάιτον, ὡς τὸν Ἡράκλειον ἰδὼντα καὶ
μὴ συλλαβόντα, ἀποδερῆναι ἐκέλευσε, τοὺς δὲ
πρεσβευτὰς ἐν φρουραῖς καὶ μεγίσταις κακουχίαις
κατεδίδκαζε, περὶ ὧν ἀθυμία πολλὴ καὶ θλίψις (146-)
εἶχε τὸν βασιλεῖα καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν.

D " (4) Ἐγένετο δὲ καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ θανα-
τικὸν μέγα, καὶ ὁ ἥλιος ἡμαυρώθη καὶ ἔθρεξε
κόνιν.

" (5) Καὶ οἱ Ἀδάρεις πρὸς τὸν βασιλεῖα ἦλθον,
εἰρήνην δῆθεν αἰτούμενοι, ὅς, δεξάμενος, πρὸς
κεντρον πρὸς τὴν Ἡράκλειαν ποιησάμενος. 566
τοὺς ἀποκριταρίους ἀνέπαυσεν. Οἱ δὲ τὸ κακὸν ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἔχοντες, τοῖς δημοφύλοις
ἐδήλωσαν τάχιστα φθάσαι. Ἰδοὺ γὰρ ὁ βασιλεὺς
καὶ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ παρ' ἡμῖν ἔστι. Τῶν δὲ μὴδ' ὄλων ἀμελησάντων, τὸν τόπον κατέλαθον. Τότε
τῇ προμηθείᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ σώζοντος
τοὺς εὐθείς τῇ καρδίᾳ, μόλις εἰς τὸ Βυζάντιον
διαλαθὼν ἔφυγεν καὶ αὐτοὺς ἀποκατίστατο. Οἱ δὲ

Variae lectiones et notæ.

" μεγ. om. Vind. Mon. " π. ἀ. Vind. " 611. — Ced. 713,7-14. " ἔξαι. Vind. " καὶ
ἀντ. ἱμ. κατ' ἀ. om. Vind. " γενομέν. cod. γενομένου? sed Leo: Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ. " τὰ —
αὐτοῦ om. Vind. Slav. sed cf. Ced. ἤγαγεν ἐπὶ σ. καὶ τὰ πρὸς Ἡράκλειον γενομένα ἐγγράφα αὐτοῦ
κατέχων ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ χειρὶ κρ. Κρίστον τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ γ. ἔφη τ. γ. ὁ. ἔπ. φ. ἀ. πῶς π.
" ἐν τῇ μονῇ τῇ τῆς Χώρας Ced. " καὶ add. Vind. Leo: ἐν ᾗ καὶ ἐτελεύτησεν; Ced. χάρις τελευτῇ.
" 617 — Ced. 718,6-15: Τῷ ἱβ' ἔτει. " ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς add. Vind. — Σάιτον Vind. Leo.
" ὁ Χ. δὲ Σάην τὸν ἡ. μ. π. δ. x. " Π. ἀπ. π. τὴν ἀ. ἡρ. " ἐν Χαλκηδόνι τ. γ. ταύτην παρεχ. Leo, ἐν
X. l. x. π. Ced. ix. γ. ἐν X. ἔξ. cod. " ἀ. σὺν αὐτῷ πρ. μ. πρὸς Χοσρόην' Leo, αὐτοῦ ἀ. σὺν ἀ. πρ.
καὶ δεσμῶσις cod. " ἀποδερῆναι Vind. Leo, ἐκδερῆναι Ced. " 618. " ἱμαρᾶνθη Vind. " 619 — Ced.
716,6-16: Τῷ θ' ἔτει ἐπιδράσαντες οἱ Ἀδάρεις κατὰ τῆς Θράκης ἀποστειλάς δὲ Ἡράκλειος ἔπειτο ἔ. x. τ. λ.
Τότε καὶ οἱ Ἀδάρεις π. Vind. " αἰτησόμενοι δ. Vind. " καὶ add. Vind. " ἀνέπαυσεν Vind. " x. ἔχ.
Vind. " φθάσατε Vind. " ἀγρόπων δεσμῶνων add. Vind. " ἀληθεῖς τῇ Vind. " διαλ. αὐτοὺς ἀποκα-
τίσταται ὁ βασιλεὺς Vind.

τούτων ἐπιδιώξαντες· ἕως τέπου πολλοῦ καὶ μὴ φθά· A tivos fecerunt homines et mulieres ad septuaginta
σαντες, πᾶσαν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ εἰληφότες· ", millia, et in loca sua reversi sunt.
τὰ δὲ Θρακικὰ μέρη διώξαντες, ἡχμαλωτέυσαν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας χιλιάδας· οὐ καὶ " ὑπέστρεψαν
εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν.

" (6) Ὁ δὲ " δυσσεβὴς Χοσρόης^α, ἀποστελεῖας " ἑτερον ἄρχοντα κατὰ τῶν " Ῥωμαίων, ὀνόματι
Σάρδαρον^α, μετὰ πλείστης δυνάμεως^α, καὶ παρέ-
λαβε τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Δαμασκὸν, τὴν Πα-
λαιστίνην σὺν τῇ ἁγίᾳ πόλει, καὶ πολλὰς μυριάδας
Χριστιανῶν διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀνέβλεν.

(7) Ἠχμαλώτευσεν καὶ Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην
Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ τίμια ξύλα ἐν Περσίδι ἀπήγα-
γον.

" (8) Ὁσαύτως " παρέλαβον Αἴγυπτον καὶ Λι-
βύην καὶ ἕως Αἰθιοπίας· ἦλθον δὲ καὶ ἕως Καρχη-
δόνης καὶ ταύτην παρέλαβον.

" (9) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς " Ἡράκλειος τὴν ἁγίαν
ἐορτὴν 567 τοῦ Πάσχα τελείας (κατὰ " Περσίδο·
ἠδούλετο χωρῆσαι^α·

(10) Χρήματα δὲ " τῶν ἐναγῶν^α οἰκων καὶ σκευῇ
τῶν ἐκκλησιῶν λαβὼν^α, ἐχάραξε νομίσματα. Καὶ
μικρὸν ὅτε βουλόμενος ἀποκινήσῃ· τότε πρὸς τὴν
πατριάρχην ἔφη· " Εἰς χεῖρας τῆς Θεομήτορος
ἀφήμι τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν οἶόν μου· "

" (11) Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν
μέλανα " ὑποδήματα περιβαλλόμενος [καὶ πρηγῆς
πεσῶν] ἠύξατο^α· " ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισίδης μετὰ
τοσαύτης ταπεινώσεως, ἔφη· " Ὁ βασιλεῦ,

*Μελαμβαρὲς πόδιλον εἰλεῖας πόδας^α,
Βάψεις ἐρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων· "*

(12) Λαβὼν οὖν " τὴν θεανδρικήν μετὰ χεῖρας
ὑχειροποίητον μορφήν, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν^α.
Καὶ δὴ " πλήθος Τούρκων ἄρας, ἐξώρμησε κατὰ
Περσῶν ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα διὰ τοῦ Εὐξείνου
πόντου.

" (13) Προαπίστευε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος
πρέσβεις πρὸς Χοσρόην, αἰτούμενος εἰρηνήν· ὁ δὲ "

Impius autem Chosroes misit contra Romanos
cum magna potentia ducem alterum, nomine Sar-
darum, qui cepit Cappadociam, et Damascum, et
Palestinam cum urbe sancta, multaque Christiano-
rum millia per manum Judaeorum interfecit.

Captivum quoque fecit Zachariam Hierosoly-
morum patriarcham, et pretiosa ligna in Persidem
abduxit.

Similiter occupaverunt Aegyptum et Libyam
et usque Aethiopiam; venerunt autem usque Chal-
cedonem et eam ceperunt.

Rex autem Heraclius sanctam festivitatem Pa-
schae celebravit et adversus Persas exire co-
gitavit.

Thesauris autem sacrarum domuum et eccle-
siarum suppellectili sumptis, monetam eudit. Et
paulo antequam proficisceretur, haec patriarchae
ait· " In manus Matris Dei hanc urbem et filium
meum dimitto· "

Et in Magnam ecclesiam veniens, calcamentis
nigris indutus, pronus cecidit in terram et depre-
cabatur; quem cum in tanta humilitate vidisset
Georgius Pisida, ait· " O rex,

C Regales plantas circumdat calceneus ater·
Tinges Persarum sanguine purpureum· "

Sacram igitur ferens Dei Hominis imaginem
non manu factam, agmina contra Persas movit.
Et quidem multitudo Turcarum deleta, per
Euxinum Pontum cum magna potentia propo-
ravat adversus Persas.

Antemisit autem rex Heraclius ad Chosroem le-
gatos ad pacem petendam. Hos autem Persa dimisit

Variae lectiones et notae.

" ε. καὶ τὰ Vind. — θρώσαντες Tafellii conjectura. " οὕτως add. Vind. " 614. " Ἔτα
πάλιν Vind. Ced. 718,16-18 Leo. " ὁ δεσπότης add. Vind. " ἀπέστειλεν Leo, Ced. " x. " P.
Vind. Leo, Ced. " ες add. Leo, Ced. " δ. ἦλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν τὴν γῆν τῶν Λεοῦ Ῥω-
μαίων λεγόμενος Ced. Leo, δ. καὶ πᾶσαν ἐρημώσας Ἀνατολήν καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ δορυφόρων λαβὼν, ἐκ-
φυραγωγῆσεν αὐτὴν πᾶσαν· οὐ μὴν δὲ ἄλλα καὶ πολλὴν ἀπανθρωπίαν καὶ ἀναίρεσιν ποιτήσας, καὶ τὸν
τίμιον καὶ ἅγιον σταυρὸν σὺν τῷ π. z. λαβὼν, καὶ λαβὼν ἄπειρον ἐξ Ἱερουσαλὴμ αἰχμαλωτέυσας καὶ εἰς
Περσίδα πέμφας, ἦλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων Vind. sed Z. δὲ τὸν π. Γ. καὶ τὰ τ. ε.
λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ ἐν Π. ἀπ. Ced. 716,11-13. cf. 714,10-715,13· Τῷ β' ἔπει παρέλαβον οἱ
Πέρσαι Καيسάρειαν τῆς Καππαδοκίας, x. τ. λ. Τῷ ε' ἔπει — τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Παλαιστίνην, x. τ. λ.
" 616. " Τῷ ζ' ἔπει π. οἱ Πέρσαι πᾶσαν τὴν Ἀ. καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Α. καὶ ἕως Α. καὶ λαβόντες
αἰχμαλωσίαν πολλήν — ὑπέστρεψαν, τὴν δὲ Καρχήδονα μὴ δυνήθentes παραλαβεῖν Ced. 715,16-20 om.
Vind. " 621 — Ced. 717,18-22. " ὁ δὲ β. βουλόμενος· πρὸς Περσίδα χωρεῖν. — γε εἰ ἀγ. om. Leo,
Ced. 160,6. Ὁ δὲ γε β. Ἡ. ὡς εἰρηται π. Π. β. ἐκχωρῆσαι, τάδε, x. τ. λ. " κατὰ—ἀποκινήσας om. Vind.
Slav. Ced. " χωρῆσαι cod. " δὲ om. Leo. " εὐαγ. cod. " λ. καὶ γαράδας v. καὶ μιλιάρχητα Leo,
caeteris omis. Ced. 718,21-719,5 om. Vind. " μέλαινα — περιβαλλόμενος cod. " οὕτως· " Δί-
σποτα, Θεὸς καὶ Κύριος Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὴ παραδοῦς ἡμᾶς εἰς ἐχθρῶν τοῖς ἐχθροῖς σου διὰ τὰς ἀμαρτίας
ἡμῶν, ἀλλ' ἐπιθέλας ἐλέησον καὶ τὴν κατὰ τὸν ἐχθρῶν σου νίκην ὅς ἡμῖν· ὅπως μὴ καυχῆσονται οἱ
ἐχθροί σου κατὰ τῆς σῆς κληρονομίας ἐπαυρόμενοι Leo, Ced. " πόδα Ced. — πόδας σου cod. " καὶ
ταῦτα εἰπὼν, λ. τὴν Vind. Α. δὲ μ. γ. τὴν θ. ἀγ. μ. τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν x. Π. δ. Ced. 719,5 9.
" μετὰ πλείων διὰ τοῦ Ἐ. π. προσλαβόμενος· εἰς συμμαχίαν πλήθι Τ. καὶ ἄλλων ἐθνῶν· ἀπάρας τούτων,
x. τ. λ. Ced. " προσλαβόμενος τὸν Τούρκον εἰς συμμαχίαν κατὰ πάρεδον ἐξ οὗ καὶ πρόλαρον καὶ
Vind. " 618. — Ced. 716,15· Τῷ η' ἔπει πάλιν Ἡ. ἀπ. ἐν Περσίδι· πρ., x. τ. λ. om. Vind. " Α. δὲ Χ.
καὶ πάλιν αὐτὸν ἀπ. εἰπὼν ὅτι Ced.

dicens : « Si rex vester Crucifixum abnuerit et so-
lem adoraverit, pacem ecce admitto. »

Avari intezæ, fœderibus ruptis, quæ Heraclius
donis ad ipsos missis firmaverat (postquam
enim occupavissent Thraciam et septuaginta millia
cepissent, exprobravit eis quod fœdera non custo-
dirent, et tunc erubescens, custodire promise-
runt), audito regis profectu, Thraciam expu-
gnaverunt, et pejora prioribus operati sunt.

Unde cives desolati et ad desperationem addu-
cti, bellum cum Barbaris susceperunt, et pluri-
bus millibus ex eis trucidatis, ipsos propria
repetere coegerunt.

Chosroes autem, audito maximo Heraclii appa-
ratu, satrapem unum cum triginta peditum mil-
libus adversum illum misit, sed congressione facta
cuncti interempti sunt.

Superstities autem Persæ in Chosroen furentes,
in una regaliū ædium concluserunt eum, et
coram eo aurum, argentum lapidesque pretiosos
posuerunt, dicentes : « His frui propter quæ
Romanos contra nos adduxisti. » Et ita fame et
siti punientes eum turpiter interemerunt.

Heraclius autem rex Persidem ingressus
urbes destruxit et igni dicata altaria evertit : in
his inventa est infamis effigies Chosroæ in ædis
culmine tanquam in caelo sedentis. Sese enim
apothēosi dignatus, hanc statuum exstruxerat,
in cœca stellæ, sol et luna representabantur, et
angeli circa ipsum stantes sceptrum tenebant ;
insuper machinæ ejusdem ope, tonitru pluviam-
que fieri cum vellet excogitaverat : ridiculam
imaginem imperator eversam in pulverem redegit.

Cum hæc audisset Sarbarus, apologeticas episto-
las ad Heraclium scripsit, tanquam non sponte, sed
Chosroæ voluntate coactus quæ adversus Romanos
fecerat operatus esset. Quem rex pacifico rescripto
ad se vocavit qui mox imperatorem adiit in Perside.

Porro Heraclius de legalis certior factus quod
crudeliter a Chosroë interfecit esset, ira motus
non cessavit per sex annos igne ferroque totam
Persidem evertere.

Variae lectiones et notæ.

« οὐ φοίσομαι, ὁ. ἔως ἂν ἀρνήσῃσθε τὸν ἐστ. ἐν λέγειτε θεὸν εἶναι καὶ προσκυνήσῃτε τῷ ἡ. Ced. 626. » Τῷ εἰ ἔπει Ἡρ. πρὸς Χαγάνον πρέσβεις ἀπέστειλε — τῷ ια' ἔπει Ἡρ., κ. τ. λ. Ced. 716/17-717,5. « Ἀδαροι Vind. » ὁ βασιλεὺς add. Vind. « βεβαίως ἐκίνησε (ἐκίνησε Tafel.) τῷ ταίγει τοῦ Βυζαντίου προσπαλᾶουσιν, εὐθὺς τε πάντα ἐνεπύριον τὰ πρόστατα » καὶ ὡς περ ἀναμε-
ρισμένοι Πέρσαι μὲν τὰ τῆς Ἀσιaticῆς γῆς κατέδρουν, Ἀδαροι δὲ τὸν ἐπὶ Θράκης διέφθειρον
τόπον Vind. « Ced. 728,15-729,18 » — πολ. καὶ πρ. τ. Ἀδάρους π. συνάψαντες Vind. « συνε-
ργεῖα Βόνου πατριχίου cod. a secunda manu Leo adjungit καὶ Σεργίου πατριάρχου, utrumque glos-
sema, ut videtur. » καὶ τὰς καὺς ἐμπρήσαντες Leo. « γῆν ἐξ. Vind. αὐτῶν χώρων ἀ. ἐξ. Leo. » 628.
— Cel. 731,79? « πολλοὺς πολέμους συνῆψεν αὐτῷ Leo. » τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ — ἡττηθεὶς πλησιό-
ζοντι δὲ τῷ βασιλεὶ τῇ αὐτοῦ πόλει Leo. « γενομ. Vind. Leo, Ced. » « οἱ Πέρσαι cod. glossema. » Cel.
731,12-18. « ὑπολήθη Vind. » « οἰκων om. Vind. sed Leo : οἰκὼν τ. κ. — πρ. δὲ Vind. καὶ πρ. Leo.
» « χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν Vind. Leo. » « διέψα Vind. » Cel. 732,18-21? « ὁ om. Vind. » τὰ π. δὲ Vind.
» « τε a-ld. Vind. καὶ ἄγ. Leo. » « ὁπότεν ἄθ. Vind. ὅταν θελήσειεν Leo. » αὐτὸ a-ld. Vind. « καὶ ὡς
κονιορτὸν δ. Vind. κ. ἀπέτρεσε Leo. » ἐφ. καταπαράζων καὶ καταστ. π. τ. Vind. καταφ. τὴν π. Leo,

Α τοὺτους ἀπεπέμψατο εἰρηκῶς. « Εἰ ἀρνήσεται ὁ
βασιλεὺς ὁμῶν » τὸν ἐσταυρωμένον καὶ προσκυνήσαι
τῷ ἡλίῳ, ποῶ εἰρήνην. »

« (14) Οἱ δὲ Ἰ. Ἀδαροι » τὰς σπονδὰς διαλύσαν-
τες, ὥς περ 568 « Ἡράκλειος » ἔφορος πρὸς αὐτοὺς /
ἐβεβαίωσε » — μετὰ γὰρ τὸ ἀλχημαλωτῆσαι αὐτοὺς
τὴν Θράκην καὶ λαβεῖν ὁ χιλιὰς κατωνοείδισεν
αὐτοὺς ὡς μὴ φυλάξαντας τὰς συνθήκας. « οἱ δὲ
αἰσχυνθέντες συνέθεντο φυλάττειν — μαθόντες δὲ
τὴν τοῦ βασιλεὺς ἐκστρατείαν, κατέλαβον τὴν
Θράκην καὶ χεῖρωνα τῶν πρώην εἰργάσαντο.

« (15) Ὅθεν διαπονηθέντες οἱ πολῖται καὶ ἀπει-
πίσαντες, πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον συνῆψαν »
καὶ πολλὰς χιλιὰς ἐξ αὐτῶν κατασφάζαντες, πρὸς
τὴν ἰδίαν γῆν αὐτοὺς ἐξήλασαν.

B « (16) Ὁ δὲ Χοσρόης μαθὼν τὴν Ἡρακλείου
μεγίστην ἐφοδὸν » καὶ 17 « σατράπην ἕνα ἐν χιλιᾷσιν
ὀπλιτῶν λ' κατ' αὐτοῦ ἐκπέμψας, καὶ συμβολῆς
γεναμένης » ἀνῆρέθησαν πάντες. »

« (17) Τῶν ὑπολειφθέντων » δὲ Περσῶν (1461)
κατὰ Χοσρόου μανέντων, ἐφ' ὧν τῶν βασιλικῶν
οἰκῶν » τοῦτον κατέκλεισαν (προῦθηκάν τε αὐτῷ
χρυσὸν » καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους, εἰπόντες πρὸς
αὐτόν. « Ἀπόλαυε αὐτὸν δ' ὦν τοὺς Ῥωμαίους
καθ' ἡμῶν ἤγαγε »). Καὶ οὕτω λιμῷ καὶ διψῇ
τιμωρήσαντες αὐτόν, αἰσχυρῶς ἀνέβλιν.

« (18) Ἡράκλειος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Περ-
σίδα ἐπιστάλων, τὰς τε πόλεις καθῆρει καὶ τὰ » πυ-
ρεῖα διέστρεψεν, ἐφ' ὧν εὐρέθη Χοσρόου (τῷ) μυσ-
τῶν ἐκτύπωμα, ἐν τῇ τοῦ οἴκου στήλῃ ὡς περ ἐν
οὐρανῷ καθήμενον. αὐτοὺν γὰρ ὁ ἄθεος ἀπεθεώσατο. »
C 569 οὕτως ἀνστήλωσεν, ἐν ᾧ ἄστρα καὶ ἥλιον καὶ
σελήνην κατασκευάσας, ἀγγέλους » περιεστῶτας
αὐτῷ σκηπτούχους καὶ βροντὴν διὰ μηχανῆς γίνεσθαι
καὶ βρέχειν ὅποτε » θελήσειεν ἐτεχνάσασθαι, ὅπερ
βδελύγμα θεασάμενος ὁ [βασιλεὺς] Ἡράκλειος εἰς
γῆν » κατέστρεψε καὶ εἰς κόνιν » διέλυσε.

(19) Ταῦτα δὲ Σάρδαρος ἀκούσας γράται πρὸς
Ἡράκλειον ἀπολογίαν ὡς ὅτι οὐκ ἐκὼν, ἀλλὰ γνώμῃ
Χοσρόου διέπραττεν ἅπαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους
παποίηκεν. Ὅν ὁ βασιλεὺς διὰ γραμμάτων εἰρη-
κῶν προσκαλεσάμενος, ἤκε πρὸς αὐτόν ἐν Περσίδῃ.

(20) Ἀναζητήσας οὖν Ἡράκλειος τοὺς πρεσβυτάς
καὶ μαθὼν, ὡς ὅπῃ Χοσρόου δεινὴς ἀνῆρέθησαν,
θυμοῦ πλησθεὶς οὐκ ἐφείσατο » πυρπολῶν καὶ κα-
ταστρέφων πᾶσαν τὴν Περσίδα ἐν ἔτεσιν 5'.

(21) Τῷ δὲ ζ' ἔτει τὰ ζωοποιὰ ξύλα τοῦ πανσέπτου Α σταυροῦ ἀναλαβὼν καὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ παραγενόμενος καὶ ταῦτα ὑψώσας· ²² μετὰ χαρᾶς πολλῇ· καὶ εἰρήνης ὑπέστρεψεν ἐν ²³ ΚΠ.

(22) ²⁴ Εἰς τὸ χρονικὸν βιβλίον τοῦ Ἀλεξανδρέως· ἐξηγητοῦ ²⁵ πῶς οἱ ἐνοικοῦντες Ἑβραῖοι ἐν Ἱερουσαλὴμ ζήλῳ φερόμενοι τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ Χριστιανούς πάντας ἀπείκτειναν, καθὰ καὶ πρόσθεν εἰρηται, ὅτε ἡ ἀλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐγένετο καὶ τὰ τίμια ξύλα σὺν τῷ πατριάρχῃ εἰς Περσίδα ἤχθησαν. Μετὰ γοῦν τὸ ποιῆσαι Ἡράκλειον τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ τὸ μέγα καὶ αξιοθαύμαστον νίκος, καὶ τὸν μὲν πατριάρχην εὗρε τελευτήσαντα, τὰ δὲ τίμια ξύλα ἀναλαβὼν, ὡς εἰρηται, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπανήκεν. Οἱ δὲ προελθόντες ἄθεοι Ἰουδαῖοι, οἱ τοὺς Χριστιανούς ⁵⁷⁰ ἀνελόντες, φοβηθέντες καὶ δῶρα λαβόντες πρὸς ὑπαγὴν ἐξῆλθον τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ δόλου τοῦτον εἰς ὄρκον κρατήσαντες ἠρώτησε τοὺς τοὺς βασιλεὺς πόθεν καὶ τίνας εἰσὶ· οἱ δὲ· Ἀδούλοι τῆς βασιλείας σου, πένιτες Ἑβραῖοι οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ, ἀπεκρίναντο. Ὁ δὲ ὤμωσεν μὴ ἀδικῆσαι αὐτούς, μὴ γνοῖς τὰ γινόμενα ²⁶. Ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα μολὶς εὗρεν ὀλίγους Χριστιανούς ἐν ὄρεσι καὶ ὑψηλαῖσι κρυπτομένους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔρωτῶμενος αὐτοὺς εἰ ἄλλοι οὐκ εἰσὶ Χριστιανοί, ἔμαθε τὰ παρὰ τῶν Ἑβραίων πραχθέντα εἰς τοὺς Χριστιανούς. Γνοὺς οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων τὸν δόλον, λέγει τοῖς Χριστιανοῖς· ²⁷ Τί ἀρεστὸν ἐστὶν ὑμῖν; ποιήσω. Οἱ δὲ ἡτήσαντο παθεῖν αὐτούς ὡς αὐτοὶ ἔπραξαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν ὄρκον φοβηθεὶς, οὐκ ἤθελε τοῦτο πρᾶξαι. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ θέλοντες τοῦτου τυχεῖν, ἐτύπωσαν τὴν ἑβδομάδα νηστεύειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ὄρκου παραδόσεως· ὥς ὥδε περὶ τοῦτου ²⁸.

²⁹ (23) Ὁ δὲ βασιλεὺς πλησιάζας τῇ ΚΠ. μυστικῇν τινα θεωρίαν ἐκ πληρώσεως Θεοῦ συνειργάσατο. Ὡς γὰρ ὁ Θεὸς ἐν ἡμέραις ζ' τὴν πᾶσαν κτίσιν δημιουργήσας, τὴν ζ' ἀναπαύσεως ἡμέραν ἐκάλεσε, οὕτως καὶ αὐτὸς ³⁰ ἐν τοῖς ζ' χρόνοις πολλοὺς διανύσας πολέμους καὶ κοπιάσας, ἐν τῷ ζ' ἔτει μετ' εἰρήνης ἀναπαύσατο.

(24) Οἱ γοῦν ³¹ τῆς πόλεως τὴν ἔλευσιν (147^a) αὐτοῦ γνόντες, ἀκασχέτω πόθῳ ³² πάντας ³³ ἐν τοῖς καλατίσι τῆς ³⁴ Ἱερσίας ³⁵ ἐξῆλθον σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ Κωνσταντίνῳ καὶ ὡς ὁ νῆφ Ἡρακλείου, ³⁶ βασιτάροντες κλάδους ἑλαίων καὶ λαμπάδας, εὐφρομύνας αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ προσελθὼν ἔπασεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Septimo autem anno imperator Hieroso'yman adit ubi ubi pretiosa vivificæ crucis ligna Persis erepta cum magna festivitate restituit, et in pace Constantinopolim rediit.

Narratur in chronico Alexandrino quomodo Judæi, qui Jerusalem habitabant, invidia pulsi, Christianos Jerusalem incolentes cunctos occiderunt, cum urbs Jerusalem a Persis capta est, sicut antea fuit dictum, et pretiosa igna cum patriarcha in Persidem abducta sunt. Postquam igitur Heraclius, auxiliante Deo, hanc magnam mirabilemque victoriam obtinisset, patriarcham quidem mortuum invenit, sed pretiosa ligna suscipiens, ut dictum est, in Jerusalem rediit. Prædicti vero impii Judæi, qui Christianos occiderant, tremebundi, cum donis in occursum imperatoris venerunt et illum astute juramento astrinxerunt. Interrogavit eos unde et quanam essent. Hi vero : « Servi regni tui, pauperes Hebræi, Jerusalem habitantes, » responderunt. Ipse vero juravit se non eos lesurum, quæ facta fuerant, ignorans. Cum autem Hierosolymam advenisset, vix quosdam Christianos in montibus et speluncis absconditos invenit. Imperator interrogavit eos an alii non essent Christiani, et quæ contra Christianos ab Hebræis facta fuissent, ita didicit. Cognita igitur Judæorum perfidia, dixit Christianis : « Quid vobis placet ut faciam ? » Illi vero petierunt ut isti paterentur, juxta quod ipsi fecerant. Imperator autem juramento turbatus, hoc efficere volebat. Christiani vero rem obtinere cupientes, statuerunt pro juramenti transgressionem per unam hebdomadam esse jejunandum. Sed hæc hæc.

Imperator autem Constantinopolim adveniens mysticam quamdam theoriam ex eo quod Deus perfecerat efformavit. Sicut enim Deus in sex diebus omnem operatus est creationem et septimum quietis diem vocavit : ita quoque rex, cum sex temporibus multa bella fecisset et cessasset, in anno septimo cum pace quievit.

Urbis autem incolæ, cognito ipsius adventu, indomito desiderio ducti, cuncti ad Hierisæ p-latium exierunt una cum patriarcha et Constantino Heraclii filio, gestantes ramos olivarum et facies, et cum multa exultatione illum celebrantes. Et filius ejus procedens cecidit ad pedes ejus. Ipse vero completens eum, una cum filio terram lacrymis irrigabat;

Varia lectiones et notæ.

sed Cod. 750,9 : Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις καὶ χώρας Περσίδος ἐποικίλει καὶ τοὺς κρατούμενους Πέρσας ἀνέλεν ἐν βομπαῖς. ³⁷ καθυμνώσας Vind. ³⁸ εἰς τὴν ΚΠ. ὅπ. Leo, omissis seqq. usque ad c. 26. ³⁹ 629 — Περὶ τῆς ἑβδομάδος τῆς Τυροφάγου ἀπὸ ἄλλου χρονικοῦ. Rubrica marginalis cod. a prima manu cf. Cod. 735,14-19. ⁴⁰ ἐξηγητ. cod. ⁴¹ γιν. cod. ⁴² τοῦτ. cod. ⁴³ Cod. 755,6-10 : Τῷ τῇ ἔτει μυστικὸν δὲ ἐν ταῦθα θεωρεῖται. Τὴν γὰρ καὶ ὁ Θεὸς ἐν ζ' ἡ. ἐποίησε καὶ τῇ ζ' ἀναπαύσατο, μ. τ. θ. ἐν ταύτῃ πληρώσας· ὥς γὰρ ἐν ἡ ζ' ὁ Θεὸς π. τὴν Vind. ⁴⁴ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ζ' ἔτει τὴν Περσίδα καταπολεμήσας τῷ ζ' εἰρήνευσε καὶ μετὰ χαρᾶς τὴν ΚΠ. καταλαμβάνει Cod. ⁴⁵ Ὁ δὲ λαὸς τῆς πόλεως μετὰ τοῦ βασιλέως· Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡ. καὶ τοῦ πατριάρχου Σεργίου μετὰ κλάδων ἑ. καὶ λαμπάδων τοῦτον ὑποδεξάμενοι εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ εἰς βασιλεία ἐπέγαγον Cod. 755,10-13, cf. δὲ Vind. L.v. ⁴⁶ περὶ αὐτὴν add. Leo. ⁴⁷ cf. Leo. ⁴⁸ π. εἰς τὴν Ἱερσίαν ἐξ. Vind. ⁴⁹ Ἡρσίας Leo. ⁵⁰ Κ. τῷ βασιλεῖ καὶ υἱῷ αὐτοῦ Vind. K. β. τῷ ὁ. ἁ. Leo.

quod vident populus gratificos hymnos Deo cum lacrymis emittebat. Et sic imperatorem suscipientes cum gaudio plausu ac benedictione, in palatium advenerunt.

Heraclius autem ab Athanasio, Jacobitarum duce, et a Sergio Syro Constantinopolis patriarcha deceptus, in haeresim Monothelitarum iniegit. Postea vero laborans hydropisi, ex qua mortuus est, violenter puniebatur: in tantum enim processerat dolor, ut, cum melere deberet, tabulam ad alvum applicaret, quia veretrum ejus torquebatur et in faciem emittebat urinam. Argumentum autem erat istud ejus iniquitatis ob illicitum cum propria consobrina conjugium.

Sub eodem regno Mahometus, Saracenorum princeps, ex Aethiopia egressus, in occursum regis cum multitudine venit, locum petens ad habitandum, et illum obtinuit.

CCXXVIII. Regnum Constantini Heraclii filii.

Post Heraclium Constantinus ejus filius, Heraclionas dictus, et ipse Monothelita, regnavit annum unum, et veneno a domesticis propinato sublatu est.

CCXXIX. De divite qui fecerat eleemosynam.

Sub ipso quidam dives Constantinopoli aegrotans et mortem timens triginta libras auri pauperibus erogavit. Praeter expectationem sanatus, fraude diaboli poenituit, et hoc aperuit amico qui erat ipse dives et omnino verus amicus. Ille monuit dicens: « Noli, frater, huic assentiri cogitationi; nam a diabolo est. Constrictabis Deum qui propter hanc tuam misericordiam tui misericors est et te a morte liberavit: cave ne subito rursus in te mortem immitat; et absque poenitentia decedas. » Illi autem non ad persuasionem adducto sed magis indignanti, dixit amicus: « Quoniam, consulente me, quae ad salutem tuam attinent non recipis, aliud tibi dabo consilium. » Ille autem: « Quale? » inquit. Qui autem vere misericors erat, respondit: « Veni in ecclesiam et dic: Non ego, Domine, hanc feci ele-

Α δὲ διὰ 571 περιπλακί; αὐτῶν, κατέβρεξαν αμφοτέρω τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν, ὅπερ θεασάμενος ὁ λαός, εὐχαριστήριους ὕμνους τῷ Θεῷ σὺν δάκρυσιν ἀνέπεμπον· καὶ οὕτω λαβόντες τὸν βασιλεῖα χαίροντες, κροτοῦντες, εὐφημοῦντες εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον.

(25) Τοῦ δὲ Ἡρακλείου ὑπὸ Ἀθηναζίου ἀρχηγού τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Σεργίου τοῦ Σύρου ΚΠ. ἀπατηθέντος εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν ἐξεκολίσθη. Καὶ δὴ μετὰ ταῦτα νόσῳ περιπεσὼν ὀδερικῇ, δι' ἧς καὶ τίθνηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸ πάθος ἐπεκτάθη ὥς, ἤνικα οὐρεῖν ἐμελλε, σανίδα κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἐτίθει διὰ τὸ στρέψασθαι τὸ αἷδιον αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ πρόσωπου τὰ οὖρα ἐκπέμπειν. Ἐλεγχος δὲ ἦν τοῦτο τῆς βασιτείας ἐνεκα τοῦ εἰς τὴν ἑξίαν ἀναψιδαν παρανομοῦτάτου γάμου.

(26) Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός ἐκ τῆς Αἰθιοπίας ἐξεληθὼν καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπαντήσας μετὰ πλήθους, καὶ τόπον αἰτησάμενος εἰς κατοίκησιν, εὐτόν καὶ ἔτυχεν.

ΣΚΙΠ. Βασίλεια Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου.

Μετὰ Ἡράκλειον ἐβασίλευσε Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ λεγόμενος Ἡρακλιόνης, Μονοθελητῆς καὶ αὐτός, ἔτος α', καὶ φαρμάκῳ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀηροῦθη.

ΣΚΘ'. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δόσσαντος τὴν ἐλεημοσύνην.

572 Ἐφ' οὗ πλούσιός τις ἐν ΚΠ. νόσῳ, καὶ τὸν θάνατον δευλιόσας, ἔδωκε τοῖς πέννησι χρυσίου λίτρας· λ' καὶ παρὰ προσδοκίαν ὑγιάνας, μεταμεληθεὶς ἐκ διαβολικῆς ἀπάτης, θαρρῶς φωνῶν αὐτοῦ τοῦτο (ὄντι καὶ αὐτῷ) πλουσίῳ καὶ (πάνῳ) γνησίῳ (φίλῳ). Ὅδὲ λέγει αὐτῷ· Μηδάρως, ἀδελφε, παραβέβη τὸν λογισμὸν τοῦτον, δαιμονιώδης γὰρ ἔστιν· καὶ λυπήσεις τὸν Θεὸν τὸν ἐλεήσαντά σε διὰ τῆς τοιαύτης σου ἐλεημοσύνης καὶ ἀναστήσαντά σε (ἐκ θανάτου, μὴ καὶ αἰφνιδίως πάλιν ἐπάξει σοὶ τὸν θάνατον, καὶ ἀπέλθης ἀμετανόητος. Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀποδυσκατοῦντος, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ φίλος· Ἐπεὶ, συμβουλευόμενός μου, τὰ πρὸς σωτηρίαν σου οὐ καταδέχῃ, εἰπω σοὶ ἑτέραν βιωλὴν. Ὅ δὲ φησι· Ποίαν ταύτην; Ὁ δὲ ἀληθῶς ἐλεῆμων ἀπεκρίνατο· Δεῦρο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰπὲ· Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ, Κύριε, ὁ ποιήσας;

Variae lectiones et notae.

ὁ δὲ πατὴρ π. τῷ υἱῷ κατ' Vind. γ. καὶ κρ. καὶ εὐφ. Vind. Τί πέπονθεν ὁ ἱλαρὸς Ἡράκλειος αἰρετικὸς ἀπαλθὼν. Rubrica cod. Ἀθ. περὶ ἀρχῶν τῶν Vind. Cod. 752, 15-24 Leo. ἱερίστο καταγράφων τὴν πᾶσαν Περσίδα ἐν ἑτασιν ἐξ, τῷ δὲ Vind. e. c. 20. ἀποურει Vind. σ. τίθεσθαι κ. τοῦ ἡ. διὰ Cod. σ. κ. τοῦ ἡ. ἐπὶ τίθει Leo. ἱεροῦ cod. et Vind. τὸ οὖρον Cod. Leo. ἀναπ. Vind. Leo, Cod. — 13 ἀν. γ. Vind. Μαρτίαν add. Cod. Leo. τελευταῖαντος δὲ τοῦ Ἡρακλείου κατετίθη ἐν λάρνακι καὶ ἔμμεν ἀσκητικῆς ἡμέρας δ' καὶ μετὰ ταῦτα ἐσχεπάσθη καὶ συνετάφη αὐτῷ στέμμα χρυσοῦν διὰ λήθων τιμῆς λίτρων σ' Leo, Cod. 630.— Deest in Vind. sed Leo: Ἐπὶ αὐτοῦ ἀνέστη ἡ. ὁ τῶν Σ. ἀ. ἐκ τῆς Ἀ. ἀν.— κατ. τιτύχηκε τῆς ἐπέσεως. Ἀναγκάσθη δὲ ἡγοῦμαι, κ. τ. λ. e. CCXXXIV. δὲ Μ' Lips. Vind. Κ. υἱὸς ἀ. ἔτος ἐν. κ. τ. λ. Vind. Rubrica Mon. π. τοῦ τῆν ἐλ. δ. καὶ μεταμεληθέντος Par. 1706, deest in cod. Cod. 671, 15-672-17, Justiniani a. 25: Ἐν τούτοις τοῖς ἑτασι πλ. καὶ add. Cod. θ. τ. γ. καὶ πλ. φ. δ. Cod. ὁ ἀνθρώπος κ. τὸν πονηρὸν τ. λ. καὶ λ. Θεὸν τὸν ἐλ. σ. καὶ ἀν. διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου καὶ ἐπ. σο. θ. αἰφνιδίως καὶ ἀπ. ἀμ. Cod. καὶ μ. Cod. ἀποδυσκατοῦντος? Καὶ ὁ ἀληθὴς Cod. Ὁ δὲ ἀληθ. cod.

τὴν ἐλεημοσύνην ἐκεῖνην, ἀλλ' οὗτός ἐστι· καὶ Ἀ παρῆξο σοι τὰς ἄ' λίτρας. Ὁ δὲ ταλαίπωρος ἐκεῖνος ἄνθρωπος συνθέμενος τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθὼν, τὸ χρυσὸν ἐν χερσὶ λαβὼν καὶ τὸ " συμφωνηθῆναι λαλήσας, ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι αὐτὸν τὴν " πύλιν τῆς ἐκκλησίας περὶν ἀπέθανεν. Πάντων οὖν τῶν εὐρεθέντων τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ ἀπαράλογιστον Θεὸν ὁμολογησάντων, τῶν δὲ κληρικῶν προτρεπομένων " τὸν κύριον τῶν νομισμάτων λαβεῖν τὰ ἴδια, οὗ " κατεδέξατο εἰπών· (Μή μοι γένοιτο τοῦτο κἂν εἰς ἔννοιαν ἔλθειν· ἐξότε γὰρ " δέδωκα αὐτὰ κατ' ὄνομα " δῶρα τῷ Κυρίῳ, αὐτοῦ εἰσι καὶ εἰς τὰ ἄνω βραβεῖα ἐγγράφη ", καὶ οὐκ ἔχω αὐτῶν ἐξουσίαν· ὅπῃ Ἀνανίας 573 καὶ Σαπφίρη ἀγνοήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἀπειρωθέντων τῷ " Κυρίῳ πάλιν ὡς ἐξ οἰκείων λαβόντες, αἰφνιδίῳ " θανάτῳ ὥσπερ καὶ οὗτος ἐπίστησαν). " ὁ Θεὸς γὰρ οὐ μυκτηρίζεται· — (Οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα μεγάλως ὠφελήθησαν, κατανοήσαντες τοῦ ἀνδρός τὸ " σταθερὸν καὶ βέβαιον καὶ τὸ πρὸς τὴν πίστιν ἀσάλευτον. Ἐπρίθησαν οὖν αἱ ἄ' λίτραι δοθῆναι πτωχοῖς. Εἰκότως οὖν ἔλεγεν " ὁ μέγας Ἀθανάσιος " (147b) ὅτι " περ πάντων ὅπου ἐπαγγελία μετὰ τῷ Θεῷ, οὐκ εἴ τι λαοὶν ἡμῶν ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· διὰ τοίνυν " ἐκ τούτων ὑποσφύραμενοι, οὐχ ὡς τὰ ἑαυτῶν ἐσμέν λαμβάνοντες ", ἀλλ' ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἱεροσυλοῦντες κηρύττομεθα· ἐπὶ μικρῷ γὰρ καὶ μέλειν πταίσματι ἢ καράσει κρίνεται· καὶ τοῦ οἱ προπότερος ἔλλου γεύσει θανάτου καὶ φοβῶ κατεδικάσθησαν καὶ ὁ ἐν Σαββάτῳ ἔλλα συλλέξας λιθοβολήθηται ". Ἡ δὲ ἐπαγγελία οὐ μέχρι μόνον χρημάτων, ἀλλὰ μέχρι " καὶ λόγου φθάνει καὶ προαιρέσεως (ἀμελεί· τὸ μέγα καὶ θαῖον ὄντως μυστήριον ἡμῶν οὐκ ἐπὶ χρήμασι ἔχει τὴν κατὰ Θεὸν πίστιν καὶ ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ἐπὶ προαίρεσι τέλει καὶ τῇ κατὰ Θεὸν πίστει. Πάντες γὰρ ἐπαγγεῖλάμεθα καὶ πάντες ἐπαγγελίας ἐσμέν ὑπεύθυνοι). Ἀνάγκη τοίνυν ἀποδεῖναι " τὴν μὲν παρθένον τὴν παρθενίαν ὅπου ἐπαγγελιατο, τὸν δὲ ἔγκρατὴ τὴν ἐγκράτειαν, τοὺς δὲ ἐν γάμῳ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμὴν τε καὶ ἀγάπην· καὶ τέλος πάντας τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν.

ΣΑ'. Περὶ " τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ φιλοσόφου".

" Ἐγένετο δὲ καὶ " ἐν Ἀλεξανδρίᾳ τῷ τοιοῦτον. Ἐπίσκοπός τις εὐλαβὴς πάντο, πλῆσιον " ἔχων τινα φιλόσοφον Εὐάγριον καλούμενον, ἑταῖρον " αὐτοῦ γενόμενον ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, Ἕλληνα δὲ τὴν

mosynam, sed ille; et tibi triginta libras præstabo. Ille vero miserabilis homo, hoc convento in ecclesiam abiit, aurum in manibus sumpsit, et juxta quod dictum fuerat, locutus est; sed inde egrediens ad ipsam templi portam mortuus concidit. Omnibus qui aderant justum Judicem et infallibilem Deum laudantibus, clericisque numismatum dominum invitantibus ut quod suum erat assumeret, ille non acceperit dicens: Absit ut hoc etiam in mentem meam veniat. Ubi enim dedi hæc, in nomine meo, dona Domino, ipsius sunt et in supernos thesauros inscripta; et ego non jam illorum habeo facultatem: quod Ananias et Sapphira ignorantes et ex consecratis Deo rursum tanquam ex suis accipientes, subitum morti sicut et iste traditi sunt. Deus enim non irridetur. Qui vero talia audierunt, magnam exinde perceperunt utilitatem, reputantes viri justitiam constantiamque ac in fide firmitatem. Judicatum est ergo triginta libras dari pauperibus. Merito igitur dixit magnus Athanasius omne quodcumque promissimus Deo non jam esse nostrum, sed Dei bonum. Ideoque ex talibus subtrahentes non qua i nostra capientes sumus, sed quasi quæ Dei sunt sacrilege subripientes judicabimur: de minore enim sicut de majore transgressio judicatur; ideoque protoplasti ob lignum gustatum morte ac perditione damnati sunt, et qui Sabbato ligna collegat lapidatus est. Promissio vero non tantum divitias, sed et sermonem et intentionem attingit. Sane magnum et vere divinum mysterium nostrum non habet super divitiis divinam fidem et promissionem, sed super voluntate perfecta et divina fide. Omnes enim polliciti sumus et omnes pollicitationi sumus obnoxii. Necesse igitur est virginem reddere virginitatem quam vovit, continentem autem continentiam, conjugatos vero moderantiam et reverentiam ad invicem ac dilectionem, denique omnes ad Deum fidem ac pietatem, justitiamque et fortitudinem.

CCXXX. De episcopo et philosopho.

Alexandriæ porro hujusmodi res accidit. Episcopus quidam valde pius vicinum habebat quemdam philosophum, Evagrium nomine, quem a pueritia socium habuerat, quique religione gen-

Variae lectiones et notæ.

" καὶ τὸν λόγον εἰπὼν ἐν cod. " ἄ. π. παρὰ τὴν π. τῆς ε. ἀπ. Τῶν κλ. δὲ ἐκπλαγόντων καὶ π. τῶν ε. προτρέποντο τὸν Κύριον τῶν ν. λ. ἄ. " Ὁ δὲ οὐκ ἐπιστή, ἀλλὰ τοῖς πτωχοῖς πάντα διένειμεν εἰπὼν ὁ Θεὸς οὐ μ. ἢ γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαγγελία οὐ μόνον ἔχει χρημάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι λόγου φθάνει. κ. τ. λ. " προτρεπομένων om. M. 1. et Lips. " ἴδια οὐδὲ παρητήσατο καὶ εἶπε· Μή μοι γ. τ. κἂν εἰς ἱ. λαβεῖν M. 1 et Lips. " γὰρ ὄνομα ταῦτα δ. Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτοῦ M. 1 et Lips. " καὶ ὄνομα cod. " ἐγγράφησαν ἐπὶ om. αὐτῶν M. 1 et Lips. " τῷ om. iidem. " αἰφνιδίον θάνατον iidem. " Gal. vi. 7. " τὸ f. om. iidem. " ἔλεγε καὶ ὁ iidem. " Loc. ut videtur, ineditus. " ὅτι πάντες ἔπαρ iidem. " δὲ τοίνυν ἐάν ἐκ τούτων ὑποσφύραμεν οὐχ iidem. " λαβόντες ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ Θεοῦ iidem. " λιθοβολήθηται iidem. " καὶ μέχρι τοῦ λόγου φ. καὶ πρ. iidem. — οὐδὲ γὰρ ἐφ' εἰς ἐστὶ πένθος, οὗτος καὶ προαίρεσος ἐστέρηται. Ἀ μέλει iidem. " ἀποδεῖναι καὶ ἀνδρείαν? iidem. " Εὐάγριον τοῦ φ. M. 2. π. ἐλεημοσύνης P. 170b. " τοῖς τὰς ἄ' λίτρας δόντος ὅπου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ χάριτος cod. " Cod. 672, 14-674, 11: Καὶ ἐν Ἀλ. δὲ ἐγ. τ. τ. " καὶ om. M. 1 et Lips. " πλ. cod. " μέν add. Ced.

tilis erat. Hunc cum episcopus ex idololatria ad fidem Christi convertere vellet, constanter hortabatur eum et cum illo disputabat. Ille vero, cum non acquiesceret, sed potius acre valde ferret, ad episcopum quadam die dixisse fertur: « Certe, domine episcope, super omnibus, hoc quod vos Christiani dicitis, mihi displicet, scilicet futuram esse mundi consummationem corporumque resurrectionem, et pro acta vita cuique mercedem redditum iri; et qui miseretur pauperis Deo scenerari, et centuplum cum aeterna vita recepturum, quæ omnia irrisiones et fabulæ mihi videntur. » Et postquam episcopus affirmasset nullum mendacium nullamque irrisionem in Christianorum dogmatibus esse, discessit Evagrius, multam cum semetipso disceptationem habens. Aliquanto autem post tempore, Deo episcopi doctrinæ cooperante, philosophus credidit ac baptizatus est, statimque oblati episcopo trecentis auri libris, erat enim dives, valde, dixit: « Accipe hæc, episcope, ac pauperibus distribuens, fac mihi scriptum autographum, quod hæc a Deo recepturus sim. » Episcopus autem, his libenter acceptis et scripto facto, cuncta pauperibus distribuit. Postquam igitur aliquandiu supervixisset in pietate virtuteque magna philosophus, natis suis moriens præcepit ut in manu sua charta poneretur et sic sepeliretur. Hoc factum, tertia post die philosophus in somnis apparuit episcopo dicens: « Veni ad tumulum meum, episcope, sumeque tuam syngrapham. Redditum est enim mihi debiti centuplum neque habeo quod a te exigam: attamen ad plenam securitatem tuam scriptum manu mea subscripsi. » Cum episcopus ignoraret syngrapham cum ipso philosopho tumultatam fuisse, prius philosophi filios arcescit, et postquam hoc cognovit, ad tumulum cum clericis urbis egreditur. Illo autem aperto, inveniunt philosophum sedentem manumque cum scripto protendentem. Clericis vero chartam sumere volentibus, nemo potuit eam ex illius manu detrahare, dum episcopus manum admovisset. Et statim reddito scripto, rursum recubuit. Aperto autem scripto, episcopus invenit recens manu philosophi scriptum: « Ego Evagrius philosophus tibi, sanctissimo episcopo in Domino, salutem. Scito, Pater, me centuplum debiti recepisse neque eo nomine habere quod abs te exigam. » Hoc audito cum omnes vehementer attoniti aliquandiu clamassent: Miserere Domine, et: « Gloria Deo nostro, Domino Jesu Christo, » et postea episcopus

θηρησάμενος, ὃν ὁ ἐπίσκοπος μεταθεῖναι βουλόμενος [ἐκ τῆς εἰδωλομανίας] πρὸς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, συνεχῶς προσεκαλεῖτο καὶ διελέγετο. 574 Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὀυσιγερῶντος, εἰπεῖν λέγεται ἐν μιᾷ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον: « Ὅντως, κύριε, ἐπίσκοπε, μετὰ πάντων, καὶ τοῦτό μοι ἀπαρέσκει, ὃ λέγετε οἱ Χριστιανοί, ὅτι συντέλεια τοῦ κόσμου γίνεται, καὶ τῶν σωματικῶν ἀνάστασις, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων, καὶ ὁ ἐλεῶν πτωχῶν δανείζει θεῷ, καὶ ἐκατονταπλάσιον μετὰ ζωῆς αἰωνίου ἀπολήφεται. (Ἐπεὶ ἅπαντά μοι χρεὺς καὶ μύθος τὰ λεγόμενα φαίνεται). Καὶ τοῦ ἐπισκόπου διαβεβαιουμένου μηδὲν ψεύδους ἢ χρεὺς ἐν τοῖς Χριστιανῶν ὁγμασίν εἶναι, ἀνεχώρει Εὐάγριος, πολλὴν συζήτησιν ἐν αὐτῷ ἔχων. Μετὰ δὲ τινα χρόνον, θεοῦ συνεργούντος τῇ τοῦ ἐπισκόπου διδασκαλίᾳ, πιστεύσας ὁ φιλόσοφος ἐβαπτίσθη, ὃς αὐτίκα παρασχὼν τῷ ἐπισκόπῳ χρυσίου λίτρας τ' — ἣν γὰρ πλοῦσιος σφόδρα — λέγει: « Δέξαι ταῦτα, ὡ ἐπίσκοπε, καὶ διαδοῦς πτωχοῖς ποιήσάν μοι (ἐγγράφον) ἰδιόχειρον, ὅτι λήθεται αὐτὰ παρὰ τοῦ θεοῦ. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου δεξαμένου προθύμως καὶ τὸ γράμμα ποιήσαντος, δίδωμεν πάντα τοῖς πένησιν. Ἐπιστήσας οὖν χρόνον, τινὰ ὁ φιλόσοφος ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ μεγάλη, παρήγγειλε τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τελευτῶν ἐνθεῖναι τὴν χάρτην τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ οὕτως ταῖσιν. Καὶ τοῦτο γινόμενον, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπιφαίνεται κατ' ὄναρ ὁ φιλόσοφος τῷ ἐπισκόπῳ λέγων: « Ἐλθίεις τὸν τάφον μου, ὡ ἐπίσκοπε, καὶ λάβε τὸ ἰδιόχειρόν σου ἀπὸ τοῦ τάφου γὰρ τὸ χρέος ἐκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα λόγον ἔχω πρὸς σέ. ἀλλὰ πρὸς τελείαν σου πληροφορίαν καὶ ἰδιόχειρον ἐν αὐτῇ καθυπέγραφα. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου (ἀγνοούντος, ὅτι συνετάφη αὐτῷ φιλόσοφος τὸ ἰδιόχειρον), πρῶτ' μεταστύλλεται τοὺς υἱοὺς τοῦ φιλοσόφου. Καὶ τοῦτο μαθὼν ἀπέρχεται εἰς τὸν τάφον μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς πόλεως. Καὶ τοῦτον ἀνοίξαντες εὐρίσκουσιν (148) τὸν φιλόσοφον καθήμενον καὶ τὴν 575 χεῖρα μετὰ τοῦ γράμματος προτείνοντα. Τῶν δὲ κληρικῶν βουλευμένων, τὴν χάρτην λαβεῖν, οὐδεὶς ἴσχυσεν ἀποσπᾶσαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἕως ἂν ἦλθεν ἡ χειρὶ τοῦ ἐπισκόπου. Καὶ παραχρῆμα τὸν χάρτην ἐπιδοὺς ἀπέπεσε πάλιν ὄντινα (χάρτην) ἀνοίξας ὁ ἐπίσκοπος, εὗρε νεωστὶ ἐπιγεγραμμένον τῇ χειρὶ τοῦ φιλοσόφου οὕτως: « Ἐγώ, Εὐάγριος, φιλόσοφος, σοὶ, τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἰσθί, Πάτερ, ὡς ἔλαβον τὸ χρέος ἐκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα πρὸς σέ λόγον ἔχω. Τούτων ἀναγνωσθέντων καὶ πάντων ἀκουσάντων τῶν γραμμάτων καταπλαγέντων, σφόδρα καὶ

Variae lectiones et notæ.

τὴν τοῦ Χριστοῦ π. Ced. ὀυσιγερῶς Ced. κύριε ὁ ἐπίσκοπος. con. καὶ τ. μ. π. ἀπ. μοι Ced. ὅτι: add. Ced. θεῷ δ. Ced. Matth. xix, 29, M. X, 50. μετὰ ζ. ἀ. ζωῆς cod. τ. τῶν χ. ἡ δ. ἀνεχώρησεν Ἐ. π. ἡ. σ. ἐν ἡ. Ced. Τοῦ δ. ταῦτα δ. Ced. δι. ὁδὸν παρ' αὐτοῦ τοῖς π. π. χρόνους τινὰς Ced. ἀρεταῖς μεγάλαις Ced. αὐτοῦ τ. Ced. ἐν add. Ced. γιν. cod. ἡ. λ. Ced. πλ. σου ἰδιόχειρος Ced. μεταστύλλαντός. καὶ μαθόντος παρ' αὐτῶν ὡς α. ἀ. τ. ἡ. ἀπ. μ. τῶν κλ. τῆς π. καὶ ἀν. τὸν τ. ἡ. Ced. πειρωμένων λ. τὸν χ. οὐδενὶ τούτων ἰδῶκεν τοῦ δὲ π. τὴν χεῖρα ἀπώσαντος, π. τὸν χ. ἡ. ἀν. π. ὅναρ ἀν. ἐπὶ πάντων ἡ. ν. ὅμογ. Ced. ἀπέπεσε cod. ἡ. περὶ τούτου. Πάντων οὖν τῶν ἀν. γεγραμμένων cod. καταπλαγέντες; — κρᾶξαντες cod.

ἐπὶ ὧραν ἱκανὴν κραζάντων "τό· Ἐκρίνα, ἐλθέσον· A autographum in gazophylacio reponi mandavit. (καὶ τό· Ἀδὰ τῷ Θεῷ ἡμῶν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ), ἐκίλευσεν ὁ ἐπίσκοπος· τὸ " ἰδιόχειρον ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τηρεῖσθαι.

ΣΑΑ'. *Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπασιδντος εἰς γεωργίου γυναῖκα*."

"Καὶ ἐν Καρθαγίνῃ" τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρχε τις στρατιώτης ἀσπὸς λίαν, ὃς ἐκ λοιμικῆς νόσου τῆς πόλεως διαφθειρόμενος", ἐλθὼν εἰς κατάνυξιν, καταλείψας τὴν" πόλιν, ἴδισε μετὰ τῆς γυναίκης αὐτοῦ ἐν προστείῃ, ἐν ᾧ πάλιν ἐκ δαιμονικῆς" ἐνεργείας, ἔπεσεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ γεωργίου". Οὗτος ἀφ' οὗ τελευτήσας θάπτεται πλησίον τοῦ προσταίου ἐν μοναστηρίῳ. Τῇ" δὲ ἐπαύριον, τὴν μοναχῶν φαλλόντων τὴν γ' ὧραν, φωνὴ γέγονεν ἐκ βράχους τοῦ τάφου· Ἐλθέσατε, ὁ λέγουσα, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἐλθέσατε. Ὁι δὲ τὸν τάφον εὐθέως" ἀνοίξαντες εὗρον τὸν στρατιώτην καθεζόμενον καὶ κράζοντα, καὶ ὁρῶντες ἐξαγαγόντες· αὐτὸν καὶ τὴν δεσπὴν διαλύσαντες, ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου θαύματος. Ὁ δὲ παρακαλῶν" αὐτοὺς 576 ἀπενταχθεὶς αὐτὸν πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ θαλάσσιον τὸν" ἐπίσκοπον". Παρακαλῶν αὐτὸν λέγει· Ἐλθέσατε ἡμῖν εἰς τὸ συμβῆναι εἰς σὲ, ἀδελφε, ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Θεόν. Ὁ δὲ διηγήσατο αὐτῷ πάντα μετὰ πολλῶν δακρύων, λέγων· Ἐγὼ δὲ ταπεινός, καὶ ἀθλιός" καὶ ταλαίπωρος, ὥς", Πάτερ, ἐν ἀμαρτίᾳ" τελευτῶν ἰδεώρουν τινὰς Αἰθιοπίας ἐστῶτας πλησίον μου, ὧν καὶ αὐτὴ" ἡ θεωρία μόνῃ χαλεπωτέρα πάσης" ὑπάρχει· κολάσεως, οὐστίνως ὁρῶν", ἡ ἀμαρτωλὸς μου ψυχὴ ταράσσεται πρὸς αὐτὴν καὶ συστέλλεται. Παρισταμένῳ" δὲ μοι τῶν τοιούτων φοβερῶν Αἰθιοπῶν, θεωρῶ" νεανίσκους δύο λευκαίμονους εὐαίει· ἄγαν, οἵτινες τὴν ψυχὴν μου παραλαβόντες καὶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτίκα πρὸς οὐρανὸν ἀνυψούμενοι, εὐρίσκειν" τελώνια φυλάττοντα μετὰ πολλῆς ἀκριβοῦς τὴν ἀνοδὸν καὶ κωλύοντα τὰς ἀνερχομένας ψυχὰς, καὶ λογοθετοῦντα καθ' ἑκάστον τελώνιον" τὴν οἰκίαν ἀμαρτίαν, τὸ μὲν γὰρ τοῦ φέουδου, τὸ δὲ τοῦ φθόνου, τὸ δὲ τῆς λοιδορίας· καὶ ἀπλῶς οὕτως· καθ' ἑξῆς ἑκάστον πάθος ἰδίους ἔχει τελωνάρχας καὶ δικολόγους", ὅφ' ὧν κρατούμενος ἰδεώρουν τοὺς ὁδηγοῦντάς με" νεανίσκους βιστάζοντας ὡς ἐν βαλαντίῳ τινὶ τὰς καλάς μου πράξεις, ἀφ' οὗ λαμβάνοντες καὶ ἀντισταθμίζοντες" τοὺς πονηροὺς ἔργους μου, οἷς προσέφερον ἀκριβολογούντες οἱ πονη-

CCXXXI. *De milite qui in agricolæ uxorem incidit.*

Erat Carthagine in Africa quidam miles dissolutus valde, qui ex pestifero urbis morbo correptus, ad resipiscentiam rediens, urbe relicta, separatim in suburbio cum uxore sua vixit; sed ibi rursum, ex diabolico impulsu, in agricolæ uxorem incidit. Hic subito defunctus prope suburbium in monasterio sepelitur. Postridie vero, monachis tertiam horam psallentibus, vox ex imo sepulcro facta est, dicens: « Miseremini, servi Dei, miseremini, » Qui statim aperto sepulcro, invenerunt militem sedentem et clamantem; et cito educentes eum et vincula solventes, hujus prodigii causam interrogaverunt. Hic autem rogavit eos ut ipsum ducerent ad servum Dei Thalasium episcopum. Qui exhortans eum ait: « Narra nobis quid evenierit tibi, frater, ut nos quoque Deum glorificemus. » Iste vero cum multis lacrymis narravit ei omnia dicens: « Ego vilis et miser et infelix, hic, pater, in peccato defunctus, quosdam videbam stantes iuxta me Æthiopes, quorum ipse visus omni poena molestior erat: hos videns peccatrix anima mea turbatur apud semetipsam et constringitur. Astantibus autem C mihi his tremendis Æthiopibus, duos conspicio juvenes vestibus albis indutos et aspectu valde decoros, qui animam meam suscipiant et a terra statim ad cælum elevant. Invenimus autem telonia multa cum omni cura viam custodientia prohibentiaque ascendentes animas, et rationem ad unumquodque telonium de speciali culpa requirentiam, nunc quidem de mendacio, nunc de cæde, nunc vero de injuria, et, uno verbo, sic ex ordine, quæque passio proprias habet exactores et judices, a quibus detentus videbam ducentes me juvenes tanquam in crumena ferentes bonos meos actus, unde sumentes eos opponebant malis operibus meis, quæ afferebant multa cum sedulitate perversi ponderatores et aeris viæ custodes, et ita vix absolvebamur. Consumpsit autem omnibus bonis operibus meis, ad cæli januam pervenimus, ubi fornicationis est telonium. Hic a nigris illis

Variae lectiones et notæ.

"ἐπὶ πολὺ κρ. Ced. " τοῦ φιλοσόφου add. Ced.—τ. ἐν τῷ σ. Ced. " Rubrica M. 2, π. πορευόμενος τὴν γυν. γ. Par. 1706; hujus rubricæ loco cod. in margine a prima manu habet: Ἀνάγνωθι· ἐπιμελῶς καὶ ὠφελήδησιν μεγάλως εἴπερ χρήσις ψυχικῆς ὠφελείας. " Glyc. 513, 11-20. " Καὶ ἐν K. δὲ τῇ πάλαι τῆς M. 1 et Lips. " διαφθειρόμενης iidem. " καὶ τὴν π. κατ. l. iidem. " ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας παραπαιῶν εἰς iidem. " γ. τινός; " Τῇ cod. Τῇ οὖν ἐπαύριον M. 1 et Lips. " τάφον τοῦτον εὐθύς; ἀν. L. " καὶ ὁρῶντες ἀναλκῶσαντες καὶ τὰ L. " παρακαλῶν; " ἐπίσκοπον, τοῦτον ἔκρινον προσέφερον κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον εἰς τὸν ἐπίσκοπον. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος εἶπεν αὐτῷ· Διηγήσαι μοι πάντα ὅπως γὰρ τὸν Θεὸν δοξάσω L. " ὁ δὲ; " λέγων οὕτως· ἐγὼ L. " καὶ ἀθλιός om. L. " ὁ πάτερ codd., ὡς. " ἀμαρτίαις L. " αὐτὴ μόνῃ, ἡ θ. L. " πάσης ἀνάγκης καὶ κακῆς ὑπάρχει L. " ὁρῶσα ἡ ἀμαρτωλὴ L. " περισταμένῳ L. " θεωρῶν L. δύο λευκοὺς cod. καὶ ἡ. ἄγαν L. " ἀντιπλάμενοι καὶ ἀναγερόμενοι εὐρίσκειν τ. φ. L. " τελώνια cod. " οὕτως — ἰδίους τελωνᾶς ἔχει L. " δικολόγους L. " με om. L. " ἀντιετ. ταύτας τοὺς L.

Æthiopus retineor et illi cunctam asserunt fornicationem meam, et omnem carnalem culpam, quam a decimo ætatis meæ anno miser operatus sum. Excusationem vero pro me juvenibus illis allegantibus et dicentibus me pœnitentia cunctorum peccatorum in urbe commissorum veniam obtinuisse, «Verrum, inquit funesti criminatores, post pœnitentiam rursus in adulterium extra urbem lapsus est, et ita interit. » Quod cum audiissent angeli, discesserunt, inexcusabilem me relinquentes, quasi jam nullum opus bonum habentem. Et rapientes me Æthiopes illi, cum verberibus me in terram reduxerunt, Et descendi per vias arctas ac tenebrosas, foetidissimas atque horrendissimas usque ad speluncas subterraneas et carceres inferni, ubi peccatorum animæ concluduntur in terram tenebrosam et horribilem, in terram caliginis æternæ, ubi jam non lumen nec vitam mortalium videre est, sicut scriptum est, sed adest lamentatio et afflictio æterna et inconsolabilis et gemitus inextinguibilis. Unusquisque enim eorum qui illic sunt suos pravos actus recordans et reputans quamnam justificationem justo judici asserat, et quomodo pœnam sempiternam sustinere possit, terribiliter conscientia prætorquetur, et insuper, considerans a Deo separationem necnon a gloria sanctorum ejus, et cum diabolo punishmentem daemonum interminabilem et insolubilem, trislatur et gemiscit. Cum quibus ego conclusus et lacrymabundus video duos juvenes illos venientes ibi rursus et illos rogo ut ex illa tremenda custodia supplicioque educant me, ut pœnitentiam agam: qui dicunt ad me: « Frustra rogas: nemo egreditur illinc usque ad communem resurrectionem. » Orattoni tamen insto clamans: « Miseremini mihi; non enim sciebam ista mihi fore ventura; ideoque vere jam ex tunc me pœnitet, et si ad vitam in terram rursus redeam, utilitati multorum ero. » Et ad miserationem adducti angeli me reducant ad corpus: videoque naturam animæ meæ propriam tanquam margaritam fulgentem, corpus autem turpe tetrumque, unde cum ægre ferrem ac dicerem me non posse intrare in illud propter foeditatem ejus et caliginem, minati sunt mihi dicentes: « Nisi intraveris, reddecimus te in illam punishmentem: intra igitur, ut et ipse salvus fias et aliorum utilitati inservias, sicut Domino placuit. » Tunc visus sum tanquam per os ingrediens et corpus, suscitans clamare cœpi: « Miseremini mihi. » Omnibus autem magnam percipientibus utilitatem, magisque de hac terribili narratione perterritis, unusquisque sua lugebat

Α ροι ζυγοστάται και τῆς ἀεροπορίας ὁδοσέταται, μόλις ἀπελυόμεθα· ἐκδραπνηθίνοντες δὲ ὅτι πάντων τῶν ἀγαθῶν μου ἔργων καὶ πρὸς τὴν πύλιν τοῦ οὐρανοῦ φθάσαντες ἐν ᾗ τὸ τελώνιον τῆς πορείας ἦν, συσχεθείς ὑπὸ τῶν ζοφερῶν ἐκείνων Αἰθιῶπων, προσέφερον πᾶσάν μου πορνείαν (148 β) καὶ σωματικὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἀπὸ δεκαετὸς χρόνου τῆς ἡλικίας μου διεπραξάμην ὁ ἄθλιος. Ἀπολογουμένων δὲ τῶν νεανίσκων ἐκείνων ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ λεγόντων, ὅτι τὰ ἐν τῇ πόλει ἁμαρτήματα συγκεχώρηται μετανοήσας· Ἄλλὰ, φασίν οἱ δεινοὶ κατήγοροι, μετανοήσας; ἔπισσε πάλιν εἰς μοιχείαν ἔξω τῆς πόλεως καὶ οὕτως ἀπέθανεν, ὅπου ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀνεχώρησαν ἑστάντες με ἀναπόλογητον ὡς μηδὲν ἔργον ἀγαθὸν ἔχοντα. Καὶ ἀρπάσαντές με οἱ Αἰθιοπεῖς ἐκείνοι, τύπτοντές με κατήγαγόν με εἰς τὴν γῆν αὐθις. 577 Καὶ κατήλθον διὰ τινων στενωπῶν καὶ σκοτεινῶν, δυσωδαστῶν πᾶν καὶ φρικτοδαστῶν καταδύσεων μέχρι τῶν καταχθονίων ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις τοῦ ἁδου, ἐνθα εἰσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκεκλεισμέναι εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ φοβεράν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ εἶται φέγγος οὐδὲ ὄψιν βροτῶν ζῶν, ὡς γέγραπται, ἀλλ' ὀδύνη καὶ θλίψις αἰώνιος καὶ ἀπαραμύθητος καὶ στεναγμοὶ ἀσίγητος· ἕκαστος γὰρ τῶν ἐκείσε μνημονεύων τὰς πονηρὰς αὐτοῦ πράξεις καὶ ἔνοων πως ἀπολογησεται τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ, καὶ πως τὴν ἀπέραντον κόλασιν ὑποστήσεται, δεινὸς τῷ συνιδοῦντι προδρασιζέσθαι καὶ πρὸς τοῦτο ἀναλογιζόμενος τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸν καὶ τῆς ὁδοῦ τῶν ἁγίων αὐτοῦ καὶ τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου καταδίχην καὶ τῶν δαιμόνων ἀπαιστον καὶ ἀπαρηγόρητον, λυπεῖται καὶ στενάζει. Μεθ' ὧν γὰρ τοὶ κατὰ συγκατακλιθεῖς καὶ πινθὼν ὀρώ τοὺς δύο νεανίσκους ἐκείνους ἰδόντας· ἐκείσε πάλιν, οὗς παρακαλέσας ἔξαγαγεῖν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φυλακῆς τε καὶ ἀνάγκης ὅπως μετανοήσω, οἱ καὶ φασίν πρὸς με· Μάτην παρακαλεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἔξέρχεται τῶν ἐνταῦθα μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως. Ἐπιμένοντος δὲ μου τῇ δεήσει καὶ βοῶντος· Ἐλεῆσάτε με· οὐ γὰρ ἴδριν, ὅτι ταῦτά μοι συμβῆσθαι καὶ διὰ τοῦτο γνησιῶς ἀπὸ τοῦ νῦν μετανοῶ καὶ γενήσομαι πρὸς ὀφείλειαν πολλῶν, εἰ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν αὐθις· ἔπαυ· ἔγω. Καὶ δυσωπηθέντες οἱ ἄγγελοι ἄγουσί με πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν μὲν ἰδίαν φύσιν τῆς ψυχῆς ἔβλεπον ὥσπερ μαργαρίτην ἀστράπτουσαν, τὸ δὲ σῶμα δυσώδες καὶ ἡμαυρωμένον, ὅθεν δυσχεραίνοντός μου καὶ λέγοντος αὐτὸ δύνασθαι εἰσελθεῖν ἐν αὐτῇ διὰ τὴν ζόφωσιν αὐτῇ καὶ τὴν δυσωδίαν, οἱ δὲ προσηπειλησάν μοι λέγοντες· Εἰ μὴ εἰσελθῇς, πάλιν ἀπάγομέν σε εἰς ἐκείνην τὴν καταδίχην.

Variae lectiones et notæ.

ἔγω μου πάντων, sed om. μου inter ἀγαθῶν et ἔργων L. μου om. L. συγκεχώρητ. cod. ἔγω cod. πάλιν om. L. ἀφέντες με ἀναπόλογητον καὶ μὴ L. καὶ τύπτοντές με κατήγαγόν εἰς L. Καὶ ταύτης διασχεδασθείσης, κατήλθον L. καὶ σκοτεινῶν καὶ δυσωδαστῶν L. σκ. καὶ γνοφεράν L. οὐ οὐκ ἔστι φέγγος L. ὑποστήσεται L. διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων καταδύων ἀπαιστον καὶ ἀπαρηγόρητα L. οὗς δυσωπήσας εἰς με τῆς φυλ. φοβ. ἐκείνης τε καὶ L. om. L. Ἐπ. δὲ τῇ παρακαλῇ καὶ λέγοντος· ἔλ. L. γνησιῶς μετανοήσω L. ἔπαυ· ἔγω L. μὲν om. L. δύνασθαι om. L. καὶ τὴν δυσωδίαν om. L. πάλιν ὑποτρέφεμέν σε εἰς τὴν κ. οὐκ οὐκ εἰσελθῇ L.

οὐκ οὖν εἰσελθὼς, ἔτα καὶ αὐτὸς σωθῆς καὶ ἄλλους, ὡς τῷ Κυρίῳ ἰδοὺς. Ὅτε ἰδὼν ὡς διὰ τοῦ στόματος εἰσελθὼν καὶ τὸ σῶμα διαναστήσας ἠρξάμην ἡρώδης· ἔλεγε· ἔλθετέ με. Πάντων δὲ ὡφελθέντων ἴαν καὶ μᾶλλον φοβηθέντων ἐπὶ τῇ φοβερᾷ ταύτῃ διηγήσει, ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ ἰδόντων πλημμελήματα· τὸν δὲ ἀνθρώπον βλέποντας καταπνοημένον καὶ πολὺδακρυον παρεκάλουν γέυσασθαι τροφῆς. Ὁ δὲ παντελῶς οὐκ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, διήρχετο τὰς ἐκκλησίας 578 καὶ ῥίπτων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ ἰδῶτος ἑδῶ μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶ καὶ δακρύων πολλῶν· Ὁσαί, οσαί τοῖς ἀμαρτάνουσιν! ἀμετανοήτως! ποῦ φοβερὰ κώλασι καὶ ἐξέτασι ἀκριβῆς αὐτοῖς περιμένει! Ποιήσας οὖν καὶ κηρύσσων, καὶ πολλοὺς ἐπιστρέφων πρὸς μετάνοιαν, ἐτελειώθη ἔν Κυρίῳ προγενοῦς τὸν ἑαυτοῦ θάνατον πρὸ ἡμερῶν 72.

ΣΑΒ. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἁγίων 74.

Ῥωμαῖοι δὲ τῷ θαύματι τούτῳ, λέγω δὲ τὸ περὶ τῆς τῶν ψυχῶν πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν ἀνοδὸν μετὰ τὴν ἐνθόνην μεταχώρησιν, καὶ ὁ θεομύστης Χρυσόστομος διεξὼν περὶ τῶν κεκοιμημένων οὕτως· Ταῦτα καὶ τὰ τοῦτον ἀπορρήτοτερα προθεωροῦντες· οἱ τελευτώντες, οἱ μὲν ἐν τῇ κλίτῃ τὰράσσονται φυγεῖν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δὲ, οἱ δὲ τοὺς ὀδόντας βρῦχουσι καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας κόπτουσι καὶ ἑτεροὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνως περιστρέφουσι καὶ τὰς χεῖρας συστέλλουσι, κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος ληγοῦσας καὶ τῆς γλώττης δεινῶς φλεγόμενης· ὁρῶσι γὰρ τότε τοὺς μὴν θεοὺς ἀγγέλους φοβερώς τε καὶ ὀξείως τὴν ψυχὴν ἀπαιτοῦντας, τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας παρισταμένους, καὶ λογοθετοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας ἐκείνων, καὶ ἀρκάσαι πρὸς αὐτοὺς ἐπιχειροῦντας· εἰτα καὶ τὸν κλέπτῃ αἰφνιδίως εἰσελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπορρήξαντα, πορεύεται μετὰ σκυθρωπότητος πολλῆς εἰς τόπους ξένους καὶ πάμπαν ἀγνωστούς. Πολλῶν οὖν ἡμῶν, ἀδελφοί, τότε δει τῶν εὐχῶν, πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πολλῆς ἡμῖν τότε χρείας τῆς τῶν ἀγγέλων βοηθείας, πολλῆς ἡμῖν τότε τῆς ἐν τῇ τοῦ αἵρος ἀναβάσει χειραγωγίας καὶ συμπαρίας. Εἰ γὰρ εἰς μακρὰν χώραν καὶ ξένην πόλιν ἐνταῦθα πορευόμενοι δεόμεθα τοῦ χειραγωγούντος καὶ ὁδηγούντος, πᾶσιν ἡμῖν δει τῶν βοηθῶν μᾶλλον καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασώσαι καὶ διαπεράσαι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς ὀδοστὰς τοῦ αἵρος καὶ δικαιολόγους, οὓς τελώνας καὶ φορολόγους ἡ θεία προσαγορεύει Γραφή· Αὐτὸ δὲ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξομολογήσει, προφθάσωμεν 579 πρὸ τοῦ φθασθῆναι, ὁρᾶμεν πρὸ τοῦ καταληφθῆναι· ὁ γὰρ βίος βραχύς, ἡ δὲ κρίσις μακρά· τὸ δὲ τέλος· ἔγγυς καὶ ὁ φόδος

A peccata. Videntes vero hominem fatigatum lacrymisque perfusum, cibum gustare hortabantur: sed ille non omnino voluit acquiescere eisque valedicens visitabat ecclesias, ubi, super limina se prosternens, cum magna voce multisque lacrymis clamabat: « Vt, vobis peccatoribus impenitentibus! Quam terribilis poena severumque iudicium eos manent! » Sic igitur peregit quadraginta dies, ieiunans, vigilans, clamans, multosque convertens ad poenitentiam, et morte sua praecognita duodecim diebus ante eventum, vitam suavit in Domino.

B CCXXXII. De variis qui obdormierunt sanctis. Consonat huic prodigio, istud dico quod attinet ad animas, post suum hinc discessum, ad caelos ascendentes, et divinus Chrysostomus sic de illis qui obdormierunt disserit: « Haec et his ineffabiliora praevidentes moribundi, alii agitantur in lecto fugere volentes et non valentes, alii dentibus fremunt, alii maxillas cadunt, alii oculos miserabiliter circumvertunt et manus contrahunt, paulatim viribus corporis cedentibus et lingua terribiliter usta. Tum enim vident divinos angelos trepide seduloque animam deposcentes, malos autem demones astantes, rationem repentes, criminari conantes et illam ad se rapere tentantes; deinde furem subito advenientem, corpusque eructans animam, quae cum mœrore multo ad loca extranea prorsusque ignota progreditur. Nullis igitur nobis, frares, tunc opus est precibus, multis operibus bonis, multo angelorum auxilio, multo in hac aeris ascensione ductu ac defensione. Si enim in longinquam regionem et extraneam urbem hic proficiscentes, ductore rectoreque egemus, quanto magis nobis opus est defensoribus atque ductoribus, ut salvi pertranseamus aeris principatus ac potestates ac vix custodes, quos telonarios et exactores vocat divina Scriptura? Ideo praecurramus faciem Dei in confessione; praecurramus, ne praeveritamus; curramus antequam corripiamur. Vita enim brevis, longum autem iudicium; finis vero prope est, metusque multus, ac miserator nullus. Cogita enim quomodo sint animae eo quod timorem ac mandata Dei contempserint, paululum expositularem requiem et non obtinentes; sed in terra subterraneis igniviam, delicias, fornicationes caeteraque prava opera deflentes, frustra poenitentiam de malis quae sece-

Variae lectiones et notae.

70 Καὶ τ. δ. ὡς διὰ τοῦ στ. ἑμαυτὸν εἰσελθόντα L. 71 ἡ λέγειν ἐλ. Π. δὲ λ. ὡφ. L. 72 ἀμαρτάνουσιν ἀνόητα L. 73 οὕτως om. L. 74 ἐτελειώθησεν L. 75 ἡμ. 15 L. 76 Rubrica M. 2, om. cod. et Par. 1706. 77 Τοῦ Χρυσόστομου? cf. Raderi Syntagma p. 18. 78 Συμφωνεῖται L. 79 γλώσσης δ. φλ. ὁρᾶν μὲν γὰρ τ. τοῦ θ. ἀγ. φ. τε καὶ ἀξίως L. 80 τοῦ κλέπτου δ. εἰσελθόντος? 81 καίτοι καὶ αἰφνιδίον L. 82 ἀπορρήξαντα L. 83 ἡμῖν, ἀδελφοί L. 84 εὐχῶν, πολλῶν τῶν βοηθῶν cod. et L. π. οὖν ἡ χρ. χρ. τ. L. 85 γειρ. καὶ βοηθούντος, ποίουν ἡ. τότε τῶν β. μ. δὲ καὶ γ. L. 86 καὶ περάσαι cod. et L. τὰς δ. καὶ ἐ. L. 87 δικαιολόγους L. 88 ἡ θ. γρ. προσαγορεύει L. 89 τὸ πρ. τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξ. om. 1. 90 τοῦ φθασθῆναι καὶ ὁρ. L.

runt habent et lugent inconsolabiles. Ideo maxime felices dicimus justos et infantes qui moriuntur, quia calli mortis nobis periculosus, illis salutaris est, et quod omnibus est formidandum, ipsis desiderabile est, et quod nos hic habemus timoris principium, ipsis est principium salutis; sic fere dicentes: « Nos angeli pacis e corpore deduxerunt; nos absque dolore et absque obice, bonos habentes vires ductores, aeris principatus et potestates transivimus: non enim invenerunt in nobis quod querebant aut sperabant, viderunt purum et immaculatum corpus et confusi sunt; viderunt illibatam ac lucidam animam, ei erubuerunt; viderunt linguam non corruptam neque dolosam et siluerunt; transivimus et parvduximus eos; praeterivimus et cecinimus eis dicentes: « Benedictus Dominus, qui non dedit nos in praedam dentibus illorum. » — « Laqueus contritus est et nos liberati sumus. » Unde obviaentes angeli exsultant, iusti concurrunt, sancti gaudent et aiunt: « Bene venerunt amici Christi aeternorumque bonorum heredes. »

ἡφαιώθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠτάλασμεν¹ αὐτούς· διέβημεν δι' αὐτῶν καὶ κατεφάλομεν αὐτῶν φάγοντες². « Ἐύλογητός Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήρην τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν. » — « ἡ παγὶς συνετρέθη, καὶ ἡμεῖς ἡρρώσθημεν³. » ἔθεν καὶ οἱ προσεπαυῶντες⁴ ἄγγελοι ἔχαιρον⁵ (149b), δίκαιοι κατησιάζοντο, ὅσοι⁶ συνετέροντο λέγοντες⁷: « Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμοι. »

Similiter autem et Gregorius, Theologus dictus, in epitaphio Caesarii fratris ait: « Fidem sapientum sermonibus habeo, quod omnis anima bona Deique amica, postquam corporis vinculis liberata, rebus terrenis eximitur, statim in conscientia visioneque ipsam manentis boni devenit, quasi quod obscurat clarificato vel deposito, nescio quid ait dicendum, mirabilem quamdam jucunditatem sentit et exsultat, libenterque vadit ad suum Dominum, praesentem vitam ut quemdam carcerem durum relinquens, et circumdatas excutiens catenas, quibus cogitationis alae praepediebantur, et in imaginatione quodammodo jam reservata felicitate fruitur. »

Non secus autem magnus Athanasius in Vita sancti Antonii dicit: « Cum ad horam nonam ut oraret ascendisset, seipsum mente sensit elevatum; et mirabiliter astans sese tanquam extra se positum vidit et tanquam in aera a quibusdam abductum; deinde severos quosdam ac terribiles in aere stantes ipsumque, ne praeteriret, impedire volentes. Doctores autem propugnantes, illi

Α πολλὰς καὶ ὁ ἑλεῶν¹ οὐδεὶς ἐνόησον γὰρ ὅπως εἶσιν αἱ ψυχαὶ δοτὶ καταφρόνησαν τοῦ φόβου² τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, μικρὰς ἀνίσταται παρακαλοῦσαι τυχεῖν καὶ μὴ τυγχάνουσαι, ἀλλ' εἰς τὰ καταχθόνια τῆς γῆς θρηνοῦσαι τὰς βεβουλίαις καὶ τὰς τρυφὰς καὶ τὰς πορνείας αὐτῶν καὶ τὰς λοιπὰς κακουργίας, ἀνόννητα μετανοοῦσιν ἐφ' οἷς κακοὶ³ διεπράξαντο καὶ πινθοῦσιν ἀπαρηγόρητοι. Διὰ τοιούτου μάλιστα μακαρίζομεν τοὺς δικαίους καὶ τοὺς νηπίους⁴ ἀποθνήσκοντας, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ποτήριον τοῦ θανάτου ἐπικινδύνουν, παρ' ἐκείνοις⁵ ἐστὶ σωτήριον καὶ τὸ παρὰ πᾶσι φοβετόν, παρ' ἐκείνοις ἐπιθυμητόν· καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἔχομεν ἐκείθεν ἀρχὴν τιμωρίας, παρ' ἐκείνοις ἐστὶν⁶ ἀρχὴ σωτηρίας· μόνον οὐχὶ λέγοντες⁷. » Ἡμεῖς ἄγγελοι εἰρηνικοὶ διεχώρισαν ἐκ τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀλόπως καὶ ἀνεμποδίστως παρήλθομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ αἵματος, ἀγαθοὺς ὁδηγοὺς ἔχοντες· οὐ γὰρ εὗρον ἐν ἡμῖν ὅπερ⁸ ἐζήτουν ἡ ἡλιζὼν· εἶδον ἀμίαντον καὶ καθαρὸν τὸ σῶμα καὶ ἡσυχόνθησαν· εἶδον ἄσπερον καὶ λαμπρὸν τὴν ψυχὴν καὶ ἐνετρέπτησαν· εἶδον τὴν γλῶσσαν ἀσπιλον καὶ ὁδόν καὶ

Β ἡφαιώθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠτάλασμεν¹ αὐτούς· διέβημεν δι' αὐτῶν καὶ κατεφάλομεν αὐτῶν φάγοντες². « Ἐύλογητός Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήρην τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν. » — « ἡ παγὶς συνετρέθη, καὶ ἡμεῖς ἡρρώσθημεν³. » ἔθεν καὶ οἱ προσεπαυῶντες⁴ ἄγγελοι ἔχαιρον⁵ (149b), δίκαιοι κατησιάζοντο, ὅσοι⁶ συνετέροντο λέγοντες⁷: « Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμοι. »

(2) Καὶ μέντοι καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιτάφιῳ τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρείου φάσκει: « Πείθεται σοφῶν λόγοις, ὅτι πᾶσα ψυχὴ καλὴ τε καὶ θεοφιλεῖς, ἐπειδὴν τοῦ συνδεδεμένου λυθεῖσα σώματος, (τῶν) ἐνθὺν ἀπαλλαγῇ, εὐθὺς ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ γίνεται¹, ἃς τε τοῖς ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρθέντος ἡ ἀποτεθέντος² — οὐκ οὐδ' ὅτι καὶ λῆγιν χρὴ — θαυμάσιαν τινὰ ἡδονὴν ἡδεῖται καὶ ἀγάλλεται καὶ ὡς 590 χωρεῖ πρὸς τὸν αὐτοῦ δεσπότην, ὥσπερ τι δεσμοτέρηρον χαλεπὸν τὸν ἐνταῦθα βίον ἀπολιποῦσα καὶ τὰς περιεπεμένους ἀποσεισμένην πείδας, ὅφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερόν καθελικτο, καὶ οἷον ἡδὲ τῇ φαντασίᾳ καρπούται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα³. »

(3) Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου λέγει: « Ἀναστὰς¹ εἰς προσευχὴν περὶ ὥραν 8 ἡσθετο αὐτὸν ἀρπαγίντα τῇ διανοίᾳ· καὶ παραδόξως² ἐστὼς ἔβλεπεν αὐτὸν ὥσπερ ἔξωθεν αὐτοῦ γενόμενον καὶ ὡς εἰς τὸν αἶρα ἀποδηγούμενον³ ὑπὸ τιμῶν, εἶτα πικροὺς καὶ δεινοὺς ἐστῶτας ἐν τῷ αἶρι καὶ θέλοντας⁴ αὐτὸν καλύψαι⁵ ὥστε μὴ διαθῆναι. Τῶν δὲ ὁδηγούντων

Variae lectiones et notae.

¹ Ὁ λόγος οὐδεὶς· ἐνν. γὰρ πᾶς ἐ. ἐν ᾧ φ. L. ² φ. καὶ τῆς ἐνν. τοῦ Θεοῦ L. ³ κακῶς L. ⁴ νηπίους cod. ⁵ παρ' ἐκείνοις ἀπαινετοὶ καὶ δ. ἡ. ἐ. εἰς ἐκ L. ⁶ ἐστὶν ἀνάπαισις L. ⁷ λέγοντ. cod. λέγουσι. ⁸ ὅπερ ἐξ. καὶ ἡλ. L. ⁹ καὶ εὐτρέφισαν L. ¹⁰ Ps. κκαίν. 7. ¹¹ ἡρρώσθημεν ἐνταῦθεν L. ¹² προσεπαυῶντες cod. et L. ¹³ ἔχ. ἄγγελοι L. ¹⁴ δ. συν. ἄγγελοι λεγ. L. ¹⁵ Τοῦ Θεολόγου ed. Coloniensis 1690, l. p. 175 C. ¹⁶ γονομένη Gr. ¹⁷ ἡ Gr. ¹⁸ μακαριότητα οὐκ L. ¹⁹ Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ed. Col. 1686. II 488 D. ²⁰ Ἀ. λ. Μέλλων γὰρ ποτε ἐθελῶν ὁ θεωρητὴς Ἀντωνίου ἀνίστη εἰς π. π. ὁ [φ]οῦς L. omittens ἡσθετο. ²¹ παράδοξον Ath. ²² ὁδηγ. Ath. ἀποδηγ. cod. ²³ θέλοντων τῶν Ath. ²⁴ καλύπτει cod.

διαμαχομένων, ἀπῆλθον ἐκεῖνοι λόγον, εἰ μὴ οὐκ ἔ-
θυον αὐτοῖς εἰς· βουλευμένων οὖν αὐτῶν συνάγει
λόγον ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ὃ συνεχώρουν οἱ
τὸν Ἀντώνιον ὀδηγοῦντες· « Τὰ μὲν ἂν τῆς γεν-
νήσεως αὐτοῦ, λέγοντες, ὁ Κύριος ἀπῆλθεν· ἀφ' ἧς
οὐδὲ γέγονε μοναχὸς καὶ τῷ Θεῷ συνέθετο¹¹, ἐξίστω
ποιῆσαι λόγον. » (Καὶ δὴ) τότε κατηγοροῦντων (αὐ-
τοῦ) καὶ μὴ ἀλεγχόντων, ἐλευθέρᾳ γέγονεν ἡ ὁδὸς
αὐτῷ καὶ ἀκώλυτος. Καὶ εὐθὺς εἶδεν αὐτὸν¹² ὡς
περ ἐρχόμενον εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ μὲν φαγεῖν ἐπα-
λάβετο, ἔμεινε (δὲ) τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ¹³
ἄλλης τῆς νυκτὸς εὐχόμενος καὶ στενάζων. Ἐθαύ-
μαζε¹⁴ δὲ λογίζομενος πρὸς ποίους ἐστὶν ἡ πάλῃ καὶ
διὰ πόσων πόσων ἔχει τις διαβῆναι τὸν ἄερα καὶ
ἐμνημόνευσεν ὅτι τοῦτο ἐστίν, ὃ εἶπεν ἀπόστολος¹⁵
« κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος· ἐν
τούτῳ γὰρ ὁ ἐχθρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ μά-
χεσθαι καὶ πειράσθαι διακαλῶσαι τοὺς διερχομένους,
ὅθεν¹⁶ μέλιστα παρήγει λέγων¹⁷· « Ἀναλάβετε τὴν
πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα (δυνήθητε ἀντιστῆναι τῇ
ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, ὅπως) μὴδὲν ἔχων ὁ ἐχθρὸς¹⁸
λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον καταισχυρῶν¹⁹· — Διὸ
τοῖνυν ἀνευδόμενος ἐπιμέμνημαι²⁰ τῇ ἀσκήσει²¹ γι-
νώσκοντας ὅτι, ἐάν μίαν ἡμέραν ἀμελήσωμεν, οὐ
διὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἡμῖν συγχωρήσει, ἀλλὰ
διὰ τὴν ἀμελείαν²² καὶ²³ ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀγανακ-
τήσῃ μᾶλλον. Οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰερουσαλὴμ²⁴ ἡκούσα-
μεν· οὕτω καὶ Ἰουδαί· ἀπώλεσε διὰ νύκτα μίαν
ὅλου τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸν κάματον· οὐδὲ γὰρ
ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν ἀμελεῖ τῆς καὶ²⁵ ἡμέραν²⁶ φροντί-
ζων ἀπωλείας πάντοτε, καὶ ἐάν²⁷ ἀμελοῦντας ἡμᾶς
εὐρήσῃ, σφοδρότερος ἐπιτίθεται· εἰς δὲ τὸ μὴ ὀλι-
γωρεῖν ἡμᾶς, καλὸν τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν εἶναι²⁸ με-
λετᾶν²⁹· « Καὶ³⁰ ἡμέραν ἀπονήσκω ». Ἄν γὰρ
ἡμεῖς ὡς ἀπονήσκοντες καὶ³¹ ἡμέραν οὕτως ζῶμεν,
οὐχ ἁμαρτήσωμεν. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον τοιούτων·
ἵνα καὶ³² ἡμέραν ἐγειρόμενοι μὴ νομιζώμεν· φθά-
νειν τὴν ἑσπέραν καὶ πάλιν μέλλοντες³³ ἀνακλίνε-
σθαι (150³⁴) μὴ ἐγειρεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα³⁵ δια-
λίξας αὐτῷ ποτε γενομένης πρὸς τινος περὶ τῆς
διαγωγῆς τῆς ψυχῆς καὶ πόλος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
ἐστὶν αὐτῇ τόπος, τῇ ἐξῆς νυκτὶ καλεῖ τις αὐτὸν
ἀνωθεν λέγων· « Ἐξέλθε³⁶, Ἀντώνιε, καὶ βλέπε·
Καὶ δὴ ἐξελθὼν καὶ ἀναβλέψας εἶδε τινα μακρὸν³⁷
τῷ εἶδει καὶ φοδερὸν ἑσώτα, ἀναβαίνοντας δὲ τινος
ὡς περ ἐπιτερωμένους, κάκιστον ἐκτείνοντα τὰς χει-
ρας καὶ τοὺς μὲν καλυμένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ
ὑπεριπτωμένους καὶ ἀμερίμνους λοιπὸν ἀναγομέ-
νους³⁸ καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς τοιούτοις ἐτριξε τοὺς ὀδόντας
ὁ μακρὸς ἐκεῖνος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπίπτουσιν ἔχαι-

A rationem requirebant, annon ipsi tributarius esset.
Volebant igitur ab ipsis nativitate rationem quæ-
rere; sed qui ducebant Antonium non permiserunt,
dicentes: « Ea quidem quæ ab ipsis nativitate
sunt, Dominus delevit. Ex quo vero factus est mo-
nachus et Deo dicatus, liceat reddere rationem. »
Et tunc illis criminantibus ipsum et non convincen-
tibus, ipsi libera et aperta via facta est. Et statim
semetipsum tanquam ad se revertentem vidit, et
cibos sumere non recordabatur, sed reliquo die
totaque nocte remansit orans et gemens. Mirabatur
autem reputans adversus quales inimicos sit collu-
ciatio, necnon per quos labores habeat quis aera-
trajiciendum, et recordatus est hoc esse quod dixit
Apostolus, « secundum principem potestatis aeris. »
B In hoc enim potestatem habet inimicus ut pugnet
et conetur impedire transcentes; unde maxime hor-
tatur dicens Apostolus: « Accipite armaturam Dei
ut possitis resistere in die malo, » ita ut nihil om-
nino habens adversum vos inimicus erubescat.
Itaque sine remissione perseveremus in bonis exer-
citiis, scientes, quoniam, si unum diem negligentes
sumus, non ob præteritum tempus ignoscet, sed
propter negligentiam adversum nos Deus magis
irascetur. Sic enim in Ezechiel audivimus; sic et
Judas in una nocte totius præteriti temporis labo-
rem perdidit. Non enim prætermittit inimicus noster
quin quotidie perditionem nostram meditetur, et,
si negligentias nos invenerit, tunc violentius impe-
tit. C Ut autem non incuriose agamus, bonum est
dictum apostolicum semper meditari: « Quotidie
morior. » Si enim nos quasi quotidie morientes
sic vivimus, non peccabimus; et tale est illud dic-
tum, ut quotidie vigilantes non putemus vesperam
attingere, nec rursus recubaturi surgere cogite-
mus. Posthæc autem, habito ab ipso cum aliqui-
bus colloquio de transitu animæ et de loco qui
post exitum ei futurus est, nocte sequenti vocat
quis eum desuper dicens: « Egrêdere, Antoni, et
vide. » Et cum egressus aspexisset, vidit quendam
aspectu longum et terribilem stantem, et quosdam
ascendentes quasi sublevatos alis, et illum manus
extendentem, et alios quidem ab illo impeditos,
alios autem supervolantes et tandem secure su-
D productos. Et super his quidem procerus ille den-
tibus fremebat, sed super delabentibus lætabatur;
et facta est vox dicens: « Reputa visum, Antoni. »
Et, aperta ipsi intelligentia, cognovit animarum
esse transitum, procerumque stantem inimicum
generis nostri diabolum, qui sibi subjectos prehen-

Varia lectiones et notæ.

¹¹ λ. ἐκεῖνος ante τὰ μὲν Ath. ¹² ἐξ Ath. ¹³ ἐπηγγέλματο τῷ Θεῷ Ath. ¹⁴ καὶ πρὸς δ. ἐσώτα·
καὶ πάλιν ἦν ὁμοῦς Ἀντωνίου τότε τῷ μὲν φ. αὐτὸς ἐπιλαθόμενος Ath. ¹⁵ καὶ δὲ ὁ v. Ath.
¹⁶ Ἐ. γὰρ βλέπων π. πόσους Ath. ¹⁷ Eph. ii, 2. ¹⁸ δι' ὃ καὶ Ath. ¹⁹ Eph. vi, 13. ²⁰ ἔχ.
π. φ. ὁ δ. Ath. ²¹ καταισχυρῶν L. ²² ἐπιμαίνωμεν cod. ²³ δ. γ. ὁ τι ἐν μὲν ἡμέρᾳ
ἀμ. L. ²⁴ Ez. iii, 20. ²⁵ Gen. xxxviii. ²⁶ τῆς καὶ ἡμῶν φρ. L. ²⁷ καὶ ἀμ. ἡμᾶς εὐρήσωμεν L.
²⁸ ἀμ. ρ. ρ. L. ²⁹ I Cor. xv, 31. ³⁰ νομιζόντες ὅθ' ἔως ἑσπέρας καὶ ὅτι μ. κοιμηθῆναι, μὴ L. ³¹ συν-
εθόντας πρὸς αὐτόν Ath. ³² ταῦτα Ath. ³³ Ἐξ τοῖνυν (ἔδει γὰρ εἶσιν ὑπακούειν θεῷ) καὶ ἐθεώρησεν
Ath. ³⁴ μ. αὐτῷ καὶ φ. δ. καὶ φθάνοντα μέχρι τῶν νεφελῶν καὶ ἀν. Ath. — 16 καὶ διελθόντας λ. δ. ἀνά-
γασθαι· ἐπὶ οὖν Ath.

dens transire impediēbat, et sibi non tributarios retinere nequibat.

διανοίας, ἔγω ψυχῶν εἶναι τὴν πάρεσιν. Καὶ διαβόλον καὶ τοὺς μὲν ὀπαιθύνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διαλθεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθύνους μὴ δυνάμενον κατέχειν.

Ideo quoque magnus et longanimis Eustratius iamjam, etsi martyrio moriturus, precabatur dicens: « Magnificans magnifico te, Domine, quod humilitatem meam respexisti, et non conclusisti me in manus inimicorum, et ex necessitatibus salvasti animam meam. Et nunc sustineat me manus tua, et veniat super me misericordia tua, quoniam conturbata est anima mea et tristis est in exitu de corpore isto; nequaquam mala voluntas adversarii praevalcat adversus illam, et involvat in tenebris propter factas mihi in agonia huius vitae culpas. Miserere mihi, Domine, et ne videat anima mea te tram malorum demonum faciem, sed eam suscipiant angeli tui lucentes et fulgidi. Da gloriam nomini sancto tuo, et potentia tua deduc me in divinum tuum tribunal. Dum iudicabor, non me comprehendat manus principis huius mundi, ad detrahendum me peccatorem in profundum inferni. »

Non aliter etiam magnus apostolus Judas in sua catholica epistola haec manifestat, dicens: « Archangelus autem Michael cum diabolo disputans et altercans de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiae; sed dixit: « Increpabit tibi Dominus, diabole. » Volens enim significare tenebrosam diaboli super humanas animas tyrannidem, et opponere quam habebat ille in tumultum corporis Moysi, hoc fecit, ut discamus diabolum cum suis perversis et rebellibus potentiis in quietis loca, via superna animas prohibere, ne perveniant, ideoque angelos eas e corpore egredientes suscipere. »

Sic quoque Martyrius Antiochenensis in eandem epistolam ait: « Postquam enim anima dehinc crepta e corpore egreditur, statim occurrunt ei angelicae potestates pravorum demonum caetera, ut juxta qualitatem operum quae facta sunt, malorum vel bonorum, ad loca digna vel hi vel illi deducant eam custodiendam usque ad ultimum iudicium, »

Variae lectiones et notae.

« πρὸς Ἀντωνίου add. Ath. om. Ἀντωνίος. » ἀνευθύνους τῶν ψ. Ath. « τὴν — ἐχθρὸν non habet Ath. » τὸν φθονοῦντα τοῖς πιστοῖς καὶ Ath. « κρατοῦντα καὶ κωλύοντα Ath. l. κρατοῦμένους καὶ κωλύομένους; cod. » μὴ πεισθέντας αὐτῷ μ. δ. κρατεῖ Ath. — ἀνευθύνους om. L. « μὴ δ. κατασχεῖν L. » Τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου, non presbyteri illius C. P. cuius « refutatio eorum qui dicunt mortuos a viventibus haud juvari » in Bibl. M. XXVII, 362 legitur, sed martyris ejus nominis oratio, quae exstat Latina apud Surium Ced. 15, c. 32. « διὰ τοῦ μαρτυρίου L. » γενοῦ L. « ἔσοι L. » κόσμου om. L. « θυθὸν L. » μέγας Κύριλλος ἐν τῇ καθ. L. « ἀ. π. om. L. τ. παραδελῶν ἔφη L. » Judae, non Cyrilli, ut in cod. Monacensibus Raderus legebat, ep. 9. « O δὲ M. δ. ἀ. » φησὶν om. L. « Ἐπιτιμῆσαι L. » ἀλλ' εἶπεν om. L. « Ἐπιτιμῆσαι L. » διάβολοι? (διαβολ. cod.) om. L. γὰρ om. L. « κατὰ add. cod. » ἔργον ἐκ τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, συνεχώρησεν αὐτῷ καὶ περὶ τὴν L. « ταῖς — πορείαις add. » « Marius in Judae Ep. a. 459-471. » Ὁ om. cod. et L. « αὐτῇ ἄγγελοι καὶ δυνάμεις L. » πονηρότατον L. « ἔπραξε π. τε καὶ L. »

Α πρὸς ἄντωνιον λέγουσα. Ἄντωνις ὁ πλεπόμενος (Ἀντωνίος). Καὶ διανοιχθεῖσης αὐτῇ τῆς τὸν ἑσθῶτα μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν καὶ κωλύοντα διαλθεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθύνους μὴ δυνάμενον κατέχειν.

(4) Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ μέγας καὶ πολυθλόγος Εὐστράτιος μέλλων, καὶ περὶ διὰ μαρτυρίου, τελευτεῖσθαι, προσηύδα λέγων. Ἰμεγαλύνων μεγαλυνῶ σε, Κύρια, ὅτι ἐπειδὴ ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν μου 582 καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν καὶ ἑσώσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχὴν μου καὶ νῦν συνεπατάξαι με ἡ χεὶρ σου, καὶ εἰθελαι ἐμὲ ἐν τῇ ἐλπίδι σου, ὅτι τετραπταται ἡ ψυχὴ μου καὶ κατώδυνος ἐστὶν ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος τούτου, μήποτε ἡ πονηρὰ τοῦ ἀντικειμένου βούλησις συναγέσθῃ αὐτῇ καὶ παρεμποδίσῃ ἐν σκότει διὰ τὰς ἐν ἀγνοίᾳ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ γενομένας μοι ἁμαρτίας. Πιέος μου γένου, Δέσποτα, καὶ μὴ ἴδωι ἡ ψυχὴ μου τὴν ζεφυριμένην ὅτι ἐν τῶν πονηρῶν δαιμόνων, ἀλλὰ παραλαβέτωσαν αὐτὴν ἄγγελοι σου παῖδοι καὶ φωστεινοί. Ἄς δέξαν τῷ ὀνόματι σου τῷ ἁγίῳ, καὶ τῇ σῇ δυνάμει ἀνάγαγέ με εἰς τὸ θεῖόν σου βῆμα. ἐν τῷ κρίνεσθαι με μὴ καταλάβῃ με ἡ χεὶρ τοῦ ἔρχοντος; τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὸ κατασπῆσαι με τὴν ἁμαρτανῶν εἰς βύθος. ἔδωκε.

(5) Τοιγάρτοι καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Ἰούδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ ταῦτα παραδελῶι λέγων. Ὁ δὲ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ, ὅτε τῷ διαβόλῳ, ψῆσιν, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμας κρίσιν ἐπινεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν. Ἐπιτιμῆσαι σοι Κύριος διάβολος. βουλόμενος γὰρ παραστήσαι τὴν ἐν τῷ ἀφανεί τοῦ διαβόλου περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν τυραννίδα, ἣν ἔσχεν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ σώματος Μωσέως ἀντιστῆναι, ἵνα μάθωμεν, ὅτι πρὸς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως ὁ διάβολος μετὰ τῶν σὶν αὐτῷ πονηρῶν καὶ ἀποστατικῶν δυνάμεων, εἰργαίε πορεύεσθαι τὰς ψυχὰς τῆς. ἔγω πορείας, διὸ καὶ ἄγγελοι παραλαβάνουσιν αὐτὰς ἐξιούσας ἀπὸ τοῦ σώματος.

(6) Οὕτω δὲ καὶ ὁ Μαρτύριος Ἀντιοχείας ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησιν. Ἐπειδὴ γὰρ, τῆς ψυχῆς ἀπὸ σώματος χωριζομένη μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν, εὐθὺς προσεπικνεῖται αὐτῇ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀγαθαὶ καὶ δαιμόνων στίφος πονηροτάτων, ἵνα πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἔργων ὧν ἔπραξαν πονηρῶν καὶ ἀγαθῶν, ἐπὶ τοὺς ἀείους τόπους ἢ οὐ-

τοι ἡ ἐκεῖνοι, ταύτην ἀποκομίσωσιν φυλαχθσομένην ἢ εἰς τῆς τελευταίας κρίσεως, καθ' ἣν εἰς κρίσιν παραστησόμεθα 583 πάντες, εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τε καὶ ἀνάπαισιν ἢ εἰς τὴν ἀπείραντον φλόγα (150b) τοῦ πυρὸς ἀπαχθσομέθα, ὅπερ ὁ θεὸς βουλόμενος ὑποδείξει διὰ τινος τύπου σωματικοῦ, παρεσκεύασεν ἐν τῇ τοῦ Μωυσοῦς τελευταίᾳ φανῆναι τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ διακρινόμενον περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τὸν πονηρὸν ἀντιπράττοντα δαίμονα καὶ τούτῳ τὸν Μιχαὴλ ἀγαθὸν ἄγγελον ὄντα προσυπαντήσαι καὶ ἀποσοῦν, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ τῶν ὅλων παραχωρῆσαι τῆς κατ' ἐκείνου κρίσεως ὅπως διὰ τούτου ἡ μάθωμεν, ὡς ἐστὶ τις ἀγωνία τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἐξόδον καὶ οὐ χρὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐτοιμαζέσθαι πρὸς τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἡμῶν ἐπιτροπικῶν φθονερῶς καὶ πικρῶς εἰς ἅπαν.)

7) Λέγει οὖν καὶ ὁ μέγας ὁμολογητὴς Μάξιμος πρὸς Ἰωάννην κουδικουλάριον ὅτι, ἀγαπητέ, τῶν κατ' ἐμὲ ῥήτοις ἁμαρτημάτων κατασιγνόμενος οὐ φοβέται τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπίστασιν, ὅψ' ὢν κατὰ θεῖαν ψήφον τῆς ζωῆς τὸ πέρας δεχόμενος, βίβ' τοῦ σώματος μετ' ὀργῆς ἐξωθεῖται καὶ μὴ βουλόμενος; τίς κεκηληθωμένην ἑαυτῷ συνεπιστάμενος τὴν συνελθῆσιν, οὐ δέδοικε τὴν ὁμοτάτην τῶν πονηρῶν δαιμόνων βαρβαρώδη ὑπάντησιν, ἐκάστου τούτων κατὰ τὸν ἀέρα μετὰ τὴν ἐξόδον πρὸς ἑαυτὸν ἀφειδῶς τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἔλκοντος καὶ τῷ ἐλέγγῳ τῶν αὐτῆς πνευματικῶν καταισχύοντος καὶ πάσης ἐμποιοῦντος αὐτῇ τοῖς ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἑλπίδος ἕλκεσιν; — Μετὰ δὲ τὴν γινομένην κατὰ τὸν ἀέρα πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας διάγνωσιν τε καὶ λογιέσθωσιν ἢ πρὸς τὸν ὅδον κατάπτωσιν δεσχεύεται καὶ παροικίης, ἐν ᾧ σκότος βαθεῖ [διάγουσι] καὶ βαρυτάτη σιγῇ, τροφὴν ἔχουσαι αἱ ἐκεῖσε καταδικασμέναι ψυχαὶ τοὺς δριμυτάτους στεναγμούς καὶ τὰ πικρότατα δάκρυα καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς δεινοῖς κατήφειαν, ἐκδεχόμεναι διὰ παντὸς οὐδὲν ἄλλο ἢ μόνον τὴν ἐπὶ 584 τῇ δικαίᾳ ψήφῳ δικαίαν ἀνταπόδοσιν. Ταύτην οὖν συνίστησιν αὐτοῖς τὴν ἀπαυστον λύπην καὶ οὐδύνῃ ἢ τῆς ἀναστάσεως ἑλπίς, ἢ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας Χριστοῦ παρουσίας ἡμέρα, ἢ φοβικωδέστατη παράστασις καὶ περὶ τῶν βεβιωμένων πάντων ἀπολογία, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ κριτοῦ σταθίσονται ἢ καὶ λήφονται τὸν ἀπορρήτων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, οἱ δὲ τὴν ἄριστερὰν στάσιν λαχόντες, τὸ πῦρ τῶν αἰώνιων, τὸ ἐξώτερον σκότος [καὶ τὸν ἀκοίμητον σκόληκα]

A in quo iudicandi adstabimus omnes, et inde ad aeternam vitam et requiem vel ad perennem ignis flammam abducemur; quod Deus aliquo typo corporali significare volens, paravit in Moyse morte videri, Michaelē archangelum de corpore ejus disputantem, et pravam demonem contradicentem; et isti bonum angelum Michaelē occurrentem, eumque in fugam pellentem, sed omnium Domino iudicium adversus illum permittentem. Per hoc nos ediscere volebat quendam animae luctationem esse post exitum nosque debere bonis operibus parari ad obtinendam evangelicam defensionem adversus demones qui prorsus invidiose amareque contra nos fremunt.

ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν συμπαχίως, τὸν δαιμόνιον καθ' ὃν καὶ τὸν πονηρὸν ἀντιπράττοντα δαίμονα καὶ τούτῳ τὸν Μιχαὴλ ἀγαθὸν ἄγγελον ὄντα προσυπαντήσαι καὶ ἀποσοῦν, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ τῶν ὅλων παραχωρῆσαι τῆς κατ' ἐκείνου κρίσεως ὅπως διὰ τούτου ἡ μάθωμεν, ὡς ἐστὶ τις ἀγωνία τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἐξόδον καὶ οὐ χρὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐτοιμαζέσθαι πρὸς τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἡμῶν ἐπιτροπικῶν φθονερῶς καὶ πικρῶς εἰς ἅπαν.)

Dicit etiam magnus confessor Maximus ad Joannem cucubularium: Quis, dilecte, peccatorum meorum sordibus maculatus non timeret sanctorum accessum angelorum, a quibus, ex divina sententia vitae finem accipiens, coactus et invitus e corpore cum ira expellitur? Quis maculatam sibi persentiens conscientiam, non metueret malorum demonum crudelissimum ac barbarum occursum, unoquoque eorum per aera post exitum ad se miseram animam crudeliter trahente, et convicio factorum ejus eam confundente, atque omnis spei in futura bona demissionem ei suggerente? — Post autem factam in aere spirituum nequitiae disquisitionem ac rationem succedit ad inferos lapsus et inhabitatio, ubi spissis tenebris et altissimo degunt silentio, cibum habentes animae hic damnatae acerbissimos gemitus amarissimasque lacrymas et extraneum opprobrium; nihil unquam aliud accipientes nisi justam ex justa sententia remunerationem. Hanc igitur incessabilem tristitiam ac dolorem exacuit resurrectionis spes, terribilis diei adventus Christi expectatio, formidandum iudicium, et omnium qui vixerunt apologia, juxta quam alii a dextris Judicis stabunt et ineffabilia bona promissa obtinebunt; alii vero a sinistris stabunt et habebunt ignem aeternum, tenebras exteriores, vermem qui nunquam dormit, stridorem dentium, continuos fletus, sempiternum opprobrium ac punitionem. Haec itaque praemeditantes et reputantes, merito dolent ac lacrymantur velut damnatae atque inexcusabiles, non audita Sapientis disciplina, dicentis: Quodcumque facere potest manus tua, pro viribus

Variae lectiones et notae.

ῥυλαχθσωμένη (εθα) cod. φυλαχθσομένην? custodiendam Mon. ἡμέρας cod. et L. εἰς τὴν α. ζωὴν τε — ἀνάπαισιν om. L. τούτων L. ἀγγελικῆς ἢ σ. ἐπ. L. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου ad Jo. 7. II. p. 232 ed. Parisinae 1675. ἡγαπημέναι M. ἐμὲ ἔργους αἱ. L. ἐπιστάσιν M. παρουσίας M. κεκληλιδ. cod. κεφλιδ. L. συνεπαγ. M. τὴν ὁμοτέτητα τῶν π. δαιμονίων καὶ βορβορώδη ὕψ. ἐκ. τούτου L. δ. καὶ βάρβαρον ἐμπρωσιν M. ε. κατὰ τὸν α. τούτων μ. M. ε. διασπώντες τὴν α. ψ. M. αὐτῆς L. εἰ. om. M. δ. τῆς τῶν ἐν ᾧ ψυχῶν καταστάσεως ἀκριθῆς ἀνατύπωσις ὅπως ἐν σκ. M. βαθύ cod. διάγουσι om. L. διάγουσιν M. αἱ ε. x. φ. εἰ πικ. om. M. ἐπὶ τούτοις x. M. δ. μὲν δ. μ. δὲ M. τὴν om. L. θεῖα M. κατὰ κρίσιν M. T. σ. τὴν λ. ἢ M. τὴν ἀνάπαυστον L. φ. καὶ πανενδόξου π. τοῦ Χριστοῦ μεγαλειότης ἢ φρ. τῆς κρίσεως ἡμέρα — τῆς ἐκείνων συνειδήσεως καθ' M. σταθόντες λ. M. καὶ τὸν ἐκ. σκ. om. L.

operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia, erunt in inferno, quo tu properas. » Siquidem, « Non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis confitebitur tibi? » Etenim non est illic qui memor sit Dei dicatque cum letitia : « Memor fui Dei et delectatus sum ; » neque qui confiteatur et salvus sit, quoniam reclusit Dominus illis omnem confessionem et correctionem.

« Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου »· ὅτι ἔστιν ἔκτ' ὁ μνημονεύων τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων μετ' ἐμὲ ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν πᾶσαν ἐξομολόγησιν καὶ διόρθωσιν.

Unde quoque beatus Nilus pronuntiat, dicens : « Memento stationis in inferno, et reputa quomodo sint illic animæ, in quali silentii acerbitate, in qua gemituum acrimonia, quanto metu vel agonia vel expectatione incessabilem fletum excipiunt, et friguis habent ac perennes illas lacrymas. »

Non aliter autem Gregorius illustris Romæ papa in dialogo ad Petrum ait : « Si enim sanctorum animas in cælo credimus esse, prorsus quoque peccatorum animas in inferno degere constituimus. » — « Et quemadmodum sanctos beatitudo lætificat et perpetua implet juventute, ita credendum est peccatores in inferno sentire mororem ac gemitum et dolorem perpetuum, velut camini flammam ipsorum animas comburentem, qualia sunt quæ divitem ac Lazarum respiciunt. »

Quod autem unusquisque moriens aliquem sensum ac firmamentum jam ex hinc percipiat futurorum ex illis quæ fecit, affirmat apostolicus Dionysius de his qui sancte dormierunt loquendo : « Cum ad præsentis vitæ finem pervenerunt, ipsorum iter ad immortalitatem, tanquam propinquius jam factum, manifestis vident, donaque divinæ gratiæ ac potentie celebrant hymnis, et divina replentur voluptate, non jam vicissitudinem in deteriora timentes, sed bene scientes sese bona quæ ædificaverunt firmiter æternumque habituros. Qui vero maculæ sordiumque profanarum pleni sunt, etsi quandam initiationem sacram obtinuerint, quam de sua mente fustite abicientes ad lethifera proruunt desideria, cum ad hujus vitæ finem advenierint, non pariter ipsis contemptibilis apparet divinorum oraculorum

καὶ τὰ βρυγμῶν τῶν ὀδόντων καὶ τὰ διηνεκὲς δάκρυον, καὶ τὴν ἀπέραντον αἰσχυνὴν τε καὶ κόλασιν. Ταῦτα δὲ ταῦτα προειννοῦσαι καὶ διαλογίζεσθαι, εἰκότως παροῦσι καὶ ἀποδύονται ὡς κατακκριμένοι καὶ ἀναπολόγητοι καὶ μὴδὲ τοῦ σοφοῦ τὴν διδαχαλαίαν ἀκούσαντες λέγοντος. « Πάντα ὅσα ἐν εὐρῇ ἢ χεῖρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὁ σοὶ δύναιμι, ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα, καὶ λογισμὸς, καὶ γνώσις, καὶ σοφία ἐν ᾗδῃ, ὅπου οὐ πορεύῃ ἐκεῖ. »

ἐν δὲ τῷ ᾗδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι ; Καὶ γὰρ εὐφροσύνης. « Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ καὶ ἡδονήσθη, » ὅτι ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν πᾶσαν ἐξομολόγησιν καὶ διόρθωσιν.

(8) Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Νεῖλος παρεγγυᾷ φράσκων. Μνήσθητι δὲ καὶ τῆς ἐν ᾗδῃ καταστάσεως καὶ λογίζου πῶς ἀρα εἰσιν ἐκεῖ αἱ ψυχαί, ἐν ποίᾳ πικρότητι σιωπῆς, ἐν ποίᾳ δεινότητι στεναγμοῦ, ἡλικῶν πόθῳ ἢ ἀγωνίᾳ, ἢ τίνι προσδοκίᾳ τὴν ἀπαυστον ὀδύνην ἐκδεχόμεναι, καὶ τὸ φύχος ἔχουσαι, καὶ ἀπέραντον ἐκεῖθεν δάκρυον.

(9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ Γρηγόριος ὁ κλεινὸς πάπας Ῥώμης ἐν τῷ πρὸς Πέτρον διαλόγῳ φησὶν. « Εἰ γὰρ τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς ἐν οὐρανῷ πιστεύομεν εἶναι, πάντως καὶ (151^a) τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν ᾗδῃ τυχάνειν ὁμολογήσομεν. » — Καὶ καθάπερ τοὺς ἁγίους ἢ μακαρίους ἐφραίνει καὶ θυμηδίας ἀποπληροῖ διηνεκῶς, οὕτω πιστεύειν χρὴ, ὅτι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν ᾗδῃ λύπη καὶ στενοχωρίᾳ τε καὶ ὀδύνῃ συνέχει διαπαντός ὥσπερ καμίνου φλόξ τὰς ψυχὰς αὐτῶν φλογίζουσα, οἷα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν πλοῦσιον καὶ τὸν Λάζαρον.

(10) Ὅτι δὲ τελευταῖον ἔκαστος αἰσθῇσιν τινα καὶ πληροφορίαν ἀπ' ἐντεῦθεν ᾗδῃ λαμβάνει τῶν μελλόντων ὑφ' ὧν ἐπράξε, φησὶν ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων. « Ὅταν ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθῃς τοῦ ᾗδῃ βίου, τὴν [εἰς] ἀφάρσιαν αὐτῶν ὀδὸν ὡς ἐγγυτέραν ᾗδῃ γεννημένην ἔμφανέστερον ὁρᾷς καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θείας χάριτος, καὶ θαργίλια ὁμοῦσι, καὶ θείας ἡδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρα τροπὴν οὐκ ἔτι δεδοκότες, ἀλλ' εὖ εἰδότες, ὅτι τὰ κτισθέντα καλὰ βεβαίως καὶ αἰωνίως ἔξουσιν οἱ δὲ μολυσμοῦ ἀνάπλεοι καὶ ἀνείρων κηλίδων, εἴπερ ἱερὰς τινος τετυχήκασι μυήσεις, αὐτοὶ δὲ ταύτην ἐκ τοῦ οἴκετου νοδὸς ἐλεθρίως ἀπορραπίσαντες ἐπὶ τὰς φθοροποιούς ὑποτάλυσαν ἐπιθυμίας, ἔταν ἐπὶ τὸ τέλος ἐρχονται τῆς ἐνθάδε ζωῆς, οὐκέτι ὁμοίως

Variae lectiones et notæ.

ἄν ὅσα εὐρῇ L. ὡς ἢ δ. σου Ecc. δὴ δυνάμεις σου L. * Ps. vi. 5. ἐν δὲ τῷ — Θεοῦ om. L. * Ps. lxxvi. 5. κατ' αὐτοῦ ὁ Κύριος L. Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ἐν τῷ ᾗδῃ L. ἐκεῖ νῦν αἱ ψ. ἢ ἐν π. π. σιωπῇ ἢ ἐν ποίᾳ πικρότατῃ στεναγμῷ L. καὶ τὸ ψυχρὸν ἔχουσιν L. Τοῦ Διαλόγου. IV. 28. καὶ Γρηγόριος L. φησὶν om. L. Ἐν τῇ Gr. ἐν τῷ δ. ἐ. ἐκτίσιν; ἢ τῆς ἱερᾶς συντυχίας πληροφορίᾳ, δέον ἔστιν ἵνα, oportet ut per omnia esse credas Gr. ἀδίκων ψυχὰς Gr. Ἀδῇ εἶναι ἐκ παντὸς πιστεύσεως Gr. ἀδαστάτως add. Mon. Καθ. γὰρ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἢ μ. ἐ. δ. Gr. ἐν οὐρανῷ; διηνεκῶς L. ἀδίκους; ἀπὸ τῆς ἡμέρας; τῆς ἐξόδου αὐτῶν τὸ πῦρ καταφλέγει; Gr. λύπη τε καὶ L. φλόξ Mon. δὴ καὶ τὴν κ. Α. καὶ πλ. Mon. κατὰ τὸν Α. πλ. L. Τοῦ Ἀρεοπαγίτου, de eccl. hier. 7. p. 407. Ὅτι δὲ γε καὶ L. ἀπ. ἐντεῦθεν ἦδει τ. μ. ὑφ' ὧν ἐκ. καθὼς φησὶν L. τοῦ ἐκ β. cod. bis. τὴν ἐκ ἀπὸ L. γαγυραμένην cod. δ. χ. καὶ om. L. μολυσμῶν L. ἀπορραπίσας. cod. quam — referunt Rader.

αὐτοῖς²² εὐκαταφρόνητος φανείται τῶν θείων λογίων ἢ θεσμοθεσίᾳ, τὰς ὀλλυμένας δὲ τῶν οικείων παθῶν ἡδονὰς ἐτέροις ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσαντες καὶ τὴν ἱερὰν ζωὴν ἥς ἀνοήτως ἐκπεπώκασι²³, μακαρίσαντες, ἐλασινῶς καὶ ἀβουλήτως²⁴ ἀποχωρίζονται²⁵ τοῦ τῆς βίου, πρὸς οὐδεμίαν²⁶ ἱερὰν ἐλπίδα χειραγωγούμενοι διὰ τὴν χειρίστην ζωὴν. Τοῦτων δὲ οὐδενὸς γινομένου κατὰ τὰς κοιμήσεις τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν²⁷, ἀφ' ὧν ὁ πρὸς τὸ πέρας ἐρχόμενος²⁸, τῶν οικείων ἀγώνων εὐφροσύνην ἱερὰς ἀποπληροῦται καὶ σὺν ἡδονῇ πολλῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπιβαίνει τῆς ἱερᾶς παλιγγενεσίας.

²² (11) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεὸς Διάδοχος δηλῶν φάσκει· Ἐάν οὖν μὴ περπύτως μετανοήσωμεν καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν²⁹ ἡμῶν πάντων **586** ἐξομολογησώμεθα, δεῖλιναν τινὰ ἀθλίον ἐν τῷ καιρῷ τῆς **B** ἐξόδου ἐν αὐτοῖς³⁰ εὐρήσομεν. Χρὴ δὲ ἡμεῖς εὐχεσθαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον καὶ³¹ ἐκτὸς παντὸς εὐρίσκεισθαι φόβου· ὁ γὰρ ἐν φόβῳ εὐρίσκεισθαι εὐθελος³² ἐστὶ πρὸς ταρταρίους ἀρχοντας ἀπαλεύεται· ἡ δὲ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἀγαλλιωμένη³³ ψυχὴ³⁴ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀναλύσεως, ἐπάνω τῶν σκοτεινῶν³⁵ πράξει πάντων εὐρίσκομένη, πρὸς τοὺς ἀγγέλους τῆς εἰρήνης ἵστανται³⁶ μετὰ χαρὰς καὶ φέρεται.

²³ (12) Καὶ γὰρ Νεῖλος αὖτις³⁷ ἱερὰς φησιν· Ὅντως φοβερώτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, ὅτε τῶν ἀπαιτούμενων τὴν ψυχὴν³⁸ ἐπιστάσι φοβερὰ συνέχει³⁹ φέρεται αὐτὴν πρὸς τὴν ἐξόδον, καὶ δαίματα καὶ σχήματα φοβερώτατα, ὅτε δαίμονες ἐνεδίζοντες τὴν ἁμαρτίαν καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκκουσιν ἀπειλοῦντες⁴⁰ εἰς ἀνῆδὴ καὶ σκυθρωπά χωρία⁴¹, ὡς πρὸ τῆς βασιλείας τὴν κατάπληξιν ἱκανὴν εἶναι πρὸς κόλασιν, ὅτε ἡ⁴² συνειδήσις ἐπιτρέφουσα (151^b) πρὸς τὰ πλημμελήματα⁴³ τρέμει τὴν πρὸς ἀξίαν τῶν ἁμαρτημάτων παραμένουσαν κόλασιν. Ἐνθεν γὰρ ἰδῶναι καίται τὸ σῶμα διάδροχον, σημεῖα δεικνύει⁴⁴ τοῦ ἐνδον καμάτων, καὶ τῆς ἀθλίου⁴⁵ ταραχῆς τὰ ὁρώμενα παρέχεται πρόδηλα τεκμήρια. Ἐνταῦθεν, καθάπερ οἱ τῶν πικρῶν ἀπογευόμενοι φαρμάκων ἀποσπύφουσι τῇ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς, πρὸς ἣν ἔρχην ἐκ τῶν ὀφθέντων⁴⁶ ἐκεῖ χαλεπὴν διαθέσιν, τυπωσάσης τὴν χαρακτῆρα τῆς βίως⁴⁷ τῷ σχήματι τοῦ φαινομένου τὴν αὐτῆς φανερώσαν⁴⁸ κεκρυμμένην ἀνίαν.

²⁴ (13) Οὕτω γὰρ μὴν καὶ ὁ Χρυσόστομος ἔφη πάλιν· Ὁὕτω ὅτε πῶς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ συστρέφει ψυχὴν⁴⁹ ἁμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν⁵⁰ ἀνακινεῖ; Ὅθεν δαίματα πολλὰ ἐστὶν ἀκούειν τότε διηγούμενη⁵¹ καὶ βίβεις φοβεράς, ὧν οὐδὲ τὴν θεωρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπόντες, καὶ τὴν κλίνην

legislatio, sed perditas suarum passionum voluptates aliis oculis intuentes et sanctam vitam e qua insulse deciderunt, beatam proclamantes, miserabiliter et invite ex hac vita eripiuntur, ad nullam asseram spem ob pessimam vitam adducti. Nihil autem eorum ad sanctorum hominum dormitiones respicit: ex illis, qui pervenit ad finem, de propriis certaminibus sancta repletur exultatione et cum jucunditate multa ad sacrae regenerationis viam progreditur.

Quod etiam divinus Diadochus ostendens, ait: « Si igitur non convenienter egerimus penitentiam et de cunctis peccatis nostris non fecerimus confessionem, quemdam absconditum metum in exitus tempore in nobis inveniemus. Oportet autem nos orare diligentes Dominum et extra omnem inveniri timorem; qui enim in metu reperitur, evidens est eum ad tartareos principes abiturum. Anima vero quæ in dissolutionis hora in amicitia Dei exsultat, supra cuncta tenebrarum opera inventa ad angelos pacis cum gaudio festinat et fertur. »

Et Nilus sanctus iterum dicit: « Vere tremendissimum mortis mysterium, cum animam poscentium tremenda presentia circumdat eam ad exitum trepidantem; horrendissimaque spectacula, cum demones, exprobrantes peccatum et minantes, ad se trahunt illam in tristitia desolataque loca, ita ut ante iudicium stupor ad punitionem sufficiat, cum conscientia ad peccata respiciens dignam culparum futuram poenam reformidat. Hinc enim corpus jacet sudore conspersum laboris interioris signa demonstrans, et invisibilis perturbationis quæ videntur manifesta sunt indicia. Hinc quemadmodum qui amarum gustaverunt poculum, invisibilitati animæ vultum componunt, et ibi quæ apparent, tristem illius dispositionem tradunt, ex forma enim apparentis, exprimente characterem aspectu, suam absconditam tristitiam manifestat. »

Sic etiam Chrysostomus rursus ait: « An nescitis quomodo in ultimo die peccata constringant animam? quomodo cor deorsum trahant? Unde multa refert horrenda, necnon tupe vultus aspicere cogit tremendos, quorum aspectum ferre nequeunt abeuntes: lectum ipsum multo cum fremitu exagi-

Variae lectiones et notæ.

- ²² αὐτοῖς om. L. ²³ ἀποπεπώκασι cod. et L. ²⁴ αὐτοβουλήτως L. ²⁵ ἀποσχίζ. D. ²⁶ μηδεμίαν L. ²⁷ ἀν. αὐτῶν μὲν ὁ D. ²⁸ ἀρχόμενος cod. ²⁹ Τοῦ Διαδόχου, ἐπισκοπῆς de perfectione spirituali. Bibl. Max. V. 884? ³⁰ ἁμαρτημάτων L. ³¹ αὐτοῖς cod. ³² καὶ om. L. ³³ εὐθελος ὅτι πρὸς τοὺς ταρτ. L. ³⁴ ἀγαλλμένη L. ³⁵ ἡ ψυχὴ L. ³⁶ πασῶν πράξεων L. ³⁷ τῆς εἰρήνης ἐκτίθεται μετὰ χ. φ. L. ³⁸ Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ³⁹ ὁ ἱερὸς ἔφη. Ὁ φοβερόν ἐστι L. ⁴⁰ ἡ ψυχὴ L. ⁴¹ συνεχθ. L. τὴν om. L. ⁴² ἀπειλοῦντες ὡς ἀμαρτ. L. ⁴³ σκυθρωπὴν φώραν L. — χώρα cod. γορία? ⁴⁴ ἡ om. L. ⁴⁵ πλημμελήματα — περιμένουσα κόλασιν L. ⁴⁶ δεικνύων L. ⁴⁷ ἀθλίου cod. ⁴⁸ ἐκ τῶν ἐκεῖ χαλεπῶν L. (χαλεπ. cod.) ἔσχα cod. — χαλεπῶν? ⁴⁹ βίβεις καὶ τῷ σχ. L. ⁵⁰ φανερώσας x. ἀνοίαν L. ⁵¹ Τοῦ Χρυσόστομου? ⁵² διηγούμενων L.

tant, et truci vultu astantes intuentur, anima interius conturbata neque de corpore exire volente. Si erim truces cum videmus homines pertimescimus, minaces angelos severosque astantium potentias cernentes, quid non timebimus dum a corpore separabimur et anima detrahetur, multa sed frustra ingemiscens? *ἡ δὲ ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος ἀποδύρομένη*

Neenon magnus Basilius hortatur dicens: Ne igitur differas de die in diem, ne incidas in eum quem non exspectas diem; tunc, cum deserent te vite fontes et angustiae undique erunt et inconsolabilis afflictio, desperantibus medicis, propinquisque desperantibus; cum gravi halitu paralysique captus, febri intus urente, ex imo corde gemes, et non qui consoletur invenies; clamabis voce lassa tenuique, et non erit qui audiat: omne quod a te fuerit dictum tanquam delirium contemnetur. Nemo igitur te decipiat inanibus vanisque verbis; superveniet enim tibi subita mors, et finis velut tempestas parebit. Veniet enim tristis angelus, violenter abduicens detrahensque animam tuam peccatis devinctam, saepe respicientem ad praesentia, multumque dolentem absque voce, gemitum organo jamjam impedito. O quantum te lacerabis! quantum gemes frustra, de male deliberatis et actis poenitens! Tunc dices in mœrore cordis tui: Vae mihi, ad quod istud grave peccati onus non abjecerim! Vae mihi quod maculas non laverim! o prava consilia ac foedera! nam ob momentaneam peccati delectationem, in aeternum puniar. Ob carnis voluptatem et æstum aeterno subijcitur igni. Justum est Dei iudicium: vocabar, et non audiebam; contestabantur mihi, et ego ridebam. Haec et similia dicis tuam plorando sortem, ante poenitentiam præreptus. Itaque miserere tui habetoque in mente diem ultimum, ac tremendam vere miseramque exitus luctationem et suffocationem, et agoniz horam, promptamque Dei sententiam, et angelos festinantes, et animam tunc misere conturbatam ac exagitata, et valde tremementem ac desolatam, et inaniter poenitentem, cum jam nulla est utilitas.

CCXXXIII. Regnum Heraclonae.

Post Constantinum, Heraclii filium, regnavit Heraclonas cum Martina matre mensibus quatuor

Senatus autem dejecit Heraclonam, et, amputatis

A αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς πόνης τινάσσουσι καὶ φοβερὸν ἐννοῶσι τοῖς παροῦσιν, τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἀποδύουσαν καὶ μὴ θελούσαν ἀποβραχύναι τοῦ σώματος· εἰ γὰρ ἀνθρώπου φοβεροὺς ἐννοῶντες, δεδιτόμεθα, ἀγγέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν παραπικρομένων βλέποντες, 587 τί οὐ πεισόμεθα, ἐλκομένων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ χωριζομένης τῆς ψυχῆς, πολλὰ ἀποδύρομένης? ἔκκε καὶ μάτην;

(11) Καὶ μέντοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· παρακαλεῖ λέγων· «Μὴ» τοῖνον ἀναβάλλε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ἵνα μὴ ἐμπέσῃς εἰς τὴν οὐ πρόσδοξάν ἡμέραν, ἥτις μὲν ἀπολείπει σε αἰῶν τοῦ ζῆν ἀφορμαί, ἀπορία δὲ πάντοθεν καὶ θλίψις ἀπαραμύθητος, ἀπειρηκότων μὲν λατῶν, ἀπειρηκότων δὲ τῶν οἰκείων, ὅτε πυκνὴ ἀσθματὶ καὶ ξηρῷ συνεχόμενος, πυρετοῦ τὰ ἐκ τοῦ μυχῶντος, στενάζεις μὲν ἀκλόμενης καρδίας, τὸν δὲ συλλυπούμενον οὐχ εὐρήσεις καὶ φθέγγῃ μέντοι γὰρ λεπτὸν καὶ ἀδρανὲς, ὃ δὲ ἀκούων οὐκ ἔστιν· πᾶν δὲ τὸ λαλούμενον παρὰ σου ὡς παραφροσύνη καταφρονεῖται. Μηδεὶς οὖν ἐξαπατάτω σε κενοῖς λόγοις καὶ ματαίοις ἐπιστήσεται γὰρ οὐ ἀφνίδιος διαδρόμος καὶ ἡ καταστροφή θμολῶς καταγίγει· παρὲν ἔχει γὰρ ἀγγελος κατηφῆς ἀπάγων βιαίως καὶ σύρων σου τὴν ψυχὴν δεδεμένην ταῖς ἀμαρτίαις, πυκνὰ μεταστρεφόμενην πρὸς τὰ ὅδε καὶ ὀδυρομένην ἀνευ φωνῆς, τοῦ ὄργανου λογίων τῶν θρήνων ἀποκλεισθέντος· ὧ πόσα σπαράξεις σεαυτὸν, ὧ πόσα στενάζεις ἀπρηκτα, μετανοῶν ἐπὶ τοῖς κακῶς βουλευθεῖσι καὶ πράχθεσιν. Οἷα ἔρεῖς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς καρδίας σου· «Αἰ, αἰ με, μὴ ἀποβρίσκει τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον τῆς ἀμαρτίας αἰ» με τὰς κηλίδας μὴ ἀποκλύνασθαι, ὧ τὸν πονηρῶν βουλευμάτων καὶ συναλλαγμάτων! διὰ γὰρ πρόσκαιρον ἀμαρτίαν ἀπόλαυσιν, αἰώνιον βασανίζομαι· διὰ σαρκὸς ἡδονὴν καὶ πύρωσιν τῶ αἰωνίῳ πυρὶ παραδίδομαι· δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ἐκαλούμην καὶ οὐχ ὑπήκουον· διεμαρτύραντό μοι, ἐγὼ δὲ κατηγέλουν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔρεῖς ἀποκλειόμενος σεαυτὸν ἀν, προαναπαύσθαις τῆς μετανοίας. — Οὐκοῦν ἐλέησον σεαυτὸν καὶ λάβε δὴ εἰς ἔννοιαν τὴν ἰσχάτην ἡμέραν, τὴν ὅπως φρικωδεστάτην καὶ ἐλεεινοτέραν τῆς ἐξόδου, (152) καὶ συνεχὴν, καὶ πνιγμὴν, καὶ ψυχωφραγίαν· ὥραν καὶ ἀπόφασιν καὶ ψυχὴν ἐν τοῦτοις δεινῶς θορυβουμένην, καὶ

D ΣΑΓ. Βασιλεῖα Ἡρακλωνῶν.

588 Μετὰ Κωνσταντίνου, υἱὸν Ἡρακλείου, ἐβασίλευσεν Ἡρακλωνῶν ἅμα Μαρτίνῃ μητρὶ αὐτοῦ μῆνας δ'.

(2) Ἡ δὲ σύγκλητος ἀπόσωτο Ἡρακλωνῶν, ρι-

Variae lectiones et notae.

Ἐν αὐτῇ L. ἡ ἀνδρῶντι ἀνυρῶντι? L. ἡ ἀποδύουσα L. ἀποδύρομένην cod. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου? Mh, μὴ L. ἀναβάλλου L. αἰ om. L. πυκνῶς L. πυρετοῦ οὐ μυχῶντος L. μυχῶ. cod.? γὰρ om. L. κενοῖς καὶ μ. λ. ἐπ. δὲ αἰων. ὅλ. L. π. μὲν? μεταστρεφ.? L. σου τότε· οὐαί μοι, μὴ ἀποβρίσκει; L. αἰ — ἀποκλύνασθαι om. L. φρικ. ἡμέραν καὶ L. ἐλεεινοτέραν cod. ἐλεεινότητά L. et ἐλεεινот. compendio male lecto. ψυχωφραγίαν καὶ ἀπόφασιν L. ἀνόνητα μ. ὅταν ἐφ. ἡ. L. Rubrica haec deest in cod. et in Mon. et Par. 1706. 911. Col. 753, 16: Βασιλεῖς δὲ Ἡ. σὺν μ. M. μ. c'. Ced. 753, 22, 23.

νοκοπήσαντες αὐτὸν καὶ Μαρτίαν γλωσσοτομήσαντες, καὶ ἐξώρισαν αὐτούς.

(3) Ἀνεβίβασαν δὲ¹¹ (ἐπὶ τὴν βασιλείαν) Κώνσταν, υἱὸν Κωνσταντίνου, ἑγγόνον Ἡρακλείου.

ΣΛΔ'. Βασιλεῖα Κώνστα ἑγγόνου Ἡρακλείου.

Μετά¹² δὲ Ἡρακλίων ἐβασίλευσε Κώνστας ἐτη κ', ὃς ἐξη ἐπὶ αὐθεντίᾳ πρὸς τὴν σύγκλητον· ἰ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου Ἡρακλείου, ἰκανὴν οὖν τῷ πατρὶ βασιλεύσαντος, μετὰ δὲ τούτου ἴαν βράχιν — ὃ γὰρ Μαρτίνης φθόνος τῆς αὐτοῦ μητροῖδος τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπὸλλεξε διὰ Ἡρακλίων τὸν ἐξ αὐτῆς ἰθείμως γεγεννημένον — ταύτην μετὰ τέκνου ἡ ὁμετέρα σὺν θεῷ ψῆφος ἐξήγαγε πρὸς τὸ μὴ τὸν ἀθέσμως¹³ καὶ ἐκνόμως γεννηθέντα βασιλεύσθαι¹⁴ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων. Ἐγὼ δὲ παρακαλῶ συμβούλους ἔχειν ὅμᾶς καὶ φίλους καὶ γνώμονας τῆς ἐμῆς βασιλείας. Καὶ φιλοτιμησάμενος αὐτοὺς δόμοις ἀπέλυσεν.

(2) Ἐφ' οὗ γέγονε¹⁵ βίαιος ἀνεμος καὶ πολλὰ δένδρα ἀνέσπασε, καὶ κίονας μοναχῶν κατέβαλε, καὶ πλοῖα συνέτριψε.

589. (3) Ἀλλὰ καὶ Μαυίας (ὁ τῶν Ἀρράβων ἀρχηγός) τὴν Ῥόδον καταλαβὼν (καὶ παραλαβὼν) τὸν κολλοσσὸν (Ῥόδου) μετὰ, ἀτρεῖ ἐτη τῆς ἰδρύσεως καθεῖλεν. (ὃν Ἰουδαῖός τις) ἔμπορος¹⁶ ἀνησάμενος ἑπτακόσιους καμήλους ἐφόρτισε τῷ¹⁷ χαλκῷ¹⁸ (κολλοσσού).¹⁹

(4) Μαυίας δὲ²⁰ μετὰ πλοίων ἦλθεν ἐν Φοινίκῃ, ἐνθα ἦν ὁ βασιλεὺς (Κώνστας) μετὰ τοῦ Ῥωμαίου στόλου ναυμαχεῖν²¹ μέλλων μετ' αὐτοῦ. Τῇ δὲ νυκτὶ εἶδε κατ' ὄναρ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ὑπάρχοντα²² ἐν Θεσσαλονίκῃ. Καὶ τοῦτο παραυτίκα γνωστικῶς τινὶ διηγησάμενος, ἔφη· Ὁ βασιλεῦς, εἴθε μὴ ὑπνωσας τῇ νυκτὶ ταύτῃ μήτε ὄνειρον ἰδεάσαι²³ τὸ γὰρ εἶναι σε ἐν Θεσσαλονίκῃ θὲς ἄλλῃ τὴν νίκην²⁴ παρασημαίνει· τοῦτόστι, σοῦ ἡττηθέντος, ἡ νίκη πρὸς τὸν ἐχθρὸν τεθήσεται. Ἡμέρας οὖν γενομένης καὶ ἀλλήλοις συμβαλόντων, ἡττᾶται ὁ βασιλεὺς καὶ συγκιρνύται ἡ θάλασσα τῷ αἵματι τῶν Ῥωμαίων.

(5) Ἐπιβουλῆς δὲ²⁵ μηχανήσεως τῷ βασιλεῖ, ἀνακοινῶνται ταύτῃν γυναικὶ τινὶ τῶν ὀπληκῶν φίλῳ αὐτοῦ, ᾧ καὶ τὴν ἰδίαν ἐσθῆτα κατὰ τὴν ἐκείνου συμβουλὴν ἐνδύσας καὶ εἰς πενυχτρὸν πλοῖον εἰσελθὼν σὺν ὀλίγοις ἀπέπλευσε διὰ τῆς νυκτὸς²⁶

A ipsi naribus et Martine lingua, eos in exilium propulerunt.

Elevaverunt autem ad regnum Constantem, Constantini filium, Heraclii nepotem.

CCXXXIV. Regnum Constantis, Heraclii nepotis.

Post Heraclionem autem regnavit Constans annos viginti septem. Hic dixit ad senatum : Postquam Constantinus pater meus, vivente ipsius patre avoque meo Heraclio, satis diu cum patre regnavisset, et paucissimo tempore post illum, siquidem Martine invidia, ipsius materteræ, ipsum e vita eripuit in gratiam Heraclionis ex illa illegitime nati, hanc cum filio vestra cum Deo sententia expulsi, ut illegitime illiciteque gentis Romanorum Imperium non teneret. Ego vero rogo vos ut sitis mihi consilarii, et amici ac regni mei inspectores. Et cum donis honorasset eos dimisit.

Sub eo ortus est ventus vehemens, qui multas extirpavit arbores, et columnas monachorum evertit et navigia contrivit.

Interea Moavias, Arabum dux, Rhodo occupata, simul cum ejus colosso, anno ejus constructionis millesimo trecentesimo sexagesimo, hunc evertit; et Judæus quidam mercator emit illum et septingentos camelos colossi iere oneravit.

C Moavias cum navibus venit ad Phoenices, ubi erat rex Constans cum Romana classe, ad pugandum adversus eum. Nocte vero rex in somnis se vidit Thessalonicea degentem. Et cum statim hoc alicui narravisset vati, ille ait : Utinam, o rex, non hac nocte dormivisses nec somnium habuisses! Quod enim tu fueris Thessalonicea, te victoriam alteri cessurum significat istud ei, te victo, victoriam apud hostem mansuram. Die igitur facto, cum congressi fuissent, victus est rex, et commiscuit se mare cum sanguine Romanorum.

Insidias autem regi strui communicaverunt alicui ex subditis regis, qui ipsius verus amicus erat; et rex, ex illius consilio, postquam proprio indumento vestivisset eum, miseram cymbali conscendens, cum paucis navigavit usque Con-

Varia lectiones et notæ.

¹¹ Καὶ ἀν. Κώνσταντα τὸν υἱὸν Κ. ἐ. Ἡ. Ced. 754,2. ¹² Μ. δὲ Κωνστ. cod. Κόσμου²⁷τος, *εἰρδ'* (imo *εἰρμδ'*) τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος χι' (χμα') Ῥωμαίων βασιλεὺς Κ. ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου αἰρετικὸς ἐ. κ', ὃς παρακλητικῶς λόγους πρὸς τὴν σύγκλητον ἐχρησάτο ἐκπαινεύσας αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ μίσους Ἡρακλίων καὶ Μαρτίνης ὡς φονέων γεγονότων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ δωρεαῖς φ. ἀπ. Ced. 754,9—14. ¹³ ἐξ αὐ. Leo. ¹⁴ 647. ¹⁵ Τῷ δ' ἔτει γ'. ἀν. β. καὶ π. δ. παρμαγέθῃ ἐπεσον καὶ στόλους ἰδρύσε Ced. 754,22. ¹⁶ 653. Περὶ τοῦ κολλοσσού τοῦ ἐν Ῥόδῳ; Ced. 755,8—10. Τῷ δ' Μ. κ. τὴν Ρ. καὶ τὸν κ. μετὰ, ἀτρεῖ ἐτη. ¹⁷ αὐτοῦ add. Ced. ¹⁸ ὃν ὄν. ἐπ.μ. ἀναχόσια καμήλια ἐπ. Ced. ¹⁹ τὸν χαλκὸν Leo, Ced. ²⁰ τοῦ? ²¹ καὶ γὰρ οἱ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἀνδράντα χαλκῶν τῷ ἔλῳ, κτλ. Ced. ²² 654. ²³ ὃς παραγενόμενος εἰς τὸν Φοινίκῃ τῆς Λυκίας ἐνθα Ced. 756,2 (τῷ γ'). ²⁴ ναυμαχεῖ μετ' αὐτῷ οὖν πρὸ τοῦ πολέμου ἐσπέρα θεωρεῖ κ. δ. ὁ β. οἱ ἦν ἐν Θ. Διωνυσθεὶς δὲ διηγῆσατο τῷ ὄνειροκρίτῃ ὁ δὲ ἐ. Ced. ²⁵ ὁπάρο. Ced. ὁπάρευν. ²⁶ ν. κρινεται· π. τὸν ἐ. σου ἡ νίκη τρέπεται καὶ δὴ τοῦτο ἀπέδη· Συμβαλόντες γὰρ πόλεμον (καὶ Ced.) ἡττῶνται Ῥωμαῖοι Ced. Leo. ²⁷ ὁ δὲ βασιλεὺς μάλισ διασωθεὶς ὁπετραφῆ μετ' αἰσχύνῃ ἐν ΚΠ. Ced. ἐνδύει δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ — ὁ δὲ β. κτλ. Ced. 756,10—16.

stantinopolim extraordinarie salvatus. Postridie vero A
regium indutus habitum regis amicus, in regia navi
stans certamen inivit. Hunc circumdantes inimici,
regem esse existimantes, acriter praeliabantur. Ille
vero, multis ex eis viriliter occisis, Moavia ipso
lethaliter vulnerato, interit, impleto hoc verbo :
« Majorem hac charitatem nemo habet, ut quis
animam suam ponat pro amico suo. »

Constans autem in urbe proprium fratrem Theo-
dosium occidit. Et in Siciliam abivit Romam volens
regnum transferre.

Valde enim oderant eum cives, non solum propter
fratris caedem, sed et quia Martinum, papam Romae,
inhoneste Constantinopolim adductum, Chersonem
in exilium miserat. Maximi quoque sapientissimi
et duorum ipsius discipulorum sacras linguas et
dexterarum manus absciderat. Insuper multos ortho-
doxos vexationibus et vinculis punierat eo quod
Monothelitarum haeresi acquiescere volebant.

Deinde cum qui uxorem et tres filios Constanti-
num, Heraclium et Tiberium adducere misisset,
Byzantini eos non dimiserunt.

Postquam igitur sex annos in Sicilia transegiisset
Syracusis in balneo occisus est e lethali vulnere
quod quidam astantium in caput ipsi cado in-
fixit.

Populus autem videns regem defunctum, proces-
sione facta proclamavit regem quemdam Nizizum
nomine, gente Armenium, hominem forma prae-
stantem ac speciosissimum.

Quod cum audisset Constantinus, illius filius,
Siciliam cum magna classe occupavit et captum
Nizizum, patris occisorem, una cum seditiosis,
interfecit. Et ita Constantinopolim reversus plau-
dentibus omnibus receptus est. Sed hic de illo
sermo consistat : iis quae in diebus patris ejus, in
Sicilia interfecti, advenerunt, adhuc immorabor.

CCXXXV. De Saracenorum duce Moameth, qui et Mahomet.

Enimvero sub illo dux Saracenorum et pseudo-
propheta Mahometus ex una tribu de familia Ismael,
filii Abraham, descendens, apparuit. Necessarium
autem duxi de ipsius turpi foedaque haeresi enar-
rare.

Variae lectiones et notae.

« συνάπτεσι? (συνάπτ. cod.) » Μαυίας και αὐτός κ. πληγίσι cod. « Jo. xv, 13.
» 659 661. « Τῷ τῇ ἐκεῖ ἀν. Κ. ὁ βασιλεὺς τὸν Ι. ἀ. Θ. ὅθεν ἐκκαλέσας ὁ δῆμος ταῦτα ὅρῳ ἐκεί-
φωτο καταλθεῖν ἐν Σ. — βουλόμενος ἐν Π. τὴν β. μ. Ced. 762,8—20. » διὰ τὸ μισθώσθαι αὐτὸν ὅπῳ τῶν
Βυζαντινῶν ὡς μονοθελετῶν και κακοδόξων Ced. 762,21. » δημαγωγεῖς cod. » κατεδίκα. cod. κατεδί-
κασε? » Πέμπει οὖν ἀγ. Ced. 763,21-763,3. » οἱ δὲ Β. οὐκ ἀπέλυσαν αὐτούς Ced. » 668. » Τῷ κς
ἐκεῖ ἐβόλοντο ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐν Σ. τῆς Σικελίας ἐν τῷ βαλανείῳ, ὁ λέγεται Ἀδάφνη· συνεισῆλθε
γὰρ τὶς αὐτῷ Ἀνδρέας, και ὡς ἤρξατο συζητῆσαι ὁ βασιλεὺς, δέδωκεν αὐτὸν μ. τοῦ κ. κατὰ τῆς κορυφῆς
και ἀπέκτενε Ced. 763,11—16. » καιρί cod. καιρίαν? » Τὸν δὲ θάνατον αὐθιμαρὸν ἤκουσαν ἐν τῇ
πόλει, φωνῆς ἐκ τοῦ ἀέρος ἐνεχθείσης· και προβάλλονται οἱ Σαρακενοὶ Μιζίζιον Ἀρμένιον β. βιασάμενοι
αὐτὸν δ. λίαν ἐ. και ὦ. Ced. 762,17—19. » Ἀ. δὲ Κ. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποβίωσιν μ. π. ναυστολίας
καταλαμβάνει τὴν Σ. και Μ. ἀνακαίει οὖν τῇ φωνῇ τοῦ ἰδίου πατρὸς Ced. 763,19—21. » Νιζίζιον και τὸν
φονία? cf. p. 604, et Leonem : Νιζίζιον και τοῦς τοῦ πατρὸς ἀνακαίει. » Καὶ καταστήσας τὰ ἐπικρία
ἐπὶ ΚΗ. ἔρχεται πάλ. Ced. 763,22-761,5. » Ced. 738,11, Her. 21 ut et Leo.

ἐν ΚΗ., σωθεὶς παραδόξως. Τῇ δὲ ἐπαύριον τὴν
βασιλικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένος ὁ φίλος τοῦ
βασιλέως, ἐπιστὰς τῇ βασιλεῖ νηὶ συνάπτεται »
πολεμον, ὃν οἱ πολέμοιοι περικυκλώσαντες, δοκοῦντες
αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ἰσχυρῶς ἐπολέμουν. Ὁ δὲ
πολλοὺς ἀπὸ αὐτῶν ἀνδρείως ἀνελών, Μαυία και αὐ-
τοῦ » καιρίως πληγέντος, ἐτελεύτησε, πληρώσας τὸ
γεγραμμένον » Μαίζονα ταύτης ἀγάπης οὐδεὶς ἔχει
ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὅθι ὀνὴρ τοῦ φίλου αὐτοῦ. »

590 « (6) Ὁ δὲ » γὰρ Κωνσταντῖνος ἐν τῇ πόλει τὸν
ἰδιον ἀδελφὸν Θεοδοσίον ἀνέλε. Καὶ ἀπῆλθεν ἐν Σικε-
λίᾳ, βουλόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστήσαι.

(7) Σφόδρα γὰρ ἐμισθῆ παρὰ τῶν πολιτῶν οὐ
μόνον διὰ τὴν » ἀναίρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλ'
ὅτι και Μαρίνου τὸν πάπαν Ῥώμης ἀγαγὼν ἀτίμως
ἐν ΚΗ. ἐξώρισεν ἐν Χερσῶνα. Καὶ Μαξίμου τοῦ
σοφωτάτου και τῶν β' μαθητῶν αὐτοῦ τὰς ἱερὰς
γλώσσας και τὰς δεξιὰς ἀπέτεμε χεῖρας. Καὶ
μέντοι και πολλοὺς ὀρθοδόξους αἰκίας και δημεύ-
σεσι » και ἐξορίαις καταδίκαζε » διὰ τὸ μὴ θέλειν
αὐτούς τῇ τῶν Μονοθελετῶν αἰρέσει συνδέσθαι.

(8) Εἰτα πέμψας » ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα και τοὺς
(γ') υἱοὺς αὐτοῦ (Κωνσταντῖνον, και Ἡράκλειον, και
Τιβέριον), οἱ » Βυζαντινοὶ τοὺς οὐκ ἀπέστελλον.

» (9) Ποιήσας οὖν » ἐν Σικελίᾳ ἐτῇ γ', ἀναίρεται
ἐν Σαρακοσίᾳ λουόμενος, (152^α) κατὰ κεφαλῆς λα-
δῶν μετὰ κάδου καιρίως » πληγὴν ὑπὸ τινος τῶν
παρισταμένων.

(10) Ὁ δὲ » λαὸς ἰδὼν τὸν βασιλέα τελευτήσαντα,
C πορευθεὶς ἀναγορεύουσι βασιλέα, Νιζίζιον τινὰ οὕτω
λεγόμενον, Ἀρμενογενῆ εὐπρεπεῖ ὄντα και ὠραιό-
τατον.

(11) Ὅπερ ἀκούσας » Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ, καταλαθε τὴν Σικελίαν μετὰ πλείστης ναυμαχίας
και χειρωσάμενος Νιζίζιον, τὸν » φονέα τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, ἀνέλε οὖν τοῖς στασιάζουσι. Καὶ » οὕτως
ἀνελθὼν ἐν Κ. Π. ἐδέχθη παρὰ πάντων εὐφημούμενος.
Ἄλλ' 591 ὁ περὶ τούτου λόγος ἀναμεινάντω· ἐπὶ δὲ
περὶ τῶν γεγενημένων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ τοῦ ἀνακαθέντος ἐν Σικελίᾳ ἐνδιατρίβουσαι.
ΣΑΕ'. Παρὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακενῶν Μωάμεθ
τοῦ και Μουχοῦμετ.

» Καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτοῦ ὁ τῶν Σαρακενῶν ἀρχηγὸς
και ψευδοπροφήτης Μουχοῦμετ ἐκ μιᾶς φυλῆς γε-
νικωτάτης Ἰσμαήλ, υἱοῦ Ἀβραάμ, καταγόμενος
D ἀνέβη. Ἀναγκαῖον δὲ ἡτοῦμαι τῆς περὶ τούτου
μυσαρῆς και καμμιαρῆς αἰρέσεως διηγήσασθαι.

²¹ (2) Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ἀπόγονος, πα-
τήρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. Οὗτος οὖν γεννᾷ
υἱὸς δύο, Μούδαρον ²² καὶ Ἀραβίαν· ὁ δὲ Μού-
δαρος τέκεται Κούδαρον, καὶ Κάϊτον, καὶ Θεμίμην ²³,
καὶ Ἀσαδὸν ²⁴ καὶ ἄλλους τινὰς ἀνώνυμους, οἱ τὴν
Μαδιανίτην ²⁵ ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνοτρόφουν
ἐν σπηλαῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ ²⁶ ἀνδότεροι
τούτων, οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰεκτάν,
οἱ λεγόμενοι Ὀμηρεῖται τούτεστιν Ἀμμανίται.

²⁷ (3) Ἀπόρου δὲ υἱὸς τοῦ (προλεχθέντος) Μου-
χοῦματ ἦτοι Μωάμεθ, εἰσῆλθε πρὸς τινα γυναῖκα
πλουσίαν (μισθωθεῖσαι αὐτῇ), συγγενίδα αὐτοῦ
οὖσαν, καλουμένην ²⁸ Χαδὶγᾶ, πρὸς τὸ καμηλεύειν
καὶ πραγματεύεσθαι (μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ.
Εἶτα) κατὰ μικρὸν παρῆρσιαισάμενος καὶ ἐπιλθὼν
τῇ γυναίκῃ χήρᾳ οὖσῃ, λαμβάνει· αὐτὴν (εἰς) γυ-
ναῖκα καὶ ἔσχε τὰς καμήλους αὐτῆς καὶ τὴν ὑπαρ-
ξιν ταύτης· καὶ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ συνα-
νεστρέφετο Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς καὶ ²⁹ 592
ἰθὺράτω λόγους καὶ γραφικά· τινὰς ῥήσεις. Ἔσχε
δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. Ἡ οὖν γυνὴ αὐτοῦ διὰ
τοῦτο ἔλυκετο σφόδρα ὡς περιφανὴς καὶ πλουσία,
καὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρῳ,
ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. Ἦν τροποσάμενος ἱερασι·
«Ὅτι (σφοδρὰν) ὀπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριὴλ
ὁνόματι, (καὶ μὴ ὁποτέρων αὐτοῦ τὴν θεωρίαν ὀλι-
γοῦν) καὶ πίπτω.»

(4) Ἐπισταθείς δὲ ³⁰ ἀπὸ ψευδομαρτυροῦντος ³¹
αὐτῷ μοναχοῦ τινὸς Ἀρειανοῦ ψευδωνύμου, διὰ τὴν
κακοποισίαν αὐτοῦ ἐξορισθέντος ἀπὸ ΚΠ. ἐκ τῆς
μονῆς τῶν Καλλιστράτου, οὗτος ὁ μιὰρὸς ἀπεικλί-
νησεν αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς γυναῖκας οὕτω λέγων,
οἱ ὀπτασίαν τινὰ ἀγγέλου ³² λεγόμενον Γαβριὴλ
θεωρεῖ καὶ μὴ φέρων τὴν θέαν καταπίπτει. Οὗτος
γάρ ὁ ἀγγελὸς εἰς πάντα τοὺς προφήτας ἀποστεί-
λεται. Αὐτὴ οὖν ἡ γυνὴ καὶ αἱ λοιπαὶ τοῖς λόγοις τοῦ
ψευδοῦ πεπεισθεῖσαι προφήτην αὐτὸν εἶναι, ἐκῆρυ-
ξαν πανταχοῦ προφήτην αὐτὸν ὁπάρχον.

(5) Καὶ ³³ ἐκράτησεν ἡ αἰρεσις αὐτὴ καὶ μέρη τῆς
Αἰθιόπιδος. Προῆλθεν δὲ ὁ λόγος τῆς πλάνης ταύτης
καὶ εἰς ἀνδρα φύλαρχον τούνομα Βουδάχαρ. Ἡ οὖν
γυνὴ (155^a) θανοῦσα τούτου διδάσχον καὶ κληρονό-
μην κατέλειπε. Ἐκ τούτου οὖν ἐγένετο περιφανὴς
ἀγαν ὡς περιούσιος ³⁴.

³⁵ (6) Οὗτος ὁ θεομισθὴς καὶ ἄθεος ³⁶ περιτυχὼν
Ἑβραίοις καὶ (Χριστιανοῖς δὴθεν) Ἀρειανοῖς (τε)

Porro Nizarus Ismaelis pronepos, omnium illo-
rum dicitur pater. Hic duos genuit filios, Mundarum
et Arabiam. Hic duos genuit filios, Mundarum
et Arabiam. Mundarus autem genuit Cusarum,
Caitum, Themimen, Asadum et alios quosdam
anonymos, qui, Madianitarum solitudine obiecta,
habitantes in tentoriis, pecudes educabant. Sunt
alii interiores, non ex tribu illorum, sed ex
Iectan oriundi, qui dicuntur Homeritae, id est,
Ammanitae.

Inops autem cum esset praedictus Mahometus
seu Moamethus, venit ad quamdam mulierem di-
vitem ut pro mercede serviret ei; haec ei propinqua
erat et vocabatur Chadiga; ipse camelos ducere
ac negotiari cum contribulibus suis debebat. Deinde
paulatim adeptus fiduciam, ad mulierem quae vidua
erat, reversus, illam accepit uxorem et habuit illius
camelos et substantiam. Et commoratus in Pale-
stina cum Judaeis et Christianis conversatus est et
litteras et quosdam Scripturae locos investigavit.
Laborabat autem epilepsiae morbo. Illius igitur
uxor ideo valde lugebat quod illustris et dives tali
viro, non solum inopi, sed etiam epileptico, con-
jungeretur. Quam convertens ait: «Tremendam
visionem angeli Gabriellis dici conspicio, et non
ipsius visum sufferens, deficio et cado.»

Usus est autem falso testimonio ejusdam mon-
achi pseudonymi Ariani, qui ob pravam opinionem a
Constantinopoli ex monasterio Callistrati expulsus
fuerat; hic nefarius decepit illam et ceteras mulie-
res ita dicens: «Visione quendam angelum Gabrie-
lem dictum conspicij et visum non ferens prolabi-
tur. Iste enim angelus ad omnes prophetas mitti-
tur.» Ipsa ergo mulier et ceterae mulieres falsi
abbatis sermonibus deceptae, credentesque illum
esse prophetam, ubique praedicaverunt illum pro-
phetam esse.

Et praevaluit haeresis illa in sinibus Aethiopi. Per-
venit autem hujus erroris doctrina usque ad tribus
principem nomine Babachar. Mulier ergo mortua
illum successorem et heredem reliquit. Ex hoc
itaque veluti dives celeber valde factus est.

Iste impius et atheus conversatus cum Hebraeis et
Christianis, Arianis scilicet et Nestorianis, et undique

Variae lectiones et notae.

²¹ Ced. 738,15 — 20. — ἀπ. παρὰ πάντων ἀ. Ced. ²² Μούδαρον καὶ Ἀραβίαν Ced. ²³ Θε-
μίμην Ced. ²⁴ Ἀσαδὸν Ced. ²⁵ Μαδιάν καὶ τὴν ἐρ. Ced. ²⁶ καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν ἐκ τῆς
φ. τοῦ Γ. οἱ λ. Ἀμμανίται τ. Ὀμ. οἱ καὶ ἔμποροι Ced. ²⁷ Ced. 738,20—739,8. ²⁸ ἀ. ὁνόματι
Χαδὶγᾶ μισθωτὴς ἐπὶ τῷ κ. καὶ πρ. Κατ' ὅλην δὲ π. ὁπερὶ αὐτῆς τῇ Ced. ²⁹ δ. καὶ ἔλαβεν ἀ. γ. ἔργου
αὐτοῦ δὲ ἐν Π. Ced. ³⁰ ἰθὺράτω λέγει αὐτῶν τινὰ γραφικά· ἐπεὶ δὲ δαιμονίων ἦν, ἀνέστησε δὲ καὶ ἐπιληψίαν,
ἰδεράπικτος δὲ τὴν γυναῖκα λυπομένην σφ. ὅτι ἦν εὐγενὴς καὶ οἱ συνήθη τ. ἀπ. καὶ δαιμονίωντι, λέγων
Ἄ. δ. λεγόμενον Γ. θ. καὶ π. Ced. ³¹ Αὐτὴ δὲ ἔχουσα μοναχὸν διὰ κ. ἐξόριστον ἔλαβε ὄντα φίλον αὐτῆς,
ἀνῆγγελεν αὐτῷ πάντα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κακείνος θύλων πληροφορησάμενος αὐτὴν εἶπεν ὅτι ἀληθῶς
λέγει· οὗτος γὰρ ἀγγελὸς πέμπεται πρὸς πάντα προφήτην· καὶ αὐτὴ πιστεύουσα τῷ λόγῳ τοῦ φ. ἐκῆρυξε
καὶ ἄλλαις γυναῖκιν ὁμοφύλοις αὐτῆς· καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἀνδρας Ced. 739,8—14. cf. narra-
tionem de vita Moh. in cod. Rehdigerano. ³² ἀπ. ψευδομ. cod. ³³ ἀγγέλου λεγομένου cod. ³⁴ Καὶ πρῶ-
τον Ἀβου. διδάσχον κ. καὶ ἐκρ. — τοῦ Αἰθιόπου, κτλ. Ced. 739,14—17. ³⁵ καὶ κατέσχεν ἡ πόνηρ πλάνη
καὶ ἡ αἰρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιόπιδος add. cod. ³⁶ Ced. 739,18—740,11. ³⁷ καὶ ἰμδρόντης π.
Ced.

colligens, a Judæis quidem monarchiam, ab Arianis Verbum et Spiritum creatos, a Nestorianis anthropotram, sibi religionem finxit, et theologie prætextu gentem associans, eos, viros ac mulieres, circumcidi docuit, unum solum adorare Deum, Christum honorare, sicut Dei Verbum, non autem Filium, et Spiritum concipere, profatum et in aere diffusum, non in substantia contentos nec Patri consubstantialis, sanctam autem Virginem Mariam non dicere Deiparam, sed eam Aaron et Moysi sororem supponere; nec baptizari nec Sabbatum custodire docuit, nec legalibus aut evangelicis moribus operam dare, sed crucem abhorrere et umbram Salvatoris fuisse crucifixam confiteri. Cæterum injunxit eis ut omnibus omnino a lege prohibitis participarent præter porcinas carnes, et vino prorsus abstererent.

Postquam aliquid hujusmodi invenisset, sese dixit factum paradisi clavicularium, quapropter in die iudicii, postquam Moyses cum Israelitis adfuisse, sicut legis transgressores poenæ ignis traditi fuerint; iterumque, Jesus steterit in conspectu Dei, et Christiani, quoniam essent ausi tale Christonomen attribueret, dogmatizantes eum Deum et Filium Dei, et Verbum incarnatum, et crucifixum, gehennæ ignis traditi sint; deinde sese dicit a Deo fuisse vocatum, et valde pium, utpote totius ipsorum gentis auctorem pietatis, fuisse laudatum, et ideo paradisi clavicularium fuisse factum; et postquam paradisi ab ipso fuisset apertus, intrasse cum ipso autem revera septuaginta millia qui poterant ad hoc proficere, cæteros autem dijudicandos ait, et quidem justos ambiguum deliciis frui, peccatores autem repertos, pannis ad colla alligatis, in paradisu ipsos intrare, et hos cognominari liberos Dei et Mahometi; tres porro esse fluvios in paradiso, dicit, unum mellis, aliud lactis et alterum vini, ut unusquisque ad libitum possit unde velit haurire et expleri; mulieres autem esse cum ipsis, et exornare eorum comas, et omnino curare voluptuosa corpora; hæc iste carni deditus, libidinosus, et peccati servus: Judæos autem et Christianos ligna ignis factos reservari; Samaritanos excrementa eorumque stercus e paradiso expellere, ne foetescat paradisi, unumquemque vero, prout hic vixerit, siue in divitiis, siue in penuria et ingloria conditione, eodem modo illic vivere.

καὶ τοὺς δι' ἡμετέρας καὶ Χριστιανούς ὅλην τὴν πόλιν αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκδόσαν, τοὺς δὲ ἡμαρτωλούς, ἔφη πρὸς τὰ ἐκέρρια καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκδόσαν.

Varie lectiones et notæ.

“ὡς add. Cod. “ἀλλ’ ὡς: ἐκ Πνεύματος ἁγίου γεγεννημένων: λόγον δὲ Cod. “ἐννοήσας. cod. “Γεννητοῦ Cod. “ἡμετέρας δὲ Cod. “τοῦ Χριστοῦ ὅμ. Cod. cf. Evangelii quod dicitur Barnabæ fragmenta a nobis edita. “καὶ x. τῶν cod. “ἀπ. τῶν μετέχων πλ. κρ. γοιρίων Cod. “χορδοῦ cod. “Cod. 749, 11—741, 14. “I. p. κλ. Cod. “π. καὶ x. Cod. “καὶ ἀφ’ ὧν αὐτῶν add. Cod. “ἔτι οὐκ εἰπὼν αὐτῶν εἶναι Ἰὼν τοῦ Θεοῦ Cod. “θ. καὶ τοῦ cod. “αὐτῶν Cod. “αἰτίαι θ. ὁμάρταντι cod. “γ’ παραδείσου ἐν τῷ π. φλυαρεῖ δ. μ. καὶ ἕτερον γ. καὶ ἕτερον δ. π. τὸ μετ’ ἐξουσίας ἐμπ. αὐτῶν Cod. “τὰς x. δ. Cod. “τοῖς ἡμαρτωλοῖς cod. λέγον π. τὸ ἐκέρρειν τὴν x. δ. ἐκ τοῦ π. δ. μὴ ἐπο-
ζῆσθ. δ. Cod.

καὶ Nestorianοῖς, καὶ πανταχόθεν ἐναντιούμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ Ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστὴν, ἀπὸ δὲ Nestorianῶν ἀνθρωπολατρίαν, αὐτῷ θεοσεβείαν περιποιεῖται, καὶ προφάσει θεογνωσίας εἰσποισιζόμενος τὸ ἔθνος ἐδίδασκεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι, καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἕνα μόνον προσκυνεῖν θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς 593 Λόγον (τοῦ) Θεοῦ (μὲν), οὐκ ἴδν δὲ “, καὶ Πνεῦμα προφορικῶν καὶ εἰς ἀέρα χέμε-
νον ὑπονοεῖν, οὐκ ἐνυπόστατα “, οὐδὲ τῷ Πατρὶ “ ὁμοουσία, τὴν δὲ ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἀαρὼν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν (ὁπολαμάνειν εἶναι), μὴ δὲ βαπτίζεσθαι, μὴ δὲ σα-
βατίζειν (αὐτοὺς ἐδίδασκεν), μὴ δὲ “ τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βεβλῦττε-
σθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σκιάν ἐσταυρωσθαι τοῦ Σωτῆρος “ ὁμολογεῖν. Παρηγγύησας δὲ αὐτοῖς καὶ
χρῆσθαι “.

“ (7) Τοιοῦτόν τι μυθεύσας; αὐτὸν “ κλει-
δοῦχον φησὶ γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου “, διόπερ
κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μετὰ τὸ παραστῆναι
τὸν Μωϋσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλitaῖς καὶ ὡς παραβά-
τας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι,
αὐτοῖς (τε) Ἰησοῦν παραστῆναι “ ἐμπροσθεν (τοῦ)
Θεοῦ “, τοῖς δὲ Χριστιανοῖς ὡς τοιοῦτον τοιμή-
σαντας προστρέχει τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ θεὸν αὐ-
τὸν καὶ Ἰὼν Θεοῦ καὶ Λόγον σεσαρκωμένον καὶ
σταυρωθέντα δογματίζαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γέννη
παραδοθῆναι· εἰτα αὐτὸν φησὶν ὅπῃ τοῦ Θεοῦ κε-
κλησθαι μάλα θεοσεβῆ “ ὡς τοῦ παντός αὐτῶν “
ἔθνους αἰτίαν “ θεοσεβείας· ὁμάρταντας ἐπαινεῖσθαι
καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου γεγε-
νησθαι· καὶ γε μετὰ τὸ ὅπ’ αὐτοῦ τὸν παράδεισον
ἀνεψυχθῆναι, συνεισελθεῖν αὐτῷ (πάντως καὶ ἀνα-
τιβήσας) ὅ’ ἡλιαδὰς (φησὶν) τοὺς δυναμένους ἐφο-
ρῆσαι πρὸς τοῦτο, τοὺς δὲ λοιποὺς κριθήσεσθαι
φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀμφιβολίας τῆς τρυ-
φῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ ἐδύσχοιμένους ἁμαρτωλοῦς,
πικράκια ἐν τοῖς τραχήλοι· περιέχοντας δεδεμένα,
εἰς τὸν παράδεισον αὐτοῖς εἰσελθεῖν καὶ τούτους
ἐκονομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μου-
χοῦ, εἶναι δὲ γ’ ποταμοῦ; “ ἐν 594 τῷ πα-
ραδείσῳ φησὶν, ἕνα μέλιτος, καὶ ἄλλον γάλακτος,
καὶ ἕτερον οἴνου, πρὸς τὸ ἐπ’ ἐξουσίαν (ἔχειν
ἐκαστον θεὸν βούλεται μετέχειν καὶ) ἐμπιμπλῆσθαι,
τὰς δὲ “ γυναῖκας αὐτοῖς συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν
αὐτῶν τὰς κόμας καὶ (πανταχόθεν) θεραπεύειν (αὐτῶν)
τὰ φιληθέντα σώματα (ὁ σαρκόφρον καὶ ἐμπαθὴς
καὶ ὁδολὸς τῆς ἁμαρτίας)· τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς ὅλην τὴν πόλιν αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκδόσαν, τοὺς δὲ ἡμαρτωλούς, ἔφη πρὸς τὰ ἐκέρρια καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκδόσαν.

ὅπως ἂν μὴ ἐποξέσειεν ὁ παράδεισος· ἔκαστον δὲ ὡς ἂν ἐνταῦθα βιώσειεν⁸⁸, εἴ·ε ἂν πλούτω, εἴ·ε ἂν πνίγῃ καὶ ἀδοξίῃ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειας⁸⁹· διήγειν.

⁸⁸ (8) Οὗτος οὖν ὁ θεοστύγης καὶ ἐμβρόντιος⁹⁰ (πρὸς τοῦτοις πλῆθιν)⁹¹ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεὸν (153^b) αἰτίον ὑπάρχειν ἱερατολόγησε καὶ τοὺς ληστές καὶ φαρμακοὺς καὶ δούλους⁹² ἂν ἀπηγορευμένους⁹³· ἀλόντας πρᾶξειν ἀναιρουμένους· ὅτι, οὕτως, γὰρ, ἔγραψεν ὁ θεὸς καὶ προ-
ῶρισε γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθάνειν αὐτοὺς· ἔδου-
λῆθη.

(9) Ἀγάσαιο⁹⁴· ὁ δ' ἂν τις μάλα (θὴ οὖν εἰκότως) τὴν τοσαύτην καὶ ἐπὶ καὶ ἐπὶ (ἐχού τε καὶ) διαρκῆ τῆς ἀπάτης⁹⁵ τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, μάλιστα⁹⁶ ὅτε ἐπὶ τὴν παρνοίαν (τε) καὶ κτηνω-
δίαν τὸν μέγιστον τῆ τοῦτου πλάνη δεδοικωμένων καὶ ὡς ἱσχυρὰν (θηρσκειαν) καὶ θείαν ταύτην⁹⁷ ἀφρόνως ἡγουμένων. Πρὸς γὰρ τὴν δυνάμειν τρι-
λῆθ⁹⁸· τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοδράσειον πίστιν ἱναρ-
γῶς ἀποτυφλώττουσιν οἱ ἐσκοτισμένοι καὶ ἀσύνε-
τοι, πρὸς δὲ τὴν ψευδωμον λατρείαν καὶ πλαστο-
λογίαν τοῦ φένακος προσέχουσιν οἱ βέλαιοι καὶ βα-
ρυνάρδιοι, (πρὸς μὲν τοὺς ὄθλους⁹⁹ καὶ λήρους καὶ βεβήλους κενοφωνίας οἱ χαιρεπνίκαχοι καταθέ-
λονται, πρὸς τοὺς θεοπαράδοχους καὶ σωτηριώδεις λόγους οὐδὲ τὴν ἀκοήν ὑποδεῖναι τοπαράπαν ἀνέχον-
τες)· τὸν γὰρ δυνάμειν ὄντα θεόν, τὸν διὰ νόμου καὶ
595 προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενον τε καὶ πιστευόμενον, ἀπαθούμενον καὶ καταψηφίζεμενον, τὸν ἀντιθεόν καὶ μεμηνῶτα [καὶ] φανερώς ὑπὸ τῶν Ἑρινύων¹⁰⁰ ἐνεργούμενον καὶ φθεγγόμενον οἱ κακόφρονες καὶ λυσσώδεις ἐρασιμῶς γεγηθότες¹⁰¹ προ-
τείνονται.

¹⁰² (10) Ποία γὰρ θεοπνευστος Γραφή περὶ τοῦ
δουσεβούς καὶ παραπαίουτος Μουχοῦμετ προδισ-
τελλετο; ἢ ποῖος θεοπίσιος αὐτὸν προφήτης ὡς
διδάσκαλον εὐσεβείας προσηγγεῖται; Οὐκοῦν εἰπά-
τωσαν οἱ ἀμάτοχοι πάσης ἱερᾶς ἐπιπνοίας καὶ
μουήσεως πῶς τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέγχι τοῦ Χριστοῦ
παρουσίας προφήτας ἀσμίλως ὁθέντες ἀποδεχόμενοι,
τὸν μὲν ὡς αὐτὸν διαβρῆδην προαναφηνόμενον
Χριστὸν καὶ ὅθεν ἐξαρνοῦνται, τὸν δὲ κακίστον
καὶ μοχθηρὸν καὶ μηδὲ τὸ σύνολον πρὸς αὐτὸν
ἐνομαζόμενον καὶ προσημαινόμενον ὡς θεομύστην¹⁰³
ἐφοχῶτατον καὶ ἀληθέστατον πλῆτως διδάσκαλον
ἀποδέχονται καὶ ὡς εὐεργέτην ἐκβείλαουσιν οἱ ἀνό-
σιοι καὶ δυσόνομοι (ἢ μᾶλλον εἰπωμεν ἀνόνομοι).

¹⁰⁴ (11) Ἀνακρινέτωσαν δὲ οἱ ἀδελφίμοι καὶ μα-
νωθεῖς καὶ ἐὰν αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δουσεβῶς
βηθόντα ληρήματα καὶ λεγέτωσαν πολὺν συμφωνίαν
ἔχουσι (πρὸς) τὰ θεοπαράδοτα λόγια. Ὁ μὲν γὰρ
θεὸς λόγος ἀναφανδὸν (ἐκ) διδάσκει (καὶ διαπρυσιώ-
χρημοδοτεῖ σφαιρότατα) τὸν θεὸν ὑπάρχειν ἀνατίον
παντὸς κακοῦ καὶ τὸν ἀνθρώπων ἀντεφύσσειον εἶναι

Ille igitur impius et fanaticus, præter ista omnia, cuiuslibet boni et mali Deum esse auctorem fabu-
latus est et si quos laetones et veneficos et alios
insanorum actuum reos videret capite plecti, Sic
alebatur, scripsit Deus et prævidit fieri, et ita mori
eos voluit.

Miraretur quis meritiissimo talem ac tantam du-
rabilemque potentiam erroris inimici Dei et vanilo-
qui, maxime vero supremam dementia ac stupi-
ditatem eorum qui usque nunc illius errori deser-
viunt, eumque sanquam validam ac divinam religio-
nem stulte existimant. Etenim ad fidem verissimam
et sacram divinitusque traditam manifeste clau-
dunt oculos homines excecati et insipientes, ad
mendacem autem cultum et ad invocationem impo-
storis adherent homines viles et exordes, ad nu-
gas et ineptias profanasque fabulas misere plau-
dentes, ad sermones divinitus inspiratos et saluti-
feros nec aurem omnino submittere ferentes. Eum
enim qui vere Deus est, qui per legem et prophetas
manifeste prædicatur et creditur, rejiciunt et
aspernantur; eum vero qui contra Deum est, qui
fuit et evidenter a furis agitator et loquitur,
imprudentes ac furiosi cum gaudio et studio ad-
mittunt.

Quenam enim inspirata Scriptura de impio et
delirante Mahometo prolata est? Quis divinus
propheta eum ut pietatis magistrum prænuntiavit?
Dicant igitur illi sacra omnis inspirationis et my-
sterii expertes quomodo propheta ab Adam usque
ad Christi adventum libenter accipientes, illum ab
ipsis aperte prædictum Christum ac Deum renegant,
et pessimum ac perversum, ab illis nec nominatum
nec significatum, sicut inspiratum et præcellentem
fidelis magistrum accipiunt, et velut benefactorem,
celebrant hi impii quorum nomen sinistrum vel
potius nullum est.

Judicent autem homines illi stolidi furentes,
que ea quæ furiose et impie ab ipso sunt dicta,
pronuntientque qualem consonantiam hæc habeant
cum eloquiis a Deo traditis. Divinus enim sermo
manifeste docet et clarissime prædicat Deum esse
nullius mali causam, et hominem propriam suæ
salutis aut perditionis habere facultatem. Ille vero

Varie lectiones et notæ.

⁸⁸ εἴ·ε [Ced. ⁸⁹ κακείας δ. τρ. Ced. ⁹⁰ Ced. 741,14 — 18. ⁹¹ ἐμβρόντιος cod. καὶ
καμμάτος. ⁹² καὶ ἐκ? cod. ⁹³ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπ. πρ. ἀ. οὕτω φησὶν οἱ ἄδελφοι· αὐτὸς ὁ θεὸς καὶ
πρ. ἀπ. ἀ. Ced. ⁹⁴ ἀπηγορευμένους ἀλόντας cod. 19 Ced. 741,19 — 742,6. ⁹⁵ θεομάχου δ' ἂν Ced.
741,19 — 742,6. ⁹⁶ τ. δ. ἀπὸ τῶν τοῦ Ced. ⁹⁷ μᾶλλον Ced. ⁹⁸ ἀφ' τ. Ced. ⁹⁹ ἀληθῆ Ced. ¹⁰⁰ φησὶν
Scholion. ¹⁰¹ μανιωδῶς Scholion. ¹⁰² γεγηθότες cod. καὶ γεγηθῶτες Ced. ¹⁰³ Ced. 742,6 — 16. ¹⁰⁴ Χρ-
στὸν θεόν Ced. ¹⁰⁵ τ. δ. ἀπ. ἀ. μνημονεύμενον ὡς Ced. ¹⁰⁶ καὶ add. Ced. ¹⁰⁷ Ced. 742,16 — 743,9.

miserrimus et impurissimus ac Dei hominumque implacabilis inimicus a nefando mendacique demone edoctus et agitato, et ex dissoluta lingua scientisque inscienti locutus, cuiuslibet boni et mali Deum auctorem audacter mentitur, et quodcunque eveniat homini, licet ex propria ignavia et incuria, hoc ex praevidenti Dei scientia provenire miser contendit. Et hic quidem despiciere divitias humiliterque sentire ac voluptuosam rejicere vitam, nec malum pro malo reddere jubet. Ille vero ditiescere et superbire et omnem voluptatem ex substantia diligere, et adversariis acriter repugnare, velut spirituale et salutare ac paradisi cautionale tradit.

καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περισσεύσεως ἀσπάσασθαι καὶ (καὶ) σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον.

Ast, o furor et amentia irrisioque impostoris et vafri hominis! o stupiditas et perniciēs eorum quos misere submitit et usque modo seduxit ac deceptit! Non enim omnino intelligunt isti miseri ac stolidi nimisque imprudentes in quod arduum et tenebrosum chaos et in quam Satanicam Charibdim immersi sint et omnino vorati, nec in quos inexpedibiles ac inextricabiles labyrinthos difficilesque ac lethiferos tramites, allecti, misere voluti, et constricti et ad ultimum perditī sint? Ideo valde miror tantam eorum insipientiam et recordiam, etsi se credant esse solertissimos et prudentissimos, quomodo non advertant huius vacui erroris praecipitium. Decebat enim vere insipientes et brutos manifestum et foedum de resurrectione eorum laqueum agnoscere, quod nempe cibi potusque participatione sensualem et corruptibilem vitam essent habituri, et necessario corruptioni subjacere et ratione consequenti mori deberent: impossibile enim est corruptibilem qui cibo ac potui communicat omnino incorruptibilem et immortalem permanere. Et tunc ubi tandem vitam aeternam tam desideratam et iuxta divinas Scripturas immortalem, promissam fidelibus, mortales anima et corpore consequentur?

ἀποκαταδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκέραστον ψυχῇ καὶ σώματι τεύξονται.

Et insuper scient hi fide imbecilles et miseri qui nondum usque ad hodiernam diem suo antiquo et impio errore liberati sunt, sed sub pietatis specie latenter idolis servant, suae ac religionis dolum a pessimo demone absconditum imprudentes et stolidos non agnoscere. Olim enim idololatras ei quae apud Graecos Aphrodita dicitur, id est, voluptati, servientes, cuius astrum esse luciferum fabulantur, quam etiam in sua horrida

τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ἡ ἀπολείας. Ὁ δὲ τρισάθλιος καὶ τρισκατάρτος καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπηνόος ἰχθύς ἐκ σκασιότερου πλάνου δαίμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος (καὶ μέντοι καὶ ἐξ ἀκολάστου γλώσσης καὶ γνώμης ἀγνώμονος φθειγγόμενος) παντός ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν Θεὸν σέβειν τολμηρῶς τερατεύεται καὶ πᾶν ὅπριον ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ (τε) ἐξ ἐπιτηρείας τοῦ πονηροῦ, καὶ τε ἐξ οἰκείας βραθυμίας καὶ ἀδιακρισίας, τῆς θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὁ ἀλητῆριος ἀποφαίνεται. Καὶ ὁ μὲν περιφρονεῖν πλοῦτος καὶ ταπεινοφρονεῖν (154^a) καὶ τὸν ἐνέηδον βίον ἀποσεύσθαι καὶ μὴ (ἀντὶ) ἀποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακαλεῖται. 596 Ὁ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν

ἀντεπεξίειν σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχικὸν

B (12) Ἄλλ', ὦ τῆς ἀπονοίας, καὶ παραπληξίας, καὶ χλευσῆς τοῦ γότος, καὶ παλαμναίου, καὶ τῆς παραφροσύνης, καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ θεϊνῶς ἐξανδραποδισθέντων, [καὶ] μέχρι δεῦρο παρασυρομένων καὶ ἀπατωμένων] — οὐδὲ γὰρ συνιστοῖσι (πάμπαν) οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις; καὶ λίαν ἀσύνετοι εἰς ποῖον χλευσὸν (καὶ ζοφερόν) χάος καὶ σατανικὴν Χάρυβδιν κατεποντισθήσαν καὶ τέλειον κατεπόθησαν καὶ εἰς οἴους ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους λαβυρίνθους καὶ δυσδάτους ἀτραπούς καὶ ψυχοφθόρους φρενακισθέντας ἐλαυνῶς ἐξεκυσίσθησαν καὶ συνεσχέθησαν ὑποθρυπνέτες εἰς τέλος. διὸ τοίνυν θαυμάζειν λίαν ἐπεισὶ μοι τὴν τοσαύτην ἀλογίαν καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, καίπερ οἰομένων ἐντραχεστάτους ἑαυτοὺς εἶναι καὶ λογιστάτους, πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν τὸν δόλιον; Ἐδεῖ γὰρ, ἔδει τοὺς ὄντας ἀφρονas καὶ βοσκηματοῦδες ἐπιγινώσκειν τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῶν πρόβηλον καὶ μυστὸν βρόχον, ὅτι περ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως (αἰσθητῆν τε καὶ φθαρτὴν ἔξουσι τηνικαῦτα τὴν ζωὴν καὶ ἀνάγκη πάλιν αὐτοὺς τῇ φθορᾷ δουλεύειν καὶ θνήσκειν κατὰ τὸν τοῦτοis ἀκολουθεῖν λόγον. ἀμήχανον γὰρ τὸν φθαρτὸν, βρώσεως καὶ πόσεως) ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντα, φθαρτον καθόλου καὶ ἀθάνατον διαμείναι καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας Γραφὰς οἱ θνητοὶ

(13) Καὶ πρὸς τοῦτον ἴστωσαν οἱ ἐλιγόπιστοι καὶ τάλανες ὡς οὐδέπω μέχρι τῆς σήμερον τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καὶ ἀδίου πλάνης ἀπηλλάγησαν, ἀλλ' ἐν προσήκοντι θεοσεβείας εἰδωλολατροῦσι λεληθότως καὶ τὸν ἐγκαχυμένον τῆς θρησκείας αὐτῶν δόλον τοῦ ἀρχεκάκου δαίμονος οὐδ' ὅμως οἱ ἀνοῦστατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώσκουσιν πάλαι μὲν εἰδωλολατροῦντας καὶ τῇ παρ' Ἑλλήσιν Ἀφροδίτῃ λεγομένην τοῦτ' ἐστὶ τῇ ἡδονῇ προσηκου-

Variae lectiones et notae.

^a σ. καὶ ἀπ. Ced. ^b ἀγνωστῆρος Scholion, καὶ λαοκλ. Ced. ^c ε. ἀποφθέγγεται καὶ Ced. ^d Ced. 743,9—744,1. ^e in margine a secunda manu. ^f vñ Ced. ^g οἶον Ced. ^h καὶ χάος ἐλέθριον Scholion. ⁱ κατηχοντ. cod. ^j κατεπόθω. cod. ^k διὸ καὶ θ. Ced. ^l ἐπεισὶ με cod. ^m τυγχάν. cod. τυγχάνοντες; φθαρτοὶ καὶ ἀθάνατοι καὶ διαμένουσι Ced. ⁿ ἀκολάστον cod. ^o καὶ add. Ced. ^p Ced. 744,4—14. ^q μ. καὶ τῆμερον Ced. ^r τῇ θρησκείᾳ Ced. ^s γὰρ add. Ced. ^t Ἀφροδίτῃ λέγ. cod.

νοῦντες καὶ τὸν ἀστέρα ταύτης⁸ (γὰρ) εἶναι τὸν ἑωσφόρον μυθολογοῦσιν, ἦν δὲ καὶ Κούβαρον⁹ τῇ ἑαυτῶν κακισμῶν ἐπνομασάντες¹⁰ γλώσσῃ, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, διέμειναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες.

¹¹ (14) Καὶ ἵνα μὴ δόξωμέν τισι ψευδολογεῖν, σαφηνίσωμεν αὐτῶν τὸ μέγα¹² μυστήριον· ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μουσῆδος αὐτῶν καὶ παμδεσφίου προσηυχῆς οὕτως· « Ἀλλᾶ, Ἀλλᾶ, Οὐά¹³, Κουβάρ, Ἀλλᾶ. » Καὶ τὸ μὲν Ἀλλᾶ [Ἀλλᾶ], ἐρμηνεύεται ὁ Θεός, ὁ Θεός· τὸ δὲ Οὐά, μείζων· τὸ δὲ Κουβάρ, μεγάλη, ἥτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη, ὅπερ ἐστὶν οὕτως· « Ὁ Θεός, ὁ Θεός μείζων καὶ ἡ μεγάλη — εἴτ' οὖν (σελήνη καὶ) Ἀφροδίτη — Θεός· » καὶ τοῦτο σαφηνίζει ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ τελευταίου Ἀλλᾶ· ὅπερ πάντα ἀποκεκρυμμένως¹⁴ τῇ ἰδιότητι τῆς ἑαυτῶν γλώσσης λαλοῦσιν (οὕτω φύσεως ἔχουσιν, ἃ καὶ φανερώς δημοσιεύειν οὐ θέλουσιν εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους καὶ ἑγέρφοντας διὰ τὸ τῆς γνώσεως πρόδηλον)· ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις (τούτους) καὶ ταλματώδεις¹⁵, μὲν περαιτέρω τῆς ἔδου καὶ ῥαστώνης εἰδότες ἀφίμενος ὁ λόγος ὡς ἀνεπαισθήτως (καὶ ἀναιδέως) νοσοῦντας πρὸς τὰ ἔξῃ· τῆς ἱστορίας χωρήσωμεν¹⁶.

¹⁷ (15) Μετὰ δὲ γε τὸν (154¹⁸) θάνατον τοῦ θεηλάτου Μαχούματ¹⁹ ἐφάνη κατὰ μεσημβρίαν ἀστὴρ²⁰ λεγόμενος· δοκίτης προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτειαν²¹ καὶ ἐμείναν ἡμέρας λ', διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως Ἀρκτου²² ξιφοειδῶς.

598²³ (2) Ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες (οὗτοι πάλαι μὲν λεγόμενοι Ἀραβες, νῦν δὲ) Σαρακηνοὶ (καὶ τὴν Ἀραβίαν καταλιπόντες, ἦλθον ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Ἀμαρκεῦ πληθος ἄπειρον, ὅπερ μαθόντες Βάνης καὶ Βασιλίσκος, οἱ στρατηγοὶ τῆς Ἀνατολῆς, κατ' αὐτῶν ἐξορμήσαν)· εἰς συμβολῆς γενομένης, ἡττώνται λίαν οἱ Χριστιανοί· ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων βιαίου²⁴ νότου, καὶ μὴ δυνάμενοι τοῖς ἔχθροισι ἀντωπῆσαι διὰ τὸν πολλὸν κοινόρτον, δεινῶς τρέπονται²⁵· (καὶ οὕτως νικήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ κράτος καὶ λαμπρῶς ἐπὶ τὴν Ἀμαρκεν ἦλθον²⁶), ἦν καὶ δορυβάλλοντες λαβόντες, ὡσαύτως καὶ τὰς χώρας πάσας τῆς Φοινίκης, οἰκίζονται ἐν αὐταῖς (οἱ ἱερεῖς καὶ βίβλοι) τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ Θεοῦ κρίμασιν).

ΣΑΓ'· Ἱερὶ τῆς Ἀγίας Γῆς²⁷.

²⁸ Περὶ τῆς ἁγίας γῆς ὁ θεοπέσιος εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· « Ἰδοὺ Κύριος²⁹ ὁ Θεός σου

A lingua Cubarum, hoc est magnam, cognominant. huc usque Aphroditem deam vocantes permanse-
runt.

Et ne quibusdam falsa loqui videamur, magnum explicemus eorum mysterium : eorum profanae foedissimaeque precatōis lectio sic habet : « Allah, Allah, Ouah, Cubar, Allah ! » Et quidem Allah, Allah, interpretatur, *deus, deus* ; Ouah autem, *major* ; Cubar vero, *magna* : sive luna et Aphrodite ; quod est ita : « Deus, deus major et magna, sive luna et Aphrodite, deus. » Et hoc ostendit additamentum ultimi Allah : quae omnia abscondite in idiomate suae linguae, natura sic se habente, loquuntur, et ea manifeste publicare nolunt rationalibus et sapientibus hominibus ne doctrina prodatur. Verum hos porcinos ac cœnosos, qui nihil ultra voluptatem et ignaviam sciunt, tanquam agros insensiles et insanabiles sermo deserat, et ad historiae contextum redeamus.

Post mortem impii Mahometi apparuit ad meridiem astrum Docites dictum, Arabum dominationem praesagens, et remansit dies triginta, extensum in ensis forma a meridie usque ad Ursam.

Eodem tempore illi olim Arabes dicti, nunc autem Sarraceni, ad bellandum profecti, Arabia relicta, cum innumerabili turba venerunt in Damasci partes. Quod cum audissent Banes et Basiliscus, Orientis duces, adversus illos properaverunt. Deinde, congressione facta, magna elado caduntur Christiani : Noto enim adversus Romanos violenter flante, hi propter pulveris turbinem hostes aspicere non valentes, in fugam misere conversi sunt. Sarraceni sic victores cum potestate et gloria Damascum venerunt, et ista cum omnibus Phœniciae regionis locis gladio capta, hic illi maledicti et profani, abscondito Dei iudicio, sedem fixerunt.

CCXXXVI. De Terra Sancta.

D De terra sancta divinus Moyses ad Israel aiebat : « Ecce Dominus Deus introducet te in

Variae lectiones et notæ.

⁸ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. ⁹ Κουβάρ Ced. ¹⁰ γλώσσῃ ἐπνομασάν Ced. cf. ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵

terram bonam et magnam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cujus campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti et hordei, in qua vineæ, et ficus, et malogranata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis, terram in qua absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium abundantia perfrueris, terram cujus lapides ferrum sunt, et de cujus montibus aurum extrahes, » terram lacte melleque fluentem, in qua per omnes partes alvearia sunt, quæque paradiso Dei consimilis est.

« Elevatis enim, inquit, Loth oculis suis, vidit omnem adfugam Jordani regionem, totam irrigatam esse, sicut Dei paradisi et sicut Ægypti terra, et sibi elegit eam. »

Attestatur autem hæc et ipse sapientissimus Aristoteles, dicens : « Etenim hominibus abundat promissionis terra ; arboribus consita omnis generis fructibus exuberat, vinearum, nucum et palmarum est ingens multitudo, innumeraque sunt pecora ; et ob fertilitatem terræ atque pinguedinem, varia et abundantia sunt omni tempore illorum pascua. Magna vero copia est aromatatum, lapidumque pretiosorum atque auri ab Arabibus in hunc locum asportati.

Similiter et Josephus ait : « Fertilissima namque terra propter aeris temperiem et multam pinguedinem, hiemis tempore producit nuces, æstuque palmas, et multas fert olivas ; uvas autem et ficus mensibus decem comedunt hic habitantes, ceterosque fructus bis in anno colligunt. »

Magnitudinem vero racemorum vineæ ostendit Scriptura, de exploratoribus quos miserat Moyses dicens : « Venerunt ad vallem uvæ, et abscindentes palmitem cum uva sua, in vectibus portaverunt eum. » In ligno enim ad id præparato oblique suspensus et a duobus viris portatus terræ sanctæ fertilitatem omnibus ostendit, per quam etiam Alexander Magnus transgrediens et ligna fructifera, inter quæ ruta, contuens, necnon altitudinem et crassitudinem fici, terræ fertilitatem et pinguedinem valde miratus est.

Porro in Palestina est quoque fons omnium morborum hominum atque brutorum continens remedium, in quo dicitur Dominus ex itinere lavasse pedes.

Α εισάξει σε εις γην αγαθην και πολλην, ης ²⁹ χειμαρροι υδατων και πηγαί ³⁰ αβυσσων εκπορευομεναι δια των πεδίων ³¹ και ³² των ορειων, γη πυρου και κριθης, αμπελοι ³³ και συκαί ³⁴ ροϊαί ³⁵ και φοινικες, γη (ελαιας), ελαιου και μελιτος, γη εν η ³⁶ ου μετα πτωχειας φαγη τον αρτον [σου] (και ου ³⁷ διετηση επ' αυτης οδδεν, γη ης οι λιθοι σιδηρος, και εκ των ορειων αυτης μεταλλευσεις χρυσον ³⁸, » γη ρεουσα γαλα και μελι, και κηριον εστι παρα πασαν την γην και τῷ παραδεισῳ του Θεου παρεικαζομενη.

599 (2) « Ἐπαράς γάρ, φησί, ἄντ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶδε ³⁹ πᾶσαν τὴν περιήκων του Ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη — ὡς ⁴⁰ παραδείσος Κυρίου και ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, και ἐξελέξατο ⁴¹ αὐτήν. »

« (3) Προσμαρτυρεῖ δὲ τούτοις και ὁ σοφώτατος Ἀριστοτέλης λέγων· « Καὶ γὰρ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (και σύνδενδροι) και παντοίους καρποὺς εὐθηνούσα, ἀμπέλων τε και ἀκροδρόνων, και φοινίκων πλήθος ἀπλετος, και κτήνη πάμπολλα και διάφορα, και θαφίλης ἡ τούτων νομὴ δι' ἔλου του χρόνου γίνεται δια τὴν πολλὴν εὐκρασίαν τῆς γῆς και πόστητα· πολὺ δὲ πλήθος και τῶν ἀρωμάτων και λίθων πολυτελῶν και χρυσοῦ παρακοιμιζομένου δια τῶν Ἀράδων (εις τὸν τόπον).

(4) Ὡσαύτως ⁴² και Ἰωσήπος ἐφη· « Πάμπορος γὰρ οὖσα ἡ γῆ δι' εὐκρατον αέρα και πολλὴν πόστητα ⁴³, χειμῶνος ὥρᾳ ἐκφέρει κάρυα και ἐν καύματι φοινίκας, και πλείστον (μὲν) γεωργεῖ εἰλαιον, σταφυλὰς ⁴⁴ δὲ και συκα δια μηνῶν ἑ' ἐσθίουσιν οἱ ἐκεῖσε, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς δις του ἐνιαυτοῦ τρυγῶσιν. »

« (5) Τὰ δὲ μέγεθος τῆς σταφυλῆς τῶν βοτρυῶν ⁴⁵ ἐκείνης ἐδήλωσεν ἡ Γραφή λέγουσα περὶ τῶν κατασκοπῶν ὧν ἀπέστειλε Μωϋσῆς, ὅτι· « Ἦλθον ⁴⁶ ἔως φάραγγος βότρου, και — κόψαντες ⁴⁷ ἐκτεῖθεν κλήμα και βότρυν σταφυλῆς ἕνα ⁴⁸, ἤραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσιν· » ἐν ἑξὶν γὰρ ἐοχηματισμένῳ πλαγίως μέσον κρεμασθεὶς και ὑπὲρ ἀνδρῶν β' βασταζόμενος πᾶσιν ἐδήλωσε τῆς ἀγίας γῆς ἐκείνης τὴν εὐκαρπίαν, δι' ἧς Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διαπορευόμενος και ἑὺλα καρποφόρα, ἐν οἷς και πήγανον, **D** θεασάμενος (και) τὸ ὕψος και πᾶχος ⁴⁹ ἐφάμιλλον συκῆς, ἐθαύμασε σφόδρα τῆς γῆς τὴν εὐκαρπίαν τε και πόστητα.

(6) Καὶ γοῦν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ πηγὴ ἐστὶ παντοίων παθῶν (155^ο) ἀνθρώπων τε και ἀλόγων ἰασιν παρέχουσα, ἐν ἧ λόγος τὸν Κύριον ἐξ ὀδοπορίας τοὺς πόδας νίψασθαι.

Variae lectiones et notæ.

²⁹ ου Dent. ³⁰ πηγή δ. εκπορευομένη cod. αβυσσων Cod. ³¹ πεδιάδων Cod. ³² διά add. Dent. ³³ α. σ. β. γῆ Dent. ³⁴ και add. Cod. ³⁵ ροϊαί cod. ³⁶ επ' ης Dent. επ' ην Cod. ³⁷ ουκ ενδ. Dent. ³⁸ μεταλευται χρυσον cod. χαλκόν Dent. Cod. ³⁹ επιδς Gen. xiii, 10. ⁴⁰ ο add. Gen. ⁴¹ ἐξ. αυτω Λωτ πᾶσαν τὴν περιήκων του Ἰορδάνου Gen. ⁴² Cod. 747, 10 — 17. ⁴³ ον add. Cod. 747, 17 — 22. ⁴⁴ ποιότητα cod. hic et infra. ⁴⁵ και σταφυλὴν μὲν και Cod. ⁴⁶ Cod. 747, 22—748, 7. ⁴⁷ τῶν β. τῆς στ. Cod. ⁴⁸ ἔλθεσαν Num. xiii, 23. ⁴⁹ ἐκείν Num. ⁵⁰ επ' αὐτοῦ και add. Num. ⁵¹ και πᾶτος Cod.

600 (7) Καὶ δένδρον ἱσταται πάσης ἀρρώστιας Ἀ ἀλεξίκακον, ἐν ᾧ τόπων φασὶν Ἰωσήφ τὸν Χριστὸν λαβόντα μετὰ τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας πρὸς τὴν Αἴγυπτον ποιοῦμενον τὴν πορείαν, εἰς γῆν ἐκλήθη τὸ δένδρον καὶ προσεκύνησεν.

(8) Πρὸς δὲ τὴν ἀρκτῶν τῆς φάραγγος ^αρίζα γίνεται φλεγμοειδῆς ὀνόματι βατταρίτης ^β, ἀφ' ἧς περ τὴν ἐσπέραν ἐξατράπτει φῶς, οὐδεὶς ἀνθρώπων θίγειν αὐτὴν δύναται διὰ τὸ παραχρῆμα θανατοῦν αὐτὴν, εἰ τις ρίζης ἐκείνης περιάσθεται τὴν χεῖρα· κυκλῶν οὖν περιορῶντες καὶ καὶ κύνες δεσμεύσαντες ^γ, ἀνασπῶ τὴν ρίζαν ὁ κύων ἐπακολουθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ βουλόμενος, καὶ παραυτίκα ἀποθνήσκει, τὴν δὲ ρίζαν περιάπτουσι δαιμονιζομένη καὶ ἀπολύουσι τοῦ δαίμονος ἐξ αὐτοῦ φυγαδευομένου.

(9) Καὶ ἄλλη δὲ τις πόλις ἐστὶ τῆς Γαλιλαίας παράλιος ἀπὸ σταδίων β' ποταμὸν ἔχουσα ^α καὶ νησοειδῆ τόπον ἐν αὐτῷ, πηγῶν ἔχοντα τὸ περίμετρον ρ', ἐν ᾧ γίνεται φυσικὸν πρᾶγμα θαύματος ἄξιον· οἱ γὰρ ἀνεμοὶ τὴν ἐξωθεν ἀργὴν φάμμον εἰς αὐτὸν κατασύραντες, εὐθέως ὁ τόπος ταύτην εἰς ὕalon μεταβάλλει, ἱππεῖδ' ἰκανὰ πλοία περιστάντα καὶ τὴν ὕαλιν τὴν ἐκείνην φάμμον ἐκφορήσωσιν, πάλιν οἱ ἀνεμοὶ καταπνεύσαντες γαμίζουσι τὸν τόπον.

^β (10) Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁποδάλσαμον γεωργεῖται πλείστον καὶ ἕτερα (τινὰ πάλι) πολλὰ (καὶ) δοσπόριστα καὶ ἀνθρώποις ἐπέραστα. Κῶν·εὐθεν τοῖνον, ὡς ἐξαίρετον καὶ διαφέρουσαν ἀνυγκρίτως πάσης τῆς γῆς, εἰκότως ἔδωκεν σὺ τὴν ὁ θεὸς τῷ ἡγαπημένῳ καὶ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ (Ἰσραὴλ) εἰς κληρονομίαν τε καὶ ἀπολαυσιν. « Εἰσήγαγε ^γ γάρ, » φησὶν, « αὐτοὺς εἰς ὅρος ἀγιάσματος αὐτοῦ, ὅρος τοῦτο, ὃ ἐκτίσας ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. »

^α (11) Τοιγαροῦν ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ καὶ μακαρίᾳ καὶ ἀγαθῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ^β, « Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς ὁ λόγος τοῖς προφῆταις ὁραθεὶς (ἐπὶ χειρουειδικοῦ καὶ ἐπηρμένου θρόνου [χρῆ]-ματιθεὶς καὶ μέντοι καὶ διαφόρως τε καὶ) θεοπραπῶς ^γ τὰς θεωφανίας ποιητάμενος, ἔλεγεν· « Ἐγὼ ὁράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ **601** προφητῶν ^δ ὡμοιώθη ^ε » — « ἐπ' ἐσχάτου » αὖτις (ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς γῆς) ὥρθη σαρκούμενος καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφόμενος ^ς (κατὰ τὴν θέλειαν πρόβλεψιν) πληρώσας τὸ ^α· « Μήτηρ Σιών, ἔρει ἀνθρώποις, καὶ ἀνθρώποις ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψίστος· » ἐν ᾗ καὶ τὸ σωτήριον πάθος ὑπομείνας ^β τὴν παγκόσμιον εἰργάσατο σωτηρίαν (ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς καὶ τινες τῶν ἐξηγητῶν ὀμφαλὸν τῆς γῆς αὐτὴν προσηγορεύουσιν). Καὶ μὴν γε ^γ καὶ Χριστὸς αὐτὸς καρδίαν ἔφρσε λέγων ^δ· « Ὅσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους γ' ἡμέρας καὶ γ' νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς· »

Arborque surgit, omnis languoris antidotum, in quo loco dicunt, Joseph Christum tenente et cum sanctissima Maria iter in Ægyptum faciente, inclinatam ad terram fuisse arborem et adoravisse.

Ad septentrionalem torrentis partem est radix flammæ figuram gestans nomine Battarites, e qua vespere lumen emittitur: nullus homo eam tangere potest, quia, si quis manu radicem attrectat, hæc subito eum mortificat. Circulatim ergo fodientes canem ibi alligaverunt, canis autem hominem comitari volens attraxit radicem et statim mortuus est; hanc vero radicem adaptant homini possessore et eum a dæmone fugato liberant.

^B Et est alia quedam urbs Galitiæ maritima, duobus stadiis fluvium habens distantem et in eo locum insulæ formam gerentem, ejus circuitus centum cubitos habet, ubi physica res miratione digna conspicitur: Cum enim venti ex regione exteriori albam arenam in eum congesserunt, statim lo ^α eam in vitrum mutat, et dum sufficientes naviculæ circumstantes vitream arenam exportant, denuo venti flantes locum replent.

Purissimum quoque balsamum et alia plura inventu difficilia et hominibus desiderabilia copiose producit. Ideoque eam, tanquam electam et omni terra longe præstantem, dedit Deus dilecto et primogenito suo Israel in hæreditatem et possessionem.

^C « Et induxit eos, inquit, in montem sanctificationis suæ; montem quem acquisivit ipsius dextera. »

In hac ergo sancta, beata optimaque promissionis terra, multifariam multisque modis olim Deus Verbum prophetis visus in Cherubico excelsoque sedens solio, et varie magnificeque functus suis apparitionibus, aiebat: « Ego visiones multiplicavi et in manu prophetarum assimilatus sum; — « novissime vero » rursum in hac ipsa sacra terra visus est, incarnatus et cum hominibus conversatus, hoc juxta divinam prædictionem impleto: « Mater Sion, dicet homo: et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus. » In hac etiam salutarem passionem pertulit et universam mundi salutem operatus est in medio ejus, unde quidam interpretes eam umbilicum terræ vocaverunt. Et vero Christus ipse cor eam appellavit dicens: « Sicut fuit Jonas in corde cetæ tribus diebus et tribus noctibus, ita erit et Filius hominis in corde terræ. »

Varie lectiones et notæ.

^α τοῦ φάρυγγος cod. ^β εἰς τὴν? ^γ δεσμήσαντες cod. ^δ ἔχων cod. ^ε Ced. 748.7 — 1. ^ς Καὶ ἡ δ. Ps. LXXVIII, 54. δ. γ. α. φ. Ced. ^α Ced. 748.13—749.5. ^β Hebr. 1, 1. ^γ τε add. Ced. ^δ Ose. XII, 10. ^ε ἐμυήθη Ced. sed πᾶσι. ^ς Heb. 1, 1. ἐπ' ἐσχάτου δὲ σαρκωφόρος ὥρθη καὶ Ced. ^α συναναστρέφω, πλ. καὶ τὸ Ced. ^β Ps. XLIX, 5. ^γ ὅπ. π. Ced. ^δ αὐτὸς γάρ ὁ Κύριος α. τῆς γῆς ἐκάλεσε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὠ. Ced. ^ε Matth. XII, 39.

Unde divus Chrysostomus ad dictum verbum : A " (12) "ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος εἰς τὸ « Ex Sion species decoris ejus, » inquit : « Etenim antiquitus exinde Dei facta est species, velut altare, Sancta sanctorum, sacerdotum multitudo, tota religio totumque regimen antiquæ legis, incensationes et holocausta, hymni sacri et psalmodiæ, universaque dehinc et futura prædescripta sunt. Postquam autem veritas advenit, exinde sumpsit initium, exinde crux illuxit, exinde mille virtutes erituerunt. Propterea quoque de secunda Christi legislatione magnus Isaïas dixit : « Ex Sion exhibit lex, et verbum Domini de Jerusalem, et judicialit in medio gentium. » Sion enim ibi vocat omnem regionem et adjacentem ei Judæorum metropolim. Exinde namque, sicut ex quodam claustris veloces et alacres equi, apostoli in omnem terram emissi sunt ; hinc miracula facere cœperunt, hic [facta est salutifera Passio, Resurrectio, Ascensio ; hic exordia salutis nostræ, hic mysteriosa dogmata primo prædicata sunt, hic primum revelatus est Pater et agnitus unigenitus Filius, et data est tanta Spiritus gratia, et ibi sermonem de spiritualibus audaverunt, necnon donorum et potestatum et futurorum bonorum repromissiones, quæ omnia decus ejus dicit : namque Dei pulchritudo et decor, bonitas et humanitas et ad omnes beneficentia. Hic igitur culpam lapsumque Adami sanans, et velocissimam quasi alatum sanctorum congregationem et occursum in suo secundo adventu præsignificans, ait : « Ubi corpus, illic congregabuntur et aquilæ. »

(ἡ) φιλανθρωπία, καὶ ἡ εἰς πάντας εὐεργεσία· ἐκεῖ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα " τοῦ Ἀδάμ θεραπεύσας καὶ τὴν ταχίστην ὥσπερ " ὑπόπτερον συνέλευσιν τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προῦποράων " ἔλεγεν "· " Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθῆσονται (καὶ) οἱ ἀετοί. »

Hic quoque sciendum est (Adami), cunctorum du- C cis hominum, esse tumultum, sicut post diluvium ab ea tradita est fama : ideoque Christus, inquisitis humane mortis principiis, in dicto Calvarii loco, passionem suscepit, ut ubi hominum corruptio ceperat initium, illinc quoque viva divinaque regni cœlorum prædicatio oriretur.

Sic etiam divus Athanasius de Christi passione ait : « Eo quod non aliibi patitur Christus nec in alio crucifigitur loco quam in loco Calvarii, quo Hebræorum magistri Adami dicunt esse tumultum, ibi enim cum post maledictionem esse tumultum affirmaverunt ; propterea miror loci proprietatem : decebat enim Christum primum hominem renovare volentem in eo pati loco. » Et cum Adamus hoc

φάσκον ῥητόν "· « Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὁραυότητος αὐτοῦ, » φησὶν· « Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν τοῦ Θεοῦ " γέγονεν ἐμπρέπεια, οἷον ὁ βωμὸς, τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων, ἡ λατρεία πᾶσα καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας "· ἱερῶν πλῆθος "·, θυσίαι " καὶ ὁλοκαυτώσεις, καὶ ὕμνοι ἱεροί, καὶ ψαλμοὶ, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖθεν καὶ τῶν μελλόντων " προειγγράπτο. Ἐπειδὴ δὲ " ἡ ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ὁ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μυρία κατορθώματα. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ περὶ τῆς Χριστοῦ δευτέρης νομοθεσίας· ὁ μέγας· Ἡσαίας φησὶν "· « Ἐκ (15b) Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρίνει ἀναμείσον τῶν ἐθνῶν. » Σιών γὰρ ἐνταῦθα ὁλόκληρον λέγει τὸ χωρίον καὶ τὴν παρακειμένην αὐτῷ μητροπόλιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖθεν γὰρ " ὥσπερ ἐκ βαλδιδῶς ἰνός εὐδρομοὶ ἱποὶ εὐσταλαίς "· οἱ ἀπόστολοι εἰς τὴν " οἰκουμένην ἄπασαν ἐξεπέμφθησαν· ἐκεῖθεν τὰ σημεῖα ποιεῖν ἤρξαντο· ἐκεῖ γέγονε τὸ σωτήριον πάθος "· ἡ ἀνάστασις "· ἡ ἀνάληψις· ἐκεῖ τὰ προόμια τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· ἐκεῖ τὰ ἀπόρρητα 602 δόγματα κηρύττεσθαι τὴν ἀρχὴν ἔλαβον "· ἐκεῖ πρῶτον ἀπεκαλύφθη Πατὴρ καὶ ἔγνωρίσθη Μονογενὴς, καὶ ἐδόθη τοσαύτη Πνεύματος χάρις καὶ τὴν περὶ τῶν ἀσωμάτων ἐκεῖ λόγον " ἐγύμναζον, καὶ δωρεῶν, καὶ δυνάμεων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, ἅπαντα αὐτῆς ὁραυότητος " λέγει· κάλλος " γὰρ Θεοῦ καὶ ὁραυότης ἡ ἀγαθότης, καὶ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα " τοῦ Ἀδάμ θεραπεύσας καὶ τὴν ταχίστην ὥσπερ " ὑπόπτερον συνέλευσιν τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προῦποράων " ἔλεγεν "· " Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθῆσονται (καὶ) οἱ ἀετοί. »

C (15) Ἐκεῖ δὲ μὴδὲ τοῦ Νῶε "· τοῦ πάντων ἀρχηγοῦ ἀνθρώπων, τὸν τάφον ἀγνοῆσαι, ὥς μετὰ τὴν κατακλυσμὸν ἀπ' αὐτῆς διαδοθῆναι τὴν φήμην· διόπερ ὁ Κύριος τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου θανάτου ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον τὸ πάθος ἐδέξατο, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ ἡ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν καὶ ἡ ζωὴ τὸ θεοκήρυκτον κήρυγμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀρξεται "·

" (14) Ὁσαύτως καὶ ὁ θεορρήμων Ἀθανάσιος εἰς τὸ πάθος " Χριστοῦ λέγει· « Διόπερ " οὐκ ἀλαχόσε πάσχη Χριστὸς, οὐτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον ἢ εἰς τὸν " Κρανίου τόπον, ἐν ᾧ " δὲ Ἑβραίων οἱ διδασκαλοὶ τοῦ Ἀδάμ φασιν εἶναι τὸν τάφον· — ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν μετὰ τὴν κατάραν ἐτά- D θῆναι διαδοχαιούνηται· — διὰ τοῦτο " θαυμάζω τοῦ τόπου τὴν οἰκειότητα· ἔδει γὰρ τὸν Κύριον ἀνανεῖ-

Variae lectiones et notæ.

" Ced. 749,3—750,7. " ὅθεν δὲ ἐκ. " Ps. 1, 2. " γ. ἡ τοῦ Θεοῦ Ced. " καὶ add. Ced. " καὶ add. Ced. " θυσία Ced. " καὶ τὰ μέλλοντα Ced. " καὶ add. Ced. " λέγει Ced. Isa. II, 3. " Ἐκ τοίνυν Ced. " εἰ καὶ εὐστ. I. Ced. " εἰ; τὴν δ. ἁ. οἱ ἀπ. Ced. " καὶ add. Ced. " καὶ add. Ced. " ἔλαβεν Ced. " λ. ἔ. Ced. " ὡ. τοῦ Θεοῦ Ced. " κάλλη Ced. " πτώμα καὶ πτ. Ced. " ὡ. καὶ ὁπ. τῶν ἁ. π. Ced. " ἁ. προῦπερ. Ced. " Mat. xxiv, 28. " Ἀδάμ? " hucusque signa loci et Chrysostomo laudati. " Ced. 750,8—17. " Ὡ. δὲ καὶ ὁ μέγας· Ἀθ. " τοῦ Ced. " ed. Par. 1698 III. 90 C: ὅθεν οὐδὲ ἁ. π. οὐδὲ εἰς τ. στ. " εἰς τοῦ κρ. Ced. " ἐν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἁ. τ. Ath. ἐν ᾧ δὲ τῶν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἁ. τ. Ced. " ὅπερ εἰ οὕτως ἔχει θ. Ath.

σαι θέλοντα τὸν ἄνθρωπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ τόπῳ¹· — « Καὶ ἐπειδὴ (περὶ) ἤκουσεν Ἀδάμ, (ὅτι) Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελευσθήσεται, ταύτη (τοῖ) πάλιν ἐκείθεν τίθεται, » ἵνα ἐν τῷ τόπῳ τὴν κατάραν ἑλᾷεν, ἐκεῖ καὶ τὴν λύσιν ταύτης δέξεται. »

603 (15) Καὶ μέντοι γε ὁ μέγας Ἐφραΐμ ἐν τοῖς κατὰ Κάιν φησί· « Καὶ ὁ Κάιν στένειν καὶ τρέμειν ἐκρίθη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως περιεχόμενος· ὑποστήσεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῆς αἰωνίου κατὰσσεως· τὸ γὰρ στένων² καὶ τρέμειν ἐστὶ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὁ τόπος τῆς κρίσεως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, κατὰ τὰς ἱερὰς Γραφάς, οὐχ ἡ γῆ διὰ τὴν κρίσιν, οὐδὲ ἡ κρίσις διὰ τὴν γῆν· οὐ γὰρ ἡ γῆ ἡμαρτεν, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος· ἡ γὰρ γῆ τῆς τοῦ Θεοῦ δίκης γίνεται ἀμυντήριος ὡς τῶν κριτῶν τὸ βῆμα· καὶ τῶν δημιῶν ὁ σίδηρος, καὶ δύναται, φησὶν, ἐν προσκαίροις αἰώνιος γενέσθαι κρίσις· καὶ ἡ σὰρξ τῶν ἀνθρώπων νῦν θνητὴ ἐστίν, ἀλλὰ τότε γενήσεται ἀθάνατος, καὶ ὁ παράδεισος δι' αἰσθητῶν συνεστὼς αἰώνιον ἔχει τὴν ἀπώλειον. Οὐκ ἐν παραβολῇ εἰρηγεται· περὶ τοῦ παραδείσου, οὐκ ἐν σχήματι ἐφυτεύθη τῷ πράγματι ἀνυπαρκτός ὢν. Παῦλος δὲ αὐτὸν μετὰ 30³ ἐτηθεάσατο· ἐκεῖ ἀπεδήμησεν καὶ ἤκουσε τὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια⁴· « Ἀνέβη εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἤκουσε (156⁵) τὰ τοῦ μέλλοντος ἀόρατα βήματα⁶. » Οὐρανὸν καὶ γῆν τὴν αὐτὴν χάριν ὁ Θεὸς ἐνέδωκεν καὶ τὸν παράδεισον ἐν ἀδελφίς ἐπαγγελίας συστησάμενος· σοὶ μὲν τῷ ἀπίστῳ δοκεῖ τὸ αἰσθητὸν πρόσκαιρον, ἐμοὶ δὲ τῷ πιστῷ καὶ τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον. Οὐ νοεῖς τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ οὐ πιστεύεις τῇ χάριτι· οὐχ εὐρεῖς⁷ τὴν κατάληψιν, οἷοι οὐ γινώσκεις βουλὴν Θεότητος. Ἀπαιτεῖς με λόγον πῶς τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον· ἀπαίτησον καὶ Παῦλον διὰ τί εἶπεν εἶναι διήγησιν, ἣν οὐκ ἐξὲν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Εἰ δὲ λόγος ἀνέφικτος, πολλῶ μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἀνεκδιήγητος, καὶ ὁ παράδεισος τοίνυν αἰσθητός, ἀλλ' οὐ πρόσκαιρος, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἐπαγγελία ἐν ζύλοις, ἀλλ' οὐ προσκαίροις· καὶ δὴ ἡ μητρόπολις Ἱερουσαλὴμ πρόσκαιρος νῦν καὶ φθαρτὴ, ἀλλ' εἰς κατοικητήριον ἐξελέχθη τοῦ ἀφθάρτου φύσει καὶ αἰωνίου Θεοῦ, ἥτις γε πάντως μικρὸν ὑστερον ἀφθαρτός καὶ θεοφωτιστός ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γενήσεται καὶ δικαῖον ἐνδιατήρημα κατὰ τὴν βροντοφωνον φωνὴν τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει⁸· « Ἱερουσαλὴμ, ἡ δυνατὴ θεοδόμητος, καὶ **604** θεοπροϋρητος, καὶ θεοκόσμητος, καὶ θεοπόθητος⁹· « Ἀγαπᾷ γὰρ Κύριος τὰς πόλεις σου¹⁰ ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ, » ἡ δὲ καὶ ὡς ἐνδοξον καὶ θεοῦπολιν σιμνύων φάσκει¹¹· « Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, » καὶ καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ ἴδομεν, ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς ἐθεμελίωται¹² αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. »

A audit : « Terra es et in terram reverteris, » in hac rursum ibi ponitur, ut in quo loco maledictio nem sumpsit, ibi quoque liberationem ab ea suscipiat. »

Et quidem magnus Ephraim in his quæ respiciunt Cain, ait : « Et Cain gemere tremereque, conscientia afflictus, ex condemnatione debuit Hoc autem ab æterna pœna subibit. Gemere enim ac tremere est hac in terra, locus damnationis in valle gemituum, juxta sacras Scripturas ; terra non est ob judicium, neque judicium propter terram : non enim terra peccavit, sed homo, et terra justitiæ Dei auxiliatrix est sicut judicium verbum et lictorum ferrum, et potest, inquit, in momento æternum fieri judicium. Et hominum caro nunc mortalis est, sed tunc fiet immortalis, et per ea quæ sentiuntur paradisos æternam habet jucunditatem. Non in parabola dictum est de paradiso, non in figura plantatus est qui re non existeret. Paulus autem post quinque mille et quingentos annos eum vidit : hic illic commoratus est et Ecclesiæ audit mystery : « Ascendit in tertium celum et audit æterna futurorum verba. » Cælum et ipsam terram gratia Deus induit, et paradisos in æternis repromissionibus constituit. Tibi quidem infideli sensibile videtur momentaneum, mihi vero fideli momentaneum videtur æternum. Non reputas potentiam, quoniam gratiæ non credis, non invenis comprehensionem, quia Dei consilium non agnoscis. A me rationem quæris quomodo momentaneum sit æternum : interroga quoque Paulum cur dixerit esse narrationem quam non licet homini loqui. Si autem verbum est inenarrabile, multo magis ineffabilis est Dei potentia, et ideo paradisos est sensibilis, sed non temporaneus, et est in eo arborum repronisio, sed non temporalium. Et sane metropolis Jerusalem nunc temporalis et corruptibilis est, sed tamen electa est in habitationem ejus qui natura incorruptibilis et æternus est Deus, et post breve tempus incorruptibilis et a Deo illuminata in regeneratione fiet et justorum inhabitatio juxta tonitrualia verbum filii tonitruum Joannis in Apocalypsi : « Jerusalem, Jerusalem a Deo vere edificata et custodita et exornata et dilecta » — « diligit enim Dominus portas tuas super omnia tabernacula Jacob, » quam etiam velut illustrem et civitatem Dei significans, ait : « Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei, » et sicut audivimus, sic vidimus, in civitate Domini virtutum, in civitate Dei Jacob, « Deus fundavit eam in æternum. »

Variae lectiones et notæ.

¹ τῷ τ. π. ἵνα ἐκείνου λύσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἀπὸ παντὸς αὐτὴν ἄρῃ τοῦ γένους καὶ ἐπειδὴ τ.δ.δ. Ἀ. ὅτι γῆ Gen. iii, 19, διὰ τοῦτο π. ἐκεῖ τ. ἵνα τὸν Ἀ. εὐρύν, ἐκεῖ λύσῃ μὲν τὴν κατάραν Ath. ἔκκεῖ τίθεται Cael. ἰστένειν καὶ τρέμειν ἐστὶ ? ἢ Cor. xii, 2-4. ὅρηματα cod. ὁρεῖ cod. ἰχι 10. ἢ Ps. lxxviii, 2. Σιών cod. ἢ Ps. iii. καὶ αὐτὸς ἐθ. δ. δ. Ἰψιστος Ps. v.

Hanc porro sanctam et desiderabilem et amabilem A et dilectissimam terram ex qua primus homo ortus est, et omnes prophetae et apostoli prodierunt, et ipsa cunctis caelestibus et terrestribus creaturis excelsior sanctissima Deipara germinavit et omnium Dominum et Dominatorem genuit et salutis mundi procuratrix facta est, et divinum montem Sion perpetuo celebratum, sacram metropolim regis magni Dei et Salvatoris nostri, Jerusalem occupaverunt pravissimi et impurissimi Sarrazeni! Ubi ergo illa sancta potiti sunt, insolentia valde praevaluerunt, permittente Deo propter peccata habitantium in ea, et omnia loca et urbes ditioni suae subjecerunt. Hoc factum est cum rex Constans, Heraclii nepos, cum illis inisset bellum et victus fugae salutem, ut dictum est, commisisset. λεβς Κώνστας, ὁ ἔγγονος Ἡρακλείου, συνῆψε μετ' ἐπραγματεύεσθαι καθὼς προέλεγετο.

CCXXXVII. Regnum Constantini Pogonati.

Post dictum Constantem in Sicilia occisum regnavit Constantinus, ejus filius, qui, audita patris morte, cum magna vi navali Siciliam occupavit et captum Nizium regnantem et patris interfectores omnes occidit, sicut et Justinianum patricium, sancti Germani patriarchae patrem; Germanum autem rudissimum eunuchum ferit.

Hic vocatus est Pogonatus, eo quod imberbis egressus ad vindicandum patrem, in urbem cum C barba regressus erat.

Regnavit una cum fratribus, sed ab eis insidias passus et victor factus, omnes naribus amputavit, et in exilium misit Heraclium et Tiberium. Ipse regnavit decem et septem annos.

CCXXXVIII. De Paulicianorum haeresi.

Oportet autem et de Paulicianorum haeresi particulariter dicere. Temporibus Constantis, Constantini patris, in Sicilia interfecti, apparuit Constantinus, qui se Silvianum quoque nominabat. Haec autem haeresis ita se habet: Pauliciani, qui et Manichaei, nomen Manichaeorum commutaverunt eum nomine Paulicianorum, ex quodam Paulo Samosatensi, filio mulieris Manichaeae nomine Callinices, quae duos habebat filios, hunc Paulum et Joannem. Hos ergo cum Manichaeum errorem edocuisset, ex Samosata ad Armenios hujus haeresis praecoemissit; qui cum venissent in quem-

(10) Ταύτην δὴ τὴν ἀγίαν καὶ ἐπιθυμητὴν γῆν καὶ παγγέραστον καὶ πανεπίραστον, ἐξ ἧς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γέγονεν καὶ οἱ προφῆται πάντες καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀνέφυσαν, καὶ μέντοι καὶ αὕτῃ ἡ πάντων οὐρανίων καὶ ἐπιγίων κτισμάτων ὑπερτέρα ἢ ὑπεραγία Θεοτόκος ἐβλάστησε καὶ τὸν τοῦτου ὡς πάντῃς Κύριον καὶ Δεσπότην ἀπέτεκε, καὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας γέγονε πρόξενος, καὶ τὸ θεῖον ὄρος Σιών ἀεὶ ὡς περιδόχον, τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν Ἱερουσαλὴμ κατέσχον οἱ ἀγανὸν πονηροὶ καὶ ἀκάθαρτοι Σαρακηνοὶ. Ἐπὶ οὖν περικρατεῖς ἐγένοντο τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, σφόδρα πλεονάσαντες ὑπερίσχυσαν, συγχωρήσαντες Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν κατοικοῦντων ἐν αὐτῇ, καὶ πάσας τὰς χώρας B καὶ τὰς πόλεις κατεκράτησαν. Ὅτε δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν πόλεμον καὶ ἡττηθεὶς φυγὴ τὴν σωτηρίαν

ΕΔΖ. Βασιλεὺς Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγιάτου.

Ἔπειτα τὸν ῥηθέντα Κώνσταντα ὡς ἀναιρεθέντα ἐν Σικελίᾳ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς μαθὼν τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, μετὰ πλείστης ναυστολίας τὴν Σικελίαν κατέλαβε, καὶ χειρωσάμενος Νίζιον ὡς τὸν βασιλεύσαντα καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονέα, πάντας ἀπέκτεινεν, ὡσαύτως καὶ Ἰουστινιανὸν 605 πατρίκιον, τὸν πατέρα τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου, τὸν δὲ Γερμανὸν, τραχύτατον ὡς, ἐβούλετο.

(2) Οὗτος ἐκλήθη Πρωγιάτης, ὡς ἀγένειος; ἀπελευθερὼν ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἐκδικήσει, ἐπανήλθε μετὰ πύργων ἐν τῇ πόλει.

(3) Ἐβασίλευσεν ὅμα τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπιδουλεύθεις δὲ παρ' αὐτῶν καὶ κατισχύσας, πάντας ῥινομήτους ἐποίησεν, καὶ ἐξώρισεν Ἡράκλειον καὶ Τιβέριον, ὃς καὶ ἐβασίλευσεν ἐτη ιζ'.

ΣΑΗ' Περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν.

Αἰεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν μερικῶν διαλαβὴν. Ἐπὶ τῶν ὡς χρόνων (156b) Κωνσταντος, τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ, ἀνεφάνη Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανὸν αὐτὸν ἐνομάσας, ὥςτις δὲ ἡ τοιαύτη αἵρεσις ὡς οὕτως. Παυλικιανοί, οἱ καὶ Μανιχαῖοι, μετωνομάσθησαν ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιανοί, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως ὡς, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τοῦνομα, ἧτις δύο υἱοὺς ἔσχε, τοῦτον τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. Τοῦτους οὖν τὴν Μανιχαϊκὴν αἵρεσιν διδάξασα ἐκ τοῦ Σαμοσατέως εἰς Ἀρμενίαν κήρυκα τῆς αἵρέσεως αὐτῆς ἀπέ-

Variae lectiones et notae.

ἡ τοῦ cod. ἡ καὶ cod. ἡ — 668. Cod. 763, 19 — 764, 4: ἀποδοῦς δὲ K. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποδοῦσιν μ. π. v. καταλαμβάνει τὴν. ἡ Κώνσταντ' τὸν cod. ἡ καὶ Μιζίζιον ἀναίρει σὺν τῷ φονεῖ τοῦ Ἰδίου π. καὶ καταστῆσας τὰ ἱερότα ἐπὶ ΚΠ. ἔργεται, κτλ. ἀπέτεκε δὲ καὶ ἡ. π. ὁν π. Cod. ἡ βρδγ. cod. ἡ — 668. Cod. 765, 6—14. ἡ π. II. M. 2 e Par. 1706 ante regnum Pogonati. ἡ Cod. 756, 17 — 757, 5 sub Constante confer Petrum Siculum p. 36: Γυνὴ γάρ τις ἐκ τοῦ Σαμοσατέως Καλλινίκη τοῦνομα δύο υἱοὺς ἔσχε Π. καὶ Ἰω. Τοῦτους οὖν — τὴν καμμιζάρην διδάξασα αἵρεσιν κήρυκα τῆς πλάνης; ἀπ. ἐκ τοῦ Σ. οἱ δὲ καταλαβόντες τὴν ἐνορίαν Φαναροίας ἦλθον εἰς τινὰ κώμην — ἐκείσε τὸν ἰὸν — ἐνέσπειραν, διὰ — ἡ κώμη Ἐπ. μετωνομάσθη — ἐκ Μανιχαίων ἐπεκλήθησαν Π. ἡ αἰ. δ. δ. Cod. ἡ Σαμοσατ. cod. ut Petrus Siculus. ἡ αὐτ. cod. αὐτοῦς Cod. compendio male soluto.

στελεν, οτινες ελθόντες εις κώμην τινὰ τῆς Φαναρῖας, ἐκείσε τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἔγκρατισπειραν. Ἐκτοτε οὖν ἡ κώμη μὲν ὀνομάσθη Ἐπισπαρίς, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν Παυλικιανοὶ ἐλέθησαν.

606 (2) Οὗτοι μετὰ χρόνους τινὰς τῆς διδαχῆς τοῦ Παύλου πολλοὺς ἐτέρους εἶχον διδασκάλους, Κωνσταντῖνον καλούμενον, ὅστις ἑαυτὸν Σιλουανὸν μετωνόμασε. Τοῦτον (οὖν) ἔχουσιν ἀρχηγὸν τῶν διδασκάλων αὐτῶν καὶ οὐχὶ τὸν Παῦλον· οὗτος γὰρ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰς αἱρέσεις αὐτοῖς, (οὐκ ἐγγράφως, ἀλλ') ἀγράφως κατὰ παράδοσιν, τὸ Εὐαγγέλιον δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον ἐγγράφως, ἀπαράλλακτα μὲν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις ὡς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ὄντα παραδοῦς, διαστρέψας δὲ ἕκαστον κεφάλαιον πρὸς τὰς ἑαυτοῦ αἱρέσεις, νομοθετήσας αὐτοῖς καὶ τοῦτο, μὴ δεῖν ἐτέραν βίβλον (τὴν) οἰανοῦν ἀναγινώσκειν εἰ μὴ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἀπόστολον.

(3) Μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον (τὸν) καὶ Σιλουανὸν δεύτερον ἔσχον διδασκαλον Συμεῶνα καλούμενον (ὃν μετωνόμασαν Τίτον, γ' Γενέσιον) μετονομάσαντα δὲ αὐτὸν Τιμόθεον, δ' δὲ Ἰωσήφ μετονομάσαντα (καὶ) αὐτὸν Ἐπαφρόδιτον· μετὰ τούτων Ζαχαρίαν, ἀλλὰ τοῦτον ὡς μισθωτὸν καὶ οὐκ ἀληθῆ ποιμένα ἀποβάλλονται (αὐτὸν) ἐνίοι ἐξ αὐτῶν· σ' τὸν Βαάνην τὸν ρυπαρὸν, καὶ ἔβδομον (ἔσχον) τὸν Σέργιον, τὸν καὶ Τυχικὸν ἑαυτὸν μετονομάσαντα. Μάναντα τοῖνον, καὶ Παῦλον, καὶ Ἰωάννην, καὶ ἄλλους (πολλοὺς), οὓς ἂν τις εἴπῃ αὐτοῖς, προθύμως ἀναθεματίζουσι, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν καὶ Σιλουανὸν ἐπικληθέντα, καὶ Συμεῶν τὸν καὶ Τίτον, καὶ Γενέσιον τὸν καὶ Τιμόθεον, **607** καὶ Ἰωσήφ τὸν καὶ Ἐπαφρόδιτον, καὶ Βαάνην τὸν ρυπαρὸν, καὶ Σέργιον (τὸν) καὶ Τυχικὸν, ὡς διδασκάλους αὐτῶν οὐδαμῶς ἀναθεματίζουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὺς ὡς [παρ'] ἀποστόλους Χριστοῦ.

(4) Ἐχουσι δὲ καὶ σ' ἐκκλησίας ἐν τῇ ὁμοιογίᾳ αὐτῶν, (α') τὴν Μακεδονίαν, ἣτις ἐστὶν Κάστρον κολωνίας, (β') ἡ Κίβωσσα, ἣν ἐμαθήτευσεν Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανός, καὶ Συμεῶν ὁ καὶ Τίτος, [γ'] τὴν Ἀχαίαν, ἣτις ἐστὶ κώμη Σαμοσάτου, (δ') ἡ Μανναλίς, ἣν ἐμαθήτευσεν Γενέσιος ὁ καὶ Τιμόθεος, (ε') τὴν τῶν Φιλιππησίων, τοὺς μαθητάς

Adam vicum Phanarraz, ibi suam heresim disseminaverunt. Ex hoc igitur vicus cognominatus est Epiparis et eorum discipuli Pauliciani vocati sunt.

Hi postea doctrinam Pauli multos alios habuere magistros, inter quos Constantinum dictum, qui seipsum cognominavit Silvanum. Hunc igitur habent suorum magistrorum principem et non Paulum. Hic enim suas hereses illis tradidit (non scripto sed) absque scripto per traditionem, Evangelium autem et Apostolum scripto tradidit integra verbis et scriptura sicut apud nos sunt, sed unumquodque caput in suas hereses detorsit, et addidit eis hanc legem, nullum alium qucunque librum esse legendum præter Evangelium et Apostolum.

Post Constantinum autem, qui et Silvanus, secundum habuere magistrum vocatum Symeonem, qui se cognominavit Titum; tertium Genesium, qui suum in Timothei nomen mutavit; quartum Joseph, qui se cognominavit Epaphroditum; post quem Zachariam, sed hunc sicut mercenarium et non verum pastorem ejecerunt aliquot ex illis; sextum Baanen, sordidum, et septimum habuerunt Sergium qui se Tychicum cognominavit. Porro Manetem et Paulum et Joannem, et alios multos, quos si quis diceret eis, fortiter anathematizant, Constantinum autem, qui et Silvanus cognominatur, et Symeonem, qui et Titus, et Genesium, qui et Timotheus, et Joseph, qui et Epaphroditus, et Baanen sordidum, et Sergium, qui et Tychicus, velut suos magistros nequaquam abjiciunt, sed eos habent ut apostolos Christi.

Habent autem in sua confessione sex ecclesias, primam Macedonicam, quæ est Castrum Colonie; secundam Cibossam, quam edocuit Constantinus, qui et Silvanus, et Symeon, qui et Titus; tertiam Achaïam, quæ est vicus Samosati; quartam Manaalim, quam edocuit Genesius, qui et Timotheus; quintam Philippensium, qui discipuli dicuntur Jo-

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Φαναρ. cod. ut Petrus. ¹² ἑαυτ. αἱ. ἐν ἐσχ. Ced. ¹³ μὲν add. Ced. ¹⁴ Ced. 757,5 — 15 cf. Petrum S. Μάνενα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μισροὺς αἱρετικοὺς, ἔτι δὲ καὶ Παῦλον τὸν Σαμοσατῆ ἀναθεματίζουσι προθύμως p. 40. Ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντῖνου — τοῦ ἐργότου Ἡρακλείου γέγονε τις Ἀρμένιος ὀνόματι Κ. ἐν τῇ Σαμοσατῇ — Κ. δὲ τοῦτον τὸν καὶ Σ. ἑαυτὸν ὀνομάσαντα — Συμεῶν — Τίτον ἑαυτὸν ὀνομάζει — Ο. δὲ ἐπίσκοπος — ἀνήγαγε περὶ τούτων βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ — ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε — πυρὶ παραδοθῆναι — Παῦλος — ἔχον δύο υἱοὺς ὧν τὰ ὀνόματα Γενέσιος καὶ Θεόδωρος — ἀποθι-
δράσκει· προβάλλεται — Γενέσιον — ὃν καὶ Τ. μετονομάζει. Λέων ὁ Ἰσαυρος — τὸν Γενέσιον παρα-
πέμπει — πρὸς τὸν πατριάρχην ΚΠ. — Λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως σιγίλλιον, ἦλθε πάλιν εἰς Ἐπισπαρίν — τὸν βίον κατέστρεψε — ἡ ἔπειτα — γενόμενος προστάτης· Ζαχαρίας — μόνος ἐξέφυγεν — ὡς μισθωτός. — Ἰωσήφ δὲ κατόικησε εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας ἐν ἔτει λ' — Εἰς — εἶναι ὁ Ἐπαφρόδιτος. — ρυπαρὸς Βαάνης — Σέργιος — μετὰ δὲ θάνατον Σεργίου — ἰδὼν Μιχαὴλ — βασιλεὺς ὁ ἀββᾶς καὶ Λέων — ἀπέκταναν — ἔτει σγ' — κατέκειτο ἕνα διδασκαλον ἀνακηρύξαντες. — χ. πολλοὺς Ced. ¹⁵ τοῦδε add. Ced. ¹⁶ Π. ἑτερον ἔχον διδασκαλον Κ. τὸν κορρήθιντα Σ. Ced. ¹⁷ διδασκλ. cod. διδασκαλιῶν Ced. ¹⁸ αὐτοῖς π. τὰς αἱ. δ. Ced. ¹⁹ εἰ μὴ κατὰ παράδοσιν, τὸν δὲ Ἀπ. ἐγ. Ced. ²⁰ Ced. 757,15 — 758,5. ²¹ x. μετονομάσαντα δὲ ἑαυτὸν Τιμ. Ced. ²² καὶ add. Ced. ²³ ἀποβάλλοντ. cod. ἀποβάλλοντες? ²⁴ εἰ-
ποι cod. et pag. 607. ²⁵ Ced. 758,5 — 17 λέγουσι δὲ. ²⁶ τὴν Κίβωσσαν Ced. ²⁷ τὴν Μάναν Ced.

seph Epaphrodit et Zachariae, mercenarii pastoris ab ipsis dicti; sextam Laodicensem; dicunt autem Argaitas, et Ephesiorum ecclesiam, eos qui sunt Mopsuestiae, et Colassensium aliam, Cenochoiritas; quas tres ecclesias, inquit, Sergius, qui et Tychicus, anathematizavit. Hos igitur septem magistros et sex eorum ecclesias in honore habent et illos venerantur, cunctos autem alios, quos dixerit quis eis, anathematizant et abijciunt.

Primam autem haeresim habent Manichaeorum, duo principia sicut et isti constantes. Dicunt autem isti: « Unum est solum, quod nos a Romanis sejungit, nempe nos alium Deum esse dicimus Patrem caelestem, qui in hoc mundo non habet potestatem, sed in futuro, et alium Deum mundi creatorem, qui hujus mundi praesentis potestatem habet. » — « Romani autem, inquit, unum et eundem Deum confitentur, Patrem caelestem et totius mundi creatorem; » vocant autem se Christianos, et nos Romanos. Ad eos qui ipsos ignorant constanter dicunt: « Credimus in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, Patrem caelestem, » et « Anathema, inquit, ita non credenti, » sedulissime suam pravitatem cum methodo tractantes: non enim addunt, cum dicunt Patrem caelestem, eum esse solum verum, qui fecit caelum et terram et omnia quae in eis sunt. Oportet autem in colloquio orthodoxum a Manichaeo querere ut dicat primum fidei nostrae symbolum, quod est: « Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae, visibilibus omnium et invisibilibus; » et caetera.

Deinde in sanctam Deiparam immodice blasphemant: si vero cogantur a nobis eam confiteri, allegorice dicunt: « Credo in sanctissimam Deiparam in quam ingressus et ex qua egressus est Dominus; » dicunt autem eam Jerusalem supernam, « in quam praecursor noster introivit Christus; » ut dicit Apostolus. Et non dicunt secundum veritatem

λέγοντες Ἰωσήφ τοῦ Ἐπαφροδίτου καὶ Ζαχαρίου τοῦ μισθοῦ τοῦ ποιμένου παρ' αὐτῶν λεγομένου, (σ') τὴν τῶν Λαοδικέων, λέγουσι δὲ τοὺς Ἀργαίους, καὶ τὴν τῶν Ἐφεσίων, τοὺς ἐν Μόφου ἐστία, καὶ τὴν τῶν Κολασσαίων λέγουσι (τοὺς Κοινοχωρίτας, ὡς περ γ' ἐκκλησίας, φησὶν) Σέργιος ὁ καὶ Τυχικός ἀναθεμάτισεν. Τοὺτους οὖν τοὺς ἑπτὰ αὐτῶν διδασκάλους καὶ τὰς (σ') αὐτῶν ἐκκλησίας ἔχουσιν ἐντίμους, οὓς καὶ σέβονται· πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς, οὓς ἐὰν εἴπῃ τις αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ ἀποβάλλονται.

(5) Ἐχουσι δὲ πρώτῃν αἵρεσιν τὴν τῶν Μανιχαίων, δύο ἀρχὰς ὁμολογοῦντες ὡς καὶ οἱ ἄλλοι· λέγουσι δὲ οὗτοι, ὅτι ἐν ἐστὶ μόνον τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἑτερον Θεὸν λέγομεν ὑπάρχον τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὃς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι¹², καὶ ἑτερον Θεὸν τὸν κοσμοποιήτην, ὅτι ἔχει τοῦδε τοῦ παρόντος (κόσμου) τὴν ἐξουσίαν. Οἱ 608 δὲ Ῥωμαῖοι, φασὶν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ὁμολογοῦσιν (157^a) εἶναι¹³, Πατέρα τὸν αὐτὸν ἐπουράνιον καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ποιήτην, καλοῦσι δὲ ἑαυτοὺς μὲν Χριστιανούς, ἡμᾶς δὲ Ῥωμαίους. Λέγουσι¹⁴ πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς προθύμως· « Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, » καὶ « ἀνάθεμά φασὶ τῷ οὕτως μὴ πιστεύοντι, » μεμελετημένως λίαν τὴν ἑαυτῶν κακίαν μεθοδεύοντες· [οὗ γὰρ προστιθέασιν, ὅτε λέγουσι τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον], ὅτι τὸν μόνον ἀληθινὸν¹⁵, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐναυτοῖς¹⁶· χρη¹⁷ δὲ τὸν προσδιαλεγόμενον ὀρθόδοξον αἰτεῖν τὸν Μανιχαῖον τοῦ εἰπεῖν τὸ (σ') σύμβολον τῆς ἡμῶν πίστεως, ὃ ἐστὶ· « Πιστεύω¹⁸ (εἰς) ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιήτην οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε (καὶ) πάντων καὶ ἀοράτων, » καὶ τὰ ἑξῆς.

(6) Ἐπειτα δὲ βλασφημοῦσι μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἄμετρα· ἐὰν δὲ βιασθῶσι παρ' ἡμῶν ὁμολογῆσαι αὐτὴν, ἀλληγορικῶς λέγουσι· « Πιστεύω εἰς τὴν παναγίαν¹⁹ Θεοτόκον, ἐν ᾗ εἰσῆλθε καὶ ἐξηλθεν ὁ Κύριος, » λέγουσι δὲ (αὐτὴν) τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ, « ἐν ᾗ²⁰ πρὸδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστὸς, » καθά φησιν (ὁ) Ἀπόστολος. Καὶ οὐ

Variae lectiones et notae.

¹² καὶ add. Cod.—11. λ. δὲ Κοινοχωρίτας· τὴν μὲντοι τῶν Ἐφ. Cod.—λ. ὡς Σ. Cod.—13. δ. ἁ. Cod. ¹³ Cod. 758, 18—759, 12 cf. Petrum Siculum p. 6: Τὴν ἁγίαν Τριάδα Θεὸν ὁμολογεῖν λέγουσι καὶ ἀναθεματίζουσι τοὺς μὴ οὕτως ὁμολογοῦντας. — Πρώτον μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ κατ' αὐτοὺς γνῶρισμα τὸ δύο ἀρχὰς ὁμολογεῖν — εἰπὲ ἡμῖν τί ἐστὶ τὸ χωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥ., — ἄλλον Θεὸν λέγουσιν εἶναι τὸν τοῦ κόσμου ποιήτην καὶ ἑτερον Θεὸν, ὃν καὶ Πατέρα ἐπουράνιον λέγουσιν, μὴ ἔχοντα δὲ ἐξουσίαν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτὸν ἕνα Θεὸν ὁμολογοῦμεν καὶ πανουργόν, κτλ. p. 38 τῆς κακίας — θριαμβουδολογίας ἐν ταῖς ἡμέραις Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, τῶν εὐσεβῶν ὀρθόδοξων βασιλέων ἡμῶν — τοὺς κατὰ τόπους εὐρισκομένους — ἀποκτείνουσι cf. 40 τῶν βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος (869 cf. p. 75); p. 66. τὴν ἐν Κορίνθῳ φθοδόμησε Παῦλος, τὴν δὲ Μ. Σ. καὶ Τ. λέγει δὲ Μ. τὸ συνέδριον τὸ εἰς Κίβουσαν καὶ Κ. δὲ καὶ Σ. Σ. καὶ Τ. καὶ Ἀχ. τὸν Γ. τὴν Κ. Ἰ. τὴν Κ. τοὺς Ἀργαίους, Ἐφ. δὲ τοὺς ἐν Μ. Α. κυνὸς χώραν. ¹⁴ μ. ἐτ. δὲ Cod. ¹⁵ ὅστις Cod. ¹⁶ καὶ add. Cod. ¹⁷ δὲ add. Cod. ¹⁸ Θεὸν add. Cod. ¹⁹ h. l. codex lacunam habet illorum IX vocabulorum loco respondentem. ²⁰ π. τὸ πιστεύω Cod. ²¹ Cod. 759, 12—18— Ἐπ. δὲ β. cf. Petrum Siculum 2. Δεύτερον, τὸ τὴν — Θεοτόκον μὴδὲ καὶ ἐν φιλίᾳ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων τάττειν — ἀπαριθμῆσαι, μὴδὲ ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι τὸν Κύριον, ἀλλ' οὐρανὸν ἐκ τοῦ σώματος κατενεγκεῖν — Γενέσιος ἀνάθεμα τὸν μὴ προσκυνοῦντα τὴν π. Θε. ἐν ᾗ, εἰσῆλθεν ὁ Κύριος — ἔλαγε δὲ ταύτην εἶναι τὴν ἁγίαν Ἰ. ἐν ᾗ πρ. ὁ. ἡ. ἁ. δ. χ. ²² παναγίαν Cod. sed infra ἀγ. ²³ ἔπου πρ. Hebr. vi, 20.

λέγουσι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἀγίαν Μαρίαν (τὴν) A sanctam Mariam Deiparam, nec ex ea Christum
Θεοτόκον, οὐδὲ ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι τὸν Κύριον.
fuisse incarnatum.

⁷¹ (7) Βλασφημοῦσι δὲ καὶ εἰς τὰ θεία μυστήρια
τῆς ἀγίας κοινωνίας τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἱμα-
τος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντες ὅτι
τὰ ῥήματα αὐτοῦ ὁ Κύριος διδούς τοῖς ἀποστόλοις
ἔλαβε· ἡ ἀλάβετε, φάγετε ⁷², πίνετε οὐκ ἄρτον καὶ
οἶνον, ἡ καὶ οὐχί ⁷³ φασὶ προσάγεσθαι ἄρτον καὶ
οἶνον.

⁶⁰⁹ ⁷⁴ (8) Βλασφημοῦσιν ⁷⁵ εἰς τὸν τίμιον
σταυρὸν, λέγοντες, ὅτι σταυρὸς ὁ Χριστὸς ἐστίν, οὐ
χρὴ δὲ προσκυνεῖσθαι τὸ ξύλον ὡς κακατηραμένον ⁷⁶
ὄργανον.

⁷⁷ (9) Τοὺς ⁷⁸ προφήτας καὶ (τοὺς) λοιποὺς ἀγίους
ἀποβάλλονται, ἔτι δὲ (καὶ) τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν
μέγαν πρωταπόστολον, πλείον πάντων καὶ δυσφη-
μοῦσι καὶ ἀποβάλλονται ⁷⁹, ἐξ αὐτῶν μηδὲνα τινὰ
ἐν μέρει τῶν σωζομένων εἶναι, λέγοντες, καθολικὴν
ἐκκλησίαν τὰ ἑαυτῶν συνέδρια πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ
ἀλληγορίᾳ αὐτῶν λέγοντες· πρὸς ἑαυτοὺς γὰρ
ἐκείνοι προσευχᾶς· ⁸⁰ αὐτὸν λέγουσι, βάπτισμα δὲ τὰ
ῥήματα τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος· ⁸¹
· Ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν. ·

⁸² (10) Ταῦτα πάντα καὶ πλείον ⁸³ τούτων, ὅτε
φωραθῶσιν, ἀλληγοροῦσιν· ἀλλὰ χρὴ νουνεχῶς καὶ
διωριζόμενος αὐτοῖς (137^b) εἰς πάντα διαλέγεσθαι. Καὶ
γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος προχείρως ἔχουσιν ὡς νόμον οἰκεῖον
πάντοτε ⁸⁴, μάλιστα ⁸⁵, ὅτε βιασθῶσι, διαψευστό-
μενοι· ⁸⁶ λέγοντες, καθὼς ἐὰν προσταγῶσιν ἡ προ-
τεράπῳσι ⁸⁷, ἀνέγκλητοι ὄντες παρ' ἑαυτοῖς. Οὕτως C
γὰρ αὐτοῖς ὁ Μάνης ⁸⁸ παρέδωκεν, ὅτι Οὐκ εἰμὶ
ἐγὼ ἀσπλαχνος, φησὶν, ὡς Χριστὸς ὁ εἰπὼν ⁸⁹·
· Ὅστις ἐν με ἀρνῆσθαι ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἀρνῆσθαι αὐτὸν κἀγώ · ἡ ἀλλ' ἐγὼ ⁹⁰ τοῦ ἀρνού-
μένου με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν οἰκείαν
σωτηρίαν ποριζομένου, ὡς μὴ ἀρνούμενου με, μετὰ
χαρᾶς προσδέξομαι ⁹¹ καὶ τὴν ἀνάκλησιν καὶ τὸ
ψεῦδος ὡς τὴν πρὸς ἐμὲ ὁμολογίαν ἀνεύθυνον ⁹².

⁹³ (11) Ὅμοιως μέντοι καὶ ⁹⁴ πρεσβυτέρους καὶ
λοιποὺς ἱερεῖς τοὺς ⁹⁵ παρ' ἡμῖν ἀποβάλλονται·
ἐκείνοι δὲ ⁹⁶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ⁹⁷ συνεκδήμου; λέ-
γουσι καὶ νοταρίους, ἀδιαφόρους ⁹⁸ πᾶσιν αὐτοῖς
δεντας ⁶¹⁰ καὶ τοῖς στήμασι καὶ ταῖς διαίταις καὶ
πᾶσιν τῇ τοῦ λοιποῦ βίου κατασκευῇ.

⁹⁹ (12) Ἐχουσι δὲ πάντα τὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ D
τοῦ Ἀποστόλου ῥητὰ διάστροφα, [πρὸς] τὰ παρ'
ἡμῖν ¹⁰⁰ ὄντα ἐναντία, παρ' αὐτῶν δὲ συντεθέντα ὡς
δῆθεν ἀρμόζοντα ταῖς οἰκείαις αὐτῶν αἰρέσεσιν· ὡς
γὰρ εἴρηται τῇ [γραφῇ] καὶ τοῖς λόγοις, οὕτως εἰσὶν
[ὡς] καὶ [τὰ] παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτα, τὰ δὲ νοήματα

Blasphemant etiam in divina mysteria sacræ
communione pretiosi corporis et sanguinis Do-
mini nostri Jesu Christi, dicentes Dominum apo-
stolis præbentem sua verba dixisse : « Accipite,
comedite, bibite, non panem et vinum ; » et dicunt
non addi panem et vinum.

Blasphemant in pretiosam crucem, dicentes cru-
cem esse Christum, et non adorandum esse lignum
quasi maledictum instrumentum.

Prophetas et ceteros sanctos abjiciunt, præterea
etiam sanctum Petrum, magnum apostolorum princi-
pem, magis quam omnes calumniantur et abjiciunt.
Ex illis neminem in parte salvatorum esse dicunt.
Ad nos allegorice dicunt catholicam Ecclesiam
ipsorum synedria ; ad se enim illi suas orationes
dicunt, baptismaque verba Evangelii, sicut ait Do-
minus : « Ego sum aqua vivificans. »

Hæc omnia aliaque plura, cum explicantur
allegorice, exponunt. Oportet autem sapienter et
distincte cum ipsis in omnibus disputare. Semper
enim in promptu mendacium habent veluti legem
sibi propriam, maxime cum urgentur, dicentes,
se mentientes quando necessarium vel utile ducunt,
apud semetipsos esse innocentes. Sic enim ipsis
Manes tradidit : « Non sum ego, inquit, immiserico-
ris sicut Christus, qui dixit : « Qui me negaverit
coram hominibus et ego negabo eum. » Ego vero
negantis me coram hominibus et propriam salutem
querentis, quasi non abnegantis me, cum gaudio
suscipiam et invocationem et mendacium, tanquam
innocuam ad me confessionem. »

Item presbyteros ceterosque sacerdotes apud
nos receptos rejiciunt. Isii vero sacerdotes suos
dicunt contribules et notarios, consimiles om-
nibus ipsis et habitu et regimine et omni vitæ
commercio.

Habent autem omnia Evangelii et Apostoli
verba distorta et eis quæ sunt apud nos contra-
ria, ab ipsis autem disposita velut sane suis hæ-
resibus concordantia. Sicut enim dictum est, scri-
ptura verbisque hæc ita velut apud nos integræ
sunt, sed sententiæ distorquentur, quemadmodum

Variae lectiones et notæ.

⁷¹ Ced. 759,18 — 23 : φασὶ δὲ, Petrus Siculus : τίτατρον. ⁷² καὶ add. Ced. ⁷³ οὐ χρὴ
φησὶ Ced. οὐχί φη. cod. ⁷⁴ Ced. 759,24 — 760,2. Petrus Siculus. ⁷⁵ δὲ καὶ add. Ced. ⁷⁶ κατηρ.
cod. ⁷⁷ Ced. 760,2—9. Petrus Siculus : Πέμπτον cf. p. 50. ⁷⁸ δὲ add. Ced. ⁷⁹ ἀποστρέφονται ἐξ Ced.
⁸⁰ πρ. αὐτὰ λ. Ced. ⁸¹ Jo. iv, 14,27. vii, 38 cf. vi, 51. ⁸² Ced. 760,9—20. ⁸³ πλίστω Ced. ⁸⁴ μέν
add. Ced. ⁸⁵ δὲ add. Ced. ⁸⁶ καὶ add. Ced. ⁸⁷ καὶ add. Ced. ⁸⁸ ὁ Μ' ἂ. π. Ced. ⁸⁹ Matth. x, 33. ⁹⁰
λέγω add. Ced. ⁹¹ δέχομαι Ced. ⁹² ἀνευθύνως Ced. ἀνευθύνω. ⁹³ Ced. 760,20—761,1. ⁹⁴ τοῖς add.
Ced. ⁹⁵ τῶν παρ' Ced. ⁹⁶ καὶ add. Ced. ⁹⁷ αὐτοῦς Ced. αὐτ. cod. ⁹⁸ ἀδιαφόροις cod. Petrus Sieu-
lus : Ἐκτον conf. p. 72. ⁹⁹ Ced. 761,1—7. ¹⁰⁰ ὁμῶν Ced.

de illis manifestius in explicationibus a me dictum est

Adorant autem in occasione Evangelium quod est apud nos dicentes: «Non in cruce sed in libro, Christi sermones sunt, ideoque ipsos adoro.» In infirmitatem vero et in laborem quidam ex ipsis incidunt cum crucem sibi imponunt; et incolumitate recuperata, rursus illam frangunt et in ignem jaciunt comburendam.

Quidam ex illis infantes suos baptizari curant a presbyteris quos apud se captivos habent: alii vero in nostram orthodoxorum ecclesiam ingressi, clam divinis mysteriis ad majorem simplicium deceptionem communicant.

His igitur modis et tali hypocrisi utentes, omni libidine et impuritate utriusque hominum naturæ indistincte et libere utuntur, quosdam autem ex ipsis ad parentes solum sibi discretionem admittere dicunt.

Hucusque de tali hæresi quæ orta est sub rege Constantino Pogonato, Heraclii nepote, qui cum regnasset, ut dictum est, decem et septem annos dysentericus mortuus est.

CCXXXIX. Sextum concilium.

Eo tempore convocata est sexta synodus, Constantinopolitana tertia, in quam convenerunt ducenti viginti septem Patres, anno decimo secundo regni Constantini, filii Constantis et patris Justiniani. Illi præerant Theodorus et Georgius presbyteri et Joannes diaconus, legati Agathonis papæ Romani; Georgius Constantinopolitanus; Theophanes Antiochenus patriarcha, ab ipsa synodo subrogatus prædecessori Macario quem tunc deposuerat tanquam suis oppositum orthodoxis definitionibus; et pro diocesi Alexandrina Petrus monachus, pro Hierosolymitana autem nemo, quippe quæ sedes suis patriarchis a Saracenorum gente orbatæ erant; contra Theodorum Pharensensem episcopum, Honorium Romæ, Cyrum Alexandriæ, Sergium, Pyrrhum, Petrum et Paulum Constantinopolis olim episcopos, necnon contra eos qui horum hereticorum errores in illa sacra synodo renovaverant, scilicet Macarium dictum Antiochiæ antistitem, Stephanum ejus discipulum, et Polychronium puerilem senem, dicentes unicum voluntatem unicamque operationem esse in Salvatore

A διατρέφουσιν, καθὼς περὶ τούτων σαφέστερον ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λείκεται.

¹³ (13) Προσκυνοῦσι δὲ τὸ περὶ ἡμῶν Εὐαγγέλιον ὅτε τύχη, οὐκ ἐν τῷ σταυρῷ, ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγοντες, ὅτι Λόγιος τοῦ Χριστοῦ εἶσι καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς προσκυνῶ. Ἐν ἀσθενείᾳ δὲ καὶ πόνοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ὅτε περιπέσωσι, τὸν σταυρὸν ἐπιτιθέασιν ἑαυτοῖς· καὶ ὕγιας τυγχάνοντες, πάλιν αὐτὸν συγκλῶσι καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι πρὸς τὸ κατακαῦσαι.

¹⁴ (14) Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ παῖδια αὐτῶν βαπτίζουσιν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων (αἰχμαλώτων ὄντων παρ' αὐτοῖς)· ἕτεροι δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων, λειθρότως (τῶν θεῶν μυστηρίων) μεταλαμβάνουσι πρὸς πλείονα B ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων.

¹⁵ (15) Ταῖς τοιαύταις μεθοδαῖς καὶ ὑποκρίσεισι χρώμενοι πάσῃ (τε) ἀκολασίᾳ καὶ μισαῖμῳ ἑκατέρως ἀνθρώπων φύσεως ἀδιαφόρως καὶ ἀδελῶς χρῶνται, τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μόνον ἑαυτῶν διαφέρεσθαι λέγουσιν.

¹⁶ (16) Ἔως ὅδε τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἵρεσιως. Ἐπανετίετο δὲ πρὸς τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνου τὸν Πωγωνάτον, τὸν ἐγγονὸν Ἡρακλείου, δὲ βασιλεύσας ἐτη ιζ'. ὡς εἰρηται, ἀπέθανε δυσεντερικός.

ΣΛΘ'. Σύνοδος ζ'.

611 Ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ζ' σύνοδος ἐν ΚΠ. τὸ γ' συνελθοῦσα τῶν σκ' ἁγίων Πατέρων ἐταῖ τῆς βσι- C λείας Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κωνσταντος, τοῦ πατρὸς Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ καὶ δεκάτῃ, ἧς ἡγοῦντο Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης διάκονος τοποτηρηταὶ Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης, Γεώργιος ΚΠ., Θεοφάνης Ἀντιοχείας, ὅπ' αὐτῆς χειροτονηθεὶς τῆς συνόδου, διὰ τὸ τὴν προηγησάμενον Μακάριον καθαιεθεῖναι τότε ὡς ἀντενεχθέντα τοῖς ὅπ' αὐτῆς ὀρθοδόξως δογματισθεῖσιν. Τῆς δὲ διοικήσεως Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχός, τῆς δὲ [τῶν] Ἱεροσολύμων οὐδείς διὰ τὸ τοὺς θρόνους χηρεῦσιν τῶν πατριαρχῶν κατασχεθέντας τῇ- D καῦτα ὑπὸ τοῦ Σαρακηνῶν Ἰβνους, κατὰ Θεόδωρου τοῦ τῆς Φαράν ἐπισκόπου, Ὀνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου τε καὶ Πύρρου καὶ Πέτρου καὶ Παύλου, ΚΠ. γεγονότων ἐπισκόπων, ἐτι δὲ καὶ [κατὰ] τῶν ἀνακαινισάντων τὴν αἵρεσιν τούτων (ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ αἵρετικῶν, τουτίστιν) Μιχαήλου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας προέδρου, (καὶ) Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, (ἐτι δὲ) καὶ Πολυ- χρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, λεγόντων ἐν

Varie lectiones et notæ.

¹³ α. ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λ. π. τ. σ. Ced. ¹⁴ Ced. 761,7—19: Τινὲς cod. cf. Petrum Siculum 48: Παῦλος Ἀρμένιος ἔρχεται εἰς Ἐπίσκοπον τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῶν ἐν τοῖς κατὰ πλάτους. αὐτοῖς προσκυνούμεν Ced. ¹⁵ β. καὶ καλοῦσιν ἡ καταπατοῦσιν αὐτὸν Ced. ¹⁶ Ced. 761,13—16. ἡμετέρων add. Ced. ¹⁷ ἐν τῇ ἡμ. ix. Ced. ¹⁸ ἐξαπάτησιν Ced. ¹⁹ Ced. 761,16—19. τινὲς Ced. ²⁰ εἰσὶν ἀπὸ τῆς πέμπτης συνόδου ἕως τῆς ζ' ἐτη ρκθ'. Glossa marginalis. ²¹ Ced. 766,16—767,14: ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμένη ζ' σ. γ. ἐν ΚΠ. συνελθόντων σπθ' α. π. ἐν τῷ γ' ἐτι τῆς β. Κ. τοῦ π. Γ. ²² Κώστα cod. ²³ Θεοκλήτῳ γ' Ced. ²⁴ ἧς ἡ τ. Ἀγ. π. Γ. Θ. καὶ Γ. πρ. καὶ ἰω. δ. ἀρχιεπίσκοπος ΚΠ. Γ. Ced. ²⁵ δογματισμένοι Ced. ²⁶ οὐδαί; cod. οὐδαί ut Zen. ²⁷ κατασχεθεν. cod. ²⁸ ὑπὸ Σ. συνηθροίσθησαν δὲ x. θ. Ced. ²⁹ Σ δὲ Ced. ³⁰ Παύλου καὶ Πέτρου ἐπ. ΚΠ. γ. Ced. ³¹ Στ. μ. α. Ced.

Θελημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος * ἡμῶν Ἀ Ἰησοῦ Χριστοῦ (καὶ Θεοῦ), οὗς ἀναθεματίασα ἐξεφώνησε δύο θελήματα φυσικὰ ἔχοντα θελήσεις (δύο) καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνδ. * Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν *.

(2). Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ * βασιλείας ἦλθον οἱ Σαρακηνοὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ κατὰ τῆς ΚΠ. προσορμήσαντες κατὰ τὴν παράλιον τοῦ 612 * Ἐβδόμου. Ἀντιπαράσσεται αὐτοῖς Κωνσταντῖνος, ὅς * ὦν κλειῖται ναυμαχίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο ἀπὸ ἐαρινοῦ * καιροῦ μέχρι τοῦ φθινοπωρινοῦ.

(3) Τοῦ δὲ * χειμῶνος ἔτι γινομένου **, διαπερῶν δὲ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἐχειμαζεν ἐν Κυζίκῳ.

(4) Καὶ πάλιν ** ἔαρος ἀρχομένου ἐκείθεν ἀναχθεὶς, ὁμοίως τοῦ διὰ θάλασσαν ** εἶχετο πολέμου. Ἐπὶ οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρκέσαντος, οὐδὲν πλέον δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἦνυε στόλος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους μαχημοὺς ἀνδρὸς ἀποβαλόντες, ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ Ἰβ.α.

(5) Ἐν δὲ τοῖς ** μέρεσι τοῦ Σουλίου γινόμενοι ** καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ βρῦχαιων ἀνέμων καὶ θαλασσίῳ κλύδωνος κατασχεθέντες, ἀρδην ἀπώλοντο.

(6) Ὅτε καὶ (158) * ἡ ἀνάστις ἐτυπώθη καὶ τὸ κονδόκιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου * * Τῇ ὑπερμαχοῦσῃ στρατηγῷ * καὶ τό * * Πρόσταγμα * Χριστιανῶν, * καὶ τό * * Προσεβία θερμῇ. *

(7) Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν ἐλθόντες ἐν Χρυσοπόλει (ἐκτραζόν) λέγοντες: ** « Εἰς Τριάδα πιστεύομεν * τοὺς γ' (ἀναγορεύωμεν καὶ) στέφωμεν * * ἐφ' οἷς ὑμῶνθεὶς Κωνσταντῖνος: ** δίδει μόνος ἦν ἑσπεμμένος, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ οὐδέμιν ἀξίαν εἶχον, ἀποστέλλει (πρὸς αὐτοὺς) πατρικίον ὡς δῆθεν ἀποδεχόμενον τοῦτο καὶ προσκαλούμενον αὐτοὺς τὰ πρωτεία βουλευσασθαι μετὰ τῆς συγκλήτου). Καὶ δὴ εἰσελθόντων ** ἐν τῇ πόλει, τοὺς ἀνεσκόλοπις καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐρρίνοτόμησεν.

613 (8) Καθ' ὃν χρόνον ** τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος (ἐπὶ: ** τοῖς ἀρκείοις καὶ παρτικοῖς μέρεσι τοῦ Εὐξεινου πόντου ἐκ τῆς λεγομένης Μαυρίδος λίμνης) ἐπῆλθον τῇ Θράκῃ (μετὰ πολλῆς πτωχείας καὶ ἀπορίας: ὅπερ μαθὼν Κωνσταντῖνος καὶ σφόδρα λυπηθεὶς) ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς ναυμαχίας καὶ πεζο-

nostro Jesu Christo Deo, quibus anathemate percussis, synodus declaravit duas voluntates naturales duasque operationes inesse in uno Christo et Deo nostro.

Eodem regnante, Sarraceni cum magna classe adversus Constantinopolim a parte maris irruperunt die Dominica. Constantinus aciem contra eos instruit; qui quotidie navalia committebant praelia, a verno tempore ad autumnum.

Redeunte autem hieme, transfretavit classis in Cyzicum, ibique hiemavit.

Vere iterum incipiente, sese exinde movens, pariter navale continuavit bellum. Septem igitur annis belli elapsis, nihil amplius assecuta est Saracenorum classis: qui, innumeris bellatoribus amissis, ad sua reversi sunt.

Cum vero in partes Sylæ devenerunt, ab asperis et vehementibus ventis marisque fluctibus correpti penitus perierunt.

Tunc representata est invicta et vexillo sanctissimæ Deiparæ verba inscripta hæc: « Protectrici exercituum duci »; et « Auxilium Christianorum »; et « Fervide intercessio. »

Postea Anatolicæ regionis incolæ venerunt Chrysopolim, clamaveruntque: « In Trinitatem credimus: tres proclamemus et coronemus imperatores. » Iratus illis Constantinus, quia solus esset coronatus, fratres autem ejus nulla gaudebant auctoritate, ad eos patricium mitti, quasi hoc approbans. Ipsosque advocans ad hoc deliberandum cum senatu. Ubi vero urbem sunt ingressi, eos palo affixit. fratribusque suis nasum abscidit.

Circa id tempus, Bulgarorum gens a palude Maxotide in septentrionales et ultiores Pontini Euxini oras irruentes, Thraciam invaserunt ita ut multa paupertas ac penuria oriretur. Quo audito, Constantinus, acri dolore affectus, in illos erupit cum magno navali pedestrique exercitu, et in medio fluminis

Variae lectiones et notæ.

* τοῦ Κυρίου ἡ. Ced. * δείκνυσθαι add. Ced. ** ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίας συμβόλιον ἐξέθετο οὕτως ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς, κτλ. Ced. 767,15 — 769,10. * Ced. 664,21 — 765,3 τῷ δὲ ἑ. ἔπει. * αὐτ. cod. αὐτῆς? * ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλίου εἰς Σεπτέμβριον Ced. * Καὶ ὑποστρέψαντες ἐν Κυζίκῳ ταύτην παραλαμβάνουσι καὶ χειμάζουσιν ἐκεῖ Ced. 765,3,4. ** ἐπιγιν. cod. — 674. * Καὶ κατὰ ἑαρ ὁμοίως ἐπολέμουν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τῇ βοήθειᾳ δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου πλήθος; πολλὸ ἀποβαλόντες μετ' αἰσχύνῃς μεγάλης ὅτι. Ced. 763,4—7. * θαλάσσης cod. — 678. * Ἐκπορίζων δὲ ὁ τοιοῦτος στόλος; ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Σ. ὑπὸ χειμερίου ζέλης καὶ καταγίγδο; συντριβεὶ ἐκτοκλήρως ὥλετο Ced. 765,7 — 9. * γενόμενος — κατασχεθέντες — ἀπώλοντο I, γινόμενος — κατασχεθείς — ἀπώλετο cod. * προστάγματι? τῶν cod. — 669. Ced. 764,8—14. τῷ α' ἔπει οἱ τοῦ Θ. τῶν Α. ἦλθον. * ὅτι add. Ced. ** στ. ἱταράχθῃ δὲ Κ. μ. γὰρ αὐτὸς ἦν ἔστ. οἱ δὲ ἀδ. α. δ. ἑ. α. καὶ ἀποστελλας ἐκράτησε τοὺς πρώτους αὐτῶν καὶ ἐφούλκισεν ἐν Συκαίᾳ: οἱ δὲ λοιποὶ ἐφυγον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τ. α. ἑ. Ced. * εἰσελθόντ. cod. εἰσελθόντας? — 677—679. * Τῷ δ' ἔπει οἱ Βουλγαροὶ ἐπ. τῇ Θ. καὶ τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν στρατεύσαντες, ἡττώνται: Ῥωμαῖοι καὶ πολλοὶ πίκτουσι Ced. 766,11—13: τῷ ια' ἔπει τὸ τῶν Β. ἑ. διαπεράσαν τὸν Ἀδανούδιον καὶ ἀποχωρήσαν τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ, ἐσκήνωσαν ἐν Βάρναις ἐν τισὶν ὅχμαῖς καὶ ὄρεσι: τοῦ δὲ βασιλέως; ἐξελθόντος: εὖν ναυαὶ καὶ στρατῷ, κτλ. 770,3—11. * ἀπὸ τοῖς cod.

Danubii continente explicuit peditum aciem, na-
ves autem vicino littori applicuit. Quo facto Bul-
gari, magno terrore perciti, in propugnacula expu-
gnatu difficilia perfugerunt.

Cum autem imperator gravi laboraret podagra,
et cogeretur balnei causa in meridiem divertere
cum quinque cursoribus, exercitum ac duces reli-
quit, iubens milites in castris stare et pugnare.
Exercitus vero, regem fugere arbitratum, in fugam
se convertit, nemine persequente.

Quo viso, Bulgari, e propugnaculis egressi, eos
persecuti sunt, et multis occisis ac spoliatis, bonis
eorum potiti et exinde Christianorum terram
dominati sunt.

Unde invitum imperator pacem cum eis iniiit,
foedera, in Romanorum dedecus, cum illis pangens
qui totam depopulabantur Thraciam ulterioremque
regionem.

Interea, ut supra dictum est, Sarracenorum
exercitus recedens divina voluntate in mari peri-
it: alii in Sylæo submersi sunt; alii a Cibyrræo-
torum duce iterum debellati vinctique fuerunt. Præ-
terea combustæ sunt eorum naves ab igne
submarino. Callinicus enim quidam architectus, ab
Heliopoli Syriæ profugus ad Romanos, eis primus
hunc ignem paravit, et ita naves Arabum succen-
sas una cum hominibus demersit. Et sic Romani
victores reversi sunt, inventione ignis maritimi
facta.

Mardaitæ autem Libanum (Syriæ) ingressi, eum
occupaverunt.*

Timens Mavia legatos mittit ad Constantinum
pacem petens et tributum annuum offerens. Im-
perator, legatos admittens, misit cum eis patricium
Joannem Pitizigandam, ut virum magna experien-
tia et sapientia ornatum, cum Arabibus pa-
cisceretur. Arabes sapientiam et solertiam ejus
admirati, promiserunt se quotannis Romanis
pensuros auri tria millia, servorum quinquaginta
millia, equos generosos centum, et hoc per annos
50; ita ut per id temporis pax ubique esset
Romanos inter et Arabes.

μαχίας, καὶ διὰ μέσης ** τῆς ἡπείρου τοῦ ποταμοῦ
Δανούβη τὰς περὶ τὰς ** παρατάξεις, διὰ δὲ τῆς
πληθυσίας ἀκτῆς τὰς νυκτὸς προσορμίστας, οἱ
Βούλγαροι λίαν φοβηθέντες, εἰς ὀχυρώματα δυσάλωτα
ἐαυτοὺς ἐσφαλίσαντο.

(9) Τοῦ δὲ βασιλέως ** ὀξυπαθέσαντος ἐν πο-
δαλγίᾳ καὶ ἐπὶ μεσημέριαν ἐκδιασθέντος ἐπιστρέφει
χάριν βαλάντιου μετὰ δρομῶνων ε', κατέλειπε τὸν
λαὸν καὶ τοὺς στρατηγούς καλεῖσας περικαθίσεσθαι
καὶ πολεμεῖν τὸ ἔθνος. Ὁ δὲ λαὸς τὸν βασιλέα φεύγειν
νομίσαντας, εἰς τροπὴν ἔδωκαν, μηδενὸς διώκοντος.

(10) Οἱ δὲ Βούλγαροι θεασάμενοι ** (καὶ τοῦ ὀχυ-
ρώματος ὑπεξελεύοντες), ἐπεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν
καὶ πολλοὺς ἀνελόντες καὶ λαφυραγωγῆσαντες τὰ
ἐαυτῶν ἐκρίτησαν ἕκτοτε καὶ κατεκυρίευσαν τὴν
τῶν Χριστιανῶν χώραν.

** (11) Ὅθεν ** ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰρήνευσε
μετ' αὐτῶν **, πάντα δοὺς ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν Ῥω-
μαίων, (ὡς ληζομένων πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὰ
ἐπέκεινα ταύτης).

** (12) Ἐπὶ αὐτοῦ, καθὰ προέλεξται, ὁ τῶν Σα-
ρακηνῶν θεοδύστητος στόλος ὑποστρέψας, καὶ οἱ
μὲν ἐν τῇ Σουλᾷ κατεποντίσθησαν **, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ τῶν Κιθυρραίων τῶν αὐτῆς πολεμηθέντες
ἠττήθησαν ἀμνησθέντων καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν 614
ὑπὸ τοῦ ὑδατίου πυρός. Καλλίνικος ** γὰρ τις
ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Συρίας προσφυγὼν
τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ ὕδρην ** ἀρχῆθεν αὐτὸς κατε-
σκευάσεν, καὶ τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη καταπρήσας
σύμφυχα ἀπώλεσεν. (Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ
νίκης μεγάλης ὑπέστρεψαν) ἕκτοτε τὸ ὕδρην πῦρ
ἐφευρόντες.

** (13) Εἰσηλθὼν δὲ οἱ Μαρδαῖται εἰς τὸν Ἀ. θανὸν
(Συρία) καὶ ἐκράτησαν ** αὐτόν.

** (14) Καὶ Μαυίας φοβηθεὶς ** ἀποστέλλει πρί-
σβεις πρὸς τὸν βασιλέα ζητῶν εἰρήνην (ὑποσχόμενος
καὶ ἐτήσια πάντα). Ὁ δὲ (βασιλεὺς τοὺς πρίσβεις
διεξιόμενος) ἀποστέλλει (σὺν αὐτοῖς Ἰωάννην πατρι-
κίον) τὸν Πιτζιγαυδὴν ** (ὡς πολυπειρίᾳ καὶ φρονί-
σει κεκοσμημένον, διαλεχθῆναι τοῖς Ἀραβί. Τῶν δὲ
Ἀράβων θαυμασάντων τὴν φρόνησιν καὶ ἀγχίνουσαν
αὐτοῦ), συνεφώνησαν παρέχειν Ῥωμαίοις κατ' ἔτα
χρυσοῦ χιλιάδας γ', καὶ αἰχμαλώτων χιλιάδας ν' **,
καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. (Ταῦτα ἐτοίχῃθι εἰδέναι)
ἢ ἐπὶ χρόνῳ; ἢ (ὥστε εἶναι πλατεῖαν εἰρήνην ἀναμε-
ταξὺ Ἀράβων καὶ Ῥωμαίων).

Variae lectiones et notæ.

** διὰ μ. cod. ** τὰ περὶ τὰς παρατάξεις cod. ** Συνέβη δὲ καὶ τὸν βασιλέα φεύγειν διαφθιμίσαντας φυγῇ
τῆρας μ. δ. Ced. 770, 11, 12. ** Ὅπερ θ. οἱ B. id. ἐπισθεν ἀ. καὶ π. ἀνέλιν καὶ ἐκτ. διαπαράσαντες
πάντας καὶ ἐμπλατυνθέντες τὴν Ῥωμαίων γ. ἡμαλώτων Ced. 770, 12—15. ** Ced. 770, 15, 1. ** καὶ
α. id. Ced. ** μ. δ. ὡς λέλεκται: 766, 15 — 15. Βουλόμενος δὲ ὁ β. ἔχειν εἰρήνην μετὰ πάντων στοιχεί π.
καὶ ὀπορρεῖ εἰς αἰσχύνῃ τὰ τῶν Χριστιανῶν τῇ τούτου ἀδελτηρίᾳ. ** 678. — Περὶ τοῦ ὕδρου πυρός.
** κατεποντίσθησαν cod. ** Τότε K. δ. δ. Ἡ. τῆς Αἰγύπτου πρ. Ced. 765, 12—15. ** πῦρ θαλάσσιον κα-
τασκευάσας τὰ τῶν Α. σ. κατέπρησεν ἐν Κυζίκῳ σ. καταποντίσας αὐτά: αὐτὸς οὖν ἐστὶν ὁ τὸ θαλάσσιον
πῦρ ἐφευρών. ** 677. — Ced. 765, 19—24: τῷ ἡ' καὶ ὁ' ἔται. ** ἐκρ. ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους, κτλ. Ced.
** 678. — Περὶ τοῦ Πιτζιγαυδῆ. Ced. 766, 24—766, 7: ταῦτα μαθὼν ὁ M. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφοβήθησαν
καὶ συλλογισάμενοι ὡς τὸ τῶν Ῥωμαίων βασιλείον ὑπὸ θεοῦ φρουρεῖται πέμπουσι πρ. τὸν αὐτοκράτορα
Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. ** σφόδρα φοβηθεὶς cod. Lega η? ** Πιτζιγαυδὴν καὶ ποιῇ ἐγγράφως εἰρή-
νην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐτήσιος πρ. αὐτοὺς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους Ced. ** γ. ι' καὶ ἀνδρας αἰχμαλώτους
δ Ced.

(15) Ὁσαύτως ^α καὶ οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκοῦντες Ἀ (Ἐκϋθαί δ' τε χαγάνοι; καὶ οἱ ἐπέκεινα βῆγας καὶ κάσταλδοι δῶρα τῷ βασιλεῖ στελιαντες εἰρήνην ἤτησαντο. Εἰξεν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκύρωσεν εἰρήνην, καὶ ἐγένετο γαλήνη ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει.

615 ^α (16) Ἡρεμήσας δὲ ἐκ πάντων, ἤνωσε τὰς ἐκκλησίαι; καὶ ^α σύνοδον οἰκουμένην (158^b) ποιήσας ^α ἐν ΚΠ. ἐθεβαίωσε τὰ δόγματα τῶν προλαβουσῶν ἀγίων ε' συνόδων, καθά καὶ προέλεχται.

^α (17) Ἐστράφη δὲ ^α Ἰουστινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ συμβασιλεύειν αὐτῷ.

^α (18) Μαυρίου δὲ τοῦ Ἀραβος τελευτήσαντος, Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε, καὶ ἀποστείλας πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα ἤτησεν εἰρήνην, τοῦ κατέχειν τρεῖς χιλιάδας χρυσίου νομίσματα, καὶ τρεῖς δούλους, καὶ εὐγενεῖς ἵππους τρεῖς καθ' ἕκαστον χρόνον, ὅπως παυθῇ τῶν Μαρδαϊτῶν τὸ τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου.

^α (19) Ἀπεβίω δὲ ὁ αὐτὸς εὐσεβῆς βασιλεὺς; Κωνσταντῖνος βασιλεύσας ἔτη ις' ^α.

ΕΜ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τοῦ Πρωτομυθέντος.

^α Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη ις'. Οὗτος ἀπέστειλε ^α πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα ἐγγράφως ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πύμφας παρίσταναι τοὺς Μαρδαίτας, χιλιάδας ιβ' (ὡ τῆς ἀνοίας;) τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας ^α πάνδενα γὰρ ^α κακὰ ἔκτοτε

616 πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ἕως τοῦ νυνί, τούτων παρσταλέντων.

^α (2) Ἐλυσεν δὲ καὶ τὴν ^α τῶν Βουλγάρων εἰρήνην ^α.

^α (5) Ἐπιστρατεύσας δὲ ^α ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, πολλὰ τῶν Σκλάβων κλήθη, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ λόγῳ παραλαβὼν, ὑπέστρεψε, ἀφ' ὧν ἐπιλεξάμενος καὶ στρατεύσας χιλιάδας; λ' ^α λαὸν περιούσιον τούτους ἐπωνόμασεν.

^α (1) Οὗς δὲ καθοπλίσας καὶ ἰδιοποιήσάμενος, καὶ

Variae lectiones et notae.

^α Ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ἐ. δ. δ. στ. τῷ β. ἐ. ἤτησαν οἷς εἰξας ὁ β. ἐκ. ταύτην· καὶ γέγονεν ἀμεριμνία μεγάλη ἐν τῇ τε ἀ. καὶ τῇ δ. Ced. 766,7 — 10. ^α Ced. 710,16 — 19. ^α τὴν προλαβείσαν ἀγίαν ἔκτην Ced. ^α σ. συναθροίσας ἐν ΚΠ. τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀνθεματίσας Ced. ^α 681. ^α Τῷ δὲ γ' εἶται ἀπόστατο τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας καὶ μόνος ἐβασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ υἱῷ αὐτοῦ Ced. 770,20,21. ^α 684 Ced. 771,4 — 8 : Τούτῳ τῷ εἶται (Ἰουστ. α') ἀποστέλλει Ἀβ. πρὸς αὐτὸν βεβαιῶσαι εἰρ· Καὶ ἐτοιμήθη ἵνα παύσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν Μ. τ. ἐκ τοῦ Α. καὶ κούσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ καὶ παρέχῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ν. α καὶ ἵππον καὶ δούλον. ^α 685. Ced. 770,22,23 : Τῷ δ' ἐτελεύτησεν ὁ ἐ. Κ. κρατήσας ἐ ις'. ^α id cod. ^α 686. ^α καὶ ἐπεμφεν ὁ βασιλεὺς τὸν μαγιστριανὸν Παῦλον π. Α. ἀ. τὰ στ. καὶ γέγονεν ἐγγράφα ἐμμάρτυρα π. οὖν ὁ βασιλεὺς ἀνελάβετο τ. Μ. χ. ιβ' Ced. 771,8 — 17. ^α πᾶσαι γὰρ αἱ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων ἀπὸ Μόβου εἰσὶ ἐως τετάρτης Ἀρμενίας ἀνίσχυται καὶ ἀνοικτοὶ ἐτύγχανον διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν Μαρδαϊτῶν Ced. ^α ὦν π. π. χ. π. Ρ. ὑπὸ τῶν Α. μέχρι τοίνυν νωτέρως γὰρ ὦν Ἰ. ὡς ἔτων ι', ἀδούλας τὰ κατ' αὐτὸν διόκει. τῷ β' εἶται ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἰδίετο τοὺς ἐν τῷ Α. Μ. γάλκιον τεύχος δαλύνας. ^α Ced. 771,19 — 22 Παρλ. ^α μετὰ add. Ced. ^α διαταράξας τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τύπους καὶ διαδιδάξει ἐπὶ τὴν θράκην τὰ καβαλαρικὰ θέματα Ced. ^α 188. ^α Τῷ γ' εἶται ἐπιστράτευσε Ἰ. κατὰ Σκλαβίων καὶ Βουλγάρων καὶ τοὺς μὲν Βουλγάρους προσηπαντηκότας ὤθησε, μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκδραμὼν π. κλ. τῶν Σκλαβίων τὰ μὲν προσπύοντα, τὰ δὲ π. παρέλαβε καὶ εἰς τὰ τοῦ Ὀφικίου κατόχτας μέρη Ced. 771,25 — 772,4 ^α τῷ δ' εἶται Ἰ. ἐπελέξατο ἐκ τῶν μετοικισθέντων ὑπ' αὐτοῦ Σκλαβίων καὶ ἐστράτευσε χ. λ', οὗς ἐπ. λ. π. Ced. 772,15 — 15 ^α 691. Ced. 772,15 — 773,7 : Τούτοις θαρρήσας λύει τὴν Ἀράβων συμφωνίαν παρλ. γὰρ τὸν π. λ. καὶ τὰ καβαλαρικὰ θ. ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει· τῷ παρὰ ὀλίγιστον.

Hæc ubi perceperunt ii qui Occasum incolebant, Scythiæ et qui per hunc tractum reges et castaldi, missis ad imperatorem donis, pacem petiverunt, quam is, eorum concedens petitioni, sanxit; et ita in Oriente et in Occidente magna fuit quies.

Paratis rebus omnibus, imperator Ecclesiarum concordiam constituit, et synodum œcumenicam celebravit CP., in qua sanctarum quinque præcedentium synodorum decreta confirmavit, ut dictum est.

Justinianum, ejus filium in imperii consortium admisit.

Mortuo Mavia Arabe, substitutus est Abimelech, qui legatos ad imperatorem misit ad pacem confirmandam ea conditione : Arabes nimirum aureorum ter centum sexaginta quinque millia, servos et equos generosos trecentos sexaginta quinque quotannis persoluturo ut Mardaitarum agmen in Libano coerceretur.

Mortuus est ipse pius imperator postquam annos 17 regnaverat.

CCXL. Regnum Justiniani cui a naso præciso Rhinometri cognomen.

Justinianus, filius ejus, imperavit annos 16. Ipse ad Abimelech mittit pacti a patre scripti confirmandi gratia, et cum legato duodecim millia Mardaitarum (o insipientiam!), quod Romano imperio magnum detrimentum attulit. Ex eo enim tempore omnis generis damna ab Arabibus Romania passa est, quorum impressio usque nunc perseverat.

Pacem etiam cum Bulgaris factam solvit.

Movens deinde in occidentales partes, magnam Sclavinorum multitudinem partim bello, partim persuasione subegit, ex quibus ad triginta millia adlectos in exercitum instruxit, quos aciem superabundantem nuncupavit.

Quibus armis instructis et sibi devinctis, eorum

auxilio fretus pacem quæ Romanos inter et Agarenos huc usque perseverabat, fregit præ insipientia, et exercitum superabundantem (περιούσιον), potius dicas scelestum (ἀνόσιον) et alia agmina educens, Sebastopolin contendit, ad quam ipsi Agareni accedentes imperatorem obtestantur, ne pacta quæ inter se invicem interposito iurejurando firmaverant, solveret, Deum alioquin ultorem atque judicem injuriarum futurum. Imperatore autem verba pacis non admittente, imo ad prælium festinante, Agareni instrumentum pacis expandentes et hastæ suspendentes, in Romanos irruunt. Commisso prælio, Scabinorum viginti millia ad partes Agarenorum transierunt, et mox Romani, innumeris ex suis cæsis, turpiter in fugam vertuntur, et victoria ad hostes transit justo Dei judicio, docentis semper jurisjurandi fidei standum quamvis inimicis et infidelibus datæ. Fugiens imperator cum magna confusione et virium immixtione, et ad Leucaten perveniens locum maritimum, Scabinorum reliquias ad decem millia interfecit.

Ex eo tempore Agareni fraudulentiores effecti Romaniam diripuerunt Scabinorum transfugarum auxilio freti.

Imperatore autem in urbem reduce factus est solis defectus, adeo ut astra manifeste apparerent.

Porro Justinianus erigendis palatii ædificiis studium adhibuit. Triclinium ipsius nomine dictum et palatii moenia condidit, operi præficiens Stephanum sacellarium suum et protoeunuchum, hominem sanguinarium et crudelem, qui operas verberibus afflictebat, imo imperatoris matrem flagellare ausus est. Idem cum multa mala in rempublicam admisisset, propter exactiones etiam quas erga urbis incolas exercebat, eorum odia in imperatorem suscitavit.

Imperator autem a Callinico patriarcha postulabat ut preces diceret ad destruendam ecclesiam sanctæ Dei Genitricis quæ palatio adjacet, in animo habens ejus loco cisternam et Venetæ factioni sedilia exstruere ad id quod dicitur saximodeximum. Respondit patriarcha: «Preces ad templi

Α τῇ τούτων συμμαχίᾳ παποιδῶς, λῶει τὴν (μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ) Ἀγαρηνῶν εἰρήνην (ἐξ ἀνάγκης), καὶ λαβὼν τὸν περιούσιον (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνόσιον) λαὸν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα, πρὸς τὴν Σεβαστόπολιν ἡ ἀπῆρεν, ἐν ᾗ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ παραγενόμενοι καὶ προμαρτυρόμενοι ἡ αὐτὸν τὰ μεθ' ὀρκίων συμφωνηθέντα μὴ διαστρέφειν, ἡ ἐπεὶ τοιγὰ καί τῆς εἰρήνης ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον παρατάσσεται καὶ δὴ παραυτίκα ἀπλώσαντες οἱ Ἀγαρηνοὶ τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάρτην καὶ ἐπὶ ὀρθρῶς ἀναρτήσαντες, ὥρμησαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ συμβολῆς γενομένης, ἡτορμήθησαν ἐκ τῶν Σκλάβων πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς χιλιᾶδες κ', καὶ οὕτως ἡ τῶν Ῥωμαίων δεινῶς τραπέντων (καὶ ἀναριθμητῶν) 617 σφαγέντων, ἡ δικαιοκρισία καὶ νίκη πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐχώρησεν, διδάσκουσα μὴ παραβαίνειν θεῶν ὅρκον πώποτε, καὶ πρὸς ἐναντίους καὶ ἀπίστους γίνεσθαι. Περφευγὸς δὲ τοῦ βασιλέως καὶ φθάσαντος ἐν τῇ παρὰ θάλασσαν τόμῳ τοῦ Λευκάτου (μετ' αἰσχύνης πολλῆς καὶ ἡττικ), ἀνέλε τὰς περιλειφθέντας ἡ χιλιᾶδας τῶν Σκλάβων.

(5) Καὶ ἔκτοτε ἡ πλεῖστον θρασυνθέντες οἱ Ἀγαρηνοὶ, σφοδρότερον ἐληίζοντο τὴν Ῥωμανίαν, ἔχοντας εἰς βοήθειαν καὶ τοὺς πρόσφυγας Σκλάβους.

(6) Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει, γέγονεν ἑλκιστὴς ἐκλειψῆς ὥστε (καὶ τοὺς) ἀστέρους φανῆναι.

Γ (7) Ἰουστινιανὸς δὲ ἡ τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα ἐπεμελεῖτο, τὸν Ἰουστινιανὸν λεγόμενον τριχλίσιον ἡ κτίσας καὶ τὰ περίε τοῦ παλατίου, ἔχων Στέφανον σακελλάριον αὐτοῦ καὶ πρωτευνοῦχον, αἰμοδόρον θῆτα καὶ ἀπηνῆ, αἰκίζοντα ἀνηλεῶς τοὺς ἐργολάβους ὥς καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως τυπτεῖσθαι, ὅς εἰς τὸ πολιτικὸν κακῶς ἐνδείκνυμενος καὶ ἐκ τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως ἀπαιτήσεις καὶ ἐκταγὰς ἀπορροισίως ποιοῦμενος, ἐκ τούτου μιστὸν τὸν βασιλέα πεποίηκεν.

(8) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπῆται Καλλίνικον τὸν πατριάρχην εὐχὴν ἡ ποιῆσαι τοῦ καταλυθῆναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου (159'), βουλόμενος στήσαι ψάλλον καὶ βάθρα κτίσαι τῇ δόμῳ τῶν Βενέτων πρὸς τὸ ἐκεῖσε γενέσθαι τὸ λεγόμενον Σαξιμο-

Variae lectiones et notæ.

ἡ τῶν δὲ Ἀράβων μὴ βουλομένων λύειν τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλεὶ αὐτῇ καὶ προκατεῖς τοῦτο πρᾶξαι ἀναγκασμένων, ἐπιστάντες καὶ αὐτοὶ πάλιν παρεγένοντο τῷ βασιλεὶ Ced. — ἡ μαρτ. καὶ τὸν θεὸν ἐνδεκτικῶς τούτων παρακαλοῦμενοι, τοῦ δὲ βασιλέως μὴδὲ ἀκοῇ δεῖσθαι ταῦτα ἀνεσχομένους, ἀλλὰ π. μάχην μάλ्लιον κατεπιόντος, τὸν τῆς ε. ε. χ. ἐπὶ φλαμουλίου κρημάσαντας καὶ προάγοντας κ. τ. P. ὡ Ced. ἡ καὶ ὁ Ῥωμαῖος τὴν τροπὴν περιποιοῦντο· ὅθεν ἡ τὸ τούτων ἐγκατάλειμμα ἡ συν γυναιξὶ καὶ τέκνῳ ἐν τῇ πρὸς Νικομήδειαν Λευκάτῃ Ced. ἡ Τῷ αὐτῷ (6) ἡ ἐπεστράτευσε Μωάμεθ τῇ Ῥωμανίᾳ τῇ ἔχων μεθ' αὐτοῦ κ. π. Σθ. ἐμπέριους τῆς χώρας καὶ πολλοὺς ἡμυαλοῦντες Ced. 775.11—14. — ἡ 693. Ced. 763.11 : Τῷ 6 ἡ τῇ γ. ε. ἡ ὡς ἡ φ. ἡ ἡ δὲ τῶν κτισμάτων ἐπεμελοῦμενος κτίζει τὸ ἡ λ. τρ. καὶ τὰ τοῦ π. περιτειχίσματα, ἐπιστῆται δὲ τούτοις Στ. τὸν Πέτρον σ. θῆτα καὶ πρ. κύριον καὶ ἐξουσιαστήν, λίαν δ. ἡ καὶ ἂν. ἐντυπε τοὺς ἡρ. καὶ ἐλθεδοῦναι τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημήσαντος καὶ τὴν π. αὐτοῦ ἡ ἀνετασίαν τὴν Λόγουςταν δι' ἀθηνῶν ἐμαστίνωσι, κτλ. Ced. 775.14—774.5. — ἡ τριχλίσιον ced. Καταλύσας τὴν ἐκκλησίαν ἡτοίμης τὴν φ. ε. — Μητροπολιτῶν ced. in margine, quajialra §§ 8 et 9 cesiani. ἡ Ced. 774.5—12 : πλησίον δὲ τοῦ παλατίου βουλ. β. τῶν Βενέτων καὶ ψάλλον κτ. — ἡ π. ε. ἡ καταλύσῃ τὴν τοιαύτην ε. Ὁ δὲ π. Ced.

δέξιμον. Ὁ δὲ ἡ πατριάρχης εἶπεν, ὅτι «Εὐχὴν ἐπὶ
συστάσει Ἐκκλησίας ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει οὐ
παρελάβομεν. » Βιασθεὶς δὲ καὶ ἀπαιτούμενος τὴν
εὐχὴν ἔφη· « Ἀδελφὲ τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ πάν-
τοτε ὡς νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. »
Ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἀγρυπνῶν δῆλος
καὶ τὸ Ἀμὴν ἐπιβοήσαντες ἡ, κατέλυσαν παραχρή-
μα τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐποίησαν τὴν ψιλάην.

(9) Ἐκτίσας δὲ ἑτέραν ἐκκλησίαν εἰς τὸ Πετρίν,
καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν τὰ Μητροπολιτῶν.

Ἡ (10) Λεόντιος δὲ (ὁ) πατρίκιος ἐν ὑπολήψει ὄν
τῆς βασιλείας καὶ διὰ τοῦτο ἐναποκλειστος γεγὼς ἦ
ἐπὶ ἑτῇ β', τότε ἐκπεμφθεὶς παρὰ Ἰουστινιανοῦ στρα-
τηγὸς ἐν Ἑλλάδι, καὶ φίλῳ αὐτοῦ ἀστρονόμῳ Παύλῳ
μοναχῷ ἐντυχὼν προσιόντι ἡ αὐτῷ τῆς βασιλείας
κρατῆσαι, πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς ἰδίᾳ ἀντέφη ἡ.
« Ἰδοὺ ὁπισθεν μου ἀποστέλλει ὁ βασιλεὺς καὶ αἶρει
τὴν κεφαλὴν μου καὶ ψευδῆ εἰσὶν ἃ μοι λέγετε περὶ
βασιλείας. » Οἱ δὲ εἶπον· « Αὐτὸς μὴ ὀκνήσης καὶ
τοῦτο εὐθέως πληροῦται. »

Ἡ (11) Καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἦλθε καὶ ἐκίλεσε τὰς
φυλακὰς καὶ συλλαβόμενος δῆλον πολὺν, μετ' αὐτοῦ
ἐξῆλθεν εἰς τὸν 619 Φόρον ἡ. Ἐκέρυξαν παντὶ τῷ
λαῷ βοῶντες· « Ὅσοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἁγίαν
Σοφίαν. » Καὶ συναχθέντες ἡ πλήθους ἔκραζον·
« Ἀνασκαφῆ τὰ ὀστά Ἰουστινιανοῦ. » Καὶ ἡ
ἐλθὼν ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ νυκτὸς ἀναγορεύεται βασι-
λεὺς, καὶ ἡμέρας γενομένης ἐξαγαγὼν Ἰουστινιανὸν
εἰς τὸ Ἰπικὸν καὶ βινόμητον ποιήσας ἐν τῇ σπεν-
δῶν, ἐξώρισεν ἐν Χερσωνί.

(12) Ὁ δὲ δῆλος ἡ συλλαβόμενοι Στέφανον σακελ-
λάριον τὸν καὶ εὐνοῦχον καὶ Θεόδοτον γενικόν,
σχοινίοις τε δέσαντες· ἐκ ποδῶν, ἔσυραν διὰ τῆς
μέσης καὶ εἰς τὸν Βοῦν ἔκασαν.

ΣΜΑ'. Βασιλεία Λεοντίου.

Ἡ Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσε Λεόντιος·
ἑτῇ γ'.

Ἡ (2) Ἐφ' οὗ ἡ Ἀραβία κατέλαβον τὴν Ἀφρι-

Variae lectiones et notæ.

Ἡ Β. δὲ εἶπεν ὁ πατριάρχης μετὰ διακρίων Ced. Ἡ πάντα Ced. Leo. — Ἡ Τοῦτο ἀκούσαντες
κατ. τὴν ἑ καὶ ἐπ. τὴν φ. Ced. Ἡ καὶ ἐπ. τὴν φ., κατ. in codice a prima manu super paginam in-
serta. Ἡ Ἐποίησας δὲ εἰς τὸ Π. ἑ. ἡν εἶπε τὸν μ. Ced. 774, 12, 13. Ἡ 695. Ced. 774, 19 — 775, 6.
Ἡ καὶ στρατηγὸς τῶν ἀνατολικῶν γενόμενος ἐν πολέμῳ εὐδοκίμησας καὶ κατηγορηθεὶς ἐν φρουρᾷ κατε-
κλείσθη ἐπὶ τριετὴ χρόνον ἐξάπινα δὲ ἀνακλιθεὶς στ. Ἡ Ἑλλάδος προσελθὼν, ἐκλεισθῆναι δὲ ἐπολεθῆναι
δρόμωνας καὶ αὐθημερὸν ἀποκινῆσαι τῆς πόλεως. Ταύτῃ δὲ τῇ νυκτὶ ἐν τῷ τῶν Σοφῶν λαμῶν πρὶς τὸ
ἐκπλεῖσαι προσορμίας συντάσσοντο τοῖς φίλοις αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ γνησίως αὐτὸν φιλοῦντες χρησμοῦσαν αὐτῷ
Καπαδόκης ὁ κλειτουρίάρχης, ἰδὼν δὲ Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀστρονόμος τῶν Καλιστράτων καὶ
Γρηγόριος, μοναχὸς καὶ ἡγουμένης τῶν Φιλόρου· λέγει οὖν ὁ Α. πρὸς αὐτούς· « Ὑμεῖς διαβεβαιούσθε
με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βασιλείας, καὶ νῦν ἡ ζωὴ μου ἐν κακοῖς τελειοῦται καθ' ὅραν γὰρ τὸν θάνατον μὲ
ἐκδέχομαι. » Οἱ δὲ εἶπον· « Σὺ μὴ ὀκνήσης, καὶ τοῦτο ἰδοὺ πληροῦται » Ced. Ἡ προτ. π. σ. 16. τοῖς
λοιποῖς ἰδὲ ἑτῇ, ὁ δὲ Λέων ἀντέφη Ced. Ἡ 20 Ced. 775, 6 — 776, 6. — τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ μετὰ ὁρμη-
των ἀνῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ σιγῆς καὶ κρούσαντες τὴν πόλιν προεφασίσαντο τὸν βασιλεῖα παρ. γε-
νέσθαι· ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ τινὰς τῶν ἐκείσε ὄντων. Μηνοβέντος δὲ τοῦ ἐπάρχου καὶ συντόμως ἐλθόντος καὶ
ἀνοίξαντος, εὐθὺς δεσμεῖται ὑπὸ Λεοντίου. Ἀποίξας δὲ ὁ Λεόντιος τὰς φυλακὰς, τοὺς ἀποκεκλειμένους
χρόνοις πολλοὺς στρατιώτας ἔλυσε, καὶ ὤπλισε, καὶ οὖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον κρᾶζων ἐξῆλθε Ced. Ἡ καὶ 2
Ἡ Καὶ πέμψας καθ' ἑκαστον βίγειν τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀνέκραζον· τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως θορυβῆθαι
σπουδῇ εἰς τὸν λουτήρα τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας συνηθροίσθη, καὶ ὁ πατριάρχης τοῖς συνὼν ἐβόηει
« Αὐτῇ ἡ ἡμέρα ἦν ἀποίξας ὁ ἄβυρος· » τὸ δὲ πλῆθος ἦσαν φωνήν ἡν. Ced. Ἡ Καὶ οὕτως ἐν τῇ ἑτῇ, ἐξί-
δραμε πᾶς ὁ λαός· ἡμ. δὲ γ. ἐξάγουσι τὸν ἱ. εἰς τὸ Ἰπποδρόμιον διὰ τῆς σπενδῶν καὶ βινόμητων
αὐτὸν ἐξώρισαν ἐν Χ. Ced. Ἡ Θεόδοτον δὲ τὸν μοναχὸν καὶ Στ. τὸν σ. σχοινίοις ἐκ π. δ. σύρρουσι διὰ τῆς
λεωφόρου καὶ εἰς τὸν βουνὸν καταγαγόντες κατακαίουσιν Ced. 776, 1—3 Ἡ 695. Ced. 776, 6· Κόσμου ἔτος
εἰρη, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐ. χ. 76. Ἡ 697. Ἡ Τῷ γ' ἑτῇ ἐπιστράτευσαν οἱ Ἀγ. καὶ ταύτην παρ-
ελάβον· ὁ δὲ Α. Ced. 776, 12—17.

A constructionem habemus, ad subversionem nullas a
majoribus accepimus. » Imperatore vero instante et
preces efflagitante, dixit patriarcha : « Gloria Deo
qui etiam hæc patitur, ubique, nunc et semper et in
 sæcula sæculorum. » Quo audito imperator et ple-
becula Amen respondentes, statim ecclesiam sub-
vertunt et cisternam struunt.

Aliam vero ecclesiam fundavit ad Petrin, et ei
nomen fecit ecclesiam Metropolitaram.

Leontius patricius, qui in suspicionem venerat
affectati imperii et ob id duobus abhinc annis in
carcere detinebatur, a Justiniano per Græciam
militiæ dux institutus, et Paulo occurrens, amico
suo et astrologiæ perito, qui ei purpuram prædixe-
rat, ad eum et alios astantes dixit : « Ecce post me
mittit imperator et caput meum tollet. Falsa sunt
quæ de imperio prædixistis. » Cui illi : « Ne despe-
res, aiunt, mox promissa implebuntur. »

Eos igitur secum ducens, carceres recludit et
magna plebis multitudine stipatus, procedit ad
Forum. Hic per præconem universo populo ac-
clamant : « Cuncti Christiani ad Sanctam Sophiam ! »
cum populus clamore sublato vociferatur : « Effu-
diantur Justiniani ossa ! » Per noctem in Hippo-
dromo imperator renuntiatur. Adventante die
Justinianum in Circum adductum et naso, trun-
catum in Funda, Chersonem relegavit.

Post hæc plebs Stephanum sacellarium et emu-
chum, et Theodotum ærario præfectum, funibus
ad pedes alligatis, per viam publicam pertractos
ad Borem combussit.

CXXLI. Regnum Leontii.

Post Justinianum imperavit Leontius annis 3.

Eo regnante Africa Arabes potiti sunt. Quo

comperito Leontius patricium Joannem, virum A
idoneum, cum Romana classe mittit. Is, fugatis ho-
stibus, Africam reliquit; et cum de rebus gestis
imperatorem certiores fecisset ibi hiemavit.

Protosymbulus vero, ubi hæc gesta rescivit,
magnam Agarenorum potentiam misit contra
Joannem. Is, cedere coactus, Romaniam versus
puppis convertit, vires suas augendi et reparandi
causa.

Cum autem Cretam appulisset, ad imperatorem
dirigens iter, exercitus, propriorum ducum con-
silio, in scelestum propositum deflexit; occiso
enim Joanne patricio et imperatorem devenientes,
Apsimarum, drungarium Cibyrræotarum, impera-
torem salutant, Tiberii nomine ei imposito.

Leontio vero Neorii portum Cpoleos expurgante,
bubonum lues in urbe grassata magnum homi-
num numerum sustulit.

Porro Apsimarum cum classe ad Sycas appulit.
Urbe vero Leontium tradere recusante, proditione
occupata est porta Blachernarum. Apsimarum vero
Leontium naribus et manibus mutilatum in Dal-
matæ monasterium relegavit; ejus amicos verberibus
et proscriptionibus multatos in exsilium agi
mandavit.

CCXLII. Regnum Apsimari.

Post Leontium imperavit Apsimarum, qui et Ti-
berius, annis 5. Binonymus enim erat, ut Jacob et
Israel, Iothar et Raguel, Moysis socer, ut Simon et
Petrus, Thomas et Didymus, Thaddæus et Lebæus.

Eo imperante lues maxima exstitit. Romani in
Syriam impressione facta, ad ducenta millia
occidunt.

Apsimarum autem Philippicum Nicephori patricii
filius in Cephaloniam relegavit, quod imperio se
quandoque potiturum somniasset. Caput enim
suum aquilæ pennis obumbratam per somnum se
vidisse assererat. His auditis, imperator eum in
exsilium egit.

Interim Justinianus palam se jactabat imperium D
denuo recepturum. Timentes autem incolæ eum

κὴν ἐπιστρατεύσαντες κατ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Λεόντιος;
(ταῦτα μαθὼν) ἀποστελλεῖ [τὸν] πατρικίον Ἰωάννην^α.
ἄνδρα ἱκανὸν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὃς τοὺς
ἐχθροὺς κατατροπώσάμενος; ἠλευθέρωσε τὴν
Ἀφρικὴν καὶ ταῦτα ἀναγαγὼν τῷ βασιλεῖ, ἐκείσε
παρεχρίμασε.

620^α (3) Ὁ θὲ πρωτοσύμβουλος^α ταῦτα^α
μαθὼν, δύναμιν πολλὴν Ἀγαρηνῶν ἀπέστειλε κατὰ
Ἰωάννου καὶ τοῦτον ἐξεδίωξεν. (Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπὶ
Ῥωμανίαν ἀνέκαμψε δύναμιν πλείονα βουλόμενος;
ἀναλαβεῖν.

(4) Ἐλθόντος δὲ ἕως Κρήτης, ἐπὶ τὸν βασιλεῖα
πορευομένου), ὁ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων
ἀνατραπείς (εἰς βουλὴν πονηρὰν ἐξεστράπη καὶ φο-
νεύσαντες Ἰωάννην τὸν πατρικίον καὶ τὸν βασιλεῖα
ἀναθεματίσαντες) Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κι-
θυρραίων^α βασιλεῖα ἀνηγόρευσαν, Τιθέριον ὀνο-
μάσαντες^α.

(5) Τοῦ δὲ^α Λεοντίου τὸν τοῦ νεωρῆου λιμένα
ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουδύνου νόσος ἐνέσκηψε (τῇ
πόλει) καὶ πᾶθος λαοὺ διέφθιρε.

(6) Κατέλαβε^α δὲ Ἀψίμαρος ἅμα τῷ^α στόλῳ καὶ
προσώρμησεν ἐν Συκάις. (Τῇ; δὲ πόλει; Λεόντιον
προδοῦναι μὴ βουλομένης), προδοσία^α γέγονε (διὰ
τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης); καὶ τὸν Λεόντιον (χει-
ρωσάμενος; Ἀψίμαρος, καὶ) βίονοκῆσας, ἐν τῇ
μονῇ τοῦ Δαλμάτου περιώρισεν, καὶ (πάντας) τοὺς
φίλους; αὐτοῦ (τύφας καὶ) δημεύσας ἐξώρισεν.

EMB. Βασιλεῖα Ἀψιμάρου^α

(Μετὰ Λεόντιον ἐκασίλευσεν) Ἀψίμαρος ὁ καὶ Τι-
θέριος; ἐτῆ γ' ἄ. (διώνυμος γὰρ ἦν ὡς Ἰακώβ καὶ
Ἰσραὴλ, ὡς Ἰωθάρ καὶ Ραγουὴλ, ὁ πενήτηρς Μωϋ-
σέως, ὡς Σίμων καὶ Πέτρος, ὡς Θωμᾶς καὶ Δίδυ-
μος, ὡς Θαδδαῖος καὶ Λεβαῖος).

621^α (159^b) (2) Ἐφ' οὗ γέγονε θανατικὸν
μέγα. Καὶ Συρίαν οἱ (159^b) Ῥωμαῖοι ληϊσάμενοι
κατέσφαξαν ἄχρι χιλιάδων σ'.

(3) Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν^α, υἱὸν Νικηφόρου
πατρικίου^α, (εἰς Κεφαλῆνιαν) ἐξώρισεν, ὡς ὀνειρο-
πολούμενον βασιλεύσαι^α κατ' ὄναρ γὰρ^α ἔλεγεν
ἐνρακέναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ αὐτοῦ σκιάζεσθαι.
(Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἐξώρισε.)

(4) Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς^α ἐν Χερσῶνι ἐφήμιζεν
ὡς πάλιν τὴν βασιλείαν ἀπολήψεσθαι. Οἱ δὲ οἰκίτο-

Variae lectiones et notæ

^α Ἰω. ix. ὄντα μ. πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοῖμων Ced. — ^α τρέψας ἐδίωξε καὶ ἅπαντα τῆς
Ἀφρικῆς τὰ κάστρα ἤλ. καὶ καταλιπὼν ταξάτωνα ἴδιον τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἐδήλωσε καὶ ἐκεῖ ἐχ.
Ced. ^α 693. Ced. 776, 17 — 19. ^α τῶν Ἀράβων add. Ced. ^α τοῦτο Ced. ^α πολλῶ πλείον καὶ
δυνατώτερον τοῦ πρώτου στόλου ἀποστείλας τὸν Ἰω. ἐκδιώκει καὶ ἐκεῖ φεσσαντικῶς ἀπληκτεῖς Ced.
^α Ced. 776, 20 — 22 : Ὁ δὲ στρ. εἰς σύστασιν ἑλθὼν Ἀψ. ἀναγορεύου. β. δ. τῶν Κ. ^α ὄντα καὶ
ἐκείσε ὑπάρχοντα Ced. ^α 10. αὐτὸν μετονομάσας Ced. ^α Ced. 776, 22 — 24. ^α καὶ ἐν ᾧ μηνί ἐπὶ
λετο πλ. πολλῶ Ced. — ^α Καταλαμβάνει Ced. 777, 1 — 5 : συνόντι αὐτῷ ad. Ced. ^α Καὶ προδοσία; γε-
νομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸν μὲν Α. β. ἐν τῇ τοῦ Α. μ. φυλάσσεσθαι προσέταξε, τοὺς δὲ φ. δ. δ.
ἐξ. Ced. ^α Rubrica M. 2 et Par. 1706, in codice a secunda manu. ^α ced. ^α Ced. 777, 13 — 21 :
τῷ β. ἐτῆ γ. — καὶ ἐπιστρατεύσας Μωάμεδ — κατὰ τοῦ Ἀδδερραχμάν — οἱ δὲ Ῥ. κατέδραμον Συρίαν;
ἀπέκτανεν — γ. δ' Ἀράβων, κτλ. — ^α Ced. 778, 2 — 5 τῷ δ' ἐτῆ. ^α τὸν ad. Ced. ^α πατρικίον C. d. d.
^α ἔρασκε γὰρ ἔ. κατ' ὅ. ὅτι ἡ κεφαλὴ ἔ. ἐκκίχεται ὑπὸ ἔ. Ced. ^α 701. ^α Τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲ ἐν Χ.
διάγοντος καὶ λέγοντος π. αὐτὸν βασιλεύειν, οἱ τῶν ἐκείσε ὁ τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως κίνδυνον φ. ἐβ. τοῦτον
ἀκλεῖν ἢ νῦ β. π. Ced. 778, 19 — 22 (τῷ γ' ἐτῆ).

ρες φοβηθέντες ἐβουλεύσαντο ἢ φονεῦσαι αὐτὸν ἢ Ἀ τὴν βασιλεῖ παραπέμψαι.

(5) Τοῦτο δὲ γινώσκει ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Χαζαρίᾳ φεύγει. Καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ εἰς γυναῖκα (ὁ Χάζαρος) τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν ὁ Θεοδώραν¹⁴. Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀψίμαρος πέμπει πρὸς ὁ χαγάνον, πολλὰ δῶρα ὑπισχνόμενος¹⁵ αὐτῷ ἢ τὸν Ἰουστινιανὸν ζῶντα ἢ κἂν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποστείλαι αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, ταῦτα μαθὼν, κατελθὼν ἐν Χερσῶνι λάθρα καὶ τινὰ ἀναλαβόμενος, ἀπέπλευσεν ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ Ἰστρου.

(6) Καὶ κλύδωνος γενομένου καὶ πάντων ἀπογνόντων¹⁶ 622 διὰ τὸν κλύδωνα, οἰκίος αὐτῷ τι εἶπεν· «Εἰ περιωθεισῇς, ὦ δεσποτα, καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς ἀποδῇ, ὅς λόγον μηδένα τῶν ἐχθρῶν ἀμύνασθαι.» Ὁ δὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν· «Ἐνταῦθά με¹⁷ καταποντίζσαι Κύριος, εἰ φείσῃμαι τινος ἐξ αὐτῶν.» Διασωθεὶς δὲ ἐκ τοῦ κλύδωνος ἀπέστειλε πρὸς Τέρβελιν τὸν Βουλγάρων¹⁸ δοῦναί αὐτῷ συμμαχίαν¹⁹ τοῦ κρατῆσαι τὴν προγονικὴν βασιλείαν καὶ δῶρα πλείστα παρασχεῖν αὐτῷ.

(7) Ὁ δὲ οὐ μόνον συμμαχίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐπέδωκεν. Ἀμα γὰρ αὐτῷ μετὰ πλείστης δυνάμεως ἐπὶ τὴν²⁰ βασιλεύουσιν παρεγένετο· εἰσῆλθε δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς σὺν ὀλίγοις ὁμοφύλοις διὰ τοῦ ἀγωγοῦ (κατὰ προδοσίαν τινῶν τῶν ἐν τῇ πόλει. Καὶ ἐξῆλθεν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Ἀννῇ, τὸ²¹ λεγόμενον ἔκτοτε δι' αὐτὸν τὸ δεῦτερον) καὶ κατεσχίγησεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερνῶν (ἀπολαβὼν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν), ὅπερ μαθὼν ὁ Ἀψίμαρος εἰς Ἀπολλωνιάδα φεύγει²².

ΕΝΤΕ. Βασιλεῖα Ἰουστινιανοῦ τὸ β'.

Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν τὸ δεῦτερον ἀπολαβὼν, δῶρα πολλὰ τῷ Τέρβελι δοῦς καὶ²³ χώραν τῶν Ῥωμαίων²⁴ ἐκδόψας, διδῶσιν αὐτῷ, τὰ λεγόμενα νῦν Ζαγόρια.

623 (2) Ἀψίμαρον²⁵ δὲ ἀποστείλας καὶ χειρω-

Variae lectiones et notae.

Ἄντὸς 11. δὲ τ. διεγνωκὼς ἡδυνήθη ἐκφυγεῖν καὶ εἰς τὸ Δαρὰ· ἰλθὼν ἡρέσατο τὸν τῶν Χαζάρων χαγάνον ἰδεῖν καὶ ὃς ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆς καὶ ἐξ. Ced. 778,2g—779,17.— ὁ, τὴν ἀδ. ἀ. Ced. καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον προτροπῇ τοῦ χαγάνου κατήλθεν εἰς Φαναγουρίαν, κίχαι διέτριβε μετὰ Θεοδώρας Ced. — ὁ, ἀκούσας Ced. — τὸν add. Ced. — ὁ, π. ἀ. δ. π. εἰ τὸν ὁ. ἢ. ἀ. παραπέμψαι ἢ κἂν τὴν ἀ. Εἰζαντος δὲ τοῦ χαγάνου, παραυλαχὴν αὐτῷ ὤθησεν ἐπέμψαι διὰ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ἐπιβουλεύεσθαι, ἐντεταλμένος τοῖς αὐτοῖς ἵνα ὅταν δηλώσῃ αὐτοῖς, ἀνέλθωσι Ἰουστινιανόν Ced. — 16. Τούτων δὲ δι' οἰκίτου τοῦ χαγάνου τῇ Θεοδῶρᾳ μνησθέντων καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ γνωσθέντων, προσκαλεσάμενος τοῦ· ἐκ χαγάνου φύλακας, τούτους ἐφένευσαι, αὐθιῶς δὲ ἀποστείλαι· Θεοδώραν εἰς· Χοζαρίαν· ἀπὸ δὲ Φαναγουρίας αὐτὴς δραπέτευσας εἰς τὸ σι. κατήλθε, καὶ πλοῖον ἐμβὰς ἔρχεται μέχρι Συμβόδιου, κτλ. Ced. — Ced. 779,17—780,5 — ἀπέγνωσαν πάντες τὴν ἐκτὸς σωτηρίαν, Μαυράκης δὲ, ὁ οἰκιστὴς αὐτοῦ ἀνδρῶπος ἢ. ἀ. ἰδοὺ ἀποδηήσομεν ὁ. τὰς· τῷ Θεῷ περὶ τῆς σωτηρίας σου, ἵνα, ἐάν ὁ Θεὸς ἀποδώσει σοὶ τὴν β. σου, μηδὲν ἀμύνῃ τῷ ἐχθρῷ σου. Ὁ δὲ καταποντίζσαι· ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει ἐν θ. «Ἐάν φ. τ. ἐξ ἀ. ὁ Θεὸς ἐν· αὐτῇ με καταποντίζσαι Κύριος. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν Δάνουδιν ποταμὸν ἀποστέλλει Σέφρανον πρ. Τ. Ced. — μοι· cod ἄρχοντα Βουλγαρίας· ἐπὶ τῷ δ. Ced. — συναρσιν ὅπως κρατήσῃ τῆς προγονικῆς· ἀ. βασιλείας ὑποσχόμενος ὁ. πολλὰ Ced. — Ced. 780,3 — 11. Αὐτοῦ δὲ πάντα ποιεῖν μετ' ὅρκου ὑποσχομένου, συγκινεῖ πάντα τὸν λαὸν τῶν Βουλγάρων καὶ Σαλαβῶν· καὶ ὁλοσθέντες. — ἐπὶ τὴν βασιλίδαν ἔρχονται ἅμα τῷ Ἰουστινιανῷ, ἡτλήκεισαν δὲ εἰ· τὴν Χαροῖαν πόρταν καὶ ἐκ· τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἐπὶ ὃ ἡμέραις προσελθὼν τοῖς ἐν τῇ πόλει μέλλον ὑβρίζετο Ced. — Ὁ δὲ Ἰ. μετ' ὀλίγων Ῥωμαίων διὰ τοῦ ἀ. εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁδὸν ἀνασκαφῆς βάλων πρὸς βραγὺ ἐσχίγησεν ἐν τῷ π. βλ. Ced. — τῇ λεγομένῃ? ἀφίκετο ἄγων μετ' αὐτοῦ χρήματα πᾶνπολλα. Ἦ δὲ α. τὴν β. τὸν δὲ τῆς ἀρχιερρωσύνης· ὁρῶν κατεῖχε Καλλίνικος Ced. — π. τῆς βασιλείας Ἰ. αἶνι τοῦ διν. Μ. 2. om. l'arg. 1708 εἰ. cul. — Ced. 780,14 — 17 l. ad β' β' ἐτῆς παραλαβὼν τὴν β. δ. τῷ Τ. καὶ βασιλικὰ σκεῦη Ced. — τῆς· Τ. τῆς κόψας· τὰ νῦν λ. Ζ. ἀπέλυσεν αὐτὴν ἐν εἰρήνῃ Ced. — Ἀψίμαρος· δὲ φεύγων εἰς· Ἀπολλωνιάδα· συλλαβὰς τε, καὶ πρὸς· Ἰουστινιανὸν ἀγεται· ὡσαύτως· δὲ καὶ

circumegit et Haecelium, ejus fratrem, cum omnibus qui sub eo merebantur proceribus, laqueo ad murum suspendit; Apsimarum autem et Leontium eatenis vinetos adduci jussit ante sedem imperatoriam in Hippodromo, et eorum cervices pedibus calcabat donec circi munus exhiberetur; populo clamante: «Super aspidem et basiliscum ambulasti et conculcasti leonem et draconem.» Demum in cynegium missos capite plectit.

Callinicum patriarcham oculis orbatum in exilium egit, et multos inter cives morte multavit. Cyriacum autem in insula Amastride reclusum, qui praedixerat regnum ipsi denno restituendum, in patriarcham elegit.

Tum contra omnes furore percitus, ingentem elvium militumque multitudinem interfecit: alios enim publice jugulavit, alios excoaravit, alios ad convivium invitatos veneno crudeliter sustulit, alios in exilium egit; unde terror tantus urbem invasit ut nonnulli ad barbaros fugerent.

ἔξοριαν^α δὴθεν ἐφυλάκισεν, θέν^α τοσοῦτον δέος τοὺς βαρβάρους.

Mittens autem, Theodoram ex Chazaria et Tiberium, filium ejus, reducidos curavit, qui una cum eo imperiali dignitate potiti sunt.

Pacem cum Bulgaris compositam fregit et contra eos movens clade affectus est; fugiens in quoddam castellum se recepit, unde, nervis equorum incisis, in scapham conscendens, Copolim cum dedecore reversus est.

Justinianus, acceptarum quondam a Chersonitis in exilio injuriarum memor, Maurum patricium mittens cum classe, omnes occidi et pueros ad terram allidi jussit.

Sed qui conviciis Justinianum affecerant, Philippicum, Nicephori patricii filium, dictum etiam Bardanem, qui in visione aquilam viderat seipsum protegentem, qui quosdam seduxerat milites ad suamque amicitiam propter Justiniani immanitatem allexerat, acclamaverunt et cum magna classe miserunt ad urbem.

Variae lectiones et notae.

Ἡράκλειος ἀπὸ Θράκης μετὰ τινων ἐτέρων ἀρχόντων καὶ ἐν τῇ τείλει (χειμῶνι) Λεὼν πάντας ἐπολύκισεν· ἀποστείλας δὲ καὶ εἰς τὰ μεσόγαια πάντα πλείους ἐξ αὐτῶν εὐρών ἕως ψ' πάντας ἀπέκτεινε, τὸν δὲ Ἀφ. καὶ τοὺς Α. Ced. 780, 17 781, 5. ^α καὶ πᾶσι cod. ^β πομπεύσας δεδομένους ἐν τῇ πόλει, ἱππικῶν γενομένων, ἤγαγον δεδεμένους καὶ ἔρριψαν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, πατήσαντος δὲ εἰς τοὺς τραχήλους α. ἀγ. ἀπ. τοῦ σ' β. ἐπεδόξ δ. Ced. ^γ ἐπιδοξή καὶ τὰ ἐξῆς Ced. ut Ps. xci, 13 καταπατήσεις. ^δ Ced. 781, 3-6. ^ε ἐκ. Ced. ^ς ἐν ΚΠ. δὲ Κύρον τὸν ἐν τῇ ν. Ἀμάστριδι ε. ὡς πρ. Ced. 14 π. πρ. ἀν. δὲ πλ. ἐκ τ. τοῦ π. καὶ τοῦ στ. καταλ. ἀπόλωσαν Ced. 781, 5-3. ^ζ πρὸ ἔξωρ. δ. ἐπολύκισε cod. ^η ἐντεῦθεν φόδος μέγας συνέχευε πάντας Ced. ^θ Ἀπέστειλε δὲ στόλον μέγαν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ Χ. α. τ. λ. καὶ ἀπ. ἡγ. τὴν Θ. καὶ Τ. τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἔστεφεν αὐτούς Ced. 781, 8-15. ^ι 707. ^κ Τῷ γ' αὐτοῦ ἔπειτα ἰ. τὴν μεταξὺ Ρωμῶν καὶ Β. τ. διέστρεψε — κατὰ τοῦ Τέρβελι ἐχώρησε, καταλαβὼν τὴν Ἀρχαίαν· καὶ ἀφυλάκτως τοῦ στρατοῦ ἀπληκυσάτος, ὡς εἶδον αὐτὸν οἱ Βούλγαροι ἀσυντάκτως διασκορπισόμενον ἐπιρρίψαντες πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ φόνον ἐποίησαν· ὃ δὲ ἰ. σὺν οἰγίοις εἰσὶ ἐν τῇ κάστρῳ κατ. — τ. ε. αὐτοῦ ν. διὰ τῆς νυκτὸς τοῖς πλοίοις ἐπ. λαθραίως ἔφυγε καὶ μετ' α. ἐν τῇ πόλει παρεγένετο Ced. 781, 16-782, 5. ^λ 710 — Ced. 782, 5-19 variat et plura habet. ^μ 711 — Ced. 782, 19-783, 3 ampliora. ^ν ὑπονοθεύσα; — ἐλύσας cod.

Α σάμενος καὶ κατὰ τὴν πόλιν θριαμβεύσας, καὶ Ἡράκλειον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν πᾶσι ^α τοῖς συνασπισομένοις αὐτῷ ἀρχουσιν ἐν τῇ τάξει ἀνεσκολόπισεν, Ἀψίμαρον δὲ καὶ Λεόντιον ^β (τοὺς βασιλεῖς) ἀλύσει δεσμεύσας, ἤγαγεν ἐν τῇ καθίσματι τοῦ Ἱπποδρόμου, καὶ τοὺς αὐχένους αὐτῶν πατεῖν· τοὺς ἄχρις ἀπολύσεις τοῦ α' βασιλ. δὲ δημοσ. ἔδωκε· Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέθηκε ^γ καὶ κατεπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα· καὶ (οὕτως) ἀποστείλας αὐτοὺς ἐν τῇ κυνήγιῳ ἀπεκεφάλισεν.

^δ (3) Καλλίνικον δὲ τὸν πατριάρχην τυφλώσας ἐξώρισεν ^ε (καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπόλωσε θανάτῳ). Κυριακὸν ^ς δὲ τὸν ἐν τῇ νήσῳ Ἀμάστριδι ἐγκλειστον (θῶτα) ὡς προαγορεύσαντα αὐτῷ τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν, προεδάλετο Β πατριάρχην.

(4) Καὶ κατὰ πάντων οὖν μανεῖς καὶ λυτῆσας, ἀναριθμητον πλῆθος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ συλλόγου διέφθειρεν (τοὺς μὲν γὰρ προφανῶς ἔσφαξε, τοὺς δὲ νυκτὸς ἐσάρκισε· καὶ τοὺς μὲν πρὸς ἀριστοδείπνα κλητορεύων, φαρμάκῳ (160^α) δεινῶς τῆς παρούσης ζωῆς ἀπεστέρει, τοὺς δὲ πρὸς κατεχε τὴν πόλιν (ὡς καὶ τινὰς αὐτομολήσαι πρὸς

(5) Ἀποστείλας ^α δὲ ἤγαγε Θεοδώραν τὴν ἐκ Χαζαρίας καὶ Τιβέριον υἱὸν αὐτῆς, καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ.

624 ^β Ἀύσα δὲ ^γ τὴν εἰρήνην τῶν Βουλγάρων, ἐπεστράτευσεν κατ' αὐτῶν, καὶ ἡττηθεῖς, καὶ ἐν φρουρίῳ καταφυγὼν, καὶ τοὺς ἱπποὺς νευροκοπήσας, εἰς τὰ σκάφη ἐπιβὰς, μετ' αἰσχύνῃς ἤλθεν ἐν ΚΠ.

(7) Χερσωνίταις δὲ μνησικακῶν ἀπὸ τῆς ἔξορας αὐτοῦ, ἀποστείλας Μαῦρον πατρίκιον μετὰ στόλου, πάντας ἀπέκτεινε, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν κατήδαψεν.

(8) Οἱ δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν καθυδρίσαντας καὶ τὸν ἐκεῖσε ἐξόριστον ὑπὸ Ἀψίμαρου Φιλίππικόν, υἱὸν Νικηφόρου τοῦ πατρίκιου, τοῦτον ἀετὸν ὀρώντα ἐν ὁράματι σκέπτοντα αὐτὸν, τὸν καὶ Βαρδάνην λεγόμενον, τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὑπονοθεύσαντα ^α καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν ἐλύσαντα διὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀπῆλειαν καὶ ὀμότητα, τοῦτον βασιλεῖα εὐφῆ- ^β μῃσαν καὶ μετὰ στόλου ἐξέπεμψαν πρὸς τὴν πόλιν.

“ (9) Ὅπερ γνοῦς Ἰουστινιανὸς καὶ πλεῖον φο-
 βηθεὶς ἅμα καὶ θυμωθεὶς, ἀνῆλθε μέχρι Σινώπης,
 ἀκριδέστερον περὶ τοῦτου μάθησάμενος. Τοῦ δὲ
 Φιλιππικοῦ τὴν πόλιν σὺν τῷ στόλῳ καταλαβόντος,
 Ἰουστινιανὸς πρὸς τὸν Δαματρίον ἀπέδρα, καταλει-
 φθεὶς ὑπὸ πάντων. Ὅν αὐτίκα Φιλιππικὸς χειρω-
 σάμενος, τὴν “ κεφαλὴν ἀφείλετο καὶ τοῖς Σκύθαις
 ἐξέπεμψε.

ΣΜΔ'. Βασιλεία Φιλιππικοῦ.

“ Μετὰ δὲ “ Ἰουστινιανὸν τὸ β' ἐβασίλευσε Φιλιπ-
 πικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ἐτ' β', δς ἐν ταῖς διαλαλῶν
 αὐτοῦ λόγιος καὶ **625** ἐχέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ
 ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ “ αἰσχυρὸς τὸν βίον διατελὼν,
 πάντῃ ἀδόκιμος ἐδείκνυτο “.

(2) Ἦν δὲ “ καὶ κακοδόξος, μὴ αἰσχυνοὺς κινη-
 θῆναι κατὰ τῆς ἀγίας [ς'] συνόδου, ταύτην ἀνατρέ-
 ψαι σπαύδων.

“ (3) Ἐφ' οὗ καὶ οἱ Βούλγαροι “ μέχρι “ τῆς
 Χρυσῆς πόρτης “ αἰχμαλωσίαν ποιήσαντες ὑπέ-
 στρεψαν.

“ (4) Ὅ δὲ “ ἱππικοῦ τελουμένου καὶ τῶν Πρασι-
 νων νικησάντων, ἰδοὺς αὐτῷ μετὰ δοχῆς καὶ ὀργά-
 νων εἰσελθεῖν, καὶ λούσασθαι εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ
 Ζευξίππου καὶ μετὰ πολιτῶν αἰσχυρῶν ἐστιασθῆναι.

(5) Ἐν δὲ τῷ “ μερεντίζειν αὐτὸν, ἦγον μεσημ-
 ρίζειν, αἰφνης Γεώργιος πατρικίος, ὃ καὶ ἐπὶ κλην
 Βόραφος, ἐξ ἐπιτροπῆς Θεοδώρου πατρικίου τοῦ
 Μυάκη, μετὰ ταξωτῶν ἐκ τῆς Θράκης εἰσδραμόν-
 τες, καὶ ἀρπάσαντες τὸν Φιλιππικόν, καὶ ἀνεγκόν-
 τες εἰς τὸ ὀρνυτοῦριον τῶν Πρασίνων, ἐτύφλωσαν.

(6) Καὶ “ ἐπισυναχθέντος τοῦ λαοῦ τῇ ἐπαύριον
 εἰς τὴν “ Μεγάλῃν ἐκκλησίαν, ἔσταψαν Ἀρτέμιον
 πρωτασεκρήτην.

626 ΣΜΕ'. Βασιλεία Ἀρτεμίου.

Μετὰ δὲ Φιλιππικὸν ἐβασίλευσεν Ἀρτέμιος “ ὁ καὶ
 Ἀναστάσιος ἐτ' β', λογιώτατος “ ὢν, δς προεβί-
 λετο στρατηγὸς εἰς τὰ καθάλαριχά θέματα καὶ
 εἰς τὰ πολιτικὰ λογιωτάτους καὶ ἱκανωτάτους,
 ὥστε “ ἐν ἀδείᾳ διατελεῖν.

(2) Οὗτος “, Γεώργιον καὶ Θεόδωρον τοὺς πατρι-
 κίους ἀκτυφλώσας, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίκῃ “.

Variae lectiones et notae.

“ Ced. 783,3-784,10. “ τὴν — ἐξ. om. Slav. Ἠλίας τῷ παραμυθῶν τὴν x. αὐτοῦ ἐξέτερε καὶ
 πρὸς Φιλιππικὸν ἀπέστειλε. αὐτὸς δὲ ἄγρι· Ῥώμης ταύτην ἐξ. Ced. “ 712. “ Οὗτος δὲ φ. ὁ καὶ B.
 ἐν μὲν ταῖς Ced. 785,21-785,1. “ ἀσέμνω καὶ ἀνικάνω καὶ Ced. Leo. “ εὖρε γὰρ ὁμόφρωνας
 αὐτοῦ αὐτὸν τε τὸν Ἰω. δν ἐποίησε πατριάρχην καὶ ἄλλους ὁμ. αὐτοῦ, καὶ ἐγγράφως ἀνεβίβασεν
 αὐτὴν Ced. 785,3-5 Leo. “ Ἐμμανῶ· γὰρ κινηθεὶς x. τῆς α. c' s. ἀνατρέπειν ἱεραυδοῦ τὰ ὄπ. αὐτῆς
 δογματισθέντα Ced. 785,1-3. “ Ced. 785,3-9· Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ B. “ διὰ τοῦ Φιλία λάθρα τῷ
 στενῷ ἐπιβρίθαντες Ced. “ ἔως Ced. “ π. διέδραμον τὸν ἀριθμόν τῶν σφαγέντων καὶ αἰχμαλωτισθέν-
 των ὑπὲρ ὀριζήσαντα, λέγειν οὐκ ἔχομεν· αὐτοὶ δὲ ἀδελφεὶς εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ὄπ. Ced. “ 713.
 “ Τῷ β' εἶται ἐξ. τῷ Φιλιππικῷ μ. τιμῶν π. ἀριστῆσαι Ced. 785,10. “ Ἐν δὲ τῷ Σαββάτῳ τῆς Πεντη-
 κοστῆς μεσημβρίας ἐξάπινα διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν Ῥούρος πρωτοστράτηγος τοῦ Ὁφελίου
 μεθ' ὧν εἶχεν ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ εἰσδραμὼν εἰς τὸ παλάτιον ἤρπασε τὸν φ. καὶ ἤγαγεν εἰς τὸ ἄρματώριον
 τῶν Πρ. καὶ ἐκ. αὐτὸν μὲν δὲ γνόντος Ced. 785,11-15. “ Τῇ δὲ ἐκ. ἤγον τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς
 συν. Ced. 785,15 19. “ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐστέρθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτασεκρήτης μετονομασθεὶς
 Ἀναστάσιος ὑπὸ Ἰω. πατριάρχου αἰρετικοῦ Ced. “ Ἀρ. ὁ καὶ Ἀν. ἐ. β'. οὗτος x. ὢν πρ. στρατηγὸν
 ἱκανωτάτος εἰς τὰ x. Ἀφόντα τὸν Ἰσαυρον καὶ ἕτερον λογιώτανον εἰς τὰ π. Ced. 785,20-21. “ λογ. —
 διατ. om. Slav. “ καὶ τοῦτου ἐν ἀδ. διετέλει Ced. “ Ὁ θ. καὶ Γ. Ced. 785,21-786,1. “ εἰς Θεσσα-
 λονίκην ἐξ. Ced.

A Quod cognoscens Justinianus, timore simul et
 furore percitus, ad Sinopen usque processit ut
 certiora edoceret. Philippico vero cum classe
 ad urbem applicante, ipse ad Damatryn recessit
 ab omnibus derelictus. Quo statim comprehenso
 Philippicus caput ejus amputari et Scythiis mitti
 jussit.

CCXLIV. Regnum Philippici.

Post Justinianum iterum solio potitum imperavit
 Philippus, qui et Bardanes, annis 2. Hic in collo-
 quiis facundus et prudens habebatur, at rebus
 agendis inhonestam ac tantae dignitati imparem
 vitam vivens, ab omnibus reprobatus est.

Prava etiam dogmata amplexus, adversus san-
 ctam synodum sextam invehi non erubuit, et eam
 subvertere conatus est.

Eo imperante, Bulgari usque ad Auream portam
 processerunt, ingenti strage edita.

In celebratione ludorum Circensium cum ex
 Prasinorum parte victoria stisset, imperatori
 placuit cum musicis instrumentis et vario apparatu
 ad balneum Zeuxippi lavaturus procedere et cum
 quibusdam ignobilibus prandere.

Cum vero quieti sub meridiem indulgeret, Georg-
 ius patricius, cognomine Boraphus, consilio
 Theodori patricii Myacii, cum praesidiariis Thraci-
 us repente irrumpens et Philippicum comprehen-
 dens, in Prasinorum ornatorium abduxit eique
 oculos effodit.

Postera die populo in Magna ecclesia congregato
 Artemius protasecretis coronatus est.

CCXLV. Regnum Artemii.

Post Philippicum imperavit Artemius, qui et
 Anastasius, annis 2. Eloquentissimus erat. Duces
 autem probatissimos, qui equestres regerent ordi-
 nes, aliosque eruditissimos qui res politicas admi-
 nistrarent, instituit, ita ut ipse a tumultu immunis
 vivere posset.

Patricios Georgium et Theodorum oculis orbatos
 Thessalonicam relegavit.

Arabibus porro in Romanum imperium terra A
marique arma paratilibus, nudtatum est imperatori
eos ad urbem accedere. Tum vero celoces naves
et dromones cepit condere et maritima et terrestria
urbis mœnia restaurare; arcobalistas et alias
machinas ad urbis propugnationem disposuit, et
horrea frumento implevit.

Interea Germanus e Cyzico Cpolim transfertur,
et decretum super ea translatione promulgatum
fuit suffragio atque consensu religiosorum presby-
terorum et diaconorum et sacri senatus : « Divina
gratia quæ infirma semper curat et quæ desunt
adimplet, Germanum sanctissimum præsidem Cy-
zicenorum urbis in episcopum hujus a Deo custo-
ditæ urbis et reginæ urbium transfert, imperante
Artemio. »

Porro Artemius, intelligens Agarenorum classem
in Phœniciam ligna secandi causa solvisse, Joan-
nem clericum, qui et Joannaces dicebatur, cum na-
vibus in Phœniciam misit ad incendenda ligna
reliquumque Agarenorum apparatus.

Seditione autem in classe excitata, imperatorem
contempserunt et Joannem gladiis peremerunt; quo
facto seditiosi ad urbem reginam puppes con-
verterunt.

Cum vero ad Adramytium applicuissent, invene-
runt Theodosium quemdam, publicorum vectiga-
lium exactorem, pium ac a rebus agendis alienum,
quem imperatorem, quod sine duce erant, renun-
tiaverunt. Ille fuga lapsus in monte delituit, quem
invenientes vimque multam inferentes imperatorem
salutaverunt.

Quo comperto Artemius, urbe munita, in urbem
Nicaeam recessit. Porro inter utramque classem,
urbis nempe et Theodosii, per menses sex continuos
pugnatum est.

Theodosius autem, freto trajecto, cum manu
valida urbem occupat, per murum portæ Blacher-
narum ingressus; marini, per civitatem effusi,
magnam stragem edunt, nulli parcentes; Germa-
num verò patriarcham et Artemii optimates com-
prehensos Nicaeam deportant. Artemius, iis con-
spectis, fide immunitatis accepta, monasticum
habitum induit. Eum Theodosius Thessalonicam in
exsilium egit.

(3) Τῶν δὲ Ἀράβων ἐπιτιζομένων κατὰ Ῥωμα-
νίας διὰ τὴ γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπηγγέλει τῷ βασιλεῖ
κατὰ τῆς πόλεως τούτους παραγίνεσθαι. Ὁ δὲ ἤρ-
ξατο κτίζειν δρόμους τε ὁ δὲ τῆς καὶ τὰ παρὰ τὴν
τείχη ἀνακαίνιζεν (ὡσαύτως) καὶ τὰ χερσαία (160^β)
(τοξοβολίστραις τε καὶ λοιπαῖς) ὁπλίσεις τὴν πόλιν
κατωχύρωσε) καὶ γεννημάτων τὰ ὄρεα ὅ ἐπλή-
ρωσεν.

(4) Ἐπὶ τούτου (καὶ) Γερμανὸς ἐκ Ῥοδίων
μετατίθεται εἰς ΚΠ. καὶ κιτατίριον ὅς (δὲ) μεταθε-
σίμου ἐκπεφώνηται ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφι-
λεστάτων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς
ἐκκλησίας συγκαλήτου ἐκφωνηθέν. « Ἡ θεία χάρις ἡ
πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ [ἐλ]λείποντα
ἀναπληροῦσα μετατίθεται Γερμανὸν ἐν ὁσίωντατον
πρόεδρον τῆς Κυζικηνῶν πόλεως εἰς ἐπίσκοπον τῆς
ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλέως τῶν
πόλεων ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως. »

(5) Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι στόλος ἐξῆλθε τῶν
Ἀγαρηνῶν 627 πρὸς τὸ κόψαι ξύλα ἐπὶ τὸν
Φοίνικα, ἀπέστειλε ὁ στόλον (μετὰ κληρικῶν
Ἰωάννου ὀνόματι, ὃν καὶ Ἰωαννάνην ἐπίκλησκον)
πρὸς τὸ καῦσαι τὴν ξυλὴν εἰς τὸν Φοίνικα καὶ τὴν
ἐξάρτησιν τῶν Ἀγαρηνῶν.

(6) Ὁ δὲ στόλος, στασιάσας, τὸν μὲν βασιλεῖα
ἀνίστασθαι, τὸν δὲ Ἰωαννάνην ῥομφαίᾳ ἀνέκλινεν. Οἱ
δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀντάραντες ἀνῆρχοντο κατὰ
τῆς βασιλέως πόλεως.

(7) Ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ Ἀδραμυτίῳ εὗρον
ἐκεῖ Θεοδόσιον ἐκλήπτορα τῶν δημοσίων φόρων,
εὐσεβῆ καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀνηγγέυσαν αὐτὸν βα-
σιλεῖ (ὡς μὴ τινα ἔχοντες αὐτοῖς ἀρχοντα. Ὁ δὲ
φυγὴ χρησάμενος εἰς τὸ ὄρος ἐκρύβη. Εὐρόντες δὲ
αὐτὸν εὐφήμεσαν βασιλεῖ πολλὰ τούτου βιασάμε-
νοι).

(8) Ὅπερ μαθὼν Ἀρτέμιος, τὴν πόλιν ὀχυρώ-
σας, ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει κατέφυγεν. ὁ δὲ τῆς πό-
λεως στόλος καὶ ὁ τοῦ Θεοδοσίου μέχρι μηνῶν ἐξ
ἀλλήλους κατεπολέμουν.

(9) Περὰ τὰς δὲ Θεοδοσίος ἐπὶ τὰ ὄρη μέρη
ἐν ὧν βαρεῖ τὴν πόλιν καταλαβάνει, καὶ διὰ τῆς
τῶν Βλαχερνῶν πόρτης τοῦ μοναστηρίου εἰσῆλθε,
τὴν τε πόλιν (καὶ τοὺς ἀρχοντας) οἱ πλωῖμοι πραι-
δεύσαντες, μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδενὸς
φεισάμενοι. τὸν δὲ πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τοὺς
ἀρχοντας Ἀρτεμίου συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπέ-
γαγον. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος τούτους θεασάμενος, λό-
γον τε ἀπαθείας λαβὼν τὸ μοναστήριον περιέβαλετο
σχυρῶς, ὃν Θεοδοσίος ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐξώρισεν.

Variae lectiones et notæ.

Ἔδ. 786,1-5. Ἔδ. καὶ 5. Ἔδ. ὅρα cod. 715 — Ἔδ. 786,5-12. Ἔδ. μητροπόλεω;
add. Ἔδ. Leo. Ἔδ. κυρτατόρη cod. Ἔδ. τῶν τε ἐπισκόπων ἢ Ἔδ. τοῦ θεωριεστάτου πρεσβυ-
τέρου καὶ διακόνου καὶ τῆς ἰ. ο. ε. ἢ Leo. Ἔδ. Κ. μητροπ. Ἔδ. Leo. Ἔδ. ἀρχιεπ. Ἔδ. ὁ. πόλεως Ἔδ.
Leo. Ἔδ. 786,12-14. Ἔδ. ἱ. Σαρακηνικός πρ. Ἔδ. εἰς τὸν Ἔδ. ἐξαρτῶσα στόλον ἐξαπέστειλε
Ἔδ. τὴν τοιαύτην Ἔ. Ἔδ. Ἐλθόντες δὲ τοῦ στόλου ἐν τῇ Ῥόδῳ ἐστασίασε καὶ τὸν μὲν β. ἄν.
τὸν δὲ στρατηγὸν αὐτὸν ἰω. β. ἄν. καὶ εὐθέως x. τῆ; β. ἀνέπλευσαν Ἔδ. 786,15-17. Ἔδ. 786,17-19:
Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἔδ. ε. δὲ ἐν Leo. Ἔδ. Ἀδραμυτίῳ cod. ἐκεῖσε Ἔδ. ὁ. διοικήτην ἐν Ἔδ.
Ἔδ. 786,19-22. Ἔδ. ἀλλήλους Ἔδ. 716 — Ἔδ. 786,22-787,6. Ὁ δὲ θ. διαβ. ε. ἐπὶ. καὶ τοὺς
ἐν τῇ τείχει τῶν Βλ. φύλακας ὁμοῦς διαφθεῖρα; τὴν εἰσοδὸν ἔσχε, τὴν δὲ π. Ἔδ. οὗς θ. Ἀρ. Ἔδ.
κα: εἰ; Θεσσαλονίκην ἐξορίζεται Ἔδ.

ΣΜΓ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαυροῦ.

A

CCXLVI. De Leone Isauro.

628 Ἄνων δὲ ὁ Ἰσαυρος, τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶν, Ἀρτεμίου ὁπισταχῶν, οὐχ ὑπατάγη Θεοδοσίῳ, ἔχων συναγωνιζόμενον Ἀρτάβασδον Ἀρμένιον στρατηγόν. Ἀρμενιακῶν, ᾧ δοῦναι συνέθετο καὶ ἰδίαν θυγατέρα.

ΣΤ. Ζ. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ.

Θεοδόσιος ἐδασίλευσεν ἔτη β' (Ἀδραμυτινὸς τῷ γένει) ἐφ' ὧν χρόνων ἐπιστρατεύσας Μασαλμᾶ, ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμορίου γενόμενος, γράφει πρὸς Ἄνοντα τὸν Ἀρμένιον, στρατηγὸν ὄντα τῶν Ἀνατολικῶν. « Ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων σὴ ἐστίν, ἐλθὲ σὺν καὶ λαλήσωμεν τὰ πρὸς εἰρήνην (καὶ ποιῶ πάντα ὅσα θέλεις) ».

(2) Ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν ἀποστείλας ὑπάτους καὶ λόγον εἰρήνης ποιησάμενος, ὑπὸ πάντων ὡς βασιλεὺς εὐφημίσθη, καὶ ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἔρχεται μετὰ πολυχλίας, ἐν ᾗ τῷ τοῦ Θεοδοσίου υἱῷ περικυκλῶν [ἐν πολέμῳ], καὶ χειρωσάμενος μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας [πάσης] καὶ τῶν ἐν τέλει (ἐπιστῆμων ἀνδρῶν) τοῦ παλατίου, καταλαμβάνει τὴν Χρυσόπολιν.

(3) Ὁ δὲ Θεοδόσιος, λόγον ἀπαθείας παρ' αὐτοῦ λαβὼν, παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικῆς γινόμενος. (161) ΣΜΗ. Βασιλεία Λέοντος τοῦ καὶ Κόνωνος.

Μετὰ Θεοδόσιον ἐδασίλευσε Ἄνων ὁ Ἰσαυρος ὁ καὶ Κόνων ἔτη κα'. Θεοδοσίῳ γὰρ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύοντος, Ἰαζήθ τοῦ τῆς Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἐξουσίας, δύο τινὲς θεομάχοι Ἑβραῖων παῖδες (οἱ δὲ καὶ πάντοτε τραχηλιῶντες κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ φρουραττόμενοι ταραταίαι καὶ βωμολοχίαι, καὶ δαιμονιώδεσιν οἰωνισμασι σχολάζοντες, ὡς δῆθεν ἀστρολογικὴν τινα μεταδιώκοντες ἐπιστήμην, καταλαμβάνουσι τὴν τῶν Ἀράβων βασιλικὴν αὐλήν καὶ δὴ καταμηνύοντες τῷ πρόρρηθέντι Ἰαζήθ, καὶ τούτῳ χρησιμείας πολυζῶτας καὶ πολυχρονίους διαμῶνῃς μυστοῦνται εἰγε ἀρα τὴν θεανδρικὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ἐκ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑπ' αὐτῷ οὐσῶν ἀπολείπειν. Καὶ δὴ ὁ φιλόζωος ἐκείνος, καὶ χοιρῶδης, ὑπακούσας τῇ συμβουλῇ

Leo vero, orientalium copiarum dux, Artemii partibus propugnatis, Theodosio minime paruit. Auxiliatorem habuit Artabasdam, Armenum, et Armenicarum cohortium ducem, cui filium in matrimonium dare pollicitus fuerat.

CCXLVII. De regno Theodosii Adramytini.

Theodosius, Adramytinus genere, imperavit annos 2. Eo tempore Masalmas, Saracenorum dux, contra Romanos movit, et usque ad Amorium progressus, scripsit ad Leonem Armenum, ducem Orientalium partium, his verbis: « Imperium Romanorum tuum est; veni ergo ut de pace agamus » B et quidvis vis facio.

Leo, viris consularibus ad eum missis, cum fidem pacis dedisset, ab omnibus salutatur imperator. Tum Nicomediam multis stipatus se contulit, ubi Theodosii filium cum omni imperatorio apparatu et palatii optimatibus obviam factum comprehendens, ad Chrysopolin accedit.

Theodosius, a Leone fidem immunitatis accipiens, imperium abdicat et cum filio clericorum albo ascribitur.

CCXLVIII. Regnum Leonis, qui et Conon

Post Theodosium Leo Isaurus, qui et Conon, imperavit annos 25. Regnante Theodosio, ejus prædecessore, et apud Arabes Vezid supremam exercente potestatem, duo Hebræorum filii, Dei inimici semper et ubique rebellantes adversus Dominum et adversus Christum ejus prodigiis superbientes, et impietatibus diabolicisque sortilegiis vacantes, ut qui astrologica scientiæ operam dant, Arabum regiam et eorum ducem lesid adeuntes, ei stabile et multorum annorum imperium vaticinantur, modo Christi Dei et hominis et Deiparentis effigies in omnibus ecclesiis per suam ditionem destruat. Impostorum consilio morem gessit imbecillus et auilleus homo, et omnes ecclesias quæ sub ejus ditione erant conturbavit. Sed pœnas dedit miser; eum enim nondum anno

Variae lectiones et notæ.

« Rubrica quæ in codice fuerat evanuit M. 2, π. τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου repetitum Par. 1706 om. » Ced. 787,6-10. « Ἀρτεμίου cod. » τῶν add. Ced. « καὶ δ. σ. Ced. » Rubrica M. 2, Par. 1708, in codice evanuit. « Ced. 787,11-15. Θ. βασιλεὺς Ῥωμαίων ἔτη β'. » ἐφ' οὗ M. ὁ τῶν Σ. ἀ. ἐπιστράτευσεν x. Ced. « Μασαλμῶς. » Α. τῶν ἀν. στρ. Ced. « σοὶ ἀρμάζει Ced. » Ced. 787,15-20. « π. καὶ ὡς β. φημισθεὶς ἐπὶ Ced. π. καὶ ὡς β. εὐφ. ἐπὶ Ced. » πλείστου στρατοῦ Ced. Leo. « τὸν υἱόν cod. » τοῦτον add. Leo. « καταλιμπάνει Leo. » Ced. 787,20-22. « λογ. cod. λόγον Leo, λόγους Ced. sed supra λόγον. » τῆς βασιλείας Ced. « κλ. σὺν τῷ υἱῷ γ. Ced. » Ced. 788,10-22 : Κόσμου ἔτος, γσθ', τῆς θείας σαρκώσεως ψγ' Α. ὁ καὶ Κ. ὁ Ἰ. καὶ εὐνομαχὸς ἐδ. ἂ. κθ'. πρὸ ὀλίγων τινῶν χρόνων τῆς βασιλείας Λέοντος Ἑβραῖοι τινες ἐκ λαοδικείας τῆς Φοινίκης ἦλθον πρὸς Ἰζήθ τὸν ἀρχηγόν Ἀράβων. « βωμολόχος ἐστὶν ὁ παυόργος καὶ ἀπαταίων ἀσεβὴς καὶ ἱερὸςυλος » τινες γὰρ ἐν τοῖς βωμοῖς λοχῶντες, τούτῃσιν ἐνεδρεύοντες τὰ τοῖς εἰδώλοις προσαγόμενα ἐσούλους (Σχολίων). « ἐπαγγελλόμενοι αὐτῷ ἔτη μ' κρατήσῃ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς εἰ τὰ; ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν τιμωμένας σεπτὰς εἰκόνας ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καταλύσει Ced. » Τούτοις πισθεὶς ὁ ἀνόητος Ἰζήθ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσατο κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων· ἀλλὰ χάριτι Χριστοῦ καὶ ταῖς προεδείαις τῆς πανάγνου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων συντόκως τετηνῶς οὐ διαπέμψαι αὐτὸ ἰδυνήθη εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ δ. γὰρ διήλθεν ἐν αὐτῷ; καὶ ἡ θ. δ. μ. ἀ. Ced.

elapso vindicta divina sustulit. Filius ejus regno potitus Hebraeos ut impostores necare voluit, quod illi sentientes profugi in partes Isauriae deflexerunt.

ἡγεμονίαν, ὡς ψευδομάντις 630 αὐτοὺς ἡδουλῆθη τοῖς Ἰσαυρικοῖς μέρεσιν.

Ibi cum se ad fontem quamdam refrigerarent, supervenit Leo, adolescentulus etiamnum, formosus ac procerus corpore, qui se sordida arte alebat, et prandendi gratia fonti ipse quoque assidens, jumentum onere levat. Huic illi, genio vaticinium suggerente, praedicant fore ut Romanorum imperio possiatur. Dissentiente et status sui vilitatem praetendente Leone, juramento fidem faciunt impii rem sic futuram. Interim postulant, si hunc eventum res ejus habuerint, facturum quod ab eo ipsi postulaturi essent. Erat in proximo templum Sancti Theodori; surgens statim miser Leo templum subit e sacros altaris cancellos tangens, fidejussorem dat magnum Christi martyrem Theodorum, stantibus Judaeis in introitu templi et juramentum ejus accipientibus. Quo facto ad sua quisque rediit.

ρον, ἐστώτων τῶν Ἰουδαίων ἐν τοῖς πυλῶσι τοῦ ὄχλου ἑκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Erat eo tempore orientalium partium dux Sisinus patricius. Ab eo militie ascriptus Leo, mox ad summam dignitatem evehitur, a Justiniano Rhinometo spatharius factus.

Deinde in occidentales partes missus et redux magna potius victoria, a Theodosio dux Orientis creatur.

Barbaris Campaniam, Amalphim et Neapolim vastantibus, Leo eo missus cum dromonibus centum et viginti, victor, gloriosa pace inrita, imperii insignia induit.

Ac statim ab exercitu Imperator salutatur. Et quidem Imperator Theodosius obviam ei occurrens, depositam de suo capite coronam imponit capiti Leonis.

Cum autem bonam famam sibi comparasset Leo, ecce nequam veneficique Judaei palatium invadunt; deinde, a juveni principe fidei acceptae debitum inexorabiliter exigunt. Eo autem promittente se libenter eam soluturum, dixerunt impii: «Hoc a te postulamus, potentissime Imperator, ut nomen Nazareni Jesu et ejus Matris ab omni historia eo-

τῶν ἀπατεμένων, πάρας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἡ αὐτοῦ οὐρας διατάλυσεν. Ἀλλ' ἡπατήθη ὁ δολίαιος; μετήλθε γὰρ αὐτὸν ἡ θεία δίκη, ὅπως διελθόντος ἐνταυτοῦ οὐδ' οὐδὲ διαδεξάμενος τὴν ἀποκτείναι, ὃ καὶ μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν

(2) Εἰς πηγὴν δὲ τινα ἀποψυχόντων αὐτῶν, ἰδοὺ, οὗτος ὁ Λέων, νεανίσκος ἐστὶ ὢν, καλὸς τῷ εἶδει καὶ εὐμυχῆς τῷ σώματι, βάναντος τὴν τέχνην καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ζωὴν ποριζόμενος; καὶ (δὴ) ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρτον περιελάβεν, ἐκάθισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ πηγῇ ὡς ἀριστῶν· εἴτα οἱ τῶν ἐγγαστριμύθων μύσται μυσούνται αὐτῷ τοῦ κατάρχει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τῶν σκήπτρων. Καὶ δὴ τοῦ Λέοντος ἀναβαλλομένου, (ἐπὶ τῇ εὐταλείᾳ αὐτοῦ ἀφορῶντος, ὅρκους) πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν (ὅτι ταῦτα οὕτως εἶχε γενέσθαι). Καὶ δὴ αἰτούντων αὐτῶν ὁμῶσαι αὐτοῖς, εἰ (ἄρα) εἰς πέρας ἔλθοι τοῦτο, εἴ τι ἂν αἰτηθῇ παρ' αὐτῶν, ἀνυπερβέτως δοθῆναι αὐτοῖς. Ἦν δὲ πλησίον ναὸς τοῦ ἁγίου Θεοδορίου (καὶ εὐθὺς εἰσελθὼν ὁ βάναντος Λέων καὶ τῶν ἱερῶν καγχῶν) τοῦ θυσιαστηρίου ἀφάμενος) δίδωκεν ἐγγυητὴν τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρον καὶ δεχομένον τὸν ὅρκον παρ' αὐτοῦ. Καὶ αὖθις

(3) Ἦν δὲ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶς τῷ τότε Σισίνιος πατρικίος, ἐφ' οὗ καὶ Λέων στρατολογήσθαι ἐν ὀλίγῳ (χρόνῳ εἰς προκοπὴν μεγίστην ἀναδιδάσκει) σταθάριος προχειρισθείς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινωμήτου.

(4) Καὶ εἰς τὰ ἐσπέρια (μέρη) ἐκπεμφθεὶς καὶ μετὰ μεγάλης νίκης ἀνελθὼν, προχειρίσθη παρὰ Θεοδοσίου στρατηγὸς Ἀνατολῆς.

(5) Καὶ δὴ Καμπανίας, καὶ Ἀμάλφης, καὶ Νεαπόλεως τηνικαῦτα βαρβαρίζαντων, καταλαβὼν δὲ ἐκεῖσε ἐν πλωτῆρσι δρόμῳ τὸν ἀριθμὸν ρκ', καὶ τροπαιοφόρος νικητὴς εἰρήνην βραβεύσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια.

(6) Καὶ αὖθις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ ἀφ' ὧν δὴ Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς προσυπαντᾷ αὐτῷ, καὶ ἄρας τὸν στέφανον ἐκ τῆς ἐξουτοῦ κεφαλῆς, περιτίθησι τῷ Λέοντι.

(7) Περιδοῆτον δὲ ἐπ' εὐφημίᾳ γανομένου τοῦ Λέοντος, ἰδοὺ οἱ φαρμακοὶ Ἰουδαῖοι δολίαι ἐισελαύνουσιν εἰς τὰ βασίλεια· εἴτα ὑπὸ τοῦ (161^η) νέου ἀνακτοῦ διεξολαβθέντες τὴν θρεῖλὴν ἀποτινύουσιν ἀσυγχώρητον. Τοῦ δὲ ἐτοίμως ἐπαγγελαμένου ἀποδιδῆναι αὐτοῖς, εἰπον οἱ θεομάχοι: «Τοῦτο αἰτούμεθα παρὰ σοῦ, κράτιστε βασιλεῦ, ἵνα τὸν χαρακτῆρα

Variae lectiones et notae.

Ἐξουσί. cod. — τὴν ἐξουσίαν ἐλ. αὐτῷ l. 15. ἡ γ. δεξ. Ced. ὅπερ μ. Ced. Ced. 788.22-789.9. μύσται τοῦ — σκήπτρων τούτων προλέγουσι δὲ Δ. πλ. ὑπ' αὐτῶν. οἱ καὶ αἰτοῦσιν ὅρκον εἰ εἰς π. ἐλθῇ τ. ὅπερ ἂν αἰθῶνται ποιῆσαι. Πλησιάζοντος δὲ ἐκεῖσε ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδορίου αὐτοῖς ὑποχωροῦσάντων οὖν ἀμφοτέρων Ced. αἰτοῦνται (αἰτοῦνται) αὐτῷ cod. καγγῶν cod. Ced. 789.9-14 ὑπὸ Σισινίου πατρικίου στρατολογεῖται ὁ Λ. καὶ ἐν. ὁ δὲ ὑπὸ Ἰουστινίου τοῦ ρ. σπ. γανόμενος Ced. 715 — Ced. 789.11-13 εἰς τὰ ἐ. πέμπεται, καὶ νικῆσας ὑπὸ Θ. (Ἀρτεμίου) στ. ἀν. γίνεται. 716. καὶ τῆς βασιλείας κρατεῖ τῷ προεξημένῳ τρόπῳ Ced. 789.12,13, praecedentia cum Leone gram. omitens. 723. τῷ ὧν ἐλθόν, καθὼς προεβήθη, οἱ μάντις οἱ χρησμοδοτήσαντες τῷ Λέοντι τὴν βασιλείαν καὶ ἀπαίτουσι παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόσχεσιν, ἔχουν τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων καθαίρειν, ὁποσάμηνον τῷ ἀπειθεῖ ποιῆσαντι οὕτως βίωσιν χρόνους ρ', κ. τ. λ. Ced. 793.18-794.1.

τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ ἐκ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπαλείψῃ. Καὶ τοῦτο ποῶν μᾶλλον βασιλεύειν ἀρχὴ χρόνων ᾧ ἐν τῇ γενεᾷ σου. Ὁ δὲ, εὐθὺς καὶ ἀσκήριτος τῇ πίστει, ἐτοιμώτατα τὸ αἰτηθὲν ἐπαγγέλλεται. Ὡς τῆς ἀνοίας! ὦ τῆς φρενοβλαείας! ὁ Χριστιανώτατος βασιλεὺς Ἑβραῖοις ὑπόσπονδος ὤφθη, ὁ τὰ σκήπτρα τῆς βασιλικῆς δυναστείας ὑπὸ Θεοῦ ἐγκειραρισμένος ὑπὸ θεομάχων ἀνδρῶν τερατεύεται.

“(8) Ἐτίχθη δὲ τῷ (δυσσεβεῖ) βασιλεῖ υἱὸς ἐνόματι Κωνσταντίνος (ὃν ἐν τῇ ἀγίᾳ κολυμβήθρᾳ φασὶν ἀφοδεῦσαι ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, δεινὸν καὶ δυσώδες προσημαινόντα τεκμήριον).

“(9) Ἐκμανεὶς οὖν κατὰ τῆς ὁρθῆς καὶ ἀρχαιοτάτης πίστεως, μεταστελλάμενος τὸν αἰδιμον Γερμανὸν τὸν πατριάρχην, ἤρξατο λόγους κινεῖν μετ’ ὁπουλλας, καὶ καταγινώσκειν πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ πατριάρχων καὶ πάντας 632 εἰδωλόλατρας ἀποκαλῶν ἐν τῇ προσκυνήσει τῶν ἁγίων εἰκόνων. (10) Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς (ταῦτα ἀκούσας) ἔφη (πρὸς αὐτόν)· Ἄκουσον, (ὦ) βασιλεῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σαρκὸς ἐπιφανέντος, πάντα εἰδωλολατρεῖα ἐκποδῶν γέγονε καὶ πᾶν ἀγαλμα εἰδωλικὸν ἐξηφάνισται, ὥς φησιν ὁ προφήτης Ζαχαρίας· Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος Σαδαὴθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδωλικῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν ἔσται μνηεῖα.

(11) Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀναστροφῆς καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων αὐτοῦ διδασκαλίας ἡμεῖς τοῦ νῦν παρήλθεν ἔτη ὧς, καὶ οἱ ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι διατρίψαντες Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ὁρθόδοξοι οὐδὲν τοιοῦτον περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐνενόησαν ἢ ἐλάλησαν· ἐξ ἀρχῆθεν γὰρ μετὰ τὴν Χριστοῦ εἰς οὐρανοῦς ἀνάληψιν ἡ εἰκονικὴ προσκυνήσις ἀνετυπώθη. Παρά τα γὰρ τῆς αἰμορροούσης εἰς τὴν ἐπ’ αὐτῇ γεγονυῖαν θαυματουργίαν ἡ τοῦ Χριστοῦ εἰκὼν ἐστηλογραφηθῆ, περὶ ἧς εἰκόνος Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἐν βιβλίῳ ζ’ οὕτως ἔφη· Ἐπειδὴ τῆσδε τῆς πόλεως Φιλίππου Καίσαρεως, ἣν Πανιάδα Φοίνικας προσαγορεύουσιν, εἰς μνηρὰ ἦλθον, οὐκ ἄξιον ἡγησάμεν· παρελθεῖν τὴν δὲ ἡγήνηται καὶ τοῖς ἡμᾶς μνημονεύεσθαι ἄξιον· τὴν γὰρ αἰμορροούσαν, ἣν ἐκ τῶν ἱερῶν Ἐλεγγυλίων πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν εὐρασθαι μεμαθῆκαμεν, ἐνθόδε ἔλεγον ὀρμίσσασθαι, τὸν τε οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δεῖκνυσθαι [καὶ] τῆς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς αὐτὴν θαυματουργίας· θαυμασὰ τρόπαια παραμύνη· ἱστάναί γὰρ ἐφ’ ὧς τοῦ λίθου πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τοῦ αὐτοῦ οἴκου.

A clesiastica tollas. Hoc faciens regnabis usque ad centum annos in tua progenie. Quod stultus et in fide parum stabilis homo libenter et sine mora promisit. O insipientia! Christianissimus imperator cum Hebraeis pactum inire cernitur; qui sceptrum imperatoris potestatis a Deo accepit, ab hominibus Deo infensis fascinatur.

Impio imperatori natus est filius nomine Constantinus, quem aiunt oletum in sacro lavacro emisisse, dirum ac fœdum futurae vitae indicium.

Imperator adversus rectam et antiquissimam fidem insauiens, accersito venerabili Germano patriarcha, cepit sermones proferre subdolos et insimulare eunuclos prædecessores suos imperatores et patriarchas, eosque idololatriæ accusare eo quod sacras adorassent imagines.

Ad hæc magnus ille Germanus: Audi, inquit, imperator, Christo in carne exhibitō, omnis idololatria abolita est omnisque impia imago sublata. Quomodo ait Zacharias propheta: Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, excindam e terra nomina simulacrorum, neque ulla in posterum erit eorum memoria.

Porro ab ejus ad nos conversione sanctorumque ejus apostolorum prædicatione usque nunc elapsi sunt septingenti sexaginta sex anni, et qui intra tot annos exsisterunt Patres ac doctores Ecclesiæ orthodoxi, nihil hujusmodi de sacris imaginibus cogitaverunt vel locuti sunt. Nam statim post Christi in cælos ascensionem depicta adorataque sunt imagines. Sic hæmorrhœissa in memoriam miraculi in se peracti effigiem Christi exculpendam curavit; de qua statim Eusebius in *Historia ecclesiastica* libro v sic loquitur: Quoniam hujusce urbis Philippi Cæsares, quam Phœnices Paniodon vocant, mentionem feci, non prætereundam duxi narrationem dignam quæ posteris nostris memoretur. Dicitur enim hæmorrhœissam, quam a sacris Evangelii a Salvatore nostro infirmitatis sanationem impetrasse cognoscimus, illinc ortam esse, ejusque domum in hac civitate ostendi, et ad miranda miraculi a Salvatore in eam facti remanere monumenta. Siquidem, ut fertur, posita est in excelso lapide prope domus illius januam statua anea mulierem genuflexam manibusque ante pectus extensis precantem representans: contra illam vero alia

Variae lectiones et notæ.

718 — Ced. 792.2-14 τῷ ὧς ἐστὶν ἐν. τῷ. Ἄδονται adit. Ced. υἱὸς δυσσεβίστατος καὶ τοῦ Ἀντι-χρίστου πρόδρομος K. ὁ καθάλλινος cod. 729 — Ced. 797.9-12: ἀναβῶς τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ προσετρίβετο, ὃν καὶ μ. ἦρ. τινὰς adit. Ced. πάντας τοὺς. βασιλ. καὶ πατριάρχ. cod. — β. καὶ ἱερῶν ὡς εἰδωλολατρῶν ἐκποδῶν ἐν Ced. Leo. Ced. 797.12-17 μ. i. Γ. Ced. Leo. ἡμῶν καὶ ἐξωστράκισται Leo. Ced. Z. ἐπὶ λ. Ced. Leo. — xiii, 2. Reliqua usque ad § 12 om. Ced. Leo. ἵσταίνεσθαι cod. Eus. vii, 18 om. Φ. K. ἣν II. Φ. πρ., etc., 17 περὶ α. ἐλήλυθα Eus. ἡγοῦμαι Eus. τὴν om. Eus. ἄξιον cod. εὐεργεσίας Eus.

cjusdem materię statua exhibens virum stantem, A diploide eleganter indutum, manumque mulieri porrigentem : ubi ad pedes istius statuę singulare quoddam crescit plantę genus, quod usque ad simbram aerę diploidis ascendens, virtutem habet omnimodos sanandi morbos. Hęc statua Jesum exprimere dicitur, ei remansit usque ad nostra tempora, ita ut eam oculis viderint ipsimet peregrini urbem illam invisentes. Atque nil mirum quod hoc fecerint ethnici, beneficiorum a Salvatore nostro acceptorum memores, cum apostolorum ejus Pauli et Petri et ipsiusmet Christi imagines coloribus in picturis servatos retulerimus. » Est etiam in Edessa urbe non manufacta imago Christi incredibilia operans miracula, quam ipse Dominus, sua effigie in sudario impressa, ut fidelem suę formę humane repręsentationem, per Thaddęum apostolum Algoro. Edessę principi misit, ejusque morulum sanavit. Est insuper ab apostolo evangelistaque Luca expressa castissimę Dei Genitricis tunc adhuc viventis sancta imago, et missa Romam ad Theophilum, ad quem et Evangelium scripsit et Actus Apostolorum misit : quę quidem usque nunc miracula operatur. Itaque illas imagines sex concilia oecumenica adoratas et honoratas reperientia, admiserunt et nihil eis contrarium dixerunt. »

εικὼν καὶ πεμφθεῖσα ἐν Ῥώμῃ πρὸς Θεόφιλον, πρὸς δὲ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἔγραψε καὶ τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἀπέστειλε, ἥτις καὶ ἔως τοῦ νῦν θαυματουργεῖ· διὸ δὴ καὶ ἐξ οἰκουμενικῶν σύνοδοι, ταύτας εὐροῦσαι προσκυνουμένας καὶ τιμωμένας, ἀπεδέξαντο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐλάλησαν ἑναντίον. »

« Attamen sacras imagines audimus aliquando extendas, sed non sub imperio tuo. » Tunc a principe coactus dicere sub quo regno, ait sanctus : « Sub Conone. » respondit ille : « Vere ego sum ; sic enim a puero sum vocatus. » Subinferi magnus Germanus : « Absit, domine, ut te imperante malum istud perpetretur : hoc enim faciens Antiehristi pręcursor est et Verbi divini incarnationis subversor et adversarius. » Tunc infensus Deo tyrannus, his auditis, ut leo rugiit, subitaque ac vehementi succensus ira, probrose justum expulit, eum idololatram vocans, et propria manu cęsum e regia ejecit.

πήνας, (ἀτίμως τὸν δίκαιον ἐξήλασεν) εἰδωλολάτρην πωλεῖν ἐξελκύνει.

Ut prohibent nonnulli fide dignissimi homines, juxta cisternam dictam imperialem, ad Chalcoptalia sitam, palatium erat venerabile, in quo juxta antiquam formam oecumenicus magister sedebat duodecim habens discipulos eruditione et vita graves, omni scientia imbutos, Ecclesię dogmatum propugnatores, imperiales sententias et libros

γυναικὸς ἐκτύπωμα χαλκοῦν ἐπὶ γόνυ κεκλιμένον καὶ ταταμναις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶ δευμένην⁸⁸ τοῖκό· τούτου δὲ ἀντικρυς ἄλλο τῆς αὐτῆς· ὕλης ἀνδρὸς ὁρθὸν σχῆμα, διπλοῖδα κοσμίω· περιβεβλημένον καὶ τὴν χεῖρα τῇ γυναικὶ προστείνον, οὐ παρὰ τοῖς ποσὶν [ἐπὶ] τῆς στήλης αὐτῆς (162⁸⁹) ξένον τι βοτάνης εἶδος **633** [φύειν, δὲ μέχρι τοῦ κρασπέδου καὶ τοῦ χαλκοῦ διπλοῖδος] ἀνιδν, ἀλεξιφάρμακόν τι παντοίων νοσημάτων τυγχάνει. Τοῦτον δὲ τὸν ἀνδριάντα εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ φέρειν ἔλεγον, ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὥς καὶ ὅσαι παραλαβεῖν ἐπιδημήσαντας αὐτοῦ· τῇ πόλει⁹⁰ καὶ θαυματοῦν οὐδὲν τοῦς πύλαι· ἐξ ἰθὺν εὐεργετηθέντας πρὸς τοῦ Σωτῆρος· ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι, ὅτε καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου⁹¹ καὶ αὐτοῦ

δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένους⁹² ἱστορήσαμεν. » Ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἑδέσῃ τῇ πόλει ἡ ἀχειροποιήτος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ παράδοξα ἐργαζομένη θαύματα, ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν σουδαρίῳ τῆς οικείας μορφῆς· τὸ εἶδος ἱναπομαζάμενος διὰ θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου σώζουσιν τὸν χαρκατῆρα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς αὐτοῦ Αὐγάρω τοπάρχῃ τῆς Ἑδεσηῶν πόλεως ἀπέστειλε, καὶ τὴν νόσον αὐτοῦ ἴασατο. Καὶ μέντοι καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἱστορηθεῖσα τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος ἑτι ζωῆς αὐτῆς ἁγία

⁸⁸ (12) Ἢ πλὴν (οὖν) τὴν (μὲν) καθάρσει τῶν ἁγίων⁹³ εἰκόνων ἀκούομεν μέλλειν ἔσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς⁹⁴ βασιλείας σου. » Τοῦ δὲ καταναγκάσαντος⁹⁵ ἐπὶ ποίας βασιλείας εἰπεῖν, εἶπεν ὁ ἅγιος· « Ἐπὶ Κόνωνος. » Ἀποκριθεὶς⁹⁶ εἶπεν· « Ὅντως ἐγὼ εἶμι· οὕτως γάρ⁹⁷ παιδείθην ἐκλήθην. » Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς ὑπολαβὼν ἔφη· « Μὴ γένοιτο, δέσποτα, ὅπῃ⁹⁸ τῆς σῆς βασιλείας πρᾶχθῇαι τὸ⁹⁹ κακὸν τοῦτο (καὶ) θεοσυτῆς (Ἀντιχρίστου γάρ ἐστι πρόδρομος ὁ τοῦτο πλῆρὼν καὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ θεοῦ Λόγου ἐπιδημήσεως ἀνατροπῆς καὶ ἀντίδικος). Ὁ δὲ θεομάχος τύραννος, ταῦτα¹⁰⁰ ἀκούσας, καὶ ὡς λέων βρύξας, (αὐτίκα **634** καὶ) σφόδρα¹⁰¹ χαλε-

ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ ραπίσας τῶν βασιλέων ἐξελκύνει.

¹⁰² (13) Φατὶ δὲ τινες πιστότατοι ἄνδρες, ὅτι πρὸς τῇ βασιλικῇ (καλομένην) κινστέρνῃ (τῇ οὐσῃ πλησίον τῶν Χαλκοπρατείων) παλάτιον ἦν σεμνὸν, ἐν ᾧ¹⁰³ ὁπῆρχε κατὰ τύπον ἀρχαῖον οἰκουμηνικὸς διδάσκαλος ἔχων (μεθ' αὐτοῦ ἑτέρους) μαθητὰς¹⁰⁴ αὐτοῦ καὶ συλλήπτορας ἱβ', πᾶσαν ἐπιστήμην ματερχομένους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κρατύνοντας δόγματα,

Variae lectiones et notę.

⁸⁸ Ἰσταυούση Eus. δευμένης cod. ⁸⁹ Παύλου καὶ Πέτρου Eus. ⁹⁰ σωζομένους cod. ⁹¹ Ced. 797, 18-798, 3. ⁹² ἱερῶν Ced. ⁹³ σῆς β. Ced. ⁹⁴ βιασαμένου ἐ. ἐπὶ π. ἔφη ὁ Ced. ⁹⁵ ὁ δὲ ἀπ. ἔφη Ced. ⁹⁶ τοῦτο γάρ ἐστι τὸ βαπτιστικόν μου· καὶ ὁ μ. Ced. ⁹⁷ ἐπὶ Ced. ⁹⁸ τ. θ. τ. x. Ced. ⁹⁹ τοῦτο ἀπ. ¹⁰⁰ σφ. γ. καὶ λέοντες· βρ. ἐ. τε ἀπ. Ced. ¹⁰¹ Ced. 795, 19-796, 6. πρὸς γάρ τῇ β. x. π. ἦν. ¹⁰² ᾧ x. τ. ἀ. δ. ἐκάθητο δ. Ced. ¹⁰³ μ. λόγω καὶ βίῳ σεμνοῦς τὸν ἀριθμὸν ἱβ'. οὗτοι π. λογικῇν ἐπ. τάχει τε καὶ μεγάλῃ φύσει ματερχόμενοι, οὐχ ἥκιστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν μετήσαν θεοσοφίαν, ὧν τῆς γ. χωρὶς οὐ θεμιτὸν τι ποιεῖν ἰδοῦναι οὐδὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτοῖς Ced.

βασιλικὰς διατάξας καὶ βίβλους ὡσαύτως ἔχοντας, ὧν ἂν οἱ βασιλεῖς γνώμης καὶ βουλῇ· οὐκ ἰδέσκειν. Τούτους ὁ ἀγριώτατος θῆρ καὶ δυσάνυμος βάνανσο· προσκαλεσάμενος ἐπειράτο πείθειν αὐτοῦ τῇ ἀθείᾳ. Τὼν δὲ τοῦτο μὴ καταδεξαμένων, ἀλλὰ μάλλον ἐλεγχάντων αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν, προσέταξε συρομένους αὐτοὺς ἀτίμως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ διδασκαλεῖου αὐτὸν ἐγκλεισθῆναι· τούτου δὲ γενομένου, τῇ νυκτὶ πάλιν ἀποστείλας ὁ ἀνήμερος λέων ἢ δράκων νυκτεπάρχου· τινὰς καὶ ἀπηνεί· ἀνδρας προσέταξε συναχθῆναι πλῆθος ξύλων, καὶ τούτων ὑπαναρθέντων κατακαῆναι τοὺς ἀνδρας μετὰ τῶν οἰκημάτων, καὶ τῶν βιβλίων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· οὗ γενομένου, ἀρδην πάντας κατεπλέχθησαν. Ἐκτοτε οὖν ἡ τῶν ἐπιστημόνων (102^b) γυνῶσις ἐν Ῥωμανίᾳ ἐπαυσε ἐν τῷ βασιλευδόντων γνωσιμάχων ἀπονολεῖ μετουμένη, ἕως τῶν ἡμερῶν Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστοτάτων βασιλέων.

¹⁰ (14) (Ἐξουσιαστικῶς οὖν ἅμα καὶ δυσσεβῶς ἔκτοτε ὁ θῆρ τῆς αἰρέσεως ἀρχεται, καὶ) τὴν ἐπὶ τῆς ἡλικίης πόλης 635 (τοῦ παλατίου) εἰκόνα τοῦ Κυρίου ὁ (ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) κατέβη· καὶ σιλήντιον ὁ (ἀσεβείας) κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνας ποιήσας, προσκαλεῖται πάλιν τὸν ἁγίον Γερμανὸν, οἰόμενος πείσαι αὐτὸν ὑπογράψαι (κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων). Ὁ δὲ μὴ δῶς· εἰς τῇ θωπέᾳ (αὐτοῦ) ἢ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ἀρσενίου, θείας τὸ ὁμόφορον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἀπετάξατο τὴν ἱερωσύνην καὶ ὑπεχώρησεν.

(15) Ὅτε καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἣν ἔχε παρ' αὐτῷ, ἀναλαβόμενος καὶ γράψας χαρτίον ἔχον· οὕτως· Ὁ Σῶτερ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς, εἰς τὴν θάλασσαν ἔθηκεν· ἡ δὲ θεία δύναμις ὁδηγομένη ἀδρόχως καὶ ὀρθοῖς διαπλεύσασα κατήλθεν εἰς Ῥώμην. Ἀποκαλυφθεὶς οὖν ὁ ἐκεῖ πατριάρχης ἐξῆλθε μετὰ πάντος τοῦ κλήρου μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων, καὶ ὁρῶν αὐτὴν ἐρχομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἦτις καὶ ἐξεληθούσα ἀπ' αὐτῆς, ἐισῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ πλοίῳ, μὴδὲ πλησίον ἄλλου πλοίου πλησιάσασα· ἦν καὶ κατασπαράσμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἀπήγαγεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἀδροχοῦς ὅλη διαμείνας, εἰ μὴ μόνον ἀχρι τριῶν δακτύλων διανοτισθεῖσα. Καὶ τοῦτο πρὸς μελίζονα δόξαν Θεοῦ.

¹¹ (16) Ὁ δὲ θεομάχος χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ Ἀναστάσιον πρεσβύτερον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, συνθέμενον κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ βουλὴν πάντα ποιεῖν.

etiam habent s : absque eorum consilio imperatores nihil auspicabantur. His accersitis crudelissima bellua et infausto vilis nomine artifex suam persuadere impietatem tentavit. Illis vero non annuentibus, sed potius suam ei impietatem exprobrantibus, jussit eos in ipsum magisterii an. locum ignominiose tractos ibi includi : quo facto, noctu iterum missos immanis leo vel draco nonnullos excubiarum praefectos immitesque homines jussit lignorum congerere acervum hisque accensis comburere illos viros cum eorum domo librisque et reliqua suppellectile : quo facto, cuncti flammis penitus consumpti sunt. Ex eo tempore doctorum scientia in Romania obscurata est, imperatorum scientiae inimicorum stultitia imminuta, usque ad dies Michaelis ac Theodori, insignium fide pietateque imperatorum.

Impensius igitur extunc et cum majori impietate bellua haeresin fovet. Imaginem Domini nostri Jesu Christi quae ad portam Aream palatii posita erat, dejecit ; facto deinde contra sanctas imagines impio edicto, rursus beatum Germanum accersit, persuasurum ei se sperans ut subscriberet. At Germanus nequaquam adulationi vel fraudi execrandi tyranni cessit, humerale vero in sacra mensa Magni templi deponens, resignavit munus suum atque discessit.

Tunc sacram Salvatoris imaginem, quam apud se habebat, assumptam, inscriptis in charta his verbis : « O Salvator, salva te et nos, » mari imposuit. Haec autem, divina potentia siccam ducente, recto tractu petiit Romam. Romanus vero patriarcha, id per revelationem cognoscens, exiit cum omni clero cereisque ac thuribus, videlicet eam aquis supervectam : quae sponte sua egressa, venit in manus praesulis in ejus cymba, nulli alii cymbae appropinquans. Eam amplexus summus pontifex cum psalmis et hymnis duxit in Magnam ecclesiam ; et omnino sicca remanserat, nisi quod ad trium altitudinem digitorum maderet. Atque hoc ad majorem Dei gloriam.

Impius vero Germano substituit Anastasium, Magnae Ecclesiae presbyterum, qui promiserat se ad impiam imperatoris voluntatem omnia facturum.

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Τ. ὁ Κόνων συχνῶς προσκαλούμενος ἐπειράζε πείσαι τῇ ἀ. αἰρέσει. Καταθέσθαι δὲ μὴ καταδεχομένου· ἀλλ' ἀντιπύπτοντας ἀτίμως κατακλεισθῆναι διεκλεύσατο ἐκείσε· διὰ δὲ τῆς νυκτὸς πῦρ κυκλόθεν ὑπάφας, αὐταῖς ἐτίαιε καὶ βίβλοις πολλαῖς καὶ καλάς καὶ σκεύεσι ἱεροῖς ὁ μιστὸς κατέκαυσεν Ced. ¹¹ 795, 15, 798, 3-799, 20. ¹² μεγάλῃς add. Ced. ¹³ τοῦ Κυρίου ἁ. (τοὺς καθελόντας ἀνέβλεον οἱ ὄχλοι) Ced. ¹⁴ σ. τε π. κ. τῶν ἀ. ἁ. πρ. Ced. ¹⁵ οὐδ' ὁ. εἶπε τῇ θ. ἢ τῇ ἀπειλῇ τοῦ τυράννου, μάλλον μὲν οὖν ἀνέμνησεν αὐτὸν ὁ μακάριος· τῶν πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας· συνθηκῶν — τὸ ὅ. ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῆς μ. ὁ θείας ἀπ. τῇ ἱερωσίᾳ καὶ ὅπ. Ced. qui historiae sequentis de Christi imagine Romani transvecta loco rationem habet de Gregorio Dialogo vel postius Gregorio II Francorum auxilio tributa Leoni denegante, quae apud Georgium § 18 rectius legitur. ¹⁶ ἔχον cod. ¹⁷ Luc. xiiii, 37. ¹⁸ 730 — Ced. 799, 20 22 : Ὁ δὲ θ. ἀντ. ἀ. γ. Ἀ. τὸν προλεχόμενον σύγκλειον σ. τῇ ἀσεβείᾳ. βουλὴ καὶ αἰρέσει.

Omne igitur imaginem Domini nostri Jesu Christi Dei et Delparæ et omnium sanctorum deiecit et incendit, et persecutionem magnam suscitans, sacerdotes multos, monachos et laicos variis suppliciis sustulit.

Propterea magnæ Romæ pontifex Gregorius, imperatoris istius ditioni se subducens, turpe hæretici jugum excussit, et facere pacis cum tota Italia inito de Francorum dominatione admittenda, statim imperatoria tributa denegat, et Anastasium ejusque socios anathemate percussit.

His temporibus accidit ingens horrendissimusque terræ motus; corruerunt multe ecclesie ac domus, terreni muris, plurimæ Thraciæ mœnia et oppida; innumerus mortuus est populus, cecidit columna Arcadii quæ in Xerolopho, et Nicomedia et Nicæa; terra per biennium mota est, ita ut mare a propriis limitibus in quibusdam locis recesserit.

Imperator, murorum ruinam cernens, sic populum allocutus est: « Muros urbis reparare non valentis, quare nostris administratoribus rem commisimus ea lege ut pro singulo numismate miliaresium unum exigant. Quo imperator accepto edificavit muros. Inde mox invaluit ut ceratia duo administratoribus conferantur.

CCXLIX. De Masalma.

Cæterum Masalmas exspectabat Leonis promissorum solutionem, qui cum nihil accepisset, illum in æsentiens, in imperatoriam urbem irrupit, et Abydos capta infinitaque multitudine trajecta, in urbem irruens, scribit ad Suliman, consilii sui primicerium, ut velociter cum classe instructa adveniat.

Mense Augusto urbem obsidione cinxit, et murum terrenum vallo circummuniens, agrum Thracensem vehementer afflixit.

Prima autem Septembris advenit Suliman cum insolitæ magnitudinis navibus, triremibus, dromonibus ad mille octingentos.

Imperator vero, incendiariis navibus cum maritimo igne adversus illos missis, combussit plerasque Saracenorum naves: nempe confestim alie

(17) Ἰδὼσαν οὖν εἰκονικὴν ἀνατύπωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων κατέστρεψε καὶ κατέκαυσεν, καὶ διωγμὸν μέγαν 636 ἐγείρας, πολλοὺς ἱερεῖς καὶ μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς διαφόροις τιμωρίαις καὶ θανάτοις ὑπέβαλεν.

(17) Διὰ ταῦτα ὅν ο ὁ τῆς μεγάλης Ρώμης πρόεδρος Γρηγόριος τὴν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὑποταγὴν ἀπωσάμενος, τὸ αἰρετικὸν αἵσχος ἀποδιδράσκει, σπονδὰς εἰρηνικὰς εἰς τὴν τῶν Φράγγων ὑποταγὴν εἰσδεξιόμενος σὺν πάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ τοὺς φόρους εὐθὺς κωλύει, τὸν Ἀναστάσιον δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναθέματι καθυποβαλὼν.

(19) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ σεισμοὶ ἐγένετο μέγας καὶ φοβερώτατος, καὶ ἐπώθησαν ἐκκλησίαι ὡς πολλὰ, καὶ οἶκοι, καὶ τὰ χερσαία τεῖχη τῆς πόλεως, καὶ φρούρια πολλὰ, καὶ χωρία τῆς Θράκης, καὶ τέθηκε λαὸς ἀναρίθμητος ἔπαισι δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου (ἡ) ἐν τῷ ξηρολόφῳ, καὶ Νικομήδεια, καὶ Νίκαια, καὶ ἡ γῆ ἐσειέτο ἐπὶ χρόνους δύο, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν τῶν ἰσθίων ὄρων ἐν τοῖς τόποις ὑποχωρήσαι.

(20) Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη καταπτωθέντα, διελάλησε λέγων: « Ὅτι ὑμεῖς, οἱ τῆς πόλεως, ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτεῖσαι ἄλλα προστάξαμεν τοῖς διοικηταῖς εἰς τὸν κανόνα ἀπαρτῆσαι κατὰ νόμισμα miliaresium ἐν. » Καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεὺς, καὶ κτείνει τὰ τεῖχη. Ἐκτοτε ἐκράτησεν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ διέκτα ταῖς διοικηταῖς.

C

ΣΜΘ'. Περὶ τοῦ Μασάλμα.

637 Ὁ δὲ Μασάλμας ἐξεδέχτο τὰς τοῦ Λέοντος ὑποσχέσεις· μηδὲν δὲ δεξιόμενος, ἀλλὰ γνοὺς, οὐκ ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν βουλαιούσαν πόλιν ἐκίνησε, καὶ (163) τὴν Ἀβυδὸν καταλαβὼν καὶ ἀντιπεράσας λαὸν ἄπειρον καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐξορμήσας, γράφει πρὸς Σουλταῖμ, τὸν πρωτοσύμβουλον, ἰλθεῖν ἐν τάχει μετὰ σέδλους.

(2) Καὶ τῷ Αὐγουστῷ μηνὶ παρακαθίσας τῇ πόλει καὶ τὸ χερσαίον τεῖχος περιχαράκσας, ἐλυμαίνετο σφόδρα τὰ θρακικὰ μέρη.

(3) Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀνέλαθεν ὁ Σουλταῖμ, ἔχων εὐμεγέθεις ναῦς τριήρεις καὶ δρομῶνας μεγάλους πάνυ χιλιούς ὀκτακοσίους.

D

(4) Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὰς ἐμπορεύων ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμψας μετὰ τοῦ ὄργου πυρὸς, πυρρῶν τῶν ἐποήσας τὰς πλεῖστας ναῦς ἐκείνας· αὐτίκα γοῦν

Varie lectiones et notæ.

725-729. Ἐν δὲ τῇ προσκυτάρῃ Γρ. ἀποστολικῆς ἀνθρ καὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου σύνθρονος, δὲ διὰ τὰ ὑπ. αὐτοῦ γεγόμενα θεῖα ποιήματα διάλογος ἐκλήθη, ὅσος ὁ ἅγιος διὰ τὰς ἀνουςουργίας Λέοντος ἀφηνέισε καὶ πρὸς τὸν Φράγγον σπουδὴν εἰρηνικὴν ποιησάμενος, τοὺς τε φ. ἐκώλυσε καὶ τὸν Ἀ. καὶ τ. σὺν ἀνεθεμάτισεν Ced. 799, 2-9. 740. Ἐφ' ὧν ἔτσι—τῇ κς' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἡμέρας δ', ὡρὰ ἡ γέγονε καὶ φοβερός ἐν ΚΠ. κατέπει. Ced. 801, 9-17. Ἐκκλ. καὶ μοναστήρια καὶ ὁ καὶ λ. πολὺς ἀπέθανεν Ced. ἔπ.—Νίκαια om. Slav. sed habent Ced. et Leo. ἔ. καὶ ἄλλαι πολλὰ καὶ τὰ γ. τῆς π. τ. καὶ πόλεις καὶ γ. ἐν τῇ Θράκῃ ἡ τε Νίκαια, καὶ Νικομ., καὶ Πραίνετο: ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τὸν Ι. ὁ. ἐν τ. τ. ἐκράτει δὲ καὶ ὁ σεισμός μηνος ια' Ced. Ced. 801, 17-23 Ἰδὼν δὲ, κ. τ. λ., om. Slav. τ. τῆς πόλεως πτ. Ced. ἔκτεινεν Ced. τὸν θαλάσσιον Ced. ἄπ. εἰς τὸν κ. Ced. ἄτ. αὐτὰ χάνεσθαι ἀπεκρ. Ced. Rubrica M. 2 et Par. 1706, in codice evanuit. πάλ. cod. καταλαμβάνει cod. Ἐφ' ὧν κατέλαβε Σ. μ. στ. καὶ ἀμνησίων καὶ διαπέρασεν ἐς Ἀβυδὸν ἐν τῇ Θράκῃ Ced. 789, 14, 15. 718. Ταῦτα πάντα, διὰ τῆς βοήθειας τοῦ εὐσπλάγχχνου Θεοῦ καὶ τῶν προσδεῖων τῆς Θεοτόκου

αἱ μὲν εἰς τὰ παράλια ταίη πυρπολούμεναι προσ-
απεβρίθσαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδρα συνοδοῦ-
μεναι¹ κατεποντισθῆσαν, αἱ δὲ μέχρι τῆς Ὀξείας
νήσου καὶ τῆς Πλάτης ἀπηνέχθησαν καταφλεγόμε-
ναι. Κάντευθεν τοῖνον οἱ μὲν τῆς πόλεως, θάρσοι
λαβόντες², τῶν πολεμίων μεγάλως καταποθηθέν-
των.

EN. *Περὶ τῆς νόσου ἐαρινῆς*³.

Παραχειμάσαντες δὲ⁴ τῇ πόλει, τῷ ἐαρινῷ καιρῷ
λοιμικὴ νόσος αὐτοῖς ἐνσκήψασα μετὰ καὶ λιμοῦ,
πλήθος ἀναρίθμητον ἐξ αὐτῶν διέφθειρεν.

638 (2) Ἐξ ὧν⁵ οἱ περιλειφθέντες, πόλεμον μετὰ
Βουλγάρων ἐν τῇ Θράκῃ συνάψαντες, ἀνιέρθησαν
χιλιάδες κβ'.

(3) Τῇ δὲ⁶ ε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐκ τῆς πόλεως
ἀπάραντες, καὶ ἀνέμου σφοδρωτάτου πνεύσαντες, οἱ
μὲν ἐν Προκοννήσῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς ἀπώ-
λοντο, οἱ δὲ ἐκδυθίσαντες ἀθρόως, ἐπελθόν⁷ νέ-
φος χαλάρης πλήρες⁸ τετριγὸς⁹, ὁ δὲ θύριον μετὰ βι-
αίου ἀνέμου, ὑποδρόχῳι πάντες ἰγνόντες¹⁰ διασω-
θῆσαν δὲ παραδόξως ἐκ τῶν αὐτῶν¹¹ μόνα πλεῖστα, ἃ
καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὰ ἴδια τὴν τῶν Ῥωμαίων νί-
κην καὶ τὴν αὐτῶν πανολέθριον¹² κατὰ πῶτον.

(4) Σέργιος δὲ στρατηγὸς Σικελίας, ἀκούσας ὅτι
οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐκποροῦσι τὴν πόλιν, ἔστιφε¹³ βασι-
λεῖα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, (ὀνόματι) Βασίλειον¹⁴,
ὃ ἐπὶ νῦνον Ὀμαγούλου, ποιήσας καὶ προβολὰς
ἀρχόντων. Ὅ δὲ βασιλεῖς, ταῦτα ἀκχοῦς¹⁵, ἀπέ-
στείλαν (ἐκείνους) Παῦλον μετὰ καλεῦσεν καὶ σέβου.
Μαθόντες οὖν οἱ Σικελιώται, ὅτι κατετροπώθησαν
οἱ Σαρακηνοί, καὶ Λέων βασιλεῦσι, τὸν τε Βασίλειον
καὶ¹⁶ τοὺς λοιποὺς ἀρχοντας παραδεδώκασιν τῷ
Παύλῳ, καὶ πάντας ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπακράδισεν
ὡς ἀντάρτας.

639 (5) Νικήτας δὲ (ὁ πατρικίος) ὁ¹⁷ Συλι-
νίτης¹⁸ μετὰ καὶ ἐτέρων πατρικίων τὸν Τέρβελιν
διὰ γραμμάτων καὶ πολλῶν χρημάτων καὶ δώρων
δεξιωσάμενοι, παρῴρμησαν ἰλθεῖν κατὰ Λέοντα,
οὗς τινες τῶν Βουλγάρων παραδεδώκασιν καταμη-
νύσαντες, τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντας ἐν φόβῳ μαχαίρας ἀνέλεν.

A quidem ad muros maritimos incensae delatae sunt,
aliae in gurgite cum vectoribus submersae, aliae
usque ad insulam Oxiam et Platen inter cremandum
delatae sunt. Inde civitatis incolae animum recepe-
runt, hostes vero magno terrore fuerunt percussi.

CCL. *De morbo vero.*

Post hibernationem in urbe morbus pestilens
grassatur quae fame etiam comitata innumerabilem
multitudinem sustulit.

Ex eis superstites in bello cum Bulgaris per
Thraciam suscepto ad duodecim millia perierunt.

Quinta decima vero Augusti mensis, ab urbe sol-
ventes [naves Arabum], flante vento vehementissimo,
partim ad Proconnesum, partim ad alia littora alli-
duntur; alias, quae velocius altum petierant, nubes
ingens exitialem grandinem immittens cum turbine
vehementi, omnes pessumdedit. Ex mille et octin-
gentis quinque tantum evaserunt quae ad suos re-
meantes Romanorum victoriae et propriae cladis
nuntium tulerunt.

Sergius, Siciliae dux, urbem a Saracenis obses-
sam audiens, quemdam ex suis familiaribus, Basi-
lium nomine, qui et Omagulus, imperatorem re-
nuntiat et promotiones magistratuum instituit. Im-
perator his cognitis Paulum huc misit cum classe
et litteris. Discentes Siculi Saracenos recessisse et
Leonem ut imperatorem perseverare, Basilium et
alios ab eo constitutos Paulo tradiderunt, qui
omnes ut perduelles capite plectit.

Nicetas patricius Xylontes cum aliis patriciis
Terbelium per litteras, magnis donis promissis,
hortatur ut contra Leonem militaturus procedat.
Quidam ex Bulgaris, re imperatori patefacta, illi
eos tradunt, quos omnes interfecit.

Variae lectiones et notae.

κατὰ τὴν τέχνην, τὰ μὲν ἐβυθίσθησαν ὡς ἀνέμου, τὰ δὲ ἐνερρήθησαν, καὶ πάντες μετὰ τῶν πλοίων
αὐτῶν ὄρθην ἀπώλοντο, πολεμοῦντες τὴν πόλιν ἐπὶ ἔτη β' Ced. 780, 4 8. ¹ συνωθούμενοι ἐν. ² ἔλαβον?
³ Rubrica M. 2 et Par. 1706? In codice evanuit. ⁴ Ἐνέσχεψεν δὲ α. καὶ λ. v. καὶ ἀναρίθμητα πλήθη
ἐξ α. ὡς Ced. 790, 15, 16. Παραχειμάσαντων? ⁵ Συνῆψαν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ Βούλγαροι π. καὶ
κατέσφαξαν χιλιάδες κβ' Ἀράβων Ced. 790, 17, 18. ⁶ Τὰ δὲ ἀναπομένοντα πλεῖστα τῶν Ἀράβων καὶ
Ὀμαγούλων τῇ ε' τοῦ Ἀ. μ. μετ' αἰσχυρῆς πολλῆς ἀνακίμψης βουλγάρωντα λαλῶν ἐκ θεοῦ ἀνοκίμψας τὰ μὲν
ἐν τοῖς ἀποσπάραις καὶ ταῖς λοιπαῖς α. κατεπόντισεν τοῖς δὲ περιλειφθεῖσιν ἐν τῷ Αἰγαίῳ παλάγι γάλα, α
πυρρὴν ἐνσκήψασα ἀναβράζει τὴν θάλασσαν πεποήκη, καὶ τῆς πίσης λυθείσης, αὐτανδρα ἀπώλοντο,
μόνων ε' εἰς Συρίαν διασωθέντων, τὴν τοῦ Θεοῦ δοναστείαν ἀπαγγέλλοντα Ced. 791, 12-19. ⁷ ἐπελθόντες
νέφος γ. δέθρου Leo. ⁸ πλήρης. ⁹ τετριγὸς cod. ¹⁰ πανώλεθρον Leo. ¹¹ Ced. 790, 23-791, 12: Τούτῳ
τῷ ἔτει Σ. πρωτοσπαθάρης καὶ τῷ. ¹² Ἰθιον add. Ced. — Σαρακηνοὶ παρακαθίζουσι τὴν π. Ced. ¹³ Β.
πολίτην, τὸν υἱὸν Ὁ. μετονομάσας αὐτὸν Τέρβελιν, ἐποίησε δὲ πρ. καὶ ἰδίους ἀρχοντας μετὰ βουλοῖς
Σεργίου Ced. ¹⁴ ἀκούσας Ced. Leo. ἀποστέλλει Π. τὸν οἰκίον αὐτοῦ μ. δυνάμει, ὃς καταλαβὼν τὴν
Σικελίαν καὶ τὰς βασιλικὰς κρεστέρας ὑπαναγνοὺς τῷ λαῷ, εὐθὺς τὸν μὲν Λέοντα βασιλεῖα εὐσήμησαν
Ced. ¹⁵ Β. δὲ τὸν Ὀμαγούλου καὶ τ. σὺν αὐτῷ δεσμίου τῷ Π. π. οὗς καρατομήσας τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ἐξαπέστειλεν. Ὅ δὲ Σέργιος λόγους ἀπαθεία, λαβὼν ἐξῆλθε πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ οὕτως
εἰρήνευσαν τὰ ἑσπέρια Ced. ¹⁶ 719 — Ced. 792, 14-22: Τῷ δ' αὐτῷ (γ') ἔτει Ν. ¹⁷ Σ. γράφει πρὸς
Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπελθεῖν πρὸς Σ. τοῦ ἀναλαβεῖσθαι συμμαχίαν Βουλγαρικὴν καὶ ε. x. Δ. Τοῦ δὲ
ἀπελθόντος, δίδωσι αὐτῷ στρατὸν Δ. καὶ ν. κεντηνάρια χρυαίου — καὶ δεξαμένης δὲ αὐτὴν τῆς πόλεως,
οἱ Βούλγαροι τοῦτον τῷ Λέοντι π. — ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἀρτέμιον σὺν τῷ Σουλνῇ α. — καὶ τὸν ἀρχιεπίσκο-
πον Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλους πλείστους, x. τ. λ. ¹⁸ Σουλνίτης cod.

Leo filium suum Constantinum in tribunali novem- A
decim accubitorum coronavit.

Hebraeos et Montanistas ad baptismum suscipien-
dum coegit, ita ut Hebraei inde dicerentur et Mon-
t-nistae.

Et Joannem Damascenum, quem etiam Chrysor-
rhoam dicebant ob innatam ei sapientiam, in exsi-
lium actum Mansur appellavit, id est blasphemum.

Constantino vero filio suo nuptui dedit filiam
Chagani Scytharum principis, cum Christianam
eam fecisset Ireneque nominasset. Ea sacris lit-
teris studiose edocta, illustris pietate fuit refutavit
que a Deo alienorum impietatem.

Romam propter papam male habuit et redditus
annuos ecclesiarum suppressit.

Agareni per omnem Romaniam incursione facta,
multos captivos abduxerunt, et recesserunt.

Interea moritur scelestus Leo ex intestinorum
morbo animam efflans.

CCLI. De homine misericordii et impudico.

His temporibus fuit Constantinopoli homo quidam
illustris ac divitibus pollens, pauperum amans et
summo opere misericors; laborabat vero, instigante
malo spiritu, vitio impudicitiae. In senium is prove-
ctus, neque multas superabundantesque eleemo-
synas omittens, nec etiam a fornicatione propter
diuturnam pravissimamque consuetudinem retra-
ctus, subita morte correptus est. Cum autem fieret
de illo discussio patriarcham inter et insignes epi-
scopos, alii quidem de eo bene sentiebant, quia
scriptum est: «Redemptio animae viri, divitiarum»
(ex propriis enim et iustis laboribus, non ex alie-
nis et iniustis faciebat eleemosynam); alii vero id
non admitebant, sed contra dicebant irreprehensi-
bilem et perfectum esse debere Dei famulum, quia
scriptum est: «Quicumque totam legem servaverit,
offendat autem in uno, factus est omnium reus;»
et alibi: «In quo invenerim te, iudicabo te, ait
Deus». Patriarcha vero, indicto jejuniis et ora-
tione, mandavit ut in omnibus monasteriis et asce-
teriiis Deo preces fierent, ut aliqua revelatione de-
finitum statum manifestare dignaretur. Adimpleto
patriarchae mandato, pio et deifero cuidam monacho
revelavit quomodo se haberet homo. Monachus,
accessito confestim patriarcha, coram omni populo

60 (6) Ἐστῆσε δὲ Λέων Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν
αὐτοῦ, ἐν τῷ τριβουνάλῳ τῶν ἐθ' ἀκουσιστῶν 17.

60 (7) Ἐβάπτισεν δὲ 18 καὶ τοὺς Ἑβραίους (καὶ
τοὺς Μοντανούς) ἀναγκαστῶς, ὥστε λέγεσθαι ἔκτοτε
τοὺς Ἑβραίους καὶ Μοντανούς.

(8) Ἰωάννην τε 19 τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν καὶ Χρυ-
σορρόαν ἐκάλεον διὰ τὴν ἐνούσῃ αὐτῷ σοφίαν, ἐξο-
ρίσας Μανσοῦρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἐστὶ βλάσφημος.

60 (9) Ἐνυμφεύσατο δὲ 20 εἰς τὸν υἱὸν Κωνσταν-
τῖνον τὴν θυγατέρα τοῦ χαγάνου τῶν Σκυθῶν δυ-
νάστου, Χριστιανὴν ποιήσας καὶ Εἰρήνην ἐπωνομά-
σας, ἥτις, μαθεύσασα τὰ ἱερὰ γράμματα, διέπρεπεν
ἐν εὐσεβείᾳ, τὴν τῶν ἀθῶων δυσσεβείαν ἐλιγνύουσα.

60 (10) Πολλὰ δὲ τῇ Πάμῃ κακὰ ἐνεδείξατο διὰ
τὸν πάπαν, καὶ πάντα ἐτήσια ταῖς ἐκκλησίαις δια-
τάττειτο ταῖς 21.

640. (11) Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ
κατὰ πίσης Ῥωμανίας (165b), καὶ πολλὴν αἰχμα-
λωσίαν λαβόντες ὑπέστρεψαν.

60 (12) Ἐν τούτοις ὁ παμύητος Λέων τελευταί-
ον νόμον δυσεντερίας τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας.

ΣΝΑ. Περὶ τοῦ ἐλεήμονος ἀνδρὸς καὶ πόρνου 22.

60 Ἐφ' ὧν χρόνων ὁπῆρχεν ἐν ΚΠ. ἀνθρωπὸς τις
διαβόητος καὶ περιφανὴς ἄγαν καὶ πλούσιος σφόδρα,
φιλόπτωχος καὶ ἐλεημων ἄκρος· εἶχε δὲ ἐξ ἐνο-
γείας τοῦ πονηροῦ τὸ πάθος τῆς πορνείας. Εἰς γῆ-
ρας οὖν ἰδὼν καὶ μῆτε τῆς πολλῆς καὶ καθ' ὑπερ-
βολὴν ἐλεημοσύνης σχολάσας, μῆτε μὴν ἐκ τῆς
πορνείας διὰ τὴν χρόνιον καὶ κακίστην συνήθειαν
ἐκκλῆσας, ἐτελευτήσεν αἰφνιδίον. Ζητήσας δὲ γενο-
μένης περὶ αὐτοῦ παρὰ τοῦ πατριάρχου Γερμα-
νοῦ καὶ τῶν ἐπιστῆμων ἐπισκόπων, καὶ τῶν μὲν λε-
γόντων εὐθείως διὰ τὸ 23 γεγράφθαι 24· «Λύτρον
ψυχῆς ἀνδρὸς ὁ ἴδιος πλοῦτος»· — ἐξ ἰδίων γάρ
καὶ δικαίων πόνησεν, καὶ οὐκ ἐξ ἄλλοτριων καὶ ἀδίκων
ἐποίησε τὴν ἐλεημοσύνην· — τῶν δὲ μὴ παραδοχομέ-
νων, ἀλλ' ἀντιλεγόντων ὡς ἄμωμον εἶναι χρὴ τὸν
δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειον· γέγραπται γάρ 25·
«Ἐάν τις ὢλον τὸν νόμον πληρώσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν
ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος»· καὶ 26· «Ἐν ᾧ εὗρω
σε, κρινῶ σε, φησὶν ὁ Θεός». Καὶ ἐκτελέσθη νηστεία
καὶ προσευχὴ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐδῆλωσεν
εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια δεηθῆναι
τοῦ Θεοῦ τοῦ γνωρίσαι αὐτοὺς διὰ τίνος ἀποκαλύ-
ψεως τὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὅτι περ γενομέ-
νου ἀπεκάλυψεν ἐγκλιστῶρ τινὶ μεγάλῳ καὶ θεοφόρῳ
πῶς καὶ τυγχάνει ὁ ἀνθρώπος. Καὶ δὴ μετασταίλ-
D

Variae lectiones et notae.

60 720 — Ced. 793, 3-5: Τῷ δ' ἔπει τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐστῆθη Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ὑπὸ
Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τρ. ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ. 27 ἀκούει. cod. 272. 28 Τῷ δ' ἔπει
ἠνάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑ. καὶ τοὺς Μ. βαπτίζεσθαι, κ. τ. λ. Ced. 793, 12 17. 29 Ἐν δὲ τῇ κατὰ
Συρίαν Δαμασκῷ Ἰω. μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος ὁ Χρ. ὁ τοῦ Λεντράδος (α 732 servare) ὄντιον ὁ δυσ-
σεβὴς Μανὴρ (730 ἐκ πόρνου Deuteron. xxiii, 2, ἀλλογενὴς Zach. ix, 6) μετων. Ced. 799, 9 12.
60 732. 30 Τῷ 15 ἔπει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα χαγάνου τοῦ τῶν Σ. δ. τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνῳ ἐν
π.δ. χ. καὶ ὄν. Ἑ. ἥτις ἐκμ. διέπρεπεν ἐν τ. τῶν ἀθῶων δὲ ἐ. Ced. 800, 7-11. 31 Ced. 800, 11 20?
60 741 — Ced. 802, 11. v. δ. βληθείς. 32 π. τοῦ Φιλαντοῦ Ὀλοῦπου τοῦ πορνουόντος καὶ ποιούντος
λεημοσύνην Μ. 2. 33 Glyc. 522, 19-523, 11. 34 διὰ δὲ τοῦ cod. 35 Prov. xiii, 8. 36 Jac. ii, 10.
60 Justinus M. Dial. 47 cf. Matth. xxiv, 46, 50 et Job xxiv, 11?

μινος αὐτίκα τὸν πατριάρχην διηγήσατο μετὰ πολλῶν δακρύων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων οὕτως· «Θεωρῆσαι μοι²¹ τῇ νυκτὶ ταύτῃ προσευχομένῳ κατὰ θεῖαν ἔκστασιν τόπον τινα, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχοντα παράδεισον ἀνεξήγητον κάλλος περιειμένον, ἐξ εὐωνύμων **641** δὲ κάμινον, ἧς ἡ φλόξ μέχρι τῶν νεφελῶν ἀνέρχετο, καὶ τὸν τελευτήσαντα πλοῦσιον τοῦτον μέσον τοῦ παραδείσου καὶ τῆς φοβερᾶς ἰσταμένου καμίνου, καὶ πολλὰ στενάζοντα καὶ πυκνὰ πρὸς τὸν παράδεισον ἀποβλέποντα· ἐν τῷ οὖν στενάζειν αὐτὸν καὶ δόυρεσθαι, ὁρῶ τινα λαμπροφόρον ἐπιστάντα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· «Τί μάτην στενάζεις, ἄνθρωπε; Ἰδοὺ γὰρ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου ἐλυτρώθης τῇ· γέννης, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀποστήναι σε τῆς ἀκαθάρτου καὶ βδελυρᾶς πορνείας, ἐστερήθης τοῦ παραδείσου.» — Καὶ ταῦτα ὁ τε πατριάρχης· **B** καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀκούσαντες, φόβῳ μεγάλῳ συσχεθέντες, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· «Δίκαιος²² εἰ, Κύριε, καὶ εὐθεῖ; αἱ κρίσεις σου. Δικαίως οὖν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε²³· «Φεῦγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιῇσιν ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν· ὃ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.» Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ νόμῳ παρεγγυᾷ φάσκων·²⁴ «Γίνεσθε ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι·» καὶ²⁵ «οὐ πορνεύσῃς, οὐ μοιχεύσῃς·» καὶ²⁶ «Οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεία²⁷ ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ.» — Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι κἂν πορνεύσω, ποιῶ ἐλεημοσύνην, καὶ σώζομαι; Ὁ γὰρ ὄντως ἐλεῆμων ἐαυτὸν ὀφείλει πρῶτον ἐλεῆσαι· γέγραπται²⁸ γάρ· «Διώκετε τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὸν ἁγιασμόν, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ἔσται τὸν Κύριον.» Οὐκοῦν οὐδὲν ὠφελήσει τὸ ἀργύριον διδόμενον ἐκ χειρῶν ρυπαρῶν καὶ ψυχῆς ἀμετανοήτου (164*) καὶ μεμολυσμένης καὶ διαφθαρμένης ὑπὸ τῶν ἀκαθάρτων ἔργων.

ENB. Περὶ δεσμοῦ²⁹.

* Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας τι τοιοῦτον· Μοναχὸς τις ἀφωρισμένος³⁰ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ πάπα **642** ὡς παρὰ γνώμην τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ καὶ παρὰ τὸν θεσμόν τοῦ μοναστηρίου τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου ποιήσας³¹. Μετ' ὀλίγας οὖν ἡμέρας ἐτελευτήσεν ὁ ἀφορισθεὶς μοναχός· ὅπερ ἀκούσας ὁ πάπας μεγάλως ἐλυπήθη, ὅτι ἀπῆλθε δεδεμένος· καὶ γράψας ἐν χάρτῃ εὐχὴν λύουσαν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ, ἔδωκε τινα τῶν διακόνων εἰπών· «Ἀπελθε, καὶ ἀνάγνωθι αὐτὴν³² ἐν τῷ **D** τάφῳ τοῦ τεθνεώτος ἀδελφοῦ.» Καὶ τοῦτου γενομένου θεωρεῖ ὁ ἡγούμενος κατ' ὄναρ τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῷ· «Λύπην ἔχομεν περὶ σοῦ, ἀδελφε, ὅτι δεδεμένος ἐτελευτήσας· εἰπὲς οὖν ἡμῖν πῶς ὑπάρχεις.» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ὀντως, πάτερ, εἰς³³ φυλακὴν ἤμην ἕως τῆς ἡμέρας· σήμερον δὲ διὰ

A cum multis lacrymis hæc narrat : « Mihi hac nocte precanti per divinam extasim videre contigit locum quemdam ejus ad partem dextram erat paradisi inenarrabili ornatus pulchritudine ; ad sinistram vero fornax cujus flamma usque ad nubes ascendebat. Defunctus dives, medius stans paradysum inter ac tremendam fornacem, multum gemitabat et crebro paradisum respiciebat. Dum sic lamentatur et ejulat, video quemdam splendide vestitum ei astantem ac dicentem : « Quid incassum ploras, homo ? Ecce enim propter eleemosynam tuam redemptus es a gehenna ; quia vero non destitisti ab impura et sordida fornicatione, paradiso privatus es. » His auditis, patriarcha et qui cum eo aderant, magno terrore perculsi, ad se invicem dicebant : « Justus es, Domine, et rectum judicium tuum. » Merito igitur dicebat Apostolus : « Fugite fornicationem : omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est ; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. » Etenim Deus in lege præcipit dicens : « Sancti estote, quia ego sanctus sum ; » et : « Non fornicaberis ; non incochaberis ; » et : « Non aberit fornicatio a filiabus Israel, nec fornicatio a filiis Israel. » Ubi nunc dicentes : Quamvis fornicator sim, facio eleemosynam, proinde salvus ero ? Qui enim vere misericors est, sui ipsius primum debet misereri ; scriptum est enim : « Sequimini eleemosynam et sanctimoniam, sine quibus nemo videbit Deum. » Nihil igitur proderit pecunia data ab immundis manibus et anima non pœnitente impurisque operibus inquinata et corrupta.

CCLII. De vinculo.

n diebus illis in magna Roma hoc evenit. Erat quidam monachus a Gregorio papa excommunicatus, quia hegumeni jussis et regulæ monasterii ejusdem Gregorii non obtemperaverat. Post paucos dies obiit excommunicatus monachus ; quod audiens papa graviter doluit quod abiisset vinctus : ideo scribens chartam illum a vinculo solventem, eam dedit cuidam diacono dicens : « I, et lege eam in sepulcro defuncti fratris. » Quo facto, hegumenus videt in somnis fratrem, eique dicit : « Mœsti sumus de te, frater, eo quod vinctus obieris ; dic igitur nobis quomodo te habeas. » Ille respondens ait : « Vere, Pater, in carcere fui usque heri ; hodie vero a Christo solutus sum. » Id hegumenus papam narravit, innotuitque omnibus, qua hora diaconus orationem legerat in tumulto, tunc vinculo solutum

Variae lectiones et notæ.

²¹ Ἰτοχε? ²² δίκαιος — σου exxviii, 137 om. Slav. ²³ I Cor. vi, 18. ²⁴ Lev. xi, 44; xii, 7, 26, ἀ. ἔσεσθε vel ἱ. ἀ. vel ἱ. μοι ἀ. ²⁵ Ex. xx, 13; Deut. v, 18. ²⁶ Deut. xxvii, 17 πόρνην πῶρ. ²⁷ πορνεύων ὡρ. ²⁸ γέγρ. — ἁγιασμόν om. Slav. εἰρήνην δ. μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀ. οὐ γ. Heb. vii, 14. ²⁹ π. τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ πάπα M. 2. π. τ. μοναχοῦ τοῦ ἀφορισθέντος ὑπὸ Γρηγορίου πάπα Ῥώμης Par. 1706. ³⁰ Glyc. 523, 19 524, 15. ³¹ ἦν? ³² ποιήσαντος cod. ³³ αὐτ. cod. sel. αὐτὸν, τὸν χάρτην, sed cl. i. 12. ³⁴ ἕως τὴν cod.

fuisse fratrem, et omnes audientes « glorificaverunt Deum, qui dedit talem potestatem » famulis suis.

τοῦ θεοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες « ἔδωκαν ὅσαν τῷ θεῷ τῷ διδόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ταυτοῦ δούλοις. »

Ideo magnus Chrysostomus dicit: « Nos juxta legem ecclesiasticam vinctis ligamus: si quis vero hæc despiciat, istam mortis et judicii dies planius docebit infallibile esse Domini verbum Ecclesiaeque ejus decretum. Unde posthac equidem irreprehensibilis sum, quod enim meum erat feci; ille vero qui divinum fugum excussit et sacra dirupit vincula, rationem reddet ei a quo jussus sum ligare. Si quis enim astantium armigerorum a rege throno insidente jussus sit ligare et catenis obstringere aliquem subditorum, hic vero non modo illum repellat, sed etiam vincula rumpat, non armiger injuriam patitur, sed rex ipse qui jussit: ita et iustissime omnia erga suos discipulos facta ad se trahens Rex regum Dominus, se ipsum honore vel contumelia affectum reputabit. »

CCLIII. Regnum Constantinii Copronymi.

Post Leonem Isaurum, qui regnavit annos quatuor et viginti, imperavit quatuor et triginta annos Constantinus Cabalinus, ejus filius, quasi ex dirissimo leone pardalis versutissima: « de radice enim colubri egreditur » aspis horrenda et serpens alatus, ait propheta, qualis fuit ipse satus ex Van Antichristus. Ille enim, paternæ potestatis et impietatis heres factus, magis quam pater longiusque a Deo Deique Genitrice et omnibus sanctis descivit. Semper extunc sortilegiis dæmonumque evocationibus et aliis maleficis artibus gaudens atque operam dante, electum et idoneum ipsius patris et magistri diaboli factus est instrumentum. In tantam enim insaniam devenit ac dementiam, ut universali edicto veterit ut quis Domini servorum sancti titulo cohonestaretur, quin imò conspui eorum inventas reliquias jussit prohibuitque eorum intercessionem postulari, quod eos nihil posse diceret, atque addidit scelestus ac profanus: « Mariam quoque Virginis intercessionem nullus imploret, nihil enim, prestare potest; » quin et Deiparam hanc noluit appellari. Sumptis enim in manus auro plenis loculis, sciscitatus est quanti eos putarent esse

τοῦ Χριστοῦ ἐλύθη. » Ὁπερ ἐξηγησάμενος ὁ ἡγου-
μενος τῷ πάπῃ, ἐγνώσθη πᾶσιν, ὅτι καθ' ἣν ὥραν ὁ
διάκονος ἀνέγνω τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, τότε καὶ

(2) διὰ δὴ τοῦτο ὁ μέγας Χρυσόστομος· φησιν·
« Ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν τὰ
θεσμὰ περιβάλλομεν· εἰ δὲ τις καταφρονεῖ τούτων,
ἐπιστήσεται ὁ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως κριτὴς,
διδάσκων αὐτὸν ὡς ἀψευδὴς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου καὶ
ὁ νόμος τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας· ὅθεν λοιπὸν ἐγὼ
μὲν ἀνιούθνος εἰμι, τὸ γὰρ ἑμαυτοῦ πεποίηκα·
ἐκείνος δὲ τὸν θεῖον ζυγὸν ἀπορρίψας καὶ τὰ ἱερὰ
θεσμὰ διαβρῆξας, ὁ λόγος αὐτῷ πρὸς τὸν ἐμοὶ κα-
λεῦσαντα δῆσαι· οὐδὲ γὰρ, βασιλεῶς προκαθήμε-
νου, [εἰ] τῶν παρεστώτων δορυφόρων τις ἐτετράπη
δῆσαι· τῶν ὑπάρχον καὶ τὰ θεσμὰ περιβαλεῖν,
ἐκείνος δὲ οὐ μόνον ἀπόσαστο τούτων, ἀλλὰ καὶ τὰ
θεσμὰ διαβρῆξειεν, οὐχ ὁ δορυφόρος ἐστὶν ὁ τὴν
ὑβριν ὑπείσας, ἀλλ' ὁ κελεύσας βασιλεὺς· καὶ μάλα
εἰκότως τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς διδασκάλους γινόμενα
προσκειομένου ὁ παμβασιλεὺς Κύριος, αὐτὸς ὡς
τετιμημένος ἢ ὑβρισμένος διακρίσεται. »

643 ENI. Basileia Konstantinou τοῦ ὁ Κοπρωνύμου.

Μετὰ δὲ Λέοντα τὸν Ἰσαυρον, ὅστις ἐβασίλευ-
σεν ἑτῇ κδ', ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλινός,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἑτῇ λδ', ἐκ δεινοτάτου Λέοντος φανε-
ρὸς ποικιλότητος πάρδαλις· « ἐκ αὐτοῦ σπέρματος
δρακὸν ὁπίς (δεινὴ ἐξελεύσεται) » καὶ θρεῖς πα-
τάμενοι (φησὶν ὁ προφήτης, οἷος αὐτὸς γέγονιν ὁ
ἐκ Δάν Ἀντίχριστος). Οὗτος, τὴν πατρὸς βασιλείαν
τε καὶ δυσσεβείαν ἐκδεξάμενος, « κλεῖον (καὶ
μᾶλλον) ἐκ (τῆς) τοῦ Θεοῦ (καὶ τῆς Θεομήτορος,
καὶ πάντων τῶν ἁγίων) δόξαστο »· κἀντεῦθεν
λοιπὸν « μαγείαις καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεσι »
καὶ ἄλλοις πονηροῖς ἐπιτηδεύμασι « χαίρων καὶ
σχολάζων, (ἐξορίσας) θρόνον (καὶ λίαν) ἐπιτήδειον
τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ διδασκάλῳ γέγονε διαβόλου·
(καὶ γὰρ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν καὶ παραπληξίαν
ἐξώκειλεν) ὡς καὶ θεσμὸν καθόλεκιν (ἐπὶ λαοῦ) ἐκ-
θέσθαι, μὴ λέγεσθαι τινα (τῶν θεσποπόντων τοῦ
Κυρίου) τοπαράπαν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ τὰ λείψανα
τούτων εὐρισκόμενα διαπύεσθαι, καὶ μηδὲ πρε-
σβεσίαν αὐτῶν ἐξαίρειν· οὐδὲν γὰρ ἰσχυροῦσιν·
(εἴτα) προσθεῖς ὁ ἀντίοχος (164*) (καὶ παρβέθλος
λέγει)· « Μηδὲ τὴν « τῆς Μαρίας ἐπικαλεσθῶ τις
πρεσβεῖαν· ὃ γὰρ δύναται » τι· « μηδὲ « Θεοτόκον

Varia lectiones et notæ.

« Matth. ix. 8. Ἐξέλασαν τὸν Θεὸν τὸν ὄντα ἐ. τ. τοῖς ἀνθρώποις. » « is sacerdos III. 5. Similla, sed non plane eadem inveniuntur in Jo. xv. 5; Matth. xviii. 18. » « τίνα? » Καβαλίνου καὶ M. 2. « 741 — Ced. II. 3, 1-4, 5. Κάσμου ἑτος· γωίς, τῆς θέας· σπαρτάς· ἑτος ψλδ' K. ὁ K. οικονομῶς ἐ6. — ὅστις· ἐ6. ἑτῇ κδ' om. Mon. » καὶ add. Ced. » γὰρ add. cod. Isa. » ἐξελεύσεται om. Mon. » ἐρε· πατάμενος Mon. » φησιν· γέγονεν om. Mon. cf. Isa. xiv. 29 ἐκ γὰρ σπ. θρεῖς (ita Ced. et Leo) ἐξ. ἐκγονα σπέρματι γδ' καὶ — ὅρ. π. » διαβεξ. Mon. Cei. Leo. — πᾶσι Mon. — μ. κατὰ τοῦ Θεοῦ Mon. » κλεῖον δὲ μᾶλλον cod. » δόξαστο· cod. δόξασται Leo. » λοιπὸν om. Mon. » ἀσπληγίαις καὶ Mon. Leo. Ced. » καὶ σπλάγγων ἀνατομαί. Ced. » ἐπ. κνηγέσσαις· τε καὶ ἐκποδρῶμας σχ. Ced. Leo. » τοῦ Ἀντιχρίστου γ. Cei. τοῦ ἀντικειμένου γ. Leo. » Ἐλέγαν add. Ced. » πρ. ὁ παρμῆρος μ. Ced. πρ. ὁ ἀν. μ. Leo. » τὴν om. Mon. » δύναται βοηθεῖν τινι Mon. » ἀλλὰ Ced. » αὐ πάλιν Leon.

αὐτὴν ἐνομάζεσθαι καὶ δὴ λαβὼν ἐν χειρὶ βαλάντιον πλήρες **644** χρυσοῦ, καὶ ὑποδείξας αὐτὸ πᾶσιν, ἤρετο· «Τίνος ἐστὶν ἡ ἀξίον; Τῶν δὲ πολλοὺ ἐκρίναντες, κενώσας, τὸ χρυσοῦν πάλιν ἤρετο· «Τίνος ἐστὶν ἡ ἀξίον; Καὶ λέγουσιν· «Οὐδενός.» — «Οὕτως, ἔφη, καὶ ἡ Μαρία.» — (οὐ γὰρ Θεοτόκον ὁ ἄθλιος ἤξευρε λέγειν.) — «ὣς μὲν εἶχε τὸν Χριστὸν ἐν αὐτῇ, τετιμημένη ἦν· ἀπ' οὗ δὲ τοῦτον ἀπέτεκεν, οὐδὲν τῶν λοιπῶν γυναικῶν Κύριε.

Ἡ (2) Φεῦ τῆς τολμηρᾶς δυσφημίας τοῦ σαρακηνιστοῦ καὶ Ιουδαίου φρονος· οὐ γὰρ Χριστιανός, — μὴ γένοιτο! — ἀλλὰ Παυλικιανός ἦ — τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν — εἰδωλολάτρης καὶ δαιμόνων ὑπηρέτης καὶ ἀνθρωποθύτης· τὴν μὲν γὰρ πανάχραντον Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους ὁ ἐναγής καὶ ἄθεος ἐκτρέπόμενος, τὴν παρ' Ἑλλήσι τιμωμένην Ἀφροδίτην καὶ τὸν Διόνυσον ἐθρῆσκαυεν ὁ νέος Ιουλιανός καὶ ἀνθρωποθυσίας αὐτοῖς ἀνάφερα πέραν τῆς πόλεως, ἐνθα τῆς ἁγίας Μαύρας τῆς μάρτυρος ἦν ὁ ναός, ὅπερ ὁ μισάγιος ἐκδαφίσας καὶ φονευτήριον ποιήσας, Μαύραν ὀνόμασε τὸν τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὰς πρὸς τοὺς δαίμονας τελετὰς νύκτωρ ποιοῦμενος, παῖδας καστεύσσαντες καὶ μαρτυρεῖ τὸ πρὸς θυσίαν σφαγισθὲν τοῦ Σουφλαμίου παιδάριον, ὅπερ ὁ δαιμονιώδης ἐν παραδύστῳ ποιήσας, ἐκδελὸν ὁ Θεὸς τοῖς πολλοῖς τοῦτο πεποίηκε.

Ἡ (3) Ἐκ τούτων οὐ μικρά τις ἀθυμία τοὺς Χριστιανούς κατέλαβεν, ὥστε πάντας μισῆσαι αὐτὸν, καὶ Ἀρταβάσδην κouroπαλάτῃ καὶ γαμβρῷ ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ προτεσθῆναι (τῷ μίσει αὐτοῦ). Ἐξελθὼν γὰρ Κωνσταντῖνος ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ὀφικίου κατὰ Ἀράβων, Ἀρταβάσδου μετ' αὐτοῦ δυτος, ὑπεδέκοντο ἀλλήλους.

645 (4) Καὶ συμβολῇ· γενομένης μετ' ἀλλήλων, καὶ τοῦ Βισῆρ καὶ τοῦ συμμάσου Κωνσταντίνου σφαγάντος παρὰ Ἀρταβάσδου, Κωνσταντῖνος φοβηθεὶς ἐφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον.

(5) Ἐντεῦθεν μάχαι μεταξὺ αὐτῶν δεινότεραι γέγονασιν· Ἀρταβάσδος δὲ, Θεοφάνῃ μάγιστρον, φίλον αὐτοῦ ὄντα καὶ τότε ἐκπροσωποῦντα ἐν τῇ πόλει, ἔγραψε δεῖξασθαι αὐτόν. Καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν θεμάτων ἀνηγορεύθη βασιλεὺς· εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει πᾶς ὁ λαὸς σὺν τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ Ἀναστασίῳ, ἀνεθεμάτισαν Κωνσταντῖνον, Ἀρταβάσδον δὲ ὀρθόδοξον βασιλέα ἀνεκήρυξαν.

(6) Καταλαβὼν καὶ Κωνσταντῖνος ἐν Χρυσο-

A pretii. Cum responsum esset, « Magni, » evacuato auro rursus interrogavit quanti loculos aestimarent. Cumque responsum esset, « Nihili, » — « Ita, inquit, Maria quoque (non enim Deiparentem dicere impius dignatus est), dum Christum gestavit utero, in honore fuit; postquam eum peperit, nihilo reliquis mulieribus præstantior est. » O blasphemia! Parece nobis, Domine.

disenῆγοεν· (ὡς τῆς βλασφημίας!) φεῖσαι, ἡμῶν,

Facessat insolens blasphemia hominis quoad fidem Saraceni et Judaice sentientis. Neque enim Christianus, absit! sed Paulicianus revera erat, idololatra dæmonumque servus et hominum immolator. Purissimam enim Dei Genitricem et sanctos aversans impius ille et a Deo alienus, Venerem et Bacchum quos in honore habuerant gentiles, novus Julianus colebat, et hominum sacrificia eis extra urbem offerebat, ubi erat Sanctæ Mauræ martyris templum, quo everso et in carnificinam converso, sanctorum adversarius hunc locum Mauram vocavit, ibique nocturna sacrificia dæmonibus offerens, pueros trucidabat, ut testatur pueruli Sudamii cædes, quam ab hominibus diabolico celatam, Deus multis manifestam fecit.

Hæc Christianos in gravem conjecerunt mororem, omnesque eum exosi Artabasso europalaie (sororem is Copronymi in matrimonio habebat) sese adjunxerunt. Interea Constantino adversus Arabes cum Artabasso in regionem Opsicianam profecto, mutuo sese observabant.

Et auxilium aliis ferentibus et Bisero, socio azerorum Constantini, ab Artabasso interfecto, Constantinos perterritus Amorium aufugit.

Hinc calamitosissima inter utrumque bella. Artabassus vero Theophani magistro, uni ex familiaribus suis et tunc in urbe degenti mandavit ut eum susciperet. Et admissus ab ordinibus imperator renuntiatus est. Universus deinde populus urbem D circuei, cum pseudopatriarcha Anastasio anathematizavit Constantinum, Artabassum vero imperatorem orthodoxum salutavit.

Fugiens Constantinus Chrysopolin cum copiis

Varie lectiones et notæ.

ὄν. λ. γὰρ ἐν. Ced. Leo. πλ. χ. β. Ced. αὐτῷ Ced. ἀξίον ἐστὶ Mon. Ced. Leo. π. τὸ. χ. Ced. οὐ. ἐστὶν Mon. ἡ ἡ. ὁ. Mon. λ. ἡ. ὁ. ἀθεός Mon. ὦ — xi om. Mon. Glyc. 527, 17. καὶ οικειότερον add. Mon. πάντας add. Mon. ἐν. καὶ οὐστρόπος Mon. ἀντέπερε Mon. μ. M. ἦν ὁ ναός Mon. οὐστῆνον, καὶ Mon. μισαγιστής Mon. παῖδα Mon. παραδύσθω θύσας Mon. τότε παπ. Mon. omissis seq. usque ad § 19. 742 — Ced. 4, 5-10. ὦ. παρὰ πάντων μισθῆναι καὶ Ced. καὶ Ἀρταβάσδου, δὲ ὁ κouroπαλάτης καὶ γαμβρός cod. Ἐξ. δὲ ὁ K. Ced. τῶν Ced. ὀπεδέκοντο μακίσαι Ἀρταβάσδον ὄντα ἐν τῷ Δουρλατῷ Ced. Ὁ δὲ τοῦτο γινώσκων κατ' αὐτόν, καὶ τὸν μὲν πατριῶνον Βισῆρον τὸν συμμάσθην K. ῥομπατῶ ἀνέβλεν· ὁ δὲ Κοπρώνιος φ. ἐπὶ τὰς περιπλοῦς φερέας εἰς τὸ Ἀ. x. τ. λ. Ced. 4, 11-15. Ἀμώριον cod. Ced. 4, 15 19. E. μ. δ. τοῖς ὑπηκόοις. ἐκτερίνον βασιλέων ἀναγορευόμενων· εἰπῆθε δὲ Ἀ. ἐν τῇ πόλει καὶ παρὰ τὸν κατὰ πάσαν αὐτὴν τὰς ἐπὶ ἀνεστήλυσαν εἰκόνας, ἀν. δὲ παρὰ τῶν ὁ. β. Ἀναστάσιος· δὲ ὁ ψευδώνυμος· πατριάρχης, κρατήσας τὰ τίμια καὶ ζωποιαῖα ξύλα, ὥμοσε τῷ λαῷ ὅτι, x. τ. λ. § 7.

piis venit, et nihil proficiens, Amorium rursus A petiit.

Artabasdu ubique sacras reposuit imagines, et Ecclesia pristinum splendorem recuperavit. Anastasius vero patriarcha, manu tenens veneranda crucis ligna, in ambone stans, per eum qui iis affixus fuerat iuravit, Constantinum imperatorem hæc sibi verba dixisse: « Quem Maria peperit Christum, hunc tu Filium Dei ne censueris, neque quidquam præter hominem; ita enim eum Maria peperit ut et me mater mea Maria. » Hoc audito, populus anathematizavit eum.

Artabasdu, urbe egressus, milites conscribebat. Quo comperto Constantinus contra eum movit et pugna commissa in fugam convertit, et Cyzico petitus, ibi tutus manet.

Constantinus usque ad Chalcedonem procedens, ad paries Thracicas et terrestrem murum castra ponit, excurrrens etiam usque ad Auream portam ut se multitudini ostenderet.

Artabasdu autem, apertis portis, iterum prælio commisso victus fususque est.

Cumque Constantinus navium esset positus, famens ingens in urbe exstitit, ita ut modius hordei ad duodecim numismata venderetur, et sic de reliquis annoniis. Moriente ergo et pereunte populo, coactus est Artabasdu Constantinopoli excedere.

Nicetas vero, Artabadi filius, collecto non contemnendo exercitu, ad Chrysopolin pervenit. At imperator, copiis suis trajectis, eum profligavit et cepit, ac compedibus vinctum, ad murum aggressus, patri ostendit.

Sobito a terrestri muro adortus urbem cepit; et Artabasdu cum Bactagio patricio comprehendens, Artabasdu quidem et duos ejus filios oculis privavit; Bactagium vero, manibus et pedibus prius amputatis, in Cynegio capite truncavit. Multos quoque procures e vita sustulit et eorum bona publicavit.

Inde equestres ludos coens, Artabasdu ac filios et amicos ejus produxit cum patriarcha Anastasio qui asino præpostere impositus pompatico ducebatur.

πολεὶ μετὰ ἑ λαοὺ καὶ μηδὲν ἀνύσας, ἀνίσταρε ἡ πόλιν εἰς τὸ Ἀμώριον.

(7) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος τὰς ἱερὰς εἰκόνας πανταχοῦ ἀνεστήλωσε, καὶ τὸν πρῶτον αὐτῆς κόσμον ἡ Ἐκκλησία ἀπέλαβεν. Ἀναστάσιος δὲ ὁ πατριάρχης κρατήσας τὰ τέμνα ξύλα ὥρμωσεν ἐν τῷ ἁμβωνί ἑστῶς, ὅτι: « Μὴ τὸν προσηλωθέντα ἐν τοῦτοις, οὕτως μοι εἶπε Κωνσταντῖνος; ὁ βασιλεὺς, ὅτι μὴ λογίσῃ γῆλον Θεοῦ εἶναι (τὸν Χριστὸν), ὃν ἔτεκεν (ἡ) Μαρία, εἰ μὴ ψῆλὸν ἀνθρώπων, ὥς ἔτεκε με ἡ μήτηρ μου Μαρία. » Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ ἀνεθεματίσαν αὐτόν.

(8) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἐξελθὼν ἐστρατολόγει. Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ πόλεμον τρέπει αὐτόν. καὶ καταλαβὼν τὴν Κύζικον ἐν τῇ πόλει διασώζεται.

646 (9) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἐν Χαλκηδὼνι ἐλθὼν, ἀντιπέρασεν ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσι, καὶ τῷ χειρσάλῳ τείχει παρακαθίσας, διέδραμεν ἑω; τῆς Χρυσῆς πόρτης (165') ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις.

(10) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος, ἀνοίξας τὰς πόρτας καὶ συμβαλὼν πάλιν πόλεμον, ἤττηθη κατὰ κράτος.

(11) Τοῦ δὲ Κωνσταντῖνου τὰ πλοῖα κρατήσαντος, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πρᾶθῆναι τὸν μόδιον τῆς κριθῆς νομισμάτων ἰβ' καὶ τὰ λοιπὰ (εἰδῆ) ὁμοίως. Τοῦ δὲ λαοῦ θνήσκοντος καὶ ἀπολλυμένου, ἠναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν καὶ ἐξέρχεσθαι (αὐτοὺς) ἐκ τῆς πόλεως.

(12) Νικήτας δὲ, ὁ υἱὸς Ἀρτάβασδου, ἐπισυνάξας λαὸν ἱκανὸν ἦλθεν ἑως Χρυσόπολεως. Καὶ (δια)περάσας ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτόν, καὶ καταλαβὼν ἐχειρώσατο. Καὶ τοῦτον πεδήσας ἤλασε διὰ τάχους, καὶ τῷ πατρὶ ὑπαδείκυσεν.

(13) Ἀφ' οὗ δὲ παραταξάμενος διὰ τοῦ χειρσάλου τείχους τὴν πόλιν παρίλαβε καὶ Ἀρτάβασδον χειρωσάμενος καὶ τὸν πατριχίον Βακτάγιον, τὸν μὲν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς θυσίον υἱοῖς αὐτοῦ ἐτύφλωσε, τοῦ δὲ Βακταγίου χεῖρας καὶ πόδας ἐκκόψας ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν προύχόντων ἀνέτελε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμωσεν.

(14) Ἰππικὸν δὲ ποιήσας, εἰσήγαγε τὸν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἅμα τῷ πατριάρχῃ Ἀναστασίῳ καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ θνοῦ ἀντιστρέφως καθεζομένου (καὶ πομπευομένου).

Variae lectiones et notæ.

ἡ πόλις? ὁ πατρ. Leo. Ced. 4,17-5,2. ἡ πόλις? Ced. ὅτι λέγόμενον γιν. Ced. ἄλλῃ ψ. Ced. ἡ γὰρ Μαρία οὕτως αὐτὸν ἔτεκεν Ced. ὅς; καὶ ἐπὶ ἡ. μ. Ced. 745. Ὁ δὲ Ἀ. ἐξ τῆς πόλεως καὶ σ. π. ἤττηθη κατὰ κράτος Ced. 6,6 cf. § 10. Κωνσταντῖνος? Misc. C. 2: Constantinus tertii eum. ἡ εἰς νομισματα Ced. ἀπὸ Ced. Ced. 6,11-15 Νικήτ. cod.; νικήσας Leo e compendio male lectio, cf. Misc. Niceta Monostategus. ἔλθων διὰ τοῦ τείχους τῆς Ced. L-o Misc. cf. vincium per murum. ὁ παδείκυσεν. Ced. Ced. 6,15-20. ὁ γ. A. ed. Leo. σὺν τοῖς θυσίον υἱοῖς Leo. καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Ced. Βακταγίον Leo. Bagrannus Ced. τούτων μὲν σὺν Ced. ἡ υἱοῖς Ced. τοῦ δὲ B. γ. καὶ π. κόψας ἐν Leo. Ced. 6,20-23. πατριάρχῃ cod. αὐτοῦ καὶ τ. φ. δεδεμένους ἅμα Ἀ. τῷ ψευδονύμῳ π. τυφθέντι δημοσίως καὶ ἐπὶ δ. ἀ. καθεζομένῳ, κ. τ. λ. Ced. αὐτοῦ I. αὐτὸν (αὐτ. cod.) καὶ π. τ. εἰσερχομένῳ πρὸς τὰ βασίλεια ἐπὶ ὁ Ἀ. τὰ ἐκείθεν τῆς στολῆς τοῦ ἁγίου, πρὸς ὃν ὁ δ. εἶρη. ἡ. μ. ἡ σ. π. διέπικον ἐ. σ. Ced. 1,708,14-17.

(15) Οὗτος γάρ, περιπατῶν ὁπισθε Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου σύγκελλος ὢν, ἐπάτησε τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ. Ὁ 647 δὲ ἐπιστραφεὶς εἶπεν αὐτῷ· «Μὴ σπεύδεις, τὸ δίκαιον ἔκδοχεται σε.»

(16) Πάλιν δὲ ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς ὁμόφρονα αὐτοῦ, ἐν τοῦτοις ἐκφοβήσας, ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἱερουσῆς ἐκάθισεν.

«(17) Ἐφ' οὗ ἤρξαντο ἀδρόως καὶ ἀοράτως σημεῖα ἐν τοῖς ἀνθρώπων ἱματίοις γίνεσθαι καὶ εἰς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἐνδύματα, σταυροὶ ἐλαυδοῦναι πλείστοι. Καὶ οὕτως κατέλαβεν ἡ θεομηνία τοῦ βουδῶνος λοιμικὴ νόσος, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ περιχώρῳ δεινῶς θλοοῦσας. Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐγίνοντο φαντασίαι τινὲς εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ δειματὰ τινα ἑξίστια, ἃ οἱ ὀρῶντες ἐτελεύτων· γινόμενοι γὰρ ἐν ἐκστάσει ἐνόμιζον ἕνοις τινα καὶ βριαροῖς ὡς τοῖς [συν]οδεύειν, (ἦ) καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ὡς φίλους δῆθεν προσαγορεύοντες διελέγοντο. (Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι γέγονε.)

«(18) Ἐν δὲ τῷ ἱερῶν καίρῳ τοσούτον ἐπέτεινεν ἡ νόσος, ὥστε καὶ ὁλοκλήρους οἰκούς τέλειον κλεισθῆναι, (ὅθεν ἐκ πολλῆς περιστάσεως εἰς ἄλογα καὶ ἀμάξας ἐπιστοιβάζοντες αὐτοὺς ἐξεκόμενοι. Ἐν δὲ τῷ πληρωθῆναι τὰ ἐν τῇ πόλει ἅπαντα καὶ ἀμπελώνας κατασκαφῆναι, συνέβη καὶ τοὺς ἔνδον τῶν παλαιῶν τειχῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην προσχωρῆσαι ταφὴν τῶν ἀνθρώπων) καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὀφειλοντας θάπτειν τοὺς νεκροὺς. Παντὸς δὲ οἴκου διαφθαρέντος διὰ τὴν ἀσέδειαν τοῦ τυράννου, πάντα τὸν πλοῦτον τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως εἰσχομίσας ἐν τῷ παλατίῳ 648 ἀπέθετο. (Ἐφθασε δὲ καὶ ἡ ὄργη εἰς Ἀναστάσιον τὸν ἀνίερν· καὶ οἰκτίστη πάθει, τῷ λεγομένῳ χορᾶφῳ, καταλύει τὸν βίον).

«(19) Ὁ δὲ γὰρ, ὁ τύραννος τὴν πόλιν ἔδρας, τὴν Νικομήδειαν καταλαμβάνει, καὶ ἐκεῖσε διέτριβε μέχρι πολλοῦ· καὶ ἀκούσας τῶν Σαρακηνῶν κατ' ἀλλήλων μαχομένων, ἐκστρατεύει πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας καὶ Γερμανικίας περὶ λαβῆς, καὶ Θεοδοσιουπόλιν, καὶ Μελιτηνὴν, αἰχμαλωτίζει· πάντας τοὺς ἐκεῖσε.

(20) Καὶ διὰ τὴν τοιαύτην πρόφασιν τοῦ θα(100^b) νατικοῦ προσλαβόμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Ἀρμενίους καὶ Σύρους αἰρετικούς, εἰς τὸ Βυζάντιον

Hic enim, cum syncellus esset, pone Germanum patriarcham incedens, viri sancti stolam calcavit. Qui conversus : « Noli festinare, inquit, Diippus te manet. »

Constantinus autem Nicolaum, cui erroris sectatorem, cum sic terruisset, rursus in pristino solio collocavit.

Eodem regnante apparuerunt subito, et visu non observante, signa in hominum vestibus et in Ecclesiarum suppellectili, id est cruce plurimæ quasi ex oleo factæ. Et Dei ira excitatus est bubonis morbus pestilens qui non urbis modo, sed universæ vicinæ incolæ absumpsit. Phantasie etiam multos invaserunt et terrores turpes, quos qui passi sunt mortui sunt; in exstasi enim acti putabant se cum peregrinis quibusdam et horridis hominibus iter facere, qui et occurrentes sibi tanquam amicos compellarent et cum iis colloquerentur. Et hæc quidem in hieme acciderunt.

Verno autem tempore morbus adeo exarsit ut totæ domus omnino concluderentur : unde propter multitudinem morientium jumentis et curribus passim congesti efferebantur; repletis vero omnibus urbis locis, vineis effossis, horti intra veteres muros positi etiam in mortuorum sepulturam cesserunt. Et defuerunt qui cadavera humarent. Tyrannus autem, omnibus propter ipsius impietatem familiis vastatis, omnes oppidanorum facultates corrasit inque palatium conegessit. Anastasium etiam illum impium tetigit divina vindicta, qui miserrimo morbo quem chordapsam dicunt vitam finiit.

Tyrannus vero, urbe relicta, Nicomediam concessit, ibique diu moratus, cum certior factus esset bellum civile inter Saracenos agitari, versus partes Syriæ movit et Germaniciam recepit, Theodosiopolin et Melitenen, omnibus incolis in captivitate abductis.

Et sub pestis prætextu, populares suos Armenos et Syros ad se receptos Byzantii et in Thracia collocavit, qui ad hunc usque diem in hæresi tyranni

Variae lectiones et notæ.

« δίκαιον cod. » Τὸν δὲ ψευδωνυμον πατριάρχην ὡς δ. ἀ. ἐκρ. καὶ δουλώσας, ρ. ἐν τῷ 10. τῆς 1. ἀποκαθίστηται Cod. 7,3-4. « 747—Cod. 8,1-14 : τῇ ιε' (ἰνδικτιῶνι) ἡ. ἐν τῇ βασιλείᾳ πόλει αἰφνης δ. γ. ἐν τε τ. τῶν δ. 1. καὶ ἐν τοῖς τῶν δ. ἐπιπέλοις σταυρὰ ἐλαυδοῦναι πλείστα, κ. τ. λ. γίνετο δὲ καὶ θ. ποικίλων καθῶν ἀφαιδῶς τοὺς λαοὺς ἀλ. οὐ μ. τ. ἐν τῇ π. δ. καὶ πάσῃ τῇ π. ἔγεν. δὲ καὶ φ. ὡς. π. τῶν δ. ἐν ix. γινόμενους νομίζεν ἔ. φαντασίαι τινα cod. e seq. « βρυεροῖς cod. — κρυεροῖς cod. — αὐτοῖς Cod. » δ. φ. προσαγορεύοντας καὶ διαλεγόμενους, κ. τ. λ. Cod. « 748. » Τῷ δὲ δ. καίρῳ τῆς α' ἰνδικτιῶνος ἐπ. μετῴνως, τῷ δὲ θερινῷ ἐξεκέρθη εἰσπασθεὶς ὡ. καὶ δ. δ. κ. παντελῶς καὶ μὴ δ. τ. δ. θ. τ. ν. ὥστε μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς κραδῆάτους — τοὺς κήπους δισκαπτον καὶ μολι; τοὺτους ἰσχυσαν ἐπικαλύψαι· παντὸς δὲ δ. δ. διὰ τὴν δ. τοῦ Κοπρώνιμου — ἀπέθετο Cod. 8,14-9,1. « cf. § 27. » καὶ εἰς cod. « 746. » Τῇ ε' ἔπειτα ἄδειαν εὐδὼν ὁ Κοπρώνιμος ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὡς τῶν Ἀράβων πρὸς ἀλλήλους Μ. Γ. παραλαμβάνει καὶ ἐπιστραφεῖν δουλιχίᾳ καὶ Ἀσσυρία Cod. 7,11-13. « αἰχμαλωτῇ cod. » Προσειδέτο δὲ καὶ τοὺς πρὸς μητρὸς σ. καὶ ἐν Βυζαντίῳ μ. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πολλοὺς Σ. μονοφροῦτας Cod. 7,15-15.

persistunt. Theopaschitæ Petrum (Fullonem) auctorem agnoscunt.

Interea filius tyranno natus est ex Chazaria filia hazari; huic Leonis nomen indidit.

Ob partam victoriam sensu excedens Deo insensus imperator, in urbem redux, synodum coegit adversus sacras imagines in Blachernarum palatio, in qua, post multa incassum contra Dominum prolata, sacerdotes ignominie impuras manus in exultatione levantes, hanc miserimam vocem ediderunt: « Hodie salus mundo evenit, quia tu, o imperator, nos ab idolis liberasti. »

O extremam et insolentem arrogantiam, stultitiam et blasphemiam hominum Christo oblectantium et sacra vendentium! o intemperantiam cordis et lingue! Si enim iste impietatis reus ac defensor causa fuit idolorum eversionis, ergo irrita fuit Christi incarnatio, et inanis apostolorum prædicatio.

Elatus igitur ille improbus stultissimis vocibus istis addidit aliud nequitie genus, nam illicite impieque ascendit in ambonem manu tenens Constantinum, qui fuerat Sylæi episcopus, et voce magna exclamavit: « Constantino patriarchæ œcumenico multos annos! » Hunc enim patriarcham creaverat erroneus fatuusque imperator instigantibus impiis Christi venditoribus.

De quibus recte dixisset Ezechiel: Hæc dicit Dominus: « Sacerdotes contempserunt legem meam, et polluerunt, sanctuaria mea » non distinxerunt, « et inter pollutum et mundum non intellexerunt. » Et Daniel gravius illis notam ignominie inurit dicens: « Egressa est (iniquitas) a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. » Vere enim isti « conceperunt dolorem, et pepere- runt iniquitatem » : siquidem res sacerdotales divinisque canonibus statutas laicis tribuentes, his sacra mysteria commiserunt. Atque nihil mirum: qui enim Filium Dei calcare imaginem ejus contumeliis afficiendo et evertendo non horruerant, quomodo ejus sacerdotio pepercissent? Quis non horreat ac stupeat, audiens et videns sacra peragen-

τα μετῴκισι (καὶ ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἐν τῇ δούρει, ὡς μέχρι τοῦ νῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ τυράννου διακρατοῦσι. Θεοπασχίται ἡ κατὰ Πέτρον εἰσὶν).

“(21) Ἐτέχθη δὲ ὁ τότε τῷ τυράννῳ υἱὸς ἐκ τῆς τοῦ χαγάνου Χαζαρίας θυγατρὸς, ὃν ἐπωνόμασε Λέοντα.

“(22) Ἐπαρθεῖς δὲ ὁ τῷ φρονήματι ὁ δόξος διὰ τὴν παρ’ αὐτοῦ γενομένην νίκην, ἐπανελθὼν ἐν τῇ πόλει, σύνοδον συναθροίσει κατὰ τῶν ἁγίων εἰκότων ἐν Βλαχέρναις, ἐν ᾗ πολλὰ ἡ κατὰ τοῦ Κυρίου κενολογήσαντες οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς καὶ τὰς μιαινάς αὐτῶν χεῖρας εἰς ὕψος ἄραντες καὶ ἀλαλάζαντες, ἔρρηξαν τὴν εἰκαίνην ἐκείνην φωνὴν λέγοντες: « Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν, ὅτι σὺ, βασιλεῦ, ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων. »

649 “(23) Ὁ τῆς ἐσχάτης καὶ τολημῆδς αὐθαδεῖας, καὶ ἀπονοίας, καὶ βλασφημίας τῶν χριστομαχῶν ἱεροκαπῆλων καὶ τῆς ὀκλόστου γνώμης αὐτῶν καὶ γλώσσης! Εἰ γὰρ ὁ τῆς ἀσεβείας αἷτιος καὶ πρῆμαχος οὗτος αἷτιος τῆς τῶν εἰδώλων καθαιρέσεως, μάτην ἄρα γέγονεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησις, κινή δὲ καὶ ἡ τῶν ἀποστόλων διδασκαλία.

(24-25) Φυσηθεῖς οὖν ὁ δειλαῖος ἐπὶ τῇ ἀπρηστατῇ φωνῇ ταύτῃ, προσέθετο καὶ ἕτερον παράνομον εἶδος· ἀνελθὼν (γὰρ ἀθέμως καὶ ἀνιέρως) ἐν τῷ ἁμβωνί χειροκρατῶν Κωνσταντῖνον, ἐπίσκοπον Σουλαιου γενόμενον, ἐξεφώνησε μετὰ κραυγῆς μεγάλης: « Κωνσταντίνου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. » (Ποίσας αὐτὸν δὴθεν πατριάρχην ὁ πεφανακισμένος καὶ ματαιόφρων ἐξ ὀποβολῆς τῶν ἀνιέρων χριστεμπόρων).

(26) Περί ὧν δ. καίως λέξεις: ὁ μὲν Ἰεζεκιὴλ τάδε· λέγει Κύριος: « Οἱ ἱερεῖς ἠθέτησαν νόμον μου καὶ ἐθεθίσαν μου. » τὰ ἁγία μου οὐ δέσται· καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ καθαροῦ οὐ διακρίναν. » ὁ δὲ γε Δανιὴλ ἐμβριθέστερον στηλιτεύει αὐτοὺς φάσκων: « Ἐξῆλθεν ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν ἀνόντων· οἱ ἰδοῦσιν τὸν λαὸν κυβερνᾶν· ὅντως γὰρ ἀληθῶς οὗτοι. » συνέλαβον πόνον καὶ ἔτακον ἀνομίαν. » ἵπαιδῃ τὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῖς θεοῖς κανόνιν ἀνακαίμενα λαϊκοῖς χαρίζεσθαι, ἐπέτρεπον ἐπὶ τέλος. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν· οἱ γὰρ, τὸν ὕβιν τοῦ Θεοῦ καταπατήσαντες διὰ τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ εἰκόνα ὕβριν καὶ καθάρσεις, οὐ πεφρίκασι, πῶς ἂν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐπείσαντο; Τίς οὖν οὐκ ἐκπλαγίη ἐν τούτῳ καὶ φρί-

Variae lectiones et notæ.

“ Misc. C. 5 juxta Petrum Cnaphea. “ 750. “ Τῇ δὲ κα’ τοῦ Ἰανουαρίου (τῷ δ’ ἔτει) γεννᾶται τῷ ἀσθεὶ Κωνσταντίνῳ υἱὸς ἐκ τῆς χ. Εἰρήνης ὃν ἐπ. Δ. Ced. 9, 8-10 χαζάρως cod. τῆς χ. Leo. sed Misc. Casarie. “ 754. “ Τῷ γ’ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ δευτεῖος κ. τὸν Δ. καὶ σικτιῶν Δ. παράνομον συνέδριον τλῆ’ ἐπισκόπων συνέλεξεν ἐν τῷ τῆς Συρίας πικατῶν, ὃν ἐξήρχε Θεοδοσίος, ὁ υἱὸς Ἀψιμάρου ὁ Ἐρᾶσου, καὶ Παστοῦλδς ὁ Πέργης— μὴδὲν παρόντος ἐκ τῶν καθολικῶν ὁρόνων, Ῥώμης φημί, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τ’ τοῦ Φεβρ.— Ἰωῆ Ἀδγούστου— καθ’ ἣν Βλ. ἐλθόντος οἱ τῆς Θεοτόκου πόλεμοι Ced. 10, 13-1. “ πολλῶν κενολογησάντων Ced. “ Ced. 10, 31-34, 1: ἀνῆλθε καὶ Κωνσταντίνος ὁ Καβαλλῖνος ἐν τῷ Δ. χρ. Κ. μοναχὸν, ἐπ. γ. τοῦ Σ. καὶ ἐπευξάμενος ἐφη μεγάλη τῇ φωνῇ Κ. ὁ π. π. τὰ ἔ. — αὐτῆς (τῆς γῆς Ez xii, 26. “ ἰδεθλοῦν Ez. “ ἀναμέσον ἀγίου καὶ βεθλοῦ Ez. “ διέσπελλον Ez. “ τοῦ add. Ez. “ διέσπελλον Ez. “ Susanna 5: Ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βεθλὼν: ἐκ πρ. χρ. οἱ ἔ. τὸν λ. x. “ Ps. vii, 14. —

ξίεν, ἀκούων καὶ βλέπων τὸν ἀσπιδοφόρον ἱεροδότην καὶ τὸν πολέμοις ἰσχυροτάτα καὶ φόνους ἱεροταλετήν;

⁸⁰ (37) Ἄλλ' οὐ πολλὸν τὸ ἐν μέσῳ καὶ ἄξιον (τῆς χειροτονίας) εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὑπ' αὐτοῦ διαπράξαιτο ἔργον. Μαθὼν **650** γὰρ ἀκριβῶς ⁸¹ ὁ ἀλάστορ ὅτι (κρατήσας) ὁ πατριάρχης (τὰ τίμια ξύλα) πολλοὺς ἐπληροφόρησεν ⁸² λέγων· «Μὰ τὸν προσηλωθέντα εἰς ταῦτα Κύριον, οὕτως μοι εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Χριστός, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ Μαρίαν ἔχω Θεοτόκον,» ἐξεμάνη (σφόδρα) κατ' αὐτοῦ ὡς τὸ μυστήριον (τῆς βασιλείας) αὐτοῦ θριαμβεύσαντος. Καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ πολλὰς πλῆγας, ἐθριάμβευσεν (αὐτὸν) ἐπὶ λαοῦ καὶ ⁸³ ἱπποδρομίου (ἐμπυκνόμενον), ἐμπυκνόμενον ⁸⁴, στυρόμενον.

⁸⁵ (38) Εἶτα ἀσφαλισάμενος (166') αὐτὸν (ἐν τινὶ τόπῳ), ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πατρικίους, καὶ φησι· «Τί λέγεις ἄρτι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς συνόδου, ἣν ἐποιήσαμεν;» Ὁ δὲ, ματαιωθείς ταῖς φρεσὶ (καὶ) οἰόμενος αὐτὸν πάλιν ἐξευμενίσασθαι, ἀποκριθεὶς εἶπε· Καλῶς ⁸⁶ πιστεύεις καὶ καλῶς τὴν σύνοδον ἐποίησας. Οἱ δὲ ἐπιγελάσαντες (τῇ αὐτοῦ ἀνοίᾳ) εἶπον ⁸⁷· «Ἡμεῖς τοῦτο (καὶ) μόνον ἠθέλομεν (πρὸς σου ⁸⁸) ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μισροῦ σου στόματος· (ἐπὶ δὲ τοῦ νῦν ἀπῆλθε εἰς τὸ ἀνάθεμα καὶ εἰς τὸ σκότος).» Παραχρῆμα δὲ ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἀπικεφάλισαν, καὶ (τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ φόρῳ ἐκρέμασαν), τὸ (δὲ) σῶμα ⁸⁹ ἔρριψαν εἰς τὰ Πελαγίου ⁹⁰ (σύροντες αὐτό), ἐνθα πρῶτην μὲν ὑπῆρχεν ὁ τῆς ἁγίας (μάρτυρος) Πελαγίας ναὸς, ὃν ὁ θεομισθὴς καταλύσας ⁹¹ καὶ τάφον καταδίκων ποίησας, τὰ Πελαγίου ⁹² ἐκάλεσεν). (οὕτως οὖν τὸν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντα καὶ δοξασθέντα πατριάρχην τιμήσας· φασὶ ⁹³ δὲ ὅτι καὶ ἀνέστημεν αὐτὸν οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸ γνῶναι τὴν διάθεσιν καὶ κατασκευὴν τῶν ἀνθρώπων).

⁹⁴ (39) Ὁ δὲ τύραννος· χειροτονεῖ ἄντ' αὐτοῦ Νικήταν εὐνοῦχον Σκλάβον.

651 ⁹⁵ (30) Οὕτως δὲ Πέτρον τὸν ἱερὸν Στυλίου μὴ πεισθέντα τοῖς αὐτοῦ πονηροῖς δόγμασι πολλὰ βασανίσας εἰς τὰ Πελαγίου στυρόμενον ζῶντα βεβῆναι προσέταξε.

(31) Ἰωάννην δὲ τὸν Δαμασκηνόν, ὃν Χρυσορρόθων ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν, Μανσοὺρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἐστὶ βλάσφημος, καὶ τὴν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκκοπήν αὐτὸς κατασκευάσεν, ἣν ἡ ἁγία Θεοτόκος ἀοράτως ἴδασκε.

⁹⁶ (32) Καὶ ⁹⁷ τὸν θεῖον Στέφανον, τὸν νέον, τὸν ἐν τῇ ἀκρωρεῖα τοῦ ὄρους Αὐξεντίου τοῦ θεοφόρου

A tem qui clypeum tulit, et sacerdotio fungentem qui praelis et caedibus vacavit.

Neque multo post dignam a se constituto patriarchae mercedem Constantinus rependit. Nam certior factus, patriarcham, pretiosa crucis ligna manibus tenentem, coram multis haec declaravisse: «Per eum qui his affixus est, sic mihi dixit imperator: Christus non est Deus et ideo, nec Mariam habeo Dei Matrem;» furore adversus eum, ut qui secretum ipsius publicatum traduxisset, incensus est. Itaque multis verberibus multatum in triumpho per circum duci curavit consputum et raptatum.

B Inde cum eum in custodiam dedisset, mittit ad eum patricios et dixit: «Quid adhuc sentis de fide nostra et synodo quam celebravimus?» At vanus animi ille, sperans hoc pacto imperatore placaturum, respondit: «Recte sentis et recte synodum instituendo egisti.» Qui missi erant stultitiam hominis irridentes dixerunt: «Hoc unum ex impuro ore tuo volumus audire, nunc in maledictionem abi, et in tenebras.» Eum statim eductum capite truncaverunt; caput in foro combusserunt, corpus autem trabentes in Pelagium proiecērunt. Fanum fuerat sanctae Pelagiae martyris, quod Dei osor demolitus sepulturae capitis damnatorum destinaverat, Pelagioque nomen fecerat. Hoc fuit supplicium quo a se institutum et sublimatum patriarcham multavit. Dicunt etiam ejus corpus a medicis dissectum fuisse ut eorum de constitutione et structura hominum disquisitionibus inserviret.

Tyrannus autem in ejus locum patriarcham designat Nicetam eunuchum, genere Sclavum.

Pariter sanctum Petrum Syiilem, perversis dogmatibus suis non assentientem, multis vexatum cruciatibus vivumque tractum in Pelagium projici jussit.

Joannem vero Damascenum, quem Chysorrhoom vocabant propter insitam ei sapientiam, Mansour cognominavit, id est blasphemus, ei quoque manum jussit abscidi, quam sancta Dei Parens invisibiliter restituit.

Divum quoque Stephanum juniolem, qui in summo Sancti Auxentii monte quadraginta annos

Variae lectiones et notae.

⁸⁰ 767. Ced. 13,5—7: Οὐ π. τὸ ἐν μ. καὶ ἔξῃ (ἀνάξια Leo.) εἰς τὸν χ. ὑπ' α. πατριάρχην δ. αἰτινὰ μετ' ὀλίγον ἱερομέν. ⁸¹ ἀκριβῶς cod. om. Ced. 14,4—9. ⁸² ἐπὶ εἰπεῖν τὸν βασιλέα πρὸς αὐτὸν ὅτι Ced. — ὁ τὴν μητέρα αὐτοῦ εἰ. θ. Ced. ⁸³ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ Ced. ⁸⁴ καὶ add. Ced. ⁸⁵ Ced. 14,9—18. ⁸⁶ x. ἐπ. τὴν σ. καὶ x. π. Ced. ⁸⁷ πρὸς αὐτὸν add. Ced. ⁸⁸ παρὰ τοῦ Ced. ⁸⁹ αὐτοῦ add. Ced. ⁹⁰ τὸ πῆλαγος εἰ. πρῶτον ὀπ. Ced. ⁹¹ καταλύσας Ced. ⁹² ἐκ. τὸ Πελαγίου Ced. — ⁹³ φασὶ — ἀνθρώπων om. Slav. — ⁹⁴ Ced. 14,18 Ἀντιγ. δὲ πατριάρχην Ν. εἰ. καὶ Σ. ⁹⁵ Ced. 14,19. Θεοτόκος δὲ καὶ Π. τὸν Ι. καὶ τὸν θεοφόρον Στέφανον τὸν τοῦ Αὐξεντίου μετὰ πολλὰς; αἰτίας φονεύσας εἰς τὸ πῆλαγος στυρόντας p. πρ. cf. § 33 ὁμοῦ cod. — ⁹⁶ 765. Ced. 13,13—19: Τῷ κα' εἶται—Στ. τὸν θ. εἴ γὰρ χρόνους ἐποίησεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Ἀ. ἐγκλειστος, ποικίλους τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε π. δὲ α. καὶ στρ. δ. πρ. τὰς εἰ. δ. τ. τούτους ἀνάλωσεν. ⁹⁷ Ὁσαύτως οὖν καὶ Vat. Bulg.

in angusta cellula egerat, crudeliter vexatum jussit vivum et ipsum trahi et in Pelagium conjici, quippe qui non solum resisteret et oblectaretur pravae illius doctrinae, et multos impelleret ad amplectendam vitam monasticam et hortaretur ad despiciendas imperatorias dignitates ac divitias. Et videre erat per totam urbem et regionem lamenta super lamentis et questus super questibus ex piorum parte, ex parte vero impiorum, sacra calcata et vasa disturbata, ecclesias eversas divinasque imagines conculcatas. Multos etiam duces et milites, ob eorum in sacras imagines studium delatos, variis cruciatibus acerbissimisque vexatos tormentis dirae neci tradidit.

Expeditionem quoque in Bulgaros fecit terra marique, et armata ex thematibus mille et sexcenta navigia ad Auchialum misit: quae ad litus appellentes, Aquilone vehementer flante, fere omnia confecta sunt, et mersa est innumera multitudo. Quo comperto, Bulgari cum imperatore pugnam committunt, sed fusa profligataque eorum multitudo, recesserunt cum magno dedecore et ingenti clade. Devictis igitur Bulgaris, in urbem reversus est, militaribus ordinibus stipatus, Bulgarosque victos in triumphum agens.

Eo regnante saevissimum fuit et intolerabile frigus. Id mare septentrionale a terra ad centum usque miliaria in lapidem redegit, crassitie cubitorum triginta. Et nive glaciei superfusa aucta est crassities viginti aliis cubitis. Itaque mare protinus terrae aequale fuit, pedestrique itineri hominum, ferarum ac domesticorum animalium glacies locum dedit.

Mense Februario, Dei jussu glacies ista in plurima montium similia frusta disrupta est quam ventorum vi ad Daphnysium et Hierum delata, inde per fretum ad urbem devenerunt, et hinc usque ad insulas et Abydum totum litus maritimum repleverunt. Erant iis immista congelata serarum et piscium animalium cadavera. Licebat veluti in terra pedibus iter facere a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopoli usque ad divi Mamantis. Ex his ingentibus frustis duo illa sunt, unum scilicet Chrysopolis, alterum urbis muro, quem a funda-

A ποιήσαντα ἡ μὲν ἐστὶ ἐν οἰκίσῳ σμικρῷ, πολλὰ τιμωρήσας, ἐπέστρεψε καὶ αὐτὸν ζῶντα συρέντα βίβηναι ἑς τὰ Πελαγίου (ὡς οὐ μόνον ἀντιπίπτοντα καὶ ἀντιμαχόμενον αὐτοῦ τῇ κακοδοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς μεταφέροντα πρὸς τὸν μονηρὴ βίον καὶ καταφρονεῖν παύοντα) τῶν βασιλικῶν ἀξιωματῶν καὶ χρημάτων. Καὶ ἦν ἰδεῖν κατὰ τὰς πόλιν καὶ χώραν θρήνον ἐπὶ θρήνων καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ παρὰ τῶν εὐσεβοῦντων· παρὰ δὲ τῶν ἀσεβοῦντων ἰσρὰ πατοῦμενα καὶ σκευὴ μεταποιούμεενα, ἐκκλησίας τε ἀνορυπτομένας καὶ θείας εἰκόνας πατομένας. Πολλῶν τοίνυν ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν διαβληθέντων εἰκόνας προσκυνοῦν, διαφόροις τιμωρίαις καὶ πικροτάταις αἰκλαῖς δεινῶς θανάτῳ παρέδωκεν.

B (33) Ἐστράτευσεν δὲ κατὰ Βουλγάρων παρὰ τὴν καὶ πλωτὴν, (ἐξοπλίσας ἐκ τῶν θεμάτων) χελάνδια χίλια ἐξακόσια, ἐπὶ ἃ Ἀγελῶν ἀπίσταίεν· ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντα καὶ τοῦ βορρᾶ (βιαιῶς) πνεύσαντος, ἅπαντα μικροῦ δεινὸν συνεντρίβη· καὶ ἐπνίγη λαὸς ἀναριθμητός. Ὅσοι μαθόντες οἱ Βούλγαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι· καὶ τὰ πλήθη αὐτῶν δεινῶς συγκοπνέει. Ὑπὸ στρεφῶν μετ' αἰσχύνης μεγάλης καὶ ἡτῆς. Τροπικασάμενος οὖν τοὺς Βουλγάρους, εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει 652 καθωπλισμένος τοῖς πολεμικοῖς ὅπλοις, θριαμβεύων δεδεμένους τοὺς Βουλγάρους.

C (34) Ἐπ' οὗ χρόνου γέγονε (χειμῶν μέγας καὶ) ψυχὸς πικρὴ καὶ ἀνοικύστων, ὥστε (καὶ) τὴν ἀρκέσαν τοῦ Πόντου θάλασσαν ἐπὶ μέλια ῥ' ἀπολιθωθῆναι καὶ πήχεις λ' τὸ βάθος, οὐδὲρ χιονισθέντος· ἠδὲ ξήθη ἐπὶ ἄλλα· καὶ πήχεις τὸ ὕψος, ὥστε συναρμωσθῆναι τὴν θάλασσαν τῇ ξηρᾷ καὶ πεσοπορεῖσθαι ὑπερθεῖν τοῦ χρόνου ὑπὸ ἀγρίων τε καὶ ἡμερῶν ζῶων.

(35) (166b) Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ κατὰ θεοῦ κίλευσιν τοῦ τοιοῦτου πάγου· εἰς πλείστα ὄρεσφάνη τμήματα διαιρεθέντος καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίᾳ ἐπὶ (ἀσφονοῦσιν καὶ) τοῦ Ἰερού κατενεχθέντος, (οὕτω) διὰ τοῦ στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐβρᾶσαν, κακίσθην μέχρι τῶν νήσων καὶ Ἀδύθου πᾶσαν τὴν παράλιον γῆν ἐπλήρωσαν, ἔχοντα καὶ ζῶα διάφορα προσπηγμένα, ἡμέρᾳ τε καὶ ἡμέρᾳ. (ἀπὸ) πᾶς δὲ βουλόμενος ἀπὸ Σοφιανῶν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς Χρυσόπολιν ὡς διὰ ξηρᾶς ἐβάδιζεν. Ἐκ τῶν μεγάλων τμημάτων ἐκείνων

Variae lectiones et notae.

ἡ ποιήσαντος Val. Bulg. ἡ ἐστὶ μ' Val. Bulg. ἡ καὶ δ. ζ. om. Val. Bulg. ἡ βίβηναι Val. μ'χ. Val. Bulg. — 14 ἡ παύοντα cod. — 763. Ced. 153—7. ἡ πλοῦσι Ced. καὶ ἀπ. ἐπὶ Ἀρχαίων χελ. βχ. β. δὲ πν. ἀπώλοντο π. πλὴν ὀλίγων, ὑπὸ στρεφῶν δὲ ἐν τῇ πόλει ἀδόξως Ced. — προσορμισθέντων? (προσορμισθ. cod.) συγκοπνέαντες cod. — 763. Τῷ γ' ἔπει γ. ψ. μ. καὶ πικροτάτων κατὰ τὴν βασιλίδα καὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἄρτον καὶ δύναν, ὥστε τὴν α. τοῦ π. παραλίαν ἐπὶ ῥ' μ. τὸ πλάτος α. καὶ ἐπὶ λ' π. τὸ β. παγῆναι Ced. 11, 18—12, 5. ἀρκέσαν cod. συμμορσθ. Ced. Leo. — χρ. παρὰ τὸ ἀνθρώπων καὶ ζ. ἡ. τε καὶ α. τὸ πλάτος ἀπὸ τῆς Ζικχίας μέχρι Δανουβίου καὶ τοῦ Κούρη ποταμοῦ, τοῦ δανάστρεως τε καὶ δανάστρεως καὶ τῶν Νεκροπόλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδίας Ced. — Ced. 12, 5—17. τοῦ τ. π. α. κ. Θεοῦ τὰ τοιαῦτα παλάγη Leo. — ὄρεσφάνη cod. ἐπὶ τὸ Ἰερὸν Ced. Leo. κατενεχθέντων? κατενεχθέντα? κατενεχθέντι cod. παραλίαν ζ. Ced. παράλιον δ. Leo. — ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ζ. α. τε καὶ ἡ. τεθνεῶτα Ced. — προσπηγμένο. cod. — Σ. ἔως τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ Χρυσούπολεως ἔως τοῦ ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλατῶν ἀκωλύτως ὡς ἐπὶ ξ. ἐβάδιζον Ced. — ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν προσέβηεν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως σκάλῃ συνέντροφεν αὐτὴν, ἕτερον δὲ Ced.

ἄλλοι προσαγένητα, τὸ μὲν τῇ σκάλῃ τῆς Χρυσοπολεως, ἃ
τὸ δὲ τῷ τείχει (τῇ; πόλει;) προσαγένητα, ἐκ τῶν
θεμελίων συνίσταται καὶ συνεδόνθη μετὰ τῶν ἑνδοθεν
πλησίων οἰκημάτων· ἀπερ οὖν τμήματα διαιρεθέντα
εἰς τρία, ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοῦ φόρου τὴν
πόλιν διαζώσαντα. **653** ὁπερ ἵχε πολλὸν τῷ τείχει
τὸ ὕψος. (Καὶ ταῦτα θεωροῦντες οἱ τῆς πόλεως
καὶ διαποροῦντες ἰδρῆνον ἀπαρηγόρητα.)

^a (36) Ἐν οἷς καὶ πλάνη γέγονε περὶ τοῦ παρηλ-
λαγμένω; τῆς ἀκριθείας τῶν ὁδοδόξων οἱ παράφρο-
νες ^a πασχάσαντες· ὕστερον δὲ ἐπιγινόντες τὴν
ἐαυτῶν ἀπάτην καὶ πλάνην, ἥσυχοντο.

(37) Τῷ δὲ ^a Ἀπριλίῳ μηνὶ δρόμος ἀστέρων
γέγονεν ἐν τῷ αἵρι, καὶ κατέπιπτον πρὸς τὴν γῆν,
ὥστε τοὺς ὀρῶντας νομίζειν εἶναι συντέλειαν.

(38) Αὐτίκα καὶ αὐχμὸς ^a ἐγένετο πολὺς (καὶ λιμὸς
μέγας), ὡς ξηρανθῆναι πηγὰς καὶ ποταμοὺς, (καὶ
λιμὸν μέγαν γενέσθαι ὥστε τὸν μέδιον τῆς κριθῆς
ἐν τῇ πόλει πιπράσκεσθαι, εἰς νομίσματα ἰβ').

^a (39) Ἐν δὲ ^a γὰρ τῇ Συρίᾳ γέγονε σεισμὸς μέ-
γιστος καὶ πόλεων πτώσεις, ὥστε αἱ μὲν τῶν πόλεων
ὀλόκληροι ἡδαφίσθησαν, αἱ δὲ ἐξ ἡμισείας, ἑτεραί δὲ
ἀπὸ τῶν αἰρίων εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία μετὰ τῶν
τοίχων ^a καὶ τῶν οἰκημάτων ἄρδην μετέστησαν
ἀδολαβεῖς ὡς ἀπὸ μιλήων β'. ἡ δὲ γῆ ^a τῆς Μεσοπο-
ταμίας, ἐπὶ μάλιστα γ' ὀρεινὴ καὶ ἑτέραν ἀναβρά-
σασιν ^a λευκὴν καὶ ἀμυγδαλὴν γῆν, ἀνῆλθε παραδόξω;
ἐκ μέσου ταύτης ἡμίονος ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φεργο-
μένη καὶ προμηνύουσα ἐπιδρομὴν ἔθνους ^a, ὁ (περ)
καὶ γέγονε (μετ' ὀλίγον).

^a (40) Ὁ δὲ τύραννος καὶ ἀλάτωρ, ἐξελθὼν μετὰ
ταῦτα πάλιν κατὰ Βουλγάρων πλοῦσι τε καὶ πεζῇ, ἐπὶ
Ἀχελῶν ἀπέστειλεν. Ἀνέμου δὲ βιαίου πνεύσαντος,
τὰ πλοῖα συνετρίβη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Βούλγαροι
πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι. Δεινῶς οὖν ἡττη-
θεὶς ὁ τύραννος ἐπίστρεψε μετ' αἰσχύνῃ; μέχρι
μὲν ^a γὰρ καὶ τῆμερον τὰ τῶν Ἀχελῶν κοίλα καὶ
654 πεδιάσματα χωρία τὰ τῶν ἀνηρημένων κῶλα
σαφῶς ὑποδεικνύουσι καὶ τὴν ἥτταν μαρτυροῦσιν.

(41) Οὗτος ^a ὁ θεομιστὴς πολλῶν ἁγίων λείψανα
κατέκαυσεν, ἄλλα δὲ τῇ θαλάσῃ παρέδωκεν, ἐν ᾧ
καὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τὸ λείψανον, μὴ φέρων ὄρεϊν
ὁ ἀλιτῆριος μύρον ἀναβλύζον, σὺν τῇ λάρνακι ἐπὶ
βυθῷ παρέπεμψεν, ὅπερ ἐν τῇ Ἀθήνῃ νήσῳ σῶον δια-
σωθῆν, (παρὰ τῶν οἰκητόρων ἰδέσθῃ ἐκ θαλάσσης ἀποκα-
λύψαι, τὸν δὲ ναὺν τῆς ἁγίας πανευφήμου ἀρμάμεν-
τον καὶ κομροθέσιον ἐποίησεν.) Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου

mentis concussit et quassavit eum domibus juxta
morum positis. Hæc igitur frustra in tres partes
rupta, inde a Manganis ad forum usque Bovis cin-
gentia urbem, murum altitudine multo superabant.
Hæc videntes urbis incolæ animo anxii et con-
sternati lamentabantur.

In quibus etiam hoc mali evenit, ut stulti de sin-
gulari orthodoxorum scrupulositate cavillarentur.
Denique vero errorem suum agnoscentes ac dece-
ptionem, pudore suffusi sunt.

Mense Aprili stellæ per aerem vagantes in terram
ceciderunt, ita ut vulgo diceretur suis mundi appe-
tuisse.

^B Statim supervenit siccitas magna quam dira fa-
mes secula est, ita ut siccati sunt fontes et fluvii,
ac tanta fames sæviret ut modius bordei nummos
duodecim venderetur.

In Syria vero maximus terræ motus urbes sub-
vertit, quarum aliæ omnino, aliæ ex parte tantum
destructæ sunt, aliæ ab editis in subjacentes cam-
pos, seu a duobus circiter milliariis integræ illi-
sæque cum muris ac domibus fuerunt translatae. In
Mesopotamia autem terra spatio trium milliario-
rum fissæ, aliam ebullit albam arenosamque terram,
de cujus medio (res incredibilis!) exortum est
hemionium humana voce loquens et prædicens po-
puli incursum, quod paulo post contigit.

^C Post hæc pestifer tyrannus iterum Bulgaros terra
marique aggrediens, ad Achelos exercitum misit.
Venio autem vehementissimo flante, naves alliduntur.
Quo comperto Bulgari prælium conserunt.
Dire igitur devictus tyrannus cum dedecore rever-
sus est: et etiamnunc Achelorum concava campe-
stria loca interfectorum ossa manifeste ostendunt
atque cladem testantur.

Ipsæ Dei osor multorum sanctorum sacra pignora
combussit vel in mare mersit. Quin et reliquias
sanctæ Euphemie, ex eis stillantem balsamum vi-
dere non sustinens, cum cista in fluctus projecit;
quæ incolumis Lemnum appulit et ab incolis per
divinam revelationem erepta est. Sanctæ martyris
^D ædem in armamentarium et locum simo deponendo
mutavit. Deinde vero, Constantino et Irene re-

Varie lectiones et notæ.

^a πρ. τοῦτο μεγάλως ἰδ. ὡς καὶ τοὺς ἑ. οἰκοῦντα, συμματαχεῖν τοῦ σάλου· εἰς τ. δὲ βαγὴν ἔξωσε τὴν
πόλιν α. Τὸν Μ. ἑ. τοῦ Βοσπορίου οὐτινος τὸ ὅπ. τῆς πόλεως Ced. ^a 760. ^a τοὺς παράφρονες πα-
σχάσαι — Τῷ δὲ Μαρτίῳ μ. ἀστέρες ἀθρόως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπ. ὡς λέγειν πάντας σ. ἑ. Ced. 12, 18, 19.
^a Αὐχμὸς τ. π. γέγονεν ὡς Ced. 12, 19, 20, cetera e § 11 repetita non habet. ^a 750.
^a Τῷ θ' ἔτει γ. σ. ἐν Σ. καὶ μεγάλη καὶ φοδερὰ πτώσις, ὅθεν αἱ μὲν τ. π. ὀλοκλήρως ἡφανίσθ. αἱ
δὲ μέσους, ἑτ. ἀπὸ τῶν ὀρεινῶν Ced. ^a σὺν τοῖς τεύχεσι καὶ τοῖς οἰκημασιν ὀλόκληροι σῶται μ. σὺν τῶν
κλ. Ced. ^a ἑξ. ἐν Μεσοποταμίᾳ δὲ εἰς μέγας μ. δύο ἑρράγη ἡ γῆ, καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀνῆλθε γῆ
λευκοτάτῃ καὶ ἀμυγδαλῇ, ἥς ἐκ μέσου ἀν. ζῶον μυλίκον ἀσπίλον λαλοῦν α. φ. προμηνύον ἑ. ἑ. Ced.
^a ἀναβράσασα? ^a ἐκ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Ἀράβων Ced. ^a 14. cf. Ced. ad § 33. ^a μὲν om. cod.
^a Ἀλλὰ καὶ τὸ τιμὸν λ. τῆς α. καὶ πανευφήμου ἑ. ἰδούσας σὺν τῇ λ. ὅπερ Θεοῦ χάριτι ἐν τῇ ν. τῇ λ.
εὐπλοῆσαν ἐγένετο καὶ πάλιν ἐπὶ Κ. καὶ Ε. τῶν εὐσεβῶν βασιλέων μ. τῆς προεπούσης τ. ἀπανήλθεν ἑ.
ἐπὶ ταμίᾳ αὐτῆς, ὅπερ ὁ τῶν ἐκκλησιῶν ἑθρὸς, μέλλων δὲ τῆς αὐτοῦ ψυχῇ, ἀρμάμεντον καὶ νηροθέμενον
ἐποίησεν, αὐτοὶ δὲ ἀνακαθάραντες πάλιν καθ' ἑαυτοὺς Ced. 13, 1—14.

gnantibus, egregiæ martyris reliquæ cum venera-
tione magna in urbem sunt translate.

Idem filios suos Nicephorum et Christophorum
Cæsares, Nicetam vero nobilissimum fecit.

Athenis in urbem venit Irenes cum dromonibus;
eam imperator filio suo Leoni junxit, in templo
sancti Stephani coronans eos duplici corona, regni
et matrimonii.

Amicos in Bulgaria Constantinus secreto sibi con-
ciliaverat qui consilia regis sibi aperirent. Hi
imperatori nuntiant regem Bulgarorum copias mi-
sisse ad invadendam Berzetiam. Imperator, contra
Arabas movere simulans, apocrisiaros mittit in
Bulgariam ad pacem conciliendam; interim col-
lecto exercitu cum tagmatibus Bulgaros, silentio
buccinatoribus indicto, aggreditur conteritque et
magna victoria potitur. Deinde in urbem reversus,
loricatus triumphum egit. Hoc bellum nobile appel-
lavit quod in ea nullus hostis obstitisset et ex
Romanis nullus cecidisset.

Rex vero Bulgarorum, intelligens imperatorem
de suis consiliis proditione suorum familiarium
certiorem fieri, ad eum dolose scribit: « Constitui
profugere et me ad te conferre, ut per me totam
Bulgariam obtineas. Itaque mitte promissionem
immunitatis et significa quos hic habeas amicos ut
eorum fidei me credens una cum ipsis ad te per-
veniam. » Hac fraude Bulgari vanus ac stolidus
iste circumventus, nomina suorum amicorum
scribit; quod rex cognoscens, omnes crudeli
morte sustulit. Ea re nuntiata Constantinus bar-
bam sibi met evellit.

Iterum contra Bulgaros movens, carbunculi pe-
des ejus invaserunt, ac febris præterea vehemens
eum et ardentissima corripuit non longe ab Arca-
diopoli, lectica reportatus est.

Ei reportatus Selymbriam indeque navigio ve-
ctus usque ad castellum Stronguli, ibi et animæ et
corporis mortem obiit, clamans et dicens quia,
« Vivus igni inextinguibili traditus sum propter
Mariam Deiparam; sed extunc honoretur et cele-
bretur ut vere Deipara. »

Hæc eo vociferante et Mariam Deiparam procla-

A καὶ Εἰρήνης τὸ αὐτὸ λείψανον τῆς πανευφήμου πάλιν
μετὰ τιμῆς πολλῆς ἐν τῇ πόλει ἀνεκομισθῆναι.

¹¹ (42) Οὗτος τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοὺς μὲν δύο προ-
βάλλεται Καίσαρας Νικηφόρον καὶ Χριστοφόρον, τὸν
δὲ Νικήταν νοθεύοντα.

¹² (43) Εἰσελθούσης δὲ ¹³ τῆς Εἰρήνης τῆς ἐξ Ἀθη-
νῶν ἐν τῇ πόλει μετὰ δρομῶνων (167*). Εξευξεν
αὐτὴν Λέοντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, στέφας αὐτοὺς ἐν τῷ
ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῷ τῆς βασιλείας στέφει καὶ
τοῦ γάμου.

¹⁴ (44) Δεξιωσάμενος δὲ ¹⁵ φίλους κρυπτοὺς ἐν
Βουλγαρίᾳ, οἱ κατεμήνυσαν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῷ
ἄρχοντι αὐτῶν βουλευόμενα, οἱ καὶ δηλοῦσι τῷ βα-
σιλεῖ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύριος Βουλγάρων λαὸν πρὸς
τὸ ἀιχμαλωτῆσαι τὴν Βερζητίαν **655**. Ὁ δὲ βασιλεὺς,
B μετασχηματισάμενος κατὰ Ἀράδων κινεῖν, ἀπο-
στέλλει τοὺς ἀποκρισιαρίους τοὺς διὰ εἰρήνην παρα-
γενομένους ἐπὶ Βουλγαρίαν, καὶ ἐπισυνάξας πάντα
τὸν στρατὸν, ὅμα τῶν ταγμάτων ἐπέπεσε τοῖς
Βουλγαροῖς ἀσάλπιγκται, καὶ τρέφας αὐτοὺς ἐποίησε
νίκας μέγα. Καὶ ὑποστρέφας ἐν τῇ πόλει καθύριμα-
θεύσας τιθωρακισμένους, τὸν πόλεμον τοῦτον ἱπποπό-
μασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάντος· μηδὲ
σραγῆς Ῥωμαίων γενομένης.

¹⁶ (45) Ὁ δὲ ἄρχων Βουλγάρων Τελέριχος, γνοὺς,
ὅτι ἐκ τῶν οικείων αὐτοῦ τὰς βουλὰς ὁ βασιλεὺς
μανθάνει, γράφει ¹⁷ αὐτῷ (ἐν δολιότητι, ὅτι ὁ Βουλ-
μενος) φυγεῖν καὶ ἰλθεῖν πρὸς σὲ (ἵνα δὲ ἐμοῦ ὑπο-
τάξης πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν) ἀλλὰ ¹⁸ πέμψον λόγον
ἀπαθείας καὶ τίνας ἔχεις φίλους ¹⁹ ἐνταῦθα, ἵνα
C θαρρῆσῃ αὐτοῖς· ἰλθεῖν σὺν ἐμοί. ²⁰ Ὁ δὲ, ²¹ κου-
φότῃ γνώμῃ· καὶ ἀνοίας κρατηθεὶς, ἔγραψε τοὺς
καταμνησύντας αὐτῷ· ὅπερ κακείνος, μαθὼν, πάντας
δεινῷ θανάτῳ παρέδωκεν· ὁ καὶ μαθὼν, ὁ ἀλάστῳ
τὴν γενεαῖδα αὐτοῦ ἀπέτελεν.

²² (46) Ἐκστρατεύσας δὲ πάλιν κατὰ Βουλγάρων
καὶ δεινῶς κατὰ τῶν σκελῶν ἀνθρακωθεὶς καὶ πυρετῷ
λάβρῳ καὶ διακαεῖ συσχεθεὶς κατὰ τὴν Ἀρκαδιού-
πολιν, ἀνέστρεψεν ²³ ἐγκλινίος.

²⁴ (47) Καὶ ἔλθων ἐν Σηλυμβρίᾳ καὶ ἐκπλωσας ²⁵
μέχρι τοῦ Στρογγύλου καστέλλου, θνήσκει ψυχῇ καὶ
σώματι, βοῶν καὶ λέγων· « Ὅτι ζῶν πυρὶ ἀσέεσθαι
παραδόδην διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ
D νῦν τιμᾶσθαι καὶ ἀνυμνεῖσθαι ὡς Θεοτόκῳ· ἀληθὲς
οὔσα. »

656 (48) Ταῦτα αὐτοῦ ἐπιδομμένου καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Ced. 16,21—23: Τῷ κη' ἔτει ἔσταψε τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Εὐδοκίαν, τρίτην οὖσαν. Αὐγοῦσταν καὶ
τοὺς δύο ἀ. ὁ. Χρ. καὶ Ν. ἐποίησε Κ. τοῦ πατριάρχου ποιήσαντος εὐχὴν. ¹² 769. ¹³ Τὸ κη' ἔτει —
ἔλθων Εἰρήνῃ ἐξ Ἀ. καὶ ἐστῆθη ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ πρὸς γάμον Α. βασιλεῖ τῷ ὁ. τοῦ Κοπρωνύμου
Ced. 18,1—4. ¹⁴ 773. ¹⁵ Τῷ λγ' ἔτει ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον κατὰ Βουλγάρων καὶ ποιήσας εἰρήνην
ὁπίστροφεν καὶ τῶν Βουλγάρων ἰβ' ἑλισσάδας πεμπόντων εἰς Β. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξελθὼν εἰς τὴν
λεγομένην Λιθοσυναίαν ἐπ. αὐτοῖς καὶ πάντας ἀνελὼν ὁπίστροφεν εἰς τὴν πόλιν τ. τὸν π. ὦν. ἔ. ὡς μ.
σφαγάντος Χριστιανοῦ Ced. 17,8—43. ¹⁶ Ced. 17,15—20: Ὁ δὲ τῆς Βουλγαρίας κύριος· Ἐλίριχος. ¹⁷ ἀ.
προβόδοιαι γρ. αὐτῷ. Βουλὴν ἔχω τοῦ φ. Ced. ¹⁸ π. σὺν μοι λ. Ced. ¹⁹ φ. ὡς Ced. — ²⁰ ἀ καὶ συν-
δράμοι μοι Ced. ²¹ Ο δὲ κούρος, ὦν καὶ ἀνόητος, συνυπῆχεν τῇ ἀπᾶτι τοῦ Βουλγάρου, καὶ γράφει ὁ.
κ. μ. π. ἀπώλεσεν, ὅπερ ὁ Κοπρωνύμος ἀκούσας τὴν γ. ἀ. ἐξέτελε Ced. ²² 775. Ced. 17,21—18,2: Τῷ
δε' ἔτει ἐκστράτευσε Κωνσταντῖνος. — καὶ θαλάτῳ ὁργῇ κ. Ced. ²³ ὁπιστρ. Ced. — ²⁴ Ἐφορμολήγησις
τῷ Κοπρωνύμῳ καὶ Κοπρωνύμου. Ced. 18,2—11. ²⁵ δια-πλωσάμενος Ced.

Θεοτόκον Μαρίαν ἐπικαλουμένου καὶ πᾶσι παρακα-
λειομένου καὶ δογματίζοντος ὡς χρὴ τιμᾶσθαι καὶ
προσκυνεῖσθαι ὡς κυρίως Θεοτόκον τὴν Ἀειπαρθένον,
δεινῶς καὶ χαλεπῶς τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπέρ-
ρηκε.

(49) Περί οὗ καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως τοιαύτη φησὶν (α)· Ἐπειδὴ δὲ
τινὰ παρὰ τοῖς Χριστομάχοις περιθρυλλεῖται ἄπερ
αὐτοῖς ὁ τοῦ ψεύδους πατὴρ ἐμπνεύσει, φέρε καὶ
ταῦτα διασκεψόμεθα. Καταψεύδονται γὰρ διὰ τὴν
εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὕβριν χρό-
νους μηχιστοὺς καὶ παρατεταμένην ζωὴν καὶ βίον
εὐπαθῆ μεμετρησθαι τῷ Μαρμυρῇ, καὶ εὐημερίᾳ²¹
εἰς ἄχρον ἔλθαι, νίκας τε κατὰ βαρβάρων αὐτῷ καὶ
ἀνδραγαθήματα ὡς πλείστα ἐπιγράφονται, ἃ τοῖς
σώφροσιν οὐδὲ εἰς ἀκρόασιν ἔρχεσθαι δίκαιον. Ὡς
δ' ἂν τῶν ἀπλουστέρων ἢ ἀμαθεστέρων τινὰς τοῖς
ἐκ τῆς ἀπάτης ἀναπλαστοῖς μὴ βλέπτοιεν, τούτους
ἀπευθύνοντας ἕκαστον δεινοῖς λόγοις ἑαυτοὺς φανα-
κίζοντας ἀποφαίνωμεν τοῖς ματαιόφροσιν. Ὅτι μὲν
γὰρ οὐν ἐκείνου πᾶν αἰσχρὸν γέγονε, βέλυντός τε
θεῷ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις τοῖς εὐσεβέσιν
ὕπῃρχεν, οὐκ ἀσυμφανές. Καὶ γὰρ εἰς τὰ τῆς σαρκὸς
πάθῃ κατασυρόμενος, καὶ τοῖς ἀπηγορευμένοις βαρ-
βάροις καὶ Ἕλλησι σῶμα καὶ ψυχὴν ὁ δειλός ἐμ-
πολυνόμενος, τὴν τῶν ἀλόγων ζῶων παρήλασε
κτηνωδία. Καὶ ταῦτα οὐκ οἷοι τῶν παραιτησαμέ-
νων²² αὐτῷ μέχρι δεῦρο περιόντας ἐπαγγελλέτωσαν.
Μεθ' ὧν καὶ ἄλλα δι' ἃ περὶ τὸ σῶμα αὐτῷ κατήν-
τησαν. Πόνους γὰρ καὶ ἀλγηδόνων ἀρρήτοις, οἷα εἰκός
τοῖς ἡλκωμένοις πάσχειν, βαλλόμενος πονήρως
ἀγαν καὶ ἀνηκέστως δίκαιετο, καὶ τινα (167^b) τῶν
μελῶν ὑπὸ τῆς ἑλκώσεως καὶ διαβρώσεως ἀπερβύη-
κότων αὐτῷ ἔλεινῶς κατετρύχετο²³ συνεχέστατα δὲ
ὑπὸ τῶν Ἐρινύων ἐκδειματούμενος πικρῶς τε καὶ
ἀθύπως πολλάκις τὸν νυκτερινὸν καιρὸν διήνυσσε.
Παρεῖσθε τὰ νῦν λέγειν τὸ τῆς διαίτης ἀηδὲς τε καὶ
αἰσχιστόν· ὅπερ γὰρ ἂν πρὸς ἄριστον βρώσεως²⁴,
οὐ τελείως καταποθὲν παρὰ τοὺς ἑταίρους ἐφθανε
κρινόμενον. 657 Τὸ δὲ περὶ τοὺς ὑπηρεπουμένους
ἱταμὸν καὶ θηριώδες τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὑπηρεσίας
τὸ δυσαχθέστατον πῶς ἂν τις εἰπῇ; [τὰ φέροντα σῶ-
ματα]; Μάλιστα γὰρ ἐκάστης ἡμέρας πολλαὶ πολ-
λῶν κατεβαίνοντο σώματα· καὶ τὰς εἴεις καίων
πυγμαῖς καὶ λᾶξ ἀναλλόμενος οὐδὲν τῶν σερκοδόρων
θηρίων φιλανθρωπότερον ἔπραττεν. Ἐκ στόματος δὲ
μελῶν καὶ ὀφθαλμῶν πηρώσεις, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
δεινὰ κολαστήρια, καὶ σφαγὰς ἀδικῶν ἀνδρῶν ἀθῶων,
καὶ τοὺς διὰ πυρὸς πικροτάτους θανάτους, μάλιστα
δὲ κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἐπιδεικνυμένους, τί χρὴ
καὶ λέγειν; Οἱ γὰρ τῆς μανίας αὐτοῦ δυσμενεῖς
ὕπασισταται καὶ δορυφόροι ῥίνας μὲν ὡς πλείστας
ἀνθρώπων ὅσων ἀποτεμόντες, ὥσπερ τὴν τοῦ Προ-
δρόμου πάλαι κεφαλὴν Ἡρώδῃ, οὕτω καὶ τῷ ἐφ'

A mante, et astantes, quod oporteat eam proprie ut
Deiparam et semper Virginem honorare, monente
turpiter et aegre miseram animam reddidit.

De quo et divinus Nicephorus patriarcha Cpolita-
nus ita loquitur : « Quoniam vero ab inimicis Christi
nonnulla jactantur ex mendacii parentis afflatu,
age vero jam ejusmodi sint ea consideremus. Nam
ad Christi Domini Ecclesieque contumeliam men-
tiri ista solent, diuturnæ vitæ spatia cum maximis
voluptatibus pessimo huic Mammonæ esse conces-
sa, eundemque felicitatis summa contigisse. Sed et
insignes de Barbaris victorias, et egregia multa
facinora tribuunt, quæ ne auditu quidem par est
admittere. Sed ne imperitioribus minimeque malis
hominibus ea mendacia fraudi sint, redarguendi illi
nobis erunt, ut quantopere se ipsi inanibus his ser-
monibus ludifcentur intelligant. Igitur omnia illius
quam turpissima fuisse, eumque Deo, angelis ac
religiosis hominibus execrabilem existitisse, nequa-
quam est obscurum. Nam cum omni se in libidinum
genere volutaret, iisque corpus suum et animum
conspurcasset quæ tam Barbaris quam gentilibus
sunt vetita, longe pecudes ipsas fœditate superavit.
Atque hæc non pauci qui cum eo vixerunt et hodie
que supersunt testificari poterunt; nec non et varia
corporis incommoda quidem idem fuit obnoxius.
Doloribus enim ac cruciatibus, qui explicari dicen-
do nequeunt, exarnificatus, ejusmodi ulcerosa
corpora perpeti consentaneum est, pessime ac sine
ullo remedio erat affectus. Quare nonnulla membra
ulceribus adesa ac consumpta cum intolerabili do-
lore dissuebant, sed et perpetuo intemperis agita-
tus plerumque noctes insomnes ac molestissimas
ducebat. Omitto victus acerbitaliem ac turpitudi-
nem : quidquid enim in prandio cibi per fauces tra-
jecerat, id subinde vomitibus exercebat. Nam illant
in famulos arrogantiam ac feritatem atque in exi-
gendis obsequiis morositatem quis assequi dicendo
possit? Cædebantur quotidie virgis pluribus pluri-
morum corpora. In quos ille pugnis et calcibus
insiliens nihilo se carnivoris bestiis mitiorem præ-
stabat. Jam membrorum oculorumque mutilationes
ac reliqua id genus acerba supplicia, tum inno-
centes homines ferro flammis interemptos, præser-
tim orthodoxos, quid attinet dicere? Etenim furoris
illius satellites ac ministri nasos quamplurimos
sanctis viris abscissos in disco, ut olim Herodi
Præcursoris caput, sic novo Herodi suavissimi loco
numeris offerebant. Ad hæc effossa plerisque lumi-
na ambustasque genas, et exhaustam sanguinem
testantur ii qui in hodiernum diem earum cladum
vestigia circumferunt. Inusitata poro et horrenda

Varie lectiones et notæ.

²¹ εὐμερίων vulgo. ²² συνδιατησμένων Petavius. ²³ προσάποιο βρ. ?

(α) In Antirrhethico in adv. Constantinum Copronymum, *Patrologiæ* t. C, col. 505, et plenius col. 969. Edit. Pat.

mortis genera ab eo sem excogitata non modo profunda norunt maria, sed et ipsa propemodum saxa personare videntur. Quod vero ad eas victorias spectat quas illius fautores rabidi ac furiosi homines falso huic affingunt, ut de ea loquar quæ inter omnes præcipua censetur, ejusmodi sunt. Cum ad propulsandos occidentales Scythiæ populos expeditionem parasset, collectis omnibus copiis commissoque cum hoste prælio, qualem inde victoriam retulerit, quæ ad hoc tempus supersunt vestigia declarant. Itque etiam hodie cava illa ad Acheloum urbem ac depressa planities indicat, caesorum membris eo tempore constrata: nam universus pene Romanorum exercitus Scytharum gladiis confossus est. Quod si forte exiguum quiddam et contemnendum ab eo gestum est, ejusmodi istud fuit. Posteaquam Orientales barbaros a ducibus suis dissidere comperit et civili bello distineri, latronis more potius quam imperatoris in Armeniam et Syriam furibundus irrupit, ibique incolarum deditione occupatis aliquot castellis eosdem illos in Thraciam transportat. Hæc sunt istius hominis egregia facta, hæc commentitia de hostibus tropæa: ejusmodi, Inquam, sunt quæ insolenter ille contra veritatem et pietatem molitus est. Etenim citra ullam verecundiam contra Deum bacchatus est sacrasque res ei tanquam donaria consecratas. Quin etiam angelicum illud et apostolicum monasticæ vitæ genus homo a Deo execratus ac profanus et a Christiana religione falso cognominatus illaudati appellatione notavit: abominatio enim peccatori est pietas, et sanctus impurus est apud sceleratos. Jam vero qualem in eos tyrannidem exercuerit, quis pro merito, et ante dixi, commemorare possit? Quippe conventiones illas pactaque quibus divino se numini obstrinxerant rescindere coactos, ac sacris vestibus exutos laicorum ad cultum lata lege nefarius ille transtulit. Quæ vero ad honorem Dei constituta erant monasteria, ea in militum diversoria et equorum stabula et latrinas stercoreis et a stercore cognominatus convertit. Tandem cum scelerum suorum et execrabilis vitæ terminum attigisset, acutarum febrium ardoribus exæstuans, gehennæ flammæ, quæ se post vitam excepturæ erant, oculis usurpabat, ac pervigiliis illius vermis morsus quodammodo sentiebat, in horrendos assidue clamores ac vehementes erumpens, quæ erant gehennæ quædam initia. Tot igitur tantisque deliciis acquiescens, quibus Diocletianum et Maximianum olim immortuos accepimus, atque hoc modo male periens malus ille turpissimæque sceleratissimæque vitæ finem consecutus est, homo Christi sanctorumque ejus omnium inimicus atque hostis infensissimus.

ταῖς οὖν καὶ τοσαύταις εὐπαθείαις ἐπανάπαυσάμενος, ὅφ' ὧν καὶ Ἀιουλητιανὸν τε καὶ Μαξιμιανὸν συντελεσθέντας ἀκούομεν, οὕτω κακῶς καὶ ἀβέλως ἀπολλύμενος καταστρέφει τὸν αἰσχιστόν τε καὶ

Varie lectiones et notæ.

¹¹ ὀφθαλμῶν δ' ἐξορύξεις, omisso καὶ post ἐκχύσεις. ¹² ἐμβρόντιστοι vulgo. ¹³ αὐτῷ? ¹⁴ τῶν ἀνηρημένων?

ἡμῶν Ἡρώδη ὅσον ὄρον ἔδωκεν καὶ ἐπύραστον ἐκδύμιον ἐπὶ πύνακος. Ὀφθαλμῶν ἐξορύξεις, ¹¹ καὶ γενεαῖδος ἐμπυρισμοὺς, καὶ αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ μέχρι καὶ νῦν τὰ σύμβολα περιφέροντες. Θανάτους δὲ βίβλους τῶν τοιούτων καὶ ἐξαισίους ὁ τῆς θαλάσσης βυθὸς ἐπίσταται, οἱ λίθοι κρᾶζουσιν. Ἄς δὲ περιπλάττουσιν αὐτῷ νίκας οἱ ἐμβρόντιστοι ¹² καὶ λυσσώδεις ὀμφρονες αὐτοῦ, ἵνα μὴδ' τῆς κρατίστης αὐτῶν ἐπιμνησθώμεν, τοιαῦτα εἰσιν. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο πρὸς τὸ ἐν δυσμαίεσι σιωχισμένον Σκυθικὸν ἔθνος ἀμύνεσθαι, ὑπαθροῖζει πᾶν τὸ ὄπ' αὐτοῦ ¹³ στρατεύμα, καὶ εἰς χεῖρας τε τοῖς πολεμίοις ἰδόν, ὅποιον αὐτῷ τοῦ πολέμου κράτος κατέρωθεται, μαρτυρεῖ τὰ φαινόμενα· μέχρι γὰρ καὶ τῆμερον τὰ κατὰ τὴν Ἀγελὼν καλουμένην πόλιν κοῖλα καὶ πεδίασιμα χωρία, ἃ τῶν εἰρημένων ¹⁴ ἐδόξατο τὰ κῶλα, σαφῶς ὀποδεκνύουσιν. Ἔργον γὰρ τῆς Σκυθικῆς μαχαίρας ἅπαν σχεδὸν τὸ στρατεύμα τῶν Ῥωμαίων γέγονεν. Εἰ δέ τι μικρὸν καὶ οὐ πᾶν ἀξιόλογον ἔδρασεν, τοῦτο ἐστὶ· τοὺς γὰρ πρὸς ἀνατολὰς οἰκοῦντας θαρδάρους ἀκηκοὺς περὶ τοὺς οἰκίους ἡγεμόνας διαστασιάζοντας καὶ πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀσχολουμένους, ἀστρικώτερον πως μᾶλλον ἢ στρατηγικώτερον ὡς λυσσῶν ἐπιδόν τοῖς Ἀρμενίαις καὶ Συρίαις χωρίοις, τῶν ἐκείνοις φρουρίων αἰρεῖ ὁμολογία τῶν προσοικούντων καὶ ἐπὶ τὴν θράκην αὐτοῦ μετήγαγε. Τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκείνου ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ κατ' ἐχθρῶν σχεδιαζόμενα τρόπαια. **658** Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας νεανειύματα. Ἀπηναισχύντησι γὰρ κατὰ τε τοῦ Θεοῦ μανείας καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τῶν ὥσπερ αὐτῷ ἀναθημάτων προσηκόντων. Καὶ τὸ ἀγγελικὸν δὴ τοῦτο καὶ ἀποστολικὸν τοῦ μοναχικοῦ βίου σχῆμα βδελυτόμενος ὁ θεομιστὴς τε καὶ βέδελος, ἐπὶ πᾶν τῆς θεοσεβείας, τὸ ἀμνημόνευτον αὐτοῖς ἐπέγραψεν ὄνομα. Βδελύγμα γὰρ ἀμαρτωλῶν θεοσεβεία, καὶ ὁ ὅσιος ἀκάθαρτος παρὰ κακοῦργοις. Οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς τυραννίδα ἐπιδόν ὁ τύραννος ἔδρασε, τίς ἂν, ὡς ἔφη, ἀξίως διηγῆσται; Τὰ τε γὰρ παρὰ Θεοῦ ἐπηγγελμένα αὐτοῖς ὁμολογίας (168*) καὶ συνθήκας ἀθετεῖν ἐκβαλόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀπορρίψαντας τὸ τῶν λαϊκῶν ἢ παράνομος ἐνομοθέτης μεταμφεινύσθαι. Τὰ δὲ εἰς ἑξῆς τοῦ Θεοῦ ἱδρυμένα μοναστήρια στρατιωτῶν οἰκητήρια καὶ ἱπποστάσια καὶ κοπρώνας ὁ κοπρόνους καὶ κοπρόνυμος πεποίηκεν. Εἴτα πρὸς τῷ τέλει τῶν κακῶν καὶ τοῦ θεοσυτοῦς αὐτοῦ βίου γενόμενος, καὶ πυρετῶν ὀξύτητι καὶ φλογώσεσι καταπυρπράμενος, τῆς ἐκδεξιμένης αὐτὸν γέννης προδῆλος τὴν φλόγα προθεώμενος κατωπρίετο καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος τὰ ὄγματα, σύντονόν τε καὶ γαγυρότερον ἐκδοῶν ἐνδελχεύεσθαι τῆς γέννης ταῦτα τὰ προαῦλια καὶ προοίμια. Ταῦτα

κάκιστον βίον ὁ ἀσπονδὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ πάντων ἐχθρὸς καὶ πόλεμος δυσμενίστατος. »

ΣΝΔ'. Βασιλεία Αἰσώτος υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Α' Κοπρωνύμου.

CCLIV. Regnum Leonis, Constantini Copronymi filii.

« (Μετὰ δὲ Κωνσταντίνον τὸν Κοπρωνύμου) ἔδασθυσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρης ἑστὴ ε'. (Οὗτος ἤρξατο ἐπαπλοῦσθαι ἐπὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλοῖς χρήμασιν ἐξευμενισάμενος τοὺς ἐν τέλει, καὶ τῷ λαῷ εὐσεβῆς. 659 εἶναι προσποιεσάμενος καὶ φίλος τῆς Θεοδόκου καὶ τῶν μοναχῶν, προχειρισάμενος καὶ μητροπολίτας τινὰς μοναχοὺς ἐν θρόνοις τισίν.)

« (2) Εἰσελθόντες οὖν οἱ τῶν θεμάτων ἀρχόντες σὺν πολλῷ πλῆθει ἐν τῇ πόλει, ἤτοῦντο Κωνσταντίνον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, βασιλεῖα· ὁ δὲ, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς δεδιώς, ἀντεδῆλωσεν αὐτοῖς, ὅτι Ὁ υἱὸς μου μονογενὴς μοι ἐστὶ, καὶ φιλοῦμαι τοῦτο ποιῆσαι, μήπως συμβῇ μοι θάνατος καὶ νηπίου αὐτοῦ ὄντος, θανατώσῃτε αὐτὸν, καὶ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ προβάλησθε. » Οἱ δὲ μεθ' ὅρκων φρικτῶν ἐπιληροφόρουν αὐτὸν μὴ δέξασθαι ἄλλον βασιλεῖα ἐκτὸς αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς Βασιλοφόρου ἕως τῆς Μεγάλης ἐκκλη. τοῦτο ἤτοῦντο· τῇ δὲ ἁγίᾳ Παρασκευῇ ἐκίλευσεν ὁρῶσαι αὐτοὺς εἰ· τὰ τίμα ζύλω. Καὶ ὥρμησαν οἱ τε τῶν θεμάτων ἀρχόντες, καὶ τῶν ἰσῶ ταγμάτων καὶ τῶν πολιτῶν πάντων, μὴ δέξασθαι βασιλεῖα ἐκτὸς Αἰσώτος καὶ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν.

(3) Καὶ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ προσβάλλετο Εὐδόκιμον, ἀδελφὸν αὐτοῦ, νοθευμένον καὶ προήλθε σὺν δυοὶ Καίσαρσι, καὶ τρισὶ νοθευμένοις, καὶ τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ἐξ ἔθους ποήσας, σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἄμβωνα. Εἰσελθόντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἀποθεμένου τὰ ἐγγράφα αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ὁ υἱὸς ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν υἱόν μου παραλαμβάνετε. » Οἱ δὲ ἐδόξαν· Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐγγύησον ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τῆς χειρὸς σου παραλαμβάνομεν τὸν κύριον Κωνσταντίνον εἰς βασιλεῖα τοῦ διαφυλάττειν αὐτὸν καὶ ὑπεραποθνήσκειν αὐτοῦ. »

(4) Καὶ τῇ ἑπαύριον, τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ ἐστέφθη ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ προήλθον ὅτι ἐκκλησία οἱ δύο βασιλεῖς σὺν τοῖς δυοὶ Καίσαρσι καὶ τρισὶ νοθευμένοις.

660 « (5) Τῶν δὲ Ἀράβων ἐξελθόντων, ἀποστελίας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα ἐποίησε νίκην μεγίστην ἐν Σοφίαναις δὲ ἐξελθὼν καὶ ποιήσας Μαϊουμῶν, ἐδριάζευσεν τὰ ἐπινίκια· ἐκεῖ γὰρ ἦν ἔθω· τοὺς βασιλεῖς δέξασθαι τὰ λάφυρα.

Post Constantinum Copronymum regnavit ejus ex Chazara filius annos quinque. Is porro magnis divitiis a patre sibi relictis liberalius utens, optimates sibi devinxit, et populo religiosus visus est et Deipara addictus monachisque, quorum quosdam in metropolitas assumpsit.

Thematum praefecti cum populi consterta turba in urbem introeuntes, petierunt ut Constantianus, filius ejus, imperator designaretur. Hic propter fratres timens, illis contra obnitebatur. Filius iste meus, aiebat, unicus mihi est, et quod postulatis exsequi vereor, ne si forte fato concesserim, illum adhuc aetate minimum e medio tollatis et alium urbis principem praeficiatis. Illi cum jurejurando fidem faciunt alium ab ejus filio nullum ipsis imperaturum. Is in postulatis a Palmarum Dominica usque ad magnam feriam quintam perseverantibus, in die Parasceves praecipit ut in vivifica et veneranda ligna jurarent. Et juraverunt thematum et exteriorum ordinum praefecti et omnes urbis incolae, praeter Leonem et Constantinum et deductam ab eis sobolem se nullum unquam imperatorem suscepturos.

Et in magno Sabbato Eudocimum, fratrem ejus, nobilissimum renuntiavit, et cum utroque Caesare, et tribus nobilissimis, et juniore Constantino ad Magnam Ecclesiam procedens, et quae sunt moris exsecutus, cum patriarcha et filio in ambonem ascendit. Tum introeuntes universi populi ordines sponsones suas scripto consignatas in sacra mensa imposuerunt. Imperator autem ad eos haec verba fecit· Ecce ex manu Christi et sanctae Ecclesiae filium meum excipitis. Exclamaverunt omnes· Fili Dei, esto fidejussor noster, ut e manu tua dominum Constantinum in imperatorem, eum incolumem seivaturi et mortem ejus gratia fortiter appetituri, excipimus.

Postera luce, quae magna Dominica fuit, coronatus est in Hippodromo ab ejus patre et patriarcha, coram populo universo, atque ita versus Magnam Ecclesiam imperator uterque cum duobus Caesaribus et nobilissimis tribus processerunt.

Cum autem Arabes incursionem fecissent, misit imperator exercitum et magna victoria politus est. Deinde ad Sophianam procedens ut Maium celebraret, mos enim erat ut ibi imperatores spolia reciperent.

Variae lectiones et notae.

« 775. Ced. 12, 4—6 : Ἀέων ὁ ἐκ τῆς Χ. 16. 2. 27. » Ced. 19, 7 : στέφει δὲ Κ. τὸν υἱόν αὐτοῦ τῇ αἰθήρῃ τοῦ στρατοῦ. » προσβάλλεσθε coll. » προσήλθον. coll. » Ced. 19, 12 : τῷ γ' ἔτει? » μ. πνήγγορις ἐν Ρώμῃ νῶσ' τὸν Μάϊον μῆνα (Saldas)

Niceta e Slavis patriarcha mortuo, subrogatur ei A venerabilis Paulus, doctrina et virtute præstans, genere Cyprius.

Imperatori delati sunt Theophaues, papias palatii, et cum eo cubicularii tres quasi sanctas et venerabiles imagines coluissent. Quod audiens, nudata in ipso delitescens impietate, eos inle-
menter cæcos et cum ignominia traductos confes-
sorum corona donavit.

Demum Aaron, Arabum rex, impressione facta in themata, et multis castris potius, cum præda magna recessit.

Leo vero, cum insana in gemmas arderet libidine, coronam quoque Heraclii in magna æde dedicatam concupivit, ablatamque gestavit in publicum progressus. Inde domum reverso caput ejus carbunculis graviter est affectum, vehementissimaque febri correptus et prostratus, animam efflavit præmiun sacrilegii justum consecutus.

CCLV. De cane et ejus domino.

Sub imperio Leonis, cum quidam solus, cane comitante, iter faceret, est a latrone, quales itinera solent insidere, interfectus. Latrone fuga se subducente, canis eo in loco permansit domini cadaver custodiens. Forte alius quidam ea via pergens supervenit cadaverque videns, motus misericordia, tellure effossa sepeliit. Canis id officium pergratum habuit aequè ultro homini qui heri sui corpori justa reddiderat comitem ac servum adjunxit. Erat autem is conditione caupo, et solebat canis his qui cauponam intrarent exirentque adulari. Post aliquantum temporis accidit ut latro in cauponam intraret; quem canis agnoscens allatravit inque ejus faciem insiliit. Hoc sæpius factum Dei instinctu apud multos suspicionem excitavit; ideo comprehensus et coram judice constitutus, cum facinus nū erat ab eo perpetratum confessus fuisset, morte multatus est.

CCLVI. Regnum Constantinii et Irenes Atheniensis, ejus matris.

Post Leonem imperavit Constantinus, ejus filius D cum matre sua Irene annos septem et decem. Sub eo pia doctrina cœpit libere doceri Deique verbum propagari et monasteria cum omni securitate et

(6) Τοῦ δὲ Νικήτα πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Ἑλλάδων τεθνηκότος, προ(168^b) χειρίζεται (πατριάρχης Παῦλος ὁ τίμιος, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τιμημένος; Κύριος τῷ γένει.

(7) Κατεμνησθὲν δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ὅτι Θεοφάνης ὁ παπίας τοῦ παλατίου, καὶ κουδικουλάριοι τρεῖς σὺν αὐτῷ σείδονται καὶ προσκυνοῦσι τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκεκρυμμένην κακίαν ἀπογυμνώσας, τοὺτους ἀνηλεῶς ἐτυψε καὶ λαθραίως φονεύσας ὁμολογητὰς ἐποίησεν.

(8) Ὁ δὲ Ἀαρὼν, ὁ τῶν Ἀράδων βασιλεὺς ἐξεληθὼν ἐν τοῖς θέμασι καὶ κάστρα πολλὰ παρὰ λαβὴν καὶ αἰχμαλώσιαν¹⁷ ποιήσας, ὁπίστραψε.

(9) Ὁ δὲ Λέων λιθομανὴς ὑπάρχων λίαν, ἠρώσθη τοῦ στέμματος; Μαυρικίου καὶ λαβὴν ἐφόρεσεν αὐτὸ καὶ προήλθεν. Ὑποστρέψαντος¹⁸ δὲ ἀπηνθρακώθη δεινῶς ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ οὕτω σφοδρῶς πυρετῷ συνεχόμενος¹⁹ καὶ φθειρόμενος ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τῆς ἱεροσουλίας τὰ ἐπιχειρήματα κομμάτιον.

ΣΝΕ. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ²⁰.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνθρώπων τινὲς ἰδὼν ὁδεύοντι²¹ κύων ἡκολούθει· ληστής δὲ ἐνόησας τὸν ἀνθρώπον ἀποκτείναν ἀπέδρασε. 681 Τοῦ (δὲ) κυνὸς (ἀπο)μεινάντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ἱερεὺς²² τις ἀνθρώπου κατὰ²³ τὴν ὁδὸν ἐλθὼν καὶ τὸ σῶμα ἰδὼν καὶ σπλαγχνισθεὶς, ὁρῶν ἐθαψεν αὐτὸ ἐν τῇ γῇ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ κύων καὶ ἀποδεξιόμενος ἡκολούθησε²⁴ τῷ θάψαντι (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου αὐτοῦ) εὐνοϊκῇ δουλείᾳ (αὐτῷ) ἀποκληρῶν· — ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος· — πάντας δὲ τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας (εἰς τὸ ἐργαστήριον) ἔσαιεν ὁ κύων. Χρόνῳ²⁵ δὲ ποτε συνέβη τὸν φονέα εἰς τὸ καπηλεῖον εἰσελθεῖν, ὃν ἐπιγινώσκῃ ὁ κύων, ὁλκάει καὶ ἀπαπείθε εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ (καὶ εἰσελθεῖν οὐκ εἴα τὸν ἀνθρώπον). Τοῦτο δὲ πολλάκις γινόμενον²⁶ εἰς ὑπόψιν πολλοὺς θεῖον²⁷ τινὸς κινήματος ἤγαγε· (διδ) καὶ συσχεθεὶς, εἰς χρίσιν παρεδόθη καὶ τὸ πραχθὲν ὁμολογήσας μετὰ πάσης ἀληθείας, ἀνῆρθη²⁸.

ΣΝΓ. Βασιλεία Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν.

Μετὰ δὲ Ἀσόντα ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἐτη ιζ', ἐφ' οὗ τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα ἐλαχεν ἀρχὴν παρρησιάζεσθαι καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι καὶ τὰ

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ 780. Ced. 19, 13 : τῷ ε' ἔτι τιθνηται Νικήτας Κ. π. ὁ ἀπὸ Σ. εὐνοῦχος καὶ πρ. ¹⁸ τ. ἀναγνώστης Κ. ed. ¹⁹ Ced. 19, 17—21 : τῇ δὲ μέσῃ ἡμέρᾳ τῶν νηστειῶν. ²⁰ αἰχμαλώτου; (αἰμαλώ. cod.) — ²¹ Ced. 20, 5—8 λ. δὲ λ. ὅπ. ἡρ. τοῦ στ. τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὅπου ἦν Ἡρακλείου καὶ ²² ὑποστρέψαντος δὲ Ced. ²³ συν. κακῇ κακῶς τὴν ψ. ἀπέρρηξε τῆς λ. x. τὰ δ. Ced. ²⁴ θαυμαστὸν περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ φονέως rubrica cod., π. τοῦ x. ἐπιγινώσκοντος τὸν φονέα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ Par. 1796. ²⁵ Ced. l. 769, 11—772, 2 : ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις (τῷ ε' ἔτι Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου) δ. ²⁶ δδ. μ. Ced. ²⁷ δὲ Ced. ²⁸ ἀ κατὰ συγκρίσιν ἀνὰ ὁ ἐκείνην διαρχόμενος, τὸ σ. i νεκρὸν ἐρριμένον καὶ σπ. Ced. ²⁹ ἡκολούθη cod. ἡκολούθει Ced. ³⁰ χρόνον δὲ παρωχηκότος x. καὶ τὸν φ. δ. τοῦ αἰν εἰς τὸ x. Ced. ³¹ γιν. Ced. ³² θεῖον κινήματι Ced. ³³ τῆς θαλάσσης δίκης ἀμυναμένης αὐτόν Ced. — ³⁴ 780. Ced. 20, 8—12 : Κόσμου ἔτος σογ', τῆς θαλάσσης σαρκωπείας; φδδ' Κ. σὺν. τῇ μ. δ. ³⁵ Ε. ὁρθόδοξοι ἐβασίλευσαν δ. ε'. Τοῦτο τῷ ἔτι εἰς εὐσεβεστάτῃ Εἰρήνῃ ἀπὸ τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ θεῶθεν παραδόξως τὴν βασιλείαν ἐχειρίζεται.

μοναστήρια μετὰ πάσης ἀδείας καὶ σπουδῆς ἀνοικοδομῆσθαι, ἐπ' αὐτοῦ ἀναλαμπάσης πάσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

“(2) Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας (τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς) συμβούλιον ποιήσαντες τινες “ τῶν ἐν τέλει, εὐφύμισαν εἰς βασιλεῖα Νικηφόρον τὸν Καίσαρα, ἀνδράδελφον αὐτῆς.

662 “ (3) Οὗς δειράσα καὶ δημεύσασα ἐξώρισιν (ἐν διαφόροις τόποις). Τοὺς δὲ ἀνδράδελφους αὐτῆς Καίσαράς (τε) καὶ νοβελήσιμους ὄντας ἀποκείρασα ἱερατεῦσαι καὶ μεταδοῦναι τῷ λαῷ πεποίηκεν (ἐν) τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως · ἐν ἧ καὶ προσελθούσα (βασιλικῶς δημοσίᾳ) σὺν τῷ υἱῷ “ προσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθὲν στέμμα ἐπικαλλωπισθὲν “ διὰ μαργαριτῶν.

“(4) Ἐν δὲ τῷ Μακρῷ τελεῖται “ ἀνθρωπὸς τις ὀρύττων εὖρε λάβρακα, καὶ ταύτην “ ἀποσκεπάσας εἶδεν “ ἀνδρα κεῖμενον μέγαν “ καὶ γράμματα κεκολλημένα “ ἐν τῇ λάβρακι “ γράφοντα τάδε · “ Χριστὸς μέλλει γενέσθαι ἐκ Παρθένου (Μαρίας), καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν · Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης (τῶν βασιλέων) πάλιν, ὦ ἦλιε, ὦ φεῖ με ·

“(5) Καὶ τῆς πανευφήμου Εὐφημίας τὸ λεγόμενον “ προσδοκῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ σὺν τῇ λάβρακι ὑπὸ τοῦ “ Κοπρώνιμου εὐρέθη ἐν Λήμνῳ “ τῇ νήσῳ διὰ νυκτερινῆς ὄψεως, καὶ (169^a) ἀνακομισθὲν μετὰ τῆς προσκομῆς τιμῆς ἀπετίθη πάλιν ἐν τῷ ἰδίῳ τεμένει, ὅπερ αὐτῆς μὲν “ ὁ Κοπρώνιμος καὶ κοπρόνους ἀρμαμεντάριον “ καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν, ὁ δὲ Κωνσταντίνος ἅμα “ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἀνακαθάρας αὐτὴν · τοῦτον καθιέρωσιν.

“(6) Ἀπέστειλε δὲ Εἰρήνῃ πρὸς Κάρουλον τὸν βῆγα “ τῶν Φράγγων “, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυμφεύσθαι εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς.

“(7) Ἀλλὰ “ διασκαδασθέντος φθόνῳ, ἤγαγε κόρην ἐκ **663** τῶν Παφλαγόνων ὀνόματι Μαρίαν (τὴν τοῦ ἁγίου Φιλάρτου ἐγγόνην), καὶ συνεζεύξεν αὐτὴν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς “, ἀκοντος καὶ μὴ βουλεμένου διὰ τὴν σχέσιν, ἣν εἶχε πρὸς τὴν τοῦ Καρούλου θυγατέρα.

“(8) Ἀρῶν δὲ “, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, κατὰ τῆς πόλεως ἦλθεν ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ περιεκάθισεν ἐν Χρυσόπολιν.

“(9) Ὁ δὲ βασιλεὺς πέμφας λαὸν καὶ τὴν λίμνην

A cura restaurari, et eo imperante refulsit omne ecclesiasticum institutum.

Quadraginta autem diebus postquam regno cum sua matre potitus est, nonnulli procerum cogitarunt de Nicephoro Cesare, mariti imperatricis fratre, in imperium evehendo.

Iis detectis imperatrix, publicatis eorum bonis, varios in locos relegavit; mariti sui fratres Caesares et nobilissimos raso capite in ordinem sacerdotum redegit qui Natalitio Christi festo sacris populum impertirent. Quo die ipsa quoque publice regioque apparatu progressa, ecclesiae obtulit a marito suo sublatam coronam, margaritis a se ornata.

B Apud longum murum quidam foliens in cistam incidit, qua purgato et reclusa, invenit intus recumbentem virum magnum, litterasque cistae insculptas quae hanc sententiam reddebant: « Christus ex Virgine Maria nascitur inque eum credo. Constantino et Irene imperantibus, sol, me rursus videbis. »

Tunc et Euphemie laudatissimae martyris reliquiae, olim a Copronymo in mare cum cista projectae, per nocturnam visionem in insula Lemno reperiuntur sunt, et cum debita reverentia relatae, iterum depositae sunt in proprio sacello, quod in armamentarium et stercorarium stercoreus ipse animo et nomine converterat, quod vero Constantinus cum matre sua purificatum rursus consecravit.

Irene ad Carolum, Francorum regem, misit qui filiam ejus filio suo Constantino in conjugem peterent.

Sed rupto invidia foedere, puellam accessivit ex Paphlagonia, nomine Mariam, sancti Philareti consanguineam, quam Constantino suo filio conjugem locavit licet invito et repugnanti propter affectum quem erga Caroli filiam conceperat.

Aaron vero, Arabum dux, contra urbem venit cum manu valida et in Chrysopoli circumseidit.

D Imperator autem, missis copiis et Banes palude

Variae lectiones et notae.

“ Ced. 20,12—14. “ τ. τῆς συγκλήτου ἠθέλησαν βαλῆσθαι Ν. τὸν ἀπὸ Καίσαρων εἰς β. Ced. “ Ced. 23,14—19. Οὗς κρατήσασα ἡ βασιλὶς ἐτύφε καὶ ἐξ. — “ διακτεταὶ ὑπάρχοντι Ced. “ ἐπικαλλωπίσασα διὰ μαργαρίτων Ced. “ Ced. 21,6—11 : τοῦτῳ τῷ εἶσι (α' ἐν τοῖς μακροῖς τελεῖται). “ τῆς Φράγγης add. Ced. — “ ἀποκαθάρας καὶ add. Ced. “ εὐρίην Ced. “ Οὗτος· Διοσκορίδης ἦν ὁ φιλόσοφος καὶ τοῦτα πρεφῆνται (Scholion). “ ἐγχεα. Ced. “ λ. περιέχοντα· Χριστὸς Ced. “ Ced. 20,22—21,3. τοῦτο καὶ τῆς π. μάρτυρος· Ε. τὸ λ. Ced. — Καὶ μέντοι καὶ τῆς Par. (Duncange), Bulg. — Ced. “ ὅπερ ἀέννητον μύρον βιάζον διέτελε· Ced. “ ὁπὸ τοῦ τυράννου καὶ τοῦ μισαγύου Par. Bulg. — ἐν τῇ Λέσβῳ v. Par. Bulg. — ἀπὸ τῆς Λήμνου ἡ θεωρίλη· Εἰρήνην ἐκόμεναι καὶ τὴν πλησίον τοῦ Ἰπποδρόμου ναὺν αὐτῆς περικαθάρας αὐτὴν ἐκείνῳ κατέθετε Ced. “ μὲν οἱ. Par. So Bulg. “ ἀρμαμεντον cod. “ σὺν τῇ μ. τῇ Ε. ἀνακαθάραντες α. τοῦτο καθιέρωσαν Par. Bulg. “ 781. Ced. 21,12—17 : τῷ β' εἶσι ἀπ. Ε. πρ. “ ὄγαν cod. “ Φραγγίαν καὶ ἐνυμφεύσασα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἐρυθρῷ λεγομένῃ Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς Ced. “ Ced. 788. Ced. 23,20—22 : τῷ θ' εἶσι λυσάσα ἡ βασιλὶς τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν ἡγ. x. ἐκ τῶν Ἀρμενιακῶν ἀπὸ Ἀρμενίας· i. Μαρίαν καὶ ἐξ. Ced. “ τοῦτῳ add. Leo. “ αὐτῆς μὴ θέλοντι καὶ ἐποίησε τοὺς γάμους Ced. “ 786. “ Mady filius Aaron Hist. misc. scl. Harum. “ Imperatrix misso Antonio domestico suo cum ordinibus obtulit Barim Hist. misc.

occupata, Aaron rogat pacem inter se fieri. Electi igitur ad hoc negotium Stauracius logothetes, Petrus magister, Antonius domesticus, et primatum liberi, et ad Arabem non interposita fide publica egressi, ab eo in vincula coniecti sunt; itaque coacti Romani ingenii pretio eos redemerunt pacemque fecerunt, et recesserunt Arabes.

Misso autem Irene Stauracio logothete cum magnis viribus contra Slavorum gentem, omnes subiecit et vectigales imperii Romani fecit.

Deinde processit imperator cum matre in partes Thraciae, cum musicis instrumentis et multis copiis, et usque ad Beroen contendit; et hanc urbem reparatam Irenopolin vocavit, Anchialum etiam exstruxit et reversus est cum magna latitia et exultatione.

Patriarcha vero Paulus Cyprius, morbo affectus et suam inde migrationem per divinam revelationem noscens, solio relicto, in monasterium Flori se contulit. Eum confestim convenit imperator cum matre, causam recessus seiscitans. Ille lacrymis perfusus respondit: « Utinam solio pontificali nunquam insedissem, Ecclesia Dei per tyrannidem oppressa atque ab aliis catholicis solis avulsa anathemateque notata! » Hoc audientes imperatores cum tristitia et vultus demissione recesserunt. Et militum ad eum patricios quae ipse narraret ore proprio audituros, ad quos cum magna fiducia locutus est et in fine ait: « Nisi synodus universalis fiat, et obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis superest salus. » Responderunt ipsi: « Cur ergo in ordinatione tua imagines te nunquam adoraturum subscripsisti? » Tum ille: « Haec, ait, lacrymarum mearum causa est, illud me ad poenitentiam amplectendam impulit, Deum deprecantem ne me veluti pontificem huc usque mutum, nec veritatem solo insaniae vestrae metu detentum, palam enuntiantem corripiat. » Haec audientes abierunt multis inter se disputantes. In his verbis, scelestam haeresim respuens et verbum veritatis proclamans, obdormivit in pace et recta fide, magnum imperatoribus relinquens et omnibus piis civibus de se desiderium. Erat enim veneratione dignus et omni virtute ornatus, unde omnes fiduciam magnam in eo reponebant.

Βασιλεὺς κρατήσας, εἰρήνην Ἀράβων ἐξαίτεται μεταξὺ αὐτῶν γενέσθαι. Συναρπασθέντες οὖν ἐπὶ τοῦτου Ὑσταυράκιος ὁ λογοθέτης, καὶ Πέτρος ὁ μάγιστρος, καὶ Ἀντώνιος ὁ δομέστικος, καὶ τέκνα τῶν πρωτεύοντων, καὶ ἀνευ λόγου πρὸς αὐτὸν ἐξελθόντες, δέσμοι ἐκράθησαν παρ' αὐτοῦ· διότι πρὸς ἀναγκασθέντες οἱ τῆς πόλεως καὶ δῶρα πλείστα δόντες ἐβρύσαντο τοὺτους καὶ εἰρήνην ἐποίησαν, καὶ ἀναχώρησαν οἱ Ἀράβες.

“(10) Ὑσταυράκιον δὲ τὸν λογοθέτην ἀποστείλασα Εἰρήνην μετὰ δυνάμει· πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαθινῶν ἔθνων, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποφύρους· ἐποίησε τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων.

“(11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης μετὰ ὀργάνων μουσικῶν καὶ λαοὺ πλείστοι, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βερῶνης. καὶ ταύτην κτίσας Εἰρηνοπόλιν ἐκάλεσεν, ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγγιῶλον, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

“(12) Ὁ δὲ πατριάρχης Παῦλος ὁ Κύπριος, ἀρρώστῃσας (καὶ τὴν ἐνθρόνου μετὰ ττασιν οὗτου προνοῦς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως), τὸν θρόνον καταλιπὼν (ἀπελθὼν) ἀπεκρίνατο ἐν 684 τῇ μηνί τῶν Φλώρου. Ἀπέρχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, βουλόμενος μαθεῖν τῆς ὑποχωρήσεως τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ μετὰ πολλῶν δακρύων ἔφη· « Εἴθε μὴδ' (ὡς) ἐκάθισα ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσχισμένης ὑπαρχούσης ἐκ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ ἀναθεματιζομένης. » (Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ βασιλεὺς μετὰ σκυθρωπότητος καὶ κατηφείας ἀνεχώρησαν. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὸν πατρικίους ἀκοῦσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, πρὸς οὓς μετὰ παρότρυνσιν ἐν τῷ τέλος τῆς διδασκαλίας εἶπεν)· « Ἐν οὖν μὴ σύνοδος οἰκουμένην γένηται καὶ τὸ σφάλμα διορθωθῇ τῇ πίστει ἡμῶν, οὐκ ἔχετε σωτηρίαν. » Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν· « Καὶ ἵνα τί (καθ)ὑπέγραψας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαί σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν (τὰς ἁγίας) εἰκόνας; » Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· « Καὶ διὰ τοῦτο (καγὼ) θρηγῶ καὶ πρὸς (τὴν) μετάνοιαν καταφεύγω, δέόμενος ἵνα μὴ ὡς ἀρχιερεὶς κολάσῃ με (ὁ θεὸς καὶ ποιμένα) σιγήσαντα μέχρι νῦν καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ φόβῳ τῆς μανίας ὁμῶν (καὶ μαιφρονίας). Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες ἀπῆλθον, ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πολλὴν ἀπόκρισιν καὶ συζήτησιν. » Ἐν τούτοις (οὖν ἀπασι τὴν μουσικὴν διαπτύων αἰρῶσιν καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας κηρύττων), ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ (τε καὶ ὀρθοδόξῳ, μέγα πένθος καταλιπὼν τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς

Variae lectiones et notae.

“ τῷ γ' ἔτει εἰρηνεύσας Εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀράβων Ced. 21, 18. “ ἐπὶ τοῦτ. cod. ὁπ. 2. ? “ 783. Ced. 21, 18 — 22: Ἀποστέλλει Στ. πατριχὸν καὶ λ. κ. τῶν Σκλαθινῶν δὲ καὶ καταλθὼν ὡς ἐκ τῆς βασιλείας. ἔθων δὲ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ πολλὴν αἰμαλώσιν καὶ λάφυρα λαβὼν ἔγαγε τῇ βασιλείᾳ. Ced. “ 784. “ Βερίλας Leo. “ Περὶ τοῦ ἀγιοτάτου Παύλου τοῦ πατριάρχου Ced. 22, 1—15: τῷ δ' ἔτει Π. ὁ βασιλεὺς καὶ ἀγιοτάτος κ. ἀσθενήσας κατέλιπε τὸν θ. καὶ ἐν τῇ μ. τῶν Φ. ἀπεκρίθη. ἔρχ. οὖν, π. ὁ βασιλεὺς λυπούμενός τε καὶ ἐπὶ τὸ τοῦτο ἐποίησας· Ὁ δὲ μ. θρηγῶν ἔφη. “ ἐν τῷ τῆς ἐκρωσύνης θ. τῆς ε. τοῦ θεοῦ τυραννοῦμένης καὶ ἐσχ. ἐκ τῶν λ. καθολικῶν θρ. Ced. “ καὶ ἐὰν μὴ σχ. οἱκ. καὶ τὰ ἐν μέσῳ σφάλματα δ. οὐκ ε. σ. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ced. “ ἔφη Ced. “ τοῦ θεοῦ add. Ced. “ ὡς λ. μ. κ. σ. ἕως τοῦ νῦν Ced. “ εἶρ. Ἐκτοτε οὖν ἤρξατο λαλεῖσθαι ὁ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων λόγος παρρησία ὑπὸ πάντων Ced.

εὐσεβέσι πᾶσι τῆς πόλεως· ἦν γὰρ σεβασμῖος ἀνὴρ καὶ πᾶσιν εἰς αὐτὸν ἐκτίκοντο πάντες).

(13) Ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ταράσιος· ὁ ἀση-
κρητὶς.

(14) Διὰ [οὖν] βασιλικῆς παρακλήσεως (ἀπὸ τοῦ
Ῥώμης· 665 καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ τῶν
ὑπὸ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν πάντων τῶν ἐπισκόπων)
ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐπιτυνοχθέντων
(τῇ βουλῇ καὶ παραίνεσι (169b) Ταρσίου πατριάρ-
χου ὡς γενέσθαι σύνοδον, προσκυνεῖσθαι τὰς ἁγίας
εἰκόνας· τὰς περὶ συνόδου δὲ θείας Γραφάς· εἰς
ἐπίκουρον πάντων τῶν τε βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ παν-
τὸς ἀρξαμένον ὑπαναγινοῦσκειν καὶ ἀντιβάλλειν),
οἱ τοῦ Κοπρωνίου σχολάριοι γυμνώσαντες τὰ ξίφη
αὐτῶν τὸν σὺλλογον ἐξέλυσαν.

(15) Οὗς οἱ βασιλεῖς αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξαγα-
γόντες ἀόπλους προφάσει εὐωχίας εἰς τὰ Μαλαγίνα
πρὸς τὰς ἰδίαις χώρας ἀτίμως ἐξήλασαν.

(16) Τὸν δὲ Ἱεῖον Ταράσιον σὺν τοῖς προβήθεσι
σὶν ἐπισκόποις ἐν Νικαίᾳ ἀποστέλλουσι.

(17) Καὶ γενομένης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης
συνόδου, ἀπέλαβε πάλιν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀρχαῖον
αὐτῆς κόσμον· Ὁ οὖν ζ' αὕτη σύνοδος τῶν ἐν Νι-
καίᾳ τὸ β' συνελθόντων ἡν' Πατέρων ἐν ἑταίᾳ τῆς
βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης· τῆς μητρὸς
αὐτοῦ ὁδοῦ.

(18) Ταύτης ἡγουμένου ὁ Πέτρος πρεσβύτερος καὶ
ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Σάββα, τὸν τόπον ἔπτερον Ἀδρια-
νοῦ πάπα Ῥώμης, Ταράσιος ΚΠ. Ἰωάννης, Γεώρ-
γιος· καὶ Θωμᾶς· μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποτη-
ρηταὶ τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς
διοικήσεως, τοῦ τε Πολιτιανοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ
Θεοδορήτου Ἀντιοχείας, Ἠλία Ἱεροσολύμων, κατὰ
τῆς πρώην ἀθέσμως συναθροισθείσης παρὰ Κων-
σταντίνου τοῦ τριναχῦτα βασιλεύοντος, τῆς ἀνόμως
καὶ ἀθέσμως συναθροισθείσης καὶ ὀνομασθείσης· ζ'
συνόδου ἐφ' ὧς καὶ καταστρεφῇ 666 τὸν σεβασ-
μίον καὶ ἁγίων εἰκόνας, κεκολλημένους ὅτι ὡς
θεοὶ· οἱ Χριστιανοὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσεκύνη-
σαν, οὗς καὶ ἀναθεματίσασα ἡ ἁγία σύνοδος καὶ
τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν, Θεοδόσιον τὸν Ἐπίσκον, Σισ-
ίνιον τὸν Πέργης, οὗ τὸ ἐπίκλην Πισιδίαν, Βασί-
λειον Ἀντιοχείας Πισιδίας τὸν λεγόμενον Τρικλαχόν.
Τῇ δὲ τῶν σεπτῶν εἰκόνας ἀρχθῆναι παραδεδομένην
τῇ Ἐκκλησίᾳ προσκύνῃσιν ἀνανεώσασα, ὥς τε πα-
ρακλησίως ταύτας τῷ σταυρῷ προσκυνεῖσθαι.

ENZ. *Basileia Kωνσταντινου μόνου* 13.

14 Φθόνῳ δὲ τινες φερόμενοι τῶν οὐκίων τῆς βα-

Variae lectiones et notae.

* Ced. 23, 16—24 τῷ ε' ἔτει. * 786. Ced. 23, 1—3: τῷ ε' ἔτει σύνοδος κηρυχθεῖσα ἐν τῷ ν. τῶν
ἀ. ἀ. συνθροισθήσαν καὶ ὑπηρεταί τοῦ διαβόλου. Σύνοδος ζ' cod. περὶ τῆς ζ' συνόδου Mon. Par. 1706.
* 787. * καὶ μετὰ ἐμφῶν ἐπισλόντων σὺν αὐτῷ ἐπαρόχθον καὶ ὑπέστρεψαν Ced. — ἡν' ἔ-
τει ἡγουμένη ἐν Νικαίᾳ ἡ καθολικὴ Ced. 23, 4. τῷ δὲ η' ἔτει — γέγονεν ἐν Ν. οἰκουμένης ζ' συνόδου·
καὶ ἀπ. ἡ καθολικὴ ἐ. διὰ Ταρσίου — τὸν ἀ. κ. ἀ. 6—9. * Γερμανὸς δὲ μητροπολίτης Κυζίκου καὶ Ἀν-
δρείας ἐπισκόπος Κρήτης ὑπέγραψαν ἀπατήδεντες, ὕστερον συνεφώνησαν τῇ ὁρθοδόξῳ πίστι cod., om.
Slav. Ced. et Leb. 11 συνελθ. π. ἐν Ν. τὸ β' ἐν Ced. 23, 9. * εἰ τὰς εἰκόνας σὺν τῷ σεβασμῷ ἀνέστησαν πρ.
— τοὺς γ' ψευδονόμους πατριάρχας ἀνεθεματίσαν, Ἀναστάσιον ἐφημ. καὶ Κωνσταντίνον καὶ τὸν Νικηταν
ἐκδοῦσαν Ced. 23, 10—15. * ὁ οὗς? * Rubrica haec in codice evanuit, nec in Mon. nec in Par. 1703
invenienda. — * 790 Ced. 23, 23—24, 13; τῷ ε' ἔτει. — τῶν προσκυλίων. * καὶ β. οὗτοι τὰ πρ. δ.

καὶ πᾶσιν ἀρετῇ κεκοσμημένος, ὅθεν καὶ πολλὴν
Ejus loco ordinatur Tarasius qui tunc a secretis
erat.

Præcepto igitur imperatoris ex Roma cæteris
que sacris thronis et omnibus qui urbium reginæ
subsunt episcopis in templo Sanctorum Apostolo-
rum convenientibus in synodum, ex consilio et
exhortatione Tarasii patriarchæ, ut honor sanctis
imaginibus restitueretur, viz imperatorum sacræ
in approbationem synodi datæ legi cæperant, cum
Copronymi scholarii gladios evaginantes, cœtum
solverunt.

Quos imperatores confestim urbe pellentes, oc-
casione ex convivio capta armis spoliatis in Mala-
guina ad proprias sedes cum opprobrio remis-
erunt.

Tarasium vero cum antedictis episcopis Nicæam
convocant.

Et celebrata sancta et œcumenica synodo Eccles-
iæ pristinum suum ornatum recepit. Septimum hoc
est consilium, eorum quæ in Nicæa secundum. Con-
venerant eo trecenti quinquaginta septem Patres,
anno regni Constantini et Irenes, matris ejus,
octavo.

Huic præerant Petrus presbyter et abbas Sancti
Sabæ, legatus Adriani papæ Romani; Tarasius pa-
triarcha Cyprianus; Joannes, Georgius et Thomas,
monachi et presbyteri, legati sedium apostolicarum
Orientalis diœcesis, et vicarii politiani patriarchæ
Alexandrii, Theodoretus Antiocheni et Elias Hiero-
solymitani. Abrogata est synodus antea illicitè con-
vocata a Constantino tunc regnante, illegitime et
illicite congregata, et sextum concilium vocata,
quæ, in contumeliam et ruinam venerandarum
sacrarumque imaginum, effluerat sanctas imagi-
nes a Christianis deorum instar coli. Hoc conven-
ticulum sacræ synodus anathemate percussit, atque
simul Iconoclastarum duces, Theodosium Ephesi-
num, Sisinnium Pergensem, cui cognomen Psittas,
Basilium Antiochiæ Pisdie dictum Tricacabum.
Augustarum vero imaginum antiquitus traditum
Ecclesiæ restituit cultum, ac definiit eas crucis
instar esse venerandas.

CCLVII. Regnum Constantini solius.

Interim quidam de amicis Irenes, invidia ducti,

et ut sibi rerum administrationem vindicarent, matrem cum filio committunt, persuadentes Irene Imperium ipsius proprium esse, neque filio a Deo destinatum. Quo dolo illa, utpote mulier, decepta, cupiditate etiam imperandi alloquin urgente, ita rem habere apud animum suum pro certo statuit. At imperator annum jam agens vicesimum viribusque valentissimus et ad bella idoneus, nullius se rei potestatem habere indigne ferebat et contra matrem suam jam quædam machinabatur. Quod cum e Stauracio intellexisset Irene, domesticos filii omnes verberibus multatos relegavit; magistrum Petrum et Theodorum patricium Camulianum aliosque proceres in castris deportavit. Filium quoque conviciis acriter insectata, complures dies in publicum prodire vetuit. Juramento quoque exercitum et senatum obstrinxit, eos, ipsa vivente, filio imperium non delaturos.

Soli Armeniaci milites id recusarunt, Constantinum et Irenem sicut ab initio imperatores salutantes.

Hæc Alexium drugarium vigiliarum, cognomento Moselem, ad eos demulcendos misit. Armeniaci eum secum retentum sibi præfecerunt, proprium ducem in custodiam conjicientes et Constantinum solum imperatorem proclamantes.

Nuntio hujusmodi accepto reliquorum thematum turmae similiter Constantinum solum acclamarunt, diabolus hanc infidelitatem et perjurium suggerente.

Irene, exercitus impetum timens, filium suum ad eos misit; milites, Constantino in imperii sede confirmato, matrem omni potestate abdicarunt.

Alexium autem in ducem Armeniacorum imperator confirmavit. Deinde, in urbem reversus, Stauracium et Aetium protospatharios et matris suæ familiares crudeliter verberatos in exilium egit, ut et reliquos omnes ejus domesticos et eunuchos; ipsam vero in palatio Eleutherii, quem ipsa exstruxerat, et in quo magnam opum vim reposituerat, quietam vitam agere jussit.

Contigit incendium quod patriarchii triclinium, Thoinaites dictum, et ei subjectas cameras consumpsit ubi erant repositæ schedæ universæ Scripturæ quibus eam magnus Chrysostomus fuerat interpretatus, grassatumque est usque ad milliarium et quæstorium, omnibus quæ in medio erant exustis.

Imperator, expeditione in Bulgaros facta, victor rediit.

Α σιλίστης Ειρήνης, βουλόμενοι τὰ πράγματα οὗτοι διοικεῖν, συνίβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, παίσαντες αὐτὴν ὥς οὐκ ἔστιν ὠρισμένον παρὰ θεῶ (τὸ) κρατῆσαι τὸν υἱὸν σου, ἀλλὰ σὴ ¹³ ἔστιν ἡ βασιλεία. Αὕτη δὲ, ὡς ἄτε γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ¹⁴ καὶ στέργουσα τὸ φίλαρχον, ἰδεδαιώθη τῷ νοί οὕτως εἶναι. Ὁ οὖν βασιλεὺς, εἰκοσαετὴς ὢν καὶ ῥωμαλεώτατος, πάνυ καὶ ἱκανὸς ἐν τοῖς πολεμοῖς, ἔλυπετο μὲν ¹⁵ ἐξουσιάζων καὶ ἐμελέτησε ¹⁶ κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἡ δὲ, τοῦτο γνοῦσα ¹⁷ παρὰ Σταυρακίου, τοὺς μὲν οἰκίους ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας τύψασα ἐξώρισε, τὸν δὲ μάλιστα (Πέτρον) καὶ Θεόδωρον πατρίκιον τὸν Καμουλιανὸν καὶ ἑτέρους τῶν ἐν τέλει ¹⁸ ἐν χάστροις ἐξώρισε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς πολλὰ λοιδορήσασα ἀπρίπτον ἐποίησε ¹⁹, πάντα δὲ τὸν στρατὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει ὁμοῦσαι πεποίηκεν, ὅτι « Ἔως οὗ ζῆς, οὐ καταδεξιόμεθα τὸν υἱὸν σου κρατῆσαι. »

²² (2) Ἀρμενιανοὶ δὲ μόνοι τοῦτο οὐ κατεδίξαντο. Ἀλλὰ Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην ὡς ἐξ ἀρχῆς εὐφύμουν.

667 (3) Ἡ δὲ ἀπίστευεν Ἀλέξιον δρουγγάριον τῆς βίβλης, ᾧ ἐπὶ κλην Μωσῆ, πρὸς τὸ πείσαι αὐτοῦ. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἀρχεῖν αὐτῶν προβάλλοντο, τὸν ἴδιον στρατηγὸν φρουρήσαντες καὶ Κωνσταντῖνον μόνον εὐφύμουν.

(170^a) (4) Τοῦτο ²² μαθόντες· οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοὶ ὁμοῦς· εὐφύμουν, τοῦ διαδόλου τὴν τοιαύτην ἀρνησιν καὶ ἐπιπορίαν τοῖς ἀνθρώποις ὑποβάλλοντος. Φοβηθεῖσα δὲ ἡ Εἰρήνη τὸ τοῦ λαοῦ ὄρμημα, ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτῆς πρὸς τὸ στρατεύμα· αὐτοὶ δὲ τοῦτον αὐτοκράτορα εὐφύμησαν ²³, τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀπεκέρυξαν.

(5) Τὸν δὲ ²⁴ Ἀλέξιον ἐκώρυσε ²⁵ στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιανῶν. Ὑποστρέψας δὲ ἐν τῇ πόλει Σταυρακίον καὶ Ἀίτιον πρωτοπαθαρῖους καὶ οἰκίους αὐτῆς ἀνθρώπους ἀνηλεῶς τύψας ἐξώρισε, ὡσαύτως καὶ τοὺς λοιποὺς καὶ οἰκίους αὐτῆς εὐνούχους· αὐτὴν δὲ μετὰ ἀπαθείων ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἐλευθερίου, ὃν αὐτὴ ψυχοδόμησεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ πλεῖστα χρήματα κατέκρυβεν.

²⁶ (6) Ἐγένετο δὲ (καὶ) ἐμπρησμὸς, καὶ ἐκάη ²⁷ ὁ τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαίτης, καὶ αἱ καμάραι αἱ ὑποκάτω ²⁸, ἐνθα ἀπέκειντο ²⁹ καὶ τὰ σχίσθη πάσης Γραφῆς, ἃ ῥημάνευσεν ὁ μέγας ³⁰ Χρυσόστομος· καὶ διῆλθεν ἡ φλόξ ἕως τοῦ μίλου καὶ τοῦ κραιπνωρείου πανταχόσε ἐπινεμένη· ἕως οὗ πάντα κατέκαυσεν.

³¹ (7) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆλθε κατὰ Βουλγάρων, καὶ τοὺτους ληϊσάμενος ὑπέστρεψε ³² μετὰ νίκης.

Variae lectiones et notæ.

¹³ σὴ γὰρ ἱ. C-d. ¹⁴ ἐξ. στ. δὲ καὶ τὸ φ. Ced. ¹⁵ μηδενός Ced. ¹⁶ ἐμελέτα Ced. ¹⁷ μαθοῦσα π. τοῦ St. Ced. 20. Ced. 24, 19-16. ¹⁸ ἐξ. ἐν Καίστορι Ced. ¹⁹ ἐπ' ἡμέρας ἱκανά Ced. ²⁰ 24, 13-16. ²¹ τοῦ δ. τὴν τ. ἐπ. καὶ ἀρ. ὑπ. τ. ἀ. Συναχθέντες δὲ οἱ θεματικοὶ ἐν τῷ Ἀτρώ, πάντες κοινῇ γνώμῃ ἐζήτησαν Κωνσταντῖνον βασιλεῖ, φ. δὲ ἡ 'Ε. τὸ ὄρ. τοῦ λ. ἀπέλυσεν αὐτόν· καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν μ. ἀ. ἀπ. τὸν Κωνσταντῖνον ἀ. ἱ. Ced. 24, 15-20. ²² εὐφύμη cod. εὐφύμησαντες? ²³ Εἰσιλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ π. πάντας τοὺς οἰκίους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν St. διέρας καὶ κουριῦσα; ἐξ. τὴν δ. μητέρα αὐτοῦ μ. τῆς ἀπ. θέτας αὐτῆς ἐκ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ 'Ε. δ. ἀ. ὡ. ἐν ᾧ τὰ π. γ. x. Ced. 24, 20 25, 2. ²⁴ Ced. 25, 2-7. ²⁵ ἐκαῦθη Ced. ἐκάσε cod. ²⁶ ὡ. ἀ. x. Ced. ²⁷ ἀπέκειντο τὰ Ced. ²⁸ ὁ ἄγιος Ἰω. ὁ Χρ. Ced. ²⁹ 791. ³⁰ τ. νικήτας ὑπ. Ced. 25, 7, 8, τ. λ. καὶ v. ὑπ. Leo.

88 (8) Ὁ αὐτὸς καὶ ἐν Ταρσῷ μετὰ στρατοῦ πολ-
λοῦ 668 ἀπελθὼν κατὰ Ἀράβων, καὶ πολλοὺς
αἰχμαλωτίσας ὑπὸστρεψεν.

89 (9) Παρακληθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας
μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, αὐτοῖς ἀναγορεύει
αὐτὴν, καὶ εὐφημεῖσθαι ὡς ἐξ ἀρχῆς (Κωνσταντίνου
καὶ Εἰρήνης τῆς πᾶσι) διακελεύσαστο. Καὶ πάντες
μὲν πειθαρχοῦσιν, Ἀρμενιοὶ δὲ μόνοι στασιά-
ζουσι καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν Μωσῆλ (ὃν
ἐτίμησε πατρικίον καὶ μεθ' αὐτοῦ εἶχαν ὁ βασι-
λεὺς). Τοῦτον οὖν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν
καὶ διὰ τινὰς λόγους, οὓς ἤκουσιν, ὡς μέλειεν αὐτὸν
βασιλεύειν, δεύρας καὶ κουριεύσας, ἐν εἰρηκτῇ ἀπέ-
κλεισεν.

(10) Τῶν δὲ ταγμάτων καὶ θεμάτων ἐν τῇ πό-
λει ἐπιτοναχθέντων, ἐβούλοντο ποιηταὶ Νικηφόρον,
τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς βασιλεία. Τοῦτο γνοὺς, ἀπο-
στείλας ἐξήγαγεν ἀμφοτέρους υἱοὺς Κωνσταντίνου
τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Μάρμυρι καὶ τὸν
μὲν Νικηφόρον δεινῶς ἐτύφλωσε, Χριστοφόρον δὲ
καὶ Νικήταν, Ἀνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσο-
κόπησε, (σὺν αὐτοῖς δὲ) καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσῆλ
ἐτύφλωσε, πεισθεὶς ταῖς μητρικαῖς εἰσηγήσεσιν.

(11) Τοὺς δὲ Ἀρμενιοὺς χειρωσάμενος καὶ
πολέμῳ προπωσάμενος, τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν ἱπο-
νάρισεν, ἐπιγράψας εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν μέ-
λανι κεντητῶν Ἀρμενιῶν, ἐπιβούλους, ἐξορί-
σας αὐτοὺς ἐν Σικελίᾳ καὶ (ἐν) ταῖς λοιπαῖς
νήσοις.

(12) Μίσσησας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ γυ-
ναῖκα Μαρίαν ὑποβολῇ τῆς αὐτοῦ μητρὸς ἐπι-
μένης τῆς ἀρχῆς 669 πρὸς τὸ μισθῆναι αὐτὴν,
ἐξεβιάσαστο τοῦ αὐτῆς ἀποκεῖραι.

(13) Ἐμνηστεύθη δὲ παρανόμως Θεοδότη
κουδικουλαρίᾳ καὶ ἐστεψεν αὐτήν.

(14) Ἀπέσχισε δὲ τῆς κοινωνίας Ταρσίου
Πλάτων, ὁ τοῦ Σακουδίωνος ἡγούμενος, καὶ λοιποὶ
δὲ ἐπὶ τῇ ἐπιτρέψει τὸν πατριάρχην ἀποκατεῖν Μα-
ρίαν καὶ λαβεῖν Θεοδότην (ἥτις Θεοδότη συγγενὴς
ἐτύγχανε τοῦ βασιλέως Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἡγουμέ-
νου τῶν Στουδίου), εἰς οὓς καὶ πολλὰς θλίψεις
(καὶ μάστιγας) ἐνεδείξατο ὁ βασιλεὺς.

(15) Καὶ τὸν πρεσβύτερον Ἰωσήφ τὸν Καθάρων
προτρέψαντά φασιν τὸν πατριάρχην στεφανῶσαι
τοῦτον μετὰ Θεοδότῃ, καὶ τὴν αὐτὴν Κωνσταντίνου
εἰς κοινωνίαν διέξαμενον. Κάντευσεν ὁ βασιλεὺς τὴν
μὲν Πλάτωνα ἐν τῷ παλατίῳ καθεῖρξε, τοὺς δὲ
λοιποὺς μοναχοὺς μαστιγώσας σὺν τοῖς ἀνε-

Tarsum quoque magno cum exercitu adversus
Arabas profectus, multis captis reversus est.

Matri vero, ejus desperatione et multorum sum-
morum virorum intercessione motus, imperatoriam
dignitatem reddidit eamque ut ab initio imperatri-
cem saluti jussit (Constantinus et Irene multos
annos!) Omnibus mandato imperatoris morem ge-
rentibus, soli Armeniaci refragantur et Alexium
Moselem poscunt, quem patricii dignitate auxerat
et penes se retinuerat imperator. Illum hac do-
causa, ac quia ferebant imperio positurum, Con-
stantinus verberatum ac rasum in custodiam de-
dit.

Ceterum militares ordines in urbem inverti Ni-
cephorum excasarem renuntiare consilium cepe-
runt. Quo audito imperator misit qui Constantini
avi sui filium utrumque ad S. Mamantis locum
educerent, et Nicephorum ipsum oculis privavit,
Christophoro vero, Nicetæ, Anthimo et Eudocimo
linguam præscindi jussit; cum eis quoque Alexium
Moselem excacavit, maternis consiliis inductus.

Armeniacis bello subactis, de eorum ducibus præ-
nas sumpsit, nigris notis faciei ejusque impressis
quæ erant: « Armeniacus insidiator; » eosdemque
in Siciliam et alias insulas relegavit.

Deinde cum in Mariam conjugem suam concepis-
set odium, matris instinctu, quæ ab initio illum
subditis invisum reddere volebat, eam in monacham
detonderi jussit.

Theodotam vero cubiculariam illicitis sibi nu-
ptiis copulans coronavit.

Plato, Sacudionis hegumenus et alii a commu-
nione patriarchæ sese segregaverunt quod is de-
tentioni Mariæ et coronationi Theodosæ consensisset
(quæ Theodota consanguinea erat J. P. N.
Theodori, hegumeni monasterii Studii), hos impe-
rator varie vexavit.

Interea presbyter Joseph, Catharorum præpositus,
renuente patriarcha, dicitur illum coronasse cum
Theodate, eundemque Constantinum ad commu-
nionem admisisse. Tunc imperator Platonem in pa-
latio inclusit, ceteros vero monachos verberatos una
cum Platonis nepotibus Thessaloniceam relegavit.

Varie lectiones et notæ.

88 Ced. 25,8-10. 88 ἀπὸ τοῦ Ced. Leo. 88 α. π. Ced. 88 792 — Ced. 25,10-15. 89 Πάντων δὲ
πειθαρχούντων μόνοι οἱ Ἀ. στ. Ced. 89 οὖν καὶ διὰ ταύτην τὴν ζητ. καὶ διὰ τὸ λέγειν τ. ὡς μέλει
οὗτος Ced. 89 κορυ. ἐφωλκίσε. 89 Τῷ δὲ αὐτῷ μηνί (τῷ β' εἴτι) ἐκ συκοφαντίας τινῶν ἐξεβλήθη
ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ α. Μ. ἐκτεφυλῶν Ν. καὶ Χρ. τοὺς θεοὺς αὐτοῦ. ὁ Κ. τ. π. α. Χρ. δὲ ἔβλεν καὶ Ν.
'Α. καὶ 'Ε. ἐγ. καὶ 'Α. τὸν Μ. ἐτ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ τοῦ Θεοῦ οἶκη ἀνεκδικήτους αὐτοῦ εἰσσε
Ced. 25,19-26,5. 89 793. 89 Ὑποδείξας δὲ καὶ τ. 'Α. πολέμῳ, τοὺς α. Ced. 26, 3-6. 89 ἐπὶ
πρόσωπον Ced. 89 οὓς καὶ ἐξώρριζεν Ced. 89 τε add. Ced. 89 795 — Ced. 26,6-10. 89 Μα-
ρίαν Ced. 89 ἔσχε γὰρ ὁ βασιλεὺς πονηρὰς ὑπολήψεις κατὰ τῆς Μαρίας Ced. 89 πᾶσαι αὐτὴν γενεῖσθαι
μοναχὴν Ced. 89 796 — Ced. 26,10,11: 'Ε. δὲ Θεοδότην κουδικουλαρίαν ἦ καὶ ἡ. π. 89 παρ. εἰ κορυ.
καὶ ἡ. α. om. Bulg. 89 Ced. 26,17-20: Ἀπέσχισαν δὲ τοῦ πατριάρχου τῆς x. ὁ τοῦ Στουδίου. 89 διὰ τὸν
παρανόμον γάμον τοῦ βασιλέως Ced. 89 καὶ λοιποὶ — ὁ βασιλεὺς om. Bulg. 89 ἐργάζετο Ced. 89 πρ.
om. Bulg. 89 διὰ τὸν πατριάρχην ced. 89 αὐτοῦ μοναχοὺς Bulg. 89 σὺν τ. ἀν. om. Bulg.

quos Irene defendendos suscepit tanquam filii nequitiam arguentes, ejus simul in eos odium excitans.

Comperiens autem imperator se in odium et offensionem populi venisse, profectus est Pylas, Orientis exercitum adire cupiens. Sed qui cum eo erant proceres, insurrectionem populi et urbis confusionem timentes, ei adhortationibus suis persuaserunt ut in urbem reverteretur.

Interea Cardamus, Bulgarorum princeps, Constantino ita scripsit: « Aut persolve mihi quod pactum est, aut usque ad Auream portam veniam. » At imperator involuta sudario equina stercora ad eum remisit cum ejusmodi responso: « Tributa quae te deceant nisi. Senex autem cum sis, huc usque venientem te fatigari nolo, ego vero ad te ibo [Deus decerneat.] » Contractoque exercitu, in eum movit profligatumque in suam usque ditionem est persecutus.

Ejus vero mater blanditiis et munerum promissione cunctos ad se trahens, diem opportunum expectabat ut summam imperii caperet. Imperatore ergo contra Arabes profecto, populo male in eum se habente propter sparsos ab ejus matre rumores de ejus in conjugio transgressione, quae in eum odium concitaverat, ejus optimates, matris consilio, ei persuadent ut in urbem redeat. Ingressum in palatium optimates, matris ejus consiliiarii in porphyra includunt oculosque ei ita effodiunt ut nullus medicinae locus superfuerit ac pene in eorum manibus expiravit. Sol tunc per dies septemdecim obscuratus est ita ut naves a cursu suo aberraverint, et vulgo id ob excecationem imperatoris evenisse ferebant. Sed hic imperscrutabilia Dei judicia considera, nam post annos quinque, eodem mense, eadem die in qua patris suis et Alexio Mosello oculus eruit, ipse quoque excecatur Constantinus.

CCLVIII. Regnum Irenes solius.

Imperavit Irene sola annos quinque.

Cumque fratres mariti ejus seditionem moverent, eos Athenas relegavit.

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἢ δὲ μ. ἰ. ὑπερασπίζετο αὐτῶν Ced. 26, 19. ¹¹ οὗτοι καὶ Bulg. ¹² εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς Bulg. ¹³ 796. ¹⁴ τῷ ζ' ἔτει Καρδάρης ὁ κύριος Ced. 26, 21-27, 4. ¹⁵ β. ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰπὼν οὗτοι Ced. ¹⁶ πρ. σοι Ced. ¹⁷ καὶ εἰ τι κρίνεις ὁ θεός Ced. ¹⁸ εἰς add. Ced. ¹⁹ 797 — Περὶ τῆς τυφλώσεως Κωνσταντίνου. Εὐρύσσεια δὲ ἀδελφὴν ἢ τοῦτου μ. π. ὑποσύρει τοὺς τῶν ταγμάτων ἀρχοντας πρ. τὸ καθελὼν τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ μονοκρατοῦσai Ced. 27, 9-11. ²⁰ τῷ ζ' ἔτει ἐξέλαθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προύσῃ θεωρεῖσθαι, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐτέλθη τῷ βασιλεὶ υἱός, ὃν ἐπωνόμασε Λιόντα, ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καταλιμπάνει τὴν μητέρα αὐτοῦ σὺν τῇ βασιλικῇ πάσῃ τάξει καὶ τοῖς ἀρχούσι, καὶ ὑποστρέφει δρομαίος ἐπὶ τὴν πόλιν Ced. 27, 5-9. Ced. 27, 11-21. ²¹ Καὶ παραγενόμενου Παρ. Bulg. ²² καὶ τῆς — παρούσης μήτις γινώσκουσης τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐκτ. α. καὶ μετὰ χρόνον τινὰ τέθνηκε Παρ. Bulg. ²³ ἐκ συμβουλῆς Ced. ²⁴ ἐν τῇ π. ἐν ἡ' ἐγ. καὶ ἐκτ. Ced. ²⁵ π. τὴ τοῦ. τῇ γνώμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. τῆς μ. α. τοῦτο βουλευσαμένης Leo. ²⁶ ὁ ἡ. τ. Ced. ²⁷ καὶ οὐκ ἔδωκε τὰ ἀκτίνας αὐτοῦ Ced. ²⁸ ὡ; π. λ. οὗτις διὰ τὴν τοῦ β. τ. τοῦτο ἐγένετο τοιοῦτον γὰρ σκότις ἐγένετο ὥστε καὶ τὰ πλ. ἀλλ' Ced. ²⁹ καὶ τὰ add. Ced. ³⁰ καὶ add. Ced. ³¹ ο. αὐτοῦ Ced. ³² π. τῆς βασιλείας Ἐ. μητρὸς Κωνσταντίνου. M. Par. 1706, in codice evanuit rubrica vel ejus locum praecedens tenet. ³³ ἡ μήτηρ αὐτοῦ add. Ced. 27, 21. ³⁴ οὐ. ἀν. α. υἱός καὶ ἐξ. ἐν Ced. 27, 22.

ψιοῖς, ἐξόρισεν ἐν Θιασσαλονίκη, ὅς ἡ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ὑπερασπιζομένη ὡς τὴν παρα(170)νομίαν αὐτοῦ ἐλέγχοντας, ἐκίνησεν αὐτὸν κατ' αὐτοὺς εἰς μῖσος.

(16) Μαθὼν δὲ, ὅτι ἡ λαὸς ἀρχεται κατ' αὐτοῦ καὶ δυσχεραίνει, ἐξέπλευσεν εἰς ἡ Πόλιν, βουλόμενος πρὸς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν γενέσθαι. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ μεγιστάνες, ὑποφωμένοι τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τῆς πόλεως σύγχυσιν, πείθουσιν αὐτὸν διὰ παρακλήσεως ὑποστρέφαι πάλιν εἰς τὴν πόλιν.

(17) Ὁ δὲ ἡ Κάρδαμος, ὁ κύριος Βουλγάρων, ἔγραψε τῷ βασιλεὶ (ὅτι) ἡ ἡ ἐλθεῖν μοι πάντα, ἡ ἔρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης. Ὁ δὲ βασιλεὺς (βαλὼν καθάλιναν ἐν μινδελίῳ) ἐπαμφεν αὐτῷ δηλώσας αὐτῷ, ὅτι ἡ Οἶα δὴ σοι πρέπει πάντα ἀπέστειλα ἡ γέρων δὲ εἰ, καὶ οὐ θέλω κοπωθῆναι σε ἕως τῶν ὧδε, ἀλλ' ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σε. Καὶ λαὸν συναθροίσας 670 καὶ ἐξεληθὼν ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτὸν ἕως τὰ ἴδια.

(18) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ θωπεύσασα πάντας καὶ θεωρῶν ὑποσχέσασιν ἐλκύσασα πρὸς αὐτὴν, ἐτήρει ἡμέραν ἐπιτηδεύειν πρὸς τὸ μοναρχῆσαι. Τοῦ οὖν βασιλέως ἡ ἐξεληθόντος κατὰ Ἀράδων, τοῦ λαοῦ παρηγοιασμένου ὄντος τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν ἐπὶ ταῖς ὑποθήκαις τῆς μητρὸς διὰ τὴν παρανομίαν δέθεν τῆς γυναικὸς, δι' ἣν καὶ μισήτης πᾶσι γέγονε, πείθουσιν αὐτὸν οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ ὑποστρέφαι ἐν τῇ πόλει εἰσηγήσασιν τῆς μητρὸς καὶ δὴ παραγενόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, τῆς μητρὸς αὐτοῦ μὴ παρούσης, ἀπέκλεισαν αὐτὸν οἱ μεγιστάνες, οἱ σύμβουλοι τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔθνα ἐγεννήθη, ἐν τῇ πορφύρᾳ, ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν δεινῶς καὶ ἀνιάτως πρὸς τὸ τεθάναι ἡ αὐτόν. Ἐσκοτίσθη δὲ τότε ὁ ἡλιος ἐπὶ ἡμέρας 15, ὥστε καὶ τὰ πλοῖα πλανᾶσθαι καὶ λῆγειν πάντα, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκτυφλώσιν ἐσκοτίσθη ὁ ἡλιος. Ἀλλ' ὅρα τοῦ Θεοῦ (τὰ) ἀνεξερεύνητα κρίματα μετὰ γὰρ ἐτὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ἡ ἀπετύφλωσε τοὺς ἰδίους οὐσίους (καὶ ἡ Αἰξὼν τὸν Μωσὴν), τυφλοῦται καὶ (ὁ) αὐτὸς (Κωνσταντίνος).

ΕΝΗ'. Βασιλεῖα Εἰρήνης μόνης.

Ἐκράτησε δὲ Εἰρήνη μόνη ἐτὶ 5.

671 (2) Ἐστασίασαν δὲ οἱ αὐτῆς ἀδελφοί, καὶ ἐξόρισεν αὐτοὺς ἐν Ἀθήναις.

“(3) Οἱ κάκει * βουλευσάμενοι περὶ βασιλείας, Α ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀνθρέθησαν, καὶ ἠφρανίσθη τοῦ μαρου Κοπρωνύμου τὸ * γένος *.

“(4) Τῇ δὲ β' τοῦ αἰγίου Πάσχα ἀπελθοῦσα ἡ βασίλισσα ἐν τῇ κατὰ τύπον γανομέ(14)νῃ προσελύσει εἰς * τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, δεῖλῃς προήλθεν ἐπὶ * ὀχήματος χρυσοῦ, ἐποχουμένη τέσσαρσιν ἱπποῖς λευκοῖς, κρατουμένοις ὑπὸ πατρικίων, ῥίψασα ὑπάταϊν ἐν τῇ μέσῃ πολλήν.

“(5) Νοσησάσης δὲ * τῆς βασιλεύσεως, ἐδηλώθη αὐτῇ, ὅτι Σταυράκιος· στάσιν κατὰ σοῦ μελετᾷ. Ἡ δὲ ἐν τῷ Ἰουστινιανῷ τρικλινῷ σιλέντιον ποιήσασα, ἐξεφώνησε μὴ προέρχεσθαι * τινι τῶν ἀρχόντων.

(6) Ἀέτιος δὲ ὁ οὖν αὐτῷ παραδυναστεύων, φθωνῶν Σταυράκιον, εἰς αὐτὸν τὸ κράτος μεταχειρίζετο.

“(7) Τοῦτων δὲ * οὕτως ὄντων, Νικηφόρος πατρικίος καὶ γενικὸς ἐτυράνησε κατ' αὐτῆς μετὰ βουλῆς Νικήτα πατρικίου καὶ Εἰσινίου, τῶν αὐτῶν δέλων τῶν ἐπιόρων καὶ δολερῶν Τριφυλίων **, καὶ Λέοντος πατρικίου (1714) τοῦ Τεσσαρακονταπύχου, καὶ Γρηγορίου πατρικίου τοῦ Μουσουλάρχου καὶ ἐτέρων τινῶν τῶν ἐν τέλει.

(8) Καὶ ἐλθόντες * ἐν τῇ Χαλκῇ ὥρᾳ τετάρτῃ τῆς νυκτός, 672 ἀπατήσαντες τοὺς * φυλάσσοντας ὡς παρ' αὐτῆς ἀπεσταλμένοι, εἰσῆλθον ἐν τῷ παλατίῳ καὶ διὰ τῆς νυκτός κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν ἀναγόμευσιν αὐτοῦ ἐποίησαντο, φύλακας * περιστήσαντες ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου φυλάττειν Εἰρήνην. Ὁρθροῦ δὲ μεταστελεάμενοι ἀπέκλεισαν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ.

(9) Καὶ οὕτως προήλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ * καὶ ἐστέφθη ὑπὸ Ταρασίου.

INΘ. Basilata Nixephorou.

* Οὗτος ὁ Νικηφόρος * ἐδασλευσεν ἐτὶ 7'.

“(2) Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπὶ ῥῶντο * καὶ τὸν στεφόντα καὶ τὸν στεφόμενον *.

(3) Χρηστότητα δὲ * ὑποκρινόμενος παρηγόρει τὴν βασίλισσαν ὡς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνάπαυσιν ποιήσειεν, εἰ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καταμηνύσειεν.

Variae lectiones et notae.

“799. * Οἱ κάκει Ced. 27,23-28,2. — παρὰ Ced. * τὸ τοῦ μ. Κ. γ. Ced. * Φρουροῦ μιν γὰρ αὐτῶν πρότερον ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Θεραπίου Κωνσταντίνου καὶ Νικηφόρου οἱ αὐτῶν δέλοι, ἐπισαν αὐτοῦ· τινες προσφύγειν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ λόγον ἀπαθείας αἰτῆσαι. Τῇ οὖν προσφάσει ταύτῃ ὡς βασιλεῖ· αὐτοῦς, ἐμφημισαντες καὶ λαὸν πολλὸν συγχινήσαντες, ἐξάγει τούτους· ἡ Εἰρήνη ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ μηδὲν· αὐτοῖς προσχόντος, ἐξώριεν εἰς Ἀθήνας. Καὶ ἠφρανίσθη τὸ μαρὸν τοῦ Κοπρωνύμου γένος, ὡς εἴρηται. In textu codicis, sed nec apud Cedrenum nec apud Leonem legitur. * Ced. 23,1-5. * ἐπὶ Ced. * ἐν σ. ὀχλήματι χρυσοῦ Ced. * 800. * Τῷ γ' αἰ. Στ. τυραννίδα ἐμελέτησεν, ὅπερ μαθοῦσα ἡ βασίλισ ἐθέσπισε μὴ προσπελάζειν τ. Σταυράκιον. Ὁ δὲ, τῇ λύτῃ καταπονθθεὶς, αἶμα ἐκ τοῦ πνεύματος ἀναγαγὼν, τέθνηκε Ced. 28,6-9. * προσέρχεσθαι! προσπελάζειν Ced. * 802. * Ἐκβάλλει τοῖνυν Εἰρήνην ὁ Ν. σπουδῇ Α. τοῦ Κλόκα καὶ Ν. π. καὶ Σ. τῶν α. καὶ τῶν ἐκ. καὶ δ'. Τρ. καὶ Δ. π. τοῦ τ. καὶ Γρ. π. τοῦ Μουσουλάρχου Ced. 29,11-15. * Τριφυλίων cod. * Ὅστινες ἐ. Ced. 29,15-30,1. * καὶ τοὺς φύλακας ἐξῆλ. ἐπισαν ὅτι παρὰ τῆς Αὐγούστης ἀπεστάλησαν ἀναγορεῦσαι· βασίλειαν τὸν Νικηφόρον· οἱ δὲ, πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ ψεύματι, συνανηγόρευσαν καὶ αὐτοὶ βασίλειαν τὸν τυράννον, κ. τ. λ. Ced. * τοῖνυν ἐν τῷ π. τοῦ Ε' περιστήσας· ἐκείσε γὰρ ἔτυχε τυγχάνουσα ἡ βασίλισ, δρόρον ἀγαγὼν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπέκλεισε Ced. * ἐκ. ἐπὶ τὸν στεφθῆναι. Ἦ. ἐπὶ τὸν ὁρόνον κατέγοντο· κ. τ. λ. Ced. 30,2-5. * Ced. 30,6. * πατρικίος καὶ γενικὸς λογοβότης Ced. * ἡμέρας δ' Ced. * Ced. 30,2-7. * κατὰ Ced. * τυράννον καὶ ἀπεκάλουν ἀλτήριον Ced. * Τῇ ἐπαύριον δὲ παραλαβὼν τινες τῶν πατρικίων ἀνέλθε πρὸς τὴν β. φρουρουμένην κα' χρ. ὑποκριθεὶς π. αὐτὴν λέγων, π. σου α. ποιήσω εἰ τ. θ. σου καταμηνύσεις μοι Ced. 30,7-31,4.

Ubi cum de occupando regno consilia agitent, ab incolis sunt interfecti; et sic extinctum est scelesti Copronymi genus.

Postridie sancti Paschalis Irene in processione qua ex statutis ecclesiasticis fit, in aedem SS. Apostolorum ivit; atque sub vespem in publicum aureo curru a quatuor equis albis protecta est, tenentibus currum patriciis, multumque pecunia in populum sparsit.

Cum infirmaretur imperatrix, nuntiatum est ei seditionem adversus ipsam a Stauracio commoveri. Silentio igitur ad Justiniani triclinium indicto, jussit ut ex ducibus nullus ad Stauracium accederet.

Aetius vero, ejusdem cum Stauracio dignitatis particeps, in eum invidiose se gerebat et ad se potentiam trahebat.

Quae cum ita se haberent, Nicephorus patricius et generalis logotheta contra Augustam tyrannidem affectavit assentientibus Niceta patricio et Sisinio fratribus, perjuriisque et dolosis Triphyllis, et Leone patricio, qui et Tessaracontapechis, et Gregorio patricio, qui et Musulaces, et aliis quibusdam proceribus.

Ili quarta noctis hora ad Chalcem venientes, custodibus persuadent missos se ab Augusta et palatio occupant; nocte autem, ad Eleutherii palatium custodibus constitutis, per totam urbem imperatoris designationem fecerunt, Augustamque sub diluculo translata in palatio incluserunt.

Et ita in ecclesiam Nicephorus processit, ubi a Tarasio coronatus est.

CCLIX. Regnum Nicephori.

Nicephorus imperavit annos septem.

Turba autem et coronanti et coronato male dicebat.

Bonitatem simulans Nicephorus, Augustam bono animo esse jussit, promittens, si de thesauris suis certiores ipsum redderet, de summa se ei quiete

prospecturum. Illa autem prudenti animo eum qui heri perjurus servus fuerat, hodie tyrannidem gerebat, sic affata est: « Heus tu, Deum agnosco qui me ad imperium hoc evezit, me vero meis delictis meruisse ut eo exciderem; in his omnibus laus sit divino nomini. Neque vero tu nescis delata ad me fuisse de tuis insidiis indicia, quibus si credidissem nemine vetante interficere te poteram; sed partim juramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens per quem reges regnant et principes dominantur. Nunc etiam tibi ut pio et a Deo ad imperium evecto imperatori supplico, petens ut meae imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam, a me conditam, quo incomparabilem consolari calamitatem. » Ad hæc Nicephorus respondit: « Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissime gratificaturum; juraret modo nullum se thesaurum celaturam. » Juravit Irene et magnas opes ei detexit. Sed Nicephorus, optatis potitus, statim eam relegavit in monasterium quod in Principis insula ipsa condiderat.

Sentiens deinde procures omnes, propter suam ipsius avaritiam, Augustæ desiderio teneri, timuit, et eam absque commiseratione Mytilenem relegavit, cum hiems asperissima sæviret.

Constantinum etiam, ejus filium, comprehendit, qui ipsi demonstravit thesaurum in arcu ædificii semicirculo abditum qui nunc in Sigmate invenitur.

Nicetam vero Triphylium Nicephorus veneno sustulit.

Bardanes interea, patricius et Orientalium dux, cognomento Turcus, a thematibus trans fretum positus Imperator salutatus est, ipso tamen reluctante.

A militibus autem aufugere non valens, coactus ad Chrysopolin usque processit. Tum vero Dei timore ductus, ne forte ejus causa cædes Christianorum patraretur fidem incolumitatis a Nicephoro accipiens, nocte, militibus insciis, ad monasterium Heraclii in Catabolo se recepit, ubi monachus factus est.

Variae lectiones et notæ.

11 εὐεργέτην Leo. 11 ἐμαυτῆς Ced. 11 οὐ μὴν δὲ ἀγνοεῖς Ced. 11 συνηπῆχθη cod. 11 με εἰς τὸν Ced. 11 εἰς δὲ αὐτὴν φ. μοναστήριον Ced. 11 Ced. 31,4-9. 11 αὐτῷ cod. Cf. Zon. ἀχθόμενος αὐτῷ. 11 Μήποτε οἱ λαοὶ μεμνημένοι τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῆς μέλλουσι πάλιν αὐτὴν ἀναγορεύειν. Ced. 11 γ. ἐπικαισμένοι β. οὐκ ὀφείτουν αὐτὴν ἀλλ' ἐξ. εἰς Μιτυλήνην φ. ἀ. προστάξας Ced. 11 Κ. δὲ τὸν υἱὸν ἀ. φιλαργυρία μέλλον ἀγόμενος ἢ οἴκτω πρ. συνέστιον αὐτῇ, οἰόμενος πλουτεῖν ἐγκακρυμένον φανερώσας αὐτῷ. Ὁ δὲ φιλοφρονούμενος ὑπὸ αὐτοῦ κουφότῃ γνώμῃ ὑπ. Ced. 31,14-20. 11 Ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ δὲ νῦν λέγεται Σ. Ced. 11 θησαυρὸν ἀν. δι' ὃ καὶ τούτων ἀπελόμενος καὶ αὐτὸν ὁμολῶς τῇ μητρὶ αὐτοῦ παρίδω Ced. 11 803 — Ced. 31,20-24. 11 ἀξίως τῆς ἐαυτοῦ γνώμης ἀπειθόμενος; ὡς συναγωνισθέντα αὐτῷ εἰς τὸ κατασχέειν τὴν βασιλείαν Ced. 11 φ. ἀ. εὐγε τῆς ἀξίας ἀναποδιδούς Ced. 11 Ced. 32,1-33,1 : Βαρδάνιος; δὲ τῆς Ἀνατολῆς στρ. ὡν ἐν ἐαυτῷ ἐφρόντιζε τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι — ἀνηγόμενος βασιλεὺς Βαρδάνιον φ. ἐκ. Τ. 11 Μὴ δυν. δὲ διαδρᾶναι βιαζόμενος ὅπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν Χρ. εὐφροσύνης, κ. τ. λ. Ced. 33,1-11. 11 ἰ. τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν καρδίᾳ κακῆς τῆς οὐ Βαρδάνιος καὶ διδῶς μήπως δι' αὐτὸν ἐμφύλιος γ. πόλεμος; λ. πρὸς τὴν βασιλεὺς ἐκπέμψαι λόγους ἀπ. ζητῶν καὶ λ. ναυσιπόρος διέδρα ν. καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ Κ. εἰς τὴν τοῦ Ἡ. μ. γ. μ. Ced. 33,6-10. 11 ὁ δὲ μὲν αὐτοῦ λαὸς οὐκ εἶχε φρενὸς σχηματίζμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Βαρδάνιον ἐν τῇ πόλει δρόμῳ ἐξῆλθε Ced.

Α αὐτῷ. Ἡ δὲ συνετῷ (μὲν) τῷ φρονήματι πρὸς τὸν χθές μὲν δοῦλον ἐπὶ σκορον, σήμερον δὲ τύραννον ἐφη. εἰ Ἐγὼ μὲν, ὧ ἀνθρώπων, Θεὸν ἡγοῦμαι τὸν ὑφώσαντά με εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν, ταῖς δὲ ἡμαῖς ἁμαρτίαις τὴν καθαίρειν ἐμαυτῇ 11 προσάπτω· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις εἴη ἐκ τοῦ νομα Κυρίου εὐλογημένον. Οὐ μὴ 11 δὲ ἀγνοεῖς τὰς κατὰ σοῦ μηνυθείσας μοι ἐπιβουλὰς, αἷς εἰ συναπῆχθην 11, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ ἀνελεῖν σε. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πεποιημένα, τὸ δὲ φειδομένη σου, πάντα 673 παρελόμενα, τῷ Θεῷ ἀποδοῦσά σε, δι' οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ δυνάστες καταξουσιάζουσι. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὖσεβῃ καὶ ἐκ Θεοῦ προδεδεικνύμενα (εἰς) βασιλεῖα προσκυνῶ (καὶ τιμῶ) καὶ αἰτούμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας; καὶ συγχωρῆσαι μοι 11 τὸν ὅπ' ἐμοῦ κτισθέντα τὸν Ἐλευθερίου οἶκον εἰς φυγαγωγίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς. 11 Ὁ δὲ ἐφη· « Καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοι γενέσθαι, ὁμοῦν μοι μὴ ἀποκρύψαι τι τῶν θησαυρῶν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν ποιῶ. » Ἡ δὲ ὁμοῦν αὐτῷ, ὑποδείξασα καὶ πλουτοῦν πολλόν. Ὁ δὲ τοῦ ποδομένου τυχόν, παρὰ τοῦ ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ Πριγκήπῃ, ἣν αὐτὴ ἐκκοδόμῃσιν εἰς μονὴν 11.

11 (4) Ἰδὼν δὲ πάντας τοὺς ἐν τέλει λυπούμενους; ἐπ' αὐτῇ 11 διὰ τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ (καὶ) φοβηθείς, 11 καίπερ βαρυτάτου χειμῶνος 11 ὄντος, ἐξώρισε τὴν αὐτὴν Εἰρήνην ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ φρουρεῖσθαι.

(5) Προτελάδω δὲ 11 καὶ Κωνσταντίνον υἱὸν αὐτῆς, ὅς καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸν 11 ἀνακτισθέντα πλουτεῖν 11 ὑπὸ Ὀρδομαρμαρώσεως τὸν νῦν ἐν τῷ Σίγματι ὄντα.

11 (6) Νικήταν δὲ τὸν Τριφυλίον 11 ὁ αὐτὸς Νικήφορος φαρμάκῳ 11 ἀνείλε.

11 (7) Βαρδάνης δὲ ὁ πατρίκιος καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν (τὸ ἐπὶ κλην Τούρκος) ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ὑπὸ τῶν παρτικῶν θεμάτων, ὅς γε πολλὰ τοῦτο παρητήσατο.

674 (8) Διαδρᾶσαι δὲ 11 μὴ δυνηθείς, βίᾳ κατελθὼν ἐν Χρυσόπολιν, εἰτα φοβηθείς 11 τὸν Θεόν, μήπως δι' αὐτοῦ γένηται σφαγὴ Χριστιανῶν, λαβὼν παρὰ Νικήφορου λόγον ἀπαθείας, νυκτὸς λάθρα τοῦ λαοῦ ἦλθε πρὸς τὴν μονὴν Ἑρακλείου ἐν τῷ Καταβόλῳ, καὶ ἐκεῖ γέγονε μοναχός 11.

D

(9) Ἐρχομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τοῦ σταλέντος βασιλικῶν χαλανόων ἐν τῇ πρώτῃ νήσῳ εἰς τὸ μοναστήριον αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτὸς κατασκευάσας, Λυκαόνες τινες ἄνδρες ἢ μᾶλλον εἰπεῖν λυκανθρώποι ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως· διὸ καὶ λύπη πολλὴ συσχεθεῖς (ὁ Νικηφόρος), πάντας μεθ' ὅρων ἐπιληροφόρει ἀναίτιον εἶναι αὐτὸν τοιοῦτου δράματος· τεκμήριον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι οὐδέποτε τινὰ Χριστιανὸν φαίνεται φονεύσας ἢ μέλος αὐτοῦ παντάπασιν ἀκρωτηριάσας, εὐσεβὲς ὑπάρχων ἄγαν καὶ χριστιανόφιλος πάνυ.

(10) Ἐφ' οὗ ἐν τῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος παρεγένετο ἐν τῷ Ἀμορίῳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς.

(11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ Νικηφόρος· (πρὸς τὸ Ἀρμόλιον) δηλώσας τῷ πρωτοσυμβούλῳ ταῦτα· «Ἰνα τί ἐπιχαίρεις ταῖς ἀδικίαις καὶ ταῖς αἵματεκχυσίαις, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ παραβαίνεις ὅρους;» (171^b) ἀρχαίους καὶ πατέρους; Ποῖος γὰρ σε προφήτης θεὸς ταῦτα ποιεῖν ἐβόησε; Οὐχὶ Μουχοῦματ ὁ προφήτης [σου] παρήγγειλε 675 Χριστιανὸν ὡς ἀδελφόν; ἔχειν καὶ λέγειν; Μὴ γὰρ ὁ πάντων δημιουργὸς θεὸς καὶ προνοητὴς ἀμφοτέρων αἵματιν ἀνθρώπων ἀδικίας ἐκχυνομένοις χαίρει; Μὴ γίνετο! Ἡ δὲ ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερπορούμενος ἐξῆλθε ἀδικῆσαι τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντάς σε; Καίτοιγε τὰ κάλλιστα καὶ δυσπόριστα καὶ ἡμῖν ἐπέραστα κατακλώσας ἔχεις. Εἰ δέ τις τῶν ἡμετέρων ἐνδεὴς; ἔχεις, αὐτίκα σοι παρέξομεν φιλοξενίας τρόπον. Μὴ τοίνυν ὡς ἀθάνατοι καὶ θεοὶ κατ' ἀλλήλων (ἀντι) στρατεύμεθα, καὶ τὸν ἐκ δαιμόνων πόλεμον ἐκ φθόνου μιμώμεθα· γίνωσκε ὅτι μικρὸν ὑστερον τελευτήσομεν καὶ πρὸς Κριτὴν ἀδίκαστον ἀπαιτούμεθα, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ταῦτα τοῦ βασιλέως Νικηφόρου ἀποστείλαντος μετὰ δώρων τινῶν, ὁ Ἀραβὶς, ἀγαθυνθεὶς καὶ ἀνταποστείλας δώρα πλείστα τε καὶ θαυμαστά, μετ' εἰρήνης ὑπέστρεψε, τὴν Νικηφόρου σύνεσιν ὑπερθαυμάζων.

(12) Τῆς δὲ εἰρήνης τῇ ἐξορίᾳ ἐκ λύπης καὶ ἀθυμίας τελευτήσας ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ, ὅπου ἦν φρουρουμένη, μετεκόμισε τὸ σῶμα αὐτῆς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ μονῇ τῆς Πριγκήπου, ἣν αὐτὴ ψωδομήσει. Σφόδρα γὰρ εὐσεβὲς καὶ φιλάρετος οὖσα, πολλὰ ξηνοδοχεῖα καὶ γηροκομεῖα καὶ μοναστήρια κατασκεύασε καὶ φόρων κουφισμὸν καὶ ἄλλα πλείστα κατορθώματα.

Cum autem navigio vectus ab imperatore misso in Proten insulam appulisset, et ad monasterium quod olim condiderat pervenisset, Lycaones quidam homines vel potius lycanthropi, oculos illi eruunt, inscio imperatore. Ideo magno affectus dolore Nicephorus jurejurando omnibus affirmavit se hujus facinoris innocentem esse. Hujus autem assertionis veritas ex eo innotescit quod nullum unquam occidisse Christianum dictus sit, nec extrema præcidisse, utpote maximopere pius et Christianorum amicus.

Anno ejus regni tertio Saracenorum dux in manu valida contra Amorium venit.

Movit et ipse Nicephorus contra Dorylaeum et protosymbolo in hunc modum scripsit: «Quorsum injustitia et cædibus gaudes, non contentus tuis, finesque veteres et paternos transis. Quianam divinus vates hæc te agere jussit? Nonne Muchamet tuus vates omnem Christianum te pro fratre habere atque agnoscere jubet? An omnium opifex Deus et utrorumque curam gerens, sanguine hominum injuste fuso delectatur? Absit! An ideo existi domo injuria affecturus eos a quibus læsus non es, quia auro, argento aliisque rebus indigeas? Atqui pretiosissima quæque et nobis magni aestimata paratque difficilia abunde possides. Quod si qua re nostra opus habes, statim nos eam tibi amanter præbebitur. Non ergo perinde ac si immortales essemus nullique Deo subditi inter nos depugnemus, malorum dæmonum bella adversus homines imitati; memento nos paulo post mortuiros et coram iudice incorruptibili sistendos qui reddet unicuique secundum opera sua. His litteris, quibus et donis quædam erant adjecta, placatus Arabs plurima et mirabilia munera vicissim Nicephoro misit, admiratus ejus acumen, et pace facta discessit.

Irene interea exsule in insula Leabo, in qua custodiebatur, mortua, corpus ejus imperator in monasterium Principis retulit ab ipsa ædificatum. Nam pro insigni pietate ac virtute sua multa pro recipiendis peregrinis et fovendis senibus ædificia annonam quoque leviorē redegerat aliisque multis præclare facta ediderat.

Variae lectiones et notæ.

11 Τοῦ δὲ παραγενομένου ἐν τῇ Π. ν. πρὸς τὴν μονὴν ἣν αὐτὸς κατασκεύασε πρόσκειον οὖσαν αὐτοῦ, ἐκτυφλοῦται ὑπὸ Λυκαόνων τινῶν γνώμῃ τοῦ β. διὸ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποκρίσει δέθεν λυπηθεὶς π. μ. ὁ ἐπιληροφόρησεν ἀν. ὁ. ε. τοῦ τ. 67. ὁ μηδέποτε εὐδοκήσας Ced. 33, 12-17. 806. 12 Τούτῳ τῷ ἔτει (δ') Ἀραβὸν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς ἐπιστράτευσε κατὰ Ῥωμανίας μ. χιλιῶν τ', χ. τ. λ. Ced. 34, 15-19. Ced. 34, 19 35, 16. 33 ὁ Ced. 33. N. ἐν ἀπογνώσει τὰ γενναῖα τῆς ταλαιπωρίας ἐπιδεικνύμενος καὶ δι' σκεψάμενος πέμπει πρὸς αὐτὸν εἰρήνην γενέσθαι, δ. οὕτως Ced. 37. 38 ὅρους Ced. 38. 39 σοι — εἰρήνην Ced. 39. 40 ὡς δὲ. δ. χ. πάντα καὶ Ced. 40. 41 π. θεός, ὁ δ. καὶ Ced. 41. 42 Εἰ ἀργυρίου cod. 43 καὶ ἡ. δ. καὶ ἐπ. Ced. εὐπόριστα cod. 44 ἐνδεής εἰ Ced. 45 σοι om. Ced. Leo. 46 παρέξομεν. cod. 47 φιλοστοργίας Ced. Leo. 48 κατ' ἀνθρώπων Ced. Leo. 49 γινώσκοντες Ced. Leo. 50 ἐπιστ. Ced. 51 θαυμάσια Ced. 52 ὑπερθαυμάσας (ὑπερθαυμά cod.) 805. 53 Τῇ δὲ θ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς (τοῦ α' ἔτους) ἐκ λ. καὶ δ. ἐτελεύτησεν ἐν τῇ αὐτῇ Α. μ. δὲ τὸ σ. Ced. 31, 9-14. 54 τὴν ἐξορίαν Leo ἐν τῇ 45. 55 κουφισμοῦ Ced. 56 κατορθώματα Ced.

Imperator filium suum Stauracium imperatorem A (13) Ὁ δὲ γὰρ βασιλεὺς ἔστασε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον δυσειδῆ καὶ ἀφελή ὄντα.

Mortuus est sanctissimus episcopus Tarasius, et in ejus locum ordinatur Nicephorus sanctissimus patriarcha, qui tunc a secretis erat. Post ejus ordinationem Theodorus hegumenus Studii, et Joseph, frater ejus, Thessalonicensis episcopus, cum Platone incluso et aliis monachis segregaverunt se a communione Nicephori propter Josephum, qui Nicephorum coronaverat et ab ipso patriarcha in sacerdotem assumptus fuerat. Imperator vero, synodo contra eos congregata, omnes in exilium egit.

Porrò imperator adversus Bulgaros movens, eos in fugam vertit et aulam Crumi, eorum ducis, incendit. Hic autem verba pacis transmisit dicens: «Satis sit tibi, o imperator, quod huc usque habuisti.» Sed his non acquievit Nicephorus et verba pacis respuit propter insatiabilem avaritiam.

Iratus Barbarus aditus exitusque suarum ditionis ligneis munitionibus occlusit. Biduo post, collectis copiis, tentorium Nicephori aggressus, eum et omnes qui cum eo erant percussit. Imperatoris caput præcisum conto præfixit; cranium deinde nudatum argento inclusit jussitque principes Bulgarorum in eo bibere, Nicephoro ut insatiabili et pacem detrectanti insultans.

Ferunt quidam cum Christianos plurimos propter inexplebilem avaritiam occidisse. Tributa enim in subditos exaggeravit et dignitatibus eos qui emere volebant ornavit; imperio et ipse dignus ut qui plus auri congregatebat. Χαρτιατικὰ quæ vocant excogitavit et Christianis omnimode infensus et gravis fuit. Unde Scriptura præfigurans hujusmodi hominem dicebat: «Noli avidus esse in omni epulatione; propter crapulam multi abierunt; qui autem abstinentes est, adjiciet vitam;» et alibi: «Multos perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit.» Quot enim ampliora cupiunt qui omnia perdunt; quot superflua congesse-runt, qui merito amittunt etiam pauca et necessaria; quot super nummorum montibus incesse-runt, qui etiam modicis expoliantur. Oportet igitur prudenter præcidere superflua, ut necessariis opportune

(14) Ἀπεβίω δὲ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ταράσιος, 676 καὶ χειρονοεῖται ἀντ' αὐτοῦ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης (ὁ) ἀπὸ σηκρήτις. Τοῦτου δὲ χειροτονηθέντος, Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῶν Στουδίου καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Θισσαλονίκης ἐπίσκοπος, ἅμα Πλάτωνι τῷ ἐγκλείστῳ καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς, τῆς κοινωνίας ἀπέστησαν Νικηφόρου διὰ Ἰωσήφ τὸν στεφανώσαντα Κωνσταντῖνον καὶ ὃν αὐτοῦ δεχθέντα εἰς ἱερουσύνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς, σύνθεον κατ' αὐτῶν συγκροτήσας, εἰς ἔξορον αὐτοὺς ἐπέμψεν.

(15) Ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ Βουλγάρων ἐκστρατεύσας, ἤττησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος, ὥστε τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Κρούμου πυρπολῆσαι· ἐκείνους δὲ δηλώσαντος παρακλήσεως λόγους· «Ἰκανούσθω σοι, ὦ βασιλεῦ, ἔως τοῦτου,» οὐ προσήκατο παντελῶς τῆς εἰρήνης τὰ ῥήματα διὰ πολλὴν ἀπληστίαν.

(16) Ἐρ' οἷς χαλεπήνας ὁ Βάρβαρος τὰς τῆς χώρας εἰσόδους (τε) καὶ ἐξόδους περιέφραξεν ὀχυρώμασι φυλίνους. Καὶ μεθ' ἡμέρας β' συναθροίσας λαὸν καὶ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σκηνῆς ἐπελθὼν, ἀναίρει τοῦτον καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τὴν δὲ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας καὶ ἐπὶ ξύλου ἀναρτήσας, εἰδ' οὕτως γυμνῶσας τὸ ὅσπου καὶ περιαργυρῶσας· ἔξωθεν, ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοὺς Βουλγάρων ἀρχοντας, ἰγχαυώμενος κατ' αὐτοῦ ὡς ἀπλήστου καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θέλσαντος.

(17) Ὡς δὲ τινες ἔφασαν, τινὰς Χριστιανοὺς αὐτὸν πεφονευκέναι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ φιλαργυρίαν αὐτοῦ· ἐπέτεινε γὰρ τοὺς τι φόρους τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ τὰς δημοσίας· ἀρχὴς ὧν ἡτῆς χρυσίου τοῖς βουλομένοις προδίδην, 677 κἀκείνος ἄξιος ἦν εἰς ἀρχὴν, ὅς πλείονα τῶν χρυσὸν καταβάλλετο· καὶ ἂ δὲ φασί χαρτιατικὰ οὕτος· ἔξαιρε καὶ πᾶν πονηρὸν καὶ βαρὺ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτὸς τοῖς Χριστιανοῖς ἐπενόησεν, Ὅθεν ἡ Γραφὴ προσαφελισμὸς τῇ τὸν τοιοῦτον ἔλεγεν· «Μὴ ἀποπληστεῖσθε, ὅτι δι' ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν· ὁ δὲ προσέχων τὴν ζωὴν προσθήσει·» καὶ· «Πολλοὺς ἀπώλεσε τὸ χρυσὸν καὶ καρδίαν βασιλείας ἐξέκλινεν·» πόσοι γὰρ τοῦ πλείον ἐπιθυνοῦντες, τοῦ παντὸς ἐξέπεσον, καὶ τὰ περιττὰ συναγαγόντες, προσαπώλεσαν εἰκότως· καὶ τὰ ὀλίγα καὶ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τοὺς νενομισμένους ὅρους ὑπερβάντας καὶ τῶν μετρίων ἐγυμνώθησαν;

Varia lectiones et notæ.

Ἐπὶ β' εἶται ἡ τὸν υἱὸν ἁ. Στ. ἀποίητον ὄντα τῇ τε ἰδέᾳ καὶ γνώμῃ καὶ ῥώμῃ Ced. 53, 18, 19. ἡ 806. Ἐπὶ δ' εἶται τ. ὁ ἀγ. πατριάρχης ΚΠ. ἀπ. ἐνδόξως — τῇ δ' τῆς α' ἐδομάδος τῶν νηστειῶν καὶ τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ χειροτονήθη Ν. ὁ ἀγ. π. ἀπὸ ας. Πλάτων δὲ καὶ θ. ἡγ. τῶν Στ. οὐ συνημώθησαν τῇ χειροτονίᾳ Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ σχίσμα ἐποίησαν αἰτίαν δέξαντες εὐλογοῦν ἔχοντες τὸ μὴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν αὐτῶς εἰς ἐπίσκοπον ἀνατρέχειν, οὗς ὁ β. τῆς πόλεως ἀπέλασαι βούληται· ἀνερῶν παρὰ πάντων, x. τ. λ. Ced. 54, 5-14. 811 — Ced. 41, 9-42, 4 variat. Ced. 42, 4-20. ἔρ' οἷς γ. ὁ Κρούμος. ὁ δὲ Νικηφόρος τοῦτο γνοὺς τοῖς συνοῦσι τὰ τῆς ἀπαιτίας προέλεγε ὅτι πᾶν πτερωτὸ γενώμεθα, οὐδεὶς ἐκφύτῃ τὸν διαβρὸν Ced. 42. ὁ Βάρβαρος ἐπὶ πλῆθος x. τῆς τοῦ Νικηφόρου οκ. καὶ τοῦτον ἀναρῶσιν οἰκτρῶς καὶ π. σὺν ἁ. ἀρχοντας καὶ τοῦ λαοῦ πλῆθος ἀπειρα καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἀνελάβοντες Ced. τὴν δὲ — ἐπενόησεν οὐκ. Bulg. τὴν δὲ x. τοῦ Ν. ὁ Κρούμος ἁ. ἐπὶ ἑ. ἀνῆρτησαν εἰς ἐπιδείξιν πάντων εἰδ' Ced. π. περίε τ. B. ἁ. ἔκ. Ced. Ced. 40 3-11? ἡκείνος in textu; γρ. οὗτος in m. cod. 5. ἀπλ. Sir. xxxvii, 29, 31. πρ. ζ. Sir. viii, 2.

Χρη οὖν περικόπτειν ἐμφρόνως τὰ περιττά, ἵνα καλῶς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις πλουτῶμεν. Οὐ γὰρ τὸ πλοῦτον εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πλοῦτου πλοῦτός ἐστι μέγιστος. Τὸν δὲ γε τρέπον τῆς τοῦ βασιλέως σφαγῆς οὐδείς τῶν περισυθέντων σαφῶς διηγῆσάτο.

ΕΞ. Βασιλεία Σταυρακίου ὁ

Σταυράκιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐδασίλευσεν ἔτος α', μῆνας β'.

(2) Οὗτος ὁ ἐν τῷ πολέμῳ ἐπλήγη κατὰ τοῦ δεξιῦ μηροῦ, καὶ φορέῃ τὴν πόλιν κατέλαθεν.

(3) Ὃς διὰ τὴν πληγὴν ἐν τῷ παλατίῳ κείμενος ἀπρόσιτος ἦν (καὶ ἀφανής, διὰ τὴν πληγὴν τοῦ μηροῦ ὀρθωθῆναι μὴ δυνάμενος).

(4) Ἐδούλετο δὲ ὁ Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην τυφλῶσαι, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν.

678 (5) Ἐντεῦθεν Μιχαὴλ (ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ) ἐξαιφνης ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἐν τῷ Ἱππικῷ παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων, ὡς ἦδη ἀπεγνωσμένου τοῦ Σταυρακίου.

(6) Ὅπερ μαθὼν ὁ Σταυράκιος, τὸ μοναδικὸν αὐτίκα (σῆμα) σὺν τῇ γυναικὶ Θεοφανοῖ περιθέμενος, εἰς τὰ Σταυρακὰ (λεγόμενον) μοναστήριον ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σατύρου.

ΕΞΑ. Βασιλεία Μιχαήλ.

Μιχαὴλ ὁ εὐσεβέστατος ἐδασίλευσεν ἔτη β', στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, δοὺς τῷ πατριάρχει χρυσοῦ λίτρας ν καὶ τῷ κλήρῳ λίτρας κ'. ἀφιλάργυρος γὰρ ἦν καὶ μεγαλόφυκος, παραμυθησάμενος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Νικηφόρου πλεονεξίας ἀδικημένους.

(2) Ἔστεψε δὲ καὶ Προκοπίαν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, πολλὰς δωρεάς τὴν συγκλήτον φιλοτιμωσάμενος.

(3) Καὶ Θεοφύλακτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁμοίως ἔστεψεν ἐν τῷ ἁμῶνι τῆς ἐκκλησίας πάμπολλα προσενέγκας ἱερὰ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

(4) Κρούσας δὲ, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ἔγραψε περὶ εἰρήνης ἐπιζητῶν καὶ πάμπολλα πάντα. Ὁ δὲ, κακοσυμβουλαῖς πεισθεὶς, οὐ προσήκατο τὴν εἰρήνην.

(5) Οὗτος εἰς πάντας μὲν χρηστὸς ἦν καὶ ἐπιεικής, εἰς δὲ τῇ τῶν πραγμάτων διοίκησιν ἀκυβέρνητος παντελῶς ὀπῆρχε καὶ δεδουλωμένος μεταίων ἀνθρώπων βουλαῖς καὶ **679** ἀπειροπόλεμος. Ὅθεν ἐκστρατεύσαντος αὐτοῦ κατὰ Βουλγάρων καὶ μετὰ μεγάλης ἡττης ὑποστρέψαντος

A ditemur. Neque enim in habendo divitias, sed in non indigendo divitiis, divitiæ sunt maximæ. Modum autem cædis imperatoris nemo eorum qui servati sunt dilucide narravit.

CCLX. Regnum Stauracis.

Stauracius, Nicephori filius, regnavit annum unum cum mensibus duobus.

Hic in bello vulneratus est ad dexterum femur, et lectica delatus est in urbem.

Qui quidem ob vulnus in palatio jacens in publicum non prodibat, sed obscurus delitescibat, propter femoris plagam stare rectus non valens.

B Statuerat autem Michaeli sororis suæ marito et europalate oculos eruere, imperiumque uxori suæ relinquere.

Sed Michael, subito proclamatur imperator in Hippodromo a senatu et exercitu, tanquam desperato jam Stauracio.

Quo comperto, Stauracius monasticam vestem cum uxore Theophano induit. Ohiit in monasterio dicto Staurace, ac sepultus est in æde Satyri.

CCLXI. Regnum Michaelis.

Michael, vir piissimus, regnavit duos annos. Coronam accepit e manibus Nicephori patriarchæ, cui auri libras quinquaginta dedit, clero autem quinque et viginti; magnificus enim erat et magnanimus; qui etiam in sua restituit quos Nicephorus avaritia motus injuste spoliaverat.

Procopiam uxorem suam coronavit donis quamplurimis senatui collatis.

Theophylactum etiam filium suum corona cinxit in ambone Magnæ ecclesiæ, sacris cum magna celebritate peractis.

Interea Crumus, Bulgarorum princeps, scripsit pacem petens sub variis conditionibus. Imperator autem, improborum consiliis ductus, pacem admittere detrectavit.

Ingenii humani et infenitatem eiga omnes propensi Michael exstitit, sed rebus administrandis parum idoneus et perditorum hominum consiliis morem gerens. Porro cum adversus Bulgaros movisset et magna clade affectus rediisset, Leo patriæ et Orientalium dux

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Rubricæ loco in margine codicis legitur (γνωμ. (γνωμικόν?)) ¹² Τίτρώσκειται δὲ καὶ Στ. οὐδὲς ἀ. κληρῶς x. τοῦ σπονδύλου καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθε ζῶν καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν ἀναγορεύεται καὶ μὴ δυνάμενος ἐπογεῖσθαι, φ. τὴν π. x. Ced. 42,21-24, om. Mon. (Munchner G. A.) Dec. 1854 et Serb. ¹³ Ced. 42,24 43,1: Ὃς ἐν τῷ π. x. ἐν τῇ πληγῇ τοῦ μηροῦ καὶ ἀνορθοῦσθαι μὴ δυνάμενος ἀπ. ἦν τοὺς ἔξω τοῦ παλατίου. Mon. ¹⁴ Ἐβ. δὲ τὸν x. M. τὸν γ. ἀ. ἐκτ. τῇ δὲ γαμετῇ Θεοφανοῖ τὴν β. x. Ced. 43,1-5 om. Mon. et Slav. ¹⁵ Γινούσ δὲ τοῦτο ὁ M. ἐξ. Ced. 43,3-6. Káv. Mon. ¹⁶ Ἱπποδρομίῳ Ced. ¹⁷ διὰ τὴν χρόνιον ἀρρώστιαν add. Mon. ¹⁸ Ced. 43,6-8. ¹⁹ ὁ add. Mon. ²⁰ καὶ add. Mon. ²¹ σγ. ἀ. Mon. ²² αὐτοῦ add. Ced. ²³ περιθέμενοι cod. ²⁴ εἰς τὰ Mon. ²⁵ Σταυρακινὰ τὸ Mon. εἰς Σταυρακὰ Leo., εἰς τὰ Βροχά Ced. ²⁶ Ced. 43,10-48,22 variat. Μετὰ δὲ Σταυρόκιον ἐβ. M. ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ἔτος ἐν καὶ μῆνας γ'. Mon. cæteris 1-4 cum Slav om. ²⁷ Ὃς Mon. ²⁸ ὀπῆρχε δὲ Mon. ²⁹ ἀ. μ. Mon. ³⁰ ἀπειροπολέμων Mon. ³¹ αὐτοῦ om. Mon. ³² ὑποστρέψας Mon.

affectus rediisset, Leo patricius et Orientalium dux
ab exercitu et magnatibus imperator renuntiatur
in campo Tribunalij.

Quod audiens Michael monachalem habitum cum uxore et liberis induit et in insulam urbi vicinam secessit, ubi mortuus est.

CCLXII. *Regnum Leonis Armenii prævaricatoris.*

Post Michaelē per septem annos et menses quinque regnavit Leo Armenius, patricius, orthodoxi inimicus postea factus. Coronam accepit manibus Nicephori patriarchæ. Duobus porro annis elapsis in apostasie crimen delapsus, chirographo quod de sua orthodoxia dederat abolito, peccata Saulis imitatus est. Sicut enim hic, postquam duobus annis juxta Dei legem regnaverat, deinde a recto deflectens divinaque destitutus gratia et spiritui malo traditus, adversus beneficium Davidem manus suas arripuit et sacerdotem cæde inquinavit : sic infelix ille impiusque imperator post biennium, adversus pietatem insaniens et rabidus, divum Nicephorum, a quo fuerat coronatus, in exilium egit.

Theodotum scilicet ejus loco patriarcham instituit, hominem stultum potius et servum, piscibus mutiorem et nihil præter impietatem scientem. Ex eo tempore persecutionem induciis non interrompendam adversus Ecclesiam suscitavit. Si igitur mirari oporteat perversionem in malum, magis mirandi sunt iste et ipsius assectæ, quam Galatæ, quod sic tam cito translati sint ab eo qui eos vocaverat in gratiam Christi, in aliud Evangelium, quod non est aliud, nisi Deum irritavisse divinamque iram excitasse.

Porro Crumus, novus Senacherim, victoriis in
superbiam elatus, proprio fratre ad obsidendam
Adrianopolim relicto, post dies sex imperii a Leone
assumpti ad urbem accedens, muros a Blachernis
ad Auream usque portam circuibat, exercitus
sequentia se virtutem ostentans, profanisque sacri-
ficiis in prato Aureæ portæ adjacenti peractis.
Mox pacem componi ab imperatore petit, aut ad
Auream portam hastam suam figere. Imperatore
petita respuente, civitatis muros et instructissimum
imperatoris exercitum miratus, in tentorium re-
gressus, ad pacis propositionem verbis fallacibus
deflecit.

Δ ἀναγορεύεται Λέων ὁ πατριχίος καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν ὅπῃ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν τῇ κάμπῃ τοῦ Τριδουναλίου ὅς.

(6) Καὶ ὁ τοῦτο Μιχαὴλ, ἀκούσας καὶ τὸ μοναδικὸν σχῆμα σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀμφιστάμενος εἰς τὸ πλησίον τῆς πόλεως νησίον περριφίεσται, ἐν ᾧ καὶ ὁτελευτήσεν.

ΣΕΒ'. Βασιλεία Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου τοῦ
παραδόντου.

“ Μετὰ ὁ Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένιος, ὁ πατριάρχης ” καὶ παραδότης ὑπερὸν ἀναφανεί, ἔτη Ὶ “, μῆνας εἴ, στεφθεῖς ” ὅνδ Νικηφόρου πατριάρχου· — μετὰ γάρ ὁ δύο χρόνους ἀποστατήσας πρὸς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὸ ἔγγραρον, ὅπερ ἐποίησας περὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀθετήσας, ὥσπερ ὁ Σαουλ ἐξώκειλε, — καὶ γὰρ κακείνους δύο ἔτη βασιλεύσας ἐβνόμεν, εἴτα πατριαρχεῖς καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθεῖς καὶ πονηρῇ πνεύματι παραδοθείς, κατὰ τοῦ εὐεργέτου Αὐτοῦ ἐξωπλισθῇ, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν εἰργάσατο μαιφονίας. Ὡσαύτως καὶ ὁ δύστηνος ὁ οὗτος καὶ ἀντίθεος, μετὰ δύο ἔτη κατὰ τῆς εὐσεβείας μανείας καὶ λυτήσας, ὅτν στέφαντα αὐτόν θεῖον Νικηφόρον ἐξώρισαν ὁ.

(2) Θεόδοτον δὴθεν ὁ πατριάρχης ἀντιχειροτονεῖ·
 α (172 b) λογον ἄνδρα μᾶλλον ὁ καὶ ἀνδράποδον καὶ
 ἰχθύων ἀφρονέστερον¹⁰, καὶ μηδὲν πλεον τῆς ἀσε-
 βείας ἐπιστάμενον. Καὶ ἔκτοτε¹¹ διωγμὸν ἀσπρονδον
680 κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεφρόνισεν. Εἰ οὖν χρῆ
 θαυμάζειν φαῦλον ἐπὶ φαύλῳ μεταβάσιν¹², τούτων
 δεῖ¹³ μᾶλλον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἡ Γαλάτας θαυμά-
 σαι¹⁴· τὸ ὅτι οὕτω ταχέως μετατιθεμένους ἀπὸ τοῦ
 καλῆσαντος αὐτοὺς ἐν χάριτι¹⁵ Χριστοῦ εἰς ἐπερον
 Εὐαγγέλιον, δὴ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἰ μὴ· τὸ παράρ-
 ρησιαι τὸν Θεὸν καὶ τὴν θείαν ὁργὴν ἐπιπαράσσειν.

(5) Ὁ γὰρ ¹⁷ νέος Σαναχερίμ Κροῦμος, ἐπαρθεὶς τῇ πρώτῃ ¹⁸ νύκτι, καταλείπων τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανουπόλιν, μετὰ ἑξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος· ἐπελθὼν τῇ πόλει, περιφέρει τὰ τεῖχη ἀπὸ Βλαγγερῶν εἰς τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἐπιδεικνύων τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἐπιτελέσας καὶ μιὰρὰς θυσίας· ἐν τῇ λιθαρίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης ἠΐστατο δὲ ¹⁹ τὸν βασιλεῖα ποιήσας εἰρήνην ἣ τὸ δόξαι αὐτοῦ πῆξιεν ²⁰ ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτι. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου, ὑπέσπεφεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, ὑπερβαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τεῖχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται πειραστικὸς λόγους ποιοῦ-
ΛΕΩΣ.

Variae lectiones et notæ.

11 βασιλεύς add. Mon. 12 ἐν τῇ Τριβουνάλῳ Mon. 13 811— Τῷ ᾧ ἐστὶ τοῦ κόσμου, τῆς δὲ
 θείας σαρκώσεως ὡς δὲ Δ. Ἀ. ed. 14 δὲ Coisl. 510 et 154. 15 ὁ πατερ. om. Coisl. 510. 16 καὶ add.
 Mon. ed. 17 στ. ὅπῃ Ν. π. om. Mon. Coisl. 510. 18 μεταδίδει Mon. καὶ τὸ ἄγ.—36. om. Coisl. 154, 510.
 19 καὶ add. Mon. Coisl. 254. 20 εἰς ὅσους add. Mon. καὶ add. Mon. Coisl. 21 ἐξορίας Coisl. 22 Καὶ Θ.
 π. 8. Coisl. 510. 23 ἀντιχριστοτονησάς Mon. 24 ἀ. δλ. μ. δέ Mon. ἀλ. δ. μ. δέ ed. 25 ἀρ. τῶν Ι. Mon.
 Coisl. 26 Καὶ ἔκτοτε om. Mon. Coisl. 27 μεταθί. cod. μεταθίμενον? 28 ὅη cod. 29 θαυμάσεται ἰλαν δ.
 Coisl. 510. — Gal. 1, 6, 7. 30 Ἰησοῦ add. Coisl. 510. 31 τῷ cod. πρὸς τὸ Coisl. 32 Ὁ γάρ — πάλαι
 om. Coisl. 510. 33 πρῶτον — καταλείπει. cod. 34 ἤ. καὶ ed. 35 ἐ. π. ed. πιστοῖται. Leo. — εἰ —
 πῆξει cod. 36 πῆξει Leo, ut *figeret* Misc.

(1) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς, ἀφορμῆς δραξάμενος, ἐπειράθη τοῦτον λογχεῦσαι ²¹, ἀλλ' εἰς πύρας ἀγαγεῖν τοῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀφύτῃ, πληγάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγαγόντων πληγῇ. Ἐπὶ τούτῳ ²² μανεῖς δ' ἀλάστορες, ἀποστείλας ἱππεῖς· ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι τὸ ²³ ἐκείσε δὲ παλάτιον ἐνέπρησε· καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ Ἱππικοῦ σὺν τῇ ἀρκτὶ καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὕδρου ²⁴ καὶ μαρμάρους καλλίστοις ²⁵ ἐν ἀράξει φορτώσας ὑπέστρεψε, παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ταύτην ἐλὼν· καὶ μετὰ λαοῦ πλείστου διαπεράσας τῶν τε εὐγενῶν Μακεδόνων, **681** κατασκήνωσεν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ. Ὁ δὲ Λέων τὰ τῆς ἀσθεῖας ἔργα διεπράττετο ἐν τῇ πόλει ²⁶.

(5) Ἐφ' οὗ ²⁷ ἐφάνη ἀσθὴρ καμῆτης ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σεληνῶν ἐνουμένων ²⁸ καὶ πάλιν διαιρουμένων εἰς διάφορα σχήματα, ὥς καὶ ²⁹ εἰς ἀκεφάλου ἀνδρὸς διάπλασιν ³⁰ τυπωθῆναι, ὅπερ τὴν ἀκέφαλον κεφαλὴν τὴν μετὰ ταῦτα στασιασάντων κατὰ ³¹ Χριστιανῶν καὶ τὸν μάταιον Θωμᾶν, κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν διαιρέσεως ἐσχηκόντων, προσμήνυσε ³². Καὶ μέντοι καὶ σισμοὶ φοβεροὶ τε καὶ ἐπάλληλοι, καὶ λιμοὶ καὶ αὐχοὶ, καὶ αἶρος, φλογώσεις γέγονασι, καὶ στάσεις ἐμφύλιοι ³³ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ³⁴, ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀρξάμεναι ³⁵ τοῦ θεοστυγοῦς καὶ ἀλάστορος· καὶ μέχρι πολλοῦ τὸ δεῖνόν τῆς ἐμφυλίας συμφορᾶς ἐπικρατήσαι συμβέβηκεν ³⁶.

(6) Ἐκμιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μουσαρᾶς ταύτης αἵρέσεως ἀρχηγὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμότροπον, ἤρξατο τῆς ³⁷ αἵρέσεως· εἰτα συμμάχους καὶ συμμύστας ³⁸ ἐκζητήσας, εὗρεν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Γραμματικόν, μᾶλλον δὲ ³⁹ Ἰαννῆν ἄλλον ἢ Σίμωναν, ἔπειτα τε λεκανομαντείας καὶ φαρμακείας, καὶ αἰσχροπυγλαίας βεβηκέντων ⁴⁰, καὶ ἐτέρους τινὰς ὁμόφρονας ⁴¹ αὐτοῦ Ἰαννίτας ⁴², Ἰαμβρίτας καὶ Σιμωνίτας, οὓς δὴ καὶ παρ' αὐτῷ κατέχον ἐν τῷ παλάτιῳ προσκαλεῖται Νικηφόρον τὸν δοιδίμον πατριάρχην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ προδρόντας ἐπισκόπους τε ⁴³ καὶ ἱερεῖς· ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ⁴⁴ φησὶν· « Ἰστε ⁴⁵ σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι **682** τὰς εἰκόνας· οὐδ' εἰ βούλεσθε παραστῆναι καὶ διαλεχθῆναι περὶ τούτου, καὶ ἐκδηλώτερον τὸ ἀληθές φανήσεται. »

(7) Πρὸς δὲ ὁ θεὸς Νικηφόρος· οὐδὲν (175) ἀπεκρίνατο· ἔφη δὲ πρὸς τοὺς παριστάμενους μετιστανας ⁴⁶· « Εἰπατέ μοι, τὸ μὴ ὂν δύναται πεσεῖν; »

A Imperator, occasione captata, lancea eum perfodere moliebatur; verum in hoc perficiendo ministrorum ignavia delusus est; qui Bulgaro vulnere quidem intulerunt, sed nullum letale. Ex quo in rabiem versus homo perditissimus, equitibus ad Sanctum Momantem missis, palatium ibidem erectum combussit; tum vero leone aereo Circi, urso et dracone Hydrii cum insignioribus marmoribus in curru conjectis, recessit, et obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit. Ea capta, Macedonum nobilium quamplurimos cum magna multitudine trans Danubium deportatos ad ejus regiones collocavit. Leo interea impietatis operibus in urbe vacabat.

B Eo regnante cometes visus est lunarum duarum ad invicem juncturarum formam referens, quæ rursus sejunctæ et in varias formas figuratæ, in hominis capite truncati speciem desierunt. Quo portendebatur carens capite caput eorum qui postea insurrexerunt adversus Christianos, et stultissimum Thomam qui ab aliis Christianis scissioni primus ansam dedit. Exinde terræ motus alterni horribiles, fames, siccitates, ardores aeris et dissensiones intestinæ per totam urbem et regionem circumjacentem a diebus Deo infensi imperatoris exortæ sunt, atque diu perseveravit dira calamitatum civilium pestis.

C Ininitatus præterea detestandæ hujus hæreseos ducem, ejusdem nominis morumque exemplar, hæresim ipsam proflteri coepit. Deinde, quesitis sociis et ministris, Joannem dictum Grammaticum, magis autem Jannem alium vel Simonem, divinationibus ex pelvi, veneficiis et spurcitiis celeberrimum, aliosque sensus ejusdem consortes Jannitas, Jambritas et Simonitas, quos apud se in palatio retinuit. Nicephoro postea laude digno patriarcha et qui cum ipso erant episcopis et sacerdotibus coram senatu vocatis, ait: « Non vos latet emeruisse quosdam imagines non adorandas asserentes; quos si vultis ante vos sisti et de his disserere, manifestius veritas patebit. »

D Ei nihil respondit divus Nicephorus; sed ad astantes magnates conversus: « Dicite mihi, inquit, quod non est potestine cadere? Astantibus

Variae lectiones et notæ.

²¹ λογχῆσαι cod. sed cf. Michael. c. 8 λογχυσεῖς, λογχῆσαι Leo. ²² τοῦτο Leo cod. ²³ τόδεest in ceteris cod. ²⁴ ὕδρου cod., lateribus Misc. ²⁵ μαρμάρ., καλλίστοι cod. — καὶ μαρμάρων καλλίστων ceteri cod. sed σὺν αὐτῷ requirit, vel acies a φορτώσας pendente, et marmoribus electis Misc. ²⁶ Sequuntur in Leone quæ Georgius 1 et 2 præmisit: Ὁ δὲ Λ. μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεῖς καὶ τὸν στ. ἀ. θ. Ν. ἑξορίσας, θ. π. ἀ. ἀλ. ἀ. καὶ ἰ. ἀ. ²⁷ 814. ²⁸ καὶ γοῦν ὥσθ' ἐπὶ τῇ καὶ τῇ. Coisl. ²⁹ ἐνωθέντων — διατεθέντων Coisl. ³⁰ καὶ — Χριστιανῶν om. Coisl. 310. ³¹ δ. ἀ. ceteri et Leo. ³² τῶν ceteri. ³³ προσμήνυσε Coisl. ³⁴ στ. ἐμφύλιον Coisl. 310. στάσεις ἐμφύλιος Coisl. 134. ³⁵ γ. καὶ π. Coisl. 310. ³⁶ ἀρξάμενοι Coisl. 134, ἀρξάμενος P. ³⁷ νόημα? Coisl. 310. ³⁸ Varians. capp. 1 et 2. Τοίνυν δ. τὸν πάλαι τῆς Coisl. 310. ³⁹ ἢ. τῆς αὐτῆς ἔχουσιν ἀστρονομίας· εἰτα Coisl. 310. ⁴⁰ τῆς ἀσθεῖας (εὐσ.) Coisl. 310. ⁴¹ Ἰω. Leo, sed Ἰαννῆν Theodosius Melit. ⁴² διαβδ. Coisl. 310. ⁴³ ὁμ. ἀ. om. Coisl. 310 sed post Σιμ. adjungit ὁμ. πάσης κακίας πεπληρωμένους. ⁴⁴ καὶ ed. ⁴⁵ ἐπ. τε καὶ διασκέλους Coisl. 310. ⁴⁶ καὶ ed. Leo ⁴⁷ Ἰστίον ὡς Coisl. 310. ⁴⁸ μετισταν. cod. μετισταίνουσ ed.

ob questionis ambiguitatem hærentibus et tacentibus, patriarcha iterum: «Cecideruntne sub Leone et Constantino sacræ imagines?». His autem annuentibus et ita esse dicentibus, «Ergo, inquit, stabant et antiqua est eorum erectio; quod enim non est neque stat quomodo cadere potest?»

Postquam alii episcopi similia allegarunt ad refutationem hæresis, sacer Euthymius, Sardium episcopus, cum fiducia dixit: «Audi, imperator, quæ summam dicam. Ex quo Christus venit in terram usque nunc octingenti elapsi sunt anni, et ubique Christus depingitur et in imagine adoratur. Quis igitur arrogans tam diuturni temporis apostolicam et patristicam traditionem audeat abolere ac subvertere? præsertim cum Apostolus dicat: «Itaque, fratres, state, et tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.» — «Licet angelus de cælo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.»

Post hunc Theodorus, fervens orthodoxæ fidei defensor, Studii hegumenus, ait: «Ne, imperator, Ecclesiæ statum immutes; dixit enim Apostolus: «Et quos quidem posuit Deus in Ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio pastores et doctores;» non dicit imperatores. Tibi rerum politicarum status et exercitus incumbit cura; horum satage; Ecclesiam relinque pastoribus et doctoribus, iuxta divinum oraculum. Quod si nobis ad hæc attendere, nec esse nobiscum fide unitis, etiamsi angelus de cælo descendens vellet nos pervertere, non audiemus eum, nedum imperatorem.»

Tyrannus, his auditis, furore accensus, leonum more, cum simius esset, infremens, cunctis injuriose expulsiis, magnum Nicephorum ex urbe ejecit et Theodorum Studitam in exilium egit. Tum Nicephori loco Theodotum Cassiteram ex spathariis et a theatro nomen trahentem ordinat. Sic pestis illa et bellua moribus magis quam nomine, pietati bellum indicens, Ecclesiam Dei magis ac magis persequabatur et vastabat, donec iustitia divina istum merito plecteret, cujus pessimam originem,

Α Τῶν δὲ τῇ ἀσασίᾳ ἡ τῆς πείσεως ἀπορούντων καὶ μηδὲν ἀποκριθέντων ὡς, εἶπετο πάλιν ὁ πατριάρχης· «Ἐπεσον ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἰσαύρων αἱ ἁγίας εἰκόνες;» ὁ τῶν δὲ κατανευσάντων καὶ τὸ, ναι, προσεπύθοντων· Ὁκοῦν Ἰσταντο πάντως ὡς καὶ ὁ ἀρχαῖον αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ὡς; τὸ γὰρ μὴ ὅν μὴδ' ἰσάμενον πῶς δύναται πείσιν;

(8) Εἶτα τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τοιαῦτα πρὸς τεινάντων εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἵρέσεως, ὁ ἱερεὺς Εὐθύμιος Ὁμολογῶν τὸν πατριάρχην λέγει· Ἐπεσον, ὡς βασιλεῦ, τοῖς ἐν ἐπιτομῇ ῥηθησομένοις· ἀπ' οὗ ἤλθε Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι νῦν ὀκτακόσια ἔτη παρήλθον, καὶ πανταχοῦ στηλογραφεῖται Χριστὸς καὶ ἐν εἰκόνι προσκυνεῖται. Ποῖος οὖν αὐθάδης τοιμήσεις τὴν τοσούτου χρόνου ἀποστολικὴν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν ἀθετεῖσαι ἢ μετασάλευσαι; μάλιστα τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «Ἀρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εἰς διὰ λόγου, εἰτε δι' ἐπιστολῆς.» ὡς καὶ ὁ Κλῆν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὁ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

(9) Μεθ' οὗ ἀπεκρίθη καὶ Θεόδωρος ὁ ζηλωτὴς καὶ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ τῶν Στουδίου ἡγουμένος, λέγων· Ὁ μὴ παραλάβετε, βασιλεῦ, κατὰστασιν ἐκκλησιαστικὴν· εἴρηκε γὰρ ὁ Ἀπόστολος· Καὶ οὗ μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καὶ διδασκάλους, οὐκ εἶπε βασιλεῖς· οὐ μὲν γὰρ ἡ πολιτικὴ κατὰστασις ἐπιστεῦθη καὶ τὸ στρατόπεδον· τούτων φρονεῖτε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἕατον ποιμαίνετε καὶ διδασκάλους κατὰ τὸν θεῶν λόγον. Εἰ δὲ μὴ βούλει προσέχειν τούτοις καὶ εἶναι μετὰ τῆς πίστεως ἡμῶν, κλῆν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατελθὼν βουληθῇ παρατρέφαι ἡμᾶς, οὐκ ἀκούσμεθα αὐτοῦ, μήτι γε βασιλεῦς.

(10) Ὁ οὖν τύραννος, ταῦτα ἀκούσας καὶ ὑπερέλας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντειον ὁ πῖθηκος βρούεας, καὶ πάντας μεθ' ὁδρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν μέγαν Νικηφόρον τῆς πόλεως ἀπελάσας, ὡσαύτως καὶ Θεόδωρον τὸν Στουδίου ἐξορίσας, ἀντιχειροτονεῖ τὸν ἀπὸ σπαθარიῶν Θεόδοτον τὸν Κασσιτηρεῶν καὶ τῆς θυμᾶς τὴν προσηγορίαν ἐπισημνέμενον. Καὶ οὕτως ὁ ἀλιτῆρος καὶ θηριότροπος· μέλιον ἢ θηριώδης, ἐπαρθεὶς κατὰ τῆς εὐσεβείας, μετρίως ἐδίωκε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρρει

Variae lectiones et notæ.

ἡ ἀσφαλ. τῆς π. cod. ed. ἡ ἀποκριθέντων καὶ μ. ἀπ. Coisl. 310, ἀποκρ. cod. ed. ἡ οὐ add. Coisl. 310. ἡ ἐπὶ add. Coisl. 310. ἡ ἔσαν add. cod. et ed. quæ ἔχουσιν ante τὸ inserit. ἡ ἀνάστημα. cod. ἀνάστημα Coisl. 310. ἡ πῶς εἶναι δυνήσεται ἡ π. Coisl. 310. ἡ καὶ Coisl. 310. ἡ τινὰ add. Coisl. 310. ἡ ἐπιστολῆς add. ed. ἡ Ἐπὶ. Σ. Coisl. 310, Εὐθ. Σ. ed. Εὐθ. Σάρδων Leo. ὡς om. Coisl. 310. ἡ ἐπὶ τῆς Coisl. 310. ἡ Χριστὸς ἡ Coisl. 310. ἡ ἐπὶ τῆς Coisl. 310. ὡς ἀπ. Coisl. 310. ἡ Χριστὸς add. Coisl. 310. ἡ τοσούτου χρόνου Coisl. 310. ἡ II Thess. II, 15 et Coisl. 310 15 ἐδιδάχθητε. ἡ ἡμῶν ἴδεν. Gal. I, 8. ἐκ τῆς θαλάσσης Γραφῆς ἐπιτίμησε τὸν ἀλιτῆριον Leo. ἡ Μεθ' οὗ οὐ Bulg. — ὁ Χριστὸς Val. Bulg. ἡ πρ. καὶ τῶν Coisl. 310, πρ. τῶν Leo. ἡ Eph. IV, 10: Καὶ αὐτὸς Χριστὸς ἔδωκε τοῖς μὲν ἀπ. τοῖς δὲ πρ. τοῖς δὲ εὐαγγελιστάς, τοῖς δὲ π. καὶ δ. τῇ om. ed. ἡ οὐ μὲν γὰρ cod. ἡ λοιπὸν τούτων Vat. ἡ τ. πρ. ἔνεκα τῆς Coisl. 310. ὡσαύτως om. Coisl. 310. ἡ Ν. τὸν μ. ed. ἡ τὸν add. Coisl. 310. ἡ Στουδ. cod. Στουδίτην? — τῶν Στ. ed. om. Coisl. 310. — ἡ εἰθ' οὕτως καὶ τὸν μ. N. τῆς π. ἐξῆς; καὶ περιορίσας Coisl. 310-12. Θ. τὸ ἐπὶ τὴν K. Coisl. 310.

σφόδρα, μέχρι²² τοῦτον ἐνδίκως ἡ θεὰ²³ δίκη με-
τῆλθεν, οὗ τὴν κακίστην γένεσιν καὶ μοχθηρίαν καὶ
ὁσυσυγῇ προαίρεσιν καὶ δυσσέβειαν καὶ μίντοι²⁴
καὶ χαλεπὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ὁ θεοπέσιος Νι-
κηφόρος διαβρήδην στηλιτεύων φάσκει·

(11) « Παρορᾷ θεὸς καὶ ἤρξε²⁵ καὶ ἡμῶν ἀνθρω-
πο· οὐκ οἶδα εἰ ἀνθρώπων λέγεσιν γρῆ²⁶, ἀλλὰ μὴ
θερίων καὶ θηρίων ἀγριώτερόν τε καὶ πικρότερον.
Τί γὰρ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐλεεινότερον καὶ τῆς
δυστυχίας ἀθλιώτερον; Ἥλικον κακὸν εἰς τὴν βασι-
λείαν εἰσεκώμασεν²⁷, διφυῆς μὲν τὸ γένος καὶ μι-
σεθόβαρτος; πολυεὶδής τε²⁸ τὸν τρόπον καὶ ἀνελεύ-
θερος καὶ τὴν γνώμην ἀστάθερος²⁹. Τὸ μὲν οὖν
προσεχὺς αὐτῷ ὑπηγγμένον καὶ πολυγνώριμον —
ἐκ γὰρ τῆς Ἀρμενίων³⁰ ὥρμητο γῆς, ὅθεν εἰπεῖν
τὸ δύστροπον καὶ κακότηδες³¹ — τὸ 684 δὲ ὦ;³²
πορρωτάτω καὶ παλαιῶν τυγχάνον, κατὰ τῶν
πρεσβυτέρων ἐξιστοροῦσά τινας; οἱ δὲ ἐκείνου καὶ
τῶν ἐκείνου πατέρων ἐκ πολλοῦ παραδοθέντα Ἰσασιν,
οὐδ' ἐνταῦθεν καθαρός³³ ποθεν ἐκπέφυκεν εἴπερ³⁴
ἐκ τῆς Ἀσσυρίων φυλῆς; κακίστην³⁵ παραφύδα
ἐκφυῖναι, ἐξ ὧν τὸ πατρῶον ἐπαφήμιζεν³⁶ αἷμα.
Κατήχθη γὰρ ἐκ τῶν Σενναχηρίμ [παίδων], (173³⁷)
ὅς δὲ τῶν Ἀσσυρίων ἤρξε ποτε, καὶ ὑπὸ τῶν φύν-
των καιρίαν τὴν³⁸ πληγὴν ἐδέδεκτο³⁹ καὶ γὰρ οἷγε
φονίας δεξιὰς τῷ γεννήτορι ἐπανεστείνοντο τῷ πα-
τραφίῳ⁴⁰ λύθρῳ ἐμολυνόμενοι, αὐτόχειρές τε [τῆς
σφαγῆς] τοῦ τεκόντος γενόμενοι, αὐτίκα πρὸς τοῖς
χωρίοις τῶν Ἀρμενίων φυγάδες οἰχόμενοι⁴¹ ἀνασώ-
ζονται⁴². Τοῦτου δὲ τοῦ πατροφόνου σπόρου κατὰ
τὴν ἡμετέραν γενεὰν πικρῶς⁴³ τηρηθέντος παρα-
διασθήσας ἀνδροφόνος καρπὸς, οὐκ οἶδ' ὅθεν, Ῥω-
μαίων⁴⁴ τοῦτο κατακριθέντων⁴⁵, τὸ δεινὸν ἐκεκλή-
ρωτο⁴⁶. οἷς εἰς τότε δὲ⁴⁷ φῶς, οἷς οἶδεν ὁ ἀνασχόμε-
νος κρίμασι, προαχθεῖς⁴⁸ ποτηροῖς καὶ ὀλεθροῖς ἐν-
τρέφεται⁴⁹ καὶ συναυξεται⁵⁰ ἥθεσι τε καὶ πράγμα-
σιν⁵¹. Ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γούν λεαίνης καὶ τῆς
Ἀρμενίων παρθάλης⁵² ἐπαρθαλῆς⁵³, σύνθετόν τε
καὶ ἀλλόκοτον τίγριδος εἶδος ἐκ νόθου καὶ κιβδηλοῦ⁵⁴
ἐξέφυεν⁵⁵ οὐλὴ Ἀρμένιος; ἢ Ἀσσύριος εἰδεχθέστε-
ρος, καὶ λέων μὲν τὴν προσσηγορίαν, λέοντος δὲ τὸ
[μὲν] ἀρπακτικὸν εἰς τὸ ἀσφαλὲς κεκτημένος, τὸ
δὲ ἐλευθέριον οὐδαμῶς προϊέμενος, γαμειλίων δὲ
ὡσπερ οὖν τὸ εἶδος, οὕτως καὶ τῆς ψυχῆς τὸ πολύ-
μορφον διὰ τὸ τοῦ γίνους ὑποκλόν τε καὶ ὑφαλον,
ἐξ ὧν ἐμαγαλαύχει τῆς δυστροπίας καὶ τοῦ δόλου τὸ
κίρκυμνον καὶ ἀνεξαγόρευτον. Καὶ γὰρ ἐμπαχ-
ύματο λαμβάνειν τὸ ἐνδομυχὸν τῆς γνώμης σκοτεινὸν

perversitatem, agendi rationem Deo infensissimam,
impietatem, ac denique funestum vitæ exitum di-
vus Nicephorus aperte infamia notans ait:

« Oculos avertit Deus et nobis incubuit homo; sed
quid hominem dico, imo bellus, et belluarum fe-
rissima crudelissimaque. Quid enim hac calamitate
miserabilius, quid hoc infortunio infelicius? Quan-
tum malum in imperium intulit iste natura duplex
et genere semibarbarus, moribus multiformis, illi-
beralis et sententia inconstans! Sivo spectetur
quatenus propior nobis est ac multis notus (ex
Armenia enim terra oriundus est, unde eloqui du-
rities et morum pravitas), sive consideretur in
longinquo et in antiquitate, prout narrant senum
quidam scientes ea quæ de ipso deque ejus pa-
tribus longa traditione perhibentur, impura est
ejus origo, siquidem ex Assyriorum gente pessim-
um genus duxit, ex iisque patrium hausit san-
guinem. Originem enim ducebat e filiis Sennacherib,
qui regnavit olim in Assyrios, et a suismet liberis
excusus est: namque isti, ut parricidas manus ge-
nitori suo injecerunt, et paterno cruore inquinati,
auctori suæ vitæ mortem ipsi intulerunt, statim in
Armenie tractus fugitivi salutem quaesierunt. Ex
hac parricida semine ad nostram generationem
infelicius servata germinavit homicida fructus, qui,
nescio unde, Romanis ad hanc pœnam damnatis,
diras sortitus est partes; atque, ut probe sciunt
qui hanc subeunt damnationem in lucem editus in
pravis perniciosisque educatus est et creviti mori-
bus et actionibus. Ex Assyriorum igitur leæna et
Armeniorum pardo hybrida, mistum quoddam ac
monstruosum ex adultera spuriaque copula natus est
tigris quidem qui Armeniæ magis quam Assyriæ fi-
lius videtur. Etenim Leo quidem erat nomine, et
sicut leo idoneus erat prædæ in latebram rapiendæ;
sed leonis generositate omnino expers, chamæleonta
multo magis referebat ut vultu, ita et anima versi-
formi, quia originem habebat ignotam et occultam,
et quia immanitatem perfidiamque suam celare ac
nemini manifestare affectabat. Siquidem nitebatur
ut lateret ipsius animus tenebris obvolutus, va-
riusque consilio, et ad nocendum proclivis; et
quasi omnem impendebat operam atque curam, ut
nunquam consonaret cor labiis, sed aliud mens
sentiret, aliud lingua proferret: in tantam impie-

Variae lectiones et notæ.

²² οὐ add. Coisl. — καὶ περιωρισας cod. ²³ θεῇ ed. ²⁴ καὶ μὲν γε καὶ Coisl. 310 καὶ μὲν γε τὴν 134. ²⁵ εἰς
cod. ²⁶ γρῆ λ. δ. θ. καὶ τῶν θ. π. τε καὶ δ. om. τί — ἀόλ. Coisl. 310. ²⁷ εἰσεκώμασεν Coisl. ²⁸ π. δὲ ed.
²⁹ ἀστάθερος; P. ³⁰ Ἀρμενίων Coisl. 310. ³¹ ὡς deest in ed. ³² τυγχάνον cod. ³³ καθαρῶς ed. et Coisl. ἐκ-
πίμπυκεν P. ³⁴ ὡς δὲ τῆς Ἀ. Coisl. 310. ³⁵ κακίστης παραφύδος ἐκφυῖναι P. κακίστην παραφύδα ἐκδύνα
εἰ. κακίστ. παραφύδ. ἐκφυῖναι cod. ³⁶ ἐπιφ. cod. ³⁷ τὴν om. Coisl. 310. ³⁸ πατρίῳ Coisl. ³⁹ ὡγόμενοι
cod. ⁴⁰ ἀνεσώζοντο Coisl. 310. ⁴¹ πικρῶς τηρ. καὶ cod. ⁴² τ. P. τ. καὶ cod. τηρηθεῖς καὶ ed. ⁴³ κατα-
κριθ. cod. κατακριθείς P. ⁴⁴ ἐκ. sci. ἡ ἡμετέρα γενεά. ⁴⁵ ὅς — οἷς cod. ed. ⁴⁶ τὸ om. Coisl. 310.
⁴⁷ προαχ. Coisl. 310. ⁴⁸ αὐδ. Coisl. 310. ⁴⁹ πρ. P. πράξσειν ed. ⁵⁰ ἐπαρθαλῆς ed. ⁵¹ ἀκιδήλης
P. ⁵² ἐξέφυ γούνης Ἀρμένιον ἢ Ἀσσύριον εἰδεχθέστερος ed. δ. γ. εἰς Ἀρμενίαν ἢ Ἀ. δ. Coisl. 310 —
προσεπ. ed. — δὲ Coisl. 310. — ἐνδομυχὸν Coisl. 310.

tatem et malitiam incidit vita ipsius, ut intolerabilis inintelligibilisque et diabolica ejus pravitas ac nequitia omnibus manifesta fieret.

χελιδον, ὡς ἔταξα μὲν μελετῆν κατὰ νοῦν, ἄλλα δὲ προσφέρειν ἐν τῷ στόματι. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἀφιλοθεῖας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφορῶτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ τὴν δαιμονιώδη γνῶμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον.

Cum igitur imperatoria potestate vel potius tyrannide, Deo permittente, potitus est, adversus veram fidem omnem profundit animi furorem ac dolorem, et æmulatur in omnibus prædecessorem suum impium Copronymum, ejusque instar totam sui ipsius committit vitam perditis quibusdam ac nequissimis hominibus, impuris et vitæ turpitudine infamatis, corruptis anima et corpore, incantamenta, philtrea, fascinationem omnemque flagitii speciem perpetrantibus, qui Christianam religionem omnino abnegarunt.

Istos ultro sibi familiares facit et assecclas, et obtemperat perniciosius eorum consiliis et suggestionibus, seque velut peccati servum mancipat, et hamo fallaciæ et iniquitatis captus peccator ille dire transigitur. Tria enim olim ipsi promissa suggererunt: orthodoxæ fidei nostræ abnegationem, sacrarum imaginum depositionem et piorum persecutionem. Et sic, inquit, ad summam pervenies felicitatem, ita ut multo longius post tempus præsentem vitam finias quam quivis alius.

His igitur et hujusmodi perniciosius fallaciis deceptus vecors et miser, et sicut erat, manifestatus, aditu difficilis et forma turpior (si enim leonis nomen, simii vultus ipsi erat), sit nequior agendi ratione, insolentior moribus, effratiore animo, impetu infrenior, impurior, impotentior, immitior et tyrannide sævior.

Elatus enim ignavus et infelix imperator mendaciis insidiisque pestium istarum, sic bellum aggreditur. Primo quidem adversus divina nostra dogmata impiam movet linguam; deinde, æmulatus et in hoc implissimum Copronymum Cononem, convocat, istius instar perversum ac tumultuosum conciliabulum, vel potius Judaicum synedrium, cui scelestissimus ipse interest et præest; et videtur iterum in templo Domini abominatio desolationis,

Variae lectiones et notæ.

“ συμφωνήσει x. cod. et P. συμφωνήσει καρδίαν ed. “ τῷ om. Coisl. 310. “ ἄλλ’ add. cod. ed. ex ἄλλα? “ αὐτοῖς cod. et Coisl. 154. “ κατ. om. Coisl. 310. Hucusque in codice obelisks notantur verba Nicephori a Georgio laudata. “ συγχώρησιν Coisl. 310. “ ἀσκήσαντες et ἡρηνέμενοι cod. ἀσκήσαντας. “ ἡρηνέμενοις Coisl. 310. “ τούτ. cod. τούτους ed. “ μεταίται: ἂ καὶ ψ. δ. ed. Coisl. “ cod. ut ὅλον P. ὅλα ed. Coisl. “ παράπειτος cod. et ed. παράπτωτος: margo P. ? “ ὑποσχέμενα cod. ὑποσχ. Leo. “ ἀπρ. καὶ δ. π. η. τὴν Coisl. 310, δ. π. η. τὴν Leo. “ sic P. μεζών cod. μέχιστον C. “ διανοήσῃ: εἰ καὶ τις ἂ. cod. εἰ καὶ τις ἀδιανύσαι ed. — ἄλλος διανύσαι ed. “ Τοιαύταις οὖν καὶ τ. τ. cod. “ διαθρίαις Coisl. 310. “ καὶ τὴν θείαν αἰσχίστερος Coisl. “ γ. καὶ cod. et P. καὶ post γάρ ed. “ φαυλότερον Coisl. φαυλοτέρ. cod. “ σεβαρίτερ. cod. “ τῇ γνῶμῃ, ἀντί- θατος cod. “ sic cod. et P. ἀκάθαρτος ed. “ ἐμβριθέστατος cod. “ καὶ βουλῇ Coisl. 310. “ κατὰ Χριστοῦ Coisl. 310 “ πρῶτον ed., πρῶτα Leo. “ θείων cod. et P. ἱερῶν ed. “ om. Coisl. 310. “ ἐπὶ καὶ ζ. τὸν Coisl. 310? “ δ. Κωνσταντίνον καὶ ὁμ. ἀρθ. Coisl. “ ἐργαστήριον Coisl. “ δ; cod. et P. c3 Coisl. 310. δ Coisl. 154.

καὶ παλμῶν καὶ πρὸς τὸ βλέπειν ἐπιφρενέας· καὶ πῶς ἦν ἐκπεποιημένον αὐτῷ καὶ ἐπιτετηθευ- μένον μήποτε συμφωνήσῃ “ καρδία 685 τοῖς “ προσφέρειν ἐν τῷ “ στόματι “ ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ὥστε δυσφορῶτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ “ τὴν δαιμονιώδη γνῶμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον.

(12) Ἐπὶ οὖν τῆς βασιλείου ἀρχῆς, μᾶλλον δὲ τυραννίδος Θεοῦ συγχωρήσει “ λαθόμενος, κατὰ τῆς ἀμωμότητος πίστει· ὅλον ἔχει τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον, καὶ ἀμιλλᾶται κατὰ πάντα τὸν πρὸ αὐτοῦ δυσσεβῆ Κοπρώνυμον, καὶ ὡσαύτως μιαιφύτοι καὶ παμπονήροις ἀνθρώποις τὸ πᾶν τῆς ζωῆς καταπι- σταύει, ἀσελγέσι τε καὶ ἐπὶ βίου αἰσχρότητι βε- βοημένοις καὶ καταφθαρμένοις τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, γόστει καὶ φαρμακοῖς καὶ λαοπλάνοις καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἀσκήσας “ καὶ ὅπως ἀπλῶς τὴν Χρι- στιανῶν ἡρηνέμενους “ θεοσεβίαν.

(13) Καὶ δὴ τοῦτους “ ἀσπασίως εἰσποικίζεται καὶ περιπτύσσεται, καὶ ὑποκύπτει ταῖς ψυχοφθόροις αὐ- τῶν “ διδασκαίς καὶ μυήσεσιν· καὶ οὖν “ τῆς ἀμαρ- τίας ἀνδράποδον ἐξανδραποδίζεται καὶ τῷ ἀγχιέστῳ τῆς ἀπάτης καὶ παρανομίας δελεασθείς ὁ παράπτω- στος “ δεινῶς περιπίπτει. Τρία γὰρ αὐτῷ προβ- ῆσαν τὰ ὑποσχέμενα “, τῆς ἀκριβοῦς “ πίστεως ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου τὴν ἀρνησιν, τῶν θείων εἰκόνων τὴν καθάρσιν, τῶν εὐσεβοῦντων τὴν δίωξιν. “ Καὶ οὕτως εἰς ἄκρον εὐθυμερίας ἰλάσσει, φησὶν, ὡς καὶ ἐπὶ πλείστον καὶ μέζονα “ χρόνον τὴν παρούσαν ζωὴν διανύσῃ: “ εἰ καὶ τις ἄλλος.

(14) Ταύταις “ οὖν καὶ ταῖς τοιαύταις ἐλεθρίαις “ ἀπάταις φρενακισθείς ὁ μεταδιόρρων καὶ κτηνώδης, καὶ καθάπερ ἦν εἰδεχθῆς καὶ δυσέντευκτος καὶ τῇ ἰδέᾳ “ αἰσχρότερος. — εἰ γὰρ λεόντιον 986 τοῦ- νομα, πηθήκειον τὸ βλέπόμενον. — γίνεταί καὶ “ φαυλότερος “ τὸν τρόπον, σοβαρίτερος “ τὸ ἦθος, θηριωδέστερος τὴν γνῶμην “, ἀτίθαστος τὴν ὁρμὴν, (174) ἀκάθαρτος “, καὶ ἀνυπόστατος, καὶ ἀλογι- στότερος, καὶ ἐμβριθέστερος, “ καὶ τυραννικώτερος.

(15) Ἀναπτρωθεὶς γὰρ ὁ δεσπότης καὶ ταλαίπω- ρος τῇ ψευδομαντείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ “ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων, οὕτως ἐκπανάττειται ταχὺ τὸν πόλεμον “, καὶ πρότερον “ μὲν κινεῖ κατὰ τὸν θεῶν “ δογ- μάτων ἡμῶν τὴν θεωρίαν αὐτοῦ “ γλῶσσαν· ἐπειτα δὲ “ ζῆλοι κἀνατῦθα τὸν δυσσεβέστατον “ Κοπρώ- νυμον Κόνωνα, καὶ συναθροίσας ὁμοίως ἐκείνῳ πονηρὸν τε καὶ ἀγύρτωδες συνακτήριον “, μᾶλλον δὲ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, ᾧ “ καὶ σύνεδρος καὶ πρό-

εὐρος ὁ ἐξάγιτος· γινώμενος, ἔρται πάλιν ἐν ναφ
Κυρίου τὸ βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως καὶ ἀνοίγεται.
στόμα λαλοῦν μέγαλα κατὰ τῆς δόξης Κυρίου καὶ
κατὰ τῆς θείας οἰκονομίας μεγαλοβρηννοῦν καὶ
ἀλαζονεύμενον. Καὶ οὕτως ὁ δευτερος Κατάφας
μετὰ τῆς χριστομάχου σπείρας. ἔκεινης πολλὰ
καὶ μάταια κατὰ τῆς ἀληθείας κενολογήσας καθαι-
ρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας ἀναστήλωσιν,
μισεῖ τε Χριστὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας,
ἐπειδὴ βαρὺς ἦν αὐτῷ Χριστὸς [καὶ] ἐν εἰκόνι
τοῦτου φίλοι τε καὶ δούλοι.

(16) Διὸ δὴ καὶ ἀνοηταῖων κατεφλύδαρει πᾶσαν
εἰκονικὴν ἀναστήλωσιν ἀποβλήτων εἰναί τῇ θεῇ
Γραφῇ καὶ λίαν ἀγνώριστον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα
φῆσιν οἱ τῆς σοφίας Θεοῦ ἀδιδέκτατοι λόγοι,
καὶ ὁ μωρὸς μωραλιστὴς ἀμαθὴς γὰρ σφόδρα
καὶ ληρώδης ὁπάρχων οὐκ ἔδει πάν-
τως· τὰ χρυσότευκτα ἐκείνα Χερουβὶμ, ἅπερ ὁ ἱε-
ροφάντης Μωσῆς Θεοῦ προστεταγμένος ἐτακτῆναι καὶ
ἡ 687 παλαιὰ καὶ ἐννομος σκηνὴ καθύπερθε τῆς
κιβωτοῦ ἔφερεν, ἃ δὴ οὐ παρὰ Ἰουδαίοις μόνον δε-
δύκαται, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ὁ κήρυξ Χερουβὶμ
δόξης ἀποκαλεῖ σαφῶς ἦτοι τὰ δεδοσμένα. Ἰτι
γε μὴν καὶ οὐα ἡ Σολομῶντος κατεσκευάσθη σοφία
καὶ τῷ θεοπροπίῳ ἱερῇ ἐκτὴ ὥπται καὶ εἰ τι τοιοῦ-
τον κατὰ τὰς ἱερὰς Βιβλίας ἱστορεῖται καὶ τετι-
μηται, ἅπερ οὐκ ἐφριξεν ὁ βέβηλος ἐν εἰδώλων
μοίρᾳ θεῖναι, ὡς ἀθετεῖν μᾶλλον ἢ προσέσθαι
τὰς θείας Γραφὰς προσιόμενος, ἐξ ὧν λοιπὸν καὶ
Ἰουδαίων ἀπιστοτέρους καὶ ἀγνομωτέρους ἐκώσως
νομισθεῖν οὖν τοῖς ἐμφορῶν αὐτοῦ ἄγια γὰρ
τῆς αὐτῶν βδελυρίας, ἀπιστίας τε καὶ ἀλογίας
φρονήσαντες καὶ ἐκφωνήσαντες.

(17) Καὶ γὰρ τῷ Χριστῷ χάνταυθα προφανῶς
ἀπομάχονται, δε λαθὼν ὁδὸν λαμπρὰν [καὶ] τὸ
ὁπίρλαμπρον καὶ ὁπίρκαλον ἐναπομαζάμενος θεῖον
εἶδος ἐκπέμπει τῷ πιστῶς αἰτήσαντι τῷ τῶν
Ἑδρασσῶν ἡγεμόνι. Ἀυγάρ· ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρι
καὶ τήμερον ἀποστολικὴ παραδόσις καὶ εἰσηγήσει,
γνώσις τε καὶ μνήμης ἐνεκα ὧν ὑπὲρ [ἡμῶν]
ἔδρασε τε καὶ πέπονθε Χριστὸς, καθὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς
ἱεροῖς. Εὐαγγελίοις ἀνιστορεῖται σεβασμῶς ἐκτυ-
ποῦμεν καὶ προσκυνούμεν, καὶ οἱ χριστομάχοι διαβ-
ρῇγνυται.

(18) Καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοῦτοις παραδόσις
καὶ λόγος ἐχόμενος πειθοῦς καὶ μέχρις ἡμῶν κατ-
αντήσας τὸν θεῖον εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐν εἰ-
κόνι διαγράφει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,

A et aperitur os magna loquens adversus divinam
gloriam Domini, et adversus divinam providentiam
gloriosae garriens et jactitans. Et sic alter Calphas
cum caterva illa Christo infensa, adversus verita-
tem multa et inania locutus, sacram omnem ex ec-
clesiis deponit figuram, atque odit Christum ejusque
famulos, quia ei displicet Christus in imagine re-
presentatus et in monumento asservatus, necnon
hujus amici et famuli.

B blasphe-mosus καὶ ἐπὶ μνήμης ἐπιφερόμενος, καὶ οἱ

Itaque demens dicitebat omnem imaginem esse
Scriptura sacra rejectam et omnino prohibitam.
Quid ergo ad hæc dicendum? Illud nempe: Sa-
pientie divinæ inscrutabiles sunt sermones, at
stultus fatua loquatur. Ignorantissimus enim
iste et insanus penitus nesciebat aurea illa Chera-
bim quæ propheta Moyses, Deo jubente, fabricavit,
veterisque legis tabernaculum supra arcam ferebat,
quæ quidem non soli Judæi glorificaverunt, sed et
gratis Apostolus vocat Cherubim gloriæ seu glo-
riosa. Illa etiam quæ confecit sapiens Salomon, et
quæ divo Ezechieli visa sunt, et alia hujusmodi in
Libris sacris referuntur et honorantur: quæ non
erubuit ille profanus in idolorum numero ascri-
bere, utpote abolere magis quam admittere divinas
Scripturas volens, ac proinde ipsismet Judæis ma-
gis incredulus et ignorantior merito haberetur ai-
mul cum suis consiliis: quippe qui verba suæ tur-
pitudini, incredulitati et amentie consonantia dixe-
runt et locuti sunt.

Tunc vero adversus Christum imple insurgunt,
qui, sumpto linceo mundo, fulgidissimam polcher-
rimamque suam Deiformem faciem in eo impres-
sam misit Augaro, Edessæ regi, qui eam cum fide
rogaverat. Ex illo autem tempore usque nunc apo-
stolica traditione et exhortatione, ad cognitioni ac
memoriæ commendandum ea quæ pro nobis fecit
et passus est Christus, ut referunt venerandæ sa-
crorum Evangeliorum paginæ. Illum in imagine re-
presentamus et adoramus, quamvis Christi adver-
sarii dolore disrumpantur.

D Præterea juxta oralem traditionem quæ ut fide
digna habetur et usque ad nos pervenit, divus evan-
gelista Lucas in imagine depinxit Dominum nostrum
Jesum Christum et inviolatam ejus Matrem; et hæ

Varie lectiones et notæ.

- πάλιν add. Coisl. 510. ἀλαζονεύμ. col. ἀλαζονεύμενος Coisl. 510. πείρας Coisl. 510.
ἐκκλησιαστικῆς Coisl. 510. μ. τε cod. et P. μέσαι τῷ εἰς ed. αἰδοί Coisl. 510. ἐπιφ.
cod. et P. φερ. ed. ἐρχ. Coisl. 510. ἡ add. Coisl. 510. σοφία cod. — σοφία μωροῦ
Coisl. 510. Eccl. xi, 20. Isa. xlii, 6. καὶ σφ. Coisl. 510. δεδύκαται col. et P.
δεδύκατο ed. τῷ δεδοσμένῳ P. cod. γε om. Coisl. 510. σοφία τῷ Coisl. 510. Hebr. ix,
5. ἀθλοῖς καὶ ed. ἀθλῶν P. cod. προσέσθαι C. P. cod. θείας cod. P. θεοπροπίστους ed.
ἀληθῶς add. Coisl. 510. ὡς ἀλ. ed. ἀπ. γὰρ καὶ Coisl. 510. ἀναλογίας cod. ἐκφραση.
Coisl. 510. τό om. Coisl. 510. ἐκπ. π. ed. τὸ τῶν cod. τῷ Coisl. 510. ἡγ. om. Coisl.
510. καὶ μ. τ. Coisl. 510. ὧντῃρ ἃ Coisl. 510. ἐν τ. i. ε. ἀν. cod. P. ἐν ταῖς ἱσραῖς τῶν
Εὐαγγελίων δέλοις ἀνιστόρηται ed. τὰ ἐν ταῖς. x. τ. λ. Coisl. 510. καὶ μ. π. ed. π. μ. Coisl. 510.
ἡ. καταντήσας col. P. κάτεισι τὸν ed. Κύριον ἡ. Ἰησοῦν om. Coisl. 510.

sacræ imagines asservantur in urbe Roma. Quid dixerim de aliis quæ Hierosolymæ magna cum veneratione adorantur, testantibus nonnullis qui hanc ipsam urbem viderunt, cum nempe plurimas hactenus imagines sacræ ab archetypo fideliter, religiose et accuratim expressæ fuerant. Item adhuc perhibetur Petrum et Paulum, principes apostolorum, magnalia Dei et quæ operatus est Christus miracula Romæ prædicantes, primum representasse ac Romanis exhibuisse divinam transfigurationem, quomodo apparuerit Moysi et Eliæ medius inter hos sanctos prophetas : quæ quidem imago usque nunc servatur.

Quomodo igitur respicient increduli et ignari prodigium quod hactenus celebratur et videtur in urbe Lydda, in templo Delphæ consecratum : quod templum apostoli extruxerunt illa præsentem adhuc degente vitam. Multi enim viderunt adorandam honorandamque et venerandam illam non manufactam imaginem in tabulis cælatam nitidis et fulgidis totamque crassitudine permeantem. Hanc maligni quidam ethnici ac Judæi abraderent tentaverunt, sed irritus periit absurdus eorum conatus : quo magis enim ipsi cælaturam radebant, eo magis enitebat : nihil enim minuebatur habitus forma, vultum, vestitum et omnia divæ Virginis lineamenta indelebilia servans et intacta. Siquidem narratur sanctos apostolos, a sanctissima Deipara moniti, templum in ejus nomine erexisse, et ipsa rogantibus illis templum ingressa et uni columnarum innixa, repertam in columna fuisse ejus imaginem, quam multis conatibus, ut dictum est, ethnici et Judæi non potuerunt abraderent.

Antiquissimam vero esse imaginum confectionem ac traditionem testatur insuper divina statua quam mulier hemorrhoida prope suam domum Servatori suo Christo erexit, per manifestissimum monumentum indelebilemque præconem, miraculi erga se facti futuris generationibus divulgans vix credibile quo sanata fuerat prodigium. De illa statua peritus iconographiæ magister Eusebius in Historia ecclesiastica loquens, memoratis miraculis quæ operata fuerat sacra herba ex illa divinitus nata cunctosque morbos depellens, addit : « Imagines apostolorum Petri et Pauli ipsiusque Christi colo-

pròς δὲ καὶ τὴν ἀρχαντον αὐτοῦ μητέρα καὶ τὰς ἱεροτυπίας ταύτας φυλάσσειν » τὴν ⁶⁸⁸ « Ῥωμαίων πόλιν. Τί δὲ δει » λέγειν περὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἰσχυρότερον περὶ τοῦ αὐτοῦ γενόμενοι ⁶⁸⁸ ὡς πλείστας « μέχρι τῆς » δευτέρου πιστῶς καὶ εὐλαβῶς ἱερογραφίας ἐκ παλαιῶν δι' ἀκριβείας ἀνεστηλωμένας, ⁶⁸⁸ « σερμῶς περιέποντες προσκυνοῦσιν ; (174b) Ὁσάτωας δὲ πάλιν ἀναγράφεται, ὅτι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ κηρύττοντες ἐν τῇ Ῥώμῃ ⁶⁸⁸ καὶ ἀπειροχρῆεν ὁ Χριστὸς θαύματα, πρῶτον ⁶⁸⁸ τὴν θείαν μεταμόρφωσιν ἐξεικονίσαντες Ῥωμαίοις παραδεικνύοντες, καθὼς ὡρθε ⁶⁸⁸ Μωϋσεὶ καὶ Ἠλίᾳ ἐν μέσῳ ⁶⁸⁸, τοῖς ἁγίοις προφήταις · ἃ καὶ μέχρι τοῦ ⁶⁸⁸ νῦν σώζεται.

(19) Πῶς οὖν ἀντιβλέψουσιν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἀγνώμονες πρὸς τὸ μέχρι τοῦ παρόντος φέρομενον καὶ ὁρώμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος θαῦμα τὸ ἐν τῇ πόλει [τῇ] καλομένην Λύδῃ ⁶⁸⁸ ; ὅνταρ ναὸν, ἐκ περιούσιος ⁶⁸⁸ κατὰ τὸνδε τὸν ⁶⁸⁸ βίον, οἱ ἀπόστολοι ἐδομήσαντο · πολλοὶ γὰρ τεθίστανται προσκυνούμενοι ⁶⁸⁸ καὶ τιμώμενον τὸ ἀχειρότευκτον ἐκείνο καὶ σεβάσμιον ἀπεικόνισμα πλατὶ τετυπωμένον λαμπραῖς καὶ διαγυεῖς καὶ διὰ βάθους χειρογράφους ⁶⁸⁸ ὁλον ⁶⁸⁸, ὃ δὲ καὶ ⁶⁸⁸ τινες τῶν δυσμενῶν Ἑλλήνων τε ⁶⁸⁸ καὶ Ἰουδαίων ἀποξέσαι σπουδάζοντες ⁶⁸⁸, ἐματαιώθησαν ἀποτυχόντες τῆς ἀτόπου αὐτῶν ἐπιχειρήσεως · ὅσην γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐκτύπωμα ἔβλεπον, πλείω τῶς ἐξέλαμπεν ⁶⁸⁸ οὐδὲ ⁶⁸⁸ γὰρ ἦτοσαν ἐπὶ σχήματος ἔστηκεν ⁶⁸⁸ ἡ μορφή, εἰδὸς τε καὶ στολήν, καὶ τὰλλα τῆς θείας ἀνεξέλαπτα καὶ ἀλόβητα διασώζοντα. Ἰστορεῖται γὰρ ὅτι οἱ ἅγιοι ⁶⁸⁸ ἀπόστολοι ὑποσχέσει τῆς πανάγνου Θεοτόκου ⁶⁸⁸ ναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἀνήγειραν ⁶⁸⁸ καὶ αὐτῆς εἰς θῆαν τοῦ ναοῦ τῇ αἰτῇ αὐτῶν εἰσελθούσης καὶ εἰς ἓνα ⁶⁸⁸ τῶν κίωνων σταθείσης, εὐραθῆναι

⁶⁸⁹ (20) [Ὅτι δὲ ἀρχαιοτάτη τούτων ἡποίησις καὶ παράδοσις], μάρτυς μὲν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Θεὸς ἀνδρείας, ὃν ἔστηκεν ἡ αἰμόρρους γυνὴ τῇ θεραπευτῇ Χριστῷ παρὰ τῷ αὐτῆς οἴκῳ, στήλην ἐναργεστάτην καὶ ἀπαράγραπτον κήρυκα τοῦ εἰς αὐτὴν ⁶⁸⁹ γεγονότος θαύματος ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τὸ κατ' αὐτὴν θαυματουργηθὲν παράδοξον δημοσιεύουσα · περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας παρὰ τοῖς εἰκονοτύποις ⁶⁸⁹ διδάσκαλος Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ μνημονεύσας τὰ τελούμενα θαύματα παρὰ τῆς ἐκείθεν φωμμένης ἱερᾶς καὶ θεοβλάστου πόας καὶ ὡς ἦν ἅπασιν ἀλεξίσακον ἐπικούρημα, ἐπάγει ⁶⁸⁹ « φάσκων »

Varie lectiones et notæ.

⁶⁸⁸ « πολ. cod. P. διαφ. ed. » τί δὲ δὲ cod. — τί δὲ λ. π. γε τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ὡς ἱστορήσαντες Coisl. 310. « τῶν? » περιγγέλλουσι add. Coisl. 310. « πλείστα cod. ed. sed πλείστα margo P. » τοῦ δ. Coisl. 310. « ἀναστειλόμε. Coisl. 310. » ἐν τῇ πόλει Coisl. 310. « πρῶτα τῆς θείας μεταμορφώσεως Coisl. 310. » καὶ add. ed. « ἐν μ. om. Coisl. 310. » τοῦ om. Coisl. 310. « Ἀυδῆθη Coisl. 310. » αὐτῆς. « τόνδε τόν cod. P. τὸν τῆς ed. » εὐλαβῶς add. ed. « κειρωρικῶς cod. » ὁλον C. ὁλον ed. « ὃ δὲ τ. Coisl. 310. » ἀπαχερῶν περιβάντες διέβλεσαν μανικῶς, ἀλλὰ διημαρτον μάλα τῆς ἀνσίτου ἔγγ. οὐδὲν γὰρ Coisl. 310. « ἐξέλαμπον ed. » οὐδὲν cod. ut ed. et Coisl. « ἔσχηκεν Coisl. 310. » ὅτι οἱ ἅγ. ἀπ. om. Coisl. 310. « π. Παρθένου τῇ πρὸς τοὺς ἀποστόλους αὐτόματον ἀναδοθῆναι τὸ σεβάσμιον τοῦτ' ἔργον · ὅτι δὲ Coisl. 310. » ἀνεγείρει cod. « ἐν P. cod. » deest in cod. nostro ut in codd. Paris. vtræ Coisl. « εἰς ἃ γ. om. Coisl. 310. » εἰκονομάχοις Coisl. 310. « ἐπὶ γὰρ τε Id.

« ὅτι » τῶν ἀποστόλων » τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου καὶ αὐτοῦ δὴ » τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν. »

(31) Μάρτυς δὲ καὶ ἡ φύσις, διδάσκαλος ἀφευδής, ὅς τε μήκος » τοῦ χρόνου σαφῶς δείκνυσιν καὶ τῶν σεπτῶν ναῶν ἡ κτίσις, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνέκαθεν » ἱερῶν σκευῶν παρὰ τῶν εὐσεβοῦντων [ἡ] ποιήσις καὶ ἀφιέρωσις ἀπειρος τῇ πληθεί τυχάνουσα. Οὐ μὴν [δὲ] » ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ πτυχαὶ τῶν ἁγίων » Εὐαγγελίων τοὺς ἱεροὺς τύπους ἐξωθεν φέρουσαι » ὑπὸ πάντων πιστῶν σεπτῶς προσκυνούμεναι, οἳ τε θεοὶ κίονες καὶ αἱ σιολαίαι καλούμεναι, αἳ » τὸ σεβάσμιον τοῦ ἱεροῦ διατευχίζουσι θυσιαστηρίου· καὶ γὰρ οὐδενὶ ἐτέρῳ λόγῳ ἢ τοῦ » προσκυνεῖσθαι πάντως ἐνεκα, [ἅμα] » τῇ συμπραξαμένῳ τοῦ σταυροῦ τύπῳ εὐσεβῶς ἀρχῇθεν ἐνταῦθα καθίστανται. »

(32) Ἄλλ' ὁ γε θηριώνυμος καὶ, λεοντότροπος Β ταῦτα παραγραφάμενος πάντα » ἐσπευδεν ὅτι μάλιστα πᾶσαν θείαν εἰκόνα ἀποστρέφειν » καὶ λήθῃ βαθεῖα παραπέμψειν ταύτῃ τοι θεομαχῶν ἐπὶ δήμου τοιαῦτα κατατολήσας· ὁ ἐμβρόντιστος παρρησιάσεται λέγων· « Ὀσπερ » ἐκ τῶν ὀφεινῶν ὤμων », ἀδελφοί, τὴς εἰκόνας· ἐξωλοθρεύσαμεν, 630 οὕτω δὴ καὶ ἐκ τῶν φυγῶν ἡμῶν » ὡς Θεοῦ » δοῦλοι καὶ φίλοι » σπουδάσατε. » Καὶ γὰρ (1756) » ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς Κύριον πλάγησιν. » Κάντες ὅθεν τοίνυν τοὺς εὐρισκαμένους ἔχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἢ τινος ἁγίου » δεινὰς τιμωρίας » καὶ κολάσεις κατέβηκεν ὁ ἀλάστορ καὶ αἰμοβόρος. Καὶ οὕτω κρεωκοπούμενοι » καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ καταθύμενοι διεφθείροντο πανταχοῦ οἱ θεοσβείαι, » καὶ πολλοὺς ἐνδόξους » καὶ περὶ πάντας παρῆδωκεν.

(23) Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἀπειδῶς καὶ ἀπανθρώπως » διεπράττετο· κατὰ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ [τῶν] εὐπορωτέρων ἄλλην πονηρὰν ἐπινόουν » ὁ πονηρὸς καὶ παμμήχανος ἐξευρίσκει· βουλόμενος » γὰρ αὐτοὺς ἔλαττειν καὶ πίνητας ἀπεργάσασθαι, τί ποιεῖ; Αἰτίαις » αὐτοὺς ἀφύκτοις καὶ ἐγκλήμασι περιβάλλει », προφασίζόμενος προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἵνα τῷ δέει τῶν ἐγκλημάτων πᾶσαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ἀναλογίσωσιν ὑπὲρ τῆς » ἐκείθεν σωτηρίας. Ἔστιν ὅτε » [δὲ] καὶ συνεβάζε » καθ' ὧν τινων ἀνδρικωτέρων ἢ [εὐφροσυνωτέρων], βασιλάνων τῆς εὐανδρίας ἢ) εὐφύτας αὐτῶν » τινῶν D μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξόρυττεν, ἄλλων δὲ τὰ μέλη ἡκρωτηρίαζεν », ἑτέροις δεσμοῖς κατέχων, μεθ' ἡμέ-

ribus in picturis servatas esse comperimus. »

Idem testantur oculi, magistri fallere nescii, cla-
reque ostendit longum temporis spatium, necnon
sacra vasa numero infinita a piis viris primitus
facta et consecrata. Item etiam ipsae naves augus-
tas sanctorum Evangeliorum imagines deforis præ-
ferentes ploeque cunctorum Adellum cultu honoratae,
sicut et venerabiles columnae solae dictae, et revere-
rendum et sacrosanctum altare sustinentes: nullam
enim aliam ob causam quam ut adorentur, simul
cum crucis imagine illic ab origine pie collocantur.

Verum his omnibus allegatis, bellua nomine
moribusque Leo totis viribus nisus est omnem sa-
cram imaginem evertere et in profundam demer-
gere oblivionem, istiusmodi blasphemias eorum
populo demens ille audente aperte proferre, dicens:
« Sicut ab oculis vestris, fratres, imagines austuli-
mus, ita eas a cordibus vestris, tanquam Dei fa-
muli et amici, auferre festinate. » — (« Stultus
enim satius loquatur, et cor ejus inania meditabitur,
ut perficiat iniquitatem et loquatur ad Dominum
fraudulenter. ») Exinde Christi vel sancti alienius
imagines habere repertos duris suppliciis et morte
damnavat arrogans et sanguinem sitiens tyrannus.
Et sic crudeliter quotidie trucidabantur viri pii,
nobiles illuresque; monachos etiam morti tra-
didit.

perίφανεις πεφόνευκεν, μοναχοὺς τε ὁμοίως τῷ θα-

Ita quidem erga orthodoxos immitem imma-
nemque se praebebat, adversus magnates vero ac
ditiores aliam pessimam inventionem callidis ne-
quitiae machinator excogitavit. Illos nempe ad ino-
piam et mendicantiam redigere in animo habens,
quid machinatus est? eos litibus et criminationi-
bus implicat inextricabilibus falsorumque insinuat
delictorum, ut accusationum timore percelli
totam substantiam ad sese exinde expediendum
absumerent. Generosioribus et nobilioribus quibus-
cunque vim inferebat, generositatis eorum et nobili-
tatis inviolata: aliis oculis eruebat, aliorum extremas
corporis partes abscedebat, alios in vinculis detinebat,
quorum aliquos singulis diebus ad mortem mitte-

Variae lectiones et notae.

» καὶ ed. ὅτε καὶ Eus. H. E. vii, 18. » αὐτοῦ add. Eus. » ἀ. δὲ τοῦ Coisl. 310. » μήκιστον τοῦ Id.
» ἔτι καὶ τῶν I. Id. » οὐ μὴν δὲ Vat. Bulg. » τῶν ἀγ. ἔ. om. Coisl. 310. » φέρουσιν παρὰ Χρι-
στιανοῖς τῷ Εὐαγγελίῳ προσκυνούμενοι; (ut ed. pro προσκυνούμενοι;) Coisl. 310. » & Coisl. 310.
» ἡ τούτῳ πρ. P. cod. » ἅμα Vat. Bulg. » καθίστόρητο Vat. Bulg. — sic P. καθιστώντας cod.,
καθιστόρηται ed. » π. τ. παρ. Coisl. 310. » καταστ. Id. » οὐν add. Coisl. 310. » ἡμῶν cod.
bis, secundo loco Coisl. 310. » παριστῆσαι ὁμεις add. ed. et Coisl. 310. » καὶ τοῦ βασιλέως; add. ed.
et Coisl. » φ. καὶ δ. Coisl. 310. » Isa. xlii, 6. » καὶ προσκυνούντας add. C. » τ. καὶ θανάτω
x. Coisl. 310. » κρεωκοπούμενοι Id. » θεοσ. ἀνδρωποι. Καὶ ταῦτα Id. » ἐνδ. καὶ περιδελύπτους ed.
» ἀπαύστως ed. pro ἀπανθρώπως. » ἐπ. τινὰ π. Coisl. 310. εὐρίσκει ed., ἐμνησθέντος Coisl. 310. » γὰρ
post τί Id. » αἰτίαις P. » προσ. com. et P. » οἰκείας Coisl. 310. » Ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ Id. » συν-
εσχιάζε cod. et C. συνεσχεύαζε κατὰ τινων; » καὶ εὐφ. Coisl. 310, 19 εὐφ. — ἡ om. P. et cod. ex
homo. oteleuto. » αὐτῶν cod. et P., αὐτοῖς ed. » καὶ add. Coisl. 310.

bat; inter quos fuit ipse Michael, excubitorum cohortis gerens principatum: apud imperatorem enim calumniam passus fuerat quasi adversus eum conspirasset quem idcirco compedibus vinctum in carcere asservatum tenebat.

Instante autem Salvatoris nostri Natalitii festo noctu, voluit e medio tollere; verum a propria uxore prohibitus, et festi reverentia motus, vivere permisit. Michael carcere detentus, hoc cognito, omnibus consilii participibus secreto indicavit: Nisi custodia eximere me studeatis, omnes vos apud imperatorem deferam. Erat cum ipsis et palatii papias, Michaeli affinis. Ipsi igitur noctu armati sub vestibus gladios ferentes, papia portas aperiente, ac si sacerdotes essent casulis vestiti, ingressi sunt. Imperatore in ecclesiam adveniente, exsiliunt, eumque comprehensum membratim et in frusta secant projectientem sacrilegam animam in palatio in quo prædecessorum imperatorum nullus occisus fuerat prius.

Cæterum eadem hora in carcerem irruentes Michaellem educunt et ad celebritatem inducunt, et pro compedibus devincto tænia imperiali cinctum declarant, adeo ut in eo illud psalmi dictum impleatur: « Ad vesp[er]am commorabitur fletus et ad matutinum lætitia. » Post hæc scelesti cadaver visibus pannis involutum lintri impositum execrandaque illius membra ad insulam Proten dictam efferunt, ubi filios ejus ton dentes, monasticum habitum suscipere coegerunt, unde, nescio quomodo, calamitatem pro tantis malis subeundam damnatos.

Considerandum autem est quomodo aliquam vim habuerint impiorum infamiumque istorum verba, quomodo eorum doctrina aliquam habuerit veritatis speciem, et in cæteris imperii ordinibus omnino servata et agnita fuerit; nunc vero illud nullo modo cognosci potest: simul enim Oriens et Occidens evangelicam apostolicamque sequitur et exsequitur doctrinam, nec unquam in alio imperio ubi sunt Christiani, illegitima, injusta, Deoque infensa, et a Christiana pietate aliena surrexisse reperitur ista hæresis, imo nec apud ipsos,

Α ρας τινὰς τῷ θανάτῳ ὡς παρῆμψε, ἐξ ὧν ὤπηρχε καὶ ὡς Μιχαὴλ ὁ τῆν τοῦ ἐξκουβίτου τάγματος ἀρχὴν διέπων· διεβλήθη ὡς γὰρ τῷ βασιλεὶ ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ἐν εἰρκῇ καὶ πέδαις εἶχε τηρούμενον.

691 (24) Τῆς δὲ ὡς Γενεθλίου τοῦ Σωτήρος ἡμέρας ἐνστάσης τοῦτον ἡβουλήθη νυκτός· ὡς ἀναλεῖν Κωλυθείς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναίκας διὰ τὴν ἑορτήν, εἰσεν αὐτόν· ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκῇ ὧν, τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις ἐμήνυσεν, ὡς εἰ μὴ σπουδάσῃτε ἐξελεῖν με τῆς φυροῦρας, πάντας ὅμεις καταμηνύσω τῷ βασιλεὶ. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου παπίας, συγγενὴς ὧν τοῦ Μιχαὴλ. Οὗτοι, τῇ νυκτὶ ὀπλισθέντες ἐνδοθεν τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντος, ὡς ἱερεῖς μετὰ φελονίων εἰσῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθόντος, εἰσπρόθεσαντες (καὶ ὡς τοῦτον χειρωσάμενοι μεληθδὼν κατέκοψαν, ἀποβρῆξαντα) τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῇ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεδασλευκώτων ἀνῆρητο.

(25) Ἀυτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκῇ ἀπειθόντες, ἐξάγουσι τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσποφόρου στεφφορόν, ὡς κληρωθῆναι ἐπ' αὐτὸν τὸ τοῦ ψαλμικοῦ λόγιον τό· « Ἐσπέρας αὐλισθήσεται κλυθὺς καὶ εἰς τὸ πρὸ ἀγαλλίας. » Μετὰ δὲ ταῦτα βραχίους εὐταλεῖσι περιβαλόντες τὰ τοῦ ἀλιτηρίου μέλη καὶ εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὸ παμμίαν αὐτοῦ σῶμα κατὰ τὴν καλουμένην **692** Πρώτην νῆσον ἐκπέρουσιν καὶ κατορύττουσι· ἐνθα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀποκείραντες μονάσαι παποῖκαςιν, οὐκ οἶδα ἀνθ' οὗτο ταύτην κριβαῖσαν τὴν συμφορὰν ἀντὶ τοσοῦτων κακῶν εἰσδέξασθαι.

(26) Προσεκτεῖν δὲ ὡς εἶγε τινὰ ἰσχυρὸν εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυσσεβῶν τούτων καὶ δυσωνύμων καὶ ἀληθείας ὡς ἐμφασιν τὰ παρ' αὐτῶν δογματιζόμενα, καὶ ταῖς ἄλλαις ἱερarchίαις ὤπηρξεν πού πάντας· πεφυλαγμένα καὶ γινωσκόμενα· νῦν δὲ οὐδαμῶς ἐπιγινώσκων τοῦτο πάρεστιν· ὁμοῦ τε γὰρ ἐφα καὶ ἐσπερία λῆξις τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἀποστολικὸν τοῦτο περιέπονται (175) καὶ διατελοῦσι κήρυγμα καὶ οὐποτε ἐν ἄλλῃ ἔξουσίᾳ, ἐνθα Χριστιανοὶ τὸ θεσμον ἐκείνο, καὶ παράνομον, καὶ τῆς Χριστιανῶν θεοσεβείας ἄλλοτριον παρὰ τοῦ κα-

Variae lectiones et notæ.

τ. δεινὸς ἀναιρεῖ Coisl. 310. καὶ om. ed. διελ.—ἐν om. Id. simile propter initium. Καὶ τὴν Γενέθλιον τοῦ Σωτήρος ἐνστάσαν ἐκδεχόμενος διελθεῖν, καὶ οὕτως αὐτὸν διαχειρίσασθαι, ἀλλὰ γε θεῖα φήφα καὶ δορυφόρων ἔλπει κρουρηγθεὶς αὐτὸς ἐνδίκως, μέσον τοῦ θείου ναοῦ τὴν πολλοῦς ναοῦ καὶ ψυχὰς καὶ σώματα ἅπαν ἀτιμάσαντα φ. ἀποβρῆξας, εὐθὺς ἐπινοσμεῖται τῷ τῆς βασιλείας διαδήματι δεσπότης ὡς ἐν ἐλπίσιν ὧν τῆς ζωῆς τὴν στέρσιν ὀνομαίνει, στεφφορός ἀντὶ δεσποφόρου καθίσταται. Οὕτως οὖν καταστρέφει τὴν βίβλην αὐτοῦ καὶ βαρβαρώδη βίον, καὶ τὴν ἀνόσιον καὶ παμπόνηρον φ. ἀποβρῆγνυσιν ἐν Coisl. 310 et 134. ἡμῶν ahd. ed. sed om. etiam C; loco ἡμέρας· Leo. — σ. τοῖς μετ' αὐτοῦ ed. sed Leo ut cod. νυκτὶ cod. et ed. καὶ — ἀποβρῆξαντα om. ed. ἀνῆρηται, γενόμενος πολυστόμων μαχαίρας· ἔργον πικρὸν καὶ ἀλῆθρινον, τῆς αἰσχρῆς καὶ βδελυρᾶς ζωῆς δεχέται τὴν περὶ αὐτὸν καὶ δίκην τὸν τεταλμημένον εἰσπράττεται παράδοξον καὶ ἐξαισιον ἐν τόποις οὓς καὶ ζῶν ὁ ἐξάγιος καὶ τρισάθλιος κακὸς ἰδεθῆλωςεν· καὶ σφραγίζομενος αἰσχυρῶς τῷ λουτρῷ (λύθρῳ) τῶν ἐναγῶν αἱμάτων ὁ πολλῶν αἱμάτων Χριστιανῶν ἐμφορηθείς ἐγράψεν Coisl. Ps. xlix, 6. περιβλήθην καὶ ἀκατίῳ μικρῷ εἰς τοῦτο εὐτρεπισθῆναι ἐμβαλλεται τὸ π. καὶ ἀκάθαρτον ἀ. σ. καὶ x. τὴν (α') ἀ. v. καὶ κατορύττεται, οὐκ Coisl. τὸ — σῶμα—τὰ μέλη Leo; κριθ. cod. et P. καταxp. ed., κατακριθείσα Coisl. 310 sc. τὴν Πρώτην. σ. ἀ. τ. x. i. P. et cod. σ. τος. x. ὑποδ. ed. τ. i. cod. et P. i. t. ed. δυσμενῶν Coisl. 310. καὶ ἀλ. ἐναύγαμα τι ἐν τοῖς παρ' ἀ. δογματιζόμενοι; ἀμυδρῶς πως· ἐπέρετο Coisl. — κτίς. ed. ὡς δ. τ. καὶ ἀπ. ed. sic cod. et P. περιέποντες δ. ed. καὶ ὅπου τε ἐν P. cod. sic cod. et P. ix 6. ed.

ταλμδάνεται θεοστυγὲς δόγμα, οὐδὲ, ὅσον εἰς μνή-
μην ἀφίχθαι τῶν πονηρῶν καὶ μυστρῶν συνταγμα-
των, ἀλλ' ἢ μόνον κατὰ τὴν δούλην ταύτην καὶ
ἡυδαποδοσιμένην καὶ τὰ θεῖα κατ' ἐξουσίαν παίζου-
σαν, ἐν ᾗ τὸ ἐμπαθὲς καὶ πρόβουλον τὸ πρὸ γῆν
στρεφόμενον καὶ λυσπώμενον γῆινον καὶ ἀλαζονικόν
καὶ ὑπερήφανον πρυτανεύει φρόνημα, ἐνθα τὸ φίλ-
αυτὸν, τὸ φιλαρχον⁷³, τὸ φιλήδονον, τὸ φιλόδοξον⁷⁴,
ἡ πάντων καταθύμιος⁷⁵ ἀπόλαυσις, τὸ πάντων
ἐθέλειν ἀρχειν καὶ μηδὲ πρὸς αὐτοῦ θεοῦ ἀρχεσθαι
καὶ ἡ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης⁷⁶ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αἰ-
σχύνης κτήσεις καὶ περιποιήσεις· ἐνθεν⁷⁷ ἡ κατὰ τοῦ
θεοῦ καὶ τῶν ἀγίων ὑδρις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁ
διωγμὸς· ἐντεῦθεν κατακυριεύοντων ἡ τυραννοῦ-
μενων τὸ ὑπήκοον, τοῖς ἐκείνων⁷⁸ δόγμασι καὶ θε-
λήμασι ὑποκύπτειν ἐκδιάζεται, ὧν ἐνεκεν τὸ ἐμψυ-
χον κεχάλευται· καὶ ἐσχεδίασται⁷⁹ ὅπλον, ὁχήματι
μὲν τοῦ σωματοφυλακτεῖν⁸⁰ ἡθροισμένον, ταῖς δὲ⁸¹
ἀληθείαις τοῦ ἐκπορεύειν τὴν Ἐκκλησίαν [Χριστοῦ]
καὶ λητίζειν ἐπινενοημένον, προφάσει τοῦ συμπε-
ριγράφεσθαι τὴν Χριστοῦ θεότητα ἐν τῇ εἰκόνι
παραληρούντες· **693** ὥς εἰ τις καὶ τὸ ἡλιακὸν
τοῦτο δὴ καὶ⁸² δισκοειδὲς σῶμα γεγραμμένον ἐν
τινὶ τόπῳ, καθὼς ἐν τισὶν ὁρᾶται γινόμενον, ὑπο-
δειξείν⁸³, ἐδογματίσειεν ἂν καὶ τὴν τοῦ φωτὸς οὐσίαν
καὶ αὐτὴν συγγράφεσθαι καὶ περιγράφεσθαι⁸⁴· ἢ
πάντως· ἐκ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀποτείμενασθαι· ἢ πάλιν
ἀκτίνα ἡλίου⁸⁵ πρὸς δένδρον προσβάλλουσας ἰδοί,
εἰ ἐκτεμηθεῖ τὸ δένδρον⁸⁶, συνεκκοπήσεσθαι καὶ
τὴν ἀκτίνα παραφρόνως ἐνομισθῇ. Καὶ μέντοι καὶ
ἐπὶ πυρὸς καὶ ἄλλων τινῶν διανοηθήσονται, ὅτι ἐν-
δίκως παρὰ παιδῶν παιζόντων παιχθήσονται φρο-
νοῦντες ἀσυνετώτερα. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν εἰρημένων
οὕτε γίνεσθαι οὕτε ὁρᾶσθαι πέφυκα οὕτε μὴ λέγε-
σθαι χώραν ἔξει⁸⁷, πόσω μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀπορρήτου
καὶ θείας φύσεως ἢ ἐπὶ τῆς ἀφράστου καὶ ἀνερημη-
νύτου Χριστοῦ οἰκονομίας ταῦτα λέγειν ἢ ἐνοεῖν
ἀδύνατα καὶ ἀνεπιχείρητα· οὐδὲ⁸⁸ σαρκούμενος ἢ
πάσχων ὑπὲρ ἡμῶν, τῷ σώματι τοῦτο⁸⁹ πέπονθε·
ἐπὶ οὕτω γε καὶ εἰ ἀνθρώπος τὸ⁹⁰ καθ' ἡμᾶς εἰκο-
νίζοι⁹¹ τῷ σώματι, ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν συνεικο-
νίζεσθαι ἢ πάντως τεθνῆξαι χωριζομένην⁹²· τί
γὰρ ἔσπερον θάνατος· ἢ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώμα-
τος· ὅθεν ἐν τοῦτοις φαίνονται προδήλως οὐδὲν
ἦττον ἀσεβοῦντες ἢ ἀμαθαίνοντες· οὐ γὰρ ἰσασιν
ὅσον γραπτοῦ καὶ περιγραφτοῦ τοῦ τε γράφειν καὶ
περιγράφειν τὸ ἰδίζον καὶ διηλλαγμένον, καὶ διὰ
τοῦτο φανακίζόμενοι ματαιολογοῦσιν. Ποῦ δὲ ὅλος
σῶμα ἀγραφον ἢ ἀπερίγραφον ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος
ἡκουσται· ἢ πῶς ὁ τοῦ σώματος ὁρὸς καὶ λόγος σω-
θήσεται, εἰ μὴ ταῦτα ἔχοι· ὁ τοίνυν μὴ δοξάζων
γράφεσθαι ἢ περιγράφεσθαι τὸν Χριστὸν σώματι, ἢ

A quicunque memorie succurrunt, pessimos scele-
stissimosque populos, nisi tantum apud gentem
hanc servilem, dejectam, ac Deo quantum potest
irridentem, ubi cupiditatibus indulgens, materialia
terrenaque appetens, humi reptans, superbusque et
arrogans regnat spiritus, ubi amor sui ipsius,
amor dominationis voluptatumque et honorum,
ubi omnibus indulgent libidinibus, omnibus vol-
unt imperare nec ipsi Deo subiacere, et humanam
gloriam, seu potius ignominiam, acquirere nituntur.
Inde adversus Deum et sancta contumeliae, et Ecce-
siae persecutio; inde victa perdomitaque voluntas,
illorum subiacere cogitur dogmatibus ac voluntati-
bus, propter quae terribilia fabricaverunt et appro-
peraverunt arma, in specie quidem pro custodia
corporum collecta, revera autem comparata ad
vastandam spoliandamque ecclesiam, stulte præ-
textentes Christi divinitatem in imagine circumscribi.
Perinde ac si quis solare hoc et disco simile corpus in
aliquo loco descriptum, sicut in quibusdam videtur,
ostendendo, contenderet lucis essentiam ac splendor-
em conscribi et circumscribi, aut a sole lumen ab-
scidi; veladium solis ad arborem reperiendum vi-
dens, succisa arbore simul et radium conscindi dement-
er arbitraretur. Et sic tamen de igne ac de quibus-
dam aliis opinabuntur, ut merito a pueris nugantibus
illudantur tanquam imprudentiora sentientes. Si
enim ita de præfatis nec fieri, nec videri, nec etiam
dici potest, quanto magis de ineffabili divinaque
C natura aut de inenarrabili inexplicabilique Christi
œconomia talia dicere aut cogitare omnino impos-
sibile est. Neque enim, incarnatus est pro nobis
patiens, corpore hoc fictitio passus est; alioquin si
quis nos corpore representaret, simul et animam
representari oporteret, vel, anima separata, essemus
mortui: quid enim aliud mors quam separatio
animæ a corpore? Unde in hoc manifeste patent im-
pii periter et ignari: quippe qui nesciunt quantum
descriptum a circumscripto et describere a circum-
scribendo distet ac discrepet, ideoque decepti vana
effutiant. Porro ubi unquam auditum est corpus
describi et circumscribi non posse? aut quomodo
corporis natura et ratio servabitur si huiusmodi
non gaudet proprietatibus? Qui igitur Christum
corpore describi aut circumscribi negat, vel quid
sit corpus ignorat, proindeque rectam non habet
opinionem; vel corpus cognoscens animæ naturam
non servat integram. Qui ergo confitetur Christum
assumpsisse corpus corpori nostro simile, cum hoc
nostrum describi et circumscribi queat, necessario et
Christi corpus describi et circumscribi posse confite-
bitur: si non posterius, ergo nec prius concedet,

Variae lectiones et notæ.

⁷³ πρ. τῶν π. γῆν στρεφόμενον καὶ λυσπώμενον ed. ⁷⁴ τὸ φιλαρχον, τὸ φιλαυτον C. 310. ⁷⁵ ἢ κενό-
δοξον add. C. 310. ⁷⁶ καταθυμίων ed. ⁷⁷ δ. ἀ. μ. ε. Ced. 310. ⁷⁸ ἐντεῦθεν id. ⁷⁹ τοῖς ἐκτεθέν δ. id.
⁸⁰ ἐσχεδίαστο id. ⁸¹ σωματοφυλακτὴν P. cod. et præcedenti σχημ. ⁸² δὲ om. Coisl. 310. ⁸³ δὴ τ. ed. τουτοῦ?
διὰ τ. Coisl. 310. ⁸⁴ ὑποδείξας? ⁸⁵ καὶ π. om. Coisl. 310. ⁸⁶ sic cod. et P. ἢ ἐπὶ τοῦ δένδρου ed. ⁸⁷ ἢ δὲ
ἐ. δὲ cod., ἢ δὲ εἰ ἐκτ. τὸ δ. σ. P. ἰδοί, ἐντ. δὲ τὸ θ. συνεγκ. ed. ⁸⁸ ἐξῆν cod., ἐξεν P. ⁸⁹ γὰρ add. ed.
⁹⁰ τοῦτο P. τοῦτων τ. C. ⁹¹ τῶν x. ἢ. εἰκονίζοι τ. σ. ed. τὸ x. ἢ. ε. σ. P. ⁹² sic. Coisl. 310. ⁹³ χωρι-
ζομένων ed. χωρίζοι. cod. χωριζόμενον Coisl. 310.

quod irrationabile ac ridiculum foret. Nos igitur non circumscribimus, sed describimus.

παράτεται. Ὁ γοῦν ὁμολογῶν σῶμα τὸν Χριστὸν ἀναιχληφέναι ὅποιον τὸ ἡμέτερον, τοῦτο δὲ " γράπτειν καὶ περιγράφειν, [ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα γράπτειν καὶ περιγράφειν] (176) εἶναι συνομολογήσειεν· εἰ δὲ " τὸ δεύτερον οὐ διδωσιν ", οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄρα, δ 694 πάντῃ " ἄλογον καὶ καταγέλαστον. Οὐ περιγράφωμεν " οὐν ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφωμεν.

Effugiant miserialiud adhuc absurdius : quem enim circumscribi posse negant, nescio quomodo imagine circumscribi simpliciores nesciunt. Si vero Christum imagine non esse representandum rursus effugiant, circum illos paulo ore hiat gurgus magistrorum eorum, Manetis, Valentini et Marcionis : nam specie et phantasia incarnatum esse Verbum Dei arbitantes, haud minus blasphemum diaboli ore transiguntur, qui adversus omnia Dei decreta insurgere non erubescunt, et quidem quinnam Accusatores eorum qui laudantur, tenebrosi contra lucem, contra sapientiam ignari, ingratis creaturæ contra vocem divinam.

CCLXIII. Regnum Michaelis Amorei.

Post hunc perfidum Leonem imperavit Michael Balbus Amoreus annos 8, menses 9, et mortuus est ex dysuria cum vehementissimo renum dolore. Hic nonnihil de malitia quæ animam ejus pridem occuparat remittens, quantum videlicet in ergastulis poenis et exilio constitutis libertatem relaxationemque fictam somnariæ licuit, impii prædecessorissui infestam Deo fovebat mentem ; pari namque gravis hæreseos detinebatur unco, ex animi stupiditate et ignorantia. Unde silentio habito : « Qui ante nos, inquit, ecclesiasticorum dogmatum leges et statuta perscrutati sunt, de iis examinabuntur, sive in bonum, sive in malum statuerunt; nos in quo Ecclesiam procedentem invenimus, in hoc et perseverandum decernimus.

Erat porro illi filius ex Euphrosyna, nomine Theophilus, quem in Magna ecclesia coronavit. Decrevit autem ut nullum habere liceret sermonem de imaginibus, sed procul abiret ac recederet synodus Constantini atque Tarasii necnon synodus convocata sub Leone de hujusmodi questionibus, et profundum de imaginibus servaretur silentium.

Varia lectiones et notæ.

" ψυχὴ cod. " χάρις γρ. " καὶ add. Coisl. 310. " sic cod. et P. δώσει ed. " παντὶ ἄλ. κατ. Coisl. 310. " περιγράφωμεν—γράφωμεν καὶ x. of Id. " αὐτοῖς μέγας περιχερηνέναι Id. " sic cod. et C. σεσαρχώσθαι ed. " τῆς προτέρας ψευδοῦς βλασφημίας Coisl. 310. " οἰκουμένην Id. " οὐ add. C. " θεολόγον γλωτταν Coisl. 310. " 820. " M. δ. A. C. τῷ "στις" ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ως" ed. " δ. Tr. om. Coisl. 310. " καὶ add. Id. " τῶν v. ἀρρώστιας τε καὶ δ. Id. τῶν v. σ. δ. τῶν v. ed. Leo. " προκατῃ. Leo. C. " ποινὰς Leo. " ἀ. ἀμφιβλήτρω περιπαρεῖς τῆς δ. ἀ. ἰχθύος δίκην τοῖς τῶν δ. σαβόροις καὶ αὐθέντιν ἀπέθανεν ἐξ ἀκροτάτης ἀδελτερίας τε καὶ ἀλογίας · ἀμύτης γὰρ σφόδρα καὶ ἀπαίδευτος ἐτύγχανεν · ἀμαθίαν γὰρ ἐκ πατρὸς ἀλογίας καὶ ἀπειροκαχλίας ὑπερβίβανθιν εὐδὲν κληρωσάμενος ἔθεν ἐπὶ λαοῦ δημηγορήσας φησὶν Coisl. 310. " σιλέντιον Leo. " οὐν Id. " sic cod. C. et Leo. τὸν ἐκκλ. θεσμὸν ; θ. τε καὶ x. καὶ om. Coisl. 310. δ. θ. τε καὶ x. καὶ om. ed. " δ. αὐτοῖς π. Coisl. 310. " ἡ καλῶς Id. " ἡμεῖς — βελίζουσιν om. Id. " διαφυλάττειν C. Leo. " Τοῦτο δὲ ἀκριβοῦντες διαθεβαοῦμεν ὥς μὴ θαρραίνῃ τινὰ κατ' εἰκόνας ἢ ὑπὲρ εἰκόνας παρρησίᾳ κινεῖν τὴν γλῶτταν, ἀλλ' ἐκ ποδῶν ἵστω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ C. " κροτήσας Id.

δὲ τι ἐστὶ σῶμα οὐκ ἔγνω, ἐξ οὗ μὴδὲ δόξαν ὀρθὴν κίχτηται, ἢ γνοῦς σῶμα καὶ ψυχὴν " σώζεσθαι ἀναιχληφέναι ὅποιον τὸ ἡμέτερον, τοῦτο δὲ " γράπτειν καὶ περιγράφειν (176) εἶναι συνομολογήσειεν· εἰ δὲ " τὸ δεύτερον οὐ διδωσιν ", οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄρα, δ 694 πάντῃ " ἄλογον καὶ καταγέλαστον. Οὐ περιγράφωμεν " οὐν ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφωμεν.

B ΣΓ. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Ἀμορείου.

" Μετὰ δὲ τούτον δόλῳν Λέοντα ἔδασκευσε Μιχαήλ ὁ Τραυλὸς " ὁ Ἀμορεῖος ἔτη 8, μῆνας 9, καὶ ἀπέθανεν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς σφοδρωτάτης ἀλγυθόνης τῶν νεφρῶν " δ. μικρὸν τι τῆς προκατασχούσης " κακίας ὑπενδούς ὅσον τοὺς ἐν εἰρκταῖς, καὶ πόνους " καὶ ἐξορίας ἐλευθερίαν τε καὶ ἀνεσιν ἐνερπώδῃ φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δυσωνύμου καὶ δασυτεβοῦς ὑπεβάλαιπε θεοστυγῆς φρόνημα, καὶ ὁμοίως τῷ αὐτῷ περιπαρῇ " τῆς δεινῆς αἰρέσεως; ἀγίστρω ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαιδευσίας. " Ὅθεν ἐπὶ σιλέντιον " ἔφη · " Οἱ 695 μὲν " πρὸ ἡμῶν ἐρευνήσάμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν " θεσμῶν τε καὶ κανόνων καὶ δογμάτων " τὴν ἀκριβοῖαν, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθῆσθαι λόγον, εἰ " καλῶς ἡ κακῶς ἰδέσθαισιν " ἡμεῖς " δὲ ἐν ᾧ εὐρομεν τὴν Ἐκκλησίαν βαλίζουσιν, ἐν τούτῳ καὶ διαμένειν " προκρίνομεν.

(2) " Ἦν δὲ " αὐτῷ καὶς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι θεόφιλος, ὃν καὶ ἔσταφεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· ἰδέσθαι δὲ ὥς μὴ ἔχειν τινὰ ἐπ' ἀδείας κινεῖν λόγον περὶ εἰκόνας, ἀλλ' ἐκ ποδῶν γενέσθω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ Κωνσταντινίου σύνοδος καὶ ἡ Ταρσίου καὶ ἡ νῦν ἐπὶ Λέοντος γενομένη " περὶ τῶν τοιοῦτων ζητημάτων καὶ σιγῇ βαθεῖα τῆς τῶν εἰκόνας μνήμης γενέσθω.

“(3) Ἐφ’ οὗ Θωμᾶς ὁ ἀνάρτης, τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρας ἤδη καὶ λαὸν ἀγυρτώδη καὶ ἐπιμικτον συλλεξάμενος καὶ ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τῷ Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας παρ’ Ἀζίαν ἐφεύμενος· ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὁρμώμενος, δυσγενὴς τε καὶ ἀφανὴς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν μετονομάσας καὶ υἱὸν Εἰρήνης τῆς βασιλείας· κἀνευθεν πολλοὺς τῶν Βαρβάρων καὶ Χριστιανῶν ἀπατήσας καὶ λαὸν ἀπειρον ἐκ διαφόρων ἔθνων συναθροίσας ἐπὶ τῇ Κωνσταντίνου πόλει ἐπήγε· ἐν ὅλῳ βαρεὶ καὶ στόλῳ μεγάλῳ, καθάπερ τι θηρίον ἀλλόκοτον καὶ πολύμορφον, ποικίλον τε καὶ πολυκέφαλον, τὰ παλαιοῦ γέννη τῶν ἔθνων συναθροίσας, καὶ οἱ αἱ ἄλλοι Σαναχερίμ κατὰ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ καθοπλισάμενος ἐμεγαλῶχει τῶν ἐπομένων τῷ πλῆθει καὶ κατηλαζονεύετο, μὴ πάμπαν, ὡς εἰκαζε, νόσας, ὅτι οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ 696 γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλῆθει ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ψευδής ἵππος εἰς σωτηρίαν· καὶ Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἔθνων, καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἡ πόλις (1766) οὐκ εἶχεν Ἐζεκιᾶν, εὐσεβὴ φημί καὶ ἐνάρτεον βασιλεῖα, ἀλλ’ οὐ παρέιδεν ὁ τοῦ παντός πρύτανις καὶ φιλόδωρος Κύριος πολιόρκουμένην τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἀλλ’ ἔνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, ἔφη καὶ τότε Νῦν ἀναστήσομαι καὶ ὑπερασπίω τῆς πόλεως μου καὶ τοῦ λαοῦ μου, οὐ Δι’ ἐμὲ καὶ διὰ Δαυὶδ, τὸν δοῦλόν μου, ὡς τότε καὶ νῦν φησι, ἀλλὰ Δι’ ἐμὲ καὶ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ φύοντα ἔμνην.

(4) Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀχαάβ, τοῦ Σύρου πολλὰς μυριάδας κατ’ αὐτοῦ συνεληχότος καὶ βρανθυομένου καὶ λέγοντος· Ἐλ ἐκποιήσι Σαμαρεία παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς πειροῖς μου, διέλυσε φράδως εὐθὺς τοῦ τρισαβίου βασιλεῖος ὁ φιλοεικτιρμὸν Θεός· τὸ δέος, Ἰδοὺ, λέγων, ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας σου, καὶ γινώσῃ ὅτι ἐγὼ Κύριος· ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ δὴ παραυτίκα δίδειχε τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἰδίαν ἰσχύον καὶ τὸν Δαυὶδ ἀληθεύοντα· Κύριος κραταίως καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ. Τῆς γὰρ συμπολοῦς γενομένης, δύο καὶ δέκα τῶν ἀντιπάλων

A Adversus eum Thomas quidam rebellis ex Orientalibus partibus arma suscepit, et permixta humilique plebe collecta et secum ducta, contra Byzantium movit imperium affectans quamvis tantae dignitati impar. Ditionem Romanam deserens, ipse obscuro et ignobili loco natus, ad partes Syriae se contulerat, Constantinum se ipsum nominans et imperatricis Irenes filium: ex quo, multis tam Barbaris quam Christianis seductis, magnamque multitudinem ex variis gentibus collectam secum trahens, Cpolim petiit cum exercitu valido et magna classe, quasi bellum monstrosum et multiformi, varioque et multiplici, diversis gentium generibus adonatis, et ipse quasi alter Sennacherib adversus novam Hierosolimam armatus, sequentium multitudinis gloriabatur et superbiebat, minime, ut decet, repulans quia, Non salvatur rex per multam virtutem, et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suae, et fallax equus ad salutem; et: Dominus dissipat consilia gentium; et reliqua. Quamquam enim plerumque civitas non habebat Ezechiam, imperatorem scilicet pium et virtute praeditum, non tamen Rex omnium et misericors Dominus civitatem suam populumque suum deserebat obsessum, sed propter miseriam inopum et gemitum pauperum: dixit etiam tunc: Exsurgam et protegam urbem meam populumque meum; non addit nunc sicut et tunc: Propter me et propter David servum meum, sed: Propter me, et propter natum ex semine David Filium meum, et propter novam Jerusalem quam elegi.

C Υἱὸν μου καὶ διὰ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐξελε-

Etenim sub impio Achab, cum Syrus multis myriadibus adversus eum congregatis gloriabundus diceret: Si suffecerit Samaria toti multitudini pedibusque meis; facile brevique miserrimi regis formidinem misericors Dominus solvit dicens: Ecce ego tradam eum in manu tuae hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Quod factum est, et confestim tum indigenis, tum extraneis, ostendit suam virtutem et veritatem Davidici hujus effati: Dominus fortis et potens, Dominus potens in praelio. Commissa enim pugna, centum et viginti hostium millia Israel prostravit. Ut autem hi et illi seirent

Variae lectiones et notae.

822. ex add. C. Leo. προσυλλ. ed. πανούργως add. Coisl. 310. γένει ed. γε τοὺς Coisl. 310. β. κατὰ Leo. ἐπὶ τῇ K. C. Leo. ἐπήγε om. Coisl. 310. ἀθροίσας ed. καὶ ἀνελήμμενος add. Coisl. 310. ἐξοικλ. Id. τῷ πλ. τῶν ἐπ. Id. ἐν κατὰ πολλὴν ἀδελτερίαν δε οὐ Id. Ps. xciii, 16. α. φ. Coisl. 310. Ps. xciii, 10. σωτ. ἐν δε πλῆθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται· καὶ Κύριος Coisl. 310. ὁδὸν ἀφεται δὲ λογισμοὺς λαῶν καὶ ἀφεται βουλὰς ἀρχόντων· ἡ δὲ βουλὴ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, et Id. φησὶ om. Coisl. 310. τί ποῦ διὰ τῆς τοῦ κρατούντος πολλῆς ἀγνοίας καὶ ἀπροσεξίας πεφανακισμένην τε καὶ διεφθαρμένην γνῶμην τε καὶ πίστιν Id. περιεῖδεν Id. πολιτορροπούμενον τὸν λ. Ps. vii, 5. IV Reg. xi, 6. πού πάντως Coisl. 310. ὅπερ add. Coisl. 310. π. ταύτης Id. λαοῦ, οὐ ed. διὰ om. P. ὅπερ τ. καὶ νῦν φ. ed. καθὼς εἰρημνί τινι ταῦτα πρὸ τῆς ἐνάρτου οἰκονομίας Coisl. 310. x. i. σηνακαῦτα πρὸ τῆς i. d. 154. φύοντα Δ. Coisl. 310. III Reg. xi, 10. Et i. (p̄d̄ = ἀρχίζει, πληροφωρῆσι) ὁ χεὺς Σαμαρείας. ταῖς βραβί C. et cod. LXX δι’ ἑνὶ αἰνῷ τ. ἀλώπεξ· δι’ ἑνὶ αἰνῷ. φάσκων add. C. om. λέγων. σήμερον III Reg. xi, 13, om. τὰς. δ. καὶ τοῖς ed. γένηθεν καὶ τοῖς Coisl. 310. δ. τοῖς, x. i. λ. P. cod. τὸν ἱεροφάτην ἀλ. C. Ps. xciii, 8. γεγεννημένης C.

Dei esse hanc plagam, eorum qui in quamdam su-
gerant civitatem murus cadens viginti septem millia
oppressit.

Illa igitur Syri et Armenii insolentia elatus et
tumefactus Thomas, Constantini vel potius Dei ci-
vitatem depopulabatur unius anni spatio, civibus
interim optimo instructos ordine fortiter obsistere
paratis, sive tutando forent urbis moenia, sive na-
vali praelio decertandum. Naves enim obsidentium
plurimas incenderunt et eorum agmina in fugam
verterunt. Ipse vero, prae rerum angustia, urbe de-
relieta, in Thraciam recessit vastitatem illaturus.
Illam igitur depredatus modice, nec ut sperabat,
sed ut divina Providentia permittebat propter pec-
cata nostra, nihil amplius perfecit eorum quae ex-
spectabat: siquidem non solum adverso casu ever-
sum periiit quod tanta cura appetebat, sed etiam
qua pollere videbatur ac ducebatur gloria et poten-
tia fere spoliatus omninoque orbatus fuit.

Etenim cives, ut dictum est, generose et acriter
reluctantes vi et auxilio Omnipotentis, et cum
tanta spe de moribus terrae et mari pugnantes
streoue ac fortiter, fere penitus putridos illius fa-
stus diluerunt: illis enim propugnaculis, de quibus
nimia demens confidentia gloriabatur et superbie-
bat, plurimis scilicet ejus navibus exustis, delectis-
que hostium viris ac ducibus devictis, vertigo et
magna agritudo mobilissimum levissimumque Tho-
mam corripuit; quin etiam artificiosas multaque
industria excogitatas, quas inexpugnabiles arbitra-
batur et capta difficillimas, facile destruxerunt pe-
nitiusque diruerunt. Et sic «domus quidem David,»
Christi videlicet civitas ibat «semper seipsa robu-
stior, domus autem Saul,» hostium scilicet caterva,
ibat «decrescens quotidie realiter, et Deus glorifi-
cabatur, et videre erat manifeste in ipso vere adim-
pletum illud sacrum oraculum: «Destruixisti omnes
sepos ejus, posuisti firmamentum ejus formidinem,»
et reliqua psalmi. Unde urbis incolae cantabant:
«Hi in equis, et hi in equis,» et reliqua
psalmi.

Ac divinus sermo illis promptam citatissimum-
que ipsorum inimici casum quam opportune pro-

λων μυριάδας ὁ Ἰσραὴλ κατηχόντιν ^α. Ἴνα δὲ
κἀκεῖνοι καὶ οὗτοι μάθωσιν ὡς θεήλατος ἡ πληγὴ,
τῶν διαφευγόντων εἰς τινὰ πόλιν καταπαθὼν τὸ
τεῖχος κατέχωσε χιλιάδας κ'.

697 (5) Ταύτη τοῖνον ^α τῇ ἀλαζονείᾳ τοῦ Σύρου
καὶ τοῦ Ἀσσυρίου χρησάμενος καὶ ὁ ματαιόφρων
Θωμᾶς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μᾶλλον δὲ Θεου πό-
λιν, ἐφ' ἕνα χρόνον ἐπόρθει, τῶν πολιτῶν γεν-
ναίως ^β ἀντιπατατατόμενων καὶ τειχομαχούντων
καὶ ναυμαχούντων ^γ. γὰρ πλείστας αὐτῶν ναῦς
ἐπορπόλησαν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων αὐτῶν
ἐτροπώσαντο. Ὁ δὲ, ἀμνηνία ληφθεὶς, τὴν πόλιν
ἀφίει ἐπὶ τὴν Θράκην ἐχώρει ^δ, ταύτην ληϊζόμενος·
λαφυραγωγῆσας οὖν αὐτὴν μετρίως, ἀλλ' οὐχ ὡς
ἠλπίζεν, ἀλλ' ὡς ἡ θεία Πρόνοια παρεχώρει ^ε διὰ τὰς
ἀμαρτίας ἡμῶν, οὐδὲν πλεον ἤνυσεν ὡν προσεδόκασεν
καὶ τοῖνον οὐ μόνον εἰς ἐναντίωσιν αὐτῷ παρέστη ^ς καὶ
περιετράπη, καὶ παρέδθη ^ζ τὸ σπουδαῖσμα, ἀλλὰ
γε καὶ ἑπερ ^η ἔχτειν ἐδόκει ^θ καὶ κατεφαντάζετο
κλέος καὶ σθένος ἀπεγυμνώθη μικροῦ δεῖν καὶ διδ-
λωλεν ^ι.

(6) Οἱ γὰρ τοὶ ^α πολῖται, ὡς εἰρηται ^β, γενναίως
τε καὶ σφοδρῶς ἀντιπαταταζάμενοι ^γ τῇ βοήθῃ καὶ
συμμαχίᾳ τοῦ κρείττονος καὶ μετὰ τοιαύτης ἐλπί-
δος τειχομαχούντες ^δ, καὶ πεζομαχούντες, καὶ
ναυμαχούντες ἀνδρικῶς καὶ καρτερῶς ^ε, ἅπαν ^ς
σχεδὸν τὸ σαρὸν αὐτοῦ φρούραγμα κατέλυσαν· τὰ
γὰρ θυρώματα, ἐφ' ὧν ^ζ πεπορθῶς ἀνοήτως ἄγαν
ἐνηδρύνετο καὶ κατεβρασύνετο, τὰς ναῦς αὐτοῦ
λέγω ^η τὰς πλείστας πυρπολήσαντες καὶ τοὺς λογά-
δας τῶν πολεμίων καὶ στρατοπεδάρχας τροπώσα-
μενοι, σκοποδινία πολλὴ καὶ ἀμνηνία περιέχευε τὸν
ἐόρπιστον καὶ κουφώτατον Θωμᾶν· ναὶ μὲν ἀλλὰ
καὶ τὰς πολυμηχανούς αὐτοῦ ^θ καὶ πολυτρόπως ^ι
ἐξυρμημένας ἐλεπόκεις πάσας, ἀκαταμάχητους οὖ-
σας ^κ, ὡς ἔμετο, καὶ δυσάλωτους, διάφθειραν ^λ
καὶ κατέλυσαν εὐπειῶς ἄρρηκ. Καὶ οὕτως ^μ· ὁ μὲν
οἶκος Δαυὶδ, ὁ ἦγον ἡ τοῦ ^ν Χριστοῦ πόλις,
ἐ ἐπορεύετο καὶ ἐκρατυοῦτο ^ξ, ὁ δὲ οἶκος Σαουλ,
ἦτοι ^ο τῶν πολεμίων τὸ στήθος, ἐ ἐπορεύετο καὶ
ἠσθένει· τῷ ὄντι, καὶ θεὸς ἐδοξάζετο, καὶ ἦν ἰδεῖν
ἐναργῶς ὄντως ἐπ' αὐτῷ πληρούμενον τὸ ἱερὸν ^π
λόγιον ^ρ· ἐ καθέλειες πάντας τοὺς φραγμούς αὐ-
τοῦ καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ· ἐνθεν τοὶ ^σ καὶ οἱ τῆς
πόλεως ἐψάλλον ^τ· Ὁσεὶ ἐν ἱερμοῖς καὶ οὔτοι ἐν ἱερμοῖς, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ.

(7) Ὁ δὲ θεὸς λόγος ^α παρεγγυόμενος καὶ
προευαγγελισμένος αὐτοῖς· εὐ μάλα τὴν ἀθρόαν καὶ

Variae lectiones et notae.

- ^α κατηχόντησαν C. 310, ἐπάταξεν — ρ' χιλιάδας, III Reg. xx, 29. ^β Ταύτην, τ. τὴν ἀλαζονείαν ed. ταύτ. τ. ἀλαζονί. cod. Τὴν τοῖνον βαρβαρικὴν ὄφρην καὶ ἀλαζονείαν τοῦ τε Ἀσσυρίου καὶ τοῦ Σύρου χ. καὶ θ. δ. μ. καὶ τὴν K. μ. δὲ θ. ἐφ' ἧ. γ. ἐκπορθῆσας καὶ τὴν Θράκην θρώσας καὶ λαφυραγωγῆσας μετρίως καὶ οὐχ ὡς ἐντροπῶν ἀπεκαρῶκε, ἀλλ' ὡς C. ^γ ἀνδρείως δ. C. ἀνδρ. παρὰ. ed. ^δ συνγ. C. ^ε προσεχώρησαν Coisl. 310. ^ς περιστῆ ἰδ. ^ζ τε add. C. ^η ἀπὲς τὸ σπουδαζόμενον C. ^θ δ. C. 310. ^ι δ. γ. C. 310. ^κ διώλεω ed. ^λ τοὶ om. ed. ^μ ὡς δ. om. C. ^ν ἀντιπατατατόμενοι C. ^ξ τ. καὶ ν. καὶ μέγας. π. Coisl. 310, τ. καὶ ν. 150. ^ο καρτερικῶς P. ^π ἀν. δ. γ. τὸ σ. Coisl. 310. ^ρ ἐπ' ἂ C. ^σ λ. δὲ τὰς καὶ ν. Coisl. 310, λ. δὲ τὰς πλείστας ν. 150. — στρατοπεδάρχ. cod. — στρατοπεδάρ-
χων P. — Θωμᾶν om. C. — καὶ μὴν καὶ ἀλλὰ P. ^τ αὐτοῦ post ἐλ. Coisl. 310 et 150. ^τ πολυτρόπως
ed. ^τ δ. καὶ δ. ἔμετο Coisl. 310. ^τ II Reg. iii, 1. ^υ ἦτοι Χριστὸν π. C. ^φ καὶ ἔκρ. — ἐκ. om. P. ex
homoteleuto. ^φ ἦτοι om. ed. ^ψ τὸ ὁσπερ λ. i. ed. καὶ τὸ θ. i. λ. Coisl. 310. ^ψ Ps. lxxix, 40.
^ω αὐτῶν — αὐτῶν δ. διηρηζον (διηρησαν LXX) πάντες, et reliqua; psalmi 42-44 C. ^ω ε. εἰ. C. 150.
^ω Ps. xi, 7. ^ω αὐθ; add. C.

ταχίστην κατέπιπτον τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν, ἀπεκρί-
νατο ³¹ μόνον οὐχὶ λέγων ³²· « Τέκνα ³³, μακρο-
θυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπιβουλῶσαν ὑμῖν
ὀργήν· κατεβίωξε γὰρ σὺ ὁ ³⁴ ἐχθρὸς σου· καὶ ὅψει
αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάξει καὶ ἐπὶ τραχήλου ³⁵
αὐτῶν ἐπιθήσῃ. » — « Θαρσεῖτε ³⁶, τέκνα, καὶ βοη-
σατε πρὸς τὸν Θεόν ³⁷. » — « Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν ³⁸
τὰ ³⁹ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην
μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. »

⁴ (8) Ἐπει οὖν ἀποκαμῶν ὁ τάλας καὶ πεπλανη-
μένος ἀνόνητα ⁵ πολεμῶν καὶ ματαιοπονῶν καὶ
μᾶλα δὴ ἀπογουῶς, ὡς τοῦ σκοποῦ διαμαρτήσας ἐκ
διαμέτρου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ⁶ αὐτῷ κα-
τόπιν προδήλως φερομένων ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ, καὶ
πρὸς τοῦτοις μαθὼν ὡς ⁷ ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ τοὺς
Βουλγάρους εἰς συμμαχίαν κατ' αὐτοῦ προσεκα-
λίστατο, παρικήμα τὴν πόλιν ἔδασας, κατ' αὐτὴν
θᾶτον ὄχετο, οὗς δὴ καὶ μαχασάμενος καὶ πολλοὺς
αὐτῶν διαφθείρας, εἰς Ἀρχαεῖου πόλιν ἔκλυτον ἀσφα-
λίζεται, ὅθεν τὴν κατὰ ⁸ πρόσθεσιν αὐτοῦ ἀσθί-
νειαν καὶ ἐλάττωσιν ὑφορώμενος· ὅθεν οἱ περὶ **639**
αὐτοῦ, αἰσθόμενοι σφαιρότερον τὴν τι δεινὴν οἰκίαν
ἀπάτην καὶ τῆς κενῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν καὶ τὴν
ἐκείνου πλησιάζουσαν παγωλεθρίαν, ἤρξαντο κατὰ
μικρὸν ὑποχωρεῖν καὶ ὑποβρεῖν καὶ ⁹ καταλιμπά-
νειν αὐτὸν ὡς μάταιον καὶ λαοπλάνον.

(9) Ὁ δὲ γὰρ ¹⁰ Μιχαὴλ ταῦτα μεμαθηκὼς ¹¹, αὐ-
τίκα τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως
πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε· καὶ δὴ περικαθίσας βραχύν
τινα καιρὸν καὶ τοῦτον ἀμογητὶ χειρωσάμενος καὶ
τὸν τράχηλον ¹² αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ¹³ συνή-
θειαν πεπατηκὼς καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ ¹⁴ χι-
τρας καὶ πόδας καὶ οὕτως ἀνασκοποῦσας, κατέπαυσε
τὸν ἐν τρισὶν ἡμέραις δι' αὐτοῦ κατάρξαντα καὶ διαρκέσαντα χυλετὸν καὶ δύσοιστον ¹⁵ ἐμφύλιον πόλε-
μον.

¹⁶ (10) Ἀσχολουμένου ¹⁷ δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀν-
επάρτην θωμᾶν καὶ τῇ πρὸς τοῦτον φροντίδι παντὸς
ἄλλου καταπρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία καὶ αἱ
καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρ-
χῆς περιεβέθησαν ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων λα-
δόντων ἀρχὴν ἀρετῆς πρῶτον διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμαρ-
τίας· καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσσείθειαν καὶ
ταπεινοῦν καὶ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν τὰ τῶν Χρι-
στιανῶν πράγματα.

¹⁸ (11) Ἐν τούτοις οὖν ὄντων καὶ οὕτω τῶν
πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ μὲν ἐκ δυσουρίας
καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀληγένης κακῶς ἀπηλλάγη τοῦ
ζῆν, διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

A dicens et prænuntians, quasi respondebat dicens :
« Filii, patienter sustinete iram quæ supervenit
vobis : persecutus est enim te inimicus tuus, sed
cito videbis perditionem ipsius, et super cervicem
ipsius ascendes. » — « Animazquiores estote, filii, et
proclamate ad Dominum ; » — « qui enim induxit vo-
bis mala, Ipse rursus adducet vobis sempiternam
jucunditatem cum salute vestra. »

Defatigatus igitur ille infelix, animo aberrans,
frustra debellans, incassum laborans, omni spe
fractus, utpote a proposito sibi sine ex diametro
deflexus, rebusque suis sese manifeste retro feren-
tibus de die in diem, et insuper compertum habens
Bulgaros a Michaelē adversus ipsum fuisse in auxi-
lium vocatos ; confestim urbe relicta contra eos
processit : quibus pugnatīs multisque eorum cæsis,
in Arcadii urbem refugit, se videlicet infirmiorē
suspiciens et inferiorē ad congregiendum. Unde
illius viri clarius videntes se terribiliter esse de-
ceptos et irrita spe frustratos, et imminere istius
interitum, cæperunt paulatim recedere ac reflere,
ipsumque deserere tanquam fallacem et impostor-
em.

His auditis Michael, urbe egressus, cum exerci-
tus valida manu adversus eum processit ; quem
modico tempore obsessum sine labore cepit ; tum
juxta receptum morem cervicem ejus pedibus cal-
cavit, et pedibus manibusque truncatum palo affixit.
C intestinum difficile et crudele bellum, annis tribus
continuum, hominis perduellis morte conspiciens.

Occupato in hunc modum adversus rebellem
Thomam Michaelē, et aliam omnem curam huic
unice postponente, Creta, Sicilia et insule vocatæ
Cyclades a Romano imperio distractæ sunt ab Afriis
et Arabibus penes quos inde primum, propter pec-
cata populi et impietatem principum, cæpit esse
potestas resque Christianorum eorum manui sub-
esse.

D Rebus in hoc statu positīs, Michael ex dysuria
renumque dolore in cruciatibus vitam finivit. Theo-
philus, filius ejus, post eum cum matre Euphrosyna
suscepit imperium.

Varie lectiones et notæ.

³¹ ἀπεκρίνατο Coisl. 310. ³² λέγω Coisl. 310. ³³ τέκνα—ἐπιθήσῃ Baruch. iv, 25, om. ed. ³⁴ ὁ om. Coisl.
310, γὰρ εἰ σου om. Bar. ³⁵ τὸν τράχηλον Deut. xxiii, 29. ³⁶ θαρσεῖτε Bar. 27. ³⁷ ἵσταται γὰρ ὑμῖν ὁπὸ τοῦ
ἐπαγαγόντος μνητα (Scholion a secunda manu codicis, textui in P. e Barucho insertum ubi ἐπάγοντος ; ut
in cod.) ἡμῖν ed. sed ὑμῖν Bar. 29. ³⁸ τὰ om. Coisl. 310. ³⁹ 823. ⁴ ἀνόνητα C. ἀνονήτως ed. ⁵ αὐτῶν
om. ed. propter sequens αὐτῶν. ⁶ μ. ὡς om. Coisl. 310. ⁷ τὴν x. πρ. ἀσθ. ἁ. C. κατὰ τὴν πρόσθεσιν ἁ.
ἀσθ. ed. ⁸ ὑποχωρεῖν καταλιμπάνοντες Coisl. 310. ⁹ Ὁ δὲ M. καὶ τ. Id. ¹⁰ ὁπὸ τῶν ἰδίων φιλῶν καὶ
συγγενῶν προδοθέντα Scholion ab ed. in textum receptum, in C. ut codicis in textu et in Leone d. est.
¹¹ οὐ καὶ τὸν πρ. x. Coisl. 310. ¹² ἀρχήθεν Id. ¹³ αὐτ. cod. αὐτόν ed. ¹⁴ δύσοιστον cod. δύστηνον
ed. ¹⁵ 823. ¹⁶ 829. ¹⁷ Ἀσγ. — Εὐφροσύνης om. C. 310 et 130 cum in § 1 et c. CCLXIV, 3 in-
tericiuntur, sed cf. præter Leonem etiam Cod. 91, 5 99, 16.

Theophilus regnavit annos 12. Hic novus Balsasar fuit apostata, Deo infensus; sanctarum imaginum contemptor, violator et eversor.

Euphrosyna vero, mater ejus, mittens in omnes regiones, formosas puellas collegit ut earum aliquam Theophilo filio suo desponsaret. Coactis itaque cunctis in palatium, ad triclinium cui nomen Margarites, malum aureum Theophilo tradidit dicens: « Dona illud ei quæ tibi placuerit magis. » Erat porro inter illas nobilis puella, nomine Icasia, formosissima, qua visa Theophilus, ejus delectatus pulchritudine, dixit: « Per mulierem quam multa malaverunt damna! » Illa, pudore perfusa, respondit: « Verum per mulierem scaturiunt meliora. » Ob responsum corde percussus Theophilus, eam quidem dimisit; Theodora vero e Paphlagonia ortæ malum dedit. Coronat autem Theodoram in Sancti Stephani oratorio, ipse simul nuptiales et imperiales coronam accipiens e manu Antonii patriarchæ sancto Pentecostes die, inde ad Magnam ecclesiam processit, muneribus plurimis patriarcham una cum clero et senatu cumulaturus. Prefata porro Icasia, imperii spe frustrata, monasterium ædificavit in quo detonsa vitam contemplativam et philosophicam exerceans, Deoque soli vivens, ad vitæ suæ finem perseveravit, relictis scripto ingenii monumentis pluribus, ut, « Domine, quæ in multis peccatis, » et Magni Sabbati triduum: « Stulte senex, » et alia quædam. Cæterum Euphrosyna, imperatoris mater, palatio sponte deserto, in monasterio cui nomen Gastris vitam egit quietam. Circensibus vero ludis celebratis Leoni Chamædraconi, protovestiario suo, præcepit Theophilus multitudine proferre candelabrum quod in cæde Leonis Armeni gladio comminutum fuerat. Ludis peractis, in locum nomine Κάδομα senatum omnem convocavit, et productum candelabrum eis ostendens dixit: « Qui templum Domini ingressus christum Domini interficit, cujus criminis reus est? » Respondens senatus dixit: « Reus est mortis, domine. » Statimque jussit præfectum eos qui una cum patre suo Michael Leoni occiderant, apprehendere, et ad Fundam capita eorum amputari, multa licet obicerent, iniquam causantes sententiam: « Etiam nisi patri tuo opem tulissemus, o imperator, modo non regnares. » In hunc modum sub omnium conspectu capita sunt illis præcisa, prætextu quidem quod in templo Domini cædem perpetrare ausi fuerant, at

Θεόφιλος 17 ἐδασίλευσεν ἐτη ιβ', ὁ νέος Βαλτάσαρ 17, καὶ παραβάτης, 700 καὶ θεομισῆς, καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων 17 ὕβριστής, καὶ καθαιρέτης, καὶ βίβηλος 17.

(2) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη, ἀποστείλασα ἐν παντί τοῖς θέμασιν ἤγαγε κόρας εὐπροσώπους πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεόφιλον, τὸν υἱὸν αὐτῆς· ἀγαθοῦσα δὲ 17 ταύτας ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαργαρίτου 17 τρίκλινον, δέδωκε τῷ Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰποῦσα· « Εἰς ἣν ἂν 17 ἀρεσθῇ, ἐπίδοσ' τοῦτο αὐτῇ. » Ἦν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Εἰκασία ὠραιότατή πάνυ, ἣν ἰδὼν Θεόφιλος καὶ ὑπεραγασθεὶς αὐτὴν τοῦ κάλλους ἔφη· « Ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐβρόν τ' αὐτὴ! » Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πως ἀνέφησεν· « Ἀλλὰ καὶ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ χρεῖσσινα. » Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγείς, ταύτην μὲν εἶλε, Θεοδώρα δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν (177) ὁσθ' ἐκ Παφλαγονίον. Στέφει 17 Θεοδώραν ἐν τῷ εὐκτήριῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῇ ὕπ' Ἀντωνίου πατριάρχου καὶ τῷ 17 τοῦ γάμου καὶ τῆς βασιλείας στέφει τῇ ἁγίᾳ Πεντηκοστῇ· κάκειθεν προῆλθεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι 17 πολλοῖς τὸν πατριάρχην ἅμα τῷ κλήρῳ καὶ τῇ 17 συγκλήτῳ. Ἡ δὲ εἰρημένη Εἰκασία, τῆς βασιλείας ἀποτυχούσα, μονὴν κατεσκεύασεν, εἰς ἣν καὶ ἀποκτεираμένη, ἀσκοῦσα καὶ φιλοσοποῦσα 17, τῷ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διατίλισσε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς· ἣ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλείστα καταλείπει, τὸ « Κύριε, ἣ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις, » καὶ τοῦ μεγάλου Λαβδάρου τὸ τετραψῆδιον· « Ἀφρὼν γηραλέ, » καὶ ἄλλα τινά. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη, ἐκουσίως καταλθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἣ ἐπώνυμον τὰ Γαστρία, ἡσύχαζεν. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεόφιλος καὶ προσέταξε τῷ χαμαιδράκοντι 701 Λέοντι τῷ πρωτοβασταριῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος· ἔφερε διακοπὴν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ τελεσθέντος, προσεκαλέσατο πᾶσαν τὴν συγκλήτον ἐν τῷ λεγομένῳ καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς ἔφη· « Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος καὶ χριστὸν Κυρίου φονεύων τίνο; ἐστὶν ἄξιος; » Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκρίθεισα ἔφη· « Ἄξιος θανάτου ἐστὶν, ὡς δέσποτα. » Καὶ αὐθὺς ἐκέλευσε τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀναλόντας τὸν ὑπαρχον κατασχεῖν καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφαιρόδῳ ἀποταμῆν, πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας ἄδικον εἶναι τὴν κρίσιν· « Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ σου συνηγο-

Variae lectiones et notæ.

17 πρὸ τῆς βασιλείας Θ. τοῦ εἰκονομάχου Mon. et Paris. 1706. 17 Μετὰ δὲ M. 16. Θ. υἱὲς αὐτοῦ C. τῷ ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ χάριτος· τῆς δὲ βίας σαρκώσεως ωκ· 16. Θ. ἐτη ιβ' ed. 17 B. καὶ π. εἰ εἰκόνων om. C. 310 et 130? 17 εἰκόνων om. cod. et C. 310. 17 ἐτη ιβ' καὶ μῆνας γ' καὶ ἀπέθανε θουενταρικοῦ C. om. § 2. 17 Πρὸς Εἰκασίας cod. 17 πάσας add. ed. 17 μαργαρίτ. cod., μαργαρίτην Leo o compendio male lecto. xpucompukanna Serb. 17 ἂν om. ed. 17 δὲ add. Leo. 17 καὶ τὸ τοῦ γ. καὶ τὸ τῆς cod. 17 χρ. om. ed. 17 τῆς συγκλήτου ed. 17 φ. καὶ Θεῷ Leo. 17 οὐχίους τῆς μεγάλης δ'· Glossa cod.

νισάμεθα, ὡ βασιλεῦ ¹¹, οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ¹² ἤρξας. ¹³ Καὶ ¹⁴ οὕτως ἐπ' ὤφεισι πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπε-
τμήθησαν, προσηματι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου
τετολημνότες ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν, τῇ ἀληθείᾳ
δὲ ὡς τὸν συναρπαστὴν αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς
ἀσείδειαν ἀποκτείναντες· εἶχετο γὰρ ὁ ἀλιτῆριος τῆς
ἐκείνου θεοστογυοῦ αἰρέσεως καὶ τῆς εὐσεβείας·
σπῶν, τὰς δὲ ἀνορύττων καὶ ¹⁵ τοὺς ἐπ' εὐλαβείᾳ

¹⁶ (3) Ἐφ' οὗ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πόλιν
αὐτοῦ ¹⁷ τοῦ ἀλιτηρίου καὶ τυράννου μετὰ πολλῆς
δυνάμει· ¹⁸ Σαρακηνοί, παραγενόμενοι καρτερι-
κῶς ¹⁹ ὠχυρωμένην εὐρόντας· ²⁰ καὶ κατησφαλισμέ-
νην πᾶν καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ²¹ φρουρουμένην
μετὰ τῶν ²² λογάδων καὶ τῶν στρατευμάτων αὐ-
τῶν καὶ ταύτην δι' ἡμερῶν ²³ Ἀυγούστου μηνός·
ἐκπορθήσαντες καὶ δορυδάκτων εἰληφότες, ἥγμα-
λώτευσαν ²⁴ καὶ ἀπέκτειναν Χριστιανῶν πλῆθος
ἀπειρον, καὶ ²⁵ ἡ πόλις ἐκαύθη καὶ κατηρειπώθη.
Ἄλλα ²⁶ μὴν καὶ πλῆθος πλοίων αὐτῶν ἐξεληθόντα,
τὰς **702** Κυκλάδας νήσους ἡρῆμωσαν καὶ τὴν
Κρήτην καὶ τὴν Σικελίαν ²⁷ παρέλαθον. Καὶ ²⁸ ψύ-
χος πολὺ γέγονε καὶ χειμῶν ἀγριώτατος καὶ δρι-
μύτατος, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς, καὶ ἀέρος αὐχμοί, καὶ
δυσκρασίαι, καὶ ἀνωμαλῆαι, καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ
ἐπὶ ἀλλήλαι, τὴν ἀμπερον ἀπελέγχουσαι τοῦ κρατοῦν-
τος· μοχθηρίαν καὶ κακουργίαν· εἰς τοσαύτην γὰρ
ἀφιλοθεῖαν καὶ ἀπόνοιαν ἐξώκειλεν ὁ ἄθεος, ὡς ²⁹
καὶ τὴν τοῦ Κοκρυνώμου καὶ ³⁰ θηριωνίου χαλε-
πὴν καὶ ³¹ μυστροφάτην αἵρεσιν διαδεξάμενος καὶ
ἀναδεξάμενος καὶ ἀνακαινίσας, ὡς μὴδὲν ἦν
ὀφθῆναι τῆς ἐκείνου δυσσεβείας καὶ παροινίας·
τυραννίδος τε καὶ ἐμβροντησίας ὁ περὶ ἀνακισμέ-
νος (178) καὶ ματαιόφρων· Ἐπεὶ οὖν τῇ αὐτῇ συσχέθεις τῶν ἀσεβῶν ἐκείνων καὶ παλαμαίων ἀπάτη
καὶ παραπληξία τε καὶ οἰστροχασία, τῶν ἐκ Μανιχαϊκῆς μανίας καὶ Ἀρειανικῆς λύσεως ὁρμωμέ-
νων ³², πάλιν ³³ διωγμὸν καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡσαύτως ἐπανεστίνετο.

(4) Τοῦτῃ ³⁴ τῷ μισοθίῳ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Θεο-
φίλῳ προσέφυγε Θεόφροδος ὁ Πέρσης ἅμα τῷ πατρὶ
αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδων ³⁵ ἰδ', οὓς διένειμεν ἐν
τοῖς θέμασι, κατασκηνώσας· καὶ εἰς τούρμας ἀπο-
καταστήσας, αἱ μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τούρμαι
Περσῶν· αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφροδον εἰς ἀδελφὴν Θεο-
δώραν Ἀυγούστης γαμβρὸν ἐποίησατο.

(5) Φιλόκοσμος δὲ ὢν ὁ αὐτὸς Θεόφιλος κατεσκεύασε
διὰ τοῦ ἀρχοντος τοῦ χρυσοχοῦ ³⁶, λογιωτάτου
πάνυ ὄντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου πατριάρχου,
τό τε πενταπύργιον καὶ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα
ὀλόχρυσα διαφόροις λίθοις καὶ ὕλοις· ³⁷ καλλύνας
αὐτὰ, δένδρον δὲ ³⁸ χρυσοῦν, ἐν ᾧ στρουθοί· ³⁹ ἐφε-

A revera quod ejusdem secum opinio-
res infectum sustulissent; ejusdem quippe Deo-
insensae hereseos labe scelestus ille tonabatur,
sanctas imagines detrahens vel dirumpens, et
pios monachos in exsilium agens et supplicis exa-
minans.

ἀπειχετο, τῶν δὲ ἁγίων ⁴⁰ αἰκνῶν τὰς μὲν κατα-
μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκίζοντας.

Sub hoc imperatore, in patriam et civitate
pestiferi istius tyranni cum multis viribus Saraceni-
irruentes, eam fortiter munitam defensamque ad-
modum et a quinquaginta diebus cum delectis
copiis custodiam; eaque per quindecim mensis
Augusti dies vastata expugnata, ceperunt, et occi-
derunt infinitam Christianorum multitudinem, et
urbis combusta et eversa fuit. Imo multe ipsorum
naves egressae insulas Cycladas depopulate sunt;
Cretamque et Siciliam ceperunt. Acciderunt etiam
frigus acerrimum, et hiems asperissima et feris-
sima, et dira fames, et aeris aestus intemperiesque
et perturbatio, et motus terribiles atque continui;
quae omnia imperantis corruptionem indicabant ac
nequitiam: in tantam enim impietatem decidit ille
atheus, quippe qui Copronymi et Leonis pravam
abominabilemque heresim exerceisset suscepisset-
que et renovasset, ut minime illis inferior videretur
impietate et flagitiis, tyrannide et insolentia prin-
ceps iste deceptus et amens. Eadem igitur illusionis
erroreque et insaniam devinctus ac impii illi sette-
stissimique homines qui Manichaeo furore et Ariana
rabie agebantur, rursus et ipse persecutionem ad-
versus Ecclesiam pariter suscitavit.

Ad hunc misotheon potius quam Theophilum
profugus venit Theophobus Persa una cum patro-
suo et Persarum millibus quatuordecim, quibus
per turmas divisus, in diversis regionibus assigna-
vit habitationes, qui usque hodie Persarum turmae
appellantur; ipsum Theophobum ex Theodora
Augustae sororis nuptiis levirum ipsi fecit.

Theophilus autem, cum artificum ornatu
delectaretur, per aurifabrorum principem valde ce-
lebrem et Antonii patriarchae affinem, jussit con-
struere pentapergium et instrumenta maxima duo
ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis in-
signita, arboremque auream cui insidentes passer-

D delectaretur, per aurifabrorum principem valde ce-
lebrem et Antonii patriarchae affinem, jussit con-
struere pentapergium et instrumenta maxima duo
ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis in-
signita, arboremque auream cui insidentes passer-

Variae lectiones et notae.

¹¹ sic Th. Melitenus, ed. et cod. βασιλεῦ Leo. ¹² νῦν om. ed. ¹³ δὴ add. ed. ¹⁴ ἁγ. om. ed. ¹⁵ καὶ
— αἰκίζόμενος om. Serb. ¹⁶ 838. ¹⁷ αὐτοῦ om. C. ¹⁸ ol add. ed. ¹⁹ sic P. et cod., καρτερῶς ed.
— εὐρον C. 310. ²⁰ στρ. η' C. ²¹ u. τῶν λ. αὐ. καὶ στρ. φ. C. 310. ²² Αὐγούστ. μη. cod. τοῦ Α. μηνός
C. Αὐγούστῳ μηνί ed. ²³ ἥγμαλωσι καὶ ἀνησίοθη γ. π. α. C. ²⁴ καὶ — κατ. post παρὶλαθόν Cod.
310, om. ed. ²⁵ Ἄλλα μὴν καὶ om. C. 310. ²⁶ καὶ Σ. C. 310. ²⁷ Theophili a. 9. Caeterarum calamita-
tum cum nihil exhibeant reliqui scriptores, videntur haec phantasmata monachi Theophilo infensi fuisse.
²⁸ ὁ α. ὡς om. C. ²⁹ καὶ τῶν θηριωνίων ed. ³⁰ καὶ ἀναδ. om. ed. ³¹ τῆς add. C. 310. ³² sic C. et cod.
ὠρημένων ed. ³³ πάλ. cod. πάλαι C. ³⁴ Τοῦτῃ usque ad 708, 11, Σομύστῃν καὶ, etc. om. C., sed ad-
s. ni in Symeone, Leone, Glyca, Theodosio Meliteno. ³⁵ χρυσοχοῦ cod. L. Leo. χρυσοχόου ed. ³⁶ sic Leo
et cod. ἑλίοι, ed. ³⁷ δ. τε Leo. ³⁸ sic Melit. Sym. Glyc. στρουθίων ἐπὶ ζεύσαντων Leo.

culi secretis machinis musicos cantus edebant. Reparavit etiam imperatorias vestes et omnino renovavit, aureisque staminibus contextuit eas quae lori dicuntur reliquasque omnes.

Publicum etiam jus et rigorem observare simulans, fidem pietatemque prae antecessoribus imperatoribus laesit. Accessit ad eum mulier vidua ad Blachernas (huc enim ventitare solebat), injuriam ab Augustae fratre Petrona, excubiarum drungario, se pati conquerens, adeo enim, aiebat, structurae muros erigit et aedificia innovat, ut mea penitus obscuri, et quod viduis pro solito contemptis accidit, reddat penitus inutilia. Statim misit Eustathium quaestorem, cognomine Monachum, qui in Oxia commorabatur, cum Leone Symbatio et Demetrio Camuliano, qui viderent an mulier aliquid damni ex domus reparatione pateretur; qui discedentes et injuriam fieri conspicui, et vera esse quae a muliere allegarentur, certiores facti, redeuntes, imperatori renuntiaverunt; et in ejus conspectu ab eis convictus Petronas, mediaque via exutus, dorso verbera excepiit plurima. Confestim vero quaestor et exceptores abire jussi, Petronae structuram a fundamentis exaequaverunt et mulieri iradiderunt possidendam.

Ipsae Alexium Armenum, cognomento Muselem, fortem et robustum virum, tradita dilecta sibi filia Maria, generum ascivit patriciumque renuntiavit et magistrum paulo post; in suspicionem deinde adductum, quasi imperium affectaret, magistrum militiae et duce[m] Siciliae institutum a se ablegavit. Qualis igitur livor parturire solet, Siculi quidam abeuntes, eum apud imperatorem calumniabantur, quasi quae Christianorum sunt proderet Agarenis et adversus imperium meditaretur.

Interim Maria, dilecta imperatoris filia, fato functa, urnam ejus argento exornavit, immunitatisque privilegium ex crimine ad illud confugientibus contulit; argentum illud ex sepulcro imperator Leo postmodum sustulit. Tempore deinde quo Alexius calumniam passus est, Theodorum archiepiscopum cognomine Crithium in urbe forte reperiit advocavit Theophilus, propriaque cruce amuleti ritu e collo pendente ipsi tradita, misit in Siciliam securitatis fidem Alexio daturum, et mox ad se adducturum. Profectus ille, pro innata sibi prudentia Alexium verbis persuasum adduxit ad imperatorem: imperator velut rebellem verberibus

A ζόμενοι διὰ μηχανῆς τινος μουσικῶς ⁶¹ ἐκιάδουν Ἐκαινουργῆσε δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ὁ βασιλεὺς, ἀνανεώσας **703** καὶ χρυσοῦζάντους κατασκευάσας ⁶², τοὺς λεγομένους λώρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα.

⁶³ Δικαιοσύνην τε ⁶⁴ κοσμικὴν προσποιούμενος δὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσεβείαν πλεόν ὑπὲρ τοὺς πρῶην βασιλεύσαντας ἀδίκησας, προτελθούσης αὐτῇ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρναις — ἔθος γὰρ ἦν αὐτῇ ἐκείσε ἀπέρχεσθαι — καὶ βοηθίας ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Αὐγουστής ἀδελφοῦ Πετρωνῆ, δροσυγάρλου τῆς βίβλης ὄντος· Ἐφόι γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα τὰς ⁶⁵ πτισμασιν οἷς καινουργεῖ καὶ τὰ ἐμὰ σκοτίζει καὶ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ποιεῖ, ὡς ⁶⁶ ἄτε ⁶⁷ χήρας οὐσης καταπεφρονήμενης· καὶ παρευθὺ ἀπέστειλεν Εὐστάθιον κυαίστορα τὸν ἐπίκλην Μοναχόν, ἐν τῇ Ὀξείᾳ ⁶⁸ οἰκοῦντα, σὺν Λέοντι τῷ Συμβατίῳ ⁶⁹ καὶ Δημητρίῳ τῷ Καμουλιανῷ ἰδεῖν εἰ τὴν γυναῖκα ἀδικεῖ τὸ καινουργηθὲν οἶκημα, οἱ καὶ ἀπελθόντες καὶ θασάμενοι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν καὶ βεβαιωθέντες ὡς ἀληθῆ εἰσι τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ῥηθέντα, ὑποστρέψαντες ἀγγέγειλαν τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐκ' ὧσεσι τοῦ βασιλέως ἐλεγχθεὶς παρ' αὐτῶν ὁ αὐτὸς Πετρωνῆς, ἐκδυθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ τύπεται τὰ νῦτα σφοδρῶς. Ὀρίσθησαν ⁷⁰ δὲ ὁ τε κυαίστωρ καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν καὶ ἐκ θεμελίων ἐξεδαφίσαι τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα ⁷¹ καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦναι.

⁷² (7) Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ᾧ ἐπίκλην Μωσῆλ, ἀνδρῆον ὄντα καὶ ῥωμαλέον, εἰσποιήσατο γαμβρὸν εἰς Μαρίαν, τὴν ἡγαπημένην αὐτῷ θυγάτρεα, ποιήσας αὐτὸν πατρικίον, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ μάγιστρον. Εἶτα ὑπολήψεις τινὰς ἐκ' αὐτῷ σχῶν ὡς ὀρεγομένης τῆς βασιλείας, στρατηλάτην καὶ δοῦκα τῆς Σικελίας ἐξέπεμψεν οἷα δὲ τοῦ ⁷³ φθόνου ὠδινόντος, Σικελοὶ τινες ἀνελθόντες διέδαλλον τοῦτον **704** τῷ βασιλεῖ ὡς· τὰ μὲν τῶν Χριστιανῶν τοὺς Σαρακηνούς προσβῆσαι, κατὰ δὲ τῆς βασιλείας σου μαλετῆ.

(8) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τεθνηκυίας Μαρίας, τῆς πεπονημένης τῷ βασιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησε καὶ τόμον ⁷⁴ ἐλευθερίας τοὺς προσφεύγουσιν ἐκ' ἐγκλήματι τινι τέθεικεν ὅνπερ ἀργυρον μετὰ ταῦτα Λέων ὁ βασιλεὺς ἀνέλετο ⁷⁵ ἐκ τοῦ τάρου. Ὁ δὲ Θεόφιλος, Θεόδωρον τὸν ἐπίσκοπον (178b), τὸν λεγόμενον Κρίθιον, ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει τυχόντα προσκαλεσάμενος καὶ δοὺς τὸ ἱεὸν φυλακτόν, ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπαθείας τῷ Ἀλεξίῳ καὶ ἀγαγεῖν ἐν τῇ πόλει πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ τῇ προσούτῳ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέξιον, ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλέα· ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἀντάρτην τίμας

Variae lectiones et notae.

⁶¹ μουσικ. cod. μουσικῆς? ⁶² sic Th. Mel. et Sym. κατακοσμήσας Leo. ⁶³ 834. ⁶⁴ Δ. δὲ Leo. ⁶⁵ καὶ τ. κτ. x. ε. τὰ καὶ Leo. τ. κτ. x. τὰ ἐμὰ δὲ Th. Melit. ⁶⁶ ὡς om. ed. ⁶⁷ τό Th. Melit. ? et cod. Monac. om. ed. ⁶⁸ Ὀξεία ed. — ἐν Ὁ. Melit. et Monac. ἐν τῇ Ὀξείᾳ ed. ⁶⁹ Συμβατ. cod. Συμβατίου? ⁷⁰ ὀρίσθη ed. ⁷¹ τὰ τ. οἰκήματα cod. a pr. manu, sed in margine γρ. οἰκοδομήματα· τὰ αὐτοῦ οἰκήματα Leo. 833. ⁷² τοῦ, τῷ et τοῖς om. ed. ⁷³ τόπον Mon.

ἴθωτο ἐν τῷ δεσποτηρίῳ δημόσιος αὐτοῦ πᾶσαν τὴν περιουσίαν. Ὁ δὲ ἄρχιεπίσκοπος ταῦτα θεασάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῷ δεσποτηρίῳ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἀνέθηκεν Ἀλέξιῳ εἰπών· «Ὅτι δι' ἐμοῦ πάντα πέπονθας τὰ θεινά. » Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ ἔθος· Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔστη ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἄρχιεπίσκοπος ἱερατικὴν στολὴν ἡμψιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῇ σωλῆϊ πλησιόσαντος ἅμα τῇ συγκλήτῳ, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἄρχιεπίσκοπος· ἦ ἔνταίς, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασιλεῦς, ἐνεκεν τίνος, ὦ βασιλεῦ; Ἀδελφεός οὖν ὁ βασιλεὺς τῇ συγκλήτῳ ἔφη· Ἐνεκεν ἀληθείας, καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. Ὁ δὲ· Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοί, θεὶ θεός ἐνυπόγραφον λόγον Ἀλέξιῳ, δι' ἐμοῦ οὐκ ἐρύλαξας τοῦτον; Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς ἐλεγχεῖς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ κινήσεις, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε καὶ πληγὰς αὐτῷ οὐ μετρίας ἐπιθείς ἐξώρισεν, οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ διὰ τὸ καὶ μαθεῖν αὐτὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας τιμᾶν καὶ σέβεσθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν κρυφαίως διαδόλλειν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγινόμενον καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν ὀνειδίσαντος διὰ τὸν ἄρχιεπίσκοπον, ἤγαγεν αὐτὸς αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως. Τοῦ δὲ ἀνάξιον αὐτὸν τῆς ἱερουσύνης κρίναντος διὰ τὰ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰκονόμῳ τῆς Μεγάλης πεποίηκεν ἑκκλησίαν καὶ Ἀλέξιον τοῦ δεσποτηρίου ἐξέβαλεν, ἀποδοὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ.

(9) Ἦν δὲ καὶ Μανουὴλ ὀνομαστότατος στρατηλάτης πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμώμενος παρὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος, Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινάς, λογοθέτῃ τε οὖν τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Πετρωνᾶ, διεδίκηθη τῷ βασιλεῖ ὑποβολῇ Μύρωνος, ὡς τῆς βασιλείας ὀρέγεται καὶ ἐμελεῖται θεινὰ κατ' αὐτοῦ. Αἶων δὲ ὁ πρωτοβεσιτάριος ὑπὲρ τοῦ Μανουὴλ προτετάμενος καὶ φροντίζων διεδεδαιούτο τῷ βασιλεῖ ὡς ψευδῇ εἰσι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα· ἃ μαθὼν Μανουὴλ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς διαβολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὁχήμασιν ἐπιβάς, ἀπῆλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισούρων Συρίας, τὰς τῶν ἱπποῶν ἱγνῶας ἐκκόπτων· ἐδήλωσε τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ταῦτα, ὡς ὁ βασιλεὺς ὀργὴν ἐκπεύγει, καὶ εἶγε μὴ καταναγκάσῃ μὲν τὴν αὐτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγει οὖν. Εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθαι με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. Οἱ δὲ, τοῦτο μεγάλην χαρὰν διδάμενοι, λόγον ἀπαθείας ἀποστείλαντες, προσεδέξαντο ὡς βασιλεῖα Ῥωμαίων.

(10) Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ θυμῷ γέγονε, καὶ βουλὴν ἐποίητο μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ πρὸς σὲ ἔλθειν, ὦ βα-

excepit in ergastulum, et omnes ejus facultates publicavit. Quod videns patriarcha, in carcerem se contulit et omnes facultates suas Alexio obtulit dicens : « Quia haec omnia propter me pateris. » Imperatorem deinde secundum consuetudinem ad Blachernas profectum praeveniens archiepiscopus, sacerdotali veste indutus, stetit coram altari; et imperatori ad solem jam accedenti cum senatorio ordine, elata voce archiepiscopus exclamavit : « Intende, feliciter procede et regna. Cujus gratia, o imperator? » Verecundia suffusus imperator senatui dixit : « Veritatis, mansuetudinis et justitiae gratia. » Tum ille, « Et quoniam justitia tua est, qui verbum subscriptione tua firmatum Alexio per me misisti, nec tamen observasti? » Imperator, ira modum nesciente commotus, violenter hunc ab altari abripuit, verberibusque multis vapulantem in exilium egit, non solum quia correptus esset ab illo, sed quia didicisset eum sacras imagines venerari et colere, et propriam impietatem ab eo clam condemnari. Non multo post ad Magnam ecclesiam accedenti intentatum facinus in episcopum patriarcha exprobrante, ille precum instantiam reveritus exilio revocavit : eo vero sacerdote indignum se judicante, propter ea quae passus est, imperator economum Magnae ecclesiae instituit, et Alexium ergastulo liberari jussu rursum excepit, facultatibusque restitutis omnibus, in honore habuit.

Erat autem Manuel miles omnium, qui in Oriente ab imperatore in pretio habebantur nominatissimus. Ipse aliquando cum Myrone, cursus publici logotheta et Petronae socero, collocutus, ippius Myronis suggestione apud imperatorem calumniam passus est, velut affectaret imperium, et adversus eum aliquid meditaretur. In adversum Manuelis defensor aderat Leo protovestiararius, deque ejus salute sollicitus imperatori affirmabat falsa quae ipse obijcerentur. Quibus perceptis, Manuel imperatoris iram et intentatas declinans calumnias, clam urbis portis excessit, et curribus publicis conscensis, ad Clusuras usque Syriae fugitivus abiit; ubi excisis equorum poplitibus, haec Agarenis manifestavit : « Iram imperatoris declino : et si non coegeritis meam medeserere fidem, in partes vestras transeo; si sic excipitis, securitatis indicia mittite mihi. » Illi, nuntio recreati, immunitatis misso libello, velut Romanorum imperatorem admisere.

Quod audiens imperator, multo more et animi angustia correptus est, et cum Joanne syncello de hoc consiliabatur. Ille vero dixit : « Si ex animo Manuelem ad te regredi cupis, acceptis pecuniis,

Variae lectiones et notae.

⁷⁰ αὐτοῦ om. ed. ⁷¹ ὁ δὲ — περιούσιον om. ed. Mon. et Leo ex homoioteleuto, sed est in Mosq. et Melit. ⁷² Ps. xlv. 4 ἐνταίς. ⁷³ ἐν ἀληθείας καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. ⁷⁴ τὴν συγκλήτον Melit. ⁷⁵ ο. τε καὶ δ. α. x. om. ed. ⁷⁶ καὶ διὰ τὸ ed. διὰ τὸ καὶ τὰ Leo. ⁷⁷ παραγεν. Leo. ⁷⁸ διὰ τὸν ἱπ. Leo, om. ed. sed αὐτὸν τὸν ἀρχ. ἡγ. αὐθις ed. ἤγαγον αὐθις α. Leo. ⁷⁹ ἐκλ. π. ed. Leo. ⁸⁰ καταναγκάσας Leo. ⁸¹ μ. χάριν Leo, μεγάλη γὰρ ed. sed Melit. ut Mosq. cf. § 12 ⁸² προσελθ. ed.

ad Amerumnem missus, quasi in carcere detentos A
visitaturus, negotium hoc conficere paratus sum,
et ab imperio tuo securitatis fide subscripta, Ma-
nuelem coram conveniens redire suadebo. Sub-
scriptis autem litteris, vocisque suadela totum hoc
ine peracturum confido, ejus præterea pietatem
considerans, et quod hominem deceat amare patriam.
Imperator commissi pecuniarum multitudine, et
datis ad Amerumnem litteris, virum destinavit.

Ille cum pecuniis et vario apparatu ingressus,
adeo ut obstupescerent Agareni, sparsis per erga-
stula pecuniis, et viso Agarenorum supremo con-
siliario, cum Manuele etiam clam convenire valuit,
ei tabulas ab eo subscriptas, et saluum conductum
exhibere. His ab eo gestis, quæ fuisset exsecutus
imperator nuntians, regressus est. Manuel autem
adversus nationem cum Amerumne inimicitiam
agentem proficiscendi facultate petita, postulatis
potitus est; ducto namque Amerumnis filio et co-
pioso exercitu, protectionem suscepit, et insignem
reportavit victoriam. Quæ res, sique parva victoria
fecit ut in majori quam prius honore haberetur;
cunctaque quæ vellet, apud Amerumnem poterat.

Ex quo ad Romaniam regredi valde sollicitus,
post temporis spatium aliquod, Amerumnis satra-
pis dixit: « Si Amerumnis filium et exercitum præ-
bueritis, profectus Romaniam omnem subjugabo. »
Quo summa cum lætitia accepto, in prioris gratiæ
augmentum et hoc jam sperantes, armis confes-
sim instruxit, et adversus Romaniam misit. Ad
orientale itaque thema vicine profectus, domesticis
et Amerumnis filio secum adlectis, quasi recreaturus
se et venaturus abiit: hostibus deinde remo-
tior factus, Amerumnis filium complexus et deo-
seculatus dixit: « Ad imperatorem patriamque pro-
priam remeo: tu, cum tuis nihil injuriæ pati sus-
piciantibus, redi, ad tuos abi. » Hic quidem eo
pacto cum lacrymis et verecundia reversus est.
Manuel vero, præmisso ad imperatorem nuntio, rediit.
πιστεσθαι ὅτι ποταύοντες παρ' ἡμῶν, ἀπὸ τοῦ πρὸς
αὐτοῦ ὅτις ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐχέτω πρὸς τὸν βασιλέα,

Imperator, felicis rei successus nuntium exci-
piens, et muneribus dignitateque illi donans, Ma-
nuelem, prout æquum erat, suscepit, et magistrum
confestim scholarumque domesticum instituens,
etiam filios ejus ex sancto baptismate suscepit.

His elatus imperator, abiit cum Manuele et se-
natu adversus Agarenos, et Epetro Samosatoque
potitus, civitatibus tunc ditissimis et munitissimis,
quia ibi Amerumnes regiam habebat, mox victor
evasit spoliaque multa abstulit. Porro reversus ad

πλεῖν, αὐτὸς ἐγὼ ἔτοιμος τοῦτο ποιεῖν, χρήματα
λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀμερουμνὴν σταλείς ὡς δὴ ἔθεν
τοὺς ἐν εἰρηκῇ καὶ δεσμοῖς ἐπισκεψόμενος, ἔχων καὶ
ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς βασιλείας, ὃ πάσι
τὸν Μανουὴλ εἰς ἐξὸν ἐλθὼν ὅτι δοκῶ δὲ τοῦτο πρά-
ξαι ὅτι ἐνυπόγραφον (179^a) λόγον τῆς βασιλείας
σου καὶ τῇ ἐμῇ παιδίῳ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἐκείνου καὶ
τῷ εἰκὸς εἶναι τῆς πατρίδος ἐρεῖν. Ὁ δὲ βασιλεὺς
πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερουμνὴν
δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλεν.

(11) Ὁ δὲ, εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων καὶ
κόσμου παντοῦ, ὥστε καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῇ
πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγεῖν, δὲ τὰ δεσμοῦ τῆς ῥο-
γεύσεως καὶ τὸν πρωτοσύμβουλον θεασάμενος, ἡδυ-
νήθη καὶ λάθρα συνομιλεῖσαι τῷ Μανουὴλ καὶ δοῦναι
αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ
βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὅτι πράξας ὁπίστρεψεν,
ἀναγγέλλας τῷ βασιλεὶ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μα-
νουὴλ, ἐξαιτησάμενος τὸν ἀμερουμνὴν τοῦ ἐξελθεῖν
κατὰ ἔθνος τινὸς πολέμιου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτή-
σεως; καὶ λαβὼν τὸν τοῦ ἀμερουμνὴ υἱὸν καὶ λαὸν
πλείστον ἀπὸ τῆς, καὶ νίκην μεγάλην ἐργάσατο καὶ
τοῦτον ἐν μέλλοντι τιμῇ ὑπὲρ τὸ πρῶτον καθίσταται;
καὶ πάντα ἃν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερουμνῇ, δυνάμε-
νος.

(12) Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελθεῖν ἐν
Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνά-
στας τοῦ ἀμερουμνῆ, οἱ ἔ: Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ
ἀμερουμνῆ καὶ λαὸν παρέξετε, ἐξελεύμενος ὑποτάξω τὴν
Ῥωμανίαν. Οἱ δὲ, ὅτι μεγίστην τοῦτο χαρὰν ἡγησά-
μενοι καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτηματι καὶ τοῦτο
ἡδὴ ἐλπίζοντες, εὐθὺς ἐξώπλισαν αὐτὸν
καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ, ἐλθὼν πλε-
σίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς, προσκαλεσάμενος
τοὺς ὑπογεγραμμένους αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ,
ὡς δὴ ἔθεν διακινήσεων καὶ κυνηγῆσεων, 707 πόρρωθεν
τῶν πολέμιων γενόμενος, περιπλακὺς τῷ υἱῷ τοῦ
ἀμερουμνῆ καὶ καταφύλας; αὐτὸν εἶπεν, οἱ ἔ: Ἐγὼ
μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα μου καὶ τὰ ἔβια,
μηδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας ὅτι πίστεως καὶ
συμφυλετῶν ὅτι μετὰ τῶν σὼν, ὡς μηδὲν δεῖν
τοὺς σοὺς. Καὶ οὗτος μὲν οὕτως μετὰ δακρύων καὶ

(13) Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν ὡς μεγάλως
ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποδεξάμενος χρήμασι τε καὶ ἀξιώ-
μασιν ἐφιλοτιμήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ, ὡς ἀξίον ἦν,
ὑπεδέξατο μάγιστρον εὐθὺς καὶ δομέστικον τῶν
σχολῶν ποιησάμενος καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ
ἀγίου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος.

(14) Τούτοις ἐπαρθείς ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ
Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς
κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ εὐπετῶς τὴν τε Ζάπετρον
καὶ τὸ Σαμόσατον, πλοῦτον κομῶν καὶ δυνάμει τότε
διὰ τὸν ἀμερουμνὴν ἐκείθεν εἶναι, παραλαβὼν ἐπ-

Variae lectiones et notæ.

ἔλθειν ed. ὅτι πράξαι Leo. ὅτι τοῦτο ed. ὅτι οἱ δὲ τῷ ἀμερουμνῇ εἰπόντες αὐτὸν ἀπ. ed. ὅτι ἐξώπλισε
-- ἀπίστευστα L: o, sed Theodosius Melit. ut Mosq. ὅτι πρ. πατρίδος καὶ σ. ed. ὅτι πείσθησθ. cod. πείσθησθε
ed.?

ἀνεῖσι τῇ νίκῃ καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος. Καὶ ἰλθὼν μέχρι τοῦ Βρύαντος προστάζειν οἰκοδομῆσαι παλάτιον καὶ παραδείσου· φυτεῦσαι καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν, ἃ καὶ γέγονεν. Ἐκείθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν, ἱππικὸν ποιήσας καὶ τὸ πρῶτον βάλλον παῖδας, ἄρματι λευκῷ μὲν ἐποησάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βενέτῳ ἀμφιασάμενος, καὶ νικήσας ἐστεφανώθη, τῶν δῆμων ἐπιβοώντων. « Καλῶς ἦλθας », ἀσύγκριτε φακτονάρη. »

(15) Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, ἀν' αὐτοῦ ⁸⁸ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ἢ εἴπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ⁸⁹, βοηθούμενος ἐπὶ τα μεγαλείς ⁹⁰ καὶ λεκανομαντείαις καὶ πάσῃ ἀσθεῖᾳ ⁹¹. ὃς ὄργανον ἐπιτήδεον εὐρεθείς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσθεῖας· τε καὶ ῥοπής αὐτῷ **708** πάντα τὰ ⁹² πρὸς ἀπόλειαν εἰργάσασθαι καὶ ὃν ὤδιον μὲν, κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσθεῖας ὁ βασιλεὺς, ἐξέρβρηξε καὶ ἀπέτεκε, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναρχίσθαι προστάξας ἢ ἀπαλείφειν.

(16) Οὗτος ὁ Ἰαννῆς, πρὸ τοῦ ἀσπὸς οἶκημα ἐκ λῖθων (179^b) λαξευτὸν κατασκευάσας, δὲ Τροῦλλος μέγρι νῦν ὀνομάζεται, διὰ τίνων θυσιῶν ὤμιζι τοῖς δαίμοσι καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεσήμενεν, ὃ ⁹³ καὶ ἀοίκητον ἔμεινε διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις.

(17) Διὰ ταῦτα ⁹⁴ σύμμαχον τοῦτον καὶ συνίστορα ἔχων θεόφιλος τῆς αὐτοῦ αἰρέσεως, ὁ δευτέρως Νεκτανεβῶ, τὸν ῥηθέντα ⁹⁵ Ἰωάννην, μᾶλλον ⁹⁶ δὲ Ἰαννῆν τὸν πατριάρχην ⁹⁷ ἢ μανδριάρχην, τὸν νέον ὄντως ⁹⁸ Ἀπολλώνιον ἢ Βαλαάμ, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κακῶς ἀναφανέντα λεκανομαντεῖν καὶ πάσης θεοστυγούς ⁹⁹ πράξεως καὶ τερατείας ἔειπεν ὑποφήτην· ὅφ' οὐ καὶ τὰ γράμματα παιδευθείς ¹⁰⁰ ὁ εὐρίπιστος καὶ δόλιος ¹⁰¹, ὑπηρέτης δόκιμος [ἐχθίστων ¹⁰² πραγμάτων] καὶ τοῦ διαβόλου ἐπιτήδεον ὄργανον γέγονεν, εὐς ἂν ἐνδοίκοι ὁ θεός· λόγος· ἐπαράσσεται σχετικαστικῶς φάσκων· ¹⁰³ « Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὀδῷ τοῦ Κάνυ ἐπορεύθησαν καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μισθοῦ χάριν ¹⁰⁴ ἐξεχύθησαν καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κωρὲ ἀπόλοντο. » « Οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ καὶ ¹⁰⁵ μεμφίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορεύμενοι ἐν ταῖς ἀπίταις αὐτῶν ¹⁰⁶. » Ἐφαρμόσσειεν αὐτοῖς· μάλᾳ εἰκότως καὶ τὰ ¹⁰⁷ τοῦ ὁμοτρόπου Ἰουλιανοῦ παρὰ τῇ θεολόγῳ στηλιτευόμενα γλώσσῃ· σφόδρα γὰρ ἐμφορῆς ἐναπέφηνε καὶ εἰς μηδὲν ἀποικῶς τῆς ἐκείνου κακουργίας καὶ δυστροπίας· ἔφη γοῦν· ¹⁰⁸ « Πῶς μὴ δακρύσω τὸν ἄθλιον; [πῶς] μὴ πλέον· ¹⁰⁹ μὲν τῶν ¹¹⁰ δεδιωγμένων τοὺς προσδραμόντας, πλέον δὲ τῶν αὐτομολησάντων· τὴν **709** κακίαν ὁρνήσω τὸν συναρπάσαντα; μᾶλλον

A Bryx locum, palatium exstruxit, plantavit hortos. aquas deduci iussit : quod et factum est. Inde in urbem reversus, onustus spoliis circensibus ludis exhibitis triumphum egit, et curra equis candidis vecto, Venetique colore insigni primo munere lussit, victorque coronatus est, factionibus acclamantibus : « Feliciter adveneris, o incomparande factionarie ! »

Cæterum patriarcha Antonio vita functo, in ejus locum ordinatus est Joannes syncellus, vere dicam novus Jannes, et Jambres, præstigiis et per pelves divinationibus omnique impietate nominatissimus. Hic velut instrumentum aptissimum imperatoris impietatis et propensionis repertus, ipsi per omnia in perniciem cooperabatur : et quem conceperat animo, occultabat vero, venenatum impietatis basiliscum imperator, emisit et peperit, cum sacras imagines uno colore infici, verius dicam, deleri præcepit.

Joannes ipse politis et sculptis lapidibus ante urbem exstructa domo (Trullus nunc usque appellatur), sacrificiis quibusdam familiares ascescebat dæmones, et futura imperatori renuntiabat. Domus autem propter dæmonum ad eam frequentiam sine habitatore mansit.

Propterea hunc socium consciumque suæ hæreseos habebat Theophilus, alter Nectanebo, dictum Joannem, potius vero Jannem patriarcham vel mandriarcham, qui vere novus Apollonius sive Balaam in nostris temporibus visus est, quique pelvium ope divinabat, et omnis impiæ operationis ac præstigii peritus fuit hariolus. A quo litteras edoctus ille levissimus perfidusque princeps, illustris odiosorum operum minister et aptissimum diaboli instrumentum factus est. Istis merito divinus sermo maledicit miserabiliter dicens : « Vae illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. — Illi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. » Ipsi etiam aptissime convenirent hæc verba e Gregorii Theologi ore adversus Julianum ejusdem modi hominem prolata : hujus enim erat ille simillimus, et minime ab eo dispar nequitia et morum asperitate. Dicit igitur Gregorius : « Qui potero miserum illum non lacrymis prosequi ? qui potero non et eos amplius lugere qui sua sponte accurrerunt quam quos ille persecutus est, et rursus eum amplius deslere qui alios secum in

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ ἦλ? cod. ⁸⁹ 837. ⁹⁰ Ἰαμβρῆς Leo. Ζαμβρῆς ed. sed Ἰαμβρῆς Mosq. Melit. ⁹¹ μαντείαις Leo. ⁹² ἀσ. ὡς ὄργ. cod. ⁹³ τὰ om. ed. ⁹⁴ δὲ add. ed. ⁹⁵ δ. τοῦτο ed. om. C. Συμμόστην καὶ συμμαχοῦντά τε καὶ c. ε. τῆς d. C. 134. τῆς d. ε. 310. ⁹⁶ προρηθ. C. ⁹⁷ μ. δὲ T. τὸν om. C. ⁹⁸ πατριάρχην ed. φ. μᾶλλον δὲ πατριάρχην καὶ δαιμονάρχην C. 134. φ. μ. δὲ μαντιάρχην καὶ δ. 310. ⁹⁹ θεοστυγῇ C. 134. ¹⁰⁰ καὶ ὑπονοθευθείς C. ¹⁰¹ δειλαῖος C. 310, δειλαῖος; 134. ¹⁰² ἀχθ. πρ. C. 134 om. cod. et ed. ¹⁰³ Judæ Ep. 21, 16. ¹⁰⁴ γ. om. C. ¹⁰⁵ γ. μ. C. ¹⁰⁶ αὐτῷ ed. δ' ἂν αὐτῷ C. 134. ¹⁰⁷ κατὰ C. 134. ¹⁰⁸ Orat. 3 (nunc 4) in Jul. 1, p. 69 C. ¹⁰⁹ μὴ πλ. C. πῶς; μὴ πλ. ed. ¹¹⁰ μὲν τῶν δ. C.

“(19) Τούτων” δι’ οὕτως· πραττομένων παρὰ Ἀρχαρχα τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ συμμέστου αὐτοῦ πατριάρχου, Ἀραβες μετὰ δυνάμειν πολλῇς κατὰ Ῥωμανίας ἐξήσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμα τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι καὶ Μανουὴλ δομestικῶν κατ’ αὐτῶν ἐχώρει. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἡτήθη ὁ βασιλεὺς καὶ μέσον εἰσῆλθε τῶν Περσῶν, ὅπ’ αὐτῶν περιωθῆναι ὑπολαβὼν. Μανουὴλ δὲ, ὡς ἔγνω περισκοπῶν μέσον τῶν Περσῶν τὸν βασιλέα ὄντα, αὐτοῦ· ὁ δὲ βουλευόμενος τοῖς Ἀραβῶν τοῦτον προδοῦναι καὶ δι’ αὐτοῦ καταλλαγῆναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξέλιχσεν ἄκοντα τοῦτον ἐξάγων, αἰσχύνῃν ἡγοούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἀραβες αἰχμάλωτον λάβωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστῆκτος ἐκτάς, προσρυῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠθούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν ὡς πατάξων αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς καὶ ἄκων συνέειπετο, μάλιστα διασωθεὶς· κακείθεν ὑπεστράφη ὁ ἐν τῷ Δορυλαίῳ μετ’ αἰσχύνῃ καὶ ἥττις πολλῆς. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τραυθεὶ καὶ νοσήσας ἐτελεύτησας, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνοσησάμενος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν ἐτίθη ἐν τῇ ὁπ’ αὐτοῦ κειομένη μονῇ, τῇ τοῦ Μανουὴλ, ἀνάγωγος [τῆς]· κινστέρνης τοῦ Ἀσπαρος.

711 (20) Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ κατὰ Περσῶν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφύλλου ὡς ἀντάρτου καὶ προδότου καὶ δυσμενούς· ἃ μαθὼν (ὁ) Θεόφροδος τοῖς Πέρσαις ἀναλαβὼν κατήλθεν ἐν Σινώπῃ καὶ ταύτην παραλαβὼν κατείχε τυραννικῶς· ὅπερ γινούς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν μεγάλῃ λύπῃ γενομένος (ἰδεῖται γὰρ μήπως προσρυῆσαι τοῖς Ἀραβῶν, καὶ μέχρι Παφλαγονίας αὐτὸς ἀπῆει, καὶ λόγον αὐτοῖς ὡς οὐδὲν δεῖνόν πείσονται διδωκῶς καὶ τὸν Θεοφύλλον ἀναλαβόμενος, ὑπεστράφη μετ’ αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, τῶν ἄλλων Περσῶν παραγενομένων οὐπερ κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς· ἡγαγὰτο δὲ Θεόφροδος· παρὰ τὸν πολὺν οὐχ ἥττον ἢ τῶν Περσῶν ὡς ὀρθόδοξος.

(21) Τότε δὲ (γίνεται) τῷ βασιλεὶ παῖς ἐκ Θεοδώρας, ὃν ἐπωνόμασε Μιχαήλ.)

ΣΕΕ. Περὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως.

Ἀπὸ τῆς (δὲ) τῷ βασιλεὶ πρὸς Βλαχέρνας, καθὼς αἰδιστο, ὑπῆντησεν αὐτῷ τις προσιλθὼν καὶ λέγων, ὅτι· Ὁ ἵππος, ὃ ἐπιχεῖται ἡ βασιλεία σου, ἐμὸς ἐστίν· Τοῦ δὲ ἵππου σκιρτῶντος· διὰ τὸ ἀφινιδίως κροσσίναι καὶ τοῦ βασιλέως τούτου κατασχόντος, τὸν κόμητα τοῦ σταύλου ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεὺς· Τίς ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δὲ ἔφη· Ὁ κόμης τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ σου.

Cum hæc ita ab imperatore agerentur et patriarcha ejus ministro, cum potestate multa adversus Romaniam insurrexerunt Arabes, in quos imperator cum Persis profugis et tagmatibus et Manuele domestico profectus est. Consertis manibus victus imperator, medium Persarum agmen subiit ab ipsis servandus. Manuel vero ut circumspiciens cognovit imperatorem medio Persarum agmine constitutum, eosque jam Arabibus ipsum prodere meditates, et ejus occasione Arabibus reconciliari, diviso eorum cuneo, medium imperatorem reperit, frenoque apprehenso eduxit: ingentem verecundiam ratus iniuri Romanis, si Romanorum imperatorem captivum Arabes abducerent. Imperator rei gestæ pavore consternatus, Persis iterum se tradere consiliabatur; Manuel in adversum intentato gladio percutere minabatur. Territus ille et invitatus ei adjunctus est, et vix inde ereptus, Dorylaeum cum pudore et detrimento se recepit. Manuel vero in acie vulneratus, et aegritudine correptus, præclaris facinoribus in Agarenis editis mortuus est. Corpus ejus asportatum in monasterio ab eo constructo, cui Manuelis factum nomen, Asparis cisternæ vicino, depositum est.

Et rursus Persæ auxiliarii apud imperatorem accusati, et contra Theophobum verba minarum prolata, ut perduellem proditoremque. Ille audiens Theophobus, assumptis Persis ad Sinopen usque recessit, qua potius, eam in potestate sua retinuit. Quo completo imperator magno affectus est dolore (timebat enim ne ad Arabas transiret) et ad Paphlagoniam usque ipse processit, et fide data eos nihil mali passuros, assumpto Theophobo, urbem cum eo repetiit dum Persæ eo redirent ubi primum tentoria fixerant; Theophobum autem cives non minus quam Persæ diligebant.

Ex tempore filius imperatori ex Theodora susceptus, quem vocavit Michaelē.

CCLXV. De imperatoris equo.

Imperator vero ad Blachernas, ut ei mos erat, profecto occurrit non nemo, qui ait: «Equis cui majestas tua insidet meus est.» Equo tunc exsiliante quia hic subito astiterat, et imperatoris manu detento, stabuli comitem interrogavit imperator: «Cujus est equus?» Respondit: «Opsicii comes tuæ eum majestati misit.» Cumque Opsicii comes in urbe tunc ageret, eo in crastinum adducto, una

Varie lectiones et notæ.

838. Τούτων — 810, 16 κατέβησαν om. C. et Vat. sed habent P. Leo, Theodosius Melitenus, ut videtur. Symeonis logothetæ e breviario petita, cum verbotenus plerumque huic respondeant, interdum vero hoc ampliora sunt. ἐξήσαν ed. et Melit. ἐξίσαν cod. ἐξίσαν Leo αὐτοῖς δὲ β. cod. ἐξήσαν ed. ἐξήλθε Leo. ὁποστράφη ed. ὁ μ. τοῦ ed. τῆς x. ed. τῆς x. τοῦ Leo. ὁ om. ed. παρέρρωσεν ed. γινόμενον τῷ β. π. Βλαχέρνας om. γίνεται — Μιχαὴλ ed. ἀπρχόμενος δὲ β. ἐν Βλ. Leo. Rubrica Men. drest in Par. 1706 et in margine codicis abscisso.

cum eo qui procedentem cum interpellaverat, ait imperator : « Verum eloquere, cujus est equus ? » Ille respondens dixit : « Meus erat : mittensque dux, vi enim, neque dato pretio, neque aestimatione facta, mihi eripuit. » Interrogavit comitem imperator : « Num res ita se habet edissere, et quare non soluto pretii equo, eum ad me misisti ? » Re examinata et probe percepta ut per vim nimium equus ablatus fuisset, imperator dignis verbis ducem emendavit : homini vero ad se accedenti equum restituit. Ille recipere detractans, in ejus pretium libras duas accepit. Dux vero indolem ejus probare jussus, et si generosus foret scholarium crearet. Hic in bellum profectus, in conflictu velut imbellis et timidus inter fugientes repertus, occisus est.

τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠδουλόγησεν λαβεῖν, ἔλαβε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας β'. ὀρισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν καὶ εἰ ἀνδρείος ἐστὶ, ποιῆσαι αὐτὸν σχολάριον· τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δειλὸς ἐν τοῖς φεύγουσιν εὐρεθεὶς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων.

CCLXVI. De Leone Sapiente.

Imperatorii vero ad Bryæ palatium cum comitatu procedenti nuntiatum est ab Orientalium duce Sarracenorum protosymbulo cum exercitu prædandum venire ut Amorium caperet. Ille consueta exercitui proceribusque largitione facta, brevi tempore versus Cappadociam contendit. Amerumnes selectis militum octo millibus, Sudem inter Agarenos virtute prudentiaque nominatissimum ducem instituit, adversus imperatorem submitit. Manibus consertis, profligatus imperator fugit, et cum dedecore rediit : virque salutem nactus est. Amerumnes vero virtute multa stipatus, abiit, et Amorium obsedit, variisque certaminibus editis obtinere non potuit, fortiter et generose civibus in adversum praeliis. Philosophi vero Leonis discipulus quidam in castro habitans Amerumni recedere volenti, cujusdam ope, ceu astrologie peritus significavit : « Si dies tantum duos ad castrum stationem habueris, obtinebis nos ; » quod et contigit. A Boiditze quippe vocato, et Manicophago proditum est. Capti sunt etiam virorum nominatorum et non ignobilium plurimi, et in Syriam abducti captivi, Theophilus patricius et duces isti, Melissenus, Aetius, Theodorus protospatharius, qui et Craterus Callistus turmarcha, Cyrillus drungarius, et Bassoes cursor, et quidam agminum proceres qui a protosymbulo tormentis adacti, ut fidem negarent, ipsi morem non gerentes, gladio capitis præcisi sunt, vitæ temporalis vice æternam consecuti.

Τοῦ δὲ ἐν τῇ πόλει εὐρεθέντος, τῇ ἱπάρχιον ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν προσελθόντα αὐτῷ ἔφη· « Εἰπὲ τὸ ἀληθές· τίνας ἐστὶν ὁ ἵππος ; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι, « Ἐμὸς ἵπ· καὶ ἀποστασίας ὁ στρατηγός, ἀνελάβετο αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ βιαίως, μὴτε τίμημά μοι δοὺς μὴτε ἀξίωμά ». « Εἰπὲ δὲ πρὸς τὸν κόμητα ὁ βασιλεὺς· « Εἰπὲ εἰ οὕτως ἔχει καὶ διὰ τί μὴ **712** ἀποκόψας » περὶ τοῦ ἵππου ἀπέστειλάς μοι αὐτόν ; » Ὁ δὲ ἔφη· « Οὐκ ἀπεζήτης γενέσθαι σχολάριος· ἐγὼ δὲ μὴ εἰδὼς, ὅτι ἀνδρείος ἐστὶ, παρείχον αὐτῷ νομίσματα ρ'. Ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· « Καὶ διὰ τί μὴ ἀποκοπήν τελεῖν μετ' αὐτοῦ ποιησάμενος ἀπέστειλάς μοι τὸν ἵππον ; Καὶ ἰρευνησάντος τοῦ βασιλέως καὶ πληροφορηθέντος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλατο, τὸν

Β μὲν στρατηλάτην τοῖς προσήκουσι μαγγλαῖσι ἰσχυρόνως, τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠδουλόγησεν λαβεῖν, ἔλαβε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας β'. ὀρισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν καὶ εἰ ἀνδρείος ἐστὶ, ποιῆσαι αὐτὸν σχολάριον· τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δειλὸς ἐν τοῖς φεύγουσιν εὐρεθεὶς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων.

ΣΣΓ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.

(22) Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκεινσον ἐν τῷ Βρύαντι, ἦλθεν αὐτῷ ἄννημα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς οἱ ὁ πρωτοσύμβουλος ἐξαλθὼν μετὰ πλήθους ἐκπορθήτων ἀπέρχεται τὴν Ἀμόριον. Ὁ δὲ τὰ νουμισμένα τῷ τε στρατῷ καὶ τοῖς ἀρχούσι ποιήσας **713** συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ ἀμερουμνὴς ἀποχωρίσας **714** χιλιάρχας λαοῦ καὶ τὸν Σουδαῖν, ὀνομαστέταται ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς ὅντα ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ φρονήσει, δοὺς αὐτοῖς κεφαλὴν, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασιλέως. Συμβαλόντων δὲ πόλεμον, ἡττηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔφυγε καὶ μετ' ἀσχύνης ὑπέστρεψε, μόλις διασωθεὶς. Ὁ δὲ ἀμερουμνὴς, ἀπελθὼν μετὰ δυνάμει· πολλῆς, περιεχαράκωσε τὴν Ἀμόριον, καὶ πολέμους πολλοὺς ποιήσας, οὐκ ἴσχυεν αὐτὸ ἐκπορθῆσαι, γενναίως καὶ σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἐνδοθεν. Μαθητὴς δὲ τις Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἦν ἐν τῷ κάστρῳ **715** καὶ, βουληθέντος ὅτι ὑπὸ τῷ ἀμερουμνῇ, διὰ τίνος ἐμήνυσεν αὐτῷ ὁ ἀπρονόμος, οἱ « Εἰ προσχατερήσεις δύο ἡμέρας τῷ κάστρῳ, ἐκπορήσεις ἡμᾶς· ὁ καὶ γέγονε· προεδόθη γὰρ ὑπὸ τοῦ λεγομένου Βοιδεζῆ καὶ τοῦ Μανικοφάγου. Κατεσχέθησαν δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγενεῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατρικίος, καὶ στρατηγοὶ ὁ τε Μελισσηνὸς καὶ Ἀέτιος καὶ Θεόδωρος, πρωτοσπαθᾶριος εὐνούχος, ὁ Κρατερὸς, καὶ Κἀλλιστος τουρμάρχης, καὶ Κωνσταντῖνος δρουγγάριος, καὶ Βασσός ὁ δρομῆς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἀρχόντες τῶν ταγμάτων, οἱ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγ-

Variae lectiones et notæ.

⁷¹² ἐν. ἀ. β. ἀπ. ἐμοῦ ed. ἀνελάτο ἀ. ἐξ ἱ. β. Leo. ἀνελ. ἀ. ἀπ' ἱ. β. cod. ⁷¹³ ποιήσας add. Leo. ⁷¹⁴ ἀπόκοψας P. cod. Sym. cf. infra ἀποκοπήν τελεῖν, persoluto scil. pretio ⁷¹⁵ ποιῆ cod. ποιῆσαι ed. ⁷¹⁶ ἐξῆλθον Sym., ἐξῆλτο Leo. ⁷¹⁷ ἡ' pro v' Leo. ⁷¹⁸ Σουδαῖν ed. Σουδαῖν Leo Γουνδεῖ Sym. In continuatore de hac expeditione nihil, quæ varians tantum videtur esse ejus quæ § 19 relata est. sed cf. Generium 63, 19—66, 12. ⁷¹⁹ περιεχαράκωσε Leo. ⁷²⁰ Ἀμώριον Cod. ⁷²¹ β. εὐ. προσχ. ed. ⁷²² αὐτός; add. Leo. ⁷²³ ὁ. καὶ τίνος Leo.

κασθίντες ἀρνῆσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν καὶ τοῦτο⁷³ μὴ πειθόμενος, ζῆσαι τὸς κεφαλὰς ἀπεμνήθησαν, ἀντὶ τῆς παρούσης ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀνταλλαζόμενοι.

(23) Ὁ δὲ τὴν εἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης Α ἀνταλλαζόμενος, ὁ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος μαθητῆς, προσρυείς τῷ ἀμερουμνῇ ἡρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπε μαθητῆς εἶναι τοῦ φιλοσόφου Λέοντος. Οὐδὲ τε ὅστις ὁ Λέων ἐστὶν καὶ οἷος μαθὼν, αὐτὸν ἐπεθύμει ἐκείνον ἰδεῖν, καὶ δὴ τινι τῶν αἰχμαλώτων δοὺς γράμματα, πρὸς Λέοντα τὸν φιλόσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, εἰ ἐξέλθοι⁷⁴ ὁ αὐτὸς Λέων, ἀπ' ἐκείνου αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ Λέων δὲ τὰ γράμματα ἀπολαβὼν καὶ φοβηθεὶς μήπως διαγυνωσθῇ, ἀνήγαγε ταῦτα θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ, γνοὺς τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ἔχει, προσλαβόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαγναύρας⁷⁵, παραδοὺς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητάς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὕψους ἀπαντα, δὲ καὶ μητροπο-

Discipulus autem Leonis Philosophi salutem honestissimæ turpem præferens, cum ad Amerumnum transisset, ab eo de scientia sua interrogatus, Leonis discipulum esse professus est. Amerumnes quis et qualis esset iste Leo probare cupiens, captivorum non nemini datis litteris, ad Leonem Philosophum Constantinopolim misit, pollicitus, si veniret, in honore futurum. Acceptis litteris, veritus Leo ne dignosceretur, Theophilo imperatori cuncta detulit. Theophilus de ejus scientia certior factus et quod vir adeo sapiens in civitate regia degeret, vocatum detinuit in Magnauræ palatio, docendi facultate discipulisque et cunctis necessariis ad ministerium exhibitis, qui deinceps metropolita Thessalonicensis exstitit.

αὐτῷ τὰ πρὸς ὕψους ἀπαντα, δὲ καὶ μητροπο-

(24) Ὁ δ' αὐτὸς κτερίζει τὸ (181a) Τρίκογχον ἐν τῷ B παλατίῳ καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα καὶ τὰς ἀναβάθρας, ἐνθα οἱ 714 δῆμοι ἴστανται, στήσας καὶ φιάλην, ἐν ᾗ γίνεται τὸ Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἱππῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸ Τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησε τὸ λεγόμενον Μυστήριον, ἐν ᾧ τῇ μιᾷ γωνίᾳ ὁ εὖν εἴπη⁷⁶ τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

Idem imperator triconchum in palatio, et quod dicitur Sigma, gradusque, quibus factiones consistunt, et fontem edificavit, quo peragitur Saximodeximum dictum, utriusque partis equis aureis stragulis instructis, et pertranseantibus. Sub triconcho vero ex machina secretum (ita vocant) posuit, in ejus angulo quovis quidquid dixerit aliquis, in altero exauditur.

ΣΣΖ. Περὶ Θεοδώρου καὶ Θεοφάνους τῶν αὐταδέλφων⁷⁷.

CCLVI. De Theodoro et Theophane fratribus.

⁷⁸ (35) Μαθὼν δὲ ὁ αὐτὸς⁷⁹ Θεόφιλος, ὅτι Θεοφάνης⁸⁰ ὁ ποιητῆς καὶ Θεόδωρος ὁ αὐτάδελεφος αὐτοῦ, καθ' ἐξουσίας ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κομψοῦσι καὶ διελέγχουσιν, ἀποστείλας αὐτῷ ἐγγὺς C ἡγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰπὼν τάδε· « Πόθεν ἐστὶ; » Οἱ δὲ εἶπον· « Ἐκ Παλαιστίνης. » Ὁ δὲ ἀλιτῆριος· « Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὁμῶν ἀφέντες καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἰλθόντες οὐ πειθαρχεῖτε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριναμένων, ἐπέτρεψε παλεῖσθαι τὰς ὕψεις αὐτῶν σφοδρῶς· εἰτα μετὰ τοῦτο βουνευρῆσας αὐτοὺς μέχρι⁸¹ θανάτου, μετὰ θυμοῦ καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον εἶπε· « Ἄρον αὐτοὺς εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ γράψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐγκολάψας τοῦσδε τοὺς στίχους·

Theophilus autem cum didicisset Theophanem poetam et Theodorum ejus fratrem ipsius impietatem suggillare et argnere, mittens cum furore eos ad se accersivit dicens : « Undenam estis? » Dixerunt illi : « Ex Palestina. » Scelestus autem : « Quam ob causam patria vestra deserta, in ditionem nostram venientes non obeditis imperio nostro? » Illis nihil respondentibus, jussit eorum facies dure percuti. Deinceps vero eisdem ad mortem ferme nervis bubulis per corpus cæsis, cum furore et aspera voce dixit ad præfectum : « Tolle istos in prætorium, et versus hosce vultui eorum inscribe :

Ἰ πάντων⁸² ποθοῦντων προστρέχειν πρὸς τὴν [πύλιν].

Cunctis ad urbem accurrere affectantibus,

Ὅποιον ἀνάγνοι τοῦ Θεοῦ λόγον πόδες
Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ἐφῆσαν οὐτοὶ τῷ σεβασμῷ τόσω
Σκευὴ κοινὰ δεισιδαίμονος κλήνης.
Ἐκείσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀποκίας
Πρόξαντες αἰσχροὶ δεῖνὰ δυσσεβοφρόνας,
715 Ἐκείσε ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.

Castissimos in qua Deus Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret,
Apparuere et isti venerando in loco,
Superstitiosi erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora perpetrassent turpia impie,
Ut desoriores vertere jussi sunt solum.

Variae lectiones et notæ.

⁷³ τοῦτον μὴ πειθόμενος (πεισαντος)? Leo. ⁷⁴ ἐξέλθ. cod. ἐξέλθ. ed. ⁷⁵ τῆς Μαγναύρας cod. Leo, τῷ Μαγ. ed. ⁷⁶ εἶποι ed. ⁷⁷ Π. Θεοφ. καὶ Θεοδ. τῶν α. cod. et Non. om. Par. 1706. — ⁷⁸ 831. ⁷⁹ αὐτὸς ὁ αὐτὸς Leo, quæ indicia sunt narrationis insertæ. ⁸⁰ θ. τε καὶ θ. ed., θ. π. καὶ θ. Leo. ⁸¹ αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ Leo. ⁸² πάντων — πάντων, Theophili versus om. codex Mosq., versio Serbica, Leo, Genesisius; videntur inserta vel e Symeone vel e Continuatore.

*Fugaque in urbem hanc delati, imperii caput, A
Non destitere ab impura recordia.
Compuncti igitur facinorosi velut nois,
Et urbe damnati pelluntur hac quoque.*

hoc addens, «Tametsi inelegantes sint, nulla sit tibi cura.» (Hoc autem dixit, sciens eos litteris peritissimos et exercitiis poeticis versatissimos), «nec digni sunt ut elegantes sint iambi.» Responderunt illi: «Scribe, scribe, imperator, quod placuerit, ceu coram justo et tremendo Iudice illud idem lecturus.» Praefectus viros in praetorium abductos post dies duos, corpore extento, manibus et pedibus ligatis, acubus suffixit, et versibus in eorum frontibus inculpsit, in exsilium misit.

Et in exsilio quidem moritur S. Theodorus; illustris vero Theophanes poeta ad Michaelis et Theodorae tempora superfuit, pro fide orthodoxa instituenda plurimum contendens: qui postmodum metropolita Nicænus exstitit, rebus jam in meliorem statum et maiorem pietatem compositis.

Ejus tempore ad Augusteum statuæ Justiniani aureus globus in terram decidit: cunctisque anxii, et quomodo ad culmen illud conscenderent discipulantibus, artifex quidam scandalarius inventus est, qui Magnæ ecclesiæ consensu tegulis, cum fune telum immisit in Justiniani equum: inflixoque ibidem telo ipse per funem excurrens, stuporem cunctis spectantibus incussit: et globo reposito, imperatoris animum sibi conciliavit, solertia sua et ingenio magnum noiaen sibi comparans, numismatibus etiam centum ab Augusto donatus.

Theophilus autem filium suum Michaelen in Magna ecclesia coronavit et coronationis die omnibus munera largitus est. Extruxit etiam hospitium quod ejus de nomine Theophili dicitur. Hic fuerat domus Isidori patricii qui Roma venerat cum Olybrio sub Constantino Magno, postea locus in prostibulum mutatus ad recipiendas meretrices sub Leone Isauro ex fornice hospitium factus est. Hic deinde sedem habuit Constantinus, Irenæ filius, postquam matris jussu excaecatus fuit: hujus autem jam demortui uxor, monasticam vestem induta, ibi monasterium condidit quod vocavit Pamentis. Hæc eadem domus, amplitudine et magnificentia mirabilis, cum, trabibus cœnaculi inclinata, jamjam ruitura videretur, moniales ab imperatore, cum ad Blachernas venisset, ut repararetur postularunt. Renuit ille; sed visa domo delectatus, easdem moniales in aliud monasterium transtulit,

*Ἀπὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους περυσυότες
Ὀὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀδεμύτους μωρίας.
Ὅθεν τραγῆντες ὡς κακούργοι τὴν θέαν
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πόλιν.]*

προσθαίς ἐτι «Κὰν μὴ ὥσι καλοὶ, μὴ σοι μελέτω.» Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους καὶ ἀριστα ἡσκημένους τῶν ποιητικῶν σχημάτων τὴν ἀκρίβειαν, ἐπειπόντος ** τινός· «Ὁδὲ ἀξιοὶ εἰσιν, ἵνα καλοὶ ὦσιν οἱ λαμβοί.» Οἱ δὲ εἶπον· «Γράφε, γράφε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλον ** τοῦ· ἀναγνωσθῆναι ἐνώπιον τοῦ δικαίου καὶ φοβεροῦ Κριτοῦ.» Ὁ δὲ ὑπαρχος, τοὺτους ἀγαθῶν εἰς τὸ πραιτώριον, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπλώσας ἐν σκάμνοις καὶ ὤρας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας κατακέντησας· τε καὶ ἐγκολάφας τοὺς στήχους εἰς τὰς ὀφείας αὐτῶν, B ἐξώρισεν.

(26) Καὶ ἐν μὲν τῇ ἑξορίᾳ τελευτῇ ὁ ἐν ἀγίοις Θεόδωρος· ὁ δὲ αἰδοίμος Θεοφάνης· ὁ ποιητὴς διήρκεσε μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγωνισάμενος πλεῖστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρθοδοξίᾳ· ὃς καὶ μητροπολίτης εἰς Νίκαιαν γέγονε, τῶν πραγμάτων ἀποκαταστάτων ** ἦδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον **.

(27) Ἐπὶ αὐτοῦ ἔπαυεν ἡ χρυσὴ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ τοῦ λεγομένου Ἀδγουστέως· ἀμχανοῦντων δὲ πάντων καὶ πῶς ἀνέλθοιεν διαλογισμένοι, εὐρέθη τις σκαλωτὴς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς κεράμοις ** τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας, βέλος ἀφῆκε μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἱππότην Ἰουστινιανόν ** τὸν ἐκ χαλκοῦ συνιτάμενον· καὶ τοῦ βέλους παγέντος ἐκείσε, αὐτὸς διὰ τοῦ σχοινίου διαδραμὼν, θάμβος μὲν τοῖς ὁρώσι παρείχετο, καὶ τὴν τοῦφαν προσήρμωσε, καὶ τὴν τοῦ 716 βασιλέως ἐπιστάσαντο εὐνοίαν, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φύσει μέγα προσέθηκεν ὄνομα, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως νομίσματα ρ'. C

(28) Στέφει δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· φιλοτιμησάμενος ** ἦν πάντας ἐν τοῖς στεφίμοις. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐκὼνα τὸν νῦν μὲν τὰ Θεοφίλου λεγόμενον, οἶκον μὲν γενομένης Ἰσιδώρου πατριχείου ἀνελθόντος ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ὀλυβρίου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, μετὰ δὲ χρόνον ἐκδοθέντα ** κουρατώρια ὥστε κατοικεῖν ἐκείσε γυναῖκας τῶν εὐγενῶν μὴ εἰδυίας σφωρονεῖν· ἐπὶ δὲ Λέοντος Ἰσαύρου ἐκ πορνείου ξενοδοχείον ἐχηρημάτισεν ἐπὶ αὐτοῦ. D Ὑστερον δὲ γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Εἰρήνης μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γενομένης τύφλωσιν ** εἰς αὐτὸν· τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὸ μοναδικὸν σχῆμα περιβαλλομένη μοναστήριον κατεσκεύασε καὶ ἐκάλεσε τὰ Μετανοίας. Τοῦ δὲ αὐτοῦ οἴκου μεγίστου τε δυοῖς καὶ θαυμαστοῦ, ἔζωλον ἐν τῷ τρικλίῳ ἀποκλασθέντος **, ἠπειλήσε πτώσιν· αἱ δὲ μονάζουσαι, ἀπερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχίρ-

Variae lectiones et notæ.

** εἰπόντος ed. Leo. ** μέλλον cod. et Leo, qui ἀναγνώσαι habet. ** ἀπ. om. ed. ** Ἐπὶ τῇ· βασιλέως Θεοφίλου ἦν καὶ Ἰωσήφ ὁ ὑμνογράφος, ὃς ἐξωρίσθη ὑπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλείας· παρέρταται δὲ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἕως τῆς βασιλείας Λέοντος· τοῦ Σοφοῦ. Hæc quæ in ed. sequitur notitia de J. sepho hymnographo qui usque ad Leonem Sapientem vixerit, non Georgii, sed Continuatoris est glossæ ad Theophrasti hymnographi historiam, in Leone hand inveniendum. ** κεράμοις ed. — ** Ἰουστινιανὸς ed. Leo. ** φ. ὦ, π. ed. φ. π. ? ** ἐκδοθέντ. κουρατρ. cod. ** ἐκτρ. ed.

ναις (181b) ἀδείθουσαν αὐτοῦ " περὶ τούτου. Ὁ δ', A ipsam vero ædem variis decoratam ornamentis in ἐκνεύσας καὶ θαυμάμενος τὸν οἶκον καὶ ἀρεσθεὶς hospitiū mutavit, datis ei possessionibus mul- εἰς αὐτὸν, μετοικίζει τὰς αὐτὰς μονάζουσας ἐν ἐτέρᾳ tis, pecunia et prædiis, Theophilique nomen μονῇ, αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον, κατὰ παντὶ καλλωπίσας, imponens.

" (29) Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεομισθὺς οὗτος βασιλεὺς, βουλὴν ¹ μυστικὴν ποιήσάμενος μετὰ τῶν δημοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφύλου τοῦ Πέρσου, ὥς ἐτι ² Πολλὴν ἀγάπην καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς αὐτὸν οἷ τε ὅπ' αὐτὸν Πέρσαι καὶ τῶν ἐν τῇ οὐκ ὀλίγοι, καὶ μήπως, ἐμοῦ τελευτήσαντος, μελετήσῃσι τυραννίδα κατὰ τε τοῦ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου δντος καὶ τῆς γυναίκος ³, ἀνήγαγε Θεόφρονον εἰς τὸ πολάτιον καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ. Βαρηθεὶς δὲ ἐκ ⁴ τῆς νόσου, καθείρξε Θεόφρονον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ Βουκολέοντος. Τῶν δὲ Περσῶν **717** ἐπιζητούντων αὐτὸν εἰ ἄρα γίγονεν, ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ὁ βασιλεὺς Πετρωνᾶν, τὸν τῆς Αὐγούστης ἀδελφόν, σὺν τῷ λογοθέτῃ, ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφρόνου. Ἐπεισαν δὲ οὗτοι τοὺς Πέρσας ὥς [ἐτι] μετὰ τοῦ βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως δυσαντερίας ⁵ νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀπορρήξαντος, ἀπεκομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφρόνου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐξαγαγόντες λαθραίως διέτωσαν πλησίον τὰ Ναρσοῦ ἐν τῇ νῦν ⁶ λεγομένῃ μονῇ ⁷ τῆς Θεοφορίας, καὶ τοῦτον ἐκείσε κατέστησαν.

ΣΣΗ'. *Bucileia Michaelis filii Theophili.*

" Μετὰ τούτων ⁸ ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ⁹ σὺν τῇ μητρὶ ¹⁰ αὐτοῦ Θεοδώρα ἔτη [1] ¹¹, μόνος δὲ ἔτη ¹², καὶ σὺν ¹³ Βασιλείῳ ἔτος α' [μήνας 8], ὅστις ¹⁴ τὴν πατρῴαν βασιλείαν διαδεξάμενος ¹⁵, τὴν ¹⁶ θεοσυγῇ παρεισφρόνησαν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δεινὸς ἐπιχωμάσασαν νέαν θρησκείαν εὖ μάλα γνησίως ἀποσεισάμενος, τὴν ἑκπαλαί ¹⁷ θεοδράβευσεν, ἱερὰν τε καὶ ὀρθοτάτην πῆστιν ἀνεκέρυεν. ¹⁸ ¹⁹ δὲ Θεοδώρα οὕτως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὥς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐτι περιόντος λάθρα ²⁰ τὰς ἁγίας εἰκόνας τιμᾶν ²¹ καὶ προσκυνεῖν· ἥτις ²² γνώμῃ μὲν αὐτῆς, ὑποθήκη δὲ **718** καὶ παραίνεσι Θεοκτίστου κανικλείου καὶ λογοθέτου ἐξελαινεῖ τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην ²³ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν οὖσιν, ²⁴ περιόρισσα τούτων ἐν τῷ

Ante mortem porro imperator ille Deo exotus, maximo cum hominibus ejusdem sententiæ habito consilio de Persa Theophobo, ut nimirum ab ipsis diligeretur, ¹ Eamque fidem, aiebat, ipsi prestant Persæ subditi, ne forte me defuncto adversus filium pueriles annos nondum excedentem, et in uxorem meditentur tyrannidem: eam ob rem Theophobum in palatium adduxit et secum habuit; morbo autem ingravescente, eum carcere inclusit in Bucoleonis fornicibus, Persis autem inquirentibus, quid de illo actum foret, imperator Petronam Augustæ fratrem noctu cum logotheta misit, et Theophili caput amputari jussit. Isti vero cum imperatore in palatio versari Persis denuntiaverunt. Imperatore vero dysenterie morbo animam misere projiciente, exsecrandum ejus corpus ad Sanctos Apostolos delatum est. Corpus autem Theophobi per Bucoleonem clam subductum in monasterium, Theophobie nunc dictum, Narsetis ædi vicinum deportaverunt: et illud ibidem deposuerunt.

CCLXVIII. *Regnum Michaelis Theophili filii.*

Post eum Michael una cum matre sua Theodora annos quindecim regnavit, solus decem, cum Basilio vero annum unum et menses quatuor. Hic, paterno potitus imperio, impiæ doctrinæ quæ in Ecclesia subrepens novum induxerat cultum, generosè valedicens, a Deo primitus ordinatam sacram et orthodoxam fidem restituit. Theodora vero adeo fide rectisque in Ecclesiam sensibus præstabat, ut ejus viro adhuc supersistente, sanctas imagines coleret et veneraretur. Hac tum proprii animi motu, tum etiam suggestionē et sententiā Theoctisti Canicleo præpositi et logothetæ, ex Ecclesia et urbe Joannem patriarcham in Clidii, monasterium ita dictum, ad Stenum exsulem ² ejecit, qui etiam Augustæ compater fuisse dicitur.

Varie lectiones et notæ.

" ἀποκλεισθ. cod. " αὐτοῦ om. ed. " 842. ¹ β. μεγίστην π. Leo. — ² ἀποστείλας add. Leo. ³ Βερων. θέσις δὲ τῆς Leo. ⁴ δυσαντερία Leo, iola subser. pro c. ⁵ λ. νῦν Leo. ⁶ μονῇ om. ed. ⁷ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρα Val. 152 f. 198. ⁸ 842. ⁹ Μετὰ δὲ Θεοφίλου 16. M. C. M. δὲ Θ. M. Val. Τῷ πλθ. ἐταί τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς θείας σαρκώσεως ωλθ' ed. — ¹⁰ οὗτος Θεοφίλου ed. υἱὸς αὐτοῦ C. 154, ὁ δ. ἔτη κα' 510. υἱὸς δ. διδύμων καταλιμπάνεται Val. ¹¹ τῇ δ. μ. C. μ. Val. ¹² κατέσχευεν ἔτη 16' καὶ μ. ἀποκατόρρησαν ε. (ἔτη 16' 154) καὶ μ. Υ. C. τὰ τῆς βασιλείας σήκπτρα καὶ 16, σὺν τῇ μ. δ. ἔτη 8 [16] καὶ μ. ἔτη 1 καὶ μ. δ' Val. ¹³ καὶ σὺν — δ' om. C., μ. δ' om. cod. ed. ed. — ¹⁴ δὲ γε τὴν μὲν π. β. σὺν τῇ μ. Θ. δ. C. 510, δὲ γε τὴν π. β. δ. 154, οὗ τὰ τῆς ἐπιτορῆς ὅτε πατρίκιος Θεοκτίστης καὶ Μανουὴλ ὁ πρῶτος, μεγίστωρ ἐξίπνεται· καὶ οὐκ ἐπὶ πολλῷ, διωφθαρείσης γὰρ αὐτῶν τῆς ὁμοφίας, κάτασι μὲν M. ἐκ τοῦ παλατίου ἐν τοῖς κατὰ τὴν κινεστέρων χώροις τοῦ Ἀσπάρους τὴν οἰκίαν ἔχων, ἀποκαταστήσας τὸν αὐτοῦ οἶκον, μοναστὰς καταγράφεται, πλὴν ὥς συγκλητὸς προήχεται. ¹⁵ δὲ Val. ¹⁶ δεξάμενος A. ¹⁷ δὲ C. 154. ¹⁸ Θεοφίλῃ καὶ αὐτῇ C. Θεοφίλου καὶ A. ¹⁹ H — νηστειῶν om. C. ²⁰ ταύτην add. Leo. ²¹ τ. τε καὶ σέβασθαι Leo., τ. τε καὶ σέβασθαι Val. — ²² ἥτις τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ (αὐτῆς) τὸ τε ὅπ. Θ. ἐπὶ τοῦ κ. καὶ λ. τῆς τε ε. καὶ τῆς π. τὸν π. Ἰω. ε. Val. ²³ Ἰω. καίπερ σύντεκνον αὐτῆς ὄντα Leo, Ἰω. σύντεκνον δ. δ. Val. ²⁴ ὄντα; coul. et ed.

In ejus locum Methodium monachum inducit et patriarcham instituit. Monachis vero et episcopis a Theophilo in exilium missis postliminio revocatis, fidem orthodoxam firmavit, et Ecclesiae pacem restituit. Qui quidem adhuc infans erat imperator; sed qui ex ore infantum et lactentium perfecti laudem suam, ille faciebat ut hie veritatem divini dogmatis conlitteretur ac declararet, ad gloriam Dei Verbi qui per maximam misericordiam caro factus est, hominibus in terris visus est, et habitavit in nobis. juxta sacrum oraculum.

ἄκραν³¹ εὐσπλαγγίαν³² σπρωθέντος θεοῦ Λόγου καὶ τοῖς ἀνθρώποις· ἐπὶ γῆς ὀφθέντος καὶ συνανα-
στραφέντος· κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμόλογον.

Convocavit enim Constantinopolim in synodum sanctos divosque Patres. Ab his improborum infamissimumque Iconoclastarum pessima haeresis sedulo coarguta est, ac turpia ejus deliramenta penitus eversa; et clare orthodoxa doctrina refulsit velut e quibusdam abditissimis et inextricabilibus labyrinthis tenebrosisque abyssis impiæ ac depravatae haeresis. Itaque istius quidem dux et magister, necnon assentatores ejus persecutores et conviciatores, tanquam veritatis adversarii et mendacii defensores, et tanquam lupi rabie acti impuræ diabolicæque superstitionis Manichæorum, a quibus et furorem adversus Dei Incarnati economiam, et initium ac principium sumpserunt, ejiciuntur. Eis autem communi consensu Dei quæ instinctu et gratia subrogatur celeberrimus rectæ orthodoxæque fidei propugnator: qui omnes, ut ita dicam, calumnias, funestasque insidias sacris imaginibus structas, et profana deliramenta ab heresiarchis eorumque nugarum et ineptiarum præconibus prolata tam invictæ ac dilucide confutavit et diluit quam qui maxime; et propterea multas subiit persecutiones,

Στενὴ³¹ εἰς τὸ Κλειδίον οὗτο καλούμενον³² λέγεται δὲ καὶ σύντεκνος³³ αὐτῆς εἶναι. Εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἁγίοις Μεθόδιον, μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθιστᾷ· καὶ πάντα· τοὺς ἀπὸ Θεοφίλου ἐξορίστους³⁴ μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐβεβαίωσε πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν. — Εἰ γὰρ καὶ νήπιος ἐτύγχανεν ὁ βασιλεὺς³⁵, ἀλλ' ὁ³⁶ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρητισάμενος αἶνον, ὁ αὐτὸς καὶ τοῦτον παρεσκεύασε³⁷ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ δόγματος ἀνυμῆσαι καὶ φανεῶσαι πρὸς δόξαν τοῦ δι' ἄκραν³¹ εὐσπλαγγίαν³² σπρωθέντος θεοῦ Λόγου καὶ τοῖς ἀνθρώποις· ἐπὶ γῆς ὀφθέντος καὶ συνανα-
στραφέντος· κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμόλογον.

(2) Σύνοδον γὰρ ἁγίων³⁸ καὶ θεηγόρων Πατέρων ἐν ΚΠ. συναθροίσας, ὅψ' ὧν ἡ τῶν κακῶν καὶ δυσωνύμων εἰκονομάχων κακίστη³⁹ 719 αἵρεσις⁴⁰ ἀκριδῶς ἐλεγχθεῖσα καὶ τὰ βέλυντα ταύτης ληρήματα διαβρῆδην ἀνατραπέντα⁴¹, φαιδρῶς ὁ τῆς ὀρθοδοξίας λόγος ἀνέτειλεν ὥσπερ ἐκ τινῶν (182*) μυγαϊτάτων καὶ δυσδιεξοδύτων λαθυρίδων καὶ σκοτεινῶν βαράθρων⁴² τῆς ἐξαγίστου καὶ πασχυλισμένης⁴³ αἰρέσεως. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ταύτης⁴⁴ ἔξαρχος⁴⁵ καὶ διδάσκαλος⁴⁶ σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ διώκται καὶ ὀβρισταῖς ὡς⁴⁷ τῆς ἀληθείας⁴⁸ ἀντίθετοι καὶ (τοῦ)⁴⁹ ψεύδους προστάται, ὡς λυσώδεις λύκοι καὶ τῆς μυσαρῆς καὶ δαιμονιώδους· τῶν Μανιχαίων ὀρθοσχέας, ἀπ' ὧν⁵⁰ (καὶ τὴν μανίαν⁵¹ κατὰ τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας) καὶ⁵² τὴν ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν εἰλήψασιν, ἐκδιώκεται· ἀντὶ σ-
ἀγεται δὲ κοινῇ ψήφῳ καὶ θεῖα προσβολῇ⁵³ ὅτι καὶ χάριτι Μεθόδιος ὁ ἀσπίτιμος καὶ τῆς ὀρθοτομίας καὶ⁵⁴ τῆς ὀρθοδοξίας⁵⁵ πρόμαχος, ὅς γε πάσα, ὡς ἔπος⁵⁶ εἰπεῖν, τὰς διαβολὰς καὶ τὴν ὀλέθριον κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων μεθοδεῖαν καὶ τὴν βέβηλον κenoφονίαν τῶν αἰρεσιάρχων καὶ φοιτητῶν τῆς ἐκείνων κeno-

Variae lectiones et notæ.

³¹ καὶ ἐν τῷ Σ. περιορίζει εἰς τὸ Κ. λεγόμενον ἐν τινι μοναστηρίῳ· κάκεισε τὸν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν χαρακτήρα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς θεομήτορος καὶ τῶν στρατιάρχων κατιδὼν διωρί-
σας τοῦ ἐαυτοῦ ὑπὲρ τῶν τοῦτον (τούτων) ὁμματα διορθεῖν· οὐ γεγονότος μαθούσα Θεοδώρα ἔζηω
θεῖα κινήσεια τοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλῶσαι κακύντο. Τοῦτον δὲ καλωθέντος, τινὰς τῶν δορυφό-
ρων ἐκπέμφασα πρὸς αὐτὸν, διακοσίους λόγους ἐμάστιζεν. Εἰσάγει Vat. ut Sym. 1. ³² αὐτὸν περιο-
ρίσασα add. cod. — ἀποκαθίστησι Vat. καθίστησι Lvo. — π. δὲ τοὺς Vat. ³³ σύντεκνον cod. ³⁴ ἐν
ἐξορίᾳ παραπεμφθέντας· ἐκ, εἰσῆγαγε καὶ πάντας ἐν. τὴν τε δ. π. ἐκράτουν καὶ τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων
προσκύνησιν ἀνεκέρυζε τῇ α' κ. τῶν δ. ν. Αἰρετικοὶ δὲ τινες διαπληκτιζόμενοι πρὸς τὸν πατριάρχην Με-
θόδιον διὰ τὸν Ἰαννὴν τοῦ πατριάρχικου ὀνόμου ἐξωσθῆναι, γυναῖκα τινα φρεναπαθῆσαντες διώροις σὺν Μη-
τροφάνῃ, τῷ ταύτης υἱῷ προῖδον τῇ Συμυνοσίῳ πόλει χρηματίσαντι, κρυφιαίας ἐγκλήμας θριαμβεύουσι.
Ὅ δὲ πατριάρχης μὴ θέλων πέτρα σκανδάλου λογίζεσθαι, τὰ κούρια ἀλογη ἀπογυμνοῖ· καὶ εὐρητο παρὰ
τὸ εἶδος μαρμαρῶν καὶ τὸ αἶτιον καὶ ἀνδιενίστατο (ἀντ. ἐρωτηθεὶς Sym. δ. ἐπεὶ διενίστατο Gen. 81,3.)
Καὶ ὅς ἐφη, οὗτις ἔν· Ἐν Ῥώμῃ διαγοντός μου, κλειστα τοῖς γαργυλισμοῖς· κινούμενος καὶ τοῦ ἀποστόλου
Πέτρου τῆς τυραννίδος ταύτης ἀλλοτρωθῆναι· δεηθεὶς τὴν κορυφαίαν (τὸν κορυφαίον Gen. 84,9) δεξιὰ τῇ
χείρὶ καταπρίσαι τὰ αἰδοῖα (τὰ δ. καταπρίσαι Gen.) καὶ ἐπιφθέγγεσθαι· ἢ μὴ τοῦ λοιποῦ πτωχεύσαι τὴν
φιληθονίαν. ὁ Ἐγὼ δὲ διυπνισθεὶς μετὰ σφοδρᾶς ἀλγῆσεως περιήλθον ἐν σαρκικῇ τοιαύτῃ, καθὼς ὁρᾶτε,
νεκρότητι Vat. — Gen. et Sym. 1. om. §§ 2—4. ³⁵ ὁ β. om. C. 310. ³⁶ Ps. viii, 2. ³⁷ παρεσκεύαζε
C. 310. — ³⁸ εὐσπλαγγίαν A. — ³⁹ καὶ φιλανθρωπίαν C. 310. ⁴⁰ αἰσῶν C. 310. ⁴¹ κάκιστος cod. et
ed. cf. participia nominative posita, cum genitivus absolutus requiratur: τῆς ἐλεγχθείσης καὶ τῶν—
ἀνατραπέντων. ⁴² τῶν εἰκονομάχων add. C. 310. ⁴³ ἔξαν. Id. ⁴⁴ καὶ add. A. et ed. vitiose, cum gen.
τῆς αἰρέσεως; ab altero λ. καὶ β. pendent, non vero eidem parallelus sit. — ⁴⁵ πασχυλισμένης C. 310.
⁴⁶ προλεχθεὶς add. ed. ⁴⁷ τε add. C. ⁴⁸ καὶ συνδικαίως καὶ θεοκρίτως πάντο C. 134, καὶ συνίστατο
Ἰαννῆς ἐκβάλλοντα· καὶ ἀναθεματίζεται δικαίως καὶ δ. 310. ⁴⁹ ἀνήκεστοι πάντων καὶ λυσώδεις ἅμα C.
— ⁵⁰ δ. ἁλὼν ὥσπερ δὴ καὶ οἱ τῆς μ. καὶ δ. θρ. τῶν μ. C. ⁵¹ τοῦ om. ed. ⁵² καὶ τὴν μάχην add. C.
⁵³ καὶ τὴν μ. — οἰκονομίας om. ed. καὶ μ. C. 310. ⁵⁴ οἶκ, τὴν C. sed om. ed. ἐκδ. ⁵⁵ πρὸς ed.
⁵⁶ τῆς δ. καὶ om. ed. ⁵⁷ ὀρθοδοξίας καὶ ὀρθοτομίας A. ⁵⁸ ὡς γε καὶ C. 310. — πᾶσαν ὡς δ. ε. τοῦ
τε διαβόλου τὴν ὀλέθριον C.

φονίας ^α καὶ φρενοβλαθείας ἄριστα καὶ σφαιστάτα A magna pericula, graves tribulationes, praesertim a diελίγξας ^β καὶ ἀνατρέφας, εἰ καὶ τις ἄλλος· καὶ flagello Dei Theophilo. διὰ τοῦτο πολλοὺς (μὲν) ^γ προῦπέστη ^δ διωγμοὺς καὶ κινδύνους καὶ θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, ἐξ ἐπιμέτρου δὲ σφόδρα ὑπὸ τοῦ θεηλάτου Θεοφίλου.

(3) Τίς γὰρ ἀριθμήσει τοὺς ποικίλους καὶ ἀλλε-
παλλήλους ^α διωγμοὺς καὶ πειρασμοὺς ^β καὶ τὰς
ἀφεγγεῖς κατακλίσεις καὶ τοὺς ζοφώδεις βόθρους
καὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων περιστάσεις ^γ, φῶν τε καὶ
θυμωδῶν ^δ στερήσεις καὶ τὰς ἄλλας συμφορὰς, ἃς
ἐν τῇ γενναίῳς 720 καὶ προθύμῳ; ^ε παρὰ τῶν
ἀνθρώπων, ἀεὶ περιφάρων ἐναργῶς εἰς τύπον καὶ ὑπο-
γραμμὴν ὑπομονῆς, τοῖς φερεπόντοις (καὶ ^ζ φεργο-
μένη) καὶ σωπῶσα παραινέσεις πρόδηλος γενόμε-
νος ^η. Καὶ οὕτως ὁ θεοπέσιος τὴν Ἐκκλησίαν εὐ-
δοκίᾳ ^θ Θεοῦ παραλαβὼν καὶ συνεργίᾳ ^ι τῶν
θεοφόρων Πατέρων ^κ, ὁ μὲν οἶκος τοῦ Θεοῦ, ὁ τὸ
σύστημα τῶν ὁρθοδόξων, ὁ ἐπορεύετο καὶ ὁ θεῖα
βώμη σαφῶς· ἐκραταιοῦτο· καὶ διεπρεπεν Ἱερὴν
καὶ λόγῳ, ὁ δὲ τῶν αἰρετικίζοντων σύλλογος καὶ ἡ ^λ
Ἰουδαϊκὴ τῇ ὕπτι σπείρα ^μ καὶ συμμορία κατησχύ-
νετο κομιδῇ ^ν καὶ ἡσθένει, ὁ προφανῶς ἐπιστομίζο-
μένη καὶ ἀνατρεπομένη καὶ ἐκδόστην ἡμέραν. Καὶ
ὅθι λοιπὸν αὐτίκα διὰ ^ξ βασιλικῆς ^ο κελεύσεως
ἀνεκλήθησαν τε καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν ἐξορίαις τε ^π
καὶ πικραῖς φυλακαῖς Πατέρες, ἅμα καὶ τὰ πλήθη
τῶν μοναζόντων καὶ μέντοι καὶ τῶν εὐσεβῶν κο-
σμητικῶν οὐκ ὀλίγοι ^ρ, ὧν ὁ πάλαι καὶ ἀλιτῆριος ^σ τὰς
ὁπάρξεις ἀφελόμενος καὶ τοὺς μὲν δυσθανάτωσας,
τοὺς δὲ μάλιστα πολυειδέας ^τ παραποδοὺς ἐξώρισεν (ὧς) ^θ μὴ παρθομένους ^ι παντελῶς μήτε τοῖς
θεματικαῖς (αὐτοῦ) ^κ μήτε ταῖς ^λ ἀπειταῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου ^μ.

(4) Ἐν γούν ^α τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ καὶ C
Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἀποδίναν ὁ Σαρακη-
τῶν ^β φύλαρχος, ἐκ πολλῶν χρόνων ἐτοιμαζόμενος,
ἐν δυνάμει βαρεῖα δρομῶνων τετρακοσίων φοβε-
ρῶν ^γ καὶ καταπλήκτων ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρου-
ρήτου ΚΠ. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεῖα δίκη ^δ διώλεσε,
πάντων τῶν πλοίων ^ε αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν
τῇ ἀκρωτηρίῳ ^ς τῶν Κιβύρριων ^ζ τῇ λεγο-
μένῃ 721 Χελιδονίᾳ, διασωθέντων ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ
καὶ μόνων ^η ἐξ αὐτῶν.

Ἔως ^θ ὧδε τὰ χρονικά ^ι Γεωργίου ^κ ἀπὸ ^λ
τῶν ὧδε μόνον τοῦ Λογοθέτου.

Quis enim numeret quot varias et continuas per-
secutiones ac tentationes, quot obscuros carceres,
quot tenebrosas foveas, quot molestas necessitates,
quot amicorum et fautorum orbitates, quot alios
cruciatu generose et fortiter passus fuerit ab impiis,
semper propositus ut exemplum et typus patientiae,
atque ut eloquens simul ac tacitum afflictis incita-
mentum propalatus. Ubi autem divus ille homo
Ecclesiam, divina voluntate et cooperantibus deile-
ris Patribus, assumpsit, « domus quidem Dei, » seu
orthodoxa doctrina, « profliciscatur et, » Deo ad-
juvante, manifeste « seipsa robustior fiebat, » et opere
ac sermone excellebat; haeticorum vero cœtus et
vere Judaica spira et tribus omnino dedecorabatur,
et magis in diem obmutescere et corruebat. Statim
postea, jussu imperatoris, revocati et in pristinum
gradum restituti sunt Patres in exilium vel in du-
ros carceres coniecti et simul ingens monachorum
multitudo, necnon etiam populi laicorum nonnulli,
quos miserabilis et pestifer imperator alios fortunis
suis spoliatos, alios mortalibus vexatos cruciatibus,
alios variis traditos verberibus, exilio multavit,
utpote nec blanditiis nec minis nefarii Theophili
cedentes.

Ἐν γούν ^α τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ καὶ C
Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἀποδίναν ὁ Σαρακη-
τῶν ^β φύλαρχος, ἐκ πολλῶν χρόνων ἐτοιμαζόμενος,
ἐν δυνάμει βαρεῖα δρομῶνων τετρακοσίων φοβε-
ρῶν ^γ καὶ καταπλήκτων ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρου-
ρήτου ΚΠ. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεῖα δίκη ^δ διώλεσε,
πάντων τῶν πλοίων ^ε αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν
τῇ ἀκρωτηρίῳ ^ς τῶν Κιβύρριων ^ζ τῇ λεγο-
μένῃ 721 Χελιδονίᾳ, διασωθέντων ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ
καὶ μόνων ^η ἐξ αὐτῶν.

Imperantibus, Michael et Theodora ejus matre,
Aboudinar, Saracenorum dux, per longum tempus
parato bello, cum classe instructissima quadringen-
tis navibus constante contra divinitus custoditam
Constantinopolim processit. At illam divina ju-
stitia perdidit: cuncta enim navigia cum ipais vi-
ris fracta sunt ad promontorium Cibyræotarum,
Chelidonia dictum, ita ut septem tantum ex illis in
Syriam evaserint.

Hactenus Chronica Georgii. Quae sequuntur so-
lus sunt Logothetæ.

Variæ lectiones et notæ:

^α Κακονοίας καὶ φρ. ed. ^β προδιέλεξας C. ^γ μὲν om. ed. ^δ ὁπίστη? A. ^ε ἐπαλλήλους C. ^ς π. καὶ β. δ. καὶ ζ. x. καὶ τῶν ἀναγκαίων C. ^ζ ἀν. στερήσεις C. 310, omisiss seqq. ^η δημοφρόνων ed. ὁμοδόξων αἰρετικῶν γένν. C. 134. ^θ καὶ τὰ σύμβολα τῆς κακούργιας ἧς ὑπέμεινε C. 134. ^ι καὶ φθ. om. id. — ^κ γινόμενη A. ^λ εὐδ. τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ σ. τῶν θεοφόρων π. π. C. ^μ συνεργούντων ed. ^ν H. Reg. iii. 1. ^ξ ἡ om. C. ^ο πείρα C. 310. ^π διὰ τῆς β. x. ἐπιτροπῆς τε καὶ συνεργείας A. ^ρ β. ἐπιτροπῆς καὶ συνεργείας ἀν. ed. ^σ τε om. A. ^τ ὀλίγοι C. ^θ τυραννικῶς add. C. 134. ^ι καὶ πολυτρόποις καὶ δειναῖς τιμωρίαις C. 134. ^κ ὧς om. C. 310. ^λ παρθομένων Id. ^μ αὐτοῦ om. ed. ^ν μ. τῇ θεωρίᾳ μ. μὴν τῇ ἀπειλῇ καὶ μαχοδόξῃ τοῦ φένοκος καὶ δυσμάνους ἀλαστορος C. 310. — ^ξ μήτε μὴν τῇ πολῇ (sic) καὶ κακ. τοῦ φ. καὶ ἀλ. C. 134, qui, sicut 310 § quartum primo § inseruerat, ubi ceteri codices narrationem de fœsis orthodoxiæ instituto exhibent. Hoc loco vero C. 134 recapitulationem affert chronologicam sequentem: Γίνεται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ ἑτῇ β' μ'β', κτλ. libri clausulam indicans, nonnullis in codicibus a continuatoribus sublatam. ^ρ Ἐν τῇ οὖν δ. αὐτοῦ Ἀπ. C. 310 post μῆνας γ' § 1. 134 ponit ἀνεκλήθησαν. ^ς ὁ Σαρακητὸς ἐκ C. 310. ^ζ φ. κατ. Id. ^η προφθάσας add. C. ^η αὐτοῦ add. C. 134. ^θ τῇ om. Id. ^ι ἐδ λεγόμενοι codd. τῶν λ. C. 310. ^κ τῶν Κιβύρριων Α. ^λ μόνα cod. post διασωθέντων. = διασωθέντα, μόνον ὅς γε μὴν Val. § 2 glossematis variis in locis inserti vestigium. ^μ Τίλος ἐνεαυθα τοῦ χρονικοῦ βιβλίου C. 310. ^ν τὸ χρόνον P. ^ξ καὶ add. P. ^ο ἀπὸ τὸν om. Par. 1706, μόνον om. P. —

BIBΛΟΣ Ε΄.

LIBER QUINTUS.

I. De regno Michaelis et Theodora matris ejus.

Cæterum prima sanctorum Jejuniorum Dominica Theoctistum logothetam in Cretam misit. Hic cum valido exercitu et ingenti classe profectus magnum Agarenis terrorem inoussit cum ad tam validam impressionem sustinendam nondum parati essent. Vehementius autem ipse territus est, Augustiam urbe fugisse audiens, alio in imperatorem substituto, quod dolis et arte Saracenorum paratum fuit: numeribus videlicet ab eis qui in comitatu erant acceptis, qui vano hoc terrore incusso in urbem regredi et exercitum Agarenis Cretes incolis, ceu gladii pabulum objicere persuaserunt. Ita oer Cretam infelix visus, miserior visus est et infelicior postquam inde reversus est. Ameras autem profectio suscepta adversus Romaniam, obvium quemque locum depopulabatur et vastabat. Eundem porro Theoctistum seu fidelissimum et dilectum cum valida exercitus manu adversus Ameram Theodora et Michael miserunt. Profectus ille et manibus cum Amera consertis in loco Mauroptomam dicto, victus est et rediit multis et suis occisis et quibusdam ad Ameram confugientibus, propter infensum in logothetam animum et inimicitias: quorum unus fuit Theophanes Phargæensis virtute et robore plurimis præstans, qui postmodum securitatis fide accepta, in Christianorum partes remeavit. Theoctistus autem inde reversus ad urbem, eandem servavit indolem, et Bardæ imperatricis fratri rationem reddens, cladem ei tribuit et imputavit, quasi ex ipsius exhortatione et consilio terga vertisset exercitus Ro-

Α Α'. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς ὅτι.

"(5) Τῇ δὲ ᾧ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Νηστειῶν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ὀρθοδοξίαν", ἀπίστευται. "Θεοκτιστον τὸν λογοθέτην ἐν Κρήτῃ, δὲ", ἀπαλθὼν μετὰ πολλοῦ πλῆθους καὶ στόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπέθηκε τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀδυνατοῦντας εἶτι πρὸς τὴν στρατιὰν ἐκείνου ἀνταγωνίζεσθαι (182^α), σφοδρότερον δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιτοβή και τὴν φυγαδεῖαν ὡς πᾶσατο, τὴν Αὐγουστὴν μαθὼν ὡς ἄλλον βασιλέα προχειρίσαντο, ὅπερ μεθόδῳ ὡς Σαρακηνῶν καὶ δωροληψία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικε πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ. [Οὕτω δὲ ὡς κακὸς ἐν Κρήτῃ] φανείς, χεῖρων ἐφάνη καὶ δυστυχέστερος ἐκείθην ὑποστραφεῖς. Ὡς γὰρ ἐξελθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἄμερ 722 ἐληίζετο πᾶν τὸ ἐν ποσὶ καὶ κατέστρεψε, τὸν αὐτὸν πάλιν Θεοκτιστον ὡς πιστότατον καὶ οἰκειότατον μετὰ θυμῷ πολλῇ κατὰ τοῦ Ἄμερ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλακσιν. δὲ, καὶ παραγαγονῶς καὶ πόλεμον συνάψας τῷ Ἄμερ εἰς τὸ λεγόμενον Μαυροπόταμον, ἤτηθη τε καὶ ὑπέστρεψε, πολλῶν μὲν ἀνατρεθέντων, τινῶν δὲ καὶ προσωγόντων τῷ Ἄμερ διὰ τὴν τοῦ λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἐπάχθειαν, ὧν εἰς ἣν καὶ Θεοφάνης ὁ ἐκ Φαργάνων, ἀνδρεῖα τε καὶ ῥώμῃ διαφέρων πολλῶν, δὲ ὕστερον χρόνοις τισὶ λόγον ἀπαθείας λαβὼν προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Θεοκτιστος δὲ ἐκείθεν ὑποστραφεὶς πρὸς τὴν πόλιν, εἰχετο τῆς αὐτῆς οἰκειότητος καὶ τῷ τῆς Αὐγουστῆς ἀδελφῷ Βάρδῃ εἰς τινὰς λόγους ἐλθὼν, τὴν ἤτιαν τούτῳ προσῆκε καὶ ἀντίθετο, ὡς τῇ παραίνεσει τούτου

Variæ lectiones et notæ.

"Rubricam hanc in cod. Par. 1706 inveniendam, cum cætera capitularia h. l. deficiant, reponendam diximus "843. "τῷ β' ἴτα Sym. 7 neque numerum dominicæ, quem ed. quoque omittit, neque ipsam Dominicam nominans. "τῇ — ὀρθοδοξίαν om. Vat. — "ἀποστέλλει δὲ Θεοδώρα κατὰ Κρήτην τὸν λ. θ. Vat., ἀπιστ. θ. λ. κατὰ τῆς K. Leo. "δὲ; στόλῳ πολλῷ καὶ στρατῷ βαρεῖ ἐκεί κατελθὼν τὰ πρῶτα μὲν τοὺς Ἀγαρηνοὺς τῇ τούτου στρατῷ μὴ δυναμένους ἀντ. ἔπειτα δὲ φεύγει αὐτοὺς, μηδενὸς τοῦ διώκοντος; Vat. "φυγάδα προχειρίσαντο Leo. e seq. linea. "ἤπ. φήμης μὲν γὰρ ἀνὰ τὸν στρατὸν γεγονυίας ὡς Θεοδώρα δ. β. εἰς τὰ βασίλειά ἀνελθασίν. Ἐκπλαγείς ἐπὶ τούτῳ γενομένοις, (ἐκπλαγῆς γενομένης cod.) πρῶτον ἐστρεψε καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἔστρεψε τὸν στρ. ἐν K. x. ε. μ. γενομένου Vat. "μέθοδος cod. et ed. βασιλέα ed. "γενομένους add. Leo. γενομένου Vat. ὁ δὲ στρατὸς μ. λ. τοῖς ἐν K. γέγονε Sym. cæteris omissis. "Ἐν τῷ δὲ Vat. τοῖς τε ed. τοῖς cod. "κακὸς Leo. κακὸς Vat. Th. φαῦλος ed. om. cod. "Ὡς γὰρ x. Ῥωμανῶν ἐξῆλθεν ὁ Ἀ. ἐκείνος καὶ πάντα κατεληίζετο Vat. "τὸ πᾶν ἐν Leo. "τε Vat. "κλειστός δ. x. τούτου M. καὶ θ. ἴσον. Vat. "καὶ συμβαλὼν οὗτος εἰς τὸ M. λ. Vat. καὶ π. οὗτο; καὶ π. προσβαλὼν τῷ Ἀ. Leo. "εἰς — Ἄμερ propter homoioteleuton a Leone omissum, invenitur in Sym. 8. a 3, qui τινῶν — Χριστιανοῖς omittit, Theodosia et codice. "διὰ τὸ τοῦ τ. λ. βαρὺ τε καὶ ἀπεχθές; Vat. "ἀπέχθειαν Leo. "ὧν — Χριστιανοί; om. Vat. "θ. δὲ ἐν τῇ πόλει ὑποστρέφας. "καὶ εἰς λ. ε. B. τῷ τῆς Ἀ. δὲ. τ. τὴν ἡ. τρ. καὶ παραλίαν ἔλεγε τῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἀπωλείας Vat. "τε vol. τὸ cod.

καὶ τῇ βουλῇ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐπαρτή στρατοπέδον Ἀ
καὶ ὅτ' αὐτοῦ τῆς πόλεως ἐξῆλθε ὁ βουλῇ Θεοδώρου
Αὐγούστου.

(6) Ὁ δὲ αὐτὸς Θεοκτίστος ὁ παρὰ δυνάστεων ὡς
τῇ Αὐγούστῃ, οὐκ ἔμαθα καὶ λουτρὰ καὶ παρά-
δεισον ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ Ἀφίδι παποίηκεν
πρὸς τὸ πλησίον αὐτὸν εἶναι τοῦ παλατίου· πρὸς
δὲ φυλακὴν καὶ σωτηρίαν ἰδίαν καὶ πόρταν Σι-
δηρὰν ἐν τῇ Δάφνῃ κατασκεύασε καὶ παπῖαν
φυλάττειν ἐκείσε διαρίσαστο. — Ἦδη δὲ ὁ βασιλεὺς
ἀνδρωθεὶς ἐπαύλασε τοὺς τε κληρονομίαις καὶ ταῖς
τῶν ἱππῶν ἀμύλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ Ἱππικοῦ
καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλὴν οὖν ποιή-
σας Θεόδωρος Αὐγούστα μετὰ τοῦ λογοθέτου Θεο-
κτίστου δοῦναι γυναῖκα 723 Μιχαὴλ τῷ υἱῷ αὐτῆς
(ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλόθετος Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ Ἰγγε-
ρῶ· μεσομένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῇ δεσποίνῃ σφοδρῶς
ἀναίδειαν) διὰ συγγενεύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν
τοῦ Δεκαπολίτου, μετ' ἧς σταφanoῦται ἐν τῷ ἁγίῳ
Σταφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γεγονότος τοῦ
παστοῦ μὲν εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου
ἀνακλιθεὶς ἐν τοῖς ἰδίοις ἀκουσίτοις.

(7) Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων
στρατηγὸς ἤγαγεν ἱππὸν τῷ βασιλεὶ θυμοειδῆ καὶ
γενναῖον. Ὁ δὲ, τοῦτον τῷ ἱππικῷ βουλόμενος
ὑποκεῖναι, ἠβούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε ὀδόντας,
ἐξ ὧν ἡ τῶν ἑτῶν ποσότης διαγινώσκεται, τὸ τε
ἦθος ὁποῖόν ἐστιν τοῦ δὲ ἱπποῦ θρασυνομένου καὶ
σκιρτῶντος, ἢν ἀχθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο,
ὡς μηδενὸς ὄντος μὴδὲ εὐποροῦντος γενναίωται
καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἱππὸν ἐξημερώσαντος ἢ μόνον
κατακρατῆσαντος. Ὡς οὖν ἤχθετο, παρὼν ὁ Θεο-
φιλιτῆς, εἶπεν, ὅτι, ἡ Δέσποτα, ἔχω νεώτερον
ἐμπειρότατον καὶ ἀνδρείοτατον εἰς τοὺς ἱπποὺς,
ὅλον ἐπιποθεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῦνομα Βασίλειον.
Τοῦ δὲ βασιλέως παρεῦθε ἔλθειν καλεῦσαντος,
ἀπεσπῶν κοινωμένης ἐν τῇ Σιδηρᾷ πύλῃ καὶ τὸν
Βασίλειον εὐρών μετὰ σπουδῆς ἡγάγετο πρὸς τὴν
βασιλέα. Καὶ καλεσθεὶς τὸν ἱππὸν 724 κρατῆσαι,
τῇ μὲν μιᾇ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατῆσας, τῇ δὲ ἑτέρᾳ
τοῦ ὠπτοῦ δρεξάμενος τοῦ ἱπποῦ, εἰς ἡμερότητα

manus, ideoque illum imperator de Theodora Au-
gustae consilio ex urbe expulsi.

Ipsa vero Theoctistus, potens apud imperatricem,
domus, balnea et hortum in loco nunc dicto Abido
consecit, quo propior esset palatio; propriæ autem
custodiæ et saluti consulens, portam Ferream
construxit in Daphne, et janitores custodes ibi
constituit. Imperator porro virilem ingressus æta-
tem venationibus et eorum certaminibus in circi
stadio aliisque imparis studiis vacabat. Ceterum
Theodora Augusta uxoris filio suo providendum
cum Theoctisto logotheta consilium habuit (nove-
rat quippe cum Eudocia Ingeris filia, logothetæ,
et imperatrici propter impudicitiam vehementer
exosæ, familiaritatem contraxisse); eam ob rem
Eudociam Decapolitæ filiam eidem matrimonio
conjungit, cum qua in æde Sancti Stephani, quæ ad
Daphnem, corollas nuptiales sublit, convivio ad
Magnaurem celebrato et senatu ad novemdecim
accubita recumbente.

Modico post Bucelliariorum dux equum animum
et nobilem obtulit imperatori. Ille equi ad circen-
ses ludos mittendi cupidus, dentes quibus eorum
ætas dignoscitur et ænorum numerum explorare
moliebatur. Equo vero ferociente et calcitrante
angebatur imperator generosi scissoris experta, qui
equum redderet mansuetum. Anxio itaque impera-
tori adest proximus Theophilites: «Est mihi, inquit,
peritissimus juvenis et generosus, equis subigendis
qualem imperium tuum expetit, idoneus, cui
nomen Basilus.» Imperatore advocari jubente, ex
cubiculariis unus ad Ferream portam missus est,
qui Basilium inventum cum festinatione ad impe-
ratorem adduxit. Ille equum tenere jussus, manu
quidem frenum apprehendit, altera vero aurem ca-
piens, ad ovis mansuetudinem adegit: quo delecta-
tus et gavisus imperator Basilium Andreæ hec-
tariarchæ, ut comitali allegeretur et equis subser-
viret, commendavit.

Variae lectiones et notæ.

καὶ — Αὐγ. om. Sym. ἔξωσε ed. ἐξώθησε Val. τῇ τῆς Θ. Ἀ. β. V. I. ὁ οὗτος π. Val.
ἐν cod. ὡν ed., om. Val. οἶκον Val. ὁ δὲ Ἀφίδ. cod. x Ἀφίδα ed. x. Ἀφίδι Val. ὡς ἐγγύ-
τητα τοῦ π. ὑπεριχέει sic Val. 199 φ. ἰδίαν καὶ πύλιν Val. ἐκ. φ. ἐπίταξε· τοῦ δὲ βασιλέως ἀν-
δρωθέντος Val. ἀνδρυνθ. Sym. 9. a. 7. ἔτα om. ed. ταῖς — λοιπαῖς om. Sym. τοῦ ἰ. δ. σχο-
λάζοντος καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαι; ἀκ. β. ποιεῖται Θ. μ. Θ. γυναῖκα συζεύξει M. Val. Βουλὴν — αὐτῆς om.
Sym. φιλοῦται τῇ τοῦ ἰ. Ε. ἦν καὶ αὐτὴ καλὸς λογοθέτης διὰ τὸ ταύτης ἀναβῆς ἐμυσάσαντο, σ. ὡν Ἀ.
Val. Ἀ. ἐν τῷ τῆς νυμφεύσεως; ἡγεγάνη ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Σταφάνου ναοῦ τῷ ἐν τῇ Δάφνῃ ἐστειφθῆσαν
ἡ δὲ νυμφικὴ παστὰς ἐν τῇ Μαγναύρᾳ κατασκευάσθη ἡ δὲ συγκλήτος ἐν τ. ἰδ. ἀκ. ἀνακλιθῆ Val. γαγ.
— ἀκουσίτοις om. Sym. ἀκουσίτ. cod. ἀκουσίτου P. κουσίτοις Leo. 851. Τῷ ἰ. αὐτοῦ ἔται ὁ
τῶν Sym. 10. ὁ δὲ τῶν Val. θαυμαστόν Sym. cætera coarctans. — ἰ. μ. ταῦτα πρὸ β. προσεκόμισεν γ.
τε καὶ θ. ὅν τοις ἀμύλλῃ τῆς τῶν ἱππῶν παραζ. β. ὁ βασιλεὺς τὸ τε ἡ. διαγινώκει ἡδ. ὁποῖος ἔ. τ. τε
δ. διασκοπῆσαι, ἀφ' ὧν ἡ τῶν ἰ. π. δ. Val. καὶ ἀναβρώσαντος, ἤχθετο δ. β. οὐκ ἔχων ἀνδρα ῥώμῃ τοῦ
ἱπποῦ παρῶσαν Val. — ὡς — ἤχθετο om. Sym. εὐπορῶν (vel potius εὐπόρων) γενναίωτης τὸν
ἰ. ἐξημερώσαντος Leo. ἐκείνους Val. ἐκείνους ὁ τῶν νουμέρων καὶ τοῦ ταίχους κόμης ὡν Sym. ἐκ.
x. ὡν τοῦ τ. καὶ τῶν v. Val. ἔφη πρὸς τὴν βασιλέα ὡς ἐμοί, βασιλεῦ, ἀνὴρ τις γενναῖος καὶ ῥωμαῖος
ὁπάρεται καὶ περιδέξιος ἱπποκόμος; τ. τοῦτ' B. Val. ἀνδρείον Sym. Leo. ἰ. πρὸς αὐτόν Leo; sed
Sym. τοῦ δὲ β. x. παρεῦθε ἤχθη. τούτων Val. ἀκ. — κρατῆσαι om. Sym. — εἰς τῶν κοινωτικῶν
ἐξελθὼν ἐν τῇ σ. π. τούτων ἐισήγαγεν ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἱππὸν καταχεῖν ὁ δὲ τῇ Val.
x. ὁ δὲ μιᾇ ed. — τοῦ χαλινῷ λαβόμενος Val. ὁρ. τοῦ ὡ. πρ. πρᾶπτου (πρᾶπτου) τὸν ἱππὸν
ἀπείδειξεν Val.

προβάτου μετέβαλεν· ὃ ἀρσίοει·¹¹ καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέωκεν αὐτὸν Ἀνδρέα ὄντι ἐταιρίαρχῳ¹² τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ δουλεύειν ἐν τοῖς ἱπποῖς¹³.

II. De Basilii Macedonis educatione.

De Basilio vero quæ fuerit ejus educatio, et unde fuerit ortus, enarrare necessarium fuit, is Macedoniam habuit patriam in Adrianopoleos pagis sub imperio Michaelis Rangabe, Ignatii patriarchæ parentis, Procopii vero, Nicephori imperatoris filii, marito. Ejus tempore Crumus Bulgariae princeps adversus Christianos arma movit, et Michaele in fugam verso, Leonique Armenio subiade tyrannidem accipiente, et imperante, profectus Crumus urbem obsedit. A Leone autem Armenio telo petitus, et in Bulgaria reversurus, misit qui ad Sancti Mamantis loca prædas agerent et animalia arca ibidem posita raperent. Inde Adrianopolim declinans armorum vi cepit, et virorum millia duodecim absque mulieribus transtulit: eos ad Danubium jussit habitare. Tempore deinde Theophili imperatoris, erat magister militiae Cordyles nominatus in Macedonia. Is habebat filium Bardam nomine et virili ætate pro-
vectum, quem vice sua Macedonibus trans Danubii fluminis ripas habitantibus dominari reliquit. Ipse quodam invento et arte ad Theophilum accessit, ut jam diximus, quem gaudens excepit et eo quod expetebat cognito, ut navigia consequerentur, et in urbem redirent, mandavit. Erat porro Baldimer Bulgariae princeps, Crumi nepos, et pater Simeonis filius qui postea Bulgaris imperavit.

Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βαλδόμερ, ἔγγονος Κρούμου, πατὴρ Συμεών τοῦ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος.

Captivorum vero turmæ de reditu in Romaniam cum uxoribus et filiis interfunt consilium, et Michaele Bulgaro versus Thessalonicam profecto, cum facultatibus suis trajicere cœperunt. Quod cum rescisset Comes, in adversam fluminis ripam transiit, bellum illaturus. Macedones re desperata Tzantem et Cordylem sibi duces præficiunt, et conserto prælio, quosdam occiderunt, quosdam etiam captivos abduxerunt. Bulgari qui trajicere non potuerunt, res a Macedonibus gestas annuntiaturi ad Hungaros deflexerunt: interim navigia ab imperatore missa captivosque susceptura ut in urbem de-
berent, appulerunt, et una pariter Hunni numero infiniti adventare visi sunt. Macedones his conspectis, cum lacrymis vociferabantur dicentes: «Deus sancti Adriani, succurre nobis» et ad belli pugnam

A (183^a) B'. "Περὶ τῆς Μανεδόρος Βασιλεῖου ἀνατροφῆς.

(8) Ἀντικαίον δὲ ἠγησάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλεῖου τὴν τε ἀνατροφὴν καὶ ὅθεν ἐστὶ μέχρι τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. Ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς¹⁴ γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριάνου πόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Παγγαβῆ, πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, γαμβροῦ δὲ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως· εἰς Προκοπίαν τὴν ἐαυτοῦ¹⁵ θυγατέρα. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθε Κρούμμος, ἄρχων Βουλγαρίας¹⁶, κατὰ Χριστιανῶν. Καὶ τραπὲς Μιχαήλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν ἐπισθεν αὐτοῦ ὁ Κρούμμος, περιεκύκλωσε τὴν πόλιν. Λογχευθεὶς δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου καὶ ὑποστρέφων ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐπεμψεν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ἀπελεῖν τὰ ἐκεῖσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, παρέλαβεν αὐτὴν καὶ μετέσθησε χιλιὰς ἀνδρῶν δέκα¹⁷ χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτους κατόπισσε μέχρι¹⁸ τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ [ὁ] Κορύλλης προσαγορευόμενος· εἶχε δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ὀνόματι, ἡνδριωμένον πάνυ, ὃν κατέλιπεν ἀντ' αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ὄντων πέραν τοῦ ποταμοῦ Δανουβίου· αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινοῦ εἰσῆλθεν εἰς¹⁹ 725 Θεόφιλον, καθὼς ἐκεῖσε προσγράφη, ὃν ὑποδεξάμενος χαίρων καὶ γνοὺς ὁ θεῖος, ἀπέστειλε πλοῖα ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς καὶ ἀγαγεῖν²⁰ ἐν τῇ πόλει.

(9) Ἐποίησεν οὖν βουλὴν ὁ λαὸς τὸν γυναῖξι καὶ τέκνοις ἐξελεῖν²¹ ἐν Ρωμανίᾳ· ἐξελεθόντος δὲ τοῦ Μιχαήλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονικίᾳ, ἤρξαντο διαπερθεῖν οὖν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ κόμης τοῦτο ἀντεπέρασε πολεμήσων αὐτούς· ἀπογνόντες οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν αὐτῶν τὸν τε Τζάντζην, καὶ τὸν Κορύλλην, καὶ συμβαλόντες πόλεμον, ἀπέκτειναν πολλοὺς, τινὰς δὲ ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βούλγαροι²², προσεβύρυσαν τοῖς Οὐγγροις,²³ [καὶ] ἀνήγγειλαν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων· ἤλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τῷ βασιλεῖ· πρὸς τὸ ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν. Παρευθὺ οὖν ἀνεφάνησαν Οὐννοὶ²⁴ πληθεὶς ἀπειρον· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτοὺς μετὰ θαυμάσιον ἐβόων λέγοντες· «Ὁ θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδριανοῦ, βοήθει ἡμῖν,» καὶ παρατάσσοντο πρὸς συμβολὴν πολέμου.

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Ἀρ. καὶ om. Sym., καὶ θ. om. Vat. ¹² ἐν τῇ ἐταιρίᾳ αὐτοῦ τούτου κατέταξεν Ἀ. ἐ. παραδούς Ἀ. καὶ τῶν ἱππῶν αὐτοῦ ἐπιμελεῖσθαι διακέλευσάμενος· Vat. — τῷ Λεο αὐτὸν τῷ Ἀ. ἐ. Sym. ¹³ αὐτοῦ Λεο. τ. βασιλέως Sym. ¹⁴ Π. τῆς Μ. Β. ἀν. Par. 1706 Περὶ Β. τοῦ Μ. cod. et Sym. 11. ¹⁵ Γέγονε δὲ οὗτος ὁ Β. ἐκ Μακεδονίας· ἐκ χωρίων τῆς Ἀ. π. καὶ πρ. τῷ στρ. Μ. τῷ Τζ. ἐκβουλευμένῳ· ἦν δὲ ἐπὶ τὸν καὶ μετὰ, κ. τ. λ. § 9 Sym. Ἦν δὲ ὁ αὐτὸς Β. γένος μὲν Μ. πόλιν δὲ Ἀ. καὶ ἴσος τῆς ἡλικίας ἄγων Vat. ¹⁶ αὐτοῦ? τοῦ Νικηφόρου? ¹⁷ Βουλγαρ. cod. Βουλγάρων? ¹⁸ δέκα Λεο. nam Sym. μυριάδα scripsisset. ¹⁹ μέχρι Λεο 1. πέραν cod. ²⁰ πρὸς Θ. ed. sed cf. c. 12 εἰς τὴν Ἀδριανουπόλιν. — de hac re nihil in ed. Symeonis quæ inde brevitarium tantum Symeonis videtur esse. ²¹ ἀναγ. ed. ²² ἐξελεθόντες ed. ²³ Βουλγαρίαν ed. Βουλγάρ. cod. — περιεβ. Λεο. ²⁴ Οὐννοὶ? — καὶ om. P. cod. et Λεο. ἀναγγελλάντες Λεο. ²⁵ Nota Οὐννοὶ cod.

Οἱ δὲ Τούρκοι ⁸⁰ εἶπον πρὸς αὐτούς· « ἄδτε ἡμῖν τὴν ὑπαρξίν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε ⁸¹ ὅπου καὶ βούλεσθε. » Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, ἀλλὰ παραταταγμένοι ὤπηρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· τῇ δὲ τετάρτῃ ἤρξαντο εἰσέρχασθαι εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν. Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τούρκοι συνέβαλον πόλεμον ἀπὸ ὥρας ε' μέχρι ἑσπέρας ⁸². Καὶ τράπην τὸ ἔθνος, κατεδίωκον αὐτούς οἱ Μακεδόνες. Καὶ τῇ ἑπομένῃ ἡμέρᾳ, βουλομένοι αὐτῶν ὑποχωρήσαι, ἀνεφάνησαν πάλιν Οὐννοὶ πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀναστὰς δὲ Μακεδὼν ⁸³ νεώτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους τῶν Γομοστῶν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἑταιρειάρχης, καὶ ἑτεροὶ ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἐτραψαν αὐτούς· καὶ ἐξήλασαν. **726** Καὶ ὑποστρέφοντες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπεπώθησαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ φιλοτιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστραψαν εἰς Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ⁸⁴. Ἦν ⁸⁵ δὲ τότε Βασιλεὺς νεανίας ⁸⁶ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλθὼν ⁸⁷ ἐπὶ Λέοντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ἀμορβαίου, καὶ εἰσῆλθεν ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, ὡς εἶναι τὰ ἔτη αὐτοῦ κα'. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ προσεκολλήθη ⁸⁸ δουλεύειν στρατηγῷ Μακεδονίας τῷ λεγομένῳ Τζάντζῃ· καὶ μηδὲν παρ' αὐτοῦ ὠφελθεὶς, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει ⁸⁹· μέχρι τῆς Χρυστῆς πόρτης ⁹⁰ εἰσελθὼν. Κακοπωμένος ἐκ τῆς ὁδοπορίας (Κυριακὴ (183b) γὰρ ἦν καὶ ὁ ἡλῖος πρὸς δυσμὸν) ἀνεκλήθη ἐν τοῖς πεζούλοις ⁹¹ τοῦ ἁγίου Διομήδους ⁹². καθολικὴ γὰρ ἦν (τὸ τότε) ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα προσμονάριον ὀνόματι Νικόλαον. Τῇ ⁹³ δὲ νυκτὶ ἐκεῖνῃ ἐκάλεισε θεῖα φωνὴ τὸν προσμονάριον λέγουσα· « Ἐγερθεὶς ⁹⁴ εἰσάγαγε ⁹⁵ εἰς τὸ εὐκτήριον τὸν βασιλέα. » Ὁ δὲ ἔγερθεὶς ⁹⁶ οὐδένα εὗρε πλὴν αὐτὸν τὸν Βασιλεῖον καίμενον ὡς πνήθη. Καὶ ἐπιστραφεὶς ἔπαισεν ⁹⁷ εἰς τὴν αὐτοῦ κοίτην. Πάλιν ⁹⁸ οὖν ἐκ δευτέρου ἦλθεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη φωνή· ὁ δὲ ἐξελθὼν καὶ κατασκόπησας καὶ μηδὲνα εὗρὼν ἐπιστραφεὶς ἔκλεισε τὸν πυλῶνα καὶ ἀνέπεσεν. Καὶ ⁹⁹ εὐθέως μετὰ ῥομφαίας τις εἶδωκεν αὐτῷ εἰς τὴν πλευρὰν λέγων· « Ἐξελθὼν εἰσάγαγε· ὅν ¹⁰⁰ βλέπεις ἔσωθεν τοῦ πυλῶνος **727** καίμενον· οὗτός ¹⁰¹ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. » Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπούδης σύντρομος, καὶ εὗρὼν Βασιλεῖον μετὰ πῆρας καὶ ῥάβδου, εἰσάγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ

A una se praepararunt. Turci vero dicebant : « Superlectilem omnem vestram tradite, et quo desideratis abite. » Non consenserunt illi ; verum diebus continuis tribus ad praelium parati consistebant : quarta vero navigia conscenderunt. Eo cognito Turci ab hora diei quinta ad vesperam usque praelium inierunt, eorumque gens fugantibus Macedonibus terga dedit. Insequenti die discessum illis aggredientibus Hunni rursus ad praelium dispositi apparuerunt. Macedonum vero quidam nomine Leo ex Gemostorum genere, qui deinde heteriarches fuit, sumptis animis se opposuit : adjunctique alii Macedonum praecipui adversarios in fugam verterunt, et impetum in eos fecerunt, ac tandem reversi, naves imperatorem adiuturi repetierunt incolumes, et humane ab eo recepti in Macedoniam patriam sibi propriam regressi sunt. Erat autem Basilius aetate juvenilli florens, et captivitate redux, in qua Leonis imperatoris et Michaelis Amorii toto tempore permansit, et Theophilo imperante rediit : adeoque anni ejus numerabantur viginti quinque. Patria propriae restitutus Macedoniae duci cognominato Tzantzi obsequium redditurus adhaesit, a quo nihil emolumentum accepto, urbis regiae experiri cupiens ubertatem, ad eam profectus est, et ad Chrysen usque portam pervenit. Ex itinere porro fatigatus (erat autem Dominica dies, et jam sol ad occidentem vergebat) recubuit in exedra ad Sancti Diomedis. Erat templum illud aedes sacra publica viris et mulieribus communis, quae mansionarium nomine Nicolaum habebat. Nocte illa mansionarium appellavit divina vox dicens : « Exurgens induc imperatorem in oratorium. » Ille strato relicto praeter Basilium pauperum more jacentem nullum reperit, regressusque recubuit. Eadem voce rursus audita processit circumspectiens, sed neminem videns valvas oecclusit et stratum repellit. Protinus ielum gladio impexit quidam ad latūs ejus, dicens : « Egessus introduce quem vides extra januam jacentem : hic est imperator. » Egressus ille festinus ac tremens Basilium cum pera et baculo repertum intra ecclesiam admisit. Postero vero die ad balneā deducto, vestes mutandas obtulit, et palam

Variae lectiones et notae.

⁸⁰ Τούρκοι cod. ⁸¹ ἀπ. ἐνθα καὶ ed. ⁸² μέχρι ἑσπέρας ed. ut ὥραν πῆμπτῃν Leo. ⁸³ Μακεδόνων ἑτέρος· Leo. — Γημοστῶν Leo, Γωμ. ed. ⁸⁴ αὐτῶν ed. ⁸⁵ Μετὰ τὴν τῆς αἰχμαλωσίας· τῶν M. ἀποκατάστασιν ὑπὸ τοῦ οὐ γέγονῃσας? Vat. ⁸⁶ νεανίας — βασιλεὺς ex homoioteleuto om. ed. ⁸⁷ ἐποήσε δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ Leo. ⁸⁸ πρ. τῇ στρ. ὃ Τζάντζης ἐπὶ τὸν μόνον τοῦ δουλεύειν αὐτῷ Vat. — S ἐπὶ Leo. — καὶ μηδὲν ὠφελῆσαν παρ' αὐτοῦ λαχθῆναι, τὴν πόλιν κατέλαβεν καὶ μέχρι Vat. ⁸⁹ καὶ εἰσελθὼν ἐνδὸν χ. π. ἐπὶ κ. ἦν Sym. ⁹⁰ π. γένόμενος ἑσπέρας ἦδη καταλαβούσης αὐτὸν Vat. — ἀπὸ Sym. Leo. ⁹¹ ἐν τῷ προκυλάῳ τῆς τοῦ δ. Δ. ἐκκλησίας ἀν. Vat. — ἀν. ἐν τῷ πεζούλῳ τοῦ δ. Δ. Sym. Leo. ⁹² ὃς τὸ πρὶν ἡλίου θανάτῳ ἐχρημάτισεν Sym — οὕτω γὰρ εἰς μοναστηρίου τύπον αὐτῇ μετεσχημάτιστο, ἀλλὰ ἡ κ. ε. ἐτύγγανεν Vat. — τό om. Leo et ed., τὸ τότε om. Sym. ⁹³ Ταύτην οὖν τῇ ν. θ. τις φ. τὸν νεωκόρον περιήχησεν· Νικόλαος· ἦν ὄνομα τούτῳ Vat. ⁹⁴ φησὶ Vat. ⁹⁵ τὸν β. ἐν τῷ εὐκτήριῳ ε. Vat. ⁹⁶ Ὃς δὲ διανέστη τοῦ ὕπνου ὁ νεωκόρος καὶ ὁ ε. π. τὸν B. κ. ὡς π. ἐπιστρέψας πάλιν πρὸς ὕπνον ἐτρέπετο. Καὶ δὲ δευτέρα φ. τὰ ἴσα τοῖς πρώτοις παρέκαλυετο. Ὃς δὲ πάλιν διανέστη οὐδένα εὗρεν, εἰς τὴν ἰδίαν κλίνην ὑπέστραψεν Vat. ⁹⁷ ἐπείσε — ἐπιστραφεὶς om. Leo. ex homoioteleuto. ⁹⁸ Ὅμοιος δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δ. ἐγένετο, εἰς δὲ τὸ τρίτον μ. β. ἐπῆλθε τὴν πλ. αὐτοῦ, εἰπὼν· οὐ β. ε. τοῦ π. κ. Sym. ⁹⁹ Ἐπειτα δὲ τις ἀ. ἀνὴρ φοβερὸς ῥομφαίαν ἱσπανίμως καὶ ταύτην νύξας αὐτὸν κατὰ τῆς πλευρᾶς ᾤψιν Vat. ¹⁰⁰ Ὁν β. ἐξω τοῦ π. κατὰ κ. δ. ε. δ. β. ε. αὐτὸν Vat. ¹⁰¹ αὐτός Vat. — Ὁ δὲ σ. διαναιτὰς τὸν B. ἐνδὸν τῆς ε. ε. πῆραν ἐνεμείνον καὶ ῥάβδον κατέχοντα Vat.

in ecclesia fraternam societatem cum eo inivit. A τῇ "β' ἡμέρᾳ ἀπαλθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ λουτρόν, ἵταque invicem collatati sunt.

Ceterum Nicolaus ille habebat fratrem medicum Theophilizis obsequio mancipatum. Medicus fratrem invisurus forte veniens conspexit Basilium, et corporis proceritatem roburque miratus, fratri dixit: « Unde est ille? » Ipse cunctis de illo expositis, secretum observare praecepit. Sedente deinceps cum Theophilizis ad mensam medico, profunda cogitatione abductus Theophilizis dixit: « Hominem equis curandis idoneum quero. » Medicus, occasione data, de Basilii robore domino enarravit: « Quia ejusmodi est qualem expetis et quaeris. » Mittens igitur, festinanter abduxit illum, juvenemque agrestem, et magnum ejus caput demiratus Cephalae nomen imposuit, equosque tradidit curandos. Ut igitur supra dictum est, hanc ob causam obtulit illum Michaeli Imperatori.

Ὡς οὖν προεῖρηται, διὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

Imperator vero Basilium in regiam inducens, matri suae velut iatrabundus dixit: « Adesum, vide, mater, qualem masculum in praesenti nactus sum. » Egressa, et eum conspiciens, retro versa est, filio suo dicens: « Ille est, fili mi, qui genus nostrum deleturus est. » Ille praedictione non suavis, proprise matri vaticinanti aurem non praebuit, nec morem gessit.

Mortuus est autem sanctus patriarcha Methodius, et Ignatius Michaelis caesoplatæ filius in ejus locum successit.

III. De Bulgaris et eorum Amara.

Bulgari autem, factis per Thraciam et Macedoniam excursionibus, provincias illas devastabant. Theodora in adversum praesidia disposuit. Milites porro ad Bulgariae castra positi Bulgaros per globos et cohortes aggressi, per eorum regionem depreda-

θησαν αὐτὸν καὶ ἤλλαξεν, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποιήσιν, καὶ συνηυφραίνοντο ἐν ἀλλήλοις.

(10) Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος εἶχεν ἀδελφὸν ἱατρὸν "β', δὲ ἐδούλευε τῷ Θεοφιλίτῃ. Ἐλθὼν δὲ "α' κατὰ τύχην ὁ ἱατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: « Πόθεν ἐστὶν οὗτος; » Ὁ "δὲ ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, "καὶ παρήγγειλε φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτῃ, καὶ τούτου καθ' αὐτὸν ἀναλογισαμένου καὶ εἰπόντος, ὅτι "« Ἦθελον εὐρεῖν ἀνθρώπον ἐπιτιθέμενον εἰς "τοὺς ἱμοὺς ἱπποῦς », (ἀναστὰς) ὁ ἱατρὸς εἶπεν αὐτῷ B περὶ (τῆς ἀνδρείας) τοῦ Βασιλείου, καὶ ὅτι « Τοιοῦτός ἐστιν ὅλον ἐπιποθεῖς καὶ ζητεῖς. » Ἀποστείλας οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος "οὖν αὐτόν ἐπιδάγουρον "καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν αὐτὸν Κεφαλᾶν, καὶ δίδωκε "τούτον δουλοποιήσας αὐτὴν δίδωκεν αὐτόν Θεοφιλίτῃς Μιχαήλ.

728 (11) Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν αὐτὸν Βασίλειον εἰσαγαγὼν, εἶπε "τῇ μητρὶ αὐτοῦ (ὡς χαϊρόμενος): « Δεῦρο, ἔδε, μήτηρ, ὅλον ἀγούρον νῦν ἐπελαδόμενον. » Ἡ δὲ "ἐξελθούσα καὶ ἰδοῦσα αὐτόν ἀπαστρέφει εἰπούσα (τῷ υἱῷ αὐτῆς "« Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων ἀφανίσαι τὸ γένος ἡμῶν »). Ὁ δὲ οὐδὰμῶς ἐπαισθητὴ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἢ ἤκουσεν αὐτῇ.

"(11) "Ἐτελευτήσας δὲ ὁ ἐν ἀγίοις πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος, "ὁ υἱὸς Μιχαήλ κουροπαλάτου.

Γ' Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἀμερ.

"Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ληζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα, ἡ Θεοδώρα ταξιδεύσας ἐποίησεν, οἱ [καὶ] ἐκ τῶν κάστρων ἐπιτιθέμενοι Βουλγαροῖς σκοπεύον καὶ κατ' ἀλίγους κούρσεύοντες, ἐφόνεον τούτους καὶ

Varia lectiones et notae.

"Τῇ δὲ ἐπαύριον λούσας ἃ καὶ ἱμάτιον περιβαλὼν, πνευματικὸν ἀδελφὸν ἐποίησας καὶ ὁμώροφον εἶχε καὶ ἀποδίδαιτον Val. "ἀλλήλους ed. καὶ ἀδελφοποιήσας συνευφραίνετο αὐτῷ Sym. "Ἦν δὲ τῷ νεωκώρῳ ἀδελφὸς ἱατρὸς δὲ τῷ θ. ὑπερταίτο· οὗτος x. τ. πρὸς αὐτόν παραγεγονώς καὶ τὸν B. θεασάμενος καὶ τὸ μ. καὶ τὸ τὸν ἀνδρὸς εὐεῖδς· ἐκπλαγείς τὸν δ. ἀ. ἀνθρώπου τις ἀν εἴη ὁ τοιοῦτος Val. "καὶ ed. "Ὡς δὲ τὸ ἀπόρρητον αὐτῷ ἐξεκάλυψε καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνήγγειλεν, ἀπέσκηπτε γ. παρ' αὐτοῦ τὸ μ. Val. "ἀναγγέλλει cod. "πάντα πλὴν τῆς ὁράσεως Sym. — Ἐπὶ δὲ ἐπὶ τῆς τρ. τοῦ θ. καθημένου, ὁ ἱατρὸς ἐτυχε συγκαθήμενος, δ. αὐτοῦ ὡς ἡθ. Val. "ὅτι οὐ δύναμαι Leo. "εἰς τὸ τῶν ἱππων μου ἐπιμαλίσθαι Val. ἀν. ἐτ. τῆς δ. om. Val. "ὡς εἴη αὐτὸς ἀνὴρ περιδέξιος καὶ ὁ δ. ἐν εὐδὺς ἀπ. μετεκαλέσας καὶ θ. δ. κομῶντα τὴν x. καὶ ἐπιδάγουρον, αὐτὴν δὲ τὴν x. μ. δ. K. ἐπυνόμασε καὶ τῶν ἱππων δ. τὴν ἐπιμαλίσαν κτεταίστασεν· οὕτως τὴν βασιλείαν μ. κατέστη γνῶριμος, ὡς προεῖρηται Val. "ἐπισγ. cod. sed § 11 ἀγ. "δεδ. αὐτῷ δ. Sym. "ἕως ὥδε τὰ π. ἀν. τοῦ B. cod. "Ὁ δὲ β. ἐπὶ τούτῳ γαυρούμενος καὶ καθ' ὑπερβολὴν γαννόμενος, πρὸς τὴν μητέρα τούτον εἰσήγαγε λέγων μ. μ. δ. ἀνδρὰ εὐκόρησα Val. "πρὸς τὴν μητέρα δ. δ. δ. I. M. ἀνὸν δν νῦν Sym. 11. "Ἦ δὲ τούτον I. (ἰδὼν. cod. ed.) εὐδὺς ἀπ. πρὸς τὸν βασιλέα I. Val. "τῷ δ. δ. om. Sym. "ἐμὸν Val. — τὴν γενεάν Sym. Leo. τὴν γ. ἡμ. ἀφανίσαι Val. — Ὁ δὲ, λῆρον τοὺς λόγους τῆς μητρὸς ἠγησάμενος, οὐκ ἀπεπίστω τὸν Βασίλειον Val. "αὐτῆς· Leo Sym. "Τῷ ια' ἐταί Sym. 12. "846. "I. ἀντ. δ. δ. M. x. ὡς Val. "π. τῶν B. καὶ τοῦ "A. Par. 1706. "852. "ποιούμενον Val. "τε Val. "τοὺς τοιοῦτους τόπους λ. Val. "ταξάτας Val. ταξάτας cod. pro ταξάτινας ed. Leo Sym. (praesidium) vel ταξιδιον (expeditio) cf. § 26, 29 — καταστῆσας ἐν τοῖς κάστροις τὰς τοιαύτας ἐπιδρομὰς ἀναχαίττας· σπ. γὰρ τούτους καταλαμβάνοντες ἀνῆρουν καὶ κατεφ. ὡ. φοβηθέντας τ. B. μηδικοῦ τολμᾶν τῆς οἰκείας χώρας ἐξέρχεσθαι Val.

ἡμαλῶντιζον, ὥστε ὑποσταλῆναι τὸν Βουλγάρους * A
ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ.

*(12) Βάρδας * δὲ ὁ Καίσαρ ἐφιλιώθη Δαμιανῷ
πατρικίῳ καὶ παρακοιμώμενῳ. Ὁ δὲ τὸν βασιλεῖα
κρατήσας ἐπεισε τοῦ εἰσαγαγεῖν * τὸν Βάρδαν ἐν τῇ
πόλει, δὲ διὰ δώρων τοὺς 729 [τοῦ] * βασιλέως
οἰκέλους διαβεβήμενος (ἅμα τῷ παρακοιμώμενῳ)
ᾤρεσθη προέρχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκωσάμα-
νος δὲ καὶ * Θεοφάνην πρωτοσπαθάριον (ὡς ἡνδρευ-
μένον *) τὸν (ἐπιλεγόμενον) Φάργανον **, βουλὴν **
ποιοῦσι μετὰ Δαμιανοῦ τοῦ ἀνελεῖν * Θεόκτιστον
τὸν οὗτος συνήθως ἐπὶ τοῦ κανικλείου λεγόμενον.
Πεισθεὶς * δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ [τοῦ] Δαμιανοῦ
ἐπὶ τοῦτῃ, συνήνεκε καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο.
Εἶπε γὰρ ὁ Βάρδας * Δαμιανῷ, ὅτι * Ἔως ἐστὶ
(184*) Θεόκτιστος, μετὰ τῆς Αὐγούστης, οὐκ ἄρξει *
οὐδὲ ἐξουσιάζει ποτὶ ὁ βασιλεὺς. * Ὁ δὲ Θεόκ-
τιστος * ἀπαλθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀρεοβίνδου,
ὡς εἶδος ἦν αὐτῷ, εἰτα ἔλθων εἰς τὰ ἀσκηρῆτα κρα-
τεῖν τὰς ἀναφοράς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν. Καὶ
περιβλεψάμενος εἶδε Βάρδαν καθεδόμενον ἐμπρακτον,
καὶ παραχθὲς σφοδρῶς ἔφη, ὅτι * Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς
τὴν Αὐγούστην, πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. * Εἰσελθόντος
δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὠρολόγιον, προὔπηγνυσεν αὐτῷ Mi-
χαὴλ ἅμα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ εἴασαν * εἰσελθεῖν
πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ' ἐκελύσθη * μετ' ὀργῆς ἀνοῖξαι
τὰς ἀναφοράς καὶ ἀναγνῶναι (ἐμπροσθεν αὐτοῦ *).
ἄκοντα δὲ τοῦτο ποιήσαντα ἀντίστρεψαν * αὐτὸν
εἰς τοῦπίσω ἐξελεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς διακρύων καὶ
ὀλοφύρομενος ἐξῆλθε * συνήντησε δὲ αὐτῷ Βάρδας
εἰς τὸ * Λαυσιακόν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρηος κατεῖν
αὐτόν καὶ τῶλεν τὰς τρίγας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ
730 βρουγγάριος τῆς βίγλης * ὁ Μανιάκης **, ἀνα-
στάς ἀνέειπε τῷ * Βάρδᾳ μὴ τύπτειν τὸν λογοθέ-
την. Οἱ * δὲ σφάζουσιν αὐτόν καὶ μεληδὼν κατακόπτουσιν εἰς τὰ * Σκύθη, θηρῶν ὠμότητα καὶ
ἀγριότητα ἐνδείξαντο *.

*(13) Τοῦτο μαθεῖσα (παρὰ τοῦ Παπιοῦ) Θεοδώρα
(ἱελοῦσα), κατὰ τοῦ Μιχαὴλ (ὡς εἰκὸς) ἡγανά-

bantur : et his occisis, aliis in captivitate abdu-
ctis, Bulgaros et eorum regionem reddiderē sub-
jectam.

Bardas autem Cæsar Damiano patricio et accu-
bitori amicitia junctus est. Hic imperatoris compos
factus, ut Bardas in urbem induceretur suavit : qui
muneribus imperatoris domesticos sibi concilians
una cum accubitore in palatium ingredi jussus est.
Theophane porro protospathario velut generoso
(dicebatur is Phalganus) sibi ascito, Damiano
quoque vocato, consilium ineunt de Theoclisto Ca-
niclei præposito interficiendo. Imperator a Damiano
suasus consensum dedit, et ut hoc fieret approba-
vit. Dicebat enim Bardas Damiano : « Quandiu cum
Augusta stat Theoclistus, nec imperium nec pote-
statem obtinebit unquam imperator. » Theoclistus
autem in Arabindi balneis lotus, prout solebat,
deinde in secretum se recipiens, relationum fi-
bellos, manibus tenens Lauziacum ingressus est,
et hinc inde circumspectans, Bardam sedentem et
sumptuose vestitum vidit ; vehementerque turbatus
dixit : « Ingressus ad Augustam rursus hominem
ejiciam et deturbabo. » Ei vero ad horologium
progresso, Michael cum Damiano venit obviam,
nec ad Theodoram ingredi permisit : sed libellos
aperire et coram legere cum furore imperavit. Id
vero exsequenter domum regredi, et retro abire
præcepit. Ille amare flens et ejulans discessit ad
Lauziacum. Porro Bardas occurrit, colaphisque ad
genas incessere, et capillos ejus vellere. Eo con-
specto drugarius excubiarum Maniaces Bardæ as-
sistebat, et ne logothetam percuteret in adversum
monebat. Ille autem Theoclistum, ad Scythias occisum
membratim minutimque dividunt, ferarum crudeli-
tatem et immanitatem æmulati.

Quod cum a Papia didicisset Theodora, progressa
adversus Michaelē et alios cædis participes, prout

Varim lectiones et notæ.

* Βουλγαρίας. Leo. * ὑποταγῆναι Leo. * 864. * Ὅπως ὁ καίσαρ Βάρδας τὸν λογοθέτην Θεόκτιστον μελη-
δὼν κατέκοψεν Vat. — συνεφ. Leo Sym. 13 τῷ γ' ἔτει, τὸν πατρικίον Δαμιανὸν καὶ παρακοιμώμενον διέψα-
σάμενος φίλος αὐτῷ ἐγενόνη. Ὁ δὲ τὸν β. δυσωπηθεὶς ἐπ. τὸν Β. ἐν τῇ π. ἐ. εἰσελθὼν δὲ τ. ὁ τοὺς τῷ βασιλεῖ
δώροις ὑποποιήσάμενος Vat. * εἰσελθεῖν Leo., Sym. qui adjungit καὶ εἰς τὸ παλάτιον ἔρχεσθαι pro δ. —
καλ. * τοῦ om. cod. ed. δ. τῷ π. om. Vat. * τὸν θ. πρωτοσπαθάριον ed. τὸν πρωτοστ. θ. Sym. Vat.
— ὡς ἡ. et ἡ. om. Vat. sed * ἀνδρείστατον ὄντα Vat. * Φάργανον Vat. et Leo. Φαλγάνην Sym. καὶ
ἄλλους τινὰς ἀποκτείνει, κ. τ. λ. * αὐτῶν Leo om. Vat. — β. βουλεύσεται (βουλεύεται) Vat. — Δαμια-
νὸν Leo (sic). * τὸν λογοθέτην, om. τὸν — λεγόμενον Vat. vel τὸν κανικλίην Leo, qui canistri (nostrati-
lus portifolii) claves gerit. * Πέθουσι δὲ καὶ τὴν βασιλεῖα ἐπὶ τ. συναίνεσαι * ὀπλίζον γὰρ αὐτόν, ἐπὶ
Vat. — τοῦ om. cod. * τῷ Leo. * ἄρξει π. ὁ κατεξουσιάζει τῆς βασιλείας Vat. * Τοῦ δὲ Θεόκτιστου
κατὰ τὸ εἰρηδ. ἐν τῷ λ. τὸν Α. λουσάμενον καὶ ὑποστρέψαντος καὶ εἰς τὸ Α. διὰ τῶν ἀσκηρῆτων
μετὰ τῶν ἀναφορῶν εἰσεληλυθότος καὶ τὸν Β. θεασαμένου ἐν τῇ προελύσει καθήμενον καὶ διαπαρα-
χθέντος σφ. καὶ εἰπόντος, ὅτι * Ἐγὼ τοῦτον ἐνθὲν ἐκδιώκω ὡς τὴν Α. εἰσεληλυθός. * Ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ
ὠρολόγιῳ ἐγένετο, ὅπ. δ. Vat. * εἴασεν Vat. Leo. — π. τὴν θ. ε. Vat. * ἐκείσεσεν Vat. — τὰς ἀν. ἀνα-
πύξαι Vat. * ε. αὐτῶν Leo, om. Vat. — καὶ τ. καὶ δ. παποικῶτα εἰς τ. δ. ὁ εἶ Vat. * ἀνίστρεψ.
cod. ἀνίστρεψεν Leo, Vat. * Β. κατὰ τὸ Leo. * κόρης cod. * καὶ λογοθέτην Vat. * τῷ Β. δ. ὡς
μὴ τὸν λ. τ. Vat. * Ὁ δὲ Βάρδας ἀπακρίθη ὡς τῇ καλῶσαι (ἀποκριθεὶς κ. Leo.) τοῦ βασιλέως τοῦτο
ποιεῖν * ἀνερῶν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ βουλῇ (τοῦ Leo.) Δαμιανοῦ * καὶ τοῦτον ὁ Βάρδας ἰδὼν (l. B. Leo.)
ἅμα (τῷ Leo.) Θεοφάνη τῷ Φαλγάνῳ, ἀραντα, τὸν λογοθέτην σφ. Vat. et Leo. * τὸ Σκύθ. cod. τὰ Σκύθα
Leo, τὸ Σκύθ. ed. τὸ Σκυθῶν Scytharum more? τὰ Σκύθα Vat. Cont. et Ced. 457, 17. * Ἐνταῦθεν [παρὶν]
εἰπὺν τῷ Βάρδᾳ τὸν Μανουὴλ σκυλλαιόντα * Σπάθην γυμνώσας, Βάρδα, [ἐν] τοῖς ἀνακτορ[ί]οις, αὐτῷ
γυμνώσει, εἰς τομὴν τοῦ σαρκίου, a Vat. et Ced. 178, 2-6. * Τ. μ. θ. ἡγ. κ. τοῦ βασιλέως καὶ τῶν δ. Sym.

μημum erat, indignata est: et imperatore modis omnibus placare moliente, nullum ipse solamen admisit, neque iram relaxavit, aut leniit dolorem: ex quo imperator in alium mutatus, ut priorem animum et consilium ita corporis habitum, factaque nova induit: ut tot modis eam contristare contenderet, quot rationibus eam colere prius simularet: ac sorores quidem suas Theclam, Anastasiam et Annam ad Cariani sedes deductas, palatio ejicit, Pulcheriam velut matris dilectam in Gastriorum monasterium delegavit, paulo post vero cunctas in unum collectas, in eodem Gastriorum monasterio in monachas detulit.

Et sic ἡγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ πᾶσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν ἀπέκλειρε, (περιβαλὼν αὐτὰς τὸ μοναδικὸν σῆμα).
 A senatu deinde faustis acclamationibus exceptus, imperium nullo consorte solusgessit, et Bardam magistrum scholarumque domesticum instituit. Cum matre vero nondum reconciliata ob ea quibus ipsam contristaverat post injustam eadem Theoclisti, inimicitiae intercesserunt perpetuae. Ipse aula ejectam in monasterium cui Gastria nomen, demisit. Ipsa animi moerore extra se facta et dementata, propositum matre indignum induit: et adversus Bardam cum pluribus consilium inivit, cujus participes alios fecit, ac imperatoris protostroforem: ut nimirum Bardam e pomerio Cosmedii redeuntem interimerent. Consilium, antequam perficeretur opere in lucem detectum, in caput eorum qui facinus fuerant meditati, periculum transtulit. In suspicionem siquidem venientes et comprehensi, ad circi metam capitibus truncati sunt. Imperator vero demortui vice Basilium protostroforem instituit, Bardamque pariter avunculum eunopolatem.

Tunc temporis pulvis e caelo decidit, et in lecto-

Α κτησε καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ τὸν φόνον κατεργάσαντο καὶ τοῦ βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανωμένου τὴν μητέρα ἐξίλειώσασθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, (μήτε τὴν ὀργὴν ὑπεριμένη μήτε παραμυθουμένη τισὶν, ἀλλ' ὥσπερ κλύδων θαλάσσης, νοθετουμένη, παρηγορεῖτο τε καὶ καταπιέτο). ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὥσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνῶμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσοῦτοις τρόποις λυπεῖν αὐτὴν καταπαίχτο ὅσοις πρὸ τούτου θαρραλέοις ἐχρηματίζετο καὶ (δὴ) τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ, Θέκλαν, Ἀναστασίαν, καὶ Ἀνναν ἐξώθει τοῦ παλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καρανίου, Πουλχερίαν τῶν Γαστριῶν· εἰθ' οὕτως μετ' ἄλλοις ἐνώσας.

731 (14) Ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου (πάσης) εὐφημισθεῖς μόνος αὐτοκράτορ, καὶ προβάλλεται Βάρδαν μάλιστα καὶ δομείστικον τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλαττομένης δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δι' ἡλύκει αὐτὴν καὶ τὴν ἀδικον σφαγὴν Θεοκτίστου, ἐχθρὰ ὑπῆρχεν ἀναμεταξύ αὐτῶν ἀσπονδος. Ὁ δὲ, καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταγαγὼν, εἰς τὸ μοναστήριον τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν ἀποστείλλει. Ἦτις, ἀθυμία μεταπειθεῖσα τὸν νοῦν καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἀπαρθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀναξίαν ἑαυτῆς συσκευάζει βουλὴν κατὰ Βάρδαν βουλευομένη σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις, σχοῦσα κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὴν πρωτοστράτορα, ὅπως, ὑποστρέφοντος Βάρδαν ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμηδίου, ἀναίρησιν αὐτόν. ὣν ἡ μελέτῃ πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα καὶ ἔχεινων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξενηνέοχεν (φωραθέντες γὰρ καὶ) κατασχεθέντες, ἐν τῇ Σπενδόνῃ τὰς κεφαλὰς ἀπαμύθησαν. Καὶ προβάλλεται ὁ τὸν Βασίλειον Μιχαὴλ ἀντὶ τοῦ τελευτήσαντος πρωτοστράτορα, ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ κουροπαλάτην.

732 (15) Ἐπεις τότε κῆνις ἐκ τοῦ οὐρα-

Variae lectiones et notae.

ἢ M. καὶ τῶν ἄλλων, οἱ τὸν φόνον κατεργάσαντο, ἡγανάκτει τε Vat. ἢ καὶ καταδοτο (καταδομένη αὐτῶν Sym) ἀλλὰ (καὶ Sym.) φωνῇ βριαρὰ κατακτοθεῖσα θρηνητικῶς θαλαμειύεται· τῶν ἀπὸ στρατιῶν γὰρ τις ἐκ Μυλλιστηνῶν κατὰγον τὸ γένος, καὶ ἀπεφθέγετο αὐτῇ (γ. ἀ. ἀπ. Sym.) παλινδρομεῖν οἰκάει, τὴν τοιαύτην ἡμέραν κοινῶν ἀποκαλῶν Vat. Sym. ἢ τοῦ δὲ β. πᾶσι τρόποις μ. τὴν παρηγορεῖν, ἀ. τῆς ὀργῆς οὐκ ἐναδίδου Vat. ἢ μήτε — καταπιέτο om. Sym. ἢ ὡς ed. ἢ ὡς P. marginalis. ἢ te om. ed. ἢ A.I.I. ὥσπερ — καταπιέτο. Hæc omnino absona sunt et ideo in versione Latina omitimus. Edit. Pat. — ὥσπερ — ἐνέργειαν om. Vat. ἢ προσώποις Sym. ἢ πρὸ τοῦ cod. ed. ἢ ὅς om. Sym. ἢ te καὶ Vat. ἢ μεθιστῇ Sym. τοῦ π. καταδοθεῖ καὶ εἰς τὰ K. ἀποκαθιστῇ Vat. ἢ Καριν. cod. cum nota emendationis. ἢ ἐν τῇ μ. τῶν Γ. ἀπ. Vat. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ἢ μετ' ἀ. δὲ π. ἐν τῇ τοιαύτῃ δ. μ. Vat. εἰτα μετ' ἀ. καὶ π. δ. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ἢ ἐδ μ. σ. τ. π. Vat. om. Sym. ἢ π. om. Vat. et ed. sed est in Leone et Sym. ὅπρ τῆς σ. π. ἀναγορεύεται καὶ αὐτ. — μονοκράτορ. ἢ π. Vat. ἢ κωταλλ. δὲ αὐτῷ τῆς μ. διὰ τὴν ἀδ. Vat. ἢ Θ. καὶ δι' ἀ. ἐλ. ἀ. τοῦ π. τ. κατήγαγε καὶ εἰς τὸ μ. τὰ Γ. ἀπέστειλε. Μάλλους δὲ τοῦ παλατίου ἐξίεναι, προσκαλεσαμένη τὴν συγκλήτον καὶ τὸ ἐν τῷ ταμίῳ χρήμα καταμερηνίσασα, τὸ τοῦτο ποσὸν διωρίζετο χιλίων κεντηναρίων πρὸς τοὺς ἐνενηκοντα διὰ χαράγματος χρυσοῦ, ὡσαύτως καὶ ἀργυρίου ὡσαὶ κεντηναρίων τριῶν, ὧν τὸ μὲν κατὰ διαθήκας παρήκεν ὁ ταῦτης ἀνὴρ, τὸ δὲ κατὰ προσθήκην αὐτὴ συνέλαβε Vat. cf. Sym. 14. ἢ Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδώρου καὶ τῆς γενομένης ἐπικουλῆς τῷ Βάρδῃ καὶ ὅπως οἱ ταῦτα μελετήσαντες τὰς κεφαλὰς ἀπαμύθησαν. Περιορισθεῖσα δὲ ἐν τῇ μονῇ καὶ ἀθ. συσχεῖται ὡς ὅπρ δ. καὶ τὸ φ. ἀπ. Vat. ἢ ἀναξίαν ἑαυτὴν Leo, ἀναξίαν ἑαυτῆς Sym. ἀναξίαν ἑαυτῇ Vat. ἢ αὐτῶν Vat. ἢ ἐξηγάγε Vat. ἢ γὰρ καὶ om. Vat. ἢ Πρ. δὲ τὸν B. δ M. Vat. ἢ πρωτοστράτορ cod. πρωτοστράτορος Vat. Sym. — τὸν δὲ Θ. ἀ. B. x. Vat. ἢ 857. ἢ Περὶ τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεισοῦσης κόνιως αἵματι προσεοικυίας Vat. τῇ β' αὐτῷ ἐται Sym. ἢ δι Vat. — κατ. om. Vat. x. ἐπὶ τ. x. om. Sym.

νοῦ (κατενεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους) αἱματώδης· ¹¹ A rum tegulas sanguineo colore infectus dilapsus est. Plures in viis et hortis lapides sanguinis instar rubros repperunt.

ἡ προβάλλεται· ¹² δὲ Μιχαὴλ Ἀντίγονον, τὸν υἱὸν Βάρδα, βορέστικον τῶν σχολῶν, τὸν ¹³ δὲ ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ, δοὺς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ ἔλοιδορεῖτο ¹⁴, προβάλλεται μονοστράτηγον ¹⁵ εἰς τὰ δυτικὰ θέματα ¹⁶. Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἔκτισε, μετ' ὀλίγον ¹⁷ τῇ δ' τῆς Διακαινησίμου προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ Καίσαρα (ὃς ἐπὶ ἄρματος πορευθεὶς ἔδωκεν ὑπάτασαν τῇ μέσῃ).

(16) Ἐξῆλθε δὲ ¹⁸ ὁ Ἄμερ καὶ κατέλθε μέχρι Σινώπης, ληϊσάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὑπώστροφε μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ¹⁹. Ἐκστρατεύσας δὲ ²⁰ Μιχαὴλ ἄμα Βάρδα Καίσαρι, κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ ἄρχοντος Βουλγαρίας διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ ²¹ τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῷ τήκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι ²² τοῦτο μαθόντες ὡς ἤκου βροντῆς ὀπισκλήθησαν, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης περὶ 733 τῆς νίκης ἀπέγκνησαν (καὶ Χριστιανοὶ ²³ γενέσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ ²⁴ καὶ Ῥωμαίοις ἡγήσαντο) ²⁵. Ὁ δὲ ²⁶ βασιλεὺς τὸν μὲν ἄρχοντα αὐτῶν βαπτίσας ²⁷ καὶ δεξιόμενος ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ ὄνομα· τοὺς ²⁸ δὲ μαγευσάνας αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀγαγὼν ²⁹ ἀβάπτισεν αὐτοὺς, ἔκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας ³⁰.

Variae lectiones et notas.

¹¹ Ἄλμασι προσκοινοῦται Val. — π. δὲ Val. ¹² λίθων — ἱερυθροῖς Leo. — ἐν τ. δ. καὶ τοῖς x. Val. om. Sym. ὡς ἂν. i. Val. — 858. ¹³ Τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει Sym. 25. — τὸν υ. B. A. Val. ¹⁴ τὸν δὲ ἑτέρω υἱῷ δ. γ. δ. Val. ¹⁵ Βάρδα; Val. sed nec Sym. nec Leo. ¹⁶ τούτων Val. — τῶν δυτικῶν Sym. ed., ἐν τοῖς δυτικοῖς Val. — Καὶ om. Leo. — ἔλοιδορεῖτο. cod. ¹⁷ προβάλλεται Val. — δ; καὶ τελευτήσας δ... τῆς δ. τὸν θ. δ. B. δ. M. πρ. K. Val. Συντόμως δὲ δ. τ. τῇ δὲ τῶν διακαινησίμων πρ. M. li. τὸν δ. θ. K. Sym. Σ. δὲ δ. τ. τῇ δὲ (δ') τοῦ διακαινησίμου πρ. M. B. π. τὸν θ. δ. K. ed. Tel. δ. i. μετ' δ. δὲ τῇ τετάρτῃ, κ. τ. λ. Leo ut cod. ¹⁸ δὲ cod. e β' repetitum — δ; — μέση om. Sym. — ἱεροχρητοῖς Val. Leo. — Ὁ δὲ Ἀ. ἐξεληθὼν μ. Σ. κ. ἀπαντα τὰ ἐν ποσὶ λ. καὶ ὅτι πρὶν τὸ Ῥωμαίων καταλάβει στρατεύμα Val. Τούτῳ τῷ ἔπει (γ') δ. Ἀ. μ. Σ. καὶ λ. π. τὰ P. ὅτι ἀδελφὸς Sym. 24. ¹⁹ καὶ Leo. ²⁰ 859. ²¹ Ὁ δὲ M. ἄμα τῷ K. B. μετὰ (κατὰ) τοῦ δ. Βουλγάρων M. ἔξστρατεύσε διὰ τε γῆς καὶ θ. Val. τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει στρατεύει M. ἄμα K. διὰ τε γῆς θ. κ. Ἰβόροι ἄρχοντι (ἀρχοντος?) Βουλγάρων Sym. 25. ²² λ. τ. τῶν B. i. ἀναμ. Val. τ. μ. οἱ B. ἄμα καὶ λ. τυχόμενοι Sym. ²³ τὴν τοιαύτην ἔφερον ἐκ μ. πόλεως πολλῶν συνεσχέθησαν Val. sed ὡς ἤκου βρ. ὅτι. Sym. Leo. ὡς ἤκου βρ. ὅτι. cod. ed. ²⁴ καὶ χρ. — ἡγήσαντο om. Sym. ²⁵ τῷ β. καὶ om. Val. ²⁶ ὡς βαπτίζονται Βούλγαροι cod. in margine cum rubrica. ²⁷ Ὁ δὲ Μιχαὴλ ed. ²⁸ ἐκ τοῦ ἁγίου αὐτὸν ἀναβεβ. βαπτίσματος τὸ ἐν αὐτῷ αὐτῷ ἐπιτέθεικε δ. Val. δ. ἐπ. αὐτὸν τὸ δ. δ. ed. δ. δὲ β. τούτους ἐν τῇ πόλει ἀγ. i6. πάντας καὶ τὸν δ. δ. M. ἐπωνόμασε Sym. ²⁹ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τ. μ. Val. ³⁰ εἰσαγαγὼν Leo Val. — i6. πάντας Leo, Sym. i6. Val. — καὶ εἰρήνην βαθεῖαν πεποίηκε Val. om. Sym. ³¹ Τῶν δὲ δυσσεβῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπηρεάζοντων Ῥωμαίους, ἐξηγουμένους αὐτῶν κατὰ Μελιτηνὴν τοῦ Ἄμερ εἰς τὰ Σαμόσατα τὴν πόλιν Ἰσραηλιτῆς πολεμικῶς προεβιάζετο δ. βασιλεὺς, καὶ ἦν προσεδρεύσαν ἐπὶ ἡμέραις γ' ἐξαιφνης τὰς πόλιν οἱ Ἀγαρηνοὶ τῆς πόλεως ἀνοίξαντες εἰς τροπὴν τὸν ἀνακτα διακρούσαντο καὶ τοσοῦτον ἀπῆλσαν ὡς καὶ τὰς πύλιν αὐτοῦ καὶ πᾶν ἄλλο τε (ἄλλο τι) τῶν πρὸς χρεῖαν ἱσπετερίσασθαι (a. 858 cf. Cont. 25, Ced. 161, 19-18. Efta χρόνου (χρόνους) δύο παρικοπεύσαντες Ἄμερ καὶ ὁ βασιλεὺς κατ' ἀλλήλων ἐκστρατεύουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλάθων γυρῶν, φέτονον μὲν δέξινον (δεξιμῶν Gen. 92, 1) ἔκτισε σκηνοῦται. Ὁ δὲ Ἄμερ παρεκδικώ- τους (παρεκδικώτερον Gen.) διελθὼν — πρὸς τὴν Ζέλισσαν, ἀπῆκε πρὸς τὸ Χανδρίον· ἐν ᾧ πολέμῳ συγκροτηθέντος, προποῦται ὁ βασιλεὺς καὶ (πρὸς φυγὴν ἀναγκάζεται ἀπὸ τῆς Ced. 163, 2) — καὶ εἰς παν- τηλὴ ἀπορίαν ἐλθὼν, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Μανουὴλ· Ὁ δὲ μὲν φοινικίζοντα πέδιλα καὶ τὴν βασιλικὴν παν- πλιν ἀπαμειβασθῆναι, ὡς θέσποτα· ἐγὼ δὲ λογάδας ἀνδρῶν φ' συλλέξας (ἐν Gen.) μέρος βαθείως διελευσά- μεθα· οὐ γενομένης καὶ τὸ· ὁ σταυρὸς (Σωτήρος Gen.) νενίκηκε· τοῦ Μανουὴλ κεκραγόντος, ἀνδρείως δέκτορε καὶ ἐξέθρονον. Ὁ δὲ βασιλεὺς δεῖλαι κατασχεθεὶς ὑπεστράφη. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸν βασιλέα μὴ ἐκδεδοκῆτα πυθόμενος εἰς ἕτερον μέρος καὶ αὐτὸς αὐτῆς διασχίσας εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, ἐπὶ δὲ δὴ τὸ τὸν τόπον ὑδάτων καὶ νομῆς σπανίζον ὑπεχώρησαν ὁ Ἄμερ εἰς λιβάδιον, ὅπου ὁ Ἄμερ κατενομεῖται. Ἐνταῦθεν ἄετιν ἐχόμενος ὁ βασιλεὺς τὰς τῶν ἐχθρῶν μεταφύλους χεῖρας διέδρασαν Val. Cont. 24 Ced. 162, 19-163, 5, Gen. 91, 7-93, 22; sed in Sym. ed nihil; videntur huc esse translata Theophili e vita — 7. Τοῦ δὲ Ἄμερ πάλιν κατὰ P. ἐξεληθόντος Val. τῷ ε' ἔπει τοῦ Ἀ. π. ἐπὶ Ῥωμαίων Val. Sym. τὸν Ἀ. π. δ. x. P. Leo. — συν. Π. καὶ N. εἰς τὸν A. Sym. — 8. Π. παρὰ τοῦ βασιλέως προχειρίζεται ἡγεῖσθαι τοῦ τάγματος τῶν σχολῶν, ὃς εὐθὺς δρομήσας πρὸς τὸν πολέμιον Ἄμερ ὀλίγους ἐπιλέκτους ἤγειρε καὶ οὐκ ἔλαβε τοσοῦτον ματωμένους (μεστούμενος Gen.) φυγάς τις τῶν Ῥωμαίων ἐπεισε πρὸς τὸν Ἄμερ καὶ φησι· Ὁ γνωστὸν ἔστι σοι, ὦ Ἄμερ, ὅτι Πετριωνᾶς, ἐκεῖνος ὁ πρὸς γένους τοῦ βασιλέως τὸ αὐτίμενον ἔχων,

Ameras in Romaniam movit: eidemque orientalis militiae magister Petronas et Nazarus Buccariorum dux, structis per viam insidiis ad Lalacaronem redeunt occurrunt: consertisque manibus ameram in fugam vertunt, et salutem pedibus quaerere cogunt. Comitum nonnulli fugientem insequitur, et caput ejus amputatum tollens, ad Petronam militiae magistrum detulit. Regressi igitur duces cum victoriae titulis de ipsis in circotriumpharunt: et ex tunc magna tranquillitas facia est per Orientem, propter ameræ interitum.

Et aliorum quidem labores et adversus bostes egregia facinora... imperator pro sua in Basilium impensiori benevolentia parvi faciebat, et eum solum, a quo commoda reciperet obsequia, reputabat.

IV. De Magistro Paupere.

Michael equorum stabulum marmoribus adornatum et aquarum copia irriguum instruxit, effectique visu jucundissimum. Eo perfecto, Petrus quidam, quem Magistrum Pauperem vocabant, vir sagax et dictis assuetus, in urbe morabatur. Michael eidem ad se advocato instructæ domus inepium ornatum demonstrabat, ab eo laudem recipere cupiens, ac perpetuam nominis memoriam ex hujusmodi operis structura reportaturum se jactans. Ille imperatori ait: « Justinianus Magnam ecclesiam auro, argento marmoribusque pretiosissimis decoratam condidit, ejusque memoria extincta est: tu vero, imperator, stercorei loco destinato equorumque domicilio constructo, celebrem posteritati te futurum asseris? » Ille laudibus quas ex ejus ore venabatur frustratus, accensus ira, verberatum et per vim tractum Pauperem Magistrum conspectu expulit.

Rumore vero per urbem sparso Bardam Cæsarem cum nuru propria corruptam tenere consuetudinem, eodemque ad patriarcham delato, Ignatius,

(17) Τὸν δὲ Ἄμερ ἐξελθόντα κατὰ Ῥωμανίας στρατηλάτης ὢν τῆς ἀνατολῆς Πετρῶνδ᾽, καὶ Νάσαρ τῶν Βουκελλαρίων, 734 λοχίσαντες τὴν ὁδὸν τῆς ὑποστρώφης αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα· καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν ἄμερ· καὶ φυγῇ χρησάμενον καταδιώκει αὐτόν τις τῶν κομήτων, καὶ τοῦτο τὴν κεφαλὴν ἀρας ἤγαγε Πετρῶνδ᾽ στρατηλάτῃ. Εἰσελθόντες δὲ οἱ στρατηγοὶ μετὰ ἐπινικίων, ἐθριάμβευσαν ταῦτα ἐν τῷ Ἰππικῷ· καὶ ἔκτοτε ἐγένετο γαλήνη ἡ μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ (διὰ τὴν τοῦ ἀμερ σφαγὴν).

(18) Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα, ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξήγυτο, καὶ τοῦτον μόνον [ἐνόμιζεν] εἶναι τὸν θεραπευτὴν αὐτοῦ.

Δ'. Ἀπὸ τοῦ πτωχομαγίστρου.

(19) Ἐκτίσας δὲ Μιχαὴλ σταῦλον τοῖς ἱπποῖς αὐτοῦ, κοσμήσας μαρμαροῖς καὶ ὀδύτων ἐπιβροαῖς, κατασκευάσας ὠραιότατον πᾶν· καὶ τοῦτο τελεσθέντος ἦν τις ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος, λόγιος καὶ σκεπτικὸς, ὃν καὶ 735 πτωχομαγίστρον ἐκάλουν. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ, ὑπεδείκνυν αὐτῷ τὴν ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὥς βουλόμενος ἐπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ, εἰπὼν καὶ ταῦτα· ὡς δὲ μνημονεύεσθαι μέλλω δὲ τὴν τοῦ ἔργου ταύτου κατασκευήν. Ὁ δὲ ἐφη τῷ βασιλεῖ· « Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ μαρμαροῖς πολυτίμοις, καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστιν. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, κομποθέσιον ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τοῦτο; » Ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν (ἐξ αὐτοῦ) ἐπαίνων καὶ ὀργισθεὶς τυπτόμενος καὶ συμρόμενος ἐξεβλήθη ὁ πτωχομαγίστρος.

(20) Θήμης δὲ διαθεούσης περὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ αὐτοῦ συμφθεῖρεται, τοῦτο ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, πολλάκις παρήγγειλεν αὐ-

Variae lectiones et notæ.

ἐπὶ ἡγῆσε περιβόσθαι σοὶ πόλεμον, παρ' ᾧ συνήθροισται πᾶς ὁ τῶν θεμάτων στρατὸς κατὰ σοῦ μάχην πραγματευόμενος. » Τότε ὁ Ἄμερ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς βουλὴν κινεῖται τὸ τί ὀρεῖν αὐτοῦς. Οἱ δὲ ἔρασαν ὑποστρέφειν αὐτοῦς εἰς τὰ ἴδια, ὡς τῆς προτέρας νίκης ἱκανῆς οὖσης αὐτοῖς. Ὅς μὴ πεισθεὶς... Πετρῶνδ᾽ καὶ... ὁ Ἄμερ μαχαίρᾳ πεποινη[λάττω]. τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μόνου σὺν ἑκατοντάδι ἀνδρῶν διαπραίων σμένειν [τὸν Ἄλυν ποταμὸν... καὶ φεύγοντες (φεύγοιτο;)], ὃν κατὰ συνάντησιν ἐν τῷ τῶν Χαρσιανῶν θέματι ὁ Μαχαίρδ᾽ οὗτω καλούμενος [καθεστὼς] κατέσχε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Val. diversa a Cont. 25 et Cedl. 163,6-165,5, sed = Gen. 95,6-97,3. ἡ τρέπεται ὁ Sym. — χρυσάμενος Leo. Ὁ δὲ αὐτ. ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν [μετὰ] ἐπινικίου ἔ. ἐν τῷ ἱπ. Val. γ. ἔχεται τῆς ἀνατολῆς Val. ἐγ. εἰρήνη ἐν τῇ ἁ. ed. — διὰ — σφαγὴν om. Sym. Ὅς δὲ τινες [λέγουσι] ὅτι καὶ Βάρδας σὺν τῷ θίματι τοὺς ἐξ ἡθροῦς [τραπομαζόμενος?] τὴν τοῦ Καίσαρος κληροῦται ἀνάρρησιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα (853?), ᾧ τινι ἡ φιλοσοφία περιτομήτο· συναθροίξει γὰρ σοφοὺς κατὰ τὴν Μαγναύκην, ὡν τοὺς μὲν φιλοσοφίας καὶ γεωμετρίας, τοὺς δὲ ἀστρονομίας, ἄλλους γραμματικῆς ἀντιποιουμένους ἔγκρατος ἡσυχίας πρὸς διδασκαλίαν παρεκλεύσατο, ὥστε κατὰ τὴν φιλοσοφίαν Ἀλόντα τὴν φιλόσοφον ἐκτάξει καὶ τὸν αὐτοφρονητὴν ἐν γεωμετρίᾳ Θεόδωρον καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ Θεοδῆγον καὶ γραμματικῆς Κομητᾶν Cont. 26-29, Cedl. 165,11-171, 14 sub Theophilo cf. Sym. Th. 10, sed Gen. 98,1. sub Michaelē III. ὁ θεραπεύοντα αὐτόν Leo Sym. 23. Ὁ π. τοῦ πτ. cod. et Par. 1706. Sym. 27 τῷ 5' εἶται — στάλλον τῶν ἱππῶν Sym. — μ. τοῦτον καλλωπίσας καὶ ὁδ. ἱπ. τ. οὐν τ. ὁ βασιλεὺς τὸν πτ. πτωχομαγῆν Sym.) λεγόμενον Πέτρον, ὃς λ. τε καὶ οκ. ἦν, εἰς θίαν τοῦ ἔργου προσεκάλεσσε τὸν ἐξ αὐτοῦ θηρώμενος ἐπαῖνον· φησὶ δὲ πρὸς αὐτόν· ὡς Val. ἡ μὲλλον Leo, ὁφείλω Sym. — τ. τοῦ ἔ. Val. — τῷ β. ἀπεκρίνατο· ἡ βασιλεὺς τοιοῦτον ἔργον κατασκευάσας τὴν μ. τοῦ θῦ ἔ. καὶ χ. καὶ ἁ. καὶ π. κατακ. οὐδὲ μνήμης ἀξιοῦται· σὺ Val. κοπρῶνα Sym. — κατασκευάσας Val. καὶ ed. δὲ τ. μν. φῆς Val. — Τοῦ δὲ — ἀποτυχόντος — καὶ ὀργισθέντος, x. τ. λ. γ. τυπτόμενον καὶ συμρόμενον ἡγήγαγε τὸν πτ. Leo, Sym. Ὅποια ἀδίκᾳ ἔδρασε Βάρδας ὁ Καίσαρ εἰς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον. Ὁ δὲ π. Ἰγ. φ. π. R. τοῦ K. δ. ὡς τῇ ἁ. v. σ. π. τοῦτ' π. Val. Τῷ 5' εἶται φ. θ. ὡς B. ὁ K. τῇ v. ἁ. Εὐδοκίᾳ σ. ὁ π. Ἰγ. π. τ. παραινέει Sym.

ἐν ἀποτυχίᾳ τοῦ τοιοῦτου μύθους^α καὶ μὴ πρόσ-
ποιμα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα εἶναι
ὀφειλόντα (καὶ σώφρωνος βίου). Ὁ^β δὲ [μὴ^α πει-
θόμενος^α ἐνεῖχε τῷ πατριάρχῃ συνεχῶς ἐγκαλοῦντι
καὶ] σωφρονεῖν καταπείγοντι^β. Καὶ δὴ ποτε μέλλοντα
κοινωνεῖν τὸν Βάρδα^γ ὁ πατριάρχης ἀπόσωτο (ὡς
μὴ πειθόμενον (185^α) κανόνει ἢ παραινέσειν). Ὁ^δ
ὁρῆ^δ πληγῆς τὴν ψυχὴν τὸν παραινέτην ὡς ἀνομόν
(τινα^ε) καὶ φθορὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσε, καὶ βασί-
λειος^ε ἀπείροις καὶ ἀνημέροις 736 ὑπέβαλεν ὡς
ποιῆσαι^ε παρὰ τῆσιν^ε. Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, Φώ-
τιον πατριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασκηρῆ-
τιν ὄντα (τῷ^ε κατ' ἐκεῖνον καιρῷ) καὶ λογιώτατον
πάνυ.

^α (21) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξεστράτευσεν^α κατὰ τῶν
Ἀγαρηνῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει (ταύτῃ^α φυ-
λάττειν) Ὀρόφω^α ὑπαρχον^α (ὄντα), ὅστις, οὐκ ὡς
τοῦ βασιλέως μὴδὲν ἐξ ὧν ἐμελέτα καὶ κατὰ νοῦν
εἶχεν ἐργασασμένου^α, τὴν τῶν ἀθέων^α ῥῶς ἐμήνυ-
σεν ἀφίειν, γεγεννημένου^α ἤδη κατὰ τὸν Μαυροπό-
ταμον. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς^α καὶ τῆς ἐχομένης με-
τεσχῆθ' ὁδοῦ καὶ δὲ ἦν ταύτην ἀφίκειν, οὐδὲν
βασιλικὸν καὶ γενναῖον εἰργάσατο. — Οἱ δὲ^α ῥῶς
φθάσαντες ἔβδον τοῦ ἱεροῦ γενέσθαι, πολλὴν^α εἰρ-
γάσαντο φόνον Χριστιανῶν καὶ ἀδῶσαν αἷμα ἐξέχεον^α
ὁπῆρχον δὲ πλοῖα^α δ', ἀ περικύκλωσαν τὴν πόλιν
καὶ^α πολλὴν φέδον τοῖς ἔνδοθεν ἐνεποιήσαν). Ὁ δὲ
βασιλεὺς^α καταλαβὼν μάλισ' ἰσχυρὰ διαπράσσει,
καὶ 737 δὴ σὺν^α τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν
Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγένοντο,
καὶ αἰετὶ τὸ θεῖον ἐξίλειοντο καὶ εὐμενίζοντο^α. εἰτα^α
μετ' ὁμωφίας τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες
διμορφοῖον, τῇ θαλάσῃ ἀκρω^α.^α προσέβαλον^α, καὶ καὶ
νημερίας οὐσῶς εὐθὺς ἀνέμων^α ἐπιφορὰ, καὶ τῆς

ut hoc scelere abstinere, frequentius admonuit,
ne plurimis offendiculum praeberet, qui virtutis et
omnis temperantiae exemplo esse debuerat. Ille
autem patriarchae crebris monitis morem non
gessit. Ad communionem igitur Bardam certo tem-
pore accedentem, repulit patriarcha, ceu qui ca-
nonibus et monitis non obtemperaret. Hic irae
plaga percussus animum, monitorem velut sceler-
atum et morum corruptorem Ecclesia eiecit, infi-
nitisque vexationibus et tormentis crudelibus sub-
iecit, adeo ut dignitate se abdicaret. Ignatio resi-
stente, loco ipsius Photium secretariorum ducem,
virum ejus temporis eruditissimum, patriarcham
ordinari curat.

Porro imperator Ooripha praefecto, ut eam custo-
diret, in urbe relicto, adversus Agarenos expedi-
tionem suscepit. Ooriphas imperatori nondum
longe posito, neque eorum quae meditabatur et in
mente habebat, quidquam exsecuto, impiorum
Russorum ad Nigrum fluvium profectorum adven-
tum nuntiat. Imperator, arripie vir poenitens,
expeditionem remittit, nihil regium vel generosum
exsecutus. Russi illicum usque penetrantes plu-
rimam Christianorum caedem ediderunt et innox-
ium effuderunt sanguinem. Erant illis navigia da-
centa, quibus urbem circumdederunt, et civibus
terrorem incusserunt ingentem. Urbem versus ap-
pellens imperator, vix potuit pertransire et ingredi,
et exinde cum patriarcha Photio ad sanctae Dei
Genitricis templum Blachernense accessit, ubi di-
vinum Numen placare contendunt. Deinde cum
hymnorum cantibus sacram Delphara vestem effe-
rentes, extremo maris littori eam admoventur :
magnaue prius data aeris tranquillitate, confestim

Variae lectiones et notae.

^α μίσματος Leo, κακοῦ Sym.—καί—βίου om. Sym.—ἀρ. καὶ σωφροσύνης ὡς. ἰ. ὁφ. Val. ^β Ὁ δὲ τοῖς
λόγοις ὡς κέντρος πληττόμενος ἐνεκρίτε αὐτῷ^α ἐπεὶ δὲ μ. Val. ^γ μὴ—καὶ om. ed. ^δ μέλλον Sym. om.
σ. ἰ. καὶ. ^ε καταπείγετο ed. αὐτὸν καταπείγοντος Sym.—μέλλοντος x. τὸν B. Leo? Sym. τοῦ Βάρδα μέλ-
λοντ. cod. ^α ὡς — ὅς om. Val. ex homoioteleuto? ὡς — παραινέσειν om. Sym. ^β τινα om. ed. Sym.
^γ β. ἀνημέροις Val. β. ἀπ. Sym. ^δ παρὰ τῆσθαι τὴν πατριαρχίαν ἐκδικάζομενος Val. ὥστε π. π. Leo.
^ε Παράδωκε γὰρ αὐτὸν Θεοδώρῳ τῷ μαρῷ κατὰ κλήσιν (κτῆσιν τῶν ὁμοτάτων Gen), πρὸς δὲ καὶ
Γεργονίτῃ Ἰωάννῃ καὶ Νικολαῷ τῷ Σκουτέλωπτι καὶ ἐν τῷ τῶν Ἀποστόλων ναῷ, ἐν — λάρνακι τοῦ Κο-
προνύμου Κωνσταντίνου περισκαλισάντες χειμῶνος ὥρα γυμνὸν εἶσαν. Ἐνθένδε [δ Gen.] ἀδελφῆς ἐκ τῶν
(ἀ. τῶν Gen.) χρυσῶν σαρκῶν ἀποβολὴν ἐποιεῖτο σακρίας καὶ αἵματος. — Οὕτως ἐγκατεργάζοντο τοῖς δει-
νοῖς ὁ πανθέλιος — οὐκ ἐφθέγγετο πρὸς τὸν Κύριον πονηρόν. — Τοιγαροῦν διανίστηται αὐτῷ ὁ Κύριος
Κωνσταντίνον Ἀρμένιον παραμυθούμενον αὐτόν· οὕτως γὰρ ἀγγελίδιον ὅτε ἐμπλεον πληρῶν οἶνον, πρὸς
δὲ καὶ ἄρτον, ἔστιν ὅτε καὶ μῆλα, τὴν τῶν κακοποιῶν ὑποχώρησιν λαμβάνων, τῷ δαίῳ εἰσήγε καὶ τοῦ λάρ-
νακος αὐτὸν καταβίβασεν — ἀποκυρλῶν μετ' (ἐπ Gen.) ὅλγον τῆς συμφορᾶς· μέχρι τῆς ἐκείνων ἐλευ-
σεως Val. — Gen. 100,12-102,9. — Ὁ δὲ τὴν Καίσαρ Φ. π. χ. ἀντ' ἀ. Val ^α τῷ κατ' ἐκεῖνον καιρῷ ed.
τῷ om. Leo, τῷ κατ' ἰ. x. om. Val. Sym. ^β 864. ^γ ἐπιστρ. Leo, sed Sym. 37. τῷ θ' αὐτοῦ ἔτι ἐκστρα-
τεύει; Ὁ δὲ β. x. τῶν Σαραηνῶν ἐστράτευσεν. Ὁ. ὡς. ἐν τῇ π. x. Val. ^δ ταύτῃ Leo, i. subscr. pro v;
τ. φ. et ὄντα om. Val. ^ε Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ M. ἐγγόνει, μῆνυμα τοῦτο ὁ ὑπαρχὸς ἐκπέμπει ὡς ὁ ῥῶς
τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι Val. Sym. δ. καὶ τὸν βασιλεῖα ἤδη τὸ M. καταλαβόντα δηλοῖ τὴν τῶν ῥῶς ἀφίειν,
πλοῖον οὖσαν διακοσίων Sym. — οὐδὲν Leo. ^α κατεργ. Leo. ^β γεγεννημένου ed. Leo τὸν ῥῶς?
^γ καὶ οὕτω μὲν οὖν δ. β. τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐπισχ. ὁρμῆς Val. Ὁ δὲ β. εὐθὺς ὁπιστρέφει μὴδὲν ὄλως
ἐργασάμενος Sym. — ἐπισχ. Leo. ^δ τῷ ε' αὐτοῦ ἔτι οἱ ῥῶς ἔνδοθεν τοῦ ἱ. φθ. Sym. 33, οἱ δὲ ῥῶς
ἔνδοθεν τοῦ ἱ. γεγονότας Val. ^ε π. φ. κατὰ χ. κατεργ. καὶ διακοσίων πλοῖοις τὴν π. ἐκύκλωσαν Val.
π. ἰ. φ. περικύκλωσιν οὖν τὴν π. Sym. ^α κτὶ — ἐνεποιήσαν om. Val. Sym. ^β τοῦ βασιλέως μ. δ.
ἰσχύσαντος Sym. — δ. ἐξίσχυσε Val. ^γ εὐθὺς σὺν Sym. καὶ σὺν Val. — εἰς τὸν ἐν B. τῆς Θεοτόκου
καταλαβόντες v. πάντων ἐκτετηρίαν ἐτίλειαν. Τὴν δὲ προσωμυλίαν ταύτην προσεβλήσαν ἀπό τινος ἀρχηγοῦ
Συκοῦ Βλαχέρνου καλουμένου, ἀναιρεθέντος ἐκείνου Val. τὸν ἐν B. τῆς θ. v. καταλαμβάνουσι Sym.
^α ἐξευμ. ed. — Ἐ. τὸ θεῖον τῆς θ. ὡς. μ. δ. ἐξεναγκόντες Val. καὶ μ. ὁμωφίον τὸ ἀ. τῆς θ. ἐξαγαγ.
μαφ. Sym. ^β ἀκρω cod. sel. ἀκρω pro ἀκρω. ^γ προσέβαλον Leo. ^δ ἰ. ἀ. ἐπιφορὰ, x. τ. λ. Sym.
καὶ τῆς θ. καταστρεφνύμενης ὑπαρχούσης ἰ. λ. ἀνέμου ἡγείρετο καὶ x. διαίῳν ἰ. ἀλλεπάλληλος, τὰ Val.

ventorum impetus vehemens excitatus, et in mari prius pacatissimo fluctuum insultus ad invicem facti sunt ingentes, adeo ut impiorum Russorum navigia confringerentur, paucis eorum periculo ereptis.

Bardæ vero Cæsari celebri processu delato, et violacei coloris scaramangio induto, Damianus patricius et accubitor ad horologium sedens honorem exhibiturus non assurrexit. Eo viso Cæsar ira excaudit, deauratumque triclinium ingressus, et ad imperatorem considens, ex mœnore et furore lacrymis perfusus est. Causam imperatori roganti dixit ille: «Mihî imperiî tui jussu dignitate magna provecto Damianus, in tui ac imperiî tui contemptum, senatu comitatuque præsente non assurrexit.» Iratus imperator Maximianum quondam cubicularium Damianum tollere, et ad Sancti Mamantis emporium abductum detondere, et in custodiam mittere confestim jubet: eodemque die Basilium protostratorem in accubitorem evehit. Hoc audito Cæsar invidit, et ab eo momento Basilium occidere meditabatur.

Βασιλειος δ' πρωτοστράτην, παρακοιμώμενος. Ἐξηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἄκουσας, καὶ ἔκτοτε ἔζητει ἀποκτείναι Βασίλειον.

Michael autem Basilium cum uxore Maria divorcium inire coegit, data ei Eudocia Ingerina, et dominiac germanamque conjugem habere jussit. Erat quippe imperatoris peller, et ab eo ceu venustate præstans dilecta. Priori vero ejus uxori Mariæ certo auri pondere et aliis quibusdam collatis, in Macedoniam ad parentes remisit. Theclam vero sororem suam Basilio despondit ut eam privatum haberet.

Ab eo tempore ab invicem dissidentes, et sinistrum aliquid de se invicem suspicantes, Cæsar et Basilium, quomodo alter alterum perderet, quærebant: privatim vero Basilium Cæsarem quasi adversum se machinamentum concubatur. Ille autem hæc ut deliria habebat. Basilium imperatorem sibi conciliare meditatus, cum Symbatio patricio et cursus publici logotheta Cæsarisque genero amici-

Α θαλάσσης ἡρεμούσης, κυμάτων ἐπαναπαύσεως ἄλλε-
πᾶλληλοι ἐγένοντο, καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν ῥῶς πλοῖα
κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφυγόντων τὸν κίνδυνον.

ἢ (22) Ἡ Βάρδα δὲ τοῦ Καῖσαρος ἐν τῇ προκλιούσῃ
διερχομένου (μετὰ σκαραραγγίου ὁξέως εἰς τὸ ὥρο-
λόγιον), καθεζόμενος Δαμιανὸς ἔκειτο, ὃς πατρίκιος
καὶ παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν.
Τοῦτο ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη λίαν· καὶ εἰσελ-
θόντος αὐτοῦ εἰς τὸν χρυσοτρίκλινον καὶ συγκαθ-
εσθέντος τῷ βασιλεῖ καὶ θαυρόντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ
θυμοῦ, ἡρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ ἔφη,
ὅτι «Τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἡξιώθη
τιμῆς μεγάλης, Δαμιανὸς δὲ ὁ παρακοιμώμενος
εἰς οὐκ εἰδὼς ἐμοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπη-
γέρθη μοι ἐνώπιον τῆς συκλήτου.» Θυμωθεὶς δὲ
ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανὸν τίνα κοιτωνίτην 738
παρεῦθι προστάττει ἄραι Δαμιανὸν καὶ ἐν τῷ
ἐμπορίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον
ἀποκτείνει· ἔκειτο καὶ ποιῆσαι μοναχὸν, καὶ προσ-
τάξει φρουρεῖσθαι. Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται.

(23) Ἐχώρισε Βασίλειον ὁ Μιχαὴλ τῆς ἰδίας
γυναίκης Μαρίας, δεδοκῶς αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν
τὴν Ἰγγερῖναν, διορισάμενος αὐτῷ κυρίως
αὐτὴν ἔχειν. Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ βασιλέως παλλακή,
καὶ πάνυ ἡγάπα αὐτὴν ὡς εὐπρεπὴ· τῇ δὲ προ-
τέρᾳ αὐτοῦ γυναίκα Μαρῖα δοὺς χρυσίον καὶ ἄλλα
τινὰ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ εἰς τὰ ἰδία. Θέλει
δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμωκε Βασίλειον, τοῦ
ἔχειν [αὐτὴν] ἰδίως.

(24) Ἐκτοτε δὲ ὁπεδύοντο ἀλλήλους ὁ τε Καῖ-
σαρ καὶ ὁ Βασίλειος, ζητούντες πῶς ἕτερος τὸν
ἕτερον ἀνέλῃ· ἰδίως δὲ ἰλιδοῦρε Βασίλειος τὸν
Καῖσαρα ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα· ὁ δὲ ταῦτα ὡς
λῆρον ἤκουεν. Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφο-
ρῆσαι τὸν βασιλέα (183 β) συμπιλοῦντα Συμβάτιον,
πατρίκιον καὶ λογοθέτην τοῦ ὁρόμου, γαμβρῶν δὲ
Καῖσαρος, καὶ δι' ὅρων ἐδεσφάσαντο ἀλλήλους ἐν

Variae lectiones et notæ.

Ἐγγόνισαν Leo et Sym. om. Vat. — πλ. διαπαράσσουσα ὡς ὄλγα ἐξ αὐτῶν τὸν τοιοῦτον κ. διέφυγον, καὶ ἐπὶ τὰ ἰδία μετ' ἧτης ὑπέστρεψαν Vat. ἔκπεφυγ. Leo. 865. Τοῦ δὲ Κ. Η. ἐν τῇ πρ. μ. σκ. αἰσθ. ὁ παρὰ Δ. ἐν τῷ ὥρολόγιῳ καθήμενος οὐχ ὑπανεστὴ τοῦτον οὐδὲ τ. ὁλως ἡξίωσεν Vat. μετὰ — ὥρ. om. Sym. 39. σκαραραγγίου cod. ὁ om. ed. et Leo. Τοῦτον Leo, τοῦτ. cod. ὁ περ Vat. ὁ δὲ θυμωθεὶς τῷ δ. κλαίων τ. ἀπήγγελεν Sym. καὶ θυμῷ πληγῆς τὴν ψυχὴν σὺν δάκρυσιν εἰς τὸν γ. εἰσελήλυθε Vat. Ὁ δὲ β. περιπατρὸν θαυμάμενος τὴν δ. ἡρώτα Βάρδαν Vat. ὅτι δαμ. δὲ ὁ π. εἰς δ. ε. καὶ ed. ὅτι εἰς δ. Sym., ὅτι σὺ μὲν, ὁ βασιλεὺς τιμῆς με ἡξίωσας· ὁ δὲ π. ἀτιμία ὑπέβαλε Vat. εἰς σὺν ὄν. καὶ τῆς σῆς β. οὐκ ἐπ. μοι ἀπὸ τῆς σ. Leo, διερχομένου μου γὰρ ἐν τῇ σ. οὐχ ὑπανεστὴ μοι, ὁ περ εἰς ὄν. μὲν ἐρόν, ἐξουθένημα δὲ τυγχάνει τῆς β. σου Vat. θυμοῦ δὲ πλησθεὶς Vat. Μιχαῖλ ἀνὴρ πρὶν κοιτωνίτην κλεῖναι π. τὸν Δ. ἀνελκύνει ἐν τῷ ε. τοῦ δ. Μ. ἀγ. καὶ μ. ἀπ. τῇ δὲ δ. ἡ τὸν πρ. Β. π. πρ. Vat. ἀπ. καὶ εἶναι ἐν φρουρᾷ Leo. Τὸν πρ. Β. π. Leo. ut vat. Τοῦτο δὲ Κ. ἰδὼν ἐλυπήθη λίαν καὶ ἐξ. Sym. Κ. δὲ τ. ἀκ. ζηλοτυπία ἐπλήγη τὴν ψ. καὶ ἐξ. Vat. — τὸν Β. ἀνελκύνει ed. ὅτι αὐτοῦ ἔπει ἐξ. Sym. 40. Ὁ δὲ βασιλεὺς διέβουε τὸν Β. Μ. τῆς Ι. γ. Vat. Ἠγγερῖνα cod. Ἠγγερῖνα Leo, Ἠγγερῖναν Vat. κυρίως cod. κυρίως ed. Leo, Vat. et compendio male lecto. τὴν δὲ πρῶτην αὐτοῦ γυναῖκα Μαρῖαν Leo, et Sym. scj. Basilium. καὶ αὐτοῦτον πολὺν Sym. ἐν Μ. ἀπ. Vat. ἀπ. Sym. — Β. ἡρώτατο τοῦ ἰδία ε. αὐτὴν Vat. πρ. Β. τοῦ ε. ἰδίως Sym. πρ. τοῦ ε. δ. Ι. Leo. ἀνεβούοντες ἀλλήλους ἀνελκύνει Vat. ζ. πῶς ε. τὸν ε. ἀνέλθῃ Leo, Sym. δὲ καὶ Sym. Β. δὲ διελιοδορεῖτο τὸν Κ. πρὸς Μιχαὴλ ἐν κυρῇ Vat. βασιλεῖ ed. πρὸς τὸν βασιλέα Sym. Ἠλογίζετο. Σπεύδων δὲ ὁ Β. πλ. Σ. π. καὶ λ. τοῦ δ. σ. Vat. γ. δὲ P. col. Leo, γ. δὲ τοῦ ed. γ. τοῦ Sym. γ. ὄντι τοῦ Vat.

δ' ἰονοία καὶ διηγεῖται ἀγάπην⁴⁰ εἶναι· ἐπληροφόρησα⁴¹ δὲ καὶ Συμβάτιον ὁ Βασιλεὺς δι' ὅρκων φρικτῶν, ὡς·
 « τοῦ βασιλέως ἀγάπην⁴² 739 πολλὴν ἔχοντος
 πρὸς σε καὶ μου σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σου, μελετᾷ
 μὲν⁴³ « προβάλλεσθαι⁴⁴ » σε Καίσαρα· ἀλλὰ διὰ τὸν
 πινυθρόν σου τοῦτο ἀδυνατεῖ ποιῆσαι, » Ὁ δὲ⁴⁵
 ἀπατηθεὶς τοῖς ὅρκοις τοῦ Βασιλείου γέγονε κατὰ⁴⁶
 τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ, ἰδίου πινυθροῦ, καὶ εἰσελ-
 θὼν εἰς⁴⁷ τὸν βασιλεῖα ἐξωμόσατο πληροφορήσας
 αὐτὸν, ὅτι⁴⁸ « ὁ Καίσαρ βούλεται σε⁴⁹ ἀνελεῖν, »
 ἐξεπῶν⁵⁰ καὶ τὰ τῆς βουλῆς.

(25) Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς⁵¹ ὅρκοις (τοῦ) Συμ-
 βάτιου πισθεὶς καὶ τοῖς⁵² λόγοις⁵³ Βασιλείου βα-
 καιωθεὶς ἐνομιλεῖ κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ (ὁ)
 Βασιλεὺς, ὅτι πάντα καλῶς⁵⁴ κατὰ τοῦ Καίσαρος
 συνεκαύσασται⁵⁵, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος⁵⁶ τοῦτο
 ποιῆσαι, πείθει τὸν βασιλεῖα κινῆσαι στόλον καὶ
 στρατὸν⁵⁷ κατὰ τῆς Κρήτης. Τοῦτο δὲ γενομένου,
 Λέων ὁ⁵⁸ φιλόσοφος Βάρδαν (τὸν) Καίσαρα ταρῆναι
 ὑποτίλλεσθαι καὶ ἀνστηρεῖν αὐτὸν ἀπὸ Βασιλείου.
 Ὁ δὲ Καίσαρ τὸν βασιλεῖα πάλιν ἐπεφωνεῖτο φείδε-
 σθαι⁵⁹ τοῦ Βασιλείου⁶⁰.

740 (26) Ἐγενομένης δὲ τῆς Προελεύσεως εἰς
 τὰ Χαλκοκρατεῖα⁶¹ τῷ εὐαγγελισμῷ (καὶ⁶² τῆς
 εἰσοδοῦ γενομένης καὶ τοῦ) εὐαγγελίου τελειωθέντος,
 ἀνῆλθεν⁶³ ὁ⁶⁴ πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς
 σὺν τῷ Καίσαρι καὶ⁶⁵ Βασιλείῳ τῷ παρακοιμωμένῳ
 ἐν τοῖς κατηχομένοις, τοῦ⁶⁶ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας
 ἔχοντος τὸ τίμιον⁶⁷ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, καὶ βάψαντες ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ Βασι-
 λεῖος τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροῦς, ὅρκω βα-
 καιοῦντες τὸν Καίσαρα ἀπόδωκεν συνελεῖσθαι⁶⁸ μετ'
 αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ· φανερώς γὰρ Λέων ὁ φιλό-
 σοφος⁶⁹ παρηγγυετο τῷ Βάρδᾳ μὴ ἐξελεῖν σὺν
 αὐτοῖς⁷⁰ ἐξερχόμενον⁷¹ γὰρ εἶπε μὴ ὑποστραφῆναι.

(27) Ἀπὸ δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα

A tiam inivit : et datis juramentis consensum perpe-
 tuum et foedus inviolabile ad invicem habituros,
 promiserunt. Certiorem autem reddidit Basilius
 Symbatium, horrendis juramentis asserens : « To
 plurimum diligit imperator, neque pro te semper
 sollicito Casarem te creare cogitat, sed sociari tui
 ratione, nequit hoc exsequi. » Ille, Basiliū iuramen-
 tis decaptus, Bardam Casari socere proprio adver-
 sarius factus est : et ad imperatorem accedens
 juramentis adhibitis ausit : « Casar interficere te
 consiliatur : » et conjurationis ordinem aperuit.

Imperator ergo, Symbatii juramentis ductus,
 Basiliūque testimonio confirmatus, secretas in Cas-
 sarem moliebatur insidias. Basilius cuncta contra
 Casarem probe instructa cognoscens, aequae quod
 paraverat in urbe non posse exsequi, adversus
 Cretam classem et exercitum movere suadet im-
 peratori. Dum hæc agerentur, Leo philosophus
 Bardam Casarem monet, ut se subduceret, et a
 Basilio caveret. Casar in adversum imperatori
 attestabatur ut parce Basilio uteretur.

Annuntiationis autem festo ad ecclesiam cum
 est in Chalceopratii processu factio, peractio ingres-
 su, et evangelio lecto, Photius patriarcha et impe-
 rator cum Casare et Basilio accubiti ad catechu-
 mena conscenderunt, et patriarcha pretiosum cor-
 pus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi
 manibus tenente, calamus intingentes imperator
 et Basilius venerandis crucibus appositis, subscri-
 pserunt juramento, Casari affirmantes eum cum
 ipsis protectionem sine periculo posse capessere :
 Leo quippe philosophus Bardam manifeste obstata-
 batur, ne expeditionis comes abiret : egressum
 enim semel non rediturum pradicabat.

Sacro vero Paschatis festo, cum exercitu copioso

Variae lectiones et notæ.

⁴⁰ Τὴν ἁ. ἀ. ἀγάπην 16. Ὁ δὲ Β. τὸν Σ. διομύνας ἐπληροφόρησε ὡς Vat. ἀλλήλοις cod. ⁴¹ ἐπληρο-
 φέρει δὲ Σ. Β. δι' ὁ. φ. ὅτι Sym. ⁴² ἀγ. π. σε ὑπερβάλλουσιν ἁ. κ. τὰ ὁ. σου στ. Vat. π. σε ἀγ. Sym.
⁴³ μ. μὲν πρ. K. Vat. βούλεται K. προβάλλεσθαι Sym. μ. μὲν πρ. K. ed. — πλὴν διὰ Βάρδαν τὸν π. σου
 τ. ἀ. καταπράξασθαι Vat. ἀ. διὰ τὸν π. σου τ. π. ἀδ. Vat. ⁴⁴ προβάλλεσθαι cod. ⁴⁵ Ὁ δὲ τ. τοῦ Β.
 ὁ ἀπ. Vat. ⁴⁶ κ. τοῦ Ι. γ. π. Vat. ⁴⁷ καὶ τὸν β. ἰ. ἐν ὅρκῳ τοῦτῳ ἐπληροφόρησε Vat. ⁴⁸ ὡς Leo,
 Vat. πῶς Sym. ⁴⁹ φησὶν Vat. ⁵⁰ αὐτῷ Vat. ⁵¹ τε Vat. ⁵² τοῦ om. Vat. ⁵³ τ. τε λ. Vat. ⁵⁴ τοῦ ed.
 Leo, — ἐνεκὸς τῷ Καίσαρι Vat. — ὁ om. ed. ⁵⁵ αὐτῷ τὰ Vat. ⁵⁶ συνεκαύσαστο Leo, Vat. ὁ δὲ
 Β. πάντα σκευασάμενος Sym. ⁵⁷ Ἐπεὶ μὴ ἰδύνατο ἐν τῇ π. τὸν τοῦτο θάνατον ἀδελφῶς κατεργάσασθαι
 Vat. — μηδὲν δ. Sym. ⁵⁸ στ. κ. τῆς Kp. κ. Vat. κ. στ. κ. τῆς Kp. Sym. ⁵⁹ ὁ φ. Α. τὸν K. Β. ὁ φ.
 π. Vat. Α. φ. Β. K. π. ὁ π. Sym. ⁶⁰ καὶ φείδεσθαι τῆς τοῦ Β. ἐπιβουλῆς Vat. cæteris ex homiole-
 lentio omisissis? — ἐπεφώνει τοῦ ed. ἐπεφώνει τῷ cod. ⁶¹ Πολλὰ δὲ καὶ σημεῖα τῷ τοῦτον θανάτῳ
 παραχολουθήκεισαν⁶² οἰσμοῖ γὰρ γεγονότος φρικτωδέστατου, ἐπαπύχεται τὸ ἀγαλμα, ὁ κατὰ τὴν ἁγίαν
 Ἄνναν τὸ β. κατὰ κίονα ἵστατο, ὅπου διαγγελθὲν παρὰ Καίσαρος Λέοντι τῷ φιλοσόφῳ σαφὲς διηρη-
 νευτο, τὸν ἐκ πρώτου ἀνακτοῦ β. ἐκπνεύσασθαι διὰ θανάτου· ἀλλὰ καὶ ἐσθῆς αὐτῷ ἐξαπεσάλη παρὰ
 Θεοδώρᾳ, τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς, τοῦ προσήκοντος μήκους ἑλπίστουσα, ἦντι περὶ τῆς γρυσιπαστοῦ καθιστορήτο,
 ἣν προειδόμενος ἐπισυνάνατο αὐτῇ (αὐτῆς) τί κακολογεῖται; ὡς οἶμαι ἀμφοτέρω; τὴν λύσιν προεγρά-
 φει, διὰ μὲν τοῦ πέρθεος τὸ πρὸς αὐτὸν δολερὸν, διὰ δὲ τοῦ ἐλλειπτοῦ τὸ ἐλλειπτοῦ τὸν αὐτοῦ ἡμεῶν
 αἰνιττόμενος (Sym. 41, Gen. 104, 20-105, 18) Ἐνθεν μὲν ὁ οὖν (γούν) ὁ Βασιλεὺς τῷ βασιλεῖ ὑπετίθει
 φυλάττεσθαι Καίσαρα, ἔνθεν δὲ Καίσαρ ὑπεβάλλετο φυλάττεσθαι τὸν Βασιλεῖον Vat. ⁶³ Τῆς δὲ συνήθους
 πρ. τοῦ τῆς Θεοδότου εὐαγγελισμοῦ ἐν τῷ τῶν Χαλκοκρατεῖων γ. ναφ. ἀν. Vat. — χ. τοῦ εὐαγγελισμοῦ
 Leo. et Sym. 40. ⁶⁴ χαλκοκρατεῖα cod. ⁶⁵ καὶ — τοῦ om. Sym. ⁶⁶ ἀνῆλθ. cod. ⁶⁷ τε Leo, Sym.
⁶⁸ Βασ. παρ. Vat. Sym. Leo, τῷ π. ed. ⁶⁹ τοῦ δὲ τιμίῳ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυ ἡ. Ἰ. Χ. πρὸτε-
 ρόντος, β. τὸν κάλαμον ὅτε β. καὶ ὁ Β. τὸν τύπον τοῦ σεβασμίου σταυροῦ ἐκότερος ἐχειρογράφησιν, ὅρκω
 Vat. ⁷⁰ σώμα καὶ Leo, Sym. Vat. ⁷¹ τοῦτοις συνελεῖν (Sym. ἐξελθ. Leo). ἐν τῇ κατὰ τῆς Κρήτης
 ἐκστρατεῖᾳ Vat. ⁷² ὁ φ. Α. τὸν Β. π. (παραγγυᾷ Sym.) μὴ συναξ. ἀ. Vat. ⁷³ ἐξερχόμενον Sym. — ε.
 μὴ ὑποστράφειν Sym. μὴ ὁ. ἰ. Vat. ⁷⁴ μετὰ γούν τὸ Πάσχα Sym. 42. Περὶ τῆς ἀντιρρήσεως Βάρδα τοῦ
 Καίσαρος Vat. — τοῦ ἀ. π. ἰ. Vat., ἰ. τοῦ π. ed.

solvens imperator, ad Thracensium thema se contulit: classe autem ad locum cui Horti nomen appellente, Basilii accubitor Cæsarem occidere meditabatur: aderant consilio Marianus et Sumbatiu et Asyleon, nepos ejus, Petrus Bulgarus, Joannes Chaldius et Constantinus Toxaras: Joanni vero Neatocomiti consilium innotuit. Is veniens ad Cæsaris tentorium, occidente sole, et Procopio Cæsaris protovestiario factus obviam affirmabat: «Dominus vester Cæsar postero mane membratim concidendus est.» Cæsar, his auditis, Procopio dixit: «Abi, die Neatocomiti: Deliras; scis te juniorem esse et patricia dignitate nondum dignum; eapropter hæc zizania tu ipse disseminas.» insomnem noctem Cæsar egit; summo vero diluculo, suos omnes congregans, quæ nuntiata fuerant, manifestavit: et de illis consilium expetiit. Philotheus protospatharius et generalis fidelis ejus amicus dixit Cæsari: «Crastina die, o domine, aurei et Persici coloris vestimento induere, et inimicis tuis coram appare: a facie tua illi fugient.» τῷ Καίσαρι: «Ἀδριον, ὃ δέσποτα, περιβαλὺν τὸν σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύξονται.»

Sole itaque exoriente consensio equo, ad imperatoris comitatum veste splendida fulgens accessit, multis comitantibus, inter quos Eustathius protostator, qui et Argurus, vir strenuus. Moxque Constantinus Toxaras Basilii consilio morem exhibiturus venerabundus procubuit, et ejus adventum Basilio significavit. Basilii pariter progressus Cæsarem veneratus est, et manu apprehensum ad imperatorem deduxit. Cæsar imperatori assidens dixit: «Exercitu cuncto jam collecto jube, domine, in Cretam transfretari.» Basilii vero retro stans dextra minabatur Cæsari, subito conversus Cæsar minantem se vidit; at statim Basilii gladio ictum impexit, et post eum reliqui Cæsarem, imperatore epectante et tacente, membratim conecerunt.

Variae lectiones et notæ.

“Τὰ θέματα τῶν Θρ. x. Vat. ἦλθον ἐν τῷ θ. τῶν Θ. Sym. “ἀπλκ. cod. ed. Leo, στρατοπεδευσάμενον Vat. — ἀπλ. — Κάμπους om. Sym. “τόπον Vat. “λεγόμενον Vat. — β. ἐπ. Βασιλείου τὸν Κ. ἀν. Vat. Β. κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐμελέτα Sym. ““Συνὴν ἐν αὐτῷ ἐν τῇ τοιαύτῃ β. Vat. ἦσαν δὲ ἐν τῇ β. Sym. ὑπῆρχον δὲ ἐν τῇ β. Leo. — Μαυριανός ed. et Vat. Mar. ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Sym. Leo. “καὶ Βάρδας οἱ αὐτοῦ ἀδελφοί, Vat. ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος καὶ Β. ἀδελφὸς Συμβατίου Σύμ. “καὶ Ἀσ. ὁ τοῦτοῦ ἐξ. καὶ Π. ὁ Β. Vat. καὶ Π. ὁ Β. καὶ Λέων ὁ Ἀσσύριος (pro Ἀσουλίων) Sym. καὶ Π. ὁ Β. Leo. “Χαλδίας καὶ Κωνσταντίνος ὁ Τοξάρης Leo. “ὁ δὲ Νεατοκωμῆτης Ἰω. Vat. Ἰω. δὲ ὁ Νεατοκωμῆτης; Leo, δ. δὲ τ. Ἰω. ὁ Νεατοκωμῆτης Sym. — ταῦτα διαγνοῦς τὴν σκηνὴν κατέλαβε τοῦ Κ. ἡ δ. Vat. καὶ ὅλοι διὰ Προκοπίου τῷ Καίσαρι Sym. “τὴν om. ed. — δύναμις Leo, Vat. “τῷ Vat. “αὐτὸν ὡς Vat. “ὁ Κ. Vat. — “ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Καίσαρι Leo, ὁ δὲ ἰ. Κ. τ. ἀν. Vat. — ὅς ἀν. ἔφη τῷ Π. Vat. “ὁ δὲ ἀντιδρῶν αὐτῷ Sym. “Ἀπὸ τοῦ Leo. — τῷ Ἰω. ὅτι Vat. τῷ Ν. τὰ ζ. τ. οὐ διαγ. Leo. “οὐκ Vat. — καὶ ἀπρεπὴς σοι Vat. “καὶ διὰ τ. τὰ ζ. ἐμμετέσθαι, ἵνα τοῦ ποδουμένου ἐπιτύχῃς Vat. — αὐτὰ ἐγ. ed. v. εἰ καὶ ληροῖς ἡγήρων ζ. Sym. “καὶ Vat. “τὰ μηνυθέντα ἀ. ἐκοινώνητο, γνώμην ζητῶν λαβεῖν παρ’ α. Vat. “ὡν αὐτῷ ἔφη Ἀδριον Vat. — ὡ om. Sym. “τὸν χρυσοῦ σου χ. περιβαλλόμενος ὡ. Vat. — χιτωνίσκον Leo. “Τοῦ om. Vat. — τὸν Ἰππον ἀναβὰς μ. λαμπροτάτης στ. π. κ. ἀ. τὴν σκηνὴν τοῦ β. κατέλαβε Vat. “Συνὴν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ αὐτοῦ πρωτοστράτωρ Εὐστάθιος ψ ἐπὶ κλην Ἀργυρὸς, ἀνὴρ γενναῖότατος Vat. — ἔχον — ἀφίεν om. Sym. — Εὐστ. om. ed. “Κ. ὁ Τ. τῇ Β. πρ. ed. “πρ. α. καὶ ἐμ. Β. τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν Leo, τοῦτ’ καὶ προσκύνῃς καὶ ὑποστρέφας τὴν τοῦ Κ. ἐλ. ἐν τῷ Β. ἐμ. Vat. “προσεκύνῃς α. καὶ τῆς χειρὸς κρατῆσας π. τὸν β. εἰσῆγ. Vat. ἔλθων δὲ Β. καὶ τῇ χ. x. εἰσῆγ. τ. β. Sym. “Ὁ δὲ Κ. τ. β. σ. ε. Vat. ὁ δὲ τῷ β. ἰ. Sym. “Ὁ δὲ λαὸς δ. ἦδη ἀπα; ἐπισυνῆκται; κέλευσον οὖν τάξιον ἐν τῇ Κ. δ. Vat. “ἐπισ. πρ. δ. ἐν τῇ Κρ. Leo, συνειλεγμένον προστάται δ. ἐν τῇ Κ. Sym. “Β. ὁ δ. ἰ. τῇ Vat. “ἐπιστάς ed. glossa. καὶ εὐδύ; ὁ Β. ὁ ἐστὼς τῇ διδ. Sym. — Βασιλείος om. ex homoeoteleuto. — τούτ’ Καίσαρι τοῦ δὲ αἰφνίδιον ἐπ. καὶ προσπ. θεασαμένον εὐδύς ὁ Β. ξίφει τούτου παῖσι, οἱ δὲ μετ’ α. Vat., δίδωσιν α. μ. ξ. οἱ δὲ λ. Sym.

Ἀ ἀπάρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ κατέλαβεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. (Ἀπλκ.εὐσάντων “δὲ αὐτῶν εἰς “Κήπους) “Βασιλείος ὁ παρακοιμώμενος; βουλὴν ἐποίητο ἀνελεῖν τὸν Καίσαρα ὀπῆρχε ““ἐν τῇ βουλῇ Μαριανὸς καὶ Συμβάτιος “καὶ Ἀσουλίων “ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος καὶ Ἰωάννης ὁ Χάλδος “καὶ Κωνσταντίνος ὁ Τοξάρης. Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκωμῆτης “διέγνω ταῦτα, καὶ κατελθὼν 741 εἰς (τὴν) τοῦ Καίσαρος τένταν, τοῦ ἡλίου δύνοντος, καὶ συντυχὼν Προκοπίῳ “πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος, διεβεβαίοντο αὐτῷ, ὅτι “αἰριον μαλὴδὸν κατακόπεται ὁ δεσπότης ὑμῶν “(δ) Καίσαρ. “Ὁ δὲ Καίσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπε Προκοπίῳ “Ἀπὸ τοῦ “εἰπὲ τῷ Νεατοκωμῆτῃ ὅτι Ἀηρεῖς, οἶδας ὅτι νῆες εἰ καὶ οὐ πρέπει σοι ἡ τοῦ πατριχείου ἀξία· σὺ γάρ “διὰ τοῦτο τὰ ζιζάνια ταῦτα ἐγείρεις. “Ἀδύκνος δὲ διατελέσας, “ἑρδρον βαθείας; τοὺς αὐτοῦ πάντας; προσκαλεσάμενος διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ’ αὐτῶν. Φιλόδοτος δὲ πρωτοσπαθᾶριος καὶ γενικὸς προσφίλης αὐτοῦ ὦν, εἶπε χρυσοπεριστὶχόν “σου χιτῶνα, καὶ ὀρθῇ τοῖς ἐχθροῖς

(28) Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατελειαντος, Ἰππὸν ἐπιβὰς παραγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ βασιλέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν (186) περικυκλούντων αὐτὸν (ἔχον Εὐστάθιον πρωτοστράτορα γενναῖον τὸν Ἀργυρόν. Κωνσταντίνος “δὲ ὁ Τοξάρης τῇ βουλῇ Βασιλείου προὑπήντησε προσκύνσας αὐτὸν, καὶ ὑποστρέφας ἐμήνυσεν Βασιλεῖ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀφίεν). Βασιλείος δὲ ἐξελθὼν, προσκύνσας αὐτὸν καὶ τῇ 742 χειρὶ κρατῆσας, προσήγαγε πρὸς τὴν βασιλέα. Ὁ δὲ “Καίσαρ συγκραθεσθεὶς τῷ βασιλεῖ ἔφη “Τοῦ λαοῦ “πάντος, δέσποτα, συνηγμένου, πρόσταξόν διαπερᾶσαι “ἐν τῇ Κρήτῃ. “Ὅμοσεν δὲ “ἐστὼς ὁ Βασιλεὺς “τῇ χειρὶ διηπάλει τὸν Καίσαρα. Αἰφρὴς δὲ ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἀπειλούμενον, παρευθὺ

Βασίλειος δέδωκεν αὐτῷ μετὰ τοῦ ξίφους καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἡμετέροις κατέχευαν αὐτόν, τοῦ βασιλέως βλέποντος ἡ καὶ σιωπῶντος.

(39) Ἡ ὥρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας· εὐθέως δὲ Ἀ (ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Βασίλειος) ἐπὶ τὴν πόλιν ὑποστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ (κατὰ τὴν ὁδὸν) κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα³⁰, λαοὺ πολλοὺ συνηγμένους ἰδεῖν τὸν βασιλέα³¹, εἰς τις μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος³² ἐφ' ὧν ἡλικίας στὰς πέτρας ἐπεφώνει μεγάλως τῷ βασιλεῖ· «Καλὸν ταξείδιον ἐποίησας, ὦ βασιλεῦ, τὸν βίον συγγενῇ³³ καὶ τὸ πατρῶον αἷμα ξίφει ἀνελών· οὐαὶ σοι, οὐαὶ σοι³⁴, ὅτι ταῦτα ἐποίησας. » Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστέλλουσι μαγγλαδίτην τὸν Μωροθεόδορον, τὸν μοναχὸν ξίφει ἀνελῖν. Οἱ δὲ λαοὶ, ἐπιδραμόντες πρὸς τὸν ἀποσταλέντα³⁵, προσφάσιοντο ἄνους καὶ δαιμονούντα³⁶ αὐτὸν εἶναι· καὶ οὕτως μόλις παρήλθε τὴν τιμωρίαν ὁ μοναχός³⁷.

743 (50) Ὁ δὲ σαββάτῳ τῆς ν' ἐδήλωσε Φωτίῳ τῷ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς διὰ Πεντακλίου³⁸, πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγύρουσιν τῆς βασιλείας ποιῆσαι³⁹ Βασιλείου. Καὶ τῇ ἑπαύριον ἐξῆλθον⁴⁰ δύο σελλία. Οἱ δὲ λαοὶ διαταράχθησαν, πῶς, ἐνδὲς βασιλέως ὄντος, δύο σελλία ἐξῆλθον. Τοῦ⁴¹ (δὲ) βασιλέως διαρχομένου ἐν τῇ προελεύσει, ὅπισθεν Βασίλειος περιεπάτει φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος τοῖς παρακοιμώμενοις· μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πυλῶν εἰσελθὼν⁴². ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ (τοῖς)⁴³ βασιλεῦσιν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθε μέχρι τῶν ἁγίων θυρῶν⁴⁴, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη⁴⁵ τρεῖς βαθμοὺς τοῦ ἀμβωνος⁴⁶ ἵσταμενός· καὶ ὑποκάτω τοῦ βασιλέως Βασίλειος (ὁ παρακοιμώμενος⁴⁷), κάτωθεν δὲ Βασιλείου Ἰωάνν⁴⁸ ὁ Κάστωρ⁴⁹ καὶ ἀσηκρήτις, ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ πραιπόσιτος· ὁ⁵⁰ Ἀγγούρης καὶ οἱ δῆμαρχοι ἅμα τοῖς δῆμοις. Ἠρξάτο ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀσηκρήτις ἀναγινώσκειν⁵¹ λέγων, ὅτι· «Βάρδας ὁ Καίσαρ ἐδουλεύσατο⁵² κατ' ἐμοῦ, ἀνελῖν με⁵³, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως⁵⁴ καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου⁵⁵ καὶ Βασιλείου⁵⁶ ἐμηνύθη μοι, οὐκ (ἂν) ἐν τοῖς ζώσιν ἦμην⁵⁷ ἐτελεύτησε⁵⁸ δὲ ὅπῃ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας⁵⁹. Θέλω δὲ Βασίλειον παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν⁶⁰ βασιλείαν

Erat hora diei tertia. Stalim autem imperator et Basilius in urbem regressi sunt. Et ad portum Acrizæ appellentibus, effusus ex urbe civibus imperatoris videndi cupidus, nonnullus monastico habitu indutus e sublimi petra ad imperatorem vociferabatur : «Præclaram certe expeditionem suscepisti, o imperator, qui asinum tibi conjunctum et paternum sanguinem gladio effudisti : vae tibi, vae tibi, qui hoc patrastii !» Iratus imperator et Basilius, carnificum principem mittunt Maurotheodorum, qui monachum gladio interimeret. Conferius vero populus dementem et agitatum demone conclamabat : atque ita vix poenam effugit.

Cæterum Sabbato Pentecostes circa vespæram Photio patriarchæ per Mendacium protovestiarium, imperii consortium Basilio factum, ut coram enuntiaret, significavit. Postero die sellæ duæ delatæ sunt : populus vero sub uno imperatore, ut domus sellæ deferrentur, obstupebat. Imperatore solemniter processu progrediente, Basilius, ut moris accubitori, breviori tunica ornatus, spatham gerens incedebat. Ad regias autem usque portas progressus imperator, diadema, prout imperatores solent, non deposuit, sed ad sanctas usque fores cum eo penetravit, et retro versus, ac redimitus ambonis gradus tres ascendit. Infra ambonem stabat Basilius accubitor, infra Basilius vero quæstor, et a secretis Leo Castor renuntiationis libellum manibus tenens, et Michael præpositus Angaræ, et cum tribus populi eorum duces. Leo itaque a secretis incepit legere, dicens : «Bardas Cæsar mihi necem machinatus est, ideoque urbe me subduxit : et nisi mihi per Symbatium et Basilius innotuisset, vivos inter non amplius agerem ; propter scelera vero sua poenas mortemque pertulit : Basilius vero accubitorem, ceu fidelem et imperii servatorem, qui hoste me liberavit, imperii custodem esse volo, et ab omnibus velut impe-

Variae lectiones et notæ.

³⁰ M. a. Sym. ὁρῶντος Val. ³¹ Τρ. δὲ ἄρα τότε ὡ. τῆς δ' ἐτύγχανε Val. ἦν δὲ ὡσαύτ. ὡ. φ. Sym. — ὁ β. καὶ ὁ B. om. Sym. ³² Γενομένων δὲ αὐτῶν x. τὸ δ. Val. Ἐλθόντων δὲ α. x. τὸ δ. Sym. ³³ Ἀκρίτ. cod. Ἀκρίτου ed. Sym. ³⁴ καὶ Val. — λ. π. σ. τὸν β. l. om. Sym. ³⁵ τὸν β. l. Val. — μοναχός τις Sym. ³⁶ περι- κείμενος ἐπὶ π. ὁ. ἀναβάς μέγα τῷ β. π. ἐπεφώνησε Val. — τῆς pro στὰς Sym. om. Leo. ³⁷ σ. ἀν. καὶ αἵματα ὁμογενίῳ φοινίσας τὴν δεξιάν Val. l. σου καὶ σ. ἀν. Sym. ³⁸ ὁ. σοι secundum om. Sym. ³⁹ τὸν μ. M. ξ. τὸν μ. a. Val. πέμπουσιν α. τὸν μ. Sym. ⁴⁰ τῷ ἀποσταλέντῃ π. Val. ἐπιδραμόντες ἄνους Leo, οἱ δὲ παρατυγόντες ἔπεισαν τὸν Sym. ⁴¹ δαιμονούντα Leo. ⁴² ἰ. τὸν μοναχόν Val. — ὅμ. τῆς τ. Val. τὴν τ. Leo. ⁴³ Ὅπως ὁπὸ Μιχαὴλ ἐστέφθη Βασίλειος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ν'. Val. — σαββάτ. cod. — ἐμνήστε Leo, Val. ⁴⁴ Πεντακλίῳ Leo. — αὐτοῦ om. Sym. ⁴⁵ ἀν. B. ποιήσασθαι καὶ τὸ βασιλικὸν αὐτῷ περιβέσθαι διδάσκει Val. ⁴⁶ ἐξῆλθ. cod. δύο σ. ἐν τῇ προελεύσει ἐξῆλθον βασιλικὰ Val. ἐξῆλθε δύο σ. ed. — Ὁ δὲ λαὸς διαταράχθη Val. ⁴⁷ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλθὼν οὐκ ἀπ. τὸ στ. πρὸ τῶν β. π. Val. — δὲ om. ed. ⁴⁸ ἐλθὼν Leo. ⁴⁹ τοῖς om. Val. — ἀλλ' ἵσταμενός ἰ. Val. ⁵⁰ ὅπ. δὲ ὁ B. σκ. μ. σκ. φ. ὡς l. τ. π. l. οἱ Val. — α. δὲ ὁ βασιλεὺς μέχρι τρίτου βαθμοῦ ἀνῆλθε καὶ Val. ⁵¹ α. πρὸς β. ed. ⁵² τοῦ α. om. ed. — ὡς. τοῦ ἀμβωνος B. Leo. ⁵³ ὁ. π. om. Val. ⁵⁴ ὁ Κάστωρ cod. ed. Val. Leo, Sym. κρουαίστωρ margo P. — α. σ. ὁ K. Val. — τ. ἐπὶ γ. κρατῶν Val. ⁵⁵ φ. Ἀ. ἐπώνυμον Val. ⁵⁶ ἀν. οὕτως ὡς Val. τ. ἀναγνὼς δ. δ. Κάστορος α. ἴχοντα Sym. — Κάστωρ cod. et hæc et infra. ⁵⁷ ἰδ. ἀν. Sym. ἰδ. κατ' α. τοῦ ἀν. Val. ⁵⁸ φ(σίν) Val. ⁵⁹ Σαββ. Val. ⁶⁰ τοῦτο Val. — ἀν. om. Sym. ⁶¹ Πλὴν ὁ μὲν ὅπῃ τῆς l. α. τ. ἡμεῖς δὲ προνοῖα θεοῦ τὰ τῆδε καταλέγομεν· διὸ καὶ βούλομαι B. Val. ⁶² τὴν δ. β. φ. καὶ τῆς τοῦ ἰ. ἐπιβουλῆς ἀπαλλάσσοντα, φ. ἰ. Val.

ratorum excipit. Interim Basilius lacrymis opplebatur : et imperatore Photio patriarchae stemma capite ablatum tradente, ut in sanctam mensam inferret, ipse Photius super eo preces fudit : tum vero praepositi insignioribus vestimentis, quae divitiis, et ocreis imperialibus Basilium induerunt : qui ubi chlamyde indutus est, ad imperatoris pedes procidit. Demum egressus patriarchae stemma ex imperatoria capite sublatum ipsi imperatori tradidit, sceptrisque pro more inclinat, Basilium Michael coronavit : eunctique faustis acclamationibus prosecuti sunt : « Michaeli et Basilio multos annos ! » Porro Castor a secretis, qui totum legerat, Nicomediam pergens in monasterium quoddam vicile profectus, medio in pratello mansit. Erat autem ibi puteus, et in eum decidens, submersus et sepultus est ibidem.

μονὴν ἀνδράσαν. ⁶⁶ ἔμεινε μέσον τοῦ λιθαρίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρίαρ· καὶ ⁶⁷ ἐμπέσαν ἐν αὐτῷ, ἀπεπνίγη (καὶ ἐτάφη ἐκεῖ).

Symbatius vero, Caesaris gener, Caesaris dignitate frustratus, a Basilio se delusum persentiens, adversus Basilium exarsit odio, et consilio cum Georgio Pegane, militiae magistro, accepto, in ejus locum dux institui postulavit. Cumer deinde, Opaicii comes, cursus publici logotheta effectus est : erumpentesque simul Symbatius et Peganes, regionem omnem subvertere, et agros vilesque igne devastare coeperunt : erat enim messis tempus, faustaque precabantur soli Michaeli, Basilium vero diris devovebant. De quo certiores facti imperatores, reliquos duces in eos arma movere jusserunt. Porro Nicephorus Maleinus commentus est schedulas per exercitum dispergere, ut lis dolo et arte deprehensis, in apertum civile bellum haud deflecterent. Comprehensus est itaque Peganes, et sublatum in urbem imperatoris jussu induxerunt. Constantinusque Myiars oculis eum privavit : tum ad Milium considere jussu vasculum manibus tenendum tradiderunt, in quod viatores, quod placitum, projiciebant : et post dies triginta Symbatius Armenius a Maleino in Chelaines hos-

α καὶ τοῦ ἰχθροῦ ἐλευθερώσαντά ⁷⁴⁴ με καὶ πόθον πολλὸν πρὸς με ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἡμῶν βασιλείας (καὶ προσητήν) ⁶⁸ καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημισθαι ὡς βασιλεῖα. » (Βασίλειος ⁶⁹ δὲ ⁷⁰ ἐπληροῦτο δακρύων· καὶ δέδωκεν ⁷¹ ὁ βασιλεὺς Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ὅρας· ἐκ τῆς αὐτοῦ ⁷² κεφαλῆς· δὲ, εἰταγαγὼν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, ἐποίησεν ⁷³ ἐπ' αὐτῷ (186^b) εὐχὴν. Καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες διθετήσιον ⁷⁴ καὶ τῶν ἁγίων ἐνέδοσαν τὸν Βασίλειον· ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα ἔπρην εἰς τὴν πόδα τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης ⁷⁵ καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τὸ στέμμα καὶ ἐπέθηκεν ⁷⁶ αὐτὸ τῷ Βασίλειῳ· καὶ τῶν σκήπτρων πεσόντων, ὡς θεός, ἔστησεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον· καὶ εὐφρόνησαν πάντες· ὁ Μιχαὴλ καὶ Βασίλειον ⁷⁷ πολλὰ ἔτη. » Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Κάστωρ ὁ ἀσκηρῆτις, ἐξελθὼν ἐν Νικομηδείᾳ καὶ ἰδὼν εἰς

(31) ⁷⁸ Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, (ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας) ἰδὼν ὅτι ἐνταίχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς ⁷⁹ μίσος· κατὰ ⁸⁰ Βασίλειον κινεῖται καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου (στρατηλάτου) ⁸¹ τοῦ Πηγάνη (τῇ ἐμπύριον) αἰτεῖται στρατηγὸς προβληθῆναι· ἀντ' αὐτοῦ ⁸² δὲ προσελθὼν λογοθέτης τοῦ δόρμου ὁ Γούμερ, (κακίστινος· ⁷⁴⁵ κόμης τοῦ Ὀψικίου). Καὶ ⁸³ ἐξεληθόντες ἅμα ὁ τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης ἤρξαντο καταστρέφειν ⁸⁴ καὶ πυρπολεῖν τὰς τε χώρας καὶ τὰς ⁸⁵ ἀμπελούς — ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους — εὐφρημόντες Μιχαὴλ μόνον ⁸⁶, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποκηρύττοντες. Ταῦτα ⁸⁷ μαθόντες οἱ βασιλεῖς· ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας ⁸⁸ τοὺς καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεΐνος ⁸⁹ ἔρριψεν ἔγγραφον ⁹⁰ μέσον ⁹¹ τοῦ ⁹² λαοῦ ⁹³, ἵνα ὁδῶν τοὺς κρατήσῃ καὶ μὴ (τῷ φανερῶς ⁹⁴ πολέμειν ⁹⁵) εἰς ἐμπύριον ἐμπέσωσι πόλεμον (καὶ πάντες εἴσῃ αὐτοῦς). Ἐκρατήθη ⁹⁶ δὲ ὁ Πηγάνης· καὶ ἄραντες αὐτὸν ⁹⁷ εἰσάγαγον ἐν τῇ πόλει· καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως τυφλοὶ αὐτὸν Κωνσταντῖνος Ἐπαρχος ὁ Μυάρης ⁹⁸ καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν τῷ Μίλιῳ ἐπέ-

Variae lectiones et notae.

⁶⁸ Καὶ πρ. om. Vat. et Leo, sed habet Sym. ⁶⁹ Βασίλειος. ⁷⁰ Βασίλειον om. Sym. — δ. ἐκλ. τούτων. ὁποφονουμένων· ὁ δὲ β. ἐκ τῆς ε. κ. τὸ στ. ἀράμενος δ. φ. τῷ π. καὶ ε. αὐτὸν ἐν Vat. ⁷¹ δέδωκεν· Leo. ⁷² α. αὐτοῦ ed. — ὡς εἰσπαγεῖν Leo. ⁷³ ἐπ. ε. ἐπ' αὐτὸν δὲ πρ. ε. δ. Vat. ⁷⁴ διαίτησιον ed. διδύσιον Leo, Vat. — περιέβαλον τῷ Βασίλειῳ, δ. ταῦτα περιβάλλοντες τοῖς ποσὶ τοῦ β. προσέπ. Vat. ⁷⁵ Ὁ δὲ π. τὸ στ. ἐξενεγχόν τῷ β. ἐπιδίδωκε καὶ Vat. ⁷⁶ ἐπέδωκεν αὐτὸν τῷ Βασίλειῳ Leo. ⁷⁷ Καὶ ε. π. Βασίλειον Vat. ⁷⁸ ἀνδρῶν Sym. ⁷⁹ καὶ ἐτ. ε. om. Sym. ⁸⁰ Τὰ κατὰ Συμβάτιον τὴν γαμβρὸν τοῦ Καίσαρος Vat. — τοῦ κ. γ. Vat. — τῆς τοῦ κ. α. ἀπ. Vat. om. Sym. 44. ⁸¹ εἰς τὸ κ. αὐτοῦ μ. κ. Vat. εἰς μ. α. δ. κ. Sym. ⁸² τοῦ Leo. — μεταδ. cod. propter sequens μεθ', sed σύμβουλον λαβὼν τὸν στρατηλάτην Γεωργίον τὸν Πηγάνην. Vat. ⁸³ στρ. εἰ τῇ ἐπ. om. Sym. ⁸⁴ ἀντ' αὐτοῦ· καὶ Leo, προβάλλεται Sym. ⁸⁵ ἐκ δὲ κ. τῆς τοῦ δ. Vat. om. Sym. ⁸⁶ Ὁ δὲ Σ. ἅμα Γεωργίῳ ε. τὰς τε χ. ἐμπυρπολοῦν καὶ ἐκτείνον· καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ἤρμουν Vat. ⁸⁷ τὸν λαὸν ed. ei Sym. (καταστρέφουσι τὸν κ. καὶ πυρπολοῦσι τὰς χ.) ⁸⁸ τὰς om. ed. ⁸⁹ μ. Μ. ε. ἀποκηρ. δὲ β. Vat. — ἀποβεύοντες Leo. ⁹⁰ Τοῦτο Sym. — γράφουσι Sym. τοῖς λοιποῖς· διεκλεύσαντο στρατηγῶς· Vat. ⁹¹ στρατηγούς Sym. — κ. αὐτοῦς Vat. — Ν. δὲ ὁ Μ. Sym. Ν. δὲ ὁ Μ. θυνὼν εἰναι λογισάμενος Vat. ⁹² Ἐμπύριον πόλεμον τὰς χώρας μολύνειν, ἐπὶ τῷ τῷ τοῦτοῦ διανοεῖται χειρώσασθαι καὶ ε. ὁφείας Vat. ⁹³ ἔγγραφ. cod. ἔγγραφ. Leo, Sym. Vat. ⁹⁴ παντός Leo, Sym. ⁹⁵ αὐτῶν Vat. ⁹⁶ λαοὺ πάντας ἀποστατήσαι καὶ διαφθεῖναι τοὺς παροικίας Vat. — τῷ φ. π. om. Sym. τῷ om. Leo. ⁹⁷ μὴ τὸ φανερῶς cod. ⁹⁸ καὶ π. ε. α. om. Sym. ε. Leo. ⁹⁹ Κρατῆται οὖν Sym. Κατασχεθέντες δὲ Γεωργίῳ καὶ ἐν τῇ π. εἰσαχθέντες, προστάξαν· ὁ βασιλεὺς, ἐκφυλῶνται αὐτὸν Vat. ¹⁰⁰ καὶ εἰσαχθεῖς ἐν τῇ π. Sym. ἀπὸ τοῦ Leo, Sym. ἀποτυφλοῦνται καὶ καθίσουσιν αὐτὸν ἐν τῷ Μ. προσαιτεῖν. Κρατῆται δὲ καὶ ὁ Σ. παρὰ τοῦ Μαλεΐνου εἰς Κελτρίην. ¹⁰¹ Μυάρης

δωκαν αὐτῷ σκευὸς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ-
 ῥιπτον αὐτῷ πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ εἰ-
 τι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρα-
 τήθη Συμβάτιος * ὁ Ἀρμένιος ὑπὸ Μάλεϊνου ἐν
 Κελσιῶν ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσῆγαγεν * αὐτὸν εἰς
 τὸν βασιλεῖα ὁ Μάλεϊνος ὄντα * εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαν-
 τα. Καὶ προστάζει τοῦ βασιλέως ἄγουςι ἐν Πηγά-
 νῃν εἰς ὑπάντησιν * 746 Συμβάτιον δόντας εἰς
 χεῖρας τοῦ * Πηγάνη θυμιατῆριον ὁστράκινον * μετὰ
 θεαρίου θυμῶν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσι Συμβάτιον
 τὸν ἕνα * ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι (καὶ) τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἐκτίθουσιν * αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου,
 καὶ δεδώκασιν σκευὸς ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα ὁδεύῃ προαίρεσιν, ἐπιρρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας γ'
 ἀπῆγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰσίοις * οἵκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ.

(32) * Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ (μηχανικὸν) ἀπο-
 στελλας (τὸν λεγόμενον Λάμαριν) * ἐξάγει Κωνσταν-
 τίνον τὸν Καβαλίνον * ἐκ τοῦ τάφου (ὃν εὗρεν *
 ὀγιῇ· καὶ θάλων εἰσαγαγεῖν ἐν σάκκῳ καὶ μὴ χω-
 ρούμενον, ἐνετύληξεν αὐτόν.) Ὁσαύτως * καὶ Ἰωάν-
 νην * πατριάρχην ἐξῆγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ
 ὁμοφορίῳ (αὐτοῦ). Καὶ τοῦτους * προστάζει τοῦ
 βασιλέως· ἀπέκλεισεν ὁ ὑπαρχος ἐν τῷ πραιτωρίῳ,
 καὶ ἐν * ἡμέρᾳ ἱππικῶν ἀγῶν * (αὐτοὺς) καὶ ἀπο-
 γυμνώσας ἐτύψε μαγκλᾶδια *· καὶ τὰ ὅσα αὐτῶν
 (ἀποστελλας) κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ· τὴν
 δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνίου *· πρίστινον εὗσαν καὶ
 θευμαστὴν, διαπρίσας ἐποίησε στήθεα ἐν τῷ ὄπ'
 αὐτοῦ κτισθέντι ναφ' ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ φόρῳ *.

747 (35) * Ἐγεννήθη δὲ Ἀέων ὁ βασιλεὺς ἐκ Mi-
 χαὴλ καὶ Εὐδο(187)κίας τῆς Ἰγγρινῆς· ἐτι περι-
 όντος αὐτοῦ Μιχαὴλ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ * α' ἡμερῶν·
 νος ιε'. Ἐποίησε δὲ καὶ ἱππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ
 ἁγίῳ Μάμαντι ἱππεύσας βένετος· Κωνσταντίνος δὲ
 ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὁ πατὴρ * Θεωμὰ πατρικίου, δρουγ-
 γάριος· ὢν τῆς βίγλης, ἱππεύσε * λευκός· πρᾶσινος
 (δὲ ἱππεύσιν) Ἀγαλλιανός, ρούσιος· δὲ ὁ * Κρασός·
 * Νικήσαντος· δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ δεῖπνον *

Variae lectiones et notae.

Leo. — Ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἱσπερήθη, ἐκτίθουσιν α. ἐν τῷ M. σκ. τ. γ. δ. ἐπιδόντας, ἐν φ. π. οἱ παρὼν-
 τες ἐπ. ὁδοῦς Vat. * Σ. ὁ Ἀρμένιος Leo, ὁ Α. Σ. Vat. Σ. Sym. — κατισπῆθ ἐν K. ἐπὶ τινι π. ἐπὶ
 δὲ εἰσῆγαγον α. ἐν τῇ πόλει ὡς τὸν β. ὁ Vat. * πρὸς ed. * ὄντος αὐτοῦ Leo. — ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι
 Vat. — M. φέρουσι τὸν Π. Sym. Ἀγ. τὸν Π. Γεωργιον π. τοῦ β. εἰς ὅπ. Σ. Vat. * ἀπάντησιν ed. —
 Πηγ. μετὰ θευμασμάτος ὁστράκινον καπνίζοντα θέαρον Sym. * γ. αὐτοῦ Vat. * ὁστράκινον Leo. —
 ἀντὶ θυμιαμάτων θεῖον ἐμβαλόντας Vat. — θεαρίου cod. * τὸν ε. ὁ Σ. καὶ τὴν δ. γ. ἐκ. καὶ εἰς τὰ Α.
 τοῦτον ἐκ. Vat. — καὶ om. et Sym. — αὐτὸν Συμβάτιον Leo, ἀποτυφλοῦται δὲ καὶ αὐτός Sym. * καθί-
 ζουσι καὶ α. εἰ· τὰ Τζαύσου προσαιτῖν Sym. — σκ. ἐν τῷ x. δ. δεδοκότες ὥστε τοὺς παρόντας ἐν αὐτῷ
 τι προσεπὶρρίπτειν Vat. * εἰς τ. ι. ὁ τοῦτους ἀπ. ἐγ. ἐν τῇ πόλει· Vat. ἄγουςι α. ἐν τῇ πόλει εἰς
 τ. ι. ὁ. Sym. * Περὶ τῶν ἀέων σωμάτων τοῦ τε Καβαλίνου καὶ τοῦ Ἰαννῆ καὶ ὅπως το-
 φάσαντα (τυφθέντα) Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ ἐπυρπόλησεν Vat. — ἀπ. μ. Leo, ἀπ. Vat.
 * Λάμαρι Sym. 45, Λάδαρι Leo, Λαμαρίον ed. om. τὸν λ. Α. Vat. — ἐκτίθουσιν Sym. ἐξῆγαγε
 Vat. * Καβαλίνον cod. * ὁδοῦς τὸν εὐρέθοντα ὁ δὲ τοῦτον ἐξενεγκὼν βουλόμενος σ. τοῦτον ἐμβαλεῖν,
 ἐπὶ μὴ ἔχωρετο ἐνετύληξεν (ut. ed.) Vat. om. Sym. * Καὶ Ἰω. Sym. ὦ. καὶ Ἰαννῆν Vat. * τὸν
 ἀσπῆθ Sym. — τοῦ τ. ἐξενεγκεν Vat. καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ τ. Sym. α. τοῦ ὁμοφορίου cod. ed. μ. τοῦ ὦ. Sym.
 om. αὐτοῦ. * Τ. ὁ ἐκ. πρ. τοῦ β. ἐν τῷ πρ. ἀπ. Vat. — καὶ κατακτείνει διὰ τοῦ ὑπάρχου ἐν Sym. * τῇ
 Leo. * ἐξενεγκὼν α. Vat. Ἀγ. Sym. * μαγγλ. ed. Sym. μαγλ. cod. Leo. μαγγλᾶδια Vat. — καὶ ἀπ.
 ἔκαψεν (ἐκπ.) αὐτοὺς· ἐν τ. Α. Vat. καὶ τὰ δ. α. ἐκ. ἐν τ. Μαυριανοῦ Sym. * τοῦ K. ἱππικῶν λίθου
 ὑπάρχουσαν πρίσας σι. ἐπ. καὶ τῷ ὄπ' α. x. v. ἐν τῷ τοῦ παλατίου φάρῳ ἐπίστησε Vat. * τοῦ φάρου
 Sym. ἐν τῷ φόρῳ cod. * Περὶ τῶν πρᾶθίνων ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου. Τῷ
 δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ πρῶτη τοῦ μηνὸς, ιε' ἡμέρᾳ, γινώσκει τῷ M. υἱὸς Α. ὁ β. ἐκ τῆς Γ. Ε. Vat. — Κων-
 στατίνος Sym. 46 et cod. a prima manu. * μηνὸς Δεκεμβρίου Leo, τῷ Σ. μηνὶ τῆς ιε' ἐπικηρύσεως Sym.
 — οὐ τοῖς γενεθλίοις ι. ὁ β. ἐν τῷ δ. M. ἐπέλεσε, β. ι. Vat. καὶ ἱππικῶν γενομένων ἐν τῷ δ. M. ἱππι-
 σεν ὁ β. β. Sym. * π. καὶ Γενεσίου δρουγγαρίου δ. τῆς β. Sym. π. καὶ Γ. δρουγγαρίου ὢν τῆς β. Leo.
 π. καὶ Γενεσίου δρ. ὢν τῆς β. Vat. * δὲ ἱππεύς Leo, δὲ Sym. om. Vat. * Κρασός ed. Κρασός Sym.
 Vat. * δὲ οὐν εἰρηται Sym. 47. — τοῦ δὲ Βασιλείου (sic) v. Vat. sed vix δὲ ὁ βασιλεὺς Sym. om.
 Νικήτ. δὲ τοῦ βασιλ. cod. * εἰσινύου cod. — ἀνακλιθέντος Vat.

iore declarato victore, et ad cenam una cum Basilio et Eudocia sedente, Basiliscianus patricius, obcurrum ab eo solerter rectum, imperatorem laudabat. Eum imperator surgere, et imperiales ocreas detrahare, et induere jussit. Illo renuente, et in Basilium oculos conijiciente, imperator cum furore ita fieri mandavit. Annuente Basilio, ocreas imposuit: ait vero Basilio, Deum obtestatus imperator: «Melius illi quam tibi congruat: numquid enim, ut te constitui, alium pariter imperatorem creandi mihi potestas est? » Hæc dicens ira sensim in Basilium exardescerebat. Eudocia vero lacrymans imperatori dicit: «Imperii dignitas, domine mi, præstans est, et ea nos indigni honorati sumus: neque illam contemnere justum est.» Respondit imperator: «Ne super hoc tristeris, Basiliscianum ad imperium promovere animus est.» Porro Basilius ira et mœnore magno tenebatur.

Egresso autem imperatori ad venandum monachus quidam chartam, qua insidie a Basilio paratæ descriptæ erant, tradidit. Ea lecta, et in suorem versus, in Basilium machinatur. Matre autem Theodora imperatorem ad Anthemiæ ædes advocante, Rentsium protovestiarium cum domesticis aliis, ut venarentur, et ipse matri offerret, misit. Basilius autem adversus Michaelen facinus struebat, et profundo mœnore deprimebatur. Ad cenam vero sedente imperatore, Eudocia Basilium invitavit ut convivaretur: tum imperatore vino sese ingurgitante, Basilius quasi necessitate ductus in cubiculum interius penetrans, seram, cum validus esset, turbavit, adeo ut porta minime claudi posset: et digressus cum imperatore ad cenam recumbebat. Imperator jam temulentus, et ingerina pro more ei collatante exurgens, a Basilio manu ducebatur, et in penetrabile secedebat, cujus manum cum deosculatus esset Basilius, discessit. Intra cubiculum imperatoris jussu stabat Basiliscianus et Rentsius somno gravatus in lecto ad ejus custodiam. Ignatius

A καθεσθέντος ἄμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ, Βασιλι-
κιανὸς ὁ πατρικίος ¹⁰ ἐπήγει τὸν βασιλέα ὡς εὐφρῶς
ἐλάσαντα (εἰς τὸ ἄρμα ¹¹). Τοῦτον ἀναστῆναι καλεῖ-
σας ὁ βασιλεὺς, τὰ ἐξάρτια αὐτοῦ (προσέταξε) σῦραι
καὶ ὑποδήσασθαι ¹². Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς
Βασίλειον ἀποδέκτοντος ¹³, ἐν θυμῳ προσέταττεν ὁ
βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ¹⁴ ἐπινεύ-
σαντος ¹⁵ αὐτῷ, ὑπέδρατο ¹⁶ τὰ ἐξάρτια ¹⁷. Ἐφη
δὲ ὁ βασιλεὺς μετ' ἔρκου πρὸς Βασίλειον ¹⁸ (ὡς
«ὁπέρ σε) κάλλιον αὐτῷ ¹⁹ πρέπουσιν· μὴ γὰρ
οὐκ ἔχω ἑξουσίαν, ὡς σὲ βασιλεὺς ἐποίησα ²⁰, καὶ
ἄλλον ποιῆσαι; » καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασίλειον
θυμωμένος. Δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία ²¹ ἔφη τῷ βα-
σιλεὶ· «Τὸ τῆς **748** βασιλείας ²², ἀξίωμα, δέσποτα
(μου ²³), μέγα ἐστὶ, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμῶ-
μεθα ²⁴, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό. »
«Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε ²⁵· «Μὴ λυποῦ ἐπὶ τούτῳ ²⁶. »
καὶ (γὰρ) καὶ τὸν Βασιλισκιανὸν βασιλεὺς θέλω ποιῆ-
σαι. » Βασιλεὺς δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπῃ μεγάλη γέγονε.

(34) ²⁷ Ἐξελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ²⁸ ἐν τῷ κρητῇ,
μοναχὸς τις (ὀπαντήσας ²⁹) δέδωκεν αὐτῷ χάριτην
ἐχόντα τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ὑπὸ
Βασιλείου ³⁰. ὁ δὲ ἀναγνούς καὶ θυρωθεὶς ἐμελέτα
³¹ κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας
καλεσάσης τὸν βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, (ἀπέστειλε
³² Πανδίκιον τὸν πρωτοδεσπότηριον αὐτοῦ μετὰ ³³
ἐτέρων ἀνθρώπων οἰκείων αὐτοῦ ³⁴ πρὸς τὸ θρηγεῖσθαι
τι καὶ ἀποτιεῖσθαι τῇ μητρὶ αὐτοῦ.) «Ὁ δὲ Βασιλεὺς
συνεσκαυόετο κατὰ ³⁵ Μιχαὴλ (καὶ ἦν σκυθρωπὸς
πάνυ). Ἐπὶ δειπνῶν ³⁶ δὲ τοῦ βασιλέως καθεσθέντος,
προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασίλειον συνδειπνήσαι
αὐτῷ. Τοῦ δὲ βασιλέως οἶκον πολλῷ χρησαμένους
ἀναστάς Βασιλεὺς ὡς διὰ τινα χρεῖαν ³⁷, ἀπελθὼν
ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ βασιλέως διαστρέφει ³⁸ τὰ κλει-
θρα ³⁹, δυνατὸς ὢν, ὡς μηκέτι κλειεσθαι τὴν
θύραν ⁴⁰, καὶ ἀπελθὼν συνεδείπνει ⁴¹ μετὰ **749**
τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως ⁴² πάλιν οἰνωθέντος,
τῆς Ἰγγερίνης ὡς ἔθος αὐτῷ συγγαίρουσης, ἀναστάς
Μιχαὴλ χειροκρατούμενος παρὰ ⁴³ Βασίλειον ⁴⁴,
ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὗ τὴν χεῖρα φιλήσας Βασι-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ὁ π. B. τὸν β. ὑπερσεσθάζεν ὡς ἰ. ἡγορήσαντα· ὁ δὲ β. διεκλεύσατο ἀναστάντα τ. ὑπολῶσαι αὐτὸν τὰ βασιλικὰ ὑποδήματα καὶ αὐτὸν ὑποδεῖσαι Val. ¹¹ ἐν τῷ ἄρματι Sym., om. Leo, Val. — Εὐδοκίαν οὐκ καλεῖται τ. ὁ β. ἀν. Sym. ¹² ὁποδus. cod. αὐτῷ ὑποδεῖσαι Sym. om. πρ. ¹³ βλ. Sym. — μετὰ θυμῷ Val. — προσέ-
ταξε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπινεύσιν Sym. unde μὴ in Ge. delendum est. ¹⁴ μὴ cod. ed. ¹⁵ ἐπινεύοντος Leo, ἐν-
νέοντος Val. ἀνανεύοντος Sym. ¹⁶ κοκκοβαφῇ ὑποδήματα Val. ¹⁷ ἐξάρτια Sym. ¹⁸ τῷ Βασιλεῖ Sym. om. ὡς ὁ. sc. ¹⁹ ταῦτα Val. ²⁰ πεποίηκα Val. ²¹ Ἡ δὲ Ε. περιδραχρὺς γενομένη ἔφη Val. ²² σου Sym. ²³ μου om. Val. ²⁴ ὡς ἀν. Sym. ²⁵ τοῦτο περιελίμεθα Val. ²⁶ καὶ τῷ Βασιλεῖ μάλιστα Sym. — ἐπὶ τούτῳ Val. παρὶ τού-
του Leo. — καὶ τὸν Sym. καὶ γὰρ τὸν ed. — B. ἐν θ. Sym. ²⁷ δ. B. ἐ. θ. καὶ λ. ἀκατασχέτω τὴν ψυχὴν ἐπλήρη
Val. ²⁸ τοῦτο cod. ²⁹ 867. ³⁰ ἐν x. ἐ. τοῦ β. ἰ. Val. ³¹ Ε. ἐ. τοῦ β. ἰ. Sym. — χαρίων ed. Sym. χαρτ. cod. — τὴν ὑπὸ
B. μ. ἰ. διαγράφοντι (sic) Val. ἔχον τὴν x. ἀ. μ. ὁ βασιλεὺς (sic) ἰ. Sym. ³² ὡς τινι τῶν ὑπασιτιστῶν προσ-
έταξεν ὁ βασιλεὺς τὴν λόγχην κατὰ τοῦ B. βίβας Sym. cum aliis multis de Michaelis temulentia. ³³ ἐν
ἀν. x. B. ἔδρατο τὸν θυμὸν Val. om. Sym. ³⁴ μελέτα Leo. — Τῆς δὲ μ. τοῦ Μιχαὴλ θ. x. τὸν β. εἰς τὰ
A. Sym. om. ἀπ. — αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐν τοῖς ἄ. τούτων ἐκάλεισε τὸν πρ. ἀ. P.
ἐξαρτ. Val. ³⁵ τὸν Leo. ³⁶ καὶ Leo, Val. ³⁷ ἀνων om. Val. — αὐτῷ Val. — θ. καὶ τῇ μ. ἀ. ἀ. Val. ³⁸
x. τοῦ β. M. σ. Val. σ. x. M. Sym. — καὶ ἦν σ. π. om. Val. Sym. ³⁹ δειπνῶν Leo. — κατακλιθέν-
τος καὶ συνδειπνῶν τὸν B. καὶ τὴν Ε. πεποιηκότος καὶ οἰνωθέντος διαφύλῃ, ἀν. Val. ⁴⁰ προφάσει χρεῖας
σωματικῆς τὰ κλ. διαστρέφει τὸν θ. τοῦ βασιλικῷ x. ὡς μὴ x. τὰς θύρας Val. ⁴¹ διαστρε. cod. ⁴² τὸν
θυμὸν Sym. — μὴ Sym. Leo. ⁴³ τὰς θύρας Sym. — ὑποστρέφας Val. ⁴⁴ πάλιν Leo, Sym. τῷ Βασιλεῖ
Sym. Val. ⁴⁵ Ἐπὶ δὲ ἀπλήστως ἐνεπορήθη τοῦ οἴνου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξανέστη τοῦ δειπνῶν x. ὑπὸ B. Val.
— β. πάνυ Leo. ⁴⁶ ὁπὸ τοῦ Sym. — ἐν τῷ ἰδίῳ x. εἰσῆλθε Val. ἀπ. ἐν τῷ x. αὐτοῦ Sym. ⁴⁷ B. δὲ τὴν
(αὐτοῦ) x. φ. ἰ. Val. οὗ τὴν x. φ. ἰ. B. Sym. Leo. — ἐντὸς δὲ τοῦ x. ὁ B. ἀκομήθη κατὰ κέλυσιν τοῦ
β. ἐν τῇ x. Παντακτίου φύλας τούτῳ ἰσομενός Val.

λειος ἐξῆλθεν· ἐκδοθέν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλικια-
νός· ἣ καλεῖται τοῦ βασιλέως καὶ Πεντάκιος
ὀπνῶσας· ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνά-
τιος δὲ κοιτῶνιτις, ἀπαλθὼν τοῦ κλίσσαι· τὴν θύραν
τοῦ κοιτῶνος, εὗρε· διεστραμμένην καὶ ἀπογνοῦς
ἐκαθέσθῃ ἐπὶ τῆς κλίνης· ἐλλὼν τὰς τρίχας αὐτοῦ.
Τοῦ δὲ βασιλέως· ἀπὸ (τοῦ) οἴνου ὑπὲρ θανάτου
παραπλήσιον κοιμωμένου, ἀδρόως· ἀλθὼν Βασι-
λειος· μετὰ καὶ ἐτέρων τὰς θύρας ἀνέβη· καὶ
ἐμφορῶν· ἐξελθὼν Ἰγνάτιος ἀντίπτε Βασιλείῳ
τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. (Πέτρος δὲ ὁ Βουλγαρος, διὰ τῆς
τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελλθὼν πρὸς τὴν κλίνην·
τοῦ βασιλέως, ἐκρατεῖτο· παρὰ Ἰγνατίου· ἀντι-
πίπτοντος αὐτῷ)· ἐξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεὺς. Ἰω-
άννης δὲ ὁ Χάλδος παρευθὲ μετὰ τοῦ ξίφους δοῦς
τῷ βασιλεὶ ἀπέκοψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὁ δὲ
Ἰακωβίτης· ὁ ἀπελάτης· (ὁ Πέρσης) τὸν Βασιλικιανὸν
ἔφει· τρώσας ἔρριψεν αὐτὸν δ' (187) νοθεὶν 750 κάτω.
Μαριανός· δὲ καὶ Βάρδας, ὁ πατὴρ Βασιλείου τοῦ
βαϊκτορος, καὶ Συμβάτιος, ὁ ἀδελφὸς Βασιλείου, καὶ
Ἀσουλίων ἐξ ἀδελφῶν Βασιλείου, καὶ Κωνσταντίνος·
ὁ Τοξαρᾶς· ἴσταντο πρὸς φυλακὴν ἐκδοθέν. Καὶ
οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαὴλ ἔγνω τὰ γινόμενα.
Συναθροισθέντες (δὲ) οἱ μετὰ [Βασιλείου] συνεδου-
λεύοντο. Ἀσουλίων δὲ ἔφη πρὸς Βασιλείον, (ὅτι)
«Εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ἀλλὰ ζῶντα
αὐτὸν εἶδαμεν, καὶ (ἴδαν) ἔφη, τί ἀπολογισόμεθα;
Καὶ χαριζόμενος Βασιλείῳ» ὑποστρέψας (εὗρε
Μιχαὴλ χεῖρας μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ
τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλεῶς ἔπηξε κατὰ τῆς καρδίας
φεύγῃ· ἐνεκαυχάτο πρὸς Βασιλείον ὡς ἀνδραγάθημα
(35)· Κλύθωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσσῃ, συνα-
θροισθέντες κατήλθον· μέχρι καὶ τοῦ περάματος·
(καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον· Ἐλλογιτοῦ
τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον ἀραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρ-
τη·) καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ ταίχους ἦλθον μέχρι·

A autem cubicularius ad januam cubiculi obserandam
progressus, confusum reperit. Quare in despe-
rationem ductus, capillos sibi vellens, in lecto se-
debat. Imperatore vero somno molitquam proxi-
mum obdormiente, derepente Basilius cum aliis ad-
veniens januas aperuit : tremefactus Ignatius in
adversum obstitit, ne Basilius intraret. Petrus au-
tem Bulgarus sub Basilii axilla irrepens, et ad im-
peratoris lectum penetrans, ab Ignatio vires adver-
sas opponente detentus est, ex quo somnus imperato-
ris solutus. Joannes vero Chaldius plaga gladio inflictā
manus ejus abscidit, Jacobitzes vero et Persa Basi-
liscianum ense vulneratum e lecto in pavementum
deturbarunt. Marianus autem, et Bardas pater Basi-
lii rectoris, et Symbatius, Basilii frater, et Asulmon
ejus gener, et Constantinus Toxaras stabant foris in
exenbils : ita ut domesticorum nullus, quæ cum
Michaelē gerebantur, resciret. At conjurati cum Ba-
silio collecti consiliabantur ; Asulmon Basilio dixit :
« Licet manus ejus præciderimus, vivum tamen
reliquimus ; si superfuert, quam defensionem habe-
bimus? » Mox Basilium promeriturus intro regres-
sus, Michaelē præcisīs manibus de Basilio misere
conquerentem et in lecto jacentem reperit, et
districtum gladium in imperatoris cor crudeliter
adegit, et intestina ejus discidit : reversusque ad
Basilium gloriabatur, quasi facinus egrégium
patrasset.

καίμενον ἐλεηνολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ
τοῦ βασιλέως, διασχίσας τὰ ἔγκυατα αὐτοῦ (καὶ στρα-
μέγα πεπονηκώς.)

C Tempestate autem in mari exorta, una conve-
nientes ad fretum, illudque traficientes, ad Eulogii
Persæ ædes descenderunt, eoque assumpto, ad
Marinæ deflexerunt : muroque conscenso, ad pala-
tium usque venerunt. Erat porro tabula obturans

Varie lectiones et notæ.

Βασιλικιανός ἐν τῇ κλ. Πεντακίου ὑπ. ed. ὀπνῶσας ἐν τῇ κ. Πεντακίου Sym. Len.
— τοῦ παρκοιμωμένου πρὸς παραρ. d. Sym. — τοῦ κλ. τὰς θύρας d. Vat. ἀπ. κλ. αὐτοῦ τὴν θ.
τοῦ x. Sym. — αὐτὴν Sym. — τὴν κλίσιν Vat. — ἐπὶ τῆς κλ. d. Vat. — τὰς ταυτοῦ χεῖρας (sic)
ἐκτὸς Vat. — β. εἰς ὑπνόν βαθύνει (ὁπό ed. d. Sym.) τῆς μέθης κατενεχθέντος· Vat. — παρα-
πλή. cod. παραπλήσιον ed. ὑπνόν θανάτω παραπλήσιον Leo, Sym. — θανάτ. cod. — B. ἀδρόως ταῖς
θύραις ἐπίστυ καὶ ἄλλους ἐπαγόμενος ταύτας ἀν. Vat. ἀδρόως Sym. ἀδρόως cod. — ἐταίρων
Sym. — καὶ d. ἐξῆλθεν ἀνδιστάμενος τῷ B. μὴ d. Sym. ὁ δὲ I. περίτρομος d. τὸν B. τοῦ d. δι-
κώλυεν Vat. — ὁ δὲ B. II. ὑπὸ τὴν μασχάλην B. Vat. Πέτρος — αὐτῷ om. Sym. — ὥρμησε Vat.
ἐκρατήθη Leo, ὅν ὁ Ἰγνάτιος κατασχὼν καὶ ἀντιμαχόμενος πρὸς αὐτὸν, τὸν βασιλέα ἀπόκνισεν Vat.
καὶ Leo. — Ὁ δὲ x. Ἰω. παρατυχῶς ἔφει· πλῆξας τὸν βασιλέα ἀμφοῖν τῶν χεῖρ. ἀπ. Vat. καὶ παρὲν
I. ὁ x. κόπτεται τὰς χ. d. Sym. — αὐτῷ Leo. — I. δὲ καὶ ὁ II. Leo, ὁ II. om. Vat. Sym. — Πέρσης Vat.
— τρώσαντες ἔρριψεν Leo cf. Basilii c. 2 ubi ipse Georgii continuator Jacobitzes ab Apelate filio
Persis distinguit. — ἔ. τὸν B. ἀνελθὼν x. ἀπαρ. Vat. — αὐτόν om. Sym. — Τῶν δὲ λοιπῶν ἱστανμένων
ἔξω πρὸς παραφυλακὴν, ἐπὶ ἀμφοτέροις ἠνώθησαν, Ἀσουλίων ἔφη Sym. πρὸ τῶν θυρῶν δὲ φυλάττοντες I.
M. καὶ B. ὁ τοῦ B. π. καὶ S. ὁ τοῦ B. ἀδελφὸς καὶ A. d. αὐτοῦ καὶ ὁ T. Vat. — οἱ ἀδελφοὶ cod. — Ἀсу-
λίων cod. et Vat. — ὅτοι Leo. — ὁ. οὖν Vat. — τὸ γεγονός· ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ οὗτοι συνελθόντες d. τὸ
πραχθέν Vat. — δὲ om. ed. — Βασιλείου — πρὸς ex homoioteleuto om. cod. et Leo. — π. B. ἔφη Vat.
— Ἀσουλίων cod. hic et infra. — ὅτι om. Sym. — τοῦ M. d. ex. Vat. — ὅμως d. Sym. ἀλλ' οὖν d. Vat.
ἀλλὰ om. Leo — τοῦτον Vat. — ἴδαν — Βασιλείῳ om. Vat. x. P. om. Sym. — ὁ Χάλδος Leo. — εὗρε —
ὁ δὲ om. Sym. — τὸν M. ἐπὶ τῆς x. ἔρριμνον, ἐκχεομμένον τὰς χ. καὶ οὐκ ἐπὶ ἀπολοφύρομενον καὶ
τὴν ἀνηλεῶς καὶ ἀπιστον γνώμην B. αἰδίσοντα Vat. — δὲ ἀμεικτον ἔχων ψυχὴν γ. τὸ ε. x. τοῦ ἀθήδους
δωρεῶς τοῦ Μιχαὴλ καὶ διόσχισι τὴν γαστέρα d. καὶ τὰ d. Vat. πῆσαι τὸ ε. x. τῆς x. τοῦ x. τοῦ β. καὶ
διαγίγει τὰ d. d. Sym. — καὶ ἐπιστ. ἐγναρία π. B. ἐγκαυχώμενος οἷά τι μ. καὶ γενναίον καταπραξίμενος
d. Vat. om. Sym. — Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς διὰ τάχους εἰς τὸν Βασιλείον εἰσελθεῖν Vat. — Ἐπὶ δὲ βασιλ.
ἀνέμω τὴν θαλάσσαν ἐκυμαίνετο μ. τοῦ π. x. περὶ Vat. — ἦλθον x. τοῦ π. Sym. om. καὶ διαπ. — Μαρ-
τη· — κατέβη δ. τὸν d. E. τοῦ II. κατέλαβον καὶ τ. προσλαβόμενοι μέχρι τῶν M. παρῆγοντο Vat.
καὶ διὰ τοῦ τ. d. τὸ καλῆτον κατέλαβον Vat. — ἴω; Sym. — Ἐπὶ δὲ π. τοῦ x. τὸν τ. περιόρμον

murum, quam Basilius manutentis comitibus duobus impacta calce confregit, et ad portam palatii penetravit. Tum Eulogius Persa patria lingua Artabasso heteriararchæ locutus est, ut Michael gladio interflet, atque: Aperi, inquit, imperatori. Artabassus ad papiam contendens, sublati vi ab eo clavius, Basilio aperuit. Intro receptus Basilius palatii claves tulit, et Gregorium Philemonis dictum papiam mane instituit. Confestim vero ad Sanctum Mamantem misit, et Eudociam cum multo apparatu in palatium intulit: missō etiam Joānnē præposito Decapolitissam ad proprios parentes retulit; Paulo quoque cubiculario, ut Michaelē sepeliret, mandavit. Illuc ipse profectus dextri equi quo vehabatur stragulo involutum comperit, et viscera foris pendentia: feminisque lamentatricibus et luctus pompam super eo celebrantibus, matreque, et sororibus advocatis, in naviculam impositum ad Chrysopolis monasterium trajici præcipit, ibidemque tumulo conditum sepeliri.

μένα· εὖρε δὲ ἐκεῖ θρηνοῦσας **752** (καὶ ἐλσεινολογουμένας ⁹⁰) ἐν αὐτῇ τῇ τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς ⁹¹ αὐτοῦ ⁹²· καὶ ἐσπαγῶν εἰς πλοῖαριον διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσόπολεως (κακεῖ αὐτὸν ἐνταφιάσα· ⁹³ ἔθαψε ⁹⁴).

V. Regnum Basilii Macedonis.

Basilius una cum Michaelē annum unum et menses quatuor imperavit, et undeviginti solus; præfecto vero, et Mariano Petronæ filio, ad forum convenire, et imperatorem solum coram omni populo renuntiare jussit.

Exercitum porro in Michaelis parricidas a Deo vindictam, et quæ singuli temporibus diversis passi fuerint, referre operæ pretium duxi. Jacobitzes quidem inter venandum una cum imperatore ad

Α τοῦ παλατίου· πλὴς δὲ ἦν περιφράσσουσα **751** τὸ τεῖχος· καὶ κρατήσας Βασίλειος διέφθων μετ' αὐτοῦ (δυνάτων) ⁹⁵ καὶ λαχτήσας κατέλαβε τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ 'Αρταβάσδωρ' ⁹⁶ ἔταρι-ἀρχῇ ὡς ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐτελεύτησε, καὶ· 'Ἀνοίξον τῷ βασιλεῖ'. ⁹⁷ Καὶ ὁ 'Αρταβάσδος, εἰσδραμὼν πρὸς τὸν παπῖαν ⁹⁸ καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, διήνοιξε (τῷ βασιλεῖ ⁹⁹). Καὶ γενόμενος ἐνδοθεν Βασίλειος ἤρε τὰς κλεῖς τοῦ παλατίου ἐπὶ χεῖρας ¹⁰⁰ καὶ τῇ ἔωθεν Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ ¹⁰¹ Φιλήμονος ἐποίησε παπῖαν· παραυθὶ δὲ ἀποστείλλει ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσῆγαγεν ¹⁰² Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγgers· μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. 'Ἀπέστειλε ¹⁰³ δὲ καὶ Ἰωάννην πραιπόσιτον τοῦ ἄραι ¹⁰⁴

Β τὴν δεκαπολίτισσαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀπαγαγεῖν. ('Ἀπέστειλε δὲ) ¹⁰⁵ καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι ¹⁰⁶ Μιχαὴλ· καὶ ἀπελθὼν εὗρεν αὐτὸν ἐντετολιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι ¹⁰⁷ τοῦ δεξιῦ ἱπποῦ οὗ ἤλαυνεν (καὶ τὰ ¹⁰⁸ ἔγκρατα αὐτοῦ ἔξω ἐκπρεμά-

Ε. Βασίλειος Βασίλειος τοῦ Μακεδόνης.

¹⁰⁹ Βασίλειος ἰδαοῖς μετὰ Μαχαὴλ ἔτος α' ¹¹⁰ (καὶ) μηνὸς δ' καὶ μόνος ἐτῆ ἰθ'· προσέταξε ¹¹¹ δὲ τῷ ὑπάρχῳ (καὶ) Μαρνανῷ υἱῷ Περτρωνῆ (ἀναλθεῖν ἐν τῷ φόρῳ) καὶ ἀναγορεύσαι ¹¹² αὐτὸν (μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον) βασιλέα ¹¹³.

Γ (2) ¹¹⁴ 'Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην γράφαι· (τὴν) παρὰ (τοῦ) θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τὸν Μιχαὴλ διαχειρισμένους (καὶ δὲ πέπονθεν ἑκαστος αὐτὸν) (ἐν) διαφόροις καιροῖς). 'Ο μὲν οὖν· 'Ιακωβίτζης κυνη-

Variae lectiones et notæ.

διαφ. δουὶ ὁ Β. τῶν μετ' α'. ἐκτέτρῃ χειρὶ προσεβασθεῖς (sic) λὰς ἐναλλόμενος τὴν π. κ. καὶ μ. τῆς τοῦ π. πύλης εἰσῆλθοντες Vat. π. δὲ ἦν φ. τὸ τ. Sym. ¹¹⁵ ἐν τῷ ὄν. Sym. ¹¹⁶ τῷ δ. 'Α. τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἰ. ὡς ἔ. μὲν ἀνήρηται Μ. Βασίλειος δὲ ἐλῆλ. τῆς βασιλείας κρατήσων Vat. ¹¹⁷ τὸν βασιλέα Leo, τὸν Βασίλειον Sym. — 'Ο δὲ 'Α. δραμὼν Sym. 'Ο δὲ εἰσδρ. Vat. ¹¹⁸ καὶ τοῦ παπίου βίβ' ἀποσπάσας τὰς κ. ἀνοίξε Vat. ¹¹⁹ τὸν Βασίλειον Leo, om. Sym. — δς εἰσδρὼν κατέλαβε τὰς κ. καὶ ἰ. προσβάλλεται π. τὸν τῷ Φ. ἱ. καὶ ἐν τῷ ἀγ. Μ. ἀπ. τὴν τοῦ ἱ. 'Ε. μ. δ. π. ἐν τῷ π. ἰ. Vat. ¹²⁰ Ταῦτα δὲ γέγονα κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ [εἰς] ἔτει καὶ νυκτὶ τρίτης ὥρας, ἐπινευήσεως α' καδ' ἦν ἐπιφώσκουσιν εἶχεν ἡμέραν θείκας τῆς πρωτομάρτυρος Sym. ¹²¹ ἐπ. τοῦ om. Vat. ¹²² εἰσάγει 'Ε. τὴν τοῦ Ἰγgers Sym. ¹²³ ἰω. δὲ πρ. ἔξασ. ἄρα τὴν δεκαπολίτισσαν τοῖς ἰδίοις ἀποκαταστήσαι γονεῖσι Vat. ¹²⁴ ἀπαγάγει Sym. om. ἀπαγ. ¹²⁵ ἀπ. δὲ om. Sym. ¹²⁶ κηδεύσαι τὸν Vat. — δς παραγενόμενος ἰ. Vat. ¹²⁷ ἐν τῷ σ. τοῦ δ. ἰ. δὲ ἐν τῷ τετρώρῳ αὐτὸς ἤλαυνεν ἄρματι ἐντ. Vat. ¹²⁸ καὶ τὰ — ἐκεῖ om. Sym. — οἰκτρῶς· τὰ δὲ ἰ. Vat. — ἔωθεν Leo. — ἐκχευμένα χαρὰ Vat. — εὖρες Leo. — κατέλαβε δὲ θ. Vat. ¹²⁹ καὶ ἰλ. om. Vat. — καὶ τὴν Leo. ¹³⁰ καὶ τὴν ἀδελφὴν δ. Sym. — καὶ τὰς δ. δ. Vat. ¹³¹ καὶ ἐπολοφυρομένας ἑλσεινῶς Vat. — καὶ ἐλσεινολογουμένας αὐτὸν Sym. — πλοῖαριον οὖν τὸ σῶμα ἐμβαλὼν ἐν Vat. ¹³² κ. α. δ. om. Vat. Sym. — ἐνταφιάσαι ed. ¹³³ Ταῦτα δὲ γέγονα κατὰ τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ [εἰς] ἔτει καὶ νυκτὶ τρίτης ὥρας ἐπινευήσεως πρωτομάρτυρος, καδ' ἦν ἐπιφώσκουσιν εἶχεν ἡμέραν θ. τῆς πρ. Vat. e Symeone. ¹³⁴ 'Ο δὲ Vat. ¹³⁵ Τῷ [εἰς] ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ὡς ἔ. ἰδ. B. — ὁ Μακεδὼν ed. Sym. qui plura adjungit de Basilii origine. — καὶ om. Sym. Vat. ¹³⁶ Μονοκράτωρ δὲ γενόμενος τῷ ἐπ. διακρίσασατο ἐν τῷ φ. ἀνελθόντι τὴν ἀναγόρευσιν τοῦτο ποιεῖσθαι· καὶ οὕτως ἀνηγόρευτο Vat. — ἐπάργω Leo Sym. 2. — καὶ om. ed. Vat. Sym. ¹³⁷ ἀν. ἐν τῷ φ. εἰ μ. π. τοῦ λαοῦ om. Sym. ¹³⁸ Ὀρῶφας δὲ, τοῦ πλωμένου στρατοῦ (στρατηγός Sym. 2) ὑπάρχων τότε (χρηματίζων καὶ Sym.) καθηγμένον, συνεῖς τὸ πρᾶχθῆναι παρὰ Βασίλειου, φιλοδραπέων τε ἅμα (καὶ φιλοδέσποτος; ὦν Sym.) πρὸς ἐκδίκησιν Μιχαὴλ βασιλεὺς ἐκείνητο (κακίηται Sym.) Οὗ τῷ αυτοκράτορι ἐσημεινέντος, τοῦτον μετακαλεῖται (τ. μ. ὁ αυτοκράτωρ Sym.). — Καὶ τὰ μὲν πρώτα λόγους αὐτὸν (αὐτῷ Sym.) ἐφυδρίστοις ἐπαπειλεῖ, ἔπειτα ἀποδοχῆς ἀξίῳ ἀνθ' ὧν ὑπὲρ δεσπότητος τοιαῦτα τετολιμηνῆναι πρόφητο (προφηταί)· Ἀλλὰ δὲ καὶ χρόνου προβεβηκός, ἐπ' αὐτῷ τοσοῦτον πεπληροφόρητο (πεπληροφόρηται Sym.) ὥστε καταλιμπάνειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐξῶν κατ' ἐχθρῶν Vat. ¹³⁹ Ὅπως τὸν βίον κακῶς κατέλασαν οἱ συναράμνοι Βασίλειῳ πρὸς τὴν σπαγῆν. Τοὺς δὲ συναραμῶνους τῷ βασιλεῖ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν οἷα μετῴχε δίκη καὶ οἷος ἕκαστος· κακοῖς συνεκέρχεν (ἀναγκ. ἡ γ.) Vat. 'Α. δὲ ἰστικαὶ π. ὅς γ. ἰ. δ. τ. τὸν Μ. δ. γρ. Sym. 3. καὶ Leo et Sym. τὴν, τοῦ et καὶ — καιροῖ; om. Sym. ¹⁴⁰ 'Ο μὲν γὰρ ἱ. Vat. 'Ο μὲν ἱ. Leo. — τῷ βασιλεῖ ἐν τῷ φ. συγχ. Vat.

γῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Φιλοπατίῳ, τοῦ
 ξίφους αὐτῷ ἐκπεσόντος, κατελθὼν· τοῦ ἵππου, ἀραι-
 αὐτοῦ, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος τῇ 753 γῇ ἐπι-
 δεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐτέρου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλῃ.
 θρονηθεὶς ὁ ἵππος διέσπυρεν αὐτὸν, καὶ εἰς φάραγγα³
 καὶ βοθύνους διελθὼν τοῦτον μελῆδὸν διέσπασεν.
 Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος, στρατηλάτης γεγενὸς ἐν Χαλ-
 δαίᾳ καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως μελετῶν (188^a),
 προστάζει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθην παρὰ Ἀν-
 δρέου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξιδελφός· τοῦ βασιλέως
 Ἀσουλῶν ἐξωσθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐν
 τῷ προστείλῃ αὐτοῦ (ὅς) ἱππῶν μὲν τοῦ Χαρτοφύλα-
 κος¹⁰, ὡς) ἀπηγῆς· καὶ ὡμὸς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ
 ὦν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνῆρθε· οὗς
 ὁ βασιλεὺς κρατήσας καὶ μελῆδὸν κατακόψας κατέ-
 καυσεν ἐν τοῖς Ἀματρίανου. Ὁ δὲ Ἀπιδάτης ὁ
 τοῦ Πέρσου σκωληκώδρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν
 ἀπηλλάγη¹¹. Κωνσταντίνος δὲ ὁ Τεσσαρὰς εἰς Κιβύρ-
 ραίωτας¹² σπαθοκοπήθεὶς τελευτᾷ· (καὶ Μαρριανός, ὁ
 καὶ ὑπὸ σκωληκῶν¹³ καταβρωθεὶς τελευτᾷ).

(3) Ὁ δὲ βασιλεὺς, προελθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
 Χριστοῦ γενεθλίων, ἐν τῇ προσελθεῖς εἰς τὴν Μεγά-
 λην ἐκκλησίαν ἐβάπτισεν Στέφανον τὸν υἱὸν αὐτοῦ·
 ἀγαθῶν¹⁴ δὲ ἵππους 754 λευκοὺς μετὰ ἄρματος,
 ἐκάθισεν¹⁵ ἅμα τῇ Ἀυγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος
 Βαάνης σὺν αὐτοῖς βαστάζων¹⁶ τὸ παιδίον μέχρι τοῦ
 παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥέποντος ὑπάτειαν ἐν τῇ
 ὁδῷ¹⁷.

(4) Ἐγένετο δὲ σεισμός (τῇ ἑορτῇ) τοῦ ἁγίου
 Πολυμενίκτου (μέγιστος ὥστε τὴν γῆν σεισάσαι) ἐπὶ¹⁸
 μ' ἡμέρας (καὶ μ' νύκτας). Ἐπεσε¹⁹ δὲ τότε καὶ ἡ
 σφαῖρα τοῦ ζώου τοῦ φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας
 Θεοτόκου ἡ ἐκκλησία ἣ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε
 πάντας τοὺς φάλλοντας ἐκείσε τελευτήσαι. Ἀπὼν δὲ
 ὁ φιλόσοφος, τυχὼν ἐκεῖ²⁰, ἔλεγε τοῖς φάλλουσι καὶ
 πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκείσε ἐξελθεῖν τῆς ἐκκλησίας· οἱ
 δὲ μὴ²¹ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες.

Variae lectiones et notae.

κ. μ. τοῦ β. καὶ τοῦ ξ. αὐτοῦ Sym. ὁ ἐπὶ ὥρμησε κατελθεῖν καὶ α. δ. πρὶν τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν
 προσερεσθῆναι τῇ γῇ, ὁ δ. διαθ. συνήρπασεν α. καὶ κατεσ. φάραγγι καὶ πέτραις καὶ λόγμασι καὶ κατὰ μ.
 δ. Vat. καὶ αὐτοῦ μέλλοντος κατελθεῖν εἰς τὸ α. αὐτὸν, ὁ ποὺς α. ἐν τῇ σκ. ἐκρηγῆθαι, καὶ ὁ δ. ἰ. α. κατὰ
 φάραγγων καὶ κρημνῶν καὶ μ. κατέκοψεν Sym. ὁ δ. α. ed. Sym. ὁ φάραγγα Leo. ὁ Χαλδία· γενό-
 μενος ἐπὶ κ. τοῦ β. ἐμελέτησε, φωραθεὶς ἀν. Vat. X. γεν. ἐπὶ κ. β. μελετῶν ἐφωράθην, ἀνεσκολοπίσθη·
 π. A. σ. Sym. ὁ Ἀσουλῶν δὲ ὁ τοῦ β. ἰ. βασιλικὴν ὑποστάς ἀγανάκτησιν καὶ ἐν πρ. α. ἰ. ὑπὸ ὁρίων
 δ. μ. ἐν ν. ἀν. ὦ. πρὸς αὐτοὺς διατιθέμενος Vat. ὁ ἀδελφός Sym. — παρὰ τοῦ βασιλέως Leo, Sym.
 ὁ — ὡς om. Sym. ὁ Χαρτοφύλακας Leo. — ἀπ. ὦν καὶ ὦ. Sym. — πρὸς Leo, Sym. — α. δ. Sym.
 ὁ Sym. — οἱ καὶ ἐν τ. A. πρὶν παρεδόθησαν Vat. οὗς κρ. ὁ β. καὶ μ. x. ἐν τ. A. ἰ. Sym.
 ὁ δὲ τοῦ Π. A. Vat. — Πέρσης Leo. ὁ τὴν ψυχὴν ἀπέρρηξεν Sym. κακῶς ἐτελευτήσας Vat.
 ἐν Κιβύρραίωτας· γενόμενος Vat. — M. δὲ ὁ τοῦ β. α. Vat. ὁ τοῦ ποδὸς Vat. τῶν ποδῶν Leo —
 συντριβέντος; Vat. ὁ τοῦ ἵππου πρῶτον καὶ τοῦ ποδὸς σπέντος Leo, ὡς ἐκ τοῦ ἰ. κατέπεσε Vat.
 ὁ σκώληξι τ. Leo, καὶ σκώληκος ἐκ τῆς σήψεως ἀναξίσαντος ἐν ὁδῷ τὸν βίον τελευτᾷ. καὶ ὁὗτος
 μὲν ἡ δίκη τοὺς τὸ μέσος καταπραξαμένους μετῆλθεν, ἵνα γινώσκοντες ἀνθρώποις, ὡς ἄφορὰ τις πρόνοια τὰ
 ἀνθρώπινα καὶ οὐκ ἀνεπίσκοπα πάντα καὶ ἀπρόνοητα τὰ ὄντα ὁ. καταλαμβάνεται Vat. ὁ τῇ τῶν γῶ
 γενεθ. ἡ ἐν τῇ μ. π. ἐκκλησίᾳ, τὸν α. ἐδ. Σ. καὶ (ἰ) τῆς ἐκκλησίας ὑποστρέφων ἄρματος ἐπὶ δὲ λ. ἰ.
 ὑπεξυγμένους ἔγοντες Vat. De Photio patriarcha h. l. nihil ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν γῶ γένων προελύσεως
 γενομένης βαπτίζει ὁ β. διὰ Φακίου Σ. τὸν υἱὸν α. ἐν τῇ μ. ἰ. Sym. 4. ὁ γένων Leo. ὁ σὺν αὐτῷ δὲ
 καὶ ἡ Ἀυγούστα καὶ πρ. B. τὸ π. β. Vat. ὁ ἦν Leo. ὁ δὲ βασιλεὺς μ. τοῦ π. ὑπάτειας ἔρριπτε τῷ
 λαῷ Vat. 869. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ ἐπὶ Βασιλείου καὶ ἡ τοῦ Σίγματος ἐκκλησία πεσοῦσα
 πάντας κατέκωσεν. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ α. Π. σ. γέγονε μ. καὶ ἐξέτενε μέχρι μ' ἡμερῶν ἐν τῇ νυκτὶ ὁμοίως
 καὶ ἡμέρᾳ ἡ γῇ διέσπειτο, ὅτε καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος σφ. τοῦ ἐν τῷ κλίον τοῦ φ. ἰσταμένου κατεπ. καὶ ἡ τῆς
 ὁ π. θ. ἰ. τοῦ Σ. ἐν τῇ πάντες οἱ φάλλοντες συνεχώσθησαν Vat. — Τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει τῇ ἑορτῇ τοῦ α. Π. γέγονε
 σ. Sym. om. μ. ὦ. τὴν γῆν σ. καὶ μ' ν. om. ed. ὁ καὶ ἐπὶ τῷ ἑορτῇ τῶν ἐκκλησίας, μεθ' ὧν καὶ
 ἡ ὁπ. Θεοτόκος· ἡ λεγομένη τὸ Sym. ὁ ἔειπε ed. ἐκείσε παρ. Vat. — τ. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ δ. σ. συν-
 εβούλευεν Vat. παρήγει πάντας ἰ. Sym. ὁ μὴ π. κ. π. Sym.

A Philopatium gladium in terram lapsum levaturus ex
 equo desiliit: cumque pes ejus terram nondum
 attigisset, altero in pensili scandula retento, perter-
 ritus equus, arrepto cursu per valles et praecipitia
 traxit, et membratim discerpit. Joannes Chaldus
 pariter exercitus dux in Chaldia constitutus, quasi
 contra imperatorem machinaretur delatus, impera-
 toris jussu ab Andrea militum magistro palo affixus
 est. Imperatoris patruelis Assyleo ab ipso in pro-
 prium suburbanum nomine Chartophilam rela-
 gatus, ut crudelis et inhumanus in domesticos,
 nocte ab ipsis gladiis confossus interiit: eos ap-
 prehensos et membratim concisos ad Amasiriani
 imperator combussit. Apelates Persa a vermicibus
 corrosus vitam amisit. Constantinus Toxaras apud
 B Cibyrraeotas gladiis comminutus periit. Marianus,
 imperatoris frater, uno e pedibus contrito, vermium
 esca effectus, moritur.

Porro imperator Natalitiorum Christi die celebri
 processus apparatu ad Magiam Ecclesiam prose-
 cutus, Stephanum filium suum baptizavit, et equis
 candidis ad currum junctis, cum Augusta in eo
 sedit. Baanes autem prepositus una cum eis ad
 palatium usque puerum gerebat, imperatore per
 viam nummorum munus spargente.

Ingens autem sancti Polyucti festo terrae motus
 exortus est: adeo ut diebus quadraginta et noctibus
 totidem terra concuteretur. Decidit tunc equi ad
 forum positi aphaera, et sanctissimae Dei Genitricis
 ecclesia quae dicitur Sigma adeo ut cuncti ad psal-
 lendum coacti opprimerentur. Leo vero Philosophus
 ibidem forte reperiens cantoribus et reliquis hie stan-
 tibus ut ab ecclesia discederent monerat. Illi vero mi-
 nime acquiescentes, eodem simul sine perierunt. Ipse

Philosophus ad columnam sub aliis structuris stans cum duobus aliis servatus est, necnon alii quinque sub ambone forte sedentes.

Ceterum imperatorem ad ecclesiam accedentem et jamjam sacrarum participem futurum, praedonem et homicidam, sacraeque communionis indignum Photius patriarcha vocabat. Ille furore percitus Romanam misit, et Romanis episcopis deferentibus, scriptam in eum sententiam obtinuit, eundemque throno deturbavit, et ignatium sanctissimum patriarcham secundo instituit.

Ex Eudocia vero Ingeris filia Alexander imperator natus est. Hic puer Basili fuit legitimus. Imperator vero adversus Agarenos circa Tebricem habitantes armavit, et commissa pugna superatus est, renovatisque praeliis Romanos plures Agarenorum armis amisit. In illa autem imperatoris fuga Theophylactus Abastactus, Romani qui deinde imperavit pater, imperatorem ab Agarenis ferme captum liberavit. Quem conquisitum imperator postmodum agnovit: plures enim imperatori dicebant: «Ego sum qui liberavi.» Ille vero, honore contemptum, fundum imperatoris expellit, quem et impetravit. Reversus in urbem imperator Christophorus generum in Tebricem misit, et maxima victo-

Αὐτὸς δὲ (δ^{ος} φιλόσοφος εἰς κίονα) ὑπὸ συστημάτων^α σταθεὶς μετὰ^α ἑτέρων δύο ἐσώθη, καὶ ἑτεροὶ ε^ς μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἀμβωνος.

(5) Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης, ἐλθόντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μέλλοντος αὐτοῦ^α κοινοῦναι, τοῦτον ληστήν καὶ φονέα εἶπε καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας^α. Ὁ δὲ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ 755 Ῥωμαίων^α ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου^α ἐξέσωσε, καὶ προσεγίρσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν Ἀγίᾳ πατριάρχην τὸ δευτέρον.

(6) Ἐγεννήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγγήρος Εὐδοκίας, οὗτος παῖς^α γνήσιος ὢν Βασιλείου. Ἐστράτευσεν^α δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τῶν εἰς Τηβρίκην, καὶ πόλεμον^α συνάψας ἠτήθη καὶ πολλὰς συμβαλὼν Ἀγαρηνοῖς πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπέβαλλετο. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ^α τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀβαστακτος^α, ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, διέσωσε τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κρατούμενον· ὃν ἐπικητήσα· ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα, καὶ εὐρύν, καὶ γνωρίσας (πολλοὶ^α γὰρ εἶπον τῷ βασιλεῖ ὅτι· «Ἐγὼ»)· ὁ δὲ, τὴν τιμὴν ἀφείλε, τὸν βασιλικὸν ἤγησάτο, οὗ καὶ τετύχηκεν^α. — Ἰπποστρέφας^α δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ

Variae lectiones et notae

^α ὁ φ. εἰς x. om. Val. ^α τι συστήματι Val. συστημάτ. cod. συστημάτων Leo, συστηματίου Sym. — σταδὶ τὸν θάνατον ὑπέφευγε μ. καὶ ἐ. δύο καὶ ἄλλοι δὲ ε^ς ὁ. τοῦ δ. διασώθησαν Val. ^α καὶ Sym. Val. — ἑτέροις δύο δισα. Leo. ^α 6^{ος} Sym. ^α 867. ^α Τοῦ δὲ β. ἐν τῇ ἐ. καὶ τῆς ἀρχάντου θυσίας μεταλαβεῖν βουλόμενος ὁ π. φ. τῆς θ. αὐτὸν ἀπέργε μεταλήψεως, ἀνδροφόνον ἀποκαλῶν καὶ λ. καὶ τῶν ἀρχάντων μυστηρίων ἀν. Val. ^α αὐτ. cod. αὐτὸν Leo? om. Sym. 6. ^α Ἐφ' οἷς ὁ δ. Βασίλειος ἐκ τῶν ἐπισχόπων ἐλθεῖν παρεκίνησε τὸν πάπα καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θ. τ. ἐξώθησεν Val. ^α Ῥωμαί. ἐπισκόπ. cod. Ῥωμαίου ἐπισκόπου^α αὐτοῦ Leo, bis. — καὶ ἀναδιβάσκει πάλιν Ἰ. Sym. ^α 871. ^α Τῷ ε^ς αὐτοῦ ἐκεί τῆς κγ' τοῦ Ν. μηνὸς ἐγ. Ἀ. β. ἀπὸ τῆς Ἰ. Ε. γ. π. τοῦ Β. Sym. 8. ^α π. γενόμενος καὶ γν. Β. Leo. ^α 872. ^α Περὶ τῆς ἐκστρατείας Βασιλείου κατὰ τῶν ἐν Τεβρίκῃ καὶ τῆς τοῦ τῆς Val. — Ἐκστρατεύει Sym. 8. ^α ἐν τῇ Τιβρίκῃ — Ἀ. Val. — εἰς τὴν βορρην cod. Τιβρίκοις Leo, Ἀφρικὴν Sym. ^α καὶ πολλοὺς ed. Sym. πολλοὺς εἰς πάντας ἦτ. καὶ π. τῶν Ῥ. δ. Sym. καὶ διαφόροις πόλεμοις τοῖς συμβ. ἦτ. καὶ π. τῶν Ῥ. ἀπέβαλε Val. ^α φεύγοντα δὲ αὐτὸν ἐν τῷ πολέμῳ θ. διέσωσεν ὁ. Ἀδ. ὁ π. τοῦ μ. τ. β. Ῥ. μικροῦ γὰρ ἰδέσθαι τοῦτον ὑπὸ τῶν Ἀ. σχεθῆναι Val. μέλλοντα δὲ κρατῆσθαι καὶ αὐτὸν τὸν β. θ. ὁ Ἀδ. δ. ὁ π. Ῥ. τοῦ μ. τ. β. Sym. om. δν — τετύχηκε. ^α Ἀδισι. Leo. ^α Πολλὸν δὲ λεγόντων τῷ β. ὡς αὐτὸς εἰς ἑκάστον ὁ τοῦτον διασωσάμενος, ἐκεῖνος ἐξήτει (sequentia legi non possunt) ἐν τῷ τῆς διώξεως ἀναφανέντα καιρῷ, καὶ δὴ γνωρίσας τὸν Θεοφύλακτον ἐμελλε τοῦτον τιμῆς ἀξιοῦν· ὁ δὲ ταύτην ἀποσιώσάμενος, τ. αὐτῷ ἀποχωρισθῆναι ἤησάτο οὐ καὶ ἐπίτυχεν Sym. ^α ἐτύχεν Leo. ^α Περὶ τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Σκυθοῦ, δς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐξελθὼν εἰς αὐτοὺς ἠφάνισεν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν Ἀγαρηνῶν ὁρὸς ἐκορύσσετο, ὡς μέχρι τῶν Μελαγίνων ἐλάσαι στρατὸν, Ἀνδρέαν τινα στοχασάμενον (στοχασάμενος;) ὁ βασιλεὺς, ἀνδρα πολύφροντα καὶ πολυπειρίας μετέγοντα, οὗχ ἦττον δὲ καὶ ἀνδρείας, κἀν ἐπεκέρκυτο, καθὼς ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια παρεγύμνασεν. Ὁθὺς Σκυθῶν ἐσπερίων ἐξώρμητο, ἐποστράτηγον δὲ τοῦτον τοῦ κατὰ (τὸ Gen. 115,5) Ὀψίκιον προτίθησι ἑμματος, δς τοῖς πολεμίοις παρεμβάτων μεγίστην εἰργάσατο νίκην. Διὰ τοῦτο μετὰ γε πατρικίότητος (πατρικίότητα Gen.) τῆς τῶν σχολῶν (ἐμφορῇ κυριότητος Gen. Cont. 50, Ced. 216,17) καὶ μετὰ τοῦτο ἐπέλεητο μάγιστρος. — Ὁ δὲ Χρυσόχειρ σὺν Καρβία καὶ Καλλίστῳ πλείστα (πλείστοι cod.) κατὰ (κακὰ Gen.) Χριστιανῶν (Χριστιανούς Gen.) τεκνηνόμενος ὡς καὶ ὁ τοῦτον πατὴρ καὶ μέχρι Νικομηδείας καὶ Νικαίας διελθὼν, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς τὸ τῶν Θρακησίων θῆμα μέχρις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καθήνησεν, οὕτως τῷ ναφ [oi] σὺν αὐτῷ ἐντυχόντες εἰσάγαγον τὰ ἄλογα αὐτῶν, ὅθ. (ὅθεν;) γράμμασιν εἰρηνικοῖς χρῆσάμενος πρὸς αὐτὸν ἐλ [δ] ὁ βασιλεὺς οὐ πείθει συνθέσθαι τῇ εἰρήνῃ. Ὁ δὲ αὐτὸς Χρυσόχειρ ἐν τῷ τῷ Χαρσιανῷ θέματι εἰς Ἀγρὰς εἰσκήνηται, εἰς τὸ Σίδωρον [ἐξ οἱ] δομestικός· καὶ τοῖς στρατηγέταις τῶν τ. Ἀρμενιανῶν καὶ Χαρσιανῶν προσέταξε διεπιπῶν· Ἀρατε τοὺς ὑπὸ χεῖρα ὑμῶν ἀργοντας καλλίππους ὄντας καὶ ἁπάνους βωβὴ ἡμερῶν δύο καὶ δέκα, καὶ παρατρέχετε τὸν Χρυσόχειρα. Ὁ δὲ Χρυσόχειρ ἀπελθὼν νυκτὸς πρὸς τὸν Βαθυβόακα ἐσκήνωσε κάτω· οἱ δὲ στρατηλάται εἰς τὸν ζυγὸν προσανέβησαν καὶ πῦλίσθησαν εἰς τινα τόπον ἀνωμασμένον Ζωγολόχον· οὗτος γὰρ ἐστὶν ἐκ πατρώδους συμπήξεως [δυσανάβατος ἐν φ. βλ. πολυδύναμος παρυσεν Gen. 121,16-125,9 cf. Cont. 41.]

Τῶν δὲ στρατηλατῶν ἐκεῖσε σκηπασάντων, φιλονεικία τις ἀνέκυψεν ἀνδροχῆ, τῶν ἀρχόντων ἀλλήλοις ἀντιερίζοντων, τίνες ἂν εἶναι (εἶεν) κρείττους, ποτέρους (πότερον) οἱ ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρμενιανῶν θέματος ἡ τοῦ Χριστιανῶν (Χαρσιανῶν) ὡρημένοι. Τῶν δὲν Χαρσιανιτῶν φιλονεικούντων τὰ προεβία αὐτοῖς ἐπι-
δοῦναι

^α Ἰπποστρέφας^α δὲ τοῦ βασιλέως Sym.

πόλει, ἀπέστειλε 756 Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ A ria potius, locum vastavit, et ad solum usque in Τήβρι κή, καὶ νίκην μεγίστην ἐποίησε ** καὶ ἐπὶ ὁρῶσε ταύτην καταστρέψας ἕως ἰθάρος; **.

757 (7) ** Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης φησὶ ἐκλήθη ἐν ἐκκλησίᾳ εἰς τὸ ἐμπόριον Σατύρου * περι-καλλῇ ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατελλόντος, ** καὶ μονὴν ** πεποίηκεν ἀνδρείαν, ἐνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκειται.

758 (8) Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως ** ἀποστείλας πρὸς τὸν βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινα μ' ἄνθρωπον ἐντα αὐτῆς * ἀνδρῶν, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ὅτι * * Τίς ἔχει * * τὴν κυρίαν σου; * * Ὁ δὲ εἶπεν * * Ὁ Νεατοκομίτης. * Παρευθὺ * δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν καὶ τύφας ἀπέκτεινε ** καὶ ἐδ' μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐ-
B τόν * Πασαύτης δὲ καὶ Προκόπιον (188^b) τὸν πρωτο-βυστιάριον αὐτοῦ ἀποστείλας ἐτύψε τὴν Θέκλαν, δς

Ignatius autem patriarcha ecclesiam insignem ad Satoris Emporium sub Orientis archistrategi no- mine constructam virorum effecit monasterium, ubi corpus ejus depositum est.

Thecla vero imperatoris sorore ad imperatorem hominem quemdam animo simplicem cum supplici libello mittente interrogavit cum imperator : « Quia dominam tuam habet? » Respondit ille : « Neato- comites. » Quem cum subito adduci jussisset im- perator, verberibus affectum totondit, et monastico habitu induit. Procopio pariter protovestiario ad Theclam misso, plagis impositis divitias omnes, quae deinde fisco additae sunt, sustulit : Neatooco-

Variae lectiones et notae.

δοῦναι ἢ τοῖς ἐτέροις, οἱ Ἀρμενιοὶ ἀνταῖνον * Τί φιλονεικεῖτε; πρακτικῶς (πρακτικῶς Gen.) τοῖς πολέμοις παρεμβάλλωμεν ἄμφοι * καὶ τότε φανερωθεῖη ἕκαστος, ὁποῖος ἀνδρείωτερος συγγάνει. * Καὶ δὴ πολέμου συγκροτηθέντος, κατεβύλεον τοὺς ὑπεναντίους οἱ Ἀρμενιοὶ ἀπὸ τοῦ Βασιλεύσαντος ἕως τοῦ κατωνομασμένου Κωνσταντίνου βασιλῆος συγκόπτοντος (συγκόπτοντες Gen. cf. Cont. 42.)

Φθάνει τοίνυν τοῦ (τῶν) Χρυσόχειρα ὁ Πουλῆδης πῶλον ἐνδεδυμένος — προεικασμένο τοῦ κατὰ Τεφρικὴν καὶ τῷ Χρυσόχειρι προσοικισμένου — καὶ ἐκπαρῶσαι διαπρυσίας * Ὅδε ὁ στρατηλάτης, ὅδε ὁ δομestικός τῶν σχολῶν * καὶ ὁ Χρυσόχειρ ἔφη πρὸς τὴν Πουλῆδην * Τί σοὶ κακὸν ἐνεβέβηκεν; * Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν * Πλείστα καλὰ μοι πεποίηκες. * Ὁ δὲ Χρυσόχειρ τῆς πρόσω φυγῆς ἴμενος, εἰς τινα τάφρον ὁ ἵππος αὐτοῦ διώκας διεβέν * ἐν ἐκείνῃ διεβέν ἀσφαλοῦμενον ὁ Πουλῆδης διὰ τῆς μασχάλης (κατὰ τὴν μασχά-λην Gen.) ἐτιρώσκει κοντῶ καὶ αὐτὸν κατεκρήμισε. Καταβὰς οὖν ὁ στρατὸν αὐτοῦ ὃ διακονεῖς τῆς ἐπ' ἐπιμελείας, ἐν ἁλῶν ὁ βασιλεὺς ἀλλοιωθέντα τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἀλλοίωσιν ἐκ τῆς νουαπρὸς θεοκρατίας τῶν Πουλικιανῶν προχειρίσαστο μηχανουργάτορα — τούτου τὴν κεφαλὴν βαστάσας (βαστάζας Gen.) ἤλπισε κομιδῆς ἐνδεῆς τοῖς αὐτοῦ γόνασιν * ἐν εὐρηκότεσι οἱ στρατηλάται κατέσχον καὶ δευτερόντες τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν τῷ βασιλεὶ προσήγαγον (Cont. 43). — Συναποστέλλει δὲ τῷ δομestικῷ Ἀνδρέᾳ ὁ βασιλεὺς Χριστο-φόρον τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν ἐν τῇ Τιβεριδι, ὃ κατὰ κράτος τρεψάμενος τοὺς Ἀγαρηνοὺς τὴν πόλιν ἐπὶ ὁρῶ-σαν καὶ ἐ. ἰδ. κατέστρεψεν Val. ** τῇ Ἀφρικῇ Leo, Sym. τῇ βριχῇ cod. * ποίησας ἐκπορεῖ Leo. * Ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις καὶ Φωκὶς ἦν ἐν Καππαδοκίᾳ, δς πρόβαπτος τοῦ μετὰ ταῦτα βεβασιλευ-κόντος Νικηφόρου ἐτύγχανεν ὢν, βωμολαχτικῇ σώματος καὶ ψυχῆς γενναϊότητι τὸν κατ' αὐτὸν διαφύρου ἀπάντων, ὁλος κατέστη τῷ βασιλεὶ, ἐν καὶ τουρμάρχην πεποίηκε, Νικηφόρον τε τὸν αὐτοῦ υἱόν, ἔκ τῶν οἰκείων πεποιτῶς εἶχε παρ' αὐτοῦ, τὸ τε ἀστέιον τοῦ νεανικοῦ (νεανίου) καὶ τὸ ἐκ πρώτης τριχὺς διατρίβονμενον παράστημα προορῶμενος, οὗς ἀμφοτέρους εἶχε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀγαρηνὸν ἀσπασίᾳ, ἥδη δὲ τὸν Νικηφόρον ἀνδρωθέντα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἔλασσαντα τῷ τοῦ μαγλαβίου τετι-μηκεν δέλωματι.

Ἐπὶ δὲ τὸ τε τῆς ἡλικίας ἀνάστημα καὶ τὸ τῆς ψυχῆς παράστημα καὶ τὸ τῆς βίβας αἰδέας (αἰδέας?) καὶ τὸ τῶν ἡθῶν εὐπρεπὲς ἀγαπήτων τὸν ἄνδρα τῷ βασιλεὶ κατεστήσαντο, πρωτοστράτορα τούτων προ-βάλλεται, ὅσον δορεῖται μέγιστον, ἔγγιστα τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλας συγγάνοντα, ἐν αὐτῇ τῷ υἱῷ Βάρδα τῷ μετὰ ταῦτα τῇ τοῦ Καίσαρος τιμηθέντι ἀξίᾳ ὡς Νικηφόρου βασιλέως, υἱοῦ μὲν αὐτοῦ, ἔχοντος δὲ Νικηφόρου, ἀπεγαρίσαστο.

Οὗτος τοίνυν καὶ στρατηγὸς ἐν τῷ τοῦ Χαροσιανοῦ προβάλλεται θέματι, καὶ πολλὰ ἀνδραγαθίας κατὰ τὸν Ἀγαρηνὸν ἐνδειξάμενος καὶ διαφανὲς καταστάς ἐκ τῶν πράξεων, καὶ μονοστράτηγος τῶν δυτικῶν θεμάτων προβάλλεται, θράκης φημι καὶ Μακεδονίας καὶ Κεφαλληνίας, Λογριβαρίας καὶ Καλαβρίας. Οὗτος γὰρ ἰκανωτάτος τε καὶ ἀξιόμαχος ἔδοξε πρὸς τὴν τῶν Ἀφρικῶν ἐπὶ Ῥώμην ληζόμενων τε καὶ πορβούντων καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς περικοπόντων ἀρχῆς, αὐτὴν τε τὴν Σικελίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ Λογγι-βαρίαν * πόλεις γὰρ ὅλαι ὑπὸ αὐτῶν ἔδωσαν, ἢ τε Σόρραντος καὶ ἡ Βάρις καὶ ἡ ἁγία Σεθερίνα καὶ Τοργία καὶ τὸ Ταυρομένιον, αἱ Τροπαί τε καὶ ἡ Ἀμάντια.

Οὗτος οὖν ὁ γενναῖος, ἐκεῖ κατεβάν, ὥσπερ τι καρτερώτατον ἔρμα τὴν τοσαύτην ἐπιτορὰν τῶν Ἀγαρηνῶν ἀνεχάτιον * ἐπειτα περιολίσις τούτου; στρατηγικαῖς διαδόσας καὶ πολιμικαῖς παρατάξει τροπισάμενος, τὰς τε πόλεις Ῥωμαίους ἀνέστωσε καὶ ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἤγαγε χεῖρα, ὅσα τε κατεβλήθησαν τῶν τευχῶν ἀνεκρίνας, καὶ Ῥωμαϊκῇ δυνάμει ταῦτα κατοχυρώσας καὶ πληθὺν Ἀρμενίων ἐνοικίσας αὐ-τοῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δούλους χιλοῦς ἐν τούτοις κατασκευάσας καὶ οὗς ἡ περιφανιστὴ καὶ εὐγενὴς Δακηνίαν ἐκείνη τῷ βασιλεὶ ἔδωκεν... τὴν ἐπὶ περιλειφθεῖσαν πόλιν ἐπολιόρκει Ἀμάντιαν. Καὶ οὗτος μὲν οὗτος ἐν τοῖς δυτικοῖς διεκρετεῖ θέματα (Cont. 71, Ced. 236, 8—18).

* Τῷ 5' ἐπὶ αὐτοῦ Γ. ὁ π. τὴν τοῦ Σ. ἐ. εἰς ὄνομα τοῦ α. τοῦ α. ἐποίησε Sym. — οἰκοδομήσας Leo; — ἐ. ἰδοῦσαστο περ. καὶ ἀξιοθέατον εἰς τὸ τοῦ Σ. ἐ. ναὺν αὐτὴν κατονομάσας τοῦ Val. * Σάτωρος Leo. — ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ Val. * μ. ἀνδρῶν κατασκευάσαν ἀσκητῶν ἐνθα καὶ τὸ λείψανον α. κατεβή Val. — ἀνδρῶν Leo, ἀνδρῶν ἐργάστα, ἐνθα καὶ ἔταφον κτλ. Sym. loco historiarum de Thecla Michaelis sorore. * τοῦ β. αἰ. διὰ τ. χρυσίαν π. τ. β. α. ἀπ. οἰκίσαν δς περὶ τὸ λῆγειν ἀσπίδος ἦν Val. * τὸν ed. et cod. * ὅτι om. Val. * φησὶ Val. * ὅτι Leo. * Εὐδὺς Val. * σφόδρα τὸ μ. σ. ἐν ἀπόσειλα δὲ καὶ Ηρ. τὴν α. πρ. πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, δς ταύτην ἐτύψε σφοδρῶς καὶ τὰ προσόντα αὐτῇ ἀφελόμενος τῷ β. ἐ. Μ. τ. ἐ. δ. β. τὸν Ν. δ. ἐν τῇ μ. ἐ. πεποίηκεν Val.

initem vero œconomum in Magna ecclesia postmodum instituit.

Idem imperator Hebræos omnes, qui tunc temporis sub ejus potestate reperiebantur, baptismum subire coegit, auscipientibus eos viris in dignitate constitutis, ipsoque imperatore eos benigne et liberaliter habente.

Nicolaum autem, de quo superius sermo habuit, Androsalites nomen, Sancti Diomedis mansionarium, cui martyr, ut dictum est de Basilio, apparuit, œconomus et syncelli dignitate decoravit. Joannem vero alterum ejus fratrem, Bigla drungarium, fratremque tertium Paulum sacelli præpositum, quartum denique generalem Logothetam creavit. Nicolao syncello postmodum mortuo, corpus ejus ad Arcadianos sepelierunt in propria domo, qua prædium est Sancti Constantini.

Cœpit autem imperator terram fodere non longe a palatio; ad ædificandam enim novam ecclesiam plurimas domus emerat. Porro Syracusas ab Agarenis vastari imperatori nuntiatum est. Navalibus vero copiis circa novæ ecclesiæ structuram et aggerum effossionem occupatis, id exercitui populoque moram attulit et priusquam deinde imoeratoxia classis adventaret, Syracusana civitas deditiōnem fecit, de quo imperator plurimum indoluit.

Nicetas autem, Xylinitæ filius, mensæ præpositus, cum secreti ad Augustam amoris delatus fuisset, hunc imperator detonsum monachum effecit: qui sub Leone imperatore œconomus in Magna ecclesia creatus est, et vita functus in monasterio ab eo constructo depositus est. Ejus quoque sorores capillis tonsas moniales reddidit.

Cæterum æramenta plurima cum marmoribus et ex opere tessellato figuris variis et columnas ex ecclesiis et ædibus plurimis novæ alterius extruendæ gratia sustulit imperator. Inter hæc ornamenta fuit

Α καὶ ὄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσκόμισεν τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεατοκομίτην ὁ μετὰ ταῦτα ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

Ἔδ. ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἐδάπτισε (καὶ) τοὺς Ἑβραίους· ὅς πάντας ὅσοι τῷ τότε χρόνῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὤπῃον, ἀναδεξαμένων αὐτοὺς πάντων τῶν ἐν ἡμεῖς, φιλοφρονησάμενου τοῦ βασιλέως πάντα· Ἑβραίους καὶ ἀντιλήψεις καὶ δῶρα πολλὰ παρασχόντος αὐτοῖς.

Τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδρσαλίτην τὸν (καὶ) προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους, ὃν τινὶ ὁ μάρτυς ἐπαφάνη, ὡς προεῖρηται περὶ τοῦ Βασιλείου, ἐτίμησεν αὐτὸν σύγκελλον καὶ οἰκονόμον, τὸν δὲ ἑτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην, δρουγγάριον τῆς βίβλης, τὸν δὲ ἑτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Παῦλον, τοῦ σακελλίου, τὸν δὲ ἑτερον Κωνσταντίνον, 759 γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντος δὲ Νικολάου τοῦ συγκελλίου, δάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρκαδιαν· τὸν ἐαυτοῦ οἶκον, ἐνθα ἐστὶ νῦν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τὸ μετόχιον.

Ἦρξατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκχοῖσιν πλησίον τοῦ παλατίου πρὸς τὸ κτίσαι τὴν νέαν (ἐκκλησίαν) οἰκήματα πάμπολλα ἐξωνησάμενος. Ἐμνησθὲν δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπορεύεσθαι. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πτωχῶν ἐν τοῖς κτίσμασι (καὶ ἐκχοῖσμασι) τῆς νέας ἐκκλησίας, ἐγένετο βραδύτης τοῦ στόλου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ παρεδόθη ἡ αὐτῇ Συράκουσα πρὸς ὀλίγου πρὶν ἢ φθάσαι τὸν στόλον, τοῦ βασιλέως πολλὰ (ἐν τούτῳ) θρηνησάντος καὶ ἀποδουραμένου.

Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Ξυλινίτου κατηγορηθέντος ὡς φιλομένου παρὰ τῆς Αὐγούστης, τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας μοναχὸν ἐποίησεν (ὃς ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰερόντος· γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασε καὶ ἀπέκρινε τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς).

Πολλὰ γὰρ χαλκουρήματα κατέαξεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς νέας ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ μάρμαρα καὶ ψηφίδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἰκῶν ἀνέλαβεν εἰς κατασκευὴν αὐτῆς,

Variae lectiones et notæ.

Ἔδ. Νεατοκομία Leo. 874-875. Τὸ ζ' καὶ τῷ η' εἶται βαπτίζει ὁ β. π. τοὺς ὑπὸ τὴν γ. δ. Ἑ. δοὺς αὐτοῖς ἄλγας καὶ δῶρα π. Sym. Ἔδ. δὲ καὶ τ. Ἑ. ὁ β. τῶν ἀρχόντων ἀν. δ. ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ [ἄλγας] καὶ δῶρα π. φιλοφρονήσαντο Vat. — καὶ om. ed. Leo. τότε τῷ ed. — χεῖρα Leo, Sym. αὐτοῖς om. ed. ταῖς ed. — φιλοφρονήσαντος Leo. αὐτοῖς Leo. N. δὲ τὸν τοῦ δ. Δ. νεωκόρον Vat. τότε δὲ καὶ τὸν πρ. N. τὸν πρ. τοῦ δ. Δ. Sym. Ἀνδρσαλίτη cod. Ἀνδρσαλίτης Leo. ὃν τινὶ — Βασιλείου om. Sym. — ἐπ. τὴν βασιλείαν B. προαγγέλλων Vat. — βα. cod. βασιλέως ed. — τετίμηκεν ὁ καὶ σ. Vat. ἐποίησεν ὁ καὶ σ. Sym. ἐπ. ὁ καὶ σ. Leo. ἐπ. om. Vat. Sym. — ἰδ. δ. I. ed. Sym. Vat. δ. I. δ. Leo. τῆς β. δρ. Vat. — καὶ τὸν ed. τῶν δὲ ἑτέρων δ. ἀδελφῶν τὸν μὲν II. τοῦ σ. τὸν δὲ K. γ. λ. τετίμηκε Vat. ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σακελλίης Sym. — τέταρτον Leo. Tel. — μετόχιον om. Vat. Sym. Ἀρκαδιανούς εἰς Leo. τὸ μ. τοῦ δ. K. Leo. 876. Τῷ θ' αὐτοῦ εἶται ἡ κτίειν ὁ β. τὴν ν. δ. καὶ ἡ Σ. π. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. II. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐ. ἀρξαμένου ἐγγίγται τοῦ π. π. τὸ τὴν ν. δ. δομήσασθαι, τοῦ στόλου παντὸς ἐνταῦθα ἀσχολουμένου, ἡ Σ. ἐπορθήθη Vat. ἐκκλ. om. ed. — καὶ ἐκχ. om. ed. ἐν τ. om. ed. 877. Τῷ ι' αὐτοῦ εἶται Νικήτας ὁ Σ. καὶ ἐπὶ τῆς πρ. κατηγορήθη ὡς φιλομένου Sym. 12. Τὸν δὲ ἐπὶ τῆς πρ. Νικήταν ὃ Σ. ἐπώνυμον διαβληθέντα ὡς τῇ Αὐγούστῃ φιλοῦν, ὁ βασιλεὺς ἀπέκρινε μ. δὲ μετὰ ταῦτα Ἀέων ὁ βασιλεὺς οἰκονόμην τῆς μ. δ. πεποίηκε Vat. ὃς — ἀδελφάς om. Sym. — βασιλ. cod. βασιλεῖς ed. τῆς μ. δ. ed. Vat. — καὶ τελ. — ἀδ. om. Leo. II. δὲ ed. Vat. Sym. 13 et Leo, cum γὰρ post c. 12 minus commodum videretur. — λόγῳ Leo, εἰς χρεῖαν τῆς εἰρημνῆς δ. καὶ πλείστα μ. I Vat. μάρμαρος? (μάρμαρ. cod.) τὴν Vat. — λόγῳ ταύτης ἀνιδόετο Sym. — εἰς τὴν ταύτης x. Vat.

ἐν οἷς ²² στήλη ἱστάτο χαλκῇ ²³ σῆμα ἐπισκόπου A
760 φέρουσα· ἐκράτει δὲ (ἡ αὕτη στήλη ²⁴) ἐν τῇ
 χειρὶ ῥάβδον ἔχουσαν ὄριν ἐντετυλιγμένον· ταύτην ²⁵
 καταγαγόντες· ἀπέθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατελ-
 θόντος δὲ τοῦ βασιλέως ²⁶ καὶ ἀπελθόντος· ἐνθα
 ἱστάτο ἡ στήλη ὀρθῇ, ἐνέβαλε τοὺς δακτύλους· ²⁷
 αὐτοῦ ἐπὶ ²⁸ τὸ στόμα τοῦ ὄρει· ὃν δὲ ἐνδὸν ζῶν
 ὄρις ἔδεκε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον ²⁹, ὃς μόλις
 δι' ἀντιφαρμάκων λάθῃ, θαυμασάντων ³⁰ πάντων ἐπὶ
 τούτῳ.

(14) (189*) Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομώντος ἐν τῇ
 βασιλικῇ οὖσαν ³¹ μεγίστην καταξείας προσέταξεν
 ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι καὶ ³² τεθῆναι κά-
 τωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας ἐκκλησίας,
 ὡς περ ³³ θυσίαν αὐτὸν τῷ τοιοῦτ' κτισματι· ³⁴ Θεῷ
 προσάγων·

(15) ³⁵ Ἐπεστράτευσεν δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ
 Μιλιτηνῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν ³⁶ ποιήσάμενος· (καὶ
 πολλοὺς πολέμους) ³⁷ ὀπίστρεψε.

(16) ³⁸ Τελευτῇ δὲ ³⁹ Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης·
 καὶ (ἀντ' αὐτοῦ πάλιν) ἀναβιβάσκει Φώτιον (πατριάρ-
 χην) τὸ δευτέρον (αὐτοῦ) ὁ βασιλεὺς. Μετὰ ⁴⁰ δὲ
 ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου,
 ἀπετίθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ
 τοῦ Ἰερεμίου ⁴¹ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὕτως πρό-
 τερον **761** καθολικῆς ἐκκλησίας· αὐτὸς δὲ Φώτιος
 ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικεῖαν ⁴².

⁴³ (17) Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ ⁴⁴ βασιλεὺς ⁴⁵ εἰς
 Γερμανίαν, καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλω-
 τίας ⁴⁶ ὀπίστρεψε.

(18) ⁴⁷ Τελευτῇ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ
 βασιλέως ἐξ Εὐδοκίας, ὃς δὲ λόγος, υἱὸς· ⁴⁸ Βασιλείου·
 ὃν πολλὰ ἐβόηθησι Βασιλείος, πολλὰ στείργων αὐτὸν,
 καὶ ἀπέβητο τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τοῖς τάφοις τῶν βα-
 σιλέων.

(19) ⁴⁹ Ματθ (δὲ) α' ἐγκαινίζεται καὶ ἐνθρονίζεται
 ἡ νέα ἐκκλησία (ἦν ⁵⁰ ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκαλ-
 λώτισα κόσμῳ πολλῷ) παρὰ Φωτίου πατριάρχου,
 τοῦ βασιλέως ⁵¹ (ἐν τῷ ἐγκαινισμῷ) λῶρον φορέ-
 σαντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν
 ἐπονομάσαντος.

Variae lectiones et notae.

²² Μεθ' ὧν καὶ στήλην χαλκὴν ἦτι· ἐν τῷ Σ. ἱστάτο Vat. — ἱστάτο Sym. ²³ ἐν τῷ Σανάτου Leo, ἐν
 τῷ Σανάτω Sym. Vat. — ἔχουσα ἐκ. ed. φ. ἐκ. Vat. ²⁴ ἡ δ. σ. om. Vat. Sym. — β. ἐν τῇ γ. δ. ἐγ. ἐκ.
 Vat. — ἔχουσα cod. Leo, β. ἐκ. ἐχουσαν T. ἡγαγον ἐν τῷ β. καὶ ἐλθὼν ὁ β. ἐβάζε Sym. ²⁵ τὸν κα-
 τενηγόντες ἐν τῇ βασιλικῇ β. ἀπέθεντο Vat. ²⁶ Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐξείσε καταλθὼν καὶ πλησίον τῆς στή-
 λης γενόμενος τὸν δάκτυλον δ. ἐν τῷ τοῦ χαλκοῦ δ. ἐν στόματι. Ὁν δὲ ἐκεῖ δ. ζῶν ἐδ. αὐτὸν μ. δὲ I.
 πλείστοις ἀντιφαρμάκοις χρησίμευος Vat. ²⁷ τὸν δάκτυλον Leo, Sym. Vat. ²⁸ εἰς Sym. — ἐκεῖ Leo, Vat.
 καὶ ἦν ἐσθὼν ἄλλος δ. ζῶν δὲ καὶ Sym. ²⁹ τὸν δ. τοῦ β. καὶ μ. Sym. ³⁰ ὁ ἐπὶ τ. π. ed. om. Sym.
³¹ Καὶ στήλη δὲ Σ. τῇ β. ἐφαστήκει, ἦν x. οἰκεῖαν δ. στήλην ἐξέτιπωσε Vat. ³² οὕτω μεγίστη Leo? — ἐν δ.
 ε. εἰς ὄνομα ἐκτυπώσας τοῖς θ. τῆς νέας δ. ὡς θ. ε. τῷ Θεῷ προσῆγεν Sym. ³³ καὶ τ. τῆς ν. ε. θ. ὀπί-
 στησεν αὐτὸ ε. τῷ Θεῷ λόγῳ προσενηγὼν Vat. ³⁴ ὡς ed. Sym. αὐτὸ Vat. ὡς cod. Leo.
³⁵ προσάγειν· ³⁶ Τῷ α' αὐτοῦ ἐτεῖ ἐκστρατεύει Sym. 13. ³⁷ πολλὴν Leo, Sym. λαθὼν ὡς Sym. ³⁸ κατορ-
 θώσας ed. Sym. ³⁹ Τῷ β' ἐτεῖ τ. ὁ π. I. καὶ π. φ. ἀναβιβάζεται Sym. 14. ⁴⁰ ὁ ἐν ἁγίοις Leo, ὁ μακρίσιος
 Vat. — α. δ. π. πατρ. et δ. om. Vat. ⁴¹ Ἀ. π. δὲ τ. σ. ἐν τῇ μ. ἦν I. μὲν κατεσκευάσας καθολικὴν ἐκκλησίαν
⁴² τῆς ἐρημίας· Leo. — Ματθ. ed. — οὕτω — ἐκκλησία? ⁴³ εἰς γυναικεῖαν μ. μετεποίησεν Vat. ⁴⁴ 880.
⁴⁵ Ὁ δὲ β. κατὰ Γ. ἐστράτευσεν καὶ τ. ε. ὡς Vat. Τῷ γ' αὐτοῦ ἐτεῖ ἐκ. δ. β. κατὰ Γ. Sym. 15. ⁴⁶ κατὰ
 Σωφίας Sym. ⁴⁷ αἰχμαλωτιστάς Sym. ⁴⁸ K. δὲ ὁ ἐξ 'Ε. τῷ β. M. γυννηθείς· ὡς δὲ λ. B. δ. τίλει τοῦ
 βίου ἐγρήσατο Vat. T. δὲ K. ὡς M. ὁ ἐξ 'Ε. ὡς δὲ λ. ὁ B. Sym. 15. ⁴⁹ ἐν B. ἀμετρα ἐθ. π. σ. δ. Vat.
 δ. π. ὀρηγῆσας ἀπ. ἐν. τ. τ. β. Sym. ⁵⁰ Πρώτῃ δὲ τοῦ Ματθου μηνὸς ἡ ν. ε. π. φ. ἐγκαινίζεται τε καὶ
 ἐ. θ. Vat. Τῷ δ' αὐτοῦ ἐτεῖ μηνὶ M. α' ἐγχ. καὶ ἐνθ. ἦν ε. π. φ. π. Sym. 16 δὲ om. ed. — ἐνθρονισά-
 cod. ἐνθ. καὶ ἐγχ. Leo. ⁵¹ ἦν — πολλῷ om. Sym. ⁵² τοῦ β. μετὰ λῶρον προσελθόντος καὶ γ. π. διαδ-
 καὶ νέαν ταύτην κατ. Vat. — ἐν τῷ ε. om. ed. ἐν τῷ αὐτῆς καινισμῷ Leo.

etiam statua aerea episcopi formam referens, quae
 virgam serpente circumvolutam manu gerebat,
 eamque loco depositam in vestuario locaverunt Pro-
 fectus illic imperator, et ad locum quo statua fuerat
 erecta descendens, in serpentis os digitum im-
 misit. Serpens autem ibidem vivus repertus digi-
 tum imperatoris momordit, adeo ut, quod mirum
 omnibus deinde visum est, adhibitis remediis vix
 sanari potuerit.

Statua quoque Salomonis ad basilicam stante
 confracta, ex ejus metallo propriam efformari, et
 in excavatis novae ejusdem ecclesiae fundamentis
 locari jussit: quasi Deo se in hujusmodi opere vi-
 ctimam offerret.

Rursum autem adversus Melitinem arma movit
 imperator, ex qua plurimis in captivitate ductis,
 et certaminibus plerisque confectis, reversus est.

Porro sanctus patriarcha Ignatius vix functus
 est: et in ejus locum Photius iterum ab imperatore
 successit. Photio patriarcha postmodum in exilio
 mortem obeunte, corpus ejus in monasterio ad
 Merdosagarem, nomine Jeremia, quae prius commu-
 nis et publica exstiterat ecclesia, depositum est:
 Photius autem muliebri reddiderat monasterium.

Rursus imperator Syriam versus in Germanicam
 expeditionem suscipit, eaque vastata, et captivis
 abductis domum regreditur.

Constantinus, Michaelis imperatoris ex Eudocia
 sed, ut ferebatur, Basilii filius, moritur: ob cuius
 mortem Basilius luctum egit plurimum utpote
 sibi dilectissimum, ejusque corpus in sepulcris
 imperatorum repositum.

Maui vero mensis die primo throno decoratur, et a
 Photio patriarcha dedicatur ecclesia quam strux-
 rat, et ornati vario imperator reddiderat insignem.
 Ea in celebritate eorum gestavit ille, pecuniarum
 ingentem vim distribuit, et Novam appellavit.

Ceterum Procopius protovestiarius cum thematibus occidentalibus ab imperatore missus est, Eupraxia per Siciliam magistro militum instituta. Mosulicis filio Cephalemie, Rabducho Dyrrhachii, Oeniate et Apostuppe Peloponesi magistris pariter. Procopius iste post egregia facinora plurima et duce praelato dignas actiones, bello tandem conserto, ab Apostuppe proditus occisus est.

Leo Salibaras Theodorum monachum Euchaitarum archiepiscopum, seu virum pietate insignem miraculisque clarum, et futurorum notitia celebrem, ad Photium patriarcham adducit. Hunc Photius ad imperatorem Basilium deferit, et ad ejus conspectum sistit. Quo delectatus imperator (ejus quippe desideriis sese episcopus componebat) virum in pretio habuit. Morte etenim perpetua, ob filii Constantini mortem cui summopere affliciebatur, vexabatur imperatoris animus, et continuo amoris philtro tabescebat: eum idcirco deindebat episcopus, et vivum se ostensurum pollicebatur: quod et praestitit. Ad saltum quippe obambulantem imperatori, spectrum quoddam Constantini specie equo insidens, et auro vestibus intertextis vestitum occurrit: quod ubi perspexit oculis, in amplexus irruens deosculatus est, ac ubi disparuit, vidisse se eum arbitrabatur nec fuisse delusum. Eam ob rem monasterium ibidem constructum sancti Constantini nomine insignivit.

His et generis hujusmodi plurimis ex Apollonii disciplina probe perspectis, praefatus Santabareus multam sibi fiduciam apud imperatorem conciparavit.

Leoni porro imperii consorti Martinacii filiam locaverat imperator, quam celebratis ab Magnauram et in novemdecim accebitis nuptiis coronaverat Augustam.

Exinde imperator Leo ad patrem a Santabareno reus deferitur: gladium deferit, et eo se confodere

(20) "Αποστάλη δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Προκόπιος πρωτοβεστιαρίος μετὰ πάντων τῶν θυτικῶν θεμάτων", ὄντος Εὐπραξίου "στρατηλάτου ἐπὶ Σικελίαν, καὶ εἰς Καρθαγίνην τοῦ Μουσουλίου, εἰς δὲ τὸ Δυρράχιον τοῦ Ραβδόχου καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Ὀνιάτου" καὶ τοῦ Ἀποστόπου. "Ὅστις Προκόπιος, πολλὰς πράξεις κατεργασάμενος καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γεγενησὶ καὶ προδοθέντος ὁπλ. τοῦ Ἀποστόπου, ἐσφάγη.

762 (21) "Λέων δὲ ὁ Σαλιβαρὲς συνοφίλει Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον μοναχὸν ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαιτῶν, ὡς εὐλαθεῖ καὶ πρῶτοντα τεράττια καὶ προσητακτὸν. Φώτιος" δὲ τούτων τῷ βασιλεῖ μεσιτεύει καὶ συνοφίλει, εἰς δὲ "ὁ βασιλεὺς ἀρεσθεὶς — πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ δίδεκετο — εἶχεν (οὖν αὐτὸν) ἐν τιμῇ πολλῇ. δὲ ἀθυμοῦντα τὴν βασιλεία παρὰ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου διὰ τὸ φιλεῖν, ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν, ἐπλάνα καὶ ἐπηγγέλλεται δεῖξαι τῶντα (τῷ βασιλεῖ), δὲ καὶ ἐποίησε. Ἐν γὰρ λόγῳ τινὶ διερχομένῳ τῷ βασιλεῖ φάντασμα συνήγγισεν ἑρπικῶν χρυσόφαντον ἠνδεδυμένον, ἐν εἴδει τοῦ Κωνσταντίνου, δὲ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδε καὶ περιπλακεὶς καταφίλησε καὶ γεγενησὶ ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανε καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται. διὰ καὶ μὲν ἡμεῖς χρίσας, ἐπὶ νόμισμασιν αὐτῶν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

(22) "Τούτοις καὶ ἑτέροις πλεῖστοις ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριδῶς μεμνημένους ὁ λεγόμενος Σανταβαρηνὸς ἐποίησε τὴν βασιλείαν πλείονα πολλὴν κερκτῆσθαι πρὸς αὐτόν.

(23) "Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς γυναῖκα Λέοντι τῷ βασιλεῖ, 763 θυγατέρα Μαρτινακίου, ἣν καὶ ἔστειλε ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μανναύρᾳ καὶ ἐν τοῖς ἰσ. ἀκουσίτοις.

(24) "Κατηγόρησεν δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνῷ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς ὅτι ἡ Μα-

Variae lectiones et notae.

"Πρὸ δὲ τοῦ τὸν εἰρημὸν Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκῆ ἐν τοῖς θυτικοῖς θέμασι μονοστράτηγον προβληθῆναι καὶ τὰ γενναῖα ἐκείνα ἀνδραγαθήματα καταπραξασθαι. Πρ. ὁ τοῦ β. πρ. ἐν Σ. ἀποστέλλεται, πάντας τοὺς τῶν δ. θ. στρατηγούς ἔχων μετ' αὐτοῦ Vat. "Καὶ πολλὰ ἔργα εἰς λόγῳ καταπραξάμενος, τελευταῖον παρεδίδη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πελοποννήσου Ἀπ. αὐτὸς τε καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ἐσφάγη Vat. Totum β. om. Sym. "τοῦ Leo, "εἰς Leo. "Oly. Leo. — Ἀποστόπη Leo bis, Vat. Ἀποστύπη. cod. "883. "Τῷ ἰσ. αὐτοῦ ἔπειτα Α. ὁ Σ. Sym. 17. — Περὶ Θεόδωρου ἐπ. Σανταβαρηνῷ ὅπως τὰ κατ' αὐτὸν συνέβη Vat. — γνωρίμων καθίσταται (καθιστά) τῷ π. Φ. Vat. "Θ. ἀββ. Leo, θ. αχ. (μοναχὸν) cod. θ. μ. τὸν Σανταβαρηνόν, δὲ ὑπὸ τοῦ Φωτίου μετὰ τούτου γέγονεν ἀρχ. "E. Sym. τὸν μ. θ. καὶ α. "E. φ. ἐπὶ νόμισμον Σανταβαρηνός Vat. "T. βασιλεῖ β. μ. εἰς Sym. τ. γνωρίζει τῷ β. ὡς ἐ. δὴθεν καὶ σημαιοφόρον καὶ πρ. Vat. "ἐφ. φ. ὁ Vat. "Τὰ γὰρ θυμῇ τούτῳ πράττειν διετέλει Vat. — διὰ τιμῆς ἐ. μεγίστης Vat. "οὖν α. om. Leo. Sym. — Ἐπεὶ δὲ οὕτως αὐ. δεινὸν τὸν β. ἔωρα π. τοῦ τελευτήσαντος α. υἱοῦ Κ. ἀμετρον γὰρ ἐ. φ. περὶ α. δεῖξιν ἐπαγγέλλεται γ. δ. καὶ πεποίηκε Vat. "τῷ β. om. Leo, Sym. — Δ. γὰρ ἐν τ. λ. τῷ β. Vat. "ἐφ. τῷ Κωνσταντίνῳ προσποιῶν χρυσόφρῃ ἠνδ. ἀπολὴν Vat. "τῷ Sym. "ἰδὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ καὶ καταφίλησας, πέπεικεν αὐτὸν ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τούτῳ τελευτήσας υἱός Vat. "πεπλάνητο Sym. πεπλάνητ. cod. "τοῦ α. K. α. ἐπ. Vat. "Τὰ Vat. "τετρατοῦργημασιν Vat. 16. ἀπὲρ Vat. "α. μεμνημένων Leo, Ἀπ. βιβλίων μεμάθηχεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεόδωρος καταπλήξας τὸν βασιλεῖα π. εἰς α. x. ἀμετρον παρεκράσει Vat. "x. εἰς αὐτὸν π. Sym. "883. "Ἰυν. ἐπ. τῷ υἱῷ ἡγ. Α. τὴν θ. M. Vat. — γυν. om. ed. ante ὁ β. Leo, τῷ ἰσ. αὐτοῦ ἔπειτα ἡγ. ὁ β. γ. Sym. 19. "Θεοφάνη τὴν Sym. "Μαρτινακίου Leo. — τ. γ. ἐν τῇ Μανναύρᾳ ἐν τοῖς ἰσ. ἀκκ. π. Vat. "Μανναύρα ed. Sym. om. cell. "885. "Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς Θεόδωρος τὸν αὐτοῦ πατέρα τὸν Σανταβ. μιμούμενος βαθύν τινα δόλον κατὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος συσκευάζει" συνεβόλευσε γὰρ αὐτῷ μ. κατασκευάζαντι ἐκπέρεσθαι παρὰ τὸν μηρόν, ὡς ἀν. φησὶ, σοῦ π. Vat. Τῷ ἰσ. αὐτοῦ εἰς Α. ὁ β. κατηγορεῖτο π. τοῦ Σ. πρὸς τὸν ἰδὼν π. Sym. 21, cetera variants usque ad ἐποίησε. — Expt. ed.

χαίριον ἐπιφέρειται βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ' αὐ-
τοῦ, ὅπερ αὐτὸς ⁸⁸ μαχαίριον διὰ βολίας συμβου-
λῆς ἐποίησε τὸν Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φορεῖν ⁸⁹
ἐν τῷ τουβίῳ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι ὁ Πολλὰκις τοῦ πα-
τρὸς σου ἐπικητούμενος μαχαίριον ⁹⁰ διὰ χρίσαν τινα,
ἵνα εἰ μὴ δίδως ⁹¹ αὐτῷ; ὁ αὐτὸς; Καὶ τοῦτο κατασκευάσας
Λέων ὁ βασιλεὺς καὶ διαβλήθεις ⁹², ὡς εἴρηται, καὶ
φωραθὲς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων, πολλὰ περὶ
τούτου ἀπολογούμενος, οὐκ ἤκούετο. Ἐτόθη ⁹³ οὖν
Νικήτας; ⁹⁴ ὁ Ἑλλαδικὸς ὁ πρωτοεστιάριος αὐτοῦ,
ὃς γέγονε παπίας ἐπὶ ⁹⁵ Ῥωμαίου βασιλέως, καὶ
ἄλλοι ⁹⁶ μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες ἐξωρί-
σθησαν. ⁹⁷ Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθεῖρας ἐν τῷ
τρικλίῳ ⁹⁸ τῷ Μαργαρίτου ἰδοῦντο ἐκτυρῶσθαι
αὐτὸν, εἰ μὴ Φώτιος ⁹⁹ πατριάρχης διὰ πολλῶν ¹⁰⁰
παρακλήσεων ¹⁰¹ τοῦτο διεσκέδασεν ἅμα Ζαῦτις
Στυλιανῷ μικρῷ ἐπαριάρχῃ τότε ὄντι· ἐποίησε δὲ
ἀπὸ ¹⁰² ὅψεως μῆνας γ' ὀρνῶν καὶ ὀδυρόμενος
καὶ ¹⁰³ δι' ἐπιστολῶν πολλὰ δυσωπῶν τὸν βασιλέα.
Μαγάλῃ ⁷⁸⁴ δὲ πέστιν τοῦ βασιλέως ἔχοντος εἰς
τὴν ἄγιαν Ἥλιν ἀποσυνοφίζει Λέων ὁ βασιλεὺς ¹⁰⁴
εἰς τὸν ἅγιον Ἥλιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Τῆς ¹⁰⁵ δὲ
προελεύσεως γενομένης, ἰδόντες (189b) αὐτὸν οἱ
λαοὶ ¹⁰⁶ ἐφώνησαν τὸ· Ἀδὲα σοι, ὁ Θεός. Ὁ δὲ
βασιλεὺς ἀνείστραφεις ¹⁰⁷ ἀπελογήσατο αὐτοῖς· Ὁ
ἐξάγετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν; πολλὰς θλίψεις
ὅπ' αὐτοῦ ἔχετε ὑπομείναι καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας
διελθεῖν.

(25) ¹⁰⁸ Κατηγορήθη δὲ Ἀνδρέας δομestικός· τῶν
σχολῶν παρὰ ¹⁰⁹ Σανταβαρηνοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς
τὸ Λέοντος φρονῶν, καὶ διεδέχθη ¹¹⁰ παρὰ τοῦ βασι-
λέως· ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεδλήθη δομestικός ὁ Στυ-
πιώτης ¹¹¹· καὶ ἀπελθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταρσῷ ἡ-
τήθη καὶ πάντας ἀπώλεσεν ¹¹²· καὶ πάλιν ¹¹³ προχει-
ρίζεται Ἀνδρέας παρὰ τοῦ βασιλέως δομestικός.

¹¹⁴ (26) ¹¹⁵ Ἐγένετο δὲ συσκευὴ κατὰ τοῦ βασιλέως
παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κροκόα ¹¹⁶, δομestικοῦ ὄντος τῶν
ἱκανῶν, χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλα-
χέρναις ἐγκλείστου. Εὐρέθησαν δὲ πολλοὶ ¹¹⁷ τῶν

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ Αὐτὸ Λεο. ⁸⁹ φέρειν Λεο. ⁹⁰ μ. διὰ τ. γ. ἐπ. αὐτὸς σὺ ἐπὶ δ. Ἐπιστραφεῖς δὲ διέβαλεν
αὐτὸν τῷ ἰδίῳ πατρὶ λέγων ὡς ὁ υἱὸς σου Α. μ. παρὰ τὸν μ. ἐπ. σε β. ἀν. Val. ⁹¹ ἐπὶ αὐτῷ
Leo. — (1) δὲ Βασίλειος φερύοντα τοῦτο τὸν Λέοντα πεφωρακῶς ἀληθὲς εἶναι τὸ πρῶτον ὁπ-
ώπευσε Val. ⁹² δ. παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ Λεο. ⁹³ Ἐτυπήθη cod. ed. ἐτύφ. δὲ — ἐξωρίσθησαν
ante ἐποίησε Val. ⁹⁴ τε Val. ⁹⁵ ἐπὶ Ῥ. π. ἐγένετο Val. ⁹⁶ πολλοὶ σὺν αὐτῷ Val. ⁹⁷ Καὶ ὅχ. x.
αὐτὸν ἐν τῷ τρ. δὲ Μαργαρίτῃ κατονόμαζται Val. ⁹⁸ τρικλίῳ τὸν Μαργαρίτην Leo? Μαργαρίτ.
cod. ἐν τῷ Μαργαρίτῃ Sym. — ἐκτ. δ. ἰδ. Val. — ἀλλὰ Φ. Val. ⁹⁹ ὁ Λεο, Val. ¹⁰⁰ καὶ Στυλιανῶς ὁ
Ζαῦτις πολλὰς χρησάμενος παρακλήσεις τὴν τοιαύτην βουλὴν δ. Val. ¹⁰¹ πολλ. παραπλησ. cod. ¹⁰² ἀπὸ
ed. — Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων γ' μ. ἐπ. ἀπὸ δ. Val. ¹⁰³ π. δι' ἐπιστολῆς ἀπολογούμενος καὶ δ. συμπάθεια;
τυχεῖν π. δὲ πολλὴν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος εἰς τὸν προφήτην ἔχων Ἡ (Περὶ τῆς) συγγνώμης τὸν βασιλέα
Λέοντα ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἀξίω Val. ¹⁰⁴ β. ἐν τῇ τοῦ α. Ἡ μ. Λεο, β. τρώπῳ τοῦρῳ κτλ. Sym. ¹⁰⁵ Τῆς
δὲ ἐλεύσεως ed. Τῆς δὲ κατὰ τὸ ἐ. προελ. ¹⁰⁶ δ. λαὸς ἐπέδωσαν Val. οἱ λ. ἐπεφωνούντο Ἀδὲα Sym. ¹⁰⁷ ἐπιστ.
Val. — πρὸς τὸν λαὸν εἶπε Ἡ. τοῦ δ. μου δ. τὸν Θεόν· πολλὰς θλίψεις ὅπ' α. περιβλήθησθαι καὶ ἐπ.
118 Κατηγορήθη cod. Κατηγορήθεις ed. seil om. καὶ; τοῖον § om. Sym. διεδλήθη δὲ Ἁ.
δ. δ. Val. ¹¹⁹ π. τὸν β. ὅπρ. Σ. Val. ¹²⁰ δ. τῆς ἀρχῆς· προεδλήθη δὲ ὁ Στ. δ. καὶ ἐν Τ. κατελθὼν καὶ αλ-
σχερῶς ἡτήθησεν πάντας ἀπέβαλε Val. ¹²¹ Στουπ. Λεο. ¹²² Ταρσὸς δὲ ἐκλήθη τῇ πτώσει Βελλεροφόντου
εἰσεῖς φοιτήσαντος καὶ κατὰ τὸν Ταρσὸν πεπονθὸς ἡ τεράς ἀπὸ τοῦ ταύρου τὸ Ὑψητέρσιαν κεκλήσθαι
τὸ πρὶν διὰ τὸ πρῶτον ἀνικμωηθῆσαι αὐτὸν κατακλυσμῷ ἐξ ὕδατος τῆς γῆς Val. ¹²³ εἰτα π. πρ. Ἁ.
δ. Val. ¹²⁴ 888. ¹²⁵ Τῷ ἰδ' αὐτοῦ ἐστὶ μελετῆται ἀνταρσία παρὰ Ἰω. Sym. ¹²⁶ 22. Συσκευὴ δὲ x. τοῦ β. π.
τοῦ δ. τῶν ἱκ. Ἰω φ' ἐπώνυμον Κροκόας μελετηθείσης καὶ μ. τῶν ἐ. ἀρχόντων συνόντων αὐτῷ ἐν τῇ
τοιαύτῃ συσκευῇ Val. ¹²⁷ Κουρκούα Λεο, Sym. — Ἐν δὲ τῇ Val. — χρηματισθέντα Sym. ? ¹²⁸ μετ' αὐτοῦ
Leo.

A mediator. Gladiolum illum dolosis suasionibus
sibi comparare Leonem fecerat, et in tibiāli ge-
stare, dicens ei: «Patre tuo gladium saepe saepius
ex necessitate aliqua requirente, cur tu paratum
non exhibes? » Imperator itaque Leo gestare dispo-
suit: et eam ob rem a Santahareno calumniā
passus est: illumque tibiāli tenere deprehensum,
defensione quavis instituta, nullatenus audiebatur.
Eapropter Nicetas Helladicus, protovestiaris ejus,
qui Romano imperatore papiae munus consecutus
est, verberibus plurimis caesus est, aliique cum eo
plures, gravissima perpassi exsilio relegati sunt.
Imperator autem Leonem in custodiam ad Mar-
garitam triclīnium conjunctum excecere meditabatur,
nisi precibus plurimis una cum Zautza Styliano
hetzeriarcha minore Photius consilium dissipasset.
Imperatoris itaque conspectu privatus, menses tres
sortem deflens ac plorans, et frequentibus scriptis
imperatorem interpellans egit. Devotione vero
summa et in sanctum Eliam fiducia ferebatur im-
perator Basilius: Leo quoque ad sancti Eliae me-
moriam in vigiliis noctem egit. Imperatore mox so-
lemni processu incedente, videntes eum populi
turbae exclamaverunt: «Gloria tibi, Deus.» Impe-
rator conversus respondit eis: «Filii mei causa,
laudatis Deum, calamitates ab eo patiemini plurimas
et lugubres ab eo dies sustinebitis.»

Accusatus est pariter Andreas scholarum dome-
sticus a Santahareno apud imperatorem, quasi
Leonis consiliorum particeps, et ea propter ab
imperatore dignitate motus est, et in ejus locum
Stupiotēs domesticus substituit. In Tarsum vero
profectione suscepta superatus est cum magna
suorum caede. Rursum etiam Andreas domesticus
restitutus.

Facta est porro adversus imperatorem a Joanne
Cureua, Incarnatorum domestico, conjuratio, qui
vaticinio de imperatoria dignitate assequenda a
quopiam in Blachernis incluso delusus est. Ex se-

natoriis vero reliquisque proceribus ad sexaginta sex usque illi adhaeserunt, inter quos Michael he-
teriarques, et Catudares, et Myxares, et Babutzicius,
et alii numerabantur. Hac autem conjuratione a
protovestiario Curcua imperatori detecta, cum forte
in Circo ludi celebrarentur, et illuc omnes con-
venirent, adfuit pariter imperator, et ibidem sedens
de iis examen habuit: eisdemque verberibus cae-
sis et coma detonsis, reliquos ad cutem pilos adus-
sit. Celebri postmodum comitatu festo Annuntiationis
celebrato, quo conjurationem ad exitum erant
perducturi, illi retro sequebatur nudi, et vinculis
ligati, sicut praeceperat imperator, ad forum usque:
eorum bonis demum publicatis cunctos in exsilium
egit.

Ceterum ad veniendum aliquando progressus
imperator, cervum praegravem obvium habuit:
eoque feram cursibus insequente, conversus cervus,
cornu in imperatoris zonam impacto, ipsum ex
equo sustulit. Accurrens autem e comitibus quispiam
nudato ense zonam praescindens, imperatorem
liberavit. Ille ad se reversus zonam praescindens,
quasi adversum se gladium exserentis, factum li-
cet defensione plurima excusantis, et: Liberandi
tui gratia hoc admisi, dicentis, adeoque nihil pro-
ficiantis, caput amputari jussit: verum ex cervi
concussione et laceratione morbo correptus Basi-
lius, Leone relicto imperatore et Alexandro, mor-
tuus est.

VI. Regnum Leonis Basilii filii.

Leo Basilii filius annos quinque supra viginti,
menses octo imperavit. Stephanus autem, ejus fra-
ter, synellus erat cum Photio patriarcha ab eo
educatus et eruditus. Leo idem post assumptum

συναρχηγῶν καὶ (λοιπῶν ⁸⁰) ἀρχόντων μέχρι τῶν ἑξ-
ῆς γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἑταιριάρχης ⁸¹, ὁ Κατουδάρης, ⁸²
καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαβουτζίκιος, (καὶ οἱ λοιποὶ.
Τῆς γοῦν ⁸³ τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ **765**
Βασίλει παρὰ τοῦ πρωτοβυσταρίου τοῦ Κροκῶα ⁸⁴)
κρατηθέντων τε πάντων, ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ
ἱπποδρόμῳ καὶ καθισθεὶς ⁸⁵ ἔκλεισε, καὶ ἀνακρίνας
τὰ κατ' αὐτούς, πάντας τούσδε καὶ κουρεύσας, τὰς
ἐπὶ περιλειφθείσας τρίχας κατέκασεν. (Μετὰ δὲ
ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προαλειύσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ⁸⁶,
ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ⁸⁷ ἐμελλον ποιῆσαι, περιπά-
τουν δὲ ὅπισθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δι-
εμένοι, καθὼς διωρίσατο, εἰδ' οὕτως πάντας δη-
μαύσας ἐξώρισεν).

B (27) ⁸⁸ Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος, πρὸς τὸ κυνη-
γεῖν, ἐλάφῳ ποδὴν ἀναφανέντος παμμεγέθους,
ὥς ⁸⁹ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατέδιωκεν, ἐπιστραφεὶς ὁ
ἐλαφὸς ἤρει τὸν βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἱπ-
ποῦ ⁹⁰. φθάσας ⁹¹ δὲ τις καὶ τὴν ὑπὸ τὴν ζώνην
τὴν ζώνην ἐκκόψας τὸν βασιλέα ἐβρύσατο. Μετὰ ⁹²
δὲ τὸ ὑποστραφῆναι ⁹³ ἔκλεισε τὸν τὴν ζώνην αὐτοῦ
ἀποτεμνόμενον ἀποτιμηθῆναι τὴν κεφαλὴν ὥς γυμνώ-
σαντα ⁹⁴ τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογούμενου
ὥς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦτο ποιητέον
εἶναι ⁹⁵, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν· ἐκ δὲ τοῦ ⁹⁶ σπαρα-
γμοῦ τοῦ ἐλάφου νοσηλευθεὶς Βασίλειος τελευταῖα κα-
ταλιπὼν (Λέοντα ⁹⁷) αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξαν-
δρον ⁹⁸.

C **766** ⁹⁹ Βασίλειος Λέοντος υἱοῦ Βασιλείου.
Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου ἐβασίλευσεν ἔτη κε', μῆ-
νας γ'. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, κληρικὸς ὢν
καὶ σύγκελλος, ἦν ¹⁰⁰ μετὰ Φωτίῳ ¹⁰¹ τοῦ πατριάρχου
ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδευόμενος ¹⁰². Ὁ

Variae lectiones et notae.

⁸⁰ λοιπῶν om. ed. ⁸¹ καὶ Leo, Sym. ⁸² Κατούδης Sym. — καὶ — Κροκῶα om. Sym. ⁸³ Τῆς γὰρ Leo. Ἐπειτα τῆς ἐπιβουλῆς κατεμνησθὲς τῷ Βασίλει διὰ τοῦ πρ. τοῦ ἱεροῦ ἀποστείλας πάντας Val. ⁸⁴ Κροκῶα ed. Κουρκῶα Leo. — κατελθόντων δὲ Leo. ⁸⁵ κατὰ καὶ ἐν τῷ I. x. καὶ ἀν. ἀ. π. ἱεροῦ καὶ ἱεροῦ καὶ τῶν δὲ ἐπὶ τ. κατ. Val. Μετὰ ⁸⁶ — ἐξώρισεν om. Sym. ⁸⁷ τῆς Θεοτόκου προσελθὼν Val. ⁸⁸ Ἐκείνοι συνεβούλευσαντο καταργῆσαι, ἔκλεισε μὲν ἐμπροσθεν περιπατεῖ, οἱ δὲ ὅπισθεν ἀ. γ. καὶ δ. μ. τοῦ φ. συνεβούλευσαν (sic) Val. ⁸⁹ Ὅποια συνέβη τῷ Βασίλει ἐν τῷ κυνηγίῳ καὶ τινι στρατιωτῇ. Τοῦ δὲ β. κυνηγούντος ἐλαφὸς ποδὴν παμμεγέθους ἀναφανέας Val. Τοῦ δὲ β. ἐν κυνηγίῳ ἐξ ἱ. π. ἀ. Sym. 23. ⁹⁰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καταδιώκοντος..... ζώνη τοῦ βασιλέως τὸ κέρας ἐμβαλὼν ἐνίσπασεν ἐκ τοῦ I. Val. ἤρει τὸν β. ἐκ τῆς ζ. ἀπὸ τοῦ I. Sym. ⁹¹ μετὰ τοῦ κέρατος αὐτοῦ Leo, μ. τοῦ x. Sym. καὶ ἱεροῦ τοῖς κέρασι τοῦτον ἐπιπερὶσμένος Val. ⁹² Ἐπὶ δὲ τις ἐβῆ τὴν μετ' αὐτοῦ τὴν σπ. γ. καὶ τὴν ζ. διατεμὼν, τὸν β. δέσσωσεν Val. ⁹³ Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑποστρέψας τοῦ τὸν ζ. ἀ. διατεμνόμενος ἐ. ἀ. τὴν x. ὡς τοιμήσαντος ἐναντίον ἀ. τὸ ξ. γυμνῶσαι Val. ⁹⁴ ἀποστ. ed. Leo. — ἐ. τὴν ζ. ἀποτεμνόμενος Leo. ⁹⁵ γυμνῶσαντος Leo. ⁹⁶ Ὁ δὲ π. ἀπολογούμενος ὁ σου τ. ποιῶναι ὁ ὤνησεν Val. — σου ποιῶναι Leo. ⁹⁷ Ἐκ τοῦ τοιούτου οὖν σπ. τοῦ ἐ. νόστου περιπατῶν ὁ βασιλεὺς B. ἐτελεύτησεν Val. ⁹⁸ Λ. om. Val. ⁹⁹ τὸν ἀδελφόν. ἦν δὲ βασιλεὺς (Βασίλειος Sym.) τῇ μὲν μορφῇ (τὴν μὲν μορφήν Sym.) τοῦ σώματος ἀνθρωπίνου, εὐεχτι-
κός, συνόρους, εὐδωκίης, μελανόχρους, τὴν ἡλικίαν μέγας τοῦ εὐμήχους, τὰ στέφνα πλατύς, κατηρῆς, καὶ ὡς ἐν τῇ εἰκάστῃ τὸν ἐν αὐτῷ συλλογισμένον (τὸν αὐτοῦ συλλογισμένον Sym.), — Ὁ δὲ εἰρημνός Νικηφόρος ὁ τοῦ Φωκῆ, τὴν Ἀρμενίαν καταπολέμων καὶ μέλλων ἤδη ἐκπορεύειν, κίλεισεν αὐτοῦ
βασιλέως ἐδέξατο Λέοντος τὸν θάνατον Βασιλείου καταγίλουσαν καὶ τὴν ἀναδρομὴν ἐγκατελείψαν. Τὸν θάνατον οὖν τοῦ βασιλέως ἀναμαθὼν, κατ' αὐτὸν περιέκρυβεν ὥστε μὴ ἀνάπτειν τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἔγγε-
νίσθαι. Ὅρκῳ οὖν τούτους βεβαιωσάμενος ὡς εἰ παραδοίεν αὐτῇ τὴν πλίν, ἐλευθέρους ἀφῆκεν αὐτοὺς ὅπου ἐν βούλῳ πορευθῆναι, καὶ σταυρὸν ἐμπροσθεν τῆς πόλεως πεζέμενος, πρὸς πλείονα τούτων πλη-
ροφориαν, ἐπιστὴν αὐτοὺς τὴν πλίν ἀπολιπεῖν. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν ἀπῆλθον ἐν Ἀφρικῇ, οἱ δὲ ἐν Λαγγυ-
διρίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ. Ἀναλθόντα δὲ τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ πόλει ὁ βασιλεὺς ἀμενεστάτα ὑπαδείξατο καὶ
δὲ πάσης ἦγε τιμῆς. ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

ἔα (αὐτοῦ) Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορεῖσθαι ἀπέστει-
λεν Ἀνδρέαν στρατηλάτην μετὰ κηρῶν πολλῶν
καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσόπολει, καὶ ἐξήγαγον
Μιχαῆλ (ἐκ τοῦ τάφου καὶ ἔβαλον ἐν γλωσσοκόμῳ
κωπρισσῶν, καὶ ἐπὶ κραδβάτου θάνατος· καὶ σκε-
πάσαντες, βασιλικῶς τε τιμήσαντες) μεθ' ὁμῶν
καὶ τιμῆς πολλῆς (ἐπαμένοντες καὶ τὸν ἀδελφῶν
αὐτοῦ) ἤγαγον· εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, καὶ
ἀπέθετο ἐν λάρνακι.

(2) * Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀν-
δρέαν **767** δομῆστικον τῶν σχολῶν ἅμα Ἰωάννῃ
Ἀγιοπολίτῃ σωφράτῳ καὶ γεγονότι λογοθέτῃ τοῦ
δρόμου· καὶ ἐν τῷ ἔμβονῳ τῆς ἐκκλησίας ἀνελ-
θόντες, τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἀνα-
γνόντες, τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον· καὶ πε-
ριώρισαν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιανῶν· τῇ
ἐπιλεγομένῃ τοῦ Βόρδου.

(3) * Προεβίβητο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰστυλιανὸν
Ζαούτζαν μάγιστρον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου
ἀνήγαγε δὲ Στέφανον τὸν σύγκλητον καὶ ἀδελφόν
(190*) αὐτοῦ ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ καὶ πρὸ τῶν Χρι-
στοῦ γίνωνων χειροτονεῖται πατριάρχης ὑπὸ Θεοφά-
νου τοῦ πρωτοδρόμου καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, (καὶ)
ποιήσας ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ ἔτη γ' καὶ μῆνας ε'
ἐτελεύτησεν, καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικελῶν.

(4) * Ἐφ' οὗ Λέοντος προεβίβητο τὸ κάστρον (ἡ λε-
γομένη) Ὑψηλὴ, καὶ ἐκρατῆθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν,
αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν ἐν τῷ κάστρῳ. Γέγονε
δὲ καὶ ἐμπρησμός μέγας πλησίον τῶν Σοφιανῶν,
ἐμπρησθεῖσας καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστό-
λου· ὁμοῦ, ἣν ὁ αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαί-
νισεν.

(5) * Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχάϊτα καὶ
ἤγαγε **768** Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ
πόλει. Ἀνδρέας δὲ ὁ δομῆστικος καὶ Στέφανος· ὁ
μάγιστρος (ὁ τῆς Καλομαρίας) οἱ πολλὰ λοιδορη-
θέντες· ἐπὶ βασιλείᾳ παρὰ Σανταβαρηνοῦ ὀπίθη-
καν τῷ βασιλεῖ συσκευὴν ποιησάμενοι, ὥς ὅτι Φώ-

A Imperium, Andrea militis magistro cum cereorum,
clericorum et senatorii ordinis copia, Chrysopolim
misso, Michaelis imperatoris corpus e sepulcro
eductum, cypressino loculo conditum, lecticaque
impositum, regisque vestibus ornatum, hymnisque
et pompa multa honoratum efferi iussit. Pone se-
quebantur ejus fratres, funusque ad Sanctos Aposto-
los prosecuti sunt, corpusque tumulo reposue-
runt.

Imperator postmodum Andream domesticum
scholarum, una cum Joanne Hagiopolita, viro li-
teris prestantissimo, qui etiam cursus publici logo-
theta exstitit, mandavit, qui ambone ecclesie con-
sensus, et causis in Photium patriarcham lectis,
throno abdicare se coegerunt, et in Armenianorum
monasterium Bordonis dictum detruserunt.

Promoverat autem imperator Stylianum Zautzam
magistrum, et cursus publici logothetam. Fratrem
etiam Stephanum syncellum in patriarchium induxit,
qui, imminentibus Christi Natalitiis, patriarcha
consecratur a Theophane, primæ post patriarcham
sedis episcopo, et a reliquis presulibus. Vixitque
in patriarchatu annos sex et menses quinque, et
vita functus in Siceonum monasterio sepelitur.

Leonis tempore castrum cognomento Excelsum
proditum, et missis in captivitatem civium pluri-
bus ab Agarenis occupatum est. Contigit incendium
ingens Sophianas proxime, quo Sancti Thomæ ec-
clesia, quam deinde Leo magnifice reparavit, con-
sumpta est.

Misso vero ad Euchaitas nuntio Theodorum San-
tabarenum in urbem vocavit imperator. Andreas
autem domesticus, et Stephanus magister Bonæ Mariæ
filius, a Santabareno contumelias passi sub Basilio,
insidias deinde in eum machinati, suggesserunt,
imperatori, Photium patriarcham et Theodorum

Variae lectiones et notæ.

* Κληρικῶν τε ed. Sym. καὶ κλ. Leo. * ἐξήγαγε—ἔβαλε ed. Leo, ἤγαγε μετὰ σπουδῆς πολλῆς· καὶ τιμῆς καὶ
ὁμῶν Sym. * θ. σκ. β. καὶ τ. Leo, θ. ἡγίως καὶ β. περισσεύοντες ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγον καὶ ὁμῶν μέ-
χρι τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων προέπεμψαν ἐπ. ἐκ. καὶ τ. ἀ. δδ. Vat. * ἤγαγον—ἀπέθετο ed. Sym.
ἐκ τοῦ—τιμήσαντες ἐπ. — αὐτοῦ om. Sym. * καὶ ἐν λ. κατέθ. Vat. * Περὶ τῆς ἐξορίας Φωτίου καὶ
χειροτονίας Στεφάνου Vat. Φωτίον δὲ τὸν πατριάρχην ἐπιβουλον φωραθέντα τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει· καὶ
ἐν τῇ μ. τῶν Ἀ. τῇ λ. τοῦ Γόρδου περιορίζει, χειροτονεῖ δὲ τὸν Στέφανον σύγκλητον, τὸν βίον αὐτοῦ
ἀδελφὸν διὰ τὸ Θεοφάνους τοῦ πρωτοδρόμου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων Sym. 1. M. τ. ed. M. τ. δδ. Leo. —
τὸν αὐτὸν στρατηλάτην Ἀ. ἀ. Ἰω. Ἀγ. καὶ λογίῳ πάντῃ ἐντὶ καὶ λ. γ. τοῦ δ. ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἀπ. Vat.
* οἱ δὲ ἐν τῷ δ. ἀν. καὶ τὰς τοῦ π. Φ. ἀ. εἰς ἐπήκοον πάντα ἀν. Vat. * καὶ Leo, Vat. * ἐπὶ Leo.
— ἀνήγαγον ἀ. Leo, π. ἐν. ed. * Ἀρμενιανῶν cod. Ἀρμενιανῶν Sym. * τῇ λ. τοῦ Βόρδου Leo, τῇ
λ. τοῦ Γόρδου· περιορίζει, ἐνθα καὶ τελευτᾷ Sym. τῇ ἐπονομαζομένῃ τοῦ B. Vat. et Coni. * Στέφανον
δὲ σύγκλητον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν πατριάρχην προβάλλεται ὑπὸ Θεοφάνους χειροτονηθέντα τοῦ πρω-
τοδρόμου· ἔζησε δὲ πατριαρχῶν ἔτη εἴ (sic) καὶ μῆνας ε', καὶ τελευτήσας· ἐν τῇ μονῇ θάπτεται Σικελῶν Vat.
* Ὁ δὲ β. τὸν Z. Στ. μ. καὶ λ. τοῦ δ. προβάλλεται Vat. cæteris om. * Ἐγγίγλια cod. * τὸν Leo, Vat. * ἀ.
δδ. Leo, σ. τὸν Ἰωάν. ἀ. δδ. Sym. * διὰ τὸ θ. τοῦ πρ. καὶ τῶν λ. ἀ. Sym. * δὲ καὶ ἔζησεν ἔτη γ' καὶ μ. ε'
Sym. — τοὶ τελευτήσας Leo, om. καὶ ante ποιήσας. * Σικελῶν Leo, Σικελῶν ed. * Ἐπὶ Ἀ. Leo, Ἰλλρ.
δὲ ἡ π. ἐπὶ νῦν· Ὑψ. καὶ ἡ αἰχμαλωτισθεῖσαν ὁ. τ. Ἀ. πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ Vat. Ἐπ. — ἐκείσε
om. Sym. — ἡ λ. om. ed. * Γ. δὲ ἐ. ed. Sym. 1. — μ. ἐ. Vat. * Σοφί. cod. Σοφίαν Sym. Leo. * καὶ
τῆς Σοφίᾳ Sym. — ἐμπρησθέντος καὶ τ. ὁ ναοῦ Sym. καὶ ἐνεπρήσθησε ναὸς Vat. * ἀπ. om. Sym. —
ἐν αὐτοῖς δ. Sym. ἐν ὁ βασιλεὺς. * Περὶ τῆς ἐξορίας Θεοφάνους τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ Φωτίου ἀπὸ
πατριάρχου. Ἀποσταλίας· δὲ ὁ β. εἰς Ἐ. τὸν Σ. Θ. ἐν τῇ π. ἡγ. Vat. Ἀγί· δὲ θ. τὸν Σ. ἀπὸ Εὐχάϊτων ἐν
τῇ πόλει Sym. — Εὐχάϊται Leo. * τῶν σχολῶν Vat. * Στ. μ. Vat. — ὁ τῆς K. om. Sym. * κινεῖται
κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Φ. ὡς λοιδορηθέντος τοῦ βασιλέως Ἀ. ὅπ' αὐτῶν εἰς Βασιλεῖον κτλ. Sym. οἱ π. πρὸς
B. διαβληθέντες ὑπὸ τοῦ Σ. ὀπίθεντο τῷ β. Vat. — 4. ποιήσαντες ed. Vat.

Santabarenum, ex Photii patriarchæ consanguineis aliquem constituere imperatorem consiliatos. Imperator Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum ad Pegarum palatia deduci et utrumque seorsim custodiri iussit. Stephanus autem magistro et Andrea Cratero domestico et Guberi patricio et Joanni Hagiopolitæ ab imperatore mandatum, ut eorum causam diligenter inquirerent. Adducto itaque patriarcha, coque cum honore in throno sedere jussu, ipsisque pariter sedentibus, Andreas domesticus patriarchæ dixit : « Agnoscis, domine, albatem Theodorum ? » Ad hæc ille : « Abbatem Theodorum non novi. » Tum Andreas : « Abbatem Theodorum Santabarenum ignoras ? » Respondit patriarcha : « Theodorum monachum novi Euchaitarum archiepiscopum. »

Tunc Santabarenum in medium adduxerunt, et dicit ad eum Andreas domesticus : « Hoc mandat imperator : Ubinam sunt pecuniæ et imperii mei supellex ? » Dixit ille : « Ubi, qui hac die regnat imperator, ea deposuit. Nunc vero si jubet isthæc inquiri, eadem recipere potestatem habet. » Tum ad illum Andreas : « Responde : Quem meditaberis imperatorem constituere quando fraudulentia meditatione suggestisti patri meo obsecrare me : ex patriarchæ amicis aut ex tuis aliquem ? » Qui respondens, ait : « De quibus me accusatis nihil penitus novi. » Magister Stephanus dixit : « Quomodo significasti imperatori, te de ea re patriarcham convicturum ? » Statim autem Santabarenus ad pedes patriarchæ prostratus : « Adjuro te per Deum, domine mi, ut me ecclesiastica dignitate exauciores et deponas, atque ita me sacerdotio privatum velut maleficum illi me puniant : non hæc ullo modo imperatori suggesti. » Patriarcha mox in omnium conspectu dixit : « Per salutem animæ meæ, domne Theodore, archiepiscopus es inque eo quod nunc est et in futuro ævo. » His exacerbatu Andreas dixit : « Non indicasti, abba, imperatori per me, ut de his patriarcham accusarem ? » Ille se quidquam scire negavit. Igitur reversi nuntiaverunt imperatori quæ dicta erant. Imperator ira et effreni

αἰσῶς ὁ πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλὴν εἶχον ποιῆσαι βασιλεῖα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου πατριάρχου. Προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς ἄγαγεῖν Φωτίου πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτοὺς φρουρεῖσθαι διωρίσαστο. Ἀπεστάλησαν δὲ παρὰ τοῦ βασιλεῖος Στέφανος μαγίστρος καὶ Ἀνδρέας δομestικός καὶ Κρατερὸς καὶ ὁ πατρικίος Γούδερ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης (ἐπὶ τῷ ἐξέτασαι τὰ κατ' αὐτῶν) καὶ ἄγαγόντες τὸν πατριάρχην καὶ καθίσαντες, ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ καὶ αὐτοὶ κατέσθλιντες, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομestικός : « Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον ; » Ὁ δὲ ἀπεκρίθη : « Ἀββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας : « Τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις ; Καὶ ὁ πατριάρχης : « Γινώσκω τὸν μοναχὸν Θεόδωρον, ἀρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαιτίων.

(8) Ἦγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομestικός : « Ὁ βασιλεὺς σοι ὁλοῖ. Ποῦ εἰσι τὰ χρήματα καὶ πρᾶγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας ; » Ὁ δὲ ἔφη : « Οπου δίδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, 769 ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσὶν νῦν δὲ, ἐπεὶ καλεῖται ὁ βασιλεὺς ἀναζητεῖν αὐτὰ, ἔβουλεν εἶναι ἀναλαβεῖσθαι αὐτά. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν : « Εἰπέ, τίνα ἐβούλετο ποιῆσαι βασιλεῖα, θεοβέβητος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλωσά με, τοῦ πατριάρχου ἴδιον ἢ σόν ; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν : « Οὐ γινώσκω τὸ σύνολον περὶ ὧν λέγετε κατηγοροῦντές με. Λέγει οὖν Στέφανος ὁ μαγίστρος πρὸς αὐτόν : « Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐλθῇ τὸν πατριάρχην περὶ τούτου ; » Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς παρενθὺ πεισὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατριάρχου, εἶπεν : « Ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, δέσποτα, ἵνα πρῶτον ποιήσης τὴν ἐμὴν καθάρσιν, καὶ τότε γυμνὸν ὄντα τῆς ἱεροσύνης, κολαζέτωσαν ὧς κακοῦργον οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ. » Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη : « Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. » Θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη : « Οὐκ ἐμήνυσας, ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλθῇ τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ ; » Ὁ δὲ

Variae lectiones et notæ.

²¹ τοῦ Λεο. ²² β. καὶ ἄλλοι αὐτοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ἤ γ. τῶν Π. καὶ ἰδίᾳ φρ. διεκλεισάστο V. ²³ αὐτὸν L. ²⁴ δὲ διαγνώμονες τῶν αὐτῶν κινουμένων αὐτῶς δὲ ὁ μ. Ἐτ. καὶ ὁ δ. A. καὶ ὁ Kp. Vat. om. ἐπὶ αὐτῶν. ²⁵ ὁ Kp. ed. Leo, Vat. — καὶ ὁ Γ. πατρικίος Leo, καὶ Γ. π. Vat. ²⁶ αὐτ. cod. αὐτόν Leo? ²⁷ Ἀγ. οὖν τὸν π. Φ. καὶ ἰ. ὁ. ἐν τ. x. Vat. ²⁸ x. τὴν ἐξέτασιν παρουσιάζοντο (ἀποσύντο). Ὁ δὲ δ. A. ἔφη τῷ π. Vat. — Ὁ δὲ δ. ἔφη οὐ γ. Θ. Ὁ δὲ A. τὸν ἀγ. οὐ γ. Θ. τὸν Σ. Vat. ²⁹ δ. cod. ἀββᾶν Leo, e compendio male lecto cum Photius hunc titulum vitare voluerit, ut servaret titulum archiepiscopalem ante illi collatum ed. § 6 ubi Photius cum hoc modo sibi devincit atque ab accusando retinet. ³⁰ Εὐχεθῆντος δὲ καὶ τοῦ Σανταβαρηνῶ, λ. π. δ. ὁ A. Vat. ³¹ τὴν Leo, Vat. ³² β. μου Vat. — ὁ κατὰ τὴν ἡ. ἰ. om. ed. ³³ νῦν δὲ ἰ. ἀναζητεῖ ed. — ἡμέραν βασιλείας, νῦν δὲ ἰ. ταῦτα ὁ β. ἀναζητεῖ, ἰξ. Vat. ³⁴ ταῦτα Leo. ³⁵ τοῦ Vat. ³⁶ ἰ. π. δ. om. Vat. — ἐπιβουλίου β. π. τῷ π. τοῦ βασιλεῖος ὁποῦς τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἴδιον ἀποστρέψας ἰδὼν, οὖν συγγενὴ ἢ τοῦ π. Vat. ³⁷ ἀπ. om. Vat. ³⁸ Οὐκ οἶδα ταῦτα π. ὧν μοι κατηγορεῖς Vat. — π. τούτων Leo. ³⁹ ὁ μ. Ἐτ. Kal Leo, Vat. om. π. δ. ⁴⁰ ἐλάνθαι π. τ. τὸν π. Leo, Vat. ⁴¹ Ὁ δὲ π. τοῖς ποσὶ τοῦ π. προστ. Vat. ⁴² μου Leo, δ. μου post se Vat. ⁴³ πρότερόν με καθάρσιν Vat. ⁴⁴ με Leo, ante ὄντα Vat. ⁴⁵ ὧς κα. x. Οὐ γὰρ τοιαῦτα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσα. ὁ δὲ π. φησὶ. Μὰ τὴν τῆς ἰ. φ. σ. Vat. ⁴⁶ ἡς cod. εἰς ed. Vat. ⁴⁷ ἰ. τ. A. ἔφη καὶ οὐκ Vat. ⁴⁸ ἰ. εἶναι τὸν π. ἐν τ. ἐλάνθαι Vat. ⁴⁹ ἐν τούτῳ cod. εἰς τ. ed. — ἀπηνήσαστο μηδὲν εἰδέναι Leo, Vat.

ἀπηνεύειτο μὴ εἰδέναι τι. Ὑποστρέφοντες ὅν A
ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεὶ πάντα τὰ λαληθέντα παρ'
αὐτῶν ὅ. ὁ δὲ βασιλεὺς, θυμῷ τε ὅ. καὶ ὀργῇ ἀκα-
τασχετὴν ληφθεὶς ὡς μὴ εὐρὺν αἰτίαν κατὰ τοῦ πα-
τριάρχου ὅ. ἀποστελλας ἐτυψε τὸν Σανταδαρηνὸν

(7) ὅ. Μετὰ δὲ ἐτη πολλὰ παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς
τοῦτον εἰσήγαγεν ὅ. ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε
λαμβάνειν αὐτὸν ἀνόνως ἐκ τῆς Νέας ἐκκλησίας.
Ἐτελεύτησε δὲ ὅ. ὁ Σανταδαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντινίου
καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς.

(8) ὅ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Ἀέοντος, Ἀγίων ὅ.,
ὁ Λογγοβάρδια, Ἐξάρχος καὶ δοῦξ, γαμβρὸς δὲ γε-
γονὸς τοῦ βῆλδς Φραγγίας ὅ., ἀντίρρη τῷ βασιλεὶ ὅ.,
πᾶσαν τὴν χώραν εἰς ἐαυτὸν δουλώσας. Τοῦτο B
γινούς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ὅ. Κωνσταντίνον [τὸν]
τῆς τραπεζῆς οὖν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσεως
πρὸς ὅ. τὸ καταπολεμῆσαι ὅ. Ἀγίωνα· καὶ συμ-
βολῆς γενομένης, ἡγήθησαν αἱ μετὰ Κωνσταντίνου
καὶ κατεσφάγησαν, μολίς αὐτοῦ ὅ. διασώθεντος.

(9) Γέγονε δὲ ὅ. ἑκλείψης ὅ. ἡλιαχῆ, ὥστε νύκτα
γενέσθαι ὥρα ὅ. ὅ. καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι·
ἀλλὰ καὶ βρονταὶ καὶ συνοχὴ ἀνέμων καὶ ἀστραπαὶ
γεγόνασιν, ὥστε καὶ ναι ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ
φόρου ἀνθρώπους ἐπτά.

(10) Καὶ ἐπολιορκήθη ὁπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡ
Σάμος τὸ κάπτερον, αἰχμαλωτισθέντος ὅ. καὶ τοῦ
στρατηγοῦ αὐτοῦ τοῦ 771 Πασπαλά. Προχειρί-
σατο δὲ Ἀέων ὅ. ὁ βασιλεὺς ὅ. Ζαῦτσαν εἰς ὅ. βασι-
λειότοπον ὅ. συμφιλιωθεὶς ἦδη Ζωῇ τῇ αὐτοῦ θυ-
γατρὶ, φαρμάκῳ ὅ. τινὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Γουζουινάτου.

(11) Στεφάνου δὲ ὅ. πατριάρχου ὅ. τῶν τῆς με-
ταστάτης, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ
λεγόμενος· Καυλῆς ὅ. ὅ. Ἡλῆς δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ

A *furoris percitus, cum causa adversus patriarcham
non inventa, Santabarenum multis verberibus
tousum Athenas exsulare jussit. Pone vero mittens
oculis orbavit, et in Asiam relegavit.*

770 σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ὅ. ἐξώρισεν (190b) ἐν

Post annos aliquot placatus imperator hominem
reduxit in urbem, et ex Nova ecclesia annonam
percipere ordinavit. Idem Santabarenus sub Con-
stantino et Zoe ejus matre defunctus est.

Leone imperante, Agion, Longobardiae exarchus
et dux, regis Franciae gener, rebellione in impera-
torem mota, regionem omnem suo subiecit im-
perio. Eo cognito, imperator Constantinum mensae
suae praefectum una cum occidentalibus cunctis
legionibus ad debellandum Agionem misit, et facto
congressu victi sunt qui cum Constantino erant,
ipsoque vix superstiti exteri perierunt.

Facta est autem solaris eclipsis, ita ut per horas
sex profunda nox et astra apparerent; sed et
tonitrua ventorumque impetus et fulgura facta
sunt tam horrida, ut in fori gradibus septem ho-
mines igne consumpti sint.

Capta urbs Samos ab Agarenis, abducto etiam
praetore Paspalas captivo. Leo autem Zautzam im-
peratoris patris titulo exornavit, ejus filiam Zoen
jam adamabat, marito ejus Theodoro Guzumata
veneno quodam sublato.

Mortuo autem Stephano patriarcha, in ejus
locum Antonius cognomento Cavleas ordinatur.
A duce vero Macedoniae venit nuntius Simeonem

Varia lectiones et notae.

ὅ. Ὑποστρέφοντες Leo. — τῷ β. ἐλ. ἀν. ὅ. Val. ὅ. ἀπ. ed. om. Leo, Val. ὅ. τ. om. Val. — πρὸς ὅ. εὐλογον
ἀ. κ. τοῦ π. εὐρηκώς Val. ὅ. καὶ τῆς συγκλήτου καταψηφισαμένης αὐτῶν, τὸν μὲν Φ. ἀπέσταν εἰς τοῦ Γόρ-
δονος, τὸν δὲ Σ. τῶν ἁγίων ἐξώρισαν ἐν Α. εἰτα ὅ. ἐξοπ. ὁ βασιλεὺς ἐτ. ἀ. καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐξ. κτλ. Sym. 1.
ὅ. τοῦτον om. Val. — κάτοπιν δὲ ἀπ. ἐξερ. Val. ὅ. ἀνατολ. cod. ὅ. Μ. πολλοὺς δὲ χρόνους Sym. μ. π.
ἐτ. ἐτ. Leo. — Χρόνους δὲ παρρηχότος πολλοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦτον ἀνεκάλεσατο καὶ ἐν τῇ π. ὅ. προσ-
τάξας σιτηρέσια τοῦτον ἐκ τῆς ν. ἐ. λ. ὅ. ἐτ. ἐπὶ Κ. Val. ὅ. ἀνήγαγεν [ed. — ἀ. λ. Leo, λ. Sym.
ὅ. αὐτὸς Leo. ὅ. Περὶ τῆς ἀνταρσίας τῶν Λογγοβάρδων καὶ τῆς ἡλιαχῆς ἐκλείψεως. Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ
Α. ὅ. Α. δοῦξ Val. Τῷ β' αὐτοῦ ἐταίς τῆς Λογγοβάρδιας διαστασίας Sym. 2. ὅ. Ἀγίων ed. Ἐγίων
margo P. — Λογγοβάρδος Leo. ὅ. τὸν β. Φ. γ. Val. ὅ. καταστασίας καὶ π. τὴν γ. ἐν ὅ. ποιησάμε-
νος Val. — πρὸς Leo. — 12. δουλώσαντος ed. — Κ. τὸν τῆς π. οὖν π. τ. δοτικοὺς ἐξαρ. θ. Val. τῆς —
Ἀγίωνα om. Sym. ὅ. τὸν Leo. ὅ. ὅ. τῶν Val. ὅ. Σ. δὲ γ. οἱ κατὰ Κ. ὅ. Val. ὅ. ἐκείνου
παρὶς Val. ὅ. καὶ Sym. 2. τῆν καὶ Val. ὅ. ὅ. Val. ὅ. ἡλίου ed. ὅ. τῆς ἡμέρας γ', ὥστε καὶ
Val. ὅ. καὶ Sym. ὅ. ὥρα; Leo ex i. subser. ? ἐπὶ ὥρα γ' Sym. — τοὺς om. Sym. — Γεγ. δὲ καὶ ἀνέμοι
σφοδρὸι καὶ α. καὶ β. ἐξ ὧν ἐκάρσαν ἐν τῷ φόρῳ ἀ. ἐ. Sym. ἀ. β. ed. — ἀν. τ. βασιλ. φορὰ καὶ ἀ. καὶ β.
ὅ. καὶ ἐν τ. τοῦ φ. ἀν. ἀ. χαυνωθῆναι (sic) γ'. Val. — 21. Καὶ om. Val. Τῷ γ' αὐτοῦ ἐταίς ἐκ. Sym. 3.
ὅ. τῶν ὅ. post κ. Sym. — ὅ. om. Ven. ὅ. συμπαραληφθέντος καὶ τοῦ στρατηγούτος ἐν αὐτῇ Πασπα-
λοῦ Val. καὶ ἡμικατασθέντος ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ ὁ Πασπαλά; Sym. ἀ. καὶ τὸν στρατὸν ἀ. παμπόλιον Ven.
αὐτ. cod. αὐτῶν, ed. om. Leo. ὅ. Α. δὲ δ. β. βασιλ. om. τὸν ζ. τιμῇ, αὐτὸς καὶνοῦργῆσας τὸ ὄνομα ὅ. γὰρ
Ζ. τῇ ἀ. θ. συνεβλήθη, τοῦ ταύτης ἀ. θ. φ. Γουζουινάτης ἐπώνυμον ἀναιρεθέντος Val. ὅ. τὸν Ven. Val.
ὅ. εἰς om. Leo, Sym. ὅ. αὐτὸς καὶνοῦργῆσας τὸ ὄνομα Val. Sym. ὅ. φ. δὲ τ. Ven. — Γουζουινάτου ed.
Γουζινάτου Ven. ὅ. τοῦ Ven. — Στ. τελευτήσαντος π. Sym. 3b, sed tum VI. a. V. m. patriarcha non
fuit inde ab initio Leonis, nisi legere nall III a. Post Symeonis expeditionem, quae propter Basileopatris
mentionem h. l. adjuncta est, sed ad a. sextum referenda esse videtur, a Logotheta posita est hae notitia,
non vero ad a. tertium Leonis; nam usque ad 7^{um} lacuna est in edd. ὅ. τὸν βίον ἀπολιπόντος ὅ. Α. ὁ
τὴν ἐκωνομίαν Κ. πατριάρχης ἀντ. ἀ. προχειρίζεται Val. ὅ. Καῦλα; δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἐμελλε μετὰ τὸν
συνδεῦσαι κτλ. 210—211 (vide praefationem) Ven. — Σ. ὁ δ. Β. ἐκστρατεύει κ. P. Sym. 3. Περὶ τῶν
πρὸς ὅ. ἐταίρων μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ρωμαίων καὶ τῆς τῶν ἀμφοτέρων κατασφαγῆς. ὅ. Α. δὲ κατέλαβεν ὅς
ἐ δ. Σ. Β. β. κ. Ρωμαίων στρατεύσασθαι Val.

Bulgarie principem adversus Romanam expeditionem meditari. Causa vero quæ Simeonem movit, hæc erat : Zautzas imperatoris pater servum habuit eunuchum nomine Musicum. Hic Stauracio et Cosmæ præditiis mercatoribus Græcis amicitia junctus erat : qui quidem turpi lucro intenti auctoritate Musici, quod erat in urbe Bulgarorum commercium, Thessalonica transtulerunt, et veltigalibus impositis pessime Bulgaros exerceverunt. Illis Simeoni a Bulgaris significatis, eadem hæc Simeon Leoni imperatori fecit manifesta. Imperator, a patre imperatorio Musico nimis affecto præcepit, cuncta nihilo magis æstimavit.

Furens igitur Bulgarus adversus Romanos exercitum instruit. Quibus auditis, militi imperator Grinitem militie magistrum cum armis ac multis urbis proceribus adversus Bulgaros : consertaque pugna in Macedonia, vertuntur in fugam Romani, ipso Grinite, et Cortice Armenio, cæterisque omnibus occisis. Ex Chazaris qui auxiliares Leoni advenerant, comprehensi, naribusque præcisi, in contempnium Romanorum ad urbem a Simeone remissi sunt. Quos imperator conspiciat et accensens ira, misit Nicetam, cognomento Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum velocibus munera Turcis oblaturum, et ad arma contra Simeonem excitaturum. Profectus ille et collocutus etiam cum Turcarum ducibus Arpade et Cusane, in belli societatem consentientibus illis, acceptis obsidibus, ad imperatorem rediit. Ille rursus Eustathium patricium et classis drungarium mari, terra vero Nicephorum patricium et Phocam, et legionum domesticum delegat, qui Bulgariam usque penetraverunt. Pacis postmodum cupidus imperator, Constantinacem quæstorem de pace cum Simeone consultiurum misit. Simeon arma bellumque terra et mari in se mota conspiciens, quæstorem quasi dolore agentem sub custodia inclusit.

A τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας ὡς ὁ ἀρχὸν Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεύσαι κατὰ Ῥωμανίας. Ἡ δὲ αἰτία ἦν ὡρχίζετο Συμεὼν ἦν αὐτῇ Ζαυτζας ὁ βασιλεὺς εἶχε δοῦλον εὐνοῦχον ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυραχίῳ καὶ Κοσμῇ, Ἑλληδικαῖς φιλοχρησίσαι καὶ πραγματευταῖς, οἵτινες, πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀπορῶντες, μεσιτεῖα καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει (γενομένην) πραγμάτων τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικούντας ἐν τῷ κομμερκεῖν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν. Ὁ δὲ δεῖρα πεποίηκε ταῦτα τῷ βασιλεὶ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὅπου τὸ βασιλεὺς ἀποτόμος κωλυόμενος 772 προσπαθοῦντος τοῦ Μουσικοῦ, πάντα ὡς λήρον ἤκουε.

B (12) Μανείς. ὅν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὅπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεὼν. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ, πρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαγίντο τοῦ τε Κρινίτου καὶ τοῦ Ἀρμένιου τοῦ Κουρτίου καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐξ δὲ τῶν Χαζάρων, οἱ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν Λέοντος, κρατηθέντες καὶ τὰς ρίνας αὐτῶν κοπίντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν ὅς ἴδωσιν ὁ βασιλεὺς καὶ θυρωθεῖς ἀπέστειλε Νικήτην τὸν ἐπιλεγόμενον Ἐκλήρον μετὰ δρομῶν ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις καὶ πόλεμον κινήσαι κατὰ Συμεὼν. Ὁ δὲ, ἀπαλθὼν καὶ συντυχὼν ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν Ἀρπάδ καὶ Κουσάνῃ, καὶ συνθεμένους πολέμῳ, λαδὼν ὀφθαλμοῖς, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρικίον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωμοῦ, Νικήτορον δὲ πατρικίον τὸν Φωκῆν καὶ δομίστικον μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσῆλθε μέχρι Βουλγαρίας. 773 Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην ἀπαρζόμενος, (191^α) μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε Κωνσταντίνω τὴν κομιστῶρα πρὸς Συμεὼν τὰ περὶ εἰρήνης

Variae lectiones et notæ.

Ῥωμαίων ed. Vat. Ῥώμασιν ἔχων τῆς μάχης ταύτην Vat. om. Sym. δὲ Leo. — Εὐν. δ. ὁ β. Ζ. Μουσικός ἦν ὄνομα τοῦτο Vat. om. Sym. ἂν δ. Leo. πραγματεῖς Leo? Ὁ συνεπ. ἀνδράσιν ἐμπορικαῖς καὶ φιλοκέρδεισι καὶ φ. ἐξ Ἑλλάδος οὗσι Στ. τε καὶ Κ. οἵτινες μαντεῖα (μυστ.) τοῦ Μ. κερδαίνειν βουλόμενοι, τὴν μετὰ τῶν Β. πρ. ἐν τῇ π. ἐν θ. μεσιτ. x. κομμερκεῖντες τ. Β. Vat. om. Sym. π. πρ. ed. Leo. κομμ. Leo. Τὸν δὲ Βουλγάρων τ. τῷ Σ. ἀναγγελλάντων, αὐδὲ δ. τ. τῷ β. κατέστησε Λ. Vat. om. Sym. ἀντὶ. Leo. Ὁ δὲ π. ὡς λ. ἐλογίζετο τῇ πρὸς τὸν Ζαυτζαν προσπαθείᾳ νικῶμενος Vat. om. Sym. ἡκού. cod. ἤκουσε Leo. Ὁ Σ. Συμεὼν ἦρα x. P. τὰ ὅπλα Vat. τὸν Leo his. Ὁ δὲ β. τὸν Κρ. ἔξ.π. κατ' αὐτοῦ στρατηλάτην ὄντα λαὸν πολλὸν καὶ ἀρχόντι καθολικός αὐτὸν Vat. om. Sym. Κρητὴν cod. sed. — Κρινή. Σ. δὲ γ. Vat. om. Sym. ἐν Ῥωμανίᾳ Leo. — ἡττώνται P. Vat. om. Sym. — καὶ κατασφάζεται αὐτὸς τς ὁ Κρινίτης καὶ Ἀρμένιος Κουρτίης καὶ ἄλλοι πολλοὶ Vat. om. Sym. Κουρτ. cod. Κουρτίου ed. Κορτίου. Leo. Ἐπεὶ δὲ καὶ Χαζάρους κατέσχεν ὁ Συμεὼν τῶν ἐκ τῆς ἑταιρίας τοῦ βασιλέως Λ. τὰ δ. ρ. ἀποτεμῶν εἰς δ. P. ἐν τῇ π. ἀπέστειλεν (sic) Vat. om. Sym. θυμοῦ πληθεὺς Vat. λεγ. Leo. — ἐν τῷ Δ. π. μ. ὅρ. ἐξέπεμψε Vat. μ. ὅρ. ἐν τῷ π. τοῦ Δανουβίου Leo. ὡς τὸν Σ. καταπολεμῆσαι Vat. μετὰ Leo? Ὁ δὲ τοῦτοίς σ. καὶ παῖσιν κατὰ τὸν (τοῦ) Σ. Συμεὼν ἐπ' α. ἀρᾶσθαι Vat. καὶ Leo. Κουρτ. ed. ὁμήρους λ. Leo. Vat. — παρ' αὐτῶν ὡς β. ἐπιστράφη Vat. om. Sym. Ὁ δὲ β. διὰ τῆς γῆς καὶ θ. διάγν. Βουλγάρους πολεμῶν καὶ διὰ μὲν θ. Ε. ὅρ. ἀποστέλλει, διὰ γῆς δὲ τὸν π. Ν. τὸν Φ. δ. τῶν σ. μετὰ τὴν τελευταίην Ἀνδρίου γενομένην (γενομένου) Vat. om. Sym. τῶν πλωτῶν Leo. ὦν μ. Β. καταλαβόντων ὁ β. τὸν x. Κ. π. Σ. ἔξ.π. ἐπὶ τὴν ἀ. ἀτίργων καὶ βουλόμενος σπείσασθαι πρὸς αὐτὸς Vat. om. Sym. — ἦλθ. Leo. — Βουλγάρων ed. εἰσῆλθ. cod. καὶ Leo. κούστῳρα cod.

συμβουλευόντα. ¹⁰ Συμεὼν δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης μαθὼν ¹¹, ἐν φρουρᾷ κατακλίσει τὸν κουαίστωρα ὡς ἐπὶ ὀβελῷ ἰθύνοντα. ¹² Παράσαντες οὖν ¹³ οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεὼν ἐπὶ τὸ στρατόμα φωνᾷ ἀσχολουμένου, ἡχημαλῶσεσθαι πάναν τὴν Βουλγαρίαν. ¹⁴ Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ ¹⁵ Τούρκων· οἱ δὲ ἀντιπράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον μετὰ Βουλγάρων ¹⁶, καὶ τρέπεται Συμεὼν μολὶς διασωθείς ἐν τῇ Δίστρῃ. ¹⁷ Οἱ δὲ Τούρκοι ἤττησαν τὸν βασιλεῖα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὃ δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς, τοὺς ¹⁸ πολίτας ἀποστεῖλαι· ἐπαγοράσαι αὐτούς.

(13) ¹⁹ Ὁ δὲ Συμεὼν ²⁰ δι' Εὐσταθίου δρουγγαρίου ἐδεήθη ²¹ περὶ ²² (τῆς) εἰρήνης, πρὸς ᾧν ὑπέλκεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπέστειλε Λέοντα τὸν Χοιροσφάκην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην· ἰδέετο δὲ Νικηφόρος. ²³ Ὑποστρέφει μετὰ ²⁴ λαοῦ καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς βίβλης Εὐσταθίου ὁμοίως. Λέοντα ²⁵ οὐδὲ λόγου ²⁶ ἤξιωσε Συμεὼν, ἀλλ' ἠσφαλίσατο ²⁷ εἰρηκτῇ· ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκείνων ὀχύρωμα βοήθειας μὴ ἔχοντων ²⁸ παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρονοήτων ²⁹ ἰαθύντων, πάντα κατέσφαξεν αὐξήσας τὴν μεγαλυσίαν ³⁰ αὐτοῦ. **774** Καὶ ὑποστρέψας εὖρε Λέοντα ἐν τῇ Μουνδάγρα, ³¹ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Οὐ ποῦ εἰρήνην, εἰ μὴ ³² πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω.» Διωρίσατο ³³ οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἦλθε μετὰ Λέοντος Βούλγαρος· οἰκείος τοῦ Συμεὼν, καὶ παρῆλθεν αὐτούς.

(14) ³⁴ Νικηφόρου δὲ τοῦ φωνᾷ τελευτήσαντος, ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεὼν τὴν ³⁵ εἰρήνην διαλύσαι· ἐπιστητῶν γὰρ καὶ ἄλλοις αἰχμαλώτους ἐξέρχεται ³⁶ κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομῆστιχον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα ³⁷ τὸν Κατακαλὼν, ἐν τῇ Ῥάδδῳ τὴν οἰκίαν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστεῖλαι Θεοδοσίον πατριχίον καὶ πρωτοβεσιτάριον, καὶ περὶ τὸν ὅλα τὰ θέματα ³⁸ καὶ τὰ τάγματα. Καὶ γενομένης συμβουλῆς· μετὰ Συμεὼν εἰς τὸ

A Simeone vero cum Phocæ copiis occupato, Turcæ, trajecto Danubio, totam Bulgariam captivam fecere. His auditis Simeon movet adversus Turcas. Illi in contrariam ripam transeuntes cum Bulgaris certamen ineunt, ipsæque Simeon in fugam vertitur, vix Distræ receptus incolomis. Turcæ autem petierunt ab imperatore, ut captivos Bulgaros emeret: quod et fecit, missis ex urbe civibus qui pretium rependerent.

Simeon Eustathii drungarii ope de pace sermonem proposuit, cui se facilem præbuit imperator: eisdemque componendæ Leonem Cherosphactum destinavit. Nicephorus cum exercitu redire in animum induxit, et Eustathius drungarius pariter. Leonem vero neque ad colloquium admittere dignatus est Simeon, imo sub custodia tenuit. Expeditione deinde adversus Turcas parata, illisque a Romanis auxilium et presidium non habentibus, imo belli apparatu et armorum provisione destitutis, cunctos inflatis animis jugulavit Simeon, et reversas, cum Leonem in Mundagra reperisset, dixit ad eum: «Nusquam pacem componam, nisi captivos omnes recepero.» Imperator restituere proposuit: venitque cum Leone Theodorus Bulgarus, Simeonis domesticus, qui eos recepit.

Exinde Nicephoro Phoca morte sublato, Simeon abruptendæ pacis querebat occasiones, et alijs captivis expetitis, adversus Romanos movit. Leo vero imperator Leonem Catacalum ad Rabbudum ædes suas habentem scholarum domesticum creat, et una cum eo Theodosium patricium et πρωτοvestiarium mittit, qui simul juncti omnes legiones et copias jubent trajicere: pugnaque cum Simeone ad Bulgarogephyrum inita, fuga omnium facta est:

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ ὃν Σ. κατασχὼν ἐν φ. κ. δ. πρὸς αὐτὸν ὑποπεύσας παραγενέσθαι Val. om. Sym. ¹¹ Ἰδὼν Leo. ¹² Τοῦ Σ. οὖν ἐπὶ τὸν στρ. Νικηφόρου δ. π. τὴν Βουλγαρίαν ἤλθοντο γῆν Val. om. Sym. ¹³ δὲ Leo. ¹⁴ Ὁ Σ. ἐκ μ. κ. τῶν Τ. ἐτρέπετο· οἱ δὲ Val. Πολεμῆδεις παρὰ τῶν Τ. ἤττηθη, καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἡγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. 3. ¹⁵ τὸν Leo, Val. ¹⁶ π. πρὸς Β. σ. καὶ νικῶσι τούτους κατὰ κράτος ὡς μ. τὸν Σ. ἐν τῇ Δ. περιωδῆναι Val. — κατὰ Leo. ¹⁷ Ητ. οὖν οἱ Τ. τὸν β. τοὺς αἰχμαλώτους Β. ὠνήσανθαι Val. καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἡγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. ¹⁸ π. τοὺς π. ἔλαπ. εἰς τὴν τούτων ἐξώνησιν Val. ¹⁹ ἀπ. τοῦ ἀγ. δ. Leo. ²⁰ τὸν βασιλεῖα π. τῆς δ. ἔκλειπεν Val. ²¹ τὰ Leo. ²² π. τ. ed. — τὸν χ. Α. π. τὸ ταύτην ποιήσασθαι ἔλαπ. ὁ δὲ δ. Ν. καὶ ὁ δ. Ε. ὁ μ. τοῦ λ. ἐκλείπεισθαι Val. ²³ Νικηφόρ. cod. ²⁴ τοῦ ed. Val. ²⁵ δὲ Leo, Val. ²⁶ ἐν δ. ἡ. Val. ²⁷ ἐν Leo, Val. ²⁸ π. κ. μὴ δυνηθέντων δεῖσθαι π. Ῥ. βοήθειαν Val. ²⁹ ἀπρονοήτως ed. ³⁰ μεγαλυσίαν Leo, Ῥ. δὲ καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ γαυρίων π. τὴν Α. ἐρη Val. ³¹ Μουνδάγρα ed. Μουλδάγρα Leo. Καὶ μετὰ αἰτήσεως ἀναλαμβάνεται τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ποιεῖ εἰρήνην Sym. ³² Εἰ μὴ πρῶτον π. τὴν δ. Βουλγάρων λ. δ. οὐ π. Val. ³³ Ἐπένειυσεν οὖν ὁ β. τ. ἀπ. ἡ. οὖν μ. Α. ὁ Β. Θεόδωρος ὁ δ. τῶν Σ. Val. et Cont. ³⁴ 892. ³⁵ Καὶ μετ' ὀλίγον ἀνατραπέσας πάλιν τῆς εἰρήνης, γίνεται πόλεμος εἰς τὸ Β. Sym. 3. Τοῦ δὲ δομῆστιχου Ν. πρὸς τοῦ βασιλέως ἐξῆλχος ἀγαπημένου, ὁ βασιλεὺς πᾶσι Ζαῦτζας τούτων ὡς· δυνησέντα προσλάβετο, γαμικὸν μετ' αὐτοῦ ποιήσαι βουλομένου συνάλλαγμα. Τοῦ δὲ πρὸς τοὺς ἀπανομῶν, μήποτε ὑπόνοιαν δῶν τῷ βασιλεῖ Λέοντι, μανείς ἐπὶ τούτῳ Ζαῦτζας αἰτίας ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τούτων μετέστησεν· προσεβλήθη (προσβ. δὲ Cont.) ἀντ. αὐτοῦ τῶν σχολῶν δομῆστιχος ὁ μέγιστος Κατακαλὼν. Ἐπὶ τοῖς δὲ σχολαῖς ὁ Νικηφόρος, αὐδὴ στρατηγὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι προχειρίζεται· πᾶσι δὲ καὶ γενναίως ἀνδραγαθίας διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις κατακρησάμενος βιοτῆς καὶ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν σησάμενος τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γῆρᾳ καὶ ὡς καταλιπὼν Βάρθαν καὶ Λέοντα, ὃν ὁ Βάρθαν· οἰκιστάς ἐν τῷ βασιλεῖ Λέοντι, ἐστέρητό τε καὶ ἡγαπᾶτο καὶ δουλείας ἐξυπηρετεῖτο ταῖς ἀνγκύσαις τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς, καθὼς εἰρηται, τὸν Κατακαλὼν προχειρίζαμενος· εἰς δομῆστιχον κατὰ τοῦ Συμεὼν, τούτου ἐξαποστεῖλαι συνεξέπεσσεύσας αὐτῷ καὶ Θ. Val. — Cont. ³⁶ τοῦ δ. Leo. ³⁷ αἰσργ. ed. ³⁸ Α. Κ. ed. ³⁹ διαπερασάντων δὲ πάντων τῶν τῆς Ἀνατολῆς θεμάτων τε καὶ ταγματῶν καὶ πολέμου μ. Βουλγάρων συγκροτηθέντος περὶ τὸ Β. Val.

horrenda, omnesque deleti sunt: inter quos patricius Theodosius ejus causa non modice doluit imperator.

Ejus tempore castri Chersonis incolae ducem proprium Simeonem Jone filium interemerunt: castrum etiam Corum in Cappadocia ab Agarenis captum est.

Porro celebrem processum ad Damiani zedes habuit imperator, Zautza comitante, et supremam post eum potestatem exercente, et Zoe pariter ejus filia solemnitis socia. Theophano vero ejus legitima conjux non aderat, sed in Blachernis ad sanctum sepulcrum assiduis orationibus vscabat. Imperatore igitur moram ibi agere meditato, consilium inire Zautzæ consanguinei et filius ejus Tzantzæ, necnon alii, ut imperatorem nocte occiderent. Zoe vero cum imperatore dormiens, auditio murmure per fenestram prospiciens, silentium imponebat. Certior autem periculi et insidiarum facta, imperatorem excitavit, qui confestim navigium ingressus, Zautza et reliquis omnibus ibi relictis, ad Pegas trajecit. Sub diluculum festinus palatium ingressus est, et Joanne excubiarum drungario ejectione, Pardum Nicolai heteriarthæ filium suffecit. Ipse quippe Nicolaus imperatoris amicitiae consors, quæ contra eum Zautzas machinabatur, patefecit. Et ex eo tempore non ingressus est imperator in Zautzæ cubiculum, donec Leo magister et Theodotaces criminis eos convicissent.

Moritur autem Theophano Augusta post imperii annos duodecim, quam brevi spatio temporis interjecto, operatricem miraculorum, quod zelotypiæ et injuriarum memoriæ vitio fuisset immunis, Deus ostendit: et quia elemosynis et orationibus per sacras ecclesias assidue Deo vacasset.

Coronat autem Leo imperator Zoen Zautzæ

Βουλγαρογέφυρον¹⁷, ἐγένετο τροπή δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ πρωτοβεσιάρης Θεοδόσιος¹⁸ (δὲ) ὃν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠγάπησεν).

(15) ¹⁹ Ἐπὶ τούτου ἔσφαξαν καὶ ἐν Χερσωνί οἱ τοῦ κάστρου 775 τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Σωμεὼν τὸν υἱὸν Ἰωνᾶ. Καὶ παραλήφθη τὸ κάστρον τὸ Κέρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

(16) ²⁰ Ὅτε [βασιλεὺς] πρόκεινσον ἐπολεῖ εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαυτζᾶ²¹ τοῦ παραδυναστεύοντος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ βασιλεῖ—Θεοφανῶ²² δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖ²³, ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σοφῷ προσκαρτέρει εὐχομένη. Δόξαντος²⁴ οὖν τοῦ βασιλεὺς μένειν ἐκεῖ, συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαυτζᾶ συγγενεῖς, ὅ τε (υἱὸς αὐτοῦ) Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἠδοῦντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλέα·²⁵ ἡ Ζωὴ δὲ, μετὰ τοῦ βασιλεὺς καθεύκουσα καὶ τὴν ταρχήν²⁶ ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προσελαβμένη²⁷ αὐτοὺς κατεσίγασεν· ὥς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω (τῆς ἐπιβουλῆς²⁸ ἧς ἐμελήθησαν), ἐξόπισσε τὸν βασιλέα, ὃς²⁹ παρεῖθι εἰσελθὼν εἰς πλοῖον, διεπέρασεν εἰς Πηγᾶς, ἔλασας Ζαυτζᾶν καὶ πάντας³⁰ ἐκεῖσε. Καὶ πρῶτ' ἀχίον εἰσῆλθεν εἰς τὸ καλάνιον³¹ ἐξέσωσας Ἰωάννην θρουγγάριον τῆς βίγλης καὶ προβαλλόμενος³² Πάρδον³³, υἱὸν Νικολάου ἑταιρίδρχου, ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος³⁴ συμφιλίωθεῖς³⁵ τῷ βασιλεῖ κατὰδῆλα ἐποίησεν αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαυτζᾶ³⁶. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ καλάνιον τοῦ Ζαυτζᾶ, ἕως Ἀσουλῶν ὁ μάγιστρος ὁ Θεοδοτάκιος³⁷ διήλλαξεν αὐτούς.

776 (17) ³⁸ Τελευτᾷ³⁹ δὲ Θεοφανῶς ἀθροῦσα βασιλεύσασα ἔτη ιβ', ἦν⁴⁰ ὃ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνέδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνηστίακον καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ (191^b) προσευχαῖς ἀδιαλείπτως πνευματικῶν τῷ Θεῷ (καὶ ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις⁴¹).

(18) Στεφεί⁴² δὲ Ἀλέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυ-

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ Βουλγαρογέφυρον ed. Leo, Sym. Vat. = τρέπονται Ῥωμαῖοι κακῶς καὶ π. ἀπ. οἷς συναπώλετο καὶ πρ. Θ. Vat. ¹⁸ Θεόδωρος Sym. — δι' — ἠγάπησεν om. Vat. Sym. Cont. ¹⁹ Ἐπὶ τ. καὶ οἱ τῆς Χερσωνὸς οἰκήτορες τὸν αὐτὸν ἀπέκτειναν str. Vat. Τῷ γ' αὐτοῦ ἔστι ἱσθ. οἱ Χερσωνῖται τὸν στ. Sym. 4. ²⁰ αὐτὸν cod. αὐτῶν Leo, ed. Sym. — Σ. τὸν υἱὸν Ἰωνᾶνου ed. Σ. τὸν τοῦ Ἰωνᾶ Vat. om. Sym. — Καὶ π. καὶ Leo II. καὶ Sym. 4. II. δὲ καὶ τὸ Κ. ἐν Κ. ὁ. Ἀγ. Vat. ²¹ Ὁ δὲ β. εἰς τὰ Δ. ἐξελθὼν εἶχε μεθ' αὐτοῦ καὶ Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαυτζᾶ θυγατέρα καὶ αὐτὸν Ζαυτζᾶν Vat. — β. om. cod. et Leo, Ὁ β. Ἀλέων Sym. 4 cf. c. 6. τῷ θ' αὐτοῦ ἔστι. — ἠποίησαν Leo, ποιήσας Sym. ²² ζ. τοῦ βασιλεὸς ἀνδρός καὶ π. ed. π. Z. Sym. ²³ ἡ γὰρ πρώτη γ. δ. Θ. Sym. Θ. δὲ ἡ τοῦ βασιλεὺς γ. Vat. ²⁴ ἐκεῖσε Leo bis, Vat. — τῇ δ. σ. τῇ ἐν Βλ. Vat. ἐκεῖ ἰ. ἀλλ. cod. Leo, ed. ²⁵ Δόξαν δὲ τῷ βασιλεῖ μ. ἐν τοῖς Δαμιανοῦ, σ. οἱ τοῦ Ζ. π. ὅτε υἱὸς δ. Z. Vat. ²⁶ υἱὸς δ. ὁ om. Sym. — τῇ γ. τὸν β. διαχειρίσασθαι ἰδουλεύσαντο Vat. ²⁷ Ἡ δὲ Z. ed. Leo, Vat. ἡ Z. ed. cod. — τῷ βασιλεῖ συγκαθ. Vat. ²⁸ καὶ τὸν θρόνον ἠνωτισθεῖσα διὰ τῆς θ. προκίψουσα κατεσίγασεν Vat. om. Sym. ²⁹ προσβ. P. et cod. προσ. ed. Leo. — ὥς δὲ τοῦ δεινοῦ τῆς ἐπ. ἡσθετο ἀκρίβως, τὸν β. ἐκπνέουσα τὸ πρῶτον κατεσήμενι Vat. ³⁰ τῆς ἐπ. ἡς ἐμ. om. Sym. — ἦν Leo. ³¹ δὲ ἐν πλοῖον εὐθὺς ἰ. εἰς π. δ. Vat. — καὶ π. εἰς π. διεπέρασεν εἰς Π. καὶ τὸ πρ. τ. ἰ. εἰς τὸ π. Sym. ³² π. δ. καὶ αὐτὸν τὸν Z. κατακίπων Vat. Καὶ πρ. ταχίον ed. Ταχὺ δὲ πρ. εἰς τὸ π. δ. Ἰω. μὲν τὸν β. ἔρ. διετίθετο Vat. ³³ Θεοδοτάκις cod. ³⁴ II. δὲ υἱὸν Νικολάου ἰ. ἀντ. δ. προσβάλετο Vat. — προσβ. ed. Leo. ³⁵ 894. ³⁶ οὗτος Leo, et Vat. ³⁷ φίλος ὢν τῷ β. καὶ πιστὸς περὶ τὰ ἀπόρρητα π. τοῦ Z. δὴνα τοῦτ' καθίστη (sic) καὶ ἔκρυπτο Vat. — ἔως δὲ Ἀλέων ed. Leo. — Θεοδοτάκης ed. Leo. — διήλλαξεν cod. ³⁸ Θεοδοτάκης, cod. ³⁹ 874. ⁴⁰ Τούτῳ τῷ ἔτει (12^o anno post 883, Martio mense = Leonis θ'). τ. Θ. Sym. 5, τ. δὲ ἡ Ἀ. Θ. ἔτη β. δωδ. Vat. ⁴¹ ἥτις καὶ θαυματουργὸς ἀνέδειξθη, ἀνωτέρα τοῦ τῆς ζηλοτυπίας πάθος φανείσα καὶ πρῶτος τὴν παρενοχλήσαν ὑπενεγκούσα Ζωὴς καὶ ἐν ἡ. καὶ πρ. τὸν ἅπαντα βίον διανύσασα Vat. — καὶ τ. δ. δ. om. Sym. 5. ⁴² Στ. δὲ Α. ὁ β. τὴν δευτέραν αὐτοῦ γυναῖκα Z. τὴν θ. τοῦ Z. Sym. Σ. δὲ Α. ὁ β. τὴν θ. Z. Ζωὴν Vat.

γατέρα Ζαυτζα, " καὶ εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς " A παρὰ " κληρικῶν τοῦ παλατίου, ᾧ ἐπέκλινεν Σινάπη. (Καὶ ") ὁ μὲν εὐλογήσας καθαρῶς ἡ δὲ ἐδασίλευσεν ἔτος " α', μηνὸς η' " Τελευτησάσης " δὲ τῆς (αὐτῆς ") Ζωῆς, λάρνακα ἐφεύρον εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσιν " ἔνδοθεν γράμματα κεκολλημένα γράφοντα " οὕτως : « θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. »

(19) " Διεβλήθησάν δὲ τῷ βασιλεῖ " Λέοντι ὁ τε Μουσικὸς καὶ ὁ Σταυράκιος ὡς (ὅτι ") παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὀφφικιαλίων λαμβάνοντες δῶρα καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν βασιλεὸς πτόρα καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου " μετὰ γραμμάτων τινὸς τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸν Ζαυτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἑστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἦλθεν " ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας " ἐκ τοῦ τένοντος, ἐξήγαγεν ἔξω ὡς δὴδεν 777 ἐρωτήσεων περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν καὶ τὰ γράμματα ἄρας καὶ ἀποσφενδόνησας παραδίδωκε " τοῖς ἐπιτυχούσιν " ἐξαγαγεῖν τοῦ παλατίου διορισάμενος ἀποκτεῖραι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε " εἰσελθὼν " δὲ ὁ βασιλεὺς ἔνθα ἵστατο ὁ Μουσικὸς παρεστὼς τῷ Ζαυτζᾷ, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγε, παραδούς " Χριστοφόρῳ κοιτώνῃ ἐν τοῖς Στουδίοις ἀπαγαγεῖν καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. " Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτᾷ Ζαυτζας ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κανλῆα, καί οἱ αὐτὸν θάψαντες.

(20) " Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαυτζα Βασιλεὺς ἐπαίκτης " υἱὸς Νικολάου ἐταιριάρχου συνεφιλιώθη Σαμωνῇ κουδικουλαρίῳ τῷ " ἐξ Ἀγαρηνῶν, ὀρεγόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐδάρρησε δὲ τῷ Σαμωνῇ, ὅτι, « Τῆς βασιλῆας ἡμῶν " Ζωῆς τελευτησάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμῖς πάντας ἔχει " ἀφανίσαι. ἀλλὰ δὲς μοι λόγον, " ἵνα σοι θαρρῆσται πάντα τὰ βουλευόμενα. » καὶ " δόντος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασιλεῖ, ἐθάρρησεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰσελθὼν εἰς " τὸν βασιλέα εἶπεν αὐτῷ, ὅτι « Δίεσπότη μου, θέλω σοὶ εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ ἂν μὲν " εἶπω, ἀποθνήσκω,

filiam, et cum ea nuptialem benedictionem subiti, clerici cujusdam e palatio cognomento Synapes ministerio. Benedictionis minister officio depositus est. Illa vero regnavit annum unum et menses octo. Zoe isti demortuae inventus est locus ad corpus ejus deponendum, sculptas intus scriptasque gerens litteras istiusmodi : « Filia Babylonis misera. »

Accusati sunt autem apud imperatorem Leo Musicus et Stauracius, quasi munera a duce aliquo et officialibus accepissent, ut intercessionibus apud imperatoris patrem eos juvarent. Stauracio itaque cum ducum alicujus libello ad Zautzam ingresso, ut eum imperator ad horologium solare stans conspexit, hominem pone secutus est, et cervicem apprehensum foras eduxit. Ut de ducis negotio interrogavit hominem, ad Monothyrum traxit, et sublati e manu tabulis, et in aerem projectis et excussis, obviis quibusdam e palatio extrudendam tradidit, et praecepit detondendum. Eo cognito, Musicus desperationis motu angebatur. Tum imperator ingressus locum, quo Musicus Zautzæ asians consistebat, eum collo apprehensum trudens expulit, et Christophoro cubiculario inter Studitas abducendum, et monastica penitentia subigendum tradidit. Modico post Zautzas moritur in palatio, corpusque per Bucoleontem elatum in Causa monasterium ibidem sepeliendum detulerunt.

Post Zautzæ mortem, Basilii operarum regiarum praefectus, Nicolai heteriarchæ filius, Samones cubiculario ex Agarenorum genere orto amictis junctus est, et imperii cupiditate exarsit. Samones vero mentem confidenter exposuit : « Dafenon nunc Zoe matertera nostra, uxorem aliam imperator sibi copulaturus est, nosque omnes deleturus : sed pollicere secretum, ut quæ modo deliberantur fidenter aperiam. » Eo Basilio secreti fidem promittente, animatus ille mentem exposuit. Samones ad imperatorem ingressus dixit ei : « Caperem, domine mi, aliquid secreto enuntiare; quod si

Variae lectiones et notæ.

" ὅτι διὰ τὸ κατηγορηθῆναι τὴν Ζωὴν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ζωῇ τῆς Θεοφανῶ οὐκ εὐλογηθῆ παρὰ τοῦ πατριάρχου ὡς παράνομος ὁ γάμος, καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ εὐλόγησας αὐτόν, αἱ καὶ βασιλεὺς ὤπλησεν, ἀλλὰ γε ἐκκαθάρθη ὑπὸ συνόδου ed. e glossemate marginali. " μετ' αὐτὰ Vat. — π. τινος κλ. τοῦ π. Σινεῦπης Sym. " καὶ om. Vat. " ἔτος α' καὶ μ. η' βασιλεύσατος ἐτελεύτησε Vat. " 896. " καὶ ἐτελεύτησε Sym. (Leonis 10^o anno, sub fine, scil. Augusto m. " αὐτῆς om. ed. — ἐφεύρον Leo. ἐφ. δὲ λ. Sym. λ. δὲ ἐφ. — ἐφ' ὅ ἀπ. τὸ σ. δ. αὐτῇ ἐν ἥτις τοιαῦτα ἐνέδωκε εἶχεν ἔγκολλημα μὲν θ. B. ἡ τ. Vat. " ἔχουσα Leo, — ταυθεῖ Sym. " γραφέντα Leo. " 895. " τῷ β. M. καὶ Στ. Vat. τοῦ βασιλέως Λέων τε ὁ M. καὶ ὁ Στ. Leo. " ὅτι om. Vat. — στ. καὶ ἀργύντων δ. λ. μεσιτεύοντες τοῖς τῷ βασιλεὶ πτόρα Vat. " τοῦ Στ. μ. γ. τ. τ. στ. στ. ὡς τὸν βασιλεὸς πτόρα εἰσελθόντος ὡς εἰ. δ. ὁ β. ἐν τῇ ἑσπέρᾳ κατόπιν δ. εἰσῆλθε καὶ τοῦ τ. δ. λαβόμενος, ἔξω ἐξ. δ. π. τῶν στ. ἐφ. Vat. " εἰσῆλθεν Leo, Vat. " αὐτὸν Leo, Vat. " ἐξάρας αὐτοῦ ἀποσφενδόνησε τοῦτον καὶ τοῖς προστ. π. τοῦ π. ἐξαγαγεῖν μοναχὸν ἀπ. Vat. — παρέδωκε Leo, Vat. " παρατυχούσι Leo. " εἰ. δ. M. τῷ Σ. παρίστατο Vat. — " διορισάμενος Xp. x. ἐν τοῖς τοῦ Στ. ἀποκατεῖραι αὐτόν Vat. " Μετ' ὁ. Z. τ. καὶ διὰ τοῦ B. κατενεγκόντες αὐτόν ἐν τῇ μ. τοῦ Κανλῆου κατέβαψαν Vat. " Συμφιλιοῦται δὲ ὁ π. B. τῷ x. Σ. τῷ ἐξ Ἀ. τοῦ τῆς β. δ. ἀξ. Vat. Τῷ ὁ αὐτοῦ εἶπε ἐπιβουλὴς γενομένης Α. τῷ β. παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Z. καὶ διαγνωσθείσης Sym. " ὁ Leo. " τῷ—ἀξιώματι Leo? " τ. Z. ἐτέρᾳ γυναικὶ πάντως ὁ β. συζευχθήσεται καὶ ἡ. ἐκποδὸν καταστήσει δὲ οὐκ οὐκ πιστεύει ὡς φυλάξει, δὲ ἀποθήσεται, κἀγὼ σοὶ π. θ. τὰ ὅφ' ἡμῶν β. Vat. " θέλει ἀπ. ed. Leo? " καὶ Leo? " Ὁ δὲ τοῦτο πεποιθὲς πᾶσαν παρ' αὐτοῦ τὴν συσκευὴν ἐδιδάσκατο Vat. " ὡ; β. εἰ ἐφ. θ. σοὶ τι δ. βλῆ. t. ὅπερ Vat. " εἰ μὲν Leo, ἐπὶ μὲν λεγόμενον θάνατον προξενεῖ, σοὶ δὲ συμώμενον Vat.

edixero, mors me certa manet, si tacuero, tibi moriendum; » confestimque Basilii conjurationem omnem enarravit. Imperatori autem narratis fidem haud adhibenti, imo dicenti : « Num quis ea mihi edicere suggessit, et mercedis spe hoc fecisti? » Dixit ille : « Mitte, domine, quos placuerit tibi fideles in cubiculum, ut occultati, quod a Basilio et a me perceperint, cuncta describant. » Confestim imperator Christophorum protovestiarium cum Calocyre cubiculario misit : et ingressi in ejus delituerunt cubiculo. Basilius itaque jam inescatus, accepta juramenti fide a Samona, ad ejus oratorium, consilium ei suum et consilii participes aperuit. Illis exsurgentibus Christophorus et Calocyres digressi cuncta imperatori scripto aperuerunt : et confestim Basilio ad se advocato Miliariisiorum millia viginti elemosynarum nomine in materiam Zoes animæ levamen, velut legata tradidit, et in Macedoniam dimisit : et Basilium quidem hoc pacto urbe detrussit. Reliquos vero conjurationis consortes, Pardum quidem excubiarum drugarium ad Stipiotem, quasi eum ad se vocaturum amandavit. Is tamen ut cum vinculis coereret imperatoris brevi pramonitus fuerat. Simulans etiam imperator foras proficisci, et ad Sanctum Lazarum, ad descensum Sphæristerii, cœnaturum Joannem Garidam cum reliquis confœderatis detinuit in cubiculo : cumque imperator descenderet, cum Joanne Nicolaum hetæriarcham captum urbe eduxit. Basilium porro et Macedonia revocatum et de crimine inquisitum, verberibus subiecit, et crinibus ejus succensis, per mediam urbem tractum Athenas relegavit exulem, ubi misere periit. Nicolaum pariter hetæriarcham et Stylianum et Joannem et Zautzæ genus omne, hos quidem detondit, alios publicatis eorum facultatibus omnibus in exsillum expulit : sicque omnis Zautzæ cognatio per Samonæ delationem sublata est. καὶ Ἐτυλιανὸν¹¹ καὶ Ἰωάννην καὶ τὴν συγγένειαν¹² (δημῖους¹³ τὰς οὐσίας αὐτῶν πάσας καὶ οὕτως μὲν).

Magistris vero cunctisque in dignitate positis ab imperatore advocatis, quæ a Samona significata fuerant, cuncta perlecta sunt. Illi virum velut im-

Varie lectiones et notæ.

¹¹ διεξίπτε Leo. — τὴν τοῦ B. π. Leo, Val. ¹² τοῦ δὲ β. τοῖς ῥηθείσι διαπ. καὶ εἰπόντος· Μήποτε ὡς ἐξ ὑποβολῆς τινὸς ε. εἰρήκει Val. ¹³ ε. μοι Leo. ¹⁴ ὁ Σαμωνά· Εἰ βούλει πληροφορηθῆναι, φησὶν, οὐδὲ βόλεις, εἰς τὸ ἐμὸν καλλίον ἀπ. καὶ ἀποκρύφω τούτους· ἐν ἀποκρύφῳ Val. ¹⁵ * καλεῖς cod. ¹⁶ ἐμῷ omi. Leo. — ¹⁷ εἰσι cod. Leo. — καὶ δὲ α. π. καὶ π. ε. λέγονται, γράφουσι καὶ τῇ καὶ αὐτὰ βεβαιώθησιν ὡς οὐκ ἐν ψεύδῳ· ἴσθι τῶν ὄν· ἐμοὶ σοὶ ῥηθέντων Sym. ¹⁸ ἀκούουσι ed. ¹⁹ τοῦ Leo. — ²⁰ Ἀπ. οὖν ὁ β. Val. ²¹ ὅτι ἐν τῷ τοῦ Σαμωνά x. ἀν. ἐκ. Val. — εἰσελθ. Leo. ²² ὁ δὲ Σαμωνά· τὸν B. δειλάσας καὶ λ. ε. δούς; ἔπεισε πάλιν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν φανερώς· ἐξίπτεν καλ.π. μετ' αὐτοῦ βουλ. ἀπ.π. καὶ K. Val. ²³ Καλοκύρις Leo. — ἀκούοντος δ. γ. ἐσημάναντο. Τούτων δὲ ἀριστευόντων οὗτοι κατ. τῷ β. τὴν γραφὴν ὑπανέγνωσαν Val. ²⁴ μὲν πρ. B. Leo, B. μὲν πρ. Val. ²⁵ μ. χ. καὶ (sic) δ. ὅθεν Val. μιλιάρια x. εἰκοσι δ. Leo. ²⁶ ὡς — οὕτως omi. Leo, Val. ²⁷ καὶ ἐν M. ἀπ. Π. δὲ ὅρ. τῆς Val. ²⁸ βίγλης αὐτῷ κοινωνηκότα π. τὸν Στ. ἀπ. δ. τοῦ ἀγ. α. ὅς προμηνυθεὶς διὰ βασιλικῆς γραφῆς τ. ἐδόμμευσε. N. δὲ ἐτ. τῆς π. ὑπαξ. Val. ²⁹ Στυκπιώτην Cod. ³⁰ αὐτόν Leo. ³¹ ἐξήγαγε Leo, ὑπεξήγαγε Val. ³² αὐτόν Val. ³³ τ. σφοδρώς καὶ τρ. Val. — κατακαύσας· Leo. — τῇ omi. Val. ³⁴ τῇ πόλει Val. — ἐν Ἀ. ε. ἐνθα δὴ καὶ x. ἐταλεύθησε Val. — ἐκείσε τετελεύτησε Leo. ³⁵ Ἐτυλιανὸν Val. ³⁶ καὶ τοὺς συγγενεῖς πάντας Val. καὶ σ. ed. πάντας κριτῆσας ἐξ. καὶ ἐξωλόθρευσε τὴν σ. τοῦ Z. ἀπασαν Sym. ³⁷ cæteris omissis. ³⁸ δημ. — Σαμωνά omi. Val. Sym. — ³⁹ ὁ β. πρ. ἐν. αὐτοῦ τὰ ὅσα Σ. μ. ἀν. Val. ⁴⁰ ὁ — πρὸν. omi. ed. — ὑπερπῆνεσαν Leo, Val. — τῆς τοῦ β. παραίτιον καταστάντα ζ. καὶ α. ε. μ. τ. προετρ. Val.

Α εἰ δὲ μὴ εἶπω, ἀποθνήσκεις σύ· καὶ διεξήλθε¹ πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Βασιλείου.² Ἀπιστήσαντο· δὲ τοῦ βασιλεῖος τοῖς λαλήθεις· **778** παρ' αὐτοῦ καὶ εἰρηκότος· ³· Μή τίς σοι ὑπέβαλε ταῦτα μοι εἶπαι, καὶ ἐκ δωροδοκίας τοῦτο ἐποίησας· ⁴· Ὁ δὲ εἶπεν· ⁵· Ἀπόστειλον πιστοὺς ἀνθρώπους οὗς καλεῖς· ⁶ ἐν τῷ (ἐμῷ¹⁹) καλλίῳ, δέσποτά μου, καὶ ἴνα ὥσιν ⁷ ἔγκραυμμένοι καὶ, εἰ τι ἀν' ἀκούσωσι ⁸ παρὰ ⁹ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ, γράψωσι ταῦτα· ¹⁰· Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφόρον πρωτοδοσιτάρην ἀμα Καλοκύριω κοιτανίτῃ ¹¹· καὶ ἀνελθόντας ἐκρύβησαν ἐν τῷ καλλίῳ αὐτοῦ. ¹² Βασιλεὺς οὖν δελεασθεὶς καὶ λαβὼν λόγον ἑνορκον παρὰ Σαμωνά εἰς τὸ προσευχάδιον αὐτοῦ, ἐξείπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς καὶ τοὺς συμβουλευομένους. Ἀριστάντων δὲ αὐτῶν κατελθόντες Χριστοφόρος καὶ Καλόχορος ¹³ διὰ γραφῆς ἀνέγνωσαν πάντα τῷ βασιλεῖ. Καὶ παρευθὺ μὲν ¹⁴ Βασιλεῖον προσκαλεσάμενος δέδωκε μιλιάρησια ¹⁵ χιλιάδας κ' ὡς ὀθῆν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς (ὡς 192¹⁶) ¹⁷ ὀρισθέντα παρ' αὐτῆς οὕτως) καὶ ¹⁸ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ· καὶ τὸν μὲν Βασιλεῖον οὕτως τῆς πόλεως ἐξήγαγε, τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτῆς βουλῆς μετασχηχότας καὶ κοινωνησάντας, Πάρδον μὲν δρουγγάριον τῆς βίγλης· ¹⁹ ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυκπιώτην ²⁰, ὅθεν ἀγαγεῖν αὐτὸν, προμηνυθέντος ἐκείνου διὰ βασιλικοῦ πιτακίου τούτου ²¹ δεσμησάι. Προφασισάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ δειπνῆσαι εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον, εἰς τὸ καταβάσιον τοῦ τζουκνιστηρίου, ἐστῆσεν Ἰωάννην Γαριδὴν μετὰ καὶ τὸν λοιπὸν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ κουδουκλείῳ· καὶ ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸν βασιλέα, κρατήσαντες οἱ μετὰ Ἰωάννου Νικολάον ἐταιριάρχην ἐξήγαγον ²² τῆς πόλεως. Ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασιλεῖον, καὶ ἀνακρίνας ²³ καὶ τύφας· ²⁴ καὶ τὰς τρίχας αὐτοῦ καταφλέξας καὶ ἐν (τῇ) μέσῃ θριαμβεύσας· ²⁵ ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· καὶ κακῶς· ἐκεῖ τελευτᾷ· ὡσαύτως καὶ Νικολάον ἐταιριάρχην πᾶσαν Ζαυτῆα, τοὺς μὲν ἀπέκτειρε, τοὺς δὲ ἐξώρισε πᾶσα ἡ συγγένεια Ζαυτῆα ἐξωλόθρευθῇ διὰ Σα-

(21) ²⁶ Πάντας δὲ τοὺς μαγίστρους καὶ τοὺς ἐν τῇ προσαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέγνω κατενόησεν αὐτῶν τὰ μηνυθέντα παρὰ Σαμωνά. (Οἱ ²⁷ τοῦ-

των ἐπὶ ἡμεσαν ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοούμενον (καὶ εἰρήκασιν) ἔξιον εἶναι τιμῆς μεγάλης. "Ο δὲ παρευθὺ τοῦτον τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξίᾳ τετίμηκε καὶ προσηκειώσατο αὐτῷ."

"(22) Ἐτελεύτησε "δὲ Ἀντώνιος ὁ πατριάρχης, καὶ (ἀντ' αὐτοῦ) χειροτονεῖται "Νικόλαος, "μυστικός ὢν τοῦ βασιλέως. Παρὲλθον "δὲ τὸ κάστρον ἡ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ.

(23) "Ἀλέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἀννὰ θυγατέρα Ζωῆς 780 τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαῦτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου "κλητόρια, μὴ οὖσης. "Ἀγούστης.

"(24) Ἠγάγετο "δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀφικίου, ὠραιότατην "πάνυ, ὀνόματι Εὐδοκίαν, πύφας καὶ ἀναγορεύσας καὶ γήμας αὐτὴν. "ἐξ ἧς "παιδοποιήσας ἄρρενα παῖδα, ἐφ' ᾧ τετελεύτηκε καὶ αὐτὴ καὶ τὸ γεννηθέν.

(25) "Ἐξωνήσατο δὲ οἰκήματα Ἀλέων ὁ βασιλεὺς ἐκκλησίῳ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν περιφανή "ἐπ' ὀνόματι "τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς Ἀγίας "Θεοφανούς.

"(26) Ὡσαύτως ἔκτισεν ἐκκλησίαν "εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτὴν μονὴν ἀνδρείων εὐνοούχων, ἐνθα "καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα (ἐκ Κύπρου "καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας) ἀπέθετο (ποιήσας "καὶ τὰ ἱγναῖνα τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας). "Ἀσχολουμένου δὲ τοῦ στέλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σικελίᾳ τὸ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρων (τῇ ἁμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν καὶ Καραμάλου "ἐκείσε ὄντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου) γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει 81 παρατάξει "τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντες παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου ὡς προδότες, "κατεκρίθησαν θανάτῳ παρακληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν, (τυφθέντες "δὲ μόνον καὶ δημευ-

A peratoris vitæ providentem maximisque honoribus dignum pronuntiarunt; quare protospatharii dignitate confestim honoratur.

Mortuus est autem Antonius patriarcha, et in ejus locum Nicolaus imperatoris mysticus proventus. Demetrias autem oppidum ad Græciæ thema spectans, a Damiano Agareno captum est.

Imperator Leo Annam, Zoes, quæ Zautze fuit, filiam imperii corona redimivit, quod deficiente Augusta, instituta ex more convivia celebrare non posset.

Imperator idem ducta e themate Opsicii venustissima puella, nomine Eudocia, Augustam coronavit, et imperatricem uxoremque renuntiavit: ex ea puero masculo suscepto, mater et qui genitus fuit puer pariter obierunt.

Emit autem imperator Sanctorum Apostolorum templo vicinas ædes, in quibus prioris suæ conjugis sanctæ Theophanous sumptuosam ecclesiam construxit.

Ad Topos pariter sancto Lazaro dicatam ædificavit, et virile eunuchorum monasterium esse disposuit: ad quod sancti Lazari ex Cypro, et Mariæ Magdalenzæ ex Epheso translatus corpus deposuit, ejusdem ecclesiæ celebrata dedicatione. Classe vero in ecclesiarum hujusmodi ædificiis occupata, Tauromenium Siciliæ civitas ab Afris capta est, concordia, verius dicam proditiōne Eustathii, classis drungarii, et Caramalli, necnon Michaelis Characti ibidem reperiuntur, quamplurimis Romanorum ea in clade cæsis. Reversi in urbem, proditiōnis convicti a Michaelē Characto, ab imperatore et patriarcha morte condemnati sunt; patriarcha vero Nicolao apud imperatorem interpellante, mors condonata: verberibusque solummodo subjecti, bonis eorum publicatis, inter monachos detrusi sunt; Caramalus in Pieridii, Eustathius autem in Stadii monasterio. Lemnus etiam insula ab Agarenis,

Varie lectiones et notæ.

"μεγίστης Leo, Vat. — "Ο δὲ τ. π. Vat. "καὶ οἰκεῖον ἐ. κατεστήσατο Vat. — αὐτοῦ ed. "896. "Τῷ ἰ. αὐτοῦ ἐταί τελευτῇ Ἀ. π. Sym. 7. Ἐτ. δὲ Ἐτάρανος Leo et cod. a prima manu ut videtur, cum Ἀντ. in loco errato scriptus sit, ἐτ. δὲ ὁ π. Στ. Vat. — ἀντ' α. om Sym. "χειροτονήθ] Leo, Vat. πατ. ὁ μ. ἐχ. N. φ. πολλά μὲν ἦν τὰ τῆς σοφίας προτερήματα οἷα εὐσχημονι καταστάσει Vat. "ὁ πατριάρχης Leo, π. Sym. Vat. "Τότε καὶ ἡ Δ. παραλαμβάνεται ὁ Δ. τοῦ Ἀ. Sym. — ἡ πόλις Δ. ἡ ἐν τῷ Θ. Ἐ. ὁπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν Vat. "Ἐτ. δὲ ὁδ. Sym. 7. — τὴν ἀπὸ Vat. αὐτῆς Sym. "κατὰ τύπον Vat. "Ἀ. μὴ ὁ Vat. "897. "Τῷ ια' αὐτοῦ ἐταί ἡ γ. ὁ β. τρίτην αὐτοῦ γυναῖκα τὴν ἀπὸ τοῦ Ὁ. Ἐ. στ. α. καὶ ἀν. ἥτις ἐξ αὐτοῦ α. γεννήσασα π. τελευτῆσαι. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ γ. παῖδον Sym. 8. — Ὁδ. θ. Vat. "ὠραῖαν τε καὶ περιχαλῆ, ὄνομα δὲ αὐτῇ Ἐ. ἡγμέ τε ταύτην καὶ ἔταψε Vat. "ἐξ ἧς π. ποιήσας α. ed. ἔξ ἧς ἀπ. ἐποίησεν α. ἐφ' ᾧ καὶ α. κτ' τὸ γ. τελευτήσαν Vat. "Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Θεοφανούς καὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου καὶ ὡς τότε τὸ Ταυρομένιον ἐλήφθη. Ἐκτίσας δὲ π. τοῦ τῶν ἀγ. ἀπ. ναοῦ ἐ. ὁ β. ἐπ. α. τῆς π. α. γ. θ. Vat. Τούτῳ τῷ ἐταί (ζ' ?) — πλ. τῶν ἀγ. ἀπ. ἐξωνήσας ὁ Α. ὁ β. κτεῖται ἐχ. Sym. 5. — ὁ δ. β. Ἀλέων ed. ὁ β. οἰκ. Leo. "περιχαλῆ Leo, Sym. — "εἰς ὄνομα Θεοφανῶ τῆς πρώτης α. γ. καὶ κατατίθῃ καὶ ταύτην ἐκεῖ Sym. "Θεοφανούς Leo, Vat. "899. "Ἐ. δὲ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐ. ἡγίστα τῶν λεγομένων Τόπων, καὶ μ. ἀνδρῶν ἐ. ἐν αὐτῇ κατασκευάζει Vat. Τῷ ιγ' αὐτοῦ ἐταί κτεῖται ὁ βασιλεὺς εἰς τ. λ. Τ. ναὸν α. Α. καὶ κατασκευάζει μ. α. ἰ. Sym. "ἐν ᾧ καὶ Sym. "ἐκ Κ. et ὁπὸ Ἐ. om. Leo, Sym. Vat. — ἀνακ. om. Sym. "ποιήσας — ἐκκλησίας om. Vat. Sym. "Τούτῳ τῷ καιρῷ παραδίδονται Τ. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. Τοῦ δὲ στ. ἐν τοῖς τ. τ. ἐ. ἐργοῖς α. δὲ ἐν Σ. Τ. π. καὶ πολλὰς τῶν Ῥωμαίων φόνος ἐγένετο Vat. "τῇ Στουδίου om. Vat. Sym. "Καραμάλλου cod. "παρὰ. cod. παρὰ τε τοῦ β. ed. Leo. — ἐλεγχθέν. cod. ἐλεγχθέντων ed. Leo. — "προδότη. cod. προδοτῶν ed. Leo. "τυφθ. — ἀπ. om. ed. — καὶ ἀποκαρτεῖς Leo.

pluribus ex ea captivis asportatis, occupata est.

τά Πικριδίου, ὁ δὲ Εὐστάθιος· εἰς τὰ " Στουδίου. " Παρλήθη δὲ καὶ " Ἀἷμος ἡ νῆσος ἐπὶ τῶν (192^b) Ἀγαρηῶν αἰχμαλωσίαν πολλήν " πεποιηκότων.

Mesopentecostes vero solemnibus imperatore A Leone ad Sanctum Mocium, aula comitante, progressu, et ad altare ingressum celebrante, jamque solae proximo, egressus quidam ex ambone sustem robustum et pinguem in ejus caput impexit, ac nisi sustis impetus obvio multifido candelabro retardatus et impeditus fuisset, eum statim de medio tulisset. Sanguine autem ex imperatoris capite largiter fluente, tumultus et procerum fuga exorta est, plurimique in ea perierunt. Alexander autem ejus frater ingressum celebraturus non advenit, morbum praetextens: ex quo insidiarum hujusmodi auctorem eum existisse suspicio nata est. Samonas pariter aberat: imo Zoem in palatium con ducturus discesserat ut imperatori conjungeretur. Apprehensus igitur qui percusserat imperatorem, et examinatus, poenas plurimas et tormenta in dies aliquot prolata sustinuit, et ut nullum conjurationis participem confessus est, manibus et pedibus demum praecialis, ad Circi metam combustus est: et ex tunc processus istiusmodi abrogata est solemnitas.

Aliquo deinde tempore interjecto Marcus, ejusdem ecclesiae sapientissimus oeconomus, qui magni Sabbati tetraodiam hymnum a domino Cosma inceptum perfecit, mensae cum imperatore accumbens, ne solemnitatem imminueret, rogabat. Imperatore renuente, ait Marcus: « A propheta Davide hoc te, domine, passurum praedictum erat; praenuntiavit etenim: « Quanta malignatus est inimicus in sancto tuo: » et: « Gloriant sunt qui oderunt te in medio solemnitatis. » Ex hoc vero temporis momento annos adhuc decem te, domine, Imperium tenere necesse est: » quod ita contigit:

θόντας ἀπεκάρησαν) μοναχοί, ὁ μὲν Καράμαλος· εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὁ δὲ εἰσδεύοντες, ὅτι " ἤλθε πλησίον τῆς σωλίας, ἐξελθὼν τις ἐκ τοῦ ἀμβωνος δίδωκεν αὐτῷ κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου " ἰσχυρὰς καὶ παχείας· καὶ " εἰ μὴ (ἡ) φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκανδήλων ἐμποδισθεῖσα διεχυνώθη, παρευθὲν ἂν τοῦτον ἀπῆλλαξεν τοῦ ζῆν. " Τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς " καταβρόχοντες ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως κεφαλῆς, ταραχή (τε) " καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονε, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπώλοντο. " Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προσφασίσατο " νοσηλεύεσθαι, καὶ οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ· ὥς ἐκ τούτου ὑποπτον " αὐτὸν γενέσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν κατασκευάσαι (οὕτως " ὁ Σαμωνὰς παρὴν ἐκεῖ, ἀλλ' " ἦν ἀπελθὼν ἀγαγεῖν Ζοὴν ἐν τῷ παλατίῳ πρὸς τὸ συνελθαι τῷ βασιλεῖ.) Κρατῆθέντος δὲ τοῦ θόντος τὸν βασιλέα " (καὶ ἐξετασθέντος) καὶ πολλὰς βασάνους " καὶ τιμωρίας ὑπομεμνησθέντος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μηδένα " καθυμολόγει, " τέλος ἐκκοπίεας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκάθη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνης· καὶ ἐκτότε ἐξακότῃ ἡ τοιαύτη προέλευσις.

(28) " Μετὰ δὲ τινα καιρὸν ἀνῆλθε Μάρκος ὁ σφώτατος οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς ἦν ἀναπληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου (τὸ) τετραπύδιον " τοῦ κυροῦ " Κοσμά, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ " συνεστῶμενος, ἐξελεῖται τὸν βασιλέα μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν. " Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαναινομένου, ἔφη ὁ Μάρκος " ὅτι προγεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ τὸ " παθεῖν σε (τοῦτο, δέσποτα). προσφῆτευσεν " γὰρ εἰπὼν: « Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου: » καὶ, « Ἐνεκαυχῆσαντο " οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. » Καὶ δεῖ σε " ὡς δέσποτα. ἀπὸ τοῦ νῦν κρατῆσαι τὴν βασι-

Variae lectiones et notae.

" τὴν μὲν τὸν Leo. — ἸΚατεσχέθη δὲ καὶ A. ἐπὶ τῶν Ἀγ. καὶ πλείστοις ἡχμαλωτισθῆναι νόος Val. " 900. " ἡ Leo. Τῷ ἰε' ἔπει π. ἡ v. A. Sym. 10. " πεποιηκότες ed. " 902. " Περὶ τοῦ γενομένου ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ εἰς Λέοντα τὸν βασιλέα cod. Περὶ Μάρκου μοναχοῦ Par. 1706. Περὶ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ πραχθέντος τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Προέλευσιν δὲ τοῦ β. πεποιηκότες τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς Val. Τῷ ἰε' ἔπει ἐν τῇ πρ. τῆς V τοῦ β. εἰς τὸν δ. M. Sym. 11. " ἀνελθ. ed. " δὲ πρῶτον φαίνει Ἰωακίμους εἶναι νῶν Sym. — ἐν τῷ εἰσδεύειν αὐτὸν Val. " ἐπεὶ πλ. τῆς σ. ἤλθε Sym. καὶ πλ. τῶν ἁγίων γενέσθαι θυρῶν Val. — ἐκπεπληρωκὸς τις τοῦ δ. Val. " ῥάβδῳ παχείᾳ καὶ ἰσχυρᾷ τοῦτο (τοῦτον) ἔπαισε x. x. Val. — ἐδ. Sym. " καὶ δὲ ἂν ἐθανάτωσε π. εἰ μὴ προνοεῖ τι τὸ τῆς β. ἄκρον τῷ πολυκανδήλῳ προσκεκρυμμένως τῆς βίας μικρὸν ἀνεσχέθη φορὰς Val. — ἡ om. P. — εἰς π. ἡ ῥάβδος ἐνεπείσθη Sym. " τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπ. Sym. " σφ. ἐκ τῆς τοῦ β. κ. κ. τ. τε καὶ φ. τῶν δ. ἐγένετο Val. — 16. τε om. Sym. " καὶ π. ἐν τ. δ. om. Val. Sym. — Δὲ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλ. νόσον προσφασισμένου καὶ ἐν τῇ εἰ. μὴ κατελθόντος, ὑπόληψις γέγονε τὴν τ. εἰ αὐτὸν κατεργάσασθαι Sym. " νόσον προσφασισμένους οὐ Val. " ὀκνητοῦναι δ. τὴν τ. εἰ κατεργάσασθαι Val. " ὅτε — βασιλεῖ om. Sym. Val. — Kp. τοῦ Sym. " Ὁ δὲ τὸν β. πλῆξας καταγενοίς καὶ π. Val. " τῷ βασιλεῖ Sym. — καὶ ἐδ. om. Sym. " β. ὑπομεμνησθέντος ἐκεῖ Val. — " συνεδρίαι Val. " καθυμολόγησεν, ἐκκοπίεσται χ. καὶ π. καὶ ἐν τῷ σφενδόνι τοῦ ἱ. καίεται· ἐκ τ. οὐν Sym. γ. καὶ π. ἐ. ἐν τῇ τοῦ ἱ. σφ. ἐκ. ἐκ. τ. δὲ ἡ τ. ἐ. πρ. Val. " Περὶ Μάρκου τοῦ ἀποπληρώσαντος τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ τετραπύδιον cod. (sic) καὶ μ. τ. Sym. 11. — M. ὁ σ. μοναχὸς, ὁ δὲ τῆς δ. εἰ. δ. καὶ ἐν μεγάλῳ Σαββάτῳ τ. τοῦ μεγάλου K. ἀνεπληρώσεν, ἐν Val. — φιλοσοφ. Leo. " δὲ τετραπύδιον τοῦ x. K. τῆς μεγίστης ἑξορκασίας ἦτορ τοῦ μ. σ. πρὸς τὸν β. καὶ σ. αὐτῷ Sym. — τὸ om. Leo. " κυρίου ed. Leo. " ἐν τῇ πρ. τῷ β. σ. εἰ. τούτῳ μὴ τὴν τοιαύτην εἰ. προέλευσιν Val. " Καὶ τὸν Leo, Sym. " ὁ M. ἔφη Val. — προσέρχεται τ. π. τοῦ A. Sym. " σ. σε καθυποστήναι Val. — τ. om. ed. " προεῖρηκε γὰρ εἰ Val. — σφῶν γὰρ Sym. — ἐπονηρεύθη Leo. — ἐπὶ Sym. Ps. LXXIV. 34 τοῖς ἁγίοις. " ἐκαυχ. Val. " δεῖ οὖν σε, δ. ἀπὸ τοῦ νῦν εἰ. τὴν β. κατασχέιν Val. — ἀπὸ τοῦ νῦν, ὡς δ. Leo.

λείαν ²² ἔτη ἰ. ε. δὲ καὶ γέγονε· τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ἧ καὶ ἔλαθεν, ἐν αὐτῇ ²³ καὶ τελευτήσῃ.

²¹ (29) ²⁴ Ἦν δὲ Ζωή, (ἡ) τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως ²⁵, ἀπετίθη ²⁶. Τοῦ δὲ βασιλέως ²⁷ πρόκειν-
σον ποιησαμένου εἰς τὸ 783 ἐμπόριον τοῦ Βουτίου
²⁸ πρὸς τὸ ἐγκαίνισαι τὴν μονὴν Χριστοφόρου ²⁹ πρω-
τοβασταρίου αὐτοῦ, ἤλθεν ἀγγελία, ὡς εἶπεν (δ) ³⁰
στόλιος τῶν Σαρακηνῶν ἅμα τῷ Τριπολίτῃ ἀνέ-
ρχεται κατὰ ³¹ Κωνσταντινουπόλεως ³². Ἀποστέλλει
οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐστάθιον δρουγγάριον ³³ τοῦ πλοῦ
μετὰ παντὸς τοῦ στόλου (καὶ ³⁴ τῶν στρατηγῶν) κατὰ
τοῦ Τριπολίτου, οἱ ³⁵ μὴ δυνθέντες ἀντιπαράταξ-
σθαι, ³⁶ ἀπεστράφησαν κενοί.

(30) ³⁷ Ἦλθε δὲ ἐπισθεν αὐτῶν ὁ Τριπολίτης ³⁸ καὶ
εἰσῆλθεν ἐνδοθεν τῆς Ἀδύου μέχρι ³⁹ Παρίου. Τοῦτο
⁴⁰ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ ἄθυμᾳ καὶ περιστάσει
γένεον καὶ ἀποστέλλει ἡμέριον ⁴¹ πρῶτασηκρῆτιν
κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, μὴ τολ-
μῶντα κλῆν ὅλως πλησιάσαι τῷ στόλῳ 784 τῶν
Ἀγαρηνῶν ⁴². Τοί ⁴³ δὲ τοῦ Θεοῦ κρίμασι ἀνιστρέ-
φη ὁ αὐτὸς Δίων ⁴⁴ ὁ Τριπολίτης, καὶ ἀπῆλθεν ἐν
Θεσσαλονίκῃ, καὶ ταύτην ἐπολιόρχησε καὶ παρέλαθεν
ἅμα τῷ στρατηγῷ αὐτῶν ⁴⁵ Λέοντι τῷ Χατζιλακίῳ

eo namque die, quo plagam accepit, eodem pariter
obit.

Zoe vero, quarta imperatoris conjux, nondum
imperii corona redimita fuerat. Imperatore ad
Bolliportum, ut monasterii a Christophoro proto-
vestiario constructi dedicationem celebraret, so-
lemnem processum et comitatum ducente, Agare-
norum classem una cum Tripolita adversus Con-
stantinopolim accedere nuntius significavit: quare
classis drungarium Eustathium cum navalibus
copiis ducebique imperator amandat, qui cum-
vires adversas opponere non valuissent, infecta re,
domum redierunt.

Venit autem post illos Tripolita et ultra Aby-
dum ad Parium usque penetravit. Quo cognito
imperator magnò mœrore affectus Himerius a se-
cretis praeceptum classis exercitum adversus Tri-
politam delegat: sed neque ipse ad Agarenorum
classem accedere ausus est. Secreto vero Dei ju-
dicio Leo Tripolita faciem vertit, et Thessalonicam
versus abiit, obsessamque una cum civitatis duce
Leone Chatilicio, plurima strage edita, captivis-
que adductis in potestatem accepit. Rodophylus

Variae lectiones et notæ.

²¹ τ. β. ²² cod. τῆς βασιλείας Sym. — ²³ ἐν ταύτῃ τ. Leo, τῇ δ. καὶ τ. Sym. ²⁴ 903. ²⁵ τῷ εἴ ²⁶ ἔταρ
ἡγάγετο ὁ βασιλεὺς καὶ τετάρτην γυναῖκα Ζωὴν ὀνομαζομένην Καρδουνοβλίαν Sym. 12. — ἡ om. Ven.
— τοῦ β. γ. ἐν τῷ π. μετὰ τοῦ β. ἀποτίθη Val. ²⁷ ἡ Καρδουνοβλίς Ven. ²⁸ ἐν τῷ παλαιῷ τοῦ
βασιλέως Ven. ²⁹ 904. ³⁰ Περὶ τοῦ Τριπολίτου Ἀγαρηνοῦ καὶ τοῦ στόλου αὐτοῦ καὶ ὅπως τὴν
Θεσσαλονίκην κατέλαβεν. Τῶν δὲ Βουλγαρικῶν ἐφόδων Ῥωμαίους ἐπιτεριβόντων, οἱ δὲ Ἀγάρ
μαθόντες τοῦτο, στόλον ἐξήσαν ναύμαχον, ἐπιστήσαντες στρατηγὸν Τριπολίτην Λέοντα, Ἀττάλου μὲν ἐξωρ-
μήμενον τῆς πόλεως, τῆς δὲ Χριστιανῶν εὐσεβείας ἀποστήσαντα. Καὶ Τριπολίτη μὲν κατανόμαται ἡ
κατὰ Θουρίαν τριπλὴ διαίρεσις ταύτην γενεαίς ἐξ Ἀραβίων καὶ Τυρίων καὶ Σελανίων ἀποικίων. Τοῦ δὲ β.
ἐξελθόντος ἐν τῷ τῶν Β. ἐμπόριῳ Val. Pr. ἐπὶ τοῦ β. π. Ven. Τῷ ἢ ἔται ἀνερχ. β. τῆς πόλεως δ. σ.
τῶν Ἀγ. ἅμα τῷ τῶν Τριπολίται δὲ ἐκλ. ἐτ. cetera etymologica, ex. gr. de Russorum nomine, quæ nec
a Valicano cod. nec a cæteris Georgii continuatoribus repetita sunt, in solo Sym. edito c. 13 inveniendâ.
³¹ τῶν Βουτίου Leo. — ἀνακαίνισαι Ven. — τὴν μ. ἐγκ. τοῦ πρ. δ. Χρ. ἡ ἀγ. αὐτὴ κατέλαθεν ὡς ὁ
Τριπολίτης ἅμα τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Κ. Π. ἀν. Val. — τοῦ πρ. δ. Χρ. Ven. Val. ³² τοῦ ed.
³³ ὁ om. Ven. — Ἀγάρ. ed. Sym. Leo, Ven. — ἀνιέρχονται Leo. ³⁴ τῆς Ven. ³⁵ Κωνσταντινουπόλιν
Leo. ³⁶ τὸν τοῦ π. ἐνιχαῖτα δ. Val. — τῶν πλωτῶν Ven. Leo, Sym. 14. — παρόντος τοῦ στ. Sym.
τοῦ στ. παντὸς Val. τοῦ om. ed. ³⁷ καὶ τῶν στρατιωτῶν Sym. om. Val. — κατ' αὐτοῦ Leo. — ὅς μὴ
δυνθῆις ἀνιέρ. τοῦτῃ, ἀπεστράφη κενοὶς Val. ³⁸ καὶ Sym. ³⁹ ἀνιστρέ. Ven. — κενῶς Leo. ⁴⁰ Κάσσιον
δὲ δ. ὁ Τρ. ἐλθὼν ἐντὸς Ἀ. εἰσελθὼν καὶ μ. Π. Val. ⁴¹ Η. οὖν ὁ Τρ. ed. ⁴² Η. ὁπ. δ. ὁ Τρ. Ven. ⁴³ Η. δὲ ἐμ-
προσθεν α. καὶ ἔ. μ. Παρίου Leo. ⁴⁴ Ἐλθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύῳ — φοβηθέντες τὸ στενὸν, οἱ
τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ — τὴν Θεσσαλονίκην — πορθοῦσι Sym. 14. ⁴⁵ καὶ Ven. ⁴⁶ τ. τῷ βασιλεὶ ἀγγελθὲν
εἰς μεγάλῃ αὐτὸν ἄθυμῳ καὶ ἀμνηστῶν περιέστησαν Val. ⁴⁷ Ἡμερῶν οὖν πρωτοασηκρῆτις τὴν ναυ-
τικὴν δύναμιν ἐγγειρεύσας κ. τοῦ Τ. ἀπέστειλεν, ὃς Ἀδύον διελθὼν, τὴν κατ' Ἑλλήσποντον, ἢν Μιλήσιον
κατέκριναν ἀποικοί, Ἑλλήσποντον τὸν ἀπὸ Ἑλλῆς τῆς Φρίξου ἀδελφῆς τῷ ἑαίῳς πάλαις διαρρίψας
οὕτως ἀγορευόμενον, καὶ Αἰγαῖον πάλαιος, ὃ τὴν κλῆσιν ἀπέληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὕδατων φορᾶς ἐσομένην
(αἰσούσης Sym.) κατὰ τρόπον αἰγῆς, ἐξῆς δὲ προσωρικῶς στροβίλῳ τῇ κατὰ Κιβύρραν — καὶ Ἐρρόδι-
λος μὲν ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως, Κιβύρρα δὲ ἀπὸ (ὅπου Sym.) Κιβύρρου ἀδελφοῦ καὶ Λαμψάκου (Λαμψα-
κος Sym.) ἀπὸ φωτὸς λάμψεως ὀνομασμένη, ὅπου (ἐν Sym.) νυκτὶ Φωκαίων (Φωκίων Sym.) θαλαμῶντων
ταύτην (καὶ Sym.) εὐξέμενον θεοδὸν ἐπέλαμψεν, καὶ ἡ τῶν θαλαμῶν βάσις καὶ (om. καὶ Sym.) καλὸς
κεκραταῖον (κεκραταῖον Sym.). Μετὰ ταῦτα τῇ ἡμέρᾳ διελθὼν, ἥτις αὐτὴ ἡμέρα καλεῖται αὐτῇ
Ἀδύου (Ἀδύος Sym.).

Ὁ δὲ γενετὴς Στάφυλος Διονύσου φίλτατος ἔγγονος (ὡς Sym.). Σαμοθράκην δὲ δια⁴⁸ ἐς καὶ τῇ Θράκῃ προσ-
παλάσας, ἢν Χρυστὴν οἱ πρὶν διεφημίζοντο (quod Sym. ad Thasum refert), Σαμοθράκην δὲ ἐν (τῇ Sym.) Θράκῃ
Χερρόνησον, τὴν προτέραν Θηριούσαν, διὰ τὸ θηρίων πεπληρωσθαι (καὶ Sym.) ἱερὰν Νυμφῶν οὖσαν, μετέ-
πειτα (δὲ Sym.) τοῦ ὅτι συρράγέντος εἰς γῆσον εὐστήναι (συνέστη Sym.) καὶ ὅπου Σαμίον μετόικων ἐν κατασχέ-
σει γενέσθαι καὶ (γενομένη Sym.) Σαμοθράκην κληθῆναι (Σαμοθράκη μετωνομασθῆ Sym.), τοὺς πολέμους
κατέλαβε, πλὴν οὐδὲ πλ. τοῦτον τῷ στ. τετόλμηνεν Val. — τολμῶντ. cod. τολμῶντες Sym. τολμῶντων
Leo, ed. — μὴ δὲ ὅλως Leo, om. Ven. — τοῦ στόλου Ven. ⁴⁹ Ἀδύορμος δὲ ὁ Τρ. Θεοῦ τούτου ἀπαι-
κόντος, ἀντ. καὶ ἐν Θ. καταλαβὼν ταύτην ἐπ. κατασχὼν καὶ Λέοντα τὸν ταύτης στρατηγόν, ὃν Χατζιλακίους
ἐπώνυμον, σφ. δὲ π. καὶ χύσιν αἱμάτων εἰργάσατο Val. ⁵⁰ Ἐλθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύῳ πρῶτη-
σαν τοὺς ἀπάρχοντας αὐτοῦς ἐπὶ Πάλιν ταύτην τὴν ὁδὸν θέλομεν ὑποστρέφαι ἢ ἔχομεν ἄλλην δὲ ἢς ἀπέλθω-
μεν εἰς τὰ οἰκία; Τῶν δὲ εἰπόντων ἐπὶ διὰ ταύτην βούλεμα ὑποστρέφειν, φοβηθέντες τὸ στενὸν τῆς
ὁδοῦ, οἱ τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, οὕθις ὑποστρέφουσι, καὶ τὴν Θεσσαλονίκην καταλαβόντες πορθοῦσιν αὐτὴν
καὶ π. σφ. καὶ α. ποιοῦσι Sym. = Cont. 20. ⁵¹ Ἀδύον δ. om. Ven. ⁵² αὐτοῦ Ven. om. — Χατζιλα-

autem quidam cubicularius ob necessitatem quam-
piam delatis secum auri libris centum Siciliam
missus fuerat: per viam vero fortuita aegritudine
corruptus balnearum commoditate usus, et vires
recepturus, Thessalonicam diverterat: qui etiam
a Leone capius multisque excruciatas tormentis
mortuus est. Porro Simeon, secretariorum prin-
ceps, qui deinde patricius, et una a secretis primus
exstitit, iter agens praedictum aurum et munera
per viam a Rodophylle relicta, penes se receperat.
Tripolitae vero Thessalonicensem urbem evertere
cogitanti significat Simeon, ut aurum accipiat, et
urbem liberet. Eo persuaso, et fide data de auro
Tripolitae dando, deque urbe salvanda convenit:
quod ita praestitum est.

Samonas autem, monasterii cui nomen Spira ad
Damatrym exstructi visitandi pretextu, divitiis
et equis propriis secum abductis, fuga usus est,
et equis publicis omnibus poplitum nervos suc-
cidit. Eo cognito, imperator Basilium Camaterum
heteriarcham et Georgium Crinitem fugientem in-
secuturos et apprehensuros misit. Samonam vero
Alym fluvium trajicere paratum Nicephorus drun-
garius nomine Caminas deprehendit, nec trans-
meare permisit. Samonas multa licet pollicitus,
cum virum movere non posset, ad pretiosam Siri-
eborum crucem confugit, fidei, quam ad ipsam
habebat, gratia se venisse simulans. His ita gestis,
Constantinus ducis filius prospere advenit, et eo
secum assumpto, in urbem reduxit: quem impe-
rator in Bardae Caesaris rede custodiri jussit. Porro
Constantinum ducis filium de eo interrogavit:
agnitioque ejus vero in Syriam recessu, ne hoc co-

A (καλ) ποιήσας πολλὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. "
 'Ροδοφύλλης δὲ τις κουδικουλάριος ἦν " ἀπο-
σταλὲς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρυσίαν τιμὴν, ἔχων μεθ'
ἑαυτοῦ χρυσίου λίτρας ρ'. " Νοσήσας δὲ κατὰ
τύχην ἐν τῇ ὁδῷ, εἰσῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς
τὸ λούσασθαι καὶ ἀνακτῆσθαι " ἑαυτὸν, (καλ)
ἐκρατήθη παρὰ Λέοντος. Διαρχόμενος δὲ Συμμεῶν "
 ἀσκηρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα γεγονὼς 785 πατρίκιος
καὶ πρωτασκηρῆτις, ἀναλάβας " τὸ τε χρυσίον καὶ
τὰ δῶρα, ἄπαρ εἰσεν ὁ " 'Ροδοφύλλης (193*) ἐν
τῇ ὁδῷ, καὶ πολλὰ βασανισθεὶς ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ
Τριπολίτου βουλευμένου τὴν πόλιν κατατρέψαι ",
μαθὼν Συμεὼν δηλοῖ αὐτὸν λαβεῖν χρυσίον καὶ ταύ-
την ἔδωκε. " ὁ δὲ καὶ γέγονε ".

B (31) " Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν
μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπειρὰ " ἐξελθεῖν ", τὴν ἐν τῇ
Δαματρὶ ὄσσαν, φυγὴ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ
ἵπποις αὐτοῦ ", τοὺς ἵππους τοὺς δημοσίους κατὰ
ἀλλαγὴν ἀγκυλοκοπέων. " Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς
ἀποστέλλει ἐπισθὲν αὐτοῦ Βασίλειον ἐταιρίάρχην τὸν
Καρματηρὸν καὶ Γεώργιον τὸν Κρινίτην, τοῦ κατα-
λαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν " Ἄλυν βουλευμένου
διαπρᾶσαι, κατέλαβεν " αὐτὸν Νικηφόρος δρουγ-
γάριος " ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ ἔων αὐτὸν
διαπρᾶσαι. " Ἐπὶ " δὲ πολλὰ ὁ Σαμωνᾶς ὀπισχέτω
καὶ οὐκ ἐπιθε, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχὰ εἰς τὸν
τίμιον σταυρὸν προφασισάμενος ὡς " 786 διὰ
πίστιν τοῦ σταυροῦ ἀβλήθεν ". Καταλαβὼν οὖν
Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκῆ, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμε-
νος, ὀπίσκειν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξε " δὲ ὁ
βασιλεὺς αὐτὸν μὴ φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα
τοῦ Καίσαρος, ἡρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον " τοῦ

Variae lectiones et notae.

κῆρ Leo, Χατζαζήλαχρ Ven. — καὶ om. Ven. 'Ροδοφύλλης Leo, 'Ροδοφύλλος Ven. 'Ροδοφύλλης Vat. 'Ροδο-
φύλλος Sym. " Βουλευμένου δὲ αὐτῶν καὶ τὴν π. κ. Σ. ὁ πρωτὰς. εὐραχθεὶς λαβὼν 'Ροδοφύλλου τοῦ
ἀποσταλμένου πρὸς τοὺς Φράγγους μετὰ κανισκίου χρυσίου λίτρας ρ'. Sym. " ἦν ἀπ. διὰ τ. γ. Ven.
ἔτυχεν ἐν Σ. διὰ τ. γ. ἀπ. Vat. — γ. λ. ἐπιφερόμενος ρ' Vat. " Νόσῳ δὲ περιπεσὼν ἐν Θ. ἔ. ὥστε λ.
καὶ ἀπολαύσαι ἀνάσσει. Τοῦτον ὁ Τριπολίτης κατασχὼν καὶ μαθὼν ὡς χρυσίον ἐπιφάρμακον, π. βασανισίας
ἀπείκτισε μὴδὲ ἔχειν διατινέμενον. ἔτυχε γὰρ τοῦτο ἐν τῇ ὁδῷ ἀπολύνων, ὅπερ Σ. ἀσ. δ. ἀνέλετο, δ. μ.
τ. κ. καὶ πρ. ἐγ. Vat. " ἔ. ἐκρ. ed. — διαρχόμενος δὲ ed. " Σ. πρωτὰς. Leo, Σ. ἀσκηρῆτις Ven.
" ἀνέλαβε τε τὸ Ven. " ὁ om. Ven. — ὁδῷ διὰ πολλῆς β. Ven. " κατ. τὴν π. βουλῆθεντος, δ. α. Σ.
γρ. λ. καὶ τ. ἀφείναι δ. καὶ γ. Vat. — αὐτὸν λ. γ. μ. ὁ Σ. δ. Leo, μ. δὲ Σ. δ. αὐτὸν λ. γ. Ven. " Συμμεῶν
cod. " ἐν καὶ πείσας καὶ λαβὼν λόγον συνειφώνησε δοῦναι χρυσίον τῷ Τριπολίτῃ τοῦ τὴν πόλιν ἔδωκε
Leo, ex homoioteleuto om. Sym. " ὅς καὶ δέδωκε τὸ τε γ. καὶ τὸ κανισκίον τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ εἰσας τὴν
πόλιν καὶ τὰ τείχη Sym. " Ὅστις δὲ μνηστὴς οὖν πάλιν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀπῆλθε. " Ὁ δὲ 'Ημέριος ταῦτα
διαγινώσκων πρὸς τὴν κατ' αὐτὸν διανίσταται διωξίμ. " οἱ δὲ τῇ Κρήτῃ προσβάλλουσι καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ
ἀπόμοιραν τῆς λαλας ἀπένειμαν, οἱ κακῶς ἐν τῇ πατρίδι παλιννοστήσαντες ἀπρακτεῖν κατὰ Ἀλφειὸν ἐῴσαν
τὸν 'Ημέριον Vat. adjuvans e Cont. 22: " Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσχε — (om. πατρίκιον — ἐκπεφώνηται εἰ καὶ
ἐφραπεν) — πολλὰς δωματούμενος, ἔχων καὶ Ἀ. τὸν ἐκ Ἀ. καὶ αὐτὴς καὶ αὐτῆς μετὰ τούτου (sic) τε
τῆς στρατηγείας ἀπειλημένους καὶ πατρίκιος ἀνεμυνομένους, ἐν τοσούτοις οἱ Ἀγ. ἔδ. — ὄνομα πρὸς
ἐκδειμμάτων ἐν τούτοις ἀπασι λ. " 905. " Περὶ τῆς εἰς Συρίαν φυγῆς Σαμωνᾶ καὶ τῆς κατασχέσεως
αὐτοῦ Vat. — Τῷ ἰδ' ἔπει αὐτοῦ τοῦ Σ. φυγῇ πρὸς Συρίαν χρησαμένου, ἐπὶ κατεβίβων αὐτὸν ἐπισθεν
Sym. 15. — ἐν τῇ μονῇ α. ἡ ἐπώνυμον Vat. — Cont. 20. " Ἐπειρᾶ cod. ut Leo. " διαλθεῖν Vat. —
τὴν om. Vat. — Δαματρὶ ed. " δ. i. τοὺς ἐν ἐκάστῳ σταθμῷ Ἀγ. Vat. " Ἀπ. οὖν ὁ β. ὁπ. α. τοῦ
καταβιβάς α. β. ἐτ. τὸν Κ. καὶ τὸν Κρ. τὸν Γ. Vat. " ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀ. συναντᾷ αὐτὸν Ν. ὁρ. ὁ
Καρματῆς μὴ ἔων α. δ. Sym. " Ἐπὶ δὲ τὸν Ἀ. ὁ Σαμωνᾶς ἐμελλε διαπρᾶν Vat. " ὁρ. ὁ Κ. καὶ κατέσχε
Vat. " ἔπει δὲ ὁ Σ. π. ὁπ. ed. ὁ δὲ π. τοῦτον ἔκτεψε καὶ ὁπ. δοῦναι Vat. Προσέφυγε ὡν τῷ τιμίῳ
σταυρῷ τοῦ Σιριχᾶ Sym. " ὡς δὲ οὐκ ἐπιθε, εἰς τὸν ἐν τῷ Σ. καταφύγει στ. Vat. " εὐχὴς δὲ ἐν
χάριν ἀληθεύσαι πρ. Vat. οὖν ὁ Κ. ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Ἀ. υἱὸς καὶ τ. ἀναλαβὼν ἐν τῇ π. ὁπ. Vat. πρ.
εὐχῆς χάριν ἔκτισε ἀληθεύσαι Ἀναλ. οὖν τ. ὁ τοῦ Ἀ. Κ. Sym. " Προσάστει οὖν ὁ β. φ. α. ἐν τῇ οἰ.
Β. τοῦ Κ. ἐπὶ δὲ ἡ. ὁ β. ἀποσυνοψισθῆναι τὸν Σ. παρήγγειλε τῷ Δουκί — συγκαλῆτον ἔτι ἐπὶ Συρίαν ἐφύ-
γεν ὁ Σ. ἄλλ' Sym. — ἐν τῇ τοῦ Κ. Β. ὁ φ. Vat. " Κ. εἰ ἀληθὺς ἐν Σ. φεύγον ἐτύγχανε καὶ μ. τοῦτο
ἀληθὲς εἶναι, παρήγγειλε Κωνσταντῖνον μὴ τ. ἔ. Vat. — πῶς Leo.

Δουκὲς περὶ αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφυγε, παρεγγράψαι τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτήθη ³¹, ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Συριᾳ ³². ἤθελε γὰρ ὁ βασιλεὺς συνοψισθῆναι ³³ αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντίνον τοῦ Δουκὲς ἐμπροσθεν τῶν ἐν ταῖς, ἔφη ³⁴ οὕτως· « Ἐχεις Θεὸν καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφυγεν ὁ Σαμωνᾶς ἡ οὐχί ³⁵; » « Ὁ δὲ, ὡς εἰπὼν πρότερον τῷ βασιλεὶ μὴ ὀρκισθῆναι καὶ τὸ καλεούμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὄρκους, ἐξέειπεν ἐνώπιον πάντων ³⁶ ὅτι εἰς Συρίαν ἔφυγεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποκεμφάμενός, ³⁷ ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας ὃ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα· ἀποσυνώψισε ³⁸ δὲ ἐν τῇ ³⁹ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως.

³² (32) « Ἐφάνη δὲ τότε καὶ ⁴⁰ κομήτης ⁴¹ ἀστὴρ τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ ἀνατολὰς ⁴² πέμπων ⁴³, φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ μ'. 787 Γέγονε δὲ Σαμωνᾶς πατριῖκιος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς ⁴⁴. — « Ἐγέννησε δὲ υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς δ' αὐτοῦ γυναῖκος ⁴⁵· ἐδαπτίσθη δὲ τὰ « Ἁγία φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, δεξαμένην αὐτὸν Ἀλέξανδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ ⁴⁶ πατρικίου καὶ τῶν ἐν ταῖς πάντων.

(35) Γέγονε δὲ καὶ ἡ Κύπρῃ τότε ⁴⁷ γενοκομείον, διωχθεῖσιν τῶν ἱερατῶν.

³⁴ (34) « Εὐλογήθη δὲ Ἀλέων ὁ βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ ⁴⁸ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, ὃς καὶ καθήρεθ. Ἀνηγέρουσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν ⁴⁹ Αὐγουστὴν· καὶ διὰ ⁵⁰ τοῦτο τὴν βασιλῆα ὁ πατριάρχης ἐκώλυσε ἐν τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν, ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους μέχρι τοῦ Μητατορικίου ⁵¹, μὴδ' ὅπως εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος.

³⁵ (35) « Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεὶ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν· καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξατο ⁵² μελετᾶν· προσκαλεσάμενος γὰρ Νικόλαον

A ram senatu enuntiare, si quandoque interrogaretur, commendavit : ac tantum orationis ergo ad Siricha faciendae discessisse affirmavit. Capiet enim imperator hominem sibi reconciliare. Constantinum itaque coram proceribus advocans, ait : « Ita Deum capitisque mei salutem diligit : fugit Samonas annon ? » Ille vero, ut prius, imperatorem, ne adjuraretur, rogaverat, et qui jubebatur promiserat exsequi, juramenti vi compulsus, coram omnibus enuntiavit : In Syriam vere fugiebat : eoque tunc cum furore ab imperatore retro amandato, Samonas in Bardæ domo menses quatuor peregit, et annuo die quo imperator potestatem accepit redeunte, reconciliatus est.

B Tunc apparuit cometes radios versus orientem ejaculans, et dies noctesque quadraginta conspicuus permansit.

Post fugam Samonas patricius creatus est. E Zoe vero quarta conjuge Constantinum filium Leo suscepit, qui Luminum festo a Nicolao patriarcha in Magna Ecclesia, suscipientibus puerum e fonte Alexandro imperatore, Samona patricio, et proceribus cunctis, baptizatus est.

Tunc Cyphe ades, meretricibus expulsi, senibus fovendis hospitium facta est.

Post festi celebrationem imperator benedictionem nuptialem una cum Zoe suscepit a Thoma presbytero qui eam ob rem officio depositus est. Eadem vero Zoem Augustam declaravit imperator, quem eapropter ecclesiae liminibus patriarcha prohibuit : ut exinde pariter dextera ecclesiae parte, via consuepta penitus relicta, ad Mitatoricum usque pertransiret.

Samonas deinde acubitor proventus est, quod ad omne facinus et pravitatem imperatori manum praeberet auxiliarem : et adversus Ecclesiam ceperunt meditari. Vocatum quippe ad se Nicolaum

Variae lectiones et notae.

³¹ ἡρωτημένῳ ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σ. χάριν εὐχῆς παρεγγράψαι τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου. — Πρώτησιν οὖν ὁ β. τὸν Κ. ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ὁ. ὡς ἔχει τὸν Θεὸν Sym. — Πρ. δὲ τὴν συγκλήτου καὶ τὸν Κ. εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν ὁ. ἐρώτησε· πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, ἔφ. ἐν Συρίᾳ ὁ Σ. ἡ ο. Val. ³² ἔφη. Οὕτως cod. ³³ οὐ ed. Cont. — τοὺς ὄρκους εὐλαβηθεὶς· εἶπε γὰρ πρ. μὴ ὀρκισθῆναι ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς ἐρωτώμενος· μὴ τὸ δι' εὐχὴν εἰπεῖν, ὡμολόγησε π. ἐν Val. — εἶπε Cont. Leo, εἰπόντος Sym. ³⁴ πάντων ἐν εἰς Σ. im. Sym. — Μετ' ὁ. οὖν τ. τοῦ β. ἀπ. Val. — Μετ' ὁ. τ. ἀπατρίφμενος Sym. ³⁵ ὁ δὲ Σ. ἐπ. ἐν τῷ δ. τοῦ Β. μ. δ' Sym. ἐπ. Σ. ἀπὸ δεξιῶν μ. δ' ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος ὁ. καθήμενος Val. ³⁶ καὶ μετὰ ταῦτα τῆς βασιλικῆς θύρας καὶ θυρίδας κατήρεθ Val. om. Sym. ³⁷ ἐν τῇ γέννῃ τοῦ υἱοῦ τοῦτου Ρ. ³⁸ Naib 16. ³⁹ Περὶ τῆς γεννήσεως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου καὶ τοῦ κομήτου ἀστέρος. Ἐγ. δὲ Ἀλέων Κωνσταντίνον ὁ. ἀπὸ Ζ. τῆς δ' γ. γαμετῆς οὐ ἐν τῇ γεννῇσιν ἔφ. x. δ. τὰς ἀκ. ἐπ. ἀν. ἀφίει καὶ ἐν ἡμ. καὶ ν. φ. μ. δ. εἰς 16. ἐν τῇ μ. ε. ὁ. Ν. π. ἐν τῇ ἁγίᾳ τῶν φῶτων ἡμέρᾳ, ἀναδ. δ. ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος Ἀ. β. καὶ Σ. π. καὶ τῶν ἐν τ. ἀπ. Val. ⁴⁰ ὁ Leo. ⁴¹ κομήτης. cod. ⁴² ἐπὶ ἀνατολ. cod. κατ' ἀνατολὰς Sym. 16. ἐπὶ ἀνατολῆς ed. ⁴³ καὶ Leo, Sym. ⁴⁴ Sept. 1904. ⁴⁵ Τῷ x' τοῦτου ἔτει ἀπα- σινώψισε Σαμωνᾶς ἐν τῇ γέννῃ τοῦ υἱοῦ τοῦ β. Κ. τοῦ ἀπὸ Ζ. Sym. 17. — Ἐγ. Ἀλέων ὁ Κωνσταντίνον Leo. ⁴⁶ γαμετῆς Leo, Val. γαμετῆς οὐσας καὶ 16. Sym. — ἄγ. Θεοφάνεια Sym. ⁴⁷ Σαμωνᾶς πατριῖκιος Leo, πατρ. καὶ γέγονε καὶ πατριῖκιος Sym. ⁴⁸ τότε καὶ ἡ Κ. γ. τῶν ἐκείσε ἐκδ. Val. om. Sym. — Cont. 25. ⁴⁹ 907. ⁵⁰ Τῷ κα' αὐτοῦ ἔτει ἡ Α. καὶ Ζωὴ Sym. 18. ὁ Α. β. ed. γέγονε δὲ τὸν βασιλῆα εὐλογη- θῆναι Leo. ⁵¹ ὁ δὲ Θ. Val. — ὅσας καὶ x. καὶ βασιλεύσαν. ἀ. ἀν. Val. τοῦ καὶ καθαιρέμενος καὶ ἀν. τὴν αὐτοῦ γ. Sym. ⁵² εἰς Leo. ⁵³ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ὁ π. τὴν β. εἰς τὴν ε. ε. διακ. ὅθεν διὰ τοῦ δ. μ. δ. εἰς τὸ μητατορίον Val. — ὅθεν ὁ π. ἐκ. τὸν β. εἰς τὴν ε. ε. διὰ καὶ ἤθετο Sym. ⁵⁴ μητατορίον ed. μητατορικίου Leo, Sym. ⁵⁵ 908. ⁵⁶ Σπείρα cod. ⁵⁷ Τῷ xβ' τοῦτου ἔτει προβάλλεται τὸν Σ. ὁ β. π. διὰ τὸ συνεργὸν αὐτοῦ Sym. 19. — τὸ σ. καθεστάναι τῷ β. π. πρ. καὶ x. ἄπασαν Val. ⁵⁸ ἀρχονται Sym. — προσκαλεσάμενος γὰρ τὸν π. Ν. πρῶτῃ ἡν τοῦ φ. μ. Val. — προσκαλεσάμενος γὰρ Ν. τὸν π. καὶ π. λαπαρῶσι. Ἐπὶ δὲ οὐκ ἔπεισε διὰ τοῦ Β. εἰς μικρὸν πλοῦσιον ε. εἰς τὴν Ἱ. πέρωσιν Sym.

patriarcham Februarii die primo precibus instabant ut in ecclesiam reciperentur: ut vero flectere non poterunt, a convivio publico, ad quod vocatus fuerat ejectum, et per Bucoleonem ductum, intrinque impositum, in Hieriam trajecerunt, e qua pedes ad Galacrenas usque nive multa delibutus pervenit. In ejus locum Euthymius syncellus vir gravis, temperantia et pietate insignis, suffectus est: quem dicunt divina revelatione id muneris suscepisse. Volebat enim imperator hæresim et legem ponere, qua virum tres quatuorve uxores ducere liceret, pluribus doctissimis viris ad id opem conferentibus.

Junio autem mense imperator Leo a Constantino Libe in monasterium ad Merdosagarem positum, ut ejus dedicationem celebraret, et adesset convivio, vocatus est. Post hæc ventus nomine Africus per dies tres invaluit vehementissime spirans, conucltens, et evergens domos: adeo ut omnes ad loca subdivalia fugerent, et mundi finem adventasse cogitarent, nisi Dei in homines benignitate concussio hujusmodi quievisset.

Imperator autem Himerium, cursus publici logothetam, classis totius caput instituit. Agarenorum vero navali exercitu adversus Romanos moto, Andronicus dux, ut se in navibus Himerio logothetæ adjungeret, et Agarenos oppugnaret, jussus est. Quo tempore Samonas in Andronicum implacatus perseterabat, multaque adversus eum comminacebatur, et omnibus modis omnique studio Andronico molestiam inferre, ex quo fugam ipse arripuerat, meditabatur. Suggestit autem cuidam qui scriberet Andronico secreto: « Ne naves ingrediaris, ne forte capiaris ab Himerio. Samonas enim suggestit imperatori, ut ab eo comprehensus, oculos amitteres. » Himerio exinde Andronicum pluribus adhortante, ut classis adesset comes, et cum Agarenis jam imminutibus decertaret, non admisit. Himerius igitur solus die sancti Thomæ, inito cum Agarenis prælio, magnam reportavit victoriam. Quo audito, in desperationem adductus

Α πατριάρχην Θεοδοσίον μὲν αὐτὸν καὶ πολλὰ λυπήσαντες διέχθησαν, ἔπειτα παῖσαι αὐτὸν ἠδονήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητορίου διὰ τοῦ Βουκελίωντος ἐν πλοίῳ 788 μικρῷ τοῦτον ἐμβιβάσαντες διαπέρασαν ἐν τῇ Ἠρίᾳ, ὅπου ἦν περὶ μίχρη Γαλακρηῶν μόλις ἀπῆλθε, χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. Καίροτονεῖται δὲ αὐτὸν αὐτοῦ Εὐθύμιος ὁ σύγκελλος· εἰς πατριάρχην ἦν, ἀνὴρ ἱεροπρεπὴς, ἐγκρατὴς τε καὶ εὐλαβὴς πάνν, ἐν φασὶν καταδέξασθαι τοῦτο ἐξ ἀποκαλύψεως θείας, ὡς τοῦ βασιλεως βουλευομένου αἴρεσιν καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα γυναῖκα γ' ἢ καὶ δ', πολλῶν αὖ ἐξ τοῦτο λογιστάτων (1938) ἀδερῶν σουεργούτων αὐτοῦ.

(36) Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ προσεκληθὼν Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιδῶς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὐστῇ ἐν τῷ Μερδοσαγγάρῳ, τοῦ τε ποιῆσαι τὰ ἔγκαινα καὶ ἀριστῆσαι· καὶ γέγονεν ἄνεμος ὁ λεγόμενος Λιψ, ὥς τρίτης σφοδρῆς ψύσης, συστρίψας τε καὶ θονήσας οἰκῆματα καὶ ἐκκλησίας· ὥστε πάντας φεύγειν ἐν ὑπαίθροις τόποις λέγοντα· συντέλειαν κοσμητῆν εἶναι, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δι' ἡμεῶν ἔπαυσε τὴν τοιαύτην θραύσιν.

(37) Προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἱμερίον, λογοθέτην τοῦ δρόμου, κεφαλὴν πάντων τῶν πλοίων, ἐξελεθόντων τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ρωμαίων. Ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δούξ διὰ καλεῖσθαι συναλθεῖν Ἱμερίῳ λογοθέτῃ 789 ἐν τοῖς πλοίοις καὶ καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιδάκτος ἄγχιος Ἀνδρονίκου καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηγεῖσθαι συνεσκεύαζε καὶ ἐρηχάνατο, κακῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμνηχανόμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς· ὁπέβαλε δὲ τινι γράφει τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα· « Μὴ εἰσελθῇς εἰς τὰ καρδία καὶ κρατήσῃς παρὰ Ἱμερίου· ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὁπέθηκε τῷ βασιλεῖ τὸ κρατηθῆναι σε καὶ τυρωθῆναι παρ' αὐτοῦ. » Πολλὰ δὲ προτρέποντο Ἱμερίῳ Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν τοῖς πλοίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀπεσιρήτησε, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικειμένων. Ἱμερίῳ δὲ μόνο, ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν,

Variae lectiones et notæ.

- ³² τὴν πολυγυμίαν Sym. ³³ παῖσαι om. Vat. ³⁴ B. πλ. μ. ἰμδ. Vat. ³⁵ δ. ἐν τῇ Ἠρίᾳ Leo, ἐν τοῖς Ἠρίοις δ. Vat. ³⁶ ἐπ' P. cod. ³⁷ δ. Vat. ³⁸ α. πατριάρχης Vat. — πατριάρχ. cod. πατριάρχην Sym. ³⁹ καὶ θεός. ἐν Vat. — ἰκ θ. ἀπ. τὴν ἀρχιερωσύνην x. Vat. x. τὴν τετραγαμίαν Sym. ⁴⁰ καὶ γὰρ διενεῖτο ὁ βασιλεὺς νόμον πονηρὸν ἐ. τοῦ ἐ. δ. γ. γ' καὶ δ. Vat. — βουλευόμενον Sym. ⁴¹ ποιῆσαι Sym. ⁴² γ. γυν. ἡ Leo, Sym. ⁴³ π. τ. λογικατῶν Sym. π. α. α. εἰς τ. αὐτῷ α. Vat. ⁴⁴ Τῷ Γ. μ. γ. α. λίψ Sym. 20. ⁴⁵ μ. τῇ ed. — τῇ πλοίων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ τὰ ἐ. ἐπιτελεῖν καὶ α. Vat. — Μερδοσαγγάρῳ ed. ⁴⁶ τοῦ π. ed. τοῦτο π. P. ⁴⁷ δ. om. Vat. — τριτ. cod. τρίτου π. Leo. Τριτυναλὸς σφοδρὸς ὡς συστρίψας ἐ. καὶ ἐ. καὶ π. P. ἐν ὅρ. καὶ λέγειν σ. ἐ. ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φ. δι' ὁ. ἐπαύθη Sym. ψα. om. Vat. — Προεβάλλετο Leo, ed. Τῷ χγ' εἴτι στόλος Σαρακηνῶν x. P. ἐξήλθε, π. δὲ β. I. τὸν λ. x. π. τῶν πλ. Sym. 21. ⁴⁸ ὅκ. τ. Vat. ὅκ. Sym. ⁴⁹ κοσμ. om. Sym. ⁵⁰ τὴν τ. ἐστῆσε καταγίδια Vat. ⁵¹ Περὶ Ἱμερίου δρουγαρίου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων. Στόλου δὲ τῶν Ἀγ. x. P. κινήθέντος, δ. β. I. α. τοῦ δ. τοῦ στόλου παντὸς ἀρχηγὸν πρ. Vat. ⁵² Γράφει δὲ καὶ Ἀνδρόνικῳ τῷ Δουκί α. τῷ Γ. δ. ἐ. Σ. α. δ. ὡν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. x. α. σπουδάζων, παῖσαι τινὰ γρ. αὐτῷ χρ. Sym. ⁵³ τὴν τ. ἐστῆσε καταγίδια Vat. ⁵⁴ Περὶ τῷ Γ. καὶ τ. Ἀγ. x. Vat. ⁵⁵ α. δ. ὡν ἐ. Vat. ⁵⁶ τοῦ Leo, Ἀνδρονίκ. cod. — Ἀ. βέδρον αὐτῷ ὑπόρρυτε καὶ τοῖς πρὸς παγίδας ὑπετίθει δυσμενεῖν αὐτῷ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς φυγῆς Vat. ⁵⁷ συνεσκεύαζε ed. ⁵⁸ γ. λαθραίως τῷ Ἀ. μὴ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν ὅτι φησὶ, παρρηγέλλας· εἰληφεν Ἱμερίος παρὰ βασιλέως ὑποβληθέντος παρὰ Σαμωνᾶ κατασχέειν καὶ τυρῶσαι σε Vat. ⁵⁹ εἰσελθ. cod. εἰσελθοι ed. ⁶⁰ τοῦ Leo, ed. τῷ cod. ⁶¹ II. δὲ τὸν Ἀ. ἀναγκάσαντος ἐ. σὺν αὐτῷ τῶν Ἀγ. ἐκ. οὐκ ἐπείσθη Sym. II. δὲ τοῦ Ἱμ. πρ. τῷ cod. ⁶² ἐν τ. πλ. ἐ. τῶν Ἀγ. ἐκ. αὐτοῦ ποιεῖν καταδεξάμενον. ⁶³ πλ. μετὰ τῶν Ἀγ. ἐκ. I. δὲ μ. Leo. — τῶν Ἀγ. δὲ ἐκ. Ἱμ. μ. ed. ⁶⁴ μ. τῇ τοῦ α. ἀπ. Θ. μνήμη σ. Vat. ⁶⁵ τῇ Sym.

μεγλήν νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος¹¹, ἀπογνοὺς¹², ἅμα συγγενέσιν¹³ αὐτοῦ (καὶ τέκνοις αὐτοῦ) καὶ ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀπειλῶν ἐκράτησε κάστρον τὴν Κάδβαλαν, εἰς¹⁴ τείλειαν ἀποστασίαν ἔλθων, ὡς εἰπεῖν, (καὶ) Σαμμωνὰ πρὸς τὸν βασιλέα¹⁵· «Ὁὐκ ἔλεγον (σοι), ὦ δέσποτα, ἀνάρτην εἶναι (σου) τὸν δούκα;»

(38) Παρευθὶ δὲ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορίν δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν¹⁶ Ἰερήριτζην¹⁷, συμπεριθερὸν ὄντα τοῦ Ἀνδρόνικου¹⁸, καταπολεμῆσαι αὐτόν. Μαθὼν¹⁹ δὲ τοῦτο 790 Ἀνδρόνικος καὶ ὡς²⁰ ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἐξέωσθη, προσέφυγε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἅμα²¹ τοῖς συγγενέσι καὶ τέκνοις καὶ φίλοις ἐξηγηλῶσθαι²² τότε κατὰ Ῥωμαίων, καὶ ἀπεδέχθη παρὰ τῷ Ἀμερουμνῇ μεγάλως²³.

(39) Ἐλυσθεὶς²⁴ δὲ (Ἀλέων) ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ πολλάκις ἐβούλετο²⁵ ἀποστείλαι αὐτῷ λόγον ἐνυπόγραφον (δὲ²⁶ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησε). Συνεβουλευσάντο δὲ τινες τῷ βασιλεῖ φιλορρηνοῦσθαι τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου²⁷. Τοῦτο δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς γράψας διὰ κινάδαρεως καὶ ἀποστείλας²⁸, μετὰ χρυσοδόλλης²⁹ ἐνδοθεν φατίου βραχείος τράκτου. Ἐξηλθόντος³⁰ δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ³¹ ἀπὸ τοῦ βασιλέως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν Σαμμωνᾶς εἶπεν αὐτῷ· «Ὅιδας τί κρατεῖς;» — τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν³²· «τὴν ἀπόλειαν τῆς Συρίας βασιτῆς.» Καὶ δοὺς αὐτῷ³³ παρήγγειλε τοῦτο βαλεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζήρ³⁴. Ὁ δὲ (ἀπελθὼν) τοῦτο πεποίηκεν· ἐκράτηθη³⁵ δὲ Ἀνδρόνικος καὶ ἰδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ· καὶ μεθὼν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμμωνᾶ ταῦτα (αὐτῷ³⁶) γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (αὐτὸς τε καὶ 791 οἱ σὺν αὐτῷ). Ἐκτότε δὲ³⁷ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ

Andronicus, in extremam defectionem precipitatus; consanguineis fugam comitantibus, castrum Cabbalam occupavit: ex quo Samonas imperatori improparabat: «Nonne praedixeram, domine, ducem adversum te rebellionem meditari?»

Statim ergo misit imperator Gregoriam scholarum domesticum, cognomento Hiberitzen, Andronici consocerum, ut eum debellaret. Quod ei didicisset Andronicus, et Nicolaum patriarcham ab ecclesia pulsum esse, una cum affinis et satis et amicis fortunae comitibus ad Agarenos, qui tunc adversus Romanos movebant, transit: qui etiamnum ab Amerumne magnifice susceptus est.

Andronici vero causa tristabatur imperator, et libello subscriptione propria munito ut hominem revocaret, frequenter meditatus fuerat. Quod et Theophilus Manuelli gratia effecit. Consulebant autem quidam imperatori, ut Sarracenorum pratorio detentorum aliquem sibi conciliaret, quem postmodum mitteret in Syriam cum subscriptio veniens concessa libello. Hunc ergo paravit imperator, rubrisque inscriptis litteris, et aurea munitum bulla intra brevem fustum cereum inclusit. Sarracenum vero ab imperatore discedentem vocavit Samonas, et dixit ei: «Nosti quid geras? (illud propter ceterum insinuavit)? Syriae perniciem tecum defers.» Et pecuniis muneribusque eidem collatis Uzeris manibus reponere suscit. Digressus ille, quod commendatum fuerat, praestitit. Detentus est itaque Andronicus, et cum consanguineis omnibus in vincula conjectus. Cumque haec Samonas dolo in se gesta comperisset, necessitate adactus, ipse sociique fidem negare. Ex illo tempore Constanti-

Variae lectiones et notae.

¹¹ καὶ Val. ¹² ἀ. καὶ ἀ. ἀπ. ἀπ. σὺν τοῖς σ. ἐποίησε καὶ ἀπ. ἐκ. τὴν Κάδβαλαν πόλιν Sym. ¹³ σ. καὶ δούλοις; ἀ. πόλιν κατέσχε τὴν λεγομένην Κάδβαλαν Val. Κάδβαλαν Leo. ¹⁴ εἰς ἀ. γωρήσας Val. ¹⁵ Ὁ δὲ Σαμμωνᾶς· πάλαι ποτε τοιοῦτο ἐπιλαβέσθαι καιροῦ ἐπιθυμῶν π. β. ἔλεγον, οὐκ ἀέλ, ὦ δ., ἔ. δ. ἀνάρτητος ἐστὶ καὶ ἀποστάτης ὁ δοῦς καὶ τῆς βασιλείας σου πολέμιος; Val. ¹⁶ Τῷ κ' ἐστὶ ἀπ. ὁ β. Γρ. τὸν δ. Sym. 22. Παραυτίκα γούν ἀπ. Val. — ἀποστέλλει ed. Γρ. 76. λεγ. δ. ὄντα τὸν σγ. καὶ σ. Ἀ. Val. ¹⁷ ἰσχυόμενον Leo. ¹⁸ τοῦ om. Leo, Sym. ¹⁹ εἰς τοῦ Sym. ²⁰ ἀκούσας τε δὲ καὶ ὁ π. τ. ἐκκλησίας ἐξ. Sym. ²¹ πῶς Val. — Ν. τῆς ἐκκλησίας ἐξεδιόχθη Val. Ν. τῆς ἐ. ἐξέωσθη Leo. — πρ. πανοικί τινικαῦτα τ. ²² Ῥ. ἐξηλθούσι, ὃν δ' Ἀμερουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέξατο Val. ²³ ἀ. τ. σ. καὶ φ. ἀ. καὶ τ. ed. ἀ. σ. καὶ φ. Sym. ²⁴ τοῖς Leo. ²⁵ ἐξ — μεγαλ. om. Sym. — ὀπεδ. Leo. ²⁶ μεγαλοπρεπῶς Leo, μεγάλ. eod. ²⁷ 909. ²⁸ Ἐλυθήθη δὲ Α. εἰς τοῦτο καὶ δὴ Σαρακηνοὶ ἀπὸ τοῦ πρ. φιλορρηνοῦσμενος ἀπεστειλὼς Sym. — Ἀλέων om. Val. ²⁹ ἐβουλεύετο Leo. — ἐν λ. τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὑποστρέψαι Val. ³⁰ δ — ἐποίησε om. Val. — συνεβούλευσαν Val. ³¹ τοῦ om. Val. ³² Ὁ δὲ π. διὰ κ. γρ. καὶ βύλλῃ σφραγίσας γρυσ. Val. ³³ πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μετὰ χρυσοδόλλεον διὰ κ. βαλὼν αὐτὸν τ. φ. τρ. βρ. Sym. ³⁴ χρυσοδόλλ. eod. χρυσοδόλλην Leo. ³⁵ καὶ ε. φ. βρ. τρ. κατωκλεισας αὐτό. Τοῦ δὲ Σ. ἀπὸ β. ἐ. πρ. τοῦτον ὁ Σ. ἐ. δ. δ. κατέχευε Val. ³⁶ Ἀγαρ. ed. ³⁷ προσώπου Sym. — προσκαλεῖται ἀ. δ. Σ. καὶ φησὶν ὁ. Sym. ³⁸ δὲ ἐν ἐκράτει. ὡς τῆς Σ. εἰς ἀπόλειαν Val. — 26 βασιτῆς; ed. Leo, Sym. — Α. σὺν ἀ. Val. ³⁹ γρήματα Sym. Val. γρ. καὶ δῶρα Leo. — αὐτὰ εἰς τὰς γ. τοῦ Ὁ. 1. μδ. Val. — τ. βάλλεν Len, εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ὁ. β. αὐτό Sym. ⁴⁰ Ἀζήρ ed. — ἀπ. om. Sym. ⁴¹ Κρατίων σὺν καὶ δεσμεῖται Ἀ. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ μ. ὡς τοῦτο γ. ἀ. διὰ δ. τοῦ Σ. Sym. ⁴² Ὁ δὲ Κ. καὶ οἱ Α. Sym. — ἰδεσμήθη Val. — ἀ. σ. Val. ⁴³ αὐτῷ om. Val. — ἀν. τὴν ἰδίαν πίστιν ἀ. καὶ οἱ σὺν ἀ. ἐξωμόσαντο Val. ἀν. ἐμαγάρισεν Sym. om. αὐτὸς — αὐτῷ μαγάρειν vel α. μαγάρειν inquit, lavacro baptismatis reynensis vel α. ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

nus ejus filius et amicorum reliqui Andronicum A
regredi posse nullatenus licitum scientes, soli fuga
usi (quod mirum fuit) ex Syria in Romaniam re-
versi sunt: et per varia loca diversis calamitatibus
agitati, vix pauci cum Constantino ejus filio inco-
lumes evaserunt.

E Tarso denique venit in urbem Abalbases se-
nior, et Samonæ pater, de mutandis captivis fra-
ciatum habituri. Hos imperator in conspectum
admisit, et cum humanitate summa, honore et
gloria in Magnaura excepit. Magnam autem Eccle-
siam sumptuose decoravit ornatu, omniaque pre-
tiosa vasa Agarenis ostendit, quod indignum im-
peratoris et christianæ institutionis existit, sacra
Dei vasa a gentilibus conspici. Samonæ vero pater
cum filio in Romania manere expetebat. Samonas
autem exhortabatur, dicens: «Tene quam habes
fidem: si enim potuero, in partes tuas deficiam.»

Die porro Pentecostes Leo filium suum Con-
stantinum Euthymii patriarchæ ope imperii corona
ornavit. Cæterum Samonas dedit in ministerium
Zoe Augustæ Constantinum hominem suum, qui
prius Basilio magistro et Caniclei præfecto mini-
straverat. Qui deinde Leoni imperatori et Augustæ
charissimus existit. Qua de causa in hominem Sa-
monas ferebatur invidia, et consuetudinis accusabat
cum Augusta. Quod quidem imperator suspicatus
ejusdem Samonæ ope in Sancti Tarasii monasterio
monachum tonderi jussit. Paulo post autem Samonæ
mandavit in monasterium proprium, Spira dictum,
eundem recipi, quo rursum facilius ad se vocaret.
Processu igitur ad Damatrim habito, et in Samonæ
monasterio pransurus vidit Constantinum, con-
stimque Samonem jussit ut consuetis sæculo ve-
stibus eum indueret. Tum inter epulas imperatori

καὶ οἱ λοιποὶ ἰδόντες ³⁰, ὅτι ἀδυνατὸν ἔστιν ³¹ Ἀν-
δρόνικον (191) ἐξέλθειν, βουλῇ αὐτοῦ μετ' οὐ ³²
πολὺ φυγῇ μόνον χρησάμενοι θαυμαστὸν ³³ ὄντως
ἐκ μέσης Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξῆλθον· καὶ
καταπολεμούμενοι κατὰ χώρας ³⁴ (μόλις ὀλίγοι
διεσώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ).

(40) ³⁵ Ἐκ δὲ Ταρσοῦ ἐισήλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ
ἀλλαγίου δὲ τὰ Ἀβαλβάκης ὁ γέρον καὶ ὁ τοῦ Σα-
μωνᾶ πατὴρ· καὶ τούτους ἰδέεσθαι ³⁶ ὁ βασιλεὺς
μετὰ κοσμήσεως καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ Μα-
γναύρᾳ ³⁷· ἐκαλλώπισε ³⁸ δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκ-
κλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ ³⁹ καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα
τὰ τίμια σκευὴ τοῖς Ἀγερνοῦσι, ὅπερ ⁴⁰ ἀνάξιον
ἦν (βασιλείας ⁴¹ καὶ) Χριστιανικῆς καταστάσεως,
τοῦ Θεοῦ ⁴² 792 παρὰ τὸν ἰδὼν τὰ ἱερὰ ⁴³ σκευὴ
τοῦ Θεοῦ. Ὅ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἤθελε συνελθόν ⁴⁴
τῷ υἱῷ (αὐτοῦ ⁴⁵ καὶ μείναι εἰς Ῥωμανίαν). ⁴⁶ Ὅ
δὲ Σαμωνᾶς παρήγγειλεν αὐτῷ λέγων· Ἐκράτει τὴν
πίστιν, ἣν ἔχεις· κἀγὼ, εἰ δυνήθω ⁴⁷, ἐλευσόμεαι
πρὸς σε ⁴⁸ μᾶλλον.

(41) ⁴⁹ Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ν' στίφει ⁵⁰ Ἀέων ὁ
βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον δι' Εὐθυμίου
πατριάρχου. ⁵¹ Δίδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντίνον
ἄνθρωπον ⁵² αὐτοῦ τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασι-
λεῖω μαγίστρῳ ⁵³ καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου ⁵⁴, δου-
λεύειν Ζωῇ Αὐγούστῃ, ὅς ⁵⁵ ἡγαπήθη ⁵⁶ παρὰ ⁵⁷ τοῦ
βασιλέως Ἀέοντος καὶ τῆς Αὐγούστης· διὰ ⁵⁸ τοῦτο
πολλὰ ἐφθόνηε Σαμωνᾶς αὐτῷ καὶ ἐλοιδόρει ὡς συν-
όντα τῇ Αὐγούστῃ· ὅπερ ὁ βασιλεὺς, νοήσας
ἀληθές ⁵⁹ εἶναι, ἀπέστειλε καὶ ἀπέχειρεν αὐτὸν μο-
ναχὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου, διὰ ⁶⁰ τοῦ
Σαμωνᾶ. ⁶¹ Μετ' ὀλίγον δὲ ὥρισε Σαμωνᾶν ἀναλα-
θεῖσθαι αὐτὸν ⁶² ἐν τῇ (αὐτοῦ) μονῇ (τῇ) Σπειρᾷ ⁶³,
βουλόμενος πάλιν ἀναλαθεῖσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν
[εἰς] ⁶⁴ πρὸκεινον ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ
τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε ⁶⁵ Κωνσταντίνον καὶ
παρευθὺς ⁶⁶ ὥρισε Σαμωνᾶν· καὶ ⁶⁷ 793 ἐνέδυσεν

variae lectiones et notæ

θεδέν διὰ προγόνων δεδώρηται, καθὼς παρα πολλῶν ἀγίων ἀνδρῶν πληροφόρηται. Εἰ γὰρ πειραθείης
τοῦτο διαχειρίσασθαι, τῇ πόλῃ ταύτῃ ἡ κεφαλὴ σου ἐκτὸς σώματος εἰσελεύσεται. Ὁ καὶ γέγονε· μετὰ
γὰρ τὸ ἄραι αὐτὸν τυραννικὰς χεῖρας, ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ αἵματι, λύθρῳ τε καὶ κόνει ἀμαυρωθεῖσα διὰ τὸν
αὐτῶν πυλῶν προσεκλυθῆναι συμβέβηκεν Val. (π. εἰσελήλυθεν Val.) ³⁰ εἰδότες Leo, Sym. ³¹ τὸν Sym.
³² μετ' οὐ π. τῇ β. ἀ. Sym. — φ. χ. ed. μ. φ. χ. Leo, Sym. ³³ ὅπερ θαύματος ἄξιον Sym. — ὄντα
Leo, cod. — ἐκ μὲν Σ. Leo. — αἰς Sym. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθε P. ³⁴ κατὰ χώραν πολ. Sym. om. μόλις
— αὐτοῦ. ³⁵ Τότε ἀπὸ Τ. ἐλθὼν ἐν τῇ π. π. τοῦ διαλλαγῆναι — πατὴρ οὐδ' καὶ δεξιόμενος ὁ β. ὁ τὸν τῆς
ἐκκλησίας κόσμον Sym. 23. ³⁶ ἰδεάσατο cod. ed. Sym. ³⁷ ὑπεδείξατο Leo, ἐδ. Combefis et margo P. et
Leo. — ὁ β. ἰδ. (ἰδέεσθαι Cont. 28) κόσμῳ πολλῷ καὶ δόξῃ τὴν Μαγναύραν κατακοσμήσας Val. ³⁸ ἐκαλ-
λώπισε. ἐ. ὑπέδειξε. cod. ἐκαλλώπισαν — ὑπέδειξαν ed. ³⁹ ἰ. παντελῶς καὶ ὑπέδειξαν Val. (sed ἐκαλλώπισε
et Cont. ὑπέδειξε). ⁴⁰ ὁ ἀν. ἐστὶν χ. κ. τοῦ θεάσασθαι π. τὸν ἀέων Sym. ⁴¹ β. καὶ om. Sym. Val.
— ἀδμήτορες καὶ ἀλλογενεῖς ἀνθρώποις τὰ τῆς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας σκ. καταθεσθαι Val. (καταθέσθαι
Sym. ⁴² ἅγρια Leo. ⁴³ τῷ βασιλεῖ καὶ Leo. ⁴⁴ ἀ. καὶ μὴ εἶναι εἰς Συρίαν Sym. om. Val. ⁴⁵ Ὅ δὲ οὐ
κατεδίξατο τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον παρήγγειλεν εἰς τὰ οἴκεια ὑποστρέφειν καὶ τῆς ἰδίας ἀντιγέσθαι πίστεως· κἀγὼ
δὲ, φησὶν, εἴπερ δὲ τάχιστα π. σε ἐπανελθ. Val. ⁴⁶ δυνήθω ed. ⁴⁷ μ. π. σε Sym. ⁴⁸ 911. ⁴⁹ Τῷ κα' ἔπει
αὐτοῦ τῇ ημ. Sym. 24. Τῇ δὲ τῆς ν. ημ. Val. ⁵⁰ ὁ Val. — β. τὸν ὑν. ἀ. τὸν πορφυρογέννητον Sym. ⁵¹ Ὅ
δὲ Σ. Κ. ἀν. ἀ. τὸν πρ. Β. μ. τῷ κανικλείῳ δ. τῇ Ἀ. Ζ. δ. πρὸς τὸ τοῦτο ὑπηρετεῖσθαι Val. ⁵² ἀ. καὶ δ.
Leo. ⁵³ καὶ κανικλείῳ Leo. ⁵⁴ τοῦ Sym. ⁵⁵ καὶ Sym. τοσοῦτον Val. ⁵⁶ πολλὰ Sym. ⁵⁷ π. τε τοῦ Α.
καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς Val. π. τ. τοῦ Α. τοῦ β. καὶ τῆς Ἀ. Sym. ⁵⁸ ὅθεν καὶ π. ἰ. Σ. αὐτὸν καὶ ἐλ.
ὡς συνόντα Sym. — ὡς καὶ τὸν Σαμωνᾶν διαφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ λοιδόρεισθαι τοῦτον ὡς τῇ Ἀ. σ. Val.
⁵⁹ ἀλ. ἰ. ὅπου. ἀποστελλας ἀπὸ. ἀ. ἐν Val. et Cont. ὅπου. ἀπὸ. ἀ. μ. ἐν Leo, ὅπ. ἀ. ἰ. ἀπὸ. ἀ. ἐν
Sym. ⁶⁰ διὰ Σαμ. ἐν τῇ μ. τοῦ Α. Τ. Sym. τοῦ Α. Τ. μ. τῷ αὐτοῦ Σ. ἐπιτρέψας τοῦτο ποιῆσαι Val.
⁶¹ Μετ' ὁ δὲ β. τοῦτο ἀν. ἐκέλευσε τῷ Σ. ἐν τῇ τῶν Σπειρῶν μονῇ τοῦτον ἀπαγαγεῖν ἐν τῷ Α. οὐν ὁ
βασιλεὺς ἐξελθὼν καὶ ἐν τῇ τοῦ Σ. φ. μ. Val. — Σαμωνᾶ Leo, i. subscr. pro v. — τὸν Σ. Sym. ⁶² αὐτοῦ
om. Sym. — τὰ om. ed. ⁶³ ὁ βασιλεὺς v. Sym. ⁶⁴ τὸν Sym. ⁶⁵ π. διεκτελεύσατο καὶ ἐνέδυσαν ἀ. ἱματίῳ

αὐτὸν κοσμικά · καὶ ἐκέραιε τὸν βασιλέα ⁹¹ εἰς τὸ ^A αἰσθητόν, καὶ ὑπέστρεψε μετ' ⁹² αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ.

bibendum propinavit, et cum eo ad palatinum regressus est.

(43) ⁹³ Ὅρῳ δὲ Σαμωνᾷ αὐξανομένην τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν, βουλευέται μετὰ μεγίστου κοιτώνιτου καὶ Μιχαὴλ Τζηρίθωνος ⁹⁴ · καὶ ποιοῦσι χάριτην πολυλοίδορον κατὰ τοῦ βασιλέως, γράψαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ῥοδίου νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. ⁹⁵ Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εὐρεῖν ⁹⁶ αὐτὸν ἐν ᾧ ἤρχετο τόπῳ εἰς τὸ μητατόριον ⁹⁷ καὶ ἤρεν αὐτόν · καὶ ἀναγνούς ἐν μεγάλῃ θλίψει τὴν ζήτην τὸν τοῦτο ποιήσαντα. ⁹⁸ Γέγονε δὲ καὶ ἐκλείψις σελήνης, καὶ διωρίσαντο ὁ βασιλεὺς ⁹⁹ τοὺς οὗτοι τότε ἀστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. ¹⁰⁰ Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Πανταλέοντος μητροπολίτου, φίλου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς · « Εἰς τίνα ἐστίν » ¹⁰¹ ἡ κάκωσις ; « Ἐφη αὐτῷ ὁ μητροπολίτης · « Εἰς σέ » · καὶ ¹⁰² « ἂν διέλθῃς Ἰουνίου τὰς ιγ', ἔκτοτε οὐδὲν πίσει κακόν. » ¹⁰³ Τῷ δὲ βασιλεὺς εἶπεν ¹⁰⁴ εἰς τὸν δευτέρον ἔχειν κάκωσιν τὴν σελήνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέλαβε ¹⁰⁵ τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον **794** τὸν ἀδελφὸν ¹⁰⁶ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ¹⁰⁷ ἰδίως Τζηρίθων τῷ βασιλεὶ ἐξείπεν ¹⁰⁸ · « Ὁ Σαμωνᾶς τὸ πιττάκιον ἐποίησε » · καὶ παρευθὺς ¹⁰⁹ καταβιδάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκρίει μοναχὸν καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονήν ¹¹⁰ Εὐθυμίου πατριάρχου · καὶ ¹¹¹ μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντα ἀπήγαγον ¹¹² εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάκη μονήν. ¹¹³ Ἐποίησε δὲ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονήν ἐν Νοσiais ; ¹¹⁴ καὶ ἀπῆλθεν ἅμα Εὐθυμῷ πατριάρχῃ καὶ ^C ἐνεκαίνισε ταύτην.

Videns autem Samonas auctum imperatoris in eum affectum, cum cubiculario præcipuo et Michaelis Tzerithone consilium inivit : et una libellum conviciis refertum adversus imperatorem parant, scribente illum et componente Rhodio, Samonæ notario. Imperator in Magnam Ecclesiam profectus, et eo qua Deum precari consueverat sede ad Militarium reperto, eundem acceptum magna cum animi angustia perlegit, libri requirens auctorem. Conligit autem lunæ eclipsis ; jussitque astronomos qui tunc aderant effectus ejus edicere. Pantaleonem vero metropolitam Samonæ amicum ad imperatorem enarrare progressum interrogabat Samonas ; « In quem recideret ejus influxus malignitas. » Ait ille : « In te. Præteritis tamen Idibus Junii, si evaseris, nihil subinde mali patieris. » Imperatori vero renuntiaverunt illi in secundam ab eo personam lunam pravitate sua minori, quod imperator de fratre suo Alexandro suspicabatur. Post hæc vero Tzerithon imperatori privatim enuntiavit : « Samonas libellum fecit. » Et confestim Samonam in suam se recipere domum coegit : ibique primum tonderi, et in Euthymii patriarchæ monasterium abduci jussit : ibique postmodum aliis convictus criminibus in Martinacis monasterium deportatus est. Constantinum autem accubitozem creavit, et in Nosiis monasterium de ejus nomine condidit : abbi- que una cum Euthymio patriarcha, et solemnii officio dedicavit.

Mense porro Octobri, Himerio logothetæ una cum Damiano et Leone Agarenis, Sami duce Romano, qui postea regnavit, existente, prælium commissum est, quo victus Himerius, cunctisque in summum periculum adductis, vix incolumis evasit.

Varie lectiones et notæ.

κ. καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως τὸ ποτήριον ἐν τῷ ἀρίστῳ καὶ ὑπ. μ. ἀ. ἐν τῷ π. Vat. — Σαμωνᾶς Leo. — ἐνδυσεν ed. ἐνέδυσ. cod. ⁹³ τῷ βασιλεὶ Sym. ⁹⁴ μετὰ ταῦτα Sym. ⁹⁵ Βλέπων οὖν ὁ Σ. Leo, καὶ πάλιν φθονεῖται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Σαμωνᾶ διὰ τὴν πρὸς ἀ. ἀγ. τοῦ β. καὶ β. μετὰ τοῦ Τζηρίθωνος καὶ ἄλλων τινῶν Sym. — τὴν τοῦ β. πρὸς Κωνσταντῖνον ἀγ. αὐξ. πιττάκιον συντίθειμι μ. μεγ. κ. καὶ μ. Τζηρ. λοιδορίας κ. ἔχον ἀπείρους τοῦ Ῥ. Κωνσταντῖνου τοῦ αὐτοῦ ὑπογραφίως σ. ὅπως ἐν τῷ μιτατορίῳ ἔβριψαν Vat. — τοῦ β. ἀγ. Leo. ⁹⁶ Στήρηθωνος Leo. — χαρτ. Icod. χαρτίον ed. ⁹⁷ Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσεληλυθὸς ἐν. Vat. — Ἐλθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ μ. ἔ. ἔβριψεν ἀ. ἐν τῷ μιτατορίῳ. Εὐρών οὖν ἀ. ὁ β. καὶ ἀν. Sym. ⁹⁸ εὐρας Leo, εὐρ. cod. ⁹⁹ μιτάριον cod. ¹⁰⁰ Περὶ τῆς σεληνιακῆς ἐκλείψεως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς Γ. δὲ ἡ σεληνιακὴ Vat. Γ. δὲ τότε ἐκλ. σ. Sym. ¹⁰¹ Ὁ δὲ β. τὸν μητροπολίτην Πανταλέοντα προσεκαλέσατο μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τῆς σεληνιακῆς ἐκλείψεως ἀπ. Vat. ¹⁰² Εἰσερχόμενος δὲ ὁ Πανταλεὼν μ. πρὸς τὸν β. ἡρ. Sym. ὃν εἰσερχόμενον π. τὸν β. ὁ Σ. ἡρ. Vat. ¹⁰³ ἔσται Vat. — Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ · καὶ ἐὰν τὴν ιγ' τοῦ Ἰ. διέλθῃς Vat. Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ · καὶ ἐὰν διέλθῃ Ἰ. ιγ' Sym. ¹⁰⁴ ὁ. ἀ. Vat. ¹⁰⁵ Τὸν δὲ βασιλέα ed. et Leo. Πρὸς δὲ τὸν β. Vat. ¹⁰⁶ ὡς Vat. — ἐπὶ Leo. — τὴν κ. τῆς σελήνης Sym. ¹⁰⁷ ὡς ὅπως ed. ὅσαις Leo. — καὶ ἀπαιτῶν μετὰ Sym. — καὶ παραγενόμενος ἀ. Ἐ. π. ἐν. ἀ. Vat. — ἐγκαίνισεν ed. ἐνεκαίνισεν cod. ἐγκαίνισεν αὐτὴν Sym. ¹⁰⁸ Τῷ αὐτῷ ἐστὶ ἐπὶ ἡ' μηνῶς τοῦ ναυμαχικοῦ πολέμου τὸν Σαρακηνῶν γενόμενον μετὰ Ἰ. τοῦ λ. σ. ὁ. ἐν Σ. Sym. 26 post c. 25 de patre Constantini accubitoris, anno 25; sed quæ initio quadragesimæ et Maio mense facta sunt, jam anno 26 adnumerari debent — ναυμαχία γ. Ἡμερίου Leo. Α. καὶ Α. om. Sym. — τοῦ Ἀγαρηνοῦ ed. — στρατηγούσης Vat. — ὁ. Σ. Leo. ¹⁰⁹ δὲ om. Vat. ¹¹⁰ ἀπ. τῶν μετ' αὐτοῦ περικινδυνεύόντων Vat.

Imperator autem Leo cæriaco morbo jactari cœpit, adeo ut in Magnauram orationem Jejuniorum principio habere nequiret. Contigit autem incendium in Magnæ Ecclesiæ cæulariis, quo chartarum thesauri armaria et sacella combusta sunt. Mali tandem die undecimo Leo imperator, cum antea successorem fratrem suum Alexandrum designasset, diem extremum obiit : quem ille, ut aiunt, ad se venientem conspicatus, dixit : « Cave. Post menses tredecim possimum tempus instat : » et impensissime rogavit et obtestatus est, ut Constantinum filium suum prolegeret.

VIII. Regnum Alexandri.

Leonis frater, Alexander, Basilii filius una cum Constantino Leonis filio imperavit annum unum, dies viginti novem. Missoque ad Nicolaum ad Galacrenas nuntio Euthymium patriarcham deposuit, et Nicolaum secundo restituit. Habuit autem Alexander ad Magnauram silentium, et concilium celebravit, atque Euthymium ab Agathe in Steno ædibus advocavit. Sedentemque Alexandro cum Nicolao patriarcha, assessores Euthymii depositioni vacabant attentius, cum dedecore venerandi et per omnia mirandi viri colendam barbam vellicantes, aliaque opprobria et injurias inferentes, quas quiete et mansuete honorabilis et sacer vir tolerabat. Qui ad Agathi ædes iterum relegatus est, ubi mox vita functus in proprio monasterio intra urbem juxta Psamathii depositus est.

Alexander, suspicionibus liber quas frater Leo adversus ipsum, dum in vivis esset, fovebat, venatibus continuas et per varia palatia discursibus vacabat usquequoque, nihil imperatore dignum mereditatus aut executus, sed semper deliciis, luxurie et ebrietatibus indulgens, totum se hujusmodi tra-

A (44) "Ἦρξατο δὲ νοσηλεύεσθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιακῇ νοσῆματι, ὥστε ** μὴ δύνηθῆναι ἐξελθεῖν ἐν τῇ Μαναύρᾳ τὴν δημηγορίαν διαλαλῆσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νηστεϊῶν. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός ἐς τὰ κηρουλάρια τῆς "Μεγάλης Ἐκκλησίας, καίντων ** τῶν χαρτοθεσίων πάντων 795 καὶ τῆς σακέλλης. "Μαθρὲ δὲ μηνὶ ια' τελευτᾷ Λέων. προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βασιλεῖα, ὃν ἰδὼν, ὧς φασιν, εἰσερχόμενον * πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ "Ἰδῇ * ὁ κακὸς καὶ τὸς μετὰ * τοὺς ἑγ' μῆνας, * πολλὰ * (ἐκλιπαρήσας καὶ βεηθείς) αὐτοῦ φυλάττειν τὸν * υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον. *

H. Βασιλεία "Ἀλεξάνδρου.

B "Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου, ἀδελφὸς δὲ Λέοντος, ἐβασίλευσεν ἔτος α', ἡμέρας xδ' σὺν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. "Ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρυῶν (καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην), καὶ ἐνεθρόνισεν τὸ δεύτερον αὐτοῦ Νικόλαον "πατριάρχην. "Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μαναύρᾳ, ἀγαγὼν Εὐθύμιον (ἐκ "τοῦ Σπεννὸς ἀπὸ "τῶν Ἀγαθῶν. Καὶ συγκαλέσας ἅμα Νικόλαῳ πατριάρχῃ ἐποίησαντο τὴν (κατ' "αὐτοῦ καθαίρεισιν, ἀτίμως ἀποτίλλοντας τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ ἀξιαγαστοῦ 796 ἀνδρὸς τὴν τιμίαν "γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ἑβρεῖς καὶ ποιινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ἃς ἡσύχως καὶ "πρώτος ὑπέμεινεν ὁ τίμιος καὶ ἱερός ἀνὴρ * καὶ ὁ ὑπεροπλιῶθῃ πάλιν εἰς τὰ Ἀγαθὰ) ἔνθα καὶ τελευτήσας κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ ἐν "τῇ πόλει, εἰς τὰ Ψαμαθίου. "

C (2) "Οὗτος Ἀλέξανδρος διὰ τὰς ὑπονοίας, ἃς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἐτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀπὸ τοῖς κυνηγεσίαις καὶ τοῖς ἐξω παλατίαις ἐσχολάζεν **, μὲν ἐν βασιλείᾳ. "Ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διαγών ἐν τρυφαίᾳ καὶ ἀσκησίᾳ ** καὶ μέθαις καὶ περὶ ταῦτα ἀπὸ διακείμενος, ὥθεν ἀρξας αὐτὸς

Variae lectiones et notæ.

"912. "Μετὰ τοῦτο Α. ὁ β. νοσῇ x. v. Sym. 26. K. δὲ v. περιπετωκὸς Α. ὁ β. εἰς ἀδυναμίαν ἦλθεν ὑπάγῃν Vat. "ὦ. μόλις δ. αὐτὸν κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον ἐν τῷ τῆς ἐγκρατείας καιρῷ δημηγορήσαντα, ἐπαινεῖ οὕτως * "Ὅρατε κατασκληρότα με καὶ νόσω τρυχόμενον, οὐκέτι τάχα μετ' ὁμῶν μεταλήφομαι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν. Vat. = Cont. 52. "τῆς μ. ε. x. Vat. "καὶ ἐκάθισαν τὰ χαρτοθεσία πάντα καὶ ἡ σακέλλη Sym. "αὐτῆς Vat. — Τῇ δὲ ια' τοῦ Μαΐου μηνός Sym. — μ. om. Vat. — ια' om. ed. "ἡμέρα πρώτη, ἰνδικτιώνος ια' Vat. Cont. "ὁ βασιλεὺς Leo, Sym. Vat. "Ἀλέξανδρον τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς Vat. — α. ἀδ. Leo, α. ὁ δ. β. Sym. "π. α. ἔρχ. Vat. "καὶ Sym. "μ. ἑγ' μηνῶν Sym. "ἐκ τούτῳ ἐνεσκηφέν Vat. — ε. καὶ δ. om. Sym. "τὸν α. ὁ. K. φ. Vat. "Καὶ ὁ λόγος τοῦ βασιλέως ἐγένετο * ἀληθὺς γὰρ μετὰ ἑγ' μῆνας ἐτελεύτησε ed. e glossemate. "Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου ἡ περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ β. Par. 1706. Περὶ Νικόλαου καὶ Εὐθύμιου πατριάρχου "Ὁ δὲ Ἀλ. 16. Vat. "Τῷ xυβ' ἐταί τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως λιβ' 16. "Α. ὁ. B. ed. "τῷ Α. ὁ. Vat. "Γ. καὶ ἐν αὐτὸν κατ. "Ε. ὃν καὶ εἰς τοῦ Ἀγ. ἑξορίας μετ' ὁλίγας ἡμέρας εἰ; Μαγναύραν ἤνευχε καὶ σελ. καὶ συν. ἐκεί ποιήσας, τὴν κ. α. ποιοῦσι, α. τ. ἐλλόντες τοῦ ι. καὶ αἷ. ἐκείνου α. τὴν γ. Sym. x. "Ε. π. om. Sym. "τοῦ πατριαρχείου Vat. Cont. om. ed. — ἐνερρ. — πατριάρχην om. Slav. — τὸ δ. τὸν αὐτὸν N. ed. τὸν α. N. τὸ δ. Vat. "Ποιήσας δὲ σελ. ἐν τῇ Μαγναύρᾳ Ἀλ. κατήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἀ. τὸν Ἐ. καὶ ἅμα Νικόλαῳ καθισθείς (sic) Vat. "ἐκ τοῦ Στ. om. Leo, Vat. Sym. Cont. "ἀπὸ τοῦ Ἀγ. cod. P. "κατ' om. Sym. Vat. — τὴν α. x. ἐκ. εὐθύς δὲ ὥσπερ ἀνήμεροι θηρας ἐμπηροδηκόμενος τοῦ ι. α. ἐκείνου τὴν αἰσθαμίαν γ. ἀπέτιλλον καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθουν καὶ α. ἀνυπολόγους π. τούτῳ ἐπέφερον, ἐπιδότην α. τὸν ἀποκαλοῦντας καὶ μοιρὴν καὶ ἀλλοτρίαν ἐπιπηροδῆσαντα γυναικί * ὁ δὲ ἱερός ἐκείνος καὶ αἰδέσιμος πρ. πάντα καὶ ἡ. ὑπέφεραν. Ἐπεβόρως οὖν ἐν τοῖς Ἀγ. σταλαῖς καὶ τέλει τοῦ βίου χρησάμενος ἐν τῇ π. θ. εἰς τὴν α. μονὴν τὴν ἐν τῷ Ψαμαθίᾳ ἐπαρχοῦσαν Vat. "αὐτοῦ ed. "πρ. ὁ ι. ποιμὴν οὗτος ὡς καὶ πάλιν ἐπέμψθη εἰς τοῦ Ἀγ. Sym. "ἀνὴρ ἔνθα καὶ εἰς τὰ τοῦ Ἀ. τ. Leo. "ἐν π. Sym. — π. τῶν Φ. Leo. "ἐν δὲ κληρικῷ τῷ τιλάντι, x. τ. λ. Sym. "Ὅμως Ἀλέξανδρος τὸν τρυφήλιν καὶ ἀνεμύμον βίον διῶν (βίων) καὶ ἀσωταῖς σχολάζων ὡδὴν ἀέθιον βασιλείας διεπράξατο Vat. — Ὁ οὖν Ἀλ. Leo. "Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλ. μ. βασιλικὸν ι. δυνάμενος ποιῆσαι τ. x. καὶ τοῖς πονηροῖς ἔργοις ἀπὸ ἐσχ. Τὸν δὲ τοῦ Α. παῖδα πολλὰκις ε. β. Sym. i. "ε. πρ. ed. "βασιλ. cod. (βασιλικὸν Sym.). "τρ. ἀσωταῖς καὶ μ. Leo.

οὐδὲν ^α γενναῖον εἰργάσατο, ἀλλὰ παρὲς ^β τὴν
 νῆν παπᾶν τὸ ἐπικλὴν Λαζάρην βαίετωρα ποιή-
 κεν, ὃς καὶ κακῶς ^γ τὸ ζῆν ἀπέρρηξε μετὰ θάνατον
 Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ σφαιρίζον· ὡσαύτως ^δ
 καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ ^ε Βασιλίτζην ^ς (ἀπὸ ^ζ
^η Σκλαβῶνων ἔθνους) σφοδρῶς καταπλούτισεν ἐκ
 τῶν τοῦ παλατίου χρήματων· ὡς ^η φασὶ βέ, τὸν
 αὐτὸν Βασιλίτζην καὶ βασιλεῖα ἡβούλετο ποιῆσαι, ὡς
 ἄπαις αὐτὸς ὢν, καὶ Κωνσταντίνον υἱὸν Λέοντος ^θ
 εὐνοῦχισαι (194^β, 196^α)· ὃ καὶ πολλάκις βουλευθεὶς
 διεσεβάδθη παρὰ (196^α) τῶν ὑπὸ τοῦ 797 Λέοντος
 εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νῆπιον ^θ ὑποβαλλόν-
 των, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενούντα.

(3) Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστέρα ^α κομήτης ἐκ
 δύσεως ἐπὶ ἡμέρας ιε', ὃν ἔλεγον Σιφίαν ^β κα-
 λείσθαι, καὶ αἱματεκχυσίαν (196^β) ^γ ἐν τῇ πόλει
 ἐργάσασθαι.

(4) ^α Οὗτος ^β πλάνους καὶ γόησιν αὐτὸν ἐξίδετο,
 οἳ καὶ πεπείκασιν ^γ αὐτὸν, ὡς· Ἐὰν τοῦ συαγροῦ
 στοιχείον ^δ σοὶ καὶ τῇ σῇ ζωῇ προσανακείται,
 χοιρῶδιον τὸν ἀνόητον ὑποφάνοντες ^ε. Ὁ δὲ, τού-
 τοις ἀπατηθεὶς, αἰδοῖα καὶ δόδοντας τῷ γοῖρῳ προσ-
 ανένευσεν ^ς ὡς λειπομένους αὐτῷ· καὶ τῇ αὐτῇ ^ζ
 πλάνῃ πεποιδῶς ^η ἱππικὸν ποιήσας τὰς τῶν ἐκ-
 κλησιῶν ἐνδοτὰς καὶ πολυκανδήλα ^θ ἄρας, τὸ ἱππι-
 κὸν ἐστόλισε καὶ τοὺς ζῳῆς ^ι φωταγίαν ἐποίησε.
 Διὰ τούτου ἤρθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν
 τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδύλοις προσάψαντος.

(5) ^α Ἰμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρη-
 νῶν ἡττης ὑποστρέψαντος ^β, ἀποστείλας Ἀλέξαν-
 δρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου ^γ τῇ λε-
 γομένῃ Καλυπτᾷ, ἀπειλήσας 798 ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ
 (ἵνα) ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος· ^δ Ὁ δὲ, ἐκ
 θλίψεως πολλῆς ἀβρώστησας (περιωρισμένος ὢν
 ἐπὶ μῆνας ζ'), ἐτελεύτησεν.

(6) ^α Ἀπέστειλε δὲ Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγάρων
 μηνύων ^β Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, ^γ καὶ τοῦ

A diderat, regnum non bene auspicalus. Unde pro-
 tinus Jannem clericum, cognomine Lazarem, re-
 ctorem instituit, qui post Alexandri mortem misere
 vitam abrupt in Hebdomo cum pila luderet. Ga-
 brielopulum pariter et Basilitzen, Sclavinorum
 genere ortos, palatii divitiis vehementer auxit;
 ipsam etiam Basilitzen, imperatorem, ut aiunt,
 creare volebat, cum ipse prole careret, et Constan-
 tinum, Leonis filium evirare; et frequenter id aggres-
 sus, ab iis, quos Leo beneficiis affecerat, modo
 infantilem aetatem, modo infirmitatem praetendenti-
 bus, praepeditus fuit.

Ejus tempore apparuit cometes per dies quindecim
 ad occidentem, quem Xiphiam vocari dicebant,
 et sanguinis effusionem in urbe effecturum porten-
 dere.

Hic erronibus et praestigiatoribus se totum dedit,
 qui etiam suaserunt: « Apri simulacrum tibi vitæ-
 que tue repositum est: » porci vitam amentem
 illum agere subindicantes. His ille seductus pudenda
 dentesque porco quasi sibi deficientia renovari
 jussit. Eodem etiam persuasus errore, equestri cele-
 brato certamine, prolatis ecclesiae vestibus produ-
 ctisque candelabris multifidis ludos exornavit, et
 luminum splendore animalia decoravit. Eam ob
 rem Dei manus ab eo remota est, qui Dei honorem
 idolis adolere non est veritus.

Ilimerium vero logothetam a clade quam ab Aga-
 renis pertulerat, redeantem, misso nuntio, Alexan-
 der in palatii monasterium, Calupa dictum, veluti
 hostem a fratris sui Leonis tempore sibi infensum
 adjectis minis exsulavit egit. Ille, societate hominum
 interdictus per menses sex, ex nimio morore
 morbo correptus interiit.

Simeon autem Bulgariae princeps, ad Alexan-
 drum legatos de pace servanda misit, ipsi se ami-

Variae lectiones et notae.

^α οὐδὲν cod. ^β ἀμα γὰρ τῷ μονοκράτῳ γενέσθαι· Ιω. π. Λαζάρης τούτῳ ἐπώνυμον, β. Vat. — γ. τὸν π.
 τὸν ἐπ. Α. ed. γ. π. τὸν ἐπ. Α. Leo. ^γ κακὰ Leo. ^δ οὐν φασὶ Leo, οὐν Vat. ^ε Βασίλ. cod. Βασιλίτζην P.
 Βασιλείων ed. Leo. ^ς τὸν Vat. ^ζ ἀπὸ Σκλ. ἰ. om. Slav. ^η τοῦ Leo. — Σκλαβῶνων ed. Σκλαβῶν Vat. —
 κατ. καὶ τοῖς τοῦ παλατίου περιήντλησε χρήμασι Vat. ^θ φ. δὲ καὶ βεβουλεύσθαι ἀ. πολλάκις τὸν ἀ. εἰς β.
 προγερίσασθαι, τὸν δὲ K. τὸν τοῦ Α. υ. ἰ. Vat. ^ι εὐνοῦχον ποιῆσαι Leo. — δ καὶ π. βοιλευθεὶς Leo,
 καὶ βουληθ. codex ex exemplari. in quo folium transpositum erat, descriptus, nam p. 879, 14 καὶ Κωνστ.
 post εὐνοῦχισαι legiunt καὶ ὁ π. β. ed. ^κ ὅπ. post. ἀσθ. Sym. ὑποβαλλόντ. cod. ὑποβάλλοντα ed. ὑπο-
 βαλλόντων Leo. — νηπί. — ἀσθενούντι cod. νηπίου — ἀσθενούντος ed. ^λ ἀ. ἰφ. Vat. — ἰ. ἡμ. μ'. Sym. ἰ
 om. Vat. ^μ ἔ. καὶ αὐτὸν ἐκάλουν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί, οἱ αἱμάτων χύσιν προσημῖναι ἐν τῇ π. γενέσθαι
 ἔρασαν Vat. ^ν σημαίνει Sym. ^ξ Οὕτως οὖν Ἀλεξάνδρος πλ. αὐτὸν καὶ γ. ἐκδεχόμενος ἐπαίσθη ὅπ'
 αὐτῶν ὡς ἐν τῷ ἱππικῷ σύαγρῳ· γαλοῦς ἐστηκὼς αὐτοῦ εἰς στοιχείον. Λέοντι γὰρ τῷ αὐτοῦ, φασὶν,
 ἀδελφῷ ἀντιμάχεται χοῖρ. Vat. ^ο ὁ Ἀλέξανδρος Sym. ἰ. — ἐκδοῦς τοῦ α. τῷ στοιχείῳ καθὼς αὐτῷ
 καίνοι ἐδίδασκεν Sym. ^π πεποιήκασιν αὐτοῦ α. ed. ^ς τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ Leo, τοῦ ἐν τῷ ἰ. τὴν ζωὴν αὐτοῦ
 προσανακείσθαι ἔρασαν τὸν χοιρῶν πλὴν ἐκάλουν καὶ ἀνόητον Sym. ^ζ ὅκαμ. Leo, Sym. Vat. — ἰ.
 πειοθεὶς αἰδοῖον καὶ ὁ. τῷ χ. περιέθετο Sym. ^η προσανακείσας (sic) Vat. — λειπομένον Vat. — τῇ
 τοιαύτῃ οὐν πλ. Vat. ^θ αὐτοῦ Leo, τούτων Sym. ^ι ὢν Leo. — ποιήσας — ἱππικὸν ex homoiotelema
 om. Sym. — ἰ. πεποίηκε καὶ τοὺς ἱεροὺς τῶν ἰ. πέπλους καὶ τοῦ λαμπτήρα ἀναλαβὼν τὸ ἰ. κατεκόσμησε
 τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδύλοις ὁ δειλαῖος παρασχὼν· διὸ καὶ παρὰ Θεοῦ τὴν τ. ἀφῆρθη ὡς τάχιστα Vat.
^κ πολυκανδήλ. cod. πολυκανδήλους? ^λ τῷ ζῳῆ Sym. — φωταγίαν γὰρ ed. φωταγίαν Sym. —
 ἐποίη. cod. — Ὅθεν καὶ ἀπ' α. ἡ Χριστοῦ χ. Sym. ^μ Τοῦ μέντοι γ. ἐκ Sym. — ἡ. τῶν Ἀγ. Vat.
^ν ὅπ. π. αὐτῶν Ἀ. Sym. ἀπ. ἀπ. π. α. Vat. ^ξ μ. Παλατίου ἡ ἐπώνυμον K. Vat. — Καπὺ Leo, Καλυπ.
 cod. Καλυπτᾷ ed. — ἱππικ. ed. διαπεπλήσασαν αὐτὸν ὡς ἰ. φανέντα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας τοῦ
 Vat. αὐτοῦ ἐπὶ ed. ^ο Ὁ δὲ ἐπὶ π. ζ. π. ἐν. δεινὸς ὑπὸ τῆς θ. καταργασθεὶς Vat. — περιωρισμένος
 Sym. π. ὢν ἐπὶ μ. ζ. om. Sym. ^ς Δῖοις Σ. ὁ ἀ. Sym. ζ. Ὁ δὲ ἀ. Βουλγάρης Σ. πρίσθεις πρὸς Ἀλέ-
 ξάνδρον ἔραπ. Vat. — Βουλγάρ. cod. Βουλγαρίας ed. Leo. ^η τῷ Sym. ^θ περὶ τῆς ἰ. Vat. περὶ εἰρήνης

citiam et honorem, exhibiturum, ut antea Leoni, A promittens. Alexander autem, imprudentia et stultitia obcecatus, legatos inhonoratos dimisit, minas in Simeonem jectans. Dissoluta jam tunc pace, Simeon adversus Christianos arma movere parabat.

Alexander autem bene pastus, et vino temulentus, sub caniculæ ardore pila lusurus processit, gladioque divinitus immissio, vulneratus rediit, sanguinem multum e naribus et pudendis effundens, et post dies duos mortuus est, Nicolao patriarcha, et Stephano magistro, et Joanne Elada, et Joanne rectore, et Euthymio, et Basilite, et Gabrielopulo procuratoribus institutis, Constantino consobрино suo Leonis filio, relinquens imperium. Alexander ille cum patre Basilio eodem sepulcro repositus est.

IX. Regnum Constantini, Leonis filii.

Constantinus, patre Leone mortuo adhuc puer, (septimum enim tantum ætatis annum agebat sub patrui tutela imperator relictus est. Habuit etiam imperii procuratores, et sub eorum cura, matre pariter illis adjuncia imperavit annos septem, una vero cum Romano, socero suo, cui subjectus fuit, annos alios viginti sex : solus imperium rexit annos quindecim : adeo ut imperii ejus tempus omne annis quinquaginta quinque concludatur. Palatii itaque potestatem adeptus Nicolaus patriarcha, quatenus et ipse procurator simul cum magistro Stephano et Elada Joanne etiam magistro, rebus communibus providebat, curamque gerebat quotidianorum regni negotiorum.

Cum igitur sic se haberent imperii res, Constantino scholarum duce a quibusdam urbis proceribus ejus amicis suggeritur, eum ceu virum fortem et prudentem, quique posset rempublicam administrare, ut seipsum promoveret, nulloque labore capessendum imperium aggrederetur. Ille igitur, utpote qui prius illud in votorum somniis ha-

A φιλοφρονέσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι καθὼς περ ἐπὶ τοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ, ἀνολίκα καὶ ἀπροσύνῃ κρατυνθεὶς, τοὺς πρίσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλάς τὸν Συμεὼν καταπλήξας. Ἀσθεὶς οὖν ἔκτοτε τῆς εὐρήνης, Συμεὼν παρεσκευάζετο κινῆσαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὄπλα.

(7) Ἄλῃξάνδρος δὲ, ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὄπῃ κύνα καύμασι, καθήθεσθαι σφαίρισαι καὶ βομφαῖα θεπλάτῃ πληγίς (ἀνελθὼν), αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν βινῶν καὶ τῶν αἰσίων ἐκφρομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησεν καταλιπὼν ἐπιτρόπους Νικόλαον πατριάρχην, Στέφανον μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην τὸν Ἐλαδῆν, καὶ Ἰωάννην βαίκτηρα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ τὸν Βασίλιν τῆν, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, ἐάσας τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ ἀνεψίῳ αὐτοῦ, υἱῷ Λέοντος τοῦ βασιλέως. Ἀπέθαντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις μετὰ Βασίλειον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

799. Βασίλειον Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος.

Κωνσταντίνος δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος τελευτήσαντος, καὶς ἐστὶ τυγχάνων — ἔβδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος — ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλείπειτο ὑπὸ ἐπιτρόποις τῶν ἐδουλεύσεν οὖν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων καὶ σὺν τῇ μητρὶ, ἔτη 7, ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὡς ἑτέρα ἐτη καὶ, μονοκράτωρ δὲ ἐτὶ 15, ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐτὶ 15. Λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ὅτε καὶ αὐτὸς ἐπιτροπος ὢν σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ καὶ τῷ Ἐλαδῇ Ἰωάννῃ καὶ αὐτῷ μαγίστρῳ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα εἶχε τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων δημίαι.

(2) Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὕσης, δηλοῦται Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκί, δομειτικῷ ὑπάρχοντι τῶν σχολῶν, παρὰ τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν ὡς ἀνδρὶν καὶ νουνεχῇ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν διακυβεῖν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατῆς γενέσθαι ἀπονητή. Ὁ δὲ, ὅτε καὶ πρότερον αὐτὴν οὐκ ἐρο-

Variae lectiones et notæ.

Sym. Leo. — τοῦ — εὐρήνης ex homoioteleuto omittit Leo, μ. τῷ Ἀ. καὶ τοῦ φ. Sym. μ. ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο Val. καὶ ὡς περ καὶ ἐπὶ Ἀ. τοῦ β. Sym. ὡς περ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ β. A. Val. κρατηθεὶς Val. ed. συγκρατοῦμενος Sym. — α. τ. π. Sym. — ἐξ ἀπειλάς χρόμενος κατὰ Σ. καὶ καταπλήττειν τοῦτον οἰόμενος. Τῆς οὖν β. διαλ. θ. x. χρ. x. Σ. ἐδουλεύετο Val. = Coni. καταπλήττειν. Διὰ καὶ x. χ. θ. Σ. κινεῖται Sym. Ἀλ. ὁρ. ἐν Sym. δ. ὁ βασιλεὺς Leo. — καὶ οὐν. x. σ. Sym. — οἰνωθεὶς — καὶ οὐν. ed. ex homoioteleuto Val. x. τῇ τῆς σφαίρας χρήσασθαι παιδιᾷ, β. δέτ. Val. καὶ Leo. — ἀν. om. Sym. αὐτοῦ Val. καὶ αἰδ. αὐτῷ φερ. Sym. καὶ α. καταφ. Val. μηνὶ Ἰουνίῳ γ. ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἰνδικτηῶνος α. Val. x. ἐπ. τρὸν. cod. x. ἐπιτροπον Leo, κατ. Sym. ἐπιτρόπους x. Val. καὶ Leo, Val. Ἰω. E. ed. μάγιστρον Leo, Val. βαίκτηρα τὸν Ἐλαδῇ ἐπιτρόπους Sym. omissis ceteris. καὶ B. Val. τὴν δὲ β. K. τῷ υἱῷ Ἀ. — τὴν β. K. τῷ υἱῷ Ἀ. παραδούς ἐν εἴκει (numerus deesi) Val. τελευτήσας δὲ τίθεται μ. B. τὸν π. α. Sym. Ἀπέθαντο δὲ Ἀλέξανδρος Leo. τῶν βασιλέων Leo, Val. μ. τοῦ ed. Leo, Val. — π. α. B. Val. π. α. Leo. Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος Par. 1706, Κωνσταντίνος υἱὸς Λέοντος ὁ Πορφυρογέννητος Val. 915. Κόσμου ἔτος 799, τῆς εἰσας σαρκωστικῆς θῆ, Ῥωμανὸν βασιλεὺς K. ὁ Πορφ. ἐτὶ μὴ, Leo. — A. Leo, Val. τ. γὰρ τοῦ π. α. ἐπ. ταύτης ὡν Sym. τοῦ om. Val. Leo. ἐπιτροπ. cod. ἐπιτρόποις Leo, Val. καταλιμπάνεται ὑπὸ Ἀ. θ. α. υ. ἐπιτρόπους t. Sym. ὅπῃ Val. — αὐτῶν Sym. — ἐκ. σὺν ed. Sym. ἑτέρα cod. ed. καὶ ἅμα P. Sym. — ὡν ἐν ὄκ. Val. μονεκρατορεὶ δὲ Sym. — π. τὸν Sym. μὴ Sym. — τοῖς μαγίστροις Sym. ἐκ. καὶ α. ed. καὶ Ἰω. τῷ Ἐλαδ. Sym. μ. καὶ α. Val. πᾶσαν Sym. Τὰ περὶ Κωνσταντίνου Δουκὸς καὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ Val. K. α. Sym. 2. — τυγχάνει Sym., τυγχάνοντι Sym. Val. Ἐκκλησίαν Leo, sch. ecclesiasticus vel monachus! ἐγκρατῇ ed. ὡς δὲ τινὲς φασί, καὶ Νικόλαος

πολὼν **800** καὶ τοῦ στέφους ἂν ἐπιτέμνος, ὡς **A** εἶχε τάχους, τὴν βασιλεύουσαν κατέλαθε ἅμα τοῖς, ὅν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐγκρίτους ἱκανοὺς οὖσι, καὶ νυκτὸς διὰ παραπύλιν εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μιχαήλ, οὕσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγορίου, ἄνθρωπος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νικήτας δὲ ἀσκηρῆτις ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος, γεγωνὺς, τὴν Κωνσταντίνου ἀφίξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ³ μοναχῷ τῷ Ἑλλαδικῷ κατεμήνυσεν, καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο, (197^b) καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὕτω⁴ τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' εἰ σκοτίας οὕσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὅπλων τὴν τοῦ ἱπποδρόμου⁵ πύλιν καταλαβάνουσι, Κωνσταντίνον εὐφημοῦντες ὡς βασιλεῖα· ἐνθα δὲ ὁ τοῦτο ἱπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τοῦ ἱπποδρόμου πολὺν ἀνῆρέθη.

(3) Μὴ δεχθεὶς οὖν⁶ ὁ Κωνσταντίνος (ἀλλὰ ἀποσθεθεὶς⁷ ὥστε⁸ ὑπὸ τινος ἐκδραχέμενος δαίμονος) καὶ⁹ ἐπεστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν¹⁰ τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ὑπεχώρησε στυγνός τε καὶ κατηφής, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἱπποδρόμου κρίνας¹¹ σφαγῆν. Ἐκείθεν οὖν εὐφημοῦμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς (αὐτῆς¹²) Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς· μέχρι τῶν ἐκκουβίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἑλλαδᾶς ἐκλογὴν τῶν¹³ (τε) τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, **801** μεθ' ὅπλων τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ δουκὸς· ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς (καὶ¹⁴ πολέμου συστάντος), πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν¹⁵ μερῶν (ἔργον ἐκεῖ μαχαίρας γινόμενοι καὶ) τοσοῦτον¹⁶ ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι (ποταμηθῶν¹⁷ καταβρέοντι)· ἀνῆρέθη δὲ καὶ Γρηγορίου (ὁ¹⁸) υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ Μιχαήλ¹⁹ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ²⁰ ὁ Κουρτίκης ἐκείνους, ὁ δὲ Ἀρμενίων.

(4) Ταῦτα ὁ δοὺς Κωνσταντίνος μαθὼν, ταραχῆς **C** ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν ἑπὶ ἐξήλαυνεν²¹ ὁ δὲ, ταῖς ἐκείσε ὑπεστρωμέναις ἐνολισθῆσας²² πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν· ἐπελὶ δὲ τις²³ αὐτὸν κατὰ γῆς ἐβρίμμενον²⁴ κατέλαθε—οἱ²⁵ γὰρ ἄλλοι διεσκέδασθησαν ἅπαντες—εἶπαι τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλὴν²⁶.

buerat, et coronarum libidine semper aestuabat, quanta potuit velocitate, in reginam urbem una cum selectis copiis et ad quodvis audendum idoneis profectus est; nocturne per portulam protovestiarii Michaelis urbis arcis vicini ingressus, in domo Gregoræ socii insonnis una cum sociis mansit. Nicetas autem a secretis, qui postea fuit protonotarius, Constantinum adventum Constantino Eladico patricio significavit, amboque pariter ipsa nocte ad ducem Constantinum accedunt: habilitaque consilio nondum illucescente die, sed profundis adhuc tenebris, cum lampadibus magnaque populi et armorum multitudine Circi portam, Constantinum imperatorem acclamantes, occupant. Ibi primum ab his qui Circi tenebant penetralia, ejus equis lancee B ictu preemptus est.

Ille igitur non admissus, ad portam Chalced nomine appulit, et per ferream portam ejusdem Chalced ingressus ad excubitorum usque locum penetravit. Ex adverso magister Jeanes Eladas, confederalorum et remigum delecto habito, armis instructus contra ducem misit. Illis itaque ad Chalced appellentibus, inito certamine, multi ex utraque parte gladiis confossi ceciderunt, imo ad eum numerum, ut fluente sanguine locus fluminis in morem stagnaret. Corruit ibidem Gregoras ducis filius, et Michael ejus consobrinus, et Cortices ille ex Armenia oriundus.

His cognitis, tumultu plurimo per civitatem exelato, Constantinus equum calcari vehementius impulit: qui super lapideis tabulis infra stratis lapsus equitem in terram dejecit, sociis omnibus hinc inde fuga palantibus et dissipatis. Eum in terram projectum solumque derelictum cum quidam conspexisset, ejus caput gladio amputavit.

Variae lectiones et notæ.

πατριάρχης ἡγνοηκώς ὡς κατ' ἐπιτροπὴν Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐγκυβερνέοντι τὰ τῆς ἐξουσίας, ἐπιστολὴν Ἀρσάδοφ ἐγκρίσας ὅτι ἐρατεύειν ἐνεργήτο, ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν τοῦ δουκὸς Κωνσταντίνου παρακαλούμενος εἰσεληλυθῆναι τῇ βασιλείᾳ ὡς τῆς βασιλείας ἐπιλάθεται. Ὅς διὰ τὴν τοῦ γράμματος διαπορθόμενος τῆς περιουσίας Σοφίας πρῶτος τῶν ἱερωμένων κεκλήρωτο. Οὗτος γεννῆται Ἀνδρέου τοῦ ἐν χρόνῳ τοῖς κατ' ἡμᾶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην εἰς ἀκρον ἔλσαντος ἡπὲρ Ἀπείλλης καὶ Ἀγάθαρος, Ἡρακλείδης τε καὶ Φίλιππος οἱ Βυζάντιον καθεστῆται Vat. = Cont. 2. — αὐτῆς ἐπιτέμνος Leo. — τοῦ στέφους Leo. — τάχος Leo, Vat. — καταλαβὼν Leo — ἅμα τῶν ἐγκρίτων τοῦ ὅπ' αὐτὸν στρατεύματος καταλαβάνων τὴν β. ἱκανὸν ὄντων Sym. — τῶν στρ. om. ed. — καὶ ed. Sym. Vat. — δοῦκα ed. Leo. — καὶ ἅμα πρῶτ, οὕτω Sym. — ἱπποδρόμου Leo. — καταλαβόντες εὐφῆμον β. ἐν τῷ ἱππικῷ ἱσθῶν Sym. — οὖν ed. οὖν ἐκείσε ὁ K. Leo, Sym. Vat. — ἀλλὰ — τινος om. Vat. — ὥστε⁸ πρὸς Leo, ὡς ἐκδραχέμενος ὅς ὑπὸ τ. δ. Sym. — ἡ δὲ ed. Leo, Sym. Vat. — λ. ἐν τῆς Vat. — ἱπποδρόμῳ Leo. — τὴν τοῦ ἱ. κρ. Leo, Sym. — Ἐ. ἦξε μ. x. Sym. — αὐτῆς om. Vat. — μ. τῶν σκηνωτῶν Sym. — τῶν τῆς Sym. — καὶ τῶν ἄλλων ποιούμενος Sym. — καὶ π. α. om. Sym. — τῶν μ. ἐπ. Sym. — ἐ. ἱ. μ. γ. καὶ om. ed. et Sym. ἐκείσε Leo, Vat. — τοσοῦτοι Leo, Sym. — ὡς Sym. — ἔλλ. Vat. — π. x. om. Sym. — ὁ om. Vat. — ὁ Leo. — καὶ K. ed. Vat. καὶ ὁ Κουρτίκης Leo. — νομισθῆσας Vat. — καὶ τις Sym. — καὶ μεμονωμένον Vat. — οἱ — ἅπαντες post κατέλαθε propter homoioteleuton Leo, om. Sym. — ἦτις τῷ βασιλεῖ προσανήνεκτο καταφανὲς ἅπασιν τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτροπὴν Sym. Vat. Τοῦ δὲ τοιοῦτον ἐπιχειρήμα κατὰ τινὰ καὶ ἄλλον τρόπον ἐδοκίμητο. Νικήτας γὰρ τις τὰς ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπραξίας ἐμπειροσυνεμένος εἰς Σοφίαν ἀφίκετο τῆς κατ' ἡμᾶς εὐσεβείας ἑξάρτης, γεγωνὺς, ὅς ἐκεῖσε διατρίβων ἀστρολογίας ἢ ἀστρονομίας τινὸς· μάλιστον

His ita peractis, Gregoras magister, ejus socer, D una cum Leone cognomento Chærosphacte ad Magnam ecclesiam profugit, quos vi inde extractos casarie multarunt in Studii monasterio; Constantinum autem Heliadicum taureis cæsum vilibusque vestibus indutum et asino impositum per mediam urbem in triumphum egerunt et ad Dalmatæ monasterium abductum supplicii ac condemnationis nomine loco celebri fecerunt inclusum: Leonem vero Catacalitæm et Abessalom Arotæ filium excæcatos in exsilium miserunt. Constantinum autem Eulampii filium et ejus comites Theophilus præfectus ad Circi metam gladio obtruncavit. Non modica vero de Niceta a secretis et Constantino Libe perquisitione facta, ipsi, cum fuga usi, nullatenus reperti sunt. Ipsum autem Egidem dico multosque, qui cum ipso erant, fortes viros a Damali, quæ est Chrysopoleos locus, ad Lacatem usque geminis lignis sive furcis cunctos suspenderunt: plurimosque crudeliter et sine causa isti procuratores appellati neci tradidissent, nisi judicium quidam iniquum eorum impetum cohibuissent, dicentes illis: « Cum adhuc imperator inter pueros agat, quomodo sine ejus jussu talia patrare aggredimini? »

αὐτοὶ ὡς ἡ Παῖδος ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἀνευ τῆς αὐτοῦ καλεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; »

Deinde ducis uxorem, casarie deposita, in ejus domum, quam in Paphlagonia possidebat, filio ejus Stephano virilibus prius exsecto, miserunt.

Mense porro Augusto, Simeon Bulgariae princeps adversus Romanos, profectus, cum multitudine gravi Constantinopolim appulsi, et vallo a Blachernis ad portam Chrysen vocatam circumducto, urbem obsedit: alisque spei in sublime elatus subacturum nullo omnino labore promittebat. Probatis autem in adversum mœnium munimentis, urbisque ex populi copia et machinis securitate ac presidio conspecto, spe deceptus, in locum Hebdomadum dictum pacis oblatum foedera, reversus est. Procuratoribus pacem oblatam libenter

(5) Τούτων οὕτω τελεσθέντων, Γρηγόρη; (μάγιστρος ὁ) τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος ὁ, ἐν Χοιροσφάκτῃ ὠνόμαζον, τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ὁ Μεγάλη ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν, ὅς καὶ βίᾳ ἐκείθεν ἀποσπάσαντες ἀπέκλειραν (μοναχοὺς ὅ) ἐν τῇ τῶν Στουδίων (μονῇ) · Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἑλαδικὸν βουλευνέροι; τῷσαντες, ὁ ῥά τε περιβαλόντες καὶ ὄνῃ ἐπικαθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν, καὶ ἐν 802 τοῦ Δαλμάτου (ἀπαγαγόντες) μονῇ ἐγκατάκλειστον (τῇ λεγομένῃ) καταδίκῃ πεποιήκασι ὁ. (Λέοντα δὲ τῶν Κατακαλίτῃν καὶ Ἀβεσσαλῶμ τὸν τοῦ Ἀρωτῆ ἀκυρῶσαντες ὁ) ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἐτέρους σὺν αὐτῷ Θεόφιλος ὁ ὕπαρχος ὁ τοῦ Λαμπῶδου ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ ξίφει ἀπέτεμεν. Οὐ μικρῶς δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα ἀσχηρῆς καὶ Κωνσταντῖνου τοῦ Λιδῆς, οὐχ εὖρον αὐτοὺς ὡς χρησάμενους φυγῇ) Τὸν δὲ [Αἰγίδην ἐκείνου] καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνδρείους ὄντας καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῆς ἐν Χρυσόπολει δαμάσεως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου (διδόμοις ξύλοις) πάντας ἀνεσκόλοπισαν ὁ καὶ πολλοὺς ἀν τῶν ἐν τείλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναίτιως οἱ λεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, εἰπόντες αὐτοῖς ὡς ἡ Παῖδος ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἀνευ τῆς αὐτοῦ καλεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; »

(6) Τὴν τοῦ δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰ; τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἶκον αὐτῆς ὁ ἐξαπέστειλαν, εὐνουσίαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ὁ Στέφανον.

(7) Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας (ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων) σὺν δόλῳ (πολλῷ ὁ καὶ) βαρεῖ κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ καὶ (ὁ ἐπικαθίσας αὐτῇ) χάρακα ὁ περιέβαλεν ἀπὸ (τῆς) Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης 803 Χρυσῆς πόρτης ὁ, ἐλπίσι μετέωρος (197b) ὢν (ἀπονητὶ ταύτην πάντως ἐλεῖν). ὁ ἔπει δὲ τὴν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν οχυρότητα, τὴν τε ἐκ τοῦ πλῆθους καὶ τῶν ὁ πετροδόλων ὁ ἀσφάλειαν, τῶν ἐπὶ τῶν σφαλεῖς ἐν τῷ (λεγομένῳ) ὁ Ἐδδόμῳ ὁπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ

Variae lectiones et notæ.

μεταποιεῖτο. Οὗτος ἐν μελαμβαστῇ γράφει; ὑφάσματι, ἀπεστάλη τούτῳ πρὸς λογοθέτην Θωμᾶν, ὃ δὲ εὐφρόνως παρὰ Μανουὴλ τοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐρμηνεύς ἐν ὕδατι, τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα οὕτω διαγορεύοντα · « Μὴ φοβηθῇτε ἀπὸ τοῦ πυρρῶς πετεινοῦ τοῦ δουκός · νεωτερισθῆσεται γὰρ ἀφρόνως καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται » Val. — Cont. 3. ὁ μ. ὁ om. Sym. Cont. ὁ Λέοντα Val. Λέοντος. cod. — ὠνόμαζεν P, ὠνομάζουσι Val. ὁ Θεοῦ Σοφία Leo, Σ. ὁ. Sym. — προσέφυγε. cod. προσέφυγε Sym. Cont. ὁ μόν. om. Sym. ὁ τοῦ Sym. — μονῇ om. Sym. — Ἑλλ. Leo, Sym. Val. ὁ τ. μετὰ βίου καὶ θου ἐδ. Sym. ὁ τῶν Δαλμάτων Sym. om. ὁ π. μ. — ἐγκατάκλειστο. cod. ἐγκατακλείστους Leo. — τῇ λ. om. Sym. ὁ Καὶ ἄλλους μὲν τυφλῶσαντες ἐξώρισαν καὶ ἐτέρους ἀπεσκόλοπισαν Val. Sym. om. Λέοντα—φυγῇ 3. ὁ τὸν om. ed. Ἀρωτῆ Cont. Leo. ὁ ἐν Leo, Val. ὁ Φιλόθεος; Leo, Val. Cont.—ὁ ante ὅ. om. Val. Cont.—Λαμπῶδου ed. Λαμπῶδ. cod. Λαμπῶδ Cont. ὁ μικρ. cod. μικρὸν Val. Cont. ὁ τοὺς δὲ τοῦ τοσαύτου Sym. — π. καὶ ὁ. Val. Cont. π. καὶ ὁ. ὄντες Leo, ὁ. καὶ καλοὺς ὄντας καὶ π. Sym. ὁ ἀπὸ τοῦ Δαμαλίου Sym. ὁ Λευκατίου Sym.—δ. ξ. om. Sym. ὁ ἀνεσχ. ed. ἀνεσκόλοψη cod. ἀνεσκόλοπισαν Val. — π. δὲ καὶ ὁ. οἱ λ. ἐπ. ἀν. Sym. ὁ πρὸς αὐτοὺς Leo, om. Sym. ὁ τὴν τοῦ Δ. σὺν γ. Val. τὴν σὺν γ. τοῦ Δ. Sym. — ἀποκείραντες ed. ὁ αὐτοῖς ἐξ. Val. ὁ αὐτοῦ Leo, Sym. (ἐν Π. αὐτοῖς εἰς τὸν δ. ὁ ἀπέστειλαν). ὁ Παρὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεὼν Βουλγάρου καὶ Νικολάου πατριάρχου Val. — Τῷ δὲ ὁ Ἀ. Sym. — Βούλγαρο; ed. Sym. Βουλγ. cod.—ὁ. ὁ. x. P. om. Sym. ὁ πολυ. cod. ὁ π. καὶ om. Val. Sym. ὁ δὴ π. ὁ. om. Sym. ὁ π. γ. Val. π. X. καὶ Leo. — ἀπ. τ. π. ὁ. om. Sym. ὁ Ἀπειρότην δὲ τῇ ἐκ τοῦ πλῆθους καὶ τῶν ὁπλῶν καὶ τῶν περιδόλων ἀσφαλεῖς τῶν ὁ ἀσφαλεῖς Sym. — τοίχων ed. ὁ ὁπλιτῶν καὶ τῶν Val. Cont. ὁ καὶ τοξοδόλων ὁργάνων Cont. ὁ λεγ. om. Sym.

ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, (ἀποστέλλει ὁ Συμεὼν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης ἀναλαβόμενοι ὅτι ὁ τε πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης ὁ μάγιστρος τὸν βασιλέα ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεῶν, καὶ συνεσιόθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἐξῆλθε πρὸς Συμεῶν, φέροντι τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε Συμεὼν· εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος, ὡς φαίνεται, τὸ ἴδιον ἐπιβριπίτιον τῇ αὐτοῦ ἐπέθηκε κεφαλῇ). Δώροις οὖν ἀμέτροις τε καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεὼν καὶ οἱ τοῦτου υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν ὡς ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημνῇ εἰρήνῃ διαλυθέντες).

(8) Ὁ βασιλεὺς οὖν Κωνσταντίνου αἵτε παῖδες ὄντος καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητούντος — ἥδη γὰρ ταύτην κατήγαγε τοῦ παλατίου (ὡς εἴρηται, Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς) — ἦν καὶ ἀνεβίβασε πάλιν. Αὕτη οὖν περικράτης γενομένη τῆς βασιλείας ἀναβιβάσει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον (194^b) καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον (αὐταδέλφους) τοὺς Γογγυλοὺς λεγομένους. 804 καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἑλαδῆ καταβιβάσουσι τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου (τοῦ) βασιλεὺς, Ἰωάννην τὸν ραϊκτωρα καὶ τὸν (λεγόμενον) Γαβριηλόπουλον καὶ Βασίλειον καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ Ἀγούστα Θεοφύλακτον Δομήνικον ἑταιρείαν. Ἰωάννης δὲ μάγιστρος ὁ Ἑλαδῆς, νόσῳ περιπεσὼν καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἱατρῶν (κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου) καὶ ἐν Βλαχερναις παραγενόμενος καὶ (ὅπερ) τῆς νόσου βαρύνθης, τελευτᾷ. Συμβουλῇ καὶ τῶν πατριάρχων ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ μετ' αὐτοῦ φροντίζουσιν εἰπεύοντα.

(9) Μετ' οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος διαβάλλει τῇ Ἀγούστῃ Δομήνικον ἑταιρείαν ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, καὶ τοῦτον προφάσει πατρικίον ποιήσαντες, κατελθόντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς εἶδος, εὐχὴν λαθεῖν, οἴκοι μὲν παρκαλεῖσθαι (195^a) προσεβάλλετο δὲ Ζωὴ Ἰωάννην Γαριδᾶν ἑταιρείαν καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίβλης δρουγγάριον. Δομήνικος δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος.

exipientibus, Simeon Theodorum magistrum de illa tractaturum misit. Nicolaus autem patriarcha, Stephanus, et Joannes magister, imperatore secum ducto, Blachernas usque profecti, filios Simeonis geminos induxerunt in urbem, qui in palatiis una cum imperatore convivati sunt. Nicolaus vero patriarcha ad Simeonem accedenti, ipse Simeon caput inflexit. Patriarcha igitur super eum orationem fusurus, stemmatis vice, ut aiunt, proprium capitis tegumentum ejus imposuit capiti. Donis itaque immensis et quam maximis exceptis, Simeon et ejus filii in patriam reversi sunt, ad invicem discordes ob praefatae pacis conditiones.

Constantino igitur imperatore, ceu pueri propriam matrem requirente (eam enim longe prius, ut fertur, Alexander imperator amoverat) rursus in palatium induxerunt. In hunc modum illa imperii compos, Constantinum accubitozem, et alium Constantinum, et Anastasium fratres cognomento Gongylios in palatium accersit, ejectis, Joannis Eladae consilio, Alexandri imperatoris domesticis et familiaribus, Joanne rectore, et Gabrielopulo, et Basilite, et cæteris. Zoe autem Augusta Theophylactum Dominicum heteriarcham instituit. Joannes autem Eladas morbo correptus et a medicis desperatus palatioque digressus, cum ad Blachernas appulisset, morbo ingravescente moritur. Dominici porro heteriarchae consilio, Augusta Nicolaum patriarcham dejicit cum indignatione, dicens ut res Ecclesiae suae curaret.

Δομήνικου (ἑταιρείαν) καταβιβάσει Νικόλαος, τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας (περιποιούμενον) ὁργῆς, τὰ τῆς ἰδίας.

Haud ita multo post Constantinus accubitor Dominicum heteriarcham apud Augustam deferat ut de proprio fratre ad imperium evehendo cogitantem. Eo itaque in specie patricio creato, cum ecclesiam. ut mos est, ad preces audiendas adisset, domi remanere jussus est. Joannes vero Garida in heteriarcham, et Damianum eunuchum in vigiliae drugarium ab Augusta sunt assumpti; Dominicus in domum suam frustra ejulans abiit.

Variae lectiones et notæ.

ἄπ.—κεφαλῇ om. Sym. ἄναλαβόμενος Leo. Ἰω. μάγιστρος Leo, Ἰω. μάγιστροι Vat. ἦλθε Leo. ἑαυτοῦ Leo. ἑαυτοῦ Leo.—ἐπέθετο Vat. Cont.—Δ. οὖν ἄ. καὶ Leo, δ. τε ἄ. καὶ Sym. ὁ ἀσ. ἐπὶ τῇ ἐ. ἔ. δ. om. Sym. Ὁ τοῦ οὖν β. K. Sym. G. ὁ αὐτῇ ed.—τοῦ π. x. Leo. ὡς—βασι. om. Leo, Vat. nec est de hac re aliquid in Alexandri vita ὡς ἐ. et ὁ β. om. Sym. ἀναβιβάσουσι π. αὐτὴν Leo, Sym. Vat.—καὶ π. Sym. τό om. Vat. τὸν ed. Sym. Codex media in pagina ea continuat quæ inde a p. 796, § 2 regni Alexandri, (f. 196^a)—196^b transtulerat, duobus foliis ejus codicis e quo descriptus est transpositis. αὐτ. om. Sym.—λ. Γ. Leo, Γ. Sym. Ἰω. Ἑ. καταβιβάσει Sym. τοῦ om. Vat. ἡγουν Sym. λεγ. om. Sym.—καὶ B. om. Sym. ἡ Sym. ὁ τὸν Δομήνικον Sym. ἑταιρείαν cod. νοστήσας Sym. x. ἐκ τοῦ π. om. Vat.—π. ὑπὸ Vat. βαρυνθείσης Leo.—Σ. A. ed. ἐτ.—πατρ. om. Leo. Ζωὴ ed. Vat. ante xat. Sym. μετ' ὁ ἀπὸ τοῦ παλατίου N. π. Sym. τὰ om. Sym. περιποιεῖσθαι P. Sym. π. καὶ om. Vat. Οὐ ed. ei cod. Οὐ μ. π. ἐδ Vat. πρὸς Ζωὴν τὸν Δ. Sym. ἀδ. ἄ. Sym.—τ. π. ed. προφαστικῶς οὖν Sym. ἐν. αὐτόν Sym. ἐπὶ κατῆλθεν Sym. κατελθόντα Vat. ἐστὶ Sym. τοῦτον Sym. προβάλετο Vat. ἐτ. Ἰω. τὸν Γ. Sym. Ἰω. τὸν ἐτ. Vat.—καὶ δ. τῆς β. Δ. ἐ. Sym. Δομ.—ὀλοφυρόμενος om. Sym.

Simeone vero Bulgarorum principe Thraciam iterum devastante, Augusta et imperii proceres de ejus jactantia reprimenda et placanda erant solliciti. His cognitis Joannes Bagas expetiit patricii dignitatem, et si postulata consequeretur, Patzinaces adducturum se pollicebatur: postulati compos factus, delatis secum muneribus in Patzinacam regionem profectus est. Obsidibus inde abductis, cum illis in urbem appulit: Patzinacibus trajicere jam pollicitis, et Simeonem debellare,

Accessit etiam ad urbem Asotius, vir robore nominatissimus, principis principum filius, quem virgam ferream duabus extremitatibus apprehensam tenentem ob robur invictum inflexisse, et ad circularem figuram traduxisse narrant, ferri duritia renitentiaque naturali robori manuum obsecuta. Eum adventientem multo cum honore exceperunt, et pari congratulatione in propriam regionem iterum remiserunt.

Septembri mense, indictione tertia, Paneratucas Armenius Adrianopolim Simeoni tradidit. Haud diu post, Basilius patricius et canicles, et Nicetas protospatharius Helladicus cum donis multis ad Simeonem missi sunt, qui urbem iterum in suam potestatem recepit.

In Strobilum etiam insulam ameras Damianus, bellicis navibus plurimis virtuteque non modica instructus appulit: eamque cepisset, nisi lapsus in morbum obliisset; Agareni ergo re infecta ad propria remeaverunt.

Græciæ autem et Athenarum incolæ, continuus a Chase filio Gobæ damnis affecti, ejus luxum et inexplebilem cupiditatem ferre non valentes, lapidibus obrutum ad ipsum Athenarum templi penetrare male peremerunt.

Imperatrix vero Zoe, cognita Simeonis superbia, et ejusdem odio adversum Christianos, habitu cum optimatibus consilio, fœdus et pacem cum Agarenis

(10) Τοῦ ὁ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην (πάλιν) ληϊζομένου (ἐν ᾧ φροντίζει οὐδὲς τῆς Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαστογείας παύσωσιν), ἤτησας Ἰωάννης ὁ Βωγᾶς γενέσθαι πατρίκιος, ὑποσχομένους ἀγαγεῖν κατ' αὐτοῦ Πατζίνακους. (Τῆς αἰτήσεως δὲ τυχὼν) δωρὰ τε λαβὼν (εἰς τὴν Πατζίνακων χώραν) ἀπῆκε καὶ (δὴ) δμήρους ἐκαίθεν λαβὼν ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζίνακων διαπερᾶσαι καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι.

(11) Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος ἀνὴρ ἐπὶ βώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ ἀρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασὶ σιδηρᾶν ράβδον ἐκ τῶν ἀκρων ἐκατέραις χερσὶ κρατοῦντα τῇ υπερβαλλούσῃ ἀλακῇ διακᾶμπειν καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μεταγίγειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικουσῆς, ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδίδξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν.

(12) Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος γ'. Παγκρατοῦκας ὁ Ἀρμένιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεὼν παρέδωκε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπεστάλη Βασίλειος πατρίκιος (καὶ κανίκλειος καὶ Νικήτας πρωτοσπαθᾶριος ὁ Ἐλαδικὸς παρὰ Ζωῆς) μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρέλαβεν αὐτὴν (πάλιν).

(13) Ἦλθε δὲ καὶ ἀμνηρὸς ὁ Ἀσμιανὸς εἰς Στρόβιλον (μετὰ πλοίων πολεμῆσαι αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς δυνάμεως) καὶ ταύτην παρέλαβεν, εἰ μὴ νοστήσας ἐταλεύτησεν, ὑποστραφάντων διὰ κενῆς τῶν Ἀγαρηνῶν.

(14) Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκητορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Καστὸν υἱοῦ τοῦ Γούδη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν (καὶ ἀπλησίαν) μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον ἀνέλιον κακῶς ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ.

(15) Βλέπουσα δὲ ἡ Αὐγούστα Ζωὴ τὴν ἑпарσιν Συμεὼν καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, βούλην μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται,

Variae lectiones et notæ.

914. Ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐκστρατεύσεως Συμεὼν Βουλγάρου καὶ ὅποια δεῖνὰ διεπράξατο εἰς τὴν Πώμην Val. — πάλιν om. Sym. 7. ἐν — παύσωσιν om. Sym. Βωγᾶς cod. Βωγᾶς ed. Sym. Cont. Βαγᾶ; Leo. — π. γ. καὶ ἀγ. Sym. Val. Πατζίνακας; ed. Val. κατ' αὐτοῦ Π. ἀγ. Sym. — Πατζίνακας cod. hic et infra passim, sed 317 Πατζίνακοι. Τῆς αὐτοῦ δὲ τ. om. Sym. εἰς τὴν Π. γ. om. Sym. τῶν εἰ. Leo. — ἀπῆλθε Sym. — δὴ om. Sym. — σπεισάμενος ed. τῶν om. Val. — περᾶσαι Sym. τότε Val. ἐπὶ βώμῃ ed. ἑμπειρία Leo. σιδηρὰ ράβδον Val. ἐκατέρω Sym. 8. x. ταῖς γ. Sym. x. γ. Val. δυνάμει Val. μεταγαγεῖν Sym. μεταγίγει Val. — τῆς σ. Val. παραγιν. Leo. Σ. μ. ed. Leo. Τῷ δὲ Σ. μ. Sym. 9. Ἀρμένιος Val. — προέδωκε P. προέδ. Leo, Sym. ἥτις ἐπὶ πρὶν μὲν Ὑρστιάς ἐκαλεῖτο ἐξ Ὑρστίου υἱοῦ Ἀγαμέμνονος, ὃς ζῆλον δικαίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα Κλυταιμνήστρας δολοφονίαν ταύτην σὺν Αἰγίσθῳ ἀποκτείναν ἑλάν ἐκμέμνηται, καὶ ἐν τῇ συνελεύσει Ἐδρῶν, Ἀρξοῦ τε καὶ Ἀρτάκου, τῶν τριῶν ποταμῶν γ. λουσαῖαν, τῆς νόσου ἀπῆλλακτο, ἐνθα ταύτην οἰκοδομήσας ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ἐνόματι κέκληκεν Ἀδριανὸς δὲ Κασαρ εὐχέστοις οἰκῆμασιν αὐτὴν μεγάλυνας πόλιν Ἀδριανου μετακλήκεν. Αὕτη τρίτης ἡμέρας παρὰ ἀνδρὸς εὐπετοῦς ἐν διόδῳ Φιλιππουπόλεως σταδίαζεται ἡγκαλισμένη δρεῖ τῷ Αἰμῳ, παρ' ᾧ οἱ γ' ποταμοὶ (αγαγγίαν οἶον) συμβάλλονται θυερίμον ὕδωρ Val. — Coml. 8. ἀπεστάλησαν Leo. — ὁ Sym. — καὶ κανίκλης Leo, καὶ — Ζωῆς om. Sym. ὁ om. ed. ἐλ. Sym. — π. om. Leo, Sym. 915. Α. ὁ δὲ μετὰ στόλου Sym. 9, α. Leo. Α. ἀμ. Val. — Στρόβιλον Leo, Val. ἡρσαν Leo, Val. — μετὰ — δυνάμει om. Sym. — πολεμικῶν καὶ π. δ. Leo, πολεμικῶν καὶ π. τῆς δ. Val. — ὅπ. — Ἀγ. om. Leo, καὶ ἀπιστράφσαν οἱ Σαρακηνοὶ διὰ κενῆς Sym. — Λούδη ed. Leo, Sym. 9, Val. καὶ ἀπ. om. ed. βόλοντες Leo, Val. ἐνδόν τοῦ ἐν Α. ν. λ. βόλοντες ἀν. Sym. 917. Ἐπὶ τῆς γενομένης ἐκστρατείας κατὰ Βουλγάρων περὶ (παρὰ) τῆς βασιλείας Ζωῆς καὶ τῆς πανταλοῦς πανολευρίας Ἑρωμίου Val. — Ζ. βασίλισσα Val. Ζωὴ ἡ βασίλισσα Leo. — τὴν κατὰ γ. ἑпарσιν τοῦ Σ. βλ. Z. β. μ. τῶν ἐν τ. Sym. 10.

ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρήνων διαπρά-
 ξασθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς
 στρατὸν πρὸς τὸ πολεμῆσαι³⁷ καὶ ἀφανίσαι τὸν
 Συμεών. Ἀποστάλησαν³⁸ οὖν ἐν³⁹ Συρία ἐπὶ τὸ
 ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατριχίος ὁ Παδινός⁴⁰
 καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς⁴¹. ὅς γεγονότος, τὴν συνθή-
 ης βόγα· διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασιν,
 ταῦτά τε ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θίμασι,⁴² πρὸς τὰ
 θρακικὰ μέρη διεπέρασαν,⁴³ Ἀέοντος μαγίστρου
 τοῦ Φωκά δομestικοῦ⁴⁴ τυγχάνοντος⁴⁵. Ἐξαγαγόν-
 των δὲ⁴⁶ τὰ σεδάσματα ξύλα καὶ⁴⁷ ζωποικὰ Κων-
 σταντίνου⁴⁸ πρωτοπαπᾶ⁴⁹ τοῦ παλατίου⁵⁰, τοῦ
 Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μαλελλᾶ
 ἐν τῇ θράκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομο-
 σάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατεῖ⁵¹
 κατὰ 907 Βουλγάρων) ἐξώρμησαν· ἤρχον δὲ τοῦ
 μὲν τάγματος τοῦ⁵² Ἐξκουσίτου Ἰωάννης ὁ Γρά-
 φων, τοῦ δὲ Ἰκναίου⁵³ τοῦ Μαρούλλου⁵⁴ υἱός·
 Ρωμανὸς δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατήγει καὶ Ἀέων ὁ
 Ἰδεφῶς αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκάς, οἱς συνῆν⁵⁵ καὶ
 ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων (καὶ⁵⁶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες στρατηγοὶ τῶν θεμάτων)⁵⁷ συνῆν⁵⁸ δὲ πρὸς τοὺς
 δομestικοὺς, σύμβουλός ὦν⁵⁹ αὐτῶν ἐν πᾶσι τοῖς
 ἀνέγκουσιν.

(16) Μηνὶ δὲ Ἀβγούστῳ⁶⁰ x, Ἰνδικτιωνός⁶¹ ε', ὁ πόλε-
 μος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ρωμαίων πρὸς τῷ
 Ἀγελῷ⁶² συγκακρότητο ποταμῷ⁶³, καὶ οἷα τὰ τοῦ
 θεοῦ κρίματα (ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξηγήατα,
 τρέπονται οἱ Ρωμαῖοι⁶⁴ (195b) πανστρατεῖ, καὶ)
 γέγονε⁶⁵ φυγὴ παντελὴς καὶ φρικτῆς δολοφύ-
 των μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ
 τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἱματὸς τε χυσις οἷα
 ἐξ αἰῶνος οὐκ ἐγένετο⁶⁶. Ἀέων⁶⁷ ὁ δομestικός ἐν
 Μεσομερίᾳ διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ πρὸς τοὺς
 ἄλλους ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντί-
 νος ὁ Αἰψὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Γράφων καὶ ἄλλοι τῶν
 ἀρχόντων ἱκανοί.

(17) Ἀποστάλη δὲ (τότε καὶ⁶⁸) Ρωμανὸς πατρι-
 χίος καὶ δρουγγάριος⁶⁹ ὦν τῶν πλοίων μετὰ παν-
 τὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθήσων
 Ἀέοντι τῷ Φωκᾷ, ἀλλὰ⁷⁰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογᾶς⁷¹
 κατάγαγεν Παντινάκους, ὡς προσεφθῇ· κτελέ-
 σθέντος⁷² τοῦ δρουγγαρίου Ρωμανοῦ διαπερᾶσαι
 (τούτους⁷³ κατὰ Βουλγάρων ὥστε συμμάχησαι
 Ἀέοντι⁷⁴ Φωκά. Ρωμανοῦ δὲ καὶ 808 Ἰωάννου

A componendam statuit, totumque Orientis exerci-
 tum ad debellandum et delendum Simeonem tra-
 ducendum. Missi sunt autem in Syriam ad foedus
 ineundum Joannes patricius Radenus et Michael
 Toxaras, et inita cum Saracenae pace, solitisque
 muneribus in milites erogatis, assumptis cohortibus,
 una cum illis in Thraciam trajecerunt, magistro
 Leone Phoca domestici munus obeunte. Eductis
 autem venerabilibus et vivificis lignis a Con-
 stantino palatii sacerdote primore, Cephalo di-
 cto, et a Constantino ὁ Μαλελλία Thracica cuncti
 in terram prostrati, data juramenti fide se pro
 invicem commorituos, cum universis copiis in
 Bulgaros irruerunt. Praerant autem Excubiti
 turmae Joannes Grapson, Icanati, Marullis filius:
 B Romanus autem Argyrus, et Leo ejus frater, et
 Bardas Phocas, quibus aderat Melias cum Armeniis,
 et aliorum thematum praefecti, totum exercitum
 ducebant. Una cum affis Constantinus etiam patri-
 cius Libs Leonti domesticus junctus erat, et datus
 negotiorum omnium consiliarius.

ἄλλοις καὶ Κωνσταντίνος (πατριχίος⁷⁵) ὁ Αἰψὸς
 ἀνέγκουσιν.

Mensis itaque Augusti die vicesimo, indictione
 quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter et
 Romanos bellum commissum est, et ut se habent
 Dei judicia, quae omnino inscrutabilia sunt et imper-
 vestigata, Romanorum copiae omnes in fugam ver-
 tuntur: facta est, inquam, fuga et ululatus horrore
 C plenus, aliis alios concalcantibus, plurimis etiam
 ab hostibus interfectis, eaque strages hominum
 edita, qualis a saeculo nusquam audita est. Leo do-
 mesticus in Mesembriam fugiens salutem nactus
 est. Constantinus autem Libs, et Joannes Grapson,
 et procerum alii quamplurimi, interfecti sunt.

Eodem tempore Romanus patricius et navalis
 drungarius cum omni classe ad Danubium fluvium,
 Leonti Phocae suppetias laturus, missus est; sed et
 Joannes quoque Bagas qui Patzinaces adduceret,
 jussu Romano drungario eos trajicere ut adversus
 Bulgaros eidem Leonti se adjungerent. Romano
 vero et Joanne Bardae filio in contentiones et ver-
 borum pugnas lapsis, Patzinaces ab invicem di-

Variae lectiones et notae.

³⁷ καταπολεμῆσαι Leo, Sym. ³⁸ Ἀποστάλλ. cod. ἀποστάλη ed. Leo, Sym. Val. ³⁹ α' παπᾶ cod. πανστρατῆ cod. ut mox paucis interjecis. ⁴⁰ τῇ Sym. — πρὸς ed. Sym. ⁴¹ Παδινός Leo, Sym. ⁴² Παδινός Val. — Παδινός cod. et Leo. ⁴³ Τὰ θέματα δὲ πάντα φιλοτιμηθεμένη Sym. ⁴⁴ π. τὴν θρά-
 κην διεπέρασεν Leo, Sym. π. τὴν θρακικὴν γῆν διεπέρασαν Val. ⁴⁵ μ. Α. Leo. ⁴⁶ τῶν σχολῶν Leo, Sym. ⁴⁷ ὡς ἀνδρία μάλλον ἢ ἐπιστατικῇ φρονήσει προσανέχετο ed. Val. Sym. ⁴⁸ δὴ Leo, οὖν ed. ⁴⁹ τὰ ζ.
 καὶ σ. ξ. Val. τὰ σ. καὶ ζ. ξ. ed. Leo. ⁵⁰ τοῦ Leo. ⁵¹ Μαλελλία; Leo. — Οἱ οὖν στρατηγοὶ καὶ ἀρχόντες
 πάντες τὴν εἰς ἀλλήλους ὁμόνοιαν ἐπισφίγγοντες ἐν τοῖς τιμίσις ξύλοις ὅμοσαν καὶ τοῦ θεοῦ γίνο-
 μένου Sym. ⁵² x. B. om. Sym. ⁵³ τῶν Ἐξκουσίτων ed. Sym. ⁵⁴ Μαρούλλ. cod. Μαρούλη ed. Leo, Sym. ⁵⁵ μὲν Val. ⁵⁶ καὶ — θεμάτων om. Sym. ⁵⁷ α. καὶ π. τ. α. ὁ K. Val. ⁵⁸ πατρ. om. Sym. — Ἀέοντος Sym. — α. αὐτοῦ Leo, Val. α. αὐτῷ Sym. ὦν post ἄν. ⁵⁹ ἐπιμεμήσαντο; Sym. ⁶⁰ 10. ⁶¹ Ἀγχιόλεον
 vel Ἀγχιόλεον? — Ἀγχιόλεον ed. Leo, Sym. Val. Cont. — π. συγκακρότηται Sym. — ὡς. ⁶² πανστρατεῖ
 καὶ om. Sym. ⁶³ P. oi Val. ⁶⁴ γίνεται σφαγὴ οἷα Sym. ⁶⁵ οὗ γέγονε Leo, Sym. Val. ⁶⁶ δὲ Leo, Sym. — ὁ δὲ δοῦς Sym. — π. καὶ om. Sym. — π. ὁρ. Val. ⁶⁷ δ. τοῦ πλοίου Leo, δ. τῶν πλ. Sym. ⁶⁸ 10. ⁶⁹ ἀλλὰ — Φωκά om. Leo, propter homoioteleuton. ⁷⁰ Βογᾶς ed. bis Sym. et Val. Bay. Leo. — Παντινάκας
 cod. ed. Val. — ὡς εἰρηται Sym. ⁷¹ δὲ Val. Cont. ⁷² τούτους — Βογᾶ om. Sym. ⁷³ τῷ Val.

visos et inter se disceptantes conspicati, ad propria redierunt.

Bello igitur jam finem consecuto, Romano vero et Boga in urbem reversis, de eorum dissidio questio mota est: et in illud periculi drungarium Romanum adduxerunt, ut privationis oculorum sententiam in eum ferrent, quasi incuria, magis autem animi pravitate, non trajecisset Patzinaces, sed citius se subduxisset neque fugientes Romanos in naves suscepisset. Multam vero fuisse passus, nisi a Constantino Congyle et Stephano magistro, plurima apud Augustam auctoritate pollentibus, in contrarium versa esset sententia.

Bulgaris tunc victoria elatis, et ad urbem usque copias educantibus, obviam processit scholarum domesticus Leo, et Joannes heteriarcha et ducis filius Nicolaus ad eam Thracie regionem cui nomen Catasyrtas, una cum copioso exercitu adversus Bulgaros instructi. Nocte autem ex inopinato irruentibus in eos Bulgaris, domestico fugam capiente, Nicolaus ducis filius, et cum eo alii plurimi, interfecti sunt.

Theodorus itaque, imperatoris Constantini pædagogus, Constantinum accubitorem in Leonem proprium generum imperium transferre meditari animadvertens, suggestit imp. Constantino, ut Romanum paternum famulum sibi benevolentia conjunctum crearet drungarium, ut semper adesset auxilio, servaret incolumem, et in omnibus, quibus opus foret, adiutorem et socium haberet. De his frequenter sermonem habenti renitentem se præbebat Romanus. Quare Constantinus libellum propria manu exaratum, subscriptione firmatum ad eum transmisit: quem cum manibus accepisset, Constantinum accubitorem et ejus consanguineos aggressurum se, cum opus foret, pollicitus est.

Fama igitur istiusmodi ubique sparsa, et Constantino accubitore Romanum, ut cum classe recederet impellente, ipse in contrarium difficilem

Α τοῦ Βωγᾶ εἰς ἔριδας: " καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὁρῶντας αὐτοὺς οἱ Πατζινάκοι: " (πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ) στασιάζοντας ὁπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια.

(18) " Τοῦ πολέμου δὲ ἤδη τέλος λαβόντος καὶ ὑποστρεφάντων ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βωγᾶ, " τὰ κατ' αὐτὸν ἐκινήθη, καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, " ὥστε καὶ καταδικάζουσιν φήγον ἀνήμεγκαν, " τῶν ὀφθαλμῶν στερεθῆναι ὡς ἀμελεία, μᾶλλον δὲ (καὶ) " κακουργία μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκους, (ἀλλ' ὁποχώρησαν " τάχιστα καὶ) μὴδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίους " ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδείξαντες: καὶ τοῦτο ἂν ἐπεκένθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντίνου " πατριχίου τοῦ Γογγύλου καὶ Στεφάνου " Β. μαγίστρου " ὡς δυναμένον παρὰ τῇ Αὐγούστη πολλὰ, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετράπη.

" (19) Τῶν δὲ Βουλγάρων " τῆνικαδὲ τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων καὶ ἐκστρατευσαμένων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων ὁ δομestικός " τῶν σχολῶν " καὶ Ἰωάννης ἑταιρειάρχης " καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς (εἰς χῶρον Θρακίων οὕτω λεγόμενον), Κατασύρτας ἅμα πλείστῳ λαῷ (κατὰ " Βουλγάρων)· [τῇ δὲ " νυκτὶ ἀδοκήτως ἐπιπιδόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων] καὶ τοῦ δομestικοῦ φυγόντος, ἐσφάγη " Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ πολλοὶ ἑτεροὶ μετ' αὐτοῦ ".

" (20) Θεόδωρος οὖν, ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγός, ὁρῶν Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον εἰς Λέοντα 809 τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθεκε Κωνσταντίνῳ " βασιλεῖ, Ῥωμανὸν " δρουγγάριον προβαλεῖσθαι " ὡς πατριχὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὐνοῦν τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ἦ σὺν αὐτῷ καὶ διαφυλάττῃ " αὐτὸν, καὶ ἐν οἷς ἂν δέοιτο " σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. Πολυτάκεις οὖν περὶ τοῦτου λαληθεὶς Ῥωμανὸς ἀπειπάτο " . Γραμματεῖον οὖν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος αὐτοχειρῶς διαχαράξας γραφῇ, καὶ ὑπογραφῇ διασφαισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ· ὅπερ οὗτος " ἐπὶ χεῖρας λαβὼν ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμώμενου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν ἐπίθεσιν " ὡς δέοι ποιήσασθαι.

(21) Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεούσης καὶ τοῦ παρακοιμώμενου (Κωνσταντίνου ") καταναγκάζοντος " Ῥωμανὸν ἀποκινήσθαι μετὰ τοῦ στόλου, αὐ-

Variae lectiones et notæ.

" εἰς μάχας δὲ ἔ. Sym. " Πατζινάκοι Vat. Cont.—π. δ. δ. καὶ om. Sym. " Τοῦ δὲ π. Leo, τοῦ δὲ π. ἡδὴ Sym. 10.—ὁποστρέφαντος Sym. " κατ' α. ἐκίνησεν ἡ πόλις Sym. " περιεστήσαντο Vat.—περιεστήσ. cod. περιέστησε?—ὡ. τὴν τῶν δ. στήρῃσιν καταδικασθῆναι Sym. " ἔξη. Vat. " καὶ om. ed. Leo, Sym. Vat. Cont.—διαπεράσαι Sym. " ἀλλ' ὅπ. τ. καὶ om. Sym.—ὁποχώρησαντα: cod. " Ῥωμαί. cod. Ῥωμαίων Cont. Vat. ed.—ὁποδείξαντες cod. ὑποδείξαντες Sym. " K. I. ed. K. τοῦ Γογγύλου Leo, K. π. τοῦ Γογγύλου. cod. K. π. τοῦ Γογγύλου Vat. " τοῦ ed. " μ. π. δ. π. τῇ 'A. Sym. " 918. " Τῶν δὲ B. μ. τῆς π. ἔ. Sym. 11. Τῶν δὲ B. τῇ v. x. καὶ ἔ. μ. τῆς π. Vat. " δοῦξ. τ. σγ. Sym. " ὁ Vat. " καὶ N. ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἰω. ἑ. Sym.—χ. θ. ὁ λ. om. Sym. " x. B. om. Sym. " τῇ—Βουλγάρων propter homoloteleton in codice omissum, καὶ τῇ. Sym. " ὁ Leo. " πάντας ἄρδην ἀπώλοντο Sym. pro καὶ τοῦ—αὐτοῦ. " 919. " K. τῷ β. Vat. τῷ β. K. Sym. 12. " τὸν Sym. Vat. " προσλαβεῖσθαι Cont. Leo, Sym. Vat. π. 'P. τὸν δ. Sym. προβαλεῖσθαι cod. " διαφυλάττ. cod. διαφυλάττειν Cont. ed.—αὐτῷ ἐν Leo. " δὲ Leo. —σ. ἔξη Sym. " ἐν οἷς ἂν δὲ Sym. ante συμ. om.—Π. γάρ Sym. " Αὐτοχειρῶς οὖν ὁ β. K. γ. ποιήσας τῷ Ῥωμανῷ ἐπαμφε Sym. ceteris omisiss. " αὐτὸς Leo. " ἐπ. ὡς π. cod. ed. ἐπ. ὡς δέ: Cont. " Κωνστ. om. Sym. " καταναγκάζαντες: Vat.

τὸς "προεφασίζετο ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ" ἀπο-
πλεῖν μὴ τοῦ στόλου (τῆν) νειομισμένην βόαν λα-
βόντος". Ἐν τῇ ἐξαρτήσῃ δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ
καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξῆλθε Κωνσταντίνος
παρακοιμώμενος (ὡς "7) ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ
ἐκπλεῖσαι. Ὁ δὲ "δουλικῶ τῷ σχήματι προσυπῆν-
της" καὶ προθύμως ποιήσιν τὸ καλεούμενον ἐπηγ-
γέλλετο. ὑποστρέψαι (196a) δὲ βουλομένου τοῦ
παρακοιμώμενου, καὶ εἰ ἔχοι "ἄνδρας εὐδαίεις καὶ
γενναίους" τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν "τρίηρι εἰπόντος
πρὸς Ῥωμανόν, οὗτος εὐθὺς ἐνευσεν αὐτοῖς "τῇ
χειρὶ ἐτοίμοις οὖσι πλησίον ἔλθειν. Οἱ δὲ τὰ τῆς
βουλῆς "εἰδότες, 810 ἔγγιστα ἔδω τοῦ δρόμου
Ῥωμανοῦ γενοῦντος, "ἐπειδὴ οὗτος ὀπίσω τοῦ πα-
ρακοιμώμενου Κωνσταντίνου περιπατῶν, "Ἀναρ-
πάσατε αὐτὸν " (ταῖς χερσὶ) καὶ ἄρατε αὐτόν, "ἐπι-
φώνησε, παραχρῆμα οὗτο τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς
τὴν τοῦ βρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τρίηρη "εἰσάγαγον
καὶ ἐν ἀσφαλεῖ κατέχον· οὐδεὶς "οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἢ ἡ κατοικτεῖρων τὸν ἄνθρωπον", πάντων
τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένων φυγῇ.

(22) Ταῦτα Ζωὴ Αὐγουστα μαθεῖσα προσκαλεῖται
τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστά-
νας", καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμανόν, τὸ γεγονός
βουλομένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὁ
λαὸς "ἐξήλασαν" βαλόντες". Ἔωθεν οὖν ἐξελ-
θοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ "Βουκολέοντος" ἡλιακῶ ἐπε-
φώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι· "Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρ-
σία αὐτῇ; " Ἐφῆσε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς
τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος, ὅτι· Διὰ τὸ
ἀπαλῆσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ
Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα
γεγόνασι.

(23) Προσελθόντος δὲ ὁ βασιλεὺς Νικόλαον "
πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ
ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς αὐτόν ἀπὸ τῆς
μητρὸς "ἐπισπώμενος. Τῇ "δὲ ἐπαύριον ἀπέ-
στειλεν Ἰωάννην τὸν Τουδάκην, "Ζωὴν Αὐγουσταν
τοῦ παλατίου καταδιδίξαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ
δακρύων τῷ αὐτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ (πρὸς "9)
συμκάθειαν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησε", ὡς τὸν
βασιλέα εἰπεῖν· "Ἐάσατε εἶναι μετ' "ἐμοῦ τὴν
μητέρα (μου). " Οἱ δὲ ταύτην ἅμα "τῷ λόγῳ
ἀφῆκαν.

(24) Προσεκαλεσάμενος δὲ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ
πατριάρχης 811 Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν, προε-
βάλοντο "δομέστικον τῶν σχολῶν, δεδιότες" μὴ

A classis expeditionem, statuto militibus stipendio non-
dum exhibito, prætexit: Romano vero expeditio-
nem instruentē et classem præparantē, processit
Constantinus accubitor, ut classem solveret, ani-
mum suggesturus. Ipse autem servili habitu occurrit,
et mandata promptius se exsecuturum pollicitus est.
Accubitore deinde regredi parato, et num vultu
speciosos animisque fortes viros haberet, qui regiam
triremem remis impellerent, Romanum interro-
gante: confestim ille annuit his qui essent manu
expediti ut ad se propius accederent. Illi rei ge-
rendæ conseli, cum jam Romanus celoci proximus
esset, isque pone Constantinum accubitorem am-
bularet: « Apprehendite et tollite eum, » vociferati
sunt. Derepente igitur sublatus in drungarii
B Romani triremem imposuerunt, et tenuerunt sub
custodia, nullo comitum ejus propugnare vel defen-
dere auso, quinimo cunctis fuga turpiter lapsis.

Istis ad Zoem Augustam delatis, illa Nicolaum
patriarcham et optimates sibi bene affectos advoca-
cat, et ad Romanum mittit de rerum omnium
gestarum ordine certior fieri sollicita. Illos vero
ad eam proficiscentes lapidibus missis populus
insectabatur. Postridie itaque egressa Zoe ad
solare Bucoleonis horologium, filio et universis in-
clamabat: « Quomodo rebellio hæc contigit? »
Ait ad illam Theodorus, Constantini imperatoris
C prædagogus: « Quod Leo Phocas Romanos per-
diderit, et Constantinus accubitor subverterit
palatium, contigerunt hæc. »

Imperator autem revocatam a matre, et ad se
translatam imperii potestatem omnem declaravit,
et Nicolaum patriarcham Stephanumque magistrum
in palatio sibi adesce mandavit. Sequenti luce
Joannem Tubacem, qui Zoem Augustam e palatio
detruderet, misit. Illa cum ejulatu et lacrymis
filium complexa ad maternam compassionem et
dolorem movit, adeo ut imperator diceret:
« Matrem meam mecum esse sinite. » Illi solo verbo
petitam dimiserunt.

D Imperator autem et patriarcha Joannem Gari-
dam ad se vocatum scholarum domesticum esse
jusserunt, veriti ne Phocas Leo in rebellionem de-

Variae lectiones et notæ.

" αὐτὸς — ἀποπλεῖν om. Cont. ex homoioteleuto. — ἀδ. ἔχειν ed. Sym. 12, ὡς ἀδ. ἔχει Vat.
" τῆς πόλεως ἀπ. Vat. — μετὰ τοῦ Vat. Cont. — τῆν om. Vat. " Ὁ. π. Κ. κατανεγκάων δ. ἐν
τῇ ἐξ ἔξεισι Sym. — ἐξαρτῇ cod. ἐξαρτῶσαι Cont. Vat. Sym. ed. " ὡς om. ed. " τούτῳ ed. τούτου
Sym. " πρὸς Vat. (Sym. omisiss seqq. usque ad καὶ πλησίον αὐτοῦ γεγόμενος ἀνῆρπασεν αὐτόν) —
προθυμοποιήσιν Leo. " ἔχει Leo, Vat. " ἐπιτηδεύς Leo, Vat. " αἰς cod. " τούτοις Leo, Vat.
" ἰδόντας Leo. " γεγονόντος Vat. Cont. — γεγ. ἡρπασαν Leo, ἀνῆρπασεν Sym. Vat. Cont. " τ. χ.
om. Sym. — ἀνερ. Vat. Cont. ἐφώνησαν Leo, ἐφώνησε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τ. Sym. " τρίηρην ed. —
εἶχον Sym. omisiss seqq. et c. 22. " οὐδεὶς — παλατίῳ om. Sym. " αὐτὸν sic Leo. " μεγιστά-
νους Leo, Vat. Cont. " αὐτοὺς Leo, Cont. — 11. ἐξήλασε Leo, ἐξέλασ. cod. " αὐτοῦς Vat. — βάλ-
λοντας Vat. Cont. om. Leo. " τοῦ Vat. " τὸν Leo. " ἐπισπώμενον Leo, Κωνσταντίνος δὲ ὁ β.
τὴν ἐξ. ἀπὸ τῆς μ. εἰς ἔ. ἐπ. Sym. 12. " τῇ ἐπ. Sym. — ἀπέστειλαν Vat. " τὴν Ἀ. Ζ. ἀπὸ Sym.
" πρὸς om. Vat. " ἐκ καὶ Ἐ. εἶπε Sym. " μετ' ἔ. δ. Leo, — μου om. Sym. " ἅμα τῷ λ. τ.
Sym. " Προβάλλεται δὲ ὁ β. μετὰ τῆς συμβουλῆς τοῦ πατριάρχου Ἰω. τὸν Γ. Sym. " προβάλλοντο
cod. " ἰδεῖν γάρ Sym.

secreto. Reuult ille munus subire, nisi Theodorum A
 leuorum Zuphinezis filium et Simeonem ejus
 filium heteriarchas crearet. Juramentis igitur
 certior factus, in domum suam profectus est. Illi
 confestim consanguineos ejus e palatio deturbant,
 quos ad se confluentes ut Garidas conspexit,
 inusitato timore, mentisque stupore insolito cor-
 reptus est. Confestim itaque Romanum adit, et
 quæ passus fuerat, exponit. Inita mox cum eo
 amicitia, et juramentis hinc inde datis et acceptis,
 et ut mentem unam haberent ad invicem polliciti,
 Romani propositum sequebatur, et consilium obi-
 bat: et ut eum strictiori amoris nexu devinceret,
 mutuo nuptiarum fœdere contracto, virum sibi
 promeruit.

Mensis igitur Martii quarto supra vicesimum, B
 Romanus Joannem presbyterum, domesticum suum
 sibi fidissimum, et Theodorum cognomento Ma-
 tzeuem in palatium legatos mittit, qui pro defen-
 sione loquerentur: «Non hæc rebellio, quod a me
 gestum est, sed Phocas molimina veritas, et ne
 circa imperatorem aliquid innovetur timens, idcirco
 palatium ingredi consilior, et custodiam imperatoris
 gerere. His Nicolao patriarcha non acquiescente a
 Theodoro, pædagogo dicto, significatum est Ro-
 mano, ut cum omni classe ad Bucoleontem appel-
 leret, et ejus sociis ipse consilium haberet (in
 magnam quippe animi anxietatem venerat). Annun-
 tiationis sanctissimæ Deiparæ die, hebdomadis
 porro quintus erat, Romanus una cum classe armis
 instructus ad Bucoleontem appulit, et confestim
 Stephanus magister e palatio egressus est. Nicetas
 autem patricius Romani consocer in palatium pro-
 fectus, Nicolaum patriarcham inde dejecit. Auli-
 corum animis Romani jurejurando firmatis, et
 veneranda cruce ad eum missa, ipse eam adorans,
 et interposito sacramento, mentis propositum
 obvelans, ipse cum eisdem paucisque suis impe-
 ratori reverentiam exhibiturus in palatium con-
 scendit, et cum eo templum quod in Pharo est,
 ingressus, data et accepta securitatis fide, magister
 et magnus heteriarcha ab imperatore confestim
 creatur.

εις ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Δίων. Ὁ δὲ οὐ κατ-
 ἐνευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον γυναικᾶ-
 δελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ προεβάλλοντο ²¹ ἐταιριάρχας. Ὅρκοις (οὖν)
 βεβαιωθεὶς ὅπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
 Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου
 καταβιάζουσι. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγο-
 νότων, ὡς ἐθεάσατο αὐτοὺς, τρόμος αὐτὸν ἔλαβε ²²
 (καὶ φόβῳ) καὶ φρονῶν ἔκστασις ²³. εὐθὺς οὖν ἐξῆλθε
 πρὸς Ῥωμανὸν (καὶ διηγῆσατο αὐτῷ ὅσα πέπονθε·
 συμφιλῶντες οὖν αὐτῷ) καὶ ὅρκους δοὺς καὶ λαβῶν
 (ὥστε ²⁴ μίαν ἔχειν ἀμφοτέρους ψυχὴν), σύμφων
 αὐτοῦ καὶ σύμπνοους ἐγένετο (ὥστε ²⁵ καὶ γαμικὴν
 συνάλλαγμα ποιήσασθαι συνεφώνησαν, πλεόν τε
 τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες).

(25) Τῇ καὶ οὖν τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστείλλει
 Ῥωμανὸς ²⁶ πρεσβύτερον ²⁷. αὐτοῦ οἰκεῖον καὶ πι-
 στότατον ὄντα καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκη ²⁸ λεγό-
 μενον εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογησάμενος ὡς ²⁹
 «Ὁὐκ ἀνταρσία γέγονε τὸ παρ' ἐμοὶ διαπραχθῆναι,
 ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπιθεσίαν ³⁰ ὑφορῶμενος ³¹ (197b)
 δεδιώς ³² μὴ τι νεωτερισθῇ ³³ (παρ' αὐτοῦ) εἰς
 τὸν βασιλεῖα· τούτου ³⁴ ἐνεκεν ἀναλθεῖν ἐν τῷ παλα-
 τίῳ βεβούλευται καὶ τὴν φυλακὴν ποιῆσθαι τοῦ βα-
 σιλέως ³⁵. Ὁ μὴ συνευδοκούντος οὖν Νικολάου τοῦ
 πατριάρχου (τούτοις ³⁶), ἐμνηύθη **812** Ῥωμανῷ
 παρὰ (τοῦ ³⁷) ρηθέντος Θεοδώρου παιδαγωγῷ αὐτοῦ
 εἰσεῖν μετὰ τοῦ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέ-
 όντος, (ὃς ³⁸ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος —
 τὸ γὰρ ἄγον ἤγεν αὐτὸν) — τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγε-
 λισμοῦ τῆς ³⁹ ὑπεραγίου Θεοτόκου — εἰ δὲ ἦν —
 ἦλθεν ἐνοπλος ἅμα ⁴⁰ τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βου-
 κολέοντι). Καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν ⁴¹ μάγιστρος
 ἐξῆλθε τοῦ παλατίου, Νικήτας ⁴² δὲ πατρίκιος, ὁ
 συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ,
 ἐξῆγαγεν ἐκεῖθεν ⁴³ Νικολάον τὸν πατριάρχην ⁴⁴.
 Ὅρκοις οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ
 Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν ⁴⁵ αὐτῷ τὸν τίμιον καὶ ζωο-
 ποιὸν σταυρὸν ⁴⁶ καὶ προσκυνήσας (αὐτὸν ⁴⁷) καὶ
 ὅρκους βεβαιώσας αὐτοὺς ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ
 παλατίῳ ⁴⁸ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσων ⁴⁹ τὸν
 βασιλεῖα· καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν
 τῷ Φάρῳ ⁵⁰ καὶ πίστει αὐτῷ δοὺς παρευθὺ προχει-
 ρίζεται (παρ' αὐτοῦ ⁵¹) μάγιστρος καὶ μέγας ἐται-
 ριάρχης.

Variae lectiones et notæ.

²¹ προβάλλοντο Vat. προεβάλλοντο bis ed. Sym. προεβάλετο Leo. Cont. — ἐταιριάρχην Leo. — οὖν om. ed. ὅρκοις. ²² ἔλ. ἄ. ed. — καὶ φ. om. Cont. Vat. Leo. ²³ ἔκστασις om. Sym. — καὶ διηγ. αὐτῷ om. Sym. ²⁴ ὥστε — ψυχὴν om. Sym. ²⁵ ὥστε καὶ — ἐπισφ. om. Sym. ²⁶ Ὅπως δρῶν· γάριος ὁ Ῥωμανὸς ἀνῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ· τῇ ἐκείδε οὖν τετάρτῃ Vat. — Τῇ οὖν καὶ Sym. 45. ²⁷ Ἰωάννην ed. Leo. Vat. Cont. ²⁸ πρεσβ. — λεγόμενον om. Sym. — πρεσβύτερον Leo. e compendio. — ὁ αὐτῷ ed. Vat. Cont. ²⁹ Μαστζούσιν ed. — ἀπόλ. Sym. ³⁰ ὅτι Sym. — οὐκ — ἀλλά om. Sym. — ἐπ' ἀνταρσίας Vat. — ἐμοῦ Leo. Vat. Cont. ³¹ ἐπ. φοβούμενος· μῆτι Sym. ³² κατέδ. Leo. Vat. Cont. ³³ διδῶσα cod. — παρ' ἄ. om. Sym. ³⁴ νεωτερισθ. cod. ³⁵ τοῦτο ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τὴν φ. π. τοῦ β. Sym. — βεβούλευμαι ed. Leo. Cont. Vat. ³⁶ Μὴ α. δ. N. Leo. Vat. Cont. ³⁷ τούτῳ Leo. ἐν τούτῳ Vat. Cont. om. Sym. μνηύεται οὖν μ. τοῦ στ. π. ἄ. μ. τοῦ B. Sym. τούτ. cod. ³⁸ τοῦ om. Vat. Cont. ed. — τοῦ β. π. τοῦ ἄ. ed. Θ. τοῦ β. π. ἄ. Leo. Vat. Cont. ³⁹ ὃς — Βουκολέοντι om. Sym. — ἄγον cod. — ἔγενετο Leo. ⁴⁰ τῆς ὑπεραγίου Παρθένου καὶ ὁ. Θ. Vat. ⁴¹ ἅμα τῷ στ. ἐν τῷ B. Καὶ Leo. ἐν. ἄ. τῷ στ. π. καὶ τῷ B. Καὶ Vat. ⁴² μὲν Στ. Leo. Στ. μὲν πατρίκιος Sym. ⁴³ N. ἄ. δ. α. Sym. ⁴⁴ τὸν π. N. Leo. Sym. ⁴⁵ Καὶ ὅρκῳ β. Sym. ⁴⁶ ἀπ. πρὸς αὐτόν Sym. — τὸν τ. στ. ed. Leo. τὸν ζ. καὶ τ. τοῦ Κυρίου στ. Vat. ⁴⁷ αὐτόν om. Sym. — ὅρκῳ Leo. Sym. ⁴⁸ καὶ ὀλ. τ. ἐν τῷ π. Sym. ⁴⁹ Προσκυνήσας οὖν τὸν β. Sym. προσκυνήσων οὖν τὸν β. Vat. ⁵⁰ φάρῳ ed. ⁵¹ παρ' ἄ. om. Sym.

(26) ²⁶ Αὐτίκα οὖν γίγνεται θεία κείνουσι πρὸς Ἀλέοντα τὸν Φωκᾶν παρεγγυωμένην μηδ' αὖτε στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὅλγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύεσθαι ²⁷· ὥσαυτος καὶ γράμματα ²⁸ ἐκτελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ γράφαι τὰ ὅμοια αὐτῷ ²⁹ παραγγέλλοντα, τοῦ μηδὲν ἐναντίον βουλευσάσθαι ³⁰, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος ³¹ οὖν ταῦτα Ἀνδρέας, πριμικήριος τοῦ βασιλικῆς βεστιαρίου, ἀπεκρίμisen αὐτῷ ταῦτα **813** ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ ἀναβιβάμενος ³² ταῦτα (καὶ ἀναγνούς) ἀπελθὼν ³³ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχασεν ³⁴.

(27) ³⁵ Τῇ ε' ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν ³⁶ διδοται ἄρραθῶν γαμικῶν ³⁷ συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἐλένη τῇ θυγατρὶ Ῥωμανῶν ³⁸· καὶ τῇ γ' (τοῦ Πάσχα τῇ λεγομένη) τῆς Γαλιλαίας (εὐλογεῖται καὶ) στεφανοῦται (ἅμα αὐτῇ) παρὰ ³⁹ Νικολάου πατριάρχου, Ῥωμανὸν βασιλεὺς πᾶντορα προβαλλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ ⁴⁰ Χριστοφόρου ⁴¹ υἱὸν αὐτοῦ ἐταιριάρχῃ κατέστησε.

⁴² (28) Μετ' ⁴³ οὐ πολὺ δὲ Λέων (198^α) ὁ Φωκᾶς ⁴⁴, ἀπατηθεὶς παρὰ (τε) ⁴⁵ τινὼν ἀρχόντων (καὶ τῶν αὐτῶν ταγμάτων), πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστελίας ἀνελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμωμένον Κωνσταντίνον (καὶ ⁴⁶ Κωνσταντίνον καὶ Ἀναστάσιον τοῦς ⁴⁷ ἀδελφούς) καὶ Κωνσταντίνον πρωτασκηρῆτιν ⁴⁸ τὸν Μαλαβιαν, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιῇ ⁴⁹ συγχήνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς πᾶντορα χρυσοδοῦλλα ⁵⁰ ποιήσας ἐνυπόγραφῳ (ὡς) ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν ⁵¹ περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ βασιλεὶ δὲ προσφύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσὶν, δοῦς ⁵² Ἀνῆν (τινὶ ⁵³) γυναικὶ ἀναίδει καὶ θρασείᾳ ⁵⁴ καὶ **814** κληρικῷ τινι Μιχαῆλ, ἐν ⁵⁵ τῷ (αὐτοῦ) στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα (ἀναλαβόμενοι ⁵⁶) διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ· καὶ ὁ μὲν Μιχαῆλ, φωραθεὶς ⁵⁷ παρὰ τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τήν ⁵⁸ τε ρίνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη, δὲ μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς, ὥσαυτος καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλίσσα γυνή ⁵⁹.

Eodemque momento sacrum mandatum ad Leonem Phocam missum, quo relictis seditionis commovendae proposito, ad modicum tempus domi se contineret, injungebatur. Eum in sensum alie litterae ad Constantinum accubitorem scribi jussae sunt, rem eandem, et ne quid in adversum molitur, sed imperatori Constantino obsequens perseveret, commendantes. Sacras acceptas Andreas, imperatoris vestiarii primicerius, ad eum in Capadocia tunc forte degentem, detulit; quibus lectis, domum propriam se recipiens, quiete egit.

Sacrorum autem jejuniorum quinta hebdomade, mense Aprili, Helenae Romani filiae contractus nuptialis arrha a Constantino imperatore traditur, et tertia Paschatis feria, Galilaeae dicta, benedicitur: et cum ea nuptialibus corollis redimitur a Nicolao patriarcha, tuncque Romanus imperatoris Pater declaratur: et Romani vice Christophorus ejus filius heteriarches instituitur.

Haud multo post, Leo Phocas, a nonnullis procerum et legionum ei commendatarum militibus seductus, tumultum excitavit, missoque nuntio Constantinum accubitorem, Constantinumque alterum et Anastasium fratres germanos, et Constantinum protasceretis, Malellae filium, sibi ascevit, hoc cunctis insinuans et persuadens, motum omnem pro imperatoris Constantini obsequio excitari. Romanus autem imperatoris Pater bullas aureas propria subscriptione firmatas, velut imperatoris nomine facinus hujusmodi attentatum repressuras edidit: quibus jubebatur, ut, Phoca deserto, qui ad imperatoris partes transirent, pro imperatore stare censerentur: eandem vero Annae cuidam impudentis oris et profligatae castitatis mulieri clericoque cuidam Michaeli, ut per adversarium exercitum spargerent, commendavit. Illi receptas litteras per omnem exercitum distribui curarunt: et Michael quidem in rei gestae suspicionem veniens, crudeliter exceptus a Phoca, naribus et auribus praecisis multatus est, qui postmodum congruam a Romano consecutus est compensationem, et pariter ea, quae cum eo missa fuerat, mulier.

Variae lectiones et notae.

²⁶ Ἀνάστασις Ῥωμανοῦ cod. γοῦν Leo. — γ. κ. βασιλική Vat. θ. x. Cont. γ. x. Sym. 13. ²⁷ ἀναπαύεσθαι Sym. ²⁸ γραφῇ Sym. — γρ. K. π. Sym. ²⁹ αὐτῶν Vat. Cont. — π. καὶ μ. L'v. Vat. Cont. — τοῦ — βουλ. om. Sym. ³⁰ καὶ ἐν ὁπ. Sym. — δ. β. Vat. Cont. ³¹ Ἀντ' ἀναβιβάμενος παρὰ Ἀνδρέου πριμικήριου τοῦ β. πρωτοβ. ἐν K. ἐν Sym. ³² δέξ. Vat. Cont. — καὶ ἀναγνούς om. Leo. ³³ οὖν cod. ³⁴ ὡς ἐντεῦθεν πεπληρωσθαι τὸ κατὰ ποιήσιν λόγιον· ἡ δὲ τότε τὸν μὲν ἀοιδὸν — ὄνδε δομόνδε x. Sym. ³⁵ Τῇ 868. e' ed. τῇ δὲ e' 868. Leo. Vat. Cont. Τῷ Ἀπριλίῳ μηνί Sym. 14. ³⁶ Ἀπριλίῳ μηνί Leo. Vat. Cont. ³⁷ γαμικοῦ συναλλαγματος Sym. Vat. Cont. ³⁸ ἡ πρὸς κάλλος σωματικὴν ἐπέκμαζε καὶ σύνεσις Vat. ἡ π. x. σ. προση. καὶ σ. Cont. — τοῦ π. τῇ λ. et εὐλ. καὶ et δ. a. om. Sym. ³⁹ πρὸ om. Vat. — β. γὰρ P. Sym. ⁴⁰ δέ Leo. Sym. ⁴¹ ἐν X. τὸν υἱὸν δ. x. Sym. ⁴² 920. ⁴³ Περὶ τῆς ἀνταρσίας Λέοντος τοῦ Φωκᾶ Vat. — Μετ' οὐ π. Λέων Leo. ⁴⁴ μετὰ λαοῦ πλείστον Leo. ⁴⁵ π. τ. δ. πρὸς Sym. 14. — τὸν αὐταυτοῦ (sic) Vat. ⁴⁶ καὶ K. καὶ A. τ. δ. om. Sym. 14. ⁴⁷ Γαγγυλῶν τοὺς δ. ed. τοὺς F. καὶ δ. Leo. ⁴⁸ ἀσκηρῆτι· τὸν Μαλαβιαν Sym. πρ. τὸν M. Vat. Cont. ⁴⁹ ποιεῖται ed. Leo. Sym. ⁵⁰ χρυσοδοῦλλον. — ἐνυπόγραφον περιέχον, ὅσοι τὸν φ. τῷ βασιλεὺς πᾶντορα δὲ π. Sym. — ὡς om. Vat. χρυσοδοῦλλ. — ἐνυπόγρα. — περιέχοντα. cod. — χρυσοδοῦλλον — ἐνυπόγραφον? περιέχοντα? τῇν Leo. ⁵¹ αὐτὰ Leo. ⁵² τ. om. Vat. ⁵³ ἡν καὶ Βασιλικὴν προσηγόρευσαν Vat. Cont. ⁵⁴ ἐν τῷ στ. εἰς. Sym. ⁵⁵ ἀν. om. Sym. ⁵⁶ ἐστειλαν Leo. ⁵⁷ φ. ἀν. Vat. φ. π. τοῦ φ. ἀν. Vat. Cont. — ἀν. ἐτύφθη Sym. ⁵⁸ τήν τε β. om. Vat. ὁπτημ. ἀλλὰ μετὰ τ. Sym. ⁵⁹ Ἀννα Sym.

Qui primus Phocam deseruit, et in Romani A partes transiit, Barymichaelis filius exstitit, seditionis hujusce et tyrannidis dissolutionem auspicatus; ei comitem se praebuit Balantius, ambo turmarum praefecti. Leo Phocas vero cum exercitu omnium armorum genere fortiter instructo, Chrysopolim profectus, et Constantinopolis cives exteriturus, a Juvenca lapidea ad Chalcedonem usque castrametatus est. Dum haec gererentur, a Romano Simeon Caniclei praefectus celoce vectus, libellum imperatoris Constantini manu subscriptum delaturus mittitur.

Ut imperii mei custodem vigilantissimum et fidelissimum e subtilis praeter Romanum nullum inveni. Huic post Deum custodiam meam commisi, et vice patris, quod viscera materna et propositum vere paternum in me exseruerit, habere constitui. Leonem Phocam in adversum imperio meo semper insidiantem suspicatus, in illud machinari opere probavi, et in majestatem tyrannice rebellem comperi: quare domesticum amplius non esse decerno, neque tumultum hunc me volente commovisse, sed spontaneo consilio imperium sibi vindicantem haec aggressum esse declaro. His ita coram populo lectis, subducere se cuncti, et Romano imperatoris patri adhaerere coeperunt. Phocas in angustias deductus, omni spe lapsus est; quare fuga usus et de ingressu in urbem aliquam desperans, quod sine dignitatis titulo et viribus accederet, et forte non reciperetur, veniens ad urbem Ateus nomine, in loco cui Goeleon nomen, fugiens comprehensus est: exinde Romanus Joannem Tubacem et Leonem ejus cognatum hominem in urbem adducturus misit. Comprehensum itaque oculis privaverunt, nullo licet super hoc accepto jussu, sed spontanea voluntate ad hoc ducti: adeo ut imperatoris Pater Romanus de facinore tristatus fuerit.

Mense autem Augusto Constantini Clemateni, Davidis Camuliani, et Michaelis manganorum curatoris detectae sunt insidiae: quare etiam hi, bonis publicatis, verberibus affecti, et per mediam urbem traducti, in exilium missi sunt.

Variae lectiones et notae.

Π. δ. υἱὸς τοῦ Βαρυμικαὴλ Leo. Π. οὖν δ. υἱὸς τοῦ B. Sym. 14. Val. " Κωνσταντίνος ed. K. τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ἰκαντίων Sym. " αὐτῷ Sym. " τῆς — τυραννίδος om. Sym. — σὺν δ. δὲ δ. B. Leo. " καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρὸς ed. Sym. Cont. " τουρμαρχὸν ὄντων ἀμφοτέρων Sym. — Ἄλων δὲ Leo, Ἄλων δ. Φ. οὖν Val. " I. x. om. Sym. " τὴν Χρυσόπολιν Sym. " ἥτις κτλ. etymologica — Καταλαδῶν οὖν τὴν X. ὡς εἴρηται δ. π. ἀπὸ τῆς δ. Sym. 15. " λ. θ. om. Sym. " μετὰ 'P. cod. " ὁ ἐπὶ x. Leo, Sym. ὁ ἐπὶ τοῦ x. Val. Cont. " τάδε διαγορεύοντα a prima manu codicis in margine, ed. Leo, Val. Cont. " Ὡς om. Sym. 15. — Γρηγ. Sym. " καὶ ε. om. Leo. " τοῦτο Leo. " τοῦτον τὸν Φωκᾶν cod. γ. cod. Leo, Sym. " μητρικᾶ Leo. " τὸν Leo, Sym. " ὁποστέων ε. νῦν ε. ed. Leo, Sym. ὅπ. ε. νῦν μὲν ε. Val. Cont. " ἀρχῆς om. Val. — κατεξ. Leo, Sym. Val. Cont. " αὐτόν Val. " δ. τ. Leo. ὁ γὰρ τ. Val. Cont. " ἐπαναγ. Leo. " τοῦ Φ. δὲ Val. Cont. — παρ. φ. τε εἰς 'A. χ. Sym. " χ. φ. Leo, Val. Cont. " ἄλλ' ἐν χ. τιτλὸς Γ. καταντήσαντος Sym. ἐν χ. δὲ ὄν. Γ. φ. καὶ σ. om. ed. — φεύγοντι σ. Leo, καταντήσαντος καὶ σ. Val. Cont. 'Iw. T. ed. " συγ. ἀγαγεῖν δ. οἱ δὲ ε. δ. παρὰ γνῶμην 'Ρωμανοῦ Sym. " τοῦτο cod. — καὶ β. Leo. " 'A. δὲ μ. x. ἐπιβουλὴ διὰ Κ. Κτηματεροῦ μελετωμένη Sym. 15. " τοῦ Κτηματινοῦ Val. ed. Κτηματινοῦ Cont. " χουροκαλατῶν M. Sym. — οἱ καὶ τ. δ. τε καὶ πομπυθέντες ἐξωρίσθησαν Sym. " ἐν Leo.

(29) " Πρώτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ βαρῖως Μιχαὴλ " καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ 'Ρωμανῷ προσέδραμαν, ἀρχὴ γεγονὼς " καταλύσει; (τῆς " τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος), σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος " τουρμαρχαὶ " ὄντες ἀμφοτέροι. Ἄλων οὖν ὁ Φωκᾶς, μετὰ λαοῦ πλείστου (ἰσχυρῶς " καθ' ὅπλιν σμένου) ἐν Χρυσόπολιν " καταλαδῶν " διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς " (λιθίνης) δαμάλειως μέχρι Χαλκηδόνος, τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμιμον; παρὰ " 'Ρωμανοῦ Συμεὼν ὁ " τοῦ κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος '.

(30) " ε. 'Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐργηγοράτεον (καὶ " ἐνουστάτεον) καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἡ 'Ρωμανὸν εὐρηκῶς, τοῦτ' ἢ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ " Θεὸν κατεπίστευσα καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, σπλάγγνα πατρικὰ " καὶ διάδοσιν γονικὴν πρὸς ἐμὴ ἐνδειξάμενον Ἀέοντα δὲ τοῦτον ' Φωκᾶν δὲ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὀποπτεύω " ἐπιβουλεύων, νῦν δὲ ἔργois αὐτοῖς ἐπιβουλον 815 εὐρηκα καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς " τυραννικῶς ἐξανιστάμενον· διὸ οὔτε δομείστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν " εἶναι βούλομαι, οὔτε " δὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπορχέναι φημι, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνῶμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίδοσιν, ἐαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. " Τούτων οὖν τῷ λαῷ ὑπαναγωγασθέντων " ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεὺσιν πατορι προσρῦσθαι 'Ρωμανῷ " τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμύχανον περιστάντος (καὶ ἀπογνόντος, ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστορηκός), καὶ " φυγῇ χρησαμένου, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος (ἐν " χωρίῳ δὲ ὀνομαζομένῳ Γρηλῶντι φεύγοντος καὶ συλληφθέντος), ἀπέστειλε 'Ρωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουδάκη καὶ Ἀέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ " ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπετύφλωσαν, καί τοις μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολήν, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνῶμῃ τοῦτο πεποιχόντες, ὡς ἀνακτῆσαι ἐπὶ τούτῳ " καὶ τὸν βασιλεὺσιν πατορὰ 'Ρωμανόν.

(31) " Αὐγοῦστη δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου " Κτηματινοῦ καὶ Δαυὶδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ κουράτορος " τῶν μαγγάνων " καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ θημευθέντες διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως, καὶ " ἐξορία παρεπέμφθησαν.

“(32) Ἦγαγον δὲ Ἰόντα μάγιστρον καὶ δο-
μιστικὸν τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθεν ἐν
μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμίονον ἐφεζόμενος.

(33) (198^b) Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Ἀδούστα
ἐπιβουλεύουσα **816** Ῥωμανῷ διὰ περσικῶν
βρωμάτων (ὅπδ’ ὁσολήτου νοταρίου τῆς ὑπουρ-
γίας σκευασθέντων)· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου
καταβιβάσουσι καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσι τῇ
τῆς Ἀγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες.

(34) Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρι-
κίου καὶ κόμητος τοῦ στάβλου εἰς ἀριστὸν ὁ πι-
δαγωγὸς Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συ-
μεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐσθύνοντο δὲ αὐτῶν, εἰς-
ῆλθεν Ἰωάννης δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κρο-
κόας (λεγόμενος) μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους
ἀναρπάσας εἰς τὸ Ὀφίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς αὐτῶν
προαστείσις ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετώντας.

(35) Κθ’ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς (τιμᾶται Ῥω-
μανός) τῇ τοῦ Καίσαρος ἀέφ’ α’ καὶ Δεκεμβρίου
μηνὶ ις’, τῇ τῶν προκατόρων **817** Κυριακῇ, τῷ
τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταν-
τίνου βασιλέως (τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ) καὶ Νικο-
λάου πατριάρχου.

ΙΑ’. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ.

Καὶ Ἰανουαρίου ε’, τῇ τῶν ἁγίων Φώτων
ἡμέρᾳ, στέφει Θεόδωρον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· Ματθ
δὲ μηνὶ ις’, Ἰνδικτιώνος ε’, Χριστοφόρος ὁ υἱὸς
Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεὺς· **817** στέφεται
δὲ τῇ κθ’ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου
βασιλέως τῇ τῆς Ἀγίας ν’ ἡμέρᾳ· καὶ μόνοι οὗτοι οἱ
δύο ἐν ταύτῃ τῇ προελεύσει προῆλθον.

(2) Ἰουλῷ δὲ μηνὶ Ἰνδικτιώνος η’ (ἡμέρᾳ Κυ-
ριακῇ) ἡ τῆς Ἐκκλησίας γέγονεν ἑνωσις παρὰ Ῥω-
μανοῦ (ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ
κληρικῶν τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυ-
μίου) διεσχισμένων.

(3) Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, Ἰνδι-
κτιώνος θ’ ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει τὸν
μάγιστρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν
Ἀντιγόνου νῆσον ὡς τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι κατη-
γορηθέντα, μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο-

Leonem insuper magistrum et scholarum do-
mesticum in urbem induxerunt, qui mulo insidens
per medium forum pertransiit.

Delata est etiam Zoe Augusta, ut quæ Romano
per cibos veneno infectos a Theocleto ministerii
notario insidiaretur : quare hanc e palatio recedere
coactam, in Sanctæ Euphemie monasterio ad
Petrium sito tonsis capillis monialem fecerunt.

Theodorus autem Constantini imperatoris peda-
gogus et Simeon ejus frater, a Theophylacto pa-
tricio et stabuli comite ad convivium vocatus est.
Recumbentibus illis, Joannes drungarius vigi-
liarum, Curcuas dictus, cum populi turba ingres-
sus, raptos eosdem ad Opsicium eliminatos propriis
in suburbanis, velut adversus Romanum machina-
tos, exsulare coegit.

Quarto vero supra vicesimum Septembris men-
sis, Cæsaris dignitate, Decembris autem mensis
decimo septimo, Christi Domini proparentum festo,
imperii diademate a Constantino imperatore, ejus
genero, et Nicolao patriarcha Romanus ornatur.

XI. De imperio Romani.

Januarii vero die 6, sanctorum Luminum die,
Theodoram uxorem coronat; mox Maii mensis
decimo septimo, indictione quinta, Christophorus
Romani filius imperator renuntiat; et ejusdem
mensis vicesimo, sanctæ Pentecostes die festo, a
Constantino redimitur : istique duo soli in ejusdem
diei processu solemniter per urbem progressi sunt.

Porro Julio mense, indictione octava, die Do-
minico, totius Ecclesiæ a Romano inita est con-
cordia, cunctis metropolitibus et clericis, qui a Ni-
colai et Euthymii partibus recesserant, in con-
sensionem redeuntibus.

Mensis autem Februarii die octavo, indictione
nona; mittens Romanus magistrum Stephanum
Calomariæ filium in Antigoniam insulam exsulem
ejecit, imperii affectati delatum; cum prius una
cum Theophane Tichote et Paulo orphanotropho

Varia lectiones et notæ.

§ 32 om. Sym. καὶ ed. Vat. Cont. ἡ Sym. 16. ὅπδ — σκ. om. Sym. καὶ
τ. τοῦ π. καταβιβάσαντες ἐν τῇ τῆς δ. ἡ. μ. ἀπέκειραν Sym. ἐν τῇ Vat. ἐν τῇ τῆς Cont. Sym.
τῆς Leo. Ἐ. οὖν ed. Cal. Sym. 16. καὶ νοταρίου Vat. τῆς βίγλης Vat. om. Leo. —
Κουρκοῦας ed. Leo, Sym. — om. λεγ. Leo, Sym. ἀν. ὡς κ. P. μ. εἰς Ὀφ. ἐξ. Sym. τοῦ ed.
Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος. Par. 1706 Ῥωμανὸς ὁ Ἀδάστατος. Εἰκάζει δὲ τετάρτῃ τοῦ Σ. μ.
Vat. Ἐ. δὲ τ. Σ. μ. Leo. Cont. Τῇ κθ’ τοῦ Σ. μ. Sym. 17. Ἐ. δὲ καὶ τ. Σ. μ. Ven τ. P. om. Leo.
ΠΕΡΙ ΡΩΜΑΝΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ et linea 13 XI. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΝΟΥ. Exinde lege α’ pro τ.
τοῦ μηνὸς Cont. Vat. πρὸν. ed. κθ’ Leo. cod. τοῦ γ. δ. om. Leo, Sym. Vat. Cont. ἐν
ἔται τῷ συνη’, Ἰνδικτιώνος η’ Sym. ἐν δ. ἐξάκις χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ εἰκοστῷ, Ἰνδ. η’ Vat. Par.
1706, in codice deest rubrica. 18. Καὶ Ἰανουαρίῳ ε’ cod. Καὶ Ἰανουαρίῳ ἕκτῃ Vat. Ἐν ἔται συνη’, Ἰ. δ.
ἡ καὶ Ἰανουαρίῳ ε’ Cont. — Καὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων στέφεται θ. ἡ γυνὴ δ. καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ αὐτοῦ
μηνὸς τῆς ε’ Ἰνδ. X. ὅς P. διαγ. β. Sym. 17. 921. Ἰνδ. η’ margo P. in Sym. ε’ Ἰνδ. κτιών. Vat.
sed est nona, θ’; nam dies S. Ignatii in dominicam a. 920 cadit; a. 919 vero, Ind. 8^a. Venetis in diem;
Pentecoste autem in 17^{ma} Maii annis tantum cadit 935 et 940, 5^a indictione 932 in 20^{ma} ut a. 921.
Τῇ εἰκάζει τοῦ Leo. ἐν τῇ αὐτῇ πρ. Leo. Περὶ τῆς ἐνώσεως τῆς ἐκκλησίας. Vat. Ἰουλίῳ ed. τῷ
δὲ Ἰουλ. μ. Sym. 18. — ὀγδόῃ Ἰνδ. Leo, η’ Ἰνδ. Vat. τῆς αὐτῆς Ἰνδ. Sym. — ἡμ. κθ’ cod. Leo, om. Sym.
— P. γ. ἐν. Leo, Vat. Cont. γίνεται ἑνωσις τῶν ἀποσχιστῶν Sym. om. ἀπ. — Εὐθυμίου. 924.
Ὀγδόῃ δὲ φε. μῃ. Ἰνδ. δ’ cod. θ’ δὲ φ. μ. Ἰνδ. θ’. Vat. Τῷ δὲ ἡ μηνὶ τῆς θ’ ἐπιανεμήσεως Sym.
Ὁ. δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ, Ἰνδ. θ. ed. — ιθ’ Leo. — ὑποκτεταθείς Στέφανος ὁ μάγιστρος ὡς τῆς β.
ἐπιέμενος ἀποκείραται ἐν τῇ τοῦ Α. νήσῳ Sym. πρώτον Leo, scl. a. (μοναχόν.)

propriis domesticis in monachum detonsus fuisset. Α φάνει Τσιχιώτη καὶ Παύλῳ ὁρφανοτρόφῳ ἄνθρωποις αὐτοῦ.

Cæterum Romanus imperator ad Tribunalium solemnem habens processum, cunctis armorum omni genere instructis, factaque militum recensione, derepente Romanus præfatus, et Constantinus, inusitata celeritate usi, in palatium revertuntur: a Leone quippe Arsenii domestico, Arsenii ipsius et Pauli Manglanitæ conspiratio delata fuerat: ex quo verberibus acceptis, et bonis fisco addictis in exilium translati sunt. Erat porro tunc ab imperatore proximus potestate Joannes presbyter et rector, qui Leonem Armenii filium hebdomadariū curavit fieri imperatori prius commendatum.

Erat tunc in Hellade Rentacius quidam, Nicetæ patricii cognatus, homo illiberalis et parricidii reus, ut propriopatri insidiatus; qui filii impetum fugiens, navi conscensa, apud Cretenses se receperat; Rentacius interim, data potestate usus, omnes paternas facultates deprædatus, urbem petiit ubi in magna Dei ecclesia refugium quæsit. Romanus autem, de ejus facinoribus et atrociniis certior factus, eum ex asylo trahit et plecti jubet. Rentacius vero mendacibus epistolis ad Bulgares missis, ad eos transfugere decreverat; deprehensus autem et convictus oculis privatus est.

Bulgaris vero ad Catasyrias usque post Adraletæ domesticis mortem excurrentibus, Potbus, Argyni filius, scholarum domesticus creatus est. Hic ad Thermopolim copiis eductis, Michaelē Moroleontis filium vices suas obeuntem, Bulgarorum motum exploratum misit. Ille de improvise sgmini eorum factus obviam, plurimos quidem occidit, vulneribus autem acceptis, in urbe postmodum vitam ævivit.

Eo tempore insidiæ adversus Romanum imperatorem structæ ab Anastasio cubiculario et surideinis principe, et Theodoro cubiculario, et Demetrio regii fisci notario, et Nicolao Cubatzæ, qui Constantino imperatori favebant, a Theocleto officii notario delata: sunt: iidemque convicti verberibus.

Varia lectiones et notæ.

ἡ τοῖς Sym. ἡ Πάλιν μνησται ἐπιβουλὴ μαλεῖσθαι παρὰ Ἀ. καὶ Π. τῶν μ. Sym. 19. ὁ Vat. ἡ μετ' ἑ. ex. Leo. ἡ δ. Ἀ. Cont. om. Vat. ex homoioteleuto. ἡ Μαγλαβιτ. cod. μαγλαβίτου Cont. ed. ἡ ed. Sym. ἡ ἡν — προσοικειώσας om. Sym. — ἡω. ὁ πρ. καὶ Leo. ἡ Ἀρμενίου Leo. — ἐποίησε Vat. ἡ Περὶ Παντάχου τοῦ Ἑλλαδικῷ Vat. Πεντάχου ὁ Ἑλλαδικῶς π. γενόμενος ἐπὶ πάντα Sym. 20. — δὲ om. Vat. Cont. — Ἑλλαδικῶς Vat. Cont. — Νικήτ. cod. Νικήτα τοῦ Vat. Cont. ἡ π. δὲ Vat. Cont. — π. ἑλ. Vat. Sym. Cont. ἡ καὶ τῇ π. πρ. ψ. γρ. συσκευάσας πρ. Βουλγαρίαν ἀποφυγὰν ἔμελλε Sym. — τῇ — καταμαθὼν om. coll. ex homoioteleuto. ἡ ἐβούλετο Vat. Cont. — Κρ. οὖν τ. ὁ ἐξορύσσεται Sym. ἡ τῶν ὀφθαλμῶν Vat. Cont. τῆς τε οὐσῆς καὶ τῶν ὀ. στ.) ἡ Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι μ. τῶν Κ. ἐξελάνουσι μ. τὴν τοῦ δουκὸς Sym. 21. ὁ δὲ ed. cod. ἡ Ἀδραλῆτου Leo. — προβάλλεται Π. δ. τῶν σγ. ὁ τοῦ Ἀ. Sym. ἡ τὸν Μ. ed. τὸν τοῦ Μωρολέ. Sym. — τ. δ. om. Sym. ἡ εἰσελθὼν ἔσω π. ed. εἰσελθεσὼν cod. εἰσελθὼν e linea seq. irrepsit. ἡ καὶ ἂ. δὲ πλ. ἐν τῇ π. ἂ. ἐ. τ. Sym. καὶ ἂ. ἐν τῇ π. ἐ. τ. Vat. Cont. ἡ Περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ Ρωμανοῦ δὲ ἡς προπάσας ὑποβιάζει τὴν Πορφυρογέννητον ποιήσας αὐτὸν β' βασιλέα Vat. — Πάλιν δὲ μνησται ἐπ. x. ἡ ὑπὸ Ἀ. γεννησομένη σ. καὶ Θ. Sym. 22. — παρὶ Θ. Leo. ἡ τοῦ om. Vat. Cont. ἡ χρυσόχου cod. Vat. χρυσόχου Cont. χρυσόχου Leo. ἡ v. β. Leo. πρωτονοταρίου τοῦ εἰδικῷ καὶ ἄλλων τινῶν ὡς ὄφθην ὁ Κ. β. ἀγωνιζόμενοι ἑλ. ἐ. καὶ τὴν μέσσην διελθόντες ἐξωρίσθησαν Sym. ἡ ἰδ. cod.

(4) ἡ Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς ἡ βασιλεὺς ἐν τῷ Τριδουναλίῳ πρόκεινσον, συνηγμένων ἀπάντων ἐκείσε ἡ μετ' ὅλων τοῦ ἀδουμίου δὲ γενομένου, αἰφνιδίον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶν εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν ἡ μνησται γὰρ παρὰ Λέοντος, ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, (ἡ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου) ἐπιβουλὴ καὶ Παύλου ἡ Μαγλαβίτου, οἱ ἡ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν. (ἡ ἡ δὲ τότε παραδυναστεύων δὲ πρεσβύτερος Ἰωάννης, ὁ βαλκτωρ, ὁς Λέοντα τὸν τοῦ Ἀρσενίου ἡ ἐποίησε ἐβδομαδάριον τῷ βασιλεῖ τούτου προσοικειώσας).

818 (5) ἡ Ἐγένετο (δὲ) τίς Πεντάχου ἐν Ἑλλάδι, συγγενῆς ὢν Νικήτῃ πατρικίῳ, ἀπαίδευτος ἡ καὶ πατρλώφας ὁ δὲ τὸν αὐτοῦ πατέρα καταδικῶν φονεῦσαι, ἐπειδὴ περ ἐκείνος φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπιθεσιν, ἐν κλοίῳ εἰσελθὼν, ἐξέπλει καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν κατασχέθη, οὗτος ὁ Πεντάχου, ἀδελφὸν εὐρὼν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐληψατο καὶ ἡ ἐν τῇ πόλει ἀνελθὼν [τῇ Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ] προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας καταμαθὼν τούτου τῆς ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεῦσαι. Ὁ δὲ, ψευδεῖς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους πλάσας, ὁ δὲ, πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο ἡ. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλαγχθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ ἀποστελεῖται.

(6) ἡ Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελανθέντων μέχρι Κατασουργῶν, μετὰ ἡ τὴν τοῦ δημοσίου Ἀδραλῆτου ἡ τελευταίαν, προσβλήθη Πόθος, ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δημοσίου τῶν σχολῶν καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν (τοποτηρητὴν ὄντα) τοὺς Βουλγάρους κατασκοπεύσαντα. Ὁ ἡ ἀπρόσποτος τῷ λόγῳ αὐτῶν ἔμπροσθεν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνέλεν, πληγεὶς δὲ καὶ ἡ αὐτὸς εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ἐτελευτήσεν.

(7) ἡ Ἐμνησται δὲ τότε διὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ (τοῦ) ἡ βασιλέως ἐπιβουλὴ Ἀναστασίου 819 σακελλαρίου καὶ ἀρχόντος τοῦ χρυσόχειρος ἡ καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου καὶ Δημητρίου, ἡ βασιλικῷ νοταρίῳ τοῦ εἰδικῷ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουδάτῃ καὶ Θεοδότῳ πρωτο-

παράδου, οὗ καὶ ὁπὲρ Κωνσταντίνου βασιλέως δέδεν
ἐκπεύδαζον (199). Καὶ ὅς δὲ ἐλεγχεύοντες ἐτύφθη-
σαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διήλθον καὶ ὑπερόροι κατέστη-
σαν. Ὁ δὲ Θεόδωρος ἰδίᾳ ὅς ἐν τῷ λεγομένῳ
Τρικόνῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξωρί-
σθη· τὸν δὲ σακελλάριον Ἀναστάσιον ἀπέκτειραν
ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἑλεγκῶν, ἔνθα καὶ τελευτᾷ.

(8) Τῆς τοιαύτης ὅς προφάτως λαβόμενος.
Ῥωμανὸς τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνον ὑποβιβάζει, καὶ
δεύτερον καθίστησιν· αὐτὸν δὲ προάγει ὅς εἰς τὸ
ἐμπροσθεν ὅς.

(9) ὅς Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥω-
μαίων, καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστella· ἅμα ὅς
Καυκάνῳ καὶ Μηρικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευε κατὰ
τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξέλθουσι. Διελθόντες
οὗν οὗτοι διὰ τῶν ὄρων, ἦλθον μέχρι τῶν Μαγ-
γλαβᾶ ὅς. Τὴν αὐτῶν δὲ ἐφοδὸν μαθὼν ὁ βασιλεὺς
Ῥωμανὸς (λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια
καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήξωσιν), Ἰωάννην
βαίτωρα ἀποστείλει ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς
Ἀργυροῖς λεγομένοις ὅς, ἔχοντας μετ' αὐτῶν πλῆ-
θος ἱκανὸν ἐκ ὅς τε τῶν βασιλικῶν καὶ ὅς τῆς ἐται-
ρίας καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος.

(6) ὅς παρὶχίος καὶ δρουγγάριος τῶν πλοῦτων ὁ
Μουσελὴ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ — ἦν δὲ ὁ τῶν Νη-
στεῶν ἑβδομῶν. 820 — ὅς Διατάξαντες οὗν οὗτοι
τὸν λαὸν ὅς ἐν τοῖς παιδίοις καὶ χαμαλιτέροις ὅς
τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἀνωθεν ἀναφα-
νέντων ἐνόπλων καὶ ὅς βοῇ χρησαμένων ἀσήμεν καὶ
φοβερᾷ καὶ σφοδρωτάτῳ ἐπελάσαντων κατ' αὐτῶν ὅς
παρευθὶ φεύγει μὲν Ἰωάννης ὁ βαίτωρ, σφάττεται
[δὲ] ὅς ὑπὲρ τοῦτου ἀγωνιζόμενος· Φωτεινὸς δὲ τοῦ
Πλατυπόδῃ (οὗδ'· καὶ πολλοὶ ἑτεροὶ· μόλις οὗν ὅς
διασωθεὶς ἦλθε ὅς φεύγων ἐνοπλος μετὰ δρόμῳ
καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσελὴ ὅς, καὶ μὴ
ισχύσας ὅς τέλειον ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμου
ἀποβάθραν, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ
πρωτομνηστῇ ἀπεπνίγη). ὅς Οἱ ὅς Ἀργυροὶ δὲ
ἐν τῷ κατελείῳ φυγόντες διεσώθησαν. Πλοῖμα δὲ
καὶ τὸ (λοιπὸν) ὅς ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πο-
λεμίων χεῖρας· φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπεπνίγη-
σαν· οἱ δὲ αἰδέρου γέγονασι παρανάλωμα· οἱ δὲ
χεῖροὶ Βουλγαρικαῖς (αἰχμάλωτοι) συνελήφθησαν.
Οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντας, τὰ
τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐκπυρπόλησαν καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. (Οὕτως ὅς ἅμα δευτὸν ἀβουλία
καὶ ἀπειρία θρασυτήτα σύμμιχον ἔχουσα.)

A pœnas dederunt, et per mediam urbem deducit
sunt et in exsilium relegati. Theodoretus autem
seorsim ad Triconchum palatii plagis acceptis, in
exsilium ejectus est: Anastasium autem sacella-
rium in Elimorum monasterio caesario multave-
runt; in quo et defunctus est.

Romanus, eo prætextu accepto, imperatorem
Constantinum primatu deturbat, et secundum con-
stituit; seipsum vero priorem præponit.

Simeon porro adversus Romanos exercitum
rursus educit, militesque emissos, ducibus Cau-
cano, Menico et aliis, contra urbem quantocius
tendere imperavit. Illi per montes progressi Man-
glaba pervenerunt. Eorum adventu ab imperatore
Romano cognito, ne Pegarum palatia et Stenum
aggressi incenderent, Joannem rectorem una cum
Leone et Potho, dictis Argyris, ex regis confide-
ratis et gregariis militibus copias secum habenti-
bus misit, quibus insuper adjunctus est Alexius
patricius, Muzelis filius, classis drungarius, cum
navali acie. Erat porro tunc juniorum hebdo-
mas quinta.—Instructo ab eis exercitu in campestri-
bus ac depressioribus Pegarum locis, Bulgarisque
e superiore editiorique parte armata manu ap-
parentibus, et incomposita tremendaque vocifera-
tione usis et impetu magno in eos irruentibus,
derepente Joannes rector fugam arripit; Fausti-
nusque Platypodis filius pro eo decertans cum aliis
plurimis interfectus est. Vix itaque periculo erep-
tus celocem ingressus est. Fuga quoque subdixit
se Alexius armis omnibus munitus, et Alexius
Muzelis, drungarius. Qui cum ad celocis scalam
commode conscendere nequiret, in mare cum pro-
tomandatore præcipitatus, profundo submersus
est. Argyri vero ad castellum fuga sibi consulue-
runt. Classiariorum vero cum reliqua multitudo
alii manus hostium fugientes in mari submersi
sunt, alii ferro absumpti, alii in captivitatem
reducti. Bulgari, nullum reperientes obvium, Pe-
garum palatia Stenique spatium omne succen-
derunt. Adeo periculosa est imprudentia cum teme-
ritate et imperitia conjuncta!

Variae lectiones et notæ.

ὅς Καὶ διελ. Vat. Cont. ὅς ἰδίᾳ Leo. ὅς Ἑλεγκῶν Leo. ὅς τοιαύτης — § 16 πολεμικῶν
κατὰ excidit in Vat. tota folio deliciente. — αὐτοῦ x. Sym. 23 om. seqq. ὅς προάγειν cod.
ὅς τῷ τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι, x. τ. λ. Cont. 7. ὅς Ἐκστρατεύουσι
Βούλγαροι μ. τῶν M. Sym. 25. ὅς ἅμα καὶ χαγάνῳ Cont. 8. ὅς Δ. οὗν διὰ Cont. διελθόντων οὗν διὰ
Leo. ὅς Μαγλ. cod. — Ὅπερ μ. Sym. om. λογ. — ἐμπρ. — αὐτ. cod. αὐτὴν Leo. ὅς λεγ. om. Cont.
Sym. ὅς ἐκ τῶν ταγμάτων καὶ τῶν τῆς ἐτ. Sym. ὅς τῶν Leo, Sym. ὅς om. Cont. Sym. Leo. —
Μουσελὴ ed. — τῶν v. ἐδδ. ε' Leo. Δ. οὗν τὸν ed. Δ. οὗτ. τὸν Cont. ὅς αὐτῶν Sym. ὅς ἐν βοῇ Cont.
ὅς παρὶχί. Cont. — ὅς εὐθύς φ. δρ. Sym. ὅς π. ed. π. μὲν φ. Cont. ὅς φαν. π. μὲν φ. Leo. ὅς τοῦ Πλατύ-
ποδῃ φ. ed. — Πλατυπόδ. cod. — οὗδ' — ἀπεπνίγη om. Sym. ὅς ὁ βαίτωρ Cont. ὅς εἰσῆλθεν εἰς
τὸν δρόμον· ἦλθε δὲ φ. ἐν καὶ Ἀλ. ed. Leo, Cont. ὅς δὲ M. δρ. Leo. δρ. ὁ Μουσελὴ cod. — Μουσελὴ cod.
sed modo Mous. legerat. ὅς ἱσχ. ἀν. ed. — ἐν τῇ τοῦ δ. ἀποβάθρᾳ Leo, Cont. — ἀναδ. ed. ὅς Οἱ
om. Cont. ὅς ὅτε Πόθος καὶ Λέων παρὶχίος Cont. — δ. φεύγοντες Leo. ὅς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὲν
ἱσφάγησαν, οἱ δὲ ἐν τῇ θ. ἀπώλοντο, ἄλλοι δ. γέγονασι οἱ Α. δὲ ἐν τῷ x. φ. δ. Sym. — λοιπὸν et
αὐχμ. om. Cont. ὅς μ. ἱχ. x. Leo. ὅς τῶν π. π. Cont. ὅς οὕτως — ἐχ. om. Leo, Sym.

Februarii porro mensis die vicesimo, indictione A decima, Theodora Romani consors moritur, corpusque illius depositum est in ipsa imperatoris Romani domo quæ ab eo in monasterium fuit conversa.

Eodem mense Sophia, imperatoris Christophori conjux, coronatur. Eo tempore Curopalates Iber in urbem advenit, et per medium forum magnifice ornatum cum multo honore et gloria deductus est, et ad Sanctam Dei Sophiam progressus, templi immanitatem et cultum contemplatus (intus enim decoratum et auleis auro variegatis ornatum fuerat priusquam introduceretur), variamque ejus supellectilem demiratus, vere Dei domum esse hunc locum dixit, ac deinde in patriam reversus est.

Θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεῖς καὶ τὸν πολυτελὲς κόσμον ὑπερθαυμάσας καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν ἡρώον τούτον εἰπὼν, αὐθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκία ἑα.

Junio postmodum mense Bulgaris iterato bellum B inferentibus, et ad Sanctæ Theodoræ palatia penetrantibus, et eadem igne depopulatis, Romanus imperator, copiarum ducibus convocatis, Sactice dicto ei adhærente, sumptis animis milites hortabatur in hostes irrumperere, et pro patria preliari communebatur. Illi pro Christianis se mori paratos polliciti sunt. Postera igitur luce, præfatus Sactices, ab imperatore armatus, fidem a se datam veram et constantem demonstravit. Bulgaros quippe retro aggressus, et in eorum castra insiliens, cunctos ibi repertos trucidavit. Bulgari, quod gestum erat percipientes, in castra revertuntur, et consertis manibus Sacticem paucis comitalium terga dare cogunt. Ille fortiter preliatus multis hostium occisis, totque aliis oppugnatus ut resistere non valeret amplius, equum laxatis habenis ad fugam impulit, fluviumque ibidem præterfluentem trajiciens, equo profundi limo infixo ad podicem et coxendicem vulneratur. Equo itaque limo vix extracto, opem ferentibus suis, ad Blachernas defertur, et sacro loculo impositus, plaga mortifera accepta, nocte mortuus est.

Ἰδοὺ ἔμπραγνός, τιτρώσκειται κατὰ τῆς ἰδρας καὶ τοῦ μηροῦ· μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλῆος ἀνασπασθέντος συνεργείᾳ τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ταῖαι· ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῷ, καίριος τῆς πληγῆς οὖσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησε.

Eodem tempore reverendissimus Petronas, imperatoris Romani jussu, ex sede monachorum Sancti Mamantis, prope portam Xylocercus dictam D

(10) * K' δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς ἰ' Ἰνδικτιῶνος Θεοδώρᾳ * σύμβιο· Ῥωμανοῦ τελευτᾷ· καὶ ῥ' κατετίθη τὸ σῶμα αὐτῆς· ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως· Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ (εἰς *) μοναστήριον ἀμειφθέντι.

(11) * Τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ βασιλέως. 821 Χριστοφόρου γυνή. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Κουροπαλάτης Ἰβηρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένης λαμπρῶς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη (ὅν καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ εἰσήγαγον, τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θασάμενον καὶ τὸν πολυτελὲς κόσμον — καλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν καὶ περιστεφαντες· πέπλοις χρυσοῦφαις καὶ κόσμῳ παντοίῳ οὕτως εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ). Ὁ δὲ, τὸ

(12) * Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατεύσαντων καὶ μέχρι τῶν τῆς Ἀγίας Θεοδώρας παλατίων ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδόντων, εἰς ἄριστον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς (τοὺς) τῶν ταγματῶν ἄρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη, καὶ παρήγει τοῖς καὶ προὔτρεπε κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελεῖν καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. Οἱ δὲ συνέθεντο ἐτοιμῶς τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραπονήσκειν. Τῇ οὖν ἐπαύριον κηθοπλισθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης ἀληθῆ οὖσαν τὴν ἑαυτοῦ πίστιν (τε) καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξε· ὅπισθε γὰρ τῶν Βουλγάρων (199^h) γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐμπέσων, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. 822 Ὁ δὲ, ἐπειδὴ γενναίως ἄγων σάμενος, πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἡδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίσει τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε· ποταμὸν δὲ τινα (ἐκείσε) παραβρέοντα διαπερὼν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ πρὸς τὸν στρατόπεδον, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. 822 Ὁ δὲ, ἐπειδὴ γενναίως ἄγων σάμενος, πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἡδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίσει τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε· ποταμὸν δὲ τινα (ἐκείσε) παραβρέοντα διαπερὼν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ

(13) Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρῶνᾳ ἀδελφισμῶτατος προστάξει Ῥωμανοῦ βασιλέως ἤγαγε λάρνακα ἐν ᾗ τὸν βασιλέα καὶ ἑτέρα δύο γλυφῆς ἀμειφούντα ἐκ τῆς

Variae lectiones et notæ.

* Εἰκόδι δὲ Φεβρουαρίου μηνὶ Cont. ed. Leo, τῷ δὲ φ. μ. Sym. 24. K. δὲ φ. μ. cod. — Ἰνδ. ἰ' ed Cont. τῆς ἰ' Ἰνδ. τῇ κ. τοῦ μηνός Sym. ια' Ἰνδ. ? * ἡ Sym. καὶ κατατίθεται εἰς τὸ νοίκον τοῦ β. P. τὸν ὅπ' α. εἰς μ. γενόμενον Sym. * εἰς om. Cont. * Καὶ στ. Sym. 24. * Τότε καὶ ἰ. κ. ἐν τῇ π. κ. καὶ πρόσδος αὐτῷ ἐμπρά γέγονε καὶ μ. τ. ὅπ. καὶ ἡ ἀγ. Σ. τοῦτ' κεκοσμημένη ὑπεδέχθη Sym. om. ὅν — αὐτῇ. * ἀπηγ. Cont. * καὶ Leo. * θασάμ. cod. θασάμενος Leo. * ταύτην Cont. * αὐτῷ ed. * εἰς ὃν ναὸν εἰσελθὼν καὶ θαυμάσας πάλιν εἰς τὰ ἴδια ὅπ. Sym. * ἱερὸν Cont. * ἴδια Leo, Cont. Sym. * τὸν δὲ B. π. ἐκστρ. καὶ μ. τῆς Cont. Καὶ π. οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ ἰ. μ. μέχρι τῶν τῆς α. θ. π. ἤλθον καὶ τ. π. δόντες τὰ ἐξῆς ἐληλθόντες, καὶ πάλιν πολέμου γενομένου, τρέπονται Ῥωμαῖοι Sym. 25 om. seqq. * ἰ. π. Cont. * παραδόντες cod. παραδόντων Cont. — ἐξανιστάμενος ὁ β. P. Leo. * τοὺς om. Cont. * αὐτῷ Leo. * προστρ. cod. * τε om. Cnnt. * ὀλίγων Cont. * ἐκείσε om. Cont. * τοῦτο Cont. * ἐκτὸς ἰ. Leo. Ὁ δὲ λεγόμενος Σ. πολλὰ ἀνδραγαθήσας, πολλοὺς τε ἀνελὼν καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀντιστῆναι μὴ δυνάμενος, καίριαν πληγὴν φέγγει καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλ. τ. εὐθὺς ἀποθνήσκει Sym. * τίθεται ed. * λαρονκίδιον ἐγδοξὸν ἐν αὐτῷ Cont. * ἀ. μ. Cont.

τοῦ Ἀγίου Μάμαντος μονῆς ἀνδρείας, τῆς πλησίον ὕψους ³¹ τῶν Ξυλοκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷς φασὶν ἐναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς αὐτοῦ παῖσιν, ἀ καὶ ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ βασιλέως ³² μονῇ ³³.

(14) ³⁴ Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς δὲ καὶ Τατζάτης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ ³⁵ Βάρδα τοῦ Βοήλα ³⁶ στρατηγούontos ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως συσκευάζουσι ³⁷, τὸ Πάνπερ ³⁸ τε λεγόμενον ὁχύρωμα κατασχόντες· οὗς ὁ ³⁹ τῶν σχολῶν δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κροκόας ⁴⁰ καταπολεμήσας τοὺς μὲν κατέσχευεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας ⁴¹ αὐτῶν δημεύσας ⁴². Τατζάτης ⁴³ δὲ, ἐν ἐτέρῳ ὁχυρωτάτῳ **823** κασελλίῳ διαφυγὼν ⁴⁴ καὶ λόγον τοῦ μῆτι κακὸν παθεῖν δεξάμενος, ἐν ⁴⁵ τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ μαγλαδίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάων διητάτο ⁴⁶ τηρούμενος. Δρασμὴν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται, καὶ τῶν ὁμμάτων ⁴⁷ στερίσκεται ⁴⁸. Βάρδαν τὸν Βοήλαν ἀπέκτειραν μοναχὸν, τοῦ βασιλέως ⁴⁹ οἰκτεירαντος φίλον τυγχάνοντα.

(15) ⁵⁰ Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ ⁵¹ ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος ⁵² Ἀδριανουπόλεως στρατηγούontos, κρατίστου ⁵³ τὰ πολλὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὃς πλείστας κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ἐπεδείξατο, (καὶ ⁵⁴ πάλιν) ὁ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ τὴν εἰρημνίην πόλιν ⁵⁵ περιεκύκλωσε, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει ⁵⁶. ἔπει δὲ ὁ τε σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιλελοιπείς καὶ λιμὸς ἐπίειξε χαλεπὸς — οὐδαμῶθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτισασθαι — τῇ ἐνδεῇ πιεζόμενοι προδεδώκασιν ἑαυτοὺς (τε) ⁵⁷ καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις, ὃν ⁵⁸ χειρωσάμενος Συμεὼν ⁵⁹ καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρίαὶς αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος τελευταῖον ἀπέκτεινε (θανάτῳ ⁶⁰ πικρῷ, ἀξίῳ τῆς αὐτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὀμοτάτης ψυχῆς). ⁶¹ Βουλγάρους σὺν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς ὑπεχώρησεν· οἱ, τὴν κατ' αὐτῶν ⁶² τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐφοδὸν ἀκηκοότες, ταύτην καταλελοιπότες ⁶³ ἀπῆλθον· καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους (αὐτῇ) ⁶⁴ ἐγένετο.

(16) ⁶⁵ Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμειος πολλῆς **824** (καὶ ⁶⁶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελεθόντος καὶ ἐν) ⁶⁷ τῇ νήσῳ Δήμῳ κατα-

sita, eduxit gloriosam thecam duasque alias clausura carentes capsas in quibus Mauricius cum filiis suis depositus fuisse dicebatur, easque in imperatoris monasterio reposuit.

Adrianus autem quidam [Chaldus, nec non Tatzates Armenus, vir opulentus, consiliis et hortatu Bardae Boelæ, qui Chaldiensi militia præerat, tyrannidem et rebellionem adversus Romanum imperatorem excitant, et Panper locum munitissimum occupant: quos Joannes Curcuas, scholarum domesticus, cum decessisset, quosdam quidem tennit, quorum illustriores, facultatibus eorum publicatis, excæcavit. Tatzates autem uno validissimo loco fuga occupato, et securitatis fide accepta, in urbem reversus est, et manglabitzæ dignitate honoratus in manganorum palatio sub custodia servatus morabatur. Fugam autem machinatus oculorum lumine privatur, Bardam Boelam in monachum detondent, in eum, utpote amicum, imperatore misericordia moto.

Patricio vero quodam cognomine Moroleone, Adrianopoleos urbis duce, in rebus bellicis fortissimo, et solertia præstanti, ut qui adversus Bulgariam facinora forti viro digna ostendisset plurima, rursus Simeon Bulgarus cum omni exercitu dictam urbem obsedit, valloque circumducto validis armis pressit: frumento autem per urbem deficiente dura fames invasit, ex nulla quippe parte egestatis calamitate vexati annonam procurare valebant: quare seipsos et exercitus ducem Bulgari tradiderunt: quem apprehensum Simeon, vinculisque per totum corpus circumdatum et innumeris vexatum cruciatibus, tandem amara morte, quod immanissima crudelissimaque ejus anima dignum erat, interfecit. Bulgari igitur commissa urbis custodia, recessit. Illi autem, Romanum exercitum in se movere audientes, urbe relicta abierunt, eaque iterum Romani potius sunt.

Leone Tripolita cum copioso exercitu bellicisque navibus in Romanos erumpente, et Leninum insulam occupante, Joannes Radinus patricius et

Variae lectiones et notæ.

³¹ ὕψους τῆς E. ed. Cont. Ξυλοκέρκου cod.—συναπ. Cont. om. αὐτοῦ. ³² Ῥωμανοῦ Cont. ³³ ἦτοι εἰς τὸ Μωριελαιον ed. Cont. ³⁴ Ἀνταρσίας δὲ γενομένης ἐν X. ὑπὸ Ἀδριανοῦ Χαλδέως καὶ Τατζάτου Ἀ. τῇ ὑποθ. τοῦ B. στ. ἐν X. καὶ ἐπὶ H. ὁ ἐκρατήθη Sym. 26.—δὲ Τατζάτης Cont.—Τζάντζης ed. cod. ³⁵ συνθήκη Leo. ³⁶ Βοίλα ed. Sym. ³⁷ ἐκκενάζουσι Cont.—τὸ Πατπερ τὸ λ. P. ³⁸ Πάνπερ cod. ³⁹ δ. τῶν σχ. I. οὐ τῶν σχ. δ. Iω. ὁ K. Sym. om. οὗς. ⁴⁰ Κουρκοῦας Leo, Sym. Cont.—καταπ. καὶ κατασχόν τοὺς μὲν Sym. Cont. ⁴¹ τὴν οὐσίαν δ. Leo, καὶ τὰς οὐ. δημεύει Sym. ⁴² Τοὺς δὲ πενυχροὺς καὶ ἀσήμεους ἀθῶους κελύσας ὅποι βούλονται ἀπέναι Sym. ed. Cont. ⁴³ Ὁ δὲ T. ἐν. ἐ. ὁχυρώματι δ. καὶ λ. αἰτήσας ἐν τῇ π. Sym. ⁴⁴ φυγὼν Cont.—λ. ἀπαθείας δ. ed. ⁴⁵ ἐ. καὶ μάγιστρος γενόμενος ἐν τοῖς Μαγγάνοις; τ. δ. δρᾶσαι δὲ β. Sym. ⁴⁶ διητάτο cod. ⁴⁷ ὀρθαλμῶν ed. ⁴⁸ ἀτερεῖται A. ⁴⁹ δὲ Leo, Sym. Cont.—ἀπ. τοῦ β. αὐτὸν κατοικτ. Sym. ⁵⁰ Συμεὼν δὲ σὺν π. τῷ λαῷ α. τὴν A. παρακαθίσαντος καὶ I. πολιορκούontos, ἔπει καὶ λ. αὐτοὺς ἐπ. κραταίς καὶ ὁ. ἐ. ἐπ. πρ. Sym. 29. ⁵¹ ὄντος Leo, οὕτως Cont. ⁵² ἡ μάλλον εἰπεῖν οἰκτιρότερον Θυμολέοντος Cont. ⁵³ κρ. π. καὶ δεξιῷ ed. κρ. τὰ πολεμικὰ καὶ π. Cont. ⁵⁴ καὶ π. om. Cont. Leo. ⁵⁵ τὴν ἐ. π. σὺν π. τῷ στ. π. Cont. ⁵⁶ περιεκύκλω. cod. περιεκύκλωσαν ἔπει ed. ⁵⁷ κραταίς; Cont. ⁵⁸ τε om. Cont. ⁵⁹ καὶ Sym. ⁶⁰ δ. Sym. ⁶¹ Σ. μ. τε δ. Sym. ⁶² θαν.—ψυχῆς om. Sym. ⁶³ Καὶ B. τὴν Sym.—παρ. φ. Leo. ⁶⁴ α. τῶν P. ἐπ. ἀχ. τὴν πόλιν κατ. Sym. ⁶⁵ καταλιπόντες Sym. Cont. ⁶⁶ αὐτῇ om. Sym. ⁶⁷ Τοῦ δὲ Tρ. A. Sym. 28. ⁶⁸ καὶ πλ.—καὶ ἐν om. Sym. ⁶⁹ ἐν Sym.

classis drungarius eum ex improvise aggressus est, A et insulam recepit; initoque certamine divinis auxiliis, qui comitabantur Agareni fusi sunt, solo Tripolita fuga serrato.

Septembri vero mense, indictione secunda, Simeon Bulgariae princeps, copiis omnibus eductis adversus Constantinopolim expeditionem parat. Inde Thraciam et Macedoniam depopulatur, incendia ubique spargit, everit cuncta, et ad arbores usque excindit. Ad Blachernas praeterea proventus Nicolaum patriarcham et procerum quosdam, ut de pace conferrent, ad se mitti postulavit. Datis igitur ex parte utraque obsidibus convenerunt, prius quidem Nicolaus patriarcha, deinde Michael patricius Stytiotes, et Joannes mysticus, qui ab imperatore secundas tenebat: jam quippe Joannes rector apud imperatorem calumniam passus, causatus aegritudinem, palatium deseruerat; postmodum autem in monasterio Galacrenis proximo detonsus est.

Et hi quidem cum Simeone de pace tractatum habebant; Simeon autem retro eos amandavit, ipsum vero imperatorem videre expetiit, a multis de ejus prudentia, fortitudine et solertia certior factus. Valde latatus est imperator, pacis quippe cupiditate ducebatur, et effusus quotidie sanguinem deplorabat. Ad litus itaque Cosmidii machinam in mari validissimam excitari jussit: ad quam tiremem regiam remis rectam facile esset deducere, septoque munitissimo eam circumvallans, spatium ejus medium ita disponi praecipit, ut in ea ad invicem de pace colloquerentur. Simeon autem missis militibus, sanctissimae Deiparae ad Pegem templum combussit, et loca circumposita devastavit, a pace alienum se, sed vana tantum spe imperatorem deludere, inde significans.

Imperator una cum patriarcha Nicolao ad Bla-

labontos, Ἰωάννης ὁ πατριάρχης καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωτῆρος ὁ Ῥαδινὸς κατονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέβητο αὐτῷ¹³ (καὶ τὴν νῆσον κατέλαβε)· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργεῖν οἱ ὄν' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοὶ, μόνοι¹⁴· δὲ δὲ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

(17) ὁ Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος β', Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας (200^a) πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληΐζεται μὲν Θράκην (τα)¹⁵ καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα¹⁶ (καὶ) καταστρέφει καὶ διενδοτομεῖ· μέχρι¹⁷ Βλαχερνῶν παραγενόμενος ἐπεζητήσεν αὐτῷ ἀποσταλῆναι τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινας τῶν μεγιστάνων ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συνταχέιν· ἔλαβον ὁμήρους¹⁸ παρ' ἀλλήλων ἀμφοτέροι, καὶ ἐξῆλθε B ὁ πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης¹⁹, ἔπειτα²⁰ Μιχαὴλ πατριάρχης ὁ προσταγορευόμενος Στυτιώτης²¹ καὶ Ἰωάννης²² ὁ μυστικός· τε καὶ παραδυνασταίων· ἔβη γάρ²³ Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ²⁴, διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προσασσάμενος, τοῦ παλατίου κατεληλύθει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τῇ πλησίον²⁵ Γαλακηνῶν ἀνέκαρῃ.

(18) Οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διαλέγοντο· ὁ δὲ αὐτοῖς²⁶ (μὲν) ἀπεπέμφατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν 825 ἐζήτη·²⁷ θεάσασθαι· παρὰ πολλῶν γὰρ πεπληροφόρητο περὶ τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ (τῆς συνείσεως).²⁸ Ὁ τοίνυν βασιλεὺς σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ²⁹ τὸ στήναι τὰς καθ' ἑκάστην ἐγγινόμενας τῶν αἰμάτων ἐκχύσεις.³⁰ Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ³¹ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ κατεσκευάσιν ἐν τῇ θαλάσῃ ὀχυρωτάτην³² ἀπόδασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρεν³³ διακπλέουσιν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι.³⁴ Περιφράξας αὖτε αὐτὴν πάντοθεν διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ³⁵ ἀλλήλοις ἐμάλλον ὀμιλεῖν.³⁶ Ἀποστείλας οὖν³⁷ Συμεὼν τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου³⁸ ναὸν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ³⁹ ἐνέκρησε καὶ ἐὰν περὶ αὐτοῦ σύμπαντα, δηλὸς ὧν ἐνεσθῆεν⁴⁰ μὴ τῇ εἰρήνῃ ἐθελῶν, ἀλλ' ἰλιπίαι μεταώροις τοῦτον ἐξαπατῶν⁴¹.

(19) Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχερνῇ ὁ βασιλεὺς

Variae lectiones et notae.

¹³ ὁ Sym. ὁ τῶν πλωτῶν Leo, Sym. Cont. — Ῥ. αἰφνιδίως Leo, Ῥ. αἰφνιδίως Sym. ὁ ἐπιπεσὼν αὐτοῖς πάντας ἀπόλεσε Sym. — καὶ τὴν v. x. om. Vat. et Cont. ὁ μόλις δὲ μ. δ. Tr. Vat. μόλις δὲ μ. δ. Tr. Cont. μ. δὲ αὐτὸς Tr. Leo. — μόνου αὐτοῦ τοῦ Τριπολίτου διαφυγόντος Sym. — διασωθείς Leo. ὁ τῷ δὲ Σ. μ. τῆς β' ἰνδ. πάλιν Σ. ὁ Βούλγαρος Sym. 29. ὁ δὲ ed. — ὁ om. Vat. Cont. ὁ τε om. Sym. Vat. Cont. ὁ πάντα κατ. Leo. ὁ μ. δὲ B. γαν. ἐπ. ἀποσταλῆναι α. Leo μ. τῶν B. παρ. καὶ δὴ ἐπιζητῶν ἀπ. α. Sym. περὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεὼν καὶ συνταχέιν τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ Νικόλαου πατριάρχου μ. δὲ B. π. ἐπ. ἀπ. Vat. ὁ οὖν Leo, Sym. Vat. Cont. ὁ μ. ἀμφ. Leo, Sym. — ἐξῆλθ. ἐοικ. ἐξῆλθον ed. Sym. Leo. ἐξ. δ. τε π. καὶ M. Sym. ὁ ἐξῆλθ. cod. ὁ Νικόλαος Leo, Vat. Cont. ὁ εἴτα ed. ὁ Vat. Cont. — ὁ Στουπ. Leo, ὁ Στουπ. Sym. ὁ Ἰω. μ. ed. Ἰω. μ. ὁ π. Sym. Ἰω. ὁ μ. π. Leo Ἰω. ὁ μ. καὶ π. Vat. Cont. ὁ Vat. ὁ διαβ. τῷ βασιλεῖ ἀπ. Sym. ὁ τῶν Leo. ὁ οἱ μὲν οὖν τῷ Σ. π. ὁ δ. αὐτὸς δὲ τὸν β. Ῥ. θ. ἡβας Sym. 29. ὁ δὲ α. ἀπ. ed. ὁ ἐπὶ Leo, Vat. Cont. — π. π. δὲ π. π. ed. Vat. Cont. om. — συνέσεως Sym. ὁ καὶ συν. Vat. Cont. Leo. ὁ δὲ β. Leo, ὅπερ ἀνοήσας ὁ β. Sym. — σφ. ἐπὶ τούτου Vat. ἐπὶ τούτου σφ. ed. Cont. σφ. ἐπὶ τούτῳ Leo. ὁ καὶ τὰς γενομένας τῶν α. ὁ Leo, καὶ τὸ σ. τὴν τῶν α. χύσιν Sym. καὶ τὸ σ. τὰς γ. τῶν α. χ. Vat. Cont. ὁ σημέραι Leo, Vat. Cont. ὁ τοῦ Sym. τῶν α. Leo. ὁ ὄχ. ἐν τῇ θ. Vat. ἐν τῇ θ. Sym. ὁ τριήρεν ed. ὁ αὐτῷ Sym. — καὶ π. α. π. π. δ. μ. γ. Sym. ὁ ἔβη ἀλλ' Sym. Vat. Cont. ὁ Ἐπὶ τούτοις ἀπ. Σ. τὸν ἐν τῇ ἰλ. τῆς ὕπ. θ. ναὸν δὲ Ἰουστινιανῶς ὁ βασιλεὺς ἰδομένησαν ἐν Sym. ὁ δ. Vat. ὁ ἐν τῇ ἰλ. Leo, Vat. Cont. ὁ δὲ Ἰ. ο. β. ὁ δ. Vat. Cont. ὁ ἐ. ἐλὼν ἀλλ' Leo, ὁ ἐ. ἐλὼν ἀλλ' Vat. ὁ τ. ἐξαπατῶν Vat. τὸν βασιλέα ἐξ. Sym. — ἐξαπατ. cod. ἐξαπατῶν? ὁ καὶ π. ὁ β. ὅμα τῷ π. ἐν Βλ. εἰς τὴν ἀγίαν ὁ σὸρον Sym. 29.

ἄμα Νικολάφ (τῷ) * πατριάρχῃ ἐν τῇ ἀγίασι ἡλδοι σορῶ A
καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν ¹⁰ εἰς εὐχὴν· εἶτα ¹¹ πρηνὲς
πεσὼν τὸ ἅγιον ἔδαφος ἐκείνῳ τοῖς δάκρυσι κατέδραχε
¹² τὴν πανέχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπτὴν
καὶ ἀμεμικτον ¹³ τοῦ τυράννου καὶ ὑπερηφανοῦς
Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι ¹⁴ (καὶ πείσαι) ¹⁵ τὰ πρὸς
εἰρήνην συνθέσθαι· ¹⁶ τὸ ἅγιον οὖν κτεῖντον διανοί-
ξαντες, ἐνθα τὸ σεπτὸν τῆς ¹⁷ ὑπεραγίας Θεοτόκου
τεθροσύριστο ὡμοφρόριον, καὶ τοῦτο ἐκείθεν ὁ βασι-
λεὺς ἀνελόμενος καὶ ὡς περ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον
περιβαλλόμενος καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ἀμωμον
¹⁸ Θεοτόκον οὐα περικεφαλαιῶν τινὰ περιθέμενος,
ἐξεῖσι· ¹⁹ τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλεῖς φραζάμενος· τὸν
οὖν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ἰσχυροῖς (ἀσφαλεῖσι)

²⁰ κατακοσμήσας τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαβε
(20) ²¹ Πέμπτῃ οὖν ἡμέρᾳ (ἦν) ὅτε ταῦτα ἐγένετο, B
θ' τοῦ Σεπτεμβρίου ²² μηνός· τετάρτῃ δὲ τῆς ἡμέρας
ὥρα παρεγένετο ²³ Συμεὼν πλῆθος ἀπειρον ἐπαγόμε-
νος· εἰς πολλὰς διηρημένον· ²⁴ παρατάξεις, τῶν ²⁵ μὲν
χρυσασπιδίων καὶ χρυσοδοράτων τῶν ²⁶ δὲ ἀργυρα-
σπιδίων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὅπλων χροῖα
²⁷ κακοσμημένων, πάντων καταπεφραγμένων σι-
δήρεσσι, οἱ μὲν οὖν αὐτῶν διελιγνότες τὸν Συμεὼν ὡς
βασιλεὺς αὐτοῦ ²⁸ τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ· πάν-
τες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τεύχεσιν ἐφε-
στῶτες ἐθεώρουν ²⁹ τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ³⁰ ἰδεῖν τότε
ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγάλῃ φρονῇ καὶ θαυ-
μάσει· τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς
ἀνδρείας παράστημα, ὅπερ ³¹ τοσαύτην πολεμίων
βλέπων ³² ἐπιφωρᾶν οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστᾶλη καὶ
ὀψέωρσεν, ἀλλ' ὡς περ εἰς φίλιον ³³ χερῶν πλῆ-
θος οὕτως ἀρέμας ἀπῆκε, μόνον οὐχὶ τὴν
ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοῦς ἀντιλυ-
τρον.

(21) Πρῶτος οὖν ἐν τῇ βῆσει ἀποδόρατ κατα-
λαβὼν ³⁴ τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο· ἐπεὶ δὲ ὁμοῖοι
(209) ³⁵ ἐξ ἀμφοτέρων 827 ἐλήθησαν τῶν μερῶν
καὶ τὴν ἀποδόραν οἱ Βουλγαροὶ διερυνήσαντο ³⁶
ἀκριβῶς, μήπω ³⁷ τις ὁδὸς ἦ ἐνέδρα τυγχάνη, κατ-
ῆλθε Συμεὼν τοῦ ἱπποῦ καὶ πρὸς τὸν βασιλεὺς εἰσ-
ῆλθεν. Ἀσπασάμενος ³⁸ δὲ ἀλλήλους εἰρήνης λόγους
ἐκίνησαν· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλεὺς πρὸς Συμεὼν·
« Ἀχὴκόα σε θεοπεθῆ ἀνθρώπων ὄντα ³⁹ καὶ Χρι-
στιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν, βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδα-
μῶς τοῖς ⁴⁰ λόγοις συμβαίνοντα· ἴδιον μὲν γὰρ ⁴¹
θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην

A chernas et sanctum loculum progressus, ad preces
manus extendit, deinde pronus in terram cadens
sacrum lacrymis pavementum irrigavit, Deiparam
a labe immunem obtestatus, ut inflexum et rigidum
superbi tyranni Simeonis emolliret cor, et quæ
sunt pacis inspiraret : sacroque sermone,
veneranda sanctæ Deiparæ vestis reposita est,
aperta, illam inde sublatam ut lorica impetra-
bilem sibi circumdans, et fidem qua in immacu-
latam Dei Genitricem pollebat velut galeam capiti
circumponens imperator firmissimis armis muni-
tus, classi viæ comite clypeis et armis instructa,
ad præfixum locum cum Simeone traciaturus ac-
cessit.

συνομιλῆσαι τῷ Συμεὼν.
B Quinto igitur die quo hæc facta sunt, Septembris
mensis die nono, hora diei quarta, Simeon im-
mensa multitudine, in multa agmina divisa, stipatus
processit. Militum alii aureis clypeis et deauratis
hastis, alii argenteis clypeis pariter et hastis ar-
genteo rutilantibus, alii quoque omni armorum
genere ornati, cuncti autem ferro circumcincti,
medium admiserunt Simeonem, quem Græcis pro-
nuntiatis, cum imperatore faustis prosecuebantur
acclamationibus. Senatorii porro ordinis viri muris
innixi quæ fiebant contemplantur. Spectatu vero
dignissima res fuit animus ille imperatoris dignus
et excelsus, mira res illa mentis nullo pacto motæ
constantia, quæ tantum percipiens hostium appul-
sum, nullo modo consternata aut repressa est :
sed nec retrocessit, quinimo velut in amicorum
C cœtum se conferret, sic intrepidus processit, ani-
mam suam quasi salutis subditorum pretium hosti-
bus offerens.

Prior itaque ad dictam machinam perveniens
Simeonem præstolabatur. Ut obsides ex utraque
parte dati sunt : Bulgari vero ne quis dolus aut
insidiæ laterent, machinam diligenter perscrutati
sunt : Simeon equo desiliens ad imperatorem ac-
cessit, dataque invicem salute, pacis tractatum
moverunt. Imperator dixisse fertur ad Simeonem :
« Virum Dei cultorem et vere Christianum auidi
te : verum opera verbis nullatenus consonantia
in te perspicio. Proprium enim viri Dei cultoris et
Christiani est pacem et charitatem amplecti, si-
quidem Deus charitas est et dicitur, impii vero et

Variae lectiones et notæ.

* τῷ om. Val. Cont. — εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον Leo, σ. ε. ed. ¹⁰ ἐκτείνας Sym. ¹¹ καὶ Sym. — δ.
τὸ δ. x. id. Leo, Sym. Val. δ. x. τὸ δ. id. Cont. ¹² καὶ Val. ¹³ τοῦ ὄπ. Σ. Leo, Sym. Val. Cont.
¹⁴ μ. x. Leo. ¹⁵ καὶ π. om. ed. ¹⁶ καὶ τὸ δ. x. Leo. — τὸ δ. οὖν μαφόριον τῆς παναγίας θ. ἐκ τῆς
κτεῖντον ἀν. ἐξήκει Sym. ¹⁷ τῆς ἀγίας Leo, Val. Cont. ¹⁸ ὑπεράμωμον Leo, Val. Cont. ¹⁹ ἐξήκει Leo,
Sym. Val. Cont. — ναοῦ καὶ καταλαμβάνει τὸ ὡ. τ. Sym. — περιφ. ed. ²⁰ ἀσφ. om. Val. Cont. Leo.
²¹ κοσμήσας Leo. ²² π. δὲ ἦν ἡ. δ. τ. ἐγ. ἐναντὶ τοῦ Ν. μ. τετ. δὲ τῆς ἡ. ὡ. Val. Cont. θ' δὲ ἦν τοῦ Σ.
μ. ε' δὲ τῆς ἐδομάδος ἡμέρα· καὶ τῇ δ' ὥρα παραγίνεται Σ. Sym. — ἦν om. Leo. — 19' ed. ²³ Νοτμδ. cod.
ed. Val. Cont. Leo. — δὲ om. Leo. ²⁴ δὲ Val. δὲ καὶ ὁ Cont. ²⁵ τὰς Sym. ²⁶ τῶν δὲ γ. ed. ²⁷ τῶν δὲ δ.
καὶ δ. ex homoioteleuto om. Val. ²⁸ χρεῖς ed. Leo. — πρφ. ed. ²⁹ ἐτιμῶν (sic) Val. ³⁰ κατεβάντο
Leo, Sym. Val. Cont. ³¹ τ. τὴν φ. ed. τότε τ. φ. Leo. ³² ὅτι Sym. ³³ ὁρῶν ed. — οὐ κατ. καὶ ὄπ. ed.
³⁴ φίλιον Val. φίλιον Leo, Sym. π. φ. γ. Sym. Val. Cont. Leo. ³⁵ ἀναβ. ed. Leo. ³⁶ ὁμῆρα ed. ³⁷ διε-
ρυνήσαντες cod. P. ³⁸ μήπω τις Val. Cont. — τυγχάνει ed. cod. Val. Cont. Sym. ³⁹ δ. οὖν Leo,
Sym. Val. Cont. ⁴⁰ ἀνὸν καὶ χ. ὑπάρχοντα Leo, Val. Cont. ⁴¹ τ. λ. μὴ σ. Val. Cont. ⁴² δ. θ. Val.
Cont.

indideli est cædibus et cruore injuste fuso gaudere. Igitur si vere te Christianum proferis, sicut certo tenemus, compesce tandem cædes injustas, et scelestas sanguinis effusione abstinere, et nobiscum Christianis, cum ipse Christianus sis et nomineris, pacis fœdus percutere; et Christianorum dexteris unius fidei Christianorum sanguinibus ne permittas pollui. Homo quippe es, et mortem ipse ad resurrectionem et operum retributionem præstolaris: hodieque cum exstas, crastinus dies in pulverem te resolvet: febris vel unica omnem exstinguet jactantiam. Quam igitur ad Dei tribunal constitutus pro cædibus injustis Deo reddes rationem? quo vultu in tremendum et justum judicem oculos intendes? Si divitiarum cupiditate ductus hoc agis, ego ad sollicitudinem usque, eo quod desideras, implebo. Solum contine dexteram, amplectere pacem, dilige concordiam, ut et tu vitam agas tranquillam et sollicitudinis expertem, et non nihil Christiani subleventur et cessent in Christianos manus inferre. Nefas enim est adversus ejusdem fidei homines te arma movere. « His dictis imperator tacuit. Simeon, ejus moderationem et sermones cum verecundia miratus, pacem componi annuit. Cum igitur sibi invicem vale dixissent, a se mutuo disjuncti sunt, imperatore magnificis muneribus Simeonem cumulante.

Quod vero tunc accidit narrabo prodigium eorum etiam, qui hæc dijudicant fidem exsuperans. Principibus quippe ad invicem colloquantibus, aquilas duas desuper ipsos volasse præstolque advenisse, et ad invicem commistas dicunt: et confestim ab invicem disjunctas, hanc quidem ad urbem advolasse, aliam vero in Thraciam alarum opere delatam. Qui hæc curiosius indagant, omen judicavere non faustum; discordes quippe, et pace infecta recessuros divinabant. Simeon collecto exercitu, coram optimatibus imperatoris solertiam et moderationem exposuit, ejusque formæ præstantiam fortitudinemque et animum inturbatum laudavit.

Decembris autem mensis die vicesimo quinto filios suos Stephanum et Constantinum Romanus imperii corona cinxit: sed et Theophylactum eunuchum, filium suum, filium clericum tolondit Nicolaus patriarcha, et subdiaconum ordinavit, tan-

καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάσασθαι, εἴπερ ἡ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ λέγεται, ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαὶς καὶ αἵματιν ἀδίκως ἐκχεομένους. Εἰ μὲν οὖν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφόρημεθα, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις καὶ σπείσται μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλῃ μολύνεσθαι Χριστιανὸν δεξιάν αἵματιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. Ἀνθρώπος εἰ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀνταπόδωσιν σήμερον ὑπάρχεις καὶ αὐριοῖν εἰς κόνιν διαλυθήσῃ εἰς πυρρὸς ἅπαν κατασφάσει τὸ φρούραγμα τίνα οὖν λόγον δώσεις; τῷ θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐναντιώσῃς κριτῇ; Εἰ πλούτου ἔρῳν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακάρως τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω· μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν (σου), ἀσπασαί τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνται ποτε τῶν συμφορῶν καὶ στήσεων τοῦ Χριστιανοῦ ἀναιρεῖν οὐ θέμις γὰρ αὐτοῖς ἀφαιρεῖν ὅπλα καθ' ὁμοπίστων. Τόσαυτα οὖν εἰπόν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰδασθεὶς οὖν ὁ Συμεὼν τὴν τοῦτο ταπεινώσιν καὶ τοῦς λόγους (αὐτοῦ) κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους διεχωρίσθησαν, ὡροῖς μεγαλοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεὼν.

(22) Ὁ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγέσθαι τεράστιον τι καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἶδος παράδοξον. Δύο φασὶν ἀπὸ τοῦ, τῶν βασιλέων ὁμιλοῦντων, ἀνυθῆν αὐτῶν ὑπερπτήναι, κλάγαι τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι καὶ παραυτίκα διαεχυθῆναι ἀλλήλων, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθειν τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην διαπτήναι. Τοῦτο οἱ ἀκριδῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες οὐ καλὸν ἐκρίναν ἐλιόν· ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην ἀμφοτέρους διαλυθήσθαι ἔφασαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατοπέδον καταλαβὼν τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστάσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπεινώσιν (ἐξεθείλας τε αὐτοῦ τὸ εἶδος, τὴν τε ρώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.)

(23) Ἀσεμβρίῳ δὲ μηνὶ καὶ ἑσπερῇ Ρωμανὸς τοῦς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον εὐνοῦχον, υἱὸν αὐτοῦ, ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἀπέχειρε κληρικῶν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον σύγ-

Variae lectiones et notæ.

ἡ ἀγάπην. ἡ τε Vat. post ἐστὶ Cont. cf. 1 Io. iv, 8. τοῦ Sym. — ἐκχεομένους Leo. καθ. cod. τῶν ἀνατίων vel ἀνοσίων? ἡμῶν χ. εἰρ. ed. ἡ. τῶν χ. ἡ. Vat. Cont. ὢν καὶ ἡ. Leo, Sym. δεξιὰς Leo, Sym. Vat. Cont. χρίσιν καὶ Vat. Cont. καὶ σ. μὲν ὑπάρχων ἡ. δὲ εἰς κ. διαλυόμενος Sym. ὁσέτι Vat. ἔρξ, ἐγὼ σε κ. τοῦτο ἡ. Sym. σου om. Leo, Sym. Vat. Cont. παύσονται τοῦς ed. π. π. τῶν Vat. — στ. τὸ χ. Sym. στήσονται τοῦ χ. Vat. οὐ γὰρ θ. Sym. — αὐτοὺς Leo, Vat. Cont. T. ὁ β. εἰπόν ἡ. Sym. 30. — Ὁ δὲ Σ. ἡ. Sym. αὐτοῦ om. Sym. — ἔπεν. Leo. καὶ διεχωρίσθησαν Sym. τ. τ. δὲ καὶ Sym. 30. ἡ. σ. Vat. Cont. ἡ. καὶ Leo. κλάσαι cod. διελθεῖν ed. — T. ἡ. οἱ τὰ Sym. T. οἱ ἡ. Vat. Cont. τῇ εἰρήνῃ Vat. Cont. Sym. ἔφασαν Sym. Vat. Cont. ἡ. — φρον. om. Leo. τε Vat. Cont. M. ἡ. Sym. 31. τοῦ θεοῦ Leo. Et. καὶ K. τὸν δὲ Sym. θ. τὸν υἱὸν Leo, Sym. ἡ. εὐνοῦχον ὄντα ἐποίησε κληρικῶν ὁ N. καὶ σ. π. χειροτονήσας δὲ ὑποδιάκονον Sym.

κελλόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν Ἀ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ ἅγια.

²⁴ (24) Ἀπριλίῳ δὲ μηνὶ ¹⁸ 18 ἡμέρας Ῥωμα-
νός· Ἰωάννην **829** μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα,
πατρικίον καὶ ἀνθύπατον. ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον
κινήθηται αὐτῷ καὶ κατηγορηθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τινων.

(25) ¹⁸ Μαίῳ δὲ μηνὶ 18, Ἰνδικτιῶνος 18, τελευταί-
ον βίον ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ β'
αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ πατριαρχείου ἐτῆ 18· καὶ ἀπε-
τέθη ¹⁸ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ
μονῇ τῶν Γαλακρυνῶν. ¹⁸ Αὐγουστῷ δὲ μηνὶ πα-
τριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασίας μητροπο-
λίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων.

(26) Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατηγορήθη (201) ὁ μυσ-
τικὸς Ἰωάννης καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασι-
λειᾶς ἐφείμενος ὑποθήκη τοῦ πατρικίου Κοσμά καὶ ¹⁸
λογοθέτου τοῦ δρόμου διδόντος εἰς γυναικα τὴν θυ-
γατέρα αὐτῷ. Τοῦτου ἐνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ
παλατίου, συγχωρεῖται δὲ προέρχεσθαι ¹⁸ καὶ τῷ
βασίλει· ἐξυπηρετεῖν καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα ¹⁸
διοικεῖν· σπορὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκείνητο πρὸς
αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θε-
ραπείῃσι θυνάμενος, καὶ τελείως τοῦτον ἀπόσπασθαι
οὐκ ἐβούλετο ¹⁸. Τῶν κατηγορῶν οὖν καταπειγόντων
τὴν βασιλέα καὶ σαφῆ ἀποδεικνύντων τὰ κατηγορη-
μένα ¹⁸, ἱερνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶ-
ναι μαθὼν, ἐμελλε τοῦτον κατασχόν ¹⁸ ἀνατάξιν.
Ὅ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρήται φυγῇ, καὶ τὴν ¹⁸ Μονο-
κάστανον λεγομένην καταλαβὼν ἀποκρίεται μονα-
χός. Πέφυγες δὲ καὶ Κωνσταντίνος ¹⁸ ὁ τοῦ Βοήλα ὁ
τῆς τραπέζης, οἰκτιρὸς καὶ φίλος ὢν αὐτῷ, καὶ τὸν
Ὀλύμπου καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν (καὶ ¹⁸ αὐτὸς)
σχῆμα ἐνδύεται· ἐδεδοίκεν **830** γὰρ καὶ αὐτός, ὅτε
συμμύστης ὑπάρχων ¹⁸ τοῦ μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπορ-
ρητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. (Τὸν δὲ πατρικίον Κοσμά
ἐν τῷ ὠρολόγι τοῦ παλατίου τύψας ὁ βασιλεὺς διε-
δέξατο ¹⁸). προβάλλεται ¹⁸ δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάν-
νου Θεοφάνη· παραδυναστεύοντα.

emendavit: Joannis vero mystici vices obiturns Theophanes protovestiaris et imperii admini-
strator promovetur.

(27) ¹⁸ Ἐγένετο δὲ τὸ θνηκαῦτα καὶ σεισμὸς φο-
βερός ἐν τῷ τῶν Θρακησίων ¹⁸ θέματι καὶ χάσμα
μέγα καὶ καταπληκτικόν, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ¹⁸
ἐκκλησίαι· καταποθῆναι ¹⁸.

¹⁸ (28) ¹⁸ Μαίῳ δὲ μηνὶ 18, Ἰνδικτιῶνος 18,

demque syncellum administravit, cum prius ad sanctum
ingressum cum subdiaconis allectus processisset.

Aprilis vero mensis die vicesimo nono Joannem
mysticum administratorem et patricium et pro-
consulem Romanus designavit; et propter hoc
Joannes a nonnullis invidiose habitus est et accu-
satus.

Mensis vero Maii die decimo quinto, indictione
tertia, mortem obiit Nicolaus patriarcha, post
secundam renuntiationem throno potitus annos tre-
decim, ejusque corpus in Galacrenarum monasterio
ab eo condito depositum est. Augusto deinde mense
Stephanus, Amasæ metropolitā, eunuchus, initiatus
est patriarcha.

Post hæc mense Octobri Joannes mysticus; et
post imperatorem administrator, velut imperii
affectali, suggestu patricii et logothetæ publici
cursus Cosmæ, qui filiam uxorem ei locaverat,
accusatus est. Hujus gratia palatiū quidem extru-
ditur, ad eum tamen liber illi servatur accessus,
et obsequendi imperatoris jussis, et cum eo quæ
opus foret administrandi potestas permittitur. In-
gens quippe imperatoris erat in eum affectus ut-
pote omnimoda sibi officia præstare valentem, nec
omnino eum expellere volebat.

Accusationem porro coram imperatore urgen-
tibus adversariis et aperte objecta demonstranti-
bus, examine habito, ut vera esse quæ objice-
rentur eum imperator agnovit, detentum inter-
rogare proposuerat. Qua re prævisa, fugam prior
arripit, et in monasterium nomine Monocastanum
secedens, monasticum suscipit tonsuram, Fugit
pariter Constantinus, Boelæ filius, mensæ præfe-
ctus, familiaris et ei bene affectus: et in Olym-
pum montem digressus, monastico et ipse induitur
habitu; timebat enim ceu consillorum Mystici
consciū, et secretorum ejus omnium particeps.
Patricium autem Cosmam magistratu exaucto-
ratum ad horologium palatii verberibus imperator
Theophanes protovestiaris et imperii admini-

Tunc in provincia Thraciæ terræmotus horren-
dus factus est, hiatusque stuporem afferens, ita ut
plura prædia et ecclesiæ cum hominibus absorpta
sint

Maii porro mensis die vicesimo septimo, indi-

Varia lectiones et notæ.

¹⁸ 925. ¹⁸ καὶ θάπτεται ἐν τῇ μ. ἀ. τῶν Γ. τῷ δὲ Ἀ. μ. Σ. ὁ Ἀ. ἐ. ὡς γίνεται π. Sym. ¹⁸ Αὐγ. — ὑπάρχων
om. Vat. — Ἰω. δὲ ὁ μ. καὶ π. ἐπὶ κατὰ τοῦ βασιλέως φρονεῖν ἡλέγχθη φυγῇ χρησάμενος ἐν τῇ τῆς
M. ἀ. μ. Sym. 32. — κατηγορηθ. cod. κατηγορηθείς ed. ¹⁸ x. λ. τ. δ. K. Leo. ¹⁸ προσερχ. Leo, Vat.
Cont. — ὕμνη. Leo. ¹⁸ τὸ ἀνήκον ed. — ὁ δ. β. π. ἀ. Leo. ¹⁸ ἐβούλετο cod. ¹⁸ κατηγοροῦμενα Vat.
Cont. ¹⁸ ἀναμ. Vat. Cont. ¹⁸ λ. M. Leo. ¹⁸ K. δὲ ὁ τοῦ B. ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀποκρίεται Sym. — K.
τοῦ B. Vat. Cont. — Βοήλα ed. Vat. Cont. Sym. ¹⁸ καὶ ἀ. om. Vat. Cont. Leo. ¹⁸ τυγχάνων Leo, Vat.
¹⁸ Τὸν — διεδέξατο om. Sym. ¹⁸ πρ. δὲ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός Θεοφ. Sym. ¹⁸ πρωτοβυστιάριον καὶ Leo.
πρ. Sym. Vat. Cont. ¹⁸ Γίνεται δὲ τότε σ. Sym. 32. E. δὲ τὴν καὶ σ. ed. ¹⁸ Θρακηίων Leo. — χάσματι
Vat. θ. ante τῶν Θρ. Cont. — χ. γῆς μ. κατ. ed. χ. γῆς μ. καὶ κατ. Leo, Sym. ¹⁸ αὐτάνδρους Leo, Sym.
Vat. Cont. ¹⁸ καταπτοθῆναι Sym. ¹⁸ 927. ¹⁸ Περὶ Συμεῶν Βουλγάρου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Χρωβάτων
ἡττης αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. M. δὲ μ. εἰκάδι ἐβδόμη. πεντακαίδεκάτῃ Ἰνδικτιῶνι Vat. ¹⁸ Ἰω.
ὁ ἀστρόνομος εἶπε Ῥωμανὸν κτλ. — εἰς Βουλγαρίαν τ. Sym. 33. — ὁ om. Vat. Cont.

«tione quinta, Simeon Bulgariae princeps diem obiit, A Petro filio, quem ex secunda conjuge suscepit, suore videlicet Georgii Surzubulis, quem filius procuratorem dedit, principe relicto. Michaelē vero, quem ex prima uxore susceperat, totondit monachum; Joannes autem et Benjamin, Petri fratres, adhuc stola Bulgarica induebantur.

Exinde circumpositae regiones, Chrobatii et alii populi, audita Simeonis morte, adversus Bulgaros arma suscipere meditabantur. Fanie autem una cum locustis Bulgarorum terras depascente, timebant quidem aliarum gentium invasionem, sed praecipue Romanorum incursus. Habito itaque consilio adversus Romanos ipsi armantur, et per Macedoniam effundunt exercitum, terrorem, ut fieri solebat, Romanis incutientes. Cum audissent vero Romanum imperatorem copias in eos parentem, Petrum, et Georgium quemdam monachum, cognomine Calocyrim, genere Armenum, auream bullam ferentem latenter delegant. Bullae series erat: Bulgaros non ad pacem modo cum Romanis amplectendam paratos esse, sed et ad connubiorum foedera proseguenda.

Monachum hujusmodi cum imperator libentissime suscepisset, celocem expedit confestim, et monachum Theodorum Abucem, et Basilium Rhodium, ut de pace cum Bulgaris tractarent, Mesembriam destinavit. Illi profecti, et negotiis accommoda collocuti, una cum Stephano Bulgare per continentem iter egerunt. Retro eos Georgius Surzubules appulsi, et Constantinopolim cuncti convenientes, pace sancita, cum imperatore sedus inire voluerunt. Mariam vero, Christophori imperatoris filiam, contemplati, et ejus summo opere delectati aspectu, Petro scripserunt, ut quantocius accederet, statutis prius pacis conditionibus.

παραινέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περί της γενομένης ειρήνης.

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἔτελευτα Leo. κατά Χρωδάτων κεκίνησε (ἐκίνησε Cont.) στράτευμα καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτὸν πόλεμον, ἡγετῆς τοὺς ὑπ' αὐτὸν (αὐτῶν Val.) ἀπαντας ἀρῆν ἀπόλεσεν. (Cont. 20). Ἐντεῦθεν ἀνοίκα συσχεθεὶς καὶ νόσω κατακαρδία ἀλοὺς διεφθαρτο ἀνομήσας διὰ κινήσ Val. τὸν Sym. — 11. γ. ἔ. Val. γ. εἶχε, M. δὲ τὸν Sym. ¹¹ προβαλλόμενος; eod. ¹² τοῦ om. Val. Cont. — Σουρσουδουλ. cod. ¹³ ἀδ. ἐπιστολὴν ἱκοίσατο Βουλγαρικὴν Sym? ¹⁴ μαθόντες; ed. Sym. 32. ¹⁵ Χρωδάτοι eod. Χρωδάτοι Sym. ¹⁶ Τούρκοι Val. οἱ T. Cont. — κατὰ B. κινεῖν ἐδούλοντο Sym. ¹⁷ λ. δὲ μεγίστου σὺν ἀκριδί Val. Cont. λ. δὲ μεγίστου μετὰ καὶ ἀκριδῶν τὴν Βουλγαρίαν ἐκπ. ἔδ. καὶ μᾶλλον τὴν Sym. ¹⁸ καὶ τὴν τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Val. καὶ τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Cont. ¹⁹ καὶ ed. Val. Cont. ²⁰ ἐκ. ὅθεν καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἔ. καὶ τῇ M. καταλυμαίνονται. Οἱ δὲ Βούλγαροι τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐξέλευσιν τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες Sym. ²¹ ἐμποήσαντες Val. ²² ἐκστρ. δ β. ed. δ β. Ῥωμανὸς ἐκστρ. Leo, Val. Cont. — περὶ εἰρήνης φροντίζουσι καὶ ἀπ. μ. τινὰ Sym. ceteris omissis. ²³ τε ed. Leo, Val. om. (Πέτρον τε καὶ Γεώργιον?) ²⁴ ῥηνεία cod. ²⁵ βούλονται Val. Cont. ²⁶ Ὅς παρὰ τοῦ βασιλέως ἀ. δευδὲς τὴν εἰρήνην ἐδεύατο καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι αἰτεῖται Sym. 34. ²⁷ οὐν ed. Leo. — ἀσ. ἀπ. Val. Cont. ²⁸ ἐν M. om. Val. Cont. καὶ βασιλ. τὸν Ῥόδιον cod. ²⁹ Θεόδωρον Leo. — καὶ Κωνσταντίνον βασιλικὸν κληρικὸν τὸν P. Cont. ed. καὶ β. κλ. τὸν P. Val. Leo. ³⁰ πίνητος cod. ³¹ P. τὴν εἰρήνην Leo. ³² ἐν Μεσημβρίᾳ, ἐδ. πρὶν μὲν Μενιερῇ καλουμένη ἀπὸ Μίνου, Θρακὸς τοῦ ταύτην, οὐκίσαντος καὶ Βρία, ἐδ. παρὰ τισι Θρακῶν πόλιν λεγόμενον πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον Μεσημβρία νῦν ὀνομάζεται Val. — Cont. ³³ τῆς Leo, Val. Cont. ³⁴ κατέλαβ. cod. κατέλαβον Val. Cont. ³⁵ δ ed. Leo, Val. Cont. — Σουρσουδουλ. καὶ Συμεὼν ὁ Καλοῦσερξ καὶ Οὐσάμφης καὶ Συμεὼν τοῦ ἀρχηγῶ Βουλγαρίας ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα, πρὸς τοῦτοις καὶ ὁ ἀγγιστεὶς αὐτοῦ Στέφανος καὶ μὲν καὶ Μαγρίτιος, Κρόνος τε καὶ Μηνικὸς διακρατύνοντο πρὸς τὸν ἀνακτὰ Ῥωμανόν· θεας. Val. Cont. ³⁶ ἐποίησαντο ed. — Σύμφωνά τε ποιήσαντες εἰς τὸ δοῦναι αὐτῷ Πέτρῳ τὴν θυγατέρα X. τοῦ β. M. γράφουσι τῷ H. Ἰλθεῖν Sym. Περὶ τῆς γενομένης πρὸς Βουλγάρους εἰρήνης καὶ τῆς γαμηλίου συνάλλαγῃς Val. — 19. X. M. ed. β. X. Val. β. M. Sym. ³⁷ ἰγ. τῷ H. om. Val.

Συμεὼν (δ) ἀρχὼν Βουλγαρίας ἐτελεύτησε ¹⁰, Πέτρον ¹¹ υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ¹² ἀρχόντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχε γυναῖκα, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου (τοῦ) Σουρσουδούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς αὐτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναῖκα ἀπέκτεινε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὴν, οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοί ¹⁴, ἐτι πολλὴν ἱκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ.

(29) Τὰ κύκλιον οὖν ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντα ¹⁵ τελευτήν, οἱ τε ¹⁶ Χρωδάτοι ¹⁷ καὶ οἱ λοιποὶ ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο· λιμὸς ¹⁸ δὲ σὺν ἀκρισί τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἰσχυρῶς ἐκπιέζοντος, ἐδεδίσαν μὲν καὶ ¹⁹ τῶν ἄλλων ἔθνων τὴν ἐφοδόν, ἐδεδίσαν δὲ πλείον ²⁰ τῇ ²¹ τῶν Ῥωμαίων ⁸³¹ ἐπέλευσιν· βουλὴν οὖν ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι, φόβον, ὡς εἰκός, τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποήσαντες ²². ἔπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεύειν ²³, ἀποστέλλουσι Πέτρος ²⁴ καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύριον ὀνομαζόμενον τῷ γένει Ἀρμενιανόν, χρυσοδοῦλλον ἐπιφερόμενον· διηγόρευε [δὲ] τὰ ἐν αὐτῷ ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται καὶ πρόθυμοι ταύτῃ συνθέσθαι εἰσιν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ', εἶγε βούλονται ²⁵, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα.

(30) ²⁶ Τὸν τοιοῦτον ²⁷ μοναχὸν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενίστατα, παρευθὺ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος (ἐν ²⁸ Μεσημβρίᾳ) τὸν μοναχὸν Θεόδωρον ²⁹, τὸν Ἀδούκην καὶ Βασιλείον τὸν Ῥόδιον ³⁰, τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις ³¹. Οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ τὰ εἰκότα συλλαλῆσαντες ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ ³² ξηρὰς. Ὅπισθε δὲ αὐτῶν κατέλαβεν ³³ καὶ Γεώργιος ³⁴ Σουρσουδούλος. Καὶ παραγενόμενοι ἐν ΚΠ. τὴν εἰρήνην ἐποίησαν ³⁵ καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως· ποιῆσαι ἤτησαντο· θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρίαν καὶ μεγάλως ⁸³² ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθάντες (ἔγραψαν ³⁶ τῷ Πέτρῳ) διὰ τάχους παραινέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γενομένης εἰρήνης.

(31) " Ἀπεστάλη δὲ Νικήτας μάγιστρος, ὁ συμ-
 πενθερὸς Ῥωμανοῦ " βασιλέως, ὑπαντήσῃ " καὶ
 ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου
 οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρους " ὁ βασιλεὺς
 Ῥωμανὸς (201b) ἐπιβὰς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο·
 καὶ τὸν Πέτρον ὡς ἐαυτὸν ἀπικόμενον ἰδεάσασθαι τε
 καὶ κατησπάσασθαι. " Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα
 συνωμίλησαν, ὑπογράφονται τὰ τε σύμφωνα τῆς εἰ-
 ρῆνης καὶ τὰ γαμικὰ " συναλλάγματα, μετολα-
 βούντος· ἐν τούτοις (καὶ συνεχῶς διευθετούντος " τὰ
 μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων) τοῦ πρωτο-
 δεστιάριου Θεοφάνους ".

(32) " Ἡ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ πα-
 τριάρχης Στέφανος ἅμα Θεοφάνει " πρωτοδεστιάριῳ
 καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ " Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ
 τῇ συγγλήτῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεράγιας Θεοτόκου
 τὸν τῆς Πηγῆς, καὶ " εὐλόγησαν Πέτρον " καὶ Μα-
 ρίαν καὶ τοὺς νυμφικούς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέ-
 θηκαν κεφαλαῖς, παρανυμφεύοντων " Θεοφάνους
 πρωτοδεστιάριου καὶ Γεωργίου Σουρσουβούλου " ,
 λαμπρὰς " καὶ πολυτελεῖς γεγυῖας " τραπέζης
 καὶ πάντων τῶν εἰσισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς
 ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθε Θεοφάνης 833 πρωτο-
 δεστιάριος ἅμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως
 Χριστοφόρου ἐν τῇ πόλει.

(33) " Τῇ γ' δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βα-
 σιλεὺς Ῥωμανὸς εὐωχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πη-
 γῶν ἀποδόθῃ τοῦ βασιλικοῦ " ὁρόμηνος, περικο-
 σμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σιρικοῖς, ἐνθα συνει-
 σιᾶθη " Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, Πέτρος Βουλγαρός
 ἅμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῷ καὶ Χριστοφῶρ υἱῷ. "
 Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐνστασιν οὐ μικρὰν ποιησάμενων
 πρότερον " εὐφημισθῆναι Χριστοφῶρον, εἰθ' " οὐ-
 τως " Κωνσταντίνον, ὤκεισε τῇ ἐνστάσει τούτων ὁ
 βασιλεὺς Ῥωμανὸς " , καὶ γέγονε ὅπερ ἡτήσαντο.

(34) " Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐπὶ τοῖς γάμοις συν-
 τελεσθῆσαν, " ἔμελλε δὲ " Μαρία ἤδη τὴν πρὸς
 Βουλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ (αὐτῆς) " Πέτρῳ (ὀδὸν)
 ὀδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἑδδόμενου συν-
 ἐξῆλθον αὐτῇ ἅμα Θεοφάνει πρωτοδεστιάριῳ καὶ
 συνεπταθέντες ἔκτισε Πέτρῳ, ἐπειδὴ " ἀπαίρειν
 ἔμελλον, περιγυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πολλὰ κατα-
 χάντας δάκρυα καὶ ὅσα εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγχνου
 περιποθῆτου " , τὴν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενοι

Missus est autem Nicetas magister, Romanus im-
 peratoris consocer, qui Petro obviam iret eumque
 ad urbem adduceret. Petro Bulgaro adveniente,
 consensu triremibus ad Blachernas imperator
 Romanus se contulit: viditque Petrum ad se ve-
 nientem et salutavit. Ut vero de negotiorum diffi-
 cultatibus convenerunt, conscriptis pacis conditio-
 nibus, nuptiales contractus pegerunt officio
 mediatoris fungente et res continuo Romanos
 inter et Bulgaros componente protovestiarario Theo-
 phane.

Octobris deinde mensis die octavo progressus
 patriarcha Stephanus una cum Theophane proto-
 vestiarario et Maria Christophori imperatoris filia,
 et universo senatu ad sanctissimam Deiparæ tem-
 plum ad Pegas, Petrum et Mariam conjugali bene-
 dictione sociaverunt et corollas nuptiales eorum
 capitibus imposuerunt, paranymporum munere
 Theophane protovestiarario et Georgio Surzubulo
 fungentibus; mensaque sumptuosa et magnificen-
 tissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solem-
 nia spectantibus rite splendideque peractis, Theo-
 phanes protovestiararius una cum Maria imperatoris
 filia in urbem reversus est.

Die autem nuptias sequente tertio Romanus
 imperator ad Pegas magnificum paravit convivium,
 in tabulato celocis imperatoriae quod serica cir-
 cumornabant tentoria. Convivio aderant Romanus
 imperator, Petrus Bulgarus cum Constantino ge-
 nero et Christophoro filio. Non minima porro
 contentione a Bulgaris excitata, ut prius Christo-
 phorus, deinde Constantinus acclamationum pre-
 cibus exciperetur, votis eorum imperatore obsecuto,
 quod petebant praestitum est.

Nuptiarum autem celebritate peracta, Mariaque
 in Bulgariam iter capessere cum conjugate Petro
 jamjam parata, Hebdomum usque parentes eam
 comitati sunt cum Theophane protovestiarario, ibique
 cum Petro pransi, cum jam proficiscendum esset,
 in eam circumfusus, et largo lacrymarum imbri ma-
 didi, ut decet amantes amico dilectissimo orbatos,
 tristabantur: tandemque generum, filia ejus pote-
 stati tradita, deosculati, in regiam reversi sunt.

Variae lectiones et notæ.

" Ἀποστέλλεται οὖν Ν. Sym. 34. " τοῦ Sym. " ὁ π. αὐτῶ καὶ ἀγ. μ. τῆς π. Καὶ ἐλθόντες ἐν Βλ.
 ὁ β. κατελθὼν κατ. αὐτὸν Sym. " τριήρει Leo, Cont. " Καὶ τὰ εἰκότα συνωμίλησαντες ὑπέγραψαν
 τὰ τε σ. Sym. Ἐπὶ δὲ ἀλλήλων Vat. γράποντες τὰ συμπ. Leo. " γ. ἀλλ. Leo, reliquis omis-
 — καὶ σ. — Βουλγάρων om. Sym. " διαυδούντων Vat. διαυδούντων Cont. " Θεοφάνους P.
 et cod. Θεοφάνους ed. Sym. " Τῇ δὲ η' Sym. 34. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθον? στίχεται Πέτρος καὶ Μ.
 ἐν τῇ ναῷ τῆς ὁκ. θ. τῶν Π. παρὰ Σ. π. Sym. " Θεοφάν. cod. " βασιλέως Leo, Vat. Cont. " εὐλό-
 γησαν — ἐκίστηεν Vat. Cont. Leo. " τε ed. Leo, Vat. Cont. " παρανυμφεύοντ. cod. " Σουρσουβούλου
 cod. Σουρσουβούλου Vat. Σουρσουβούλου Cont. " δὲ ed. Leo, Vat. Cont. " γενομένης Leo. — Πάντων δὲ τῶν
 ε. φ. τὰ. Sym. omisissis reliquis usque ad § 35. " τῇ δ' δὲ ed. τῇ δὲ γ' Leo, om. Sym. " τοῦ β. δρ.
 ἐπιτάκτος ἐνθα Vat. π. δ. ὡφ. σ. παρ' αὐτῇ τῇ ἀποδόθῃ τοῦ β. δ. ἐστ. ἐνθα Cont. " συνεσιᾶθη. cod.
 συνεστή Cont. — " Π. Πέτρῳ Βουλγάρῳ Vat. Cont. " Οἱ Βουλγαροὶ εἰ. οὐ μ. ε. — ποιήσαντο τοῦ πρ.
 Sym. " εὐφημισθῆναι Leo, Sym. " εἰτα Κ. δ. καὶ ἀπαύσαν ὁ β. Sym. " ἐν Vat. Cont. " Π. δ. β.
 Vat. Cont. " Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας λαμβάνει τὴν ἰδίαν γυναῖκα Μ. ὁ Π. καὶ ἐπὶ Β. πορεύεται Sym.
 34. — π. ἐν τοῖς γ. Leo, τὰ ἐν γ. Vat. Cont. " καὶ ἂμ. Leo. " ἡ Vat. Cont. — " αὐτῆς et ὀδὸν
 om. Vat. Cont. " ἂμ. ἀπ. ed. ἀπ. ἔμελλ. cod. — περιγυθέντων τῇ θ. καὶ π. κατέχεν τὰ Leo. " πρ.
 ποθήμενου Leo.

Sic Maria Bulgarorum manibus tradita in Bulgariam profecta est, gaudens simul ac dolens: dolens quidem quod a dulcibus parentibus disjungeretur, aulæque imperialis et æqualium societatis desiderio; gaudens vero quod viro corona regia ornato conjuncta esset et regina Bulgarorum salutata; abiit igitur divitiis omnimodis et innumera suppellectili instructa.

Et tempore legali pacis fœdera composituri e Melitine ad imperatorem Romanum accesserunt. Non diu post Apocaps, Amer nepos, Melitines ameras, et Apolasath, dux nobilissimus et diutissimus, e Melitina advenērunt. Isti congruis honoribus a Romano excepti, pacis conditionibus firmatis, in patriam reversi sunt. Ex tunc vero cum Romanis militaverunt adversus contribules suos Agarenos, et post victoriam per urbem cum Romanis triumphum egerunt, captivos ducentes Agarenos; quod mirabile et incredibile videbatur, et impiorum Saracenorum miseræ exemplum fuit. Apocaps autem viro prudente et sagaci vivis erepto, pacem continuo dissolverunt. In eos autem irrumpunt scholarum domesticus Joannes Crocoas, una cum legionibus, et Melias cum adjunctis sibi Armenis, multaque præda quotidie politi et continui incursibus illos vexantes et spoliantes, ad eas angustias Melitinem adigunt, ut eam e vestigio vastent, et funditus ad solum evertant, nec eam tantum, sed et vicinas C urbes et regiones quæ pinguis soli feracitate opimorum fructuum spem faciebant. Melitinem igitur in curatoriam instituit imperator, plurimis auri et argenti millibus annuatim colligendis eidem impositis.

καταστῆναι, οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσας καὶ πιστάτας καὶ οἰους πολλὰς παρέχειν ὁ βασιλεὺς πολλὰς χιλιάδας ἐτησίως πειπίνης.

Nicias autem magister et Christophori imperatoris socer quasi in patrem insurgendi consilium dedisset, et cum imperio dejicere consuluisset, aecusatus est. Eum propterea urbe pulsum detonderunt monachum eumque in ipsius suburbium relegaverunt.

Varie lectiones et notæ.

τούτου Leo, Vat. Cont. — παρὸν. Vat. Leo. ὁπότε. cod. ὁπότε. Vat. ἐν Vat. Cont. sed infra ἐν. τῷ γ. cod. i. subscr. pro v. — προσποιούντων ed. — προσήρμοστο Vat. Cont. — βουλῆ. προσγορεύθ. cod. — κομ. παντοδαπὴ καὶ ἀπ' Vat. Cont. — σκευὴν ed. — 928. ἔρχονται π. ἀπὸ M. καὶ μετ' αὐτῶν καὶ δ. στρ. αὐτῶν Ἀπ. Sym. 25. — τῆς Leo, Vat. — εἰρήνης Vat. — ποιῆσαι Leo, π. ἐπὶ τῷ π. π. Vat. — παρέχειν cod. Vat. — ἔγγονος ed. Vat. — ἀμ. τῆς Leo. — δ. Leo. — 8. ἐ καὶ πλ. ὧν ed. Leo, Vat. ἐ. ὧν καὶ πλ. Cont. — Καὶ ὁποδ. παρὰ P. μ. τῆς πρ. τ. σ. τε δ. Sym. — πρὸς Leo. — Καὶ ἐκτοτε συνεστράτευσοντο P. Sym. — συνεστράτευσοντο cod. συνεστ. Sym. — καὶ π. δ. ed. — Ὅπως κατέστη τὴν Μελιτινὴν Κουρκούας ὁ τῶν σχολῶν δομestικός Vat. T. δὲ Ἀπολάσαθ. Sym. — καὶ δ. om. Leo, Sym. — ἐκ. δὲ κατ' Leo ἐκστρατεύσαντες οὐν κατ' Sym. — πάλιν ed. Vat. Cont. — Ἰω post K. Cont. — Κουρκούας Vat. Cont. Sym. Leo. — καὶ Leo. — καὶ τ. Sym. Vat. Cont. om. Leo. — Μηλίας ed. καὶ Μηλίας Sym. — Ἀρμ. οἱ καὶ εἰς Sym. — ληζόμενοι Vat. Cont. — παρῆσαν Leo, κατέστη. καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ὧς καὶ κουρ. ποιῆσαι ταύτην τὸν βασιλεὺς Sym. — ἐπ' ἐδ. Leo. — τε καὶ δ. π. Vat. τε καὶ π. δ. Cont. — καὶ ἄλλας π. ed. καὶ οἷας π. Vat. Cont. — ἐκ. λαμβάνειν ἐτησίως Sym. — αἰτῇ cod. — μ. δ. π. Sym. 36. — δ. Leo, Vat. Cont. — T. ἐξώρισαν τῆς π. καὶ μ. ἐποίησαν Sym. — ἐν om. Vat. Cont.

καὶ ταύτην ταῖς αὐτοῦ ἡ χερσὶ παραθέμενοι, ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶ τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπῆι, χαίρουσά τε ἅμα καὶ λυπούμενη. λυπούμενη μὲν ἐφ' οἷς γονέων φιλιᾶτων ἐστέρηται καὶ βασιλείων οἰκῶν καὶ συνηθείας τῶν ὀνί γένει προσηκόντων, χαίρουσα δὲ ὡς βασιλεὶ προσηρμόσθη ἄνδρὶ 834 καὶ δέσποινα Βουλγάρων προσηγορεύθη. ἀπῆι τοίνυν πλούτον ἐπιχομιζομένη λαμπρὸν καὶ παντοδαπὴ καὶ ἀποσκευὴν ἄναρτίβητον.

(35) Τότε δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν ἐκ Μελιτινῆς παρεγίνοντο, εἰρηνικὰς σπονδὰς ἐπὶ τὸ ποιῆσαι πάντα παρέχοντες. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀπόχαφ ὁ τοῦ Ἀμερ ἔκγονος, ἀμνηρὸς ὢν Μελιτινῆς καὶ Ἀπολάσαθ, στρατηγὸς εὐγενεστάτος τε καὶ πλούσιος ὢν, ἐκ Μελιτινῆς παρεγίνοντο. Ἀποδεχθέντες οὖν μεγάλως μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ καὶ συμφωνῶν εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. ἔκτοτε δὲ συνεστράτευσον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηνῶν, ἐν τε τοῖς ἐπινικίοις συνεστράτευσον τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει, αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνοῦς, ὅπαρ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον καὶ δαίγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν δυστυχίας. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαφ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ (καὶ δυνατοῦ), διέλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτινὴν κατοικοῦντες. ἐκστρατεύουσιν (202) οὖν κατ' αὐτῶν ὁ τε δομestικός τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κροκόας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ τῶν ταγμάτων, καὶ ὁ Μηλίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ πολλὰς προνομὰς καὶ ἐκάστην ποιοῦμενοι καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλωτίζοντες τούτους καὶ ληζόντες, εἰς τοσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆσαι καὶ 835 ἕως ἰδίου ὁμάρους αὐτῇ πόλει καὶ χώρας, πολυφόρους τε προσόδους. Ταύτην οὖν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατωχρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκείθεν δασμοφορεῖσθαι

(36) Κατηγορήθη δὲ Νικήτας μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου βασιλέως ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρός καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξεῶσαι. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέχειραν μοναχόν, ὑπερορίσαντες (iv) τῷ αὐτοῦ προατελεῖ.

(37) Ὡς Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ἐπ', ἡνδεκάτιωνος ζ', τελευταῖα Α' Στέφανος πατριάρχης ποιήσας ὡς ἐπ' β' (καὶ) μηνῶς ια'. Δεκαμέριον δὲ μηνὶ ὡς ἄγουσιν ὡς Τρύφωνα μοναχὸν ἐν τῷ Ὁφειλίῳ μονάζοντα, ἐπ' ἀλλοθείᾳ καὶ ἀγίοτητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρχην ἑπὶ χρόνῳ ῥητῷ μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ Θεοφύλακτος, ὁ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ υἱός, ὃν ἐμελλον πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως.

(38) Καὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν ἀφόρητος γίγονεν, ὥστε κρυσταλλοθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρα', ὅθεν καὶ γέγονε ἡμέγας λιμός (τοὺς πώποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος) καὶ θάνατος ἐκ τοῦδε πολὺς, ὥς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεώτας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός, 836 τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρόνοιαν ἐποίησεν, πολλὰς ἐλεηροσύνας τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθισάμενος ἐνδοξάν, ἀνέφραξέ τε θυρίσι καὶ στανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὥς μὴ τὴν χλιδὰ καὶ τὸ ψυχρὸν ἐκείθεν ἐπαισιεῖναι τοὺς πένησι. Τότε καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλας ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοὺς ἐμβόλους, ἀργύρον τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι διδοσθαι διατάξατο καὶ τὰ μηνιαῖα τριμίσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι ὥς εἶναι τὰ διδόμενα τοῖς ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀργύρου ἐγκεχωραγμένου χιλιάδας εἰς. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἡ συμπαθὴς ἐκείνη ψυχὴ διατυπώσατο τῶν πεινῶν προνοουμένη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν γ' αὐτῷ συνεσθελὶν πένητας διατάξατο, οἱ καὶ ἀνὰ ἐν ἐλάμβανον νόμισμα, τετραδὶ δὲ καὶ παρασκευῇ γ' πένητες ὡς μοναχοὶ συνήσθιον, τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες ἕκαστος νόμισμα ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἰσθῆναι γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐστίασεως ἀναγνώσιν γίνεσθαι, τοῦτο καὶ αὐτοὺς ἐποίησε, διπλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς διατυμῶσι τὴν τράπεζαν παρατιθεῖς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ, τὴν δὲ ψυχὴν τῇ καταλλήλῃ τῶν λόγων ἐπεντροφῇ ἡδονῇ, οἷς ἐκείνος προσέχων τὸν νοῦν κατενύσσετο, τὴν ψυχὴν καὶ πολλὰς ἐακρύων ῥοαῖς πηγάζας.

(39) Τὴν δὲ πίστιν, ἣν ἐκείνητος πρὸς πάντας

Mensis autem Julii die decimo octavo, indictionis sexta. Stephanus patriarcha moritur: tum Decembri mense Tryphonem monachum in Opsicio vitam solitariam agentem, pietatis et sanctitatis testimonio insignem, ad tempus determinatum ordinant patriarcham, donec ætatis metam imperatoris Romani filius Theophylactus, quem Constantinopolis patriarcham creare statuerant, attigisset.

Vicesimo porro et quinto die mensis ejusdem adeo aspera invaluit hiems, ut terra per dies centum et viginti gelu concreveret. Ex quo fames ingens, quæ unquam exorsæ fuerunt omnes superans, et mortalitas immensa pervagata est, adeo ut vivi mortuis effrendis non sufficerent. Romanus autem imperator intolerandam illam calamitatem contemplatus, affectus ad misericordiam proclivis digna exhibuit argumenta, elemosynarum liberalitate plurima famis indigentiam consolatus. Exinde porticum spatia tabulatis distinxit, et fenestras apposuit, ita ut nix et frigus in pauperes per ea non ingruerent. Eo tempore cunctis in porticibus arclas, ita dictas, disposuit, et egenis ibidem jacentibus argenteos nummos per menses singulos præcepit distribui, et menstrua trimisia per ecclesias in alios pauperes dividi: adeo ut quæ per arclas et ecclesias erogarentur argenti cusi numismata ad millia duodecim numerarentur. Hæc in misericordiam et pietatem propensus ejus animus liberalis pauperum provisor donari sanxit. Egenos insuper tres diebus singulis secum comedere voluit, singulisque nummum unum distribuebat. Feria vero quarta et Parasceve, monachi tres egentes illi convivabantur, qui definitum accipiebant numisma. Quod in monasteriis observari solet, ut sibi tempore habeatur lectio, hoc ipse exsequebatur, sibi convivisque geminam apponens mensam: dumque usitato corpus enutiretur cibo, anima vero similis affueret sermonum voluptate, quam copioso lacrymarum fonte effuso cum contritione pascebat.

Illam vero fidem, quam omnibus monachis, ac

Variae lectiones et notæ.

Ἡ ἐπ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς ζ' ἡνδε. Sym. 57. μ. ὅτι Ἰουλίῳ ιε' ἡνδε. ζ' Vat. Cont. Ced. M. δὲ Ἰουλίῳ ὁδόθ καὶ δεκάτῃ, ἡνδε. ἕκτην Leo. Legendum ἡνδε. α'. — Στ. ὁ π. τ. Leo. ὡς κρατήσας Sym. πατριαρχεύσας Vat. Cont. — καὶ om. Vat. Cont. — Τῇ δὲ ιε' τοῦ Δεκαμβρίου μηνὸς ἀγ. Τ. ἀπὸ τοῦ Ὁφειλίῳ ἐπ' Sym. ὡς Vat. Cont. ὡς ἀγούσης ed. (Ven.) ὡς γ. ὅθεν αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένου ἐπὶ β. γ. γενέσθαι ὅλοιον παῖθουσι κτλ. Sym. ὡς P. τοῦ β. Leo. — Περὶ τοῦ μεγίστου χειμῶνος καὶ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν λιμοῦ. Εἰκάδι δὲ πέμπτῃ Vat. Τῇ δὲ κε' Sym. 58. — γ. μὲν γας γ. Leo. ὡς Vat. Cont. — τοὺς ὡς om. Leo, Sym. — τοῦτο Sym. ὡς Leo. — ὅθεν β. Sym. ὡς ἀπόρρητον ed. — τοῦ ψυχροῦ Sym. — κατ. καὶ τὴν τοῦ λιμοῦ παραμ. Sym. — σ. ἐλεημοσύνης πρ. ed. — ὡς Leo. — στήθος ἐκ. Vat. — Καὶ δ. ἐν π. τ. ε. κατ. ἀργύρια Sym. — ἐκ Leo. — ἀργύριον. ἀργύρια Vat. Cont. ἀργύριον Leo. — τριμίσια Sym. τριμίσια Leo. — τοὺς ἐν τ. ε. π. δ. Leo. — τοὺς παν. — ἐκκλ. ex homoioteleuto om. ed. — διδ. καθ' ἕκαστον μῆνα ἀργυρίου Sym. — εἰς, γ' δὲ α. πένητας καθ' ἕκαστην συνήσθιον λαμβάνοντες ἀνὰ ν. ἡνδε Sym. — Καὶ ταῦτα Leo. — ἐκείνου φ. διατυπώσεν Leo, αὐτοῦ φ. διατυπώσεν Vat. Cont. — οἱ ἀνὰ Vat. Cont. Leo. — 838, 16 om. Ven. Τῇ δὲ δ' καὶ τῇ π. μοναχοὶ ὁμοίως λαμβάνοντες ἀνὰ νομίσματος ἑνός ἡνδε καὶ τις τῶν παίδων ἀναγινώσκων ἐν τῇ τράπεζῃ αὐτοῦ Sym. — τοῦτο Leo, Vat. Cont. — λ. ἕκαστον cod. ἕκαστοι λ. v. Vat. Cont. λ. v. ἕκαστος ed. λ. v. Leo. — εἰκόθῃ cod. εἰώθεν Vat. Cont. Leo. — γ. ἐν τῷ x. ἀνὰ (γινώσκων) τῆς ε. Vat. Cont. — ἀναγινώσκων τῆς ε. Leo. — τ. α. Vat. Cont. — τῇ δὲ ψυχῇ κατ. Vat. Cont. — τὴν δὲ φ. κατενύσσετο Leo. — ἐπιμελὲς ed. Vat. Cont. — κατενύσσετο Vat. Cont. — ὅφειε Vat. Cont. — Φιλομόνητος δὲ εἰ καὶ τις ἄλλος ὢν πᾶσι τοῖς δ. ἀντεγομνέοις μοναχοῖς τὰς ε. πρ. μετὰ δε-

praesertim sanctitate et pietate inclytus adhibebat, quis narrare queat? Nullum enim unquam monachum virtutis studiosum vidit, cui cum multo fletu suos non aperuerit actus. Fide et orthodoxia conspicuus, cunctas urbis ecclesias sumptuosis vestibulis praeclaraque cereorum ac lampadum copia exornavit et illustravit. Imo et monachos in montibus, nempe in Olympo, in Cymena, in Petra dicta Aurea, et in Barachae monte degentes non dereliquit, annuos redditus ad eos mittens, eisque consulens ac providens, praxi ac theoria inclytos ad se accersens, eorumque precum benedictiones colligens. Quin etiam illis qui se propter Deum recloserant et in angustissimis coarctaverant recessibus, et omnibus monasteriis annuos redditus quos statuerat, suppeditare non desinebat. Aque haec pauca ex innumeris ejus liberalitatis beneficiis colligimus.

Petro vero Bulgaro parabat insidias Joannes ejus frater cum Bulgaris aliis: quorum facinore cognito, Joannes quidem verberibus castigatur et carcere includitur: in alios vero inusitatis suppliciis animadvertitur. Petro autem imperatori Romano haec eadem litteris manifestante, misit imperator Joannem monachum, qui rector exstiterat, praetextu quidem ut captivorum detentorum commutationem faceret, sed revera, ut Joannem apprehenderet, et adduceret CP.; quod et factum est. Una quippe cum Joanne navim ingressus e Mesembria Constantinopolim navigavit. Non diu post eodem monasticum habitum deponente, et uxorem ducere exquirente, imperator domum et praedia plurima, et conjugem eadem secum Armeniacorum patria ortam dedit, et in Caesaris aedibus celeberrimas peregit nuptias Christophoro imperatore et Joanne monacho, rectore, paranymphorum munere fungentibus.

Martii porro mensis dis secundo cosmites fori columnis superpositus in terram decidit, virosque sex oppressit. Contigit etiam incendium ingens

Α μὲν μοναχοῦς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπὶ ἀγιοσύνη διαβόητους καὶ εὐλαβεῖς, τίς ἂν διηγήσαιο; Οὐκ ἐθέτατο γάρ ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ὥτινι τὰς ἐαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς; οὐκ ἐξηγούσετο δάκρυσιν. Πιστότατος δὲ ὢν καὶ ὁρθοδοξότατος, πάσας τὰς τῆς πόλεως ἑκκλησίας πᾶντοίς διαφανέσι καὶ φωταγωγίαις λαμπρῶς κατεκόσμηται καὶ καταφαιδρυνεν· (202b) ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς ἔσται μοναχοῖς, τῷ τε Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Κυμηνῇ καὶ τῇ Χρυσῇ κατονομαζομένῃ Πέτρῳ καὶ τῷ τοῦ Βαρχαίου ὄρει, οὐ διέλιπεν ἐτησίους ῥύγας ἐξαποστέλλων καὶ φροντίζων τούτων καὶ προσοφύμενος καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλοῦμενος εἰς αὐτὸν, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν τὰς εὐλογίας τρυγῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ τὸν Θεὸν ἐγκλειστοῖς καὶ (ἐαυτοῦς) ἐν στενωπέσι οἰκοῖς ἡ καθέρξαι· καὶ πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους ῥύγας, ὅς διετύπωσεν, οὐ διέλιπεν ἐπιχορηγῶν. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν (ἀπειρῶν) αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλομεν.

“(40) Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἑτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν, καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ, οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις υποβάλλονται. Ταῦτα δὲ ὁλοῦ ποιήσαντος Πέτρου τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγγόνει βαλκτωρ, προφάσει μὲν ὡς ποιῆσαι ἀλλὰ γινῶν 838 τὸν κρατούμενον αἰχμαλωτῶν, τῇ δὲ ἀληθείᾳ κατασχέειν Ἰωάννην καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν (δὲ ἡ καὶ γέγονεν)· εἰσελθὼν γάρ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· καὶ μετ’ οὐ πολὺ τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πᾶμπολλα καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενιῶν ὁρμημένην, γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος οἴκῳ πεποίηκε, Χριστοφόρου βασιλέως καὶ Ἰωάννου μοναχοῦ, τοῦ γεγονότος βαλκτωρος, παρανυμφεύσαντων.”

“(41) Μαρτίῳ δὲ μηνί, ἡμέρᾳ β' κοσμήτης ἔπεσεν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν στιχηδῶν ἱσταμένοις· ἐκείσε κίσιον (ἐπικειμένῳ) καὶ ἀπέκτανεν ἄνδρας

Variae lectiones et notae.

πρώην εἶπε, τὰς τε ἐκκλ. παντοίως ἐκόσμηται καὶ τοῖς ἐν πᾶσιν ὁ μ. ρ. ἐξαπέστειλε, τὰ τε μοναστήρια περιέβαλε καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς διὰ Θεοῦ ἀποκαρτεῖται ἢ καὶ ἐγκλ. οὐσι ρ. τυπώσας οὐ δ. διδόναι κατ. Sym. — ὅσων Vat. Cont. — ὁ δ. οὐκ ἔ. Vat. Cont. — λαμπρ. cod. λαμπρῶς; — ἐν δ. Vat. Cont. Leo. Κομηνῶ Vat. Κομηνῶ. — καὶ Cont. — τοῦ Vat. Cont. — Βαρχαίου ed. Βαρχαίου Vat. Cont. Leo. — αἰτησίους cod. ἐτησίους Vat. Cont. — ἐξαποστέλλ. cod. ἐξαποστέλλων ed. — ὡς ed. Vat. Cont. — διὰ Θεοῦ Vat. Cont. — ἐ. ἐν om. Vat. Cont. — οἰκίστους Vat. Cont. — ἀπ. om. Vat. Cont. — Ἐπέθετο II. τῷ B. Sym. 39. — ἐτ. Βουλγάρων τοῦ Σ. Leo. καὶ φωραθέντες, ὁ μὲν τῇ Sym. — ἐν τῇ Sym. — Τότε μα- θὼν ὁ βασιλεὺς ἀναλαμβάνει τὸν Ἰω. Sym. — δὲ Leo. Vat. Cont. — B. π. Vat. Cont. — τὸ Vat. Cont. — τῇ δ. δὲ Vat. Cont. — Ἰω. κατ. Leo. Vat. Cont. — δὲ ἡ καὶ γ. om. ed. sed habet γάρ. — τῷ Leo. — Ἀλ- λὰ καὶ Μιχαὴλ μοναχὸς, αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς Πέτρου (Πέτρον Cont. 29), κατὰ σπουδὴς ἔχων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἐπιλαβεῖσθαι, ἰδιοστέτησεν (ἰδιοστειάσεν Cont.) ἐν τινι Βουλγαρικῷ κάστρῳ· καὶ τούτῳ προσεβόησεν ὁ τῆς Πέτρον ἀρχὴς διατηκόντις ἑκείναι· οὐ μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφήν ἐπῆλθεν οὗτοι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώρας, ὥστε συμβῆναι τούτους ἀπὸ Μαντινέας διὰ Στρώμονος πρὸς Ἑλλάδα καὶ τὴν Νικόπολιν προσχωρήσαι καὶ ἐκείσε πάντα ληίσασθαι. Νικόπολις δὲ ἐπωνόμασται κατὰ τὸ ἐπώνυμον τῆς νίκης ἣν Ἀβγούστος Σεβαστὸς κατὰ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας αἰργάσατο καὶ τὴν Αἰγυπτίαν ἀρχὴν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκλινεν Vat. Cont. — 930. — M. δὲ μ. δευτέρᾳ ἢ. Vat. Cont. Μαρτίου δὲ μηνὸς β' ἢ. Leo. τῇ β' ἢ. τοῦ M. μ. Sym. — x. δὲ ἐπέμειν τῷ φ. ἐν τοῖς δ. x. Leo. κοσμήτης Vat. Cont. — ἐν τοῖς Sym. Vat. Cont. — στιχιδ. cod. στιχ. ed. — ἱσταμ. cod. ἱσταμένων ed. — ἀπικ. om. Sym.

ς. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός ^α μέγας καὶ φοβερός εἰς τὸν τοῦ φόρου ἐμβολὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπερχίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαίῃαι τὰ τε κηροπυλῆα καὶ τὰ γουνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν ^β Ψυχῶν.

^α (42) ^β Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος ^γ βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος δ', πολλὰ κοφάμενου αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὡς ἦδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐληλακότες καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ νεφελῶν θυτῶν καὶ ἐτίθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ^δ.

839 (43) ^α Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος γ', τὸν ῥηθέντα χρόνον ταλῶσαντα, καὶ ἀπαιθῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτῆ. ^β χηρευσάσης τῆς ἐκκλησίας χρόνον α' καὶ μῆνας ε' διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτέλεις Θεοφύλακτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως αὐτὸν ^γ γάρ, ὡς εἴρηται, ἐμελλε πατριάρχην ἀποκαθιστῆναι.

(44) ^α Βασίλειος δὲ τις Μακεδὼν πλάνος Κωνσταντίνου Δουκά αὐτὸν εἶναι ἐπευφημήσας ^β, πολλοὺς μὲν αὐτοῦ συνεπήγετο. Οὗτος, κρατυθεὶς ^γ ὑπὸ Ἐλεφαντίου, τουρμάρχου ἐκ τοῦ Ὀφικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ Πέτρου ^δ ἐπαρχοῦ τῆς μιᾶς ἀλλοτριουταὶ χειρὸς· εἰτα καιροῦ λαβόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀφίκιον καὶ χεῖρα χαλκὴν ἀντὶ τῆς κοπίσης προσαρμοσάμενος καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος ^ε διήρχετο πλάνων (αὐθὺς ^ζ τῶν ἀγρυπνεύοντων) πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἰς Κωνσταντίνους ὁ τοῦ Δουκῆς, (οὗς ^η καὶ συνεφελκόμενος μεγάλην κατὰ Ῥωμανίαν ἀνταρσίαν κινεῖ) καὶ ^θ φρούριον κατασχὼν ὁ Πλάταλα Πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐλωδίων ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐλεγκάται καὶ τοῖς παρατυχάνοντας προενόμειεν. Ἀποσταλίας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸν τε συνέλαβε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὃν καὶ ἀγαγόντας (203^α) ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινόν ^α τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπέτιθεν ^β, τοὺς στασιώτας, ^γ εἰ τινας εἶεν, εἰπὼν· Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τάλει τοικοφάνται ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μηδὲν δὲ **840** ἀληθὲς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξέλεγχθε, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς πανόλωμα ^δ γίνεται.

^α (45) ^β Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ πολλάκις ῥηθείς τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος Φεβρουαρίου ^γ β', ἰνδικτιῶνος ς' ^δ, τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης

Variae lectiones et notæ.

^α ἐμπ. εἰς τὸν τῆς ὑπ. Θ. τοῦ φ. δ. καὶ ἐκάρσαν τὰ x. καὶ τὰ γ. μ. τῶν ψ. Sym. ^β φηγῶν Lec. ^γ 931. ^δ τῷ δὲ Ἀ. μ. τῆς δ' ἰνδ. τελευτῆ X. ὁ β. καὶ ἐτάφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ π. α'. Sym. 41. ^ε ὁ ed. ^ζ μετὶ τὸν ἡ Αἰγυπτίας Vat. μ. ἡ κατ' Ἀ. Cont. ^η τὸ σῶμα δ. Leo. ^θ K. δὲ καὶ τὸν π. T. τὸν β. χ. τ. καὶ ἐν τῇ i. μ. c. Sym. 41 ef. § 37. — τὸν β. χ. τ. i. γ', triginta menses inde a 14 Dec. 928. — καὶ ἀπαιθῶντος Leo, χ. δ. χρόνον (χρόνον) Cont. ἔνα καὶ μ. ε' Vat. Cont. χηρεῖται δὲ ἡ ἐκκλησία χ. α' μ. ε', x. τ. λ. Sym. ^α αὐτὸν — ἀπ. Sym. ^β Περὶ Βασιλέως Μακαδόου καὶ λαοτάνου Vat. om. Ven. ^γ ἐπισημίας ed. Sym. Vat. Cont. ἐπισημίας cod. — συνεπαίγετο cod. ^δ συσχεθείς Leo, Sym. α. τῆς μ. χ. δ. ^ε H. ὑπ. Cont. Leo. τοῦ ἐπ. ed. ^ζ κατασκευάσας Leo, Vat. Cont. — φηγετο πλ. ed. ^η α. τῶν ἀγ. om. Leo, Sym. ^θ οὗς — κινεῖ om. Sym. — Ῥωμανοῦ Leo, Vat. Cont. ^ι καὶ φ. x. δ. π. κατ. καὶ τροφὴν πολλὴν ἀποθήμενος μ. x. Ῥωμανὴν δ. x. προνομιῶν καὶ λεηλατῶν τ. π. Τούτων κρατυθεὶς ἀνήγαγον ἐν τῇ π. καὶ ἐν τοῖς Ἀ. ἔκτισαν Sym. ^κ ἀνέκριναν ed. ^λ τοῦ ed. ^μ στρατιώτας cod. συστασάσας Vat. Cont. ^ν καταλ. Leo. ^ξ 933. ^ο Τῷ δὲ φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς δ' ἰνδ. τῇ ἰσορῇ τῆς Ἰηπαπαντῆς χ. π. δ. ρ. Sym. 43. — ὁ πορρ. Leo, ὁ ρ. Vat. Cont. ^π φε. cod. Φεβρουαρίῳ Leo, Vat. φ. μηνὶ Cont. ^ρ τοῦ πατρίου φρονήματος ἐφ' ἅπασιν ἐξερχόμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς παρκεταγμένοις κατορθώμασι μετὰ καὶ τῆς προσόδου ἐλλογιμότητος Vat. Cont.

et horrendum in fori porticu templo sanctissimæ Deiparæ vicino, adeo ut cereorum artificum et pellitiariorum fori ad Paschas usque consumerentur officinæ.

Mense Augusto, indictione quarta, Christophorum imperator diem supremum obiit, quem pater multum planxit, utpote jam senior factus filiosque habens adhuc juniores, et in præfatu patris sui monasterio corpus ejus reconditum est.

Tryphonem porro patriarcham Augusto mense, indictione tertia, deposuerunt, eoque in proprium monasterium se recipiente et defuncto, annum unum et menses quinque, nondum matura Theophylacti imperatoris filii Romani ætate, Ecclesiam pastore viduata permansit; hunc enim Romanus, ut fertur, patriarcham instituere in animo habebat.

Basilius autem quidam Macedo pravus impostor Constantinum Ducem solum mentitus, plurimos post se abducebat. Hic ab Elephantino, Opsicii turmarum præfecto, Constantinopolim abductus, et manuum altera a Petro præfecto truncatur. Occasione deinde captata in Opsicium rursus digreditur, et truncate vice manum æream sibi adaptans, ingentemque spatham sibi accommodans vagabatur plurimos seducens, quasi ipse Constantinus Ducis filius foret. Ille multis sibi allectis, stupendam in Romanum rebellionem movet; et propugnaculo potitus quod Lata Petra vocatur, omne cibariorum genus ibi recondebat, indeque erumpens latrocinebatur et occurrentes expoliabat. Imperator exercitu in eum immisso, ipsum comitesque insequeretur, quem deinde captum et in urbem abductum, per tribunalia examinatum multis verberibus subjecerunt ut si quos haberet rebellionis conscios revelaret. Ille sibi consulens, insignes dignitate viros quasi secum sentientes, mendacis confictis et a veritate alienis calumniabatur. Convictus tandem ad Armastriani plateam ignis pabulum factus est.

Præfatus autem imperatoris filius Theophylactus D Februarii die secundo, indictione sexta, patriarcha consecratus est, astantibus romani Pontificis lega-

lis, et totum synodalem de ejus ordinatione tractantem proferentibus, eundemque collocantibus in throno patriarchali.

Præfata autem imperatoris Romani neptis Maria, Petri Bulgari uxor, ad urbem non semel remeabat patrem avumque invisura; denique tribus liberis comitata venit, defuncto jam ejus patre Christophoro, magnisque ab avo divitiis acceptis, cum honore reversa est.

Cæterum Romanus imperator Stephano filio locavit uxorem Gabalæ filiam, Catacyle neptim Annam nomine, unaque cum nuptiali corolla imperii diademate redimitus est.

Turcarum autem adversus Romanos irruptio prima indictionis septimæ Aprilis mense contigit: qui ad urbem usque excurrentes, loca cuncta per Thraciam depopulati sunt. Adversus eos igitur patricius Theophanes protovestiarius et imperii administrator missus est ad res cum eis componendas; qui quidem eos prudenter eos allocutus quidquid voluit obtinuit, laudem ab eis plurimam prudentiæ et consiliorum gratiam reportans. Tunc munificentiam et humanitatem plurimam Romanus imperator declaravit, nullis parcens pecuniarum expensis ad captivorum liberationem.

Elegit etiam imperator Constantino filio postremo uxorem de Armeniacorum genere, Helenam nomine, Adriani patricii filiam; eaque defuncta in mense Februario, indictione secunda, alteri nomine Theophano, ex Mamantis genere oriundæ, eundem copulavit.

Junii porro mensis die undecimo, Russi ad millia decem adversus Constantinopolim navigarunt. Contra eos cum triremibus et celocibus, quæcunque in urbe erant, missus est patricius Theophanes, imperii administrator et protovestiarius; qui navibus dispositis seque ipso jejuniis, lacrymisque parato, Russos opperiebatur, eos adorandi occasionem expectans. Ut appulerunt illi, et Pharo vicini ap-

ελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα, οἱ καὶ τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνέβρυσαν.

(46) Ἡ δὲ εἰρημένη τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐκγόνῃ Μαρία, ἡ γυνὴ Πέτρου Βουλγάρου, πολλάκις ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι· τελευταίον δὲ μετὰ παῖδων εἰσῆλθε γ', ἥδη τοῦ Πατρὸς αὐτῆς Χριστοφόρου· τελευτήσαντος· πλοῦτον οὖν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα (πολὺν καὶ ἐντιμὸν) ἐντίμως ὑπέστρεψεν.

(47) Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἡγάγετο, θυγατέρα οὖσαν τοῦ Γαβαλά, ἐγγόνῃ δὲ Κατακύλᾳ, Ἀννὰν δὲ ὀνόματι· ἅμα δὲ τῷ νομφικῷ στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῷ στέφανος ἐπατίθη.

(48) Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιώνος ζ' Ἀπριλίῳ μηνί οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐληλίκοντο πᾶσαν Θρακίαν ψυχῇ. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ παραδυνασταίων, μετ' αὐτὸν ποιῆσαι ἀλλάγιον, ὅς καὶ θαυμασίως καὶ συνετῶς αὐτοὺς μεταλθὼν ὅσαπερ ἠδούλετο κατεπράξατο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεὶς τε καὶ θαυμάσιος, ὅτε καὶ τὸν μεγαλόφυχον αὐτοῦ καὶ φιλόανθρωπον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάβρυσιν.

(49) Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν, τὸνομα Ἐλένην, τοῦ πατρίκιου Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἥς καὶ τελευτησάσης Θεδουαρῆς μηνί Ἰνδικτιώνος β' (ἐτέρᾳ τοῦτον συνέστρεψε γυναῖκα ὀνόματι Θεοφανῷ ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος καταγομένη).

(50) Ἰουνίῳ δὲ μηνί ια' κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδες ι'· Ἀπεστάλη δὲ κατ' αὐτὸν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἐτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ παραδυνασταίων καὶ πρωτοβεστιάριος; καὶ τὸν τε στόλον προεστρεφίσας τε καὶ ἐτοιμασάμενος καὶ νηστεύσας καὶ ἄσπευσιν ἐαυτὸν κατοχυρώσας ὡς μάστιγα, τοὺς Ῥῶς προσεδέχετο.

Variae lectiones et notæ.

ἄνεσθ. Leo, Sym. Vat. Cont. 934. om. Ven. Oἱ δὲ εἰρημένοι τοῦ β. ἔγγονοι Vat. Ἡ δ. τοῦ β. Ῥ. ἔγγ. ed. Χριστοφόρου τ. π. δ. Vat. π. καὶ δ. om. Vat. Cont. τὴν τοῦ Γαβαλά θ. Ἀ. ἦτις ἅμα τῷ ν. στ. καὶ τὸν β. τῆς ἐπέθετο Sym. 43.—οὖσαν Γαβριηλίου ed. ὄνομα Vat. Cont. ἐπατίθητο Leo, Vat. ἐπατίθη Cont. 946, 9 om. Ven. M. A. Ἰνδ. ζ' γένους πρ. δ. τῶν T. x. Ῥωμανίας καὶ καταπράχουσι Sym. 44. Ἰνδικτιῶνι ἐδόθη Leo, καὶ καταπράχουσι μ. τῆς π. καὶ λεηλατοῦσι Sym. μ. τῆς π. cod. in margine χώραν Vat.—Ἀποστέλλεται Sym.—πρωτ. καὶ ποιεῖ καταλαγήν μετ' αὐτῶν Sym. αὐτοί; Vat. Cont. ἐν τῇ Vat. Cont. 941. Τῷ δὲ ιδ' τοῦ Γ. μ. ἔγγ. Ῥ. γ. τῷ τ. ὁ αὐτοῦ K. ἐκ τοῦ γ. Sym. 45.—γυναῖκα ante τ. E. Leo. ἐκ γένους—Θεοφανῷ om. Vat. ex homoioteleuto. φ. μ. δευτέρᾳ ἐτέραν Sym. ut Cont.—ἐτέραν τούτῳ σ. γυναῖκα ἐκ τοῦ γ. τοῦ Μάρου ἐκείνου Θ. λεγομένην Sym., om. ed. ἐκείνου Vat. Cont. Sym. Ἰουνίου δὲ μηνὸς Leo, Ἰουν. δὲ μῆ. cod. τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ κατ. Sym. 46. Ἀσκήτης καὶ τεταρτῆς Ἰνδικτιῶνος, Ἰουνίῳ δὲ μηνί Ἰνδικτιῶνι Cont. 39. Ἰνδικτιῶνι ια' ed. ιδ' Ἰνδικτιῶνι Leo, τοῦ μηνὸς, δ' Ἰνδ. Vat. οἱ καὶ Ἀρμένιοι λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων ὄντες Sym. χιλιάδ. cod., χιλιάδων ed. Vat. Cont. οἱ καὶ Ἀ. λ. οἱ ἐκ γ. τῶν Φ. δ. Cont. καθίστανται Vat.—Πέμπεται οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ πρ. Θ. μετὰ πλοίων καὶ τὸν στ. εὐτρ. αὐτοὺς ἐξεδ. Sym. Ἀπ. οὖν Cont. πρ. τὸν Vat. ἐξεδ. Leo, Sym.

καταναυμαχῆσαι μέλλων αὐτούς. Ἐπει δὲ ἐκείνοι Α παρῆλθον καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο (οὗτος ᾧ πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόματι περιδρεῦον), ἐν τῷ ἱερῷ λεγόμενῳ ἄθρονον τούτου. 842 ἐπέθετο καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπλεύσας τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσε καὶ τῷ ἱσχυασμένῳ πυρὶ πλείστα κατέφλεξε· τὰ δὲ λοιπὰ ἐτρέφετο εἰς φυγὴν, ᾧ ἀκολουθῶν καὶ οἱ λοιποὶ δρόμῳ καὶ αἱ τριήρεις ἐπεδραμούσαι· τὰς εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοία κατέβυσαν ἀθανδρᾶ, πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. Οἱ περιλειφθέντες οὖν εἰς τὸ τῆς Ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγῶρα λεγόμενα καταπλεύουσιν. Ἀποστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας ὁ Φωκάς διὰ γῆς μετὰ ἱππέων ἐγκρίτων παρτρέχειν αὐτούς· καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἱκανὸν ἀποστείλαντες πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, ὥστε τὰ πρὸς τροπὴν καὶ τὴν ἄλλην χρεῖαν αὐτοῖς πορίσασθαι, περιτυχὼν τῷ τοιοῦτῳ συντάγματι ὁ εἰρήμενος Βάρδας ὁ Φωκάς κακῶς τοὺς διεθήκε, τρεφάμενος καὶ κατασφάζας αὐτούς. Κατήλθε δὲ τὴν καὶ τὴν ἀντιπρὸς τῶν μάλιστα καὶ δομῆτοικοι τῶν σχολῶν ὁ Κροκάς μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος καὶ πολλοὺς τούτων διέφθειρεν ἀποσπᾶσας τῆς κάκειος καταλαμβάνων, ὥστε συσταλόντας αὐτοὺς εἰς τῆς αὐτοῦ ἐπιθέσεως μένειν ἄθροως ἐπὶ τὰ οἰκεία πλοία καὶ μηδαμῶς διεκτρέχειν (203^b) κατατολμᾶν.

843 (51) Πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὗτοι διεπράξαντο πρὸ τοῦ τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι καταλθεῖν· τὸ τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἅπαν ἐνέπρησαν καὶ οὗς συνέλαμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἀνέσταύρουσιν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπατάλευον· τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἰστώντες βέλεσι κατέτρεχον· οὗτοι δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνέλαμβανον, ὅπως σθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἥλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυνον, πολλοὺς τε ἀγίους ναοὺς τῶν πυρὶ παραδίδωκας. Χειμῶνος δὲ ἤδη ἐνίσταμένου καὶ τροφῶν ἀπορῶντες, τὸ τε ἐπιλθὼν στρατεύμα δεδιότες, τὰς τε ναυμαχίας πλεον τριήρεις, ἱδουλεύσαντο τὰ οἰκεία καταλαβεῖν· καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες (Σεπτεμβρίῳ

Multa vero et maxima mala exercuerant antequam advenissent Romanorum copiae. Stenum enim ita dictum igne vastaverunt, et quos cepere captivos, partim crucibus, partim palis affixerunt: alios etiam in metam constitutos sagittis confoderunt. Quotquot autem sacerdotalis ordinis deprehendere, manibus retro vinctis ferreos clavos per medium caput immiserunt, sanctasque aedes plurimas igne consumendas tradiderunt. Ingruente porro hieme et annona deficiente, copiasque nuper accessitas, imprimis vero triremes ad pugnam paratas veriti, domos repetere consiliabantur: regiae tamen classi discessum occultare studebant. Septembri autem mense indictionis decimae quintae in

Variae lectiones et notae.

Ἐπει δὲ πλ. τοῦ ἐν τῷ Π. φ. ἐγ. Sym. Ἐπὶ τῷ Φάρῳ δὲ καλεῖται ἀφιδρυμὰ τι ᾧ πυρὰ ἐπιτίθεται εἰς ὁδηγίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις Val. Cont. Sym. ὁὗτος — παρδρεῦον om. Sym. Leo. ὁ δὲ κατὰ ἀντιφρασιν κέκληται· κακῶς γὰρ διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκείσε ληστεῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους καταστρεφόμενος οὗς, (ὡς, om. Cont.) φασιν, ἀνέλων Ἡρακλῆς (καὶ om. Cont.) ἀδείας τυνόντες οἱ παροδίται, τοὺτον Εὐξείνου ἐπὶ πονόμασαν Val. Cont. Sym. ὁ τὴν ἐπὶ πονομίαν εἰληφὲς διὰ τὴν (τὸ Val. Cont.) τῆς Ἀργεῶς πλωτῆρων ἐκείσε διερχομένων αὐτῶν ἀνδρῶν ἱερὸν Sym. post ἐπιθέτο Val. Cont. — αὐτὸς ἀδ. T. ἐπ. καὶ τὰ μὲν πλ. πλοῖα κατ. Sym. ἐν Leo. Ῥωσικῶν ed. τὰ λ. δὲ Val. τὰ δὲ λ. τούτων Cont. τὰ δὲ λ. εἰς φυγὴν ἐτρέψαν ὅθεν καὶ τελείας τροπῆς γενομένης τὰ μὲν τῶν πλοίων αὐτῶν αὐτ. κατ. Sym. τὰ λ. δὲ Leo. ὡς ed. ἐπεδραμόντες Leo. αὐτ. πλείστους Sym. ἀθανδρᾶ Leo. ἐκπρ. ἀνδρῶν τοῦ π. Cont. συμμ. Val. αὐτοὺς δ. Val. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κουρκούας Sym. Ἰω. μ. καὶ δ. τῶν σχ. ὁ Κουρκούας Val. Ἰω. δ. δ. τῶν σχ. ὁ Κ. Cont. Ἰω. ὁ δομῆτοικός· ὁ Κουρκούας Leo. στρ. καταλθὼν τοὺς ὑπολειφθέντας εὐρίσκειν ἀπείκτειν Sym. τ. π. ed. διαλαμβάνων Val. ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὰ Val. Cont. — πλ. μ. δὲ Val. διατρέχειν ed. ἐκπρ. Val. παρτρέφ. Cont. Π. γὰρ x. Leo. πολλοὺς δὲ τόπους· καὶ v. ἐνέπρησαν καὶ τοὺς συλλαμβανομένους Ῥωμαίους τοὺς μὲν ἀν. Sym. 46. προσεπατάλευσαν Leo, προσεπήγνυνον Sym. ἰστώντες Leo, Val. Cont. — τοὺς δὲ τοῦ κλ. ὁ τὰς χ. δ. — αὐτῶν ἐπήγνυνον Sym. παρῆλθον Leo. X. δὲ ἡ καταλαμβάνοντος καὶ εἰς τὰ δ. βουλόμενοι ἀπελθεῖν τὸν στ. λ. ἐσπουδάζον Sym. ναυμαχοῦντας τρ. ed.

Thraciae partes transfretari aggressi, praefatum Theophanem patricium habuerunt obvium : vigilantissimum enim ejus et generosum animum latere non poterant. Contestim igitur conflictus in mari secundus habitus, quo navigia plurima submersa sunt, et multos eorum occidit praefatus vir : pauci vero cum navibus ad Coeles littora servati incolumes, nocte ingruente fugerunt. Theophanes autem patricius, insigni victoria potitus et multis tropaeis onustus revertens, cum honore susceptus et accubitoris dignitate decoratus est.

Praefatus Joannes magister bellicis rebus praestans et multis tropaeis insignis habebatur, imperii dilatabat fines, urbesque Agarenorum plurimas devastabat. Propter tanti viri gloriam voluit Romanus imperator nepotem suum Romanum, e filio suo Constantino natum, Joannis filiae conjugere. At aliis Augustis illum ob tantum collatum honorem invidiose habentibus substitutus est domesticus patricius Pantherius Romani imperatoris affinis. τὸν λοιπὸν βασιλέων κινήθεις, ἐκπίπτει τῆς Πανθῆριος, συγγενῆς τοῦ βασιλέως ὡν Ῥωμανοῦ.

Indictione prima Aprili mense rursum irruerunt Turcae cum magnis viribus. Patricius autem Theophanes accubitor egressus pacis foedera in annos quinque servanda cum eis composuit, obsidibus ex nobilibus acceptis, quo effectum est ut pax per annos quinque observaretur.

Indictione secunda Paschaliu protospatharium et Longobardiae ducem ad Franciae regem Hugonem filiam ejus Romano Constantini ejus generis filio uxorem petiturum Romanus imperator misit, quam multis una cum opibus secum assumptam praefatus Paschalius in urbem adduxit. Septembri deinde mense indictionis tertiae nuptiae celebratae sunt. Haec, cum viro annis quinque socialis vitae decursis, mortua est imperante Constantino ejus socero.

Α μηνι ιε' Ινδικτιῶνος) " ἀντιπλεῦσαι ὠρμηχότες, " (ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη), παρὰ τοῦ ρηθέντος Θεοφάνους " πατρικίου ὑπηγνῆθησαν (οὐ γὰρ ἔλαβον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχὴν). " Εὐθὺς οὖν δευτέρᾳ ναυμαχίᾳ συνάπτεται, καὶ πλείστα πλοῖα " ἐδύθησι (καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν ὁ εἰρημένος ἀνὴρ) ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισώθεντες " καὶ ἐν τῇ τῆς Καλλίης περιπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης, διαφυγόν. Θεοφάνης δὲ ὁ πατρικίος μετὰ νίκης λαμπρᾶς " καὶ τῶν μεγίστων ὑπέστρεψε τροπαίων, καὶ ἐν(ίμως καὶ μεγαλαυρεπῶς ὑπέδραχθη καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμῆθη.

(52) " Ἐπὶ δὲ ὁ ρηθείς Ἰωάννης ὁ μάγιστρος ὁ Κροκόας ἀριστὸς τις ἐγένετο τὰ πολεμικά, " καὶ πολλὰ ἀνίστησε τρόπαια, καὶ τὰ 844 Ῥωμαϊκὰ ἐπλάτυνεν ὅρια πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν, διὰ " τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἡδουλῆθαι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν αὐτοῦ ἔγγονον " Ῥωμανόν, τὸν ἐκ (τοῦ) " Κωνσταντίνου " υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν τούτου θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἐνεκεν ὑποθέσεις παρὰ ἀρχῆς, δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρικίος

" (53) " Ἰνδικτιῶν δὲ α', Ἀπριλίῳ μηνὶ ἐπῆλθον πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ πλείστων δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξαλθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐπέθηκε μετ' αὐτῶν, ὁμήρους τῶν ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος, ἐξ οὗ καὶ συνῆδη ἐπὶ χρόνους " ε' τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι ".

C " (54) Δευτέρᾳ δὲ Ἰνδικτιῶνι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Λογχιδαρδίαν " πρὸς τὸν ῥῆγαν " Φραγγίαν Οὐγγονα ἐξαπέστειλε τὴν " αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῶν " τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ, ᾧ καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτον πολλόν ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος τρίτης " 845 - ζήσασα " ἔτη πάντα ἐτελεύτησεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

Variae lectiones et notae.

" νυκτὸς Leo, Cont. Vat. " N. οὐν ἐκκλύσαντας ὁ πατρικίος Θ. τούτους ὑπῆγνῆσε Sym. om. Σεπτ. μ. ιε' Ἰνδ. " π. Θ. π. ed. ὑπὸ τοῦ ρ. Θ. Leo. π. τοῦ ρ. π. Θ. Cont. — Οὐδὲ γὰρ Leo, Vat. Cont. οὐ — ψυχὴν om. Sym. " καὶ εὐθὺς Sym. — v. ἐγένετο Leo. " πλ. ἐπόνεωσι ed. πλ. ἐδύθησι. cod. πλ. βυθίζονται Sym. om. καὶ π. — ἀνὴρ. " παρακ. Vat. Cont. περισπῶντας Leo. — ἐρ. ed. " λ. καὶ μ. ὑποστρέψας ἐρ. ἐντ. Vat. Cont. ὑποστρέψας λ. ἐντ. Leo. " ἰω. μ. ed. Vat. Cont. ὁ Κουρκοῦας Vat. Cont. " πλ. π. τε καὶ μεγάλα ἀν. ed. " δὲ ed. " ἐκγ. Vat. Cont. — ἐκ K. Vat. Cont. " Κων. υἱοῦ cod. " τοῦ ed. Vat. Cont. — ὡν τοῦ β. P. ed. " 943. " Ἰνδ. cod. Ἰνδικτιῶνος ed. " χρόν. cod. χρόνους Leo. — γρο. ε' cod. " Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς πλείσταις πόλεσι κατὰ τὰ Μακεδόνιον καὶ Θράκην τὰς μὲν ἐκ βάθρων ἀνωκοδόμησε, τοιοὶ δὲ καινισμὸν ἐνεποίησεν, οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς βασιλείων πόλιν περιφανῆ παλάτια ἐκαινούργησεν, ἐπὶ καὶ κατ' ἀγροὺς τὸ ἐμπρεπὲς ἐμπρεσέσχετο, πρὸς δὲ (ἐπὶ Cont.) καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς καὶ εὐκαρπούς, ἐξ ὧν οὐ τυχούσα τέλρις ἐγγίνεται, καὶ δὴ καὶ γερόντων τροφία ἐξενουμένων τε καὶ αἰγῶν, ἀρρωστούντων ἐνδιατμήματα, τῶν κατὰ ψυχὴν ἐνεκεν ἀντιδόσεων Vat. et Cont. cf. Cod. 318, 18 : Ἰασκόμενος δὲ τὸν Θεόν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς διὰ τὴν τῶν ὁρίων παράδοσιν καὶ μετανοῶν ἐρ' οἷς κακῶς παρεσπόνδουν, ἐποίησε μὲν καὶ ἄλλας εὐποιίας, ἃς καταλέγειν ἔργον, ἀπέτισε δὲ καὶ τὰ χρεῖα τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν πλουσίων καὶ πανήτων, διδόνκας, ὡς φασί, κεντηνάρια ἰδ', τὰ δὲ γραμματεῖα κατακαύσας· ἐν τῷ κατὰ τὴν Χαλκὴν πορφυρῷ ὁμαλίῳ δέδωκε δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ὀφληστάτου καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἃ δὲ διευπώσατο γίνεσθαι ψυχικὰ ἐπατεῖναι ἐν τῇ νεοεργηθείσῃ παρ' αὐτοῦ μονῇ τοῦ Μυρελαίου, ἴσασι πάντες μέχρι τοῦ νῦν τελοῦμενα. " 944. " B' δὲ Ἰνδ. cod. Δευτέρως δὲ Ἰνδικτιῶνος ed. Cont. Τῇ δὲ β' Ἰνδικτιῶνι Sym. 48. " Λογχιδαρδῶν Leo. " ῥῆγαν Φ. O. cod. ῥῆγα Φ. Οὐγγονα Leo, Vat. Cont. ῥῆγα τῶν Φράγγων Sym. 48. ῥῆγα Φ. Οὐγγονα ed. " τοῦ Leo. " τῷ δ. τοῦ γ. ἃ. K. ed. " ἦτις καὶ Vat. Cont. " μετὰ τοῦ ἀνδρὸς Cont. μ. τοῦ ἃ. αὐτῆς post ἔτη Vat. ἔ. ζ. μ. τοῦ ἃ. ἃ. c. Leo. — ἐτ. ταῖς Cont.

(55) Ἀνέμου δὲ βαίον σφόδρα καταπνέσαντος Ἀ δεκεμβρίῳ μηνί, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ δῆμοι κατέπεσον, οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ τε ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάθρα καὶ τὰ στήθεα λεγόμενα. Χρόνου δὲ περικυκλώσαντος, τῷ αὐτῷ μηνί τὸν βασιλεῖ Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου κατήγαγον.

(56) Τῆς δὲ πόλεως Ἑδέσης, ἐν ᾗ τὸ τοῦ Χριστοῦ εἰμιον ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτορχουμένης στρατεύματος [καὶ] εἰς ἀνάγκην μεγίστην περισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκῆτορες πρὸς τὸν βασιλεῖ Ῥωμανὸν διαπρεσβεύμενοι τὴν πολιτορχίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν ἑπαγγεῖλάμενοι (204^h). Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης δὲ χάριτος δεσμούς τε κτήσαντο τῶν ἱπτανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοβούλλων τε λαβεῖν ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὃ δὲ καὶ γέγονε. Τοῦ δὲ ἁγίου ἐκμαγεῖου ἀποσταλίντος καὶ ἤδη τῇ Κ. Π. πλησιάζοντος, Θεοφάνης ὁ πατριάρχης καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξελθὼν, ὤνῃτησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, τιμῆς τε καὶ ὁμωνόδας. Καὶ τῇ 1^η τοῦ Ἀδούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε, τοῦ βασιλέως, [ἐν Βλαχέρναις] 846 ὅντος κακῶς αὐτὸ προσκυνησάντος. Τῇ δὲ ἑκαυρίῳ ἐξῆλθεν ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ οἱ τε τοῦ βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ πατριάρχῳ Θεοφυλάκτῳ καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγωγῆς, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας πεζοί· διεκόμισαν καὶ προσκυνηθὲν ἐκίστε ἐν τῷ παλατίῳ ἀντήγαγον.

(57) Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιον τι C τέρας τῇ πόλει ἐπεδήμησεν, καὶδὲ συμφοραί, ἄρρηνες, ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός, σῶοι μὲν καὶ ἄρτιοι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς γαστρός καὶ μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν συμπεφυκότες καὶ ἀλλήλοισι ὀφθαλμοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον τῇ πόλει ἐνδυνατριφάντες καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιοι τι τέρας ὀρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς κωνηρὸς τις οἰκὸς ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μονοκρατορίας Κωνσταν-

Mense Decembri vento validissimo perflante, demi in circo, opposita regii throni regione erecti, desiderunt, subjectaque marmora columnasque pectoralia dictas, contriverunt. Anni autem vertente circulo, hoc ipso mense, Romanum imperatorem e palatio eduxerunt.

Urbe autem Edessa, in qua venerandum Christi sudarium repositum, a Romano exercitu obsessa, et in ultimam angustiam deducta, ad Romanum imperatorem obsidionem solvi missis legatis ejus incolæ precati sunt, sacrum Christi sudarium simul exhibituros polliciti. Huic gratiæ compensandæ nobiles ex suis captivos recipere, sœdusque aurea bulla firmatum, ne regionem eorum Romanus exercitus devastaret, petierunt : quod et præstitum est. Sacro vero sudario ita misso, jamque Constanti-nopolim vicino, ad fluvium Sagarim cum magnifico apparatu et cantibus, Theophanes patricius et accubitor obviam processit, et Augusti mensis die decimo quinto imperatore ad Blachernas veniente, et ibidem adorante, in urbem intulit. Sequenti luce progressus est ad portam Auream : Stephanus autem et Constantinus, duo imperatoris filii, unaque Constantinus ejus gener cum Theophylacto patriarcha, universo præcedente senatu, debito honore susceptum sacrum pignus, prævia cereorum multitudo, ad sanctæ Dei Sapientiæ templum pedes detulerunt : exhibitoque cultu adoratum in palatium induxerunt.

Temporibus istis portentum quoddam ex Armenia in urbem invectum : pueri duo masculi uno ventre progressi, et ad invicem complantati, a ventriculi ore ad pubem usque sibi invicem adhaerentes, versisque ad invicem vultibus visebantur, qui cum diutino temporis spatio in urbe morati fuissent, velut infaustum portentum et infestum omen habiti, urbe ejecti sunt. Constantino vero solo imperante rursus ingressi sunt. Ut autem eorum alter mortuus est, medici quidam peritissimi coherescentem

Variae lectiones et notæ.

β. καὶ σφοδρῶς Vat. Cont. ὁ π. μάρμαρα καὶ στ. Leo. — στήθεα cod. στήθεα Vat. Cont. περικυκλωμένου Leo, περικυκλωσ. Vat. Cont. οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ed. Cont. 944. Ὅπως τὸ εἰμιον τοῦ Χριστοῦ ἀφομοιωσάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῇ ΚΠ. Vat. — τὸ τ. τοῦ Χριστοῦ Leo. — τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον Sym. 50. στρ. οἱ δ. π. τὸν β. δ. P. τοῦτο παρέχον ἐπὶ τὴν π. λύσειεν ὅπερ καὶ γ. καὶ χρυσοβούλλων ἰδοὺ μὴδ' ἐπὶ ὑπὸ P. τὴν γ. αὐτῶν λ. Sym. — προϊστ. Leo. δὲ Leo. ἑπαγγελλομ. Leo, Vat. Cont. δ. τ. δὲ γ. Leo, δ. δὲ τῆς τ. γ. Vat. Cont. ἑπὶ. Vat. Cont. — ἀπολ. ed. — χρυσοβούλλ. cod. χρυσοβούλλα ed. — λ. ὥστε τὴν τ. γ. μ. cod. ἀπ. ἀπὸ τ. δ. θ. δ. π. Sym. τῆς ed. — πλησιασάμενον cod. Σαγάρῳ cod. Σάγαρ. Leo. ὤνῃτησεν αὐτὸ cod. μ. φ. καὶ τῆς δεούσης τ. καὶ ὁ. cod. μ. λ. τ. τε καὶ ὁ. Leo. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. τε καὶ ὁ. Vat. Cont. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. καὶ ὁ. Sym. κατὰ τὸν Σάγαριν ποταμὸν Sym. τῇ δὲ 1^η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Sym. εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον ed. δὲ Sym. — δ. ἐν B. Sym. Καὶ τῇ 1^η Vat. Cont. τῇ 1^η Sym. ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθεν Leo. — οἱ δὲ τοῦ Leo, οἱ τε Vat. Cont. Στ. καὶ K. Leo, Sym. θ. καὶ τῇ συγκλήτῳ πάσῃ καὶ τοῦ λαοῦ προπορευομένου μετὰ φ. μ. Sym. ἁγίου cod. τοῦ Θεοῦ om. Sym. πεζῇ cod. πεζὸν Leo. τοῦτο Sym. his. Παρὶ τῶν κακοκλημένων παιδων cod. π. τῶν συγχ. β' ἄρρηνων καὶ τέρας τι μέγα φαινόμενον Vat. — διήγησις τεραστίου τινός Ven. Ἐν τ. δὲ Leo. Ἐν τ. Sym. 51. ἐπεποιτῆται Leo, Vat. Cont. Sym. γ. δ. μὲν π. Leo, Vat. Cont. Sym. ἀπὸ δὲ στ. Vat. Cont. τὸν ὑπὸ γαστέρα Leo, τὸν ὑπὸ γ. Vat. Cont. Sym. τῶν ὀφθαλμῶν. cod. — καὶ om. Sym. — ἀλλήλους Leo. ἐν Sym. ἐνδ. ὑπὸ π. ὡς εἰ. τι τ. ἰθαυμάζοντο, ὅθεν καὶ ὡς π. τις δ. τῆς π. ἐξηλάθη, πάλιν δὲ ἐπὶ Sym. τῆς om. Cont. βασιλέως Leo, Vat. τῆς β. Sym. — K. εἰσῆλθε Sym. K. εἰσῆλθον Leo.

partem alteram incolumem vivamque servaturos se præstolati, solerter exciderunt; puellus isto diebus tribus superstitis morituius est.

Et in omnibus quidem, ut enarratum supra, monachis fidem habebat imperator: privatim vero præ omnibus Sergium monasticis moribus præstantem colebat et venerabatur. Hic magistri Cosmæ frater, nepos vero Photii patriarchæ fuerat, quem animæ nobilitas, quem carnis ingenuitas reddebat illustriorem. Etenim ad summum virtutis et scientiæ apicem ascendit, ita ut difficile sit discernere in qua magis excelleret adeo summopere in utraque exercitatus erat. Atque in eo præ aliis florebat discretionis donum morumque suavitatis et sensus moderatio: neque enim superciliosus erat ut hodierni sapientes, neque jactantiam aut arrogantiam præseferbat, sed erat ei sermo dulcius melle stillans, mores firmi et constantes, et humilis spiritus. Istum itaque reverendum comitem secum ducebat imperator, quasi veram regulam et amussim ipsius vitam dirigentem. Illic plurimum hortabatur imperatorem ut filiorum curam ageret, neque illos in malum absque disciplina proruere sineret: nequando, quæ Heli, pateretur, qui pater filiorum pravitatem pœnas dedit.

Ut vero a filiis et palatio dejectus est, et in Proten insulam relegatus, hunc rursus habuit calamitatum solatium, et angustiarum remedium lenitivum: eidemque tunc temporis Polyuctus monachus piissimus aderat, crebris cum hortamentis, ut decebat, consolaturus: hic, patriarcha Theophylacto et vivis sublato, a Constantino imperatore Constantinopolis patriarcha promotus est.

Ut vero Deus miris modis hominem servare consuevit, imperatorem Romanum in calamitatem non expectatam incidere permisit: ut per eam eruditus, et de propriis delictis admonitus, salutem consequi dignus inveniretur. Queraravit enim filium ejus Stephanum, velut quondam Absalon in magnum David proprium patrem rebellis fuit, ita in eum insurgere. Constantinus quippe, Mariano ex mona-

χίνου πάλιν εισήλθοσαν. Ἐπει' δὲ ὁ ἑταρος αὐτῶν ἐτεθνήκει, λατοὶ τινες; ἐμπεριτοὶ δὲ συγκεκολλημένοι μέρος διέτενον εὐφωγῶς ἐλπίδι τοῦ τὸν ἑταρον ζήσασθαι, δς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβίους ἔταλεύτησεν.

(58) Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐν 847 πᾶσι μοναχοῖς πίστιν ἐκέκτητο ἀμετρον, διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερετίθετο ὁ Σέργιον, τὸν ἐν μονασταῖς διαλάμποντα, δς ἀδελφός: μὲν τοῦ μαγίστρου ὑπῆρχε Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ὃν πλὴν τῆς σαρκικῆς εὐγενείας ἡ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια· ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἤλασεν, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν ποτέρῳ μᾶλλον πλεονεκεῖ, οὕτως εἰς ἄκρον ἐκατέραν ἐξήσκησεν· ἐπὶ νθεὶ τὸ αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα καὶ τὸ χάριν τοῦ ἡθους καὶ τὸ μέτρον τοῦ φρονήματος· οὐ γὰρ ἀνέσπα τὰς ὁφρὺς ὡς οἱ νῦν σοφοί, οὐδὲ ἀλαζῶν τις ἰδοῖκε καὶ ὑπερήφανος, ἀλλὰ τὴν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποστράγγοντα, τὸ ἡθος δὲ πάγιόν τε καὶ σταθερόν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. Τοῦτον δὲ τὸν ἀοιδίμον ἀδιαλείπτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, κανὼνα ὄντως καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον διὰ ρυθμίζοντα· δς πολλὰ παρήγει τῇ βασιλεῖ τῶν παιδῶν ἐπιμελεῖσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους ἔφιν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας, μὴ ποτε αὐτὸς πάθοι· τὸ τοῦ Ἡλίου, τιμωρίαν ἐκ τῆς τῶν παιδῶν παρανομίας ἐκτίσας.

(59) Ἐπειδὴ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμύθιον καὶ τῶν θλίψεων ἀκασώδυνον φάρμακον, ὃ συνῆλθε τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς εὐλαδέστατος, καὶ αὐτὸς τὴν εἰκότα παραμυθούμενος, 848 δς τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, πατριάρχης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρίζεται· Κ. Π.

(60) Ἐπει' δὲ πολλοῖς τρόποις βούλεται ὁ Θεὸς σώζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἀδοκῆτῃ περιπεσεῖν (204^b) συμφορᾷ, ἵνα δι' αὐτῆς σωφρονισθεῖς καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει· παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιωθῇ. Συνεχώρησε γὰρ ἀπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὡς περ ποτὶ Ἀβεσαλὼμ ἐπανέστη τῷ οἰκείῳ πατρὶ τῷ μεγάλῳ Δαυὶδ. Συμ-

Variae lectiones et notæ.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Sym. 848, 4 om. Ven. ἐτεθνήκεν Leo. — Leo. ἄλλὰ καὶ οὕτως γ' ἡ Sym. — Καὶ ἐν π. μὲν ὡς ἄ. ἔ. μ. π. ἔ. ὁ β. Leo. Ἐν π. μὲν οὖν ὡς ἄ. ἔ. τοῖς μ. π. ἔ. ἀμ. Sym. 52. Καὶ ἐν π. μὲν μ. ὡς ἄ. ἔ. π. ἔ. ὁ β. Cont. Καὶ ἐν π. ὡς ἄ. ἔ. μ. π. ἔ. ὁ β. Vat. ὁπερ ἔσθ' ἐν Leo, Vat. Cont. Sym. — μοναχοῖς Sym. — ἀδ. ἐκφύκει τοῦ μ. Cont. — ἐκφύκει Leo, Vat. Cont. Sym. — Θεομᾶ Sym. — τοῦ πρώτου τῶν κρητρίων κτλ. Cont. — ἐτύγγανεν Leo, Vat. Cont. — εὐγενείας ed. συγγ. Vat. Cont. — εὐγ. τὸ τε τῆς διακρίσεως εὐθὺ καὶ τὸ τοῦ προσώπου χ. τὸ μ. τε τοῦ φρ. καὶ τοῦ ἡ. τὸν μὲν γὰρ λ. Sym. — ἐκλεονέχεται ed. — οὕτως cod. — ἐπ. δὲ Vat. Cont. — δ. Ἰερυθὸς καὶ Vat. Cont. — χάριν cod. — κατὰ τοὺς νῦν σοφοὺς Vat. Cont. — ἔ. om. Sym. — τε om. ed. Vat. Cont. Sym. — σταθρ. cod. — τὸ δὲ φ. πολὺ φυσικὸν καὶ τ. Sym. — κ. ὡς ἂν τι· εἰποι τὴν ἄ. β. ἀπὸ οὗτος π. Sym. — ἐγκλ. Leo. πορεύεσθαι Vat. — καὶ Leo, Vat. Cont. Sym. — πάθ. cod. πάθοις Vat. πάθῃ Cont. — Ἡλὶ ed. Vat. Cont. Sym. — τ. ὁπρ. τῆς Vat. Cont. τ. ἐκτ. ὁ τῆς τῶν π. π. Sym. — ὁ καὶ γέγονεν Vat. Cont. Sym. — Ἐπει' δὲ Leo, Vat. Cont. Καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν — ὅθεν δὴ καὶ τοῦ π. κατὰ γούσι τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ ἐν τῇ ν. ἐξορίζουσι· ἀλλὰ δὴ καὶ π. αὐτὸν ἔ. ἐκεί· Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς Sym. — φ. σ. τούτῳ καὶ Π. ὁ ἔ. μ. τὰ Sym. — οὐκ ἔλαττον (ὃν ἡ κατὰ om. Cont.) τὸν τοῦ εἰρημένου τρόπον Vat. Cont. — μετὰ ταῦτα διὰ τὸν εἰλικρινῆ αὐτοῦ βίον Vat. Cont. — ἐπὶ ed. — Κ. τοῦ β. Sym. — ΚΠ. om. Leo, Vat. Cont. — post patr. Sym. multa alia de Sergio adiungens usque ad finem § 62. — Στέφανος τολύων ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀπαναστὰς τῷ πατρὶ καὶ τε χρ. Sym. 53. — ὁ Θεὸς β. Leo, Vat. Cont. — σ. ἀδ. π. Leo, Vat. σ. ἀδ. προσπ. Cont. — αἰσθ. Leo. — Συνεχώρη. cod. Συνεχώρη. Leo. — ἐπ. τὸν ὁ. αὐτῷ Στ. Vat. — ἐπ. Δ. τῷ ὁ. π. Leo, Cont. ἐπ. ποτὶ τῷ ὁ. π. Vat. — τῷ Δ. ed.

δούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε B
ἀπὸ μοναχῶν Μαρνανῶ καὶ Βασιλείῳ ¹¹ τῷ ¹² Πε-
τεινῷ ¹³ καὶ Μανουῇ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδόντων
αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ¹⁴ βασιλέων ¹⁵, τοῦτον τοῦ πα-
λατίου κακῶς κατήγαγε καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ
ἐξορίσας ἀπέκτεινε ¹⁶ μοναχόν.

116'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεν-
νήτου.

Ἐπελὶφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ του-
του γαμβρὸς ¹⁷, ὃς παραυτίκα ¹⁸ Βάρδαν τὸν τοῦ
Φωκά τῇ τοῦ μαγίστρου ἀξίᾳ τιμήσας ὡς ¹⁹ χρόνῳ
πολλῷ τῇ ἐν ²⁰ πολέμοις **849** ἀνδραγαθίαν ²¹ ἐπι-
δειξάμενον ²², δομῆστικόν τῶν σχολῶν προχειρίζε-
ται ²³, εἰτα ²⁴ Βασιλεῖον, ᾧ ἐπὶ κλην Πετενδός ²⁵,
πατρικίον καὶ μέγαν ἑταιριάρχην, τῷ ²⁶ δὲ τοῦ
γόνους τῶν Ἀργυρῶν Μαρνανῶ τὰ μοναχικά ἀπο-
δύσας, πατρικίον καὶ κόμητα τοῦ στάβλου πεποιή-
κειν ὡσαύτως καὶ Μανουῇ τὸν λεγόμενον ²⁷ Κουρ-
τίκην πατρικίον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης ²⁸.
οὐσίνας τρεῖς οὐ μετὰ ²⁹ πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ
δικαίᾳ κρίσει ὡς εἰς χριστὸν Κυρίου παροινήσαντας
καὶ χεῖρας ἀδίκως ³⁰ ἐπιβαλόντας (καὶ ³¹) τῆς βα-
σιλείας ὀρεγομένους μετήλθεν ³² ἐπὶ καθοδῶσαι γὰρ
καταληφθέντες ³³ ἐκάτερος αὐτῶν οἰκτίστῳ θανάτῳ
τὸ ζῆν ³⁴ ἀπέρρηξεν ³⁵. τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύ-
τερά ³⁶ τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγου-
μένῃ ³⁷ ἐπεξηγήσει ἐκθίσομαι.

(2) ³⁸ Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας, τῇ κζ' τοῦ Ἰανουαρίου
μηνός, ὑποπετιύσας Κωνσταντίνος τὸν ³⁹ τε βασιλέα
Στέφανον καὶ Κωνσταντίνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
μήποτε ⁴⁰ κατ' αὐτοὺς τὰ ὅμοια διαπράξονται ⁴¹ (καὶ C
λογισάμενος), ὅπερ ἦν εἰκόσ, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς
οὐκ ἐφείσαντο ⁴², πῶς αὐτοῦ φείσονται ⁴³, ἐστιάσας
αὐτοὺς ⁴⁴, ἥδη ἐν τῇ τραπέζῃ ⁴⁵ καθεζομένους, ἔτι
τῆς βρώσεως οὐσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνῆρ-
πασαν ⁴⁶ τοὺτους οἱ (τε) λεγόμενοι Τόρνικοι καὶ ὁ
πατρικίος Μαρνανός καὶ οἱ λοιποὶ (οἱ) πρὸς τοῦτο ⁴⁷
ἡτοιμασμένοι **850** (καὶ ⁴⁸ τοῦ παλατίου καταγα-
γόντες) καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς
περιορίσαντες ⁴⁹ κληρικὸς ἀπέκτειναν.

(3) ⁵⁰ Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι ⁵¹ τὸν Βίον

cho et Basilio Petino et Manuele Curtice propositi
consciis, necnon aliis Augustis facinus promoventibus
usus, patrem e palatio improbe deturbavit, et ad
Proten insulam relegatum monachum detonderi
jussit.

XII. Regnum Constantini Porphyrogeniti.

Imperator itaque Romani gener Constantinus
relictus est. Hic statim Bardam Phoeæ filium ma-
gistri dignitate ornavit. Qui cum multo tempore
bellicæ virtutis in præliis specimina frequentius
exhibuisset, scholarum domesticus institutus est.
Basilius etiam, cognomento Petinus, patricius et
magnus heteriarcha provectus est. Imperator etiam
B Marianum Argyrorum sanguine ortum monastico
habitu exutum creavit patricium et stabuli comi-
tem: Manuelem insuper, Curticem dictum, patri-
cium et excubiarum drungarium promovit, quos
quidem tres interjecto brevi spatio justum Dei ju-
diciū (velut eos qui in unctum Domini peccas-
sent, et in eum manus injecissent, violentas impe-
rii cupiditate motos incessit. Majestatis quippe
læssæ rei deprehensi, singuli misera morte vitam
abruperunt. Proluxiore autem et elaboratam
magis de illis narrationem opere prædicto insti-
tuam.

Post dies vero quadraginta, Januarii mensis sep-
timo supra vicesimum, Stephanum et Constantium
ejus fratrem, ne quandoque paria in se attentarent,
suspensus, et quod simile vero reputans, ut, qui
proprio non pepercissent patri, minus ipsi condo-
narent, recumbentes secum ad mensam, escis
adhuc in eorum ore positis comprehendi jussit:
abripuerunt porro quidam Tornacii dicii, et pa-
tricius Marianus, et qui ad hoc parati fuerant
reliqui: palatioque eduxerunt, et clericali ton-
sura multatos in proximas insulas deportaverunt
exsules.

Haud diu post, videndi patris desiderio moti,

Varie lectiones et notæ.

¹¹ τῷ πρωτοσπαθαρίῳ ed. Cont. ¹² τῷ Πετεινῷ Sym. ¹³ λεγομένῳ Vat. ¹⁴ λοι-
πῶν Sym. ¹⁵ ἐπὶ μακρῷ γῆραι καὶ νόσῳ τραχόμενον εἶδε — βασιλέας Sym. ¹⁶ ἐκείρε ed. — 17. Αὐ-
τοκρατορία K. Leo et Cont. Βασιλέας K. υἱοῦ Λέοντος ἐκ δευτέρου, ἐξ ἑτέρου βιβλίου. Τῷ ζυμῷ ἔπει τοῦ
κόσμου, τῆς δὲ θαλάσσης σαρκώσεως θυμὸν ἰδασίλευσε μόνος ὁ K. ἐκ β' μετὰ καθαρωτάτης γὰρ χαρᾶς καὶ ἐποήσε
στρατιάρχην B. τὸν Φ. δ. τῶν σχ. Par. 1708. (1). ¹⁸ μηνὶ Δεκεμβρίῳ εἰκόσι ἡμετέροις τριτίῃ, ἐν ἔτει
ζυμῷ Vat. Cont. μ. Δ. κ', ἡμετέροις γ', ἐν ἔτει ζυμῷ Cont. Sym. 1. ¹⁹ ὃς αὐτ. Vat. Cont. — τὸν Φω-
κάν μαγίστρον καὶ δ. Sym. ²⁰ ὡς om. ed. ὃς Leo. ²¹ τοῖς Leo, Vat. Cont. ²² πολλὰς Leo, Vat. Cont.
²³ ἐπιδειξάμενος Leo. ²⁴ καὶ Κωνσταντίνον τὸν Πογγύλῃν Cont. ναυμαχίας ἡγήτορα καὶ στρατιάρχας
σινὰς τῶν εὐχρηστων Vat. Cont. Sym. ²⁵ τὸν δὲ Πετεινὸν π. καὶ x. τοῦ στ. π. τὸν δὲ K. π. Sym. ²⁶ τὸν
Leo. — πετεινῶς ed. πετεινὸν Leo. ²⁷ τὸν δὲ τοῦ γ. τῶν Α. Μαρνανὸν Leo, τὸν δὲ ἐκ τοῦ γ. τῶν Α.
M. Vat. Cont. ²⁸ ἐπὶ κλην, Vat. Cont. — βίγλης Leo, Vat. Sym. ²⁹ ἐποήσεν Cont. ³⁰ μετ' οὐ π. Leo.
— ὁ ὁ Θεὸς συντόμως ἐπεξῆλθεν ὡς εἰς χ. xῦ π' ἐπὶ Sym. ³¹ ἀδίκ. cod. ³² καὶ om. ed. Vat. Cont. Leo.
³³ ὡς Sym. ³⁴ τὸν βίον ἀπ. Sym. om. rel. — ἀπέρρηξ. cod. ἀπέρρηξε Leo, Vat. ³⁵ πλατύτερόν
τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον Leo, Vat. Cont. ³⁶ προειρημένη Leo, cf. Cont. 4 qui solus horum exitum
narrat. — ἐκθίσομαι. cod. ³⁷ 945. ³⁸ ἡμ. ὁ Πορφυρογέννητος ὅπ. Στ. Sym. 2. ³⁹ τὸν τότε ed. τοὺς αὐ-
τοῦ Sym. ⁴⁰ καὶ Vat. Cont. Sym. ⁴¹ πρᾶξ. ed. καὶ λ. om. Sym. ⁴² φείσονται Vat. Cont. ⁴³ Αἰ-
φεται γὰρ ὅτι φείδουσιν ἥδη χρηστὰ ὀμίλια καὶ καὶ, τῶν ὀμιλιῶν τὴν γίνεταί Sym. ⁴⁴ α. καὶ φιλο-
φρονήσας ἐπὶ Sym. ⁴⁵ καὶ Vat. Cont. ⁴⁶ ἀν. οὗτοι οἱ Vat. Cont. — οἱ om. Vat. Cont., λεγ. — λοιποὶ οἱ
om. Sym. — Τόρνικοι ed. Vat. Cont. ⁴⁷ ἡτορησμένοι Vat. Cont. Sym. ⁴⁸ καὶ τοῦ π. x. om. Sym. —
κατήγαγον καὶ Leo, Vat. Cont. ⁴⁹ περιώρισαν Sym. περιώρισαν καὶ Leo, Vat. Cont. ⁵⁰ Μετ' ὁ δὲ τὸν i.
π. αὐτῶν α. ἰδεῖν μοναχὸν ὄντα, π. α. κατεχόμενοι ὁ δὲ ὁμοίως ὀδύρομενος πρὸς αὐτοὺς ἐφθίγγετο Sym. 2.
⁵¹ οὗτοι Leo, Vat. Cont.

ad Protē insulam profecti sunt: eumque monastico habitu vestitum conspicati, in lectum proruperunt immensum. Quibus pater collacrymatus ait: « Filios genui et exaltavi: ipsi autem spreverunt me. » Atque ita relegati sunt; Stephanus quidem in Præconesum, et Præconeso in Rhodum, et Rhodo denique in Mytilenem; Constantinus autem in Tenedos, et inde in Samothraciam, in qua tumultum et seditionem adversus custodes machinatus, ab eis trucidatus est. Michael autem Christophori imperatoris filium detractis imperialibus calcis clericum esse iussit.

Cæterum Romano imperatore in prædicta insula morante, Theophylactus patriarcha et Theophanes patricius et accebulator inierunt consilium, ut eum rursus in palatium eveherent. Re ipsi communicata et persuasa, tempus explorabant commodum, quo consilio finem imponent. Eo tamen detecto, et ad Constantinum imperatorem delato, consortes ejus pœnis debilis ultus est. Theophanem patricium misit in exsilium, protospatharium vero Georgium et pincernam, et Thomam primicerium verberibus multatus et detonsos perque mediam urbem traductos exsules deportavit.

Decembri vero mense Indictione sexta adversus Constantinum imperatorem structis insidiis, Stephanum imperatorem ex insula erutum in palatium inducere moliti sunt. Insidiis Constantino manifestatis per Michaelē nomine Diabolinum, auctores intolerandis subiecit verberibus: et hos quidem præcis naribus, alios auribus multatos asinisque impositos per mediam urbem traduxit et in exsilium egit.

Cæterum Julii mensis die decimo quinto, indictione

A πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νῆσῳ παρέγοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πίνθει κατασχέθησαν ἀπορήτῳ· εἰς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ ἔφη· « Υἱὸς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, οὗτοι δὲ με ἠθέτησαν. » Εἰς οὕτως « ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς « Προικόνησον », ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην, ἐν ᾗ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας « παρὰ « τῶν αὐτὸν φυλασσόντων ἐσφάγη ». Μιχαὴλ δὲ, τὸν τοῦ Χριστοφόρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικά πέδιλα ἀφελόμενος, κληρικὸν « πεποίηκεν ».

(4) « Ὦντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατρικίος καὶ παρακοιμώμενος βουλὴν ἐδουλεύσαντο ὥστε πάλιν « ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτον ἀγαγεῖν, ἣν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι καὶ 851 παραπεισάντες τοῦτον, ἐκαιροσκοποῦν πότε « πέρας τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθώσιν ». Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη καὶ κατεμνησθῇ Κωνσταντῖνον βασιλεῖ, τοῦ συνεργοῦς ταύτης ἡμύνετο « τὸν μὲν γὰρ Θεοφάνην πατρικίον ἐξώρισε, τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ « πιγκέρνην καὶ Θωμᾶν « πριμικήριον δειράς καὶ κουρεύσας καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ὑπερορῶν παρέπεμψε.

(5) « Δεκαεμβρίῳ δὲ μηνί, ὁ Ἰνδικτιῶνος, ἐπιβουλὴν τινεὶ κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης (205^a) οὖν μηνυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντῖνον διὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς « ἐπιβούλους κρατήσας ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς ρίνας καὶ τὰ ὦτα ἀπέτεμεν τοὺς δὲ δαρμῷ ἀπορήτῳ ὑπέβαλε καὶ ἔνοις « ἐπικαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσε, καὶ ἐξορῶν παρέπεμψε.

(6) « Πεντεκαίδεκάτῃ « δὲ Ἰουλίου μηνί, Ἰν-

Variae lectiones et notæ.

« ἐξορίζονται Sym. « Πρ. εἰτα εἰς Ῥόδον, ἔπειτα εἰς Μ. Sym. « ἦντινα Νέβριον (Νεβρίαν Cont.) ὠνομασμένην (ἐκ τῆς Cont.) κατὰ χρησμένην δεδομένης ἀποκρίσεως Σαμίλων, οἷς ἀφικόμενος (ἀφικόμενος Cont.) πρὸς νῆσον καὶ τῷ Θεῷ ἱεροσκομένους ἀριστοποιουμένους τε ἀωρία ἐτύγχανεν, ὁπόθεν ὕδαρ κομίσονται· γυνὴ δὲ τις ἔφη αὐτοῖς· « Εἰ ἔχετε πρόχσον, ὥσω θυῖν ὕδωρ· « ὅπερ λαβόντας ὡς ὁ χρησμός, καὶ γῆν ἐξητήσαντο· τῆς δὲ καὶ ταύτην δεδοκυίας, ἠρόχσον· τὴν νῆσον ὠνόμασαν καὶ ταῖς ἀργυραῖς νομισμασιν πρόχσον εἰκόνιζον Vat. Cont. « καὶ τὸν ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως τὴν αὐτοῦ φυλακὴν πεπιστευμένον Νικήταν πρωτοσπαθάριον ἀναιρήσας καὶ αὐτὸς Cont. Vat. « κατὰ Leo. — φ. ἀ. σφάζεται Sym. « ἀνεσφάγη, οὗ τὸ σῶμα παρακοιμῶν ταφῇ παραδίδοται μεγαλοσίμως (ἐν λάρνακι ἐν τῇ μονῇ ἢ παρὰ Ῥωμανοῦ κατοικεῖτο om. Cont.) ἐν ᾗ πρὸς τοῦτον ἢ πρῶτῃ αὐτοῦ σύμβωσις ἀπέκτεται Ἑλένη τοῦνομα. Μιχαὴλ Vat. Cont. — βασ. om. ed. ante Xp. Vat. Cont. Sym. « καὶ βαίχτορα Vat. καὶ μάγιστρον καὶ ὁ. Cont. « ἐποίησε Θεοφύλακτος ὁ πατριάρχης Sym. « Ὁμοίως καὶ θ. π. καὶ παρακοιμώμενον ἐξ. καὶ Γ. πρ. καὶ π. Sym. 2. « π. τ. ἐν τῷ π. ἀγ. Leo, Vat. τ. π. ἐν τῷ π. ἀγ. Cont. 5 post narratum Romani somnium quod hic solus exhibet inter chronographos. « τὸ Leo, Cont. « ἐπιθήσουσιν Leo, Vat. Cont. — ἐφωράθησαν Leo. « ἡμύνετο Vat. Cont. — π. θ. ed. Vat. Cont. « καὶ π. Γ. ed. Γ. τὸν π. Vat. « οὗς δ. καὶ π. θ. ἐξώρισε διὰ τὸ φωραθῆναι αὐτοὺς καιροσκοπεῖν τοῦ εἰσαγαγεῖν π. Π. ἐν τῷ π. Sym. — καὶ μ. τῆς π. θ. om. Vat. Cont. « πριμικήριον cod. « 947. « Τῷ Δ. μ. Sym. — ὁ. ed. ἐκτῇ Ἰνδικτιῶνι Vat. Ἰνδικτιῶνος ὁ. Cont. τῆς ὁ. Sym. — ἐπιβουλῆς γενομένης εἰς τὸν Στ. ἐκ τῆς 8^{ης} ἀγ. ἐν τῷ π. ἀπ. καὶ παρὰ Μ. τοῦ Δ. ἐμνησθῇ, πάντων κρατηθέντων, τῶν μὲν Sym. « 9^η ἐκ. δ. ἀπ. ὁπ. τοὺς μὲν τὰς ρ. καὶ τὰ ὦ. ἀπ. Leo. « ἔγχε. Leo, ἐπικ. καὶ θριαμβεύσας ἐξώρισεν Sym. « 948. « Τῇ δὲ 1^ῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ὁ. Ἰνδικτιῶνος Sym. 4. 1^η δὲ Ἰουλ. μην. Ἰδ. ὁ. ed. Πέμπτῃ δὲ καὶ δ. Ἰουλίου μηνὸς ἐκτῆς Ἰνδ. Leo, Π. δὲ Ἰουλίου μ. ἐκτῇ 1. Vat. Π. δὲ Ἰουλίου μ. Ἰνδικτιῶνος ἐκτῆς Cont. Π. 1. μ. ed. — Π. β. Vat. — 18. Πρ. om. Sym. (et Leo?). — πρὸς Leo pro Πρώτῃ τῇ. « ἔως ὧδε τὸ πέρας τῶν χρονικῶν συνταγμάτων, clausula indicis codicis Par. 1706. ἑταλείσθῃ ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία πληρωθείσα παρὰ Λέοντος γραμματικοῦ μηνί Ἰουλίου ὀγδόῃ, ἐορτῇ τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Ἰεροκλίτου, ἔτους 75^{ης} Ἰνδικτιῶνι ἐνάδεκτῃ Leo. Quæ sequuntur et Breviaro Sym. editi. desumpta sunt, nec in codice Mosquensi nec in cæteris Georgii codicibus inveniuntur præter Par. 1708 et Ven.

δικτιῶνος ς', Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Πρώτῃ Ἀ
νῆσῳ τελευτᾷ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει
διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπτεθῇ μονῇ.

Ἀδῶς τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκα· Ἀμήν.
Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου.

852 " [Γ'. *Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ*
Πορφυρογεννήτου].

" (5) " Μετὰ γούν τὸ μόνον καταλειφθῆναι τὸν
αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον, προχειρίσας Βασίλειον
τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυ-
σικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, πα-
τρίκιον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα
τῆς συγκλήτου. Οὗτος δὲ ἦν ἐχθρὸς καὶ λόγιος· καὶ
τῷ βασιλεῖ ἐν πᾶσιν ὑπηρετῶν αἰσῶς καὶ πρεπόν-
τως ". — " Τότε " καὶ " ὁ πατριάρχης Θεοφύλακ-
τος, ἀρρώστῃσας καὶ ὑπ' αὐτῆς κυριευθεὶς ", ἐτε-
λειούσης, κρατήσας τῆς Ἐκκλησίας ἐτη κδ'. Χειρο-
τονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ " (ὁ ἀνωτέρω εἰρημνός)
Πολύευκτος μοναχὸς, τίμιος ἀνὴρ καὶ ἀγιώτατος.

" (6) Τότε καὶ ἀποστολικῶν ἐσθῆτων ἀποκεκρυ-
μένων ἐν τινι γωνίᾳ τῆς πόλεως δηλωθεῖσάν τῷ βα-
σιλεῖ, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δοξολογίας ἀνελάμενος
αὐτάς τῷ μεγάλῳ τῶν ἀποστόλων ἀπὸ τῆς σαύρισε
ναῖ καὶ τὰ λείψανα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ᾧ καὶ
μερισθέντες, τὰ μὲν ἐν τῇ σηκῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστό-
λων ἐτέθησαν, τὰ δὲ ἐν τῇ ναῖ τῆς ἁγίας μάρτυρος
Ἀναστασίας.

(7) " Ὁ τοίνυν βασιλεὺς διὰ τὸ τὸν μαγιστρον καὶ
δομestικον τῶν σχολῶν, Βάρδαν τὸν " Φωκᾶν λεγό-
μενον εἰς γῆρας ἰλῆσαι καὶ ἀδυνατῶς πρὸς τοὺς
κόπους ἔχειν, τοῦ δομestικοῦ ἀποκινεῖ καὶ ἀντ' αὐ-
τοῦ προβάλλεται δομestικον Νικηφόρον πατρίκιον
καὶ στρατηγὸν **853** τῶν Ἀνατολικῶν, τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ ". Ὡσαύτως " καὶ πατρίκιον Λέοντα, τὸν τοῦ-
του αὐτόδελλον, στρατηγὸν τῶν Δυτικῶν προχειρί-
ζεται. Γέγονε δὲ " ἐμπρησμὸς μέγας " πλησίον τοῦ
ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεωδῶ, ὡς " καῖναι τὸν ἱερόλον
τὸν " πρὸς τὴν σιδηρᾶν πόρταν.

" (8) " Ἰστέον δὲ οἷ τι καὶ ἐτεῖ τῆς βασιλείας
Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου — δεκαπέντε
γὰρ ἐκράτησεν — ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ
ἐκγονος αὐτοῦ, υἱὸς δὲ Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Variae lectiones et notæ.

" Rubrica a nobis addita ad textum Breviarum Symeonis Logothetæ editum. " 945. " Μετὰ δὲ
Cont. 9 post insertam §. 3 historiam de terræ hiatu in domo Joannis Curcæ facta. — κατ. αὐτ. Cont.
" Ὁ δὲ φιάνθρωπος Κωνσταντίνος διενεβήθη ἀλλάγιον ποιῆσαι μετὰ τοῦ: Ταρσίτας κτλ. Cont. 9 de ex-
actionum oneribus sublevatis 10. " 956. " Ὁ δὲ π. Cont. 11. " πρὸς τὸ θανατῶν ἑγγίσις καὶ μικρὸν
βωσθεὶς οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς πονηρᾶς μοχθηρίας καὶ τοῦ μετὰ θύρων χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἱππικῶν καὶ βλακειῶν καὶ αὐτὸς Cont. " ὅπῃ τῆς νόσου x. τέλει τοῦ βίου χράται,
πατριαρχεύσας χρόνους κθ' Cont. " ὁ ἀν. i. omi. Cont. — 11. μον. ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων κτλ. Cont.
" Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πάλιν ὡν παρείχον εἰς τὸ κοινὸν ἱερόσθριον τὸ μέγα καὶ πανθαύμαστον εἰς
ἐξείπου Cont. 28. " Ὁ δὲ Πορφυρογενήτορ; διὰ Cont. 41. Ἐπεὶ δὲ ὁ Βάρδας ἐγγήρας καὶ οὐδὲν ἰδόντο
πλέον ἂν στρατηγῇ, ἔστειλε τὴν στραταρχίαν εἰς Ν. τὸν Φωκᾶν, ὡς εἰπεῖν ἀπὸ Λέοντος· εἰς ἄλλον Λέοντα·
Par. 1708 (3) " τὸν Λ. Φ. δδ. ἐχ. καὶ εἰς γ. ἐλ. τοῦ Cont. " ἀνδραὶν πολλοὺς καὶ διαφοροὺς πολ. μοι;
εὐδοκίμησαντα κτλ. Cont. " Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν π. Α. τὸν υἱὸν Βάρδα· μαγιστρον τοῦ Φωκᾶ στ. εἰς Ἀνατο-
λικούς ἀντ' τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου πρ. κτλ. Cont. 45 cf. infra in Romano (§. 1.) ipsum Sym.
" καὶ Cont. 46. " καὶ φοβερὸς Cont. " ὥστε κατακ. Cont. " ἀπερχόμενον Cont. " 957. " Ἐγέννησε
δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἐλένη, ἡ θυγάτηρ Ῥωμανοῦ, υἱὸν καὶ ὀνόμασεν αὐτὸν Ῥωμανόν· ὡς δὲ ἀντεράφῃ
καὶ ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, ἔξωθεν αὐτὸν καὶ γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν υἱὸν τὸν ἐπὶ ἀνδραγαθίας μέγαν Βασίλειον
τὸν Βουλγαροκτόνον καὶ ἐδύθη αὐτὸν ὁ πάππος αὐτοῦ ὁ Κ. εἰς τὰς ἀγκύλας αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον ἑταῖρα καὶ
γενναϊότατον Par. 1708 (4). " 958.

indictione sexta Romanus imperator in memorata
insula præmoritur: corpusque ejus in urbem
elatum, eo quod condiderat monasterio deposi-
tum est.

Gloria Deo propter omnia. Amen.
Explicit Logothetæ narratio.

XIII. Solus regnat Constantinus Porphyrogenitus.

Postquam solus remansit imperator Constantinus,
Basilium filium protovestiarium ex meretrice nothum
Romani imperatoris sui prædecessoris, patricium
creavit, acubitorem et senatus principem. Ille
autem erat sapiens et doctus, et imperatori decen-
tor et cum laude ministrabat. Tunc temporis pa-
triarcha Theophylactus morbo correptus vitam
finit, post ecclesiam quatuor et viginti annos gu-
bernata. Ejus loco ordinatus est præfatus Po-
lyeuctus monachus, vir venerandus et sanctis-
simus.

Tunc etiam apostolicæ vestes in quodam urbis
penetrabili additæ imperatori revelatæ sunt, qui eas
cum magna reverentia et splendore susceptas in
magna Apostolorum ecclesia recondit, simulque
Gregorii Theologi reliquias, quæ divisæ partim in
Sanctorum Apostolorum templo, partim in eccle-
sia Sanctæ Anastasiæ martyris depositæ sunt.

Interea imperator, cum Bardas dictus Phocas,
magister et scholarum domesticus, in senectutem
provectus sustinendis impar esset laboribus, eum
a domesticis munere amovit, et pro eo domesticum
elegit Nicephorum patricium et Orientis præfectum,
ipsius filium. Pariter patricium Leonem, hujus
fratrem germanum Occidentis præfectum creavit.
Accidit autem magnum incendium prope templum
Sancti Thomæ, ita ut fulcimentum portæ ferreæ
deleteretur.

Sciendum est anno imperii Constantini Porphy-
rogeniti decimo quarto (nam quindecim annos
regnavit) natum esse imperatorem Basilium, ejus
nepotem, Romani ejus filii filium. Cum vero Turcæ

circa festum Paschale in urbem irrupissent, totamque vastassent Thraciam, et praedam ingentem, statim imperator patricium excubitorumque domesticum Pothum Argyrum cum ejus cohorte et duce Buccelliariorum, et Thracias ad illos insequendos misit. Qui noctu irruentes eos irucidaverunt, praedamque et captivos omnes abegerunt.

ἐξαιτίστας, οἱ¹¹ καὶ νυκτὸς ἐπιπεσόντες κατέσφαξαν αὐτοὺς, λαβόντας καὶ τὴν πραιδαν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πάντων.

Dicitur nascente Porphyrogenito stellam apparuisse splendidam per quadraginta dies, eoque occidente et moriente stellam apparuisse fusca luce fulgentem. Morbo vitam finit, postquam imperatorem fecerat filium suum Romanum; et in Sanctorum Apostolorum templo cum patre suo Leone imperatore sepultus est. Erat autem procera statura, candido colore; pulchri caeruleique oculi, nasus aduncus, larga facies, altum collum, lati humeri; erat epularum vinique amans, et sermone comis. Vixit annos quinque et quinquaginta, et mortuus est die mensis Novembris decimo quinto, indict. sexte, anno sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, successorem relinquens Romanum, filium suum, cum matre hujus Helena.

XIV. Regnum Romani, Constantini Porphyrogeniti filii.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, divina Incarnationis nongentesimo quinquagesimo sexto, regnavit Romanorum imperator Romanus tres annos, menses tres, dies quinque. Erat autem aetate junior, vigenti corpore, subflavus, oculis nasoque pulchris, sermone suavis, rectus ut cypressus, latus humeris, tranquillus et mansuetus. Haeres imperii a patre Constantino Porphyrogenito relictus, cum unius et viginti esset annorum, cum Basilio filio anniculo et matre Helena et uxore Theophanone, statim patrissui amicos maximis ornavit dignitatibus, ac muneribus ditatos e palatio dimisit, elegit vero et creavit administra-

Τῶν δὲ Τούρκων καταδραχόντων μέχρι τῆς πόλεως ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα καὶ ληίσταμένιν πασαν τὴν θράκην καὶ πραιδαν πολλὴν λαβόντων⁹, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς τὸν πατρίκιον καὶ δομείστικον τῶν ἐξουσίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν βουκελλαρίων καὶ τοῦ ὀφικίου καὶ θρακησίου κατὰ πόδας αὐτῶν¹⁰

(9) ¹⁰ Φασὶ δὲ, ὅτι εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Πορφυρογενήτου λαμπρὸς ἀστὴρ ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ πάλιν ἐπὶ τῇ κοιμήσει καὶ ἐξόδῳ αὐτοῦ ἀστὴρα φανῆναι ἀμυρὸν ἔχοντα φῶς. ¹¹ Τελευτᾷ¹² οὖν 854 νοσήσας, πεποιθὴς βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥωμανόν, καὶ θάπτεται ἐν τῷ ναφ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων μετὰ Ἀδόντος βασιλέως, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ¹³ Ἦν δὲ τῇ ἰδέᾳ εὐμήκης τὴν ἡλικίαν, λευκὸς τὴν χροιάν¹⁴, εὐόφθαλμος, χαροπὸς¹⁵ ἔχων (τοὺς) ὀφθαλμοὺς, γρυπὸς ἔστι ἐπὶ τὴν μακροπρόσωπον¹⁶, μακροτράχηλος¹⁷, εὐρύς¹⁸ τοὺς ὤμους¹⁹, φιλοτράπεζος, φιλεῖνος, ἡδὺς τοῖς λόγοις. ²⁰ Ἐξῆς²¹ δὲ χρόνος νε²² καὶ τελευτήσῃ μηνὶ Νοεμβρίῳ ἰδ', ἰνδικτιῶνος ς'²³, ἔτους, ςυνός, καταλείψας αὐτοκράτορα²⁴ Ῥωμανόν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μεθ' Ἑλένης τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

²⁵ [15] Βασιλεῖα Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου.

Κόσμου ἔτος ςυνός, θείας σαρκώσεως ἔτει θυνς²⁶ Ῥωμαίων βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἔτη γ', μηνὶ γ', ἡμέρας ε'. — ²⁷ Ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν νέος, σφριγγῶν τῷ σώματι, σιτόχορος, εὐόφθαλμος, ἐπὶ τὴν γαρπὸς²⁸, γλυκὺς τοῖς ῥήμασι, ὀρθίος²⁹ ὥς³⁰ κυπάρισσος, εὐρύς τοὺς ὤμους, ἥσυχος καὶ προσηνής. — ³¹ Καταλείψας δὲ αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου, ἐτῶν ὧν κα' σὺν Βασιλείῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐνιαυσίαιρ θνι καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλένῃ καὶ τῇ συνεύῃ αὐτοῦ Θεοφανῷ, καὶ παρευθὺ 855 τοὺς³² ἀνθρώπους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ³³ ἐν³⁴ ἀξιώμασι³⁵ μεγίστοις ὑπε-ανεβίβας καὶ δώροις καταπλουτίσας³⁶ τοῦ παλα-

Variae lectiones et notae.

⁹ ἐστρατεία; ποιησάντων κατὰ Ῥωμαίων καὶ Cont. 47. ¹⁰ π. τῇ ἰ. τοῦ ἁγίου π. Cont. ¹¹ π. θρακῶν ψυχῇ καὶ Cont. ¹² λαβόντας ed. om. Cont. ¹³ καὶ τοῦ θρακῆς κατὰ Cont. ¹⁴ περάσας Cont. ¹⁵ οἱ τῇ εὐπροσδέκτῃ πρὸς Θεὸν εὐχῇ τοῦ Πορφυρογενήτου v. x. καὶ κατεπολέμησαν λ. τὴν π. καὶ ἄ. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν ἥττης καὶ τροπῆς αἰσχυνθέντες εἰς τὴν ἰδίαν γῆν ὑπέστρεψαν Cont. ¹⁶ Φ. γὰρ εἰς τὴν γ. τοῦ ἀνακτοῦ ἀστὴρα λαμπρὸν κομήτην φανῆναι ἡ. μ', νῦν δὲ π. εἰς τὴν νίσσον καὶ ἔξοδον ἄ. ἀσ. κατ' οὐρανὸν διερχόμεναι θεοσφῆν δὲ καὶ ἀμ. φ. ἰ. κτλ. Cont. 48, adjungens 49 et 50 de protectione ad balnea Olympi montis, 51 de morte, 52 et de sepultura. ¹⁷ 959. ¹⁸ Ἐπεὶ δὲ μετὰ μικρὸν καιρὸν ἐμύλλε καὶ αὐτὸς τελευτήν, ἀπῆκε τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Ῥωμανόν. Par. 1708 (5). ¹⁹ Ἦν τῇ ἰ. ὁ Πορφυρογενήτης Κωνσταντίνος; ὁ βασιλεὺς ἰ. Cont. 54. — τῇ ἡλικίᾳ Cont. ²⁰ τῇ γροῖᾳ ὡσαύ γάλα Cont. ²¹ χ. ἰ. Cont. ²² ῥοβινός Cont. ²³ τῇ ἡλικίᾳ ὀρθίος ὡσαύ κυπάρισσος Cont. sicut in filio Romano. ²⁴ τοῖς ὤμοις Cont. ²⁵ καλὸς τροπὸς, προσηνής τοῖς πόσι καὶ ὡς τὰ πολλὰ δειλός Cont. ²⁶ καὶ ταῖς ἀντιλήψεσι πλούσιος; Cont. ²⁷ οὗτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔς. χ. ν μηνὶ γ', ἡμέρας... ἔτ. δὲ μ. Cont. ²⁸ ἰ. δ. γ. Cont. ²⁹ ςυνός Cont. ³⁰ καὶ Ἑλένην Ἀδγουστὴν τὴν μητέρα Ῥωμανοῦ Cont. ³¹ τὸν Cont. ³² Rubrica Cont.; B. P. δ. K. Par. 1708—12. P. δ β. καταλείψῃ ἄ. π. τοῦ π. ἄ. τοῦ π. K. ἰ. ὡς κα', τοῦ Πορφυρογενήτου B. ἐνιαυσίαιρ θνός ἕνα καὶ τῇ μ. ἄ. E. καὶ Θ. τῇ σ. ἄ. μηνὶ Νοεμβρίῳ ς', ἰνδικτιῶνος ἑκτῆς, ἔτους ἀπὸ κτίσεως x. ςυνός. Cont. 1. Τῷ ςυνός ἔστι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θ. α. θυν' ἐβασίλευσε P. ὁ υἱὸς K. Par. 1708 1). — ςυνός Ced. 337. 14. ³³ Ἦν γὰρ τῇ ἡλικίᾳ v. Cont. 5. ³⁴ ῥοβινός ῥοβινός Cont. ³⁵ χαροπὸς καὶ γ. Cont. ³⁶ τῇ ἡλικίᾳ Cont. ³⁷ ὡσαύ Cont. — τοῖς ὤμοις Cont. ³⁸ ἀλλ' ὁ Ῥωμανὸς οὗτος ἐτήκεν ἄλλου; ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους εἰς τὰς βασιλικὰς ὑπηρεσίας Par. 1708 (2). ³⁹ κοιτωνίτας; καὶ Cont. ⁴⁰ πατρικὰ καὶ πρωτοπατρὰς τιμήσας καὶ Cont. ⁴¹ ἑτέροις; Cont. ⁴² ἀξ. ὑπερβίβας; καὶ Cont. ⁴³ τῶν βασιλικῶν δόμων Cont.

τίου κατήγαγεν· ἐξελήξατο δὲ καὶ προέκρινε παραδου-
 ναστεύοντας καὶ πρώτους ³³ τῆς συγλήτου Ἰωσήφ
 πατρικίου ³⁴ καὶ δρουγγάριον τῶν πλωμάτων, ὅντινα
 καὶ μετὰ βραχὺ παρακοιμώμενον ³⁵ ἐποίησεν·
 τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Ἰωάννην τὸν Χοινὸν πατρι-
 κιον καὶ μάγαν ἑταιρειάρχην προσβάλετο ³⁶, τὸν ³⁷
 δὲ πρωτοσπαθάριον Σισίνιον, τὸν ἀπὸ σακελλίου,
 ἑπαρχον πόλεως ἔχειροτόνησε ³⁸ καὶ μετὰ βραχὺ πα-
 τρικίον καὶ γενικὸν λογοθέτην ³⁹. Τὰς δὲ ἀδελφὰς
 αὐτοῦ, Ζωὴν καὶ Θεοδώραν, Ἀγάθην καὶ Θεοφανῶ
 καὶ Ἀνναν, ἀπὸ ⁴⁰ τῶν βασιλικῶν κατήγαγε δόμων
 καὶ εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον, τὸν λεγόμενον Κανι-
 κλεῖον, ἐν ᾧ καὶ Σοφία Αὐγούστα ἡ τοῦ Χριστοφόρου
 βασιλέως γαμετὴ ἦν ἀποκεκαρμένη, ἐπήγαγεν καὶ
 μετὰ δίσπλυσιν ἡμερῶν εἰς τὸ Ἀντίοχου ἐκλήρωσε·
 τὴν δὲ Ἀγάθην εἰς τὸ Ἰδρυθὲν ⁴¹ φροντιστήριον
 παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου αὐτοῦ
 ἀπέστειλεν καὶ διαώριστο χορηγεῖσθαι αὐταῖς ἅ καὶ
 ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοντο. ⁴² Τὸν δὲ δομέστικον τῶν
 σχολῶν καὶ πατρικίον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν μάγι-
 στρον ἐτίμησε καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξέπεμψεν·
 ὡσαύτως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πατρικίον Λέοντα
 μάγιστρον καὶ δομέστικον τῆς Δύσεως ἐποίησεν·
 καὶ αὐτὸς **856** ἦν εὐφραίνόμενος ἐν κυνηγίοις καὶ
 θήραις· δι' οὗλου ἀδροδιότητος ⁴³ τυγχάνων. — ⁴⁴ Ἐ-
 γίνηκε ⁴⁵ καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ καὶ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ὠνόμασεν, ὃς καὶ
 μετ' οὐ πολὺ ἐοτέφθη παρὰ Πολυεύκτου πατριάρ-
 χου ἐν τῷ ἁγίῳ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἡ δὲ Αὐγούστα
 Ἑλένη ἐν τῷ ⁴⁶ παλατίῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ ἕως ἀρρωστήσεσθαι κατὰ τὴν 18^{ην} τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς
 τέθηκεν· καὶ κατετίθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς
 αὐτῆς, Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως, ἐν λάρνακι πλησίον
 τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

⁴⁷ (2) Τὸν δὲ μάγιστρον καὶ δομέστικον ⁴⁸ Νι-
 κηφόρον τὸν Φωκᾶν ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατείας ⁴⁹
 πολλῆς καὶ ⁵⁰ ἐξοπλίσεως πλοίων πολεμικῶν καὶ
 ὕψους πυρὸς εἰς ⁵¹ τὴν Κρήτην ἀπέστειλεν, ἥτις ὑπὸ

tores et principes senatus Josephum patricium et
 classis drungarium, quem paulo post fecit accubi-
 torem; primum vero protospatharium Joannem
 Cœnum elegit patricium et magnum heteriarcham;
 atque primum protospatharium Sisinnium, sigillori-
 um custodem, instituit urbis præfectum ac paulo
 post patricium et quaestorem. Sorores autem suas,
 Zoen, Theodoram, Agathen, Theophanonem et Annam
 palatio expulsas in imperialem domum, Canicie
 nomine dictam, in qua Sophia imperatrix impera-
 toris religiosi uxor ut monialis tonsa erat, relegavit,
 et elapsis quibusdam diebus in Antiochi domum
 transtulit; Agathen vero in monasterio a Romano
 imperatore avoque ejus ædificatum misit; atque
 statuit illis suppeditare omnia quæ in palatio acce-
 perant. Domesticum vero scholarum patriciumque
 Nicephorum Phocam magistri auxilii honore et in
 Orientem misit; pariter fratrem ejus patricium Le-
 onem fecit magistrum et Occidentis domesticum.
 Ipse vero canum gregibus et venationibus delecta-
 batur, vitæ omnino molli deditus. — Genuit post
 patris mortem alium quoque filium, quem vocavit
 Constantinum, et qui non multo post a Polyucto
 patriarcha in Sanctæ Sophiæ ambone coronatus
 est. Imperatrix autem Helena in palatio cum im-
 peratore vivebat, donec, in morbum delapsa, die
 decima nona mensis Septembris mortua est, et in
 patris Romani imperatoris monasterio in arca pa-
 ternæ proxima fuit deposita.

Magistrum ac domesticum Nicephorum Phocam
 imperator cum multo exercitu naviumque bellica-
 rum apparatu et humido igne misit in Cretam;
 quæ prius Romanis subdita, regnante Michaele

Variae lectiones et notæ.

³³ τούς Cont. ³⁴ πραιπόσιτον Cont. ³⁵ παρ. προανεβίβασεν καὶ πῶσαν ἔχουσαν καὶ φροντίδα
 τοῦ ὑπάρχοντος ἀνατίθεικε Cont. ³⁶ Ἰω. λεγόμενον τὸν Χοινιδᾶν Cont. ³⁷ τοῦ φυλάττειν τὸν ἀνακτα
 ἀπὸ τῶν ὀππορευομένων προσώπων Cont. ³⁸ καὶ τὸν πρ. Cont. ³⁹ ἀνδρα λόγιον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν
 ἐπιτήδειον ὄντινα Cont. ⁴⁰ προσβάλετο, κ. τ. λ. de Sisinio, § 2 de legationibus ad externos et
 honoribus in viros generosos collatis. ⁴¹ ἐκ τῶν β. δ. εἰς τὰ Κ. ἐν οἷς Σ. ἡ Ἀ. ἡ τοῦ Χ. καὶ τοῦ β.
 ἦν ἀπ. μοναχὴ κατ. καὶ μοναχὰς ἀπέκρινεν, πολλὰ καὶ τῆς Ἑλένης τῆς μητρὸς Ῥωμανοῦ καὶ αὐτῶν
 ὀλοορουμένων καὶ ἀποκλαίουσων καὶ τῇ χειρὶ παρ' ἀλλήλων σφιγγουσῶν καὶ τῷ τραχέλει ἐπισκισμένων,
 πλεόν οὐδὲν ὠφέλησαν ἢ κωφεῖς καὶ κανοὶς δάκρυσι, πάλιν δὲ αὐτὰς μετὰ δ. ἡ ἀπ' ἐκείας ὁ αὐτοκράτωρ
 μετέθηκε καὶ τὴν μὲν Ζ. καὶ Θ. καὶ Θεοφ. εἰς τὰ Ἀ. ἐκλ. καὶ τὴν Cont. 3. ⁴² καὶ κατασκευασθὲν
 Cont. τοῦ τηλικαύτου βασιλεύσαντος Cont. καὶ π. τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ. Cont. αὐτῆς Cont. ⁴³ Τ. γ. δὲ
 Ν. καὶ δ. τῶν σγ. τῶν τοῦ Φ. μ. ἐτ. καὶ κατὰ τῶν ἀνηγνῶν τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἐπίτ. εἰς. καὶ Cont. 4. ⁴⁴ π.
 τὴν Α. στρατηγὸν προσβάλετο ὄντινα καὶ μετ' οὐ πολὺ μ. Cont. ⁴⁵ Καὶ ἦν ἰσὺν τὸν ἀνακτα εὐφραίνε-
 μένον καὶ ἐν Cont. Καὶ δ. ἐδέξατο εἰς κυνήγια καὶ εἰς παραδιαβασμούς καὶ ἐξαφῆκε στρατείας καὶ
 φοσάτα καὶ ἐγύρευε λαγωνικά καὶ γάρδια καὶ κυνηγούς καὶ ἀφῆκε τὴν πολιτείαν καὶ ἐγύρευε τοὺς κἀμ-
 πους καὶ τὰ ὄρη, καὶ διὰ λαγῶν ἐν ἡ ἀγρίῳν τί ποτε ἤθελε καταλύσει· ὅπαρ φ' Par. 1708 (3). ⁴⁶ ἀγρο-
 διαι-οὔντα ὡς τὸν βασιλικὸν δόμον πάντῃ ἀποστρεφόμενον, κ. τ. λ. Cont. 4. ad junctis § 5 aliis de ex-
 citationibus ejus et de formositate, quæ Syn. initio exhibet. ⁴⁷ 961. ⁴⁸ Ὁ δὲ βασιλεὺς· P. καὶ δ. ὁ.
 μ. θ. τοῦ π. δ. ἀπ. K. τούτων ὀνομάσας καὶ μετ' οὐ π. στέφεται Cont. 6. ⁴⁹ π. οὐσα κληνῆρης καὶ
 συναγαλλομένη τῷ ἀνακτι· καὶ ἐπὶ ἱκανοῦ χρόνου· ἀρρωστοῦσα, εὐσεβὺς τ. θ. κ. τὴν 18^{ην} τοῦ Σ. μ. καὶ
 ταύτην βασιλικῶς τιμήσας καὶ ἐν τῷ χρυσοκολλήτῳ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κληνῇ τεθείσα, τῆς συγ-
 κλήτου προσημποῦσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ π. τοῦ π. τοῦ π. δ. Ἀ. P. β. συσταθέντι τῷ ἐντι εἰς τὸ Μυρι-
 λαῖον θάπτεται ἐν λ. π. καὶ σύννεγξ τοῦ π. αὐτοῦ (sic) Cont. 6. ⁵⁰ 960. ⁵¹ Τότε ἐκρατοῦσαν τῇ.
 Κρήτην οἱ Ἀραβες καὶ ἐποίησαν κάτεργα πλεῖστα καὶ ἐκούρυσαν τὰς νήσους καὶ τὰ παραγίλα εἰς Ν.
 δὲ ὁ Φ. ἀνδρῶπος δραστηκὸς καὶ δόκιμος καὶ πολέμισθης ἔμπειρος ἐνεπασιπύθη τὸν στόλον τὸν πολεμικόν
 Par. 1708 (4). ⁵² τῶν σχολῶν Cont. — τὸν τοῦ Φωκᾶ ὁ ἀναξ, κ. τ. λ. Cont. ἐκστρ. Cont. ⁵³ καὶ δυνά-
 μεις Cont. ⁵⁴ ἐξ. παραβίων π. Cont. ⁵⁵ εἰς Κ. διαώριστο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ πολλὰ δεινὰ καὶ
 κακὰ καὶ αἰχμαλωσίας καὶ ἐκίστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποιούοντο, κ. τ. λ. ἐπὶ γὰρ Μ. τοῦ Ἀμορβίου

ὅστις ἐν ἑξορίᾳ παρεπέμφθη, ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ. Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἀλωσιν ἰδὼν εὖ αὐτὸν Θεόν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ δομestικός τῶν σχολῶν Νικηφόρος καλεῖται τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἦλθε περὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον μετὰ τοῦ ἀμειβόμενου Κουροπαλάτου καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολὰς λευκὰς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν. Καὶ ὁ μὲν μάγιστρος τιμὴν καὶ γερῶν μεγάλων ἡξιώθη παρὰ τοῦ αυτοκράτορος. Ὁ ἀμειβόμενος δὲ, πλείστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν, οὐν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη, εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνεβιβάσθη διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Νικηφόρον τὸν μάγιστρον αὐθις κατὰ τὴν ἑβδόμεναι κατὰ τὸ ἀλαζόνος Χαμβῆδ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν πρῶτον μὲν τὸν Χέλπε κάστρον παρέλαβεν, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεσθαι συναγωγὴν.

mortuus est. Imperator vero subjectam esse Cretam audiens, gratias Deo egit. Haud multo post iubente imperatore domesticus scholarum Nicephorus urbem ingressus est, et cum exuviis et captivis incesit pedibus a domo sua in Hippodromum cum emira (émir) Cretæ dicto Curopalate et omnibus ejus cognatis: albis vestibus induti erant omnes Saraceni. Et magister quidem honoribus præmiisque magnis ornatus est ab imperatore. Emirans vero plurimis muneribus auroque et argento ab imperatore donatus cum liberis suis ruri habitandi facultatem accepit, non tamen in senatum admissus est quia baptismum suscipere noluerunt. Imperator autem Romanus Nicephorum magistrum rursus misit in Orientem adversus arrogantem Hamdam; ille vero profectus primum cepit oppidum Alepum, unde ingentem prædam collegit.

BIBAION Γ.

LIBER SEXTUS.

(5) Τότε παρέλαβον καὶ οἱ Τούρκοι τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, καὶ ἐποίησαν αἰχμαλωσίαν καὶ αἰματεχυσίαν πολλήν, καὶ ἠφάνισαν πόλιν λαμπρὰν καὶ περιδοξοῦσαν.

(6) Καὶ πάλιν ὁ Φωκάς ἐπέσειε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἐθυμώθη θυμὸν καὶ ζῆλον δίκαιον, καὶ ἔλαβε στρατηγὸς καὶ φοῦράς καὶ δύναμιν ἰσχυράν, καὶ ἐκίνησε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συνεπλάκη μετ' αὐτῶν καὶ ἔδωκε πολέμους μεγάλους, καὶ ἔτραψε καὶ κατέκαψε μυριάδας πολλὰς καὶ ἠγλάτωσε τὴν Ἀντιόχειαν ἀπὸ τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας, καὶ κατέστησεν αὐτὴν καλὴν καὶ ὡραίαν, καθὼς ἦτον καὶ πρότερον.

(7) Ὡς ἦτον δὲ ὁ Φωκάς εἰς τὸν πόλεμον, ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανός, καὶ ἀφῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Θεοφανὸν καὶ εἰς τὰ παῖδια αὐτοῦ.

Α'. Βασιλεία Θεοφανῶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.

Τῷ ζυξί. ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάσσης σαρκώσεως 3937 ἔδρασαν Θεοφανὸς ἡ γυνὴ Ῥωμανοῦ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς ἔτη 5.

Tunc temporis ceperunt Turcæ magnam Antiochiam Syriæ, multosque captivos et magnam fecerunt stragem, et præclaram illustremque urbem deleverunt.

Rursus Phocas gladium suum strinxit, et studio flagranti accensus duces exercitumque et magnas vires coegit, et in Turcas erumpens, cum eis manus conseruit, multa commisit prælia, fugavit profligavitque multas myriades, et Antiochiam e barbarorum manibus ereptam in decorem fulgoremque pristinum restituit.

Dum vero Phocas bellum faceret, mortuus est Romanus, et regnum uxorisæ, Theophanoni liberisque reliquit.

I. Regnum Theophanonis cum ejus filiis.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, incarnationis divinæ nonagesimo sexagesimo tertio, regnavit Theophano Romani uxor cum filiis suis annos quinquaginta.

Variæ lectiones et notæ.

7. ἄμα τῷ Α. Κ. κατὰ. ed. 77. Κουροπαλάτου. Cont. II. ἐπίσης δὲ καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἐκείνου τὸν πάντοτε καὶ θρασὺν ὡς περὶ βρέφος καὶ ἰσχυρὸν μετὰ νίκης μεγάλης εἰς τὴν Κ.Π. καὶ ἰδοῦσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάσης τῆς συγκλήτου Par. 1708 (7). 78. 79. Ilucuscus Symeonis brevium editionum. Sequentia sci. liber sextus, e codicibus Par. 1708 et Veneto Symeonis brevium editionum. Par. 1708 (8). Ced. 344, 13-16. 81. Par. 1708 (9), Ced. 334, 16-21. 82. Par. 1708 (10) Ced. 334, 22. 83. ζυξί Ced.

Audita Phocas morte imperatoris Romani, Constantinopolim properavit, tremendoque juramento imperatrici fidem dedit se nunquam liberis Romani insidiaturum; atque iterum factus est dux Orientalium exercituum, cumque copiis in Syriam missus est.

Sed invidia et malignitas, quæ multa pariunt malâ hominumque corda exedunt, hoc etiam ad res perturbandas illapsæ sunt. Quidam enim palatii eunuchus, qui tunc magna gaudebat confidentia imperatoriaque consilia prohibito mutabat, invidit duci Phocæ, et ægre vidit alterius gloriam atque fortunam: unde ad Joannem Zimisces secretas misit litteras, ut Phocam ferro occideret aut veneno tolleretur, atque urbem peteret Romano imperio supremæque auctoritate politurus.

Erat autem Zimisces vir juvenis, flavus, formosus, peritus belli, solers, strenuus, audax, plenus consilii, bonus, magnanimus, sapiens, placidus, mitissimus, expers malitiæ, dulcis, injuriarum immemor, innocens moribus, denique, ut ita dicam, erat hortus variis consitus grâtiis, quem Deus plantis decoraverat; et omni virtute ornatus erat. Talis erat Zimisces vir prudens et comissimus; tuncque erat Phocæ contubernalis secundusque post eum dux; erat etiam ejus cognatus.

Ubi pervenerunt eunuchi litteræ in manus Zimisces, eas aperuit ac legit; cumque esset vir omnis malitiæ et pravitatibus inimicus, tradidit has litteras in manus Phocæ dicens: « O ignominia magna et calamitas Romanorum; obtinent imperium Romanorum illudque venale habent eunuchi pravisimi ac nequitie artifices! »

Hæc audit dux, et succensuit, et ardentem spiravit iram; utque leo cum evigilat somnoque excutitur et rugit, sic ille suos aperiebat oculos et rugiebat; et invasit omnes timor ac tremor, et proclamatus est imperator, et festinavit Constantinopolim, nullaque vi aut necessitate illata eam facile ingressus est, et omnes primores, totus populus, imperatrix et patriarcha illum exceperunt cum magna lætitia unanimique consensu eum coronaverunt imperatorem Romanorum.

II. Regnum Nicephori Phocæ.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, divinæ incarnationis nongentesimo septuagesimo primo, regnavit Nicephorus Phocas.

Hunc autem imperatorem omnes æstimabant et

(2) Μαθὼν δὲ ὁ Φωκάς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, ἔδραμεν εἰς τὴν Κ. Π., καὶ ὤμοσεν ὄρκους φοβερούς τῆς βασιλείας, ὅτι ποτὲ τοῦ νὰ μὴ ἐπιβουλευθῇ τὰ παιδία τοῦ Ῥωμανοῦ· καὶ πάλιν ἐγένετο στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀπεστάλη μετὰ δυνάμεως εἰς Συρίαν.

(3) Ἄλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία ἔτινα προξενούσι τὰ πολλὰ κακά, καὶ τρώγουσι τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, εἰσήλθε καὶ ὧδε νὰ συγχύσῃ τὰ πράγματα. Εἰς γὰρ εὐνούχος τοῦ παλατίου, ὅστις εἶχε τότε πολλὴν παρρησίαν, καὶ μετέστρεψε τὰς βασιλικὰς ὑποθέσεις ὥς ἤθελεν, ἐφθόνησε κατὰ τοῦ στρατηλάτου Φωκά, καὶ οὐκ ἔφερε νὰ βλέπῃ ἐτέρου καλὸν καὶ εὐτυχίαν· καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἰωάννην τὸν Τζιμισχὴν γραφὰς κρυφὰς ὅτι νὰ φονεύσῃ τὸν Φωκᾶν ἢ νὰ τὸν φαρμακώσῃ, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν νὰ γένῃται βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων.

(4) Ἦτον δὲ ὁ Τζιμισχὴς ἀνθρωπος ὠρατός, ξανθός, εὐμορφος, 860 πολεμιστής, ἐπιδίξιος, ἀνδρειωμένος, εὐτολμος, βουλευτής, ἀγαθός, μεγαλόφυχος, σὺμφρων, ἡμερος, πρᾶττατος, ἀκακος, γλυκὺς, ἀμνησικακος, ἀγαθότροπος, εἰπεῖν ὅτι ἦτον ὡς παρδείσιος μετὰ μεγάλων χαρίτων, ὅπερ ἐφύτευσεν ὁ Θεός· καὶ εἶχε πᾶσαν καλὴν ἀρετὴν ἐν αὐτῷ· τοιοῦτος ἦτον ὁ Τζιμισχὴς ἀγαθογνώμων καὶ χαριέστατος· καὶ ἦτον τότε σύντροφος τοῦ Φωκά καὶ ὑποστράτηγος· ἦτον δὲ καὶ συγγενὴς αὐτοῦ.

(5) Καὶ ὡς ἐφθασαν αἱ γραφαὶ τοῦ εὐνούχου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ Τζιμισχῆ, ἀνοίξε καὶ ἀνέγνωσεν αὐτάς, καὶ ἦτον ἀνθρωπος μισῶν πᾶσαν κακίαν καὶ πονηρίαν· ἔδωκε ταύτας τὰς γραφὰς εἰς χεῖρας τοῦ Φωκά εἰπὼν· « Ὁ ἀτιμία μεγάλη καὶ ἀτυχία τῶν Ῥωμαίων· ὅταν ἔχουσι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀνακατανοοῦσιν αὐτὴν εὐνούχοι πονηρότατοι καὶ κακίας ἐργάται. »

(6) Ἦκουσε ταῦτα ὁ στρατηγός, καὶ ἐθυμώθη, καὶ ἔπνευσε πῦρ καὶ ὄρηγν· καὶ ὥσπερ λέων ὅταν ὑπνῶται καὶ ἐξυπνήσῃ καὶ βρυχηθῇ, οὕτως ἦνοιξεν ἐκεῖνος τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ καὶ ἐδρυχήθη, καὶ περιέδραμε φόβος καὶ δειλία εἰς πάντας· καὶ ἀνεφημίσθη βασιλεὺς, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς βίας τινὸς ἢ ἀνάγκης εἰσήλθεν ἐκὼ εὐκόλως· καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς ὅλος καὶ ἡ βασιλίσσα καὶ ὁ παριάρχης ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρὰς μεγάλης, καὶ ἔσπεψαν αὐτὸν ἀπὸ κοινῆς βασιλεῖα Ῥωμαίων.

[B] Βασιλεὺς Νικηφόρος Φωκάς.

Τῷ 860ῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάσσης σαρκώσεως 790ῃ, ἐβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Φωκάς.

(2) Βασιλεύσαντος δὲ τούτου, ἔβλεπον αὐτὸν

Variae lectiones et notæ.

Par. 1708 (1) lege η', cum relegata sit a. 970. Par. 1708 cf. Ced. 345,25. Par. 1708 cf. Ced. 347,8. Par. 1708. Par. 1708 cf. Ced. 348,2. Par. 1708 cf. Ced. 348,6. 963. Par. 1708 cf. Ced. 351,1.

πάντες καὶ εὐφραίνοντο· ὅτι ἦτον στρατηγικώτατος καὶ τολμηρὸς ἄνθρωπος καὶ δυνατὸς καὶ ἀτάπει-
ντος εἰς κόπους καὶ πόνους καὶ εἰς τοὺς πολέμους
ὡσπερ ἀκρόνην·

861 (3)· Ἡρώδη δὲ μετὰ Θεοφανῶς τῆς βασι-
λισσῆς καὶ ἔδειξεν εἰς τὰ παιῖδα τοῦ Ῥωμαίου
πατρικῆν στοργὴν καὶ ἀγάπην.

(4) Ὡς γοῦν παρέλαβε τὸ ὕψος τῆς βασιλείας,
τότε ἔδειξε καὶ ὁποῖός ἐστιν εἰς ἀνδρείαν καὶ
ποταπὴν γενναυστάτην ἔχει· ψυχὴν· ὅτι καὶ ἀπ’
ἀρχῆς τοιοῦτος ἦν φρόνιμος καὶ συνετὸς ἄνθρωπος·
καὶ πολεμιστὴς ἀριστος καὶ στρατηγὸς ἐμπειρος·
ἀλλὰ τοσοῦτον ἀγαθὸν ἦν σεμνοσφύμενον, ὥστε ἡ ἐξου-
σία ἦτον εἰς ἐτέρων θλίμμα· ἐπεὶ δὲ ὁ τροχὸς τοῦ
καιροῦ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τοιαύτην μεγάλην ἐξουσίαν,
τότε ἐφάνη ὁ Φωκᾶς ὡσπερ ἀστραπὴ, καὶ ἔδραμεν
εἰς τοὺς ἔχθρους τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὥς πῦρ, ὅταν
εὖρη καλάμην ἢ ξηρὰν ἄλλην ὕλην, καὶ ἔχῃ μέγαν
ἀνεμὸν, καὶ ὥσῃ μέσα εἰς τὴν ὕλην καὶ ἀναβῇ ἡ
φλὸς καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ κτύπος γὰρ ὁμομαυρίσῃσι
τὸν ἀέρα, οὕτως ἐποίησε καὶ ἐκείνος εἰς τοὺς βαρ-
βάρους καὶ κατέκοπεν καὶ ἐξολόθρευεν καὶ ἔκλειεν
καὶ ἡχμαλῶτιζε καὶ ἐγάλα πόλεις· καὶ χώρας βαρ-
βαρικὰς καὶ κατέλυε μυριάδας τῶν ἄλλοφύλων καὶ
ἐπλάτυνε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων·
ἐτρόμαξαν οἱ Ἀραβες, ἐφρίξαν οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ
Σύριοι, καὶ ἔδειλίσαν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἔφρουγον οἱ
Τούρκοι, καὶ πάλιν ἔπερναν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς τόπους
αὐτῶν καὶ τὰς χώρας, καὶ ὄνομα τοῦ Φωκᾶ ἦτον
φοβερόν εἰς πάντας, ἐπεὶ πᾶσα ἀρετὴ ἦν ἐν αὐτῷ,
πραΐτητα, σωφροσύνη.

(5)· Πλὴν οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς γεννηθέντων ἀν-
θρώπων ἐστὶν γὰρ μὴδὲν ἔχῃ τινὰ ψόγον ἢ ἀλάττωμα,
εἰ καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων γέγονεν ἰσοστάσιος· οὗτος
γὰρ ὁ μέγας καὶ ἀρισταὺς Φωκᾶς εἰς ὅσα καλὰ
ὄφειλε νὰ ἔχει τὸ κορμὸν τοῦ ἀνθρώπου, εἶχε καὶ τὸ
κορμὸν ἐκείνου, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτον πολλὰ ἀγαθὴ
καὶ θεοφιλὴς· καὶ εἶχε μυριάδας χάριτας, καὶ το-
σοῦτον ἡγωνίζετο εἶναι εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ
εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ὅτι εἰς τῆς βασιλείας τῆς
862 ὁδὸν ἐφόρει ἐσθλὴν κατὰσκαρια ῥάσων χον-
τρὸν, τρίχινον καὶ ἐπάνωθεν τὰ βασιλικά ἐνδύματα.
Ἀλλὰ καὶ ἐκείνος ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὀλίγον ἐλάτ-
τωμα· ὡς γὰρ λέγουσιν, ὅτι ἡ βασίλισσα Θεοφανὴς
ἦτον συντέκνισα αὐτοῦ, καὶ ὕστερον εἶχεν αὐτὴν εἰς
γυναικα αὐτοῦ· ἄλλο δὲ πάλιν εἶχεν ὅτι οὐδὲν ἦτον
εὐεργετικὸς οὐδὲ μεγαλόδωκος· καὶ τοῦτο ἦτον ὅπου ἐσκέπαζε τὰ καλὰ αὐτοῦ πάντα καὶ ἀμολάζεν δι-
δρον χωρὶς φύλλα.

(6)· Ἦτον δὲ τοῦτο, ὅτι ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥω-
μαίους λιμὸς μέγας, καὶ ἀπέθνησκεν ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ
κακὸν τοῦ λιμοῦ, καὶ πανταχοῦ ἦτον θλίψις καὶ
στενοχωρία καὶ ὀδυρμὸς καὶ κλαυθμὸς, ὅτι οὐδὲ αὐτὸ
τὸ φυλοκακίον, δόξον τοῦ μόθου, εὐρίσκετο εἰς

amabant, quia erat belli peritissimus, impavidus
et potens, patientissimus operis laboriosus. et in
præliis incudis instar induratus.

Cum Theophanone imperatrice connubio junctus
est, et erga Romani liberos paternam ostendit dile-
ctionem et charitatem.

Ubi ergo adeptus est imperii fastigium, ostendit
quantam haberet animi fortitudinem et genero-
sitate. Ab initio quidem haud minus erat vis
prudens et sapiens, optimusque bellator et dus
peritus, sed tantæ dotes erant coopertæ, quandiu
auctoritas fuit in aliorum voluntate. Ut vero tem-
poris currus eum in summam promovit potestatem
tunc apparuit Phocas fulguri similis, et irrumpit in
Romanorum adversarios. Ac veluti cum ignis sti-
pulas aliamve siccam invenit materiam, ventoque
augetur vehementi, et medium penetrat lignum,
ascendit flamma cum sonitu, et fumus aerem ob-
seurat: sic ille barbaros concidit, perdidit, incendit,
captivos fecit, urbes et rura barbarorum depressit,
multa delevit alienigenarum millia, et Romanorum
potestatem imperiumque dilatavit. Tremuerunt
Arabes, Armeni Syrique fremuerunt, timuerunt
Saraceni, Turcæ fugerunt, iterumque loca et cam-
pos eorum vendiderunt Romani, et Phocæ nomen
omnibus terrorem incutiebatur, quia omni virtute
fulgebat eique omnia inerant bona: potentia,
fortitudo, prudentia, mansuetudo, temperantia.

Atamen nullus est hominum in terra qui non
habeat reprehensionem aut defectum licet angelo-
rum ordinem occupet. Maximi quidem optimique
illius Phocæ cor omnibus gaudebat dotibus quas
habere debet cor humanum, et anima ejus bona
erat et pia, et innumeris fulgebat gratiis; at-
que adeo nitebatur manere in timore et charitate
Dei, ut ad imperii gloriam ferret interius super
carne cilicium pilosum et insuper regias vestes. Ve-
rumtamen et ille, quatenus homo, paucos habebat
defectus: dicitur enim cum imperatrice Theophano
commercium libidinis habuisse, illamque duxit ux-
orem; in hoc etiam deficiebat quod non esset bene-
ficus neque munificus, sed omnia sua bona celabat,
eratque similis arbori foliis carenti.

Factum est autem ut ingrueret in Romanos magna
fames, et moriebatur populus diu fame oppressus,
et ubique erat tribulatio, angustia, gemitus et plo-
ratus, quia ne xylocaucium quidem, octava modil-
pars, quadringentorum assium pretio inveniebatur.

Variorum lectiones et notæ.

· Par. 1708. · Par. 1708 cf. Ced. 351.14. · Par. 1708 [in marg. Σημειώσει· ὅτι οὗτος ὁ Νικηφόρος
ἔλαβε τὴν Κρήτην ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τουρκῶν, ἤγουν τῶν Μόρων, ἔχων μεθ’ αὐτοῦ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανά-
σιον, τὸν ἐν τῷ Ἀθῶν, καλόγηρον ὄντα· αὐτὸς ἀφῆκε καὶ τοὺς Καλέργηδες (Καλέργιδας) ἐν τῇ Κρήτῃ, οἵτινες
ἀπὸ τούτου καλοῦνται Φωκᾶδες]. · Par. 1708. — 11,14 et 28 ὁ. πρ. In marg. Σημειώσει περὶ τοῦ λιμοῦ.
cf. Ced. 372,21 αὐτὸς β’ (νομιομάτων) τὸν μόθον πωλεῖσθαι ἐπέταξε.

quo cognito Phocas mœruit et forsitan affectavit beneficium navare, populo, atque decrevit ut aperirentur urbis horres et caucium quadringentis venderetur assibus : adeo erat liberalis, et quidem quando erant mille frumenti horrea ex tempore abundantia. Nec æmulatus est Basilium Macedonem imperatorem. Hic enim Basilus die Paschatis festo obequitabat Constantinopolim cum ducibus et primatibus splendidas indutus vestes, dum magna famæ sæviebat. Ibi imperator vidit patresfamilias et sacerdotes obscuris indutos vestibus et valde afflictos. Eos interrogavit imperator cur non splendidas vestes induissent ad honorandam Christi resurrectionem. Responderunt : « Quomodo splendide vestiti sint qui non habent panem quo ventrem explant ? » Hæc audiens imperator, flevit ac mœruit in intimo corde suo, statimque jussit aperiri imperatoria, et negotiatorum horrea, et vendi duos modios quadringentis assibus, et sic solvit famis necessitatem et populi angustiam. Atque ita factum est.

πραγματευτῶν, καὶ διελάλησεν τὰ πωληθῆσι μόδια δύο εἰς τὸ ὕ'· καὶ οὕτως ἔλυσεν τοῦ λιμοῦ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Suspiciabatur Phocas Zimissem ab imperatrice deamari, et rescivit eum ambire ut regnum eriperet. Itaque ab exercituum præfectura eum detrusum, omni qua pollebat auctoritate ac potestate privatum jussit domum sese recipere, ibique vivere; aliud vero malum ei nunquam intulit.

Imperatrici vero id gravissimum visum est, quod jam non frequenter Zimissem in palatio videret, et Phocam coegit impulsitque ut illum revocaret; qui ei reddidit potentiam qua prius gaudebat. Reversus autem Zimissem, vulnus corde intimaque anima malitiam fovens, coram imperatore quidem se simulatim lætum, intus vero celabat et meditabatur consilia perversa innumerasque machinas et artes, atque semper laqueos texebat ut eos data occasione adhiberet. Imperator vero nesciebat fraudes sibi intentas insidiasque in propria domo structas. Sicut enim aquila sublimis in aere indefessim volat, sic et ille in virtutis apicem ascendit : die siquidem videbat primates et imperii negotia, noctem vero totam insomnem ducebat in oratione et psalmodia, psalteriumque legebat, et vix quando volebat brevem somnum capere, ante sacram imaginem recumbebat super tegelicula et paululum dormiebat. A mulierum concupiscentia et aliis carnalibus rebus adeo abhorrebat, ut neque menti ejus succurrerent neque in somno apparerent; sed erat ejus vita pura, tanquam boni piique monachi, et omnes ejus affectus ad Deum et justitiæ privilegia tendebant.

καὶ ἀνέβαινον, οὕτε ἐν ὄνειρῳ ἐφαντάζετο· ἀλλ' ἦτον ἡ διαγωγή αὐτοῦ καθαρὰ καὶ θεοφιλὴς ὥσπερ

τὸ Ὑ'. Ἦκουσε δὲ ταῦτα ὁ Φωκάς καὶ ἐλυπήθη καὶ τάχα ἐπιδοτιμήθη τὰ πώληθ'· καὶ εἰς τὸν λαόν καὶ ὥρισεν τὰ ἀνοίξαι τὰς ἀποθήκας τῆς μέσης· καὶ τὰ πωληθῆσι καὶ εἰς τὸ Ὑ'· τὸσον ἦτον ἀφιλοτιμος, καὶ ταῦτα ἔκει' ἐπὶ ἥσαν χιλίας ἀποθήκας σιταρίου ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐθηνίας· καὶ οὐδὲν ἐθυμήθη τὸν Μακεδόνα βασιλεῖον τὸν ἀληθινὸν βασιλέα· οὗτος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῇ ἐορτῇ τοῦ Πάσχα ἐκαβαλίκευσε μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων λαμπροφορημένοις ἔσω εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἦτον δὲ καὶ τότε μέγας λιμός. Καὶ ὡς ἐβίβανεν ὁ βασιλεὺς, ἐστράφη καὶ εἶδεν οἰκοδομητάς ἀνθρώπους καὶ ἱερεῖς, καὶ ἴσταν μαυροφορημένοι καὶ πολλὰ ὀλιμμένοι· καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτίαν ὅπου δὲν ἐλαμπροφόρησαν καὶ αὐτοὶ τὰ τιμήσουσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἀποκριθέντες εἶπον·

« Τίνα λαμπροφορίαν θέλουσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ μὴ εὐρίσκοντες ἄρτον τὰ χορτάσασθαι τὴν κοιλίαν αὐτῶν; » Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐδάκρυσε καὶ ἐλυπήθη ἔνδον κατὰ ψυχὴν αὐτοῦ· καὶ ἐκέλευσεν εὐθὺς ἵνα ἀνοίξαι τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας καὶ τῶν πωληθῆσι καὶ εἰς τὸ Ὑ'· καὶ οὕτως ἔλυσεν τοῦ λιμοῦ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

(7) Ὁ δὲ Φωκάς εἶχεν ὑποψίαν εἰς τὸν Τζιμισσῆν, ὅτι ἀγαπᾷ αὐτὸν ἡ βασιλισσα· ἤμαθε δὲ ὅτι γυρεύει τὰ ἐπάρη τὴν βασιλείαν, καὶ καθέλειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας· καὶ ἐπῆρεν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν δυνάμιν καὶ ἐξουσίαν ἣν εἶχεν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἵνα κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὡς οἶδεν

τὰ ἄλλα δὲ τί ποτε κακὸν οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ.

(8) Τὴν βασιλισσαν γοῦν ἐφάνη τοῦτο πολλὰ βαρὺ, διότι οὐδὲν ἔδλεπε τὸν Τζιμισσῆν συχνὰ εἰς τὸν παλάτιν· καὶ ἠνάγκασε τὸν Φωκᾶν καὶ κατέπεισεν ὅτι πάλιν ἔσπευεν αὐτὸν πληροῖον τοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε καὶ πρότερον. — Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Τζιμισσῆς πάλιν καρδιώτρως, καὶ εἶχε τὴν κακίαν ἔσω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἔμπροσθεν μὲν τοῦ βασιλέως ἐφαίνετο περιχαρὴς καὶ ἔσω εἶχε κεκρυμμένας καὶ μελετημένας τὰς βουλὰς καὶ τὰς πονηρίας, καὶ πᾶσας μυρίας σκέψεις καὶ δόλους, καὶ αἱ ἐπλεκε τοὺς βρόχους ὅπως τὰ ἔχη αὐτοῦ εἰς κερὸν χρείας. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐγίνωσκε ὅς παγίδας στένουσι δι' αὐτοῦ, οὐτε τὰς ἐπισουλὰς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἀεὶς πέτεται ὀφθαλμὸς εἰς τὸν ἀέρα ἀκόπως, οὕτως καὶ ἐκεῖνος ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· ὅτι τὴν μὲν ἡμέραν ἔδλεπε τοὺς ἀρχόντας καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας, τὴν δὲ νύκταν διεδίδασκε πᾶσαν ἀγρυπνίαν εἰς προσευχὴν καὶ εἰς ψαλμῳδίαν, καὶ ἐκράτει τὸ ψαλτήριον καὶ ἀνεγίνωσκε καὶ μὲλις ὅταν ἦσθαιεν ἑλθὼν πρὸς βραχὺν ὕπνον, ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστατοῦ αὐτοῦ ἐκίπτεν ἐπάνω ψαλμοῦ, καὶ ὕπνῳ ὀλίγῳ. Ἀπὸ γυναικῶν γοῦν ἐπισθυμίας καὶ ἄλλας σαρκικὰς ὁρέξεις, τοσοῦτον ἐμίσαι αὐτὰς, ὅτι οὐδὲ κατὰ νοῦν αὐτοῦ

καλοῦ καὶ ἀναρέτου μόνου, καὶ πᾶσα ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν κληρονομίαν καὶ ἀπολαύσιν τῶν δικαίων.

(9) Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις οὐδὲν ἠρέσκειον ἡ βασιλισσα· ἐπεὶ ἔχρησεν περιπλοκάς καὶ φιλήματα καὶ σωματομιξίας· διὰ τοῦτο ἔβαλλε καὶ αὐτὴ ἐπιβουλήν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Τζιμισχῆ. 865 ἔπει ἡγάπα τούτον πολλὰ, καὶ εἶχεν ἐπιθυμίαν πολλὴν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἦτον ἀπὸ τὴν Φωκᾶν λυπημένος καὶ θυμωμένος, καὶ ὠμοφώνησαν εἰς τὸ ἐπιχειρήμα· μίαν γοῦν νύκταν ἀπ' οὗ ἡγρύπνησεν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τῆς προσευχῆς καὶ ἔπεσε νῆ ὑπνώσει ἐπάνω τοῦ ψαθίου, ὡς εἶχε συνήθειαν, καὶ ἡ Θεοφανὼ ἀνέβασεν κρυφὰ τὸν Τζιμισχὴν μετὰ καὶ ἐτέρων ἀρματομένων, δείξας αὐτοῖς κρυφὰ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο. Αὐτοὶ οὖν ἀπαλθόντες πρῶτον εἰς τὸν βασιλικὸν κράββατον καὶ μὴ εὐρόντες αὐτόν, ἐφρόνησαν καὶ ἐβουλήθησαν τοῦ φυγεῖν· τότε ἔρευνώντας εὗρον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ψαθίου κείμενον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Τζιμισχῆς λακταίαν καὶ ἐξύπνισεν. Καὶ ὡς ἦλθε νῆ ἀνασκηοῦ, ἔδοσαν τὸν σπαθίαν κατὰ κεφαλῆς, καὶ ἐδευτέρωσαν αὐτόν καὶ κατεκέντησαν αὐτόν ὥστερ κακούργον καὶ ληστὴν· ἐκεῖνος δὲ ἄλλο τί ποτε οὐκ ἔλαλε, εἰ μὴ τό· «Κύριε, ἔλῃσόν·» ἐφώνευσεν γοῦν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον διὰ τὴν προδοσίαν τῆς γυναίκας αὐτοῦ ὥστερ καὶ τὸν Σαμψὼν ποτε ἀπὸ τῆς Δαλιδᾶς, καὶ ἐχύθη τὸ αἷμα τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς ὡς τοῦ Ἀβὲλ διὰ χειρῶν Κάιν τοῦ ἀδελφοκτόνου, καὶ ἀνέπεμπεν εἰς τὸν Θεὸν θρηνητήριους βοάς.

[Γ] Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ.

(1) Τῷ 700^ῳ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἑσπερίας οικονομίας 70^ῃ ἔδασκευσεν Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς.

(2) Ἐῖτα ἄπεισιν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ταινιοθησόμενος· ἄλλ' οὐκ ἔαθη παρὰ τοῦ Πολυεύκτου εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν ὡς φόνος μεμισμένος. Πρῶτος δὲ τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Τζιμισχῆς ἐνεγκών, ἀπαλογεῖτο μὴ αὐτὸς αὐτόχειρ γενέσθαι τοῦ φόνου· εἶπε τὸν Ἀλβανίτην καὶ τὸν Ἀτζυποθεδδωρον, ἐπιτροπῇ τῆς Θεοφανῶς, τὸν Νικηφόρον διαχειρίσασθαι. Τὴν μὲν οὖν Θεοφανὼ ὁ πατριάρχης ἀπήτησε τῶν βασιλείων ἀπελαθῆναι καὶ περιορισθῆναι καὶ τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Νικηφόρου ἀκλωχισθῆναι· τὸν δὲ τόμον ὅνπερ ἐθέσπισεν, τοῦ μὴ ἀνευ γνώμης τοῦ βασιλέως ἀρχιερέως 865 τινὰ προχειρίζεσθαι, διαπραγῆναι· καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωάννην δέξασθαι ἐπιτίμια. Ὁ δὲ πάντα ποιῆσαι ὁπάσχετο, καὶ αὐτίκα στέλλει καὶ καταγεί· τὴν βασιλίδαν τὴν ἀνακτόρων καὶ τὸν τόμον ἐκεῖ κομισθέντα διεφύρξεν καὶ ἦν ἐν ιδιώταις τελῶν εἶχε περισσίαν, διανείμει πένησιν ἐπηγγελᾶτο. Τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὴν γενεολογίαν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰορτὴν, ἅμα τε ἦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέπεται· εἰσοδὸν καὶ ἅμα τῷ διαδήματι στέφεται· τὴν δὲ Θεοφανὼ εἰς Προκλήνητον περιώρισεν.

Variae lectiones et notæ.

865 Par. 1708. Ἄναρσις Φωκᾶ παρὰ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ. Ὅρα τὴν κακὴν γυναῖκα· σημειῖσθαι, ἔστατον Par. 1708 cf. Ced. 575.11. 969. Par. 1708. Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς 16. 1771 22 καὶ μένος 22. Ven 275.

A Sed hinc non satisfaciebant imperatrici, quippe quæ voluptatem appeteret. Itaque paravit et ipsa ei insidias, seque sociavit cum Zimisce, quem peramabat et vehementer concupiscebat: hic porro iterum Phocam dolore iraque prosequabatur. Ambo igitur aggressum machinati sunt. Ideo quadam nocte cum Phocas, postquam in oratione vigilaverat, ad dormiendum recubisset in matra, prout solebat, Theophano Zimiscem aliosque armatos clam muris superatis induxit, eisque ostendit locum ubi ille recumbebat. Isti primum intrantes imperatoris cubile eumque non reperi-
B erant, timuerunt et fugere voluerunt: tunc scrutati invenerunt in tegetica cubantem. Quem Zimiscees calce positum e somno excitavit, et defensare se conantis caput gladio percusserunt, geminalisque ictibus eum transfoderunt ut sceleratum et latro- nem. Ille vero nihil aliud dicebat, nisi: «Domine, miserere mei.» Occisus est igitur hic vir per prodicionem suæ uxoris, ut olim Samson a Dalila, et fusus est sanguis iusti super terram, ut sanguis Abelis manibus Caini fratricidæ, et ad Deum clamores ascenderunt.

III. Regnum Joannis Zimiscis.

Anno a creatione mundi sexies millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo, ab incarnatione C nongentesimo septuagesimo octavo, regnavit Joannes Zimiscees.

Deinde se recipit Joannes in Magnam ecclesiam coronam suscepturus, sed a Polyeucto prohibitus est templum ingredi tanquam caede inquinatus. Zimiscees reprehensionem humiliter ferens, se purgavit dicendo non seipsum auctorem caedis fuisse, sed Albanitem et Atzypotheodorum, jubente Theophano, in Nicephorum manus intulisse violentas. Quare patriarcha petiit Theophanonem a palatio in exsilium ejici, expelli interfectores Nicephori, legem quam hic tulerat ut nullus episcopus sine imperatoris consensu ordinaretur, abrogari, et ipsum Joannem poenam luere. Hic omnia se facturum pollicitus est, statimque jussit imperatricem e palatio educi, legemque supra allatam abolevit, et copiam honorum quæ habebat propria pauperibus distribui jussit. Quibus factis, festo divini Salvatoris nostri die, simul et ecclesiam intrare facultatem obinet, et diademate coronatur: Theophanonem vero in Proconesum exsulem misit.

τῷ διαδήματι στέφεται· τὴν δὲ Θεοφανὼ εἰς Προκλή-

Erat autem et hic animo fortis et audacissimus, A et ubi imperio potitus fuit, arma tulit adversus Arabes et cunctos Romanorum hostes; timuerunt gentes formidine magna Zimisces impetum; dilatavitque Romanorum terram; fugerunt Sarraceni et Armeni, metuerunt Persae, et undique ad illum afferebant munera, et rogabant ut pacem secum haberet. Excurrit deinde usque Edessam et Euphratem fluvium, et repleta est terra exercitibus Romanorum. Syriaque ac Phoenice Romanis sagis calcatae sunt, et magnas reportavit victorias, et Christianorum gladius falcis instar volabat.

Et reversus est Constantinopolim, et bellavit usque ad Danubium, profligavit multos Tartarorum Bulgavorumque myriades, satrapas ducesque interemit, qualis leo in boves robustos irruens eosque discerpens. Tunc fluviorum latices in sanguine conversi sunt, et Romani percurrerunt Istri littora, et acceperunt imperiale cum gaudio trajecerunt in interiorem Tartariam; et commisit cum Bulgaria magnum praelium eosque pepulit usque Preslava orbem magnam et populo frequentissimam; ibique erat Bulgarorum rex cum innumero exercitu: hos vicit cum eorum rege, magnaque reportata victoria Constantinopolim repetiit.

Talis erat pastor Zimisces, qui feras repellebat C bestias, ovesque suas servabat; qui ne somno quidem satiabatur, et hostium terrae Romanae maxillas confringebat. Tempore autem quo cessabat a bello, erat erga omnes mansuetus mitisque et beneficus: erat etiam magnificus et hortu instar pulcherrimi, in seipso quatuor habebat fontes, justitiam, prudentiam, fortitudinem ac temperantiam, atque omnes alias virtutes: ita ut, si non cardis Phoeae pariceps fuisset, ut nitidissimum sidus refolisset.

Cum autem, utpote homo, naturam debitum reddidit, tunc reate florebat Basilius et Constantinus Porphyrogeneti, filii Romani, filii Constantinii, nepotis Basilii Macedonis; et illi imperaverunt Romanis.

IV. Regnum Basilii Bulgaroctoni.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo

(3) * Ἦν δὲ καὶ οὗτος καρτεροκάρδιος καὶ αὐτομύτατος· καὶ οὕτως ἐλαβε τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ παντός ἐχθροῦ Ῥωμαίων· καὶ ἐφοβήθησαν τὰ ἔθνη ἀπὸ τὴν ὁρμῆν τοῦ Τζιμισχῆ φόβον μέγαν. Καὶ ἐπλάτυνε τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐφυγον οἱ Σαρακηνοὶ καὶ Ἀρμένιοι, καὶ ἐδεδίλσαν οἱ Πέρσαι· καὶ πανταχόθεν ἐφύρον αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλουν ἵνα ἔχη μετ' αὐτῶν εἰρήνην, καὶ ἐξέδραμε μέχρι Ἑβύσης καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ ἐγαμίσθη ἡ γῆ τὰ φεσάτα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Φοινίκη κατεπατήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν φερλίων, καὶ ἐποίησε νίκας μεγάλας· καὶ τὸ σταθὶ τῶν Χριστιανῶν ἐπλάτυεν ὡσερ δρέπανον.

(4) * Καὶ πάλιν ἐστράφη εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἐστράτευσεν ἕως τοῦ Δούναβη καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς· Τατάρων καὶ Βουλγάρων καὶ κατέλυσε σατράπας καὶ στρατηγούς ὡσερ λέων θύαν ὁρμήσῃ εἰς· βόας μεγαλοπλεύρους καὶ ἐξεσγίλει αὐτούς. Τότε ἐμμετράπησαν τὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν εἰς αἷμα· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχώρευσαν εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ παραπόταμα, καὶ τὰ βασιλικὰ σκήπτρα ἐδίδεσαν μετὰ χαρᾶς ἰσά εἰς τὴν Ταρταρίαν· καὶ 866 ἐποίησε μετὰ Βουλγάρων πόλεμον μέγαν καὶ ἀπήγαν ἕως τὴν Πρεσλάβαν πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον· κἀκεῖσε ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων μετὰ μυριαριθμοῦ στρατοῦ· καὶ κατέλυσεν αὐτούς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῶν, καὶ ἐστράφη μετὰ νίκης ἐξυρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν.

(5) * Τοιοῦτος ποιμὴν ἦτον ὁ Τζιμισχῆς ὅτι ἰδὼκε τὰ ἄγρια θῆρια καὶ ἐφύλασσε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὑπὸν ἐχόρτηγε, καὶ συνέτριβε τὰς σιαγόνas τῶν ἐχθρῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς. Τὸν καιρὸν δὲ καθ' ὃν ἦν ἀργία πολέμου, ἦτον πρὸς πάντας ἡμέτερος καὶ γλυκύς καὶ εὐεργετικός· καὶ ἦτον μεγαλοπρεπὴς καὶ ὠραϊστάτος ὡσερ παράδεισος· καὶ εἶχεν ἐκ' αὐτὸν πέντε σαρὰς ποταμοὺς, δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, ὅτι, ἂν οὐκ ἤθελε συγκατανοήσῃ εἰς τὸν φόνον τοῦ Φωκᾶ, οὕτως ἤθελε λάμπει καθαρῶτατον ἄστρον.

(6) * Ἐπεὶ δὲ, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν, ἔλωσε τὸ χρέος τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐξήνθη ὁ Βασίλειος καὶ Κωνσταντίνος, οἱ πορφυρογέννητοι υἱοὶ Ῥωμαίου υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐγγένου Βασιλεῖος τοῦ Μακεδόνα· καὶ ἐδοξέλευσαν Ῥωμαίων.

[Δ'] Βασιλεία Βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

(4) * Τῷ 976 ἐστὶ τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρ-

Variae lectiones et notae.

* Par. 1708. Οὗτος [δὶα] τὸ τοῦ Νικηφόρου πάθος σωφρονέστερον διατεθείς· αὐτὸν τῶν (δὲ) πορφυρογεννήτων παίδων σφόδρα ἐπεμελεῖτο καὶ ἡγάπα. (970) Τοῦτου τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας διήσκει ὁ πατριάρχης Πολύευκτος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Βασιλείος ὁ Ἐξαμανδρινός· ἐπισκοπεύσας ἔτη 8. (973) Καὶ τῷ 9 ἐστὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐφορίζεται, καὶ χειροτονεῖται Ἀντώνιος ὁ ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίτου, καὶ ἐπισκοπεύσας ἔτη 25, ὁ δὲ (δὲ) ἐπονομαζόμενος Ἐξαμανδρινός· χειροτονεῖται δὲ μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰνδ. β', ἔτους 759β' Ven. 2730. * 972. * 978. * 978. Οὗ βασιλεὺς δὲ οὗτος καὶ πολλὰ τὰ τῆς Ῥωμανίας ὅρα ἐκλ. καὶ πάντα τὰ γειτονοῦντα κυκλόθεν ἔθνη, οὐ χρυσίῳ, ἀλλὰ ἔριπαι σιγᾶν κατηνόγκασε, γυναικὸς ὢν πάνυ καὶ φοβερῆς ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνυπόστατος Ven. 2730. * Par. 1708. * ἐχόρτηγε Par. 1708. * Par. 1708. Τάλλα δὲ ὁ ἀνὴρ ἡδύτατος ἦν καὶ γαλήνης ἀγαν καὶ π. π. ψυχῇ ευπαθεὶς κακῆτιμος. Καὶ εἰ μὴ τὸ τοῦ φόνου μίσος ἦν, οὐκ ἦν ἀνέμπεδος· μὴ ὥς ἕνα τῶν ἁγίων τούτων καὶ παρὰ πάντων μετὰ θάνατον αἰδεσθᾶν Ven. * 976. * 976. * 976. Οὗτος, κτίζει τὸν Σωτήρα ἐν τῇ Χαλκῇ καὶ θανάτῳ θάπτεται, καταλιμπάνει δὲ βασιλεῖς Βασιλείου καὶ

κίστεως ὅππ' Ἰδασλαυσε Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος Ἀ
[καὶ] Κωνσταντίνος, υἱοὶ Ῥωμανοῦ, ἐτῇ γ'.

(2) " Οὗτοι γὰρ παῖδια ὄντες περισκόπησαν ἀπὸ
τῆς προγονικῆς βασιλείας ἀναματᾶν τοῖς καιροῖς
τοῦ Φωκᾶ καὶ τοῦ Τζιμισχῇ· 867 ὥς γοῦν διέδωσαν
κίχαινοι, καὶ οὗτοι εὗρον ῥάδιον τὸν καιρὸν καὶ ἐπι-
τῆδειον, πάλιν ἐπανεύρωσαν καὶ περισύναξαν αὐτὴν
ὥσπερ χρυσὴν ἄλυσσον. Ὁ γοῦν πρῶτος ἀδελφός
Βασίλειος ἐμιμήθη τὸν προπάππου αὐτοῦ Βασίλειον
ἐκείνου τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν χαρτερικώτατον Ἡρα-
κλῆα, καὶ τοὺς ἄλλους ὀνομαστοὺς καὶ γενναιοτάτους
βασιλεῖς· τὰ δὲ βρώματα, πόματα καὶ τὴν εὐπάθειαν
καὶ τὴν ἀνάπαυσιν παντελῶς ἐμίσησεν ἀπὸ καρ-
δίας. Ἠγάπησε δὲ τὴν δυσπάθειαν καὶ τὸν κόπον
καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς στρατείας καὶ τοὺς πολέ-
μους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἦν ἡ χαρὰ αὐτοῦ καὶ ὁ γλυκα-
σμός. Φορέματα δὲ εὐμορρα ἢ κραδᾶτια χρυσό-
στρωτα καὶ μαργαριταρολίθα οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν
αὐτοῦ ἀνάβαινον· ἄλλ' ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ σκουτα-
ρίων κτύπους καὶ ἄλλα πολεμικὰ καὶ εἰκονιμένα
ἐκείνα οἰκονόμα, εἰς ἐκείνα ἠντράνεν.

(3) Ἀλλὰ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία πάλιν ἐπέ-
βη καὶ ἐνεπρόβριξε τὴν καλὴν αὐτοῦ προθυμίαν καὶ τὸ
ποσοῦτον καλόν. Ὁ γὰρ Βάρδας ὁ Σκληρὸς, ἀνθρω-
πὸς καὶ μέγας καὶ πολεμικώτατος καὶ συγγενὴς τοῦ
Βασιλέως, ἠπίστησε καὶ ἐσύναξε φροῦδα ἰσχυρά καὶ
ἐγύρευε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Καὶ ἡ ταραχὴ καὶ
ἡ δυσαστεία αὐτοῦ ἦν μεγάλη καὶ φοβερά, καὶ ἐτά-
ραξε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, ὥσπερ εἰς τὰ πλάγος
μικρὸν πλοῖαριον ὅταν τὸν εὖρῃ ἡ ἀνεμοῦλῃ καὶ
κλύδων μέγας. Ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη καὶ ἡ ἀπιστία
τοῦ Σκληροῦ ἐκράτησε καιρὸν πολὺν, καὶ ἦτον ἐμψύ-
λιος σύγχυσις καὶ τοπικὴ ἀκαταστασία, ἤρρασαν οἱ
Ἀραβες ἄδειαν καὶ ἐξέβησαν καὶ κατέλυσαν τὴν
Ἀνατολὴν, καὶ ὁ τόπος τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ χώραι
εἶχαι μεγάλῃ στενοχωρίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀσυρίου.
Ἐξέβησαν δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι, καὶ ἐκρούσαν τὴν
Θράκην· καὶ ἀπὸ πᾶσαν μερῶν ἦγον τὸ κακὸν
πολύ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἦτον εἰς τὴν μέσσην ὥσπερ ἀρ-
νίον μέσον εἰς πολλοὺς λύκους, ἢ πούλιν εἰς δρακόν-
των στόματα. Ἀλλὰ πάλιν ἐξαίφνης ἐγένετο γαλήνη
ἀντὶ χαίμωνος, καὶ ἔρρασαν ἀντὶ 868 τοῦ κλύδωνος
εὐδία· καὶ ὁ μὲν Βάρδας ἐποίησεν ὀρυμματικὰ μετὰ
τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγένετο ἀγάτῃ μεγάλη.

(4) " Καὶ εὐθὺς ἅπαντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν

octogesimo quinto, divinæ incarnationis nongen-
tesimo octogesimo quinto, regnaverunt Basilius
Bulgarocionus et Constantinus, filii Romani, annos
tres et quinquaginta.

Hi enim, cum parvuli essent, paterna privati
sunt corona quandiu regnaverunt Phocas et Zi-
miseses. Cum igitur hi decessissent, illi, opportuna
facilique inventa occasione, rursus apparuerunt
unaque ambo regnum obtinuerunt velut aureum
alysson. Prior frater Basilus imitatus est atavum
Basilium Macedona fortissimumque Heraclium
et ceteros illustres ac nobilissimos imperatores :
cibos, potum, oblectamenta et otium tota mente
exosus, amabat molestias, laborem, currus, espe-
ditiones et bella, in eisque letitiam deliciasque
suas ponebat; vestes elegantes lectique auro strati
et margaritæ ei ne in votis quidem erant, sed ex-
piebat videre scuta resonantia, equosque bellicos,
et gladios nudos cassidesque fulgidas et contos
splendentes : in his ponebat curas, in hæc oculos
intendebat.

σταθία καὶ κασιδία ἐκλαμπρα καὶ κοντάρια ἐκστάβα-

Sed invidia et malignitas rursus superveniens
obstitit tam pulchræ generositati tantæque virtuti.
Etenim Bardas Sclerus, vir illustris bellicque peri-
tissimus et imperatoris cognatus, renuit obedire
armaque collegit valida ut regno potiretur. Ejus
factio et potentia erat magna et formidabilis, et
vitam imperatoris turbavit, veluti cum in mari
parvum navigium corripit procella fluctuumque
commotio. Dum autem pugna et apostasia Scleri
multum tempus consumeret, regnareque civillis
perturbatio et passim rerum conversio, repe-
runt Arabes confidentiam, et egressi Orientem
vastaverunt, et loca regionesque Romanorum ab
Assyria in magnam angustiam detrusa sunt. Erue-
runt insuper Bulgari Thraciamque inva-erunt :
ex omni parte ingens ingruerat malum, et im-
perator in medio erat quasi agnus multos inter lupos,
vel pullus in ore draconum. Sed subito relictæ
tranquillitas pro tempestate, turbinique successit
serenum; atque Bardas reconciliationem cum im-
peratore sacramento sancivit, eique magna se
junctit amicitia.

Statim imperii omnes amici convenerunt. Basi-

Variae lectiones et notæ.

Κωνσταντίνου τοὺς πορφυρογεννήτους ἀδελφούς Ven. 274a. " Par. 1708 (σπδ'). B. ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ σὺν
Κωνσταντίνῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ οἱ πορφυρογεννήτοι ὁμοῦ Ἰδασλαυσαν ἐτῇ γ' Ven. 1708. Οὗτος ὁ
B. νέος ὢν καὶ γυναικὶ συναρῆται [οὐκ] ἠδουλήθη, ἀλλ' ἔρωτας τῷ Χριστῷ [ἀνεύρετο], πολεμίων καὶ
θπλων καὶ στρατιῶν κατορθωμάτων [ἐραστής] Ven. 992—1032. " Par. 1708. Τοῦτον τῷ ε' ἔτι
ὠνήσκει ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης Νικόλαος K. Π. ὁ καλούμενος Χρυσόβερ-
γης καὶ ἐπισκόπευσεν ἐτῇ ιγ' (982—995). Οὗτος κτίζει μοναστήριον ἐν τῷ Ὀλύμπῳ καὶ μετὰ ταῦτα
ὠνήσκει Νικόλαος καὶ χειροτονεῖται Σισίνιος πατριάρχης K. Π. καὶ ἐπισκόπευσεν ἐτῇ γ' καὶ τῷ [xγ'=
998] τῆς βασιλείας Βασιλείου ὠνήσκει ὁ πατριάρχης Σισίνιος· καὶ χειροτονεῖται Σέργιος ὁ Μανουηλῆτης,
ἀνὴρ ὀσιος, πατριάρχης καὶ ἐπισκόπευσεν ἐτῇ κ'· καὶ τῷ ἔτι [μδ'=1019] τῆς αὐτοῦ βασιλείας τελευ-
τήσαντος τοῦ Σεργίου, χειροτονεῖται Εὐστάθιος πατριάρχης καὶ ἐπισκόπευσεν ἐτῇ δ' καὶ τῷ [σα'=1025]
ἔτι τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὠνήσκει Εὐστάθιος, καὶ χειροτονεῖται Ἀλέξιος πατριάρχης K. Π. ὁ Στουδιώτης
καὶ ἐπισκόπευσεν ἐτῇ θ' Ven. 275a—275b.

tius autem post hanc restaurationem non quievit, sed movit omnes Romanorum vires, adversus Arabes excurrit, ei usque ad Iberos et Phœnicen processit. Itaque tremuerunt reges, toparchæ, et satrapæ; velut rapidum sidus totum perlustravit Orientem, et gentium sanguine inebriatus est ejus gladius, nec dedit requiem cordi ejus nec somnum oculis usquequidam expulit feroces lupos barbarosque et infideles populos, qui destruxerant Christianum ovile, illisque incussit Romani ensis formidinem. Deinde, innumeris inclitus victoriis, cum magna captivorum caterva et dives opum Constantinopolim rediit.

αὐτοὺς νὰ τρέμοσι τὴν σπάθην τῶν Ῥωμαίων. Ἐταλιν μετὰ πλήθους πειχμαλώσιας καὶ πλοῦτου πολλοῦ.

Audito vero Bulgaros fiducia elatos propter exercituum in Orientem profectum, calcavisse populosque esse multam Romanorum terram, iterum ira studioque repletus est, et rursus cum impetu ei vicinaria eos erupit, et campos eorum sanguine irroravit, illosque inundaverunt sanguinis rivi ac torrentes, et ob multas cædes terra fremuit ac pulverulenta facta est; Romanorum autem gladii contique obtusi sunt ossibus barbarorum multisque eorum decollationibus, et impavide conculcaverunt eos Romani tum equites tum pedites, et cepit imperator oppida regionesque Bulgarorum multas, eisquæ præfecit custodes sibi fidos. Cepit etiam regionem in qua erat Bulgarorum regina, ibique invenit divitias thesaurosque ingentes, immensum auri argentique pondus, coronas, diademata et regios apparatus.

αἰχμαλώτων Βουλγάρων· καὶ εὗρεν ἐν αὐτῇ πράγματα ἀπείρων καὶ στέμματα καὶ διαδήματα καὶ ἀποσκευὰς βασιλικὰς.

Videns autem barbarorum dux tantum impetum, exercitumque suum esse destructum, domuit pauperum superbiam suam et barbaricam humiliavit arrogantiam. Ut vero alium coegit exercitum exterasque auxiliares copias, ruit in bellum et prælia, spirans iram et furorem, clausitque loca aperta et pervia, modo post muros, modo post arcus et vallos, et fecit belli machinas. Et erant milites quos coegerat, trecenta et sexaginta millia: et gloriabatur de hac multitudine. Porro fecit angustias ad hunc finem ut imperatore cum ejus exercitu impediret quin inveniret exitum quæ se expediret. Venit igitur et irruit celer in Romanorum confinia. Ubi autem versabatur, erant campus ingentesque fluvii et montes magni altique et ardui et nivibus obisti Romaniam inter et Bulgariam: et unus erat transitus, quem ille clausit ibique posuit potentem custodiam, et pugnabat quandiu lucebat dies, et postea requiem militibus dabat. Causa vero cur non confestim sit egressus, erat ut imperatori verba daret.

Imperator habebat ubique exploratores cogno-

Variae lectiones et notæ.

“ 990. “ Par. 1708. “ ἰδιούτης? “ Par. 1708 cf. Cod. 468, 3. “ Par. 1708. “ Νίκη Ῥωμαίων καὶ (κατὰ?) Βουλγάρων.

Βασιλείαν συνήχθησαν. Ἄλλ’ ὁ Βασίλειος οὐδὲν ἐκάρτησε μετὰ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἀλλ’ ἐκίνησε πᾶσαν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, καὶ ἐξέδραμε κατὰ τῶν Ἀράβων, καὶ διέβη μέχρι τῶν Ἰβήρων καὶ ἕως Φοινίκης. Ἐφριζαν γοῦν οἱ βασιλεῖς, καὶ τοπάρχαι, καὶ σατράπαι αὐτῶν, καὶ ὥσπερ ἀστραπὴ σύντομος διέβη τὴν ἀνατολὴν διήν· καὶ ἐμεθύσθη ἡ Ῥωμαία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν αἱμάτων· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῦ χορήμιου αὐτοῦ οὔτε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἕως οὗ ὅτι ἰδῶκε τοὺς ἀγρίους λύκους καὶ τὰ βάρβαρα καὶ ἀπίστα ἔθνη. Ἄτινα διέφθειραν τὴν Χριστιανικὴν μάνδραν, καὶ ἐποίησαν ἱστράφη μυριονικηφόρος εἰς τὴν Κωνσταντινουπό-

B “ (5) “ Μαθὼν δὲ ὅτι οἱ Βούλγαροι εὐρόντες ἄδειαν διὰ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀποδημίας τῶν στρατευμάτων, κατεπάτησαν καὶ ἠρῆμισαν πολλὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, πάλιν ἐνεπλήσθη θυμοῦ δικαίου καὶ ζήλου· καὶ πάλιν ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς καὶ δυνάμεως κατ’ αὐτῶν, καὶ ἔδαψε τοὺς κάμπους ἀπὸ τῶν αἱμάτων αὐτῶν. Καὶ ἐγέμισαν αὐτοὺς τὰ παράπλαγα καὶ τὰ ρυάκια, καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόνου ἐβρώμισεν ἡ γῆ καὶ ἐκονίνησεν, καὶ τὰ σπαθία καὶ τὰ κοντάρια τῶν Ῥωμαίων ἀποστομώθησαν ἀπὸ τὰ ὅσα τῶν βαρβάρων καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τραγήλοκοπημοῦ αὐτῶν· καὶ περιπατοῦσαν ἀφοδα καὶ ἀρματοῦμένοι μὲν καὶ ἀναρμάτωτοι οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ παρέλαθεν ὁ βασιλεὺς κάστρα καὶ χώρας τῶν Βουλγάρων πολλὰς.

C 869 καὶ ἔβαλλεν ἐπ’ αὐτὰς φυλάκτορας ἰδικούς. “ Παρέλαθε δὲ καὶ τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἦτον ἡ βασιλεύς, καὶ θησαυροὺς πολλοὺς καὶ χρυσοὺς καὶ ἀργύριον βασιλικὰς.

(6) Ἰδὼν δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν βαρβάρων τὴν τοσαύτην βίαν καὶ ὅτι τὸ φασάτον αὐτοῦ διαφθάρη καὶ ἰρημώσῃ, ἐκράτησε πρὸς ὀλίγον τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ καὶ ἐταπεινώσε τὸ βαρβαρικὸν θράσος. Ἐπει δὲ πάλιν ἐπισυνάγε στρατὸν ἄλλον καὶ προσκαλεστικὸν φασάτον ἔξενον, καὶ ἐξέβη εἰς πολέμους καὶ μάχας θυμοῦ πνέων καὶ μανίας, καὶ ἐκλείσε τὰς κλεισοῦρας καὶ τὰ διαβατὰ, ποῦ μὲν με[τὰ] ταίχους, ποῦ δὲ με[τὰ] νευραίας καὶ ξύλα, καὶ ἐποίησε χαντάκια μηχανικά. Καὶ ἦτον τὸ φασάτον ὅπερ ἐσυρνε χιλιάδας τέξ, καὶ ἡλαζονεύετον ἐπὶ τοσοῦτον πληθους· τὰ δὲ στενωπὰ ἐποίησε, διὰ σκοπὸν, ὅτι ἂν ἀποκλείσῃ τὸν βασιλεῖα μετὰ τοῦ φασάτου αὐτοῦ, νὰ μὴδὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἐκδραῖν νὰ γλητώσῃ. Ἦλθε γοῦν καὶ ἔπεισε κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἦτον κάμπος καὶ ποταμοὶ μεγάλοι καὶ ὄρη μεγάλα καὶ ὄψηλά καὶ σκληρὰ καὶ χιονισμένα μέσον τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἦτον πόρος εἰς, καὶ ἔδραμε αὐτόν· καὶ ἔβαλλε φύλαξιν δυνατὴν καὶ ἐπολέμα καθ’ ἡμέραν ἐμφάνειαν καὶ ἐνέπαιε τὰ φασάτα· ἡ αἰτία διὰ νὰ ἐξέβῃ ἐξαίφνης νὰ ἐμπλακῇ τὸν βασιλεῖα.

“ (7) “ Ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ παντός εἶχε κατασκό-

πους, καὶ ἐγένεσκε πάντα καὶ ἐστερέωσε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἵνα δείξῃ ποταπὴν ἀνδρείαν καὶ τόλμαν ἔχουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδὲν ἐπέμεινεν ἵνα ἔλθωσιν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἰδεῖν ἔλασεν νὰ στραφῇ ὀπίσω, οὐδὲ ἡγάπα νὰ ἀποκλείεται ἔσω εἰς τὸ παλάτι καὶ νὰ κρύπτεται ὥσπερ τρυφερὸν κοράσιον· ἀλλὰ τὰς τρεῖς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς ποτε κυρσιμένους ἔβαψαν²⁷ αὐτὰς αἱ πάχνη καὶ θροσῖαι τῆς αὐγῆς, καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν κοριορτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ἰδρώτων ἐκδάρθη· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἡμαύρωσεν ἀπὸ τὴν πυρὰν τοῦ ἡλίου. Ἀπέστειλε δὲ δύο στρατηγούς, ἔκαστον **870** μετὰ καθαρῶν ἑκλεκτῶν, δώδεκα χιλιάδας, καθὼς ἠρώσουςιν, ἵνα αὐρώσι μονοπάτια ἀπὸ τόπους δυσβάτους καὶ νὰ σύρῳσι τὰ ἔλγια αὐτῶν καὶ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος περὶ, ἐνθα οὐκ εἴχασιν οἱ βέρβεροι προσοχὴν ἢ λογισμὸν, καὶ νὰ καταβῶσιν ἀπὸ τόπους οὓς θέλουσι σύρον αὐτοὺς οἱ πρόβοδοι. Ὁ δὲ ἕτερος στρατηγὸς ὁμοίως ἐτάχθη νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ πείσῃ ἐπάνω εἰς τὴν φύλαξιν, ὅπου ἐκράτει τὸν πόρον, καὶ νὰ τοῦς δώσῃ οὕτως ἐπιθέξια, ὅπου οὐδὲ κἀν εἰς ἐξ αὐτῶν εἰπεῖν νὰ μὴδὲν γλητώσῃ νὰ ὑπάγῃ μαντάτον. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐπῆρε τὸ ὄρος καὶ ἐπ' αὐτὸ ἀνέβη μετὰ χιλιάδων ἑβ'· καὶ ἐγένετο μεγάλη βία ὥστε νὰ διαβῶσιν αὐτὸ ἕως ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἐνυκτοπάτησε καὶ κατέβη εἰς τὴν ἄλλην μερῶν καὶ ἐγκρυμάτωσεν εἰς τόπον σύνδεστρον καὶ κρυπτόν. Καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν πλησίον, ἀλλ' οὐκ εἴχασιν εἰδῆσθαι τίνα περὶ τούτων. Ὁ δὲ ἄλλος εὗρε καὶ αὐτὸς τόπους λίαν δυσκόλους καὶ δυσβάτους· ὁμοῦ μετὰ σκοποῦ πολλοῦ ἰδέσθαι αὐτοὺς καὶ ἀπῆγεν ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν μέρους, ἐνθα ἦν ἡ φύλαξις· καὶ πρὸς ὦραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν τὰ ὄργανα καὶ τὰ παιγνίδια τοῦ πολέμου. Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Βούλγαροι φόβον μέγαν εἰς τὸ ἀνέλπιστον κακόν· ἐπῆδσαν γοῦν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἐπάνω αὐτῶν καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοὺς, καὶ ἄλλους μὲν ἔσφαξαν, ἄλλους δὲ ἐπίασαν· καὶ οὐδὲ εἰς ἐγλήτωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐχάλασαν τὸ δέμα· καὶ ὁ βασιλεὺς ὦν ἔτοιμος μετὰ τοῦ φοσάτου εἰσῆλθε καὶ ἀπῆγεν μετὰ προθυμίας κατὰ τοῦ μεγάλου ἐκεῖνου φοσάτου καὶ οὕτως ἀπερχόμενος καθ' ὁδὸν ὑπήντησε τοὺς καθαρῶν ὅπου ἤρχοντο διὰ βίγλαν, καὶ ἐπίασαν ἅπαντας· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὑπήντησεν ἄλλους ἑκατὸν, βίγλας καὶ αὐτοὺς ὄντας, καὶ ἐπίασε καὶ αὐτούς. Οἱ Βούλγαροι οὖν θαρρύνοντες ὅτι ἔχουσι βίγλας, ἦσαν ἀμέριμοι, καὶ ἐκαθέζοντο δίχα φόβον τινά. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐνυκτοπάτησε καὶ πρὸς ὦραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν ἐπάνω εἰς αὐτοὺς ἄνω καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους ὁ ἐγκρυματωμένος στρατηγὸς ὁμοίως· καὶ ἐφῆθησαν οἱ Βούλγαροι ἀναρμῶντοι καὶ βαρυνόμενοι τοῦ ὕπνου καὶ ὠρμησαν νὰ ψεύθων· καὶ ἐγένετο ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ἀνίγκη αὐτῶν καὶ ὁ φόβος πολλὰ μέγας· καὶ οὐκ ἐγένεσκον ποῦ ὑπάγωσιν, καὶ ἐπιπταν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ἐπνίγοντο· καὶ κατασφαζεν **871** εἰς τὸν ἄλλον· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατ-

scebatque omnia et sua firmabat consilia. Ut autem ostenderet quantam fortitudinem et audaciam haberent Romani, non expectavit donec in seipsum hostes irruerent, nec timuit ne retrogeretur, nec voluit includi in palatio et occultari ut delicata puella; sed comam capitis sui olim unguentis delibutam nunc pruina et rore matutino irrigabat, caro ejus pulvere ac sudoribus rugabatur; vultus calore solis obscurus fiebat. Misit autem duos duces, utrumque cum duodecim equitum delectorum millibus, ut recta pergerent ad inveniendos tramites ob locorum difficultatem angustissimos, utque traherent equos suos, et montem pedibus ascenderent, ubi barbari non prestolabantur et ne suspicabantur quidem, ac descenderent de locis quæ occupare vellet prævium hostium agmen. Alter vero dux pariter jussus est succedere alia via, ad irrumpendum in custodes qui transitum occupabant, et ad eos dextrorsum sic aggrediendum, ut ne ullus quidem ex eis mandatum daret ut quisquam eo fuga subduceret. Prior quidem occupavit montem in eumque ascendit cum duodecim millibus, et magna vi enisi sunt, ita ut intra tres dies hunc transgressi sint; et noctu processit descenditque in alteram partem, et suos abscondit in loco abdito et arboribus consito. Bulgari erant proximi, sed nullam habebant illorum notitiam. Posterior vero invenit et ipse loca difficillima et perardua, quæ tamen magna cum constantia transiit, et recessit ab interiori parte ubi erat custodia; ac diluculo primo cecinerunt organis tibiisque. Bulgari autem magno percussi sunt terrore ob inopinatam perniciem; itaque irruerunt in eos Romani, eosque circumvenerunt, et alios trucidaverunt, alios ceperunt, nec ullus ex illorum manibus effugit. Sic vinculum quo impediabantur solverunt. Imperator autem paratus cum suis copiis penetravit et processit confidenter contra illum ingentem exercitum, sicutque profectus obvius habuit equites qui præcedebant primum agmen, eosque omnes fecit captivos; paulo post rursus occurrit aliis centum, ad primum agmen et ipsis pertinentibus, quos pariter cepit. Bulgari interea, confidentes sibi superesse primum agmen, erant securi, et sedebant sine ulla formidine. Imperator iterum noctu perrexit, primoque diluculo subito in illos irruit pariterque simul ex insidiis erumpens dux. Reperti sunt Bulgari inermes et somno gravati, capesseruntque fugam, et invasit eos consternatio inopiaque et terror maximus: nesciebant enim quo recederent, cadebantque in fluvios et mergebantur, et alius alium jugulabat; et Romani profigabant eos et immisericorditer trucidabant; et ceciderunt illa die Romano gladio centum et sexaginta barbarorum millia, ita ut flumina pro aquis sanguinem volverent. Fugit illorum dux, ceperuntque Romani ten-

Variae lectiones et notæ.

²⁷ πειράν?

toria, opes, arma et sarcinas Bulgarorum, et magno A εικοπτον και εφονευσαν αυτους ἀνηλως. Καὶ ἔπεισον
etsultaverunt gaudio gratiasque Deo egerunt. ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς σπάθης τὴν ἡμέραν ἐπέστην ρε'

χλιδάδας¹⁷ βαρβάρων· καὶ οἱ ποταμοὶ ἀντὶ ὕδατος ἔρρεον αἷμα, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἔφυγε, καὶ ἐπὶ-
ρσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰς τέντας καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν Βουλγάρων, καὶ
ἐγένετο χαρὰ μεγάλη καὶ εὐχαριστία εἰς Θεόν.

At Bulgarorum rex noluit tacere, ac tolerare
quod passus erat malum, sed post paucos dies
collegit exercitus reliquias, misitque et advocavit
ex aliis gentibus copias auxiliares, et venit in con-
spectum imperatoris se justificaturus: nec debili-
tationis suae illum tadebat, sed similis erat apro
qui venatori occurrit, ruitque in gladium et mortem
aspernatur. Sic armati sunt Romani ex una parte
et ex altera Bulgari, et utrinque toti ferro armati
equites totique ferrei hastarii explicuerunt sua ve-
xilla et buccinis classicisque sonnerunt in signum
praelii, et exortus est magnus clamor tumultusque
et in utroque exercitu tremor ingens. Ut vero con-
currebant et se invicem adorti sunt, ut apri aut
robusti boves, ac tela jaculati sunt, et crepabant
confringebanturque gladii, et fragor, clamor et
summa perturbatio ascendebant ad caelum, et san-
guis fundebatur super aquas, et equorum halitus
obscurabat aërem, et imperator Romanorum ascen-
debat descendebatque velut alacris petrarum avis
aut strenna grus, et vires copiis suis suppedibat,
suosque duces hortabatur ad ostendendum quan-
to praestarent Romani aliis gentibus. Tandem
fusi sunt Bulgari, et terga verterunt, sed Romani
milites, eos pone secuti multos occiderunt et cal-
caverunt, ac tentoria eorum invaserunt, atque ma-
gnam reportaverunt victoriam. Sic imperator ar-
rogantiam et superbiam Bulgarorum fregit et eos
persecutus est fecitque servos et subditos.

Ῥωμαῖοι οἱ Βούλγαροι καὶ ἐγδρίσαν· πρόσωπον νὰ
αὐτοὺς ἐξέπισθεν καὶ ἐσκότωναν καὶ ἐκατέπατον αὐτοὺς· **872** καὶ ἐκούρουν τὰς τέντας αὐτῶν, καὶ ἐνί-
κησαν αὐτοὺς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσαν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ θράσος τῶν Βουλ-
γάρων καὶ ἰδίως καὶ κατέστησαν αὐτοὺς δοῦλους καὶ ὑποχείριλους.

Quia vero mors nemini parcat, decessit et Basi-
lius, et corruit firmum Romanorum fundamentum.
Attamen in provecctate mortuus est, et remansit
regnum fratri ejus Constantino.

V. Regnum Constantini, fratris Basilii.

Anno mundi bis millesimo quingentesimo trice-
simo octavo, divinae Incarnationis millesimo trice-
simo octavo, regnavit Constantinus, Basilii frater,
annos duo.

Tunc verum patuit proverbium dicens: Calix et
scaphium ex uno crystallo; vel Crux et cribellum
ex eodem ligno. Horum enim duorum fratrum in-
doles longe diversa erat: siquidem Basilii oderat
voluptates et intemperantiam, nec cogitabat nisi de

(8) ¹⁸ Ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς Βουλγάρων οὐδὲν
ἠθέλησε καὶ σιγῇ οὐδὲ νὰ καταπῇ καὶ νὰ ὑπομῇ
ὅπερ ἔπαθε κακὸν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπερι-
σύναξε τὸ ἐναπολειφθὲν φοσάτον· ἀπέστειλε δὲ καὶ
ἐπροσκαλέσατο φοσάτα καὶ ἀπὸ ἄλλας γένεας, καὶ
ἦλθα κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως νὰ ἐκδικηθῇ· καὶ
εἰς τὸν χαλασμὸν καὶ καταλυμὸν αὐτοῦ χορτάσιν
οὐκ εἶχεν· ἀμὴ ὁμοίωσεν ἀγριοχοῖριν ὅταν συναπαν-
τηθῇ μετὰ τοῦ κυνηγοῦ καὶ ἀπὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ
B κουντᾷ τὸ κορμὶν αὐτοῦ εἰς τὸ ξίφος· καὶ καταφρο-
νεῖ τὸν θάνατον. Ὅμως ἡματιώθησαν οἱ Ῥωμαῖοι
ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, καὶ οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὸ ἕτερον·
καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν ἐλοσιθῆροι ὄντες καθάρριοι
καὶ ἀρματωμένοι καὶ ἐλοσιθῆροι κονταράτοι, ἐσθί-
κωσαν τὰ φλάμουλα αὐτῶν καὶ ἐδώκαν· τὰ βοῦκινα
καὶ τὰ τρουμπέτια, σημεῖα τοῦ πολέμου. Καὶ ἦτον
μεγάλῃ βοῇ καὶ ταραχῇ καὶ εἰς τὰ δύο φοσάτα καὶ
πολὺς τρόμος. Ὡς δὲ συνυπηνηθήσαν καὶ ἐδώκασιν
ἀλλήλους, ὥσπερ ἀγρία κατρία ἢ λέοντες ἰσχυροί,
καὶ ἐτέτακσαν τὰ κοντάρια καὶ ἐκτυποῦσαν καὶ
ἐσυνετρίβοντο τὰ σπαθία, καὶ ὁ κτύπος καὶ ἡ βοῇ
καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνέβαιναν ἕως εἰς οὐρανόν, καὶ τὰ
αἵματα ἰχύνοντο ὑπὲρ ὕδωρ, καὶ τῶν ἀλόγων ὁ χλυ-
μιτρισμὸς ἐσκέπαζε τὸν αἶρα, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν
C Ῥωμαίων ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε ὥσπερ γοργὸς
πετρίτης ἢ πρόθυμον γερᾶνιν, καὶ εἶδεν δύναμιν
εἰς τὰς παραταγὰς αὐτοῦ, καὶ παρεκίνα τοὺς στρα-
τηγούς αὐτοῦ νὰ δεῖξουν ὅπως χρῆζον οἱ Ῥω-
μαῖοι ἀπὸ τὰς ἄλλας γένεας· Εἰς τὸ ὑστερον δὲ
ἐπάτησαν οἱ Βούλγαροι καὶ ἐγδρίσαν· πρόσωπον νὰ
φεύγουν· τὰ δὲ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἰδίως
αὐτοὺς ἐξέπισθεν καὶ ἐσκότωναν καὶ ἐκατέπατον αὐτοὺς· **872** καὶ ἐκούρουν τὰς τέντας αὐτῶν, καὶ ἐνί-
κησαν αὐτοὺς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσαν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ θράσος τῶν Βουλ-
γάρων καὶ ἰδίως καὶ κατέστησαν αὐτοὺς δοῦλους καὶ ὑποχείριλους.

(9) Ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος οὐκ ἔλατ' ἑναν, ἐτε-
λεύτησε καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐχάθη μέγα θένελιον
τῶν Ῥωμαίων. Ὅμως εἰς βαθὺ γῆρας ἀπέραντος,
καὶ ἐπέμεινε ἡ βασιλεία εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν
D Κωνσταντῖνον¹⁹.

[E] Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου.

²⁰ Τῷ σφλῇ ἔπει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ βασιλίας σαρ-
κώσεως· αἰνῇ²¹ ἑβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ἀδελφὸς
Βασιλείου, ἐτῇ β'.

(2) Ἐνταῦθα ἐφάνη ἀληθὴς ἡ παροιμία ἡ λέ-
γουσα· Ποτήριον καὶ καρπούρα ἀπὸ ὁσίων ἑνα, ἢ Σταυ-
ρὸς καὶ πτώδιν ἀπὸ ξύλου ἑνα. Ἡ γὰρ γνώσις τῶν
δύο τούτων ἀδελφῶν ἦτον ἀπομακρὰ ἢ μία τῆς·
ἀλλῆς· οὐκ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐμίσει τὰς χαρὰς καὶ

Variae lectiones et notae.

¹⁷ χλιδάδας? ¹⁸ Par. 1708 φάρια in margine? ¹⁹ Par. 1708. ²⁰ Par. 1708. Τελουτᾷ δὲ ὁ βασιλεὺς
δὲ Β. εὐσχήμων καὶ δάπνεται ἐν τῇ παρ' ἐκείνου οἰκοδομηθέντι ναφῇ τοῦ ἡγαπημένου ἰω. τοῦ θεολόγου,
καὶ καταλαμβάνει Β. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον ἦδη γεγηρακῶτα Ven. 275^b. ²¹ 1025. ²² σοῦ
Par. 1708; K. ὁ πορφυρογέννητος; ὁ ἀδ. B. ἰδ. μόνος ἐ. γ' Ven. 175^b.

τοὺς παραδιδασκούς, καὶ ἦτον ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς Ἀ
 ἄρματα καὶ εἰς πολέμους· καὶ τὸ πῶς νὰ τιμῇσθῃ τὴν
 βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος οὐδὲ
 αὐτὸ τοῦ πολέμου τὸ ὄνομα ἤθελεν νὰ ἀκούσῃ, οὐδὲ
 εἰς ὕπνον τοῦ εἰδὼν ἄρματα οὔτε φωνὰς πολεμικὰς,
 ἀλλ' ἐπρώγε καὶ ἐπινε καὶ παρεδίδασκε μὲ γυναῖκας
 πολιτικάς καὶ ἀνθρώπους μαρούς καὶ ὀρχηστὰδας,
 καὶ ταῦτα γέρων ἀνθρώπων· καὶ παλαιόχρονος· καὶ
 οὕτως Θεὸν ἐφοβέτο, οὕτως ἀνθρώπους ἐντρέπτον·
 ἦτον δὲ δειλὸς καὶ τρομερὸς, πολλὰ, καὶ ἀπὸ μικρῇν
 ἀλτίους, αἰτιῶν αὐτοὺς ὅτι εἰσὶν ἐπίβουλοι αὐτοῦ²².

873 (3) Εἶχε δὲ θυγατέρας δύο· καὶ ἤκουσε παρὰ
 τινος ὅτι ἐξ αὐτῶν βασιλεύσει τις Ῥωμανός, εἰς τῶν
 μεγιστάνων ὁ Ἀργυρόπουλος, καὶ ἠνάγκαζε τοῦτον
 εἶναι Ῥωμανὸν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συ-
 ζύγου καὶ ἵνα ἀρροσθῇ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ τὴν
 πορφυρογέννητον ὀνόματι Ζωὴν· ἐξ οὗ καὶ ἐγένε-
 ντο²³· καὶ ἐχάρη τὴν βασιλείαν πολλὰ ὀλίγον καὶ
 ἀπέθανεν²⁴.

[5] Βασιλεία Ῥωμαίων τοῦ Ἀργυροπούλου.

²² Τῷ 59^μ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ δεκάς σπρω-
 τως αἱ ἐβασίλευσε Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος, ὁ
 γαμβρὸς Κωνσταντίνου, ἀνθρώπος σοφὸς καὶ φοβού-
 μενος τὸν Θεὸν καὶ φρόνιμος.

(5)²³ Καὶ ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἦτον τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια
 καὶ ἀγρυπνίαι ὁλονύκτιαι καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν βιβλίων
 Γραφῶν, καὶ ἐκχοδόμῃσεν μοναστήριον θαυμάσιον
 καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Θεοτό-
 κου, ἣν λέγουσι περίβλεπτον.

(39)²⁴ Ἡ δὲ βασίλισσα ἦτον νέα εἰς τὴν αὐξήσιν
 αὐτῆς καὶ ἡγάπα ἐρωτομιξία· καὶ περιπλοκάς ἀν-
 δρός, ἔβλεπε δὲ τὸν Ῥωμανὸν ὅτι τὸ πλεόν ἐσωφρό-
 νει καὶ οὐκ ἀνεθυμῆτο ἂν ἔχει γυναῖκα· καὶ ἔβαλλεν
 εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς πάσας πονηρὰς ἐνθυμήσεις καὶ
 μελέτην κακῇν· Ἦτον δὲ εἰς τὸ παλάτιον εἰς νέος
 εὐμορφος ὃ ὄνομα Μιχαὴλ ἐκ γένους τῶν Παφλαγῶ-
 νων· καὶ ὡς ἐπεριπάτει εἰς τὴν αὐλήν τοῦ παλα-
 τίου, ὠραιομένος καὶ κούρτισης, καὶ ἰδοῦσα τοῦτον
 ἡ βασίλισσα ἐπρώθη ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ
 ἐπεθύμει τὸ κάλλος καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ Μιχαήλ,
 ὅτι ἦτον τρυφεροπρόσωπος καὶ κατάλευκος καὶ ῥο-
 δινὸς καὶ περικαλλής, ὥστε καὶ εἶχεν αὐτὸν καὶ
 ἐμοιχεύετο μετ' αὐτοῦ καὶ ἐχόρταινεν²⁵ αὐτοῦ τὴν
 εὐμορφίαν. Καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ὡς ἦτον ὁ Ῥωма-
 νός, ἔσω εἰς τὸ λουτρὸν **874**²⁶ καὶ ἔλουετον, ἐπέθη-
 σαν ἄνδρες φοινικοὶ καὶ ὀδριοὶ καὶ κακοποιοὶ καὶ
 εὖρον αὐτὸν γυμνὸν καὶ ἔθηκαν αὐτὸν κάτω καὶ
 ἐσφίξαν τὸν λαμπρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπνίξαν αὐτόν· Ἀλλὰ

bellis et armis et quomodo regnum nobilitaret
 Romanorum. Constantinus vero ne ipsum quidem
 belli nomen audire volebat, nec in somnis videbat
 arma clamoresque bellicos, sed comedeat, perpotat
 et bacchabatur cum urbanis mulieribus et viris
 flagitiosis et scitatoribus et quidem senex et annosus;
 neque Deum timebat neque homines verebatur. Erat
 autem timidissimus pavidissimusque, et futilibus de
 causis accusavit multos tanquam sibi infensos.

Habebat autem duas filias; e quarum una filium
 regnatum quemdam Romanum Argyropulum,
 unum e proceribus: ideo coegit hunc Romanum
 ut repudiata uxore cum filia sua Porphyrogenita,
 nomine Zoe, matrimonium iniret, quod et factum
 est. Sed non diu regno gavisus, mortuus est.

VI. Regnum Romani Argyropuli.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo qua-
 dragesimo, divinæ Incarnationis millesimo quadra-
 gesimo, regnavit Romanus, Argyropulus Constantini
 gener, vir sapiens timensque Deum cum prudentia.

Delectabant eum divina oracula, et vigiliæ totam
 per noctem productæ, et sacrarum Scripturarum
 lectio: et ædificavit monasterium mirabile et ma-
 gnificum sub nomine sanctissimæ Dei Genitricis,
 quæ dicitur illustris.

Imperatrix vero cum adolescens in dies cresceret
 et rebus veneris delectaretur, videret autem Ro-
 manum nimis continentem et uxoris negligentem:
 versabat in mente sua malas cogitationes pravum-
 que consilium. Erat autem in palatio quidam ju-
 venis formosus, cui nomen Michael, ex Paphlago-
 nia oriundus: qui cum deambulet in aula palatii
 pulcher et junior, videns eum imperatrix amore
 vulnerata est in corde suo, et concupivit formam et
 commercium Michaelis, qui erat vultu roseo atque
 venustissimo cum in finem ut, eum secum haberet,
 adulterum. Quodam autem die cum Romanus
 esset in balneo corpus lavans, ingressi sunt sicarii
 dolosi et malefici: qui cum inventes nutum,
 humi dejecti oppresserunt fauces, et ipsum suffo-
 caverunt. Sed nunquam unde essent hæc insidie,
 et utrum illi sciret uxor illius Zoe, an non, patuit.
 Ut vero suffocatus fuit Romanus, regnavit Michael
 Paphlago, antea obscurus et ignotus.

Variae lectiones et notæ.

²² ἐπίαθεν Par. ²³ Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα Βασίλισσαν, καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς θυγατέρας β' Ζωὴν
 καὶ θυγατέραν ἑτέραν Θεοδώραν, δειλὸς δὲν καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσθενής Ven. ²⁴ ὁ καὶ ἐγ. ? ²⁵ Par.
 1708 Ὅρων ἐπ' αὐτὸν τῶν θανάτῳ ἐγγίχοντα, ἕνα τῶν τῆς συγκλήτου προκρίνας Ῥωμανὸν τὸν Ἀργυ-
 ρόπουλον, συνάπτει τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ Ζωῇ καὶ βασιλεῖα χειροτονήσας θνήσκει Ven. 275^b. ²⁶ Par. 1708
 349^{ab}. 'P. ὁ τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Α. ἐβ. ἐτη ε' Ven. ²⁷ 1828. ²⁸ Par. 1708 349^b. Οὗτος γυναῖκα,
 ἔχων ταύτην ἀπώστατο καὶ ἔχημε τὴν θυγατέραν τοῦ Κωνσταντίνου Ζωὴν, ἀλλὰ παῖδας οὐκ ἐποίησαν.
 Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ σοφὸς καὶ θεοσεβής· ἐποίησε δὲ τὴν περιφανέστατην μονὴν τὴν περ. ἐν ἣ καὶ τέθνηκε καὶ
 ἐτάφη βασιλικῶς Ven. ²⁹ ἐχόρταινεν Par. ³⁰ Par. 1708. — Par. 1708 305^c M. ὁ Π. εὖν τῇ ἰδίᾳ γαμῆτι
 Ζωῇ καὶ τῇ ἀδελφῇ ταύτης Θεοδώρα τῶν θυγατέρων Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐβ. ὁ — μου δ.
 Ven. 276^c.

πότεν ἦν ἡ ἐπιβουλὴ οὐδὲν ἐφανερῶς, ἡ ἐγίνεσκιν αὐτὸ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ Ζωὴ ἡ οὐ · ὧς δὲ ἐπὶ νῆγ ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἀπέθανεν, ἔδωκευσεν Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν ὁ πρότερον ἀφανὴς καὶ ἀγνώριστος.

VII. Regnum Michaelis Paphlagonis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quadagesimo sexto, divinæ incarnationis millesimo quadagesimo sexto, regnavit Michael Paphlago septem annos et octo menses.

In ipsa nocte qua mortuus est Romanus et insepultus jacebat, Imperatrix accessivit patriarcham primoresque palatii et proceres: hi iurjurando se constrinxerunt, et Michael a patriarcha fuit coronatus a duobusque exercituum proclamatus. Erat autem Michael vultu et corpore pulcherrimus, et anima multis gratis virtutibus decoratus: nam vir sapiens et cordatus cogitabat apud se ex quanta humilitate quantam nactus esset nobilitatem et quod ex paupertate et obscuritate ad tantum ascendisset imperii fastigium. Ideo erat erga omnes homines tum principes tum pauperes comis humilisque et mansuetus, curabat pauperes et inopes ditabat. Si quem comperiret divitem aut divitis filium infelicem factum, illum creabat primatem. Erat ut optimus pater erga viduas et orphanos; infirmis et advenis opitulabatur, et nemo eum invisebat qui non iustus redierit.

Εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ · ἀσθενεῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει · καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ μὴδὲν ἐπιστραφῇ χαίρων ³³.

Attamen tantis pollens bonis, corpore aegrotabat, et vita ejus erat ærumnis plena; et nemo scit ulrum ob superabundantiam materiam calefactæ turbaretur et caderet, an a dæmone vexaretur. Sæpe enim, inter loquendum, subito corruerat in terram; os ejus spumabat; torquebantur oculi, et truces quasi aper proferebat voces: et si non adfuissent qui eum retinerent, caput in muros illisum confringisset. Cum vero deferbuisset ille æstus, et sensus reciperet, tunc virtute probatur fiebat, propriæque oblectabatur animæ, et vehementer cupiebat monachus fieri.

καὶ ἤρχετο εἰς ἀσθεσίαν αὐτοῦ, τότε ἐγίνετο δοκιμώτερος εἰς ἀρετὴν, καὶ ἡγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ γένηται μοναχός.

Erant vero ei fratres germani, fures, nebulones, rudes, porcorum ritu viventes et moribus corrupti. Primus et pessimus erateunuchus, homo maleficus, rudis et injustus; qui totam imperii summam nutu suo movens sursum deorsum versabat, et erat quasi imperatoris flagellum. Ille Michaeli acriter institit ut imperatricem Zoen alloqueretur propter fratris sui filium, ut eum filium scriberet adoptivum. Imperator ejus voluntati paruit, et suum imperatorisque filium adoptavit Michaelē (sic enim ille vocabatur) et Cæsarem eum coronavit, virum stultum, amenæ et belluinum. Imperator autem vexatus infir-

A [Z] Βασιλεὺς Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγότος.

³² Τῷ ἑσφμς' εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως, αμς' ἔδωκευσεν Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν, ἐτη ζ' καὶ μηνῶς η'.

(2) Κατ' αὐτὴν γὰρ τὴν νύκτα, ὅτε ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανός, καὶ ἦτον ἀταφος, ἐστειλέν ἡ βασίλισσα καὶ ἔφερε τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πιατοῦ καὶ τοὺς μεγιστὰνας · καὶ ἔδωσαν αὐτοῖς ὄρκον, καὶ ἔσταψεν ὁ πατριάρχης τὸν Μιχαὴλ, καὶ ἀνευφήμουν αὐτὸν οἱ στρατάρχαι. Ἦτον δὲ ὁ Μιχαὴλ καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸ κορμὶν πάνυ ὠραίος · ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε μεγάλας χάριτας καὶ καλὴν ἀρετὴν. Ὡς γὰρ συνετός καὶ φρόνιμος ἐνεθυμῶτο καὶ ἀνελογίζετο ἀπὸ ποίαν ἀτιμίαν ποίαν δόξαν εἴηρε · καὶ ἀπὸ ποταπῇ πτωχείᾳ καὶ ἀδοξίᾳ εἰς πόλον ὕψος ἀνέβη τῆς βασιλείας. Καὶ ἦτον πρὸς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἀρχοντας καὶ πτωχοὺς συγκαταδατικὸς καὶ ταπεινός καὶ ἡμερός · ἐκυβέρνηα τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπλούτιζε τοὺς ἀπείρους.

Ἐὰν ἱμαθεν ὅτι τινὰς ἦτον πλούσιος ἢ πλουσίαν ἀνθρώπων υἱὸς καὶ ἔτυχεν ὅτι ἔδυστύχησεν, ἰποῖται αὐτὸν πάλιν ἀρχοντα. Ἦτον δὲ ὥσπερ καλὸς πατήρ εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ · ἀσθενεῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει · καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ μὴδὲν ἐπιστραφῇ χαίρων ³³.

(3) Ὅμοιος εἰς τοιαῦτα καλὰ ὅπου εἶχεν, ἐπάσχεν ἀπὸ κακῆν ἀρρώστιαν, καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἦτον πᾶντοτε λυπηρὰ καὶ ἐπικίνδυνος · καὶ οὐδεὶς οἶδεν εἴτε ἀπὸ πλεονασμῶν ὕλης θερμαινόμενος; **875** ἱταρδί-
C τιστο καὶ ἐπιπτεν, εἴτε ἀπὸ δαίμονος ἐκτελάετο. Πολλάκι γὰρ οὕτως ὧς ἱστατο λαλῶν, ἐπιπτεν ἄρνω εἰς τὴν γῆν καὶ ἤρριζε τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡμαύριζε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐστρεβλύνοντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐφώναζεν ἀγρία; φωνὰς ὡς αἶγα · καὶ ἔαν οὐκ ἐτυγχάνουν τινες νὰ τὸν πιάσουν, ἔκρουε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριβεν αὐτὴν εἰς τοὺς τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεβῇ ἡ ζάλη ἐκείνην

(4) ³⁴ Εἶχε δὲ ἀδελφούς γνησίους, ἀνθρώπους ἀρπαγὰς καὶ κακοτρόπους, χωριάτας, χοιροβίους καὶ κακοῦθεις. Καὶ ὁ πρῶτος καὶ χειρότερος ἦτον ἀπὸ μικρόθεν εὐνοῦχος, κακοῦργος ἀνθρωπο; καὶ ἀπαίδευτος καὶ ἄδικος · καὶ πᾶσαν τῆς βασιλείας τὴν ἔξουσίαν εἶχεν εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, νὰ τὴν στρέφῃ ἄνω καὶ κάτω καὶ ἦτον ὥσπερ βᾶγγιλος τοῦ βασιλέως, καὶ ἠγάγασε πολλὰ τὸν Μιχαὴλ ἵνα συντύχῃ τὴν βασιλείαν τὴν Ζωὴν διὰ τὸν ἀδελφότη-
κων αὐτοῦ, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν ὡς πνευματικὸν υἱόν. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσυγκατέβη τῇ θελήσει αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν υἱοθετεῖν αὐτοῦ τὸν Μιχαὴλ — οὕτω, γὰρ

Variae lectiones et notæ.

³² Par. 1706. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ λίαν ἀγαθότατος καὶ πάσης ἠθικῆς ἀρετῆς ἀνάπλεος καὶ τὸν Θεὸν ἐξ ὧς καρδία; φιλοῦν καὶ φοβούμενος Ven. ³³ Par. 1708. Συνείχετο πάθει τινὶ λαθραίῳ, ὅφ' οὐ πολλάκις ἐνεργουμένον κατὰ γῆς ἄφρωνος ἔβριπτο, καὶ νεκρῷ [ὁμοίως] δι' ὧς μιά; ὥρα; ἐκείτω ἔως αὐτὸν καταλιπόντος τοῦ συμπνίγοντος δεινοῦ, εἰς τὴν προτέραν ἐπανέρχεται ἀσθεσίαν Ven.

ὠνομαζέτον — εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ἔσπευεν αὐτὸν βασιλεῖα, ἀνδρα μωρὸν καὶ ἀνόητον καὶ κτηνώδη. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀσθενείας ἧς εἶχε, καὶ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς οἰκίας γυνώμης ὡς ἀριστεῖς φίλος, ἐξαφῆκε τὴν βασιλείαν καὶ τὸ στέμμα καὶ τὸ διάδημα καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν βασιλικὴν καὶ ὄψαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καὶ ἀπὸ τῆς ταραχῆς τοῦ κόσμου ἔδραμεν εἰς μεγάλην γαλήνην. Ἡ δὲ φρονεῖς τῆς βασιλείας ἀπέμεινε εἰς Ζωὴν τὴν βασιλείαν, καὶ τὸν ἀδελφόν τεκνον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐκαίον τὸν μικρὸν Μιχαὴλ.

876 [H] Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου.

Τὸ 799^ο ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σωκρίσεως ἀπὸ ἑβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης, ἀνθρώπος δαιμονιάρης καὶ προδατόνους, καὶ εἶχεν ἀπὸ τοῦ φυσικῶν αὐτοῦ πολλὴν μωρίαν καὶ ἀπαίδευσιν.

(2) Ἡ δὲ νεότης καὶ ἡ αὔθεντία καὶ ἡ ἀλαζονεία συννηώθησαν μετὰ τῆς μωρίας καὶ ἀπαίδευσης, καὶ ἐποίησαν κακὸν μέγαν. Ὁμοίωζεν γὰρ ἕνα ἄγριον βορβόριν, ὅταν οὐδὲν δέχεται χαλινάριν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἀλλ' ἰακτεῖν ἀτάκτως· καὶ ἐνθα ἔπρεπε νὰ στρέψῃ μεγάλην τιμὴν καὶ φιλοτιμίαν εἰς τοσοῦτον ἀξίωμα καὶ καλὸν ὅπερ εὗρεν ἀπὸ τὴν βασιλείαν, τοσοῦτας πικρίας μεγάλας ἐποίησεν. Καὶ τότε ἐνόησε καὶ αὐτὴ ποταπὸν ἔχθρὸν ἐρερερε, καὶ οἷον ὄφιν περιέβαλεν εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ ὅποιον δράκοντα ἔδωκε τῆς βασιλείας τὸ βυζὶν νὰ τὸ θηλάσῃ. Ἐπει γὰρ ἦλθεν ὁ Μιχαὴλ εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν, καὶ ἐπελάβετο πραγμάτων ἀξιολόγων καὶ ἀνγκυαίων, ἀνθρώπος νέος, ἄβουλος, ἀδόκιμος, ἀλαζονικὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἐξηκολίωθη καὶ ἔπεισεν εἰς κρημνὸν μέγαν. Ἡ γὰρ αὐτυχία ὥσπερ μολιβάδος ἔστιν· καὶ ἂν οὐδὲν ἔσται καλὰ δυνατὸς ὅπου νὰ βαστάξῃ αὐτὴν καὶ κυβερνήσῃ μετὰ φρονήσεως, ἐμπέπτει εἰς τὴν γῆν πρόμητα καὶ συντρίβεται. Καὶ πρῶτον μὲν ἔβαλεν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχόντος καὶ τοὺς ὀφηλοτέρους τῆς πόλεως, καὶ ἐκόλαζεν αὐτοὺς μετὰ μανίας· βαρβαρικῆς καὶ εὐνοούζεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὸ μέγα κακὸν τοῦτο παρηλάττειν ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ οὐκ ἐγνώριζαν αὐτοὺς ἔαν ἦσαν ἄνθρωποι. Οὕτως οὖν ἐφάνη κακὸς καὶ ἄγριος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἀπὸ τὴν πρῶτην ἡμέραν τὴν ἐγνώρισαν ἀνωφελῶν. Ἐτα ἐπισύναζεν κοπίλους· νέους καὶ μωροὺς καὶ εἶχεν αὐτοὺς εἰς τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐξώρισε τὰ βασιλεύσας τὴν Ζωὴν καὶ τὴν Θεοδώραν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτάς· εἰς νῆσιν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτάς μαῦρα. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν εἰς ὀδυνηρὰν αὐτοῦ ἡμέραν, ὅτι ἔρριψεν ἐπάνω τοῦ μεγάλου ὀλίγησαι καὶ ταραχῆς, ὅς οὐκ ἠδυνήθη ἐπιστρέφαι εἰς γαλήνην. Τότε μαθεῖν χρὴ ἀπὸ τὸ γεγονός· 877 τὸ συμβῆναι καὶ ποταπὴν ἔχειν ὑπόταξιν τὸ κοινὸν

A mitate qua laborabat, propriaque voluntate et virtutis amore impulsus, abdicavit imperium, coronamque ac diadema, et omnes regni delicias et honores recusans, factus est monachus, et a mundi tumultu in magnam transit serenitatem. Cura vero imperii recedit in imperatricem Zoen et in viri sui fratris filium nequam, Michaelen.

VIII. Regnum Michaelis Calaphatis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, divinae incarnationis millesimo quinquagesimo quarto, regnavit Michael Calaphates, homo diabolicus, mente pecus, et a natura molliam stultitiam et ruditatem sortitus.

Imperitia, dominatio et arrogantia conjuncta cum stultitia et ignorantia, nequissimum eum fecerunt: similis enim erat equo fero qui non patitur in ore suo frenum, sed violenter calcitratur; et cum debuisset imperatricem magno prosequi honore et studio propter tantum fastigium et beneficium, eam magnis exposuit miseriis. Tunc vidit et ipsa qualem aluisset inimicum, qualemque serpentem in suo fovisset gremio, et qualem edidisset draconem imperii sinus ut ab eo sugeretur. Ubi enim Michael ad summam pervenit dignitatem, resque gravissimi ponderis ac momenti suscepit, cum esset adolescens, imprudens, inglorius et arrogans, in ingens decidit praecipitium. Nam felicitas plumbo similis est: si quis bene par non est ei ferenda et cum prudentia regenda, pronus in terram corrui et interit. Ac primo quidem initium auspicatus est a primoribus et proceribus urbis, eosque barbarico traciando eunuchos fecit, ita ut multi propter ingens istud malum ab humana natura delapsi nescirent an ipsi essent homines. Sic igitur a principio ac malitiosum et crudelem praebuit, ut a prima die execrationi esset. Deinde congregavit remiges juvenes et stultos, eosque in consiliarios assumpsit; imperatrices vero Zoen ac Theodoram in exilium coniecit, relegavitque in insulam, et male tractavit. Sed hoc fecit sibi in malum, nam in se concitavit ingentes turbas ac tempestates, quas non potuit averruncare. Porro ex ea quae tunc accidit calamitate videre est quam subditus sit communis vulgus clementi, mansuetoque ac benefico principi, et quantum valeat rex quem suus amat populus. Ut enim compertum est Michaelen imperatrices expulisse in insulam, earum genas percussisse, ac truciter tractasse, irata multitudo, et unanimi clamore impetuque et consilio sumpserunt lapides, baculos, et quid-

Variae lectiones et notae.

⁸⁷⁶ Par. 1708. Καὶ δὲ ἕνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖδα, συνώνυμον αὐτοῦ Μιχαὴλ, προχειρίζεται εἰς βασιλεῖα καὶ πρότερον αὐτὸν υἱοθετήσας τῇ βασιλίδι Ζωῇ· οὗ δὲ γεγονότος, ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου παθούς ἐπισυναγίζοντος, ἐξαιτίσας καὶ πρὸς μάταιαν καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐρωτικῶς· ἔχων δὲ, εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κτιθεὶς μοναστήριον τοῦ Ἀσμεδίου κατέρχεται, καὶ αἰφνης ἀποκίρεται, καὶ ὄλιγον ἐπιβίους, πρὸς τὸν ἡγάπητον Θεὸν ἐξελθόμενος ὁ αὐτοῦ· καὶ χοροῖς ἀγγέλων συνορθεύεται Ven. 276. ^{1041.} ⁸⁷⁷ Par. 1708. σον. M. ὁ ἀνιψιὸς αὐτοῦ ὁ K. ἔδ. μῆνας δ'. Ven. 277-28. κοπήλου·?

κώστας ἀν' ἐβασίλευσε πέντηκοντα τρεῖς καὶ ὀκτώ-
 ρος ἔτος.

(3) Οὕτως ἔστιν ὁ κόσμος ἀστάθμητος καὶ ὁ βίος
 τῶν ἀνθρώπων ὡς παγνίδι· καὶ οὕτως περὶ τῆς
 ὑποθέσεως ὁ τροχὸς ἀνω καὶ κάτω καὶ κυλίσκει αὐτάς·
 καὶ κλύει ὡς ὕδατος. Λέγουσι δὲ περὶ τούτου τοῦ Μονο-
 μάχου ὅτι εἰς τοὺς πολέμους καὶ μάχας καὶ ἔργα
 ἦτον ἀδόκιμος· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ἑρπεῖς, μεγαλο-
 κρείτης καὶ φιλόδοξος, ἡμέρος, γαλήνης, εὐεργετικός,
 ἥτορ· καὶ συγκραταδικός. Θάλασσα ἦν εἰς τὰς χά-
 ριτας· αὐτοῦ καὶ ποταμοὶ μεγαλοδωρίας, καὶ πολλοὶ
 ἵππων καὶ ἐχέραςσαν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ· καὶ
 ὅσπερ Νεῖλος· ὁ ποταμὸς πλημμυρεῖ καὶ ποιεῖ ὥστε
 βάλλειν καὶ ποτίζει τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, οὕτως
 ἦτον καὶ ἐκείνος πλεῖς εἰς πάντας ἀνθρώπους· εἰς
 πλουσίους, εἰς πτωχοὺς, εἰς ξένους, εἰς ἀδυνάτους,
 καὶ εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς μοναστήρια δι-
 ἔδωκεν 879 καὶ ἐξαικινώθησαν τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ,
 καὶ εἰς πολλοὺς τόπους· ἐκτίσσε διαφόρους ναοὺς καὶ
 μεγάλους.

(5) Καὶ εἰ τις βούλεται γνωρίσαι τὴν φιλα-
 ρμίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὸ φιλόδοξον, αἶψα τὴν
 καρπὴν καὶ μεγάλην μὴν, ἣν ἐκτίσεν ἐξ αὐτῶν
 τῶν θεμελίων εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος
 Γεωργίου, ἣν λέγουσι Μάγγανα.

(4) Ἀλλὰ μετὰ τοσοῦτων ὧν εἶχεν ἀγαθῶν,
 ἦτον ἀσθενής, καὶ πάντοτε ἐπὶ τὸν οἶκόν αὐτοῦ
 καὶ ἐκκεῖθεν πάντοτε εἰς τὸ καλὸν εἰς ὀφθαλμὸν καὶ
 μαλακὰ κραδία· οὕτως δὲ ἀναπαύει τοῦ πόθους
 αὐτοῦ.

(5) Διὰ τοῦτο ἐξέδωκεν κατ' ἐκείνον τὸν καρπὸν
 πολλὰ κακὰ, καὶ ἐξηγέρθησαν κύματα μεγάλων
 συμφορῶν. Ἀνθρώπος γὰρ τίς ἐδιδόκει Μανιάκης,
 γίγαντες κίερος καὶ ὄξυς καὶ θρασυκάρδιος· ζῆτον
 θυμὸς καὶ μανίας, ἐβόαζε φοβερὸν θόρον καὶ
 πόθον, καὶ ἐξέβη μετὰ ὀφθαλμοῦ ἰσχυροῦ, καὶ κατέλυε
 τὰς χώρας καὶ πόλεις καὶ κάστρα· καὶ ἦλθεν ὅσπερ
 μαῦρον σὺν κροῖον κατὰ τὸ βασιλεῖον, καὶ εἶχεν ἐπερ-
 σιν καὶ ἀλαζονίαν ἐκρήτητον. Καὶ οἱ τῆς γῆς οὐκ
 ᾔλγεον· ἀπὸ τοσοῦτον κακῶν· Ἀλλ' ὃν ὁ Θεὸς φυ-
 λάσσει, οὕτως γίγαντας τρέμει, οὕτως θηρία φοβεῖται,
 ἀλλ' οὕτως κάρκινον οὕτως σκῆψον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 Μανιάκης οὐκ ἰσχυροὶ βλάψαι τὸν βασιλεῖα, ἔχοντος
 αὐτοῦ τὸν Θεὸν βοηθόν· καὶ ὡς ἐγένετο πόλεμος,
 ἴδοντες αὐτὸν εἰς τὴν κλειρῶν κονταρίαν· καὶ
 ἵππας, καὶ ὅσοι ἐπληρώσαν ἀπὸ τὰς χειρὶς αὐτοῦ.

(6) Ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου πάλιν ἐξέβη αἰὼν μέγα
 καὶ κακόν. Ὁ Τορνίκος, ἄλλον φοβερόν καὶ ἀνήμε-
 ρον θηρίον, συνεισέβη καὶ καταλύειν τὰ ἐνκο-
 κληθέντα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον συνείβη, ἀπέβη ἡ
 εὐκατασύνη τοῦ Θεοῦ· καὶ εἰς τὴν εὐνομίαν τοῦ

A quagesimo quinto, divina incarnationis millesimo
 quinquagesimo quinto, regnavit Constantinus
 Monomachus.

Sic mundus est instabilis, et vita hominum
 quasi puerilis ludus; sic fortunae rota conditiones
 vitae sursum deorsum verit volvitque ac velut
 stamen pro libitu ducit. Dicitur autem hic Mono-
 machus in bello praelisque et cetero inglorius
 fuisse, in aliis vero rebus maturus, magnificus et
 munificens, mitis, serenus, beneficus, mansuetus et
 obsequiosus. Erat quasi gratiarum mare et munifi-
 centiae fluvius, et multi bonis ejus potabantur
 et satiabatur; et quemadmodum Nilus flumen
 exundat ut mare et Aegyptiorum terram irrigat:
 sic et ille erat largus in omnes homines; in di-
 vites, in pauperes, in hospites, in infirmos. In
 omnem Ecclesiam et in monasteria disfluebant et
 exhaurebantur ejus bona, in multisque locis
 diversa magnaue templa edificavit.

Quod si quis velit cognoscere animae ejus ma-
 gnificentiam et liberalitatem, videat splendidum et
 ingens monasterium, quod ab ipsis fundamentis
 construxit in nomine sancti martyris Georgii,
 quod Mangana nomen habet.

Sed tōi possens dotibus, infirmus erat pedibus-
 que semper laborans; et sedebat semper in pala-
 tio super altis molibusque cubilibus, ad leniendos
 pedum suorum dolores.

Propterea in eum irruerunt tunc temporis multa
 mala, et commoti sunt gentium fluctus calamita-
 tum. Homo enim quidam, nomine Maniaces, bel-
 listor giganteus, acer et audax, animo et furore
 fervens, collegit exercitum potentem ac multum,
 vehementique cum impetu irrumpens vastavit campos,
 urbes et oppida, et imperatori ingruit velut obscura
 nubes, edrenata elatus insolentia. Quis porro
 sperasset a tanto malo liberationem? Sed quem
 Deus custodit, is neque gigantes formidat, neque
 feras horret, neque ignem, neque ferrum. Ideo et
 Maniaces nocere haud valuit imperatori Deum
 habenti auxiliatorem: siquidem commisso praelio,
 latus ejus lancea perforatum est, ceciditque, et
 omnes ex ejus membris fuerunt erepti.

Sed in eum rursus irruit aliud ingens malum:
 Tornicus, alia tremenda et immensa bellum, con-
 terens ac diripiens quae supererant. At istam
 quoque brevi sustulit divina justitia: conseris enim
 manibus, pectore confossus est et mortuus. Tunc

Variis lectiones et nota.

16 Par. 600. K. 6 M. 13. 1715. Ven. 271. 1718. Οὗτος ἀνὴρ ἡνίασθε καὶ πάντως εὐεργε-
 τὸν καὶ ὅτι πάντων δοξάζεσθαι καὶ καλὰ κινεῖσθαι. 1719. ἔχει δὲ δεξιὸν καὶ αἰσιν. Ven. 1708.
 Οὗτος τὸ πᾶν Μαγγάνων λαμπρότατον μοναστήριον ἐκ ἐνομήτων τοῦ ἁγ. Γ. ἐκτ. τῷ δ' α' αὐτοῦ, τὴν
 εὐνομίαν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ τὰς ἐνομίας εἰς τὸ παρ' ἐκείνου κτίσθαι μοναστήριον, γυμνασιεῖαν
 κατερίσχευε Μιχαὴλ μοναχὸς καὶ ἐπιστάτης ἐκτ. 1715. Ven. 1708. — 1719. Par. 1708.
 1718. Par. 1708.

imperator pace gavius est, quam nulla unquam A turbavit procella.

Multis pressus animi aegritudinibus, solvit et ipse naturale morti debitum, rursusque regnum remansit Theodora imperatrici: nam Zoes prius decesserat.

X. Regnum Theodora Porphyrogenita.

Peracto brevi tempore in potestate praesentens Theodora mortem suam (erat autem virgo), jamjam moritura invenit quemdam senem tremulum ac debilem, nomine Michael, virum ex Byzantio oriundum, ad rerum vero ac praesertim tanti imperii administrationem minime natum, tum quia moribus simplicior, tum quia longaevis erat et aetatis propecta: non tantum enim senex erat, ut a multitudine vocabatur, sed etiam decrepitis. Hunc igitur ut eligat successorem ministri suadent Theodora: quae statim imperatorio Michaeli cingit diademate, postquam hic tremendo pollicitus iurjurando se nihil unquam sine illorum consilio in imperii administratione gesturum. Deinde imperatricem defecit spiritus, post regnum unius anni, mensium duodecim.

XI. Regnum Michaelis (Stratiotici).

Quo igitur modo dictum est, senex Michael imperator proclamatus a senatoribus et a multitudine, plus aequo liberalis visus est, quemque horum ad altas dignitates promovens et honores incongruos plurimis distribuens. Militum vero copias et imprimis eorum praecipuos, quibus peditum equitumque praefectura pridem distributa erat, longe aliter quam ceteros tractavit, neque enim liberalem se praebuit in illos qui urbium reginam modo ceperant, neque benignis quidem eos excepit verbis. Etsi praerant duo viri, magistri ambo et genere clari, nec minus belli peritia ac fortitudine et animi audacia praefulgentes. Horum unus erat Isaacus Comnenus, alter vero Catacalon Tecaumenus, cui patria erat Colonia. Erat quidem Antiochie dux: vix autem proclamatus Michael eum de munere deposuit, et statim cognatum Michaeli magistrum et Antiochie ducem instituit, eique Urani cognomen imposuit, ut a prisco Urano ducere originem videretur. Illum igitur Tecaumenum, quod haud bene officio esset functus, sed dissipasset facultates molestusque subditiis fuisset, temerario reprehendit impetivique probis et contumeliis affecit. Imo cum alii clarissimi viri qui cum eo exercituum duces erant, defendere virum conati essent, contra

λέγου ἐτόξευσαν αὐτὸν ἐν τῷ στήθει, καὶ ἀπέθανε. Τότε εἰρήνευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὐκ εἰχέν ποθεν ὁχλησι.

(7) Ἐν Ἀναγκάζοντες αὐτὸν αἱ πολλὰ κακοφύχαι. ἔβλεπεν καὶ αὐτὸς τὸ φυσικὸν χροῖον τοῦ θανάτου· καὶ πάλιν ἐπέρμενεν ἡ βασιλεία εἰς Θεοδώραν τὴν βασιλισσαν· ἡ γὰρ Ζωὴ προτελευτήσεν.

[1']. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου.

Ἐπεὶ δὲ εἰδίδας ἐν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ προεγνώρισε τὸν θάνατον αὐτῆς, ἦτον γὰρ παρθένος, καὶ ὡς ἐμελλε τελευτᾶν, εὗρε τινὰ γέροντα τρομακτικὸν καὶ ἀδύνατον ὀνόματι Μιχαὴλ, ἀνὴρ ἐκ Βυζαντίου μὲν γαιωνός, πρὸς πραγμάτων δὲ καὶ ταῦτα τοσαύτης ἡγεμονίας μεταχειρήσειν ἀποπαφικὸς ἐκ τε φυσικῆς νοσήας καὶ ἀπειρίας καὶ διὰ χρόνου μῆκος, ὃ τῇ ἐκείνου παρεστᾶθη ζωῇ (ἦδη γὰρ οὐ γέρον ἦν, ὡς παρὰ τοῦ δημώδους πλήθους ὀνόμαστο, ἀλλὰ πρεσβύτης). Τοῦτον οὖν πείθουσι τὴν Θεοδώραν ἀντικαταστήσαι τῇ βασιλείᾳ· καὶ αὐτίκα ταῖσι τῷ βασιλεὺς τὸν Μιχαὴλ διαδέχεται, πρότερον δοκοῦν καταληφθέντα φρικώδεις, μὴ τῇ ἐκείνου γνώμῃ χωρὶς ἐπὶ ταῖς τῆς βασιλείας οἰκονομησάσθαι διοικῆσθαι. Ἐπὶ τοῦτοις τὴν βασιλίδι τὸ πνεῦμα ἐξέλιπε μοναρχήσαντος ἑοῦ ἐπὶ ἐννέα μηνῶν.

[1A']. Βασιλεία Μιχαήλ.

Ὅν οὖν εἰρηται τρέπον ὁ πρεσβύτης Μιχαὴλ αὐτοκράτωρ ἀνορέθη: τοῖς μὲν τῆς γερουσίας καὶ τῷ δημόδει πλήθει καὶ παρὰ τὸ προσηκόν ὥστε φιλοτιμότητος, ἕκαστον τούτων εἰς βαθμοὺς προδιβάζων ἀξιομάτων καὶ τιμᾶς προσνέμων ἀκαταλλήλους τοῖς πλείοσι· τοῖς δὲ στρατιωτικοῖς καταλόγους, καὶ μάλιστα τοῖς 881 τούτων ἐξόχους, οἷς στραταρχεῖν τε καὶ ἡλαρχεῖν ἀπονειμῆτο πρὸ πολλοῦ, καὶ λίαν ἀντιρρόπως τοῖς ἄλλοις ἐκείχετο. Οὕτω γὰρ φιλοτιμὸν τι πρὸς αὐτοὺς ἐπιδείξας, ἄρτι καταλαβόντας τὴν βασιλίδι τῶν πόλεων, οὗτοι μὴν πρᾶξις αὐτοῖς ἐδεικνύσασθαι βήμασιν. Ἦσαν δὲ τούτων πρωτεύοντες ἄνδρες διττῶ, μαγίστρω μὲν ὄντι καὶ ἀρῶ, λαμπρῶ δὲ τὰ γέννη· καὶ οὐχ ἥττον στρατηγικῇ συνέσει καὶ κράτει χειρῶν καὶ ἄρασι φυγῶν εἰχέτην τὴν περιφάνειαν. Τούτων ἄταρος ἦν ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ὃ δὲ λοιπὸς ὁ Κατακάλων ὁ 881 (ὁ) Κεκαυμένος, ὃ Κολώνεια ἡ πατρίς, ὃν καὶ δοῦκα Ἀντιοχείας τυγχάνοντα ἀμὰ τῇ ἀναρρόσει παρίλυσι τῆς ἀρχῆς, τὸν οἰκεῖον ἀνεψιὸν Μιχαὴλ αὐτίκα μάγιστρόν τε καὶ δοῦκα τῆς Ἀντιοχείας προχειρισάμενον, καὶ Οὐρανὸν ἐκείνῳ θέμενος τὸ ἐπώνυμον, ἵνα πρὸς τὸν ἀρχαῖον Οὐρανὸν ἀναφέρειν δοκῇ τὸ γένος. (2) Τοῦτον τοῖνον τὸν Κεκαυμένον ὡς ἔθεν μὴ καλῶς χρησάμενον τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ τὰς δυνάμεις καταλελυκότε

Variae lectiones et notae.

Par 1708. Par. 1708 in margine adjungens: λείπεται ἀπὸ τὸ ἀντιβῶλ. (1050) Ὁ θῆσκει δὲ ἡ βασιλισσα Ζωὴ, καὶ θάπτεται λίαν βασιλικῶς ἐν τῷ παρ' αὐτῆς ἀνεγερθέντι ναφ' τοῦ Ἀντιανίτου. Ὁ δὲ βασιλεὺς δωρεὰς καὶ ἐτησίους βόγας πάλαι εἰδωρῆσας ταῖς ἐκκλησίαις καὶ καὶ ὁ βασιλεὺς Μ., καὶ θάπτεται εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ οἰκοδομηθὲν μοναστήριον, καταλιπὼν τὴν Θεοδώραν μόνην βασιλισσαν Ven. Par. 1708. εἰς τῆς (scil. Zonara) σπ. M. ὁ γέρον ἰδωρῆσεν ἑὸς ἐν. Ὅπως τὸν τῆς βασιλείας στέφανον καὶ τὸ ὄνομα μόνον εἶχε· τὰ πράγματα δὲ διοικεῖτο οὐχ ὡς τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὡς τοῖσι τοῖς ἀνθρώποις τῆς Θεοδώρας Ven. 881 cxx. Kan. Zon. 881 cxx.

καὶ φορτικὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα γινόμενον, καὶ ἐπὶ πληθεῖν ἱσχυώτερον καὶ θνέσειεν ἱβαντα καὶ οὐδ' ἐφείσαστο ὕβρειν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαμπροτάτων ἀνδρῶν καὶ συνταγματάρχων ἐκείνῳ ὁ ὑπάρτο- λογίσασθαι τοῦ ἀνδρὸς ὀρηκώτων, οὐδ' ἐπ' ἐκείνους τῆς γλώττης ἐφείσαστο, οὕτως μὴν αὐτὸν ἡδίσθη τὸν Κομνηνόν.

(3) " Ταῦτα τοῖς στρατιώταις εἰς ἀθυμίαν ἐπέβαλε τοῖς μὲν ἄλλοις φιλοτιμώτατον ὀρῶντας· τὸν Μιχαὴλ, αὐτοῖς δὲ μὴδ' ἐν λόγῳ τὸ εὐμανὲς ἐνδείκνυμενον. " Ὅμως μέντοι ἐπέσχον μηδὲν τι νεωτερίσαι, ἀλλὰ καὶ δευτέραν πείραν ἐπαγαγεῖν ἰδουλεύσαντο.

(4) " Ἄλλ' ἐτίραν κατὰ τοῦ βασιλέως πρότερον τοῦτων ὁ λόγος διηγησάσθω τὸν ἱπποκόμιστον [καλοῦται πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων 882 ἀναλαμβάνεται]· ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἱεζδελφός, ὁ πρόεδρος Θεοδόσιος, ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ [ἀναβρεθέντος περὶ—δεξιὴν ὄψαν διὰ τῆς ἀγορᾶς ἀπῆλθε]· αὐτῷ προσέειπεν τὸ κράτος· λέγων·

[1B]. Βασίλεια Ἰσακίου Κομνηνοῦ.

Μετὰ ταῦτα πολλὰς καὶ στάσεις, ἐπὶ ζῶντος τοῦ Μιχαὴλ, ἔλαβε τὴν βασιλείαν Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός. Ἐνα μὲν οὖν ὁ γηραιὸς Μιχαὴλ αὐτοκράτης ἐνιαυ- τὸν, τῆς βασιλείας ἐκπέπτοι· καὶ οὐ πολλὴν ἰδιω- τικῶ σχήματι βιώσας, ἀπέτισε τὸ χρῆμα.

(2) " Ὁ δὲ Κομνηνός, τῇ βασιλείᾳ ἔγκρατος, αὐτῷ τὴν ταύτην ἐπιτυχίαν, καὶ οὐ τῷ Θεῷ, ἐπαρά- φαστο· καὶ τοῦτο ὅλως, ὅτι τῷ νομίσματι ἐξηγήρη αὐτὸν ἐνεχάραξε, μόνον οὐχὶ βῶν, ὅτι τοῦτο μοι τὴν βασιλείαν, καὶ οὐχ ἑαυρόν τι προέβλεψε.

(3) Τοῖς δὲ συναρμένους αὐτῷ φιλοτιμώτατα ἀντημιέφατο, καὶ ἐπαύσαν, ἐκαστὴν τὰς ἀμοιβὰς ἀπο- δοῦν· πάντας οἵκαζε παρασκευάζει ἀποχωρεῖν, ἵνα μὴ τι θορυβηθῶσι· ἢ τοῦ δήμου κατεξαναστῶσιν ἀστυκολοῦντες.

(4) " Τὸν δὲ πατριάρχην δ' αἰδοῦς ἤγειρε, ὅτι πολλὰς καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀδελφούπαιδας δ' ἐκείνους καὶ τιμαὶς ἐτίμησε μεγάλας· καὶ ἀρχαῖς ὑπερηφάνως ἐπέστησε· χαρίζοντας δ' ἐπὶ τῷ πατριάρχῃ, καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκονομίαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπένειμψε, μέχρι τότε τοῦ μεγάλου οἰκονομοῦ

A eos etiam lingua non peperch, nec Comnenum ipsum reveritus est.

Hinc milites animo fracti sunt, videntes Michaeli alii quidem liberalitatem sibi melioris vero no in verbis quidem benevolentiam ostendere. Atta- men ab omni rerum commutatione abstinuerunt, imo voluerunt secundum tentare experimentum.

Sed alia huic anterior in imperatorem insurrectio sermone referenda est (sicque ad horum hominum rebellionem transitus erit). Imperatoris enim Constantini Monomachi patruelis, proedrus Theodosius, paulo post Michaelis proclamationem sub vespero in forum prodiit; ad seipsum pertinere auctori- tatem dicens.

XII. Regnum Isaaci Comneni.

Post haec multasque seditiones, adhuc vivo Michaeli, potitus est Imperio Isaacus Comnenus. Post unum vero imperii annum de regno de- trusus est, et cum paulisper privatus vixisset, natu- ram debitum solvit.

Comnenus autem solio insidens, sibi meliorem tantam fortunam, non Deo ascripsit: id patet ex eo quod in numismate armatum gladio se repraesentavit, tantum non clamans: Hoc mihi, non aliud re- gnum comparavit.

Conjurattonis suae consocios largissime remu- neravit, et, datis cuique praemiis, omnes domum reverti jussit, ne, in urbe commorantes, rebel- larent, populumve ad seditionem commoverent.

Patriarcham ipsum quam maxima prosecutus veneratione, nepotes propter eum magnis auxit honoribus excelsisque prorexit dignitatibus: pa- triarchae etiam gratificans, rerum ecclesiasticarum oconomiam tribuit Ecclesiae, cum usque tunc magnus oconomus ab imperatore designatus fuis-

Variae editiones et notae.

" ἐκείνους Par. 1708. " Par 1708. Ἰσαάκιος δὲ ὁ Κομνηνός τῶν ἐν ἀνδρεία καὶ συνέσει τότε διαλέμπων καὶ πρωτεύων καὶ μᾶλλον τοῖς πολεμικοῖς ἀνδραγαθήμασιν, οὕτως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ στρατηγῶν πρὸς τὸν βασιλεῖα ἐπιστηλνθὸς ἐπ' ὃ παρ' ἐκείνῳ καὶ τιμηθῆναι καὶ ἐπαινεθῆναι, τοῖνοντιον μᾶλλον παρὰ τῶν διοι- κοῦντων ἰεζουθενώθη, καὶ ὥς εἰς τὸν ἀφανῶν ἀντ' οὐδενὸς ἀλογίσθη Ven. 278. 279. " ὀρῶντος Par. " Par. 1708. " Ὁς τῇ τοιαύτῃ ἀτιμίᾳ τὴν καρδίαν ἀλγίστας καὶ τὰλλα μακρύθυμος ὢν, τότε φιλοσοφῆσαι οὐκ ἔδυνήθη, ἀλλὰ συγκαλνσάμενος τοῖς τῶν στρατηγῶν περιφανεστέροις καὶ τὰ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐξαιμῶν εὐρίσκει πάντας περὶ τὰ βουλευόμενα ἐτοιμοτέρους Ven. " Πρ. δὲ ὁ λ. ἐτ. τοῦ B. Zon. cf. Ced. 619.12. Καὶ δὴ τῶν βασιλικῶν οἱ πάντες ἐξελθόντες καὶ τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν Ven. 279. " Zon. 207 C.—210 E. " Καὶ οὕτως τὸν τῆς Ἀνατολῆς διον συναθροῖας στρατὸν καὶ βασιλεὺς αὐτοκράτης ὢν αὐτὸν ἀνταγορευθεὶς ὁ Κομνηνός Ἰσαάκιος σὺν παντὶ τῷ πλήθει καταλαμβάνει εἰς τὴν Νίκαιαν. " Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ αὐτὸς ἐτοιμὸς ἦν ἀντι- ὄχλου καὶ πολέμου παραχωρήσει τῷ Κομνηνῷ τῶν βασιλικῶν σκήπτρον· οἱ δὲ οἰκόντες οὐκ εἰσὺν τοῦτο γενέσθαι. " Ὅθεν καὶ πᾶσιμον συγχροτητάμενοι, Ἰσαάκιος νικητῆς ἀνεφάνη, καὶ Μιχαὴλ ἀποκαρπὶς ἀνεχώρησεν. " Ὁ Ἰσαάκιος δὲ παρὰ πάντων ἐπρημούμενος εἰσῆλθε [καὶ] βασιλεὺς Ven. 279. " Par. 1708. σπα. " Is. ὁ K. 16. ἐτ. β' καὶ μῆνας β'. Ὅπως εἰπε γυνεῖκα βασιλεῖσιν Αἰκατερίαν Ven. 280 " τῆς βασιλείας κατ. Par. " Par. 1708. Φρονιμώτατος δὲ ὢν ὁ βασιλεὺς οὗτος, δραστηκωτάτως ἤπειτο καὶ τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ ταγίου· ἦν καταπιθός Nen. cf. Scyl. 641,3—5 " θορυβηθῶσι Zon. " Par. 1708. ἀλλὰ πείρα τῶν ἀνθρώπων· ἡγάπα καὶ οὐ κολλεῖται οὐδὲ ἀξιώματι. Ven. cf. Scyl. 642,5-9 " ἐτ. μι- ζοσι Zon.

set, sicut et sacri ensis thesauri: ambos vero patriarchæ jurisdictioni subiecit.

Nunc vero dicendum quomodo regnum deposuerit, quamvis non consonent circa hoc scriptores. Etenim juxta disertum sapientissimumque Paellum, cum venationi imperator vacaret, armatamque lancea deterram in urbes et aprum intenderet, febris flammis latus ejus, indeque invasit eum fremitus, et febris in visceribus exarsit. Cum autem jamjam sperendum esset latus, spiritusque defecisset, et exinde vita ejus valde dubia, vel omnino desperata esset, Constantinum Ducem imperio præposuit, et ad meliorem vitam esse circa Neapolim: sed, ut refert, alicubi apparuit ei visus horribilis, et Comnenus, laetis equo habentis, persecutus est aprum, qui mare ingressus e conspectu se sustulit. Tum tunc fulgur obvenit imperatori splendor, ejus jactu perturbatus princeps, de equo cecidit, humique jacebat, spumam ex ore mittens et omni sensu destitutus. Inde nave conscensa, vocatus est in urbem imperialem, et cum paulisper ægrotasset, moribusque insanabilis censeretur comam totondit, et purpure loco asperum induit pannum, Constantino Duce imperatore instituto, et sic in Studii sese inclusit monasterio, ibique reliquam transegit vitam validus.

κατασθαι τε τὴν ἐρίαν, καὶ ἀντὶ τῆς πορφύρας τραχὺ βασίλειαν προχειριζόμενον, καὶ οὕτω τῇ τοῦ Στουδίου πριότητι ἀναρρωθέντα ἐκ τοῦ νοσήματος. 83

Regnavit autem duos annos tresque menses. Erat in suscipiendo audax, excelsa præditus indole, in rebus gerendis acerrimus, bellicæ artis peritissimus, eloquentiæ rudis quidem, sed studiosus, ejusque alumnos bene habens. Interrogatus verum eum tyrannidem usurpasset: "Ne pigeat, inquit, conservo servitio se debita non oblinere."

XIII. Regnum Constantinii Ducis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, divinæ Incarnationis millesimo septuagesimo tertio, regnavit Constantinus Dux.

Hic Constantinus Comnenum adjuverat in occupando regno, eique multarum opum thesauros ostendit. Is porro Comnenus vitam amplexus mo-

προχειριζομένου παρὰ 883 τοῦ βασιλεύοντος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σκευοφυλάκου· ἐκείνος δὲ καὶ ἄμφω ὁπὸ τῆν τοῦ πατριάρχου ἰδοῦτο ἐξουσίαν. 84

(3) Ἄλλ' ἦδη 85 βήτην καὶ ὅπως τὴν βασιλείαν ἀπέθετο 86, εἰ καὶ μὴ συμφωνοῦσιν 87 οἱ συγγραφότες περὶ αὐτοῦ. Ὁ μὲν γὰρ πολὺς τὴν γλῶτταν ὁ σοφώτατος· Ἐλλὰς ἐν θήραις· ἐκείνον λέγει τὸν βασιλέα σχολάζοντα, καὶ συγνάξας τὴν δεξιὰν λογχήφορον 88 ἐν ἀρκυτοῖς καὶ ὅσας ἐκπανάττειν, βληθῆναι πνεύματι ψυχρῷ τὴν πλευράν, κἀνταῦθ' ἐν φρίκῃ ἐπισυμῆναι· αὐτῷ καὶ πορβὴν ἐκ τοῦ βήθους ἀναρλεγήναι, εἰς δὲ τὴν ἐπισύδαν ὡττεσθαι τὴν πλευράν, καὶ τὸ δόγμα μὴ ἐρῶσθαι αὐτοῦ, καὶ τοῦτον ἀμφισβητήσιν γενόμενον τὸ βιώσμεν 89, ἢ καὶ ἀπ' ἐγνακῆτος ἔλκεον τὴν ζωὴν, καὶ τὸν δοῦξαν Κωνσταντῖνον τῇ βασιλείᾳ ἐγκαταστήσαντα, πρὸς τὴν χρεῖταις μετέταξασθαι βιοτὴν· ὁ δὲ γὰρ Θρακῆσιος· θηρῶν κἀκείνος τὸν βασιλέα 90 ἰσότηρος περὶ τὴν Νεάπολιν, οὗν δ' ἐπιπρῶναι ποδὲν τὴν θίαν φρενὸν, καὶ τὸν Κομνηνὸν ἐνέδωκόντα τῷ ἱππῷ τὸν χαλινόν, δαύκειν τὸν οὖν· τὸν δὲ εἰσδύναι τὴν θαλάσσαν, γενέσθαι τε ἑρῶν 91. Ἐν τοσούτῳ δὲ, ὡς ἐξ ἀστράπτης, ἐνοχῆσαι λαμπρόντα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῇ ταύτης βοῇ διαταραχθέντα τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ ἱπποῦ τε ἐκπεσεῖν καὶ κείσθαι· (παρὰ) τῇ γῇ, ἀπρὸν τοῦ στόματος ἀποπτύοντα καὶ μηδὲν τῶν κατ' αὐτὸν αἰσθανόμενον· ἀκατῆρ δ' ἐκείθεν ἐμβιβασθέντα, κομισθῆναι εἰς τὴν βασιλεύουσάν 92, καὶ νοσήσαντά τι βραχὺ, εἰτα δὴ καὶ ἀπογενεσθέντα, τριδύνον ἀμφισβασθαι, τὸν δοῦξαν Κωνσταντῖνον προσορμίσαι μονῇ, κἀκίλ τὸ λοιπὸν καταβιώναι τῆς

884 (6) Ἐδασίλευσε δὲ δύο ἑνιαυτοὺς καὶ μῆνας τρεῖς, δραστήριος ὢν καὶ τὸ ἥθος σοφῶν ἐνδοκύνμενος, πρὸς πράξεις ἐξυτάτος, στρατηγιώτατος τὰ πόλεμια, λόγοις μὲν οὐχ ὀμιλητικῶς, πρὸς τῶν 93 δ' αὐτοῦ καὶ τοῦ· τοῦτων τροφίμους ἀποδοχόμενος 94. Αἰτιώμενος δὲ ὅτι τυραννίδι ἐπικεχίρτηεν, ἡ ὀκνῶν, ἡλεγε, τῷ συνδούλῳ δουλεύειν καὶ τῶν εἰκόνων μὴ τοῦ γένειν. 95

[II]. Βασιλεῖα Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα.

86 Τῷ 870γ' ἐστὶ τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως 880γ' ἑδασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Δούκα 89.

(2) Οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος ἦτον συνέργος τοῦ [Κομνηνοῦ] νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἔλειξεν αὐτῷ θεσαυροὺς χρημάτων πολλῶν. Αὐτὸς δὲ

Variae lectiones et notæ.

83 Par. 1708 Scyl. 642,9-645,4: Τῷ δὲ β' ἐστὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας· ἰδ. β' Μιχαὴλ τὸν πατριάρχην τῆς ἐκκλησίας ἱερωῦσε, καὶ χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχην ΚΗ. εὐνοῦχον κοσμητὸν τὸν Δαυιδόβην. [β'] Σπριτοπρόεδρος ὢν (ἢ) τῆς συλλήτου καὶ πρωτοδεσποτιάρχος, ἀνὴρ δραστήριος καὶ σοφός· καὶ ἐπισκοπεῖσε ἐτὶ δ' καὶ μῆνας γ'. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς Μιχαὴλ, ἀνήκει μετ' ὀλίγον καὶ θάπτεται ἐν τῷ παρ' ἐκείνου ἱεροδίνῳ μοναστηρίῳ Ven. 28^{ab} cf. Scyl. 655,6-645,6. 84 ἀποδείκνυσας ἀμφοῖν τὸ δημόσιον Zon. 211 A-215 A. 85 1059. 86 A 88^{ab} Pa. 1708 550^{ab}. 87 οὕτως ὁ Ἰσαάκιος Zon. 215 B. 88 συμφορῶν Zon. 89 λόγῳ Zon. 90 εἰ βιώσκειται Zon. 91 τοῦτον Zon. 92 ἐν οὗ οὖν οἱ πολλοὶ, φάντασμα δὲ τὸ ἐαυτοῦ οὖν ὑπείληφαι Zon. 93 τὰ βασίλειαν Zon. 94 Ὁ δὲ βασιλεὺς· ἰδ., νόσος συμπτῶν καὶ τὸν θάνατον ὑποπτεύσας καὶ φοβηθεὶς ἐν τῶν στρατιωτῶν, Κωνσταντῖνον καλοῦμενον Δούκα, βασιλεῖα χειροτονήσας ἀποκαίρειται· καὶ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου τοῦ γένει καὶ μετὰ μικρὴν ἀνήκει, καὶ ἐκεῖσε θάπτεται Ven. cf. Scyl. 667,11-649,8. 85 Par. 1708. 86 σῶφρον τε τὰ πρὸς εὐνὴν, κ. τ. λ. Zon. 215 D. 87 1059. 88 Par. 1708. β. K. τοῦ Δούκα· K. ὁ Δούξ ἐτ. ἐτὶ γ' καὶ μῆνας· β' Ven. 231^a, γ' μῆνας Scyl. Zon.

ἐπρωτοῖα τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, καὶ ἀπαγο-
μύθη οὐκ ἐπιθυμῶν πᾶσαν βασιλικὴν δόξαν καὶ φαν-
τασίαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καλὸς καὶ δόκιμος, καὶ
δίδωκεν ἑαυτὸν εἰς κακουργίαν πολλὴν τῆς μοναδι-
κῆς πολιτείας καὶ κόπους πολλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ
ὁ βίος αὐτοῦ ἐγένετο θαυμαστός, καὶ οὕτως: "τελευ-
τήσας καὶ ἐκέρχσας τὴν βασιλείαν".

(3) Ὁ δὲ δούκας, ἱκανολογῶν τῆς ἀρχῆς τῆς
βασιλείας, ἦτον οὕτε πολλὰ πρόθυμος, ἀλλ' οὕτε
πολλὰ δειδώς, ἀναμίαν πῶν δύο. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ
θράσος ἐκραιεῖτο· καὶ πάλιν καὶ ὑπάγῃ καὶ κρημνίσῃ
ἐπου ὁρῶσθαι δακρυά, οὐδὲν τὸν ἐφαινετο καλόν.
Ἔχε δὲ καὶ ποιεῖν ἐπὶ τῇ".

(4) Τοῦτον τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας ἀνῆκει ὁ
πατριάρχης Κωνσταντίνος, καὶ ἐχίρηναν ὁ θρόνος
αὐτοῦ ἀνευ-ποιμένου· μαρτυρῶν δ'.

885 (5) Τῷ δὲ ε' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ,
ἐν ἔτει ἀπὸ κρίσεως κόσμου 5703, ἰδ. α', μηνὶ
Ἰανουαρίῳ α', χειροτονεῖται Ἰωάννης δ' Ἐπιφάνιος
πατριάρχης ΚΠ., καὶ ἐπεκρίθησαν ἐπὶ α', μηνὶ ε'
αὐτοῦ καὶ πατριάρχης καὶ πᾶσαν μαθητικὴν παι-
δείαν ἀριστα ἐξασκησῶν. Οὗτος καὶ ἐν τῷ ὄρει τοῦ
Ὀλύμπου μονάσας· ἀπὸ παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ
δουκὸς μετήχθη ἐκείθεν, καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν
ἀνήχθη θρόνον, ἀνὴρ καθαρώτατος καὶ ἀγνόςτατος.
Οὗτος τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνελάμπρυνε καὶ
κατεκόσμησε, πᾶσας τὰς ἐν αὐτῇ ἀναστηλωμένας
εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀνακαίνισας.

(6) Καὶ ὡς ἔμελλε καὶ αὐτὸς τελευτᾶν, εἶχε
μεγάλως φροντίδας καὶ παραχρὴν ἢ καρδία αὐτοῦ.
Ἠγάπα τὴν βασίλισσαν, καὶ ἤθελε καὶ τὴν ἀφῆσθαι
κληρονόμον τῆς βασιλείας· μετὰ τὰ παῖδά αὐτῆς· ἀλλὰ
ἐπὶ ἦτον νῦν καὶ εὐμορφος, ἐφοβέτο μήποτε ἀρ-
μωθῇ μετ' ἑτέρου, καὶ ποιῆσθαι ἄλλα παῖδα, καὶ κατα-
φρονηθῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ καὶ χάσουν τὴν βασίλισσαν
εἰς τόπους καὶ χώρας ἄλλας, τὴν δὲ βασιλείαν καὶ
ἀφῆσθαι εἰς τὰ παῖδα αὐτοῦ, καὶ καὶ θέσθαι ἐν αὐτοῖς
ἐπιτρόπους, ὥς οὐ καὶ μεσώσωσιν. Ἀλλ' οὐδεὶς τὸ
μέλλον δύναται ἐκφυγεῖν. Ἰωρήσας οὖν ἡ βασι-
λισσα τὴν βουλὴν καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς,
ἐσύνταξε τὸν εἰς τὸ πρῶτον λυπητικὰ πολλὰ, καὶ
τέλος ὡμοσέ τον φρικτοῦς καὶ μεγάλους ὅρκους,
ὅτι ποτὶ καὶ μηδὲν ἐπιβλήσῃ εἰς δεύτερον γάμον,
μηδὲ ἀρμωσθῆναι ποτὶ ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἵνα σω-
φρονῇ καὶ φυλάξῃ τὴν βασιλείαν διὰ τὰ παῖδα αὐ-
τοῦ. Ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀπέθανε· καὶ ἀπεφορτίσθη
τὸ τῆς σαρκεὶς βάρος.

[114]. "Βασιλεὺς Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.

Τῷ 5704 ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάς 5704, ἰδ. α', μηνὶ
Ἰανουαρίῳ α', ἐβασίλευσαν Εὐδοκία ἡ γυνὴ Κωνσταν-
τίνου.

Variae lectiones et notae.

αὐτῆς? "Par. 1708. "Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα βασίλισσαν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Μετρώπολιτος, καὶ
παῖδας ἐξ αὐτῆς Μιχαὴλ, ὃν καὶ βασιλεὺς ποιεῖ, Ἀνδρόνικον καὶ Κωνσταντίνον τὸν Μετρώπολιν, ἄντι-
καὶ αὐτὸν ἀντιπρὸς, καὶ θυγατέρας Ζωὴν καὶ Μαρίαν, Θεοφανῶν, Ἀναστασίαν, Ἀννάν, Εὐφροσύνην καὶ Καλὴν.
24 Ven. "1403. "1406. "Ven. 2241. "1407. "Par. 1708. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κ. ἀνῆκει κατὰ τὴν
γενεαλογίαν βασιλεῖσσαν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ· ὁμογενὴς δὲ τῇ μονῇ τοῦ Μελχισίου ἐκείνου τῆς Χρυσῆς
πόρτας. "Par. 1708 οὐκ — Ἐ. καὶ τῶν πατέρων αὐτοῦ. Ver. 2241. "Τῷ 5704 Par.

A pastican, imperialem omnem sponte sua exuit
fastum et splendorem, factusque est monachus
optimus et inclytus, et sese dedit duris vitae mo-
nastica macerationibus, multiqque et magnis labo-
ribus, atque post vitam mirabilem mortuus est et
lucratus est regnum.

Ducas vero initium regni aspiciens, neque
valde strenuus, neque valde timidus erat, sed in-
ter utrumque medius. Atque temeritati sub-
iacebat, atque ut praeceps rueret quo temere ten-
debat, nullatenus bonum se praebebat. Erant au-
tem ei septem liberi.

Anno regni ejus quarto mortuus est Constanti-
nus patriarcha, ejusque thronus absque pastore
remansit quinque menses.

Anno regni ejusdem quinto, anno a creatione
mundi sexies millesimo quingentesimo septuage-
simo secundo, indictione prima, die mensis Ja-
nuarii secunda, ordinatus est Joannes Xiphilinus
patriarcha Constantinopolitanus, et annos undecim
sexque menses praefuit hic episcopus pietate in-
signis gratus Deo, et in omni scientiarum dis-
ciplina optime exercitatus. Is, qui Olympum in
montem solitarius modo recesserat, inde in Con-
stantino Duce translatus est, et in patriarchalem
elatus sedem, vir purissimus et sanctissimus. Idem
Magnam ecclesiam illustravit ac decoravit, omnes
sanctorum imagines in ea representatas restaurans.

Cum vero et ipse imperator jamjam esset mo-
riturus, magnis curis et sollicitudinibus angebatur
ejus animus. Amabat enim imperatricem, eamque
volebat relinquere haeredem regni cum suis liberis;
sed cum esset junior et formosa, timebat ne un-
quam conjungeretur cum altero viro, qui alios
procrearet liberos, suos vero despiceret, relega-
taque imperatrice in alia loca et regiones, regnum
propriis permetteret liberis, tutores eis instituens,
usquedum plenam attigissent aetatem. At nemo
tempus futurum vitare potest. Comperio igitur
imperatrix viri consilio et voluntate, primo cum
verbis affata est molestis, tandem tremendo pol-
licita est juramento se nunquam secundum medi-
taturam matrimonium, sed in continentia victuram
et regnum filiis Constantini servaturam. Ille igitur
mortuus est, et mole carnis fuit exoneratus.

XIV. Regnum Eudociae cum ejus filii.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo
octogesimo primo, divinae incarnationis millesimo

octogesimo primo, regnavit Eudocia, Constantini A
uxor, cum filiis suis Constantino, Michaelē et
Andronico.

Sed tantam tranquillitatem et quietem compen-
savit magna adversitas et procella, et magnum
erat periculum de vita imperatricis et ejus filiorum.
Hæc autem erat causa. Erat dux nomine Romanus
Diogenes, formosus et vultu decorus, genere Cap-
padox; strenuus erat et propter dotes quibus sul-
gebat, dignus qui regnaret. Hic igitur Romanus
videns summam rerum et vires ac potestatem Ro-
manorum subjacere lacerantibus parvulis et cerus-
satæ mulieri, erupit velut draco ad vorandam
matrem cum filiis, et nescivit a parvulo uno pumi-
lione cum arcu aquilam in aere volantem in terram
dejici, ac tenuem laqueum saginari ab ursis et
leonibus. Cum igitur ingenti exercitu congregato
calcaret inoursaretque imperatorias regiones et
urbes, captus est a militibus, catenis onustus et
Constantinopolim ductus ad imperatricem ut ab ea
morti traderetur tanquam insidiator. **B**
αὐτὸν αἰχμα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινο-
πολιν πρὸς τὴν βασιλισσάν· ὅπως θανατώσῃ αὐτὸν ὡς
ἐπιβουλόν.

Conversa autem Imperatrix, cum vultus ejus
decorem ac pulchritudinem vidisset, mirata est,
et vulneratum est amore cor ejus, et nullam ha-
buit insidiarum illius rationem, nec terribilis me-
minit jurisjurandi quod viro suo dederat morienti,
ut diximus, sed illum vinculis solutum fecit impe-
ratorem et matrimonio sibi copulavit.

XV. Regnum Romani Diogenis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo
octagesimo secundo, divina Incarnationis millesimo
octagesimo secundo, regnavit Romanus Diogenes:
nam mortis et carceris loco dederat ei imperatrix
libertatem et Romanorum imperium. Tales sunt
hodi quos facit temporis rota.

Ut autem pervenit Romanus ad summum im-
perii fastigium ab infilio ostendit nobilitatem animæ
sue et audaciam: siquidem non respexit regni
pompa deliciasque et fastum, neque amavit vitam
reclusam ut vermis qui terram rodit ad vivendum,
nec in imo delitescens palatio formidavit pugnas
et bella, sed acuit gladium suum, et congruo ac-
census est animo ac studio adversus Turcas atque

τῶν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, **886** Κωνσταντίνου,
Μιχαὴλ καὶ Ἀνδρονίκου· ἐκυβέρνα δὲ τὴν βασιλείαν
σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς.

(2) Ἀλλὰ εἰς τοσαύτην ἀμεριμνίαν καὶ γαλήνην
ἐξηκώθη μεγάλη σκληρία καὶ ἀνεμοσύλη, καὶ ἠνοί-
χθη στόμα καὶ φάρυγ καὶ καταπῆ τὴν βασιλισσάν
καὶ τὰ παῖδιά αὐτῆς. **H** δὲ αἰτία ἦτον τοιαύτη·
Ἦτον στρατηγός τις ὀνόματι Ῥωμανός ὁ Διογένης,
εὐμορφος καὶ ὠραιόπρσωπος, Καππαδόκιος τῷ
γένει· ἦτον δὲ, καὶ ἀνδρειωμένος, καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ,
ὅπου εἶχεν ἐπάνω του, ἄξιον ἦτον νὰ βασιλεύσῃ.
Οὗτος γοῦν ὁ Ῥωμανός, ἰδὼν τὴν δυναστείαν τῆς
βασιλείας καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων
ὅτι καίτοι εἰς ὁυλαστάρια βράβη καὶ εἰς γύναιον
ψιμυθισμένον, ἐκινήθη ὥσπερ δράκων νὰ καταπῇ
μητέρα μετὰ τέκνων· καὶ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ἔνα
μικρὸν βεργὴν σὺν τόξῳ ῥίπτει τὸν ὑψιπέτη αὐτὸν
εἰς τὴν γῆν, καὶ λεπτὴν δίκτυον πιάνη ἀρκετοῦ καὶ
λέοντος. Ὡς γοῦν ἐβύναξε στρατὸς πολλὸν καὶ πι-
ριεῖπται καὶ ἐκούρσεται τὰς βασιλικὰς χώρας καὶ
πόλεις, ἐπιάσθη ἀπὸ στρατιώταις, καὶ ἐφόρεσαν
αὐτὸν αἰχμα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινο-
πολιν πρὸς τὴν βασιλισσάν ὅπως θανατώσῃ αὐτὸν ὡς
ἐπιβουλόν.

(3) Στραφεῖσα δὲ ἡ βασις, καὶ ἰδούσα τὸ κάλλος
τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ τὴν ὠραιότητα, ἐθαύμασε,
καὶ ἐτρώθη ἀπὸ τοῦ ἔρωτος· ἰδὼν ἡ καρδία αὐτῆς,
καὶ εἰς οὐδὲν ἰλογίστο τὴν ἐπιβουλήν αὐτοῦ, οὕτε
τοὺς φρικωδεστάτους ἐμνήσθη ὅρκους οὓς ἐποίησε
τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν καιρῷ τῆς ἀποδύσεως, ὡς
C ἐσκομην· ἀλλ' ἔλυσε αὐτὸν ἀπὸ τῶν σιδηρῶν καὶ
ἐποίησεν αὐτὸν βασιλεὺς καὶ ἡμώθη αὐτόν.

[1E]. Βασιλεὺς Ῥωμανοῦ Διογένους.

887 Τῷ 887^ο ἔτι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάς
Σαρκώσεως ἀπὸ, ἰδουμένου Ῥωμανοῦ ὁ Διογένης·
ἀντὶ γὰρ θανάτου καὶ φυλακῆς ἔχιδρουν αὐτῷ ἡ
βασιλίσσα τὸ κορμὶν αὐτῆς καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν
Ῥωμαίων· τοιαῦτά εἰσι τὰ παγινίδια ὅτινα ποιεῖ
ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ.

(2) Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Ῥωμανός εἰς τὸ ὕψος τῆς βα-
σιλείας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔδειξε τὸ πρόθυμον τῆς
ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὴν τέλμαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι
οὐδὲν ἐβλέπεν εἰς τῆς βασιλείας τὴν δόξαν καὶ τρυ-
φὰς καὶ σπατάλας, οὐδὲ ἠγάπησε ζῶν ἀποκλει-
σμένην ὥσπερ ὁ σκύλης ὅπου τρώγει τὴν γῆν καὶ
τῇ, οὐδὲ ἐφοβήθη τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους νὰ
κρύπτεται εἰς τὸ καλὰν ἔσω, ἀλλ' ἠρόνισε τὴν

Variae lectiones et notæ.

"Par. 1708. Ἐ. σὺν τοῖς παῖσιν αὐτῆς M. καὶ K. καὶ Ἀ. τῶν βασιλέων συναδασίλευσε μῆνας 7 Ven 282.
"Θηλύτρα! "Par. 1708. — Καὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν τις—οὗτος πᾶν περιόητον Καππαδοκίης τὸ γένος,
ἄνομα Ῥωμανός πατρικίος τὸ ἔθνος, Διογένης τὸ ἐπώνυμον—ἐν τῇ τῶν τῆς ὀφείτης διάγῃ καὶ ἀσέβειαν πρὸς
ἀποστασίαν ἀποχωρεῖ· καὶ εὐθὺς παρ' αὐτῶν (?) κρατηθεὶς δέσμιος πρὸς τὴν βασιλισσάν ἀγεται, καὶ εἰς
ἐξέτασιν κριταίς κατὰ νόμον θάνατον καταψηφίζεται Ven. "Par. 1708. — Ἡ βασιλίσσα δὲ, ἀδρόως
μεταβληθεῖσα καὶ ὅλη τῇ [ψυχῇ] πρὸς τὸν ἀνδρα γενομένην ἔρωτι, ἀπὸ τῶν νυκτῶν εἰς τὴν βασιλείαν τὴν
θανάτου κατὰ δίκην ἀναβιβάζει, καὶ βασιλεὺς ἀναγορεύει συναρθεῖσα τούτου πρὸς γάμον Ven. 1067. "Par.
1708. σπδ· P. τοῦ Δ. ὅμα τῇ βασιλεύσῃ Εὐδοκίᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ K. τοῦ δουκὸς παῖσιν αὐτῆς Μιχαὴλ,
Κωνσταντίνου καὶ Ἀνδρονίκου τοῖς βασιλεῦσι καὶ Νικηφόρου καὶ Ἀλεξίου υἱοῖς· μετ' αὐτῶν ἰδουμένου
ἐπὶ γ' καὶ γ' Ven. — 18 Par. 1708. Οὗτος, παρ' ἐλπίδα τῆς βασιλείας τυγῶν, οὐ πρὸς ἀνέσεις καὶ τρυφὰς
ἐβλέπεν· ἀλλ' ὅσον ἦν ἐν' αὐτῷ, τοῦ στρατοῦ ἐπεμαλίστο· καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν, φημί, Τούρκων, ἄμυναν καὶ
ἀντιπαράταξιν οὐχ ἀπαξ ἀλλὰ δις καὶ τρίς ἐστρατοπεδεύετο, καὶ, εἰ καὶ καίριον ἀρρήτοις διὰ τὰς ἡμῶν
ἀναρίτας, οἱ πολέμοι αὐτὸν κατεστρώσαντο καὶ ἐκυβέρσαν Ven. 282.

στάνην αὐτοῦ καὶ ἰδομένη θυμὸν δίκαιον καὶ ζῆλον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, καὶ ἰσχυράς τὴν γῆν ἀπὸ τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι πρὸς τὰ αἵματα ὅπου ἐγύθησαν, καὶ ἰδοὺς δὲ τὸ γινώσκοντι ποταμὸν ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν εἶχασιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ποταμὸς πολέμισται εἰσιν.

(3) Καὶ τὸν οὐκ εἶχε πίστις ὁ φθόνος· διὰ μίσου καὶ ἐνεμπέδισαν αὐτὸν, ὥς ἦτον φυσικῶς ἀλεζονικὸς καὶ αὐτάρκτος· καὶ ἐπηρμένος· πολλὰ καὶ ἀπρόδικτος καὶ ὑπερήφανος· τότε δὲ μάλιστα ἀπὸ τὴν ὀξίαν τῆς βασιλείας· ἡλαζονεύθη περισσοτέρως· Εἶχε δὲ καὶ ἄστατον γνώμην, καὶ ὑποφάρτο ἀπαντας εἰς τὸ κακὸν καὶ ἰδιωτῶν· καὶ ζήτους, καὶ ἰσχυρῶς αὐτῷ οὐ σκεδὸν οἱ πάντες κατ' αὐτοῦ εἰσιν ἐπίβουλοι· διὰ τοῦτο ἦτον πολλὰ βαρετὸς καὶ ἀγριὸς καὶ ἀχειρίτιστος, μὴ μόνον εἰς τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ προγόνους αὐτοῦ.

888 (4) Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ἐκινετοῦχαιναν γροφὰ καὶ ἐμελετοῦσαν κατ' αὐτοῦ καὶ κατασκευάζον παγίδα, καὶ ἐμίσησαν αὐτόν· καὶ ἐδύλαν βουλήν χωρὶς πολέμου νὰ τὸν προδώσιν εἰς τοὺς Σαρακηνούς. Τοῦτο γοῦν κατασκευάζει Καίσαρ, ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, καὶ ἰδουλεύθη τοῦτο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρόνικου στρατηγούτου· τότε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ φορέτου, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ μεγιστάνων ὁμοίως· καὶ ἐπέβην ὑπὲρ τοῦ τοιούτου βασιλέως, καὶ μᾶλλον κατ' αὐτοῦ δουλοπότης δίκτυον. Ὁ μὲν Ῥωμαῖος ἐπίρρασαν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸ Σκουτάριον ὁρμώμενος κατὰ τῶν χριστομάχων Τούρκων. Οὕτως δὲ ὡς ἐκκλίζετο, ἐπέτασε περιστρέφει καὶ ἤλθε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ, ὅπου ἦν κακὸν σημεῖον κατ' αὐτοῦ. Ἐκείνο· δὲ ἐχάρη πολλὰ δοκῶν ὅτι ἐστὶν εἰς καλὸν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ τὴν βασίλισσαν διὰ νὰ εἴη παρηγορίαν. Ἐπὶ ἐκεῖνο ὅπου θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο θαρρεῖ καὶ ἀπαντᾷ. Ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον χειροτέρως κακορραξία οὐκ ἔστι παρ' ὅταν εἴη ἐχθροὺς τοὺς οἰκιστοὺς αὐτοῦ. Ἐάν γάρ τινα ἐπιβουλεύονται τινες τῶν ἐκτὸς, φίλοι ἢ ἄλλοι τινες, εἴη θαρραλίαν καὶ διόρθωσιν τὸ κακόν· εἰ δὲ παρὰ τῶν οἰκιστῶν καὶ γνησίων τῶν ἐσθίωντων τὸν ἄρτον αὐτοῦ νὰ ἐπιβουλεύονται τ.σ., οὐ δύναται φυγεῖν τοιαύτης τιμωρίας θανάτους· εἰ γὰρ ἐστὶ τις μετὰ τοῦ προδότου εἰς μίαν οἰκίαν, πῶς ἐστὶ δυνατόν φυλαχθῆναι ἀπὸ τῆς πανουργίας αὐτοῦ; Ὅμως οὕτω πάλιν ἱσταμένης τῆς τένης τοῦ βασιλέως, ἔπεσε τὸ μέγα ζῆλον, ὅπου ἐκράτει αὐτὴν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε δώσει τὴν βασιλίαν κατακείμενα· ἦτον γοῦν καὶ αὐτοῦ ἄλλων κακὸν σημεῖον. Ὅμως ἐγένοντο πόλεμοι συγχοὶ καὶ κατέλυνον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας· καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Πέρσαι φόβον μέγαν, καὶ ἐστενωχωρήθησαν, καὶ ἐζητούσαν τὴν βασιλίαν καὶ παρακάλουν νὰ γένηται εἰρήνη ἀναμεταξύ αὐτῶν· εἰς γὰρ τοὺς πολέμους ὅπου ἐγένοντο, ἐπύρξαν οἱ βάρβαροι τοῦ βασιλέως.

A Sarracenos, et eorum corporibus terram stravit, et fluvii sanguinem effusum non capiebant, et apparuit fortitudo et prudentia ejus in bello Romanorum.

B Atque utinam in medium non incidisset invidia eumque impedivisset! Erat nempe natura superbus, sibi complacens, multum elatus, injucundus et arrogans; tunc vero maxime e suscepta imperiali dignitate insolentem se praebebat. Habebat quoque animum instabilem, et omnes de malo suspicabatur, tum familiares, tum alienos, et arbitrabatur fere cunctos sibi insidiari: ideo erat valde molestus, asper et morosus, non solum in suos superiores sed etiam in uxorem et liberos.

C Hanc ob causam undique adversus eum clam struebant meditabanturque laqueos, eumque odorant, et consilium inierunt ejus absque bello tendendi Sarracenis. Hoc igitur paravit Caesar, frater Constantini Ducae, idque deliberavit cum filio suo Andronico, Romani tunc exercitus duce, et cum aliis ducebus et magnatibus, et texuerat pro illo imperatore vel potius contra eum fraudulentis rebus. Interea Romanus Constantinopoli acutarium profectus est adversus Christianorum inimicos Turcas. Dum forte sederet, columba advolans insedit illius genibus, quod fonestum ipsi erat signum; hic vero magnopere gavisus est illud habens auspiciū secundum, misitque istud imperatrici ad eam solandam, nam quod quis appetit, illud sperat et amplectitur. At nulla homini majorum est radix malorum, quam inimicos habere domesticos. Nam si quis cui insidietur extraneus, malum hoc sanari et reparari potest. Si vero quis a familiaribus et notis panem suum comedentibus fraude circumventatur, mortem hujusmodi viandata vitare nequit: qui enim cum proditore in una domo commoratur, quomodo potest ab ejus artibus subduci? Pariter, restaurato imperatoris tabernaculo, cecidit trabs qua sustentabatur, et parum absuit quin imperatorem capite feriret: erat igitur id quoque signum aliud sinistrum. Nihilominus frequentes fiebant pugnae, et profligabant Romani Persas, et percussi sunt Persae terrore magno, et ad angustiam reducti, et rogaverunt imperatorem hortatique sunt ut pax inter utroque iniretur, nam hostium imperatoris sortem timebant haberi. Hic vero cursitabat, trucidabatque et caedo ac sanguine eorum haud satiebatur: modo Persarum capita ut apicis gladio meiebat, modo lancea dejiciebat equites, simul cum equis; et accipiter parvis avibus, vel fulmen, vel ignea falx aut flammeum jaculum, Italia videbatur Persis, et multis

Variae lectiones et notae.

* Par 1708. Οὕτως, τὴν ἀρτίαν Εὐδοκίαν εἰς γυναῖκα μεταλλάξων, παῖδας ἐξ αὐτῆς ἀποτίκτει δρβένος δού, Νικηφόρον καὶ Λέοντα Ven. * 1071.

cadibus maledant ejus vestes, et eror super eo
concrascebat. Qualis leo fame pressus, et cervum
nactus, latera ejus discerpit devorataque artus cor-
poris et sanguine rictus suos respergit, talis erat
Romanus Persis. Magna Romani exultaverunt la-
titia; tremuerunt vero Persæ, et pacem fieri postu-
laverunt. Imperator sollicitus erat ut aqua mens-
saturum præcires: sacra fecit liturgiam sacerdos,
sanctumque aperuit Evangelium, et occurrit hoc
caput: « Si me persecuti sunt, et vos persequen-
tur; » et al. morore affectus est exercitus. Attamen
fecit pacem cum Persis, eisque firma dedit jura-
menta, et ad majorem securitatem misit eis crucem
suam, ita suam sibi parans perniciem, ac nesciens
seipsum, ex quo suam hostibus crucem misisset,
omnes suas eis tradidisse vires.

ὅτι εἰχὴ μίμνηναι, ἐπεὶ προέβλεπε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
τὸ ἅγιον. Εὐαγγέλιον, καὶ ἐξέδωκε κεφάλαιον τοῦτο·
« πῶς ὁ στρατὸς... » ὅπως ἐποίησαν ἀγάπην μετὰ τῶν
καὶ εἰς περιστοσίαν ἀμπιστοσύνην ἀπίστευαν αὐτοῖς καὶ τὴν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς
κακὴν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ἐστὶν αἰ-
δύναμις ἐκείνην τὴν ἔδωκεν.

Interea Persæ, cum facta esset reconciliatio
firmaque pax et valida juraamenta, securi erant,
et in animo habebant in patriam suam recedere.
Verum duces, qui insidiatore erant imperatorem
instigabant: « Eia, ergo, dicentes, in hac incuria
et fiducia in quibus indormiamus simpliciores, eos
aggrediamur ac destruamus. Atque tantum impu-
lerunt eum et coegerunt, ut ipse faceret determinatus,
et vocatus ad arma exercitus, inflataque buccina
et explicata vexilla in signum belli. Conversi
Persæ et videntes subitum hoc malum exaginato-
que duces, et exercitum cum armis in se irruen-
tem, ea ipsa hora nihil aliud faciendum remansit
nisi quod cuique succurrebat: alius gladium arri-
puit, alius comendit equum, ut erat, sive arma-
tus, sive inermis: et juraamenta imperatoris in
summa sixerunt lancea, portabantque antescippos,
et ostendebant quomodo ille fidem suam violasset,
Deus vero esset iusto judicatorum. Atque ubi manus
conseruerunt, primus fugit Cæsar cum sua cohorte.
Deinde cuncti duces pariter fugerunt cum suis
copiis: et solus remansit imperator sine commilito-
nibus: dextra levæque intendeat oculos, et nemi-
nem videbat: eratque implicitus laqueis inextrica-
bilibus. Quem ut viderunt emiri, ac duces Persarum,
certatim accurrerunt, ut Romanum tangere. Sic
igitur promebant et venati sunt leonem rabidi
venatores, et comprehensus est servus captivusque
imperator Romanorum, et ceperunt bubones aquila-
rum pennis fulgidam aureis, ad ipsamque sultanam
duxerunt captivum et cæcis vincitum.

λυσιτελιῶν ἐκείνων, καὶ ἐπαυρήθη δούλος ἀπὸ κείνου· ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐπίσταν αἱ νο-
μισθεῖαι τὸν αὐτὸν τὸν χρυσοπέπρον, καὶ ἔγγαγον ἐν αὐτὸν τὸν σουλτάνον ὡς ἀποχέριον δεσπομῆνον.

Tunc sultanus ille contra spem sese clementem

Varie lectiones et notæ.

* Par. 1708.

καὶ παύσασθαι, καὶ ἐπιδεικνύμενα, καὶ χορτασθῆναι οὐκ
εἶχεν εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὰ αἵματα αὐτῶν.
ἄλλοτε μὲν ἐθέριζε τὰς κεφαλὰς τῶν Περσῶν μετὰ
889 τῆς σπάθης ὡς περ στάχους, ἄλλοτε δὲ μετὰ
τοῦ κονταρίου αὐτοῦ ἐβρίσπειν τοὺς καθαλαρίου-
ῶμοι μετὰ τῶν δόλων, καὶ ὡς περ ἱεράς εἰς μικρὰ
πηγὰς, ἢ κεραυνὸς ἢ δρόπανον πύρινον ἢ φλογερὸς
καταδάτης. οὕτως ἐφαίνετο εἰς τοὺς Πέρσας· καὶ
ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόνου ἐβάρυνε τὰ φορήματα αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ αἶμα ἔπηξεν ἐν αὐτοῦ ὡς περ ὁδὸν
ὄντων ἐπιτύχη ἑλάνιον καὶ πινυρὶ καὶ ἐκλύθη τῆς
πλευρᾶς αὐτοῦ καὶ βράχηται τὰ σπαστικά αὐτοῦ καὶ νὰ
αἱματωθεῖν τὰ χεῖλη αὐτοῦ, οὕτως ἦτον καὶ ὁ
Ῥωμανὸς εἰς τοὺς Πέρσας. Καὶ ἐγένετο εἰς τοὺς
Ῥωμαίους μεγάλη χαρὰ καὶ ἐπρόκειτο αὐτοῖς Πέρσαι.

Β καὶ ἐπαρκαλόντων νὰ γένηται ἀγάπη. Ὁ βασιλεὺς
τὸ μέλλον· καὶ ἐλειτούργησαν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἤνοιξαν
καὶ ἐπὶ τὴν ἔδωκεν, καὶ ὕμνῳ διώκοντων, καὶ ὁ
Περσῶν, καὶ ἐστὶν αὐτοῖς θρησκευτικὰ βιβλία·
καὶ ἐστὶν αὐτοῖς ἐκείνην τὴν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς
τοὺς ἑθνοὺς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ὅλην τὴν αὐτοῦ

(3) Τέλος δὲ οἱ Πέρσαι, ὡς ἐγένετο ἡ συμβεβηκυῖς
καὶ ἡ ἀγάπη στερὰ καὶ τὰ ὀρκωτικά δύναται,
ἦσαν ἀνεκρίστες· καὶ ἦν ἡ βούλη αὐτῶν νὰ στρα-
φῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ, οἵτινες
ἦσαν ἐπιβουλῇ, ἠνάγκαζαν τὸν βασιλέα, ὅτι τὴν
εἰς τὴν ἀμυριανὴν αὐτῶν καὶ τὸ ὄπλιον ἐπὶ καὶ
θουναὶ ἀπὸ αὐτοῦ, ἀς τοὺς δώσωμεν νὰ τοὺς καταλύσω-
μεν. Καὶ τόσον ἐπαρκαλόντων αὐτὸν καὶ ἐβίασαν, ὅτι
ἔβλεπεν ὁρμηθῆναι καὶ ἡρματωθῆναι τὸ φρόνιμον, καὶ ἔδωκε
κασι τὰ βούκιννα, καὶ ἐσφίονσαν τὰ φλάμουλα εἰς
σημεῖον πολέμου. Στραφέντες δὲ οἱ Πέρσαι καὶ ἰδόν-
τες τοῦτο τὸ αἰνυθῆναι κακὴν καὶ τὰ σπαστικά γυνὰ
καὶ τὸ φρόνιμον ὀρμηθῆναι, καὶ καταβάντων ἐν αὐτοῖς
τοῖς τῆς ὥρας ἄλλο οὐδὲν εἶχον· εἰ νὰ ποιήσουν εἰ
μὴ ὡς ἐβόων καὶ καταβόωντες ἑκαστος· αὐτῶν
ἄλλος μὲν ἤρπασσε σπαθίον, ἄλλος δὲ ἀνακαταύψαν
ὡς ἵτογεν ἢ ὀρμηθῆναι ἢ ἀναρμάτωτος, καὶ ἐβί-
αν τὰ ὀρκωτικά τοῦ βασιλέως ἐκείνου. 890 εἰς
ἕνα κοντάριον, καὶ ἐπῆγεν ἐμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔδει-
χναν πῶς εἶναι παραδάτης τοῦ ὄρκου αὐτοῦ, καὶ ὁ
θεὸς θέλει κρίνει δικαίως· καὶ ὡς ἐδόκει κατὰ
πρόσωπα, καὶ ἐγένετο ἀνάμειξις τοῦ πολέμου, πρῶτος
ἐβρυγαν ὁ Καῖσαρ μετὰ τὴν σὺναξιν αὐτοῦ. Εἶτα πάντες,
οἱ στρατηγοὶ ὁμοῦς ἐβρυγον μετὰ τῶν φροσίων αὐ-
τῶν καὶ ἐπῆμμεν μόνος ὁ βασιλεὺς· χωρὶς συντρο-
φίαν· ἠντράνισεν ἐκ θεσίων καὶ ἀριστερῶν καὶ τινὰ
οὐδὲν ἔδωκε καὶ ἦτον μέσα εἰς ἀνεκτάτους βρό-
χους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ποῦτον οἱ ἀμυριανὸν καὶ οἱ στρα-
τῶν Περσῶν, ἐπῆσαν καὶ ἔδωκεν καὶ ἐπῆσαν
νεκροῦσαν εἰς νὰ καταβόων καὶ πᾶσιν τῶν Ῥωμανῶν
ἐπίσταν γυνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνυπηγῆθη ὁ ἄνθρωπος τῶν
Περσῶν.

(6) Τότε ὁ σουλτάνος ἐκεῖνος ἀναβίσις ἐγένετο

ἡμερος, καὶ ἠντράνησεν εἰς τὴν βασιλείαν γλυκύν ἄμμα, καὶ εὐντυχέ τον γαλήνῃ καὶ ἐπαρηγόρησεν αὐτόν καὶ ἐξέλεον ἐκείνος ὁ βάρβαρος φιλανθρωπότερος καὶ ἀγαθὸς γυνώμης παρὰ τοῖς φίλοις καὶ συγγενεῖς καὶ ὁμοφύλους, οἵτινες ἐπρόδωσαν αὐτόν· καὶ ἐποίησαν ἑμὸς ἡμέρας τ', καὶ συνήσθιον, καὶ συνέπινον, καὶ ἐπαρδιάζαν, καὶ ἰθαυμάζαν ὁ σουλτάνος τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τοῦ βασιλέως· καὶ ὑστερον ἐποίησαν ἀδελφούνην καὶ ἀγάπην μεγάλην καὶ ὁρκους φοβερούς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ἔδωκεν ὁ σουλτάνος τῷ Ῥωμανῷ χαρίσματα καὶ πλοῦτον πολὺν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὅσους εἶχας πιασμένους ἔδωκε αὐτοὺς μετὰ τὰ ὄρματα αὐτῶν καὶ ἄλογα αὐτῶν καὶ ἡλευθέρωσαν αὐτούς. Ἐδωκεν τὸν δὲ καὶ δέκα χιλιάδας Σαρακηνοὺς, ἵνα τὸν συνοδεύουσιν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐχρηζε, καὶ ἂν τοὺς χρηζῇ καὶ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ νὰ τοὺς ἔχη μετ' αὐτόν.

(7) Ἐγλήτωσε γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ὥσπερ πάρος ἀπὸ τῶν μαγγάνων ἢ ὡς ἔχθρ· ἀπὸ τῆς ἀγρίστην, καὶ πάλιν ἤλπιε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Ἀλλὰ ὁ φρόνως ἐκατέλυσε τὸ ὁρμὸς αὐτοῦ. Οἱ γὰρ 891 στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων προέπεμψαν πανταχοῦ γραφάς ὅτι εἰς οἶον κάστρον ὑπάγει ὁ Ῥωμανὸς νὰ μὴ τὸν δέξωνται, ἀλλὰ νὰ σφαλίσουν τὰς θύρας, καὶ νὰ εὐν ἀφῇσιν ἔξω. Ἐπεριπάτει γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ἄνω καὶ κάτω ἀφίλος, ἀβοήθητος καὶ ἐστερημένος τῆς βασιλείας, καὶ ὅπου ἂν ἐπῆγαιεν, ἰδόντων αὐτόν.

(8) Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἐκπύσεν ὁ φρόνως· νὰ σταθῇ ἔως ὅδε· ὁ γὰρ Δούκας Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου, γένονος εἰς αὐξήσιν ἡλικίας, καὶ ἐγένετο εὐχιστὶν ἔτι, εἶχε τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Καίσαρα βοηθὸν καὶ συγκροτήτην καὶ ἅπαντας τοὺς δυνατοὺς στρατηγούς· καὶ μεγιστάνας, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον, καὶ ἐπῆρε τὴν γονικὴν βασιλείαν.

[C.] *Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παραπινάκου.*

Τῷ 797^η ἔτι· τοῦ κόσμου, τῆς δὲ δεκάς ἑκατοστῆς ἀπ' ἑδραίου Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκος βασιλεύσαςτος δὲ τούτου εὐθὺς ἐξέβαλεν Εὐδοκίαν, τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ παλατίου, πολλὰ κλαύουσιν καὶ παρακαλοῦσιν ὅμως ἐκδορεῖσιν καὶ ἐποίησεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν ῥάσος, καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς μοναστήριον.

(2) Μαθὼν δὲ ἔτι καὶ ὁ Ῥωμανὸς ἀνέμει πάσχει, καὶ γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ συνάγει βοηθούς, ἵσταται φοβᾶτον 892 καὶ ἐπολέμησε καὶ

præbuit : imperatorem benignis intuitus est oculis, comiter affatus et consolatus; et ostendit ei barbarus hic animum meliorem et humaniorem, quam isti amici cognatique qui illum prodiderant. Luna remanserunt dies octo, et simul comedebant, bibebant et ambulabant, et admirabatur sultanus imperatoris fortitudinem et prudentiam. Denique fraternam pacti sunt reconciliationem firmamque amicitiam, et severo sese invicem obligaverunt sacramento. Ac dedit sultanus Romano munera opesque multas; omnes quoque Romanos quos Persæ captivos tenebant, reddiderunt cum eorum curribus et equis, et liberos dimiserunt; dedit illi etiam decem millia nummorum Sarracenorum, a quibus indigeret ad auxiliandum comitibus.

Ereptus est igitur Romanus ut pardus ex incantamentis vel piscis ex hamo, et sperabat se regno rursus potiturum. Sed invidia spem ejus frustrata est. Duces enim Romanorum miserunt ubique literas quibus jubebant quemcumque locum peteret Romanus, eum haud recipi, sed claudi portas, eumque foris teneri. Obambulabat igitur Romanus hic et illic, amicis, auxilio et regno privatus: et quocumque iret, repellebatur.

Sed nondum quievit invidia neque hic stetit. Ducas enim Michael, Constantini filius, ætatis adeptus incrementum et viginti annorum factus, adjuvantibus cooperantibusque patris suo Casare cunctisque potentibus ducibus ac proceribus, in patrio sedit throno et paternum illustravit regnum.

XVI. — *Regnum Michaelis Parapinacis.*

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo octogesimo tertio, divinis incarnationis millesimo octogesimo tertio, regnavit Michael Parapinacis. Regnum autem auspiciatus, statim e palatio expulsi Eudociam, matrem suam, multum ejulantem ac deprecantem; deinde illam intondit seculæque monasterium, et vasam coniecit in monasterium.

Adiens autem Romanum adhuc paratam esse et omnia moliri ad regnum recipiendum et auxilia colligere, misit exercitum et proliatus est. At ille

Varies lectiones et notæ.

Par. 1708. Ὄθεν (7) καὶ εἰς τὴν τρίτην αὐτοῦ ταξίδα ἐν τῷ πολέμῳ ὅπῃ τῶν Τούρκων αἰχμάλωτος οἶμοι γεγονώς Ven. 283^a. Par. 1708. 350^{ab}. ἀφῆνυσιν Par. Par. 1708. Καὶ πάλιν ἀναρυσθεὶς οὐ συνεχωρήθη τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι. Ἡ γὰρ Εὐδοκία ὅπῃ τῶν συγγενῶν παρακινηθεὶσα κέλευσιν διὰ τῶντος ἐκπέμψαι βασιλικὴν τὴν βασιλέα Ῥωμανὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα, παρὰ τινος ὡς βασιλεὺς μὴ προσδεχθῆναι, δ καὶ γέγονε Ven. φθόγγονος Par. Par. 1708. Μιχαὴλ δὲ ὁ υἱός· αὐτῆς, ἡλικία ἥδη ἀφῆμενος καὶ νεανίσκος ὢν, γενναῖόν τε καὶ νεανικὸν ἀποστομῆ. Συμβουλευσάμενος γὰρ τῷ τῷ Καίσαρι κατέγει τὴν μητέρα τοῦ παλατίου πολλὰ βούσων καὶ ὀδυρομένην, καὶ εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κεισθὲν μοναστήριον ἀποκτείνει, καὶ γίνεται τῶν σκήπτρων ἡγερατῆς· σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τοὺς β' υἱοὺς τοῦ Ῥωμανοῦ τῶν βασιλικῶν παρασημῶν ἀπογομνῶν καὶ ἰδιώτας ἀποδεικνύει Ven. 1071. Par. 1708 σπῆ. β. M. τοῦ υἱοῦ K. τοῦ Δουκά· Ven. Par. 1708. M. ὁ υἱὸς K. τοῦ Δουκά σὺν Ἀνδρονίκῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐδραίουσιν ἐπὶ τῇ καὶ μετὰς τῇ. ὁ υἱὸς εἶχε γενναῖα βασιλεύσαν Μαρίαν τὴν ἐξ Ἀθασίας καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς, ὃν καὶ βασιλεὺς ποιεῖ, Κωνσταντίνον ὀνομα Ven. 283^a.

captus est, et cujus miseruerat hostes et barbaros, nunc sui olim amici et familiares innumera prae-buerunt venena, et oculos crudeliter gladio effoderunt, eumque fecerunt in arcum durumque et nulla remedia suppeditans valetudinarium, et ver-nibus scatuuit vultus ejus, vermes ex oculis erum-pebant, et infinita erant mala et calamitas quae ipsi acciderunt.

Michael vero, semel omni sollicitudine et animi contentione vacuus nec jam quemquam formidans, arma tumultumque belli et exercituum coactiones prorsus amisit; indesinenter enim diu noctuque mens ejus in meditatione scriptorum et librorum lectione versabatur; et saepe librorum litterarumve deliciis captus non edebat, sed lucem usque scri-porum lectioni vacabat.

Tunc agitati sunt undique populi, et ex omni parte in Romanos erupit procella et magna tem-pestas, et ubique vastabantur et expugnabantur urbes ac provinciae. Imperator enim cochleae de-gens vitam, raro prodibat, imo in palatio se abdebatur, et obliviscebatur se esse imperatorem. Atque utinam aliquando recogitasset sibi subjacere urbes et rura, et populos commoveri ut dracones, terramque Romanorum ut struthium absorbere! Ingravescebat igitur in Romanos tempestas magna, et omnes in Imperatorem indignabantur videntes mundum periclitantem ne penitus labefactaretur. **Β** **μεγάλη** καὶ πάντες ἠγανάκτουσαν κατὰ τοὺς βασιλεῖς.

Erat autem homo quidam illustris, clarus genere ac belli peritus, corpore saucius ac vulneratus ex praeliis quae fecerat ab adolescentia sua, vir inclytus et manu fortis, cui nomen erat Nicephorus Bota-niates. Ille exercitum coegit auxillarem venitque Niczam et Michaeli significavit tanquam consilium et mandatum ut regno abdicaret, idque occuparet hic senex Botaniates; Michael vero, utpote imper-itus belli et imperii negotiis inexpertus, in otio sederet. Atque brevi pervenit Constantinopolin, et sine bello, sine pugna introivit, et proclamatus est inperator Romanorum.

Καὶ εἰς ὄλιγον ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰς ὀλίγον βασιλεὺς Ῥωμαίων.

XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, a divina Incarnatione millesimo nonagesimo tertio, regnavit Nicephorus Botaniates

Ἀ ἐπίσταν αὐτὸν, καὶ ὃν ἡλίσταν ἔχθροι καὶ βάρβαροι, ἐμποριοπαράμαχσαν αὐτὸν· οἱ ποτε φίλοι καὶ ἰδικοί αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀνηλεῶς μετὰ μαχίρας, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς μικρὸν καὶ σκληρὸν καὶ ἀπαρηγόρητον νησόπουλον καὶ ἐσκολη-κίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήρχοντο οἱ σκώλη-κας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἀκραν οὐκ εἶχε τὸ κακὸν καὶ ἡ συμφορὰ ἥτις συνέβη αὐτῷ.

(3) Ὁ δὲ Μιχαὴλ, ἠνίκα ἐξέβη ἀπὸ πάσης ἐννοίας καὶ λογισμοῦ καὶ οὐδὲν εἶχε δεῖλιν παρὰ τινος, ἐξεπλυσεν καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰς παραχὰς τοῦ πο-λέμου καὶ τὰ περισυνάγματα τῶν φροσῶτων, καὶ οὐδὲ κἀν εἰς ὕπνον τοῦ ἡμεῖς περὶ τοιούτων, ἀλλ' ἀσχο-λίστως νόκταν τε καὶ ἡμέραν ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῶν γραφῶν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων καὶ πολλάκις ἀπὸ τὸν γλυκασμὸν τῶν βιβλίων ἦτοι γραφῶν οὐκ ἤσθιν, ἀλλὰ μέχρι τῆς αὐγῆς ἐκθό-ζετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφῶν.

(4) Τότε ἐκίνησαν πανταχόθεν εἰς τὴν καὶ ἐνί-πνευσαν, καὶ ἀπὸ πῶσαν μαρσίαν ἤλθεν εἰς τοὺς Ῥω-μαίους· κλύδων καὶ παραγῆ μεγάλη, καὶ πανταχοῦ ἦσαν πόλεμοι καὶ φόροι καὶ αἰχμαλωσίαι τῶν Ῥω-μαϊκῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς αὐτῶν ἔζη κοχλίου βίον, καὶ ἐξέδιδαν ὀλίγον, καὶ ἐφαίνοντο, καὶ πάλιν ἐστρίφετο, καὶ ἐπεκλείοντο εἰς τὸ καὶ δ-τιν. καὶ ἔλθον δὲ ἔστι βασιλεῖς· καὶ ἤθελε τι-νὰ καὶ τὸν ἐνδομῆσθαι ὅτι εἶχε ὑποκάτω τοῦ κάστρου καὶ χώρας, καὶ ὅτι τὰ ἐν τῇ ἐκίνησαν ὡς δράκοντες, καὶ καταπίνουσι τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων ὥστερ **Ο** στρουθίων. Ἦτον γοῦν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὀλίγας, βλέποντες τὸν κόσμον πῶς ἐκινδύνευε καὶ καθῆ παν-

893 (5) Εἰς δὲ τὴν ἀνθρώπος ἐνδοξος καὶ μεγα-λογεῖς καὶ ἐμπειροπλήμης — ἦτον τὸ κορυμν αὐ-τοῦ κατὰ τρωτὸν καὶ κατὰ πηλὸν ἀπὸ τοὺς μεγάλους πολέμους, οὗς ἐπολέμειν ἐκ νιότητος αὐτοῦ, καὶ ἦτον δυνατὸς καὶ ὀκνητός εἰς τὰς μάχας — ὄνομα Νικηφόρος· ὁ Βοτανιάτης. Οὗτος ἐπερισυνάξει φροσῶ-τον σύμмахον, καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ ἐμή-νυσεν τὸν Μιχαὴλ ὥστερ συμβουλήν καὶ παραγγελίαν καὶ ἀφήσθαι τὴν βασιλείαν, καὶ νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν οὗτος· ὁ γέρον Βοτανιάτης· ὁ δὲ Μιχαὴλ, ὡς ἀπειρος πο-λέμου καὶ ἀδόκιμος τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, νὰ καθίσθαι χωρὶς φροντίδων, καὶ νὰ ζῇ ἀνενοχλήτως, καὶ χωρὶς πολέμου ἢ παραγῆς τινος ἐσθῆ καὶ ἀνε-

D [IZ]. Βασιλεῖα Νικηφόρου Βοτανιάτου.

"Τῷ 933 ἔτει τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ θείας Σαρ-κώσεως, α' γ' ἐβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης ἔτη γ', καὶ ἔφορε τὸ διδόμενον καὶ τὴν χρυσάπτον.

Variae lectiones et notae.

"Par. 1708. Οὗτος, ἀντιπαράταξάμενος τοῖς Ῥωμαῖσι Διογένης ἀνδισταμένῳ καὶ τὴν βασιλείαν ζητοῦντι καὶ τρέφας, φεύγοντα συλλαμβάνει, καὶ ἐκτυφλῶσας ἀποκτείνει ἐν τῇ παρὰ τοῦ Ῥωμανοῦ κτισθείσῃ μονῇ, ἐν ᾗ καὶ μετὰ θραγὴ τεινέως θάπτεται ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός Ven. 283b. "Par. 1708 Τῷ δὲ 8' ἔτει τῆς τοῦ Μιχαὴλ βασιλείας θησκει· ὁ δὲ ὡνόματος πατριάρχης Ἰω., καὶ θάπτεται ἐν περατικῇ μονῇ τῇ καλοῦμαινῃ Ἀγγοῦρια, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης ΚΠ. Κοσμάς, ἀνὴρ γηραιὸς καὶ τίμιος καὶ ἐπιχρόνουσιν ἔτη 6' καὶ μηνῶς 6'. Ἐπὶ τούτου ὁ σύμπας κόσμος σχεδὸν κατασφαιδίσθη ἀπὸ τῶν ἀθέων Τούρκων ἡγεμόνων, καὶ ἔρημος ἐκινδύνευον ἀπικατέσθαι Ven. 283b, 284' qui in his verbis desinit. "Par. 1708. "1077. "Par. 1708 "1708.

αλουργίδα. Ἐλησμένους δὲ τὸ πολυχρόνιον αὐτοῦ γῆρας, καὶ συνηρμώθη ¹¹ μετὰ τῆς γυναίκης τοῦ Μιχαῆλ, ὡς ἐν ὄσων καὶ τρυφερῶν κόρην ὁ παῖς, καὶ παλαιώμενος.

(2) Τὸν δὲ Μιχαῆλ ἵκοιτο μοναχὸν καὶ μητροπολίτην Ἐφεσίων ¹².

(5) ¹³ Τὸν δὲ καιρὸν ἔκαινον ἀπίστευαν ὁ βασιλεὺς Νικηφόρος στρατηγούς μετὰ φοσάτου ἱππῶν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐξέδωκε μετὰ φοσάτον χιλιάδας π', καὶ κατέλυσε χώρας πολλὰς τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐπῆρεν αἰχμαλωσίαν πολλήν ὅπου ἦλθεν, ἠπλίκους καὶ ἀναπαύστον, οὐκ ἔχων φόβον παρὰ τινος· ἐπειδὴ ἤκουεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἔχουσι διὰ μέσου αὐτῶν ἰδίαν ταραχά, καὶ ἀτυχία. Ἐξέδωκε γοῦν καὶ οἱ στρατάρχαι τῶν Ῥωμαίων μετὰ φοσάτον χιλιάδας δώδεκα, καὶ οὐκ ἐτόλμουσαν φανῶσι ποθεν φανερὰ, μή πως ἰσχυροῦσιν αὐτοὺς οἱ Βούλγαροι, καὶ νοήσωσιν ὅτι εἰσὶν ὀλίγοι, καὶ καταλύσουσιν αὐτούς. Ὅμως ἐπιγύριζαν ⁸⁹⁶ καὶ ἐμελετοῦσαν σκίψιν καὶ βουλὴν πῶς νὰ ποιήσουσιν κἴν εἰς ἄκραν νὰ ὤσουσιν. Ἐχώρησε ¹⁴ γοῦν ὁ στρατηγὸς δύο ἄρχοντας καλοὺς, καὶ φρόνιμους καὶ ἰδοὺς τὸν καθένα στρατιώτην καθαρὸν ἐκλεκτοῦς καὶ ἀνδρείους, καὶ μετὰ ἄλλα καλὰ καὶ ὄπλα ἐκλεκτά· καὶ ὥρισεν αὐτούς, ἵνα ὤπηγύνουσιν ¹⁵ κατόπισθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ φοσάτου ἀπὸ κρυφὰ καὶ ἐπιδόξια, καὶ νὰ βλέπουν εἰς τὴν πόσιν ἀπλίκουσαν, καὶ ποταπὴν φύλαξιν ἔχουν τὰς νύκτας, καὶ πῶς κοιμῶνται, καὶ τί ποιεῖουσιν καὶ ἂν ἡμποροῦσιν, ¹⁶ νὰ πιάσιν τινὰ ἀπὸ τῶν Βουλγάρων νὰ μάθουν τίνα βουλὴν ἔχουν· καὶ νὰ τὸν μηνύσωσι συχνὰ μανδάτα νὰ ἐξύρῃ. Ἐξέδωκε γοῦν ἕκαστος οἱ δύο στρατάρχαι καὶ ἕκαστος αὐτῶν εἶχε τὴν σύνταξιν αὐτὸν, καὶ ἐκτολουθῶσαν ἐπιδόξια ὅτι νὰ μὴδὲν τοὺς ἀποσκηπάζουσιν οἱ Βούλγαροι. Καὶ μὲν νύκτα πρόσφαρτα ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι, καὶ ἀπλίκουσαν εἰς ἓνα εὐμορφὸν κάμπον, καὶ ἠπλώσαν τὰς τάς· καὶ ὡς ἦσαν ἀφυρόμνητοι ¹⁷, ἦσαν πανταχοῦ σθία, καὶ ἐκαθίζοντο, καὶ ἐτραγαν, καὶ ἐπιναν, καὶ ἐκοιμῶντο ἀνενοήστοι· καὶ ὀλίγοι τινὲς ἦσαν ἀγρυπνοί. Καὶ ὅταν εἰδὲν ἡ τρίτη μεῖρα τῆς νυκτὸς, ἦλθον οἱ δύο ἄρχοντες μετὰ τὰς δύο συντάξεις κοντά, καὶ ἐβλεπαν τὸ φοσάτον πῶς ἔνε ¹⁸ πολὺ, καὶ τίς ἦτον νὰ καταπροσπίσῃ αὐτό. Ἐπῆλθον εἰς τοῦτο ἔπεισε φιλονεικία μέσον τῶν στρατιωτῶν τούτων· καὶ εἶπεν ἡ μία μερὰ πρὸς τὴν ἄλλην, ὅτι· Ἡμεῖς ἡμεῖς καλλιώτεροι ἀπ' ἐξῆς. Καὶ εἰς φρόνιμος στρατιωτῆς ἐπέβη εἰς τὴν μέσσην αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἄρχοντες καὶ [σύν]τροφοί, πῶθεν νὰ φανῇ ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ τὸ ἐξυρῶμεν ¹⁹, ὅτι ἡμεῖς ἡμεῖς καλλιώτεροι ἀπ' ἡμῶν; Πλὴν, εἰ βούλεσθε, ἡ δοκιμὴ ἐν ὧσιν ἡμῶν καὶ ὧσιν ἐστί, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμπροσθεν ἡμῶν κίβνται· καὶ ἡμεῖς ποῖα μερὰ ἐνεδοκίμητέρα. Ἦκουσαν τοῦτο οἱ στρατιῶται, καὶ ἀνεπερώθησαν, καὶ εἶπασιν ὅτι· Καλὰ καὶ δίκαια λέγεις· καὶ ἐχωρίσθησαν οἱ πενταχόσιοι καὶ ἐπῆρσαν τὴν ἀνωθεν

tres annos, diademate ac purpura vestitus. Oblitus est autem suae senectutis, et conjugium inivit cum Michaelis conjuge, senex et canus cum adolescente del catagae muliere.

Michaelem idem fecit monachum et Ephesi archiepiscopum.

Illo tempore misit imperator Nicephorus duces cum exercitu adversus Bulgaros. Rex vero Bulgarorum in aciem processit cum octoginta millibus militum multasque vastavit regiones Romanorum et multos fecit captivos : prout volebat, suos in praelia aut castra ducens, metuens neminem ; audierat enim Romanos intestinis dissensionibus et calamitatibus vexari. Processerunt igitur, et Romanorum duces cum duodecim virorum millibus ; nec audebant in conspectum venire, ne forte Bulgari, eorum advertentes paucitatem, eos destruerent. Attamen versabantur et meditabantur in animo quid facerent ad illos opprimendos. Secrevit igitur primarius dux duos duces strenuos ac prudentes, et utrique dedit quingentos equites delectos et fortes cum bonis equis armisque delectis : eosque iussit Bulgarici exercitus tergo insistere clam et dextrorsum, et observare ubi castra metarentur, quomodo haberent nocturnam vigiliam, quomodo cubarent, quam belli rationem adhiberent ; et si posset, capere aliquem ex Bulgaria qui hostium consilia et motus exploraret. Profecti sunt igitur duo illi duces, cum sua uterque militum mano, et pone subierunt ad dextram, ne a Bulgaria conspicerentur. Quadam autem nocte Bulgari castra metati sunt in ameno campo ac tentoria constituerunt ; et cum essent fatigati, accenderunt utrique ignes, sederunt, comederunt biberuntque, et recubuerunt securi : atque pauci tantum vigilabant. Elapsa tertia noctis parte, venerunt duo duces cum duobus agminibus, videruntque quam multus esset hostium exercitus, et quam difficile esset ei obsistere. Tunc temporis intercedit certamen inter hos milites, utra pars aliera fortior esset. At callidus quidam miles processit in medium, et ait : « Duces et commilitones, quomodo patebit veritas et qui comperiemus vos esse nobis meliores ? Agedum, si vultis, experimentum penes nos et vos sit. En hostes ante oculos monstremus, utra pars sit alieri superior. » Hoc audito, milites accensi sunt dixeruntque : « Bona et justa dicis. » Et segregaverunt se quingenti milites partemque occupaverunt superiorem, alii vero quingenti inferiorem, et aggregati sunt utrique Bulgarios. Bulgari autem vestibus depositis somno graves, ac timore percussi terga dedere ; et cum obscura esset nox, collidebat unus alium, et se invicem occidebant intra extraque tentoria. Et mille Romani de quibus diximus, hostium eadem

Variae lectiones et notae.

¹¹ συνηρμώθη Par. ¹² Par. 1708 σπῆ. ¹³ Par. 1708. ¹⁴ ἐχώρησε Par. ¹⁵ ὤπηγύνουσιν? ¹⁶ εὐμορφ. ¹⁷ ἡμεῖς Par. ¹⁸ ἀπορώμεν. ¹⁹ εἶναι? ²⁰ ἡμεῖς. εἶναι Par.

dederunt donec dies illuxit. Interfecerunt ipsum Bulgarorum regem, insignemque et insperatam reportaverunt ab eis victoriam. Supererat tabernacula, lecti, arma, captivi et equi, iisque replebatur campus, et dum sol lucebat, Romani interfecerunt quoscunque invenirent; et miserunt nuntios ad exercitum de secunda pugnae fortuna. Tunc venit dux cum exercitu, viditque ingentem caedem ac terribile opus et internecionem; et glorificaverunt Deum qui vires in tanto discrimine suppeditarat. Captivi venderunt equos et sarcinas, antequam se reciperent; dux vero cum exercitu abiit.

ἐπλάτυνε ³³, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πάντοτε κατέσφαζον τοὺς καὶ συγχάριξιν. Καὶ ἔφθασε μὲν τὸ φασάτον, καὶ εἶδε τὸν μέγαν ἑκτὸν φθόνον καὶ τὸ φοβερὸν ἔργον καὶ ἀπολείαν ³⁴ καὶ ἰδὼσάν τὸν θεὸν τὸν δόντα θύναμιν εἰς τοσαύτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμαλωτοὶ ἐπαρ- ναν λόγια καὶ πράγματα, καὶ ἀπήρχοντο ἐν τοῖς τοῦ ³⁵.

Imperator autem Nicephorus utpote senex fugiens pugnas et bella, sedebat otiosus, aureas splendidasque gestabat vestes, et mulcebat senectutem suam frequentibus balneis, unguentis, et regalibus epulis: comedebat, bibebat et luxuriabat; praefataeque pulcherrimam amabat Michaelis uxorem; ac tantum deliciis et voluptati indulgebat quantum adolescens qui incipit voluptatibus oblectari. Imperii vero munera et magna negotia credebant hominibus barbaris rusticisque et ebriosis, qui erant a proavis suis servi et ignobiles, nihil boni sciebant, sed erant omnes improbi et ignari. Sic Romanorum imperium simile erat navigio vecto sine nautis et gubernatore. Interea Nicephorus sedebat in thronis sublimibus et auro argentoque distinctis, aureisque fulgebat vestibus, et alias ex aliis vestes, decem singulis diebus commutans. Si quis autem egeret imperiali officio, primum offerebat munera, sicque regiam inhonestabat majestatem. Honores porro ac dignitates, quae alii reges illustribus concedunt ducibus, proceribus et viris fama celebribus, iste credebatur rusticis, sarcinatoribus, lignariis, saltatoribus, erumatum venditoribus, aurigis: et fecit honesta inhonesta, et excelsa et gloriosa vilia et foetida; et si die qua nemo esset jus sollicitans sedebat otiosus nihil prorsus curans utrum invaderentur ejus oppida, sive hostes imminerent, sive exercitus haberet, sive non; sed omnis ejus cura versabatur circa res ante dictas.

φοβὰς καὶ ἄλλην καμμίαν ἵκνοισαν οὐκ εἶχαν, καταλύουσι τὰ ἔθνη τὸν κόσμον αὐτοῦ, εἴτε ἂν ἦσαν φοβὰτα, εἴτε οὐκ ἦσαν, ἀλλ' ἡ φροντίς αὐτοῦ εἰς τὰς πράξεις ἄς ἐδωλώσαν.

Qui regni potius est Botuvitates, feria tertia Majoris Hebdomadae a patriarcha diademate redimitus est.

Et primum omnibus largitiones praestitit, pecu-

Α μεράσαν, οἱ δὲ ἑταῖροι πενταχόσιοι τὴν κάτω, καὶ ἰδὼσάντες ἄμφω τοὺς Βουλγάρους· καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν γυμνοὶ καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὕπνου, καὶ ἐπῆραν δουλίαν καὶ **895** ἰδὼσάντες νὰ φοβούνη· καὶ ἦτον σκοτεινὰ, καὶ συνέχρουν εἰς μὲ τὸν ἄλλον, καὶ ἔσχε- τόνοντο ἀλλήλων· ἔσω εἰς τὰς τέσσαρες· καὶ ἔξω· καὶ τὰ σταθία τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων τῶν γυλίων ἰδούριζαν καὶ κατέκοπτον τοὺς τὸ ἐξήμερωμα. Κατέσφαζαν τοὺν καὶ τὸν βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο εἰς αὐ- τοὺς νίκη μεγάλη καὶ ἀνέλπιστο,· καὶ ἔμειναν αἱ τέσσαται, αἱ κατοῦσαι, τὰ ἄρματα, ἡ αἰχμαλωσία, τὸ κούρσο, καὶ ἔγινεν αὐτὰ ὁ κάμπος, καὶ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπαιον αὐτοὺς εὐρισκόν· καὶ ἔστειλαν μανδὰτα εἰς τὸν στρα- τὴν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ καὶ τὸ φοβερὸν ἔργον καὶ ἀπολείαν ³⁴ καὶ ἰδὼσάν τὸν θεὸν τὸν δόντα θύναμιν εἰς τοσαύτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμαλωτοὶ ἐπαρ- ναν λόγια καὶ πράγματα, καὶ ἀπήρχοντο ἐν τοῖς τοῦ ³⁵.

B (4) Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ἦν ἀνδριώτης γη- ραῖος, καὶ ἐξαπλῶσε τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἐκαθίστατο, καὶ ἐφόρει χρυσὰ καὶ κατέκλειματρα καὶ ἔστρεψε τὸ γῆρας· αὐτοῦ μὲ συχνὰ λουτρά καὶ μυστήρια καὶ τραπέζια βασιλικὰ· καὶ ἔτρωγε, καὶ ἔπινε, καὶ ἐπατάλλα, καὶ εὐφραίνετον τὴν κόρην ἐκείνην τὴν ὠραιότατην, τὴν γυναῖκα τοῦ Μιχαήλ· καὶ οὕτως ἐνετρέφα, καὶ ἐπαίεν ὥστε παρ' νῆος ὅπου ἀρχεται νὰ χαίρεται τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου· τὰς δὲ βασιλικὰς δουλείας καὶ τὰς μεγάλας ὑποθέσεις ἐνεμπόστευεν εἰς ἀνθρώπους βαρβάρους, ἀγροίκους καὶ μεθυστάδας, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ ἀποπάππων αὐτῶν δούλοι καὶ ἀγνώριστοι, οὐδὲν καλὸν μὴ γινώσκοντες, κακὸν γινώσκοντες πάντες καὶ ἀπαλῶντες ὄντες. Καὶ ὁμοίωζεν ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων πλοῖον φορτω- μένον χωρὶς ναυτικῶν καὶ ναυκλήρων. Ὁ δὲ Νικη- φόρος ἐκαθίστατο εἰς θρόνον ὕψους, ἀργυροδιαχρύ- στους, ἔστειλεν ἀπὸ τῆς χρυσοφορίας καὶ ἤλυσεν ³⁶· ἔδωκε καὶ ἑτέρα διάφορα φορέματα, τὴν ἡμέραν φορὰς ὅλα, καὶ εἰ τι· ἐχρηζο νὰ ἐπάρῃ ὀφφίκιον βασιλικόν, ἤρχετο, καὶ ἐξίνετο ὅρα, καὶ ἰτίμωζε τὸ μεγαλεῖον τῆς βασιλείας· καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰ θεώματα, ἵτινα ἰδὼσάν οἱ ἄλλοι βασιλεῖς εἰς ἐνδόξους καὶ μεγάλους **896** ἀρχοντας καὶ στρατηγούς, καὶ δοκίμους ὀνομα- στοῦς, οὗτος ἰδίδεν αὐτὰς τρεγγαρίους· ῥάπτας, πελε- κάνους, κωμοδόρους, κρεμυδοπώλους, ζευγηλάτας· καὶ ἰποῖησε τὰ τίματα αἶμα, καὶ τὰ ὕλην καὶ ἰνδοῦς ταπινὰ καὶ ἀνωφέλητα· καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ οὐ διηρχετο τίς χωρίτης νὰ ζητήσῃ ὀφφίκια, ἐκαθίστατο εἴτε ἂν κούρσεύοντο τὰ κάστρα αὐτοῦ, εἴτε ἂν φοβὰτα, εἴτε οὐκ ἦσαν, ἀλλ' ἡ φροντίς αὐτοῦ εἰς τὰς πράξεις ἄς ἐδωλώσαν.

D (5) Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς βασιλεῦσι ὁ Βοτανιτίτης ἐγένετο, ἀναδίδεται κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην παρὰ τοῦ πατριάρχου ταῖν· Βασιλικῇ.

(6) Καὶ πρῶτον ἀπασὶ παρέσχε τὸ φιλοτίμημα,

Variae lectiones et notae.

³³ ἐπλάττει. Par. ³⁴ ἀπολείαν? Par. 1708. ³⁵ ἤλασται? ³⁶ ἀνωφέλητα Par. ³⁷ Par. 1708. ³⁸ Par. 1708 iterum cum rubrica βασιλεῖα Νικηφόρου Βοτανιτίτης quae alteram indicat continuationem act. e Zonara petitam 229 B.

τῆς εἰς τὴν δημοσίαν ἀπάντων κοινῶς ὁφειλῶς
ἐκτεμὼν ἀπροσδιόριστος, καὶ χρηματοῖαν τοῦτον
θεσπισμῶν τὴν μεγαλοπρεπῆς ἐργασάμενος.

(7) ¹⁷ "Εὐ δὲ τῷ Βρυεννίῳ κατὰ τὴν ἑσπέραν
ἐχομένῳ τῆς τυραννίδος [στέλλει τοὺς ἀπαγγέλλοντας
τὴν τοῦ Καίσαρος ἐξέαν αὐτῷ διδόναι, εἰ τῆς τυ-
ραννίδος] ἀνίστατο, καὶ τοῖς αὐτῷ συναρμμένοις
τὰς τιμὰς ἐπεδεδαιώσατο, αἷς αὐτοῖς ἐκείνος ἐτίμη-
σεν. Ὁ δὲ σφόδρα τῆς βασιλείας ἐφίετο, καὶ δυνάμενος
ἦν. Πάλιν οὖν ἐτέρᾳ προεδεία καὶ ἐπὶ ταύτῃ τρίτῃ.

Ὁ δ' ὑπερβραβεύετο, καὶ οὐδὲ κατὰ [τῆς] τῶν πρέ-
σβεων νόμιμα τοὺς πρόσβεις ἐδέχετο, ἀλλ' ἀτίμως
αὐτοὺς ἀπαπέμπετο. ¹⁸ "Ὡς οὖν οὖν εἰρηγικῶς
ἀνύειν ἔγνω ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀκων πρὸς μάχην ἀπέ-
χυσεν, καὶ τὴν Κορινθίαν Ἀλβέριον ἐπιμελῶς
καθελόντων καὶ προχειρισάμενός μέγαν δομιστίων
καὶ Γωμαϊκῶν αὐτὴν δυνάμεων προστήσαντος,

κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἐξέπρατταν. ¹⁹ "Ὡς τοῦτο συμβα-
λὼν κατὰ τι χωρίον Καλαβρῶν λεγόμενον, διὰ τὸ
κατὰρρυτόν εἶναι τὸν τόπον βρύουσι δάδαιον πολλὰς
τε καὶ ἀγαθαῖς, ῥαδίως τῆς ἐκείνου περιεγένετο
στρατιδῆς, καὶ τῶν μὲν πεσόντων, τῶν δὲ φυγόντων,

εἰς μνησθὲν 897 τα τὴν τυραννήσαντα καὶ τοῦ
φαιδῆς τὴν δεσπαιὸν ἀπεστέρησαν, καὶ εἰσήγαγε τυρλὼν
εἰς τὴν βασιλεύουσιν καὶ ἡ μὲν τοῦ Βρυεννίου εἰς
τοῦτο τέλος ²⁰ κατήντησαν ἐπανάστασις.

(8) ²¹ "Ἐπανίστησαν δὲ καὶ οἱ Βάρβαροι κατὰ τοῦ
βασιλέως ἀνελθὼν αὐτὸν μελετήσαντες ἀναταξάμε-
νης δ' αὐτοῖς χεῖρας ἐτίρας Ρωμαϊκῆς, εἰς ἡσέας
ἐτράποντο καὶ συγγνώμης ἐπέτυχον.

(9) ²² Τῷ δὲ βασιλεὶ τούτῳ τῆς δημοζούου τελευ-
τησῆς, πολλὰ μὲν ἐμνηστεύοντο παρθέναι, καὶ
πρὸ τῶν ἄλλων ἡ τοῦ βασιλείου τοῦ Δουκά θυγάτηρ
Ζωή· ὁ δὲ [ἡ] τὴν βασιλῆα Εὐδοκίαν ἤθελεν ἀγα-
γίσθαι ἢ τὴν ἐξ Ἀλκων Μαρίαν, τὴν τῷ πρὸ
αὐτοῦ συνεικίστασαν. ²³ Ἐτάλλει γοῦν τὴν Εὐδοκίαν
μετακαλούμενος· ἡ δὲ, ὡς λόγος, οὐκ ἀπηνήνατο,
ἐκώλυθη δὲ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεὺς παρὰ τινὶ μονα-
χῶν καὶ ἀγέται τὴν βασιλῆα Μαρίαν· οὐδὲν ἤκτον
παρνομήτας ἢ εἰ τὴν Εὐδοκίαν ἡγάγετο· μοιχεύει
γὰρ τὴν ἀπρωδουσιμένην τὸ τολμήθην· διὸ καὶ τὴν
λεπτολόγαν τετελεχὼς ἐπ' αὐτοῖς, τῆς λεπτοσύνης
ἐκπύπτωσεν.

(10) ²⁴ Ὁ μὲντοι προδεσποτικῶς Μιχαὴλ, ὡς
εἰρησται, τὴν τρεῖς καρὰ, καὶ φήσας συνδότη
μητροπολίτης Ἐφέσου ἀχειροτονήτο· καὶ ἀπαξ
φοιτήσας ἐκεῖ, ἀπανήλθε, καὶ ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ
μονῇ ἐκοιμήτο τὴν διάνειαν. Μετὰ δὲ τὸ τοῦ Μανου-
ῆ τῆς βασιλείας ἐκπεπρωκέναι, θνήσκων οὗτος ὁ
Μιχαὴλ, πολλὰ δαυθείσης αὐτοῦ τῆς βασιλείας
Μαρίας, ἔδωκε κατείνης μοναχῆς γένουσας, συγγνώ-
μην ἐνέειπε αὐτῇ, καὶ συγγνώστην ἐπηύδατο· ἐκ
Θεοῦ. ²⁵ Ὁ δὲ πρωτοπρεσβύτερος Νικηφόρος ὁ Βασι-

nias aetario publico debitas cunctis remittens,
earumque remissionem decreto magnifice satiens,

Deinde Bryennio ad vesperam tyrannidis so-
benti misit nuntios qui pollicerentur, modo tyran-
nidi renuntiaret, Caesaris dignitatem ei conferen-
dam esse, et socios ejus confirmandos in honoribus,
quibus eos ipse honorasset. At ille imperium ve-
hementer cupiebat et nihil concedere volebat. Se-
cunda igitur delegatio, et post hanc tertia illi
vero insolens, nec secundum jura sanctis excipie-
bat legatos, imo probrose dimittebat. Ut igitur
agnovit imperator se nihil pacis lucrari, invitus
bello usus est, et Alexio Comneno dignitate nobil-
lissimi magnique Domestici honorato et Romanis
praeposito copiis, expeditionem fecit adversus
Bryennium. Alexius, consertis cum hoc manibus,
in campo Calabrya dicto, quia irriguus est hic
locus fontibus aquarum multis et bonis, facile
illius cinxit exercitum; et cadentibus aliis, aliis
fugientibus, solum relictum principem cepit, et
lumine oculorum effosso caecum in urbem impe-
rialem duxit, in hunc quidem exitum desilis
Bryennii rebellio.

Insurrexerunt et Varangl contra imperatorem
regicide; sed opposita eis alia cohorte romana, ad
preces universi, veniam impetravit.

Hujus imperatoris moribus conjugis, multae in con-
nobium placebant virgines, et imprimis Ducae
imperatoris filia Zoe: ille vero ducere volebat vel
Eudociam imperatricem, vel oriondam ex Alanis
Mariam, praedecessoris sui uxorem. Misit igitur ad
Eudociam invitandam: hanc vero, ut fertur, haud
renuit, sed in hoc dissuasus est imperator a qui-
busdam monachis. Tunc duxit imperatricem Ma-
riam, nihil minus legem transgressus quam si Eu-
dociam duxisset: adulterium enim impudens erat
hoc facinus: ideo qui sacram iuram pergit liti-
giam e sacerdotio detrusus est.

Interim prior imperator Michael, postquam, ut
dictum est, coma tonsa, synodali suffragio Ephesi
ordinatus est archiepiscopus, ex hanc urbem semel
invisit, reversus est et in Manvelis monasterio de-
git vitam; post Botanietem vero de regno ejectum,
moriens, Michael, instanter efflagitante Maria jam
et ipsa moniali facta, veniam huic dedit et indul-
gentiam a Deo petivit.

Primus praedictus Nicephorus Basilacus, Bryennii

Variae lectiones et notae.

κοινῶς: Par. 1708 = Zon. 229 B. ¹⁷ ὁ δὲ σφόδρα Zon. ¹⁸ πολλῶν τε καὶ
ἀγαθῶν Zon. ¹⁹ τέλος Zon.; Par. 1708 = Zon. 229 B. C. ²⁰ ἀνταξάμενός δ' αὐτοῖς: Par. 1708.
²¹ Par. 1708 = Zon. 229 D. ²² τούτων Par. v. pro: subscr. cf. Zon. 229 D. ²³ τὴν τῷ πρὸ αὐτοῦ
συγγνώστην Zon. ²⁴ Par. 1708 = Zon. 229 D. E. ²⁵ 1708 = Zon. 229 E, 230 A.

successor in urbe Dyrrachio factus, et ipse amorem imperii concepit, colle toque exercitu, cum eo Thessalonicam iit, ubi audito Botanialem regno potitum esse, ad eum misit pollicitationes, clam vero defectionem ordinavit et auxiliares accessivit Patzinaco: quo Botaniates comperto misit ei signatas bulla aurea litteras, quibus ei simul et servabatur de his quæ ausus erat oblivio et promittebatur Nobilissimi dignitas. At ille fuit inflexibilis. Unde adversus eum missus est Alexius Comnenus, titulo Augusti honoratus. Qui cum venisset Thessalonicam, cum Basilicio compisit prælum, ejus milites vicit, et ipsum in Thessalonice arcem profugum, vivum cepit, hujusque viri oculos, jussu imperatoris, effudit.

Alii quoque contra imperatorem manus levaverant; sed ex iis quæ Bryennio et Basilicio acciderant, sapientiores facti, arma deposuerant.

Cum Turcæ Orientem incursarent, mittit contra eos imperator cum forti exercitu Constantinum Ducem filium, expeditioni adversus Turcas præpositum. Hic vero, ut ad urbem dictam Chrysopolim pervenit, statim rebellat, et a militum multitudine imperator proclamatur. Tum militum alios muneribus imperator seduxit, alios dignitatibus honoribusque sibi conciliavit, alios aliter tractavit: comprehensusque ab eis Constantinus, traditus est imperatori. Tunc tonsus adolescens in insulam relegatur; narrans quoque unctum fuisse sacerdotem.

Postquam Antiochenus patriarcha Emilianus a vita migrasset, ei substitutus est alius Nicephorus dictus Maurus, cui statim omni imperatoris auctoritate.

Imperator, tum propter provecam ætatem, tum propter naturalem indolentiam, rerum administrationem minime curabat, sed Sida archiepiscopo negotiorum publicorum curam permittebat. Erant quoque huic imperatori duo servi, quorum unus Borilus, alter Gernianus vocabatur. Hi pro libitu omnia et ipsum imperatorem dominumque suum regebant: qui magistratum incurrebat odium, quia servi justo superiores et audaciores se in illos exhibebant.

U iam dictum est, Logothetes Nicephorus qui pro Urselio steterat, in vinculis ab eo detinebatur. Subita autem morte correptus Urselius suspicionem

laxit, τοῦ Βρυέννιου γινόμενος; ἐπὶ τῷ Δυρράχῳ διδοχός, καὶ αὐτὸς ἔρωτα τῆς βασιλείας ἐνεγκυρόνους καὶ στρατιᾶν ἀρροῦσας, σὺν αὐτῇ πρὸς Θεσσαλονικὴν ἀνθελ: ἐνθα μαθὼν ὡς ὁ Βοτανιάτης βασιλεύσκει, ἐκείνῳ μὲν ἐπιστεῖλε δουλικῶς, λάθρᾳ δὲ [τῇ] τῆς ἀποστασίας ἐτύριβε καὶ πρὸς συμμαχίαν μετεπέμπετο. Παζινάκους ὁ γνοὺς ὁ Βοτανιάτης, χρυσόβουλλον αὐτῷ στέλλει γραφὴν, ἅμα περιποιῶσαν

αὐτῷ ἐν οἷς ἐτόλμας τὸ ἀμίμνον, ἅμα δὲ καὶ τιμὴν αὐτῷ νοθεύσειμους βραβεύουσιν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀπεργατός ἦν ὁ θὼν καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ Κομνηνός. Ἀλέξιος στέλλεται, τιμῆς τε δαστός καὶ κατὰ Θεσσαλονικὴν γινόμενος καὶ τῷ Βασιλεὶ συμμιζας, τοῦ, περὶ ἐκείνου κατεροπύσαστο κακείνου, τὴν εἰς τὴν [τῆς] Θεσσαλονικῆς συμφυγόντα ἀκρόπολιν, πολιορκεῖ ἐξώγρησι, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξίκοψε τοῦ ἀνδρὸς καλεῖσθαι βασιλεῖ.

(12) Καὶ ἄλλοι δὲ ἀντάραντα: ἦσαν χειρὶς τοῦτο τῷ βασιλεὶ ἄλλ' ἐκ τῶν περὶ τὸν Βρυέννιον συμβαίνων καὶ περὶ τὸν Βασιλέα συνπονοήσαντες, τὰ ὅπλα κατέθεοντο.

(13) Τῶν Τούρκων δὲ τὴν ἔψαν κατατραχόντων, στέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς σὺν ἀξιωμαχῇ στρατεύματι Κωνσταντίνον τὸν υἱὸν τοῦ προδεσπολεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἐκεῖνον στρατάρχην τῆς κατὰ τὸν Τούρκων στρατιᾶς παραστήμινο. Ὁ δὲ, πρὸς τὴν καλομένην Χρυσόπολιν διαπραποθεὶς, νεωτερίζει εὐθύς, καὶ παρὰ τῆς ἐκείσε ὁδοῦ στρατιωτικῆς πληθὺς ἀναγορεύεται βασιλεὺς. Ἀλλὰ τοῦ μὲν τῶν στρατιωτῶν ὄρωις ὁ βασιλεὺς ὀκνηγᾷ, τοὺς δὲ ἀξιωματῶν τιμαὶς κραιώσαστο, ἄλλους δ' ἄλλως μετεχειρίσαστο καὶ τὰς αὐτῶν συσχεθεὶς ὁ Κωνσταντίνος παρεδόθη τῷ βασιλεὶ. Καί τιναι τοῖσιν ὁ νεανίας, καὶ εἰς νῆσον περιορίζεται λόγος ὅτι ἔχει καὶ ἡερίᾳ χριοθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

(14) Τοῦ πατριάρχου δὲ Ἀντιόχειας [τοῦ] Αἰμιλιανῶν τὸν βίον μεταλλάχτος, περὶ χειρὶς τοῦ ἑτεροῦ Νικηφόρος ὁ Μαυρός λεγόμενος.

(15) Ὅστος τοῖσιν ὁ βασιλεὺς, τὸ μέντοι καὶ διὰ γῆρας βαθεῖ, τὸ δὲ τοὶ καὶ διὰ φυσικὴν χανύωσιν, οὐ πάντι τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ἤπειτο, ἀλλὰ τὸν Σίδης μητροπολίτην καὶ αὐτὸς προσλαβόμενος, ἐκείνῳ τὴν τῶν κοινῶν ἀνάθετο πρόνοιαν. Ἦσαν δὲ τῷ βασιλεὶ τοῦτο καὶ δύο δοῦλοι, ὧν ὁ μὲν Βορίλος, ἑτερος δὲ Γερμανός, ἀγορεύοντο οὗτοι τοῖσιν ἦγον τὰ πάντα καὶ ἔπερον, ὡς ἰδοῦντο, καὶ αὐτῶν τὸν κρατοῦντα καὶ κύριον ἐαυτῶν, δι' οὗ καὶ μισέσθαι τοῦτον παρὰ τῶν ἐν τῇ συνείδειαν, προσπερομένων τῶν δοῦλων ἐκείνοις ἀλαστονικώταρον καὶ θρασυτέρον.

(16) Ὡς ἦν εἰρηται, ὁ λογοθέτης Νικηφόρος προεχρηρῆας τῷ Πουσελίῳ, ὑπὸ διαμυλῇ παρ' ἐκείνου συντετήρητο. Ἄλλ' αἰφνιδίον θανὼν ὁ Πουσελίου

Varia lectiones et notæ.

ἡ μεταπέμπεται Zon. ἡ μὲν Zon. ἡ τιμῇ: Par. 1708. ἡ νοθεύσειμους Par. 1708. ἡ εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν Par. 1708. ἡ Par. 1708 — Zon. 250 A. B. ἡ Par. 1708 — 250 B. ἡ Par. 1708 Κωνσταντίνος bis: Zon. 250 B. C. Κωνσταντίνος. ἡ Par. 1708 — Zon. 250 C. ἡ δὲ τι: Zon. ἡ ἡπ. δὲ Zon. ἡ Par. 1708 — Zon. 250 C. D. ἡ δὲ Zon. cf. 228 A. ἡ τιτῆρο Zon. 250 — 250 A. ἡ κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν

οὐλοῦν ὑποφάν παρίσταν ὡς παρὰ τοῦ λογοθέτου φαρμάκῳ ἀνήρτη· διὸ καὶ παρὰ τὸν τῷ Πουσελλῷ προσκηκόντων τῷ Βοτανειάτῃ παραδοθείς, εἰς μίαν [τῶν] πρὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεως κειμένων νήσων περιορίζεται. Οἱ δὲ γε περὶ τὸν βασιλέα δεδοκότες, ὡς εἰς ὕψιν ἐλεύσεται τῷ βασιλεῖ, προσηφθῆσεται καὶ πάντα παραγκωνίσεται, ὑποτιθέσει τῷ Βοτανειάτῃ, ἀμυθῆτων εὐπορεῖν χρημάτων τὸν λογοθέτην, καὶ ταῦτα τῷ βασιλικῷ χρῆναι προσεναχθῆναι ταμίῳ. Στάλλεται τοίνυν ὁ Στραβορωμανός, μέγας ἐταιρειάρχης τότε γενόμενος, ἐρωτῶν τὸν ἀνθρωπον ὅπῃ αὐτῷ τὰ χρήματα κέρυπται. Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα οὗς καὶ δεδοικέναι τὴν τοῦ λογοθέτου παρουσίαν ὁ λόγος προειρηγῆσται, πείθουσι τὸν Στραβορωμανὸν ἀνελεῖν τὸν ἀνθρωπον ἐκ τρόπου παντός· ὃς καὶ γενόμενος, κατὰ τὴν νῆσον ἐν ἣ περιώριστο, ἐτάζει τὸν ἀνδρα οὕτω σφοδρῶς, ὡς ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ἐναποφύζει· καὶ ταῦτα ἑτασμέν [δια]φύεζοιτο· ὃ μὲν οὖν οὕτως ἀπόλωλεν.

(17) ³³ Οἱ δὲ Κομνηνοὶ ὁ Ἰσαάκιος καὶ [ὁ] Ἀλέξιος ὑπερβαλλόντως πρὸς τοῦ βασιλέως· καὶ τετίμηντο καὶ ἐστέργοντο, καὶ διαδόχους αὐτοὺς τῆς βασιλείας ὠνόμαζε. Διὸ καὶ παρὰ τῶν περὶ τὸν Βοτανειάτην σφοδρῶς ἔδασκαίνοντο, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν εἰρημένων δύο βούλων αὐτοῦ, οἱ καὶ πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀνδρας διέβαλλον, ὡς τυραννίδι μελετώντας· καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς τοῦ βασιλέως διάθεσιν ὑπώρυττόν τε καὶ παρεσάλευον. Ὁ γνόντες οὗτοι καὶ μὴ τι πάθωσι πτοηθέντες, ὡς δὲ λόγος, καὶ πάλαι παρ' αὐτοῖς τὸν τῆς βασιλείας τρέφοντες ἔρωτα, καὶ ἄλλοις οἷς ἐθάβρουν τὸ βούλημα κοινωσάμενοι, ἐξηλθον τῆς πόλεως· καὶ τὴν πόλιν Ἀδριανου κατελιπότες, ³⁴ 900 εἰς αὐτοὺς τὸ στρατιωτικὸν εὐμπαν σχεδὸν ἐπασπάραντο· καὶ ἀναγορεύεται βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος τοῦ μείζονος προτιμηθεὶς ἀδελφοῦ, ὅτι τε προσέκειντο τούτῳ οἱ στρατιῶται μᾶλλον ὡς στρατηγικωτέρῳ, καὶ ὅτι σπουδῇ τε καὶ ὑποσχέσει παρὰ τῶν περὶ αὐτὸν μετελκίσθησαν. Οὕτως οὖν ἀναβῆρθε· ὁ Ἀλέξιος, καὶ τοῦ Ἰσαακίου μὴ πάντι πρὸς τὴν ἀνέβρῃσιν δυσχεράναντος, τὴν βασιλίδι καταλαμβάνει καὶ πρὸς πολιορκίαν ἡτοίμαστο. Ὁ δὲ Βοτανειάτης τοῖς τείχεσιν ἐπίστησε φύλακας· ἦσαν δὲ περὶ ³⁵ τίνα πύργον πρὸς τῇ πόλιν τῆς πόλεως, ἡ Χαροῖου καλεῖται, φυλάσσοντες Νέμιτσοι—ἔθνος δ' οἱ Νέμιτσοι· ³⁶ Κιλιτικὸν—οὗτοι λάθρα τοῖς περὶ τοὺς Κομνηνοὺς ἐκινολογῆσαντο περὶ προδοσίας τῆς πόλεως. Ἐωθεν οὖν κατὰ τὴν μεγάλην πίμπτην τῆς ἑβδομάδος τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, οἱ μὲν περὶ τοὺς Κομνηνοὺς τῷ κατ' ἀντικρυ τοῦ παρὰ τῶν Νεμίτζων κατεχομένου πύργου ἐξωτέρῳ τείχει προσέβαλλον κατὰ σύνθημα. Οἱ δ' ἐφεστότες αὐτῷ τοὺς προσβάλλοντας ἔβαλλον καὶ ἀπέργον τοῦ προσεῖναι ἀγχοῦ· ὡς δ' ὑπὸ τῶν Νεμίτζων ἐκ τοῦ πύργου οἱ ἐν τῷ τείχει ἐβάλλοντο, μὴ οἶοι τε ὄντες καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς

A dedit ut a logotheta veneno sublatus : quare hic ab Urselii familia Botaniati traditus, in unam insulam ante urbium reginam sitarum relegatur. Imperatoris autem ministri timentes ne imperatoris oculis ille placeret, assumereturque et omnes ejiceret, effingunt Botaniati logothetam immensis abundare divitiis, easque in aerario imperiali reponi debere. Mittitur itaque Siraboromanus, tunc magnus heteriarcha, sciscitaturus ab homine ubi opes suas abscondisset. Ministri vero imperatoria quos logotheta presentiam timere supra diximus, suadent Siraboromano ut omni pacto virum interficiat. Is autem, cum appuisset ad insulam, in qua homo exsulabat, hunc tam diræ subjecit questioni, ut in ipsis tormentis exspiraverit, quamvis polliceretur se omnia vi chirographi daturum, si questioni eximeretur. Sic igitur ille perit.

ὑπισχνούμενον ³⁷ ὡς πάντα δοτῇ ἐνυπογράφως, εἰ δὲν

Comneni autem Isaacus et Alexius ab imperatore maxime honorabantur amabanturque regni successores eos vocante. Itaque aulicis magno erant in odio, ac praesertim praefatis duobus ejus servis : qui apud hunc illos viros calumniabantur quasi tyrannidem affectarent, in eosque imperatoris offensionem excitabant. Quo audito, illi, ne quid mali sibi accideret, et ut dicitur, jam pridem regni cupidinem foventes, manifestato quibus confidebant suo consilio, egressi sunt ex urbe, et Adrianopoli capta, ad se totum fere exercitum attraxerunt. Tunc salutatur imperator Alexius majori antepositus fratri, tum quia melius erant affecti milites in eum utpote belli peritorem, tum quia studio et promissis fautorum ejus allecti essent. Sic igitur proclamatus Alexius, Isaaco aequo animo ferente, occupavit imperium seque ad urbis obsidionem accinxit. Botaniates vero mœnibus praeposuit custodes. Porro turris, sita prope urbis portam quæ Charsii vocatur, custodiebatur a Nemitzis (Nemitzii erant natione Celtæ) : hi cum amicis Comneni collocti sunt de urbe prodenda. Mane igitur feria quinta Majoria Hebdomadæ salutiferæ Salvatoris nostri Passionis, viri Comneni exteriorum murum oppositum turri a Nemitzis custoditæ aggressi sunt juxta conventionem. Qui vero hunc murum protegebant, ascendentes dejiciebant et ab accessu prohibebant ; sed cum a Nemitzis ex turre telis impeterentur muri defensores, non valentes simul resistere externis adversariis et oblectari internis jacula in ipsos a dextra immittentibus, a conatu destiterunt. Tunc mœnium aggressores, applicatis muro scælis ascenderunt, portarumque seras securibus absidentes, facilem conjuratis aperuerunt aditum. Quo viso, muri interni custodes, gregarii homines et plerique belli rudes, vel

Variae lectiones et notæ.

³³ περὶ Par. 1708. ³⁴ ὑπισχνουμένου Zon. — ἐν ἀπογράφῳ Zon. ³⁵ 1081. ³⁶ Par. 1708 — Zon. 230 B, E 231 A. ³⁷ μ. ὡς στρ. οἱ στ. Zon. ³⁸ παρὰ Zon. ³⁹ Νέμετσοι bis Zon.

potius e foro et vulgari multitudine confluentes, alii descendunt, alii se precipitantes fugerunt. Unde a plerique impedimentis expediti, ipsam interiorem murum Comneni milites occupaverunt, reseratisque pariter hujus portis, intraverunt in urbem quicumque aderant; et statim ad opum directionem cucurrerunt ingredientium commista multitudo, ex Thracibus, Macedonibus, Romanisque aliis et barbaris concreta; haud minus infensi civibus suis quam hostes. Etenim usque ad sanguinalis effusionem processit malum, et virgines Deo consecratae cum sacrilegio defloratae sunt, et mulieres viris conjunctae per vim foedatae, et templa divina decoramentis spoliata; et ne sacris quidem calicibus pepercerunt, sed et hos impudentissimi et sanctas phialas incurvantes ac tremendae plenae hostiae diripuerunt, effundentes sacra super terram. Quoscumque vero senatores obvios haberent, eos multis imposuerunt, aliquos etiam vestitu exuentes, per medias vias seminudos et pedestres reliquerunt. Et hoc per totam diem factum est; et calamitas usque ad Bosporum pervenit, facta communis et universalis; ac nonnulli etiam usque ad Philadelphiam et ultra cucurrerunt. Omnibus autem ad populandum dispersis, Comneni fere soli cum paucissimis comitibus remanserunt, atque Taurum adepti, ultra procedere non ausi sunt: adeo enim viribus ad pugnam erant imminuti, ut si qui eos tunc essent adorti, facile eos cepissent et victos ad Botaniatem duxissent. Sed quod Deus volebat, mutari non poterat. Botaniates comperto Comnenorum adventu, exit e palatio, abjectis quae forte portabat purpureis calceamentis, profectus est in monasterium Periblepti, cujus ipse, post Romanum Argropolium imperatorem, secundus factus est dominus; ibi cinam tondet, vestesque mutat, monachorum induens paupum, et postquam ibi vixisset aliquandiu, pulverem pulveri reddidit, et ibidem sepultus est. Comneni vero, nemine eis resistente, regibus sese adscripserunt, eosque facile adamussim perquaverunt. Talia eis fuerunt initia, talis in urbium regnam ingressus, talis ad imperium ascensus. Botανειάτης: μαθὼν τῶν Κομνηνῶν τὴν εἰσέλευσιν, ἀπεισιν αὐτίκα τῶν βασιλείων, αὐτοῦ που βίβας ἀ ἀπαίδετο φοινικόχροα πέδιλα· καὶ εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου [μονὴν] ἀπειλῶν, ἧς ἐκεῖνος, μετὰ τὸν κατὰ τοὺς Ἀργυροὺς Ῥωμανὸν ἐκείνου τὸν αὐτοκράτορα, κτήτωρ δευτέρως ἐχηρήματις, κείρεται [τε] τὴν τρίχα καὶ μεταμφιέννεται τὴν στολὴν, τριδῶνιον κατὰ μονάζοντας ἐνδοσάμνος, ἐνθα καὶ χρόνον ἐπιβιώσ· τινα τὸν χροὺν ἀπέθετο τῷ γοῖ, ταφείς παρ' αὐτῇ· οἱ δὲ Κομνηνοὶ μηδὲν αὐτοῖς ἀντιβαίνοντες, τοῖς ἀνακτόροις προσεπιφοιτήκασιν, ἀταλαιπώρους τοῦτοις ἐπιβάντες καὶ ὁμαλῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς λειστοῦτος. Τοιαῦτα σφίσι τὰ προσόδια²² γέγονε, τοιαῦτα τὰ εἰς τὴν βασιλείδα τῶν πόλεων εἰσιτήρια· ταῖα τὰ τῆς βασιλείας ἐπιδατήρια²³.

Variae lectiones et notae.

²² γέν. ἀποινόν (ἀποιονόν) Par. 1708. ²³ Φιλαδέλφου Zon. ²⁴ ἀπὸ Zon. ²⁵ προσεόδια Zon. ²⁶ Par. 1708 — Zon. 231 A—232 B.

ἀνθίστασθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπομάχεσθαι, ἐξ ὑπερβείων εἰς αὐτοὺς ἀκοντίζοντας, ἐνέδωκαν τῆς ὁρμῆς. Οἱ δὲ ταιχομαχοῦντες κλίμαξιν αὐτίκα πρὸς τὸ ταίχος ἀνῆσαν καὶ τὰ κλειθρα τῶν πυλῶν διατεμνοῦντες πελέκασιν ἀνέγον τοῖς συνομήταις παρέσχον τὴν εἰσοδον. Ὅπερ ἰδόντες οἱ τὸν ἐντὸς τηροῦντες περίβολον σύγκλυδες ἄνθρωποι, καὶ πολέμων εἰς πλείονες ἀδασίς, ἢ μᾶλλον ἐξ ἀγοραίων ἀθροισθέντες καὶ πληθύνος δημοτίδος, οἱ μὲν κατιόντες ὄρχοντο, οἱ δὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπισφαλῶς κατακρημνίζοντας ἐφειγόν. Ὅθεν κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν καὶ τὸν ἐντὸς περίβολον οἱ περὶ τοὺς Κομνηνοὺς παρελῆψασι, καὶ τὰς τούτου πύλας ὁμοίως ἀναπετάσαντες· βαθὴν τὴν πόλιν παντὶ που παρέσχον· καὶ αὐτίκα πρὸς διαρπαγὴν χρημάτων οἱ εἰσελθόντες ὁρμήκασι, σύμμικτον πληθος, ἐκ Ὀρθίων τε καὶ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων ἄλλων καὶ βαρβάρων συνεστηκός, οὐδὲν ἀμείνων πολεμίων πρὸς τοὺς ὁμοφύλους διατιθέμενοι. Καὶ μέχρι 901 γὰρ ἐκχύσεως αἱμάτων προὔχρησας τὸ κακόν, καὶ παρθεῖνοι δὲ τῷ Θεῷ καθιερωμένα· ἀσιδῶ· ἐμάνθησαν, καὶ γυναῖκες ἀνδράσι συνεζευγμένα· πρὸς βίαν ὕβριστησαν· καὶ θεοὶ νοεὶ τὸν κόσμον αὐτῶν ἐσυλήθησαν· καὶ οὐδὲ τῶν ἁγίων κρατήρων ἀπέσχοντο, ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ πάντολμοι καὶ τὰς ἐπὶ τὰς φιάλας τῆς ἀναιμάχτου καὶ φρικτούδους θυσίας πλήρεις διήρπαζον, ἐκχέοντες τὰ ἅγια κατὰ γῆς. Καὶ ὅσοις δὲ τῆς γερούσιας συνήντων, κατασπῶντες, τῶν ἡμιόνων αὐτοὺς, ἐνίους δὲ γε καὶ ἀποδύοντες, ἐν μέσαις ταῖς ἀγυαῖς ἐβλῶν ἡμιγύμνους τε καὶ πεζοὺς. Καὶ ταῦτα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπράττετο· καὶ τὸ δεῖνόν²⁴ ἄχρι τοῦ βοδὸς ἐπεφάκει, γινόμενον κοινόν τε καὶ πάνδημον· ἥδη δὲ τινες καὶ μέχρι τοῦ Φιλαδέλφου²⁵ ἦ καὶ προσωτέρως ἀπέδραμον. Οἱ δὲ Κομνηνοὶ εἰς τὴν προνομὴν σκεδασθέντων πάντων, [μόνοι] σὺν εὐαριθμήτοις σφόδρα τοῖς περὶ αὐτοὺς κατελείφθησαν· καὶ ἕως τοῦ Ταύρου γινόμενοι, προσωτέρω ἀπέναι οὐκ ἐπιθάβρουν²⁶. τοσοῦτον γὰρ ἐψέλωντο ἀξιομάχου δυνάμειος, ὥς εἰ τότε τοῦτοις ἐπῆλθον τινες, βῆον ἂν εἰλον αὐτοὺς καὶ δεσμούς τῷ Βοτανειάτῃ προσήγαγον. Ἀλλὰ τὸ δόξαν ἥδη Θεῷ μετατραπῆναι οὐκ ἦν. Ἐνθεν τοι ὁ μὲν

BIBAION Z'.

ΕΙΣ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΝ ΣΥΜΕΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΩΝ.

LIBER SEPTIMUS.

IN MUNDI CREATIONEM, A SIMEONE LOGOTHETA, EX VARIIS CHRONICIS ET HISTORIIS.

[Α' Ὡ. Περὶ τοῦ φωτός.]

A

I. De luce.

Θεὸς ὁ ἀχρονος ὁ τόνδε τὸν κόσμον μὴ πρότερον ὄφισσῶτα ἐν χρόνῳ παράγων ἔποιήσεν ἐν ἀρχῇ οὐρανὸν καὶ γῆν ὁ συνυπέστη δὲ τῇ γῇ τὸ τε ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ τούτου τεκμήριον ἐναργὲς τὸ ἐκ λίθου μὲν καὶ σιδήρου, ὄντων ἐκ τῆς, πῦρ ἀφθονον ἐξάλλεσθαι (ἐκ τῶν πηγῶν δὲ καὶ φρεάτων ὕδωρ πλούσιον ἀναδίδεσθαι) ταύτης γὰρ ἐκ μὴ ὄντων ὑποστάσεως, ἐκφανέτω. Πάντα οὖν γέγονε κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βουλὴν ὅτι. Ἐπειδὴ δὲ δίκην ἀκηγῆς ὁ οὐρανὸς περιεβαλεῖ τὸν ἐναπολειφθέντα πόπον ἐσκότισεν, εἶπεν ὁ Θεός· Ἐγενήθητω φῶς· καὶ εὐθὺς ἔφ' λόγῳ ἡ φύσις τοῦ φωτός ἡ πάγκαλος αὕτη παρήχθη καὶ τὸ σκότος ἐξ ἀντιφράξεως τοῦ οὐρανοῦ σώματος ἐπισυμβᾶν διεσκέδασε καὶ ἐν ἀλαμπῇ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀέρα λαμπρότατον ἀφνω ἀνέδειξε. Ὅτι δὲ πᾶν ὁ τι ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου τοῦδε συστάσεως, ἐν φωτὶ ἦν, ὅλον οὕτως γὰρ αἱ τῶν ἀγγέλων χοροὶ, οὕτως πᾶσαι αἱ ἐπουράνιαι στρατιαὶ ἐν σκότῳ διήγον, ἀλλ' ἐν φωτὶ καὶ πάσῃ εὐφροσύνῃ πνευματικῇ τὴν πρέπουσαν ἑαυτοῖς λειτουργίαν ἐκτελοῦσιν, ἐφ' οὗ καὶ οὗτοι ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν. Τούτου τοίνυν τοῦ φωτός ἐκ τῆς εἰρημένης αἰτίας ἐναπολείπετο δυνάμις, αὐτὴς ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸ νῦν καταλάμπον καὶ φαεινόν τὸν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς τόπον. Ταῦτα γεγένηται ἐν τῇ πρώτῃ τῆς κοσμοποιίας ἡμέρᾳ. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ ἡμέρᾳ λέγει Μωϋσῆς ἐν τῇ λεπτῇ Γενέσει ἐκτελεῖται τὰς οὐρανίους δυνάμεις.

903 [B'] Περὶ τοῦ στερεώματος.

Πάλιν ὁ ἡμέρᾳ τῆς ἀδόσου ἀπλωσῶ καὶ ἀπείρωσ τῇ γῇ περιεχυμένης, προσέταξε ὁ στερέωμα ὅτι γενέσθαι ἐκ τῶν ὕδατων (ἐν μέσῳ) αὐτῶν, ὁ καὶ μετὰ ταῦτα οὐρανὸν προσηγόρευσε καὶ οὖν τῷ καλεῖσθαι τὸ ἔργον ἀπετέλεσθαι καὶ στερέωμα ἐκλήθη τὸ δημιούργημα διὰ τὴν φύσιν τῶν ὑπερχειμένων ἢ καὶ ὑποκειμένων ὕδατων, λεπτὴν οὖσαν καὶ ἀραιάν, οὐρανὸς δὲ διὰ τὸ καθορᾶσθαι τρόπον ἐξάρους ὡς κεφαλὴς ἡλωμένον.

Variæ lectiones et notæ.

Ἔ. Th. ἐκ τῆς Γενέσεως καὶ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν ἐφεξῆς συναγωγῇ ἐκ δ. γ. Θεοδοσίου· P. Ἰουλοῦ Πο. λυδευκῶς ἱστορία φυσικὴ εἰς τὴν x. ἐκ τῆς γ. καὶ χρονικῶν ἐφ. (ed. Bianconi Bon. 1776, vander Hardt. Mon. 1792.) — Rubrica in codice (205*) evanuit. ὁ P. Th. ὁ χρόνον P. cod. Vat. 163 p. 1. ὁ Gen. 1, 4. ὁ ἐκ ἀν. om. Th. καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων cod. ὁ βούλησιν Th. — 13 l. 5. ὁ οὖν Th. P. τὸ Th. P. ὁ σκότος Th. P. ὁ φ. cod. ἐν τῇ P. Th. ὁ ἀπείρωσ καὶ ἀπλωτός P. Th. ὁ Gen. 1, 6. ὁ 1. 8. ὁ ἀρυσίαν P. ὁ ἀπλωμένον P.

C

II. De firmamento.

Secundo die cum immensa infinitaque terram ambiret abyssus, jussit Deus fieri firmamentum, ex aquis in medio earum: id quod postea vocavit: cœlum. Et simul cum jussu opus perfectum est: idque opus dictum est firmamentum ob superiorum vel etiam inferiorum aquarum naturam subtilem et raram; cœlum vero quia simile videtur pelli supra caput explicatæ.

III. De mari.

A

[Γ'] *Περὶ θαλάσσης.*

Tertia die jussit aquas sub firmamento inclusas convenire in unam « congregationem » quam appellavit « mare », ut « appareret arida » : tuncque illam suscepserunt profundus sinus natura cavati. Terra autem vocata est arida, quod nomen ejus naturæ congruit, siquidem terra est proprie aridum. Ubi autem exonerata est pondere aquarum in se inclusarum, deinceps jussa est germinare herbam virentem, et semen juxta genus suum, lignumque faciens fructum; et statim ad fructificationem adducta, innumeris pullulavit fruticum plantarumque generibus, et pulchra jucundaque visu apparuit. Non solum enim segetum productione fulgebat, sed et cedris, cupressis, aliisque permixtis arboribus ultro ex ipsa natis erat apprimè decorata.

ἀλλὰ καὶ κέδρων καὶ κυπαρίσων σὺν τῇ ἄλλῃ τῶν ἱκανῶ; ὡς κατεκοσμήτο.

IV. De luminaribus.

Quarta die dixit ut fierent luminaria : et statim facta sunt sol, luna et stellæ pro jubentis voluntate : ac purissimam lucem prima die creatam, illa die his sideribus mensus, multiplicem ex his præstitit mundo utilitatem : quarum prima est quod proprio fulgeant splendore totumque mundum abundanter illustrent; secunda, quod orta et occasu tempora mensurent; tertia, quod per quendam signa varie adjuvet pie augurantes, nec ultra modum observantes, qualia luna sæpe portenduntur : hæc enim radiis circa diem nitida et pura, stabile præhæntiat serenum; crassa vero cornibus et rubicunda apparens, vel vehementem e nubibus imbrem vel tempestatem fore significat; pariter et sol ignicolor sanguinolentusque factus radiis aut splendore, violentos motus indicat eventuros : sæpe igitur hujusmodi signa profuerunt multis navigatoribus, agricolis et visitoribus.

V. De piscibus et volatilibus.

Quinto die jussit Deus « producere aquas reptile animæ viventis et volatile sub firmamento cæli. » Et simul cum mandato perfectum est opus, aquas vim habentibus producendi animas viventes. Nam statim mare varia peperit natantium genera, fluviique et paludes propriis naturæque suæ competentibus impleti sunt piscibus. Produxerunt iterum aquæ volatilia, quæ quamdam habent cum natantibus conformitatem et affinitatem. Sicut enim pisces in aquis pinnarum motu procedunt, et frequenti caudæ inflexione rectos motus suos gubernant, sic aves pennis in aere natant, eumque findunt, et quocumque volunt penetrant.

οὕτως καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὸν ἀέρα νηχόμενα τέμνουσι μὲν τοῦτον, περῶσι δὲ ὅπου καὶ βούλονται.

Variæ lectiones et notæ.

Gen. 1, 9, 10. Gen. 1, 11, 12. κινήθ. cod. κατεκοσμήτ. cod. ἢ τ. καταμερίσας P. Th. πολυμερῶν cod. τά? καὶ ἡ — σηματομένη P. — καθ. cod. Gen. 1, 20.

Αὐτοὶ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκέλευσε τὰ ἐναπολειφθέντα ὕδατα κάτω τοῦ στερεώματος συνελθεῖν « εἰς συναγωγὴν μίαν », ἣν καὶ ἐπωνόμασε « θάλασσαν » πρὸς τὸ δοθῆναι τὴν ἐξηράν · καὶ οὕτω κολλήτης τινες βαθεῖαι ἐγγεγεννημένα εἰσεδέξαντο αὐτήν · ἐξηρά [δὲ ἡ γῆ ἐπ]εκλήθη, ἐπειδὴ καὶ ὡς ἐστὶν αὐτῆς κατὰ φύσιν τὸ πρόσρημα · τὸ [γὰρ κυρίως ἐξηρόν ἐ]στιν ἡ γῆ · ἐπειδὴ δὲ ὥσπερ τι βάρος ἀπέθετο τὰ ἐν αὐτῇ [ἐναποκαίμενα αὐτῇ ὕδατα, λοιπὸν] βλαστάνειν προσετάχθη « ὡς βοτάνην χορτόν » καὶ σπέρμα κατὰ γένος καὶ ξύλον κάρ]πιμον · καὶ εὐθὺς πρὸς καρπογονίαν συγκινήθη « τὰ μυρία τῶν βλαστημάτων » (205) τε καὶ φυτῶν προσβάλλετο γένη καὶ εὐπρεπῆς καὶ χαρίεσσα συνανεφάνη · οὐ μόνον γὰρ ἐκ τῆς τῶν λήτων ἀναδόσεως ἐπαϊδρύνετο, δένδρων πληθὺν αὐτομάτως ἐξ αὐτῆς ἀνακυψάντων

[Δ'] *Περὶ τῶν ὥσπερ φωστῆρων.*

Πάλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ φωστῆρας εἶπε γενέσθαι · καὶ ἐγένετο ἡλῖος τε καὶ σελήνη καὶ ἀστρα, καθὼς ἐβουλήθη ὁ καλεῖσθαι · 904 καὶ τὸ καθαρώτατον ἐκεῖνο φῶς τὸ ἐν τῇ α' κτίσει, ἢ ἐν τῇ μέτρᾳ ἐν τοῖς καταμετρήσας, πολυμερῇ ἢ ἐξ αὐτῶν παρέσχετο τῇ παντὶ ὀφείλειαν, μίαν μὲν τὴν ἐκ τοῦ φαίνειν καὶ ταῖς οἰκείαις λαμπηδόσι καταυγάζειν τὸν κόσμον πλοῦσιως, ἑτέραν δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἀνίσχειν καὶ καταδύεσθαι, αἰτίαν οὖσαν τῆς τῶν χρόνων ἀπαριθμῆσεως, ἄλλην δὲ τὴν διὰ τινων σημείων εὐεργετοῦσαν διαφόρως τοὺς εὐσεβεῖς στοχαζομένους καὶ μὴ πέρα τοῦ μέτρου περιεργαζομένους, οἳ ἐστὶ καὶ διὰ τῆς σελήνης πολλάκις ὡς σηματομένη · λεπτή γὰρ οὖσα ταῖς ἀκτίσι περὶ τὴν ἡμέραν καὶ καθαρὰ, σταθερὰν εὐδίαν καταγγέλλεται · παγεῖα δὲ ταῖς κεραλαῖς καὶ ὑπέρυβρος φαινομένη, ἡ ὕδωρ λάθρον ἀπὸ νεφῶν ἡ χειμῶνα ἐκτείνει μὴνυει ὥσπερ αὐτῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνθρακώδης γινόμενος καὶ ὑδαίμος ταῖς ἀκτίσιν ἢ τῷ ἀπαυγασματι, βίαιαν κίνησιν δηλοῖ ἐπιγενέσθαι · πολλάκις οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης σημειώσεως ὠφελήθησιν πολλοὶ πλωτῆρες τε καὶ γεωργοὶ καὶ ὁδοιπόροι.

[Ε'] *Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν.*

Ἐν δὲ τῇ ε' ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν « ἐξαγαγεῖν τὰ ὕδατα ἐκ τῶν ψυχῶν ζωῶν καὶ πετεινὰ κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ πετόμενα » · καὶ οὖν τῷ προτάγματι τὸ ἔργον ἐτελείετο, τῆς πρὸς τὸ ζωογονεῖν ἐπιτηδεύσεως ἐγγενομένης τοῖς ὕδατιν. Εὐθὺς γὰρ θάλασσα μὲν τὰ παντοδαπὰ γένη τῶν νηκτῶν ἀπέτεκεν, ποταμοὶ δὲ καὶ λίμναι τῶν οἰκείων καὶ κατὰ φύσιν ἰχθύων ἐπληρώθησαν. Προήγαγε δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ πετεινὰ τὰ ὕδατα, τρόπον τινὰ καὶ συγγένειαν πρὸς τὰ νηκτὰ ἔχοντα. Ὅσπερ γὰρ οἱ ἰχθύες ἐν τοῖς ὕδατι τῇ κινήσει τῶν περὶ τῶν ἐπὶ τὸ πρόσω χωροῦσιν, τῇ δὲ συκνῇ μεταστροφῇ τοῦ οὐραίου τὰς εὐθείας αὐτοῖς ὁρμὰς ὁρίζουσιν,

905 [Γ'] *Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων.* A

Ἡ Αὐτοῦ δὲ ἐν τῇ γ' ἡμέρᾳ ἐπετράπη ἡ ἐξαγαγεῖν ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετά καὶ θήρια· καὶ αὐτοῦ προήγαγε τὰ τε ἄγρια καὶ ἡμέτερα ζῶα. Ψυχὴν δὲ ζῶσαν ἐξαγαγεῖν ἐκάλεισεν, ἵνα ἐκ τούτου γινώσκῃται τῆς τε ἀλόγου ψυχῆς ἡ διαφορὰ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης· ἐκ γὰρ γῆς ἐφύθη τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων· ἐκ τοῦ θεοῦ ἐμφυσήματος συνέστηκεν· καὶ ὅτι γενηρὰ ἡ τῶν ἀλόγων ψυχὴ, ἐξ αὐτῆς ἐστὶ γινῶναι πάλιν τῆς Γραφῆς· εἰρηται γάρ· Ἡ ψυχὴ παντὸς κτήνους ἐν αἵμα αὐτοῦ ἐστίν· αἷμα δὲ πηγνύμενον εἰς σάρκα μεταβάλλεται· σὰρξ δὲ φθεί[ρομένη] εἰς γῆν ἀναλίσταται. Εἰκότως οὖν γεώδης ἡ ψυχὴ τοῦ ἀλόγου.

[Ζ'] *Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου.* B

Ἐπειδὴ [δὲ] λοιπὸν [τῷ καταλλήλῳ] κάλλει πάντα διακοσμεῖτο, ὁ οὐρανὸς μὲν ταῖς τῶν φωστῆρων, [αὐγαῖς, θάλασσα]... δὲ καὶ ἄλλοις τοῖς νηκτοῖς καὶ ἀερίοις τῶν ζώων, γῆ δὲ ταῖς [παντοδαύτοις διαφοραῖς] τῶν φυτῶν τε καὶ βοσκημάτων, ὥσπερ τινὰ βασιλεία [ὁ τοῦ παντὸς ποιητῆς εἰσάγει] τὸν ἀνθρώπον ἐν κόσμῳ, οὐχ ὡς ἀπόδητον ἔσχατον (206^a) κτίσας, ἀλλ' ὡς ἄμα τῇ γενέσει βασιλεύειν ἐφείλοντα. Τί γάρ φησιν ἡ Γραφή· Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν θηρίων καὶ πάσης τῆς γῆς. Καὶ τὰ μὲν ἅλλα πάντα κτίσματα ῥήματι μόνῳ παρήχθη· ὁ δὲ ἀνθρώπος ἔσχεν ἐξαιρέσειν τι κατὰ τὴν ποίησιν παρὰ ταῦτα. Βουλῆς γὰρ προηγησαμένης ἐκτίσθη, ἵνα ἐκ τούτου δευχθῇ, ὅτι περ τίμιόν τι χρῆμα ὑπάρχει· τὸ γάρ· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν ἢ ὅτι συμβούλῳ ἐχρήσατο ὁ Πατήρ τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ Υἱῷ ἐπὶ τῇ τούτου κατασκευῇ· τῷ 906 ἀπαυγάσματι τῆς δόξης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ καρακτῆρι τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. Οὕτε γὰρ ἐνῆν ἄλλῳ τινὶ συμβούλῳ τινὶ κεχρησθαι ἢ τῷ ζῶντι καὶ ἐνυποστάτῳ αὐτοῦ Λόγῳ τῷ ἀπαρallάκτῳ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ἰσοδυνάμῳ. (Κβ' ἔργα, ὡς λέγει Μωϋσῆς, ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς γ' ἡμέραις· διὸ καὶ κβ' γενεαρχία ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἰακώβ.)

[Η'] *Εἰς τὸ, «Κατ' εἰκόνα.»*

Ἐπειδὴ τοίνυν, ὡς εἰρηται, βασιλεὺς ὥσπερ εἰσῆχθη ἐν κόσμῳ ὁ ἀνθρώπος, εἰκότως οὖν καὶ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγέννηται· ἔδει γὰρ τὸν μέλλοντα ἀρχειν τῶν ἁλίων, ὥσπερ τινὰ εἰκόνα εἶναι ἐμφυχον τῆς τοῦ βασιλέως ὁμοιότητος, οὐκ ἐν πορφύρῃ καὶ σκήπτρῳ καὶ διαδήματι τὴν ἐξέλιαν ἐμφαίνοντα, ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ἀρχέτωσαν ἐν τούτοις ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κοσμεῖσθαι τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ ἀθανασίᾳ καὶ ἀρετῇ· τούτοις γὰρ τιμηθεὶς ὁ ἀνθρώπος τὴν πρὸς τὴν

VI. *De iumentis et bestiis.*

Sexto die jussa est· producere terra animam viventem in genere suo, quadrupedes, reptilia et bestias. Et statim produxit fera et cicura animalia. Porro jussa est illa producere animam viventem, ut exinde agnosceretur irrationalis animæ ab humana discrimen: ex terra enim generata est brutorum anima, hominum vero anima divino afflata est spiritu. Ac terrenam esse brutorum animam ex ipsa iterum patet Scriptura dicente: Anima omnis bestie in sanguine ejus est. Sanguis autem coagulatus in carnem convertitur, et caro corrupta in terram resolvitur. Vera igitur terrena est bruti anima.

VII. *De hominis formatione.*

Cum jam omnia congruo sibi decore ornata essent, cælum quippe astrorum splendoribus, mare vero et aer piscibus et aeris animalibus, atque terra diversis plantarum et bestiarum speciebus: velut regem in mundum Artifex omnium introducit hominem, quem ultimum creavit non tanquam abjectum, sed ut statim ab ortu regnaret. Quid enim dicit Scriptura? Et dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram; et præsit piscibus maris, et volatilibus cæli, et bestiis, universæque terræ. Et cæteræ quidem creaturæ uno verbo productæ sunt; homo vero in sua formatione nonnihil ab illis discrepavit: consilio enim præhabito creatus est, ut exinde ostenderetur eum esse aliquid pretiosi. Illud enim: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, nihil aliud significat quam Patrem de hominis formatione consiliario usum fuisse Filio suo unigenito, qui est, juxta Apostolum, splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus. Nullo enim alio consiliario uti poterat quam vivente et personali suo Verbo, quod est imago ejus immutabilis consubstantialisque et coequalis. Duo et viginti opera, ut dicit Moses, fecit Deus intra sex dies: itaque duo et viginti litteræ, totidemque libri sunt apud Hebræos, et viginti duo generationes ab Adam ad Jacob.

γράμματα καὶ βιβλία τοσαῦτα παρ' Ἑβραίοις καὶ

VIII. *In illud: «Ad imaginem.»*

Quoniam, ut dictum est, velut rex in mundum introductus est homo, convenienter igitur ad imaginem Dei factus est. Necesse enim erat ut, aliis præfuturus, viva esset regis imago et similitudo, non purpura sceptroque ac diademate suam manifestans dignitatem, cum ipse archetypus his non refulgeat, sed eo quod ornatur incorruptione, immortalitate ac virtute. His enim nobilitatus homo servat exemplaris imaginem et similitudinem. Li-

Variæ lectiones et notæ.

^a Gen. 1, 24. ^b τοῦ ανου P. Th. ^c συνέστη P. Th. 9. Lev. xvii, 11, 14. φ. πάσης σαρκός. ^d 126. — ^e Heb. 1, 3. ^f κβ' — Ἰακώβ om. P. ^g πρὸς τὸν cod.

herum quoque arbitrium naturæ humanæ regiam dignitatem sublimitatemque et cum divina imagine conformitatem clarissime demonstrat. Et hanc ob causam Dei manibus formatus est homo propter plasmatis dignitatem : totus enim consilio elaboratus est. Deinde post hujus formationem quid dicit Scriptura ? « Complevitque Deus die sexto opus suum quod fecerat, et requievit die septimo,... et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus ut faceret. »
 τὴν ἡμέραν τὴν ζ' — καὶ ἡγάσεν αὐτὴν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἔφρατο ὁ Θεός· ποιῆσαι. »

IX. De Sabbato.

Quare Deus soli septimæ diei benedixit, et non omnibus? Quia cæterarum quæque ex opere in singulis facto accepit benedictionem; septima vero, nullo in ipsa opere patrato, ideo et ipsa benedicta est a Deo.

X. De paradiso.

Iterum dicit Scriptura : « Plantaverat autem Dominus Deus paradysum in Eden ad orientem, in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave : lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni et mali. » Substantiam rationalem honorare sibi proponens Deus habitaculum præparat splendidum et omnis plenum voluptatis, ibique statuit Adamum. Atque hoc quidem loco miranda est ineffabilis Dei benignitas, qui summam habens dominationem æternamque potentiam in universum orbem, agricolam seipsum fecit hominis gratia. Qui enim tantam cœli terræque et maris magnitudinem verbo creavit, multo magis poterat paradysum verbo plantare et unica voce campos felicissimos consecrere radicibus; sed, ut dictum est, propter hominis honorem, hortulanus mystico fit quodam modo ille qui sine labore hunc mundum e nihilo ad existentiam sola voluntate eduxerat.

XI. De animantium appellatione.

Addit Scriptura : « Et adduxit Deus cuncta animalia », et jumenta, et reptilia : ad Adam, ut videret quid vocaret ea : omne enim quod vocavit ea : Adam, ipsum esse nomen ejus. » Miranda quoque hic post hæc dignitas hominis, quam habuit statim ab ipsa nativitate. Sicut enim pastor sedet Adamus, atque Deus adducit ad eum innumera bestiarum, jumentorumque et volucrum genera, ut regem hunc instituat, quem ad propriam formavit imaginem. Hic autem, divino et prophetico afflatus

Α πρωτότυπον εἰκόνα ὁμοιότητα διασώζει· ἔτι δε καὶ ἡ αὐτεξουσίτης τὸ βασιλικὸν καὶ ἐπηρμένον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὴν θέαν εἰκόνα· ἐμφερὲς ἐμφανέστατα· δείκνυσιν. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ χειρῶν Θεοῦ ἔργον ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ τίμιον τῆς κατασκευῆς· βουλῆς γὰρ ἐνέργεια τὸ πᾶν. Εἶτα μετὰ τὴν τοῦτου διάπλασιν τί φησιν ἡ Γραφή; « Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ » τῇ ζ' τὰ ἔργα αὐτοῦ ὁ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ζ' ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν τὸν ἡμέραν τὴν ζ' — καὶ ἡγάσεν αὐτὴν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἔφρατο ὁ Θεός· ποιῆσαι. »

[Θ'] Περὶ τοῦ Σαββάτου.

Β Τίνας χάριν τὴν ζ' ἡμέραν εὐλόγησεν ὁ Θεός μόνην, καὶ οὐχὶ τὰς πάσας; « Ὅτι ἐκίστη τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας ἔσχε τὴν εὐλογίαν » ἐπὶ τῆς ζ', οὐδεμιᾶς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας, τοῦτου χάριν εὐλογίσθη καὶ αὐτὴ ὡς τοῦ Θεοῦ.

[Ρ'] Περὶ τοῦ παραδείσου.

Πάλιν οὖν φησιν ἡ Γραφή· « Καὶ ἐφύτευσε Κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐπλασεν. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεός ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. » Τὴν λογικὴν ὑπόστασιν τιμῆσαι προβέβηκεν ὁ Θεός κατασκευάζει καὶ λαμπρὸν οἰκητήριον καὶ πάσης γέμον θυμηδίας, καὶ καθίστησιν ἐκεῖ τὸν Ἀδὰμ. « Ἔστι » δὲ ἐνταῦθα γενομένοι τοῦ λόγου, θαυμάσια τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπαραντοφιλανθρωπίαν, ὅτι περ πανταρχικὴν ἔχων καὶ ἀίδιον ἐξουσίαν εἰς τὸ πᾶν, καὶ γεωργεῖν ἑαυτὸν ἐπίδωκεν διὰ τὸν ἄνθρωπον. « Ὁ γὰρ τοσοῦτον μέγεθος οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης λόγῳ ὑποστησάμενος, πολλῶ μᾶλλον ἱκανὸς ἦν καταφυτεῖν παρὰ τὸν ἄνθρωπον ὅρμητι καὶ λόγῳ βιζῶσαι τὸ πανῶδιον χωρίον· ἄλλ', ὡς εἴρηται, (206^b) διὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τιμὴν καὶ φυτοουργὴς γίνεται· μυστικῶς τινι λόγῳ ὁ ἀκαμάτως τόνδε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι θελήσει μόνῃ παραγωγῇ.

[ΙΑ'] Περὶ τῆς τῶν ζῴων ὀνομασίας.

Εἶτα αὖθις ἡ Γραφή· « Καὶ ἤγαγεν ὁ Θεός πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ ἐρπετὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἵδεῖν τί καλέσει αὐτὰ· καὶ πᾶν ὃ ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ, τοῦτο ὄνομα αὐτοῦ. » Ὅρῳ οὖν ἐστὶ καὶ ἐνταῦθεν τὴν τιμὴν μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνθρώπου, ἣν ἔσχε ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως. Ὅσπερ γὰρ ἀγελάρχης τις προκάθηται Ἀδὰμ· καὶ ὁ Θεός ἦγε πρὸς αὐτὸν τὰ μύρια τῶν θηρίων καὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πετεινῶν γένη, ἵνα ἡγεμόνα τοῦτου χειροτονήσῃ, ὃν κατ' εἰκόνα ἰδεῖν πεποίηκεν. Καὶ ἐκείνος μὲν

Variae lectiones et notæ.

¹ προφαν. Ρ. ² Gen. II, 2, 3. ³ ἡμέρα I. ⁴ ἐπειδὴ δὲ ἐμελλεν αὐτῇ μένειν ἀργαστος, οὐδ. Th. οὐδ. — δημ. om. Ρ. uterque ex emendatione anacoluthi? ⁵ Gen. II, 8, 9. ⁶ ἔτι δὲ Ρ. — γενομένου cod. Ρ. Th. pro γενομένοις. ⁷ Gen. II, 19. ⁸ φυγὴν ζῴων Gen. ⁹ καὶ τῶν κτηνῶν cod. hierum καὶ τῶν νεκρῶν?

XIII. De ligno scientiæ boni et mali.

Sed ne quis arbitretur hoc lignum ejusmodi fuisse ut scientiam daret boni et mali; nihil enim erat nocivum in paradiso; sed ad hunc finem arbor illa constituta erat ut exerceretur libertas. Et lignum haud fuisse Adamo causam scientiæ patet: nam præceptum datum est tanquam scientibus bonum et malum, obedientiam et inobedientiam, ita ut scientia mandatum præcesserit: hoc autem datum est, sicut diximos, ut, quia libera voluntate motus homo secure quidem de omnibus aliis arboribus poterat sumere, ab una autem per legem prohibita abstinere debebat, cognosceret se dominationi subesse illius qui præceptum dederat. Erant igitur in purissimo hoc loco Adamus et Eva degentes immortaliumque florum varietate abundanter fruentes.

XIV. De diabolo et serpente.

At naturæ nostræ inimicus, tantæ hominis dignitati invidens, contra eum bellum suscepit, et serpentem ingressus astitit mulieri, absente Adamo, ac depose hanc deflexit a bono, Adamumque cum ea fefellit, et ambos fecit legis divinæ transgressores. De illo enim Scriptura sic loquitur: « Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus. » Callidus vocatus est serpens, quia hominem, animal rationale, aliisque intelligentia præstantem, decepturus erat. Deinde addit: « Et dixit serpens ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De omni ligno paradisi comedimus; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus et ne tangeremus illud, ne forte moriamur. » An serpens verbis usus est articulatis? Nequaquam; sed primi parentes omnis malitiæ immunes, sensus habebant acutissimos et longe nostris præstantiores, ita ut eorum auditus quamlibet vocem percipere posset. Animalia quoque et jumenta dicuntur olim labii unius fuisse; cum vero Adamus fuit condemnatus, tunc ea obmutuisse; ac serpentem truncatum esse pedibus et reptasse humi, venenumque super ejus lingua esse positum. Deinde Scriptura subdit: « Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini, scit enim Deus quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile: et sumpsit de fructu illius, et comedit, deditque viro suo, et

A (307a) [Π'] Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν.

Ἀλλὰ μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ ξύλον τοιαύτης ἦν φύσεως, ὥς γινώσκειν παρέχειν καλοῦ τε καὶ κακοῦ — οὐ γὰρ διὰ βλαβερὸν τι ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ — ὅρος δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῷ φρωτῇ πρὸς γυμνασίαν τῆς ἐλευθεριότητος. Καὶ ὅτι οὐ τὸ ξύλον αἴτιον τῷ Ἀδὰμ γνώσεως γέγονε, ὅλλον· ἡ γὰρ ἐντολὴ ὡς ἰσχυρὸς εἶδότες ἀμφω εἶδθη, τὸ τε καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν, τὴν τε ὑπακοὴν καὶ τὴν παρακοήν, ὥστε ἡ γυνὴ, προύλαβεν τὴν ἐντολήν. Δέδοται δὲ αὐτῇ διὰ τὸ, ὡς εἰρηται, αὐτεξουσίᾳ βουλήματι κινούμενον τὸν ἀνθρώπον, ἐπ' ἀδείας τε ἔχοντα ἀπὸ πάντων μεταλαμβάνειν τῶν ἄλλων δένδρων, ἐνδὸς δὲ μόνοι νόμῳ προστατεμένου ἀπέχεσθαι ἡ γυνὴ, γινώσκειν ὡς ὑπὸ διαπύτῃ ἐστὶ ἡ καὶ τὴν ἐντολήν δευκόμενα. Ἦσαν οὖν ἐν τῷ καθαρωτάτῳ τούτῳ τόπῳ ὅτε ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐα διὰ γοντες καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀθανάτων ἀνθέων διαφιλῶς ἀπολαύοντες.

910 [ΙΔ'] Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ὄφεως.

Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως βασκίνας ἐπὶ τῇ πολλῇ τιμῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ φρόνους ἐγκισσάσας ἡ γυνὴ, τὸν πρὸς αὐτὸν ἦρατο πόλεμον; καὶ τὸν ὄφιν ἐνδὸς ἐπίστη τῇ γυναικί, ἀπόντος τοῦ Ἀδὰμ, καὶ πανούργως αὐτὴν τοῦ συμφέροντος παρατρέψαμενος διὰ ψεύδους καὶ τὸν Ἀδὰμ ταύτῃ συνεπατήσας, παραβάτας τοῦ θείου παρεσκεύασε νόμου γεγενῆσθαι. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή περὶ τούτου ὡς: « Ὁ δὲ ὄφιν ἦν φρονιμώτατος παρὰ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, ἃ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός. » Φρόνιμος δὲ ἐκλήθη ὁ ὄφιν, ὅτι τὸ λογικὸν ζῶον τὸν ἀνθρώπον καὶ τῶν ἄλλων ἀγγέλων διαφέροντα ἐξαπατᾶν ἐμελλεν. Εἶτα ἐπὶ λέγει: « Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί: Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός: Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφιν: Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγύμεθα: ἀπὸ δὲ τοῦ καρπῷ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός: Οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, ὅς ἐστι μὴ ἀφῆσθε αὐτόν, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. » Ἀρα δὲ καὶ ὁ ὄφιν τῷ κατὰ προφορὰν λόγῳ ἐχρήσατο; Οὐ πάντως, ἀλλ' οἱ πρωτόπλαστοί, ὅτε κακίας ὄντες ἀμύγεις, ἀκριβεστάτους εἶχον τὰς αἰσθήσεις καὶ πολλὰ τῶν ἡμετέρων διαλλαττόμενα; ὥστε τὴν ἀκοήν αὐτῶν πάσης ὑπάρχειν φωνῆς ἀκουστικῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη λαλεῖν λέγει: « μετ' ὧν ποτὲ, ὅτε δὲ Ἀδὰμ κατεδικάσθη, τότε καὶ αὐτὰ περιμύσθαι, τὸν δὲ ὄφιν καὶ τοὺς πόδας ἀπαρεθῆναι καὶ ἐρπεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰὼν αὐτῶ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἐντεθῆναι. Εἶτα ἐπάγει: « Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί: Οὐ θανάτῳ ἀποθανέσθε, ἥδε γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἡ ἀνὴρ ἡμεῖς φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. Καὶ εἶδεν ἡ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁹ ὡς προειδότες. cod. ὡς πρὸς εἰδότες P. T. ²⁰ καὶ cod. ὥστε? ²¹ τόν? ²² ἐγκισσάσας cod. a secunda manu. ²³ Gen. iii, 1-3. ²⁴ ἐπὶ λέγει cod. ²⁵ διαλλαττόμενα; T. ²⁶ scil. ἡ γραφή? vel λέγεται. ²⁷ Gen. iii, 4-7. ²⁸ ὁ cod.

γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν ἔστι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον, καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. »

911 [H] *Eis τὸ, « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο. »*

Οὐχ, ὡς τότε ἀναδελφάντων τῶν πρωτοπλάστων, εἰρηται τὸ, « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο. » δεικνύνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄντες ἐκ τοῦ λέγεσθαι· « Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν ἔστι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, » ἀλλ' ὡς τὸ ἀπειρώχασθαι ἀποθεμίνων διὰ τῆς παραβάσεως, (206^b) ὃ καὶ τὴν γύμνωσιν ἀδιάρκον παρέσχεν· ἐρρέθη δὲ ὅτι· « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. » Πέφυκε γὰρ ὃ ὀφθαλμὸς ἅπας ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει· σύνεσιν γὰρ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει, ὥστε πολλάκις, πρὸς ἑτέρα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ἐνίοτε παρεργόμεθα καὶ τὸ πᾶν γινώσκον· καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ, τὸ αἴτιον ἀνατίθεται ἀπολογούμεθα. Οὕτως οὖν Ἄδᾶμ καὶ ἡ Εὐὰ τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὄψιν διεγέρθησαν· τὸ γὰρ, « Ἐγνώσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, » ἀποκάλυψιν σημαίνει τὴν ἐγγενομένην τῷ στολισμῷ, οὐκ ἀνάδελφιν ὀφθαλμῶν. Λεχθήσεται· διὰ χάκισον, ὅτι πρὸς τῆς ἀπαθείας, ἐπειδὴ καὶ οὐκ εἶχε τὰ τῆς παιδοποιίας, οὐκ ἰδέσθον ²¹ παρὰ Θεοῦ ἡ παρατήρησις τῆς γυμνώσεως, ἀλλὰ διήγον ὡς ἄσπερκοι, σαρκικῆς διαθέσεως οὕτω καιρὸν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπειθεὶα ἐπισυμβῆσα τὸ θνητὸν ἐπέγαγεν ²², εἰκότως τὸ λοιπὸν ἐνεδέθη ²³ τοῦτοις ἡ πρὸς ἀλλήλους αἰδώς· καὶ νενοήκασι ὕστερον τῶν σχημάτων τὴν διαφορὰν προβεωρηθείσαν· ²⁴ τῷ π' ἀνακτι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς διαδοχῆς τοῦ γένους.

[IG] *Ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς.*

²⁵ Γυμνοὺς οὖν ὄντας ἑαυτοὺς αἰσθόμενοι· ²⁶ ὃ τε Ἄδᾶμ καὶ ἡ Εὐὰ μετὰ τὴν παράδοσιν, ἐκ φύλλων συκῆς· ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα, » αἰνιττόμενοι διὰ τοῦ ξύλου τὸν τρόπον τῆς κακοπραγίας. Ὡς γὰρ ἡδὺς ὁ καρπὸς τῆς συκῆς, τραπὲ δὲ καὶ πικρῶτατον τὸ **912** φύλλον, οὕτως πᾶσα ἀμαρτία ἐν τῇ πράξει δεικνύται· ἡδύς, μετὰ δὲ τὴν πρᾶξιν ὀδυνην παρέχει τῷ πεπραγμένῳ. Τί οὖν πάλιν ἡ Γραφή; « ²⁷ Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ ἡλῆθιν, καὶ ἐκρύβησαν, ὃ τε Ἄδᾶμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ — ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου, » μετὰ τὸ τόλμημα εἰς συναισθησιν ἐλθόντες τοῦ πταισματος, τῷ κριτικῷ κρατοῦνται φόβῳ καὶ κρύπτεσθαι ²⁸ τὸν ἀλάστον ὀφθαλμὸν καὶ παραιτοῦνται τὴν πρόδον καὶ ἀναδύνονται τὴν παράστασιν. Οὕτω δὲ αὐτοὺς κεχλονημένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ θεασάμενος ἀνακαλεῖται· ὡς πατήρ φιλόστοργος ὁ Θεὸς καὶ φησι· « Ἄδᾶμ, Ἄδᾶμ, ποῦ εἶ; » καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐροῦμένην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. »

Variae lectiones et notæ.

²⁵ αὐτῶν εἰ δ. α. cod. ²⁶ πρῶτον P. Th. — ἀπαθείας cod. ²⁷ ἰδεῖν cod. ²⁸ ἐπὶ γὰρ τοῖς P. Th. ²⁹ προβεωρηθείσαν cod. ³⁰ Gen. III, 7. ³¹ αἰσθόμενοι cod. ³² Gen. III, 8. ³³ ὄντων P. ³⁴ Gen. III, 9, 10.

XV. *In illud : « Aperti sunt oculi amborum. »*

Non quod primi parentes tunc videre cœperint, dictum est : « Aperti sunt oculi amborum ; » exhibentur enim antequam comederint videntes, siquidem dicitur : « Et vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum et pulchrum oculis ad videndum : » sed quod per peccatum amisissent mali immunitatem, quæ nudationem reddebat indifferenter. Dictum est autem : « Aperti sunt oculi amborum : » solet enim oculus omnibus ratione moveri ad ea quæ aspicit, nam ex seipso intellectum non habet ; ita ut sæpe, intelligentia in aliis rebus occupata, cæci instar prætergrediamur nonnulla cœgnitu facillima : et quando accusamur, mentis distractionem causamur. Sic Adamus et Eva sensatione intellectus ad visum excitati sunt, nam verba : « Cognoverunt se esse nudos, » designant revelationem in mente factam, non aspectum oculorum. Accedit illud quod, ante inobedientiam, cum locum non haberet liberorum procreatio, non data erant a Deo nuditatis tegmina, sed vivebant velut sine carne, ad carnales affectus nondum excitati ; postquam vero inobedientia induxit mortalitatem, merito deinceps illis inditus est erga se invicem pudor, ac denique animadverterunt sexuum discrimen a Deo provisum ob necessitatem successionis generationum.

XVI. *De foliis ficus.*

Se igitur nudos esse percipientes Adam et Eva post peccatum, de foliis ficus « fecerunt sibi vestimenta, » hac arbore innuentes naturam peccati. Sicut enim ficus dulcis est fructus, asperum amarissimumque folium ; sic omne peccatum in actu videtur dulce, post actum vero dolorem affert ei qui fecit. Quid igitur iterum dicit Scriptura ? « Et audierunt vocem Domini deambulantis in paradiso post meridiem, et absconderunt se Adam et uxor ejus in medio ligni paradisi. » Post facinus culpam sentientes judicem formidant, et seque abscondere quærant ab oculo omniscio, et ejus conspectum deprecantur et fugiunt præsentiam. Quos tanto perculsos timore videns Deus vocat ut pater misericors, et dicit : « Adam, Adam. ubi es ? » Qui ait : « Vocem tuam audivi deambulantem in paradiso, et timui eo quod nudus essem, et abscondi me. »

XVII. De damnatione primi hominis et serpentis. A [12'] *Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφρου.*

Videre igitur erat deliciis olim affluentem paradisi campum, nunc in tribunal asperimamque ac terribilem iudicii sedem conversum. Producing enim in medium Deus reos ac tentatorem, et inveniens serpentem fuisse seductorem, Evam vero seductam; debitas unicuique penas irrogavit. Serpentem enim declaravit maledictum, eumque iussit super pectus et ventrem reptare, ac terram comedere pro epulari cibo; Evam vero comitem habere ærumnam et in doloribus parere; Adamum denique in sudore vultus vesci pane, donec reverteretur in terram de qua sumptus erat. Deinde subdit Scriptura: « Fecit quoque Dominus Deus Adam et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos; et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam, etumat etiam de ligno vite, et comedat, et vivat in æternum... » Cur ejicitur homo e paradiso, et pelliceis induitur tunicis? ... (Reliquum capituli editum est). Ex prædictis con-jicere licet, hominem etiam post transgressionem mansisse immortalem; ideo ne malum immortale fieret, hominem Deus mortalem declaravit, mortali exuvio eum amiciens. Hoc enim pellicæ tunice designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis ac vinculi omne peccatum funditus aboleatur.

XVIII. In illud: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est. »

A Deo dictum est: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum, » non quod per inobedientiam in virtutis et pravitalis cognitionem progressus fuerit, sed quod talis fuerat ab initio creatus: prius enim dixerat Scriptura: « Deus hominem fecit, ad imaginem Dei fecit eum. » Qui autem formatus est ad imaginem Dei, manifestum est eum jam naturæ suæ infusam habuisse notionem boni et mali. Itaque, ne proprio arbitrio utens, e ligno vitæ arriperet, fieretque malus immortalis, ejectus est cum Eva in terram e qua plasmatus fuerat. Quid enim post hæc omnia dicit divina Scriptura? « Et eiecit eum Dominus Deus e paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus fuerat; et eiecit Adam, et habitare jussit in conspectu paradisi voluptatis, et præcepit Cherubim, flammeam circumvolventibus rhomphaeam, ut viam ad vitæ arborem custodirent. »

XIX. De Cherubim et gladio.

Ejecto homine e fortunata regione, invincibiles

Varia lectiones et notæ.

“ Gen. iii, 21, 22. “ ἡ καὶ ζήσεται. “ ἐκ om. cod. “ εἰ ἐγένετο τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου Leo grammaticus P. V. “ x. ἀδ. ἢ L. T. P. “ τοῦ παραδείσου ἐξοστρακίζεται, ὅπως μὴ γενηται τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου καὶ ἀθάνατος διαμείνη Leo. “ δὲ d. “ νεκρώσεως Leo. “ ὁσως cod. “ Gen. i, 27. “ τοῦ Leo. “ κεχρημένος μεταλάθ Leo. “ Gen. iii, 25, 21. “ τῆς τρ. τοῦ π. Leo.

“ Ἦν οὖν ἰδεῖν λοιπὸν βῆμα καὶ δικαστήριον ὄψιν καὶ φοβερὸν τὸ τρυφῶν γέγονος τοῦ παραδείσου χωρίον. Ἀγαθὸν γὰρ εἰ; μέσον τοῦ βλαβέντος καὶ τὸν βλάφοντα, καὶ τὸν μὲν ὄφιν εὐρηχὺς ἀδικήσαντα, τὴν δὲ Εὐάν ἀδικήθεισαν, ὥριστο ἐκαστὴ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν. Τὸν γὰρ ὄφιν κατάρaton ἀποφῆνας, ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ κατεδίκασα σύρεσθαι καὶ γῆν ἐσθίειν ἀντὶ ἐδωδίου τροφῆς, τὴν δὲ Εὐάν συντροφὸν ἔχειν τὴν λύπην καὶ ὀδύναις τίκεται ἐδικαίωσεν, τὸν Ἀδὰμ δὲ ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου ἐσθίειν κατέκρινεν τὸν ἄρτον ἕως οὗτο ἐπιστρέφαι αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. Εἶτα αὖθις ἡ Γραφή: “ Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναίκι αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν ὁ Θεός: “ Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκαι (207^b) καλὸν καὶ πονηρὸν· καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάθῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται “ εἰς τὸν αἰῶνα. “ Τίνος ἕνεκεν ἐκβάλλεται ὁ ἄνθρωπος; ἐκ “ τοῦ παραδείσου καὶ περὶ τῶν δερματίνων 913 χιτῶνων. “ Ἔστι τολῦν ἐκ τῶν εἰρημίων ἐννοεῖν, ὅτι ἤδυνάτο ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν παράδασιν εἰς αἰῶνας ζῆν “ διδὶνα μὴ ἀθάνατον “ ἢ τὸ κακὸν ὁ ἄνθρωπος “, θνητὸν “ αὐτὸν ἀπεφῆναι ὁ Θεὸς νεκρότητι περιβαλὼν· τοῦτο γὰρ οἱ δερματίνους χιτῶνες σημαίνουσι ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς τῶν ζῶων νεκρότητος “, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς δέσεως “ ἡ ἁμαρτία πᾶσα αὐτοπρέμως διαφθαρή. [18'] Εἰς τό: “ Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν. “

Εἰρηται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τό: “ Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν “, οὗ ὡς ἀποκρίναντος αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ κακίας γνῶσιν, ἀλλ’ ὡς τοιοῦτο ἐξ ἀρχῆς πλασθέντος. Φθάσαντα γὰρ εἶπεν ἡ Γραφή, ὅτι: “ Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ’ εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. “ Ὁ δὲ πλασθεὶς κατ’ εἰκόνα Θεοῦ, ὅλκων ὡς προκαταβέβλημένην εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ τὴν γνώσιν τοῦ καλοῦ τε καὶ πονηροῦ· διδὶνα μὴ τῇ αὐτεξουσίᾳ κέχρηται “ καὶ λάθῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ γένηται κακὸς ἀθάνατος, ἐξεδιήθη σὺν τῇ Εὐᾷ εἰς τὴν γῆν τῆς κτίσεως αὐτοῦ. Τί γὰρ μετὰ ταῦτα πάντα ἡ θεία Γραφή φησιν; “ Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη· καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατέκρινεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου. τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφόμενην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. “

914 [18'] *Περὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ τῆς ῥομφαίας.* Μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐξ τοῦ μακα-

πλου χωρίου, ἀκαταμάχητοι φρουραὶ καὶ λίαν ὑπὲρ-
 οπτοὶ φυλάττειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 ἐτάχθησαν, ὥς μηδένα τοῦ λοιποῦ λαχοῦν παρελθεῖν
 ποσὶ βεβήλοις ²²· ἐκεῖνον τὸν τόπον· καὶ γὰρ μάχαιρα
 φλογίνῃ ἐτέθη ἐκεῖ, ἐπὶ τῷ ²³· τὸν πλησιάζοντα, ἐξ
 ὕλης ὑπάρχοντα, (τῷ) ²⁴· κυρὶ φλεγόμενον ἀναλι-
 σκισθαι παρ' αὐτὰ καὶ ἀπώλλυσθαι· στρέφεται δὲ ἡ
 βομφαία, ἵνα ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅτε καὶ αὐτοῖς ὁ
 ἀνθρώπος· ²⁵· οἰκήτωρ γένηται τοῦ παραδείσου, τοὺς
 μὲν δικαίους φωτίῃ παρερχομένους ἐπὶ ²⁶· τὸ θεῖον
 τῆς ἀθανασίας χωρίον, τοὺς δὲ ἀδίκους, εἰς προσεγ-
 γίσαιεν ²⁷, καταφλέξῃ. ²⁸· Καὶ αὐτόματα πάντα ἡ
 γῆ ἔφερε πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ Ἀδὰμ καὶ μετὰ
 τοῦτο· (καὶ ἡ γῆ) ²⁹· μηδὲν φέρειν πόνου χωρὶς· ³⁰
 ἐξεκελεύσθη. Ἐξελθὼν τοίνυν ὁ Ἀδὰμ σὺν τῇ Εὐ-
 ἑᾷ ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ συναλθὼν αὐτῇ, ἐγέννησε τὸν ^B
 Κάιν, εἴτα ³¹· τὸν Ἀβελ.

A custodiæ et valde terribiles ad custodiendam arbo-
 ris vitæ viam statutæ sunt, ne quis deinceps locum
 hunc profanis pedibus pertransire confideret.
 Igneus enim ibi positus est gladius, ut quisque
 appropinquans, utpote e materie consistens, igne
 correptus combureretur statimque periret. Volvitur
 autem rhomphæa, ut in regeneratione, quando ite-
 rum homo paradisi evaserit habitator, justos qui-
 dem illuminet transgredientes in divinam immorta-
 litatis regionem; injustos vero, si vel accederent,
 comburat. Porro sponte nascentia omnia ferebat
 tellus ante Adami transgressionem; at, post pec-
 catum, terra nihil sine labore ferre jussa est.
 Cum igitur e paradiso cum Eva exivisset, eique se
 conjunxisset, Cainum genuit, deinde Abelem.

BIBAIION H'.

LIBER OCTAVUS.

(208^b) Ἐρμηνεῖα ἐν [συντόμῳ ἀπὸ Ἀδὰμ [ἕως τοῦ
 τῶν καιρῶν].

[α'] Ἀδὰμ ἐγέννησε τὸν Σηθ, Σηθ τὸν Ἑνὼς, Ἑνὼς
 τὸν Καϊνᾶν, Καϊνᾶν τὸν Μαλεεήλ, Μαλεεήλ τὸν
 Ἰάρεθ, Ἰάρεθ τὸν Ἑνὼχ, 915 Ἑνὼχ τὸν Μαθου-
 σαλά, Μαθουσαλά τὸν Λάμεχ, Λάμεχ τὸν Νῶε, Νῶε
 τὸν Σῆμ.

Εἰσὶν οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ
 ἐτη β[σ]μβ' ³².

[β'] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Σῆμ (208^b) υἱὸς
 Νῶε ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξῆδ, Ἀρφαξῆδ τὸν Καϊνᾶν,
 Καϊνᾶν τὸν Σάλα, Σάλα τὸν Ἑβερ, Ἑβερ τὸν Φαλέκ,
 Φαλέκ τὸν Ραγαῦ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Φαλέκ δι-
 αμερίσθη ἡ γῆ· κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιία συνέστη.
 Μετὰ Φαλέκ Ραγαῦ γεννᾷ τὸν Σερούχ, Σερούχ δὲ
 τὸν Ναχώρ, Ναχώρ τὸν Θάρρα, Θάρρα γεννᾷ τὸν
 Ἀβραάμ. Ὅμοῦ ἐτη (ἀπὸ ³³· Ἀδὰμ ἕως Ἀβραάμ ^D
 ἐτη) γ'εβ' ³⁴.

[γ'] Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἰα-
 κώβ, Ἰακώβ τὸν Λευὶ, Λευὶ τὸν Κάαθ, Κάαθ τὸν
 Ἀδραμ, Ἀδραμ τὸν Μωϋσῆν τὸν προφῆτην. Μωϋσεὺς
 ἐξῆλθε τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου.

Ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως τῆς ἐξόδου ἐτη ψ' ³⁵.

XX. Compendium historiarum ab Adamo
 usque ad præsens tempus.

C Adam genuit Seth, Seth Enos, Enos Cainan,
 Cainan Malaleel, Malaleel Jared, Jared Henoch,
 Henoch Mathusale, Mathusale Lamech, Lamech Noe,
 Noe Sem.

Sunt igitur ab Adam usque ad diluvium anni
 MCCCXLII.

Post diluvium vero Sem filius Noe genuit Ar-
 phaxad, Arphaxad Cainan, Cainan Sale, Sale
 Heber, Heber Phaleg, Phaleg Ragau. In diebus
 autem Phaleg divisa est terra, et ejus tempore
 constructa est turris. Post Phaleg, Ragau genuit
 Sarug, Sarug Nachor, Nachor Thare, Thare genuit
 Abraham. Simul ab Adam ad Abraham anni
 MCCCCLII.

Abraham genuit Isaac, Isaac Jacob, Jacob Levi,
 Levi Caath, Caath Amram, Amram Moysem pro-
 phetam. Moyse populum ex Ægypto eduxit.

Ab Abraham usque ad exitum ex Ægypto anni
 DLX.

Variæ lectiones et notæ.

²²· αἱ: Leo, et sed deest etiam in ed. Cramerana (C.). ²³· τὸ cod. et C. ²⁴· τῷ om. Leo. ²⁵· ὁ ἀνογ
 ἂ. Leo. ²⁶· τὸν — χωρὶν Leo. ²⁷· προσεγγίσει: cod. προσεγγίσαι C. ²⁸· Ἀ. δὲ Leo. ²⁹· καὶ ἡ γῆ om.
 Leo. ³⁰· γ. ἐκ Leo. ³¹· μετ' αὐτὸν Leo. Cetera Georgius p. 24, 27 sed exhibet e Genesi minori cf. Leo.
 5, 14 οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐφεξῆς ἐκ τῆς Αἰπτικῆς Γενέσεως ἔχουσιν τὰ Μακρὰ ἐπὶ ταῖς τοῦ Κάιν.
 Non igitur hæc sunt Sym. logothetæ: ut præcedentia XIX capita. ³²· β'εβ' etiam Slav. ³³· ἀπὸ Ἀ. ἰ. Ἀ.
 ἂ. om. Slav. ³⁴· γ'εβ' Nic. ³⁵· ψ' Nic.

Ab exitu filiorum Israel usque ad Davidem anni A
DCLXI.

David rex genuit Salomonem, regno potitus annos XL. Salomon genuit Roboam, et regnavit annos XL. Roboam regnavit annos XVII, Abias regnavit annos III, Asa annos XLI, Josaphat annos XXXIX. Hoc regnante prophetaverunt Michæas, Elias et Eliseus. Joram regnavit annos IX, Ochosis annus I, Athalia mater ejus annos VII. Joas annos XL, Amazias annos XXXIX, Azarias seu Ozias annos LIX, Joathan annus I, Achaz annos XVI, Ezechias annos XXXIX, Manasses annos LV. Hoc regnante conditum est Byzantium. Amos regnavit annos XII, Josias annos XXXI, Joachaz annus I, Joachim annos XIV, Jechonias annus I, Sedecias annos XIV. Hunc effossis oculis Nabuchodonosor captivum abduxit. Atque templum combustum est a Nabuzardan. Sunt ab initio regni Salomonis usque ad captivitatem Judæorum Babylone anni DXXIX.

Nabuchodonosor regnavit Babylone annos XXIV; Evilmerodach, filius ejus, annos V; Paltasar, et ipse filius Nabuchodonosoris, annos III. Darius seu Astyages regnavit primus in Persis annos XVII, Cyrus annos XXXII, Cambyses annos XIX, Darius alius annos XXVII, Artaxerxes annos XXXIII, Darius annos XIX, Artaxerxes Longimanus annos XXXIV, Ochus annos XXI, Arsēs Ochī filius annos II, Darius filius Arsami annos VI. Hunc sustulit Alexander Macedo, destruxitque Persarum imperium, et regnavit annos XII, et mortuus est Babylone quinque et triginta annos natus; subjecit barbarorum populos duo et viginti, et Græcorum civitates tredecimi.

Computantur ab Adam usque ad mortem Alexandri anni V^{CLXXXVIII}.

Post hujus mortem in Ægypto et Alexandria regnavit Ptolemæus annos XXIV, Ptolemæus Philadelphus annos XXX. Sub eo sacri Hebræorum libri in Græcam linguam versi sunt. Ptolemæus Evergetes regnavit annos XXV, Ptolemæus Philopator annos XVII, Euphianes annos XXIII, Philometor annos XXXV, alius Evergetes annos XXXIX, Phiscon annos XVII, Siderites annos VII, Alexander annos III, Ptolemæus Soter annos VIII, Dionysius junior annos XXVII, Cleopatra annos XXII. Anno hujus tertio primus legitime imperium solus obtinuit Calus Julius Cesar, a quo Cesarum nomen sumpserunt sequentes imperatores. Hic Romæ imperavit annos;

[δ'] Ἀπὸ δὲ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἕως Δαυὶδ ἐτὶ χρᾶ' 66.

[ε'] Δαυὶδ (δὲ ὁ βασιλεὺς 70) ἐγέννησε τὸν Σολομῶνα, κρατήσας τῆς βασιλείας ἐτὶ μ'. Σολομὼν ἐγέννησε τὸν Ῥοβοᾶμ, βασιλεύσας ἐτὶ μ'. Ῥοβοᾶμ ἐβασίλευσεν ἐτὶ ιζ', (Ἀβιά ἐτὶ γ' 71), Ἀσά ἐτὶ μ' [α'], Ῥωσαφάτ ἐτὶ λθ'. Ἐπὶ αὐτοῦ προφητεύει Μιχαῖα καὶ Ἠλίας καὶ Ἐλισσεύ. Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν ἐτὶ θ', Ὀχοζίας ἔτος α', Γοθολιά ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐτὶ ζ', Ἰωᾶς ἐτὶ μ', Ἀμασίας ἐτὶ κθ' 72, Ἀζαρία (ὁ καὶ Ὀζίας 73) ἐτὶ νθ', Ἰωάθ(αμ) ἔτος α', Ἀχαζ ἐτὶ ις' 74, Ἐζεκίας 75 ἐτὶ κθ', Μανασσῆς ἐτὶ νε'. Ἐπὶ αὐτοῦ ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον. Ἀμὼς ἐτὶ [ιβ'] 76, Ἰωσίας 77 λα', Ἰωάχαζ ἔτος α', Ἰωακείμ ἐτὶ ιδ', Ἰεχονίας ἔτος α', Ζεδεκίας ἐτὶ ιδ'. Τοῦτον ἐκτυφλώσας Ναβουχοδονόσορ, αἰχμάλωτον εἴλε. Καὶ ὁ ναὸς πυρπολεῖται ὑπὸ τοῦ Ναβουκαρβᾶν. Εἰσὶν ἀπὸ ἀρχῆς βασιλείας Σολομῶντος 66 ἕως αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων τῆς εἰς Βαβυλῶνα ἐτὶ ψθ' 78.

916 [ς'] Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν εἰς Βαβυλῶνα ἐτὶ κθ', Οὐλεμαρδοᾶ υἱὸς αὐτοῦ ἐτὶ ε', Βαλτάσαρ (καὶ αὐτὸς υἱὸς 79) Ναβουχοδονόσορ) ἐτὶ γ', Δαρείος (ὁ Ἀστυάγης ἐβασίλευσε πρῶτος Περσῶν 81) ἐτὶ ιζ', Κύρος ἐτὶ λθ' 82, Καμβύσης ἐτὶ ιδ', Δαρείος ἄλλος ἐτὶ κζ', Ἀρταξέρξης ἐτὶ λγ', Δαρείος ἐτὶ ιδ' 83, Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐτὶ λδ', Ὀχός ἐτὶ κα', Ἀρσίσχωρος ἐτὶ β', Δαρείος Ἀρσάμου ἐτὶ ζ'. Τοῦτον ἀνέλκον Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ καταλύσας τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐβασίλευσεν ἐτὶ ιβ' καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι ἐτῶν λε' 84. ὀπίταξε βαρβάρων ἔθνη κβ' καὶ φυλάξας Ἑλλήνων ιγ'.

Ὅμοι ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως 84 τῆς τελευταίας Ἀλεξάνδρου ἐτὶ ερη' 85.

[ζ'] Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευταίην Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσεν Πτολεμαῖος ἐτὶ κθ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐτὶ λ' 86. Ἐπὶ τούτου αἱ παρ' Ἑβραίοις Ἰσραὴλ βίβλοι εἰς τὴν Ἑλλάδα 87 φωνὴν μετεβλήθησαν. Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἐτὶ κε', Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐτὶ ιζ', Ἐπιφανὴς ἐτὶ κγ' 88, ὁ Φιλομήτωρ ἐτὶ λς', ἄλλος Εὐεργέτης ἐτὶ κθ', Φίλοχος 89 ἐτὶ ις', Σιδηρίτης ἐτὶ ζ', Ἀλέξανδρος ἐτὶ γ', Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ ἐτὶ η', Διονύσιος νέος ἐτὶ κη', Κλεοπάτρα ἐτὶ κβ'. (1) Τῷ γ' ἔτει ταύτης πρῶτος ἐμονάρχησεν ἐννόμενος Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ, ἀπ' οὗ Καῖσαρες οἱ ἐξῆς βασιλεῖς 90 ἤρξαντο καλεῖσθαι (οὗτος ἐβασίλευσεν Ῥώμης ἐτὶ) δ' (2) ὁ Αὐγουστος

Variae lectiones et notæ.

86 [δ'] ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐτὶ αφοῦ, ὁμοῦ ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως Δαυὶδ ἐτὶ δυῶς (δυό) Slav. 70 χρᾶ' 71 Nic. 72 δὲ ὁ β. om. Slav. 73 Ἀ. ε. γ' om. Nic. 74 καὶ τῆς cod. 75 ις' pro μ. Nic. 76 καὶ ὁ. om. Slav. — νθ' Mic. ut IV Regg. xv. 1, 2; Chr. xxvi. 3. — ἐτὶ ις' pro ἔτος α' Nic. 77 νθ' Slav. 78 Ἐλκας. ἐτὶ ιβ' Nic. — 26. ια' Nic. ut IV Reg. xiv. 2. 79 Δαυὶδ? 80 ὡς? 81 Nic. καὶ Δ. ὁ. N. om. Slav. cum Nicephorus LXX annos enumeret sine nominibus regum. 82 ὁ Ἀ. εἰ. π. II. om. Slav. 83 λα' Slav. pro λθ' — κθ' Slav. pro ζ', β' Nic. pro ιδ'. — κη' Slav. pro λς' Nic. post quem desunt in codice Mosq. Xerxis XX anni (XXVIII Nic.). 84 μζ' Nic. pro λθ' — θ' Slav. sed ιδ' Nic. 85 Ἀρσῆς Ὀγού ἐτὶ δ' Nic. 86 λθ' Slav. 87 ἕως τελ. Ἀ. Nic. ἕως Ἀ. Slav. 88 ἀρξῆς Nic. 89 μ' — λη' Nic. 90 ἐλλὰδ. cod. 91 κα' pro κη' Nic. 92 Φούσκων. Nic. — Σ. ε. θ'. Slav., om. Nic. Πτολεμαῖος ὁ Ἀλ. ἐτὶ ε'. Πτ. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐτὶ η' Nic. — II. ὁ καὶ Δ. ε. λ' Nic. Δ. κθ' Slav. 93 προσηγορεύθησαν Nic. unde glossēma post ἡ. x. in cod. Προσγγίος e compendio male lecto, a Slavonico repetitum, qui om. δ. εἰ. P. ἐτὶ; Nic. om. δ.

ἐτη νς^α. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Α Κλεοπάτραν ἀνελὼν καθέσθη τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἱ Ἰσραήλῃσαν ἐτη ση'^α.

Γίνονται οὖν [τὰ] πάντα ἀπὸ 'Αδὰμ ἕως ἀρχῆς βασιλείας Αὐγούστου 917 κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς χρονολόγους ἐτη ευζ'. [η'] Τῷ δὲ μγ' ^α ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐγενήθη τὸ κατὰ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ αἰετ Παρθένου Μαρίας. Κυρίως δὲ ὑπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀποσταλεῖς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπογραφὰς ἐποίησατο τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν οἰκητόρων.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ 'Αδὰμ ἕως τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ (9^α) Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐτη ρφ'.

[δ'] (3) Μετὰ Αὐγούστου Ἰσραήλῃσαν Τιβέριος ἐτη κβ'. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἀρχεται ὁ Κύριος (ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός^α). Τῷ ιθ' ἔτει ἔπαθεν (ὁ Κύριος ἡμῶν) ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἐκούσιον πάθος.

Θμοῦ ἀπὸ 'Αδὰμ ἕως τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τῆς ἁγίας αὐτοῦ ἀναλήψεως ἐτη σθλγ'.

[ε'] (4) Μετὰ Τιβέριον Ἰσραήλῃσαν Γάιος ἐτη δ', (5) Κλαύδιος ἐτη ιδ', (6) Νέρων ἐτη ιδ' καὶ φωγῶν ἐαυτὸν ἔχωνος ζῶντα, (7) Οὐεσπασιανὸς ἐτη ι'. Ἐν ἔτει β' τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἄλυσις τῆς Ἰερουσαλὴμ^α ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τίτου μετὰ μ' ἐτη τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως. (8) Τίτος (Ἰσραήλῃσαν^α) ἐτη γ'. (9) Δομετιανὸς ἐτη ιε', (10) Νερούας ἔτος α', (11) Τραϊανὸς ἐτη ιη', (12) 'Αδριανὸς ἐτη κα', (13) Τίτος 'Αντώνιος^α (ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβὴς) ἐτη κβ', (14) Μάρκος υἱὸς αὐτοῦ ἐτη ις', (15) 'Αντώνιος^α (ὁ καὶ Βῆρος ἐτη ζ', (16) Κόμοδος ἐτη ιβ' α', (17) 'Αντώνιος ἄλλος ἐτη δ', (18) Σεβήρος ἐτη ιη'. * (Ἐπὶ αὐτοῦ Ἀλεωνίδης ὁ πατὴρ 'Αριγένους ἐμαρτύρησεν^α). (20) 'Αλέξανδρος ὁ Μάμαλος^α ἐτη ιγ'. (21) Μαξιμιανὸς ἐτη ζ', (22) Φίλιππος ἐτη ζ', (23) Δέκιος ἔτος α', 918 (24) Αὐριλιανὸς ἐτη ζ', (25) Πρόβος ἐτη ζ', (26) Κάρος ἐτη β', (27) Διοκλητιανὸς (καὶ^α) (28) Μαξιμιανὸς ἐτη) α'.

[ια'] Ἀρχὴ [τῆς] Χριστιανῶν βασιλείας· (29) Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἐτη λβ' α'. Τῷ ιβ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος ἐν ἔτει τῇ ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἐτῶν ξθ' α', καταλείψας γ' υἱόν, (30) Κωνσταντῖνα, (31) Κωνσταντίνον καὶ (31) Κωνσταντίνον. ^α (Ἐν μὲν τῇ 'Ρώμῃ Ἰσραήλῃσαν

Augustus vero annos lvi. Hic anno regni sui decimo quinto Cleopatram sustulit, destruxitque imperium Ptolemaeorum, qui regnaverant annos cxxvi.

Sunt igitur in totum ab Adamo usque ad initium regni Augusti, secundum accuratos chronologos, anni v^m cclvii. Anno ejusdem regni quadragesimo tertio, natus est secundum carnem Dominus noster Jesus Christus a sancta Deipara et semper Virgine Maria. Cyrus autem a senatu missus in Judaeam, fecit honorum incolarumque descriptionem.

Sunt igitur ab Adamo ad incarnationem Domini nostri Jesu Christi anni v^m p.

Post Augustum regnavit Tiberius annos xiii. Anno ejus regni decimo quinto, evangelicam praedicationem incepit Dominus noster Jesus Christus. Decimo nono anno passus est Dominus pro nobis voluntariam passionem.

In totum ab Adamo ad Salvatoris passionem et sanctam ejus ascensionem anni v^m cxxxi.

Post Tiberium regnavit Caius Caligula annos iv, Claudius annos xiv, Nero annos xiv, et Iugens semet vivum sepelivit; Vespasianus annos xx. Secundo regni hujus anno capta est Jerusalem a filio ejus Tito, 40 annis post Domini ascensionem. Titus regnavit annos iii, Domitianus annos xv, Nerva unum annum, Trajanus annos xviii, Adrianus annos xxi, Titus Antoninus, cognomine Pius, annos xxi, Marcus Aurelius ejus filius annos xvi, Antoninus Verus annos vii, Commodus annos xi, Antoninus alius annos iv, Severus annos xviii (sub hoc Leonides Origenis pater martyrium passus est), Antoninus menses ii, Alexander Mamelus annos xiii, Maximinus annos vi, Philippus annos vi, Decius unum annum, Aurelianus annos vi, Probus annos vii, Carus annos iii, Diocletianus et Maximianus annos xx.

Initium regni Christianorum. Constantinus Magnus annos xxxii. Duodecimo ejus regni anno habita est synodus Nicena, anno ab incarnatione Domini 318. Mortuus est autem Constantinus novem et sexaginta annos natus, tres relinquens filios, Constantem, Constantium et Constantium. Romae regnavit Constans, in nova Roma Con-

Variae lectiones et notae.

^α καὶ μῆνας ζ'. Nic. unde cod. correxit a prima manu νς'. ^α αςζ' Nic sed sunt σζη'. ^α μβ' Nic. ^α Κυρίου ἡ. Ἰησοῦ om. Slav. ^α χγ' Nic.—10. ἡ Ἰησοῦς Χριστός; om. Slav.—ἐπ. ἐν ἡλμῇ ὑπὲρ Nic.—ὁ. ἡ. om. cod. a prima manu; secunda adjungit in margine σωτήριον τοῦ κόσμου μὴ Μαρτ. καὶ... e Nic. ^α ὅπῃ τῶν 'Ρωμαίων Slav. ^α ιδ. om. Slav. et Nic. ^α καὶ μῆνας γ' Nic. ^α 'Αντωνίνος Nic. ter. — ὁ ἐπ. ἐπ. ἡ. om. Slav. ^α θ' pro ις' Nic. et ὁ καὶ om. cum Slav. ^α ιβ' Nic. — ιγ' Nic. pro ζ' — (17) Αἰλῶς Παρτιναξ μῆνας ζ' ἐσφάγη ἐν τῷ παλατίῳ Σς. Nic. ^α Ἐπὶ τῆς τοῦτου βασιλείας Α. ὁ π. Μ. τοῦ κακοφρονος ἐμ. καὶ Ἰππύλυτος ὁ 'Ρωμαῖος συγγραφεὺς ἤκμαζε καὶ Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Nic. om. Slav. ^α (19) 'Αντωνίνος μῆνας β' Slav. Α. υἱὸς Σευήρου ἐτη ζ', ἐσφάγη μεταξὺ Βαλῶν καὶ Ἑβέσης (20) Μακρίνου ἔτος α', ἐσφάγη. (21) 'Αντωνίνος ὁ Ἠλαγάβαλος ἐτη δ'. ἐσφάγη ἐν 'Ρώμῃ Nic. ^α Μαμαρίας Nic. ^α καὶ Μ. ἡ. om. Slav. — Hanc codicis rubricam omittunt Nic. et Slav. ^α ια' Nic. Slav. τῷ x' Nic. — Ἐπὶ τοῦτου γ. ἡ α' σ. ἀπὸ τῆς ἐν τοῦ x. ἡμῶν ἕως τῆς α' συνόδου τῇ ἁγίᾳ Πατρίᾳ ἐπὶ τῇ Slav. Τῷ x' ἔτει τῆς α. β. γ. ἡ α' ἁγία σ. τῶν τῇ ἁγ. π. τῶν ἐν Ν. τῶν Βιβυνῶν ἡ. τῇ (ι')? ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡ. ἐν. ἀπὸ δὲ τοῦ τιμίου πάθους καὶ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐτη σπ' Nic. ^α ζε' Nic. Slav. ^α καὶ ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρῃ 'Ρ. Κωνσταντῖν βασιλείᾳ, ἐν δὲ τῇ ν. 'Ρ. Κωνσταντίνον, ἐν Α. δὲ Κωνσταντίνον Nic. om. Slav.

stantinus, Antiochiæ Constantius. Hi regnaverunt annos xxiv, Julianus vero Apostata duos annos, Jovianus novem menses, Valentinianus Major annos xvi, Valens annos iv, Gratianus annos vi, Valentinianus Minor annos xv, Theodosius Magnus annos xvi, sub quo celebrata est secunda synodus Constantinopoli; Arcadius, Theodosii filius, annos iv, Theodosius Junior annos xlii, sub quo fuit tertia synodus Ephesi; Marcianus annos vi, sub quo facta est quarta synodus Chalcedone; Leo Magnus annos xvi, Leo Minor annum i, Zeno annos xvii, Anastasius annos xxvii, Justinus Thrax annos ix, Justinianus Magnus annos xxxix, Justinus secundus annos xiii, sub quo quinta synodus habita est Constantinopoli; Tiberius annos iii, Mauricius annos x, Phocas annos viii, Heraclius annos xxx, Constantia, Heraclii filius, annos xxvii, Constantinus, Heraclii nepos, annos xvii, Justinianus, hujus filius, annos x, Leontius annos iii, Tiberius Absimarus annos vii, Justinianus annos vi, Philippicus annos ii, Anastasius Artemius annos ii, Theodosius annum unum, Leo Conon, primus Iconoclastarum, annos xxv, menses iii, Constantinus filius ejus annos viii, Leo, Constantini filius, annos v, Constantinus cum orthodoxa matre sua Irene, annos x (octavo horum anno facta est secunda synodus Nicæna), Constantinus solus annos viii; mater ejus Irene iterum annos v, menses ii; Nicephorus annos vii, menses ix, Stauracius, hujus filius, annum unum, mensem unum; Michael annum unum, menses novem; Leo annos vii, menses v; Michael annos viii, menses ix; Theophilus annos xii, menses iii, Theodora, uxor ejus, et Michael ejus filius, annos xxvi; Basilus Macedo annos xix; Leo, filius ejus, annos xxvii; Alexander, Leonis frater, unum annum, mensem unum; Constantinus, Leonis filius, cum matre sua Zoe, annos vii; Romanus Armeniacus, ipsius Constantini socer, annos xvii; Constantinus Porphyrogenitus iterum imperator, annos xv; Romanus, Constantini filius, annos iii, menses iv; Basilus et Constantinus, Romani filii, cum matre sua Theophano, menses vi; Nicephorus Phocas Cappadox, pius et justus, annos vi, menses iv; Joannes Zimisces annos iii; Basilus, filius Romani qui fecerat isocodicia et Magnam ecclesiam, iterum regnavit annos liiii; Constantinus, frater ejus, annos iii; Romanus Argyrus, in balneo Blachernarum suffocatus, annos v; Michael Paphlago, cum auxilio Joannis fratris ac tutoris, annos vii,

Κωνσταντίνος, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ Πρώμῃ Κωνσταντίνος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Κωνσταντίνος, οἵτινες ἔδρασαν ἐν κβ', (33) Τουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἐτ' β', (34) Ιουλιανὸς μῆνας θ', (35) Ὁυαλεντινιανὸς ὁ Μίγας ἐτ' ις', (36) Οὐάλις (ἐτ' δ'), (37) Γρατιανὸς ε', (38) Οὐαλεντινιανὸς (ὁ Μικρὸς) ἐτ' ις', (39) Θεοδοσίος ὁ Μίγας ἐτ' ις', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ β' σύνοδος (ἐν κπ', 12), (40) Ἀρκάδιος (ὁ υἱὸς ὁ Θεοδοσίου) ἐτ' θ', (41) Θεοδοσίος ὁ Μικρὸς ἐτ' μβ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ γ' σύνοδος (ἐν Ἐφέσῳ 12), (42) Μαρκανδὸς ἐτ' ε', ἐφ' οὗ ἡ δ' σύνοδος γέγονεν (ἐν Καλχηδόνι 12), (43) Λέων ὁ Μίγας ἐτ' ιη', 17 (45) Ζήνων ἐτ' ις' (46) Ἀναστάσιος ἐτ' κς', (47) Ἰουστίνος ὁ Θραξ ἐτ' ι', 11 (49) Ἰουστίνος ἄλλος ἐτ' ιγ', ἐφ' οὗ ἡ ε' σύνοδος γέγονεν (ἐν κπ', 10), (50) Τιθέριος ἐτ' γ', (51) Μαυρίκιος ἐτ' κ', (52) Φωκάς ἐτ' η', (53) Ἡράκλειος ἐτ' λ', (54) Κωνσταντίνος υἱὸς Ἡρακλείου ἐτ' κς', (55) Κωνσταντίνος ἑγγονος Ἡρακλείου ἐτ' ις', (56) Ἰουστινιανὸς 11 (ὁ υἱὸς αὐτοῦ) ἐτ' ι', (57) Λεόντιος 22 ἐτ' γ', (58) Τιθέριος ὁ καὶ Ἀψίμαρος ἐτ' ε', Ἰουστινιανὸς (τὸ β' ἐτ' 22) ε', (59) Φιλίππικὸς ἐτ' β', (60) Ἀναστάσιος ὁ 919 καὶ Ἀρτέμιος ἐτ' β', (61) Θεοδοσίος ἔτος α', (62) 22 Λέων ὁ καὶ Κόνων, πρῶτος τῶν εἰκονομάχων (ἐτ' κς', μῆνας γ'), (63) Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτ' η' 22, (64) Λέων ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἐτ' ε', (65) Κωνσταντίνος σὺν τῇ ὁρθοδόξῳ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἐτ' ι' 22. Τούτων (ἔτος η' 27) γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ β'. (66) Κωνσταντίνος μόνος ἐτ' η', (67) 22 ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνη πάλιν ἐτ' ε' μῆνας β', (68) Νικηφόρος ἐτ' ε' (μῆνας θ') 22, (69) Σταυράκιος (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος) α' μῆνα α', (70) Μιχαὴλ ἔτος α' μῆνας θ', (71) Λέων ἐτ' ε' μῆνας ε', (72) Μιχαὴλ ἐτ' η' μῆνας θ', (73) Θεόφιλος 21 ἐτ' ιβ' μῆνας γ' 22. [ιβ'] (74) Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτ' (κς'?), (75) (209b) Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐτ' ιθ', (76) Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτ' κς', (77) Ἀλέξανδρος; [ὁ ἀδελφὸς Λέοντος] ἔτος α' μῆνα α', (78) Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Λέοντος, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἐτ' ε', (79) Ῥωμανὸς ὁ Ἀρμενιάκός, ὁ πανθέρης αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτ' [κς'], (80) Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς πορφυρογέννητος, αὐτοῦ τὸ β', ἐτ' ις', (81) Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἐτ' γ' μῆνας δ', (82) Βασίλειος καὶ Κωνσταντίνος οἱ υἱοὶ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοφανοῦς, μῆνας ε', (83) Νικηφόρος Καππαδόξ ὁ Φωκάς; ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλοδίκαιος, ἐτ' ε' μῆνας δ', (84) Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἐτ' γ', (85) Βασίλειος; ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ ποιήσαντος τὰ ἰσοκό[μια] καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

11 Ὁ. ὁ μ. καὶ Ὁ. ἐτ' ι' Nic. Slav. — Ὁ. Γ. Slav. om. Nic. 22 ὁ νέος Nic. om. Slav. — ις' καὶ μῆνας γ' Nic. 11 ἐν K. II. om. Slav. 22 ὁ δ. Θ. ε. om. Slav. ιγ' Nic. pro θ'. — ἐν E. om. Slav. 11 ἐν K. om. Slav. 11 (44) Λέων ὁ μικρὸς ἔτος α'. 22 (48) Ἰουστινιανὸς ὁ Μίγας ἐτ' λθ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ε' σύνοδος ἐν K. II. — λη' Nic. 11 ἐν K. II. om. Slav. 22 Κωνσταντίνος ὁ H. ἐτ' ις' Slav. 11 Ἰουστίνος; cod. — ὁ υἱὸς; δ. ε. om. Slav. 22 Λεόντιος ε. ε' Nic. 22 τὸ β' ε. om. Slav. 22 A. K. α' (πρῶτος); τῶν ε. Κων. Slav. 22 (63) ιη' Slav. λθ' Nic. 22 γ' Slav. 22 ἔτσι; ὁ γδὲ Nic. om. Slav. — ἡ ε' ε. Slav. 22 Μιχαὴλ καὶ cod.? Εἰρήνη ἡ μ. δ. ἐτ' ε', μ. β' Nic. 22 μ. θ' om. Slav. 22 ὁ υἱὸς δ. ε. om. Slav. — μῆνας β' Nic. Slav. pro ἔτος α' μ. α'. 22 Τρόφορος? Slav. ὁ υἱὸς αὐτοῦ Nic. 22 ις', μ. γ. Slav. qui h. l. desinit, cum Nic. 754, 18 cum Theophilo quidem desinat in ind. ε', sed 755, 20 ad Basilii initium continuatus sit.

μεγάλην νεαρήν, ἔδωκεν αὐτὸν τῷ β', ἔτη νγ', (86) Ἀ Κωνσταντίνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη γ'. (87) Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρὸς ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῶν Βλαχερνῶν πνιγείς, ἔτη [ε'], (87) Μιχαὴλ ὁ Παλατῶν διὰ συν-
εργείας Ἰωάννου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὀρφανοτρόφου, ἔτη ζ' μηνάς γ', (89) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Καισαρείας, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Καλαφάτος, ὁ τυφλωθεὶς ἐν τῷ
κοιμωμένῳ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, μηνάς θ', (90) Κωνσταντίνος ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μηνάς
ς', (91) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Βασιλείου ἔτος α', (92) Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.

(93) Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη γ', καὶ νοσήσας ἀπε-
κάρη προβαλλόμενος βασιλεὺς Κωνσταντίνου τὸν
Δούκα, αὐτὸς δὲ ἐμονάχῃσεν ἐν τοῖς Στουδίῳ. (94) Κωνσταντίνος ὁ Δούκας ἔτη η' μηνάς γ', καὶ τε-
λευτῶν κατέλιπε βασιλεῦσιν μετὰ φρικτῶν ὄρων
καὶ ἰσχυρίων συνόδου τε καὶ τῆς συγκλήτου τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας. (95) Εὐδοκία ἡ τοῦ
Δουκῆς ἔδωκεν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς ἔτη γ',
καὶ ἔλαβεν ἄνδρα τὸν Διογένην ἀναγορεύσασα τεύτον
βασιλεῖα. (96) καὶ ἐκράτησεν ἀπὸ Ἰανουαρίου μηνὸς
ἔτους ςφω'· ὁ αὐτὸς Ῥωμανὸς ὁ Διογενὴς ἔδωκεν
λεουσὶ χρόνους γ'· στρατεύσας δὲ κατὰ Περσῶν δια-
φόρως, ἐν τῇ γ' αὐτοῦ ἐκστρατείᾳ ἐκράτηθη αἰχμάλ-
ωτος παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων. (97) Τοῦτο δὲ
μαθοῦσα Εὐδοκία ἡ δέσποινα γράφει πρὸς
τὰ θέματα καὶ τὰ κάστρα τοῦ μὴ δέξασθαι αὐτὴν,
εἰ διασωθῇ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλ' ἐξουθενεῖν
αὐτὴν καὶ ἀποδιδυμῆσαι. (98) Καὶ αὖτις ἀπεκατε-
στάθη Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἅμα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εὐδο-
κίᾳ, (99) ἣν καὶ καταβιβάσας τοῦ παλατιοῦ ἀπέκτισε
μοναχὴν, μοναρχήσας αὐτὸς καταλειφθείς. Καὶ κρα-
τήσας χρόνους ις' καταβιβάσεται παρὰ Νικηφόρου
τοῦ Βοτανιάτου, δε' καὶ ἐκράτησε χρόνους γ', καὶ
καταβιβάσθη παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου, (100) δε'
καὶ ἔδωκεν μετὰ τὴν β' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς
ινδ. δ' τοῦ ςφωθ' ἔτους, καὶ ἔδωκεν μετὰ τὴν λζ'
μηνάς ε'. (101) Ἰω. ὁ Πορφυρογέννητος ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἔδωκεν μετὰ τὴν λγ' μηνάς, ἔτος ια' ἔτους ςχκς',
καὶ ἔδωκεν μετὰ τὴν κα' 22.

[Ἔστι] δ[ὲ] καὶ [τοῦτο περὶ τῶν βασιλέων των

Ῥωμανὸς Νικηφόρος Ἰω. Τημοσῆς
Ῥωμ. γεγραμμένον Ῥωμανὸς Νικητὸς Ἰωμῆνης
Βασιλεὺς Κωνσταντίνος Ῥωμανὸς Μιχαὴλ Μιχαὴλ
[β]λάπτουσα κόσμον· Ῥωμανὸς, μικρὸν μικρὸν |
Κωνσταντίνος? [Μιχαὴλ γ']
κόσμον· Ἰω. φέρει. Ἀπὸ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου
921 Κομνηνοῦ γ' εἰσὶν ἔττει βασιλεῖαι, ὧν ὁ ἀρι-
στὸς ἀποκεκρυμμένος τυγχάνει· τελευτῶν, ὧς τὸ
ἱστορικὸν φησιν, ἀπὸ τῶν ὧδε μέχρι τῆς συντελείας
διὰ τὴν λέγονται· εἰσὶν αἱ τῶν μελλόντων βασιλεῖαι,
[αἱ] τοῦ Ἀντιχρίστου, ἔττει ἱστορικὸς φησιν· [καὶ]
ὁμοῦ δὲ [τῶν βασιλέων]ρα

. Εἰσα... pp.. εἰ νοερίῳ [εἰς] λθ' νοερίῳ τὸν πο-
λέμιον ἐπὶ ἔτος ςχξξ'. νοερίῳ [γ'] ἡμέρᾳ Παρα-
σκευῆς. [45 Nov. 1153, Veneris die].

Variae lectiones et notæ.

22. Scil. usque ad annum 1143, quo imperium suscepit filius ejus Manuel ejus mortem (1180) scri-
ptor haud compertam habuit, cum numero annorum imperatorum inde ab Isaacio Comneno sibi igno-
tum esse dicat et imperatores inde a Julio Cæsare nuncupet.

menses iii; Michael Calaphates a Cæsarea, fratris
illius filius, qui caecatus est in Sigmatē a Nicolao
eparcha et accubitorē aliisque proceribus, regnavit
menses ix; Constantinus Monomachus, annos xii,
menses vi; Michael, Basilii filius, annum unum;
Theodora Porphyrogenita, annos ii.

Σίγματι παρὰ Νικολάου ἐπάρχου τοῦ καὶ παρα-
Κωνσταντίνος ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μηνάς
Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.

Isaacus Comnenus regnavit annos iii, et morbo
correptus, tonsus est electo imperatore Constantino
Duca, et ipse vixit monachus inter Studitas. Con-
stantinus Ducas regnavit annos viii, menses iii,
et moriens, acceptis diris juramentis et chirographis
synodi et senatus, imperium reliquit uxori suae
suisque filiis. Eudocia, Ducis uxor, regnavit cum
filiis suis annos tres, et nupsit Diogeni, quem pro-
clamavit imperatorem; et regnum auspicatus mense
Januario anni vi^m dclxxvi Idem Romanus Diogenes,
regnavit annos iii: pluribus autem adversus Bul-
garos factis expeditionibus, in tertia in captivitate
retentus est a Turcarum sultano. Quo comperto,
Eudocia imperatrix scripsit ad omnes regiones et
urbes ne illum recipere, si e captivitate auferet,
sed despicerent ac detestarentur. Et rursus regno
impositus est Michael cum sua matre Eudocia;
quam e palatio expulsum totomdit monialē, re-
manens ipse solus imperator. Et occupato regno
annos xvi, detrusus est a Nicephoro Botaniatē; qui
regnavit annos iii, ac detrusus est a domino Alexio,
qui regnare cepit secundo die mensis Aprilis, in-
dictione quarta, anno vi^m dclxxxix, et regnavit
annos xxxviii, menses v. Joannes Porphyrogenitus,
ejus filius, regnare cepit mense Augusto, indi-
ctione undecima, anno vi^m dclxxvi, et regnavit
annos xlv.

Et etiam de imperatoribus Romanis scriptum
(per modum anagrammatis): Romanus. Nicepho-
rus. Joannes Zimiscēs, Basilus. Constantinus. Ro-
manus. Michael. Michael. Constantinus. Romphæa
D Nicetæ, Sanando vulnerans mundum; clava, pa-
rum parum mundi redemptionem fers. Ab im-
peratore Alexio Comneno tria alia sunt regna,
quorum duratio est ignota. Denique, ut fert histo-
ria, a præsenti tempore usque ad finem octo sup-
putantur regna: sunt futurorum regna, regna
Antichristi, inquit alius historicus; et item de im-
peratoribus...

Atramento nigro et manu recentiori:

... Cepit (somnum mortalem), novem et triginta
annos natus, mense Novembri anno vi^m dclxi. No-
vembris tredecimo, Parasceves die.

Ἀδριανούπολις 340, 459, 680, 724, 805, 823, 899.
 Ἀδυναί ἡ ἡμετέρα 156.
 Ἀδωνάβ'εξ רצב"ה κύριος ἀστραπῆς 403.
 Ἀειθαλής, ὁ ἅγιος 361.
 Ἀερόλιθος 506.
 Ἀέτιος 667, 671, 713.
 Αἰγαῖον πέλαγος 463, 783.
 Αἰγίδης 802.
 Αἰγισθός 805.
 Αἰγύπτιος, Αἰγυπτὸς 11, 17, 25, 28, 29, 34, 40, 43, 50, 53, 56, 67, 70, 71, 101, 129, 138-140, 152, 172, 193, 194, 207, 214, 242, 257, 258, 261, 277, 304, 371, 372, 446, 455, 472, 475, 496, 500, 502, 566, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
 Αἰθιοπία, Αἰθίοψ 7, 40, 88, 129, 257, 348, 524, 566, 576.
 Ἀζαήλ καὶ τῶν Θεῶν 179.
 Ἀζαρίας πῶς τῶν Θεῶν 153, 156, 159, 179, 189.
 Ἀζούρα 4.
 Ἀζωτος τῶν πλουτοῦσα, ἀργουσα 216.
 Ἀθανάσιος, ὁ Ἀλεξανδρείας 412, 420—425, 452, 454, ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ 861 ὁ Ἰακωβίτης 568.
 Ἀθηνᾶ, Ἀθήνη 43, 68.
 Ἀθῆναι 168, 561, 457, 449, 502, 654, 671, 770, 779, 806.
 Ἀθηναῖς 502.
 Ἀθηναῖος 140, 168.
 Ἀθηνόδωρος, ὁ ἅγιος 372. Ἀλεξανδρεὺς 214. Ἰσαυρὸς 522.
 Ἀθηνόγνωτος, ὁ ἅγιος 372.
 Ἀθως 861.
 Ἄλως 15, 734.
 Ἀμαζόνες 28, 40.
 Ἀμάν ἡ πόλις 196.
 Ἀμάντιος, Ἀμαντός Amantius 512, 524.
 Ἀμαστρίς 623.
 Ἀμαδακούμ ἡ πόλις 161, 197.
 Ἀμβρόσιος, ἐκ. Μεθιολ. 460, 465, 476—479.
 Ἀμβρόσιος, σύγχρονος Ὁριγένους 346.
 Ἀμεζίας τῶν Θεῶν κράτος 453.
 Ἀμινάδαμ ἡ πόλις ἀρχέλαος 204.
 Ἀμμανίτη: ἡ πόλις λαογενής? 73, 107, 128, 141—146, 591.
 Ἀμνία 662.
 Ἀμορράτος ἡ πόλις 54, 91, 101, 114, 167, 273.
 Ἀμόριον 628, 645, 674, 701, 712.
 Ἀμράμ, ὁ πῶς λαὸς ὕψλης 80.
 Ἀμφιλόγιος 475.
 Ἀμῶς τῶν ἰσχυρῶν 124. ἡ πόλις τῶν 170—172. ὁ πῶς βάρος 179.
 Ἀναβαλλιανός 429.
 Ἀναβαλλίος ὁ πῶς 190.
 Ἀνανί, Ἀνανίας ἡ πόλις ὁ οὐκ ἐπιμῶν 116, 152, 236.
 Ἀνάβιος 219.
 Ἀνάβιος 401, 512, 517, 521.
 Ἀνάγκυροι, οἱ ἐν Ῥώμῃ ἅγιοι ἱερεῖς 571, 516.
 Ἀναστασία, ἡ ἁγία 475, 512, 553, 750, 852. γυνὴ Τιβερίου 553. Κωνσταντίνου 834.
 Ἀναστάσιος, βασιλεὺς (I) 516

— 523, (II) 626. Γογγύλης 803 — 819. πατρ. ΚΠ. 635—645.
 Ἀναξαγόρας 53, 140, 198, 200.
 Ἀνατολὴν θέμα 669, 770.
 Ἀνατολικοὶ 500, 669, 679.
 Ἀνατόλιος, πατρ. ΚΠ. 501 — 512.
 Ἀνάχαρις 264.
 Ἀνδραγάθιος 465.
 Ἀνδρίας, ἀπόστολος 279, 336, 438. δομέστικος 764 — 766. ἐταιριάρχης 724. ζωγράφος 800. κρατερός 768. Κρήτης 665. κωμοδρόμος 540. πριμικήριος 812. Σικελιώτης 588. Σκύθης 753—δομέστικος, ἐταιριάρχης? στρατηλάτης 753?
 Ἀνδρόνικος, ὁ ἅγιος 552. Δοῦξ 788, 884, 887.
 Ἀνδρσαλίτης 758.
 Ἀνθίμος 348, 748.
 Ἀνθίμος, ὁ ἅγιος 372. ἐκ. Νικομηδείας 372. Καίσαρ 668.
 Ἀνθος 784.
 Ἀνθούσα 490.
 Ἀνίκητος, ὁ ἅγιος 372.
 Ἄνω, ἡ ἁγία 739. γυνὴ Σαφάνου 840—854. θυγάτηρ Θεοφίλου 750. Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα 884. Ἀλέντος τοῦ σοφοῦ 779. παλαχί: 813.
 Ἀντίγονος, ὁ ἅγιος 443. βασιλεὺς 28, 206, 325. δομέστικος 752.
 Ἀντιγόνου νῆσος 817.
 Ἀντιόχου 89.
 Ἀντίνοος 43.
 Ἀντιόχεια Πισιδίας 616. Συρίας, Θεοδόσιος 206, 209, 326, 334, 366, 437, 438, 450, 479, 490, 514, 520, 524, 525, 527, 539, 858, 881, 908.
 Ἀντίοχος, ὁ ἅγιος 340, 854? (I) Σωτήρ 325, ὁ Σελεύκου 206. (II) Νόθος 325. (III) ὁ μέγας 325. (IV) ἐπιφανὴς φιλοπάτορος ἢ φιλομήτορος 206—211, 305—325. (V) Εὐπάτωρ 211, 325. (VI) ὁ Τρύφων 326. Ἀντιόχου 326. (VI) Σιδίτης 326. (VIII) γρυπὸς 326, τοῦ Δημητρίου 153. (IX) Κυζικηνός 326.
 Ἀντίπατρος 28, 304, 214, 219.
 Ἀντιρρινίτης 880.
 Ἀντωνίνος Antoninus 341.
 Ἀντωνίος, ὁ ἅγιος 258, 426, 455, 580. δομέστικος 663. Κανλίας, 774—779. πατρ. ΚΠ. 700 — 707. Στουδίτης 865.
 Ἀπὶς 45, 53, 521, 482.
 Ἀποδίνωρ 720.
 Ἀπόκρυφος ἡ ἐξδομάς 511.
 Ἀπολασάβ 834.
 Ἀπολλινάριος, Ἀλεξανδρείας 520. Λαοδικεῖας 364, 438, 474. ὁρδόδοξος 446.
 Ἀπόλλων 30, 45, 44, 49, 51.
 Ἀπολλωνία 229.
 Ἀπολλωνίας 622.
 Ἀπολλωνίος ὁ Τυανεύς 53, 533, 708, 762.
 Ἀποστόλων ναός 279, 400, 428, 552, 766, 780.
 Ἀποσύπτης 761.
 Ἀπόχαψ 834.
 Ἀπρος Απερ 570.
 Ἀραβία ἡ πόλις.
 Ἀραψ ἡ πόλις νομεύς 39, 40, 52,

200, 214, 257, 277, 457, 538, 598, 660, 710, 861.
 Ἀραβίας 591.
 Ἀράμ ὁ ὕψλης 204.
 Ἀραν ἡ πόλις ὁ ἔγκλιος? 65.
 Ἀραράτ ἡ πόλις 33.
 Ἀρβόγαστος 486.
 Ἀργαυῆς 607.
 Ἀργεῖος. Ἀργος 11, 83.
 Ἀργυρός 741—901.
 Ἀρδαβούριος 499—511.
 Ἀρέθας, ὁ ἅγιος 524.
 Ἀρειανὸς 29, 426—475, 511, 520, —523, 592.
 Ἀρειος 258, 348, 404, 432, 434, 436, 437.
 Ἀρεθίνδος 729.
 Ἀρζης 805.
 Ἀρζης 7, 15, 44, 63, 445, 448.
 Ἀριάνη 513.
 Ἀριδαῖος 28.
 Ἀριήλ ἡ πόλις Θεοῦ 123.
 Ἀρίσταρχος 205.
 Ἀριστοβούλος 219. ὁ ἀρχιερεὺς 219, 327. α' βασιλεὺς 239.
 Ἀριστοτέλης 24, 45, 58, 206, 208.
 Ἀρχαία 40, 45.
 Ἀρχαδιανὰ, οὐκία 759.
 Ἀρχάδιος 467—498.
 Ἀρχαδίου πόλις 489, 655, 698. στήλη 636.
 Ἀρχασιόσιος 263.
 Ἀρμαθαίμ, Ἀρμαθίμ, ἡ πόλις 117.
 Ἀρμενία, Ἀρμένιος 33, 40, 257, 330, 403, 509, 520, 535, 534, 605, 615, 648, 657, 683, 684, 745, 747, 805, 807, 823, 834, 846, 861.
 Ἀρμενιανοὶ 605, 628, 666, 668, 756, 767, 838.
 Ἀρμενιανῶν μονὴ 767.
 Ἀρμενογενής 841.
 Ἀροτράς 802.
 Ἀρπάδης 772.
 Ἀρρόδος, Ἀρράβια 214, 589, 598, 856.
 Ἀρσάκιος, πατρ. ΚΠ. 495.
 Ἀρσένιος, ὁ ἅγιος 497, ὁ Μαγλαβίτης 817.
 Ἀρσης 206.
 Ἀρτάβανος 206.
 Ἀρτάβασος 628, 644 — 646, ἐταιριάρχης 751, 799.
 Ἀρτάχης 805.
 Ἀρταξέρξης ὁ Ἀστυάτης 496, Μακρόχειρ 196, 205, Ἴτερος 206, Μνήμων 14, 206, Ὀχος 206.
 Ἀρτέμιος, ὁ ἅγιος 279, 572, ὁ μέγας 443, ὁ βασιλεὺς 625—628.
 Ἀρτεμῖς 43, 483.
 Ἀρτέμιον 354, 361.
 Ἀρφαξάδ ἡ πόλις ὁροῦ Χαλδαίας 7, 36—38, 198.
 Ἀρχαδ ἡ πόλις 8.
 Ἀρχέλαος 226, 227.
 Ἀραδοῦ 591.
 Ἀραμοναῖοι 221.
 Ἀσάφ ΝΟΜ μαλακός 151.
 Ἀσάφας 179.
 Ἀσὴρ ἡ πόλις εὐτυχία 79.
 Ἀσία 11, 28, 158, 197, 206, 257, 536, 460, 520.
 Ἀσκαλὼν, Ἀσκαλωνίτης ἡ πόλις ἡ τίσις αἰκλὼν? 204, 217.
 Ἀσκληπιός 30, 44, 53, 54, 101.

Ἀσουάμ 4.
 Ἀσπαρ 499, 506, 511, 710, 717.
 Ἀσσοῦρ, Ἀσσυρία, Ἀσσύριοι
 ἡμετέρας 8, 9, 50, 37—39,
 61, 74, 123, 129, 158, 179, 190,
 197, 648, 684.
 Ἀστάρτη ΠΤΥΠΥ ἀστὴρ 144—
 146, 321.
 Ἀσταρὺδ ΠΤΥΠΥ εἰκόνες Ἀ-
 στάρτης 101.
 Ἀσταρῶθιος ΠΤΥΠΥ 120, ἀστρον
 281.
 Ἀπρονόμος 618.
 Ἀστρων πτώσις 653.
 Ἀυλέων, ἐξάδελφος Βασιλείου
 740—753. μάγιστρος ὁ Θεοδοῦ-
 τας 775.
 Ἀυτίος 805.
 Ἀυτοῦς 815.
 Ἀτζιμωρος 814.
 Ἀτυποθεόδωρος 864.
 Ἀτρώας 667.
 Ἀττική 50, 40.
 Ἀττικός, πατρ. [ΚΠ. 499, 500.
 Αὐγαρος 236, 635, 687.
 Αὐγουστεὺς 715.
 Αὐγουστιαν, κίων Ἰουστινιανῶ
 548.
 Αὐξέντιος, ἐπ. Μεδιολ. 460, ὁ
 Θεοφόρος 651.
 Αὐρηλιανὸς 361.
 Αὐσίτις γῆ 76.
 Αὐσίτιος 423.
 Αὐτονόμος, ὁ ἅγιος 372, 559.
 Ἀφαρ ἔγρ σποδός 76.
 Ἀφρικανὸς χρόνονγράφος 355,
 359, μάρτυρ 481.
 Ἀφρική 76, 462, 506, 548, 562,
 563, 575, 619.
 Ἀφροδίσιαν 528.
 Ἀφροδίτη 7, 8, 43, 44, 54, 65,
 146, 283, 402, 410, 509, 527, 644.
 Ἀφρος 339, 699, 780.
 Ἀχαάβ ΠΤΥΠΥ ἀδελφὸς πατρός?
 78, 151, 169, 177, 182, 187, 424,
 429, 705.
 Ἀχαΐ ΠΤΥΠΥ κρατῶν 152, 158, 185.
 Ἀχαΐα 40, 462, 607.
 Ἀχαρ ΠΤΥΠΥ λοιπὸν 102, 115.
 Ἀχελὺς 651, 653, 657, 807.
 Ἀχιάβ = Ἀχαάβ.
 Ἀχίας ΠΤΥΠΥ ἀδελφὸς Θεοῦ 145,
 179.
 Ἀχιλλεύς 372.
 Ἀχιὼρ 199.
 Ἀψίμαρος 620—623.
 Ἀφίς 722.
 Ἀὐδ ΠΤΥΠΥ 103.
 Β.
 Βαάλ ΠΤΥΠΥ κύριος ΠΤΥΠΥ κύριοι
 9, 169, 187, 321.
 Βαάνης 606, 754.
 Βαασά ΠΤΥΠΥ λυπῶν 181.
 Βαβουζίκιος 764.
 Βαβύλας, ὁ ἅγιος 354, 360, 372,
 Βαβυλών ΠΤΥΠΥ σύγχυσις 7, 8, 11,
 37—39, 52, 123, 124, 168, 191,
 197, 292, 504, 448.
 Βαβυλωνία 59.
 Βαβυλωνίος 27, 123.
 Βαθυρρύαξ 756.
 Βακούριος 488.
 Βακτάγιος 646.
 Βάκτρα, Βακτριανή, Βακτριανοί
 28, 39.
 Βαλαάμ ΠΤΥΠΥ μὴ λαός, ἀλλὰ φυ-

λός 121, 161, 335, 708.
 Βαλάντιος 814.
 Βαλβίνος Balbinus 554, 355, ὁ
 ἅγιος 354—Βαβυλάς.
 Βαλδύμερ 725.
 Βαλλερία Valeria 372.
 Βαλτάσαρ ΠΤΥΠΥ, ΠΤΥΠΥ
 Βήλου ἀρχων 13, 171, 195.
 Βαναίας ΠΤΥΠΥ θεότακτος 125.
 Βάνης 598, 663.
 Βάραγγοι 906, 907.
 Βαράχ ΠΤΥΠΥ ἀστράπη 104.
 Βαραχίου δρος 837.
 Βαρβάρα, ἡ ἁγία 371.
 Βαρβάνης 624, 673.
 Βάρδας, ἀδελφὸς Συμβατίου 740,
 Βοήλας 822. Καίσαρ 722—728.
 Κορδύλου 724. Νικηφόρου τοῦ Φω-
 κᾶ 775. πατὴρ Βασιλείου 750, 757.
 Σκληρὸς 867, 868, Φωκᾶς 807—
 852.
 Βαρδυσάνης Βαρδυσάνιος 342,
 bis, 458.
 Βάρις 662, 757.
 Βαρνάβας ΠΤΥΠΥ υἱὸς παρακλη-
 τῶς 276, 515.
 Βάρναι 615.
 Βαρούχ ΠΤΥΠΥ εὐλογητὸς 179.
 Βαρυμπαχὴλ 814.
 Βασάν ΠΤΥΠΥ βουνός 101.
 Βασιλείδης 339.
 Βασίλειος (I) Μακεδῶν 723—
 765, 862, (II) Βουλγαροκτόνος 853,
 872, ὁ ἅγιος, ὁ μέγας 459, 449,
 454, ἐπιστάτης 777. ἐπίσκοπος Ἀν-
 τιόχειας Πισιδίας, ὁ Τρικακάδος
 666. Σελευκαίης 555. ἐταιριάρχης,
 Καματηρὸς 785. κανίκλειος, μά-
 γιστρος 792, 805. Μακεδῶν 839,
 πατρ. ΚΠ. 865. πετεινός, υἱὸς
 Ῥωμανοῦ καὶ πρωτοσπαθάριος 848
 —858. ραϊκτωρ 750. Ῥόδιος 831.
 Βασίλειος, ὁ ἅγιος, ἐπ. Ἀμασειας
 401.
 Βασιλικιανὸς 747—749.
 Βασιλιτζής 796—804.
 Βασιλίσκος ὁ ἅγιος, 371, βασι-
 λεύς 513, 514, στρατηγός 398.
 Βαστώνης 713.
 Βασταρνία 40.
 Βατταρίτης ρίζα 600.
 Βελφεγώρ ΠΤΥΠΥ Θεὸς τοῦ
 [δρους] Θεγώρ 313, 321.
 Βεθλὴλ ΠΤΥΠΥ οἶκος Θεοῦ 79, 173,
 181.
 Βεθλεὲμ ΠΤΥΠΥ οἶκος ἀρτου
 125, 411.
 Βελισάριος 548.
 Βελλεροφόντης 454.
 Βενιαμὴν ΠΤΥΠΥ υἱὸς δεξιός 97,
 109, 126, 150, 180, τοῦ Συμεῶν 830.
 Βενιβόλος Benevolus 465.
 Βερζητία 654.
 Βερήνα, Βερβίνα Verena 513.
 Βερων 662.
 Βέσβιον δρος; Vesuvius 328.
 Βετιλούα ΠΤΥΠΥ ΠΤΥΠΥ οἶκος; Κυ-
 ρίου Θεοῦ 199.
 Βηθλεὲμ—Βεθλεὲμ.
 Βήλ ΠΤΥΠΥ κύριος 11, 197, 710.
 Βήρος Verus 542, 545.
 Βιγίλιος; Vigilus 428.
 Βιθυνία 40, 402, 453, 465, 499,
 842.

Βικέντιος Vincentius 413, 414.
 Βικτωρίνος Victorinus 366, 413.
 Βιταλιανὸς Vitalianus 517—524.
 Βιτέλιος Vitellius 284.
 Βίτων Vitus 414.
 Βιάσιος, ὁ ἅγιος 401.
 Βλαγέρναι 510, 552, 553, 594,
 620, 622, 627, 648, 757, 764, 775,
 802, 822, 824.
 Βλάχερνος 757.
 Βογομίλο; 439.
 Βοιδίτζης 713.
 Βοιωτία 40.
 Βολοσιανὸς Volusianus 358.
 Βονηφάτιος Bonifacius 507.
 Βόνος Bonus 568.
 Βοδὶ ΠΤΥΠΥ ἐνισχύσις 201.
 Βοδὶ ἀγορά 564, 619, φόρον 652.
 Βόραφος 625.
 Βόρδων 767.
 Βόριλος 908.
 Βόσπορος 40.
 Βόστρα 356.
 Βουδάχαρ 592.
 Βουδὸν 539, 620, 617.
 Βουδάν 362.
 Βουδεδᾶς 563.
 Βουζῆς 177.
 Βουκεφαλός 47, 213.
 Βουκολέων 716, 777, 787, 810.
 Βουλγαρία, Βουλγαρος 517, 613,
 615, 616, 624, 625, 658, 651, 654,
 655, 676, 698, 728, 732, 802, 818,
 865, 903.
 Βουλγαροφύρον 774.
 Βούς 901.
 Βούτιον 785.
 Βραχμάνης 24, 25, 264, 362.
 Βρετανία, Βρεττανία, Βρετανι-
 κός, Βρεττανός 27, 40, 215, 345,
 369, 578, 599, 462.
 Βρίας 851.
 Βρίσων ἐπίσκοπος 494 εὐνο-
 χος 493.
 Βρουμάλια Brumalia 16.
 Βρούτος Brutus 213.
 Βρούς 707, 712.
 Βρυέννιος 906.
 Βυζάντιον, Βυζάντιος; 174, 345,
 361, 399, 523, 524.
 Βύζης 174.
 Βυζούπολις 18.

Γ.

Γαδὰ ΠΤΥΠΥ βουνός 109.
 Γαδάλας 840.
 Γαδαὶν ΠΤΥΠΥ βουνός; 79, 126,
 179.
 Γαδριήλ ΠΤΥΠΥ ἀνὴρ Θεοῦ 100,
 310, 592.
 Γαδριηλόπουλος 796—804.
 Γάγγης 25.
 Γάγγραι, ἡ ἐν Γάγγραις σύνο-
 δος 458.
 Γάδ ΠΤΥΠΥ περιπατῶν? 79, 126, 179.
 Γάδαιρα 39.
 Γάζα ΠΤΥΠΥ ἀγρός 108, 216, 414.
 Γαϊάνης, ὁ ἅγιος 372.
 Γαϊάδ, ΠΤΥΠΥ 5.
 Γαϊνᾶς 498.
 Γάιος Caius 229.
 Γαλαάδ ΠΤΥΠΥ βουνός μάρτυρ 90.
 Γαλακρῆνας 788, 795, 824, 829.
 Γαλάτης 154, 652.
 Γαλατία 40, 257, 452, 499, 520.
 Γάλβας, Galba 284.

Γαληνός 342.
Γαλιλαία, Γαλιλαῖος 449, 600.
Γαλλία, Γάλλος, Γάλος 17, 213,
257, 358, 359, 378, 590, 439, 461.
Γαλληνός, Gallienus 358—360.
Γάμπερ 727 59.
Γαστρία, τὰ, μονή 700, 730.
Γεγνέσιος 606.
Γεδεών 777α τομευς? 104.
Γελβούε 727 120.
Γενέθλια 539.
Γενέσιος 606.
Γεννάδιος, πατρ. ΚΠ. 511—523.
Γεργεσιος 401.
Γερμανία 365, 648, 761.
Γερμανός 213, 543.
Γερμανός, πατρ. ΚΠ. 604—646.
ἐπ. Κυζίκου 665.
Γέτας Geta 351.
Γεώργιος, ὁ ἅγιος 372, 879. Βό-
ραφος 625. ἐπ. Τιβεριωτῶν 528.
Κρινίτης 785. πατρ. ΚΠ. 611.
Πηγάνης 744. πρεσβύτερος 611.
πρωτοσπαθάριος 850. Σουρσουδού-
λη 830. τοποτηρητής Ἀντιοχείας
665.
Γηλαῖος 57.
Γήπεδος 504.
Γήων 777α ἐκκρούων 40.
Γιζερύχ 506.
Γοηλέων 815.
Γοθολία 777α 155.
Γοθονήλ 777α 103.
Γολγοθὰ 777α κρανίον 411, 441,
442, 602.
Γολιάθ 777α 118.
Γόμορρα 777α κατοικήσεις 73,
124, 432, 542.
Γόρσιος 482.
Γορδιανός Gordianus 354, 355.
Γορδίας, ὁ ἅγιος 401.
Γόρτων 769.
Γότθοι 454, 459, 464, 501, 504,
517.
Γούδε 806.
Γούδερ, πατρίκιος 768.
Γούμπερ 744.
Γουρίας, ὁ ἅγιος 401.
Γρατιανός, Gratianus 460—465.
Γρηγορὸς Ἰβηριτζής 789, 800.
Γρηγόριος, ὁ ἅγιος Ἀρμενίας
372, 403, ὁ μέγας θεολόγος 449,
462, 473, 474, 852. θαυματουργός
359, 361, 520. Κακπαδόκης 618.
πάπας 636—641, 751. πατριάρχης
Ῥώμης 635. πατρίκιος Μουσουλ-
λάκιος 671. Φιλήμονος 751.
Γύγης 83. γυλάθ 777α ἀνθήμειον,
στρεπτόν 135.

Δ.

Δαβὶρ 777α λογεῖον 134.
Δαγίθεος 552.
Δαγών 777α κήτος, Δερκετώ 709.
Δαδαστανά 432.
Δαδώς 439.
Δακία 378.
Δακιδούα 454.
Δαλιδὰ 777α ἀσθενοῦσα 108,
495.
Δαλματία 376.
Δαλμάτιος, ἀδελφὸς Κωνσταντί-
νου τοῦ μεγάλου 390—429. υἱὸς
Δαλματίου 390—412.
Δαλμάτου μονή 620, 802.

Δαμασκός 777α στρώμα 216,
566, 598.
Δάμασος, πάπας 465, 474.
Δαματρώ 624, 785, 792.
Δαμιανός, πατρίκιος 728—737.
ὁ Ἀγαρηνός 779—805. εὐνοῦχος
804.
Δαμιανός, τὰ 774.
Δάν, 777α κριτής 79, 90, 184.
Δάναπρις 652.
Δάναστρις 652.
Δανιήλ 777α κριτής Θεοῦ 13, 62,
161, 175, 179—197, 215, 216, στυ-
λίτης 512.
Δανιηλίνα 757.
Δανούδιος 615, 632, 681, 724,
772, 807.
Δαόνιον 553.
Δάριμον 735.
Δάροι 621.
Δαρσία, ἡ ἁγία 371.
Δαρείος, Ἀστυάγης 13, 196,
205, Ὑστάσπου 200, 206, 295.
νόθος 206. Ἀρσάμου 18, 205, 206,
265, 325. Χοσρόης 549.
Διδάσχορος, ἐπ. Ἀλεξ. 507, 555.
Διδάσκολος 215.
Δίπτοιχοι 521.
Δίστρα 775.
Δοδώνη 50, 169.
Δοῦκ (Δωῆκ ὁ Σύρος LXX) 277
118.
Δοκῦτης ἀσθής 597.
Δομιτιανός, Domitianus 285,
327, 331.
Δομηνικός Dominicus 804.
Δομνίκα, γυνὴ Οὐάλαντος 454.
Δομνίνος Domninus 512.
Δόμος, πατρ. Ἀντ. 528.
Δορύλαιον 644, 674, 710.
Δούκας 885.
Δομνὰ 777α ὁμολογίς 74.
Δουναβίς 865.
Δράκων 390.
Δρόμωνες 842.
Δρύς 493.
Δυρράχιον, Δυρραχίτης 174,
516, 761, 907.
Δυτικά θέματα 757, 761.

Ε.

Ἐδεμον (μιλιάριον, Septimum
miliare a CP.) 481, 494, 498,
558, 612, 803, 833.
Ἐδερ 777α περατικός 57, 58.
Ἐδιωναῖος 777α πτωχός 339,
344.
Ἐδραῖος 777α περάσιος 7, 29,
37, 38, 52, 355, 446, 569, 629,
758.
Ἐδρος 805.
Ἐγλὼμ 777α δάμκλις 103.
Ἐγλὼν 777α τερέβινθος 107.
Ἐγρήγοροι 37.
Ἐδμ 777α τρυφή 5, 907.
Ἐδεσσα 36, 458, 500, 525, 633,
687, 845, 865.
Ἐδωμ 777α ἐρυθρός 75.
Ἐζεκίας 777α Θεὸς ἰσχυρὸν δι-
δωσι 141, 148, 165, 169.
Ἐζεκιήλ 777α id. 179, 193.
Εἰκασία 700. Εἰκόνες, ἁγία 511,
557, 563, 567, 629, 649, 681, 686,
708.

Εἰλάτ 777α 74.
Εἰρηναρχος, ὁ ἅγιος 371, 372.
Εἰρήνη ἡ ἁγία 461—481. ἡ Χα-
ζάρα 639. ἡ ἐξ Ἀθηνῶν 654—675.
Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα γυνὴ 884.
Εἰρηνόπολις 665.
Ἐκδάτανα 159.
Ἐκκλησία, ἡ νέα 759, 761.
Ἐκλειψίς ἡλιακή 403, 563, 617,
770. τῆς σελήνης 793.
Ἐλάμ, Ἐλαμίτης 777α αἰώνιος
38, 138.
Ἐλαος 485.
Ἐλδὰ 777α κόσμος 5, 33.
Ἐλεανάν 777α Κύριος χάριτος
24, 125.
Ἐλεάζαρ 777α ὁ Κύριος βοη-
θεῖ 89, 109, 125, 141, 179, ὁ
ἱερεὺς 208, 209. Μακκαβαῖος 212.
Ἐλεγμοί 819.
Ἐλένη, ἡ ἁγία 384, 390, 402,
410, 428. θυγάτηρ Κωνσταντίνου,
γυνὴ Ἰουλιανοῦ 428, ἄλλη 841?
Ἐλευνόπολις 428.
Ἐλευθέριος ὁ ἅγιος 540, 511,
667, 673.
Ἐλεσδαάν 524.
Ἐλεφάντινος 839.
Ἐλισάσιμος ὁ γ' ἀρχιερεὺς 327.
Ἐλισάδετ 777α Θεοῦ ἔρκος? 204, 221.
Ἐλισσά 777α Ἥλις? Ἥλεια 39.
Ἐλισσαῖος 777α Θεὸς βοηθός
38, 179, 185—188, 512.
Ἐλκασαῖος 360.
Ἐλλαδικός 43, 771, 818.
Ἐλλάς, ἡ 11, 257, 437, 503,
618. θέμα 779, 806, 838.
Ἐλλη 785.
Ἐλλη 8, 29, 52, 140, 141, 146,
216, 328, 340, 346, 576, 422, 426,
432, 434, 443, 445, 455, 458, 481
— 483, 487, 513, 529, 573, 597,
614, 688. ἑλληνίζειν 326, 391,
446. Ἐλληνική πολιτεία 504, σο-
φία 376. Ἐλληνικὸν ὄργανον 41, 210.
Ἐλληνικός 433, 434. Ἐλληνίς 503.
Ἐλληνισμός — πολυθεία 240, 432
— 444.
Ἐλληρ πόντος 28, 463, 783.
Ἐλουαῖς 40 — Ἐλάμ.
Ἐλχ — ἰσχύς? ἀχρεῖος — ἰσχύς
Gen. xiv, 18) 71.
Ἐλώθς Helvius 344.
Ἐλώμ 777α ἀλαπόπολις 101.
Εμπόδοκλῆς 362.
Εμπρησμός 767.
Ἐνδοσιασταί 439.
Ἐνώς, Ἐνώχ 777α μεμνημένος?
3, 31, 32, 337.
Ἐορταί 526.
Ἐπαμεινόνδας 467.
Ἐπανάστασις δημοτική 517.
Ἐπαφρόδιτος Παυλικιανός 606.
Ἐπίδαμος 174.
Ἐπίκουρος 50.
Ἐπίκουρος 605.
Ἐπιφάνιος, ἐπ. Κύπρου 494 —
496.
Ἐπίχαρις, ὁ ἅγιος 372.
Ἐρμάς 363, 439.
Ἐρμάς 7, 11, 30, 43, 44, 54,
63.
Ἐρμογένης, ὁ ἅγιος 371.

Ἑρνά — Ὁρνάν.
Ἑρυθρά θάλασσα, Ἑρυθραῖος 40, 158.
Ἑρυθρῶ, Rotrudis 667.
Ἑρως 54.
Ἑσδρας, πῆγυ βοήθεια 200, 310.
Ἑσθήρ תנח אשתר 196.
ἑσθής τῆς Θεοτόκου 512.
Ἑσρών תנח χωρίζων? 204.
Ἑσσαῖος (τῆρ εὐσεβῆς, πῆρ θεωρῶς) 245, 255.
Εὐα πῆγ — πῆγ ζωή 271, 909.
Εὐάγριος 528, 575.
Εὐαῖοι תנח ζῶντες 101.
Εὐδοία, Εὐδοκίος 40, 446.
Εὐγενία, ἡ ἁγία 355.
Εὐγένιος, ὁ ἅγιος 344. ἐπ. Βυζαντίου 354. τύραννος; 486. υἱὸς Ἡρακλείου 564.
Εὐδοκία, γυνὴ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ 502—505. Μιχαήλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, ἡ Δακαπολίτισσα 725—751. ἡ Ἰγγερῖνα 725—755. Κωνσταντίνου Κομνηνίου 654. — Δούκα 884—906.
Εὐδόκιμος νομολογισμὸς 659, 668.
Εὐδοξία, γυνὴ Ἀρχαδίου 493—502, Αἰώντος 780.
Εὐδόκιος, πατριάρχης ΚΠ. 401. ἐπ. Μεδιολ. 460.
Εὐθύμιος, πατριάρχης 788—795. ἐπ. Σάρδης 682. ἐπίσκοπος Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου 798.
Εὐλάγιος 285.
Εὐλάγιος 526.
Εὐλαμπία, ἡ ἁγία 354.
Εὐλαμπιος, ὁ ἅγιος 354.
Εὐλόγιος Πέρσης 750, 751.
Εὐμένης 28.
Εὐνόμιος, αἰρετικὸς 401—458.
Εὐνούχος 546, 667, 715, 804.
Εὐφραῖος στρατηλάτης, 761.
Εὐριπίδης 205.
Εὐρώπη 11, 28.
Εὐσεβίος Παμφίλου, ἐπ. Καισαρείας 205, 409, 456. Νικομηδείας 412, 445. μάγιστρος 522.
Εὐσίγριος, ὁ ἅγιος 445.
Εὐστάθιος, ὁ ἅγιος 540. Ἀργυρὸς 741. δρυγγάριος 772, 780—785. ἐπ. Σεβαστείας 458. κνίστωρ 705. πατριάρχης Ἀντ. 414. ΚΠ. 868.
Εὐστράτιος ὁ ἅγιος 372, 581.
Εὐτρόπιος, ὁ ἅγιος 571.
Εὐτροπίου λιμὴν 560. μέλος 561.
Εὐτυχῆς, Εὐτυχίος, αἰρετικὸς 566, 507, 515, 521, 555.
Εὐτυμάνος 552.
Εὐτυχίος πατριάρχης ΚΠ. 528.
Ἰεροσ. 528.
Εὐφημία, ἡ ἁγία 401, 481, 507.
Εὐφύμιος, πατρ. ΚΠ. 521.
Εὐφράτης Ν-Ε-Μ, Π-Ε γλυκύς 40, 141, 162, 172, 865.
Εὐφροσύνη 695—700.
Εὐχάριτα 522, 762, 767.
Εὐχίται 459.
Ἐφεσος 229, 356, 359, 483, 498, 555, 607, 780, 905, 907.
ἐφού תנח ἐκνομίς 19, 20.
Ἐφραίμ תנח πύξημένος 82, 180. ὁ ἅγιος 459.
Ἐωσφόρος 146.
Ζ.

Ζαχάριος, 622.

Ζάχυνθος 40.
Ζαχαῖος 275.
Ζαμβέρης, Ζαμβέρι תנח ψαλμός μου 182, 595, תנח γόμορ μου 182.
Ζόμις 9.
Ζάπετρος 707.
Ζαρής = Ζαβουλωνίτης; 107.
Ζαχαρίας תנח Θεὸς μνημονεύει 155, 157, 179, 189, 606. πατρ. Ἰεροσ. 566. Παυλικιανὸς 606.
Ζεῦξιππον λουτρὸν, Ζεῦξιππου 545, 625.
Ζεύς 7, 8, 30, 43, 49, 51, 85, 467.
Ζήβ תנח λύκος 104.
Ζηνοδία 515.
Ζήνων 513—516.
Ζήχλα 652.
Ζοραβάδελ תנח διασκορπισμένος εἰς Βάβαλ 14, 498, 200, 205, 293.
Ζυή, Ζαύεζα 775, Καρπουνοφίνα 782, Οὐγάτηρ Κωνσταντίνου 872. Δούκα 884—906.
Ζωράστρος 9, 52.
H.
Hareth-al-Macsur 457.
Ἡλὰ תנח δρυς 182.
Ἡλὰי תנח ἀνώτερος? 115.
Ἡλίας תנח Κύριος ὁ Θεὸς μου 179—185, 557, 764.
Ἡλιογάβλος 555.
Ἡλίδωρος, ὁ ἅγιος 372, ὁ συγγραφεύς 480.
Ἡλιούπολις 41, 400, 614.
Ἡμέριος 985.
Ἡπειρος, Ἡπειρώτης 40, 462.
Ἡρα, Ἡρη 8, 45, 44, 51.
Ἡράκλεια 561, 565.
Ἡρακλίδης 117, 455.
Ἡράκλειος (I) 554—571. (II) 652, ἀδελφὸς Ἀφιμάρου 625. υἱὸς Κώνστα 588—605.
Ἡρακλείου μονή 673.
Ἡράκλειτος 205.
Ἡρακλῆς 12, 50, 108.
Ἡρακλονάς 571.
Ἡρία 785.
Ἡρώδης 135, 161, 204, 219.
Ἡγρίππας 268.
Ἡρωδίας 227.
Ἡσαῖος תנח σωτηρία κυρίου 14, 125, 166, 510.
Ἡσαῦ תנח ἐντρέμτος 75—80, 122.
Ἡρασιος 45, 51.
Θ.
Θαδδαῖος 256, 653.
Θάλασσα ἐξεληθούσα 528. ἐρυθρά 40.
Γαλάσσιο; 374.
Γαλλάλειος 371.
Θαμμούς תנח τηκόμενος, Ἀδωνίς 521.
θανατικὸν, θάνατος; θνήσκis 558, 559, 562, 565, 631, 648, 855.
Θάρρα תנח 64.
Θαρσί; תנח καταπατημένη 139.
Θάσιος 500.
Θεογλαφάταρ תנח תנח 522.
Θέκλα πρωτομάρτυρ 757 Nota.
Οὐγάτηρ Θεοφίλου 750, 758, 758.
Θεμάν תנח 74.
Θεμύμις 591.
Θεοδεκτος, τραγωδοποιὸς 215.
Θεοδῆσιος; αστρονόμος; 754.

Θεοδοσίος (I) ὁ μέγας 445, 462—489, 516. (II) ὁ μικρὸς 498—505. (III) 627. Ἀδούκης 851. Ἀφιμάρου 648, ἐπ. Ἐφέσου 666. Κωνσταντίνου 590. Μαυρικίου 560. πρόεδρος 881. πρωτοβεστιάριος 774.
Θεοδοσιούπολις 648.
Θεοδοτάκιος 775.
Θεοδότη 669.
Θεοδοτίων 215, 343.
Θεόδοτος, αἰρετικὸς 343. γενικός 619. πατρ. ΚΠ. 679—683, σπουδίτης. πρωτοκάραβος 819.
Θεοδώρα, ἡ ἁγία 821, γυνὴ Θεοφίλου 700—751. Ἰουστινιανὸς 8. 621, 625. Κωνσταντίνου 572—590. Ῥωμανοῦ 816—820. Οὐγάτηρ Κωνσταντίνου VII 854, VIII 872—880.
Θεοδώρητος, ἐπ. Κύρου 494, 500, 507, 529, 557. κοιτωνίτης 819. πατρ. Ἀντιοχείας 665.
Θεόδωρος, Βουλγαρος 774. γεωμέτρης 754. Γουζουινάτης 771. ἐπ. Μόμφου ἐστίας 565, 529, 532, 536. ἐπ. Φαράν. 614. ἡγούμενος τῶν Σπουδίου 669, 676, 682, 715—715.
Ἰουδαῖος 356. Κρατερὸς πρωτοσπαθάριος, εὐνούχος 713. Κρίθινος 704. Μυάκης 625. Κατρίχιος Καρμουλιανὸς 666, Παυλικιανὸς 606. πρεσβύτερος 611. Σανταβαρνός, ἀρχ. Εὐχαίτων 762—770. στρατηλάτης, Τύρπον, ὁ ἅγιος 556, 571. 401, 454, 650.
Θεόκλητος 818.
Θεόκλητος 524.
Θεόκλητος 717—729.
Θεοπαχτίται 648.
Θεοπέμπτος 215.
Θεότεκνος 578.
Θεοτόκος Μαρία 498 κτλ.
Θεοῦπολις, Ἀντιόχεια 527, 539. Κωνσταντινούπολις 697, 698.
Θεοφάνης, ὁ ἅγιος 653. Ζουφινέζερ 811. μάγιστρος 645, 803.
Ματζούκης 811. παιδαγωγὸς 808.
παπίας 660, παραδυναστεύων, πρωτοβεστιάριος 850—850. πατρ. Ἀντιοχείας 611. ποιητῆς 713. πρωτόδρονος 767. Σταυραχίου 677.
Τεγινώτης 817. Φαργάνης 772, 729.
Θεοφάνια 503, 514, 559.
Θεοφάνη, γυνὴ Θεοφίλου 765—776. Κωνσταντίνου 841. Ῥωμανοῦ 855—865. Σταυραχίου 677, 678. Οὐγάτηρ τοῦ Δούκα 884.
Θεοφιλέτης 723, 727.
Θεόφιλος, βασιλεὺς 695—717. πατρ. Ἀλεξ. 482—496. πατρίκιος 715. ὕπαργος 802.
Θεοφοβία 717.
Θεόφοβος Πέρσης 702—717.
Θεόφραστος 526.
Θεοφύλακτος, βασιλεὺς 678.
Ἀδάστακος 755. Δομηνίκου 904. πατριάρχης ΚΠ. 828—852. πατρίκιος, κόμης τοῦ σταδίου 816.
θεραπευταί, θεραπευτεῖδες 246.
Θεράπιος 671.
Θεράπιος 81.
Θερμόπολις 818.
Θεσσαλία 18, 29, 40.
Θεσσαλονίκη 18, 402, 475, 579, 589, 626, 627, 669, 715, 725, 771, 785, 907, 908.
Θεσδὰς 259.

Θηβαίς 40, 257.
 Θῆρ ποταμὸς 448.
 Θῆρα ὀρνθ Θράξ 39, 446, 517,
 νῆος 242 — Θηρασία.
 Θηριοῦσα 784.
 Θόβελ ἱβη 5, 39.
 Θουκυδίδης 117, 205.
 Θούρας 9 — Θουρὸς Ἄρης 448.
 Θράκη 11, 28, 40, 175, 499, 517,
 562, 657, 757, 824, 835.
 Θρακῆσιν 740, 756, 830, 883.
 Θρακῶς 637, 646.
 Θραυλλος 229.
 Θρόνος Σολομῶντος 139.
 Θωλὰ ὕλη κόκκος 107.
 Θωματὴς τρικλίνος 667.
 Θωμάς, ἀπόστολος 336, 458, 512,
 524, 767, 789, 853. αἰρετικὸς 363,
 ἀντάρτης 681—699. λογοθέτης 891.
 πατριῆς 747. περιμῆριος 851.
 πρεσβύτερος 787. τοποτηρητής
 Ἱεροσ. 665.

I.

Ἰαβαίμ ἱβη συνετός 104.
 Ἰαδδούς, ὁ ε' ἀρχιερεὺς 18, 327.
 Ἰαζήθ 629.
 Ἰαήλ ἡ τραγέλαφος 104.
 Ἰαήρ ἱβη ὁ διαφαιστικὸς 107.
 Ἰακίμος, υἱὸς Ἰησοῦ, ὁ β' ἀρχιε-
 ρεὺς 327.
 Ἰακώβ ἱβη περηνιστής 20, 75
 —80, 122. τοῦ Ζεδεδάιου 227, 239,
 241, 268, 281. ἀδελφός, τοῦ
 Ἀλφαίου. Κλέσα 233, 279, 281.
 Ἰακωβίτης 749, 752.
 Ἰακωβίτης 571.
 Ἰαμβρῆς 85.
 Ἰανναῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ε'
 ἀρχιερεὺς καὶ β' βασιλεὺς 327.
 παπᾶς 796.
 Ἰαννῆς Ὑρκανός, ὁ γ' ἀρχιε-
 ρεὺς 83, 327.
 Ἰαρὲδ ἡ καταβαίνων 52.
 Ἰάρεθ ἡ πλυντήριος 11, 33, 39.
 Ἰάδα Ἐδέσης 500, 507, 529, 537.
 Ἰάρα 403, 509, 520, 821, 868.
 Ἰγγερ 725—755, Ἰγγρίνη 758
 —755.
 Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος 339. πα-
 τριάρχης ΚΠ. 724, 728, 754 —
 760. κοινοῦ 749.
 Ἰδομαία, Ἰδομαίος ὅτι ἐρυ-
 θρά γῆ 75, 122—145.
 Ἰεδοουαίος ἱβη 72, 101, 135,
 174.
 Ἰεζάβελ ἡβη καὶ συνοικία?
 ἀσυνουσιαστος, παρθένος 182—187.
 Ἰεζακὴλ ἡβη Θεὸς ἰσχύον δι-
 δωσι 138, 179.
 Ἰεκτάν ἱβη μικρός 57, 39, 591.
 Ἰεράπολις 336.
 Ἰέρεια 570.
 Ἰερεμίας ἱβη Θεὸς ἀστράπτων
 121, 169—179, 193, 760.
 Ἰεριχώ ἡ πόλις τελένης vel
 ἡ πόλις εὐθείας 102, 129, 186, 348.
 Ἰερμοχθὰ 594.
 Ἰεροδόλ ἡβη δικασθεὺς ὁ
 Βάαλ 101—106.
 Ἰεροδόμ ἡβη λαὸς πολὺς
 145, 151, 180, 189, 709.
 Ἰεροκαισάρεια 229.
 Ἰερικλῆς 353.
 Ἰεσὸν 652, 736, 842.

Ἱερουσαλήμ ἡβη οἶκος εἰ-
 ρῆνης 22, 31, 71, 131—135, 141,
 147, 174, 208, 285—325, 340, 350,
 402, 404, 410, 441, 447, 503, 504,
 512, 529, 566, 569, 604.
 Ἰεσβί ἡβη κατοικῶν 125.
 Ἰεσεβάδ ἡβη τὸν λαὸν κα-
 τοικῶν 124.
 Ἰεσσαί ἡβη ἄνδρες 204.
 Ἰετούρ ἡβη 179.
 Ἰεσθὰς ἡβη ἀνοίγει 107.
 Ἰεχονία; ἡβη Θεὸς καθίστηται
 773, 195.
 Ἰηοῦ ἡβη ἔσται? προφήτης 152,
 179. βασιλεὺς 153, 185, 187.
 Ἰησοῦς ὡς ἡβη, ὡς Θεοῦ βοή-
 θεια ἡβη υἱὸς Ναυῆ 40, 89, 91,
 101—127, 161, 198. Θεοῦ 215. Σι-
 ράχ 142, 212, 326.
 Ἰωσέβ, ὁ ἱερεὺς 179, 198, ὁ α'
 ἀρχιερεὺς 327. ἄλλος 281.
 Ἰοάκη 40.
 Ἰοδνιον 10.
 Ἰλιον 117, 398.
 Ἰλλος 514.
 Ἰλλυριὸν, Ἰλλύριοι, Ἰλλυρίε 18,
 40, 56, 277, 459, 461.
 Ἰμῆρος 784.
 Ἰμέριος σοφιστής 449, πρωτα-
 σκερῆτης, κεφαλὴ τοῦ στόλου 783
 —798.
 Ἰναχος 11, 29, 83.
 Ἰνδία, Ἰνδοί 13, 23, —25, 39, 40,
 43, 45, 56, 187, 257, 403.
 Ἰννοκέντιος Innocentius 495.
 Ἰουδιανὸς Iovianus 451—453.
 Ἰουδὴ ἡβη περισσεύς 620.
 Ἰόπολις 11.
 Ἰορδάνης ἡβη καταβαίνων 89,
 92, 186, 259, 536, 599.
 Ἰουδὰλ ἡβη ῥεῦμα 5.
 Ἰουδαία, Ἰουδαίος Ἰούδας ἡβη,
 υἱὸς Ἰακώβου 12, 18, 76, 103, 150,
 151, 174, 215, 240, 350, 355, 447,
 499, 520, 550, 569, 639, 659, 688.
 ὁ Μακκαβαίος ἡβη σφύρα 210,
 326. ὁ Γαλιλαῖος 214, 324. ὁ ἀπό-
 στολος 150, 155.
 Ἰουδῆ ἡβη Ἰουδαία 499.
 Ἰουλία, Ἰουλλία, ἡ ἀγία 361.
 Ἰουλιανός, ἄγιος 371. Ἀλικαρ-
 νασσός 366. ὁ ἀποστάτης 390,
 421—453, 708.
 Ἰουλιανὸς ἡβη 532, 555.
 Ἰουλιὸς Julius 212, 215, 505.
 Ἰουβενάλιος Juvencius ἡβη. Ἱε-
 ρος. 499 — 507.
 Ἰουλίττα ἡ ἀγία 372.
 Ἰουστινιανὸς Justinianus 357.
 Ἰουστίνη ἡ ἀγία, 360, γυνὴ Οὐα-
 λεντινιανῶ 465.
 Ἰουστινιανός (I) 525—550, (II)
 615—671. πατριῆς 604.
 Ἰουστίνος, μάρτυρ 341, (I) ὁ
 Θράξ 524. (II) ὁ μικρὸς 548—550.
 Ἰπποδρόμος 619.
 Ἰπποκράτης 200, 205.
 Ἰππολύτος, ἐπίσκοπος 536.
 Ἰσαάκ ἡβη γελῶν 10, 73, 121.
 Ἰσαάκιος ὁ ἄγιος 459. Κομνηνός
 881—884, 899.
 Ἰσαυρία, Ἰσαυροί 10, 498, 522,
 627.
 Ἰσιδωρός, ὁ ἄγιος, Πελοουσιώτης
 455, 489, 494. ξενόδοχος Ἀλεξαν-
 δρεῖας 489, 496, πατριῆς 716.

Ἰσις 43, 54.
 Ἰσμαήλ, Ἰσμαηλίτης ἡβη
 Θεὸς ἀκούει 56, 73, 75, 509, 591.
 Ἰσοκάσιος 513.
 Ἰσπανία 257, 462, 856.
 Ἰσπεδεδά — Ἀδισσαί ἡβη πα-
 τὴρ Ἰεσσαί? 121.
 Ἰσραήλ ἡβη θεομαχός, ἰσχύων
 μετὰ Θεοῦ? 76, 151.
 Ἰσασαχάρ ἡβη φέρει τὸν μι-
 σθόν 79.
 Ἰσος 53.
 Ἰστρος 621, 863.
 Ἰταλία 14, 29, 276, 460, 465,
 636.
 Ἰουάνη ἡβη Ἰων 39.
 Ἰπριτος 154.
 Ἰωάβ ἡβη ἐπιθυμῶν 125.
 Ἰωάθαμ ὁππ Θεὸς τέλειος 103,
 124, 158.
 Ἰωακίμ ὁππ Θεὸς ἀνίστηται
 174, 194.
 Ἰωανὰς ὁ ε' ἀρχιερεὺς 327, 627.
 Ἰωαννάκης 627.
 Ἰωάννης ἡβη θεδωρός, ὁ ε'
 ἀρχιερεὺς 327. ὁ βαπτιστής 227,
 240, 444, 481, 212. ὁ θεολόγος
 161—163, 353, 355, 356, 354. ὁ
 Χρυσόστομος 479, 486—502, 667.
 Δαμασκηνός, Χρυσόστομος 639, 651.
 Ἀγιοπολίτης 767. Ἀρμένιος, δρυγ-
 γάρης 747—775. ἀστρονόμος 830.
 Βωγὰς 804—807. Γαριδᾶς 778 —
 804. Γοργωνίτης 736. γραμματι-
 κός 681. Γράφων 807. διάκονος
 611. Ἐλαδᾶς, μάγιστρος 798 —
 804. Ἐταιριάρχης 808. Κορκάας
 764—842. κοινοῦ 583.
 κυρτός 522. μοναχός 486. μυστικός
 824—829. Νεατοκομήτης 749, νη-
 στευτής, πατρ. ΚΠ. 1553. Σιφιλί-
 νος, πατρ. ΚΠ. 884—992. πατριάρ-
 χης Ἀντιοχείας 499. ΚΠ. — Χρυσό-
 στομος, πατριῆς, 522, 611, 619,
 Πιττιγαυδῆς 612. πραιπόσιτος 751.
 Ραδινός 806—824. βασιλεὺς 798.
 838. Σαμοσατεύς 605. Σκῦδης 521.
 στρατιώτης 443. τοῦ Συμεὼν 830
 —837. Τζιμιστής 839. Τουδάκης
 810—815. τοποτηρητής Ἀλεξαν-
 δρεῖας 865. Χάλδος 740—753. Χοι-
 νός 854.
 Ἰωδᾶς ἡβη Θεὸς διδοί, θεδωτός
 153, 188.
 Ἰωδάς ἡβη Θεὸς κρατεῖ 174,
 188.
 Ἰωδ ἡβη δεδιωγμένος 76.
 Ἰωδῆλ ἡβη ῥεῦμα 5.
 Ἰωδὰς ὡς ἡβη Θεὸς οἶδεν, Ἰασι-
 μου ὁ δ' ἀρχιερεὺς 327.
 Ἰωήλ ἡβη Θεὸς ἐστὶ κύριος 117.
 Ἰωναθάβ ἡβη Θεὸς κινεῖ 243.
 253.
 Ἰωνάθαν ἡβη θεδωτός 124.
 Ἰωνὰς ἡβη περισσεύει 179.
 Ἰωνία 40.
 Ἰωνίας, ὁ ε' ἀρχιερεὺς 327, ὁ θ'
 327.
 Ἰωράμ ὁππ Θεὸς ὀφθαλμός 152.
 Ἰωσαφάτ ὡς ἡβη Θεὸς κρίνει
 151.
 Ἰωσεδέκ ὡς ἡβη Θεοῦ δικαιοσύνη
 179, 198.
 Ἰωσήφ ὡς ἡβη αἰρῶν, αὐξάνων 70,
 82, 482, ὁ ἄγιος 600, Ἐκπρὸς δι-

τος 660. ἐπ. Θεσσαλονίκης ὁ καθαρὸς 689—696. πατριάρχης 854, πρεσβύτερος 676, ὁμολογῶν 715. Φλαύιος 240, 285.

Ἰωσίας ὡς ὁ Θεὸς ἰσχύει 172.

K.

Καθὼ ἡ τριαιμυδιῶν, γαμφιάων 80.

Καδδὸς 519.

Καβαλλὰ 40.

Κάβαλλα 789.

Κάδης ὡς τὴν πόρνη 90.

Κάδμος ἡ τὴν ὁ ἀνατολικὸς 29, 53.

Καθαροὶ 512, 669, Καθαρίνα 882.

Καὶν γρ ὁδον, ζῆλος 4—6, 32, 33, 272, 495.

Καὶνάν ἡ τὴν ? 7, 32, 36.

Καῖσαρ Caesar 121, 512, 887.

Καῖσαρία Καππαδοκίας 454. Στρατῶν 275, 347. Φιλίππου 444, 631.

Καῖσαρειος 579.

Καῖσαρος οἶκος 838.

Κάιτος 591.

Καλαβρία 757.

Καλαβρύον 906.

Καλαυρία 50.

Καλέργιδες 861.

Καλὴ, Κωνσταντινίου τοῦ Δούκα 884.

Καλιγούλας Caligula 229, 238.

Καλλίνικη 605.

Καλλίνικος 614, πατρ. ΚΠ. 617 623.

Κάλλιστος 715, 753

Καλλίστρατος ὁ ἅγιος 372, 592, 618.

Καλοκύριος, Καλόκυρος 778, 831.

Καλυπὶ 797.

Καλχηδὼν 506, 521.

Καμδύσης 14, 198.

Καμπανία Campania 403, 630.

Κανδάκη 23, 253.

Κάνωπος, 485.

Κάνωψ. 485.

Καπετώλιον, Capitolium 15, 538, 581, 390.

Καππαδόκη, Καππαδοκία, Καππαδοκεῖς, Καππαδόκης 40, 138, 474, 498, 514, 520, 460, 564, 566, 712, 757, 775, 885.

Καρακαλλῆς Caracalla 351.

Καράμαλος 778.

Κάρανος 525.

Καρβίας 755.

Κάροι 450.

Κάρδαμος 669.

Καρθαγίνη 55.

Καρία 28, 49, 460.

Καριανὸς τὰ 534, 730.

Καρίνος Carinus 370, 450.

Κάρος Carus 459.

Κάρουλος 662.

Καρποκράτης 340, 566, 575.

Καρτίριος 490.

Καρχηδὼν 88.

Κάσπια πύλαι 520.

Κάσσανδρος 28.

Κάσσιος Cassius 213?

Κασσιτερές 865.

Κάστωρ 745, 744.

Καταβόλος 674.

Κατακαλὼν 775, 881.

Κατακύλας 840.

Κατασύρται 808, 818.

Καταφύγες ? 542.

Κατουδάρης 764.

Καύκανος 819.

Καυλῆς 777.

Κέβερ τὴν αἰθιῶψ 74.

Κεδμὰ ἡ τὴν — Κάδμος 74.

Κεῖταις ὡς τὴν πεπληγμένοι ? 29.

Κέκρωψ 29.

Κελεστίνος Celestinus 499.

Κελτικὸς 900.

Κελτζίνη 745.

Κένταυροι 43, 47.

Κέρδων 340, 342.

Κεφαλάς 727, 806.

Κεφαλληνία 40, 621, 757, 761.

Κήποι 740.

Κήρινθος 539.

Κήρυκος ὁ ἅγιος 372.

Κιθαλὴ 453.

Κιβύρρα, Κιβυρραῖωται 613, 620, 720, 753, 785.

Κίθωσσα 607.

Κιλικία, Κιλιξ, 10, 11, 23, 28,

40, 257, 261, 365, 458, 452, 481,

525.

Κίνεος ἡ τὴν δορυφόρος ? 104.

Κίς ὡς τὴν σκληρὸς ? 117.

Κλαζομένιος 40.

Κλαύδιος Claudius (I) 241, (II)

361.

Κλαυσίνα ἡ ἁγία 445.

Κλαρχος 522.

Κλαόνικος ὁ ἅγιος 371.

Κλαῖδιον 718.

Κλαῖδας — Ἀλφαιὸς 359.

Κλεοπάτρα 206, 214, 220, 327.

Κλήμης Clemens, Ῥωμαῖος 29,

241, 271, 276, ὁ στρωματεύς 343,

359, Ἀγκύρας, ὁ ἅγιος 372.

Κλυταιμνήστρα 805.

Κοβη 843.

Κοιλησυρία, Κοιλοσυρία 28, 40.

Κοινοχωρίται 607 (Κυνοχωρίται

Petrus Siculus).

Κολασσαίς 206, 607.

Κολχίς 40.

Κολώνεια 607, 881.

Κομαγηνή 40.

Κομανά, Κομάνη 495, 502.

Κομητῆς ὁ γραμματικὸς 734.

κομῆτης (524 ?) 540, 558, (597),

681, 786, 797.

Κόμοδος Commodus 55, 345.

Κονδάκιον 612.

Κόνις ἀπ' οὐρανοῦ 565.

Κόνων 628, 633.

Κοπρώνυμος 251, 651—659,

746.

Κόρυρα 40.

Κόραξ, φιλόσοφος 45.

Κορύβης 724.

Κόρυνα 39.

Κορή ἡ τὴν κρύος 88, 557.

Κόρινθος 29.

Κορήλιος 162, 235.

Κόρον 775.

Κοσιλάου κόμη 481.

Κοσμάς 771, 782, 829, 817,

πατρ. ΚΠ. 909.

Κοσμίδιον 731, 825, 874.

Κοτταῖον 522.

Κούδαρος 597.

Κουδαίος, Κουθαίος, ἡ τὴν 190.

Κουκουτός 495, 514.

Κούρβικος 562.

Κουρτίκης 772, 801.

Κουσάνης 772.

Κούρσαρος 591.

Κούφη 652.

Κραναὸς 525.

Κρασάς 747.

Κρήτη, Κρητοὶ 11, 40, 43, 85,

360, 462, 620, 699, 701, 721, 759,

742, 785, 818, 856.

Κρινίτης 772.

Κρισκέντιος Crescentius 428.

Κρίσπος Crispus, Κωνσταντινίου

384, 428, γαμβρὸς τοῦ Φωκά 562

—565.

Κριταὶ τοῦ Ἰσραὴλ 103.

Κροῖσος 13, 197.

κροκόδειλοι 556.

Κρόνος, 7, 8, 13, 51, 831.

Κρούμος 676—680, Κρούμμος

721—724.

Κρησιφών 570.

Κοβήλη 44.

Κόζικος 310, 612, 626, 645.

Κυθήρη 40.

Κυκλάδες 257, 699, 701.

Κυμαῖος, Κύμη 154, 229.

Κυμηνάς 837.

Κυνοπολίται 51.

κυνοπρόσωπον 47.

Κυνοχωρίται 607.

Κυντιλιανὸς Quintillus 361.

Κυπριανὸς ὁ ἅγιος 354, 360.

Κύπρος 52, 90, 214, 257, 277,

446, 515, 660.

Κυρήνη 40, 153.

Κυρήνος Quirinus 220.

Κυρίακος πατρ. ΚΠ. 623.

Κύριλλος, πατρ. Ἀλεξανδρείας

499, 529. Ἰεροσολύμων 441, 474.

Κύρος 13, 197, 265, 293, πατρ.

Ἀλεξανδρείας 611.

Κύφη 787.

Κύων 660.

Κωδὸς 520.

Κώκυτος, 329.

Κωνσταντία, Constantia 381;

390, 401, 414, 428, πόλις 515.

Κωνσταντινάκης 773.

Κωνσταντίνος Constantinus, (I)

ὁ μέγας, ὁ ἅγιος 279, 361, 376—

429, 759, 762. (II) Ἡρακλῶνα,

υἱὸς Εὐδοκίας 570—588. (III) Μαρ-

τίνης 588. (IV) Πωγωνάτος 590—

615. (V) Καβαλινός, Κοπρώνυμος

631—659, 746. (VI) ὁ νέος, υἱὸς

Εἰρήνης 659—673. (VII) Πορφυ-

ρογέννητος 787—854. (VIII) υἱὸς

Ῥωμανοῦ I. 828—850. II. 872,

873 (IX) Μονομάχος 878. (X) Δού-

κας 882, 885, 898. ἄνθρωπος; Σα-

μουνά (Αἰψί ?) 792, 793, ἀντάρτης

695, ἀρχὸν τῶν ἱκανάτων 814. τοῦ

Βοήλα 829. Ἀρμένιος 736, 747.

γενικὸς λογοθέτης 758. Γεργύλιος;

803—849. Δούκας ἡ τοῦ Δουκὸς

786—802. δρουγγάριος 713—747.

Ἑλαδικὸς 880, 881. ἐπίσκοπος; Συ-

λαίου 649. Εὐλαμπίου 802. Κά-

στωρ 743. Κεφαλάς, πρωτοπαπῆς

806. Κρηματινὸς 815. Κωνσταντι-

νίου τοῦ μεγάλου 390. Αἰψί 788—

807. Μαλελίας 806—813. τοῦ Μι-

χαῆλ ἡ Βασιλείου 761. Μυδρής,

ἐπαρχος 745. παρακοιμώμενος 803

—813. πρωτοσηχερῆς 813. Ῥό-

δος 831. Σιλουανὸς 603. Τοξάρ;

740—753. ὁ τῆς τραπέζης 770.
Κωνσταντίνου βουνός 756. μονή
762. πόλις 277, 598, 426 κτλ.

Κωνσταντίνος Constantius. Χλω-
ρός 361—378. ἀδελφός Κωνσταν-
τίνου τοῦ μεγάλου 390. υἱὸς Κων-
σταντίνου 390—443, 526.

Κώνστα: Constans. (I) τοῦ μεγά-
λου Κωνσταντίνου 279, 390, 428
— 443. (II) Κωνσταντίνου, υἱοῦ
Ἡρακλείου 528—604.

Λ.

Λάβαν 𐤋𐤁𐤅𐤋 79.

Λαζάρης 79.

Λάζαρος, ὁ ἅγιος 252, 778, 780.
Λακεδαιμόνιος 29, 154

Λαλακάων 734.

Λάμαρις 746.

Λάμεχ 𐤋𐤁𐤍 5, 32, 33.

Λάμης 9.

Λαμπαδία: 540.

Λαμπόδης 802.

Λαμπάκος 783.

Λαοδικεία 206, 364, 607, 630.

Λάργιος Largius 333.

Λατίνος 29.

Λαυρέντιος, ὁ ἅγιος 534, 501,
504, 510.

Λαυσιακὸν, τὰ Λαύσου 729, 746.

Λαφιδώδ 𐤋𐤁𐤏𐤁𐤏𐤁𐤏𐤁𐤏 104.

Λέα 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏, κοπιῶσα?
79.

Λεიγούδης πατρ. ΚΠ. 882.

Λεῖψανα τῶν ἁγίων 643, 654.

Λεόντιος 618, φιλόσοφος 502.

Λεοντὶς Αὐγούστα 560.

Λέσθος 40, 673, 674.

Λεὺτ ἡ ἑλβετική, προσκολλώ-
μενος? 78, 126, 135, 177.

Λευκάκη 616.

Λεύκατον 617, 802.

Λέων (I) ὁ μέγας, μάκελ 512—
513. (II) ὁ μικρός 513. (III) ὁ Ἰσαυ-
ρος 626—640. (IV) ὁ τῆς Χαζάρης
648 (V) ὁ Ἀρμένιος, ὁ παραβάν-
τη: 679—694. (VI) ὁ σοφὸς 747,
766—794. Ἀγαρηνός: 794. ἀνθρω-
πος τοῦ Ἀρσενίου 817. Ἀργυρὸς:
807, 819. τῶν Γομοστών 725. δο-
μέστικος 815. Κάστωρ, ἀσκητή-
τις: 742. Κατακαλίτης 802. Κα-
τακαλὼν 773. Νικηφόρου τοῦ Φωκῆ
773. πάπας 507. Ῥωμανοῦ 886.
Σαλβαδόρ: 762. συγγενὴς Ῥωма-
νοῦ 815. Συμβάτιος 705. τεσσαρα-
κοντάπηγος, πατριχίος 671. Τρι-
πολίτης 783, 823. φιλόσοφος 712.
734, 739, 754. Φωκῆ 853, 854.
χαμαυδράκων 701—753. Χατζιλιά-
κιος 784. χοιροσφάκτης 773, 801.

Λεωνίδης 28.

Λεωνίδης 345.

Λήμνος 654, 662, 780, 824.

Λιδάιος 449, 490.

Λιδανός 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 773, 801.
133, 140, 614.

Λιδὴ 11, 40, 43, 45, 50, 138,
257, 277, 566.

Λικίνιος Licinnius 381—401.

Λιγάνη 229.

Λιθοσωρία 654.

Λιμό: 243, 353, 350, 565, 646,
653, 835.

Λιψ, Λιδε: 45.

Λογγιβάρβια 757, 777, 844.

λογοθέτης 517 κτλ.

λοιμοί 338, 380, 538, 562, 565,
626, 647.

Λοκρίς 40.

Λούδουνον, Lugdunum 465.

Λοῦδ 𐤋𐤏𐤏 39.

Λουκάς, Lucas, ὁ ἅγιος εὐαγγε-
λιστής καὶ ζωγράφος τοῦ Χριστοῦ
καὶ τῆς Θεοτόκου 279, 351, 438,
633, 687.

Λουκίνσιος Lucinius? 507.

Λουκίος Lucius, ἀνάρτης: 284.

Ἀρειανός 454—457. Βήρος 342.

Λύδδα 𐤋𐤏𐤏𐤏 638.

Λυδία, Λύδιος, Λυδός: 12, 30, 38,
40, 197.

Λυκάδονες, Λυκαονία 10, 40, 674.

Λυκία 40, 50, 330.

Λυκοπολίτης 54.

Λυκοῦργος 45, 104, 154.

Λουσανίας 226, 227.

Λυσίας 401.

Λυσίμαχος 28.

Λυχνίτις 40.

Λώτ 𐤋𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 73, 155.

Μ.

Μαβίας 457.

Μαγεδδὼ 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 τὸς πόπος τῶν ὄχλων
172.

Μαγνησία 229.

Μαγρουαίος 8, 66.

Μαγὼν 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 χώρα τοῦ Γῶγ 8,
39, 66.

Μαγοτίνος 831.

Μαδαή, Μαδαί 𐤋𐤁𐤏𐤏 59, 124.

Μαδία 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 χώρα 76, 104, 121,
426.

Μαδύ 663.

Μαιώτις 40.

Μαθουάλα 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏, 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏
ζωή Θεοῦ 5, 32.

Μακάριος, ὁ ἅγιος 345, 455, ὁ
ἑτερος 455, ἐπ. Ἱερ. 410, 414.

Ἀντιοχ. 611, 614.

Μακεδονία 17, 28, 29, 40, 607,
772, 778, 824, 831.

Μακεδονιανοί 494.

Μακεδόνιος, ἐπ. ΚΠ. 415, 438,
474, 480, πατρ. ΚΠ. 522.

Μακεδὼν 680, 725, 726.

Μακέτις 838.

Μακκαβαίος 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 σφύρα 206.

Μακρεβολίτης 884.

Μακρίνος Macrinus 352.

Μακρόβιοι 25.

Μακρόβιος, ὁ ἅγιος 401.

Μαλάγινα, τὰ 665 — Μελάγινα.

Μαλαχίας 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 ἄγγελος
Θεοῦ 314.

Μαλεσέλ 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 αἰνόθεος 532.

Μάλιος Manlius 17.

Μαμαία, Mamaea 353.

Μάρμας, ὁ ἅγιος 361, 437, 561,
652, 668, 680, 724, 738, 745, 747,
751, 822.

Μαρδὼρ 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 74.

Μαναβίς 607.

Μανασίμ 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 ὁ προσφέρων 189.

Μανασσής 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏𐤏 ὁ ποιῶν ἐπιλα-
θεῖσθαι 82, 167.

Μαναύρα 713, 723, 765, 791,
794, 795.

Μανέθων 334.

Μάνης 362.

Μανιάκης 730, 879.

Μανικοφάγος 713.

Μανυχάιος 520, 521, 529, 605.

Μανουήλ, δομέστικος 703—740.

ἐρμηνεὺς τῶν Ἀγαρηνῶν 891.

Κουρτίτης 848, 849. μονή τοῦ Μα-
νουήλ 907.

Μανσοῦρ 𐤋𐤁𐤏𐤏 ἄλλογενής 639.

Μαξέντιος Maxentius 378, 585,
387.

Μαξιμιανός, Ἐρκούλιος Maxi-
mianus Herculius 371—378, Γαλ-
λῆριος Galerius 372—387, πατριάρ-
χος ΚΠ. 500, κοιτωνίτης 737.

Μαξιμίλλα Maximilla 342.

Μαξιμίνα Maximina 341, 390.

Μαξιμίνος Maximinus 353, 354,
369, υἱὸς Γαλλερίου 378.

Μαξιμονάς, ἐπ. Ἱερ. 442.

Μάξιμος Maximus, βασιλεὺς 353,
354, 412, 411. Τύραννος 462—463.

ὁ ἅγιος 590. ὁμολογητὴς 441, 538.

πατριάρχης Ἀντιοχείας 507.

Μαρά — Σαματίας 125.

Μαργαρίτης 763.

Μαρδαίται 614, 615.

Μαρόνιος εὐνούχος 481.

Μαρδοχαί 𐤋𐤁𐤏𐤏 ἄνηρ μικρός
196.

Μαρία 𐤋𐤁𐤏𐤏 ἀντιλογία, ἀδελφή
Μωυσείως 88—90. Ἰουδαία 287.

Θεοτόκος 204, 221, 498, 500,
510, 512, 514, 553, 593, 600, 608,
617, 644, 650, 651, 655, 659, 688,
757, 754. Μαγδαληνή 780. ἔξ
Ἀδασγίας 901, 906—Ἀλάνων 907.

Παφλαγονίαν 662, 668, γυνὴ Βα-
σιλείου 738. θυγάτηρ Θεοφίλου 703.

Κωνσταντίνου Δούκα 384. Χρι-
στοφόρου 832—840.

Μαριανός 515. Βασιλεὺς ἀδελ-
φός 740—753. υἱὸς Πετρονὰ 752.

ὁ ἀπὸ μοναχῶν 848. ὁ Ἀργυρός
849.

Μαρίνα 662, 750.

Μαρίνος ὁ γέρων, ὁ ἅγιος 372.

Ἰσαρχος 517.

Μάρκελλος Marcellus 428.

Μαρκιανός, βασιλεὺς 504—510.

οἰκονόμος 473, 512.

Μαρκίον 340, 342, 346.

Μάρκος, ὁ ἅγιος εὐαγγελιστής
242, 268, 279, 351, ἄλλος 371, 372.

ἀσκητής 494, Ἀντωνίνος 341. Ἀδ-
ρήλιος 341.

Μάρουλλος 807.

Μαρτίνα 558.

Μαρτινάκης, Μαρτινάκιος 763,
794.

Μαρτίνος, πάπας 590.

Μάρτιος ἐν Κάμπρ 15. μὲν 91,
229.

Μαρτύριος, πατρ. Ἀντ. 514.

Μαρεδᾶχ 𐤋𐤁𐤏𐤏𐤏𐤏 165, 168.

Ματαλιανοί 438, 443.

Μάσαλας 327—657.

Μασὴ 𐤋𐤁𐤏𐤏 φόρος 74.

Μασσιάν 𐤋𐤁𐤏𐤏 εὐδότης 74.

Μασμά 𐤋𐤁𐤏𐤏 ἀκουστός 74.

Μασσαλιανοί — Μασαλ.

Μαυάκης 621.

Μαύρα, ἡ ἁγία 644.

Μαυριανός 740.

Μαυρίκιος 533—561, 660.

Μαυριτανία 40, 257, 563.

Μαύρον ὄρος 614.

Μαῦρος ποταμός 722, 736. πα-
τρίκιος 621.
Μαυροῦοι 548, 549.
Μαύρωσις τοῦ ἡλίου 565.
Μαυίας 589—615.
Μέγαρη 174.
Μεδιόλανα, Mediolanum Medio-
lanum 460, 465, 475, 489.
Μεθόδιος πατριάρχης ΚΠ. 718-
728.
Μελάνια 665, 775.
Μελάσιππος, ὁ ἅγιος 445.
Μελήτιος, Ἀντιοχείας 461, 474,
490.
Μελισσηνός 715, 750.
Μελίας 807.
Μελιτηνὴ (χώρα) 404, 648, 735.
760, 851.
Μελιτηνὴ λεγίων 345.
Μελχί βασιλεὺς μου 74.
Μελχισέδκ ραββί βασιλεὺς
δικαιοσύνης 70—75.
Μελχισεδεκιανοί 72.
Μελχώρ βασιλεὺς 62, 146.
Μεμφόδεθ ραββί αἰδωλον
τοῦ 402 415.
Μεμφίτης 54, Μεμφίτης 842.
Μένανδρος, κωμωδός 117, 526.
μαθητὴς Σίμωνος 355, 359.
Μενέλαος 45, 54, 521.
Μενέδημος φιλόσοφος 215.
Μένης 831.
Μερδοπαγάρης Sagaris lutosus?
760, 788.
Μερβάν ραββί ἀντιλογία, πικρία
320.
Μεσημβρία 615, 652, 807, 831,
838.
Μεσσοποταμία 39, 79, 158, 257,
261, 558, 655.
Μεσρέμ ραββί χώραι 89.
Μεταμόρφωσις 688.
Μετανόιας, τὰ 716.
Μήδεια 10.
Μηδία, Μηδός ραββί 10, 58, 40,
52, 124, 158, 158, 196, 652.
Μηδικὸν πῦρ 517.
Μηδοῦσα 10.
Μηλίας 854.
μῆλον 548.
Μηνικός 819, 831.
Μίδας 170.
Μιτυληνὴ 850, 878.
Μιχαήλ ραββί τίς Θεὸς ὁμοιος;
ὁ ἀρχιστράτηγος 460, 462, 464,
508, 401, 518, 582, 585, ὁ ἀνα-
τέλλων 757. Ἀγγοῦρης 745. βασι-
λεὺς (I) κούροπαλότης 677—679.
Ῥαγγαβ 724. (II) ἔξ Ἀμορίου,
Τραυλός 690—699. (III) 711—752.
(IV) Παφλαγών 875—875. (V) Κα-
λαφάτης 875—877. (VI) Στρατιω-
τικός 880. (V) Δούκας, Παρακινά-
κης 884—907. Βούλγαρος 725—
735. Διαβολίνος 851. ἐξάδαλφορ τοῦ
Δουκὸς 891. ἐταιριάρχης 764.
κληρικὸς 814. κούρατορ 815. Μω-
ρολόοντος 818. Οὐράνης 881. πα-
τριάρχης ΚΠ. 879—883. πρωτο-
επιστάριος 800. Στυπιώτης 824.
Συμμενος 830, 838. Τζηρίδων 795.
Τοζαράς 806. Χάρακτος 780.
Χριστοφόρου 850.
Μιχαῖλς ραββί τίς ὡς Θεός;

179, 182, 183, 459.
Μοάνιας, Hilus Thaur 457.
Μολχόρ βασιλεὺς 122,
321.
Μολοσσὴ 40.
Μόμφου ἐστία 365, 529, 532,
536, 607.
Μοναρχιανοί 516, 592.
μοναστήρια, μοναχοί 242, 561,
561.
Μονοβεληταί 571, 590, 611.
Μονοκάστανος 829.
Μονότειχος 627.
Μοντανισταί Montanistae 277,
278, 659.
Μοντανός Montanus 278, 540,
545, 659.
Mortus Cendita 457.
Μοσμάχος (Μοσίμλλος) Jose-
phus c. Ap. I. 22), 22.
Μοσού ραββί ἐκτεμμένος? 59.
Μοστήνη 229.
Μουνδάγρα 274.
Μούνδαρος 518, 591.
Μουκιανός, ὁ ἅγιος 371.
Μουταῖος 50.
Μουσιανός? Musianus 344.
Μουσικός 771, 776.
Μουζούμετ 571, 591—674.
Μοφουεστία — Μόμφου ἐστία.
Μυάρης 745.
Μυκηναι 117.
Μυριέλιον 822, 855.
μύρον 514.
Μύρων 705.
Μυσία, Μύσιος 40, 540, 372,
517.
μυστήριον 714.
Μυξάρης 614.
Μωάδ ραββί ἐπιθυμία 75, 105,
125, 144, 146, 185, 188.
Μωάμεθ — Μουζούμετ.
Μωκιανός, Μώκιος, ὁ ἅγιος 371,
401, 527, 781.
Μωροθεόδωρος 742.
Μωροθωμάς 856.
Μωρολίων 825.
Μωσά ραββί σάων? 185.
Μωσά 667.
Μωσής, Μωσῆς, σωτήρ, σεσω-
σμένος 8, 28—34, 80—101, 110,
140, 146, 275, Χριστοφόρος 87, 94.
ἐπίσκοπος Ἀράβων 457.

N.

Ναασών ραββί κλωνίζομενος
201.
Ναβῆτος Novatus 559.
Ναβήλ ραββί 74.
Ναβῆθ ραββί Ναβαθαί 74, 182.
Ναβουκαδνῆ ραββί θείων ἀρ-
χόντος κύριος 177.
Ναβουδαί — Ναβῆθ.
Ναβουδοноδωρ ραββί θείων
ἀρχων 15, 166, 167, 171, 174 —
194, 292, 522, 709.
Νακαρῆθ, Νακαρηνός ραββί ἀν-
θόποιος? 449.
Ναζαζνός 462, 474.
Ναζαριός ραββί ἡγιασμένος 179,
258.
Ναθάν ραββί δῶρον? 151, 179.
Ναθ ραββί ἐξορία 5.
Ναμασις ραββί 187.
Ναραχῶ, Ναρωά 11.

Νάρκισσος 343, ἐπίσκοπος Ἱε-
ρὸς 354.
Ναρσῆς 577, 552, 555, 717.
Νάσαρ 755.
Ναφές ραββί πνέων 74.
Ναχώρ ραββί στήθος? 41.
Ναυατιανὸς Novatiani 277.
Ναυάτος Novatus 560.
Ναυή ραββί σπέρμα 101.
Νεάπολις ἐν τῷ Ἀνάκλῳ 521,
885. Καμπανίας 630.
Νεαρά 528.
Νεατοκωμήτης 758.
Νεγρά 524.
Νελλ, Νελλος ραββί ποταμός 23, 40,
46, 85, 462, 482, 485, 555.
Νεμίας, Νεμίας, Νεμισίας
ραββί παράκλησις Θεοῦ 200, 205,
510.
Νεκρόπολις 652.
Νεκτάριος, πατρ. ΚΠ. 474—
489.
Νεκτεναβῶ 17, 708.
Νερούας Nerua 555—558.
Νέρων 55, 268—283.
Νεστοριανός 592.
Νεστόριος 545, 565, 499, 532,
535.
Νεφθαλίμ ραββί συστρεφόμενος
19.
Νεχάω ραββί 172, 174.
νηστεία Μωσῆος 85, χριστιαν-
ὸν 541.
Νίκαρος ραββί ἀρχων 591.
Νίκιος 590, 604.
Νίκαϊα 404, 445, 455, 465, 627,
656, 665, 715, 756, 882, 902.
Νικηφόρος (I) γενικός 671—676,
(II) Φωκάς 854—864. (III) Βοτα-
νιάτης 895—901. Βάρδα 757. Βα-
σιλάκιος 897, 898. Καίσαρ 654—
668. Καμινός, δρουγγάριος 785.
λογοθέτης 900. Μαλίνος 745.
Μαῦρος, πατριάρχης Ἀντ. 898.
ἄλλος 676—683, πατρίκιος 621.
Φωκά 761—775.
Νικήτας, ὁ ἀποστολικός 276.
Ἀρταβάσθου 646. ἀσκηρῆτις,
πρωτονατάρτος 800, 802. Ἐλλαδι-
κός 765, 805. ἐπὶ τῆς τραπέζης.
Εὐλινίτης 659, 759. μάγιστρος 852,
855. νομολέτης 654, 668. πα-
τριάρχης ΚΠ. 650—660. πατρί-
κιος 659, 671, 812, 818, 852. πρω-
τοεπιστάριος 850. Τριφύλιος 675.
Νικηδημος 356.
Νικολάος, Ἀνδροσαλίτης 759.
διάκονος 559. τοῦ Δουκὸς 808.
ἐταιριάρχης 775—779. Κουδάτης
819, πατριάρχης 779—788, 795
—829, 868. ὁ τὰς ἐν Χαλδίᾳ πρά-
ξεις πεπιστευμένος 891. εὐρομο-
νάριος 726. σκληρός 772. Σκουε-
λαφ 756. Χρυσόβέργης 868.
Νιχομῆδεια 572, 428, 454, 514,
628, 656, 648, 744, 756.
Νικηόπολις 461, 858.
Νίκων, ὁ ἅγιος 572. μοναχός 494.
Νινευή, Νινευί ραββί τόπος τοῦ
σπέρματος 9, 159, 168 — ἡ Νινός
10.
Νινός 8, 9.
Νισάν ραββί ἀρχων, πρῶτος 91,
133, 229.
Νισάβις 452.
Νισρία 455.

Νομδάν נבדן 118.
νομίσματα 567.
νόμοι κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν-
των 389, αἰρετικῶν 475.
Νοστία 794.
νόσος ἱερὴ 657.
Νουμριανός Numerianus 370.
Νουμιδία 40.
Νῶς נב חסוניה 52—54, 127,
155, 156.

Σ.

Σενοκράτης 206.
Σέρξης 205.
Σηρόκερκος — Ξυλόκερκος.
Σηρολόφος 489, 656.
Σουλινίτης 639.
Συλόκερκος πόρτη 517, 822.

Ο.

Ὁδυσσεύς 528.
Ὁδοντοτύραννος 26.
Ὁζίας ἡγὺν ἰσχύς Θεοῦ 156.
Ὁθων Otho 284.
Ὁκτάδιος Octavius 214.
Ὁλβα πῆτι γαλή? 173, 179.
Ὁλοφέρνης 198.
Ὁλύβριος 706.
Ὁλυμπιάδες 18, 154.
Ὁλυμπιάς 18.
Ὁλυμπος 208, 640, 829, 837,
868, 884.
Ὁμάγουλος 658. (codex).
Ὁμηρίται 524, 591.
Ὁμηρος 29, 45, 117, 264.
ὁμολογία τῆς πίστεως 521.
Ὁνήσιμος, ὁ ἅγιος 333, 572.
Ὁνίας ἡγὺν ἰσχύς Θεοῦ 208,
325.
Ὀνιάτης 761. Ὀνομάγουλος —
Ὁμάγουλος.
Ὀνώριος Honorius, βρασιλεύς
467, ἡπάς 614.
Ὁξεία νῆσος 637, 703.
Ὁπιανός 542.
Ὁποδάσσαν 142, 600.
Ὁρέστης 805.
Ὁρεσιτιάς 805.
Ὁρέχ 771 εὐρος 8,
ὁρθοδοξία, ὁρθόδοξοι 511, 518,
523, 524, 528, 532, 552, 664, 711,
715, 718—721.
Ὁρνάν 771 πίτυς 133, 174.
Ὁρόντης 354.
Ὁρφεύς 50, 104.
Ὁσιρις 43, 54.
Ὁυαδαζάδ 403.
Ὁυαλεντινιανός Valentinianus,
(I) ὁ μέγας 453—461. (II) ὁ νέος,
ὁ μικρὸς 461—486.
Ὁυαλεντίνος Valentinus 340 —
346.
Ὁυάλης Valens 423, 453—469,
481.
Ὁυαλεριανός Valerianus 358, ὁ
ἅγιος 401.
Ὁυάνδαλοι Vandali 504, 508.
Ὁυγγροι 726.
Ὁυγγων Hugo 844.
Ὁυεσπασιανός Vespasianus 141,
237, 282.
Ὁυζήρ 890.
Ὁυήρος Verus 542.
Ὁυήτηγης Vitigis 550.
Ὁυίκτηρ Victor 336.
Ὁυλεμαροδάχ 771—772 ἄρρων
Μαροδάχ 12, 194.

Ὁυάρ 658.
Ὁυάνοι 516, 517, 520, 726.
Ὁυνοι 552.
Ὁυρανός 8, 881.
Ὁυρβανός Urbanus 434.
Ὁυρβίχιος Urbicius 514.
Ὁυρίας ἡγὺν φῶς Θεοῦ 117.
Ὁυσαμψίς 851.
Ὁυρνι 772 δρασσόμενος 113.
Ὁυχόζας ἡγὺν κτῆμα Θεοῦ 153,
185.
Ὁυχος 17.

Π.

Παγκρατούκας 805.
Παῖδας οἱ ζ' ἐν Ἐφέσῳ 370.
Παίπτερ 822.
Παλαιστίνη, Παλαιστῖνοι 772—
— 773 ἡ κάτω γῆ, οἱ κατώτεροι
12, 38, 70, 71, 142, 197, 257, 261,
277, 376, 457, 538, 566, 591, 598,
599.
Παλαμῆδης 45, 446.
Πάλας 5.
Παλάτιον 15.
Παλλάδιος 494.
Παμῶν, μοναχός 415.
Παμφυλία 40, 138, 440.
Πανεάς 444, 510, 652.
Πανθήριος 844.
Πανονία 453.
Πανταλέων 793.
Πανθηλεμμῶν, ὁ ἅγιος 371.
παρθολαί 106.
παράδεισος 186, 603, 907.
παράδοσις ἐκκλησιαστικαί 277.
παρρασκευή 588, 589, 515.
Πάρδος 775, 778.
Παρθία, Πάρθοι 33, 138, 219,
356.
Πάριον 783.
Παρμενίων 22.
Πασκαλῆς 771.
Παστηλῆς 648.
πάσχα 653.
Πατγάλιος 506, 844.
Πατρίναχοι 805, 807, 907.
Πάτμος 336.
Πατρίκιος, ἐπ. Προύσης 329.
Παυλικιανοί 605.
Παυλῖνος 503.
Παῦλος, ὁ ἅγιος ἀπόστολος 240,
268, 278, 362, 688. ἐπίσκοπος
Ἐδέσσης 500. Θηβαῖος 378, 427.
κοινωνίτης 751. λεπρός 512. Μαγ-
γλαδίτης 817. μοναχός 618. ὁμολο-
γητής 480. ὁρφανοτρόφος 817.
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας 423,
ΚΠ. 611, 660—664, σακελλίου
758. Σαμοσατεύς 343, 351, 362,
564, 505, στρατηγός 638.
Παυσεύπιων, ὁ ἅγιος 340.
Παφλαγονία, Παφλαγῶν 28, 40,
662, 700, 711.
Παφνούτιος 408, 409.
Περίνθος 370.
Πελαγία, ἡ ἁγία 372, 650.
Πελάγιος 515.
Πελαγίου, τὰ 650, 651.
Πελλήνη 40.
Πελοπόννησος 13, 40, 761.
Πέλοψ 12.
Πενάπολις 542.
Περίθελπος, ἡ Θεοτόκος 873,
901.
Περσεύς 9, 10.
Πέρσης, Πέρσις 772 διηρημέ-

νός, διεσκορπισμένος 7—10, 15,
39, 52, 56, 66, 129, 160, 162, 195,
197, 209, 210, 237, 353, 362, 571,
572, 577, 401, 438, 448, 501, 509,
516, 519, 520, 535, 554, 585, 567,
702, 710, 749, 750, 753, 865, 888.
Περτινάξ, Pertinax 344.
Περώτης 516.
Πέτρα 521.
Πετρίν 618.
Πετρίον 816.
— Πέτρος, ἀπόστολος 130, 152,
161, 252, 268, 278, 582, 688.
ἀββὰς 665. ἄρχων Βουλγαρίας 830.
Βούλγαρος 740, 749. ἱεραρχός 839.
κναφεύς, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
514, 648. μάγιστρος 664, 666.
Μογγός, Ἀλεξ. 521, 611. πατριάρ-
χης ΚΠ. 611. πρεσβύτερος καὶ
ἡγούμενος 665. πτωγομαγιστρος
735. Σκελιώτης 605. στυλῖτης 651.
Πετρωνᾶς 703, 717, 733, 822.
Πηγάι 768, 775.
Πηγάνης 744, 745.
Πηλεῦς, ὁ ἅγιος 371.
Πῆκος 8, 11, 83.
Πικριδῖος 780.
Πιλάτος 222, 235, 234, 239.
Πισιδία 40.
Πιτυοῦς 495.
Πλάγιος, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιος Placidus, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιλλα Placilla 464, 467, 479.
Πλατεία πέτρα 859.
Πλάτη, νῆσος 637.
Πλατυπόδες 820.
Πλάτων, ὁ φιλόσοφος 50, 54, 57,
140, 206, 529—531. Σακουδῖωνος
669, 676.
Πλατῖνος 531.
Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ 828—833.
Πολιτιανός Ἀλεξανδρείας 665.
Πολύευκτος ὁ ἅγιος 754, μονα-
χός 847, πατρ. ΚΠ. 852—865.
Πολύκαρπος 341, 342.
Πολυκράτης 536.
Πολυχρόνιος, μονοδελιτής 611.
Πομπητούπολις 525.
Πόντος 138, 214, 257, 499, 520.
Πορφυρίος 344, 443.
Ποσαῖος 513.
Ποσειδών 43, 51, 450.
Πουλᾶδης 756.
Πουλχερία Pulcheria 502—510,
750.
Πουπῖνος Πουπλιανός Pupinus
354.
Πουπλιανός, Πούπλιος Publi-
anus, Publius 354, 355, 449.
Πραίνετος 493, 636.
Πράσινο 527, 532, 538, 625.
Πρεσβυτάβα μετοχία 866.
Πρίγκιπος νῆσος, Principum in-
sula 552, 563, 673, 674.
Πρίμος Primus 15.
Πρίσκος, Priscus, ὁ ἅγιος 371.
γαμβρός Φωκά — Ἄριστος.
Πρισκίλλα Priscilla 342.
Προαίρεσις 449.
Πρόδος Probus 569, ὁ ἅγιος 552,
ἄλλος 461.
Προικόννησος 638, 850, 865.
Πρόκλος, ὁ ἅγιος 371, ἐπίσκο-
πος ΚΠ. 494—504, φιλόσοφος 517.
Προκοπία, γυνὴ Μεγαλὴ 679.
Πουάντ ο Νικηφόρος 724.

Προκίπιος, ὁ ἅγιος 372, 831.
Πατρίκιος 501.
πρωτοεπιστάριος Βάρδα 741, 758, 761.
Προμηθεύς 104.
Προτέριος 507, 536.
Προύσα 670.
Πρόχοος 850.
Πρώτη νῆτος 674, 692, 847, 850.
πρωτοσύμβουλος chalifa 619, 674.
Πτολεμαῖος (I) Ἀγίου 28, 206, 506, 325, 326, 484? (II) φιλάδελφος 326. (III) Εὐεργέτης 326. (IV) φιλοπάτωρ 326. (V) ἐπιφανής, σοιτῆρ 326. (VI) φιλομήτωρ 326. (VII) εὐεργέτης, ὁ β' (326). (VIII) Φύσκων 326. (IX) Ἀλέξανδρος 326. (X) Φύσκωνος? 326. (XI) Διονύσιος 326.
πυγαὶ εὐαγγελίων 689 — πύ. 390.
Πυθαγόρας 53, 140, 200, 255, 529—531.
Πυθία 13, 16, 80, 169, Πύθων 541.
Πύλας 669, 705.
πύρ ἀπ' οὐρανοῦ 342, 517, 539.
ὕδατος 613.
Πύρρος, πατρ. ΚΠ. 611.
P.
Ράβδος 774.
Ραβδόχοι 761.
Ραβίας 591.
Ραγαύ γρ φίλος 38.
Ραγγαβί 724.
Ραγουήλ ἡμῶν ποιμάνετε Κυρίῳ 620.
Ραρά, Ραραῖν οὐκ ἔχω ἀκούμενοι, ὡμένοι 101, 120, 124, 125.
Ραραήλ ἡμῶν ἰσται Θεός 159, 161.
Ραρία 528.
Ραράδ πτρ εὐρεία, πλατύ-νευσα? 153.
Ραχήλ πτρ ἄμνος 79.
Ρέα 8, 44.
Ρέδεκκα קרבן σιτευτή 75.
Ρεντάκιος 742, 748, 749, 818.
Ρήγιον Regium 558.
Ρήμος Remus 15, 30, 158, 212.
Ρηγάδ בן יפא? 243, 279.
Ρινοκουρούρα 39.
Ρίπαια ὄρη 264.
Ριφιμία, ἡ ἁγία 372.
Ροδοάμ קנצרת εὐρύδημος? 150, 180.
Ροδὴ 161.
Ροδιανός ὁ ἅγιος 372.
Ρόδιος 206, 793.
Ρόδος 40, 206, 589, 850.
Ροδοφύλλης 784, 785.
Ροδὴν קנצרת ἴδετε υἱὸν 79.
Ρουσελίου 900.
Ρουφινιανὰ Rufiniana 493.
Ρουφίνος Rufinus 477.
Ρούφος Rufus 625.
Ρωμαῖοι 57, 212, 268.
Ρωμανία 616, 617, 620, 631, 640, 706, 710, 721, 725, 771, 791, 792.
Ρωμανός ὁ ἅγιος 571. Ἀργυρός 807. Βασιλεὺς, (I) 794, 807—831, (II) 833—859. (III) Ἀργυρόπουλος 873, 874. (IV) Διογένης 865, κόμης Αἰγυπτίου 481.

Ρώμη Roma 15, 29, 158, 257, 264, 275, 290, 635, 639, 644, 664, 687, 688, 754, 757.
Ρώμος, Ρώμυλος Romulus 15, 29, 158, 212.
Ρῶς 756, 842.
Σ.
Σαβὰ קנצרת αἰχμαλωτευθὼν 141.
Σιδας, ὁ ἅγιος 663, ὁ μέγας 525. αἰρεσιάρχης 439.
Σαββάτιος, ὁ ἅγιος 372.
Σαβῆλλιος 344, 413, 432, 434, 474.
Σαδὴρ ol 519.
Σαδικανός, ὁ ἅγιος 372.
Σάγαρος 548, 845.
Σαδδουκαῖοι ספרדים δίκαιοι 191.
Σάην, Σαῖτης, Σάιτος 565.
Σακτίκης 821.
Σαδὴ πτρ ἀποστολή 37.
Σαλαθιήλ ἡμῶν ἐξήγησα τὸν Κύριον 198.
Σαλαμίνη 215.
Σαλήμ ὁ πτρ σῶος 70, 174.
Σαλμανάς, Σαλμανάσαρ קנצרת, ספרדים ἀποδιδούς εὐχὴν? 90, 322.
Σαλμών קנצרת ἐνδύμα 204.
Σαλιόμη 228.
Σαμαίας קנצרת ἐρήμωσι; 125, 179.
Σαμάρεια קנצרת φυλακή, ἀποκοπή 151, 158, 159, 180—191.
Σαμαριτῆς 21, 594.
Σαμεγάρ קנצרת 104.
Σαμοδράκη 784, 850.
Σάμος, Σάμιος 140, 174, 770, 784, 794, 850.
Σαμουήλ ἡμῶν θεόκλυτος? θεώνυμος? 114—119, 179, 498.
Σαμπείρα (chaldaice קנצרת סאמפירוס, σάμπειρος λίθος) 116.
Σαμφὼν קנצרת ὁ μικρὸς ἤλιος; 107—112.
Σαμωνάς, ὁ ἅγιος; 401, κουδικουλάριος 777—794.
Σαμωσάτων 605, 707, 733.
Σανταδαρηνός 762.
Σαξιμοδέξιμος 618, 731.
Σαούλ קנצרת ἐξητημένος 20, 117, 191.
Σάπυρος 356, 403.
Σαρακηνοί 75, 457, 518, 591, 598, 615, 648, 674, 699, 701, 783, 861.
Σαραπίων 352, 566, 569.
Σάρβαρος 566, 569.
Σαρδανάπαλος 9.
Σάρη 229.
Σαρδική, ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος 438.
Σαρδινία 40.
Σάρεφθα קנצרת 232.
Σαριρά קנצרת = קנצרת ψυχρόπολις πατρίς τοῦ Ἰεροδόαμ, קנצרת שף מִתְּר אִתּוֹ 180.
Σαρματαί, Σαρματία, Σαρματίς 40, 461.
Σάρρα, קנצרת ἀργεῖσα, γυνή Ἀδραάμ 66, 73, 75, Ταβίου 160. οὐτὴν קנצרת ἐπίβουλος 55, 145.
Σατερνίος, Σατουρνίνος Saturninus 340.
Σατόρου μοναστήριον 678. ἐμ-

πόριον 757.
Σαυρομάται 343, 461.
Σαφάν קנצרת Θεὸς κρίνει 187.
Σῶρα 842.
Σεβάστεια 404, 444.
Σεβαστόπολις 616.
Σεθρίνα, ἡ ἁγία 757.
Σεδογὰ קנצרת δαυός 124.
Σεδὼן קנצרת 107.
Σεδέκ קנצרת δικαιοσύνη 71.
Σειρήνη 555.
σεισμοί 157, 229, 403, 462, 489, 498, 514, 516, 520, 524, 538, 539, 636, 653, 681, 739, 754, 850.
Σεκούνδος Secundus 490.
Σέκτος Sextus Empiricus 342.
Σελεύχεια 206.
Σέλευκος (I) Νικάνωρ 28, 206, 325. (II) Καλλίνικος 325. (III) Κεραυνός 325. (IV) Φιλοπάτωρ 325. (V) Γρυπός 326.
Σελήνη 11.
Σέλλα קנצרת ὀπτιώσα 5, 33, 37.
Σελούμ קנצרת ἀνταπόδοσι; 189.
Σελμίρις 8, 30, 83.
Σενάαρ קנצרת 8.
Σεναχερίμ קנצרת ὁδὸς νικῶντος 158, 166, 322, 630, 684, 695.
Σεξτίλιος, μὴν Sextilis 17, 214.
Σεπτίμιος Σευήρος Septimius Severus 345—354.
Σεράπειον ὄρος 385.
Σεράπιδος ναός 422, 482.
Σεραφίμ קנצרת καύσωνες; 163.
Σέργιος μοναχός 847, πατριάρχης ΚΠ. 551, 564, 568, 571, 611, 868. πρωτοσπαθάριος; 638. στρατηγός 658. Σύρος 571. Τυχικός 606.
Σέρμιον Sirmium 464.
Σερουχ קנצרת συμπεπλεγμένος; 41.
Σέσωστρις 11.
Σευήρος Severus, βασιλεὺς, ὁ β' Ἀλέξανδρος 555. ὁ γ' 378—381.
ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας 366, 518.
Σίφ קנצרת φύλας 124.
Σεφαρναῖα קנצרת οἰκήτορες Σιφάρας, Σαρέπτας? 190.
Σήθ קנצרת ἐξανιστῶν? 4, 7, 51, 53.
Σηλυμβρία 655.
Σήμ קנצרת ὄνομα 33.
Σήρες 26.
Σηὼν קנצרת 101.
Σιδὰ קנצרת στρατιώτης 415.
Σιδούλα 141, 154, 158, 174.
Σίδωρον 756.
Σίγμα 715, 754.
Σίδα 11, 908.
Σιδηρά (πόλη) 768, πόρτα 953.
Σιδὼν קנצרת θέρειμα 11, 71, 144, 216.
Σιδωνίος קנצרת θερευτής 114, 146.
Σικελία, Σικελία, Σικελιώτης, Σικελός 40, 350, 462, 588, 590, 604, 638, 668, 699, 701—703, 757, 761, 780.
Σίκιμα קנצרת ὄμο; 105, 180.
Σιλέστρος Silvester 385, 384, 386—414.
Σιλουανός Silvanus 605.
Σιλωάμ קנצרת ἀπεσταλμένος; 153, 239.
Σιλωνίτης קנצרת 179.
Σίμων קנצרת εἰσακοφ, ὁ ε' ἀρ-

γιερεύς, ὁ ιβ' 327. ὁ μάγος 155, 239, 241, 268—278.

Σιμωνιστοὶ 276.

Σιμωνίων 275.

Σίν, ἢ πηλός 90.

Σινά ἢ πηλός 81.

Σινάπης 776.

Σινώπη 624, 711, 732.

Σιριδρος ἄρος 7.

Σιριχά 785.

Σιρμιον 464, 512.

Σισάρα מִצְרַיִם παράταξις 104.

Σισίνιος, πατριάρχης Κ.Π. 500, 868. πατρίκιος, στρατηγός τῶν ἀνατολικῶν 630. Παστίλας, ἐπ. Πέργης 666. ἀπὸ σακελλίου 854.

Τριφύλιος 671.

Σιών ἢ ἄκρα 123, 215.

Σκευδὴς 335.

Σκίτης 474.

Σκιρτός 526.

Σκλαβίνος 558.

Σκλάβος 559, 616, 617, 650, 660.

Σκουτάριον 887.

Σκούδης, Σκουθία, Σκουθιανός 11, 40, 264, 277, 336, 359, 361, 462, 517, 556, 614, 624, 639, 657, 730.

Σκύλλα 43.

Σμέρτιος 200.

Σμύρνη 162, 336.

Σοδὴ — Σουδᾶ? 145.

Σοδόατης 206.

Σολομών מֶלֶךְ Εἰρηναῖος 121—

150, 158, στρατηγός 549.

Σολομώντος στήλη 760.

Σολοχάνης ὁ ἅγιος 371.

Σόλων 45.

Σομέρ מֶלֶךְ סוּמַר סוכיᾶ 191.

Σόρ ἢ πέτρα, Τύρος 74.

Σόρβεντος Sort nium 757.

Σουδᾶ מֶלֶךְ נִסְיִס 145.

Σουδεθὴς 712.

Σουλειμάν 637.

Σούρ ἢ τείχος 74.

Σουσακίμ מֶלֶךְ סוּסַא 151.

Σουφὴρ מֶלֶךְ סוּפַר 132, 134.

Σουφλάμιος 644.

Σοφία, ἡ ἁγία 461, 526, 619, 652, 660, 800, 820, 855. γυνὴ Ἰουστίνου 550—553, 559.

Σοφριανᾶι 550—553, 563, 652, 660, 767, 768.

Σοφριανῶν, Σοφρίας λιμὴν 550, 563.

Σοφοκλῆς 203.

Σοφονίας מֶלֶךְ סוֹפּוֹן θεὸς καλύπτει

179, 316.

Σπανία 464.

Σπειρᾶ 782, 792.

Σπεύσιππος 206.

σποδὴ ἀπ' οὐρανοῦ 511.

Σπουριδιῶν ὁ ἅγιος 406.

Σταυρακά 578.

Σταυράκιος, βασιλεὺς 675. λογο-

στάτης 663—671. ἄλλος 771, 776.

σταυρός 402, 407, 409, 439, 441, 482, 501, 515, 520, 521, 525, 562, 564, 566, 569, 634, 700, 723, 740, 785, 786.

Στάφουλος 784.

Σταυρόν 718, 792, 819, 812.

Στέφανος, βασιλεὺς 828—830. βασιλεῖς 753, πατρ. Κ.Π. 767 —

771. Βούλγαρος 831. Δουκὴς 802.

ἐπίσκοπος Ραφίας 528. μάγιστρος,

τῆς Καλομαρίας υἱὸς 768, 769.

798, 803, 808, 810, 812. μοναχός

651. μονοθελητής 611. πατριάρ-

χης Κ.Π. 829—835. πρωτομάρτυρ,

ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Σταφάνου ἐν

τῷ Παλατίῳ 235, 239, 281, 372.

Στούδης, Στούδιος 512.

Στούδιον, τὰ Στουδίου 512, 517,

777, 780, 801, 883.

Στραβορωμανός 899.

Στρατήγη 18.

Στροβίλος 783, 805.

Στρογγυλόν 655.

Στρώμων 838.

Στυλιανός 763—777, 779.

Στυππιώτης 764, 778.

Σύδιμα 505.

Συκαί 612, 620.

Σύλαιον 615, 649.

Συμβάτιος, ἀδελφὸς Βασιλείου

750. Ἀρμένιος, λογοθέτης 738—

746.

σύμβολον τῆς πίστεως 814.

Συμβόλον λιμὴν 621.

Συμεών — Σίμων, ἀλρεσιάρχης

439, ἀρχιεπ. Ἱερουσ. 339, ἀρχων

Βουλγαρίας 771—830. ἀσκηρτής

784. Βούλγαρος 831. Θεοδώρου 811.

Ἰωάννου 774. Καλοστεφανός 834.

κανικλεῖον 814, 816. στυλῆς 507.

Τίτος 606.

Τύμμαχος 341.

συμπόσιον Σολομώντος 139.

Συναγογὴ 498.

Συνίπων 361.

Σύνδοξ οἰκουμένη, ἡ α' 404—

463, 532, β' 473—479, 532, γ' 499,

535, δ' 506, 536, ε' 528—537, ζ'

611, ζ' 655. ἡ' 718, ἐν Βλαχέρναις

648. ληπτική 535.

Συράκουσα 588, 759.

Συρία, Σύριος, Σύρος 8, 9, 11,

12, 37, 38, 140, 144, 257, 261,

270, 275, 518, 621, 648, 653, 657,

859, 861.

Σύρτις 40.

Σφαίρα 516.

Σφιγγες 47.

Σώζων, ὁ ἅγιος 354.

Σωκράτης 205, 263, 265, 266.

Σωμανίτις, מֶלֶךְ סוּמַנִּי 232.

Σωραπῆς 482.

Σωσθένιον 401.

Σώστρης 11.

T.

Τάκιτος Tacitus 369.

Ταράσιος ὁ ἅγιος 792, πατριάρ-

χης Κ.Π. 664—675.

Τάραχος, ὁ ἅγιος 372, 532.

Τάρασιος, Ταρσίτης, Ταρσό; 10,

449, 474, 674, 852.

Ταρταρία, Τάταροι 863.

Τάρταρος 330.

Τατιανός 40, 342, ἐπίσκοπος

Ἀλεξ. 453, 605.

Τατζάτης 822.

Ταυρομένιον 757, 780.

Ταῦρος 11, 901.

Τελέρχης 655.

Τελμησαῖς 4, 46.

τελώνια 576.

Τένεδος 850.

τέρατα 554.

Τέρβελις 621, 639.

Τερβίνθος 362.

Τερνίσιος, ὁ ἅγιος 481.

τασπαρέκοντα, οἱ ἅγιοι 552.

Τερρική 755.

Τζάντζης 125, 726, 775.

Τζουδάερ 520.

Τηδρική 755, 756.

Τιδερίας 229.

Τιδέρσιος (I) 229, (II), 532—554.

(III) 620, υἱὸς Κώνστα 590, 605.

Ἰουστινιανοῦ 625.

Τιδρική 725.

Τίγρις 40, 159.

Τιμόθιος, ὁ ἅγιος 279, 333, 458,

ἐπ. Ἀλεξανδρείας 474.

Τιριδάτης 372, 403.

Τίτος 141, 285, 527.

Τιμόλιος 229.

Τόποι 780.

Τοριγία 757.

Τόρνικο; 849, 879.

Τούρκοι 567, 725, 772, 850,

840, 844, 853, 858, 861, 886, 902,

908.

Τραϊανός Trajanus 338.

Τραλανούπολις 339.

Τρίβερσις Treveri, 415.

Τρίκκη 480.

τρίκογγον 713, 819.

Τριμιθοῦς 407.

τρισάγιον 499, 515, 517.

Τρισμέγιστος 11.

Τρίτωνες 47.

Τροπαί 757.

τροπάριον 524.

Τρούλος 708.

Τρύφων 835.

Τρώας, Τρωικά 30, 40, 117.

Τσαυός 746.

τύπος ὁ βασιλικός 532.

Τύριος, Τύρος מֶלֶךְ, πέτρα 11,

18, 146, 193, 216. ἡ σύνοδος 412.

Τύχη 422.

Τωβίας, Τωβίτ מֶלֶךְ חֲסִידֵי חֵן

θεοῦ 159.

Υ.

Υδρίς 556.

ὕπατα 671.

ὕπαπανθῆ 524, 525.

Υπάτιος 528.

Υπερόδοροι 264.

Υπόγοιθοι Visigothi 501.

Υγκανεία, Υγκανία 39, 229,

239.

Υγκανός, ἀρχιμερὸς 133, 219.

Φ.

Φακεί μῆρ ἀνοίγμα 158, 189.

Φακσιόλας מֶלֶךְ פִּתְרָא ἀνοίγει θεός 189.

Φαλέκ מֶלֶךְ μερισμός 37, 38.

Φαμενών μῆν 229.

Φαναγορία 621.

Φανάροια 605.

Φανάβ 611.

Φάρας 549.

Φαραώ מֶלֶךְ ἀρχηγός 11, 32, 46,

61—81, 121, 709.

Φαργάνος 722, 729.

Φαρέ; מֶלֶךְ ἀφορισμός 204.

Φαρισαιοί, ἀφορισμένοι 245, 246,

219, 262.

Φάρον 812, 842.

Φαύστα Fausta 428.

Φαύστος Faustus 275.

Φεβρουάριος, Februarius mensis

17.

Φεβρωνία, ἡ ἁγία, Febronia 372.

Φερεζαίσι מֶלֶךְ οἱ κῆτω 101.

Φερικύδης 140.
 Φήλιξ Felix 241, πάπας 515.
 Φήστος Festus 279.
 Φιλαδέλφεια 229.
 Φιλαδέλφειον 901.
 Φιλάρετος 665.
 Φιλάντολες 640.
 Φιλήμων 751.
 Φιλίππησι 607.
 Φιλιππικός 554—558, 621—625.
 Φίλιππος βασιλεὺς Μακεδονίας 181, 226, 325. Ῥωμαίων 358. ὁ διάκονος 233, 336, 361, 517. Ἡρώδου 226, 227. ὁ παρχος 354.
 Φιλίππου πόλις 318.
 Φιλιστία ἐμ. οὐτωσὶ ἀλλόφυλοι 8, 107.
 Φιλιστιὼν 206.
 Φιλόθεος, ἀρχ. Ἀντιοχ. 438, 439. πρωτοσπαθάριος 741.
 Φιλονίδης, ὁ ἅγιος 372.
 Φιλοπάτρις 752.
 Φίλων 240, 245—251.
 Φιλώτας 28.
 Φινεὺς οὐτωσὶ στέμα δρεως 109, 112, 314.
 Φλαβιανὸς Flavianus, ὁ ἅγιος 390, πατριάρχης Ἀντιοχείας 438, 439, 490, ΚΠ, 504—506, 535. ὁ παρχος 487.
 Φλέγων 341.
 Φλοριανὸς Florianus 369.
 Φλώρος Florus 618, 664.
 Φοίνικες 29.
 Φοινίκη 11, 28, 40, 45, 277, 531, 598, 808. πόλις τῆς Λυκίας 589.
 Φοινίξ 11, 12, 446, 589, 627.
 Φορωνεύς 83.
 Φραγγία 770, 884.
 Φράγγοι 636, 662, 842.
 Φρίξος 783.
 Φρύγες, Φρυγία 40, 52, 138, 170, 277, 446, Παχάτιανή, Pacata 170.
 Φρυγιατικὸς 503.
 Φυγάλα 857.
 Φωκάδες 861.
 Φωκεῖς 784.

Φωκάς 538—564, 757.
 Φωτεινὸς 438, 563, 820.
 Φώτιος, ὁ ἅγιος 372, πατριάρχης 736—754, 750, 847.

X.

Χαβέρ 𐤇𐤁𐤏, συνάπτων, ἐπὶ δυν, φαρμακευόμενος 104.
 Χαγάνος 553, 614, 621, 659, 648, 819.
 Χαθιγὰ 591.
 Χαζάρια 621.
 Χάζαρος 621, 648, 772.
 Χαλάν 𐤇𐤁𐤏 8.
 Χαλδαῖος 𐤇𐤁𐤏 κυρτός, 11, 27, 29, 37, 52, 66, 124, 177, 197, 446, 485.
 Χαλδία, Χάλδος 753, 822.
 Χαλκιδῶν 506, 536, 537, 565.
 Χαλκή πύλη τοῦ παλατίου 524, 557, 631, 671, 866.
 Χαλκοκρατεία, Χαλκοκρατία 498, 510, 633, 740, 814.
 Χάμ 𐤇𐤁𐤏 θερμός 7, 11, 35, 156.
 Χαμ663ς 858.
 Χάμερ 𐤇𐤁𐤏 Κιμμέριοι 59.
 Χαμῶς 𐤇𐤁𐤏 144, 146, 321.
 Χαναάν, Χαναναῖοι 𐤇𐤁𐤏 ἔμπαρος 39—41, 66, 70, 71, 75, 81.
 Χαρίτων, ὁ ἅγιος 362.
 Χαρθάν 𐤇𐤁𐤏 κεκχυμένη 66, 79, 81.
 Χαρσιανὸς 734, 756.
 Χαρσίου πύλη 622, 900.
 Χαροφύλαξ 753.
 Χάρουδης 43.
 Χασί 806.
 Χεθρών 𐤇𐤁𐤏 τόπος κοινωνίας 132, 340, 400.
 χειμῶνες 651, 835.
 Χέλεπε 858.
 Χελιδνία 721.
 Χερσονῆται, Χερσῶν 590, 619, 621, 624, 774.
 Χετταῖος 𐤇𐤁𐤏 Σιδωνίος, θηρευτῆς 144 (I Regg. XI, 5, LXX) 𐤇𐤁𐤏 Γεθβαῖος 124.

Χεττοῦρα 𐤇𐤁𐤏 ἐνθυμασμένη 76.
 Χίος 40.
 Χιωνία, ἡ ἁγία 371.
 Χοδὰδ 𐤇𐤁𐤏 δῆλος, ὁδὸς 74.
 Χοδολαγόμωρ 𐤇𐤁𐤏 70.
 χοροὶ 438.
 Χοσρόης 549, 560—569.
 Χοῦς 𐤇𐤁𐤏 Αἰθίοψ 39.
 Χουσαθαῖμ οὐτωσὶ 𐤇𐤁𐤏 Αἰθίοψ ἀσεβὴς 103.
 Χριστοφόρος, γαμβρὸς Βασιλείου 756. Καῖσαρ 654—668, κοινοῦ τῆς 777, πρωτοδεσποτάρχης 778, 785. Ῥωμανοῦ 814—858.
 Χρῦσανθος, ὁ ἅγιος 371.
 Χρυσὴ πέτρα 837, πόρτα 623, 646, 669, 726, 784, 808.
 Χρυσούπολις 18, 534, 612, 628, 645, 652, 674, 752, 766, 802, 814, 908.
 Χρυσόχειρ 753.
 Χρωδάτοι 850.
 Χωδάρερ 𐤇𐤁𐤏 κεφαλίδες, γλυφαί 155.
 Χωνάριον 753.
 Χώρα, μονή 365.
 Χωρὸν 𐤇𐤁𐤏 χώρα τῶν σπηλαίων 203.

Y.

Υάλλοντες 438.
 Υαμάθιος 796.
 Υαματία 796.

Ω.

Ὠἶτον Oritum 518.
 Ὠδὴ 𐤇𐤁𐤏 δούλος 204.
 Ὠγ 𐤇𐤁𐤏 σιτοποιὸς 101, 120.
 Ὠκεανὸς 48, 49, 54.
 Ὠρούφας 736.
 Ὠρ 𐤇𐤁𐤏 δρος 90.
 Ὠρεβ 𐤇𐤁𐤏 ξηρὸν δρος 105.
 Ὠριγένης 29, 345, 345—353, 528.
 Ὠρωάστρος — Ζωρωάστρος 52.
 Ὠσετ 𐤇𐤁𐤏 σωτήρ 179, 189.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΓΕΩΡΓΙΩ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΝ ΓΡΑΨΑΣΙ ΕΥΡΕΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙΝΩΝ Η ΞΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

Primus numerus signat paginas editionis Petropolitanae quarum seriem in textu grandioribus typis expressimus; secundus lineas ejusdem editionis, quae, quaequam nostris omnino non respondent, lectori tamen ut quae sita inveniuntur auxilio erunt.

Α.

Ἀγαθυνθεῖς; 675, 14, Leo 203, 22.
 ἀγκυλοκοπῶ 685, 3, Leo 278, 5.
 ἀγουρος 728, 5, Leo 234, 20 — ἀγαυρός.
 ἀγω ἐν 326, 18, 353, 6, 456, 9, κτλ.
 ἀλεγομενίαις 727, 5, Leo 234, 2. (ἀδελφῆς Leo 94, 7.)
 ἀδνοῦμον ἀnumeratio — ῥόγα 817, 16, Leo 305, 1.
 αἰάμα 𐤇𐤁𐤏 πρόναος 135 Nota.

αἱματεχυσία 797, 4, Leo 287, 2.
 αἰρετίζομαι 5, 14, Leo 83, 14.
 αἰχμαλωσία 760, 11, Leo 258, 4, κτλ.
 ἀκονίζω acuo 886, 4.
 ἀκούβιτος accubitor 639, 8, Leo 179, 18, 725, 7, Leo 230, 5, 763, 2, Leo 259, 20.
 ἀκυβέρνητος 678, 24, Leo 206, 17.
 ἀλλάγιον 791, 8, Leo 282, 17, 806, 10, 14, Leo 291, 12, 15.
 ἀλλάτω 706, 2, Leo 219, 6.

ἀλληλοῦτα 𐤇𐤁𐤏 αἰνεῖται Θεόν 277, 17.
 ἀμδων (ἀνάδημα) 517, 13, 645, 18, 649, 9, Leo 185, 10 κτλ.
 ἀμερ 𐤇𐤁𐤏 μετέωρος 721, 19, —722, 6, Leo 229, 11 — 15 732, 12, Leo 238, 19.
 ἀμρουμνῆς 706, 2, Leo 219, 6, 712, 21 — 713, 17, Leo 224, 3 — 225, 5, 790, 4, Leo 281, 17.
 ἀμυράδης 889, 28.
 ἀμῆρας 805, 19, Leo 294, 4, 834, 7, Leo 318, 1, 838, 9, εἰς

ἀμύχανον περιστήναι 815, 8, Leo 303, 1.
 ἀμφοτεροβόλιος 105, 22, Leo 27, 21, 22.
 ἀναγορεύω εἰς 524, 12, Leo 123, 9.
 ἀνάγω ἐν 548, 23, Leo 132, 1; 767, 8, Leo 263, 18, 846, 9, Leo 326, 19.
 (ἀναδρομή σώματος Leo 101, 3, 123, 11, 137, 3, 143, 12).
 (ἀναίρετης Leo 159, 9).
 ἀναίρησθαι 731, 12, Leo 237, 15.
 ἀνακλῆπτω ἐν 630, 2, Leo 174, 11.
 ἀνακατανέω 860, 13.
 ἀναχομίζω ἐν 654, 11, Leo 188, 11.
 ἀναμεταξὺ 614, 28, Leo 160, 21, 731, 5, Leo 237, 9.
 ἀναρμώματος inermis 868, 25, 870, 16, 889, 20.
 (ἀναρρίγναι Leo 128, 11).
 ἀνασκάπτω 627, 3, Leo 127, 12.
 (ἀναφέρω ἐν Leo 96, 11).
 ἀναφορά 729, 12, 18, Leo 236, 1, 7.
 ἀναρχομαι 708, 3, Leo 221, 17.
 ἀνδρομανία 353, 7, Leo 65, 14.
 ἀνέρχομαι ἐν 516, 20, 517, 13 κτλ.
 ἀνώννα annona 770, 6, Leo 263, 20.
 ἀνταίρω 462, 7, Leo 110, 10 κτλ.
 ἀνταρσία 536, 25, Leo 140, 4 κτλ.
 ἀντάρτης 638, 20, Leo 179, 11 κτλ.
 (ἀνταρχέω Leo 78, 1).
 ἀντιδιδῶ 659, 6, Leo 190, 14.
 ἀντιπέρω 637, 5, Leo 178, 272, 5, 8, Leo 183, 6 κτλ.
 ἀντιπρόσωτος 846, 13, Leo 327, 1.
 ἀπάγω ἐν 500, 17, 627, 23, Leo 172, 18 κτλ.
 ἀπαθείας λόγος 523, 2, 627, 54, Leo 172, 19, 628, 22, Leo 173, 13, 655, 8, Leo 189, 9, 671 Nota; 674, 3, Leo 202, 20, 704, 11, Leo 217, 4, 705, 26, 27, Leo 218, 22, 722, 9, Leo 229, 17.
 (ἀπαργνώστω Leo 110, 5).
 ἀπαρτολέω 5, 5, Leo 8, 8.
 (ἀπείθετο — ἀπειθή Leo 288, 6 — ἀπείθετο 792, 18).
 ἀπελάτης 749, 18, 753, 12, Leo 253, 22.
 ἀπέρχομαι ἐν 469, 24, 478, 24, 590, 2, 667, 26, Leo 197, 21 κτλ.
 (ἀπληκ. cod. Leo 244, 3), 905, 3, 25.
 ἀπλικύω applico, castrametor 740, 15.
 ἀποδιδῶμι τινα τι 399 Nota.
 ἀποδρῶν ἐν Leo 85, 11.
 (ἀπὸ ὧραν Leo 232, 18 — ἀπὸ ὧρα; 725, 24).
 ἀποκαθίστημι (Leo 99, 5, 102, 11) 702, 8, Leo 215, 8.
 ἀποκομίζω ἐν 483, 5, 512, 22.
 ἀποκοπή 712, 4.
 ἀπόκτω περί τινος 712 1, Leo 223, 11.
 ἀποκρισάριος; 655, 2, Leo 188, 22.

ἀπολύω ἐν 336, 1.
 (ἀπομερισμός Leo 107, 13).
 ἀποπλέων ἐν 589, 19.
 ἀποστῆλλω — ἀποστῆλλομαι 576, 21, ἐν 199, 6, 3, 468, 7, 606, 6, Leo 112, 15, κτλ.
 ἀπὸ σκρήτης 664, 7, Leo 195, 11, 676, 2.
 ἀποσυμφίζω 764, 1, Leo 260, 19; 786, 15, Leo 278, 18.
 ἀπροφειδονέω 777, 2, Leo 271, 11.
 ἀποτυχίω (Leo 77, 2), 669, 3, Leo 198, 4.
 ἀποτάσσομαι 635, 7, Leo 177, 1.
 ἀποτέλεσμα 793, 12, Leo 196, 16, 677, 20, Leo 205, 13.
 (ἀπώγων Leo 193, 3).
 ἀργυροπράτης 520, 20, Leo 121, 20.
 (ἀρειανίζω Leo 91, 19).
 (ἀριστοδαιπνον Leo 128, 9).
 ἀρκλα arcus 856, 6, Leo 319, 10.
 ἀρμαμεντάριον, ἀρμαμεντον armamentarium, armamentum 654, 9, Leo 188, 8, 662, 18.
 (ἀρματούριον id. Leo 170, 18 et Cod.).
 ἀρματός armo 871, 16.
 ἀρματομένος; armatus 364, 6, 863, 25, 889, 16, 19.
 ἀρμενα vela 857 Nota.
 ἀρρενοφθόρος 541, 9, Leo 128, 17.
 ἀσκληπυγὴ 635, 5, Leo 189, 1.
 ἀσκηροτέων 729, 12, Leo 236, 1.
 ἀσκηρῆς a secretis 743, 14, Leo 246, 6; 744, 14, Leo 247, 3, 784, 10, 15, 25, (πρωτος. Leo 277, 13 — α' ἀσκη.), 800, 7, Leo 289, 9, 802, 7, Leo 291, 4.
 ἀσκητήριον 557, 14, Leo 140, 15.
 (ἀσύμβουλος Leo 152, 12).
 ἀυγουστάλιος augustalis 472, 26, 561 Nota.
 αὐτοκρατορέω 731, 12, Leo 257, 7.
 αὐτοκρατορία imperium 720, 18; anniversarius initii imperii 786, 16, Leo 279, 2.
 (ἀφιδάργυρος Leo 206, 6).

B.

Βάγυλλος bagilus 875, 15.
 βάϊον 707, 23, Leo 226, 6.
 βάλλω ἐν 197, 11, 20, 669, 25, Leo 99, 6, 766, 8, Leo 262, 18.
 βαρύνει; ὑπὸ νόσου 552 Nota.
 Leo 235, 8, 804, 8, ἐκ ν. 716, 30.
 (βαρυνθεῖσα νόσος 227, 20, 293, 3).
 βασίλειον 771, 2, Leo 266, 13, 813, 8, Leo 301, 5.
 βεβαίω — πληροπορέω 703, 15, Leo 216, 6.
 (βιμβράνα membrana Leo 89, 2).
 βένετος venetus 528, 8, 552, Nota 617, 25, 707, 24, Leo 221, 8, 747, 4, Leo 249, 6.
 βεργίν, virga 886, 4.
 βεστιάριον vestiarium 759, 3, Leo 257, 10, 760, 3, Leo 257, 15, 812, 24, Leo 300, 18.
 βίγλα vigilia 667, 1, Leo 196, 21, 703, 8, Leo 216, 2; 730, 1; Leo 236, 12, 747, 6, Leo 249, 8;

758, 20, Leo 256, 17, 778, 18, 804, 18, 870, 25—27.
 βιώσας — ζήσας 341, 10, Leo 69, 10.
 (βομβῶν Leo 166, 14).
 βουθῶν 539, 18, 620, 12.
 βουκελλάριος bucellarius 725, 8, Leo 230, 6, 733, 8, Leo 238, 21, 853, 13.
 βούκινον buccinum 871, 19, 899, 14.
 βουνυρίω 714, 16, Leo 226, 9.

Γ.

γαλία 857 Nota.
 γαρβός; εἰς (Leo 113, 18), 702, 19, Leo 215, 10, 703, 23, Leo 216, 13, 724, 13.
 γαυροῦμαι 707, 19, Leo 221, 2.
 (γεγραμμιμένος Leo 87, 15).
 (γενέσιος Leo 249, 7).
 γενικός, λογοθέτης, praefectus avarii 671, 17, Leo 200, 18, 741, 10, Leo 244, 16.
 γιγανταίος 8, 12, 525, 11—γιγαντογενής Leo 15, 5, 124, 3.
 γλητῶν — ἀπαλάττομαι 859, 5, 870, 6, 23, 877, 20, 879, 18, 22, 25, 907, 17.
 γλωσσόκομον κομπρίσινον 766, 8, Leo 263, 20.
 γλωσσακοπία 668, 18, Leo 198, 13.
 γλωσσοτρίω 588, 4, Leo 156, 16.
 γουνάριον pelliceorum taberna 838, 16, Leo 521, 7, 742, 2, Leo 245, 3, 752, 1, Leo 252, 21.

Δ.

δαρμός 851, 14, Leo 330, 21.
 (δεκαπέκτη Leo 325, 11, δεκατετάρτη 323, 8).
 δεξιολεστής 631, 8, Leo 175, 12.
 δέχομαι — καλέομαι 773, 17, Leo 268, 17.
 (δηλοποιέω Leo 108, 11 — ἐγλῶ 501, 6).
 δήμερος 743, 15.
 δῆμος 743, 15.
 διαδεχθῆναι 764, 10, Leo 261, 4.
 διακινήσιμος ἡμέρα 752, 9, Leo 258, 6.
 διακινήσων 706, 31, Leo 220, 7.
 διακομίζω ἐν 481, 6.
 διαλαλέω δημηγορίαν 794, 17, Leo 285, 7.
 διαλαλία 624, 24, Leo 170, 3.
 (διαλαλέομαι Leo 93, 8).
 (διαπάτω Leo 95, 5 — πατέω)
 διαπερώ ἐν 604, 12, Leo 110, 3; 742, 3, Leo 245, 3, 752, 1, Leo 252, 21. πρὸς 806, 16, Leo 294, 16.
 διασώζομαι ἐν 645, 25, Leo 183, 5 κτλ.
 διαφύγω ἐν 825, 4, Leo 309, 1.
 (διαφωνέω Leo 37, 6).
 διαφανών 731, 14, Leo 275, 12.
 διειτρίσιον divitissima? 744, 7 — διδυτίσιον Leo 246, 19.
 δίδωμι — πλήττω 280, 20, 726, 21, Leo 233, 19; 742, 6, Leo 245, 4; 749, 17, Leo 251, 9; 781, 12, Leo 275, 10, 782, 3, Leo 275, 19.
 δικαιοκρισία 617, 1, Leo 163, 19.

(διορία Leo 99, 13).¹
 διοικίω 563, 19, 29, 771, 16, Leo 257, 3.
 διοκλίζω 756 Nota.
 δομέστικος domesticus ἀνατολῆς καὶ δύσεως 499, 13, Leo 109, 19, τῶν ἱκανῶν 764, 15, Leo 261, 9, 807, 2, τῶν σχολῶν scholarum 797, 12, Leo 220, 18; 764, 8, Leo 261, 2; 710, 10, 751, 5, Leo 237, 8, 752, 6, Leo 238, 2.
 δολεῖν τοὺς ἵππους euro equos 727, 10, Leo 254, 16.
 δοῦξ, dux 464, 5, 465, 12, 703, 27, Leo 216, 16; 770, 9, Leo 266, 1, 757, 2, Leo 278, 14, 188, 21, Leo 280, 18.
 δρουγγάριος praefectus drungi, globi militum, τῆς βίγλας vide βίγλα, Κιθυβραιωτῶν 620, 2, Leo 166, 12, τοῦ πλωτῶν 771, 19, 785, 5, τῶν πλωτῶν 780, 20, Leo 274, 18, 207, 21, Leo 276, 19.
 (δοῦ δοῦ Leo 11, 18).
 E.
 Ἐν παρίεστι 706, 25, Leo 220, 3.
 ἑδομαθάριον 817, 22, ἑδομαθίος Leo 305, 7.
 ἔγραφο 745, 7.
 ἐγκλίσις 655, 22, Leo 189, 16.
 ἐδικός, συγγενής 887, 16, 901, 13.
 ἐδικτον edictum 460, 1, 3.
 (ἐδύαζε Leo 109, 13).
 (εἶδη Leo 121, 21 — σκεῦθ).
 εἶπεν τινα — ἐρωτῶν τινα 786, 12, Leo 268, 21, εἰς — ἐν 755, 6.
 εἰσάγω ἐν (Leo 98, 3), 728, 21, 744, 5, Leo 246, 18 κτλ.
 εἰσέρχομαι εἰς τινα 729, 15, Leo 256, 3, 739, 59, Leo 245, 2, 777, 18, 20, Leo 272, 5, 6; 823, 2, Leo 509, 2, ἐν 562, 16, 478, 5, 505, 15, 525, 15, 559, 22, (Leo 142, 25 εἰς), 577, 24, 610, 16, 612, 22, 616, 10, (Leo 164, 3 εἰς 651, 28, 654, 16, Leo 188, 14, κτλ.).
 εἰσπορίζω ἐν 647, 24, Leo 184, 20.
 ἐκλήπτω φέρων 627, 10, Leo 172, 6, 175, 15.
 ἐκπέρτω ἐν 814, 1, Leo 301, 18.
 ἐκπεφυγῶν 757, 8 — ἐκπεφυγῶν Leo 241, 11.
 ἐκπροικίζω 526, 15, Leo 125, 4.
 ἐκπροσιπνέω 545, 6, Leo 182, 12.
 ἐκταγή 617, 18, Leo 164, 12.
 (ἐκτός παιδείας Leo 113, 14).
 ἐκχρόσιμα 759, 9, Leo 257, 8.
 ἐκχρόνομαι 657, 3, Leo 203, 13.
 ἐλάτης 800, 25, Leo 290, 3.
 Ἑλλαδικός 765, 12, 771, 11, Leo 266, 22.
 ἐμβαίνει ἐν 472, 11.
 ἐμπρακτός 729, 14, Leo 256, 2.
 ἐμροβός 525, 21, Leo 122, 9.
 ἐπαρχός 745, 12.
 (ἐπαρῶντο Leo 201, 10 — ἐπηρῶντο 672, 11).
 ἐπαγούρος 727, 19, Leo 251, 14.
 ἐπιμολοῦμαι τι 617, 12, Leo 164, 5.
 (ἐπιφανθός Leo 96, 6).
 ἐνδορυχέω 759, 9, Leo 245, 6.

ἐνδοτή 797, 12, Leo 287, 10.
 ἐνέγω τι 755, 8, Leo 240, 7.
 ἐνστησάμενος ἀνδραγαθία; 710, 26, Leo 222, 17.
 ἐνυπόγραφος λόγος 704, 26, Leo 217, 16, 706, 4, Leo 219, 7, 790, 6, 10, Leo 281, 19, 22, 806, 18, Leo 294, 18.
 ἐξαβυδίζω 658, 5, Leo 178, 22.
 (ἐξαθίσμω Leo 157, 12).
 ἐξαρχός 770, 9.
 ἐξέρχομαι ἐν 570, 22, 644, 25, Leo 182, 5 κτλ.
 ἐξέωσας (Leo 209, 14), 775, 17, Leo 270, 7.
 ἐξουδέντος exenbitus 552 Nota, 690, 22, 800, 24, Leo 289, 23, 807, 2, Leo 295, 2, 853, 12.
 ἐξουδέντωρ 524, 11, Leo 65, 16, 668, 25, Leo 198, 18 κτλ.
 ἐξωθίω ἐν 755, 7, Leo 255, 18.
 ἐπιφροσιπνέω 805, 15, Leo 292, 10.
 (ἐπισκοπή Leo 103, 13).
 (ἐπιτυγχάνω τιμωρίαν Leo 76, 17).
 (ἐραιπίζω — καταραιπνέω 540, 14).
 ἐρχομαι, ἐν Leo 65, 17 — πρὸς 353, 19, 356, 2, Leo 88, 1, 466, 11, κτλ.
 (ἐτίθνηκαν Leo 327, 6).
 Εὐαγγελισμός 740, 2.
 (εὐμετάγωγος 110, 4).
 εὐνύχοι 780, 14, Leo 274, 13.
 (εὐπαριστροφος 125, 12).
 Εὐφορμος — εὐμορφος 904, 1.
 ἐφαρμάκει 825, 2, Leo 309, 2.
 ἔως τὰ 670, 1, Leo 199, 10.
 Z.
 Ζαῦτζας bajulus, tchauch 760, 18, Leo 265, 15—771, 1, Leo 266, 15, 779, 9, Leo 274, 3, 780, 1.
 ζῶδον 724, 29, Leo 251, 11, 754, 7, Leo 254, 15, 797, Leo 207, 11.
 H.
 (Ἥκασι Leo 98, 6).
 ἡλικιός 776, 19, Leo 271, 7, 810, 15, Leo 298, 7.
 Θ.
 θανατικόν 558, 2, Leo 127, 17, 621, 11, Leo 167, 2, 648, 10, Leo 185, 5.
 θαρβέω 472, 1, 522, 8, 572, 5, 777, 15, 18, Leo 275, 1, 4, 5, 899, 30.
 (θαυματούργημα Leo 103, 3).
 θαύριον—θείριον, θεῖον 746, 2.
 θείκη γρητῆσι 195, 27.
 θεῖμα 645, 7, Leo 182, 15, 659, 8, Leo 190, 11, 660, 15, Leo 192, 4, 740, 14, Leo 244, 2, κτλ.
 (θεματίζω, θεματίων Leo 80, 22, 25).
 θεῶμαι, spectandum praebeo 791, 9 Nota.
 θήσις 538, 16, Leo 127, 25.
 θύραι ἀγία; 745, 11, Leo 246, 3.
 I.
 ἱκανός v. δομέστικος.
 ἱκανόσθω σοί 676, 12, Leo 204, 6.
 (ἱματοφύλαξ Leo 57, 8).
 ἱνδικίων, indictio 745, 7, Leo

249, 5, 805, 14, Leo 293, 20, κτλ.
 ἱουνιάρ junior 355, 6.
 ἱστημι ἐν 778, 23, Leo 273, 7.
 K.
 Καβαλάριος; caballarius 870, 1, 871, 18, 903, 41.
 καβαλικιεύω caballicor 862, 18, 889, 19.
 καβαλῖναι caballina 669, 25, Leo 199, 6.
 Καβαλῖνος 645, 3, 746, 9, Leo 248, 16.
 καβαλλαρικός caballarius (Leo 161, 14), 626, 4, Leo 172, 3.
 κάγκελιον cancellum 650, 16, Leo 175, 1.
 καθολικὴ ἐκκλησία 761, 1, Leo 258, 9.
 καθολικός βασιλεύς 3, 25.
 καθοσιώσις 849, 10, Leo 329, 5.
 Καίσαρ Caesar 212, 17, κτλ.
 (κακὰ Leo 286, 13—κακῶς 796, 12).
 κακοπιστία 590, 9, Leo 153, 20.
 καλῖγον caliga 520, 14, (Leo 121, 1 καλῖγιον).
 καλογισαία 901, 8.
 καμάρα camera 667, 19, Leo 197, 15, 716, 31, Leo 227, 21.
 (καμαροειδὺς Leo 114, 19).
 κανιλικιον canistrum, canistellum 729, 6, 792, 9, 814, 15, Leo 502, 8.
 κανιλικιός 718, 1, Leo 228, 15, (283, 9), 805, 17, 854, 12 — κανιλικὴ Leo 255, 17, 294, 1.
 κανίσκιον 785 Nota.
 καράδιον 789, 6, Leo 281, 1, 2.
 κασιθίων casida, cassis 867, 13.
 καστάλδος castaldus, gualtaldus, castri praefectus 614, 21, Leo 160, 24.
 καστῆλιον castellum 655, 24, Leo 189, 18, 820, 11, Leo 307, 4, 823, 1, Leo 309, 4.
 κάστρον castrum 607, 5, 660, 15, Leo 192, 8 κτλ.
 καταδάσιον 778, 22, Leo 273, 7.
 καταλαμβάνω ἐν 645, 11, Leo 182, 17, 740, 14, Leo 244, 2; 814, 12, Leo 302, 5, τὴν βασιλεύσαν 800, 2, Leo 289, 4, τὴν ΚΠ. 802, 21, Leo 291, 16.
 καταπνέσθηναι 656, 16 — πνέσθηναι Leo 180, 11.
 (κατασκευάζω εἰς Leo 104, 5).
 καταπνέγω ἐν 627, 15, Leo 127, 10.
 κατάρας 760, 9, Leo 257, 21.
 κατάρας 751, 2, Leo 252, 4.
 καταπνέομαι 808, 15, Leo 296, 12.
 κατέρχομαι ἐν 10, 22, 621, 16, (Leo 161, 16 ἀπαρ. ἐν) 674, 1, Leo 202, 18, 817, 6, Leo 299, 3.
 κατηγορεῖν εἰς 765, 3, Leo 260, 2, πρὸς 764, 9, Leo 261, 5.
 (κατηγορεῖν Leo 105, 6).
 κατῶνα 906, 24.
 (κατορρονοῖμαι Leo 65, 19).
 καῦκος — καύκαλις, βαύκαλις, bocalis 562, 12.
 καυλοτομῆς 541, 10, καυλοτομῶν Leo 128, 18.
 καλλίον cella 501, 18, 778, 4, 8, Leo 272, 13, 17.

κεντηνάριον centenarium 399
 Nota, 501, 16, Leo 108, 15.
 κεράσαι τὸν βασιλέα 793, 1, Leo
 283, 19.
 κεφαλή 712, 24, Leo 224, 7,
 725, 10, Leo 232, 4, 772, 16, Leo
 267, 19, 783, 11, Leo 277, 3, 788,
 19, Leo 280, 16.
 κηροπωλεῖον 838, 15, Leo 321, 7.
 κηρέος cereus, 766, 5, Leo 266,
 18.
 κηρουλαρεῖον cerulariorum ha-
 bitatio 794, 18, Leo 285, 4.
 κιγκλῖς, cancellus 478, 14.
 κινωτέρνα, cisterna 192, 3, 517,
 26, 634, 5, 710, 28, Leo 222, 19.
 κινωτόριον citatorum 626, 17,
 Leo 171, 14.
 κλεισούρα 705, 22, Leo 218, 19.
 κλεισουριάρχης 618 Nota.
 κλητόριον 780, 2, Leo 274, 4,
 787, 20, Leo 279, 21, 793, 1, Leo
 283, 19.
 κλημάτηρ — κίνδυνος 229 Nota,
 Leo 58, 19, 370, 10, Leo 80, 21.
 (κωλαίστωρ questor Leo 115, 7,
 216, 9, 268, 3).
 κολίστωρ 515, 4, 777, 25.
 κωιστώριον questorium 667,
 22, Leo 197, 18.
 κοινωνίω 558, 7, Leo 141, 9,
 735, 19, Leo 240, 8.
 κοινωνίης 737, 19, Leo 244,
 22, 749, 7, 751, 15, 793, 4, Leo
 283, 2.
 κολωνία colonia 607, 5.
 κόμης comes 725, 8, Leo 232,
 734, 4, Leo 239, 2. ἔξουσίτων
 524, 11, 552 Nota. τοῦ Ὀφικίου
 745, 1, Leo 247, 13, τοῦ στάβλου
 714, 19, Leo 223, 3, 816, 3, Leo
 303, 21. τῶν φοιτημάτων 501, 11,
 Leo 108, 17.
 κομμερκτίω commercior 771,
 16, Leo 267, 5.
 κοντά — πλησίον 904, 5.
 κονταράτος contoarmatus 871,
 18.
 κοντάριον 888, 23.
 κοντάρις 889, 21.
 κορβονάς כרפ פרוספורה 223.
 κορμίν corpus 861, 26 κτλ.
 κόρος כ 139, 21.
 κόρτη cortina, aulæum, velum
 e cortio factum (Isidorus, origg.
 XIX. 26) 400, 2, 741, 15, Leo
 244, 20.
 κόσμησις 791, 9, Leo 282, 19.
 κοσμητικά 793, 1, Leo 283, 19.
 κοσμητικὴ συντέλεια 788, 16, Leo
 280, 12.
 κουβικουλαρια cubicularia 669,
 3, Leo 198, 23.
 κουβικουλάριος cubicularius 344,
 22, 660, 9, Leo 192, 1, 777, 14,
 Leo 271, 2, 784, 5, Leo 277, 9.
 κουβούκλειον cubiculum 778, 23,
 Leo 273, 9.
 κουράτωρ curator 815, 20, Leo
 303, 12.
 κουρατώρια curatoria provincia
 616, 9, 835, 4, Leo 318, 11.
 κουράω 901, 7.
 κουροπαλάτης curator palatii
 648, 16, Leo 130, 18, 677, 25,

Leo 205, 14, 731, 18, Leo 237,
 21, 858, 10.
 κουρσούω, curso, prador 128,
 16, Leo 235, 8, 765, 4, Leo 261,
 17, 867, 27, 872, 1, 905, 24.
 κουρσος cursus, præda, 857
 Nota, 904, 25.
 κουρτίσης curti conveniens 873,
 21.
 κρά, cras 423, 1, 2.
 κρεμυδόπωλος, κρεμύδας πωλῶν
 905, 20.
 κρύφα 789, 6, Leo 280, 23.
 κυαι[έ]στωρ 775, 2, 5.
 κυέστωρ 703, 11, 19.
 κυντίλιος quintilis 214, 6.
 κυνήγιον 748, 6, 856 Nota.
 κύρι 769, 15, Leo 263, 9.
 κυρίως 758, 9.
 κυρού 782, 10.
 κωδῆς codex 518, 16, 17, Leo
 120, 9.

Λ.

Λαμβάνω — πλῆσσομαι 514, 14,
 Leo 118, 10, 590, 15, Leo 150,
 2, 782, 19, Leo 276, 11.
 λαληθεῖς 809, 6, Leo 297, 3.
 (λανθάνω ἐμπρῆσαι Leo 19, 17).
 λεγεών legio 343, 10, 15, Leo
 70, 15, 20.
 (λεχτίκιον lectica Leo 109, 5).
 λῆξις pars 692, 9.
 ληροδία 529, 1, Leo 127, 9.
 λιβάδιον 744, 15, Leo 247, 5.
 λίβελλος libellus 528, 19.
 λιχμάροι 444, 14, Leo 93, 20.
 λογοθέτης 517, 12, 730, 2, Leo
 236, 16.
 γυνικός 758, 22, Leo 256, 18.
 τοῦ δρόμου 705, 15, Leo 218, 10,
 717, 3, Leo 228, 1, 718, 1, Leo
 228, 16, 758, 19, Leo 243, 17,
 744, 23, Leo 247, 13, 776, 1, Leo
 263, 8, 788, 18, Leo 280, 15.
 λόγῳ, τῶν ἐκκλησιῶν 400 Nota,
 Leo 88, 24.
 λούσμα 758, 22, Leo 256, 18.
 λωβός λεπρός 340, 16, Leo 69, 4.
 λωρίκιον lorum 761, 13, Leo
 258, 17.
 λῶρος 703, 1.

Μ.

μαγαρίζω מרגר 790, 20,
 Leo 282, 10.
 μαγαρεία — μαγεία 449, 14.
 μάγανον 652, 24, Leo 187, 15,
 815, 20, Leo 303, 12, 823, 3, Leo
 309, 3, 879, 900, 17.
 μαγιστριανός magistriannus 558,
 24, Leo 141, 24.
 μάγιστρος; magister 503, 6, 522,
 17, etc.
 μαγκλάδιον Leo 223, 16.
 μαγλάδιον 712, 8, 746, 15, Leo
 248, 32, μαγγλαδόν 819, 17.
 μαϊουμάς Majuma 660, 3, Leo
 191, 18.
 μαξέλλης macellarius 510, 26,
 Leo 113, 11 (μακέλ-).
 μάκελλον macellum 445, 15.
 μανδύλιον mantile 669, 25 —
 μαντίλιον Leo 199, 6.
 μανδάτον mandatum 870, 24,
 903, 28, 904, 27 (μαντ. cod.).
 μανδριάρχης 708, 13.

μανή מנה ἐμέτρησε 195, 27.
 μανσοῦρ מנסור ἀλλογενής 639, 12,
 Leo 179, 21, 651, 5.
 μάρμαρος marmor 734, 16, Leo
 259, 11, 759, 21, Leo 257, 11.
 ματαιῶς 650, 12, Leo 186, 5.
 μαφόριον 825 Nota.
 μεγαστάνες 733, 14, 810, 9, με-
 γίστανοι 565, 15, μεγίσταν Leo
 140, 21), 38, 13, 298, 4.
 (μελίθριξ Leo 107, 3).
 μεμβράνα membrana 400 Nota.
 μένω εἰς 792, 2, Leo 285, 2.
 μερεντίω — μεσημβρίω 625, 4.
 μεσοπεντηκοστή 781, 9, Leo
 275, 7.
 μεστώνω — εἰς ἡλικίαν ἔχω
 835, 8.
 μετὰ τοῦ ξίφους; 749, 17, Leo
 245, 5.
 μεταθέσιμον 626, 17, Leo 171,
 14.
 μετακομίζω ἐν 481, 10, 501, 1,
 675, 19, Leo 204, 5.
 μετοικίζω ἐν 716, 20.
 μετόχιον 759, 4, Leo 256, 21.
 (μέχρι τὸν ὕπὸ γαστήρα Leo
 326, 24).
 μηνσουράτωρ mensurator 756
 Nota.
 μητάριον metarius 793 Nota.
 μητατόριον 787, 13, Leo 279, 15.
 μητατόριον 793, 9, Leo 284, 4.
 (μυλιαρτίσιον, duodecima pars
 solidi, militum stipendium Leo
 149, 16).
 μυλιαρτίσιον 636, 19, Leo 180, 4,
 778, 14, Leo 272, 22.
 μίλιον milliarium 138, 2, 191,
 26, 632, 5, Leo 186, 23, 653, 16,
 657, 22, Leo 197, 18, 745, 13,
 Leo 248, 2.
 μνημοράλιος 518, 27, Leo 120,
 20.
 μόδον 862, 9.
 μόδιος modius 400, 13, 432, 9,
 616, 8, Leo 183, 12, 855, 11, 857,
 17, 858, 1.
 μόλις molis 561, 21, Leo 144,
 15.
 μονοστράτηγος; 732, 7, Leo 238,
 4, 757 Nota, Leo 238, 4.
 μουλκτεύω, muleto 855, 13.
 μουτικῆς 779, 18, Leo 273, 23

Ν.

(Νεκρότης Leo 3, 6).
 νηστευτής 553 Nota, Leo 136,
 19.
 νίκος 653, 5, Leo 189, 1.
 (νοσὴ τὴν πλάνην Leo 19, 12).
 νοτάριος; notarius 609, 26, 793,
 7, Leo 284, 2. τῆς ὑπουργίας
 818, 2, Leo 303, 18; 818, 21.
 Leo 503, 17. τοῦ αἵκου 819, 2,
 Leo 305, 19.
 νοβελήσιμος v. νοβ.
 νόμμη nurus 735, 14, Leo 240, 5.
 νομροστολῶ 700, 4, Leo 245,
 40.
 νοβελήσιμος, νοβελισιμος nobi-
 lissimus 654, 14, 659, 16, Leo
 191, 3; 662, 2, Leo 193, 3; 906,
 15, 908, 2.
 νῶναι nonne 412, 3.

Ξ.

Σπρόκερκος (ζυλόκερκος?) *circus siccus, ligneus* 518, 2.
ζυλὴ 627, 3, Leo 172, 1.
(ζυλόκερκος *circus ligneus*).

Ο.

Οικονόμος Ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ 758, 10, 759, 17, Leo 257, 8.
ὄλος — πᾶς 774, 11, Leo 260, 10.
(ὄντος ἱππομαζομένου Leo 309, 7).

ὄξυπαθὴς 615, 10, Leo 161, 12.
ὀπισθάγκωνα 515, 5, Leo 115, 12.
(ὀρεγόμενος τῷ ἀξιώματι Leo 271, 22, τοῦ ἀξιώματος 777, 14).
ὀρθομαρμαρῶσις 673, 17, Leo 202, 14.
ὀρνυτοδριον *ornaturum?* 625, 15.

ὀροφανῇ τμήματα 652, 12, Leo 137, 5.
οὐζὴρ 790, 17, Leo 282, 7.
(οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ Leo 144, 16).
ὀφφικιάλιος *officialis* 776, 15, Leo 271, 4.
ὀφφικιον *officium* 905, 16, 25.
ὀφίδες *obsides* 772, 17 — ὀμφοί Leo 267, 20.
ὀφίκιον 616 *Nota*, 644, 26, Leo 182, 6, 711, 21, Leo 225, 4.

Π.

Παγκόσμιος; 558, 20, Leo 128, 5.
πάκτα *pacta* 599 *Nota*, 501, 8, 15, Leo 108, 11, 21; 615, 20, Leo 16, 21; 614, 10, Leo 160, 14; 659, 20, Leo 180, 4, 669, 24, 27; Leo 189, 5, 7, 678, 21, Leo 206, 15; 851, 6.

παλάτι 869, 27, 875, 19, 902, 11.

παλάτιον *palatium* 400, 4, 505, 15, 514, 2, κτλ. 874, 12.

πάλλιον *pallium* 285 *Nota*.

παπᾶς *papa* 796, 11, 236, 12 — παπᾶς; 660, 8, Leo 491, 25; 691, 7, Leo 210, 15; 722, 20, 730, 5, Leo 256, 19; 751, 6, 10, Leo 252, 8, 12. Ῥώμης 495, 10.

παργίνομας ἐν 559, 15 (εἰς Leo 142, 14).

παρδυναστῶν 671, 14, Leo 200, 16; 775, 5, Leo 269, 18.

παραιομῖμος 758, 20, Leo 255, 11, 737, 11, Leo 241, 15; 758, 5, Leo 242, 4, 740, 5, 16, 745, 8.

παρῶν ἐκδοκόμενα 5, 20, 25, Leo 7, 10, 19, 25.

παρμύδομας ὁδρῶν 555, 12, Leo 70, 17.

παρπῆμτος ἐν 858, 4.

παρσάστιμος 259 *Nota*, Leo 58, 25.

παρῶν 655, 4.

παῖς σπλῆν 455, 1.

πατριάρχης 755 *Nota*.

παζὴ τε καὶ πλῆθ 651, 21.

παροπαρῆμας 652, 8, Leo 187, 5.

παζούλιον — παζούλιον? *exedra* 726, 12, Leo 253, 15.

παλικάνος *sculptor* 905, 21.
πέρπω ἐν 454, 4, 653, 16.

πενταγέφυρα 548, 11, Leo 150, 11.

πειποίησαν Leo 290, 22 — πειποίηται 802, 2.

(περιορισμένος ὢν Leo 287, 17 — περιωρισμένος ὢν 798, 2).

περιούσιος λαὸς 616, 7, Leo 163, 4.

περίταχος Leo 48, 7).

περῶν — περῶν 861, 18.

πέρνω — παραλαμβάνω 904, 30.

πηγάτω 900, 24?

πιάζω, πῖνω καταλαμβάνω 858 *Nota*.

πιγκέρνης *pincerna* 851, 5, Leo 530, 14.

πῖνω εἰς 776, 21, Leo 204, 24.

πίπτω ἐν 553 *Nota*, Leo 156, 6; 558, 10, Leo 141, 11.

πιτάνιον *breve* 778, 29, Leo 275, 5, 795 *Nota*, 794, 2, Leo 284, 5.

πλάγιδω 501, 15.

πλίσωνα τὸν χρῶσιν καταβάλλω 677, 4 (πλίσωνος χ. x. Leo 205, 6).

πλίσων τὴν στήλην 700 *Nota*.

πλῶτε καὶ πᾶσι 653, 23, Leo 187, 21.

ποδαγός 545, 21, Leo 71, 5.

ποιέω — δείκνυμι 565, 3, Leo 148, 9, ἀπὸ ὁφείας 765, 19, Leo 260, 16, εἰς 668, 15, (ἐν ἀλφμαλίστ Leo 255, 6), ἐν τῷ ὄκω 786, 14, Leo 279, 4, ἐν τῷ πατριάρχῳ 767, 12, Leo 265, 12.

ποιναλίω *punio* 668, 21 — ποιναλίζω Leo 198, 6.

ποιή *penna* 796, 2, Leo 286, 4.

πολυκατήλων 701; 1, 4, Leo 214, 10, 15, 791, 14, Leo 275, 11, 797, 12, Leo 287, 10.

πολυκτεδός 795, 5, Leo 284, 1.

πουλὴν *pullus* 867, 29.

πόρτα *porta* 516, 21, 517, 2, 620, 17, Leo 166, 18 κτλ.

πραΐα *praeda* 855, 10, 15.

πραΐδω *praedor* 498, 3, Leo 105, 9; 517, 3, Leo 118, 21; Leo 172, 15.

πραΐδωτος; *praepositus* 524, 9, 745, 15, 714, 6, Leo 246, 19, 751, 15, Leo 252, 14, 754, 2, Leo 254 *Nota*.

πραΐτωρ *praetor* 471, 2.

πραΐτωριον *praetorium* 562, 18, Leo 145, 25, 714, 18; Leo 226, 11; 715, 12, Leo 226, 16; 746, 14, Leo 248, 21; 790, 9, Leo 281, 21.

Πρίγκηπος νῆσος *Principis insula* 672, 11, (πρίγκηπος Leo 202, 8).

Ποιμικήριος *primicerius* 812, 24, Leo 500, 18; 861, 6, Leo 550, 15.

(προβάλλομαι εἰς Leo 150, 18, 157, 14, 142, 12).

προβλῶσις 765, 5 κτλ.

(προσφάσκων Leo 57, 6, 44, 17, 21, 45, 14).

προθυμοποιέω 545, 18 (297, 15 — προθύμως ποίω 806, 19).

πρόκιντος *processio* 565, 24, 712, 16, Leo 223, 23; 715, 4, Leo 269, 17; 782, 20, Leo 278, 11; 792, 17, Leo 283, 16.

προνοητής 675, 2, Leo 203, 11.

προσαναΐω 797, 10, Leo 287, 10.

προστυχῶν 778, 10, Leo 272, 18.

προσκόλλομαι 506, 8, Leo 112, 15; 726, 7, Leo 255, 8.

(προσπύγων Leo 290, 16 — προσπ. 801, 16).

προσπύγας ἐν 514, 5.

προτίκτωρ *protector* 355, 7.

(προχειρίζομαι εἰς Leo 100, 5 — προσχ. 462, 2).

πρωτασκηρῆς 625, 18, 756, 2, Leo 240, 14; 785, 3, Leo 277, 3.

πρωτινουχός 617, 15, Leo 164, 8.

πρωτοσκηρῆς 783, 11, Leo 277, 3; 785, 1, Leo 277, 14; 813, 15.

πρωτοβεστῆριος *protovestarius, primus vestiarii praefectus* 701, 4, Leo 214, 10; 720, 5, Leo 235, 15; 741, 2, 745, 2, 748, 11, Leo 250, 8; 758, 7, Leo 256, 6; 761, 15, Leo 258, 18; 765, 12, Leo 266, 10; 765, 1, Leo 261, 15; 774, 11, Leo 269, 9; 785, 2, Leo 276, 16.

πρωτοκάρδο; 819, 4, Leo 819, 4, Leo 305, 21.

πρωτομάγιστρος *primus magistrorum* 755, 1, 12, Leo 259, 15, 240, 1.

πρωτομανδάτωρ *primus mandatorum* 820, 10, Leo 507, 5.

πρωτονοτάριος 800, 9, Leo 289, 9.

πρωτοπαπᾶς 806, 19, Leo 295, 19.

πρωτοσπαθῆριος 715, 8, Leo 224, 20; 741, 10, 779, 16, 805, 17, Leo 294, 2.

πρωτοστράτηγος 729, 3, Leo 235, 15.

πρωτοστράτωρ, *primus stratorum* 751, 11, 17, Leo 257, 14; 758, 4, Leo 242, 4; 741, 17, 757 *Nota*.

πρωτοσφάβουλος *chalfa* 620, 1, Leo 166, 5; 637, 6; Leo 178, 3; 674, 19, Leo 205, 6, 706, 12, Leo 216, 14; 712, 18, Leo 224, 2; 713, 11, Leo 224, 2, 25.

(πρωθῆνας Leo 121, 15 — πρῆταιν 520, 17).

πρωθῆνας 656, 10, Leo 180, 7.

πρωγομάστριος 755, 4, 12, Leo 259, 15, 240, 1.

πύλα βασιλικᾶς 742, 8, Leo 246, 1.

(πυρράχης Leo 159, 5).

Ρ.

Ῥαΐκτωρ *rector* 750, 2, 796, 12, Leo 286, 12; 798, 16, Leo 288, 4.

ῤάπτης *sartor* 905, 50.

ῤάσων, *rasum, vestimentum* 901, 8.

ῤῆξ *rex* 614, 21, Leo 160, 24.

ῤῆξ 21, Leo 193, 14; 770, 9, Leo 266, 1.

(ῤῆξ *rex* 501, 21 — ῤῆξ 814, 4).

ῤυνοχόσις 588, 4, Leo 156, 15, 620, 18, Leo 166, 5.

ῤυνοτόμιος 612, 25.

ἀνότητος 608, 7, Leo 159,
16; 619, 5, Leo 165, 16.
δόξα erogatio stipendii, donati-
vum 806, 15, 809, 16, Leo 297,
10; 857, 10, Leo 320, 7; 880 Nota.
δοξάζω ergo, dono stipendium
706, 12, Leo 219, 15.

Σ.

Σάγμα sagum 714, 5, Leo 225,
21; 751, 16, Leo 252, 18.
σακελλάριος; sacellarius 617, 14,
Leo 164, 8; 819, 1, Leo 505, 18;
851, 8.
σακέλη sacellum 795, 4, Leo
285, 0.
σακέλιον sacellum 758, 21, Leo
256, 18.
σακίω in sacrum pono 562, 15.
σακίω 623, 18.
σεκρέτων secretum 337, 1.
σιλεντιάριος silentiarius 515,
23, 516, 1; 521, 2.
σιλέντων silentium 588, 11, Leo
158, 25; 654, 2, Leo 176, 20;
671, 12, Leo 200, 14.
σελλίον sella 743, 4, Leo 245,
20.
σέναντος senatus 759 Nota —
σύγκλητος 826, 16, Leo 257, 15.
σεξίλιος sextilis 214, 15.
σηκρήτις vide ἀνδ σ.
σηκίω vibro 889, 14.
σήα (σία), πῦρ 904, 2.
σήνον signum 299, 16.
σιχάριος; sicarius 242, 2.
σιτηρήσιον 770 Nota.
σχάλα scala 753, 1, Leo 253,
12.
σχαλωτής scandularius 715, 23,
Leo 227, 5.
σκαρμαγγιον (a scara, turma?
vestis militaris) 757, 10, Leo 241,
14, 65, μετά σπαθίου 743, 7, Leo
244, 24.
σκήπτρον sceptrum 744, 11,
Leo 247, 1; 906, 12.
σκοτώνω, κτείνω 904, 20.
σκούτARIOS scutarius 800 Nota,
867, 10.
σορός, ἡ ἀγία 775, 5, Leo 269,
20; 823, 8, Leo 508, 14; 825, 15,
Leo 311, 6.
σουδάριον sudarium 633, 10.
σουλτάνος πῶτω κυριότης 900,
4, 5.
σπαθάρης spatharius 471, 50,
683, 12.
σπάθη spatha 765, 14, Leo 262,
4; 839, 14, Leo 321, 20; 868, 13,
22, 871, 2.
σπαθί 865, 18.
σπαθίον 743, 7, Leo 254, 24;
867, 12, 871, 24, 889, 16, 28,
901, 24.
σπαθοκοπήθεις 753, 14, Leo
254, 2.
σπλάγγιον περιπέδητον 833, 18,
σπ. πεποδημένον Leo 317, 18.
σταύλον stabulum 711, 19, Leo
223, 3; 754, 15, Leo 239, 10, 849,
5, Leo 329, 1.
στυρωτός 532 Nota, Leo 153, 5.
στράλας ἐν profectus in 268, 15,
Leo 61, 19.
στρίμμα 744, 4, 10; 803, 14,
Leo 282, 9.

στέρφος 743, 9.
στέρω εἰς 560, 9, Leo 143, 11.
στήθος columella? 746, 18, Leo
219, 1.
στοιχείον 797, 7, Leo 287, 5.
στοιχέομαι 614, 17, 615, 17,
Leo 160, 20, 172, 18.
στούδιον studium 669, 9.
στέγελλος 758, 19, Leo 256, 16,
828, 24, Leo 314, 10.
συγκωρηθῆναι τὸν θάνατον 781,
4, Leo 275, 1.
συλλαλέω τὰ τῆς εἰρήνης 803,
8, Leo 292, 5.
συμφιλοῦμαι 723, 1, Leo 229,
22, (235, 10); 738, 18, Leo 242,
16; 771, 2, Leo 266, 13; 775,
19, Leo 270, 10; 777, 13, Leo
271, 21; 811, 11, Leo 299, 7.
σύμφωνα τῆς εἰρήνης 832, 10,
Leo 516, 323; 834, 10, Leo 518, 4.
σύμφωγα — αὐτάνδρα 614, 4,
Leo 160, 8.
συναεισιώτης 701, 16, Leo
215, 2.
συνορίζω 762, 1, 4, Leo 259, 4,
7; 786, 9 (Leo 278, 10 ἀποσ.)
σύντεκνος 718, 5, Leo 228, 17.
σύστημα 754, 15 — συστημα-
τιον Leo 254, 18.
συρροκοπία 5, 13, (Leo 8, 15
συρροκόπος).
στέδο; scheda 667, 20, Leo 197,
16; 516, 5, 565, 8, Leo 495, 19.
σχολάριος scholarius 712, 2,
Leo 223, 15.
σχιλίω 501, 13, Leo 108, 19.
(σχιώτερον Leo 108, 18).
σουλία solea 689, 19, 704, 21,
Leo 217, 11, 781, 11, Leo 275, 9.

Τ.

Τάγμα πολεμικόν 774, 11,
Leo 269, 10; 806, 16, 813, 11,
Leo 391, 7 καὶ ἰακλήσιαστ. 828,
25, Leo 314, 10.
ταγματικός 819, 22, Leo 306,
14.
(ταξάτιον Leo 235, 7).
(ταξείδιον Leo 243, 21, 345,
11).
ταξέων (ταξιώτης?) 728, 15.
ταξίδιον 740, 10, 742, 14, 576,
12.
τελώνιον πῶτω Mandecorum (Pe-
termann, deutsche Zeitschrift 1856
p. 365) cf. Jo. Eleonem de exitu
animarum ad Oct. 29, Ephremum
de defunctis in Christo, Cyrillum
Alex. π. ἑξῶθεν et Macarium de
duplici statu.
τέντα tentorium 741, 1, Leo 244,
8; 871, 5, 872, 1, 883, 13, 904,
1, 20, 24.
(τετραπέρατος Leo 55, 18).
τετραπύδιον 782, 10, Leo 276, 3.
(τέτυγος Leo 555, 6 — τετύχηκε
755, 6).
τέτραγρον caliga 744, 7, 747, 11,
Leo 246, 20, 249, 15, 16.
τετραγρός; autor 905, 20.
τρουκάνισμα χότατος margo
codicis C. in Cedreno 11, 480.
τρουκανηστήριον Ced. 558, 21.
τρουκανηστήριον equile vel ca-
nistrum 718, 25, Leo 275, 7.
τῆρον tiro 371 Nota.

τίθῃμι ἐν 268, 6, Leo 61, 11.
τιμάω στρατηλάτην 521, 5 — (τ.
στρατηγόν Leo 123, 2). πατριχίον
καὶ ἀνδύπατον 829, 1, Leo 314, 11.
παρακοιμώμενον 843, 22, Leo 324,
18.
τόμος tractatus? 713, 15, Leo
216, 6; 744, 13, Leo 247, 3; 754,
18, Leo 255, 2; ἑλαυθερίας 704, 5,
Leo 216, 22; συνδεδιός 848, 5,
Leo 322.
τοξοβολίστρα ballista 626, 13,
Leo 171, 10.
τοποτηρητής 818, 16, Leo 505,
13; Πρώτης 810, 5, Leo 322, 9.
τούβιον tubulus 763, 7, 10, Leo
260, 5, 8.
τούρμα turma 702, 18, Leo
215, 8.
τουρμάριος; praefectus turmae
713, 9, Leo 224, 21, 814, 10, Leo
302, 4; 839, 9, Leo 321, 16.
τούρα tufa, vexillum, globus 715,
21, Leo 227, 5.
τράκτος tractus 790, 12, Leo
282, 2.
τράπεζα ἡ ἀγία 744, 5, Leo
246, 18, ὁ ἐπὶ τῆς τραπίζης (βα-
σιλικῆς) 759 14, Leo 257, 5, ὁ τῆς
τρ. 829, 24, Leo 515, 7.
τρίβουνάριον tribunal, 857, 8,
Leo 140, 10; 561, 7, Leo 144, 10;
639, 8, Leo 179, 18, 679, 4, Leo
206, 22; 817, 14, Leo 304, 22.
(τρίκλινιον triclinium, Leo 260,
13).
τρίκλινος 617, 13, Leo 164, 6;
667, 18, Leo 197, 14; 671, 12, Leo
200, 14; 700, 6, Leo 213, 11;
716, 16.
τριμήτριά Leo 319, 12 — τριμή-
σια, trimesses, terni asses 830, 9.
τύπος 525, 2, Leo 123, 16.
(τύπος βασιλικῆς Leo 58, 21).
τὰ ἐκ τύπου 780, 2, Leo 274, 4.
τυπός 479, 4, Leo 104, 5; 524,
19, Leo 123, 14.
τύπος μαγιάλῃ 746, 15, Leo
268, 22.
τυραννήσας αὐτὸν 726, 16, Leo
251, 7.

Υ.

(Υδρόμυλος Leo 85, 24).
ύδριον 702, 25, Leo 215, 15.
ύδριζαι 75, 15, Leo 21, 5.
ύπαρχος praefectus Urbis 756, 6,
Leo 240, 17; 746, 14, Leo 248,
20; 752, 5, (Leo 253, 2 ἱπαρχος).
ύπαταις consulas munera 732,
11, Leo 258, 8; 754, 5, Leo 254,
10.
ύπερβαυμάζω 821, 9, Leo 307,
14.
ύπερβαυματος 552, Nota, Leo
152, 18.
ύπερβόδομαι 847, 2 — ύπερ-
βόδο Leo 327, 10.
ύπογαστριον 846, 14 — ύπο
γαστέρα Leo 326, 23.
(ύποκλαγιάζω Leo 108, 19).
(ύπόσπας Leo 143, 12).
ύποστράγιον ἐν 199, 27; 496, 18;
554, 10, Leo 139, 17 καὶ.
ύπουλαία 631, 25, Leo 176, 1.
(ύπερβωδ: Leo 13, 21, 22.)

Φακτοδότης, factionarius 707, 26, Leo 221, 9.
 φαμίλια familia 599 Notr.
 (φάρμακον Leo 253, 13 — φάρμακον 753, 2).
 Φαρίδης (ἱερατικός) 195, 23.
 Φάρος 841, 19, Leo 323, 13.
 φασκία fascia 147, 22.
 φάτιον cereus? 790, 12, Leo 282, 2.
 πατριάρχης, παύλος; πατρ. 708, 12, 710, 8.
 φαίδωμα 759, 16, Leo 243, 12.
 φαίδωντον prænula pluviale. — φαίδωνης (2 Tim. IV, 18) 691, 9 — φαίδωνιον α φαίνεσθαι (Germanus) Leo 210, 15.
 φάτω in 282, 7, 400, 2, 415 Notr., 426 Notr., 457, 9, 516, 9, 619, 1, Leo 165, 9; 621, 41, (Leo 197, 11 ας), 650, 19, 652, 24, 746, 19, 751, 7, Leo 254, 13, 765, 7, Leo 261, 21; 770, 19, Leo 266, 10.
 φιλούμαι τι 728, 19, Leo 235, 10, 771, 11, Leo 266, 22 — φιλούμαι 759 Notr.
 φιλοκρίτης 522 Notr (Leo 132, 6, 12).
 φισμύλον flammula 871, 19, 889, 14.
 φορὸν τινα 901, 8.
 φόρον forum 770, 19, Leo 266, 10; 538, 12, Leo 321, 5.
 φορῶτον fossatum, expeditio militaris 859, 2, 865, 16, 867, 8 κτλ.

(φοροτικῶς fossatice, hostilliter Ced.)
 φορῶτον 802 Notr, Symeon.
 φυλακτόν erux amuleti 704, 10, Leo 217, 4; 706, 15, Leo 219, 16.
 φυταγωγία 837, 6, Leo 320, 5; 845, 21, 846, 6, Leo 326, 17.
 φύρα, τὰ ἅγια (ἐν τῇ ἀγία τῶν φώτων ἡμέρᾳ Cont. c. 23) 787, 5, Leo 279, 7.
 φωταφία 797, 13, Leo 287, 11

X.

Χαρτάκιον μηχανικόν 869, 12.
 χάρτης charta 215, 15, 396, Leo 54, 14; 505, 11, Leo 110, 5; 565, 1, Leo 148, 7; 575 Notr.; 574, 18; 575, 2, 4; 616, 18, Leo, 163, 15, 642, 4; 748, 7, Leo 250, 4; 795, 5, Leo 284, 1.
 χαρτιατικόν chartaticum, quod pro chartis officialibus datur 877, 2, Leo 205, 7.
 χαρτίον 412, 7; 635, 10, 793 Notr.
 χαρτοθέσιον 794, 19, Leo 285, 19.
 χασόν, χάνω? praeipito? 885, 15.
 (χάμη Leo 121, 19.)
 χειροκρατίον 649, 9, Leo 183, 11.
 χειρόν; 5, 1.
 χελιδόν 674, 7, Leo 202, 22.
 χειροβίμ (ἱερατικός) γρόπας, ἀρῶν-τας, ὁποῦντα, ἐπιτάσεις 152 = 156, 687, 3; 913, 24, 914.

χοιρῶν; 797, 8, 287, 3.
 χριστιάνος 619, 13, Leo 185, 17.
 χρονογραφία 1; 16.
 χρονογράφος 1, 3.
 χρόνος, ἔτος 614, 17, Leo 160, 21; 615, 11, Leo 162, 13; 666, 14; 845, 7, Leo 325, 9.
 χρυσοδόλλη (χρυσόδολλ et χρυσόδολλ cod.) bulla aurea 790, 12, 815, 18, 851, 5; 945, 16 — χρυσόδολλιον Leo 282, 21, 301, 15, 326, 5.
 χρυσόδολλιον Leo 316, 17.
 χρυσόδολλος γραφή 897, 30.
 χρυσοπερικὸς χιτὼν 741, 12, Leo 244, 18.
 χρυσοτεκνικόν triclinium aureum 791 Notr., 757, 13, Leo 241, 17.
 χωριάτης rusticus, villanus 905, 25.

Y.

Ψευδαῖ; 592, 15, Leo 154, 5.
 ψυχικὸν eleemosyna 778, 14, Leo 272, 25.
 ψαλλῶ 2, 4.
 Ω.
 Ὀδὸς; ΠΕΤ ἡλύμα 280, 2.
 ὀμοφύριον 757, 4, Leo 241, 8, 746, 13, Leo 248, 9; 826, 1, Leo 311, 12.
 ὄριον horreum 626, 15, Leo 171, 12.
 (ὄ; Leo 118, 10 — οὐς 514, 15).

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

GEORGIUS HAMANTOLUS.

| | |
|---|----|
| Prolegomena. | 9 |
| Chronicon. | 42 |
| Proemium. | 43 |
| LIBER PRIMUS. | 47 |
| I. — Genealogia, dam. | 47 |
| II. — De Nemrod. | 51 |
| III. — De rege Niso. | 55 |
| IV. — De rege Thora. | 55 |
| V. — De rege Lame. | 56 |
| VI. — De rege Sardanapolo. | 56 |
| VII. — De rege Perseo. | 57 |
| VIII. — De rege Sostiro. | 58 |
| IX. — De rege Pharaone. | 58 |
| X. — De conchylii inventione. | 59 |
| XI. — De P-lope. | 59 |
| XII. — De Cyro. | 59 |
| XIII. — De Cambyse. | 63 |
| XIV. — De Rome et Remo. | 63 |
| XV. — De Numalibus. | 66 |
| XVI. — De rege Philippo, patre Alexandri. | 67 |
| XVII. — De regno Alexandri. | 67 |
| XVIII. — De veste summi sacerdotis. | 67 |
| XIX. — De regina Candace. | 75 |
| XX. — De Brachmanibus. | 75 |
| XXI. — De Seribus. | 79 |
| XXII. — De Bactrianis. | 79 |
| XXIII. — De Chaidais. | 79 |

| | |
|---|-----|
| XXIV. — De Britannis. | 82 |
| XXV. — De Amazonibus. | 82 |
| XXVI. — De initio regnorum. | 81 |
| XXVII. — Scholion sanctorum Patrum. | 83 |
| XXVIII. — Sancti Basilii. | 83 |
| LIBER SECUNDUS. — Initium Chronici Georgii Monachi. | 86 |
| I. — Adami et ejus filiorum genealogia. | 86 |
| II. — De constructione turris. | 91 |
| III. — Quænam prima lingua fuerit. | 95 |
| IV. — De distributione orbis terræ. | 98 |
| V. — De quatuor principis. | 110 |
| VI. — De magia et prestigiis. | 114 |
| VII. — De apotheosi apud Romanos. | 122 |
| VIII. — De Platone philosopho. | 126 |
| IX. — De nativitate Abraham. | 159 |
| X. — De Sido et Melchisedech. | 146 |
| XI. — De urbe ædificata a Melchisedech. | 147 |
| XII. — De Saïem. | 147 |
| XIII. — De nomine Jerusalem. | 148 |
| XIV. — Initium Abraham. De Isaac. | 151 |
| XV. — De Esau et Jacob. | 154 |
| XVI. — De Jacob. | 158 |
| XVII. — De morte Esau. | 159 |
| XVIII. — De nativitate Moysis. | 162 |
| XIX. — Filii Israel egrediuntur ex Ægypto. | 163 |
| XX. — De tabula Moysi data. | 166 |
| XXI. — De morte Moysi. | 175 |

| | | | |
|---|-----|--|-----|
| XXII. — De Moysæ iterum. | 178 | CVIII. CIX. — De incarnatione Domini nostri Jesu Christi. | 351 |
| XXIII. — De Josue filio Nave. | 191 | CX. — De cessatione legitime sacerdotio fungentium ex tribu Juda. | 353 |
| XXIV. — De Judicibus. | 195 | CXI. — Augustus imperator in Ægyptum profectus. | 358 |
| XXV. — De Juda. | 195 | CXII. — Tiberius imperator. | 371 |
| XXVI. — De Gothonie. | 195 | CXIII. — Quare Christi resurrectio octava nominata sit. | 374 |
| XXVII. — De Aod. | 195 | CXIV. — De Juda Galileo. | 378 |
| XXVIII. — De Samegar. | 195 | CXV. — De Abgaro. | 382 |
| XXIX. — De Barac. | 198 | CXVI. — Regnum Claudii. | 383 |
| XXX. — De Gedeone. | 198 | CXVII. — De Claudio imperatore. | 387 |
| XXXI. — De Abimelech. | 203 | CXVIII. — De ratione vivendi ascetarum. | 390 |
| XXXII. — De Tho'a. | 203 | CXIX. — De solitaria vite statu. | 398 |
| XXXIII. — De Jair. | 203 | CXX. — Regnum Neronis. | 427 |
| XXXIV. — De Jephthe. | 203 | CXXI. — De Simonis cane. | 442 |
| XXXV. — De Samson. | 203 | CXXII. — De sancto Petro. | 443 |
| XXXVI. — De Heli summo pontifice. | 210 | CXXIII. — De Jacobo, fratre Domini. | 450 |
| XXXVII. — De Samuele. | 213 | CXXIV. — Regnum Galba. | 450 |
| XXXVIII. — Initium regni Saul. | 213 | CXXV. — Regnum Othonis. | 450 |
| XXIX. — Initium regni David. | 222 | CXXVI. — Regnum Vitellii. | 451 |
| XL. — De regno Salomonis. | 239 | CXXVII. — Regnum Vespasiani. | 451 |
| XLI. — De cibus Salomonis. | 247 | CXXVIII. — De expugnatione Jerusalem. | 451 |
| XLII. — De regno Salomonis. | 247 | CXXIX. — De chronologia ab Adam ad Alexandrum, et de successione regum. | 506 |
| XLIII. — De regina Æthiopum Sibylla. | 251 | CXXX. — Initium regni Titi. | 510 |
| XLIV. — Regnum Roboam. | 263 | CXXXI. — De Domitiano imperatore. | 518 |
| XLV. — Regnum Abia. | 263 | CXXXII. — De Apollonio Tyansen. | 518 |
| XLVI. — Regnum Asaph. | 263 | CXXXIII. — De Manethone Mago, et magicis ejus operibus. | 519 |
| XLVII. — Regnum Josphat. | 263 | CXXXIV. — Regnum Nervæ. | 523 |
| XLVIII. — Regnum Joram. | 266 | CXXXV. — Regnum Traiani. | 525 |
| XLIX. — Regnum Ochosis. | 266 | CXXXVI. — Regnum Adriani. | 526 |
| L. — Regnum Gotholize. | 266 | CXXXVII. — Regnum Antonini. | 527 |
| LI. — Regnum Joas. | 267 | CXXXVIII. — Regnum Marci. | 530 |
| LII. — De Eleemosyna. | 267 | CXXXIX. — Regnum Veri. | 531 |
| LIII. — Regnum Amasie. | 270 | CXL. — Regnum Commodi. | 531 |
| LIV. LV. — Regnum Osie. | 271 | CXLI. — Regnum Pertinacis. | 531 |
| LVI. — Regnum Joatham. | 274 | CXLII. — Regnum Didii. | 531 |
| LVII. — Regnum Achaz. | 274 | CXLIII. — Regnum Severi. | 532 |
| LVIII. — Regnum Ezechias. | 274 | CXLIV. — Regnum Caracallæ. | 533 |
| LIX. — De Tobit et Angelo. | 274 | CXLV. — Regnum Macrini. | 533 |
| LX. — Regnum Manasses. | 286 | CXLVI. — Regnum Aviti. | 533 |
| LXI. — Regnum Amos. | 291 | CXLVII. — Regnum Alexandri. | 533 |
| LXII. — Regnum Josia. | 294 | CXLVIII. — Regnum Maximini. | 535 |
| LXIII. — Regnum Joschaz. | 295 | CXLIX. — Regnum Pupieni. | 536 |
| LXIV. — Regnum Jachin. | 295 | CL. — Regnum Balbini. | 536 |
| LXV. — Regnum Jeconia. | 298 | CLI. — Regnum Gordiani. | 536 |
| LXVI. — Regnum Sedecia. | 293 | CLII. — Regnum Justitiani. | 539 |
| LXVII. — De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Ægypto. | 299 | CLIII. — Regnum Philippi. | 550 |
| LXVIII. — Numerus annorum regum Jerusalem. | 303 | CLIV. — Regnum Valeriani. | 550 |
| LXIX. — Initium regum Samaritanorum. | 306 | CLV. — De pestilente morbo. | 551 |
| LXX. — Regnum Nabath. | 306 | CLVI. — Regnum Galli. | 551 |
| LXXI. — Regnum Baza. | 306 | CLVII. — Regnum Decii. | 551 |
| LXXII. — Regnum Ela. | 306 | CLVIII. — Regnum Emiliani. | 551 |
| LXXIII. — Regnum Zambri. | 306 | CLIX. — Regnum Gallieni et Valeriani. | 551 |
| LXXIV. — Regnum Achab. | 306 | CLX. — Regnum Claudii. | 551 |
| LXXV. — De Jezabel et Elia propheta. | 306 | CLXI. — Regnum Quintiliani. | 551 |
| LXXVI. — Regnum Ochosis. | 310 | CLXII. — Regnum Aureliani. | 558 |
| LXXVII. — Regnum Joram. | 310 | CLXIII. — De Apollinario. | 558 |
| LXXVIII. — Regnum Jehu. | 314 | CLXIV. — De Theodoro Mopsuestia. | 559 |
| LXXIX. — Regnum Joschaz. | 314 | CLXV. — De Eutychæ. | 563 |
| LXXX. — Regnum Joas. | 314 | CLXVI. — Regnum Taciti. | 563 |
| LXXXI. — Regnum Jeroboam. | 315 | CLXVII. — Regnum Floriani. | 563 |
| LXXXII. — Regnum Azarie. | 315 | CLXVIII. — Regnum Probi. | 566 |
| LXXXIII. — Regnum Sellum. | 315 | CLXIX. — Regnum Car. | 566 |
| LXXXIV. — Regnum Manabem. | 315 | CLXX. — Regnum Carini. | 566 |
| LXXXV. — Regnum Phaceise. | 315 | CLXXI. — Regnum Numeriani. | 566 |
| LXXXVI. — Regnum Phacei. | 315 | CLXXII. — Regnum Diocletiani. | 570 |
| LXXXVII. — Regnum Osee. | 315 | CLXXIII. — De casta muliere. | 570 |
| LXXXVIII. — De imperio Babyionis. | 318 | CLXXIV. — De alia virgine. | 571 |
| LXXXIX. — De regno Evilmerodach. | 322 | CLXXV. — De solitario. | 571 |
| XC. — De Baltasar. | 323 | CLXXVI. — De regno Constantii. | 583 |
| XCI. — Regnum Darii. | 326 | CLXXVII. — De sancto Constantino. | |
| XCII. — Regnum Cyri. | 326 | | |
| XCIII. — Regnum Cambysis. | 327 | | |
| XCIV. — Regnum Smerdis. | 330 | | |
| XCV. — Regnum Darii. | 338 | | |
| XCVI. — Regnum Artaxerxis Longimani. | 338 | | |
| XCVII. — Regnum alterius Artaxerxis. | 338 | | |
| XCVIII. — Regnum Antiochi Philometoris filii. | 339 | | |
| XCIX. — De secundo exilio Jerusalem. | 342 | | |
| C. — De Eleazaro septemque pueris Machabæis et eorum matre. | 342 | | |
| CI. — De sacerdote Matathia. | 345 | | |
| CII. — Regnum Antiochi Eupatoris. | 346 | | |
| CIII. — De Juda Machabæo. | 347 | | |
| CIV. — De Romanis. Quid sit Cæsar. | 347 | | |
| LIBER TERTIUS. — Initium imperii Romani. | 350 | | |
| CV. — Regnum Julii Cæsaris. | 350 | | |
| CVI. — Regnum Augusti. | 350 | | |
| CVII. — De quarto imperio quod vidit Daniel. | 351 | | |
| | | LIBER QUARTUS. — Initium cum Deo Christianorum regni, et de Constantino Magno. | 591 |
| | | CLXXVIII. — Regnum Constantini Magni. | 591 |
| | | CLXXIX. — E vita sancti Silvestri. | 591 |
| | | CLXXX. — De Constantinopoli. | 606 |
| | | CLXXXI. — De prima synodo. | 611 |
| | | CLXXXII. — Quod sacerdotem condemnare non oportet. | 618 |
| | | CLXXXIII. — De crucis inventione. | 619 |
| | | CLXXXIV. — De cunctis judicibus. | 626 |
| | | CLXXXV. — Judex qualis esse debeat. | 627 |
| | | CLXXXVI. — De sancto Athanasio. | 634 |
| | | CLXXXVII. — De sancto Antonio. | 642 |

| | |
|--|-----|
| CLXXXVIII. — De regno Constantii filii Constantini Magni. | 655 |
| CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi. | 658 |
| CXC. — Regnum Juliani Apostatæ. | 665 |
| CXCI. — De hæmorrhoida. | 666 |
| CXCII. — Regnum Joviani. | 675 |
| CXCIII. — Regnum Valentiniani et Valentis. | 678 |
| CXCIV. — De monachis deserti. | 679 |
| CXCV. — De Maria et orthodoxis. | 682 |
| CXCVI. — Regnum Gratiani et Valentiniani. | 687 |
| CXCVII. — Regnum Theodosii Magni. | 691 |
| CXCVIII. — De sancto Arsenio. | 695 |
| CXCIX. — De secunda synodo. | 706 |
| CC. — De statuis Antiochia destructis. | 714 |
| CCI. — Regnum Arcadii. | 726 |
| CCII. — De magno Joanne Chrysostomo. | 727 |
| CCIII. — De epistola pape Romæ ad Arcadium imperatorem. | 735 |
| CCIV. — Regnum Theodosii Minoris. | 759 |
| CCV. — De tertia synodo. | 759 |
| CCVI. — De translatione Chrysostomi. | 745 |
| CCVII. — Regnum Marciani. | 747 |
| CCVIII. — De quarta synodo. | 750 |
| CCIX. — Leonis regnum. | 755 |
| CCX. — Regnum Leonis Minoris. | 759 |
| CCXI. — Zenonis regnum. | 759 |
| CCXII. — De Petro Fullone. | 759 |
| CCXIII. — Regnum Anastasii Dyrrhachini. | 765 |
| CCXIV. — De regno Coade. | 767 |
| CCXV. — De Euphemio presbytero. | 770 |
| CCXVI. — Regnum Justinii Thracis. | 774 |
| CCXVII. — Regnum Justiniani. | 775 |
| CCXVIII. — De quinta synodo. | 779 |
| CCXIX. — De pestilentis, terræmotibus, æstris et cæcibus. | 791 |
| CCXX. — De vagabundo ejusque cane. | 795 |
| CCXXI. — Regnum Justinii. | 810 |
| CCXXII. — De quodam Judæi puero. | 810 |
| CCXXIII. — Regnum Tiberii. | 811 |
| CCXXIV. — Regnum Mauricii. | 814 |
| CCXXV. — De sirenibus, crocodilis et hydri. | 815 |
| CCXXVI. — Regnum Phocæ tyranni. | 822 |
| CCXXVII. — Regnum Heraclii. | 826 |
| CCXXVIII. — Regnum Constantii Heraclii filii. | 835 |
| CCXXIX. — De divite qui fecerat eleemosynam. | 835 |
| CCXXX. — De episcopo et philosopho. | 858 |
| CCXXXI. — De milite qui cum agricolæ uxore ceciderat. | 842 |
| CCXXXII. — De viris qui obdormierunt sanctis. | 846 |
| CCXXXIII. — Regnum Heraclionis. | 859 |
| CCXXXIV. — Regnum Constantis, Heraclii nepotis. | 862 |
| CCXXXV. — De Saracenorum duce Moameth, qui e Mahomet. | 865 |
| CCXXXVI. — De Terra sancta. | 874 |
| CCXXXVII. — Regnum Constantini Pogonati. | 885 |
| CCXXXVIII. — De Paulicianorum hæresi. | 885 |
| CCXXXIX. — Sextum concilium. | 891 |
| CCXL. — Regnum Justiniani cui a naso princeps Rhinometri cognomen. | 898 |
| CCXLI. — Regnum Leontii. | 903 |
| CCXLII. — Regnum Apsimari. | 905 |
| CCXLIII. — Regnum Justiniani iterum regnantis. | 906 |
| CCXLIV. — Regnum Philippici. | 910 |
| CCXLV. — Regnum Artemii. | 910 |
| CCXLVI. — De Leone Isauri. | 914 |
| CCXLVII. — De regno Theodosii Adramytini. | 914 |
| CCXLVIII. — Regnum Leonis, qui et Conon. | 914 |
| CCXLIX. — De Masilma. | 923 |
| CC. — De morbo verno. | 926 |
| CLI. — De homine misericordis et impudico. | 927 |
| CLII. — De vinculo. | 930 |
| CLIII. — Regnum Constantii Copronymi. | 931 |
| CLIV. — Regnum Leonis Constantii Copronymi filii. | 951 |

| | |
|--|------|
| CCLV. — De cane et ejus domino. | 972 |
| CCLVI. — Regnum Constantini et Irenes matris ejus. | 982 |
| CCLVII. — Regnum Constantini solius. | 989 |
| CCLVIII. — Regnum Irenes solius. | 987 |
| CCLIX. — Regnum Nicephori. | 976 |
| CCLX. — Regnum Stauracii. | 976 |
| CCLXI. — Regnum Michaelis. | 978 |
| CCLXII. — Regnum Leonis Armenii pravaticatoris. | 979 |
| CCLXIII. — Regnum Michaelis Amoræ. | 999 |
| CCLXIV. — Regnum Theophili. | 1007 |
| CCLXV. — De imperatoris equo. | 1022 |
| CCLXVI. — De Leone Sapiente. | 1023 |
| CCLXVII. — De Theodoro et Theophane fratribus. | 1026 |
| CCLXVIII. — Regnum Michaelis Theophili filii. | 1030 |
| LIBER QUINTUS. | 1033 |
| I. — De regno Michaelis et Theodora matris ejus. | 1035 |
| II. — De Basilii Macedonis educatione. | 1039 |
| III. — De Bulgaris et eorum amara. | 1045 |
| IV. — De Magistro paupera. | 1051 |
| V. — Regnum Basilii Bulgarætonis. | 1071 |
| VI. — Regnum Leonis Basilii filii. | 1087 |
| VII-VIII. — Regnum Alexandri. | 1125 |
| IX-X. — Regnum Constantini, Leonis filii. | 1127 |
| XI. — De imperio Romani. | 1150 |
| XII. — Regnum Constantini Porphyrogeniti. | 1190 |
| XIII. — Solus regnat Constantinus Porphyrogenitus. | 1194 |
| XIV. — Regnum Romani, Constantini Porphyrogeniti filii. | 1195 |
| LIBER SEXTUS. | 1202 |
| I. — Regnum Theophanoni cum ejus filia. | 1202 |
| II. — Regnum Nicephori Phocæ. | 1205 |
| III. — Regnum Joannis Zimisels. | 1210 |
| IV. — Regnum Basilii Bulgarætoni. | 1211 |
| V. — Regnum Constantii, fratris Basilii. | 1219 |
| VI. — Regnum Romani Argyropuli. | 1223 |
| VII. — Regnum Michaelis Paphlagonis. | 1225 |
| VIII. — Regnum Michaelis Calaphatis. | 1226 |
| IX. — Regnum Constantii Monomachi. | 1227 |
| X. — Regnum Theodora Porphyrogenita. | 1251 |
| XI. — Regnum Michaelis (Stratiotici). | 1251 |
| XII. — Regnum Isaaci Comneni. | 1254 |
| XIII. — Regnum Constantini Ducem. | 1255 |
| XIV. — Regnum Eudociæ cum ejus filia. | 1258 |
| XV. — Regnum Romani Diogenis. | 1259 |
| XVI. — Regnum Michaelis Parapinacis. | 1246 |
| XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis. | 1247 |
| LIBER SEPTIMUS. — In mundi creationem, a Simone Logotheta, ex variis chronicis et historiis. | 1263 |
| I. — De luce. | 1262 |
| II. — De firmamento. | 1262 |
| III. — De mari. | 1263 |
| IV. — De luminaribus. | 1265 |
| V. — De piscibus et volatilibus. | 1265 |
| VI. — De jumentis et bestiis. | 1266 |
| VII. — De hominis formatione. | 1266 |
| VIII. — In illud : Ad imaginem. | 1266 |
| IX. — De Sabbato. | 1267 |
| X. — De paradiso. | 1267 |
| XI. — De animalium appellatione. | 1267 |
| XII. — De formatione mulieris. | 1270 |
| XIII. — De ligno scientiæ boni et mali. | 1271 |
| XIV. — De diabolo et serpente. | 1271 |
| XV. — In illud : Aperti sunt oculi amborum. | 1274 |
| XVI. — De foliis ficus. | 1274 |
| XVII. — De damnatione primi hominis et serpentis. | 1275 |
| XVIII. — In illud : Ecce Adam, quasi unus ex nobis factus est. | 1275 |
| XIX. — De Cherubim et gladio. | 1275 |
| LIBER OCTAVUS. | 1278 |
| XX. — Compendium historie ab Adam usque ad præsens tempus. | 1278 |
| Indices varii. | 1287 |

